

F.D.
3011

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
DECISIONVM
TOMVS TERTIVS

PARTIS QVARTAE RECENTIORVM

Ab Anno MDCXXIV vsque ad annum MDCXXVI.

NVNC PRIMVM IN LVMINE PVBLICO POSITARVM,

Vt Corpus Recentiorum, in quo series dictorum Annorum desiderabatur,
absolutum, per temporis continuationem, redderetur.

A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO

SELECTARVM, NEC VMQVAM ALIAS IMPRESSARVM.

*Adest quoque Appendix earum Decisionum, quæ in ipsis Decisionibus allegantur in
eisdem causis factarum, quæ adhuc publici iuris factæ non erant.*

Cum Argumentis, Summarijs, ac nonnullis Annotationibus, & Indicibus.

Necnon Priuilegio Pontificio ad Annos viginti vbique Terrarum.

Habetur pariter in fine post Indicem Declarationum variarum rerum.

Alius Index trium Discursuum eiusdem Rubei.

Res. 1240/IV.3
252831

ROMÆ, Ex Typographia Reuerendæ Camerae Apostolicæ. **MDCXLVI.**
SUPERIORVM PERMISSV.

SACRAE ROTAE ROMANAE

DECISIONVM

TOMVS TERTIVS

PARTIS QVARTAE RECENTIORVM

Ab Anno MDCCXIV vsq[ue] ad annum MDCCXXVI

IN VNIC PRIMVM IN LVMINE PVBLICO POSTAVM

Ut Corpus Recensitorum, in duo series distorum Annorum descriptum
absoluitur, per temporis continuationem, redigeretur.

A FAVLO RVBEO I. C. ROMANO

SELECTIONVM, NEC VMQVAM, ALIAS IMPRESSARVM

Alia quippe & apparet eadem Recensitorum, quae huiusmodi aliorum
etiam causa factum, quae adhuc, publici iuris, factum non erat.

Cum Recensitorum Summaria, ac nonnulli Argutiones, Indicia

nonnulli Principio Pontificis, ad Annos viginti vsq[ue] Tertium

Habere partem, in hoc d[omi]ni Indictum, Pontificum, et eorum veritas

etiam huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi, et huiusmodi

ROME, Ex Typographia R. M. de ...

INFERIORVM

CATHALOGVS

DIVERSARVM PARTIVM

DECISIONVM SACRAE ROTAE

ROMANAE,

Quæ vsque de Anno 1645. lucem publicam aspexerunt.

DECISIONES Nouæ
Decisiones Antiquæ
Decisiones Antiquiores

Collectore Guilermo Horbort Rotæ Auditore.
Eodem Collectore.
Collectore Bernardo de Bisignetto Rotæ Auditore.

¶ DIVERSORVM Pars Prima
Diuerforum Pars Secunda
Diuerforum Pars Tertia
¶ Diuerforum Pars Quarta

Collectore Cæsare Valentino I.C. Romano.
Eodem Collectore.
Eodem Collectore.
Collectore Prospero Farinaccio I. C. Romano.

RECENTIORVM Pars Prima
Recentiorum Pars Secunda
Recentiorum Pars Tertia
Recentiorum Pars Quarta
¶ Eiusdem Partis Quartæ Tom. II.
Eiusdem Partis Quartæ Tom. III.
Recentiorum Pars Quinta
Eiusdem Partis Quintæ Tom. II.
Recentiorum Pars Sexta
Recentiorum Pars Septima.

Collectore eod. Prospero Farinaccio I.C. Romano.
Eodem Collectore.
Eodem Collectore.
Eodem Collectore.
Collectore Paulo Rubeo I. C. Romano.
Eodem Collectore.
Eodem Collectore.
Eodem Collectore.
Eodem Collectore.
Eodem Collectore.
Eodem Collectore.

DECISIONES Recentiores Rotæ Romanæ recollectæ à Farinaccio sunt ab anno Domini 1558. vsque ad annum 1618.

DECISIONES verò recollectæ à Rubeo sunt ab anno 1618. vsque ad annū 1637. Decisiones ab anno 1618. vsque ad annum 1626. adsunt in duobus illis Tomis partis Quartæ Recentiorum.

Decisiones ab anno 1626. vsque ad annum 1630. sunt in *Quinta Parte Recentiorum*, Aliàs inscripta est Tomus Primus Decisionum ab eodem Rubeo selectarum cui Tomo adest Appendix, seu Additio.

Decisiones ab anno 1630. vsque ad annum 1634. sunt in *Sexta Parte Recentiorum*, Aliàs Secundus Tomus, seu Decisiones secundo loco selectæ ab eodem.

Decisiones ab anno 1634. vsque ad annum 1637. adsunt in *Septima Parte Recentiorum*, Aliàs Tertius Tomus, seu Decisiones tertio loco selectæ ab eodem.

DECISIONVM Recentiorum Tertia, & Quarta, iterum ad lucem reuocata fuerunt ab eodem Rubeo, centenarijs multis ex dictis decisionibus resecatis, indicato tantum loco, & sæpius diuersis locis, ubi iam impressæ iacent, cum nonnullis annotationibus eiusdem, quæ sunt in principio Tertiæ Partis.

PRIMAM, & SECUNDAM PARTEM DECISIONVM RECENTIORVM pariter resecatis super his decisionibus, idest alibi impressis, & cum fœnore, in dies expecta, Necnon decisiones 10. me. Reuerendiss. *Francisci Penæ* Rotæ Decani olim celeberrimi, simul etiam *Octauam*, & *Nonam* Partem Recentiorum, atque Propugnaculum practicarum conclusionum, aliq. prout a libi promissi.

M. A. Maraldus.

PRI-

PRIVILEGII SVMMA PRO IMPRESSORE Camerali, & Vaticano.

CLEMENS Papa VIII. Diplomate sanxit, ne quis citra voluntatem Domini Bafa, olim in Typographia Vaticana impressoris, sacram Bibliam, Concilia generalia, Epistolas decretales, libros ad Ecclesiasticum munus pertinentes ac etiam Sanctorum Patrum volumina, libros etiam cuiuscunque generis, vel noviter ab ipso edendos, vel novis additionibus auctos, per decennium ab editione cuiusque voluminis imprimat, vel impressa venalia habeat. Quod Privilegium Paulus Papa V. peculiari Chirographo in fauorem Hieremie Guelphi I. V. D. ac Impressoris Cameralis transtulit, indulgitque. Idem Gregorius Papa XV. Literis expeditis, ratum, firmumque haberi voluit. Violatores excommunicationis lata sententia pœna puniuntur. Quod si in Terris S. R. E. subiectis id contigerit, confiscatione etiam librorum, ac quingentorum ducatorum auri solutione mulctabuntur, ut latius patet in Literis ipsius Gregorij Papæ, datis Romæ apud Sāctam Mariam Maiorem sub anulo Piscatoris die 12. Octobris 1621. Pontificatus sui anno primo. Quæ omnia felicis recordat. Urbanus Papa VIII. in fauorem Andrea Brugioti Typographi Cameralis, & Vaticani translata, & indulta haberi iussit, datis Literis apud Sanctum Petrum sub anulo Piscatoris die 23. Martij 1628. Pontificatus sui anno quinto.

Signat M. A. Maraldus.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apostol.

A. Sacratu Episc. Comacl. Vicesg.

EGo infra scriptus vidi, & perlegi Decisiones Sacræ Rotæ Romanæ ab anno 1618. vsque ad annum 1626. à Perillustr. & Excellentiss. D. Paulo Rubeo I. C. Romano selectas, vna cum eiusdem Annotationibus, ac Discursibus, nihilq. reperi, quod pias, vel Catholicas aures offendat, & dignissimum puto, ut publici iuris fiant. Hac die 15. Martij 1644.

*Ioannes Baptista Mandosius Patritius Romanus,
& in Romana Curia Aduocatus.*

Imprimatur,
Fr. Raymundus Capisuccus Magister, & Socius Reuerendiss. P. Fr. Vincentij
Candidi S. P. A. Mag. Ord. Prædic.

S V M M A R I V M

SEQUENTIS DISCVRSVS

AD SCIENTIARVM OMNIVM AMATORES

PAVLI RVBEI I. C. ROMANI.

Index huius, & prateriti discursus precedentis Tomi, habetur in calce Indicis Materiarum.

- 1 Sapiencia dulcedo, qualis sit, ingenio humano concipi non potest, nedum eloquio memorari.
- 2 Sapiencia liquor e Caelo descendit, & non ex terra scaturit.
Sapiencia e Caelo descendit, vt mortales sursum trahat. num. 2.
- 3 Mater uberum offensione reuocasse fertur puerum ab imminente precipitio, ita vt lac ei bis vitam dederit.
- 4 Sapiencia dulcedo liberat mortales a multis precipitijs, in quibus cadauerati remanerent.
- 5 Otium est scelerata sentina scelerum.
- 6 Scientijs varijs pro communi utilitate multi operam nauant.
- 7 Viuere beatè quis non potest, si tantum se ipsum intueatur, omniaque ad suam utilitatem referat.
Alteris viuendum oportet, qui vult ubiq. viuere.
DEI reuerentia, & proximi amor summa est totius legis.
- 8 Legalis scientia summa opere prodest generi humano
- 9 Lege hominis viuunt, lege gubernantur, lege negotiantur, lege demum omnia peragunt.
Lex est fundamentum libertatis, vinculum Ciuitatis, fons aequitatis, omniaq. boni. nu. 9.
- 10 Lex, si non esset, ex rapto viueretur, non hospes ab hospite tutus esset.
Lex, si prestò non esset, virtutes omnes fugam arriperent, vitiaq. regnarent. num. 10.
sine Lege non solum Respublica, sed nec exiguus hominum cœtus, immo nec parua quidem domus perdurare potest secundum Platonem.
- 11 Legista in manibus perpetuò ferunt stateram pro Ciuium concordia, a quo libramine ius suum unicuiq. concedendo.
- 12 Legista sepe patiuntur pœnas alienorum deliramentorum.
- 13 Legista sunt illi, qui dirimunt ambigua, lapsa erigunt, fatigata reparant.
Legista non minus prouident humano generi quam spiritalijs, atq. vulneribus patriam defenderent ex sententia Casarea.
- 14 Legista militare dicuntur, dum laborantium spem, vitam, & posteros gloriosa voce defendunt.
- 15 Legalis sacrosancta, & augusta Maiestas a nonnullis perperam, & incasse quaritur obscurari. & numer. 10.
- 16 Aequum iudicium qui sapit, ille ferat.
- 17 Legalis scientia, secundum Aristotelem, nuncupatur architectonica, quasi altarum Regina, & Domina.
- 18 Scientia legalis, non est solum scientia, sed etiam scientia speculatiua.
Legista decidunt casus numquam occursos, & sic opus est indagatio, & speculatio. num. 18.
- 19 Legalis scientia est sanctissima. *Paulus I. evangel.*
Legis finis est CHRISTVS.
- 20 Iurisperdientia est humanarum, & diuinarum rerum notitia.
- 21 Legis tota gloriosa amplitudo in quibus constet.
- 22 Legis praeipuuus effectus est mouere efficaciter ad virtutem, & sic ad aeternam felicitatem.
- 23 Legista sunt tanquam Oracula Ciuitatum, & quare.
Iura in Ciuitate habere parum est, nisi sit, qui ea reddat.
- 24 Arma foris habere parum est, nisi domi sit consilium.
Vita humana compago pessundaretur sine lege. n. 23
- 25 de Legistis quando fit mentio, de quibus debeat intelligi.
Leguleorum infinitus est numerus, qui non Doctores sed Iuris doctores vocari possunt.
- 26 Doctores multi sunt legum hostes, eas abhorrentes studendo tantum in repertorijs, & sape declarant ignotum per ignotius, & vide nu. 27. & 28.
- 27 Fontem aspicere sine aqua indecorum est, ita & Doctorem vulgò necessitatis, id est sine lege.
- 28 Calceorum aptator melius est, vt quis sit, quam Doctor sine legibus.
- 29 Sapiencia peregrina possessio quid non operetur, & quidem mirabilia.
- 30 Sapiencia cum vndiq. sit clara, ad instar Solis alienis facibus non indiget. & num. 31. & 32.
Scientia totum orbem illuminat, nu. 30.
- 31 Milites, qui raro viderunt homines vulnerari, & occidi, dum sunt in còflictu, de fuga cogitant potius, quàm de pugna.
- 32 inter Parabolanos connumerari turpe est.
- 33 Philosophus quidam non potens intelligere cuiusdam fluminis perennitatem, proiecit, se in illum, dicendo, quia ego te capere non possum, tu cape me.
- 34 Mediocria, qui dixit aurea esse, aureus ille fuit, secundum Catonem. & num. 37.
Carbone solent delineari picturae.
- 35 S. Gregorius Thaumaturgus licet esset pusilla statura, in humilitate tamen, & sanctitate magnus fuit.
- 36 Et tam magnus Gigas fuit, vt Montem de loco ad locum transtulit.
- 37 S. Gregorius Thaumaturgus, quando cepit Episcopatum Neocasariensem, in eo inuenit tantum 17. Christi fideles, & moriens in eodem amplo Episcopatu reperti fuerunt solum totidem infideles.
S. Gregorius Thaumaturgus pro humilitate ubi iusserit se sepeliri. Et quam humiliter senserit de suis operibus. num. 41.
- 38 Sapiencia possessio quam preciosissima sit, aliaque hic tranctanda sunt pramittuntur, usque ad numer. 56.

Discursus.

- 57 Sapientiā ut quis adipiscatur, tria copulatiue requiruntur, Studium, ingenium, & humilitas.
- 58 Doctrina magis quam aurum eligi debet secundum Salomonem.
Sapientia melior est cunctis opibus preciosissimis, nec omne desiderabile ei potest comparari, secundum eandem.
- 59 Aurum in comparatione sapientia est vilissima terra, eius splendor est caliginosa tenebra.
Nemo felix nisi sapiens. Sapiens viuit tantum tranquille. Beatus necessario est sapiens.
- 60 Imperium Orbis, sceptrumque Romanum cedit sapientia.
- 61 Iustinianus Imp. prætulit philosophiam Imperio, & id didicit in sacra scriptura Sapient. cap. 7. & num. 62. & 63.
- 65 Imperatores, Reges &c. si sint scientia vacui, reputantur tamquam asini coronati ex sententia Traiani Imp. num. 66.
- 67 Licinus Imp. aliis non admodum laudatus, literis adeo infestus erat, ut pestem publicam eas nuncuparet.
- 68 Seculum dicitur aureum, quando sapientes regnant secundum Senecam.
- 69 DEVS maximis beneficijs afficit illum populum, dum concedit ei Principem sapientem. & vide super hoc textum sacrum, & aureum numer. 70. 71. 72. & 73.
- 74 Extrémis malis extrema remedia adhibenda sunt. & num. 75.
- 76 DEVS seuerissimo flagello punit populum illum permittendo, ut gubernetur à Principe insipiente.
Rex insipiens perdit Regnum suum.
- 77 in Mundo quid miserius est, quam habere pro capite virum inespertum, & insipientem. & vide nu. 84. vsq. ad 86.
Cæcus, si cæcum ducat, ambo in foueam cadent.
- 78 Statutum disponens, ut in contractibus minorum interueniant proximiores consanguinei intelligi debet de consanguineis maioribus, & non minoribus.
- 79 in Negotijs proprijs, qui indiget alieno præsidio, absolum esset, ut alterius indemnitati consulat, & est solida opinio, & secuta à Rota. nu. 80. 81. 82. & 83.
- 88 Populum dare in manibus personarum insipientium, est ille amarus epilogus omnium amaritudinum.
- 90 Alphonsi Regis Aragonum, (qui nihil nisi regium egit) responsio contra eum, qui dixit Principi non decere literas scire & num. 92.
- 91 Vox illa, quæ à ratione non exit, dicitur profecta non ab homine, sed à bellua.
- 93 Rex Roboam Regis Salamonis filius, quia sprauit sapientiam, propter unicam tantum insipientem responsionem, maiori parte sui regni cum eius aterna infamia, priuatus fuit.
- 94 Demetrius Valerius magnus ille Philosophus admonerat Ptolomeum Aegypti Regem, ut sedulo libros de Imperio tractantes legeret, & quare.
- 95 Consiliarij Principum libenter transeunt per Placentiam, sed non per Veronam; Et canunt illud psal. Placebo Domino in Regione viuorum, &c.
- 96 Veritas in Palatijs non ingreditur, nisi furtiue, & per fenestras.
Veritas potentum limina fugit.
- 97 Principibus hoc unum eis deest, qui eis nudam veritatem asserat.
- 98 Persapio Secretario Regis Cambisis Persia, quia verum ei dixit, quid ei acciderit. nu. 99. 100. & 101.
- 102 Ouidius Poeta à proprio usu edocto persuadet, ut quilibet sibi viuat, magna nomina fugiendo.
- 103 Veritas omnibus odio est, & explicatur illud Esaiæ cap. 59. & nu. 204. ibi, Veritas in Platea corruit.
- 105 Veritas cani mortuo, ac fatenti existenti in platea, secundum Ioannem Cluniacensem.
- 106 Veritas dicitur facta in auersionem.
- 107 Sapientia omnium maxima requiritur in Principibus, & quare.
- 108 in Nauigatione opus est, ut ille, qui eligitur in Nauclerum, cæteris antecellat peritia gubernandi vigilia, fide &c.
- 109 Princeps opus est, ut plus ipse sciat quam alij intelligent.
- 110 Reges quidquid delirant plectuntur, achiui.
- 111 Salomon Rex, non petijt à DEO, ut populum recte gubernaret, non diuitias, non annos, non legam vitam, sed sapientiam.
- 112 CHRISTVS D. N. non vnā, sed duas clauēs B. Petro reliquit, & quare.
- 113 Principes esse sapientissimos iura præsumunt.
Principes dicuntur philosophia pleni.
- 114 Principes præsumuntur prouidentissimi, & Iuris religiosissimi.
- 115 Religio est in legibus, & prouidentia in armis.
Principes habent omnia iura in scrinio pectoris recondita num. 119.
- 116 Princeps dicitur vigor iustitiæ, & lex animata in terris.
- 117 Plutarchus librum inscripsit hoc titulo, in Principe requiri doctrinam.
- 118 Principes, quia fuerunt persone idiota teterrimorum vitiorum maculis conspurcati fuerunt.
Ac à suis Consiliarijs ignominiose venditi fuerunt.
- 119 Et à quibus iure sperare poterant præstata, vitam, oscula, &c. mortem reformidant.
Expauescere omnia, imo nec sibi ipsi credere, amarum est.
- 120 in Plebe si semel ignis accendatur, inextingibilis est, nec contentatur nisi totam iram euomat.
Plebis indignatio, etiam ultra Tyrannorum mortem est, nemini parcendo. ut eorum memoriam extirpet.
- 121 Plebs irritata, quid non audet, quid non potest? Cælo adeo ipsi si valeret, arma inferret.
- 122 Victima, & quidem magnæ, quæ plebei pedes calcata fuerunt.
- 123 in Corporibus, sicut grauissimus morbus diffunditur, ita & in Imperio.
- 124 Principes multi, quia doctrina operam dederunt duplici corona digni se reddiderunt.
Principes plures mediante eorum scientia bearunt suas ditiones.
- 125 Principes sapientes, quia prudenter regnarunt, omnium ore, calamis, votis ad sidera eleuati fuerunt.
Ac libenter subditi pro eorum incolumitate propriam neglexerunt, gloriando se pro dictis Principibus, vitam prodigisse,
Nullatenus putando se perire, sed triumphare, dum tam pacato animo pro eis vitam relinquerunt.
- 126 Amor Principis in populum, & parali in principem hoc vnum aternat Regna.
Rex sapiens populi est stabilimentum, ut habetur in Deuterom. Sapient. ca. 9.
Sapientia lumen omnino qui præsumunt populis, diligant.
- 127 Sapientia est omnium rerum moderatrix, & ex ea multa commoda veniunt in Republica, secundum Marc. Tull.

Summarium

- Pudor ubi non est, ibi exulat cura Turis, Sanctitas Pietas, fides, instabile Regnum erit.*
- 128 *Honestas ubi adest, qua sita reperitur in sapientia, ibi abundat omnis virtus.*
- 129 *Principes sapientes in omnium amore imperarunt, gaudento potius uti patres esse delectos, quam uti Dominos observatos.*
- 130 *Principi quid pulchrius accidere potest, quam vivere optantibus cunctis?*
- 131 *Principi illi, quis audeat struere periculum: sub quo iustitia, pax, securitas, abundantia, florent, secundum Senecam.*
- 132 *Carolus V. cum admonitus esset a suis, ut in audiendo omnes, non esset ita facilis, propter multa propriae vitae pericula, quid ipse Caesareo animo respondit.*
- 133 *Carolus V. in audiendo omnes erat ita facilis, ut ipsi plebei mirabantur in tanta dignitate, talem adeundi facilitatem.*
- 134 *Terrore Princeps ille frustra se cingit, qui amore suorum sepius non est.*
Arma armis irritantur, amor amore prouocatur.
Princeps ille, qui amore subditorum sepius non est, parum ei iuuat extruere in altum aeditas arces,
Rex in aperto saluus est, dum in eum amulatur amor ciuium.
Timere multum is oportet, qui a multis timetur.
numer. 135.
- 136 *Terrens ipse magis timet. Metus in auctorem reddit.*
Regnare ille nescit, odia qui timet.
- 137 *Principes multi sapientes mirabilia fecerunt.*
- 138 *Iulius Caesar Romanorum I. Imp. inter magnos Heroes Maximus, pro quo ather ipsum pugnare videbatur, studijs erat deditissimus.*
Caesar Imp. omnium Oratorum fuit elegantissimus, ex sententia Marc. Tull.
- 139 *Caesaris commentaria toto Orbe sunt conspicua.*
- 140 *Octavianus Augustus Romanorum II. Imp. Studijs mirum in modum operam dedit, itaut in bello, & praesertim Mutinensi in tanta mole rerum quotidie legebat, scribebat, & declamabat & nu. 141.*
- 142 *Octavianus Imp. primus fuit, qui CHRISTVM, eiusq. gloriosam MATREM adorauit, ac incensu dedit.*
- 143 *Octavianus Imp. in die Natiuitatis Domini in sphaera solis, vidit Sacratissimam Virginem cum CHRISTO in brachijs.*
Ita ut quasi Primicerius extiterit vocationis gentium.
- 144 *Alexander Romanorum Imp. etiam cum conuiuaretur, adhibebat Vulpianum, ac alios doctos, ut dum ederet, a scientijs non esset alienus.*
- 145 *Alexander Imp. quam carus fuerit Populo Romano, mirabile est dictu, asserendo Romam saluam esse, dum ipse saluus erat & num. 146.*
- 147 *Momenta sunt hora amorum. Amor addit alas, & animum.*
- 149 *M. Antoninus Philosophus Romanorum Imperator adeo deditus fuit literis, ut nemini Grecorum, Romanorumq. secundus fuit.*
- 150 *M. Antoninus Philosophus multa peregregia scripta reliquit.*
- 151 *Ciuitates tunc fore beatas, secundum Platonem, quando aut philosophi imperarent, aut Imperatores philosopharentur.*
- 152 *M. Antoninus Imp. in magna angustia belli, exaethi ararij renuit populos grauare, sed omnia propria vendidit, usque ad vestes uxorias. & numer. 153. & 154.*
- 155 *Populus Romanus sic dilexit M. Antoninum Imp. dictum philosophum, ut dulcissimum patrem illum nuncupabat. & num. 156.*
- 157 *Ac per totum Orbem tamquam persona Caestis habitata erat, & summopere Reges illum sibi propitium optabant, recurrendo ad ipsum tamquam ad aram iustitiae.*
- 158 *M. Antoninus Philosophus Imp. omnibus aduentibus se commodum praestabat, cuiuslibet dexteram placide dando.*
- 159 *Et seuerè prohibuit suis Cubicularijs, ne aliquem ab eius audientia arcerent.*
Doctus qui est, inhumanus esse non potest, alias doctrina esset insipida, & nescia.
- 160 *Iustinianus Imp. factorum gloria Magnus, sed scientia, & quidem legali Maximus.*
- 161 *Iustinianum Imp. iura non nouisse, imo nec quid literarum elementa didicisse, nonnulli Graeci more solito apertis oculis somniarunt.*
- 162 *Grecia mendax fuit in historijs.*
- 163 *ex Graecia sicut claritas literarum, ita omnis fabulofitas effluxit.*
Grecia religionem, & fidem numquam coluit, secundum Marcum Tullium.
Testimonium Graecum, antiquum prouerbiu, solitum dici, dum mentitur.
- 164 *Graeci historici, id quod asserunt contra Iustinianum Imp. potest intelligi de aliquo alio Iustiniano.*
- 165 *Laurentio Valae quae fides adhibenda veniat, cum in eo tanto maledicendi pruritu aestuauerit, ut fontes, & insontes equaliter momorderit.*
in Sepulchro Laurentij Valae inscriptum fuit, & Nunc mordet humum.
- 166 *Labienus antiquus scriptor, quia omnes passim nullo facto delectu carpebat, mutata prima litera Rabienus, dictus fuit.*
Et propter tale eius pessimum vitium, publico decreto statutum fuit, ut illius libri igni trederentur, ut referunt Seneca, & Sueton.
- 167 *Picus studio maledicendi adeo deditus fuit, ut omnes Iuriconsultos nec uno excepto, increpauerit. & num. 168.*
- 169 *Iustinianus Imp. fuit vir, maximi diuiniq. ingenij ac magna splendideq. doctrina conspicuus.*
- 170 *Iustinianus Imp. nisi fuisset literatissimus, non ordinasset, ut ab abyssu desperationis eruerentur tot, tanteq. confusae Constitutiones.*
- 171 *Vnde eo impellere tam praeclarum opus, omnibusq. seculis mirandum, perfectum fuit.*
- 172 *Ignorantis non est, animo voluere insigne opus in gratiam literatorum.*
- 173 *Tractant fabrilis Fabri.*
a Scientijs alieni non solent rem literariam augere.
- 174 *Scientia tot habet inimicos, quot sunt ignorantes. Indocti non se putant incolumes fore, nisi oppressis bonis literis. num. 174.*
- 175 *Iustinianus Imp. fuit Princeps fide Catholicus in operibus rectus, & in iudicijs iustus, ideo omnia ei concurrebant in bonis.*
Iustinianus Imp. tertiam partem Mundi Imperio Romano recuperauit.
- 176 *Iustinianus Imp. magna pro fide Catholica animo concepit, & ut eius intentum assequeretur publicis orationibus, & ieiunijs curauit sibi propitium redere Diuinum Numen.*

Discursus.

- 177 Et ipse in hoc omnibus mirabile dedit exemplum, & maxime in ieiunio Quadragesimæ, non edendo, nisi post duos dies, & tunc non panem, non vinum, sed herbas sale, acetosq. materatas, & aqua, & nec his ad satietatem.
- 178 Iustinianus Imp. ob asperum ieiunium, continuisq. curis agram contraxit valetudinem. Sed quid sic corpore debilitatus vicit Persas, Gothos, Vandalos, aliosq. Barbaros. Et adducitur sententia Paul. Apost. Dum infirmior, tunc fortior sum.
- 180 Imperator Iustinianus secundum aliquorum DD. opinionem relatus fuit in numerum Sanctorum.
- 181 Scientia solet communicare suis possessoribus mirabile vim resistendi rabiosis ventis turbata fortuna.
- 182 in Fortuna propitia spernenda magna animi generositas est necessaria, cum arduum hoc sit negotium.
- 183 Felicitatem paucis licuit molliter deponere.
- 184 Res Secundæ non habent unquam modum.
- 185 Heroum titulo decorari possunt viri opulenti, & virtute pradi.
- Felicitas est mortalium crudelis Tyranna, cum cogat eos ad luxum.
- 186 Luxuriant animi rebus plerumq. secundis.
- 187 Traianus Imperator iustus erat, quantum Numa Pompilius, sed iste fuit pauper, ille verò Magnus Monarcha, & ideo gloriosior. & num. 188.
- 189 Gentiles non putabant diuites posse deuenire ad Campos Elisijs, ab eis pro Paradiso habitos.
- 190 Felicitas magna est, à felicitate non vinci.
- 191 à Felicitate ne quis vincatur, magna colluctatio requiritur, raraq. victoria auditur.
- 192 Princeps dum aliquis inauguratur, ne ex culminis fastigio intumescat, solet poni ante oculos aliquod signum mortalitatis.
- 193 Regibus Byzantinis, statim creatis, queritur qua lapidis specie eius sepulchrum desiderat, ut refert Lyranus. & num. 194.
- 195 apud Venetos mos est, ut cum de nouo Princeps aliquis creatur, illico ad locum ducitur, ubi vita, & munere functus deferetur.
- 196 Imperator apud Græcos, quando inaugurabatur, quæ signa mortalitatis soliti erant coram eo ostendere.
- 197 Maximilianus I. Romanorum Imperator, ut assidue mortalitatis sua memor esset, quid iusserit.
- 198 Tumor, & fastus facilius prudentia à mente abigit. Secundæ res animum etiam sapientum fatigant.
- 199 Delicie vehementius omnibus stimulis pungunt, dolores aerbissimos, tam corpori, quam animæ inferentes.
- 200 David sapiens fuit, & sapiens Salamon sed blanditiis nimis secundis rebus, unus ex parte, alter in totum desipuit.
- 201 Felicitatem suam multi coquere nesciuerunt.
- 202 Anima fortitudo mollescit per luxum, & abundantiam copiarum.
- Anime pudicitia constupratur per cumulum diuitiarum.
- 203 Philosophi multi hortos suburbanos, deliciofaque viridaria reliquerunt & quare. & num. 204.
- 205 Plato, quamuis esset diues elegit villam non solum desertam, sed etiam pestilentem, ut assiduitate morborum libidinis impetus frangeretur.
- 206 Literis nihil agitur præclarior, nihil præstantius, & si illa tollerentur, Sol è Mundo tolleretur.
- Literis constat mortalitas hominum, & memoria suscitatur eternitas. & num. 206.
- 207 Forma, robur, iuuenilis decor, diuitie, Imperia &c sunt apparentes prospectivæ, omniaque tempore subiecta.
- 208 Hominum memoria fluxa, pictura labiles, caduca statua, inter mortalium inuenta nihil literis stabilis, secundum Petrarcham.
- Studium est illud, quod homines immortales reddit. numer. 208.
- 209 Fortuna numquam perpetuo est bona.
- 210 Fortuna gaudet volubili rota infima summis, & summa infimis mutare.
- 211 apud Mortales quomodo aliud stabile poterit dici, cum omnis noster status sub perpetuo motu versetur secundum Iustinianum Imp.
- 212 Sesostris Rex in Aegypto adeo intumuit, ut quatuor Reges eorum vice currum suum protrahere volebat.
- 213 Et quomodo tantum fastum deposuerit.
- 215 Sultanus Agarenorum captus à Rege Gallorum, numquam visus fuit ridere, nisi post biennium, dum casu in carcere vidit rotas currus ambulare, & quid dixerit. & num. 216.
- 217 Salomonis illa sententia, Vanitas Vanitatis, & omnia Vanitas, verè Cælo digna fuit.
- 218 Magnates, si memores essent humana conditionis, certe temperarent dexteram, mitigarent ferrum, fastumq. deponerent.
- 219 Traianus Imperator, quia in parietibus nomen, & imaginem propriam sculpi faciebat, appellatus fuit herba parietaria.
- 220 Principes in suis operibus, non eorum nomina, vel insignia imponere deberet, sed versiculum illud Salomonis, Vanitas Vanitatis, &c. ex consilio auri Doctoris S. Chrysostomi num. 221.
- 222 Rex Salomon, postquam omnia intimiora Mundi ac cana penetravit, clamavit, ut à tanto proditore quilibet cauere.
- 223 Monarchie Mundi sunt phantasmata febricitantis somniantis, eius Imperia obscuritates, eius triumphus stultitia &c.
- 224 Seneca, Gentilis ille, rectum iter, quod serò cognouit & lapsus errando, alijs monstrat, scilicet ut euitaretur omne, quod vulgo placet, & à Mundo proditore cauere.
- Fortune viscata beneficia, quibus miserrimi mortales falluntur, deuitanda sunt, si quis vult tutam ducere vitam. secundum Senecam. num. 224.
- Animo humano nihil magnum est.
- 225 Hominis mens, nec humana, nec diuina, respiciens, satiatur, nisi infinitum DEVM capiat, qui capacitatem eius ab ipso manantem impleat infinitum, secundum Platonem.
- 226 Sua cui non videntur amplissima, licet totius Mundi Dominus sit, tamen miser est.
- OMNIA habet, qui nihil desiderat.
- 227 contra Dignitates ambientes adducuntur versus, etiam vernaculi, & num. 228.
- 229 Humana cuncta momentis transuolentibus rapiuntur.
- Splendor generis humani flos est campi.
- Fortis nemo tam est, cui parcat iacula mortis.
- Litarum studium potest nuncupari eternitatis armarium.
- 230 Litera sunt vnicuique ludibrium, contra superbiam, & iniurias facis ætatis, æterniq. silentij.
- Litera sunt canora tuba, quæ canunt receptui annos præteritos.

Summarium

- Literarum vires incredibiles sunt, cum retundant irreparabilem cursum veteris aetatis temporis.
- 231 praefer Literas aliud non potest concedere eius possessori longiorem vitam, non opes, non sceptrum, non bella.
- Diuites pauci, non alterum, sed nec suum seculum nouit.
- Vita cum purpura ponitur, & quis de purpuratis post annum faciat mentionem, vel scitur ubi positus fuerit.
- 232 ex Regibus millibus, vix vnus, vel alter ex historiis eruitur, reliquorum non magis nota nomina, quam vna.
- inter Cineres Regum, & vilissimae plebis non reperitur differentia.
- 233 Asini, & cuiuslibet Imperatoris post modicum tempus eadem memoria est, nisi ea prorogetur beneficio alicuius scriptoris.
- 234 de Bello clavis paucos fama extollit, aut doctus calamus celebravit. & num. 235.
- 236 Fortiter, quae sunt vnius aetatis sunt, quae reipublica causa scribuntur aeterna sunt.
- 237 Ingenio viuunt, cetera mortis sunt.
- 238 Ouidius Poeta persuasus a suis amicis ut Curiam sequeretur, replicauit eis illud esse opus mortale, sed semper in toto Orbe canere querebat.
- 239 Vita simpliciter sumpta non est propria vita, & quae sit secundum Oratorem Romanum.
- 240 Ingenium humanum, quod est pater sapientiae, stabilior, & firmiter omnium rerum humanarum est.
- 241 Virtus vna est experta sepulchri, ignis est, sed inextinguibilis, exercitus est, sed inuincibilis.
- 242 Achilles, Alexander, Annibal, Pompeus, &c. non proprio Marte, se immortales redderunt, licet heroicas actiones fecerint, sed quia a calamo alicuius viri docti, tamquam a canora tuba celebrati fuerunt. num. 242. & num. 243.
- 244 Pompeium multarum rerum maiestate sublimem, quis nunquam nosset, nisi a Marco Tullio, & T. Liuius literis commendatus esset.
- 245 Historici, nisi mentionem fecissent, de magnis viris, eorum memoria, cum ipsis sepulta esset, umbraeque degerent.
- 246 Principes Maximi non parum reformidarunt tubam virorum sapientium, & quare.
- 247 Alexander Magnus nullis pepercit donis in Anaxarcho, Zenocrate &c.
- 248 Antigonus Rex audita morte Zenonis ab acerbo dolore captus dixit, se amisisse theatrum suarum actionum.
- 249 Augustus, ingenia maxime fouit, cum e Fisco Latinis, & Graecisq. Rhetoribus annua centena constituit.
- 250 Traianus Imperator, Dionem philosophum curru suo plerumque dignatus est, Romam etiam ingressus cum triumpho.
- 251 Alexander Imperator amabat doctos viros, & reformidabat, ne quid asperum de eo scriberent.
- 252 Dionysius Tyrannus sapientes viros plurimi faciebat, per quos gloriosum se fieri affectabat.
- 253 Dionysius Tyrannus sciens Aristotelem Siciliam versus venire, quanto honore eum exceperit,
- 254 Athenienses Demetrio Phalerio trecentis, & sexaginta statutis erexerunt. & num. 254.
- 255 Athenienses tanto honore prosecuti sunt Zenonem virum doctissimum, ut apud eum clauis Urbis deponerent.
- 256 Romani quam maximis honoribus cumulabant
- Virgilium Maronem, & numer. 257.
- 258 Doctorem calami sunt illi, qui aeternant Regna, Principesq.
- Sapientium calamis sublatis, quae Regna, Reges, viri, Magni viuunt?
- 259 Scriptorum calamis, an magis debeatur, quam parentibus.
- 260 Litera non solum aeternum reddunt literatum, sed etiam vetant, ne ab eis exaltati moriantur.
- 261 Achilles fortunatus fuit, non ob eius fortitudinem, vel superbum sepulchrum sed quia exaltatus, aeternatusq. fuit a calamo Homeri. num. 262.
- 263 Bona fortuna possessoribus aliquando pericula magna afferunt.
- 264 Scientia auxilio semper est.
- 265 Scientia in tempestate sua quiescit, & lucet in tenebris, & per se semper splendet.
- 266 Litera nulli Monarchae, quantum vis Tyranno subiecta sunt.
- Ouidius Poeta sibi iram Caesaris concepit, & sic omne malum sibi traxit num. 266.
- 267 Principes, & Potentes ita se habent, ut si quis bene pro eis egerit, leuior pluma sit gratia, sin minus, plumbeas iras gerant.
- 268 Hostibus Principum melior est mors quam vita.
- 269 Ouidius a ministris Caesaris inter magis remotos, ferocisq. Barbaros Mundi exiliatus fuit, Et amisit patriam, domum, bona, uxorem, & liberos, & nihilominus latenter vivebat, & quare num. 270.
- 271 Scientia aliquo modo, nec per quamcumque vim potest eradicari a suo possessore.
- 272 Bion Philosophus vnus ex septem sapientibus Graeciae, egrediendo e sua Ciuitate capta ab hostibus, nihil secum deferrebat, & tamen dicebat omnia sua bona secum ferre, & quomodo.
- 273 Virtus non humeris, sed pectore gestatur, non visenda oculis, sed animo aestimanda.
- 274 Philosophus quidam, cum a quodam diuite exprobrante an thesauros haberet, quid ei responderit.
- 275 Scientia thesaurus diminutionem non patitur, nec inuito possessore potest distribui, nec tolli, quod secus in thesauris Mundi.
- 276 ex Literarum palestra quis consequitur immunitatem a pessimo vitio otii.
- 277 Militia species est studium, & in specie scientiae legalis.
- 278 Virtutem posuerunt superi virtute parandam.
- 279 Philosophus quidam interrogatus a quo tantis scientiis esset locupletatus, respondit a labore;
- 280 Demosthenes percontatus qualiter artem oratoriam didicerit, reddidit rationem, quia plus oleum, quam vinum consumpsit.
- 281 In Fama non si vien sotto la coltre.
- versus vernaculi Poeta Hetrusci.
- 282 Labor, & sudor sunt illae ponderosae monetae, quibus emitur scientia.
- Scientia veneranda non iacet in molli lecto nu. 281.
- 283 in Studendo, & legendo, quando quis est occupatus non laedit DEVM, quod vix contingit in negotiis, & num. 283.
- 284 Otio, quid peius, quid detestabilius quid vilius est? Otium est vehemensissima pestis generis humani, & inter arma Diaboli numeratur, num. 280.
- 285 Otiositas, & voluptas, sunt arma antiqui serpentis ad captiuandas animas, secundum text. in cap. nisi de renunc.

Discursus.

- 286 Otij, & quietis ratione si petatur resignatio Episcopatus indiscreta dicitur talis postulatio & hæc est communis DD. opinio.
- 287 Otium est incentiuum malarum cogitationum, & tentationum.
- 288 Otium omnem malitiam docet.
- 289 in Otio viuens res aliorum facile concupiscit.
- 290 Homines nihil agendo, male agere discunt, sententia est Magni Censorini Romani.
- 291 ex Otio cogitationes praua multiplicantur, donec cordis nauis periclitetur.
- Otia mediante eripitur menti DEVS sol magnus, & loco eius succedunt tenebre. num. 291.
- 292 ex Otio veniunt errorum scopuli, & misera mortes, nulla arte medenda.
- 293 Otiosi stantes tota die reprehenduntur a D. N. & mittuntur ad laborandum in eius vineam.
- Otiosi redduntur digni maledictione diuina. nu. 293.
- 294 Regnum Cælorum non prouenit otiosis, cum quisq. secundum suum laborem, mercedem recipiat.
- Vigilantibus, & non otiantibus premia promittuntur.
- 295 Otium est fons, & origo omnium seditionum.
- ex Scaturigine noxia, proueniunt noxia flumina, & ex amaro fonte, riui amari, & ex uenerario torrente, funesti exitus.
- 296 Otiositas multam malitiam docuit, secundum Salomonem.
- 297 David, & Salomon ceciderunt, quando otiosi permanserunt. & num. 298.
- 299 Otiosus indignior est brutis animalibus.
- Homo nihil est, qui piger est.
- 300 Homo qui nihil agit, esse omnino non videtur.
- DEVS fecit hominem, & posuit illum in Paradiso terrestri, ut operaretur.
- 301 DEVS dixit homini, in sudore vultus tui vesceris pane tuo.
- Homo dicitur natus ad laborem tamquam auis ad volandum.
- 302 Sol quando oritur, singuli artifices apprehendunt sua instrumenta ad laborandum, & mulieres sumunt fustum, vel contexta.
- Iurisconsultorum ostia sub galli cantu pulsantur.
- 303 Legali studio, qui operam dare intendit, debet esse valde deditus diligentia, & labori.
- 304 Legista debent multas noctes ducere insomnes ac in uigilare chartis.
- 305 Sapientia magnum thesaurum homo diligentia sibi vindicare debet, relinquendo negligentiam perditionis ararium.
- 306 Nocte, dieque leges, si vis addiscere leges, est vulgatum dictum.
- Legista debent celebrem illum Senecam imitari, qui diem, & partem noctis studijs vindicabat, donec oculi vigilia fatigati in opere cadebant.
- 307 Legendum est crebrius, & discendum quamplurima itaut librum tenendo, cadentem faciem, ille suscipiat.
- secundum S. Hieronym.
- 308 Pater non potest cogi, ut subministret sumptus filio pro studio iuris prudentie, & quare.
- Iurisprudencia difficles ortus habet incrementa q. tarda.
- 309 in Iure auctorum, & voluminum infinitus est numerus, & penè intollerandus, quibus I. C. torquentur ingenia.
- Accursus glossator Iuris Ciuilis tota die studebat, & etiam nocte, quamuis dies magni erant.
- 310 Dies quando sunt magni, non debemus tantum inuigilare, sicuti quando sunt parui, secundum Iustinianum Imp.
- 311 Bartholus quando ei occurrebat aliqua anceps questio plures noctes ducebat insomnes.
- 312 ex Studio excessiuo, multa proueniunt agritudines & quandoque mentis alienationes.
- Modus est pulcherrima virtus, omnium mensura est optima, excessus verò malus.
- 313 Scientia amore illi, qui moriuntur, non esset ponere os in Cælum, dum discunt ad bonum finem, esse quasi martyres, quia DEVS est scientia.
- 314 Sensus humanus omne nimium fastidit, assiduam, laborem, & rigiditatem continuam non fert.
- 315 Continuatio laboris omnem gratiam à corpore detegit, succum exorbet, vigorem debilitat.
- 316 Dimidium non nunquam plus est, quam totum, & quomodo.
- Dimidium moderatè se habet, & sic plus est immoderato.
- 317 Studiosis omnibus ludus est necessarius, ne eis mens efficiatur inutilis secundum Cōmentatorem Aristot.
- Studio assiduo Spiritus resoluitur, & motus animales, membrorumq. artus destituuntur.
- 318 in Exultationem, hilaritatemque aliquando animus extrahendus est.
- Insanire aliquando iucundum est.
- Poeticas fores compos sui frustra pepulit.
- Ingenium nullum magnum sine mixtura demencia fuit.
- 319 Animus gaudens atatem facit floridam, spiritus tristis exsiccat ossa.
- Malancholia frenesim causat.
- Mala multa proueniunt, ex numquam iocari, vel ludere.
- 320 Ludus reddit què habiliorè ad operandū, & quare.
- Vita eorum incerta est, qui nimia fatigatione lassantur.
- 321 Ludus moderatus est licitus etiam clericis, & probatur auctoritate Pontificali.
- 322 Occidens aliquem fortuito, dum dat operam rei illicitæ, tenetur, secus verò, si rei licita.
- Occidens aliquem in ludo permissio, puta in ludo cti pugnis, prout luditur senis, non tenetur de homicidio.
- 323 Letitia aliquando laudanda est, uti laborum necessarium temperamentum, ex legali sententia.
- Ludi in quibus honestas, verecundia, ac mores casti seruantur, sacri appellari possunt secundum glos. hic.
- 324 Animo lato viuendum est, dum facta sinunt, secundum Senecam.
- Gaudendū est cū gaudentibus, secundum Paul. Apost.
- Pulchrior est omnis homo cum letitia.
- 325 Hilarem datorem respicit DEVS.
- Angelus Raphael ingressus ad Tobiam, dixit ei, Gaudium tibi sit semper.
- Rex lætus optatur ab omnibus.
- 326 Imperator decet habere personas fideles, cum quibus delectetur, quando effectus, tedio extiterit.
- Curis suis aliquando gaudia interponenda sunt, ut animus possit quacunque ferre laborem, secundum præceptum sapientis Catonis,
- 327 Socratis omnium philosophorum sapientissimus, aliquando cum pueris ludebat.
- 328 Ioannes Euangelista nonnunquam cum suis discipulis visus fuit ludere, & quid dixerit cuidam, qui scandalizatus remansit.

Summarium

- 329 *Mens deficit, & rumpitur, nisi aliquo solatio refocilletur.*
Viuerē diu impossibile est absq. aliqua delectatione.
- 330 *in Labore semper non est viuendum, sed requies animo est danda.*
Libro non semper imminendum est, sed dandum.
venit aliquod interuallum animo, non ut resoluitur, sed ut remittatur, num. 331.
- 331 *Homo refocillatione indiget, quia non potest continuo laborare secundum S.T. homam.*
Veteranis secundum Ius Romanum datur immunitas à labore, num. 331.
Item senibus.
- 332 *Genus humanum ideo militat, ut peractis laboribus quiescat.*
- 333 *Dies festos ideo Legislatores (secundum Senecam) instituerunt, ut ad hilaritates homines publice congererentur tamquam res necessaria vite humana.*
- 334 *Ferijs perpetuis multi vitam ducere volunt, sed pessime quidem.*
- 335 *per Laborem, & exercitium unaquaque res sumit incrementum,*
- 336 *per Otium unicuiq. rei pessum datur, nam pessima natura est.*
Otiositas non solum non acquirit noua, sed etiam parata consumit.
- 337 *Horrea citò expenduntur, quæ assidua non fuerint adiectione fulcita.*
Tresaurus facile profunditur, si nullis interim pecunijs repleatur.
- 338 *Ignauus nullus in celebrem virum euadit.*
Honor illi minime est cordi, cui non est cordi labor.
Otiosi presentia negligunt, & futura bene successura putant.
- 339 *Otium, qui sectatur, repletur egestate.*
Otium, qui amat, stultissimum est.
- 340 *Stultitia est rerum appetendarum & vitandarum, non qualibet, sed vitiosa ignorantia, secundum S.T. homam, & Card. Turrecremat.*
DEVS otiosis non assistit.
- 341 *Gentiles etiam putarunt Deos esse iratos & infestos illis, qui socordie se tradunt.*
Epicurus ab omnibus reprehensus fuit, quia dixit, Deos otiosos manere.
- 342 *Draco primus Legislator apud Athenienses sanxit, otiosi, ultimo supplicio puniendos esse.*
Et quamuis ista lex dura videretur & ab humanitate aliena, tamen non caret ratione. nu. 343.
- 343 *apud Aegyptios singuli cogebantur nomina sua apud Praefides profiteri, & qua arte vivebant, & qui metiebatur, morte punitus erat.*
- 344 *Iuuenes otiosi venenum sunt Ciuitatum, quarum homines Praefes prouinciæ purgare tenetur.*
- 345 *Otiosi dissipant Ciuitates secundum Salomonem.*
absque Negotiatione, & labore, qui viuunt, cogendi sunt ad laborem, sic iubet text. in l. unic. C. de mendic. valid. lib. 11.
Debiles qui se fingunt, cum sint fortes, & sic mendicant, graui pœna, iura iubent mulctari. nu. 345.
Mendicare non debent, qui sunt validi ad laborem, quia miseris, & debilibus auferunt panem, nu. 345.
- 346 *Petens aliquid iniuste, iustus est, si corrigatur, quam si petita concedatur. num. 348.*
- 347 *Mendicantibus validis, si elemosyna passim daretur ipsa res publica deficeret, & quæ mala sequerentur.*
Alexander Magnus quo die nihil agebat, diem illū perdidisse aserebat. num. 347.
- 348 *Cato senior trium duci pœnitentia profitebatur, & quæ erant.*
Dies nulla sine linea transire debet.
- 349 *Ignauia sectatores, qui pretextu fidei religionis onus Ciuitatis euitare intendunt, quæ pœna puniuntur.*
- 350 *Leges vigili oculo cauent, ne homines in festenti otij cloaca permaneant.*
Calamitatum magnarum causa fuit otium.
- 351 *Romana Ciuitas nata fuit, ut continuo omnium Regnorum esset Regina.*
Mundi Principatum omnes homines Roma communi consensu assentiunt, ut sit. num. 251.
- 352 *Roma caput Mundi, si vertitur, omnia vertit.*
- 353 *Amore nihil inuincibilis, & nihil tam durum, & ferreum, ut non amoris igne vincatur.*
- 354 *Omnia suam naturalem essentiam agnoscunt ab ardenti fornace amoris.*
Plenitudo legis est dilectio.
- 356 *Roma sciuit & potuit numerositati calliditæque omnium Populorum resistere.*
Roma bellicis sudoribus vniuersi Monarchiam adeptæ fuit.
- 357 *Roma pretiosiora diademata terræ conculcauit.*
Roma in immensitate vnius Mundi defecit materia triumphi, & quoad triumphos vidua remansit.
Roma nec, quo ad ima habuit similitudinem.
- 358 *Romageniuit tales filios, qui supra humanam conditionem videbantur, & virtutibus à DEO promeruerunt Imperium à Mundo.*
- 359 *Carthago à victricibus armis Populi Romani debellata fuit.*
- 360 *Romana virtus sub ruinis Carthaginis suffocata remansit, & in proprio triumpho oppressa visa fuit.*
- 361 *Scipio Nasica renuebat, & quidem prudenter, ut Carthago destrueretur, & quare.*
- 362 *Cato persuasit Senatui Romano destructionem Carthaginis, motus non à bono zelo, sed ob priuatos rancores contra Carthaginem.*
- 363 *Carthaginis destructio peperit Republicæ Romanæ magis horrendum bellum, quod nunquam ab ea fuerit expertum.*
- 364 *Carthagine deleta defuit iuuentuti Romanæ causa bellandi, ideo omnes otiose dederūt, & quid inde secutum fuerit.*
Otioperit Roma, deleta Carthagine, secundum S. Augustinum.
- 365 *Otium Reges prius, & beatas perdidit Vrbes.*
Romani plures, id quod tantis annis, mediantibus tot prælijs contexerunt, otium vnum, paucis tempore, & sine armis destruxit.
- 366 *Monachis sacri Canones inbibent, ne vquam otiosi sint, & in quo debeant se exercere.*
- 367 *Et præsertim in texendo fiscellas, in ponendo per ordinem plantas, in scribendo libros &c.*
- 368 *Monachi non tantum debent laborare propter victus necessitatem, quam propter salutem animæ, ne vagentur perniciosi cogitationibus, secundum textum in can. numquam 5. distinct.*
Aegyptiorum Monasteria hunc morem tenent, ut nullum absque opere, & labore suscipiant. n. 368.
- 369 *à Demone non facile capitur, qui bono vacat exercitio.*
Monachus operans (secundum sententiam Ss. Patrum) vno Demone pulsatur, otiosus verò innumeris spiritibus deuastatur.
- 370 *S. Petrus Damianus S. R. E. Cardinalis erat Monachus.*

Discursus.

- nachus S. Benedicti, & in propria persona humilitatis ergo premit religiosos otiosos.
- 371 Abbas Paulus probatissimus Patrum, quàm magnū dederit exemplum religiosis omnibus manibus operari, quam vis victum habeant, & refertur eius memoranda opinio.
- 373 Monachus sine labore manuum non potest ad perfectionis cumulum devenire, cum ea deseruiat pro purgatione cordis, ac perseverantia cella.
- 374 Religiosis discurrentibus per Vrbes, & Castella, nihil turpius est, secundum S. Bernardum.
- 375 Religiosos illos S. Hieronymus reprehendebat, qui crebrius erant in Vrbe quam in Cellula.
- 376 Abbas Isidorus, ut refert Nicephorus hoc præcipue observabat in regula, ne quis Monachus foris progrediretur.
- 377 Religiosos foraneos, & per Urbis Plateas cursitantes acribus verbis reprehendere solebat S. Ioannes Chrysostomus.
- 378 Religiosam vitam profitentes, cum toti diuinarum rerum contemplatione mancipentur, nil gratius esse debet solitudine.
- Religiosis paradisus videri debet solitudo secundum S. Hieronymum.
- Pax est in Cella, foris autem plurima bella.
- 379 Religiosi in Ecclesia DEI substinent vices ossium, & quare.
- 380 Ossa sicuti abscondita sunt in carne, sic Religiosi in clauetro.
- 381 Religiosus habitus ideo hodie despectui habetur, quia in secularium hominum oculos frequentius quàm par est incurritur, & vide num. 382. 383. & seq.
- 384 Religiosus maior videbitur, si non videbitur, & magis cultus erit, quo magis occultus.
- Pisces quemadmodum terre tabu, & siccitate tabescunt, sic etiam Monachorum gloria, dum ad Vrbes accedunt, num. 384.
- 385 Religiosorum animabus vagatio est periculosa, secundum text. in cap. 2. ne cleric. vel Monach. &c.
- 386 Religiosi salutis propria detrimentum incurrunt, si vagandi occasionem habeant, secundum Innocentium III.
- 387 Religiosus clericum verberans non est necesse, ut accipiat iter Romanum, sed ab ipso Episcopo potest absolui, & quare secundum Bonifatium VIII.
- 388 Religiosi, latere debent secundum glos. hic. & foris, nisi ex necessitate exire debent.
- 389 Religionum multiplicandarum quando erit finis, & vide exclamationem Alb. Cranz.
- 390 Rarum omne, quod est, plus appetitur.
- Pulegium apud Indos pipere pretiosius est.
- Religiosi illi commendandi sunt, qui continuam vagationem abhorrent, & labora latebrique dediti sunt.
- 391 DEVS est increata sapientia, splendor nunquam deficiens, fons semper scaturiens, principale principium &c.
- 392 Carthusiana religio communi suffragio extollitur, quia eam sectantes mirifice delectantur solitudine, itaq. claustru Monasterij non egrediuntur.
- 393 Carthusiani retinent stabilitatem in loco, tamquam in perpetuum carcerem.
- 394 Carthusiani tribus potentissimis remedijs querunt laudabilem vitiorum fugam,
- 395 S. Augustinus pium librum conscripsit, cuius titulus est, de opere Monachorum.
- 396 in Monasterijs bene ordinatis, constitutum est ali-
- quid manibus operari, & ceteras horas habere liberas ad psallendum.
- 397 Religiosi debent attendere silentio, ieiunijs, vigilijs, orationibus, operis manuum secundum S. Bernardum.
- 398 circa Religiosorum inertes exclamatio S. Bernardi.
- 399 Clericus victum, & vestitum artificioso, vel agricultura querere sibi debet, secundum Concil. Carthaginensem.
- 400 Clericis, & religiosis non solum est permittum manibus operari, sed & eis est in præcepto commissum otij vitandi causa.
- 401 Religiosi tam in casu necessitatis quam etiam sine necessitate manibus operari debent cum semper urgeat ratio vitandi otium.
- 402 Paulus Apostolus Doctor Gentium, & spiritualis Gallus laborabat manibus suis, ut omnibus exemplum darent.
- Paulus Apostolus Faber Tabernaculorum erat.
- 403 Paulus Apostolus non solum ipse laborabat, sed qui erant secum ad ministerium Euangelij.
- 404 Qui non laborat, non manducat.
- Paulus Apostolus manibus operabatur, & sic excubabat a se otium, laborabat, & sic non negotiabatur.
- 405 DEO militans non implicet se in negotijs secularibus.
- cōtra Clericos sui tēporis inclamat S. Bernard. afferendo se nescire cuius ordinis sint. & n. 407. & 409.
- 408 Clerici committunt magnum sacrilegium thesaurizando pro se id, quod pauperum est & nu. 410.
- Cupido his corruptis seculis sic mentes humanas inuast, ut nec Ecclesiastici ab auaritis cogitationibus alieni sint.
- 411 Clericus defunctus quid ex redditibus Ecclesie tenaci, & illaudabili parsimonia quæsiuit, honesta retributioni, restituitur eidem Ecclesie.
- 412 CHRISTVS, quod non capit, rapit fiscus.
- Fiscus rapit omnia turpia, & illicita lucra. 2. 412.
- Fiscus est saccus mali ablatorum.
- 413 Clericis mortuis dum sit spoliū, puniuntur in eo, in quo deliquerunt, quia bona Ecclesie debebant in pios usus distribuere, & non thesaurizare.
- 414 Ecclesiam DEI nihil magis denigrat, quàm ut Laici meliores sint clerici.
- Sacerdotes in omnibus Ministri DEI ostendere se debent.
- 415 Sacerdotes caueant, ne in eis verificetur illud Prophetæ, Sacerdotes DEI contaminant sacra, & reproban legem.
- 416 Sacerdotes vitam sanctam ducere debent, ut libere laicorum vitia valeant reprehendere.
- 417 Sacerdotes, quam puri esse debeant. Ad Sacerdotum vocem aperiuntur Cœli, &c.
- 418 super Sacerdotum auctoritate stupet Cœlum, miratur Terra, horret infernus, contremiscit Diabolus, venerantur Angeli.
- 419 S. Caterina Senensis osculabat locum, ubi ambulabant Sacerdotes. & nu. 419.
- 420 Sacerdotibus magnus est deferendus honor, etiam malis, quia in eis venerandus est ille, cuius sunt Ministri.
- 421 S. Franciscus genuflexus, summaq. reuerentia palam osculatus est manus cuiusdam Sacerdotis, qui ab omnibus abhorrebatur, quia erat concubinaris.
- 422 Otium est tam pessimi veneni, ut viros etiam fortissimos, fortissime precipitet in reatum.

Summarium

- Otium suffocat virtutes, & horrendorum vitiorum ararium est.
- Otium vitam ipsam abbreviat.
- 423 Quies multa, & vita plena otio corpori marcorem conciliat.
- Sensus eorum qui otio dediti sunt, non sunt sinceri, nec sani, sed molles, & languidi.
- in Otiosis, sanitatis voluptas arescit.
- 424 Navis quæ sit magis utilis, & quæ aqua melior.
- Aqua, quæ caret suo fluxu, putrescit humanoque usu aliena efficitur, repleturq. animalibus noxijs, & venenatis.
- 425 Aqua, quæ non movetur, ipsâ etiâ aerē corrumpit, Ferrum quo sæpius vititur plus splendet, sicut & contra rubiginē conteritur.
- 426 Moniales otiosa manere non debent, & quid facere debeant, secundum S. Hieronym.
- 427 Otium, & quies maximum malum est ad sanitatē, sicut maximum bonum labor, exercitatio, & motio moderata, secundum Galenum.
- Motio auget calorem nativum, & spiritus citiores reddit.
- 428 ex Motione membra solidiora redduntur, ex quo sequitur laborum tolerantia, sælix distributio, alimenti concoctio &c.
- 429 ex Exercitio sequitur sælix distributio alimenti, eius concoctio, corporis nutritio, humectatio nativi humoris in habitu corporis, excrementorum extenuatio, expulsio, atq. expurgatio.
- 430 Exercitatio toties videtur necessaria, quoties editur.
- Corpora, quæ frigidis, & crassis humoribus abundant vehementiorem postulant exercitationem,
- 431 Corpora biliosa, quiete, & aquæ potione egent, sed ista regula Hippocratis sic sumpta est falsa.
- Exercitatio leuior in illis, qui corpore sunt bilioso est utilior. num. 431.
- Hippocratis opinio, ut corpora biliosa egeant quiddā, qualiter sit intelligenda. (test.)
- 432 Corpus nullū sine aliquo suo motu sanū degere potest.
- Experientia est veri magistra.
- 433 Carceribus illi, qui diu retinentur, vel ex alia causa ambulare non possunt, quando tandem ambulare incipiunt, nisi magno cum labore mouentur, & quare. num. 434.
- 435 ex Motus cessatione partes destinata ad ambulandum, pauperantur naturali calore.
- 436 Robur augetur ex exercitatione, sicuti quiete minuitur.
- Quiete languent omnia. num. 436.
- 437 à Natura magis, magisq. disceditur, quo magis à motu.
- Cælorum motus varij sunt, ac continui.
- 438 Ignis placide semper movetur.
- Venti, & aura nisi continuo circum ambirent, corruptiones sequerentur.
- 439 Terra tantum vilis, & ponderosa immota manet, sicq. ut fructus reddat, magna adhibetur industria, eius dorsum aratris scindendo, ligonibus, marisq. exercendū &c. num. 440.
- 441 Terra hyeme quiescere videtur, incobante tamen.
- Vere, vulgus existimat moveri.
- 442 Et tunc comuntur arbores, vestiuntur sylvæ, gemunt vites, prata rident, lato denique omnia ad res vultu, depulsa segnitie, redeunt.
- 443 Motus internus in corpore humano est adeo necessarius, ut si minimo temporis intervallo cessaret, id esset cum discrimine vita.
- 444 Vita, sicuti auspicatur, quo tempore, quis movetur, ita mors in foribus, dum nullum signum motionis apparet.
- 445 Otium n̄ superfluum corpori humano plures infirmitates parit.
- 446 Mala mille affligunt homines otiosos, secundum Sallust.
- 447 Otium assiduū solet gignere febres, & ratio redditur.
- 448 Calor naturalis dum non probe concoquet alimentum, nec excrementa expurgat, quid inde sequatur.
- 449 Somnus quomodo febres excitare possit.
- Galenus lib. 1. de differentijs febrium reijcitur.
- 450 Vitam longeuam si quis ducere ambiat, debet à se expellere otium, continuumq. torporem.
- 451 Vigorem naturalem, si quis putaret conservare non se exercendo, turpiter erraret.
- 452 Oculorum acies, vel vox, nullatenus conservatur oculos clausos tenendo, vel non loquendo.
- 453 Ferrum si diutius in igne stet in cinerem vertitur, sed non sic aurum, imo magis splendet.
- 454 Gladio proprio dum se quis ingulat, sibi imputet, numer. 453.
- Bellum habeat, qui pacem recusat.
- 455 Desperatis non est adhibenda medicina secundum Hippocr.
- Salus est una desperatis, nullam sperare salutem.
- 456 Studium deseruit, ne otiosa ducatur vita, quamvis & illud sit otium, sed non sine negotio. & nu. 457.
- 458 Studiosis in primis exercitatio est necessaria, & quare.
- Studium otium est, sed non sine negotio, quies, sed sine quiete, commodum sed cum incommodo.
- 459 Corpus sicuti exercitijs conservatur, ita animus meditationibus.
- 460 Animi, & corporis habenda est ratio, secundum Platonem. & num. 461. & 462.
- 463 Ambulatio iuvenescere facit. & num. 464.
- 464 Pedum propriū munus est ambulare, ita ut aliquando membris sopitis somno, pes vigilet, & ambulet.
- 465 Morbo lunatici afflicti, certis luna temporibus dū dormitant, coguntur surgere & sic dormientes ambulare.
- 466 Pisanus quidam, ut refert Bart. noctu dormiens armabat, & vagabatur per Urbem.
- 467 Puella quædam vicina Mariani Soccini, ut ipse scribit, dormiens è lecto surgebat, panēq. conficiebat.
- 468 Anglicus quidam, noctu dormiens, surrexit in flumine vicino, occidit puerum.
- 469 Roma quidam vir, nocte è domo sua armatus exiit somno non solutus, & per Urbem vagavit, ac in Satellites incidit, à quibus captus, tantam vim fecit, ut ab eorum manibus evaserit.
- 470 Inque domum suam reuersus, reliquum somnum quiete peregit.
- 471 in Somnijs crimen aliquod committens an sit puniendus, remissive.
- 472 Ambulatio, secundum Hippocratem, in primis prodest pro excrementorum expurgatione.
- 473 Ambulatio tarda senibus, & imbecillioribus, velox robustis, moderata tamen utrisque valde sanitati confert, secundum Mercurialem.
- 474 Ambulatio moderata maximè debet esse illis, qui corpus habent cacostomachum, id est secundum Medicos, malis humoribus repletum.
- 475 Humores veluti canes, cum domiunt, non sunt temere irritandi, ne in reliquum salubre corpus labentur, secundum Galen. Avicenn. &c.

Discursus.

- 476 Ambulatio quomodo, & ubi ineunda sit.
- 477 in Ambulationibus apertis vagandum est, ut libero Caelo, & multo spiritu augeat, attollatq. se animus, secundam Senecam.
- 478 Ambulatio aperta serenat vultum, hilaritatem inducit, oculis gaudium parit, lumenq. clarificat, & conciliat.
Quiete sicuti tabescimus, & ita ambulatione vigemus.
- 479 Stomacho, qui coquina Magister dicitur, mirum in modum confert ambulatio.
- 480 Valetudinis bona indicium est ambulatio, sicuti cubatio signum morbi.
- 481 Ambulare pro viuere, & bene viuere accipitur, secundum Passerat.
- 482 Euangelium illud Surge, & ambula, & illud Tolle grabatum tuum, & ambula, idest viue, seu vale.
- 483 Ambulatio hilariter obeunda est circumcisa omni negotiatione, quia tunc multum iuuat, secundum Cornel. Celsum.
- 484 Ambulatio cum iucundo socio, hoc est garrulo obeunda est, quia tunc est sine tedio.
Ambulatio illa, qua fit cum socio, & silentium adhibetur, est prope bestialis.
- 485 Ferdinandus Rex Hispaniarum omnium suspiciosissimus inique ferebat, ut homines simul loquerentur, ambulando.
In tantum, quod imposuit vectigal, sic persuasus a quodam suo Gratioso, illis, qui ambulando simul loqui volebant.
- 486 Ambulare, dum quis non potest, vel temporis intemperie, vel pedum imbecillitate &c. pro exercitio deferuiet clara, & canora lectio.
- 487 Quo remedio solitus erat uti Plinius,
- 488 Lectio canora ad Stomachum multum iuuat ante cibum, secundum Cornel. Cels.
- 489 Lectio canora multum prodest sanitati, ut testatur Clemens Alexandrinus.
- 489 Pro Exercitio etiam deferuiere potest, si crura sillonice agitentur, secundum Senecam.
- 490 Chrissippus Philosophus, cum esset in conuiuio, & a compositione, cui ceteri iuxta morem largius indulgebant, abstineret, ne otia retur crura sub mensa agitabat.
- 491 Quo viso ab uno ex assistentibus non illepidè dixit, Chrissippi crura sola ebria sunt.
- 492 Scientia legalis est nobilissima.
- 493 circa Leges versantes sunt omnium Principes.
- 494 Auditorum Rota Romana indefessa est diligentia, & ardor in inquirenda veritate,
- 495 Diligentia cito aperit ianuam veritatis, quam torpor, & negligentia claudit.
- 496 Diligentia in omnibus rebus plurimum valet, hac praecipua colenda est, hae semper adhibenda.
- 497 Diligentia una virtus est, sed sub ea omnes virtutes comprehenduntur, secundum Romanum Oratorem.
- 497 Auditores Rota Romana insectantur veritatem, tamquam feram in syluis delitescentem.
Canis venaticus summo studio feram inter Sylvas quat, nullo labori parcat, huc illuc odoratur. n. 497.
- 498 Canes venaticos imitatur sapiens, huc illuc feram querens, nam non intellectam rem, tantum operatur, ut illam assequatur.
- 399 Veritatis venatio pulchra est, quamuis laboriosa, & maxime in amplissimo pelago legali.
- 500 Doctorum verus character est veritas, qua quis destituitur singulari disciplinarum ornamento caret.

- 501 Vera melius est dicendo balbutire, quam mentiendo Platonis, aut Demosthenis copiam, & gravitatem exprimere.
Doctus optimus est ille, cui pudor, & iustitia soror, incorrupta fides, nudaq. veritas est.
- 502 Carneades Philosophus, & facundus Orator missus Romam ab Atheniensibus, perorando in Senatu eloquentiae facibus adumbravit auratam lucem veritatis. Ex quid contra eum operatus fuit Cato. num. 503.
- 504 Veritatem eloquentia suffocantes, tamquam pestes exulandi sunt.
- 505 Res cum intelligitur, minus de verbis laborandū est.
- 506 Eloquentia luctuosa, ac sanguinantis usus matis moribus natus, in locum telirepertus fuit.
- 507 Advocati mendaces saepe in lingua puniuntur, quia veritatem facundia opprefferunt.
- 508 Caelius Antipater I. C. plus eloquentia, quam scientia iuris operam dedit.
- 509 Veritas hoc unum solum timet, ne a se condatur.
- 510 Doctores pleni debent esse oculis, tamquam nouelli Argi.
- 511 Scriptura ut perscrutentur, monet summus Legislator, ita ut interiora penetrentur. & num. 512.
- 513 Legum mens, ut inueniatur, opus est scrutinio, ne quod in profundo latet, incognitum maneat.
- 514 Leges sunt difficiles, ut intelligantur, & saepe decipiuntur Magistri, & Scholares.
- 515 Auditores Rota Romana omnibus distribuunt panem eorum doctrinae, & sapientiae.
- 516 Auditores Rota Rom. tamquam sitibundi publici boni libenter permittunt, ut eorum decisiones publici iuris fiant.
- 517 Esurienti cibum, sitienti potum praestare pium est, ac curare, ut animus insipientium saturaretur cibo, & potu doctrinae magis pium est.
Misericordiam qui habet, & docet & erudit. n. 517.
- 518 Doctores illi auari, & inuidi, qui eorum doctrina panem, alijs frangere, & distribuere negant, odio graui persequendi sunt.
- 519 Stomachus, si solus cibum retineat, nec alijs partibus corporis communicet, & corpus perdit, & se ipsum. Doctrinam, qui tantum soli retinet, negando alijs communicare, pessima mala sibi nutrit. nu. 519.
- 520 Doctores qui sibi soli sapiunt, comparantur vaso illi, qui in se dum multa bona includat, si semper clausum erit, ea non seruat, sed corrumpit. & nu. 521.
- 521 Gladium dum numquam extrahitur ex vagina, quid eueniet.
Vestes, quae semper incluse tenentur, generant tineas.
Scientia nobilis possessio, indignata auaro possidere, euaporatur.
- 522 Sapientia nimis inuidus possessor est ille, qui sibi tantum ea, quae didicerit seruat, alijs negat.
Scire alicuius nihil est, nisi eum scire, sciat alter.
- 523 Scientia abscondita & thesaurus inuisus in utriusque quae utilitas?
- 525 Doctrina ad modum fontis effluere debet.
Scientia non ut pecunia in marsupio claudat, & silentio, tamquam sigillo muniri debet.
- 526 CHRISTVS inhibuit Apostolis, ne secum sacculum ferrent. & cur id inhibuit, & quid fortasse tacite innuit benignus D. N.
DEI dona, quae ad aliorum utilitatem hominibus, & maxime scientia est, alijs auare, sordideq. claudendi non debent.

Summarium Discursus.

- 527 Sacculum non portare, quid sit secundum S. Augustinum.
- 528 Scientia, si cum hac exceptione daretur, ut inclusa teneretur, ne communicaretur, reiicenda esset, ex sententia prudentis Seneca.
- 529 DEV S in cordibus hominum verè sapientium agit, quod ipse fecit in regionibus terrarum.
- 530 Regioni unicuique DEV S omnes fructus tribuere poterat, sed id non fecit, quia alias inter eos non adfuit communicatio &c.
- 531 Regiones per communicationem gratiae sibi à DEO datae, simul coniunctae videntur.
- 532 Doctores dum vicissim conferunt, quod didicerunt quasi fructus suos regiones regionibus impendunt, ut una omnes charitate iungantur.
- 533 in Sapientibus fons, & non sacculus, ubi erogatur, non ubi includitur.
- 534 Beniamin quia saccum sacco inclusit, quamvis non sua culpa, multas tamen angustias passus fuit.
- 535 Servus ille iniquus, de quo apud Matth. cap. 25. quia abscondit talentum sibi datum, quid ei acciderit.
- 536 Occultationis propriae scientiae macula, qui est conspurcatus, timeat.
- 537 Aqua frigida poculum, qui poscenti dederit, non erit sine mercede & quid si dederit suae vini scientiae.
- 538 Scientia multis sudoribus, vigilijs, ac aliquando cum periculo vita acquiritur.
- 539 Doctores qui docent, magis in eis augetur scientia, & videatur pulchra similitudo S. Augustini. n. 540.
- 541 Auditores Rota Romana, quamvis sapientissimi sint, tamen summa redolent affabilitate, benignitateque. Et in eis nulla est absinthij amaritudo, cum toti melli flui sint.
- 542 Auditores Rota Romana retinunt cum eorum benignitate quorundam sapientium superbiam dum toti tument opinione sui.
- De quibus potest dici illud Poetae, Nec visu faciles, nec dictu affabiles ulli.
- 543 Superbia sedes in supercilijs posita est.
- 544 Scientia à pluribus aequiparata fuit vino dulcissimo, & aequè potentissimo.
- 545 Scientiae vinum, ut sit salutare, & ne caput tenet mentemque alienet, charitate, temperandum est.
- 546 Scientiae vinum purum, qui bibit, à mente alienatus cadet, exemplo haereticorum.
- 547 Haereticorum exempla, qui ceciderunt tamquam ebrii à vino scientiae, dum fidem faciunt, etiam incutiant.
- 548 Ecclesia Sancta Romana, quam horridas tempestates passa fuit, quia nonnulli eius filij vinum purum scientiae biberunt.
- 549 CHRISTVS, qui Romanam fundavit Ecclesiam, & intimo diligit affectu, non dormit, neque dormitabit in custodiendo eam.
- 550 Ebrietas mortis causa est, aut certe occasio.
- Holofernes ebrius à muliere occisus fuit.
- 551 à Vino victus à quolibet vinci potest, ut multorum infelix euentus probat.
- 552 Alea, vina, venus, solent diuites facere egenos.
- 553 Seneca, dum sensit liberè esse bibendum, & non nūquā ad ebrietatem usq. sit deveniendum, refutatur.
- 554 Inebriare se in quibusdam infirmitatibus, licitum est ad recuperandam sanitatem.
- 555 Paulus Apostolus, quid indicare voluit, dum dixit, scientia inflat, charitas aedificat.
- 556 Scientia non debet auferre mentem, cum illa sit salus mentis.
- 557 Sponsa, ut habetur sacris canticis desiderabat osculum à suo sponso, & deinde fuit introducta in Cellam cinariam.
- 558 Vinum scientia tunc salutare est, quando praecedit osculum, quod est signum amoris, charitatisq.
- 559 Scientia, quae inflat, cum sine charitate sit, non procedit ex osculo.
- 560 Iudex uti suspectus allegari potest, si noluerit admittere partem ad osculum pacis.
- 561 Iudex potest allegari suspectus, dum non reddidit parti salutationem.
- 562 Auditores Rota Romana prudentissimi sunt, in miscendo eorum vinum scientiae cum aqua charitatis, benignitatisq.
- 563 in Auditoribus Rota Romana decora splendet humilitas.
- Humilitas est quid mediū inter superbiam, & vilitatē.
- 564 Humilitas non est sine magnitudine animi, secundum S. Ioannem Chrysostom.
- Humilitas est sublimioris philosophiae mater, secundum eundem.
- 565 Superbire in virtutum culmine puerile est.
- in Virtutum culmine, qui est, valde timeat cadere à Loco humili, qui cadit celeriter surgit, qui verò ex alto cecidit mortis adit periculum. num. 365.
- 566 Viri verè sapientes, nesciunt extolli, nesciunt efferri, nihil illis est magnum nisi DEV M.
- Sapientes dum DEV M meditantur suum, nihil vident, & tumorem omnem deponunt, ut DEO iungantur qui ex nihilo omnia fecit. num. 556.
- 567 Rota tantum capitur à splendore veritatis, nec curat proprias tuere opiniones.
- 568 Veritas CHRISTVS est, sicuti etiam via, & vita. & num. 569.
- 570 Legi, Principi, & Sapientiori cadere modestum est, & quid modestius, quam cedere DEO.
- 571 Rota Romana gloriae celsitudo magna est. Aedificat magnum, qui facere intendit, opus est, ut prius cogitet de fundamento.
- 572 Aedificium magnum, qui extruere vult opus est, ut prius cogitet de imis fundamentis.
- 573 Doctores nonnulli adeo pleni sunt iactantia, ut hydropici videantur.
- 574 Superbia est illa saginaria depredatrix virtutum.
- 575 Eliseus mittens eius famulum ad resuscitandum mortuum baculo suo, iussit ei, ut neminem in via salutaret, & quare. num. 576. & 577.
- 578 Superbis DEV S summopere resistit.
- Clericus quidam dives cum in Missa audisset legi illud Evangelium, Et qui humiliabitur exaltabitur, &c. derisit CHRISTVM, & quid ei acciderit. num. 579.
- 580 à Morbo acuto, & latenti superbia, omnibus ferè innato cavendum est.
- 581 Humilitas tam magna non est, ut cupidine gloriae non capiatur.
- 582 Humilitas rerum omnium est pulcherrima.
- Humilitas est adeo pretiosa gemma, ut ipsum infinitum DEV M de Caelo in terram traxit.
- 583 Detractores qualiter tute vincantur. & nu. 584.
- 585 Inimicis, qualiter super eius caput ponantur carbores accensi, ex consilio Paul. Apostoli.

IVRIS PRVDENTIAE SACERDOTIBVS, OMNIVMQVE SCIENTIARVM AMATORIBVS.

PAVLVS RVBEVS IVRISCONSVLTVS ROMANVS
Sempiternam auguratur beatitudinem.

VALIS, & quan-
ta sit sapientiae dulce-
do (*Excellentissimi*
Domini) vix villo hu-
mano ingenio concipi,
nedum villo mortali-
um eloquio memo-
rari potest, Rationem
quarite? in promptu
est ratio, quia teste

profint, quia, vt prudenter insignis ille moralis
Philosophus Seneca in epistola 98. fenfit.

*Non potest quispiam beate degere, qui se tantum
intuetur, qui omnia & ad utilitates suas conuertit;
alteri viuas oportet, si vis ubique viuere.*

DEI enim reuerentia & Proximi amor, summa
totius legis est, itaq. loquendo de nostra legali phi-
losofia, quantum enim humano generi profit,
quilibet & rationis tantum capillum possidens, iudi-
cet. Nec est, qui audeat controuertere, homines
LEGE viuere, LEGE gubernari, LEGE nego-
tari, LEGE demum omnia & peragere. Nam &
secundum Oratorem Romanum lib. 2. de Legib.
*Lex est vinculum Ciuitatis, fundamentum liber-
tatis, aequitatis fons, mens, animus, consilium, &
nervi Ciuitatis.* Etenim alias ex rapto viueretur,
non esset, (*vt utar verbis Ouidianis*) hospes & ab
hospite tutus, fugeret pudor, fugeret honestas, fu-
geret religio, fugeret sanctitas, fugeret pietas, fu-
geret pax, in quorum loco pessima quoque vitia
inducerentur. Vnde secundum Diuinum Plato-
nem, *Sine lege nulla Respublica, sed nec exi-
guus hominum cœtus, nec parua quidem domus
perduraret.*

Itaque melioribus studiis Respublica inuari nō
potest, vt suavis tranquillitatis aura in ea seruetur,
quā insudare in illa & praelara scientia, per quā
Reges regnāt in qua praeipue iustitiae conseruan-
da labor versatur, STATERAM in manibus sem-
per gestando, lanceaeque pendendo aequo libramine,
Et saepe sapius in eorum cerebro aliorum dispersa,
& deuaguntia iurgia, & stultitias coguntur conge-
rere, & discutere, enodare, & vt dicitur, patipœnas,
alienorum deliramentorum, vt dixi supra in annot.
ad decis. 28. in litera A. num. 33. par. 3. recent.

Hinc sacratissimi Imperatores Leo, & An-
thenius Augusti loquendo de Iureconsultis, sic
pronunciarunt in leg. 14. C. de advocat. diuers. iu-
dic. *Isti sunt, qui dirimunt, ambigua & facta cau-
sarum, lapsa erigunt, fatigata reparant, non mi-
nus prouident HVMANO GENERI, quā si
preliis, atque vulneribus patriam, parentesq. sal-
uarent: Nec enim & solos militare credimus, qui
gloriosa vocis numine laborantium spem, vitam,
& posteros defendunt.*

Sed quanta laude sit digna, & quam eminentis-
simum locum in amplo & litterarum theatro ob-
tineat

in Cantic. SAPIENTIAE LIQVOR NECTAR
EST COELESTE, CVM NON EX TERRA
SCATEAT, SED E COELO DERIVET,
FLVATQVE. O manna coelestis, O felix fluxus
& dulcis haustus, à Cœlo enim & descendit, vt ho-
mines sursum dulcedine trahat, & sic reuocet ab
imminentibus præcipitijs. Fertur matrem vbe-
rum ostensione puerum à præcipitio reuocasse,
itaque lacte & vitam bis dederit. Festinè Antipa-
ter Thessalonicensis lib. 1. Antologia.

Παιδὸς ἀφ' ὑψηλῶν κεράμων ὑπὸ ἀκρᾷ μέτωπα
κύντοτος (*μοῖραν νηπιάχοις ἀφοδόν*)

Μῆτε ἐξόπιδεν μαζῶ μετέβητε νοῦμα,

Δὶς δὲ τέκνω ζωῶ ἐγκοιδεῖσο γάλα.

Idest,

Puero ex altis tegulis super summum verticem.

Deorsum pendenti (per casum pueris non for-
midatum)

Mater à tergo mammis reuocauit voluntatem,

Bis verò puero vitam dedit lac.

Quot enim pueri, leuitate, non atate inten-
do, in variorum & vitiorum horrendis latebris
præcipitati, ibiq. infelici sorte cadauerati fuissent,
nisi sapientiae magna dulcedo, ac radiosus eius ful-
gor è præcipitij limite sedula opera eorum pedes
reuocasset? Studium quippe potissimum à mente
humana defugat & otium, flagitiorum scelerata
sentina (vt infra probabo) itaq. toti, vel diuina-
rum rerum contemplatione ducti in ChrySTALLINIS
sacrae Theologiae fontibus se immergunt, immen-
sam, & incomprehensibilem CAVSAM illam
causarum speculantes.

Vel pro communi Mortalium & utilitate proba-
tae alicui scientiae operam nauant, equidem im-
pellimur omnes à natura, vt prodesset velimus
quamplurimis, ita vt homines inter se alijs alijs
Par. IV. Recent. Tom. III.

Pauli Rubei Discursus

tineat sacrosancta legalis, & augusta Maiestas, alio in discursu solidè demonstrabo, vbi etiam rationibus conculcabo non nullorum Blateronum conuicia iniquè contra eà iacta, dum illi apertis oculis somniant, legalem Philosophiam non habere subiectum, ideoque non mereri nomen scientiæ, in hoc enim.

Equum iudicium, qui sapit, ille ferat.

17 Ibiq; solidis fundamentis & comprobabo eam non solum esse scientiam, & quidem secundum Peripateticorum Philosophorum Principem in 6. Ethic. cap. 6. ARCHITETONICAM quasi
18 & aliarum cunctarum scientiarum Reginam, Dominiam, & Principatricem, sed etiam esse speculationem, quia I. C. oportet iuris soluere nodos, questiones, & controuersias, quæ nunquam etiam
19 contigerunt, & quod non potest fieri, nisi per subtiles indagaciones, & per speculationem, & quidem peracutam.

Immo legalis scientia, potest etiam vocari sapientia, & quidem sanctissima, sic ea nuncupatur in leg. 1. §. proinde, ff. de var. & extraord. cogn. Legis enim finis est CHRISTVS, teste Paulo Apostolo ad Roman. cap. 10. nam, & vrdicitur in §. 2. institut. de iust. & iur. Iurisprudencia est diuinarum, & humanarum rerum notitia, &c. Nō
20 ne lex iubet, vt honestè viuatur, nemo lædatur, iusq; suum vnicuique tribuatur, §. iurispræcepta, institut. de iur. natural. gent. & civil. super quibus
21 tribus speciosissimis columnis, & tota iuris prudentiæ gloriosa amplitudo solidè fundata manet,

Vtique certè Lex intenta manet ad dirigendos homines, ad assequendam æternam felicitatem,
22 cum & præcipuus legis effectus sit mouere efficaciter ad virtutem, vt auctoritate Aristotelis probat S. Thom. 1. 2. quæst. 90. art. 3. in resp. ad 2. Salas in tractat. de legib. disput. 4. sect. 3. num. 17. & sect. 6. num. 22. & ratiocinata est Rota in causa Barchinonen. Statuti 2. Martij 1636. coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardinali Hieronymo Verospio, quam decisionem retuli infra in par. 7. rec. dec. 107. sub num. 9. vers. præcipuum, &c. Alibiq; vt promisi, in hac materia latissimus ero, adducendo etiam plures prærogatiuas Iurisconsultorum,
23 Qui secundum Tubam Romani Eloquij lib. 1. de Orator. ORACULA sunt Ciuitatum, & quia Ciues ad eos euntes de rebus suis incerti, certi postea dimittuntur, nam & parum est iura in Ciuitate esse (sine quibus affirmante Platone humana vitæ compago excinderetur,) nisi sint, qui ea reddant, nam & vt post Marc. Tull. ait Abb. Panorm. in cap. ex multo, extr. de vot.

24 Parum refert arma & foris habere, nisi domi sit consilium.

Loquar tamen de illis Iurisconsultis, qui merito & tali titulo decorantur, & non leguleis, quorum infinitus est numerus, quippe non Iuris Doctores, sed aptius Iuris dolores, immo legum aduersatores vocari possunt, & cum non in eis, sed in repertorijs cōgaudeant studere, vnde sapè ignotum per ignotius declarant, & sic mirabilia iactant, vt cœno inuolui digni essent, libenterque
27 & canendo illud Psalm. . Legem impone mihi Domine, & sicut indecorum est aspicere fontem sine aqua, ita & Doctorem vulgo necessitatis, idest si-

ne lege. Meritoque & sic claudam hanc parenthesisem, multi celebres I. C. ingenuè asseruerunt,
28 & se malle esse aptatores calceorum, quam Doctores sine legibus &c. Quamobrem redeundo, vnde digressus sum, & loquendo de encomijs sapientiæ.

Etenim tam peregregia est eius possessio, vt Homo sapiens, quasi censeatur diuinus, in bello minister est fortitudinis; in iudicijs æquitatis; mala scit bonis adhibere vñibus; noxia & in salutem conuertit; non cum fortuita deprehendunt; non aduersa lædunt; spes non erigit, nō metus contristat, quidā amplius? per eam hominis discursus, prudentem de fatuo, de imperfecto vertitur in perfectum, aliaque plura, & quidem notissima, ita vt asseri potest vna cum Ouid. in Eleg.

*Quid folia arboribus, pleno quid sidera Cælo,
In freta collectas alta, quid addis aquas.*

Sapiētia autem cum sit, vndiq; clara, ac innumeris
30 exornata & trophæis, instar Solis alienis facibus non egentis, terrenis non indiget panegyricis, nec de eius fulgore (quod Orbem totum Terrarum illuminat, vt inquit Religiosissimus Imperator noster Iustinianus in auth. habita, C. ne filius propatre) institui potest Oratio, nisi lingua è Cælo im-
31 petita, non tam & verbā suppeditet de re amplissima dicenti, quam lumen afferat de re præstantissima cogitanti.

Fateor me in superioris Tomi discursu, plura in eiusdem laudem dixisse, ibiq; in fine, vt calamo ad tempus frēnum iniicerem, promisi hoc in loco
32 inceptam prosequi locutionem. & Tamen modo meam agnosco temeritatem, materiæ immensitate ac nouitate perterritus mente voluo, illud Vegetij in tractat. de re milit. dum inquit. Milites
33 qui raro aut nunquam viderunt & homines vulnerari, & occidi, cum primū aspexerint, pauore percussi, de fuga magis, quam de conflictu incipiunt cogitare.

Quare etiam ego de fuga cogitando, timore magnitudinis rei exterritus silebo? cū humana laude maior sit sapientia, sed quomodo pacato animo silebo? stante prædicta promissione incepta prosequi, & quid turpius, quam inter parabolanos
34 connumerari? Ex alia parte recuso hac de causa in desperationis abyssu me precipitare sicut minus prudenter fecit Philosophus ille, qui cuiusdā fluminis
35 & peremnitatem intelligere nō valeret, proiecit se in illud, dicendo, quia ego te capere nō possū, tu cape me. Vnde consilium capiēdo in arena, mediam eligam viam, quæ tutissima est, vnde Cato Minor. lib. 1.

36 Aurea, & qui dixit mediocria, siue sophista, Seupotius Vates, aureus ille fuit.

Itaque nec in totum silere, nec effusis habenis in tam latissimo campo decurram. Et si sapientię fulgores pingere non valebo, aliquem tamē radium indicare præter dicta in discursu superioris Tomi, non cessabo, & si illum viuis coloribus demonstrare non poterō, cū imperitiā meam agnosca, ideo prout in pictura carbonū fieri solet, eum representare conabor Itaq; pro sūma veritate, asseram id, quod pro excessu humilitatis asseruit magna illa Ecclesiā DEI columna, S. Gregorius Thaumaturgus dico, & qui licet esset satis pusilla statura, vt post Historicos ex nostris refert,

Ad Scientiarum Amatores.

fert, *Menoch. in addit. ad 2. lib. de Arb. Ind. cap. 226. num. 5.*

39 Tamen in virtutibus, & sanctitate magnus † Gigas fuit, qui & montem de loco ad locum transfudit, iste etiam cum ex hac vita migraturus esset, quæsiuit quot in Ciuitate Neocæsariensi adessent Infideles, responsum fuit tantum esse septemdecim, † DEO gratias agens, totidem, inquit, erant fideles, cum cepi Episcopatum, aliaque de tanto Episcopo habes in eius vita *apud Surium tom. 6. ad diem 17. Nouembris.* Vbi inter alia asserit, eum tam humilem fuisse, vt iusserit se sepeliri in eo loco Ecclesiæ, vbi omnes coacti essent transire, vt etiam post mortem ab omnium pedibus conculcaretur.

Sed loquendo ad propositum nostrum, tam Magnus Doctor, vt dixi, de suis operibus abiectè sentiens, hæc habuit verba in *Oratione paneg. ad Origen.*

Prima animi nostri sensa, ijs, quæ suppetunt vobis depingentes effingimus, † typorum animi characteres, si non claros, & nec ad speciem ornatos, at quemadmodum in carbonum pictura fieri solet, quoquo modo representare conantes, &c.

Sic ille humiliter, sic ego veridicè de his quæ † scripsi, & scribam assero. Et principium dando propositæ materiæ, Primò comprobabo, sapientiæ possessionem esse super aurum, opesque præciosissimas, imò super Imperia † Monarchiasq. Mundi, qua occasione multa adducam in probando Principes, si eorum sæculum felicem reddere intendunt, cæteros doctrina antecedere debere, prout exemplis demonstrabo; Et DEO maximas agendas esse gratias quando concedit Principem sapientem; & quare,

44 Defendam etiam Imperatorem nostrum Iustinianum à moribus nonnullorū Græcorum (more solito seclusa veritate) asserentium, ipsum nec elementa quidem litterarum cognouisse. à num. 159.

Secundò afferam, non solum scientiam operari, vt eius possessor humanas calamitates, quibus vita *nostra æterno Cæli decreto † subiacet*, lubenter ferat, vt latè probaui in præterito discursu præcedentis Tomi, à num. 430. sed etiam hic asseram, auxilium præstare, vt † ridenti, & blandienti fortunæ frenum amittatur, nam hic labor, hoc opus est, vt liquidò docebo à num. 181.

Tertiò demonstrabo ad assequendam nominis immortalitatem aliā viam nō adesse, nisi literis incumbere cum continuò † viuatur ingenio, cæteraque humana sint statua caducæ, apparentesque prospectiua. Vnde aliqua adducam in probando, *Omnia esse hominum tenui pendentiæ filo*, à num. 206.

Quartò subiungam, scientiam continuò opem, præstare sapienti, nec † eam subiacere dominio vilius Principis quantamuis, totius Orbis Monarchæ, à num. 270.

Quintò deducam literarum studium liberare studentem ab otio, scelerum omnium infame armarium, vnde dirè † insurgitur contra otiosos à nu. 338. & nō nulla adducitur contra Religiosos otiosos, cum super hoc multum sacri Canones, & viri sancti nō sine causa inclament à num. 363. sicuti etiam circa eorū excursus, & vagationes per Vrbes, ita vt nonnulli crebrius sint per Ciuitatem, quam in Cella, à n. 374.

50 Multus quoq; † ero physicè loquendo etiam in persuadendo otium summopere sanitati corporis obesse, sicut è contra laborem, exercitationem, & motionem prodesse, & vide pulchra circa exercitium ambulationis quod iuuenescere facit, à num. 453.

Par. IV. Recent. Tom. III.

Tangam quoque occasione otij, à quo liberatur studens, vt si quis litteris operam nauare intendat, 51 † cum scientia non maneat in molli lecto, ideo assiduis laboribus, sudoribus, vigiliisque debet esse valde deditus, & hoc maximè dum attenditur iuri prudentiæ, à num. 304. lucunda etiam † afferam vt aliquando animus sit relaxandus, non remittendus, itaque congaudendum, & licitis iocis ludendum, ne assiduo studio spiritus resoluatur, à num. 314.

Tandem in laudem Sapientissimorum Auditorum 53 Rotæ Romanæ † claudam discursum extollendo eorum summum studium in perquirenda veritate, ac anxium desiderium omnibus iuuandi, dum panem, propriæ scientiæ omnibus frangunt, & distribuunt, & sic detestabor illos Doctores auaros, qui dum 54 possunt alios † enutrire propria scientia, id inuidiosè recusant, à *S. Finio, sed non pacato animo.*

Demum prædictorum Auditorum benignitatem celebrabo, eum in eis nulla sit absinthij amaritudo, cum toti melliflui sint, & sic retundam superbiam eorum sapientum (si tamen hoc titulo decorari possint, cum tria requirantur ad acquirendam sapientiam, secundum Abb. Bonæ spei epist. 2. ad Herodam, scilicet Studium, † Ingenium, & Humilitas, nec vnum sine alio ea detur,) qui pleni vento iactantiæ hydropici videntur, & probabo, scientiam esse vinum, & quidem potentissimum, quod nisi temperetur aqua charitatis, benignitatisq. alienat à mente bibentem. At modo principium dando.

Quis enim, nisi in pleno Meridie cecutiat, omnia mundana non animaduertit tamquam contemptibilia, ac exigua esse respectu valoris sapientiæ, Audiamus † illum, qui mentiri non potest, cum Veritas sit, in textu sacro, Prou. cap. 8. sic persuadentem, *Doctrinam magis quàm aurum eligit; melior enim 57 est SAPIENTIA cunctis † opibus præciosissimis, & omne desiderabile ei non potest comparari.*

Quid enim clarius asseri poterat. Quasi dicere, vellet, Omne aurum in comparatione sapientiæ est 58 arena exigua; illius † splendor respectu fulgoris sapientiæ sunt caliginosæ tenebræ, omnesq. opes præciosissimæ tamquam lutum sunt respectu illius.

Quis etiam sapiente felicior? satis nota est sententia Platonis, *Nemo. ait, felix nisi sapiens.* id etiam intellexit Romanus Orator de Fin. *Sapientia*, inquit 59 est vna, † qua præceptrice in tranquillitate viuī potest, idemque aduertit S. Augustinus dum sensit *Beatum necessariò esse sapientem.*

Sed quid dico de sublimitate, & de felicitàte sapientis? nec ipsum Orbis Imperium, sceptrumque 60 Romanum, litterarum studio æquari † potest, idque auctoritate Cæsarea solidè probo, nam in textu *S. qui veritatem 1. Auth. vt defunct. seu fun. eor. non iniur.* Imperator noster Iustinianus sequendo auctoritatē Marci Imperatoris, sic inquit. *Sicut & Marcus 61 † Philosophus Imp. in suis conscripsit legibus &c.* sicque prætulit philosophiam Imperio Romano, credimus ne ita fuisse scriptum casu, aut per errorem? nequaquam certe? cum Iustinianus id docuerit in lege *Diuina cap. 7. Sapient.* vbi sapientia præfertur Regnis ipsis, ac omnibus Imperijs Mundi, & 63 † diuitiæ respectu eius tamquam vilissima terra habentur producamus verba ipsa, *Inuocauī, inquit, & venit in me Spiritus Sapientiæ, & præposui illam 64 regnis, & sedibus, & † diuitiis nihil esse auxi in comparatione illius &c.*

Corroborari id pariter potest, quia Imperatores,

Pauli Rubei Discursus

Reges &c. si sint scientia vacui reputantur tamquam
65 **†** asini coronati, verba sunt Traiani Caesaris Romanorum Imperatorum splendoris, *vt legitur in Polyerat. lib. 4.* qui scribendo ad Regem Francorum hortatus est eum, vt filios suos **†** liberalibus disciplinis instrui procuraret, eam expendendo rationem, quia *Rex illitteratus est, quasi asinus coronatus.* Perpetuo quidem vituperio dignus est Licinius ille Imperator, alias etiam **†** non admodum laudibus, qui litteris adeo infestus erat, vt virus, ac pestem publicam eas appellaret, *vt tradit Aurelius Victor in vita Constantini Imp. &c.* quam pessime iste erraret, quilibet, qui sana sit mentis id, iudicet. Non
68 sine causa solitus erat dicere Romanus ille Stoicus *Seculum esse aureum, si sapientes regnarent.*

Maximis quidem afficit beneficijs **D E V S** Ciuitatem illam, vel Regnum, dum eis concedit Principes, Ministrosque literarum scientia praeditos, idq; nullo negotio comprobari poterit auctoritate diuinarum scripturarum, & praesertim apud Hierem. cap. 3. Vbi registratum legitur, cum Populus Israel terga vertisset **D E O**, ideo opprobrium **†** gentium euasisset, omnibusq; ludibrio esset, vnde **D E V S**, qui in misericordia est diues, a tantis miserijs eum cruere intendens, sic tamquam pius Pater illum ad se dulciter renocauit, his verbis *Auerte, auerte*
71 *† auersatrix Israel, ait Dominus, & non auertam faciem tuam a vobis, quia Sanctus ego sum, dicit Dominus, & non irascar in perpetuum.*

72 Quasi dicere vellet, **† O** popule durae ceruicis, quid expectas, quare non agnoscis errorem tuum, tempus est redeundi ad Dominum tuum, quia ego non deficiam te restituere in pristinis honoribus, & felicitatibus. Sed qua via, ac quibus medijs **†** id assequi intendebat **D E V S** noster, audiamus obsecro opportunum remedium in hoc ab ore eiusdem Altissimi, vt habetur in eod. cap. 3. Hierem. ibi.

Et dabo vobis Pastores iuxta cor meum, qui pascant vos scientia & doctrina.

Quamobrem intelligimus modo, nam & sicuti extremis malis, extrema remedia adhibenda sunt
74 *iuxta Aphorismum 6. Hipp. sect. 1.* sic Medicus ille peritus, & caelestis, potentissimo illo pharmaco, cum Populo suo semimortuo, & quasi cadaueroso vult vt ad pristinam sanitatem, decoremq; potenter reuocet, scilicet curando, **†** vt gubernaretur a ministris sapientibus, & literatis.

Ita e contra, **D E V S** seueriori flagello vt, vt ita dicam, non valet, ad puniendum aliquem populum rebellem, nisi permittere, vt a Superioribus ignorantibus gubernetur, hinc habetur in Ecclesiastic. cap. 10. *Rex insipiens perdet regnum suum, & apud Isaiam cap. 3.* sic legitur *Eccce Dominator Dominus exercituum auferet a Hierusalem, & Iuda senem & honorabilem vultu, consiliarium, & SAPIENTEM, & quis dabit pergamus, & sciemus, & dabo pueros Principes eorum &c.* Quid enim miserius
77 **†** in mundo reperiri potest, quam pro capite habere puerum, idest Principem inexpertum, & insipientem, si caecus caecum ducat, quid ne boni erit sperandum? Hinc illa iuris conclusio si statutum requirat
78 praesentiam consanguineorum in contractu **†** minoris, intelligi debet de praesentia eorum, qui sunt maiores, quare si ipsi quoque sint minores, non intrat statutum, nam aliis caecus caecum duceret, & dum ille in proprijs negotijs alieno indiget auxilio, abso-
79 num esset, vt alterius indemnitati consulere, **†** ne

propter aetatis lubricum, & lumine intellectus destituti in eadem foueam ambo inciderent, *iuxta tex. in can. quibus 34. distinct. & ratiocinatur Angelus in l. fin. in princip. vers. & per hanc. ff. de verb. signific.*
80 vbi testatur ita fuisse iudicatum Perusiae **†** ipso patrocinate, *Castren. in l. si cum dotem. §. si patri. num. 2. & 3. ff. solut. matr. Pic. ad statutum Vrbis lib. 1. cap. 15. §. 1. gloss. 13. nu. 93. & seq. Rota decis. 30. n. 4.*
81 *post d. Pic. & sentit etiam in Romana saluiani 15. Iunij 1615. coram Sanctiss. D. N. Innocentio X.*

Vbi absolute firmatur, minorem non posse intervenire, vt proximior ad authorizandum alterius
82 **†** minoris contractum, & recessum fuit a prima decisione coram eodem Sanctissimo emanata *sub die 15. Septembris 1614.* quatenus tunc Rota anceps
83 fuerat in hac conclusione, & deinde Rota **†** sic constanter sentit in pluribus causis, & praesertim in causa Beneuentana molendini 12. Decemb. 1631. coram rec. mem. Merlino, est infra in par. 6. recent. decis. 81. num. 14. quae decisio fuit deinde confirmata in eadem causa *sub die 28. Iunij 1634. coram eodem §. quoad primum. vers. caecus caecum ducebat.*

At persistendo in terminis seueritatis flagelli, quando **D E V S** permittit, vt populus gubernetur a persona insipienti, in hoc reperio textum, & quidem diuinum apud Ezech. cap. 21. Ira exarserat **D E V S**
84 contra populum suum, **†** & taliter, vt minatus est ei velle suum gladium euaginare, omnesq; irremissibiliter interficere, *Hac dicit Dominus. Ecce ego ad te, & eieciam gladium meum de vagina sua, & occidam in te iustum, & impium.* Zelus incalescit, & ira crescit, subiungitq; priusquam vibrare gladium vel-
85 le bene acuire **†** illud, vt crudeliorem vindictam faciat eorum, *Mucro, mucro euagina te ad occidendum & lima te interficias, & fulgeas,* deuenitur ad istum actum tam sanguinolentum, & ecce Deus loco adhibendi gladium, remittit illud in vaginam suam.
86 **†** quia non videbat illum quamuis valde acutum sufficere ad satisfaciendum iustae irae conceptae contra dictum populum, asseritq; velle euomere totum suum
87 **†** furorem, & effundam super te indignationem meam, o Bone **D E V S**, quale instrumentum erit tam formidabile, vt operetur vltimum exterminium in populo isto, subdit enim ipse **OMNIPOTENS**, ibi,

88 **†** *Daboque te in manus hominum insipientium &c.*

Quamobrem populum dare in manus superiorum ignorantium, hoc est compendium, & amarum illud epilogum omnium malorum, miseriarumq; Gladij facitissimi nihil reputantur respectu ruinae, quam solet gignere Reipublicae caput, & regens ignorans.

Digna vox fuit illa Alphonsi Aragonum Regis, qui nihil nisi regium egit. Iste enim sapiens, ac prouidentissimus Rex, cum casu **†** audiuisset ex Aulicis suis quemdam dixisse, *non decere Principi scire litteras, nec illi esse necessarias,* exclamasse fertur eam vocem bouis esse, & non hominis, eamq; a rationis
91 **†** iudicio non fuisse profectam, sed a bellua emissam, ac ab his, qui verentur, ne vbi Princeps bonarum disciplinarum studijs clarior, splendidior, meliorq;
92 **†** euaserit, ipsorumq; oculos perstrinxerit, inferiorem gratiae, vel auctoritatis gradum sint occupaturi &c. Rex Roboam, quia sapientiam **†** spreuit, propter vnicam tantum, insipientem responsionem maiori parte Regni sui opprobriose priuatus fuit 3. Regum cap. 12. Meritoq; vt referunt vetera annalia, Demetrius Valerius admonebat Ptolomaeum Aegypti Regem, vt **†** sedulo litteris operam daret, & praesertim

Ad Scientiarum Amatores.

tertium libros de Regno, Imperioq. tractantes auidē
legeret, in quibus inueniret scripta ea, quæ eius Cō-
siliarij monere non auderent. Cum, & verissimum
95 sit, Consiliarios + Principum (*ut solitus erat dicere,*
Romanus Pontifex Pius II.) saepe transire per Pla-
centiam, & nūquam per Veronam. Hinc illud Psal.
114. *Placebo Domino in regione vinorum.* Nam ve-
96 ritas non ingreditur palatia, + nisi furtiue, & per
fenestras, quare scitē affirmavit in suis pœmat. fel.
rec. Urbanus VIII. *Fugit potentum limina veritas*
alibiq. petuli. Principes namque licet omnia habeant
97 + hoc vno carent, nempe quis ingenuē eis veri-
tatem aperiat, cum nec ipsi nonnumquam hoc cu-
rent, immo aliquando dedignantur eam audire.

Referūt historici de Regē Cābyse Scithiæ, ac Per-
sia, qui cum perconatus esset à Praxaspio eius Se-
98 cretario, + quid dicerent de eo Persiani, responditq.
ille optime, multisq. modis commendabatur, tantū
tantisper videbatur eis ipsum deditū esse vino. Cui
responsioni veridicē internē iratus Rex, modō volo
99 Praxaspie, ut + videamus an Persiani dicunt verū.
manebat enim non multum longe ab eis filius Se-
cretarij, dixitq. Rex, si ego hac sagitta transfigo cor
filij tui, Persiani mentiuntur, sin minus, verū asse-
runt, Rex ergo vibrauit sagittam, & tam magistra
100 + manu, ut cor illius Infelicitis in medio trāsfo-
derit.

*O Regem barbarum, o sceleratam actionem, con-
tinuō ab omnibus dirē exprobandam.*

Quo viso ab eius patre, semimortuus remansit, cui
dixit Rex, quid ais Praxaspie, sum ebrius nec ne? &
101 quid tibi videtur de tam + perito ictu, cui afflictus il-
le vir, iam de se extremē dubitans, respōdit, o Rex,
nec ipse Deus in hoc peritior esse potest, sicuti
regia tua Maiestas. Adest super hac crudeli actione
Cambysis, moralis Senecæ exaggeratio in tract. de
Ira cap. 14. lib. 3. ubi inter alia inclamat, o Regem
eruentum? o dignum, in quem omniū suorum arcus
verterentur? & deinde considerat mæstū, & languē-

102 tem Patrem, + cui præ magno dolore vox interclusa
erat, statem super cadauere adolescētis filij sui, mē-
te reuoluendo, se eius cædis, & testē fuisse & causā.
Quare videmus quā periculosum sit Principi-
bus ingenuo ore loqui. Hinc peregre regi monuit,
Ouid. lib. 3. *Trist.*

103 *Vsibus edocto, & si quis quam credis amico,
Vive tibi, & longē nomina magna fuge;
Nam quamquam soli possunt prodesse Potentes,
Non prosunt potius plurimum obesse solent.*

Et non solum Principibus, ut dixi, sed regulariter
omnibus veritas odium parit, ponderemus in hoc,
obsecro, sacrum textū apud Isaiam c. 59. ubi dicitur.

104 *Corruit in platea veritas, + subiungit deinde Pro-
pheta, & facta est veritas in obliuionem?* Alij In-
terpretes ab Hebræo tradunt, *Facta est veritas in*
auersionem. Id est, quando veritas apparet, omnes
terga vergunt. Nam, ut ait, Ioannes Cluniacensis

105 tom. 1. serm. 120. sumpta + est metaphora à cane in
plateis mortuo, quem omnes prætereuntes auer-
santur; Reperitur nonnumquam in publicis pla-
teis canis mortuus, & fatens, omnes transeuntes
per illum locum sibi occludunt narices, alibique fa-
ciem vertunt, ne fator eos conturbet. Ita dixit

106 Isaias, *Facta est veritas in auersionem,* + aliaq. circa
hanc materiam adduxi supra in annotat. ad decis. 2.
par. 3. recent. à num. 95. vsque ad num. 170. in 2.
part. annotationis, ubi etiam multa contra Princi-
Par. IV. Recent. Tom. III.

pum Consiliarios habui, eorumq. adulationem.

At modo loquendo, prout incēpi, de necessaria
sapientia in Principibus, audiāmus, quid præclare
107 in + his terminis scriptū reliquit Vegetius in tract.
de re militari. Nullus, inquit, quem oporteat, vel
plura, vel meliora scire quā Principem, cuius
doctrina omnibus subditis prodesse debet, ut enim
in nauigatione Nauclerum, cui clauus commissus est,
108 oportet ceteris antecellere peritia gubernandi + vi-
gilia, fide, sic eum qui Principatum gerit, reliquos
anteire oportet Imperatorijs dotibus, SAPIEN-
TIA, iustitia, animi moderatione, & ardentissimo
publici commodi studio &c.

Quid enim, per DEVM immortalem, dignius,
109 ut Princeps + ceteros excellat doctrina, sapientia,
& ipse plus sciat, quā alij intelligant, maximēq.
si ab eius regimine totius Imperij ditionisq. fortu-
nā dependeat; nam si ab honesto abhorreat, aut si
110 ambitione, ira, + stultitiaue peccet, id protinus to-
tius Orbis malo faciant. Hinc illud scitissimum

Quidquid delirant Reges plectuntur Aebui.

Vnde Salomon sapientissimus, ut rectē Dei po-
pulum gubernaret, non diuitias; non gloriam, non
vitam longævam, sed sapientiam, & intelligentiam
111 Legum, + & iudicij à Deo petijt, ut æquitate, & ius-
titia posset populum iudicare, Sapien. cap. 9. & ha-
bemus in can. & Paralipom. 2. q. 1.

Ideoque CHRISTVS benignus Deus noster
non vnam, sed duas clauas Regni Cælorum B. Pe-
112 tro + commisit; in altera dedit ei potestatem li-
gandi, atque soluendi; in altera verō scientiam di-
scernēdi, ut legitur in can. decretales 1. distinct. 20.

Quare nec sine causa iura Romana præsumunt
113 Principem + esse sapientissimum, ut est textus in
l. penult. ibi, NE PRINCEPS PHILOSOPHIÆ
PLENVS, Cide his, quib. ut indign. & in l. vnum
ex familia. §. fin. verſ. Princeps prouidentissimus,

114 & iuris + religiosissimus, ff. de legat. 2. Eumq. opor-
tere fieri iuris religiosissimū inquit text. in proem.

Instit. §. 2. Religio enim est in legibus, prouidentia

115 + in armis, glos. in d. §. fin. in verb. prouidentissimus.
Facit etiam illud vulgatum, Principes habere
omnia iura in scrinio pectoris recondita, ut præsu-
mit text. cap. 1. de constitut. lib. 6. & in l. omnium.

116 C. de testam. Hinc quoque + est ut Princeps dica-
tur vigor iustitiæ, & lex viua in terris, glos. fin. in
l. prohibitum. C. de iur. fisco. & in auth. de consul.
col. 4. & l. de more. §. si tibi. ff. de iurisd. omni. iud.

Vt etiam in testimonium necessaria scientiæ in-
117 Principe Plutarchus + librum scripsit hoc titulo,
In Principe requiri doctrinam, breuem quidem il-
lum, sed dignum, ut diu, noctuq. in manibus, ore,
oculis, memoriā, & sermone Principis versaretur,
& ex nostris id tractat Ioan. Redin. in tractat. de
maiestat. Princip. in verb. sed etiam legibus opor-
tet esse armatum. per totum.

Quot sunt ex magnis Principibus, quia scientias
neglexerunt, seu ut vulgō dicitur, fuerunt personæ
118 idiotæ + plurimis, sicuti passim scribunt historici, te-
rriorum vitiorum maculis inquinati fuerunt,
& à suis Consiliarijs ignominiosē venditi + sunt, in-
diuersas, & multas calamitates deducendo eorum
status, Qui tales re vera miserabilem duxerunt vi-
tam, timendo mortem à quibus præsidia, vitam,

119 oscula, iure sperare + debuerant, immo sibi ipsis
non crediderunt iuxta illud Poetæ.

Cuncta expauesco, meq. non credo mihi.

Pauli Rubei Discursus

Contra quos tandem infremuit ferro prouocata plebs, nec modum tenendo, nec ordinem, nam se-
120 melius in ea accenso igne, inextinguibilis est, nec contenta remansit occidisse Principes suos, sed ultra vitam indignatio fuit, non cineribus parcendo, aut nomini, in innoxias saeuendo imagines, in inanimata tecta, in muros lapides.

121 Irritata plebs, quid non audet? quid non potest? nihil tam sanctum a quo, manus retrahat, Celo adeo ipsi si liceat, arma inferat. Quot iacent victimae, &
122 quidem magnae plebeio calcatae pede, quis uti dixi, Phalarides, Neronis, Dionysios, Artaxerxes, Mitridates, Claudios, Caligulas, Domitianos, Commodos &c. hominum portenta ignorare potest? mores intueantur, & exitum, nam teste Seneca,

123 *Vt in corporibus, sic in Imperio grauissimus est morbus, qui a capite diffunditur.*

Supradicta etiam mouit idem Tragicus in tract. de clement. lib. 1. cap. 12. *Temperatus, inquit, timor cohibet animos, assiduus vero, & acer, & extrema admonens in audaciam iacentes excitat, & omnia experiri suadet.*

Verum contra, quot sunt ex summis illis Principibus, qui litteris operam nauando, fac sapientes euadendo, duplici corona se dignos reddiderunt, quia tanquam egregiae prudentes Naucleri puppim eorum domini custodire bene scierunt, beando ipsorum ditiones, ac omnium ore, calamitas, votis, ad sidera eleuati fuere, lubentesque subditi pro-

125 eorum incolumitate suam neglexerunt, & pro beneficio enumerarunt pro dictis Principibus vitam prodegisse, latereque proprio latius illorum texisse, nullatenus putando se perire, dum pro eis perierunt, interque victorias, & triumphos ponendo, vitam sic posuisse. Amor enim Principis in populum, & populi in Principem, hoc vnum eternare potest

126 Regna, & beare, quidque enim assequi non solet, nisi per tramitem sapientiae, quia ut inquit Oraculum, *Caeleste in Sapientia cap. 6.*

Rex sapiens Populi stabilimentum est.

Vbi etiam exclamatur: *O Reges diligite sapientiam, ut in aeternum regnetis, diligite lumen sapientiae omnes, qui praestis populis, & facit famigeratum dictum diuini Platonis, de quo memini infra nu. 150.*

& ut monet Marc. Tull. in prolog. Rhetor. 1. *Ad*

127 *Reipublicam plurima dominata veniunt, si moderatrix omnium rerum praesto est SAPIENTIA, hinc ad istos, qui eam adepti sunt, laus, honor, dignitas confluere debent, in hac enim excolenda sita est vite honestas, & in negligenda turpitudine &c. Hinc eruditus Seneca in Thyeste, inquit.*

Vbi non est pudor,

Nec cura iuris, sanctitas, pietas, fides

Instabile Regnum est.

128 Sicuti est contra, vbi adest honestas, quae ut dictum est, sita reperitur in SAPIENTIA, ibi abundat omnis virtus. Vnde multi summi Principes, ut dixi eo splendidiore enaserunt, quia grato sapientiae nitore micarunt, quia mediante eorum imperia mirifice floruerunt, in omnium amore impetrantes, &

129 gaudentes, ut tanquam Patres potius obseruarentur, & amarentur quam uti Domini, Imperatoresque timerentur. Quid enim in Principe, (ut aduertit idem Seneca in tract. de Clementia cap. 19.)

130 *Pulchrius accidere potest, quam VIVERE OPTANTIBUS VNCTIS? Quis huic audeat struere aliquod periculum sub quo iustitia, pax, & securitas, & dignitas, floreant sub quo opulenta Civitas copia bonorum omnium abundat &c. Hinc ut retuli in annot. ad decis. 2. supra part. 3. recent. sub n. 180.*

Nouellus Carolus Magnus, nempe Carolus Quintus Caesar, cum admonitus esset a suis, ne in-
132 audiendo omnes tam facilis esset, causamque adducendo, quia non carebat periculis tantam facilitatem, cui monitioni respondit inuictus ille Caesar, *Si aditus omnibus, & omni tempore ad supremum Caeli Monarcham patet, quanto magis ad terrenos Principes & eius Ministros esse debet, & colorata illi rationi replicauit, quod FRVSTRA SE TERRORRE CINGIT, QVI SEPTVS AMORE SVORVM NON EST, arma armis irritari, amorem amore prouocari &c.*

Stante enim inexpugnabili munimento amoris ciuium, ut inquit Seneca in supradicto loco, *Non est necesse extruere in altis editas arces, nec in adfonsum arduos colles emunire, nec latera Montium abscondere ac multiplicibus se muris, turribusque sepire, saluum Regem in aperto amor ciuium praestabit. alias, si Princeps terrore se munire intendat eueniet ei illud Claudiani*

Qui terret, ipse magis timet, fors ista Tyrannis.

135 Nam opus est, ut multum timeat, qui a multis timetur, metus enim in auctorem redit, nec regnare scit, odia qui nimis timet, timendo timentes. Sed loquendo de Principibus sapientibus, qui etiam per quam humani, & benigni fuerunt, & mediantibus eorum scientiis mirabilia fecerunt, in

136 quorum numero reperio Numam Pompilium II. Regem Romanorum, Philippum Regem Macedoniae, & Alexandrum Magnum eius filium, Iubam Mauritania Regem, cum alijs infinitis. At discernendo de primis Principibus Mundi, nempe, de Romanis Imperatoribus, & quis est nescius Iulium Ca-

137 sarem? eorum Antesignanum virum doctissimum fuisse, & pro quo aether ipsum pugnare videbatur, de quo illud Suetonij, *Eloquentia, militariq. re, aut aquauit praestantissimorum virorum gloriam,*

138 *aut excoesit &c. de eodem dixit Eloquentiae flumen, eiusque Caesaris acris hostis, M. Tull. de clar. orat.*

De Cesare ita iudico, illum omnium Oratorum elegantissimum.

Et quis non admiratur eius doctissima Commentaria famigerata? non solum inter nos, sed etiam ultra Montes, totoque orbe conspicua. Quam pius & clemens fuerit Princeps iste Romanus iam aliqua scripsi in discursu praecedentis Tomi a num. 258.

140. Eius successor Augustus Octavianus pariter fuit studiorum amator eximius, de quo idem Suetonius inquit, *Eloquentiam, studiaque liberalia ab etate prima, & cupide, & elaboratissime exercuit,*

141 *multaque varij generis prosa oratione composuit, ac in Mutinensi bello in tanta mole rerum & legisset, & scripsisset, & declamasse quotidie traditur, o res miras, & eo magis, quod maior fuit tatus Monarcha,*

142 *o felicissimum Principem Romanum! nam, & iste fuit primus, qui CHRISTVM, eiusque Gloriosam Matrem Virginem MARIAM adorare, ac incensum dare meruit, quia in die ipso Natiuitatis Domini Nostri in sphaera Solis vidit Sacratissima m-*

143 *Virginem cum Christo in brachijs, ita ut ipse quasi*

Ad Scientiarum Amatores.

quasi Primicerius extiterit vocationis gentium, quæ historia satis nota est, alibique comprobant.

144 Alexandrum Severum Rom. pariter Imperatorem quo scientia tamore ardere credimus, qui ut refert Lampridius: *Cum inter suos conuineretur, Vulpianum, aut doctos homines adhibebat, ut etiam daret, scientijs, ut dicebat, se recrearet.*

145 Quid mirum si summa sapientia Imperator fuisse gubernando adeo dilectus fuerit subditis suis, nam notatu dignissimum illud est, quod narrat idem Lampridius. *Pedibus ait, palatium conscendit, cum retro currus triumphalis à quatuor Elephantibus*

146 *traheretur, leuabatur manibus omnium Alexander, vix illi per horas quatuor ambulare permissum est, omnibus undique clamantibus salua Roma, quia saluus est Alexander, momentum horæ illæ*

147 *fuerunt Populo Romano, cum amoris essent, addidit. Ad Germanicum bellum profectus, deducen-
tibus cunctis per centum, & quinquaginta millia.*

148 Quid non faciamor? addidit hic alas & animos.

Sed relictis alijs Romani orbis Monarchis, sum-
mopere admiror M. Antoninum qui propter amo-
rem scientiarum, & quidem maximum inter Im-
peratores fulget titulo philosophi per antono-
masiam, de quo ait Herodianus, *Adeo litterarum,
& antiquitatis studiosus, ut nemini sit in eo genere*
149 *Græcorum & Romanorumque secundus, argumento
sint per multa, quæ ab eo dicta, atque conscripta ad
nos usque perueniunt.*

Qua prudentia, sapientiaq. M. Antoninus Philo-
sophus, è Magnis Imperatoribus peregregius Ro-
mani Imperij habenas rexerit, facile quilibet con-
150 iecturare poterit, semper enim in ore habebat
prudens illud dictum diuini Platonis, scilicet, *Tunc
fore beatas Ciuitates, quando aut Philosophi impe-
rarent, aut Imperatores philosopharentur, ut post
Iulium Capitolinum refert ex nostris Ioan. Redin.
in tractat. de Maiestate Princip. in verb. Legibus ar-*

151 *matam. n. 11. Nam secundum Hug. in didasc. lib. 2.
Vera philosophia mirabiliter docet rite, & recte
gubernare.*

Heroica illa actione non parum sibi orbem de-
uinxit. Narrat enim Cassius, *Cum in bello Marco-
mannico omne Aerarium exhausisset suum, neque in*
152 *animum induceret, ut extra ordinem provinciali-
bus aliquid imperaret, vedit aurea pocula, & cry-
stallina, & myrrhina vasa, ipsaq. uxorias vestes se-
ricas, & auratas gemmasq. etiam, quas multas in
repositorio sanitione Adriani repperat, & per duos
quidam menses hæc venditio celebrata fuit, tantum-
que auri reductam, ut bellum prædictum fue-*
153 *rit profectum, ac palma reportata & postea notifi-
care fecit emptoribus, ut si quis vellet emptam redde-
re atque aurum accipere, in sua potestate erat.*

O actionem non alterius quam sapientissimi Im-
154 peratoris, o virum Romano Imperio dignissimum,
iure enim, ut testis est Aurelius Victor, Populus
Romanus sic tantum Principem adamauit, ut non
Dominum, Imperatoremq. eum putaret, sed po-
tius dulcissimum patrem, erat etiam à toto orbe
tanquam persona celestis veneratus, ac multi eum
Deum nuncuparunt. Regesq. eum sibi propitium
155 optabant, & de controuersijs suis inter se Iudi-
cem poscebant.

Fuit etiam adeo dilectus, & carus omnibus ve-
rè sapiens iste Imp. quia ut refert Herodianus, *sic
ciuilem sese & commodam omnibus præstabat, ut*

156 *& adeuntium cuius dexteram placide daret, ne-
minemq. à suis Custodibus prohibere aditu patere-
tur &c. o. vtinam multos Antoninos? Quis ergo
157 nõ obstupescet de benignitate & quidem summa
istorum Principum, qui studio litterarum sedulo
incubuerunt, hinc recte cecinit vernaculus Poeta*

Esse non può scortese, vn che sia dotto

158 Alias doctrina & esset insipida, indocta, & ebriosa,
ut solide infra probabo.

Concludam ea, quæ dixi de Imperatoribus sapi-
entibus loquendo de Imperatore nostro Iustiniano

159 Heroe præclarorum factorum & maiestate Magno,
scientia tamen, & quidem legali Maximo, oblo-
quantur de eo, quidquid volunt Græci auctores,
(quibus nonnulli ex nostris assentiunt) garrientes

160 Imp. Iustinianum fura non nouisse, ac omnium
litterarum fuisse ignarum, ita ut dixerit Suidas, nec
quidem elementa litterarum didicisse, ad huius e-
nim Græci historiam respondeat Iuuenalis dū ait,

Quidquid Græcia mendax in historia &c.

161 Hinc scribit & Plinius in proem. 4. lib. sicut litte-
rarum claritas, ita omnis fabulofitas ex Græcia ef-
fluxit, & Cicero in oratione pro L. Flacco de
genere Græcorum loquens, *Tribuo, inquit, illis lit-
teras, do multarum artium disciplinam, non adimo
sermonis leporem, ingeniorum acumen, & dicendi*

162 *copiam, & testimonium verò, religionem, & fidem,
numquam ista natio caluit, vnde ortum est ada-
gium, testimonium Græcum, quanta ergo sit adhi-
benda fides græculo illi historico ex prædictis cogno-
sce, & quæ præfati dicunt, fortè possent proce-
dere in aliquo alio ex alijs Iustinianis, nec quoque*

163 *est curandum, quidquid contra Iustinianum Imp.
dixerit iustica illa Elephantum, & ridiculus vir sci-
licet Laurent. Valla in suis elegant. nam quomodo
ei erit credendum, qui tanto maledicendi omnes
tam fontes, quam infantes pruritu astuauerit, tan-*

164 *taq. mordendi omnes nemine excepto viguit libi-
do, ut in eius sepulchro ista posita fuerit inscriptio,*

Et nunc mordet humum.

Vt testatur Zæch. in l. hæredes. S. et. ita. p. 3. n. 37. ff. ad
Trebel. adeo ut mihi videatur personam Tit. Labieni

165 induisse, & qui cum omnes passim nullo facto dele-
ctu carperet, mutata littera prima, *Rabienus*, dictus
fuit, quasi rabie, & furore ageretur, sicque publi-

166 co decreto omnes eius libri igne damnati fuerat,
ut scribit in Sexto controuers. Seneca, & Sueton in
Caligula cap. 16. & ex nostris refert Tiber. Decian.
in Apologia contra Alciat. cap. 15. num. 18. vbi etiā
refert de Pico (si vera sunt, quæ Alciatus ei ascri-
bit) qui studio maledicendi adeo incumbit, ut ne-

167 mini & pepercerit, neque vel vnum l. C. exemerit,
omnes modò bardos, modò insanos, modò cras-
sioris Mineræ, modò male respondentes, modò
auaros, modò ambitiosos, modò prauos in respon-

168 dendo, modò & pueros Doctores appellando, sed
quæso relictis his maledicentibus, pergam defen-
dere Iustinianum.

Pace, ergo omnium supradictorum, veritate ta-
men illasa manente, Iustinianus noster, fuit vir
169 maximus, & diuiniq. ingenij, ac magnæ, splendidaq.
doctrinæ conspicuus, nec mihi vniquam persua-
dere volo, nam esset tota via, ut dicitur errare, nisi
ipse litteratissimus fuisset, ut animum appulisset,
itaque

Pauli Rubei Discursus

itaque sedulo ordinasset, ut opus tam immensum,
170 †admirabileque quale est ab abyſſo desperationis,
ac obscuritatis, tanto labore, constantiaq. indefe-
sa, erueretur corpus sacratissimarum Legum Ro-
171 manarum, illudq. quasi de morte † ad vitam, de
confusione ad tam præclarum ordinem, de tene-
bris ad lucem inuictè reuocaretur.

Tam enim sublime opus animo reuoluendo
non est personæ ignorantis, tam operosum nego-
172 cium non est † eius, qui omnis litteraturæ reperi-
tur vacuus, adijcere animum ad erigendum in lo-
culentam consonantiam tot, tantasque confusas
Cōstitutiones, nec id, est conatus eius, qui nec ele-
173 menta litterarum cognouerit, † congruitq. vul-
gatum illud adagium *Tractant fabrilis fabri*, per-
sonæ enim à scientijs alieni, non solent rem litte-
rariā augere, nam ut vulgò dicitur, scientia tot ha-
174 bet inimicos, † quot sunt ignorantes, *Speculat. in
titul. de aduocat. §. nunc de exordijs nu. 27.* nec in-
docti se putant incolumes fore, nisi oppressis bonis
litteris. Quod enim Iustinianus fuerit vir maximi
ingenij ex nostris defendunt *Hieronym. Cagnol. in
proem. Digestorum nu. 55. & Io. Redin. de maiestat.
Princip. in verb. sed etiā legibus n. 3. cum ibi relatis.*

Et non tantum Imp. noster Iustinianus fuit vir
doctissimus, sed etiam ut refert *Paulus Diaconus*
175 *lib. 18.* fuit † Princeps fide Catholicus, in operibus
rectus, in iudicijs iustus, & ideo ei omnia concur-
rebant in bonum, qui & tertiam Mundi partem
Romano Imperio recuperauit, & in initio sui Im-
176 perij magna pro fide Catholica † concipiens ani-
mo, ut Diuinum auxilium promereretur, ieiuniorū
magnam austeritatem assiduamq. DEO preces fieri
iussit, ipse Imp. quadragesimam tunc curren-
tem, attestante *Procopio de adific. Iustinian. lib. 1.*

*Duram quamdam vitam egit, nedum Imperatori
alienam, sed neque priuato Ciui acceptabilem.*

177 Nā per duos dies cibis abſtinebat, & deinde quā-
do illud assumebat, non vinum, non panem, nec id
genus alia cibaria, sed brassicam solum, & agrestes
herbas longo tempore, sale, & aceto maceratas
178 edebat, in potu aqua erat sola, neque his ad † sa-
turitatem utebatur, ex quo ieiunio, alijsq. labori-
bus ægram contraxit valetudinem, & ut inquit
*Cardin. Baron. in annal. Ecclesiast. tom. 7. ad annū
Dom. 527.* Iustiniano planè accidit secundum illud
Apostol. 2. Corint. 12. Cum infirmior, tūc potens sū,
179 etenim eo modo debilitatus † corpore Perſas, Go-
thos, Vuandalos, & alios Barbaros superauit, de
quibus insignijs victorijs, ipse non parum gratias
Omnipotēti DEO egit, ut nos habemus in *tex.
in l. quas gratias. C. de offic. præf. præf. Afflic.*

Non mirum, si, & ut alibi dixi, iste Iustinianus
180 Imperator † in Sanctorum numerum relatus fuit,
ut plures ex nostris testantur, & præsertim *Io. Fa-
ber in proem. Institut. num. 3. vers. ego vidi nomen
Iustiniani scriptum in Cathalogo Sanctorum Ca-
lendis Augusti.* Vnde veritate illeſa, in æterno bea-
titudinis consortio relicto Iustiniano alia in me-
dium afferam in laudem scientiæ.

Quæ tantam, ac talem fortitudinem eius pos-
181 sessoribus communicare † solet, ut non solum in-
trepidè, & imperturbato animo impetuosus, &
rabiolis ventis aduersæ fortunæ resistere iam cla-
rum est, & latè retuli in discursu superioris Tomi à
num. .... sed etiam operatur, ut dum in tranquillita-
tis suauis portu manent, continuò rectum teneant

moderationis cursum.

Etenim hic labor, hoc opus, hæc est summa in-
uicti pectoris generosa constantia, frenum scilicet,
182 ridenti, † ac blandienti fortunæ immittere scire,
nam affirmante S. Bernardo de considerat. ad
Eugenium Papam lib. 2. cap. 2. *Magnus est cui
presens felicitas, si arrisit, non irrisit*, ac teste Mo-
183 rali Philosopho in epistol. 75. *Paucis deponere † fe-
licitatem molliter licuit.* Imò Idem quasi impossi-
bile indicauit posse licentiam temperari in multa
felicitate, dum dixit in *Eclypo.*

184 *Res secunda non habent unquam modum.*

Heroum titulo decorari possunt homines opulen-
185 ti, virtuteq. præditi, crudelis enim est † Tyrannia
felicitas, cogit, præcipitatq. Mortales ad luxum,
vnde Ouidius *lib. 2. de art. amand. inquit,*

186 *Luxuriant animi rebus plerumq. secundis.*

Martialis lib. 11. scribendo Imp. Traiano inquit.
Tu o Traiane iustus es quantum Numa Pompe-
187 lius, sed ille fuit pauper † Princeps, tu verò ma-
gnus Monarcha, ideo tua virtus in amplo tantæ
potentiæ campo, felicitatisq. est maior, & quidem
longè illa Numæ, producamus præcisa verba.

188 *Tanta tibi recti reuerentia Cæsar, & equi
Quanta Numæ fuerat, sed Numa pauper erat
Ardua res hac est opibus non tradere mores
Et cum tot Crescos viceris esse Numam.*

Ipsi Gentiles nec putarunt personas diuites, po-
tentesq. posse deuenire in Campis Elisijs, ab eis
189 † pro Paradiso habitis, audiamus Lucanum in 9.

*Non illuc auro positi, nec thure sepulti
Perueniunt*

Sed relictis his prophanis auctoribus. O quàm vera
190 est sententia † S. Augustini *ser. 13. de verb. Dom.*
Magnæ (inquit) felicitatis est à felicitate non vinci.
Athlanticum hoc est opus, magna pugna est ne-
191 cessaria in hac colluctatione, † sed rara reportatur
victoria.

Hinc, quando inauguratur aliquis Princeps, ne
192 de culminis ascenso fastigio intumescat, † solitum
est mortalitatis aliquod signum ante oculos illi po-
ni. Ut de Romanis Pontificibus, dixi in annotat.
ad *decif. 2. supra par. 3. recent. in 2. part. annotat.
à num. 11.* vbi etiam retuli qualis erat mos Roma-
norum in hac materia, ne triumphantes, inenarra-
bili illa gloria, insolescerent.

Addo, quod Regibus, seu Cæsaribus Byzantinis
193 mox, ut assumebantur in Regnum, Lapidæ † affe-
rebant lapides, vel alabastrinos, aut porfireos, ut
quem magis vellent, eligerent in sepulchrum, ut
mortis memoria superbiæ, fastusq. tumor compe-
scceretur. Huic non dissimile est illud, quod refert
194 *Lyranus in cap. 14. Iob.* Ad illa verba, Homo † in-
cinerem reuertetur, inquit, de morte sua medita-
tur, propter quod antiquitus Imperatore creato,
statim quærebatur ab eo, quo marmore vellet se-
pulchrum habere.

Nec ab hoc ritu longè abest, illud laude dignū
solitum seruari, apud Serenissimos, & Religiosissi-
195 mos † Venetos, ut cum de nouo quis Dux crea-
tur, statim ad locum ducitur, ad quem vita, & mu-
nere functus deferetur, ne scilicet nona illa digni-
tas, & magni honoris culmen, extra modestiæ li-
mitem quæpiā efferat, suæ mortis illico monetur.
Apud

Ad Scientiarum Amatores.

Apud Græcos etiam ut egregiè ratiocinatur
Card. S. Petrus Damianus in epistol. 17. ad Ale-
xandrum II. Pontificem, vniuersè mos ille viguit,
196 vt cum quis Rex crearetur, adesset † statim, qui
vas plenum mortuorum ossibus, & stuppam lini,
cui protinus ignis adhiberetur, offerret, vt in vase
consideraret quod est, & esset, & ex stuppæ com-
bustione, sic humana omnia transire.

Tandem fertur de Maximiliano I. Romanorum
Imperatore ex excelsa domo Austriacæ nato, qui
197 diu ante † mortem, mortalitatis suæ memor capu-
lum funebrem, è querno ligno arcæ viatoricæ inclu-
sum circumferri semper secum iussit quocumque
abiret, vt scilicet assidue in oculis habens moni-
mentum illud, assidue suæ mortalitatis moneretur,
mentemq. summo Regi dignam, disceret ex mor-
tis cathedra.

198 Tumor enim, & † fastus facili ter prudenciã à mē-
te tollūt quia *res secunda* (secundum Salustiiū) ani-
mam etiam sapientum fatigant, ac asserente S. lo.

199 Chrysostom. homil. 45. in Matth. *Deliciæ † vhe-
mentius omnibus stimulis pungunt, dolores acerbis-
simos tam corpori, quam anima inferentes.* Heu
quam timendum est. Gigantes sub hoc pondere
cecidērunt, Cedri Libani sub hac specie oppressæ

200 remanserunt: sapiens Dauid, sapiens Salomon
fuit, sed blandiētibz nimis secundis rebus vnus
ex parte, alter ex toto desipuit. Quantis posset

201 asseri illud Pindari ad infelicem Tantulum.

Nequirit coquere felicitatem suam.

202 Nam per luxum, & abundantiam copiarum † ani-
mæ fortitudo mollescit, & eius pudicitia consti-
pratur, ait S. Hieron. lib. 2. *aduersus Iovin.* vbi

203 etiam refert hac de causa multos Philosophos re-
liquisse hortos suburbanos, vbi ager irriguus † vbi
arborum comæ, vbi susurrus anium, vbi fontis spe-
culum, vbi riuus immurmurans, vbi multæ oculo-
rum, & anium erant illecebræ, timendo ne † sub in-
famirete voluptatum ignominiose apprehensi re-
manerent.

Fertur de diuino Platone, quamuis esset persona
diues, nihilominus elegit Academicam villam, nō
205 solum desertam, † sed etiam pestilentem vt cura
assiduitate morborum libidinis impetus frangeretur,
& de his hætenus, & sic procedamus ad alia
encomia studij litterarum.

Quamobrem prosequēdo discursum, nihil enim
agitur litteris præstantius, nihil excellentius, nihil
vtilius vllō vniquam tempore excogitatum est, si
206 enim litterarum † commercium tolleretur, Sole
mundus priuaretur, nonne litteris constat immor-
talitas hominum, & memoriæ fulcitur æternitas?
itaque sic fulgentes, glorioseq. sunt, vt possessori-
bus suis nominis immortalitatem donent, quia
207 forma, robur, † iuuenilis decor, diuitiæ, imperia,
cæteraq. mundana omnia sunt apparentes prospe-
ctiua, omniaq. tempore conteruntur.

Dic quis Alexandro Magno sublimior vniquam

Omnia, qui potuit subdere illa iugo;

Dic vbi tot Magni Domini, rerumq. potentes

Qui præbere alios, sub ditione sua,

Stare diu nec vis, nec honor, nec forma, nec ætas.

Sufficit, exiguo tempore cuncta manent.

Hinc Poeta, & Philosophus celeberrimus ac et-
Iurisconsultus Franciscus Petrarcha in proprijs
terminis loquendo sic scripsit Luchino.

208 *Fluxa hominum memoria, picturæ labiles, cadu-
ca statuae, interque mortalium inuenta nihil lit-
teris stabilis.*

Idemq. rescribendo Pandulpho in eadem mate-
ria, ita vernacula cecinit lingua.

Credete voi che Cesare, o Marcello,

O Paolo, o l'Africano fosser tali,

Per incude giamai, ne per martello?

Pandoiso mio, queste opere sono frali

Al lungo andare, ma il nostro studio, e quello,

Che fa per fama gl'huomini immortali.

Humana quæque instabili fortunæ subiecta sūt,
209 † & quideā volubilibus, Hinc dolenter dixit senex
ille Terentianus in Hecyra,

O fortuna, vt numquam perpetuo es bona

Boet. in tractat. de consolat. philosoph. fingit for-
tunam cum se ipsa sic loquentem *Rotam volubili*
orbe versamus, infima summis, summa infimis mu-

210 *tare † gaudemus.* Optimèq. id aduertit Imperator
noster Iustinianus in Auth. de non alienand. bon.
Eccles. dum ibi scriptum reliquit, *Quid enim, in-*

211 *quit, erit stabile inter homines, cum omnis † noster*
status sub perpetuo motu versetur?

Hanc veritatem in Aegypto, (vt habetur in hi-
storys) Sesostris Rex † didicit à Rege; cum enim,

212 Imperium † ille longè ampliaretur, & vicinos Re-
ges subiungasset, adeo intumuit, vt quatuor Re-
ges equorum vice currum suum protrahere volue-
rit, & ipse in illo sublime sedebat, vnus illorum Re-
gum reflexo capite rotas currus attentè respicie-
bat, & tali aspectu rapi, capique videbatur.

213 Vnde cur ita respiceret Sesostris † interroganit
eum, ille verò regia libertate rem, vt erat factus est,
intueor, inquit, *assiduam banc rota vertiginem, in*
qua vicissim ima summis, & summa imis succedūt,

214 † quod exemplum capio, & applico fortunæ no-
stræ. Tunc Sesostris, eos à iugo, & se ipsum libe-
rauit à fastu, & re ipsa ostēdit humanā omnia diu in
eodem statu nō consistere, sed ad modū rotæ volui.

Huc simile illud, quod à Cedreno refertur, cum
215 enim Gallorum Rex, † Sultānum Agarenorum
cœpisset, nec vniquam ille rideret, promisit Rex
præmium referenti, Sultānum risisse, post bienniū
fuit qui nunciauit, risisse, testes adhibet, & cau-
sam rogat, quia, inquit Solimanus, rotas currus vi-
derim, quorum partes modo superne, modo infer-

216 ne ferebantur. Inde † animaduerti fieri etiam pos-
se, vt qui nunc tuus iaceo, aliquando liber, & Do-
minus possum enadere, quā rem probauit euentus.

Verèq. Cælo dignum fuit dictum illud Sapientis
Salomonis in Ecclesiast. cap. i. scilicet, *Nihil est fir-
mum sub sole, sed Vanitas vanitatum, ac omnia*

217 *vanitas.* Vtinam aurea hac sententia in auribus
omnium vibraret, & præsertim Magnatum, vt cō-
ditionis humanæ memores temperarent dexteram,
mitigarent ferrum, & tumorem deponerent, ac fa-
218 stis vanisq. † ostentationibus, quæ omnibus displi-
cent, longum valere iuberent.

Traianus Imperator, quia in parietibus nomen
ac imaginem propriam sculpi faciebāt, appellatus

219 † fuit *Herba parietaria* Reges, magniq. viri, non-
suum nomen, ac imaginem, sed sententiā prædi-
ctam Salomonis, in parietibus inscribere deberent,
& sic laude, & non lusu digni fierent, prout oppor-

220 tunè, † id monet S. lo. Chrysostomus. in epistol. ad
Eutro-

Pauli Rubei Discursus

Entropium, *Hunc, inquit, versiculum, Vanitas vanitatis, & omnia vanitas, si saperent qui in potentia versantur in parietibus omnibus, & in vestibulis suis inscriberent in foro, in demo, in ingressibus. Quoniam quidem multa sunt rerum facies, multa imagines falsae, quae decipiunt incautos, &c.*

222 Rex Salomon cum illo versiculo quasi dicere, voluit, ego qui fui Magnus Rex Palaestinae, & à Caelo mihi infusa fuit sapientia omnium maxima, postquam diu fui spectator simul, & actor super scenis humanae tragediae, modo compareo non amplius personatus sub aliqua mundana figura, sed quasi tuba verae sapientiae, asserendo ut caueatis proditorem, in hoc credite mihi, qui omnia eius intimiora arcana penetraui, alia certe non sunt, nisi phantasmata aegri somniantis, eius Monarchiae obscuritates sunt, eius triumphus, stultitia, eiusque armoniae dolores &c.

Audiamus etiam ab ore viri à veritate Catholica alieni, nempe Senecae, ea quae dixi superius, & habetur in epistola 8. sic exclamantis. RECTVM ITER, QVOD SERO COGNOVI, ET LASSVS ERRANDO ALIIS MONSTRO.

224 Clamo, vitæ quaecumque vulgo placent, quae casus attribuit, ad omne fortuitum bonum suspiciosi, pauidi, subsistite; Quisquis nostrum tutam agere vitam vult, quantum plurimum potest, fortuna discata beneficia deuictet, in quibus nos miserimi fallimur, cogita in te, praeter animum nihil esse mirabile: cui magno nihil magnum est. O quam, vere iste locutus est, nam & ut alius Gentilis, sed Christiano calamo, Platonē dico, scripsit dialog. 8.

225 cap. 8. Animus hominis nec humana, nec diuina, respiciens satiatur nisi infinitum. DEVM capiat, qui capacitatem eius ab ipso manantem impleat infinitum. Et ut prudenter etiam dixit Epicurus, ille, cui sua non videntur amplissima, etiamsi vniuersi

226 Monarchiam acquireret, nihilominus miser esset. Vera est quoque sententia Valerij Max. satis nota, nempe, OMNIA habet, qui nihil desiderat, vide, quae dixi infra in annot. ad decis. 617. n. 33. & 633. a. n. 145. Vnde hic claudendo contra tam anxie dignitates ambientes cetera, mundana vociferare possumus.

Quid iuuat in vita vanos ambire decores:

Torus homo cum sit nil, nisi bulla tumens.

Nil vastum corpus, pulchra, vel gratia forma

Imperium summum, diuitiaeque valent,

Omnia transibunt nos ibimus, ibitis, ibunt

Clarum, & non clari conditione pari.

227 Heroicè quidem vernaculus Poeta ille considerando mortalium insaniam circa anxietatem acquisitionis honorum praesentis vitae cecinit.

Miseri voi, che non dormite mai;

Voi, che desiderate esser Signori,

Che con tante fatiche, e tanti guai,

Andate dietro à grandezze, & honori.

Compassione bisogna hauerui assai,

Però, che sete di voi stessi fuori:

Et non sapete ben, qualche cercate;

Che non fareste le pazzie che fate.

228 Demum audiamus qualiter supradictis alloquatur I. C. & Italicae linguae Princeps Petrarcha. Passan vostri irionfi, è vostre pompe, Passan le Signorie, Passan i Regni, Ogni cosa mortal tempo interrompe, O mente cieca al fine sempre digiuna A che tanti pensieri? un' hora sgombra Quelche in molti anni à pena straguna.

Quamobrem cuncta humana momentis transuolantibus, & ut inquit S. Augustinus, rapiuntur, & secundum apostolum, Praeterit figura huius mundi, omniaque (ut utar verbis Davidicis) sicut vestimentum veterascunt. Cunctaque tamquam pulchra rosa, nitens oculis, ac suavis odore, sed breue post tempus rutilus decor effluit omnis, torusque splendor generis humani flos fenest. Hinc Poeta ille.

Nemo tam fortis, cui parcant iacula mortis.

Ab istis tamen infallibilibus regulis, ut praemissi, litterae tantum sunt exceptae, quae & aeternitatis armarium vocari possunt, istae enim sunt vnicum ludibrium contra superbiam, & iniurias fugacis aetatis, aeternique silentij, tubae sunt, quae canunt receptui annos praeteritos, O Vires incredibiles litterarum, quae retundunt irreparabilem cursum, veteris alati temporis, nobileque triumphum de eo reportando, & certe quid aliud praeter litteras longiorem vitam possessori suo dabit, non opes, non

231 & purpura, non sceptrum, non bella, nam perpauca opulentos, seculum non alterum, sed suum no-uit! & non cum, virga purpura ponitur? quis annalem faciat post mortem? aut quae memoria huius, ubi posueris? Et non sceptrum cum corpore integritur terrae, ut fuisse nescias, ex Regibus enim millibus vix vnum, alterumue ex historiis eruas, ut

232 dicere & possimus fuisse, nec aliud, & de perpauca, imperasse, reliquum non magis nota nomina, quam vrnae, quibus integuntur, & quod discrimen inter Regum cineres, & vilissimae plebis? & ut ex nostris inquit Iacob. de Beluis, in repetit. cap. Romana. S. contrahentes nu. 2. de for. competent. in. 6.

233 Eadem testis aeterni, & cuiuslibet Imperatoris post modicum tempus memoria, nisi eius memoria beneficio alicuius scriptoris prorogetur.

De bello claris, quid dicam? quam paucos fama extulit, aut doctus calamus, & est tot bellatorum millibus quanti viuunt? Intuemini, quae patet Oriens, quae Occidens, quae Meridies, quae Septentrio, iam inde à nato caelo, quis annus, & quae regna suorum exterorumque non natarunt sanguine?

235 Ex his totum saeculorum, aetatum, gentium, victis, victoribusque, quam pauci modo viuunt? Hic facit elegans illa sententia Flacci Vegetij lib. 2. cap. 4. de re militar. ad Valentinianum Augustum, ac ex nostris refert Francisc. Viu. in proem. lib. 3. Decisionum Regni Neapolitani, scilicet, QVAE

236 FORTITER FIUNT, VNIVS AETATIS SVNT, QVAE VERO PRO PVBLICA VTILITATE SCRIBVNTVR, AETERNA SVNT, Hinc ille

237 Viuitur ingenio, cetera mortis erunt.

Ouidius Poeta celeberrimus, cum persuasus esset sequi Curiam, & sic Dignitates, Magistratus, Dominaeque, ita respondit amico, talia ei proponenti in eleg. 1. cap. 1.

238 Mortale est, quod queris opus, mihi fama perennis Queritur, ut toto semper in orbe canam.

Vita etenim simpliciter sumpta non est verè vita, nam affirmante Romano Oratore pro Mar. Non vita, ait, haec est dicenda, quae spiritu, & corpore continetur, illa, inquam est vita, quae viget memoria saeculorum omnium, quam posteritas alit, quam ipsa aeternitas sepep intuetur. Idque, certè alia via non

240 assequitur nisi per litterarum tramitem, Nonne ingenium humanum pater sapientiae stabilius, ac firmitus est magnis, superbisque Palatiis, immentis Templis,

Ad Scientiarum Amatores.

Templis, Piramidis, Mausoleis, quia illa omnia, ut in terminis his ait *Propertius lib. 3. elegiar.*

*Aut illis flamma, aut imber subdicit honores
Annoꝝ, aut magno pondere vita ruunt
At non ingenio quaesitum nomen ab aeo
Excidet, ingenij stat sine morte decus.*

241 Quare vigax est virtus, experisq. sepulchris, ignis est, sed inextinguibilis, acquisitio est, sed sine timore iactura, exercitus est, sed inuincibilis, tandem sol est, sed nescit occasum, unde immortales sunt *Papinianus, Scaevola, Vulpianus, Plato, Aristoteles, Homerus, Virgilius, Demosthenes, Marc. Tullius, Cornelius Tacitus, Titus Livius, cum tot alijs Iurisconsultis, Philosophis, Poetis, Oratoribus, Historicis &c.*

242 Non ignoro Achillem, Alexandrum, Annibalē, Pompeum, cum pluribus alijs, qui litteris nihil tradiderunt, esse nihilominus immortales, nam id evenit non alia de causa, nisi quia decantati, ac celebrati fuerant a doctis, sapientibusque viris, qui

243 mediante illorum calamo tanquam canora tuba, reddiderunt alios non minus quam se immortales.

Quis enim numquam nosset Pompeium, multarum rerum maiestate sublimen, nisi eum M. Tullius, & T. Livius litteris commendassent. P. Scipionem Africanum, Scipiones omnes, Lucios, Na-

245 ficas, nonne umbræ degerent nisi Historici eos in sua scripta retulissent? & sic de singulis. Quid mirum ergo, si Maximi Principes non parum re-

246 formidauerint tubam virorum sapientum, ne ab illa æternæ infamiæ darentur, Sciebat hoc Magnus Alexander nullis proinde pepercit donis in Anaxar-

247 cho, Nenocrate, alijsq. doctis viris, Sciebat Antigonus Rex, qui audita morte Zenonis viri doctissi-

248 mi, ab acerbissimo dolore captus fuit, quarula voce lacrymâter asseruisse fertur, SE THEATRVM SVARVM ACTIONVM AMISISSE. Sciebat

Augustus, nam ut refert *Suetonius in eius vita*, Ingenia & maximè fouit, nam è Fisco Latinis, Grecisq. Rhetoribus annua centena constituit.

Sciebat Traianus Imperator, qui Dionem Philosophum & curru suo plerumque dignatus est, Romanum etiam ingressus cum triumpho. Sciebat Alexander Imperator, qui teste *Lampridio*, amabat

251 doctos viros, & reformidabat, ne quid asperum de eo scriberent.

Quid? quod Dionysius ille Tyrannus id optimè etiam sciebat, nam sicuti refert *Plutarch.* Sapien-

252 tes & viros plurimi faciebat, per quos gloriosum se fieri affectabat, & quamvis natus esset ad superbiam, & sanitiā, tamen quando sciuit Platonem Sici-

253 liam versus venire, misit obviam & vittatam nānem, & egredientē in littore nobili quadriga excepit, Sciebant, etiam Athenienses, qui Demetrio Phalerio Philosopho trecentis, & sexaginta statu-

254 tis & crexerunt, ut refert *Philipp. Bergomens. libro septimo sui supplementi chronicarum*, & ex nostris memorat *Cassian. in Cathalog. Gloriae part. 10. considerat. 8. vers. Demetrius.*

Et prædicti Athenienses Zenonem virum sapientissimum & tanto honore prosecuti sunt, ut apud eum claves Urbis deponerent, ipsumque ornarent aurea corona &c.

Tandem hoc Sciebant Romani, qui teste *Plinio lib. 7.* Virgilio Maroni Poetarum latinorum Duci, dum Theatrum intrabat versus recitaturus, VNI-

VERSUS SENATVS ROMANVS ASSVR-

256 GEBAT & perinde ac Imperatori, & insuper quot annis celebrabat eiusdem Virgilij natalem, qui fuit Octob. idibus, & quibusdam veluti ceremonijs ve-

257 nerabatur & &c. & quare supradicti Principes, populi que id faciebant iam dixi supra.

Doctorum quippe calami sunt illi, qui æternant Regna, Principesq. quos si sustuleris & quæ Regna, Reges, viri Magni viuent in sepulti cineribus jacerent sine discrimine sceptri, velligonis, sane magna parentibus debemus, quod sumus illorum est, sed

258 plura doctis, quod numquam morimur horum est.

259 Illi vitam dederunt, sed morituram, nec ultra mortem vitam, hi etiam post mortem vivere docuerunt, Omnium lectorum oculis, auribus, animis &c. Quare concludam litteras non solum æter-

260 num reddere Literatum, sed & etiam vetant, ne ab eis exaltati moriantur, sicque ad instar Solis sunt, ipsi enim lucent, omnesque alij ab illorum radijs doctrinæ illustrati. Hinc I. C. & Poeta egregius

Francisc. Petrarch. can. 155. post Marc. Tull. in illa oratione pro Archia Poeta, loquendo de fami-

261 gerato & Achille, mediante calamo Homeri dixit.

*Giunto Alessandro à la famosa tomba
Del fiero Achille sospirando disse,
O Fortunato che si chiara tromba
Trouasti, e chi dite tanto alto scrisse.*

Fortunatus non iam, quia eius sepulchrum superbissimum erat, nam caduca statuae, omniaque

262 etiam immensa tempore marcescunt. Sed bene fortunatus, quia Princeps ille calamo Homeri æternatus fuit.

Ulterius bona fortunæ, forma, diuitiæ, potentia & similia, maxima interdum pericula solent im-

263 portare & possidentibus, & sicuti impetu fortunæ acquiruntur, ita eodem impetu amittuntur, at scientia semper auxilio nobis est, atque præsidio, vitam

264 nostram per tela, per flammæ, per saxa, per vndas, & per omnia denique discrimina, atque pericula comitatur, prope est semper, maximum afferens, vel in aduersis refugium, vel in prosperis or-

265 namentum, in tempestate sua quieta & est, & luget in tenebris, splendetq. per se, semper neque in alienis, vniquam sordibus obsolescit.

Nullus quantumvis Orbis vniuersi Monarcha, nec per quam sauiissimus, & magnus & Tyrannus super scientia auctoritatem aliquam habere potest.

Ouidius celebris ille Poeta cum sibi Cæsaris iram cōcitauerit, & sic omne malū secum traxerat, nam ut inquit *Francisc. de Petr.* (vir in diuersis scientijs apprimè versatus) in suis epistol. Ita se & habent

267 Principes, & potentes, ut si quid bene egeris, leuior pluma sit gratia, sin minus, plumbeas iras gerant, nam & ex text. in l. quisquis. C. ad Leg. lul. Maiest.

268 vult, ut hostibus Principum melius & sit mors, quam vita ibi, sit eis mors solatium, & vita supplicium.

Sed loquendo de Ouidio, qui à Ministris Cæsaris in exilium missus fuit, inter magis remotos, ferof-

269 que Barbaros Mundi, perdidit & enim, & patriā, & domum, & uxorem, & liberos simul his tamen non obstantibus lætanter vivebat, mediante pro-

270 pria & scientia, super qua Cæsar quamvis erat Magnus Monarcha, tamen nihil iuris super ea habere potuit, audiamus obsecro illum id attestantem, lib. 3. Tristium.

Pauli Rubei Discursus

*En ego cum patria caream, liberisque domoque
Raptaq. sint adimi, quæ potuere mihi.
Ingenio tamen ipse meo, comitorq. fruorq.
Cæsar in hoc potuit iuris habere nihil.*

- Sicq. scientia sub nullius potestate manet, tam
271 magna, ac sublimis Regina est: nec ꝑ aliquo modo
potest extradicari ab illius possessore, tanquam ani-
mo infixæ. Narrat *Valerius Maximus*, & *M. Tul-
lius*. de Biante vno ex septem Sapientibus. Græ-
ciæ, vt cum terram eius fortuna mutata hostes
272 ꝑ inuaderent, omnesque suarum rerum precio-
sarum onusti aufugerent, & ipse nihil deferret, in-
terrogantibus, cur ipse nihil deferret, ait,

Omnia bona mea mecum sunt.

- 273 Pectore enim, non humeris ille gestiebat non ꝑ vi-
senda oculis, sed animo existimanda, quæ domici-
lio mentis erant inclusa, scientiam dico, quæ nec
furto, nec diminutioni quamuis minimæ subiecta
est. Solon magnus ille philosophus, cum interro-
274 garetur à quodam diuite exprobrante, ꝑan thesau-
ros haberet, ait, Tu & ego thesauros habemus, sed
inter meum, & tuum hoc interest, quoniam nullus
de meo me inuito potest disponere, & si distribue-
275 ro, diminutionem non patiar, ꝑ tuus autem amif-
sionis quotidie patitur discrimen etiam te inuito,
& si alteri modicè etiam tribueris, semper minui-
tur. idq. ex nostris refert *Constant. Roger. in tra-
ctat. de summ. bon. quæst. 2. num. 40.*
276 Nec silentij velo inuoluam ꝑaliud magnum bonũ,
quod ex litterarum palestra quis consequitur, nem-
pe immunitatem à pessimo illo vitio otij, nam
qui litteris operam nauare intendit, opus est vt pe-
277 nitus liberet se à tanto malo, cum ꝑmilitiæ species
sit studium, prout in terminis legalibus dixi supra
n. 13. ergo discedant otiantes, & oscitantes, quia ar-
dua virtutem profert via, vnde ritè dixit Poeta.

- 278 *Virtutem posuere Dij sudore parandam*

- Percontatus quidam celebris philosophus, quo-
modo locupletatus fuisset tot, tantisque scientijs,
279 ꝑ virtutibusq. scitè respondit LABORE, & Demo-
stenes interrogatus qualiter acquisiuisset artem
oratoriam aliasq. virtutes, reddidit rationem, quia
280 in vita ꝑ sua plus oleum, quàm vinum consumpse-
rat, id quoque intellexit celebris, & vernaculus
Poeta *Hætruscus* dum in *Cant. 24.* dixit

In fama non si vien sotto la coltre.

- 281 Sicq. labor, & sudor, hostes ꝑ otij, sunt tantũ illæ
ponderosæ mœnetæ, quæ scientiæ viridariũ emi po-
test, omnis enim laus in actione consistit, & labor
scientiæ pater est. Hinc *Iuuenal.* cecinit

Non iacet in molli veneranda scientia lecto.

- Quare, vt dixi, litteræ liberant nos ab otio, quæ
occasione, hic in illius detestationem aliqua addu-
282 cam, ꝑ vt magis appareat quàm magnum sit istud
lucrum ex litteris acquirendum, nam quando quis
in studendo est occupatus non lædit DEVM, quod
283 vix contingit in ꝑnegotijs, vt probat *Caccialup. in
tract. de aduocat. quæst. 5. num. 4.* Quamobrem lo-
quendo de otio, quid illo peius, detestabilius, vi-
lius, cum & humani generis vehementissima pestis
284 sit, nam otiositas inter arma diaboli ꝑconnumera-
tur, vt clarè inquit textus in cap. nisi. 5. persone.
vers. otiositas, & voluptas arma sunt hostis anti-
285 qui ad miseras animas ꝑcaptinandum &c. extra

de renunciat. ex quo textu communiter colligunt
Doctores ratione otij, & quietis indiscreta videt-
286 tur postulatio ꝑresignandi Episcopatum, & vide
Nauarr. conf. 4. titul. de renunciat. idq. etiam pro-
batur per text. in can. suggestum 7. quæst. 1. & hæc
esse communem Doctorum opinionem testatur
Paris. de resignat. lib. 5. quæst. 3. num. 111.

Insuper cogitationum malarum, & tentationũ
287 incentiuum ꝑ est otium, & teste *S. Augustino in
lib. de Cuit. DEI cap. 30.* Otium malorum est pa-
rens, & secundum *S. Io. Chrysostom. homil. 14. in
288 Gen. f.* Otium omnem malitiam docet, ꝑnam affir-
mante textu in can. numquam. de consecrat. di-
289 stinct. 5. In desiderijs ꝑ est omnis ociosus, & vt
scripsit *S. Hieronym. ad Eborens.* In otio viuens res
aliorum facile concupiscit, & nihil tam facile est
290 quàm otiantes, ꝑ & oscitantes de aliorum labori-
bus, & vigilijs quarere. Etenim ex sententia Ma-
gni Censorini Romani,

Homines nihil agendo male agere discunt.

Hinc illud *S. Bernard.* Ex otio, atque ignauia co-
gitationes prauæ, & concupiscentiæ multiplicantur
291 ꝑ donec *Nauis cordis eis succumbens in peccato pe-
riclitetur*, Otio quippe mediante eripitur menti
DEVS sol magnus, quia DEVS otiosis non adest.

Itaque succedunt tenebræ, & in vicem lucis nox
alta, ac densæ caligines vndiq. ac deinde errorum
292 ꝑ scopuli, & misera mortes, nulla arte medendæ.
quare DOMINVS. Noster reprehendere volens
hoc vitium, vt habetur apud *Matth. cap. 20.* dixit
293 illis otiosis, *Quid statis ꝑ hic otiosi tota die nihil fa-
cientes? ite in vineam meam, & quod iustum fuerit
dabo vobis.* Insuper otiositas reddit quem dignum
maledictione diuinæ, nam *D. N. vt legitur apud
Luc. cap. 2.* Maledixit ficum, quia erat sine fructu.
Perbellè dixit Romanus Pontifex *Leo*, Non dor-
294 mientibus prouenit Regnum ꝑ Cælorum, nec otio, &
desidia torpentibus heatitudo eternitatis ingeritur,
vnusquisque enim, ait *Apostolus*, secundum suum
laborem mercedem accipiet &c. atque vt monet
S. Ambrosius.

*Non dormientibus, non otiantibus, sed vigilantibus
pollicentur præmia &c.*

Nec sine causâ dixit *Polybius*, OTIVM perni-
ciosissimum esse, & fontem, & originem omnium
295 seditionum, ꝑ scelerumque omnium, & quid speres
è fonte amaro, si non riuos amaros? quid ex noxia
scaturigine, si non noxia flumina? quid ex venena-
rio torrente, si non funestos exitus? idque confir-
mat Oraculum Diuinum in *Ecclesiast. cap. 2.* Mul-
296 tam ꝑ malitiam, (inquit) docuit otiositas idest mul-
torum malorum fuit occasio otium.

Hoc enim patuit in Rege *Danid*, qui remanens
297 è bello otiosus, incidit in adulterium, & postea in
homicidium 2. Reg. 11. Similiter *Salomon* occupa-
tus in ædificatione Templi sanctus fuit, in senectu-
te vero otiosus, ita deprauata est anima eius per
298 ꝑ mulieres alienigenas, vt phanæ Idolis edificaret
3. Reg. 11 & vt legitur in *Ezech. cap. 16.* Hæc est
iniquitas sororis tuæ Sodome abundantia panis, &
otium.

Nonne? etiam otiositas est contra naturam, &
299 otiosus est brutis indignior animalibus, ꝑcum nul-
lum ens naturaliter sit otiosum secundum *Philoso-
phum lib. 11. Ethic.* meritoq. dixit *Plaut.* in *Bacc.*
Homo nihil est, qui piger est, idq. etiam aduertit
Roma-

Ad Scientiarum Amatores.

Romanus Orator dum in lib. 2. de Natur. Deor.
300 inquit, *Qui nihil agit, esse mihi omnino non videtur*, & ex nostris refert *Gaspar, Beal. in tractat. de inop. debitor. cred. ad dicen. cap. 2. num. 44.*

Quare DEVS noster tulit hominem (ut habetur
301 *Genes. 2.*) & posuit illum in Paradiso voluptatum,
VT OPERARETVR. ne immodica ꝑ scilicet
prosperitate insolesceret, & in cap. 3. pariter *Ge-
nes.* dixit eidem *In sudore vultus tui pasceris pane
tuo.* Vnde Iob. cap. 3. aduertit, *Hominem natum
esse ad laborem, sicuti avis ad volandum.*

Præterea pulchrè dixit *S. Io. Chrysostom.* & ex no-
stris refert *Marg. de Sus. de celib. Sacerd. non abro-
302 gand. c. 9. n. 17.* Oritur Sol, ꝑ & claros vndiq; diffun-
dit radios, excitat singulos ad opera. ꝑ Agricola
accepto ligone egreditur, Faber ferrarius, suos fol-
les apprehendit, & singuli artifices, quod sibi con-
gruit, & inuenies vnumquemq; sua instrumenta
303 ꝑ in manus sumere, mulier fufum vel cõtexta &c.
Vnde addo in terminis de nostris Iurisconsultis
illud satis vulgatum *Horatij satir. 1. lib. 1.*

*Agricolam laudat, iuris, Legumq; Peritus,
Ad Galli cantum consultor, ubi ostia pulsat.*

Quos versus ex nostris adducit *Antonius The-
saur. decis. Pedemont. 207. num. 3.* vbi potissimum
304 admonet illos, qui legibus incumbunt, ꝑ vt dili-
gentia, & labori sint valde dediti, & sic multas no-
ctes debent infomnes ducere, inuigilareq; chartis,
& quidem indefessè, *iuxta illud Iuuen. satyr. 24.*

*Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras.
Maiorum leges*

Hinc dicebat *S. Ephrem Syrus in suis Canticis*

305 *Diligentia tibi, ô homo, vindica ꝑ magnum sa-
pientia thesaurum.
Et relinque negligentiam perditionis ærarium.*

Quamobrem studente Legistæ solet auribus reso-
nari, vt indefinenter studeat, aduertatq; ne à tor-
tura laboris vincatur, & fortior insurgat cunctisq;
recentior horis. Vnde scitissimum est carmen illud,

Nocte, dieq; leges, si vis addiscere Leges.

Quippe si intendat aliquis in amplissima legali
306 proficere scientia, ꝑ opus est vt haud illum ingloriũ
Senecam imitetur, qui de se ita testatum reliquit
in epistol. 8. ad Lucillum, *Nullus mihi per otium
dies exijt, partem noctiũ studijs vindica, non vaco
somno, sed succumbo, & oculos vigilia fatigatos,
cadentesq; in opere detineo.* Dignus labor viro, eru-
ditionem, litterasq; & posteritatem amanti. Su-
pradiçtæ diligentia Senecæ non multũ distat id,
quod scripsit *S. Hieronymus* in epistol. ad Eusto-

307 chium, ibi, *Crebrius lege, discere quàm plurima ꝑ te-
nenti te Codicem somnus obrepit, & CADEN-
TEM facie pagina sancta suscipiat &c.*

Et loquendo de legali scientia, O quàm ardua,
& longa est via, quæ ducit ad eam, quare Clarissimi
DD. existimant filium non posse patrem cogere, vt
sibi subministret sumptus pro Iurisprudentia stu-
308 dio, sed solum quando vellet artem ꝑ grammaticale
profiteri, vt docuit *Bart. in l. bonis. §. non solum
ff. de carbon. edict. Alex. in l. si donatione num. 21.
C. de collat. Roman. in consil. 143. nu. 2. & facit de-
cisio in causa Maceraten. redditionis rationis 17.
Maij 1645. coram R. P. D. meo Hieronymo Meltio.
Part. IV. Recent. Tom. III.*

*S. Est etiam detrahenda, ver. expensa studij gram-
maticalis &c.*

Huius opinionis si ratio quæretur, est ea, quam
supra adduxi, & in specie illam adducit *Hieronym.
à Laurentijs in solemn. repetitione l. si emancipati
num. 297. C. de collat. ibi,* Hac ratione moti, quia
309 Iuris prudentia difficiles tortus habet, incremen-
taq; tarda, & subdit etiam, quia multo ære opus
est, testimonium est Auctorum, & voluminum in-
finitus, & penè intollerandus numerus, in quibus
nostra quotidie torquentur ingenia &c. super im-
mensitate librorum legalium aliqua dixi infra in
discursu par. 7. recent. à num. 90. Sed loquendo de
laboribus legalibus. Accursius enim noster non so-
lum diu studebat, sed etiam noctu, licet magni es-
310 sent dies, ꝑ vt ipse testatur in auth. vt Iud. sine quo-
que suffrag. *eliganter §. 1. in verb. vtentes*, vbi ex
textu illo dat mirabilem, vt ipse ait, regulam, vt
quando magni sunt dies, non debemus tantũ
vigilare, quantum quãdo sunt parui dies, & deinde
subdit, *quod ego male seruo.*

Legimus etiam de Bartolo Iurisprudentia Ma-
gno, Antesignano, dum quæstio aliqua valde an-
311 cept ꝑ ei occurrebat, noctes plures ducebat infom-
nes, & præsertim refert *Rota in causa Romana
Hæreditatis de Rinaldis 14. Decembris 1629. coram
recol. mem. Merlino, est decisio 329. num. 6. infra
in seq. parte*, alia in hac materia vide apud *Petr.
Rebuff. in auth. habita §. quis eorum non misereatur
312 circa fin. C. ne fil. pro patr.* vbi etiã ꝑ inquit ratione
excessiui studij ægrotudines multæ prouenire, &
quandoque mentis alienationes, vt dicit text. in
oleum, exini, & ibi *Card. §. licet de verb. signif. &
fortè non esset ponere os in Cælum illos amore
313 scientia morientes, ꝑ dum tamen discunt ad bonũ
finem, esse quasi Martyres, quia DEVS est scien-
tia, can. si iusta 38. distinct.*

Bonum tamen erit per tutissimã viam illam am-
bulare, & ab ipsis Cælestibus Ciuibus calcatam, sci-
licet in omnibus modũ seruare, iuxta illud vulgatũ.

*Omnibus addè modũ, modus est pulcherrima virtus,
Omnium mensura optima, excessus autem malus.*

314 Hinc ait *Galenus lib. 2. de sanit. tuenda. ꝑ Optimo
corporis statuti ex omni genere mediocritas adhibẽ-
da est.* Sensus ꝑ enim humanus omne nimium fasti-
dit, assiduũq; laborem, ac rigiditatem continuam
sufferre nullatenus valet.

Continuatio quippe laboris omnem gratiam à cor-
315 pore ꝑ detergit, succum exorbet, vigoremq; debilitat,
vt inquit in terminis studentium *Luc. de Penn. in
l. 1. C. de profess. qui in Urb. Constantinop. lib. 11.
Huc respexit Hesiodus dicendo*

316 *Dimidium ꝑ non nunquam plus est, quàm totum.*

Quia videlicet totum comprehendere noxium est,
dimidium verò moderatè se habere, tunc sanè mode-
ratum immoderatò plus esse censuit, *Plato de Re-
publ. Dialog. 3.* Vnde in terminis nostris dicit *Com-
mentator. in 4. Ethic.* Omni studioso ludus est neces-
sarius, ne sibi mens efficiatur inutilis, quia re vera
317 ꝑ assiduo studio spiritus resoluitur, & motus ani-
males, & membrorum artus destituuntur, & mē-
bris destitutis etiam virtutis studium annihilatur,
& dicam infra à num. 449. Quare vt dicit *Moralis
Philosophus, Tragicus, & Iurisconsultus Seneca
in cap. 15. de tranquillitate animi. Aliquando in
exul-*

Pauli Rubei Discursus

exultationem, libertatemque extrahendus animus est, nam siue Greco Poeta credimus, aliquando, & insanire iucundam est, siue Platoni, frustra poeticas fones composui pepulit, siue Aristoteli, nulli magnum ingenium sine mixtura dementiae fuit. hucusque Seneca. Et Secundum Salom. prou. c. 17.

Animus gaudens etatem floridam facit; spiritus tristis exsiccat ossa.

Et asserente Galeno lib. de interioribus Malancholia phrenesim causat, vide ex nostris Menoch. in consil. 82. num. 232.

Itaque, ex numquam iocari, vel ludere contingunt mala, quia ut inquit Cassiodorus lib. 5. Epistol. Incerta est vita eorum qui nimia fatigatione lassantur, quae mala euitantur per iocum, & ludum moderatum, nam ludus reddit quem habiliorum ad operandum, quia ille fit propter delectationem, 320 delectatio propter quietem, quies propter operationem, ut ratiocinatur Thomas Arct. in tract. de Ludo quest. 1. principal. num. 19.

Probo supradicta auctoritate Pontificali, videlicet, ludum moderatum esse licitum, & honestum, etiam Clericis, ut est casus in cap. lator, & ibi glos. ext. de homicid. ubi cum duo clerici simul luderent, & vnus proiecerit alterum in terra, & ille, qui fuit proiectus ad latus habebat cultellum, qui incidit in clericum proijcientem, & occubuit vulneratus. Vnde super hoc consultus Alexander Papa III. rescripsit, ut dum res ita se habebat, licite ille poterat promoueri ad sacros ordines. Ergo si ludus 322 honestus non esset permissus, data esset opera rei illicitae, & non posset procedere, quod ibi dicitur, Vide etiam Dec. in consil. 9. sub num. 4. cum alijs ibi allegatis, ubi asserit, si quis in ludo occisus sit, puta in ludo cum pugnis, prout luditur Senis, & ex illa percussione mors sequatur, percutiens aliqua, pena non tenetur, sed relicta hac materia, ad nos.

Laudanda est enim aliquando laetitia, uti laborum necessarium temperamentum, l. i. C. de spectacul. lib. 11. l. septimia, ff. de pollic. l. ciuitatis, de legat. 1. & l. annua. ff. de annu. leg. ubi glos. ait, quod.

Ludi in quibus honestas, verecundia, ac mores casti seruantur sacri appellari possunt. 324

Eteruditus Philosophos in Traged. ait, Dum fato sinunt, viuite lati. Atque Paulus Apostolus ad Romanos cap. 12. Gaudet, inquit cum gaudentibus, Et Cassiodorus lib. 12. Epistol. REX LOETVS OPTATVR AB HOMINIBVS. Nonne? cum 325 laetitia pulchrior est omnis homo, Ipseque DEVS, affirmante eodem Apostol. 2. Corint. 9. hilarem datorem diligit &c. Angelus Gabriel ingressus ad Tobiam virum DEI plenum dixit ei, Gaudium tibi sit semper &c. cap. 5. Tob.

Adduco etiam dictum Aristotelis 1. secretorum ad Alexandrum de finali intentione Regis asserentis, Imperatoriam decet maiestatem habere fideles, cum 326 quibus delectetur, si quando affectus tedia extiterit. Hinc utile illud Catonis monitum.

Interpone tuis interdum gaudia curis

Vt possis animo, quemuis ferre laborem.

Narratur de Socrate, & praesertim refert Eruditus ille Seneca in tractat. de tranquillit. animi c. 15. 327 quamuis esset omnium Philosophorum sapientissimus, & prudentissimus nihilominus multoties cum pueris ludere non erubuit.

Addo quod narratur in vitis SS Patrum & ex nostris refert Stephanus Costa in tractat. de Ludo 328 par. 1. §. 1. sub num. 4. cum quis vidisset Beatum IOANNEM Euangelistam ludentem cum suis discipulis, ac scandalizatus fuerit. Vnde illi S. Ioannes dixit, tende arcum, quem in manu habes, quod & fecit, cui dixit iterum tende arcum, & fortius, qui respondit, timeo quod rumpatur, sic ait Discipulus ille DEI DILECTVS, nisi mens aliquo 329 solatio, refocilletur deficit, & rumpitur &c. congruitque text. in can. recurrat. 31. q. 2. Ac teste familiar Peripateticae Duce.

Impossibile est diu viuere absque aliqua delectatione.

Moralis Seneca solitus erat dicere Lucillo Non sis semper in labore, sed requiem animo tuo dato. 330 & praesertim habetur in epist. 15. ibi Neque enim iubeo te semper imminere libro, dandum, & aliquod interuallum animo, ita tamen, ut non resoluatur, sed remittatur.

Et assererat S. Thom. 2. 2. quest. 168. Hominem 331 refocillatione indigere, quia non potest continuo laborare. Vnde in iure nostro Veteranis datur immunitas, l. fin. C. de & col. lib. 11. & Senibus, §. item 332 maior, cum simil. in stat. de excus. minor. Et humanum genus, ideo militat, ut peractis laboribus quiescat. l. 4. C. de apparat. Mag. Milit. lib. 12. Tandem Legum, Conditores (ut ratiocinatur eruditus Philosophus in tract. de tranquillit. animi cap. 15.) ideo 333 dies & festus instituerunt, ut ad hilaritatem homines publice cogerentur, tamquam necessarium laboribus interponentes temperamentum.

Sed ne obliuiscar loqui, prout incœpi de illis, (supradictis toto Caelo oppositis) scilicet qui desid- 334 dia, otioque inertit torpescunt, & ferijsq; perpetuis volunt vitam consumere, animaduertendum venit,

Vnamquamq; res per laborem, & exercitium recipere & incrementum non intelligitur 3. §. diui fratres, ubi glos. in verb. sicut enim, ff. de iur. fisc. l. 2. §. post originem ubi glos. in verb. produci, ff. de orig. iur. cap. post translationem 11. §. item si quis propter de renunciat. l. penult. in fin. ff. ad exhibend. l. legat. seruis ornatricibus, ff. de legat. 3. l. milites C. de re milit. lib. 12. & probat Marc. Tull. lib. 1. de Orat. & 2. de diuin.

Ita per otium, ac segnitiam, unicuique rei pessum dari, estque tam malignae naturae, ut omnia labefactet nec non & sicut fulgur cuncta in oppositum ducat, quippe ociositas non solum non acquirit noua sed etiam, ut dixi, omnia parata consumit, etenim cito ex penduntur horrea, quae assidua non 337 fuerint adiectione fulcita. Thesaurus facile profunditur, si nullis iterum pecunijs repleatur.

Nullus ignauus in celebrem virum euadit.

Minime enim illi est cordi & honor (secundum Monast) cui non est cordi labor, & teste Demost. in Olynt. Homines socordes praesentia negligunt, futura bene suae futura putant. Quamobrem verum est, dum asseritur, ociositatem hominem pauperem facere, & egenum. Hinc in prouerb. cap. 28. dicitur 338 Qui sectatur otium repletur egestate Vnde in c. 18. iure affirmatur, Qui sectatur otium stultissimus est. Et vere stultissimus, quia stulticia est rerum appetendarum, & vitandarum non quilibet, sed vitiosa ignorantia, ut post S. Augustinum ex nostris in puncto inquit Card. de Turrecremat. in can. numquam, num. 2. de consecrat. distinct. 5. Vnde stultus est

Ad Scientiarum Amatores.

340 est otiosus † quia non declinat vitanda, stultior, quia non colligit merita, stultissimus quia cumulat, & thesaurizat sibi æterna supplicia, nam D E V S otiosis non asistit, vt iam probauimus, idque etiam gentiles agnouerunt, nam vt clare dixit, Salust. in Catil.

341 *Vbi discordia, † atque ignavia te tradideris, nequaquam Deos implores, irati, infestique sunt.*

Nam & ipsi putabant Deos in continuo labore esse, vnde ab omnibus reprehensus fuit Epicurus, qui existimabat Deos feriatis cessatione torpere.

Quid mirum, dum Legislatores contra istos, qui feriis perpetuis vitam consumere volunt, otioque

342 † marcescunt, acerbissimum odium concitarunt, & præsertim Magnus Drago primus, & celebris Legislator apud Athenienses iussit, vt refert Plutarch. in Solone, & Aul. Gell. lib. 12. cap. 18. eos, qui vitio otij damnati forent, capite mulctarentur, & quamuis ista lex durior videretur, & ab humanitate aliena, tamen neque caret ratione, cum etiam

343 scribat Diodorus, legem fuisse apud Aegyptios, quæ singuli cogebantur nomina sua apud Præsides profiteri & ostendere, qua arte, & quo lucro viuerent, & si mentirentur, capite damnabatur vt per Cassian. in Cathalog. Gloria Mundi par. 11. in proem.

Nec iniuria, quia magna improbitatis schola, 344 est ociositas, scelerumque officina, cum, & Iuuenes ociosi venenum Ciuitatis sint, quorum hominibus Præses prouinciam purgare tenetur l. 3. ff. de offic. præsid. tales enim dissipant Ciuitates prouerb. cap. 26. Quare inertes id est sine negociatione cogendi sunt ad laborem, & negociationem, vt cætat text. in l. unic. & ibi Luc. de Penna C. de mendicant. valid. lib. 11.

345 Vbi grauis † pœna imponitur illis, qui fingunt se debiles, cum sint fortes, quia nolunt laborare, sed mendicando sine labore viuere, nam isti mendicare non debent, ne miseris, vel verè debilibus panem auferant, & ibi Accurs. in verb. validis, ad hoc allegat glos. super Matth. dicentem

346 *Iustus feceris, † si iniustus petentem correxeris, quam si ei dederis atque indulxeris.*

Et hic congruit, dictum Tiberij, (vt videre est apud Tacit. lib. 2. Annal.) contra nonnullos petentes ab eo subsidia vitæ, si quantum ait pauperum est venire huc, & petere pecunias coeperint singuli num-

347 *quæ † exsatiabuntur, res publica deficiet languescet alioquin industria intendetur sordida, si nullus ex se metus, aut spes, & securi omnes aliena subsidia expectabunt, sibi ignaui, nobis graues, Hic aptè etiam facit declamatio Quintil. 268. Quid, ait, in his deprebendas præter fictam frontem, perpetuumq. otium &c. Quare sic otium triumphabit, ex quo tam magna ruina venit: id etiam magni viri agnouerunt,*

Vnde Alexander Magnus, quo die nihil gesserat, se non regnasse existimabat, & Cato Senior triumphum se poenitentia profitebatur, si femina arca-

348 *na credidisset, Si nanibus † perexisset, quo posset pedibus, & tertio, Si dies quandoque inanis foret transmissa. Hinc decantata illa regula, Nulla dies sine linea, Notabilis est textus in hac materia odij legum aduersus ociosos, in l. quidam 26. C. de decurion. lib. 10. vbi disponitur, Sectatores igna-*

349 *uiæ, qui prætextu fictæ † religionis onus ciuitatis enitant retrahantur, quod si reperiri non possint, illi, qui loco eorum substituantur, bona eorum capient. Sicque Leges vigili oculo cauent, ne homines in fetentula otij criminum cloaca perma-*
Par. IV. Recent. Tom. III.

neant, in totum prædictis, tamquam aures non habentes † auxilium denegant, nam & satis famigeratum est illud Iurisconsultorum axioma,

Delicatorum votis Iura non fauere.

Quam potens, ac mortiferum sit toxicum otij, 351 facili negotio, quis apprehendet, dum ad memoriam reuocabit † quot calamitatum, & opprobriorum illud causam præbuit, & præsertim Ciuitas hæc Romana, nata vt tempus in omne omnium Regnorum sit gloriosa Principatrix, omniumque consensu totius Orbis Regina, nam vt inquit Oldrad. in consil. 85. sub num. 1. Non est Homo in Mundo à maioribus Regibus, vsque ad minimam vetulam, qui 352 deposita † propria affectione Cæli Vicariam, & sic Orbis principatum Romæ manere lubenter non assentiatur, nec est mirum, quia vt Poeta ille cecinit.

Roma caput Mundi, si vertitur, omnia vincit.

Nam Roma præposterè lecta, asserit, Amor, quo nihil inuincibilius, respuit iacula, periculis insultat, montem irridet, & secundum S. Augustinum,

353 *Nil tam † durum, atque ferreum, quod non amoris igne vincatur.* Omnia enim creata, aut sint visibilia, aut inuisibilia, aut sint spiritualia, aut corporalia, aut simplicia, aut mixta, suam naturalem essentiam, à virtute, ardentique fornace amoris agnoscent, vt facile † esset id demonstrare, nisi breuitati studerem, sat erit hic mihi asserere vna cum Magno Gentili Doct. Paulo Apost. si ribendo ad Rom. c. 13.

355 *Plenitudo Legis est dilectio.*

Sed ad nos, illam dico Urbem, quæ potuit, & sciuit inuictè resistere virtuti Pirri, calliditati Anibal, ferocitati Gallorum, constantiæ Hispanorum, animi magnitudini Macedonum, sagacitati Grecorum, fortitudini Germanorum, audaciæ Barbarorum, illam, inquam, quæ bellicis sudoribus sub pro-

356 prio iugo omnes posuit Prouincias, sibi que subiecit vniuersi Orbis populos, ac adepta fuit Monarchiam super omnibus nationibus, illā, quæ conculcauit diademata preciosiora Terræ, & in manicis ferreis, constrictos vidit omnes eius potentes aduersarios, illam, assero, quæ in immensitate vnius Mundi vidit sibi deficere materiam triumphorum, ita vt viduata remanserit, quo ad tropheorum gloriam, itaque emula Solis in omnem terram exiuit lumen eius. Tandem † illā, cui in terris nil (teste Casiodoro) nec ad eius ima, non quo ad culmina reperta fuit similitudo, itaque solum inferior Cælo dici poterat, & quæ tales, ac tantos genuit filios, qui putabantur ex ipso Cælo lapsi, & qui secundum

357 S. Thomam & S. Augustinum, † ex amore patriæ, ex zelo iustitiæ, & ex zelo ciuilibus beneuolentiæ, diuinam quandam participabant naturam, ita vt secundum opinionem eorundem ideo tam sublime à D E O Optimo Maximo exaltati fuerunt.

Tamen, ô mirum, vix ab illius vitricibus armis 359 debellata † Carthagine Imperij Romani amula, ac in executionem posito pessimo consilio Catonis, cecidit animi magnitudo Romanorum virtusque, Romana sub ruinis Carthaginis suffocata remansit,

360 † in proprio triumpho oppressa subiugataque perexistendo. Optimam partem elegerat Senatus, si prudens monitum Scipionis Nasice amplexus fuisset, qui rennebat vt Carthago destrueretur, quia

361 deseruiebat pro palestra militari iuuentutis Romanæ, & sic pro diuerticulo, à vitijs luxque, sed quo-

Pauli Rubei Discursus

niam Senatus, vt dixi, arripit opinioni Catonis, qui
ut sentit Plin. lib. 13. cap. 18. id consuluit ob priua-
 362 *tos rancores † contra Carthaginem, vtique expe-*
rentia ipsa demonstrauit, quamuis inimicorum
exterminum visum fuit pacē attulisse Ciuitati Ro-
 363 *manę, peperit tamen magis horrendū & magis per-*
niciosum † bellum, quod numquam experta fuerit
Respublica. Hinc cecinit Iuuen. Satir. 6. car. 292.

*Nunc patimur longa pacis mala senior armis,
 Luxuria incubuit, victumque vlciscitur orbem.*

Quia cum defecerit causa bellandi, inuicti illi po-
 364 *puli otio se dederunt, a quo † postea denicti fue-*
runt, idque scite aduertit Magnus Pater S. Augu-
stinus in lib. 1. de Ciuitate Dei, his verbis OTIO
PERIT ROMA, DELETA CARTHAGINE,
 Hinc quoque de ea dixit Tertullian. *Plus toga*
leserunt Rempublicam, quam lorica. congruitque
dictum antiqui Poetę Catulli ad Lesb. Otium Re-
 365 *ges prius, † & beatas perdidit Vrbes, & huc respexit*
Claudian. lib. 2. ad Rufin. dum dixit.

*Quod tantis Romana manus contexit annis,
 Proditor vnus, iners, angusto tempore, vertit.*

Longum esset referre in simili materia diuerfos
 casus, ideo breuitatis studio abstineo solumque,
 aduertendo Sacros Canones considerando tot, tan-
 366 *taque mala, † quę ex otio proueniūt, ideo, vt habe-*
tur in can. numquam. de consecr. distinct. 5. §. facito.
inhibetur Religiosis nē vnquam sint otiosi.

Sed vel fiscellam texant iunco, vel canistrum,
 367 *lentis plectant viminibus, † plantas per ordinem*
ponant, aquas irriguas ducant, texant lina capiendis
piscibus, scribant libros &c. nec non additur Re-
ligiosos nō tam propter victus necessitatem, quam
propter animę salutem laborare debere, ne va-
gentur perniciosis cogitationibus, & ad instar for-
nicantis Hierusalem omni transeunti dinaricent
pedes suos, subiungiturque Aegyptiorum Mona-
 368 *steria † hūc morem tenere, vt nullum absque opere,*
& labore suscipiant.

Se mper enim, secundum S. Hieronymum, aliquid
 boni operis faciendum est, vt Diabolus inueniat,
 nos occupatos, quia non facile capitur a Diabolo,
 qui bono vacat exercitio, Refert Io. Cassian. de
 institut. Collat. lib. 10. titul. de spirit. Accidie cap. 23.

Hanc esse SS. Patrum sententiam, operantem
 Monachum demone vno pulsari, otiosum verò in-
 369 *numeris † spiritibus deuastari. Torpentes religio-*
si increpantur etiam a S. Petro Damiano S. R. E.
Card. Opusc. 13. quod est de perfectione Monachorum
cap. 11. vbi pro excessu humilitatis loquendo in pro-
pria persona, erat enim Monachus, Ordinis S. Be-
nedicti, Congregationis Columbe, sic inquit,

Quid de nobis est sentiendum, qui sub professione mo-
 370 *nastica, & scādere professionis † excessa promissimus,*
& adhuc tamen sub torpore desidie, in imperfectionis
nostra conuallē iacemus? &c.

Quod enim Religiosi otium tamquam pestem,
 sedulo aufugere debeant vide apud eundem Cas-
 sianum in supradict. lib. de spiritu Accid. cap. 2. vbi
 refert de Abbate Paulo probatissimo Patrum, qui
 existerat in eremo vastiore, palmarum fructibus,
 & herbis viuens; & quamuis ad victum aliud non-
 371 *querebat, tamen quotidie laborabat, nam collectis*
palmarum folijs, quotidianum pensum veluti exin-
de substinēdus a semetipso iugiter exigebat, & quia

eremum valde distabat ab Oppido, & habitabili
Terra, plusque expensum fuisset pro mercede ve-
 372 *stura, quam valere posset pretium † operis desu-*
dati, vnde hac de causa singulis annis, id quod soli-
licita cura laborauerat, igne supposito concremabat
ex hoc probans sine opere manuum, nec in loco posse
 373 *Monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen*
† aliquando condescendere, cum opera manuum
deseruiat accidiam, pro purgatione cordis, & co-
gitationum soliditate, ac perseuerantia cella.

Quod enim Monachi assidui esse debeant in Cel-
 la, bene id comprobat S. Bernardus in epistol. 63.
 inter sermones paruos. Vbi inter alia, *Nihil ait,*
 374 *turpius † est, quam Monachus inter Vrbes, & Ca-*
stella discurrens. Sic etiam S. Hieronymus scribē-
 do ad Rusticum, Monachum reprehendit, qui cre-
 375 *brinst in Vrbe, quam in Cellula est, & inter Fratres*
simulat verecundiam, qui Platearum turpis col-
luditur, Abbas Isidorus, vt refert Nicephorus lib. 11.
cap. 34. hoc in regula præcipue obseruabat, ne quis
 376 *† eorum qui sub eius disciplina erant, foris progre-*
deretur &c. S. Ioann. Chrysostomus, teste eodē Ni-
cephoro lib. 13. cap. 9. Monachos circumforaneos,
& per Vrbs plateas cursitantes, verbis acriter
reprehendere solebat.

Nam, & vt ratiocinatur Cedrenus pag. 382. Illi,
 qui Religiosam vitam profitentur, cum toti se ap-
 plicare debeant diuinarum rerum speculationi, &
 contemplationi, nihil solitudine gratius, vel ac-
 ceptius esse debet. Hinc dicebat S. Hieronymus
 378 *ad Rusticum, solitudo mihi Paradisus est. Optime-*
que Poeta ille commonefecit.

Pax est in Cella, foris autem plurima bella.

Religiosus quisq. se saluari desiderans (verba sūt
 S. Bernardi in loc. infra citand. nu. 388.) necesse est,
 vt intra claustra se se concludat. Et teste Seneca
 in epist. 32. *Hoc est salutare non conuersare &c.*

Religiosi enim mente voluant, se in Ecclesię
 379 *corpore † ossium vices peragere, adeout sint imbe-*
cillium mēbrorū robur, & vis, sicut verò hoc pecu-
liare ossa habent, vt quo firmiora ceteris partibus
sunt eò etiā occultiora, sic & Religiosi id obserua-
re debent, audiamus Vgonem Carensem in Psalm.
 34. *Ossa ait, CHRISTI, vel Ecclesię dicuntur*
 380 *Religiosi † peccatorum infirmitatem; Item ossa ab-*
scōdita sunt in carne, sic Religiosi in claustro.

Si enim queratur quamobrem hodie Religioso-
 rum sanctitatis opinio obtenebrata videatur, alium
 respondentē huic interrogationi querit? quia ego
 381 *id asserere † nolo, si tamē vrgetis, loquar, sed per os*
vnus ex eis, & quidem veri, egregique Religiosi,
nempe R. P. Aloysij Nouarini Clerici Regularis,
qui nuper in sua Electa sacra lib. 2. cap. 23. excurs. 51.
sub num. 576. sic inquit, Cogita, quam hodie Re-
ligiosus habitus sæpe despectui habeatur, quod
 382 *si rei causam inquiris, hanc præcipuam esse noue-*
ris, † quod in seculariū hominum oculos frequen-
tius quam par est, incurrunt Religiosi, & incredibi-
le est, quam bonus sanctitatis color his excursi-
bus, & enagationibus inquinetur, quam magnam
iacturam subeat apud seculares homines, totum
Religiosę familię corpus, dum quotidie absque
 383 *vlla necessitate, leui fastidientes animi nausea, &*
spiritualium lassī solo vagandi desiderio per vicos,
& plateas discurrent, † non quærentes sponsum,
sed sepe, quæ sponsum fugant, Atque hinc etiam
 sequi-

Ad Scientiarum Amatores.

sequitur, vt collapsa sanctimoniam, & sanctitatis opinione, exigua in monitis, quæ exhibentur fides resideat, fereque tota spiritualis emolumenti spes corruat. Pergit deinde zelanter plura notanda in hoc casu Religiosus ille, religiose, religiosis auribus inclamare & in fine ita concludit.

384 *Maiores videberis, si videberis minus.*
Eo magis cultus fueris, quo magis occultus.

Sed, vt etiam ego terminem hanc materiam, unde præter adducta ab eodem Nouarini. in his terminis addo auream sententiam Magistri Magistrorum vitæ religioſe, nempe S. Antonij Abbatis, qui vt refert Sozomenus lib. 1. cap. 13. sic solitus erat inculcare pijs auribus suorum discipulorum.

385 *Quemadmodum Pisces terra tacti, & siccitate ta-*
besunt, sic etiam Monachorum gloriam ad Vrbes
Accedendo, sedari, deturparique.

Quod enim vagatio in Religiosis sit etiam expro-
bata tenere Sacrorum Canonum, non erit mihi
admodum difficile probare, nam & Bonifacius VIII.
in cap. 2. ne Cleric. vel Monach. in 6. clare insinuat,
Vagationem periculosam esse animabus ipsorum.
Religiosorum &c. nec non Innocentius III. in cap.
fin. de regular. & transeunt &c. inquit Religiosos

386 salutis propriæ detrimentum incurrere, si vagan-
di occasionem habeant. Hinc textus in cap. reli-
gioso, de sentent. excomm. in sexto. decernit, vt Re-
ligiosus clericum verberans non est necesse, vt ac-

387 cipiatur iter Romanum, sed est absoluendus ab
ipso Episcopo, rationemque adducit ipse textus,
ibi, ne Religiosus hoc pretextu habeat materiam
euagandi, & ibi glossa inquit. Nota, quod Religio-
sis interdicta est vagatio. Quod enim Monachi late-
re debeant inquit etiam glossa in can. si seruus, 54. dist.

Ad sunt etiam in his terminis plura sacra Conci-
lia, & præsertim Concilium Mogunt. I. can. 2. sanxit
vt Monachi in claustro suo permaneant, nisi per
necessitatem ab Abbate mittantur in obedientiam,

388 nec foris manducant, neque bibent &c. Aliaque
familia Concilia si desiderantur habentur apud Petr.
Crescet. in sua Summa Catholice Fid. & Apost. Da-
strin. in litera M. in verb. Monach. titul. Ne Mona-
chi foras egrediantur, & titul. Ne Monachi Curiam
adeant &c. Nam, & monente S. Bernardo in lib. De
Mod. bene viuendi cap. 66. Viri Religiosi plus debent
diligere CLAVSTRA, quam Regis AVLAM.
Et vide infra in annot. ad decis. 523. n. 131.

Quamobrem Alb. Cranzius Metropol. lib. 8. c. 47.
considerans tam frequentes occurſus, & vagationes
Religiosorum & quidem quotidie nouarum regula-
389 rum, & habitus, exclamauit Quando, erit finis mul-
tiplicandarum Religionum, id uno magno Eccle-
sia Monasterio, sub Abbate CHRISTO? cuius re-
gulam per Euangelia digestam si strenue obserua-
mus, nihil esset opus repetitijs, & nouis religionibus.
nec ad hoc longe dissentit textus in can. legimus in
Esaia dist. 93. vbi dicitur, Omne, quod rarum est plus

390 appetitur; pulegium tamen apud Indos pipere pretiosius
est, præbyteros turba contemptibiles facit &c.

Pro coronide præsentis periodi asseram, commē-
dandos esse Religiosos illos, qui continuam vaga-
tionem abhorrent, & labore, latebraque dediti sunt
Atq. in dies feruentiori spiritu, Ineffabile increata
SAPIENTIAE bonitatem, & altitudinem, splen-
dorem illum numquam deficientem, Pietatem in-
comprehensibilem &c. &c. speculantes &c.

Par. IV. Recent. Tom. III.

Vermis ille, qui sericum producit, dum studio-
se ab hominum oculis se occultat, claudendo se in
parua illa Cellula, vt satis omnibus notum est, dum
391 ibi inclusus manet, tunc alas emittit, ad sursum
volandum, vbi prius tamquam vermis terram tan-
tum serpiebat, sic, & illi, qui seclusi a rebus mun-
danis diuina solū meditantur, nam vt palam est,
Humanorum terminos non curant, qui seper DIVINA
Speculantur, & dixi infra in annot. ad dec. 523. n. 130.

Inter alios verò Religiosos, qui vagationem dete-
stantur, communi omnium applausu merito extol-
litur peregrina, & deuota illa Religio Carthusiana,
392 quorum filij, per quā dediti sunt solitudini, ita ut
seclusi, claustra Monasterij non egrediuntur, me-
minitque Rota in causa Tullen. Reformationis 6. Fe-
bruarij 1632. coram bo. me. Motmanno, quā deci-
sionem posui infra par. 6. recent. decis. 95. numer. 9.
vbi dicitur, Carthusianos retinere stabilitatem in-
393 loco, tamquam in perpetuum carcerem. Plura
in laudem Carthusianorum congerit ex nostris Ann.
Robert. rer. iudicat. lib. 2. cap. 2. post medium.

Vbi ait, laudabilem vitiorum fugam tribus re-
medijs quarere prædictam Religionem, nempe ci-
394 borum delectu, & abstinentia, deinde solitudine
vt dixi, necnon fuga præsentia, & cōspectus mulie-
rum, ibiq. multus est, prout videri potest.

Et ego interim redeam vbi digressus sum, scilicet
ad concludendum in materia otij, quoad Religio-
sos, & super hoc elegantem, & pium librum con-
395 scripsit S. Augustinus, cuius titulus est De opere
Monachorum, vbi inter alia inquit, in Monasterijs
benè ordinatis, constitutum esse aliquid manibus
396 operari, & cæteras horas habere ad legendum, &
orandum, aut aliquid de diuinis literis agendum, li-
beras, quia non decet, vt in ea vita, vbi sunt Sena-
tores laboriosi, ibi fiant Opifices ociosi, &c. Hinc
S. Bernardus in epistol. 142. ad Monach. Alpenſes.
397 Monachi, ait, debent studere silentio, ieiunijs, vi-
gilijs, orationibus, & operis manuum. Et contra corā
otij sic inclamat in Apolog. ad Gulielm. Abb.

Quis in principio, cū ordo coepit Monasticus ad tantā
398 crederet Monachos inertiam deuenire, quātū dista-
mus ab his, qui in diebus Antonij extitere Monachi.

Ad supradictorum confirmationem expendi po-
test textus in can. clericus victum 91. distinct. vbi
sanctur, clericum victum, & vestitum artificio,
399 tamen vel agricultura sibi quærat, quod procedit, vt
habetur in can. seq. quantumuis verbo DEI, ille
eruditus esset, Ex quibus textibus colligit DD. nō
solū esse licitum, & permissum clericis, & religio-
400 sis manibus operari, sed, & quod eis sit in præcep-
to commissum, & id otij vitandi causa, vt plures se-
ntiunt, & præsertim Gulielm. Redoa. de spol. Ecclesiast.
quest. 2. sub num. 4. cum alijs allegatis per Barboſ. in
Collectan. Iur. Canonici ad d. can. clericus, num. 1.
91. distinct. quæ opinio procedit, tam in casu neces-
401 sitatis, quā tamen etiam sine necessitate, nam semper
vrget ratio euitandi otium quidquid senserit Abb.
in cap. 1. & in cap. cum secundum ext. ne cleric.
vel Monach. & vide Genuen. in prax. Neap. cap. 62.
num. 11. Intellige tamen, vt manibus debeant ope-
rari, non autem exercere negociationem, aliud est
enim artificio, & aliud est negotium.

Discendum est enim, in omnibus supra relatis à
Glorioso Paulo Apostolo Doctore gentium, & spi-
402 rituali Gallo. Laboramus tamen (inquit in epistol. 1. ad
Corinth. cap. 4.) operantes manibus nostris. Nam

Pauli Rubei Discursus

vt testantur Origines, & S. Chrysostomus, erat Apostolus Faber Tabernaculorum, & vide *Ast. Apostol. cap. 18.*

403 Laborabat t̄ enim Apostolus manibus suis, vt exemplum in hoc praberet, & non solum ipse laborabat, sed etiam omnes, qui erant secum ad ministerium Euangelij deputati, vt habetur *in epistol. ad Tbeß. cap. 3.* vbi etiam dicitur,

404 Si quis t̄ non vult operari, nec manducet.

Et sic laborabat Apostolus, vnde otium à se excutiebat, laborabat Apost. & sic non negociabatur nullatenus implicando se in negotijs secularibus.

405 sicuti ipse monuit Ecclesiasticos 2. Timoth. cap. 2. Nemo (ait) militans t̄ DEO, implicet se in negotijs secularibus.

Alia plura, si quis desideraret circa supradictam materiam, vt quantum plurimum possunt, Religiosi otium vitare debeant, consulat Io. Cass. in lib. de Collat. Patr. tit. de spirit. Accid. ac. 7. & Petr. Crespet. in d. summa Catholic. fidei, in verb. Monachus &c.

Otiumque Clericorum sui temporis mirum in modum admiratus fuit vigilans Pater, Mellifluus Doctor, Bernardus Sanctus, vnde in pluribus locis

406 ingenuo ore testatus est talem eius admirationem, & præsertim in lib. 3. de considerat. ad Rom. Pontif. Eugenium III. vbi inter alia inquit. *Miror cuius Ordinis sint nostri clerici, nam in congregatione temporalium se habent vt Laici, in apparatu nobili vt Milites, in acquisitione redditum vt Clerici, sed non laborant vt laici, neque pugnant vt*

407 *militēs neque euangelizant vt clerici.* Et in de clamar. Ecce reliquimus omnia, &c. sic detestatur eorum artes, & otium. *Cum cuncti status hominū aliquid habeant laboris, & aliquid voluptatis, clerici inter hæc nouo quodam artificio discernentes, eorum, quod delectat, in quolibet elegerunt & totum, quod molestat expuerunt &c.* Ac in serm. ad Pastores in Syno-

408 do, inquit, t̄ ibi, *Laicus cum labore, sed clerici sine labore volunt possidere totum Mundum.*

409 Ibiq. etiā, ac in serm. 23. super Cant. multa vocitatur, necnon acriter reprehendit eorum opulentiam thesaurizando pro se id, quod pauperum est, & sic committunt magnum sacrilegium, & super hoc nonnulla adduxi in præcedenti tom. in annotat. ad decis. 460. à num. 97.

Quamobrem videmus his corruptis seculis, tantā diuitiarum cupiditatē humanas mētes inuasisse,

410 t̄ vt aliquando Ecclesiastici quidem ab auaris cogitationibus, cumulisque alieni sint. Itaque conueniens indicatum fuit, vt quod clericus defunctus ex redditibus Ecclesiæ tenaci, ac illaudabili parsimoniam quæsiuit, nunc honesta retributione Ec-

411 clesiæ restituantur t̄ itaut de eis nequaquam testari valeat. Hinc in hac materia spoliū Ecclesiasticorum tot Romanorum Pontificum piæ Constitutiones, necnon integri tractatus prodire &c.

Et præsertim videatur *Guilelm. Redoan. in tract. de Spol. Ecclesiast.* vbi plura ait in detestationem, marsupij clericorum, & præsertim adducit vulgatum dictum illud, Quod non capit CHRISTVS

412 rapit t̄ fiscus, per textum in l. latius, ff. de iur. fisc. cum omnia lucra turpia, & illicita fiscus auferat, & accipiat, quia

Fiscus est saccus malè ablatorum.

Et in his terminis Clerici in eo puniuntur in quo

413 deliquerunt t̄ &c. cum de hoc ipsi sint causa.

Nolo tamen ex supra adductis per S. Bernardum quo ad Clericos, religiososque sui temporis inferre ad tempora nostrā; absit à me cogitatio illa, Verum tamen est, si nonnulli reperirentur, qui tales essent ab eorum pio pectore euomant tantum venenum; purgantq; se à prædictis maculis, quæ tantum eos

414 t̄ conspurgant, ipsamque DE I Ecclesiam denigrant, nam vt inquit, textus notabilis in can. qualis 8. quæst. 1. *Nihil magis denigrat Ecclesiam DEI vt meliores sint Laici, quam Clerici,* Oculum etiam habeant ad optimum monitum paterno affectu eis piè datum à Sacrosancto Concilio Trid. sess. 14. in decret. reformat. in præm. vbi deprecatur Sacerdo-

415 tes, vt in omnibus exhibeant t̄ se sicut Ministros DEI, ne illud Propheta dictum impleatur in eis. *Sacerdotes DEI contaminant sancta, & reprobant legem;* Sic quoque antea monuit Romanus Pont. Gregorius I. in can. oportet Sacerdotes 28. dist.

Eosque etiam rogat vt sanctam ducant vitam, aliā qua libertate t̄ laicos corripere poterunt, dum etiā ipsi eisdem vitiorum ligaminibus obstricti sunt &c. ac latius scripsi in annot. ad decis. 28. à nu. 188. supra par. 3. recent. Nam vt inquit text. in can. quia Episcopus 5. quæst. 3. ideo instituntur Sacerdotes, vt laudent DE VM, & dent omnibus exemplū bonæ vitæ.

417 Quanta enim puritas in Sacerdotibus requiratur, notanter aduertit S. Io. Chrysostom. in tractat. de dignit. Sacerdot. *Necesse est,* ait, *Sacerdotem sic esse purum, at si in Cælo ipso collocatus, inter cælestes illas virtutes mediū staret, & videatur text. in can. necesse 1. quæst. 1.* Considerent demum Sacerdotes, ad eorum vocem Cælos aperiri, summa imis sociari, cælestibus terrena iungi, vnumque visibilia, & inuisibilia fieri, vt inquit text. in can. quod si sanguis, & ibi glos. 2. dist. 1. de consecrat.

418 Quid mirum t̄ super tanto priuilegio, ac prerogatiua, vnicuiq. magna incedat admiratio. Nam,

Stupet Cælum, miratur Terra, venerantur Angelorum Chori, horret Infernus, contremiscit Diabolus.

Quamobrem cum nihil sit in Cælo, & nihil in Terra cui præclara, & veneranda Sacerdotis potestas comparari valeat, ideo cum ineffabilis sit, ac ingenij humani omnem excedat capacitatem, venerabor illam loquaci silentio. Addendo solum Sacer-

419 dotibus t̄ magnū exhibendum, esse honorem; Vnde refert S. Antoninus in sua sum. ma par. 3. tit. 23. cap. 14. de S. Catharina Senensi, quæ quando Sacerdotem in via transire videbat, accurrebat osculaturā locum, vbi ille posuerat pedes &c.

Aduerte etiam honorem deberi Sacerdotibus quoque malis, quia in eis est venerandus ille, & colendus, & cuius sunt Sacerdotes, & cuius nomine, veniunt videatur Abb. Paschal. in cap. 4. Hierem. & Theoph. in Ioann. cap. 20.

Narrat Speculum exemplorum dist. 9. exemp. 191. de Glorioso, ac Seraphico Patre S. Francisco, qui vt 421 confunderet t̄ multas personas nauseatas à vita inhonesta cuiusdam Sacerdotis concubinarij, genuflexus, magnaue reuerentia illius manus osculatus fuit &c. sed iam de his hætenus.

Quare modo opus est, vt redeam in viam, nempe ad conculcandā deformitatem pessimi veneni otij, 422 quæ, vt dixi, viros t̄ etiam fortes fortissimè precipitat in reatum, suffocat virtutes, ac horrendorum vitiorum ærarium est, quibus malis, & aliud addo nempe vitam ipsam abbreviare. Hinc virtutum illa viuua imago Cato Uticensis inter alia sua docu-

men-

Ad Scientiarum Amatores.

menta hortatur ad fugiendam segnitiam, quia est contra animum, & corpus; audiamus verba ipsa.

*Segnitiam fugito, quæ vitæ ignavia fertur
Nam cum animus languet, consumit inertia corpus*

- 423 Nam multa quies, vitæque otio plena corpori marcorem conciliat, nam, & apparet enerue, ac ineptum, ipsique sensus non sunt sinceri nec sani, sed molles, & languidi, quibus sic existentibus, sanitatis voluptas arescit, quæ navis utilis ea ne, quæ
424 nauigat, tan quæ in littore manet? quæ aqua melior ea ne quæ fluit, vel quæ stat? certè si careat suo fluxu, ut sunt paludes, & stagna, putrescit, humanoq; vsui aliena efficitur, repleturq. animalibus venenatis, & † noxijs, ipsumque aerem corrumpit, Vnde in puncto cecinit Poeta.

*Cernis, ut ignauum corrumpat inertia corpus,
Et capiant vitium, ni modeantur aquæ.*

Ferru enim, quo nemo vititur, rubigine cõterritur, quod si quis eo sæpius vtatur splēdescit, & ex nostris vide *Marquemon. de Sus. de Celib. Sacerd. non abrogat. cap. 9. num. 17. vers. corpus eius, qui otiosus est*
426 *enerue, & sincerum nō est &c.* vbi loquitur in terminis Sacrarum Virginum seu Monialium, hortādo eas, ne otiose maneant sed aliquid operentur, & discant, *ut inquit, S. Hieronymus in epist. l. 89. Ianam facere, tenere colum, rotare fulum, & facere filum &c.* sed ne iterum cogar loqui de personis religiosis, cum satis sint ea quæ supra dixi. *I deoque detur mihi licentia ad probandum otium etiam corrumpere corpus humanum, mortisq. finitum esse ut vtat terminis, & auctoritatibus DD. Meditorum.*

- Quamobrem solertissimus Medicus, ipsiusque
427 medicinae Instaurator eximius, Galenus in lib. 1. de sanitat. tuend. notanter aduertit.

Maximum malum esse ad corporis sanitatem quietem, & ocium, sicuti maximum bonum, labor, exercitatio, & motio moderata.

- 428 Auger enim motio, † calorem natiuum, & spiritus citatiores efficit, ac ipsa membra duriora, & solidiora reddit, ad quæ sequuntur laborum tolerantia, felix distributio, alimenti concoctio, corporis nutritio, humectatio natiui humoris in habitu corporis,
429 excrementorū extenuatio, expulsio, atque expurgatio ut docent Medici, experientiaq. monstrat.

- Quare, quis quoties edit, toties exercitatio videtur necessaria, & sic manè, & vesperè, hi, qui bis
430 edunt † in die corpus exercebunt, verumtamen est, corpora, quæ frigidis, & crassis humoribus abundant, vehementiorem, & diuturniorem postulant exercitationem. Biliofa verò corpora, & si *Hippocrates* (vir doctissimus id affirmante *textu in l. septimo mense, ff. de Stat. homin.*) scribat illa quiete, &
431 aquæ potione † egere, tamen ita illius sententia intelligenda est, quod his naturis, leuiiores motiones vtiliores sint. quàm aliæ, ita, & non aliter dictam opinionem Hippocratis intelligit *excellens Medicus Ioannes Argenterius in Galen. artis Medic. commentar. 3. fol. mibi 223.* Vbi etiam notabilem, ac generalem regulam assignat, ut scilicet.

- 432 Nullum corpus sine aliquo suo motu sanum degere regulariter possit.

Addo ad supradictorum corroboracionem experientiam veri Magistræ, *cap. quam sit de election. in 5.* nonne practicatur in illis, qui carceribus diu-

- 433 tissime, † aut cathenis detinentur, aut qui (sicuti *Hippocrates* quidem, & sic proprio ligone eum feriam, monet) vulnere accepto forte in cruribus diu quiescunt, postquam enim permissum est eis ambulare, quàm non facile, immò, quàm non prorsus,

- 434 nisi magno cum labore † se mouent. Quod non tam desuetudine, illa fieri existimandum, quàm quod desuetudo hæc, ipsa motus consueti cessatione, partes eas calore, alimentoque suo depauperat,

- 435 tās, imbecilles ad officium suum reddidit, cum vsus venit, opus suum restituit.

- Si quidem ex Platonis, sententia *Galenus*, verum esse asserit, nempe *Proprij operis exercitatione*

- 436 *robur augeri, ut quiete & solutum minui* Nam *Quiete languent omnia* Nemo se decipiat, quippe.

A natura ille magis, magisque discedit, quo à motu magis, & eò validior, quò moderatè mobilior.

- 437 Aspiciamus, † obsecro, varios Cœlorum multorū motus ordine semper eodem recurrentes, numquā cessantes, Ignis etiam placidè semper mouetur Aeris superiorem partem rotatu circumuolui assiduo, argumento sunt Cometae itidem circumuolu-

- 438 ti, † Inferiorem hanc, ferèque circumambientes nos venti, auraque quasi indefinenter agitant, ac, nisi agitent corruptione is quamprimum tangatur, Maris aqua, nisi fluxum, & reflexum haberet putresceret.

- Sola terra vilis, ponderosaque immota manere videri possit, Atque eadem tamen intus, imisque

- 439 † sæpe partibus, ventis perflata, excolata aquls, percussaque ignibus quasi repurgata, ne motionis ex hoc non eam prorsus aliquid sentire credamus,

- 440 facit, Foris † autem huius ipsius tergum, nisi araribus proscindamus, ligonibus, marrisque exerceamus, nihil percepturi vsus, fructusque simus.

- Segnem dicimus terram, cum hyeme quiescit, vsu nullo, vulgus etiam moueri illam existimat, cū

- 441 † inchoante Verè, tamquam de gremio sinuque suo, large effundere nobis frugum, fructuumque omnium spem, cum iucunditate maxima incipit. Mille enim flosculorum genera spectare commota

- 442 tellure tunc licet, agri † segetibus lati augentur, comuntur arbores, vestiuntur syluæ, gemmunt vites, læto denique omnia ad nos vultu, depulsa segnitie, redeunt. Vnde *Ouid. in Fast. lib. 3.*

*Omnia tunc florent, & tunc noua temporis etas,
Et noua de grauido palmitæ gemma venit.*

- Quis etiam adeo vecors est, qui non animaduertat, nisi vitalis facultas motum seruet perpetuum, & continuum, ita ut si minimum quidem temporis interuallum illè cordis, arteriarumq. pulsus, inspiratio, & resperatio numquā cessans, intermitteret cū maximo ipsius vitæ discrimine moram traheret.

- Quambrem sicuti vitam auspicamus, quo tempore mouemur, ita mors in foribus cum nullum
444 in corpore, aut perquam exiguum, vltro, citroq. meantium spirituum, quorum motu vita prius subfistebatur signum apparet, plura, si quis in hac materia desideraret consulat *Iulium Alexandrinum Medicum Casareum, in eius libro, quem Salubrium, seu de sanitat. tuenda, inscripsit. lib. 6. cap.*

- 445 Addo, quoque otium superfluum corpori humano plures infirmitates, præparare hinc *Salust. inquit.*

- 446 *Mala & mille affligunt homines, cui segne, & inutile corpus,*

Et præ-

Pauli Rubei Discursus

447 Et praesertim otium ꝑ solet febres gignere, quia cum lāguēscat per otium calor, qui non probē concoquit alimentum, nec excrementa expurgat, nec meatus aperit, per quos educuntur, quæ obesse
448 solent, ꝑ ex quibus extrusiones, putredines, & febres tandem oriuntur, scitē id probat Ioannēs Argentius in Commentar. Galen. de febribus ad Glauceanom in S. Ha autem ex lassitudine nascuntur &c. circa finem fol. mihi 90. col. 2. vbi etiam subdit eodem plane modo, si quam habet somnus ad febres
449 ꝑ excitandas vim, hoc facit, nam per somnum superfluo humore grauantur interna viscera, nec satis digeritur corpus, ex quibus obstrusiones tandem oriuntur, ibique etiam reprehendit Galenum, lib. 1. de differentiis Februm, quia in hoc videtur, contrarius, cum locutus fuerit contra rationem, & experientiam.

Credo ex supradictis optimē eos apprehēdisse, qui
450 magna ꝑ laboris fuga tenentur, vt si lōgeuam vitam ducere intendant, excutere à se otium debent, labori, exercitationique se dicando, cui enim non est cordi exercitatio, nec etiam aliquo modo potest esse cordi sanitatis margarita, turpiq. errore capitur, totoque Caelo errat ille, qui putat, seu somniatur ꝑ posse eo magis naturalem vigorem, conseruare, quo plus retrahit se ab humanis exercitationibus, negotijsque non aliter ac si, (vt inquit, Galenus lib. 1. de sanit. tuend.) quis cogitando diutius oculorum aciem, aut vocem conseruare, clausos teneret oculos, vel ꝑ parum loqueretur. Ferrum ad nihilum deuenit, si longo temporis interuallo igne maneat, sed aurum eò magis splendescit, & deputatur in ipsis flammis. Generosus equus, ob
451 itineris difficultatem, ꝑ non cohibet cursum, Ceterum si quis huic opinioni recalcitraret, faciat quidquid tamen vult, & dum suo se inzulat gladio
452 sibi ꝑ imputet, & dicam vna cum Poeta Heroico.

Chi la pace non vuol, la guerra s'habbia.

Nam ex sententia Hippocratis, Desperatis non
est adhibenda medicina. Vna enim est salus desperatis, ꝑ nullam spectare salutem, sed loquendo cum
455 viris studiosis, quibus id non difficile erit persuadere, & licet dixi supra litterarum palestram libera re quem ꝑ ne ociosam ducat vitam, tamen hoc est verum ad euitandum pessima vitia, quæ ex fatenti otij cloaca nasci solent, & sic quo ad candorem animi, & non quo ad corporis sanitatem, nam, & studium litterarum dicitur etiam otium,
456 sed ꝑ nō sine negotio, quies, sed sine quiete, commodum, sed non absque incommodo, quia cum onere virtus, ideoq. studiosis in primis exercitatio est necessaria, quibus stomachi imbecillitas non tantū
457 ob ꝑ litterarum studium euenit, sed ob studiosorum felicioris ingenij naturam, quæ cum gaudeat spiritus subtilitate, & vt ait Marsilius Ficinus, minus cum corporis firmitate copulatur.

Nec me latet curam, seu mentis cogitationem, esse quandam exercitationem, vt enim corporis
458 habitus ꝑ otio corrumpitur, exercitijs conseruatur, vt abudē dictum est, sic & animæ habitus meditationibus incrementum capit, ac viget. Nihilominus pulchrē monet Plato, vt neque corpus sine animo exerceamus, neque animum sine ꝑ corpore, vt pariter vtriusque curam habeatur, alterum enim Athletarum est, alterum inertium, ita Diogenes Laertius lib. 3. absque enim corporis ꝑ mutua
459 exercitatione vtrumque vt eam Cassiano lib. 9. di-

cam, pigrescere compartū est, vide supra à n. 312.

Inter alia exercitia moderata, quibus valetudo comparatur, & conseruatur, vegetatq. corpus, est
463 ꝑ ambulatio, quæ iuuenescere facit, hinc Poeta ille

*Quis non se incolumen tuetur, atque
Rursus non iuuenescit ambulando?*

Et adeo proprium munus est pedum ambulare,
464 vt ceteris ꝑ sensibus sopitis somno, pes vigilet, & ambulet, vt lunaticis accidit, qui statis quibusdam lunæ temporibus, morbo lunatico tentantur, vt ignari, & prope inuiti ē somno non tamen insomnes ꝑ surgant, & ambulent dormientes, vt experientia docet, & refert Leuinus Lemnius lib. 2. cap. 2. de excult. natur. miracul. Theon. Stoicus dormiens ambulasse traditur teste Diogen. Laert.

466 De quodam Pisano ꝑ tradit Bart. in l. vt vim ad med. ff. de iustit. & iur. qui se noctu dormiens armabat, vagabatq. per Vrbem cantando. Marianus Socinus in can. ad audientiam 10. quest. 5. testatur de puella sibi vicina, quæ dormiens ꝑ ē lecto surgebat, panemque conficiebat. Narrat etiam

467 Martin. Laud. in cap. 1. de homicid. fuisse sibi apud Parisios socium Anglicum, qui noctu dormiens, surrexit, ꝑ & iuit ad flumen Sequanæ, ibiq. puerum interemit, & non experectus sese in lectum coniecit.

Refert quoq. Paschal. in notis ad eius Curr. nu. 177. in verb. pes. Quemdam ex eius amicis, quadā
469 nocte ē domo sua ꝑ armatum exisse, somno nondum solutum, per Romam discursisse, ac in satellites, seu Urbis vigiles incidisse, atque ex eorum manibus fugauasisse, inq. suam domum reuersum reliquum fontium quiete peregrisse. Cuius rei causam ꝑ seise qui optat, adeat Petrum Aponensem in problem. 30. cap. ult. ac Cosl. Rodigin. lib. 30. cap. 9. Albertum Magnum lib. 2. de somn. & vigil. & omnium melius tractat. Leuinus Lemnius in loc. sup. citat. & ex antiquioribus Aristotel. lib. 1. de generatione animalium cap. 1. & videre ne omit-

470 tas Ant. Musam, aut vt alij malunt Apuleium in libell. de Betonica, vbi etiā ait hanc herbam eam vim habere, vt animos hominum, & corpora custodiat, & nocturnas ambulationes à maleficijs periculis, & visionibus metuendas tueatur, & defendat. ꝑ An autem in somnijs aliquod crimen committens sit puniendus, & quando vide Tiraquell. in tract. de poen. temperand. caus. 5. num. 11.

Sed modo loquendo de magnis bonis, quæ obueniunt corpori humano ex ambulatione, adhuc
472 enim ꝑ effectum ambulandi natura nobis dedit pedes, vt monet Seneca in epist. 55. ibi.
Contra naturam est ferri, quæ pedes dedit, vt per nos ambularemus, oculos vt per nos videremus; Debilitatem nobis indixere delicia, & quod diu nolimus, posse desuimus.

Videatur Hippocrat. de dieta ante fin. vbi ait si à
473 superioribus ꝑ partib. ad inferiores aliquid defluere velis in primis prodest ambulatio, tarda senibus, & imbecillioribus, velox robustis, modesta, ac moderata vtrique, consule Mercar. lib. 5. cap. 11. de arte Gymnast.

Maximēq. moderata debet illis, quibus corpora sunt caco stomacha, hoc ꝑ est vt asserunt Medici, malis humoribus repleta, tunc enim salis aliquo grano ineunda est ambulatio: Nam humores, veluti canes cum dormiunt, non sunt temere irritandi, ꝑ ne in reliquum salubre corpus facile labantur, & sic xgritudines conuehāt Galen. lib. 3. Aphorism.

Ad Scientiarum Amatores.

*vism.com.20. Aulcen.3. prima Pen.refert Pictorius
decalog.3. de iucunda valetud.*

Qualis, vbi, & quomodo ineunda sit ambulatio
476 eleganter docet *Corn. Celsus lib.1. cap.2. & vt in-*
quit *Seneca in tractat. de tranquillit. anim. cap.5.*

In ambulationibus apertis vagandum est, vt libe-
477 *ro Celo, † & multo spiritu augeat, attollatque*
se animus.

Serenat enim vultum ambulatio aperta, hilarita-
478 tem inducit, oculis † gaudium parit, lumen clarifi-
cat, & conciliat. Et sicuti quiete, desidiaq. tabe-
scimus, & senescimus, ita motu, ambulationeque
479 vigemus, Nam ea stomacho, qui coquina Magister
dicitur, mirum in modum confert. Bonæ quidem
valetudinis inditium est ambulatio, sicut signum

480 morbi, cubatio. Vnde ambulare † pro viuere, &
bene valere accipitur, quod notauit etiam *Passe-*
rat. in Propert. lib.2. eleg.4. sic illud Euangelicum,
481 *SVRGE, ET AMBULA, † & alterum, TOLLE*
GRABATVM, ET AMBULA, idest, vine, seu vale.

Hilariter ergo ambulatio obeunda est, circum-
482 cisa omni negotiatione, † quia tunc multum iuuat,
teste *Cornel. Celfo lib.4. c. ultim. in fin. cū iucundo*
etiam socio, hoc est garrulo, qui in via pro vehicu-
483 lo est, idest † sine radio, alias prope bestialis est
ambulatio illa, quæ cum socio initur, silentio. Et si
Ferdinando Hispaniarum Regi omnium suspicio-
484 sissimo iniquè ferebatur, † quod duo simul ambu-
larent, & inter se loqueretur, tamen hinc sibi per-
suaderi, à quodam suo Gratiolo passus est, ex hu-
485 iusmodi ambulationibus posse † imponi vestigal.
& in gratiam Gratioli impositum fuit, vt ex His-
paniæ historicis notauit, & retulit *Laelius Bisciola*
sub. cæsiuarum lib.9. cap.13. num.7. tom.2. & post
narrat Paschal. in ad. notis. ad suum Currum. num.
114. in fin.

Sed vt terminem ea, quæ dixi de ambulatione,
vtique dato, quem non posse spaciari, vel tempo-
486 ris intemperie, † vel pedum imbecillitate vel alia,
publici muneris disensione, aliud exercitationis
genus requiritur, vt est clara, & canora lectio, cu-
487 ius exercitio † valde delectabatur Plinius, vt ap-
paret *lib.9. epistol. vbi de se loquens ait, Mox ora-*
tionem Gracani, Latinamue, clare, intentend, non
488 *tam vocis causa, † quam stomachi, lego, idq. ad sto-*
machum facere ante cibum testatur *Cornel. Celf.*
lib.1. cap.2. & 8. & Seneca ad Lucillum in epist. 78.
Medicus, inquit, vt legas clarius, & spiritum, cuius
iter, & receptaculū laborat exerceas, quod & Cle-
489 *mens Alexandrinus in Pædagog. lib.3. huiusmodi*
lectiones exercitium † sanitati prodesse affirmat.
Crura etiam fullonice agitari possunt, & de hoc
exercitio mentionem facit idem *Seneca in epist. 15*
Quamobrem Chrysippus Philosophus, vt narrat

490 *Diog. Laert. lib.7. cum in † conuiuio à compota-*
tione, cui ceteri iuxta morem largius indulerant,
abstineret, ne ociaretur crura sub mensa agitabat,
quod vbi ex pueris vnus animaduertit, non illepi-
491 de dixit *Chrysippi. † crura sola ebria sunt.* Et sic
punctum faciam physico hinc diuerticulo, ex quo
in viam rectam transeo, & licet plura mihi dicenda
restarent in laudem sapientiæ, tamen ne abutar Le-
ctorum benignitate, fini præpero, Asserendo in te-
minis nostris legalibus, si est scientia aliqua quæ sit
492 † desiderabilis, & reddat eius possessores nobilissi-
mos, immortales, necnon operetur alios effectus,
de quibus latè dixi in presenti, & præcedenti discursu

su superioris Tomi, est sacratissima nostra scientia
legalis, quæ & secundum Aristotelem dicitur Ar-
chitetonica, quasi omnium aliarum scientiarum
Principatrix, quare

493 *Versans circa Leges, † debet esse omnium Princeps,*
Vt eruditè, variisq. argumentis probant *Signorol.*
Homod. in tractat. Vtrum sit preferendus doctor
vel miles cap.1. num.1. & Christoph. Lansfranciu.
eodem tractat. a num.16. & latissime demonstrabo
in separato discursu, circa augustam, & sacrosan-
ctam dignitatem legalem. vt supra nu.16. promisi.
Finio, sed non pacato animo, nam cum iam du-
dum editioni Decisionum Sacræ Rotæ Romanæ se-
culò ad publicam vtilitatem incumbò, & hunc di-
scursum, aliosq. præposui Decisionibus eiusdem
Sacri Tribunalis, idè summis labijs in laudem
Areopagitarum Romanorum aliqua dicam.

Quis enim non admiretur eorum indefessam di-
494 ligentiam, ardoremq. † in perquirenda veritate, vt
ius suum vnique tribuatur, quia admonente
S. Ambrosio in proemio super Lucam, *Aperit ci-*
495 *tò diligentia ianuam veritatis, quam torpor, &*
negligentia claudit, & teste Romanæ Eloquentiæ
Tuba lib.2. de Orator. Diligentia in omnibus re-
bus plurimum valet, hæc præcipue colenda est,
496 *hæc semper adhibenda, hæc nihil est, † quod non as-*
sequatur, qua vna virtute, reliquæ virtutes conti-
nentur. Quare Auditores Rotæ Romanæ insectan-
tur veritatem tanquam feram in syluis delitescen-
tem, inquit canis venaticus summio studio feram
497 inter sylvas quarit, nullo labori parcat, † huc, illuc
odoratur. Sic, & illi veritatis amatores, eam non
minori ardore ac studio insequuntur, ac ex diffi-
cultatis foueis elatebrant. Festiuè S. Cyrillus Ale-
xandrinus *lib.1. in Ioan. cap.2. inquit,*

Canes venaticos imitatur Sapiens, huc, illuc fe-
498 *ram † auidè querentes, ipse enim non intellectam*
rem sapè, ac multum inuestigans, interrogans-
que tandem generosè assequitur.

Pulchra venatio ista, sed laboriosa, & maximè in-
499 nostra amplissima † scientia legali, vt latè dixi infra
in discursu par.7. recent. a num.90.

Vernus enim Doctorum character veritas est, qua
quis destituitur, singulari disciplinarum ornamen-
to caret. Rectè S. Isidorus Pelusiota *lib.3. epist. 64.*
500 sic admonet *Veritas omnibus artibus, & disciplinis*
ornamentum affert, quæ si absit omni ornameto,
& elegantia caret. Hinc pulchrè dixit Michael
Pfellus in præfat. in Dioptram

501 *Melius est vera dicendo † balbutire, quam mentien-*
do, Platonis, aut Demostenis copiam, & grauita-
tatem viuis coloribus exprimere.

Hinc Cratius loquendo de bono illo Quintilio
lib.1. Ode 34. dixit, quod applicari potest Audi-
toribus Sacræ Rotæ Romanæ.

Cui pudor, & iustitiæ soror
Incorrupta fides, nudaq. veritas.

Carneades non minus acutus philosophus, quā
502 facundus † Orator missus fuit Romanam ab Athe-
nienibus, vt nescio quid cum Romanis tractaret,
qui in Senatu orando, ita magnis coloribus vsus
fuit, & tam excelsa lumina, siue faces ardentissi-
mas vanæ facundiæ accensit, ac ita vana argumen-
ta adhibuit, vt vix audito à Magno illo nostro Cæ-
503 sorino, † qui ægrè ferens, vt veritatis Sol à colori-
bus

Pauli Rubei Discursus

bus rethoricis obscuraretur, sibi ipsi imperare non
valens, petijt silentium.

Unde etiam ipse, more Romano, orâdo zelo ve-
ritatis accensus, vocitare, tonare, fulmina ciere,
ad instar nouelli Periclis, visus fuit, persuasitque
Romano Senatui, vt quanto citius aufigere ordi-
naret Oratorem Carneadem, ac tantam pestem
exularet, ne tali morbo afficeret pacem Reipubli-
cæ, candoremq. veritatis inter Cives. Quia tan-
ta in eo erat facundia, vt â vero discerni falsum,
non posset, *ut referunt Gell. lib. 16. & Fulgos. lib. 8.*
Optimè ille alius magnus Orator Romanus rela-
tus à glos. in t. 2. C. de constitut. pecun. inquit, *Cum*
tres intelligitur minus de verbis laborandum est.
Audiamus Politicorum Historicorum Principem
C. Tacitum sic dicentem: *nequeq. plebs, multum*

506 *Luctuose, ac sanguinantis eloquentiae usus malis
moribus natus, & in locum teli repertus.*

507 O quantis facundia sua mortifera fuit. Vnde,
glos. in d. item surdus, in verb. amittunt institut. qui-
bz non est permiff. facere testam. vult mendaces
 508 Aduocatos sepe in lingua puniri † qua veritatem
 facundia oppresserunt. Nam & similes possunt di-
 ci Celio Antipatro, de quo mentionem facit rex-
 tius in *l. necessarium itaque. d. post hos. ff. de orig. iur.*
 508 asserendo eum I. C. plus eloquentiæ, † quam scien-
 tiæ, iuris operam dedisse.

Sed his studiosis in suffocanda veritate relictis, redeo in viam. Sciunt enim magni Patres supremi Orbis Tribunalis, veritatem hoc vnum tantum, reformidare scilicet ne abscondatur, & sic ne suffocata remaneat, ideoque **†**operose nullis vigilijs, ac sudoribus, parcunt vt à tanto timore illa illæsa remaneat. Vnde tanquam nouelli Argi, vbique pleni sunt oculis, sicut sacra illa animalia, quæ vt plerique censuere, **†**Doctorum gessere figuram, & sic in causis non tantum superficialiter student, vel iura delibant, sed eorum intima penetrant. Me- mores quoque **†**monito illo Diuino apud Ioan- nem cap. 5. ibi,

SCRVTAMINI SCRIPTVRAS.

Nondicitur, Legite, aut percurrite, vel in transitu
512 gustate, † parum istuc erat, sed dicit, *Scrutamini*, vt
interiora penetrentur, idq. obseruauit aureus Do-
ctor S. Ioan. Chrysostomus homil. 14. in Genesim.
CHRISTVS, inquit, dicebat *Scrutamini scriptu-*
ras, quia non ubique in superficie scripturae, mens
scripturae inuenitur, sed opus est scrutinio, ne quod
in profundo latet nobis maneant absconditum. Præ-
dictaq. scrutatio maxime in studio Legali est neces-
513 saria, † vt Legum viua ratio penetrari possit. Hinc
eadem Rota in causa *Viterbien. Castrorum* 13. Iu-
nij 1623. coram bon. mem. Coccino post Bald. aduer-
tit Leges esse difficiles, vt intelligantur, & sæpe de-
514 ciuntur Magistri, & Scholares, in earum † inter-
pretatione, quia plerumque aliud videntur velle,
quam velint, nam scire leges non est earum verba
tenere, sed vim, & rationem, *vulgar. iur.* Demum
facit monitum oraculi Diuini apud Ioan. cap. 7.
515 clamantis † auribus Iudicum. **NOLITE EX FA-**
CIE IUDICARE, sed *inustum* iudicate iudicium.
& videatur quæ alias dixi contra Iudices iniu-
stos in epistolâ par. 3. recent. à S. *Iustitiam sapientes*
pinxerunt Aegypti &c. sed redeundo in viam.
Admirandum est quoque illud in Auditoribus
Rotæ Romanæ, quia eorum doctrinæ, ac sapientiæ

panem omnibus distribuunt, dum tam occulte, ac
516 per egregie, id quod in causis, ac in medullis legum
perscrutarunt, extendunt in Decisionibus, lata
fron te, & libenti animo, tanquam sitibundi publi-
ci boni, permittunt, vt in conspectu totius Orbis
ponantur, dum publici iuris sunt, si enim pium,
est esurienti cibum, sitienti potum prestare, multo
517 magis pium erit & curare, vt animus insipientium
cibo, & potu doctrinæ, & sapientiæ saturetur in-
quit S. August. super Matt. & dicitur Ecclesiast. 18.

Qui misericordiam habet, & docet, & erudit.

518 Unde odio graui prosequuntur Doctores illos qua-
ros, fac inuidos, qui doctrinae panem alijs frange-
re, ac distribuere denegant, quam enim errent isti,
& in qua tenebrosa nocte sint, in aperto est, nonne

519 Stomachus si solus cibum retineat, sibiq. appropriet,
nec alijs partibus corporis communicet, & corpus
perdit, & se ipsam,

Et sic sibi solis retinentibus doctrinam, nec alijs
eam communicando, graues morbos sibi nutriunt
scilicet auaritiam, & inuidiam, dum quis potest &
520 recusat, scientia alios nutrire, isti tertiam persimi-
les sunt vasis illi, qui in se dum multa bona recon-
dit si semper clausum existerit ea non seruat, sed cor-
rumpit. Ne obsecro grauemus audire in his ter-
minis elegantem sententiam Eusebij apud Stob.
serm. 38. de inuidia. *Vir, inquit, multis quidem*
scientijs eruditus, sed ob animi MALITIAM, IN-
VIDIAMQUE, nolens alijs desiderantibus communi-
care, similis est malo vasi qui in se multa, & bona
recondit, sed antequam usum sui praebeat, corrumpit.

Nonne gladius, dum diu moratur, & numquam
extrahitur e vagina, *rubigine crescente vix*, & mi-
521 hi faccidit, *extrahi potest*, iterum nonne vestimē-
ta, quæ semper inclusa tenentur *subiecta sunt tinea*,
easq; nutriunt à quibus demum corruduntur, Eui-
tatur tamen dictum malum, dum foras æri expo-
nuntur, sic, & scientia in apertum Cælum produci
debet, ne rubiginem contrahat, aut tinea, seu vi-
tia parturiat, quæ, vt dixi, conscientiam mordeant.

Nimis ergo inuidus sapientia possessor est, qui sibi tantum ea, quae didicerit, seruat, alijsque negat.
522 iste nec sibi sapit, dum non t sapit alijs. Hinc pulchrè Persius.

Scire tuum nihil est, nisi te scire sciat alter.

Huc vocanda sunt verba Regis Salomonis in Ec-
 523 clef. cap. 12. ibi, *SCIENTIA* † *abscoudita*, & *the-*
saurus inuisus, *in utrisque que utilitas*. Et affir-
 mante Sancto Hildeberto Turonensi, *Scientia aua-*
 524 *ro dedignato possessore*, † *nisi publicetur elabitur.*

524 ro designato possessore, & in p^{re}sentia p^{re}sentia
Terminabo periodum, in memoriam reuocando
DOCTRINAM admodum fontis debere efflue-
525 re, non vt pecunia in marfupio claudi, & silentio
tanquam figillo, muniri, obseruandum est inhibi-
tum fuisse Apostolis, ne secum facculum deferrent,
sic enim ad eos CHRISTVS apud Luc. cap. 10.

NOLITE PORTARE SACCVLV M.

Cur id inhibuit? An vt omnium terrenarum re-
rum curam ab eorum animis abolerent, & tantum
animas quærent? Verè. Sed aliud fortasse tacitè
526 innuit, ne scilicet DEI dona quæ ad aliorum utili-
tatem dantur hominibus, & maximè sciëntia est, alijs
sordidè clauderèt, & obsignarent. Hæc flectenda sūt
verba Beati Augustini, qui id censuit in serm. 43. de
Sanctis.

Ad Scientiarum Amatores.

527 Sanctis. Quid est sacculo, inquit, pecunia & clausa, id est occulta sapientia? quid est: nolite portare sacculum? nolite fieri sapientes penes tantum vosmetipsos.

Audiant ad propriam confusionem, illi qui pietatem & profitentur catholicam, & tam tenaciter propriam scientiam clausam tenent, Senecam, qui scribendo ad Lucillum in epistol. 7. ita præcisè ait.

Si cum hac exceptione detur sapientia, ut illam inclusam teneam, ne enunciem, rejiciam.

529 Et deinde regulam generalem, & notandum dat, nempe, NULLIUS BONI SINE SOCIO IV-CVNDIA POSSESSIO EST. At ad nos.

Ineffabilis namq. Divina Sapiëntia Altitudo hoc agit in cordibus hominum vere Sapientium, quod facit in regionibus terrarum.

530 Poterat & sine difficultate unicuique regioni fructus omnes tribuere, sed si una qualibet regio alterius fructu non indigeret, communianem cum altera non habuisset; unde fit, ut huic vinibali verò olei abundantiam & tribuat, hanc multitudine pecudum, illam verò ubertate fructuum facit abundare.

Vt cum illa defert, quod ista non habet, & ista reddit, quod illa non detulit per communione gratia simul terra coniuncta sunt, sicut ergo regiones

532 terrarum, & ita sunt mentes honorum, & piorum Sapientium, quæ dum vicissim conferunt, quod sciunt, quasi fructus suos regionibus impendunt, & ut una omnes charitate iungantur, & vide

533 super hoc apud Pontificem Romanum Gregorium I. homil. 10. in Ezech. de divin. provident. Notanda sunt etiã verba Oraculi Divini, in Ecclesiast. 20. ibi,

Melior est, qui abscondit insipientiam suam, quam homo celans sapientiam suam.

Vnde in Sapiëntibus, prout videmus in Auditoribus Rotæ Romanæ, fons debet esse, non sacculus, ubi erogatur, non ubi includitur. Mente reuoluamus

534 Beniamini & angustias, ut habetur Genes. 22. quas ille sustinuit, licet sine sua culpa, & dolo scyphum, sacco clausum, adsportauerit.

Nonne seruus ille iniquus, ut habetur apud Matth.

535 cap. 25. quia abscondit, foditq. in terram talentum suum missus fuit in tenebras exteriores ad perpetuò ardendum in inferno. Timeant, & contremiscant omnes, qui hac turpi macula occultationis propriæ scientiæ, seu talenti, conspurcati sunt, ne

536 audiant ab ore magni Patris & familiæ amara illa verba dicta huic malo seruo.

E contra verò ruminemus, quanti meriti apud DEVM sit proprium doctrinæ vinum (cui ut dicam

537 infra ea assimilatur alijs & exhibere, nam cum promiserit benignus Dominus, Noster, cum qui

Aqua frigida calicem poscenti dederit, sine mercede non futurum.

Matth. cap. 10. Quam ergo affluentem mercedem, & gloriosum præmium præparat illis, qui non calicem aquæ frigidæ, sed suauissimum vinum propriæ

538 scientiæ, quod tot sudoribus, vigilijsq. ac oneroso titulo emitur, & aliquando cum proprio vitæ discrimine acquiritur, si liberali manu, ardentiq. charitate ad proximi vtilitatem, distribuatur. Aliqua

circa ardorem charitatis dixi supra in Annotat. de

539 Doctores quippe dum prodiga manu, & scientiã suam distribuunt illa in eis augetur, & sæpe, quæ quis ignouerat, dum alios edocet, addiscit. O quã pulchrè prodigus illæ suæ scientiæ munificentissimus dispensator S. Augustinus Ecclesiæ DEI ra-

diola lucerna, prædictã sententiam, egregio exëplo confirmat in libro de Catechiz. rubibus, in hæc verba.

Nonne accidere hoc solet, cum loca quedam ampla & pulchra, vel Urbium, vel Agrorum, quæ iam nos sæpe videndo sine aliqua voluptate præteribamus, ostendimus eis, quæ antea nunquam & viderant, ut nostra delectatio in eorū novitatis delectatione renouetur, et cognitio perficiatur &c.

Denique illud admiratione est dignissimum in Auditoribus Rotæ Romanæ, qui quamvis sapientissimi sint, ac præstanti literarum scientia conspiciunt, cuius magnæque celebritatis, & auctoritatis, Tamè summa redolent benignitate, affabilitateq. In eis nulla est absinthij amaritudo, cum toti melliflui sint, vibrat eorum maiestas non solum fulgentissima radia sapientiæ, sed etiam humanitatis, & sic

542 retundunt nonnullorum Doctorum incitiam, qui toti tument opinione sui, pleni fastu, superbiaque de quibus potest dici illud Poetæ 3. Aeneid.

Nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli.

543 Superbiæ & enim sedes in super cilijs posita est teste Plinio natural. quest. 37. vide infra à num. 574.

Vterius iure meritò nonnulli scientiam æquipararunt vino, & quidem dulcissimo, non quidem

544 & ex terrenis vuis expresso, sed è Cælo fuso, & non tantum est dulcissimum, sed & equè potentissimū, Ideoque, ut sit salutare, nec caput tenet, mentemq.

545 & alienet, & in superbiam ducat, charitatis, benignitatisque aqua est temperandum, alioquin quis mente alienatus cadet, si charitatis aqua potens

546 & vinum istuc minime dilutum bibat. Quot enim multi victi iacent, quia vinum hoc purum biberunt, Hæreticorum exempla fidem dum faciunt, terro-

547 rem & etiam incutiant. Verè S. Ambrosius in epistol. ad Roman. inquit,

Sicut vinum non temperatum sine mixtione aquæ mentem alienat, ita scientia superbum facit, nisi fuerit charitate temperata.

Heu quàm horridas tempestates, & quàm pestimos ventos aquilonares Sancta Mater Ecclesia Romana passa fuit, quia nonnulli eius filij purum

548 istud & vinum scientiæ biberunt, nam postea sic inebriati remanserunt, & adeo à ratione derelicti, ut eius Gloriosam Matrem ad nihilum ducere tentarunt, sed incausè, quoniam CHRISTVS qui

549 & Romanam fundavit Ecclesiam, & intimo diligit affectu, non dormiet, neque dormitabit in custodiendo eam, ut iam satis comprobavi, in annot. ad decif. 2. §. 5. à num. 45. supra par. 3. recent.

Sed loquendo ad propositum nostrum, solet

550 ebrietas mortis causa esse, aut certè & occasio, unde, & ebrius Holofernes à muliere occiditur Iudith. 13. A vino enim victus vinci à quolibet potest,

551 & multorum infelix exitus probat. Hinc miser ille Dives, qui ob eius vitia ad infimam peruenit paupertatem, inter alias causas posuit vinum, audiamus eum.

552 *Dives eram dudum, fecerunt me tria nudum,*

Alea, Vina, Venus, per quæ sum factus egenus,

In quã materia aliàs dire ebrietatem exprobando latissimus fui supra in annot. ad decif. 28. par. 3. recent. in litera A. à num. 49. usque ad numer. 229.

Vbi ut enocarem solitos inebriari ab hoc pessimo vitio multa notabilia habui, Theologicè, Iuridicè, Phisicè loquendo, nec non refutavi opinionem

553 eruditi Philosophi in tract. de tranquillitate anim. cap. 15. & ultim. dum sensit, liberè esse bibendum,

& non-

Pauli Rub. Discursus ad Scientiarum Amatores.

& nonnumquam ad ebrietatem usque veniendum &c.
554 Non nego tamen in quibusdam infirmitatibus ad recuperandam sanitatem licitum esse se inebriare ut dixi in d. annot. à num. 54.

Sed hic loquendo de ebrietate vini scientiæ, quod sanè nisi aqua charitatis temperetur inebriat. idq. aduertit Doctor Gentium Paulus Apostolus, cum ait,
555 *† Scientia inflat, charitas edificat.* 1. Corinth. 8. Indicare voluit charitatis aquam scientiæ vino esse miscendam, ne mentem auferat, quod mentis salus
556 *† esse debet.*

Etiam sponsa, in *sacris Cant. cap. 1.* id voluit, dum prius osculū Sponsi petit, *osculetur*, inquit, *osculo oris*
557 *sui.* & postea *† de scientiæ vino subdit, Introduxit me Rex in Cellam vinariam,* iudicans salutare esse scientiæ vinum, si amoris præcesserit osculum, cum
558 *† illud sit signum amoris, charitatisque ut post S. Bernard. serm. 8. in Cantic. perbelle aduertit No-*
uar. in sua elect. sacr. lib. 1. cap. 3. excurs. 1. num. 291. Audiamus verba melliflui Bernardi. *Et bene scientia, que in osculo datur, cum amore recipitur, quia*
559 *amoris indicium osculum est; scientia verò, quæ inflat, cū sine charitate sit, non procedit ex osculo.*

Congruit hic, quod dicit Abb. in cap. cum super col. 1. vers. Tertia causa. de offic. delegat. scilicet, In
560 dicem *† posse uti suspectum allegari, si recusauerit partem admittere ad osculum pacis, vel exercere actum humanitatis, veluti, ut ipse exemplicat, in-*
vers. *adde quartum,* dum Index non reddit salu-
561 tationem, & sequitur *Ias. in l. apertissimi col. 3. C. de indic.* Sed redeundo ad propositum nostrum.

Quam enim prudentes, & magnanimi sint, supradicti Amplissimi Patres Romani in miscendo eo-
562 rum potētissimū *† vinum scientiæ, cū aqua charitatis, benignitatisq. notum est.* Hacq. de causa libeter decisiones extendunt ut dixi in discurs. par. 7. n. 61.

Demum præclara in eisdem splendescit humilitas,
563 nam & ea pulcherrima *† est virtus, & quid medium inter superbiam, & vilitatem, quia teste S. Ioann. Chrys. in hom. 70. supr. Ioann. & in epist. ad Corinth.*

564 *Humilitas non *† est sine magnitudine animi.**
Et in homil. 38. super Matth. Humilitas sublimioris philosophiæ mater est &c. Puerile enim reputatur in virtutis culmine superbire, hoc quip-

565 *pe casu magis timendus est *† lapsus, qui enim ex humili loco cadit celeriter surgit, qui verò ex alto cecidit, mortis adit periculū. Etenim viri virtute perfecti ut sunt prædicti DD. Auditores, nesciūt efferri, nesciunt extolli, nihil illis magnum, nisi DEVS**
566 *cuius magnitudinem *† dum meditantur, suum nihil vident & tumorem omnem deponūt, ut DEO iungantur, qui ex nihilo omnia fecit.**

567 *Quamobrem, quando eis veritatis fulgor, quomodocūque apparet, parum curant, prout multi, & quidem pessimè faciunt, obstinato animo eorum opiniones, & decisiones defendere, sed gene-*
568 *rosè dant manus, *† cum & probè sciunt veritatem esse CHRISTVM Nā ipsemet dixit Ioan. 14.**

EGO SVM VIA, VERITAS, ET VITA.

Tamquam (secundum S. Augustinum) diceret, Am-
569 bulare vis? EGO sum *† via,* falli non vis? EGO sum *veritas,* mori non vis? EGO sum *† vita,* & vide quæ dixi in præcedenti discursu num. 396.

Si enim, secundum *Isocratem,* Legi, & Principi,
570 & Sapientiori *† cedere, modestum est, quanto erit modestius, & gloriosius humiliter summo Factori Cœli, & Terræ palmam relinquere.*

Nec aliquis miretur si Rotæ Romanæ celsitudinis

571 maiestas, *† & auctoritas adeo mirificè creuerit, ut mirabile sit dictū. Nōne qui excelsum vult extruere ædificium, opus est, ut prius ima iacet fundamē-*
572 *menta, scilicet humilitatis, nam & ista gradus est, per quam ad excelsa petitur.*

Decorè quidem Auditores Rotæ Romanæ cō-
573 culcant nonnullorū Doctorum *† iactantiam, quæ flatus generat, ita ut hydropici videntur. Nec est res noua, ut Literatis ad sita sit iactantia, superbiæq.*

Superbia etenim est illa saginaria depredatrix, ac
574 infamis sicaria somnium virtutum, & gratiarum, Diuinarum. Tacitè hoc docuit *S. Eliseus,* qui mittens Gezi eius famulum, ut puerum mortuum baculo suo reuocaret ad vitam, iussit ei, ut neminem
575 in via *† salutaret 4. Reg. 4. ibi,*

Non salutes aliquem, & si salutauerit te quispiam, non respondeas illi.

Insolitum præceptū, & verè quid salutatio ad pueri salutem, & vitam? quod impedimentum vrbani-
576 tatis *† ista, miraculo afferre poterat? Sed esset admiratio, quia S. Propheta sciebat eius seruum cupidum esse gloriæ, & ideo salutando aliquem facillè cum eo verba habuisset, & dixisset, nescis ne? Ego modò vado ad operanda miracula, scilicet ad resuscitandum talem mortuum, &c. Quare Propheta*
577 *nō ignorans *† hanc iactantiam impedimento futuram miraculo, ideo præcepit ne aliquem in via salutaret, idq. acutè sensit Theodoretus q. 17. in 4. Reg.**

DEVS enim noster summopere resistit superbis
578 vnde *† attestatur apud Luc. 4. Qui se exaltat, humiliabitur, quæ verba Euangelica, ut refert ex nostris Barthol. Cassan. in cons. 1. sub num. 70. cum audiisset legi in Missa, quidam Clericus in Burgundia benè præbendatus derisit CHRISTVM, dicens*
579 *si ego humiliatus *† fuisset inimicis meis, non haberē hodie tot præbendas, quo dicto, o infelix, statim venit de Cælo sagitta, quæ intrans os eius, eū occidit.**
580 *Veh quàm timendum, *† & cauendum est ab isto acuto, & latenti morbo superbiæ omnibus fere innato, nam, & teste Valerio Max. lib. 8. cap. 15.**

581 *NULLA EST TANTA HUMILITAS, QUAE DVLCE DINE GLORIAE NON TANGAT VR.*

Ideoque potenti Pharmaco opus est, & quale erit? nisi sola humilitas, nam ista in paupere grata est, in diuite gloriosa, demum nulla est splendidior gem-
582 ma *† in omni præcipue ornatu summi Principis, quàm ipsa humilitas, Et hanc præciosissimam gemmam, (cuius pulchritudo talis est, ut ipsum DEVM Infinitum de Cælo in terram traxerit) ne longiori tædio aures vestras afficiam, omnibus relinquendo, punctum faciam.*

583 Vosq. interea viuite felices, Excellentissimi Domini, & amate amantē, nec non fouete fouentem. Cæterum amarulenti detractores, seu blaterones rideant quantum eis libet, ita ut Democritum superent, vibrentque contra me, omnes eius vene-
584 natas *† sagittas, ita ut vniuersas eorum pharetras euacuent, quia contra tanta vulnera, alio nō vtar remedio, quàm illo S. Iob. sicque nec verbū quidē quærulū emittam. Qui enim illos vincere vult, taceat, qui vult ut tabescant, rideat, qui vult supplices, beneficijs cumulet. Nam admonente Magno illo Ciue Romano, Paul. Apost. scribendo ad suos dile-*

585 ctos Conciues c. 12. ibi, *Si esuriuerit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potū da illi: hoc enim facies, carum bones ignis congeres super caput eius. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum.*

INDEX CAUSARVM

IN QVIBVS FACTÆ SVNT DECISIONES SACRAE ROTAE ROMANAE IN PRÆSENTI TOMO POSITAE

Alphabetica serie dispositus:

*Et primò per Diœceses. Secundò per singulos RR. D.D. Auditores.
Tertiò per materias, una cum Argumentis.*

A

- Alerian.* Pensionis Vener. 20. Martij 1626. Coccino. decif. 648.
Algaren. Dismembrationis. Lunæ 8. Iunii 1617. Card. Sacrato. decif. 693.
Anconitana Pecuniaria. Veneris 26. Aprilis 1624. Dunozetto. decif. 528.
Anconitana Prædij. Mercur. 29. Aprilis 1626. Remboldo. decif. 657.
Aquitaniens. Prioratus. Veneris 19. Aprilis 1624. Pirouano. decif. 702.
Aquitaniens. Prioratus. Mercur. 21. Maij 1625. Vbaldo. decif. 609.
Aquitaniens. Prioratus. Lunæ 10. Iunii 1624. Pirouano. decif. 726.
Arboren. Spolij. Lunæ 17. Iunii 1624. Manzanedo. decif. 560.
Ariminen. Bonorum. Lunæ 26. Martij 1618. Card. Sacrato. decif. 699.
Ariminen. Bonorum. Veneris 19. Ianuar. 1624. Vbaldo. decif. 508.
Ariminen. Bonorum. Lunæ 17. Iunii 1624. Vbaldo. decif. 559.
Ariminen. Bonorum. Lunæ 8. Iunii 1626. Coccino. decif. 669.
Ariminen. Legatorum. Lunæ 27. Ianuarij 1625. Manzanedo. decif. 691.
Ariminen. Legatorum. Lunæ 9. Iunii 1625. Manzanedo. decif. 610.
Ariminen. Legatorum. Lunæ 12. Ianuarij 1626. Manzanedo. decif. 631.
Ariminen. Legatorum. Mercur. 17. Martij 1627. Manzano. decif. 732.
Ariminen. Pecuniaria. Lunæ 16. Nouembris 1626. Dunozetto. decif. 677.
Asculana Plebania. Veneris 23. Ianuar. 1626. Coccino. decif. 633.

B

- Balneoregien.* Simoniz. Veneris 17. Maij 1624. Coccino. decif. 538.
Barchinonen. Vicaria. Lunæ 4. Decemb. 1624. Vbaldo. decif. 580.
Par. IV. Tom. III. Recent.

- Bergomen.* Capellania. Lunæ 9. Decembris 1624. Manzanedo. decif. 583.
Bergomen. Pensionis. Veneris 7. Nouembris 1625. Coccino. decif. 620.
Bononien. Aquarum. Lunæ 2. Aprilis 1618. Card. Verospio. decif. 700.
Bononien. Bonorum. Lunæ 20. Iunii 1624. Pirouano. decif. 556.
Bononien. Bonorum. Lunæ 17. Nouembris 1625. Pirouano. decif. 621.
Bononien. Bonorum de Maluetijs. Mercur. 27. Martij 1624. Pirouano. decif. 524.
Bononien. Bonorum de Maluetijs. Mercur. 11. Decembris 1624. Pirouano. decif. 587.
Bononien. Fideicommissi de Luparis. Lunæ 11. Martij 1624. Vbaldo. decif. 518.
Bononien. Molendini. Lunæ 23. Ianuar. 1617. Card. Verospio sen. decif. 685.
Bononien. Molendini. Lunæ 1. Martij 1627. Merlino. decif. 730.
Bononien. Pecuniaria seu Capitalis. Lunæ 10. Nouembris 1625. Vbaldo. decif. 621.
Bononien. Prædij. Veneris 21. Ianuar. 1624. Remboldo. decif. 506.
Bononien. Prædij Clericatus Cameræ. Lunæ 4. Maij 1626. Pirouano. decif. 660.
Bononien. Prædij Clericatus. 21. Decembr. 1626. Card. Virili. decif. 679.
Bononien. Successionis. Lunæ 13. Ianuar. 1625. Manzanedo. decif. 589.
Brixien. Thurificationis. Lunæ 16. Martij 1626. Remboldo. decif. 647.

C

- Calaguritana* Contributionis. Lunæ 1. Iulij 1624. Pirouano. decif. 567.
Calciaten. Iurisdictionis. Veneris 10. Maij 1627. Remboldo. decif. 537.
Cameracen. Canonicatus. Mercur. 20. Nouemb. 1624. Merlino. decif. 576.
Camerinen. Bonorum. Lunæ 22. Aprilis 1624. Vbaldo. decif. 527.
Carthaginen. Translationis Monasterij. Vener. 1. Februar. 1619. Innocentio X. decif. 705.

††

Car-

Index Decisionum per Diœceses.

Carthaginen. Translationis Monasterij. Lunæ 18. Maij 1620. Innocentio X. decis. 713.
Carthaginen. Translationis Veneris 26. Nouembris 1621. Vbaldo. decis. 721.
Carthaginen. Sponsalium. Merc. 29. Aprilis 1626. Coccino. decis. 656.
Castren. Pecuniaria. Mercur. 11. Martij 1626. Merlino. decis. 644.
Castren. Pecuniaria. Mercur. 21. Aprilis 1627. Merlino. decis. 733.
Casertanen. Bonorum Lunæ 3. Martij 1625. Vbaldo. decis. 596.
Casertanen. & Ariminen. Bonorum allodialium. Ven. 4. Iulij 1625. Coccino. decis. 618.
Casertanen. Emphyteusis. Ven. 14. Decembris 1635. Merlino. decis. 741.
Casertanen. Separationis Thori. Merc. 28. Iunii 1617. Dunogetto. decis. 696.
Colimbrien. Canonicatus. Ven. 4. Iulij 1625. Merlino. decis. 619.
Colimbrien. Canonicatus. Sabbati 23. Ianuarij 1627. Merlino. decis. 727.
Comacen. & Ferrarien. Præposituræ, & Beneficij. Lunæ 15. Decembris 1625. Remboldo. decis. 630.
Conchen. Beneficij. Lunæ 10. Iunii 1624. Manzanedo. decis. 553.
Corduben. Liquidationis fructuum. Vener. 6. Februarij 1626. Merlino. decis. 638.
Corduben. Pecuniaria. Lunæ 18. Martij 1624. Manzanedo. decis. 522.
Corduben. Pecuniaria. Lunæ 1. Iulij 1624. Manzanedo. decis. 566.
Corduben. Pecuniaria. Lunæ 1. Iulij 1624. Manzanedo. decis. 569.
Gremonen. Bonorum. Mercur. 5. Iunij 1624. Vbaldo. decis. 548.
Gremonen. Canonicatus. Mercur. 11. Martij 1626. Coccino. decis. 643.

D

Dertusen. Beneficij. Lunæ 27. Aprilis 1626. Merlino. decis. 655.

F

Fanen. Fideicommissi. Lunæ 4. Decemb. 1624. Remboldo. decis. 579.
Ferrarien. Canonicatus. Veneris 26. Aprilis 1624. Pironano. decis. 530.
Ferrarien. Canonicatus. Ven. 26. Aprilis 1624. Remboldo. decis. 531.
Ferrarien. Canonicatus. Merc. 11. Decembris 1624. Vbaldo. decis. 588.
Ferrarien. Canonicatus. Lunæ 30. Martij 1626. Coccino. decis. 654.
Ferrarien. Decimarum. Ven. 31. Ianuar. 1620. Vbaldo. decis. 710.
Ferrarien. Decimarum. Ven. 28. Maij 1621. Vbaldo. decis. 718.
Ferrarien. Fideicommissi. Lunæ 10. Iunii 1624. Remboldo. decis. 551.
Ferrarien. Legati. Mercur. 4. Febr. 1626. Manzanedo. decis. 636.

Ferrarien. Spolij. Lunæ 25. Iunii 1635. Merlino. decis. 740.
Firmana Fideicommissi. Vener. 10. Nou. 1620. Vbaldo. decis. 716.
Firmana Hereditatis. Ven. 15. Martij 1624. Pironano. decis. 521.
Firmana Hereditatis. Ven. 31. Maij 1624. Pironano. decis. 544.
Firmana Saluiani interdicti. Merc. 7. Februar. 1624. Remboldo. decis. 513.
Foroliuien. Cessionis census. Veneris 22. Maij 1620. Manzanedo. decis. 646.
Foroliuien. Societatis Officij. Vener. 16. Febr. 1627. Merlino. decis. 729.
Foroliuien. Societatis Officij. Lunæ 16. Martij 1626. Merlino. decis. 645.
Fulginaten. Alimentorum. Ven. 18. Aprilis 1597. Litra. decis. 680.
Fulginaten. Alimentorum. Ven. 12. Ianuar. 1624. Pironano. decis. 505.
Fulginaten. Alimentorum. Vener. 21. Februarij 1622. Vbaldo. decis. 593.
Fulginaten. Alimentorum. Mercur. 5. Iunii 1624. Pironano. decis. 549.
Fulginaten. Fideicommissi. Vener. 23. Ianuar. 1626. Coccino. decis. 632.

G

Gerunden. Absolutionis. Mercur. 3. Iunii 1624. Coccino. decis. 568.

H

Hyldefimen. Optionis. Lunæ 4. Martij 1624. Remboldo. decis. 517.
Hyldefimen. Optionis. Vener. 15. Nouembris 1624. Remboldo. decis. 571.

I

Ianuen. prætensæ excarcerationis. Vener. 19. Decemb. 1636. Coccino. decis. 742.
Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 29. Aprilis 1624. Remboldo. decis. 532.
Imolen. Bonorum emphyteuticorum. Mercur. 16. Ianuarij 1619. Coccino. decis. 704.
Interamnen. Legitimarum. Veneris 17. Decembris 1621. Coccino. decis. 720.

L

Lauretana Iurisdictionis. Ven. 23. Ianuar. 1617. Card. Sacrato. decis. 686.
Lauretana Iurisdictionis. Lunæ 13. Nouembris 1617. decis. 697.
Legionen. Puritatis Sanguinis. Lunæ 26. Maij 1631. Queipo. decis. 739.
Leodien. Abbatij. 17. Maij 1621. Vbaldo. decis. 717.
Leodien. Canonicatus S. Dionysii. Veneris 17. Maij 1624. Coccino. decis. 539.
Lucana Pensionis. Veneris 10. Maij 1624. Pironano. decis. 536.

Index Decisionum per Dioeceses .

Maceraten. Testamenti. Ven. 14. Iunii 1624. Coccino. decis. 558.
Maurianen. Pensionis. Lunæ 23. Martij 1626. Pirovano. decis. 630.
Maurianen. Pensionis. Lunæ 15. Iunii 1626. Pirovano. decis. 670.
Meliten. Hereditatis. Veneris 16. Decembris 1616. Verospio. decis. 683.
Melphien. seu Nauellen. Pecuniaria. Merc. 5. Decemb. 1618. Vbaldo decis. 702.

N

Narnien. Bonorum. Vener. 26. Febr. 1616. Sacrato. decis. 682.
Narnien. Bonorum. Lunæ 19. Iunii 1627. Sacrato. decis. 694.
Narnien. Terrarum. Lunæ 9. Februar. 1626. Manzanedo. decis. 639.
Neapolitana Domus. Vener. 14. Mart. 1625. Pirovano. decis. 601.
Nepefina Hereditatis Ven. 27. Mart. 1626. Vbal. d. 652
Nepefina Tutelæ. Lunæ 29. Ian. 1618. Ver. decis. 698.
Nepefina Tutelæ. Mercurii 11. Decembris 1624. Vbaldo. decis. 586.
Nepefina Tutelæ. Ven. 27. Iunii 1625. Vbaldo. dec. 616.
Nepefina Tutelæ. Vener. 20. Nouembr. 1626. Merlin. decis. 778.
Nepefina Tutelæ. Lunæ 7. Iunii 1627. Merlin. dec. 734.
Nicien. Prioratus. Vener. 6. Martij 1626. Pirovano. decis. 564.
Nucerina Prædij. Lunæ 17. Aprilis 1617. Sacrato. decis. 669.
Nullius. seu Aprutina Iurisdictionis. Lunæ 10. Iunii 1624. Dunogetto. 552.

O

Oriolen. Canonicatus. Veneris 11. Ianuar. 1619. Remboldo decis. 703.
Oueten. Iurisdictionis. Lunæ 22. Martij 1627. Vbaldo. decis. 731.
Oueten. Iurisdictionis. Lunæ 25. Iunii 1629. Vbaldo. decis. 735.

P

Pacen. Præheminentiarum. Vener. 22. Iunii 1618. Remboldo decis. 701.
Pampilonen. Beneficiorum de Taffalla. Vener. 7. Aprilis 1617. Dunogetto. decis. 688.
Papien. Fructuum. Lunæ 21. Febr. 1622. Remboldo. decis. 722.
Papien. Fructuum. Lunæ 15. Maii 1623. Remboldo. decis. 723.
Papien. Fructuum. Lunæ 26. Aprilis 1624. Rembold. decis. 529.
Parmen. Pensionis. Mercur. 5. Iunii 1624. Merlino. decis. 546.
Perusina Fideicommissi de Gratianis. Lunæ 5. Maii 1625. Remboldo. decis. 606.
Perusina Laudi. Lunæ 16. Martij 1626. Merlino. decis. 646.
Perusina Trebellianicæ de Alphanis. Ven. 27. Martij 1626. Coccino decis. 651.

Placentina Fructuum. Ven. 15. Aprilis 1616. Sacrato. decis. 634.
Prænestina Bonorum. Merc. 31. Ianuar. 1624. Merlino. decis. 511.

R

Reatina Iuris redimendi. Merc. 27. Martij 1624. Merlino. decis. 525.
Recanaten. Separationis Thori. Merc. 26. Februarii 1625. Pirovano. decis. 594.
Regien. Pensionis. Lunæ 17. Iunii 1624. Pir. decis. 562.
Regien. Pensionis. Mercur. 5. Martij 1625. Pirovano. decis. 598.
Regien. Iuris patronatus. Merc. 5. Mart. 1625. dec. 599.
Regien. Iuris patronatus. Vener. 10. Maii 1624. Pirovano. decis. 534.
Regien. Vnionis. Lunæ 12. Maii 1625. Cocc. dec. 608.
Romana Alimentorum. Vener. 20. Nouembris 1621. Vbaldo. decis. 573.
Romana Beneficiatus S. Petri. Mercur. 20. Nouembr. 1624. Pirovano. decis. 573.
Romana Bonorum de Bombellis. Lunæ 24. Nouemb. 1625. Coccino. decis. 626.
Romana Bonorum. Lunæ 22. Maii 1627. Ver. dec. 692.
Romana Canonum. Mercur. 27. Ianuar. 1627. Merlin. decis. 728.
Romana Casal. Lunæ 29. Ianuar. 1624. Piro. dec. 510.
Romana Casal. Mercur. 26. Februar. 1625. Manzanedo. decis. 595.
Romana Casal. Ven. 20. Iunii 1625. Manz. dec. 613.
Romana. seu Nepefina census. Vener. 6. Martij 1626. Remboldo. decis. 641.
Romana deuolutionis domus. Merc. 11. Martij 1620. Coccino. decis. 711.
Romana deuolutionis domus. Ven. 25. Iunii 1621. Manzanedo. decis. 719.
Romana deuolutionis. Vener. 19. Ianuar. 1624. Remboldo. decis. 509.
Romana deuolutionis domus. Mercur. 28. Maii 1625. Pirovano. decis. 611.
Romana deuolutionis domus. Ven. 14. Nouembris 1625. decis. 622.
Romana Diuisionis officij. Vener. 12. Ianuar. 1624. decis. 507.
Romana domus. Lunæ 17. Iunii 1619. Manzanedo. decis. 708.
Romana Domus. Lunæ 9. Decembris 1624. Rembold. decis. 584.
Romana Domus. Lunæ 14. Aprilis 1625. Coccino. decis. 602.
Romana domus de Nochiellis. Lunæ 4. Martij 1630. Ghislerio. decis. 737.
Romana domus de Nochiellis. Lunæ 15. Maii 1626. Manzanedo. decis. 663.
Romana domus ad Turrim Sanguineam. Lunæ 23. Aprilis 1617. Sacrato. decis. 690.
Romana Domus ad Turrim Sanguineam. Lunæ 10. Iunii 1624. Manzanedo. decis. 554.
Romana Domorum de Zacconibus. Lunæ 16. Martij 1620. Dunogetto. decis. 712.
Romana donationis de Mazzatostis. Lunæ 22. Iunii 1626. Coccino. decis. 675.
Romana Dotis. Merc. 7. Febr. 1624. Merlin. dec. 514.
Romana Dotis de Mutis. Mercur. 29. Maii 1624. Coccino. decis. 543.
Romana Fabricæ. Lunæ 9. Dec. 1619. Remb. decis. 709.

Index Decisionum per Diœceses .

Romana Fideicommissi de Milefijis . Vener. 29. Maij 1626. Remboldo. decis. 667.
Romana Fideicommissi de Longhis . Lunæ 27. Maij 1637. Verosp. decis. 738.
Romana Fructuum dotis . Lunæ 12. Maij 1625. Coccino . decis. 607.
Romana Fructuum dotis . Veneris 28. Nouembr. 1625. Coccino . decis. 627.
Romana Fructuum dotis . Veneris 30. Ianuarii 1626. Coccino. decis. 635.
Romana Fructuum dotis . Merc. 10. Iunij 1626. Remboldo . decis. 671.
Romana Hæreditatis . Vener. 26. Februar. 1626. Pirovano . decis. 637.
Romana Hæreditatis . Lunæ 22. Iunij 1626. Pirovano . decis. 674.
Romana Hæreditatis de Cincijs . Lunæ 23. Martii 1626 Pirovano decis. 649.
Romana Hæreditatis de Arigonis . Mercur. 13. Nou. 1624. Manzanedo . decis. 570.
Romana Legati Librariæ . Veneris 10. Maij 1624. Vbaldo . decis. 533.
Romana Legati de Patritijs . Veneris 21. Iunij 1624. Coccino. decis. 563.
Romana Medietatis annatæ . Lunæ 1. Decemb. 1625. Manzanedo . decis. 628.
Romana Medietatis domus . Mercur. 5. Martii 1625. Manzanedo. decis. 597.
Romana Medietatis domus . Veneris 27. Iunii 1625. Manzanedo. decis. 615.
Romana Melioramentorum . Lunæ 21. Aprilis 1625. Vbaldo decis. 605.
Romana Multiplici . Lunæ 8. Iunii 1626. Remb. d. 668.
Romana Officii Iannizeratus . Lunæ 10. Iunii 1624. Coccino decis. 550.
Romana Palatij . Vener. 23. Iunij 1617. Sacrato. de. 695.
Romana Palatij . Merc. 31. Ian. 1624. Remb. dec. 512.
Romana Palatij . Ven. 29. Nou. 1624. Remb. dec. 577.
Romana Palatii . Lunæ 15. Decembr. 1614. Sacrato. decis. 681.
Romana Pecuniaria . Mercur. 26. Iunii 1624. Vbaldo . decis. 565.
Romana Pecuniaria . Mercurii 20. Nouembris 1624. Vbaldo . decis. 575.
Romana Pecuniaria de Querris . Merc. 26. Iunii 1624. Coccino. decis. 564.
Romana Pecuniaria de Querris . Lunæ 9. Decembris 1624. Coccino decis. 582.
Romana Pensionis domus . Lunæ 17. Nouembr. 1625. decis. 624.
Romana Pensionis domus . Lunæ 26. Ianuar. 1626. Manzanedo . decis. 534.
Romana Prælationis vineæ . Lunæ 22. Maij 1617. Vbaldo . decis. 691.
Romana pretij Officii . Veneris 15. Maij 1626. Merlino. decis. 662.
Romana pretij viridarii . Lunæ 11. Martii 1624. Vbaldo . decis. 519.
Romana Restitutionis dotis . Ven. 14. Iunii 1624. Pirovano . decis. 557.
Romana Restitutionis in integrum . Lunæ 20. Maij 1624. Pirovano. decis. 540.
Romana Restitutionis in integrum . Ven. 18. Apr. 1625. Manzanedo. decis. 604.
Romana Restitutionis in integrum . Ven. 15. Iunii 1625. Manzanedo . decis. 612.

Romana Retractus . Lunæ 30. Martii 1626. Merlino. decis. 653.
Romana Societatis . Ven. 19. Iunii 1626. Remb. d. 672.
Romana Societatis Officij . Vener. 24. Maij 1624. Coccino . decis. 542.
Romana Societatis Officij . Vener. 15. Nouembr. 1624. Vbaldo. decis. 572.
Romana Spolii domus . Vener. 10. Maij 1624. Manz. decis. 535.
Romana Spolij domus . Merc. 5. Iunii 1624. Manzanedo. decis. 527.
Romana Spolii . Lunæ 22. Iunii 1626. Coccino. dec. 673.
Romana Successionis . Lunæ 17. Iunii 1624. Merlino . decis. 561.
Romana Successionis . Lunæ 18. Maij 1626. Merlino . decis. 664.
Romana Testamenti . Lunæ 9. Decemb. 1624. Vbaldo. decis. 581.
Romana . seu Neapolitana Trebellianicæ de Proida . Mercur. 29. Aprilis 1626. Coccino. decis. 658.
Romana venç Ferreç . Lunæ 3. Iunii 1624. Pir. dec. 545.

S

Sabinen . Castri Mompei . Mercur. 15. Ianuar. 1625. Vbaldo . decis. 590.
Salernitana Parochialis . Lunæ 23. Ianuar. 1617. Duno-
 zetto. decis. 687.
Senen . Coadiutoria . Ven. 15. Mart. 1614. Vbal. d. 520.
Senogallien . prætensi Fideicommissi . Lunæ 11. Maij 1626. Remboldo . decis. 661.
Sancti Seuerini Fructuum dotis . Mercur. 20. Februar. 1630. Pirovano. decis. 736.
Spoletana . prætensi Iurispatronatus Abbatia S. Petri de Ferentillo . Ven. 27. Iunii 1625. Cocc. dec. 614.
Salmonen . Pecuniaria . Lunæ 10. Iunii 1624. Duno-
 zetto. decis. 555.
Syracusana Canoniciatus . Lunæ 12. Febr. 1624. Piro-
 vano . decis. 515.

T

Tarvisina Feudi . Lunæ 10. Iunij 1619. S. D. N. Inno-
 centio X. decis. 707.
Tarvisina Feudi . Lunæ 12. Februarii 1624. Rembol-
 do. decis. 516.
Tarvisina Feudi . Vener. 24. Maij 1624. Remboldo .
 decis. 541.
Tarvisina Feudi . Lunæ 9. Decembris 1624. Rem-
 boldo. decis. 585.
Tarvisina Feudi . Vener. 18. Aprilis 1625. Remboldo
 decis. 603.
Terulen . Canoniciatus . Lunæ 2. Martii 1637. Carril-
 lo. decis. 743.
Theatina Iurisdictionis . Ven. 14. Martii 1625. Vbaldo
 decis. 600.
Tolétana Matrimonii . Merc. 10. Decembr. 1625. Mer-
 lino . decis. 629.
Treueren . Abbatia S. Maximini . Merc. 20. Nouembr.
 1624. Coccino decis. 574.
Treueren . Parochialis . Lunæ 16. Februar. 1626. Mer-
 lino. decis. 640.
Tuden . Parochialis . Veneris 22. Maij 1626. Coccino
 decis. 665.

Index Decisionum per Dioeceses.

Veliterna Afficius 31. Ianuarii 1625. Remboldo. decif. 592.

Viterbien Hæreditatis. Mercur. 1. Iulii 1626. Remboldo. decif. 676.

Vlixbonen. Matrimonij. Mercur. 27. Ianuarii 1624. Pirouano decif. 526.

Vlixbonen. Matrimonij. Luna 1. Iulii 1625. Pirouano decif. 617.

Vlixbonen. Matrimonij. Merc. 19. Nouembr. 1625. Pirouano decif. 625.

Vlixbonen. Professionis. Vener. 27. Martij 1637. Carrillo. decif. 644.

Vrbeuetana Fideicomissi. Luna 27. Maii 1619. Cocino decif. 706.

Vrbeuetana Hæreditatis. Ven. 3. Aprilis 1620. Manzanedo. decif. 714.

Vrbeuetana Hæreditatis. Vener. 18. Decembr. 1620. Manzanedo. decif. 715.

Vrbeuetana Hæreditatis. Mercurii 14. Iunii 1623. Manzanedo. decif. 724.

Vrbeuetana Hæreditatis. Veneris 22 Martij 1624. Manzanedo. decif. 523.

Vrbeuetana Solutionis. Luna 4. Maii 1626. Remboldo. decif. 659.

INDEX CAUSARVM DECISIONVM

SACRAE ROTAE ROMANAE

PER SINGVLOS RR. DD. AUDITORES.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Carrillo.

Terulen. Canonicatus. Lunæ 2. Martij 1637. decif. 743.
Vlixbonen. Professionis. Veneris 27. Martij 1637. decif. 744.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Coccino.

Alerien. Pensionis. Veneris 20. Martij 1626. decif. 648.
Ariminen. Bonorum. Lunæ 8. Iunij 1626. decif. 669.
Asculana Plebania. Veneris 23. Ianuarii 1626. decif. 633.
Balneoregien. Simonia. Veneris 17. Maij 1624. decif. 538.
Bergomen. Pensionis. Veneris 7. Nouembris 1625. decif. 620.
Carthaginen. Sponsalium. Mercurij 29. Aprilis 1626. decif. 656.
Casenaten & Ariminen. Bonorum allodialium. Ven. 4. Iulij 1625. decif. 618.
Cremonen. Canonicatus. Mercurij 11. Martij 1626. decif. 643.
Ferrarien. Canonicatus. Lunæ 30. Martij 1626. decif. 654.
Fulginaten. Fideicommissi. Veneris 23. Ianuar. 1626. decif. 632.
Gerunden. Absolutionis. Mercurij 3. Iunij 1624. decif. 568.
Ianuen. prætensa exarcerationis. Veneris 19. Decembris 1636. decif. 742.
Imolen. Bonorum emphyteuticorum. Mercur. 16. Ianuarii 1619. decif. 704.
Interamnen. Legitimarum. Veneris 17. Decembris 1621. decif. 720.
Leodien. Canonicatus S. Dionysij Veneris 17. Maij 1624. decif. 539.
Maceraten. Testamenti. Veneris 14. Iunij 1624. decif. 668.
Perusina Trebellianicæ de Alphanis. Vener. 27. Martij 1626. decif. 651.
Regien. Vnionis. Lunæ 12. Maij 1625. decif. 608.
Romana bonorum de Bombellis Lunæ 24. Nouembris 1625. decif. 626.
Romana deuolutionis domus. Mercurij 11. Martij 1620. decif. 711.
Romana domus. Lunæ 14. Aprilis 1625. decif. 602.

Romana donationis de Mazzatostis. Lunæ 22. Iunij 1626. decif. 675.
Romana dotis de Mutis. Mercurij 29. Maij 1624. decif. 513.
Romana Fructuum Dotis. Lunæ 12. Maij 1625. decif. 607.
Romana Fructuum dotis. Veneris 28. Nouembris 1625. decif. 627.
Romana Fructuum dotis. Veneris 30. Ianuarii 1626. decif. 635.
Romana Legati de Patritijs. Veneris 21. Iunij 1624. decif. 563.
Romana Officij Iannizeratus. Lunæ 10. Iunij 1624. decif. 550.
Romana Pecuniaria de Querris. Mercurij 26. Iunij 1624. decif. 564.
Romana Pecuniaria de Querris. Lunæ 9. Decembris 1624. decif. 582.
Romana Societatis Officij. Veneris 24. Maij 1624. decif. 542.
Romana Spolij. Lunæ 22. Iunij 1626. decif. 673.
Romana. seu Neapolitana Trebellianicæ de Proida. Mercurij 29. Aprilis 1626. decif. 658.
Spoletana prætensi Iurispatronatus Abbatia S. Petri de Ferentillo. Veneris 27. Iunij 1625. decif. 614.
Treueren. Abbatia S. Maximini. Merc. 20. Nouembris 1624. decif. 574.
Tuden. Parochialis. Ven. 22. Maij 1626. decif. 665.
Urbeuetana Fideicommissi. Lunæ 27. Maij 1619. decif. 706.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram Reuerendis. Dunogetto.

Anconitana Pecuniaria. Veneris 26. Aprilis 1624. decif. 528.
Ariminen. Pecuniaria. Lunæ 16. Nouembris 1626. decif. 677.
Casenaten. Separationis Thori. Merc. 28. Iunij 1617. decif. 696.
Nullius. seu Aprutina Iurisdictionis. Lunæ 10. Iunij 1624. decif. 552.
Pampilonen. Beneficiorum de Taffalla. Vener. 7. Aprilis 1617. decif. 688.
Romana Domorum de Zaçonibus. Lunæ 16. Martij 1620. decif. 712.
Salernitana Parochialis. Lunæ 23. Ianuarii 1617. decif. 687.
Sulmonen. Pecuniaria. Lunæ 10. Iunij 1624. decif. 555.

Index Decisionum per singulos Auditores.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Ghislerio.

Romana domus de Nochiellis. Luna 4. Martii 1630.
decif. 737.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram S. D. N. Innocentio X.

Carthaginen. Translationis Monasterij. Vener. 1. Fe-
bruarii 1619. decif. 705.

Carthaginen. Translationis Monasterij. Luna 18.
Maij 1620. decif. 713.

Tarufina Feudi. Luna 10. Iunii 1609. decif. 707.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Litto.

Fulginaten. Alimentorum. Veneris 18 Aprilis 1597.
decif. 680.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Manzanedo.

Ariminen. Legatorum. Luna 27. Ianuarii 1625.
decif. 591.

Ariminen. Legatorum. Luna 9. Iunii 1625. de-
cif. 610.

Ariminen. Legatorum. Luna 12. Ianuarii 1626.
decif. 631.

Ariminen. Legatorum. Mercurij 17. Martii 1627.
decif. 732.

Arboren. Spolij. Luna 17. Iunii 1624. decif. 680.

Bononien. Successionis. Luna 13. Ianuarii 1625.
decif. 589.

Bergomen. Capellanix. Luna 9. Decemb. 1624. de-
cif. 583.

Conchen. Beneficij. Luna 10. Iunii 1624. de-
cif. 553.

Corduben. Pecuniaria. Luna 18. Martij 1624. de-
cif. 522.

Corduben. Pecuniaria. Luna 1. Iulij 1624. de-
cif. 566.

Corduben. Pecuniaria. Luna 1. Iulij 1624. de-
cif. 569.

Ferrarien. Legati. Mercurij 4. Februarij 1626. de-
cif. 635.

Foroliuien. Cessionis census. Veneris 22. Maij 1626.
decif. 666.

Narnien. Terrarum. Luna 9. Februarij 1626. de-
cif. 639.

Romana Casalix. Mercurij 26. Februarij 1625. de-
cif. 595.

Romana Casalix. Veneris 20. Iunii 1625. de-
cif. 613.

Romana deuolutionis domus. Veneris 2. Iunii 1621.
decif. 719.

Romana Domus. Luna 17. Iunii 1621. decif. 708.

Romana domus de Nochiellis. Luna 15. Maij
1626. decif. 663.

Romana domus ad Turrim Sanguineam. Luna 10.
Iunii 1624. decif. 554.

Romana Hereditatis de Arigonis. Mercurij 13. No-
uembris 1625. decif. 623.

Romana Medietatis domus. Mercurij 5. Martij 1625.
decif. 597.

Romana Medietatis domus. Veneris 27. Iunii 1625.
decif. 615.

Romana Pensionis domus. Luna 17. Nouembris
1625. decif. 624.

Romana Pensionis domus. Luna 26. Ianuarij 1626.
decif. 534.

Romana Restitutionis in integrum. Luna 20. Maij
1624. decif. 540.

Romana Restitutionis in integrum. Vener. 18. Apri-
lis 1625. decif. 604.

Romana Restitutionis in integrum. Veneris 15. Iunii
1624. decif. 612.

Romana Spolij domus. Veneris 10. Maij 1624. de-
cif. 535.

Romana Spolij domus. Mercurij 5. Iunii 1624.
decif. 547.

Vrbeuetana Hereditatis. Veneris 3. Aprilis 1620.
decif. 714.

Vrbeuetana Hereditatis. Veneris 18. Decembris
1620. decif. 715.

Vrbeuetana Hereditatis. Mercurij 14. Iunii 1623.
decif. 724.

Vrbeuetana Hereditatis. Veneris 22. Martij 1624.
decif. 523.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram Reuerendis. Merlino.

Castren. Pecuniaria. Mercurij 11. Martij 1626.
decif. 644.

Castren. Pecuniaria. Mercurij 21. Aprilis 1627.
decif. 733.

Bononien. Molendini. Luna 1. Martij 1627. de-
cif. 730.

Camaracen. Canonicatus. Mercurij 20. Nouembris
1624. decif. 576.

Casenaten. emphyteusis. Veneris 14. Decembris
1635. decif. 741.

Colimbrien. Canonicatus. Veneris 4. Iulij 1625.
decif. 619.

Colimbrien. Canonicatus. Sabbati 23. Ianuarij
1627. decif. 717.

Corduben. Liquidationis fructuum. Veneris 6. Fe-
bruarii 1626. decif. 638.

Deptulen. Beneficij. Luna 27. Aprilis 1626. de-
cif. 655.

Ferrarien. Spolij 25. Iunii 1635. decif. 740.

Foroliuiem. Societatis officij. Luna 16. Martij 1626.
decif. 645.

Foroliuiem. Societatis Officij. Veneris 16. Februarij
1627. decif. 729.

Nepefina Tutela. Veneris 20. Nouembris 1616.
decif. 778.

Nepefina Tutela. Luna 7. Iunii 1627. decif. 734.

Parmen. Pensionis. Mercurij 5. Iunii 1624. de-
cif. 546.

Perufina Laudi. Luna 16. Martij 1626. decif. 646.

Pranestina Bonorum. Mercurij 30. Ianuarij 1624.
decif. 540.

Reatina iuris redimendi. Mercurij 27. Martij 1624.
decif. 525.

Index Decisionum per singulos Auditores.

Romana Canonum . Mercurii 27. Ianuarii 1627. decif. 728.
 Romana Dotis . Mercurii 7. Februarii 1624. decif. 514.
 Romana pretii officii . Veneris 15. Maii 1626. decif. 662.
 Romana Successionis . Luna 17. Iunii 1624. decif. 561.
 Romana Successionis . Luna 18. Maii 1626. decif. 664.
 Romana Retraetus . Luna 30. Martii 1626. decif. 653.
 Tolerana Matrimonii . Mercurii 10. Decembr. 1625. decif. 619.
 Treueren. Parochialis . Luna 16. Februarii 1626. decif. 640.

DECISIONES S. ROTAE ROMANÆ coram Reuerendis. Pirouano .

Aquitanen. Prioratus . Veneris 19. Aprilis 1624. decif. 702.
 Aquitanen. Prioratus . Luna 10. Iunii 1624. decif. 726.
 Bononien. Bonorum de Maluetiis . Mercurii 27. Martii 1624. decif. 524.
 Bononien. Bonorum de Maluetiis . Mercur. 11. Decembris 1624. decif. 587.
 Bononien. Bonorum . Luna 10. Iunii 1624. decif. 556.
 Bononien. Bonorum . Luna 17. Nouembris 1625. decif. 623.
 Bononien. Pretii Clericatus Camera . Luna 4. Maii 1626. decif. 660.
 Calaguritana Contributionis . Luna 1. Iuli. 1624. decif. 567.
 Ferrarien. Canonicatus . Veneris 26. Aprilis 1624. decif. 530.
 Firmana Hæreditatis . Veneris 15. Martii 1624. decif. 521.
 Firmana Hæreditatis . Veneris 31. Maii 1624. decif. 544.
 Fulginaten. Alimentorum . Veneris 12. Ianuar. 1624. decif. 505.
 Fulginaten. Alimentorum . Mercur. 5. Iunii 1624. decif. 549.
 Lucana Pensionis . Veneris 10. Maii 1624. decif. 536.
 Maurinen. Pensionis . Luna 23. Martii 1626. decif. 550.
 Maurianen. Pensionis . Luna 15. Iunii 1626. decif. 670.
 Neapolitana Domus . Veneris 14. Martii 1625. decif. 601.
 Nicien. Prioratus . Veneris 6. Martii 1625. decif. 564.
 Recanaten. Separationis Thori . Mercur. 26. Februarii 1625. decif. 594.
 Regien. Pensionis . Mercurii 5. Martii 1625. decif. 598.
 Regien. Lunipatronatus . Veneris 10. Maii 1624. decif. 534.
 Regien. Pensionis . Luna 17. Iunii 1624. decif. 562.

Romana Beneficiatus S. Petri . Mercurii 20. Nouembris 1624. decif. 573.
 Romana Casalis . Luna 29. Ianuarii 1624. decif. 510.
 Romana deuolutionis domus . Mercurii 28. Maii 1625. decif. 611.
 Romana deuolutionis Domus . Veneris 14. Nouemb. 1625. decif. 622.
 Romana Hæreditatis . Veneris 26. Februarii 1626. decif. 637.
 Romana Hæreditatis de Ciuciis . Luna 23. Martii 1626. decif. 649.
 Romana Hæreditatis . Luna 22. Iunii 1626. decif. 674.
 Romana Restitutionis dotis . Veneris 14. Iunii 1624. decif. 557.
 Romana venæ Ferreæ . Luna 3. Iunii 1624. decif. 545.
 Sancti-Seuerini Fructuum dotis . Mercurii 20. Februarii 1630. decif. 736.
 Syracusana Canonicatus . Luna 12. Februarii 1624. decif. 515.
 Vlixbonen. Matrimonii . Mercurii 27. Ianuarii 1624. decif. 526.
 Vlixbonen. Matrimonii . Luna 1. Iulii 1685. decif. 617.
 Vlixbonen. Matrimonii . Mercurii 19. Nouembris 1625. decif. 625.

DECISIONES S. ROTAE ROMANÆ coram R. P. D. Queipo .

Legionen. puritatis Sanguinis . Luna 26. Maii 1631. decif. 739.

DECISIONES S. ROTAE ROMANÆ coram R. P. D. Remboldo .

Anconitana Prædii . Mercurii 29. Aprilis 1626. decif. 657.
 Bononien. Prædii . Veneris 21. Ianuarii 1624. decif. 506.
 Brixien. Thurificationis . Luna 16. Martii 1626. decif. 647.
 Calciaten. Iurisdictionis . Veneris 10. Maii 1627. decif. 537.
 Comaclen. & Ferrarien. Præpositura, & Beneficii . Luna 15. Decembr. 1625. decif. 630.
 Fanen. Fideicommissi . Luna 4. Decembris 1624. decif. 579.
 Ferrarien. Fideicommissi . Luna 10. Iunii 1624. decif. 551.
 Ferrarien. Canonicatus . Veneris 26. Aprilis 1624. decif. 531.
 Firmana Saluiani interdicti . Mercurii 7. Februarii 1624. decif. 513.
 Hyldesimen. Optionis . Luna 4. Martii 1624. decif. 517.
 Hyldesimen. Optionis . Veneris 15. Nouembris 1624. decif. 571.
 Ianuen. Separationis Thori . Luna 29. Aprilis 1624. decif. 532.
 Oriolen. Canonicatus . Veneris 11. Ianuarii 1619. decif. 703.
 Pacen. Præhementiarum . Veneris 22. Iunii 1618. decif. 701.
 Papien. Fructuum . Luna 21. Februarii 1622. decif. 722.

Papien.

Index Decisionum per singulos Auditores.

Papien. Fructuum. Lunæ 15. Maii 1623. decif. 723.
 Papien. Fructuum. Veneris 26. Aprilis 1624. decif. 529.
 Perufina Fideicommissi de Gratianis. Lunæ 5. Maii 1625. decif. 606.
 Romana seu Nepefina census. Veneris 6 Martii 1626. decif. 641.
 Romana Reuolutionis. Veneris 19. Ianuarij 1624. decif. 509.
 Romana Domus. Lunæ 9. Decembris 1624. decif. 584.
 Romana Fabricæ. Lunæ 9. Decembris 1619. decif. 709.
 Senogallien. prætenfi Fideicommissi. Lunæ 11. Maii 1626. decif. 661.
 Romana Fideicommissi de Milefiis. Veneris 29. Maii 1626. decif. 667.
 Romana Fructuum dotis. Mercur. 10. Iunij 1626. decif. 671.
 Romana Multiplici. Lunæ 8. Iunij 1626. decif. 668.
 Romana Palatij. Mercurij 31. Ianuarij 1626. decif. 512.
 Romana Palatij. Veneris 29. Nouembris 1624. decif. 578.
 Romana Societatis. Veneris 19. Iunij 1626. decif. 672.
 Tarnifina Feudi. Lunæ 12. Februarii 1624. decif. 56.
 Tarnifina Feudi. Veneris 24. Maii 1624. decif. 541.
 Tarnifina Feudi. Lunæ 9. Decembris 1624. decif. 585.
 Tarnifina Feudi. Veneris 18. Aprilis 1625. decif. 603.
 Veliterna Affictus. Veneris 31. Ianuarij 1625. decif. 592.
 Viterbien. Hæreditatis. Mercurij 1. Iulij 1626. decif. 676.
 Vrbeuetana Solutionis. Lunæ 4. Maij 1626. decif. 659.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram Eminentiſs. Card. Sacrato.

Algaren. Dismembrationis. Lunæ 8. Iunii 1617. decif. 693.
 Ariminen. Bonorum. Lunæ 26. Martij 1618. decif. 699.
 Lauretana Iurisdictionis. Veneris 23. Ianuarij 1617. decif. 686.
 Lauretana Iurisdictionis. Lunæ 13. Nouembris 1617. decif. 697.
 Narnien. Bonorum. Veneris 26. Februarij 1616. decif. 682.
 Narnien. Bonorum. Lunæ 19. Iunij 1627. decif. 694.
 Nucarina Prædij. Lunæ 17. Aprilis 1617. decif. 689.

Placentina Fructuum. Veneris 15. Aprilis 1616. decif. 684.
 Romana domus ad Turrim Sanguineam. Lunæ 23. Aprilis 1617. decif. 690.
 Romana Palatij. Lunæ 15. Decembris 1614. decif. 681.
 Romana Palatij. Veneris 23. Iunij 1617. decif. 695.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram R. P. D. Vbaldo.

Aquinate. Prioratus. Mercurij 21. Maij 1625. decif. 609.
 Ariminen. Bonorum. Veneris 19. Ianuarij 1624. decif. 508.
 Ariminen. Bonorum. Lunæ 17. Iunij 1624. decif. 569.
 Barchinopen. Vicariæ. Lunæ 4. Decembris 1624. decif. 580.
 Bononien. Pecuniaria seu Capitalis. Lunæ 10. Nouembris 1625. decif. 621.
 Bononien. Fideicommissi de Luparis. Lunæ 11. Martij 1624. decif. 518.
 Camerinen. Bonorum. Lunæ 22. Aprilis 1624. decif. 527.
 Carthaginen. Translationis. Veneris 26. Nouembr. 1621. decif. 721.
 Casenaten. Bonorum. Lunæ 3. Martij 1625. decif. 596.
 Cremonen. Bonorum. Mercurij 5. Iunij 1624. decif. 548.
 Ferrarien. Decimarum. Veneris 31. Ianuarij 1620. decif. 710.
 Ferrarien. Decimarum. Veneris 28. Maij 1621. decif. 718.
 Ferrarien. Canonicatus. Mercurij 11. Decembris 1624. decif. 588.
 Firmana Fideicommissi. Veneris 20. Nouembris 1620. decif. 716.
 Fulginaten. Alimentorum. Veneris 21. Februarij 1622. decif. 593.
 Leodien. Abbatia. Lunæ 17. Maij 1621. decif. 717.
 Melphien. seu Nauellen. Pecuniaria. Mercurij 5. Decembr. 1618. decif. 702.
 Nepefina Hæreditatis. Veneris 27. Martij 1626. decif. 652.
 Nepefina Tutelæ. Mercurij 11. Decembris 1624. decif. 586.
 Nepefina Tutelæ. Veneris 27. Iunij 1625. decif. 616.
 Oueten. Iurisdictionis. Lunæ 22. Martij 1627. decif. 731.
 Oueten. Iurisdictionis. Lunæ 25. Iunij 1629. decif. 735.
 Romana Alimentorum. Veneris 20. Nouembris 1624. decif. 578.
 Romana Legati Librariæ. Veneris 10. Maij 1624. decif. 533.
 Regien. Iurispatronatus. Mercurij 5. Martij 1625. decif. 599.

Roma-

Index Decisionum per singulos Auditores.

Romana Mellioramentorum . Lunæ 21. Aprilis 1625.
decif. 605.
Romana Pecuniaria . Mercurij 26. Iulij 1624. de-
cif. 565.
Romana Pecuniaria . Mercurij 20. Nouembris 1624.
decif. 575.
Romana Prælationionis vineæ . Lunæ 22. Maii 1617.
decif. 691.
Romana pretij viridarii . Lunæ 11. Martii 1624.
decif. 519.
Romana Societatis Officii . Veneris 15. Nouembris
1624. decif. 572.
Romana Testamenti . Lunæ 9. Decembris 1624.
decif. 581.
Sabinen. Castri Mompei . Mercur. 15. Ianuarij 1625.
decif. 590.
Senen. Coadiutoria . Veneris 15. Martii 1624.
decif. 520.
Theatina Iurisdictionis . Veneris 14. Martii 1625.
decif. 600.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram Em.^{mo} Card. Verospio Sen.

Bononien. Aquarum . Lunæ 2. Aprilis 1618. de-
cif. 700.
Bononien. Molendini . Lunæ 23. Ianuarii 1617. de-
cif. 685.
Meliten. Hereditatis . Veneris 16. Decembris 1616.
decif. 683.
Nepefina Tutelæ . Lunæ 29. Ianuarii 1618. de-
cif. 698.
Romana Bonorum . Lunæ 22. Maii 1627. de-
cif. 692.
Romana Fidecommiffi de Longhis . Lunæ 27. Maii
1637. decif. 738.

DECISIONES S. ROTÆ ROMANÆ coram Em.^{mo} Card. Virili.

Bononien. Pretij Clericatus . 21. Decembris 1626.
decif. 679.

F I N I S.

INDEX ARGVMENTORVM SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONVM

Iuxta seriem titulorum causarum digestus, vna
cum Indice earumdem Decisionum eodem
modo composita.

Leodien. Abbatia.

Lunæ 17. Maij 1621. Vbaldo.

Argumentum DCCXVII.

Papa si indulxerit Canonicis Cathedralis Ecclesiae alicuius loci
vt nemo possit aspirare ad maiores dignitates eiusdem loci,
nisi sit Canonicus d. Ecclesiae, dubitatur modo, si aliquis
obtinuerit Canonicatum in d. Ecclesia, & aliquis ex d. di-
gnitatibus impetrauerit, & deinde Canonicatū resignauerit,
an praedicta dignitas vacet, itaut requiratur perseverantia
in Canonicatu, & responsio est negativa. & quare.

Treueren. Abbatia S. Maximini.

Mercur. 20. Nouemb. 1624. Coccino.

Argumentum DLXXIV.

Abbatis electio, si petatur à Papa confirmari, & quidem iuxta
terminos cap. cupientes de elect. nisi ea sit valida, confir-
mari non debet. In electione Abbatum, cum seruanda
quoque veniat dispositio cap. quia propter. de elect. ideo
forma in eo tradita, praecise seruanda est, tum quia nisi ad
vnguem seruetur, cum sit indiuisibilis, actus corrumpitur in to-
tum, tum quia in d. cap. quia propter, adest decretum irri-
rans. Et discutiuntur plures defectus, qui interuenerunt in
praesenti electione Abbatis, & concluditur pro reiectione
petitae confirmationis Apostolicae.

Gerunden. Absolutionis.

Mercur. 31. Iunij 1624. Coccino.

Argumentum DLXVIII.

In praesenti decisione vberime discutitur, quando sit locus ab-
solutio à sententia excommunicationis ad cautelam, in quo
articulo plures traduntur distinctiones, & dato, vt sit locus
dictae absolutioni, quomodo & cum quibus cautionibus de-
ueniatur ad talem actum, & quando dicatur impartita suffi-
ciens iurisdictio Iudici ad effectum concedendi talem abso-
lutionem. Auditores Rotae qualiter olim in causarum co-
gnitione, & expeditione procedebant, & qualiter hodie.

Veliterna Affectus.

Veneris 31. Ianuarij 1625. Remboldo.

Argumentum DXCII.

Statutum de continuanda possessione in suum heredem, qualiter
sit intelligendum. Societas qualiter finiatur. Minores co-
trahere nequeunt societatem, nisi cum debitis solemnita-
tibus.

Fulginaten. Alimentorum.

Veneris 12. Ianuarii 1624. Pirovano.

Argumentum DV.

Testator, quando primogenito alimenta legauit, & declarauit
etiam, vt ea praestarentur illius descendens, si accidat,
vt ille primogenituram non obtineat ante obitum patris de-
cedendo, an eius successores possint praetendere dicta alimen-
ta. Testator, quando usus est verbis denotantibus tractum
temporis, tunc quamuis in aliquibus vocatis eius dispositio
evanescat, tamen intrat ad fauorem eorum, qui post eos sunt
vocati. Testator, quando sine dubio dicatur usus verbis de-
notantibus tractum temporis.

Fulginaten. Alimentorum.

Mercur. 5. Iunij 1624. Pirovano.

Argumentum DXLIX.

Alimenta obligatus praestare ex bonis primogeniturae, si eorum
taxationem praetendat excessiuam, ex quo fructus bonorum
non ascendant ad summam taxatam, quid probare gra-
uetur. Alimentorum causa cum materia sit fauorabilis, ideo-
que eget celeri expeditione, nec impeditur per ea, quae re-
quirunt altiore indagine.

Fulginaten. Alimentorum.

Veneris 21. Februar. 1625. Vbaldo.

Argumentum DXCIII.

Legatum alimentorum alicui relictum, quamuis secundum
iuris communis regulas non transeat ad heredes, quoniam
cum ipsa persona extinguitur, tamen aliter dicendum venit,
quando constat de coniecturata mente Testatoris, quae doceat
tale legatum esse transitorium ad alios, & sic non esse tem-
pora-

Index Argumentorum.

porale, præter eius naturam, & prædicta mens Testatoris ex quibus in his terminis coniiciatur, & alia de quibus in sumarijs.

Fulginaten. Alimentorum.

Veneris 18. Aprilis 1597. *Litta.*

Argumentum DCLXXX.

Scutorum certam quantitatem si testator, alicui reliquerit, de quibus videatur intellexisse. A testatore id satis dicitur expressum quod virtualiter videtur voluisse. Testator relinquendo alicui alimenta vbi illa veniant ei præstanda, vide distinctionem.

Romana Alimentorum.

Vener. 20. Nouemb. 1624. *Vbaldo.*

Argumentum DLXXVIII.

Iudex, vt valide procedat, eiq. obijci non possit exceptio iurisdictionis de ea certus esse debet, & sic debet fieri illius productio in actis, quoniam si de eius deputatione non appareat, omnia per eum gesta, sine spe alicuius remedij, nullitatis vitio subiacent, quod procedit, etiam si partes coram eo comparuerint, actaque fecerint, cum non possint dare iurisdictionem eam non habentibus, & iterum id ampliatur, licet pars allegaret deputationem Iudicis ex actis suis subtraham &c.

Bononien. Aquarum.

Lunæ 2. Aprilis 1618. *Card. Verospiosen.*

Argumentum DCC.

Aquæ dominium si quis asserat ad eum spectare, id concludenter probare tenetur, & ad hoc docendum non releuant actus possessorij. Aquæ dominium regulariter spectat ad eum, in cuius fundo illa nascitur.

Conchen. Beneficij.

Lunæ 10. Iunij 1624. *Manzanedo.*

Argumentum DLIII.

Immissio vigore subrogationis gratiosæ datur subrogato, confitio de reservatione, obitu in possessione, & clericatu. Beneficia promotorum sunt reservata. Possessio semel probata presumitur continuata vsque ad obitum. Sententia in Rota licet fieri non possit cum sola supplicatione, litteris non expeditis, id tamen non procedit in disputatione dubiorum.

Dertusen. Beneficij.

Lunæ 27. Aprilis 1626. *Merlino.*

Argumentum DCLV.

Inspatronatus, quando est mixtum, partim scilicet Ecclesiasticum, & partim Laicale, tunc illud non cadit sub regulæ reservationis mensium, & quando, & ex quibus probetur ipsum esse tale.

Pampilonen. Beneficiorum de Taffalla.

Vener. 7. Aprilis 1617. *Dunozetto.*

Argumentum DCLXXXVIII.

Commissio tribuit iurisdictionem conditionalem siante clausula, dummodo, & clausula posita in prima commissione, censetur repetita in sequentibus. Executio iuxta opinionem, quam feruat Rota diciturcepta post relaxationem executorialium. Clem. Auditor, de rescriptis, iterat semper vbiq. subest eadem causa evitandi circuitum.

Romana Beneficiatus S. Petri.

Mercurij 26. Nouemb. 1624. *Pirouano.*

Argumentum DLXXIII.

Curialitas, quando non possit dubitari, quin sit contracta, & si semel fuerit acquisita, presumitur semper continuata, nisi aliud doceatur. Voluntas, quando presumatur mutata, licet id in dubio non presumatur.

Ariminen. Bonorum.

Vener. 19. Ianuarij 1624. *Vbaldo.*

Argumentum DVIII.

Renunciatum tantum dicitur, quantum expressum, & non plus, unde si facta sit aliqua transactio, & tantum certa bona fuerint specificata, veluti allodialia sine dubio talis transactio non est extendenda etiam ad bona feudalia, & maxime stantibus pluribus deductis hic in decisione. Ex renunciatione appellationis non bene infertur ad renunciationem iurium sibi in sententia reservatorum. Verba quæ disposi-

tionem restringunt, absurdum est asserere, et operari ampliationem.

Ariminen. Bonorum.

Lunæ 17. Iunij 1624. *Vbaldo.*

Argumentum DLIX.

Defunctus, si de eius bonis in vita fuerit spoliatus, sicuti ipse poterat agere ad reintegrationem, ita, & poterunt eius filij, & hæredes tale iudicium intentare, & probatis illis duobus extremis sine dubio obtinebunt talem reintegrationem, & ex quibus bene dicantur probata. A possessione, quando quis non possit dici, vt facto proprio ceciderit, itaui iniuste ei denegetur reintegratio.

Ariminen. Bonorum.

Lunæ 8. Iunij 1626. *Coccino.*

Argumentum DCLXIX.

In Libello si ponatur clausula non se adstringens, quid operetur. Petitorium potest cumulari cum possessorio adipiscendo. Saluanum interdictum ex quo dicatur intentatum, & eius proprium est, vt creditor ex fructibus pignoris sibi satisfaciatur, & capta eius vigore non possunt vendi.

Ariminen. Bonorum.

Lunæ 26. Martij 1618. *Card. Sacrato.*

Argumentum DCXCIX.

Sententia, & immissio eius vigore facta quando subiacent vitio nullitatis, & iniustitiæ.

Bononien. Bonorum de Maluetijs.

Mercur. 27. Martij 1624. *Pirouano.*

Argumentum DXXIV.

Hæredi scripto non potest impediri immissio, quando exceptiones incapacitatis sunt perplexæ, obscuræ, & nodosæ, & quid si constant in iure, & sumus in supremis Tribunalibus. Spiritus non est capax bonorum Ecclesiasticorum. Feudum quando sint transitoria etiam ad extraneos.

Bononien. Bonorum de Maluetijs.

Mercur. 11. Decembr. 1624. *Pirouano.*

Argumentum DLXXXVII.

Hæredi scripto licet denegari non possit immissio per exceptiones requirentes alioem indaginem, etiam si constant in iure, quando sunt perplexæ, si tamen illæ oriuntur ex ventre alicuius Constitutionis, cuius vigore prætendit hæres succedere, tunc bene rejicitur, si prætendat ea non obstante immissionem.

Bononien. Bonorum.

Lunæ 10. Iunij 1624. *Pirouano.*

Argumentum DLVI.

De Testamenti validitate non est dubitandum, quando constat de voluntate testari volentis, & de solemnitate testamenti. Testamentum conditum in terris Ecclesiæ, & maxime inter Regulares tenet, si factum sit iuxta dispositionem cap. cum esset de testam. Nouitij in renunciatione bonorum debent seruare decretum Sacri Conc. Trid. sess. 25. de regul. cap. 16. & quid si disponant per viam vltimæ voluntatis. Scriptura quando ab aliquo fuit approbata, non potest ipse amplius dare, de illius inualiditate, & quod non fuerit recognita.

Bononien. Bonorum.

Lunæ 17. Nouembr. 1625. *Pirouano.*

Argumentum DCXXIII.

Immissio hæredi, vt impediatur, quæ probationes afferri debeant. Religiosus professus, si testamentum condat, id perperam facit, cum procul dubio careat testamenti factione. Et multa deducuntur ex quibus actibus taciti inducatur professio, & ex quibus non. Impugnata quis non potest approbare, dum impugnatio traxit secum executionem.

Camerinen. Bonorum.

Lunæ 22. Aprilis 1624. *Vbaldo.*

Argumentum DXXVII.

Filij, quod adierint hereditatem matris, ex quo probari possit, & an probetur ex eo, quod pater pro eis retineat dotem maternam. Statutum excludens filias ab hereditate patris, & matris, non intrat, quando agitur de hereditate fraterna, quod procedit etiam si bona fratris sint paterna, vel materna, nam adita illorum hereditate per filium efficiuntur propria. Pater transendo ad secunda vota tenetur reservare

Index Argumentorum.

uare filijs primi matrimonij, quidquid ad eum peruenit ex bonis primæ vxoris, & quid de bonis mediata acquisitis ex persona filiorum.

Casertan. & Ariminen. Bonorum allodialium.

Veneris 4. Iulij 1625. **Coccino.**

Argumentum DCXVIII.

Tefator infitendo heredem aliquid, puta Collegium, quod adhuc non est in rerum natura, quia erigendū est, an si ex-
eutores testamentarij immiffionem in bonis defuncti petant,
quando reiiciatur talis petitio, & quando veniant immittē-
di, & quo remedio illam petere possint. Obitus testatoris
qualiter possit probari per heredem, & qualiter identitas
bonorum.

Casertan. Bonorum.

Lunæ 3. Martij 1625. **Vbaldo.**

Argumentum DXCVI.

Notarij in Italia numerare annum incipiunt à die 25. Decem-
bris non autem 1. Ianuarij. De fide instrumenti, quando
dubitetur, itaut verifimiliter arguendum veniat tanquam
falsum. Administrator non potest sine speciali mandato præ-
iudicare Domino.

Cremonen. Bonorum.

Mercur. 5. Iunij 1624. **Vbaldo.**

Argumentum DXLVIII.

Appellatio interposita post decem dies nulla est, & quando est
valide interposita, si absque prorogatione fatalium transiit
est biennium, & perinde est, ac si non esset appellatum. Circa
tionis defectus ad sententiam est maximus, & insanabilis, in-
telligit quando defectus fuit legitime probatus, dum in-
strumentum prolationis sententiæ aliud cantat. Emphyteu-
sis Ecclesiastica licet non agnoscat heredes extraneos, tamen
id non procedit, quando concessio fuit facta alicui pro se,
fuitq. heredibus, & successoribus, cum clausula, quibus de-
derit, vel quando fuit facta, cum verbo, perpetuo, vel cum
clausula se suisque heredibus, & successoribus quibuscūque.

Imolen. Bonorum emphyteuticorum.

Mercur. 16. Ianuarij 1619. **Coccino.**

Argumentum DCCIV.

Emphyteusis, quando est aperta, renouatio facienda est proxi-
mioribus defuncti, & quid si dicti proximiores non sint hæ-
redes, & tunc distinguitur, aut emphyteusis est hereditaria,
& tunc ea qualitas est necessaria, aut non est hereditaria, &
tunc id non requiritur, & quare vide latè in decisione.

Narnien. Bonorum.

Ven. 26. Februar. 1616. **Card. Sacrato.**

Argumentum DCLXXXII.

Donatio, quando est nulla ex defectu insinuationis, id est intel-
ligendum, quoad excessum, & sic tenet intra summam quin-
gentorum scutorum. Insinuationis defectus suppletur vir-
tute iuramenti. Insinuatio presumitur interuenisse in dona-
tione stante lapsu 30. annorum, & obseruantia. Depositarius
non prescribit, limita tamen vbi hic. Et aliqua circa confir-
mationem statutorum factam à Papa.

Narnien. Bonorum.

Lunæ 19. Iunij 1627. **Card. Sacrato.**

Argumentum DCXCIV.

Aduersus etiam tres sententias datur restitutio in integrum,
constitit de bono iure eam petentis presumptio l. quintus. ff.
de donat. inter vir. & vxor. quando cessat.

Prænestina Bonorum.

Mercur. 31. Ianuarij 1624. **Merlino.**

Argumentum DXI.

Positionibus, dum pars respondere recusat, nec super hoc vult
dare specialissimum mandatum procuratori, ad sic, & sic re-
spondendum, non est procedendum ad expeditionem causæ,
cum à iure abhorreat quem defraudare suis probationibus,
& maxime ex facto aduersarij. Positiones, vt admittendæ ve-
niant sufficit, eas non esse omnino impertinentes, sufficitq.
aliquo modo facere ad causam, vel præbere adminiculum.
Rota licet de stylo non admittat confessionem illam fictam,
quæ provenit ex contumacia in non respondendo positioni-
bus, non tamen ex hoc improbat vltimam positionum. Tran-
factio, vt rescindatur, est necessaria enormissima læsio, & in
magno excessu vltra dimidiam.

Par. IV. Recent. Tom. III.

Romana Bonorum de Bombellis.

Lunæ 24. Nouemb. 1625. **Carcino.**

Argumentum DCXXVI.

Vxori in subsidium datur regressus pro recuperatione suæ do-
tis ad bona, quæ dedit in dorem marito assumata, itaque fe-
deralis assumptio emptionem, & venditionem. Prescrip-
tio non potest allegari, dum legitimum tempus transactum
non fuit. Fructus rei venditæ pendentes ad quem spectent,
si simus in dubio. Hæres cum beneficio legis, & inuentarij,
quando fructus hereditarios non faciat suos, & quando secus.

Romana Bonorum.

Lunæ 22. Maij 1617. **Card. Verospio sen.**

Argumentum DCXCII.

Pro validitate contractus mulieris facti cum debitis solemnita-
tibus statutarijs stat presumptio, donec contrarium probe-
tur. Mulier favore dotis sine solemnitatibus valide se obli-
gat, l. præsumptum, quod dotali. C. de pact. quando intret, &
quando non.

Cameracen. Canoniciatus.

Mercur. 20. Nouemb. 1624. **Merlino.**

Argumentum DLXXVI.

Tractatur de indulto Vniuersitati Gymnasiorum Louanien. co-
cesso per Romanos Pontifices, nominandi clericos ad quæ-
cumque beneficia, quolibet mense, etiam Apostolicis, vel Or-
dinario vacantia, quorum tamen fructus non excedunt sum-
mam ducatorum 100. de Camera, quo stante, si quis bene-
ficiū vigore d'indulti obtinuerit, vt valide dicatur per. eum
obtennum quid probare teneatur, & præsertim, qualiter do-
cere teneatur fructus eius non excedere dictam summam.

Colimbrien. Canoniciatus.

Veneris 4. Iulij 1625. **Merlino.**

Argumentum DCXIX.

Vacatio beneficiorum ex quibus sufficiens dicatur iustifica-
ta, & maxime, quando talis vacatio pro. enit ex delicto hæ-
resis, cum officium iudicis inquisitionis non solet commu-
nicare acta sui Tribunalis. Beneficiorum vacatio eo ipso di-
citur inducta propter nefarium crimen hæresis, & quid hoc
casu deseruiat sententia declaratoria priuationis.

Colimbrien. Canoniciatus.

Sabbati 23. Ianuarij 1617. **Merlino.**

Argumentum DCCXXVII.

Propter crimen hæresis quis eo ipso dicitur incidere in priua-
tionem omnium beneficiorum, & quatenus super hoc ferat
sententia, ad quid ea deseruiat. Et quid sit dicendum si
Papa consulit alicui beneficia eius, qui incidit in hæresim,
& asserat illum fuisse priuatum eis per sententiam, atque
probetur talem sententiam latam fuisse, post dictam colla-
tionem.

Cremonen. Canoniciatus.

Mercur. 11. Martij 1626. **Coccino.**

Argumentum DCXLIII.

Absolutoria, quamuis verum sit, vt non detur nisi reo, & posses-
sori, & reus dicatur, qui causam iactationum committit, &
conuentus sit actor, tamen si iste actor possideat, & reus nihil
contra eum probauerit, potest tanquam possessor petere, &
obtinere absolutoriam & maxime stante communiōne effecta
communi, in qua adfit clausula, & quæquæquas.

Ferrarien. Canoniciatus.

Vener. 26. Aprilis 1624. **Pirouano.**

Argumentum DXXX.

Institutio electio quando non possit denegari, & quando est de-
negata, causaq. deuoluitur ad Rotam, tunc collatio spectat
ad Auditores Rotæ. Doctores attestant de facto suæ patriæ,
vel consuetudine, an credatur. Iuris conferendi pertinencia
ex quibus probari possit. Cardinales ordinarij collato-
res exempti sunt à dispositione Regulæ 8. Cancellariæ, quæ
exemptione gaudent etiam simul Capitula cum eis cōferen-
tibus ratione consortij. Et an Cardinales fruantur dicta
exemptione, vt eos prædicta regula 8. non liget, quando ad
iplos tantum spectat confirmatio electionis factæ ab alio ad
aliquid beneficium, & sic casu quoad Cardinales non perti-
net beneficiorum collatio, nominatio, aut presentatio, aut
electio, sed solum confirmatio, & alia &c.

Index Argumentorum

Ferrariensis. Canonicatus.

Veneris 26. Aprilis 1624. *Remboldo.*

Argumentum DXXXI.

Adducuntur plura circa regulam referuatoriam octo mensium, quoad exceptionem beneficiorum, quæ spectat ad collationem S.R.E. Cardinalium, ut scilicet non intret, quando beneficia sunt simultaneæ, vel electiua. Indultum conferendi beneficia concessum Ordinario, qualiter sit intelligendum. Capitulum, & Episcopus faciunt vnum corpus solum, & inter eos reperitur tanta communio, tam in iure conferendi, quam in alijs, quæ spectant communiter ad vtrumque, ut etiam si fiat mentio de solo Episcopo, tamen numquam cesset exclusio ius Capituli, & quid ex hoc inferendum veniat. A mente Papæ verisimiliter semper præsumitur alienum per privilegium alicui ab eo concessum, voluisse tollere ius iam tertio acquisitum, unde licet privilegia in præiudicium concedentis late veniant interpretanda, in præiudicium vero tertij strictissime.

Ferrariensis. Canonicatus.

Merc. 11. Decemb. 1624. *Vbaldo.*

Argumentum DLXXXVIII.

Regula octava Cancellariæ referuatoria mensium, licet exipiat tantum collatores Cardinales, & mentionem vllam, non faciat de Capitulo, tamen illud quoque comprehendit propter regulam l. si communem fundum, ff. quemadmodum servit. amitt. & quamvis ea regula procedat tantum in indiuiduis, qualis est servitus, unde non procedit in diuiduis, qualis est electio, & confirmatio, tamen aduerri debet, ratione connexionis id sibi locum usurpare, cum connexa illa, propriè dicantur quorum vnum tendit ad confirmationem, alterius, sicuti est confirmatio, & electio, & connexionis intuitu, quis consequitur id, quod ex propria persona consequi non posset.

Ferrariensis. Canonicatus.

Lunæ 30. Martij 1626. *Coccino.*

Argumentum DCLIV.

Plura deducuntur circa provisionem beneficii vacantis per obitum familiarium S.R.E. Cardinalium, in concursu Cardinalis, Ordinarij collatoris ad quem scilicet spectet talis provisio, qua occasione latissime ventilantur plura dubia, circa interpretationem regularum Cancellariæ hodie 4. & 33. circa hanc materiam.

Leodien. Canonicatus S. Dionysij.

Ven. 17. Maij 1624. *Coccino.*

Argumentum DXXXIX.

Gratia in forma dignum licet non dicatur conditionalis, sed pura, & executoris provisio fiat tantum, eo quia illa fuit dilata, & suspensa, tamen donec debita executioni non demandetur, non suffragatur. Resignatio beneficii ad fauorem alicuius admissa, cum clausula in forma dignum, tunc si ante illius purificationem moriatur resignatarius, beneficium non dicatur vacare, cum adhuc non dicatur abdicatum ius à resignante, Canonicatus respectu requiritur maior scientia, quam in prima tonsura. In beneficii resignatione se fundans, tenetur docere de eius publicatione.

Oriolen. Canonicatus.

Veneris 11. Ianuarij 1619. *Remboldo.*

Argumentum DCCIII.

Canonicatum, & dignitatem habens ex dispensatione in eadem Ecclesia, sufficit, ut resideat in digniori & eidem competent duo vota.

Syracusana Canonicatus.

Lunæ 12. Februar. 1624. *Pirouano.*

Argumentum DXV.

Episcopus successor an possit reuocare decreta antecessoris concernentia statum Ecclesiæ, vide reliqua in sumario.

Terulen. Canonicatus.

Lunæ 2. Martij 1637. *Carrillo.*

Argumentum DCCXLIII.

Ordinarijs, & Capitulis in Regnis Hispaniarum Greg. XV. indultis, ut præiudicio concursu prouiderent de Canonicatibus, præbendis Penitentiarijs, & ideo si quis eas tanquam referuatas impetret, non subsistatur talis impetratio.

Romana Canonicatus.

Mercur. 27. Ianuarij 1627. *Merlino.*

Argumentum DCCXXVIII.

Dominium, quando principaliter, sed incidenter sit deductum in iudicio veluti ad effectum solutionis canonum, tunc ex quibus satis dicatur iustificatum. Clausula, talis beneplacito Domini, posita in contractu emphyteutico, qualiter intelligatur. Rota in Curia qualiter admittat probationem recognitionis scripturarum. Clausula sine præiudicio, intelligitur de præiudicio in dispositione non expresso.

Bergomen. Capellania.

Lunæ 9. Decembris 1624. *Manzanedo.*

Argumentum DLXXXII.

Vacatio beneficii, quod contingeri in mense referuato, ex quo probari possit. Sicuti etiam qualiter doceatur beneficiatum obijisse in quasi possessione beneficii, ac quoque origo, seu patria alicuius, quando remaneat probata. Valor beneficii narratus per non excessum factus est, si probeur per testes dependentes de publica voce, & fama.

Romana Casalis.

Lunæ 29. Ianuarij 1624. *Pirouano.*

Argumentum DX.

Contractus emphyteoticus, & censualis specie inter se differunt, ideoque dum constat per verba dispositiue prolata partes voluisse constituere contractum censualem, non est tractandum de natura contractus emphyteutici, & in dubio verba potius sunt referenda ad naturam census, quam emphyteutis. Pacta contra substantiam contractus, an sic alterent illorum naturam, ut in diuersum contractum transiuerent, responsio est negatiua, quando id procedat.

Romana Casalis.

Mercurij 26. Februarij 1625. *Manzanedo.*

Argumentum DXCV.

Contra tertium possessorem agi nequit via executiua, quodque procedit etiam stante obligatione Camerali principalis debitoris, quæ conclusio fortius intrat stante inhibitione iuxta cautelam Bald. in l. ob maritorum nu 4. C. ne vxor. pro marito. In fraudem paratæ executionis, quando aliqua assignatio dicatur facta; item probata dicta fraude qualiter sit agendum.

Romana Casalis.

Veneris 20. Iunij 1625. *Manzanedo.*

Argumentum DCXII.

Dotis assignatio facta vxori ob vergentiam mariti ad inopiam, si ea fuerit facta à Iudice, tunc videtur quidam sequestratio ad fauorem vxoris saltem respectu fructuum, & quid inde sequatur. Secus tamen est, quando ea assignatio facta fuit marito in vxorem, tanquam Domino rei dotalis; nam tunc vxor omnes fructus dotis facit suos, & casu quo dicta assignatio nullatenus possit dici facta in fraudem creditorum mariti, & si isti agant contra vxorem vtique non possunt intendere viam executiuam, sed agere via ordinaria, tanquam contra tertium.

Sabinen. Castri Mompei.

Mercurij 15. Ianuarij 1625. *Vbaldo.*

Argumentum DXC.

Bona data in dotem æstimata, transeunt in dominium mariti, & tantum ad restitutionem pretij cogi potest. Possessio non suffragatur quando principaliter agitur de dominio, quæ conclusio multo magis procedit, si d. possessio sit potius iure familiaritatis (puta inter fratres) quam alterius habilis tituli, cum ea permittatur ad conseruandam inter eos beneuolentiam.

Romana, seu Nepefina census.

Veneris 6. Martij 1626. *Remboldo.*

Argumentum DCXLI.

Distinguntur nonnulli casus, in quibus discutitur, quando census impositio dicatur simulata & in fraudem usurarum, & quando non. Census impositio valida est, si pecunia realiter fuit numerata imponenti, licet postea fuerit restituta emptori census. Si ex hoc aliquod commodum imponens senserit.

Foroliuinen. Cessionis census.

Vener. 22. Maij 1626. *Manzanedo.*

Argumentum DCLXVI.

Sententia transit in iudicatum licet fuerit appellatum ab ea, si intra

Index Argumentorum.

si intra legitima tempora, non fuerit prosecuta appellatio, & confitio de validitate, & iustitia sententiae est executioni mittenda. Instrumenta non dicuntur de actis, & sic non sunt transportanda, quando simpliciter fuerunt dimissa penes Notarium absque citatione ad dicendum contra. Censum cedens alicui cum promissione eum esse exigibilem, si appareat contrarium, cessionarius qualiter seruandus veniat indemnis.

Senen. Coadiutoria.

Ven. 15. Mart. 1624. Vbaldo.

Argumentum DXX.

Subrogato gratiose non potest denegari immissio probatis illis trib. requisitis, nepe clericatu, obitu beneficiati in possessione, & reservatione. Clericatus satis dicitur probatus ex litteris patentibus Ordinarij. Obitus beneficiati in possessione, clare dicitur iustificatus, quando aduersarius agnouit illius possessionem. Reservatio quoque concludenter apparet iustificata, quando beneficiatus mortuus est in mense Papae reservato. Et quid sit dicendum, casu quo Ordinarius habebat indultum Apostolicum conferendi beneficia reservata. Indultum habens conferendi beneficia reservata per cessum, vel decessum non releuat, quoad beneficia vacatura, itaque collatio nec validatur ex obitu superuenienti beneficiati.

Calaguritana Contributionis.

Lunæ 1. Iulij 1624. Pirouano.

Argumentum DLXVII.

Clerus, dum se opposuit, causamque in Rota introduxit contra Episcopum, eo quia nonnulla statuta contra eum promulgauerat, si ad effectum sustinend., & defendendi libere Clerus intendat se congregare, an Episcopus valde se opponat inhibendo talem adunantiam, in obsequio poenas ijs, qui se congregare audebunt, & resolutio est negativa. & ratio est, quia eo casu talis Vniuersitas est necessaria. Dubitatur etiam an in his terminis possit imponi collecta omnibus de Clero, & quid si aliqui litigare non intendunt, & quid si isti non contribuerunt, & obtenta fuit cause victoria.

Ferrariensis Decimarum.

Veneris 31. Ianuar. 1620. Vbaldo.

Argumentum DCCX.

Agitur in praesenti decisione quid veniat in iudicio euictionis, scilicet ut quis non tantum teneatur ad pretium solutum, sed etiam ad augmentum usque ad tempus emptionis, quae conclusio multo magis habet locum, quando fuerunt promissa damna, & interesse.

Ferrariensis Decimarum.

Veneris 28. Maij 1621. Vbaldo.

Argumentum DCCXVIII.

Deducuntur in hac decisione nonnulla circa probationem liquidationis fructuum, quae cum sit materia difficilis probationis, ideoque in eorum iustificatione admittuntur probationes etiam leuiiores, & diluuntur nonnullae obiectiones circa validitatem examinis testium, & praesertim circa praestationem iuramenti.

Romana Deuolutionis.

Veneris 19. Iannarij 1624. Remboldo.

Argumentum DIX.

Emphyteusis deuolutio ob non solutum canonem, ut intret, debet probari transactum esse tempus ad hoc à iure praefixum. A solutione canonis quis est excusandus, ne incidat in caducitatem ex causa absentiae. Emphyteuta non cadit ab emphyteusi ob alienationem rei facta à creditoribus per viam subhastationis & deliberationis, infcio Domino. Obligatio generalis, non comprehendit prohibita alienari. Melioramenta promissa, & ceterae conuentiones censentur per emphyteutam adimpletae, stante cursu longissimi temporis, & praesertim si Dominus directus semper canones receperit, cum etiam per talem receptionem censetur remissa omnis caducitas.

Romana deuolutionis Domus.

Mercur. 28. Maij 1625. Pirouano.

Argumentum DCXI.

Licet verum sit, quando agitur ad rei vindicationem quod dominium per plenas, & veras, & non fictas probationes sit concludenter docendum, non tamen in hac opinione mordice, & obstinato animo est ita insistendum, itaut Dominis directis. Par. IV. Recent. Tom. III.

Etis imponatur (vt sic dicam) laqueus tam rigidae probationis, & hoc maxime si simus in antiquis, cum certo certius sit ficti dominium circa plures actus se extendit, ita ex eisdem potest inferri ad illius probationem.

Romana deuolutionis Domus.

Ven. 14. Nouemb. 1625. Pirouano.

Argumentum DCXXII.

Bonorum identitas qualiter probetur. In confinium materia, quid potissimum attendatur. Scriptura referens, licet non probet, nisi producat relata, tamen hoc cessat, quando constat de tenore illius.

Romana deuolutionis Domus.

Mercur. 11. Martij 1620. Coccino.

Argumentum DCCXI.

Bona, vt valide alienentur, illa duo copulatiue requiruntur, causa scilicet, & solemnitas, nec vnum sine alio sufficit, & quando vtrumque dicatur deficere, & aliqua circa beneplacitum Apostolicum requisitum in d. alienatione bonorum Ecclesiae, quando scilicet praesumatur interuenisse, & quando non.

Romana deuolutionis Domus.

Ven. 25. Iunij 1621. Manzanedo.

Argumentum DCCXIX.

Emphyteusis Ecclesiastica aperitur, dum emphyteuta cessat in solutione canonis per biennium, hoc tamen est verum, si dictum tempus fuerit lapsum, alias non. Et quid si fuerit conuentum, vt solutio fieret de semestre in semestre, & additum fuit iuramentum de obseruando omnia contenta in instrumento, si modo emphyteuta deficiat in solutione alicuius semestris, an incidat in caducitatem. Absens, si non soluat venit excusandus.

Algaren. Dismembrationis.

Lunæ 8. Iunij 1617. Card. Sacrato.

Argumentum DCXCIII.

Locationem allegans, non sufficit, vt id asserat, sed requiritur transportatio actorum, ad hoc vt merita causa perpendantur. Praesumptio pro integra transportatione actorum, quando intret, itaut contrarium dicenti incumbat onus probandi, & quando cesset, & sic asserenti acta esse integra, talem integritatem probare teneatur, licet iuris praesumptio sit in contrarium.

Romana Diuisionis officij.

Veneris 12. Ianuarij 1624.

Argumentum DVII.

In quasi possessione exigendi, quis est manutenendus, quae quasi possessio probatur etiam ex vnica solutione, & solutio quando versatur in dubio quo titulo, & causa praesumatur facta. Conductio, quando dicatur tacite reservata, & an sit ex illis contractibus, qui scripturam requirunt, & quando renouatur, censetur facta iuxta terminos praecedentis locationis.

Neapolitana Domus.

Veneris 14. Martij 1625. Pirouano.

Argumentum DCI.

Sententia non dicitur nulla ex defectu transportationis actorum, quando illa reperiantur penes Notarium, actuarium appellationis, & quid si facta non fuerit citatio pro repetitione actorum, an id causet nullitatem sententiae, & quid dicti citationi equipolleat. Citatio ad sententiam si omissa sit, quo ad aliquos, quando sententia reddatur nulla, etiam quo ad citatos, & quando secus. Filius natus ex persona religiosa est insuccessibilis ex quavis dispositione paterna.

Romana Domus.

Lunæ 9. Decembris 1624. Remboldo.

Argumentum DLXXXIV.

Iuramentum calumniae sufficit, vt semel praestetur. Subhastatio, & deliberatio bonorum, quando dicatur valida, et quid si facta sit post terminum, et aliqua circa accollationem census &c.

Romana Domus.

Lunæ 14. Aprilis 1625. Coccino.

Argumentum DCII.

Melioramenta, cum regulariter loquendo spectent ad meliorantem, ideoque veniunt quoque in generali hypotheca bonorum, itaque creditores hypothecarij agere possunt ad illorum consecutionem. Melioramenta non potest praetendere locator

Index Argumentorum

locator, etiam stante pacto, vt conductor ea detrahere nequeat, quando ille impugnauit, ac nullam declarare fecit locationem;

Romana domus.

Lunæ 17. Iunii 1619. *Manzanedo.*

Argumentum DCCVIII.

Sententia dicitur nulla, dum lata est per contradictas, & non præcessit aliqua citatio personalis. Sententia iniusta satis apparet, si fuerit declarata caducitas emphyteusis ob non solutionem canonis, & tempus ad hoc à iure præfixum, non dum transactum est.

Romana Domus de Nochiellinis.

Lunæ 15. Maij 1626. *Manzanedo.*

Argumentum DCLXIII.

Fructus debentur à die intentati iudicii manutationis. In iudicio eodem non repugnat vt bis idem petatur, & vnâ petitio non generat præiudicium petitioni iam factæ. Inuestitura, quando est finita, cessant pacta.

Romana Domus de Nochiellis.

Lunæ 4. Martij 1630. *Ghislerio.*

Argumentum DCCXXXVII.

In emphyteusi Ecclesiastica, licet non succedant feminae, & in prædicta concessione masculinum non concipiat femininum, tamen non procedit prædicta conclusio, quando ea à principio fuit concessa feminae pro se, filiis, & nepotibus, quia tunc veniunt etiam feminae, & quare, & vide hic alias distinctiones.

Romana Domus ad Turrim Sanguineam.

Lunæ 10. Iunii 1624. *Manzanedo.*

Argumentum DLIV.

Transactio, quando fuit inita inter partes, cum pacto declaratio, quod in casu inobseruantie licitum sit eis redire ad prima iura, tunc quando probata inobseruantia alicuius capituli transactio, ea in totum rescindatur. Transactionis contractus, quando dicatur indiuiduus, & quæ sint signa indiuiduitatis contractus. Dictio, respectiue, quando non diuiduat dispositionem.

Romana Domus ad Turrim Sanguineam.

Lunæ 23. Aprilis 1617. *Card. Sacrato.*

Argumentum DCXC.

Dotem, quando quis restituit, non præsumitur suum iactare velle, iterum eam soluere velle. In remedio adipiscendæ, quando admittuntur ea, quæ respiciunt petitorium. Iudicia de sui natura retrotrahuntur ad diem petitionis, etiam quoad fructus rei petita. Fideicommissum constitutus testator super omnibus suis bonis, si aliquid non habuit pro suo, non præsumitur illud in fideicommissio comprehendisse.

Romana Domorum de Zaccionibus.

Lunæ 16. Martij 1620. *Dunozetto.*

Argumentum DCCXII.

Immissio iudicis, quando est nulla, & attentata non est habenda in consideratione, cum non pariat iuris effectum. Sententia lata etiam in mero possessorio si sit in bonis Ecclesiæ non intrat Aegidiana, & ideo Index tenetur deferre appellationi, alias procedendo ea reiecta, nulliter, & attentate procedit.

Romana Donationis de Mazzatoftis.

Lunæ 22. Iunii 1626. *Coccino.*

Argumentum DCLXXV.

Donans omnia bona sua presentia, & futura alicui, & insuper pro dictæ donationis validitate obligans bona presentia, & futura, ac promittens non contrauenire d. instrumento donationis, & pariter in hoc casu obligans bona presentia, & futura, si incidat, vt ille alia bona acquirat, et pure cum traditione possessionis aliam donationem de bonis presentibus, et futuris faciat alteri, quibus stantibus dubitatur, an bona medio tempore quæsitæ veniant sub hypoteca primæ donationis ad effectum scilicet prelationis, et responsio est affirmatiua, et quare id habes ventilatum in decisione.

Romana Dotis.

Mercurij 7. Februarii 1624. *Merlino.*

Argumentum DXIV.

Actioe personali agens debet tantum contra personam obligatam iura sua experiri, alias perperam egerit, quando vero

agitur actioe reali, cum agat contra ipsam rem, potest conuenire etiam personam non obligatam, in sequendo rem apud quem reperitur. Pater si obligauerit censum filia dotis nec illud non habuerit suam perfectionem, census semper erit suppositus tali oneri.

Romana Dotis de Mutis.

Mercur. 29. Maij 1624. *Coccino.*

Argumentum DXLIII.

Dotis promissio, quando præcedit, & subsequitur eius confessio, ille probat etiam in præiudicium creditorum, & quamuis ista conclusio non procedat, quando concurrunt presumptiones in contrarium tamen non omnes sufficiunt, cum tunc debeant esse concludentes, & reiiciuntur nonnullæ ex eis tanquam insufficientes.

Cesenaten. Emphyteusis.

Vener. 14. Decembr. 1635. *Merlino.*

Argumentum DCCXLI.

Acquirens bona emphyteutica titulo oneroso, an possit præiudicare vocatis in inuestitura, miro, & magistrali modo declaratur. Item, quando bona emphyteutica veniant in generali hæredis institutione. Filij in conditione positi, ex quibus coniecturis censeantur vocati.

Ianuen. præfensa exarcerationis.

Vener. 19. Decemb. 1636. *Coccino.*

Argumentum DCCXLII.

Maritus licet regulariter habeat privilegium in restitutione dotis, vt non possit condemnari, nisi in quantum facere possit, & sic non possit carcerari, sed hoc quando non procedat, & alia notabilia in hac materia.

Romana Fabrica.

Lunæ 9. Decembr. 1619. *Rembollo.*

Argumentum DCCIX.

Ad fabricam aliquam construendam, si quis tantum constitutus à volenti fabricare, cum pacto, vt eam curaret, fieri cum pecunijs ipsius volentis fabricare, dubitatur modo, si ille constitutus asserat in fabrica expendisse de propria crumena, an satis dicatur id iustificasse per meras presumptiones, & deciditur hic id esse plene, & concludenter probandum, maximeq. si expensa fuerit magni valoris.

Taruifina Feudi.

Lunæ 12. Februarii 1624. *Rembollo.*

Argumentum DXVI.

In Feudi successione filius intrat in locum parentis, eiusque personam, & gradum repræsentat. Feudum quando est co-censum pro se, suisque hæredibus, & successoribus, cuius natura dicatur. In feudi hæreditarij successione locus est representationi, cum gradus non corrumpatur, sed repræsententur.

Taruifina Feudi.

Vener. 24. Maij 1624. *Rembollo.*

Argumentum DXLI.

Inuestitura facta duobus pro masculis, & feminis, quando hoc casu femina vnus lineæ excludant masculos alterius lineæ & quando secus.

Taruifina Feudi.

Lunæ 9. Decembr. 1624. *Rembollo.*

Argumentum DLXXXV.

Attentatis non solum expresse renuncietur, sed etiam tacite, & alia circa hanc materiam.

Taruifina Feudi.

Veneris 18. Aprilis 1625. *Rembollo.*

Argumentum DCIII.

Tractatur materia c. 1. de duob. frat. à cap. inuest. scilicet, quando illius dispositio intret, & quando cesset. Inuestituræ tenor, & pacta in ea apposta, magis attendi debent, quam Leges feudales, & alia plura de quibus in sumarijs.

Taruifina Feudi.

Lunæ 10. Iunij 1619. *S.D.N. Innocentio X.*

Argumentum DCCVII.

Arbitrium pro non reuocatione attentatorum non intrat, quando ea sunt clara. Sententia lata in possessorio, si habeat complicationem cum petitorio, datur ab ea appellatio, ideoque gesta pendente tempore dato ad appellandum, vel post dictum

Index Argumentorum.

dictum tempus, quando legitimè fuit appellatum, dicuntur attentata. Statuta non capiunt bona existentia extra territorium statuentium.

Bononien. Fideicommissi de Luparis.

Lunæ 11. Martij 1624. *Vbaldo.*

Argumentum DXVIII.

De fideicommissis absoluto, & perpetuo satis dicitur constare, dum testator ordinavit, ut omnia bona sua deuenirent, & permanerent in domo, familia, & agnatione sua, non enim bona possunt conservari, & permanere in familia, absque tali fideicommissis, quodque maximè procedit, quando etiã adiunctum est onus perpetuo adimplendum per hæredes, & viterius id ampliatur, quando verba conservandi bona non fuerunt directam in persona hæredum, sed in ipsa bona, quo casu dicitur inductum reale, & perpetuum fideicommissum & afficit omnes hæredes, itaut vnum teneatur alteri bona restituere.

Fanen. Fideicommissi.

Lunæ 4. Decembr. 1624. *Remboldo.*

Argumentum DLXXIX.

Substituto in secundo gradu aperitur via ad fideicommissum, si prima substitutio efficiatur caduca. Substitutio quando dicatur compendiosa, & quid in se contineat.

Ferrarien. Fideicommissi.

Lunæ 10. Iunii 1624. *Remboldo.*

Argumentum DLI.

Plura notanda circa instrumentorum legalitatem, quando scilicet plene probent, & quæ sint eius requisita, ut redargui possint de falsitate, quid requiratur. Instrumentum si non reperiatur inter alias notas Notarij, an ex hoc reddatur suspectum de falsitate. Archiuij fomento non eger instrumentum publicum.

Firmana Fideicommissi.

Ven. 20. Nouemb. 1620. *Vbaldo.*

Argumentum DCCXVI.

Donatio facta alicui de bonis existentibus in aliqua Civitate, comprehenduntur etiam ea, quæ adsunt in locis Territorij eiusdem Civitatis, & maximè concurrentibus adminiculis, & verisimilitudine, alijsque coniecturis, de quibus in præfenti decisione.

Fulginat. Fideicommissi.

Veneris 23. Ianuarij 1626. *Coccino.*

Argumentum DCXXXII.

Substitutio facta in casu quo hæres decesserit sine filijs, evanescit eis relicta, in quibus terminis intrat celebre consil. 21. Oldrad. quod procedit etiam si adsit perpetuitas substitutionis, & simul quoque prohibitio alienationis, quia quando non constat de contraria mente testatoris, constituendi absolutum fideicommissum, tunc quicquid disposuerit, intelligitur quatenus venerit casus substitutionis, idest si hæres, vel eius substituti decedant sine liberis.

Perusina Fideicommissi de Gratianis.

Lunæ 5. Maij 1625. *Remboldo.*

Argumentum DCVI.

In Bonis alicuius ad effectum probandi an aliquid cõtrouersum adferat ex pluribus simul iunctis, scilicet adminiculis, & coniecturis doceri potest, & quæ sint nonnullæ ex eis hic adducuntur. Dominium rei emptæ acquiritur ei, cuius nomine ea fuit emptæ, & quid si non constet de mandato procuratoris ad effectum d. emptionis, vel res sit dubia. Mandatum facilius probatur in persona coniuncta.

Romana Fideicommissi de Longhis.

Lunæ 27. Maij 1637. *Card. Verospio.*

Argumentum DCCXXXVII.

Resoluitur in præfenti decisione, quando hæres possit cogi ad faciendum inuestimentum, iuxta testatoris præceptum, & quando debeat esse non tantum temporale, sed perpetuum, veluti si causa propter quam illud fuit ordinatum, sit perpetua.

Romana Fideicommissi de Milejsis.

Veneris 29. Maij 1626. *Remboldo.*

Argumentum DCLXVII.

Filiorum appellatione veniunt etiam feminæ in fideicommissis, quando non est habita ratio à testatore cõservandi agnationem, & quando ea non dicatur habita etiam si adsit prohibitio alienandi bona stabilia hereditatis. Testator ex quibus præsumatur noluisse inducere perpetuum & absolutum fideicommissum.

Senogallien. præfensi Fideicommissi.

Lunæ 11. Maij 1626. *Remboldo.*

Argumentum DCLXI.

Adducuntur non nullæ coniecturæ ex quibus coniecturari potest, quod testator voluerit vocare filios positos in conditione. Filiorum appellatione quando veniant nepotes &c.

Urbenetana Fideicommissi.

Lunæ 27. Maij 1619. *Coccino.*

Argumentum DCCVI.

Copiæ instrumenti producti in actis fides adhibenda est, & quidnam ad hoc sit necessarium. Registrum dicitur, quasi res gestas continens, & quando est cum debitis solemnitatibus confectum, sine dubio probat, & d. registra regulariter sunt de consensu vtriusque partis &c.

Papien. Fructuum.

Veneris 26. Aprilis 1624. *Remboldo.*

Argumentum DXXIX.

Fructus inexacti beneficiorum, quamvis à solo separati, non tamen in horreum reconditi, an spectent ad successorem in beneficio, vel ad hæredes antecessoris, et responsio est ad fauorem successorum, quæ conclusio tamen non procedit, quando adest consuetudo in contrarium, quæ tamen ut habeat locum debet cum suis debitis requisitis probari, et inter alia, ut in specie de ea doceatur, et sic eam vigere in loco controuerso, et an talis consuetudo adsit in statu Mediolanensi. Fructus inexacti beneficiorum vigore Bullæ Iulij III. debentur successoribus in beneficio non autem hæredibus beneficiati, quæ tamen Bulla ab eodem Pontifice declarata, ac limitata fuit, ut habes hic in decisione.

Papien. Fructuum.

Lunæ 21. Februar. 1622. *Remboldo.*

Argumentum DCCXXII.

Fructus beneficii inexacti spectant ad successorem in beneficio, et non ad hæredem defuncti. Spolierum nomine, quid veniat distinguitur adhibita distinctione. Et plura habes, circa Constitutionem Iulij III. circa spolia, et fructus inexactos editam de anno 1550.

Papien. Fructuum.

Lunæ 15. Maij 1623. *Remboldo.*

Argumentum DCCXXIII.

Sumpto Brevis quibus concurrentibus plena fides adhibenda veniat, tamquam ipsi originali, et quid si in illius transumptione aliqua solemnitas defecerit. Scripturæ informi an et quando iudex possit præstare fidem.

Placentina Fructuum.

Veneris 15. Aprilis 1616. *Card. Sacrato.*

Argumentum DCLXXXIV.

Gratia concessa cum clausula, ex nunc etc. est pura, et statim sortitur suum effectum, et acquiritur ius quæsitum, et non potest auferri, nisi derogetur regal. de iure quæsito nõ toll. In subrogatum generaliter non transeunt privilegia personalia etc.

Romana Fructuum Dotis.

Lunæ 12. Maij 1625. *Coccino.*

Argumentum DCVII.

Dos, cum fuit promissa, et interim dum ea non exburfatur, fuerit conuentum, ut interesset solueretur, illud ritè exigipotest absque labe prauitatis usurariæ, et hoc propter oneramentum matrimonij, quodque procedit etiam si dos non in pigore, sed pariter si in pecunia consistat. Id tamen intelligi constante matrimonio, nam eo dissoluto per mortem uxoris, interesset, seu fructus dotis non debentur, etiam si adsit pactum, expressum, vel si quoque adsint filij ex dicto matrimonio.

Romana Fructuum dotis.

Veneris 28. Nouembr. 1625. *Coccino.*

Argumentum DCXXVII.

Bona omnia alicuius, si propter eiu delictum in fiscum transeant, tunc cum dictis bonis in fiscum quoque transeunt omnia iura, et actiones tam actiue, quam passiue, itaque ille

Index Argumentorum

ille remanet liberatus ab omni obligatione, quæ opinio procedit etiam si obligatus deuenit ad pinguiorem fortunam, & quid si à Principe plenarie fuerit restitutus in integrum. Bona, ut dicantur confiscata, quid requiratur.

Romana Fructuum dotis.

Mercur. 10. Iunij 1626. *Remboldo.*

Argumentum DCLXXI.

Statutum Urbis lib. 1. cap. 158. præsumens solutionem si creditor fuerit negligens per sexdecim annos ad creditum exigendum, habet etiam locum in fructibus dotis. De præscribendis annis præstationibus, quando agitur, tunc tot requiruntur præscriptiones, quot sunt præstationes.

Romana Fructuum dotis.

Veneris 30. Ianuarii 1626. *Coccino.*

Argumentum DCXXXV.

Bona alicuius, si propter eius delictum confiscanda erant, dato, quod Princeps gratiose illum reintegret ad famam, honores, & bona, dicuntur actiones in eum à fisco retrotranslatæ, & teneretur ad bona, prout antea obligatus erat, non obstante, licet aliquid sit solutum pro redemptione vexationum. Bona fideicommissaria non possunt confiscari, stante prohibitione testatoris, & an possit prohibere confiscationem legitimæ.

Sancti Seuerini Fructuum dotis.

Mercurij 20. Februarij 1630. *Pirouano.*

Argumentum DCCXXXVI.

Fructus dotis mulieri transeunti ad secunda vota, debentur ab hæredibus mariti, quod multo magis procedit, quando super restitutione motum est iudicium, & illi possunt peti etiam à secundo viro, & debentur ad rationem quinque pro centenario, ubi non adest particulare statutum super hac taxatione.

Firmana Hæreditatis.

Veneris 15. Martij 1624. *Pirouano.*

Argumentum DXXI.

Diluuntur nonnullæ exceptiones obiectæ contra validitatem sententiarum, & præsertim quando valida sit, licet lata super petitorio, quod iam per partes fuit suspensum. Citationis omnis defectus sanatur per comparitionem partis citatæ, vel si eius nomine compareat procurator. Post citationem minus legitimè executam, quando quis comparet, quid ex tali comparitione lex præsumat. In seruatione terminorum substantialium includitur etiam citatio ad dicendum contra commissionem, & an ex ea dicatur firmata iurisdictio antea sententiam. Mandatum speciale requiritur ad petendam restitutionem in integrum, & an sufficiat generale amplissimum.

Firmana Hæreditatis.

Veneris 31. Maii 1624. *Pirouano.*

Argumentum DXLIV.

De Testamenti perfectione, quando nullatenus veniat dubitandum, & quæ sint ad hoc indubitata signa. De validitate extractionis instrumenti cessat omnis pugna, quando ipsum originale fuit productum. Ad instrumentum originale semper in dubio est recurrendum, eique omnino standum quidquid asserat instrumenta exemplata ab eo. Instrumentum, quando est ex omnibus suis partibus perfectum, non indiget fomento Archiuij, nec requiritur, ut reperiatur inter alias scripturas authenticas Notarij, & aliqua circa prothocollo, & solum Notariorum.

Meliten. Hæreditatis.

Veneris 16. Decemb. 1616. *Card. Verospio.*

Argumentum DCLXXXIII.

In flumine publico non potest construi nouum molendinum, in præiudicium antiqui molendini cursui aquæ impediendo, & qualiter Dominus molendini veteris agere possit.

Nepefina Hæreditatis.

Veneris 27. Martij 1626. *Vbaldo.*

Argumentum DCLII.

Testamentum licet ut censeatur reuocatum necesse sit aliud testamentum cum hæredis institutione, tamen id non proce-

dit, quando tacite saltem colligitur reuocasse testamentum testator favore venientium ab intestato, tunc enim tacite censetur instituti, & eorum aditione reuocatio testamenti confirmatur.

Romana Hæreditatis de Arigonis.

Mercurij 13. Nouemb. 1624. *Manzanedo.*

Argumentum DLXX.

Adducuntur plura circa validitatem testamenti nuncupatiui. Testamentum ad hoc, ut reddatur nullum, & inualidum ratione dementiæ testatoris, quid sit necessario probandum, & quando testamentum reddatur nullum ratione dementiæ.

Romana Hæreditatis.

Veneris 26. Februarij 1626. *Pirouano.*

Argumentum DCXXXVII.

Hæres scriptus in primo testamento, si per subsequens fuerit reuocatus, perperam petit immisionem, & ex quibus procul dubio appareat habuisse notitiam subsequentis testamenti. Hæres dum habet notitiam diuersorum testamentorum ut acquirat hæreditatem, quid sufficiat ad doctrinam Angel. in consil. 203. inter consil. Anchor. Filius possidens, & administrans bona materna, iure familiaritatis præsumitur possidere, ideoq. nihil in eis acquirit.

Romana Hæreditatis de Cincijs.

Lunæ 23. Martij 1626. *Pirouano.*

Argumentum DCXLIX.

Fideicommissum absolutum, & successuum inter illos de familia censetur inductum, licet verba non illud concludant, quando constat de voluntate testatoris illud inducendi, & si aliud diceretur, eius mens defraudata remaneret. Fideicommissum reciprocum inter filios, & descendentes, quando citra controuersiam dicatur factum. Fideicommissario datur immissio etiam in bonis, quæ loco bonorum fideicommissio subiectorum alienatorum fuerunt expressè subrogata.

Romana Hæreditatis.

Lunæ 22. Iunij 1626. *Pirouano.*

Argumentum DCLXXIV.

Hæreditatis aditio facta contemplatione diuersorum testamentorum quando valeat ad interpretationem consil. 103. Arcet. in consilia Anchor. Causa præiudicialis facit filere causam principaliter intentam, & quando id procedat, aliaque de quibus in summarijs.

Viterbien. Hæreditatis.

Mercur. 1. Iulij 1626. *Remboldo.*

Argumentum DCLXXVI.

Succedenti ab intestato alicui, ad eum pertinent pecuniæ defuncti. Et aliqua adducuntur ad interpretationem Statuti Viterbien. sub rub. 46. &c.

Vrbeuetana Hæreditatis.

Veneris 22. Martij 1624. *Manzanedo.*

Argumentum DXXIII.

Fideicommissi renunciatio, ut valide dicatur facta, & maxime à muliere, & insuper minori, debet clare constare, ipsam habuisse plenam notitiam suæ vocationis, de qua tamen notitia non dicitur satis constare ex verbis puellæ, nempe, ipsam esse bene instructam de tenore testamenti, & tractatur hic an subsineatur renunciatio fideicommissi facta à puella ad quod erat exclusa propter existentiam masculorum, sed inclusa in defectu eorum, quando constat ipsam tantum habuisse notitiam suæ exclusionis, non autem inclusionis, vel luri quia de ea nullum verbum habetur in renunciatione. Renunciationum verba quantumuis ampla, & generalia, debent intelligi de iure competenti, de tempore renunciationis non autem de futuro.

Vrbeuetana Hæreditatis.

Veneris 3. Aprilis 1620. *Manzanedo.*

Argumentum DCCXIV.

Condemnatus si quis fuerit ad mortem, cum publicatione bonorum, dato, quod à Principe fuerit plenarie restitutus, omnia recuperat, & etiam ea bona, quæ amiserat ex præcepto testatoris mandantis, ut in casu delicti priuatus esset sua hæreditate, deferendo eam ad alios, quod

Index Argumentorum.

quod tanto magis procedit, quando dicta sententia fuit lata in contumaciam, cum tunc presumptum, & non verè dicatur probatum delictum.

Urbeuetana Hereditatis.

Veneris 18. Decembris 1620. *Manzanedo.*

Argumentum DCCXV.

Propter delictum si quis fuerit condemnatus ad mortem, cum publicatione bonorum, si à Principe amplissimè fuerit restitutus, omnia bona indistinctè recuperat: Principis, quando dicatur concessisse alicui amplissima auctoritatem restituendi condemnatos per sententiam ad mortem, una cum publicatione bonorum, itaut omnia recuperent.

Urbeuetana Hereditatis.

Mercur. 14. Iunij 1623. *Manzanedo.*

Argumentum DCCXXIV.

Renunciationes cum sint stricti iuris, & strictè veniant interpretandæ, ideoq. in eis non est admittenda extensio, si quis renunciauerit omni iuri sibi competenti, & competituro, censeatur renunciauissè iuri sibi competenti ex causa de presentia, non autem ex causa de futuro, cum illud presumatur sibi incognitum, & ad effectum renunciationis certa scientia est necessaria.

Calciaten. Iurisdictionis.

Veneris 10. Maij 1627. *Remboldo.*

Argumentum DXXXVII.

Tractatur in presenti decisione, vbi nam Episcopus ius reddere reneatur, & in specie ventilatur vbi debeat cognoscere causas Capitularium, & resoluitur tam ex dispositione iuris communis, quam Concil. Trident. posse cognoscere eas in eius domo, vel in solito eius Tribunali: Et quid quando Diocesis est valde ampla, & quid si sint duæ Dioceses, sed simul vnitæ.

Lauretana Iurisdictionis.

Veneris 23. Ianuarij 1617. *Card. Sacrato.*

Argumentum DCLXXXVI.

Declaratio an in erectione Ecclesie Lauretane in Cathedralem, sit comprehensa Sancta Capella, stante obseruantia pratenſa hinc inde.

Lauretana Iurisdictionis.

Lunæ 13. Nouemb. 1617. *Card. Sacrato.*

Argumentum DCXCVII.

Declaratur an constet de tali obseruantia, per quam dici possit, quod Bulla erectionis Cathedralis Lauretanæ non comprehendat Sanctam Capellam, & pro negativa resoluitur.

Nullius, seu Aprutina Iurisdictionis.

Lunæ 10. Iunij 1624. *Dunozetto.*

Argumentum DLII.

Episcopis debetur manutentio exercendi iurisdictionem spirituales in omnibus locis suæ Diocesis, & qualiter debeant probare, quod aliqua loca existant in sua Diocesi, & quo casu duriori onere probandi grauentur.

Queten. Iurisdictionis.

Lunæ 22. Martij 1627. *Vbaldo.*

Argumentum DCCXXXI.

Episcopus licet habeat intentionem fundatam super collatione beneficiorum suæ Diocesis, tamen quando sumus in summarijſſimo retinendæ, & resses deponunt de longæua possessione, tunc ea assentia iuris pro Episcopo non suffragatur, cum possessio longæua etiam contra ius sit manutenibilis. Immemorabilis, qualiter sufficiat probari in possessorio.

Queten. Iurisdictionis.

Lunæ 25. Iunij 1629. *Card. Vbaldo.*

Argumentum DCCXXXV.

Ad censurarum relaxationem, quibus concurrentibus, & seruatis sit deueniendum. De contumacia, quæ est voluntaria inobedientia, qua quis monitionibus Iudicis parere recusat, quando dicatur constare. Iudice attentatè procedente, omnia sunt reuocanda, & in pristinum reducenda.

Reatina Iuris redimendi.

Mercurij 27. Martij 1624. *Merlino.*

Argumentum DXXV.

Pactum, seu ius redimendi est transitorium ad hæredes. Hæreditatis additio cum non presumatur, ideo probanda venit.

Par. IV. Recent. Tom. III.

Legatarius certæ quantitatis habet hypothecata omnia bona testatoris pro consecutione sui legati, & qua via agere potest ad illud consequendum, & an directè via executiua agere possit contra derinentes bona testatoris. Mandatum de associando, quando detur.

Regien. Iurispatronatus.

Veneris 10. Maij 1624. *Pirouano.*

Argumentum DXXXIV.

De iurispatronatus existentia nullatenus dubitandū est, quando illud probatum apparet ex fundatione, & dotatione, quod erigitur, cum consensu, & auctoritate Ordinarij, & suum est sortitum effectum ex pluribus præsentationibus subsequitis, nam & iste sit præcipuus modus probandi iurispatronatus, & ex quibus etiam alijs probationibus illud possit doceri. Sumptus de sumptis nullafides in iudicio solet adhiberi, quod procedit etiam si illa scriptura ex qua illud fuit exemplatum, fuerit solemniter extracta, et habeatur pro originali, & quamuis sumptus de sumptis adhibeatur plena fides concurrentibus adminiculis, tamen id procedit concurrente etiam obseruantia, alias ista opinio non procedit. Transumptum ex originali ad hoc vt probet, quidnam requiratur etc.

Regien. Iurispatronatus.

Mercurij 5. Martij 1625. *Vbaldo.*

Argumentum DXCIX.

Ex nullitate vnus capituli sententiæ non inferitur ad nullitatem totius sententiæ, quando ipsa fuit lata per capita separatim. Defectus citationis ad dicendum contra commissionem, ex quo sanetur. Procuratoris mandatum, quando dicatur sufficiens, vt possit comparere in causis beneficialibus, & an ad hoc sufficiat generale. Presentatio facta lite pendente, quando teneat, & quando sit attentata, & aliqua habes circa regulas Cancell. de Trienniali, & Annuali.

Spoletana pratenſi Iurispatronatus Abbatia S. Petri

de Ferentillo.

Veneris 27. Iunij 1625. *Coccino.*

Argumentum DCXIV.

Papa, si amplissimè alicui laico donauerit fructus, decimas, & prouentus alicuius Ecclesie, eamq. sub illius iurispatronatus supposuerit, cuius tamen donationis, seu assignationis effectus dilata fuit post celsum, vel decessum Rectoris eam, Ecclesiam possidentis, dubitatur modo late an dicta gratia subſtineatur, & præsertim an sit conditionalis, vel pura, & vtum resignatio à d. Rectore ad fauorem alterius sit nulla, necne, et quid si dicta donatio non fuerit effectuatæ, an dicatur reuocata per superuenientes Regulas Cancellariæ reuocatorias vnorum. Et plura habes circa probationem identitatis personarum, ex quibus scilicet non excludatur.

Theatina Iurisdictionis.

Veneris 14. Martij 1625. *Vbaldo.*

Argumentum DCXII.

Episcopus dicitur habere pro se assententiam iuris, et claram, dispositionem Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. de reformat. x. ipse tantum possit cognoscere causas matrimoniales, et criminales suæ Diocesis, et propter dictam assententiam debita est ei manutentio, quamuis non probauerit quasi possessionem, et licet Congreg. Conc. Trident. declarauerit d. sess. 24. cap. 20. non tollere immemorabilem, vt inferior Prælatus illius vigore possit causas matrimoniales, et criminales cognoscere, tamen ea immemorabilis canonizanda venit per tres sententias conformes, et interim Episcopus in sua iurisdictione manutenendus venit.

Perusina Laudi.

Lunæ 16. Martij 1626. *Merlino.*

Argumentum DCXLVI.

Alienare qui non potest, consequenter cum neq. compromittere valeat, ideo minor qui sine debitis solemnitatibus perperam alienat, ita, et sine eisdem in vanum compromittit, unde minor, quando compromittit, debet seruari Constitutio Aegidiana lib. 5. cap. 12. de solemnitatibus adhibendis in contractibus minorum, quæ ad totum Statum Ecclesiasticum fuit extensa.

Index Argumentorum

Ariminen. Legatorum.

Lunæ 27. Ianuarij 1625. Manzanedo.

Argumentum DXCI.

Hæreditas ex quibus probari possit, ut opulenta fuerit, & an contra inuentarium bonorum hæreditariorum admittatur probatio in contrarium, & utrum ex inuentario probetur, veritas aris alieni in eo descripti contra creditores, & legatarios. Constitutio March. cap. 25. lib. 5. requirens in omnibus contractibus minorum insinuationem, non dicitur illi satisfactum per præstationem iuramenti, cum ea constitutio utrumque copulatiue requirat.

Ariminen. Legatorum.

Lunæ 9. Iunij 1625. Manzanedo.

Argumentum DCX.

Constitutiones March. quamvis verum sit extensas fuisse per totum Statum Ecclesiasticum, tamen id intelligendum venit, quatenus in locis non adsint particularia statuta in materia illa, super qua disponunt dd. Constitutiones, & aduerte, ut specifica prouisio debet adesse, alias locus est earum. Constitutio Papæ, non antiquatur per eius non usum, nisi data scientia ipsius Papæ, quodq. multo magis procedit stante in ea decretum irritans, & clausula sublata. Minor non potest renunciare subsidijs pro eo inductis.

Ariminen. Legatorum.

Lunæ 12. Ianuarij 1626. Manzanedo.

Argumentum DCXXXI.

Ad declaratoriam relaxationem, quando, & quibus de stylo feruatis, deperitur. De inobedientia, quando constat, tunc paritio necesse est, ut doceatur. Ex contumacia in non parendo litteris executorialibus Rotæ, quid inde sequatur.

Ariminen. Legatorum.

Mercurij 17. Martij 1627. Manzanedo.

Argumentum DCCXXXII.

Contumacia stante in non parendo mandatis Rotalibus procedendum est ad aggrauatoriam, quod maxime procedit stante nuntiâ proteruita ne ex proprio delicto gloriatur, & quibus seruatis detur d. aggrauatoria &c.

Ferrarien. Legati.

Mercurij 4. Februarij 1626. Manzanedo.

Argumentum DCXXXVI.

Vxori si per maritum fuerit relictus vsusfructus omnium bonorum, & quidem plenus, ac integer, adiecta tamen conditione cohabitandi cum hærede proprietario, dubitatur his statibus, an mortuo d. hærede proprietario, dicatur expirasse legatum vsusfructus, quasi defecerit conditio, cum qua fuit relictum legatum, & resolutio est negatiua, & quare vide latè in decisione.

Romana Legati Libraria.

Veneris 10. Maij 1624. Vbaldo.

Argumentum DXXXIII.

Testamenti publicatio, quando fit, quibus in casibus sit necesse, ut testes examinentur super tenore testamenti, alias testamentum dicatur corruere, & quando tale examen nullatenus requiratur. De scripturæ testamenti identitate quando constat, tunc non requiritur examen testium super illius tenore, cum sit fit, ut testes se referant ad eam, asserentes se fuisse præsentem, quando fuit facta talis scriptura, quæ tamen eis debet legi. Et quid quando sumus in testamento clauso, & quidnam, si aliqui testes testamentarij ante obitum testatoris decesserint. In examine testium testamentariorum, quis sufficiat, ut citetur. Citari quis non debet ad causam, cuius interesse est diuinatiues.

Romana Legati de Patritijs.

Veneris 21. Iunij 1624. Coccino.

Argumentum DLXIII.

Legatum est perpetuum, & non temporale, quando in eo nulla legitur conditio, nam, & in dubio perpetuum præsumitur, & testator censetur legare omne ius, quod habet in eo. Legata plura, quando vni relinquuntur, tunc conditio in aliquo ex eis adiecta an censetur in cæteris repetita. Et aliqua habes circa naturam quarundam dictionum repetitiuorum.

Interamnen. Legitimarum.

Veneris 17. Decemb. 1621. Coccino.

Argumentum DCCXX.

Filij legitima semis est quando eam petit, non ob mortem patris, sed quia eius bona fuerunt confiscata. Et plura habes in facto circa probationem identitatis, & estimationis bonorum.

Corduben. Liquidationis fructuum.

Veneris 6. Februarij 1626. Merlino.

Argumentum DCXXXVIII.

Iudex dum ex iustis causis, ac antequam fuit consensus in iurisdictionem, & iuramento mediane fuit allegatus suspectus ac etiam appellatum ab vltiori processu, tunc quidquid gesserit d. iudex nullitatis vitio subiacer. Mandatum speciale requiritur ad recusandum Iudicem suspectum. Processus compulsoialis est nullus, si non interuenerit citatio ad dicendum contra &c.

Toletana Matrimonij.

Mercur. 10. Decemb. 1625. Merlino.

Argumentum DCXXXIX.

Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parocho absque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parochi licentia contractum, ipso iure irritum est, adeo ut sola declaratoria opus sit. Parochiam nouam, ut quis acquirat, ad hunc effectum, non est opus expectare, ut ille maiori parte anni in prædicta Parochia inhabitauerit, sed statim ac incipit inhabitare animo habitandi efficitur Parochianus, itaque momentum temporis sufficit, iuncto animo, & responderetur nonnullis oppositionibus in hac materia.

Vlixbonen. Matrimonij.

Mercur. 27. Ianuarij 1624. Pirovano.

Argumentum DXXVI.

Remissoria petitio non solet reiici, maxime si sit in prophandis, quando articuli sunt releuantes. Vis, & metus tangit substantiam matrimonij, qui articulus est valde releuans dum dubitatur super validitate matrimonij, sicuti etiam ille, quod matrimonium non fuerit contractum coram proprio Parocho, aut alio sine eius tamen licentia. Remissoria licet non concedatur in iudicio restitutionis in integrum, id tamen intelligitur, quando non concurrunt requisiti.

Vlixbonen. Matrimonij.

Lunæ 1. Iulij 1625. Pirovano.

Argumentum DCXVII.

Pater, ut teneatur præstare alimenta præteritis nurui, dū penderis super validitate matrimonij cū eius filio, in iure nõ est cautum, nec reperitur, qui sustineat hanc partem. Paupertate, & præsumptione boni iuris stante debentur alimenta colliganti. Maritus quando teneatur alimentare vxorem indotatam.

Vlixbonen. Matrimonij.

Mercur. 19. Nouemb. 1625. Pirovano.

Argumentum DCXXV.

Restitutio aduersus sententiam numquam solet dari, quando non constat de læsione, cum in ea fundetur decretum Prætoris. Ad matrimonij validitatem, ut Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. disponit, sufficit illud fuisse contractum coram proprio Parocho, vel alio Presbytero de eiusdem Parochi licentia, & quando dicta licentia dicatur concessa, & verum ea veniat sub generali facultate administrandi Sacramenta.

Romana Medietatis annata.

Lunæ 1. Decembr. 1625. Manzanedo.

Argumentum DCXXVIII.

Statutum, si adhuc in aliqua Ecclesia, ut illi quibus sunt collata beneficia illius Ecclesiæ, teneantur applicare dimidiam primam annatam fructuum Sacristiæ, vel alicui alio loco, si accidat, quod in d. beneficijs aliquis sit intrusus, & soluat dimidiam partem, an postea verus, & legitimus possessor teneatur illam denuo soluere.

Romana Medietatis domus.

Mercur. 5. Martij 1625. Manzanedo.

Argumentum DXCVII.

Dominij probatio debet esse concludens, quando agitur rei vendicatione, itaque sat non erit instrumentum concessio-

Index Argumentorum.

nis, quod & tamen intellige regulariter, ideoq. fallit, quando cum ipso instrumento concurrunt plura adminicula illud corroborantia, & quæ sint ista adminicula nonnulla ex eis hic adducuntur.

Romana Medietatis domus.

Veneris 27. Iunii 1625. *Manzanedo.*

Argumentum DCXV.

Possessor tenetur ad restitutionem fructuum ab eo perceptorum vero Domino, cum illi ad eum spectent, nec d. possessor poterit saluari à tali restitutione sub clypeo bonæ fidei, quando constat per propriam confessionem scivisse rem ad alium spectare. Ignorantiæ excusatio non admittitur, quando quis indagare tenebatur. Instrumentum alicuius dispositionis apud se retinens, censetur scire negotium principale, & qualitates.

Romana Melioramentorum.

Lunæ 21. Aprilis 1625. *Vbaldo.*

Argumentum DCV.

Melioramentorum detractio perperam prætenditur à conductore, dum adest pactum expressum in locatione, ut ipse ea detrahere requeat, nec eorum occasione aliquid prætere, quod tamen intellige verum, dum probatum fuerit per locatorem, ipsum adimplevisse, contractum locationis ex parte sua, & sic quid ipse probare teneatur, ut gaudere possit supradicto pacto.

Bononien. Molendini.

Lunæ 23. Ianuar. 1617. *Card. Verospio sen.*

Argumentum DCLXXXV.

Ædificandi licentia in solo proprio domino nequaquam potest denegari, & maxime quando omnia necessaria ad ædificandum sunt præparata, & intendit ædificare, ut sibi profit, & non ut alteri noceat.

Bononien. Molendini.

Lunæ 1. Martij 1627. *Merlino.*

Argumentum DCCXXX.

In lite succumbens tenetur ad expensarum restitutionem, limitata quando quis statim liti cessit, agnoscendo bonam fidem. Aqua postquam ingressa est fundum alterius, ipse ad libitum potest uti ea. Interpretatio verisimilis, & non inverisimilis, est attendenda.

Romana Multiplici.

Lunæ 8. Iunii 1626. *Remboldo.*

Argumentum DCLXVIII.

Promissio ad damna, & interesse quævis non expressa, subintelligitur tamen in omnibus obligationibus, & ideo multo magis illa veniunt præstanda, quando talis promissio adest, in specie. Mandatum suscipiens, si illud non exequatur, tenetur ad damna, & interesse, & aliqua circa materiam non adimplementi &c.

Romana Officij Iannizeratus.

Lunæ 10. Iunii 1624. *Coccino.*

Argumentum DL.

Domini officij ille dicitur, de cuius crumena illud fuit emptum, subiq. dispositionem reservavit, & sic illud transit ad eius hæredes, pro nihilo habito, quod sit emptum in vita alterius, quia non propterea stante decreto ad favorem emptoris, ille poterit super eo aliquid prætere, nec post mortem ementis, licet forte contrarium esset dicendum, si non adesset dictum decretum, cum emptor sibi non reservavit illius dominium. Donatio ex sola sanguinis conjunctione non præsumitur nisi inter ascendentes, & descendentes. Donatio non præsumitur ex eo solum, quod alicuius nomen sit appositum in instrumento alicuius emptionis.

Heldesimen. Optionis.

Lunæ 4. Martij 1624. *Remboldo.*

Argumentum DXVII.

Causa dicitur deserta, & sententia transitum suum facit in rem iudicatam, quando fuit appellatum, & Index dedit apostolos reuerentiales, si intra decem dies commissio non fuerit signata, & transmissa ad Banchem Cursum, itaque nec auditur appellans, quod intra dictum tempus non potuerit reperire requisitorem commissionum, cum id non sit verisimile,

& quatenus id admitteretur, non esset excusandus, quia alia via, scilicet per recursum ad Superiorem, poterat sibi providere, & quando copiam superiorum habere non potuit, tunc ut excusetur, necessaria est super hoc protestatio.

Heldesimen. Optionis.

Veneris 15. Nouembr. 1624. *Remboldo.*

Argumentum DLXXI.

Restitutio in integrum, ut concedatur aduersus rem iudicatam, requiritur etiam, ut constet de iure perentis talem restitutionem. Optandi ius ad quem de iure spectet, & quid circa optiones, veniat seruandum. Canonicus, quando non dicatur abesse à Capitulo absque eius licentia, & quando tempus absentiae ei concessum currere incipiat.

Romana Palatij.

Mercur. 31. Ianuar. 1624. *Remboldo.*

Argumentum DXII.

Confirmanda venit sententia lata in Saluiano, dum apparet bene fuisse doctum de illis duobus extremis, ad hoc necessarijs, & quando dicantur illa iustificata. Prescriptio, ad nihil valet, dum legitimum tempus ad illam necessarium non probatur fuisse transactum. Emens aliquid, & non soluendo pretium non dicitur esse in bona fide, ad effectum præscribendi dictum pretium, cum prescriptio non possit currere cum mala fide.

Romana Palatij.

Veneris 29. Nouembr. 1624. *Remboldo.*

Argumentum DLXXVII.

Statutum Urbis de prescriptione inducens præsumptionem, crediti spatio 16. annorum, cum fundetur in negligentia, creditoris, differens exactionem, ideo cessat, quando in eo talis negligentia non potest considerari, veluti quia creditum non potest perire, eo quod quædam conditiones requiritæ ante solutionem non sunt adimpletæ.

Romana Palatij.

Lunæ 15. Decembris 1614. *Card. Sacrato.*

Argumentum DCLXXXI.

A contractu resilire, quando liceat contrahentibus. Scriptura, quando sit de substantia contractus, venditionis, & emptionis. Contractus, quando dicatur imperfectus.

Romana Palatij.

Veneris 23. Iunii 1617. *Card. Sacrato.*

Argumentum DCXCV.

Testis vnicus non probat, & multo magis si sit de auditu à principali, vel si deponat de credulitate. Intentio aliud est, & aliud effectus. Ex pretij qualitate arguitur, quid veniat in venditione.

Treueren. Parochialis.

Lunæ 16. Februar. 1626. *Merlino.*

Argumentum DCXL.

Beneficium Parochiale, dum est iurispatronatus personæ Ecclesiæ, tunc in eius provisione seruanda est forma præscripta à Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 18. scilicet ut provideatur per concursum, & quid sit faciendum quando institutio ad iurispatronatus spectet ad Episcopum, & quid si ad alium.

Tuden. Parochialis.

Veneris 22. Maij 1626. *Coccino.*

Argumentum DCLXV.

Beneficium imperans non solum de eo tenetur facere mentionem, sed etiam de iure quolibet etiam controuerso sibi competenti ad aliud. Et utrum sit facienda mentio eius beneficii quod est vacaturum, per allocationem illius ab eo petiti, & quævis sine controuersia transeat, ut talis mentio sit facienda, quando non datur vacatio ipso iure, & sit magnum dubium, quando ipso iure venit dicta vacatio, tamen opinio affirmatiua præualeat, excusaretur tamen quis, si eam non faceret propter contrarietatem opinionis.

Index Argumentorum

Salernitana Parochialis
Lunæ 23. Ianuar. 1617. *Dunozetto*.
Argumentum DCLXXXVII.

Gesta lite pendente sine dubio dicuntur attentata, quando quoque emanavit inhibito. Attentata cessant, quando constat de re iudicata, quæ tamen ad hunc effectum non sufficit allegare, nisi etiam transportentur acta, ut cognosci possit an sint iuxta sententiæ latæ, & hoc maxime, quando allegans rem iudicatam non possidet.

Anconitana Pecuniaria.
Vener. 26. Aprilis 1624. *Dunozetto*.
Argumentum DXXVII.

Protestatio illa, generalia contra, cum nullam exceptionem, ad speciem deducat, ideoque nihil operatur, quoad recognitionem iurium. Mandati relaxatio valida dicitur, dum est seruatus stylus Tribunalis, in quo illud fuit relaxatum. Index iuribus informibus potest adhibere fidem, dum pars id non opponit. Simulationis exceptio ut impediatur executionem obligationis Cameralis quidnam sit necessarium.

Ariminen. Pecuniaria.
Lunæ 16. Nouembr. 1626. *Dunozetto*.
Argumentum DCLXXXVII.

Patium inter partes initum, ut seruetur, id omnino dicendum est, & verba in eo prolata censentur potius stare demonstratione, quam taxatiue, & potius causa differendæ, quam tollendæ obligationis. Verba adiecta non substantiæ promissionis, sed executioni temporis, dilationem, non autem conditionem important.

Bononien. Pecuniaria seu Capitalis.
Lunæ 10. Nouemb. 1625. *Vbaldo*.
Argumentum DCXXI.

Contra fideiussorem absque alio processu potest exequi sententiâ lata contra principalem, si in iudicatum transierit. Sententia transit in rem iudicatam, dum ab ea intra decem dies à principali non fuerit appellatum, nec ab alio de eius mandato & quid si fuerit appellatum sine mandato, & à principali id postea fuit ratificatum, quando id iuuat, & quando secus. Contractus, quando non possit dici nouatus.

Castren. Pecuniaria.
Mercur. 11. Martij 1626. *Merlino*.
Argumentum DCXLIV.

Mandatum executiuum est, nulliter relaxatum, dum ad illius relaxationem suis deuentum nullo precedente decreto, explosa opinione eorum, qui sentiunt hunc defectum sanari per subscriptionem Iudicis. Procurator contrahendo nomine principalis, ipse ad nihil conueniri potest, & numquam præsumitur nomine proprio voluisse se obligare, & ad hoc verba etiam violenter sunt torquenda.

Castren. Pecuniaria.
Mercur. 21. Aprilis 1627. *Merlino*.
Argumentum DCCXXXIII.

Appellatio, quando dicatur deserta, ita ut aliquo velamine excusari nequeat, quin sententia transitum non fecerit in rem iudicatam. Diligentia, quando sufficiat ostendendo præsentatam, ad hoc ut sententia non transeat in rem iudicatam, & quando ea nihil operetur ad prædictum effectum.

Corduben. Pecuniaria.
Lunæ 18. Martij 1624. *Manzanedo*.
Argumentum DXXII.

Executio sententiæ impossibile est, vti vicio nullitatis saluetur, quando fuit excessum in tempore, & in quantitate, ita ut nec illa saluari potest ratione individuitatis, quoad tempus, & quantitatem debitam. Mandatum nulliter relaxatur contra bona hæredis, quando constat ipsum adiuisse hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij. Index satis dicitur nulliter procedere quando absque citatione partis processit, sicut etiam quando post inhibitionem ei factam cognoscere non cessauit, ac pariter quando executio fuit facta non obstante appellatione.

Corduben. Pecuniaria.
Lunæ 1. Iulij 1624. *Manzanedo*.
Argumentum DLXVI.

Sententiæ executio citra difficultatem dicitur excessiua, quando fuit facta pro maiori quantitate, & tempore, quam in ipsa sententia fuit expressum, & quid si virtualiter in ea id continebatur, ad hunc tamen effectum talis virtualis expressio non potest colligi, quando ipsa sententia restringit se ad certum tempus, & certam summam &c.

Corduben. Pecuniaria.
Lunæ 1. Iulij 1624. *Manzanedo*.
Argumentum DLXIX.

Appellationi amplius non est locus, quando adest res iudicata, & sic constat de tribus sententijs conformibus, & quatenus tunc appellaretur, tamen nihil iuuat ad cauendum attentata, & quando dicta attentata inrent.

Melphien. seu Nauellen. Pecuniaria.
Mercur. 5. Decembris 1618. *Vbaldo*.
Argumentum DCCII.

Sententia lata in sperum superseffloriæ habitæ à Signatura Iustitiæ est nulla. Citatio, ad sententiam, ut valeat debet esse præcisa ad ipsam. Litteræ executoriales, ut valide relaxentur debent iustificari ex actis. Carceratio ex quibus satis dicitur iniusta, ita ut obligatio extorta à carcerato ab eo, qui illum carcerare fecit dicatur nulla, & aduerse tunc etiam esse nullam obligationem eorum, qui se obligarunt pro executione carcerati.

Romana Pecuniaria de Querriis.
Mercur. 26. Iunij 1624. *Coccino*.
Argumentum DLXIV.

Filijs familias obligatio pro eximendo patre à carceribus valet & tenet, etiam si sit carceratus pro debitis, nec potest prætere dere quamuis sit minor, restitutionem in integrum, & quid si sit enormissime læsus, & amplius supradicta in casu, quo filius se obligauit ad effectum liberandi patrem ab imminente carceratione. Frater in subsidium, dum pater paupertate præmitur, tenetur dotare sororem, & quid in concursu cum matre.

Romana Pecuniaria de Querriis.
Lunæ 9. Decembr. 1624. *Coccino*.
Argumentum DLXXXII.

Filius pro liberando patre à carceribus, vel à captiuitate tenetur pro eo fideiubere, quod si renuat facere, potest pater eum exheredare, & ex eadem causa eidem denegare alimentum, quodque non solum procedit, quando pater est iam carceratus, vel captiuus, sed etiam quando imminet tale periculum, & an filius pro eo fideiubendo possit præterdere restitutionem in integrum, si sit enormissime læsus, & quid requiratur, ut taliter dicatur læsus.

Romana Pecuniaria.
Mercur. 26. Iunij 1624. *Vbaldo*.
Argumentum DLXV.

Procurator, seu quilibet alius administrator alienando ea, quæ sunt fructifera sine mandato Domini, tenetur ipse ad solutionem fructuum, perinde ac si ea non essent alienata. Administrator omnis condemnatur in eo, in quo Dominus damnificatus est ex mala, vel negligenti administratione. Mora licet sit necessaria pro consecutione interesse, tamen quando id non procedat.

Romana Pecuniaria.
Mercur. 20. Nouembr. 1624. *Vbaldo*.
Argumentum DLXXV.

In pœnam ex mora, si quis incidit, per receptionem fructuum vigore illius contractus, videtur à creditore ea remissa, quod intellige, quoad moram præcedentem, non autem, quoad sequentem. Et adducuntur aliqua circa pactum illud initum à creditore cum debitore de soluenda integra summa, quando fuit cessatum in solutione alicuius termini, scilicet casu quo tale pactum subsistat in tantum vigore iuramenti in eo positum, & quando teneat, etiam sine iuramento.

Index Argumentorum.

Sulmonen. Pecuniaria.

Lunæ 10. Iunii 1624. *Dunozetto.*

Argumentum DLV.

Statutaria Urbis præscriptio ligat etiam forenses, & quamvis instrumenta, seu chirographa alibi sint confecta, si tamen eorum executio in Urbe petatur. Administrator bonorum, dum est creditor Domini, præsumitur se de suo credito satisfecisse, quod si non fecerit, dum id erat in sua potestate sibi imputet, si deinde illud reperiat præscriptum. Forensi, ut detur restitutio in integrum adversus Statutorum dispositiones, ignorantia debet esse ex omni parte probabilis, quæ penitus labefactatur, quando adest culpa, vel negligentia.

Alerien. Pensionis.

Vener. 20. Martii 1626. *Coccino.*

Argumentum DCXLVIII.

Pensionarius releatur ab onere iustificationis reservationis pensionis, quando illa ei fuit reservata à Papa Motu proprio, vel exegit eam spatio 30. annorum. Pensio si fuerit translata in aliquem tanquam clericum coniugatum, si reperitur illum esse bigamum cum sit denudatus omni privilegio clericali, quid iuris, & aliqua etiam habes super dispensatione in his terminis, quoad bigamiam.

Bergomen. Pensionis.

Vener. 7. Novembr. 1625. *Coccino.*

Argumentum DCXX.

Pensio quando est reservata beneficio pleno, quæ propterea dicitur sine causâ & fuit appositum solitum decretum in reservatione, scilicet quod si Titularis in eius vita & realiter, & cum effectu non persolverit pensionem, reservatio nulla sit eo ipso, dubitatur modo, cum onus id probandi spectet ad pensionarium, quando non datur prædictam conditionem probasse, & præsertim defecisse in probatione integritatis pensionis, & rejiciuntur nonnullæ excusationes.

Lucana Pensionis.

Veneris 10. Maij 1624. *Pirouano.*

Argumentum DXXXVI.

Pensio reservata sine causâ cum expressione certi valoris per ascensum, tunc licet falsitas valoris narrati contingat in obolo, valens est ad annullandam totam gratiam, itaut non sit locus reductioni, tamen id non procedit, quando dicta narratio nullatenus fuit vitiosa, & Papa ex hoc non fuisset adversatus à concessione dictæ gratiæ, quo casu evitatur nullitas, & admittitur reductio pensionis, & qualiter in histerminis reductio veniat facienda declaratur. Subreptionis vitium eatenus viciat gratiam, quatenus d. vitium ingreditur gratiam.

Maurinen. Pensionis.

Lunæ 23. Martii 1626. *Pirouano.*

Argumentum DCL.

Pensionis translatio quibus concurrentibus dicatur validè facta, & servata forma præscripta in indulto concessionis gratiæ translationis, & rejiciuntur nonnullæ obiectiones contra eius validitatem oppositæ. Atque nonnulla habentur, circa recursus ad Iudices Laicos facta nomine alicuius clerici, ut dicatur incursum excommunicatio, quid requiratur, & maxime si agatur de incurrenda pœna.

Maurianen. Pensionis.

Lunæ 15. Iunii 1626. *Pirouano.*

Argumentum DCLXX.

Probatio præsumptiva non sufficit, quando agitur ad pœnam inhabilitatis, & maxime si tractetur de ferenda animæ per censuras. Testis de auditu multo magis rejicitur, quando tractatur de causâ gratiæ Clericus recurrens ad Iudices Laicos, amittit omne ius in causâ. Subreptio, quando non inducatur, licet non sit facta periculo iuris. Et, plura, quando quis dicatur validè ordinatus à non suo Episcopo.

Parmen. Pensionis.

Mercur. 5. Iunii 1624. *Merlino.*

Argumentum DXLVI.

Pensio, quando fuit reservata sine causâ, & de consensu Titularis, qui erat affinis eius, ad cuius favorem reservata fuit

dicta pensio, & in litteris reservationis fuit appositum solitum decretum, dummodo Titularis, qui consensit pensioni integrè, & effectualiter solvat dictam pensionem, alias ea reservatio eo ipso nulla sit, tunc quando agitur contra successorem in beneficio ad effectum solutionis dictæ pensionis, ut pensionarius obtineat, quidnam sit necesse probare, & an ad prædictum effectum concludant confessiones de recepto, & quid si sit unica.

Regien. Pensionis.

Lunæ 17. Iunii 1624. *Pirouano.*

Argumentum DLXII.

Facultas transferendi pensionem, quando à Papa alicui conceditur, per huiusmodi facultatem non creatur novum onus respectu Ecclesiæ, nec nova dicitur pensio, sed semper dicitur eadem, & quid ex hoc inferatur. Gratia ne dicatur laborare vitio subreptionis, quid narrare sufficiat, & ut ea excludatur, fas est quælibet scientia in Principe. Ecclesiam gravare nova pensione Papa in dubio non præsumitur hoc voluisse.

Regien. Pensionis.

Mercur. 5. Martii 1625. *Pirouano.*

Argumentum DXCVIII.

Pensionis translatio non dicitur continere novum onus, seu prorogationem servitutis, sed continuatur ius antiquum. Gratiarum multiplicatio an possit mutare mentem Principis circa aliarum gratiarum concessionem, vel saltem eundem, difficilius reddere circa d. concessionem. Subreptionis vitium ut evitetur, quid nam sufficiat.

Romana Pensionis domus.

Lunæ 17. Novembr. 1625. *Manzanedo.*

Argumentum DCXXIV.

Pensiones domus, si conductori prævio Iudicis decreto fuerint sequestratæ, tunc ille non potest alteri solvere, absque violatione sequestri, & incursum pœnarum in eo contentarum, & sic iterata solutionis de suo violator tenetur, quod tamen limita, nisi eam solutionem fecerit de mandato Iudicis, cum sic liberetur ab omni molestia, & quando limitatio hæc nullatus sibi usurpet locum.

Romana Pensionis domus.

Lunæ 26. Ianuarii 1626. *Manzanedo.*

Argumentum DXXXIV.

Conductor, quando non possit deducere melioramenta facta in domo. Pro dotis repetitione frustra agitur dum adhuc non venit casus restitutionis, vel affectationis. Inhibitio dotalis, ut suas habeat vires, debet esse emanata cum causæ cognitione, & sic ut constet prius de credito dotali, de quo non dicitur constare ex instrumento confessionis de recepto. Citandus, quando quis est personaliter, si non reperitur, sufficit, ut domi dimissa copia, vel per edictum citetur.

Asculana Plebania.

Vener. 23. Ianuar. 1626. *Coccino.*

Argumentum DCXXXIII.

Immissio, ut obtineatur vigore subrogationis gratiosæ, probanda est, vel reservatio, vel lis. Beneficii qualitas ex quo indicetur. Et nonnullæ probationes rejiciuntur, ex quibus prætendebatur, sed perperam doctum, Ecclesiam, de qua hic, fuisse Collegiatam, cum in omnem eventum debeat probari, Canonicos facere Capitulum, & quod habeant archam, & massam communem, & sint soliti congregari capitulariter, & habeant sigillum, aliaque &c. Enunciatur, quando nullatenus probent.

Anconitana Prædij.

Mercur. 29. Aprilis 1626. *Remboldo.*

Argumentum DCLVII.

Secundo creditori, quamquam competat ius offerendi primo creditori, hoc tamen fallit quando primus creditor vendidit pignus iure creditoris, & ad hoc dantur alie etiam limitationes. Creditor quando non possit sibi ipsi vendere pignus, & quando secus.

Index Argumentorum

Bononien. Prædij.

Vener. 21. Ianuar. 1624. *Remboldo.*

Argumentum DVI.

Spolium regulariter intentari non potest, quando aliquid auctore Prætoris, & maxime cum consensu tacito, vel expresso partis fuit factum. Immissio ex primo decreto ad quid fiat, cum non transferat nec dominium, nec possessionem. Adjudicatio cum habeat vim emptionis, & venditionis, ideo eisdem regulis moderatur, & quando ea adjudicatio sit alicui ex bonis communibus, qualiter interpretanda veniat. Ad licitandum quilibet admittitur, & quando etiam ipse creditor. Per subhastationis viam quando proceditur, an requiratur estimatio, & quid in datione insolutum.

Nucerina Prædij.

Lunæ 17. Aprilis 1617. *Card. Sacrato.*

Argumentum DCLXXXIX.

Bona Ecclesiæ, ut dicantur solita locari, ad hoc ut iterum possint locari, sine solemnitatibus quidam probandum veniat. Confirmatio facta in forma communi, nihil de nouo concedit, quamuis adesset clausula, de nouo concedimus. Legatus de Latere non potest authorizare alienationem bonorum Ecclesiæ, & si asserat habere talem facultatem ei credendum non est. Bona Ecclesiæ, quando detinentur à consanguineis Rectorum, non currit contra eam aliqua præscriptio.

Pacen. Præhominentiarum.

Vener. 22. Iunii 1618. *Remboldo.*

Argumentum DCCI.

Actus merè facultatiui licet non tribuant aliquod ius, vel possessionem considerabilem, tamen concurrente favore cultus diuini, & longo tempore, quamuis ab initio fuerit merè voluntaria, postea tamen efficiuntur necessaria, & alia de quibus in summatario.

Romana Prælationis vineæ.

Lunæ 22. Maij 1617. *Vbaldo.*

Argumentum DCXCI.

Venditio, quando est prohibita, an dicatur etiam prohibita permutatio. Item etiam an prohibita alienatione, censetur prohibita permutatio.

Comaclen. & Ferrariën. Præposituræ, & Beneficij.

Lunæ 15. Decembr. 1623. *Remboldo.*

Argumentum DCXXX.

Papæ potestas in concessione Iurispatronatus, quanta sit. Papa, quando derogare vult patronatibus Regum, Ducum, Marchionum, &c. debet de eis facere specialem mentionem, & alia circa hanc materiam. Clausula, quorum tenores, cuius sit virtutis, & quando habeat locum. Et vide plura, circa dotationem, ac probationem Iurispatronatus, & maxime, quando sumus in familia potenti.

Bononien. Prædij Clericatus Camera.

Lunæ 4. Maij 1626. *Pirouano.*

Argumentum DCLX.

Pater emens officium pro filio, quamuis ad cognoscendum, an voluerit illud ei donare, soleat tradi ea distinctio, scilicet aut apposuit decretum reservationis dominij, & tunc non præsumatur voluisse illud donare, aut non apposuit, & tunc secus est dicendum, tamen, quando fuit omissum prædictum decretum, nullatenus præsumatur, patrem voluisse illud donare filio, in hoc enim est facienda distinctio, inter pretium, & ipsam officium.

Bononien. Prædij Clericatus.

21 Decembris 1626. *Card. Virili.*

Argumentum DCLXXIX.

Confirmatur in præsentî decisione id, quod iam in hac eadē causa fuit resolutum, scilicet, quando pater aliquod officium emit pro filio, & maxime si sit notabilis summe, non præsumitur illius pretium ei voluisse donare, nam aliàs faceret magnam inæqualitatem inter filios, quod non est præ-

sumendum, quodque pariter procedit, licet in emptionis officij pater non appo. erit decretum ad eius fauorem.

Romana pretij Officij.

Vener. 15. Maij 1626. *Merlino.*

Argumentum DCLXII.

contra Proxenetam, seu mediatorem alicuius negotij secluso dolo, & circumuentione, perperam contra eum dirigitur actio ad damna, & interesse, & ex quibus dolus in his terminis dicatur exclusus. Ex consilio seu persuasione nemo tenetur, cum cuique liberum sit apud se explorare, an consilium datum sibi prosit, necne. Dolus non arguitur, ex simplici mendatio, doli præsumptio cessat, quando non intrat lucrum.

Romana pretij viridarii.

Lunæ 11. Martij 1624. *Vbaldo.*

Argumentum DXIX.

In præscriptione, tanquam in re satis odiosa flet illa regula, ut actio de proximo complenda habeatur pro completa. Statutum Urbis de præscriptione debiti fundatum reperitur super præsumpta satisfactione, quæ præsumptio profertur ex alia validiori præsumptione non satisfactionis. Et d. statuti dispositio cessat per solam extrajudicialem interpellationem, & præsertim non intrat prædictum statutum contra fidei flores, cum in eo sint exceptuati.

Aquinate. Prioratus.

Mercur. 21. Maij 1625. *Vbaldo.*

Argumentum DCIX.

In successione, quatenus, quis iuari possit successorio editio. Expectantiæ an tribuant ius, itaut earum vigore, agitari possit. Debitum est actus successiuus, & non simpliciter momentaneus.

Aquitanien. Prioratus.

Lunæ 10. Iunij 1624. *Pirouano.*

Argumentum DCCXXVI.

Eques Hierosolymitanus, ut dicatur debitor ærarij, & sic redatur inhabilis ad obtinendas dignitates, & commendas Religionis sufficit sola possessio rei eiusdem Religionis, quamuis litigiosa, & declaratur statutum circa hanc materiam, de quo in cap. 48. de commun. ærar.

Aquitanien. Prioratus.

Vener. 19. Aprilis 1624. *Pirouano.*

Argumentum DCCII.

Aequites Hierosolymitani sunt penitus incapaces ad consequendum dignitates, & commendas vacantes, quando de tempore vacationis, & seu sinuationis sunt debitores ærarij, & quando satis dicatur probatum aliquem æquitem esse incapacem ob dictam causam, itaut ipse teneatur probare contrarium, vel docere de solutione.

Nicien. Prioratus.

Vener. 6. Martij 1626. *Pirouano.*

Argumentum DLXIV.

Gratia Papæ, si sit fundata super vnione, qui eam obtinuit, debet dictam vnionem concludenter probare. Vnio concludenter probatur vel per immemorabilem, vel per quadragenariam cum titulo, & tunc est probanda per immemorabilem, quando est tituli extinctiua, aliàs secus, quia tunc probatur leuioribus probationibus.

Vlixbonen. Professionis.

Veneris 27. Martij 1637. *Carrillo.*

Argumentum DCCXLIV.

Absolutionem ut obtineat ille, qui habuit recursum ad Iudices Laicos &c. quid requiratur, & maxime si Papa absoluenti potestatem commiserit, cum clausulis, renunciato prius &c. paritè iudicato, & resecis expensis.

Index Argumentorum.

Legionen. Puritatis Sanguinis.

Lunæ 26. Maij 1631. Queipa.

Argumentum DCCXXXIX.

Sanguinis puritas quando, & ex quibus probationibus bene remaneat iustificata, & penitus conuassata, & destructa contraria probatione.

Romana Restitutionis dotis.

Vener. 14. Iunii 1624. Pironano.

Argumentum DLVII.

Ad dotis restitutionem perperam agitur, quando iam illa fuit restituta. Debitorum hereditarij valide solunt hereditarij, antequam venerit casus restitutionis cum interim ille dicatur dominus bonorum, ideo ei recte soluitur, & ipse valens est ad cogendum debitores hereditarios ad sibi solvendum, & quando posset dubitare de validitate solutionis factæ dicto heredi grauato, & quando. Heredes grauati non habent facultatem euertendi fidei commissæ.

Romana Restitutionis in integrum.

Lunæ 20. Maij 1624. Manzanedo.

Argumentum DXL.

Ad restitutionem in integrum obtinendam sufficit qualiscunque iniustitia, quamvis non notoria. Ad patrem si fuerit reuerfa dos ab eo assignata filij, ac deinde legauerit dictæ filij aliquid, cum conditione, vt contenta esse debeat dicto legato, & nihil aliud possit petere, ac prætere ex bonis, & hereditate sua, alias &c. tunc si dicta filia solemni-ter, & iuxta dispositionem statutorum tale legatum accep- -tauerit, non poterit amplius pœnitentia ducta agere ad primariam dotem eidem à patre constitutam. Dos, quan- -do reuertitur ad patrem dotantem, non est amplius dos, & sic evanescunt privilegia dotis, unde filia non poterit agere vigore Instrumenti dotalis executivæ iuxta Statutum Urbis lib. 1. cap. 185. contra patrem, vt ei assignet eandem dotem quam prius dedit, ac deinde ad eundem reuer- -sa fuit.

Romana Restitutionis in integrum.

Vener. 18. Aprilis 1625. Manzanedo.

Argumentum DCIV.

Pater constituendo dotem filij, simpliciter vti pater, vt sa- -tisfaciat oneri sibi iniuncto, tunc non censetur eam donasse filij, ideoque ea mortua, iniunctæ, & sine actione agit gener contra focerum, pro residuo solutionis dotis filij promissæ, cum ea mortua dos reuertatur ad pa- - trem.

Romana Restitutionis in integrum.

Vener. 15. Iunii 1625. Manzanedo.

Argumentum DCXII.

Officio Iudicis filia potest experiri contra patrem, vt ei eandem dotem, quam primo constituit, iterum in- -secundo matrimonio constituat, & talem dotem pater non potest in præiudicium filij diminuere, & nota filiam non posse petere dictam dotem vigore primi instrumenti dotalis, & quare.

Romana Retractus.

Lunæ 30. Martij 1626. Merlino.

Argumentum DCLIII.

Censurarius in venditione rei censuæ in concursu omni- -bus alijs præfertur, & hoc privilegium competit etiam, -cessionario census, & quid si fundus propriè non ven- -datur, sed concedatur in emphyteusim, & quid si talis concessio fuerit facta pro quibuscumque successoribus in perpetuum. Retractus etiam habet locum in loca- -tione perpetua. Emptor cum pacto de redimendo dicitur verus dominus, &c.

Firmana Saluiani interdicti.

Mercur. 7. Februar 1624. Remboldo.

Argumentum DXIII.

Testium examen citra discrimen dicitur validum, licet te- -stium iuramentum per Notarium fuerit receptum, dum ipso Notario fuit commissum testium examen, cum per consequens commissum censetur omne illud, sine quo examen non subsisteret. Notario facile censetur com- -missa receptio iuramenti testium, quodque ampliatur. Saluianum vt intret contra bona debitoris, sufficit pro- -bare eius possessionem de tempore obligationis, vel post, non obstante quod licet deinde tertius dicta bona possi- -deret. Prescriptio cursum incipere nequit stante mala- -fide, quod procedit etiam in illius successore, licet, ex -propria persona illam incipere intelligeret, & hoc siue immediatus, siue mediarus sit successor &c. Hypote- -ca non potest dici prescripta, quando adest legitimum -tempus.

Casenaten. Separationis Thori.

Mercur. 28. Iunii 1617. Dunozetto.

Argumentum DCXCVI.

Vxor dedignata, si discedat à domo viri & secum portet soci- -alia, ex quibus probetur ea non esse propria, sed ipsius vi- -ri, & ex quo diluitur ea non fuisse donata à viro eius vxori, vel à focero nurui.

Ianuen. Separationis Thori.

Lunæ 29. Aprilis 1624. Remboldo.

Argumentum DXXXII.

Compensatio in alimentorum materia non admittitur. Ali- -menta, quæ debentur post mortem libere, dicuntur, futu- -ra. Alimenta alicui præstita de mandato Iudicis non rep- -tuntur in casu succumbentis.

Recanaten. Separationis Thori.

Mercur. 26. Februarij 1625. Pironano.

Argumentum DXCIV.

Maritus, quando pro restitutione dotis conuenitur, non po- -test carcerari, cum habeat privilegium, ne teneatur ultra -quam facere possit, & quid si se obligauerit in forma Ca- -meræ ad eam restituendam, item quid si maritus in legem matrimonij commiserit.

Balneorgien. Simonia.

Vener. 17. Maij 1624. Coccino.

Argumentum DXXXVIII.

in Beneficiorum resignatione, quando dicatur commissæ simo- -nia, & quando non declaratur.

Foroliuinen. Societatis officij.

Lunæ 16. Martij 1626. Merlino.

Argumentum DCXLV.

Societas Officij, vt valide dicatur inita, inter alia prin- -cipaliora requisita, illud non parum est necessarium, vt illa fiat super officijs vacabilibus, alias si reperitur inita super officio non vacabili ex defectu subiecti nullam habet substantiam, ita vt fructus inde percepti compu- -tandi veniunt in sortem, vel restituendi & quando dictus contractus non possit transire in diuersum contractum, vt substatueatur.

Foroliuinen. Societatis Officii.

Vener. 16. Februarii 1627. Merlino.

Argumentum DCCXXXIX.

Societatis officij contractus, si sit initus super officio non -vacabili, cum id repugnet Constitutionibus Pontificijs in hac materia editis, & naturæ ipsius contractus in quo re- -quiritur, vt periculum sit commune tam recipienti, quam danti pecunias, ideoque nullo modo subsistere potest, & sic ex eo non debentur fructus, & si sint percepti restitui de- -bent nulla excusatione admissa bonæ fidei consumptionis, consuetudinis &c.

Index Argumentorum

Romana Societatis Officii. **Vener. 24. Maij 1624. Coccino.** **Argumentum DXLII.**

Commodum ex contractu illo, quis non est æquum, vt consequatur, dum pacta in eo conuenta non fuerunt adimplera, & hoc procedit etiam in aliqua parte non fuerunt ea adimplera, licet in reliquis fuerit satisfactum, quod & intellige quamuis à principio plenè omnia fuerint adimplera, sed ex post facto propter aliquod accidens, stante sic pacto neglectum fuit aliquid adimplere. Et hic tractatur in terminis societatis officij, quando fuit conuentum in casu mortis fideiussores, vt debeat alius subrogari, vtique data morte dicti fideiussores, & de hoc certiorato officiali, si neglexerit dare alium fideiussores, & interim moriatur is, super cuius vitæ periculo contracta erat societas, nullatenus erit locus lucro pecuniarum.

Romana Societatis Officii. **Vener. 15. Nouembr. 1624. Vbaldo.** **Argumentum DLXXII.**

In societatibus Officij, quando nominatio periculi vitæ, quæ fit intra quindecim dies post contractam societatem, vt suffragetur, quid requiratur.

Romana Societatis.
Vener. 19. Iunij 1626. Remboldo.
Argumentum DCLXXII.
Societas inter aliquos adfuisse ex quo iustificari possit. Testes quando sunt examinandi debet dari parti competens tempus ad eonficienda interrogatoria, & quantum esse debeat, in arbitrio Iudicis residet.

Vrbeuetana Solutionis. **Lunæ 4. Maij 1626. Remboldo.** **Argumentum DCLIX.**

Personæ industria, quando non est electa, tunc contractus omnes sunt transitorij ad hæredes, etiam si in eis eorum mentio non sit facta, & contractus videatur etiam restrictus ad personas contrahentium, & ad sit dictio taxatiua, tantum, cum in dubio sit præsumendum voluisse quis consulere etiam eius hæredi.

Arboren. Spolij. **Lunæ 17. Iunij 1624. Manzanedo.** **Argumentum DLX.**

Clericus in infirmitate constitutus, etiam si ex ea decedat, licet possit donare inter viuos acquisita ex redditibus Ecclesiasticis, in piam tamen causam, interueniente etiam traditione ad tollendas fraudes, & suspiciones, nihilominus dicta conclusio venit intelligenda, quando dicta donatio est moderata, quia si immoderata appareat, non tenet, etiam si facta sit ad pios vsus. Clericus, nisi contrarium doceatur, in dubium præsumitur acquisiuisse bona non ex propria industria, & labore, sed ex redditibus Ecclesiasticis. Spolia Archiepiscoporum, & Episcoporum in Insula Sardinia, ad quid ex litteris Apostolicis Pij V. & Clementis VIII. sint applicata.

Ferrarien. Spolij. **Lunæ 25. Iunij 1635. Merlino.** **Argumentum DCCXL.**

In spolijs, alijsq. interditijs, non fit condemnatio ad fructus restituendos, nisi à die litis contestatæ præterquam in spolio violento, & attentato. Spolium, quando non dicatur violentum. Mala fides, in possessore, vt excludatur, sufficit omnis temeraria, & bestialis causa. In donatione se fundans tenetur exhibere donationem validam etiam cum solemnitate extrinseca.

Romana Spolij domus. **Mercur. 5. Iunij 1624. Manzanedo.** **Argumentum DXLVII.**

Sententia si laboret vitio nullitatis, & iniustitiæ, cum non mereatur nomen sententiæ, transitum facere non potest in rem iudicatam, ideoq. nihil releuat oppositio, quod ab ea non fuerit appellatum. Citationes, quæ sunt per diligentias, vt valide sint, requiruntur, vt prima citatio personalis præfuerit. Acta vt dicantur integrè transportata ex repetitione actorum, quæ sunt in officio Notarij, in cuius officio causa agitur, requiruntur, vt repetitio sit generalis, secus vero si fuerit specialis ad certa acta. Præscriptio vt releuet, quando opus est vt interueniat possessio, & quando procedat sine ea.

Romana Spolij domus. **Veneris 10. Maii 1624. Manzanedo.** **Argumentum DXXXV.**

Sententia reintegratoria ad possessionem, quando saluari non possit à nullitate, & iniustitia. Sententia si sit nulla respectu vnus ex socijs colligantibus, puta quia ille non fuit citatus ad sententiam, erit quoque nulla, quoad omnes, & hoc ratione indiuiduitatis sententiæ. Sententia est nulla si lata sit non facta transportatione actorum, & sic per Iudicem non visis actis probatorijs, prout est necesse. Spolij actio vt præscribatur sat est lapsus 30. annorum, & tunc requiruntur tempus 40. annorum, si ageretur contra Ecclesiam, alias contra priuatum sufficit prædictum tempus 30. annorum.

Romana Spolij. **Lunæ 22. Iunij 1626. Coccino.** **Argumentum DCLXXIII.**

Statutum Vrbs lib. I. cap. 147. disponens vt possessio bonorum defuncti in suos hæredes continuata censeatur, quando habet locum, & tales hæredes ea possessione ab alio priuati fuerunt, an intret spolium, & quid si ille tertius coeperit possessionem anteaquam filius adiuuerit hæreditatem. Possessio, an detur casus, vt ipso iure continuetur in aliquem.

Carthaginen. Sponsalium. **Mercur. 29. Aprilis 1626. Coccino.** **Argumentum DCLVI.**

Ad Ecclesiam, si vir, & mulier ibant ad effectum contrahendi matrimonium, & per viam superuenit impedimentum, icaut suum intentum assequi non potuerunt, sed vir dixit mulieri, bene scis, quod tu es mea vxor, & alia non est futura, nisi tu mea vxor, & contra sic pariter dixit mulier viro, dubitatur modo an isto frangenti prolata importent matrimonium, vel sponsalia, vide distinctionem.

Romana Successionis. **Lunæ 17. Iunij 1624. Merlino.** **Argumentum DLXI.**

Pater, & Mater æqualiter vocantur ad luctuosam successionem filiorum, nulla adhibita distinctione, an bona peruenierint ad filios ex latere paterno, vel materno, nam & quatenus peruenierint pater in maternis, & mater in paternis pro æquali portione succedit, & quamuis Bart. conatus fuerit defendere, patrem non succedere in bonis filiorum, quæ prouenerunt ex latere materno, & contra matrem non succedere in bonis, quæ prouenerunt ex latere paterno, tamen quia distinctio Bart. est potius imaginaria, quàm iuridica, ideoq. meritò super hoc Bart. à pluribus Doctoribus dirè insequitur, damnatur, & confutatur. Et plura adducuntur ad interpretationem l. quod scitis. §. si autem. C. de bon. q. liber. quæ adeo obscura est, vt omnes Doctores in illius intellectu vacillarint. Renunciatio bonis ad jectum ingrediendi Religionem, quæ sit causa finalis renunciationis.

Bononien. Successionis. **Lunæ 13. Ianuarij 1625. Manzanedo.** **Argumentum DLXXXIX.**

Testator, si hæredem instituerit eius vxorem, sub conditione donec, & quousque illa viuat, & vitam vidualem seruauerit, & præ-

Index Argumentorum.

& prædicta quodcumque decedenti, vel ad 2. vota conuolanti, substituit alium, qui tamen substitutus si præcedat vxori, dubitatur modo an d. vxor per mortem substitui effecta fuerit vera hæres, itaut de hæreditate mariti ad libitum potuerit disponere, vel an post mortem d. mulieris, hæredes ab intestato mariti possint pretendere eam hæreditatem, & responsio est ad fauorem vxoris.

Romana Successionis.

Lunæ 18. Maij 1626. *Merlino.*

Argumentum DCLXIV.

Filius, quando Bulgate nato, ante patrem, & matrem decedit, quidem ab intestato, tunc ipsi æqualiter admittuntur ad successionem filij, postposita omni distinctione an bona in quibus æqualis sit diuisio, deueniant ex latere paterno, vel materno, quidquid in hoc scripturae Barr. cum in hoc ipse errauerit, & frequentiori Doctorum calculo impugnetur eius opinio.

Narnien. Terrarum.

Lunæ 9. Februarij 1626. *Manzanedo.*

Argumentum DCXXXIX.

Doti, si alicui fuerit promissa in pecunia, & interim toe bona immobilia æquipollentia fuerunt consignata, & pactum expressum fuit adiectum, vt quando datur dotis haberet commoditatem pecuniarum possit maritus cogere eum ad exigendum ea bona, & loco illorum exbursare pretium, quaritur modo quando sit locus coactioni, & quidnam probandum veniat.

Maceraten. Testamenti.

Veneris 14. Iunij 1624. *Coccino.*

Argumentum DLVIII.

Testator, si in suo testamento ordinet, vt ex bonis, & redditibus suis instituat, & fundetur Monasterium puta Monialium cum Ecclesia, pro cuius victu, & vestitu, assignauit fructus alicuius prædij, dubitatur modo an fructus dicti prædij interim decursi, dum Monasterium cum Ecclesia fabricaretur, debeantur potius hæredibus defuncti, quam Ecclesie potius, cum legatum fuerit factum pro victu, & vestitu, & manutentione Monialium, & resoluitur ad fauorem Ecclesie, eo quia ea dilatio non fuit facta fauore hæredum, sed necessitate, & gratia reigerendæ.

Romana Testamenti.

Lunæ 9. Decembris 1624. *Vbaldo.*

Argumentum DLXXXI.

Testamentum nuncupatiuum nuncupatione implicita, sicuti est illud, quod fit per relationem ad certam scripturam, satis dicitur valide factum, quando illud fuit scriptum, vel subscriptum manu testatoris, & a duobus testibus asserentibus se fuisse presentes dictæ subscriptioni, & postea confutis folijs, & septem in locis appositis si illis, traditum fuit Notario ab eodem testatore, asserendo in eo contineri legata, hæredis institutionem, & alia, & Notarius coram septem testibus de prædictis rogatus confecit publicum instrumentum, cui etiam dicti testes subscribere se debent, restantes se fuisse presentes dictæ consignationi. Testamenta anteriora, quando satis dicantur reuocata per posterius, & diluuntur plures oppositiones.

Brixien. Thurificationis.

Lunæ 16. Martij 1626. *Remboldo.*

Argumentum DCXLVII.

Ceremoniale Romanum reformatum à san. mem. Clem. VIII. tanquam lex scripta, & ius commune inuolabiliter seruari debet. Thurificatio cum sit honor, & obsequium, quod præstatur thurificatio, ideo absurdum esset vt superior thurificaret inferiorem, cum in Ecclesia DEI gradatim exhibeantur reuerentiæ.

Carthaginen. Translationis Monasterij.

Veneris 1. Februarij 1619. *Innocentio X.*

Argumentum DCCV.

Licentia stante Sedis Apostolicæ transferendi Monasterium in alium locum, si Ordinarius iudicet non esse locum d. translationi iniuste dicitur iudicare cause iustæ transferendi Monasterium in diuersum locum, multæ sunt, quarum hic nonnullæ recensentur.

Carthaginen. Translationis Monasterij.

Lunæ 18. Maij 1626. *Innocentio X.*

Argumentum DCCXIII.

Monasterij translatio ex quo capite iuste dicatur petita, & quando est facienda non solum ad diuersum situm eiusdem loci, sed etiam ad diuersum locum, & an conueniat quædam obiecta.

Carthaginen. Translationis.

Veneris 26. Nouemb. 1621. *Vbaldo.*

Argumentum DCCXXI.

Monasterij translatio ex iustis causis potest fieri non solum de situ in situm. Sed etiam de vno loco ad diuersum locum, stante paupertate loci vbi degit.

Perusina Trebellianica de Alphanis.

Veneris 27. Martij 1626. *Coccino.*

Argumentum DCLI.

Trebellianica secundum receptissimam opinionem etiam filijs primi gradus potest prohiberi, & quamuis eis vt dicatur illa prohibita, non sufficiat tacita, sed requiratur expressa prohibitio tamen per æquipollens etiam admittitur, & super hoc declarantur nonnullæ decisiones Rotaes, & discutitur, quæ prohibitio per æquipollens in his terminis non attendatur.

Romana, seu Neapolitana Trebellianica de Proida.

Mercurij 29. Aprilis 1626. *Coccino.*

Argumentum DCLVIII.

Trebellianica debetur hæredi grauato fideicommissio vniuersali, & si ipse illam non detraxerit, poterit eius hæres eam detrahere. Trebellianica potest etiam prohiberi filijs primi gradus tam expressè, quam tacitè, & quando tacitè prohibetur, quid requiratur. Trebellianicam testator non censetur prohibuisse ex eo, quod omnia eius bona fideicommissio supposuit.

Nepefina Tutela.

Mercurij 11. Decemb. 1624. *Vbaldo.*

Argumentum DLXXXVI.

Tutor non tenetur reddere rationem de illis bonis, quæ non constant extitisse in rerum natura, tempore decretæ tutelæ.

Nepefina Tutela.

Veneris 27. Iunij 1625. *Vbaldo.*

Argumentum DCXVI.

Testis vnicus non probat, sicuti si inuersionem deponat, vel si patiatur exceptiones, vel contrarietates. Tutor tenetur perquirere bona pupilli, sed non ita, ac taliter, vt diuinare teneatur. Præsumptio si fundetur super possibili, non releuat.

Nepefina Tutela.

Veneris 20. Nouemb. 1626. *Merlino.*

Argumentum DCCLXXVIII.

Tutor non tenetur reddere rationem de non exactis, quando ipse non probatur fuisse in dolo, vel lata culpa in non exigendo. Positiones vt validè dicantur in actis exhibitæ per procuratorem, quid requiratur, & quid etiam sit necesse vt eisdem dicatur validè responsum per procuratorem, vt ex eis insurgat concessio præiudicialis.

Index Argumentorum

Nepefina Tutela.
Lunę 29. Ianuar. 1618. *Card. Verosio.*
Argumentum DCXCVIII.

Notarius alicuius de aliquo tempore ex quo probari possit, & quid stante communi existimatione. Cautura in Instrumento licet non prober, quando non constat de approbatione Notarij, tamen id non procedit quando fuit facta ab eodem Notario rogato, & multo magis si adhiat adminicula veritatis.

Nepefina Tutela.
Lunę 7. Iunij 1627. *Merlino.*
Argumentum DCCXXXIV.

Tutor non tenetur reddere rationem de his, quę ad eius manus non peruenierunt, secus vero si probetur contrarium. Examen nouum testium non est indulgendum, quando adest suspicio subornationis testium, & quando dicatur adesse.

Romana Vene Ferrea.
Lunę 3. Iunii 1624. *Pirouano.*
Argumentum DXLV.

Socij si simul, ac infolidum inierint aliquem contractum cum aliquo, ac de certo pretio conuenerint, dato modo vt vnus ex eis conueniat cum illo contrahente de minori pretio, & obliget se vt tertius, queritur modo an ista particularis conuentio noceat alijs socijs agentibus nomine societatis ad totum pretium primo conuentum, & responsio est negatiua, & quare vide in decisione. Obligationis Camera-

lis executio non potest impediri, nisi de illa testetur receptio, nempe solutionis, falsitatis, & pacti de non petendo, &c.

Barchinonen. Vicaria.
Lunę 4. Decembr. 1624. *Vbaldo.*
Argumentum DLXXX.

Vnionis probatio ex quibus indubitata reddatur, & maxime si simus in antiquissimis, & an ad hunc effectum sufficiant enunciatiua antiqua, & quę sint certa, & indubia signa vnionis, ac ab ea per aliquod pactum etiam vnioni contrarium non dicatur recessum. Ecclesię vnite cura transit in Prelatum Ecclesię cui est facta vnio, & ad ipsam spectat eligere Vicarium in ea absque alio concursu.

Regien. Vnionis.
Lunę 12. Maij 1625. *Coccino.*
Argumentum DCVIII.

Episcopus, sicuti & Legatus de Latere auctoritatem habent vniendi, & erigendi Ecclesiā Parochialem in Collegiatam, quod procedit siue simus in Ecclesia regulari, seu seculari. Subreptio, vt euitetur, quidnam sufficiat. Et plura deducuntur, ad effectum probandi, quando confirmatio dicatur emanasse in forma communi, vel cum causę cognitione, ita vt dicatur facta ex certa scientia, & in specie agitur de confirmatione vnionis, quę pretendatur effectum non sortita, & sic reuocata per regulas reuocatorias vnionum.

INDICIS ARGVMENTORVM F I N I S.

DECISIONES SACRAE ROTAE ROMANAE

A PAVLO RVBEO I.C. ROMANO SELECTAE.

REVERENDISS. PIROVANO.

Fulminateñ Alimentorum.

Veneris 12. Ianuarij 1624.

ARGVMENTVM.

Testator, quando primogenito alimenta legauit, & declarauit etiam, vt ea præstarentur illius descendentes, si accadat, vt ille primogenituram non obtineat ante obitum patris decedendo, an eius successores possint prætere de dicta alimenta. Testator, quando vsus est verbis denotantibus tractum temporis, tunc quamuis in aliquibus vocatis eius dispositio euanescat, tamen intrat ad fauorem eorū, qui post eos sunt vocati. Testator, quando sine dubio dicatur vsus verbis denotantibus tractum temporis.

SVMMARIVM.

- 1 Legatum dum habuit effectum in aliquo, & ille amplius in humanis non existat, tunc eundem effectum habere debet in cæteris vocatis.
- 2 Dispositiones cum effectu intelligende sunt.
- 3 Verba quando demonstratiue sunt posita, non debent disposita coangustare.
- 4 Replicatio non attenditur, si non tollat obiectum.
- 5 Heredis appellatione, quando agitur de grauamine substinendo, non venit simpliciter heres scriptus, sed is, qui hereditatem adiuit.
- 6 Alimenta, quando sunt relicta aliquibus non simpliciter vti heredibus, sed in specie vti filijs, tunc non est necessaria aditio hereditatis.
- 7 Bald. doctrina in consil. 170. in fin. lib. 5. quando intrat, & num. 8.
- 9 Legatum, quando habuit suum effectum, tunc ad alios illud non transit.
- 10 Verba, & illis non existentibus, posita in substitutionibus testamentarijs, quam restrictionem non recipiant.
- 11 Testator, quando vsus est verbis tractum temporis denotantibus, tunc si eius dispositio in aliquibus locum habere non potest, non ea deficit, & nu. 12.
- 13 Dispositioni perpetuæ non dicitur satisfactum ex principio primæ existentia.

Par. IV. Recent. Tom. III.

- 14 Voluntati testatoris non dicitur satisfactum, quando vsus est verbis tractum temporis denotantibus, dum aliquis tantum est admissus.
- 14 Testator si vocauerit filios in stirpes, id continet, & gradus, & personas, & ordinem successuum.
- 15 Descendentes in infinitum, quando testator vocauit, non est dubitandum, an vsus sit verbis tractum temporis significantibus.
- Verba quando sunt indubitata, vanum est, quæ-
rere de voluntate disponentis, num. 16.
- 17 Verba illa, quæ forma &c. quando non ampli-
ent vocationem personarum.
- 18 Testator vocando aliquos in stirpes, id sufficit ad
probandum tempus successuum ab eo præmeditatū.
- 19 ad Ascendentem spectat onus alendi descendentes.
- 20 de Filijs dispositio qualibet loquens in materia ali-
mentorum, & stante conformitate oneris, apta
est comprehendere nepotes.
- 21 Quæ conclusio procedit, quando dispositio est vndi-
que fauorabilis, secus vero si est fauorabilis respec-
tu filiorum, & odiosa respectu heredis.
- 22 in Alimentorum materia dispositio de filijs, quando
non trabatur ad nepotes ex vi voluntatis præ-
sumpta.
- 23 Filios fratrum, an quis alere teneatur.
- 24 Molin. de primogenit. lib. 2. cap. 15. num. 67. quo in
casu loquatur.
- 25 Alimenta, quod sint præstanda non in capita, sed in
stirpes, hoc est satis diuersum.
- 26 Testator qua ratione reliquit alimenta filijs, eadem
pari affectione moueri quoque potuit ea relinquere
nepotibus.
- 27 Legatum alimentorum ne transeat ad nepotes, ex
quo eludatur præsumptio, vt pater ea non solum
filijs, sed etiam
- 28 Decisio in causa Romana de Bonadies 21. Aprilis
1603. coram bon. mem. Card. Millino quo casu lo-
quatur.
- Appellatione filiorum ex certo matrimonio nato-
rum, non possunt venire nepotes, num. 28.
- 30 Appellatione filiorum, quod impossibile sit, vt non
veniant nepotes, ex quo argui non possit.

A D E.

DECISIO DV.

V M hæc causa poneretur sub die 15. Maij præteriti, dictum fuit D. Gregorium Iacobulum teneri præstare alimenta DD. Iulio, & fratribus, & annum legatū scutorum 200. & hodie fundamentis eiusdem resolutionis iterum examinatis,

Domini in decisis perstiterunt.

Visa enim fuit clara testatoris dispositio, & quidem verbis expressis in præstatione legati, de quo agitur, dum se declarando subdit, quod intelligi, & fortiri voluit in fratribus hæredum primogenitorū, & illis non extantibus, in filiis ipsorum in stirpem, quod legatum cum habuerit effectum in personam Laurentij patris Iulij, & fratrum nunc agentium. idem ¶ videtur seruandum in filiis eiusdem, cum ille amplius in humanis non existat.

Non obstat quod filij Laurentij inhærendo verbis legati, neque sint filij Gregorij primogeniti, neque filij alicuius ex fratribus Gregorij, aut alterius primogeniti, sed dicti Laurentij, qui numquam fuit frater primogeniti, dum Ascanius prædecessit Iulio patri suo, ita ut statum primogenituræ, aut hereditatis vniquam habuerit, à qua deduci possit qualitas vocationis ¶ cum effectu, prout de iure intelligi debet, *Surdus post alios conf. 381. num. 13. & conf. 274. num. 1. & seqq. & conf. 3. num. 25.*

Quia in decisione, quæ reuidetur, fuit responsum, illa verba stare demonstratiue de præcogitato hærede, ideo non fesse coangulanda ad effectum primogenitum, & hæredem, *Bald. conf. 170. in fin. lib. 5. Sim. de Pratis de ult. volunt. lib. 3. fol. 199. solut. 5. num. 33. & replicatio quæ datur, non tollit sensum.*

germanum dd. verborum, nam etsi ¶ *Dec. conf. 635. num. 14 & 15. Sim. de Pratis. ead. pag. 199. nu. 34. Surd. conf. 274. num. 7.* affirmant, quod ubi agitur de grauamine sustinendo, vt hic, de præstandis alimentis, appellatione hæredis non veniat simpliciter hæres ¶ scriptus, sed is, qui hereditatem adiuit per l. 3. *§. si quis ita. ff. de hered. instit.* Attamen aduertunt Domini, quod versamur in claris, qui sint, & dicantur fratres hæredum primogenitorum, dum fratribus Ascanij, qui futurus erat hæres primogenitus in specie vti filijs Iulij, ¶ fuit relictum legatum

alimentorum, & Laurentius vti de filijs Iulij, & pater fratrum agentium consecutus est alimenta, iuxta tenorem legati: vnde si testator voluit, quod cæteri filij, quos superesse contigerit, tam de Iulio eius filio, quam de Angelo eius nepote, haberent alimenta, certè continuando sermonem, intelligendū est de filiis in legato supra nominatis, vt declaratio deducta ex illis verbis, quod intelligi, & fortiri voluit &c. habeat suum præexistens à quo consequatur ¶ tanquam limitatio, vel ampliatio de sua regula, & tunc benè intrat ratio Baldi de hærede scripto, tanquam de præcogitato, non ¶ autem de effectiuo ad eunte, qui poterat contingere non esse de filijs Iulij.

Non obstat quod adhuc fratribus germanis legatum alimentorum consequentibus, eisdem deficientibus, tanquam ¶ legatum quod habuerit suum effe-

ctum transire non possit ad filios l. si legata. C. de legat. l. post aditam. C. de impub. & al. subst. Honded. conf. 49. num. 35. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 29. num. 23. & art. 43. num. 16.

Quia verba, & illis non existentibus, non patiuntur supradictam ¶ restitutionem in substitutionibus testamentarijs, *Calcan. conf. 103. num. 2. Peregr. de fideicom. d. art. 29. n. 9. & idem sensit Rota in Meleuitana fideicommissi 14. Martij 1618. corā D. meo C. ualerio* nam quodcumque non existat, locus est vocationi filiorum, non autem illis non existentibus à principio, quod eo maxime conuincitur, quia ¶ testator vñus est verbis, tractum temporis denotantibus, ibi, quæ forma, seu dispositio seruari, ¶ & locum habere debeat etiam in alijs successoribus in infinitum, ex quibus dispositioni satisfactum non dicitur ex principio primæ existentie conditionis, secundum ¶ opinionem *Cuman. in l. cum ita. §. in fideicom. num. 4. ff. de leg. 2. Seraph. decis. 409. num. 13. & decis. 934. num. 7. & plenissime comprobatur legitur in decis. 357. num. 7. & 486. num. 2. par. 1. recent. & in hac materia alimentorum pōderauit Surdus tit. 9. q. 36. ante num. 26. dicens, quod per admissionem ¶ filij, non est integrè satisfactum voluntati patris, quando in legato vñus est verbis, tractum temporis denotantibus, nec dubitari potest de existentia similium verborum, successuum tempus respicientium, ¶ quia vocauit filios in stirpes, quæ continet & gradus & personas, & ordinem successuum, *Soccin. iun. conf. 89. nu. 14. lib. 3. Seraphin. decis. 934. num. 14. & paulò infra addidit sequentia verba, quæ forma seu dispositio seruari, & locum habere debeat etiam in alijs successoribus in infinitum.* ¶ quæ sunt indubitata ad hunc effectum, *Rota apud Seraph. decis. 409. num. 14. & 15.* Nec replicatio videtur tollere obiectū, dū dicitur quod illa verba, quæ ¶ forma &c. non ampliant vocationem personarū, sed referunt tantummodo grauamen ¶ successorum primogenitorum in infinitum eodem modo, & forma prout supra expressum legitur, quia successuum grauamen semper importat quod testator non acquieuit primæ ¶ existentie conditionis, & vltius non tollitur importantia verbi in stirpes, quod sufficeret ad probandum successuum tempus.*

Prædictis omnibus accedunt coniecturæ, & præsumptiones, indubitata voluntatis testatoris fauore nepotum, &

Prima deducitur ex qualitate testatoris, ¶ qui est ascendens, ad quem spectat onus alendi nepotes descendentes, l. si quis à liberis, §. non tantum. ff. de lib. agnosc. *Ruin. conf. 45. num. 2. lib. 2. Card. Mant. decis. 331. num. 4.* vt ideo quælibet dispositio de filiis loquens, ¶ ratione subiectæ materiæ alimentorum, & propter conformitatem oneris, sit apta comprehendere nepotes *Surd. post alios. de alim. tit. 9. q. 36. num. 8. & seqq.*

Non obstat, quod rationes Surdi deducantur ex doctrina Bartoli in l. liberorum. num. 5. ff. de verb. signif. ¶ quiloquitur, quādo prouisio vñiq. est merè fauorabilis, secus vero si est fauorabilis respectu filiorum, & odiosa respectu hæredis, quia ¶ tunc dispositio de filiis, non trahitur ad nepotes, ex vi voluntatis præsumptæ, *Menoch. conf. 215. nu. 95. Honded. conf. 60. num. 61. lib. 1. Odd. conf. 90. num. 1. & 2. Rim. iun. conf. 173. n. 37. & Rota sequendo Menoch. decis. 507. nu. 2. & decis. 667. num. 1. par. 2. recent.* quia

quæ prædicti omnes non loquuntur in materia alimentorum, ad quam hæres ascendens tenetur propter obligationem illius.

Quod si dicatur, quod immo non tenetur alere filios fratrum, & in hoc consistereonus hæredis, propter quod impeditur extensio dispositionis ad nepotes prout visus est tenere, Molina, discussis opinionib. de primog. lib. 2. c. 15. n. 67. quia Molina paulò
23 infra vers. his tamen non obstantibus, dicit contrarium fuisse iudicatum, & quamvis ipse sequatur opinionem contrariam, attamen id tenet cum declaratione, ibi, nisi dixerimus eo in casu, alimenta non in capita, sed in stirpes esse præstanda, quod conuenit qualitati legati, de quo agitur, ubi filijs fratrum, in stirpes alimenta sunt legata.

Secundo est coniectura eiusdem voluntatis testatoris, quæ etiam fuit ponderata in prima decisione, nam qua ratione testator reliquit alimēta filijs Angeli, qui erant pronepotes, eadem pari affectione, voluisse dicendum est, quoad nepotes Iulij, qui eidem testatori in eodem gradu, cum filijs Angeli existant.

Non obstat, quod supradicta coniectura ex contextu eiusdem legati excludatur, dum voluit alimentum deberi, si per eorum patrem, & aum respectu non fuerit prouisum, quæ verba impediunt aptitudinem legati ad nepotes, vt ponderatum fuit in Romana de Bonadies 21. Aprilis 1603. coram Illustriss. Card. Millino.

Quia decisio illa loquitur de filijs ex certo matrimonio natis, & nascituris, quorum appellatione, nepotes venire non poterant, huiusmodi autem impossibilitas deduci non potest ex prouisione facienda per patrem strictè ad filios, cum & nepotes habere poterat, qui de alimentis ab eo essent prouidendi.

Neque obstant coniecturæ in contrarium ponderatæ, quia ex prædictis satis diluuntur, & leues sunt ad tollendam expressam legati dispositionem favore filiorum primogenitorum. Et ita &c.

Decisio ista quæ hic allegatur in hac causa emanata nempe sub die 14. Iunii præteriti anni 1623. est supra in præcedenti Tomo decisio 479. & infra in eadem habentur alie decisiones, videlicet sub diebus 5. Iunii 1624. coram eodem bon. mem. Pirouano, & 21. Februarij 1625. coram bon. me. Francisco Vbaldo, & in Appendice adest altera sub die 18. Aprilis 1599. coram bo. me. Litta.

R. P. D. REMBOLDO.

Bononien. Prædij.

Veneris 12. Ianuarij 1624.

ARGUMENTVM.

Spolium regulariter intentari non potest, quando aliquid auctore Prætoris, & maxime cum consensu tacito, vel expresso partis, fuit factum. Immissio ex primo decreto ad quid fiat, cum non transferat nec dominium, nec possessionem. Adiudicatio cum habeat vim emptionis, & venditionis, ideo eisdem regulis moderatur, & quando ea adiudicatio sit alicui ex bonis communibus, qualiter interpretanda veniat. Ad licitandum quilibet admittitur, & quando etiam ipse creditor. Per subhastationis viam quando
Par. IV. Recent. Tom. III.

do proceditur, an requiratur æstimatio, & quid in datione insolutum.

SVMMARIUM.

- 1 Spolium non intrat, quando aliquid factum est auctore Prætoris.
- 2 Quodq. multo magis procedit, quando pars ipsa consensit, vel saltem non reclamauit, num. 1.
- 3 Spolium quis allegando non auditur, quando factio suo cecidit à possessione.
- 4 Factum Iudicis reputatur factum partis.
- 5 per Immissionem ex primo decreto, non transfertur nec dominium, nec possessio, Immissio ex primo decreto, solum transfert detentionem ad effectum, vt postea deueniatur ad subhastationem ex secundo decreto, num. 4.
- 6 Peritus deputatus ad vnum effectum non releuat quo ad diuersum.
- 7 Adiudicatio habet vim emptionis, & venditionis, & eisdem regulis metitur.
- 8 Emptio, & venditio ultra rem, duo requirit, scilicet pretium, & consensum.
- 9 Aestimatio facta ob vnā causam, non operatur, quo ad diuersam.
- 10 Consensus excluditur ex contrario actu.
- 11 Mandatum sufficiens requiritur, quando tractatur de recipiendo aliquid insolutum.
- 12 Verba dubia interpretari debent secundum subiectam materiam.
- 13 Adiudicatio facta alicui de bonis communibus qualiter interpretanda veniat.
- 14 Meum, quod est, amplius meum fieri nequit.
- 15 Subhastatio an fuerit facta cum omnibus suis rebus, id ex processu inquiri debet.
- 16 ad Licitandum, quilibet extraneus, immo etiam creditor admittitur alio non existente, vel existente quidem, sed non tam dignum pretium offerente.
- 17 Bonorum æstimatio an requiratur, in datione insolutum.
- 18 Iudex, quando procedit per viam subhastationis, & vedit bona creditori, non requiritur æstimatio.

DECISIO DVI.

DOMINI censuerunt procedendum esse ad vltiorem executionem, quia mandatum fuit relaxatum pro scutis 3103. auri in auro de marchia, & propterea cum Ceruia vigore subhastationis receperit tantum libr. 1. mill. quæ non constituunt dictam summam scut. 3103. vtique procedendum est ad vltiorem executionem dicti mandati.

Non obstat exceptio prætensi spolij, quia diuisio prædij, quod Franciscus prætendebat se possidere, pro indiuiso fuit facta auctore Prætoris quin & ipso Francisco consentiente, aut saltem non reclamante, vnde non potest conqueri Franciscus, quod per subhastationem portionis, quæ obuenit Lelio in dicta diuisione, ipse fuerit spoliatus cum facta possessione dictæ portionis quatenus in ea vniquam extiterit cecidit factio suo proprio, præsertim quia etiam factum Iudicis reputatur factum partis l. si ob causam. C. de cuius. l. si pignora. ff. eod. tit. Surd. cons. 39. num. 10. & cons. 49. nu. 1. lib. 1. cum alijs per Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. num. 13.

Minus obstat quatenus prætendatur dictam portionem fuisse adiudicatam Ceruie, pro lib. 19. mill.

A 2 ideo

ideo ipsum esse de suo credito integrè satisfactum, itaut amplius locus non sit ulteriori executioni dicti mandati, quia in facto non subsistit quod ei fuerit adjudicata dicta portio, sed immo probatur dictam portionem fuisse subhastatam, & deliberatam Hieronymo filio Ceruizæ p dictis lib. 1 t. mill. vt dictū est.

Non obstat, quod Ceruizæ fuerit in possessionem dictæ portionis immisus, quia per immisionem ex primo decreto non transfertur, nec dominium, nec possessio, sed solum detentatio ad effectum, vt postea deueniatur ad subhastationem ex secundo decreto *Alex. in l. d. Divo Pio. §. in venditione num. 10. & ibi Ias. in §. si super rebus. num. 15. ff. de re iudic. cum alijs per Rot. decis. 192. num. 2. part. 4. diuers.*

Minus obstat æstimatio dicti prædij facta per peritum, & decretum iudicis, quo mandauit exequi diuisionem à perito factam, quia dictus peritus non fuit deputatus ad faciendam æstimationem ad effectum adiudicationis dicti prædij, sed tantum ad effectum diuidendi dictum prædium inter Franciscum & Lelium, seu dicti Lelij hæredes, & Ceruizæ post eiusdem periti relationem petijt mitti sortem super partibus à perito factis, dixitq. velle acceptare partem sibi obuenientem ad effectum illam retinendi, vel subhastandi, & pretium accipiendi ad bonum computum crediti, & protestatus fuit quod per acceptationem dictæ partis non intelligatur facta aliqua adiudicatio insolutum; cum dicta diuisio facta fuerit non ad effectum accipiendi insolutum, sed ad effectum euitandi communionem, & citra præiudicium ipsius comparentis, ex quibus penitus excluditur præsentia adiudicatio, cum illa habeat vim

emptionis, & eisdem terminis, & regulis metiatur *l. eleganter. in princ. & ibi Doct. ff. de pign. act. Tirag. de retract. lign. d. §. 1. glos. 14. num. 2. Rota*

decis. 662. num. 5. quæ requirit vltra rem duo alia requisita videlicet pretium & consensum, §. 1. *instit. de empt. & vend. Rota decis. 115. num. 1. par. 1. diuers.* quæ requisita hic non interuenisse satis apparet, ex quo non adfuit nec consensus Ceruizæ, nec

pretium, quia (vt dictum est) æstimatio non fuit facta ad effectum adiudicationis, vltra quod, nec de tali pretio fuit aliqua facta mentio in dicto decreto, & sic apparet non adfuisse etiā consensum iudicis ad faciendam adiudicationem, atque hic consensus magis excluditur ex subsecutis, quia nempe fidem iudex eandem portionem deliberauit Hieronymo filio

Ceruizæ, ex quo apparet ipsum minimè prius dictam portionem dictæ Ceruizæ adiudicasse, & tollitur denique difficultas, quia non constat fide sufficienti mandato Hieronymi recipiendi dicta bona insolutum per adiudicationem, ad text. in *l. non abstulit, & ibi glos. C. de nouat.*

Non obstant verba assignauit, & adiudicauit Ceruizæ, de quibus in dicto decreto, quia dicta verba sunt dubia, & debent intelligi ad effectum separandi à parte, seu portione præsentia à Francisco, ad tradita per *Bart. in l. si constante. num. 93. ff. solut. matr.*

Quod etiam ex eo suadet, quia eodem contextu iudex assignauit, & adiudicauit eidem Francisco, & fratribus aliam medietatem dicti prædij, vnde si curi adiudicatio facta dicto Francisco intelligi debet de assignatione ad effectum distinguendi partem suā ab altera parte, non autem ad effectum transferendi dominium in dictum Franciscum, cum iam illa pars

13 verè esset sui, & nec amplius sua fieri posset, ita & eadem ratione adiudicatio facta Ceruizæ intelligi debet de simili assignatione ad effectum separationis, non vero translationis dominij.

Non obstat quod subhastatio non sit facta cum debitis requisitis, quia immo ex processu apparet 14 illam fuisse factam cum omnibus requisitis, de quibus per *Bart. in l. licitatio. nam. 2. ff. de publ. & vectig.*

Non obstat, quod deliberatio non potuerit fieri filio Ceruizæ creditoris, quia dictus filius obtulit ne dum nomine Ceruizæ, sed vti quilibet extraneus, & creditor etiam admittatur ad licitan. alioque emptore non existente, vel existente quidem non tam dignū pretium offerente *l. 2. & ibi Bald. & alij. C. si in caus. iudic. late Surd. conf. 256. num. 5. & seq. vol. 2. Rot. conf. 32. num. 33. vol. 1. Rota coram Card. Sera. phin. decis. 1478. & decis. 12. coram san. me. Greg. XV.*

Non obstat, quod erat necessaria æstimatio, quia 16 quicquid sit dicendum in datione insolutum id cessat, quando iudex procedit per viam subhastationis, & vendit bona creditori, vt contra *Afflict. tenet. Surd. d. conf. 156. num. 6. lib. 2. & fuit dictum in Mediolanen. euictionis 5. Maij 1603. coram Reuerendiss. D. meo Decano &c.*

R. P. D. V. B. A. L. D. O.

Romana Diuisionis Officij.

Veneris 12. Ianuarij 1624.

A R G V M E N T V M.

In quasi possessione exigendi, quis est manutenendus, quæ quasi possessio probatur etiam ex vnica solutione, & solutio, quando versamur in dubio quo, titulo, & causa præsumatur facta. Conductio, quando dicatur tacitè reservata, & an sit ex illis contractibus, qui scripturam requirunt, & quando renouatur, censetur facta iuxta terminos præcedentis locationis.

S V M M A R I V M.

- 1 Solutio vnica, constituit quem in quasi possessione exigendi, & ideo ei competit manutentio.
- 2 ex iurium productione resultat confessio eorum in illis contentorum.
- 3 Relatio operatur, vt relatum sit in referente, cum omnibus suis qualitatibus.
- 4 Solutiones præsumuntur factæ ex titulo præambulo.
- 5 Solutio præsumitur facta in extinctionem causæ præcedentis, & hoc maxime quando congruit summa soluta, cum quantitate debita.
- 6 Simulationis exceptio non impedit manutentionem cum respiciat titulum, & proprietatem.
- 7 Conductio, quando dicatur tacitè renouata.
- 8 Locatio, & conductio, neque scripturam, nec verba requirit, sed sufficit solus consensus.
- 9 Locationes, & conductiones vt plurimum tacitè renouantur.
- 10 Possessio, quando cessat, cessare, etiam debent remedia possessoria.
- 11 Rem, & pretium æquum non est vt quis retineat.
- 12 Relocatio præsumitur renouata iuxta terminos locationis.
- 13 in Possessorijs sufficit allegare factum, sine aliqua causa obligatoria.

14. In remedio retinendi non licet allegare extinctionem causæ, vel tituli.

DECISIO DVII.

DE Anno 1612. 1. Februarij D. Vincentius emit ratam partem tituli, & scripturarum cuiusdā officij Capitolini ab Angelo, & Octauiano pro pretio scut. 1500. & eandem ratam incontinenti eisdem venditoribus locauit pro annuo affictu, seu responsione scutorum 120. & cum venditio esset facta cum pacto redimendi intra sex annos, ijs elapsis, Vincentius prorogauit tempus redimendi ad alios quinque annos; orta deinde controuersia inter partes super solutione affictuum, Dubitauit, An Vincentio esset dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi affictus dictæ ratæ partis tituli & scripturarum, & Domini affirmatiuè responderunt, constat enim de eius possessione ex pluribus quietantijs datis in summario à parte aduersa, & nonnullæ etiam fuerunt productæ in actis, ex quibus apparet Vincentium recepisse diuersis temporibus ab aduersarijs multas pecuniarum summas, cum tamen vnica solutio sufficeret ad hunc effectum manutentionis, *glos. & Doct. in cap. cum Ecclesia, ubi Rip. nu. 53. de caus. poss. & propr. Seraph. decis. 436. num. 1. & decis. 1411. num. 2. Rota decis. 313. num. 1. coram fellecor. Greg. decis. 764. sub num. 3. par. 2. recent. in Cusentina pensionis 4. Maij 1616. coram me, & scripissimè in alijs, & ex tali productione resultat conclusio eorum, quæ continentur in scriptura producta iuxta vulgatam l. publica. §. fin. ff. de pos. cap. cum olim de censib. Dec. in cap. cum venerabilis. num. 122. de except. Surd. conf. 5. num. 37. fuit dictum in Romana dotis 6. Iunij 1611. coram me.*

Neque obstat, quod plures quietantiæ dicant pro fructibus scutorum 1500. non autem pro affictu, quia vna quietantiæ expressè refertur ad instrumentum inter partes rogatum manu Buratti Notarij, quod est instrumentum affictus, de quo agitur, quæ relatio operatur, vt relatum sit in referente cum omnibus suis qualitatibus, l. assè toto. ff. de hered. instit. Bart. in l. 1. ff. de recept. Aym. conf. 45. num. 4. Surd. decis. 291. num. 18. Rota decis. 522. num. 10. coram Gregor. XV. fuit dictum in Anconitana prædij 11. Nouembris præteriti coram me, & ista vnica solutio sufficeret ex supradictis, & aliæ etiam conferunt, ex quo non constat de alia causa soluendi, vnde præsumendum est solutiones fuisse factas ex titulo præambulo locationis, l. 2. C. de acq. poss. glos. in l. quædam mulier. ff. de rei vendic. Aym. conf. 158. nu. 13. Decian. conf. 60. num. 29. lib. 2. fuit dictum in Mutinen. Canonatus coram me, quæ est decis. 560. nu. 5. par. 2. in recent. & in decis. 301. num. 3. par. 1. vbi consideratur etiam conformitas summæ solutæ de semestri in semestre per plures annos cum obligatione dicti affictus, & est decis. 511. num. 3. coram Greg. XV. & ibi allegatur decis. Seraph. in Romana societatis 14. Nouembris 1593. quæ est decis. 1093. num. 3. in eius impress.

Non obstat exceptio simulationis, & vsurariæ prauitatis ex aduerso opposita, quia Domini putabāt sufficere responsionem, quod talis exceptio non impedit manutentionem, cum respiciat titulum, & proprietatem, vt in puncto fuit resolutum apud san. mem. Greg. XV. decis. 140. nu. 2. par. 1. recent. & fuit deductum in decis. 99. num. 2. par. 1. diuers. ad quam Par. IV. Recent. Tom. III.

se referunt istæ posteriores decisiones, & hæc modicam videbantur habere difficultatem, durante locatione sex annorum, quæ expirauit vltima Ianuarij 1618. Neque multum Domini dubitabant, etiam durante alio quinquennio, pro quo tempore Vincentius prorogauit tempus ad redimendam ratam tituli, & scripturarum sibi venditam, vt supra dictum est, quin esset tacitè renouata locatio. saltem in consequentiam prorogati temporis ad redimen. cum conductores permanferint in eodem exercitio, & soluerint eandem quantitatem antea conuentam, iuxta tex. in litem queritur. §. qui impleto. ff. locat. & l. legem. C. eod. tit. cum locatio, & conductio, neque scripturam, neque verba requirat, sed solo consensu contrahatur l. 1. ff. locat. l. consensu. ff. de act. & oblig. & plerumq. etiam tacitè renouetur, vt per Card. Mant. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 1. vnde si quid deest Vincentio, quod non fuerit ab aduersarijs consecutus pro annis 11. elapsis, & finitis vltima Ianuarij 1623. putabant Domini ei competere remedium manutentionis ex supradictis, sed post dictum tempus Domini non erant satis concordēs, quod Vincentio competeret tale remedium, cū certū esse videretur finita esse locationē expressam, vel tacitam, & consequenter quamlibet obligationem conductorum de soluendo affictu esse extinctam,

10. quæ cessante videatur etiam cessare remedia quilibet possessoria, vt Bart. in l. cum de in rem verso. numer. 14. ff. de vsur. & post alios relatos Peregr. de fideic. art. 46. num. 20. nec ad rem facit, quod cum conductores receperint pretium pro rata vendita Vincentio non sit æquum, illos retinere pretium, &

11. fructus pro se percipere, quia id non pertinet ad remedium manutentionis, sed l. curabit. C. de act. empt. & in omnem euentum, cum simus in fructibus civilibus, qui percipiuntur de die in diem ex commodo

12. scripturarum, de quibus agitur, præten sa relocatio deberet intelligi de die in diem, iux. dictū §. qui impleto, & ea videretur finita statim atq. conductores recusarunt pensionem, seu affictum soluere, & contra vero, quod in istis possessorijs sufficiat allegare

13. factum perceptionis sine aliqua causa obligatoria, firmat in puncto Peregr. ubi supra nu. 21. post plures relatos, & sæpè firmavit Rota, & signantè in causa Romana vineæ de Fabris 10. Ianuarij 1611. coram Reuerendiss. Lugdunen. quæ est decis. 275. numer. 5. par. 1. recent. & quod in remedio retinendæ

14. non liceat allegare extinctionem causæ, vel tituli, Capataq. decis. 317. par. 2. & in alijs allegatis per informantes, vnde fuit conclusum dandum esse mandatum de manutenendo D. Vincentio quoad affictus decursos pro tempore præterito conuento, & prorogato, sed ab inde citrà poterit denuo, si ipse voluerit, Rota consuli. Et ita decisum &c.

In eadem causa habetur infra in sequenti altera decisio sub die 23. Maij 1625. coram eodem bon. me. Vbaldo.

R. P. D. V B A L D O.

Arimineū Bonorum.

Veneris 19. Ianuarij 1624.

A R G V M E N T V M.

Renunciatum tantum dicitur, quantum expressum, & non plus, vnde si facta sit aliqua transactio, & tan-

tunc certa bona fuerunt specificata, veluti allodialia sine dubio talis transactio non est extendenda etiam ad bona feudalia, & maximè stantibus pluribus deductis hic in decisione. Ex renunciatione appellationis non bene inferitur ad renunciationem iurium sibi in sententia reservatorum. Verba quæ dispositionem restringunt, absurdum est asserere, ea operari ampliationem.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciationes, cum regulariter sint stricti iuris non trahuntur, nisi ad expressa.
- 2 Transactio, cum sit stricti iuris, unde non trahitur nisi ad actus expressos in ea.
- 3 Bona allodialia, propriè dicuntur competere iure hereditario potius, quam feudalia.
- 4 Bona feudalia competunt ex inuestituris, non autem veniunt ex testamento, vel alia simili voluntate.
- 5 Verba, quando dicantur venire continuatiue ad præcedentia.
- 6 Dictiones, ut puta, insuper, præterea, & similes solent addere, vel distinguere casum à casu.
- 7 Clausula posita continuatiue ad aliquam dispositionem, ab ea restringitur.
- 8 Verba restringentia, quando sunt clara, nullatenus admittenda est ampliatio.
- 9 Appellationi dum quis renunciavit, non præsumitur quoque voluisse renunciare, iuribus sibi reservatis in sententia.
- 10 Bona allodialia possunt cadere sub hereditate paterna, & num. 11.
- 12 Verba prolata ad alicuius favorem non debent in eius odium retorqueri.
- 13 Sequela illa non tenet; Titius, & alij credunt, & dicunt se scire Sempronium non habere aliquod ius in certis bonis, ergo Sempronius iuri sibi competentis in illis bonis renunciavit.
- 14 Verba in dubio qualiter veniant interpretanda.
- 15 Transactum non censetur nisi super illis bonis, quæ in transactione clarè fuerunt specificata.
- 16 Confirmatio non augeat, nec extendat confirmatum ultra id, quod in eo continetur.
- 17 Transactio, dum confirmat alteram transactionem iam initam, regulatur eisdem terminis.
- 18 Renuncians liti, in qua controuertebatur de bonis feudaliibus, ex hac renunciatione nullo modo inferendum est etiam ad renunciationem bonorum allodialium.
- 19 Verba dispositiua, & non narratiua in instrumentis posita sunt attendenda.
- 20 Transactum non potest dici id, quod in transactione non habetur expressum.

DECISIO DVIII.

AGENTI Constantino, vel eius heredibus ad rescissionem quorundam transactionum, nec non cōsequutionem bonorum allodialium q. Comitum Ioan Baptistæ fuit ex aduerso oppositum de l. si diuersa C. de transact. quam tamen non ob stare, fuit in Rota resolutum coram me 23. Iunii 1677. * quia transactiones emanauerant super bonis feudaliibus, non autem super allodialibus, super quibus tantum causa rescissionis, & restitutionis bonorum fuit commissa in Rota, ut latius in decisione, cum qua etiam Dñi transierunt die 31. Ianuarij 1620. *

catetum quia pars Domini Comitum Sempronij, & litis consortium cupiebat super hoc particulariter audiri, an dictæ transactiones comprehenderent tantum bona feudalia, an etiam allodialia, proposito eiusmodi dubio, Domini vnanimè censuerunt, allodialia non comprehendi in transactionibus, & sic standum in decisio.

Quia quoad primam transactionem controuersi posse non videtur, quin causa penderet inter partes super Castris Soliani, & alijs expressis, ut apparet ex commissionibus causæ in Camera, & super Castris, & bonis feudaliibus, & iurisdictionalibus, fuit etiam lata sententia per bo. me. Cardinalem Cesium & bon. mem. Cerasium tunc Thesaurarium, per quæ pronunciatum fuit dicta Castra, & bona spectare ad Comitum Sempronium, & consortes, uti nepotes ex recta linea quondam Ramberti eorum aui, & comprehensos in inuestituris per dictum Rambertum receptis, & nullum in ijs ius competere Camere Apostolicæ, nec Constantino, reservatis tamen eidem Constantino iuribus, & prætensionibus, si quæ competunt super bonis allodialibus, in transactione vero præuia narratiua litis, & sententiæ prædictæ in specie reservationis super iuribus bonorum allodialium tantum; Constantinus renunciat appellationi à dicta sententia interpositæ, imò sententiam approbat, & confirmat, & promittit, quod nec ipse, nec eius filij, nepotes, & hæredes, & successores vnquam petent audiri in dicta causa, & appellatione, unde cum iudicium intentatum, & sententiæ expressæ emanauerint super Castris, & bonis iurisdictionalibus ut supra, transactio, per quam fuit renunciatum appellationi à dicta sententia, non potest comprehendere nisi Castra, & bona controuersa, habentia iurisdictionem, & cum renunciatio regulariter sit stricti iuris, & non trahatur nisi ad expressa, Tinaq. in l. si vnquam in præfat. num. 126. & seqq. C. de reuoc. donat. & de retract. lignag. §. 36. glos. 2. nu. 50. Caputaq. decis. 308. par. 3. Rota decis. 624. num. 1. par. 1. diuers. 115. num. 9. par. 1. recent. & decis. 782. num. 4. & 5. par. 2. & in transactione idem dicitur.

2. & quod sit stricti iuris, & non trahatur ad casus non expressos, sed solum ad ea, de quibus actum est, ut in decisione de qua agitur, & apud Seraphin. decis. 1384. num. 2. & 9. & per Rot. decis. 63. nu. 2. par. 1. diuers. Surd. cons. 418. num. 11. & 153 lib. 3. & bene ad propositum Angel. Aret. cons. 71. num. 10. in fin. & seq. Card. Mantica de tarit. lib. 26. tit. 6. nu. 1. & 6. cum seqq.

Non obstant illa verba transactionis, ibi, Dando il detto Sig. Constantino alli sudetti Signori Conti tutte le sue pretensioni, si per vigore del testamento del Conte Gio. Battista Malatesta, codicillo, & altre ragioni antiche, & moderne, che glie competesse, & potesse competere sopra la detta heredità, ex quibus verbis inferunt informantes, quod transactio comprehendat etiam allodialia, quæ propriè dicuntur competere iure hereditario potius, quam feudalia.

4. quæ competunt ex inuestituris, non autem & veniunt ex testamento, vel alia simili voluntate, quia fuit responsum prædicta verba venire continuatiue ad præcedentia, in quibus de renunciatione appellationis à sententia supradicta actum fuerat, nec adest aliqua dicitio, ut puta, insuper, præterea & vel similes, quæ addat, vel distinguat casum à casu, & propterea

7. quæcumque clausula inde & sequens restringitur ad causam

causam proximè expressam, & specificatam ad l. si de certa, ubi Doctor. C. de transact. l. si ita quis. S. fin. ff. de verb. oblig. Seraph. decis. 317. num. 1. & 2. Rot. decis. 55. num. 12. par. 2. diuers. & cessat difficultas
 8 † ex verbis subsequenter, ibi, conforme alla sentenza ottenuta da loro fauoreuole in qua sententia nullum verbum de allodialibus, nisi quod præseruatur Constantino ius super illis, vt dictum est, ideo
 9 que eo inuersionis est, vt dum † renunciavit appellationi à sententia contra ipsum lata, voluerit etiā renunciare iuribus sibi præseruatis, quæ erant allodialia, non iurisdictionalia, licet prætenderet, Castra super quibus fuerat litigatum esse etiam talia, & pro
 10 preterea posse cadere sub hereditate paterna, & id etiam confirmatum ex pacto resolutio non soluendi scuta 80. annua in euento che detti Conti perdesse. ro lo stato che li fosse tolto dalla ragione, quod indicat, recompensam, quæ datur in transactione, fuisse datam pro iuribus, & prætensionibus Constantini super Castris, quæ poterant forte in causa appellat
 11 tionis, sicut ante sententiam † prætendebantur declarari allodialia, & sic mediante iustitia per Constantinum auocari, licet per sententiam fuisset iudicatum, esse feudalia, & sic ad eum non spectare, sed ad Comites.

Nec obstant illa verba, si contentano, & prometto dare, se ben fanno, che il Signore Constantino non ha che fare nell'heredità del Conte Gio. Battista, quia ista verba fuerunt prolata ad fauorem
 12 Constantini, † ideo non debent retorqueri in eius præiudicium, l. quod fauore, C. de legib. Nec valet hæc sequela Sempronius, & alij credunt, & dicunt
 13 † se scire Constantinum non habere ius super bonis allodialibus patris sui, igitur Constantinus renunciavit iuri sibi competenti super dictis bonis, nec etiam faciunt subsequenter verba, & quando man
 14 casso li sudetti Signori di darli à detti tempi gli danno autorità, che lui se li possa pigliare sì li frutti delle possessioni, che hanno nella Corte di Sogliano dell'heredità del Conte Gio. Battista, quia debent
 15 intelligi retento eodem † themate, de quo proximè videlicet quod ex eo obligantur fructus dictarum possessionum, quia Sempronius, & alij credebant Constantinum nullum ius habere in dictis bonis, quæ
 16 de facto ipsi possidebant, † & hodie possident, non autem inde sequitur, quod fuerit super istis bonis transactum.

De alijs verò duabus transactionibus, paucis agendum videbatur, nam secunda nihil aliud continet, quam reuocationem cuiusdam protestationis factæ ante primam, & hæc ad effectum vt prima transactio, non obstante dicta protestatione, valida erit, & confirmaretur, quæ confirmatio non augeat, nec extendit
 17 † confirmatum, ultra id, quod in eo continetur. l. Auerlius §. 1. ff. de liber. leg. Dec. in rubr. extra de confir. util. vel inutil. num. 3. Surd. conf. 330 num. 18. & conf. 349. num. 7. lib. 3. Rot. decis. 429. num. 1. & in eadem causa decis. 55. num. 2. par. 2. recent.

Tertia verò transactio in prima sui parte expressè
 18 confirmat duas præcedentes, † & ideo habent locum proximè allegatas, in alia vero parte continet cessionem, & renunciationem Constantini liti, & causæ per ipsum motæ super deuolutione Castri S. Ioannis in Gallilea, vt apparet ex lectura, ideo nullo modo extenditur ad bona allodialia, nec facit, quod in narratiua huius transactionis fuerit facta mentio li

tis coram Dominis Cornelio, & San Vitali, tum quia attenditur dispositiua, potius quam narratiua, iuxta tradita per Rot. decis. 34. num. 12. par. 2. diuers. Dec. conf. 28. num. 38. & fuit dictum in Romana melioramentorum 24. Nouembris 1617. & in Barba
 19 stren. decimarum 10. Nouembris. præteriti coram me, tum quia etiam illa lis fuerat ex causa restitutionis in integrum aduersus duas priores transactiones, quæ vt supra confirmatum est, non comprehendebant bona allodialia. Et ita fuit decisum &c.

*** Decisiones istæ in hac eadem causa emanatæ sub diebus 23. Iunij 1617. & 31. Ianuarij 1620. coram bon. mem. Remboldo, adsunt infra in Appendice, prout in Indice ibi in princip. posito.

R. P. D. REMBOLD O.

Romana Deuolutionis.

Veneris 19. Ianuarij 1624.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis deuolutio ob non solum canonem, vt intret, debet probari transactum esse tempus ad hoc à iure præfixum. A solutione canonis quis est excusandus, ne incidat in caducitatem ex causa absentie. Emphyteuta non cadit ab emphyteusi ob alienationem rei facta à creditoribus per viam subhastationis & deliberationis, inscio Domino. Obligatio generalis, non comprehendit prohibita alienari. Melioramenta promissa, & cætera conventiones censentur per emphyteutam adimpleri, stante cursu longissimi temporis, & præsertim si Dominus directus semper canones receperit, cum etiam per talem receptionem censetur remissa omnis caducitas.

SVMMARIVM.

- 1 Sententia, quod sit valida, colligitur ex reuolutione actorum, & quod sit iusta ex decisionibus in causa factis.
- 2 Deuolutio vt intret ob non solutionem canonum, debet esse lapsus biennium in terminis emphyteusis ecclesiastica.
- 3 Canonem non soluens ex causa absentie, non incidit in caducitatem, sed excusandus venit.
- 4 Restitutio alicui competit ex capite iustæ ignorantie.
- 5 Emphyteutica bona alienans irrequisito Domino incidit in caducitatem.
- 6 Alienatio rei emphyteutica facta à creditoribus mediante subhastatione, & deliberatione, non facit, vt emphyteuta cadat ab emphyteusi.
- 7 sub Obligatione generali non veniunt bona prohibita alienari.
- 8 Caducitatem intentans, quia linea est finita onus id probandi incumbit agenti.
- 9 Lineam fuisse finitam non dicitur doctum, dum de contrario constat.
- 10 Melioramenta conuenta præsumuntur facta, stante lapsu longissimi temporis.
- 11 Emphyteuta præsumitur fecisse melioramenta conuenta, & adimpluisse omnes conventiones, stante cursu temporis, & præsertim si Dominus directus semper perceperit canones.
- 12 Caducitas incurfa omnis censetur remissa stante receptione canonum.

- 21 Contractus natura quando est in aliquo alterata, ea nihil operatur, quoad reliqua, cum intacta remaneant.
- 22 Esse non dicitur, nisi id perpetuo duret.
- 23 Contractus non potest dici emphyteuticus, si in instrumento de eo nulla mentio habeatur.
- 24 Bona censuata ad quoscunque heredes, secundum eorum propriam naturam possunt transferri.
- 25 Pactum caducitatis per cessationem solutionis non repugnat contractui censuali.
- 26 Consolidatio dominij utilis, cum directo, in materia censuali fieri non potest.
- 27 Testamentum si non sit in forma probanti, non re-
leuat.

DECISIO DX.

DVM quæreretur An esset recedendum à resolutis in hac causa sub die 20. Martij 1623.* placuit Dominis firmare donationem Petri continere contractum censualem, & non emphyteuticum recedendo in hac parte à decisis, & de alijs referuando videre in separata disputatione.

Voluntas enim donantis relata ad censum patet ex verbis contextus eiusdem donationis huius Cafalis referuatur vtile dominium ipsi donanti, & suis filijs, & nepotibus masculis vsque in infinitum, cum responsione 50. librarum Cere nouæ deficientibus autem prædictis, si contigerit superuiuere Ioannem Antonium filium Iannotti fratris germani donantis, seu filium illius, vel nepotem, aut pronepotem vsqum in infinitum per rectam lineam masculinam descendentem, & deinde subduntur formalia verba, quod tunc, & in dictis casibus, vel eorum altero præfatu Cafale sit censuale dictæ Ecclesiæ B. MARIE, & paulò infra, qualitas ista repetita legitur respectu descendentiæ Antonij, quod in Vigilia B. MARIE Virginis Assumptionis teneantur soluere, & respondere pro censu, & redditu dicti Cafalis viginti quinque florenos aureos, & in comminatione si cessauerint soluere per quinquennium sub eadem qualitate exprimitur, nempe si dictum censum, & redditum soluere cessauerint.

- Ex quibus duo inferuntur, nempe denominatio
- 1 qualitatis census, qui specie ab emphyteusi distinguitur *Soccin. sem. conf. 167. nu. 6. lib. 2. Card. Mant. de contr. lib. 22. tit. 3. num. 9.* & pro tali haberi debet prout à partibus nominatur *l. qui fundum. §. fundi. ff. de contr. empt. Alex. conf. 3. num. 4. lib. 1. Crau. conf. 20. num. 1. Becc. conf. 35. num. 9. lib. 1. Surd. conf. 243. num. 3. Card. Mant. de contr. lib. 22. tit. 8.*
- 2 num. 17. secundum vero est ipsa denominatio & dispositiue non autem incidenter concepta, ibi sit censuale, quæ cum sit expressiua veritatis substantiæ, &
- 3 & qualitatis contractus *Ias. in l. sciendum num. 5. ff. de leg. 1. Signor. conf. 87. num. 10.* non subiacer interpretationi, nedum quia & à proprietate non est recedendum, *l. si alij. ff. de usufruct. legat. Dec. conf. 22. col. 1. num. 3. & conf. 305. nu. 1. Becc. latissimè comprobans d. conf. 35. num. 9.* sed nec etiam data possibilitate inferendi ad vtrumque contractum, & quia in dubio magis ad naturam census, quam emphyteusis verba sunt referenda, *Afflic. decis. 129. num. 4. Menoch. præsumpt. 106. nu. 3. lib. 3. Card. Mant. de contr. lib. 22. tit. 3. num. 11.*

Non obstat ratio separationis dominiorum, & recognitionis promissæ, ex quibus dicebatur & censum

esse non posse, sed emphyteusim *gloss. in cap. constitutus de Relig. dom. in verbo iuxta notam, vbi Innoc. Abb. Butr. & Card. & Soccin. sen. conf. 167. numer. 6. vol. 2.* admittens impossibilitatem census existente & dominio directo penes alterum, & idem dicebatur probasse, *Glar. in §. emphyteusis q. 1. Menoch. præf. 106. num. 1. lib. 3. & conf. 372. num. 10. Mant. de contr. lib. 22. tit. 3. num. 10.*

Quia fuit responsum de voluntate Petri non esse, & dubitandum, & potestatem non deficere, cum versemur in limine contractus, & in traditione rei propriæ in qua potest apponi pactum substantiæ non contrarium, *cap. verum de cond. apposit. lib. 1. C. de cond. apposit. insert. Capic. decis. 135. num. 2. & decis. 196 in fine, Afflic. decis. 129. num. 8. in fine, & prout dicitur de Domino transferente in feudatariu*

10 vtrumque dominium, & quod licet videatur contra naturam feudi, non tamen in reliquis definit esse feudum, *Dec. conf. 193. num. 4. Becc. conf. 101. n. 74. Natt. conf. 114. num. 7. Surd. conf. 243. nu. 26. & 27. referens Bald. in Lauia in fine, C. de iur. dot. dicen-*

11 tem, & quod natura contractus pacto non mutatur. Et quamuis idem *Surd. sub num. 29.* distinguat 12 substantialia & contractus ab accidentalibus, & naturalibus, admittendo quod pacta contra substantiam 13 sustineri non possunt & sequendo *gloss. & Doctores in l. pacta conuenta. ff. de contr. empt. & alios ab eodem allegatos.*

Attamen ex separatione dominiorum non subuertitur & substantia census ita ut corruat, vel in aliū contractum transeat, ut dicitur de pacto appposito in 15 donatione & causa mortis, ut illa remaneat irrevocabilis, vel de & commodato, vel precario, ut in pri- 17 mo transeat dominium, in secundo & ad tempus determinatum duret, de quibus per *Bart. in l. ubi ita donator. ff. de donat. caus. mort. Abb. in cap. fin. de præcar. & alios allegatos per Surd. d. conf. 243. nu. 18. m. 31.* vel in emphyteusi, & ut non solvatur pensio, ut per *Natt. conf. 114. num. 6.* quæ omnia tangunt 19 substantiam contractus, sed alteratur & tantummodo natura illius, ut scilicet etiam si solvatur de re aliena, non autem de re propria quam possidet, prout est de natura census, *Mantic. de controu. lib. 22. tit. 3. num. 2. Menoch. d. præsumpt. 106. num. 2.* in reliquis tamen remaneat substantia census, scilicet transferencei rem censuatam ad heredes quoscunque, & quod per cessationem responsionis, aut alienationem & irrequisito Domino non cadat à dominio rei censuata, qui sunt effectus ponderati per eundem *Menoch. d. præsumpt. 106. num. 16. & Honded. conf. 81. num. 4. vol. 2.*

Neque dicatur quod voluntas Petri sit restricta 21 ad & tempus, & personas, nempe ad eius, & Antonij fratris sui germani descendentes, ibi, quod tunc, & in dictis casibus prædictum Cafale sit censuale, ita ut finitis generationibus, prout evenit, remaneat primordialis & natura contractus de emphyteusi, dum esse non dicitur, nisi perpetuo duret *Lex facta, vbi Bart. ff. de hered. instit. l. si fundus. l. quesitum. l. si chorus. §. his verbis. ff. de leg. 3.*

Quia fuit dictum quod adhuc non consequitur, quod contractus sit emphyteuticus, quia in toto contextu 23 instrumenti nullum est verbum, & quod denotet emphyteusis naturam, aut quod dominium vtile pro- uenerit à Monacis, ut ponderat *Bart. in l. si aliquam rem. num. 9. ff. de acquir. possess. interim autem non*
amit.

DECISIO DIX.

FVIT dictum, sententiam Rotalem, qua declaratum fuit deuolutionem non intrare, esse con-
 1 firmendam, quia quod sit valida + apparet ex reuol-
 utione actorum, & de iustitia dictae sententiae con-
 stat ex decisionibus factis coram Reuerendiss. D. Pa-
 triarcha, * in quibus pluribus fuit ostensum, nul-
 lum ex quatuor capitibus, ex quibus praevideba-
 tur deuolutio pro parte Monasterij subsistere.

Quo enim ad primum ob non solutionem cano-
 2 num cessat, ex eo potissimum, quod non + erat lap-
 sum biennium necessarium ad hunc effectum, *cap. po-
 tuit de locat. Card. Mant. de tacit. & ambig. l. 22.
 tit. 27. num. 1. Rota decis. 400. num. 11. par. 1. in re-
 centior. & quia in omnem feuentum, Caesar esset ex
 3 causa absentiae excusandus, Dec. cons. 138. sub nu. 7.
 ad fin. vers. postremo. Corbul. de caus. priuat. ob non
 4 sol. can. limit. 10. nu. 2. seu + illi ex capite iusta igno-
 rantiae competeret restitutio, *Ruin. cons. 150. sub nu-
 mer. 13 lib. 1. Rom. cons. 166. in fin. Alex. cons. 169.
 num. 10. lib. 2. & cons. 45. num. 4. cum alijs per Cor-
 bul. de caus. priuat. ob non sol. can. limit. 20. num. 7.**

Minus subsistit secundum ob alienationem vnius
 5 partis, + seu stantiae domus in emphyteusim conce-
 sa, irrequisito Domino factam, quia dicta alienatio
 non fuit facta a Caesare, sed a creditoribus Antonij
 6 mediante subhastatione, + & deliberatione, nec An-
 tonius dici potest dictam domum hypothecasse ad fa-
 uorem creditorum, quia de hypotheca expressa non
 7 constat, & sub obligatione + generali non veniunt
 bona prohibita alienari, *Bart. in l. codicillis. §. insti-
 tuto. num. 5. ff. de leg. 2. Alex. cons. 41. nu. 2. & seqq.
 lib. 6. Cuman. cons. ult. num. 4. cum alijs per Cardin.
 Mant. d. tractat. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 28.
 num. 54.*

Cessat etiam tertiū ob lineam finitam, quia onus
 8 probandi, quod linea + sit finita incumbit Monaste-
 rio, *Card. Seraph. decis. 1458. num. 1. & fuit dictum
 in Romana domus de Blanchis 10. Martij 1619. co-
 ram R. P. D. meo Buratto, & in alia Romana domus
 22. Martij 1621. coram R. P. D. meo Caualerio, & ni-
 hilominus tantum abest vt probetur pro parte + dicti
 9 Monasterij lineam inuestitorū esse finitam, vt etiam
 de contrario constet ex deducis in dicta decisione.
 Reuerendiss. D. mei Patriarcha*

10 Denique corrumpit quartum ob non facta + melio-
 ramenta, quia ex lapsu annorum 70. a die inuestitu-
 ra ad motam litem, praesumitur melioramenta con-
 11 uenta facta, & + adimpleta omnes conuentiones, cū
 praesertim Monasterium perceperit canones, per
 quam etiam perceptionem videtur omnis caducitas
 12 remissa + *Honded. cons. 34. nu. 85. lib. 2. Menach. con-
 s. 206. num. 123. Sura. cons. 86. num. 14. & seqq. &
 Dec. 317. num. 1. & 2. & num. 14. Card. Mant. de
 tacit. lib. 22. tit. 33. num. 3. cum alijs per Corbul. de
 caus. priu. ob alien. irreg. Dom. fac. lim. 40. & in tit.
 de caus. priu. ob non sol. can. ampli. 9. num. 10.
 & 11. &c.*

*Videlicet sub diebus 17. Iunij 1619. & 25. Iunij
 1621. & 29. Aprilis 1622. prima dua habentur in-
 fra in Appendice, tertia est supra in precedenti To-
 mo decisio 383.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Casalis.

Luna 29. Ianuarij 1624.

ARGUMENTVM.

Contractus emphyteuticus, & censualis specie inter se
 differunt, ideoq. dum constat per verba dispositiue
 prolata partes voluisse constituere contractum cen-
 sualem, non est tractandum de natura contractus em-
 phyteutici, & in dubio verba potius sunt referenda
 ad naturam census, quam emphyteusis. Pacta con-
 tra substantiam contractus, an sic alterent illorum
 naturam, vt in diuersum contractum transmutent, re-
 sponsio est negatiua, quando id procedat.

SUMMARIVM.

- 1 Emphyteusis specie ab emphyteusi distinguitur.
- 2 Denominatio rei dispositiue, & non incidenter fa-
cta, operatur vt tali denominationi omnino sit
standum.
- 3 Denominatio rei, quando est expressiua veritatis,
& substantiae ipsius rei, non subiacet interpreta-
tioni.
- 4 a Verborum proprietate non est recedendum.
- 5 Verba in dubio potius sunt referenda ad naturam
census, quam emphyteusis.
- 6 Censualis non potest dici contractus, sed bene em-
phyteuticus, quando agitur de separatione domi-
niorum, & recognitione promissa.
- 7 Dominio directo penes alterum existente hoc arguit
impossibilitatem census.
- 8 Voluntas, & potestas, quando in aliquo actu inter-
uenit, non est de eo dubitandum.
- 9 in Contractus limine, quando quis versatur, &
agitur de traditione rei propriae, recte in eo, potest
apponi pactum substantiae contractus non con-
trarium.
- 10 Dominus licet transferendo utrumque dominium
in feudatarium faciat contra naturam feudi, non
tamen in reliquis definit esse feudum.
- 11 Contractus natura pacto non mutatur.
- 12 Accidentalia contractus licet pacto possint mutari
non tamen possunt substantialia.
- 13 Pacta contra substantiam contractus non possunt
subsineri.
- 14 ex Dominiorum separatione non subuertitur sub-
stantia census, itaut corrumpat, vel in alium con-
tractum transeat.
- 15 in Donatione causa mortis, licet apponatur pactū,
vt illa remaneat irrevocabilis, non autem exi-
tur natura donationis causa mortis.
- 16 Commodati contractus natura non tollitur, si fue-
rit conuentum, vt rei dominium transeat in com-
modatarium.
- 17 Precarij contractus non praeuertitur stante pacto,
vt duret ad tempus determinatum.
- 18 Emphyteusis natura non tollitur, si fuerit conuen-
tum, vt pensio non solvatur.
- 19 Contractus natura non tollitur, sed solum altera-
tur, quando aliquid apponitur contra eius sub-
stantiam.
- 20 Censuarius per cessationem solutionis, vel per alie-
nationem factam irrequisito Domino non cadit
iure suo.

24 amittit propriam naturam & transferendi bona censuata ad quoscumque heredes, *Menoch. eadem præsumpt. 106. nu. 18. & Honded. d. conf. 81. nu. 5. vol. 2.*

Non obstat pactum caducitatis per cessationem.

25 intra quinquennium, quia & illud potest conueniri contractui census, *Menoch. eadem præsumpt. 106. numer. 17. Honded. conf. 81. num. 19. Card. Mantica. de contr. lib. 22. tit. 3. num. 10.*

Demum non obstat legatum factum Catharinæ in testamento Petri præstandum de fructibus Casalæ.

26 & controuersi in casum deficientiæ suorum descendendum, quod dicebatur fieri non posse absque consolidatione utilis cum directo.

Quia scriptura dicti testamenti non fuit habita in forma probanti, & ulterius non etiam inferri potest ad necessariam consolidationem utilis cum directo, prout Monaci eam tenentur probare. Et ita &c.

Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 20. Martij 1623. coram eodem bon. mem. Pirouano, impressa habetur apud Cenc. de Censib. in addit. decis. 108. & apud Duard. eod. tractat. decis. 433.

REVERENDISS. MERLINO.

Prænestina Bonorum.

Mercurij 31. Ianuarij 1624.

ARGUMENTVM.

Positionibus, dum pars respondere recusat, nec super hoc vult dare specialissimum mandatum procuratori, ad sic, & sic respondendum, non est procedendum ad expeditionem causæ, cum à iure abhorreat quem defraudare suis probationibus, & maxime ex facto aduersarij. Positiones, ut admittendæ veniant sufficit, eas non esse omnino impertinentes, sufficitque aliquo modo facere ad causam, vel præbere adminiculum. Rota licet de stylo non admittat confessionem illam fictam, quæ provenit ex contumacia in non respondendo positionibus, non tamen ex hoc improbat usum positionum. Transactio, ut rescindatur, est necessaria enormissima læsio, & in magno excessu ultra dimidiam.

SUMMARIVM.

- 1 Procurator, ut admittatur ad respondendum positionibus, debet constare de specialissimo mandato ad sic, & sic respondendum.
- 2 Positionibus principalis debet respondere, dum recusat dare specialissimum mandatum procuratori ad sic, & sic respondendum.
- 3 Positionibus dum pars recusat respondere, non est procedendum ulterius in expeditione causæ.
- 4 Probationibus priuare quem, & maxime ex facto aduersarij, id rigidum esset.
- 5 Probatio, quæ fit per positiones regulariter conceditur.
- 6 per Positiones, quis releuetur ab onere probandi.
- 7 Positiones dum sunt irrelevantes, pars non est cogenda eis respondere.
- 8 Transactio non rescinditur, nisi probetur læsio.
- 9 Transactio non rescinditur per quamlibet læsionem sed requiritur, ut sit enormissima, & in magno excessu ultra dimidiam.
- 10 Positiones ut admittantur, sufficit eas non esse om-

nino impertinentes, sed aliquo modo directe, vel indirecte facere ad causam, vel prestare adminiculum.

- 11 Positiones, ubi non sunt notorie impertinentes, ita ut aliqua possit esse dubitatio, Iudex illas admittere debet.
- 12 Positiones non est disputandum an sint admittendæ, dum aliquo modo faciunt ad causam, & hoc potissimum ut lites abbrevientur.
- 13 Rota de stylo non admittit confessionem in contumaciam non respondentis positionibus.
- 14 Positionibus respondere pars cogitur, ad hoc ut ponens releuetur ab onere probandi, si aduersarius positiones confiteatur.
- 15 Positionibus pars respondere recusans ob illius contumaciæ in Rota, non imponitur pœna, ut habeatur pro confessatis, sed ut procedatur ad pœnas in monitorio ad respondendum comminatas.
- 16 Rota licet ex stylo non admittat confessionem contumacialem, non tamen dicendum est, sublatum esse usum positionum.
- 17 Positionum usus à Rota non est improbat.

DECISIO DXI.

DOMINI recedendo à decis. die 9. Iunij 1621. coram Reuerendiss. D. meo Caualerio * dixerunt, non esse ad vteriora procedendum in causa, nisi prius responsum fuerit positionibus datis per filios, & heredes Lucretiæ, quæ responsio cum præstari non possit à Luio asserto procuratore, quia non docet de sui mandato legitimo prout requiritur & specialissimo ad respondendum, sic, & sic respondere tenetur ipsemet & Stephanus principalis, Bald. in l. fin. num. 3. vers. cum enim habet mandatum. C. de procur. Soccin. sen. conf. 55. num. 8. lib. 1. Neuz. conf. 7. num. 12. & 13. Honded. conf. 66. num. 73. lib. 1. Menoch. conf. 80. num. 64. lib. 1. Rot. recent. decis. 779. num. 3. par. 2. Papien. in prax. in form. posit. act. verbo Simoninus num. 2. & ibi adden. Et interim donec dictus Stephanus respondeat, non debet ad vteriora procedi, alias enim si procederetur durante ipsius respondere debentis contumacia dicti heredes Lucretiæ priuarentur & facultate suas probationes faciendi per positiones, quod rigidum esset cum huiusmodi genus probationis regulariter concedatur ad hoc ut ponens per positionem, & confessionem aduersarij releuetur ab onere probandi, cap. 1. ubi glos. in prin. & in verbo statuimus. de confess. in 6. clem. sepè. S. verum de verb. signific. Specul. in rubr. de posit. §. 2. num. 1. Rimin. sen. conf. 43. num. 3. lib. 1. Rolan. conf. 90. num. 6. lib. 3. Abb. consil. fin. num. 1. lib. 2. Montesell. singul. 37. numer. 2. Marfil. sing. 625. in princ. Gail. pract. obseru. lib. 1. obseru. 79. num. 2. Ioseph. Ludou. decis. Perusin. 8. numer. 1. par. 1.

Nec visum est subsistere fundamentum decisionis desumptum ex irrelevantia positionum, quia imò ex nouiter deductis pro parte dd. heredum Lucretiæ, Domini censuerunt euidenter constare de relevantia, præsertim ubi ponitur de valore bonorum mobilium Stephano in transactione assignatorum, probato enim quod illorum valor ascendat ad summam scut. mille expressa in positionibus, cessaret & læsio propter quam ex aduerso prætenditur rescissio transactionis, maxime cum ad huiusmodi effectum rescindendæ transactionis non sufficiat qualibet læsio sed & requiratur enormissima, & in magno excessu, ultra

tra dimidiam, *Dec. in l. cum te. sub nu. 1. vers. sed fædere, distinct. C. de transact. & cons. 203. nu. 4. Corn. cons. 166. num. 5. lib. 1. & cons. 27 num. 10. lib. 4. Molin. de Hispan primog. lib. 4. cap. 9. num. 36. Cardin. Mantio. de tac. lib. 26. tit. 9. num. 29. Gabr. conclus. 1. num. 68. & 69. tit. de empt. & vend. lib. 3. Gemm. decis. 66. nu. 44. 47. & 48. Rota diuers. decis. 101. nu. 2. part. 1.*

Et in hanc sententiam eo magis inclinarunt Domini, tum quia vt positiones admittantur, sufficit eas non esse omnino impertinentes, † sed aliquo modo directè vel indirectè facere ad causam, vel præstare adminiculum, *Dec. in l. 1. num. 50. ff. si cert. pet. & latè cons. 161. num. 2. vbi apostill. & cons. 517. nu. 2. Peregr. cons. 82. num. 3. lib. 1. Mascard. concl. 1177. num. 15. de probat. Rot. decis. 24. de test. in antiq. & in Burgi Sancti Donnini iurispatronatus 15. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Vbaldo.*

Tum etiam quia vbi positiones non sunt notoriè impertinentes, itaut taliqua possit esse dubitatio, illas Iudex admittere debet, *Ioan. Andr. in cap. cum contingat num. 24. vbi etiam alij de offic. deleg. Specul. in tit. deposit. §. 7. num. 7. in fin. & num. 8. cum alijs alleg. in d. Burgi S. Donnini iurispatronatus, & 12 omittere †disputationem pertinentiæ, vel impertinentiæ ipsarum positionum, vt lites abbrevientur, Vestr. in prax. lib. 5. cap. 14. num. 6. qui refert ita feruari consueuisse, & ibi Adden. num. 2. post Dec. in cap. in nomine Domini num. 34. de testib. & secuta est Rota in d. Burgi S. Donnini coram R. P. D. meo Vbaldo.*

Nec applicatur motium, quod Rota non admittat de stylo † tacitam confessionem in cõtumaciam non respondentis positionibus, iuxta *decis. Card. Seraph. 405. num. 1. & 408. num. 4.* Quia dixerunt Domini quod ad hunc effectum cogitur in Rota pars respondere positionibus, † sed vt ponens releuetur ab onere probandi si aduersarius positiones confiteatur, aliàs ob contumaciam non imponitur pœna, vt habeantur pro confessatis, † sed vt procedatur ad pœnas in monitorio ad responden. comminatas, vt expresse dicit *Vestr. supra loco citato*, vbi ponit hanc praxim, neque enim ex eo quod in Rota non admittatur huiusmodi confessio † contumacialis cenferi debet sublatus vsus positionum, cum immò illum à Rota esse † approbatum constet ex *decis. 779. par. 2. in recent. & d. Burgi S. Donnini iurispatronatus coram R. P. D. meo Vbaldo*, vbi fuit resolutum esse responden. positionibus, quæ emanarunt in causis Rotalibus, & passim in alijs causis.

Et ita vtraque parte informante &c.

Decisio ista in hac causa facta coram bon. me. Card. Caualerio sub die 9. Iunij 1621. est inter eius impressas decisio 562.

R. P. D. REMBOLD.

Romana Palatii.

Mercur. 31. Ianuarij 1624.

ARGUMENTVM.

Confirmanda venit sententia lata in saluiano, dum apparet bene fuisse doctum de illis duobus extremis ad hoc necessarijs, & quando dicantur illa iustificata. Præscriptio ad nihil valet, dum legitimū tēpus ad illā

necessarium non probatur fuisse transactum. Emens aliquid, & non soluendo pretium non dicitur esse in bona fide, ad effectum præscribendi dictum pretium, cum præscriptio non possit currere cum mala fide.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia lata in saluiano confirmanda venit confitto de duobus extremis ad effectum obtinendi in hoc iudicio.
- 2 in Saluiano primum extremum, scilicet creditum cum hypoteca, ex quibus satis dicatur probatum, & num. 3. & 4.
- 3 de Credito satis dicitur constare, dum debitor partem eius soluit, & pro residuo soluit fructus.
- 4 in Saluiano secundum extremum probari potest ex instrumento adeptæ possessionis.
- 5 Præscriptio non obstat, dum legitimum tempus transactum non est.
- 6 Saluianum inter absentes præscribitur spatio 20. annorum.
- 7 Emens aliquid & non soluendo pretium, dicitur esse in mala fide, cum sciat, se ad illud exburstandum teneri, itaque sileat præscriptio.
- 8 Præscriptio aliqua currere non valet, cum graui pondere male fidei.
- 9 Causam obtinens ab habente malam fidem, non potest præscribere.
- 10 Præscriptio non currit non valenti agere.

DECISIO DXII.

DICTVM fuit sententiam Roralem esse confirmandam, quia de validitate dictæ sententiæ non dubitatur, eamque esse iustam apparet ex decisione tunc facta, & † quia de duobus extremis ad effectum obtinendi in saluiano satis constat.

Nam quoad primum extremum, videlicet creditum Franciscæ cum hypoteca, id probatur ex testibus, & † iuribus pro parte dictæ Franciscæ exhibitis, ex illis namq. apparet, quod dicta Francisca est filia, & hæres Renatæ filiæ, & hæres Petri Regis aliàs de Rois, quodq. dictus Petrus vendidit domum, de qua agitur bon. mem. Card. Vrsinò, vel eius procuratori pro persona nominanda 30. Iunij 1573. pro pretio scutorum 1800. ex quibus habuit in numerata pecunia scut. 230. residuum vero scutor. 1570. promisit emptor soluere pro rata tribus anni sequentibus, & interim Petrus venditor † promisit dare cautionem de euicione, & emptor promisit casu quo retineret apud se dicti pretij residuum, soluere pro damnis, & interesse pretij non soluti ad rationem scutorum 4. auri pro singulis centenarijs, & annis, & quod dictus Cardinalis de anno 1578. nominauit quasdam mulieres de Martignonis, quæ vendiderunt eandem domum Buccamatij, † qui promiserunt soluere dicta scuta 1570. Petro primo venditori, & interim fructus ad eadem ratam scutorum 4. auri cum obligatione omnium bonorum, vnde cum † non apparet de solutione dicti pretij, & fructuum, clarè constat de credito & hypotecæ dictæ Franciscæ.

Secundum etiam extremum probatur, ex sustentatione litis, iuncto instrumento capte possessionis per monasterium quod dicitur † successisse Camillo de Buccamatij ex persona Monachi in dicto monasterio Professi.

Nec obstat allegata præscriptio, quia quoad præscriptionem 30. annorum, ea obstat non potest, ex quo

7 quo non sunt lapsi anni 30. ante motam litem, pro-
ut requiritur l. *sicut*. C. de *prescrip.* 30. annorum,
Aym. cons. 201. num. 303. Hunded. cons. 82. num. 45.
lib. 1. cum alijs per Rot. decis. 610. par. 1. in recentior.
contractus enim venditionis dictæ domus fuit cele-
bratus anno 1573. & lis fuit mota anno 1599.

- Minus intrat præscriptio in saluiano annorum 20.
8 inter absentes, seu præscriptio statutaria, tum quia
mulieres quæ emerunt domum quam Buccamatijs
9 quibus fuit vendita eadem domus à dictis mulieri-
bus, præfuerunt in mala fide, cum scirent se debere
soluere pretium dictæ domus, quia mala fide stante
10 præscriptio, nec ad eorum fauorem incipere vlla
præscriptio, nec ad fauorem Monachorum habentiū
11 præscriptio, nec ad fauorem Buccamatijs, cap. fin. de *prescript.* l. ma-
le agitur. C. de *prescript.* 30. vel 40. annorum Card.
Seraph. decis. 740. num. 1. Rota decis. 19. num. 6. & de-
cis. 211. num. 7. par. 1. in recent. Tum etiam quia Pe-
trus, & successores non potuerunt agere ad pretium
12 ante præstitam cautionem, & non valenti agere
non currit præscriptio l. 1. C. de ann. except. Rot. de-
cis. 671. num. 3. par. 2. in recentior. & in terminis sta-
tuti Urbis Card. Seraph. decis. 926. num. 3.

Reliqua fuerunt in alia decisione sublata.

Rota recessit ab hac decisione, quia doctum fuit de
inualiditate sententiæ latæ, & decisio emanauit sub
die 29. Nouemb. 1624. coram eodem bo. me. Rembol-
do, est infra suo loco.

R. P. D. REMBOLDO.

Firmana Saluiani interdicti.

Mercurij 7. Februarij 1624.

ARGUMENTVM.

Testium examen citra discrimen dicitur validum, licet
testium iuramentum per Notariū fuerit receptum,
dum ipso Notario fuit commissum testium examen,
cum per consequens commissum censeatur omne il-
lud, sine quo examen non potest expediri, & sine
quo examen non subsisteret. Notario facile censetur
commissa receptio iuramenti testium, quodque am-
pliatur. Saluianum vt intret contra bona debitoris,
sufficit probare eius possessionem de tēpore obliga-
tionis, vel post, nō obstante quod licet deinde tertius
dicta bona possideret. Præscriptio cursum incipere
nequit stante mala fide, quod procedit etiam in il-
lius successore, licet ex propria persona illam inci-
pere intelligeret, & hoc siue immediatus, siue me-
diatus sit successor &c. Hypoteca non potest dici
præscripta, quando adest legitimum tempus.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes, an dicantur nulliter examinati, si coram
Notario iurarunt, cui tantum fuit commissum
examen.
- 2 Examen testium Notario, quando est commissum,
censetur etiam commissum omne, sine quo illud
expediri nequit.
- 3 Notarius de iure Ciuili est capax receptionis iura-
menti testium.
Examine commissio videntur concessa omnia, ex
quibus examen non valeret, num. 3.
- 4 Commissio receptionis iuramenti testium Notario
facile præsumitur data.

5 Maximeq. quando pars dedit interrogatoria, & il-
tali nullitate non opposuit.

- 6 Saluianū vt intret ad fauorem creditoris, cui fur-
runt hypothecata bona debitoris, sufficit vt constet,
vt debitor aliquid de tempore obligationis, vel po-
stea possederit.
- 7 Itaque parum obstat, si probetur deinde eam rem
ab alio fuisse possessam.
- 8 Conductor possidens nomine affectus non sibi, sed
Domino possidet.
- 9 Debitor non potest inchoare vllam præscriptionem,
nec de iure ciuili, nec statutariam, quando scit se
esse debitorem.
- 10 Præscriptio vt inchoetur nocet mala fides, quæ etiā
obstat successoribus, licet vellent inchoare præ-
scriptionem ex propria persona.
- 11 Idq. habet locum non solum in hærede immediato,
sed etiam mediato, & hærede hæredis.
- 12 Hæres cum beneficio legis, & inuentarij si sit cre-
ditor hæreditarius, potest tanquam tertius accipe-
re insolutum bona hæreditaria.
- 13 Ea q. possidendo hypothecam anteriorum creditorum
præscribere.
- 14 Hypoteca vt præscribatur inter presentes requiri-
tur spatium decem annorum.
- 15 Præscriptio penitus excluditur, quando legitimum
tempus non est transactum.

DECISIO DXIII.

DOMINI steterunt in decis. 10. Decembris
1618. reseruato tamen, vt particulariter vi-
deretur, quoad exceptiones de anterioritate hypo-
tecæ, quodq. societas esset superlucrata; Nam quan-
tum attinet primum extremum necessarium ad effe-
ctum obtinendi in iudicio saluiani, id probatur ex in-
uentario, & testibus iunctis adminiculis in alia de-
cisione ponderatis.

- Nec obstat quod testes sint nulliter examinati, eo
1 quod fuerunt examinati præcoram Notario, cui erat
commissum solum examen, non vero receptio iura-
menti, quia commissio examine videntur omnia cō-
2 missa, sine quibus examen absolui non potest, vt in
punto extat decis. Put. 251. lib. 1. in nou. vbi quod
3 de iure ciuili Notarius est capax receptionis iura-
menti, quodq. concessio examine videntur concessa
omnia, ex quo examen non valeret, & commissio re-
4 ceptionis, & iuramenti facile præsumitur præsertim
5 quando vt in casu isto pars dedit interrogatoria, &
de tali nullitate non opposuit, vt fuit dictum in la-
nuen. pecuniaria coram R. P. D. meo Valdo, quæ est
decisio 293. num. 2. & seqq. par. 1. in recent.

Non obstat quod probatur prædium, de quo agi-
tur, fuisse possessum ab alijs, quia sufficit ad effectum
6 de quo agitur, quod constet semel fuisse possessum
dictum prædium à Valerio, vel tempore contracte
obligationis, vel postea etiam, quod tempore obitus
7 dicti Valerij præfuisse possessum ab alio, & nihil facit
quod dicitur, quod etiam ante discessum Valerij à
Ciuitate noua, & sic ante contractam obligationem
per Valerium, possidebatur dictum prædium à Ca-
8 therina, & alij possederunt dictum prædium nomine
affectus, vt declarat secundus testis examinatus
pro D. Vestrio, & per consequens non sibi, sed Va-
lerio possidisse censetur l. si quis ante, & l. quod meo
in princip. ff. de acquir. poss. Corn. cons. 40. num. 6.
vol. 4. Socc. cons. 18. num. 28. lib. 1.

Non

Non obstat etiam exceptio præscriptionis, quia Valerius non potuit inchoare ullam præscriptionem nec de iure communi, nec statutariam cum sciret, se esse debitorem D. Veltrij propter promissam indemnitate, & sic fasset in mala fide, quæ mala fides nocet etiam dicti Valerij successoribus, etiam si vellent inchoare præscriptionem ex propria persona, ut late per Balb. de præscript. 2. par. 3. partis principalis quas. 12. nu. 12. cum alijs per Honded. conf. 17. nu. 85. lib. 1. idq. locum habet non solum in hærede immediato, sed etiam in hærede mediato, & hærede hæredis, Honded. conf. 82. num. 46. & seq. lib. 1. & fuit dictum in Romana canonum 15. Aprilis 1622. coram R. P. D. meo Vbaldo, & alias sapissime.

Non obstat, quod Octavius est hæres Valerij, cum beneficio l. & inventarij, fideoq. potuit tanquam tertius accipere insolutum prædium, de quo agitur, illudq. possidendo hypothecam anteriorum creditorum præscribere, quia etiam hoc admissio, non constat, quod dictus Octavius postquam fecit subhastare dictum prædium, illud possederit per annos 10. ut requiritur ad effectum, ut intret præscriptio, subhastatio enim facta fuit anno 1608. ut in summar. quod datur num. 2. & iudicium fuit ceptum contra Octaviu anno 1613. unde excluditur poenitus dicta præscriptionis exceptio.

Decisio ista, quæ hic allegatur in hac eadem causa emanata sub die 10. Decemb. 1618. coram eodem bo. mem. Remboldo habetur infra in Appendice.

REVERENDISS. MERLINO.

Romana Dotis.

Mercurij 7. Februarij 1624.

ARGUMENTVM.

Actioe personali agens debet tantum contra personam obligatam iura sua experiri, alias perperam egerit, quando vero agitur actione reali, cum agat contra ipsam rem, potest convenire etiam personam non obligatam, insequendo rem apud quem reperitur. Pater si obligaverit censum filia, donec sequatur inuestimentum ipsius dotis, donec illud non habuerit suam perfectionem, census semper erit suppositus tali oneri.

SUMMARIUM.

- 1 Obligationes non extendantur.
- 2 Actioe personali agens debet, experiri tamen contra personam obligatam, & non aliam.
- 3 Actioe reali agens contra rem, potest agere etiam contra non obligatam.
- 4 Dictio, ut supra, qualiter sit ad superius referenda. Discriminatio mera non est facienda.
- 5 Relatio fieri debet generaliter ad omnia superius disposita. Et hoc multo magis, si aliqua particularis ratio id suadeat.
- 6 Relatio fieri debet ad tempus, & ad locum, & ad modum ac qualitates supra expressas.
- 7 Dos, quod convertatur in rem stabilem, ista qualitas respicit securitatem dotis, & respicit uxorem.
- 8 Solvens non debet esse sollicitus, quod pecunia convertatur in rem expresse destinata.
- 9 Dotis favore ius questum intrat in vim stipulationis legalis.

Par. IV. Recent. Tom. III.

- 10 Pater, si favore filia hypothecavit aliquem censum, donec dos illius fuerit inuestita in bonis stabilibus, donec non sequatur tale inuestimentum, census non liberatur ab hypotheca.
- 11 Itaque pater non liberatur ab obligatione tradendo simpliciter dotem marito filia, dum non fit tale inuestimentum.
- 12 Dotem inuestiendi onus, quando non spectet ad patrem solventem eam, & quando simul, id est pater, & maritus teneantur id adimplere, & num. 18.

DECISIO DXIII.

PERMANSERUNT Domini in decisio coram me sub die 13. Nouëbris proximi præteriti, quia pactum quod census esset hypothecatus, donec, & quousque dos integrè fuisset soluta, ut supra, hoc est inuestita in emptionem alicuius rei stabilis, ut in instrumento inferebat, adhuc dictum censum esse hypothecatum in favorem Angelicæ, cum usque adhuc pecunia dotalis non fuerit erogata in emptionem rei immobilis.

Nec obstat dixerunt Domini, quod dictum inuestimentum ex forma instrumenti faciendum esset per Augustinum maritum, non autem per Gasparem patrem, & quod obligationes non extenduntur ad tradita per Dec. in c. si pro debilitate num. 3. de offic. delegat. & Rot. in Casenaten. bonorum 9. Decembris 1588. coram Bubalo, quoniam obiectum intraret, si Angelica ageret actione personali, quia utique deberet agere contra Augustinum maritum pro impleto promissionis de inuestiando, quæ nullo modo extenditur ad Gasparem patrem, qui nihil tale promisit, sed Angelica modo agit actione reali contra censum vigore hypothecæ sibi competentis ex pacto expresse apposito a eodem Gaspare patre, donec dos fuerit soluta, & inuestita, & hoc casu nihil Angelicæ refert, a quo inuestimentum fieri deberet.

Nec obstat, quod dictio illa relativa, ut supra, de qua in instrumento dotali, & ponderata in decisione referenda videatur ad tempus, quo dos erat solvenda, non autem ad qualitatem, & obligationem de inuestiando in rem stabilem, quoniam ultra quod hæc mera divinatio visa fuit, regula est in contrarium. Relatio fieri debeat generaliter ad omnia talis scriptura. & hanc autem, ubi Bart. num. 3. ff. de legat. 1. l. 3. §. filius. ff. de lib. & posthum. & ad tempus, & ad locum, & ad modum ac qualitates supra expressas, Bart. in l. sanctio legum. nu. 7. vers. prætereā ff. de pan. Castren. conf. 183. num. 5. lib. 1. Rol. conf. 58. num. 23. lib. 3. & ratio etiam particularis in præfenti casu suadet dictam relationem esse factendam ad qualitatem inuestimenti, quia hypothecatio dicti census fuit facta nedum in favorem Augustini generis, sed & Angelicæ filia, dum autem consultum fuit Augustino non fuit apposta illa dictio, ut supra, quia illius solum intererat solui dotem, dum vero consultum filia, addita fuit dictio illa, ut supra, quia hæc qualitas quod dos converteretur in rem stabilem respiciebat securitatem dotis ipsius filia, & sic relatio esset habenda ad pactum inuestimenti.

Minus etiam obstat Domini dixerunt, quod regulariter solvens non debet esse sollicitus, quod pecunia convertatur in rem expresse destinata, ex Surd. decis. 156. num. 9. & alijs, quia placuit responsio data in decisione, quod hæc ratio non applicatur, quia dictum pactum inuestiendi fuit favore dotis

B Ange-

Angelica, & proinde illi ex promissione patris, & 9 mariti ius quæsitum fuit in vim stipulationis legalis, de qua in *Leuitica. §. accedit. C. de rei uxor. act.* cum alijs in prima decisione allegatis, vnde dum pater 10 ter fauore filiarum hypothecauit censum vsquequo dos esset integrè soluta, & inuestita, non potuit deinde ipse pater soluendo dotem marito, & prætermittendo inuestimentum auferre ab ipsa filia hypothecam, 11 & sic censum in illius præiudicium liberare, vt in similibus terminis arguunt *Modern. Rom. discept. forens. cap. 45. nu. 2. & 23. & Amat. decis. Maceraten. 50. num. 38.*

Et eo magis in præfenti facti specie in qua dictum inuestimentum non erat faciendum post solutionem 12 dotis, quia hoc casu totum inuestiendi onus fuisset mariti recipientis, nec pater postquam munus suum absoluerat soluendo aliud curare debuisset, sed inuestimentum debebat fieri in actu solutionis, itaut & 13 patris soluentis, & mariti accipientis videbantur partis esse erogare pecuniâ dotalem in emptionem rei stabilis, & sic consulere securitati dotis Angelicæ. Et ita in decis. vtraque parte informante &c.

Decisio, qua hic allegatur in hac eadem causa emanata sub die 13. Nouembris anni præteriti 1623. coram eodem clar. mem. Merlino, est supra in præcedenti Tomo decisio 498.

REVERENDISS. PIROVANO.

Syracusana Canonicatus.

Lune 12. Februarij 1624.

ARGVMENTVM.

Episcopus successor an possit reuocare decreta antecessoris concernentia statum Ecclesiæ, vide reliqua in summario,

SVMMARIVM.

- 1 Episcopus, et Capitulum non possunt subuertere decreta circa statum Ecclesiæ, qui iam firmatus transactione, & etiam auctoritate Apostolica, ac obseruantia comprobatus fuit.
- 2 Collatio præbendarum in Cathedrali ad quem spectet.
- 3 Casus omissus remanet in dispositione iuris communis
- 5 Episcopus successor potest eadem auctoritate ordinaria cum consensu Capituli reuocare decreta Episcopi antecessoris, quoad statum Ecclesiæ.
- 6 Potestas reuocandi ea, quæ sunt valide confirmata à Sede Apostolica semper deficit.
- 7 Text. in cap. 2. de institut. quando habeat locum.
- 8 Tituli perpetui beneficiorum non debent supprimi.
- 9 Collationes plura præterita, dant statum sufficientem pro sustinenda collatione, de qua controvertitur.
- 10 Prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficij, & quando hoc procedat, vide num. 11.

DECISIO DXV.

CENSERVNT Domini standum esse in decis. ex eisdem rationibus, & fundamentis.

Quibus non obstant quæ de nouo ponderantur pro Capitulo hodie informante, quod dum constat de statu anteriori receptiuo ex transactione anni 1532. iurata inter Capitulum, & Episcopum interueniente etiam auctoritate Vicarij Apostolici ad hoc

specialiter deputati, & de collationibus postea subsecutis secundum eundem statum, vsque ad annum 1602. non potuit Vicarius Rabalius statum iam firmatum transactione, & pari auctoritate Apostolica, & obseruantia comprobaturum subuertere; *Abb. in cap. ex parte. num. 10. & 14. de concess. præb. Seraph. decis. 590. par. 1. num. 3.*

Quia quantum ad transactionem fuit responsum illam non emanasse inter Capitulum, & Episcopum super statu controuerso de receptiuo, vel numerato, sed super collatione canonicatum, vt patet ex illius lectura in 17. Capitulo, & 22. ac in versiculo decernimus, quæ ex decretis Rabalij non fuit sublata, & seruari potest etiam in statu Ecclesiæ numeratæ (celantibus reservationibus Apostolicis) cum id totum pendeat ex consuetudine, statuto, vel pactione, *Cassad. decis. 22. de præben. Seraph. decis. 1402. num. 4. & 1091. num. 3. par. 2.* neque dicatur quod saltem ex eisdem capitulis oriatur formalis essentia Ecclesiæ non numeratæ & receptiue, quia non inde sequitur, quod prohibitio mutandi statum comprehendatur in transactione, vt ideo tanquam casus omissus remaneat in dispositione iuris. *l. commodissime ff. de lib. & posthum. Crau. conf. 62. num. 14. Menoch. conf. 4. num. 33. vol. 1. Rot. diuers. decis. 61. par. 1. num. 2. & in recent. 463. par. 1. num. 4.*

Quo vero ad continuatas collationes, etiam illis suppositis non defecit auctoritas Vicarij Rabalij ex ordinaria cum consensu capituli pro reducenda Ecclesia Syracusana ad statum numeratæ Ecclesiæ, *c. 2. de instit. ubi Imol. & alij allegati in decisione, que reuideretur.*

Non obstat, quod Episcopus & modernus potuerit eadem auctoritate ordinaria cum consensu Capituli reuocare decreta Rabalij, & Ecclesiam in pristinum statum de receptiuo ponere prout fecit.

Quia stante confirmatione Apostolica semper deficit potestas reuocandi iam valide firmatæ, vt dictum fuit in alia decisione, præterea cum non sit par ratio reducendi Ecclesiam de receptiuo ad numeratam, & è conuerso de numerata ad receptiuam, ex quo in primo casu conuenit iuris dispositio cap. 2. de instit. in secundo vero repugnet, ne supprimantur tituli perpetui iam creati cap. ex parte. de constit. cap. constitutus de rescript. semper deficit argumentum à paritate auctoritatis deductum.

Concurrit etiam effectuatio ex collationibus datis ab anno 1602. vsque ad annum 1613. quæ dant statum sufficientem pro sustinenda collatione Ioannis Baptistæ c. consultationibus. de iurepatr. Rota decis. 14. in antiq. cod. tit.

Nec obstat, quod prouisiones Apostolicæ non solent mutare statum *Achil. decis. ult. de iurepatr. nec illum probant cap. cum de beneficio de præben. in 6. Rot. coram Papa Greg. XV. decis. 482.* quia in præfenti non agitur de probando statu, vel probanda mutatione illius, qui patens est ex decretis Rabalij, sed de probanda effectuatione vacatibus Canonicatibus in eadem Ecclesia, quod factum negari non potest quin pateat ex ipsis prouisionibus, & signanter ex isto, qui vacauit per obitum Corrales, qui illam etiam à Sede Apostolica obtinuerat. Et ita &c.

Videlicet sub die 1. Decembris 1623. coram eodem ben. mem. Pirovano est in præcedenti Tomo decisio 499. in eadem causa tres alie decisiones emanarunt

illi not. 1624. 71. scilicet

scilicet sub diebus 1. Februarij, 17. Maij, & 3. Iulij eiusdem anni 1623. sed ponere neglexi, cum ferè tota in facto consistant.

R. P. D. REMBOLDO.

Taruifina Feudi.

Luna 12. Februarij 1624.

ARGVMENTVM.

in Feudi successione filius intrat in locū parentis, eiusque personam, & gradum repræsentat. Feudum, quando est concessum pro se, suisque hæredibus, & successoribus, cuius naturæ dicatur. In feudi hæreditarij successione locus est repræsentationi, cum gradus non corrumpatur, sed repræsentetur.

SVMMARIVM.

- 1 Feudum, quando est concessum pro se, suisque hæredibus, & descendantibus, tunc dum quis probat se esse heredem, & descendantem citra discrimen est admittendus.
- 2 in Feudi successione filius intrat in locum parentis eiusque gradum repræsentat.
- 3 ad Feudum, quando aliqua mulier admittenda erat si antea mortua sit, tunc earum filia admittenda sunt.
- 4 Feudum dicitur hereditarium, quando fuit concessum pro se, hæredibus, & descendantibus, vel mixtum.
- 5 in Feudo mixto, quando quis intendit succedere in eo etiam debet concurrere qualitas hereditaria.
- 6 in Feudi hereditaria successione locus est repræsentationi, cum gradus non corrumpatur, sed repræsentetur.
- 7 Filia alicuius an quis sit probari potest ex particula testamenti patris, in qua illam uti filiam nominavit, & heredem instituit.
- 8 ad Causam quando quis fuit admissus uti talis absque vlla partis contradictione, non potest opponi legitimitas persone.

DECISIO DXVI.

DVBITATVM fuit an Angela, & Marietta veniant æqualiter admittendæ, vna cum Augusta, & Laura Marterterijs, ad successionem portionis feudi per q. Franciscum possessæ, & DD. dictis Angela, & Marietta tantum in formantibus censuerunt eas esse admittendas, quia constat dictum feudū fuisse concessum pro se suisque hæredibus, & descendantibus; unde dubium non est, quin dictæ Angela, & Marietta, quæ sunt nepotes Francisci ex Diana eiusdem Francisci filia sint admittendæ ad portionem dicti Francisci tum ex propria earum persona, quia scilicet ipsæ sunt hæredes, & descendentes, Dec. conf. 115. num. 2. Clar. in §. feudum q. 9. num. 8. Molin. de primogen. Hispan. lib. 3. c. 6. num. 43. vers. quamvis hæc &c.

Tum etiam ex persona Dianæ earum matris, quia in successione feudi filius intrat in locum parentis eiusque gradum repræsentat, ita quod sicuti in casu isto esset admittenda Diana, ita pari ratione veniunt quæque dictæ filia dictæ Dianæ admittendæ, iux. tex. in cap. 1. in princ. de success. feud. & in cap. 1. vers. bis gradibus de success. fratr. Rol. conf. 68. nu. 29. lib. 1. Par. IV. Recent. Tom. III.

Rossentall. de feud. cap. 7. conclus. 16. num. 10. & ibi adden. littera L. Tirag. de iure primogen. q. 40. numer. 19. & seq. Peregr. de fideicom art. 21. num. 13. & seq. Card. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 30. num. 1. & seqq.

Idq. eo magis, quod concessio feudi, de quo agitur facta fuit, ut dictum est pro se, hæredibus, & descendantibus, ideoque vel dictum feudum est hereditarium iuxta deduct. per Decian. conf. 24. nu. 68. & seq. vol. 1. Card. Mantie. d. lib. 23. tit. 3. num. 41. vel mixtum, quo etiam casu requiritur qualitas hereditaria, Ceph. conf. 303. per tot. Surd. conf. 382. n. 29. ac propterea indubitanter locus est repræsentationi, nam in hereditaria successione gradus non corrumpitur, sed repræsentatur, ut bene per Card. Mantie. d. tit. 30. num. 20. Molin. d. lib. 3. cap. 8. num. 17.

Quod autem dictæ Angela, & Marietta sint nepotes Francisci, & Diana filia Francisci, probatur ex particula testamenti dicti Francisci, in quo uti tales fuerunt nominatæ & institutæ, Ruin. conf. 53. numer. 6. lib. 5. Natt. conf. 235. num. 1. cum alijs in Barren. beneficij 1. Iulij 1611. coram R. P. D. meo Vbaldo. Et cessat difficultas, quia uti tales fuerunt admissæ ad causam absque vlla partis controuersia.

Causa ista prius agitata coram Sanctiss. D. N. Innocentio X. & deinde coram alijs diuersis bon. me. Auditoribus nre Vbaldo, Remboldo, Virili, & Queipo, eorum decisiones annotavi in precedenti Tomo ad decisionem 271. in fin. quæ est in eadem causa coram eodem Sanctiss. D. N.

R. P. D. REMBOLDO.

Hyldefmen Optionis.

Luna 4. Martij 1624.

ARGVMENTVM.

Causa dicitur deserta, & sententia transitum suum facit in rem iudicatam, quando fuit appellatum, & Iudex dedit apostolos reuerentiales, si intra decem dies commissio non fuerit signata, & transmissa ad Banchem Curforum, itaque nec auditur appellans, quod intra dictum tempus non potuerit reperire Reuiforem commissionum, cum id non sit verisimile, & quatenus id admitteretur, non esset excusandus, quia alia via, scilicet per recursum ad Superiorem, poterat sibi providere, & quando copiam superiorum habere non potuit, tunc ut excusetur, necessaria est super hoc protestatio.

SVMMARIVM.

- 1 Iudex, quando dat apostolos reuerentiales, tunc causa debet remitti intra decem dies.
- 2 Causa, si non reperiatur commissio intra decem dies, quando fuerunt habiti reuerentiales, dicitur deserta, & sententia transit in iudicatum.
- 3 Sententia ut non dicatur deserta, eo quia intra legitimum tempus non fuit commissio causa, sufficit, ut fuerit facta diligentia, ut commissio signaretur.
- 4 Sententia ne transeat in iudicatum, quia intra legitimum tempus non fuit causa commissio, requiritur ut de aliqua diligentia adhibita constet.
- 5 Commissionum reuifor verisimile est, si fuisset facta diligentia, quod intra spatium 10. dierum reperi tus fuisset.

B 2

6 Com-

- 6 Commissionum reuisor, quando intra legitimum tempus non potuit reperiri, ut cesset desertio, quid sit faciendum.
- 7 Appellationem, quis non dicitur prosequi debita diligentia, nisi penes Regentem Cancellaria insteterit pro signatura commissionis obtinenda, & ad Cursores transferenda, infra spatium 10. dierum.
- 8 Appellans non excusatur si intra tempus debitum commissionem non obtinuit, quare sibi poterat consulere per recursum ad superiorem.
- 9 Appellans, ut excusetur a desertione causa, quia intra legitimum tempus causa non fuit commissa, si nec Reuisorem commissionum, nec Regentem Cancellaria potuit accedere, requiritur, ut de hoc protestetur.

DECISIO DXVII.

- L**ATA sententia diffinitiva* ad fauorem Arnaldi super optione, de qua agitur, Procurator Remberti ab ea intra legitima tempora appellauit. Verum quia pro apostolis redeunti, fuerunt die 20. Decembris proximè præteriti dati reuerentiales in forma, & ipse causam dictæ appellationis nō nisi 15. Ianuarij commisit: Dubitatum fuit an causa appellationis dici possit deserta, itaut constet de re iudicata, & DD. censuerunt † constare de re iudicata, quia quando Iudex dat reuerentiales, tunc causa committi debet de stylo Palatii intra decem dies, alias transacto dicto tempore causa remanet deserta, Caputaquen. dec. 31. & 32. par. 1. Rot. decis. 25. sub num. 1. vers. hac procedunt de appell. in nou. ac propterea cum in casu isto dicta causa non fuerit commissa intra dd. decem dies, merito censeri debet deserta, ita
- 2 † quod sententia dicatur fecisse transitum in iudicium, Vestr. in prax. lib. 7. cap. ult. nu. 6. cum alijs congestis per Modern. de appell. lib. 3. cap. 2. q. 14. nu. 6. & seq.
- Non obstat, quod ad hoc ut causa non dicatur deserta sufficit, quod fuerint factæ diligentia, quod signaretur commissio, † licet postea non fuerit expedita intra decem dies ad trad. per Casad. decis. 4. de appell.
- 3 Quia in casu isto non constat, quod fuerit adhibita aliqua diligentia, quod signaretur commissio.
  - 4 Nec dicatur quod non fuerit intra dd. 10. dies repertus reuisor, qui solent presentari commissiones,
  - 5 quia † si fuisset facta diligentia, utique fuisset dicto decem dierum spatio repertus.

- Et in omnem euentum, quod reperiri non potuisset, non propterea cessaret desertio, quia debebat eo casu † presentari commissio Regenti Cancellariæ, vel Illustriss. D. Signaturæ Præfecto, Put. decis. 379. num. 2. lib. 2. ubi quod non dicitur quis prosequi appellationem debita diligentia, prout † tenetur nisi penes Regentem loco Vice Cancellarij insteterit pro signatura commissionis obtinenda, & ad Cursores transferenda infra decem dies post appellationem.
- Non enim excusatur appellans, quando sibi potest † consulere per recursum ad superiorem ad trad. per Butr. in c. ex ratione q. 7. de appell. quem sequitur Alex. conf. 72. num. 11. & seq. lib. 3. Dec. conf. 636. nu. 3. & fuit dictum in Perusina de Vbaldis 17. Iunij 1586. coram bon. mem. Card. Pamphilio.
- Quinimò si nec Regentem Cancellariæ potuisset accedere, † debebat de eo protestari, Rota dec. 25. de appell. in nou. cum alijs per supradictum Modern. de appell. lib. 3. cap. 2. quæst. 14. num. 5. & seq.

Scilicet per bon. mem. Reuerendiss. Coccinum Decanum, & decisiones coram eodem in hac causa factæ sunt sub diebus 25. Iunij, & 15. Octobris 1621. & 20. Maij, & 28. Nouembris 1622. Prima habetur infra in Appendice, alia vero tres sunt in præcedenti Tomo decisiones 313. 397. & 434. Et infra de hoc eodem anno 1624. adest infra altera sub die 15. Nouembris coram eodem bon. mem. Remboldo.

R. P. D. V. B. A. L. D. O.

Bononiens Fideicommissi de Luparis.

Luna 11. Martij 1624.

A R G V M E N T V M.

De fideicommissio absoluto, & perpetuo satis dicitur constare, dum testator ordinauit, ut omnia bona sua deuenirent, & permanerent in domo, familia, & agnatione sua, non enim bona possunt conseruari, & permanere in familia, absque tali fideicommissio, quodque maxime procedit, quando etiam adiunctum est onus perpetuo adimplendum per hæredes, & ulterius id ampliatur, quando verba conseruandi bona non fuerunt directa in persona hæredum, sed in ipsa bona, quo casu dicitur inductum reale, & perpetuum fideicommissum, & afficit omnes hæredes, itaut vnum teneatur alteri bona restituere.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia an sit iusta, probatur ex decisionibus in causa factis.
- 2 Fideicommissum simpliciter ordinatum ad fauorem proximorum, expirat quando aliquis ex vocatis decessit cum liberis.
- 3 Testator, quando apparet voluisse inducere fideicommissum absolutum, & perpetuum, tunc cessat celebre consil. Oldrad. 21.
- 4 Bona omnia, dum testator voluit ut in sua domo, & familia permanerent, id non potest fieri absque perpetuo fideicommissio.
- 5 Fideicommissum perpetuum censetur inductum ex grauamine pariter perpetuo iniuncto.
- 6 Fideicommissi verba, quando sunt inducta non in persona, sed in bona, dubium non est quin fideicommissum sit reale.
- 7 Fideicommissum, quando est reale, afficit omnes personas, & quilibet successor tenetur per fideicommissum alteri restituere.
- 8 Identitas bonorum fideicommissio subiectorum probatur ex diuisione bonorum facta inter coheredes.
- 9 Quæ sola probatio sufficit aduersus habentes causam si non immediatam, saltem mediatam ab hæredibus grauatis.
- 10 Fideicommissum, quando sine dubio dicatur inductum.
- 11 Bona aliqua quando constat esse testatoris, qui fideicommissum in bonis suis ordinauit, tunc absque dubio ea quoque sunt restituenda.
- 12 Fideicommissarius non potest in præiudicium vocatorum a testatore nouum grauamen imponere super bonis fideicommissarijs.
- 13 Reus, & possessor necesse minimè est, ut aliquid probet, sed sat est, si vincat per non ius actoris.

DECISIO DXVIII.

FUIT responsum pro parte informante videlicet, sententiam Rotaalem esse confirmandam, nam
 1 contra eius validitatem nihil opponebatur, & de iustitia constat ex decisionibus in causa factis coram R.P.D. meo Remboldo, licet enim Fulchus antiquus institutus hæredibus filijs Ioan. Baptistæ fratris sui eos si sine filijs, & descendibus decederent, grauauerit per fideicommissum bona restituere proximiori pauperi de familia & agnatione ipsius testatoris, & ambo filij Io. Baptistæ decesserint cū filijs, &
 2 proinde videretur expirasse fideicommissum ad fauorem proximioris, iux. *conf. Odr. 2. tamē ex verbis testamenti, & ex alijs coniecturis apertē colligitur voluisse testatorem facere absolutum, & perpetuum fideicommissum, vt bene deducitur in decisione 26. Ianuarij 1618. in causa facta, & præsertim, quia*
 3 *idem testator voluit omnia bona sua deuenire, & permanere in domo, familia, & agnatione sua, cum enim non possent bona conseruari, & permanere in agnatione absque tali fideicommissio, vnde illud cenietur inductum ad Paris. conf. 37. num. 3. lib. 2. Rot. decis. 568. num. 5. par. 1. diuers. Et accedit onus iniunctum hæredibus institutis & substitutis, vt perpetuò facerent celebrari Missam qualibet hebdomada pro anima ipsius testatoris, & vnde sicuti respectu piæ causæ grauamen fuit perpetuum, ita dicen. videtur ipsos fuisse perpetuo quoad bona grauatos, vt post Anchar. arguit Natt. conf. 531. num. 28. & seq. Et accedit demum quod verba fideicommissi non*
 4 *sunt directa in personas, sed in res ipsas, & bona ibi, & sic voluit ipse testator omnia bona eiusdem deuenire, & permanere in domo, familia, & agnatione, & in proximiorē, & pauperiorē &c. quo casu dubium non est, quin fideicommissum sit reale, Bart. in l. peto. §. fratre. num. 2. vers. dic ergo, & ibi Cuman. numer. 5. ff. de legat. 2. quod afficit omnes personas vocatas, & quoscunque possessores, itaut quilibet successor teneatur per fideicommissū alteri restituere, donec hæreditas perueniat ad vltimum substitutum, Bald. in l. precibus. num. 65. vers. tu dic. & ibi. Salic. num. 36. C. de impub. Paris. conf. 18. num. 50. lib. 2. Surd. conf. 315. sub num. 20. vers. ad id autem lib. 3. & fuit latē deductum in causa Reatina fideicommissi 14. Martij 1622. coram me, vbi aliæ decisiones allegantur, & hoc fideicommissū Fulchi senioris consistere dicebatur in quodam prædio nuncupato Rocca maggiore, & quod hoc prædium fuerit in bonis fideiuldem Fulchi satis probat diuisio bonorum cum fratribus facta, in qua dictum prædium obuēnit Fulcho, quæ diuisio sufficit ad hūc effectum contra DD. de Luparis habentes causam à Pirro vltimo ex descendibus Io. Baptistæ, & hærede & grauato, si non immediatē, saltem mediātē, Peregr. de fideicom. art. 44. num. 5. & 6. & sequitur Rota, vt fuit latē deductum in illa Vrbeuetana fideicommissi coram R.P.D. meo Decano.*
 5 Alterum fuit etiam fideicommissum iniunctum ab Hercule nepote ex filio dicti Fulchi senioris, qui instituto hærede Pirro fratre suo, ei quandocumque
 6 decedenti absque filijs masculis legitimis, & naturalibus substituit Carolum Leonellum, & Galeatium fratres, & cuiuscumque eorum filios ordine successiuo, & in prædicto fideicommissio Herculis supponitur adesse domum, & creditum, de quibus agitur, quæ fuisse in bonis Herculis probatur ex testibus, &
 7 Par. IV. Recent. Tom. III.

alijs iuribus datis in summ. num. 2. neque ex aduerso cōtrouertitur, vnde Pirrus duplici hoc fideicommissio
 8 so grauatus non videtur potuisse Leonello, & fratribus à se institutis nouum onus imponere, & eos grauare, prout fecit de restituendo bona Dominis de Luparis, prout fecit *l. vnum ex familia. §. si fundū, vbi Doct. ff. de leg. 2. Seraph. decis. 848. num. 4. & decis. 855. in princ. Rota in Viterbien. Castrorum 14. Decembris 1616. coram bon. mem. Card. Sacrate, & fuit firmatum in decisione in hac causa facta*
 9 *10. Ianuarij 1622. coram D. meo Remboldo, vbi etiam latē respondebatur ad donationē, quæ præcedebatur de eisdē bonis antea ab Hercule facta. Pirro.*
 Et his rationibus nituntur hæredes fiduciarij instituti à Galeatio, qui fuit vltimus decedens ex substitutis ab Hercule, & possident prædicta bona, cum onere restituendi vna cum fructibus primò masculo naituro ex Cornelia filia Galeatij aduersus quos agunt DD. de Luparis, prætendentes esse factum locum fideicommissio ad suum fauorem ex testamento Pirri, quod tamen non subsistere patet ex decisionibus in causa factis, & ex supra deductis, vnde isti hæredes fiduciarij, & possessores non tenentur probare quoad prædium de quo supra, quod ipsi vel Cornelia sint de pauperioribus de agnatione, vel cognatione Fulchi senioris, & quoad creditum, & domum, quod sint vocati ex testamento Herculis, sed eis sufficit vincere per non ius actoris iuxta regulas vulgares &c. Et ita fuit decisum &c.

Decisio ista in hac causa facta sub die 26. Ianuarij 1618. coram bon. mem. Remboldo est in precedenti Tomo decis. 4.

R. P. D. V B A L D O.

Romana pretij viridarij.

Luna 11. Martij 1624.

A R G V M E N T V M.

In præscriptione, tanquam in re satis odiosa flet illa regula, vt actio de proximo complenda habeatur pro completa. Statutum Vrbis de præscriptione debiti fundarum reperitur super præsumpta satisfactione, quæ præsumptio prostermitur ex alia validiori præsumptione non satisfactionis. Et d. statuti dispositio cessat per solam extraiudicialem interpellationem, & præsertim non intrat prædictum statutum contra fideiussores, cum in eo sint exceptuati.

S V M M A R I V M.

- 1 Præscriptio, vt intret, debet probari elapsum fuisse totum tempus ad id requisitum.
- 2 Præscriptio de proximo complenda non habetur pro completa.
- 3 Statutum Vrbis de præscriptione debiti fundatur super præsumpta satisfactione.
- 4 Præscriptio non currit non valenti agere.
- 5 Lis, vt dicatur valide cœpta debet constare de mandato procuratoris.
- 6 Præscriptio statutaria Vrbis, quo ad debita, an semel interrupta per actum iudicialem possit reuiuiscere ad instar primæ præscriptionis, vel secundum ius commune, anceps est questio.
- 7 Et Rota in hoc articulo variavit.
- 8 Præscriptio debiti, quando per litem est interrupta, vt nouiter ea possit currere, debet computari tempus, quo cessatum est litigare, vel à die perempta instantia.

- 9 Iudicium agitatum contra unum non afficit tertium.
- 10 Debitor ad effectum, ut non soluat, quando nullatenus possit se tueri prescriptione, vel presumptione satisfactionis.
- 11 Solutionis presumptio, quæ oritur ex negligentia creditoris in non petendo creditum certo temporis spatio per statutum præfixo eliditur ex contraria presumptione.
- 12 Scilicet, quando apparet creditorem fecisse omnem diligentiam ad illud assequendum.
- 13 Statutum Urbis de prescriptione debiti non intrat, quando contraria presumptio præponderans adducitur.
- 14 Prescriptio non interruptitur per citationes nullas ex defectu iurisdictionis.
- 15 Derogationis fideicommissi causa, si sit commissæ sub conditione quatenus non adsint bona libera in necessarium antecedens Iudex potest vocare ad iudicium omnes debitores petentis derogationem, & quare.
- 16 Statuti Urbis prescriptio quo ad debitum interruptitur per solam extraiudicalem interpellationem.
- 17 Statutum lib. .... cap. .... de prescriptione non procedit contra fideiussores, cū sint in eo specialiter excepti.

DECISIO DXIX.

DOMINI unanimiter perstiterunt in decisio in hac causa coram me die 19. Iunii præteriti videlicet, exceptionem prescriptionis non obstare Illustriss. D. Cardinali Sfortia, quia obligatio D. Constantia de extinguendo censibus, de quibus agitur, emanavit in publico instrumento celebrato die 22. Decembris 1584. prima autem citatio contra ipsam cadit sub die 27 Septembris 1600. & sic non intercedunt anni sexdecim completi, requisiti per Statutum Urbis, cum deficiant ferè tres menses, & sufficit superesse vel unam diem, ut prescriptio de proximo complenda non habeatur pro completa, *l. as. in l. 3. §. labeo. num. 17. ff. de acquir. possess. Balb. de præscr. 3. par. 6. par. princip. q. 1. num. 11. Rota decis. 304. num. 2. par. 1. recent. & fuit firmatum in decisione de qua agitur, immo cum usque ad annum 1575. fuerint à DD. de Cuppis soluti fructus censuum, ut constat ex relatione periti, vel interrupta est prescriptio, & cessat presumptio satisfactionis, in qua fundatur statutum, ut in decisione, vel non potuit prescriptio incipere, nisi à die, qua fuit cassatum in solutione, & cum non valenti agere non currat prescriptio *l. 1. C. de ann. except. Alexan. cons. 58. num. 9. lib. 5. cum alijs per Modernum Perus. de censib. par. 2. cap. 2. q. 5. art. 9. num. 49. & seq. ubi alleg. decisiones Rotales.**

Neque obstat, quod lis incepta de anno 1600. fuerit cum Paleario, tanquam procuratore Constantia, & filiorum, & de cuius mandato non constat. Quia hodie obiectum cessat ex facto, cū fuerit ostensum mandatum procuræ D. Constantia nomine proprio, & tanquam tutricis filiorum.

Neque censebant Domini ab anno 1600. potuisse inchoari, aut perfici novam prescriptionem, quia quicquid dicendum esset de illa questione, & an prescriptio semel interrupta per actum iudicalem possit reuiviscere ad instar primæ prescriptionis statutarie vel sit & potius necessaria prescriptio iuris communis, in quo articulo Rota variavit, ut videre est apud *Seraph. decis. 920. num. 3 & 4. & decis. 926. num. 1. &*

*ex decisionibus Cardinalis Sacra in hac causa 26. Nouembris 1618. & in Romana pecuniaria 20. Nouembris 1609. & in alia Romana pecuniaria 10. Iunii 1613. coram R.P.D. meo Buratto, in hoc casu videtur cessare difficultas, quia lis mota de anno 1600. duravit usque ad annum 1610. ut firmatur in decisione, & utique & noua prescriptio non incipit, nisi ex quo partes cessarunt litigare, vel à die peremptæ instantiæ *l. fin. C. de præscr. 30. ann. Balb. de præscr. 3. par. 6. par. princip. q. 4. num. 42. vers. idem est cum alijs per Modern. discept. forens. cap. 2. nu. 46. & seq.**

Neque dicatur, illud iudicium & non afficere, nisi fratres de Cuppis, contra quos fuit obtentum Breue derogationis fideicommissi, & commissæ causæ Vicario Urbis, quia cum, & ipsa Constantia teneretur ad extinctionem censuum, una cum fratribus de Cuppis, qui fideiusserant pro dicta extinctione, & fuerit citata in illo iudicio, quod postea fuit introductum in Rota coram bon. mem. Card. Lancellotto, coram quo emanarunt plures decisiones super credito D. Pauli auctoris D. Cardinalis ratione istorum censuum, tam contra Dominos de Cuppis, Domini non videbant, quomodo & Constantia possit se tueri ratione nouæ prescriptionis, vel presumptionis satisfactionis, quam etiam excludit aliud iudicium intentatum de anno 1615. contra possessores viridarii, necnon præfens iudicium inceptum de anno 1618. cum appareat D. Cardinalem fecisse omnem diligentiam pro consecutione huius crediti contra omnes à quibus credebatur posse sibi satisfieri, & sic eliditur illa presumptio solutionis, quæ solet oriri ex negligentia creditoris in non petendo suum creditum certo temporis spatio per statutum præfinito, ut fuit dictum in causa Romana seu Lanuen. pecuniaria 30. Octobris 1581. coram Card. Lancellotto seniori, & potius est locus limitationi, quæ affertur ad dictum statutum, ut non procedat, quando contraria presumptio præponderans adducitur *Seraph. decis. 692. num. 4. & decis. 926. num. 3. & fuit dictum in causa Romana discussionis de Ferratinis 29. Aprilis 1622. coram me.*

Non obstat, quod citationes contra Constantiam emanatæ coram exequutore Breuis derogationis fideicommissi fuerint nullæ pro defectu iurisdictionis, quæ non interruptunt prescriptionem, *Rota decis. 689. num. 5. par. 1. recent. cum ille esset delegatus Apostolicus super dicta derogatione, in qua habebat interesse tantum fratres de Cuppis, quia fuit responsum, quod cum esset commissæ derogatio sub conditione quatenus non adessent & bona libera, ex quibus posset satisfieri D. Cardinali in necessarium antecedens, potuit Iudex vocare ad iudicium etiam Constantiam pro extinctione censuum obligatam, ad hoc ut sibi constaret, an aliud posset se Cardinalis reualere, abq; eo quod tangerentur bona fideicommissi subiecta *l. ad rem mobilem. ff. de procur. cum similib.* Ultra quod ad effectum interruptionis prescriptionis statutarie, & dicitur sufficere etiam interpellatio extraiudicialis, ut per *Bou. de stat. Urb. præscr. glos. 16. num. 6. & glos. 21. num. 1. & nu. 16. & cauetur in eodem statuto. Et in omnem euentum vigent alia fundamenta, de quibus supra. Quibus nonnulli ex Dominis addebant etiam aliud ab informantibus excitatum, quod licet ab initio Paulus Sfortia imposuerit census, de quibus agitur, tamen ex quo Constantia eos sibi accollauit, Paulus eius respe-**

respectu remansit fideiussor, & consequenter Cardinalis hæres Pauli, vnde præscriptio statutaria non potuit currere contra Paulum, vel eius heredem. 17⁺ cum non competat contra fideiussores, Achill. decis. 1. de præscr. Bou. d. tract. glos. 19. num. 239. & fuit resolutum in Romana pecuniaria 22. Iunij 1615 coram Reuerendiss. Seleucien.

Ex quibus Domini permanserunt in decis.

R. P. D. V B A L D O.

Senen Coadiutoria.

Veneris 15. Martij 1624.

A R G V M E N T V M.

Subrogato gratiose non potest denegari immissio probatis illis tribus requisitis, nempe clericatu, obitu beneficiati in possessione, & reservatione. Clericatus satis dicitur probatus ex litteris patentibus Ordinarij. Obitus beneficiati in possessione, clarè dicitur iustificatus, quando aduersarius agnouit illius possessionem. Reservatio quoque concludenter apparet iustificata, quando beneficiatus mortuus est in mense Papæ reservato. Et quid sit dicendum, casu quo Ordinarius habebat Indultum Apostolicum conferendi beneficia reservata. Indultum habens conferendi beneficia reservata per cessum, vel decessum non releuat, quoad beneficia vacatura, itaque collatio nec validatur ex obitu superuenienti beneficiati.

S V M M A R I V M.

- 1 Immissio subrogato gratiose danda est, probato clericatu, obitu beneficiati in possessione, & reservatione.
- 2 Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.
- 3 in Beneficij possessione, quod quis obierit, ex quo remaneat iustificatum.
- 4 Obitus alicuius beneficij confitens, non tamen inde sequitur, ut factus sit, eum in illius possessione decessisse, cum potuerit alius possidere.
- 5 Possessionem defuncti, quando certum est, quod aliquis agnouerit.
- 6 Mensis Augusti reservatum est regula 8. hodie 9. Cancellaria.
- 7 Obitus alicuius in certo mense non controuertitur, dum alterutra pars id fatetur.
- 8 Reservatio debet esse indubitata, ad hoc ut detur immissio subrogato gratiose, & quando non dicatur indubitata, num. 9.
- 10 Indultum conferendi beneficia reservata, si sit restrictum ad vacantiæ per cessum, vel decessum, non extenditur ad vacatura.
- 11 Prouisio de beneficio non vacante, & viuentis est ipso iure nulla, dum ea pretenditur valida vigore Indulti Apostolici concessi alicui conferendi beneficia vacantiæ per cessum, vel decessum, & n. 18.
- 12 Itaque, nec conuolidatur ex obitu superuenienti illius, qui beneficium possidebat.
- 13 Reservatio vigore mensis Apostolici dicitur satis clara, dum etiam docetur de indulto conferendi beneficia reservata, quando ab habente indultum prouisio nulliter fuit facta.
- 14 Papa potest prouidere de beneficijs non obstante indulto ab eo alteri concesso de illis conferendis, proueniendo in collatione, vel ei derogando.
- 15 Prouisus ab Ordinario vigore indulti Apostolici,

dicitur habere parem titulum cum prouiso Apostolico, & sic cessat immissio, cum procedendum veniat via ordinaria.

- 16 Prouisus ab Ordinario, tunc dicitur habere parem titulum cum prouiso Apostolico, quando sunt eiusdem speciei, aliàs secus.
- 17 Prouisus ab Ordinario, quando quis nulliter est non potest dici, quod habeat titulum cum prouiso Apostolico.
- 19 Contradictor legitimus, an quis sit, potissimum spectari debet, an se opponat, cum titulo equali.
- 20 Papa, quod velit præuenire Ordinarium in conferendo beneficia, ex quo satis appareat.
- 21 Titulus, quando est redactus ad non titulum, est omnino irrelevans.
- 22 Via executiua vulneratur, dum Iudex procedit per viam sententiæ, & maxime, quando dicta sententia transiit in iudicatum.
- 23 à Sententiæ dicitur appellatum, licet appellans usus non sit verbo, appello, dum habuit recursum ad Sanctissimum.
- 24 Appellatio valide, quod fuerit interposita, non est dubitandum, quando causa fuit commissa, ac omnia acta fuerunt transportata.
- 25 Via executiua licet Iudex procedat per viam ordinariam, quando non dicatur vulnerata.
- 26 Iudex si fuerit deceptus in intelligentia alicuius Indulti, id veritati præiudicare non debet.
- 27 Litteræ Apostolicæ, quando sunt iustificate, non est deneganda immissio prouiso.

DECISIO DXX.

DOMINI dixerunt Matthæo esse dandam immisionem gratiose subrogato in iuribus, & possessione Canonicatus, & præbendæ vacantium, per obitum Marci Antonij Amaronij de mense Augusti 1622. Visum enim fuit constare de illis tribus ad hunc effectum à Rota requisitis, videlicet Clericatu Matthæi, obitu Marci Antonij in possessione, & de reservatione, ut in Burgen. præstimonij de Pancoruo 24 Octobris 1588. coram Gippo, Seraph. decis. 1426. num. 1. & perpetuo seruauit Rota, ut in Pampilonen. parochialis de Arcos coram me, quæ est decis. 321. nu. 1. par. 1. recent. & decis. 700. sub numer. 1. & 715. num. 3. eadem par. 1. & nouissime in Asculana plebania 12. Ianuarij præteriti coram Reuer. P. D. meo Merlino.

Clericatus Matthæi probatur ex litteris patentibus sui Ordinarij, & iuxta decis. Gramm. 81. sæpè canonizatam, Felin. in cap. post cessionem sub num. 3. & num. 15. de probat. Rota d. decis. 321. num. 5. & d. decis. 715. num. 3. & sæpè alias.

Obitus Amaronij in possessione probatus remanet ex confessione & Capaccij aduersarij, qui venit ex eadem vacatione, Rota in d. decis. 715. sub num. 3. & fuit latè dictum in causa Aretina plebania coram D. Merlino.

Neque dicatur confessionem emanasse super eo, quod Canonicatus & vacauerit per obitum Marci Antonij, non autem inde sequi quod obierit in possessione, cum posset alius possidere. Quia cum Capaccius petierit, & obtinuerit à Capitulo immitti in realem, & actualem possessionem Canonicatus vacantis per obitum Marci Antonij necessario sequitur, ut agnouerit possessionem defuncti uti vacuam aliàs impossibile fuisset eum immitti in plenam possessionem, & eam

& eam continuare ad notat. per Mobed. decis. 11. sub num. 1. & seq. ut lit. pend. Rota decis. 258. numer. 5. & decis. 307. num. 2. & seqq. coram san. mem. Greg. XV.

Demum de reservatione constat ex obitu in mensi Augusti reservato ex regula 8. Seraph. decis. 1296. num. 6. & decis. 700. num. 2. par. 1. recent. & quod tali mense obierit Marcus Antonius non contrahitur inter partes, & probatur ex confessione ipsius Pacciotti in sua instantia pro immiſsione in possessionem, ut in decisionibus proximè allegatis.

Neque obstat quod reservatio non sit indubitata, sed potius turbida, & cum Capaccius fuerit prouisus ab Archiepiscopo Senensi habente Apostolicum Indultum conferendi sex Canonicatus, quos appellat supranumerarios etiam in mensibus reservatis, & sit in possessione. Rota in dicta Burgen. de Pancorzo coram Gipsio, ut in decisionibus relatis per Garz. de benef. par. 6. cap. 4. nu. 11. & 17. & per Gonzal. ad reg. 8. gloss. 11. num. 100. & seq. & fuit latè dictum in Burgen. Abbatia de Salas 28. Nouembris 1615. coram me, ubi alie decisiones allegantur, quia placuit responsio, quod Indultum cōcessum Archiepiscopo fuit restrictum ad Canonicatus vacantium, & per cessum, & vel decessum, vel alio modo illos obtinentium, ut apparet ex lectura Indulti, non autem concessum fuit, ut Archiepiscopus posset Canonicatos vacaturos conferre, prout fecit in personam Capaccij conferen. ei Canonicatum de mense Maii 1622. quem primo loco vacare contigerit, qui vacauit de mense Augusti proximè sequentis per mortē Amaronij ut supra dictum est, & Capaccius vigore dictæ collationis ante vacationem sibi factę adeptus est possessionem à Capitulo, & hæc omnia iustificatur in sumario ipsius Capaccij num. 1. 2. & 3. & sic

& prouisio de beneficio non vacante, & viuentis fuit ipso iure nulla, iuxta text. in cap. 2. de praben. in 6. gloss. in cap. ult. in verb. Apostolica de renunciat. eod. lib. cum adductis per Gonz. gloss. 51. num. 43. Neque potuit conualidari ex obitu superuenienti Amaronij qui Canonicatum possidebat Felin. in cap. in nostra. num. 38. vers. & adde de rescript. cum alijs per Paris. de resignat. lib. 8. q. 7. num. 150. quæ stante nullitate remanet reservatio & clara ratione mensis Augusti in quo contigit vacatio, & in quo Papa contulit Canonicatum Matthæo etiam cum derogatione, vel suspensione prædicti Indulti, & quo casu valuit prouisio saltem per modum præuentionis, Cassad. decis. 8. num. 10. de praben. Gonz. supra gloss. 53. num. 39. & seqq. Rota in causa Papien. beneficii 10. Aprilis 1617. coram bon. mem. Andrea, & in Salisburgen. Prepositura 7. Iulij 1621. coram R. P. D. meo Verospio.

Ex quibus etiam cessat, quod Capaccius dicatur habere parem titulum cum prouiso Apostolico ex quo prouisus ab Ordinario vigore Indulti Apostolici, & sic cesset immiſsio, & sit procedendum viæ ordinaria, quia omisso quod id procederet, si prouisio Apostolica Capaccij esset eiusdem speciei, cum & prouisione Matthæi, ut puta ex alia subrogatione gratiosa, ut fuit dictum in Vrgellen. Archidiaconatus 15. Iunii 1592. coram Penia, & in alia Senen. Canonicatus 13. Maii 1588. coram Bubalo, & refert Garz. de benef. par. 6. cap. 4. sub num. 16. & n. 21. & est dicere nullam fuisse paritatem tituli, cum Archiepiscopus nulliter prouiderit vigore Indulti

18 & de beneficio viuentis ante vacationem ex supra deductis, & alias certum est, quod in hac materia, 19 an quis sit legitimus contradicitor, & potissimum spectatur, an quis se opponat cū titulo æquali, Bart. in l. fin. num. 21. an compareat. C. de edict. D. Adr. toll. & fuit dictum in Leodien. Abbatia 25. Maii 1622. coram me, ubi alie decisiones allegantur.

Nec potest suffragari alia prouisio ab eodem Archiepiscopo facta eidem Capaccio die 8. Febr. 1623. de eodem Canonicatu, & præbenda per obitum eiusdem Amaronij de mense Augusti præcedentis, quia cum & Papa præuenisset conferendo die 29. eiusdem mensis Augusti, & declarasset se velle concurrere, & præuenire Ordinarium, ut deducitur ex derogatione indulti, & titulus Capaccij remanet omnino releuans, & ipse non potest dici legitimus contradicitor ad impediendam immiſsionem ex proximè allegatis.

Demum non obstat quod litteræ Matthæi saltem per sententiam Vicarij Senensi fuerint vulneratæ, & sic cesset via executiua immiſsionis, præsertim cum dicta sententia dicatur transisse in iudicatum, ob non interpositam appellationem, quia fuit responsum quoad appellationem obiectum cessare ex facto cum Matthæus licet non fuerit vsus verbo, appello, tamen habuit recursum & ad Sanctissimum, qui recursus habet vim appellationis, Bald. in cap. sanctimus sub num. 3. quo temp. Milanues. per deb. in vsib. feud. cum alijs per Lancell. de attent. cap. 19. numer. 7. & per Modern. de appellat. lib. 3. cap. 2. q. 19. rem. 3. num. 30. & 33. præsertim sequuta commissio ne causæ in Rota, & transportatione omnium actuum de partibus cap. ad audientiam. vers. licet autem ubi Abb. num. 1. & seq. de appell. Gaill. obseruat. lib. 1. obseru. 2. num. 4.

Quo vero ad vulnerationem illa cessare videbatur ex quo Vicarius non pronunciauit pro & non executione litterarum, sed Matthæum non esse immitendum in possessionem Canonicatus, cum non reperiretur vacans, immo ex concessione Apostolica possideretur à Salimbeno, & sic deceptus est in intelligentia & indulti, & denegauit immiſsionem ex prætenso defectu iustificationis litterarum circa vacationem, vnde cum hodie appareat iustificatio iuste petitur executio, ut in Astoriten. Archidiaconatus 6. Nouembris 1602. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto iuniori, & in Neritonens. pensionis 26. Nouembris 1627. coram D. meo Caualerio nunc Datario dignissimo, quæ decisiones sunt apud Marches. de comm. par. 1. fol. 376. num. 9. & fol. 620. num. 3. in fin. & seq. Et ita fuit dictum &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Firmana Hæreditatis.

Veneris 15. Martij 1624.

ARGUMENTVM.

Diluuntur nonnullæ exceptiones obiectæ contra validitatem sententiæ, & præsertim quando valida sit, licet lata super petitorio, quod iam per partes fuit suspensum. Citationis omnis defectus sanatur per comparitionem partis citatæ, vel si eius nomine compareat procurator. Post citationem minus legitimè executam, quando quis comparet, quid ex tali comparitione lex præsumat. In seruatione terminorum

rum substantialium includitur etiam citatio ad dicendum contra commissionem, & an ex ea dicatur firmata iurisdicção ante sententiam. Mandatum speciale requiritur ad petendam restitutionem in integrum, & an sufficiat generale amplissimum.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia validitas colligitur ex reuolutione actorum.
- 2 Sententia lata super petitorio postquam illud à partibus fuit suspensum, est nulla ex defectu iurisdictionis.
- 3 Iudex, quando non obstante suspensione petitorij valide procedat super eo pronunciando.
- 4 Arbitrium an intret super cumulatione petitorij, & possessorij, stante suspensione, hoc est disputandum. cum arbitrium à iure soleat regulari.
- 5 Rota satis dicitur cognoscere de viribus cumulationis petitorij cum possessorio, dum gustat de meritis cause, & ad vltiora procedit.
- 6 Possessorij suspensio, quando dicatur reiecta.
- 7 Petitorij cumulatio cum possessorio stante turbiditate etiam in remedio retinenda nō solet denegari.
- 8 Iurisdicção solet firmari per citationem ad dicendum contra commissionem.
- 9 Citationis omnis defectus sanatur per comparitionem citati.
- 10 Quia per talem comparitionem, quis certus redditur de eo, de quo erat citandus.
- 11 Citationis terminus circumducitur lxxso die constituto, & exinde comparitio nō validat, id quod iam extinctum est.
- 12 Citatus ad duo tenetur, nempe comparere, & in termino adiecti.
- 13 Citatus, quando comparet, lex præsumit, & fundat validitatem citationis super præsumpta notitia, & scientia citationis in tantum, quod contra eum potest procedi ad vltiora.
- 14 post Citationem, quando quis comparet, præsumitur contra eum citatio executā minus legitime ad eius notitiam peruenisse.
- 15 Sententia lata sine valida citatione est nulla.
- 16 Protestatio dissensus in iurisdictionem Iudicis eludatur ex verbis, ut nihil Iudex faciat, nisi seruatis seruandis, & præcedentibus citationibus.
- 17 in Terminorum substantialium seruatione solet includi etiam citatio ad dicendum contra commissionem.
- 18 Mandatum speciale requiritur ad petendam restitutionem in integrum.
- 19 Et quid stantibus clausulis amplissimis, in mandato generali, videlicet, ut procurator possit omnia facere, quæ & ipse principalis potest.

DECISIO DXXI.

DVBITATVM fuit in hac tertia instantia, an vltima sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, & quoad validitatem affirmatiue fuit responsum, reseruando de reliquis videre in separata disputatione.*

De ea namq. constat ex reuolutione actorum ex quibus probantur requisita + validitatis enunciata per Caputaq. decis. 260. par. 2. commissio cum citatione ad dicendum contra, mandata procuratorum, & termini substantiales.

Nec obstant oppositæ nullitates contra primam

sententiam Rotalem iam discussæ, & reiectæ coram R. P. D. meo Caualerio 27. Aprilis 1622.

- 2 Quia quoad primam de nullitate causata ex sententia super petitorio + post eius suspensionem propter defectum iurisdictionis secundū decisiones Caputaq. 322. par. 2. & 143. par. 3. Card. Mantio. decis. 328. nu. 3. visum fuit posse euitari dum ante sententiam superuenit rescipitum super cumulatione possessorij cum petitorio, cum + quo Iudex potuit non obstante suspensione manum apponere, & vtrumq. agnoscere. Honded. cons. 24. num. 55. lib. 2. Ofasc. cons. 67. num. 11. Men. de recuperanda rem. 15. num. 369.

Nec obstat, quod huiusmodi cumulatio facta non fuerit præcedente cognitione, nempe suscipiendo disputationem + super arbitrio prout necessaria dicebatur, dum à iure solet regulari.

- 5 Quia cū de expressa cognitione loquatur verum est, sed illa non est necessaria, quia sufficit q. Rota de viribus cumulationis + cognouerit merita degustando, & ad vltiora procedendo, ut dictum fuit in Ancqnitana bonorum 12. Ianuarij 1602. coram Reuor. P. D. Manzanedo nunc Patriarcha Hierosolymitano, & coram me in Abulen. pensionis 15. Decembris 1620. si vero de tacita cognitione agatur, & hæc ipsa negari non potest, quia disputatum fuit dubium, cui esset dandum mandatum de manutenendo sub die 14. Febr. 1620. & vtrique parti manutentio denegata fuit cū decreto, quod remaneret sequestrū, vnde ex hoc processu ad vltiora + satis dignoscitur suspensionem possessionis fuisse reiectam propter illius turbiditatem, & suspensionem, per quam etiam in remedio retinenda non solet + denegari cumulatio, ut expressè tenuit Rot. in decis. 557. par. 1. recent.

Quo vero ad secundam nullitatem ex defectu citationis ad dicen. contra commissionem + per quam solet firmari iurisdicção, & quæ deducebatur ex inuailida illius executione scilicet per diligentias, per affixionem per contradicção, & ad domum procuratoris Raccagni, fuit respōsum in decis. 27. Aprilis 1622. sanatum fuisse omnem defectum per comparitionem Archigenij Riccij + procuratoris Enez, & vera est responsio, quia per comparitionem citati, vel eius procuratoris satis redditur certus de eo, de quo + erat citandus, Bald. in l. fin. C. de procur. Caputaq. decis. 112. par. 1. Cassad. decis. 2. de iud. Felin. in c. illud. num. 8. de prescript. Vant. de nullit. Def. cit. num. 16. Rot. decis. 94. num. 6. coram Papa Greg. XV. & decis. 42. par. 2. recent.

Neque obstat, quod illa comparitio debet esse in termino citationis alias de se terminus circumducitur lapso die constituto, + & exinde comparitio non renalidat, quod extinctum est, Aegid. decis. 364. & vltius procuratorem comparēdo dixisse citra consensum in iurisdictionem, & allegasse tenorem citationis tantummodo in genere.

- 12 Quia reus citatus + ad duo tenetur nempe comparere, & in termino adiecti, & quamuis secundum circumducatur, remanet ramen primum, vnde si comparet, vel mittit procuratorem ad comparendum.
- 13 + lex præsumit, & fundat validitatem citationis super præsumpta notitia, & scientia citationis in tantum, quod contra eum potest procedi ad vltiora, cap. dilecti de dol. & contum. Rot. in nou. eod. tit. decis. 11. nec contrarium dicit Aegid. in allegata decis. 364. sed magis confirmat hanc partem, dum asserit, qui per se, vel procuratorem legitime deputatum post

- 14 post citationem comparet, praesumitur citatio contra eum executi minus legitime ad eius notitiam peruenisse, quod sufficit etiam si post terminum compareat ex quo salua sunt comparentis exceptiones,
- 15 quod diuersum esset si ageretur de sustinenda citatione ad sententiam, quia post tempus esset irreparabile praedictum comparentis, vt aduertit Rot. in decis. 409. num. 1. par. 1. recent. nec refert, quod procurator non consenserit in iurisdictionem, & habuerit tantum generalem notitiam citationis, in qua
- 16 lex fundat revalidationem illius, & a dissensu recessit ex protestatione in fine posita, quod nihil fieret contra suum principalem, nisi ipso comparente legitime citato. Quibus omnibus accedunt citationes eiusdem Archigenij procuratoris in seruatione
- 17 terminorum substantialium, in quibus, & ipsa citatio ad dicen. contra commissionem solet includi, itaut semper dicatur firmata iurisdictione ante sententiam, vt Rota firmavit in causa Bracharen. de Granfeis 19. Nouembris 1602. coram bon. mem. Cardinali Sacrato.

Nullitati vero excitatae ex eo quod sententia lata

18 per Vicarium Urbis pro Enea fecerit transitam in iudicatum, itaut procuratori Alexandri ad petendam restitutionem in integrum fuerit necessarium mandatum speciale, illud. in fine. ff. de minor. l. coram de rest. in integr. Ioseph. Ludou. concl. 30. vers. secundo requiritur, bene respondet decisio diei 27. Aprilis 1622. quod cum in eo mandato, quod datum fuit nunc per extensum adsit clausula amplissima nempe, & generaliter omnia alia facienda, quae ipse

19 semet constitutus facere, posset si praesens, & personaliter interesset, etiam si talia forent, quae mandatum exigent magis speciale, vel magis generale, quam expressum est, sufficienter constat de facultate ad petendam restitutionem in integrum, vt ponderatum fuit in Praenestina bonorum 21. Febr. 1614. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in terminis formalis clausulae bene determinat Couarru. variar. resol. lib. 1. cap. 6. num. 2. vers. quanto manifeste per tex. in c. qui ad agendum de procur. in 6. Cassad. d. 1. de procur.

Superest quarta nullitas propter omissam cognitionem hereditatis Hieronymi in sententia Reuerendiss. Seleucien. sed quia magis pertinet ad articulum iustitiae, quam validitatis poterit, de ea plenius videri in parte reservata. Et ita &c.

Hic enim reservata videre, fuerunt ventilata sub die 3. Maij praesentis anni 1624. quae deciso est infra suo loco.

Causa ista primo fuit coram bon. mem. Archiepiscopo Seleucien. & tres decisiones coram eo emanatae nempe sub diebus 7. Iunij 1619. 27. Ianuarij 1621. & 15. Martij eiusdem anni. sunt supra in praecedenti Tomo decisiones 122. 272. & 278.

Ac deinde in altera instantia ponens fuit bon. mem. Card. Caualerius coram quo pariter tres aliae decisiones fuerunt factae nempe sub diebus 27. Aprilis 1622. 31. Martij 1623. & 7. Iunij eiusdem anni 1623. sunt inter eius impressas decisiones 590. 640. & 650. in quibus sententia lata in prima instantia fuit confirmata.

REVERENDISS. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Cordubensi Pecuniaria.

Luna 18. Martij 1624.

ARGUMENTVM.

Executio sententiae impossibile est, vt a vicio nullitatis saluetur, quando fuit excessum in tempore, & in quantitate, itaut nec illa saluari potest ratione individuitatis, quo ad tempus, & quantitatem debitam. Mandatum nulliter relaxatur contra bona haeredis, quando constat ipsum adiuisse hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij. Iudex satis dicitur nulliter procedere quando absque citatione partis processit, sicuti etiam quando post inhibitionem ei factam cognoscere non cessauit, ac pariter, quando executio fuit facta non obstante appellatione.

SVMMARIVM.

- 1 Executio facta pro maiori tempore, & quantitate, quam in sententia continetur, sine dubio est nulla.
- 2 Executio, si sit nulla in parte, est quoque nulla in totum ratione individuitatis, itaut nec substatueatur pro parte debita.
- 3 Fructus nulliter calculantur supra tempus debitum.
- 4 Haeres, quando adiuit hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij, tunc pro debitis hereditarijs non potest relaxari mandatum etiam contra bona haeredis.
- 5 Iudex procedens absque citatione partis nulliter procedit.
- 6 Iudex procedens, postquam fuit inhibita nulliter ex defectu iurisdictionis postea clarum est sententiarum.
- 7 Executio est nulla, & pars dicitur grauata, si ea fuerit facta non obstante interpositione appellationis.
- 8 Attentata, & nulla est executio facta post interpositam appellationem.

DECISIO DXXII.

PROPOSITO per me dubio in hac causa vnam tantum parte informante alia vero renuente, An constaret de grauamine Iudicium exequutorum. Domini responderunt affirmatiue ex triplici capite. Primo, quia sententia lata in partibus pro Alvaro de Cardennas creditore contra Nicolaum Rodriquez, ac successiue contra Alphonsum de Lara eius fideiussorem per Iudices exequutores cuiusdam concordiae inter partes initae super quadam Cappellania, & fructibus condemnant Alphonsum pro medietate fructuum dictae Cappellaniae ab anno 1583. vsque ad diem 31. Augusti 1584. vt patet in summ. num. 3. Vnde cum executio pro dicto credito fuerit facta a dicto anno 1583. vsque ad annum 1590. vt in d. summ. num. 6. 7. & 10. dicitur procul dubio excessiua vti facta pro maiori tempore, & quantitate contentis in dictis sententijs, & proinde vti talis in totum vitiatur, nec sustinetur ratione individuitatis pro parte debita, Rot. coram fel. rec. Greg. XV. decis. 198. & decis. 480. num. 5. & decis. 485. num. 4. & inter recent. decis. 359. num. 8. par. 1. & decis. 630. sub num. 3. par. 2. & in Romana pecuniaria de Pinellis 8. Aprilis 1598. coram Orano.

Deinde resultat etiam excessus ex eo, quia reservatio

uatio fructuum dictæ Cappellanię secundum concordiam inter ad partes celebratam incipit à die expeditionis confirmationis dictæ concordie, quæ cum fuerit expedita sub die 1. Septembris anni 1589. vt in summ. num. 2. non potuit liquidatio illorum, & executio fieri pro toto integro anno 1589. & sic pro octo mensibus ante diem 1. Septembris pro quibus certum erat nullos deberi fructus vt non comprehensos sub dicta reservatione ad text. in l. 2. C. de excess. rei iud. & fuit dictum in Calaguritana restitutionis in integrum 28. Aprilis 1589. coram Card. Platto. Ultra quod fuit etiam excessiua executio, quia fuit facta contra Petrum Valenzuela heredem prædicti Alphonsi de Lara, cum beneficio legis, & inuentarij non solum super bonis hæreditarijs, sed etiam super ipsius bonis proprijs, quæ sine dubio non erant supposita dictæ executioni, iuxta text. in l. fin. §. et si præfatam. C. de iur. deliber. Corn. conf. 31. num. 1. lib. 3. Surd. conf. 7. num. 31. Monticul. de inuent. cap. 9. num. 59. Rota decis. 451. num. 10. par. 1. recent.

Secundo constat de grauiamine ex capite nullitatis quia fuerunt lata duo decreta liquidatoria à prouisore, & tria à Synodalibus Cordubensium non solum absque citatione, & sic nulliter, iuxta text. in l. de unoquoque. ff. de re iudic. cum alijs per Gabr. de citat. conclus. 1. num. 1. sed etiam absque iurisdictione quæ defecerat propter inhibitionem emanatam à Synodali Toletano Delegato Apostolico coram quo lis pendebat, quæ fuit præsentata die 6. Novembris, & sic octo dies ante prolationem secundæ decretorum dd. Synodaliū, cap. at si Clerici in princip. de iudic. l. 1. C. si à non compet. iud. l. 1. §. hac autem verba. ff. quod quisque. iur. l. 1. §. fin. ff. ad Tertul. Tertium caput ex quo Domini dicebant pariter resultare grauiamen dictorum Iudicum executio, rum erat, quia dictis decretis fuerat pro patre Petri hæredis Alphonsi interposita appellatio, vt in summ. num. 6. & 7. & tamen illa non obitante fuit facta executio, vt in d. summ. num. 7. & 10. Vnde non potest negari quia illa vt facta post appellationem, ac inhibitionem fuerit nulla, & attentata, vt latè per Lancell. de attent. post inhib. ampliat. 6. & tradit Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 435. num. 3. & decis. 546. num. 5. & in vna Rauennaten. attentatorum 20. Maij 1611. coram D. meo Decano. Et ita &c.

In eadem causa habentur infra due aliæ decisiones nempe sub 1. Iulij 1624. & 31. eiusdem mensis, & anni coram eodem Reuerendiss. Manzanedo.

REVERENDIS S. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Urbeuetana Hæreditatis.

Veneris 22. Martij 1624.

ARGUMENTVM.

Fideicommissi renunciatio, vt validè dicatur facta, & maximè à muliere, & insuper minori, debet clarè constare, ipsam habuisse plenam notitiam suæ vocationis, de qua tamen notitia non dicitur satis constare, ex verbis puellæ, nempe, ipsam esse bene instructam de tenore testamenti, & tractatur hic an

substineatur renunciatio fideicommissi facta à puella ad quod erat exclusa propter existentiam masculorum, sed inclusa in defectu eorum, quando constat ipsam tantum habuisse notitiam suæ exclusionis, non autem inclusionis, veluti quia de ea nullum verbum habetur in renunciatione. Renunciationum verba quantumuis ampla, & generalia debent intelligi de iure competenti, de tempore renunciationis, non autem de futuro.

S V M M A R I V M.

- 1 Statutum Vrbeuetanum excludit fœminas dotatas vel dotandas à successione parentum stantibus masculis.
- 2 Fideicommissi renunciants, quando dicatur habuisse certam scientiam de eo, & de sua vocatione.
- 3 Fideicommissi ex quibus arguatur, quod quis noluerit renunciare.
- 4 Renunciatio, non debet referri ad id, de quo renunciants non habuit notitiam.
- 5 Puella renitians fideicommissi sibi obuenienti, non dicitur de illo satis certificata, dum in renunciatione asseruit, se esse bene instructam de testamento in quo illud fuit relictum.
- 6 Quod multo magis procedit, quando ultra minorem ætatem, puella semper fuerit educata in aliquo Monasterio.
- 7 Renunciationis materia, est satis de sui natura strictissimi iuris, & nullo modo extendenda.
- 8 in Renunciationibus faciendæ est omnis interpretatio, ut minus quam fieri potest ledatur ius renunciantis.
- 9 Renunciationum verba generalia, & ampla debent intelligi de iure competenti de tempore renunciationis, non autem de iure competituro de futuro.
- 10 Renunciants in dubio censetur voluisse renunciare iuribus presentibus non autem de futuro.
- 11 Quod procedit etiam stante generalitate, & amplitudine verborum.
- 12 in Renunciationibus, quantumuis verba sint vniuersalia, non comprehendunt vniuersam ea, de quibus renunciants non habuit notitiam prout requiritur.
- 13 ex Testamenti notitia an resultet scientia omnium contentorum in eo.
- 14 Et quatenus opinio affirmatiua sit vera, non tamen procedit in renunciationibus, maximè facta per puellam iuribus sibi competentibus.
- 15 Renunciatio vt inducatur, necessaria est scientia certa, & indubitata, alias quam per mentionem alicuius testamenti.
- 16 Renunciationes, quod deseruiant de vento, non est faciendæ interpretatio.
- 17 Renunciatio ad hoc, vt extendatur est fragile fundamentum, quod alias renunciatio deseruiet de vento.
- 18 Renunciationes, quæ fiunt per puellas quoad successionem parentum sunt strictè interpretandæ, & maximè, si agatur de favore extraneorum.
- 19 Renunciatio sat est, vt aliquid operetur, & nu. 20.
- 21 Renunciatio dum fuit facta ad maiorem cautelam, sufficit, vt quid minimum operetur.
- 22 Renunciatio dum aliquid operatur, non est aliud quarendum ad effectum, vt illa extendatur.

DECISIO DXXIII.

DOMINI steterunt in decis. coram me sub die 14. Iunii præteriti, nempe renunciationem factam per D. Catherinam non comprehendere fideicommissum ad sui fauorem institutum ex rationibus, & fundamentis in decisione adductis, contra quæ non obstant, quæ hodie opponuntur per informantes pro DD. de Capizucchis. Et primo quod dum D. Catherina affirmauit se esse bene instructam, quod stante fideicommissio Monaldi senioris, ac statuto Vrbeuetano, quo. f. cabetur mulierem dotatam, vel dotandam non succedere in bonis paternis, & maternis stantibus masculis, ipsa erat exclusa a successione dictorum bonorum, & quod nihilominus intendebat renunciare, si quid iuris forsitan sibi super illis competere, videatur ex his habuisse certam scientiam dicti fideicommissi, quod cum

2 fuerit vnicum, & ferè scriptum sub unica clausula non potuerit esse certificata de sua exclusione propter masculos, quin etiam fuerit certificata de sua vocatione in defectum illorum, iuxta *text. in l. non est ferendus. ff. de transact.*

Quia fuit responsum huic primo obiecto, quod dum D. Catherina fecit mentionem dicti fideicommissi, non dixit stan. fideicommissio quod existentibus masculis, scemina non succedunt, vt inferunt informantes pro DD. de Capizucchis, sed dixit quod stante fideicommissio, ac Statuto Vrbeuetano intendebat renunciare bonis paternis, ac maternis, nulla tamen facta mentione bonorum fideicommissariorum ex quo t. bene datur intelligi ipsam non habuisse voluntatem renunciandi dicto fideicommissio ad quod erat in defectum masculorum vocata, & licet ex mentione facta, vt supra de dicto fideicommissio in renunciatione prædicta possit dici habuisse notitiam illius in capite exclusio, nempe existentia masculorum, tamen non propterea sequitur

4 ex hoc, quod habuerit notitiam præterius capitis fideicommissi, ad quod erat vocata ex deficientia illorum cum nullum verbum reperitur in dicta renunciatione, quod hoc præferat, & ideo renunciatio non potest referri ad fideicommissum cuius vim, & effectum non potuit D. Catherina vt mulier intelligere, quamuis dixerit se esse bene instructam de dicto testamento, vt bene in similibus terminis tradit Angel. in l. qui Roma. §. duo fratres. numer. 8. & ibi etiam Alex. numer. 54. vers. sed iuxta hanc. ff. de verb. obligat. refert, & sequitur Rin. conf. 107. numer. 4. & 5. lib. 1. Rota coram Cas. de Graß. decis. 1. numer. 1. & 2. de recent.

Quod eo magis procedere debet ex eo, quia ultra personam renunciantis, de quo tempore erat etiam

6 t. puella annorum 17. ac semper educata in Monasterio, quod semper animaduertit Angel. loco nuper citat. versamur in materia renunciationis, quæ de sui natura est t. strictissimi iuris, & nullo modo extendenda, Aym. conf. 1. pro genero. numer. 45. 4. vers. quod in renunciatione. Curt. iun. conf. 16. numer. 11. Decian. conf. 7. numer. 75. lib. 3. Paris. conf. 110. numer. 96. lib. 1. Recc. conf. 111. numer. 31. lib. 1. Gabri. conf. 60. numer. 6. lib. 1. Peregrin. de fideicom. art. 52. numer. 23. Osasch. decis. Pedem. 112. numer. 5. Seraph. decis. 59. numer. 4. & decis. 658. numer. 2. adeo in ea debet fieri omnis interpretatio, vt minus t. quam fieri possit lædatur ius renunciantis, Dec. in l. post-

quam liti numer. 15. C. de pact. Curt. iun. conf. 13. numer. 1. Grat. conf. 17. numer. 46. lib. 1. Berz. conf. 111. numer. 21. lib. 1. Surd. conf. 446. numer. 23. lib. 3. Honded. conf. 29. numer. 93. & seqq. lib. 1. Rota decis. 242. numer. 2. par. 2. diuers.

Secundo non obstant verba amplissima, quibus est concepta dicta renunciatio, ex quibus propterea dicitur D. Catherina voluisse renunciare cuicumque iuri sibi super dictis bonis competenti. Quia dicta verba etsi generalia, & ampla debent intelligi de iure dictæ D. Catherina competenti de tempore renunciationis, & masculis extantibus, non autem de iure competituro in futurum dictis masculis deficientibus, t. & sic de tempore præsentis non autem

10 A de futuro A secundum Bald. conf. 38. numer. 1. vers. tertia ratio, & vers. quinta, & sexta ratio lib. 2. & alios adductos in altera decisione facta in hac causa coram me, quibus addi possunt Felin. in cap. si diligenti. numer. 33. vers. decimo fallit. de for. competen. Bart. in l. qui Roma. §. duo fratres. numer. 19. & ibidem Ias. numer. 69. Rip. numer. 47. Bolognett. numer. 110. vers. quinto ampliatur. ff. de verb. oblig. Dec. in l. 1. numer. 32. vbi etiam Rip. numer. 26. C. de pact. Grat. conf. 173. numer. 44. lib. 1. Rim. iun. conf. 204. numer. 79. & seq. Dec. conf. 86. numer. 4. vers. sed tamen his non obstat. Boer. decis. 147. numer. 12. Rot. in recen. decis. 624. numer. 2. par. 2. & coram bon. mem. Card. Sacerdoti in Leodien. fideicommissi de Renene 12. Decembris

11 1611. vbi in specie t. consideratur generalitas, & amplitudo verborum.

Ultra quod etiam quod dicta verba in renunciatione posita essent apta comprehendere dictum fideicommissum, non tamen debet censi comprehensum, ex quo non constat D. Catherinam t. habuisse scientiam dicti fideicommissi, prout requiritur, per text. in l. de his. C. de transact. Neque releuat quod dicatur ex notitia dicti fideicommissi in genere habita ex mentione facta de testamento Monaldi senioris resultasse t. quoque scientiam omnium contentorum in eo, quia dato quod hoc esset verum, tamen non procedit in t. muliere minore, prout erat D. Catherina de tempore renunciationis, Bald. conf. 440. circa fin. vers. non obstat quod not. Bart. lib. 3. nec etiam habet locum in renunciatione, t. ad quam inducen. necessaria est scientia certa, & indubitata, alias quam ex mentione testamenti, Aym. conf. 193. numer. 8. vers. illud tamen. Roman. conf. 403. numer. 17. & seqq. Soccin. iun. conf. 98. numer. 5. lib. 2. Socc. sen. conf. 283. numer. 2. lib. 2. Corn. conf. 139. lib. 4. Bero. conf. 177. numer. 9. & 10. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 52. numer. 21. & fuit dictum in Aesna bonorum 17. Iunii 1596. coram bon. mem. Corduba, Romana pecuniaria, seu dotis 10. Maij 1602. coram Card. Pamphilio, & in Bononien. fideicommissi de Agucebys 8. Iunii 1608. coram Reuerendiss. D. meo Seleucien.

Tertio denique non obstat, quod hoc modo renunciatio prædicta seruiret t. de vento, & nullum operaretur effectum, & D. Catherina, tam vigore dicti statuti, quam testamenti iam erat exclusa ob existentiam masculorum absque dicta renunciatione, quia fuit responsum huiusmodi obiectum esse

17 parui ponderis, & parum t. considerabile ad effectum extendendi renunciationem, quæ de sui natura est

18 strictissimi iuris, cum præsertim agatur de t. fauore extraneorum, B vt dixit in Bononien. de Armis 12.

Decembris 1622. coram D. meo Merlino. Ultra-
quod potest dici quod in omnem casum dicta renū-
ciatio plures + etiā poterat operari effectus nempe
quod aliud non posset petere in bonis maternis.
Secundo, quia non potest conqueri de dote minus
congrua. Tertio, + quod fideicommissum non pos-
set impugnari ex dispositione, *Authen. res qua. C.*
21 *comm. deleg.* & denique quod ad maiorem + caute-
lam facta fuerit, quod sufficit, ut consideravit *Rota*
in d. Bononien. de Armis pro quibus faciunt notata
per Eugen. conf. 88. num. 83. & per Peregr. de fidei-
com. art. 52. num. 25. ad fin. quod ubi renunciatio
22 + aliquid operata est, nihil amplius operari debet.
Et ita resolutum &c.

Decisio ista in hac causa emanata sub die 14. Iunii
1623. coram eodem Reuerendiss. Manzanedo est in-
fra in Appendice.

SUMMARIVM ANNOTATIONIS
AD DECISIONEM DXXIII.

- 1 Renuncians non presumitur voluisse renunciare iuri in futurum sibi competenti.
- 2 Quod procedit etiam si renunciatio facta sit per verba, quae sonent in futurum, veluti omnibus iuribus sibi competentibus, & competituris in futurum. Iuribus in futurum sibi competentibus renuncians non intelligitur renunciatum iuri acquirendo ex noua causa de futuro, & ignorata, sed tantum illi iuri, quod ex causa de presenti competebat, nu. 2.
- 3 Renunciatio non extenditur ad ignorata, licet quis renunciaret etiam iuribus, quae habere sperat.
- 4 Promissiones omnes restringuntur ad statum, & qualitates existentes de tempore contractus.
- 5 in Contractibus omnibus, & dispositionibus quantumvis etiam praecisus, & in quacumque materia subintelligitur ex iuris praesumptione tacite illa conditio, rebus sic stantibus, & num. 57.
- 6 Stoici, quamvis in suis promissionibus, & consilijs tenacissimi, tamen semper omnia subintelligebant cum conditione illa, rebus sic stantibus.
- 7 Sapiens non mutat consilium, omnibus his manentibus, quae erant de tempore consilij, & num. 8.
- 9 Fidem tunc quis fallit, & inconstantia crimen audit, si dum aliquid promittit, omnia sint in eodem statu, & num. 10.
- 10 Constans, & levis, quis esse debet, prout tempus postulat.
- 11 Sapiens sine crimine mutat mores temporibus.
- 12 Seuerus nec pius non est bonum, ut quis semper sit.
- 13 Tempus omnia habent.
- 14 DEVS semper est idem, immobilis, & immutabilis, qui et per Malachiam Prophetam dixit, Ego Dominus, & non mutor.
- 15 DEVS sententiam suam mutat, rebus in eodem statu non permanentibus.
- 16 de Peccatis suis, si quis agat poenitentiam, ipse etiam DEVS agit poenitentiam super malo, quod constituit facere.
- 17 Impio, si DEVS dixerit, morte morieris, & ipse egerit poenitentiam de peccatis suis, vita viuet, & non morietur.
- 18 Peccator, si nouerit mutare vitam, & mores, DEVS etiam nouerit mutare sententiam.
- 19 DEVS est seuerus seuerus, & pius pijs, & quibus Par. IV. Recent. Tom. III.

- alias seuerus erat, mox efficitur mitis absque mutatione sui.
- 20 Rebus sic stantibus, id intelligitur in qualibet dispositione quamvis immobili, firma, & praesens, & num. 21.
- 22 Monasterio si aliquid detur pro dote, restituitur si dans non ingreditur, vel inde exeat.
- 23 Monachis in apostasiam euntibus, bona sua sunt eis restituenda a Monasterio, ne in deteriora precipitentur, & ne in perniciem Monachorum, & incendium Monasterij occasione suorum bonorum ardeat.
- Inimicis, & persecutoribus necessaria subministrare debemus.
- 24 Causa a principio in quolibet contractu verisimiliter non cogitata, semper dicitur excepta.
- 25 Dispositio nulla quantumvis generalis, & praegnans reperiri potest, ut trahatur ad incognita, & incognita.
- 26 Renuncians, contrahens &c. si de contrario statu cogitasset, nec sic renunciasset, nec sic contraxisset.
- 27 de Nouo ea, quae emergunt, nouo indigent auxilio. in Rebus nouis, nouum consilium, & remedium suggerendum est, num. 27.
- 28 Status mutatione eueniente, perinde est, ut sicut contractus conditionalis non purificata conditione euanesceat, ita expirat mutato rerum statu.
- 29 Quod procedit, quamvis in contractu adsit aliquod verbum extensiuum ad futurum.
- 30 Promissio durat etiam mutato rerum statu, quando ea est comprehensua temporis futuri, & futurus status potuit in genere cogitari, & quando id procedat, num. 31.
- 32 Futurorum prospectus spectat ad virum sapientem. Sapiens vir ille est quidem, qui cuncta volutat, omnia perpendit, inspicitq. finem, num. 32.
- 33 Malis, bonum est ab initio occurrere, quam ex post facto remedium querere.
- 34 Prudens, qui vult esse, in futura prospectum intendat, et quae possunt contingere animo suo cuncta proponat.
- 35 Prudenti nihil subitum est, sed totum ante prospicit, nam qui providens est, non dicit, non putat hoc posse fieri.
- Prudens non dubitat, sed expectat, non suspicatur, sed cauet, num. 35.
- Admittere id, quod cauere potest stultum est, melius est prospicere, quam ulcisci accepta iniuria, n. 35.
- 36 ante Tempus melius est occurrere, quam post uolunt acceptum, remedium querere.
- melius est praecavere, quam pauere, num. 36.
- 37 Futurorum prospectus non afficit damno, non cogitantem, nisi ex presenti statu debuerit futurus excogitari.
- 38 Causa noua dicitur iusta, ut recedatur a contractu, si de nouo superueniat, & ab initio ipso fuit incognita.
- 39 Dispositio qualibet intelligitur, rebus sic stantibus, quod procedit, etiam si interuenierit iuramentum.
- 40 Iuramenti proprietates est sequi naturam ipsius contractus, super quo apponitur.
- Contractus sicut euanesceat mutato rerum statu, ita euanesceat iuramentum in eodem contractu interpositum, num. 40.
- 41 Iuramentum non debet continere vinculum iniquitatis.

- 42 Renunciatio iurata non includit casus, quos non iurata non includeret.
- 43 Renunciatio non comprehendit casum ignoratam. Iuramentum non facit, ut contractus deducatur ad casum ignoratum, num. 43.
- 44 Iuramentum non augeat obligationem, sed ei tantum intra limites sui manenti, addit religionis vinculum.
- 45 Iuramentum augeat obligationem non extensivè, sed tantum intensivè.
- 46 Iuramentum quoque habet in ventre tacitam illam conditionem, rebus sic stantibus, seu eodem manente statu.
- 47 Doctoratum Bononia, si quis iuraverit recipere, & ibi superveniat pestis, non efficitur periurus, si alibi illum sumat.
- 48 Scholaris iurans creditori suo non exire districtum loci, ubi manet absque eius licentia, quando non dicatur periurus, licet absq; illius licentia exeat, & vide num. 50.
- 49 Vir non tenetur eam in uxorem ducere, cui dos non datur.
- 51 Statuta alicuius loci, si quis servare iuraverit, licitum est iuranti, eis mutatis absque incurso periurij contravenire.
- 52 Promisso de non offendendo, non habet locum, ubi promissor de nouo offenditur.
- 53 Filia, si iuramento renunciauerit successioni paterna contemplatione certarum personarum, dato, ut ille moriantur ante obitum patris, poterit absque incurso periurij redire ad bona renunciata, & num. 54.
- 55 Pactum super successione viventis, tenet accedente eius consensu.
- 56 Filia quamvis bonis paternis renunciauerit cum iuramento, nihilominus potest licitè ei succedere, si pater instituerit eam heredem.
- 57 Pactum de non succedendo alicui, intelligitur nisi novum ius superveniat paciscenti.
- 59 Filia renuncians successioni patris, intelligitur de successione ab intestato, non autem ex testamento, & num. 60.
- 61 Beneficium alicuius Ecclesie, si quis renunciauerit accipere, potest illud licitè accipere, si sibi conferatur.
- 62 Patronus, si non aluerit libertum, priuatur successione honorum, nisi libertus in testamento eundem patronum heredem instituerit.
- 63 Pactum super successione viventis, tunc tenet accedente illius consensu, & etiam si in eadem perseverauerit voluntate usque ad supremum vite spiritum, & num. 64. & 68.
- 65 Quare confitto de dissensu evanescit pactum, & ex quo dicatur constare de tali dissensu.
- 66 Filia renuncians successioni paterna, ad favorem fratrum, cum consensu ipsius patris, ex tali consensu nullum ius acquiritur fratribus, cum necesse sit, ut permaneat in eadem voluntate usque ad mortem, num. 79.
- 67 Pater potest heredem instituere filiam, quamvis ipsa renunciauerit futurae successioni eius, quia intelligitur, quatenus ipse pater permaneat in eadem voluntate, cum lex resistat huiusmodi renunciationibus.
- 69 Testandi libera facultas dicitur etiam alicui auferri, dum non potest instituere eum heredem, quem vult.
- 70 Filia, si renunciauerit bonis paternis ad favorem fratrum, licet verum sit patrem posse eam heredem instituere, tenetur tamen ipsa cedere bona hereditaria fratribus, ad quorum favorem renunciauit;
- 71 Quia libertas testandi respectu fratris iam habuerit suum effectum, & num. 72. & an vera sit predicta opinio, vide à num. 74.
- 74 Testamento facto, sicuti corrumpit pactum respectu eius, cuius bona fuerunt renunciata, ita respectu eorum ad quorum favorem fuit renunciatum.
- 75 Duo, quando simul concurrunt, quorum alterum prodest, & alterum nocet, prevaleat, quod nocet.
- 76 Filia renuncians bonis paternis ad favorem fratrum, intelligitur si pater permanserit in eadem voluntate.
- 77 Afflict. in decis. 350. num. 4. reprobatur, nam, & in ea opinione, de qua supra num. 40. fuit singularis, & contra eum fuit iudicatum.
- 78 Succedere alicui, cum quis cum iuramento renunciauit, & hoc ad favorem alterius, tunc si ille de cuius hereditate agitur, reuocaverit consensum, eo casu renuncians ab omnibus liberatur.
- 80 Itaut, nec hoc casu committatur stipulatio pœna à renunciante promissa ei, ad cuius favorem fuit renunciatum, cum id pendeat à conditione perseverantia eius, cuius bona fuerunt renunciata.
- 81 Surd. in decis. 14. circa finem, reprobatur dum conatus fuit saluare opinionem Afflict. in decis. 350. num. 4.
- Renunciatio, & donatio in effectu non differunt, num. 82.
- 82 Renunciare numquam censetur quis voluisse iuri de futuro ex nova causa supervenienti, sibi incognita, & num. 83.
- 84 Renunciantes caveant in renunciationibus à verbis generalibus, ne ex eorum nimium effuso sermone in promptum incidunt periculum.
- 85 Generaliter loquens sibi imputet, dum non cogitavit sub verbis generalibus omnia comprehendere.
- 86 Stultitia eius, qui generaliter locutus est, non debet alteri obesse.
- 87 Renunciatio amplissima facta de quibuscumque iuribus sibi quomodolibet competentibus non admittit reclamationem, etiam si in eius pretensione plus inesset, quam in relicto.
- 88 Administrator, quando reddidit rationes, & computa sunt solidata, & Dominus fecit ei quantum tantiam amplissimis clausulis conceptam, tunc ex causa solius erroris, non potest amplius calculus revideri, & computatio retractari.
- 89 Filia Monasterium ingressura, si renunciet bonis paternis, maternis, & fraternis, aliisque successione, & iuribus etiam ex testamento quomodolibet ei obveniendis, & devotendis,
- 90 Sub hac renunciatione venit etiam fideicommissum ad filia favorem non dum purificatum.
- 91 Renunciatio generalis facta à Monacho obstat etiam Monasterio agenti ad bona renunciata.
- 92 Monasterio nullum ius competit super bonis Monachorum ab eis ante ingressum, renunciatis.
- 93 Quod procedit etiam si bona essent subiecta fideicommissum, eiusque purificatio accideret post missam professionem, & ista est vera opinio.
- 94 Monasterium eius respectu non potest dari de lesione ex causa amplæ renunciationis facta à Monacho.

- nacho ante ingressum, cum sit licitum ei, de bonis suis ad libitum disponere. & num. 95.
- 96 Testamentum religionem ingressi, non rumpitur ex eo, quia nihil Monasterio reliquerit, & nec de illo cogitauerit.
- 97 Filia monialem se facere intendens, si renuntiet omnibus bonis, iuribus, & actionibus paternis, maternis, fraternis autis ad favorem patris eiusque heredum, & successorum, adhuc, ut bona conferuentur in agnatione.
- 98 Dubitatur, his stantibus utrum deficiente agnatione & patre instituente persona extranea, dicatur defecisse causa renunciationis, & vide num. 99. & 101.
- 100 Monialis renuncians ad fauores familiae & familiae non extat, perinde est, ac si non esset renunciatum.
- 101 Monialis numquam vocatur ad successionem parentum, dum extat persona, quae mediante eius renunciatione illam excludat.
- 103 Parentes, quare procurent a filiabus Monasterium ingressuris renunciationem bonorum, & num. 108.
- 104 Filia ingressura Monasterium renunciando bonis ad effectum conferuandi ea in agnatione, videtur incongruum, ut pater possit illa relinquere extraneis, incognitisque.
- 105 Monialis renunciando bonis suis, censetur voluisse priuare Monasterium in concursu sua agnationis, non autem extraneorum.
- 106 Monialis praesumitur habere affectionem ad ipsum Monasterium, in quo, & ipsa usque ad mortem degere debet.
- Monasterij facultatibus auctis, commodius etiam ipsae Moniales subeunt onus religionis.
- 107 Renunciatio, dum stipulata fuit pro renunciatario eiusque heredibus, & successoribus si ille decedat relinquendo heredem, quamuis extraneum, non ex hoc euanesceat renunciatio.
- 108 Filia renunciando bonis favore agnationis cōfert in patrem, & pater acquirit facultatem testandi in praediciū filiae.
- 109 Filia, si renunciauerit bonis in manibus patris ad favorem agnationis, pater tunc testando in praediciū agnatorum, non tenet tale testamentum, secus testando in praediciū ipsius filiae.
- 110 Agnationis contemplatio, quae fit per Monialem, quando renunciat successionibus, operatur, ut patre decedente ab intestato absque agnatis, filia possit succedere.
- 111 Item operatur, ut pater, vel alias renunciataris non possit testari in praediciū agnatorum existentium.
- 112 in Agnatorum praediciū quis non potest dici testari, dum ipsi non extant.
- 113 Renuncians bonis ad favorem heredum, & successorum, an in herede extraneo instituto terminus iste verificetur, & num. 114.
- 115 Filia renuncians ad favorem heredum, & successorum, id intelligendum est de heredibus, & successoribus sanguinis.
- 116 Correctio incontinenti non est admittenda.
- 117 Verba generalia ex antecedenti protestatione, & verisimili mente loquentis, sunt interpretanda.
- 118 Stipulatio, pro heredibus, & successoribus, tunc debet intelligi tantum, de heredibus, & successoribus sanguinis, quando subiecta materia repugnat.
- Veluti si agatur de re sui natura non transitoria ad extraneos, sed tantum ad agnatos.
- 119 Heredum appellatione veniunt etiam extranei quando sumus in materia transitoria ad omnes.
- 120 Verbum, heredes, tunc est restringendum ad heredes sanguinis, quotiescumque exstarent agnati, secus agnatis non extantibus.
- 121 Renunciataris, decedendo ab intestato & non extantibus agnatis, ad quorum favorem fuit renunciatum, tunc renunciatis ei succedit.
- 122 Descendentium appellatione, licet non veniant foeminae, quando habita fuit ratio conferuandae agnationis, tamen quando id non procedat. nu. 123.
- 124 in Fideicommissis perpetuis, & absolutis, ordinatis ad favorem descendentium & agnationis licet mens testatoris sit procliuor ad masculos, quam ad foeminas.
- 125 Nihilominus id verum est, & quatenus adsint masculi, quare eis non existentibus, foeminae admittuntur, quasi per posterius vocati.
- 126 Renunciationes, successionibus, quae fiunt per Moniales latius sunt interpretandae, quam illae, quae fiunt a nubentibus in saeculo.
- 127 Renunciationes, quae fiunt a filiabus nubentibus in saeculo, expirant, e si persona contemplata deficiat, sed secus, quando renunciatio est facta a moniali, & quare.
- 128 Monialis renunciando successionibus parentum, solent id facere, ut humanarum rerum curis exempta, DEO feruentiori, & quieto animo valeant inferuire.
- 129 Bona terrena, personis religiosis, impedimenta, & non adiumenta sunt, onera, & subsidia, possessione enim, & usu opum non suffulcitur Ecclesia, sed euertitur.
- 130 Terrena calcat, qui caelestia desiderat.
- Diuina, qui meditatur, humanorum terminos non curat.
- 131 Religiosi post aggressam CHRISTI militiam, non debent rursus secularibus implicari negotiis.
- 132 Lupicini Abbatis eorumque Monachorum responsum praeclarum refertur, datum Regi Chilperico, dum voluit agros, & vineas donare Monasterio.
- Monachi non decet facultatibus terrenis extolli, sed in humilitate cordis Regnum DEI, insitiamque eius exquirere.
- 133 Nicetas Imperator, post edificatum Monasterium S. Michaelis, notuit vineas, & possessiones Monachis assignare, sed iussit ex fisco tantumdem illis annuatim exsolui, quantum eis ad alimenta, & vestitum satis esset.
- 134 Alimenta, & quibus tagamur dum habemus, his contenti esse debemus.
- 135 in Monasterijs plures moniales recipi non possunt, quam ex redditibus ipsorum Monasteriorum ali possunt. & num. 136.
- 137 Simonia est, quando interuenit aliqua pactio de soluendo aliquid pro receptione Monialis.
- 138 Exemplum notabile, & simul lacrymabile refertur de quodam Monasterio Monialium, in quo non recipiebatur aliqua Monialis, nisi secum afferret certam pecuniarum summam. & nu. 139. & 140.

ANNOTATIO AD DECISIONEM
D X X I I I.

A CONCLUSIO ista, ut in dubio renunciatio non censetur voluisse renunciare iuribus de futuro, amplius procedere, etiam, quando verba renunciationis sonant in futurum, veluti si facta sit renunciatio omnium iurium sibi competentium, & competitorum in futurum, in, & super certis bonis, nam tunc non censetur renunciatum iuri acquirendo, et ex noua causa de futuro, & ignorata, sed tantum illi iuri, quod tunc ex causa de qua agebatur, competeat, vel ex eadem causa competere poterat. l. 2. ff. de stat. lib. & notatur in l. tres fratres. ff. de pact. in l. mater. ff. de inoffic. testam. & in l. 1. §. decretalis. ff. de success. edit. Bart. in l. qui cum tutoribus. ff. de transact. & in l. 1. quod seruius. per illum text. ff. de condit. ob caus. & in l. si uxor. §. diuus. ff. de adult. & in l. qui rebus. §. duo fratres. in 6 quæst. ff. de verb. obligat. latè Ripa in d. §. duo fratres. num. 11. ubi etiam ait, id procedere, licet, quis renunciasset etiam ea, quæ habere sperat, quia nec ista renunciatio trahitur ad ignorata. Castr. consil. 448. in fin. vol. 1. Curt. iun. consil. 101. num. 7. Aretin. consil. 93. num. 8. Benedict. Capr. consil. 12. circa fin. & consil. 30. nu. 11. Dec. consil. 270. & consil. 352. ad fin. Cels. Hug. consil. 81. num. 8. Corn. consil. 2. vol. 3. Euer. consil. 12. nu. 39. Cuman. consil. 187. Riminald. iun. consil. 72. num. 18. lib. 1. Menoch. consil. 749. num. 11. Aldobrand. consil. 66. num. 2. Ludoph. Schrader. de feud. par. 8. cap. 5. num. 31. vers. renunciatio generalis omnium iurum etiam futurorum, numquam extenditur ad iura futura, ex causa postea emergenti superuenientia, &c. ibique plura allegantur, & addæ Cephal. consil. 467. num. 27. vol. 4. Port. Imol. consil. 19. num. 33. Grat. consil. 22. num. 14. & 15. vol. 1. Alba consil. 2. num. 17. ubi testatur de communi, & consil. 66. num. 2. Alexand. de Neuo consil. 29. num. 4. Decian. consil. 52. nu. 17. par. 1. Bursat. consil. 347. nu. 19. ubi etiam de communi lib. 4. Surd. consil. 332. num. 5. & consil. 398. num. 12. & consil. 413. num. 24. Andr. Molfes. ad consuetud. Neapolit. par. 4. tit. 1. de renunciat. quæst. 6. num. 23. Cordul. de iur. emphyt. tit. 1. de caus. priuat. ob renunciat. a nu. 18. Peregr. de fideicom. art. 52. num. 35. Beltram. in annotat. ad decis. 265. Gregor. XV. in litera A. nu. 6. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 9. §. 5. nu. 35. Cost. de claus. conuent. claus. 94. sub num. 2. Ciriac. controuers. 292. num. 8. Afflict. decis. Neapolitan. 350. num. 4. vers. ista renunciatio, quod habet, vel habere sperat, intelligitur ex causa aliqua subsistente de presenti. Francisc. Viu. decis. Audient. Baren. 316. num. 11. vers. renunciatio minimè extenditur ad bona superuenientia ex causa de nouo, & ignorata, etiam si quis renunciasset ea quoque, quæ habere sperat, &c. lib. 2. Martius Giurba decis. Senatus Siciliae 42. n. 5. vers. renunciatio nō extenditur ad ius, quod superuenit ex noua causa, &c. Boer. decis. Senatus Bardegal. 147. sub num. 12. vers. licet, quis renunciaret omni iuri, quod habet, vel habere sperat, intelligitur de spe subsistente ex causa de presenti, non autem de futuro, &c. Ioachin. Mynsig. obseruat. Imperialis Camerae centur. 2. obseru. 7 sub num. 4. vers. etiam si renunciauerit iuri, quod habet, vel habere sperat, quia intelligitur ex causa nunc subsistente, &c. & sapius sensit Rota, & potissimum coram

bo. me. Coccino decis. 549. sub num. 3. vers. renunciatio iuri de futuro est intelligenda ex causa de presenti, &c. ibique testatur de communi par. 1. recent. & coram bo. me. Card. Sacrat. decis. 782. sub num. 2. vers. quia illud non erat purificatum, & sic erat ius de futuro &c. par. 2. recent. & coram bo. me. Card. Caualer. decis. 340. num. 6. vers. renunciatio non extenditur ad ius de nouo superueniens, & de futuro, &c. ac in puncto fuit dictum in causa Romana Renunciationis 7. Iunij 1634. coram Reuerendiss. meo Dunozetto Decano, est in seq. part. decis. 543. nu. 27. & facit decisio in causa Romana Pecuniaria 28. Iunij 1638. coram rec. me. Merlino. §. Nō obstant solita clausula, vers. hoc priuilegium fuit in certū de tēpore contractus, & pendens à contingenti casu, & ideo non venit sub clausulis generalibus.

Huius verò conclusionis multæ possent assignari rationes, sed illa, ni fallor, potentissima est, quia promissiones restringuntur ad statum, & qualitates existentes de tempore contractus. l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. l. in lege. l. Rutilia. ff. de contrahend. empt. l. 2. §. fin. ff. de hered. vel act. empt. quippe perpetuum fuit in omnibus, obligationibus, & promissionibus quantumuis etiam præcis, & in quacunque materia, ut ex legis præsumptione habeant in ventre eam tacitam conditionem, scilicet rebus, sic se habentibus, sic stantibus, nec non in eodem statu perseverantibus, nihilq. de nouo superueniente. l. cum quis in princip. ibi, si in eodem statu maneat, quo fuit, cum stipulatio interponeretur, & infra, ibi, tacite enim inesse hæc conuentio videtur, si in eadem causa permaneat, &c. ff. de solut. l. item legato. §. penult. ff. de legat. 3. l. 2. ff. de aur. & argent. legat. l. fin. ff. qui satisdant. cog. quæro. §. inter locatorem ff. locat. l. qui seruum, ff. de de verb. oblig. l. quid Seruius, ff. de condit. caus. dat. l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. l. si cum Cornelius, ff. de solut. l. continuus. §. cum quis, ff. de verb. oblig. lex facta, in princip. ff. de vulg. & pupill. l. penult. ff. de spons. cap. quemadmodum extra de iure iur.

Stoici etiam huic opinioni adhaeserunt, quamuis alias essent in promissionibus, consilijque tenacissimi, ex quibus haud inglorius ille Seneca prædictorum Stoicorum facili negotio Princeps lib. 5. de benefic. multa in hanc sententiam scripta & præsertim, ibi, Non mutat consilium f sapienter omnibus his manentibus, quæ erant cum sumeretur, & ibi, Promisi beneficium, nisi, si quid incidisset quare non debeam dare, & ibi, Promisi tibi filiam in matrimonium, postea peregrinus apparuisti, non est mihi cum externo connubium. & ibi Tunc fidem fallam, tunc inconstantie crimen t audiam, si cum eadem omnia sint, quæ erant promittente me, non præstitero promissum, & tandem subdit, Omnia esse debent, f quæ fuerunt cum promitterem, ut promittentis fidem teneam, &c. ex quibus optime apparet, quam multis defendat, ac tueatur hanc opinionem Seneca, omnia intelligenda esse rebus sic stantibus, vide etiam Marc. Tull. lib. 3. offic. ubi multa. Hic pulchrum illud Cætonis monitum.

11 Constans, & leuis, cum tempus postulat, esto.
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.
Non est enim bonum, hominem semper esse senectum, nec semper esse f nimium pium.

Sed pro ut tempus expostulat, dicente Rege Sa-
 13 lamone, Omnia tempus habent, † Tempus plan-
 tandi, Tempus eradicandi, Tempus uti misericor-
 dia, & mansuetudine, Tempus uti iustitia, & sen-
 ritate, &c. Vnde bene dixit Cato, *Temporibus mo-
 res sapiens sine crimine mutat.* Quemadmodum
 14 ipse Omnipotens DEVS, † semper idem, immobi-
 lis, & immutabilis, ut ipsemet testatus est per Ma-
 lach. Prophet. cap. 3. ibi, *Ego DOMINVS, &
 non mutor.* Mutat tamen idem misericors DEVS
 15 † rebus in eodem statu non permanentibus suam
 sententiam, sicut per Hieremiam dicit, cap. 18. *Si
 16 populus meus egerit pœnitentiam de peccatis, † agā,
 & ego pœnitentiam super malo, quod constitui sa-
 cere.* Et per Ezechielem cap. 18. *Si dixero impio
 17 morte morieris, & ipse egerit pœnitentiam † de
 peccatis suis, vita uiuet, & non morietur.* Vnde
 18 S. Augustinus, ibi, inquit, *Si tu noueris † mutare
 vitam, & mores, DEVS nouerit mutare sen-
 tentiam, est enim seuerus seueris, & pius pijs, &
 19 quibus alias seuerus erat, † modo efficitur mitis
 absque mutatione sui &c.* & videatur text. in
 can. immutabilis DEVS. 22. *quæst. 4.* Ex supradic-
 20 tis, optimè, quidem percipi potest, † nihil adeo
 esse præcisum, firmum, immobile, quin semper in-
 telligatur, rebus sic stantibus.
 21 Prædictamque sententiam, consulti, aduoca-
 runt Dec. in cons. 335. num. 3. & 4. & cons. 475. num. 5.
 Ruin. cons. 170. num. 13. lib. 1. Aym. cons. 95. num. 4.
 Natt. 525. num. 16. Alex. cons. 85. col. 2. vers. pro hoc
 etiam, quia verba lib. 5. Bald. cons. 104. Supersunt.
 lib. 1. & cons. 396. *Quidam habens.* col. 2. lib. 3. An-
 ton. Rub. in consil. 147. *V. in instrumento.* col. 1.
 Gozad. consil. 27. num. 1. & 19. Hippoly. consil. 76.
 num. 31. Paris. consil. 24. num. 72. vol. 2. & cons. 110.
 num. 25. vol. 1. cum alijs copiose adductis per Ti-
 raquell. in repetition. l. si umquam in proem. n. 167.
 C. de reuoc. donat. & addo Casanat. consil. 44. Petr.
 Benintend. decis. Bononien. 65. num. 5. vers. quali-
 bet dispositio, & obligatio, & promissio intelligitur,
 rebus sic stantibus. Giurb. decis. Siciliæ 45. nu. 17.
 vers. qualibet dispositio intelligitur rebus sic stan-
 tibus, &c. Osasc. decis. Pedemont. 91. num. 2. vers.
 in qualibet dispositione etiam conuentionali, &c.
 Afflict. decis. Neapolit. 328. sub num. 4. vers. pro-
 missio intelligitur rebus sic se habentibus, & plu-
 ries iudicauit Rota, ac iam olim in causa Pitiliana
 Dotis 21. Iunij 1549. apud Put. decis. 258. num. 3.
 vers. quia promissio intelligitur rebus sic stanti-
 bus &c. & in altera Romana Dotis de Fucherys
 19. Martij 1586. coram bo. me. Robusterio Episcopo
 Oriolen. & in causa Romana Bonorum de Zabreyjs
 4. Maij 1580. coram bo. me. Cantuoc. est decisio 133.
 num. 16. vers. obligationes sicuti reliqui actus sunt
 intelligendi rebus sic stantibus, & in eodem statu
 permanentibus &c. & in Leodien. fideicommissi 12.
 Decemb. 1611. coram bo. me. Card. Sacrato, est de-
 cisio 782. num. 3. vers. etenim qualibet dispositio in-
 telligitur rebus sic stantibus, &c. par. 2. recent. & fuit
 dictum in causa Rauennaten. Salusani 10. Iunij
 1639. coram R. P. D. meo Bicho. S. Et ratio, vers.
 quia promissiones restringuntur ad statum, & qua-
 litates existentes de tempore contractus &c.

Hinc etiam discedit, ut datum Monasterio pro
 22 dote, si † ille non ingreditur, vel inde exeat
 restituitur. Abb. in cap. quod ad te, num. 5. & 6. de
 cleric. coniug. Natt. consil. 180. num. 3. Concil. Trid.
 Part. IV. Recent. Tom. III.

sess. 25. cap. 6. de regul. Gratian. discept. forens. cap. 96.
 nu. 24. Rota in causa Neapolitana Pecunia. ia 27.
 Iunij 1601. coram bo. me. Card. Lancelotto, & in
 Toletana Nullitatis Professionis 20. Iunij 1598. &
 28. Maij 1599. coram bo. me. Orano, & recentius
 facit decisio in causa Bononien. sucessionis de Za-
 nis 17. Maij 1641. coram eodem R. P. D. Bicho, &
 hic incidenter, & a fortiori adduco notabilem
 textum in can. quicumque 17. *quæst. 4.* ubi in fine
 concluditur, Monachis in apostasiam euntibus
 bona sua reddenda sunt a Monasterio, quia sicuti
 23 tenemur inimicis, † & persecutoribus necessaria
 subministrare, sic dictis euntibus, propter scanda-
 lum vitandum, ne in deteriora præcipitentur, ne
 in perniciem Monachorum, & incendium Mona-
 sterij occasione suorum bonorum ardeat lauda-
 biliter ea restituenda veniunt, &c. sed persistendo
 in terminis nostris.

Ratio rationis verò, quare omnis dispositio,
 obligatio, promissio &c. intelligatur rebus in eo-
 24 dem † statu perseverantibus est, quia causa a prin-
 cipio verisimiliter incognita a quacumque mate-
 ria dicitur excepta. iuxta text. in l. mater decedens.
 ff. de inoffic. testam.

Et satis apud nos indubitatum est, nullam di-
 spositionem quantumuis generalem, & prægan-
 25 tem reperiri posse, † ut trahatur ad incogitata, &
 incognita. l. cum aquilana, & l. qui cum tutoribus.
 S. 1. ff. de transact. l. si de certa. C. cod. l. 1. & in fin. C.
 de pact. l. Paulus. S. Pomponius. ff. de legat. 3. Bart.
 in l. Aurelio. S. Caio. ff. de liberat. legat. & in l. qui
 Roma. S. duo Fratres. num. 11. ff. de verb. oblig. &
 ibidem Alex. num. 27. Ias. nu. 21. Hieronym. Grat.
 consil. 111. num. 26. lib. 2. Capra consil. 103. num. 5.
 Tbob. Non. consil. 42. num. 21. Ceph. consil. 455.
 num. 81. Aym. consil. 3. num. 11. Angel. consil. 185.
 alias 194. Gozad. consil. 94. num. 5. Peregr. de fidei-
 commiss. Rota coram bo. me. Card. Seraph. decis.
 1278. num. 4. vers. restricta videtur ad cognita, &
 cogitata, &c. & coram bo. me. Card. Caualer. decis.
 340. num. 4. vers. renunciatio non extenditur ad non
 cognita, &c. & deinde fuit dictum in causa Roma-
 na Donationis 16. Martij 1643. coram R. P. D. meo
 Bicho. S. Nam semper. vers. deficit renunciantis
 consensus, qui non porrigitur ad ignorata, &c. sic
 pariter antea fuit resolutum coram eodem in causa
 Bononien. fideicommissi 22. Iunij 1639. S. Ex alio
 etiam capite, vers. quia non censetur renunciatum
 iuri, quod renunciatus ignorabat, &c.

Considerare enim debemus, si ille, qui renun-
 ciavit, contraxit, disposuit, &c. cogitasset de nouo
 26 statu, nec † sic renunciasset, vel aliter contraxis-
 set, aut disposuisset, ad textum in l. in conuentioni-
 bus, ff. de verb. signif. nam ea, quæ de nouo emer-
 27 gunt † nouo indigent auxilio. l. 1. in princip. ff. de
 ventr. inspiciend. & l. de etat. S. ex causa. ff. de inter-
 rogat. action. & in rebus nouis nouum consilium,
 & remedium est suggerendum, ex iuribus supra
 allegatis. Stante ergo mutatione status perinde
 28 † est, ut sicuti contractus conditionalis non pu-
 rificata conditione euanesceat. l. si quis conditione.
 ff. si quis omis. caus. testament. l. itaq. ff. si cert. petat.
 l. cedere diem. ff. de verb. signif. ita expirat mutato
 rerum statu. Honded. consil. 111. num. 50. ubi am-
 29 pliat etiam si adsit aliquod verbum extensiuum ad
 futurum. lib. 2. Ceph. consil. 425. n. 26 Felin. in cap.
 causam quæ. n. 20. vers. similiter dicit. de rescriptis

Nec me fugit, promissionem durare, etiam mu-
 30 tato rerum statu, † quando promissio est compre-
 hensiva temporis futuri, & futurus status potuit
 in genere cogitari. *l. si quis domum §. i. & ibi glos.*
in verbo prospicere. ff. locat. Roman. cons. 22. num. 2.
in fin. vers. secundo quia. Natta consil. 525. nu. 20.
 ante finem, quia id procedit, quando ex presen-
 31 ti † statu debuerit futurus excogitari, vt explicat
Bald. in l. ade. 3. sub num. 17. C. de locat. & conduct.
 32 vbi ait, quamuis prospectus futurorum pertineat
 ad virū sapiētem, & ad hoc expendo illud Hesiod.

*Vir sapiens est ille quidem, qui cuncta volutat,
 Omnia perpendens, inspiciensque modum.*

Hinc admonet Imperator in *l. ultim. C. in quibus
 caus. restitut. in integr. non sit neceß.* ibi, præstat
 33 ab † initio malis occurrere, quam ex post facto re-
 medium querere, &c. Præclare quidem dixit Se-
 nec. de 4. virtut. ibi, Si prudens esse cupis in futura
 34 prospectum intende, † & quæ possunt contingere
 animo tuo cuncta propone, nihil tibi subitum sit,
 sed totum ante prospicias, nam qui providens est,
 35 † non dicit: non putavi hoc fieri, quia non dubitat,
 sed expectat, non suspicatur, sed cauet. Vnde opti-
 mē scripsit Comicus in Enoch.

*Sed quod cauere possis, stultum admittere est
 Malo ego prospicere, quam hunc vlcisci, accepta
 iniuria.*

Nam, & vt inquit textus notabilis. in *l. liberam
 resistendi I. C. quando lic. sine iudic. &c.* Melius
 36 est ante † tempus occurrere, quam post vulnera-
 tam causam remedium querere. Et longē plus ex-
 pedit præcauere, quam pauere.

Quare redeundo in viā quamuis prospectus fu-
 turorum pertineat ad sapientem, vt dictum est, ta-
 37 men non afficit damno non cogitantem, † nisi ex
 præsentī statu debuerit excogitari, & his ad stipula-
 tur. *Ruin. in consil. 105. in fin. lib. 5. vbi post Bart.*
Bald. Angel. & Imol. inquit, nouam causam dici
 38 iustam, vt recedatur à contractu, si de nouo † su-
 perueniat, & ab initio ipso non fuerit cognita, &
 adducit *l. si is à quo*, quam non credo allegare vo-
 luisse, sed *l. planē*, quæ est sequens, ibi, Inopinatē,
ff. vt in posses. legat. seu fideicom. caus. esse lic. id
quoque refert Cacheran. decis. Pedemont. 91. nu. 16.
 aduertitque Rota in d. *Rauennaten. Saluiani 10.*
Iunij 1639. coram eodem R. P. D. Bicho. §. ex qui-
bus non obstat. vers. id enim procedit, dummodo ex
præsentī statu debuerit futurus excogitari, &c.

Nec illud præterire volo, quod illa conclusio,
 de qua supra, vt omnis stipulatio, renunciatio &c.
 39 ex iuris præsumptione † habeat in ventre tacitam
 conditionem, dummodo res in eodem statu per-
 seuerent, vera est, licet in stipulatione, renunciatio-
 ne, &c. appositum sit vinculum iuramenti, nam
 ultra generalem responsionem, nempe naturam,
 & proprietatem iuramenti esse, vt sequatur con-
 ditionem ipsius contractus super quo apponitur,
 40 † & sic quemadmodum contractus euanesceat, mu-
 tato rerum statu, ita, & cum eo euanesceat ipsum
 iuramentum in eodem contractu interpositum.
cap. quemadmodum 25. de iur. iurand. l. fin. C. de
non numerat. pecun. Suarez de relig. tom. 2. tract. 5.
de iuram. cap. 15. num. 3. lib. 2. Sot. in 4. disput. 29.
quest. 2. artic. 1. Gutierrez de iurament. confirmat.
par. 1. cap. 40. num. 4. Seraph. de prius leg. iurament.

privileg. 49. num. 7. & 88. num. 4. & 148. num. 4.
Bursat. consil. 40. num. 27. lib. 1. Surd. consil. 264.
num. 45. lib. 2. & consil. 484. num. 8. lib. 4. Decian.
consil. 10. num. 75. lib. 1. & consil. 81. num. 60. lib. 4.
Hering. de fideiuss. cap. 10. num. 99. & cap. 27. par. 1.
num. 42. Hierem. Serz. de iurament. lib. 1. cap. 25.
num. 18. Cellenbeuiz. de success. renunc. success.
quest. 15. num. 4. Viu. decis. Audient. Baren. decis.
421. num. 15. Cacheran. decis. Pedemont. decis. 41.
num. 5. & decis. 49. num. 4. Afflic. decis. Neapolit.
24. num. 56. decis. 111. num. 3. & decis. 335. num. 11.
 estque regula in iure satis trita, & sapientissime respon-
 dit Rota, & præsertim infra in recent. par. 7. dec. 11.
 num. 21. vers. substantia contractus cum nulla sit
 iuramenta eadem naturam sequuntur, & dec. 27.
 num. 16. vers. iuramenti proprietates est sequi natu-
 ram actus, cui apponitur, &c. fuitque dictum in
 causa *Hispalen. Sponsalium 11. Februarij 1639.*
coram Eminentiss. D. Card. Panzirolo. §. Nec re-
leuat, vers. Iuramentum non potest ea confirmare
cum sequatur naturam cui adhaeret, &c. ibique
 plura allegantur, vbi etiam subditur, si alias dice-
 41 retur, † iuramentum diceretur vinculum iniqui-
 tatis, contra textum in cap. quanto 18. de iureiur.
can. necesse 14. can. inter cetera 22. quest. 4. l. non
dubium. C. de legib. l. si quis pro. ff. de fideiuss.

Accedit quoque, renunciationem iurata non
 42 includere † casus, quos non iurata non includeret
Neuiz. consil. 32. num. 13. & 14. Ofasc. decis. 112.
 43 num. 11. At renunciatio generalis, † non compre-
 hendit casum ignoratum. *l. mater, §. Ceterum, ff.*
de inoffic. testam. & l. legitimam, ff. de petit. legiti.
 & iam probatum est, ergo nec iurata ad illum
 porrigitur, cap. veniens, de iureiur. latē Becc. consil.
 147. n. 41. non enim iuramentū auget obligationē
 44 sed † ei tantum intra limites suos manenti addic-
 religionis vinculum. arg. *l. Titius, in fin. ff. ad Tre-*
bell. Bald. in l. si procurator, vers. & prædicta sunt
vera. ff. de cond. indeb. Et quatenus aliqui velint, iu-
 45 ramentum augere promissionem, † id intelligendū
 est, non extensiuē, sed tantum intensiuē. arg. dicta
l. Titius. ff. ad S. C. Trebell. Oldrad. consil. 294. n. 3.
Gaill. obseruat. Imperial. lib. 2. obseruat. 98. num. 13.
vers. non auget extensiuē, &c.

Illud tamen ponit falcem ad radicem, quoniam
 46 † & ipsum iuramentum quoque, habet in ventre
 tacitam illam conditionem, rebus sic stantibus,
 seu eodem manente statu. cap. quemadmodum, de
 iureiur. cap. venerabilem. de elect. cap. 2. & ibi glos.
 Anton. & Panorm. de renunc. l. qui iurato. ff. qui sa-
 tisdat. cog. l. clari. C. de fideicom. cum alijs co-
 piosē relatis per *Tiraquell. in l. si vnumquam. in*
procem. num. 166. C. de reuoc. donat. & per Seraph.
de priuileg. iuram. priuileg. 74. num. 5. plures etiam
 alios adducit *Guirb. decis. Sicilie 45. num. 17. &*
 adde *Boer. decis. Senatus Burdegal. 204. num. 21.*
 vers. iuramentum debet intelligi rebus sic stanti-
 bus, &c. *Guidopap. decis. Senatus Gratianopolit.*
199. num. 3. vers. iuramentum habet in se tacitam
illam conditionem, si res in eodem statu perman-
serit, &c. sensitq. Rota in causa Romana nullitatis
obligationis 23. Ianuarij 1602. coram clar. mem.
Card. Pamphil. est deciso 50. sub num. 7. vers. Ob-
 ligationes etiam iuratæ sicut ceteri actus intelli-
 gantur rebus sic stantibus, & in eodem statu ma-
 nentibus, &c. part. 1. recent. & antea fuit dictum in
 causa Romana *Laudi 16. Iunij 1589. coram bo. me.*
 Gypso.

Gypsiis. Nec nefragatur. vers. quoniam iuramentum semper intelligitur rebus sic stantibus.

- Sic habemus, si quis iurauerit accipere Doctoratum Bononiæ, & ibi superueniat pestis, si alibi
- 47 insignia Doctoratus sumat, excusabitur à periurio, quia iuramentum intelligitur rebus sic stantibus, ita voluit *Salicet. in l. fin. C. de pact.* Item si Scholaris iurauit creditori suo non exire districtum
- 48 Pisarum ante solutionem sive ipsius licentia; Demum iste scholaris fuit ex iusta causa reuocatus à patre in patriam, vel si esset clericus, fuit ex causa reuocatus ab Episcopo ad residentiam, nam si recessit, & non iatisfecit, est excusatus, *ut post Io. Andr. & Federic. de Senis, scripsit. Afflict. decis. 328. nu. 4.*
- 49 Item vir non tenetur eam in uxorem ducere, cui dos non datur, ut tenent *Bald. in cap. iurauit, num. 3. de probat. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 42. nu. 47. Valer. Reginald. in prax. for. penitent. lib. 31. num. 264. & 304. Augustin. Barbof. in Collectan. Iur. Canonic. lib. 2. tit. 24. cap. 25. num. 4.* Item si Doctor iurauerit legere per triennium Senis, si habebit hospitium cum taxata pensione, poterit in secundo anno non legere, absque incurfu reatus periurij, si in secundo anno non habebit hospitium, ut per *Scribentes, in l. si quis heredem. C. de instit. & substitut. refert, & sequitur Corn. in cons. 7. col. penult. ad finem vol. 1.*
- 51 Item si quis iurauerit seruare statuta, licet & eis mutatis, absque incurfu periurij, contravenire eis, quia intelligitur illis manentibus, & consequenter rebus sic stantibus. *Abb. in cap. cum accessissent, & ibi Dec. de Constitut.* Sic etiam dicimus,
- 52 quod promissio de non offendendo non habet locum, ubi promissor de nouo offenditur. *l. quero. in d. inter locatorem, ff. locat. l. qui seruum, ff. de verb. oblig. l. qui ergo. d. haeres. ff. de legat. 1. & est notabilis decis. Bononien. apud Benintem. decis. 65. sub nu. 15.*
- Item videmus, si filia iuramento renunciauerit successionem & paternam, contemplatione certarum personarum, iuxta *cap. quamuis, de pact. in 6.* si illa decesserint ante obitum patris, licitum est ei, absque incurfu periurij patri succedere, & redire ad bona renunciata, & quia intelligitur supradictis personis manentibus, & consequenter rebus sic stantibus. *Roman. in l. pactum dotali. C. de collat. cum alijs copiose à me allegatis in princip. sequentis annotat. infra num. 99.*
- Huic conclusioni, illa alia non dissimilis est, nempe, & si filia cum iuramento renunciauerit successionem paternam, vel maternam ad fauorem alterius, puta fratrum, sororum &c. quamuis tale pactum accedente consensu patris, vel matris valeat, & teneat, iuxta *text. in l. fin. & ibi Cyn. nu. 5. Bart. num. 17. Bald. num. 12. Castren. num. 2. Ias. num. 10. & seq. Curt. num. 10. & 26. Dec. num. 46. Alciat. num. 40. & communiter scribentes. C. de pact. Rota in causa Asculana bonorum 13. Iunij 1618. coram bo. me. Card. Sacrato, est in precedenti Tomo decis. 40. num. 11. & in causa Romana, seu Aquilana donationis 31. Martij 1631. coram Reuerendiss. D. meo Dunozetto Decano. est infra decis. 33. num. 1. par. 6. recent. Tamen prædicto pacto iurato non obstante & filia poterit patri, vel matri succedere, si eam heredem instituerint, secundum *Baldum in l. pactum dotali. in 3. quest. C. de collat. Arctin. cons. 93. col. 5. Capra consil. 29. col. 3. ad fin. & sic poterit succedere ex testamento Bart.**

& communiter alij in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obligat. *Ruin. cons. 98. col. 4. vers. ex alio. vol. 1. V. asquez. de success. creat. lib. 2. requisit. 18. & 29. limit. prima. num. 182. Scheplitz in prompt. iuris Clammeri tit. 29. de viduis §. 10. num. 3. Bartholom. Cellenbentz. de reuic. success. quest. 31. Muscul. de success. conuent. claus. 80. memb. 2. conclus. 7. littera G. num. 366. Cassan. ad consuetud. Burgund. rub. 7. §. 12. verb. Ne retourne. Boer. decis. Senatus Burdegal. 204. num. 24. Andr. Gaill. obseruat. Imperial. lib. 2. obseruat. 148. num. 119. Mynsig. eadem obseru. Imperial. cent. 2. obseruat. 7. num. 2. Surd. decis. Mantuan. 14. num. 4. & 7. ubi post Ias. & V. asq. asserit, hanc esse pulchram decisionem, ac elegantem, nec non menti tenendam, & arbitrata est Rota in causa Romana donationis 16. Martij 1643. coram R. P. D. meo Bicho, vers. facto testamento corrumpit pactum, &c. & pro ratione adduci potest regula supradicta, quia dispositiones omnes intelliguntur & rebus sic stantibus. *d. l. continuus. §. illud. ff. de verb. obligat. l. si quis in principio. ff. de solut. cum alijs iam supra copiose adductis.* Et sic intelligitur pactum de non succedendo locum habere, nisi nouum & ius superueniat paciscenti, ut in simili dicit *Corn. in cons. 60. ad fin. vol. 1.**

Animaduertendū quoque venit, renunciationem successionis esse intelligendam de successionem ab intestato, & pater filia, & quæ eius successionem renunciauit cum iuramento, eam instituendo in testamento censetur iuramentum remittere, ut notanter sensit *Bald. in l. ult. col. 3. de pact. ubi ait, si pater instituat heredem filiam, quæ dum tradebatur nuptui, iurauerat, se non habituram regesum & ab bona paterna, poterit non obstante iuramenti religione, hereditatem ex testamento petere, quia tacite remissum illi censetur à patre iuramentum.* Et faciunt ad hoc duo textus, qui id videntur comprobare, nempe in *cap. 2. & ibi Butr. & Imol. de renunc. ubi habetur, si quis renunciauerit & accipere beneficium de aliqua Ecclesia, possit licite accipere, si sibi conferatur, de quo vide Lud. Bolog. in l. fin. ff. ad municip. Alius text. est in l. si patronus. ff. de bon. libert. ubi dicitur, si patronus non aluerit libertum, priuetur secundum legem Æliam & Sentiam successionem bonorum liberti, nisi libertus in testamento suo eundem patronum heredem instituerit, & istud tenet *Bart. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, vers. facio aliam questionem. in fin. & ibi Alex. Ias. ff. de verb. signif. Bald. in cap. ad nostram. 2. de iure iur.**

Vtiterius ista est natura renunciationis, seu pacti de non & succedendo alicui stante eius consensu, quatenus iste in hac voluntate pergat ad ultimum vitæ spiritum, pro tuenda libertate testandi non sane obnoxia pactionibus quibuscumque text. est apertus *l. de questione, ibi, Nisi ipse forte, de cuius hereditate & pactum est, voluntatem suam eis accommodauerit, & in ea usq; ad extremum sue vitæ spaciū perseuerauerit, tunc enim sublata acerbissima spe, licebit eis, illo sciente, & iubente, huiusmodi pactiones seruare, &c. C. de pact. Quare constituto de dissensu, de quo satis dicitur apparere, quando ille, qui consensit, fecit testamentum, & renunciantem instituit & heredem, & tunc procul dubio euanesceat renunciatio, & perinde est ac si renunciatio non fuisset facta, nec non*

non infirmatur iuramentum à renunciente præstitum *Bald. in cap. ad nostram il 2. num. 7. de iur. iur. Moyses. consil. 38. num. 18. Gomez. ad l. Tauri 22. sub num. 31. Molin. de primogenit. lib. 2. cap. 3. nu. 4. Anchar. conf. 104. num. 3. Gozzad. conf. 98. numer. 3. vers. sed clarum. Bero. conf. 3. num. 18. & 21. lib. 1. Menoch. conf. 806. num. 1. & quæ ad numer. 13. Surd. conf. 100. num. 18. & conf. 113. num. 34. Ciriac. controuers. 351. num. 1. cum pluribus relatis per Cost. in tract. de fact. & scient. ignorant. tit. ult. in. regul. 18. num. 6. & per Seraph. in tract. de priuileg. iurament. priuileg. 20. num. 6. & appositè considerauit Rota in illa Romana, seu Aquilana nullitatis donationis coram Reuerendiss. P. D. Duno Zetto Decano, est infra decis. 33. à num. 1. par. 6. recent. ubi 66 etiam dicitur, & ex tali consensu à principio præstito nullum ius parti acquiritur.*

Quippe conclusio prædicta procedit, licet filia renuncianter futura successioni patris, vel matris; 67 quia & ius non est in voluntate renunciantis sed in resistentia legis, quæ huiusmodi renunciationibus resistit, quamuis factæ fuerint ad fauorem fratrum, sororum &c. & in manibus ipsius patris, vel matris, quorum hereditati renunciatur, nisi 68 ipsi in eodem consensu perseverent & usque ad obitum, ut dictum est, idque quia cum contineat virtualiter pactum affirmatiuum de succedendo inter eos, ad quorum fauorem sunt, auferunt eis 69 de cuius hereditate & agitur, liberam facultatem testandi cum aliis non posset renunciantem heredem facere. *Suarez. in repetit. l. quoniam in prioribus limitat. 5. ad l. Regni num. 7. C. de inoffic. testam. Menoch. d. conf. 806. num. 13. Franc. Ant. Cost. conf. 7. num. 23. & seqq. Beltramin. in annotat. ad decis. 85. coram sanct. mem. Gregor. XV. sub nu. 32. R. P. D. meus Ferentillus in annotat. ad decis. 894. numer. 12. & 13. coram bo. me. Buratt. Surd. decis. Mantuan. 14. num. 8. & per tot. Afflict. decis. Neapolitan. 350. num. 8. & iudicauit Rota coram bo. me. Card. Seraph. decis. 850. num. 2. & coram bon. mem. Gyps. in causa Romana Laudi 16. Iunij 1589. & recentius fuit resolutum in dicta causa Romana Donationis 16. Martij 1643. coram R. P. D. meo Bicho S. Non obstat quod Virginia &c.*

Nec infringitur relata opinio ex illa obiectione, 70 nempe & licet verissimum sit huiusmodi renunciationem non potuisse auferre patri, vel matri facultatem instituendi filiam renunciantem, tamen non inde sequitur filiam prohibitam esse, quidquid ex testamento patris, vel matris accepit cedere 71 eis ad quorum fauorem renunciauit, quibus propterea cedere tenetur, cum libertas testandi respectu patris &c. iam habuerit effectum per liberam institutionem filiarum, ac si non renunciaisset. *Afflict. d. decis. 350. sub num. 12. vers. sed ego dicebam quem sequitur Thesaur. l. un. quæst. forens. 98. sub num. 3. & 9. lib. 1. ubi distinguit inter renunciationem factam soli matri de cuius hereditate agitur, vel simul fratribus, & nam secundo casu continet pactum de non succedendo ad fauorem fratrum quod iuramento firmatur, & proinde licet renocato consensu matris per testamentum euanescat pactum affirmatiuum respectu testatricis. 73 & manet tamen pactum negatiuum respectu fratrum, quibus ex eo fuit ius quasitum *Ciriac. controuers. 351. num. 11.**

Cui obiectioni non longe quærenda est solutio,

nam sicuti facto testamento corrumpitur pactum, respectu & eius, cuius bona fuerunt renunciata, ita respectu eorum, ad quorum fauorem fuit renunciatum, tum quia utrumque resultat ex vno, & eodem verbo renunciauit, & quando simul concurrunt & duo quorum alterum prodest, alterum vero nocet, præualeat, quod nocet *l. 3. §. fin. & ibi gloss. & Bart. ff. ad S. C. Sillan. l. as. in l. sis ad quem num. 28. ff. de acquir. hered. Alb. conf. 20. numer. 9. tum etiam quia renuntiando simul, & in eadem oratione fratribus, vel ad fauorem alterius ac patri & venienti, videtur renunciauisse sub hac virtuali, & subintellecta conditione, si pater in eadem voluntate permanserit, ut supra dictum est, nam id venit ex natura rei *arg. l. fin. C. de non numer. pecun. Vnde renocato consensu desinit prorsus obligatio pacti, & iuramenti, tamquam deficiente conditione à qua pendeat, ut in puncto per has rationes asserit Franc. Ant. Cost. d. conf. 7. num. 15. & seq. ubi reprobat contrariam opinionem Afflict. d. decis. 350. sub num. 12. Molf. conf. 38. num. 18. Surd. decis. 14. num. 4. & seq. ubi circa finem aduertit, & Afflictum in dicta opinione fuisse singularem & contra ipsum fuisse iudicatum. Vass. de success. creat. lib. 2. §. 18. requis. 29. limit. 1. num. 199. & seq. Bartbol. Kollembemb. de renunc. success. q. 31. sub num. 9. Sanch. in præcep. Decalog. lib. 7. cap. 2. num. 18. qui omnes firmant, quod renocato consensu per eum, cuius bonis fuit renunciatum, 78 & renuncians liberatur prorsus ab obligatione renunciationis, & iuramenti, & negant insimul ex renunciatione ius aliquod quasitum fuisse eis ad quorum fauorem & fuit renunciatum, quia pende- 79 bat à conditione perseverantiarum consensus, ut supra dixi, & considerat in his terminis *Vrsill. ad d. decis. Afflict. 350. num. 4. & in fortiori casu Suarez. in repetit. l. quoniam in prioribus limitat. 5. ad l. Regni C. de inoff. testam. ubi ait, ita vitari renunciationem renocato consensu, de cuius hereditate agitur, 80 & ut nec etiam ad fauorem fratris committatur stipulatio pœna à renunciente promissa in casu, in quem contra renunciationem veniret. Et quamuis *Surd. in d. decis. 14. circa finem videatur admittere opinionem Afflict. quando renunciatio continet donationem, seu iurium cessionem; tamen in hoc & Surd. reprobat à Franc. Ant. Cost. dicto conf. 7. num. 26. eo quia renunciatio, & donatio in effectu non differunt. Dec. in l. postquam lib. num. 11. C. de pact. Couar. variar. resolut. cap. 4. n. 8. Menoch. in addit. ad tract. de arbitr. cas. 436. nu. 10. quæ omnia fuerunt perpensa à Rota in d. Romana donationis 16. Martij 1643. coram R. P. D. meo Bicho.****

Inuicem corroborari possunt supradicta per rationem, quæ expenditur in præsentis decisione & supra dixi, videlicet, quia filia renuncians donationi patris, vel matris ad fauorem fratrum, vel aliorum non præsumitur voluisse & renunciare, iuri de futuro ex noua causa obuenienti, & sibi incognita prout accidit, dum postea fuit instituta hæres ab eis, cuius bona renunciauit; quin verò illi id facere potuerint, iura sunt satis aperta ut iam demonstrari. Plura in hac materia asserere hic se offerunt, quæ tamen breuitatis studio silentij nube tegeo, quare & adhuc dicta sufficiant ad probandum, renunciationes nunquam extendi ad iura futura originem habentia ex noua causa, cum

cum qualibet dispositio quantumvis præcisa habeat in ventre tacitam illam conditionem, rebus sic stantibus, & hoc licet dispositio iuramento sit roborata &c.

- Pro fine illud tantum subnectam, admonendo ut caueant renunciantes à verbis nimis generalibus, & uniuersalibus, ne ex effuso nimium sermone in promptum incidant periculum. *l. ultim. in fin. C. de dot. promiss.* nam qui generaliter loquitur, sibi imputare debet, dum non fuerit arbitratus sub verbis generalibus omnia comprehendere, neque stultitia eius, qui generaliter loquitur alteri debet obesse. *l. tres fratres cum ibi notatis, ff. de pact. & l. sub pretexto specierum C. de transact.*
- Hinc Rota in causa *Casenaten. Redditionis rationis* 10. Iunij 1641. coram Eminentiss. D. Card. Panzirolo dixit quod stante amplissima renuntiatione de quibuscumque iuribus sibi quomodolibet competentibus, quis non potest amplius reclamare, etiam si in eius præensione plus inesset, quam in relicto, quia potuit sibi prospicere aliter renunciando &c. congruitque etiam alia decifio in causa *Romana Comprorum* 23. Ian. 1640. coram R. P. D. meo Cerro, ubi habetur, quando administrator reddidit rationes, ac computa sunt solidata, & deinde Dominus fecit ei quietantiam generalissimis, & amplissimis clausulis conceptam, tunc per illam generalitatem verborum ex causa solius erroris non potest ulterius calculus reuideri, & computatio retractari, ibique plura allegantur, quæ decifio fuit deinde confirmata coram eodem sub die 20. Aprilis 1640. & in puncto de filia Monasterium ingressura renunciente bonis paternis, maternis, & fraternis, alijsque successioneibus, & iuribus, etiam ex testamento quomodolibet ei obueniendis, & deuoluendis vt sub his verbis nimis effusis, & generalibus comprehendantur etiam fideicommissa ad eius fauorem non dum purificata, admonuit Rota in causa *Viterbien. bonorum* 10. Iunij 1615. coram bon. mem. Remboldo. est decif. 714. num. 3. vers. sibi imputare debet, qui non cogitauit sub verbis generalibus omnia comprehendere &c. par. 2. recen. ubi etiam in fine dicitur talem renuntiationem obsistere quoque Monasterio, cum ei nullum ius competat super bonis à Monacho renunciatis ante ingressum ad text. in *can. si qua mulier* 19. quest. 1. auth. nunc autem C. de Episcop. & Cleric. §. illud auth. de Monach. quodq; procedit, quamuis bona renunciata essent fideicommissa subiecta & illud accidisset purificari post emissam professionem, quidquid nonnulli scriptitauerint, quoniam ista est vera, & magis communis opinio vt iudicauit Rota in d. causa *Viterbien. bonorum* coram bon. mem. Reuerendiss. Manzanedo. est decifio 587. num. 10. part. 1. recent. & addo decifionem in causa *Vlixbonen. bonorum* 28. Ianuarij 1594. coram bon. mem. Penia ubi dicitur Monasterium nullatenus posse dare de latione ex causa amplæ renuntiationis factæ à Monacho, quia in hoc Monasterium nullum ius habet ex quo licitum est ingredienti ante ingressum de rebus suis, aut ad se pertinentibus disponere, per iura supra allegata, idem quoque deinde fuit comprobatum coram bon. mem. Baratto decif. 639. num. 7. ubi habetur testamentum religionem ingressi non rumpi ex eo, quod Monachus nihil Monasterio reliquerit, & nec de illo cogitane-

rit, iuxta veram, & communem opinionem, de qua latè per Sanchez in præcepta Decalog. part. 2. lib. 7. cap. 3. num. 34. & 35.

- B** V T I L E, & non iniucundum erit hic querere, quidnam statuendum veniat, quando filia Monialem se facere intendens renuncianit ad effectum conseruandi bona in agnatione, & pro familie decore, &c. omnibus bonis, iuribus, & actionibus paternis, maternis, fraternis, & auitis ad fauorem patris, eiusque hæredum, & successorum, si modo eueniat, vt pater, defecta agnatione, testatus decedat, instituto sibi hærede persona extranea, vtrum Monasterium ex persona d. Monialis renunciantis, possit excludere dictum hæredem, extraneum à patre institutum, responsio enim primo aspectu videtur plana, & absque difficultate ad fauorem Monasterij, cum ea renuntiatione penitus inefficax reddita videatur, eò quia in dicto hærede extraneo nec agnatio, nec familie decor conseruari poterat, itaque nullo modo terminus ille agnationis, & conseruationis decoris familie à Moniali renunciente expetitus in illo verificari poterat, vt comprobatur *Gomes. in l. 22. Tauri. num. 10. & 11. & 12. & tenuerunt Alex. conf. 29. num. 9. lib. 3. Rub. Alexand. consil. 12. sub num. 12. vers. cum ergo defecerunt. Paris. consil. 26. sub num. 20. vers. & quia. par. 3. Ruin. conf. 204. num. 3. lib. 1. Dec. in l. pactum num. 9. C. de collat. & conf. 370. sub num. 4. vers. & hoc in simili casu. Couarr. in cap. quamuis pactum §. 3. sub num. 4. vers. si paternam, & ibi etiam Gutierrez in verb. omnino seruari. num. 14. de pact. in 6. Sanchez super Decalog. lib. 7. cap. 7. num. 16. & 19. Cyriaci controuers. forens. 475. num. 3. & seq. Boer. decif. 204. nu. 27. Olasch. decif. 98. num. 11. Rota in Romana donationis de Carcanis 3. Aprilis 1620. coram bo. me. Card. Sacerato. Et dum Monialis renuncianit in fauorem familie, & familia non extat, perinde est, ac si non renunciasset, & bona spectant ad Monasterium. Couarr. & Guttier. ubi supra. Gomes. Sanchez. Paris. & Olasch. loco citat. Bald. consil. 437. nu. 2. vers. in contrarium est veritas. vol. 1. Socin. sen. consil. 34. num. 4. lib. 4. Paris. conf. 26. num. 19. lib. 3. Dec. consil. 553. num. 9. Alex. conf. 29. num. 7. lib. 3. Cranen. conf. 42. post princip. Menoch. conf. 6. & 335. num. 14. Io. Francisc. à Ponte conf. 39. num. 1. & seqq. Beneuentan. Stracc. in annotat. ad consil. 4. Grauet. num. 3. Bart. Muscul. de success. conuent. clas. 2. memb. 2. conclus. 6. Treutl. disput. 6. thes. 6. litera G. Cellenbetz. de renunc. success. quest. 27. n. 7. Afflict. in cap. 1. §. si quis num. 25. fall. 5. de feud. dat. in vic. leg. commiss. Guilielm. Benedict. in cap. Rainutius. verb. duas habens filias num. 297. num. 7. Petr. Heigius part. 1. quest. iur. quest. 26. num. 37. ubi dicit eam opinionem esse magis communem. Ludolph. Schrader. de feud. part. 8. tit. 5. num. 28. Domin. Tals. obseruat. iurisdict. Prag. de Antif. vers. 5. obseruat. 1. num. 50. And. Gaill. obseru. Imperial. lib. 2. obseruat. 148. num. 10. Grass. in §. successio ab intestato quest. 10. num. 12. Azor. instit. moral. tom. 2. lib. 2. cap. 28. vers. undecimo queritur. Molin. de ritu nupt. lib. 3. cap. 92. num. 24. & 25. Vasquez in opuscul. moral. tit. de testam. c. 6. §. secundum dub. 12. num. 47. Harthm. Pistor. quest. iuris lib. 4. quest. 6. num. 45. & seq. Fab. de error. Pragm. tom. 1. decad. 13. error. 9. num. 1. Genu. pract. Eccles. quest. 211. num. 4. Hodiern. in l. hac edictali, de secund.*

secund. nupt. quest. 11. num. 55. & seqq. responditq. Rota in puncto coram clar. me. Merlino, in causa Maceraten. pecuniaria 14. Iunij 1641. & 2. Maij 1642. & antea de mense Ianuarij die 15. eiusdem anni 1642. late fuit dictum in causa Romana successione de Comitibus coram Reuerendiss. P.D. meo Dunozetto Decano.

Contraria tamen sententia in terminis, de quibus supra, est verior, ac validior, nempe ut si defuncta agnatione pater instituat extraneum, nullatenus bona renunciata possit redire ad Monasterium ex persona Monialis renunciantis, eum adhuc extet persona, quæ ex voluntate patris renunciantem excludit, & ita constanter plures Doctores determinarunt, & præsertim *Molin. de ritu nupt. lib. 3. cap. 92. num. 35. & 48. Sanchez ad præcepta decalog. lib. 7. cap. 7. num. 27. in fin. & nu. 28. Lal. Caput. in consuetud. si moriatur par. 3. §. 8. n. 1. & 11. & seq. Pignatell. controuers. forens. cap. 5. num. 4. & 8. cum alijs relatis ab Altograd. conf. 66. num. 36. & censuit Rota in causa Romana pecuniaria de Perottis 7. Iunij 1634. coram Reuerendiss. P.D. meo Dunozetto Decano, est decis. 543. nu. 31. & 32. par. 5. tom. 2. recent. quæ quoque impressa habetur apud Tamburin. de Iure Abbat. decis. 6. n. 25. & 27. & nouissime in causa Maceraten. Pecuniaria 10. Iunij 1644. coram R.P.D. meo Otthobono, ubi*

102 Rota à splendore veritatis capta, parum curando obstinato animo (ut plerique, & quidē male faciūt) proprias defendere opiniones, recessit à decisionibus emanatis in eadē causa sub dictis diebus 14. Iunij 1641. & 2. Maij 1642. coram Merlino, ac in d. decisione coram R. P. D. Otthobono, (more solito tanti Auditoris acerrimi iudicii, ac solide, probataq. doctrinæ conspicuo, quem admiranda quadam obseruātia prosequor) magistraliter materia ista perpenditur, ac declaratur, & dicitur, id generaliter in qualibet renunciatione procedere, pro ut quoque docuerunt *Angel. conf. 52. sub nu. 2. vers. nec obstat quietatio. Afflict. in cap. 1. num. 4. vers. & hoc est verum tit. de eo, qui fin. sec. agnat. Gabr. conf. 135. num. 25. & seq. lib. 2. in quibus, similes renunciations procurari à parentibus ad impinguandam eorum hereditatem, & ut ipsi disponere possint de bonis renunciatis, de quibus seclusa renunciatione disponere non possent. Cozar. in cap. quamuis pactum in 3. parte relectionis §. 3. num. 4. vers. nono idem, de pact. in 6. Aym. conf. 42. num. 1. vers. sed præsumpta, & consil. 289. num. 2. vers. secundo retorqueo. Aldobrand. conf. 26. num. 149. lib. 1. Cephal. conf. 62. sub num. 41. vers. & hæc conclusio. Spin. in specul. testament. glos. 12. num. 52. vers. in qua questione, & seq. Bursat. conf. 264. num. 6. & seq. Francisc. à Ponte conf. 40. num. 6. vers. aut loquitur, & num. 7. lib. 1. Menoch. conf. 6. num. 1. Molphes. ad Consuetudines Neapolitanas tom. 1. tit. de renunc. quest. 13. num. 3. & quest. 17. nu. 2. Gallerat. de renunciat. lib. 3. cap. 7. num. 9. vers. sed ex his. Cancer. var. resolut. cap. 15. num. 42. par. 3. Marant. disput. 10. num. 14. Scipio Theod. allegat. 36. num. 26. Harthman Pistor. lib. 4. quest. 6. nu. 58. Montan. controuers. forens. 10. num. 20. Mastrill. decis. Regni Sicil. decis. 65. num. 15. & 16. Rouit. decis. 22. num. 6. Pappon. de arreptis lib. 16. tit. 4. arrept. 18. in 3. casu. Fab. in Cod. decis. Senatus Sabaud. lib. 2. tit. 3. de pact. diffin. 22. vers. quid si pater. D. Capyc. Latr. decis. Neapolit. 3. num. 26. & seq.*

Nec quis moueri debet, licet in his terminis filia renunciando fauorem agnationis contemplerit, dum expressit, ibi, ad effectum conservandi bona in agnatione, ac pro familia decore, & unde videtur incongruum, ut dum filia sentit, ut bona, & præsertim sua acquisita ex linea materna, vel alio modo aduentitia, ut ea transire deberent in agnatos, & illos de familia, ac deinde pater possit filiam illudere transmittendo ea bona ad extraneos, censendum enim est, Monialem voluisse priuare Monasterium in concursu suæ agnationis, non autem extraneorum, ac ignotorum, nam, & Monialis præsumitur habere affectionem ad ipsum monasterium, in quo, & ipsa usque ad mortem degeret debet, & auctis facultatibus monasterij commodius, etiam ipse Religiosa subeunt onus Religionis, ut in simili aduertit *Sanchez super decalog. dist. lib. 7. cap. 7. num. 29. & Molphes. ad consuetud. Neapolit. de renunc. q. 17. num. 26. & 37.*

Tamen intrepidè respondetur, quod vis renunciationis non expirauit per obitum Patris, aut alij renunciatarij sine agnatis, quia renunciatio, ut est dictum supra num. 97. fuit stipulata pro se, eiusque hæredibus, & successoribus, unde cum pater decesserit relinquendo hæredem quamuis extraneum, & declarauit eius successorem, non est amplius dubitandum de duratione renunciationis, & secundum communem usum propter hoc procurantur huiusmodi renunciations à parentibus, ut filia eis succedere non valeant, & ipsi possint de bonis renunciatis ad libitum disponere, adeo quod filia renunciando fauore agnationis, confert in patrem, & pater acquirit facultatem testandi in præiudicium filia, ut dicunt *Angel. in d. consil. 52. sub num. 2. & alij supra allegati, & præsertim Gabr. d. conf. 135. num. 25. & seqq. lib. 2. ubi egregie distinguit, An pater testatus fuerit in præiudicium, & exclusionem agnatorum, quorum fauore facta fuit renunciatio, tan verò ad exclusionem filia renunciantis, & primo casu negat tenere testamentum, secus verò secundo casu. Rota in d. Romana successione de Perottis, quæ est decisio 543. par. 5. recent. tom. 2. & appositè animaduertit Rota in dicta Maceraten. Pecuniaria 10. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Otthobono.*

Agnationis enim contemplatio, quæ fit per Monialem, quando renunciat successionibus &c. duo operatur. Primum, nempe, quod patre & decedente ab intestato absq. agnatis, filia possit succedere, perinde, ac si non renunciasset, ut inferius dicam.

111 Alterum est, ut pater, aut renunciatarius, non possit testari in præiudiciū agnatorum existentium, iuxta distinct. *Gabr. consil. 135. & aliorum allegatorum.* Sed in casu de quo supra pater decessit cum

112 testamento & hærede relicto, nec supersunt agnati, quibus non existentibus abest eorum præiudicium l. cum pater §. libertis, & l. qui in solidum. §. penult. ff. de legat. 2. Nat. conf. 470. num. 30. Gabr. conf. 132. in 9. quest. num. 69. lib. 1. Gabr. de fideicom. art. 52. num. 2. & adde Rotam in causa Romana successione 17. Iunij 1624. coram bo. me. Merlino, post tract. de legitim. decis. 49. num. 13.

Vnde sic intrat facultas disponendi de bonis renunciatis ad libitum, quia fuit renunciatum, ut dictum est, ad fauorem hæredum, & successorum, & quare licet in hærede extraneo instituto non verificetur terminus agnationis, verificatur tamen

tamen terminus hæredis, & successoris, à renun-
 ciante expetitus, remanetq. efficax renunciatio,
 114 nam dispositio ꝑ repetit requisitam à disponente
 qualitate. *Cephal. cons. 81. num. 13. Barzini. decis.*
Bononien. 25. num. 26.

Neque in aliquo titubare debemus, vt dum fi-
 115 lia renunciauit ad fauorem hæredum, ꝑ & succes-
 sorum, idque tantum intelligendum veniat de hæ-
 redibus, & successoribus sanguinis. *ad text. in l. ex*
facto. §. fin. ff. ad Trebell. nam, & alias daretur cō-
 trarietas, quia si prouisum fuit expresse vt inter-
 116 agnatos, & illos de familia bona renūciata ꝑ con-
 seruentur, admitteretur incontinenti hæc con-
 trarietas, si ipsa bona ex voluntate renunciantis
 in familia conseruanda, transmitti ex prædicta sti-
 117 pulatione potuissent in extraneos, & sic ꝑ verba
 illa generalia, ex antecedenti protestatione, &
 verisimili mente renunciantis ad hæredes sangui-
 nis sunt coangustanda. *arg. text. in d. l. ex facto. §.*
fin. ff. ad Trebellian. Bald. consil. 437. num. 2. vol. 1.
Bertrand. consil. 338. num. 2. vol. 3. Bec. consil. 74.
num. 3. vers. ultimo non obstat. lib. 1. Honded. conf.
29. num. 101. & seqq. vol. 1. Harthm. Pistor. quest.
iuris lib. 4. quest. 6. num. 54. & seq. Molin. de ritu
nupt. lib. 3. quest. 85. sub num. 57. vers. quarto non
obstat. Cyriac. controuers. 475. num. 10. & seq. Ho-
diern. in d. l. hæc edictali. quest. 11. num. 56. & seqq.
Pignat. controuers. forens. cap. 32. num. 25.

Nam respondetur, quod illa conclusio, vt stipu-
 latio pro hæredibus, & successoribus intelligi de-
 beat tantummodo de hæredibus, & successoribus
 118 ꝑ sanguinis, tunc solum videtur recipienda, quā-
 do subiecta materia repugnat, nempe quando agi-
 tur de re sui natura non ad extraneos, sed ad hæ-
 redes agnatos tantum transitoria. *Imol. in l. quod*
dicitur 130. num. 8. & 13. ff. de verb. obligat. vbi
etiam Alex. num. 18. idem Alex. cons. 120. num. 1.
vol. 1. Cuarr. var. resol. lib. 2. cap. 18. num. 3. in 6.
conclus. Marcarun. consil. 100. num. 4. Cald. de
nominat. emph. quest. 24. num. 38. Peregr. de fidei-
comm art. 32. num. 13. & seq. cum allegatis in cau-
sa Sarfinaten. Feudi 10. Decemb. 1638. coram bo.
me. Coccino, vbi autem, prout in presenti casu,
 119 materia subiecta est transitoria ad omnes, verius
 est appellatione ꝑ hæredum, etiam extraneos cō-
 prehendi, vt in terminis renunciationis factæ pa-
 tri stipulanti pro se, & hæredibus tradunt *Molin.*
de ritu nupt. lib. 4. quest. 85. num. 60. cum seq. Faber
in Cod. tit. 3. diffinit. 22. vers. sed si vt plerumque.
Rouit. consil. 42. num. 11. lib. 1. Mart. de success.
part. 1. quest. 14. art. 1. num. 11. Rota in recent. de-
cis. 587. num. 2. & 3. part. 1. & decis. 251. num. 6.
par. 5. & coram Burat. decis. 894. nu. 4. & recentius
in Romana successionis de Comitib. 23. Iunij 1641.
& 22. Iunij 1642. coram Reuerendiss. P. D. meo Du-
nozetta Decano, ac nuper in d. Maceraten. pecunia-
ria 10. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Ottobano. Vbi
 quoque animaduertitur, quod tunc verbum illud,
 120 hæredibus, sit restringendum ad ꝑ hæredes san-
 guinis, quotiescunque extarent agnati, secus agna-
 tis non extantibus, vel demum eorum defectus
 121 prodesse potest renuncianti, si ꝑ renunciarius
 decessisset ab intestato, secus verò condito testa-
 mento ex supra allegatis, quia cōtemplatio agna-
 tionis semper habet locum existentibus agnatis,
 cessat autem illis non existentibus, sicut in simili
 122 licet ꝑ appellatione descendendum nō veniant

fœminæ, si fuit habita ratio agnationis conseruan-
 dæ, vt tradit *Bart. in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad*
Trebellian. vbi Castren. num. 3. Alexand. num. 8.
Rip. num. 75, & notant etiam communiter Docto-
res in l. Gallus. §. nunc de lege. ff. de liber. & postb.
& præsertim Angel. num. 3. Socin. sen. num. 6. 1. as.
num. 16. ac docent Molin. de primogen. lib. 3. c. 5.
num. 38. Gabr. cons. 132. num. 38. lib. 1. Menoch.
cons. 1012. num. 27. Cyriac. controuers. forens. 283.
num. 9. & 18. Ioannes Andr. in addit. ad Speculat.
in tit. de testam. in rub. in 3. colum. Peregr. de fi-
deicom. artis. 25. num. 47. Fusar. in tract. de sub-
stitut. quest. 352. nu. 10. & sic sæpe sapius respon-
dit Rota in causa Carpentoracten. fideicommissi co-
ram bo. me. Reuerendiss. Manzanedo, est dec. 203.
num. 4. & decis. 217. num. 1. quæ est in eadem causa
coram bo. me. Card. Lancellotto, & coram bo. me.
Card. Sacrato, decis. 432. num. 5. omnes par. 2. recent.
coram bo. me. Burat. decis. 272. num. 2. & 12. ac
decis. 454. num. 2. & coram R. P. D. meo Ghislerio,
in causa Bononien. fideicommissi de Glawarinis
5. Maij 1636. est decis. 126. num. 4. par. 7. recent. nec
non coram clar. me. Merlino, in altera Bononien.
fideicommissi 17. Februarij 1642. & antea fuit di-
 123 *ctum coram Eminentiss. & Reuerendiss. Card. Ve-*
rosio iun. in Bononien. Transactionis 30. Apri-
lis 1638. & tamen prædicta conclusio intelligi-
tur temporaliter, quamdiu adsunt agnati, illis ver-
ro deficientibus etiam fœminæ admittuntur. Gabr.
d. consil. 132. num. 54. lib. 1. Peregr. consil. 42. nu. 10.
& consil. 58. num. 9. lib. 5. Quibus in locis Peregr.
 124 inquit, quod licet in his dispositiuis ꝑ fideicom-
 missis perpetuis, & absolutis ordinatis fauore de-
 scendentium, & Agnationis mens Testatoris ap-
 pareat procliuor erga masculos, quam fœminas,
 ideo extantibus masculis cuiuscumque gradus, per
 quos agnatio, & familia propriè conseruatur, per
 125 illud verbum successorum, ꝑ numquam censentur
 admisse fœminæ, sed vbi masculi non extant, tunc
 fœminæ admittuntur quasi per posterius vocatæ,
 vt pluribus relatis admittunt *Card. Mant. de con-*
iectur. ultim. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 7. Fusar. de
substitut. quest. 352. n. 12. Surd. decis. Mantuan. 84.
num. 9. & Rota perpetua constantia hanc complexa
est op. nionem, nempe coram bon. mem. Burat. de-
cis. 107. num. 1. ad fin. & coram Reuerendiss. Vrgel-
len. decis. 126. num. 9. & coram bon. mem. Card. Ve-
rosio sen. in causa Ferrarien. de Rasurijs 24. Maij
1621. & coram bon. mem. Merlino in eadem causa
25. Februarij 1622. quas decisiones posui intra in
seq. part. 5. recent. tom. 2. decis. 422. 427. & 437. &
deinde itaque fuit tentum in causa Bononien. fidei-
commissi de Boatterijs 13. Maij 1641. & 17. Fe-
bruarij 1642. coram eodem Merlino. & in eadem
causa 12. Decembris eiusdem anni coram R. P. D. meo
Cerro, & in altera Bononien. fideicommissi de
Pancaldis 16. Februarij 1640. coram Eminentiss. et
Reuerendiss. Card. Panzirolo, & in eadem causa
10. Iunij 1642. coram eodem R. P. D. Cerro. Et hæc
 circa istam cōclusionem hic incidenter dicta suffi-
 ciant, nam alibi ampliori dote eam locupletabo,
 meliusq. declara.

Vnde redeundo ad terminos renūciationis Mo-
 nialium, eò libentius suprædicta opinio est admit-
 tendæ, vt in eo casu extraneus excludat Monaste-
 126 rium, quia huiusmodi renunciationes, ꝑ quæ fiūt
 à Monialibus sunt latius interpretandæ quā illæ,
 quæ

que fiunt à nubētibus in seculo, tum quia censentur eo animo factæ, & receptæ, vt renunciariis disponere possit, etiam si personæ contemplatæ deficiant, vt distinguendo inter vnā renunciationem, & aliam distinguit *Pater Molina Theologus in tractat. de Iustitia, & iure tom. 3. disputat. 579. sub nu. 19. vers. sed dixi regulariter*, vbi postquam firmavit renunciationes factas in seculo expirare, 127 † si personæ contemplatæ deficiant, dicit contrarium tenendum esse, si renuntiatio fiat à volente ingredi religionem ob rationem illam, quia similes renunciationes videntur eo animo factæ, & respectiue receptæ, vt parentes ad libitum de bonis renunciatis disponere possint *Rouit. conf. 44. num. 7. & 14. lib. 1. Mar. Castell. de donat. contemplat. matrim. fol. 579. num. 127. vers. ex quo, & supra dictum est.*

Tum etiam, quia huiusmodi renunciationes à Monialibus fieri solent inter alias causas, vt humanarum rerum † rerum curis omnino exemptæ, & liberæ DEO feruentiori, & quieto animo valeant inferuire, vt sæpius ponderauit Rota & præsertim in decis. 714. circa finem vers. *Monasterium ingredi, & in perpetua paupertate DEO seruire &c. p. 2. recent. & nuper in d. Maceraten. Pecuniaria 10 Iunij 1640. coram R. P. D. meo Ottobono §. Quod vero vers. vt humanarum rerum, curis omnino excepta &c. nam & vt inquit Saluianus lib. 2. ad Eccles. Cathol. Impedimenta hæc, non adiumenta, onera non sub-* 129 *sidia: Possessione † enim, & vsu opum non sufficitur Ecclesia sed euertitur &c. Terrena utiq. cal-* 130 *cat, qui cœlestia desiderat & † humanorum terminos non curat, qui semper diuina mediatur.*

Et contra religiosos, aliter facientes inclamat Mellissus Bernardus in homil. 3. super Missus est, antefinem, ibi. *Video, & alios (quod non sine dolore videri debet) post aggressam, † CHRISTI, militiam, rursus secularibus implicari negotijs, rursus cupiditatibus terrenis immergi, cum magna cura erigere muros, & negligere mores, sub prætextu quoque communis utilitatis, quæ vendenda diuitibus, & matronis salutationes, sed & contra Imperatoris sui edictum concupiscere aliena, & sua cum lite repetere, & alias pro vt ibi latet, quæ hic non refero, cum de prædictis religiosis non loquar sed tantum de illis, qui diuinarum rerum contemplatione ducuntur, & ideo bonis temporalibus se spoliarent eis renunciando vt melius DEO inferuiant vt iam dixi num. 128. & considerauit Rota, vt ibi habes. Præclarum est exemplum Lupicini Abbatis, relatū Gregorio Turonensi in vit. patr. lib. 1. & ex nostris refert Ann. Robert. ren. ind. lib. 2. cap. 2. Cum prædicto Abbati eiusque Monachis Rex Chilpericus vellet agros, & vineas donare, Non decet (generosè respondit) Monachos facultatibus † mandanis extolli, sed in humilitate con-* 132 *dis, Regnum DEI, iustitiamque eius exquirere.* Rex tamen Chilpericus eis donauit annis singulis trecentos modios tritici, eiusdemque mensuræ numero vinum, adiecta centum aureorum quantitate ad emenda fratrum indumenta.

Sic etiam Nicetas Imperator, vt scribit Com- 133 *nensus in annalibus, postquam † Monasterium S. Michaelis nomini dicatum construxisset, noluit agros, vineas, aut possessiones Monachis assignare, cum indecens, & Monastica professio-* ni contrarium existimaret prædia possidere, sed

institit ex fisco tantumdem illis annuatim pendere, & exolui, quantum eis ad alimenta, & vestitum satis esset, & hoc ne in Monachis nascentis auaritiæ nulla esset satietas. Hinc egregiè admonuit Doctor gentium Paulus Apostolus scribendo ad *Timoth. 1. cap. 6. ibi, Habentes autem alimenta,* 134 † & quibus tegamur: his contenti sumus.

Hinc fortè est, loquendo de Monialibus, de quibus in præsentia annotatione sermonem habemus, ne Monasteria sollicitè insisterent † in augendis opibus, Ius Canonicum sancit, vt in Monasterijs Monialium reddituarum plures non recipiantur, quàm ex redditibus ipsorum Monasteriorum ali possunt, attendamus verba textus in *cap. periculoso. §. 1. ibi, districtius inhibemus, ne in Monasterijs Ordinum non Mendicantium Mulierum, de cœterò aliqua recipiantur in sorores nisi* 136 *quot † poterunt de ipsorum Monasteriorum bonis, vel prouentibus sine penuria sustentari, quod si secus factum fuerit irritum decernimus &c. de regular. in 6. idem quoque fuit sancitum per Sacrum Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. & innouatum per fel. re. Pium V. vt apparet in eius Constit. 8. in nouo Bulario Romano, & vide Franc. Vin. in Sylua comm. opin. 724. vbi sub num. 10. etiam dicit inter alias causas id fuisse sancitum ad euitandum omnem* 137 *notam simoniæ, † nam secundum cōmuniorem & tutiorem opinionem simonia est, si aliqua pactio interuenerit de soluendo aliquid pro ingressu religionis etiam si Monasterium esset tenue vt apparet ex glos. Abb. Felin. S. Thoma, Gaetano, S. Anton. & alijs allegatis à Vin. in d. opin. 724. num. 9. Atq. in terminis supradictæ simoniæ ad lucit memoran-* 138 *dum, † & lacrymabile exemplum in hac materia, relatū à S. Cyrillo Episcopo Hierosolymitano in fine Epistol. S. Augustini, & est sequens.*

In quodam Monasterio Monialium talis vigebat consuetudo, vt ibi nulla reciperetur Monialis, nisi secū † afferret certam pecuniæ summam. Erat verò in Monasterio hoc quadam Sanctimonialis annosa, & virtutibus prædita, quæ huiusmodi vitium, & labem peccati plurimum abhorrebat, cuique hac quadam nocte orationi vacaret, illi apparuit, affuitq. S. Hieronymus, præcipiens ei, vt ad Abbatisam iret, eamq. admoneret, vt à mentionata simonia se abstinere, cum cœteris suis Monialibus, alijs grauis ira DEI super Monasterium citò descenderet, his itaq. dictis disparuit visio, 140 *Mane igitur facto antedicta Sanctimonialis, hæc nota fecit Abbatisæ, ac toto Monasterio, non solū semel, sed bis, & ter etiam, verū semper fatua reputabatur, & deridebatur, post dies igitur decem, iterum ea orante affuit S. Hieronymus præcipiens, vt iterum rediret ad sorores suas, & illis denunciaret ex parte Omnipotentis DEI, quod se abstinere ab ipsa labe, & sic vt vir sanctus ordinauit, denuò id eis nūciant, ac præcepit, sed neque sic admonita pœnitere voluerunt, quinimo eam minis, & cachinis repulerunt, post hæc illa Sanctimonialis diuinitus admonita, limites prædicti Monasterij egressa, ecce mox totum illud Monasterium corruit opprimendo, perimendo, ac occidendo omnes prædictas Moniales. Reliqua vide apud eundem Vin. in d. loco, aliquaue notanda subiungerem, nisi iam breuitatis cancellos transgressus essem.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Bononien. de Maluetijs.

Mercurij 27. Martij 1614.

A R G V M E N T V M.

Heredi scripto non potest impediri immissio, quando exceptiones incapacitatis sunt perplexæ, obscuræ, & nodosæ, & quid si consistant in iure, & simus in supremis Tribunalibus. Spurius non est capax bonorum Ecclesiasticorum. Feuda quando sint transitoria etiam ad extraneos.

S V M M A R I V M.

- 1 Heredi non potest denegari immissio, si ostendat testamentum non abolutum, & non cancellatum.
- 2 Et sufficit illud ostendere, in quo est hæres scriptus.
- 3 Testamenta ideo habent executionem paratam, quia Iudices tenentur sequi oculatam scripturæ apparentiam.
- 4 Spurius sunt incapaces bonorum feudalium.
- 5 Spurius si sit legitimatus cum clausula sine præiudicio venientium ab intestato, quid operetur talis legitimatio, vide num. 6. & 8.
- 7 Exceptio incapacitatis requirens altiore indagine, non impedit immisionem heredi scripto.
- 9 Feudum concessum tibi, tuisq; hæredibus, ac successoribus quibuscumque ista verba comprehendunt etiam extraneos.
- 10 Verba generalia debent restringi secundum subiectam materiam.
- 11 Questio si dependeat à discussione opinionum, quando non sit indubitata.
- 12 Doctorum opiniones, quando sunt variae, tunc controuersia facti aequiparantur.
- 13 Remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. non admittit exceptionem proprietatis, nisi de facili sit liquidabilis.
- 14 Remedium d. l. fin. est possessorium quasi recuperande possessionis, ex quo quasi spoliata hereditas fuerit, quæ in personam hæredis restituenda venit.
- 15 Spurius non est omnino incapax possessionis, licet non sit capax feudorum.
- 16 Immissio heredi ex qua exceptione possit denegari.
- 17 in Feudi concessione si adsint verba, successoribus quibuscumque qualiter sint accipienda secundum casuum diuersitatem controuersum est.
- 18 Intelligentia alicuius concessionis, quando non dicatur requirere probationem extrinsecam.
- 19 Et maxime si simus apud suprema Tribunalia.
- 20 Inuestitura si sit producta, & præ manibus habeatur, & causa agatur apud supremum Tribunal, dici non potest requirere altiore indaginem, & vide num. 21.
- 22 ad Immissionem, quando æquum non sit procedere reiectis exceptionibus ad petitorium. limita numer. 23. & 24.
- 25 Exceptio, quæ dicatur requirere altiore indaginem, & quæ non, secundum casuum contingentiam id Iudex arbitrari debet.

D E C I S I O D X X I V.

CENSERVNT Domini dandam esse immisionem D. Francisco Pyrro, in possessionem Caltri, de quo agitur.

Par. IV. Recent. Tom. III.

Fudat enim intentionem suam in testamento Pyrri, in quo hæredem instituit Herculem vti filium, & tanquam Amicum, pro quo exinde emanarunt legitimaciones D. de Campeggijs, & Principis Massæ, ac demum fel. recor. Clementis Papæ VIII. vt ideo cum illud non reperiatur in aliquo abolutum, neque cancellatum denegari non possit immissio ex remedio l. final. C. de edict. Diu. Adr. tollen. sufficit enim illud ostendere, in quo hæres sit scriptus, vt dicunt Bart. Castr. & Ripa, & alij allegati per Menoch. de adipisc. remed. 4. nu. 50. Surd. decis. 284. numer. 12. & cons. 214. num. 2 et cons. 263. num. 10. dicens ob id testamenta non habere executionem paratam, quia Iudices tenentur sequi oculatam scripturæ apparentiam.

Neq; obstat exceptio incapacitatis opposita personæ Herculis, quia spurius sit, nec valens ex testamento capere feudalina bona, qualia sunt, de quibus agitur, siue sit filius, siue amicus propter Pij V. Constitutionem contra illegitimos editam, ad quam non se extendunt legitimaciones Campeggij, & Principis Massæ defectu potestatis, neque legitimatio Papæ Clementis VIII. ex defectu voluntatis, quæ pura non est, sed qualificata sine præiudicio venientium non ab intestato, & vocatorum ex inuestituris, nec suffragari possit, nisi in his feudis, quæ transitoria essent ad extraneos.

Quia quicquid sit de veritate opinionis, quando agnatus possidet, prout hic præsupponitur, possit per exceptionem proprietatis impedire immisionem heredi scripto, quam tenuerunt Isernia in tit. si de feud. fuer. controuer. int. dom. et agnat. O fasc. decis. 26. num. 2. cum pluribus ab eo allegatis, Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 753. et cons. 180. nu. 19. et latissime Bursatt. cons. 129. num. 53. lib. 2. Landerch. cons. 122. num. 2. attamen certum est exceptionem non impedire immisionem heredi scripto, Gozad. cons. 6. num. 87. Bursatt. d. cons. 129. num. 53. lib. 2. Contard. de moment. lim. 12. nu. 19. Peregr. de fideic. art. 48. num. 29. Menoch. cons. 180. num. 30. Caputaq. decis. 342. par. 2. Rot. decis. 387. num. 5. et 6. par. 1. recent. et in Ferrarien. de Tasson. 27. Iunii 1614. coram R. P. D. Pamphilio.

Neque dicatur, quod hæc altior indago non probetur, sed contrarium incontinenti doceatur, dum respectu D. Perithei extant antiquæ inuestituræ huius Castri, de quarum comprehensione non dubitetur, respectu vero hæredis instituti constet ex testamento Pyrri de manifesta incapacitate, & legitimaciones supradictæ non releuent ad remouendam incapacitatem, itaut intentio D. Perithei incontinenti remaneat probata, quæ sufficit ad impediendam immisionem, vt admittunt supra allegati Doctores & probant Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 759. et cons. 180. num. 33. lib. 2. Landerch. cons. 122. num. 1. cum alijs allegatis.

Quia hodie non est absolutum nos versari in feudo ex pacto, & prouidentia propter ampliacionem ad extraneos hæredes, de qua in concessione Pauli Papæ III. ibi, ac tibi, tuisq; hæredibus, & ac successoribus quibuscumque quæ verba secundum veriorum comprehendunt extraneos, & iustificat Clementis legitimacionem, O fasc. decis. 26. nu. 14. vers. et hanc partem, Clar. in l. emphyteusis quæ est. 28. vers. secundus est casus, Surd. cons. 440. num. 11. cum alijs alle-

allegatis in decis. 14. Iunij 1621. quibus accedunt Seraphin decis. 323. num. 8. Rolan. conf. 79. nu. 29. lib. 2. Curt. iun. conf. 1. num. 1. Bursatt. conf. 22. nu. 2. lib. 1. & quamvis non desint, qui contrarium tueantur, vt
 10 *scilicet illa verba, quamvis generalia t restringi debeant secundam subiectam materiam ex allegatis in eadem decis. vers. quia et si secundum, et Osasch. late prosequitur in eadem decis. 26. nu. 4. Alba conf. 382. num. 8. Surd. conf. 393. num. 30. in hac tamen parte consistit altior indago, dum questio pendet a discus-*
 11 *sione opinionum, t & cause producentes restrictionem proprietatis verborum generalium no sunt indubitatae, sed pendent a coniecturis, vt ex eadem dec. 14. Iunij 1621. videre licet, quae omnia ad hunc effectum respectiue ponderantur per Capic. decis. 10. num. 18. et 19. Contard. de moment. lim. 12. num. 20.*
 12 *dicentem vbi variae sunt Doctorum t opiniones, tuc controuersia facti equiparari, idem dicit Ruin. conf. 87. in fin. lib. 3. Dec. conf. 424. num. 19. Soccin. iun. conf. 75. num. 18. vol. 1. Rol. conf. 22. num. 14. et 34. lib. 3. Rim. conf. 59. num. 14. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 759. Peregr. art. 48. num. 29. et Bart. in l. fin. num. 22. de edict. Diu. Adr. tollen. non admittit exceptionem defectus t proprietatis, nisi quae de facili sit liquidabilis, versamur enim in possessorio quasi recuperanda possessionis, ex quo quasi spolia-*
 14 *ta t hereditas fuerit, quae in personam haredis restituenda venit, vt Bald. aduertit conf. 126. vol. 3. incipit praemissis verbis, quem sequuntur Osasch. d. decis. 26. num. 15. et Afff. decis. 159. in fin. & vltius*
 15 *spurius non test omnino incapax possessionis, quauis non sit capax successionis feudorum, vt ideo incontinenti magis indubitata probatio offerenda sit, Caputaq. d. decis. 342. par. 2. Osasch. eadem decis. 26. num. 16. Capbal. conf. 387. num. 15. et 16.*

Neque vrget replicatio, quod cum exceptio incapacitatis Herculis oriatur ex ventre legitimationu
 16 eiusdem, inde possessor semper admittatur t ad impediendam immissionem, quamvis requirat altiore indaginem, Rot. decis. 8. impressa post tractatum Gallesii, et in Imolen. bonorum 21. Maij. 1593. coram bon. mem. Card. Pamphilio, et in recent. decis. 242. num. 5. par. 1. quia & si oriatur ex legitimationibus tollitur tamen ex Bulla. concessionis Pauli III. contra quam D. Peritheus replicat de intelligentia verborum t successoribus quibuscumq; vt de habilibus intelligi debeant, ex qua replicatione adhuc controuersa desumitur. altior indago, quae releuat, vt dictum fuit in eadem decis. Imolen. bonorum.

Demum non obstat, quod cum hac disputatio,
 18 quae contigit circa intelligentiam t Bullae praedictae non requirat aliam extrinsecam probationem, sed tota deducatur ex publicis documentis antiquarum inuestiturarum, & articulus non sit difficilis, sed iam resolutus ex decis. in hac causa facta, & si aliquam
 19 difficultatem haberet illam non esse t considerabilem apud suprema tribunalia, quin dicatur probatio incontinenti oblata, vt aduertunt Menoch. conf. 180. num. 47. & 48. Bursatt. conf. 129. num. 57. & Rot. idem sensisse videtur in Ariminen. bonorum 6. Febr. 1589. coram bon. mem. Card. Platto in qua dicitur exceptionem, quae t pendet ex lectura, & interpretatione inuestiturae, quae producta est, & pra manibus habetur dici non posse requiri altiore indaginem.

Quia quoad decisionem in hac causa factam ea repropofita Domini senserunt nodosas difficultates, &

ordinauerunt, vt informaretur super effectu immissionis, quod vero etiam nodosa, & perplexi iuris sint
 21 decidenda t apud suprema tribunalia, id videtur attendendum secundum subiectam materiam quod scilicet offerens probationem incontinenti fundaret intentionem suam, & difficultas oriretur in responsione
 22 ne petentis immissionem, t tunc aequum non esset procedere ad immissionem reiectis exceptionibus ad petitorium, & in his terminis procedunt supra allegata, & dicta per Osasch. eadem decis. 26. nu. 2. & 16. & per Rot. in d. Ariminen. bonorum, secus autem
 23 & off. rens probationem incontinenti t non iustificat suam replicationem, sed deducta requirunt discussionem, & iudicium, vt hic D. Peritheus tendit contra verborum proprietatem per coniecturas, & argumenta, & tunc donec iudicetur de qualitate controuersiae
 24 non est retardanda immissio t ad instantiam possidentis, & conuocantis se in quasi spolio hereditatis restituenda, & hoc est, quod ponderat Osasch. decis. 26. in qua data fuit immissio non obstante, quod iura per agnatos producta non requirerent extrinsecam probationem, & idem voluisse videntur Ruin. Contard. Rimin. & alij supra allegati, & in hoc pariter versatur arbitrium t Iudicis in indicando, quae dicatur exceptio
 25 requirens altiore indaginem, vel probatio incontinenti facta, cui secundum casum contingentiam videtur hoc arbitrium a lege indultum glossa in l. 1. a quo. ff. vt in poss. legat. Menoch. de recuper. remed. 1. num. 230. & de arbitr. casu 12. & 20. quem Rota sequuta est in Tiburtina Castrorum 14. Iunij 1621. coram R. P. D. meo Buratto. Et ita &c.

Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 11. Decembris 1624. coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Pirouano.

REVERENDISS. MERLINO.

Reatina Iuris redimendi.

Mercur. 27. Martij 1624.

ARGUMENTVM.

Paſſum, seu ius redimendi est transitorium ad heredes. Hereditatis aditio cum non praesumatur, ideo probanda venit. Legatarius certae quantitatis habet hypothecata omnia bona testatoris pro consecutione sui legati, & qua via agere potest ad illud consequendum, & an directe via executiua agere possit contra detinentes bona testatoris. Mandatum de associando, quando detur.

SVMMARIVM.

- 1 Hereditas fratris ab intestato defuncti spectat ad sorores pro virili.
- 2 Paſſum, seu ius redimendi transit etiam ad heredes de Hereditatis aditione debet constare, cum in dubio non praesumatur.
- 3 Legatarius certae quantitatis habet omnia bona testatoris pro ipsius legati consecutione tacite hypothecata.
- 4 Legatarius potest agere hypothecaria, vel petere se immitti in possessione, vel quasi bonorum defuncti ex remedio utilis saluiani interdicti.
- 5 Non tamen directe via executiua agere contra detinentes aliquid ex iuribus testatoris.

- 6 *Mandatum de associando non datur, nisi habenti constitutum, vel precarium, aut licentiam capiendi possessionem propria auctoritate.*
 7 *Mandatum perperam relaxatur, quando non ad sunt cause ad hoc necessariae.*
 8 *Mandatum speciale semper est necessarium, quando aliquid declarandum est, quod ab animo principalis pendet.*

DECISIO DXXV.

OMISSIS nullitatibus, quæ pro parte D. Hippolyti obijciebantur, censuerunt Domini decretum A.C. siue ab eo deputati esse infirmatum ex capite iniustitiæ. Nam quamuis hæreditas Claudij ab intestato prædefuncti, cui vigore instrumenti inter ipsum, & D. Hippolytum celebrati competere ius redimendi prædium aliis per eundem, D. Hippolytū emptum, delata fuerit Agidio ipsius Claudij patri, & Euphemie, siue Prudentie sorori pro æquali portione, iuxta *tex. in auth. defuncto. C. ad Senat. Conf. Tertull.* & vera sit conclusio quod pactum, siue ius redimendi transit etiam ad hæredes *l. si pactum. ff. de probat. glos. Cyn. Bart. Bald. & alij in l. 2. C. de pact. int. empt. & vend. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. glos. 6. nu. 6. Surd. conf. 540 num. 32. Martiz. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 32. num. 17. & 18. Rot. dec. 502. num. 2. par. 2. recent.* Videbatur tamen non constare de eiusdem hæreditatis aditione, quæ in dubio non præsumitur, sed probari debet ab illo, qui in ea se fundat *l. pro hærede. ff. de acq. hered. Bald. conf. 437. num. 2. vol. 3. cum alijs congestis per Card. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 12. tit. 9. num. 3. 4. & seqq. & fuit dictum in Romana seu Tiburtina castrorum 14. Iunij 1621. coram R. P. D. meo Buratto. Vnde DD. de Cappellectis tanquam à dd. Aegidio, & Euphemie causam habentes vigore dicti pacti de retrouendendo contra D. Hippolytum agere non potuerunt.*

Et nihilominus etiam si de aditione constaret, adhuc tamen dictum decretum relaxationis mandati de associando sustineri non posset, etiam si ipsi DD. de Cappellectis egerint, tam uti legatarij d. q. Aegidij in summa scutorum mille monetæ, quam etiam uti cessionarij dictæ Euphemie, legatarius enim certæ quantitatis habet quidem omnia bona testatoris pro ipsius legati consecutione tacite hypothecata ex dispositione *l. primæ. C. comm. de legat.* Ideoque DD. de Cappellectis potuissent forsan agere hypothecaria, vel petere se immitti in possessionem, & vel quasi dicti iuris remendi, tanquam in bonis Aegidij legantis relictis ex remedio utilis saluiani interdicti iuxta tradita per *Gabr. conf. 46. nu. 19. & seq. lib. 1. Surd. decis. 76. num. 4. Rot. decis. 674. num. 3. lib. 3. par. 3. diuers. cum alijs allegatis in Viterbien. castrorum 11. Martij, & 10. Iunij 1622. coram Reuerendiss. D. meo Decano, vel aliquo alio remedio uti, non autem potuerunt directe, & via executiua D. Hippolytum ad reuendendum cogere, & multo minus mandatum de associando obtinere, quod non datur nisi habenti constitutum, vel precarium, aut licentiam capiendi possessionem propria auctoritate, *Bald. in repet. l. creditores. num. 18. & 19. C. de pignor. Galles. de oblig. Camer. q. ult. num. 41. vers. vel etiam si sit formido, Menoch. de adipisc. remed. 5. numer. 77. & fuit dictum in Bononien. bonorum de Zaualeis 13. Iunij 1611, & 4. Iulij 1612. coram Par. IV. Recent. Tom. III.**

R. P. D. meo Vbaldo, quæ tamen in instrumento, quo fuit d. Claudio data facultas redimendi, nullo modo leguntur.

Quo vero ad cessionem factam per Euphemiam ultra quod videbatur, illam non fuisse factam ab eam uti hærede ab intestato d. q. Claudij, & huiusmodi iura hæreditaria minime comprehendere, de his enim nullum ibi verbum Domini dicebant, fin omnem casum semper ob stare d. defectum constituti, vel precarij, aut licentie, & facultatis capiendi possessionem propria auctoritate, sine quibus decerni non potuit mandatum de associando ex præallegatis.

Ad oblationem de retrouendendo restituto pretio fuit responsum, illam non fuisse factam ab ipso D. Hippolyto, sed ab illius asserto procuratore, quem non constat, ad id sufficiens, ac speciale mandatum habuisse, quæ in similibus oblationibus, ac declarationibus, quæ ab animo penent, requiritur, *Alex. conf. 78. num. 14. lib. 5. Paris. conf. 31. num. 12. lib. 1. Caputaq. dec. 168. par. 1. Rot. coram san. mem. Greg. XV. dec. 268. num. 7. & in materia retractus Tiraq. post alios de retract. lign. §. 1. glos. 10. num. 97.*

Et ita &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Vlixboneñ. Matrimonij.

Mercurij 27. Ianuarij 1624.

A R G V M E N T V M.

Remissoria petitio non solet reiici, maximè si simus in prophanis, quando articuli sunt releuantes. Vis, & metus tangit substantiam matrimonij, qui articulus est valde releuans dum dubitatur super validitate matrimonij, sicuti etiam ille, quod matrimonium non fuerit contractum coram proprio Parocho, aut alio sine eius tamen licentia. Remissoria licet non concedatur in iudicio restitutionis in integrum, id tamen intelligitur, quando non concurrunt requisiti.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria in materia prophanæ non solet denegari, quando articuli sunt releuantes.
- 2 Causa ut dicatur prophanæ, sufficit ut titulus causæ, non se extendat ad beneficium.
- 3 Vis, & metus tangit substantiam matrimonij in consensu contrahentium consistentem.
- 4 Consensum integrum ad contrahendum matrimonium Ecclesia non admittit in minori quatuordecim annorum.
- 5 Matrimonia ex Concilio Tridentino non recipiuntur sine presentia proprii Parochi.
- 6 Articuli etiam releuantes sunt reiiciendi, quando apparet de manifesta calumnia partis.
- 7 Remissoria ob præsumptam calumniam non ita de facili solet denegari.
- 8 Articuli satis dicuntur calumniosi, quando constat de veritate in contrarium. & nu. 9. & 10.
- 9 Articulo uno releuanti dato, valens est, ut cæteri admittantur.
- 10 ad Matrimonium infringendum, sufficit ut non sit celebratum coram proprio Parocho, nec coram alio de eius ordine, ita ut non constet de eius valida subdelegatione.
- 11 Matrimonium, quod fuerit contractum per vim, & metum, ex quibus facile possit præsumi, ac detur suffi-

- sufficiens sumus. & numer. 14. & 15.*
- 17 Metus dicitur durare, quoties, quis non reperitur in sua libertate.
- 18 Remissoria non conceditur in iudicio restitutionis in integrum.
- 19 Remissoria non solet denegari in iudicio restitutionis in integrum, quando concurrunt requisita.

DECISIO DXXVI.

RESOLVTVM fuit dandam esse remissoriam Emanueli, quia versamur in causa profana, & articuli sunt releuantes, & quibus concurrentibus Remissoria non solet denegari. *Put. decis. 212. lib. 1. numer. 3. in noua impress. Caputaq. decis. 68. par. 3. Cassad. decis. 2. de dilat. quod versamur in profanis & sufficit titulus causæ, qui ad beneficium non se extendit. Caputaq. decis. 99 par. 1.*

Releuantia etiam est indubitata, quia articulatur vis, & & metus, & quæ tangunt substantiam matrimonij in consensu contrahentium consistentem, *cap. tua nos. in fine. ubi gloss. de sponsal. l. nuptias ff. de reg. iur. & similiter & ad eundem finem tendit articulus minoris ætatis, postquam Ecclesia non admittit integrum consensum ad contrahendum cum minori ætate 14. annorum cap. attestations. cap. ex litteris de dispens. impub. Sanchez. de matrim. lib. 7 disput. 104. num. 1. nec articulus inualiditatis subdelegationis Antonij Reposi ad contrahendum matrimonium videtur irreleuans; & quia ex Tridentino non recipiuntur matrimonia contracta sine præsentia proprii Parochi.*

Nec obstat quod etiam releuantes articuli sint reiiciendi, & quando apparet de manifesta calumnia partis, *Seraphin. decis. 1364. num. 5. Rota decis. 578. n. 2. p. 2. recent. & dec. 253. coram Papa Gregor. XV.*

Quia ob præsumptam calumniam non ita de facili solet & denegari remissoria *Egid. dec. 624. in fin. Rot. decis. 348. nu. 6. p. 1. recent. & coram Papa Greg. XV. dec. 161. n. 5. nisi illa sit vehemens, & probabilis, ut Rota dixit coram Cardinale Mantica in simili causa decis. 311. nu. 9.*

- 8 Et quamuis quoad articulum & ætatis detur fides Parochi de maiori ætate quatuordecim annorum, ac etiam testes ad perpetuam rei memoriam examinati, & respectu subdelegationis & Parochi incalescant fundamenta decisionis in hac causa factæ, ac demum concurrat decursus decennij & ultra, quod hæc causa in partibus fuit agitata, & nec de prædictis aliquid fuerit exceptum, aut articulatum, cum tamen infiniti articuli fuerint dati pro excludenda veritate matrimonij, attamen semper vrget articulus continens metum & vim, qui caret calumnia, & non sine fumo remanet, & & dato vno articulo releuanti, omnes exinde solent admitti. *Cassad. decis. 5. in fine. de sequest. possess. & propr. Mant. decis. 312. n. 2. & decis. 677. n. 1. part. 1. & 661. nu. part. 2. recent.*
- Ex eo enim potest præsumi articulatum non esse metum in illo contractu matrimonij; quia articulus & inualidæ subdelegationis parochi poterat esse sufficiens pro victoria causæ, & prout fuit, ex quo pro Emanuele emanarunt duæ sententiæ in partibus, & ipsa facti series pro fumo & sufficienti deservire potest; dum Parochus in accessu, & introitu cubiculi ubi degabant contrahere volentes, fuit per vim retentus, & ut audiret verba contrahentium, concurrebat etiam tempus noctis, absentia propinquorum Emanuelis, concursus multorum affinium Margaritæ, ex quibus

15 verisimiliter & potuit cadere metum probabiliter, & possibilem in Emanuelem, cum quo exinde contraxerit.

Nec vim facit, quod pernoctauerit cum eadem Margarita; quia eadem possibilitas retinendi & per vim toto illo tempore potest probari, et quamuis per Margaritam censeatur euitare hanc præsumptionem; tunc magis vrget admissio articulorum ad probandum contrarium.

- 18 Demum non obstat quod in iudicio restitutionis in integrum non detur remissoria; quia neque tunc solet denegari, si concurrant & requisita; ut sapienter Rota tenuit, signanter coram Papa Gregor. XV. decis. 275. num. 2. Et ita, &c.

In eadem causa habetur supra altera decisio scilicet sub die 16. Nouembris 1622. coram bo. mem. Reuerendiss. Manzanedo, est in præcedenti Tomo decisio 431. Et infra adsunt duæ alie coram eodem bo. me. Pirouano nempe sub diebus 1. Iulij præsentis anni 1624. & 19. Nouembris 1625.

R. P. D. V BALDO.

Camerinen. Bonorum.

Luna 22. Aprilis 1624.

ARGVMENTVM.

Filij, quod adiuverint hæreditatem matris, ex quo probari possit, & an probetur ex eo, quod pater pro eis retineat dotem maternam. Statutum excludens filias ab hæreditate patris, & matris, non intrat, quando agitur de hæreditate fraterna, quod procedit etiam si bona fratris sint paterna, vel materna, nam ad illorum hæreditatem per filium efficiuntur propria. Pater transeundo ad secunda vota tenetur reservare filiis primi matrimonij, quidquid ad eum peruenit ex bonis primæ uxoris, & quid de bonis mediate acquisitis ex persona filiorum.

SUMMARIVM.

- 1 Mors alicuius probatur ex fide Parochi.
- 2 Filij, quod adiuverint hæreditatem matris ex quo probetur.
- 3 Libellus probat contra producentem.
- 4 Pater retinendo dotem maternam censetur adiuvare se hæreditatem pro filiis.
- 5 Liberis ab intestato descendentibus succedit pater una cum fratribus in capita & nu. 6.
- 7 Statutum excludens fæminas à successione patris, & matris, non habet locum, quando agitur de bonis fraternis.
- 8 Filius aduendo hæreditatem patris, vel matris, desinunt ea bona esse talia, & efficiuntur propria filij.
- Ita ut amplius non subiaceant dispositionibus locutionibus de bonis paternis, vel maternis.
- 9 Pater transeundo ad secunda vota, tenetur ipsæ vel eius heres restituere filiis primi masculi, quidquid ad eum immediatè ex hæreditate, vel bonis primæ uxoris ad eum peruenit.
- 10 Matre ab intestato decedente, succedunt eius liberi & pater habet solum usumfructum.
- 11 Pater transeundo ad secunda vota, lucrum dotis, quod habet ex statuto, vel pacto tenetur reservare filiis primi matrimonij.
- 12 Pater, vel mater transeundo ad secunda vota, anteneantur etiam reservare filiis primi matrimo-

nij, id quod non immediate ex persona primi coniugis acquisuerunt.

13 Sed mediate ex persona filiorum, qualis questio anceps est, & multi DD. affirmatiuam tenuerunt opinionem.

14 Rota tamen cum contraria opinione, scilicet ut Pater, vel Mater non teneantur talia bona restituere filiis primi matrimonij, transire solet.

DECISIO DXXVII.

MORTVA ab intestato Francisca Vxore Ludouici de Sancta Cruce relictis septem filiis, ex quibus tres videlicet Lelius, Constantinus, & Linia decesserunt patre superstite, qui postea ad secundas nuptias conuolauit, & suscepto Hieronymo filio ex secundo matrimonio obiit, fuit contra Hieronymum actum in partibus, & Rota pro parte Portiæ & aliarum trium sororum filiarum Francisca, & Ludouici ex primo matrimonio pro restitutione dotis, & hereditatis maternæ, & sub die 10. Februarij 1620. fuit resolutum coram R. P. D. meo Verospio Portiam, & sorores ad successiones dd bonorum concurrere, sed fuit reseruatum videre pro qua parte concurrant. Quo dubio hodie proposito Domini responderunt ut infra. In primis enim distinguenda sunt duo tempora, primum est ante transitum Ludouici ad secundas nuptias, secundum post transitum circa primum tempus, supponen. quod Francisca mortua est de anno 1591. de mense Iulij, & inde ad paucos dies mortua est Linia, ut ex fide Parochi quæ datur, eodem anno mortuus est Lelius & ultimo decessit Constantinus, quibus stantibus Francisca matri successerunt prædicti tres filij videlicet Linia, quæ erat innupta Lelius, & Constantinus reliquæ etiam quatuor filia videlicet Portia, & alia sorores cum essent nuptæ, erant penitus exclusæ a successione matris, neque potest dubitari quin prædicti tres filij adierint hereditatem matris, prout colligitur ex libello à sororibus porrecto, in quo dixerunt ad eas fuisse deuolutam dotem maternam, & per eas aditam mediante persona eorum Patris, qui retinuit semper penes se florenos mille, qui libellus probat contra producentem l. cum præcum C. de lib. caus. & quod per retentionem dotis matris censeatur adita per patrem hereditas pro filiis latè Natt. conf. 74 num. 10. & seq. Surd. decis. 140. in princ. nu. 1. & vbi de communi, & conf. 244. nu. 20. lib. 2. cum alijs per Rotam dec. 259. nu. 3. & dec. 723. sub num. 14. par. 2. recent. Quamobrem cum primo decesserit Linia, & succedere debuerunt pater nec non Lelius, & Constantinus & alia sorores nuptæ in capita Auth. defuncto ubi glos. & DD. ad pertusum in successio ab intestato q. 23. num. 3. & 5. vbi de communi & pariter cum secundo loco obierit Lelius & debuerunt succedere pater, Constantinus frater, & sorores nuptæ, & demum cum tertio loco obierit Constantinus, debuerunt succedere pater, & dictæ sorores nuptæ.

Nec obstat quod sorores dictum Statutum excludens fœminas dotatas, & maritatas, quia non excludit ad successionem fratrum, vel sororum sed solum à bonis paternis, & maternis disponens, quod nihil petere possint à fratribus nisi quantum sibi fuerit relictum in testamento de bonis patris, vel matris, ut patet ex eius lectura, hic tamen non agitur de bonis paternis, vel maternis, sed fraternalis, quæ talia

Par. IV. Recent. Tom. III.

sunt post aditam hereditatem, ut latè fuit dictum in causa Bononien. de Armis 18. Aprilis, & 12. Decembris 1622. coram R. P. D. meo Merlino.

Quo verò ad secundum tempus, & sic post transitum Ludouici ad secundas nuptias, qui fuit de anno 1595. in primis non est dubium quin Ludouicus, vel eius heres teneatur restituere filiis primi matrimonij, quicquid ad eum immediate ex hereditate, vel bonis Francisca vxoris peruenit l. fœmina §. illud principaliter C. de secund. nupt. Gabr. in tit. de secund. nupt. concl. 1. num. 2. & bene firmatur in decisione D. mei Verospij, & cum mortua Francisca superessent tres filij, duo masculi, & vna fœmina innupta, ut dixi, illi successerunt matri, sed pater habuit solum vsumfructum l. 1. C. de bon. matern. & sic quod lucrum habuisset ex Statuto, vel pacto illud teneretur omnino seruare filiis primi matrimonij per dictam l. fœmina & Auth. ex testamento C. de secund. nupt. quia verò mortui sunt illi tres filij quibus successit pater vna cum alijs filiis, & sic non immediate ex persona matris, sed mediate ex persona filiorum cum præsupposito, quod filij adierint hereditatem maternam, ut supra firmatum est, licet multi DD. tenuerunt, quod tamen etiam hoc casu pater teneatur seruare etiā ista bona mediate quæ sita filiis primi matrimonij, Bald. in l. Authentica ex testamento sub num. 1. Ruin. conf. 58. nu. 7. vers. cum ergo lib. 5. Gabr. de secund. nupt. conclus. 3. n. 9. Capra conf. 27. num. 2. & 5. Dec. conf. 87. num. 3. vers. nec obstat & alij diligenter congesti per informantes pro Portia, tamen Domini transierunt, tamen cum contraria opinione Corn. conf. 286. num. 2. lib. 1. quam approbavit expressè Rota in Romana domorum 10. Iunij 1616. coram bon. mem. Andrea, & sequuta est etiam in decisione in hac causa facta coram D. Verospio in fine, quæ decisio in hac disputatione præsupponitur iuxta stylum.

Ex quibus fuit conclusum ex tota hereditate Francisca matris quatuor portiones spectare ad quatuor sorores nuptas, & vnā portionem ad Hieronymum fratrem.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano

Anconitana Pecuniaria

Veneris 26. Aprilis 1624.

ARGVMENTVM.

Protestatio illa, generalia contra, cum nullam exceptionem ad speciem deducat, ideoque nihil operatur, quoad recognitionem iurium. Mandati relaxatio valida dicitur, dum est seruatus stylus Tribunalis, in quo illud fuit relaxatum. Iudex iuribus informibus potest adhibere fidem, dum pars id non opponit. Simulationis exceptio ut impediatur executionem obligationis Cameralis quidnam sit necessariū.

SVMMARIVM.

- 1 Mandati relaxati validitas non est controuertenda, quando iuxta stylum Tribunalis fuit relaxatum.
- 2 Mandatum vigore obligationis Cameralis potest relaxari, etiam si dicta obligatio non fuerit extensa, & quando, & quid si aliquid fuerit oppositum. num. 3.
- 4 Protestatio illa, generalia contra, præseruat tantum

- tum facultatem opponendi, exceptiones in genere.
- 5 Protestatio generalia contra, non deducit exceptiones ad speciem.
  - 6 Protestatio generalia contra, nihil releuat quoad recognitionem iurium.
  - 7 Iuribus etiam informibus Iudex fidem adhibere potest, dum pars in specie non opponit eorum recognitionem.
  - 8 Simulatio non impedit executionem obligationis Cameralis.
  - 9 Simulatio tunc prostermit vires obligationis, quando est clara, & liquida, aliis non.
  - 10 Simulatio pretenfa, si fit, quoad caput diuersum à quo petitur executio multo magis debet impedire executionem obligationis Cameralis.
  - 11 Simulationis exceptio dum non cadit super re, qua petitur, non potest retardare illius solutionem.

DECISIO DXXVIII.

DOMINI perstiterunt in decisio sub die 27. Martij præteriti * nempe mandatum relaxatum à R. P. D. Sacchetto contra D. Carolum esse exequendum ex rationibus, & fundamentis adductis in decisione, in qua cum fuerit responsum ad ea quæ obijciebantur ex aduerso circa ꝑ nullitates dicti mandati cum eo quod ita se haberet Stylus A.C. & de illo sic testabatur Salust. Tiber. placuit Dominis responsio data in decisione.

- Nec visum fuit obitare, quod deducta ex dicto
- 2 stylo procedant tantum, quando pars ꝑ non opposuit aliquid releuans, quo etiam casu A.C. solet procedere præuia iurium recognitione, ꝑ secus vero quando prout hic fuit oppositum generalia contra, quia
  - 4 fuit responsum quod protestatio huiusmodi ꝑ præferuat tantum facultatem opponendi exceptiones in genere, vt per Vestr. in prax. lib. 5. cap. vlt. num. 10. & 13. & lib. 6. cap. 2. num. 23. Put. decis. 159 lib. 1. non ꝑ autem illas deducit ad speciem, Castr. in l. Titia textoris num. 2. & 3. ff. de leg. 1. Caputaq. decis. 323. par. 1. Rot. decis. 254. num. 6. par. 1. & in causa Bracharen. iurispatronatus de Padronello 28. Nouembris 1601. coram ban. mem.
  - 6 Card. Sacrato. Vnde ꝑ nihil releuat protestatio prædicta quoad recognitionem iurium cum Iudex parte non opponente possit ꝑ illis fidem adhibere etiam informibus, vt notum est.

- Quo vero ad secundam partem decisionis respicientem iustitiam mandati. Carolus iterum insistebat prout prius fecerat in simulatione istius contractus, cui decisio facta satisfacere videtur, & vt cum
- 8 que sit ꝑ simulatio non impedit executionem obligationis Cameralis nisi sit clara, & liquida, qualis
  - 9 non est ista, ꝑ sed de qua opponit Zacchias, qui refert decisiones Rorales de oblig. Camer. q. 18. num. 1. & seqq. eam alijs in decisione adductis.

- Et quod videbatur Dominis tollere difficultatem est, quia vt dictum fuit in præterita decisione Ioannes creditor non agit, nec petit aliquid circa ipsam donationem insolutum, sed petit scuta 2000. sibi debita ex eo quod Carolus elapsis 15. mensibus non redemit iuxta suam obligationem pretium terræ datum insolutum, nec soluit scuta 2000. ad quæ se obligauit, & ideo ꝑ cum exceptio simulationis non cadat super solutione d. scut. 2000. non potest retardare illorum solutionem, & consequenter execu-

tionem obligationis Cameralis super dicta solutione opposita.

Ex quibus ita fuit resolutum &c.

Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 27. Martij 1623. & qua hic confirmatur, est supra in præcedenti Tomo decisio 472.

R. P. D. REMBOLDO.

Papicn' Fructuum.

Veneris 26. Aprilis 1624.

ARGUMENTVM.

Fructus inexacti beneficiorum, quamuis à solo separati, non tamen in horreum reconditi, an spectent ad successorem in beneficio, vel ad hæredes antecessoris, & responsio est ad fauorem successorum, quæ conclusio tamen non procedit, quando adest consuetudo in contrarium, quæ tamen vt habeat locum debet cū suis debitis requisitis probari, & inter alia, vt in specie de ea doceatur, & sic eam vigere in loco controuerso, & an talis consuetudo adsit in statu Mediolanen. Fructus inexacti beneficiorum vigore Bullæ Iulij III. debentur successoribus in beneficio non autem hæredibus beneficiati, quæ tamen Bulla ab eodem Pontifice declarata, ac limitata fuit, vt habes hic in decisione.

SUMMARIVM.

- 1 Fructus beneficii inexacti, licet à solo separati, non tamen in horreum reconditi spectant ad successorem in beneficio, non autem ad hæredes antecessoris.
- 2 Gloss. in cap. presenti de officio Ordinarij in 6. falsa est, dum facit differentiam inter clericum & administratorem, quoad fructus inexactos.
- 3 Fructus beneficii inexacti, tunc non spectant ad successorem in beneficio, quando adest in contrarium consuetudo.
- 4 Consuetudo in specie debet probari.
- 5 Consuetudo, nisi in specie probetur, nõ suffragatur.
- 6 Spolia personarum Ecclesiasticarum, quod ex antiqua consuetudine spectent ad hæredes beneficiati in statu Mediolanen. ex quo nititur probari. & num. 15. & 16.
- 7 Spolia Clericorum, si fuerit probatum, quod spectent ad eorum hæredes, id debet intelligi, de illis spolijs, quæ verè dicuntur spolia Clericorum, videlicet de fructibus exactis, & reconditis.
- 8 Fructus beneficii inexacti, nunquam fuerunt in bonis, seu peculio Clericorum.
- 9 Spoliorum, quod veniant etiam fructus inexacti, id asserens probare tenetur, cum regula sit in contrarium.
- 10 Fructus beneficii inexacti debentur successoribus in beneficio, & non hæredibus beneficiatorum, vt clara est Constitut. Iulij III. edita de anno 1550. Quæ munita est decreto irritanti, clausula sublata ac alijs clausulis amplissimis.
- 11 Bulla Iulij III. de fructibus inexactis, vt pertineant ad successorem in beneficio, declarata fuit ab eodem Pontifice, vt cesset in locis, vbi Collectores spoliorum deputantur, seu esse consueuerunt.
- 12 Exceptio, vbi non intrat standum est generali dispositioni.
- 13 in Ciuitate aliqua, quod fuerit consuetudo deputandi

- tandi Collectores spoliiorum, ex quo non dicatur probatum, & num. 14.
- 17 Ciuitas Papien. an sit sita in Dominio Mediolanen. dubitatur.
- 18 Consuetudo non extenditur de loco ad locum, nam, & in specie est probanda.
- 19 sub Exceptione regula generalis, quando quis aliquid asserit esse comprehensum, id iustificandum venit.
- 20 Bulla Iulij III. de fructibus inexactis etiam limitata fuit ab eodem Pontifice, ut non habeat effectum in locis illis, ubi adsunt contraria consuetudines, & priuilegia.
- 22 Consuetudo, si fuerit probata, ut spolia Clericorum spectent ad heredem, non tamen ex hac dicitur probatum ad heredem quoque spectare fructus inexactos, & num. 23.
- 24 Fructus beneficij inexacti, licet à solo separati non spectant ad successorem in beneficio, sed ad heredem defuncti, quando talis probatur consuetudo.
- 25 Et hoc non obstante, quod dispositio iuris communis sit in contrarium, ac Bulla Iulij III. super fructibus inexactis, quia cessant probata consuetudine.

SUMMARIVM ANNOTATIONIS.

- 26 Papiam, quod sit de statu Mediolani probatur ex fœdere Bononien. inter Carolum Quintum, & Ducem Franciscum Sfortiam inito de anno 1529.
- 27 Papiam est pars Ducatus Mediolani.
- 28 in Statu Mediolani vnicus est tantum Senatus, qui & curam habet Vniuersitatis Papien. & vide n. 29.
- 30 in Mediolanensi dominio inter alia, quæ admiranda sunt, numeratur etiam Ticinense, seu Papiense Gymnasium, cum sit omnibus ætatibus illustre, ac amplis priuilegijs quoque à Romanis Pontificibus decoratum existat &c.
- 31 Subditis omnibus dominijs Mediolani prohibitum est sub certa pœna, ne causa studiorum in alijs Gymnasijs, quam in Ticinensi se conferant.
- 32 Eademq. pœna tenentur etiam ij, qui insignia Doctoratus alibi, quam in Ticinensi Gymnasio assumpserint.
- 33 Ciuitas illa, quæ ligatur constitutionibus alicuius status, & regitur ab illis ministris, qui præsent eidem statui, dicendum etiam est dictam Ciuitatem esse de eodem statu.
- 34 Papiam esse de statu Mediolani, multi ex Iurisconsultis affirmant, & præsertim Menoch. Tiracq. etc.
- 35 Papiam an de statu Mediolani sit, id non est necesse probare, cum ipsa rei euentia, satis superq. ita ostendat.
- Papiam non esse de statu Mediolani, qui hoc dicere auderet, infans posset dici, num. 35.
- 36 Historijs creditur in antiquis, & maxime quando ille sunt ab usu receptæ, & approbatæ.
- 37 Consuetudo facit ius, & tantum operatur sicut, & lex ipsa.
- 38 Ciuitatem Papiæ Ptolomæus descripsit inter Ciuitates Insubrum Mediolanensem, qui sunt ab Occidente Cenomanorum.
- 39 Papiam, quæ etiam Ticinum dicitur, subiacet Regi Hispaniarum, & comprehenditur sub statu Mediolanensi.
- 40 Papiam iniuncta fuit statui Mediolani per Io. Galeat. Vicecomitem Ducem Mediolani.

- 41 Io. Galeatius Vicecomes fuit creatus Comes Papiæ.
- 42 Papiam semper fuit sub dominio Dominorum Mediolani, tam tempore Vicecomitum, quam Sfortiadum, & Regum Gallie, & deinde deuenisse ad Carolum V. Romanorum Imperatorem, cū toto statu Mediolani.
- 43 Papiam hodie paret Hispaniarum Regibus, subque statu Mediolanensi comprehensa est.
- 44 Mediolanensem Ducem primogeniti denominantur Principes Papiæ.
- 45 Principes Mediolani se intitulabant Comites, & Principes Papiæ.

DECISIO DXXIX.

DOMINI steterunt in decis. 21. Februarij 1622. * quod fructus inexacti, licet à solo separati, non tamen in horreum reconditi, spectent ad modernum Reuerendiss. D. Episcopum, non vero ad heredem Episcopi prædecessoris, quia quoad dictos fructus, dictus D. Episcopus habet fundatam intentionem, nedum in dispositione iuris communis, sed etiam in Constitutione Iulij III. adita anno 1550.

Nam inspecta dicti iuris communis dispositione, certum est, dictos fructus spectare ad successorem in beneficio, non vero ad heredem antecessoris, ut latè post alios Couar. in cap. officijs, num. 6. de testam. ubi dicit glos. in cap. presenti de officio ordinarij in 6. esse falsam, cum faciat distinctionem inter Clericum, & administratorem, Calder. conf. 2. sub num. 2. post med. vers. puto concludendum esse de pecul. cleric. Rot. decis. 809. par. 1. diuers.

Non obstat quod iuris dispositio locum non habet, quando in contrarium adest consuetudo. ut per eundem Calder. d. conf. 2. sub num. 2. vers. puto concludendum esse, Couar. ubi sup. nu. 9. Bero. conf. 7. num. 9. vers. fallit primo vol. 2. & fuit dictum in Oriolen. fructuum 13. Maij 1602. coram bon. mem. Penia, & in Gerunden. fructuum 24. Maij 1599. coram bon. mem. Iusto.

Quia dicta consuetudo non probatur saltem in specie prout requiritur, & videlicet in Episcopis in Ciuitate Papien. & in fructibus non exactis, ideoque suffragari non potest glos. in l. 1. in verb. probatis. C. qua sit consuetudo. Aymon. conf. 96. num. 4. cum alijs in alia decisione adductis.

Non obstat quod dicta consuetudo videatur probata ex quodam Breue Iulij III. in quo mandat Episcopo Tenacinen. tunc Nuntio in dominio Mediolanen. quod abstineat infuturum ab omni executione spoliiorum eo quod fuerat deductum, quod in statu Mediolanen. antiqua vigeat consuetudo, quod spolio personarum Ecclesiasticarum ad earum heredem etiam ab intestato transeant. Quia DD. adhæserunt responsionibus alias huic obiecto datis, & præcipue quod etiam quod admittitur ex dicto Breui sufficienter probari dictam præsentam consuetudinem, & quod spolia Clericorum spectent ad heredem, id tamen intelligi debet de illis spolijs, quæ verè dicuntur spolia Clericorum, videlicet de fructibus exactis, & reconditis, non autem etiam de inexactis, & reconditis, qui nunquam fuerunt in bonis seu peculio Clericorum, Rota coram bon. me. Card. Seraph. decis. 592. in fin. & 594. num. 15. adeo quod quatenus prætendatur ex dicto Breui probari consuetudinem etiam quoad fructus inexactos, & necesse esset ostendere, quod appellatione spoliiorum veniant fructus etiam inexacti.

Est etiam intentio Domini Episcopi fundata in dicta Constitutione Iulij III. edita anno 1550. quia in dicta Constitutione claris verbis disponitur, quod
 10 fructus inexacti debeantur successoribus in beneficijs, & non heredibus dictorum beneficiorum, cum decreto irritanti, & clausula sublata, ac alijs amplissimis.

Nec obstat quod idem met Iulius Tertius per alia Constitutionem editam anno 1553. declarauit dictam
 11 et eius priorem Constitutionem effectum sortiri non debere in locis, in quibus Collectores deputari, seu esse consueuerunt, quia non probatur, quod in Ciuitate Papien. consueuerunt deputari, seu esse Collectores, ita quod dici possit dictam Ciuitatem Papien. comprehendi in dicta exceptione, seu et declaratione prioris constitutionis generalis, ideoque locus esse videtur dictae generali constitutioni.

Nec dicatur satis etiam ex supradicto Breui Episcopo Tenacinen. directo probari quod consueuerunt
 13 antequam emanasset dictum Breue deputari Collectores in dicta Ciuitate Papien. cum, ut dictum est, mandet Papa in dicto Breue dicto Episcopo, quod imposterum abstineat ab omni exactione spoliatorum, quia immo ex hoc ipso potius colligitur, quod non consueuerunt deputari Collectores in dicta Ciuitate, et nam si consueuissent deputari dicti Collectores
 14 Papa non mandasset dicto Episcopo, quod abstinere imposterum ab omni exactione spoliatorum, & tollitur difficultas, quia ut in dicto Breui legitur, Papa
 15 motus fuit ad ira mandandum eo quod vigeat, antiqua consuetudo in dominio Mediolanen. quod spolia personarum Ecclesiasticarum transirent ad eorum heredes. hinc enim apparet non adfuisse consuetudinem in dicto dominio deputandi Collectores, sed magis dictam consuetudinem, quod spolia transirent in heredes.

Accedit quod non probatur, quod Ciuitas Papien. sita et sit in dominio Mediolanen., et ac propterea
 17 quatenus etiam ex dicto Breui probaretur dicta consuetudo, non tamen inde posset dici probata eadem consuetudo in Ciuitate Papien. nisi probetur dictam ciuitatem esse de dominio Mediolanen. quia Breue loquitur de dominio Mediolanen. non autem de dicta ciuitate.

Atque ex his apparet quatenus pretendatur dictam ciuitatem Papien. non esse comprehensam in dicta priori constitutione Iulij Tertij, omnino necesse fore probare, quod in dicta ciuitate consueuerint
 19 deputari Collectores, ita quod et dicta ciuitas cadat sub exceptione posterioris constitutionis, per quam idem met Iulius Tertius declarauit priorem constitutionem effectum sortiri non debere in locis, in quibus consueuerunt deputari Collectores.

Nec obstat, quod Iulius Tertius in posteriori constitutione declarauit non solum priorem constitutionem et effectum sortiri non debere in locis in quibus consueuerunt deputari Collectores, sed etiam in locis in quibus diuersae consuetudines, diuersaque iura particularia, seu privilegia vigent, quia neque
 21 hoc probatur, quod in ciuitate et Papien. vigeant particularia iura, seu diuersae consuetudines.

Nec suffragatur dicere, quod ex Breui dicto Episcopo Tenacinen. directo probatur vigere consuetudinem in dominio Mediolanen. quod spolia Clericorum transeant ad heredes, et quia ex dictis verbis non probatur consuetudo, quod etiam fructus inexacti transeant ad heredes; non enim sequitur probatum est quod adsit consuetudo quod spolia Clericorum transeant ad heredes, ergo est probata consuetudo, quod et fructus inexacti transeant ad heredes, & si haec consequentia valeret, tunc cessaret fundamentum, quod fit pro parte D. Episcopi tam
 24 in dispositione iuris communis et quam in dicta constitutione Iulij Tertij, quia nec dispositio iuris communis procedit ubi diuersa viget consuetudo, nec
 25 dicta et constitutio, ut patet ex lectura posterioris constitutionis per quam dicta prior constitutio declaratur.

Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 21. Februarij 1622. coram eodem R. P. D. Remboldo adest infra in Appendice, prout in Indice ibi in principio posita, ubi quoque habetur altera in hac causa pariter facta sub die 15. Maij 1623.

A N N O T A T I O.

Quod dicitur hic, non probari Ciuitatem Papiensem sitam esse in dominio Mediolanensi, & quia Rota hoc particulari dubio voluerit disputare, cum secuta fuerit die 15. Ianuarij 1638. coram R. P. D. meo Ghislerio Vicedecano, ac subrogato in locum d. bon. mem. Remboldi, placuit in hac parte recedere a decisio plenè firmando in terminis, & ad effectum, de quo agitur, Papiam sitam esse in statu Mediolanensi, quod ex pluribus fuit decusum tum
 26 et ex federe Bononien. 23. Decembris 1529. inter Carolum Quintum, & Ducem Franciscum Sfortiam inito, cum in eo dicatur Papiam esse partem Ducatus et Mediolani, ex quo in eo praecipue legitur, quod quamprimum Dux Franciscus obtinuisset liberam, & expeditam possessionem Ciuitatum Mediolani, & Papiam, pro vero, & integro possessore ipsius status Mediolani haberetur; tum ex constitutionibus totius status Mediolani ab eodem Carolo Quinto editis, & confirmatis Mediolani 27. Augusti 1541. in quibus habetur. Quod in toto statu Mediolani vnicuique tantum sit Senatus, & quod idem curam habeat Vniuersitatis Papien. Lectores deputando, & amouendo, salaria constituendo, & alia faciendo, veluti facere consueuerat, ex eisdem Constitutionibus in titulo de Praefectis Annonae lib. 1. Vbi sancitur, quod Bladae per Nautas conduci non possint per Padum, Ticinum, vel Abduam sine speciali licentia, nisi illas conducat recto itinere ad et Ciuitatem Papiam, & ibi exonerent ad effectum eas consumendi in ea ciuitate. In eisdem Constitutionibus tit. de Aduocatis miserabilium personarum disponitur tres deputari Aduocatos ab Abbatibus, seu Rectoribus Collegij Ciuitatum Papiam, & Cremonam, & quod dicti Aduocati debeant obseruare sancita in dicta constitutione. Ex eisdem Constitutionibus lib. 4. tit. de Gymnasio Ticinense, ubi habetur inter ea, quae in Mediolanensi dominio admiranda sunt, Ticinense
 30 et Gymnasium esse omnibus aetatibus illustre, amplis privilegijs, etiam a Summis Pontificibus decoratum, & ad illud non solum confluere subditos, sed etiam alios exterarum gentium, & nationum ad bonas artes ediscendas. Insuper subditur et omnibus subditis dominij Mediolanensis prohibitum esse, ne se causa studiorum in alijs Gymnasijs, quam Ticinensi conferant sub certa poena, eademque poena tenentur ij, qui

qui Insignia Doctoratus alibi, quam in Ticinensi
 32 Gymnasio assumpserint. Ad quod faciunt decre-
 tum eiusdem Caroli Quinti ad fauorem Ciuitatum
 Cremonæ, & Papiæ factum sub anno 1546. contra
 Fiscos earundem ciuitatum, necnon Taxa de anno
 1560. facta per Senatum Mediolani super ciuitati-
 bus status, & signanter super ciuitate Papiæ. Ex
 33 quibus cum ciuitas Papiæ ligetur constitutionibus
 ipsius status, quæ non seruantur, nisi in ciuitatibus
 ipsi statui subiectis, & pateat, quod regitur ab his,
 qui præsentant statui Mediolani, dicendum etiam est
 Papiam esse de statu Mediolani, *Bart. in l. 1. num. 5. C. de Metropol. Beryto*, ubi etiam *Ioan. de Platea*
num. 5. verb. prouincie dicitur Abb. in cap. coram
num. 4. de election. Afflict. super constit. Regni lib. 3.
rubr. 31. §. consuetudinem. num. 4. Bald. in auth. &
omnino num. 13. C. ne uxor pro marito. Et in termi-
 34 nis quod ciuitas Papien. sit de statu Mediolani as-
 firmat *Menoch. conf. 1144. num. 1. in ultim. vol. ubi*
 quod hoc non est necesse probare, cum ipsamet rei
 35 euidencia satis superq. ita ostendat, & subdendo vt in-
 fanus dici is possit, qui negare auderet, *idem firmat*
conf. 1156. num. 17. & quod sit ditionis Ducatus
Mediolanensis tradit Tiraquel. in tract. le mort saisi
le vit. declarat. 2. præfationis num. 4. & deponunt
 etiam plures testes in hac causa formiter examinati.
 Supradictis accedunt libri Historiarum, & anna-
 lium, seu Cronicarum editarum per infraascriptos
 36 quibus & creditur in antiquis, vt notatur in *l. Celsus*
de probat. in cap. inter dilectos de fid. instrum. & fa-
cit text. in l. 1. de off. Præf. Præf. maximè cum dicti
 libri vsu approbati fuerint, quo casu, quando recep-
 ti sunt ab vsu, & approbati, ipsis credendum est, cum
 37 & consuetudo faciat ius, & tantum operetur sicut, &
 lex ipsa *l. 1. & 2. C. qua sit longa consuetudo. l. de*
quibus. ff. de legib. §. constat. instit. de iur. nat. gent.
 & ciuil. Ptolomeus enim in *Tabula sexta Europe*
 38 & Ticinum, hoc est Papiam, Papiam describit inter Ci-
 uitates Insubrum Mediolanensium, qui sunt ab oc-
 casu Cenomanorum per hæc verba, Nouaria, Me-
 diolanum, quæ & Mediolanium, Comum, & Tici-
 num. *Maginus in descriptione vniuersali in parte se-*
cunda in descriptione Insubrie, Inquit Papiam, quæ
 39 etiam Ticinum dicitur, & subiaceret Regi Hispaniarum,
 & comprehenditur in statu Mediolani, & *Ioannes*
Doglionus in suo Amphitheatro Europe in descrip-
tione Italie in cap. Insubrie loquens de origine, &
 Principibus, qui ciuitatem Papiæ rexerunt tradit
 Ioannem Galeatium Vicecomitem Ducem Medio-
 40 lani illam iunxisse statui Mediolani, & ita durasse,
 & durare etiam sub Hispanis. Idem testatur *Frater*
Leander Albertus in descriptione totius Italie in
cap. Gallia Traspadana Insubrum fol. 415. adden.
 41 Ioannem & Galeatium Vicecomitem fuisse creatum
 Comitem Papiæ, & semper fuisse sub dominio Do-
 minorum Mediolani tam tempore Vicecomitum, quàm
 Sfortiadum, & Regum Galliarum, deinde deuenisse ad
 42 Carolum Quintum Imperatorem, & cum toto domi-
 nio Mediolani. Idem affirmat *Paulus Merula in*
Cosmographia generali lib. 4. par. 2. fol. 1224. con-
 cludendo Papiam hodie parere Hispaniarum Regi-
 43 bus sub Mediolanensi statu comprehensam, & post-
 quam cum vniuersa Insubria Carolo Quinto cessit
 ad hoc allegans *Paulum Diaconum*, *Luitprandum*
Leuitam lib. 3. Historiarum, *Platinum in vita Leo-*
nis Primi, & alios, & *Flavius Tortius ad Statuta*

Papia ciuilia cap. 37. num. 32. testatur Maximiliani
 Diplomate cautum fuisse, vt primogeniti Mediola-
 nensium Ducum Principes Papiæ denominarentur,
 cum à Vincislao Primo Imperatore in Comitatum,
 44 & deinde à Maximiliano in Principatum erecta fue-
 rit, & hinc esse quod Principes Mediolani se intitu-
 labant Comites, & Principes Papiæ. De quibus
 omnibus meminit *Rota in d. Papien. fructuum 15.*
Ianuarij 1638. coram eodem R. P. D. Ghislerio.

Paulus Rubens.

REVERENDISS. PIROVANO.

Ferrarien. Canonicatus.

Vener. 26. Aprilis 1624.

ARGUMENTVM.

Institutio electio quando non possit denegari, & quan-
 do est denegata, causaq. deuoluitur ad Rotam, tunc
 collatio spectat ad Auditores Rotæ. Doctori atte-
 stanti de facto suæ patriæ, vel consuetudine, an cre-
 datur. Iuris conferendi pertinentia ex quibus pro-
 bari possit. Cardinales ordinarij collatores exemp-
 ti sunt à dispositione Regulæ 8. Cancellariæ, qua
 exæptione gaudent etiam simul Capitula cū eis con-
 ferentibus ratione consortij. Et an Cardinales fru-
 tur dicta exemptione, vt eos prædicta regula 8. non
 liget, quando ad ipsos tantum spectat confirmatio
 electionis factæ ab alio ad aliquod beneficium, &
 sic casu quoad Cardinales non pertinet beneficiorum
 collatio, nominatio, aut præsentatio, aut electio, sed
 solum confirmatio, & alia &c.

SVMMARIVM.

- 1 Electus ad beneficium ab eo, qui habet tale ius, de-
bita est ei institutio.
- 2 Alias si sit denegata, & causa deuoluitur ad Ro-
tam, tunc institutio spectat ad Auditores Rotæ.
- 3 Doctori attestanti de facto propria habitationis, &
domicilij credendum est.
- 4 Doctori attestanti de consuetudine non creditur,
quod non procedit dum attestatur de consuetudi-
ne illius Curie, in qua est versatus.
- 5 Doctor dum attestatur de consuetudine loci, in
quo est versatus, potuit esse informatus de voce,
& fama occurrenti.
- 6 Iuris conferendi pertinentia probari potest per pu-
blicam vocem & famam.
- 7 Iuris conferendi pertinentia indubitato testimonio
probat, & ipsa possessione, & continuatione ex
pluribus electionibus firmata.
- 8 Quasi possessio, dum habet causam vniuersalem,
non restringitur solum ad illum ad actum spe-
ciale.
- 9 Mensis Aprilis est de reseruatis Pape, vt constat
ex regula 8. Cancellariæ.
- 10 Beneficia Prothonotariorum Apostolicorum sunt
Sedi Apostolica reseruata.
- 11 Cardinales Ordinarij collatores excipiuntur in ver-
bis regulæ 8. Cancellariæ.
- 12 Priuilegia, qua competunt Cardinalibus Ordina-
rijs collatoribus, nedum ipsis, sed etiam Capitulo
consortium habente suffragantur.
- 13 Regula 8. Cancellar. non reseruatur beneficia spe-
ctantia

et antia ad confirmationem collatorum, cum ea debeantur electo non ex voluntate, sed ex necessitate.

- 14 Cardinalium exceptio à dispositis in regula 8. Cancellar. non comprehendit casum, quando ad ipsos tantum spectaret confirmatio electi ad beneficium.
- 15 Confirmans electionem ad beneficia, dicitur providere, quia tribuit electo facultatem administrandi.
- 16 Indulta concessa à Papa S. R. E. Cardinalibus, an capiant beneficia de simultanea in octo mensibus in regula reseruantis vacantia, quid sit ponderandum.
- 17 Cardinales non collatores, dum conferunt, beneficia, quo iure dicantur conferre.
Cardinales Ordinarij collatores conferendo beneficia, dicuntur iure proprio conferre, & non Papa. num. 17.
- 18 Cardinalibus Ordinarijs collatoribus per indulta eis nihil datur, sed tantummodo remouentur obstacula reseruationum.
- 19 Garz. opinio in tract. de benef. par. 5. cap. 1. nu. 628. refutatur, cum tendat contra veriore opinionem.
- 20 Beneficia Cardinalium non conferentium in tempore, ad quem fiat.
- 21 Cardinales conferentes beneficia iure ordinario, si in tempore non conferunt, an deuolutio fiat primo ad Archiepiscopum, & deinde ad Papam.
- 22 Cap. cum illis. §. fin. de præbend. respicit Cardinales Indultarios non habentes ordinariam collationem.
- 23 Beneficij deuolutio spectat. ad Cardinales, quia in tempore non prouiderunt, fit ad Papam, ergo iure Papæ, Cardinalis collator confert, non est concludens argumentum.
- 24 Cassad. decis. 3. de priuileg. & 8. de præben. in quo casu loquantur.
- 25 Capitulum ratione consortij cum Ordinario potest uti facultate sibi communicata.
- 26 Cardinalium indulta conferendi beneficia si plus contineant, quam remotionem obstaculi, tunc conferunt iure Papæ, non autem ordinario.
- 27 Priuilegiorum declaratio tota pendet à tenore ipsorum.
- 28 Reseruatio in corpore iuris clausa unica est, de qua in cap. 2. de præben. in 6.
- 29 Reseruatio beneficiorum Prothonotariorum inserta in Extrauag. ad regimen, non dicitur in corpore iuris clausa.
Reseruatio de qua in Extrauag. ad regimen semper renouatur per regul. primam Cancell. 29.
- 30 in Indultis, quæ concedantur Cardinalibus Ordinarijs, etiam si exprimantur beneficia Prothonotariorum nihil plus importat, quam remotionem, impedimentorum.
- 31 Indulta Cardinalium, an extendantur ad ius quæsitum tertio in collatione beneficiorum, id pendet ab intelligentia clausularum indulti.
- 32 Papa per suum priuilegium non censetur tollere, ius tertij.
- 33 Priuilegium Papa alicui concedendo, sumenda est interpretatio contra concedentem non autem ad damnum superioris, quoties salua ratione recti sermonis id fieri potest.
- 34 Proemij verba sunt ponderanda ad aliquid interpretandum, & num. 39.
- 36 Ius tertij ut saluetur, facienda est interpretatio in

declaratione priuilegiorum.

- 37 contra Concedentem priuilegium est facienda interpretatio non autem contra tertium.
  - 38 Verba priuilegiorum interpretanda sunt, ut remoueatur præiudicium tertij.
  - 39 Verba (per te ipsum) inferunt separationem, & distinctionem à facto aliorum.
  - 40 Priuatio iuris alterius ne inducatur ex priuilegio alicui concessio facienda est interpretatio.
  - 41 Verbi, solus, proprietas, & natura semper non est, ut excludat actum simultaneum.
  - 42 inter Capitulum, & Episcopum adest magna communio, & talis, ut insimul faciunt unum corpus.
  - 43 per Episcopum solum, si Papa aliquid mandet fieri ex hoc non excluditur Capitulum.
Capitulum de iure habet consortium cum Episcopo in consumatione actus demandati. num. 43.
  - 44 Papa non est præsumendum voluisse tollere ius tertij quæsitum.
  - 45 Episcopus, quod possit solus conferre beneficia, & tamen sine Capitulo non possit conferre, hoc inter se videtur pugnare.
  - 46 Episcopus, quod possit solus conferre beneficia, quæ sunt de simultanea collatione cum Capitulo, potest dari casus.
Veluti Capitulo non eligente, vel non conferente, quia tunc Episcopus solus confert, num. 46.
  - 47 Patrono non presentante, Episcopus confert beneficia de iure patronatus, & tamen ad illius collationem non pertinent dicta beneficia iuris patronatus.
  - 48 Verborum relatio singula singulis congruè facienda est, & num. 49.
  - 50 Episcopus semper censetur auctoritate ordinaria prouidere, quamuis conferat vigore indulti.
  - 51 Ordinarius conferendo beneficia, eatenus utitur indulto, quatenus per illud impedimenta remouentur, non autem respectu amplioris facultatis.
  - 52 Decis. in causa Reatina Præpositura 23. Ianuarii 1615. coram Coccino. intellectus.
  - 53 in Indultis, ut plus contineatur, quam remotio impedimentorum reseruationis, quid sit spectandum.
  - 54 Ius tertij ne includatur in priuilegio cōcesso à Principe alicui, semper facienda est interpretatio, quantum fieri potest.
  - 55 Beneficij collatio, quando fit vigore indulti, debet impetrari noua prouisio à Sede Apostolica.
  - 56 Beneficium, quando quis obtinuit iure Ordinario non est necesse, ut impetretur noua prouisio à Sede Apostolica.
  - 57 Princeps non est nouum, ut concedat gratiam, & iura Camera reseruentur in expeditione litterarum, & n. 58.
-
- 59 Regula 9. Cancellaria non comprehendit Cardinales, & Indulta eisdem concessa conferendi beneficia suffragantur etiam Capitulis, & Canonicis, & num. 60. 61. & 62.
  - 63 Hodie tamen contrarium venit respondendum, cum in contrarium cantet Constit. sel. rec. Urbani Papæ Octauij, quæ prohibet Capitulis, ut nullum ius prætereendere valeant super ad. Indultis, sed solum Cardinales prouideant. Et num. 63. refertur ad verbum d. Constitutio Urbani VIII. & vide nu. 66. ubi in terminis deducuntur nonnulla decisiones.
  - 64 Lex, quando clare aliquid disponit, & quis de ea conqueritur, sat erit asserere, ita scripta est.

DECISIO DXXX.

VACANTE Canonicatu in Ecclesia Ferrariensi per obitū Ioannis Pauanari de mense Aprilis 1622. Capitulum processit ad optionem, & postmodum elegit Franciscum Perinellum ad Canonicatum, & præbendam vacantes per dimissionem optantis. Illustrissimus vero Cardinalis Ordinarius de eisdem Canonicatu, & præbenda alium prouidit nempe Anibalem Prouenzalem. Causa inter eosdem prouisos in hoc tribunali introducta dubitatum fuit, An Franciscus Perinellus esset instituendus, quod affirmatiuè fuit resolutum.

Fundat enim intentionem suam in antiqua consuetudine, & possessione Capituli Ferrariensi eligendi ad Canonicatum ultimo dimissum, à quo ꝑ cum fuerit electus, debetur illi institutio, *cap. si confirmationem de elect. in 6.* quæ cum fuerit denegata ab Ordinario, & seu ab eius Vicario eadem facultas ꝑ ad Rotam transiit per *Clem. Auditor de rescript. consuetudo Capituli sufficienter probatur testimonio duorum nempe Cardinalis, & Felini, quorum alter Patritius fuit Ferrariensi, alter vero publicus in eadē Ciuitate professor, quibus attestantibus ꝑ de facto propriæ habitationis, & domicilij credendum est, Bart. in l. de quibus num. 21. ff. de legib. & admittunt Menoch. conf. 54. num. 5. & conf. 190. num. 1. Becc. conf. 67. num. 32. Surd. conf. 74. num. 14. limitantes conclusionem quod Doctori ꝑ attestanti de consuetudine non credatur, vt intelligatur de illius Curie consuetudine, in qua est versatus, nec ratio huius dici inconuenit, cum de voce ꝑ & fama occurrenti potuerint esse informati, quæ etiam sufficere ad probationem iuris conferendi, dixit Rota de probat. in nou. decis. 3. & Menoch. d. conf. 190. num. 1. vol. 2. de hac igitur consuetudine testatur Card. in cons. 103. & Felin. in cap. in nostra. num. 26. de rescript. sed maiore, & indubitato roboratur testimonio nempe ex ipsa possessione antiquissima, & continuata, & pluribus electionibus firmata, quæ sola etiam sufficeret ad sustinendum ius Capituli, & validam Perinelli electionem, Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina. n. 53. de caus. possess. & propr. Rota decis. 14. de iure patr. in antiq. Achil. eod. tit. decis. 5. nam vsq. de anno 1429. dantur electiones factæ per Capitulum, & confirmationes per Ordinarium, & de ultimo possessore per cuius dimissionem vacauit Canonicatus, de quo nunc est controuersia, nempe Paulo Containo datur electio Capituli, & confirmatio ab Episcopo, & possessio subsequuta, cuius effectus restringi non potest ad Canonicatus tantum, pro quibus emanauit confirmatio, ꝑ sed ad omnes extenditur propter causam vniuersalem, vt in Maioricensi sacristia 26. Iunij 1602. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in Astoricensi Canonicatus 14. Iunij 1600. & in alia Maioricensi. T. besauraria 18. Maij 1622. coram Reuerendiss. Decano.*

Non obstat quod adhuc electio ad Capitulum nõ pertineat, ex quo Canonicatus vacauit in mense ꝑ Aprilis, qui est de reseruatis in regula 8. & vterius Pauanatus per cuius obitum Bellagrandius, & Catinus optarunt, erat Prothonotarius ꝑ Apostolicus & per consequens Sedi Apostolicæ ex alio capite reseruatus, cuius prouisio ad Illustrissimum Cardinalem ordinarium vigore Indulti spectabat.

Nam si de reservatione mensis agatur, illa verè

11 Capitulo non obstat, quia ꝑ S. R. E. Cardinales ordinarij collatores excipiuntur in verbis regulæ, & exceptos esse sape Rota censuit, vt in decis. 537. par. 3. diuers. 624 num. 8. 702. num. 2. par. 4. diuers. & coram Papa Gregorio XV. dec. 99. & in Reatina Præpositura 23. Ianuarij 1615. coram Reuerendiss. Decano, illorumq. fauor, & priuilegium ꝑ nedum ipsis, sed & Capitulo consortium habente suffragatur per l. si communem. ff. quemadm. seruis. amittatur, quam in his terminis locum habere firmanit Rot. in Hispanen. portionis coram bon. mem. Card. Pamphilio, quæ est decis. 702. par. 4. diuers. & eundem sensum habuit in Bononiensi præben. 5. Octobris 1608. coram bon. mem. Card. Sacrato, & latissime firmanit Gonz. in reg. 8. gloss. 24. num. 52. & 59.

12 Non obstat, quod regula 8. in verbis non refert beneficia ad confirmationem collatorum ꝑ spectantia, quæ solet fieri electo non ex voluntate, sed ex necessitate, vt Rota censuit coram Papa Gregorio XV. decis. 240. num. 10. vnde cum Canonicatus, de quo agitur non spectet ad Ordinarium ratione collationis, nominationis, aut presentationis, aut electionis, sed habeat ꝑ tantummodo confirmationem dicebatur Cardinalium exceptionem à regula, non comprehendere hunc casum, & reservationem quoad Capitulum in suo robore permanere.

13 Quia fuit responsum in verbis etiam colligi reservationem beneficiorum ad confirmationem spectantium, dum Papa voluit reseruare ea, quæ pertinerent ad prouisionem ꝑ collatorum, at qui confirmat dicitur prouidere, quia tribuit electo facultatem administrandi, *cap. transmissam, & cap. qualiter. de elect. latè Gonzal. super reg. 8. gloss. 17. per totam. Gabr. conf. 197. num. 1. vol. 1. & hoc est, de quo Rota nunquam dubitauit vt in decis. 537. par. 3. diuers. & in Bonon. præbeministeriarum 5. Octobris 1608. coram Card. Sacrato, & coram eodem in Spoletana iurispatronatus 16. Iunij 1619. Achil. decis. 3. de præben. Put. decis. 462. & 477. lib. 2. in noua additione.*

14 Si vero principaliter queratur de Indulto Illustrissimi Cardinalis Ordinarij, & illius effectu, ꝑ an capiat beneficia de simultanea in octo mensibus in regula reseruatis vacantia, & in hac parte negatiuè etiam fuit responsum.

Nam quoad Cardinales non collatores dictum fuit eos conferre, quia ꝑ totum quod habent, desumunt ex facultate translata per indultum, quo verò ad Ordinarios collatores, prout Illustrissimus Cardinalis Ordinarius iure proprio conferunt, & non.

15 Papæ, quia per indulta eis nihil datur, ꝑ sed tantummodo remouentur obstacula reservationum, vt de antiquis indultis affirmant Cassad. decis. 3. de priuileg. Put. decis. 200. num. 2. lib. 1. in nou. & decis. 93. numer. 3. lib. 3. & de modernis in quibus sunt ampliores clausulæ, Caputaq. Mohed. & alia decis. relata per Gonz. super reg. 8. gloss. 24. num. 25. & 68. & signanter decisio in Hispanen. portionis, quæ est decis. 702. par. 4. diuers. & alia Bonon. optionis, quæ est 642. eadem par. 4. diuers. & decis. 537. lib. 3. par. 3. diuers. coram Papa Gregorio XV. decis. 99. Argentina canonicatus 4. Maij 1611. coram D. Pamphilio in Hispanen. beneficij de Xerxes 12. Maij 1603. coram bon. mem. Litta, & in Reatina Præpositura 23. Ianuarij 1615. coram Reuerendiss. Decano, quæ superuenerunt post indulti formulam per Germon. commenta-

- mentatam quod de anno 1586. fuit concessum; & cum hac opinione transierunt idem *Germon. de indulto. §. regularia ad fin. Gonzal. in regul. 8. gloss. 24. nu. 25. & 68. Moneta de option. cap. 3. q. 3. numer. 82. & sequen.* qui hanc materiam latissime prosequuti sunt.
- 19 Neque est curan. de opinione *Garzia de beneficio. par. 5. cap. 1. num. 628.* quia ultra quod tendit contra veriorē, adhuc rationes illius non subsistunt.
- 20 nam dum mouetur ex *decis. & Cassad. 8. de preben.* ad probandum, quod beneficia Cardinalium non conferentium in tempore, deuoluntur ad Papam, cuius contrarium esset dicendum, si iure ordinario conferrent, ex quo deuolutio fieret. & prout de iure, scilicet primo ad Archiepiscopum, deinde ad Papam; nam videndum est fundamentū eiusdem *decis.* quod
- 22 ponitur in *cap. cum illis. §. fin. de preben.* cuius dispositio respicit Cardinales indultarios non habentes ordinariam collationem, prout ita intelligunt *Gonzal. dicta gloss. 24. num. 66. & Moneta eod. tract. de option. cap. 3. q. 3. num. 89. & 90.* & ideo indicat alia *decisio* eiusdem *Cassad. 3. de priuilegiis.* sed praeterea argumentum non concludit perneceffe & deuolutio fit ad Papam, ergo iure Papae Card. collator confert, quia non est incompatible, quod cessarent impedimenta ex indulto, ut ordinarius collator iure proprio conferre possit, & tamen eo non conferente vinculum non sit sublatum, in quo vtraque *decisio*
- 24 *Cassadori* videtur concurrere, dum praesupponitur fingi, perinde ac si reseruati non emanassent, propterea Archiepiscopus de deuoluto non poterit vinculo non sublato conferre, & Capitulum ratione
- 25 consortij & vtendo facultate communicata ex persona ordinarij poterit eligere durante tempore ad conferendum.
- Non obstat retinendo opinionem *Cassador. decis. 3. de priuilegiis.* quae verior est, quod adhuc si indulta
- 26 plus contineant & quam remotionem obstaculi in eo conferant indultarij iure Papae, non autem Ordinario, ut admittit ad finem idem *Cassad. dicta decis. 3. de priuilegiis.* quia vera est declaratio, cum tota haec materia pendeat a tenore indulti, porro de priuilegiis.
- Sed erit aduertendum, quod istud plus poterit considerari, vel quia indulta capiunt reservationes in corpore iuris clausas, quae vnica est, de qua in *cap. 2. de preben. in 6. Germon. de indult. §. volumus autem. num. 35. Alphons. Soto in regula 33. Milis in verbo reseruat. §. 2. in fine. Garz. de beneficio. par. 5. cap. 1. num. 128. & 130.* & de ista non agitur, sed de reservatione Prothonotariatus inserta in extravaganti ad regimen, quae non dicitur de corpore iuris;
- 29 sed ad vitam Benedicti, ut ideo semper nouetur per regulam primam, ut dicunt *Glossator antiquus in regula prima ad finem Cassad. decis. 3. de constit. Put. decis. 190. in fin. lib. 3. Caputaq. decis. 75. par. 3. Mandos. latē ad eandem regulam 1. q. 1. cum alijs per Garz. de beneficio. par. 5. cap. 1. num. 192.* ratione cuius Prothonotariatus etiam quod expressum fuerit
- 30 in indulto, nihil plus datum est, quam remotis impedimentis ex reservationibus particularibus continetur in ordinaria collatione.
- Si vero consideretur, quia plus concessum fuerit respectu eorum, quibus ius quaesitum & esse potuit ex persona indultarij ratione consortij, & sic de aliena collatione, & hoc pendet ab intelligentia clausularum indulti, ex quibus visum fuit nihil tale
- 32 posse inferri, in primis aduertendo, & quod Papa per suum priuilegium non censetur tollere ius tertij, & interpretatio sumitur contra concedentem, non
- 33 autem ad damnum interioris & quoties salua ratione recti sermonis, id fieri potest, *Put. decis. 190. lib. 3. de priuilegiis. decis. 16. Gabr. conf. 197. num. 1. lib. 1. Simon. de reseruati. q. 71. num. 3. Cassad. eadem decis. 3. num. 3. de priuilegiis.*
- 34 igitur verba proemij & ponderentur (ibi sublati impedimentis quibuslibet possis de beneficijs Ecclesiasticis tuae dispositioni commissis personis idoneis, & alias tibi gratis, & acceptis disponere) in prima parte conuenit conclusio supra firmata, quod scilicet sint remota impedimenta, in secunda de personis gratis, & acceptis non repugnat gratia concessa, quia plura sunt beneficia, & quae non pertinent ad simultaneam collationem personis acceptis, & beneuolentis de alijs ad simultaneam personis idoneis, ut
- 36 saluetur praedictum tertij collatoris, & iudicium Ordinarij versetur in confirmando electum idoneum a Capitulo prout tale esse debet. *secundum Bart. in Extrauag. ad reprimendum in verb. videbitur n. 1.*
- Si vero sequens clausula attendatur ibi (tibi quoad vixeris solus per te ipsum, vel alium, seu alios quos ad hoc duxeris deputandum, vel deputandos quaecumque beneficia ad tuam etiam cum alio, vel alijs collationem, prouisionem, praesentationem, electionem, seu aliam quamuis similem, vel dissimilem dispositionem quibusvis personis idoneis, quibus tibi videbitur liberē, & licitē possis & valeas conferre) toto infimul contextu ponderato semper saluetur derogatio iuris Capituli referendo praedictum
- 37 & ad concedentem prout esse referendum etiam quoad beneficia electiua voluit *Put. decis. 190. lib. 3.*
- Si vero particularia verba totius clausulae separatim
- 38 examinentur bene & etiam se compatiuntur ad saluandum ius tertij collatoris.
- Non enim repugnat verbum (solus per te ipsum,
- 39 per quod dicebatur inferre separationē, & distinctionem Ordinarij a Capitulo, *Rota decis. 445. num. 8. par. 5. & decis. 426. num. 5. par. 2. recent.* quia dum potest referri ad indiuidualem personam, quae sola possit conferre, & exinde sequatur facultas conferendi per alios quod ad hoc duxeris deputandum, vel deputandos, clarē patet & suum effectum posse operari quoad ampliata delegationem iuris facultatis conferendi absque eo quod contineat priuationem iuris alterius, sed nihilominus sequendo singularitatem sensus praedicti verbi (solus) non etiam intelligitur priuatiuē quoad Capitulum habens ius eligendi, vel simultaneam cum Episcopo, quia ultra
- 41 quod & natura, & proprietas huius verbi non est talis, quae semper possit excludere ius simultaneum. *Angel. in d. l. 1. C. ubi, & apud quem Dec. conf. 3. numer. 7. vers. superest respondere. Gramm. conf. 28. n. 6.* Est etiam verum, quod propter magnam communionem quam habet Episcopus cum Capitulo, qui
- 42 infimul faciunt & vnum corpus, ut dicit *Calderin. conf. 22. de preben. & sequuntur Put. decis. 88. lib. 3. in nou. Simon. de reseruati. q. 7.* quae fieri mandantur per Papam soli Episcopo non excludunt Capitulum
- 43 de iure habens & consortium cum Episcopo in confirmatione actus demandari *cap. 1. in fin. de heret. in 6. ubi gloss. in verb. solus*, quam sequuntur ibidem *Menoch. in princ. Archidiacon. nu. 1. in vers. reliquum, & Franc. in fine, & Gemin. num. 3. Rota in Calaguriana*

ritana iurisdictionis coram Bubulo 17. Nouembris 1579. omnes moti ea ratione, quia non præsumitur
44 † Papam voluisse tollere ius tertij.

Maiores videbatur difficultas, si verbum (solus) iungitur cum sequentibus (ibi ad tuam etiam cum alio, vel alijs collationem) quæ videbantur implicare incompatibilitatem, quod Episcopus posset conferre
45 beneficia, quæ cum alijs habet † collationem, & tamen non sine Capitulo conferat, & in hac parte possit resultare illud plus concessum, de quo dicit *Cassad. dicta decis. 3. in fine de priuile.*

Verum, & hæc apparens incompatibilitas bene enitatur, quia possunt dari casus in quibus Episcopus solus potest conferre beneficia † de simultanea, vel ad electionem, nempe Capitulo non eligente, vel non conferente, solus Episcopus conferat, pro
47 ut patrono non presentante † Episcopus etiam confert beneficia de iure patronatus, quæ ad libitum illius collationem non pertinent, & hic est casus ponderatus per *Put. decis. 16. de priuile. quæ supplet decisio 190. eiusdem lib. 3. & idem visus est sentire German. de indulto. §. ac beneficia. num. 32.*

Non obstant sequentia verba (quibusuis personis idoneis quibus tibi videbitur,) quia † singula singulis sunt referenda vt supra dictum est, scilicet, quæ non sunt ad electionem, quibus videbitur, quæ sunt electiua idoneis personis.

Demum non aduersantur vltima verba (liberè, & licitè valeat conferre,) quia prædictis respondet *Cassad. d. decis. 3. num. 3. vers. non obstat verbum*

49 liberè, † & non obstantibus reservationibus liberè valeas, & quamuis subdantur alia verba tam ordinaria, quam concessio tibi per presentes indulto vti valeas, nihilominus semper Episcopus censetur † auctoritate ordinaria prouidere, quamuis conferat vigore indulti, quia vtitur indulto, quatenus per illud
51 impedimenta † remouentur, non autem respectu amplioris facultatis, de qua non constat attributa
52 Ordinario collatori, & iste fuit † sensus *decis. Reatina Præpositura 23. Ianuarij 1615. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Quæ autem dicuntur de alijs verbis (ibi, & beneficia huiusmodi ratione mensu Apostolicorum &c.) quæ dicuntur sola contineri in Indulto Illustrissimi Cardinalis Lenij non autem in alijs indultis, quasi ex illis inducta sit collatio in mensibus reservatis per
53 reg. 8. & in hac parte plus concessum, facile etiam enitatur, quia illud plus debet esse in dispositione, non autem in verbis tantummodo, ideo quia aut possunt continere pleniorum impedimentorum dissolutionem, aut expressionem eius, quod in exceptione regulæ iam Cardinalibus fuit concessum, aut possunt referre facultatem ad beneficia non electiua, nihil
54 plus dispositiue videtur concessum, † & ita per necessesse non includunt ius tertij, quod semper in priuilegio Principis excluditur si fieri potest, vt dicit idem *Put. eadem decis. 190. in fine lib. 3.* prout enitatur alia ponderatio deducta ex clausula quod intra sex
55 menses obtineant nouam prouisionem à Sede Apostolica, quasi sit signum euident, † quod collatio fiat vigore indulti non autem auctoritate ordinaria, secundum quam non est necesse obtinere † nouam prouisionem, vt per *Garz. de benefic. par. 5. cap. 1. num. 37. & sequen.* quia non est nouum quod gratia
57 Principis concedatur, & iura Camera † referuntur in expeditione litterarum, quod non tangit liberam
Par. IV. Recent. Tom. III.

Ordinarij collationem, quo vacatio non datur v prius, sed noua ob non expeditionem litterarum,
58 quæ præsupponit conscriptionem prioris per Ordinarium expeditæ, *Gonzal. super reg. 8. glos. 51. numer. 108. qui allegat decis. Hispanen. beneficij de Xerxes coram bon. mem. Litta 12. Maij 1603. & ita fuit resolutum nedum in hac causa, sed in Cremonen. canonicatus coram Reuerendiss. Decano, & in alia Ferrarien. canonicatus coram R. P. D. meo Remboldo, super quibus hac eadem die 26. Aprilis 1624. fuit suscepta disputatio, & per eadem fundamenta capta resolutio.*

Confirmata fuit præsens decisio in eadem causa in altera instantia coram bon. mem. Francisco Vbaldo sub die 11. Decembris præsentis anni 1624. est infra suo loco.

A N N O T A T I O.

NON casu, seu fortuito in hac eadem Rotæ, nempe sub die 26. Aprilis 1624. tres causæ fuerant propositæ, quæ ferè omnes ad idem, ac ad eandem conclusionem firmandam tendunt, sed hoc ex indultia de ordine Rotæ fuit orditum, necnon simul propositæ fuerunt, vt totius supremi huius Areopagi sententia haberetur vnanimis Prima enim causa fuit *Cremonen. canonicatus coram bon. mem. Coccino, quam decisionem posui supra in 2. tom. par. 5. recent. decis. 444.* vbi fuit decisum regulam octauam Cancellariæ † non comprehendere Cardinales, & ipsum indultum suffragari Capitulo, quando canonicatus sunt simultaneæ collationis, vel electiui, & in causa *Ferrarien. canonicatus coram bon. me. Pirouano, quæ est præsens decisio 530.* in qua habetur responsum quod indulta Cardinaliū conferendi beneficia, † suffragantur etiam Capitulis, quando canonicatus sunt reservati alijs, quam ratione mensis, & canonicatus sunt simultaneæ electionis, vel electiui, & in altera *Ferrarien. canonicatus coram bon. mem. Remboldo, quæ est decisio 531.* sequen. fuit pariter resolutum, regulam 8. Cancellariæ, & indultum † Cardinalium suffragari Capitulo, quando canonicatus sunt simultaneæ, vel electiui.

Et quamuis multa hic adducere valerem interminis præsentis decisionis, tamen consultò, sicco pede prætereo, nam cum ampla sint, sicuti quoque ad alias decisiones facere possem, eas amplissimis dotibus locupletando, sed quia defraudarem partes istas Decisionum debito eorum numero si aliquas meas forsitan non omnibus gratas annotationes annexerem, quapropter ob dictam causam, & etiam ne libri Decisionum Rotæ Romanæ sine decisionibus excrescant, scilicet mediante cumulo dd. annotationum, putavi in voluminibus separatis, & quidem pluribus si incepta DEVS OPTIMVS MAXIMVS benè fortunet omnibus partibus Decisionum à me selectarum, annotationes separatim typis in communem studiosorum vtilitatem committere in dies spero, & separatim quoque edere intendendo amplas annotationes ad Decisiones bon. me. Penæ, & iam prælo committi dd. decisiones.

Illud tatum in terminis præsentis decisionis animaduertere puto necessarium, vt dum hic firmatur, & præsertim num. 12. sicuti quoque in pluribus similibus decisionibus, quod indulta conferendi beneficia

62. neficia concessa Cardinalibus, suffragentur etiam Capitulis, quæ simul cum ipsis Ordinarijs Cardinalibus conferunt; hodie hoc firmare amplius non poterit, ideoq. totum oppositum erit respondendum, stante Constitutione fel. record. Urbani Papæ VIII. edita de anno 1626. die 10. Septembris incip. accepto. quod S.R.E. &c. quæ est in nouo Romano Bullario inter alias eiusdem Urbani Constitutiones in ordine 59. eamq. ponam infra.

In qua cauetur, quod Cardinales soli per se ipsos, vel alios ad id deputandos absque Capitulis, & Canonicis alijsq. quamcumque ordinariam dispositionem eorumdem beneficiorum similiter coniunctim, vel diuisim cum eisdem Cardinalibus habentibus, dummodo alias sub indulto eis concessio comprehendantur, liberè prouideant, neque Capitula, aut Canonici huiusmodi priuilegio, quod Cardinalibus Præsulibus nullo habitu Capitulorum, & Canonicorum respectu concessum esse dignoscitur, gaudere, frui, aut ius aliquod inde prætereendere possint. Vnde hac de causa certum est, quod Capitula non possunt iuari ex gratia, quam habent Ordinarij colatores, quare cum super hoc claram habeamus legem, sat erit, (vt alibi dixi) quando aliquis de ea conqueritur asserere, ita scripta est ad l. prospexit 12. vers. ita lex scripta est &c. ff. qui, & a quib. manumiss. &c.

Et quia in d. Constitutio Urbani VIII. omnibus præstò sit, & cum etiam non admodum prolixa sit, placuit hic de verbo ad verbum referre, tenor enim sequens est.

ARGUMENTVM.

Declaratio, quod Capitula Ecclesiarum Cathedraliũ, quibus S.R.E. Cardinales præsumunt ex indultis conferendi Beneficia ecclesiastica reseruata, vel affecta eisdem Cardinalibus concessis, nullum ius prætereendere valeant.

VRBANVS DIVINA PROVIDENTIA PAPA OCTAVVS.

S.1. **A** Ccepto quod S.R.E. Cardinales super indultis, & facultatibus dispoendi de beneficijs Ecclesiasticis Sedi Apost. reseruatis, & affectis à Sede prædicta sibi concessis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum, quibus illi ex concessione, & dispensatione Apostolica præsumunt, impediuntur, sub prætextu quod ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, vel præsentandi, aut alias quomodolibet disponendi de beneficijs in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus locorum Ordinarijs coniunctim, vel diuisim habentes, tanquam membra capiti adhaerentia, à Cancellaria Apostolica regula mensiu reseruatoria, à qua Cardinales præseruatur etiam excipi, & facultates, ac indulta, quæ certarum reseruationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari prætereendere, & attendens priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præseruentur, eis intuitu Cardinalatus concessum esse, neque rationi consonum fore, vt Capitula, & Canonici dum-

sui Præsules Cardinalatus honore præfulgēt plus iuris in præiudicium Sedis Apostolicæ, seu ipsorum Cardinalium Præsulum ius, & indultum conferendi ab ipsa Sede habentiũ obtineat, quàm si ipsi Cardinales non foret.

S.2. Motu proprio sub die vigesima nona Decembris anni ab Incarnatione Domini millesimi sexcentissimi vigesimi quinti declarauit, intentionis & voluntatis suæ esse, quod Cardinales Præsules de omnibus, & singulis beneficijs Ecclesiasticis quomodolibet nuncupatis, & qualificatis ad eorum, etiam cum alio, vel alijs collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam similem, vel dissimilem dispositionem ratione Ecclesiarum, quibus ipsi Cardinales præsumunt coniunctim, vel diuisim spectati, nõ tamen in libris Camera Apostolicæ descriptis, nec ex personis familiarium Suæ Sanctitatis, vel Conclauistarum, aut ratione vacationis apud Sedem prædictam reseruatis, vel affectis, quæ omnia Sanctitas sua sibi, & successoribus suis pro tempore existentibus specialiter, & expresse reseruauit, ad præsens vacantibus, & in futurum vacaturis soli per se ipsos, vel alios ad id deputandos absque Capitulis, & Canonicis, alijsque quamcumque ordinariam dispositionem eorumdem beneficiorum similiter coniunctim, vel diuisim cum eisdem Cardinalibus habentibus, dummodo alias sub indultis eis concessis comprehendantur liberè prouideant.

S.3. Neque Capitula, aut Canonici huiusmodi priuilegio quod Cardinalibus Præsulibus nullo habito Capitulorum, & Canonicorum respectu concessum esse dignoscitur gaudere, frui, aut ius aliquod inde prætereendere possint.

S.4. Decernens declarationem prædictam à dicta vigesima nona Decembris robur obtinere debere etiam si necdum publicata fuisset, ac irritum &c.

Placet publicetur, & describatur M.

Leeta, & publicata fuit supradicta Regula in Cancell. Apost. Anno Incarnationis Domini millesimo sexcentesimo vigesimo sexto, die vero decima mensis Septembris, Pontificatus prælibati Sanctiss. D.N. anno 4.
Marcus Antonius Ascentius Procustos.

66 Super ista Constitutione fel. recor. Urbani VIII. vide quæ dixit Rota, in causa Cremonen. canonica. tus 14. Ianuarij 1630. coram R.P.D. Durano, deinde Episcopo Vrgellen. est inter eius impressas decisio 233. quæ & antea impressa fuit in par. 5. recent. decis. 335. nu. 12. vers. & hodie cessat pariter hac præsentio ex declaratione S.D.N. &c. ac in causa Hispanen. dimidia portio 17. Decembris 1635 & 14. Ianuarij 1636. coram bon. mem. Reuerendiss. Cocconio olim Decano, & decis. 585. supra d. par. 5. recent. tom. 2. à num. 47. vers. tamen secus est post Constitutionem Urbanam S.D.N. &c. ubi etiam respondetur nonnullis dubijs, ac difficultatibus in terminis dictæ

præseruatur à regul. S. Cancell.

Declaratio Constitutionis.

Cardinales possunt conferre beneficia absque Capitulis, & Canonicis.

Præuio facta Capitulis vtendi Indultis.

Decernitur quando robur obtinere debet præsens Constitutio.

Papæ sub scriptio.

Publicatio in Cancellaria cum die, & Anno.

Cardinales exempti sũt à regula reseruatoria mensium.

Cardin. quo ex capite

dictæ constitutionis excitatis, addi etiam potest decisio in causa Ferrarien. præbenda 11. May 1637. coram bon. mem. Reuerendiss. Pironano pariter olim Decano, & decisio in causa Mediolanen. canonice-
tus 8. Februarij 1638. coram Reuerendiss. P.D. meo Danozetto nunc Decano.

Paulus Rubeus.

R. P. D. REMBOLDO.

Ferrarien. Canonicatus.

Veneris 26. Aprilis 1624.

ARGUMENTVM.

Adducuntur plura circa regulam referuatoriam octo mensium, quoad exceptionem Beneficiorum, quæ spectant ad collationem S. R. Eccl. Cardinalium, vt scilicet non intret, quando beneficia sunt simultaneæ, vel electiua. Indulgentia conferendi beneficia concessum Ordinatio, qualiter sit intelligendum. Capitulum, & Episcopus faciunt vnum corpus solum, & inter eos reperitur tanta communio, tam in iure conferendi, quam in alijs, quæ spectant communiter ad vtrumque, vt etiam si fiat mentio de solo Episcopo, tamen numquam censetur exclusio Capituli, & quid ex hoc inferendum veniat. A mente Papæ verisimiliter semper præsumitur alienum per priuilegium alicui ab eo concessum, voluisse tollere ius iam tertio quasitum, vnde licet priuilegia in præiudicium concedentis latè veniant interpretanda, in præiudicium vero tertij strictissimè.

SVMARIVM.

- 1 Institutio est actus necessarius, & electo debetur de iure.
- 2 Canonicatum electio Ecclesie Cathedralis Ferrarien. spectat ad Capitulum.
- 3 Electiones ad beneficium præsumuntur effectuate, si apparent factæ per obitum vnus ad fauorem alterius ordine successiuo.
- 4 Mensis Aprilis est vnus ex octo mensibus reseruatatis Sedi Apostolica.
- 5 Cardinales cum sint excepti à regula referuatoria 8. mensium, perinde est quoad eos, quin numquam à regula emanasset.
- 6 à Regula referuatoria 8. mensium excipiuntur tantum ea beneficia, quæ spectant ad collationem S. R. E. Cardinalium.
- 7 in Regul. referuatoria octo mensium reseruantur generaliter omnia beneficia spectantia ad collationem, prouisionem, presentationem, electionem, & quamuis aliam dispositionem quorumcumque collatorum, & num. 8.
- 8 Alternatiua circa reseruationem beneficiorum concepta sicuti regula referuatoria 8. mensium, excipit beneficia cuius electio seu presentatio spectat ad inferiorem collatorem, & sola confirmatio seu institutio ad Episcopum.
- 9 Exceptio debet esse de regula, & comprehendere in actu exceptuato omnes casus in regula comprehensos.
- 10 Cardinalium exceptio in regul. referuatoria octo mensium, non augeat facultatem conferendi beneficia de iure communis concessam.

Par. IV. Recent. Tom. III.

- 12 Ordinarius debet conferre beneficia vna cum Capitulo, quando collatio spectat ad vtrumque.
- 13 Priuilegium concessum consocio suffragatur etiam alteri socio in re communi, & indiuidua, & numer. 18. & 31.
- 14 Capitulum, & Episcopus faciunt vnum corpus, & quantà sit communio inter eos.
- 15 Papa si reseruet omnia beneficia præterquam spectantia ad collationem Episcopi, in tali reseruatione exceptuantur & ea, quæ spectant ad collationem Episcopi & Capituli.
- 16 Papa, si scribat Episcopo, vt conferat beneficium, intelligitur cum consensu Capituli, vel ad eius electionem, si illud beneficium antea spectabat ad simultaneam electionem.
- 17 Indulta conferendi beneficia non ampliant iurisdictionem ordinariam, sed remouent tantum obstacula, & num. 23.
- 19 Alternatiua concessa Episcopo prodest Capitulo in beneficijs spectantibus ad collationem vtriusque.
- 20 Papa si dicat solus Episcopus conferat beneficia, hoc casu non excluditur Capitulum in suo iure, quod habet cum Episcopo.
- 21 Papa non præsumitur per Indultum concessum Ordinario, quoad collationem beneficiorum velle præiudicare Capitulo, & ius suum, quoad d. collationem tollere, & num. 28.
- 22 Papa non præsumitur per suum priuilegium tollere ius tertij.
- 24 Priuilegia sunt strictè intelligenda, maxime quando agitur de præiudicio tertij.
- 25 Priuilegia in præiudicium concedentis largè interpretantur, in præiudicium vero tertij strictissimè.
- 26 Priuilegiorum verba sunt interpretanda iuxta verisimilem mentem concedentis.
- 27 Verisimile id, quod est, pro expresse habetur.
- 29 Singula singulis sunt referenda.
- 30 Beneficia Prothonotariorū Apost. sunt reseruata.

DECISIO DXXXI.

DOMINI censuerunt Casanouam esse instituendum, quia constat ipsum fuisse à Capitulo (ad quod spectat electio Canonicatum Ecclesie Cathedralis Ferrarien.) canonicè electum, vnde ei debetur institutio, institutio enim est actus necessarius, & electo debetur de iure, ex alleg. coram bon. mem. Greg. XV. decis. 240. num. 12. & in Lucana iurisdictionatus de podijs 20. Aprilis 1621. coram Reuerendiss. D. meo Decano.

2 Quod autem electio Canonicatum Ecclesie Cathedralis Ferrarien. spectet ad Capitulum, probatur non solum ex attestatione Felin. in c. in nostra. num. 26. de rescript. sed ex statuto dictæ Ecclesie Apostolica auctoritate confirmato, & ex pluribus electionibus ab eodem Capitulo factis, & ab Episcopis pro tempore confirmatis ab anno videlicet 1429. usque ad annum 1608. quæ omnes suum effectum sortitæ sunt, quia scilicet apparent factæ per obitum vnus ad fauorem alterius ordine successiuo iux. consil. Oldr. 229. num. 2. sepius in Rota canonizatum.

Non obstat quod d. Canonicatus vacauerit in mense Aprilis, qui est vnus ex octo mensibus Sedi Apostolicæ reseruatis, quia in eadem met regula expressis verbis excipiuntur beneficia spectantia ad prouisionem Sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalium, ac propterea cum Ordinarius Ecclesie Ferrarien.

- ad quem spectat institutio, seu confirmatio electi per Capitulum ad dictum Canonatum Cardinalium dignitate fulgeat, utique non cadit collatio dicti Canonatus sub dicta reservatione, sed perinde est, ac si dicta regula quoad dictum Canonatum nunquam emanasset, *Rof. coram san. mem. Greg. XV. decis. 99. num. 3. & ibi adden. num. 6. & in vna Reatina Prapositura 23. Ianuarij 1613. coram Reuerendiss. D. meo Decano cum ibi allegatis.*
- Nec obstat quod a dicta regula non excipiuntur,
6. nisi ea beneficia, quæ spectant ad collationem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, non autem etiam illa quorum electio spectat ad Capitulum, institutio vero seu confirmatio ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, qualis est Canonatus, de quo agitur, quia hoc neutiquam subsistit.
7. Nam in dicta regula reservantur generaliter omnia beneficia spectantia ad collationem, provisionem, presentationem, electionem, & quamvis aliam dispositionem quorumcunque collatorum, & deinde subiungitur, non tamen Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, unde sicuti negari non potest, quod per dicta verba, & quamvis aliam dispositionem, censentur reservata beneficia, quorum confirmatio competit collatoribus Ordinariis *iux. gloss. in clem. 1. in verbo dispositionem, de supplen. neglig. Pralat. Put. dec. 462. l. 2. iux. nou. impress. vbi in puncto deciditur, quod alternatiua & concepta similibus verbis quibus est concepta dicta regula, capit beneficii cuius electio, seu presentatio spectat ad inferiorem collatorem, & sola confirmatio, seu institutio ad Episcopum cum alijs per Gonzal. super reg. 8. gloss. 20. num. 1. ita etiam fateri oportet, quod eadem beneficia censeri debent per dictam exceptionem non tamen Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium a dicta*
10. reservatione exceptuata, exceptio enim debet esse de regula, & comprehendere in casu exceptuato omnes casus in regula comprehensos *l. nam quod liquide. §. fin. ff. de pœna leg. Dec. conf. 656. num. 6. & seq. Cassad. dec. 8. num. 5. de concess. præb.*
- Nec obstat, quod exceptio dictæ regulæ emanavit ad fauorem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, ita quod quatenus Canonatus, de quo agitur, caderet sub dicta exceptione, collatio ipsius esset facienda per Illustrissimum D. Cardinalem Ordinariū Ferrariensem, tum quia dicta exceptio nihil tribuit de
11. nouo Cardinali, & neque augeat facultatem conferendi de iure communi concessam, sed solum operatur, quod beneficia spectantia ad provisionem Cardinalium non sint reservata, unde etiam D. Cardinalis Ordinarius non confert huiusmodi beneficia vigore dictæ exceptionis, sed iure Ordinario, & sic eodem modo quo illa contulisset, si dicta regula non emanasset, videlicet insimul cum Capitulo, quando collatio spectat ad utrumque, ut latè explicat post
- Gonzal. d. tract. gloss. 24. num. 24. & seqq. Garz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 34. & 45.*
- Tum etiam, quia in omnem euentum quod dicta exceptio aliquid de nouo tribueret Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus privilegium, quod competere D. Cardinali vigore dictæ exceptionis prodesset etiam Capitulo quoad illa beneficia in quibus ius conferendi non spectat ad solum Episcopum, sed est commune inter Capitulum, & Episcopum, non solum ex regula generali, quod privilegium & concessum consocio suffragatur, etiam alteri socio in re

- communi & indiuidua, *iux. tex. in l. si communem. ff. quemad. seruit. amitt. cum alijs per Gonzal. dicta gloss. 24. num. 52. & seqq. verum etiam, quia Capitulum, & Episcopus efficiunt vnum corpus estque inter eos tanta communio, tam in iure conferendi, quam in alijs quæ spectant communiter ad utrumque, ut etiam si fiat mentio de solo Episcopo tamen non quam censetur exclusum ius Capituli, ut per Calde*
15. rin. conf. 22. de præb. vbi quod si Papa reseruat tota beneficia præterquam spectantia ad collationem Episcopi, in tali reservatione censentur etiam exceptuata beneficia spectantia ad collationem Episcopi & Capituli, quia ipsi faciunt vnum corpus, & propter ius reservatum Episcopo Capitulum quoque retinet ius suum, & si Papa subscribit Episcopo ut conferat beneficium, intelligitur cum consensu Capituli, vel ad eius electionem si illud beneficium antea spectabat ad simultaneam electionem vtriusque
- Archiep. in c. licet nu. 1. vers. unde notat. 8. quest. 1. Fel. in cap. super eo nu. 5. vers. & de hoc est dictum, Archiep. vbi Dec. nu. 4. de offic. deleg. & conf. 541. n. 18.*
- Atque hinc etiam tollitur quod dicitur, quod quatenus D. Cardinali Ordinario non suffragetur exceptio de qua in d. regula ad effectum ut possit conferre solus etiam illa beneficia in quibus collatio est ei communis cum Capitulo saltem poterit eadem beneficia solus conferre vigore indulti amplissimi quod habet a Sede Apostolica, quia præterquam quod dictum etiam indultum & remouet tantum obstacula reservationis, ita quod illius vigore non possit magis D. Cardinalis solus conferre dicta beneficia quam potuisset sine eo, *Cassad. dec. 3. de privileg. Put. dec. 200. num. 2. lib. 1. in nou. etiam dec. 93. num. 3. l. 3. & fuit dictum in Hispanen. portionis 19. Ian. 1594. coram bon. mem. Card. Pamphilio, dato etiam quod dictum indultum aliquid de nouo tribueret D. Cardinali id prodesset etiam Capitulo quoad dicta beneficia propter dictam communionem iuris conferendi ad d. l. si communem. ff. quemad. seruit. amitt. & fuit resolutum in d. Hispanen. portionis coram bon. mem. Card. Pamphilio, & quia ut supra dictum est in facultate concessa a Papa Episcopo conferendi beneficia semper censetur inclusum ius Capituli, Put.*
19. dec. 88. l. 3. vbi quod alternatiua concessa Episcopo prodest Capitulo in beneficijs spectantibus ad collationem vtriusque, cum alijs supra allegatis.
20. Quod procedere videtur etiam si Papa & dicat solus Episcopus conferat, neque enim etiam in illo casu excluditur Capitulum in suo iure quod habet cum Episcopo ad not. per gloss. in c. 1. in fin. de hæretic. in sexto, & in c. Episcopus in verb. Clericorum. & ibi Gemin. num. 3. dist. 24. Bald. in l. 1. num. 4. l. as. n. 7. C. de bon. poss. contra tab. Ang. in l. 1. C. vbi & apud quem Dec. conf. 3. num. 7. vers. superest respondere.
- Et cessat in casu isto difficultas, quia in omnem euentum quod dictum indultum aliquid de nouo tribueret D. Cardinali idque non prodesset Capitulo adhuc dictum indultum non caperet canonatum, de quo agitur in præiudicium Capituli, quia cum ut supra probatum est, Canonatus non sit reservatus, siquidem illius collatio circumscripto indulto fieri debuisset ad electionem Capituli, & Illustriss. D. Cardinalis Ordinarij confirmationem censeri non potest
21. quod Papa voluerit & per dictum indultum iuri quod capitulo competeat præiudicare atque ita dictum ius capitulo tollere, & Illustriss. D. Card. liberam

collationem d. canonicatus attribuere, quia Papa
 22 non præsumitur velle per suū privilegium ius ter-
 tij tollere, c. dudum de priuil. l. 2. §. merito, & §. si
 quis à Principe, & ibi DD. ff. ne quid in loco pub.
 gloss. in cap. ad aures. in ver. intentionis. de rescript.
 Fel. in causam qua. num. 10. in eod. tit. Rot. dec. 21.
 num. 5. de prob. in nou. Menoch. de arbitr. quæst. 9.
 num. 11.

Nec obstat verba & clausula amplissimæ dicti in-
 dulti quibus scribentes pro Illustrissimo Card. Or-
 dinario contēdunt fuisse tributam facultatem eidem
 Illustriss. D. Cardinali conferendi per se solum, etiam
 ea beneficia quæ sublato indulto non potuisset solus
 conferre, quia quicquid dicatur, nulla legitur clau-
 sula in toto indulto per quam possit censi exclusū
 ius capituli, & in dubio ut sæpè dictum est, indultum
 23 nihil de nouo tribuit Episcopo Cardinali, sed solū
 remouet obstaculum, ideoq. ius conferendi remanet
 in eodem statu, prout ante reservationem, & qua-
 tenus aliquid de nouo tribueret, id proderet capitu-
 lo, atque in facultate concessa Episcopo Cardinali
 censeretur inclusum ius capituli, aut saltem indultū
 non potest obesse dicto capitulo, ac propterea ubi
 agitur de præiudicio eiusdem capituli, ut in casu isto
 24 ꝑ omnis interpretatio sumi debet per quam capitu-
 lo non præiudicetur *Ias. in l. beneficium nu. 20. ff. de
 constit. Princip. Gonzal. super d. reg. 8. gloss. 28. nu-
 mer. 3. Card. Seraph. dec. 605. nu. 2.* privilegia enim
 25 in ꝑ præiudicium concedentis largè interpretantur
 in præiudicium vero tertij, strictissimè *Surd. conf.
 140. num. 72. & seqq. l. 1. Alex. conf. 110. nu. 10. l. 6.
 & conf. 215. num. 4. l. 7. Rot. dec. 537. num. 20. par. 3.
 diu. Card. Seraph. dec. 827. num. 1.*

Nec propterea etiā applicatur in casu isto quod
 26 dicitur, quod ꝑ in dubio potius verba dicti indulti
 interpretari debent iuxta verisimilem mentem Pa-
 pæ concedentis dictum indultum, c. inspicimus de
 reg. iur. in 6. l. si seruus plurium. §. fin. ff. de leg. 1.
 27 quod enim est verisimile ꝑ id habetur pro expresso
 l. Titius. §. 1. ff. de lib. & posth. cum simil. ita quod
 quodcum verisimile sit quod Papa voluerit dictum
 indultum suffragari Cardinalibus non autem alijs
 collatoribus inferioribus, adeo ut vigore dictorum
 indultorum ipsi soli valeāt conferre beneficia refer-
 uata, sit faciēda in dubio ea interpretatio, ut d. indul-
 ta profint tantū S. R. E. Cardinalibus non vero etiam
 capitulo, quia quidquid sit quoad beneficia quorum
 collatio ante indultum pertinebat ad Papam, in qui-
 bus facilius intrat d. ponderatio quod Papa voluerit,
 ut illa per solum Cardinalem conferantur, cessat in
 casu isto difficultas, quia cum agatur de canonicatu
 cuius collatio, ut dictum est, ante indultum erat fa-
 ciēda ad electionē capituli verisimile non est, quod
 28 Papa voluerit per indultū ꝑius quod capitulo com-
 petebat tollere, ac per consequens etiam quod in-
 terpretatio esset faciēda iuxta verisimilem men-
 tem concedentis, non posset fieri interpretatio per
 quam præiudicaretur capitulo quoad dictam electio-
 nem ex sup. allegatis.

Vnde nec quidquam faciunt illa verba, ad tuam
 etiam cum alio, vel alijs collationem, præsentatio-
 nem, electionem, institutionem, seu aliam quamuis
 similem, vel dissimilem dispositionem, quia ista ver-
 ba sunt apposita non ad effectum ut solus Episcopus
 possit conferre beneficia spectantia ad electionem
 aliorum, sed ad tollendā dubitationem, an sub indul-
 Par. IV. Recent. Tom. 111.

to comprehendantur tantum beneficia spectantia
 ad solam dispositionem Episcopi, vel etiam benefi-
 cia spectantia ad dispositionem Episcopi insimul
 cum alijs.

Minus faciunt verba liberè, & alia subsequētia
 personis idoneis, quia ista verba, prout, & alia quæ
 29 ponderantur, semper intelliguntur singula ꝑ singu-
 lis referendo, ut scilicet D. Cardinalis Episcopus
 conferat liberè, & personis sibi bene visis ea benefi-
 cia, quæ sublata reservatione ad ipsius D. Cardinalis
 liberam collationem pertinent non autem sunt tra-
 henda dicta verba ad ea beneficia, quæ sublata refer-
 uatione spectant ad electionem capituli, & ipsius
 D. Episcopi Cardinalis confirmationem

Atque ita interpretata est Rot. hac eadem die,
 aliud simile indultum in vna *Cremonen. canonicatus
 coram Reuerendiss. D. meo Decano*, & hoc idem in-
 dultum in alia *Ferrarien. canonicatus coram R. P.
 D. meo Pirouano*, quæ quidem decisio est in casu for-
 30 tiori, in eo enim agebatur de canonicatu vacante per
 obitum Prothonotarij, & sic de canonicatu ꝑ Sedē
 Apostolicæ reservato, cuius propterea collatio spe-
 ctabat sublato indulto ad ipsam Sedem Apostolicā,
 non vero ad capitulum, atque ita in dicto casu non
 agebatur de aliquo præiudicio capituli, & nihilomi-
 31 nus Rot. respondit quod indultum concessum ꝑ Il-
 lustriss. D. Cardinali conferendi dictum canonicatum
 suffragabatur capitulo, ut sæpè etiam alias firmavit,
 & præsertim in dicta *Hispalen. portionis coram boni-
 mem. Card. Pamphilio &c.*

*Faciunt ad hanc decisionem, quæ superius annotavi in
 præcedenti decisione.*

R. P. D. REMBOLDO.

Ianueñ Separationis Thori.

Luna 29. Aprilis 1624.

ARGVMENTVM.

Compensatio in alimentorum materia non admittitur.
 Alimenta, quæ debentur post motam litem, dicun-
 tur futura. Alimenta alicui præstita de mandato Iu-
 dicis non repetuntur in casu succumbentis.

SVMMARIVM.

- 1 Alimenta futura non admittant compensationem,
 nec retentionem occasione pecuniarum prius solu-
 tarum.
 Quod procedit etiam si pecunie fuissent solute ex
 eadem causa alimentorum, num. 3.
- 2 Alimenta petenti compensatio obijci non potest, &
 num. 5.
- 4 Alimenta, quæ debentur post litem motam dicuntur
 alimenta futura.
- 6 Alimenta nec repetuntur ab eo, cui fuerunt præsti-
 ta mandato Iudicis, etiam quod postea is in ple-
 nario iudicio succumbat.
- 7 Compensationi non est locus, dum super ea pendet
 iudicium.
- 8 Rescripta intelligenda sunt prout de iure.

DECISIO DXXXII.

IN hac causa quæ vertitur inter D. Marcellum,
 & D. Barbaram super separatione Thori, & ali-
 mentorum, & sumptus litis, interim præstatione,
 emaharunt rescripta à Signatura Gratix, & Iustitiz.

Prima vice fuit rescriptum quod in hac causa procederetur sine retardatione scutorum annuorum 800. Deinde obtinuit D. Barbara ab eadem Signatura rescribi sine retardatione scutorum 1850. Rursus adita Signatura à partibus, fuit rescriptum R. P. D. meo Pirouano, ut procederet perinde ac si prior commissio fuisset signata ab initio cum clausula non retardata solutione arbitrio Rotæ, cuius commissionis vigore cum postea idemmet R. P. D. meus Pirouanus pronuntiasset procedendum esse in causa non retardata solutione annuorum scutorum 1200. Genue fuit à dicta eius sententia pro parte D. Marcelli appellatum, causaq. mihi commissæ cum clausula sine retardatione annuorum scutorum 1200. monetæ Romanæ.

Et licet huic rescripto ambæ partes acquieuisent, orta tamen fuit inter eos controversia in positione calculi, pro parte enim D. Barbaræ prætendebatur quod calculus erat faciendus ad rationem scutorum annuorum 1850. usque ad diem quo fuit per Signaturam rescriptum cum clausula, perinde ac si ab initio præinserta signata fuisset arbitrio Rotæ, & à die dicti tantum rescripti ad rationem scutorum 1200. annuorum. E contra vero D. Marcellus dicebat totum id, quod fuit per ipsum solutum usque ab initio ultra dictam summam 1200. monetæ Romanæ esse accepto ferendum in sequentibus paghis.

Vnde fuit iterum adita per dictas partes Signatura, quæ denique nolens iuxta petita per D. Marcellum rescribere apposuit commissioni per ipsum porrectæ secundam partem videlicet, vel si magis placet committatur eidem qui procedat perinde, ac si ultima commissio signata fuisset ab initio sine retardatione alimentorum quoad scuta 1200. monetæ Romanæ.

Quare dubium dedi, an dicto rescripto stante solutiones factæ ultra scuta 1200. monetæ Romanæ in prioribus annis sint accepto ferendæ in sequentibus. Quo proposito Domini negativè responderunt; moti autem sunt, quia agitur de alimentis futuris.
 1. Alimenta enim futura non admittunt compensationem, nec retentionem occasione pecuniarum prius solutarum, *l. in ea. C. de compensat. vbi* quod si petenti alimenta compensatio obijci non potest, *Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 53. num. 5.* etiam quod si pecuniæ fuissent solutæ ex eadem causa alimentorum, ut per *Marescotti. var. resol. lib. 2. cap. 83. num. 5. cum plur. ibi per eum adduct.*

Nec obstat quod non agitur de alimentis ab hodie in posterum debendis, sed de alimentis pro tempore præterito debitis, quia alimenta, quæ debentur post motam litem dicuntur alimenta futura, *Caputaq. decis. 22. n. 2. & decis. 24. par. 1. & fuit dictum in Bisuntina separationis thori 17. Iunii 1596. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & alias sapissimè,* ideoque non potest D. Marcellus compensare alimenta post motam litem debita pro anno 1623. seu alio tempore cum pecunijs prius per eum solutis D. Barbaræ etiam quod dictas pecunias ei soluerit ex causa alimentorum, quæ dictæ D. Barbaræ præstare tenebatur pro annis antea elapsis vigore sententiæ Vicarij Ianuen.

Nec obstat quod hac ratione nihil aut parum prodesset D. Marcello appellatio per eum interposita à dicta sententia Vicarij Ianuen. quia poterit prodesse ad effectum obtinendi moderationem taxationis di-

storum alimentorum factæ per dictum Vicarium, non autem etiam ad effectum dictæ compensationis, quæ in materia alimentorum non admittitur ex supra allegatis.

6. Quinimò nec repetuntur alimenta et ab eo cui fuerunt præstita mandato Iudicis, etiam quod postea is in plenario iudicio succumbat, *glos. ult. in l. ult. C. de carbon. edict. quam sequuntur frequentius iuris civilis interpretes, ut testatur Covar. pract. quasi. cap. 6. in fin. Afflict. decis. 152. num. 4. cum alijs per Surd. d. tract. de alim. tit. 1. g. 124. num. 3.*

Et in casu isto cessat difficultas quia licet fuerit moderata per decretum R. P. D. mei Pirouani taxatio facta per Vicarium Ianuen. eaq. redacta ad summam scutorum 1200. monetæ Romanæ. Tamen ab hoc eodem decreto fuit appellatum, & sic pendet adhuc iudicium super dicta reductione, et ac propterea eo minus potest interim locus esse dictæ compensationi.

Nec obstat rescriptum Signaturæ, quia Signatura quæ non iudicat non rescripsit, quod calculus esset faciendus iuxta prætensionem D. Marcelli, quia imò petitionem eiusdem D. Marcelli reiecit, & solum rescripsit quod procederetur perinde, ac si commissio ab initio signata fuisset cum clausula sine retardatione alimentorum quoad scuta 1200. monetæ Romanæ, & sic determinavit tantum quod posset procedi, ac si ab initio dicta commissio signata fuisset cum dicta clausula, nihil autem disposuit circa dictam compensationem, & dictum rescriptum intelligitur quatenus sit ita procedendum de iure, *cap. causam quæ ibi Doct. de reser. Rot. decis. 39. num. 2. par. 1. in recent. &c.* Et ita &c.

In hac eadem causa infra part. 6. recent. habentur tres decisiones prima sub die 31 Ianuarij 1625. coram bon. mem. Remboldo, in qua fuit pronuntiatum non esse locum separationi Thori, altera sub die 24 Nouemb. 1632. coram bon. mem. Coccino, ubi Rota recessit à decis. & fuit dictum esse locum separationi Thori. Tertia vero est sub die 11. Aprilis 1633. coram eodem Coccino, in qua confirmatur decisio revocatoria prima. Quarta etiam adest 4. Iulij 1633. coram eodem, sunt in ordine decisiones 324. 115. 191. & 231. infra verò in Appendice ponam alteram sub die 19. Decemb. 1636. coram eodem Coccino, sub titulo Ianuen. prætensa exarcerationis.

R. P. D. V B A L D O.

Romana Legati Librariæ.

Veneris 10. Maij 1624.

A R G V M E N T V M.

Testamenti publicatio, quando sit, quibus in casibus sit necesse, ut testes examinentur super tenore testamenti, aliàs testamentum dicatur corruere, & quando tale examen nullatenus requiratur. De scripturæ testamenti identitate quando constat, tunc non requiritur examen testium super illius tenore, cum sit, ut testes se referant ad eam, asserentes se fuisse presentes, quando fuit facta talis scriptura, quæ tamen eis debet legi. Et quid quando sumus in testamento clauso, & quidnam, si aliqui testes testamentarii ante obitum testatoris decesserint. In examine testium testamentariorum, quis sufficiat, ut citetur.

citetur. Citari quis non debet ad causam, cuius interesse est diuinius.

S V M M A R I V M.

- 1 Scriptura testamentaria ex quibus dicatur in forma probanti.
- 2 Testator, si asserat disponere, iuxta schedulam, qua existit penes Guardianum S. Francisci, idque coram testibus asserat, tunc confitit de identitate scriptura, tenet talis dispositio.
- 3 Quæ opinio eo magis procedit, quo ad legata.
- 4 Confessio partis emanata in articulis, datis medio iuramento probat contra ipsum ponentem.
- 5 Articulus regulariter non censetur fateri, quod tamen secus est, quando articuli sunt dati medio iuramento.
- 6 Testamenti publicatio, dum illud consistit in privata scriptura, debet fieri examinatis testibus post mortem testatoris super tenore testamenti, coram Iudice, & per eum publicari.
- 7 Quæ dispositio habet etiam locum in Codicillis per privatam scripturam confectis.
- 8 Cum eadem observatio requiratur in Codicillorum publicatione, quam in testamentis.
- 8 Testes testamentarij, tunc post mortem testatoris debent examinari super tenore testamenti, quando testator coram testibus sine scriptura declarauit suam voluntatem, Vel quando ea fuit redacta in scriptura, sed nec ab ipso testatore, nec ab ipsis testibus fuit rescripta. num. 8.
- 9 Testes testamentarij quando in certis casibus sunt examinandi super tenore testamenti, si interim ante examen aliquis ex eis moritur, corrumpit testamentum, vel eius probatio.
- 10 de Testamenti scriptura identitate, quando constat tunc non requiritur, ut testes deponant de tenore scriptura.
- 11 Sed sufficit, ut se referant ad scripturam, qua illis ostenditur, vel quod recognoscant subscriptiones, vel deponant se fuisse presentes, quando fuit facta scriptura. & num. 12.
- 12 de Testamento, quando fuit facta scriptura, debet ad testes absentes, transmitti d. testamentum, ut recognoscat an tali testamento adfuerit.
- 14 Testamentum, quando non fuit scriptum per manum Notarij, sat est, quod testes inscripti iurent, quod ita fuit, prout in scriptura habetur, qua eis legi debet.
- 15 Testamenti scriptura, quando adest, non est necesse, ut testes deponant de toto tenore testamenti, cum sat sit, ut se referant ad illam.
- 16 Testes, dum se subscribunt testamento, tunc videntur deposuisse.
- 17 Testamentum quando clausum est factum, cum illud sit ignotum testibus, cum solum censeantur vocati, ut scirent in illa scriptura clausa contineri testamentum.
- 18 Tunc certum est, quod non poterunt deponere, quo ad tenorem testamenti, cum eis ignotum penitus sit.
- 18 de Testamento, quando fuit confecta scriptura, & a testibus subscripta, tunc sufficit testibus illam legi, absque alio eorum examine.
- 19 Doctorum dicta non sunt trahenda ad casus indubitabiles.

Testes non possunt deponere de tenore eius scriptura, quam tantum clausam viderunt. nu. 19.

- 20 Non entis nullæ sunt qualitates.
- 21 Testes necesse est in dispositionibus ultimarum voluntatum, ut rogentur.
- 22 Testatoris rogatus factus testibus, ut eius ultima dispositioni assistant, hoc arguit eius enixam voluntatem, ut sua dispositio subsistat.
- 23 Testium subscriptio, in testamento, vel in alia voluntate nuncupatiua non requiritur.
- 24 Scriptura non requiritur, nisi ad maiorem probationem, quando quis testatur nuncupatiue.
- 25 Testes testamentarij, quando examinantur sat est ut deponant de tenore in substantia testamenti. & num. 26.
- 27 Testes testamentarij, quando aliqui sunt mortui, itaque cum non possint examinari super tenore testamenti, sufficit, ut illi qui remanserunt, dicant se fuisse presentes &c.
- 28 Testamenti scriptura sat est, ut sit in forma probanti, vel mereatur fidem, licet plures testes in eo descripti fuerint mortui.
- 29 Cum sufficiat duo saltem testes ex eis, deponere de tenore eius, & vocent se in testes cum alijs testibus.
- 30 Citari ad causam sufficit ille, ad quem spectat principale interesse, & non ceteri, qui non habent de tempore actus interesse nec de hoc diuinari poterat.
- 31 Testes testamentarij, quando examinantur, necesse tantum est, ut citetur haeres, ad quem spectat principaliter interesse.
- 32 Testes testamentarij, quando examinantur, sunt citandi illi, quorum prima causa est successionis, si non fuisset conditum testamentum.
- 33 Citari debent illi, quando testes examinantur, qui habent certum interesse de tempore examinis, alias secus.
- 34 Citatio hæredis instituti sufficit, ut præiudicetur substitutis, & legatarijs.
- 35 de Legati reuocatione prius alicui facti in testamento, quando agitur, sufficiunt ad probandam hanc reuocationem, duo testes omni exceptione maiores.
- 36 Testes, ut valide dicantur examinati, debet præcedere citatio ad videndum eos iurare, & examen debet fieri coram Iudice, nisi ipse id commiserit Notario.
- 37 Testes sufficit ut sint concordantes circa substantialia, quidquid sit circa leuia.
- 38 Testium dicta, tritum est, potius adiuvanda, quam cauillanda esse.
- 39 Scriptura an sit in forma probanti id colligi potest ex pluribus simul iunctis.

DECISIO DXXXIII.

I VXTA ordinem in Rota datum die 24. Martij anni præteriti, ut videretur, an iura essent in forma probanti. Dubitavi an scriptura, de qua principaliter agitur, esset in forma probanti, & Domini, utraque parte informante, affirmatiue responderunt scriptura enim ista, dato quod non contineat codicillum, vel donationem causa mortis, continet tamen voluntatem testatoris, non circa institutionem hæredis, sed circa legata, ex quibus quædam admittit antea

antea in testamento relicta quædam de nouo relinquit Cæsari Iuniori, videlicet scuta 200. annua, ac librariam legalem, & fuit subscripta à testatore, & à quinque testibus, & subscriptio fuit recognita imo testes deposuerunt etiam de tenore scripturæ, vt infra dicitur, & ideo videtur esse in forma probanti iuxta Seraph. decis. 840. num. 1. & bene facit doctrina Bartol. in l. si ita scripsero ff. de cond. & demonstr. de schedula reperta apud Guardianum Sancti Francisci, ad quam testator coram testibus retulit, quam dispositionem & sensit Bartol. valere, quando identitas schedulæ sit probata, vel ex comparatione litterarum, vel alijs legitimis inditijs, & Bartoli doctrinam sequuntur Ruin. conf. 193. nu. 9. & 10. lib. 2. Paris. conf. 19. num. 12. 16 & 17. lib. 3. Clar. in d. testam. quæst. 36. num. 2. Menoch. plures referens conf. 313. numer. 45. lib. 4. quæ opinio, & eo magis procedit, quoad legata, vt loquitur Bartol. in d. l. si ita scripsero, & per Clar. & Ruin. locis citatis, & prædicta confirmantur ex confessione partis in articulis cum iuramento datis, in quibus articulantur, & contenta in ista scriptura, & in specie legatæ librarie legalis factum Cæsari, necnon subscriptio Cæsaris senioris, & licet articulans regulariter non dicatur fateri, tamen & secus est, quando articuli sūt dati medio iuramento, Caputaquen. decis. 145. lib. 1. in manuscrip. Rot. decis. 215. num. 2. coram sel. recor. Gregor. XV. & per addentes ad eiusdem decis. 143. num. 5. in fine.

Non obstat præcipuum obiectum, quod sit exaduerso circa publicationem testamentorum in priuata scriptura contentorum, & quæ publicatio debet fieri examinatis testibus post mortem testatoris super tenore testamenti coram Iudice, & per eum publicari l. publicati, vbi glos. & Doctor. l. fin. §. si vero vnus C. de testam. cum alijs per Cephal. conf. 203. num. 6. lib. 2. & per Honded. conf. 26. num. 11. lib. 2. Surd. conf. 129. numer. 25. lib. 1. & conf. 414. num. 88. lib. 3. quæ dispositio habet locum etiam in Codicillis per priuatam scripturam & confectis, cum eadem observatio in Codicillorum publicatione requiratur l. fin. C. quemadmodum testam. aper. & id tenet Bald. in d. l. fin. num. 5. l. as. in d. l. publicati numer. 9. Rot. decis. 4. nu. 2. par. 1. diuers. & tradunt Modern. Auxinat. in tract. de except. par. 3. tit. 1. excep. 5. n. 56 & seq.

Quia fuit responsum in primis prædicta procedere, quando testator, coram testibus declarauit voluntatem suam sine & scriptura, vel cum scriptura, nec à se, nec à testibus subscripta, & his casibus necesse est, vt testes mortuo testatore, deponant de integro tenore testamenti, & si interim & mortuus fuerit aliquis testis corrumpit testamentum, vel eius probatio, vt in specie not. Castr. in d. l. publicati nu. 4. & ibi Alex. num. 1. C. de testam. cum alijs per Honded. d. conf. 26. num. 11. lib. 2. Sed in casu nostro scriptura, de qua agitur, fuit dictata à Cæsare testatore, & ab eodem scripta, nec non à testibus ad hoc rogatis, qui recognouerunt medio iuramento scriptionem Cæsaris, & & propriam, & sic constat de identitate scripturæ, quo casu non videtur requiri, vt testes deponant de tenore scripturæ, sed sufficit, quod se referant ad scripturam, quæ & illis ostenditur, vel quod recognoscant subscriptiones, vel quod deponant se præsentibus fuisse factam scripturam, vt tenuit Petrus de Bellapertic. in d. l. publicati in princ.

vbi Cyn. num. 1. ibi vocatis testibus, & iurantibus ita esse verum, sicut scriptum est, Castr. in princ. Salicet. num. 4. vers. Quæro 2. & est de mente Bartol. in l. 1. §. si quis neget num. 4. ff. quemadmodum testam. aper. Innoc. in cap. fin. in princ. de fid. instr. vbi quod quando de testamento est & facta scriptura, debet ad testes absentes mitti testamentum, vt cognoscant an testamento interfuerit, & idem sensit ibidem Bellamer. num. 24. vbi dicit quando testamentum non fuit scriptum per manum tabellionis, verius & esse, quod sufficiat, quod testes inscripti iurent quod ita fuit, sicut in scriptura exinde confecta, quæ eis legi debet, & idem tradit Abb. ibidem num. 10. vers. quandoque, & tertio, & alij congesti per informantes, & præ ceteris Ias. conf. mibi 61. numer. 14. lib. 1. vbi quod quando adest & scriptura testamenti non est necesse quod testes deponant de toto tenore testamenti, sed satis est, quod testes se referant ad illam scripturam, licet secus esset quando de testamento non adesset alia scriptura, & ratio esse potest, quia cum testes se subscripserunt, videntur tunc deponuisse, vt dicit Bald. in l. fin. num. 21. C. de edict. Diu. Adr. tollen. & quamuis negari non possit, siquidem nonnulli ex prædictis, & alijs Doctoribus loquantur de testamento clauso, quod est ignotum & testibus qui solum vocati sunt, vt audirent illud esse testamentum, quo casu certum est eos non teneri deponere de tenore testamenti, quem ignorant, Corn. in d. l. publici num. 16. C. de testam. Roland. conf. 36. nu. 16. in fin. lib. 1. tamen certum etiam est, alios loqui generaliter, quando de testamento est & confecta scriptura, & à testibus subscripta, quod sufficiat ijs legi vel eos recognoscere scripturam absque eo quod deponant de integro tenore, vt per Ias. & alios supra relatos, alijs in testamento clauso, & secreto dictum Doctorum videtur de indubitabili, & quod testes non teneantur deponere de tenore, quem penitus ignorant l. quod laheo ff. de Carbon. edict.

Nec obstat videbatur quod Cæsar non se subscripserit ad auctorizandum, vel approbandum Codicillum, vel donationem causa mortis, sed rogauerit testes ad se subscribendum ad faciliorem probationem, quia quicquid sit dicendum de intellectu istorum verborum, de quo erit postea agendum in articulo principali, hætenus sapè discussio, & non resoluta, pro nunc satis esse videbatur, quod ista verba supponunt & aliquid probandum, & sic existitiam voluntatis testatoris circa legatum, de quo agitur, cum non entis nullæ sint qualitates l. eius qui in Prouincia ff. si cert. pet. quamuis testator noluerit se restringere ad Codicillum, vel donationem causa mortis, & addebatur considerandum, quod testes fuerunt rogati, & quos regulariter in vltima voluntate præter testamentum rogari non est necesse, l. vltima in fin. vbi Doctor. C. de Codicill. & tamen ille rogatus & eo magis enixam voluntatem testatoris significat, vt sua dispositio voluntatem testatoris probaret rogasse se dixerit ad subscribendum ad faciliorem probationem, tamen, & hoc consulti factum, & dictum à viro perito, credendum est, & qui optime sciret testium subscriptionem non requiri. Imo nec scrip-
pturam quidem nisi ad faciliorem & probationem in glof. in l. hac consultiissima §. per nuncupationem in verbo sine scriptura, & ibi sequuntur Doct. C. de testam. cum alijs per Honded. conf. 77. num. 17. lib. 1. Seraphin.

Seraphin. decis. 623. numer. 6. & fuit dictum in Romana Testamenti coram Cardinali Sacrato, quæ est decis. 336. num. 3. post 2. volum. conf. Farinac.

Præterea ad obiectum supra positum fuit etiam responsum, plerisque testes etiam deponere de tenore scripturæ, de qua agitur, & duo priores videlicet Vitalis, & Decius optimè & deponunt tum de tenore, tum de præsentia, & subscriptione aliorum testium & ipsius Cæsaris Testatoris. Tertius Gaspar examinatus vigore litterarum remissorialium optimè etiam & deponit de tenore in substantia, quod sufficit secundum Ias. in d. conf. 61. numer. 5. lib. 1. sicut etiam quoad legatum, de quo agitur, deponit Constantinus quartus testis, Syluester verò quintus testis, licet explicitè non deponat de tenore, tamen deponit se rogatum à Cæsare, ut esset testis quidam suæ voluntati, & quod subseriberet in fol. in quo se præsentem erant alij subscripti, & ostenso sibi folio, & cruce, quam testis in eo fecerat loco subscriptionis, cum nesciret scribere recognovit identitatem folij, & crucis, & cum iste testis esset mortuus, non potuit denuò examinari super tenore, & nihilominus videtur sufficere, & quod quinque testes verè fuerint præsentem, & subseripserint. Seraph. decis. 381. nu. 7. vers. Quia &c. & in puncto decis. 1302. nu. 4. & 5. & ad hunc effectum, quod & scriptura testamenti sit in forma probanti, vel mereatur fidè sufficere, quod duo saltem testes testamentarij deponant de tenore, & vocent se incontestes, & nominent alios ex de-
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

scriptis & prout in hoc casu, & quod magis est etià ad effectum probandi institutionem hæredis fuit firmatum in causa Tiburtin. hereditatis 17. Februarij 1620. coram R. P. D. Buratto.

Nec ob stare videbatur, quod iste quintus testis pro recognitione non fuerit examinatus, citatis Patribus Iesuitis, quia fuerit examinatus citata Societate Sanctiss. Anuntiata hærede vniuersali, ad quam pertinet solutio legati, de quo & agitur, & tunc temporis domus professæ Iesuitarum non erat in causa, nec diuinari poterat de eius interesse, ideo Domini putabant substineri examen citato hærede & cuius principaliter interest iuxta Doctrinam Castrensis in d. l. publicati sub num. 3. C. de testam. quod sunt citandi illi, quorum prima causa esset & successionis, si non esset factum testamentum, & ibidè Corn. n. 14. Sicard. num. 4. Salic. ibidem numer. 6. ubi quod sunt citandæ personæ certæ, non autem & incertæ, quales erant Iesuitæ tempore dicti examinis, & idem sensit Roland. d. conf. 36. num. 11. & 12. lib. 1. & facit illa conclusio quod sufficit citatio hæredis instituti, ut præiudicaretur substitutis, & legatarijs Roland. conf. 92. num. 15. & seq. lib. 4. & latè defendit Pinell. in l. 1. num. 49. part. 3. & post eum Peregr. de fideicom. art. 33. num. 52. vers. sed quod bis &c.

Postremo placebat, quod in omnem euentum hic agitur de reuocatione, seu ademptione legati integre librariæ prius facti PP. Iesuitis in testamento, quo casu ad probandam & ademptionem sufficiunt duo testes omni exceptione maiores quales sunt primus, & secundus, Bald. conf. 28. lib. 3. quem sequitur Ludouic. concl. 24. vers. ampliatur quarto Simon de Pret. conf. 144. num. 56. & latè comprobatur informantes.

Quod Gaspar nuper in partibus examinatus fuerit sine citatione ad videndum iurare, & fuerit examinatus à Notario, non autem à Iudice, & sine

mandato ipsius Iudicis in facto non subsistit, ut fuit ostensum.

Aliæ obiectiones circa hunc, & alios testes visæ sunt satis leues, nec respicere & substantialia, in quibus sufficit testes esse concordantes cap. dudum ubi glos. in verbo substantia, de conuers. coniug. Ias. d. conf. 61. sub nu. 5. lib. 1. & tritum est testium & dicta esse coadiuuanda, non autem cauillanda, Seraph. decis. 241. num. 3. & decis. 1083. num. 6. ex quibus omnibus simul iunctis Domini coneluserunt & scripturam de qua agitur esse in forma probanti.

Et ita fuit decissum &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Regien. Iurispatronatus.

Vener. 10. Maij 1624.

ARGUMENTVM.

De Iurispatronatus existentia nullatenus dubitandum est, quando illud probatum apparet ex fundatione, & dotatione, quod erigitur cum consensu, & auctoritate Ordinarij, & suum est sortitum effectum ex pluribus præsentationibus subsecutis, nam & iste sit præcipuus modus probandi iurispatronatus, & ex quibus etiam alijs probationibus illud possit doceri. Supto de sumpto nulla fides in iudicio solet adhiberi, quod procedit etiam si illa scriptura, ex qua illud fuit exemplatum, fuerit solemniter extracta, & habeatur pro originali, & quamuis sumpto de sumpto adhibeatur plena fides concurrentibus adminiculis, tamen id procedit concurrente etiam obseruantia, alias ista opinio non procedit. Transumptum ex originali ad hoc, ut probet, quidnam requiratur &c.

SVMMARIVM.

- 1 Iurispatronatus præcipua probatio, quæ sit.
- 2 in Iurepatronatus antiquissimo quando sumus, tunc stante obseruantia, præsumitur concursus omnium solemnitatum, quæ de iure solent desiderari.
- 3 Præsentationes sola effectuate supra ceterum annos, sufficiunt ad probandum iurispatronatus ex fundatione, & dotatione.
- 4 Iurispatronatus illis dicitur spectare, quibus tenor fundationis conuenit.
- 5 ad Iurispatronatus prætendens se esse vocatum sufficit probare, se esse descendentem ab illis, qui stant in quasi possessione præsentandi.
- 6 Filius alicuius, quod quis sit, probari potest ex testamento patris, in quo uti filius instituitur hæres.
- 7 ex Resignationi solo consensu præstito, sequitur effectus quasi possessionis præsentandi prout ex ipsa met præsentatione oritur.
- 8 Relato est standum, non autem referenti diuersum tenorem.
- 9 Iudicis remissorialis extractio scripturarum dicitur nulla, si facta fuerit postquam expirauit eius iurisdictionem.
- 10 Sumptum, quando est de sumpto, tunc ei non solet fides adhiberi in iudicio.
- 11 Sumpto de sumpto non adhibetur fides in iudicio, licet illud sumptum, à quo sumpta est scriptura, fuerit solemniter factum, & habeatur pro originali.

- 12 Scriptura solemniter extracta ex originali habetur pro ipso originali.
Sumpto ex originali adhibetur quidem plena fides, sed non ut ex eo possit aliud exemplum extrahi num. 12.
- 13 Scriptura solemniter extracta ex originali, licet habeatur pro originali, & probet, non tamen de illa Notarius potest dare exemplum, & quid requireretur ad hoc.
- 14 Notarius habens publicam auctoritatem extrahendi instrumenta Notariorum mortuorum, vel scripturarum de Archiuio,
Tunc earum sumptum auctorizando, tam eis tanta fides est adhibenda, quam si essent originale.
- 15 Text. in cap. cum P. Tabellio de fid. instrum. Ofasc. dec. 69. n. 5 Caputaq. decif. 244. part. 2. & dec. 639. num. 7. par. 2. recent. quo casu loquantur.
- 16 Sumptum de sumpta concurrentibus adminiculis plenè probat.
- 17 Sumptum de sumpto nec concurrentibus adminiculis plenè probat, quando deficit obseruantia.
- 18 Bart. doct. in l. Prætor ait & quod si, instrumenti ff. de edendo, quando intret. & nu. 19.
- 20 Literarum cõpulsorialium vigore, tenores instrumentorum originalium Iudicibus referuntur, & fides præstat.
- 21 Originali transumptum, ut probetur validum, debent doceri adesse requisita cap. fin. de fid. instr. Ac inter alia requiritur citatio eorum, qui tunc locuti poterant.
- 22 Quæ solemnitas certe remitti non potest, maxime dum alicui espius quasitum.
- 23 Præiudicium alicuius in exemplatione sumpti ex originali, quando dissimulari non possit.
- 24 Solemnitates omnes in trāssumptione alicuius scripturae stante cursu 100. annorum præsumuntur interuenisse, & hoc intellige stante obseruantia aliàs secus.
- 25 Præsumptio cedere debet veritati, & maxime quando præsumptio orta fuit ex antiquitate temporis.
- 26 super Identitate fundans intentionem suam debet illam plenè probare.
- 27 Testamentorum pluralitatem allegans habet cõtra se præiudicium iuris.
- 28 ad Iurispatronatus probationem sufficiant erectio, consensus Ordinarij, & effectuat.
- 29 Identitatis probatio suppleri potest ex adminiculis, & coniecturis.
- 30 ad Identitatem necessario non infertur, dum de pluralitate testamentorum apparet.
- 31 Testamentorum pluralitas sufficienter probatur ex diuturna obseruantia, et consensu interessentium num. 32.
- 33 Iurispatronatus erectio, et fundatio ex quibus redatur indubitabilis.
- 34 Scriptura illa est attendenda, cuius tenor cum obseruantia concurret.
- 35 Veritati non est præiudicandum, et maxime ab illis, qui habent interesse in causa.
- 36 Iure propria, quis utendo, dicitur id facere ut fruatur iure suo, ut non ut alijs præiudicium faciat.

DECISIO DXXXIV.

CENSERVNT DD. constare de Iurepatronatus, de quo agitur, & spectare ad Cantarellolos.

Patronatus enim probatur ex dispositione Francisci Ardizoni, in cuius executionem Hieronymus frater testatoris, & Procurator Franciscæ matris, & hæredis eiusdem Francisci compauiit coram Vicario Regiæ. & obtulit plura bona pro dotatione Cappellæ, & beneficij erigendi, qui Vicarius beneficium crexit de anno 1461. mense Augusti; Vnde dubitari non potest de illius existentia: quia iste est præcipuus, & modus probandi iurispatronatus ex fundatione, & dotatione, quod erigitur cum consensu, & auctoritate Ordinarij, & suum est sortitum effectum, vthic ex pluribus præsentationibus subsequitis. Seraphin. decif. 1232. num. 1. & seqq. Rot. decif. 517. num. 2. par. 1. recent. & decif. 167. nu. 4. p. 2. diuers. sequendo Decreta Tridentini sess. 25. c. 9. de reform. nec quidquam refert, quod sola auctoritas Vicarij, & non Ordinarij interuenierit, cum versemur in tempore antiquissimo ab anno scilicet 1491. cum obseruantia subsequuta, & quod sufficit ad præsumendum concursum omnium solemnitatum, quæ de iure solèe desiderari, Rot. decif. 545. num. 2. & decif. 597. nu. 9. par. 1. diuers. quinimo solæ præsentationes effectuatæ supra centum annos, & prout in præsentati concurrunt sufficerent ad illius probationem ex fundatione, & dotatione, Dec. cons. 174. num. 4. Seraph. decif. 1141. num. 1. Rot. decif. 674. num. 2. par. 2. recent.

Speciare autem ad Cantarellolos etiam probatur ex actu ipsius erectionis, & fundationis, in quo Hieronymus narrando tenorem legati asserit formalia verba, patronos autem eiusdem in perpetuum, & in infinitum eligens, & esse volens primo Magnificum D. Hieronymum eius Fratrem, quoad vixerit, & post eum Hæredem in testamento descriptum, & eius hæredis filios, & descendentes in perpetuum, & cum Hieronymus, & Raphael de Cantarellis nunc agentes descendant ab Antonia filia, & cohæredes dictæ Franciscæ Matris, & Hæredibus Francisci de Ardizonibus fundatoris, aut saltem probent se descendere ex Luca, qui vna cum Hieronymo eius fratres resignationi consenserunt de anno 1560. ad eos utique spectare dicendum est, pro quibus tenor fundationis loquitur, cap. recepimus, de priuileg. l. ad probationem, C. de probat. Barbat. cons. 33. nu. 8. Bald. in l. 2. nu. 1. in fin. C. de in ius vocan.

Quod autem descendant saltem ab ijs, qui sunt in possessione, & præsentandi, & sufficiat secundum opinionem, quam seruat Rot. ut in decif. 146. numer. 1. & decif. 274. num. 8. par. 2. recent. & in Baren. Beneficij 1. Iulij 1611. coram R. P. D. meo Vbaldo, probatur: quia ex Luca descendit Ioseph, qui fuit pater eorundem Hieronymi, & Raphaelis, prout indicat dux enunciatiua instrumentorum, quæ dantur, & melius probant testes dati in Summ. num. 9. & quod ipsi procreati fuerint ab ipso Iosepho, & probatur ex testamento eiusdem Iosephi, in quo hæredes institutione, qui actus tanquam proportionabilis filiationi solet probare, Ruin. cons. 53. num. 6. lib. 3. Rot. in Romana Domus 2. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Vbaldo, neque dubitari potest quin ex solo consensu resignationi, & præstito, sequatur effectus quasi possessionis præsentandi, prout ex ipsamet præsentatione oritur: quia hoc resolutum patet in pluribus decisionibus, ut in Vicen. Beneficij 16. Ianuarij 1608. coram Sanctiss. & in Mediolanen. Iurispatronatus 4. Nouembris 1609. coram Episcopo Atrebaten.

Neque

Neque obstat testamentum per Ardizonos, & cō-
 sortes productum sub rogitu Gabrielis Bonzagni 25.
 8 Aprilis 1479. cui vti relato in fundatione + diceba-
 tur esse standum, non autem Hieronymo referenti
 diuersum tenorem, *Dec. conf. 63. num. 6. par. 1. diuers.*
 & per consequens ad Ardizonos Iuspatronatus spe-
 ctare, vti descendentes Iorij in eodem vocatos, non
 autem ad Cantarellos descendentes Franciscę hære-
 dis in fundatione enunciatos.
 Quia fuerunt datę plures responsiones &
 Primò, quod super dicto testamento non possit
 constitui fundamentum, cum non fuerit exhibitum
 in forma probanti, nam neque actus extractionis est
 validus propter defectum Iurisdictionis Iudicis, re-
 9 missorialis, + cuius auctoritas tempore extractionis
 iam expirata erat secundum supputationem tempo-
 rum, *cap. licet de offic. deleg. cap. licet, de probat.*
Lancell. de attent. par. 2. cap. 7. nu. 34. & 35. neque
 10 validè extractum releuaret; quia sumptum est de
 sumpto, + cui in Iudicio non solet fides adhiberi,
l. 3. C. de diu. rescript. l. procurator. C. de eden. Dec. in
auth. si quis in aliquo, numer. 8. C. de eden. Couaru.
pract. quest. c. 21. vers. secundo hæc exemplatio Ca-
putaquen. decis. 234. par. 3. incipit sumptum Bulla,
 nec refert quod primum transumptum, a quo sum-
 11 pta est copia producta, + fuerit solemniter factum,
 & habeatur pro scriptura originali: quia nec etiam
 fidem facit secundum veriore, *de qua per Castren.*
in d. l. 3. C. de diu. rescript. asserentem scripturam ha-
 12 *beri pro originali quantum ad hoc, vt illis fides in-*
debita adhibeatur; + sed non, vt ex ea possit exē-
plum extrahi, & illum sequuntur Dec. in d. auth. si
quis in aliquo, num. 30. C. de eden. & Cagnol. ibidem
nu. 53. & Rot. alijs relatis coram Sanctiss. dec. 432.
nu. 3. et decis. 550. num. 1. idem firmat reiecta opi-
nione Bart. vbi respondetur etiā ad c. fin. de fid. instr.
 & ad alia adducta ad probandam scripturam transū-
 ptu validè extracti a suo originali plene probare: quia
 ex eo quod habeatur pro originali, & prober, non
 13 non tamen potest + Notarius dare exemplum; sed
 pars debeat cum eisdem solemnitatibus aliud exem-
 plum levare ab originali, prout docet *Cast. in d.*
l. 3. C. de diu. rescript. & quamvis Notarius habens
 auctoritatem a Principe, vel a lege, vel ab alio Super-
 14 iore exemplandi instrumēta Notariorum mortuo-
 rum, vel scripturarum + de Archiuio exemplando
 copiam taliter auctorizet, vt illi sit præstanda fides,
 ac si esset originale: attamen *c. cum P. Tabellio, de*
fide instrum. Osasch. decis. 69. num. 5. Caputaquen.
decis. 44. par. 2. Rot. in recent. decis. 639. numer. 7.
 & alij qui allegantur pro ista conclusione loquuntur
 15 de Matrice, & originali, + non autem de transum-
 pto, quod de iure non potest exemplari; nec obiectū
 potest euitari ex adminiculis in factio pōderatis: quia
 16 etsi illis concurrentibus + sumptum sumpti plene
 prober, *Caputaq. dec. 234. par. 1. Put. dec. 210. lib. 2.*
Rot. in Segobien. Habitui 28. Ianuarij 1613 coram
Card. Sacrato, attamen cessante obseruantia, de
 17 qua dicitur in tertia responsione, non + sufficiunt ad
 supplendum defectum formę probantis.
 18 Ceterum si etiam attenderetur + doctrina *Bart. in*
l. prator ait, §. quod si instrumentum, ff. de eden.
 quod quando originale transumptum non possit por-
 19 tari ad Urbem: quia fortè in Archiuio, vel penes
 Notarium laicum, & si produceretur exemplum,
 vt hic non probaretur, eo + casu Iudex mittere debeat

ad locum sufficientes personas; quæ videant illud
 originale, & de eius effectu, & substantia fidem re-
 ferant Iudici; quod videtur convenire effectui litte-
 20 rarum compulsoriarum, quarum + vigore tenores
 originalium Iudicibus referuntur, & fides præstat
Rot. in antiq. decis. 43. de probat. Seraph. decis. 1028.
in princ. Rot. in recent. decis. 18. num. 2. et 679. nu. 4.
 21 *part. 2.* adhuc tamen originale transumptum non
 probatur + validum secundum requisita, *c. fin. de fid.*
instr. deficit enim citatio eorum; qui tunc lædi po-
 22 *terant, nempe Antonia, & Catharina filia q. Marga-*
rita, quibus vti hæredibus Franciscę erat + ius qua-
situm ex fundatione, & enunciatione facta per Hie-
ronymum, quæ tanquā certe non poterant omitti
Bald. in l. 2. num. 6. C. de testam. Felin. in d. cap. fin.
numer. 6. de fid. instrum. Missign. cent. 6. obseru. 73.
 23 *num. 19.* maxime quia existentia, & præiudiciū,
 + dictarum fœminarum dissimulari non poterat ex
 vicinitate temporis, dum præsen ratio ab eisdem fuit
 facta de anno 1505. exemplatio autem facta fuit de
 anno 1508:
 Non obstat, quod ex decursu temporis centum
 24 annorum, & ultra a die primi + transumpti, præsu-
 matur omnes solemnitates interuenisse, *Felin. in c.*
illud, num. 5. vers. et pro istis, de presumpt. Arct. cōf.
36. num. 6. Crauet. de antiq. temp. par. 3. §. vidimus
in genere, num. 20. Couarr. pract. quest. cap. 20. n. 7.
 cum alijs allegatis, quia conclusio est vera; sed dum
 non constat de obseruantia contentorum in testa-
 25 mento, vt infra dicetur, & ex productione illius
 apparet factum + absque citatione, tunc cessat præ-
 sumptio oriens ex antiquitate temporis, *Cast. bene*
declarans utramque partem conf. 202. per totum
par. 1. Dec. in auth. si quis in aliquo, num. 24. C. de
eden. et conf. 564. num. 13. Felin. in cap. sicut, nu. 33.
de sent. et re iudic. in d. l. 3. C. de diu. rescript.
 Secundò principaliter fuit dictum, quod cum Ar-
 dizoni prætendant Franciscum decessisse cum testa-
 26 mento, de quo agitur, & fundant illorum intentio-
 nem + super vnitatem, & identitate ad probandum
 diuersum tenorem, debent illam probare, *Bart. in*
l. 1. num. 2. C. si vnus ex pluribus appell. Crau. conf.
112. num. 4. Menoch. presumpt. 15. numer. 3. lib. 6.
 nec dici potest, quod Cantarelli allegant pluralita-
 27 tem testamentorum, + & eo casu habent contra-
 se presumptionem, *ex alleg. per eundem Menoch.*
in d. presumpt. 15. num. 6. & ipis onus probandi in-
 cumbat: quia fundant se in erectione, & consensu
 Ordinarij, & effectuatione, quæ sufficiunt ad proba-
 28 tionem + patronatus, vt iam dictum est, non autem
 in productione testamenti relati in fundatione, de
 quo opus non habent pro implenda eorum proba-
 29 tione:
 Neque ex coniecturis, + & adminiculis, cum
 quibus potest suppleri probatio identitatis, *secundū*
Bart. in l. demonstratio falsa, num. 14. ff. de condi.
et demonstr. videtur satisfactum probationi, de qua
 agitur: quia omnes coniecturę ponderatę, non re-
 pugnant dispositioni enunciata in erectione, quoad
 substitutionem descendendum ab hærede nominato
 in testamento, & dum apparet de duplici tenore,
 30 & substantia, + tunc necessario ad identitatem non
 infertur, neque pluralitas excluditur, *Felyn. in cap.*
cum Ioannes, num. 8. de fid. instr. et alijs relati ab eo-
dem Menoch. de presumpt. 15. num. 1. & 2. lib. 6.
 Demum fuit responsum diuersitatem testamen-
 torum,

31 totum, & sic pluralitatem sufficienter ꝑ probari ab ipsa obferuantia, dum ꝑ per annos ferè centum Re- & ores fuerunt presentati à Cantarellis descendenti- bus à Francisca hærede testatoris iuxta fundatiõem, & qualitates in ea narratas, nam de anno 1505. An- tonia hæres Francisce, & Catherina filia Margaritæ cohæredis Antonia presentarunt Io. Ludouicum Cantarellum possessione subsequuta, de anno 1560. præqua resignatione eiusdem Io. Ludouici fuit prouisi- sus Lucas accedente ꝑ consensu Hieronymi, & Lu- cæ de Cantarellis hæredum Francisce mediante persona antecessorum suorum, de anno autem 1604. per obitum Lucæ fuit presentatus Manfredinus ab Artemisia matre, & tutrice Hieronymi, & Raphaelis de Cantarellis nunc agentium, ex quibus dubita- ri non potest, quin constet obseruatam ꝑ fuisse ere- ctionem, & fundationem in personas hæredum, & effectuatam ex prouisionibus per obitum prouisorum secundum rationes *Oldrad. conf. 229.* sæpissimè per Rotam receptam, & ea attentata, testamento in fun- datione cum suis qualitatibus enunciato, ꝑ non au- tem altericū diuerso tenore producto erit fides ad- hibenda, *Crau. conf. 101. nam. 4. Seraph. decis. 928. num. 2. & 980. num. 15.*

Nō obstat, quod prima presentatio de anno 1505. non releuet, dum & ipsæ sorores essent substitutæ post mortem Hieronymi etiam in testamento per Ardizonos producto, consensus autem resignatio- nis prælitus de anno 1560. emanauerit ab eisdem Cantarellis interessatis, à quibus veri patroni non possunt præiudicari, *Rota coram Sanctiss. decis. 77. num. 5. cum alijs allegatis.*

Quia si ambae sorores, nempe Antonia, & Marga- rita filia, & hæredes Francisce presentassent, obie- ctum esset considerabile, sed Catherina simul præ- sentauit, quæ est filia hæredum hæredis, quod con- uenit cum erectione, non autem cum testamento producto per Ardizonos, & inde cessat secunda ratio de interesse ꝑ consentientium, quia magis vtendo iure proprio videntur consensisse, quam vt alijs præ- iudicium inferrent. Et ita &c.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Spolij domus.

Veneris 10. Maij 1624.

ARGUMENTVM.

Sententia reintegratoria ad possessionem, quando sal- uari non possit à nullitate, & iniustitia. Sententia si sit nulla respectu vnus ex socijs colligantibus, pu- ta, quia ille non fuit citatus ad sententiam, erit quo- que nulla, quoad omnes, & hoc ratione individua- tis sententiæ. Sententia est nulla si lata sit non la- ta transportatione actorum, & sic per Iudicem non visis actis probatorijs, prout est necesse. Spolij actio vt præscribatur facit lapsus 30. annorum, & tunc requiritur tempus 40. annorum, si ageretur contra Ecclesiam, alias contra priuatum sufficit prædictum tempus 30. annorum.

SVMMARIVM.

1 Instrumentum apprehensionis possessionis plenè probat etiam ad effectum manutentionis.

- 2 Reintegrari se ad possessionem petens, fatetur ad- uersarium possidere.
  - 3 Iudex, dum ritè, & rectè procedit, valens est pri- uare possessorem sua ciuili, & naturali possessione.
  - 4 Sententia lata absque citatione interesse habentis nulla est.
  - 5 Sententia cum sit individua, ideo ommissio citationis quoad vnum, qui habet æquale interesse cum alijs qui fuerunt citati, operatur nullitatem, quoad omnes.
  - 6 Sententia est nulla, dum lata fuit absque transpor- tatione actorum.
  - 7 Sententia est iniusta non visis actis probatorijs per Iudicem.
  - 8 Possessor non est remouendus, dum Iudici non ap- paret de iniustitia sue possessionis.
  - 9 Actio spolij remanet præscripta spatio 30. annorum.
  - 10 ad Spolium præscribendum requiritur spatium 40. annorum.
  - 11 Quod tamen intellige, quando agitur contra Eccle- siam, secus vero, si inter priuatos, quo casu sat est spatium 30. annorum.
- Decisio 97. part. 1. recent. loquitur in casu spolij quando agitur contra Ecclesiam, & ideo non in- trat, dum agitur contra priuatum.
- 12 Mandatum relaxatum dicitur iniustum ratione excessus.

DECISIO DXXXV.

CVM de anno 1587. fuerit relaxatum mandatum ab A. C. ad instantiam Grippæ creditricis Octa- uij Ferri, & illius vigore facta exequutio super qua- dam parte domus ad dictum Octauium spectante. Superuenit postea de anno 1589. Prudentia altera creditrix dicti Octauij, & aliorum fratrum de Ferris, & in vim sui crediti fecit exequutionem super tota dicta domo, & illa per viam subhastationis fuit deli- berata Comiti Santinello, ob quam executionem vt factam non citata Grippa possessore, Florentini successores dictæ Grippæ intenterunt iudicium spolij contra d. Comitem Santinellum, & in Rota vigore trium sententiarum conformium obtinuerunt man- datum de reintegrando, quo exequuto deinde Al- phonsus Ferrus hæres prædicti Octauij intentato al- tero iudicio spolij coram A. C. contra Florenos ob- tinuit pariter mādātum de reintegrando, à quo cum fuisset pro parte ad. de Florenis infra legitima tem- pora appellatum, & à Signatura commissa causam Rota cum facultate manutenedi quem de iure, fuit coram me dubitatum cui esset dandum mandatum de manutenedo, & DD. dixerunt dandum esse Flo- renis, quia de illorum anteriori possessione constat non solum ex instrumento apprehensionis in vim mandati ꝑ Rotalis, quod sine dubio plenè probat etiam ad effectum manutentionis, iuxta text. & in 1. prædia. ff. de acquir. poss. Menoch. de retin. remed. 3. num. 575. Rota decis. 506. num. 1. par. 1. & decis. 62. num. 1. par. 2. diu. sed etiam ex monitorio ꝑ per par- tem producto, in quo dum petit se reintegrari ad possessionem fatetur sine dubio dictos Florenos pos- sessores, Menoch. de retin. remed. 3. num. 596. Rota decis. 802. & decis. 661. nu. 2. par. 1. in rec. & coram Jan. mem. Greg. XV. decis. 200. num. 2.

Non obstat sententia reintegratoria obtenta per Alphonsum Ferrum, ex qua, si iusta, & valida sit, di- cuntur priuati Floreni sua anteriori possessione natu- rali,

turali, & civili, iuxta *Mobed. decis. 4. num. 4. de restit.*
 4 *spol.* quia fuit responsum respectu validitatis + fuisse
 nulla ex defectu citationis Barnabæ alterius ex fra-
 tribus de Florenis possessoris pro indiuiso vna cum
 5 alijs, cuius omisso + operatur nullitatem sententiæ
 etiam quoad omnes alios citatos pro indiuiso possi-
 dentes *Gabr. conf. 56. n. 18. lib. 1. Rota decis. 451. nu-*
mer. 6. & par. 2. recent. & coram san. mem. Greg. XV.
decis. 319. num. 1.

Quo verò ad illius iustitiam DD. visum fuit sen-
 tentiam esse iniustam, tum ex non facta transporta-
 6 tione + omnium actorum subhastrationis, & delibe-
 rationis, sine quibus propterea Iudex dicitur con-
 7 cessisse dictum mandatum de reintegrando + non vi-
 sis actis, ex quibus facile poterat iustificari creditum
 Grippæ, & ideo cum hoc non iustificetur, vel debeat
 8 iustificari per + Ferros, non debent interim Floreni
 amoueri ab eorum possessione, tum quia cum à die
 factæ exequutionis essent lapsi plusquam 30. anni,
 9 non competebar tamplius Ferris actio spolijs, sed il-
 la dicebatur per dictum tempus præscripta, iuxta
decis. Seraph. 1360. Nec obstat quod requiratur ad
 10 + minus spatium 40. annorum ad præscriben. aduer-
 sus spoliū, *vt in dec. 97. par. 1. recent. quia dicta*
 11 *decisio loquitur quando agitur + contra Ecclesiam,*
 secus vero inter laicos, inter quos sufficit dictum
 tempus 30. annorum, iuxta dictam decisionem Se-
 raphini, quam Rota sequitur vt in illa *Romana præ-*
tenfi spolijs 2. Iunij 1614. coram D. Verospio, quæ est
inter impress. post tract. de salua. 68. num. 6.

Tum etiam quia fuit concessum dictum mandatu
 de reintegrando dicto Alphoso Ferro agenti ex per-
 sona Octauij ad totam domum, & tamen Octauius
 erat Dominus tantum quintæ partis domus delibe-
 rata, + vnde respectu istius excessus fuit quoque,
 mandatum iniustum.

Ex quibus Florenis dandum esse mandatum de
 manutenendo, fuit resolutum &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Lucana Pensionis,

Veneris 10. Majj 1624.

ARGUMENTVM.

Pensio reservata sine causa cum expressione certi
 valoris per ascensum, tunc licet falsitas valoris nar-
 rati contingat in obolo, valens est ad annullandam
 totam gratiam, itaut non sit locus reductioni, tamen
 id non procedit, quando dicta narratio nullatenus
 fuit vitiosa, & Papa ex hoc non fuisset aduersatus à
 concessione dictæ gratiæ, quo casu evitatur nullitas,
 & admittitur reductio pensionis, & qualiter in his
 terminis reductio veniat facienda declaratur. Sub-
 reptionis vitium eatenus viciat gratiam, quatenus
 d. vitium ingreditur gratiam.

SVMMARIVM.

- 1 *Pensio quando semper saluatur à falsa narratiua,*
itaut sit locus reductioni.
- 2 *Narratiua falsa, quæ nec mouit concedentem, nec*
est dolosa, non viciat gratiam.
- 3 *Quod procedit etiam quando sumus in rescriptis*
gratiosis.
- 4 *in Puero teneræ ætatis verisimiliter nō cadit dolus.*
- 5 *Falsitas quando esset in impetrante gratia.*
 Part. IV. Recent. Tom. III.

- 6 *in Fructuum medietate beneficia curata non pos-*
sunt grauari.
- 7 *Stylus potest deferuire in declaranda mente Papa.*
Stylus solet attendi ad sustinendam gratiam, n. 7.
- 8 *Clausula non alias aliter, nec alio modo reddit con-*
sensus indiuiduum.
- 9 *Titularis si consensit reservationi pensionis, puta*
60. ducatorum multo magis consensisset, si pensio
esset tantum 40. ducatorum.
- 10 *Pensionis reductio cum quibus requisitis Rota ali-*
quando admittit.
- 11 *Pensio reservata sine causa, cum expressione certi*
valoris per ascensum, tunc si falsitas contingat in
obolo, est nulla in totum, nec est locus reductioni,
& num. 19. declara num. 20.
- 12 *Rota decis. 626. num. 2. par. 1. diuers. quo casu lo-*
quatur.
- 13 *Cōfessio certæ sumæ quæ continet quoddam integra-*
le continens certam speciem, quæ vitiosa in aliquo
tota corruit.
- 14 *Pensio si sit nulla in obolo tota corruit.*
Burgen. pensionis 18. Februarij 1585. coram Gyps.
quo casu loquatur. num. 14.
- 15 *Narrata omnia, si contineant factum proprium*
supplicantis, impossibilis est probatio erroris.
- 16 *in Gratiosis, qualibet falsa expressio cum præsuma-*
tur dolosa, viciat gratiam illico.
- 17 *Quæ conclusio recipit interpretationem, vt non ba-*
beat locum, quando expressio non est dolosa, nec
præiudicialis alicui, nec Princeps moueri non pote-
rat ex ea ad denegandam gratiam. & nu. 18.
- 19 *Spoletana pensionis 24. Ianuarij 1622. coram bon.*
me. Vbaldo qualiter sit intelligenda.
- 21 *Pensio, quando est reducenda, in qua summa de-*
beat fieri reductio. & num. 24.
- 22 *ex Subreptionis vitio eatenus datur infirmitas in*
actu, quatenus vitium ingreditur actum.
- 23 *in Subreptione vires infirmitatis in actu commen-*
surantur quantitate vitij, & eatenus vitium in-
format, quatenus intrinsecatur in actu, & nu. 24.

DECISIO DXXXVI.

CVM hæc causa aliàs poneretur die 20. Iunij
 1622. * & 14. Iunij 1623. * super iustificatio-
 ne valoris narrati per Blasium pensionarium in du-
 catis 220. de Camera, dictum fuit in vtraque positio-
 ne valorem narratum non probari, quia ducati 220.
 de Camera narrati excedebant in tertia parte valo-
 rem grani, & vini articulati per Blasium, & hac fal-
 sitate attentata prætendebat Franciscus titularis pen-
 sionem esse nullam, ceterum incidit alia præten-
 sio Blasij, pensionē scilicet non etiam posse dici nullam,
 sed reducibilem cessante dolo, & voluntate contra-
 ria Principis, dubio autē dato respectu ad vtram-
 que prætensionem, An pensio sit nulla, vel reduc-
 ibilis, Domini responderunt esse reducibilem, deter-
 minando etiam quantitatem ad duas tertias partes,
 scilicet ad ducatos 40. de camera, cum pensio in to-
 tum sit ducatorum 60. similitum.

Quoad primam partem resolutionis adu erterunt
 Domini pensionem semper saluari à falsa narratiua,
 1 + & esse locum reductioni quantitatis narratæ, vbi-
 que non aduersatur voluntas Papæ, vel titularis ra-
 tione illius præiudicij, hoc enim probatur ratione,
 2 c. super litteris. de rescript. vbi falsa narratiua, + quæ
 nec mouit concedentem nec est dolosa, non viciat
 F rescrip-

3 rescriptum, quam ad rescripta + gratiosa extenderunt Innoc. in cap. postulasti. num. 1. de rescript. Compastell. in cap. si proponente. nu. 2. eod. tit. Lap. alleg. 89. num. 6. & alij alleg. in decis. 288. nu. 1. impress. post 2. vol. conf. Farin. quæ est Conchen. beneficii 10. Maij 1610. coram bon. mem. Gard. Sacro.

In præsentem autem dolus, per quem Papa potuisset amoveri, neque in pensionario, neque in titulari potest considerari, non in pensionario, quia ex lectura litterarum erat + puer teneræ ætatis, in quo verisimiliter non cadit dolus, *l. infans. ff. ad l. Cornel. de fidei. Calder. conf. 2. de probat.* non in titulari, quia si secundum formam illius + mandati fuisset obtenta gratia exprimendo emolumenta, deficiebat falsitas, alia enim causa non constat de adversa voluntate, Iapæ in gravando beneficio, quia attento valore narrato, & inspecto valore declarato in decisionibus, pensio 60. ducatorum non ascendit ad medietatem, 6 fructuum, + in qua beneficia non curata possunt gravari iuxta stylum Datarie, de quo attestatur Gig. de pens. 9. 1. nu. 2. Garz. de benef. par. 1. cap. 5. nu. 371. 7 qui stylus deferuire debet + pro declaranda voluntate Papæ non contraria reductioni, & solet attendi ad sustinendam gratiam, *Put. decis. 187. lib. 1. Rota decis. 532. num. 4. par. 1. divers. Honded. conf. 27. numer. 55. lib. 1.* similiter nec deficit voluntas titularis ratione illius præiudicii, quia non versamur in consensu restricto cum clausula, non aliàs aliter, nec alio modo, + quæ reddit consensum individuum, ex quo in minori summa semper deficit consensus, sed in consensu libero continetur maioritatem rationis, nempe si consensit per ducatos 60. multo magis consensisset per ducatos 40. quæ + est minor summa, quam distinctionem & declarationem fecit Rota in decisionem Monopolitana pensionis 17. Maij 1596. coram Orano, & eam referendo, & registrando secutus est Garz. de benef. in par. 1. cap. 5. num. 422. & 424. & 10 cum prædictis requisitis Rota admisit + reductionem pensionis coram Crescentio decis. 17. de rescript. in Spoletana pensionis 28. Ianuarij 1591. coram Gypso & in d. Monopolitana coram Orano.

Neque obstat, quod in pensione reservata sine causa cum narrativa certi valoris per ascensum pensionis non sit reducibilis, + sed nulla in totum, etiam quod falsitas contingat in obolo, Rota decis. 626. num. 5. par. 1. divers. & in Burgen. pensionis 18 Februarij 1585. coram Gypso, quam sequuta est Rota in Spoletana pensionis 24. Ianuarij 1622. coram D. meo Valdo, & idem sentit Garz. d. par. 1. cap. 5. numer. 427.

Quia visum fuit posse evitari earum rationes, nam in 12 decis. 626. nu. 2. quæritur, + an confessio in maiori summa sustineatur in minori, vel potius sit individua & corruat in totum, & ibi dicebatur per modum discursus, quod confessio certæ summe continet quoddam integrale + continens certam speciem, qua vitiata in aliquo, tota corruit, inferendo ad pensionem 14. 20. ducatorum, + quæ si est nulla in obolo, tota corruit, sed quis esset casus illius pensionis, non legitur, qui tamen potuit esse cum dolo expressionis, vel cum clausula non aliàs, aliter, nec alio modo, decisio verò Burgen. pensionis supponit impossibilitatem probationis erroris, cum omnia + narrata concernent factum proprium supplicantis, in casu vero nostro error manifestus expeditoris patet, dum omnia contenta in mandato non expressit in suppli-

16 catione, propterea fundat se in + conclusione communi, quod qualibet falsa expressio in gratiosis dolosa reperitur, gratiamque illico vitiet per cap. 2. de fil. presbyt. Cassad. decis. 10. nu. 3. de prob. cum alijs 17 allegat. in ea, quæ + conclusio recipit limitationem de qua in cap. super litteris de rescript. quando scilicet 18 et dolosa non est expressio, nec præiudicialis titulari, & Principem moveri non poterat ad denegandam gratiam, quam Rota recepit in suprascripta decisionem Conchen. beneficii, & eodem modo responderetur ad secundam partem distinctionis, de qua in Spoletana pensionis, quod regulariter in pensione si 19 ne causa pure + reservata cum expressione certi valoris, si non iustificatur pensio non est reducibilis, sed in totum nulla, quia probatis circumstantijs supradictis evitatur nullitas, & reductio est admittenda, 20 + quæ circumstantiæ in illo casu videri non poterant ex quo una tantum parte informante decisio remanuerat.

Secunda nunc est pars resolutionis respiciens determinationem quantitatis reductæ, in qua Domini arbitriati + sunt de tota summa ducatorum 60. demendam esse tertiam partem, sequendo rationem Butrij in d. cap. super litteris num. 10. de rescript. ubi dicit 22 quod eatenus datur infirmitas + in actu ex vitio subreptionis quatenus vitium ingreditur actum, & sic vires infirmitatis in actu commensurantur quantitati vitij, & eatenus vitium informat, quatenus intrinsecatur in actu. Vnde cum vitium narrativæ colligatur in expressione tertiæ partis verum valorem 24 + excedentis, ut in decisione 20. Iunij 1622. fuit dictum, inde vitium reparando commensuratur + ad actum, tertia pars pensionis venit rescanda &c. Et ita &c.

Decisiones istæ in hac eadem causa emanate sub diebus 20. Iunij 1622. & 14. Iunij sequentis anni sunt in præcedenti Tomo decisiones 414. & 488. ubi adduxi alias decisiones in hac causa factas.

R. P. D. REMBOLD O.

Calciatei Iurisdictionis.

Veneris 10. Maij 1624.

ARGUMENTVM.

Tractatur in præsentem decisione, vbinam Episcopus ius reddere teneatur, & in specie ventilatur ubi debeat cognoscere causas Capitularium, & resolvitur tam ex dispositione iuris communis, quam Concil. Trident. posse cognoscere eas in eius domo, vel in solio eius Tribunali; Et quid quando Diocesis est valde ampla, & quid si sint duæ Dioceses, sed simul unitæ.

SUMMARY.

- 1 Episcopus in quacumque parte sue Diocesis potest exercere iurisdictionem.
- 2 Episcopus debet ius reddere, in loco honesto, & more maiorum.
- 3 Episcopus non debet iudicare extra territorium suum.
- 5 Episcopi maiestas in iudicando, quando salva non esset.
- 6 Episcopus, quando quis esset duarum Diocesum, tunc non potest delinquentes in una Diocesi ex illa prædictos extrahere, & quando id procedat.

- 7 Ecclesia Calciaten. unita fuit Ecclesia Calaguritanæ.
- 8 Ecclesia duæ Episcopales, quâdo fuerunt simul unita, tunc amplius iudicanda uti separata, cum tunc habeantur pro una Diœcesi. Nec Episcopus, in altera potest cogi retinere Vicarium generalem. Diœceses licet sint distinctæ, aut æquè principaliter unitæ, tamen quoad Episcopum reputatur una Diœcesis exemplo Præsidis duarum Prouinciârû.
- 9 Episcopus an possit cogi ad locum litigij accedere, vel delegare alium, quando sumus in diœcesi multum ampla.
- 10 Et quamuis multi Doctores affirmatiue respondeant, tamen eorum opinio communiter est reprobata.
- 11 Vel de æquitate tantum procedit.
- 12 Episcopus attento iuris rigore in quacumque parte sue diœcesis iurisdictionem exercere potest.
- 13 Episcopus, ut disponit Conc. Trident. tenetur procedere in causis Capitularium de consilio, & assensu duorum Canoniorum, coram Notario ipsius Episcopi, & in eius domo, & consueto Tribunali.
- 14 Testes ut probent, debent deponere in specie super re, quæ controuertitur.
- 15 Observantia debet probari in terminis casus, de quo agitur.
- 16 Dispositio quando alternatiue loquitur sufficit alterum adimplere.
- 17 Custodia reorum qualitas de iure remittitur arbitrio Iudicis.
- 18 Concilium Trident. dum disposuit, ut Episcopus causas Capitularium debeat cognoscere in, eius domo &c. de qua domo intellexit.

DECISIO DXXXVII.

DICTVM fuit causas Capitularium Ecclesiæ Calciatens, esse cognoscendas in domo D. Episcopi, seu in solito eius Tribunali, Episcopus enim habet fundatam intentionem suam super hoc tam inspecto iure communi, quàm etiam vigore dispositionis Sac. Concilij Tridentini.

Nam de iure communi Episcopus potest exercere iurisdictionem suam in quacumque parte, seu loco suæ Diœcesis, c. cum Episcopus. de off. ordin. in 6. in cap. fin. in verb. diœcesim. de constit. eodem lib. cum alijs per Gonzal. super reg. 8. §. 2. proem. n. 35.

Nec obstat, quod Episcopus debet ius dicere in loco honesto, & more maiorum, & sine incommodo litigantium, ut per Anchar. in d. cap. cum Episcopus in 2. notab. de off. ordin. in 6. per text. in l. penult. ff. de iust. & iur. & in l. si locus. ff. de iudic. quia verba illa, more maiorum, debent intelligi, ut

non iudicet extra territorium suum, ut per Butrig. Bal. & alios in d. l. si locus, & melius Hotiens. in summ. tit. de feud. §. apud quam. num. 13. ubi quod si

Curia deberet audire ad locum delicti, non iudicaret more maiorum, sed more inferiorum.

Et faciunt ad idem verba text. in d. l. penult. ff. de iust. & iur. ibi salua maiestate Imperij, sui neque enim salua esset maiestas Episcopi, si teneretur in loco subditi ius dicere.

Nec dicatur prædicta locum minimè sibi vindicare, quando vnus, & idem Episcopus est duarum diœcesum, tunc enim non potest delinquentes in una diœcesi & extra illam trahere, ut latè per Mandos. Part. IV. Tom. III. Recent.

conf. 27. nu. 6. vers. tertium caput cum plurib. seqq. Quia quidquid esset dicendum, quâdo dictæ duæ diœceses essent penitus distinctæ, & Episcopus retineret in vtraque Vicarium generalem, cessat in casu isto difficultas, quia Ecclesia Calciatens est & vnica

7 Ecclesiæ Calaguritanæ, ut alijs firmavit Rota decis. 296. par. 1. & decis. 708. num. 4. par. 2. in recent. & testatur Gonzal. ad reg. 8. gloss. 5. §. 7. num. 32. atque ita non versamur in duabus diœcesibus separatis,

8 nec Episcopus retinet Vicarium generalem in loco Calciatæ, nec adstringi potest, ut Vicarium generalem ibidem retineat, ut in fortioribus fuit resolutum in Viterbien. seu Tuscanen. Vicarij 13. Mart. 1617. coram R. P. D. meo Caualerio in qua etiam dicitur quod licet diœceses essent distinctæ, aut æquè principaliter unitæ, tamen quoad Episcopum reputatur una diœcesis exemplo præsidis duarum prouinciârû, Innoc. in cap. nouit. in fin. ff. de off. leg. Paul. de Castr. las. Alexan. Ang. & alij in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. Bar. in l. vnic. nu. 12. C. de Metropolit. Bent. lib. 1. 1. ac propterea merito dictum obiectum non applicatur.

Nec obstat, quod saltè versamur in diœcesi multum ampla, & ideoq. Episcopus non potest cogere subditos ad litigandum in loco longinquo, sed debet vel ipse accedere ubi vertitur litigium, vel alium delegare, Anchar. in cap. nonnulli num. 5. de rescript. & in cap. cum te in princip. vers. 2. noto. de off. deleg. Anton. de Butr. in cap. sanè in fin. de foro compet. & ibi Ioan. Andr. num. 5. & Barbat. in princip. & cap. dilectus. num. 59 & seqq. de rescript. Fel. in cap. vlt. sub num. 2. de iudic.

10 Quia dicta conclusio & communiter reprobatur a Doctoribus, ut per Abb. in d. cap. sanè num. 3. de foro compet. & in d. cap. dilectus. num. 4. de rescript. Rota d. decis. 297. num. 8. par. 2. diuers.

11 Atque eam de æquitate & tantum procedere dicit Imol. in dicto cap. sanè de for. compet. & addit. ad Abb. in cap. dilectus il 2. littera G. de rescript. sicq. attento iuris rigore Episcopus potest in quolibet loco

12 suæ diœcesis exercere iurisdictionem d. cap. cum Episcopus de off. ordin. cum alijs allegatis.

Habet etiam Dominus Episcopus fundatam intentionem in dispositione Sacri Concilij Tridentini sess. 25. cap. 6. de reform. quia per dictum Sacrum

13 Concilium expresse disponitur, & quod Episcopus, vel eius Vicarius procedere teneatur in causis Capitularium, de consilio & assensu duorum Canoniorum, coram Notario tamen ipsius Episcopi, & in eius domo, aut consueto Tribunali.

Nec obstat, quod solitum Tribunal Episcopi respectu Capitularium Ecclesiæ Calciaten. videatur esse in ipsa ciuitate Calciaten. cum per testes qui dantur summario dicti Capituli num. 4. concludenter probetur, quod Episcopi pro tempore cognouerunt ab immemorabili tempore causas Capitularium, vel per se ipsos, vel per Vicarium, aut alium delegatum in ipsa ciuitate Calciaten. quia dicti testes non

14 aperiunt an Episcopus consueuerit cognoscere causas etiam grauiore in dicta ciuitate, seu tantum leuiore, atque ita cum dicta testium depositio possit verificari in leuioribus delictis Capitulariis pro quibus non intendit Episcopus trahere dictos capitulares extra dictam ciuitatem Calciaten. non potest illa suffragari ad causas grauiore, quia & observantia probari debet in terminis casus, de quo agitur Bar. P 2 in

in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. act. priu. Crauet. conf. 30. num. 5. Nat. conf. 575. num. 15. Surd. conf. 354. num. 26. Rota coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 451. num. 7. Tum etiam quia in omnem euentum, quod esset probatum, quod Episcopus consueverit cognoscere causas etiam grauioribus capitularium in eadem ciuitate Calciatem, quodq. propterea consuetum Tribunal Episcopi respectu capitularium sit in ipsa ciuitate, nihilominus non videtur arcuandus Episcopus quod debeat cognoscere causas grauioribus in ipsa ciuitate, quia Concilium disponit alternatiue, quod cognoscantur causae, vel in domo Episcopi, vel in consueto eius Tribunali, & sic videtur esse remissum arbitrio Episcopi, cuius est electio, vel in eius domo, prout magis sibi expedire videbitur, quod etiam est conforme dispositioni iuris communis, quia de iure qualitas custodiae remittitur Iudicis arbitrio, Bal. in l. 2. in fin. C. de exhib. reorum. Menoch. de arbitr. casu 305. num. 1. & 6. cum alijs per Farinacc. de carcer. & carcerat. quest. 27. nu. 99. & seqq.

Nec dicatur quod Episcopus habet etiam domum in dicta ciuitate, in qua poterit cognoscere dictas causas, quia Concilium intelligi debet de domo, nempe loco domicilij, vbi Episcopus habitat cum sua familia, non de domo materiali ad l. lex Cornelia. §. domum, & ibi DD. ff. de iniur. & fam. libell. & c.

REVERENDISS. COCCINO.

Balneoregionem Simoniam.

Veneris 17. Maij 1624.

ARGUMENTVM.

in Beneficiorum resignatione, quando dicatur commissae simonia, & quando non, declaratur.

SUMMARIVM.

- 1 Beneficij resignatio, quando est facta ad fauorem alicui, an dicatur simoniaca.
- 2 Renunciatio beneficij, quando est facta in manibus Papae, cessat omnis simonia.
- 3 in Beneficialibus simonia committitur ex constitutione Ecclesiae.
- 4 Papa excludit omne vitium simoniae.
- 5 Simonia non inducitur ex tractatu de renunciando certo modo, qui non est prohibitus.
- 6 Simonia in renunciatione inducitur ex firma patetione.
- 7 ad Simoniam euitandam in resignatione quoad pacta, optima praeseruatiua est reseruatio beneplaciti Apostolici, num. 18. 20. 22.
- 8 de Simonia reali in resignatione beneficij non potest dubitari, si fuerit facta mediante pecunia, quo stante beneficium dicitur amissum, & incurta excommunicatio, num. 9.
- 10 Simonia, vt concludenter probetur, est necessaria probatio tractatus praecedentis, & conclusio pacti.
- 11 ad Simoniam probandam admittitur etiam socius criminis, quod est speciale in hac materia.
- 12 Quod verum est, quando agitur contra illum, qui simoniam commisit, secus vero si agatur contra tertium.
- 13 Probatio priuilegiata non habet locum nisi contra illum, qui est in dolo.

- 14 Simoniam, vt facius criminis probet, non debet socius muneris.
- 15 Simonia probatur coniecturis, & praesumptionibus ex quo occulte committi consuevit.
- 16 Quod intellige dummodo sint urgentes, & reum de crimine conuincentes.
- 17 Consensus praestitus in resignatione retrotrahitur ad diem datae supplicationis.
- 19 Testes imperiti, si deponant publice audiuisse resignarium emisse beneficium, qualiter sint intelligendi.
- 20 Testis aliquis si deponat de aliquo facto, & non credatur, ita nec alijs credendum erit.

DECISIO DXXXVIII.

PAROCHIALIS, de qua agitur, fuit resignatus in manibus Summi Pontificis ad fauorem certae personae cum reseruatiue pensionis scilicet 40. annuorum, & supplicatio fuit signata octauo Kalend. Martij. Deinde fuit supplicatum pro extinctione dictae pensionis, & supplicatio signata Nonis Martij. Vnde quaesitum fuit, an huiusmodi resignatio esset simoniaca, & Domini negatiue responderunt.

1 Quia aut praetenditur simoniaca, ex quo est ad fauorem glos. in cap. ex parte in verbo dimittere, vbi DD. de offic. deleg. Cassad. decis. 2. num. 3. & seq. de simon. Rot. decis. 46. lib. 2. par. 3. & decis. 96. & 97. lib. 3. ead. par. 3. & cum renunciatio fuerit facta in manibus Sanctissimi, cessat simonia, vt dicuntur omnes DD. praedicti. Aut, ex quo fuit extincta pensio & cessat etiam omnis amaritudo, quia cum versetur in beneficialibus, in quibus simonia committitur ex constitutione Ecclesiae, Dec. conf. 141. nu. 2.

4 auctoritas Summi Pontificis tale vitium excludit glos. in cap. cum pridem in verbo illicite, de pact. ubi Imol. num. 8. late Dec. loco allegato, & fuit dictum coram me in causa Osen. pensionis 27. Iunij 1601. Aut ex quo ante resignationem fuit actum de pensionis reseruanda, & extinguenda, & minus resultat simonia, quia tractatus de renunciando certo modo non est prohibitus, sed pactio firma est prohibita cap. tum pridem. de pactis, vbi communiter DD. Caccialup. de pens. q. 19. num. 16 Innoc. in cap. tua. num. 5. in fin. de simon. Quae maxime procedunt in hoc casu ex obseruantia subsequente, cum fuerit super omnibus obtentum beneplacitum Apostolicum. Vnde inferri potest omnia fuisse gesta ea intentione, si S. D. N. placuerit, & ab eo approbatum fuerit, quae est optima praeseruatiua, dum tractatur resignatio, vt aduertit Fel. in cap. ad audientiam il. 2. col. 3. num. 3. vers. quid autem. de rescriptis. Anan. in cap. audiuius. col. 2. num. 2. de collus. detegen. Butr. in cap. cum pridem. de pact. et bene Nauar. conf. 48. numer. 3. lib. 3. de simon. in antiq. quod est in nouis cons. 33. eod. tit.

Sed difficultas videbatur consistere, quia praetendebatur esse probatum, quod resignatio fuerit facta mediante pecunia, & quod simulatè fuerit actum de extinctione pensionis. Vnde videndum est, an ista subsistant, quia si verè subsistant, non potest dubitari, quin constet de simonia reali, cum ex utraque parte fuerit adimpletum, ex ad. per Nauar. in l. 5. Mann. cap. 2. 3. num. 104. & seq. Vgol. de sim. lib. 5. cap. 5. num. 1. vers. altera est, & seq. 10. Valer. de diff. inter for. for. & conscient. in verb. simon. lib. 6. & ideo beneficium esset amissum, & incurta com.

communicatio, iuxta *Extrauag. cum detestabile*, de *simon.* & *Constitutionem san. mem. Pij V.* quare punctus difficultatis consistit in eo, an prædicta probentur.

In quo articulo, pro faciliiori resolutione præmittendæ sunt duæ conclusiones. Altera est, quod ad constituendam probationem † concludentem simoniam, est necessaria probatio tractatus præcedentis, & conclusio pacti, cap. *Aitaldus 8. q. 3. cap. quam pio verbo postmodum 1. q. 2. DD. cōmuniter in c. venies il 1. de test. Dec. conf. 118. num. 4. Paris. conf. 30. numer. 21. lib. 4. Alciat. conf. 3. num. 20. lib. 1. Put. decis. 167. lib. 2. in not.* & ad hanc simoniam † probandā admittitur etiā socius criminis, quod est in hac materia speciale cap. 1. de test. in 6. quod est verum, quando agitur contra † illum, qui simoniam commisit, secus vero si agatur contra tertium. Et ratio est, quia † priuilegiata probatio, qualis est ista, non habet locum, nisi contra illum, qui est in dolo, *Alciat. in punct. conf. 2. num. 8. Farin. in prax. q. 43. nu. 53. & seq.* & ad hoc vt socius criminis probet, non debet esse etiam socius muneris, quia eo casu non probaret cap. *veniens il 1. de test.*

Altera conclusio est. Quod simonia probatur etiam coniecturis, & præsumptionibus, ex quo occulte committi consuevit, cap. *per tuas. cap. sicut, ubi Innoc. nu. 1. Abb. num. 3. de simon. cap. 1. de test. in 6. Aym. conf. 122. num. 7.* dummodo tamen coniecturæ † sint vrgentes, & reum de crimine conuincentes, cap. *euidētia de accus. Alex. de Neu. conf. 64. num. 4. Felin. in cap. super bis num. 12. de accusat. Caputaq. dec. 202. per tot. lib. 1. & pluries dixit Rot. in decisionibus allegatis coram bon. mem. Cardin. Blanchetto in causa Romana, seu Ispaleni simonia 7. Februarij 1596. quæ habetur post secundum volum. conf. Farin. sub num. 108.*

His positis. Fuit resolutum neque talia pacta in hoc casu probari, neque coniecturas esse sufficentes, vt dicendum sit, constare de simonia, quod satis probatur ponderando dicta testium, & constituta tantum resignantis, quam resignatarii.

Et quantum attinet ad testes, cum primus iuxta tertium dicit ipsum egisse cum resignante, qui petijt scuta 700. & resignatarius obtulit scuta 300. nihil deponit de conclusione, & ex serie facti patet, quod res aliter se habuerit. Et dum super 4. videtur deponere de conclusione, ignorat factum. Fatetur enim, quod apocha fuit confecta eadem die resignationis, quæ computabatur dies 26. Martij, vt ipse existimat. Et iuxta quintum fatetur apocham fuisse confectam sub eadem die 26. Martij, & † postea præstitus consensus, qui retrahitur ad diem data supplicationis, *Cassad. dec. 3. de renunc. Rot. decis. 267. num. 2. lib. 3.* & sic, cum iste testis deponat de gestis post signatas supplicationes, conuincitur. Vel eius dictum est intelligendum, vt loquatur de summa, pro qua extinguenda erat pensio, quod non improbatum, † cum deberet interuenire auctoritas Summ. Pont. De solutionibus vero postea factis non est curandum, quia cum præcedat legitimus titulus extensionis, omnia substinentur. Et in secundo examine, in quo fuit duodecimus testis, nihil pluris dicit, quam in primo.

Secundus vero testis super quinto deponit, audiuit a resignante, quod resignauerat pro scut. 550. sed huiusmodi confessio quatenus esset probata, debet

Par. IV. Recent. Tom. III.

redigi ad sensum bonum, & vitio carentem, scilicet ob extinctionem pensionis, prout verè dicta summa fuit soluta. In reliquis nihil quod releuet, deponit. Tertius iuxta quartum deponit de resignatione cū reservatione pensionis scut. 40. quæ postea fuit extincta, & ideo nihil obstat. Quartus iuxta sextum, & septimum deponit de solutione pecuniarum post factum, & sic, cum adsit titulus præcedens extinctionem pensionis, nihil probat, prout nec etiam quintus testis aliquid momenti deponere videtur. Nam iuxta tertium deponit de gestis post extinctionem pensionis. Et iuxta quartum se publicè audiuisse resignatarium emisisse beneficium, quæ verba prolata † ab imperitis possunt intelligi ob dictæ pensionis extinctionem, prout nec etiam sextus testis, qui iuxta septimum deponit solū de mandatis factis ad resignandum, & alijs. Septimus autem testis iuxta tertium, dum deponit de conuentione habita pro scut. 550. non deponit ante resignationem, & hæc possunt verificari circa tractatum extinctionis pensionis. Et super quarto expressè deponit de gestis post signatas supplicationes. Octauus vero super quinto deponit de prætensionibus tantum resignantis; an vero cum illis ex parte resignatarii fuerit conclusum, nihil deponit. Et iuxta sextum, licet deponat conclusionem resignatarii cum reservatione pensionis scut. 40. & quoad extinctionem dicat summam fuisse remissam in arbitrium certæ personæ, hoc autem, an fuerit factum simpliciter, † vel reservato Sedis Apostolicæ beneplacito nihil deponit, & obseruantia subsequuta ostendit nihil fuisse actum absque Summi Pontificis licentia.

Quantum attinet ad nonum testem, Commissarius confidentiarum, nihil probat, cum solum deponat, quod Frater Leo Oliua Ordinis S. Spiritus defendendo immunitatem Ecclesiasticam noluit permittere, vt perquireret quasdam capsas relictas per Ambrosium inquisitum in domo Ecclesiæ. Et de isto etiam facto † deponit decimus testis, & ideo, sicuti non probat vndecimus, ita nec decimus.

Testis vndecimus, qui est Notarius, deponit tantum fuisse rogatum de duobus mandatis procuræ, scilicet resignationis, & extinctionis pensionis. Vnde cum omnia subsequuta scilicet resignatio cum reservatione pensionis, & extinctio fuerit † facta mediante beneplacito sanctæ Sedis, nulla potest considerari simonia. Et quamuis iste testis diligentissime fuerit examinatus per 20. interrogatoria, nihil tamen deposuit, quod obstat. Duodecimus etiam testis, vt supra dictum est, cum sit idem, ac primus, & in secundo examine sit duodecimus, nil deponit quod releuet. Decimus tertius deponit solū, quod cum nomine sui Domini peteret pensionem a resignante, ipse respondit, quod tractabat de Parochiali resignanda Ambrosio (*Il quale gli hauerebbe dato denari, e con quelli l'hauerebbe sodisfatto.*) Quæ depositio nihil facit, cum possit verificari in pecunijs, quas ipse habiturus erat ex extinctione pensionis legitime faciendæ. Decimus quartus testis pariter deponit, quod petijt pensionem a resignante nomine pensionarii, & quod ipse resignans respondit: (*Che haueua trattato, e concluso con Ambrogio la resigna dell' Parochiale, e già Ambrogio gli haueua dato a buon conto scudi 50. per estintione della pensione, e che se gli haueua spesi.*) Ex hac depositio ne colligi perfectè non potest, an hæc fuerint dicta ante,

ante, vel post resignationem, & cum agatur de concludendo delicto, dicta confessio est intelligenda de gestis, & solutione facta post perfectam resignationem, & extinctionem pensionis. In reliquis autem clarè, & lucidè post perfectam resignationem, & extinctionem pensionis loquitur, & prædicta solutio fuit facta tempore habili, ut ex mox dicendis apparebit.

Decimus quintus deponit, prout primus de tractatu resignationis mediante aliqua solutione pecuniarum, sed cum audisset à partibus hoc non posse fieri absque labe simoniae, nihil fuit actum, sed pro resignatione conclusum cum reservatione pensionis, & quòd extingueretur. Et quamvis testis subdet, (*Et alio hora detto Ambrogio conto ceto scudi di moneta, & più à conto della detta estintione di pensione, e gli assegnò certi bestiami per cento settanta, o cento ottanta scudi salvo il vero, e detto Horatio scilicet resignans gli facesse buoni cinquanta scudi, che prima detto Ambrogio gli haveua pagati, e contati à conto di detta estintione di pensione se bene sò, che ci era una poliza, che cantava di prestito, tutavia io ho creduto, che si fussero dati à conto di detta estintione di pensione, e questi conti furono fatti fra il detto Ambrogio, & Horatio, e la poliza fu scritta in casa mia, & postea dicit, quod pro residuo actum fuit, quod fieret societas officij. Tamen fuit responsum testem nihil probare, quia si attendatur series facti, ipse fatetur primo fuisse factam apocham scut. 50. & postea bestiamina data insolutum, & actum de facienda societate officij, sed si hoc est verum, totum fuit factum tempore habili, quia ut apparet ex apocha, quæ habetur in processu, illa habet datam sub die 1. Aprilis 1622. & tamen, ut supra dictum est, præcesserat signatio supplicationis pro resignatione, & extinctione pensionis. Et dum in secundo examine ille testis dicit fuisse actum, quod quidam laboratores perciperent fructus vnius anni pro debito resignantis, cum hæc fuerint facta tempore habili post legitimam extinctionem pensionis, nihil obstat. Decimus sextus testis nihil deponit, quod absit, immò, si benè attendatur, facit contra simoniam. Decimus septimus & ultimus pariter nihil obstat, nam dum deponit de dicta conventionione, quod scilicet laboratores pro anno perciperent fructus, intelligitur hoc actum fuisse tempore habili.*

Quantum verò attinet ad constituta resignantis, & resignatarij, ut ex lectura apparet, nihil falsi sunt quod obstat.

Ex quibus fuit resolutum contra partem, quæ diu citata, & expectata comparere noluit. Non constare de simonia.

REVERENDISS. COCCINO.

Leodien Canoniciatus S. Dionysij.

Veneris 17. Maij 1624.

ARGUMENTVM.

Gratia in forma dignum licet non dicatur conditionalis, sed pura, & executoris promissio fiat tantum, eo quia illa fuit dilata, & suspensa, tamen donec debita executioni non demandetur, non suffragatur. Resignatio beneficij ad favorem alicuius admissa, cum clausula in forma dignum, tunc si ante illius purificationem moriatur resignatarius, beneficium non

dicatur vacare, cum adhuc non dicatur abdicatum ius à resignante. Canoniciatus respectu requiritur maior scientia, quam in prima tonsura. In beneficij resignatione se fundans, tenetur docere de eius publicatione.

SVMMARIVM.

- 1 Gratia in forma dignum censetur pura.
- 2 Executoris promissio in gratia in forma dignum, requiritur pro executione, quæ est dilata, & suspensa, & non autem per acquisitionem iuris, & pro substantia gratia.
- 3 Gratia in forma dignum non suffragatur, donec debita executioni demandetur ad effectum excludendi, vel impediendi promissum ab Ordinario.
- 4 Resignatio facta quando fuit ad favorem alicuius, & numquam fuerit purificata gratia in forma dignum, non dicitur abdicatum ius à resignante.
- 5 Resignatio admissa ad favorem alicuius, cum clausula in forma dignum, tunc ea non verificata, beneficium non censetur vacare per obitum resignatarij.
- 6 Testibus, & non testimonijs est credendum.
- 7 ad Tonsuram primam ordinatus non potest inferri, quod sit idoneus ad Canoniciatum.
- 8 Tonsura prima respectu sufficit, ut quis sciat tantum legere, & scribere.
- 9 Canoniciatus respectu requiritur maior scientia quam in prima tonsura, cum in eo exigatur consilium, & industria.
- 10 Testes, quando sunt nulliter examinati, non potest in eis fieri fundamentum.
- 11 Clausula in gratia posita, siue faciant modum, siue conditionem ad effectum iustificationis narratum in ea nihil interest. Quia utroque casu sunt iustificanda narrata ab eo qui intentionem suam fundat in d. gratia.
- 12 Gratia resignationis, quando fuit iustificata, ius non dicitur abdicatum à resignante.
- 13 Clausula, dummodo resignans habeat unde se sustentare valeat, per quod non dicatur satisfacta.
- 14 in Resignatione se fundans debet docere de resignatione publicata. Publicatio est pars resignationis, num. 14.
- 15 Resignationis beneficij publicatio, quando non fuit facta, si moriatur resignans, beneficium non dicitur vacare per eius mortem, sed ob non publicationem.

DECISIO DXXXIX.

POST binas resolutiones factas quod promissio Ordinarij sustinetur, fuit reservatum videre, an resignatio per prius facta à defuncto ad favorem Lamberti obstat, & causa hodie proposita negativè fuit resolutum ex triplici capite. Primo quia, admissio resignationis fuit in forma dignum, quare, licet gratia in forma dignum censetur pura, cap. si postquam de præben. in 6. & promissio executoris, requiritur pro executione, quæ est dilata, & suspensa, & non per acquisitionem iuris, & pro substantia gratia, ut fuit resolutum in causa Bergen. Canoniciatus 20. Aprilis 1597. coram bon. mem. Card. Pamphilio.

- 3 Nihilominus non suffragatur donec gratia debita executioni demandetur ad effectum excludendi, vel impediendi promissum ab Ordinario, ut fuit dictum in

in causa Calaguritana beneficij 30. Ianuarij 1608. coram Reuerendiss. D. Archiepiscopo Lugdunen. quare cum resignatio fuerit ad fauorem, & nunquam fuerit purificata dicta gratia, non fuit abdicatum ius a resignante, *Put. decis. 158. lib. 3. num. 2. in nou. & fuit dictum in prædicta Burgen. Canonicatus, & in Bracharen. Cantoria 26. Martij 1602. coram bon. mem. Iusto, Card. Seraph. decis. 1446. num. 3.* quibus in locis habetur quod non verificata clausula in forma dignum beneficium non cõsetur vacare per obitum resignatarij.

Neque visum fuit Dominis idoneitatem probari ex duobus attestacionibus, quia ultra quod vt dictum est in prima decisioe testibus, & non testimonijs est credendum. Prima attestatio Magistri Scholæ est quod Lambertus sciat legere. Secunda Aduocati est nimis affectata, & ex quo Lambertus fuit ordinatus ad primam tonsuram, non potest inde inferri quod sit idoneus ad Canonicatum, quia respectu primæ tonsuræ sufficit, quod quis sciat tantum legere & scribere, *Rot. decis. 16. num. 3. par. 2. Gonzales ad reg. 8. gloss. 4. num. 48. & 49.* Respectu autem Canonicatus maior scientia requiritur, & in quo consilium & industria exigitur *Rot. decis. 12. nu. 5. in ant. Menoch. præsumpt. 51. num. 22. lib. 2. super testibus.* vero nullum potest fieri fundamentum, cum sint nulliter examinati lite pendente in Rota, nec videantur bene concludere.

Secundo fuit consideratum gratiam resignationis fuisse concessam cum clausula dummodo resignans haberet vnde se sustentare valeret, quæ clausula siue faciat modum, siue conditionem & ad effectum iustificationis narratorum in gratia nihil interest, quia vtroque casu sunt iustificanda narrata ab eo, qui intentionem suam fundat in gratia, *Io. And. in cap. de litis contest. Felyn. in cap. constitutus in prin. de rescr. & fuit resolutum in causa Paduana pensionis 12. 18. Iunij 1581. coram Rubeo,* quare cum & neque in hoc gratia reperitur iustificata non fuit abdicatum ius a resignante per supradicta.

Neque obitat quod Petro fuerint relicta bona in testamento, quia non constat dicta bona esse sufficientia, & cum dicta clausula positiuè requirat quod resignans habeat aliunde, vnde se possit sustinere.

Tertio fuit consideratum nõ sufficere quod Lambertus doceat de resignatione, sed & cum in ea se fundet, debet docere de resignatione publicata, cum publicatio sit pars resignationis, vt fuit resolutum in causa Calaguritana Th. sauraria 4. Febr. 1579. coram san. mem. Clemen. VIII. & in Hispalen. & Cordubèn. præstimoniorum coram bon. mem. Card. Lancellotto, *Rot. decis. 90. num. 2. par. 2. Seraphin. decis. 1309. & fuit dictum in causa Meten. canonicatus 8. Martij 1609. coram R. P. D. Pirouano,* & isto casu licet beneficium non vacaret per obitum resignantis, & sed ob nõ publicationem, vt sunt verba clara Bullæ sanct. mem. Gregorij XIII. & fuit dictum in causa Abulen. beneficij 14. Ianuarij 1596. coram Card. Blanchetto, & in Mediolanen. Præpositura 28. Iunij 1589. coram Platto, hoc tamen non refert, quia prouisio Ordinarij propter indultum caperet istam etiam vacationem ex consideratis in vltima decisione. Et ita conclusum.

REVERENDISS. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Restitutionis in integrum.

Luna 20. Maij 1624.

ARGVMENTVM.

Ad restitutionem in integrũ obtinendam sufficit qualicumque iniustitia, quamuis non notoria. Ad patrem si fuerit reuersa dos ab eo assignata filia, ac deinde legauerit dictæ filia aliquid, cum conditione, vt cõtenta esse debeat dicto legato, & nihil aliud possit petere, ac prætere ex bonis, & hæreditate sua, aliàs &c. tunc si dicta filia solemniter, & iuxta dispositionẽ statutorum tale legatum acceptauerit, non poterit amplius pœnitentia ducta agere ad primauã dotem eidem a patre constitutã. Dos, quando reuertitur ad patrem dotantem, non est amplius dos, & sic euanescent priuilegia dotis, vnde filia non poterit agere vigore Instrumenti dotalis executiuè iuxta Statutum Urb. lib. 1. cap. 185. contra patrem, vt ei assignet eandem dotem, quam prius dedit, ac deinde ad eundem reuersa fuit.

SVMMARIVM.

1. Sententia ob non interpositam appellationem transit in iudicatum.
2. Restitutio in integrum aduersus mandatum, de cuius iniustitia constat, sine dubio datur.
3. ad Restitutionem in integrum obtinendam sufficit, qualicumque iniustitia, etiam non notoria.
4. Filia non potest agere contra hæredes patris pro dote sibi primo loco promissa, quando ipsa acceptauit legatum a patre ei factum, pro secunda dote.
5. Pater tenetur ad onus dotandi filias.
6. Filia acceptando legatum ei a patre relictum, loco ipsius dotis ad eum reuersa, non potest amplius petere primam dotem, etiam si legatum esset inferius credito dotali.
7. Legatum alicui, si relictum sit, cum conditione, vt aliud petere non possit ex hæreditate, tunc illud expressè acceptando euanescent omnes eius prætensiones.
8. Dos soluto matrimonio reuertitur ad patrem dotantem.
9. Filia non potest dici creditrix patris, ex causa dotis soluto matrimonio, cum illa dos ad ipsum reuertatur.
10. Pater tenetur conseruare dotem filia iterum nubenti, nec ipse valet diminueri prioris dotis mensurã.
11. Filia transeundo ad secunda vota non potest agere executiuè vigore primi instrumenti dotalis contra patrem, vt ei assignet eandem dotem.
12. Filia debet implorare officium Iudicis ad hoc, vt pater teneatur ei eandem dotem constituere, quam in primis nuptijs ei assignauit.
13. Obligatio Cameralis habet clausulam, pro omnibus quibus interest, intellige vt num. 13.
14. Stipulatio pro omnibus, quibus interest, quæ continetur sub obligatione Camerali intelligitur pro illis, qui habent causam ab obligato.
15. Statutum Urb. lib. 1. cap. 185. disponit, vt instrumenta dotalia habeant executionem paratam.
16. Actio semel extincta amplius reuiuiscere nequit.
17. Restitutio in integrum in Curia, & ex antiquo Ro. stylo non impeditur per lapsum quadriennij.

DECISIO DXL.

ANTONIVS Bolinus de anno 1597. nuptui tradidit Catherinam eius filiam Aloyfio de Turre cum dote scut. 3500. ad quorum computum assignavit pro scut. 2500. vnam domū magnam pro fundo dotali, & pro residuo nempē. scut. 1000. tot credita inexacta, quæ promissit exigibilia, prout ipse Antonius exegit, & cum ijs duas domunculas acquisiuit. Defuncto Aloyfio, & dote reuerfa ad ipsum Antonium dotantem, idem Antonius condidit testamentum, & institutis in eo suis hæredibus vniuersalibus Elisabetta, & Francisca ex filio nepotibus legauit dictæ Catherinæ adhuc viduæ pro omni suo iure dotali, ac iure institutionis dictam domum magnam vna cum mobilibus, cum hoc quod nihil aliud petere, & prætereendere posset ex bonis, & hæreditate sua, sed debeat esse contenta dicta domo magna, & amplius teneatur renunciare omnibus suis iuribus, quomodolibet sibi acquisitis, & competentibus super dd. domunculis, alijs ipsa non renunciente, intelligatur pro rata parte dd. domorum legatum, vt supra factum diminutum, quo legato per Catherinā agnito, & acceptato cum omnibus iuribus, ac statutis solemnitatibus iterum nupsit Ioanni Dominico Pulliasco cum dote scutorum 4000. pro quibus data illi insolutum d. domo magna, sibi per Procuratorem relicta capit pro residuo dotis primo loco promissa agere coram secundo Collaterali contra hæredes Antonij, & mandatum obtinuit, quod cum

1 ob non interpositam ꝛ appellacionem fecisset transitum in iudicatum, fuit pro parte dd. hæredum adita Signatura Sanctissimi, & obtentum committi Senatori causam restitutionis in integrum cum voto Rotæ. In qua proposito hodie per me dubio An constet de causis restitutionis, fuit per DD. affirmatiuè responsum, ea ratione ꝛ quia vbi docetur de iniustitia mandati, certum est quod competit aduersus illud restitutio, & sufficit qualiscumque iniustitia etiam ꝛ non notoria pro illa obtinen. *Cas. de Grass. decif. 10. num. 12. de sent. & re iudic. Seraph. dec. 251. num. 2. Rota decif. 351 par. 1. & decif. 492. num. 5. p. 1. diuers. & decif. 452. nu. 1. par. 1.*

Iniustitia autem mandati relaxati contra dictos hæredes visa fuit Dominis satis clara in hoc casu, tū

4 ex eo quia ꝛ Catharina egit pro residuo dotis primo loco promissa, quæ sibi non debebatur cum ipsa acceptando simpliciter legatum d. domus magna sibi vt supra facta per Procuratorem habeatur, ac si ab ipso Procuratore, ꝛ qui habebat onus eam dotandi, redotata fuisset iuxta notat per Bald. in l. liberti libertaque num. 24. vers. attenden. tamen. C. de oper. liber. cum alijs per Mantica. de coniect. lib. 10. tit. 2. num. 17. nec potest amplius petere dictam dotem,

6 etiam si legatum quod ꝛ acceptauerit, esset inferius credito dotali *Castr. in l. si cum dotem §. si pater n. 3. & ibidem Alex. num. 2. ff. sol. matrim. Mantica. loc. supra citato num. 17. vers. quod locum habet, & ideo*

7 si Catharina habebat vllam ꝛ actionem contra dd. hæredes per acceptationem expressam dicti legati, censetur illi renunciasse iuxta allegata.

Tum etiam quia Catherina obtinuit mandatum prædictum vigore ꝛ prætensi Instrumenti dotalis, cuius vigore pariter non poterat agere ex quo soluto matrimonio dos erat restituenda Patri prout fuit restituta iuxta text. in l. dos à Procuratore. Cod. sol.

matrim. l. fin. C. comm. vtriusque Iud. Thes. dec. 190. nam. 1. Vnde ipsa non poterat dici Creditrix Patris, nec amplius habebat ꝛ actionem vigore d. Instrumenti, vt fuit resolutum in illa Romana dotis de Pauida 8. Martij 1613. & 29. Febr. 1616. coram Verospio, & in ead. 26. Aprilis 1619. coram D. meo Vbaldo.

Non obstat quod Pater teneatur conseruare dotē filia denuo nubenti, nec valeat ꝛ diminuerē prioris dotis mensuram, vt in auth. sed quamuis, & alibi Salic. num. 7. C. de rei exor. act. Quia licet hoc sit verum, tamen nō potest mulieri vigore primi Instrumenti dotalis executiuē agere prout fecit Catherina obtinen. mandatum relaxari, illudque exequi facien. sed debet implorare officium Iudicis ad hoc vt pater teneatur ꝛ ipsi eandem dotem constituere iuxta deducta in prædictis decisionibus Romana dotis, & præsertim in decisione D. Vbaldi.

Nec obstat quod Instrumentum dotale quo actū fuit, haberet obligationem Cameralem, ꝛ quæ habet clausulam pro omnibus quorū interest, vt per Rotā apud Zacch. de oblig. Cam. decif. 97.

Quia hoc est verum, sed cum respectu Patris Catherina non esset nominata ꝛ in Instrumento, ista stipulatio intelligitur pro illis, qui habent causam a marito, vt fuit dictum in Romana deuolutionis de mus 13. Iunij 1608. coram me.

Prout minus visum fuit obstat statutum Urbis cap. 185. lib. 1. quo disponitur Instrumenta dotalia habere ꝛ executionem paratam, quia cum ex prædictis non superesset amplius Instrumentum dotale, ex quo dos in illo promissa iā fuerit ad Patrem reuerfa, & cum illius Patrimonio consolidata intrat

16 ꝛ regula, quod actio semel extincta amplius non potest reuiuiscere vulgata l. quod res §. aream ff. de solut. l. nihil interest C. eodem l. eius qui §. fin. ff. de Iur. fisc.

Et demum non obstat lapsus quadriennij, quia

17 in Curia, & ex antiquo Rotæ stylo non attenditur nec impedit restitutionem Simonet. decif. 76. incip. restitutionem in Instrumento petenti, & fuit dictum in Bergomen. legati 15. Nouembris 1610. coram bo. me. Card. Sacrato, Urbinate. Iurisdictionis 10. Febr. 1620. coram D. meo Buratto, & in alijs &c.

Confirmata fuit præsens decisio coram eodem Reuerendissimo Patriarcha sub die 18. April. 1625. est infra suo loco, & in eodem anno alia adest sub die 15. Iunij.

R. P. D. REMBOLDO.

Tarvisina Feudi.

Veneris 24. Maij 1624.

ARGUMENTVM.

Inuestitura facta duobus pro masculis, & sceminis, quando hoc casu scemina vnius lineæ excludant masculos alterius lineæ, & quando secus.

SVMMARIVM.

- 1 Inuestitura, quando est facta duobus, pro masculis, & sceminis, tunc scemina vnius lineæ excludunt masculos alterius lineæ.
- 2 Sed hoc non procedit, si inuestitura sit facta vni tantum.

- 3 *Text. in c. 1. de duob. frat. à cap. inuest. non habet locum, quando feudum est antiquum & ab initio fuit vnus tantum inuestitus, licet postea tractu temporis fuerint inuestiti duo de eodem feudo.*
- 4 *Text. in c. 1. de duob. frat. à cap. inuest. quando de plano intret. & num. 5.*
- 6 *Verba appposita in fauorem alicuius, non debent in eius odium retroqueri.*
- 7 *Episcopus potest concedere in feudum bona Ecclesiastica sine solemnitatibus, si sit solitum ea concedi.*
- 8 *Feudum iure antiqui feudi cōcessum, in omnibus, & per omnia assumit naturam feudi antiqui.*
- 9 *Inuestitura tenor magis quam lex feudalitatis est attendenda.*
- 10 *Prolis appellatione in materia feudali veniunt tantum masculi.*
- 11 *Prolis appellatione an veniant tantum masculi, vel etiam feminae.*
- 12 *Prolis nomen secundum propriam eius significationem comprehendit, tam masculos, quam feminas.*
- 13 *Feudum acquirens censetur magis prospexisse suis, quam agnatis.*
- 14 *Interpretatio in contractibus ea est sumenda in dubio, quæ congruit menti contrahentium.*

DECISIO DXLI.

DOMINI dixerunt sententias Rotales, quibus declaratum fuit filias sceminas Francisci inuestiri debere de portione feudi Castri Rustica, per D. Franciscum possessa, reuocando alias omnes sententias prius in partibus ad fauorem masculorum descendendum ex linea Guercij Junioris latis, fore confirmandas; quia dictæ sententiæ Rotales apparent validæ, & iustæ. Et validitas quidem colligitur, ex reuolutione processus, de iustitia vero constat, ex tribus decisionibus in hac causa coram RR. PP. DD. meis Pamphilio, Vbaldo, & Pirouano factis, in quibus fuit firmatum, quod cum dictum feudum fuerit anno 1237. concessum Vberto, & Guercio fratribus pro se, suisque hæredibus, & descendentes masculis, & feminis, adiectis his verbis, ita quod extantibus masculis feminæ non succedant, deficientibus vero quodcumque sine prole legitima masculis, feminæ succedere debeant, alterutrius vero prole prorsus legitima deficiente totum feudum ad alterum deuoluatur, omnino tenendum sit, quod feminæ vnus lineæ ex dictis inuestitis, excludant masculos alterius lineæ, tam attenda iuris communis dispositione, quā etiam inspectis verbis supra relatis.

Nam quoad iuris communis dispositionem, certum est quod quando inuestitura est facta duobus, pro masculis, & feminis (vt in casu isto) tunc feminæ vnus lineæ excludunt masculos alterius lineæ c. 1. de duob. frat. à cap. inuest. Alex. conf. 119. num. 1. & 2. l. 5. Ceph. conf. 30. num. 34. Corn. conf. 263. num. 5. & seqq. lib. 1. Bero. conf. 108. nu. 5. lib. 1. Peregr. conf. 24. num. 12. & seqq. l. 2. & in tract. de fideicom. art. 27. num. 13. cum alijs per Card. Mantis. in tract. de tacit. & ambig. l. 22. tit. 18. nu. 36. Pedemont. dec. 123. n. 30. licet secus sit, quando inuestitura ab initio est facta vni tantum. Ruin. conf. 9 sub num. 5. vers. quin immo lib. 1. Peregr. d. conf. 24. num. 2. l. 2. Rosenthal. de fam. success. c. 7. q. 39. nu. 2. & 3. in addit.

Et quod hoc ipsum fuerit in dicta inuestitura expressis verbis dispositum, patet ex pacto supra relato, in quo dicitur, quod feminæ succedant deficientibus masculis, & feudum tum demum ad alterum deuoluatur, quando alterius lineæ proles legitima prorsus defecerit, & sic quando non supererunt ex illa linea, nec masculi, nec feminæ, vt ex infra etiam dicendis clarius apparebit.

- 3 Nec obstat quod prædicta iuris dispositio locum non habet, quando feudum est antiquum, & ab initio fuit vnus tantum inuestitus, licet postea tractu temporis fuerint inuestiti duo de eodem feudo ad trad. per Castrenf. conf. 176. numer. tertio. lib. 1. & conf. 159. num. 2. l. 2. Curt sen. conf. 48. numer. 13. & 17. & seqq.

Quia pro responsione est aduertendum, quod aut feudum est antiquum non solum respectu rei, quæ conceditur in feudum, sed etiam respectu personarum in nobis inuestitura comprehensarum, quia scilicet eademmet fuerunt etiam in antiquis inuestituris comprehensæ, & tunc potest procedere obiectum, quod nempe in huiusmodi feudo locum non habeat dicta iuris dispositio.

- Aut feudum est nouum saltem respectu personarum quibus tale feudum conceditur, & huiusmodi feudum conceditur tanquam feudum nouum, & tunc quando inuestitura est facta duobus, de plano intrat dispositio tex. in c. 1. de duob. frat. à cap. inuest.

- Aut tale feudum nouum conceditur iure antiqui feudi, & tunc non propterea quod fuerit concessum iure antiqui feudi, desinit esse nouum, & si fuit concessum duobus, intrat eadem dispositio textus in d. c. 1. de duob. frat. à cap. inuest. quia hoc etiam casu quilibet ex inuestitis præsumitur potius prospexisse suis hæredibus, quam agnatis, & verba illa (iure antiqui feudi) operantur, quod feudum quoad alios effectus censetur antiquum, non vero etiam quoad effectum, vt masculi vnus lineæ excludant feminas alterius lineæ, cum enim sint appposita in fauorem recipientium feudum, non debent in eorum odium retorqueri, ita post Paul. de Cast. conf. 10. num. 12. l. 3. Clar. in §. feudum, quæst. 8. num. 4. Rosenthal. de feud. c. 2. conclus. 39. nu. 5. & 7. & latè prosequitur. Peregr. d. conf. 24. nu. 12. l. 2.

Ac propterea cum in casu de quo agitur, feudum respectu personarum, videlicet Vberti & Guercij sit nouum, quidquid sit respectu Castri concessi in feudum, fueritque dictum feudum concessum dictis Vberto, & Guercio pro se, suisque descendentes masculis & feminis, non possunt masculi descendentes ex vno ex dictis inuestituris, excludere feminas descendentes ex alio, etiam quod dicta inuestitura facta fuerit iure antiqui feudi, seu tanquam de antiquo feudo ex supra allegatis.

- Quod eo magis etiam locum habet, quia verisimile est, quod dicta clausula (tanquam de antiquo feudo) non fuerit appposita ad qualificandam substantiam feudi, sed ad demonstrandum potius, quod feudum erat antiquum, scilicet solitum concedi, ad hoc vt concessio facta ab Episcopo sine solemnitatibus sustineretur. Clar. in §. emphyteusis, quæst. 6. in princ. Cas. de Grass. dec. 134. nu. 13. & seqq.

Præterea dato quod non constet, quod dictum feudum sit respectu personarum inuestitarum nouum, vel etiam quod quatenus esset nouum, verior sit illa opinio,

8 opinio, quod feudum nouum iure antiqui feudi ac-
quisitum in omnibus & per omnia assumat naturam
feudi antiqui, ita quod etiā in tali feudo nouo trans-
uersales masculi feminas descendentes ex vno ex
acquirentibus excludant, vt voluit *Parif. consil. 17.
lib. 1. num. 7. & 8. & post eum Sebrader. de feud. p. 7.
cap. 4. num. 67. & 68.* cessat nihilominus in casu isto
difficultas, quia in inuestitura, de qua agitur, adest
pactum expressum, quod feudum tum denum ad
alterum deuoluatur, quando proles legitima alterius
lineæ prorsus defecerat, & sic quando ex alia linea,
nec masculus, nec femina supererint, hoc namque
pacto stante, dubium non est quod masculi descen-
dentes ex Guercio, non valeant succedere in portio-
ne Vberti, donec supersunt feminæ descendentes ex
ex dicto Vberto, magis enim inspicitur tenor & inue-
stitura, pactaque in ea apposita, quam quod lex feu-
dalis disponit *Surd. cons. 440. nu. 38. Peregr. d. cons.
24. num. 6. l. 2. cum alijs per Rosental. d. tract. de
feud. c. 1. conclus. 12. num. 1. & ibi adden.*

10 Nec obstat quod appellatione & prolis in materia
feudali veniunt tantum masculi, ideoque videtur par-
tes voluisse mediante dicto pacto, feudum ad alte-
rum deuolui, quando proles, idest masculi, alterius
lineæ defecissent, non autem quando, nec masculus,
nec femina superesset: quia quidquid esset dicendū
11 in abstracto, an appellatione & prolis veniant tantū
masculi, vel etiam feminæ, quando præsertim in in-
uestitura de cuius interpretatione agitur sunt com-
præhensa etiam feminæ, prout sunt compræhensa in
12 ista, certum est quod dictum nomen & prolis secun-
dum propriam eius significationem compræhendit,
tam masculos, quam feminas. *Dec. cons. 495. n. 6.
Alex. cons. 188. num. 25. l. 5. Honded. cons. 15. nu. 16.
& 17. l. 2. Boer. dec. 356. in princ. Rot. dec. 317. nu. 1.
p. 2. in recent.*

Et quod hoc casu dictæ partes intellexerint dictū
nomen prolis iuxta propriam eius significationem,
adeoque voluerint quod feudum tum denum ad al-
terum deuolueretur, quando proles alterius lineæ,
hoc est masculi, & feminæ ex ea descendentes defe-
cissent, suadetur tam ex eo, quod (vt supra dictum
13 est) quilibet ex acquirentibus & præsumitur magis
prospexisse suis, quam agnatis, & sic præteriri vo-
luisse feminam ex eo descendente masculo agnato
tum etiā quia in dicto pacto legitur apposita dictio,
prorsus, per quam apparet, partes voluisse, quod
feudum deuolueretur, quando proles alterius lineæ
prorsus, hoc est totaliter, & sic tam quoad masculos,
quam quoad feminas deficeret, vt fuit ponderatum
in alijs decisionibus in hac causa factis.

Non obstat, quod d. dictio, prorsus, referri debeat
ad verbum legitima, itaut sensus verborum, quibus
conceptum est dictum pactum, sit, quod feudum deu-
oluatur, deficiente prole alterius lineæ prorsus le-
gitimæ, quia aptius proculdubio refertur dicta dictio
ad verbum deficiente, & quatenus posset referri ad
14 verbum, legitima facienda esset in dubio & interpre-
tatio, quæ menti contrahentium magis congruit, &
sic quod dicti contrahentes voluerint feminas de-
scendentes præferri masculis transversalibus, vt su-
pra dictum est, &c.

Plures decisiones in hac causa emanarunt, quas an-
notavi supra ad decisionem 516. quæ est in eadem
causa.

REVERENDISS. D. COCCINO.

Romana societatis officij.

Ven. 24. Maji 1624.

ARGUMENTVM.

Commodum ex contractu illo, quis non est æquum,
vt consequatur, dum pacta in eo conuenta non fue-
runt adimpleta, & hoc procedit etiam si in aliqua
parte non fuerint ea adimpleta, licet in reliquis
fuerit satisfactum, quod & intellige quamuis à prin-
cipio plenè omnia fuerint adimpleta, sed ex post
facto propter aliquod accidens, stante sic pacto ne-
glectum fuit aliquid adimplere. Et hic tractatur in
terminis societatis officij, quando fuit conuentum in
casu mortis fideiussoris, vt debeat alius subrogari,
vtique data morte dicti fideiussoris, & de hoc certio-
rato officiali, si neglexerit dare alium fideiussorem,
& interim moriatur is, super cuius vitæ periculo cō-
tracta erat societas, nullatenus erit locus lucro pe-
cuniarum.

SUMMARIVM.

- 1 ex Contractu illo, quis iniuari non potest, quem
non adimpleuit.
Petitio illa est frustratoria, quando is petit id, quod
non adimpleuit. nu. 1.
- 2 ex Contractu cuius pars, quis non adimpleuit, nec
eo iniuari potest.
- 3 Contractus adimplementum, quis probare tenetur.
- 4 Societatis officij lucri asserens venisse casum, tene-
tur ipse probare fuisse adimpleta pacta inita inter
partes. & nu. 5.
- 5 Interpellatione iudiciali mediante, quis præsumi-
tur certioratus de eo, de quo fuit certioratus.
- 6 Interpellatio personalis, ubi etiam esset necessaria,
suppletur per interpellationē etiam dimissa copia
quando ea mediante pars in iudicio comparuit.
- 7 Obligatus aliquid adimplere, vt constituatur in
mora, sat est, vt ad id fuerit interpellatus.
- 8 Adimplere, quando quis aliquid tenetur post obi-
tum alicuius, sufficit, quod illi obitus fuerit de-
nunciatus.
- 9 Interpellationi iudiciali, quis tenetur credere.
amplia num. 11.
- 10 Iuribus productis, quando quis nihil opponit, cen-
setur eis acquiescere.
- 11 Scriptura producta licet non adsit à tergo produ-
ctio, hoc non obstat, quando dicta productio fuit
annotata in scriptura ei annexa, & simul pro-
ducta.
- 12 Annus, Consul, & dies positus in vno folio cense-
tur repetitum in alio habente ordinatam conse-
quentiam.
- 13 Mandatum speciale non requiritur, dum tracta-
tur, vt certum quid ad alicuius notitiam deueni-
at.
- 14 ad Renunciationis societatis effectum an requiratur
speciale mandatum.
- 15 ad Renunciandum societati sufficit generale man-
datum.
Mandatum præsumptum ex quibus probetur.
- 16 Contractum non sufficit à principio adimpletum
fuisse, dum ex conuentione partium aliquid etiā
successiue veniat adimplendum.

- 18 in Societate officij dum aliquid non est adimpletum hoc sufficit, et non sit locus lucro pecuniarum, nec in his terminis attenditur mora regularis, vel irregularis.
- 19 Lucrum, quis non debet facere ex eo contractu, quem non adimpleuit non obstante aliqua excusatione.

DECISIO DXLII.

- F**UIT resolutum non fuisse factum locum lucro pecuniarum; Quia licet bo. me. Adrianus, sub cuius vitæ periculo fuerat facta societas obierit, nihilominus cum prius obierit Pacificus vnus ex fideiussoribus & fuisset conuentum, quod in locum demortui, vel absentis daretur alius fideiussor, & super hoc pars fuerit interpellata cum non adimpleuerit dando alium fideiussorem, non potest t. iuari ex contractu Societatis, quem non adimpleuit, & non fuit factus locus lucro pecuniarum, l. i. C. de donat. l. cum proponas, la seconda C. de pactis, frustra enim is petit, qui quod non debet impleuit c. frustra de reg. iur. in 6. in l. ediles in fin. ff. de edilit. Bald. de feud. tit. qualiter dom. feud. propriet. priu. num. 9.
- Et sufficit quod hoc non adimplementum fuerit in hac parte non dando scilicet fideiussorem in locum demortui, licet in alijs adimpletum fuerit, Bald. in l. Iurisperitum §. adest in 2. notab. ff. de pact. Dec. in d. l. persona sub numer. 5 vers. 4. ampliatur. Put. decis. 357 in fin. lib. 3. in nou. Surd. conf. 101. nu. 2. & conf. 369. num. 26. Menoch. conf. 1. num. 308. Dec. conf. 45. num. 6. latè Card. Mantica. de tacit. & amb. lib. 3. tit. 16. num. 18. Rota decis. 242. num. 3. par. 2. in recent. defectus enim non implementi non debet probari t. a socio, qui dedit pecunias, sed in hoc casu, quia ab initio fuit adimpletum significato obitu fideiussoris ex legitima interpellatione, & sic quod sit factus locus pacto de dando nouos fideiussores
- 4 onus probandi incumbit illi, qui lucrum prætendit l. Iulianus §. offerri ff. de act. empt. latè Aym. conf. 1. num. 10. & conf. 248. numer. 6. circa med. vers. onus autem Becc. d. conf. 45. nu. 18. Rip. in l. in illam n. 15. ff. de verb. oblig. Corn. conf. 11. num. 8. vers. & hoc nisi allegetur lib. 2. Rot. decis. 361. part. 4. diuers. & dec. 362. num. 2. par. 1. in recent. & fuit dictum in Calaguritan. Cappella 14. Nouembris 1592. coram bo. me. Gipsio, & in terminis Societatis officij per similes rationes dicit Castracan. de soc. offic. per similes rationes cap. 68. num. 10 in fin. & num. 15. & 31. & cap. 69. num. 6. & 7. Pacific. de salu. inspect. 5. cap. vnic. num. 159. & 162. & pariter in terminis fuit resolutum in causa Romana pecuniaria Societatis officij 2. Iunij 1608. coram bo. me. Cardinali Lancell. Iuniore, quæ habetur apud Pacif. de salu. sub num. 305. & 307.
- 6 Quod autem fuerit significatus obitus Pacifici fideiussoris patet ex interpellatione Iudiciali, t. quæ licet fuerit facta domi dimissa copia, in hoc tamen sufficit etiam dato, & non concessio quod requiratur
- 7 t. interpellatio personalis, cum postea pars comparuerit in iudicio Rot. dec. de dol. & contempt. in nou. Egid. dec. 264. Sarn. in regul. de annul. quæst. 75. & 79. Acobil. decis. 7. numer. 1. de dol. & contumac. etiam suffragatur, quia cum in locum demortui esset dandus alius fideiussor, sat fuit quod obitus t. Pacifici per interpellationem fuerit significatus Bart. in l.

- non solum §. morte num. 48. vers. sed si esset ff. de nou. oper. nun. vbi t. quod quando quis tenetur aliquid facere post obitum alicuius sufficit, quod illi obitus fuerit denunciatus maxime cum hac fuerit
- 10 interpellatio iudicialis t. cui pars tenebatur credere Bart. vbi supra num. 35. vers. quandoque talis, & ibi Ias. numer. 29. & hæc de plano procedunt quia
- 11 parti interpellata ad dandum nouum t. fideiussorē in locum demortui Iudex præfixit terminum 15. dierum, & tale decretum fuit illi intimatum, & pars nihil opposuit de obitu, & cessat omnis difficultas, quia fuit producta fides Parochi de obitu Pacifici,
- 12 cui pars videtur acquieuisse, cum nihil in specie t. deduxerit contra ipsam, & quamuis a tergo non adsit
- 13 adnotata productio, sufficit, quod t. adnotatio fuerit facta super epistola in simul cum dicta fide producta Bart. in l. si quis, §. si initium num. 1. ff. de eden. Iacob. de S. Georgio ibidem num. 8. in fine, qui dicit quod
- 14 annus, t. consul, & dies positus in vno folio censetur repetitum in alio habente ordinatam consequentiam.

Nec potest dubitari quin omnia fuerint gesta a legitimo Procuratore. Primo quia ad prædicta per agenda t. non erat necessarium speciale mandatum iuxta Bart. in l. actione 66. §. renunciare ff. pro soc. Hond. conf. 38. num. 16. lib. 1. Felix. Hector. de societ. 16 cap. 35. num. 53. vbi quod t. ad renunciandum societati non requiritur speciale mandatum, & quatenus speciale mandatum requireretur, hic adest præsumptum, cum procurator inseriret in domo socij, qui

17 dedit pecunias t. pro procuratore, soluerit pecuniā Notario pro recognitione Epistolæ in actis productæ etiam per ipsum, & non repugnat, quod esset procurator generalis, & specialis ad hunc actum.

Nec obstat quod a principio fuerit adimpletum contractus & socius nō fuerit in mora dandi nouum fideiussorem, quia fuit responsum, quod cum fuerit notum, quod socius in locum demortui daret nouum fideiussorem sufficit, t. quod contractus non fuerit in hoc impletus, cum ex conuentione partium habeat actum successuum, & quod socius non fuerit

19 in mora, quicquid sit de hoc, non t. refert quia non sumus in casu quo requiratur mora regularis, vel irregularis, cum non possit quis lucrum facere ex eo contractu quem non impleuit non obstante aliqua excusatione, vt per Dec. in alleg. II. cum proponas num. 4. C. de pact. & in puncta Seraphin. dec. 225. numer. 4.

Et ita fuit resolutum vtrique parte informante &c.

SUMMARIVM ANNOTATIONIS AD DECISIONEM DXLII.

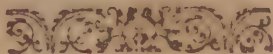
- 1 Societatis officij creditor, recipiendo fructus eiusdem per plures annos post mortem fideiussorum, qui renouandi erant, censetur tale onus socio remississe. & num. 35.
- 2 Processus non vitatur, ob non datum fideiussorem quando a partibus id non fuit oppositum, quia procedendo videntur consensisse consentiendo. Itaut non possit amplius dicta exceptio allegari.
- 3 Iudicium, si non opponatur de non implemento, valet etiam in terminis l. Iulianus §. offerri ff. de act. empt.
- 4 Actus quilibet tendens ad fauorem alterius est intelligendus parte petente.

- Quasi ad sit conditio tacita, si quis uti voluerit exceptione sibi competente.
5. Actus ad favorem alicuius tendens, intelligitur ipso petente, etiamsi ad sit clausula ipso iure, & absque declaratione.
- Nam id semper intelligi debet ipso iure volente.
6. Fideiussorum renouationis pactum, respicit favorem eius, cuius intuitu illi sunt renouandi, ideo quando venit casus, id ipsi tenetur declarare.
7. Voluntas non minus declaratur facto, immo potentius, quam verbis.
8. Mentis nostra, nullam est maius testimonium, quam qualitas inspecta factorum.
- Facta sine loquela se intelligunt. nu. 8.
- Facta per solum aspectum imprimunt suam voluntatem.
9. Pensiones, & affectus, quis recipiendo, censetur ex hoc remittere onus dandi fideiussores conuentos.
10. Fideiussorum datio, vel alterius implementi in societate officij, censetur a parte remissa per receptionem fructuum.
11. Interpellatio est necessaria, quando quis tenetur in aliqua causa renouare fideiussores.
12. Qua non secuta, censetur remissum tale onus.
13. Fideiussores, quando sunt dandi ad contentamentum alicuius, intelligitur quatenus petierit, & voluerit.
14. Vnde si nunquam fuerit facta dicta declaratio, & vigore celebrati contractus fructus fuerunt recepti, censetur remissum tale onus, & nu. 41.
15. Exceptio non implementi excluditur, stante verisimili mente partis illam remittentis.
- Implementi exceptio opponi non potest per eum, qui contractui acquieuerit, eius vigore aliquid recipiendo. nu. 15.
16. Dominus recipiendo canonem post incursum caducitatem, censetur eam remittere, nec prodest protestatio.
17. Fideiussorum renouatio, si semel fuerit remissa, an iterum possit illa exceptio non renouationis opponi. & nu. 23.
18. Mora, quando alicui fuit remissa, non potest amplius dici violator fidei.
19. Venditor, si post praestitam diem petat usuras censetur conventioni renunciasse, & non est amplius locus penitentia.
- Pactum resolutiuum non operatur, nisi quatenus re integra, quis utatur. nu. 19.
20. Mora excluditur ex tacita voluntate creditoris differentis exactionem, & permittentis remanere pecunias penes debitorem.
21. in Debitore praesumenda non est mens corrupta, anteaquam non sit in mora soluendi, eo quia non fuit interpellatus a creditore.
22. Debitor non dicitur nolle soluere, si a creditore non fuerit interpellatus ad soluendum, immo praesumitur paratus, quatenus sequatur d. interpellatio.
- per Creditorem videtur stare, quin debitor non soluat, quando creditor illum non interpellat. num. 22.
- Petitio, ubi non adest, ibi nulla mora consideratur. num. 22.
23. Lucrum ex contractu illo, quis facere nequit, dum promissa in eo adimplere neglexit.
24. Implementi exceptio etiam in minimo verificatur.
25. Contractus, quando est reciprocus, nisi quis impleat pro parte sua, non potest ex eo cum effectu agere, etiamsi contractus sit nominatus.
26. Promissio qualibet habet in se tacitam illam conditionem, si fides seruetur.
27. Quod procedit non solum in promissione simplici, sed etiam in promissione iurata. & vide casum. num. 28.
29. Exceptio illa, tu non adimpleuisti ex parte tua, est sic valens, ut possit opponi, etiam in casu, in quo statutum tollat omnem exceptionem.
30. Exceptio ista, tu non adimpleuisti ex parte tua, est sic prae potes ut super ea suppleat Iudex ex officio parte non petente.
31. Actione caret, qui agit ex contractu, cuius pacta non adimpleuit.
32. Implementi exceptio obstat, etiam stante impedimento, quia nihilominus agens repellitur ab agendo.
33. ex Societatis officij contractu agens ad lucrum pecuniarum, recte potest opponi exceptio tu non adimpleuisti ex parte tua.
34. ad Lucrum pecuniarum agens ex contractu societatis, repellitur a petitione, si promiserit aliquam societatem intra certum tempus facere ratificationem, si ea ratificatio nunquam fuerit reportata.
35. Lucrum ex contractu illo, quis sentire non debet, si conditiones eius non adimpluerit.
36. Societatis officij fructus, creditor recipiendo, censetur remittere socio conditiones, quas implere debebat.
- Quod tamen intellige pro tempore, quo fuerunt soluti dicti fructus, & non ultra. nu. 37. & 38.
39. Voluntas tacita, quae resultat ex aliquo actu restringitur ad limites ipsius actus.
- pro Societate officij lucranda, quis omnia ad unguem promissa tenetur obseruare.
40. in Societate officij, quando promissa non fuerant obseruata, in praedictum non obseruantis, ea remanet dissoluta vel saltem suspensa.
42. Fideiussores iam post eorum mortem quando sunt dati intra certum tempus renouandi tunc secuta eorum morte, non est necessaria interpellatio ad effectum, ut obligatus subeat tale onus.
- Quod tamen secus est, quando non est expressa certa dies. nu. 42.
43. Interpellatio non est necessaria, quando dies interpellat pro homine.
- Ignorantia non potest allegari ab eo, qui fuit interpellatus ad aliquid adimplendum. nu. 43.
44. Ignorantia quando non potest allegari, & dies est certa ad aliquid faciendum, tunc nullatenus est necessaria interpellatio.
45. Dies, seu lapsus termini vim habet interpellationis.
46. Dies certa interpellat pro homine.
47. Promissio, quando fuit facta sub certo die, tunc bene placitum subsequens non tollit moram per lapsu d. termini.
48. Sed conseruat actionem pro cogendo promissore ad implendam promissionem.
49. Societatis officij creditor, non obstante receptione fructuum, si eius socius aliquid non impleuerit, poterit agendo complere eum ad implementum ex vi contractus obligationis reciproci.

- Et exhibendo repellere illum, si agat ad consecutionem luri pecuniarum propter defectum violata fidei. num. 49.
- 50 Societatis officij creditor, quando eius socius non adimpleuit p. omissa, poterit quamvis contractus sit nominatus per viam exceptionis experiri ad infirmendam societatem.
- Quod dupliciter potest praticari, vel expectando socium ad lucrum agentem, & tunc dicere ius illi non competere.
- 51 Vel officium Iudicis implorare, ut se à molestijs, quas timet, liberet, cui exceptioni non censetur renunciatum per receptionem fructuum.
- 52 Et quatenus nonnulli DD. huius opinionioni non assentiant, tamen in quo casu ipsi loquantur, declaratur. & num. 53.
- 54 Societatis officij lucro non est locus, quando ille, super cuius vita periculo ea manet, adhuc vivit.
- 55 in Societate officij, quando est nominanda persona, super cuius vita periculo ea stare debet, quid servandum veniat ex Constitutione reformatoria. sa. me. Pauli V. & nu. 56.
- 57 pro Societate officij lucranda nullum fundamentum fieri potest super actu per legem annullato.
- 58 Forma sola omisso destruit actum, ac ipso iure est nullus.
- Forma, quando est neglecta, nihil agitur nu. 58.
- Lex resistit contractui, si peccet in forma. nu. 58.
- 59 Forma etiam minima omisso vitiat actum, quod procedit etiam si actus sit favorabilis.
- Actus est nullus non servata forma, quod procedit etiam si sumus in causis pjs. nu. 59.
- Forma in minimo servata, quando non vitiet actum remissive. nu. 59.
- 60 Forma est servanda ad ungulam, & guttulam.
- 61 Forma nihil adimi vel detrabi potest cum sit individua, & indivisibilis, nam ex integritate consistit.
- 62 ex Forma nihil immutari potest nec unius quidem horae momentum.
- 63 Forma non potest adimpleri per relationem, quando in ea requiritur expressio.
- Relatum dicitur esse in referente verè, propriè, & per modum naturæ, atque patentis veritatis n. 63.
- 64 Forma est adeo inviolabilis, ut nec in hoc parcatur rusticitati, ætati, sexui, vel cuilibet alie qualitati, aut conditioni.
- 65 Mulieres, & rustici sicut vadunt ad sylvam pro lignis, & ad Civitatem pro indulgentijs, ita etiam adire debent Iurisperitos pro consilijs.
- 66 Forma omisso vitiat actum etiam si omitteretur a rustico, etiam per errorem.
- 67 Forma non servata actus corrumpit, etiam si iustissima causa excusationis adsit.
- 68 in Forma si peccet actus, non oritur nec naturalis, nec civilis obligatio.
- 69 Forma renunciatio inualida est, nec aliquid operatur etiam si millies partes sint in concordia, ut forma non servata habeatur pro expressa.
- Actus non solum dicitur nullus quando est gestus contra formam traditam, sed etiam quando est non contra, sed præter formam celebratus. nu. 69.
- Actus est nullus, non servata forma in eo tradita, quamvis sine ea facilius fuerit expeditus. nu. 69.
- 70 Forma inducitur ex clausula annullata aliter gesti.
- Forma inducitur ex decreto irritanti. nu. 70.
- 71 Constitutio reformatoria Pauli Papæ V. super nominatione persona, in qua debet consistere lucrum societatis officij, an loquatur de nominatione, quæ sit à principio. & num. 73. 74. 75. 76. 77. & 78.
- 72 Intimatio non requiritur, quando scientia, est verisimilis.
- 77 Disdictas societatis officij non solum Notarij tenentur registrare in manuali, sed etiam in margine instrumenti societatis.
- 80 Decisio in causa Romana societatis 15. Decembris 1524. coram Vbaldo fuit reuocata, & quare num. 81.
- 82 Forma quando est accidentalis, & non substantialis, potest adimpleri, etiam post actum perfectum.
- 83 Forma si constituta sit ad obviandum fraudibus non est necessaria eius præcisa observantia, dummodo occurratur fraudibus.
- 84 Forma aliqua si à Iure sit requisita ad certum effectum, potest per equipollens adimpleri, eaque impune spernitur.
- 85 Forma quando à Lege fuit inducta ad certum effectum, sat est, ut satisfacta remaneat mens Legislatoris illam formam inducentis, & sequatur effectus ab eo consideratus.
- 86 ex Equipollentibus quid fiat non refert.
- 87 Scientia equipollet intimationi.
- 88 Confessio, aut consensus, ubi concurrit, non est necessaria disceptatio fori.
- 89 Confessio, vel consensus partis ubi concurrit, non est opus tela iudicij.
- 90 Scientia debet esse præcisa ad effectum præiudicij.
- 91 a Commoto contractus ut quis cadat, non bene inferitur de uno casu ad alium.
- 92 Scientia debet esse certa, ac individua cum omnibus suis qualitatibus, quando sumus in præiudicialibus & num. 98.
- Glos. in cap. concertationi, in verb. sciuerit de appell. t. à pluribus extollitur tamquam aurea. num. 92.
- 93 Scientie qualitas, quando est illa, quæ operatur, tunc non sufficit probare scientiam in genere.
- 94 Scientia specificata, ubi requiritur, non sufficit generalis notitia.
- 95 ad Præiudicij effectum cum requiratur scientia certa, nisi de ea appareat, non iuvat taciturnitas.
- 96 Consensus, quando est de substantia actus, numquam ex diuturnitate temporis præsumitur.
- 97 in Pœnam, ut quis incidat non sufficit scientiam probare ex præsentia.
- 98 Testis si dicat aliquid esse factum præsentem Titio, non probat, quod ille intellexerit, quæ fiebant.
- 99 Scientia ad effectum amittendi quæ suum, sat non est, ut sit velata cum certa, & vera requiratur. Ita ut sufficiens nullatenus sit, illa præsumpta ex simultanea habitatione.
- 100 Scientia non probatur, nec præsumitur ex affinitate, vel cohabitatione, nisi in concurrentibus iura sanguinis, non autem in actis extrinsecis, vel momentaneis.

ANNOTATIO AD DECISIONEM D XLII.

SED quid respondendum veniat, in non longe dissimili casu, nempe si inita sit societas officij puta scutorum 100. inter dantem pecuniam, & recipientem, aliosque fideiussores cum pacto, & conditione, quod in euentum mortis fideiussorum esset obligatus recipiens pecunias dare alium, seu alios idoneos fideiussores ad contentamentum creditoris infra 15. dies a tali euentu proximos, alias teneri velit ad fortis restitutionem.

Data modo morte aliquorum ex dictis fideiussoribus, eaque per partes non ignorata, si nullis alijs subrogatis, in locum eorum fideiussorum defunctorum iuxta conuentionem, fuerit in solutione, & receptione fructuum continuatum per plures annos, sed tandem per aliquod tempus fuerit prætermissa dicta continuatio, intra quod principalis super cuius vitæ periculo societas manebat decessit, nulla facta societatis dissoluta, an hoc casu dicatur factum fuisse locum lucro pecuniarum d. societatis ad fauorem alterius partis.

- Primo enim aspectu dicendum videtur, cum creditor societatis post mortem fideiussorum receperit
- 1 per plures + annos fructus, censetur remisisse socio onus renouandi fideiussores, quodque esse intelligendum si pars voluerit, & petierit, stante præsertim, vt dixi indubitata scientia obitus fideiussorum, *l. vniuersa C. de precib. Imperat. offerend. Bald. in l. qui crimen 3. num. 15. quæst. 7. C. de bis, q. accus. non poss.* Vbi quædo non fuit datus fideiussor, prout debebat dari, non vitiatur processus, + cum requiratur oppositio, & quia partes procedendo videntur remisisse consentiendo, quod non detur fideiussor, ita vt non possit huiusmodi exceptio amplius allegari, quod etiam sequitur *Aretin. consil. 136. Clarissimè Doctor. col. penult. in fin. vers. sed dato, quod per gratiam. las. in l. vniuersa num. 2. vers. idem, quod in hac lege. & num. 3. in fin. vers. ultra supra dicta C. de precib. Imperat. offerend.* Cum etiam + in terminis *l. Iulianus §. offerri ff. de act. empt.* procedat iudicium, si non opponatur de non implemento. *Cagnol. in l. si quis maior. nu. 198. in fin. C. de transact. Alex. in l. filia licet. num. 3. C. de collat. Boer. dec. 133. num. 30. post med.*

- Generale est enim, quemlibet actum tendentem ad
- 4 + fauorem alterius, esse intelligendum parte petente, quasi semper adsit conditio tacita, si quis vti voluerit exceptione sibi competente. *glos. in l. vniuersa rescripta in verb. præbeatur. C. de precib. Imp. offerend. & ibi las. num. 2. addo textum in l. 1. §. inde quæsitum ff. de oper. nou. nunciat. & in l. si sponsus §. si quis rogatus ff. de donat. inter vir. & vxor* Quodq; proced. t. etiam si in lege, seu alia dispositione constituitur aliquid ad fauorem priuatorum, + adsit clausula, ipso iure, & sine aliqua declaratione, nam semper id intelligi debet, ipso iure volente, de cuius utilitate agitur, idque comprobari potest ex pluribus, & præsertim ex text. in *l. 1. §. sed & quoties, & l. cogi §. Metianus ff. ad l. falcid. l. filio præterito, & ibi glos. & omnes ff. de iniust. rapt. l. maximum vitiū §. sancimus C. de liber. præterit. l. scimus, & ibi glos. in verb. ipso iure C. de inoffic. testam. l. fin. C. de compensat. §. in hanc fidem, & ibi glos. in verbo eo compensato. Instit. de action. l. si constat. & ibi glos. in verb. ipso iure ff. de compensat. cap. quod sicut 28.*

& ibi glos. in verb. consentiente de elect. cum similib. & est optima decisio in causa Romana Fructuum Censu 3. Martij 1617. coram bo. me. Archiepiscopo Seleucien. est decisio 422. num. 4. vers. semper intelligitur ipso iure ipso volente de cuius utilitate agitur &c. part. 4. recent. & in causa Romana præsentis deuolutionis 18. Februarij 1636. coram Reuerendis. P. D. meo Duno Zetto Decano §. secundo considerabant DD. vers. & sine declaratione res non potest dici caducata &c. vbi plures Auctores allegantur, & testatur de communi opinione qua decisio fuit deinde in eadē causa confirmata 27. Iunij 1636. coram bo. me. Coccino §. secundum fundamentum vers. etiam si pactum contineat, vt caducitas incurritur ipso iure, & ipso facto, quia nihilominus requiritur declaratio &c.

- Quare in casu nostro promissio illa de renouando fideiussores in casu mortis iam datos, cum respiciat commodum + illius, qui dedit pecunias ad societatem officij, ideo intelligitur quatenus ipse velit, vnde si de hoc non appareat recipiendo fructus societatis, videtur illud onus remisisse, cum voluntas non + minus declaretur factio immo potentius quam verbis, iuxta text. in *l. si tamen §. et qui vers. multo enim amplius est id facere, quam pronunciare &c. ff. de edil. edict. l. Paulus respondit non tantum verbis ff. rem. rat. hab. cum similib.* Nullum enim est + maius mentis nostræ testimonium, quam qualitas inspecta factorum quæ sine loquela se intelligit & per solum aspectum imprimunt suam voluntatem super qua materia plura alibi dixi.

- Et in specie de recipiente pensiones, & affectus,
- 9 quod ex hoc censetur remittere onus dandi + fideiussores, voluit post *las. in l. vniuersa C. de precib. Imperat. offer. Rota in causa Aquilana Relevationis indemnitate 28. Iunij 1577. coram bo. me. Robertio est decisio 113. num. 6. vers. quia promissio illa de dando fideiussores, intelligitur &c. par. 1. diuers. ac in puncto, quod in societate officij censetur remissa datio fideiussorum, + vel alterius implementi per petitionem, seu receptionem fructuum, late comprobatur Stephan. Gratian. discept. 301. & 302. re per tot. responditq; Rota in causa Romana Societatis officij 19. Iunij 1628. coram bo. me. Pirouano est decisio 192. num. 17. vers. per huiusmodi acquisitionem contractui absque renouatione fideiussorum &c. part. 5. recent. & in altera Romana societatis officij 6. Iunij 1639. coram eodem Pirouano §. Neg. defectus implementi vers. quinimo voluntarie omnium sum per subsequentem semestrium fructuum retentionem &c. vbi alie decisiones allegantur.*

- Item in supradicto casu etiam videtur + intrare lucrum pecuniarum, quia hic non adfuit interpellatio ad renouandum fideiussores, ex qua non facta interpellatione, ille, qui dedit pecunias ad societatem officij ab illo pacto renouandi recessit, & + voluisse absque alijs fideiussoribus continuare ex voluntaria acquiescentia. *Rota d. decis. 192. nu. 21. par. 5. recent. & in Romana societatis officij scutorum 1600. 5. Iulij 1627. coram clar. me. Merlino, & præsertim, ex quo, vt dixi, fideiussores erant dandi + contentamentum, & sic quatenus illos petierit, & voluerit, vnde non petendo censetur contentari de alijs superstitibus obligatis, sicque implementi defectus evitari potest ex eo, quia nunquam fuit facta declaratio per eum, qui dedit pecunias, qui*

nimò voluntariè omiffa per fubfequentes femestriū
fructū receptiones, in quibus casibus femp̄ cef-
fat, & excluditur exceptio non implementi propter
15 verifimilem & conditionis, & pacti remiffionem,
vt conftat ex fupra relatis & conferunt tradita per
Card. Mantis. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit.
29. per totum, & præfertim a numer. 18. ficque im-
16 plementi exceptio opponi non potest per eum,
qui contractui acquieuit, eius vigore aliquid reci-
piendo Aym. conf. 106. num. 2. & 151. num. 1. Arcē.
conf. 150. col. 1. Rota in Mediolanen. Frumenti 16.
Octobris 1587. coram bo. me. Orano, & decif. 75. n. 2.
coram fa. me. Gregor XV. & decif. 577. numer. 10.
part. 1. recent. & in terminis de Domino petente, vel
recipiente canones postquam caducitas fuit incur-
fa, vt ex hoc cenfeatur remiffa omnis caducitas etiā
fi in contrarium fit proteftatus, vt non intendat re-
mittere per talem actum incurfam caducitatem af-
ferunt Butr. Card. Imol. & alij in cap. potuit. de locat.
glof. Cin. Bald. & alij in l. 2. Cod. de iur. emphyteot.
Ruin. confil. 110. num. 4. lib. 1. & vide Cauale. decif.
Fori Fiuizan. 25. num. 11. part. Afflicti. decif. Neapo-
litan. 174. numer. 3. Magon. decif. Florent. decif. 145.
num. 14. & Lucen. decif. 35. numer. 7. Gamm. decif.
Lufitan. 72. num. 5. & decif. 299. num. 3. & dec. 283.
numer. 4. Martin. Monter. a Cueva. decif. Aragon. 5.
Gratian. decif. Marchie 49. num. 22. 30. & 31. Surd.
decif. Mantuan. 6. num. 7. & decif. 317. nu. 1. & Barz.
decif. Bononien. 50. num. 3. Rota coram bo. me. Card.
Mantis. decif. 200. num. 1. & 2. & in causa Pisana
caducitatis 25. Iunij 1601. coram bo. me. Card. Sa-
crato est decifio 896. num. 4. part. 4. diuers. & in Ro-
mana Præstationis Cedula 1. Decembris 1628. corā
bo. mem. Coccino, est decifio 218. nu. 3. part. 5. recent.
& in Romana Domus 26. Februarij 1631. coram re.
mem. Merlino, est decifio 15. num. 7. part. 6. recent. &
in Perufina Oblationum 27. Ianuarij 1640. coram
eodem.

Nec obstat, licet in fupra relato casu contractus
focietatis officij fructus per aliquod tempus ante
17 obitum principalis, super cuius vitæ periculo & ma-
nebat focietas, non fuerint foluti, quia nō propterea,
ille, qui accepit pecunias ad focietatem & qui fidei-
uiffiores renouare tenebatur excludendus venit à lu-
cro, vt morofus debitor, & violator fidei cum mo-
18 ra ei fuerit & remiffa per dictam receptionem l. de
leg. l. post diem ff. de leg. commiff. & l. si fundus 4. §.
elegant. ff. eodem, vbi, si post præftitutam diem
19 venditor perat vfuras, & cenfetur conuentioni renū-
ciaffe, & non est locus penitentiae l. commifforia. C.
de pact. int. empt. & vedit. dixitq; Rota in d. dec. 422.
num. 8. in fin. part. 4. recent. quam fecuta est Rota
in causa Firmana Prædij 30. Ianuarij 1640 coram
R. P. D. meo Peutingero §. penult. verf. pactum reso-
lutuum non operatur, nisi quatenus eo re integra
utatur &c. & iterum in ea causa 14. Maij eiusdem
anni coram eodem R. P. D. Peutingero §. Ad hæc fuit
refponfum verf. non potuit vti pacto refolutiuo nisi
re integra &c. illaque mora excluditur. ex tacita
20 etiam voluntate creditoris & differentis exactionem
& permittentis remanere pecunias penes debitore
ex Afflicti decif. 150. num. 33. & feqq. nec non faciūt,
quæ dixi in annotat. ad decisionem 6. nu. 118. fupra
par. 3. recent. vbi habetur, quod in debitore præfu-
21 menda non est mens corrupta, antequam enim ip-
se non est in mora foluendi, eo quia creditor cum
Par. IV. Recent. Tom. III.

non interpellat ad foluendum, non potest dici nolle
foluere, immo præfuitur, quod fit ad foluendum
22 paratus, si fuerit requisitus, & ficque cessante dicta
requisitione non per eum, sed per creditorem vide-
tur fteriffie, quin non foluerit cum multis alijs ibi al-
legatis vique ad num. 132. quæ quidem poffunt ap-
plicari ad casum nostrum, nam dum creditor focietatis
non interpellauit focium ad dandum fideiuffo-
rem, tunc in eo cessat culpa, & mora, cessante dicta
petitione, vt notatur in l. pupillus ff. de verb. obligat.
cum alijs adductis per Becc. confil. 37. num. 16. verf.
non potest cadere vlla confideratio culpa &c. fenfitq;
Rota in causa Auenionen. Vsfusfructus 13. Iunij
1642. coram R. P. D. meo Gbifilerio §. Hinc patet.
verf. vbi nulla est petitio, ibi nulla mora intelligi
potest &c.

Verum fupradictis in his terminis parum, aut
nihil obftantibus intrepidè refpondetur contrarium
magis veritati adherere, ac huius conclusionis ratio
non longe gnaranda est, quia ille, qui pecunias ad
23 focietatem accepit, & fideiuffores in locum demor-
tuorum non renouauit iuxta primam obligationem,
ideoq; lura numquam ferre volunt, vt lucrum fa-
ciat ex contractu is, qui contractum adimplere non
curauit, & vltro allegata hic in deciffione nu. 1. & 2.
addo Dec. in l. cum proponas la 2. num. 4. C. de pact.
Aym. confil. 246. numer. 3. vbi allegat text. in l. si duos
ff. de contrabend. empt. Salicet. in l. 2. num. 3. verf. &
si est nominatus C. de condit. ob. caus. Rota in Roma-
na vinea 28. Iunij 1623. coram bo. me. Piouano. &
in Fanen. Bonorum 24. Nouembris 1628. coram
Reuerendifs. D. meo Dunozetto, vbi etiam dicitur
24 exceptionem non adimplenti etiam in minimò
verificari &c. cum ibi allegatis, quæ est decifio 215.
num. 4. infra part. 5. recent. & vide in causa Craco-
uien. Decimarum 21. Maij 1640. coram R. P. D. meo
Cerro. addeque Alex. conf. 212. Vifi num. 2. lib. 2. vbi
post Bald. in l. in ciuile. C. de rei vindic. & probatur
per l. si ita quis §. seia ff. de verb. obligat. & in l. si cō-
ueniat ff. pro soc. afferit, fupradictam regulam mili-
tare in omni contractu etiam nominato, Bald. in
cap. 1. qualis Dominus propr. priuatur in vrb. feud.
Corn. confil. 245. in præfenti num. 2. lib. 4. Vbi, quod
25 quando contractus est reciprocus, nisi quis & impleat
pro parte fua non potest cum effectu agere, etiam si
contractus fit nominatus.

26 Quælibet enim promiffio habet in ventre & tacitā
illam conditionem, si fides feruetur cap. peruenit de
iureiur. & si quis agat repellitur exceptione, quæ
est litis finitæ, & impedit litis ingreffum Angel. in
§. aque col. 5. verf. Duodecimo. Inftit. de excep. l. si in
§. actionum num. 139. Inftit. de act. Aym. conf. 137.
in contractu num. 14. & 248. In iuftitia col. penult.
ad fin.

Quæ regula non folum vera est in fimplici pro-
27 miffione, & fed etiam in promiffione iuramento fir-
mata, nam si mihi promittis fimpliciter quicquam
& ego promitto propter illud tibi dare decem cum
iuramento, si tu non feruas mihi illam promiffionē
28 & fimplicem, ego non teneor feruare tibi promif-
fionem iurata, vt notabiliter dixit Ioan. de Imol. in
265. incip. in inftrumento col. 2. & allegat textum
in l. cum proponas C. de pact. & in l. siue apud acta C.
de transact. & in cap. 3. de iureiur. cum alijs allega-
tis per Hippolit. de Marfil. fingul. 42. incip. Frangēti
fidem verf. Et fcias, quod hæc regula &c. & adde

Marc. Anton. varian. resolut. l. 1. resolut. 87. num. 22.

Adeo enim efficax, sicque præpotens est ista exceptio, **37** *tu non adimpleuisti ex parte tua*, ut si ex forma statuti clausa sit omnis via, ac sublatus omnis obiectus exceptionum, ea tamē obijci potest, quod contractus non fuit impletus, *ut per Bald. post Cin. in l. ex prædictis C. de evict. Corn. consil. 297. in consilijs post numer. 1. vers. & regula est lib. 3. & consil. 245. In presenti col. 1. vers. tamen prædictis minimè refragantibus lib. 4. Roman. consil. 244. num. 5. vers. primo enim cum alijs copiosè relatis per Carol. de Grass. tract. de exception. in exception. 33. de condition. non implet. a. num. 11.*

Insuper est ita favorabilis dicta exceptio *tu non*, **38** *adimpleuisti ex parte tua*, quod super ea supplet Iudex ex officio parte non petente, *ut post Roman. consultus respondit Crauett. in consil. 151. sub n. 10. vers. est adeo favorabilis exceptio tu non adimpleuisti cum ibi allegatis, & adde Bec. consil. 47. num. 6. 10. & 12. dicens agentem sola exceptione inobseruati* **39** *contractus repelli, quia male agit, cum actione careat. Menoch. consil. 1. numer. 368. Surd. consil. 186. num. 11. & 563. num. 4. idem seruari asserens, si allegaretur impedimentum, & quia nihilominus remouetur ab agendo, & idem sentit Dec. in l. cum proponas 2. col. 2. in 3. notabil. C. de pact. Crauett. in dicto consil. 151. sub num. 10. vers. non accusatur si impeditus fuerit implere &c. ac ponderatur hic in fine presentis decisionis.*

Et in puncto, quod agentes ad lucrum pecuniarum ex **40** *tu non adimpleuisti ex parte tua*, pluries animaduertit Rota, & præsertim coram Cardin. Seraph. decis. 225. num. 4. vers. cum non possit, quis lucrum facere ex contractu quem nō adimpleuit &c. & coram Penia in Romana pecuniaria 2. Decembris 1596. est decisio 331. num. 1. part. 4. diuers. est etiam impressa apud Zach. de Societat. offic. decis. 21. nu. 1. & inter eius a me imprimendas est decisio 443. nu. 1. idemque fuit tentum coram Reuerendiss. Vrgellen. decis. 9. nu. 7. & coram bo. me. Buratt. decis. 674. n. 3. & magis recenter arbitrata fuit in d. Romana societatis officij 6. Iunii 1639. coram bo. mem. Pirouano, ubi Rota absque difficultate respondit, non esse factum locum lucro pecuniarum, ex morte illius,

41 *tu non adimpleuisti ex parte tua*, qui recepit pecunias ad societatem officij, promisit intra duos menses facere, ut quidam illam ratificaret, & cum dicta ratificatio conuenta non fuerit reportata, repellendus omninō est, si intendat gaudere **42** *tu non adimpleuisti ex parte tua*, nec alijs in instrumentis contentis, & in puris terminis casus relati supra in principio annotationis, *magistraliter animaduersum fuit in causa Pausiren. Societatis officij 30. Maij 1639. coram R. P. D. meo Fracisco Roias, S. Ratio resolutionis fuit, quia Eliseus fideiussor in locum demortuorum non renouauit &c. Vbi etiam responderetur obiectionibus, de quibus supra.*

Et primò non obstat in contrarium, quod fructus post obitum fideiussorum, fuerunt recepti, etiā præsupposita scientia obitus fideiussorum, quia non **43** *tu non adimpleuisti ex parte tua*, tamen per receptionem fructuum censetur fuisse remissa obligationem renouandi fideiussores, sed solum pro tempore, quo fuerunt soluti fructus d. obligatio fuit remissa, Ideoque cum solutio fructuum fuerit facta usque ad certum tempus, & ipse princi-

44 palis super cuius *tu non adimpleuisti ex parte tua* vitæ periculo manebat societas obierit, postquam fuit cessatum in solutione, consequenter remanet dicendum, quod onus renouandi fideiussores non fuerit remissum, nisi pro tempore quo solutio fuit facta *ex allegatis per Gratian. discip. Forens. cap. 301. num. 53. & cap. 302. numer. 12. & cap. 505. num. 54. voluitq; Rota coram se. re. Gregor. XV. decis. 88. num. 53. & coram bo. me. Penia in d. Romana Pecuniaria apud Zach. de Societat. officij decis. 21. in fin. & in d. Romana Societatis scutorum mille coram bo. me. Pirouano, est infra in part. 5. recent. decis. 192. num. 16. & aduertit Dominus meus Ioannes Franciscus Ferentillus (vir legum peritia insignis, qui nuper eius meritis longè exigentibus, vtriusque Signaturæ Sanctissimi D. N. Papæ Referendarius creatus fuit, nec non Eminentissimi, & Reuerendissimi D. Card. Antonij Barberini S. R. E. Camerarij, Generalis Auditor declaratus &c.) in suis annotat. ad bo. me. Buratt. decis. 674. numer. 17. cum ibi allegatis. Ex eo quia, sicuti pro eo tempore non poterat **45** *tu non adimpleuisti ex parte tua* creditor compellere debitorem ad faciendam renouationem, ita dici non potest, quod addit, eo tempore elapso aliquis tacitus consensus, & continua præseruatio in remittendo obligationem renouandi. Zach. in d. tract. de societ. offic. nu. 460. Gratian. d. discip. 302. num. 12. & d. decis. 331. p. 4. diuers. Voluntas autem tacita, quæ prætenditur **46** *tu non adimpleuisti ex parte tua* sustinere ex illa receptione fructuum restringitur ad limites ipsius actus. Crauett. de antiquitat. tempor. part. 4. in princip. & numer. 77. Bart. in l. 1. §. si quis hoc interdicto ff. de itin. act. priuat. Surd. cons. 520. num. 73. & decis. 317. num. 22. Quare cum debitor societatis debebat omnia ad vnguem promissa adimplere pro ea lucranda, & statim non secato adimplimento, & sequuta remissione pro tempore factæ solutionis fructuum, societas ad præiudicium eiusdem debitoris fuit dissoluta, vel saltem suspensa. Surd. decis. 181. num. 11. ex glos. & Castren. in l. 1. §. si quis offerri, & §. si quis colludat ff. de act. empt. asseritque Rota in d. Pisaren. Societatis officij 30. Maij 1639. coram R. P. D. meo Roias S. Nec obstat **47** *tu non adimpleuisti ex parte tua* vers. statim non sequuto adimplimento, & secuta remissione pro tempore factæ solutionis fructuum societatis &c.*

Nec minus obstat alterum, & secundum fundamentum, **48** *tu non adimpleuisti ex parte tua* quod non adfuerit interpellatio sequuto obitu fideiussorum ad renouandum, prout in casu decis. 9. coram Reuerendiss. Durano, & decis. 192. par. 5. recent. & aliarum decisionum, quia in decis. Durani, non aderat expressum certum tempus ad renouandos fideiussores, nec in decis. 192. par. 5. Decisiones verò in quibus aderat certa dies ad faciendam renouationem prout in decis. 21. apud Zach. ibi, quæ **49** *tu non adimpleuisti ex parte tua* uis *tu non adimpleuisti ex parte tua* adfuit interpellatio, non tamen dicitur fuisse necessariam, ultra quod ibi fortasse adfuit, & fuit necessaria interpellatio, ad effectum ut recipiens pecunias non posset allegare mortē fideiussorum, & excusari de non implemento. Quod fsecus est dicendum, quando talis ignorantia nullatenus potest allegari, itaque stante dicta scientia, obitus fideiussorum, & certa die per expressam conventionem infra quindecim dies, vel aliud tempus renouandi fideiussores **50** *tu non adimpleuisti ex parte tua* non requiritur alia interpellatio, cum illa dies, seu lapsus termini vim habeat interpellationis l. magnam. C. de contrahend. empt. Gozzad. cons. 57. num. 10. in fin. Rota Ianuen. decis. 139. nu. 1. Surd. decis.

decis. 57. num. 14. Seraph. decis. 225. num. 4. & id de-
sumitur ex satis trita illa iuris cōclusionē, quod dies
46 certa + interpellat pro homine ad text. in cap. po-
tuit de locat. & in l. 2. C. de iur. empb. Surd. d. decis.
57. num. 7. & in puncto societatis officij respondit
Rota in d. decis. 192. num. 17. & recentius in illa Pi-
sauren. societatis officij 30. Maij 1639. coram R. P.
D. meo Rojas. S. minus obstat. vers. dies certa inter-
pellat pro homine &c.

47 Vltius addo, quando aliquid + promittitur sub
certo die, prout est casus noster, cum fuerit promif-
sum renouare fideiussores intra tempus 15. dierū cō-
putandum à tempore mortis fideiussorum iam dato-
rum, vel si intra mensem fuerit promissum, quod ali-
quis ratificaturus esset societatem initam, & similia,
tunc beneplacitum subsequens non tollit moram.

48 tunc cursam per lapsum dicti termini, sed conseruat
actionem pro cogendo promissore, ad renouandum
fideiussores, vel reportandam dictam ratificationem
&c. idq. in actis dimittendi, quatenus placuerit cre-
ditori societatis fideiussores velle, vel ratificationem

49 consequi, & habere, atque ita + agendo compellere
socium ad implementum ex vi obligationis contra-
ctus reciproci, & excipiendo repellere illum ab ipsa
lucris consecutione propter defectum violatę fidei

50 quando quidem + creditor societatis poterit etiam
in contractu nominato per viam exceptionis ad in-
firmādam societatem experiri, Grauet. conf. 192.
num. 22. & conf. 246. num. 2. Becc. conf. 45. num. 38.
Menoch. conf. 55. nu. 6. Surd. conf. 359. nu. 32. & 36.
quod quidem secundum Bec. d. conf. 45. num. 39. du-
pliciter potest praticari, vel expectando socium ad

51 lucrum agentem, & tunc dicere ius illi non compe-
tere, vel officium iudicis implorare, vt se à molestijs
52 nanciatum per + exactionem fructuum, & quatenus
multi DD. aliud sentiant, tamen sunt intelligendi,
quando cessat mora, & concurrente probatione, seu

53 + presumptione acquiescentię creditoris, dum non
curat, vt sibi promissa adimpleantur, quod tamen
secus est, quando nec expresse, nec tacite prædicta
concurrunt, & ita in terminis promissę ratificatio-
nis intra certum tempus &c. arbitrata est Rota in
illa Romana societatis officij 6. Iunij 1639. coram
bon. mem. Pirouano.

Vbi pariter fuit dictum ex alio capite non fuisse
factum locum lucro pecuniarū ad societatem data-
rum, + quia non fuit probatus obitus illius, super
quo residebat periculum vitę, & in quo fundabatur
actio societatis superlucratę, nam ille, adhuc viue-
bat, comparebat, & informabat.

Nec quidquam releuabat, fuisse conuentum, vt in-
tra spatium 15. dierum faciēda esset nominatio per-
sonę, super cuius vitę periculo manere debebat so-
cietas, ac interim nominatione super periculo vitę
dantis pecunias maneret, qualis nominatio intra
dictum temporis spatium facta fuit, ac etiam seruatis
seruandis pretendatur emanasse.

Quia nullatenus id verificabatur cum in nomina-
55 tione illius personę, non fuit seruata forma præscri-
pta à Constitutione san. mem. Pauli V. titul. de Not.
Tribunal. Vrb. scilicet præuia intimatione, & adno-
56 tatione + in margine matricis instrumenti societatis,
& cum clausula annullatiua actus, ac decreto irritan-
ti, & alia clausula sublata. Inde sequitur super actu
57 + per legem annullatō. nullum posse fieri fundamen-
Par. IV. Recent. Tom. III.

tum pro societate lucranda, Ias. in l. non dubium.
num. 18. C. de legib. qui loquitur de lege actum an-
58 nullante, & sola formę omissio destruit actum, & ni-
hil agitur ea neglecta, cū eo casu actus sit ipso iure
nullus, can. in Synodo. de consecrat. diffin. 4. can. dif-
finitua. 2. quęst. 6. can. solet queri. 32. quęst. 2. cap. 1.
de excomm. cap. veniens. de presbyt. non baptiz. cap.
cum delicta. de rescript. cap. tua de sponsal. cap. pro-
uida. & cap. fin. de elect. in 6. l. Iulianus. S. sed & si
quis. ff. ad exhibendum l. Meuius, & l. qui baredi. ff.
de condit. & demonstrat. l. qui sub conditione. ff. eo-
dem. ibi. l. à Diuo Pio. S. in venditionem. ff. de re iu-
dic. l. cum bi. S. si prator. ff. de transact. l. non dubitū.
C. de legib. l. Iulianus. S. sed & si quis. vers. forma
mutata prope interemi substantiam rei. ff. ad exhib-
bend. l. Seia. ff. de aur. & argent. legat. l. si conuene-
rit. S. si quis. ff. de pignor. act. l. mulieris. S. 1. ff. de
verb. obligat. l. sis qui. ff. ad leg. Falcid. l. 1. C. vt in
posseß. legat. l. hac consultißima. & l. si vnus. C. de
testam. l. 1. S. si quis ita. ff. de verb. obligat. l. contra-
ctus. C. de fid. instrument. l. 1. C. de præd. decurion.
sine decr. non alien. lib. 10. & l. inter cetera. ff. de
liber. & posthum. l. diligenter. ff. mandat. Francisc.
Viu. decis. Audientię Baren. 325. num. 1. part. 1. vbi
plura. Boer. decis. Senatus Burdegali. 2. num. 22. Af-
flicti. decis. Consilij Neapolitan. 355. num. 3. & decis.
378. num. 4. Vincent. de Franch. decis. pariter Nea-
politana. 185. nu. 2. Surd. decis. Senatus Mantuan. 168.
num. 8. Manent. decis. quoque Mantuan. 57. num. 2.
Osasch. decis. Senatus Pedemontani 165. nu. 7. Gam-
ma decis. Senatus Lusitani 45. num. 3. Merlin. decis.
Rotę Lucen. 68. num. 4. Rota Ianuen. decis. 190. n. 9.
Borgn. decis. Fori Fiuizanen. 13. num. 13. & decis. 23.
numer. 1. part. 1. Gratian. decis. Rotę Marchię
86. num. 7. Amat. decis. pariter Marchię 67. nu. 7. vbi
de communi. Magon. decis. Rotę Florentinę 118. nu-
mer. 1. idem Magon. decis. Rotę Lucen. 49. num. 4.
Rota vero Romana, sæpißimē dictam conclusio-
nem perpetua constantia admisit, & potissimum in
diuers. decis. 226. num. 1. par. 1. decis. 72. nu. 2. par. 2.
decis. 2. num. 4. par. 3. lib. 1. decis. 28. num. 4. eadem
part. lib. 2. decis. 55. num. 4. eadem part. 3. lib. 3. decis.
247. num. 4. par. 4. decis. 164. nu. 1. part. 5. alias post
2. tom. Consil. Farinacc. & in recent. decis. 158. nu-
mer. 10. par. 1. decis. 15. num. 3. par. 2. decis. 463. n. 1.
par. 3. decis. 498. num. 6. part. 4. decis. 71. num. 10. &
decis. 77. num. 8. eiusdem par. 4. tom. 2. decis. 350. n. 3.
part. 5. decis. 454. num. 10. eiusdem part. 5. tom. 2. de-
cis. 143. num. 4. par. 16. & decis. 190. nu. 25. & decis.
161. num. 8. par. 7. & fuit dictum coram bon. mem.
Card. Mant. decis. 300. num. 1. cum ibi allegatis, & co-
ram bon. mem. Buratto decis. 14. num. 10. & coram
san. mem. Gregor. XV. decis. 1. num. 1. & coram bon.
mem. Card. Caualer. decis. 619. la prima. num. 13. vbi
etiam dicitur, quod lex resistit contractui si eius for-
ma præscripta non fuerit seruata, & coram R. P. D.
meo Ghislerio in causā Bononien. fideicommissi de
Ramundinis 22. Martij 1638. 9. pariter censuerunt
vers. forma præcisa + debebat adimpleri, itaut aliter
gesta non valerent &c. cum ibi allegatis, alijsq. in-
finitis, quę vsque ad nauseam referre possem, ac in
terminis societatis officij, & in puncto supradictę
Constitutionis Reformatorię Pauli V. fuit dictum
in Romana societatis officij 5. Decembris 1615. corā
bon. mem. Remboldo. est decisio 356. num. 1. par. 4. re-
cent. estq. etiā decis. 71. apud Zareb. de societ. officij
coram

coram bon. m. Vbaldo in alia Romana societatis officij 15. Nouembris 1624. vers. forma non seruata corrumpit actus &c. & recentius in altera supradicta Romana societatis 6. Iunij 1639. coram bon. m. Reuerendiss. Pirouano. §. quia cum. vers. sola forme omisso vitiat actum &c.

Procedit insuper dicta conclusio, vt forma non seruata corrumpat actus, etiam si in minimo constet omisso, quia in hoc, qui cadit à minima parte, cadit etiam à toto, Butr. in cap. Pisanis in 7. notab. per illum text. de reitut. spoliat. cum alijs citatis per Felin. in cap. cum dilecta. col. 3. de rescript. & per Iacob. Nouell. de iure probomiseos, siue de iure congrui. §. 3. num. 16. Hippolyt. Riminald. in cap. que in Ecclesiarum num. 92. de constitut. Ant. de Vetraria in l. 1. num. 243. ff. de iureiur. Surd. decis. 144 numer. 17. quādo vero id non procedat, latè ponit Petr. Barbof. decis. Lusitan. 52. num. 27. & amplia licet actus esset fauorabilis, l. qui Romæ, §. Flauius. ff. de verb. obligat. Bald. in l. testamentum. C. de testam. & in consil. 201. incip. considerandum est lib. 5. Ias. in consil. 191. incip. placet mihi. col. 1. lib. 2. vbi dicit etiam id procedere in causis pijs, quod & sequitur Hoied. de incompatibilit. benefic. part. 2. cap. 1. num. 23. Cum sit generale, ac perpetuum, formam vsque ad tunculam, & guttulam custodiendam esse ex relatis per Io. Baptistam Cost. in tractat. de iur. & fact. ignorant. inspect. 71. num. 9.

Desperari enim potest, vt formæ nihil addi, vel detrahi possit, ad quod expendi potest sacer textus iuris Diuini in Deuteron. cap. 12. in fin. dicens. Quod præcipio vobis, hoc tantum facito Domino, nec addas quicquam, nec minuas &c. qui textus ad hoc post Hostien. adducitur per Io. Andr. in cap. prudentiam. §. 1. verb. citra formam. extra de offic. & potestat. delegat. Sine pugna quidem transit conclusio, illa, quod forma est indiuidua, & indiuisibilis, quæ ex integritate consistit, & vt dicit Bald. in cap. 2. col. 2. vers. sed nūquid numerus. titul. de milit. vassall. q. contum. in vsib. feud. ex forma, nihil immutari potest, nec vnus quidem horæ momentum facitq. text. in l. cum bi. §. si prætor. ff. de transact. Rota in Romana donationis 50000. 10. Septembris 1574. coram san. mem. Clement. VIII. est decisio 246. num. 10. par. 1. diuers. vbi dicitur formam non posse adimpleri per relationem, quando ea requirit expressionem, & tamen paria sunt quippiam esse per se, vel per relationem, quandoquidem & relatū est in referente, verè, & propriè per modum naturæ, atque patentis, veritatis l. institutio. ff. de condit. instit. l. a se toto. vbi Bart. ff. de hered. instit. Dec. cons. 9. nu. 3. & cons. 687. col. in fin. Paris. cons. 9. nu. 17. lib. 3. Gozzad. cons. 57. num. 16. Crauet. cons. 639. num. 7. vol. 4. Decian. cons. 72. numer. 45. vol. 2. Rota decis. 35. sub nu. 6. vers. cum relata dicantur esse in referente verè, & propriè &c. par. 1. recent. & decis. 194. num. 49. vers. verè, & propriè &c. par. 5. recent. sic etiam grauias sunt peccata commissa in forma, vt ludec nec in hoc parcere potest rusticitati, sexui, ætati, nec cuilibet aliæ qualitati, aut conditioni l. ultim. C. de testam. iuncta glos. in l. ambiguitatis eodem titulo, & bene dixit idē Bald. in l. iuris ignorantia. C. qui admitt. ad bon. possess. sicut mulieres, & rustici vadunt ad syluam, pro lignis, & ad ciuitatem pro indulgentijs, ita etiam adire debent aduocatos, & iurisperitos pro

consilijs quod & refert Euerard. in suis topicis legalib. titul. 53. de argument. à defectu formæ. circa fin. & idem Bald. in l. bi. qui ad ciuilia. col. penult. C. de appellat. plus dixit quod omisso formæ vitiat actū etiam si omittatur à rustico etiam per errorem.

Quod enim forma non seruata, corrumpat actus, etiam si iustissima causa excusationis adsit post Bald. in cons. 11. præmissis verbis. vers. & circa omnium lib. 1. & in cons. 324. Punctus lib. 2. Dec. in cons. 466. stante statuto. num. 14. vers. vbi deficit forma non sufficit causa etiam iustissima &c. ac Francisc. Bet. cons. 66. num. 26. vers. agitur de forma statuti omisso, quo in casu, nec iustissima quidem causa excusat &c. Gamm. decis. 45. num. 3. dixitq. Rota in causa Ferrarien. bonorum 16. Iunij 1614. coram bo. mem. Archiepiscopo Dunogetto. est decisio 624. sub nu. 2. vers. nulla tamen iustissima causa excusat à seruatione formæ &c. par. 1. recent.

Insuper notandum est quando illud, quod agitur peccat in forma, tunc ex eo, non nascitur, nec naturalis, nec ciuilis obligatio, vt notabiliter dicit Bart. in l. 1. col. 3. ff. de condit. indebit. quem secuti sunt Roman. & Angel. relati ab Hippolyt. Marfil. in tractat. de Bannitis. in verb. incontinenti. num. 16. in fin. & add. Surd. decis. 168. num. 9.

Vtique est adeo necessarium, vt in actibus interueniat forma in eis tradita, vt si millies partes sint in concordia, vt forma non seruata habeatur pro expressa, ac perinde esset adhibita, talis conuentio nihil operatur, nam formæ, nec potest renunciari de consensu partium, l. quidam decedens. ff. de admini. frat. tutel. Bald. in cap. 1. qui succed. teneant. Angel. in §. tripli. nu. 8. vers. præterea. instit. de action. cum alijs copiose allegatis per Becc. cons. 12. num. 20. & per Riminald. sen. cons. 413. num. 12. cum alijs abundè relatis per Francisc. Viu. decis. 355. num. 4. Gamm. decis. 237. num. 2. Ofasc. decis. 166. num. 7. & Boer. decis. 1. num. 47.

Tandem non solum actus dicitur ipso iure nullus, quando est gestus contra formam in eo traditam, sed etiam casu quo dictus actus gestus est præter, licet non contra formam Bart. in l. item eorum. §. sed et si ita. ff. quod cuiusq. vniuers. nom. Ioan. Andr. in cap. prudentiam. §. 1. de offic. delegat. Roland. cons. 72. num. 54. vol. 3. Surd. decis. 268. sub nu. 9. vbi etiam ait, nec prodest, quamuis sine forma, actus facilius fuerit expeditus, quia nihilominus subiacer nullitatis glos. in cap. solet. in verb. superiorem, & ibi Gemin. de sentent. excommunicat.

Quare redeundo ad nos, quod enim in casu supradictæ Constitutionis Pauli V. sit inducta forma, faceret etiam finitibus debitibus quilibet debet, quia in ea adest clausula annullatiua, cum decreto irritati, & alijs ex quibus colligitur fuisse traditam formam circa ibi disposita cap. si capitulo. de concess. præbend. in 6. iuncto cap. dilecto. 2. de præbend. Bald. & communiter omnes in l. 1. ff. de liber. et posthum. et est glos. in l. fin. C. de vendit. rer. ciuil. lib. 11. facit text. in cap. quia propter. de elect. in cap. Pisanis. de reitut. spoliat. vt scribit Alex. in d. l. 1. & in l. hac consultiissima. C. qui testam. facer. poss. Ias. in l. non dubium in §. col. C. de legib. Gomez. ad Regul. Cancellar. in annal. possess. quest. 6. §. primo, quia ista regula, & in regul. de idiomat. quest. 8. in princip. Felin. in cap. ex parte. num. 7. de constitut. & in cap. cum dilecta. in quinto signo formæ. de rescript. glos. in clem. 2. in verb. nullo modo.

modo de at. & qual. Dec. conf. 279. num. 1. vers. & hoc expressè, & conf. 612. num. 1. in fin. Gratian. discept. 596. num. 5. dixitq. Rota coram san. mem. Gregor. XV. decis. 384. nu. 9. coram bon. mem. Buratt. decis. 120. num. 2. & in recent. decis. 225. num. 5. par. 2. & coram bon. mem. Pirouano in causa Ianuen. separationis tbori 5. Maji 1634 est decis. 277. nu. 13. vers. ex pœna nullitatis colligitur forma &c. par. 6. recent. & vide tradita per Osasc. decis. Pedemont. 165. nu. 13. Quippe nec iuuat replicare, quod reformatoria Constitutio, non loquatur de nominatione, quæ sit ab initio in ipso contractu & societatis, vel intra terminum 15. dierum inter partes præfixum, & conuenientum, quæ de iure non requirit intimationem & propter verisimilem notitiam eius, qui est certiorandus, l. eum qui certus. de reg. iur. Caputaquen. decis. 293. part. 3. Cassador. decis. 2. num. 3. de iudic. Gratian. discept. 156. num. 1. & fuit dictum coram bon. mem. Card. Cavalier. decis. 3. num. 1. & seq. facitq. textus in l. 1. in fin. de act. empt. in l. item veniunt contra. S. petitum. ff. de petit. hered. & in cap. eum. qui certus. de regul. in 6. Bart. in l. nomen. col. 1. vers. quero. C. de pign. oblig. poss. & in l. emptor. C. de act. empt. Decian. conf. 18. num. 151. vol. 1. & conf. 69. num. 17. vol. 4. Viu. decis. 510. num. 9. & 10. tom. 2. & optimè distinguit Iacob. Nouell. de iure congru. 93. à num. 25. sed de nominatione, & quæ sit ex intervallo durante societate parte absente, qualis non est casus præsens. Quoniam huiusmodi distinctio repugnat verbis, & sensui & eiusdem Constitutionis, nam in contractibus societatis officiorum, quando principales non subeunt periculum propriæ vitæ, faciunt ex pacto, vel ex natura contractus nominationes aliarum personarum, vel & translationes, ac demum disdictas, quibus omnibus prouidet Constitutio obuiando fraudibus, ne periculum vitæ sub incerto resideat, nec alij termini in istis contractibus societatis officij datur, quam supradicti, dum non possunt considerari nominationes & in origine contractus, & nominationes in progressu societatis, ex quo ille sciat translationes, non autem nominationes, quando sunt perfectæ contractu societatis, propterea constitutio prouidendo omnibus casibus. Primò determinat, quoad dictam, ibi disdictam & societatis officij teneatur Notarij non solum in manuali registrare, sed etiã in margine instrumenti societatis adnotare videlicet die tali disdicta, & die tali reproducta, & in vers. idemq. seruetur, mandat Constitutio, & idem seruari, in intimatione, necnon, & in translatione periculi vitæ, & hoc absque illa distinctione supra opposita, scilicet nominationis in ipso contractu, & & post contractum perfectum, quandoquidem non conuenit verbis constitutionis, ut ponderauit Rota in causa Romana societatis officij 15. Decembris 1624. coram bon. mem. Francisco Vbaldo, & recentius respondit in illa Romana societatis officij 6. Iunii 1637. coram bon. mem. Pirouano. Nec suffragatur, quod supradicta Vbaldi decisio & in illius repositione fuerit reuocata coram bon. mem. Reuerendiss. Patriarcha Manzanedo die 27. Aprilis 1626. & exinde in eadem causa confirmata reuocatio 5. Iulij 1627. coram clar. mem. Merlino, ac demum iterum confirmatio & reuocationis sub die 19. Iunii 1628. coram bon. mem. Pirouano, quæ est decisio 192. infra part. 5. recent. Quia non ideo ab ea decisione Vbaldi fuit recessu.

81 quia & possent dari plures nominationes, & in origine contractus, & post contractum perfectum, vel quod originalis exempta esset à solemnitate intimationis, vel registrationis, sed ex eo, quod intimatione, vel registratio tamquam de forma & accidentali non autem substantiali poterant fieri post actum perfectum, & sic intra terminum 15. dierum assignatum, & tunc, quia forma desiderata, constituta fuit ad obuiandum fraudibus, & quæ poterant se offerre in mutatione periculi vitæ, & nominatio facta fuit in illo casu partibus præsentibus, & data scientia officialis, & patientia, & consensu.

84 Satisq. in iure notum est, & quoties forma aliqua requisita est à lege ad certum effectum, tunc illa per equipollens potest adimpleri, eaque potest sperni, dummodo habeamus effectum, & cum sit, ut satisfacta remaneat mens Legislatoris illam formam inducentis, & ille ab ea cogitatus sequatur effectus, l. iubemus. C. de testam. l. mulier. in princip. ff. ad Trebell. l. si mulier, & ibi not. Dec. in 2. notabil. ff. de instit. & substit. Roman. conf. 433. nu. 1. vers. 7 considero. Raim. decis. 137. nu. 9. lib. 1. Paris. conf. 32. numer. 34. lib. 2. Bero. conf. 2. nu. 21. lib. 2. Viu. decis. 334. num. 13. par. 1. Osasc. decis. 92. num. 15. Card. Mantico. de tacit. & ambig. conuent. lib. 2. titul. 4. num. 45. ubi etiam dicit ita sæpè fuisse dictum in Sacro Auditorio, & allegat nonnullas decisiones, & adde Seraph. decis. 309. num. 1. & decis. 1413. num. 3. & decis. 261. num. 5. par. 1. & decis. 33. num. 4. & 5. par. 2. diuers. & decis. 577. num. 9. part. 1. decis. 167. num. 12. part. 2. decis. 353. num. 1. par. 3. & decis. 124. nu. 41. & 149. num. 14. par. 6. recent. & in his terminis facta cit illat regula, quod non refert, quid ex equipollentibus fiat l. certum. ff. si cent. petat. l. cum seruus. ff. de verb. obligat. cum simit. & in his terminis societatis officij, ac prædicta Constitutionis sanct. mem. Pauli V. fuit perpensum in causa Romana societatis officij 5. Iulij 1627. coram Merlino.

Ideoque non est mirum, si cessante possibilitate fraudis periculi vitæ substinetur nominatio absque solemnitate intimationis, & registrationis propter scientiam officialis, & quæ equipollere possunt, & debent formæ præscriptæ in Constitutione, cap. Pisanis de restitut. spoliat. Bald. in rubric. de iurisdict. omn. iudic. dicens, ubi concurret confessio, aut consensus, non est necessaria & disceptatio fori, Felin. in cap. cum delicta num. 4. de rescript. latè Tirraquell. de retract. lignager. §. 36. gloss. 2. nu. 59. idem comprobans, quando vtilius, securius, & vberius fieri possunt, Mascard. de general. statut. interpretat. conclus. 9. num. 72. dicens, quando partis confessio, & consensus concurret, non indigemus tela iudicij, & cum nihil aliud expectatur, nisi Iudicis executio, ex allegatis per Rotam in causa Romana pecuniaria 27. Iunii 1614. coram bon. mem. Pirouano. & pro canone autem. vers. ea confessione subsistente partes Iudicis sunt in exequendo, cum non requiratur alia probatio extrinseca &c. & in causa Florentina decimarum 29. Ianuarij 1635. coram Eminentiss. et Reuerendiss. D. Card. Hieronymo Verospio. vers. confessus habetur pro iudicato &c. & in causa Sancti Severini, dotis, seu saluiani 4. Maji 1640 coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozeo Decano S. altera vero est. vers. confessio habet vim rei iudicate &c.

Quæ tamen scientia, consensus, & ratificatio partium, aut officialis non probabatur in casu supra relato

lato à num. 55. ideoq. non possunt applicari decisio-
nes illæ, illud firmantes allegatæ supra nu. 80. & seq.
& in quibus Rota recessit à decis. in prima decisio-
90 ne coram bon mem. Vbald. Quæ tamen scientia
vel ratificatio est quidem plenè, ac præcisè proban-
91 da, nam vt quis cadat à commodo contractus non
benè inferitur de vno, ad alterum casum, Seraph. de-
cis. 794. num. 3. et 357. num. 2. par. 4. recent.

Et hoc est perpetuum, vt ad effectum præiudicii
92 certa, & indiuidua scientia cum omnibus suis qua-
litatibus, & requisitis omnino debeat interuenire,
ita vt non sufficiat confusa aut generalis per famam,
siue aliquo modo velata, vt notatur in l. de his ff. de
transac. gloss. in cap. concertationi in verb. sciuerit,
quam ibi notat Dominic. de appellat. in 6. quæ gloss.
aurea reputatur a Felin. in c. a nobis col. 2. de except.
dicens per eam determinari, quod vbi qualitas
93 scientiæ est illa quæ operatur, non sufficit probare
scientiā in genere, aurea fuit etiam reputata d. gloss.
a Natta in consil. 636. nu. 192. & vt aurea fuit quo-
que canonizata à Tiraquell. de retract. lignager, §.
36. titul. Notificæ augresse apud acta gloss. 2. num. 30.
& responderunt Crauett. consil. 93. num. 8. & consil.
193. num. 8. Cephal. consil. 371. numer. 23. & seq.
lib. 3. Roland. consil. 36. num. 7. 8. lib. 3. Corn. consil.
153. num. 4. lib. 4. Aretin. consil. 68. Roman. consil.
403. Pro decisione vlt. dub. num. 18. ibi cum notitia

94 scientiæ requiritur, ergo non sufficit generalis
& c. Surd. consil. 348. num. 28. vers. non sufficit sim-
plex, vel confusa scientia & c. Bec. consil. 37. nu. 24.
vers. in casu nostro certa scientia, etc. et conf. 111.
nu. 20. vers. non sufficit scientia in genere, sed requi-
ritur in specie, & c. Osasch. decis. Pedem. 176. sub n. 4.

95 vbi dicitur, in casu præiudicii, cum requiritur sci-
entia certa, nisi de ea verè apparebit, non nocet traci-
turnitas etiam longissimi temporis, nam & quando
96 consensus est de substantia factus, nūquam ex diu-
turnitate temporis præsumitur teste Alex. conf. 50.
num. 5. vol. 5. et est de mente. Bart. in l. 1. nu. 2. et 3.
C. de filijsfam. et quemad. pater teneatur pro eis lib.
10. cum alijs allegatis per Osasch. d. decis. 176. in fin.
Surd. decis. 216. num. 41. vbi etiam subditur, ad effe-

97 ctum vt quis tunc cadat in pœnam, non sufficit sci-
entiam probare ex præsentia, quia non probat intelli-
gentiam, l. 1. §. fin. vbi Bart. ff. de authorit. tut. vbi
si testis dicat aliquid esse factum præsentem Titio non
probat, quod ille intellexerit, quæ fiebant, Ias. in
l. 2. §. voluntatem. num. 21. ff. solut. matrim. vbi de
communi, & multos allegat Crauett. conf. 944. n. 7.
lib. 6.

Prædictamq. conclusionem, vt quando agitur de
re præiudiciali, sit necessaria certa, plena, explicita,
98 & indubitata scientia constanter retinet Rota vt
videre est apud Casarem de Grass. decis. 9. num. 11.
vers. vbi tractatur de præiudicio, etc. de rescript. et
fuit dictum in decis. 621. nu. 1. vers. explicita, et in-
dubitata scientia requiritur in præiudicialibus etc.
par. 1. recent. et decis. 593. num. 4. vers. requiritur in
specificis et indubitata scientia etc. part. 2. recent.
vbi etiam dicitur glossam in d. cap. concertationi. su-
pra allegatum esse communiter receptam, & plura
allegantur, et adde decis. 584. num. 1. vers. requiritur
scientia explicita, et indubitata in præiudicialibus
etc. par. 3. recent. et decis. 322. sub num. 3. vers. non
per hoc includitur vera, et indubitata scientia etc.
par. 4. recent. et decis. 401. num. 28. vers. ad effectum

præiudicii requiritur certa, et specifica scientia etc.
part. 5. recent. et decis. 562. num. 14. vers. ad effectum
sibi præiudicandi requiritur certa, et plena scientia,
etc. eiusdem par. 5. recent. tom. 2. et decis. 360. nu. 3.
vers. ista scientia debebat esse indubitata, non autem
velata, et implicata ad effectum præiudicii etc. p. 6. rec.
vbi etiam dicitur quod ad hunc effectum nō sufficit
99 cōiectura illa scientiæ ex simultanea habitatione, vt
ibi, et decis. 221. num. 9. vers. ad effectum præiudicii
requiritur scientia, & c. part. 7. recent. et antea fuit
dictum coram san. mem. Greg. XV. decis. 425. num. 5.
vers. scientia vt præiudicet debet esse certa, et non
presumpta etc. et sic sapissimè in alijs causis fuit re-
sponsum, & recentius in causa Bononien. nullitati
8. Martij 1638. coram R. P. D. meo Rojas. §. quia
fuit responsum. vers. scientia debet probari per neces-
se, et concludenter, et non presumptiue etc. et in al-
tera Bononien. fideicommissi de Glauarinis 22. Iunij
1639. coram eodem R. P. D. Rojas. §. nec obstare
vers. agitur in præiudicialibus, quo casu scientia de-
bet esse certa, et indubitata etc. necnon in causa
Parmen. beneficij 31. Ianuarij 1642. coram clar. mi-
mor. Merlino. §. quoniam. vers. vt quis cadat à iu-
re suo requiritur scientia indubitabilis, idemq. fuit di-
ctū in causa Rom. vineæ 27. Iun. 1640. coram eod. Mer-
lino. §. ex affinitate. vers. cū agatur ad effectum præ-
iudicandi tertio possessori requiritur certa scientia
et indubitata etc. vbi pariter resoluitur, quod ex affi-
nitate, & cohabitatione non probatur scientia, vel
100 illius præsumptio, nisi in concernentibus iura
sanguinis, non autem in actis extrinsecis, & momen-
taneis, Alex. conf. 71. num. 6. lib. 1. Dec. conf. 445.
nu. 35. vers. non obstat quod inter coniunctos, Grat.
conf. 76. num. 41. lib. 1. Surd. conf. 251. num. 14. Me-
noch. conf. 203. num. 39. et conf. 260. num. 26. cum
alijs in d. decisione allegatis. Tandem in terminis so-
cietatis officij, & in puncto supradictæ Constitutio-
nis reformatoriæ san. mem. Pauli V. vt requisitæ inti-
mationi, & registrationi non dicatur satisfactum per
præsumptam, & genericam scientiam officialis, vel
patris creditoris, ad hoc vt cadat à commodo con-
tractus, & sic sibi præiudicet, sensit Rota in illa Ro-
mana societatis officij 6. Iunij 1639. coram bo. mem.
Pirouano. §. fin. vers. quæ scientia, consensus, et ra-
tificatio partium, vel officialis non probatur in casu
controuerso, et bene non inferitur de vno ad alterum
casum, ad effectum, vt quis cadat à commodo con-
tractus etc.

Paulus Rubeus.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana Dotis de Mutis.

Mercurij 29. Maij 1624.

ARGUMENTVM.

Dotis promissio, quando præcedit, & subsequitur eius
confessio, illa probat etiam in præiudicium credico-
rum, & quamuis ista conclusio non procedat, quan-
do concurrunt præsumptiones in contrarium tamen
non omnes sufficiunt, cum tunc debeant esse conclu-
dentes, & reiiciuntur nonnullæ ex eis tanquam in-
sufficientes.

S V M M A R I V M.

- 1 Dotis promissio, quando præcedit, & subsequitur confessio, illa probat etiam in præiudicium creditorum.
- 2 Aqua regula tamen receditur, quando concurrunt præsumptiones, quod confessio fuerit facta in fraudem.
- 3 Confessio dotis recepta, ubi præcessit promissio, licet tollat præsumptionem donationis, & exceptionem non numerata pecunia, non tamen tollit præsumptionem fraudis commissam in præiudicium creditorum.
- 4 Fraus nec actu, nec potentia præsumitur nisi probetur.
- 5 Fraus multo minus præsumitur, quando aliquid gestum est à moriente, & num. 14.
- 6 Fraudis suspicio in conficiente dotem, ex quo argui possit.
- 7 Fraudis suspicio omnis cessat, quando constat de veritate reigesta.
- 8 Partita in aliquo libro descripta, quando nonnulla ex eis, & maxime maiores sunt iustificata, præsumuntur cetera vera.
- 9 Eoq. magis id procedit, quando illa alia sunt verisimiles, & amplia si ille qui scripsit, sit mortuus, num. 10.
- 11 Præsumptio levis non tollit validiorem.
- 12 Fraudis suspicio multo magis cessat, quando sumus in viro bonæ conditionis, & famæ, & sit nobilis.
- 13 Confessio, ex quo reddatur verisimilis.
- 14 Confessio facta ab eo, qui est ære alieno grauatus, ex hoc non est dicendum fraudolenta, ubi plura alia concurrunt ad excludendam fraudem.

DECISIO DXLIII.

DVBIVM originale in hac causa est, an constet de solutione scut. 1600. quæ Pompeius in infirmitate, ex qua obiit confessus est, & controuersia non est, quod scuta 500. ei soluta ex banco Ceuli, nec minus de summa scut. 100. soluta ex banco Mazzinghi, vel scut. 36. soluta per manus Erriquez. Nā istæ solutiones tam clare sunt, & ostenduntur ex partitis banchi, & quietantijs, vt super his insistendum non sit. Sola igitur difficultas consistit in residuo, an si probetur solutio scutorum 954. & Domini affirmatiue responderunt receden. à dec. facta 1. Iulij 1620.* Responsū fuit, quia regula est, quod quando præcedit promissio dotis, & subsequitur confessio, illa probat etiam in præiudicium creditorum, quod in eadem dec. non controuertitur, & ultra allegatos idem dicit *Castr. in l. 1. num. 8. vers. quartus est. ff. solut. matr. ubi Barbof. par. 6. num. 50. vers. quod si procedit, & 52. Boer. Virg. 90. in princ. Rota decis. 485. nu. 1. lib. 3. par. 3. & decis. 145. nu. 1. post tract. de solu. & dec. 324. num. 3. par. 2. recent. san. mem. Greg. dec. 491. num. 7. & ibi add.*

- 2 Neque obstat, quod ab ista regula recedatur, quando concurrunt præsumptiones, quod confessio fuerit facta in fraudem, quia præcedens promissio dotis tollit præsumptionem donationis inter virum, & uxorem, & exceptionem non numerata pecunia non tamen tollit præsumptionem fraudis, *Surd. decis. 116. num. 10.* Nam fuit responsum, quod fraus, neque actu, neque potentia præsumitur, nisi probetur. *arg. l. merito. ff. pro soc. Menoch. præsumpt. 82. num. 10. lib. 4.* præsertim cum fuerit facta à mo-

- 5 riente, quia & non præsumitur immemor salutis æternæ, *Bald. conf. 476. lib. 5. Aym. conf. 158. num. 7. & conf. 287. num. 7. vers. tertio, Rota dec. ult. nu. 13. par. 1.* Quod agnoscens pars aduersa ad inducendam præsumptionem confessionis fraudulentæ nitetur vnico fundamento, quod si Pompeius tempore obligationis erat multis debitis implicitus, vnde conabatur inferre, quod confessio fuerit facta ad defraudand. creditores.

Ceterum ex nouiter deductis, fuit dictum, neque constare de fraude, neque aliquam adesse præsumptionem. & Primo, quia constat de veritate quoad summam scut. 500. & scut. 36. vt supra dictum est. Quoad residuum de eo satis apparet ex libris Soceri bene recognitis in quibus Pompeius creatur debitor in diuersis summis pro ipso solutis, quilibet negari non potest & quin tollat præsumptionem fraudulentæ confessionis, immo cum dictæ partita maiores sint iustificata præsumuntur & alia vera, *Castr. conf. 301. lib. 1. Rota d. dec. ult. num. 15. & 18. par. 1. & decis. 845. num. 2. par. 4. Mant. decis. 144. num. 30 & decis. 363. num. 4.* Eoq. magis hæc procedunt, quia omnes alia partita minores & descriptæ in dicto libro sunt verisimiles per *Rot. decis. ult. num. 1. & dec. 292. nu. 5. par. 2. recent. sanct. mem. Greg. decis. 485. nu. 13. & decis. 537. & cum Socer, qui scripsit, sit mortuus, Rot. decis. ult. num. 13. sanct. mem. Gregor. decis. 468. num. 12.*

- Non obstat, quod tunc temporis. Pompeius multo ære alieno esset & implicitus, quia hæc levis præsumptio nedum tollitur ex prædictis, sed ex quo erat vir nobilis, bonæ conditionis & famæ, & si voluisset fraudare, confessus fuisset receptionem totius dotis, vel saltem maioris partis, & nō sumæ ad tertiā partē ascendentis, vt bene post, *Aym. conf. 40. nu. 13. vers. bene fateor, & num. 7. vers. 7. & num. 8. vers. profecto, & conf. 44. num. 3. Mant. de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 20. num. 16.* & ex quo idem Socer soluit maiorem partem dotium aliarum filiarum postea nuptui traditarum. Vnde verisimilis est & soluiffe hanc partem dotis antea promissā, vt fuit ponderatum coram me in *Spoletana dotis 15. Iunij 1610. & 14 præsertim* & cum confessio fuerit facta in infirmitate ex qua decesserit, & nimis rigidum, nedum iniuriū esset dicere, quod confessio facta ab eo, & qui alieno ære grauatur præsumitur in fraudem, ubi alia in contrarium concurrant, maxime cum Pompeius licet esset in malo statu, nihilominus habebat bona stabilia, itaut aliquid certe superat.

Ex quibus vnanimi Dominorum consensu fuit recessum ab alia decisione.

Decisio ista in hac causa facta sub die 1. Iulij 1620. coram eodem bon. mem. Coccino, à qua Rota in præfenti decisione recessit à decis. est supra in præcedenti Tomo decisio 239.

R. P. D. PIROVANO.

Firmana Hæreditatis.

Veneris 31. Maij 1624.

ARGVMENTVM.

De Testamenti perfectione, quando nullatenus veniat dubitandum, & quæ sint ad hoc indubitata signa. De

De validitate extractionis instrumenti cessat omnis pugna, quando ipsum originale fuit productum. Ad instrumentum originale semper in dubio est recurrendum, eique omnino standum, quidquid asserant instrumenta exemplata ab eo. Instrumentum, quando est ex omnibus suis partibus perfectum, non indiget fomento Archiuij, nec requiritur, ut reperiat inter alias scripturas authenticas Notarij, & aliqua circa prothocollo, & solitum Notariorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Testamenti validitas ex quibus, satis superque colligatur.
- 2 de Testamenti perfectione rogatus, non potest dubitari, quando adest clausula, actum, cum subscriptione Notarij.
- 3 Instrumenti perfectio bene colligitur ex inscriptione, & subscriptione.
- 4 de Extractionis validitate non est opus disputare, quando instrumentum originale fuit productum.
- 5 Instrumento originali semper est standum etiam si alia instrumenta edita discordent ab eo.
- 6 ad Instrumentum originale semper in dubio est recurrendum.
- 7 inter Instrumentum extensum, & prothocollum si sit differentia, statim prothocollo.
- 8 Lex non habet oculos retro.
- 9 Constitutio Sixti V super erectione Archiuiorum status Ecclesiastici, quid non prohibeat.
- 10 in Archiuijs non nisi authentica scriptura solent deferri.
- 11 Scriptura imperfectio non suppletur per Archiuium.
- 12 Archiuium non probat, ubi datur concursus non subditi loci Archiuij.
- 13 Scriptura quando est matrix, & indubitatum originale, & in ea non adest imperfectio, tunc non eget fomento Archiuij.
- 14 Instrumentum, quando est authenticum cum omnibus suis debitis requisitis, & solemnitatibus, non indiget subsidio Archiuij. & num. 15.
- 16 Prothocolli veritas, & identitas ex quibus dubitari possit.
- 17 Scriptura, quod non fuerit reperta inter alias authenticas Notarij, quando possit dubitari.
- 18 Scriptura, ut dicatur reperta inter alias scripturas authenticas Notarij, quid sufficiat. & num. 19.
- 20 Scriptura habens clausulam, actum, & cetera solemnia, an possit dici scriptura preparata, vel stipulata, dubitatur. & num. 21.
- 22 In Codicillis, si testator mentionem faciat de testamento, debet intelligi de testamento vero, & stipulato.
- 23 Subscriptio Notarij in instrumento sola potest verificari illius stipulationem.
Notarij in instrumentis non stipulatis non solent apponere eorum subscriptionem. num. 23.
- 24 Instrumentum, quando constat fuisse stipulatum, licet non sit repertum inter alias scripturas Notarij, tamen de illius publica fide non est dubitandum,
Nec Iudex potest impedire, quin edatur in publicam formam.
- 25 Notarij solitum non stipulandi scripturas immundas, quid ex dicto solito possit argui. & num. 26. 29.
- 27 Scriptura, quando habet omnia solemnia requisita in instrumento publico, tunc eius fides non potest

- tolli, ex sola possibilitate, aut suspitione.
- 28 Fratrum mutua institutio non est prohibita. & quando non sit captatoria.
- 30 Prothocolli cartulatio non facit scripturam authenticam, sed bene clausula actum.
- 31 ad Suspicionem arguendam contra stipulationem scriptura non sufficiunt actus equiuoci Notarij rogati.
- 32 Notarij stylus, quando apparet equiuocus, non est super eo faciendum fundamentum pro non arguenda stipulatione instrumenti, si concurrant requisita pro stipulatione.
- 33 Apostilla instrumenti, quando sunt posita manu eiusdem Notarij, non est necessaria earum approbatio.

DECISIO DXLIV.

RESOLUTA parte dubij * tangente validitatem sententiarum Rotalium, suscepta fuit disputatio partis reservata respectu iustitiae earumdem, in qua Domini dixerunt sententiam Rotaalem esse confirmandam.

Principale enim fundamentum huius disputationis ponebatur in validitate testamenti Isidori, de cuius forma probanti cum semper oppositum fuerit per D. Eneam, tam coram D. meo Archiepiscopo Seleucien, * quam Domino meo Cavalerio, nunc Sanctiss. D. N. Datario, sed nihilominus pro validitate resolutum, & nunc in hac tertia instantia coram me contra eandem replicatum Domini, & obsequendo petitioni eiusdem D. Eneae, & ut maturius ex oculari illius inspectione posset deliberari, mandarunt transportari originale dicti testamenti, quod conservatur in Archiivio Terræ Montis Sancti Firmanæ Diocesis, eoque transportato, & hodie in Rota per me omnibus Dominis ostenso, firmarunt dictum Isidori testamentum esse validum, quia ex contextu illius colliguntur omnia requisita necessaria, & ad substantiandum huiusmodi actum tam respectu solemnitatis quam voluntatis, & perfectionis, nempe diem, mensem, annum, locum loci, institutionem hæredis, testes, clausulam, Actum, subscriptionem Notarij, de quibus per gloss. in l. generali C. de tabular. lib. 10. Specul. in tit. de Instr. edit. in princ. Felin. in cap. 1. num. 2. de fid. Instrum. Et demum matrix ista ex eadem oculari inspectione apparet de protocollo inter alias scripturas authenticas eiusdem.

2 Notarij, de testamento Isidori, rogati, quo casu de perfectione rogatus videbatur non posse dubitari, quia clausula, Actum, cum subscriptione Notarij, quod habuerit scripturam pro stipulata, ponendo illum inter notas publicas, ut hic contigit, vel de rogatu attestando, prout & ex inscriptione, & ex subscriptione colligitur, semper important perfectionem indubitatam. Alex. conf. 14. num. 19. lib. 6. C. str. conf. 307. num. 2. par. 1. Bero. conf. 1. num. 51. vol. 2. & latissime fuit comprobatum in decis. 714 par. 1. & 628. par. 2. recent.

Neque obstant infinita prope opposita forma probanti dicti testamenti, tam respectu transumptorum de anno 1605. & 1618. & in Rota respectu productorum, quam respectu prothocolli vltimo loco transportati, quæ cum possint ad certas species reduci, nempe ad validam extractionem, ad Archiuij subsistentiam, & relevantiam, ad veritatem Protocolli, ad præsumptiones extrinsecas, & ad vicia

tia eiusdem scripturæ intrinseca, singulis patebit responsio ex infra dicendis. Et

4 Prima quoad validam ꝛ extractionem de ea nunc cessat exceptio per transportationem matricis originalis, cui semper standum est ꝛ etiam quod alia instrumenta ædita discorident ab ea *glos. in vers. prothocollum in auth. de tabell. Angel. in §. ultimo num. 15. in authen. eiusdem* dicens, quod ꝛ semper recurri debet ad originale, & item sensit *Bald. in l. nostrā num. 4. G. de testam.* quod si inter extensum, & prothocollum ꝛ sit differentia, statur prothocollo, & alios plures pro hac conclusione refert. *Surd. conf. 141. num. 8.*

Secunda de Archiuij subsistentia, & releuantia, nec etiam habenda est ratio, quia & si Constitutio Sixti V. super erectione Archiuiorum in Terris Status Ecclesiastici emanauerit in Kalendis Augusti 1588. rogitus verò Testamenti Isidori contigerit de mense Octobris 1587. de quo tempore ex forma Constitutionis, ꝛ & sub pœnis in ea contentis Notarij non tenebantur deferre originalia, aut copias authenticas ad Archiuium, sed tantummodò roganda per bannum, vt expresse in ea caueta in cap. 24. Attamen bannum, aut Constitutio non ꝛ prohibet quin Notarij possint deferre alias scripturas authenticas ad eundem Archiuium, & eo casu scripturæ recipiunt robur, quod de iure ratione custodiæ, & auctoritatis illius recipere possunt. puta si habeat faciem exempli, non autem copiar magis præsumatur autenticum, ꝛ quam copia ex solito Archiuij, in quo non nisi authenticæ scripturæ, deferre soleant, *auth. ad hac de fid. insir. quem text. allegat Roman. conf. 165. in princ. & conf. 105. in fine. Alex. in auth. si quis in aliquo num. 8. & Dec. ibidem num. 23 C. de edem.* Et è conuerso, si non est scriptura perfecta, neque versetur inter subditos, non etiam inuetur auctoritate Archiuij, quia ꝛ de iure non suppletur imperfectio scripturæ per Archiuium. *Rota decis. 135. num. 8. par. 1. recent.* nec probat vbi datur conclusus non subditi Terræ, in ꝛ qua positum reperitur Archiuium. *Caput. decis. 42. par. 1. Gabr. de probat. conclus. 5. num. 14. Rot. decis. 271. num. 6. par. 1. recent.* in quibus terminis nos non versamur, quia scriptura non est talis, quæ possit se referri da copiam, ꝛ & ad exemplum, sed est indubitata matricis, & originalis ex sigais, & verbis illius in principio narratis, neque desideratur suppleri aliquæ imperfectio ex ipsius Archiuij auctoritate; ꝛ quia se ipsam tueretur ab imperfectionibus oppositis cum sit manu Notarij rogati conscripta, & concurrant alia, quæ ꝛ reddunt authenticam absque Archiuij subsidio.

Tertia non etiam obstat species exceptionum, quæ tendunt contra veritatem, & identitatem prothocolli, nempe carentia principij, & ꝛ præambuli, ac cartulationis ordinatæ cum in versione numerorum, & esse potius fidei instrumentorum confutam, & collectam absque indicio, per cuius manus id contigerit, ex quibus dicebatur tolli originale fundamentum, quod scriptura, ꝛ de qua agitur, fuerit reperta inter scripturas authenticas Notarij rogati.

Quia ultra quod ex prædictis non euitatur fundamentum, quod scriptura ista reperta fuerit inter authenticas ꝛ cum id possit contingere etiam in fasciculis, & fideijs, vt per *Rot. tenuit. alleg. decis. 714.*

628. & quod magis est si etiam cōmixtæ sint scripturæ non authenticæ, & in scrinio inordinatè tentæ repertæ fuerint, vt in *Meleuitana bonorū coram Reuerēd. Patriarcha Hierosolymitano die 6. Nou. 1623.*

Est etiam aduertendum, quod versamur in scriptura habente clausulam, Actum, & cætera solemnia, ꝛ in qua et si *Rota in dicta decis. 628.* dubitauerit possè dici scripturarum præparatam non autem stipulatam, in alia tamen 714. tenuit esse stipulatam etiam quod ꝛ non possit dici repertam inter notas authenticas sola declaratione Notarij, quæ colligebatur ex inscriptione, quod erat testamentū talis personæ, & ex nuncupatione testamenti in codicillis, quæ debebat intelligi de vero, ꝛ & stipulato, non autem de præparato, quæ in præsentī conueniunt, nempe inscriptio super dorso scripturæ ibi testamentum Isidori, quæ est manu eiusdem Notarij, & releuat ad declarationem Notarij. *Seraphin. decis. 909. num. 6. & comprobatur eadem decis. 714. num. 5.* sed additur etiam subscriptio testamenti eiusdem Notarij, quæ non erat in casu dictarum decisionum, quæ sola potest verificare ꝛ stipulationem scripturæ, quæ in non stipulatis non solet apponi, & hoc stante etiā quod hæc testamenti scriptura sola reperta fuisset de illius publica ꝛ fide non esset dubitandum, nec Iudex potuisset impedire quin ederetur in authenticam formam, vt comprobatur in iam dictis decisionibus 628. & 714.

Quarta est species, quæ deducitur ex præsumptionibus extrinsecis nempe ex eo, quod in prothocollo reperiantur duo testamenti, alterum Isidori, alterum verò Mandricardi iisdem testibus, eodem Notario, eadem die, & cum eisdem legatis, & solum mutatis nominibus hæredis, & testatoris, & inde inferebatur testamentum Mandricardi vt immun- dum ꝛ redactum fuisse stipulatum, non autem illud Isidori plenum cassaturis, & interlineaturis, & vltèrius, quia in prothocollo exhibitò constabat de solito Notarij conficiendi minutas emendatas, & super munda scriptura stipulare, ac etiam cartulare minutas imperfectas, & post propriam Notarij subscriptionem, & clausulam Actum, scribere ꝛ legata, & additiones semper propria manu approbare, ex quibus inferebatur ad possibilitatem præparatæ minutæ, non autem ad veram illius stipulationem.

Prædicta tamen omnino vnica responsione possunt euitari, dum contenditur contra scripturam habentem clausulam Actum, & alia solemnia ꝛ cum subscriptione Notarij rogati, & inscriptione testamenti Isidori, pro qua stat probatio publicationis, & perfectionis, nec tolli potest sola possibilitate, aut suspitione, vt bene declarat *Alex. dicto conf. 14. num. 19. lib. 6. & per illius dicta idem comprobant decisiones supradictæ 628. & 714. & nihilominus suspicio deducta ex conformitate testamentorum cessat ex resolutione in hac causa facta 27. Ianuar. 1621.*

28 quia prohibita ꝛ non est mutua fratrum institutio, neque captatoria fuit voluntas Mandricardi, atque ita possibilitas versatur circa actum licitum, non autem ad illius derogationem, cum alter voluerit cum alterius voluntate se conformare, solitum ꝛ vero de stipulando minutas mundas, non autem emendatas fuit sublata ex eodem prothocollo, cum reperiantur, & alia stipulata super minuta emendata, quæ fuerunt enunciata in Summ. Tullij nu. 6. & 9. nec quicquam facit cartulatio minutarum, quæ non fuerunt stipulata;

- 30 latæ, quia illa non facit scripturam ꝛ stipulatam esse, sed clausulam, Actum, & declaratio Notarij, similiter nec additio legatorum post clausulam Actum, & approbatio additionum per verbum approbo, quæ in multis Instrumentis eiusdem prothocolli asseritur legi, non sufficiunt ad arguendam suspensionem.
- 31 contra stipulationem scripturæ, ꝛ quia quoad legata scripta post clausulam Actum, magis destruitur suspicio præsentis scripturæ, si adsunt alia similia testamenta, & tamen non carent suo inditio, ubi referantur additiones, quo verò ad approbationem Notarij cum multo plura sint instrumenta in eodem prothocollo, quæ carent dictione approbo, inde colligitur Notarium indifferenter stylum tenuisse, & esse hanc difficultatem secundum maiorem traditiones terminandam, ut necessaria ꝛ non sit approbatio Notarij, quando Apostilla sunt remissa manu eiusdem Notarij. *Bald. in rubr. C. de fid. instrum. num. 12. cum alijs allegatis in decis. in hac causa facta 7. Iunii 1619. in qua allegatur Nepefina Tutela 29. Ianuarij 1618. coram D. Verospio, ubi Rota transiit cum supradicta distinctione.*

Supereft quinta, & vltima species oppositionum, quæ tendunt ad demonstranda vitia scripturæ intrinseca, quæ cum reducuntur ad cancellationes, diuersitates atramenti, & cartæ apostillationes excedentes clausulam Actum, barbarissimos interlineaturas, ꝛ subscriptionem Notarij non approbantem testamentum Isidori, sed declarantem se dedisse publicum, prout iacet cum prædictis omnibus fuerit satisfactum ex responsionibus datis in decis. 7. Iunii 1619. visum fuit non egere alia replicatione, & cum illis Domini transferunt.

- 36 Quò verò ad secundam principalem ꝛ inspectionem respectu hereditatis Hieronymi, quamvis ex contextu sententiæ Rotalis appareat iudicatum super hereditatibus Isidori, & Mandricardi ꝛ tantum, & iudicari potuerit tanquam ex capitibus separatis, & distinctis in sententia Illustrissimi Vicarij, placuit tamen Dominis, quod eadem sententia expresse declararetur non comprehendere hereditatem Hieronymi, de cuius meritis in vltioribus instantijs non fuit cognitum. Et ita, &c.

* Scilicet sub die 15. Martij 1624. est supra in hoc Tomo decisio 521.

* Decisiones tres in prima Instantia emanarunt in hac causa coram bo. me. Reuerendiss. Dunozetto, & tres alia emanarunt in altera Instantia coram bo. me. Card. Caualerio, quas annotavi supra ad dictam decisionem 521.

R. P. D. PIROVANO.

Romana venæ Ferreæ.

Luna 3. Iunii 1624.

ARGUMENTVM.

Socij si simul, ac insolidum inierint aliquem contractum cum aliquo, ac de certo pretio conuenerint, dato modo ut ex vnus eis conueniat cum illo contrahente de minori pretio, & obliget se vti tertius, quaritur modo an ista particularis conuentio noceat alijs socijs agentibus nomine societatis ad totum pretium primo conuentum, & responsio est negatiua, & quare,

vide in decisione. Obligationis Cameralis executio non potest impediri, nisi sit ex illis tribus exceptionibus, nempe solutionis, falsitatis, & pacti de non petendo, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio Cameralis, cum soleat continere debiti confessionem, & renunciationem Iuris, & legum auxilio, ideo eius executio non est retardanda.
- 2 Obligationis Cameralis executio maxime non potest retardari, quando non agitur de illis tribus exceptionibus, solutionis, falsitatis, & pacti de non petendo.
- 3 Socij non possunt agere pro toto debito, si aliquis ex eis illud remiserit debitori.
- 4 Socij adinuicem censentur habere mandatum.
- 5 Promissio aliqua si facta sit ad fauorem sociorum insolidum, tunc aliquis ex socijs potest agere pro omnibus insolidum.
- 6 Rei plures debendi sicuti creantur ad eandem quantitatem, ita possunt constitui plures rei credendi ad totum.
- 7 Socius vnus non potest praiudicare alijs, & maxime in pactis iam conuentis.
- 8 Socius non potest videri an sit creditor, necne, donec societas non sit finita.
- 9 Rationes antequam non sint redditæ, non potest constare de credito socij, de quo constare debet, siue agatur ad compensationem, siue ad remissionem.
- 10 Castr. & Fulgos. in l. si vnus. num. 6. ff. de pact. in quo casu loquantur.
- 11 Bart. in l. ex duobus n. 2. ff. de duob. reis. & in auth. hoc ita num. 52. circa finem, C. eod. in quibus terminis loquatur.
- 12 Socius non debet per indirectum alijs socijs praiudicium inferre.
- 13 Socius vnus non æquum, ut grauetur ad omnia debita societatis persoluenda.

DECISIO DXLV.

APPALTATORES venæ ferreæ in Insula Elbæ, qui sunt DD. Philippus Vbertinus, & Lucas Antonius eiusdem cognominis, & Esau Martellinus vendiderunt D. lo. Petro Naresio plura centenaria ferri ex eadem vena ad rationem scut. 53. auri ponderis veteris soluendorum in paghis distinctis, idem Philippus nomine proprio eadem die conuenit, quod pro quolibet cento valutato in scutis 53. auri D. lo. Petrus non teneretur ultra scuta sexaginta moneræ, & quod superesset, promisit de suo proprio præstare; solutis exinde nonnullis paghis, cum inflaretur pro vltiori maturata solutione de mense Septembris 1622. pro parte Ioannis Petri fuit oppositum de retentione occasione promissionis dicti Philippi, & pro rata illum tangente, exceptione tamen prædicta non obstante mandatum fuit relaxatum, à quo nunc pender appellatio cum clausula, si quid exequendum, quam intrare fuit responsum.

- Constat enim de obligatione D. lo. Petri sub iuramento Camerali, ꝛ quæ cum soleat continere debiti confessionem, & renunciationem omnis iuris, & legum auxilio executio non venit retardanda Galles. super eadem forma 3. par. tit. de Instr. q. 3. num. 2. Gabr. conf. 173. num. 2. lib. 2. Capic. decis. 87. nu. 10. & 88. num. 4. maxime cum non agatur de exceptionibus ꝛ privilegiatis solutionis, falsitatis, pacti de non

REVERENDISS. MERLINO.

Parmen. Pensionis.

Mercurij 5. Iunij 1624.

ARGUMENTVM.

Pensio, quando fuit referuata sine causa, & de consensu Titularis, qui erat affinis eius, ad cuius fauorem referuata fuit dicta pensio, & in literis referuationis fuit appositum solitum decretum, dummodo Titularis, qui consensit pensioni integrè, & effectualiter soluat dictam pensionem, aliàs ea referuatio eo ipso nulla sit, tunc quando agitur contra successorem in beneficio ad effectum solutionis dictæ pensionis, vt pensionarius obtineat, quidnam sit necesse probare, & an ad prædictum effectum concludant confessiones de recepto, & quid si sit vnica.

SVMMARIVM.

- 1 Pensionario spectat onus iustificandi valorem beneficii in suis literis pensionis narratum, & quidem concludenter, ita vt pensio aliàs corruat.
- 2 Pensio, quando fuit referuata cum decreto, quod si Titularis, qui pensioni consensit realiter, & cum effectu eam non soluerit, referuatio sit nulla, tunc pensionarius id integrè tenetur probare, aliàs successor in beneficio non tenetur ad soluendum dictam pensionem.
- 3 Et ad hunc effectum non sufficit probatio solutionis vnus termini, sed integra, & realis est necessaria.
- 4 Confessio de recepto, solutionem non probat ad fauorem eius, qui tenetur docere de vera numeratione. num. 5.
- 6 Confessio de recepto non releuat, quando solutionis probatio debet esse realis, & effectualis.
- 7 Confessio facta inter patruum, & nepotem, & sic inter personas suspectas, inter quas facile potest presumi simulatio, non probat in commodum eorum.
- 8 Pensiones decursæ, quod non fuerint solutæ ex quibus arbitrari possit.
- 9 Pensionis solutio facta à tertio, de cuius mandato non constat, minus releuat, ad hoc vt dicatur satisfactum decreto apponi solito in referuatione pensionis.
- 10 in Pensione solvente pro alio non presumitur mandatum, nisi concurrant adminicula. Rota non sequitur decisionem 2. de caus. possess. & propriet. in antiq. nisi concurrant adminicula. num. 10.
- 11 Quietantia, quando non dicatur continere, veram, & realem solutionem. et num. 12.
- 13 Dispositionibus præcisis, est plenè et integrè satisfaciendum.

DECISIO DXLVI.

DOMINI responderunt, pensionem referuatam anno 1603. in fauorem Francisci Mariæ super beneficio simplici Sanctorum Gortardi, Bernardini, & Petri nullam esse; Quoniam illius referuatio emanauit sine causa, & de consensu Baptiste Titularis, qui erat patruus Francisci Mariæ, & in literis pensionis appositum fuit solitum decretum, quod si Titularis, qui pensioni consensit, eam in vita, & quamdiu obtinuerit beneficium, nõ persoluerit realiter,

H

liter,

non petendo de quibus per *Cassad. decis. vnica de mut. petit. num. 2.*

Non obstat quod ad instantiam Lucæ Antonij, & Esau non poterat agi pro toto debito, & sic pro rata etiam Philippi quæ ad illos non pertinebat iure societatis, sed ad Ioannem Petrum vigore pacti remissiui pro rata Philippi, *Castr. in l. si vnus ex argentiarijs num. 4. vers. videtur tamen hoc esse intelligendum ff. de pact. Bart. Add. in l. ex duobus nu. 27. ff. de duob. reis Ronchegall. in leandem §. sed si quis num. 34 ff. eodem tit. de duob. reis.*

Quia quoad potentiam agendi verius est, posse agere tam ex vi societatis, quam ex qualitate obligationis Io: Petri, quæ stipulata fuit ad fauorem sociorum in solidum, & quidem per extensum non tamen ex clausulis formæ obligationis Cameralis deductæ, primo casu, quia socij ad inuicem censentur habere mandatum *Castr. in d. l. si vnus in fine vers. potest tamen Card. Mantie. de contr. lib. 6. tit. 22. num. 10. Rota Ianuen. decis. 14. num. 67. Secundò verò casu, quia ita possunt constitui plures rei credendi ad totum, sicuti plures rei debendi creantur ad eandem quantitatem Bart. in l. fin. n. 6. & 7. ff. de duob. reis, & in aut. hoc itaque num. 19. & 20. C. eodem tit. Alex. conf. 135. num. 1. lib. 5.*

Quo verò ad pertinentiam crediti ad societatem eodem modo agere potuerunt, quia non est quæstio de præiudicio Philippi paciscentis, quia quoad eum pactum remissiuum nocet, sed de præiudicio sociorum, quibus solus paciscens non potuit ex facto suo præiudicare t in reductione pretij iam conuenti Roman. conf. 207. num. 3. non enim certum sumus quod tertia pars veniat illi restituenda, t donec societas finita non est, vel si etiam terminata esset, ante tamen redditam rationem nõ potest apparere de credito Philippi de quo constare debet, t siue agatur, ad remissionem, siue ad compensationem & in hunc sensum se declarant *Castr. t Fulgos. in d. l. si vnus nu. 6. & idem sensu Rota apud Guidobon. decis. 15. num. 3. & in recent. decis. 612. num. 2. & 5. par. 1.* Neque dicatur quod & si socij poterant agere ad totum creditum sociale Philippo non reclamante, secus eo dissentiente, & exhibente pro eius tertia parte, vt in præsentia factum fuit ex actu, qui datur in Summario Ioannis Petri num. 7. t quo in casu dicebatur Bart. loqui in d. l. ex duobus num. 27. ff. de duob. reis, & in aut. Hoc ita num. 52. circa fin. & quidem per rationem tua non interest, & ne per indirectum t afferatur præiudicium socio, vt teneatur possessionem suam capere de manu sociorum contra formam stipulationis sub nomine proprio, & sociorum, quia ex eadem ratione euicatur obiectum, ex quo tertia pars Philippi non est separabilis, nisi finita societate, & computis inter socios redditis, ne contingat alterum ex socijs grauari t ad omnia debita societatis soluenda, vt Rota ponderauit in Romana rationis fundaria coram D. meo Buratto die 8. Martij 1621. nec omisa est indemnitas Philippi respectu dilapidationis allegatæ, si pecuniæ in illa tertia parte peruenissent ad manus sociorum, quia prouisum est de cautione in illum casum ex decreto primi Iudicis, cum quo Domini transferunt.

Et ita, &c.

liter, & cum effectu, illius reservatio prorsus nulla sit eo ipso, & in iisdem litteris valor fructuum beneficii grauari fuit expressus affirmatiue per assensum in ducatis 100. auri de Camera, & ultra: vnde, cum hodie agatur in peritorio super validitate huius pensionis inter Pensionarium, & Bartholomæum successorem in beneficio, qui reservationi prædictæ nunquam consensit, Pensionario ꝑ incumbit onus probandi duo illa; Quorum primum est, quod valor beneficii narratus in suis litteris pensionis sine causa ascendat ad summam expressam, & quidem plenè, & concludenter, aliàs valore non iustificato pensio corrumpitur, *ut firmavit Rota in, Burgen. pensionis 18. Februarij 1585. coram Gysio, et in Spoletana pensionis 26. Ianuarij 1622. coram R. P. D. meo Vbaldo, & tamen de huiusmodi valore nulla afferatur probatio, cum nec Pensionarius, quamvis pluribus citationibus fuerit laceffitus, informare curauerit.*

Alterum autem, quod Pensionarius debet probare, illud est, quod durante vita Titularis prædecessoris, qui pensioni consenserat, vel quamdiù ille beneficium obtinuit, ꝑ pensio fuerit sibi integrè soluta pro omnibus terminis decursis tempore eiusdem prædecessoris iuxta formam supradicti decreti, *ut fuit dictum in Lunen. Sarzanen. pensionis 26. Februarij 1616. coram R. P. D. meo Buratto, in Lucana pensionis 21. Februarij 1617. coram R. P. D. meo Pirouano, in Fauentina pensionis 12. Nouembris 1621. coram Reuerendiss. D. meo Cavalerio, et in dicta Spoletana coram R. P. D. meo Vbaldo in qua etiam solutionum probatione Dominis visus est Franciscus Maria detecisse.*

Ad hunc enim effectum non releuat solutio vnius termini pensionis facta per Iuffredum ꝑ die 6. Decembris 1604. vice, & nomine Baptistæ primi Titularis absentis, ac pro termino, vt in instrumento solutionis asseritur, maturando in festo Sanctiss. Natiuitatis Domini proxime venturo, *ut in Summario num. 9. cum quietantia, & confessione de alijs terminis præcedentibus. Nam quoad terminos decursum ꝑ non potest dici constare de solutione ex sola confessione facta de recepto, quæ solutionem non probat ad fauorem eius, qui tenetur docere de ꝑ vera numeratione l. Lucius 47. §. tutela ff. de administr. et peric. tut. Bart. in l. si ex cautione in secunda lectura nu. 10. C. de non num. pec. Natt. conf. 543. num. 19 lib. 3. Alex. conf. 132. num. 6. lib. 4. Card. Seraph. decis. 302. num. 2. Et in terminis dicti Decreti, quod pro illius implemento doceri debeat de reali, ꝑ & effectuali solutione, nec suffragetur confessio de recepto, fuit resolutum in dicta Lucana pensionis 27. Nouembris 1617. coram R. P. D. meo Pirouano et in dicta Spoletana coram R. P. D. meo Vbaldo, maximè cum nullius fulcita sit adminiculis dicta confessio, sed immò nonnulla concurrant, quæ dictam confessionem de recepto videntur labefactare: facta enim fuit confessio inter ꝑ patrum, & nepotem, & inter personas suspectas, inter quas de facili præsumi potest simulatio, præcipuè vbi in vtriusque commodum illa redundat Rot. dec. 244. nu. 2. et 4. part. 2. diuerset in hac specie fuit consideratum in d. Lunen. Sarzanen. coram R. P. D. meo Buratto.*

Præterea idem Franciscus Maria Pensionarius anno 1619. in iudicio Parmæ agitato coram Vicario Curie Episcopalis pulsauit Iuffredum, postquam

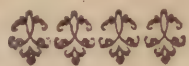
8 successerat in beneficio, ꝑ ac pariter fuerat institutus hæres Baptistæ primi Titularis vtroque nomine, scilicet vt Rectorem beneficii, ac vt hæredem prædicti primi Titularis, vt ipsi Pensionario solueret libras 26 1/7. ratione dictæ pensionis sibi, vt in petitione assererat, debitas tam per Baptistam primum Titularem, quam per ipsum Iuffredum, *ut in Summario num. 7. Quam petitionem Domini arbitrati sunt iudicare, quod non fuerint exacti omnes termini pensionis decursi in vita Baptistæ; nam aliàs non fuisset actum pro eis contra successorem in beneficio, & contra hæredem.*

Quò verò ad solutionem vnius tantum termini factam à Iuffredo de anno 1604. nomine, vt supra Baptistæ primi Titularis, & ipso adhuc viuente, visum est etiam Dominis per illam, ꝑ cum sit facta à tertio, de cuius mandato non constat, minimè satisfieri decreto supradicto, cū potuerit supponi persona ad soluendum, & Rota non sequitur decisionem 2. de caus. poss. & propriet. in antiq. quod in soluente pensionem pro alio ꝑ præsumatur mandatum, nisi concurrant adminicula Card. Seraph. decis. 436. n. 8. et fuit dictum in Spoletana pensionis 21. Iulij 1619. et 1. Iulij 1620. coram R. P. D. meo Vbaldo, quæ tamen adminicula hic non dantur.

Nec habita fuit in aliqua consideratione quietantia facta per Franciscum Mariam Pensionarium die 18. Ianuarij 1611. Iuffredo de omnibus terminis decursis, tam tempore dicti primi Titularis, quam tempore ipsius Iuffredi vsque ad terminum Sanctiss. Natiuitatis Domini anni 1610. *ut in Summario num. 4. Nam, omissis alijs responsionibus, hac quietantia vt apparet ex lectura Instrumenti, non ꝑ continet veram, & realem solutionem, prout requirit decretum, sed dumtaxat confessionem de recepto, per quam non dicitur satisfactum decreto ex supra allegatis.*

Demum animaduertebant Domini, quod à Baptistæ primo Titulari debebantur antè dimissionem beneficii quinque termini, cum reservatio pensionis, ꝑ cui ipse consensit, fuerit die 5. Ianuarij 1601. ab incarnatione Domini, *ut in Summario num. 1. qui est annus 1603. inchoando à Natiuitate, & idem primus Titularis retinuerit beneficium, vsque ad die 9. Septembris 1605. qua die Iuffredus adeptus est beneficii possessionem vigore permutationis factæ cum eodem Baptistæ, ut in Summario num. 2. vnde apparet Baptistam debuissè omnino soluere quinque terminos, quorum vltimus erat Natiuitatis Sanctiss. Baptistæ de mense Iulij 1605. Pro quo termino cum nulla detur probatio solutionis, nec vera, nec confessata, nedum de tempore, quo ipse primus Titularis possedit beneficium, verum neq; post illius dimissionem, qua facta per plures annos superuixit, consequenter ꝑ nullo modo potest ex hactenus deductis dici satisfactum dicto decreto, quod est præsum pro toto tempore vitæ consentientis pensioni, vel quamdiù beneficium retinuerit, ut fuit ponderatum in dicta Lucana pensionis 27. Nouembris 1617. coram R. P. D. meo Pirouano.*

Et ita vna tantum parte informante.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano

Romana Spolij Domus.

Mercurij 5. Iunij 1624.

A R G V M E N T V M.

Sententia si laboret vitio nullitatis, & iniustitiæ, cum non mereatur nomen sententiæ, transitum facere non potest in rem iudicatam, ideoque nihil releuat oppositio, quod ab ea non fuerit appellatum. Citationes, quæ sunt per diligentias, ut validæ sint, requiruntur, ut prima citatio personalis præcesserit. Acta ut dicantur integrè transportata ex repetitione actorum, quæ sunt in officio Notarij, in cuius officio causa agitur, requiruntur, ut repetitio sit generalis, secus verò si fuerit specialis ad certa acta. Præscriptio ut releuet, quando opus est ut interueniat possessio, & quando procedat sine ea.

S V M M A R I V M.

1. a Sententia satis dicitur appellatum, quando causa appellationis reperitur commissa.
2. Sententia nullitate, & iniustitia stante, non est opus, ut ab ea appelletur.
3. Sententia nulla, & iniusta non transit in rem iudicatam.
4. Citationes factæ per diligentias, & ad Valuas non releuant, quando non præcessit citatio prima personalis.
5. Iudicium, ut validum reddatur, è monitorio præsentato procuratori principalis, quid requiratur.
6. Monitorium, ad effectum validitatis iudicij, non sufficit præsentari procuratori generali, quando principalis est præsens in Curia.
7. Actorum integra transportatio, satis dicitur, ex repetitione omnium actorum, quæ sunt penes Notarium in cuius officio causa agitur.
8. Quod intellige, quando repetitio est generalis, secus si specialis, scilicet ad aliqua acta.
9. Iudex sententiens non visis actis probatorijs, dicendum est illum non minus nulliter, quam iniuste processisse.
10. Actio spolij etiam per spatium 30. annorum non potest præscribi, quando non adest possessio.
11. Præscriptio non procedit sine possessione.
12. Possessio, tunc est necessaria ad effectum præscriptionis, quando quis ea mediante vult acquirere novum ius.
13. Præscriptio tunc iunat, licet absit possessio, quando quis eam inducit ad se defendendum contra alterius actionem, quia tunc præscriptio perficitur absque ulla possessione ex solo cursu temporis.
14. contra Actiones numquam præscriberetur, si requireretur possessio.
15. Præscriptio longissimi temporis inducitur ex sola negligentia non petentis absque alio facto, & ministerio præscribentis.

D E C I S I O D X L V I I.

DOMINI persisterunt in decisio, nempe mandatum de manutenendo esse dandum florenis docentibus de eorum anteriori possessione, qua non potest dici fuisse priuatos per sententiam reintegratoriam postea latam in iudicio spolij à R. P. D. Sac. Part. IV. Recent. Tom. III.

chetto ad fauorem Alphonfi Ferri, quia illa fuit nulla, & iniusta ex rationibus, & fundamentis adductis in decisione.

Quibus visum fuit non obstare, quod hodie dicitur ex aduerso a sententia prædicta non fuisse pro parte Florenorum appellatum, quia fuit responsum satis fuisse, quod per signaturam ad illorum instantiam fuerit causa appellationis simpliciter commissa cum facultate manutenendi quem de iure, ut notat Vestr. in prax. lib. 7. cap. fin. num. 5. ultra quod stante dicta nullitate, & iniustitia nec erat necessaria dicta appellatio cum sententia nulla, & iniusta nunquam transeat in iudicatum Felyn. in cap. inter ceteras nu. 10. in fin. de re iudic. & in cap. super literis. n. 15. de rescript. Rot. decis. 311. num. 2. par. 2. & decis. 427. num. 2. lib. 3. par. 3. diuers.

Nec videbatur sublata nullitas prædictæ sententiæ causata ex omissione citationis Fabij Barnabæ per citationem postea factam pro parte Alphonfi ad dicendum contra iura producta, & aliam citationem in seruatione terminorum substantialium factam Iulio Cæsari Floreni etiã uti Procuratori dicti Fabij, quia huiusmodi citationes fuerunt factæ per diligentias, & ad valuas, & ideo non releuant, cum non præcesserit citatio prima personalis, prout præcedere debebat antequam deueniretur ad citationem per diligentias Vestr. in prax. lib. 1. cap. 5. nu. 4. vers. hanc facultatem V. ant. de nullit. ex defect. citation. nu. 110. & 114. Pnt. decis. 371. in fine lib. 2. in nouis. Rot. dec. 12. de dol. & contum. in antiq. & decis. 10. de re iud. in nou. deinde non apparet monitorium fuisse præsentatum dicto Iulio Cæsari uti Procuratori Fabij, prout erat eidem Fabio, seu eius legitimo Procuratori præsentandum, ut iudicium validum redderetur, ad cuius effectum dicebat amplius vnus ex Dominis, nec etiam sufficere monitorium fuisse præsentatum per Procuratori generali dicti Fabij, præsertim si ille tunc erat præsens in Curia ex adductis per Laderch. conf. 15. nu. 3. & seqq.

Quo verò ad aliam nullitatem in decisione adductam, & causatam ex non integra transportatione actorum opponeretur pro parte Alphonfi sufficere repetitionem omnium actorum quæ erant penes Notarium, in cuius officio causa agitabatur, sed respondebatur prædicta bene procedere si prædicta repetitio fuisset generalis omnium actorum secus autem quando ut in casu nostro dicta repetitio fuit particularis quorundam Iurium, ut apparet in Summario dato per Alphonsum, in quo non leguntur mandata exequutiua, subhastatio, adiudicatio, & alia, quæ poterant iustificare acquisitionem dictæ domus factam per Florenos, quibus per Iudicem non visis sequitur dicendum illum non minus nulliter, quam iniuste ad dictam sententiam reintegratoriam processisse, ut fuit dictum in decisione & late probat Cagnol. in l. 2. num. 68. C. de eden. Felin. in cap. Ecclesia Sancta Maria num. 16. circa fin. vers. Ad idem de constit.

Nec obstat quod actio spolij quam prætendebat habere Alphonfus, & Fratres de Ferris per lapsum plusquam 30. annorum non potuerit præscribi ex eo quod Floreni non possederint domum, de qua agitur, sine qua possessione non præcedit præscriptio allegata iuxta reg. tex. in l. sine possessione ff. de usucap. cum alijs, quia fuit responsum tunc esse necessariam possessionem ad hunc effectum quando quis

- 12 † vult acquirere mediante praescriptione nouum ius
secus vero quando quis inducit praescriptionem ad
se defenden. contra alterius actionem, quia tunc
13 † praescriptio perficitur absq; alia possessione ex solo
14 cursu temporis, cum alias † numquam praescriberetur
contra actionem, *Crau. conf. 111. num. 20. Surd.
conf. 73. num. 48.* vbi etiam alios allegat, deinde su-
pradicta regula non procedit in praescriptione lon-
gissimi temporis, quia illa inducitur ex sola negli-
gentia non petentis absque alio facto, & ministerio
praescribentis, vt tradit idem *Surd. d. conf. 111. n. 20.
vers. rursus.*

Ex quibus ita fuit resolutum.

R. P. D. V B A L D O.

Cremonen Bonorum.

Mercurij 5. Iunij 1624.

ARGVMENTVM.

Appellatio interposita post decem dies nulla est, &
quando est valide interposita, si absque prorogatio-
ne fatalium transitum est biennium, perinde est, ac
si non esset appellatum. Citationis defectus ad sen-
tentiam est maximus, & insanabilis, intellige quan-
do d. defectus fuit legitime probatus, dum instru-
mentum prolationis sententiae aliud cantat. Em-
phyteusis Ecclesiastica licet non agnoscat haeredes
extraneos, tamen id non procedit, quando concessio
fuit facta alicui pro se, suisq; haeredibus, & successo-
ribus, cum clausula, & quibus dederit, vel quando
fuit facta, cum verbo, perpetuo, vel cum clausula
pro te, tuisq; haeredibus, & successoribus quibuscunq.

SVMMARIVM.

- 1 Appellatio interposita post lapsum decem dierum
inualida est.
- 2 Appellatio remanet deserta, quando lapsum est
biennium sine prorogatione fatalium.
- 3 Sententia, quando est nulla, et iniusta, transitum
non facit in iudicatum.
- 4 Citationis ad sententiam nullitas maximus est, et
insanabilis defectus.
- 5 Fides simplex non facit fidem, et maxime in con-
cursu instrumenti publici.
- 6 Instrumenti publici fides absque dubio preferenda
est fidei scripturae priuatae.
- 7 Emphyteusis Ecclesiastica regulariter non est tran-
sitoria ad haeredes extraneos.
- 8 Emphyteusis Ecclesiastica concessio facta pro se,
suisq; haeredibus, et successoribus, cum clausula, et
quibus dederit, tunc est transitoria etiam ad ex-
traneos haeredes, et num. 10.
- 9 Emphyteusis Ecclesiastica transit etiam ad haeredes
extraneos, quando concessio fuit facta cum verbo,
perpetuo.
- 11 Emphyteusis Ecclesiastica an sit transitoria ad ex-
traneos, sunt attendenda verba beneplaciti Apo-
stolici.
- 12 Emphyteusis Ecclesiastica concessio facta pro se, et
suis haeredibus, et successoribus quibuscumque,
tunc clausula ista operatur, vt sit transitoria ad
haeredes etiam extraneos.
- 13 Relationem habens ad aliquid, id venit attenden-
dum, et num. 15.
- 14 Clausula, quorum tenores, quid operetur.

16 Cessionarius potest vt iure cedentis.

17 Cessibilis, quando semel facta est res, semper durat
talis.

DECISIO DXLVIII.

FVIT in secunda instantia lata sententia a Vica-
rio Archiepiscopatus Mediolanen. qua inter
cetera fuit declaratum, emphyteusim bonorum, de
qua agitur, esse transitoriam ad extraneos haeredes,
& proinde Sfortiam, & Angelam bonorum detento-
res non potuisse in dictis bonis molestari, quae sen-
tentia cum pratereretur transitum fecisse in iudi-
catum, Dubitauit, An constaret de re iudicata, quae sit
exequenda, & Domini ad vtramque dubij partem
affirmatiue responderunt.

Nam quo ad rem iudicatam de ea constare puta-
bant, tum ex eo, quod non fuit appellatum intra de-
cem dies cum sententia fuerit lata die 26. Ianuarij
1621. & appellatio interposita die 13. Februarij se-
1 quentis † vt in actis constat, & sic post decennium,
*cap. Romana §. si vero de appell. in 6. authen. bodie
C. de appell. Alex. conf. 87. num. 1. lib. 7. fuit dictum
in Romana locorum montium 25. Maij 1611. coram
me, & alijs saepe.* Tum etiam quia lapsum est bien-
nium, & ultra non prorogatis fatalibus, vnde appeli-
2 latio quatenus etiam † fuisset legitime interposita
remanisset deserta, *auth. ei qui. C. de temp. appell.
cap. cum sit Romana eod. tit. Rota decis. 385. num. 1.
par. 1. recent.* Et haec ex aduerso non multum con-
trouertebantur.

Sed solum circa secundam partem non esse locum
executioni praterdebatur, stante nullitate, & iniur-
3 stitia dictae sententiae, quae efficit, † vt numquam tran-
seat in iudicatum, & sic non mereatur executionem,
*Cas. de Graß. decis. 2. nu. 7. & 8. de solut. Surd. conf.
62. num. 50. & seqq. Rot. decis. 427. in fin. lib. 3. par. 3.
diuers. & decis. 307. num. 1. in fin. par. 2. recent. cum
alijs per Rot. in Mediolanen. bonorum 23. Martij
1620. coram me.*

4 Nullitas deducebatur ex defectu † citationis ad
sententiam, qui maximus est, & insanabilis, iuxta
tradita per glos. in clem. saepe de re iud. Felin. in cap.
consuluit. num. 3. de offic. deleg. Rota in Mantuana
bonorum 16. Decembris 1611. & 14. Maij 1612. co-
ram me, quae sunt decis. 365. & 409. par. 1. recent.
defectus autem citationis praterditur adesse, ex quo
iudex non pronunciauit die 26. Ianuarij, sub quo ca-
debat citatio, vel saltem intra decem dies, sed post
castrationem termini iuxta stylum illarum partium
videlicet die 6. Februarij sequentis, & sic extra ter-
minum citationis vt constat ex fide Notarij data in
actis, sed huic obiecto fuit responsum. Ultra quod il-
5 la est simplex fides, quae non facit fidem, magis cre-
dendum esse publico instrumento prolationis senten-
tiae sub dicta die 26. Ianuarij confecto per Notarium
actuarium de ea rogatum coram duobus testibus, &
cum subscriptione eiusdem actuarij, vt in summario
Sfortiae num. 4.

Et fides de qua supra, est cuiusdam presbyteri Io.
Petri Vacani, qui se enunciat Notarium coadiutorem
in ciuili Cancellaria Archiepiscopali Mediolanen.
6 Vnde † in concursu absque vlla dubitatione videba-
tur praterenda fides publici instrumenti sententiae, vt
dictum est.

Iustitia vero vel iniustitia sententiae dependet ab
eo, an ista emphyteusis sit transitoria ad extraneos
haere.

hæredes, quales sunt Sfortia, & Angela prout fuit per dictam sententiam declaratum, & quidem licet
 7 † emphyteusis ecclesiastica, qualis est ista, non sit sui natura, & regulariter transitoria ad extraneos hæredes, *Clar. in §. emphyteusis q. 28. sub nu. 5. vers. tertius est casus* tamen hic secus est, quia emphyteusis fuit à Cimiteria, & Capitulo Cremonen. concessa in perpetuum de anno 1532. Ioan. Baptista Orlengo pro se, suisq. hæredibus, & successoribus, † cū clausula, & quibus dederit, quæ operatur, ut emphyteusis ecclesiastica sit transitoria ad extraneos hæredes, *Curt. iun. conf. 4. sub num. 1. vers. sed quoniam, & conf. 13. num. 2. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 17. sub num. 4. vers. quarta conclusio, vers. quin, & idem Clar. d. q. 28. num. 4. & num. 9. Surd. conf. 551. nu. 2. & 3. lib. 4.* & hanc opinionem sæpè secuta est Rota, & signanter in causa Mediolanen. bonorum 16. Februarij 1601. coram bon. mem. Card. Lancelotto, & in Papien. bonorum 10. Maij 1602. coram bo. me. Card. Pamphilio, & per bon. mem. Cardinalem Tust. lib. 1. conclus. 295. num. 6. & accedit clausula in perpetuum sæpè repetita in dicta investitura, quæ & ipsa idem operatur *Socc. conf. 266. sub num. 37. vers. 2. premissa lib. 2. Curt. iun. d. conf. 4. in fin. Rota in dicta Papien. coram Card. Pamphilio, & decis. 194. num. 4. par. 2. recent.* & cum dictus Ioannes Baptista cess. rit de eodem anno 1562. ius suum Io. Antonio de S. Maffeo qui itidem fuit stipulatus pro se, suisq. hæredibus, & quibus dederit idem dicendū
 10 est, & † proinde hæc emphyteusis potuit transire ad successores extraneos filij dicti Ioannis Antonij, qui est effectus presentis dubij.
 Nec obf. are visum fuit, quod in beneplacito Apostolico obtento per d. Ioannem Antonium non adfint dicta verba, & quibus dederit, & verba beneplaciti videantur † attendenda ad hunc effectum, *Bart. in l. etiam nu. 1. ff. sol. matr. Senaph. decis. 868. nu. 1.* quia respondebatur, verius esse quod immo in dicto beneplacito continetur dicta qualitas emphyteusis quod sit ad extraneos transitoria, nam in eo fuit narrata prima investitura facta in Ioannem Baptistam pro se, & suis hæredibus, & successoribus quibuscūque, † quæ clausula operatur, quod emphyteusis sit transitoria ad extraneos, *Rol. conf. 96. num. 28. lib. 1. Clar. in §. emphyteus. q. 28. num. 8. Card. Mantie. de acc. lib. 2. tit. 19. num. 22.* & sæpè censuit Rota ut apud Seraphin. dec. 188. num. 7. & decis. 703. nu. 2. & in dicta Papien. bonorum coram Card. Pamphilio, & in alijs relatis per *Modern. claus. 93. num. 2. par. 1. & nouissimè in causa Bononien. de Maluetijs 27. Martij presentis coram R. P. D. Pirovano.*
 Et licet in narratiua cessionis à Ioanne Baptista factæ Ioanni Antonio fuerit solum dictum eam fuisse factam pro eius hæredibus, & successoribus absque alia additione, tamen supplicantes non se firmarunt in huiusmodi simplici enunciatione, sed paulo infra
 13 subiunxerunt, † prout in pluribus instrumentis publicis desuper confectis plenius continetur, & sic habuerunt relationem ad instrumenta, *Bald. in l. 2. nu. 4. C. de error. ad voc. & in dispositiua Papa committit confirmationem investituræ, si in eadem &c.* cum relatione ad prædicta instrumenta investituræ, & cessionis cum clausula, quorum tenores † quæ continet expressionem omnium in ipsis contentorū, *Butr. conf. 2. num. 5. Felin. in cap. nonnulli sub nu. 6. de refer. cum alijs per Modern. claus. 119. nu. 1. & 8. Part. IV. Tom. III. Recent.*

& per Rot. in causa Ferrarien. de Tassonis 14. Iunij 1621. coram me, & infra mandat confirmari concessionem, cessionem, & augmentum, & omnia, † & singula alia in dictis instrumentis contenta, *Rota decis. 216. num. 10. par. 1. diuers. Modern. claus. 98.* & demum infra mandat concessionem, cessionem, & augmentum perpetuo obseruari iuxta conventionem desuper factam, adeo ut ex tot clausulis non potuerit clarior relatio haberi ad prædicta instrumenta, & nihilominus videbatur etiam sufficere, quod fuisset narratum quod Ioannes Baptista cesserit Io. Antonio omne ius sibi competens in terris, de quibus agitur, & utique Io. Baptista habebat ius transmittendi hanc emphyteusim etiam ad hæredes extraneos, ut non dubitatur, & istud ius transijt in Ioannem Antonium, & eius hæredes, & successores.
 16 † cum cessionarius possit uti iure cedentis, *Bart. in l. si stipulatus fuerim num. 3. vers. videamus. ff. de verb. oblig. & ibi Cast. num. 1. Ias. num. 6. & benè probat tex. in l. si sic. §. si quis ita. ff. de leg. 1. & ratio*
 17 est quia res semel facta † cedibilis semper durat talis *Bart. in l. qui duos. num. 11. ubi Socin. num. 31 ff. de reb. dub.* Ex quibus fuit resolutum constare de re iudicata exequen. Et ita fuit decisa.

REVERENDISS. PIROVANO.

Fulginateñ Alimentorum.

Mercurij 5. Iunij 1624.

ARGUMENTVM.

Alimenta obligatus præstare ex bonis primogenituræ, si eorum taxationem prætendat excessiuam, ex quo fructus bonorum non ascendant ad summam taxatam, quid probare grauetur. Alimentorum causa cum materia sit fauorabilis, ideoq. eger celeri expeditione, nec impeditur per ea, quæ requirunt altiorē indaginem.

S V M M A R I V M.

- 1 Alimentorum taxatio quod fuerit excessiua, ex quibus probandum veniat.
- 2 Obligatus præstare alimenta in redditibus bonorū, si dicat, quod redditus non sufficiant, debet hoc ipse probare tanquam sue exceptionis fundamentum.
- 3 Intentionem suam ut quis dicatur fundasse, sat non est allegatio, sed ulterius requiritur probatio.
- 4 Alimenta, ne diminuatur, quid non debeat computari.
- 5 Alimenta non debent retardari ex noua discussione iurium altiorē indaginem requirentium.
- 6 Alimentorum materia est fauorabilis, & requirit celerem expeditionem.
- 7 Pensionis materia, cum sapiat naturam alimentorum, ideo celerem expeditionem expectat.

DECISIO DLXLIX.

POST resolutiones in hac causa factas 15. Maij 1623. * & 12. Ianuarij 1624. * legatum scilicet alimentorum Francisci Iacobilli senioris, comprehendere etiam filios Laurentij, coeptum fuit dare de excessiuitate taxæ alimentorum, itant sit retardanda expeditio causæ, dictum fuit locum non esse, causamq. esse expediendam.

Nam D. Gregorius primogenitus non docet de causis diminutionis faciendæ, & quod bona primogenituræ

genitura sint deteriorata, nec sufficientem redditum
2 respondeant, prout ꝑ de sua intentione videtur esse.
Seraph. in his terminis decis. 211. num. 5. & decis. 1383. num. 2. & 3. Surd. de alim. tit. 4. q. 26. num. 8. & seqq.

Neque obstat folium datum per D. Gregorium
sub die 23. Februarij, præteriti, in quo continentur
onera primogenitura, excedentia possibilitatem solu-
tionis alimentorum ad summam taxatam, quia
3 debuissent probari, ꝑ non autem solum allegari, sed
nihilominus eadem de tempore primæ taxæ exta-
bant, dempto monte erecto pro soluendis debitis,
4 D. Gregorij, ꝑ quæ non debent computari in causam
diminutionis alimentorum.

Et in omnem casum agitur de continuatione ali-
mentorum, ex persona patris eorum, scilicet Lau-
rentij in ipsos filios, quæ non ꝑ debet retardari ex
5 noua discussione iurium primogenitura, altiore di-
scussionem indigente, quia materia alimentorum
6 est ꝑ fauorabilis, & requirit celerem expeditionem,
Rota decis. 764. num. 1. par. 1. diuers. & de pensione,
7 quæ est loco ꝑ alimentorum, idem voluit in *decis.*
Cremonen. pensionis 25. Februarij 1622. coram
D. meo Vbaldo. Et ita &c.

Decisiones istæ in hac causa emanatæ sub diebus 15.
M.ij 1623. & 12. Ianuar. 1624. coram eodem bon. me.
Pirouano prima est in precedenti Tomo decis. 479. al-
tera vero est in hoc eodem Tomo decis. 505. Ac infra
habetur altera sub die 21. Febr. 1625. coram bon. me.
Vbaldo, & in Appendice adest alia coram bon. mem.
Litta die 18. Aprilis 1599.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana Officij Iannizeratus.

Luna 10. Iunij 1624.

ARGUMENTVM.

Dominus officij ille dicitur, de cuius crumena illud
fuit emptum, sibiq. dispositionem reseruauit, & sic
illud transit ad eius heredes, pro nihilo habito, quod
sit emptum in vita alterius, quia non propterea
stante decreto ad fauorem emptoris, ille poterit su-
per eo aliquid prætere, nec post mortem emen-
tis, licet forte contrarium esset dicendum, si non ad-
esset dictum decretum, cum emptor sibi non reser-
uauit illius dominium. Donatio ex sola sanguinis
coniunctione non præsumitur nisi inter ascendentes,
& descendentes. Donatio non præsumitur ex eo so-
lum, quod alicuius nomen sit appositum in instru-
mento alicuius emptionis

SVMMARIVM.

- 1 Sententie validitas colligitur ex resolutione acto-
rum.
- 2 Bona defuncti ab intestato, spectant ad eius legi-
timos heredes.
- 3 Officium, quod spectet ad eum, de cuius pecunijs il-
lud fuit emptum, ex quibus id verificetur, licet in
personam illud fuerit emptum.
- 4 Officij dominium quando dicatur acquisitum illi,
de quibus pecunijs illud fuit emptum, non autem
ei, in cuius vita periculo stat.
- 5 Successio ab intestato spectat ad fratres, dum nul-
lus alius eos in gradu proximiori præcedit.

6 Moriens ab intestato, videtur alienare in venientes
ab intestato.

sine Testamento decedens videtur testari taciti, si
non expresse, num. 6.

7 Bona proximioribus videtur relinquere qui mori-
tur ab intestato.

8 Donans omnia sua bona presentia, & futura, sub
ea donatione quid comprehendatur.

9 Cessionarius vititur iure cedentis.

10 Donatio non præsumitur, cum nemo præsumatur
iactare suum.

11 Donatio, licet in dubio non præsumatur, tamen ab
ista regala receditur ex coniecturis.

12 Donatio ut ex coniecturis præsumatur debet ex
facto colligi.

13 Donationem testes non probant, dum de simplici
voluntate donandi deponunt.

14 Voluntas, dum non fuit deducta ad suum esse non
releuat.

15 Officij donatio nequaquam præsumitur ex emp-
tione facta de eo, in vita alicuius.

16 inter Ascendentes, & descendentes, qui sunt in po-
testate, donatio præsumitur si traditio descenden-
ti facta fuerit.

Sed secus est inter extraneos.

17 Donatio non præsumitur ex eo solum, quod nomen
alterius sit in instrumento inscriptum, & sic rei
nomine alterius fuerit emptæ, etiam si adsit coniu-
ctio sanguinis, si non agatur de descendentes.

18 Donatio præsumitur ratione necessitudinis, & cō-
iunctionis, & præcedentium meritorum, & dile-
ctionis persone.

20 Officium, quando emitur cum decreto ad fauorem
eius, qui exbursauit pretium, nihil potest præten-
dere ille, sub cuius nomine illud fuit emptum.

21 Pater emens officium nomine filij sine ulla reser-
uatione domini, præsumitur voluisse illud ei do-
nare.

22 Romana Officij Scriptoriæ 23. Maij 1583. coram
Clement. VIII. & 1. Iulij 1588. coram Carth.
Pamph. sen. quo in casu loquantur.

23 Stipulari quis præsumitur etiam in facto negatio
pro se, & suis heredibus, licet de heredibus men-
tio facta non fuerit.

24 Donatio ut valida sit debet, seruari solemnitates in
ea requisitæ à statutis.

25 Officiali attestanti de his, quæ pertinent ad eius of-
ficium creditur.

DECISIO DL.

DOMINI resolverunt sententiam Rotaalem,
esse confirmandam, quia apparet valida, &
iusta. Validitas probatur cum ex resolutione acto-
rum ꝑ constet interuenisse omnia, de iura requisita,
qui est modus probandi validitatem sententiarum, Ver-
rall. decis. 260. par. 2. Rota dec. 678. num. 1. & decis.
708. num. 1. part. 2. in recent. Iustitia satis apparet
clara ex duabus decis. factis coram Reu. rendiss. D.
meo Canalerio nunc S. D. N. Datario. Nam cum
2 officium spectaret ad Gregorium Caluum, ꝑ qui obijt
ab intestato, & propterea successio spectabat ad
Franciscum, & Vincentium eius fratres, & Franci-
scus donauit omnia bona sua presentia, & futura
DD. de Alberinis, utique medietas dicti officij spe-
ctat dictum Marcellum, qui habet cessionem ab alijs
donarijs de Alberinis.

Quod

Quod autem officium spectaret ad Gregorium
 3 dubitari non potest, quia ut patet ex partitis Ban-
 chi, fuit emptum de proprijs pecunijs, & licet in-
 personam Pyrrhi Matthæi, tamen cum fuerit refer-
 uata facultas Gregorio quodcumque sibi placeret
 dictum officium vendendi, resignandi, & fructus, &
 emolumenta exigendi, & in suos usus, & utilitatem
 4 conuertendi, nullo Pyrrhi requisito consensu &c. uti-
 que & dominium fuit acquisitum Gregorio, Rota
 dec. 262. num. 1. & 2. par. 1. Seraph. dec. 1303. n. 11.
 & fuit resolutum in causa Romana officij scriptoria
 23. Maij 1583. coram san. me. Clem. VIII. apud Pa-
 cif. dec. 151. & in eadem 1. Aprilis 1588. coram recol.
 mem. Card. Pamphilio, et in Romana officij plumbi
 4. Iulij 1601. coram eodem, et in alia Romana officij
 8. Februarij 1616. coram R. P. D. Pamphilio.
 Quod vero defuncto Gregorio dictum officium
 spectaret ad eius fratres, dubitari non potest, quia
 5 cum nullus alius comprehenderet successio ad illos
 spectabat Auth. de hered. ab intest. ven. §. si igitur
 defunctus, neque descendentes collat. 9. qui enim
 6 non testatur, videtur alienare in venientes abinte-
 stato, & dicitur testare tacite, si non expresse Bald.
 in l. cunctos populos. num. 1. vers. venio ad secundum
 7 de sacros. eccles. & proximioribus videtur relin-
 quere bona, de quibus poterit testare, qui hoc mo-
 do disposuit l. si quis cum nullum, et l. conficiantur in
 princ. ff. de iure codicilli bene ad propositum Curt.
 1. un. cons. 4. num. 4. vers. eandem opinionem, & in
 terminis officiorum, Rota dec. 262. nu. 9. par. 1. Se-
 8 raph. dec. 1303. num. 11. et 12. et fuit dictum in præ-
 dicta Romana scriptoria, et officij plumbi.
 Quod autem medietas huius officij spectet ad Al-
 berinos, satis patet ex donatione facta per Franci-
 8 scum, quæ non controuertitur sub qua cum com-
 prehendantur, nedum bona mobilia, & immobili-
 sed etiam iura, & actiones utique, & comprehendit
 medietatem officij, de quo agitur, iuxta notata per
 Ang. Aut. cons. 75. num. 7. vers. sed tamen, & stante
 9 cessione aliorum de Alberinis ad fauorem dicti Mar-
 celli dicta medietas non totum spectat ad ipsum, cum
 9 cessionarius utatur iure cedentis, Bald. Nou. de
 dot. par. 12. col. 8. vers. quarto quia, Alex. cons. 13.
 num. 12. et sequitur vers. ex quibus in l. 1. Soc. sen.
 cons. 37. usque in fin. lib. 4.
 Neque prædictis obstat, quod Gregorius censea-
 tur donasse hoc officium Pyrrho, quia regula est,
 10 quod donatio non presumatur, cum nemo iactare
 suum, presumendam sit l. cum de debito, vers. si qui-
 11 tum soluit. ff. de prob. Menoch. de arbitr. cas. 88. nu-
 mer. 1. et seqq. à qua regula licet ex coniecturis re-
 cedatur Bellon. cons. 60. num. 10. Alciak. resp. 233.
 12 nu. 5. Tamen ista coniectura debent ex facto colli-
 gi, l. utrum. ff. de donat. inter vir. et uxor. et in l. at-
 siquis. §. sed interdum. ff. de relig. desumpt. fun. Me-
 13 noch. loc. cit. n. 7. et 8. & tamen nulla deducitur, quæ re-
 ueleret. Aut enim ponderantur testes, & nihil conclu-
 13 dunt. Primus enim, & secundus dicunt, se bene vole-
 na lasciar l'offitio al Signor Pirro. Tercius vero
 qui fuit mediator emptionis, dicit quod Grego-
 rius durante sua vita, volebat officium esse suum,
 & post eius obitum Pyrrho remaneret. Quartus
 deponit, quod volebat officium fore Pyrrhi, quæ de-
 positiones non probant voluntatem perfectam, &
 14 determinatam Gregorij, sed voluntatem tantum,
 quæ cum non fuerit deducta in esse, nihil operatur

l. quidam cum filium. ff. de hered. instit. Castr. cons. 160.
 num. 2. lib. 2. & in terminis officij fuit resolutum in
 Romana scriptoria 5. Iunij 1609. coram Reuerendiss.
 D. meo Archiepiscopo Lugdunen. apud Pacif. decis.
 15 150. Aut vero deducitur & donatio, ex quo officium
 fuit emptum super periculo vitæ Pyrrhi, & hoc nihil
 releuat Bart. in l. que dotis, et ibi DD. solut. matr.
 16 ubi, quod inter ascendentes, & descendentes, qui
 sunt in potestate, donatio presumitur si traditio de-
 scendenti facta fuit per text. in l. 2. C. si quis alt. vel
 sibi, sed inter extraneos secus est, nam ex eo solum,
 17 quod nomen alterius sit in instrumento inscriptum,
 & sic res nomine alterius fuerit empta, non presu-
 mitur donatio, etiam quod adsit coniunctio sangui-
 18 nis, & cum non agatur de descendantibus, Berol. post
 Bar. loco alleg. cons. 179. num. 10. & cessat omnis dif-
 ficultas ex decreto apposito, ut statim dicam. Aut
 vero prætenditur donatio ratione necessitudinis, &
 19 coniunctionis, & præcedentium meritorum, & di-
 lectionis personæ, Berol. cons. 178. num. 7. et 8. et 10.
 vers. sed his omnibus. lib. 2. Seraph. dec. 1303. nu. 3.
 & videntur obstat modo dicta quia non sumus in-
 descendantibus. Et cessat omnis difficultas, quia
 20 prædicta non procedunt, & quando officium emitur
 cum decreto ad fauorem illius, qui dedit pecunias,
 Seraph. d. dec. 1303. ubi num. 3. ponderat prædictam
 conclusionem allegando Bald. et num. 11. dicit quod
 21 Bald. loquitur in quo pater emerat nomine filij si-
 ne vlla reservatione dominij, & ita dicit procedere
 22 decisionem & san. mem. Clem. VIII. & bo. me. Car-
 dinalis Pamph. & subdit quod in casu suo stante re-
 reservatione dominij non præsumebatur donatio.
 Non obstat, quod supradicta non concludunt ad
 donationem in vita, non excludant donationem post
 mortem, decretum nihil concludat post mortem, sed
 solum in vita Gregorij, nec in emptione officij fue-
 rit dictum quod emebatur de pecunijs Greg. Quia
 fuit responsum hoc non esse verum, cum decretum
 23 nedum censeatur appositum, ut officium non possit
 alienari, irrequisito Gregorio, sed etiam iuris here-
 23 dibus, nam quis censetur stipulare etiam in facto
 negatio sibi & suis heredibus licet de heredibus
 mentio non fiat l. stipulatio ista. in prin. vers. sed si-
 ne. ff. de verb. obligat. gloss. 2. in l. si ita stipuler, et
 in l. si hic stipulatus la grande in verbo caput. ff. eod.
 Non obstant dua, quæ opponebantur in memo-
 riali particulari, quia alias pars non informauit. Pri-
 mo quod nulliter fuerit denegatum nouum exa-
 men in curia ad probandam donationem. Nam ex
 prædictis satis clara sit facti veritas, & in omnem
 euentum probatio esset irrelevans, & cum data dona-
 24 tione non sublineatur, non enim fuerunt in ea ser-
 uata solemnitates Statuti Urbis, ut fuit ponderatum
 in dec. facta 10. Martij 1613. coram Reuerendiss. D.
 meo Cavalerio. Neque secundum obstat, quod si
 pretium officij fuerit taxatum in sententia, & tamen
 de valore legitime non obstat. Quia contrarium
 est verius, cum de valore similium officiorum de
 tempore, quo Pyrrhus resignauit, constet ex fide
 25 officialium & Datariorum quibus in hac materia est sta-
 dum, Seraph. dec. 792. num. 3. Rota dec. 573. num. 6.
 lib. 3. part. 3. et dec. 525. num. 5. par. 2. in recent.
 Et ita resolutum vna tantum parte informante,
 cum alia nunquam comparuerit, nisi porrigendo
 dictum memoriale ad dilationem causæ.

Sententia ista fuit lata per bon. mem. Card. Gualterium, super qua causa coram eodem duæ emanarunt deciss. nes sub diebus 6. Iunij 1622. et 20. Martij 1623. sunt inter eius impressas deciss. 603. et 635.

R. P. D. REMBOLDI.

Ferrariensis Fideicommissi.

Lunæ 10. Iunij 1624.

ARGUMENTVM.

Plura notanda circa instrumentorum legalitatem, quando scilicet plenè probent, & quæ sint eius requisita, & veredargui possint de falsitate, quid requiratur. Instrumentum si non reperiatur inter alias notas Notarij, an ex hoc reddatur suspectum de falsitate. Archiuij fomento non eget instrumentum publicum.

SUMMARIVM.

- 1 Instrumentum extractum ex Archiuiio publico plenè probat.
- 2 Instrumentum rogatum ab aliquo Notario, si non reperiatur inter alias eius notas, propter hoc minus dici potest, quod non sit in forma probanti.
- 3 Instrumenti publici requisita, quæ sint remissivæ.
- 4 Instrumentum publicum, & originale probat, etiam si non sit in protocollo cum alijs instrumentis registratum, ac de alia matrice non constet.
- 5 Instrumentum si non reperiatur inter alias notas notarij, an ex hoc reddatur suspectum de falsitate.
- 6 Scripturarum recognitio potest quandocunque fieri.
- 7 Instrumenti falsitas, ut probetur requiruntur probationes concludentes.
- 8 Et hoc procedit etiam ad impedendam immisionem.
- 9 Falsi suspicio in civilibus habetur pro falsitate, si ea constet in vicio visibili.
- 10 Instrumentorum minuta sæpè concordantur inter Procuratores, & Advocatos, & sic concordata traduntur notario ad effectum publicandi, seu redigendi in formam publici instrumenti.
- 11 pro Instrumenti veritate valde adminiculatur eius facies, necnon locus ubi est repertum.
- 12 Falsitatis nec levis suspicio, quando in aliquo instrumento cadere non possit.
- 13 Instrumentum, quando est de per se perfectum, non est opus, ut capiat robur ab Archiuiio.

DECISIO DLI.

PROPOSITO dubio, An DD. Marchionibus de Brusantinis esset danda immissio, Domini reservatis alijs exceptionibus deductis ad impedendam dictam immisionem ad aliam disputationem resolverunt, Instrumentum anni 1568. esse in forma probanti. Constat enim d. Instrumentum fuisse extractum ex protocollo Liuij Prati, publici Notarij existente in Archiuiio Romanæ Curie, vnde dubitari non potest, quin dictum Instrumentum sit in forma probanti, accedente præsertim d. Archiuij auctoritate. *Auth. ad hac. et ibi Glos. in verbo testimonium publicum, C. de fid. instrum. Glos. 1. in cap. cum causam de probat. Card. Seraph. decis. 1448. in princip. et num. 1. Rot. decis. 13. num. 3. par. 1. in recent.* Non obstat, quod dictum Instrumentum non fuerit repertum inter alias notas eiusdem Notarij existentes in Archiuiio Capitolij, quia inde non sequitur,

illud non esse in forma probanti, cum sufficiat, quod fuerit repertum in dicto Archiuiio Romanæ Curie inter alia Instrumenta descripta in protocollo eiusdem Notarij. Et cessat difficultas, quoniam d. Instrumentum est etiam subscriptum ab eodem Notario, & habet omnia requisita ad effectum publici Instrumenti, de quibus per *Glos. in l. generali, vers. servituti, C. de Tabul. lib. 10. Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. finitium, num. 5. et 6. ff. de eden. Card. Seraph. decis. 1236. num. 1.* nam hoc stante utique dictum Instrumentum, tanquam publicum, & originale probat, & etiam si non fuisset in protocollo cum alijs Instrumentis registratum, ac de alia matrice non constaret, *Paris. cons. 104. num. 62. & 63. lib. 1. Card. Seraph. d. decis. 1448. num. 1. Rot. decis. 250. num. 4. par. 1. diuers.*

Nec substat, quod saltem ex eo, & quod instrumentum prædictum non reperitur inter alias notas eiusdem Notarij existentes in Archiuiio Capitolij reddatur suspectum de falsitate, dicta namque ratio non concludit, & præsertim, quia plura alia adsunt instrumenta in d. protocollo, quæ non reperiuntur inter illas notas. Vnde apparet librum dd. notarum non continere omnia instrumenta à d. Notario confecta, quin etiam ex oculari inspectione d. libri apparet deficere in eo plura folia, itant nec d. liber sit integer, & possibile est, quod instrumentum, de quo agitur, esset in dictis folijs vel deperditis, vel laceratis adnotatum.

Non obstat, quod manus Liuij Prati Notarij rogati & non fuerit recognita, quia dicta recognitio quatenus esset necessaria, poterit quandocunque fieri, *Card. Seraph. decis. 1407. num. 3.*

Minus obstant aliæ suspensiones prætentæ falsitatis d. instrumenti, quia carent omni prorsus fundamento, cum tamen ad probandam falsitatem requirantur probationes concludentes, *Rot. decis. 422. num. 5. & 15. par. 1. in recent.* etiam si agatur ad effectum impediendi immisionem *Card. Seraph. decis. 1364. num. 1.* & ea, quæ dici solent de suspicione falsi in civilibus intelliguntur de vicio visibili, *Rota d. decis. 422. num. 15. par. 1. in recent.*

Nec quidquam facit, quod non videatur verisimile, quod fuerit adhibitus d. Liuius, qui per tres tantum menses antea fuerat creatus Notarius ad conficiendum instrumentum inter personas nobiles, & de rebus gravissimis, prout est d. instrumentum, quia ultra quod potest esse, quod d. Liuius consecrerit nomine aliorum plura instrumenta, antequam crearetur Notarius, atque ita quod eo tempore, quo confecit d. instrumentum esset peritissimus, sæpè etiam minuta instrumentorum concordantur inter Procuratores, & Advocatos, & sic concordata traduntur Notario viciniore, seu magis amico, ad effectum publicandi, seu redigendi in formam publici instrumenti, vnde nulla potest hinc elici suspicio falsitatis.

Aliæ suspensiones sunt leuiiores, & pro veritate d. instrumenti maxime vrget eiusdem instrumenti facies, & necnon etiam legalitas loci, in quo repertum est instrumentum, quodq. personæ, de quorum interesse agitur, sunt ab omni penitus suspicione alienæ, ex quibus apparet, nullum esse locum, nec quidem leui suspensioni dictæ prætentæ falsitatis.

Nou obstat, quod non constet quo tempore fuerit repositum dictum instrumentum in Archiuiio, quia d. instrumentum non habet opus sumere robur ab Archiuiio.

13 Archiuo, cum sit per se perfectum, & negari non potest, quin dictum instrumentum fuerit repositum longè, antequam esset aperta via DD. Marchionibus de Brusantinis ad fideicommissum, de quo in dicto instrumento, & tempore, quo nulla spes aderat, quod posset euenire casus, quo succederent dd. DD. Marchiones, &c.

REVERENDISS. DVNOZETTO

ARCHIEPISCOPO SEIEVCEN.

Nullius, seu Aprutina Iurisdictionis.

Lune 10. Iunij 1624.

ARGUMENTVM.

Episcopis debetur manutentio exercendi iurisdictionem spirituales in omnibus locis sue Diœcesis, Et qualiter debeant probare, quod aliqua loca existant in sua Diœcesi, & quo casu duriori onere probandi, grauentur.

SVMMARIVM.

- 1 Ordinarij habent intentionem fundatam de iure communi, exercendi iurisdictionem spirituales in omnibus Ecclesijs sue Diœcesis, & in omnes personas degentes intra limites sui Episcopatus. limita num. 6.
- 2 Manutentio an concedatur ex sola assistentia iuris communis.
- 3 Loca omnia, seu Castra præsuntur esse alicuius Diœcesis certa.
- 4 Loca præsuntur esse illius Diœcesis, cui sunt viciniora.
- 5 Ad Fines antiquos probandos leuiores requiruntur probationes.
- 7 Ordinarius, quo casu teneatur clarè, & concludenter probare aliqua loca esse sita intra limites sue Diœcesis. & num. 8.
- 9 Præsumptiones non sufficiunt, quando aliquid clarè, & concludenter est probandum.
- 10 Exemplum exempli nulli genus probationis facit.
- 11 Bulla, quæ emanauit ad supplicationem partis, non probat in præiudicium tertij.
- 12 in Bulla, quæ emanauit ad supplicationem partis, præsumitur inesse Clausula, si ita est.
- 13 Enunciatiuæ non probant, quando principaliter disputatur de enunciato.
- 14 Confinium, & limitum natura ea est, ut debeant ita esse coniuncti, ut ab omnibus lateribus capiât, & quodammodo includant omnia loca confinata.
- 15 Probatio dubia non releuat.
- 16 Decis. 405. num. 1. part. 1. in recent. declaratur.
- 17 Testes, qui deponunt super certis finibus, & limitibus, debent etiam non requisiti assignare rationem concludentem, non per actum intellectus, sed per sensum corporis.
- 18 Testibus referentibus se ad aliquam scripturam informem non plus creditur, quam ipsimet scriptura.
- 19 Episcopi, vti delegati Sedis Apostolicæ possunt visitare omnes Ecclesias viciniores, etiam si sint nullius Diœcesis.
- 20 Probatio vera, sed æquiuoca elicitur ex actu, qui potest referri ad plures causas.
- 21 Sciëntia, & patientia Domini requiritur ad hoc, ut quis cõstituat in quasi possessione aliquid fatidici.

22 Testis depositio redditur æquiuoca, si dependeat à rariori natione, & intellectu testis, & non a sensu corporeo.

23 Testes, non probant fines antiquos, si nullam aliã rationem reddunt, quam de auditu, & non specificant personas à quibus id audierunt.

DECISIO DLII

MOTA lite super iurisdictione Spirituali Castorum, seu locorum Murri, Musciani, & Notaresci inter D. Episcopum Aprutinum, & D. Abbatem Sanctæ Mariæ de Properzano, & S. Angeli de Musciano, causa ad Rotam deuoluta, mihiq; cõmissa die Mercurij 26. Iunij 1619. dubitavi cui dandum esset mandatum de manutenen. in exercitio iurisdictionibus spiritualis dictorum locorum. Verum quia in disputatione huius dubij pro parte dicti D. Episcopi prætendebatur manutentio ex sola assistentia iuris communis quam habent Ordinarij in omnibus Ecclesijs sue diœcesis, & pro parte dicti D. Abbatis acerrimè negabatur supradicta loca esse intra fines Diœcesis Aprutinæ, sed esse nullius, ideo Domini voluerunt particulariter videre, vtrum prædicta loca probarentur esse intra limites dictæ Diœcesis ad effectum, ut ex assistentia Iuris Communis competeret d. D. Episcopo manutentio, quo dubio multoties proposito matureq; discussio tandem hodierna die Domini negatiuam sunt amplexi.

Non dubitarunt Domini Episcopum iuxta Sacros

- 1 Canones habere intentionem fundatam de iure communi exercendi iurisdictionem spirituales in omnibus Ecclesijs sue Diœcesis, & in omnes personas degentes intra limites sui Episcopatus canon. omnes basilica, & ibi Doct. 16. q. 7. cap. conquerente, de offic. iud. ordin. c. 1. de appel. Et ex sola assistentia
- 2 iuris & communis nulla alia probata possessione Ordinario conceditur manutentio, cap. cum persona, et ibi Doct. de priuileg. in 6. Certumq; est omnia loca,
- 3 seu Castra præsumi esse alicuius Diœcesis certæ, Felin. in c. graue, num. 6. vers. immo debetur, de offic. iudic. Et præsumptio est esse illius Diœcesis cui sunt viciniora, Natt. cons. 672. num. 17. Rot. in vna Fauentina Iurisdictionis 18. Maij 1605. coram Iust. et in vna Adrien. Iurisdictionis 22. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Pirouano. Nec etiam contro-
- 5 uertitur ad probandos fines antiquos leuiores requiri probationes, cap. cum causam, de probat. cap. cum olim, ubi glos. de censib. c. si Papa, et ibi glos. in verb. probatur, de priuileg. Mantici. decis. 143. nu. 12. vers. secundo, Rot. decis. 405. numer. 8. par. 1. et decis. 334. num. 1. par. 2. recent.
- 6 Verum omnes istæ regulæ limitantur, & non habent locum quotiescumque inferiores Prælati probant se exegisse iurisdictionem spirituales in iisdem locis, super quibus Episcopus petit manutentionem ex sola assistentia iuris communis, ut in hoc casu pro parte D. Abbatis multi dantur actus iurisdictionales, cum scientia, & patientia Episcoporum Aprutinorum, ex quibus prætendit se esse in possessione forsan immemorabili exercendi omnimodam iurisdictionem spirituales in supradictis locis, Eo enim casu tenetur Episcopus probare clarè & concludenter illa loca sita esse intra limites sue diœcesis, Abb. in c. cum olim, n. 2. de censib. Doct. in c. cum venerabilis, de relig. domib. Ancbar. cons. 310. numer. 5. Paris. cons. 95. lib. 4. Surd. cons. 429. lib. 1. nu. 61.

num. 61. Rota apud Seraph decif. 1278. num. 4. vbi in simili denegauit manutentionem Episcopo; quia non + concludenter probauerat loca controuersa esse intra fines suæ Diœcesis, cum cumulatis in vna Constantien. Iurisdictionis 16. Nouemb. 1607. coram Reuerendis. Attrebatens. Et in illa Adriën. Iurisdictionis 28. Maij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo. Nec sufficiunt præsumptiones, + cum probatur possessio inferioris ibidem exercentis iurisdictionem, Rot. diuers. decif. 207. par. 2. & in d. Adriën. Iurisdictionis, tunc enim ad probandos antiquos fines coniecturis non est locus duriorque onere probandi grauatur Episcopus Menoch. præsipt. 3. Surd. conf. 429. num. 61.

Hoc posito fundamento existimarunt Domini examinatis omnibus probationibus adductis pro parte D. Episcopi eas omnino esse imperfectas, aut saltem non esse sufficientes ad proband. d. loca esse sita intra fines diœcesis Aprutina, siue fundet se in scripturis, aut in depositionibus testium.

Et primo quoad Bullam Anastasij IV. ea est scriptura informis + exemplum exempli, quod nullum gradum probationis facit *auth. si quis in aliquo*, & ibi Doct. C. de eden. Deinde ex eius lectura apparet eam + emanasse ad supplicationem partis, & sic non probat in præiudicium tertij, Abb. in c. dudum, n. 3. de Decimis, Imol. in clem. 1. col. penul. de probat. Innoc. in c. inter dilectos, num. 6. de fid. Instr. Rom. conf. 208. num. 3. Rot. decif. 780. num. 1. par. 1. diuers. Seraph. decif. 278. num. 12. præsumitur enim + inesse dictæ Bullæ clausula si ita est, c. 2. de rescript. Ultra quod dicti limites sunt enunciatiue in d. Bulla positi & certum est tunc non probare enunciatiuas, + quando principaliter disputatur de enunciato, Felin. in c. per tuas, num. 12. vers. 2. de probat. Alex. conf. 126. num. 11. lib. 1. Aym. conf. 29. numer. 3. Put. decif. 381. num. tertio, lib. 1.

Considerarunt denique Domini dictam Bullam Anastasij IV. quæ videtur assignare confines Diœcesis Aprutina, aut non fuisse in vsu, aut saltem nullum probationis gradum facere, quia intra limites ibidem assignatos plurimi vicini Episcopi habent multa loca, & Caltra in quibus exercent iurisdictionem spirituales, & sunt in effectu Asculana, Firmamanz, Montifalti, & Ripana Diœcesum, vt constat ex fide authentica dictorum Episcoporum, & id non controuertitur. Certum est autem in iure eam + esse naturam limitum, & finium, vt debeant ita esse cōiuncti, vt ab omnibus lateribus cāpian, & quodammodo includant omnia loca cōfinata, l. patronatus, §. sempronius, ff. de leg. 3. l. inter eos, ff. de acquir. rerū domin. Montan. de finib. c. 15. num. 8. Rot. in Casenaten. Bonorū coram Cardinali Platto 15. Maij 1589. & in eadem apud Mantica. decif. 169. num. 4. Ex quo perneceffe, sequitur limites in dicta Bulla Anastasiana specificatos non esse fines certos, & inconcisos, itaut super his debeat fieri fundamentum, cum non probetur + hoc esse quod ad hoc contingit abesse, c. in presentia, de probat. l. neque naturaliter, C. de probat.

Nec existimarunt Domini aliquod fundamentum posse fieri in Mappa, quæ circumfertur; nam ultra quod supradictos defectus patitur, ea non facta fuit seruatis seruandis, & ideo parum, aut nihil probat sicuti de scriptura typis impressa, Guidob. decif. 67. & licet + in decif. 405. num. 1. par. 1. recentior. fuerit

dicta Mappa pro adminiculo considerata, idem factum fuit, quia vtraque pars concorditer eandem Mappam agnoscebat fuisse legitime factam.

Quo vero ad probationes quæ ex depositionibus Testium pro parte D. Episcopi examinatorum eliciuntur, visum fuit eas non esse sufficientes; certum est enim Testes omnes + qui deponunt super certis finibus, & limitibus debere etiam si non sint requisiti, assignare rationem, concludentem non per actum intellectus, sed etiam per sensum corporis ad hoc, vt eorum depositiones stringant, Bald. conf. 286. num. 3. lib. 2. Dec. conf. 220. nu. 5. Aym. conf. 61. nu. 5. In hac autem facti specie testes pro D. Episcopo examinati non assignant rationes, cōcludentes pro probandis finibus, maior enim pars se refert ad Bullam Anastasianam, & ad Mappam, quas scripturas ex supradictis non probare firmatum fuit. Et ita non probant + dicti Testes non enim plus creditur testibus referentibus se ad scripturam, quam ipsimet scripturæ, Aymon. conf. 112. num. 13. Seraph. decif. 206. num. 1.

Alij verò reddunt rationem sui dicti, quia fuerunt in visitatione cum Episcopo, quæ ratio non concludit, cum enim ex dispositione Sac. Concil. Tridentin. possint Episcopi, vti delegati + Sedis Apostolicæ, visitare omnes Ecclesias viciniores etiam si sint nullius Diœcesis, c. 9. de reformat. sess. 24. Inde sequitur ex actu qui potest + referri ad plures causas non elici veram probationem; sed æquiuocam, quæ in hoc casu non sufficit, Surd. conf. 168. numer. 33. lib. 2. & in iisdemmet terminis Rota coram R. P. D. meo Vbaldo, respondit in causa Adriën. seu nullius Iurisdictionis 24. Maij 1612. & 18. Martij 1618.

Sed consideratum fuit quod iidem Testes expressè dicunt, quod Episcopus non visitauit loca de quibus agitur. Vnde ratio visitationis non applicatur casui nostro.

Immo consideratum fuit quod etiam si daretur aliqua visitatio, vel aliquis alius actus Iurisdictionis, vel alius alius actus Iurisdictionis, nalis necesse esset, vt probaretur id factum fuisse + cū scientia, & patientia dicti D. Abbatis, quæ fuisset necessaria ad constituen. D. Episcopum in quasi possessione Iurisdictionis, Doct. in c. cum Ecclesia, vbi Rip. num. 64. de caus. poss. & propr. Abb. in cap. cum contingat, num. 11. de for. compet. Calderin. conf. 12. in fin. de iurepatr. Rot. apud Cas. de Grass. decif. 7. num. 9. de testib. & apud Put. decif. 281. num. 3. & 4. lib. 2.

Alij verò testes reddunt rationem vicinitatis asserentes d. loca vti propinquiora comprehendere intra fines Diœcesis Aprutina. Nam ultra quod etiam hæc ratio tollitur, ex facto, cum sint viciniora alteri Episcopatu, hæc ratio + non stringit, redditurque æquiuoca probatio, cum hoc dependeat a rationi natione, & intellectu testis, & non a sensu corporeo, Bald. d. conf. 285. in fin. lib. 2.

Alij vero, qui nullam aliam rationem reddunt, quam de auditu, & non specificant personas, + a quibus id adinerunt etiam in antiquis finibus probandis non concludunt, Montan. de finib. numer. 51. cap. 9. Ad effectum enim, vt testes de auditu probent præcipue in antiquis deberent concurrere requisita, cap. licet, & qua de testib. Corn. conf. 78. numer. 5. lib. 3. Aymon. de antiq. par. 1. §. viso de fama, num. 12.

In quam sententiam eo libentius iuerunt Domini quia pro parte D. Abbatis adducuntur vehementes proba-

probationes tam per scripturas, quam per testes, ex quibus iustificari multos actus iurisdictionales per longissimum tempus ab Abbatibus prædecessoribus factos, & cum scientia, & patientia Episcoporum Aprutinatorum, quæ ex eo necessario colligitur, quod ipsimet Episcopi Aprutini multis Clericis Sacros Ordines contulerunt cum litteris dimissorijs dicti D. Abbatis. Et cum expressa narratiua quod dicta tria loca controuersa erant nullius Diocesis, ex quibus, & alijs quæ in disputatione dubij principalis super mandato de manutenen. particulariter examinabuntur. Visum fuit probationes factas per D. Episcopum, aut elidi, aut saltem turbidas reddi, ita ut ad effectum obtinendi manutentionem, ex sola assensentia iuris communis non probauerit supradicta loca, de quibus agitur, esse intra fines dictæ diocesis. Et ita decisum utraque parte informante.

REVERENDISS. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Conchen. Beneficij.

Luna 10. Iunii 1624.

ARGUMENTVM.

Immissio vigore subrogationis gratiosæ datur subrogato, confito de reservatione, obitu in possessione, & clericatu, Beneficia promotorum sunt reservata. Possessio semel probata præsumitur continuata usque ad obitum. Sententia in Rota licet fieri non possit cum sola supplicatione, litteris non expeditis, id tamen non procedit in disputatione dubiorum.

SUMMARIVM.

- 1 Immissio subrogato gratiosæ, quando non possit denegari.
- 2 Beneficia omnia promotorum sunt reservata.
- 3 Extrauag. ad regimen de præbend. capit non solum beneficia statim per promotum dimissa, sed etiam illa, quæ ex dispensatione Apostolica retinet.
- 4 Possessio semel probata, præsumitur continuata usque ad obitum.
- 5 Possessio semel probata, præsumitur continuata, & hoc procedit etiam ad effectum obtinendi immisionem in vim gratiosæ subrogationis.
- 6 Testis probat obitum in possessione, si asserat, quod vidit illum semper possedisse usque ad eius obitum.
- 7 Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.
- 8 Prouisi qualitas probatur per leniorem, ac semiplenam probationem.
- 9 Regul. 31. Cancell. inducit defectum iurisdictionis, quo ad omnia acta litteris non expeditis.
- 10 Sententia in Rota ferri non potest cum sola supplicatione litteris non expeditis.
- 11 Dubiorum disputatio in Rota est actus extraiudicialis.
- 12 Rota in pluribus causis admisit dubiorum disputationes cum solis supplicationibus, litteris non expeditis.

DECISIO DLIII.

FUIT per DD. resolutum Ioanni dandam esse immisionem vigore gratiosæ subrogationis, quia per ipsum bene iustificatur omnia requisita ad illam obtinendam nempe reservatio, & obitus in

possessione, & clericatus, quibus probatis conceditur sine dubio immissio, *Mohed dec. 11 vt lit. pend. Rota decis. 700. num. 1. & decis. 715. num. 3. part. 1. recent. & coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 32. & decis. 306. & decis. 394. & sapius in alijs.*

- Nam quod beneficium, de quo agitur, sit reservatum, clarè probatur ex dispositione extrauag. ad regimen de præbend. reservantis & omnia beneficia promotorum, quæ etiam innouatur per regulam primam Cancellariæ, & habet quoque locum quando prout hic promotus obtinisset facultatem retinendi beneficia propter generalitatem, & prægnantiã verborum dictæ extrauag. ibi vacantia, & in posterum quomodolibet vacatura, quæ capiunt & non solum beneficia statim per promotum dimissa, sed etiam illa, quæ ex dispensatione Apostolica retinebat *Casad. decis. 3. de constit. Ant. Aug. in Epitom. super primaregula Cancell. §. 6. Simonett de reseru. q. 17. in fine Mand. super ead. prima reg. Cancell. q. 15. num. 7. vers. contrarium per Dominos de Rota fuit conclusum, Garz. de benef. par. 2. cap. 6. de vacat. promot. ad Episcopatum, num. 30. & fuit resolutum in illa Perusina Fauentina Carmonen. reseruatur. benef. 11. Iulij 1605. coram bon. mem. Penia.*

- Obitus Petri in possessione istius beneficij probatur non solum ex cedula Consistoriali prouisionis Episcopatus factæ in eius personam cum facultate retinendi beneficia, & præcipuè istud nuncupatum de Valuerde, de quo hodie agitur & cuius propterea possessionem præsumitur continuasse usque ad obitum, ad tex. in l. sue possidetis, C. de probat. quod procedit etiam ad effectum & obtinendi immisionem in vim gratiosæ subrogationis, vt per Rotam decis. 321. num. 4. & decis. 700. numer. 3. part. 1. recent sed etiam probatur ex testibus datis in Summ. num. 4. & 5. qui deponunt Petrum possedisse de tempore suæ promotionis ad Episcopatum istud beneficium, & quod viderunt & illum semper possedisse usque ad eius obitum, *Rota coram Sancta mem. Greg. XV. decis. 394. num. 4.*
- De clericatu vero constat ex litteris patentibus & Ordinarij datis in Summ. nu. 8. ultra depositionem vnus testis, qui dicit vidisse Ioannem Missam celebrantem, qui solus est sufficiens, & cum agatur de probanda qualitate prouisi, quæ probatur etiam per leniorem, ac semiplenam probationem, *Seraphin. decis. 713. num. 5.*

- Non obstant, quæ longa serie deducuntur per informantes pro D. Didaco circa defectum iurisdictionis Rotæ in progressu huius causæ ex eo quod in commissione obtenta per Ioannem cum facultate procedendi litteris non expeditis fuerit tantum derogatum regul. 31. Cancell. & inducentis defectum iurisdictionis quoad omnia acta litteris prius non expeditis, nõ autem fuerit derogatum regul. 27. de non iudicando, iuxta formam supplicationis, quia fuit per DD. responsum derogationem, regul. 27. fore necessariam si hodie causa esset terminanda, & ferenda sententia, quæ proculdubio non posset fieri & cum sola supplicatione absque litteris, secus vero quando, prout hic agitur de disputatione dubiorum, quæ in Rota est actus extraiudicialis, & in ea bene proceditur ante expeditionem litterarum, prout alias Rota huiusmodi disputationes, & cum solis supplicationibus admisit in pluribus causis.

Et ita fuit conclusum.

RE-

REVERENDISS. MANZANEDO,

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Domus ad Turrin Sanguineam.

Luna 10. Iunij 1624.

A R G V M E N T V M.

Transactio, quando fuit inita inter partes, cum pacto declaratio, quod in casu inobservantia licitum sit eis redire ad primeua iura, tunc quando probata inobservantia alicuius capiculi transactionis, ea in totum rescindatur. Transactionis contractus, quando dicatur indiuiduus, & quæ sint signa indiuiduitatis contractus. Dictio, respectuè, quando non dividat dispositionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Transactio inita inter partes, quod non fuerit observata, bene probari potest ex sententia id declarante.
- 2 Transactio, quando rescinditur ob eius inobservantiam, stante pacto resolutionis in eo casu, tunc perinde est, ac si non esset confecta.
- 3 Transactio si in parte non fuerit observata, quando in totum rescindatur.
- 4 Transactionis contractus, quando dicatur indiuiduus, ita ut si in parte non subsistat, pereat in totum.
- 5 Contractus indiuiduitatis signa, quæ sint.
- 6 Dictio respectuè, quando non operetur diuiduitatē contractus. & num. 7.
- 8 Iudicium reversionis ad primeua iura, in casu nō observationis contractus, quando non dicatur intentatum. & quando secus num. 9. 11. & 15.
- 10 in Transactione id quod non dicitur, nec minus ex coniecturis elicitur, illud in ea, quis sompiandum non est.
- 13 In Sententia id quod non fuit specificatum, comprehendendi non potest.
- 14 de Confessione emanata in positionibus. & nu. 15.
- 16 Positionem quis non presumitur fecisse contra intentum, quod sperabat consequi mediante responsione partis ad dictam positionem.

D E C I S I O D L I V.

IN hac causa fuerunt factæ duæ decisiones corā bo. mem. Cardinali Sacrato, tunc Rotæ Auditore, & postea una coram me, * In quibus semper fuit resolutum non constare domum, de qua agitur, fuisse in bonis Lucretiæ senioris ad effectum, ut caderet sub fideicommissio, postea verò, & sic quarto loco iterum causa proposita DD. recesserunt à dictis tribus decisionibus, & tandem hodie super eisdem iterum causa reposui & DD. resolverunt recedendum esse à decisis in ista vltima & quarta decisione, & standum esse in resolutis in tribus primis decisionibus ex adductis in illis & ex eo quod transactio de anno 1554. fuit resoluta propter pactum in ea contentum, quod si dicta transactio in toto, vel in parte non observaretur, prout omnes partes cōuenerūt quod tunc temporis Lucretiæ, & suis daretur regressus ad primeua iura, transactio censeretur, ac si confecta non fuisset.

Quod autem ista transactio non fuerit observata, apparet ex Sententiā Senatoris, in qua leguntur hæc verba. Et quia omnia, & singula contenta in ea transac-

saione non fuerunt observata per dictos Anibalem & fratres erga dictam Lucretiam, declaramus licere ipsi Gaspari heredi Lucretiæ vti pacto, & facultate illi in transactione reservata redeundi ad sua primeua. Iura &c. ex quibus resultat non observantia dictæ transactionis & per consequens illius resolutio habenda sit, ac si confecta non fuisset.

- Et hoc procedit etiam si in ista transactione adsint duo capita distincta nempe impositio Censuum scutorum 100. auri pro dote, & assignatio domorum pro residuo dotis, & pro donatione propter nuptias, & pro bacili, & bocali argenteis, quia nihilominus cum Anibal, & Gaspar, & fratres in casu transactionis in totum, vel in parte omnes conuenerint, quod daretur Lucretiæ regressus ad primeua iura, & transactio censeretur ac si confecta non fuisset, videtur, quod transactionis fuerit indiuiduus iuxta Alex. conf. 143. num. 2. in fin. lib. 7. Aym. conf. 356. num. 7. præcipue cum tam assignatio censuum pro dote, quam assignatio domorum pro residuo dotis, & donatione propter nuptias, & pro bocali, & bacili, utraque datio insolutum processerit ab uno, eodemque debito, habueritque originem ab eadem causa, quæ sunt signa indiuiduitatis contractus, in quo sufficit dependentia vnius rei ad aliam Bart. in l. re. de illud commune sub num. 4 ff. de fideiuss. Nat. conf. 479. num. 30. Rota decis. 143. num. 2. part. 1. diuers. quæ est ead apud Seraph. decis. 125. num. 2.

Nec obstat illa dictio in transactione sepius repetita nempe respectuè cum illa fuerit appositæ ad licentiam datam Lucretiæ redeundi ad primeua iura. sed potius ad dationes Lucretiæ datas insolutum, quas respectuè dantes illas possidebant, aut ad illas dandas remanebant obligati, ut ex lectura ipsius transactionis clarè desumitur.

- Non obstat quod iudicium reversionis ad primeua iura coram Senatore non fuerit intentatum transactionem ad effectum rescindendi transactionem, sed ad assecurationem supradicti Censuum contra creditores anteriores, quia DD. visum fuit contrarium manifeste apparere tam ex commissione obtenta per Lucretiam de qua in Summ. de Torellis numer. 2. ubi nulla fit mentio de transactione, sed tantummodo de dote, donatione propter nuptias, bacili, & bocali, uti ex primeuis iuribus dotalibus sibi debitis, quam etiam ex sententia postea lata per eundem Senatorem in qua pariter declaratur iudicium prædictum fuisse intentatum ad effectum consequendi integram dotem, non autem ut census sibi remaneret liber à molestiis anteriorum Creditorum.

Nec facit quod ex verbis sententiæ ponderatis in dicta vltima decisione, ibi, licere ipsi Gaspari dictæ Lucretiæ heredi redire ad primeua iura, & habere Casale, & alia bona hypothecata pro dicta summa ducat. 3000. videatur constare iudicium, ac sententiam fuisse præcise restrictam ad cessionem censuum scutorum 100. ut supra factam, non autem ad dationem insolutum domus, de qua agitur, quia fuit responsum non esse verum, quod census annuus dd. scut. 100. fuerit assignatus Lucretiæ pro dictis ducatis 3000. & in transactione hoc non dicitur, nec ex coniecturis elicitur, ex quo residuum dotis cum bacili, & bocali argenteis fuit indicatum in eadem transactione tanquam importantia magnam partem eius, quod debebatur Lucretiæ, nec minus valor dicti annui census scut. 100. auri tam ad rationem septem

ptem cum dimidio pro centenarij quâ etiam ad maius pretium æstimatus vti impositus tantummodo ad vitam ipsius Lucretiæ, ac eius filiorum, & descend. potest constituere dicta scut. 3000. sed ad summum ascendit ad scuta 2000 quin potius si + dicta sententia benè attendatur declaratur in illa, quæ bona sint hypothecata ad fauorem Lucretiæ, nempe medietas Casalæ de Monteforte. Item integra quarta pars domus solitæ habitationis ipsorum fratrum de Sanguineis, item integra pars duarum aliarum domorum simul iunctarum, politarum in Platea Sancti Apolinaris cum alijs bonis ibi specificatis, & in fine dictæ pro summa & quantitate ducat. 3000. de Carlenis, quæ fuit dos data per ipsam Lucretiam Ioanni Baptistæ illius marito, vnde apparet quod in + sententia sub ista summa 3000. ducatorum de Carlenis comprehenditur dictus census, & infimul omnia bona ibi, vt supra specificata, & sic non est verum quod tantummodo comprehendatur dictus census, cum nec + ille vnquam fuit specificatus nisi sub nomine census scutorum auri annuus, non autem fuerit declaratus illius valor.

Non obstant cōfessiones Octauiani Torelli ematæ + in positionibus per ipsum, seu eius Procuretores datis, dum in quinta dicitur, quod Iacobus dictam domum vti propriam, & vti hereditariam Lucretiæ retinuit, & locauit, quia ommissio An Octauianus potuerit reuocare huiusmodi confessionem, non subsistit in facto positionem se habere modo + quo refertur per Lucretiam Paluzzellam, sed aliter fuit conceptam nempe semper vti propriâ & non vti hereditariam Lucretiæ retinuit, & locauit & de ea disposuit, prout veri Domini facere solent de rebus suis, loquendo de Gaspare filio Lucretiæ, quem intendebat convincere ex sua confessione super libertate disponendi de dicta domo + quia si afferuisset modo quo supra, nempe fuisse hereditariâ matris, non potuisset habere intentum quod sperabat consequi mediante responsione ad dictam positionem, & in hunc sensum respondit in hac causa Rota viso originali, quod etiam hodie datur die 7. Februarij 1618. coram bona memoria Cardinali Sacrato in vers. quod Octauianus fecerit positiones.

Ex quibus, & alijs late deductis in dd. tribus primis decisionibus ita hodie fuit resolutum &c.

Scilicet sub diebus 17. Februarij 1617. & 9. Februarij 1618. prima est infra in Appendice, secunda verò est in precedenti Tomo decisio 7. & vide pariter supra in d. Tomo decisio 4. o. vbi alias decisiones in hac causa emanatas annotaui.

REVERENDISS. DVNOZETTO.

ARCHIEPISCOPO SELEVCEN.

Sulmonen. Pecuniaria.

Luna 10. Iunij 1624.

ARGVMENTVM.

Statutaria Vrbis præscriptio ligat etiam forenses, & quamuis instrumenta, seu chirographa alibi sint cōfecta, si tamen eorum executio in Vrbe peratur. Administrator bonorum, dum est creditor Domini, præsumitur se de suo credito satisfecisse, quod si non Par. IV. Rec. cent. Tom. III.

fecerit, dum id erat in sua potestate sibi imputet, si deinde illud reperiat præscriptum. Forensi, vt detur restitutio in integrum aduersus Statutorum dispositiones, ignorantia debet esse ex omni parte probabilis, quæ penitus labefactatur, quando adest culpa, vel negligentia.

S V M M A R I V M.

- 1 Creditum si non petatur intra spatium 16. annorum, intrat statutaria vrbis præscriptio.
- 2 Statutum Vrbis de præscriptione, sibi locum vindicat etiam inter forenses, & vbi instrumenta, seu Chirographa crediti alibi fuerunt cōfecta dummodo petitio fiat in Vrbe.
- 3 Ararius in Regno Neapolitano habetur pro administratore.
- 4 Administrator bonorum debitoris, præsumitur de suo credito sibi satisfecisse.
- 5 Debitoris bona fides præscribendo creditum, valde coadiuuatur, si eius creditor bona d. debitoris administrabat.
- 6 Forensi ex capite probabilis ignorantie aduersus statutorum dispositiones datur restitutio in integrum.
- 7 Restitutio in integrum vt detur forensi aduersus statuta, ignorantia debet esse ex omni parte probabilis.
- 8 per Italiam ferè totam adsunt statuta, quæ præscriptionem iuris communis reducunt ad terminos breuiiores.
- 9 Forensi si traxit moram in Vrbe, non potest prætereignorantiam Statutorum.
- 10 Administrator bonorum si sit creditor Domini, si sibi dum potuit non curauit satisfacere, sibi imputet, dum reperit præscriptum eius creditum.
- 11 Tutor, sicuti potest creditoribus pupilli satisfacere ita proprium creditum potest exigere a se ipso.
- 12 Quod si non fecerit, non potest tanquam in culpa consequi vsuras retardatæ solutionis.
- 13 Negotia alienagerens debet sibi satisfacere de suo credito, aliàs dicitur in culpa.
- 14 Restitutio in integrum aduersus statuta vt concedatur, requiritur iusta, & probabilis eorum ignorantia. Culpa stante excluditur iusta, & probabilis ignorantia, nu 14.
- 15 Restitutio in integrum, vt detur ex capite iustæ ignorantie, debet esse talis, vt nulla interuenerit negligentia.

DECISIO DLV.

GERAT Ioannes Antonius Calanannius contra D. Ioannem Antonium Citarellam vigore duarum apocarum, quarum vna est scut. 2134. altera scut. 600. Vnde Dubitatum fuit an dictus D. Citarella teneatur ad solutionem prædictarum pecuniarum, & DD. negatiuè responderunt, quia cum vsque de anno 1593. d. apocæ fuerunt cōfectæ, intrat + præscriptio statutaria 16. annorum, quæ vindicat sibi locum etiam inter forenses, & vbi instrumenta seu Chirographa crediti fuerunt, alibi cōfecta dummodo tamen + in Vrbe petitio fiat, vt articulo maturæ discussio tenuit Rota in Ianuen. seu Romana pecuniaria de Higionibus 20. Iunij 1580. coram Cardinali Lancellotto seniore, quæ est decisio 764. par. 4. diuers. in qua fuit recessum a decis. Caput. 207. par. 3. vbi contrarium firmabatur.

Quam sententiam DD. libentius fuerunt ample-
xi, cum idem Io: Antonius Calanannius metu excō-
municationis revelauerit se fuisse ararium d. Cita-
relli quod in Regno Neapolis habetur pro admini-
stratore. vt ex hde, quæ data fuit & testatur Carauit
super ritu magnæ Curix 45. & dicta administratio
probat effectuatæ cum dictus Colanannius tan-
quam ararius cōsignauit RR. Patribus Iesuitis Sal-
mas frumenti 730. Itaut vel intret præsumptio fa-
tisfactionis iux. text. in l. debitor ff. de negoc. gest.
l. sed si dam. num. 9. peculium ff. de pecul. cum alijs
apud Sard. conf. 290. num. 32. Vel saltem valde coa-
diuuat bonam fidem debitoris, qui se fundat in
præscriptione Abb. conf. 28. num. 3 vol. 1.

Et licet pro parte Colananni replicaretur sibi sal-
tem competere restitutionem in integrum tanquam
fortem ex capite probabilis ignorantix dicti statu-
ti iuxta decis. Caputaquen. 207. num. 1. & 2. part. 3.
Placuit responsio quod ignorantia ad hunc effectū
debet esse omnino ex parte probabilis, vt dixit Rota
in Romana redditionis rationis coram Orano apud
Pacifico. de Sal. interdict. decis. 143. & in Romana
Saluiani interdicti coram Iusto apud eundem Paci-
fico. decis. 169. quæ probabilitas in hoc casu cessare
videbatur, tum quia fere per totam Italiam adsunt
similia statuta, & quæ præscriptionem iuris commu-
nis reducunt ad terminos breuiore Barbat. consil.
16. num. 16. & 17. lib. 2. Odd. de rest. in integr. q. 8.
art. 12. num. 98. tum etiam quia dictus Ioannes An-
tonius & traxit moram in Vrbe, quod in h. s. termi-
nis ponderat Roll. à Valle conf. 42. numer. 27. lib. 3.
Tum demum quia cum ipse esset ararius, videtur in
culpa constitutus cum nedum hoc debitum summe
releuantis petere distulerit, per tantum temporis
spatium, sed & etiam quia sibi ipsi dum posset non
curauit satisfacere prout tenebatur iuxta text. in l.
quoties 9. sicut aut ff. de administrat. tut. Vbi Tutor
licuti potest creditoribus Pupilli soluere & Ita
proprium suum creditum potest exigere à se ipso,
quod si non fecerit non poterit tanquam in culpa
à pupillo consequi vsuras retardatæ solutionis, quod
etiam probat text. in d. l. debitor. ff. de neg. gest. vbi
gerens aliena negocia debet sibi satisfacere, alias
& dicitur in culpa, vt benè ponderat Sard. d. consil.
290. sub nu. 33. Vnde interebatur quod stante dicta
culpa excluditur illa iusta, & probabilis ignorantia,
quæ requiritur ad obtinendam restitutionem in
integrum contra statutum Abb. conf. 18. nu. 1. lib. 1.
vbi quod ignorantia debet esse talis itaut nulla fin-
teruenerit negligentia, quam sequitur Rota in d.
Romana Salu. interd. coram Iusto apud Pacifico. d.
decis. 196. iuxta form. impress.

Et ita decisum vtraque parte informante

R. P. D. PIROVANO.

Bononiens. Bonornum

Luna 10. Iunii 1624.

ARGUMENTVM.

De Testamenti validitate non est dubitandum, quan-
do constat de voluntate testari volentis, & de sole-
mnitate testamenti. Testamentum conditum in ter-
ris Ecclesiæ, & maxime inter Regulares tenet, si
factum sit iuxta dispositionem cap. cum esses de tes-
tam. Nouitij in renunciatione bonorum debent ser-

uare decretum Sacri Concilij Trident. sess. 25. de
regul. cap. 16. & quid si disponant per viam vltimæ
voluntatis. Scriptura quando ab aliquo fuit appro-
bata, non potest ipse amplius dare de illius inuali-
ditate, & quod non fuerit recognita.

SVMMARIVM.

- 1 Verbum remaneat, tamquam commune, quam in-
terpretationem recipere possit.
- 2 Heres ex remedio l. fin. C. de edict. D. Adr. tollend.
debet immitti in possessionem bonorum, quæ testa-
tor tempore mortis possidebat.
- 3 Instrumentum non probat, dum caret forma, &
probatone requisita.
- 4 de Voluntate volentis testari, quando non possit
dubitari.
- 5 Testamentum, vt subsistat vigore cap. cum
esses de testament. satis est numerus iriam testium
- 6 Testamentum factum iuxta terminos cap. cum
esses. de testament. valet, si sit factum in terris Ec-
clesiæ, & maxime inter Regulares.
- 7 Religionem ingrediens habet facultatem disponen-
di de rebus suis, quomodo vult.
- 8 Nouitij in renunciationibus, & obligationibus ser-
uare debent decretum Concil. Tridentini sess. 25.
de regul. cap. 16.
- 9 Nouitij, quando testantur, tunc casus iste non vidi-
tur comprehensus sub dispositione Concil. Tri-
dent. sess. 25. de reg. cap. 16. nec ex vi comprehensum
nec extensum.
- 10 Et ratio est, quia militat diuersa ratio, quam in
renunciationibus, & hoc propter facultatem re-
uocandi disposita per actum vltimæ voluntatis.
- 11 Sic etiam tenet ipsa Congregatio Cardinalium d.
Concil. Interpretum.
- 12 Manus recognitio eorum, qui testamento se sub-
scripserunt, est necessaria.
- 13 Scripturam tamquam validam, quando quis ap-
probauit, deinde non potest dare de eius inuali-
ditate.
- 14 Scriptura, quando ab aliquo fuit approbata, oppo-
nendo de illius inualiditate ex defectu recognitio-
nis, semper ei obstat factum proprium, & appro-
batio.
- 15 Scripturam, dum quis habet in suo posse, & in eius
libris fuit registrata, contra eum non eget alia
recognitione.
- 16 Exceptioni recognitionis semper in quacunque
parte iudicij potest reijci per formalem recognitio-
nem, quatenus opus sit.
- 17 Casus, quando non euenit, ad nihilum ob stare
debet.
- 18 Testator, quando separatim disponit de bonis vin-
culatis, & de bonis liberis, tunc non est admitten-
da confusio eorum.
- 19 Fideicommissario antequam detur immissio, necesse
ria est liquidatio.
- 20 Testator presumitur voluisse disponere de omnibus
bonis, quæ sub libera eius dispositione erant.
- 21 Verba, di quanto, designant numerum.
- 22 de Toto ad partem quando non sit, facienda exten-
sio. & num. 23.
- 24 Fideicommissum postquam expiratum fuit, non est
agendum amplius de bonis vinculis, aut illorum
separatione.
- 25 Restitutio bonorum non est amplius facienda quan-
do illi,

do illi, qui restituere tenebatur, superuenit titulus
ea retinendi, ac extinctum ius ad cogendum illum
ad restitutionem.

DECISIO DLVI.

CENSERVNT Domini Patribus Bernabitis
non esse dandam immisionem, Lauræ autem
esse dandam, nisi obstat inhabilitas testandi in Lu-
donico, de qua erit particulariter * agendum.

Casus autem vocationis D. Lauræ euenit, de quo
in testamento Equitis Ioannis, & seu Ludouici Ma-
riæ in Religione nuncupati, dum in casum eius mor-
tis naturalis per formalia verba disposuit *Resti lei so-
la, e suoi figliuoli assoluta padrona di quanto potrà
cauarsi dal fideicommissso di tutta l'heredità*, ex qui-
bus colligitur titulus vniuersalis hæredis, & quidem
iure directo si possideat per fideicommissum autem
si non possideat, ex quo verbum † remaneat tanquã
commune aptum, est recipere vtramq; significatio-
nem. *Bart. in l. prator nu. 2. ff. de collat. bonor. Card.
Seraphin. decis. 250. num. 3. & Odd. de substit. par. 4.
vers. remaneat*, & per eundem titulum vtroque casu
debet D. Laura ex remedio leg. fin. mitti † in posses-
sionem bonorum, quæ testator tempore mortis pos-
sedeat *Bart. in eadem l. final. num. 9. Menoch. de
adipisc. remed. 4. num. 50. 56. & 199. Surd. conf. 63.
num. 10. Honded. conf. 64. num. 57. lib. 1. Rota decis.
237. num. 1. par. 1. recent.*

Neque obstat quod testamentum, cuius vigore
prætenditur immissio, sit folium informe, quamuis
asseratur subscriptum à Præposito Generali & Patri-
bus Assistentibus in limine emittendæ professionis
per eundem P. Ludouicum, dum caret forma, † &
probatione requisita, tam de iure communi, quàm
speciali nouitijs aut eorum professionem testari vo-
lentibus indicta, *ut in auth. ingressi, & ibi num. 10.
C. de sacros. Eccles. Guttier. canon. quest. lib. 2. cap. 1.
numer. 14. in fine Molin. de iust. & iur. disput. 139.
Sanch. super decal. lib. 7. cap. 3. num. 18.*

Quia quoad requisita de iure communi, illa suffi-
cienter concurrunt de voluntate, & quidem vltima
non † dubitatur, quia per narratiuam talis indicatur
ibi, *questa è la vera, libera, e reale, & vltima mia
volontà*, & solemnitate iuris adimplet præsentia
Præpositi Generalis & trium Patrum Assistentium,
quorum numerus etiam non essent sacerdotes,
† sufficeret ad substantiandum testamentum vigore
*cap. cum esses de testam. postquam versamur inter re-
gulares, & in Terris Ecclesiæ Couar. eodem cap. cum
esses num. 12. cum alijs multis allegatis per Honded.
conf. 72. num. 15. & 16. lib. 1. & quatenus in aliquo
deficerent, non propterea validitas cessaret, † quia
ingrediens Religionem licentiam habet suis vti quo
quo voluit modo §. illud quoq. anthen. de Monach.
& de his de sepult. & in hunc sensum Bart. intelligit
dictum text. in l. 1. num. 4. C. de Sacros. Eccles. quem
Rota articulo discussso sequuta est in Romana hære-
ditatis de Melchiorris 16. Martij 1620. corā bo. me.
Buratto. Quo verò ad particularem, & specialem
solemnitatem Nouitijs indictam quicquid sit in re-
spicientibus renunciationes, & † obligationes, vt
seruandum sit decretum Concilij Tridentini sess. 25.
de regul. cap. 16. In vltimis tamen voluntatibus non
legitur similis determinatio, † neque ex vi compræ-
hensiva, aut extensiva faciendum est consequentia,
Par IV. recent. Tom. III.*

10 quia militat diuersa ratio propter facultatem † re-
uocandi disposita per actum vltimæ voluntatis. *Na-
uar. comm. 2. de regul. num. 51. Guttier. canon. quest.
lib. 2. cap. 1. num. 31. vers. bis tamen non obstan. Me-
noch. de arbitr. cas. 436. num. 8. & ipsa † Congrega-
tio Cardinalium interpretū idem declarauit in vna
Burgi Sancti Sepulchri, siue Florentina, qua data
fuit.*

Quod si dicatur adhuc non esse recognitam ma-
12 num eorum, qui † se subscripserunt, à qua pender
omnis prætensa validitas *Capr. conf. 57. num. 4. & 7.
Honded. conf. 26. num. 10. lib. 2. respondens ad cap. cum
esses omnino reperiri, qui recognitionem testium per
illorum depositionem de tenore preciso, responsio
patet, quia & si formalis recognitio manus Præposi-
ti Generalis, & Assistentium non fuerit facta, attamē
13 cum iam fuerit in multis partibus † scriptura ista,
exequutioni demandata per eosdem Patres, non vi-
detur hodie posse dari de inuali litate illius ex defe-
14 ctu recognitionis, † quia semper obstat partis oppu-
gnantis tactum, & approbatio *Surd. conf. 245. n. 26.
& in his terminis idem sensit Rota in Beneuentana
Domus 28 Aprilis 1617. coram D. meo Buratto, &
in Anconitana de Fanellis 21. Maij 1618. coram D.
meo Valdo, & vltius tanquam registrata in libris
Religionis, & in posse eorundem Patrum, non vi-
15 detur † egere alia recognitione, cum de ea ipsimet
teneantur reddere rationem, sed nihilominus hæc
16 exceptio semper in quacumque parte Iudicis † po-
test remoueri per formalem recognitionem quate-
nus opus erit.**

Non obstat, quod & si adhuc prædicta cessarent
non etiam D. Lauram posse dici vocatam, non quidē
in illa parte in qua substituta fuit fratri in casum in-
quem nolet subire onera sibi iniuncta per Ludouicū
17 Mariam præmorientem, quia casus ille non euenit
nec etiam ex alia parte in qua legitur, quod D. Laura
remaneat absoluta Domina, mortuō eodem Ludo-
uico Maria, quia patet restricta ad id quod poterit
detrahi in dicto fideicommissso, quod confundi non
18 debet cum bonis vincularis etiam quod † cessaret
vinculum post mortem fratris ex quo testator aliud
videatur sensisse de bonis suis liberis per detractiones
separandis, & aliud de corpore bonorum fidei-
commissi quoad alios peruentum erat, & tunc nec
19 etiam quoad † detractiones dandam esse immissio-
nem, nisi præmissa, & expedita liquidatione *Surd. post
alios conf. 248. num. 13. vol. 2. Peregrin. de fideic. art.
47. num. 68. & seqq.*

Fuit enim responsum verba illa, *resti assoluta Pa-
drona di quanto potrà cauarsi dal fideicommissso di
tutta l'heredità*, quamuis possint importare distin-
ctionem bonorum hæreditariorum, & per eam infer-
ri Ludouicum Mariam cogitasse de substantia fidei-
commissi non tamen excludere, quin de intentione
20 eiusdem fuerit disponere † de omnibus, quæ sub li-
bera eius dispositione posita erant, atque ita dispo-
nendo voluerit vti eadem facultate *l. 1. ff. de hered.
instit. & in specie respondit Honded. conf. 33. n. 48.
vol. 1. Peregrin. latissime de fideic. art. 40. num. 57. &
in istis terminis idem ponderando Rota censuit in
Romana fideicommissi 16. Nouembris 1622. coram
me, neque vim facit, quod testator loquutus fuerit
21 per dictiones, *Di quanto*, quæ † designant numerū
quantæ ff. de public. & vectigal. l. i. q. de retract.
signag. §. 1. gloss. 20. nu. 5. & de parte ad totum non*

- 22 fit facienda extēfio, † quia non agitur de toto extra-
hendo, sed de libertate disponendi v̄tenda cessante,
fideicommissio, quæ non subiacer distinctioni partis
ad totum, propterea cessant quæ dicuntur de bonis
23 caducatis, quæ remanserint† penes hæredes, & suc-
cessores eiusdem Ludouici, & sic dictum Collegium
pro sua dimidia per l. unic. §. sin autem sub conditio-
ne. C. de caducit. tollen. quia vltra quod adhuc non
est determinatum, quæ nam professio sit attendenda,
24 † hodie iam expirato fideicommissio amplius non
agitur, nec agi potest de bonis vincularis, aut illorū
separatione ad effectum sustinen. caducatam dispo-
sitionem.

Et stantibus prædictis patent rationes, quare pa-
tribus non sit dāda immissio respectu prædij dell' Ar-
coneggio possessi per D. Lauram, quamuis enim in
consignatione illius iuxta mentem Ludouici Mariæ
post certum tempus debuisset restitui, quod finem
recipiebat in anno 1621. attamen postquam super-
25 uenit eidem† titulus vniuersalis succedendi in omni-
bus bonis per mortem Ludouici Mariæ extinctum,
remanfit omne ius cogendi D. Lauram ad dicti præ-
dij restitutionem.

Quæ autem inferebātur ex declarationibus factis
per eundem Ludouicum Mariam sub die 5. Octobris
1616. & de anno 1619. & vltimo de anno 1621. in
Insula Melitæ, de illis habenda erat ratio in disputa-
tione partis referuatæ, cui magis conuenire visum
fuit. Et ita &c.

Id enim particulariter fuit discussum sub die 17.
Decembris 1625. coram eodem bon. mem. Pirovano
est infra suo loco.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Restitutionis Dotis.

Vener. 14. Iunij 1624.

ARGUMENTVM.

Ad dotis restitutionem perperam agitur, quando iam
illa fuit restituta. Debitor hereditarij validè sol-
uunt heredi grauato, antequam venerit casus resti-
tutionis cum interim ille dicatur dominus bonorū,
ideo ei rectè soluitur, & ipse valens est ad cogendum
debitores hereditarios ad sibi soluendum, & quan-
do posset dubitari de validitate solutionis factæ dicto
heredi grauato, & quando. Hæredes grauati non
habent facultatem euertendi fideicommissa.

SVMMARIVM.

- 1 Solutione eius, quod debetur, & cui debetur, tollitur
omnis obligatio.
- 2 Quietantia pro residuo semper includit solutionem
partis non expressæ.
- 3 Solutionis validitas, quando fuit facta heredi gra-
uato, ex quibus possit dubitari de eius validitate.
- 4 Debitor defuncti rectè soluit heredi grauato, ante
restitutionem fideicommissi.
- 5 Hæres grauatus restituere hereditatem, antequam
veniat casus restitutionis, interim dicitur dominus
rei vincularis.
- 6 Heredi grauato possunt solui debita hereditaria, ip-
seq. cogere valet debitores ad soluendum.
- 7 Heredi grauato fuisse factam solutionem debiti, id
non probatur per illius confessionem, sed debet

constare de reali solutione.

- 8 Hæredes non possunt præiudicare fideicommissarijs.
- 9 Bald. in cap. fin. num. 7. de confess. cum alijs allega-
tis per Peregr. art. 13. nu. 61. quo casu loquantur.
- 10 in Hæredis grauati facultate esse nō debet destrui-
re fideicommissum.
- 11 Hæres grauatus tenetur reddere rationem de ere-
ditis hereditarijs.
- 12 Decedens non præsumitur habilis ad restitutionem
exactorum.
- 13 Solutio materis partis dum verificatur, solet pro-
bare veritatem in alia parte confessata.
- 14 de Lesione defuncti possunt etiam dare eius heredi-
15 in Datione insoluitum, quod interuenit lesio, di-
bet probari valor rei de tempore dationis.
- 16 ad Diuersa non valet illatio.

DECISIO DLVII.

FAVSTINA vti vocata ex testamento Clarici
post mortem Iulij Cæsaris, & Marci fratrum
germanorum eiusdem testatricis, & in casum quod
decederent sine filijs, & descendantibus condicione
purificata per decedentiam illorum sine prole, pe-
tijt dotem Claricis ab hæredibus Antonij, qui vti
maritus promisit illam restituere eidem Clarici, vel
quibus de iure, & cum vinculo obligationis Came-
ralis. Excipientibus autem dictis hæredibus de so-
lutione, & quidem ex publicis documentis, dubium
proposui, an hæredes Antonij teneantur Faustinae de
Fundis restituere dotem Claricis, in quo dictum fuit
hæredes non teneri.

- Constat enim de generali, ac finali quietantia hu-
ius dotis facta per Iulium Cæsarem superstitem ex
publico instrumento, quod datur. Vnde succedit re-
1 gula, † quod solutione eius, quod debetur, & cui de-
betur, tollatur omnis obligatio, instit. quib. mod. tol-
latur obligatio in princ. l. solutio. ff. de neg. gest. l. solu-
tionem. ff. de solut. Surd. decis. 113. nu. 2. decis. 308.
num. 9. & decis. 60. num. 1. nec vim facit, quod in
quietantia enuncientur soluta tantummodo scuta
200. quia vltius fuit additum, quod eadem Iulius
Cæsar asseruit esse pro residuo, & integrali solutione
restitutionis dotis quondam Claricis de Fundis eius
2 sororis, & dicti Antonij vxoris, itaut † quietantia
pro residuo semper includat solutionem partis non
expressæ, lex pluribus, & ibi glos. in verb. reliqua.
ff. de solut. Hercul. in tract. quis teneatur prob. nu.
gat. num. 223. Natt. cons. 102. num. 6. Surd. cons. 52.
num. 45. Seraph. decis. 617. num. 13. & idem fuit di-
ctū in Romana census 20. Aprilis præteriti corā m.
Minus etiam videbatur posse controuerti valide
3 tas † solutionis ex eo, quod facta fuerit Iulio Cæsari
grauato, & absque cautione, aut inuestimento pro-
pter præiudicium vocatorum.

- Quia omissio, an Antonius haberet notitiam re-
stamenti Claricis, nihilominus supposita etiam il-
4 lius scientia, rectè potuit † vti debitor soluere gra-
uato ante restitutam hereditatem, l. ante restitutam
104. ff. de solut. l. fin. in fine. ff. de transact. l. fin. §.
sin autem auaritia. C. commun. de legat. quod etiam
5 ratione conuincitur, quia † fideicommissarius ince-
rim est verè Dominus rei vincularis, l. generaliter
§. sub conditione. ff. qui, & à quib. Bald. in l. volun-
tas. num. 10. C. de fideicom. & latissimè comprobant
Molin. de primog. lib. 1. cap. 19. num. 4. Peregr. de fi-
6 deic. art. 40. nu. 6. Vnde non † videtur dubitandum
quia

quin & soluere, & cogi ad soluendum possint debito-
res hereditarij, maximè in forma Camere Aposto-
licæ obligati, neque vrget replicatio, quod si possint
7 soluere de actuali, & tamen & vera solutione consta-
re debeat, non autem per confessionem de recepto,
8 cum qua heredes non possunt & fideicommissarijs
præiudicare, Bald. in cap. fin. num. 7. de confess. cum
9 alijs per Peregrin. art. 53. nu. 61. quia Bald. & alij
allegati per Peregr. loquuntur de confessione quali-
tatis circa fideicommissum, quæ tanquam non perti-
10 nens ad heredem non potest præiudicare fideicom-
missarijs, ne sit in illius facultate destruere fideicom-
missum, secus autem est quando agitur de exigendis
11 creditis, quæ pertinent ad ipsum & heredem, & de
illis pfe tenetur rationem reddere, quod si dicatur
saltem in fraudem emanasse confessionem de recep-
12 to, quia Iulius Cæsar erat decoctus, & inhabilis
ad restituendum exacta, & confessata, & huic etiam
obiedo patet responsio, quia neq; malus status Iu-
lij Cæsaris probatur, & vbi probaretur, tolleretur
contraria præsumptio, dum verificatur solutio ma-
13 ioris partis dotis in domo, & vinea data insolutū,
quæ vera est, & solet probare veritatem in alia par-
te confessata, Card. Mantie. decis. 20. num. 4. & decis.
104. num. 2. par. 2. recent.

Non obstat, quod vinea data insolutum pro seu-
tis mille, quæ tanti non valebat, & sic læsa fuerit
14 Clarix, & quidem ultra & dimidiam, de qua læsio-
ne possunt dare etiam illius heredes, quia articulus
læisionis non pertinet ad hanc disputationem, & ne-
que etiam est probata læsio sufficiens ex quo testes
15 non & percutiunt tempus, quo vinea fuit data insol-
utum. Similiter, & quæ dicuntur de linea Margari-
tarum, & de legato scut. 200. restituendo vti per An-
tonium non disposito in vltima sua voluntate, iuxta
conditionem appositam in testamento Claricis visa
16 fuerunt extra dubium, quia alia est & dotis restituc-
tio, & aliud legatum restituere propter omissam di-
spositionem, & diuersum est vendicare margaritas
vti proprias Claricis, aut illas petere tanquam sub
dote comprehensas. Et ita &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Maceratens Testamenti.

Veneris 14. Iunij 1624.

ARGVMENTVM.

Testator, si in suo testamento ordinet, vt ex bonis, &
redditis suis instituatur, & fundetur Monasteriū
puta Monialium cum Ecclesia, pro cuius victu, &
vestitu, assignauit fructus alicuius prædij, dubitatur
modo an fructus dicti prædij interim decursi, dum
Monasterium cum Ecclesia fabricaretur, debeantur
potius heredibus defuncti, quam Ecclesiæ postea
constructæ, cum legatum fuerit factum pro victu, &
vestitu, & manutentione Monialium, & resoluatur
ad fauorem Ecclesiæ, eo quia ea dilatio non fuit facta
fauore heredum, sed necessitate, & gratia rei gerendæ.

SVMMARIVM.

- 1 Fructus rei legata, interim dum illud præstari non potest, cui debeantur.
  - 2 Legatum factum alicui de prædio in certum diem, puta post decem annos, vel cum legatarius erit pbes, debetur prædium cum fructibus intermedij
- Bar. IV. Tom. III. Recent.

temporis, & quando.

- 3 Testator, si mandet Monasterium, vel Ecclesiam erigi intra annum, construui debet.
- 4 Opus à testatore ordinatum intra certum tempus erigendum si intra illud perfici non potest, debet saltem incipi.
- 5 Fructus legati pro Ecclesia edificanda ex quo appareat, testatorem voluisse, vt spectarent ad ipsam Ecclesiam, & non ad heredes, dum fabricatur, & num. 6.
- 7 Fructus rei legata in certum tempus, dum tempus intermedium non est appositum fauore heredis, sed ex necessitate, & gratia rei gerenda, spectant ad legatarium, & num. 12.
- 8 Testator ex quo coniecturari possit, vt Monasteriū à se ordinatum erigendum, statim erigeretur.
- 9 Dispositio generalis non tollit specialem.
- 10 Prouisio generalis non refertur ad personas, quibus est specialiter prouisum.
- 11 in Testamento ea, quæ specialiter sunt prouisa, non tolluntur per generalem dispositionem.

DECISIO DLVIII.

PIÆ mem. Vincentius Berardus nobilis Macce-
ratenſ in suo testamento voluit inter alia pietatis
opera, quod per heredes, & Congregationem Be-
rardam de eius ordine instituendam, ex bonis, & in-
troitibus suis instituatur, & fundetur Monasterium
Monialium cum Ecclesia, pro cuius fundatione, &
pro victu, vestitu, & manutentione Monialium, re-
liquit eidem monasterio, & Monialibus salmas 100.
terræ ex possessione Ornani, quæ continet salmas 170
& quatenus dicta possessio non redderet fructuum
scut. 1400. voluit, quod monasterio per illius heredes
tot loca montium, vel tot census hereditatis af-
signentur ad effectum vendendi, & respectiue inue-
stiendi in tot stabilibus, itaut cum redditu dictarum
salmarum 100. terræ, habeant in totum redditus
scut. 1400.

Voluit præterea quod in quadam eius domo in-
stituatur locus Orphanellarum, & pro victu, vestitu
& manutentione illarum, reliquit scut. 1200. de in-
troitibus hereditatis ipsius testatoris, ad cuius com-
putum reliquit residuum dictæ possessionis Ornani,
quod erat salmarum 70. siq. hoc non sufficeret pro di-
ctis scut. 1200. voluit, quod heredes teneantur, &
obligati sint dare pro residuo tot loca montium, &
census.

Heredes postea vniuersales instituit Patres Ber-
nabitas, quorum monasterium, & Ecclesiam in qua-
dam domo constituendam esse voluit, proq. eorum
victu, & vestitu, & paratis Ecclesiæ reliquit scut.
1200. suæ hereditatis.

Et mandauit quod heredes dictæ hereditatis resi-
duum introituum debeant conuerti ad monasterij
fundationem Orphanellarum domum construendam,
& iniunxit quod omnia legata prædicta ad vnguem
exequi debeant, & completis dictis fabricis mona-
sterij, & domus prædictarum præter dicta scut. 1200.
relicta heredibus voluit residuum erogari in pijs
operibus.

Et tandem per hæc verba disposuit, voluitq. &c.
quod tam introitus locorum montium, quam cen-
sum, & aliorum suorum bonorum, & hereditatis
inferuiant, vel inferuire debeant pro fundatione Ec-
clesiæ, & Collegij Bernabitarum heredum.

Stante hac serie facti petente Illustriss. D. meo Cardinale. sculano Episcopo Macerateni proposui dubium, an fructus dictæ possessionis Ornani relictæ monasterio, & Orphanellis debeant conuerti in vsû fabricæ Patrum Bernabitarum hæredum, & causa bis proposita, ac maturè discussa vnanimi consensu negatiuè fuit resolutum, quia spectant ad Moniales, & Orphanellas, & ratio est, quia dies constructionis non expectatur, nec inest fauore hæredis, sed ex necessitate, & gratia rei tgerendæ, requiritur enim tempus, & tempus quod interponitur non est fauore hæredis, sed gratia ipsius monasterij, & domus Orphanellarum, l. si ita relictum 43. §. pegasus. ff. de leg. 2. vbi dicitur, quod si relinquatur prædium in certum diem, puta post decem annos, vel cum legatarius erit pubes, t debetur prædium cum fructibus intermedij temporis, si dies fuerit appositæ fauore legatarij, ad idem est text. in l. in fideicommissi 3. §. cum Pollidius. ff. de usur. l. Lucius Titius 78. §. hæredum ff. ad Trebell. vbi Bart. Staphil. conf. 33. nu. 1. vers. 4. Card. Mantie. de coniect. ult. vol. lib. 7. tit. 10. & fuit resolutum coram me in causa Romana fideicom. de Sancto Petio 4. Maij 1615.

Et hanc conclusionem eo magis procedere in relictio pro monasterio, vel Ecclesia ædificanda, non est ambigendi locus, quia si testator mandat monasterium, t vel alium pium locum erigendum, intra annum construi debet cap. nos quidem 3. de testament. §. si quis ædificationem. authen. de Ecclesi. tit. collat. 9. tit. 6. alias 14. Vnde negari non potest, quin saltem si non possit opus pium perfici debeat incipi, t & interim de domo prouideri, vt in d. §. si quis ædificationem. Bart. mox allegandus consil. 57. ad fin. lib. 2. Vnde clarè patet, quod ex coniecturata mente testatoris cõstat ipsum voluisse, quod redditus t possessionis minimè spectent ad hæredes, cum statim monasterium, & domus ædificanda essent, per quas rationes, quod fructus legati pro Ecclesia ædificanda t non debeantur hæredi, sed spectet ad Ecclesiã cõsultit Bar. conf. 57. lib. 2. quem sequitur in cons. seqq. Franc. de Albergot. cons. 58. & Nicol. Lap. conf. 59. Ioan. Calderin. 60. qui concludunt fructus medij temporis spectare ad legatarios, ex quo legatum est purum, licet pensio differtur vsque t ad constructionem, & quia dies constructionis non expectatur fauore hæredis, sed ex necessitate, & gratia rei gerendæ, Abb. d. cap. nos quidem num. 7. de testam. Syluest. in summ. in verb. Ecclesia 3. num. 5. Rip. in l. in fideicommissariam. n. 8. ff. ad Trebell. Mantie. de coniect. ult. vol. lib. 7. tit. 10. & fuit dictum in prædicta causa Rom. de S. Petro coram me.

Et hac de plano procedunt in casu isto, cum testator voluerit quod recipiatur in monasterio quædam puella, signum euident, quod etiam t voluerit statim monasterium esse erigendum, & per consequens fructus deberi, cum alias illa puella, si expectanda esset constructio fabricæ PP. Bernabitarum, senio conficeretur.

Non obstat, quod testator voluerit, quod introitus locorum montium & censuum, ac aliorum suorum bonorum, & hæreditatis inseruiant pro fundatione Ecclesiæ, & Collegij Bernabitarum. Quia hoc dixit postquam prius mandauerat quod d. Bernabitz hæredes debeant exequi ad vnguem legata, & operas pias, & hac dispositio generalis est intelligenda de bonis, & censibus, quæ non sunt speciali-

9 liter alteri legata, nam t generalis dispositio non tollit specialem, l. doli clausula 119. ff. de verb. obligat. l. cum in testam. 37. §. fin. ff. de hered. institum. l. seruo manumisso. 15. ff. de pecul. legat. Ruin. cons. 207. num. 18. lib. 1. Cag. in l. frater a fratre. num. 16. ff. de verb. obligat. Bart. in l. quasitam 9. §. si quis fundat. num. 13. vers. 2. casu distingue. ff. de fund. instrum.

10 vbi quod generalis t prouisio non refertur ad personas quibus est specialiter prouisum, & nu. 15. vers. vltimus habeo, & 16. idem dicit de rebus super quibus t est specialiter prouisum in eodem testamento.

Non obstat, quod legatum est factum pro victu & vestitu, & manutentione monasterij, nedum monialium, sed etiam Orphanellarum, quia hoc non facit, satis est enim quod opus debeat statim perfici eo modo quo potest, & quod legatum sit purum, & 12 t dilatio non facta fauore hæredis, quia quandoque legatum exigatur, verificabuntur verba testatoris, videlicet quod inseruiat pro victu, vestitu, & manutentione monasterij, & monialium, & Orphanellarum.

Et ita conclusum vtraque parte informante &c.

R P. D. V B A L D O.

Ariminen Bonorum.

Luna 17. Iunij 1624.

A R G V M E N T V M.

Defunctus, si de eius bonis in vita fuerit spoliatus, si cuti ipse poterat agere ad reintegrationem, ita, & poterunt eius filij, & hæredes tale iudicium intentare, & probatis illis duobus extremis sine dubio obtinebunt talem reintegrationem, & ex quibus bene dicantur probata. A possessione, quando quis non possit dici, vt facto proprio ceciderit, ita ut iniuste ei denegetur reintegratio.

S V M M A R I V M.

- 1 de Bonis suis, si defunctus in eius vita fuit spoliatus, sicut ipse potuisset agere ad reintegrationem, ita quoque possunt eius hæredes.
- 2 Instrumenta adepta possessionis bene eam probant.
- 3 Maxime si dicta possessio capta sit auctore Prætori.
- 4 Iurium reservatio nihil operatur, quando dicta iura reservata euauerunt.
- 5 Sententia lata super bonis feudalibus, non est irrobenda ad bona allodialia.
- 6 Testes ex quibus probent possessionem.
- 7 Fructuum exactio coadiuuat probationem possessionis.
- 8 Fructuum perceptio facta à Factore sufficit ad effectum probandi possessionem in remedio spolij.
- 9 Catastri liber iunctis adminiculis, probat, vel corroborat possessionem.
- 10 in Spolio secundum extremum probatur ex substantiatione litis.
- 11 Reintegratio ad possessionem datur, probatis illis duobus extremis necessarijs.
- 12 Sententia an sit nulla ex defectu iurisdictionis, si fuerit commissam possessorio, & super eo non fuerit iudicatum.
- 13 Verba in sententia prolata, quando sint apta comprehendere possessorium, & petitorium.
- 14 Reservare iura partibus aliud est, & aliud reservare sibi cause cognitionem.

- 25 Sententia, id quod non comprehendit sufficit asse-
rere illud non haberi in ea expressum.
16 Partes, id quod faciunt potius de facto, quam de
iure, attendendum non venit. Possessio spoliati-
ua non releuat.
17 Bona consequi possumus etiam remedijs possessorijs.
18 Petitorium absorbet possessorium.
19 Reintegratio est deneganda ei, qui à possessione ce-
cidit facto proprio.
20 à iuribus suis quis non presumitur voluisse cade-
re, dum magis sibi cauere voluit.
21 Error excludit consensum.

DECISIO DLIX.

POST factas plures resolutiones in Rota in hac
causa super diuersis articulis, dubitavi an filijs
Constantini sit danda reintegratio in quibus bonis,
& circa primam partem dubij, Domini affirmatiue
responderunt, quia non dubitarunt quin si probetur
possessio Constantini bonorum, de quibus agitur, &
fuerit ijs spoliatus in vita, sicut potuisset et ipse age-
re ad reintegrationem, ita quoque possint eius filij,
& hæredes, *Soccin. in l. rem qua nobis. col. 6. vers.
ultimo potest. num. 10. ff. de acquir. poss. Gabr. in
tit. de rest. spoliat. conclus. 5. num. 19. & 20. Pontan.
de spol. lib. 1. cap. 13. num. 130. Benint. decis. 12. nu. 1.
2. & 3. Magon. decis. Lucen. 4. num. 9. & 14. Surd.
conf. 168. num. 40. & conf. 189. num. 13. lib. 2. & se-
quitur Rota, vt apud Cresc. decis. 3. de rest. spol. Mo-
bed. decis. 3. num. 2. eod. tit. fuit dictum in causa Pe-
rusina spolij 1. Februarij 1608. coram bon. mem. Pe-
nia, & in alijs causis.*

De possessione autem Constantini, & sic de primo
extremo in spolio constat ex instrumento adeptæ
possessionis de anno 1587. vigore litterarum bo. me.
Cardinalis Pinelli, tunc Legati Romandiolæ, & de
consensu Aduocati Fiscalis Cameræ Apostolicæ, quæ
possessionem sequestrauerat, necnon ex alio instru-
mento capte possessionis de anno 1593. vigore sen-
tentie in saluiano latæ ad fauorem Constantini per
bon. mem. Cardinalem Bonuifium tunc Cameræ A-
postolicæ Clericum, vt in summ. hæredum num. 2.
& 3. quæ instrumenta benè probant possessionem
ad l. prædialia, ubi Bart. & alij. ff. de acquir. poss. &
tanto magis cum possessio fuerit capta auctore
prætorio l. si iuste possidet. ff. de acquir. poss.

Neque obstat, quod dictæ litteræ emanauerint, cū
reseruatione iurium Cameræ, quia cum postea fuerit
lata sententia per bon. mem. Cardinalem Cesium,
& bon. mem. Cerasium, tunc Thesaurarium, in qua
fuit declaratum, nullum ius, nullamque actionem
competere Cameræ Apostolicæ, talis et reseruatio
iurium Cameræ omnino euauit, vt in dicta senten-
tia expressè fuerunt reseruata iura Constantino su-
per bonis allodialibus, & transactionis post dictam
sententiam initæ cum Dominis de Malatestis fue-
runt solum super bonis feudalibus, et non autem su-
per bonis allodialibus, vt fuit firmatum in decisio-
nibus in causa factis.

Tertio probatur eadem possessio ex testibus à par-
te aduersa examinatis vsque de anno 1586. qui post-
quam deposuerunt de possessione Cameræ, quoad
castra, & bona feudalialia deponunt alia bona fuisse
restituta, & possideri ab hæredibus Comitis Io. Bap-
tistæ, vt in summ. num. 6. qui testes et probant posses-

sionem, *Cas. de Grass. decis. 14. num. 7. de testib. & ac-
cedit exactio fructuum facta per Factorem Constanti-
ni, & descripta in suo libro, Cas. de Grass. decis. 10.
num. 5. de caus. poss. & propr. vbi loquitur de perce-
ptione fructuum facta à Factore, ad effectum proban-
di possessionem in remedio spolij, & demum acce-
dit etiam liber catastro Communitatis Soliani, in
quo sunt descripta bona, de quibus agitur, tanquam
spectantia ad hæredes Comitis Io. Baptistæ, qui liber
catastri cum adminiculis, et de quibus supra, probat,
vel corroborat possessionem dictorum hæredum
Ioannis Baptistæ, Rota decis. 706. num. 6. par. 2. re-
cent. de qua nec dubitauit Rota in decisione in hac
causa facta die 27. Nouemb. 1620. quando denega-
uit immisionem hæredibus Constantini, qui Constā-
tinus ipse dum viueret adeptus fuerat possessionem,
ex ibi latè deductis.*

Secundum verò extremū videlicet possessio Do-
minorum de Malatestis probatur ex sustentatione
litis, iunctis adminiculis, *Caputaq. decis. 369 par. 2.
Cas. de Grass. decis. 4. de restit. spoliat. hic autem ed-
est adminiculum ex libro Factoris eorundem de
Malatestis, in quo adest descriptio fructuum per eū
perceptorum, vt in d. summ. num. 5. probatis tamen
duobus extremis, certum est dari reintegratio-
nem, Abb. in cap. cum ad sedem. num. 17. de rest.
spol. Alex. conf. 6. num. 3. lib. 3. Roland. conf. 6. nu. 11.
& seqq. lib. 3. & conf. 32. nu. 11. Menoch. de recept.
remed. 15. num. 383. Afflict. decis. 327. num. 2. Pon-
tan. de spol. lib. 2. cap. 14. num. 80. Surd. conf. 160. nu-
mer. 6. lib. 2.*

Non obstant quæ dicuntur de defectu iurisdic-
tionis in Rota, et cum causa fuerit in possessorio
terminata per dictam sententiam Cardinalis Casij, &
Cerasij, cuius vigore fuit data immissio dd. Mala-
testis, quia sententia non loquitur de bonis allodia-
libus, sed de feudalibus videlicet castris, & villis, de
quibus in inuestituris tam emphyteoticis, quam
feudalibus, ac iurisdictionibus molendinorum, ter-
rarum, & pertinentiarum illorum, in quorum om-
nium possessionem mandat immitti Comites reserua-
tis tamen iuribus, & prætensionibus, si quæ habent
super bonis allodialibus Constantino, & Comiti Ro-
nerello, & sic apparet nullam fuisse latam super bo-
nis allodialibus non iurisdictionalibus, de quibus ho-
die agitur, & super quibus causa fuit in Rota com-
missa, nec super ijs fuisse concessam aliquam immis-
sionem Comitibus, aliàs fuisset inepta reseruatio ad
fauorem Constantini, præsertim cum fuerit supra
pronunciatum nullum ius, nullamq. actionem com-
petere Constantino super dictis bonis et feudalibus,
quæ verba sunt apta comprehendere tam petitorium,
quam possessorium. vt fuit dictum in causa *Ciuitatis
Castellana iurispascendi 3. Decembris 1621. coram
me*, neque per dictam reseruationem quoad allodia-
lia apparet, Iudices sibi reseruasse vllā cognitionem
super ipsis, adeout commissio Rotalis egeret aliqua
auocat. one à dictis Iudicibus, quia aliud est reser-
uare iura, et prætensiones partibus, si quas habent
super allodialibus, prout hic factum fuit, & aliud est
reseruare sibi causæ cognitionem super eisdem allo-
dialibus, vltra quod fuerit etiam petita auocatio ad
eautelam, & facta mentio litis in Camera, vt appa-
ret in commissione, quicquid ex aduerso dicatur, &
cessat difficultas, quia sufficit hæredibus Constantini
opponere, et quod sententia quæ concessit commis-
sionem,

fionem, non comprehendit allodialia, *Grat. conf. 149. num. 6. & seqq. lib. 2. cum allegatis.*

Non obstant transactiones, quia iam firmatum est, eas non comprehendere bona allodialia, & præsertim per ultimam decisionem die 19. Ianuarij præteriti, ex quibus sequitur, ut si Comites possessionem hanc sunt adepti vigore dictæ sententiæ, vel transactionis, potius de facto, quàm de iure id fecisse videantur, & consequenter eorum possessio sit spoliatiua, & hæredes Constantini veniant reintegrandi: neque dicatur in Rota fuisse commissam causam in petitorio tantum, quia immo est commissæ causæ consecutionis bonorum, bona autem cõsequi possumus etiam remedijs possessorij, facit *text. in l. bis consequenter 18. §. sed & cum vnus. ff. famil. hercisc. & pater*, quia iam Rota resoluit hære. libus non competere immisionem, ut in decisione 27. Nouembrijs 1620. ultra quod notum est petitorium absorbere possessionem, *Abb. in cap. consultationibus. num. 9. de iure patr. Rota decis. 709. num. 9. par. 4. diuersi. fuit dictum in dicta Ciuitatis Castellana iuris pascendi coram me.*

Tandem non obstat, quod Constantinus approbasse videatur possessionem Comitum, ex quo in transactionibus consensit remanere hypotecata pro solutione pecuniæ in transactionibus conuentæ, omnia bona, quæ remanserunt in hereditate Comitis Ioannis Baptistæ, & voluit super eorum fructibus sibi posse satisfacere, & sic videatur recidisse à possessione facto suo, quo casu certum est, cessare reintegrationem, *Menoch. de recuper. remed. 15. nu. 95. Cassad. decis. 4. num. 6. de rest. spol. Rota decis. 628. num. 1. par. 1. recent.* Quia quæ ratione fuit responsum in vltima decisione, ex hoc non sequi, quod fuerit transactum super allodialibus, eadem ratione, Domini censebant, nec lequi quod Constantinus renuciare voluerit suæ antiquæ possessioni, sed quod voluerit sibi magis cauere pro consecutione pecuniarum super bonis de facto possessis à Dominis de Malatestis, vel dici potest sicut errarunt Malatestæ putantes, & dicentes Constantinum nullum ius habere super dictis bonis, ut dicitur in dicta decisione, ita potuisse errare Constantinum circa ius prætenstæ possessionis eorundem de Malatestis, & qui error excludit consensum, *l. si per errorem, ubi Doct. ff. de iurisd. omn. Surd. Iud. conf. 7. num. 37.*

Quo verò ad secundam partem dubij, in quibus bonis allodialibus sit danda reintegratio, apparet ex immisione concessa Constantino in vim litterarum Cardinalis Legati, necnon in vim sententiæ Cardinalis Bonuifij, de quibus supra, & in summ. hæredum num. 2. & 3. Ideo ex his concluderunt dandam esse reintegrationem quod dicebatur iura ad probandum primum, & secundum extremum, non esse in actis Rotæ, apparuit non subsistere ex fide Notarij Dominis data. Et ita fuit decisum &c.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Arboreñ Spolij.

Lune 17. Iunii 1624.

ARGUMENTVM.

Clericus in infirmitate constitutus, etiamsi ex ea de-

dat, licet possit donare inter viuos acquisita ex redditibus Ecclesiasticis, in piam tamen causam, interueniente etiam traditione ad tollendas fraudes, & suspiciones, nihilominus dicta conclusio venit intelligenda, quando dicta donatio est moderata, quia si immoderata appareat, non tenet, etiamsi facta sit ad pios vsus. Clericus, nisi contrarium doceatur, in dubium præsumitur acquisiuisse bona non ex propria industria, & labore, sed ex redditibus Ecclesiasticis. Spolia Archiepiscoporum, & Episcoporum in Insula Sardinia, ad quid ex litteris Apostolicis Pij V. & Clementis VIII. sint applicata.

SVMMARIUM.

- 1 Clericus in infirmitate constitutus, etiamsi ex ea decedat potest donare inter viuos acquisita & redditibus Ecclesiæ in piam tamen causam.
- 2 Dummodo tamen talis donatio moderatè fiat, & tunc requiritur traditio ad tollendas fraudes, & suspiciones.
- 3 Donatio dicitur immoderata si sit omnium bonorum. Donatio facta à Clerico in infirmitate constituto, quando est immoderata, non subsistitur, etiamsi facta sit ad pios vsus. num. 3. & 13.
- 4 Clericus de bonis acquisitis ex eius industria liberè potest disponere.
- 5 Clericus, nisi doceatur, non præsumitur acquisiisse bona ex propria industria, sed ex redditibus Ecclesiasticis.
- 6 ab Episcopo bona relictæ ex præsumptione iuris Canonici censentur post ipsam dignitatem acquisita fuisse.
- 7 Spolia omnia Archiepiscoporum, & Episcoporum in Insula Sardinia & extra, non tamen in Italia decedentium Pius Papa V. ad instantiam Regi Catholici, ad quid applicauerit.
- 8 Et litteræ Apostolicæ super hoc ab eodem Pontifice expeditæ, confirmatæ fuerunt à Clem. VIII. et num. 9. & vide num. 10. 11. & 12.

DECISIO DLX.

DOMINVS Archiepiscopus Arboreñ aduersa valetudine laborans, grauiq morbo in lecto detentus. 16. Augusti 1621. omnia sua bona tam acquisita ex dicto suo Archiepiscopatu, quàm ex propria industria titulo donationis inter viuos donauit Conuentui Orphanorum construendo in Ciuitate Sazzani, posteaq. 19. eiusdem mensis obiit.

Dubitatur modo An ista donatio sustineatur. Cui verum sit, quod Clericus in infirmitate constitutus etiamsi ex ea decedat, potest donare inter viuos acquisita ex redditibus Ecclesiæ in piam tamen causam, dummodo talis donatio moderatè fiat, & tunc requiritur traditio ad tollendas fraudes, & suspiciones. *Couar. in cap. cum in officijs num. 5. de testam. Atta-* men cum ista donatio fuerit immoderata, cum sit facta à totum bonorum maximi valoris, etiam quod fuerit in pios vsus, non sustinetur. *Couar. ubi supra Redoan. in tract. de spol. q. 3. §. stantibus istis repugnantijs nu. 10. & in tract. de reb. Eccles. non alien. q. 53. nu. 24. & est text. in cap. ad hac. de testam. ubi 1 mol. num. 2. & 7. Abb. num. 2. & 4. Hostien. in fin. super verb. in agnitudine, & Butr. num. 2.*

Sed quia ut dixi non solum donauit bona ex Archiepiscopatu sibi prouenta, sed etiam acquisita ex sua industria, & de quibus liberè disponere potuit

1. *las. conf. 75. num. 8 lib. 3. qui alios adducit Bald. conf. 80. vers. interdum apparet. vol. 5. Couar. in cap. 1. num. 11. de testam. vbi de communi DD. in auth. licentiam C. de Episc. & Cleric. & est text. in cap. quia nos, & in cap. relatum el 2. de testam. videtur posse dubitari, an ista bona in donatione comprehensa censentur tantum acquisita ex redditibus Ecclesiasticis, & DD. dixerunt, quod cum nihil de bonis ex industria acquisitis doceatur, Iudex debet arbitrari omnia fuisse acquisita ex redditibus Ecclesiasticis, iuxta resolutionem Ioan. Andr. in cap. 3. de pecul. Cleric. vbi quod in dubio bona ab Episcopo relicta ex præsumptione Iuris Canonici censentur post ipsam dignitatem acquisita fuisse, quam opinionem Abb. in dicto cap. 3. dicit esse communem, & sequitur pluribus relatis, Couar. in d. cap. 1. num. 6. & 11.*

Et in casu nostro tollitur omnis difficultas stantibus litteris in forma Breuis sancti. mem. Pij V. ad instantiam Regis Catholici emanatis, in quibus prædicat omnia spolia Archiepiscoporum, & Episcoporum in Insula Sardinia, & extra, non tamen in Italia decedentium, necnon fructus omnes redditus, ac proventus Ecclesiarum Metropolitanarum, & Cathedralium durante illarum vacatione ab Archiepiscopis, & Episcopis pro tempore successoribus, omnesq. alios applicat Ecclesijs prædictis, vt perpetuo pro illarum fabrica, & manutentione, & etiam ornamentorum, & paramentorum, emptione, & manutentione deseruiant, vt latius in copia summ. num. 1. Quæ litteræ Apostolicæ sunt confirmatæ per fel. rector. Clementem Octauum ad instantiam eiusdem Regis, qui insuper voluit omnes, & quascumque donationes etiam inter viuos, vel causa mortis, promissiones, obligationes, debitorum, confessiones, & alias quascumque dispositiones per dictos Archiepiscopos, & Episcopos quomodolibet factas, seu pro tempore facien. de spolijs, rebus, pecunijs, fructibus, redditibus, & proventibus etiam sub prætextu Ecclesiastici seruitij, ac etiam causa mercedis, aut remunerationem seruitiorum, seu ex quacumque

11. & alia causa quantumvis pia, & priuilegiata etiam in fauorem consanguineorum, affinium, familiarium, & aliarum personarum, vel etiam piorum, & Religiosorum locorum, seu Collegiorum irritas, & inuvalidas, ac in fraudem dictæ applicationis factas nullas roboris, & momenti existere, etiam si dicti Archiepiscopi, vel Episcopi de tempore illarum essent in infirmitate constituti, vel etiam ante infirmitatem ex iusta, & rationabili causa, & in casibus à iure permissis illos præcessissent nisi bona donata actualiter, & cum effectu donatarijs saltem infra octo dies tradita fuissent, & realiter penes ipsos remanissent nulla alia causa custodire depositi, mutui, aut alia quacumque, vel titulo ipsis donatarijs suffragante, pro impediend. executione dictæ applicationis, & vt plenius continetur in copia summ. num. 2.

Quibus Breuib. stantibus, & maxime vltimo Clementis Octau. annullante istas donationes videtur non posse dubitari donationem, de qua agitur non subsistere, præcipue cum fuerit omnium bonorum, & sic immoderata ex superius adductis.

Et ex his DD. dixerunt dictam donationem non sustineri &c.

REVERENDISS. MERLINO.

Romana Successionis.

Luna 17. Iunij 1624.

ARGUMENTVM.

Pater, & Mater æqualiter vocantur ad lucuosam successionem filiorum nulla adhibita distinctione, an bona peruenerint ad filios ex latere paterno, vel materno, nam & quatenus peruenerint pater in maternis, & mater in paternis pro æquali portione succedit, & quamuis Barr. conatus fuerit defendere, patrem non succedere in bonis filiorum quæ propeuerunt ex latere materno, & contra matrē non succedere in bonis, quæ peruenerunt ex latere paterno, tamen quia distinctio Barr. est potius imaginaria, quam iuridica, ideoq. merito super hoc Barr. à pluribus Doctoribus dirē insequitur, damnatur, & confutatur. Et plura adducuntur ad interpretationem l. quod scitis. §. si autem. C. de bon. q. liber. quæ adeo obscura est, vt omnes Doctores in illius intellectu vacillarint. Renunciatio bonis ad effectum ingrediendi Religionem, quæ sit causa finalis renunciationis.

SUMMARIUM.

- 1 Pater, et Mater ad filiorum hereditatem pro æquali portione admittuntur.
- 2 Quæ regulam nullam habet dubitationem.
- 3 Filij bona si sint acquisita ex liberalitate consanguineorum ex latere patris, in eis succedit pater, exclusa matre.
- 4 Filij patrimonium si deuenerit ei ex consanguineis ex latere matris, in illis exclusa patre succedit mater.
- 5 Pater, & mater æqualiter sunt admittendi ad successionem filiorum, si reeta illa Bart. & sequacium opinione, à quo latere peruenerunt bona filij.
- 6 Filiorum æqualem successionem Imperator indistincte, & generaliter largitus est parentibus paternis, & maternis, nullumque discrimen constituendo, unde bona filij peruenerunt, & nu. 7. 8. & 11. amplia num. 27.
- 9 In Filiorum hereditate vt plurimum non adsunt alia bona, quam ea, quæ ex illis ex paterna, vel materna linea obuenerunt.
- 10 Lex inepta foret, si casus illos, qui facile frequentius accidunt, non comprehenderet.
- 12 Verbum hereditas complectitur omnium, & singulorum bonorum, & quorumcumque iurium species, quæ penes defunctum reperiebantur.
- 13 ad Matrem, si spectet medietas hereditatis filij, non ideo est faciend. separatio bonorum, quæ ex linea paterna ad filium iam fuerunt profecta.
- 14 Bona sua, si quis alicui donauerit, postquam in donatarium fuerunt transfusa, & in eum translata, exiuntur eorum prima natura, & nomine, & efficiuntur propria donatarij.
- 15 Patrimonium filij licet ex diuersis speciebus bonorum sit conflatum, nihilominus ex eis resultat vna hereditas propria filij.
- 16 Bona vnius quando transfuerunt ad alium, tunc non videtur amplius repetenda eorum prima natura, sed illa, quæ est præsens spectanda venit.
- 17 Bona, vbi fuerunt in alicuius patrimonio incorporata

- rata, separatio amplius, vel diuisio fieri non potest, nisi in casibus à iure expressis.
- 18 Patrimonium nemo dicitur habere nisi unum.
  - 19 Pater, & mater succedunt filiis nulla habita distinctione à quibus personis bona peruenierunt, & sic pater in maternis, & mater in paternis pro medietate succedat.
  - 20 Bart. in l. quod scitis. §. sin autem. in princip. C. de bon. q. liber. à pluribus reprobatur, & præsertim à Baldo, Salyceto, Fulgoso, Bellapertica, & alijs.
  - 21 Et omnes illi, qui in eâ opinione Bartolo aduersati sunt, loquuntur magis accurate & digestè, & contra Bart. in hoc diuersa Tribunalia iudicarunt. ut num. 26.
  - 22 Bart. opinio in l. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. q. liber. falsa est, & in contrarium est veritas. numer. 23. & sic seruatur in praxi.
  - 24 Cum dicta contraria opinio sit verior, & crebrior, itaq. in iudicando est amplectenda, num. 25.
  - 28 L. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. q. liber. in quo casu procedat. & num. 34. 35. 36. 37.
  - 29 L. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. q. liber. correctâ fuit per §. defuncto, & per §. sin autem. auth. de hered. ab intest.
  - 30 Iustinianus Imp. in auth. de hered. ab intestat. expressè irritat omnes priores dispositiones, circa successiones ab intestato, quæ illius aut benticæ sanctioni aduersarentur.
  - 31 L. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. q. liber. secundum aliquos procedit tantum in lucris nuptialibus non autem in alijs bonis.
  - 32 Bart. distinctio de qua in l. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. q. liber. non probatur ex d. l. & pro Bartolo in eâ opinione nulla adest iuris decisio. nu. 33.
  - 38 Filius ante tempus Iustiniani in bonis aduentitijs, & reliquis omnibus non habebat heredem ab intestato, sed statim pater omnia iure patriæ potestatis occupabat, & num. 42.
  - 39 Quod postea fuit immutatum à Iustiniano in l. quod oportet. C. de bon. q. liber.
  - 40 Pater oam in bonis maternis filij non acquirebat pro peculio, nisi usumfructum.
  - 41 Constantinus Imp. fuit ante Valentinianum, & Theodosium Imperatores.
  - 43 in L. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. q. liber. quare non fiat mentio de bonis maternis.
  - 44 L. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. q. liber. varios, & diuersos habet intellectus, ut num. 45. & 46.
  - 47 L. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. q. liber. diuersimode in diuersis Codicis legitur.
  - 48 L. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. q. liber. adeo obscura, & ambigua visa fuit scribentibus, ut in illius interpretatione omnes DD. vacillarunt in positione casus illius.
  - 50 Pater, & mater indistinctè æqualiter admittuntur ad lucuosam successionem filij.
  - 51 Bona postquam mutant possessorem eius dicuntur, & non primaui possessoris.
  - 52 in Patrimonio eodem regulariter non admittitur distinctio, & separatio.
  - 53 Regulis, & conclusionibus optime in iure firmatis standum est, & non limitationibus Doctorum in iuribus ambiguis.
  - 54 Lex, quæ varios habet intellectus non potest allegari ad decisionem causarum.
  - 55 Frater utrinus succedit fratri in bonis à matre profectis excluso fratre cõsanguineo, sed hoc axiomâ dubitatur, num. 56.
  - 57 ex Successione transuersalium non bene inferitur ad successionem ascendentium.
  - 58 Patrimoniorum diuisio, ut fiat in successionebus vniuersalibus iura omnia abhorrent.
  - 59 Donans aliquid filio, contemplatione ipsius patris, hæc bona sic donata, tanquam bona profectitia ab eundem solum spectant.
  - 60 Filio datum etiam sub patria potestate existenti, ipsius quidem filij contemplatione non autem patris censetur datum.
  - 61 Et hoc præsertim quando nulla facta fuit mentio patris.
  - 62 Familia conseruatur quidem in masculo, & non in fœmina.
  - 63 Donantis voluntas necesse est, ut executioni demandetur.
  - 64 Renunciationis causa finalis, qualis dicitur eorum, qui ingrediuntur monasterium, & num. 66. & 67.
  - 65 Familie conseruationis causa, non potest dici causa finalis eorum, qui renunciât bonis propter ingressum Religionis.
  - 66 Religionem ingredienti dicuntur renunciare bonis, ut liberius pauperes pauperum CHRISTVM sequantur, ac terrenis cogitationibus soluti inde celestibus toti incumbant.
  - 68 Causa illa dicitur finalis propriè, quæ mouet principaliter disponentem, impulsua verò, quæ præbet occasionem, & num. 69.
  - 70 Agnationis conseruanda causa, sat est, ut sortiatur effectum iuxta mentem disponentis.
  - 71 Agnatio non dicitur contemplata ultra personas nominatas, quando nulla adest prohibitio alienationis, nec alia suadet coniectura inducendi perpetuum fideicommissum pro agnatis.
  - 72 Persona extrinsecus regulariter in dispositionibus non subintelligitur, ubi verba referri possunt ad personas expresse vocatas.
  - 73 Verba prolata per modum redditionis rationis non disponunt de nouo, sed restringuntur & regulantur secundum eandem præcedentem dispositionem.
  - 74 Verba prolata per modum rationis non ampliant dispositionem, nec nouas personas introducunt.
  - 75 Gratian. & Io. Baptista Mandosius tanquam egregij Aduocati canonizantur à Rota.
  - 76 Matris causa præsertim in lucuosa hereditate filiorum, magnam semper in iure visa est fouere æquitatem.
  - 77 Matri magis debita est hereditas filij, quam patri.
  - 78 pro Matre semper in dubio iudicandum ne excludatur à lucuosa successionem filij.

DECISIO DLXI.

DECESSE RANT Franciscus, & Dominicus fratres nullis superstitis liberis, sed tantum Petro Paulo, & Catherina communibus parentibus inter quos orta fuit controuersia circa successionem filiorum, & quamuis non dubitaretur, quin regulæ esset, ut pater, & mater ad filiorum hereditatem pro æquali portione admittantur, iuxta vulgatam dispositionem, auth. defuncto. C. ad Senat. Cons. Tertull. & vnde sumitur d. auth. in §. si autem plurimi.

2. auth. de hered. ab intest. venien. quod nullam, & habere dubitationem monuit Crass. in §. successio ab intestato q. 22. nu. 1. in fin. cum alijs per eum allegatis.

Acta.

Attamen non leuem ingessit difficultatem, quod serè tota hæreditas dñi Francisci, & Dominici filiorum constabat ex bonis, quæ ad eos peruenerunt ex donatione facta à Vincentio fratre consanguineo tantum, nempe filio eiusdem Petri Pauli ex primo matrimonio, & proinde cum hæc bona prouenerint ad filios à liberalitate consanguineorum ex latere paterno, saltem in his bonis, vt ad suum fontem reuertantur, ipse pater in totum ad filiorum successionem admittendus videatur, exclusa penitus matre, quemadmodum itidem, si bona à matre, seu à linea materna ad eosdem filios effluxissent, ipsa mater excluso patre in totum succederet, ita originaliter tradidit & distinxit Bart. in l. quod scitis. §. si autem in princ. C. de bon. qua. liber. in l. post dotem. nu. 36. ff. sol. matr. in auth. itaque nu. 2. C. comm. de success. & in cons. 18. in ultimo dubio num. 4. quam theoriam sequuti sunt plures, Cast. in d. §. si autem. num. 2. Ias. in d. l. post dotem. num. 105. Rom. cons. 40. num. 5. ubi dicit opinionem Bart. esse veriolem, & num. seqq. Benedict. in cap. Raynuius in verbo uxorem num. 74. de testam. Boer. decis. 192. num. 5. vers. ergo à fortiori, plures congesti à Gabr. concl. 3. tit. de success. ab intest. num. 1. & num. 3. in fin. qui testatur de magis communi, & secundum hanc opinionem Bart. fuit iudicatum in Senatu Pedemontano, prout refert Thesaur. decis. 27. in fin. qui & num. 4. asserit hanc sententiam esse veriolem, communiolem, & auiorem, & obseruantia aliorum Tribunalium testantur Modern. Neapolit. in tract. de success. legali. par. 2. q. 1. art. 1. num. 7. & plures alij ab his authoribus cumulati.

Cæterum libratæ rationibus, & perpensis iuribus quibus Bartolus, & eius fautores falsiuntur, Dominici in hoc articulo Bartoli sententiæ non assentientes responderunt, Catherinam matrem & vnâ cum patre æqualiter admittendam esse ad successionem filiorum nulla habita ratione, quod bona deriuauerint à linea paterna, & moti sunt, quia Iustinianus in d. auth. de success. & in d. §. si autem plurimi generaliter, & indistinctè flagitur parentibus paternis, ac maternis æqualem filiorum successionem, nullumq. discrimen constituit bonorum, vnde filijs prouenerint, & tamen Iustinianus, qui in principio d. auth. hered. ab intest. profiteretur, se claram & distinctam enucleationem circa successiones promulgare, si re vera hæc bonorum ratio habenda fuisset, probabiliter huiusmodi distinctionem bonorum non prætermisisset, vel non ita absolutè nec toties, ac ita oscitanter inculcasset hanc æqualem successionem parentum in hæreditate filiorum.

Quæ & eo vrgentiora videntur, quia in vtroque textu sit distinctio graduum in ascendentibus qui ad successionem liberorum vocantur, & ideo pariter etiam de facili & à legislatore facta fuisset distinctio rerum, in quibus quilibet ex parentibus succedere deberet, si & huiusmodi secunda distinctio facienda fuisset.

Præsertim quia in filiorum hæreditate vt plurimū, vel non adsunt alia bona, quam ea, quæ illis ex paterna, vel materna linea obuenerunt, & vel saltem inter alia etiam bona huiusmodi reperiuntur, & sic retenta opinione Bartoli, raro daretur casus, in quo hæreditas ipsa filij æqualiter, & pro medietate inter patrē, & matrem diuideretur secundum prædictam Iustiniani dispositionem in auth. de functo, & in d. §. si

autem plurimi, quæ propterea inepta foret, & ex quo casus illos, qui facile, & frequentius accidunt, non comprehendunt, iuxta cap. 3. & seqq. ff. de legib.

Amplius videtur, quod Iustinianus respuerit hanc bonorum distinctionem, & patrimoniorum separationem, dum in d. §. si autem plurimi, utitur verbo vniuersali hæreditatis, ibi, si autem eundem habet gradum, ex quo inter eos hæreditas diuidatur, & in §. sequenti, si vero, ibi, si autem pater, aut mater fuerint diuidenda inter eos quippe hæreditate, quod verbum, hæreditatis, complectitur & omnium & singulorum bonorum, & quorumcumque iurium species, quæ penes defunctum reperiatur l. hæreditas. ff. de reg. iur. l. aliud. ff. de verb. signific. si autem ad matrem spectat medietas, quorumcumque, & singulorum bonorum apud filium defunctum existentium, non ideo in illius successionis diminutionem separanda sunt bona ex linea paterna ad filium iam profecta.

Demum postquam Vincētius vigore donationis transtulit bona in Dominicum, & Franciscum, illa exuerunt & suam primam naturam & nomen, adeo quod amplius nec sint, nec dici possint, saltem propriè bona Vincentij, sed transtusa, & consolidata fuerunt inter alia bona ipsorum Dominici, & Francisci ex quibus, & alijs diuersis bonorum speciebus vnde-

cumque acquisitis vnum inde conflatum resultauit patrimonium, & vna hæreditas eorundem Dominici & Francisci, l. sed si plures. §. filio. ff. de vulg. & pupill. l. fin. ff. de inoffic. testam. l. 1. §. veteris. & ibi glos. in verbo per vnum. ff. de acq. poss. de quo axiomate latè fuit dictum in Romana domorum 29. Ianuarij 1616. coram bon. mem. Andrea, & in Bononiens. hæreditatis de Armis 18. Aprilis, & 12. Decembris 1622. coram me, si autem hæc bona desierunt esse Vincentij, & effecta sunt Dominici, & Francisci non & videtur repetenda vllò modo eorum prima origo, & natura, nec idem patrimonium scindendū, nec diuerso iure censendum est, quia vbi bona fuerint in alicuius patrimonio incorporata, separatio amplius, vel diuisio fieri non potest, nisi in casibus à iure expressis arg. §. 1. instit. de hered. qual. & differ. l. 1. §. præterea. ff. de separat. & nemo dicitur habere, & nisi vnum patrimonium, l. iuris peritos. §. 1. ff. de excus. tut.

Ex quibus rationibus, & alijs hanc opinionem, quod pater, & mater æqualiter filijs succedant nulla & habita distinctione à quibus personis bona ad filios prouenerint, & quod etiam pater in paternis, & mater in paternis pro medietate admittatur amplexi sunt Rayner. de Forol. Din. Cin. & Alberic. in d. auth. de functo, & in d. l. quod scitis. §. si autem. C. de bon. qua. liber. & omnes alij Doctores antiqui, qui fuerunt ante Bartolum, vt animaduertunt Thesaur. d. decis. 27. nu. 2. vers. contrarium, & d. Modern. Neapolitan. de legali success. par. 2. q. 1. art. 1. nu. 7. vers. contrarium, & eandem sententiam etiam post Bartolum ipso reprobatō tenuerunt Bald. in d. auth. de functo num. 3. & in d. l. quod scitis num. 4. & 5. & in cons. 31. num. 1. lib. 2. qui de communi testatur Fulgos. in d. l. quod scitis num. 7. & 8. qui accuratè examinat articulum, & monet intrepidè tenendam hanc opinionem Salycet. in auth. itaque. C. commun. de success. num. 2. vers. 270 dubito, & Bellapertic. ibid. in medio. vers. sed queritur. Corn. in d. l. quod scitis num. 3. & 4. & latini cons. 94. num. 5. lib. 1. ubi vers.

- 21 in hac parte notat Doctores Bartolo & aduersantes loqui magis accuratè, & digestè, & *conf. 286. nu. 3. & seqq. vsque in fin. lib. 1. & clarius conf. 265. lib. 4. per tot. idem acriter tuetur Guman. conf. 123. per tot. cui acceperunt Fulgos. & Ansaldo de Mutina. Nicol. de Vbald. de success. ab intest. par. 2. num. 4. Co-uar. in epitom. de success. ab intest. par. 2. vbi. vers.*
- 22 alioquin asserit, opinionem Bartoli & esse fallam. Petr. Molin. de iust. & iur. tract. 2. disput. 163. vers. contrarium. Io. Matienzo in commentarijs lib. 5. num. 8. glos. 3. num. 17. Hier. Treutherius in select. disput. 16. Thesi 4. littera C. Anton. Gomez. in l. 6.
- 23 Tauri num. 8. qui in fine dicit, hanc esse & veritatem Spina de testam. glos. 1. principali. nu. 32. Io. Royas in epitom. success. cap. 29. num. 38. & 39. vbi quod hæc opinio seruatur in praxi, vberimè Phanuc. de
- 24 inuent. par. 2. num. 11. qui veriolem, & & crebriorem appellat Mising. præf. obseruat. cent. 6. cap. 55. Andr. Fachin. controu. iur. lib. 6. cap. 4. Crafs. de success. ab intestato. q. 22. num. 5. Constant. Capreol. de success. ab intest. lib. 2. num. 11. 12. & num. 17. inquit
- 25 hanc esse veriolem sententiã, & & in iudicando amplectendam Valentin. Forster. de success. lib. 2. cap. 4. concl. 4. num. 12. & seqq. vsque ad num. 22. vbi omnibus argumentis pro Bartoli distinctione pöderatis respondet, & in eadem etiam opinionem inclinat Barbos. in d. l. post dotem. num. 66. vers. nihilominus, vbi ait Bartoli opinionem non videri probabilem, & numeris seqq. vsque ad num. 73. vers. ex hac igitur. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 24. nu. 59. & seqq. qui sexcentos alios in idem placitum conspirantes cumulant, & ita fuit etiam iudicatum & contra
- 26 Bartolum in Rota Senensi, & in Camera Imperiali, vt fidem faciunt Phanuc. & Misinger. locis supra allegatis. Quæ opinio eo magis in præsentī casu visa est amplectenda, quia hæc bona non peruenerunt ab
- 27 eodem & Petro patre, seu aliquo alio ascendente paterno, sed à fratre consanguineo, & sic à transuersali, vnde tanto minus totalis horum bonorum successio debita videtur patri.
- Neque obstat *tex. in l. quod scitis. §. sin autem. C. de bon. quæ liber* quem Bartolus, & illius & affectæ singularem pro illorum sententia appellant, & potissimum illo innituntur, quoniam omisso quod secundū opinionem Cyn. Din. Rayner. de Forolii. & Bald. in d. auth. defuncto. num. 4. & in d. §. sin autem. num. 4. in fin. & Corn. ibidem etiam, & in *conf. 265. num. 2. vers. & posito lib. 4. & aliorum*, dispositio d. §. sin
- 29 autem fuit correctæ per d. auth. & defuncto, & per §. si autem auth. de hered. ab intest. vbi in princ. d. auth. Imperator expressè irritas facit omnes priores dispositiones circa successiones ab intestato, quæ illius
- 30 & authentica sanctioni aduersarentur, ibi, Prioribus legibus pro hac causa positis vacantibus de cætero ea solum seruari quæ nunc constituimus. Et omisso etiã quod aliqui existimarunt *tex. in d. l. quod scitis. §. sin autem.* procedere & solum in lucris nuptialibus, non autem in alijs bonis, vt obseruauit Bald. in d. l. quod scitis. num. 5. Couar. in epitom. de success. ab intest. num. 2. qui notat *ex d. l. quod scitis*, non iustificari
- 32 & distinctionem Bartoli, & idem fatentur Pontan. in d. l. quod scitis. Corn. *conf. 286. num. 3. lib. 1. & Thesaur. d. decis. 27. num. 3. vers. & quamuis*, vbi licet
- 32 Bartolo faueat, ingenue & tamen agnoscit pro Bartoli opinione nullam adesse iuris decisionem.

Responderetur quod reuera non applicatur dictus

- 34 terminus, quia ibi non & erat controuersia inter ascendentes paternos, & maternos circa successionem descendentes, sed erat solum inter patrem, & auum paternum, vnde rectè definitum fuit, patri vti proximum debiramus esse iure hæreditario successione
- 35 nē & filij, aut autem paterno dari retentionem vñfructus, quem vsque ab initio viuente ipso nepote ratione patriæ potestatis fuerat consecutus. Et hic fuit intellectus Cyn. Dyn. Rayner. Alberic. & aliorum
- 36 & omnium antiquorum, quos supra retuli, & Corn. d. *conf. 286. num. 4. vers. nam communiter lib. 1. & in d. l. quod scitis. num. 3. vbi verissimum appellat*, & amicum littera, & eundem comprobant Barbos. Phanuc. Couar. & Fachin. locis præallegatis.

Nec vis est facienda in illis verbis, quæ ad ipsum ex matre, vel ab eius linea prouenerint quasi quod discrimen constituitur inter bona quæ sita ex linea materna, & alias, & consequenter detur separatio, & distinctio bonorum considerata per Bartolum, &

37 sedatores, quoniam ibi sit mentio & solum de bonis maternis, quia fortasse ibi filius, de cuius successione tunc agebatur, habebat solum bona maternas, vel quia ante Iustinianum tempore Valentiniani, & Theodosij illius, l. quod scitis conditorum filius in bonis aduentitijs, & reliquis omnibus non habebat

38 hæredem ab intestato, & sed pater statim illa omnia tanquam peculium filij occupabat iure patriæ potestatis l. 2. ff. de Castrens. pecul. & ibi Bart. Castren. in d. l. quod scitis, & melius Fulgos. num. 1. & 6. Alberic. in auth. itaque. col. 2. vers. item secus. C. commun. de success. & notat Matienzo d. lib. 5. nu. 8. glos. 3. de success. ab intest. num. 4. (quod fuit postea im-

39 mutatum & à Iustiniano in l. cum oportet. C. de bon. quæ lib.) In bonis verò maternis etiam de dicto tempore Valentiniani, & Theodosij erat speciale, quod

40 & pater non acquirebat pro peculio nisi vñfructum iuxta l. 1. C. de bon. matern. quam condidit Constantinus, qui fuit ante dictos & Valentinianum, & Theodosium, & sic penes filium remanebat proprietates in bonis tantum maternis, quia in reliquis & vñfructum, & proprietatem, vt dixi, & occupabat pater

42 seu auus ratione patriæ potestatis, vnde ab iisdem Imperatoribus Valentiniano, & Theodosio in d. l. quod scitis, solum sit mentio de bonis maternis, quia tunc temporis defuncto filio de bonorum materno

43 rum & dumtaxat successione iure hæreditario agi poterat iuxta sanctionem Constantini in d. l. 1. C. de bon. matern. prout distinguendo tempora ita explicat Phanuc. de inuent. par. 2. num. 11. & clarius Barbos. in d. l. post dotem. num. 68. vers. item aduerto. ff. sol. matr.

Denique quidquid esset de præmissis, vnum certo

44 certius videtur, quod ille *tex. in l. quod scitis. §. sin autem*, habet varios intellectus. Bartolus enim

45 & cum illo sentientes & interpretantur quod loquatur, & de patre matris, & sic auo materno, & de auo paterno, antiqui verò Doctores, & Bald. & quot

46 quot supra connumerauimus intelligunt, vt loquatur de patre, & auo paterno, & diuersimodè etiam

47 legitur in plerisque enim Codicibus & adest dictio idem, in alijs verò desideratur, quæ dictio plurimum

48 confert ad intelligentiam dicti textus, & qui adeo obscurus & ambiguus visus fuit scribentibus, vt Salys

49 cet. ibi in fine affirmauerit omnes Doctores & vacillare in positione casus illius legis, vnde cum apertissima sit dispositio d. auth. defuncto. C. ad Tertullianum & §. si

30 *§. si autem plurimi. auth. de hered. ab intest. ve-*
nien. vt pater, & mater ad totam hereditatem fi-
lij aqualiter admittantur, & certa sit regula, & con-
 31 *clusio, quod bona alicui peruenta illius, cui quæsi-*
ta sunt efficiuntur, & desinunt esse, & dici illius, à
quo prouenerunt, nec detur separatio, vel distinctio
 32 *bonorum in eodem patrimonio, nisi in casibus à*
iure expressis, vt supra probatum fuit, non videtur
recedendum à dictis iuribus, regulis, & conclusio-
 33 *nibus, nec in hærendum limitationi Bartoli, quæ*
deducitur ex textu valde dubio, & fortasse correcto,
 34 *& qui varios intellectus, & lectiones recepit ab Inter-*
pretibus, vulgatum enim est, legem quæ varios ha-
bet intellectus, & diuersimode legitur non rectè ad
causarum decisionem allegari, iuxta theoricam eius-
dem Bartoli in l. in ambiguo. vbi Soccin. ff. de reb. dub.
Menoch. conf. 243. num. 56. quo argumento vtuntur
in specie Corn. d. conf. 94. num. 4. vers. nec etiam, &
nu. 5. vers. non obstantibus. lib. 1. & alij iam allegati.

Ad l. de emancipatis. §. exceptis. C. de legit. hered.
 ex qua Bartoli sectatores deducunt, quod vterinus
 35 frater succedit fratri in bonis à matre profectis ex-
 cluso fratre consanguineo, respondebatur, vel non
 rectè ex dicto textu defumi illud axioma, & fortasse
 36 iuri esse dissentaneum, prout illud impugnant, & ex
 textum egregiè interpretantur *Fachin. d. lib. 6. con-*
trou. iuris cap. 5. per tot. & Barbosa in d. l. post dotem
num. 69. vers. non obstat & seqq. vel quatenus verū
 esset illud axioma procedere in successione transuer-
 37 salium, nec inde aptè inferri ad successionem ascen-
 dentium, quia hæc successio prælatiua est exorbitas,
 & extraordinaria, & contra naturam vniuersalis suc-
 cessionis, quæ est, vt pariter in omnibus bonis vocē-
 tur, nec fiat bonorum distinctio, & est etiam contra
 38 omnia iura dum fingit, defunctum habere plura
 patrimonialia, vnde nota est facienda extensio ad casus
 in iure non expressos, vt supra dixi, & pulchrè do-
 cuit *Castren. in auth. fratres. la prima. C. de legit.*
hered. num. 2. quem sequuntur omnes, vt per Fon-
tanell. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 24. numer. 68.
Franch. decis. 59. num. 7. & ita etiam respondet Bar-
bos. in alleg. l. post dotem. num. 70. & Valentin. Fo-
ster. de success. d. lib. 7. cap. 4. nu. 20 & tangit Fachin.
d. lib. 6. cap. 4. vers. denique in casu nostro.

Neque obstat quod dum Vincentius donauit Do-
 minico, & Francisco fratribus consanguineis, cuius
 animus, & amorem nullis officijs, vel meritis sibi
 deuinxerant, præsumatur donasse contemplatione
 39 Petri Pauli communis patris, & ideo hæc bona
 donata tanquam profectitia ad eundem patrem solū
 spectent *§. instit. Per quas person. nob. acquir. l. fi-*
lio familias. ff. de cond. & demonstr. Card. Mantica. de
coniect. ult. lib. 8. tit. 16. num. 4. Quoniam huic præ-
 sumptioni aduersantur, & iuris regula, & ipsius do-
 nationis verba, iuris enim est regula, vt datum fi-
 40 lio etiam sub patria potestate existenti ipsius qui-
 dem filij contemplatione, non autem patris datum
 censetur *l. fin. vbi glos. C. de usufr. Bart. in l. filio fa-*
miliæ la 2. num. 2. ff. de donat. caus. mort. Cardin.
Mantica. d. tit. 16. nu. 4. & seqq. Menoch. de præsumpt.
lib. 3. præsumpt. 28. num. 17. Præsertim vbi nulla fa-
 41 cta fuit mentio patriæ potestatis, nec ipsius patris,
 quo casu multo magis vera est cōclusio, vt per Doct.
 allegatos, verba etiam donationis contra patrem vr-
 gent, quia signanter ibi dicitur fieri ob amorem, &
 beneuolentiā quibus donans dictos eius fratres pro-
 Part. IV. Tom. II. Recent.

sequebatur, & proinde non parentis, sed fratrum ra-
 tio habita fuit.

Minus etiam Catherinæ obstare visum fuit, quod
 Vincentius dixerit in instrumento, se dictam dona-
 tionem facere pro conseruatione gradus, domus, &
 62 familia, quæ familia conseruatur quidem in patre,
 non autem in matre, vnde & donantis voluntas suæ
 63 fortiaur effectum patri, non autem matri debita
 videantur bona prædicta donata, quoniam informā-
 tes pro Catherina respondebant, causam finalem,
 quæ principaliter, & primario mouit Vincentium,
 64 ad renunciandum, non fuisse votum & conseruandi
 agnationem, sed potius ingressum Religionis, vt col-
 ligitur ex proemio, vbi renunciāns expressit quali-
 ter diuino Spiritu ductus intendit ingredi Religio-
 nem Cisterciensem, ibiq. professionem emittere, &
 rursus quia dictam donationem voluit effectum for-
 tiri quatenus ipse emitteret professionem, & non alias
 65 &c. Causa vero & conseruationis familie potius di-
 cenda videtur impulsua, prout in dubio præsumitur
l. 1. §. sexum. ff. de postul. glos. in l. 2. §. fin. ff. de do-
nat. & in puncto Rota decis. 587. nu. 4. par. 1. recent.
 & ideo cum familie conseruatio non fuerit causa
 finalis, non potest dici de intentione donantis fuisse
 vt ad ea bona vocaretur tantum pater, qui est de fa-
 milia exclusa matre.

Verum aliquibus ex Dominis non arridebat
 hæc responsio, quoniam ingressus Religionis suafit
 66 quidem Vincentio, vt renunciaret, ac ita bonis & se
 spoliaret, quo liberius pauper pauperem Christum
 sequeretur, ac terrenis cogitationibus solutus inde
 cælestibus torus incumberet, sed non suafit vt po-
 tius fratribus renunciaret, quam alijs, & sic conser-
 uatio agnationis fuit in causa, vt fratribus renuncia-
 67 ret, & consequenter videtur, quod & etiam fuerit
 causa finalis non autem deliberatio ingrediendi Re-
 ligionem, quo potius apparet impulsua, quia dedit
 occasionem, & præcursum adhibuit, vt mediante
 renunciatione in fauorem fratrum bona conseruare-
 tur in agnatione, causa enim finalis propria illa est,
 68 quæ & mouet principaliter disponentem, impulsua,
 quæ præbet occasionem, vt ex nostratibus docent
Bald. in l. generaliter. col. 5. num. 10. C. de Episcop. &
Cleric. Nat. conf. 609. num. 11. lib. 3. & Couar. var.
resolut. lib. 1. cap. 20. num. 2. & quamuis si Vincen-
 69 tius non fuisset ingressus & Religionem non re-
 nunciasset, hoc tamen non tollit quin adhuc ingres-
 sus Religionis dicatur causa impulsua ex his, quæ
 post Dialecticos tradit Couar. vbi supra.

Sed esto sine veri præiudicio, votum conseruandi
 agnationem fuisse causam finale renunciationis, Do-
 70 mini responderunt & huiusmodi rationem conseruan-
 di agnationem satis suum habuisse effectum in ipsis
 fratribus donatarijs, quos dumtaxat vocauit ad sua
 bona Vincentius, & sic non perpetuam, & successi-
 uam, sed limitatam desiderauit conseruationem bo-
 norum in sua familia, nempe in personis fratrum
 71 nulla enim vrgent & verba, nulla prohibitio aliena-
 tionis, vel alia suadet coniectura, quod voluerit in-
 ducere perpetuum fideicommissum pro agnatis, adeo-
 ut donatarij nō potuerint illa bona transmittere ad
 proprios hæredes etiam extraneos, sed fuerint gra-
 uati restituere nedum patri, verum, & alijs agnatis,
 qui nullibi vocati leguntur in dicta donatione, & ta-
 72 men regulariter persona & extrinsecus non subintel-
 ligitur, vbi verba referri possunt ad personas expresse
 K voca-

vocatas l. si ita stipulatus. §. Cbrisogonus. ff. de verb. oblig. l. si unus. §. ante omnia. ff. de pact. & in simili Peregrin. conf. 52. n. 5. lib. 5. & illa verba, hanc autem donationem facit pro conseruatione gradus, & familie tanquam consecutina priori dispositioni res-
73 strictæ ad fratres donatarios, & prolata per modum reddit onis rationis non disponunt de nouo, sed restringuntur, & regulantur, secundum eandem præcedentem dispositionem, nec illam ampliant, nec nouas personas introducunt ad Dec. conf. 287. n. 11. vers. non obstat. Rimin. iun. conf. 71. nu. 22. Menoch. conf. 233. num. 28. Surd. dec. 9. num. 13. & 16. & Peregrin. præalleg. conf. 57. num. 5. vers. quamobrem, et num. seqq. et num. 11. et 12. lib. 5.

Et ita Domini utraq; parte accerrime informante
75 laudum per egregios Aduocatos DD. Gratianum & Mandosium latum laudâtes pro matre, vt admit- tatur æqualiter cum patre, ad successionem filiorum responderunt, in quam eo libentius itum est senten-
76 tiam, quia causa matris præsertim in luctuosa filio- rum hereditate magnam semper in iure visa est fo- uere æquitatem. hnam et si parentibus. ff. de inoffic. testam. §. si autem. de non eligen. 2. nub. & matri
77 magis debitam esse filij successionem, quam patri, tradit Peregr. conf. 21. num. 22. lib. 4. & pro illa in-
78 dubio iudicandum timent Bald. conf. 258. num. 3. lib. 3. Dec. conf. 314. n. 4. & idem Peregr. consil. 5. num. 12. lib. 2. etc.

Confirmata fuit præsens decisio à Rota in hac cau-
sa coram eodem clar. mem. Reuerendiss. Merlino sub die 19. Maij 1626. et infra suo loco, ubi dicitur quod placuit Dominis decisio ista.

R. P. D. PIROVANO.
Regien. Pensionis.

Lune 17. Iunij 1624.

ARGUMENTVM.

Facultas transferendi pensionem, quando à Papa ali- cui conceditur, per huiusmodi facultatem non crea- tur nouum onus respectu Ecclesiæ, nec noua dicitur pensio, sed semper dicitur eadem, & quid ex hoc inferatur. Gratia ne dicatur laborare vitio subre-
73 ptionis, quid narrare sufficiat, & vt ea excludatur fat est, qualibet scientia in Principe. Ecclesiam gra-
74 uare noua pensione Papa in dubio non præsumit-
75 tur hoc voluisse.

SVMMARIVM.

- 1 Pensionis translatio non dicitur noua pensio, sed semper est eadem in translatario, quæ fuit in transferente.
- 2 Pensionis transferendi gratia, quando petitur, cir- cumscripto onere Ecclesiæ, supplicanti non est im-
74 posita necessitas narrandi extrinseca.
- 3 de Gratiarum multiplicitate quando agitur, an ille sint narranda Pape, quia forsitan nouas non concessisset, vel difficilius, aut non sic liberaliter. & num. 8. 9. 10. & 11.
- 4 Pape concedenti gratiam non sunt narranda ea, quæ non inferunt nouum grauamen.
- 5 Parmen. Pensionis 15. Ianuarij 1616. coram bo. me. Remboldo, quo casu loquatur.

- 6 Papa non præsumitur voluisse Ecclesiam graua-
75 re noua pensione, ideoq. et facienda est mentio de veteri.
- 7 de Pensionis translatione, quando agitur, dicitur tractari semper de eadem pensione, non autem de nouo onere.
- 12 Subreptionis vitium vt euitetur, sufficit qualibet scientia in Principe.
- 13 Pensionis translatio facta absque productione li-
76 rarum Apostolicarum est nulla.
- 14 de Pensionis valida translatione, quando non possit dubitari, ad quemcumque effectum.

DECISIO DLXII.

RESOLVTVM. fuerat standum esse in decisio-
77 sub die 26. Nouembris 1622. vbi firmatum fuit translationem pensionis ducat. 200. ad fauorem D. Dominici factam esse validam.

Duo enim opponebantur validitati prædictæ.

Primum, quod in gratia transferendi concessa per
78 san. mem. Paulu V. Cardinali Tusco de anno 1614.
27. Nouembris non esset facta mentio alterius fa-
cultatis eidem Cardinali concessæ de anno 1608. 28.
Decembris transferendi residuum fructuum eiusdem
Præceptorie vsque ad summam scut. 300.

Secundum quod in eadem facultate non fuerit
facta mentio alterius facultatis concessæ de anno
1614. 31. Ianuarij Bartholomæo Tusco transferen-
di eandem pensionem ducat. 100. de Camera, quam
idem Cardinalis in eundem translulerat de anno 1605
9. Martij.

Cæterum utraque difficultas vnica responsione
79 tollitur, quia expressio vtriusque facultatis transfe-
rendi tam in Cardinali pro residuo quam in Barthe-
lomæo respectu eiusdem pensionis non erat necessa-
ria, dum per huiusmodi facultates non creatur no-
uum onus respectu Ecclesiæ, nec noua t dicatur pen-
sio, sed semper est eadem in translatario quæ fuit in
transferente, secundum veriolem opinionem, quam
firmavit Rota in Veronen. pensionis. 14. Ian. 1613.
coram D. Verospin, & in Romana pensionis 17. Iu-
nij 1622. coram R. P. D. meo Buratto, ac demum
articulo denuo discussio in hac eadem causa 9. Febr.
1624. & circumscripto onere Ecclesiæ, non est im-
80 posita t supplicanti necessitas narrandi extrinseca,
quæ non pertinent ad Principis voluntatem remo-
uendam, vt in eisdem decisionibus firmatur.

Nequæ obstat, quod & si de huiusmodi facultati-
bus transferendi non sit facienda mentio in noua
gratia, attamen negari non posse, quin agatur de
81 multiplicitate gratiarum, quæ si Pape t narrate ius-
sent, vel vltimam non concessisset, vel saltem diffi-
cilius, aut non in tanta quantitate cap. super litteris,
ubi Felin. num. 8. de rescript. cap. 2. de filiis præbit.
in 6. cum alijs allegatis in Parmen. pensionis 15. Ie-
nuarij 1616. coram D. meo Remboldo.

Quia dum non agitur de nouo grauamine infer-
82 do Ecclesiæ, inde colligitur mens Pape quod t si
uisset non se restrinxisset ad concedendam nouam
83 gratiam, neque tunc pertinent rationes t Parmen.
supra allegatæ quia ibi agitur de grauanda Ecclesiæ
Parmensi ad nouam pensionem, vt propterea si Pa-
84 pa sciuit fuisse prius grauata t non imposuisset
nouum onus, quod idem in præsentis considerari nõ
85 potest, quia semper agitur t de eadem pensione, &
onere, non autem de nouo addendo.

Et nihilominus si etiam puram voluntatem Pape
atren-

Sacra Rotæ Romanæ. Decisio DLXIII. III

REVERENDISS. COCCINO.

Romana de Patritijs.

Ven. 21. Iunii 1624.

ARGUMENTVM.

Legatum est perpetuum, & non temporale, quando in eo nulla legitur conditio, nam, & in dubio perpetuum præsumitur, & testator censetur legare omne ius, quod habet in eo. Legata plura, quando vni relinquuntur, tunc conditio in aliquo ex eis adiecta an censetur in cæteris repetita. Et aliqua habes circa naturam quarundam dictionum repetitiuum.

SVMMARIVM.

- 1 Legatum non temporale, sed perpetuum in dubio præsumitur.
- 2 Testator in dubio censetur legare omne ius, quod habet in re legata.
- 3 Legata plura, quando vni persone fiunt, conditio in vno apposta, censetur in alijs repetita.
- 4 Sed hoc intellige verum, quando de hoc apparet ex coniecturata mente testatoris.
- 5 Dictio, quoad, denotat temporis processionem.
- 6 Dictio quoad, idem importat, quam dictiones, donec, quandiu, & quousque.
- 7 Dictiones, donec, quandiu, & quousque denotant temporis processionem.
- 8 Legato annuo conuenit etiam temporis processio, ex quo tot sunt legata, quot sunt anni.
- 9 Dictiones repetitiuæ, non repetunt in cæsis in quibus regulariter non fit repetitio.
- 10 Repetitio ubicumque fit, intelligitur si aequè congruat omnibus.
- 11 Conditio posita in Legato annuo, non censetur repetitam in legato perpetuo. & nu. 12.
- 13 Clausula in fine posita licet regulariter referatur ad omnia præcedentia, hac tamen regula non potest referri ad conditionem. Conditio non est clausula, que de per se subsistat, sed est quedam qualitas siue adiectio, quæ dispositioni accedit num. 13.
- 14 Conditio adiecta legato in fine testamenti si afferretur, ut ad omnia legata esset referenda, hoc esset ridiculum, & puerile.
- 15 Repetitio tacita sicuti fit ex coniecturis sic illa cessat per coniecturas contrariæ voluntatis.
- 16 Testator id, quod non expressit, non præsumitur voluisse.
- 17 Dictiones repetitiuæ sunt interpretandæ secundum subiectam materiam.
- 18 Rationes fortiores sunt attendendæ.
- 19 Dictio, præterea, quid importet.
- 20 Dictio, pariter, quid significet.
- 21 Mobilia etiam prætiosa usu consumuntur.
- 22 ex Actu vno non bene inferitur ad diuersum, & maxime ad effectum, ut quis dicatur sibi præiudicasse.

DECISIO DLXIII.

FUIT resolutum prælegatum mobilium factum per bo. mem. Solderium Constantino filio, tunc Clerico Camera, qui postea fuit Thesaurarius generalis, esse perpetuum, non autem temporale, quia

† cum in eo nulla legatur conditio, tale præsumitur,

K 2

Felin.

attendamus non etiam se à præsentī gratia reuersio
8 nis abstinuisset, nam quoad gratiam, quæ tangit se-
cundum obiectum. scilicet Bartholomæi de transfe-
rendo pensionem ducat. 200. nō narratam per Car-
dinalē in dictis suis litteris 27 Nouembr. 1614.
dum obtinuit, quod per dicti Bartholomæi obitum,
vel priuationem, aut de eius consensu, vel alias quo-
modocumque cessaret pensio eidem Cardinali non
autem Maffeo Titulari cederet, aut accresceret, quia
non concurrit, cum gratia obtenta per Bartholomæū
9 transferendi pensionem, quā obtinebat, † sed re-
spiciebat tantummodo interesse Titularis, qui in
cæsis narratis poterat prætere pensionem sibi
accrescere, inde voluntas Papæ contraria conijci nō
poterat, & si dicatur, quod hoc modo eadem pensio
erat transmissibilis in duabus personis, nempe in
Cardinali, & in Bartholomæo, quod si Papa sciuisset,
vel recordatus fuisset de prima gratia concessa Bar-
10 tholomæo, † non multiplicasset gratias in eadem
specie, & quantitate, patet responsio, & quidem
clara, nam nēdum in gratia reuersionis pensionis per
obitum, vel delictum Bartholomæi, quæ fuit conces-
sa Cardinali 27, Nouembris 1614. continetur gra-
tia transferendi pensionem quam obtinebat Bartho-
lomæus, & quam idem poterat transferre ex alia
gratia sibi per Papam concessa: Sed hæc facultas
transferendi fuit etiam concessa Cardinali 20. Iunii
1627, de quo tēpore Bartholomæus iam erat mor-
11 tuus, nēpe de anno 1616 & facta mentione † mor-
tis eiusdem Bartholomæi; Vnde cessat concursus
eiusdem gratiæ in personis duorum, ex quo Cardi-
nalis potuit & voluit inuari utroque indulto intrans-
ferenda pensione, & de tempore quo Bartholomæus
iam erat mortuus.

Similiter quoad gratiam, quæ respicit primum
obiectum, nō etiam Papa se abstinuisset, quia ex nar-
ratiua intellexit in genere saltem iam Cardinali fuis-
se concessam gratiam transferendi residuum fructuū
eiusdem præceptoris vsque ad summam scut. 300. vt
in decisione quæ reuideretur fuit firmatum & eo casu
12 sufficere † quamlibet Papæ scientiam ad excluden-
dum subreptionis vitium Caputq. dec. 49. ad finem
par. 1. 296. par. 2. & 217. par. 3.

Nequē obstant considerationes deductæ in repli-
catione, quia quicquid sit ad tollendam specificam
scientiam, An possit deferuire, quo verò ad genericā
remouendam non concludere visum fuit.

13 Demum non obstat nullitas † translationis sapē
allegata ex capite non præsentationis literarum fa-
cultatis transferendi coram Prelato, quia alias ex
facto fuit dictum cessare, & vera fuit responsio, quia
ex ipso actu translationis, qui datus fuit apparet in
eo contineri, & inserta esse Breuia facultatum trans-
ferendi, & translationem factam fuisse corā R. P. D.
Caballo Prelato in Dignitate constituto, iuxta for-
14 mam eorundem concessionum, † itant dubitari nō
possit de valida translatione ad quemcumque effe-
ctum. Put. decis. 245. in nou. num. 2. lib. 3. Crescen.
decis. 2. de offic. deleg. Rota decis. 689. num. 4. part. 4.
diuers. & in Aquilegien. fructuum 14. Iuni 1599.
coram bo. me. Litta.

Et ita fuit resolutum &c.
Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 26.
Nouembris 1622. coram eodem bo. me. Pirouano,
est in præcedenti Tomo decisio 432. ubi annotauī
alias decisiones in hac causa emanatas.

- Felix. in c. literis, numer. 9. vers. si autem de constit. menoch. presumpt. 109. numer. 9. lib. 3.* Testator enim.
- 2 in dubio censetur legare + omne ius, quod habet in re, *l. qui uxori 9. ff. de aur. & arg. leg. a. Dec. conf. 454. numer. 11. & conf. 653. numer. 4. latè Card. Mant. de coniect. lib. 2. tit. 2. numer. 5. Surd. conf. 118. nu. 14. & seq. vol. 1. & conf. 471. nu. 7. lib. 4.*
  - Non obstat quod prædictum prælegatum scut. m. fuerit temporale videlicet, quoad D. Constantinus vixerit, & in d. seu maiori dignitate perstitit, &
  - 3 propterea quando vni personæ plura legata + sunt, conditio in vno appositæ, censetur in alijs repetita, *Bart. in l. in repetendis numer. 1. vers. breuiter omnes, ff. de legat. 3.* Quia fuit responsum tenere contrariū ex allegatis per *Surd. conf. 471. numer. 36. & 37. & opinio Bart. non simpliciter procedit, sed quando*
  - 4 + adest coniecturata mens testatoris, vt latè per *Mantic. vbi sup. numer. 20. & seqq.* Et in hac facti specie cessat omnis difficultas, quia in primo legato testator dixit, quod legebat scut. 1000. annua D. Constantino, quoad vixerit, & in eadem, vel maiori dignitate permanferit, quæ non conueniunt legato mobilium, & idè cessat repetitio, dictio enim,
  - 5 + quoad, denotat temporis processionē, *Castr. col. 2. in princ. Alex. col. 2. ante fin. in l. 1. C. de legat. Surd. conf. 319. numer. 16. lib. 3. & idem importat quod dictio, + donec, quandiu, & quousque, Vulpell. de præposit. aduer. signif. in verbo quidni, vers. quoad, pag. 95.* quæ dictiones pariter important temporis processionem, + & in specie de dictione, donec, *Castr. loco alleg. Ruin. conf. 2. numer. 6. vol. 2. Nat. conf. 459 numer. 16. & in nostris terminis considerat Surd. conf. 471. numer. 39. vol. 4.*
  - Ex quibus sequitur, quod licet ista temporis processio conueniat legato annuo scut. 1000. ex quo
  - 8 tot sunt legata, + quot anni, vt in puncto aduerit, *Surd. alleg. conf. 471. numer. 39.* Non tamen conuenit legato mobilium, quia illa conditio, quoad vixerit, & in eadem, vel maiori dignitate permanferit non, extinguit legatum, sed impedit originem, scilicet impedit legatum ne producat in esse, & propterea, si subintelligeretur in legato mobilium, extingueret legatum iam factum, & sic cum ista conditio non congruat vtrique legato, vel si congruit, non tamen per eundem modum, & vniuersim, sed
  - 9 modo diuerso, etiam si, + adsit dictio repetitiua, immo, non repetit in casibus, in quibus regulariter est repetitioni locus, *Bart. in l. repetendis, col. 2. vers. item aduerte, ff. de legat. 3.* vbi dicit, quod vbi cunq.
  - 10 repetitio fit, + intelligatur si congruit aequè omnibus, *Bart. conf. 48. per tot. lib. 2.* qui loquitur de legato alimentorum facto donec vixerit, & de legato pannorum lini, & lanae, *Cuman. conf. 47.* qui loquitur de legato annuo, + & negat conditionem esse repetitā in legato domus, eleganter *Surd. in d. conf. 471. numer. 39. lib. 4.* *Mantic. de coniect. ult. volunt. d. lib. 10. tit. 6. numer. 36.* *Peregr. de fideicommiss. art. 16. numer. 1. vers. ex his inferitur, & numer. 14.* qui alios cumulat.

Non obstat, quod adsit tertium prælegatum habitationis, factum vita naturali durante, vnde ista conditio debeat censi repetita in secundo legato,

- 12 + & in hoc casu non videantur intrare prædicta. Nā fuit responsum hoc non esse verum, vt docet *Bart. in l. plures ultima, vers. si enim illa, ff. de reb. dub. Felin. in c. causam q. 18. numer. 4. vers. limita 4. de re*

script. Abb. in c. secundo requiris, nu. 11. de appellat. Capic. dec. 108. n. 12. vers. & ideo, Curt. Sen. conf. 63. numer. 11. vers. quinto respondemus, Alex. conf. 48. numer. 8. lib. 1. & latius conf. 158. numer. 7. & 8. lib. 6. *Peregr. de fideicom. art. 16. numer. 11. vers. ex his inferitur, & numer. 14.* & bene *Cardin. Mantic. loco sup. citato numer. 22. vers. secundo notandum est, vbi quod*

- 13 licet clausula in fine posita, + regulariter referatur ad omnia præcedentia, hæc tamen regula non potest referri ad conditionem, quia conditio non est clausula, quæ per se subsistat, sed est quædam qualitas siue adiectio, quæ dispositioni accedit, alioquin sequeretur, quod conditio adiecta + legato relicto in fine testamēti deberet ad omnia legata referri, quod esset ridiculum, & puerile, vt dicit *Socin. iun. consil. 128. numer. 100. cum seqq. lib. 1. per l. filium, ff. quando dies legat. ced.*

Et quod prædicta vera sint satis patet, quia, sicuti

- 15 tacita repetitio fit ex coniecturis, + similiter illa cessat per coniecturas contrariæ voluntatis, *l. licet Imperator, ff. de legat. 1. & l. Iulius Paulus 80. ff. de condit. & demonstr. Card. Mantic. in puncto. de coniect. ult. vol. loco alleg. numer. 22.* In hoc autem casu adest inuincibilis coniectura, quia in primo legato adest conditio, in secundo nulla assertur, in tertio nō solum adest conditio, sed etiam repetitur conditio primi legati ibi *Illustris. D. Constantino Patritio* reliquit etiam iure prælegati habitationem sua vita naturali durante in d. appartamento, in quo de præfenti existit, cum habitatione suorum familiarium, prout de præfenti gaudet, si, & quatenus, & quandiu dictum officium in sui personam obtinuerit, vel etiā ad maiorem dignitatem promoueat. Nam si dictum officium sponte, vel coactè venderet, & cederet in dicta habitatione, prout alij fratres, & tunc etiam cesset prælegatum prædictorum annorum,
- 16 scut. 1000 & pro infecto habeatur, + quare, si idem voluisset de legato mobilium, expressisset, *l. unica, ff. in autem, ff. de caduc. tollen. Tiraq. in l. si vnquam, verb. libertis, numer. 3. C. de reuocan. donat. Aym. conf. 161. nu. 8. Becc. conf. 1. numer. 14. & in puncto Card. Mant. loco alleg. numer. 20. in fin.*

Non obstant dictiones, præterea, priter, quia, licet

- 17 ista secundum subiectam materiam + aliquando sint in causa, quod censeatur facta repetitio, vt per *Card. Mantic. vbi sup. numer. 20.* Tamen cessat repetitio in
- 18 hoc casu ex rationibus supra ponderatis, + quæ ratiōnes fortiores attendendæ sunt, iuxta notata per *Abb. in c. 1. numer. 13. in fin. & n. 52. de constit.* & idè censi debent repetitiua actus legandi, non autem conditionis, vt bene ad propositum *Berol. loquens*
- 19 + de dictione præterea, *conf. 90. numer. 12. lib. 2. & de dictione, & Bart. in l. si is 13. §. verum numer. 5. vers. si verò due orationes, ff. de reb. dub. & de dictione pariter, habetur in l. si pariter, ff. de liber. caus. & in*
- 20 *l. 2. ff. comm. diuid. vbi quod ista dictio + importat, quod simul legat, Rebuff. in l. paries 157. vers. sic, de aduerbio, ff. de verb. signif.*

Non obstat cōiectura, quod omnes erant fratres

- 21 & quod mobilia erant preciosa, quia + etiam mobilia vsu consumuntur, & licet adessent aliqua preciosa, quæ poterant conseruari, tamen ex prædictis constat de clara mente testatoris.

Non obstat concordia inita inter fratres, in qua fuit actum, quod bo. me. Constantinus haberet ap-
parta-

paramentum à patre relicum, & mobilia, & quod inventarium dictorum bonorum infereretur in instrumento concordia; quia hoc potuit fieri ad agnoscendum, & quæ essent mobilia D. Constantij, non autem ex hoc potest inferri, quod vel ipse agnouerit legatum pro temporali, aut quod renunciauerit dicto legato perpetuo.

Et ita conclusum.

REVERENDISS. D. COCCINO.

Romana Pecuniaria de Quertis.

Mercur. 26. Iunii 1624.

ARGUMENTVM.

Filijs familias obligatio pro eximendo patre a carceribus valet, & tenet, etiam si sit carceratus pro debitis, nec potest prætere quævis sit, minor restitutionem in integrum. & quid si sit enormissimè latus, & amplia supradicta in casu, quo filius se obligavit ad effectum liberandi patrem ab imminente carceratione. Frater in subsidium, dum pater paupertate premitur, tenetur detare sororem, & quid in concursu cum matre.

SVMMARIVM.

- 1 Filijs familias non solum potest fideiubere pro patre, sed etiam pro extraneo.
- 2 Filijs familias fideiubenti pro alio succurritur per viam restitutionis in integrum.
- 3 Filijs familias dum fideiubet pro exarcarando patre, tunc non restituitur in integrum.
- 4 Quod procedit etiam si pater esset carceratus pro debitis.
- 5 Filijs familias fideiubens pro patre, ad effectum ne carceretur, non restituitur in integrum.
- 6 Filius, ubi de defensione patris agitur, non restituitur in integrum ob fideiussionem ab eo præstitam.
- 7 Filius fideiubendo pro exarcaratione patris dicitur pietatis officium exercere.
- 8 Filius dicitur exercere officium pietatis dum fideiubet, ne eius pater carceretur.
- 9 Filius non cogitur præcisè liberare patrem à carceribus, sed solummodo sub comminatione exhæredationis.
- 10 Decis. 63. part. 2. recent. quo casu loquatur.
- 11 Filius dum non obligat se pro exarcaratione patris, lex abhorret hanc ingratitudinem.
- 12 Filijs obligatio pro exarcarando patre, tenet.
- 13 Filius minor obligando se pro patris exarcaratione, si sit enormissimè latus est audiendus.
- 14 Pater dum non valet dotare filias, hoc onus in subsidium spectat ad fratres.
- 15 Dos scutorum mille his temporibus non est sufficiens pro dote nobilis puella.
- 16 Fratres in subsidium tenentur dotare sorores, quia fratres sunt.
- 17 Mater in concursu cum patre tenetur dotare filiam.
- 18 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. tollit iuramentum, & habet locum in omni contractu in quo minor, vel mulier ladi possunt.
- 19 Læso minoris eo ipso probatur, quod ipse fideiussit.
- 20 Filius fideiubendo pro patre, ut liberet eum ab imminente carceratione, non dicitur latus, cum ista sit iusta causa carcerationis.
- 21 Minor an fuerit latus, necnon attendi debet tem-

pus contractus, quidquid postea euenierit.

22 Causa plures, quando sunt copulatiue narrate sufficit, ut una subsistat ad validitatem obligationis.

DECISIO DLXIV.

CVM hoc mem. Ioannes Baptista de S. Petro esset are alieno grauatus erga DD. Anibalem, & Franciscum de Querris in summa scutorum 13400. inter quæ computabantur scuta 8450. quorum erat debitor occasione residui dotis D. Catherina eius filia, vxoris prædicti D. Francisci Querri de anno 1621. filij prædicti Ioannis Baptista, videlicet Dominus Io. Antonius I. V. D. 23. B. Aloysius 20. & D. Felix pariter 17. annis completis se principaliter, & insolidum obligarunt pro patre. Hinc dubitauimus, an obligatio subsisteret, & licet dicti fratres non controuerterent se teneri ad debitum dotis, nihilominus ex abundanti fuit dictum pro omnibus teneri.

1 Ratio resolutionis fuit, quia filius tam, & non solum potest fideiubere pro patre ad l. 1. C. de fil. fam. min. sed etiam pro extraneo si dubitet §. fin. ff. de fideiuss. l. fil. fam. C. eod. Rota coram san. mem. Greg. XV. dec. 120. Rota decis. 580. & decis. 674. part. 1. in recent. & decis. 485. par. 2. in recent. & decis. 65. apud Modern. super cap. 151. ad statut. Vrb.

2 Non obstat quod in his casibus succurritur & minori per viam restitutionis in integrum Socin. iun. cons. 47. num. 6. lib. 4. Cephal. cons. 348. numer. 10. Afflic. decis. 322. num. 7. & seqq. Odd. de restitut. in integr. part. 2. quest. 54. art. 2. num. 4. Surd. cons. 66. num. 2. lib. 1. & cons. 87. lib. eod. & fuit dictum in causa Anconitana dotis 27. Nouembris 1598. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto, & in causa Bononien. census 17. Martij 1608. coram Reuerendiss. Lugdunens. qua est decis. 56. apud Modern. super stat. Vrbis & præcitata decis. coram san. me. Greg. XV.

Nam fuit responsum, quod causa fideiussionis fuit, ut pater ab imminetibus executionibus liberaretur, & sic à periculo ne in carceres detruderetur; Vnde

3 & sicut cessat restitutio, quando filius pro exarcaratione patris fideiubet Alber. in l. 1. circa med. Salic. nu. 4. Castr. num. 2. Aret. in fin. Corn. circa princ. C. de fil. fam. min. Afflic. super Constitut. Regni lib. 2. rubr. 38. num. 18. Quod procedit etiam, & quando pater est in carceribus pro debito. Castr. cons. 52. circa fin. par. 2. Ita etiam dicendum est non esse locum restitutioni, quando fideiussio filij est & ad effectum, ne pater carceribus astringatur, cum filius,

4 ubi de defensione patris agitur, non restituitur & aduersus fideiussionem præstitam gloss. in l. exigendi in verb. condemnatione, vers. vel melius dic. C. de procurat. quam sequitur ibid. Salic. sub num. 14. vers. & ad id, quod de restitutione dicebatur, & ad stipulatur, & quod filius fideiubendo pro exarcaratione patris dicitur pietatis officium exercere. Aret. in de l. 1. circa med. vers. 2. noto C. de filiofam. min. quæ ratio pariter viget in filio fideiubente ad impediendū,

5 ne pater carceretur, & ita in puncto per rationes prædictas fuit resolutum coram san. mem. Gregor. in d. decis. 120. num. 7. & seqq.

6 Non obstat quod auth. si captiui. C. de Episc. & Cleric. ex qua prædicta opinio elicitur, non compellat præcisè filium ad liberandum patrem, sed solummodo sub comminatione exhæredationis, & sic

7 etiam loquatur decis. 63. par. 2. & considerauit Rotam in causa Bononien. censur coram Reuerendiss.

8

9

10

Lugdunen. Quia fuit responsum quod ex ratione illius¹¹ auth. mouentur DD. ad dicendum quod filius potest se obligare pro excarceratione patris, cum lex abhorreat istam ingratitudinem, itaut statuat¹² patrem posse exheredare filium, & propterea non immerito dicunt, quod obligatio pro excarcerando patre facta per filium teneat.

Non obstat quod indicta *Bononien. census coram Reuerendiss. Lugdunen.* subdatur, quod postea Rota in dicta causa coram S. M. Greg. censuit minorem¹³ esse audiendum super & enormissima læsione. Quia in hoc casu non potest considerari læsio, dempta enim partita dotis, aliæ non videntur considerabiles pro constituenda enormissima læsione, quæ nec minus potest considerari respectu obligationis pro dote, quia si pater non dotasset filiam in vita, & onus dotandi spectabat ad fratres, cum non haberet unde se aliunde dotaret *gloss. in l. cum plures §. penult. in verb. aliq. patre ff. de administrat. tut. gl. in l. non omni in verb. nulla ratione C. cod. Abb. consil. 12. n. 5. vers. septimum dubium lib. 1. Molin. de primogen.*

Hispan. lib. 2. cap. 15. num. 7. scuta enim mille & relicta pro dote in fideicommissio notum est, quod his temporibus sufficientia non sunt pro dote puellæ nobilis, & hoc procedit etiam quod omnia bona pro uenerint ex fideicommissio transuersali, quia in isto casu frater diues & tenetur dotare sororem *Molin. loco præcitato n. 57. & seqq. Abb. d. cons. 12. num. 5. vers. 2. capit. tenetur, & fuit dictum in causa Bononien. pecuniaria 28. Iunij 1602. coram me.* Neque hic esset agendum quod mater in concursu & cum fratre tenetur dotare filiam *Molin. ubi supra num. 68* quia tunc temporis mater erat mortua, & hoc etiã est verum, quando diuitiæ superabundant, ut idem considerat, & alij allegati coram me in prædicta Bononien. pecuniaria.

Non obstat Statutum Urbis cap. 151. lib. 1. quod tollit iuramentum, & & habet locum in omni contractu, in quo minor, vel mulier lædi potest, ut in *decis. 333. coram san. mem. Greg. & ibi Adden.* Quia aut opponitur de solemnitatibus à statuto requisitis & interuenerunt, & hoc non controuertitur, aut opponitur de causa legitima, & pariter interuenit. Nã¹⁹ & si verum sit quod læsio probatur eo ipso quod quis fideiubet. *Alex. in l. nam & postea §. si minor num. 10. in fin. ff. de iur. iuran. Soc. iun. cons. 48. n. 7. lib. 4. cum alijs per Odd. ubi supra art. 3. numer. 7. & par. 1. quest. 36. art. 2. & 3. num. 30.* tamen ista conclusio non procedit, quando filius fideiubet pro liberando patre ab imminente & periculo carcerum. Quia ista est causa iusta obligationis ex supra deductis.

Minus obstat, quod Ioannes Baptista promiserit releuare indemnes filios, & propterea fuit dictum fideiussionem non tendere in damnum, aut præiudicium²¹ eorum filiorum, quia & sufficit hoc fuisse verum de tempore obligationis, licet postea casu eueniret obitus Ioannis Baptiste. *Rota apud Modern. super cap. 151. ad Stat. Urb. decis. 10. nu. 4. & coram S. M. Gregor. decis. 406. num. 8. cum seqq. & num. 61.* & cum plures causæ fuerint cumulatiue narratae sufficit, & quod una sufficit ad validitatem obligationis. *Menoch. cons. 385. num. 1. Seraph. decis. 1432. num. 9.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante.

Confirmata fuit præsens decisio in eadem causa coram eodem bo. mem. Coccino sub die 9. Decembris præsentis anni 1624. est infra suo loco.

R. P. D. REMBOLD O.

Romana Pecuniaria.

Mercur. 26. Iunij 1624.

ARGVMENTVM.

Procurator, seu quilibet alius administrator alienando ea, quæ sunt fructifera sine mandato Domini, tenetur ipse ad solutionem fructuum, perinde ac si ea non essent alienata. Administrator omnis condemnatur in eo, in quo Dominus damnificatus est ex mala, vel negligenti administratione. Mora licet sit necessaria pro consecutione interesse, tamen quando id non procedat.

SVMMARIVM.

- 1 Procurator alienans bona fructifera sine mandato Domini, tenetur ad interesse ad rationem fructuum, perinde ac si non essent distracta.
- 2 Administrator omnis tenetur non solum de commissis, sed etiam de neglectis.
- 3 Administrator omnis condemnatur in eo, in quo Dominus est damnificatus ex mala, vel negligenti administratione.
- 4 Procurator emens aliquid ex pecunijs Domini, et ad eius vti litatem, si sibi dispositionem eius reseruauerit, censetur reseruare eam, uti procurator.
- 5 Procurator ex facto proprio non potest damnificare Dominum.
- 6 Litteræ, quæ non sunt recognite non probant.
- 7 Litteræ missiua non suffragantur circa ea, quæ non exprimunt.
- 8 Procurator dum interim non adimplet mandatum de soluendo alicui, non potest bona distrabere, et tenere ea ociosa penes se.
- 9 Procurator non tantum tenetur de commissis, sed etiam de neglectis, et num. 10.
- 11 Interesse non debetur sine mora.
- 12 Interesse, quando petitur ex aliquo facto minus legitime gesto, tunc perperam queritur an adfuerit mora.
- 13 Interesse debetur probatis requisitis Pauli de Cast. in l. 3. ff. de eo, quod cert. loc. petit.

DECISIO DLXV.

DOMINI dixerunt Zeccadorum teneri ad interesse ad rationem fructuum locorum montium, moti sunt, quia dictus Zeccadorus non potuit alienare loca montium empta ex pecunijs Dominorum de Monteacuto, & ad eorundem Dominorum de Monteacuto vtilitatem in ipsorum præiudicium, absque speciali mandato, ideoq. cum ea alienauerit, & tenetur ad interesse ad rationem fructuum dictorum locorum, iuxta text. in l. si mandauero. §. sed Iulianus. in fin. ibi, æquissimum est mandati iudicio præstari, quanti eius interfuit rem emptam haberi. ff. tut. l. qui aliena, et ibi gloss. ff. de neg. gest. Hond. consil. 39. num. 4. et cons. 82. num. 19. lib. 2.

Quod procedit in quolibet administratore, omnis enim

2 enim administrator tenetur non solum de commissis, sed etiam de neglectis, *Socc. iun. conf. 2. num. 13. lib. 1. Cepb. conf. 429. nu. 25. lib. 3. Menoch. conf. 863. num. 11. & condemnatur in omni + eo, in quo Dominus est damnificatus ex mala, vel negligenti administratione, Bart. et alij in l. 2. ff. de neg. gest. Honded. d. conf. 82. nu. 20. lib. 2. Menoch. d. conf. 863. numer. 12. Rota Ianuæ. decis. 80. num. 4.*

Nec obstat, quod Zeccadorus in emptione reservavit sibi omnimodam eorumdem locorum dispositionem, quia cum ex propria eius confessione constet, quod dicta loca emit ex pecunijs + Dominorum de Monteacuto, & ad ipsorum utilitatem, censeri debet sibi dictam dispositionem reservasse uti procuratori dictorum DD. de Monteacuto, ut in similibus terminis fuit dictum in Romana census 18. Iunii 1622. coram R. P. D. meo Pirauano, & in Romana de Albertonijs 14. Decembris 1620. coram R. P. D. meo Vbaldo, atque ita non potuit vigore + dictæ reservationis disponere de dictis locis in præiudicium Dominorum de Monteacuto, sed tantum iuxta eorum voluntatem & ordinem.

Nec subsistit quod dicitur, quod Zeccadorus habuit mādātum à dictis DD. de Monteacuto ad vendendum dicta loca, quia litteræ ex quibus scribentes pro Zeccadoro conantur dictum + mādātum elicere, non sunt recognitz, ideoque non probant, *auth. at si contentus, & ibi glos. & Doct. C. de fid. instrument. Bero. conf. 126. num. 11. lib. 3. & quatenus essent recognitz, non possent suffragari Zeccadoro, quia in dictis litteris minimè + ei mandatur quod vendat dicta loca, sed tantum quod residuum crediti soluat Taurinis, & sic videtur potius habuisse in mandatis quod consignaret Taurinis eadem loca, in quibus tunc reperiebatur inuestitum creditum.*

Et in omnem eventum quia non fuit simpliciter demandatum Zeccadoro quod + solueret dictum residuum Taurinis, sed sub certis conditionibus, quæ nunquam fuerunt per Taurinos adimpletz, unde etiam Zeccadorus noluit ipsis dictum residuum solvere, non debebat interim, & donec dictæ conditiones adimplerentur, & sic tempus solutionis faciendæ adveniret, Zeccadorus dicta loca distrahere, & pecunias otiosas penes se retinere, quod cum fecerit, tenetur ad interesse, quia ut dictum est tenetur non solum de commissis, sed etiam de neglectis, *Honded. d. conf. 82. num. 20. lib. 2. cum ibi alleg.*

Quod & tanto magis videtur dicendum, quia non constat fuisse dictum mādātum à Zeccadoro acceptatum, quinimo ex litteris ab ipso ad dictos DD. de Monteacuto conscriptis, quorum copia datur Summar. num. 6. apparet quod apertè recusavit parere dicto mādato, nisi ipsi etiam transmitterentur per Taurinos validæ quietantiæ pro alijs pecunijs prius per eum dictis Taurinis solutis, nec propterea potest pretendere, + quod dicta loca distraxerit in executionem dicti mandati, sed plenè apparet ea fuisse absque causa saltem rationabili distracta.

Et ex his patet etiam responsio ad alia per Scribentes pro Zeccadoro deducta, & præsertim quod non fuit in mora soluendi Taurinis dictum residuum + sine qua interesse non debetur, quia interesse quod pretenditur, non pretenditur ratione moræ, sed quia Zeccadorus absque causa, + & mādato distraxit loca, & pecunias penes se otiosas retinuit in præiudicium Domini, ad cuius utilitatem dicta loca fuerunt emptæ.

13 Constat etiam de + requisitis *Castrens. in l. 3. ff. de eo quod cert. loc. eo ipso quod constat pecunias fuisse in dictis locis inuestitas &c.*

In hac eadem causa infra in sequenti parte habentur duæ decisiones, nempe sub diebus 7 Iunii 1627. & 8. Iunii eiusdem anni coram hon. mem. Coccino, sunt decisiones 80. & 103.

REVERENDISS. MANZANEDO,

Patriarcha Hierosolymitano.

Cordubæ Pecuniaria.

Lunæ 1. Iulij 1624.

ARGUMENTVM.

Sententiæ executio citra difficultatem dicitur excessiva, quando fuit facta pro maiori quantitate, & tempore, quam in ipsa sententia fuit expressum, & quid si virtualiter in ea id continebatur, ad hunc tamen effectum talis virtualis expressio non potest colligi, quando ipsa sententia restringit se ad certum tempus, & certam summam &c.

SVMMARIVM.

- 1 Sententia, quod fuerit excessiva, quando non possit dubitari.
- 2 Sententia, quando est nulla in parte, est etiam nulla in totum ratione individuitatis.
- 3 Sententiæ executio non dicitur excessiva, licet fuerit facta pro maiori tempore, & quantitate in sententia expressa, quando id ea virtualiter continebatur, & num. 4.
- 5 Sententia si sit restricta ad certum tempus, non est faciendæ extensio ad maius tempus præter in ea expressum.
- 6 Sententiæ sunt stricti iuris, ideoque in eis non ita facile admittitur extensio.
- 7 Sententia lata sine citatione dicitur nulliter lata.
- 8 Sententia lata à Iudice postquam à Superiore fuit inhibita, est nulla ex defectu iurisdictionis.
- 9 Executio sententiæ facta pendente appellatione est nulla, & attentata, & nu. 10.
- 11 Appellatione pendente gesta, sunt nulla, & attentata.
- 12 Executio, quando est nulla, & attentata, nullatenus potest negari, quin etiam adsit gravamen mixtum cum delicto.
- 13 ex Attentatis resultat delictum.

DECISIO DLXVI.

PRÆSENS dubium An tamen constet de gravamine Iudicum exequutorum, fuit propositum die 18. Martij præteriti, * & affirmatiõe pro informari resolutum, sed quia pars de Cardenas, quæ tunc informare recusavit, quamvis pluries citata resolutioni prædictæ non acquieuit, & obtinuit super ea audiri. Ideo repropósito per me dubio, Domini censuerunt standum esse in decisio ex rationibus, & fundamentis adductis in decisione, & maximè quia cum sententia Iudicum exequutorum concorditer condemnauerit Nicolaum Rodriguez, & successivè Alphonsum de Lara eius fideiussorem pro medietate fructuum Capellæ, de qua agitur ab anno 1584. vique

que ad diem 30. Augusti 1589. vt in summ. dato in alia positione num. 3. & nihilominus exequutio fuerit facta à dicto anno 1583. vsque ad annum 1590. vt in d. summ. num. 7. & 10. non potest dubitari quin
 1 fuerit excessiua quasi facta pro t. maiori quantitate, & tempore contentis in dd. sententijs, & proinde exequutio in totum vitietur, vt in decis. 198. 480. num. 1. coram Gregorio XV. cum alijs adductis in
 2 decis. vbi nec quod rationes individuitatis potest sustineri pro parte debita in decis. alleg.

Neque obflare videbatur responsio exaduerso adducta, quod nempe executio non esset excessiua licet facta pro maiori tempore, & quantitate contentis in sententijs ex eo quia in illis virtualiter continebatur condemnatio ad fructus maturatos, & maturatos, vsque ad diem obitus Nicolai Rodriguez debitoris, quamuis in sententijs id non esset expressum
 3 ex Peregr. conf. 46. lib. 4. quia fuit responsum, id non procedere in presenti casu, in quo sententijs se restringunt ad certum tempus, & diem nempe ab anno 1583. vsque ad diem 31. Augusti 1584. & maxime cum sint stricti iuris, & non extendantur ultra expressa in eis, ad tex. in l. Paulus respondit la.
 4 secunda. ff. de re iudic. Aym. conf. 10. num. 3. & conf. 188. num. 6. Castren. conf. 23. num. 4. lib. 1. Seraph. decis. 831 num. 5.

Vltius in ista causa fuerunt lata duo decreta liquidatoria à pronisore, & tria à Synodalibus Corduben. & vt dicitur in decisione non solum fuerunt
 7 lata absque citatione, & sic nulliter ad tex. de unoquoque. ff. de re iudic. sed cum fuerunt lata absque iurisdictione qua deferretur propter inhibitionem emanatam à Synodali Tolitano. Delegato Apostolico coram quo lis pendebat, & inhibito fuit presentata die 6. Nouembris, & sic per 8. dies ante prolationem secundi decreti Synodali. l. 1. C. si à non
 8 competent iudice, cum alijs in decisione relatis.

Tum etiam quia à dictis decretis fuerat pro parte Petri hæredis Alphonsi appellatum, vt in d. summ. num. 6. & 7. & tamen appellatione non obstante
 9 t. fuit facta dicta executio, vt in dicto summ. num. 7. & 10. & sic dicta executio fuit nulla, t. & attentata quod nolebat admittere pars aduersa fuisse contentum, & expressum in decisione. Cum sit clarum,
 11 quod facta post appellationem, t. & inhibitionem fuerint nulla, & attentata, vt per Lancell. & Rot. in locis in decisione allegatis, & sic non solum apparet de grauamine in executione ex superius adductis,
 12 sed etiam de executione attentata, t. & nulla in quo nullatenus potest negari, quin etiam consistat
 13 grauamen t. mixtum cum delicto quod resultat ex attentatis, vt per Lancell. de attent. par. 1. in prefat. num. 83. & 104. in 2. part. de attent. lit. pend. cap. 4. ampliat. 5. num. 2. Mantis. decis. 167. num. 4.

Decisio hac in presenti causa emanata sub die 18. Martij presentis anni 1624. coram eodem bon. me. Patriarcha Manzanedo, est supra in hoc Tomo decis. 522. & infra habetur altera die 31. Iulij pariter huius anni 1624. est decisio 569.

REVERENDISS. PIROVANO.

Calaguritana Contributionis.

Lune 1. Iulij 1624.

ARGUMENTVM.

Clerus, dum se opposuit, causamq. in Rota introduxit contra Episcopum, eo quia nonnulla statuta contra eum promulgauerat, si ad effectum sustinendi, & defendendi litem Clerus intendat se congregare, an Episcopus validè se opponat inhibendo talem adunantiam, indicendo penas ijs, qui se congregare audebunt, & resolutio est negatiua, & ratio est, quia eo casu talis Vniuersitas est necessaria; Dubitatur etiam an in his terminis possit imponi collecta omnibus de Clero, & quid si aliqui litigare non intendunt, & quid si isti non contribuerunt, & obtenta fuit causæ victoria.

SVMMARIVM.

- 1 Clerus vniuersus non potest facere Collegium.
- 2 Clerus potest constituere vniuersitatem suarum Ecclesiarum causa Religionis, & pro oneribus eis incumben-
 3 tibus, & vniuersitatem facere sine Episcopo.
- 3 Clerus potest se congregare aduersus Prælatum subsistente iusta causa se defendendi vsque ad definitiuam sententiam.
- 4 Clericorum adunantia, & Congregationes fieri non possunt sine iusta causa & Episcopi licentia. Adunantia, & Congregationes fieri non debent sine iusta causa, & hoc ad euitandas fraudes, & machinationes, quæ fieri possent, num. 4.
- 5 Clerus, dum litigat contra Episcopum necessaria est congregatio litigantium pro litis sustentatione, & defensione.
- 6 Litigare non conuenit paucis de Clero contra Episcopum, & maxime contra Synodales eius constitutiones, cum omnes eis parere teneantur, & n. 7.
- 8 Numerus congregandorum, an sit paruus, vel magnus non potest dici, dum adhuc adunantia facta non fuit.
- Litigandi iustam causam an quis habeat discutere non potest, antequam ea non proponatur, num. 8.
- 9 in Episcopi voluntate esse non debet extinguere litem, contra eum motam, denegando clericis, ne possint se congregare.
- 10 Clerus dum vult sustentare litem contra Episcopum, & non habet bursam communem reddituum de necessitate debet fieri contributio.
- 11 Vniuersitati cuiq. licitum est imponere collectam pro oneribus eiusdem reparandis.
- 12 Litigare, si intendat Vniuersitas, itaque collecta veniat imponenda, si aliquis ex eis non vult adherere liti, non potest cogi ad contribuendum.
- 13 Verum illis, qui voluntariè contribuant, reservatur ius recuperandi à non litigantibus, quatenus victoria illis prodest.
- Litigare inuitus nemo cogitur, num. 12.
- 14 Vniuersitas, quando litigat, & transmittit pecunias ad eius procuratorem ad effectum defendendi litem, procurator tanquam administrator tenetur de eis reddere rationem.

DECISIO DLXVII.

PROMVLGATIS nonnullis statutis in Synodo Diocesana, quam tenuit Reuerendiss. Episcopus Calaguritanus de anno 1620. Clerus se opposuit executioni eorundem, & causa in Rota introducta cum idem Clerus se cōgregare vellet pro imponenda collecta occasione expensarum litis pendentis, & D. Episcopus se opposeret, indicendo pœnas ijs. qui se congregare præsumebant; dubitatum fuit, an Clero liceat se congregare, & collectas facere pro defensione huius litis, & aliarum, & quomodo sint transmittendæ pecuniæ ad curiam.

Quoad primam partem dubij, posse se congregare fuit responsum, quia licet vniuersus, & Clerus non possit facere Collegium, potest tamen constituere vniuersitatem suarum Ecclesiarum causa Religionis, & pro oneribus eis incumbendis, & vniuersitatem facere sine Episcopo, *Innoc. in cap. dilecta. nu. 9. de excess. prelat. Abb. in cap. accedentes nu. 1. in 3. de excess. prelat. & Anchar. in cap. cōstitutionem. num. 4. de regul. iur. in 6.* loquens de se congregantibus contra Prælatum subsistente iusta causa se defendendi vsque ad diffinitiuam sententiam.

Neque obstat, quod similes adunatiæ, & congregationes fieri non possint sine iusta causa, & Episcopi licentia ad euitandas fraudes, & machinationes, quæ fieri possent. *Guidop. decis. 87. Rot. decis. 455. in princ. par. 1. diuers.*

Quia iusta causa non deficit, ex quo pender lis aduersus validitatem statutorum, pro cuius sustentatione, & defensione necessaria sunt congregationes tam ad effectum constituendi procuratores, quam ad effectum collectas pro sumptibus subministrandis, indice di collectas pro sumptibus subministrandis, neque dicatur cessare iustam causam etiam ex lite desumptam, postquam cessat necessitas litigandi, quæ non conuenit paucis de Clero, sed maiori parti, vel toto, & quando continent huiusmodi Synodales, & constitutiones, quibus omnes tenentur parere, *Miranda in manual. Prælatorum q. 31. art. 15.* nam neque minor numerus antequam se congregent iustificari potest, neque causa sunt iudicandæ, antequam Clerus habeat, unde possit se defendere.

Licentia autem Episcopi, neque necessaria est, sed sufficit permissio Superiorum, ne alias pendeat a voluntate & Episcopi litem extinguere per subtractionem necessariorum ad eam sustinendam, dum contra eum dirigitur super validitate constitutionum Synodaliū.

Secunda pars dubij fuit pariter affirmatiue resoluta, nempe posse collectas indicare pro huius litis, & aliarum sustentatione; nam cum Clerus & bursum communium reddituum non habeat, de necessitate fieri debet contributio, *Natt. conf. 418. in princ. Seraph. decis. 1012. num. 1. & solet concedi cuicumque vniuersitati & pro oneribus eiusdem reparandis, l. 1. §. sed permittitur. ubi gloss. in verbo tenuiorib. de Colleg. illicitis. Natt. conf. 520. num. 22. lib. 3.* voluerunt tamen Domini posse & exigere a voluntariis contribuere, non autem ab inuitis, ex quo nemo inuitus cogitur litigare, & saluo iure voluntariè contribuentibus recuperandi ratam a non & litigantibus, quatenus victoria illis prodest, ut dictum fuit in casu decis. *Seraph. 1012. in fine.*

Modus autem transmittendi pecunias collectas ad

Curiam, & versionem in causam destinatam Domini remiserunt ad eorum Syndicos, & procuratores, 14 & qui vti administratores de peruentis ad eorum manus tenentur reddere rationem, *Menoch. de arbit. casu 209 num. 1. Rota Ianuen. decis. 116. nu. 2. Magon. decis. Flor. 1. num. 29.* Et ita &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Gerunden Absolutionis.

Mercurij 31. Iulij 1624.

ARGVMENTVM.

In præsentī decisione vberimè discutitur, quando sit locus absolutioni a sententia excommunicationis ad cautelam, in quo articulo plures traduntur distinctiones, & dato, ut sit locus dictæ absolutioni, quomodo & cum quibus cautionibus deueniatur ad talem actum, & quando dicatur impartita sufficiens iurisdicatio Iudici ad effectum concedendi talem absolutionem. Auditores Rotæ qualiter olim in causarum cognitione, & expeditione procedebant, & qualiter hodie.

SVMMARIVM.

- 1 de Excommunicatione nulla quando quis cōqueritur, antequam talis pronuncietur, quid sit præmittendum.
- 2 Excommunicationis sententia est nulla, quando est lata post appellationem.
- 3 Excommunicationis sententia, si contineat errorem intollerabilem patentem, & notorium, dicitur nulla, & num. 7.
- 4 Excommunicationis sententia, quando dicatur nulla, & num. 8.
- 5 Excommunicationis nullitate probata, quis non indiget absolutione, secus probata validitate.
- 6 Excommunicatus nulliter, si petat absolutionem ad cautelam, tunc ferenda est absolutio ante omnem probationem.
- 9 Rota ex sylo semper dat absolutionem ad cautelam a censuris latis extra Curiam.
Rota non solet dare absolutionem ad cautelam a censuris latis in Curia, num. 9.
- 10 Absolutio ab excommunicatione ad cautelam fit in dubio propter periculum communionis, & lesionis iustitie.
- 11 Excommunicatus dum absoluitur ad cautelam, hoc nihil interest parti.
- 12 Excommunicatio iniusta, si allegatur non est agendum, de absolutione ad cautelam, sed excommunicatus est absolendus antequam audiat.
- 13 Euentus frustra expectatur, cuius nullus est effectus.
- 14 Excommunicatio nulla, quando allegatur, probata nullitate, excommunicatus non eget absolutione.
- 15 Excommunicatus nulliter si petat absolutionem ad cautelam, est ei illa attendenda.
- 16 Excommunicator in quibusdam casibus antequam impartiat absolutio ab excommunicatione, quæ allegatur iniusta, est audiendus.
- 17 Ut si vellet probant excommunicationem fuisse latam propter offensam notoriam, ad quod datur tempus 8. dierum.
- 18 Excommunicator est audiendus, antequam detur absolutio, si dicat adesse rem iudicatam, & Iudex debet admittere articulos excommunicantis, alias datur appellatio.

- 19 Excommunicator, si aſſerat ſententiam fuiſſe latã propter notoriam contumaciam, eſt audiendus, antequam excommunicatus abſoluatur.
- 20 Excommunicatus, quando negat contumaciam, tunc abſoluendus eſt ad cautelam, abſque reſeſſione expenſarum.
- 21 Excommunicatus ſi ſe contumacem conſiteatur vel aliàs de contumacia conſtet, tunc non debet abſolui, niſi prius reſeſſis expenſis, ac præſtita cautione de ſtando iudicio.
- 22 in Excommunicato, quando ex probabilibus cauſis contumacia eſt dubia, non impeditur abſolutio, Nec ante omnia arſtandus eſt excommunicatus ad ſatisfactionem expenſarum, & quare.
- 23 Excommunicationis materia, quando reducitur ad caput nullitatis, tunc qualiter concedatur abſolutio.
- 24 Abſolutio ab excommunicatione, quando eſt danda, requiritur citatio partis cuius intereſt.
- 25 in Abſolutione ab excommunicatione non requiritur citatio partis, quando periculum eſt in mora, vel niſi Summus Pontifex gratiam faciat.
- 26 de Excommunicatione debet conſtare, ad hoc ut ab ea, quis abſoluatur.
- 27 Abſolutio ab excommunicatione ut detur, de ea debet apparere, etiam ſi ea petatur ſimpliciter, quidquid antiquioribus temporibus fuerit ſeruatum.
- 28 Excommunicationis nullitas, ſi allegetur ex defectu iuriſdictionis, non eſt de facili danda abſolutio ad cautelam, niſi prius d. defectus ex aliqua parte probetur.
- 29 Iuriſdictionis defectus ſaltem ſemiplenè eſt probandus, quando petitur abſolutio ab excommunicatione ad cautelam, ob dictum defectum.
- 30 Abſolutio, ut detur ad cautelam, ex defectu iuriſdictionis, ea nullitas in vniuerſum eſt aliquo modo probanda.
- 31 Abſolutio ab excommunicatione lata in Curia, quando conceditur, tunc cautius, et ſecundum merum ius proceditur, et quid ſi ſit lata extra Curiam.
- 32 Abſolutio ab excommunicatione lata extra Curiam ut concedatur, non præceditur mero iure.
- 33 Excommunicatus, quando abſoluitur, debet præſtare cautionem de parendo iuri, & num. 34.
- 35 Excommunicatus, quando quis fuit pro notoria offenſa, vel contumacia, tunc ut abſoluatur non requiritur iuratoria cautio, ſed exigitur prius ſatisfactio.
- 36 Excommunicatus, quando abſoluitur ad cautelam, de ſtylo Rotæ non recipitur iuramentum, nec cautio præſtatur, nec ſatisfactio impenditur.
- 37 Abſolutio ab excommunicatione, quando datur, cū reincidentia, tunc totæ cautiones non requiruntur, quia propter reincidentiam non eſt opus alia cautione.
- 38 Abſolutio ab excommunicatione, quando conceditur non reſert quibus verbis ſit facta, an per verbum relaxationis, vel abſolutionis.
- 39 Facultas data à Papa alicui, ut à ſententia excommunicationis aliquem abſoluat, an poſſit illum abſolvere ad cautelam.
- 40 Facultas quando eſt extraordinaria, & inducta, ex quadam gratia Sedis Apoſtolice, tunc non venit in generali commiſſione.
- 41 Abſolutio ab excommunicatione non eſt cuique Iudici committere da, niſi ſit à iure in ſpecie permiſſa, vel ex ſpeciali reſcripto conceſſa.
- 42 Commiſſio ſpecialis ſemper præſupponitur, dum impertitur abſolutio ab excommunicatione.
- 43 Abſolutio ad cautelam eſt ſpecies abſolutionis.
- 44 Abſoluendi facultas, quando alicui eſt conceſſa, ſub ea comprehenditur etiam facultas abſoluendi ad cautelam.
- 45 Abſolutio ab excommunicatione non datur, quando agitur de præiudicio tertij, ſine ſpeciali facultate. Abſolutio ab excommunicatione in foro conſcientie non datur, niſi ſatisfacta parte, num. 45.
- 46 Abſolutus ſimpliciter, nõ dicitur abſolutus ad cautelam. Abſolutio ad cautelam non pure tribuitur, ſed ſub conditione condonatur, num. 46.
- 47 Gloſ. in cap. capitulum. in verb. relaxetis. de reſcript. declaratur.
- 48 Cap. ad præſentiam de appellat. quo caſu loquatur.
- 49 Cap. veniens. de teſtib. expreſſe ſtatuit, quando facultas tributa ſit abſoluendi ad cautelam.
- 50 Abſolutionem ab excommunicatione, quando Papa commiſit extra Curiam, & tunc Iudex etiam ad cautelam poteſt abſolvere, Si vero commiſſa ſit in Curia, etiam Auditori Rotæ, & tunc id non poteſt, & hoc propter facilem aditum ad Summum Pontificem.
- 51 in Curia facilis eſt aditus ad Principem.
- 52 Auditores Rotæ in cognoscendo habent ordinariam iuriſdictionem, in pronunciando vero delegatam.
- 53 Auditores Rotæ poſſunt ad cautelam abſolvere ab excommunicatione, prout poſſunt Iudices Ordinarij.
- 54 Auditores Rotæ non comprehenduntur ſub decreto Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 3. de reform. ex quo in procedendo habent iuriſdictionem ordinariam, & num. 58.
- 55 Auditores Rotæ de tempore deciſ. 4. de re iudic. in nou. non habebant ordinariam iuriſdictionem in procedendo.
- 56 Auditores Rotæ licet in procedendo ſint Iudices Ordinarij, tamen in proceſſibus ſuis ſemper utuntur via delegata, ſed hodie non ita ſtriçte, id ſervatur, & quare.
- 57 Commiſſio una ſufficit in Rotæ in qualibet in ſtatu.
- 59 Auditores Rotæ ſecundum ſtylum antiquum propter facilem aditum ad Principem, non poterant exequi ſuas ſententias, licet ſecus eſſet, quãdo cauſa committebatur in partibus.
- 60 Auditores Rotæ olim expeditiones cauſarum faciebant ſub plumbo, & ſic nomine Papæ.
- 61 ſub Bulla aliquid expedire, idem eſt ac ſi ſub plumbo.
- 62 Auditores Rotæ hodie vigore Innocentiane faciunt expeditiones ſub eorum nomine.
- 63 Auditores Rotæ quando faciunt expeditiones cauſarum, non egent alia commiſſione.
- 64 in Rotæ ad parcendum laboribus, & ſumptibus litigantium ſufficit unica commiſſio.
- 65 Executoriales in Rotæ relaxantur abſq. noua commiſſione, quæ licet aliquando à partibus impetretur, hoc tamen ſit ex eorum voluntate, non autem ex neceſſitate.
- 66 in Rotæ, dum Papa vult, quod in cauſis unica ſufficiat commiſſio, reiicit illum facilem aditum ad ipſum.
- 67 Commiſſio unica cum in cauſarum inſtantijs ſufficiat in Rotæ, eius vigore Auditores pro indiſpenſabilibus poſſunt procedere.

- 68 *Auditors Rotæ vigore primæ commissionis causas cognoscere possunt, cum omnibus singulis emergentibus & dependentibus, ac alias quomodolibet incidentibus decidere valent.*
- 69 *Absoluedi facultas ad cautelam venit sub clausulis amplissimis, quæ ponuntur in primis commissionibus Rotælibus.*
- Absolutio ab excommunicatione ad cautelam est de connexis negotio principali, num. 69.*

DECISIO DLXVIII.

ABBAS de Rode prætextu exemptionis quædam proposuit edita; Episcopus autem præcepit, ut illa amoveret sub pœna excommunicationis, quod cum Abbas facere neglexerit, illum excommunicatum declaravit, à qua declaratione appellavit Abbas, & commisit causam in Rota cum facultate absoluedi: vnde disputato dubio prima die huius mēsis coram Reu. D. meo Archiepiscopo Seleuciensi, an Abbati esset danda absolutio ad cautelam, propter multiplicationem causarum, cum materia non posset plenè discuti, fuit ordinatum ut absolueretur, cū reincidentia per totum mensem Nouembris proximi, sed cum Abbas talem absolutionem renueret recipere absente dicto Reuer. D. meo Archiepiscopo, consului Dominos in Congregatione facta supradicta die, super dicta absolutione impertienda circa quam de tribus contingit dubitare. Primo an versaremur in casu, in quo debet dari absolutio ad cautelam. Secundo quatenus sic, quomodo esset danda. Tercio an adesset sufficiens iurisdicctio ad absolutionem impertiendam.

Quantum attinet ad primum, materia habetur expressa in *c. cum contingat 36. de off. deleg.* quam exornant *ibid. DD. & præcipuè Abbas num. 1. & seqq.* in quo habetur quod quando quis conqueritur de excommunicatione nulla, antequam talis pronunciatur, debent recipi probationes vtriusque partis super nullitate, & validitate ut videatur an absolutione indigeat, qui *tex. licet ponat duo tantum nullitatis exempla.* Primum cum sententia proponitur & lata post appellationem. Secundum cum error intollerabilis allegatur expressus in sententia, quo casu non sufficit error intollerabilis, nisi & sit parens, & notorius, ut in *c. per tuas de sent. excom.* vbi etiam habetur materia *Butr. in d. c. cum contingat num. 11.* quibus duobus casibus indubie excommunicatio nulla est, idem tamen dicendum in alijs, & vbi excommunicatio allegatur nulla eadem ratione, ut notat *Abb. in d. c. num. 2. vers. 2. regula,* & ista est communis opinio ut per *Couar. in cap. Alma mater. de sent. excom. fin. 6. par. 1. §. 12. num. 7. vers. primum.* multos nullitatis casus ponit *glos. in c. presenti in verbo ad cautelam de sent. excom. in 6.* Ratio est quia probata nullitate non indiget absolutione, secus probata validitate ut habetur in *d. text. & not. DD. ibid. & præsertim Abb. num. 2. vers. ratio 2. casus.*

Attamen si proponens nulliter fuisse excommunicatum petat absolui ad cautelam, tunc ferenda est absolutio & ante omnem probationem *cap. solet. in fin. de excom. in 6. c. venerabilibus. §. porro eod. tit. in 6. Abb. in d. c. cum contingat num. 2. de off. deleg. Rot. decis. 9. de sent. excom. in antiq. vbi de excommunicatione & lata post interpositam appellationem Fastol. dubit. 36. nu. 1. vbi de nullitate quando scilicet sententia continet & errorem intollerabilem, Franc. in*

- d. c. solet. num. 9. vers. si vero dubitatur, & num. 10. Gem. pariter num. 10 de sent. excom. Rot. dec. 7. eod. tit. in antiq. & dec. 6. eod. tit. in nouiss. quæ vni cum DD. prædictis loquuntur in puncto, quando allegatur nullitas, ex quo inferior est exemptus, quæ Rota de stylo & semper dat absolutionem ad cautelam à censuræ latis extra curiā *Put. decis. 39 lib. 1. in nou. licet secus sit si censuræ latæ sint in curia Put. d. dec. & Verall. decis. 2. lib. 1. & iste stylus forsan inoleuit,**
- 10 *quia absolutio & ad cautelam fit in dubio propter periculum communionis, vel læsionis iustitiæ, ut in d. cap. solet, & in d. c. venerabilibus. §. porro. Rot. decis. 9. num. 2. de sent. excom. in nou. & propterea antequam videantur acta de partibus requiritur tempus,*
- 11 *ideo & interim pars est absolueda ad cautelam quod nihil interest partis, ut patebit ex mox dicendis. Et quamuis si allegetur excommunicatio iniusta, non*
- 12 *esset agendum de absolutione ad cautelam, & sed excommunicatus est absoluedus antequam audiat, & aliter non debet audiri, & interim excommunicatus potest facere suas probationes, ut habetur in d. cap. cum contingat, & ratio est quia non admittitur per prius probatio, cum in omnem euentum absolutio sit impetranda, ex quo præsupponitur vinculum, & propterea frustra expectatur onentus, cuius nul-*
- 13 *lus test effectus propter cautiones, quæ debent præstari d. c. cum contingat, vbi not. Abb. num. 1. vers. ratio vtriusque regula, at secus est quando excommunicatio allegatur nulla, quia ut supra dictum est, probata & nullitate excommunicatus non indiget absolutione & propterea auditur, & admittitur ad probationes, absque absolutione, si & tamen illam petat ad cautelam ex rationibus prædictis conceditur.*
- Est tamen audiendus excommunicator in quibusdam casibus antequam impertiatur & absolutio ab excommunicatione, quæ allegatur iniusta, ut si vellet probare excommunicationem fuisse latam propter
- 17 *offensam notoriam, & ad quod probandum datur tempus octo dierum, & si probatur manifesta offensam non debet absolui, alias secus cap. solet. vers. nisi & c. venerabilibus. §. porro vers. similiter. de sent. excom. in 6. Abb. in d. cap. cum contingat. nu. 1. in fin. vel etiam si excommunicator dicat, super excommunicatione adesse rem iudicatam, & iudex debet admittere articulos excommunicantis, alias datur appellatio, *Rot. dec. 5. de except. in nou. & idem videtur dicendum si excommunicator asserat sententiam**
- 19 *& fuisse latam propter notoriam contumaciam d. cap. venerabilibus. §. porro. vers. idem est de sent. excom. in 6. vbi ponuntur duo casus. Primus est quando ex-*
- 20 *communicatus negat contumaciam, & tunc absoluedus est ad cautelam absque refectione expensarum. Si vero se contumacem confiteatur, vel alias de contumacia coniter, tunc non debet absolui, nisi prius*
- 21 *refectis & expensis, ac præstita cautione de stando iudicio, ut not. Dec. in cap. prudentiam §. si vero n. 2. & 3. de off. deleg. & ex isto tex. insert. Bellam. male ab aliquibus intellectus dec. 174. quod si per contrarias asserciones ex probabilibus, & verisimilibus*
- 22 *& causis factis contumacia sit dubia, & incerta, non impenditur absolutio, nec ante omnia arctandus est excommunicatus ad satisfactionem expensarum,*
- 23 *quia materia reducitur ad caput & nullitatis, quod dictum est intelligendum, ut non impendatur absolutio simpliciter, sed ad cautelam iux. text. in d. c. venerabilibus. §. porro. vers. idem est de sent. excom. in*

in 6. quem allegat. & ibi se fundat. Bellam.

Quantum attinet ad secundum, quomodo sit dan-
24 da absolutio. Primo requiritur citatio partis cuius
interest, secundum distinctionem *tex. in cap. venera-*
bilibus. in princ. & in cap. solet. de sent. excom. lib. 6.
& facit *tex. in c. fin. de elect. in 6.* quod tamen tem-
25 peratur nisi periculum sit in mora, & vel nisi Sum-
mus Pontifex gratiam faciat *Franc. in d. cap. solet.*
num. 11. vbi alios refert.

Secundo debet constare de excommunicatione, vt
26 in terminis de absolutione, & quae petitur ad cautelam
est *dec. 4. de sent. excom. in antiq.* quod etiam serua-
tur quando simpliciter petitur absolutio, quicquid
27 antiquioribus temporibus fuerit seruatum, vt dicitur
in d. dec. 4. de qua quidem excommunicatione,
hic satis constat. Tercio si allegetur nullitas ex de-
fectu iurisdictionis, prout est in casu nostro ratione
28 exemptionis, & non est de facili danda absolutio ad
cautelam, nisi prius exemptio aliqua ex parte pro-
betur, & hoc ne illudatur ordinariae iurisdictioni, vt
post *Innoc. Rot. dec. 6. de sent. excom. in nou. & dec. 6.*
de except. nou. Franch. in d. cap. solet. n. 10. vers. quā-
do autem sententia est nulla. Gem. pariter num. 10.
Couar. in d. c. Alma mater. par. 1. §. 12. num. 7. vers.

29 unde dicens. Vbi quod requiritur & saltem semiplena
probatio. Quando verò allegantur aliae nullitates
non tenetur pars causam nullitatis exponere, oportet
tamen illam in specie nominare vt detur absolu-
30 tio, & quia nullitatis causa in vniuersum est aliquo
modo probanda, vt detur absolutio ad cautelam,
Franch. loco praecitato, & alij quos allegat Couar. lo-
31 *co proximè relato.* Notandum tamen venit, & quod
hac procedunt de mero iure, & seruanda essent si
ageretur de censuris latis in curia, nam cum a censu-
ris latis extra curiam Rota passim det absolutionem
ad cautelam sine causae cognitione, vt supra dictum est
32 in causis extracuriam, & hac ad vnguem seruanda
minimè sunt. In casu autem de quo agitur, satis fuit
doctum de exemptione, vt absolutio ad cautelam

33 possit dari. Quarto requiritur & cautio de parendo
d. cap. solet. ibi nisi prius sufficiens praestetur emen-
da, vel competens cautio de parendo iuri, si offensa
34 *dubia proponatur c. venerabili. §. 2. & ibi glos. 1. de*
sent. excom. vbi iuratoria cautione. Dec. in cap. pruden-
tiam. §. si verò. num. 1. & seqq. de off. deleg. vbi
35 *quod pro notoria offensa, vel contumacia, & si quis*
fuit excommunicatus, non sufficit iuratoria cautio,
sed exigitur prius satisfactio, & habetur in formul.
instrum. fol. 1. & seqq. De stylo tamen Rotae, quā-
36 *do datur absolutio ad & cautelam non recipitur iu-*
ramentum, nec cautio praestatur, nec satisfactio im-
penditur, Rot. dec. 36. de proc. in nou. Put. dec. 3. de
sent. excom. prout nec simpliciter praedicta requirū-
37 *tur, quando datur absolutio cum reincidentia, & quia*
propter reincidentiam non est necessaria cautio, Ge-
min. in cap. solet. ante nu. 16. vers. & est ratio secun-
dum eum, de sent. excom. in 6.

Quinto non refert an huiusmodi absolutio fiat per
38 verbum relaxationis, quod est commune, & & adap-
tatur ad ius, & ad factum, siue per verbum absolutio-
nis, ex quo dictis verbis additur aliud verbum ad cau-
telam, cum idem sit sensus *c. venerabilibus. §. pen. &*
ult. de sent. excom. in 6. Ioan. And. in c. solet. num. 11.
in fin. & num. 12. Franch. num. 12. Quantum atti-
net ad tertium an adsit sufficiens facultas absoluendi
in Rota, & difficultas pendet ex eo, quia in commis-

39 sione dicitur, & cum facultate absoluendi a censuris
non tamen dicitur ad cautelam, & propterea ista fa-
cultas non venit in concessione, cum extraordinaria
40 sit, & inducta ex quadam gratia Sedis Apostolicae,
vt in *c. per tuas. de sent. excom.* Ideoque non est cui-
que Iudici permittenda nisi sit a iure in specie per-
41 missa, vel ex speciali rescripto concessa, *glos. in*
cap. capitulum in verb. relaxetis in fin. de rescr. glos.
in c. solet in verb. per superiorem. de sent. excom. in 6.
Ioan. And. ibid. num. 8. Gemin. nu. 15. col. 3. ante fin.
vers. Glos. in verb. superiorem. Franch. num. 13. Dec.
in c. praeterea num. 22. & 23. de off. deleg. Couar. in
c. Alma mater. par. 1. §. 12. num. 8. vbi testatur de
42 *communi opinione, Rota in decis. mox allegand. &*
habetur in formul. instr. fol. 1. & in quo semper pra-
supponitur specialis commissio.

Huic obiectioni poterat responderi, primo, quod cum
Summus Pontifex concesserit facultatem absoluendi,
non autem simpliciter causam commiserit super
eo, an scilicet excommunicatio valeat, vel non, hoc
43 casu Iudex possit absolvere ad cautelam, & cum ista
sit species absolutionis, ac absolutio simplex, ergo
concessa facultate absoluendi, sub isto genere cen-
44 tur comprehensa facultas & absoluendi ad cautelam.
Suarez de censur. disput. 7. sect. 8. in 3. diuis. num. 14.
Vgolin. de censur. tab. 1. c. 22. num. 21. Caterum siue
responsum praedicta procedere in absolutione in foro
conscientiae, nec habere locum quando agitur de pra-
45 iudicio tertij, & quia in tertij praedictum sine spe-
ciali facultate, nec in foro conscientiae nisi satisfacta
parte potest dari absolutio, *Navar. in man. c. 27. nu-*
mer. 278. vers. quarto dico, vbi allegat glos. in cap. ca-
pitulum in verb. relaxetis de rescr. quam Vgolin. lo-
co citato, non dicit loqui in facultate concessa absol-
46 *uendi, sed de absolutione simpliciter tributa, quod*
bene procedit, cum absolutus & simpliciter, non cen-
seatur absolutus ad cautelam, quia hac absolutio non
purè tribuitur, sed sub conditione condonatur. Sed
47 *de hac interpretatione glos. & potest dubitari, quod*
enim loquatur de facultate concessa absoluendi di-
cunt Abb. ibid. num. 8. vers. in glos. fin. Dec. num. 21.
& 23. quod satis patet ex allegat. per d. glos. qua 1.
allegat tex. in c. ad praesentiam 16. de appell. qui licet
48 *& loquatur de absolutione tributa ad cautelam ibi de*
facto tamen eum fecerat absolui, & ibi glos. in verb.
absolui tamen alius text. quem allegat. in c. veniens
49 *38. in fin. de testib. expresse & loquitur de facultate*
tributa absoluendi ad cautelam, & quamvis huius
etiam sententiae, quam tenet Suarez, & Vgolin. sint
Archid. in d. c. solet. in princ. num. 1. de sent. excomm.
in 6. Abb. in cap. ad praesentiam num. 3. de appell. vbi
etiam Dec. num. 4. cum pluribus seqq. quae opinio vlti-
& praxi recepta videtur, vt dicit Couar. loco cit. ac
50 *tamen Rota nostra distinxit, quod aut absolutio est*
& commissio in partibus, & Iudex ad cautelam po-
test absolvere, aut in curia, & etiam Auditori Rotae
& non potest sine speciali commissione absolvere
propter facilem aditum ad Summum Pontificem.
Rot. dec. 3. de sent. excom. in antiq. & dec. 4. eodem
tit. in nouiss. & dec. 3. num. 3. ad med. vers. tum quia
Auditores de renunc. in nou. vbi add. num. 7. in qui-
51 *bus duabus vltimis & dec. affertur ratio facilis ad-*
tus ad Principem Couar. loco cit. sequitur hanc di-
stinctionem, & ideo fuit omissa ista responsio.
52 Secundo firmiter fuit responsum, quod Rotae Au-
ditores in cognoscendo habent ordinariam iurisdic-
tionem

tionem in pronunciando vero delegatam, Rot. decis. 16. ante fin. vers. *Auditores Sacri Palatii, de re iud. in nou. clem. auditor. de refer.* per quam ita in puncto respondet gloss. quæ loquitur de Rotæ Auditoribus in cap. *solet. in prædict. verbo per superiorem*, de qua etiam meminit Abb. & Dec. in d. cap. ad præsentiam, ergo Auditores Rotæ iunctis alijs, de quibus statim dicam, possunt ad cautelam absolueræ, 53 prout possunt Iudices ordinarij, ut in iuribus in princ. alleg. & hinc Congregatio Illustriss. Interpretû Concilij censuit decretum Concilij sess. 25. c. 3. de re form. de monit. ad effectum reuel. relaxan. non comprehendere Rotæ Auditores, ex quo in procedendo habet iurisdictionem ordinariam & quamuis Rota censuerit contrarium, ut in decis. alleg. & bene 54 quidem suo tempore, quia licet auditores, & in procedendo sint ordinarij, tamen in processibus suis semper vtuntur via delegata *Gambara de auctoritate legat. lib. 9. num. 70. 71.* & ideo non possunt procedere 55 ultra & contenta in commissione, & propterea tunc bene respondit Rota, quod & si hodie procedat, tamen non tam strictè prout tempore dictarum dec. cum ex constit. Pij IV. repetita in reformatione san. 57 mem. Pauli V. in qualibet instantia in Rota, & vna sufficiat commissio, & propterea licet fiant processus via delegata, & non excedantur fines commissionis, nihilominus commissio tribuit hanc iurisdictionem, cuius fines non exceduntur, quæ etiam 58 videtur fuisse potissima ratio declarationis Sac. Concilij, & in procedendo Rotæ Auditor est ordinarius. Et pro faciliiori intelligentia huius materiæ, est opus aliquid repetere, circa antiquum Rotæ stylum secundum quem propter facilem aditum ad Principem, Auditores & nec poterant exequi suas sententias, licet secus esset quando causa committebatur in partibus Rot. dec. 39. de sent. & re iud. in antiq. Cassad. dec. 13. num. 4. de refer. & decis. 3. de dol. & cont. Mandos. com. 29. verb. *causarum Auditores, & expeditiones relaxabantur sub plumbo, & sic nomine* 60 *Papæ, & ita loquitur Cassad. dec. 6. num. 11. de caus. poss. & propr. & de hoc meminit Roman. cons. 336. in princ. quem allegat & ponderat Mandos. commiss. 24. in ver. mandata huiusmodi, & hoc proueniebat* 61 *vig. Reg. antiquæ 69. cuius verba erant. Voluit, & ordinauit, quod mandata Apostolica super sententijs in Romana Curia latis, & executioni demandandis sub Bulla expediantur, & quod idem est ac sub plumbo ad tex. in c. licet de crim. fals. hodie vero prædictæ* 62 *expeditiones, vigore Innocentianæ, & aliarum facultatum relaxantur sub nomine Auditorum, Cassad. dec. 9. in fin. de appell. & adest reg. 47. nouissime* 63 *48. in qua disponitur quod executiones fiant nomine Iudicis, nec requiritur super hoc aliqua commissio, quia in Bulla Pij IV. §. 2. disponitur quod ad parcendum laboribus, & expensis litigantium vnica* 64 *commissio in qualibet causa sufficiat, quod ut dixi repetitur in reform. san. mem. Pauli V. de Auditoribus Rota in princ. Et propterea hodie absque noua* 65 *commissione relaxantur executoriales, & quæ licet aliquando impetrentur hoc prouenit ex voluntate partis, non autem ex necessitate, hinc cum vnica commissio sufficiat, pro habenda absolutione ad cautelam non est opus noua commissione, & Papa enim* 66 *vult quod vnica sufficiat, reijcit illum facilem aditum ad ipsum, & voluit quod Rotæ Auditores vigore vnica commissionis procedant pro omnibus* Par. IV. Recent. Tom. III.

67 indigentis & in qualibet causa, maximè cum in Bulla Pij IV. & in dicta reform. addatur quod Auditores Rotæ vigore illius commissionis causas cognoscere possunt cum omnibus, & singulis dependentibus, & emergentibus, ac alias quomodolibet incidentibus decidere valeant, quæ clausulæ sunt efficacissimæ, vt per Mandos. comm. 2. Et in specie 69 dicendum test venire facultatem absoluedi ad cautelam, cum sit de connexis negotio principali, quæ expresse committitur per d. Constit. Pij IV. & voluit Abb. d. c. ad præsentiam num. 8. vbi etiam Dec. num. 8. de appell. nec in hac parte est curandum de formulario, quia licet in eo habeatur mentio Pij IV. Summi Pontificis, fuit tamen impressus ante d. Constitutionem & quoad hoc refert stylum antiquum, neque constat tunc fuisse delectam auctoritatem Auditorum vigore prædictæ clausulæ in Constitutione Pij IV. Et ita conclusum &c.

REVERENDISS. MANZANEDO,

Patriarcha Hierosolymitano.

Cordubæ Pecuniaria.

Luna 1. Iulij 1624.

ARGUMENTVM.

Appellationi amplius non est locus, quando adest res iudicata, & sic constat de tribus sententijs conformibus, & quatenus tunc appellaretur, tamen nihil iuuat ad causandum attentata, & quando dicta attentata intrent.

SVMMARIVM.

- 1 Sententie tres conformes quando adsunt, tunc non est locus amplius appellationi.
- 2 Attentata non intrant quando non est locus appellationi.
- 3 ad Executionem sententiæ quando fuit processum post interpositam appellationem, intrant attentata.
- 4 Attentatorum diuersitas ex quibus ad oculum pateat.
- 5 Decreta quæ secum afferunt executionem ab eis non datur appellatio.
- 6 Iudex in exequendo quoties excedit à tali excessu datur appellatio.
- 7 Appellationi quando est locus, eaquæ fuerit interposita, si procedatur ad executionem, ea est attentata.

DECISIO DLXIX.

POSTQVAM Signatura Iustitiæ ordinauit, vt facta repositione à decreto super reuocatione attentatorum facto pars Hieronymi de nouo audiretur à decreto reponi, & partem de nouo audiri, & vtraque parte informari. DD. in decis. steterant, prima præsentis mensis, vt in decisione tunc facta apparet. * Vnde cum hodie in Congregatione pars Petri instaret pro expeditione, & pars Hieronymi prætenderet causam impedire sub prætextu decisionis in hac causa factæ 21. Iunij 1610. coram D. Caualerio, in qua fuit dictum non constare de attentatis, & pars hæredum Petri responderet diuersa esse attentata, contenta in dicta decisione dicti D. mei Caualerij ab ijs, quæ hodie prætentantur reuocari, Dñi mihi ordinari, vt pro maiori satisfactione extēdere in decisione vt apparet de diuersitate attentatorum in decis. D. Caualerij, & contentorum ab ijs, de quib. hodie agitur quod

- videtur euidentis cum in ista causa fuerint latæ tres sententiæ conformes contra Alphonsum à quorum vltima fuit appellatum, & quia illa non obstat. fuit processum, ad exequutionem, hæres Petrus allegabat gesta post dictam appellationem fuisse attentata, & prædicta decisio D. Caualerij respondit non constare de attentatis ex ratione in dicta decisione adducta nempe quia aderant tres sententiæ conformes, & sic non dabatur amplius appellatio ad text. in l. unica. C. ne liceat sort. prouoc. quo stante non
1. intrabant attentata, attamen cum in executione dd. trium sententiarum iudices per aliqua decreta decreuerint exequutionem esse facien. & in quibus bonis, & pro qua quantitate, à quibus decretis, & quodlibet eorū pro parte Petri in tempore fuit appellatum, vt in Summ. dat. 10. Martij 1624. num. 6.
  2. & 7. videtur quod cum post dd. appellationes fuerit processum ad prædictam exequutionem, non potest negari attentata iuxta text. in cap. non solum de appell. in 6. & quod ista sint diuersa, & distincta attentata ab illis, de quibus in decisione D. Caualerij patet ad oculum, quibus non obstat, quod dicta decreta tanquam exequutina afferent secur exequutionem paratam à qua non datur appellatio, quia respondetur hoc verum esse, sed non procedere
  3. quoties Iudex in exequendo transgreditur, nonne enim est locus appellationi, cap. nouit. de appellat. l. ab exequutione. C. quor. appell. non recip. Rota coram fel. recor. Gregor. XV. decis. 541. num. 10. sed sic est quod de excellentia dictæ exequutionis constat late in supradictis meis duabus decisionibus in ista
  4. causa factis, ergo illa data intrabat appellatio, & per consequens gesta post dictam appellationem fuerunt attentata, prout Rota non semel sed bis respondit &c.

Decisio ista in hac causa emanata sub die 1. præsentis mensis Iulij, est supra in hoc Tomo decisio 566. & pariter supra in hoc Tomo habetur altera decisio in præsentis causa sub die 18. Martij 1624. & est in ordine decis. 522.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Hæreditatis de Arigonis.

Mercurij 13. Nouembris 1624.

ARGVMENTVM.

Adducuntur plura circa validitatem testamenti nuncupatiui. Testamentum ad hoc, vt reddatur nullum, & inualidum ratione dementiæ testatoris, quid sit necessariò probandum, & quando testamentum reddatur nullum ratione dementiæ.

SVMMARIVM.

1. Sententiæ validitas ex reuolutione actorū colligitur.
2. Sententia est nulla, & inualida si precipitanter fuerit lata.
3. Pars sibi imputet, si non curauit perficere examen testium intra tempus sufficiens sibi concessum.
4. Hæredis institutio est caput, & fundamentum testamenti.
5. Testamentum est nullum, & inualidum, si testator non scripserit nomen hæredis, nec ore proprio illum nominauit.

6. Solemnitates requisitæ in l. hac consultißima, & lubemus. C. de testam. non habent locum in testamentis nuncupatiuis.
7. Testandi genus ad relationem cedulæ scriptæ per Notarium habet vim testamenti nuncupatiui impliciti.
- Et valet perinde ac si ipsemet testator ore proprio heredem nominasset absque eo, quod testes viderint, aut certiores facti fuerint de contentis in d. cedula, num. 7.
8. Et hoc casu præsumitur testator bene vidisse institutionem hæredis, ac omnia alia contenta in d. testamento manu aliena scripto. amplia num. 9.
10. Testamentum nuncupatiuum non redditur nullum ex eo, quod vnus testis se subscripsit pro illis nescientibus scribere.
11. Demens nemo præsumitur.
12. Dementia est plenè, & concludenter probanda.
13. Cardin. Arigonius laudatur.
14. Actus impatientiæ ex morbi seuitia non excludit usum rationis, aut iudicii.
15. Testamentum, vt reddatur nullum ratione dementiæ, debet ea probari de tempore testamenti.
16. Testator habens dilucida interualla præsumitur testamentum fecisse de tempore dilucidi interualli.
17. Testibus deponentibus de sanitate mentis debet magis credi, quam deponentibus de dementia.
18. Testium domesticorum, & familiarium fides diminitur.
19. Testem inducens non potest contra eum excipere.
20. Testatoris dementia si sit probata, tamen si testamentum sit factum, sicuti alius quilibet prudens fecisset, validum reputari debet.

DECISIO DLXX.

ILLVSTRISSIMVS quon Cardinalis Arigonus de anno 1615. sub die 15. Iunij condito testamento in quo instituit heredes vniuersales R. P. D. Ciriacum, & Antonium fratres de Roccijs, necnon R. P. D. Diomedem, & Ioan. Petrum fratres de Varelij suis ex sororibus nepotes post diuturnam infirmitatem sub die 4. Aprilis sequentis anni ex hac vita migravit, ob cuius mortem prætendentes tunc D. Lucretia Macchiauella altera soror, & alij filij, ac nepotes respectiue D. Cassandræ iam defunctæ pariter sororis d. Cardinalis, de quibus in testamento nulla fuerat facta mentio succedere in hæreditate illius ab intestato, cœperunt agere coram A. C. via monitorij pro relaxatione d. bonorum contra d. hæredes, pro quorum parte exhibito in actis testamento, & causa discussa, fuit per A. C. pro illius validitate ad fauorem hæredum pronunciatum. A qua sententia cum pars D. Lucretiæ, & consortium appellasset, & causa fuisset in Rota mihi commissa de di tunc dubium, An sententia prædicta esset confirmanda, vel infirmanda, & illo hodie proposito, & vtraque parte acriter informante, ac causa per omnes Dominos meos de ordine Sanctiss. examinata, fuit ab ipsis nemine discrepante vnanimiter resolutum d. sententiam esse confirmandam, cum quoad validitatem non fuerit de ea dubitatum, ex quo cõ-

1. fiat ex reuolutione processus fuisse seruata omnia requisita iux. decis. Caput. 260. par. 2. & decis. 178. & 602. num. 1. par. 2. recent. Neque dicatur illam fuisse nullam, & inualidam ex eo quod fuerit precipitanter lata non factis prius probationibus, nec examina-

minatis omnibus testibus iuratis, quia cum ex eodē processu appareat fuisse concessum tempus sufficiens ad hæc peragenda, sibi debet imputare quod si non curauit examen testium perficere maximè quia potuit etiam in hac secunda instantia hæc, & alias probationes facere *iux. reg. text. in l. per hanc. C. de tempor. appellat.*

Quo vero ad iustitiam licet acriter illam impugnarent informantes pro D. Lucretia, tamen Dominus dixerunt sententiam prædictam fuisse quoque iustam, dum in ea fuit declaratum validum, & non subiacere alicui vitio nullitatis testamentum d. Cardinalis quod in se continebat tam hæredis quod institutionem, quæ est caput, & fundamentum testamenti, *s. ante hæredis inst. de legat. l. i. ff. de hæred. inst. l. fin. ff. de iure codicill.* quam etiam omnia alia requisita ad illius validitatem necessaria, de quibus *in l. hac consultißima. C. de testam. Crass. in §. testamentum quæst. 10.*

Neque visum fuit obstare quod primo loco dicebatur testamentum fuisse nullum, & inuvalidum, ex eo quod testator non scripserit nomen hæredis, nec ore proprio illum nominauerit *iux. text. in l. hac consultißima, & Liubemus. C. de testam.* quia respondebatur solemnitates prædictas requiri in testamento in scriptis non autem in testamento nuncupatio prout erat istud, quod fuit scriptum à Notario, & deinde subscriptum à Cardinali his præcisus verbis, Ego Pompeius Card. Arigonius dispono vt supra manu propria, quod genus testandi ad relationem cedula scriptæ per Notarium habet vim quod testamenti nuncupationi impliciti, & valet perinde ac si ipsemet testator ore proprio hæredem nominasset absque eo quod testes legerint, viderint, aut certiores facti fuerint de dispositis in d. cedula, *Bart. in l. si ita scripsero. ff. de cond. & demonstr. l. as. in l. ubi autem. §. illud nu. 2. ff. de verb. oblig. Clar. in §. testamentum. q. 36. num. 7. Card. Mant. de coniectur. lib. 1. tit. 7. num. 7. Gutierrez præf. quæst. lib. 2. q. 41. num. 4. & seqq. Magdalen. de numero testium par. 1. cap. 27. nu. 9. & fuit resolutum in illa Romana testamenti 9 Decemb. 1620. coram Reuerendiss. D. meo Decano, vbi inter cetera ponderatur, quod testator hoc casu præsumitur bene vidisse prius institutionem hæredis, ac omnia alia contenta in dicto testamento manu aliena scripto, *las. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. num. 14. ff. de verb. oblig. Alex. conf. 147. nu. 3. lib. 2. Paris. conf. 77. num. 26. & conf. 88. nu. 34. lib. 3.* quod sine dubio censetur fecisse Cardinalis iuris peritus consummatissimus, & qui non erat de tempore testamenti adeo infirmitate grauatus, vt contenta in eo videre non valeret, præcipue cum testamentum esset nimis breue, & istu oculi potuisset substantiam illius inspicere, prout fuit consideratum in d. Romana testamenti nuper allegata.*

Nec refert quod in subscriptione testium in dicto testamento vnus testis se subscripserit pro alio tunc sciente scribere, quia hoc non operatur, quo minus testamentum non sustineatur maximè cum sit nuncupatiuum, prout ex supradictis fuit ostensum.

Minus obstant, quæ secundo loco contra dictum testamentum opponebantur de inuvaliditate ratione alienationis mentis, qua dicitur Cardinalem de tempore testamenti laborasse, fuit enim per Dominos responsum istum defectum pro parte D. Lucretie deductum nullo modo probari, regula enim est nemi-

Par. IV, Recent. Tom. III.

11 nem infirmum, sed potius sanæ mentis præsumi, *iux. text. in l. nec codicill. & ibi Bald. C. de codicill. l. fin. C. de hæred. instit. cap. fin. de success. ab intest. Paris. conf. 87. in princ. lib. 3. Menoch. de præsumpt.*

12 lib. 1. q. 18. num. 6. & seq. vnde debuit quod defectus ex aduerso plenè, & concludenter probari, *Bart. in l. is potest. num. 15. ff. de acquir. hæred. Salic. in l. fin. num. 2. C. de hæred. inst. Ferret. conf. 207. nu. 15. Rot. in vna Meliten. testamenti coram me, quæ est 384. num. 3. par. 1. recent.* quæ præsumptio vehementius

13 intrat in Cardinalem, qui ob illius singularem doctrinam, & prudentiam à fel. record. Greg. XIV. fuit electus in Auditorem Sacra Rotæ, & exinde ad apicem Cardinalatus à fel. rec. Clem. VIII. assumptus, & qui totius populi ore maxima prudentia in rebus agendis pollebat, vt omnibus est notum.

Testes autem inducti pro parte D. Lucretie nullatenus prædictam dementia probant, sed tantum aliquos actus impatientie ex morbi feuitia, & do-

14 lorum acerbitate potius causatos, qui cum non excludant usum rationis, ac iudicii non tollunt facultatem disponendi, *iuxta notata per las. in l. furiosum, num. 4. C. qui testam. fac. post. Dec. in l. humanitatis. C. de impub. Corn. conf. 261. nu. 21. lib. 4. Derian. conf. 51. num. 82. lib. 4. Menoch. conf. 683. nu. 14. Magdalen. de numero testium par. 2. cap. 4. num. 97. cum alijs in Romana donationis 11 Ianuarij 1619. coram Reuerendiss. D. meo Seleucien. Secundò, quia nec de dementia, nec de prædictis actibus à grauitate infirmitatis procedentibus deponunt de tempore testamenti, prout test necessarium ad illius inu-*

15 liditatem *l. 2. & l. qui testamento. §. quacunque. vers. nec furiosus. ff. de testam. Corn. d. conf. 261. n. 22. lib. 4.* Tertiò, quia d. testes non concludunt quod Cardinalis habere non potuerit dilucida interualla quatenus ex dictis actibus resultaret dementia, quod multum facit ad excludendam inuvaliditatem testa-

16 menti, quod præsumitur factum de tempore dilucidi interualli, prout fuerunt hæc omnia bene ac latius ponderata in Perusina hereditatis 12 Iunij 1617. coram D. meo Buratto, Romana donationis 15 Maij 1619 coram Reuerendiss. D. meo Seleucien. Romana hereditatis de Gracchis 1. Decembr. 1618. coram D. meo Remboldo, & in d. Meliten. testamenti coram me.

Vltra quod pro parte eiusdem D. Lucretie fuerunt examinati alij plures testes, qui dicunt quod de tempore testamenti Cardinalis erat compos mentis, & prudenter, ac congruenter loquebatur, quibus testibus de sanitate mentis deponentibus debet magis credi, quam prædictis deponentibus de dementia, *Dec. in l. furiosum nu. 20. C. qui testam. fac. post. Corn. conf. 219. num. 7. lib. 1. Derian. conf. 127. n. 35. lib. 3. Gabr. de testibus concl. 4. num. 19. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 45. num. 21. Rot. decis. 577. nu. o. par. 1. diuers. etiam quod essent numero pauciores, Boer. decis. 23. num. 93.*

18 Nec refert quod istis testibus cum sint domestici, & familiares eiusdem Cardinalis, nempe Præfectus Domus, & repositus cubiculo, Medicus, Secretarius, & alij videatur de fide diminui, nam cum fuerint inducti pro parte D. Lucretie non videntur ab ea contra illos posse dari exceptiones ad *text. in l. si quis testib. C. de testib. Menoch. conf. 60. nu. 17. & 18. Gra. dec. 34. n. 12. & seq. Mantio. dec. 274. sub n. 1. et fuit dictum in Pacen. puritatis 6. Apr. 1636. coram me.*

Quibus accedit, & hoc mouit etiā maximè Donos ad respondendum pro validitate d. testamenti, quod Cardinalis rectè ac prudenter disposuit in dicto testamento; reliquit enim hæredes inter alios duos nepotes Prælatos, in Curia cognitos, quos ipse maximè diligebat, & ad Prælaturam promoueri fecerat, omittendo alios forsan illi parum obsequētes, multa legata pia pro salute animæ suæ fecit, & familiæ distinctim secundum gradus, & pro vniuscuiusque seruitio, ac dignitate aliquid reliquit, ex quibus resultat quod quatenus etiam possit dici probata dementia, nihilominus d. testamentum ita factum sicut quilibet alius prudēs ac sanæ mentis fecisset, validum reputari debet *iuxta sententiam Io. Andr. in cap. fin. de success. ab intest. Bald. in cap. 1. ante num. 3. tit. per quos fiat inuest. Alex. in l. furiosum. num. 3. C. qui testam. fac. poss. Martic. de ult. vol. lib. 2. tit. 5. sub num. 7. & 8. Magdalen. de numero testium par. 2. cap. 4. nu. 89. & seq. Honded. cons. 78. num. 61. lib. 2. Rot. diuers. decis. 129. num. 15. par. 2. & fuit dictum in præalleg. Romana testamenti coram D. meo Decano, & in Militen testamenti coram me.* Ex quibus ita fuit resolutum.

R. P. D. REMBOLD O.

Heldesimeñ Optionis.

Veneris 15. Nouembris 1624.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum, vt concedatur aduersus rem iudicatam, requiritur etiam, vt constet de iure petentis talem restitutionem. Oprandi ius ad quem de iure spectet, & quid circa optiones, veniat seruandum. Canonicus, quando non dicatur abesse à Capitulo absque eius licentia, & quando tempus absentie ei concessum currere incipiat.

SVMMARIVM.

1. Restitutio in integrum, vt concedatur aduersus rem iudicatam, quid sit probandum.
2. Appellare non interest, nec prosequi appellationem ei, qui non habet ius in negotio principali.
3. Oprandi ius de iure spectat ad antiquiorem.
4. Cap. fin. de consuetud. in 6. in quibus terminis loquatur.
5. Capitulum sine dubio potest statuere circa obedientias, & temporalitates suas certis modis, & formis inter Canonicos distribuendas.
6. circa Optiones, quid obseruandum veniat, & n. 7.
8. Statutum, si disponat, vt Canonicus antiquior habeat ius oprandi, id est conforme iuri communi.
9. Optare an possit Canonicus absens à Capitulo absque eius licentia.
10. Obiectum ea, quæ sapiunt, sunt plenè & concludenter probanda.
11. Canonico si impertita fuerit licentia abesse à Capitulo per aliquod tempus, tunc illud incipit currere non à die licentie, sed à tempore, quo abesse incipit.
12. Abesse à Capitulo non potest dici Canonicus sine licentia, si tempus ei indultum, vt abesse possit, adhuc duret.
13. Ius suum circa optionem, vt Canonicus non dicatur amisisse, quid sufficiat.
14. Canonicus antiquior si ex aliqua incapacitate op-

- tare non potest, tale ius spectat ad sequentem.
- Canonicum, & quid sibi præiudicauerit, & n. 15.
16. Iure suo, ne quis vtatur, absque iusta causa non est impediendus.
  17. in Optione, quis sibi non præiudicat, si stante eius iusta ignorantia incapacitatis existentis in turno permittat eum optare.
  18. Excusari quis iure debet, dum subsistit iusta ignorantia facti.

DECISIO DLXXI.

POST factam resolutionem in hac causa, quod constabat de re iudicata, dubium proposui, an constet de causis restitutionis in integrum, etiam DD. negativè responderunt, quia restitutio de consuetudine Palatii non datur propter solam subsistentiā alicuius causæ excusationis, sed requiritur, quod constet etiam de iure petentis restitutionem, vt per *Vestr. in prax. lib. 8. cap. 3. num. 7. in fin. & num. 8. Aegid. dec. 38. circa med. vers. sicut cum petitur, vbi*

- 2 assignatur ratio, quod non habenti tunc in principali negotio, non interest appellare, nec prosequi appellationem.

In proposito autem non constat de iure Remberti sed potius de malo iure ipsius videlicet, quod ius oprandi spectabat ad Arnoldum, non autem ad dictum Rembertum, quia nempe Arnoldus est antiquior Remberto, vt latè fuit deductum in decisionibus Reuerēdis D. mei Decani in hac causa factis.

Nec obstat, quod decisiones Reuerēdis D. mei Decani fundantur in dispositione, cap. fin. de consuetud. in 6. quæ tunc in optionibus obedientiarum, de quibus agitur locum non habet, eo quod dispositio dicti Capituli loquitur de præbendis annexis Canonicatibus, quales non sunt dictæ obedientie, aliaque seruari mandat, quæ in optionibus dd. obedientiarum non seruantur, cum in ijs procedatur iuxta statuta à Capitulo edita quod tunc dubium non est posse statuere circa obedientias, & temporalitates suas certis modis, & formis inter Canonicos distribuendas, cap. constitutionem. I. caterum, & ibi glos. in verb. statutum de verb. signif. in 6.

Quia dd. decisiones fundantur in ratione d. cap. fin. quod tunc optio spectet ad antiquiorem, nec propterea refert, quod in reliquis non seruatur dispositio d. cap. sed particulare statutum, & siquidem scribentes pro Remberto prætendunt, quod neque tunc in hoc quod optio spectet ad antiquiorem seruari debeat dispositio d. cap. sed forma à dicto statuto præscripta ostendere deberent contrarium in dicto statuto caueri, quod tantum abest vt hætenus præstiterint, vt etiam ex copia dicti statuti per eosdem scribentes exhibita appareat primum locum in oprando dari seniori Presbytero, secundum seniori Diacono, quod est conforme dispositioni d. cap. fin. de consuet. in 6.

Quia immò nec vnquam inter partes fuit controuersum, quod optio non debeatur seniori, tam de iure, quam de consuetudine Cathedralis Ecclesiæ Heldesimeñ, idq. pluries idem met. Rembertus factus est in partibus, vt constat ex processu.

Non obstat, quod iuxta formam dicti statuti Tur-nus Arnoldi erat consumptus, eo quod permisset optare procuratorem Henrici, quod non debuisset permittere, ex quo dictus Henricus erat incapax etiam horribilis ad oprandum, tunc ebuerit à Capitulo celebrato 19. Febr. 1616. absque licentia, quia dicta inca-

incapacitas nullo modo probatur, cum tamen esset
10 plenè, & concludenter probanda, t̄ cū sapiat obie-
ctum glos. & DD. in cap. 1. §. si quis igitur in verb.
apertissimis de except. in 6. Sarnen. in reg. de infirm.
quest. 26 Rot. decis. penult. & fin. de except. in nou.
& coram sanct. mem. Greg. XV. dec. 322. nu. 1. & ibi
adden.

Quin etiam potius dicta incapacitas excluditur,
quia anno 1613. die 19. Ianuarij fuit concessa dicto
11 Henrico licentia t̄ abessendi ad triennium, quæ cum
non inceperit à dicto die 19. Ianuarij, sed à die 22.
Februarij subsequentis, quo cœpit abesse *Cast. con-
sil. 117. num. 1. vol. 1.* duravit utique dicta licentia vs-
12 que ad diem 22. Febr. 1616. & sic t̄ dici non potest,
quod dictus Henricus absuerit à Capitulo celebrato
19 Febr. 1616. sine licentia.

Et quatenus in hoc adesset aliquis scrupulus suffi-
cere debet Arnolde ad effectū, ne ipse censeatur ami-
13 sisse t̄ius suum, eo quod permisit optare Henricum,
quod Capitulum non habuit dictum Henricum
horribilem propter dictam suam absentiam, sed po-
tius ad fauorem eiusdem Henrici declarauit ipsum
esse manutendum, & quod ipsemet Rembertus
eodem tempore tacitè fassus est d. Henricum non
esse horribilem, cum & ipse permiserit eundem op-
14 tare, quod non debuisset facere, t̄ ex quo data inca-
pacitate Henrici, & quod non optauerat Arnolde,
optio ad ipsum spectabat, itaut fateri oporteat, quod
15 vel Henricus t̄re vera non fuerit horribilis, vel quod
in pari culpa, cum Arnolde sit etiam ipsemet Rem-
bertus, qui propterea eo minus potest impedire Ar-
16 noldum quominus t̄ iure suo utatur, vt fufius fuit
firmatum in dictis decisionibus Reuerendiss. D. mei
Decani in quibus etiam fuit dictū, quod dictum sta-
17 tutum locum non habet, quando aliquis t̄ ignorat
incapacitatem existentis in turno, quia tunc videtur
excusandus, si eum permittit optare, & præsertim
18 quando t̄ vt in casu subsistit iusta ignorantie causa.
Et ita resolutum &c.

Videlicet sub die 4. Martij huius anni 1624. coram
eodem bon. mem. Remboldo, est supra in hoc Tomo
decisio 517.

In hac causa plures decisiones emanarunt coram
bon. mem. Cocchino, quas annotaui supra in præce-
denti Tomo ad decisiones 314. & 434.

R. P. D. V B A L D O.

Romana Societatis Officij.

Veneris 15. Nouemb. 1624.

A R G V M E N T V M.

In societatibus Officij, quando nominatio periculi vi-
ta, quæ fit intra quindecim dies post contractam so-
cietatem, vt suffragetur, quid requiratur.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumenta obligatione Camerali vallata habent
paratam executionem.
- 2 Pecunia in societate officij lucratur per mortem
illius, sub cuius vita erat inita d. societas, & non
posunt per mortem alterius superlucrari.
- 3 Dictio, idemq. quid importet.
- 4 Dictio, vt supra, est repetitiua precedentium.
Par. IV. Recent. Tom. III.

- 5 Actus, quando est nullus, perinde est, ac si non esset
factus.
- 6 Forma non seruata actus est nullus.
- 7 In societate officij, quando fit translatio periculi vi-
ta, de vna persona in alteram ex interuallo, tunc
requiritur intimatio partis.
- 8 Dictio, necnon, resoluitur in copula.
- 9 Copula, & solet poni inter diuersa.
- 10 Intimatio, quando est de forma actus, tunc non suf-
ficit scientia eius, cui debuit intimari.
- 11 Forma nec potest remitti de consensu partium.
- 12 Forma, non potest adimpleri per equipollens.
- 13 Forma non est indiuidua.
- 14 Lex, quando non distinguit, nec nos distinguere de-
bemus.
- 15 Decis. in causa Romana societatis, coram Eminen-
tiss. Verospiro declaratur.
- 16 Actus, qui habet assensum iuris pro se, dicitur
præualere alijs.
- 17 Constitutio præsumitur vsu recepta stante eius pu-
blicatione.
- 18 Constitutio per contrarium vsu non tollitur, si
non ad sit consensus, & positua scientia Principis.

DECISIO DLXXII.

DOMINVS Fuluius Maffeus inita ad sui fauo-
rem societate scutorum mille de anno 1622.
cum officiali, & alijs obligatis, eam tempore legiti-
mo didixit, sed fuit oppositum, pecuniam fuisse su-
perlucraturam ob mortem Sereniss. bon. me. Principis
Vrbini, cuius vita fuerat per Maffeu nominata: Ideo
dato dubio, an esset factus locus lucro, eoq̄ propo-
sito die 4. Martij præteriti, Domini mandarunt, vt
informaretur strictè super reformatione sanct. mem.
Pauli V. & demū hodie ad dubium negatiue respon-
derunt. Fuluius enim fundat intencionem suam in
publico Instrumento societatis, & didicta, ex qua
insurgit obligatio restituendi sortem, & quidem exe-
cutiua, t̄ stante obligatione Camerali, & iuramento,
1 Cassad. decis. vnic. nu. 2. de mut. pet. Tbesaur. decis. 26
num. 11. & in puncto societatis officij fuit dictum in
alia Romana societatis officij 16. Decembr. 1619. co-
ram me, nisi tamen ostendatur pecunias ante didi-
ctam fuisse superlucraturas quod tamen visum est, suffi-
cienter non probari, cum in eodem instrumento le-
2 gatur, alia nominatione t̄ non facta, societatem fuisse
initam super periculo vitæ ipsius Fuluij, vnde non
potuit per mortem alterius personæ superlucrari.

Non obstat, quod intra quindecim dies Fuluius
nominauerit, vt dictum est, siue transtulerit periculū
vitæ in personam Sereniss. Principis Vrbini, qui obiit
de anno 1623. & sic ante didictam, quia fuit respo-
sum in hac translatione non fuisse seruaturam formam
prescriptam in Reformatione sanct. mem. Pauli V. in
titulo de Notarijs Tribunalium Vrbis, in vers. didi-
ctam, & vers. Idemq. nam in nominatione, & trans-
latione periculi vitæ, certum est requiri eandem for-
mam, quæ in precedenti capitulo requiritur circa
3 didictam, vt probat t̄ illa particula, idemq. seruetur
&c. Bald. cons. 94. num. 2. lib. 3. Menoch. cons. 30. nu-
mer. 2. lib. 2. & dictio illa, vt supra, ibi, & per Nota-
rios, vt supra fuerint annotata, quæ dictio t̄ est repe-
4 titiua precedentium. Bart. in l. 1. §. hoc edito. in fin.
ff. de posul. Rot. decis. 39. num. 6. par. 1. recent. Sed
reformatio circa didictam in precedenti capitulo
mandat Notarijs, vt teneantur didictam, seu inti-

mationem, non solum in manuali registrare, sed etiā in margine instrumenti societatis annotare his verbis, die tali didicta, & die tali reproducta, ideo dum subditur, idem seruan. esse in nominatione, necnon & in translatione periculi vitæ, quæ non suffragentur, nec cuiquam prosint, nisi parti intra tempus ad nominandum, vel transferen. intimatæ, & per Notarios, ut supra fuerint annotatæ, sequitur, ut etiam nominatio, & translatio debeat intimari, & per Notarium in margine instrumenti annotari, & in manuali registrari. Quare cum in hoc casu nominatio, seu translatio super periculo vitæ d. Principis, non fuerit intimata, nec registrata in manuali Notarij, nec annotata in margine instrumenti, videtur ob nō servatam formam dictæ reformationis † translatio fuisse nulla, ac si facta non fuisset, prout in pūcto fuit resolutum in alia Romana societatis officij. 5. Decembris 1616. coram R. P. D. meo Remböldo, quæ est decis. 71. post tract. Modern. de societ. offic. ubi etiam fuit ostensum, prædicta fuisse constituta pro forma,

6 & latius hic deducitur per informantes, quæ † non servata, actus corripit, l. cum hi, §. si prator. ff. de transact. Surd. decis. 264. num. 8. & conf. 318. nu. 10. Rota decis. 15. num. 3. par. 2. recent.

Nec videbatur obistere responsio, & distinctio data ex aduerso, quod constitutio in veris. Idemq. non loquatur in nominatione, quæ sit tēpore instrumenti, vel in ipso instrumento, qualis videtur esse ista nominatio periculi vitæ prædicti Principis, quæ fuit facta vigore instrumenti societatis intra quindecim dies, sed loquatur in illa nominatione, quæ sit etiam propriè translatio periculi vitæ, ut si primum periculum erat in persona Titij, postea ex facultate reservata danti pecunias, trāsferatur periculum in personam Maurij. hæc enim propriè est nominatio, & translatio simul, quia nominatur Maurius, & fit in eum translatio de persona Titij, & hoc suadent verba Constitutionis, ibi in nominatione, necnon & in translatione, quasi vtrūque debeat concurrere, ut sit locus Constitutioni videlicet nominatio, & trāslatio, ut in exemplo allegato, sed hic non est casus noster. Quia Princeps Urbini fuit nominatus intra quindecim dies, licet in ipso instrumento, sed nulla interveniente translatione, cum antea nullus alius fuisset nominatus, & proinde verba Constitutionis non videntur applicari, sicuti etiam diversa videtur ratio, cum primo casu, quando nominatio fit in corpore instrumenti, præsentibus partibus nulla possit considerari fraus, secus quando ex intervallo † fit translatio periculi vitæ de vna persona in alteram, tunc enim propter facilitatem fraudis, debet translatio parti intimari, & alia concurrere requisita in Constitutione, hæc inquam non obstant, quia in primis non sumus in casu, in quo nominatio fuerit facta in ipso instrumento, & cum præsentia partium, tunc enim esset indubitatum, non requiri intimationem, sed hic fuit facta nominatio post octiduum dies, a die contractæ societatis, & parte absente, quo casu viget eadem planè ratio, ut debeat intimari parti, ut sciat societatem non stare amplius sub periculo vitæ dantis pecuniam, sed personæ nominatæ, & ideo necesse fuit providere huic casui, in quo adest simplex nominatio etiam sine translatione, & hoc suadent verba ipsarum, in nominatione, necnon & in translatione, quæ † didicta, necnon resolvitur in copula, Rota decis. 468. nu. 1. par. 2. recent. & hic additur etiam

9 copula, & † quæ solet poni inter d. verba, glos. in rubr. ff. de iur. & fact. ignor. Paris. conf. 36. num. 14. lib. 1.

Non obstat, quod officialis eadem die, habita notitia dictæ nominationis eam acceptaverit, & prædicta forma videatur introducta ad effectum deducen. ad notitiam parti nominationem, quia posito, quod intimatio, annotatio, & registratio sint de forma,

10 † non sufficit scientia eius, cui debuit intimari, Se. raph. decis. 1471. num. 3. & decis. 158. nu. 9. post tract.

11 Modern. de censib. immò forma nec potest remitti de consensu partium, Surd. decis. 268. num. 8. & 9. cu alijs per Modern. discept. forens. cap. 691. num. 9. & in d. decis. 71. num. 7. post tract. societ. offic. neque

12 potest † suppleri per æquipollens, Bald. in l. 1. nu. 2. ff. de lib. & postib. cum alijs per Rot. decis. 691. nu. 2. par. 1. recent. ultra quod in omnem eventum prædictæ partis notitia nō potest supplere registrationem, & alia requisita constitutionis, dato quod suppleret

13 defectum intimationis, & tamen † forma est indidua, Dec. conf. 532. num. 5. Rota decis. 30. nu. 3. par. 1. recent.

Non obstat, quod cōstitutio loquatur quando iudicialiter agitur inter partes per viam didictæ, & intimationis, non autem prohibeat procedi extraiudicialiter mutuo partium consensu ad nominationem, quia respondebatur, mutuum istum consensum non fuisse contemporaneum, cum Massæus nominaverit personam Principis die 13. Maij, Antonius verò officialis postea supervenerit, & asserens se habuisse informationem de dicta nominatione illi consensit, & extra casum nominationis eodem contextu, & in eodem instrumento, cū præsentia partium, omnino servan. est d. constitutio, qua canetur, ut nominatio parti non intimata non suffragetur, & cum constitutio non distinguat de nominatione iudiciali, vel

14 extraiudiciali, † nec nos distinguere debemus, l. de pretio. ff. de publician. cum alijs per Surd. conf. 426. num. 24. & seq. lib. 3. ultra quod nominatio semper fit extraiudicialiter coram Notario, & testibus, sed intimatio fit iudicialiter apud acta.

15 Non obstat decisio † in Romana societatis 7. Novembris 1614. coram R. P. D. meo Verospio, quæ loquitur in didicta mutuo partium consensu facta, quæ non eget intimatione, quod & admitti posset in nominatione in instrumento facta acceden. consensu partium unico contextu, & momento temporis, ut dictum est, secus in actu separato, & distincto ab instrumento, & absente parte, prout hic factum fuit, ultra quod quæ in ea decisione dicuntur circa didictam patiuntur difficultatem in nominatione, & translatione, in quibus est apposita clausula, ut non suffragentur, nec cuiquam prosint nisi parti intimata, quæ verba videntur inducere annullationem actus aliter gesti, ut bene fuit ponderatum in alia Romana societatis officij coram D. Remböldo supra allegata pro Fulvio.

Observantia allegata non faciendi intimationem est æquivoa cum dentur plura instrumenta intimationum, & prevalere debet, quæ habet † pro se assentiam constitutionis, nec valet dicere, quod non sit usu recepta quoad intimationem, ut per Modern. discept. forens. cap. 5. §. 6. num. 4. quia stat. publicæ

17 tione præsumitur † usu recepta. Rota decis. 30. nu. 3. par. 1. recent. & contrariis prætextus usus nihil operatur sine consensu, & positiva scientia Papæ, de qua hic non docetur, Rota in Romana concordia coram R. P. D.

R. P. D. Cavalerio, quæ sunt decis. 197. num. 3. & 4.
213. num. 2. & decis. 221. num. 4. part. 1. recent. &
rursus Rota decis. 356. num. 7. ead. par. 1.
Et ita fuit decifum vtraque parte informante.

Apresenti decisione recessit Rota in illius repositio-
ne facta sub die 27. Aprilis. 1626. coram bon. me. Re-
uerendiss. Manzanedo, & deinde in eadem causa
confirmata fuit reuocatio 5. Iulij 1627. coram re. me.
Merino, ac demum coram bon. mem. Pironano 19.
Iunij 1628. quæ est decisio 192. infra in seq. parte.
Ex quo capite Rota non stetit hic in decis. tetigi su-
pra in Annotat. ad decisionem 542. à num. 80.

P. Rubeus.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Beneficiatus S. Petri.

Mercurij 20. Nouemb. 1624.

ARGUMENTVM.

SVMMARIVM.

Curialitas, quando non possit dubitari, quin sit contra-
cta, & si semel fuerit acquisita, præsumitur semper co-
tinuata, nisi aliud doceatur. Voluntas, quando præsu-
matur mutata, licet id in dubio non præsumatur.

- 1 Curialitas quando dicatur contracta.
- 2 Curialitas semel acquisita præsumitur continuata
vsque ad mortem, nisi aliud doceatur. & nu. 4.
- 3 Beneficia vacantia apud Sedem sunt reservata.
- 5 Regula, si quis innitatur, pro eo dicitur rem esse
certam.
- 6 Probatio præsumptiva non admittitur ubi quis te-
netur aliquid probare.
- 7 Factum, ubi requiritur, lex non illud supplere in-
tendit.
- 8 Voluntatis mutatio non præsumitur, nisi probetur,
& hoc non alia ratione quam non supplendi factū
accidentale contingens in mutando. & nu. 9.
- 10 Curialitatis impressio non est immutabilis, & inde-
lebilis, sed mutabilis & delebilis, tanquam in ani-
mo consistens.
- 11 Voluntas præsumitur mutata, si superueniat cau-
sa apta, & verisimilis ad mutationem.
- 12 Voluntas, ut probetur mutata, quando superuenit
causa apta mutationis, admittitur lenior probatio
per coniecturas, & præsumptiones. & nu. 20.
- 13 Domicilium acquiritur ratione residentie, propter
necessitatem inseruiendi beneficio.
- 14 per Domicilium contractum in aliqua Ciuitate,
quis desinit esse exter, & intola accidentalis.
- 15 Domiciliarius Urbis, si aliquis sit effectus, an ex hoc
desinat esse Curialis.
- 16 Familiaris Cardinalis, si quis sit, non desinit offi-
talis, si obtineat beneficium residentiale alibi.
- 17 Actum compatibilitate data, vnus non euellit al-
terum.
- 18 Exterus, & aduena, si efficiantur domicilij ali-
cuius loci, desinunt esse tales, & vide num. 19.
- 21 ad Declarationis animi effectum, & renunciationis
qualitatis acquisitæ, verba super hoc prolata, de-
bent concludere per necesse, & non sufficiunt si
sint iactatoria. & num. 22.

DECISIO DLXXIII.

CAVSA reposita* Domini quoad caput
curialitatis steterunt in decis. quia rationes
subsistunt, & responsiones datæ non relevant.

Non enim poterat controuerti curialitas iam
contracta per Bernardinum Tonum, per cuius obitū
vacauerat beneficium: quia de ea sufficienter constat

1 ex famulatu in seruitijs Auditoris Rotæ, & qui non
datur citra animum acquirendi curialitatem, *Mados.*
ad reg. quintam Cancell. in quest. 1. num. 18. Rot. dec.
616. num. 2. part. 4. diuers. Similiter nec euitari pos-
terat consequentia, quod semel acquisita curialitas

2 & eadem continuata vsque ad mortem censeretur,
nisi probetur mutata, *Mados. reg. 5. quest. 4. in fine*
& num. 6. vers. ad illud, prout de familiaritate idem
dicunt *Sarnen. de impetr. benef. per obitum fam. que-*
stio. 13. num. 6. Rot. decis. 145. num. 4. par. 1. reuoc. &
de ciuilitate pariter firmat *Bart. in l. assumptio. ff. ad*

municip. § ult. Menoch. de presum. lib. 6. presum. 25.
num. 3. & pres. 42. num. 12. ex quibus intrabat refer-
uatio ex generali dispositione, C. present. §. sanè de

3 *præben. in 6. propter & obitum eiusdem Bernardini*
apud Sedem, neque dicatur prædicta D. Prospero
non sufficere, nisi etiam apparet qualitas curialitatis

4 continuata & vsque ad mortem Bernardini, quia ve-
ra est conclusio, & eam probant *Anchar. & Archid.*
in d. §. sanè, & Mandos. in reg. 5. Cancell. quest. 3. in
fin. per illum textum, & per extrauag. ad regimen
de præben. & dignit. sed de pertinentia oneris pro-

5 *bandi hanc continuationem curialitatis est questio,*
quæ ad D. Prosperum non est referenda, dum regula
& innititur, & pro eo dicitur adesse res certa, *l. ab*
ea parte. ff. de probat. Bart. in l. quoties. ff. si quis cast.

Dec. cons. 142. num. 4. Alex. cons. 79. num. 5. lib. 7. Ti-
raq. de retract. lignag. gloss. 9. num. 211. Rot. coram
Papa Greg. decis. 182. num. 1. propterea cessat illatio,
quod reservatio non fuerit concludenter probata nõ
iustificata curialitate de vtroque tempore verè, &

6 non præsumptiuè, prout & dicebatur præsumptiuam
non-admittere, *Aegid. decis. 612. Achil. decis. 1. de*
probat. Card. Seraphin. decis. 171. num. 2. & coram
Papa Greg. XV. decis. 279. num. 2. quia in presenti non

7 agitur de præsumptione legis, sed de vera impressio-
ne curialitatis, quæ non controuertitur, nec amitti
potest sine facto illam obtinentis, & ubi factum re-
quiritur & lex non intendit illud supplere, & hoc est
quod dicit *Bart. in l. assumptio. §. ultimo. ff. ad muni-*

cip. & Menoch. presum. 42. num. 12. lib. 6. quo scilicet
licet non præsumitur mutatio voluntatis, & nisi pro-
betur, non alia ratione, quam non supplendi factum

9 accidentale & contingens in mutando, & seu depo-
nendo animum illius, qui iam curialitatem induerat,
nec propterea cessat effectus *§. sanè* requirentis cu-
rialitatem de vtroque tempore, quæ impressio cu-
rialitatis non est indelebilis, sed mutabilis, tanquā
in animo consistens, & pro arbitrio potest amitti,
Bald. in rubr. C. si a non comp. iud. Tirac. de retract.

cosang. §. 9. gloss. 2. num. 25. & 26. ideo semper su-
biacet contrarie probationi, quæ respicit requisitum
eiusdem *§. sanè.*
Quod si dicatur non etiam absolute, & simplici-
ter esse excludendam præsumptionem mutationis vo-
luntatis de curiali in domiciliarem, sed rebus sic stā-
tibus, ita ut si superueniat causa apta, & verisimilis
ad mutationem, tunc præsumatur voluntas mutata,
Me-

Menoch. pres. 37. nu. 35. & 38. & presump. 42. numer. 14. lib. 6. vbi admittitur etiam leuior probatio ad hunc effectum per coniecturas, & præsumptiones, nam & hæc iuris conclusio non improbat, sed factum,
 12 *† quod causa habilis superuenerit pro mutatione voluntatis.*

Non obstat igitur, quod Bernardinus assequutus fuerit beneficium requirens residentiam, nec amplius continuauerit in domo Rotæ Auditoris, à quo procedebat curialitas, & ratione residentie acquisitionis
 13 *fieri domicilium propter necessitatem inferuendi beneficio, Innoc. & Abb. in c. ex ore de priuileg. Felin. in cap. dilectus, il. 2. num. 4. de rescript. Rot. decis. 642. num. 13. par. 1. recent. & per contractum domicilium deserit esse exter, & incola accidentalis, pro-*
 14 *ut quilibet iudicatur Romanam curiam sequens.*

Quia prima decisio respondit non esse consequentiam necessariam, si dicatur Bernardinus effectus est
 15 *domiciliarius Urbis, ergo definit esse curialis, quia vna qualitas alteri non repugnat, sicuti non aduersatur domicilium originis cum domicilio acquisito,*
 16 *aut familiaritas Cardinalis beneficiato cum onere residentie, & hanc compatibilitatem Rota admittit in pluribus causis, nempe in decis. 616. nu. 2. par. 4. diuers. in Affisen. bonorum 18. Iunij 1607. coram bo. me. Card. Sacro in Romana beneficiatus S. Petri 27. Ian. 1593. coram bon. mem. Card. Blanchetto, in Romana hereditatis seu census coram bon. mem. Card. Platto impress. apud Marches. de commiss. p. 2. fol. 575. in Papien. prepositura 10. Decembris 1620. coram Episcopo Attrebaten. & in Auenionen. Archidiaconatus 12. Februar. 1617. coram R. P. D. meo*
 17 *Baratto, & data compatibilitate & actum, vnus non euellit alterum, Bald. in l. fin. in princip. C. de nouat. Decian. conf. 564. nu. 15. Alex. conf. 193. nu. 3. vol. 6. Berou. conf. 205. num. 13. vol. 3. Dec. conf. 11. num. 67. vol. 1. Menoch. de presump. lib. 3. presump. 134. num. 39. nec vrget replicatio, quod si de aduena, & extero quis efficiatur domiciliarius, & prout*

18 *contigit curialibus, † qui accidentaliter occasione seruitij mercaturæ, aut aduocationis sequuntur curiam domiciliū acquirere, non amplius dicuntur aduenæ sed incolæ, quod dicebatur non posse contingere citra mutationem voluntatis. deferendi accidentalem habitationem, quia fuit respōsum huiusmodi acquisitionem domicilij non inferre dimissionem animi se-*
 19 *quendi curiam, si quando id contigisset, sed acquirendo nouum statum addere conditioni suæ maiores prærogativas, & priuilegia.*

Non obstat, quod si mutatio voluntatis ex ipsa acquisitione beneficii residentialis in Vrbe non probetur, adminiculata tamen testibus pro D. Patriarcha examinatis remaneat, impleta probatio, † quæ
 20 *leuior per coniecturas, & præsumptiones admittitur per Menoch. Bart. & alios supra allegatos.*

Quia testes, qui dantur in eius summario non videntur huic probationi satis facere, nam primus, qui iuxta quartum refert verba Bernardini dicētis, quod si Papa Paulus vocasset eum ad illi inferuendum, non accessisset, etiam cum mercede scutorū decem qualibet die, quia verba prædicta sunt quidem verba
 21 *† iactatoria acquiescentie sui status, & fortunæ, sed non abdicatoria curialitatis, & priuilegiorum illius iam acquisitionis propterea ad effectum declarationis animi, & renunciationis qualitatibus acquisitionis deberent concludere perneccesse, & apta esse ad*

disponendum taliter se iactantem, qualia non sunt hæc iactatoria, cap. cum venissent de inst. Alex. in l. ita stipulatus. num. 6. & 7. ff. de verb. oblig. Decian. conf. 103. nu. 23. vol. 2. Secundus verò testis, tertius, quartus, quintus, & sextus concludunt de omissione exercitij actuum, ex quibus posset inferri ad curialitatem, quod deseruire posset, si ageretur de reprobando statu acquisitionis nouæ concludunt, quia simul esse potest, quod curialitatem nolit exercere, & quod iam acquisita non deponatur, & ita fuit resolutum &c.

✍ *Causa ista fuit prius proposita sub die 8. Aprilis 1622. coram eodem bon. mem. Pirouano. & est decisio 429. infra in seq. part. tom. 2. Et presens decisio fuit reuocata coram eodem 30. Martij 1626. causa verò quare latè habetur in decisione super emanata, quam posui pariter in sequenti parte estq. in ordine decis. 9.*

REVERENDISS. D. COCCINO.

Treueren Abbatiæ S. Maximini.

Mercurij 20. Nouembris 1624.

ARGUMENTVM.

Abbatis electio, si petatur à Papa confirmari, & quidem iuxta terminos cap. cupientes de elect. nisi ea sit valida, confirmari non debet. In electione Abbatum, cum seruanda quoque veniat dispositio cap. quia propter. de elect. ideo forma in eo tradita, præcisè seruanda est, tum quia nisi ad vnguem seruetur, cum sit indiuisibilis, actus corrumpit in totum, tum quia in d. cap. quia propter, adest decretum irritans. Et discutiuntur plures defectus, qui interuenerunt in præsentī electione Abbatis, & concluditur pro reiectione petite confirmationis Apostolicæ.

SVMMARIVM.

- 1 *Electio non debet confirmari, nisi valida sit.*
- 2 *in Electione Abbatum, nisi sit seruata forma tradita in cap. quia propter. de elect. potestas promouendi deuoluitur ad Sedem Apostolicam.*
- 3 *Cap. quia propter. de elect. habet etiam locum in electione Abbatum.*
- 4 *Forma tradita in aliquo actu, est præcisè obseruanda.*
Forma dicitur inducta, si decretum irritans fuerit appositum in lege, num. 4.
- 5 *Cap. quia propter. de elect. dat tres formulas electionis.*
- 6 *Forma tradita in cap. quia propter. de elect. in quo consistat, & num. 34. & 35.*
- 7 *Electio si peccet in forma nulla est.*
- 8 *Clausula apposta in cap. quia propter. de elect. scilicet, ut electio aliter facta non valeat, refertur ad omnia, quæ attentantur contra formam d. cap.*
- 9 *in Electionibus, quod debeant interuenire tres scrutatores de Collegio, & non plures, id à quo summum fuerit statutum.*
- 10 *Scrutatores in electionibus tantum tres debent interuenire, alias electio nulla est.*
- 11 *Et ista est communis opinio, à qua non est recedendum in consulendo, nec in iudicando.*
- 12 *Persona tres facilius conueniunt quam plures, & fidelius negotium tractant.*

- 13 Scrutatores tres, eligendi pro electione facienda, debent esse de Collegio, aliàs electio erit nulla.
- 14 Scrutatores pro electione facienda debent esse de Collegio, quia præsumitur eos fidelius esse tractaturos electionem.
- Et non est honestum, ut qui sunt extra Collegium faciant conscientiam illorum de Collegio.
- 15 Cap. quia propter. de elect. substantialis forma à quibus verbis incipiat.
- 16 Electio Abbatis fuit confirmata in Curia, licet in eius electione interuenerint sex scrutatores, tres ex Collegio, & alij tres extra Collegium.
- 17 Doctori attestanti de receptione alicuius actus nulli, non est credendum.
- Doctori attestanti de consuetudine non creditur, cū consuetudo sit quid facti, & sic in dies potest mutari, num. 17.
- 18 Rota continuò reijcit illam opinionem, quod Doctori attestati de consuetudine fori, in quo versatur, credatur.
- 19 ex Gratia ea, quæ fiunt, non debent trahi in exemplum.
- 20 Vtile per inutile non vitatur.
- 21 Forma cum sit indiuidua, ideo eius causa utile per inutile vitatur.
- 22 Electio, quod fiat per annum, & non ultra, si statutum, id disponat, electio facta per triennium est nulla in totum, & quare.
- 23 Forma non seruata, actus in totum corrui.
- 24 in Electionibus, ut interueniāt aliqui, qui non sint de Capitulo, id consuetudine potest induci, & an hoc sit verum, num. 25. & 26.
- 27 Decretum irritans tollit omnem consuetudinem in contrarium.
- 28 Decretum irritans facit personam incapacem, & consuetudo non potest tollere incapacitatem.
- 29 Lex irritans aliqua, ratione honesta, potest esse abrogabilis per consuetudinem.
- 30 Quod intellige verum si vniuersaliter in toto Orbe per consuetudinem contrariam, cum requisitis lex esset abrogata.
- 31 Prescriptio induci non potest contra actum habentem decretum irritans.
- 32 Lex, quando generaliter non est abrogata, remanet in suorum robore.
- 33 de Lege præscribenda, & non de communi DD. opinione, quando agatur.
- 34 Actus, ut corruat ex defectu forma, sufficit, ut in uno ea non fuerit seruata.
- 37 Forma in parte non potest relinqui, cum sit indiuidua.
- 38 Electio quando est nulla, non potest ratificari.
- 39 Scrutatores tres de Collegio iuxta terminos cap. quia propter. de elect. vota omnium debent exquirere.
- 40 Verbum, exquirere, quid importet.
- 41 Facere aliud est, & aliud assidere.
- 42 Facere aliud est, & aliud esse præsentem actui per alium explicato.
- 43 Vota singulorum iuxta terminos cap. quia propter. de elect. debent redigi in scriptis, aliter eius forma non dicitur seruata.
- 44 Eligentium vota melius est, ut in scriptis reducantur, & hoc ne memoria scrutatorum pereat.
- 45 Vota singulorum in terminis cap. quia propter. de elect. debent publicari in communi, aliter si tan-

- tum electio fuerit publicata, nulla est electio. n. 46.
- 47 Vota singulorum eligentium, quando non sit necesse, ut in communi publicentur.
- 48 Enunciatiua simplex non releuat.
- 49 Electio, quando est vniuersalis, non est facienda collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, vel zeli ad zelum, sed qualiter.
- 50 Electio, quando fit à duabus partibus, hoc casu licet non fiat collatio meriti, & zeli, tamen fit collatio numeri, licet non ad numerum.
- 51 Abbates Ordinis S. Benedicti iuxta eius Regulam qualiter eligantur.
- 52 Forma certa, quando datur habenti facultatem, illa non seruata, actus tenet, licet contrariens possit puniri.
- Quod tamen secus est, quando forma data habet decretum irritans, num. 52.
- 53 Lex, quando est posterior, & habet decretum irritans, ea non seruata, actus corrui, non obstantibus legibus anterioribus.
- 54 de Abbatis Regularis electione, quando agitur, sufficit, ut electio fiat per vota secreta iuxta Concil. Trid. sess. 25. cap. 6. de regul.
- 55 Concil. Trident. sess. 25. cap. 6. de elect. de quibus electionibus loquatur.
- 56 Cap. quia propter. de elect. non fuit derogatum per Concil. Trident. sess. 25. cap. 6. de elect. & vide numer. 57. & 58.
- 58 Electio ex quibus non dicatur remansisse secreta.
- 59 Electio est nulla, si aliquis ex Electoribus vnā schedulam tantum vnico nomine scriptam recepit de manu Scribæ, vel duas recepit, & aliā scindit.
- 60 Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.
- 61 Electio substat, quando votum alterius ostenditur, absque culpa Capituli.
- Electio quando non dicatur secreta culpa Capituli.
- 62 Electio tenet, etiam non seruata forma electionis, quando adest consensus, sed hoc intellige in foro conscientie.
- Nauar. conf. 9. de elect. opinio quando procedat.
- 63 Electio in foro fori indubitata est nulla, quando forma in ea tradita, seruata non fuit.
- Papa potest consensum eligentium non solemniter præstitum conualidare, num. 63.
- 64 Instrumentū electionis est indubitata fidei, quando est manu publica scriptum, & habet sigillum, & subscriptionem omnium eligentium.
- 65 Electio à Papa non est confirmanda si non fuerit petita, iuxta terminos cap. cupientes. de elect.

DECISIO DLXXIV.

- P**ETITVM fuit, ut Sanctissimus Dominus Noster confirmaret electionem Abbatis, & quæ nisi valida sit, confirmari non debet cap. nihil. 44. c. ceterum. de elect. Immo si est nulla, ob non seruata formam cap. quia propter. de elect. potestas & providendi deuoluta est ad Sedem Apostolicam, tam vigore iuris communis, ut est text. expressus in cap. quamquam. de elect. in 6. Roman. conf. 332. num. 11. quam vigore Concordatorum, & compactat. Germaniæ. Ideo Sanctissimus Dominus Noster mandauit, ut in Rota videretur, an constet de valida electione, quæ veniat confirmanda; & resolutio pendet principaliter ex eo, an fuerit seruata forma cap. quia propter. de elect. quod habet locum & in electione etiam Abbatum, ut colligitur ex dicto text. in verbo,

bo, Ecclesia viduata, iuncto text. in cap. ne pro defectu 41. tit. eod. & in cap. indemnitatibus. §. sane, cum seqq. de elect. in 6. Ioan. Andr. in d. cap. quia propter. num. 59. vbi de communi, Bellam. ibid. num. 3. in princ. Imol. num. 3. vbi de communi, Rot. dec. 5. in princ. iuncto num. 2. de elect. in nouis cum pluribus allegatis in causa Meten. monasterij 5. Iulij 1621. coram me, quibus potest addi Cuch. instit. maior. lib. 4. tit. de elect. num. 279 in fin. Canis. de elect. §. & hac de Episc. Iodoch. Lorich. in thesaur. vtriusque Theolog. in verbo electio in forma scrutinij. vers. & hac forma. Et forma, quæ traditur in d. cap. quia propter est præcise seruanda, & cum habeat decretum irritans, ibi, electio aliter facta non valeat, quæ verba dictum decretum important l. non dubium. C. de legi. l. stipulatio. ff. de verbor. oblig. Io. Salas. de l. q. 95. tract. 14. disput. 16. sect. 11. num. 29. Alex. conf. 41. nu. 13. & 14. lib. 5. quod duplicatur Soccin. sen. cōf. 87. n. 6. vers. confirmatur. lib. 3. Ias. conf. 85. n. 8. & 9. lib. 3. & in puncto dicti cap. quia propter dicunt Gloss. & Doctor. in dicta Meten. allegat. Compost. numer. 20. vers. nunquid de ista. Io. And. num. 37. in verbo non valeat, Innoc. num. 6. eodem verbo, Guilielm. Mandagot. de elect. cap. 22. Roman. conf. 332. num. 12. Et Domini negotio maturè discussio, cum vna tantum pars informaret, censuerunt non constare de valida electione, quæ debeat confirmari.

5 Cum enim in dicto cap. quia propter. dentur tres formulæ electionis per scrutinium scilicet compromissum, & quasi inspirationem, quæ vltima verè nō est formula, vt notant Doctor. ibidem, & fuerit electa forma scrutinij, non fuit seruata forma in d. cap. quia propter. præscripta. Primò, quia ibi disponitur, quod assumantur tres de Collegio fide digni, qui secretè, & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in hoc casu fuerunt assumpti tres quidem de Collegio, & tres extra Collegium, vnde electio in duobus peccat, ac proinde remanet nulla. Primò quia fuerunt electi sex, & tamen non debent esse plus quam tres. Secundo, quia fuerunt electi tres extra Collegium, & vtrumque enim est contra formam substantialem illius cap. quia propter, vt probatur ex text. claro in cap. Ecclesia vestra il 2. 57. §. denique de elect. vbi est expressum, quod clausula illa posita in dicto cap. quia propter. dum post requisita ad electionem legitimè faciendam subiungitur, electio aliter facta non valeat &c. refertur ad ea omnia, & quæ attentantur contra formam electionis, reperiuntur solum à dicto cap. quia propter in Concilio generali, non autem ad alia ibi narrata, quæ ad electionem faciendam reperta sunt ab alijs etiam Canonibus, quibus tamen omisiss, illi Canones non inuolunt electionem, hoc vero, quod scilicet tres de Collegio, & non plures debeant esse scrutatores, & statutu. n. est solummodo ab ipso concilio generali in dicto cap. quia propter, non autem ab alio Canone, igitur electio, omisiss ista forma, est nulla cum illa clausula alias electio facta non valeat, posita in fine dicti cap. ad dictam formulam à Concilio generali introducta referatur, vt bene dictum text. in cap. Ecclesia vestra ponderat Roman. conf. 332. num. 12. ad quod nullus alius, quem ego viderim, animaduertit.

10 Et quod etiam scrutatores debeant esse tres, & non plures, aliàs electio non valeat est communis, & indubitata sententia, Abb. in d. cap. quia propter. numer. 13. vers. tertium substantiale. vbi de communi

Imol. num. 7. Innoc. num. 4. Bald. num. 31. Ioan. Andr. num. 9. vers. assumantur, dum vult, quod substantialia cap. quia propter incipiant à verbo assumantur Butr. num. 22. vers. dicitur 6. Hostien. nu. 17. & 43. dicit hoc esse tutius Card. nu. 3. q. 12. Anchar. col. 1. in fin. Goffred. in sum. tit. de lect. num. 7. Hostien. in sum. §. qualiter facienda, vers. sed verba Concilij Bais. de elect. par. 3. cap. 23. vbi de communi Bertrand. conf. 187. num. 1. vbi etiam de communi, & quod ab hac opinione & non sit recedendum in consulendo, neque in iudicando Rebuff. super concor. in tit. de reg. ad Prælat. nomin. facien. §. vlt. verb. formam. vers. tres, vbi de communi Franc. Marc. dec. 120. i. vbi pariter de communi Io. de Friburg. in sum. tit. de elect. q. 7. col. 2. vers. assumantur Siluest. in sum. verbo electio 2. num. 12. vers. tertium de communi Ang. in sum. eod. verb. num. 26. Tabien. in verb. electio 1. num. 20. vers. secundum quod Rosell. eod. verb. col. 5. vers. quot sunt formæ. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 14. col. 7. vers. vndecimo quaritur Rodriq. in sum. cap. 2. de elect. col. 3. vbi de communi, aliàs cap. 102. Iodoch. Lorich. in thes. vtriusque Theol. in verb. electio in forma prima scrutini, vers. 12. vt ipsi elegant. Et ratio huius sententiæ, & vt res facilius conueniant, & fidelius negotium tractent Hostien. in sum. Petr. de Bais. Butr. & Bertrand. locis iam allegatis.

Et quod etiam dicti scrutatores debeant esse de Collegio, alias electio sit nulla, est pariter communis opinio Abb. in d. cap. quia propter. num. 13. vers. quartum substantiale. Imol. num. 8. vbi de communi Io. Andr. num. 11. Butr. nu. 22. vers. dicitur 7. Hostien. num. 25. & 43. Card. num. 3. q. 12. Compost. nu. 5. in fin. vers. de Collegio. Anchar. col. 2. vers. circa hoc. Goffred. in sum. de elect. num. 7. Hostien. in sum. eod. tit. §. qualiter facienda col. 4. vers. de Collegio. Roman. conf. 312. num. 12. vbi de communi Rebuff. loco præfato, vers. quarto requiritur Bais. de elect. par. 3. cap. 24. Franc. Marc. d. decis. 120. i. in fin. Siluest. in sum. Ang. Io. de Friburg. Tabien. Rosell. Azor. Iodoch. Lorich. locis supra allegatis. Et ratio huius dicti est, quia præsumitur eos, qui sunt de Collegio, fidelius & tractaturos electionem, & non est honestum, vt qui sunt extra Collegium sciant conscientiam illorum de Collegio, Hostien. Imol. Bais. & Rebuff. supra citatis locis.

Et quamuis secundum aliquos substantialia formalia, & cap. quia propter non incipiant à verbis illis assumantur tres de Collegio, sed à verbis immediate sequentibus qui secretè, & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, prout gloss. in d. cap. quia propter in verb. sanior. in fine, & fuit opinio Vincentij, & Tancredi. Mandagot. de elect. cap. 23. in verb. irritari, vbi, quod in Curia fuit confirmata electio & Abbatis Tullen. licet in ea fuerint electi sex scrutatores, tres scilicet de Collegio, & tres extra Collegium, quem etiam refert Card. in d. cap. quia propter num. 13. q. 12. vers. & iuxta Mandagotum & hanc opinionem esse in Curia receptam dicunt, licet ipsi contrarium expressè teneant Hostien. in sum. de elect. §. qualiter facienda col. 4. vers. assumendo. Goffr. in sum. num. 7. Io. de Friburg. in sum. tit. de elect. q. 7. col. 2. vers. assumantur Io. Andr. in d. cap. quia propter. num. 9. in verb. assumantur. Prædicta tamen opinio gloss. non est vera, vt patet ex prædictis, & bene dicunt Doctor. modo allegati, neque

que probatur quod sit recepta in Curia, quia non
 17 credendum Doctori de receptione attestanti, pro-
 ut nec creditur de consuetudine attestanti *Mohed.*
cap. 2. & 3. de consuetud. & est ratio quia con-
 suetudo est quid facti, & quod tunc fuit, potest ho-
 die non esse, per quam rationem semper meo tempo-
 re Rota reprobat opinionem illorum, qui tenent,
 18 quod credatur Doctori testanti de consuetudine,
 quando est versatus in illo foro. Eoq. magis non est
 credendum dictis Doctoribus, quia hoc dictum non
 videtur congruum cum ferè omnes prædicti Docto-
 res videantur moueri ex prædicta confirmatione ele-
 ctionis, in qua fuerunt adhibiti sex scrutatores, quæ
 quidem electio, vtr rectè Rota aduertit in d. causa
 Meten. Monasterij 5. Iulij 1621. per Summum Pon-
 19 tificem potuit confirmari ex gratia, non autem ex
 eo, quod electionem censuerit validam, nec prædi-
 ctæ electio adhibitis sex scrutatoribus potuit substi-
 20 neri, prout nec ista, ex regula, quod vtile per inu-
 tile non vitietur *cap. vtile de reg. iur.* quia ista re-
 gula non habet locum, quando aliquid inducitur
 21 pro forma substantiali, prout est, quod tres tantum
 eligantur scrutatores de Collegio, quia cum forma
 sit individua, vtile per inutile vitietur, *Dec. conf. 32.*
num. 5. Mandos. de communi reg. 27. q. 24. nu. 10. Ma-
tien. in l. 1. tit. 4. lib. 5. gloss. 4. num. 9. Ber. conf. 12.
num. 30. Guttier. canon. qq. lib. 2. cap. 15. nu. 114. Rot.
dec. 471. num. 9. par. 1. & in terminis electionis Ro-
man. conf. 66. nu. 2. usque ad finem, vbi, quod stante
 22 statuto, ut electio fiat ad annu, & non ultra, & si cō-
 tra fiat sit nulla, electio facta per trienniu est nulla in
 totu, quia illa verba dant formam electioni, quæ fa-
 cit eam individua, & ibi *Add. in littera C.* quem
 sequitur *Alciat. in l. 1. §. sed si mihi. num. 13. ff. de*
verb. oblig. & Garzias de benefic. par. 2. cap. 1. n. 59.
 & optime ad rem idem *Alciat. loco cit. nu. 11. & 12.*
 vbi ex *cap. Messana de elect.* dicit, quod si interue-
 niat in electione laici, & Clerici, electio est nulla in
 totum ea ratione, quia non est seruata forma, cum
 23 lex de forma introduxerit, ut laici non interueniant
 in electionibus, ut tenent *Card. & Imol. in d. cap.*
Messana.
 Neque prædictis resistit, quod de consuetudine
 24 potest introduci, ut aliqui extra Collegium inter-
 ueniant in electione *Specul. de elect. §. 1. n. 12. Card.*
in cap. quia propter q. 12. in princ. Bertach. de Episc.
lib. 1. par. 3. q. 5. nu. 4. quem refert, & sequitur Boer.
ad Mandagot. de elect. cap. 23. littera R. vers. adde,
 qui tales possunt eligi scrutatores *Card. & Specul.*
vbi supra. Quia quicquid sit de hac opinione, pro-
 cedit, quando illi extra Collegium de consuetudine
 25 legitime præscripta habent vocem, tunc enim, ut
 considerat *Card. loco prædicto*, hi dicuntur de Col-
 legio eligentium. In proposito autem nullibi proba-
 tur, quod tres scrutatores exteri de consuetudine
 debeant interesse electioni, & si probaretur ista cō-
 suetudo, non releuaret, quia aperte constat, quod hi
 ex consuetudine non sunt de Collegio eligentium,
 cum in electione vocem minimè dederint. Si verò
 prætendatur, quod de consuetudine possint eligi sex
 scrutatores, tres de Collegio, & tres extra Collegiu,
 26 hoc etiam probaro, nihil officeret, quia esset con-
 suetudo contra dispositionem d. cap. quia propter.
 quod cum habeat decretum irritans, tollit omnem
 consuetudinem in contrarium, ut in puncto illius
 iex. dicit *Boer. decis. 1. num. 49. & 50. & hoc est regu-*

27 lare in omni lege, & canone habente decretum ir-
 ritans. *cap. quod super his in fin. de consanguin. &*
affinit. capi super eo in princ. de cognat. spirit. Couar.
par. 4. cap. 6. §. 10. num. 35. & seqq. Driedom. de li-
bert. Christian. lib. 1. cap. 16. col. ult. vers. & hinc iam
consideranda, & confirmatur, quia lex irritans facit
 28 personam incapacem, quando circa illam versatur,
 & consuetudo non potest tollere incapacitatem.
Dec. in cap. nouit. de indic. nu. 84. Felin. & Aym. quos
allegat Suarez de ll. lib. 7. cap. 19. num. 1. in fin. &
 quamuis ipse *num. 12.* hanc sententiam non probet,
 dum tenet, quod lex irritans aliqua ratione honesta
 29 possit esse abrogabilis per consuetudinem: Tamen
 quicquid sit de hac opinione, quatenus etiam esset
 vera, in casu isto nihil prodesset, quia, ut idem *Sua-*
rez declarat num. 18. & 17. procederet, si vniuersa
 30 liter in toto Orbe per consuetudinem contrariam
 cum requisitis lex esset abrogata, quod in casu isto
 videtur improbable, secus autem, quando in certo
 loco seruatur contra id, quod in lege habente decre-
 31 tum irritans disponitur, ista enim est præscriptio,
 quæ introduci non potest, obstante decreto irritan-
 ti, quia cum lex generaliter non sit abrogata, rema-
 net in suo robore neque hic repetendum est, quod
 alias dicebatur in d. causa Meten. coram me, quod
 videlicet non agatur de præscribenda lege, sed com-
 muni Doctor. sententia, quia immò de præscriben-
 32 da lege agitur, nam licet aliqui DD. interpreten-
 tur substantialia, *cap. quia propter.* incipere ibi qui se-
 cretè inquirant, nihilominus communis intellectus
 illius text. est, quod substantialia incipiant, a verbo
 assumantur, & hoc in alijs iuribus declaratur, scili-
 cet in d. cap. *Ecclesia vestra il. 2. de elect.* ut supra re-
 latum est, & sic agitur de præscribendo contra ius,
 33 non autem contra communem sententiam, quæ
 communis sententia versatur solum circa interpreta-
 tionem illius text. *Suarez. de ll. lib. 6. cap. 1. num. 5.*
vers. de hac igitur interpretatione.
 Secundo principaliter constat de nullitate electio-
 nis, quia dicti tres scrutatores extra Collegium scru-
 tati sunt votum fratris Antonij primi scrutatoris de
 Collegio, & secundo loco presente d. Antonio votum
 Matthiæ secundi scrutatoris, ac tertio loco presente
 Antonio, & Matthiæ votum Valentini tertij scruta-
 toris, unde scrutatio Antonij, & Matthiæ corruit,
 quia, & si aliqui velint, quod eligatur quartus scruta-
 tor, qui vna cum Notario scrutetur scrutatores,
 rectius tamen & communiter seruatur, quod duo ex
 34 ex eis tertium scrutentur, & sic duo ex scrutatori-
 bus debebant Antonium scrutari, & duo Matthiam,
 quod minimè seruatum fuit, ita *Abb. d. cap. quia pro-*
pter. num. 9. vers. 4. queritur. Innoc. in verb. cuncto-
rum num. 6. Hostien. num. 43. vers. sed quis inquit
Io. Andr. num. 18. Butr. num. 26. Compostell. nu. 6.
Bais. de elect. par. 3. cap. 26. num. 8. Io. Friedburg. in
summ. de elect. q. 7. col. 2. ante fin. vers. & puto. Rosell.
in summ. verb. electio 1. col. 5. vers. quot sunt. Rodrig.
qq. reg. tom. 2. q. 52. art. 3. vers. in princ. & sic non
 fuit seruata forma, *cap. quia propter*, quia modus
 35 prædictus scrutandi est secundum formam d. text.
 ibi vota singulorum diligenter exquirant, ac proinde
 de etiam sui ipsorum, ut scilicet semper duo tertium
 exquirant *Hostien. in d. cap. quia propter. nu. 3. in*
verb. cunctorum, & sufficit, quod forma deficiat in
 36 his duobus votis, cum satis esset, quod etià in vno
 non fuisset seruata, ut electio corrueret, ut fuit opi-
 nio

miò Vinc. quem refert, & sequitur Bellam. in d. cap. quia propter. S. nisi forte. vers. 3. quaro, & ratio est, quia in parte relinquitur forma, quæ est indispensabilis, Garz. de benef. par. 5. cap. 4. num. 184. qui loquitur, quando etiam defectus est in vno voto, & quod magis est, nec ille vnus, in quo notatur defectus, potest postea assentire, quia cum electio fuerit nulla non potest ratificari Compastell. in d. cap. quia propter. num. 29. Bellam. loco citato.

Tertio principaliter electio fuit nulla, quia ipsi scrutatores extra Collegium scrutati sunt, solum assidentibus scrutatoribus de Collegio, ut patet ex instrumento confirmationis transmissio S. D. N. in quo sic habetur. Petrus Abbas Epternacens. suffraganeus Treuerens. & Abbas ad S. Matthiam, qui sunt scrutatores electi extra Collegium (in presentia Notarii infrascripti, primo votum fratris Antonij scrutatoris, deinde in presentia iam d. Antonij voti Matthiæ scrutatoris. Tertio ipso quoque Matthia presente votum Valentini) qui sunt tres scrutatores electi de Collegio, & postea subsequitur assidentibus iisdem scrutatoribus venerabilis Patris Michaelis Prioris, & postea singulorum in ord. seqq. vota præstita ab vnoquoque primitus iuramento consueto præstito inquisuerunt, audiuerunt, & exceperunt &c. Et sic scrutatores extra Collegium sunt illi, qui scrutati sunt vota, assidentibus solum scrutatoribus de Collegio, atque ita contra formam cap. quia propter. vbi

expresse disponitur, quod tres scrutatores de Collegio vota omnium diligenter exquirant quod verbum (exquirant) importat ex se, & proprio ore exquirant, immò adhibitis quibusdam verbis adhortatorijs, & quæ tamen non possunt dici de substantia, prout de substantia est, quod ipsi exquirant Specul. de elect. l. 1. nu. 17. quem sequuntur Bertach. de Episc. lib. 2. par. 1. num. 2. Butr. in cap. quia propter. n. 25. Abb. num. 5. vers. nota 3. Hostien. nu. 30. Innoc. nu. 6. quod non fecerunt scrutatores de Collegio, aliud nempe est facere, & aliud assidere l. 1. ff. de off. assess. & aliud est facere, & aliud est esse presentem actui per alium explicato Bart. in l. omnium num. 5. per illum tex. & ibi Bald. num. 9. Alex. num. 9. Bar. in l. modestinus. num. 3. ff. de donat. Bald. in l. illud sub num. 4. C. de sacr. Eccles.

Quarta etiam principalis nullitas ex verbis supra ponderatis resultat, quia ut ex illis patet, vota non fuerunt redacta in scriptis contra formam text. in d. cap. quia propter ibi & infrascriptis redacta Abb. ibidem num. 6. Butr. num. 27. Io. Andr. nu. 19. Hostien. num. 31. vbi expresse, quod aliter non seruatur forma Innoc. num. 6. Imol. num. 5. in fin. vers. in gloss. redacta, vbi quod hoc requiritur quia melius constat de voto per scripturam, & hoc est, ne memoria scrutatorum pereat, Innoc. ibid. Anchar. ante nu. 1. Baif. de elect. par. 3. cap. 28. num. 1. & seqq. Mirand. in manual. Prælat. regul. tom. 2. q. 23. art. 16.

Quinta adest nullitas, quia vota in scriptis redacta publicati debent in communi ut habet in d. cap. quia propter, & hoc est etiam substantiale in proprio autem fuit publicata solum electio non autem vota, ut in instrumento, ibi inquisitis itaq; collectis, & collatis singulorum votis, suffragijs, & voluntatibus nos omnes rursus in vnum, ac in locum capitularem conuocati, atque pro publicatione noui electi Abbatis, & Pastoris instantes per sapem dictum Dominum Præsidentem expresse rogati, num factam

per nos electionem ratam, firmamque haberemus, consentientes in Abbatem, & Pastorem nostrum Monasterij, & Conuentus venerabilem Patrem &c. Rium &c. publicari, & proclamari fecimus, prout idem D. Præsident. Dominum electum alta, & intelligibili voce proclamauit, publicauitq; &c. Vnde cum fuerit publicata tantum electio non autem vota, electio fuit nulla, Hostien. in d. cap. quia propter. num. 44. vers. quintum est, Io. Andr. num. 28. vers. 9. Anchar. & Butr. eod. vers. Baif. d. par. 3. cap. 29. in princ. Miranda loco predicto vers. 9. Neque dicatur quod electio fuit vnanimis, & propterea non erat necessaria publicatio votorum, cum non esset facienda collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, vel zeli ad zelum, Abb. in d. cap. quia propter. nu. 10. quia respondetur, quod ex tenore narratæ electionis constat vota non fuisse publicata, sed solum electionem. Et quamuis in petitione confirmationis dicatur quod electio fuit vnanimis, hæc est simplex denunciatiua, & si modo constaret, quod fuisset vnanimis non releuaret, dum non constat fuisse publicatam, cum vota semper publicanda sint, licet enim, ut supra dictum est, quando electio est vnanimis non sit facienda collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, vel zeli ad zelum, & debet tamen fieri collatio numeri, meriti, & zeli, Abb. in d. cap. quia propter. num. 10. vers. si vnus, vel saltem est facienda collatio numeri alias esset in arbitrio scrutatorum pronunciare quem mallerent, & hoc bene requiritur, prout etiam quando quis eligitur a duabus partibus, quo casu, licet non fiat collatio meriti, & zeli, cap. si quando de elect. in 6. Abb. d. nu. 10. vers. nam maioritas. Franc. Marc. decis. 924. ante num. 6. lib. 1. nihilominus fit collatio numeri, licet non ad numerum.

Non obstat, quod Monasterium sit Ordinis Sancti Benedicti, & in d. electione dicatur, & lecto capitulo ex regula de eligendo Abbate &c. quod est cap. 64. ex quo forsan posset prætendi, quod electio facta, & iuxta dictam regulam sustineatur, quia, ut aduertit Turrecre. tract. 38. illud caput habet duas partes principales, in prima agitur de ipsa electione, in secunda de qualitate ipsius electi, & circa primam partem tres ponuntur electionum differentie. Prima est si tota Congregatio in timore Domini concors fuerit in eligendo. secundo si parua pars Congregationis, meliori tamen consilio freta eligeret aliquem. tertio si tota Congregatio peruersa intentione corrupta aliquem elegerit primam, & secundam approbat, tertiam verò reprobatur, & hoc est quod disponitur etiam postea in d. cap. quia propter. ut supra relatum est, circa modum autem eligendi, regula nihil disponit, & si disponderet non releuaret, quia licet verum sit, quod & quando habenti facultatem datur certa forma, illa non seruata, actus teneat, licet contrariens possit puniri, secus tamen est, quando illa forma habet decretum irritans, vel perpetuam prohibitionem, prout in casu isto, nam cum Regula S. Benedicti sit anterior, superuenit constitutio concilij generalis, de qua in d. cap. quia propter. ver. quæ dat certam formam & cum decreto irritanti, ergo quod fiat in contrarium est nullum, ut distinguendo, dicunt gloss. in Clem. 1. in verb. inhibentes de iurepatr. vbi Imol. num. 3. & 4. Vitalin. nu. 13. Anchar. in cap. statutum. S. fin. per tot. de rescript. in 6. & in Clem. 1. num. 11. vers. & hoc enim videtur de sequenti.

sequeſt. poſſ. & fruēt. Felin. in c. ex parte limit. 2. de conſtit. Abb. conſ. 91. col. 3. num. 6. verſ. ad prædicta induco lib. 1. & q. 5. Augerio num. 6. verſ. 2. probatur Apoſtill. a Roman. conſ. 236. num. 8. in verb. ſingularis Suarez de ll. lib. 5. c. 31. num. 10. vbi materiam exornat. Io. de Sallaſ. de ll. q. 96. traēt. 14. diſput. 16. ſect. 8. num. 33. Sā in ſumma. verb. lex. nu. 13. & iſta eſt communis opinio, vt per Brun. de forma tit. de poteſtate, & effectu formæ, & ſolemnit. in ult. eff. in 6. limit. fol. 57. col. 1. verſ. ſexto prædicta regula.

Neque etiam obſtat ſi dicatur, quod vbi agitur de 54 electione ꝛ Abbatis regularis, ſufficit, quod electio fiat per vota ſecreta iux. Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 6. de regul. Quia fuit reſponſum, quod aut Conc. loquitur de Abbatibus temporalibus, prout innuunt illa 55 verba in electione ꝛ Superiorum quorumcumque Abbatum temporalium, & aliorum Officialium &c. & ſuper diſpoſitione Concilij non eſt inſiſtendum; aut loquitur de Abbatibus perpetuis, & eo magis 56 electio eſt nulla, ꝛ quia Concilium non derogat diſpoſitioni d. c. quia propter, vt per Rodriq. in ſumma. c. 1. aliis 102. num. 2. & 3. de elect. & fuit dictum coram me in dicta Meten. Monafterij ſolum addidit quod ne dum vota ſint ſecreta, ſed ita, & taliter, vt nunquam eligentium nomina publicentur; Vnde ſi erat ſeruanda forma c. quia propter, diſpoſitio 57 ꝛ Concilij nedum non obſtat, ſed operatur, vt eo magis electio ſit nulla, cum eligentium nomina nunquam publicari debeant, ex quo fuit, quod cum fuerint electi tres ſcrutatores de Collegio, & tres extra 58 Collegium, electio ꝛ nō remaſerit ſecreta, quod certe non eſſet dicendum, ſi tres tantum de Collegio electi fuiſſent Rodriq. loco alleg. numer. 3. Et cenſuit Congregatio Illuſtriſs. interpretum; quam reſert Garz. de benef. p. 5. c. 4. num. 189. vbi quod electio eſt nulla, ſi aliquis ex electoribus vnā ſchedulam tantum vnico nomine ſcriptam recipit de manu ſcribæ, 59 ꝛ vel duas recipit, & aliam ſcindit, quam declarationem reſert idem Garz. in d. num. 193. Sic in propoſito tres ſcrutatores extra Collegium ſciunt votum eligentis, vnde illud poſſunt reuelare, & intrat nullitas electionis per rationem declarationis præſa- 60 ta, cum Concilium habeat decretum ꝛ irritans, verbis clariſ, quod inſicit tit. & poſſeſſionem Et quamuis Nau. conſ. 9. de elect. & Rodriq. loco prædicto, num. 4. & 99. regul. tom. 2. q. 52. art. 9. teneant, quod 61 electio ſubſtineatur, quando votum ꝛ alteri oſtendatur ſine culpa Capituli, tamen quicquid ſit de hoc in caſu noſtro, culpa Capituli votum non eſt ſecretū, cum admiſerit tres ſcrutatores extra Collegium, neque etiam, ſuſtineri poteſt electio, ex quo Nauar. poſt Innoc. & alios aſſerat loco citato, quod ſi adſit 62 conſenſus, ꝛ etiam non ſeruata forma, electio teneat quia loquitur in foro cōſcientiæ; nam in foro fori indubitatū eſt electionem eſſe nullam; ſed Summus Pontifex poteſt conſenſum eligentium non ſolemniter ꝛ præſtitum conualidare c. vnic. de poſtul. Prælat. 63 Abb. in c. quod ſicut in fin. de elect.

Neque facit quod de prædictis ſolum conſtet ex inſtrumento in quo Capitulum petit cōfirmationem, 64 quia ꝛ cum illud ſit manu publica ſcriptum, habeatque ſigillum, & ſubſcriptionē omnium eligētium, indubitatum eſt, quod probet, vt in puncto ſimilis Inſtrumenti dicunt Innoc. in c. innotuit. nu. 3. de elect. Io. Andr. num. 20. Card. nu. 7. verſ. 6. quero Bellam. num. 20. verſ. item dicit Burſat. conſ. 159. numer. 15. Par. IV. Reſcent. Tom. III.

lib. 2. & videtur facere tot. in c. Eccleſia veſtra il. 2. & ibi Doctōr. de elect.

Tandē fuit conſideratū, quod in omnē euentum 65 electio non debet confirmari, ꝛ cū non fuerit petita iuxta terminos c. cupientes de elect. in 6. & concordata Germaniæ, & impedimēta quæ poſſent allegari nō probātur, vnde merito fuit reſolutum in cōtumaciam alterius partis non conſtare de valida electione quæ debeat confirmari, neque etiam debere confirmari ex negligentia petitionis confirmationis.

Et ita concluſum.

R. P. D. V B A L D O.

Romana pecuniaria.

Mercurij 20. Nouemb. 1624.

A R G V M E N T V M.

In pœnam ex mora, ſi quis inciderit, per receptionem fructuum vigore illius contractus, videtur a creditore ea remiſſa, quod intellige, quoad moram præcedentem, non autem, quo ad ſequentem. Et adducuntur aliqua circa pactum illud initum a creditore cum debitore de ſoluenda integra ſumma, quando fuit ceſſatum in ſolutione alicuius termini, ſcilicet caſu quo tale pactum ſubſtineatur tantum vigore iuramenti in eo appoſiti, & quando teneat, etiam ſine iuramento.

S V M M A R I V M.

- 1 Inſtrumentum dicitur probatio probata, & veritas apparens.
- 2 Soluere aliquid debens in diuerſis pagis cum pacto, quod ſi deficiat in vno termino teneatur ad integram ſolutionem, tunc probato tali defectu agi poteſt ad totum.
- 3 Mora ex quibus cenſeatur remiſſa.
- 4 Mora per receptionem fructuum cenſetur remiſſa quoad ſolutiones præcedentes, non autem, quoad ſequentes.
- 5 Iuri de futuro difficilius dicitur renunciari.
- 6 Renunciatio vt excludatur, facienda eſt omnis interpretatio.
- 7 Clauſula ſine præiudicio legitime executionis, præſeruat iuriſdiſtictionem Iudicis a quo.
- 8 Conuentio de ſoluenda integra ſumma in defectum ſolutionis alicuius termini, etiam ſi alij termini nō ſint decurſi, non ſubſtinetur, niſi ratione iuramenti.
- 9 L. ſi quis maior. Cod. de tranſact. non vindicat ſibi locum in praxi, niſi dolose fuerit contrauentum.
- 10 Pœna l. ſi quis. C. de tranſact. non poteſt excedere intereſſe creditoris.
- 11 Debitor, quando tenetur veteri actione ad ſolutionem integri debiti, & pro faciliore executione fuit diſtributa ſolutio, vt quotannis aliquid ſolueretur.
- 12 Et in caſu ceſſationis primæ vel vltioris ſolutionis deficientiæ, teneatur ad integram ſummam hoc caſu tale pactum validum eſt etiam ſine iuramento.
- 13 Exceptio non adimplementi impedit executionem etſam obligationis Cameralis.
- 14 Contrauentor primus, quando quis fuit, non poteſt opponere exceptionem nō implementi alteri parti.
- 15 de Attentatis contra principalem non poteſt dari, ſi eius

- filius procurator absque mandato attentaueret.*
 16 in Mandato generali numquam veniunt ea, per quæ Dominus incidat in pœnam.
 17 in Mandato generali non veniunt alijs illicita, vel quæ sapiunt delictum.
Attentata sunt illicita, & sapiunt delictum, cum Ius, & Iustitia offendatur.
 18 Attentata satis purgari possunt per eorum renunciationem in actis factam & obligatione rescindienda, si quæ veniant de iure rescindienda.
 19 Instrumentum dum aliquid clare cantat, & contenta in eo sunt iusta, æquum est, ut promissa obseruentur.

DECISIO DLXXV.

- D**OMINI permanserunt in decisio in hac causa die 8. Martij præteriti, Mercatores, enim fundant intentionem suam in pacto de quo apparet publicum Instrumentum, quod & dicitur probatio probata, & veritas apparens, Bald. in l. quæ oties in fine C. de iudic. Osasch. dec. 72. num. 4. cum alijs per Rot. dec. 294. sub num. 1. part. 1. recent. pactum autem fuit ut pro extinctione Censuum in sorte scutorum 22204. quorum DD. de Balleonibus erant debitores & pro quibus mercatores fideiussores accesserant quæ extinctio fieri debebat intra quindecim annos à die 17. Iunij inchoandos DD. Belleoni tenebantur singulis annis, incipien. die prima Iunij prædicti ad finem, ut sequitur soluere & consignare Mercatoribus scut. 2300. & sic in totum infra terminum 15. annorum scuta triginta quatuor millia quadraginta octo computatis fructibus & provisionibus illo etiam adiecto, ut si DD. de Balleonibus deficerent in prima, vel qualibet integra annua solutione tenerentur ad duas & si in duabus ad totam summam. Et ita ut mora purgari non posset inuitis mercatoribus, quæ si fuisset incurfa, licere mercatoribus cogere Balleonos ad solutionem integram totius summæ ad effectum extinguendi dictos census, nec non ad solutionem omnium fructuum usque ad diem talis solutionis decurren. nec non ad solutionem provisionis annuæ scutorum 45. dictis mercatoribus promissæ, ut latius in instrumento, & in decisione de qua agitur. Vnde cum præsupposito, quod Balleoni defecerint in solutione terminorum intrat pactum
- 2 & de solutione integræ summæ l. iurisdictionum §. prætor ait ff. de pact. cum alijs in decisione alleg.
- Non obstat primo dum obijcitur, quod mercatores videntur remississe istud pactum, & moram & ex quo receperunt plures pecuniarum summas à Balleonibus sine aliqua protestatione iux. text. in l. lege §. ultimo ff. de reg. commiss. Surd. late conf. 104. & seqq. lib. 1. cum alijs alleg. Quia quatenus iustificetur dictæ solutiones, respondebatur posse & hoc procedere quoad moram annorum præcedentium, sed non quoad subsequentes annos quorum ratione adhuc mora non erat commissæ, sed postea superuenit,
- 5 & adhuc durat, cum certum sit & Iuri futuro difficilius renunciari Seraph. decis. 295. num. 3. & alias remissio iuris & renunciatio non præsumitur & omnis
- 6 & interpretatio sumi debet ad eam excluden. ex traditis par Tirag. de retract. lignag. §. 36. gloss. 2. n. 10. & in l. si unquam in verbo donatione largitus n. 207. & seq. C. de reuoc. donat. Rota apud Seraph. dec. 829. num. 9. & decis. 636. num. 6. par. 1. recent. & in omnem eventum quoad terminos præteritos ante rela-

xationem mandati A. C. non est in Rota agen. in qua est commissæ causa sine præiudicio legitimæ executionis quoad pagas decursas, & quæ clausula, ut est notissimè præseruat iurisdictionem Iudicis à quo Lancell. de attent. post inbib. cap. 20. lib. 1. 3. numer. 2. fuit dictum in Romana melioramentorum, seu statutorum 5. Decembris 1614. coram me & sæpe alijs.

Secundo non obstat quod conuentio de soluendo integram summam propter defectum solutionis aliqui termini etiam si alij termini non sint decursi; ut & in casu nostro non sustineatur, nisi ratione iuramenti, & in pœnam inductam ex l. si quis maior C. de transact. ut patet ex singul. Mathes. 50. & ex Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 84. num. 1. & 2. in decisione alleg. cui tamen legi si quis maior & non est locus in praxi nisi dolose fuerit contrauentum, ut ibi per Iason. numer. 9. Rota coram fel. rec. Gregorio XV. decis. 68. num. 9. de qua dolosa contrauentione

10 non constat & in omnem casum & dicta pœna non posset excedere interesse creditoris Seraph. dec. 809. num. 4. Card. Mant. decis. 108. num. 2. & admittitur in decisione de qua agitur, quia fuit responsum, quod præcesserit promissa DD. de Balleonibus de extinguen. prædictis censibus intra 15. annos & postea pro faciliiori executione fuit distributa solutio, ut

11 quot annis & soluerentur per DD. Balleones scuta 2300. cum illo pacto, ut si deficerent in prima, vel qualibet integra annua solutione iun. cautelâ Cagn. in d. l. si quis maior. num. 59. vers. est igitur. Teneantur ad duas & si in duabus tenerentur ad totam summam, quando verò debitor tenebatur aliqua veteri

12 actione ad totam summam & soluen. quod prædictum pactum sit validum etiam sine iuramento sensit Bertsch. ex aduerso alleg. in d. l. si quis maior q. 4. 5. n. 648. & seq. nec de interesse fideiussorum dubitari potest, quod in eo consistit, ut deponantur pecuniæ pro extinguen. censibus, & soluen. fructibus decursis, & decurren. usque ad diem depositi, nec non pro provisionibus sibi promissis, ut latius in decisione deducitur, quæ nullo modo dicit si recte aduertatur, nec dicere potest DD. Balleones teneri ad deponen. integra scuta 34408. nec pro tanta summa esse relaxan. mandatum quia illa summa fuit calculata pro integris quindecim annis computata sorte fructibus, & provisionibus prædictis, sed si fors deponatur ante d. tempus iam erunt detrahendi fructus, qui current post depositum si illud factum non esset, ut clare dicitur in decisione.

Non obstat tertio quod mercatores agere non possint contra DD. de Balleonibus ex eo quod ipsi non adimpleuerint promissa de extinguen. Censibus, & soluen. fructibus pro rata singulis triennijs prout in instrumento de qua extinctione, & solutione non

13 docent, ideoque ijs videatur obstare & exceptio non adimenti, quæ impedit executionem etiam obligationis Cameralis, ut per Gallef. ad formam obligationis Cameralis quest. 17. num. 7. & ibi Modern. num. 47. cumulant plures decisiones Rotaes, quia fuit responsum, quoad fructus obiectum cessare ex facto cum plures pecuniarum summas pro fructibus soluerunt, quo verò ad extinctionem ratæ Censuum illam debuisset fieri cum pecunijs DD. de Balleonibus, qui cum non soluerint per tres annos continuos scuta 6900. prout tenebantur ad rationem scutorum 2300. singulis annis, ut supra dictum est, sequitur

14 ut ipsi & fuerint primi contrauentores, ideoque non possint

possint opponere exceptionem non implem̃ti. vt per Doct. communiter in l. cū proponas 2. C. de pact. Dec. cons. 452. num. 10. vers. præterea fuit dictum in Romana executionis contractus 27. Maij 1594 corā Litta, quæ est decisio 70. num. 17. post tract. oblig. Camer. & alias sæpè.

Non obstat vltimò prætensa attentata ex eo quod fuerit per A. C. relaxatum mandatum, quod prætenditur esse nullum & nihilominus executioni demandatum per Congregationem Baronum instan. Mercatoribus & transmissus fuit Commissarius cum magno Dominorum de Balleonibus dispendio, & impensa, quia fuit responsum non constare, quod procurator mercatorum, qui fecit huiusmodi instantiam, non haberet ab ijs mandatum de attentata, prout erat necessarium, cum in mandato generali non nunquam veniant ea, per quæ Dominus incideret in poenam iux. notata in l. si procurator ubi Ias. aum. 4. & seqq. ff. de condit. indebit. neque alias illicita & quæ sapienter delictum prout sunt attentata Natt. cons. 538. num. 15 fuit dictum in Placentina beneficij, 27. Nouembris 1613. & in Cusentina pensionis 23. Febr. 1619. coram me, vltra quod in omnem euentum Mercatores renunciarunt in actis & obtulerunt reficere impensas si quæ veniant de iure reficien. Nec constat de vlla subhastatione bonorum, neq; ostenditur vlla de hoc facta instantia.

Ex quibus DD. concludebant stan. esse in decisis & sic relaxan. esse mandatum dempta tamen ex summa calculata scut. 34408. summa scut. 7354. quæ à DD. Balleonibus dicuntur iam soluta & fruct. qui decurrunt post depositum facien. vsque ad quindecim annos completos quo vero ad prouisiones promissas DD. sentiebant eas integras deberi per totum tempus 15. annorum, quia sic cantat Instrumentum nec conuentio videbatur iniusta cum non sterj per mercatores quominus impleantur promissa.

REVERENDISS. MERLINO.

Cameracen. Canonicatus.

Mercur. 20. Nouembris 1624.

ARGVMENTVM.

Tractatur de Indulto Vniuersitati Gymnasiorum Louanien. concessio per Romanos Pontifices, nominandi clericos ad quæcunque beneficia, quouis mense, etiam Apostolico, vel Ordinario vacantia, quorū tamen fructus non excedunt summam ducatorum 100. de Camera, quo stante, si quis beneficium vigore d. Indulti obtinuerit, vt valide dicatur per eum obtentum quid probare teneatur, & præsertim, qualiter docere teneatur fructus eius non excedere dictam summam.

SVMMARIVM.

- 1 Indultum alicui concessum, vt ei suffragetur, ei incumbit onus iustificandi conditiones in eo appositas.
- 2 Fructuum Canonicatus appellatione quid veniat.
- 3 Redditus, qui percipiuntur ex massa grossa veniunt etiam appellatione fructuum Canonicatus.
- 4 Indultum, quando exprimit aliquam conditionem, tunc non est aliud querendum.
- 5 Fructus Assise maioris, & minoris sunt censendi fructus præbenda, vt vocant grossi, non autem distributiones quotidianæ.

Par. IV. Recent. Tom. II.

- 6 Fructus Canonicatum, partium Germaniæ solent exprimi per non excessum in ducatis 24.
- 7 Ista tamen consuetudo locum habet in prouisionibus, quæ sunt in Curia, ad effectum iustificationis narratiuæ factæ in gratia concessa per Papam.
- 8 Valor verus beneficij, quando omnino veniat exprimendus.
- 9 Pape voluntas non debet remanere illusa, ex aliqua consuetudine ad diuersum finem inducta.
- 10 Summorum Pontificum voluntas, dum concesserit vniuersitati Gymnasiorum Louanien. indultum nominandi Clericos ad quæcunque beneficia, quorum fructus non excederent 100. ducat. qualis fuerit.
- 11 Congrua competens Rectoribus Parochialium Ecclesiarum existimatur ducat. 100.
- 12 Indulto contraueniens gaudere non potest eius privilegio.

DECISIO DLXXVI.

CV M vacasset Canonicatus in Cathedrali Ecclesia per obitū Pieret de mense Ianuarij proximè præteriti fuit de illo vti reservato ratione mensis fixi à Sanctiss. D. N. prouisus David, & illius prouisioni se opposuerit Guilielmus ad eundem Canonicatū nominatus in vim indulti per Romanos Pontifices concessi vniuersitati Gymnasiorum Louanien. nominandi Clericos ad quæcunque beneficia quouis mense etiam Apostolico, vel ordinario vacantia. Dubitatum fuit. An Davidi prouiso apostolico obtent huiusmodi priuilegia.

Et fuit resolutum non obstare, quia supradictum indultum est limitatum, & restrictum ad beneficia, quorum fructus non excedunt summam ducatorum 100. de Camera, vt apparet ex indulto sel. re. Pauli V. qui nominationes concessas, & limitatas ad valorē 60. ducatorum per suos prædecessores Sixtum IV. Leonem X. Adrianum VI. & Gregorium XIII. ampliauit vsque ad hanc summam ducatorum 100. vnde Guilielmo nominato, vt sibi suffragetur indultum huiusmodi, & repellat prouisum apostolicum incumbit onus probandi canonicatum, de quo agitur non excedere summam prædictam 100. duc. Fel. in c. ad aures, num. 4. concl. 3. vers. similiter dicit de rescript. Rot. decis. 10. de probat. in nou. Put. decis. 322. num. 3. in fin. lib. 3. & fuit dictum in Leodien. Canonicatus 13. Nouembris 1587. & 2. Iunij 1589. corā bo. mem. Cardinali Pamphilio, & in Leodien. Capella 30. Maij 1616. coram R. P. D. meo Remboldo, quæ probatio nedum deficit, sed immo ex deductis pro Davide probatur contrarium, quod scilicet canonicatus longè excedat summam prædictam.

Nam præsupposito quod vltra distributiones quotidianas dari consuetas ijs, qui personaliter interuiunt diuinis officijs, adsint in dicta Ecclesia Cathedrali quædam portiones mensæ capitularis nuncupata Assisa maior, & Assisa minor, quæ Canonicis presentibus, & absentibus causa studij, vel alias ex priuilegio æqualiter assignantur.

Et quod ista quantitas excedat valorem annum ducatorum 170.

Et demum, quod canonicatus, de quo agitur, nullo sit onere grauatus.

Visum fuit Dominis non posse dubitari, quin huiusmodi etiam portiones sint computandæ in fructibus Canonicatus, tum attentata dispositione Iuris communis iuxta quam appellatione fructuum Canonicatus

nonicatus veniunt nedum qui colliguntur ex præbenda, verum & comprehenduntur illi redditus, qui
 3 percipiuntur ex massa grossa, statimq. mensibus inter Canonicos presentes, & absentes ex causa privilegiata & qualiter diuidi solent iuxta notata ger. gloss. in cap. licet, ubi Abb. num. 8. de præb. Calder. conf. 21. cod. tit. late Paris. conf. 32. num. 10. 16. & 17. lib. 4. Garz. de benef. 3. par. cap. 2. num. 249. Monet. de distribut. quotid. par. 1. quest. 3. nu. 5. & 6. & quest. 6. num. 12. & seqq. Tum etiam ex speciali dispositione fel. record. Gregorij XIII. qui idem videtur sensisse in eius indulto, dum expressis verbis declarauit in
 4 valore fructuum exprimendorum per nominatum ab vniuersitate Louanien. habendam esse rationem onerum quorumcumque, siue illa sint personalia, siue realia, vel perpetua, ac etiam pensionum, quibus grauati sint fructus grossi canonicatus, vel alterius beneficii ad absentem in studio, vel alio loco privilegiato spectantes, itaut onera prædicta diminuant valorem canonicatus, & cessare visa est difficultas ex responso Illustrissimorum Concilij Interpretum, quod fructus dictæ Assisæ maioris, & minoris sint censendi fructus præbendæ, vt vocant grossi,
 5 non autem distributiones quotidianæ. A
 Nec suffragatur Guilielmo, quod fructus Canonici
 6 catuum illarum partium soleant exprimi per non excessum in ducatis 24. vt de consuetudine totius Germaniæ dixit Rota in Leodien. canonicatus 9. Decembris 1587. & in Colonien. canonicatus 20. Maij 1602. coram bon. mem. Card. Pamphilio in Leodien. canonicatus, & scholastrici 27. Februarij 1612. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in Paderbonen. canonicatus 29. Maij 1610 coram Reuerendiss. D. meo Decano, quoniam talis consuetudo obtinet quidem in prouisionibus, quæ fiunt in Curia ad effectum iustificationis narratiuæ factæ in gratia per concessa per
 7 Papam, & in his terminis procedunt dictæ decisiones, & hoc introductum fuit per concordata, vt euitetur solutio annuatæ in Curia non autem ad alios effectus, cum immo, vt validè fiant nominationes
 8 concessæ ex privilegio, & verus valor, prout est veniat omnino exprimendus, quemadmodum in his terminis pulchre notat Rebuff. in prax. benefic. in 3. par. signatur ver. necnon verus valor num. 7. in fin. & latius in tract. nomination. quest. 9. num. 32. & 33. Alias enim frustra in prædictis indultis concessis Vniuersitati fuisset limitata facultas nominandi ad beneficia valoris 60. vel 100. ducatorum, cum scirent Summi Pontifices valorem cuiuscunque etiam opulentissimi beneficii in illis partibus non exprimi nisi
 9 24. ducatis, & alioquin etiam illusum esset voluntati Romanorum Pontificum, si dum ipsi restrinxerunt indultum ad beneficia valoris duc. 100. dumtaxat, sub hac tamen postea cautela consuetudinis Germaniæ exprimendi in ducatis tantum 24. Louanien. iuaderent beneficia valoris tercentorum, & quatercentorum, & ultra ducatorum.

Et tamen intentio Summorum Pontificum in add. indultis fuit succurrere clericis pauperibus de honesto subsidio Ecclesiastico vsque ad dictam summam duc. 100. annuam in quam computan. esse omnia beneficia per nominatos vigore aliarum nominationum obrenta etiam quod illa resignauerint, vel nominationes prosequuti non fuerint, resoluit alias Rota in dicta Leodien. canonicatus 2. Iunij 1589. coram Illustriss. Card. Pamphilio, & huiusmodi sum-

ma duc. 100. visa est congrua pro clericis, vt litterarum studiis incumbant etiam si lectoris munere fungantur, prout etiam ducat. 100. congruam, competentem pro Rectoribus Parochialium Ecclesiarum existimauit sac. Concilium Tridentin. sess. 24. cap. 13. Vnde in hanc sententiam eo libentius DD. inclinarent, quia præsupponebatur Guilielmum olim in vim similis nominationis obtinuisse satis commodum canonicatum, quem tamen postea resignauit reseruata sibi pensione scutorum 100. & ita se reddidit quoque incapacem alterius nominationis, prout expresse cauetur in indulto fel. record. Greg. XIII. ibi quod si fecerint cessiones huiusmodi nullæ sint, & cedentes ad futuras (scilicet nominationes) omnino inhabiles censeantur eo ipso, & sic cum indulto iam
 12 contrauerit Guilielmus, teiusdem indulti privilegio gaudere non debet, vt in terminis istius privilegij Gregorij XIII. dixit Rota in Leodien. canonicatus 11. Martij 1596. coram bo. me. Card. Blanchetto. Et ita resolutum Dauidem solum informante.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS AD DECISIONEM DLXXVI.

- 1 Distributiones quotidiana non veniunt appellatione fructuum præbendæ.
- 2 Qua opinio transit sine pugna, eamque sæpe sapienter tenuit Rota.
- 3 Distributiones quotidiana debentur ex labore præstito à Canonicis in vinea Domini. Distributiones quotidiana debentur ex seruitio personali præstito propter residentiam, & intercessionem in diuinis, & acquiruntur tanquam stipendium opera, & laboris, num. 3.
- 4 Fructus propriè dicuntur illi, qui deductis omnibus oneribus percipiuntur.
- 5 Fructus non dicitur id, quod percipitur ex labore, sed bene merces.
- 6 Distributiones quotidiana non augent corpus beneficii.
- 7 Fructus beneficii communionem ullam non habent cum distributionibus quotidianis.
- 8 Distributiones quotidianas clericus tanquam rem suam, nomine proprio, & nõ Ecclesiæ petere debet.
- 9 Quod verum intellige, si Canonicus repelleretur à perceptione earum ex aliqua culpa sua, secus si ex alio capite, & num. 10.
- 11 ad Fructuum præbendæ restitutionem, si quis sit condemnatus, non extenditur talis condemnatio ad restitutionem quotidianarum distributionum.
- 12 ad Fructus restituendos dum quis est condemnatus intelligitur de perceptis iure ordinario, non autem iure speciali.
- 13 Intrusus vt validè condemnatur ad restitutionem distributionum, est necesse, vt præcesserit protestatio, nempe, aut resideat, aut possessionem dimittatur.
- 14 Canonicatus, & præbenda ratione, et quis teneatur residere, non videtur iure cautum.
- 15 de Beneficijs prouisi non faciunt fructus suos donec iuramentum fidei personaliter præstiterint. Distributiones quotidiana acquiruntur etiam ante præstationem iuramenti fidei, num. 15.
- 16 ex Distributionibus quotidianis non debetur subsidium charitativum.
- 17 Decima non persoluantur ex distributionibus quotidianis.

- tidianis, quamuis dd. decimæ sint adeo fauorabiles.
- 18 in Distributionibus quotidianis percipiendis magis laboratur, ideoq. plenius acquiruntur
- 19 de Distributionibus quotidianis Clericus tanquam verus, & absolutus dominus liberè potest testari.
- 20 de Distributionibus quotidianis clericus ita potest testari, sicut mercenarius, vel rusticus de his, quæ dantur sibi pro opere diurno.
- 21 Circa dispositionem fructuum præbendarum viuit ut dominus, sed moritur ut seruus, sola vita contentus.
- 22 Distributiones quotidianæ sunt adeo propriè clericorum, ut ad libitum possunt de eis disponere, & transmittere ad quoscunque heredes, & n. 26. & 27.
- 23 de Pensionibus quis liberè potest disponere.
- 24 De distributionibus quotidianis clericus ita disponere potest, sicuti de patrimonialibus.
- Distributiones quotidianæ acquiruntur etiam quoad plenum dominium, num. 24.
- 25 Quod procedit non obstante talem acquisitionem pendere à dignitate clericali.
- 28 Distributiones illæ dicuntur de Massa grossa, quæ debite sunt Canonici presentibus, & non interuentibus.
- Distributiones de Massa grossa non transmittuntur ad heredes, cum non sint debite singulariter, sed Capitulo, num. 28.
- 29 Canonicus si moriatur, antequam fiat diuisio distributionis de Massa grossa portio ipsius tamen accrescit Capitulo, seu successori, si tunc sit electus, non autem ad heredem mortui Canonici.
- 30 Distributiones de Massa grossa succedunt loco præbendæ, ac verè dicuntur fructus beneficii, & de illis sicuti de præbenda iudicatur.
- 31 Distributiones quotidianas clericus transmittit ad quoscunque heredes, etiam si ante mortem eas non exegisset.
- 32 Distributiones quotidianæ paria sunt, quod fuerint soluta, vel quod debuerint solui.
- 33 Exactionis negligentia, vel culpa, citra præscriptionem, tollere non potest obligationem.
- Decis in cons. 280. per tot. improbat. num. 33.
- 34 Pensiones difficillimè reseruantur super distributionibus quotidianis.
- 35 Pensio an possit reseruari super distributionibus illis, quæ præter distributiones quotidianas, in certis casibus Canonici solent assignari.
- 36 in Beneficii valore imputantur distributiones illæ, quæ in certis casibus sunt assignatæ.
- 37 Pensio non potest imponi super fructibus illis, ad quorum acquisitionem certum seruitium requiritur, & num. 38.
- 39 Ius idem est de parte, quam de toto.
- 40 Pensio debet imponi super fructibus beneficii.
- 41 Pensio non de proprio, sed de fructibus beneficii est soluenda.
- 42 Pensionem, quis soluere non tenetur, nisi percipiat fructus beneficii super quo ea est imposita, quatenus ad id tenetur, quatenus fructus percipiat, & num. 44.
- 43 Pensio non est soluenda per eum, qui nec titulum beneficii habuit, nec fructus percepit.
- 44 Afflictio afflictio addenda non est.
- 45 Pensio cum sit onus reale fructuum, ab eo solui debet, qui fructus beneficii percepit.
- 46 Distributiones quotidianæ, cum veniant minime ap-

- pellatione fructuum beneficii, ideoq. pensio super illis imponi nequit, cum illa ex stylo Curie imponatur super fructibus beneficii.
- 47 Pensiones omnes reseruatas super quibuscunque fructibus, redditibus, & prouentibus beneficiorum si quis habeat indultum transferendi, an possit transferre eas, quæ specialiter sunt reseruata super distributionibus quotidianis, dubitatur, & num. 50.
- 48 Distributiones quotidianæ an veniant appellatione fructuum, reddituum, & prouentuum beneficiorum, & num. 49.
- 51 à Decisione in causa Romana pensionis 15. Februarij 1636. coram bon. mem. Pirouano recessit Rota sub die 23. Maij 1644. coram R. P. D. Merlino.
- 53 Dictio, quibuscunque, est tanti, ac talis vigoris, ut tanquam effrenata, nullo obice contineri potest, quominus omnia comprehendat, etiam per impropijsimam significationem, & num. 54.
- 55 Dictio, quibuscunque, non est ita latè, etiam in fauorabilibus interpretanda, ut sequatur aliquod absurdum.
- 56 Dictio quibuscunque, licet sit effrenata, ita tamen debet interpretari, ut conueniat subiectæ materiæ.
- 57 Dictio, quibuscunque, quando est inserta in materia odiosa, non tam latè debet interpretari. Sed stricto interpretationis quasi freno etiam inuitis dentibus inter expressorum metas coangustanda venit, num. 62.
- Pensionis translatio est materia odiosa, immo odiosissima, cum proroget seruitutem beneficii, num. 57.
- 58 Libertas si absit, nihil beatum est.
- Libertas est illud, quod inter mortales optimum est. ibid.
- Seruitus morti equiparatur. ibid.
- 59 Debitis qui sunt onusti, cum sui iuris non sint, viuere non dicuntur.
- 60 Felix, qui nihil debet.
- Seruitus peior est morte ipsa, num. 60.
- 61 Libertas tam præclara res est, ut nec mors quidem pro libertate affluenda, fugienda sit.
- 63 Dictio, quibuscunque, licet sit vniuersalis, est tamen restringenda ad ea, quæ sunt eiusdem speciei, dum materia est odiosa.
- 64 Dictio, quibuscunque, non potest comprehendere ea, quæ sunt diuersæ naturæ.
- 65 Distributiones quotidianas ne Canonici possint percipere, multa accidere solent.
- Pensiones ex stylo Curie non imponuntur, nisi super fructibus certis beneficii, num. 65. & 66.
- 67 Distributiones quotidianæ si venient appellatione fructuum, reddituum, & prouentuum beneficii, quale absurdum sequeretur.
- 68 Cultus diuinus deferretur à Canonici si distributiones quotidianas, quæ ob eorum laborem eis deueniunt, coacti essent dare pro solutione pensionis. Et sic nollent Ecclesia in diuinis deferuire, dum alius seruitij mercede gauderet.
- 69 Labores suos deplorare amarum est.
- 70 Distributionum quotidianarum ius non alia ex causa fuit introductus, nisi in gratiâ cultus diuini.
- 71 Cultus diuinus cum à Canonici, alijsque ministris magna ex parte negligenter, ideo mediante distributionibus quotidianis, tanquam esca quadam ad ebori officium capiuntur, & prouocantur, & n. 72.
- 73 Canonici per distributiones quotidianas de negligentibus

- gentibus sunt diligentes, de somnolentis vigiles, & de tardis assueti ad frequētādas Horas canonicas.
- 74 Distributiones ubi non sunt, vel ita paruae, ut facile negligātur, debet Episcopus eas ampliare ad tertiam partem fructuum, & reddituum &c.
- 76 Concil. Trident. sess. 21. cap. 3. & sess. 22. cap. 3. qualiter inter se differant.
- 77 Unio, & suppressio facta propter tenuitatem distributionum quotidianarum non tenet, nisi concurrat etiam tenuitas fructuum prebendarum.
- 78 Quia stante sola tenuitate distributionum, per applicationem tertiae partis fructuum prebendarum tali necessitati succurritur.
- 79 Episcopo de iure communi licitum est facere uniones beneficiorum.
- 80 Episcopus, ut validē deueniat ad uniones, omnino requiritur iusta causa, & euidentis necessitas, vel utilitas.
- 81 Unio faciēda Capitulo, ut viribus subsistat debet ad se precisa necessitas, scilicet, quia non adsint Canonici, vel paucissimi inueniantur, qui velint acceptare, & num. 82.
- 83 Ita ut hoc casu precisa necessitas debet interuenire non autem sola decentia.
- 84 Necessitas precisa non iustificatur, quādo aliquid augmentatiuē, & pro maiori commoditate fit.
- 85 Unio quando fit ob tenuitatem distributionum quotidianarum, non debet fieri mensa Capitulari, cum sit faciēda singulis prebendis distributiue.
- 86 Quod intellige quando unio est facta auctoritate ordinaria, secus vero si interuenerit auctoritas Papae.
- 87 de Papae potestate, & maxime in beneficalibus non potest dubitari absque nefario crimine.
- 88 Papae supremam, & omnipotentem potestatem negans haereticus est.
- 89 Concil. Trident. in sess. 24. cap. 15. in secunda parte loquitur de suppressione prebendarum Capitularium faciēda, nō autem de beneficijs simplicibus.
- 90 Distributionibus quotidianis, seu prebendis, Episcopi non possunt vnire beneficia, nisi seruata forma Concil. Trid. sess. 24. cap. 15.
- 91 Unio facta ab Ordinario ob tenuitatem distributionum quotidianarum, inualida est, nisi seruata fuerit forma tradita a Conc. Trident. sess. 24. c. 15.
- 92 Necessitas precisa, quae requiritur, ut valida sit unio facta ob tenuitatem distributionum quotidianarum non est ita mordicē interpretanda, ut Canonici coacti sint mendicare.
- 93 Necessitas requisita, ut valida sit unio ob tenuitatem distributionum quotidianarum ex quo dicitur probata.
- 94 Unio facta ex causa tenuitatis reddituum, & necessarie sustentationis obtinentium prebendas pro congruo dignitatis decore, dicitur legitime facta.
- 95 Unio facta ob tenuitatem Canonicatum, ut decentis Canonici Ecclesiae seruitium prestare possint, non subiacet regulis reuocatorijs unionum.
- 96 Unio debet esse facta ex causa necessaria, & non pro maiori commoditate Canonice, ut non subiaceat regulis reuocatorijs, amplia num. 97.
- 98 Regula reuocatoria unionum moderna, sunt longe strictiores, quam antiqua, utique omnes uniones amplectuntur, praeter factas ex causa necessaria.
- 99 Unio, quando in toto, vel in parte fuit effectuatā, nō subiacet amplius regulis reuocatorijs unionū.
- 100 Unio facta ob tenuitatem distributionum quotidianarum praesumitur legitime facta, dum super hoc obtenta fuit licentia a Sac. Congregat. Concil. Trident.
- 101 Qua stante praesumitur facta cum causa cognitione ad Dei cultum augendum, & ut decentius Canonici valeant sustentari.
- de Unionis validitate facta auctoritate Papae non dubitandum est.
- 102 de Canonici solent murmurare plebei, asserendo eorum ministerium non esse purum propter Christum, sed propter nummos.
- 103 Canonici solent esse diligentes, quando pinguis est distributio, negligentes vero, quando est nulla, vel tenuis.
- 104 Quadragesimam pauci suo ieiunio sanctificarent nisi id preceptum esset ab Ecclesia.
- 105 Iugum suauē Domini pauci portarent, nisi in retributionem intuerentur.
- 106 Homines cum infirmi, & carnales sint, partim sunt cogendi praecipis, & partim praemijs inuitandi ad pietatis officia.
- 107 Canonici inuitantur ad diligentem residentiam in choro per distributiones quotidianas.
- 108 Canonici principaliter intrant chorum propter Deum, secundario vero propter ea, quae adiunguntur.
- 109 Ebrietati, vel blasphemia si quis sit deditus, & ut melius ab illis disuascat, imponat sibi necessitatem, certum quid dandi pro elemosyna, is principaliter propter Deum abstinet a tali malo, licet secundario propter talem sibi felicem necessitatem.
- 110 Canonici, qui principaliter propter lucrum distributionum intrant chorum, peccant grauiter, & si moniam mentalem committunt.
- 111 Et tamen super hoc in foro exteriori non solent fieri scrupuli, quodq. valde deplorandum est.
- 112 Distributiones quotidianas, ut quis lucretur requiritur ipsa corporalis interessentia in choro, & sic continuō respondit Rota, ut num. 129.
- 113 Clerici militare dicuntur, iuxta dictum Paul. Apost. ad Titum, labora sicut bonus miles Christi.
- 114 Milites non lucrantur stipendia, nisi quatenus militent.
- 115 Miles captus ab hostibus, si postea reuertatur non recipit iure postliminij stipendia, & donatiua temporis quo fuit apud hostes.
- 116 Miles veteranus captus ab hostibus, reuersus inde, consequitur emeritum.
- 117 Stipendium, & emeritum recipere diuersa sunt. Emeritum datur militibus post tempus militiae expletum, num. 117.
- 118 Stipendium datur militibus ob annuam, mensuram, vel diurnam mercedem.
- 119 Miles captus ab hostibus absens ex causa iusta, & necessaria, si stipendium non consequitur, milito minus clericus distributiones, potest consequi qui dissidia, & laboris fuga, volens abesse a choro.
- 120 Agricola conductus si non labore, mercede indignus est.
- Labore sublato tollitur, & premium.
- Beneficiatis dum non deseruiunt in choro, merces ei persolui non debet, num. 120.
- 121 Famulo non detur salarium, de tempore, quo infirmus fuit, quamuis contrarium firmare tentauerit glos. sed perperam, num. 122. & 127.
- 123 Conditio seruienti certo tempore, illud dicitur com-

- completum adueniente termino, licet in seruo con-
tinerit impedimentum infirmitatis.
- 124 L. 4. §. Stichus. ff. de Stat. liber. & l. 1. §. Diuus.
ff. de var. & extraord. cognit. loquuntur in casu
speciali.
- 125 Canonicus infirmus lucratur distributiones quo-
tidianas, dum tamen egritudo præstet iustam cau-
sam absentie.
- 126 Canonico infirmo non debentur distributiones
quotidianæ, dum tempore rectæ valetudinis diui-
nis interesse solitus non erat.
- Canonico non debentur distributiones quotidianæ
cessante legitima causa interessendi Diuinis, ac in
vineâ Domini aspernatur laborare, num. 127.
- 128 Canonici nonnulli, quantum ad honores, potesta-
tem, & dominia vsque ad unguem, & ultra ob-
seruant iura sibi concessa.
- Sed in quantum ad seruitium, ordines, & labores
in Ecclesia sumendos sunt tanquam testudines, &
cancr. ibid.
- 130 Canonici, qui actualiter in Choro non intersunt
diuinis, non habent intentionem fundatam pro
consecutione distributionum quotidianarum.
- 131 Distributiones quotidianas quis nisi sine dubio
obtinebit, probata eius interessentia in diuinis.
- 132 Interessentia in diuinis est adeo præcisè necessaria
ad effectum lucrandi distributiones quotidianas,
vt non iuuat, licet Canonicus adsit in Ecclesia, si
non actualiter assistat in diuinis.
- 133 Canonicus celebrans Missam extra chorum tem-
pore, quo Hora canonice decantantur, non dicitur
interesse eis, & sic illarum distributiones acci-
pere non potest.
- 134 Et refertur super hoc declaratio Congregationis
Concilij.
- 135 Fructus beneficiorum habens indultum à Papa
percipiendi in absentia, subtili facultate non ve-
niunt distributiones quotidianæ.
- 136 Quod ampliatur etiam si specialiter sit concessum
vt deferuire posset per Vicarium.
- 137 Canonico, qui personale non exhibet ministeriū,
non debentur distributiones quotidianæ.
- Vicario, qui deseruit pro Canonico absenti non de-
bentur distributiones quotidianæ, num. 137.
- 138 Canonicus indultum Apostolicum habens perci-
piendi fructus Canoniciatus in absentia, cum ea
integritate, cum qua illos perciperet si Ecclesie
deseruiret, nec sub eo complectuntur distributio-
nes quotidianæ.
- 139 inter Residere, & interesse magnum est discrimen.
Residere dicitur is, qui habitat in loco, ubi adest Ec-
clesia, cuius beneficium habet, & num. 139.
- 140 Interesse dicitur is, qui dum diuina peraguntur
presens est, & eius ministeriū celebrationi exhibet.
- 141 Presentia absque interessentia in diuinis non re-
leuat pro acquisitione distributionum quotidia-
narum.
- 142 Princeps aliquid indulgens præsumitur voluisse
sequi communem usum loquendi, non autem il-
lum violare.
- 143 Distributiones quotidianas vt absens lucrari pos-
sit ex indulto Apostolico, requiritur, vt illud lo-
quatur super ipsa interessentia, & mentio fiat de
distributionibus quotidianis, num. 144.
- 145 Absens causa studij pro presenti habetur, & sic
videtur posse lucrari distributiones quotidianas,

sed contrarium est verius, cum ea non sufficiat ad
hunc effectum absque interessentia, & num. 156.

- 147 Et super hoc refertur declaratio S. Congreg. Con-
cil Trident.
- 148 Canonicus absens causa studiorum non lucratur
distributiones quotidianas, etiam si super absentia
habeat licentiam à Papa.
- 149 Canonici non possunt percipere distributiones quo-
tidianas tempore trium mensium, quo licitum est
eis abesse.
- 150 Distributiones quotidianæ, nec per illos Canoni-
cos absentes possunt intrari, qui inseruiunt Roma-
no Pontifici, cum habeantur pro presentibus, sed
non pro interessentibus.
- 151 in Distributionibus quotidianis acquirendis adeo
est necessaria interessentia ipsa in diuinis, vt etiā
is, cui illa accrescunt, non possit eas remittere non-
interessenti.
- 152 Distributionum quotidianarum priuatio quoad
non interessentes sancita fuit intuitu boni publici,
& diuini cultus contemplatione.
- 153 Fatori publico non potest priuatus per eius con-
sensum præiudicare.
- 154 Concil Trident. sess. 24. cap. 12. de reforma. verba
perpenduntur.
- 155 Glos. in cap. unic. in verb. suas. de cleric. non resid.
in 6. delenda est, & quare num. 156.
- 157 Quæ tamen saluari potest, & quomodo.
- 158 Remissio inter Canonicos, vt etiam absentes lu-
crarentur distributiones ante Concil. Trid. non
erat prohibita, & num. 159.
- 160 Canonici, quibus accreuerunt distributiones
quotidianæ absentium possunt consentire ne,
illi, qui eas iam perdiderunt teneantur resti-
tuere.
- 161 Idq. est longe diuersum à pactione, quæ quis di-
tributiones in absentia lucretur.
- 162 Cardin. in clem. 2. num. 8. de vit. & honest. cleric.
& Gemin. in cap. 1. §. si vero. num. 50. de cleric.
non resid. in 6. qualiter sint intelligendi.
- 163 Dolus præteritus remitti potest.
- 164 Dolus futurus, vt remittatur, iura id tollerare
nolunt.
- Dolus futurus ne remittatur id suadet publica, &
priuata utilitas, num. 165.
- 165 Dolus futurus, si posset remitti daretur anxia, &
occasio delinquendi, & furandi.
- 166 Licentia omnes deteriores sumus, secundum Co-
micum.
- 167 Fraudibus obuiandum est, ne vulpina simplicitas
comedat pecus.
- 168 Canonici, si per pactum possent remittere non in-
teressentibus distributiones quotidianas, sequere-
tur collusio inter eos, & qualis.
- 169 Canonicis si aperiretur illa ianua, vt possent sibi
ipsis remittere distributiones quotidianas, socordia
psallere debentium sensim augetur, Ecclesia, &
Chorus suis ministris destitutus appareret.
- 170 Distributiones quotidianas, vt Canonici non inte-
ressentes diuinis possint acquirere, id non potest in-
duci statuto, consuetudine, vel qualibet alia dispo-
sitione.
- 171 Statuta quarundam Ecclesiarum in quibus habe-
tur permissum, vt qui adsunt certis horis in choro
aliarum horarum distributiones lucrentur.
- 172 Quæ statuta tanquam iniusta, perniciofa, & abu-
sua,

- sua, declarata fuerunt à Concil. Basiliense titul. quo tempore quisque debeat esse in choro.
- 173 Statutum adest in quibusdam Ecclesijs, vt Canonici, qui una dumtaxat hora presentes sunt in choro, totius diei distributiones sibi usurpent. Quale Statutum iniquum est, nam spectat ad diminutionem cultus diuini, & dat licentiam vagandi contemnere, & negligere diuina officia, n. 176.
- 174 Distributiones quotidianæ ideo institutæ sunt, vt clerici plures intersint diuinis officijs, & sic fidelium deuotio crescat.
- 175 ex Concurſu maiori Beneficiatorum in choro resultat maior deuotio, reuerentia, & dignitas, & preces efficaciores redduntur.
- 177 Consuetudo, & statuta in terminis distributionũ quotidianarum quoad perceptionem in absentia, quando subsistant remissuè.
- 178 Distributiones quotidianæ tunc lucrantur per absentes, quando adest infirmitas, seu rationabilis corporis necessitas, aut euident Ecclesie utilitas.
- 179 Canonici nonnunquam fingunt itinera petere pro negotijs Ecclesie, asserentes causam esse arduam & occultam, & non reuelandam, sub qua umbra percipiunt distributiones quotidianas, sed male, & contram entem sacrorum Canonum.

ANNOTATIO AD DECISIONEM DLXXVI.

- D**ISTRIBUTIONES quotidianæ, appellatio-
ne fructuum & præbendæ nullatenus veniunt, vt non inobscure notatur ex cap. licet. 32. vers. nolimus autem vt distributiones quotidianæ &c. de præbend. & dignit. estq. optimus text. in cap. unic. de cleric. non resident. in 6. & in cap. fin. §. in illis. de concess. præbend. eod. lib. & in extrauagan. cum nonnullæ. vers. præterea. de præbend. Couar. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. num. 7. in princip. Rip. in cap. cum M. Ferrariensis. num. 16. de constitut. Rebuff. in tract. congruæ portionis. num. 80. Paris. de resignat. benefic. lib. 2. quæst. 2. num. 30. Fr. Emanuel. quæst. regul. tom 3. quæst. 74. art. 4. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 7. quæst. 2. Sanchez. respons. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 89. num. 2. Monet. de distribut. quotidian. lib. 1. quæst. 6. nu. 12. Rodean. de spolijs Ecclesiast. quæst. 3. num. 3. cum alijs relatis per Gig. de pension. respons. 35. num. 10. & latè conf. 34. nu. 11. & seq. & adde Oldrad. conf. 118. ex virtute gratiæ num. 1. Paris. conf. 33. num. 4. & 5. lib. 4. Ioan. Gutierrez conf. 8. num. 2. Hoied. in tractat. de benefic. in compatibilis. part. 1. cap. 12. num. 8. Lotter. de re benefic. lib. 1. cap. 39. num. 22. & sic sapissimè arbitratæ est Rota, vt testatur Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proæm. nu. 154. vbi plures decisiones antiquas cumulat, idemq. fuit responsum in Romana pensionis 10. Iunij 1588. coram bon. mem. Card. Hieronym. Pampbil. in Calaguritana pensionis 20. Decembris 1589. coram bon. mem. Francisco Penia, est inter eius à me imprimend. decis. 56. num. 5. in Asten. fructuum 27. Martij 1613. coram bon. mem. Reuerendiss. Manzanedo, & alias sapissimè.
- 3 Nam, cum istæ distributiones & quotidianæ dentur ex diurno labore præstito in vinea Domini, idest in Ecclesia, & ex seruitio personali propter residentiã, & interestentiam, & sic ex industria propria illas, tanquam stipendium operæ, & laboris Beneficiati

acquirunt, Rota decis. 309. num. 16. infra part. 7. recent. cum ibi adductis, & apud bon. mem. Burat. decis. 193. num. 18.

- Ideo non possunt venire appellatione fructuum, cū fructus sint propriè illi, qui deductis cunctis oneribus & recipi possunt in absentia, prout in his terminis post Gomes. Mohed. Put. Achill. & alios rationatur Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. §. 7. proæm. num. 163. pro seruitio enim, id quod datur, & non dicitur fructus, cum ratione laboris, & operis detur l. si duobus. §. si coeundo. ff. pro socio, cum alijs in puncto allegatis per Francisc. Viu. in sylu. commun. opin. in verb. distributio. opin. 594. num. 5. vers. quod datur pro seruitio &c.
- Vnde videmus distributiones quotidianas non augere corpus beneficij, & vel præbendæ ex pluribus allegatis in eleganti decisione causa Romana pensionis 23. Maij 1644. coram R. P. D. meo Hieronymo Meltio, (Auditore doctrina admirabili clarissimo, ac magnæ probitatis, humanitatisq. conspicuo, quem propter eximiam erga me beneuolentiam, mirificè diligo,) vbi post Gratian. discept. forens. cap. 283. numer. 9. & alios, prædictam opinionem esse veriorentestatur.
- 7 Insuper, nec & communionem [aliquam dd. distributiones habent cum ipsa præbenda, sed personam tantum respiciunt, adeo vt Beneficiatus illas & petere debet nomine proprio, itaque in arena ædificaret, cum pro eis assequendis libellum offerret nomine Ecclesiæ, Marian. Socin. in cap. 1. num. 112. post med. vers. aut agit pro distributionibus quotidianis. de libell. oblat. quem secutus est Rota in causa Casaraugustana distributionum 17. Martij 1638. coram bon. mem. Coccino. §. minus obstat. Vbi etiam aduertit id procedere, si Beneficiatus & repelleretur à perceptione distributionum ex aliqua culpa sua, sed secus est, si ex isto capite non repellatur, sed ex diuerso, veluti quia præbendæ non debeatur tanta quantitas distributionum, & hoc enim tangit ius ipsius præbendæ, & tunc potest agi nomine ipsius Ecclesiæ, vel præbendæ, cum ibi allegatis.
- 9 Vltèrius apertum est in condemnatione fructuum perceptorum ex aliqua præbenda non venire & distributiones quotidianas, nec ad illas se extendit dicta condemnatio, vt refutata contraria opinione hanc tuetur Boer. decis. 383. num. 4. vers. in contrarium videtur talem ad restitutionem fructuum condemnationem &c. Lancellott. de attentat. tertia part. cap. fin. num. 31. & seq. vbi etiam num. 36. dicit condemnationem & fructuum intelligendam esse factam de perceptis iure ordinario, non autem iure speciali, allegans Cottam decis. 781. [Put. decis. 489. nu. 5. lib. 2. & in terminis nostris videatur idem Put. decis. 383. in antiq. & secundum modernam impress. 373. nu. 7. lib. 1. & decis. 1170. num. 2. par. 3. lib. 3. coram Ant. Augustin. in quibus etiam habetur ad hoc vt intrusus lite pendente validè condemnatur & ad restitutionem fructuum, & quotidianarum distributionum quas non percipit, quia non refedit, est necessarium vt præcesserit protestatio partis, quæ obtinuit, scilicet, vt intrusus resideat, & in diuinis intersit, aut possessionem dimittat, idemq. responsum fuit in causa Irlendem fructuum 24. Ianuarij 1556. coram bon. mem. Oradino, & in Tarsonen. beneficij 27. Ianuarij 1577. coram bon. mem. Card. Lancellotto, quæ protestatio videtur necessaria, & quia iure cautum non

non videtur, vt quis ratione Canonatus, & prae-
bendae teneatur residere.

15 Supradictis pariter confert, licet ¶ prouisos de
beneficijs non facere fructus suos, donec iuramentū
fidei personaliter, & non per procuratorem praestite-
rint, vt disponit Sacrum Concil. Trident. sess. 24.
cap. 12. de reformat. vers. prouisi etiam &c. distribu-
tiones tamen acquirunt, & faciunt suas, quamuis
non iurauerint, vt declararunt Eminentiss. DD. Car-
dinales Congregat. Concil. teste Gonzal. ad reg. 8.
Cancell. §. 7. proem. num. 169.

16 Sursum ex distributionibus quotidianis non de-
betur ¶ charitativum subsidium inspecto iure com-
muni, nisi contrarium sit sancitum, vt probat Belle-
zin. in tract. de charit. subsid. quest. 76. num. 1. & 2.
Paris. consil. 33. nu. 5. lib. 4. Gemin. consil. 85. nu. 18.
& 25. vbi dicit non constare de aliqua sanctione,
vel Papae declaratione in contrarium, &c. atque
mirè id probat eruditus Doctor Quintilian. Man-
17 dos. in consil. 15. num. 4. vbi etiam asserit ex ¶ distri-
butionibus quotidianis non solui decimas, & tamen
ista decimarum materia est adeo fauorabilis, & de
iure Diuino inuenta, & alia vt ibi.

Nec est omittendum, cum in percipiendis distri-
18 butionibus ¶ quotidianis magis laboretur, ideoque
plenius acquiruntur, quam fructus prae-bendae, &
ita de illis Clericus vti verus, & absolutus Domi-
19 nus liberè potest ¶ testari, licet non possit de fru-
ctibus beneficii. Gemin. in cap. unico §. qui vero
num. 3. Anob. num. 4. Franc. pariter nu. 4. post alios
ibi allegatos, de prae-bend. ac perinde Clericus de
20 eis potest testari, sicut mercenarius, vel rusticus ¶ de
his, quae dantur sibi pro opere diurno, argumento
eorum, quae notat Hostien. in cap. requisuisti ext. de
testam. & in cap. fin. de pecul. Cleric. & in specie no-
tat Ludou. Bologn. in Addit. ad 10. de Anan. consil. 87.
sub num. 5.

Itaque in terminis istarum distributionum silebit
21 conclusio illa, vt Praelatus, vel Clericus viuat ¶ tam-
quam Dominus, sed moriatur vti seruus nuda vita
contentus, teste Bald. cum M. Ferrariensis, sub
num. 20. ante fin. de Constitut. & Prob. ad Monach.
in cap. hoc consulti ssimo 2 nu. 7. vers. & viuit tam-
quam Dominus &c. de reb. Eccles. non alienand.
in 6.

Absque enim controuersia transit, clericum de
dictis distributionibus posse arbitrio suo disponere,
22 ¶ ac transmittere ad quoscumque haeredes, vt faten-
tur Gemin. in consil. 85. col. 3. Franch. in cap. presenti.
num. 10. vers. sed bene poterit testari. de offic. ordin.
in 6. Card. in clem. fin. quest. 13. nu. 12. de prae-bend.
Paris. qui de communi consil. 33. nu. 8. & seqq. lib. 4.
Bursat. qui pariter testatur de communi concl. 226.
nu. 49. par. 3. Eminentiss. Alban. consil. 25. per tot. Mo-
net. de distribut. par. 3. quest. 2. nu. 7. & seq. & q. 3.
num. 4. & seqq. Anton. Marfil. in tract. de orig. redd.
Eccles. cap. 26. in princip. par. 3. Francisc. Sarmient.
de reddit. Eccles. par. 2. cap. 7 num. 11. quo in loco
23 num. 12. idem de ¶ pensionibus recenset, ex Hieron.
Gigant. in tract. de pension. q. 52. & Couarr. in cap.
cum in officijs num. 6. in fin. de testam. & in dd. ter-
minis distributionum quotidianarum Redoan. de
spolijs Eccles. quest. 1. num. 27. Marefcott. variat. re-
solut. lib. 2. cap. 2. num. 11. Gratian. discept. forens. cap.
381. nu. 11. vbi ait clericum de distributionibus quo-
24 tidianis, sicut de patrimonialibus posse ad ¶ lib. cum

disponere, cum illae acquirantur, etiam, quo ad do-
minium. Hostien. Butr. Card. & Imol. in cap. quia
nos. de testam. quos refert, & sequitur Alex. in con-
25 sil. 116. col. 2. in fin. num. 5. lib. 7. & hoc ¶ non ob-
stante talem acquisitionem pendere à dignitate cle-
ricali Paris. consil. 33. num. 12. lib. 4.

Eaque opinio, vt clericus distributiones quotidia-
nas ad haeredes quoscumque transmittat, tamquam
26 celebris, & communiter à Doctoribus secuta, ¶ can-
onizata fuit à Rota in causa Romana, seu Vercellei
Pecuniaria 15. Decembris 1582. coram ho. me. Card.
Seraph. est decisio 594. num. 7. inter eius impressas,
27 vbi subditur, ¶ dictam sententiam probari ex text. in
cap. cum in officijs, & in cap. ad haer. de testam. & in
can. expedit. ibiq. glos. 12. quest. 1. quam DD. passim
amplectuntur, idemq. recentius sentit Rota in causa
Eugubina distributionum 28. Aprilis 1634. coram
Reuerendiss. D. meo. Dunogetto Decano. §. Secunda
verò. vers. distributiones quotidianae sunt transmissi-
biles ad haeredes &c. in qua decisione etiam habe-
tur, distributiones illas, quae dicuntur de Massa,
28 grossa, debita Canonici ¶ praesentibus, & non in-
teressentibus, non transmitti ad haeredes, quia non
sunt debitas singulariter, sed Capitulo, taliter quod si
29 Canonicus moriatur ante diuisionem, ¶ portio ipsū
tangen. accrescit Capitulo, seu successori, si tunc ele-
ctus reperiatur, non autem, vt dixi, ad haeredem trans-
mittit. iuxta magistrale consil. Calderin. 21. de prae-
ben. per totum, & consil. 2. num. 2. vers. tertius casus.
de pecul. cleric. facit text. in cap. relatus il 2. de testam.
Felin. in cap. Iacobus num. 1. de simon. & ratio est,
30 quia ¶ isti fructus succedunt loco prae-bendae, qui ve-
re dicuntur fructus beneficii, & de illis sicuti de prae-
benda indicatur. Innocent. in cap. dilectus il 1. nu. 2.
de prae-ben. & in cap. ex parte. de concess. prae-ben. Prob.
ad Monach. in cap. unic. num. 60. de Cleric. non resi-
dent. in 6. Bologn. in d. Addit. ad 10. de Anan. con-
sil. 87. sub num. 5. Garz. de benefic. par. 3. cap. 2.
num. 440. Rota dec. 449. num. 1. par. 2. recent. & in
Conciben. fructuum. 1. Iulij 1578. coram ho. me. Ru-
beo, apud eundem Garz. impressi. d. part. 3. cap. 2.
num. 441.

Sed loquendo de distributionibus quotidianis
proprie, amplia supradicta, vt Clericus illas trans-
31 mittat ¶ ad quoscumque haeredes, etiam si ante mor-
tem eas non exegisset, quia paria sunt, quod fuerint
32 soluta, vel ¶ quod debuerint solui, nec citra praescrip-
tionem, negligentia, vel difficultas exactionis tolle-
33 re potest obligationem, ¶ quidquid in contrarium
dixerit Dec. in consil. 280. per tot. quem reprobat Pa-
ris. d. consil. 33. num. 22. & seq. lib. 4. Gigas consil. 144.
nu. 21. late Moneta de distribut. quotid. par. 3. q. 3.
num. 20. & seqq. cum alijs relatis à Belletr. Episcopo
Hieracen. disquisit. Cleric. par. 1. titul. de bon. Cleric.
§. 7. num. 18. & nuper admisit Rota in causa Casa-
raugustana Distributionum 27. Iunij 1642. coram
R. P. D. meo Bicho. §. Etiam si distributiones ante
mortem non exegisset, &c.

Praeterea ad corroboracionem supradictorum,
34 scilicet, vt distributiones quotidianae non ¶ veniant
appellatione fructuum prae-bendae, & plenius illae Be-
nificiatis acquirantur, sintq. absoluti Domini, ideo
difficillimè referuantur pensioes super distributio-
nibus quotidianis, vt ratiocinatur Gonzal. ad regul. 8.
Cancell. §. 7. proem. num. 168. & adde Francisc. Viu.
in sylu. comm. opin. in verb. Distributio. opin. 194. in-
cip.

cip. Distributiones quotidiane num. 4. nec non Petr. Anton. Gamb. in tract. de auctorit. Legat. de Later. lib. 6. titul. de pension. num. 17. & seq. ubi etiam quærit, quid sit dicendum, quando ultra distributiones

- 35 quotidianas, & sunt alij redditus communes, qui diuiduntur inter eos, qui interfunt certis temporibus an super istis constitui possit pensio? Et videtur
36 dicendum posse, & quia redditus huiusmodi imputantur in valore beneficii secundum *Imol. in cap. dilectus. de præbend.* Contrarium tamen voluit Rota, ut dicit idem *Gamb. in causa Canoniciatus S. Petri*, ubi fuit decusum, quod ubicumque requiritur certum
37 seruitium & ad consequendum fructus, super illis non possit constitui pensio, quia non imputantur in fructibus, & cum deantur pro seruitio certi diei, vel ho-
38 ra, & dicuntur merces illius diei, sicuti alias distributiones dicuntur merces quotidiani laboris, nam
39 idem & ius est de parte, quam de toto. *l. quæ de tota. ff. de rei vendic.*

Tamen quidquid sit de præsentī quæstione, contra quam facit *decisio 330. par. 1. diuers.* illud est indubitatum in terminis nostris pensionem super quotidianis distributionibus non constitui, nam & pensio debet imponi super fructibus. *Roman. consi. 388. nu. 2. Gigas de pensionib. quæst. 39. num. 1. cum alijs relatis à Rota in dec. 508. num. 3 par. 2. & dec. 77. num. 1. par. 3. recent.* unde nota est illa iuris conclusio, pensionem non de proprio, & sed de fructibus beneficii super quo imposita est, soluendam esse. *G. de pension. q. 39. & q. 45 Rota decis. 128. num. 2. & dec. 699. num. 1. par. 1. diuers.*

Adeo ut, si fructus beneficii à grauato non percipiuntur & ad solutionem pensionis non tenetur, quia eatenus ad id tenetur, quatenus percipiat fructus. adnotata in *l. 1. & ibi las. num. 4. C. de liber. præterit. Bart. in l. 3. § filius. num. 7. ff. de liber. & posthum. Felin. in cap. causam quæ num. 4. vers. clare refert. de rescript. Rota coram bo. me. Card. Seraph. decis. 66. num. 3. vers. iniquissimum est, ut quis teneatur soluere, &c. & in Legionen. Pensionis 5. Iunij 1609. coram bo. me. Card. Marquemont. ubi dicitur pen-*

- 43 sionem non & esse soluendam per eum, qui nec titulum habuit, nec fructus percipit, & allegatur *Acchill. dec. 12. num. 2. de præbend. Gig. de pension. q. 47. & addo decisionem in causa Lauden. Pensionis 30. Aprilis 1635. coram Reuerendiss. P. D. meo Duno-zetto. § Quæ interpretatio suadetur, ubi firmatur, si*
44 quis non percipiat beneficii fructus, & super quibus est imposita pensio ad illius solutionem non tenetur, non est enim addenda afflictio afflicto contra *text. in l. Diuo. ff. de offic. præsid. in l. tam dementis. C. de Episcop. aud. in l. omnes. C. de Episcop. & Cleric. in can. si mulier. §. distinct. & in cap. penult. & ibi Abb. de cleric. agrot.* nam cum pensio sit onus reale
45 fructuum & ab eo solui debet, qui fructus beneficii percipit. argumento doct. *Bart. in l. quæro ff. de usufruct. & in l. 1. C. de ann. & tribut. lib. 10. cum alijs in puncto adductis per Bursat. conf. 361. num. 25. ubi ad hoc nonnullas decisiones Rota antiquas cumulat, sensuq. Rota in d. Lauden. Pensionis sub die 11. Ianuarij 1636. coram eodem Reuerendiss. Duno-zetto. §. Præsertim cum id suadeat, vers. pensio cum sit onus reale fructuum ab eo solui debet, qui fructus beneficii percepit &c.*

Sed persistendo in terminis distributionum quotidianarum, cum pensio sit imponenda super & fru-

ctibus beneficii, & illæ nullatenus veniant appellatione fructuum, & ipsarum verum dominium Beneficiatus nanciscatur *cap. unic. de Cleric. non residenti. in 6. cum alijs supra allegatis*, ideoque conclusio satis per se clara est.

- Quam opinionem veridicam quoque intelligam quavis quis haberet facultatem, seu indultum
47 quascumque & annuas pensiones transferendi ei reseruatæ super quibuscumque fructibus, redditibus, & prouentibus quorumcumque beneficiorum Ec-
48 clesiasticorum, quorum fructuum, & reddituum appellatio licet iam fuerit à Rota resolutum in causa *Romana Pensionis 15. Februarij 1636. coram bo. me. Pirouano*, comprehendi etiam quotidianas distributiones, quæ dantur ob laborem, & seruitium
49 Ecclesiæ præstitum per Beneficiatum vigore & ditionis vniuersalis appositæ in d. Indulto, videlicet, quascumque pensiones super quibuscumque fructibus &c. ex qua resolutione illatum fuit, si ille, qui tale habet indultum, possideat aliquam pensionem
50 & reseruatam specificè super distributionibus quotidianis, tunc vigore d. Indulti eam valide transferre possit.

Sed repropoſita dicta causa sub die 23. Maij 1644. coram R. P. D. meo Meltio, placuit Rotæ & à prædicta resolutione recedere, quia licet indultum loquatur de pensionibus reseruatæ super fructibus, redditibus, & prouentibus, sub his tamen non veniunt distributiones quotidianæ, & sic supradicta
52 & translatio pensionis inualida fuit iudicata. Nec aliquo modo vrgent potentia magna illius ditionis,
53 quibuscumque, cuius vigor talis, ac tantus est, & ut tamquam effrenatus, nullo obice contineri valeat, quominus omnia imaginabilia ex quavis causa, etiā per impropriissimā significationem, & quæ alijs non
54 & comprehenderentur, includat. & ad hoc expendendo *textus in l. 1. ff. de legat. 2. l. 2. ff. de pact. dotah. l. bis solis, & ibi glos. in verbo quoquo modo. ff. de condit. indeb. l. qui autem ff. de constit. pecun. l. 1. §. quo autem, ff. de vi, & vi armat. cap. si quis perfo- diens. de homicid. cap. si Canonici. de offic. ordin. in 6. Rota dec. 36. num. 4. vers. comprehendit omnem titulum imaginabilem &c. infra in seq. part. & recentius in Recanaten. Bonorum 29. Aprilis 1641. & in Bononien. Bonorum 17. Iunij eiusdem anni 1641. coram R. P. D. meo Carolo Cerro.*

Verumenimvero, quidquid dicendum sit, si esset
55 mus in causa fauorabili, quo etiam casu & non ita latè est accipienda, ut sequatur aliquod absurdum, cum ita sit interpretanda, ne iniuria fiat propositæ
56 & materiæ, tamen in casu nostro sumus extra difficultatem, cum dicta dicitio, quibuscumque, sit infer-
57 ta & in materia odiosa, qualis est translatio pensionis, imo odiosissima cum proroget beneficii seruitutem, nam, & & nihil beatum, si absit libertas, quodque inter mortales optimum est, libertas est. Quare iura Imperialia non dubitarunt æquiparare seruitutem, morti ipsi, ut patet ex *l. intercedit in fin. ff. de condit. & demonstr. & ex l. cum hic status. §. si donator ff. de donat. inter vir. & uxor.* sicuti & dicimus de illis qui ære alieno onusti sunt, ut viuere non dicatur cum sui iuris non sint, ut latè probant in annotat. ad *decis. 9. a num. 154. supra par. 3. recent.* ubi addu-
60 xi veram illam sententiam. & Felix, qui nihil debet, aliaque ut ibi. Immo seruitus peior est morte, ex sententia Romani Oratoris in Philipp. ibi. *Ita præ-*
clara

61 *clara est libertas, ut nec mors quidem pro libertate sit fugienda. Sed persistendo in terminis, cum, ut dicebam, memorata dictio, quibuscumque, sit adiecta in materia adeo exosa, quæ prorogat seruitutem*
 62 *beneficij, & ideo tunc stricto interpretationis, quasi freno etiam inuitis dentibus inter expressorum metas coangustanda venit absque eo, quod secundum eius naturam alibi vagari possit.*
 63 *Vnde licet sit & vniuersalis, restringenda est ad ea tantum, quæ sunt eiusdem speciei. glos. in elem. 1. in verb. quamuis, vers. item quia. & ibi Anchar. nu. 12. Imol. num. 18. vers. nota bene. Zabarell. nu. 12. vers.*
 64 *appone, de præbend. nec & comprehendere potest ea, quæ sunt diuersæ naturæ Bald. conf. 67. vers. nec obstat si dicatur lib. 3. Caphal. conf. 347. num. 9. lib. 3. Corn. conf. 199. num. 17. vers. vnde vniuersalis lib. 2. Quare, ut supra dixi num. 46. pensiones ex stylo*
 65 *Curie imponantur & super fructibus certis beneficij, & multa accidere solent ne distributiones quotidianas Canonici possint percipere. Felin. in cap. ad aures num. 14. vers. decimatertia conclusio. Oldrad. conf. 118. nu. 1. & 2. Paris. conf. 33. num. 4. & seqq. lib. 4. Rota dec. 285. nu. 38. & 41. coram Reuerendiss.*
 66 *Vrgellen. & per consequens & talis dictio non potest comprehendere prædictas distributiones quotidianas, idque pluribus auctoritatibus comprobatur à Rota in d. Romana Pensionis 23. Maij 1644. coram eodem R. P. D. meo Meltio. vbi etiam in fine animaduertitur, si ut dictum est, appellatione quorumcumque fructuum, reddituum, & prouentuum,*
 67 *venirent in hac & materia odiosa translationis pensionis, distributiones quotidianæ, cõtingeret, ut omnes ferè Canonici essent litigiosi, & defereretur cultus diuinus, quia Canonici scientes frui non possent & quotidianis distributionibus, Ecclesiæ in diuinis nollent deferuire, ut scribit Ripa respons. 5. nu. 2. lib. 1. Gigas de Pens. respons. 35. num. 18. in fine. nam ipsi laborarent, & mercede, illis assignata pro eorum seruitio, & labore, tertius gauderet, quæ res quàm sit*
 69 *absurda palam est, deplorare & enim labores suos amarum est.*
 Defraudaretur quippe ius commune, dum non
 70 *alia ex causa & introduxit vsum distributionum quotidianarum, nisi in gratiam Cultus Diuini. cap. 1. de Cleric. non residen. ut facilius Canonici, & Cappellani conueniant ad diuina, ut notat Abb. in cap. licet in 2. notab. de præbend. Decius in conf. 280. num. 4. In casu proposito &c.*
 Cum enim in Ecclesijs Collegiatis passim horis
 71 *sacris & assistendi, & psallendi munus negligeretur, visum fuit Patribus, Christiana pietate redolere, si Canonici, cæteri, Ecclesiæ Ministri hisce distributionibus, & quasi quibusdam illecebris ad interessendum diuinis officijs inuitarentur, ac allicerentur.*
 72 *arg. elem. si Dominus, vnde de reliq. & venerat. Sanctor. & sic Canonici, alijque de negligentibus fierent diligentes, & de somnolentis vigiles, & de tardis, assueti ad frequentandas horas Canonicas, ut ratiocinatur Io. Stephan. Durant. de ritib. Eccles. Cæbol. lib. 3. cap. 25. num. 4. Quare, ut bene aduertit Rota in causa Burgen. Distributionum, seu residentie 19. Maij 1594. coram bo. me. Penia, est decisio 285. num. 11. inter eius à me imprimen. quando distributiones quotidianæ totam præbendam constituunt,*
 74 *sequitur, quod Capitulares & continuo deferuiant, & præsentibus sunt futuri diuinis officijs, ne tantis*

commodis careant. Videmus quoque Concil. Trident. sess. 21. cap. 3. & sess. 22. cap. 3. decreuisset quod
 75 *Episcopi, tãquam & Apostolici delegati ex fructibus, & prouentibus tertiam partem in quotidianas distributiones conuertant in ijs Ecclesijs, vbi nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, vt verisimiliter negligantur &c. sunt, & alia quædam decreta, sed omnibus satis obuia, quæ autem sit differentia inter duas & illas dispositiones Concil. Trident. supra citat. latè ponit Rota in causa Astoricens. Residentia 6. Iunij 1616. coram bo. me. Coccin. est decisio 712. num. 2. par. 1. recent. & vide in causa Gadicens. Distributionum 21. Octobris 1577. coram bo. me. Card. Lancellott. est decisio 325. par. 2. diuers. ac etiam in terminis supradictæ dispositionis Concilij adest decisio in causa Mediolanen. Vnionis 12. Iunij 1592. coram bo. me. Orano. vbi dicitur, quod*
 77 *vnio, & suppressio & facta propter tenuitatem distributionum quotidianarum non tenet, nisi concurrat tenuitas etiam fructuum præbendarum, ita vt pro Canonicorũ sustentatione minus sufficiant, vt*
 78 *est casus eiusdem Concil. sess. 24. cap. 15. quare, & ita sola tenuitate distributionum, tunc per applicationem tertie partis fructuum præbendæ, tali necessitati succurritur, aliaq. vt in dicta decisione habentur pluraq. etiam fuerunt adducta in causis Toletana Cappellania de Pasirana 23. Ianuarij 1608. & Viridunen. subsidij 14. Martij 1616. coram S. D. N. Innocentio Decimo, & nuper in vna Mediolanen. Cimiarchatus 13. Martij 1644. coram R. P. D. meo Peutingero confirmata postea sub die 10. Martij 1645. coram eodem. in qua animaduersum fuit, licet*
 79 *de iure communi & Episcopo vnionem facere liceat cap. sicut vnic. de excess. Prelat. Conc. Trident. cap. 6. sess. 21. & cap. 9. sess. 14. in decreto de reformat.*
 80 *tamen ad hoc iusta causa, & evidens necessitas, & vel utilitas requiritur. cap. exposuisti 33. de præbend. cõ alijs copiose allegatis in causa Squillaten. Dismembrationis 3. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Ottobono.*
 Et hæc necessitas præcisa esse debet, quia scilicet
 81 *non adsint & Canonici, vel paucissimi inueniantur, qui velint acceptare vt explicant Doctores in d. cap. exposuisti, & præsertim Hostien. num. 1. Io. Andr. Anan. & Anchar. Abb. num. 4. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 28. num. 42. Accbill. dec. vnic. num. 4. super regul. reuocat. vnion. Et simul cum tenuitate,*
 82 *præbendarum & copulatiuè tenuitas distributionum quotidianarum necessaria est, ita vt vna sine alia non sufficiat. Vnde notandum venit præcisam necessitatem debere interuenire, non & autem solam decentiam, quæ præcisa necessitas non iustificatur in,*
 83 *casu, quo vnio sit augmentatiuè, & & pro commodiori sustentatione, vt tenuit Rota coram Thano impress. per Garz. de benefic. par. 12. nu. 283. vbi refert etiam Crescentium Rotæ Auditorem, ita alias attestatum fuisse, & in Toletana Beneficij de Vallecas coram Gyps. relata à Garz. vbi supra num. 284. Rota in causa Valentina Pensionis 15. Martij 1632. coram R. P. D. meo Ghislerio, est decisio 109. num. 15. vers. non ad maiorem commoditatem, &c. infra par. 6. recent. & in causa Lucana Vnionis 14. Iunij 1642. coram eod. S. I. vbi dicitur hanc esse opinionem Rotæ in pluribus decisionibus canonizatam, vt augmentum non debeat esse ad maiorem commoditatem, sed ex causa necessaria.*
 Insuper in d. Mediolanen. Cimiarchatus fuit reuocata

- opinionem secuti sunt *Innocent. 10. Andr. & Barbat. in cap. 3. de locat. & hanc opinionem communem, asserit Imol. in cap. 3. nu. 10. de locat. quibus suffragatur text. in l. 4. §. Stichus si heredi ff. de stat. liber.*
- 123 Vbi l. C. expressit, conditionem seruendi t certo tempore, etiam si tempus numero dierum certum, & diffinitum foret, licet incertum in specie, euenisse, & contigisse censer, si eo tempore morbo, seruitium impendi non potuit, ad idem text. est in l. 1. §. Diuus ff. de var. & strordin. cognit. quibus iuribus ingeniose respondit *Couarr. in d. cap. 13. num. 8. asserens*
- 124 t in vtroque casu esse speciale, quamobrem in regulam illa iura trahi non possunt.
- Nolo tamen ex hoc argumento inferre Canonicū
- 125 infirmum t non lucrari distributiones quotidianas quia hoc esset contra text. expressum in d. cap. vni. vers. exceptis illis, quos infirmitas &c. de cleric. non resident. in 6. & ista opinio absque difficultate trans-
- 126 sit, quam veram intelligo, quando t agitur de præsenti veram causam absentia, & talis infirmus solebat tempore recte validitudo diuinis interesse officiis, alias secus. *Nauiar. de Hor. Canon. cap. 11. a nu. 9. latè Couarr. variar. resolut. cap. 13. numer. 8. Corset. singul. 152. incip. an quilibet infirmus Spin. in specul. ultim. volunt. glos. 9. numer. 30. Caldas. de renouat. emphyt. quest. 5. numer. 23. vers. Vnde si Canonicus. Monet. de distribut. quotidian. p. 2 q. 6. num. 21.*
- 127 Sed rectè infero, si seruo impedito iusta t causa, aduersa valetudinis, non debetur salarium secundū magis communem opinionem, de qua supra. Ergo multo magis nō debetur Canonicis, qui dū sani sūt interesse diuinis, ac in vinea Domini laborare aspernant, & merito contra istos post *Hosien. exclamat Prob. ad Monach. in cap. vni. nu. 34. de cleric. non resident. in 6. ibi, Canonici Ecclesiarum quantum ad honores, potestatem, & dominia, vsque ad vnguem*
- 128 & t vltra obseruant iura sibi concessa, sed quantū ad seruitium, ordines, & labores in Ecclesia lumen-
- dos, sunt tamquam testudines, & cancri, &c.
- Rursus, vt dicebam, præsentiā, & interessentiā in diuinis omnimodo est necessaria ad effectum lucrā-
- 129 di t distributiones quotidianas, & sic indefinenter arbitrata est Rota, & iam olim penes *Cassador. dec. vni. num. 2. vers. pro interessentiā, & non pro sola residentia dantur distributiones quotidianæ &c. de cleric. non interess. & in vna Cauen. Fructuum 13. Martij 1592. coram bon. mem. Orano, & in Carthaginen. Fructuum 5. Maij 1595. coram bon. mem. Card. Seraph. & in Baren. Emolumentorum 19. Iunij eiusdem anni coram eodem sunt inter eius impressas decis. 1131. num. 1. & 1140. num. 2. nec non in causa Hispanen. Distributionum 2. Maij 1603. corā bon. mem. Coccino est inter eius impressas decis. 108. num. 3. & in causa Casaraugustana Distributionum 13. Martij 1638. coram eodem Coccino.*
- Ira vt nisi Canonicus realiter in diuinis interesserit
- 130 non dicitur habere intentionem fundatam, t quo ad consecutionem talium distributionum, ex allegatis in causa *Burgen Distributionum de Viruiesca. 26. Aprilis, & 8. Nouemb. 1610. coram bo. me. Pen. a vbi dicitur tunc in assequendis distributionibus quotidianis t quis obtinebit, quando constat de eius residentia, & interessentiā in diuinis.*
- Vltius prædicta interessentiā in Diuinis ad hūc
- 132 effectum est adeo necessaria, vt nullatenus t sufficiat, Canonicum adesse in Ecclesia, dum diuina per-

- aguntur, sed etiam oportet esse præsentem in Choro; Vnde non excusaretur Canonicus, quominus non amittat distributiones quotidianas, etiam si adesset
- 133 t in Ecclesia celebrans extra Chorum eo tempore, quo horæ Canonicales decantantur, prout declarauit Eminētiss. Congregatio Card. Sac. Concil. Trid. cuius tenor est sequens; Qui tempore, quo cantatur vna Hora in Choro, Missam t celebrat in eadem Ecclesia ex deuotione, vel deuotione, non dicitur interfuisse illi Horæ, nec illius distributiones accipere potest &c. quale decretum plures ex nostris referunt, & præsertim *Ricc. in prax. Fori Ecclesiast. decis. 494. sub num. 2. prædictam opinionem amplexi quoque fuerunt Federic. de Sen. consil. 225. Abb. in cap. cum olim num. 3. & 4. ibiq. Felin. num. 2. de re iudic. Gonzal. ad regul. octauam Cancell. §. 7. proem. num. 181. Thesaur. For. Eccles. cap. 13. num. 6. cum similib.*
- Confert quoque hic non parum illa satis recepta
- 135 conclusio, t vt si quis habeat Breue Apostolicum de percipiendis fructibus suorū beneficiorū in absentia, talis concessio non extenditur ad distributiones quotidianas, text. est in c. fin. de rescript. in 6. & ibi glos. in verb. exceptis, quæ est cōmuniter recepta, gl. & DD. in cap. 2. de privileg. eod. lib. latè *Monet. de distrib. quotidian. part. 1. cap. 6. num. 10. cum seqq. etiam si*
- 136 auctoritate d. Brevis indultum sit t specialiter Beneficiato, vt Ecclesiæ deseruiat per Vicarium, nam distributiones quotidianæ, nec absenti, quia personale ministerium non exhibet, nec Vicario, quia is
- 137 t Canonicus non est, minimè debentur *Calderin. consil. 1. de cleric. non resident. eumq. secus est Couarr. variar. resolut. lib. 3. cap. 13. sub num. 2. ampliatur iterum d. conclusio, etiam si in Breui dicatur, vt*
- 138 absens percipiat fructus beneficiorum cum eā integritate, cum qua illos perciperet, si Ecclesiæ consideret, vt est elegans decisio *Rotæ apud Cassador. 1. de cleric. non resid. aliud est t enim residere, & aliud interesse, nam residere dicitur is, qui habitat in loco vbi adest Ecclesia cuius beneficium habet, appellaturque ab alijs præsentia, interesse vero, dum*
- 140 t quis præsens est, quando diuina celebrantur, eius ministerium celebrationi exhibet.
- Vnde cum prædictum Breue dicat, perinde ac si
- 141 resideret, ista residentia absque interessentiā non iuuat ad acquisitionem distributionum quotidianarum, vt supra dictum est. Princeps namque aliquid
- 142 indulgens t præsumitur sequi voluisse communem usum loquendi, non autem violare, vt in puncto, dicit Rota penes *Cassador. d. decis. 1. in fin. Breue entia*
- 143 debet loqui super ipsa interessentiā, t vt suffragetur quo ad lucrum distributionum quotidianarum, vt aduertit *Latber. de re benefic. lib. 1. q. 29. num. 41. aduerte quoque, mentionem esse faciendam de distributionibus quotidianis, quia si fuerit dictum, vt*
- 144 possit lucrari fructus, t eorum appellatione non veniunt dd. distributiones, vt constat ex pluribus relatis in principio Annotationis.
- Annecto supradictis, licet in confessio apud omnes
- 145 sit, absentem t ex causa studij pro præsentem haberi, l. quesitum, & ibi *Bart. ff. de fund. instruet. Bald. conf. 324. vol. 2. Alex. conf. 122. num. 3. & seq. lib. 1.*
- 146 ex quo sequi videtur, cum habeatur t pro præsentem lucrari debeat distributiones quotidianas, quæ conclusio tamen vera non est, cum sola præsentia in his terminis absque interessentiā non sufficiat, vt iam dictum

147 dictum est, & in puncto ꝑ absentis causa studij, adest declaratio Sacre Congregat. Concil. his verbis Congregatio censuit Canonicum absentem studiorum causas percipere quidem fructus præbendæ, non autem distributiones quotidianas, quam declaratione ponit Ricc. in prax. benefic. decis. 495. num. 3. Quodque etiam procedit, quamvis etiam de licentia Patris sit absens causa ꝑ studiorum, vt censuit Sacra Congregatio Concilij declarans cap. 3. sess. 21. de reformat. teste Gonzal. ad regul. 8. Cancell. S. 7. proem. num. 179.

Rursus Canonici non possunt percipere distributiones quotidianas tempore trium ꝑ mensium, quod licet eis abesse etiam si consuetudo esset in contrarium vt declarauit Sacra Congregatio Concil. Trid. in vna Toletana 2. Augusti 1584. id attestante Flamin. Paris. lib. 1. quest. 10. num. 65. Nec incognitum est, nec 150 eos, qui Romano ꝑ Pontifici deseruiunt, licet vniuersali Ecclesiæ dicantur inseruire, nihilominus non lucentur distributiones quotidianas, cum habeantur pro præsentibus quidem, sed non pro interessentibus. Abb. in cap. cum dilectus num. 5. de Cleric. non resident. Nauarr. consil. 1. & 2. eod. tit. dixitq. Rota infra in seq. part. decis. 22. num. 15.

Infuper addo in Diuinis officiis non interessentes à distributionibus quotidianis arcentur, vt etiam hi, 151 quibus ꝑ accrescunt, nequeant illis, eas remittere, distributionum si quidem priuatio sancita fuit intuitu boni ꝑ publici, & diuini cultus contemplatione, vt dixi supra num. 10. & infra num. 174. quare consensu 152 eorum quorum priuatim interest, iuri ꝑ publico officere non potest, cap. si diligenti de for. competent. l. in publicum ff. de pact. glos. in l. quidam decedens, in verbo, publicum ff. de administ. tut. ubi alios textus in his terminis adducit.

Idque expressum videtur in Concil. Trident. d. 154 sess. 24. cap. 12. ibi, reliqui quauis collusione, ꝑ aut remissione exclusi, perpendenda etenim sunt ea verba, quauis remissione, quæ remissionem eorum, quibus accrescunt manifestè comprehendunt, itaque delenda est glos. in cap. 1. in verb. suas de cleric. non resident. in 6. quæ asserit Canonicum non teneri ad 156 restitutionem, modo illi, quorum ꝑ lucro cedunt distributiones, consentiant, quam ibi Archidiaconus reprobat sicuti quoque Stephan. Durant. in d. tractat. de ritibus Eccles. Catholic. lib. 3. cap. 25. & fin. sub num. 6. quem sequutus est D. Theodosius Rubens Pater meus in suo Horar. Ecclesiast. vniuers. perpet. 157 cap. 5. num. 5. Addo tamen ꝑ excusari, ac saluari posse dictam glosam, quia ratio in qua se fundauit, ad asserendum validam esse talem remissionem est, 158 quia illa à iure non erat ꝑ prohibita, sed hodie ea est prohibita per Concil. Trident. vt iam docui.

In qua materia plures adsunt etiam declarationes Sacre Congregat. Eminentiss. DD. Cardin. super d. Concil. & præsertim, quæ sic se habet; Non licet Canonicis ꝑ aliquo prætextu distributiones donare, relinquare, aut quauis collusione remittere alicui, qui vel à seruitio Ecclesiæ abfuerit, vel alio quouis modo distributiones legitime debeat amittere, nec fas sit cuique eas accipere, si acceperit suas non faciat, & restituere cogatur illico Fabricæ Ecclesiæ quatenus indigeat, aut alteri pio loco arbitrio Episcopi, quæ declaratio habetur, apud Garz. de benefic. p. 3. cap. 2. num. 432.

Præterea, si attentè dictā glos. inquiramus, non Par. IV. Recent. Tom. III.

160 ꝑ probat, validam esse dictam conventionem, quia non inquit posse conueniri, quod distributiones in absentia remittantur, sed solum asserit, vt is cui iam ipso iure accreuerunt possit eas remittere, idest consentire, ne is, qui illas iam perdidit, teneatur restituere, id enim est ꝑ longè diuersum à passionem, qua quis distributiones in absentia lucretur.

161 & hanc glosam ita intelligit Nauarr. in tract. de Orat. & Hor. Canon. cap. 22. miscell. 14. num. 48. hoc etiam sentit Franc. in d. cap. vnic. S. qui vero num. 4. vers. tu dic. de Cleric. non resident. in 6. sic quoque prædictam glos. interpretata est Rota in causa Hispanen. Distributionum 2. Maij 1603. coram bo. me. Coccin. est decisio 108. num. 5. inter eius 162 impressas. vbi pariter ꝑ asserit ita esse intelligendam doctrinam Cardinal. in clem. 2. num. 8. vers. de cimetertio quero. de vit. & honest. cler. & Gemin. in d. S. qui vero num. 10. vers. possent concordari.

163 Et merito quidem, ꝑ quia dolus præteritus remitti potest. Bald. in l. iurigentium S. sed si paciscar. num. 5. ff. de pact. Ias. in l. si vnus. S. illud nulla in princip. ff. eod.

164 Dolus verò futurus ꝑ nullo modo, nam Leges id tollere nolunt, l. si ita vnus S. illud ff. de pact. & l. quidam decedens. ff. de administrat. tut. & ibi 165 Glos. Bart. caterique scribentes, & hoc suadet ꝑ publica, & priuata vtilitas l. si libertas ff. de iurepatr. aliàs si contrarium admitteretur, facili negotio daretur anxæ, & occasio delinquendi contra text. in l. conueniri ff. de pact. dotal. & in puncto considerauit Rota in decis. 108. num. 6. in fin. coram Coccin. quia vt aduertit senes ille Terentianus.

166 Omnes deteriores sumus licentia.

Et egregiè admonuit Bald. in cons. 386. in fin. lib. 1. 167 obuiandum esse fraudibus, ne vulpinæ ꝑ simplicitas comedat pecus &c.

Sed persistendo in terminis nostris, si aperiretur ianuam, vt Canonici possent sibi inuicem per pa. 168 tum remittere distributiones quotidianas, ꝑ sequeretur, vt dum præsentibus permittunt absentibus eas recipere, vt cum rursus illi adfuerint, hi vicissim sinant simili modo eos reciproco beneficio gaudere vt reddant, quid pro quo vt dicere solemus, & sic 169 ꝑ socordia psallere debentium sensim augeretur Ecclesia vacua, & Chorus suis ministris destitutus appareret, vt appositè considerat Oliuer. Bonart. in tractat. de Institut. obligat. & Religion. Horar. Canon. lib. 2. cap. 23. num. 28.

Ad corroborationem supradictorū etiam subiungi potest, consuetudine, statuto, vel qualibet alia 170 dispositione induci posse, vt ꝑ distributiones quotidianæ ab absentibus, & qui diuinis officiis personaliter non intersunt, percipiantur text. est in d. cap. vnic. vers. penitus improbant. de cleric. non resident. in 6. cap. fin. & ibi glos. in verb. exceptis. de rescript. in 6. cap. licet, ubi Imol. & alij de præbend. latè Gonzal. Mendez. Vascocell. lib. 1. diuersi iur. argument. cap. 9. cum alijs relatis coram bon. mem. Buratto decis. 193. num. 19. & coram bon. mem. Pirouano in causa Visen. recreationis 3. Martij 1625.

Quamobrem statuta quarumdam Ecclesiarum, 171 in quibus obseruatur, ꝑ vt qui adsunt certis horis aliarum horarum distributiones lucentur, pernicio- 172 sa, & iniusta sunt, eaq. abusiua declarat ꝑ Concil. Basiliense, tit. quo tempore quisque debeat esse in chor.

cher. Illens prorsus abusum illum, quo in vna dū-
 173 taxat hora præsens totius diei distributiones vsur-
 pat. Talia enim statuta spectant ad diminutionem
 cultus diuini, argument. cap. ex parte. de constitut.
 cap. 1. de consuetud. Distributiones siquidem, vt do-
 cuimus, institutz fuerunt in gratiam, & ampliatio-
 174 nem diuini cultus, vt plures + intersint Horis ca-
 nicis, & sic fidelium deuotio crescat, cum ex maio-
 ri concursu clericorum presulter maior reuerentia,
 175 & dignitas in diuinis, & preces + efficaciores
 redduntur, vt considerauit Rota coram clar. mem.
 Merlino decis. 59. num. 32. & 33. infra par. 7. recent.
 Quodq. prosterneretur per similia statuta, dū liber-
 176 ratem, + & licentiam dant vagari, & diuina offi-
 cia contemnere, ac negligere, vt satis notum est.

Quæ statuta vero, & consuetudines circa materiã
 177 perceptionis + distributionum quotidianarum in
 absentia substantiam habere possint, ponit Barbof.
 in suis remissionibus ad Conc. Trident. sess. 24. cap. 12.
 de reform. in fin.

Sunt etiam nonnulli casus, in quibus distributio-
 nes quotidiane debentur pariter nõ interessentibus,
 178 + veluti in casu infirmitatis, seu iustæ, & rationa-
 bilis corporis necessitatis, aut euidentis Ecclesiæ
 vtilitatis, iuxta dispositionem text. in cap. unic. vers.
 exceptis his, quos infirmitas, & vers. rationabilis cor-
 poris necessitas, & vers. aut euidentis Ecclesiæ vtilitas
 &c. de cleric. non resid. in 6. ibique late scribentes,
 sensitq. Rota in causa Valentina emolumentorum
 16. Octobris 1585. coram bon. me. Cantuccio, & fuit
 animaduersum coram san. mem. Greg. XV. decis. 154.
 nu. 2. lateq. id tractat Prob. ad Monach. in cap. con-
 suetudinem à num. 16. & per tot. de cleric. non resi-
 dent. in 6. ac num. 28. in terminis euidentis vtilitatis

179 + Ecclesiæ inuehit contra nõn ullos suæ tempestatis
 canonicos, qui fingunt pro negotijs Ecclesiæ itinera
 petere, vt interim recipiant distributiones quotidia-
 nas, asserentes causam arduam, & occultam, & non
 reuelandam, qui si à terra festucam leuarent, dice-
 rent hoc esse ad vtilitatem Ecclesiæ, & similia sub
 quorum vmbra distributiones percipiunt, & male,
 quia est contra mentem iuris, & sacrarum Consti-
 tutionum &c. Infiniti DD. si desiderantur, qui
 180 + tractant materiam hanc de iustis causis ex qui-
 bus non interessentes lucentur distributiones quo-
 tidianas, referuntur à Cened. in collectan. ad lus ca-
 nonicum 3. part. collectan. 15. & copiose per Bar-
 bos. in eisdem collectan. ad lib. 6. decretal. titul. 3. c. 1.
 à num. 8. & copiosus in dd. remissionib. ad Concil.
 Trident. sess. 24. cap. 12. de reform. à litteris 77.

P Rubeus.

R. P. D. R E M B O L D O.

Romana Palatii.

Veneris 29. Nouembr. 1624.

A R G V M E N T U M.

Statutum Vrbis de præscriptione inducens præsump-
 tionem crediti spatio 16. annorum, cum fundetur in
 negligentia creditoris, differentis exactionem, ideo
 cessat, quando in eo talis negligentia non potest cõ-
 siderari, veluti quia creditum non potest petere, eo
 quod quædam conditiones requisitæ ante solutio-
 nem non sunt adimpletæ.

- 1 de Solutione debiti ex quibus non dicatur constare
- 2 Statutum Vrbis inducit præsumptionem solutionis
stante lapsu 16. annorum.
- 3 Statutum Vrbis de præscriptione fundatur in ne-
gligentia creditoris procrastinantis exigere eius
creditum.
- 4 ad Pretij consecutionem quis agere, non potest nisi
pro parte sua adimpleat ab eo adimplenda.
Negligentia, quando non possit considerari in credi-
tore differente exigere creditum, num. 4.
- 5 Emptor non tenetur ad fructus cõpensatiuos, quan-
do ei fuit concessa dilatio ad pretij solutionem.
- 6 in Sententia dispositiua, quando aliquid dicatur ex-
pressum.
- 7 Emptor pro solutione pretij debet conueniri iuxta
formam instrumenti initi inter eum, & venditor.

DECISIO DLXXVII.

DOMINI recesserunt à resolutione facta die
 31. Ianuarij præteriti, *quia sententia de cu-
 ius confirmatione agitur, declarat Franciscam cre-
 ditricem in summa scutorum 1530. monetæ pro re-
 siduo pretij domus alias per quondam Petrum ven-
 ditæ, ac fructuum recompenfatiuorum ad rationem
 scutorum quatuor cum dimidio auri pro quolibet
 centenario, & anno post diem dictæ venditionis de-
 cursis, & non solutis eamq. fore, & esse immitten-
 dam in realem & corporalem possessionem dictæ do-
 mus per ipsam retinendam, donec, & quousque fue-
 rit de suo credito, & fructibus satisfacta, nec tamen
 dicta sententia iustificatur.

- Quidquid enim sit quoad pretium dictæ domus
- 1 de cuius solutione + non videtur ex hæcenus dedu-
ctis sufficienter constare, cum ad hunc effectum vix
videatur suffragari posse Buccamatis, seu monaste-
rio habenti causam ab ipsis, præsumptio solutionis
  - 2 desumpta ex dispositione statuti + Vrbis, inducentes
dictam præsumptionem per lapsum sexdecim anno-
rum ex quo statutum fundatur in negligentia cre-
ditoris petentis debitum, + quæ non adest in Petro,
sive eius hærede, quia in instrumento dictæ venditi-
onis fuit conuentum, quod non præstita euictione per
venditorem, possit emptor arbitrio suo, vel allocare
pretium in tot locis montium non vacabilium, vel
deponere penes aliquem mercatorem Vrbis, vel pe-
nes se retinere loco euictionis, & sic Petrus vendi-
tor dictæ domus, non potuit ante præstitam euictio-
nem + agere ad pretium, nec per consequens potest
dici quod fuerit negligens in petendo dictum pretium
iuxta trad. per DD. in l. cum notissimi. §. illud. C. de
prescript. 30. annorum, & in l. 1. §. fin. C. de annal.
except. Paul. de Cast. cons. 466. num. 2. & 3. l. cum
alijs per Bald. in tractat. de prescript. in 1. par. 6. par-
tis principalis num. 15. & seqq.

Non sustinetur dicta sententia in eo quod declarat
 Franciscam hæredem Petri creditricem fructuum
 dicti pretij ad rationem scutorum quatuor cum dimi-
 dio pro quolibet centenario, & anno post diem dictæ
 venditionis, tum quia attenta forma dicti instrumē-
 ti non debebantur dicti fructus nisi ad rationem
 scutorum quatuor pro centenario non autem ad ra-
 tionem scutorum quatuor cum dimidio prout dici-
 tur in sententia, tum etiam quia nec dicta scuta qua-
 tuor debebantur post diē venditionis, apparet enim

ex dicto instrumento venditionis, quod fuit data certa dilatio ad soluendum dictum pretium, fuit enim conuentum quod soluerentur inde ad annum scuta 500. & residuum intra duos annos tunc proximè futuros, nec propterea pendente ista dilatione emptor, tenebatur ad fructus, sed finita dilatione, & per consequens etiam non potuit ad dictos fructus post diem venditionis condemnari.

Nec dicatur quod tantum in narratiua dictæ sententiæ, non autem etiam in eius dispositiua legitur facta mentio dictorum fructuum, quia immò in dispositiua dictæ sententiæ dicitur, quod Francisca sit immittenda, donec de dicto credito, & fructibus, & sic de pretio, & fructibus super expressis sit satisfacta.

Præterea cum, ut supra dictum est fuerit in eodem instrumento cautum, quod posset emptor penes se retinere pretium pro euictione domus, & non potuit condemnari ad soluendum pretiū, sed debebat conueniri, ut vel pretium solueret, vel illud deponeret, aut quatenus penes se retinere vellet pro euictione, fructus conuentos solueret iuxta formam dicti instrumenti &c.

Decisio ista sub 31. Ianuarij presentis anni 1624. a quo Rota recessit, est supra in hoc Tomo decis. 512.

R. P. D. V B A L D O.

Romana Alimentorum.

Veneris 20. Nouembris 1624.

A R G V M E N T V M.

Iudex, ut validè procedat, eiq. obijci non possit exceptio iurisdictionis, de ea certus esse debet, & sic debet fieri illius productio in actis, quoniam si de eius deputatione non appareat, omnia per eum gesta, siue spe alicuius remedij, nullitatis vitio subiacebunt, quod procedit, etiam si partes coram eo comparuerint, atque fecerint, cum non possint dare iurisdictionem eam non habentibus, & iterum id ampliatur, licet pars allegaret deputationem Iudicis ex actis fuisse subtractam &c.

S V M M A R I V M.

- 1 de Iudicis deputatione in actis debet constare.
- 2 Iudex dum non est certus de sua iurisdictione, nulliter procedit.
- 3 Iurisdictionis defectus est insanabilis.
- 4 Partes per eorum tacitum consensum non possunt dare, vel prorogare iurisdictionem eam non habenti.
- 5 Iudicis deputatio, quod fuerit subtracta ex actis, id non presumitur, et maxime si nullum iudicium afferatur pro subtractione.
- 6 Testes examinati parte non citata, ad videndum illos iurare, nulliter dicuntur examinati.
- 7 Citationis defectus remanet probatus ex sola reuolutione actuum.
- 8 Sententia, que non iustificatur ex actis, remanet notoriè iniusta.
- 9 Sententia, quando est notoriè iniusta, consequenter etiam est nulla, num. 8.
- 10 Sententia nulla non potest confirmari, parte opponente.
- 11 Iudex ad ulteriora procedens, dum pars opposuit sententiam esse nullam, eam confirmando dicitur facere iniustitiam.

Par. IV. Recent. Tom. III.

11 Signaturam adire pro sanatione defectus iurisdictionis, perperam id fit, cum tale vitium incurabile sit.

12 Nullitatis declaratio parte instante est declaranda, non obstante alteram partem asserere, se vel le adire signaturam pro illius sanatione.

13 Decis. 468. in princip. part. I. recent. quo casu procedat.

Nullitates Iudex de consensu partium potest omittere, disputando super sola iustitia sententiæ late, num. 13.

14 Testis unicus non probat.

15 Testis deponendo per verbum, credo, vel quod non recordatur, non releuat, & num. 16.

16 Testis, qui super certo tempore debet deponere, & de eo non habet certam memoriam non iuuat.

17 Onus alendi pupillos ad quem spectet.

18 Actio non turbidè, sed clare debet iustificare intentionem suam.

DECISIO DLXXVIII.

DIXERVNT Domini sententiam extra Rotam

latam esse reuocandam, cōtra quam opponebatur de nullitate, & iniustitia, nullitas deducebatur, quia non constat in actis de deputatione Iudicis, qui sententiam tulit tanquā deputatus ab A. C.

& sic cum Iudex non esset certus de sua iurisdictione, nulliter & pronunciauit Bart. in l. multum interest num. 2. ff. de cond. & demonst. cum alijs adductis in Ferrarien. honorum 15. Iunij 1615. coram me, quæ est decis. 730. sub num. 4. par. 2. recent. qui defectus iurisdictionis & dicitur insanabilis Sarn. in compend. utr. Signat. num. 74. vers. & iste defectus, Vant. de null. ex def. iurisd. n. 6. Vestr. in praxi lib. 5. cap. 13. sub num. 4. & fuit sæpe decisum.

Nec quicquam facit intimatio deputationis, & successiue comparitiones partium coram Iudice, & in specie responsio Thadæi positionibus datis pro parte Iulij, quia non sequitur, partes & posse dare, vel prorogare iurisdictionem non habenti l. priuatum. C. de iurisd. omn. iud. Butr. post alios in cap. eū olim. 1. num. 9. ff. de off. deleg. Felin. in cap. P. & G. num. 11. eod. tit. Guidop. q. 285. nu. 5. Mohed. decis. 3. num. 1. de appell. Rot. decis. 451. nu. 13. par. 3. recent.

Neque obstat, quod deputatio dicatur subtracta ex actis, quia talis subtractio non probatur, neque aliud quod de subtractione asseritur iudicium, iux. not. per Rot. decis. 762. num. 3. par. 2. recent.

Altera erat nullitas ex qua insurgit etiam iniustitia, quia in actis nō reperitur productum, nisi quoddam examen testium, qui fuerunt examinati & parte non citata ad videndum illos iurare, & sic nulliter cap. 2. de testib. l. si quando. C. eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 128. num. 1. & decis. 411. num. 1. par. 1. recent. ubi quod iste defectus remanet probatus & ex sola reuolutione actuum, vnde cum sententia fundetur in illis testibus, remanet notoriè iniusta, cum & non iustificetur ex actis, iuxta decis. Cas. de Grass. 13. num. 3. de solut. & consequenter etiam nulla, Seraph. decis. 1261. nu. 5. Vnde talis sententia tanquam nulla confirmari non potest parte opponente, Cas. de Grass. decis. 9. nu. 12. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 714. num. 3. par. 4. diuers. immò Iudex ad & ulteriora procedens dicitur facere iniustitiam, Cas. de Grass. d. decis. 9. nu. 8. neque facit, quod pars dicat velle adire signaturam pro sanatione, quia vltima

parte Iulij, quia non sequitur, partes & posse dare, vel prorogare iurisdictionem non habenti l. priuatum. C. de iurisd. omn. iud. Butr. post alios in cap. eū olim. 1. num. 9. ff. de off. deleg. Felin. in cap. P. & G. num. 11. eod. tit. Guidop. q. 285. nu. 5. Mohed. decis. 3. num. 1. de appell. Rot. decis. 451. nu. 13. par. 3. recent.

Neque obstat, quod deputatio dicatur subtracta ex actis, quia talis subtractio non probatur, neque aliud quod de subtractione asseritur iudicium, iux. not. per Rot. decis. 762. num. 3. par. 2. recent.

Altera erat nullitas ex qua insurgit etiam iniustitia, quia in actis nō reperitur productum, nisi quoddam examen testium, qui fuerunt examinati & parte non citata ad videndum illos iurare, & sic nulliter cap. 2. de testib. l. si quando. C. eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 128. num. 1. & decis. 411. num. 1. par. 1. recent. ubi quod iste defectus remanet probatus & ex sola reuolutione actuum, vnde cum sententia fundetur in illis testibus, remanet notoriè iniusta, cum & non iustificetur ex actis, iuxta decis. Cas. de Grass. 13. num. 3. de solut. & consequenter etiam nulla, Seraph. decis. 1261. nu. 5. Vnde talis sententia tanquam nulla confirmari non potest parte opponente, Cas. de Grass. decis. 9. nu. 12. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 714. num. 3. par. 4. diuers. immò Iudex ad & ulteriora procedens dicitur facere iniustitiam, Cas. de Grass. d. decis. 9. nu. 8. neque facit, quod pars dicat velle adire signaturam pro sanatione, quia vltima

Altera erat nullitas ex qua insurgit etiam iniustitia, quia in actis nō reperitur productum, nisi quoddam examen testium, qui fuerunt examinati & parte non citata ad videndum illos iurare, & sic nulliter cap. 2. de testib. l. si quando. C. eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 128. num. 1. & decis. 411. num. 1. par. 1. recent. ubi quod iste defectus remanet probatus & ex sola reuolutione actuum, vnde cum sententia fundetur in illis testibus, remanet notoriè iniusta, cum & non iustificetur ex actis, iuxta decis. Cas. de Grass. 13. num. 3. de solut. & consequenter etiam nulla, Seraph. decis. 1261. nu. 5. Vnde talis sententia tanquam nulla confirmari non potest parte opponente, Cas. de Grass. decis. 9. nu. 12. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 714. num. 3. par. 4. diuers. immò Iudex ad & ulteriora procedens dicitur facere iniustitiam, Cas. de Grass. d. decis. 9. nu. 8. neque facit, quod pars dicat velle adire signaturam pro sanatione, quia vltima

Altera erat nullitas ex qua insurgit etiam iniustitia, quia in actis nō reperitur productum, nisi quoddam examen testium, qui fuerunt examinati & parte non citata ad videndum illos iurare, & sic nulliter cap. 2. de testib. l. si quando. C. eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 128. num. 1. & decis. 411. num. 1. par. 1. recent. ubi quod iste defectus remanet probatus & ex sola reuolutione actuum, vnde cum sententia fundetur in illis testibus, remanet notoriè iniusta, cum & non iustificetur ex actis, iuxta decis. Cas. de Grass. 13. num. 3. de solut. & consequenter etiam nulla, Seraph. decis. 1261. nu. 5. Vnde talis sententia tanquam nulla confirmari non potest parte opponente, Cas. de Grass. decis. 9. nu. 12. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 714. num. 3. par. 4. diuers. immò Iudex ad & ulteriora procedens dicitur facere iniustitiam, Cas. de Grass. d. decis. 9. nu. 8. neque facit, quod pars dicat velle adire signaturam pro sanatione, quia vltima

Altera erat nullitas ex qua insurgit etiam iniustitia, quia in actis nō reperitur productum, nisi quoddam examen testium, qui fuerunt examinati & parte non citata ad videndum illos iurare, & sic nulliter cap. 2. de testib. l. si quando. C. eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 128. num. 1. & decis. 411. num. 1. par. 1. recent. ubi quod iste defectus remanet probatus & ex sola reuolutione actuum, vnde cum sententia fundetur in illis testibus, remanet notoriè iniusta, cum & non iustificetur ex actis, iuxta decis. Cas. de Grass. 13. num. 3. de solut. & consequenter etiam nulla, Seraph. decis. 1261. nu. 5. Vnde talis sententia tanquam nulla confirmari non potest parte opponente, Cas. de Grass. decis. 9. nu. 12. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 714. num. 3. par. 4. diuers. immò Iudex ad & ulteriora procedens dicitur facere iniustitiam, Cas. de Grass. d. decis. 9. nu. 8. neque facit, quod pars dicat velle adire signaturam pro sanatione, quia vltima

Altera erat nullitas ex qua insurgit etiam iniustitia, quia in actis nō reperitur productum, nisi quoddam examen testium, qui fuerunt examinati & parte non citata ad videndum illos iurare, & sic nulliter cap. 2. de testib. l. si quando. C. eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 128. num. 1. & decis. 411. num. 1. par. 1. recent. ubi quod iste defectus remanet probatus & ex sola reuolutione actuum, vnde cum sententia fundetur in illis testibus, remanet notoriè iniusta, cum & non iustificetur ex actis, iuxta decis. Cas. de Grass. 13. num. 3. de solut. & consequenter etiam nulla, Seraph. decis. 1261. nu. 5. Vnde talis sententia tanquam nulla confirmari non potest parte opponente, Cas. de Grass. decis. 9. nu. 12. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 714. num. 3. par. 4. diuers. immò Iudex ad & ulteriora procedens dicitur facere iniustitiam, Cas. de Grass. d. decis. 9. nu. 8. neque facit, quod pars dicat velle adire signaturam pro sanatione, quia vltima

Altera erat nullitas ex qua insurgit etiam iniustitia, quia in actis nō reperitur productum, nisi quoddam examen testium, qui fuerunt examinati & parte non citata ad videndum illos iurare, & sic nulliter cap. 2. de testib. l. si quando. C. eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 128. num. 1. & decis. 411. num. 1. par. 1. recent. ubi quod iste defectus remanet probatus & ex sola reuolutione actuum, vnde cum sententia fundetur in illis testibus, remanet notoriè iniusta, cum & non iustificetur ex actis, iuxta decis. Cas. de Grass. 13. num. 3. de solut. & consequenter etiam nulla, Seraph. decis. 1261. nu. 5. Vnde talis sententia tanquam nulla confirmari non potest parte opponente, Cas. de Grass. decis. 9. nu. 12. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 714. num. 3. par. 4. diuers. immò Iudex ad & ulteriora procedens dicitur facere iniustitiam, Cas. de Grass. d. decis. 9. nu. 8. neque facit, quod pars dicat velle adire signaturam pro sanatione, quia vltima

Altera erat nullitas ex qua insurgit etiam iniustitia, quia in actis nō reperitur productum, nisi quoddam examen testium, qui fuerunt examinati & parte non citata ad videndum illos iurare, & sic nulliter cap. 2. de testib. l. si quando. C. eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 128. num. 1. & decis. 411. num. 1. par. 1. recent. ubi quod iste defectus remanet probatus & ex sola reuolutione actuum, vnde cum sententia fundetur in illis testibus, remanet notoriè iniusta, cum & non iustificetur ex actis, iuxta decis. Cas. de Grass. 13. num. 3. de solut. & consequenter etiam nulla, Seraph. decis. 1261. nu. 5. Vnde talis sententia tanquam nulla confirmari non potest parte opponente, Cas. de Grass. decis. 9. nu. 12. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 714. num. 3. par. 4. diuers. immò Iudex ad & ulteriora procedens dicitur facere iniustitiam, Cas. de Grass. d. decis. 9. nu. 8. neque facit, quod pars dicat velle adire signaturam pro sanatione, quia vltima

Altera erat nullitas ex qua insurgit etiam iniustitia, quia in actis nō reperitur productum, nisi quoddam examen testium, qui fuerunt examinati & parte non citata ad videndum illos iurare, & sic nulliter cap. 2. de testib. l. si quando. C. eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 128. num. 1. & decis. 411. num. 1. par. 1. recent. ubi quod iste defectus remanet probatus & ex sola reuolutione actuum, vnde cum sententia fundetur in illis testibus, remanet notoriè iniusta, cum & non iustificetur ex actis, iuxta decis. Cas. de Grass. 13. num. 3. de solut. & consequenter etiam nulla, Seraph. decis. 1261. nu. 5. Vnde talis sententia tanquam nulla confirmari non potest parte opponente, Cas. de Grass. decis. 9. nu. 12. de caus. poss. & propr. Rot. decis. 714. num. 3. par. 4. diuers. immò Iudex ad & ulteriora procedens dicitur facere iniustitiam, Cas. de Grass. d. decis. 9. nu. 8. neque facit, quod pars dicat velle adire signaturam pro sanatione, quia vltima

11 tra quod + defectus iurisdictionis est insanabilis, vt dictum est, interim non potest denegari declaratio
 12 + nullitatis parte instante, & sic non applicatur de-
 13 cis. 468. in princ. par. 1. recent. quia ibi fortè + fue-
 runt omiſſæ nullitates de consensu partium, & di-
 ſputatum fuit ſuper ſola iuſtitia, de qua etiam in pro-
 poſito, Domini dubitabant, quia licet teſtes conen-
 tur deponere de alimentis præſtitis. Thadæo in domo
 Iulij, tamen non benè conſtat à quo tempore incœ-
 perint dicta alimenta, nam licet ſeptimus teſtis iux-
 ta ſecundum deponat Thadæum cum ſororibus ve-
 niſſe ad habitan. in domo de menſe Ianuarij 1612.
 & iuxta quintum de Thadæo dicatur fuiſſe in dicta
 domo ab anno 1612. vſque ad 1618. de menſe Au-
 guſti, vt in ſummario Iulij num. 2. 3. & 4. tamen
 eſt vnicus.

Tertius teſtis iuxta octauum non recordatur, de
 quo tempore Iulius cœperit præſtare Thadæo ali-
 14 menta, & octauus deponit per verbum, + credo, de
 anno 1612. vel 1613. dicit non recordari, vt dicto
 ſumm. num. 3. & licet tertius iuxta octauum dicat,
 Iulium cœpiſſe dare alimenta Thadæo, antequam
 aleret eius ſorores, tamen nec videtur ſufficienter
 conſtare; de quo tempore cœperit alere ſorores; nā
 15 tertius teſtis iuxta ſextum, credit, + ſorores veniſſe
 in domum Iulij de menſe Septembris, vel Octobris
 anni 1612. quartus iuxta ſextum nihil deponit de
 16 tempore, ſextus pariter iuxta ſextum + non recor-
 datur de tempore, vt in ſumm. Iulij num. 2.

Præterea aduertebatur, quod Iulius non fuit præ-
 ſens in Vrbe pro toto tempore, quo fuerint præſtita
 Thadæo alimenta, quo tempore abſentia. Iulij du-
 rante, teſtes dicunt fuiſſe præſtita à bon. mem. Bal-
 duino Maſſa, qui dicebatur eſſe tutor, & curator
 Thadæi, & licet non nulli deponant, fuiſſe præſtita
 de pecunijs Iulij, quia Balduinus eius redditus exi-
 gebat, tamen hoc nō concludit, quin Thadæus poſ-
 17 ſit + prætereſcere recepiſſe alimenta à ſuo curatore,
 ad quem ſpectat onus alendi, l. vltima. C. de alim.
 pup. præſt. Rot. deciſ. 250. num. 6. coram ſel. rec. Gre-
 gor. XV. & ſic actio à Iulio deberet dirigi contra
 Balduinum, qui eius pecunias exegit, & expendit,
 & in omnem caſum Iulius debet melius iuſtificare
 18 + intentionem ſuam, quæ turbida remanet ex ſupra-
 dictis, & conſequenter ſententia extra Rotam, quæ
 præciſè condemnat Thadæum ad reſtitutionem di-
 ctorum alimentorum pro tempore ſex annorum,
 cum dimidio ad rationem ſcutorum nouem pro ſin-
 gulis menſibus, vix videtur poſſe ſaluari ab iniuſti-
 tia. Ecce ita fuit deciſum.

R. P. D. REMBOLDO.

Fanen. Fideicommiſſi.

Luna 4. Decembris 1624.

ARGUMENTVM.

Subſtituto in ſecundo gradu aperitur via ad fideicom-
 miſſum, ſi prima ſubſtitutio efficiatur caduca. Sub-
 ſtitutio quando dicatur compendioſa, & quid in ſe
 contineat.

SUMMARYM.

- 1 Subſtitutionis primus gradus, quando efficitur ca-
 ducus, tunc intrat ſequens gradus, & nu. 13. & 14.
- 2 Subſtitutus ſubſtituti eſt hæredi ſubſtitutus.

- 3 Subſtitutionis primus gradus, ſi caducetur, hoc nō
 impedit, quominus fideicommiſſum debeat ſe-
 quenti, verum etiam ei viam aperit, & facit.
- 4 Cum iſto caſu ſubſtitutio ſecunda fiat prima, &
 ad hunc effectum quid ſufficiat, num. 5.
- 6 Subſtitutus ſecundus non poteſt ſuccedere hæredi
 inſtituto, quando nominatim ſubſtitutus eſt pri-
 mo ſubſtituto.
- 7 Subſtitutio dicitur compendioſa propter mentio-
 nem mortis, & conditionem ſi ſine filijs.
- 8 Subſtitutio compendioſa continet in ſe vulgarem,
 & fideicommiſſariam, præſertim quando eſt con-
 cepta verbis generalibus.
- 9 Subſtitutus ſubſtituti eſt ſubſtitutus inſtituti.
- 10 Clausula, tunc, & eo caſu, eſt taxatiua.
- 11 Verba, tunc, & eo caſu &c. quando ſunt adiecta
 ſubſtitutioni vulgari, non ſtant taxatiuè, ſed de-
 monſtratiuè, & num. 12.
- 15 Teſtator præſumitur aliquid diſpoſuiſſe, ſi de eo
 fuiſſet interrogatus ita proculdubio reſpondiſſet
 ſtante, quod nulla diuerſitatis ratio in contra-
 rium assignari poſſit.

DECISIO DLXXIX.

- MICHAEL Angelus Boldrinus inſtituta hære-
 de vniuerſali in ſuo vltimo, cum quo deceſſit
 teſtamento Iuſtina eius filia, illi quandocumque de-
 cedenti ſuſtituit Michaelangelum, Iosephum eius fi-
 lios, quibus ſine filijs decedentibus ſuſtituit Iacobum
 in medietate ſuæ hæreditatis, in alia vero medietate
 Thadæum, & alios; prædeceſſerunt dictus Michaelan-
 gelus, & Ioseph primo loco ſuſtitui Iuſtinæ mariti,
 ac propterea dicta quoque Iuſtina vita functa, tunc
 dubitatum, An dicta ſubſtitutio poſſit dici purificata
 ad fauorē Thadæi, vel potius caducata, & dicto Tha-
 dæo tantum informantes hæredibus dictæ Iuſtinæ, &
 legatarijs ſapius citatis fuit reſolutum d. ſuſtitutio-
 nem ad ipſius fauorem fuiſſe purificatam, quia licet
 præmortui ſint Iuſtinæ dicti eius filij primo loco ſu-
 ſtituti, ideoque primus gradus + ſuſtitutionis fuerit
 factus caducus, nihilominus intrat gradus ſubſeque-
 1 & ſic Thadæus non quia ſuccedat filijs Iuſtinæ in
 primo gradu comprehenſis; ſed ipſe Iuſtinæ hæredi,
 ac ſi dictæ Iuſtinæ eſſet ſubſtitutus, ad text. in l. 1. §.
 pro ſecundo. C. de caduc. toll. Bart. & alij communi-
 ter in l. quamdiu inſtitutus. ff. de acquir. hæred. Ca-
 ſtrenſ. conf. 152. num. 1. l. 1. Soccin. conf. 52. num. 15.
 lib. 1. Curt. iun. conf. 83. num. 4. Iaſ. Corn. & alij quos
 refert & ſequitur Gabr. conf. 115. num. 3. & ſeq. §. 1.
 2 Certum eſt enim, quod ſubſtitutus + ſubſtituti, eſt
 hæredi ſubſtitutus, ad text. in l. ſi tutius, & in l. co-
 hæredi. ff. de vulg. & vtrouique Doct. Rot. deciſ. 648.
 par. 1. diuerſ. Et dicta caducitas non modo non im-
 pedit quominus fideicommiſſum debeat ſequenti
 3 + verum etiam ei viam aperit, & facit, vt debeat
 Bald. conf. 83. l. 4. Caſtrenſ. conf. 422. ad med. verſ. in
 contrarium videtur lib. 2. Gabr. d. conf. 115. num. 8.
 4 & conf. 107. num. 16. l. 1. cum iſto caſu + ſubſtitutio
 ſecunda fiat prima, Imol. in d. l. quamdiu. num. 3. &
 not. Bal. in l. 3. §. ſin. ff. de lib. & poſt. & ſatis eſt ad
 iſtum effectum hæreditatem aditam fuiſſe ab ipſo gra-
 uato penes quem fideicommiſſum caducum rema-
 5 net, + cum onere reſtituendi ſequentibus in gradu
 d. l. quamdiu, ibi is autem, qui tertio gradu, & ff. de
 acquir. hæred. l. 1. §. pro ſecundo. C. de caduc. toll. cum
 alijs ſup. cit.

Nec

6 Nec obstat quod secundus substitutus non potest succedere heredi instituto quando nominatus substitutus est primo substituto *l. Celsus. §. quod aliquis. ff. de leg. 2. l. si plures. ff. de leg. 3. Bart. in l. licet Imperator num. 3. ff. de leg. 1.* Quia quicquid esset dicendum si secundus esset substitutus per fideicommissariam dumtaxat, cessat in casu isto difficultas, ex quo tam substitutio primo loco facta Iustinae de eius filijs, quam illa facta secundo loco de persona Iacobi, & Thadæi dictis filijs Iustinae si sine filijs decederent, est compendiosa & propter mentionem mortis, & conditionem si sine filijs, iux. trad. per glos. in cap. 1. in verb. absque deductione de testam. in 6. Rip. in l. centurio. num. 89. ff. de vulg. & pupill. cum alijs per Crass. in §. substitutio. q. 60. nu. 10. & fuit dictum in vna Reatina fideicommissi 14. Mar. 1622 coram R. P. D. meo Vbaldo, & sic dicta substitutio

8 continet in se vulgarem, & fideicommissariam, præsertim, quia est concepta verbis communibus, Bar. in d. l. centurio num. 13. cum seqq. & nu. 26. & seqq. ff. de vulg. & pupill. Corn. conf. 273. sub. nu. 3. l. 4. cum alijs fusè deductis in Romana fideicommissi de Surdis 11. Maij 1618. coram R. P. D. meo Vbaldo, ac propterea per dictam vulgarem succedit in casu isto dictus Thadæus in locum primi substituti, ita quod Iustina hæres instituta censeatur à testatore grauata totam hereditatem dictis secundo loco substitutis restituere, non tanquam successoribus (vt dictum est) filiorum Iustinae in gradu perempto contentorum,

9 & sed vt successoribus ipsius Iustinae, ac si illi simpliciter substituti fuissent, & procedens gradus non fuisset factus caducus, Bart. & alij communiter recepti in d. l. quamdiu num. 10. ff. de acquir. hered. d. l. vnico. §. pro secundo. C. de caduc. toll. Soccin. iun. conf. 4. nu. 40. & seqq. l. 1. & conf. 181. vbi de communi num. 46. & seqq. l. 2. Gabr. conf. 117. nu. 16. & seqq. l. 1. Honded. conf. 49. num. 17. lib. 2. Peregr. de fideicom. artic. 15. num. 14. & hanc opinionem secuta est pluries Rot. vt in decis. 9. de testam. in antiq. & decis. 648. par. 1. diuers. & fuit dictum in Romana fideicommissi de Paluzzellis 28. Februarij 1611. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Hierosolymitano, vbi aliz decisiones referuntur.

10 Nec obstat, quod in substitutione facta ad fauorem Thadæi, & sociorum sit adiecta clausula, & tunc & eo casu &c. quæ clausula cum sit taxatiua, videtur restringere dictam substitutionem ad casum, quando scilicet primo substituti post delatam illis hereditatem decederent sine filijs, non autem quando prædecefferunt heredi instituto.

11 Quia vltra quod dicta verba quotiescumque sunt adiecta substitutioni vulgari, prout hic, non sunt taxatiue, sed demonstratiue, Decian. conf. 1. num. 148. & 334. l. 1. Cassad. decis. 1. num. 3. de testam. non

12 etiam aliquid operentur, & quando constat de præsumpta mente testatoris in contrarium *Surd. conf. 344. num. 13. & conf. 443. nu. 32. l. 3. & fuit dictum in allegata Romana fideicommissi de Surdis coram R. P. D. meo Vbaldo.*

Præsumptio autem visa fuit inter alias ad hunc effectum urgentissima, quæ elicitur ex verbis in testamento probatis, dum expresse prohibet dictam Iustinae suæ heredi, ne bona ab ipso relicta alienet, excepta tantum modica summa florenorum 300 ne fieret vllum præiudicium prædictis substitutis, ex quibus verbis videtur manifestè colligi, ipsum cogitas-

se, posse euenire casum in quo Iustina hæres instituta, hereditatem restitueret non solum primis, sed etiam alijs secundo substitutis, vt in similibus terminis fuit ponderatum in dicta Reatina fideicommissi 14. Martij 1622. coram R. P. D. meo Vbaldo. Et verisimile admodum est, quod sicuti Thadæus, & socij fuerunt substituti primis substitutis decedentibus sine liberis, si fuisset illis delata hereditas, ita quoque sint vocati & à testatore in casu quo dicti primi substituti heredi grauato prædecefferunt, atque ita procul dubio testator respondisset, si fuisset interrogatus, cum nulla possit diuersitatis ratio in contrarium assignari, glos. fin. in l. si tale pactum. in fin. ff. de pact. cum alijs per *Surd. conf. 236. num. 41. & seqq. lib. 2.*

R. P. D. V B A L D O.

Barchinonensi Vicaria.

Luna 4. Decembris 1624.

A R G V M E N T V M.

Vnionis probatio ex quibus indubitata reddatur, & maximè si simus in antiquissimis, & an ad hunc effectum sufficiant enunciatiue antiquæ, & quæ sint certæ, & indubia signa vnionis, ac ab ea per aliquod pactum etiam vnioni contrariū nō dicatur recessum. Ecclesiæ vnite cura transit in Prælaturam eius Ecclesiæ cui est facta vnio, & ad ipsum spectat eligere Vicarium in ea absque alio concursu.

S V M M A R I V M.

- 1 Vnio bene probatur ex enunciatiuis antiquis.
- 2 Enunciatiua antiquæ habent vim publicæ vocis, & famæ.
- 3 Enunciatiua antiquæ fortius probant, si emanauerint ab eo, qui ipsum enunciatum poterat facere.
- 4 de Vnione, quando nullatenus possit dubitari.
- 5 Vnionis validitate stante, quid inde sequatur.
- 6 Ecclesiæ parochialis, quando altera Ecclesiæ fuit vnita, tunc Prælatus illius potest presentare Vicarium, absque alio concursu.
- 7 Vnio facta, quando postea dicatur resoluta in simplicem dismembrationem fructuum.
- 8 Vicario Ecclesiæ vnite quando fuit assignata certa portio, & reliquum remanet Ecclesiæ, cui fuit facta vnio, id est indubitatum signum vnionis.
- 9 Vnio, quando dicatur dissoluta.
- 10 Vnio non potest dici dissoluta, si de tali dissolutione verbum nullum fuerit factum, & num. 11. & 12.
- 13 Verbum residuum, quid importet.
- 14 Vnio non dicitur dissoluta licet fuerit variatum in assignatione congruæ Vicario beneficij vniti.
- 15 Verall. decis. 339. par. 3. & Mohe d. decis. 5. de decim. quo in casu loquantur.
- 16 Vicarius Ecclesiæ vnite an habeat intentionem fundatam super decimis, sibi assignatis pro sua portione.
- 17 Vnionis effectus est, qualis sit.
- 18 Ecclesiæ vnite cura residet penes Prælatum Ecclesiæ cui est facta vnio, licet exercitium transeat in Vicarium dictæ Ecclesiæ, & num. 21.
- 19 Concursui, quando sit locus, licet, scilicet in Ecclesiâ Parochiali, quamuis vnita. & quando id sit verum, num. 20.
- 22 Vicario, si fuerit dictam, vt habeat & exerceat curam animarum, ista verba conueniunt etiam Vicario actuali.

23. Verbum, habeat, quid importet.
 24. Obseruantia non releuat, quando contra actum
 adest decretum irritans.
 25. Vicarijs unitis fit presentatio, seu electio per Pre-
 latum Ecclesie, cui est facta unio, cum approba-
 tione Ordinarij, nec requiritur alius concursus.
 26. Obseruantia non currit sine possessione.
 27. Prouisiones, quando deteguntur erronee non fa-
 ciunt statum.
 28. Rector verus Parochia, an presumatur ex eo, quod
 ad eum pertinet exactio decimarum.

DECISIO DLXXX.

CENSERVNT Domini vnanimes sententiam
 Rotalem esse confirmam. quia de eius validita-
 te non dubitabatur, & de iustitia constare existima-
 runt ex plenè, & eleganter deductis in decisionibus
 in prima instantia factis * 9 Februarij, & 17. Maij
 huius anni coram R. P. D. meo Merlino fuit enim
 firmatum. Primo constare de vnione ex antiquissi-
 mis enunciatijs instrumentorum longe supra cen-
 tum annos, videlicet vna de anno 1326. & altera
 post aliquot annos in quibus narratur, & confirma-
 tur respectiue vnio Ecclesie, de qua agitur Archi-
 diaconatui maiori Ecclesie Barchinonen. facta de
 1 anno 1325. ex quibus enunciatijs t adeo antiquis
 bene probatur vnio Caput. decis. 344. num. 2. par. 2.
 Put. decis. 207 num. 1. lib. 2. Seraphin. decis. 1272. in
 princ. Rota decis. 626. num. 2. par. 1. recent. cum alijs
 in prima decis. allegatis, & fuit dictum in Tirasonen.
 iuris presentandi 22. Iunij 1588 coram bon. me. Bu-
 balo, & in Feretrana spolijs 12. Iunij 1615. coram
 2 me, & ratio est quia illa t enunciatiue habent vim
 publicæ vocis, & famæ, Bald. Salicet. & Castr. in
 l. cum aliquis. C. de iur. deliber. Caputaq. decis. 347.
 num. 3. par. 3. Rota in Tridentina parochialis 7. No-
 uemb. 1611. coram me, quæ est decisio 360. num. 4.
 par. 2. recent. & decis. 673. num. 6. & decis. 674 sub
 num. 2. eadem par. 2. & decis. 163. num. 2. decis. 472.
 num. 1. & decis. 541. num. 3. par. 1. ex qua etiam for-
 ma probatur vnio, Caput. d. decis. 547. nu. 3. Rebuff.
 in prax. instit. de vnion. benef. nu. 35. cum alijs in
 dicta Feretrana spolijs coram me, quæ est decisio 124.
 num. 2. par. 2. recent. quæ tanto magis procedunt ex
 3 quo dictæ enunciatiue emanarunt ab Episcopo, & Ca-
 pitulo, qui poterant ipsam vnionem facere, Card.
 Mantica. decis. 355. num. 6. & decis. 359. num. 7. Rota
 decis. 85. num. 4. par. 2. recent. Vnde accedente assi-
 gnatione certæ congruæ Vicario perpetuo in actu
 vnionis creato, & accedente etiam longissimi tem-
 poris obseruatia deducta ex pluribus collationibus,
 4 t institutionibus ex certa scientia ab Ordinario
 factis ad nominationem, seu presentationem Archi-
 diaconi pro tempore existentis tanquam de Vicaria
 unita, & de earum effectuatione, ex late deductis in
 in prima decisione D. Merlini non videtur posse de
 vnione, vt supra enunciata dubitari, Rota decis. 482.
 num. 3. & decis. 607. num. 2. par. 1. recent. supposita
 autem validitate vnionis ex supradictis, sequitur, vt
 5 t Rector Ecclesie sit ipse Archidiaconus cui facta est
 vnio, Hostien. in cap. exposuisti in fin. lo Andr. nu. 8.
 de preben. Felin. in cap. postulasti. num. 1. vers. aut
 perceptio de rescript. Abb. in cap. de extirpanda. S.
 qui vero. 2. num. 15. vers. ex quo sequitur de prebend.
 Card. in clem. 1. num. 10. in fin. vers. distinctio. de
 offic. Vicar. & vt ad nominationem, seu presentatio-

6 nem Prælati Ecclesie cui ipsa vnio facta t fuit depu-
 tati, & institui debeat Vicarius perpetuus absque
 alio concursu, cap. extirpanda. S. qui vero, & cap.
 de Monachis de preb. Petr. de Vbald. senior de vnion.
 eccles. cap. 11. q. 6. Rota decis. 798. in fin. par. 1. diuers.
 & decis. 102. num. 1. par. 1. recent. & in Dertusen. Vi-
 caria 28. Nouembr. 1616. coram me, & in alijs, de
 quibus per Garz. de benef. par. 9. cap. 2. n. 289. &
 in secunda decis. in hac causa facta, & in alia Dertu-
 sen. Vicaria 2. April. præteriti coram eodem Merlino.
 Non obstat præcipuum fundamentum ex aduer-
 so informantium factum. Quia quicquid dicendum
 sit de validitate vnionis ab initio, tamen illa fuerit
 reuocata, & redacta ad simplicem dismembrationem
 7 t fructuum ex quo duo Canonici electi ab Episcopo
 & Capitulo, ad ordinandum, & taxandum Vicariam
 perpetuam in Eccles. S. Baudilij ita statuerunt, & or-
 dinarunt quod Vicarius perpetuus suis sumptibus
 exigat & percipiat quoslibet redditus, & prouentus
 & alia quævis iura dictæ Ecclesie, & dare teneatur
 Archidiacono Barchinonen. certis anni temporibus
 certas fructuum quotas, necnon certam pecuniarum
 summam, & prædicta assignatio fuit ab Episcopo, &
 Capitulo approbata, & sic cum in priori dispositio-
 8 ne tasset assignata congrua portio fructuum Vica-
 rio reſeruatis omnibus fructibus Archidiacono, inde
 bene poterat inferri ad vnionem, vt per lo. Andr. in
 cap. exposuisti nu. 8. de preb. Caput. decis. 339. nu. 3.
 & seqq. par. 3. fuit dictum in Dertusen. Vicaria 18.
 Maij 1622. coram R. P. D. Caualerio in Taruſina
 parochialis 31. Maij 1613. & in Elboren. vnionis 12.
 Iunij 1623. coram me cum alijs supra allegatis, sed
 cum postea integra fructuum perceptio fuerit con-
 cessa Vicario, cum onere respondendi de certa quo-
 9 ta ipsi Archidiacono videtur à dicta vnione t reſec-
 sum, & factam fuisse simplicem dismembrationem
 fructuum, quia fuerit responsum in primis de disso-
 10 lutione vnionis verbum nullum fieri t in dicto in-
 strumento anni 1326. sed illa præsupposita prout
 fuit narratum fuisse factam anno præcedenti, fuerunt
 electi duo Canonici ad sedandam discordiam, quæ
 poterat oriri inter Archidiaconum, & Vicarium circa
 fructus eiusdem Ecclesie, & id significant verba
 deputationis ibi ad ordinandum, & taxandum inter
 cetera Vicariam perpetuam in dicta Ecclesia existen-
 tem, & tantam Vicario eius perpetuo de redditibus
 11 & exitibus eiusdem Ecclesie portionem, t vt ipse
 Vicarius posset congrue sustentari, & iura Parochia-
 lia, & alia onera sibi incumbencia sustinere, & sic
 deputatio fuit semper circa moderan. vel augen. con-
 12 gruum ipsius Vicarij non autem ad dissoluen. vnio-
 nem, vt ex aduerso prætenditur, t & hoc etiam cla-
 re deducitur ex quo assignatis Archidiacono certis
 quotis fructuum, vt dictum est residuum fuerit vo-
 13 luerunt esse ipsius Vicarij pro sua prouisione, quæ
 verba pro sua prouisione arguunt totum illud t resi-
 duum fuisse datum Vicario pro sua congrua, & sic
 14 firmam remansisse vnionem præcedentem licet fue-
 rit variatum t in assignatione, & taxatione congruæ
 vt etiam fuit dictum in Vrgellen. parochialis 13. No-
 uembr. 1633. coram bon. me. Pamphilio, & in secun-
 da decisione in hac causa facta circa finem, & sic cel-
 15 ſant quæ dicuntur juxta Verall. decis. 339. par. 3. t &
 Mobed. decis. 5. de decim. de fructuum assignatione
 facta Vicario, quia non procedunt quando fructus
 assignati pro congrua, vel per prouisione, vt in casu
 no-

nostro, & sensu *Mohed. d. dec. 5. in fin. de decim.* dum
16 dicit Vicarium habere intentionem ꝛ fundatam su-
per decimis sibi assignatis pro congrua alias secus,
¶ *idem sentit decis. Cresc. 2. circa fin. eod. tit.*

At demum cessat difficultas ex secundo Instrumen-
to in quo fuit enunciata, & confirmata eadem vnio
post nonnullos annos per Patriarcam Hierosolymi-
17 tanum, vt consideratur in prima decisione & ꝛ effe-
ctus vnionis est vt Prælatus, cui fuit facta vnio sit
Rector Ecclesiæ vnitæ, vt supra dictum est, & con-
18 sequenter cura penes ipsum resideat ꝛ licet exerci-
tium dictæ curæ sit translatum in Vicarium *Abb. in*
cap. extirpanda s. quia vero num. 15. & in cap. ex-
posuisti in fine de præben. Card. in Clem. 1. num. 10.
vers. in 6. Caputag. decis. 339. num. 2. & 3. Nauar.
conf. 21. num. 7. de Cleric. non resid. Seraphin. decis.
1009. num. 4. & 5. Rota decis. 102. circa fin. part. 1.
recent & decis. 204. num. 1. in fine, & decis. 710. n. 2.
par. 2. & in Dertusen. Vicaria 28. Nouembris 1616
coram me, & in alijs relatis in 2. decis. D. Merlini.

Nec obstat, quod immo videatur translata omnis
cura in Vicarium ex quo percipit omnes fructus, &
19 de illis soluit quotam ꝛ Archidiacono, & sic debeat
esse locus concursui *Card. in d. Clem. num. 12. de*
offic. Vicar. Rota decis. 574. num. 3. & d. decis. 710.
num. 3. par. 2. recent. quia id bene procederet in du-
bio sed quando clarè apparet de vnione, & de facul-
tate nominandi Vicarium, atque fructus sunt refer-
uati Vicario pro congrua, vt in casu nostro ex supra
20 dictis ꝛ fructuum perceptio non alterat statutum
vnionis præcedentis de cuius natura est, vt cura ha-
bitualis resideat penes prælatum qui est Rector actua-
21 lis vero tantum fuit translata in Vicarium, vt in
alleg. Vrgellen. Parochialis 13. Nouembris coram
Card. Pamphilio, quam Rota sequuta est in utraque
decisione in hac causa facta.

Non obstant illa verba ad Vicarium relata, qui
seruitium ipsius Ecclesiæ faciat, & in ipsa Ecclesia,
22 Curam habeat, & exerceat ꝛ animarum cum hæc
verba bene conueniant curæ actuali, quam Vicarius
exercent, vt fuit dictum in *Barchinonen. Vicaria 9.*
Decembris 1616 coram R. P. D. Buratto, & sequuta
23 *est Rota in hac causa in 2. decis. nec repugnat ꝛ ver-*
bum habeat, cum, & illud conueniat Vicario per-
petuo clem. vnio. de offic. Vicar.

Demum non obstat allegata obseruantia prou-
dendi de hac Vicaria per concursum, quia non affer-
tur nisi vna de anno 1582. & nihilominus stante
24 vnione de qua supra obseruantia suffragari non po-
test propter decretum irritans de quo in *Constitu-*
tione 46. San. Mem. Pij V. de Vicarijs perpetuis
conferen. ad præsentationem, seu electionem Prælati
25 ꝛ cui facta est vnio cum approbatione Ordinarij non
autem per concursum, quod decretum inficit Titu-
26 lum, & possessionem sine qua ꝛ possessione obser-
uantia non procedit ex late deductis in *Dertusen.*
Vicaria 22. Aprilis præteriti coram R. P. D. meo
Merlino, in qua etiam patet responsio ad prætensum
consensum Archidiaconi circa dictum concursum ab
27 Episcopo factum ꝛ ultra quod in omnem euentum
talis prouisio detegitur erronea, vt in his terminis
fuit dictum in dicta decisione 710. in fin. par. 2. recent
& in dicta *Dertusen. Vicaria 28. Nouembris 1616.*
coram me.

Nec facit sententia lata ad fauorem Vicarij quod
ad ipsum pertineat exactio decimarum iux Parochiæ

28 quasi ex hoc arguatur, quod ipse sit verus ꝛ Rector,
quia cum per illos duos Canonicos deputatos ab
Episcopo, & Capitulo post factam vnionem fuit or-
dinatum, vt vicarius exigat omnes fructus, & reci-
piat omnes census, & alia quævis iura dictæ Eccle-
siæ parochialis idemque pro eius congrua, & pro-
uisione, vt supra deductum est benedici potest ad eum
spectare exactio decimarum, & in his habere
intentionem fundatam, quamuis alias illæ spectarent
ad verum Rectorem, vt per *Caputag. decis. 339. n. 4.*
numer. 4. par. 3. Mohed. decis. 5. decim. Crescent. dec. 2.
eod. tit. vt supra etiam dictum est.

Ex quibus Domini concluderunt Sententiam ef-
fe confirmari.

Decisiones istæ in hac eadem causa emanata coram
clar. mem. Merlino, sub diebus 8. Februarij, &
17. Maij præsentis anni 1624. posui infra in seq.
part. tom. 2. & sunt decisiones 441. & 445.

R. P. D. V B A L D O.

Romana Testamenti

Lunæ 9. Decembris 1624.

A R G V M E N T V M.

Testamentum nuncupatiuum nuncupatione implicita,
sicuti est illud, quod fit per relationem ad certam
scripturam, satis dicitur valide factum, quando illud
fuit scriptum, vel subscriptum manu testatoris, & a
duobus testibus afferentibus se fuisse præsentem dictæ
subscriptioni, & postea confutis folijs, & septem in
locis apposisis sigillis, traditum fuit Nota rio ab eo-
dem Testatore, asserendo in eo contineri legata, hæ-
redis institutionem, & alia, & Notarius coram sep-
tem testibus de prædictis rogatus cōfecit publicum
instrumentum, cui etiam dicti testes subscribere se
debent, testantes se fuisse præsentem dictæ consigna-
tioni, testamenta anteriora, quando satis dicantur
reuocata per posterius, & diluuntur plures opposi-
tiones.

S V M M A R I V M.

- 1 Testamentum posterius reuocat primum.
- 2 Testamentum posterius tunc reuocat primum, quan-
do illud est validum, & perfectum.
- 3 Testamentum dicitur validum, & perfectum, si
habeat hæredis institutionem, & cetera requi-
sita.
- 4 Testamentum nuncupatiuum nuncupatione impli-
cita, quando dicatur factum cum omnibus suis de-
bitis requisitis.
- 5 Testamentum factum per relationem ad scripturam
de iure valet, & perinde habetur, ac si testator
ore proprio hæredem nuncupasset. & n. 6.
- 7 Bart. opinio in l. si ita scripsero num. 1. ff. de condit.
& demonstr. procedit non solum in legatis, sed etiã
in institutione hæredis.
- 8 Quidquid nonnulli contra eum senserint, eumque
Rota sæpius etiam in institutione hæredis secu-
tus est.
- 9 de Testamenti consignatione facta à Testatore,
Notario, quando non possit dubitari.
- 10 Testes, si loquantur per verbum, videtur, vel se nõ
recordari, vel non aduertisse, non contradicunt
illis, qui explicitè super aliqua re deponunt.
- 11 Testium

11. Testium depositiones quando sint ex abundanti pro probanda validitate testamenti.
12. Testamenti relatiui tota substantia pendet à certa, & indubitata scriptura, ad quam fit relatio.
13. Testamenti cedula satis dicitur, certa, dum scripta fuit à Notario, & à Testatore subscripta conam duobus testibus.
14. Subscribens videtur approbare omnia contenta in scriptura.
15. Testamentum ad quod testator se refert, sufficit etiam, ut sit aliena manu subscriptum, dummodo sit certum, testatorem ad illud habuisse relationem.
16. Subscribens tunc censetur approbare contenta in scriptura, quando illa ei fuit lecta, vel aliter constat ipsum legisse.
17. Subscribens scripturam præsumitur legisse contenta in ea, vel eorum habuisse notitiam.
18. Et hoc præsertim si subscribens est diligens.
19. in Hæredis institutione consistit substantia, illaque est caput testamenti.
20. Subscribens quando istu oculi potuerit legere aliqua in scriptura contenta.
21. de Subscribente obligando; quando agitur, ut ei offeratur præiudicium, quid sit probandum.
22. Testamentum factum per relationem, ut validum dicatur, quid sufficiat. & vide nu. 3. & 4.
23. de Testamenti cedula sat est, ut constet ad validitatem testamenti relatiui, nec est opus aliud probare, cum testator confiderit de illo, qui d. cedulam conscripsit.
24. Testator, si dicat se instituisse hæredem prout in cedula, quæ extat penes Titium si dixerit manu mea scripta, tunc est opus recognitione.
25. Secus vero si simpliciter dicat prout in Cedula, quæ extat penes Titium, quia sufficit Titium dare cedulam, asserendo cum iuramento esse illam, quæ sibi fuit data à Testatore.
26. Et hoc quia Testator confidit de Titio.
27. Notarius censetur fecisse cedulam testamenti de voluntate Testatoris & maxime quando adest publicum Notarij instrumentum.
28. Testator bene præsumitur eum fecisse hæredem, quæ ante, & post testamentum dixerit se velle instituire.
29. Testamentum conditum ad interrogationem Notarij, secundum aliquos non tenet, quando testator in extremis laborat.
30. Et quando præcessit aliud testamentum validum, præsertim ad pias causas contra nu. 32.
31. Testamentum factum ad interrogationem alterius valet, dummodo testator habeat bonum sensum, & articulate loquatur.
32. Testis eo ipso, quod se subscribit testamento videtur fateri se videri, & audivisse quæcunque dicta, & gesta fuere pro validitate testamenti.
33. Testis dum se subscribit testamento tacite videtur pro eo deponere.
34. Testis dum deposuit pro testamento, quia illi se subscripsit, si postea æsserat contra illud, dicendo se non audivisse, non nocet tertijs.
35. Testamentum nuncupativum nuncupatione implicita, est diversum ab illo, quod fit ad interrogationem Notarij, vel alterius persone. & nu. 37.
36. Interrogatio Notarij facienda à Testatore de ha-

rede, non cadit in testamento a testatore scripto, vel subscripto.

37. Suspiciones, quæ afferuntur contra testamentum, si sint leues & suspiciones hominum non possunt illud infringere.
38. Testamentum ut corruat ex suspicionibus necesse est, ut sint valde concludentes.
39. Testator potuit mutare voluntatem cum sit ambulatoria, etiam in ipso actu institutionis.
40. Hæredis institutio quando est certa, & indubitata, tunc sublata est omnis amaritudo.
41. Testator, quando non possit dici, ut valde aggruatus esset à morbo.
42. Loqui articulate censetur is, qui ad interrogationem alterius respondit, sic.
43. Testatorem fuisse sanæ mentis, satis deprehenditur ex tenore testamenti, in quo ostendat habere optimum iudicium, ut nu. 46. & 47.
44. Testator dum hæredi scripto in altero testamento aliquid reliquit, censetur voluisse recedere a toto, & sic testamentum illud antea reuocare.
45. ad Testamenti validitatem non parum coadiuvant legalitas Notarij, & maxime si testator valde de eo confidebat.
46. Clausula derogatoria implicita ad sequens testamentum, indiget speciali derogatione, & non sufficit clausula cassans &c.

DECISIO DLXXXI.

DOMINI post accuratam causæ discussionem & multas propositiones perstitit in decisio in hac causa 9. Decembris 1620. coram Reuerendis. D. meo Decano, ex rationibus ab eodem doctissime, & elegantissime deductis in sua decisione, & alijs de quibus infra; Testator enim post condita quatuor testamenta, quintum demum fecit die 22. Maij anni 1619. duobus ante obitum diebus mediante cedula à Notario scripta, in qua asseritur Fraciscum Pennam testatorem reliquisse plura legata nonnullis locis pijs, necnon alijs personis sibi coniunctis, & amicis, & demum instituisse hæredem universalem Petrum Falconettum Reatinum suum carum amicum cum revocatione aliorum testamentorum, quæ scriptura fuit à testatore subscripta manu propria, & à duobus testibus asserentibus se fuisse presentes dictæ subscriptioni, postea consutis folijs & septem in locis sigillatis, in quibus continebatur dicta scriptura, asseruit idem Notarius sibi fuisse ab eodem testatore consignatam, in qua continebatur eius testamentum, legata, hæredis institutio, & alia, & Notarius coram septem testibus de prædictis rogatus confecit publicum Instrumentum cui etiam dicti testes subscripserunt, testantes se fuisse presentes d. consignationi, & in hoc etiam instrumento fuit repetita clausula, cassans, &c. Quare cum dubitaretur quodnam testamentum esset attenden. An hoc, de quo loquimur; An verò penultimum ab eodem testatore conditum ad fanorem RR. Patrum S. Onofrij de Vrbe, fuit resolutum, esse attenden. ultimum, ut in decisione D. Decani, hodie ut dixi confirmatum.

I Quia pro Petro stat regula, per t. posterius testamentum reuocari primum, & posteriore instit. quib. mod. testam. infirm. l. si quis priore ff. ad Treb. Clar. in §. testamentum quest. 93. Dec. conf. 475. num. 3. cum alijs, per Surd. conf. 414. numer. 22. lib. 3. dummodo t. secundum sit validum, & perfectum d. §. posteriore & §. seq.

3 *§. seq. inst. quib. mod. test. infirm.* In proposito autem testamentum ad fauorem Petri fuit validum, & perfectum cum habeat hæredis institutionem, & cætera requisita, ut in decisione, & cum præcesserit scriptura certa, & indubitata subscripta manu testatoris, & duorum testium, & subsequuta fuit stipulatio Notarij cum septem testibus rogatis, qui etiam 4 subscripserunt & consignationi scripturæ, ut dictum est præceden. interrogatione eiusdem Notarij, An illa esset sua vltima voluntas, & testamentum, & testatore respondente, quod sic, ut deponunt testes, dubitari non potest de validitate testamenti tanquã facti cum relatione ad certam, & indubitatam scripturam à testatore manu propria subscriptam, & cum tale testamentum nuncupatiuum dicatur nuncupatione implicita, quod de iure valet, & perinde habetur, & ac si testator ore proprio hæredem nuncupasset *Bart. communiter receptus in l. si ita scripsero num. 1. ff. de cond. & dem. & in l. qua hæredi. ff. de reb. dub. Clar. in d. §. testamentum. quest. 4. numer. 3. & quest. 36. numer. 2. Card. Mant. de coniect. lib. 1. tit. 7. Soccin. sen. conf. 142. num. 6. & seq. vers. 2. principaliter lib. 1. Ruin. conf. 193. num. 9. & 10 lib. 2. & conf. 11. num. 2. & 7. lib. 3. Paul. Castr. licet dubitauerit in d. l. si ita scripsero, tamen firmat in l. hæredes, palam in princip. ff. de testam. & in l. hac consultissima, §. per nuncupationem, numer. 3. C. eod. tit. & conf. 91. numer. 3. lib. 8. & alijs in locis allegatis per Card. Mant. ubi supra sequitur Bald. Cuman. 1. mol. & Soccin. in d. l. si ita scripsero. Couar. in c. si tibi n. 5. de testam. Paris. conf. 19. num. 12. lib. 3. Alciat. conf. 126. num. 1. & 2. lib. 9. Ias. in l. questionem nu. 15. C. de fideic. Alex. conf. 76. nu. 5. & seqq. lib. 3. & conf. 176. num. 6. lib. 5. cum alijs congestis per Paris. loco citato, Vazq. de success. creat. lib. 2. §. 17. Requisito 25. num. 53. Odd. conf. 64. numer. 17. Natt. in Auth. quod sine num. 26. C. de testam. Aret in princ. instit. de testam. ordin. num. 6. & ibi post alios allegatos, Rimin. lun. num. 471. Guttier. præf. quest. lib. 2. cap. 41. nu. 4. & 5. Menoch. alios adducens conf. 313. num. 45. lib. 3. Gomez. tom. 1. cap. 2. num. 7. & horum plerique testantur de communi, & tenuit Rota in Romana nullitatis sententia 28. Maij 1582. coram Aldobrandino, in Romana Legati Librariæ 10. Maij præteriti coram me, & nouissimè in Romana hereditatis de Arrigonis 13. Nouembris proximè præteriti coram Reuerendiss. Patriarcha Manzanedo, & quãuis non nulli ex prædictis Doct. dubitauerint, An doctrina Bart. in d. l. si ita scripsero, & procedat in institutione hæredis; Tamen communis est opinio, quod procedat non solum in legatis, sed etiam in institutione hæredis, ut firmatur in decisione de qua agitur, & tradunt Bald. & Angel. in l. Asse toto ff. de hered. instit. Alex. d. conf. 170. numer. 6. & 7. lib. 5. Paris. de communi d. conf. 19. num. 13. & 14. lib. 3. Mant. ubi supra num. 7. Alciat. d. conf. 126. nu. 1. & 2. lib. 9. Alex. in l. ubi autem, §. illud. ff. de verb. oblig. Gutier. ubi supra num. 4. cum alijs plurib. per Hipp. Rimin. in d. principio instit. de testam. nu. 478. & seqq. ubi testatur, & latè tuctur communem, & 8 respondet contrarijs, & & in institutione hæredis tenuit Rota in d. Romana nullitatis coram Aldobrandino, et d. Romana hereditatis coram D. Patriarcha; Quod autem in præsentī casu testamentum sit factū cum relatione ad scripturam antea à Notario conscriptam, & per testatorem subscriptam patet ex serie*

facti supra relata cum Notario post illam consutam, & sigillatam in præsentia testatoris fuerit consignata coram septem testibus cum assertionē, quod ibi cõtinebantur legata, hæredis institutio, & alia, quæ in d. scriptura leguntur, & de consignatione & fuit factum publicum instrumentum, ut supra, & confirmatur ex depositione eorundem testium, quatuor clarè deponunt Notarium interrogasse testatorem, an illa scriptura contenta in illis folijs esset suum vltimum testamentum, & testatorem respondisse sic, nec dissentiunt alij duo Griffius, & Ultramontanus, 10 quia Griffius dicit, *che pareua, & che accennasse di sì con la testa*; Ultramontanus verò postquam deposuit de interrogatione Notarij dicit, se non recordari, vel non aduertisse quid testator responderit, & sic non contrariatur alijs de responsione explicate deponentibus, immò ex ijs suppleri potest, Ruin. conf. 192. num. 9. lib. 2. Surd. conf. 414. nu. 97. lib. 3. 11 quæ etiam & depositiones sunt exabundanti; cum sufficiat publicum Instrumentum à tergo d. scripturæ cum nominibus, & cum subscriptione septem testium Io. Dilect. de art. testam. tit. 2. caut. 4. num. 2. Clar. in §. testamentum, quest. 4. num. 3. vers. consulto tamen, & approbat. Mant. de coniect. lib. 1. tit. 7. num. 7. vers. unde etiam, & c. & fuit obseruatū in illa Romana hereditatis de Arrigonis.

Quod autem scriptura ad quam sit relatio sit certa, & indubitata & in quo stat tota vis, alias doctrina Bart. non procederet, ut per Paris. d. conf. 19. num. 26. Clar. in d. §. testamentum, quest. 36. in fin. Mant. ubi supra vers. & hoc sanè Guttier. d. c. 41. num. 4. vers. dummodo liquido constet, id patet cum 13 cedula fuerit scripta & à Notario, & subscripta à testatore coram duobus testibus, qui etiam subscripserunt, ut supradictum est.

Nec facit, quod scriptura non sit scripta manu testatoris, quia ultra quod sufficit à testatore fuisse subscriptam, cum & subscribens videatur approbare omnia cõtenta in scriptura ex allegatis in decisione, & accedit Menoch. conf. 313. num. 48. vers. respondetur. primo libr. 4. Gabr. in tit. de præscript. d. c. 3. num. 1. Seraph. decis. 973. num. 1. fuit dictum in Hidruntina pecuniaria 13. Nouembris 1620. & in Fauentin. Censur. 2. Maij 1622. coram me, sufficit etiam quod fuerit aliena manuscripta dummodo 15 & sit certum testatorem ad eum habuisse relationē Hipp. Rim. d. princ. instit. de testam. nu. 490. Padill. in l. cum quidam, num. 13. ff. de leg. 2. Guttier. dicta quest. 41. num. 4. post med. nec dissentit Menoch. d. conf. 313. num. 47.

Non obstat, quod prædicta procedant quando cõtstat stat subscribenti fuisse lectam & scripturam, vel cõtstat ipsum legisse ex allegatis in decisione vers. neque etiam obstat, quia fuit etiam in decisione optimè 17 responsum, quod præsumitur testatorem, & qui subscripsit legisse contenta in scriptura, vel eorum habuisse notitiam, Ias. in l. si ita stipulatus 126. §. Chrysogonus, num. 14. vers. aduerte. ff. de verb. oblig. Gabr. in tit. de præscript. d. concl. 3. num. 28. cum alijs de 18 quibus in decisione præsertim & cum testator esset iuris consultus, & vir diligens, Alciat. in d. §. Chrysogonus num. 13. ubi de communi & c. & post eum Menoch. præf. 66. num. 28. lib. 3. quod eo magis procedit in calu nostro quoad institutionem hæredis, 19 & in qua consistit substantia, & caput testamenti, §. ante hæredis instit. de legat. cum ea sit apposta in prin-

- principio paginae à testatore subscriptae his verbis etiam paulo grandioribus, quae fuerunt visa per Dominos, *in herede uniuersale il Sig. Pietro Falco-*
metti, itaut bene applicentur, quae post *Imolin d. 9.*
 20 *Chrisogonus dicuntur in decisione*, quod vnico istius oculi potuerunt à testatore legi, & sequuta est *Rota in d. Romana hereditatis de Arrigonis coram Reuerendiss. Patriarcha*, ultra quod, vt vnus ex Dominis considerabat, allegata ex aduerso procedunt quando tractatur de subscribente obligando, & ad effectum
 21 illi praedictan. & tunc etiam potest intelligi non esse subscribenti allatum praedictum, nisi constet fuisse illi lectam, vel cognitam scripturam, quam subscripsit, & ita si recte aduertatur, loquuntur *Doct. in d. S. Chrisogonus Gabriel. concl. 3. in tit. de pres. Menoch. d. presumpt. 66. lib. 3.* vbi late de hac materia, hic autem sumus in diuersis terminis, videlicet in testamento solemniter confecto, & rogato à Notario coram septem testibus, in quo licet testator habuerit relationem ad cedulam insertam, & coniunctam cum testamento sufficit constare de certitudine illius cedulae, nec est opus aliud probare ex supra allegatis cum testator confiderit de illo, & qui cedulam scripsit, vt in puncto sensit *Castrensis in l. heredes palam num. 3. ff. de testam.* vbi quod si testator dicat se instituere heredem, prout in cedula, quae extat penes Guardianum S. Francisci, si testator dixerit manu mea scripta, est opus recognoscere manum, secus autem si simpliciter dicat, prout in cedula, quae extat penes Guardianum, & quia sufficit, quod Guardianus det cedulam afferentem cum iuramento esse illam quae sibi fuit data à testatore, & hoc quia testator confidit de illo Guardiano argumento *l. Theopompus ff. de dot. prel. quam doctrinam Cast. refert Ruin. conf. 10. num. 3. lib. 3.* & expresse sequitur *Soccin. sen. conf. 142. num. 6. & 7. lib. 1.* vnde cum in proposito testator confiderit de Notario, nec possit dubitari de certitudine cedulae ex supra adductis, testamentum
 27 & tenet, cum cedula censeatur facta de illius voluntate, imo eo fortius cum hic, adsit publicum Notarii instrumentum, vt in his terminis considerat *Socc. d. conf. 142. num. 7.* quae tanto magis videbantur procedere stante depositione testium afferentium, Pen-
 28 nam testatorem & ante, & post testamentum dixisse se velle instituere, & instituisse heredem Petrum, *Ruin. conf. 192. num. 5. & 9. lib. 2. Socc. Iun. conf. 32. num. 11. & 12. lib. 4.* & post eos & alios considerat in his terminis, *Surd. conf. 414. nu. 55. & 63. & seqq. lib. 3.*

- Non obstat quod testamentum videatur conditum ad interrogationem Notarii, quod non valere multi
 29 senserunt, & praesertim testatorem in extremis laborante *Socc. conf. 229. sub num. 5. lib. 2. cum alijs per Surd. conf. 414. num. 9.* & quando praecessit aliud
 30 testamentum validum praesertim ad & pias causas, vt in casu nostro *Clar. in d. testamentum quest. 37. in fin. Soccin. Iun. conf. 183. num. 35. lib. 2. Surd. vbi supra num. 11. & conf. 373. num. 28.* quia in primis conclusio est vera, & communis, quod testamentum
 31 ad alterius interrogationem valet, dummodo testator habeat bonum sensum, & articulata loquatur, iuxta glos. in *l. iubemus in verb. quemadmodum. C. de testam.* & ibi communiter sequuntur *Doct. vt testatur Afflict. decis. 143. nu. 2. in fin. Soccin. conf. 20. num. 5. lib. 4.* & alios plures refert *Clar. d. quest. 37. num. 2.* & tenuit *Rota in Romana nullitatis senten-*

tiae coram Aldobrandino supra allegata Bero. conf. 102. num. 8. & seq. Siluan. conf. 54. num. 10. & infinitos congerit Surd. d. conf. 414. num. 53. & seq. vbi
 32 quod praedicti ferè omnes loquuntur quando tractabatur de praecedentis testamenti reuocatione, & rursus num. 58. & 61. Imo etiam si praecedens esset factum ad fauorem pia paulè late consuluit *Aleciat. conf. 111. per tot. lib. 9.*

- Nec facit depositio Iulij Caesaris Ultramontani testis testamentarij, qui dicit testatorem nihil ad interrogationem Notarii respondisse, sed solum ingenuisse, & dixisse *vh, vh;* quia omissis alijs obiectionibus, quae dantur contra hunc testem placuit Re-
 33 sponsio, quod eo ipso, quod & hic testis bis subscripsit videlicet tam cedulae, quam testamento videbatur fateri se vidisse, & audiuisse quaecunque dicta, & gesta fuere, & tacite pro testamento testificari, vt
 34 per *Boss. in tit. de fals. num. 13.* tunc enim & cum subscripsit videtur deposuisse, *Bald. in l. fin. nu. 21. C. de edict. din. Adr. toll. Surd. late, & exornans d. conf. 414. num. 77. & seq. & sequuta est Rota in dicta Romana legati libraria 10. Maij praeteriti coram me*
 35 & in decisione de qua agitur, Vnde si testis & contrarium postea asserat dicendo se non audiuisse non nocet testis, vt notat idem *Surd. loco citato post lason. in l. iusiurandum, quod ex conuentione S. procurator num. 24. & seqq. ff. de iur. iur. sess. decis. Arag. 119. num. 4.* sed quidquid sit de istis, in casu cessat difficultas, quia & nos non versamur in testamento ad
 36 interrogationem Notarii, vel alterius personae confecto, vt bene ponderatur in dicta decisione in fine, sed sumus in testamento nuncupatio nuncupatione implicita, cum testamentum esset antea scriptum
 37 manu Notarii, in quo & reperitur heredis institutio, plura relinquuntur legata, & alia testamenta reuocantur, illud fuit à testatore subscriptum simul cum duobus testibus de subscriptione testatoris attestantibus, & nihil eorum ad interrogationem Notarii
 38 factum fuit, sed solum & quod contenta in illa scriptura erat sua vltima voluntas, & quod ibi heredem instituerat, & ista interrogatio non cadit super testamento iam scripto, & subscripto, sed super relatione facienda ad dictam scripturam.

Non obstant suspensiones, quae afferuntur contra
 39 testamentum, quia & sunt leues, & suspensiones hominis, quae non possunt infringere testamentum formale, vt dicitur in dicta Romana nullitatis sententia coram Aldobrandino, & bene tolluntur in
 40 sione, & & tamen ad hunc effectum deberent esse concludentes *Caputq. decis. 3. num. 4 par. 2. cum alijs per Rotam decis. 422. num. 5. part. 1. recent.* nec enim interest, quod testator pluries nominauerit heredes in numero plurali, & legauerit vestimenta lumbria Petro, & postea eum solum heredem instituerit
 41 rit & cum potuerit mutare voluntatem in ipso actu institutionis heredis, cum sit ambulatoria *l. 4. ff. de adim. legat.* & fortè hoc testamentum fuit exemplatum a prioribus testamentis Francisci in quibus plurimae res instituebantur heredes, & satis est, & quod institutio heredis est certa & indubitata, & subscriptio testatoris tollit omnem difficultatem, vt in d. Romana nullitatis sententia.

- Minus obstat, quod testator esset valde grauatus,
 43 quia imo testes & deponunt eum fuisse in recto sensu & articulata loquutum vsque ad finem, vt in Summario Petri num. 8. & hoc sufficit, vt per *Surd. d. conf.*

S V M M A R I V M.

conf. 414. num. 58. in fine & seqq. Mantie. de coniect.
lib. 2. tit. 6. num. 2. & articulatè loqui censetur, qui
44 ad interrogationem alterius respondit & sic, vt in
casu nostro, Rota in Romana de Bonellis 18. Iunij
1618. coram me, & quod fuerit sanæ mentis satis de-
prehenditur ex tenore ipsius testamenti in quo reli-
45 quit plura legata coniunctis, & familiaribus perso-
nis in non modica quantitate, & familiaribus infe-
rioribus minorem quantitatem legauit, in quo ostē-
dit se habere optimum iudiciū in distribuendo. & ma-
ximè in legato annuo scut. 40. relicto sororibus suis
46 Monialibus, quod si hæredes & non soluerent, eos
priuauit hereditate, quam voluit deuolui dictis so-
roribus. Quod demum demonstrauit in legato reli-
cto scut. 500. Fratribus, & Monasterio S. Honuphrij
cum onere celebrandi annuatim, quatuor Annuer-
saria pro anima ipsius testatoris, ex quo deprehen-
47 ditur, & quod cum Monasterium esset in priori testa-
mento institutum, & in hoc ultimo factum fuerit il-
li tantum prædictum legatum instituendo. hæredem
Petrum, voluerit præcedens testamentum reuocare,
48 quasi prouidendo & ipsi monasterio de aliquo rece-
dere voluerit à toto, vt post Bald. conf. 22. in fin. lib. 1.
dixit Rota in causa Romana hereditatis coram
R. P. D. meo Pirouano, quæ est decis. 721. num. 10.
par. 2. recent.

Et demum conuenit legalitas Notarij de testa-
mento rogati, de quo testator confidebat, vt appa-
ret ex rogitu trium aliorum testamentorū eiusdem
49 Francisci testatoris, quam legalitatem Notarij in
his terminis ponderat Bart. in l. 1. §. si quis neget,
num. 12. ff. quemadmodum test. aper. cum alijs per
Surd. d. conf. 414. num. 97. & seq. vbi etiam confide-
rat sententiā absolutoriam in iudicio criminali pro
Horatio latam.

Ex quibus Domini concludebant persistere in
decisis.

Ceterum quia obijciebatur testamentum condi-
tum ad pias causas prout est penultimum testamē-
tum Francisci ad fauorem Monasterij Sancti Honu-
phrij habere clausulam derogatoriam implicitam ad
50 sequens testamentum, & ideo indigere speciali de-
rogatione, & non sufficere clausulam, cassans &c.
quamuis alias fuerit super hoc pro Petro plenè in-
formatum, sed nihil resolutum, ideo Domini man-
dauit si opus esset, super hoc iterum particulariter
informari.

Et ita fuit decisum &c.

Decisio ista in hac causa emanata coram bon. mem.
Coccino sub die 9. Decembris 1620. est in precedenti
Tomo decis. 263.

REVERENDISS. D. COCCINO.

Romana Pecuniaria de Queris.

Luna 9. Decembris 1624.

A R G V M E N T V M.

Filius pro liberando patre à carceribus, vel à captiui-
tate tenetur pro eo fideiubere, quod si renuat face-
re, potest pater cum exhæredare, & ex eadem causa
eidem denegare alimenta, quodque non solum
procedit, quando pater est iam carceratus, vel cap-
tiuus, sed etiam quando imminet tale periculum; &
an filius pro eo fideiubendo possit prætere resti-
tutionem in integrum, si sit enormissimè latus, &
quid requiratur, vt taliter dicatur latus.
Par. IV. Recent. Tom. 11.

- 1 Filius scuti pro extraneo potest fideiubere, ita
multo magis pro patre suo.
- 2 Filius pro liberando patre à carceribus tenetur fi-
deiubere, alias potest exhæredari.
- 3 Pater potest ex eisdem causis denegare alimenta
filio, ex quibus potest exhæredare eum.
- 4 Filius ab obligatione fideiubendi pro liberando pa-
tre à carceribus dicitur exemptus, si pars renuat
illum in fideiussorem accipere.
- 5 Obligatio minoris, quando est facta seruata forma
Statuti Urbis lib. 1. c. 151. cessat omnis difficultas.
- 6 Pater quando est carceratus, vel captiuus, tunc fi-
lius tenetur pro eo fideiubere.
- 7 Factum esse aliquid, vel de proximo fieri debere,
paria sunt.
- 8 Mulier, quando tenetur pro marito carcerato fide-
iubere, tenetur etiam pro marito carcerando.
- 9 Filius, si non succedat patri, potest petere restitu-
tionem in integrum, si pro eo fideiussit.
- 10 Sed hæc conclusio non procedit, quando filius se
obligauit pro excarceratione patris.
- 11 Minor, dicitur enormissimè latus, quando totaliter
leditur, idest in tota quantitate, & pretio rei, de
qua contrahitur inter ipsum, & alium.
- 12 Filius fideiubendo pro patre excarcerando, vt di-
catur enormissimè latus, debet ostendi, vt fideius-
sio absorbeat omnia sua bona.
- 13 Obligatio filij pro excarcerando patre ab imminen-
ti periculo carcerum est necessaria, & num. 14.
- 15 pro Filij exhæredatione licet causa plures expri-
mantur, tamen sufficit, vt vna probetur, quamuis
alia non probentur.
- 16 Actus aliquis, quando sine difficultate fieri debet,
de necessitate est faciendus, etiam si alius actus,
qui non potest, apponatur.
- 17 Conditio sufficit quod semel extiterit, licet usque
ad executionem facti minimè persistit.
- 18 ad Læsonis effectum consideratur tempus contra-
ctus, non autem id, quod postea contigit.
- 19 ad Commodum, & damnum, quando aliquis con-
tractus potest se habere, licet casualiter contingat
damnum non ex hoc, quis dicitur ladi.
Et si esset minor non restitueretur, vti latus.
- 20 Ditari, & non depauperari quis in dies præsumitur.

DECISIO DLXXXII.

ITERVM fuit resolutum * fideiussionem, nedū
filiorum, sed etiam minoris, factam maiorum
pro patre sustineri. Quia regula est certa, quod
quemadmodum filius pro extraneo potest fideiube-
re, ita multo magis pro patre suo & apud extraneum
rectè fideiubet, eumque in fidem suam suscipit, l. si ex
alio. C. quod cum eo. l. 1. C. de filio fam. min. l. si du-
bitet. §. filius fam. ff. de fideiuss. vbi Bar. Bal. Donell.
C. eodem. l. si paternam. C. ad S. G. Velleian. Soccin.
iun. conf. 22. num. 26. vol. 2. Ant. Henriq. de fideiuss.
cap. 7. nu. 336. & 337. Valent. Franc. in simili tra-
ctatu cap. 2. num. 145. Pyrrb. Maur. eodem tract. se-
ction. 8. cap. 1. num. 12. Immo filius pro liberando
2 & patre à carceribus tenetur fideiubere, alias potest
exhæredari, auth. si captiui. C. de Episc. & Clericis,
& in auth. vt cum de appell. cognosc. §. si vnum de
prædictis collat. 8. tit. 22. Boer. decis. 128. nu. 7. Vr-
sill. ad Afflict. decis. 308. num. 25. Carpan. ad statut.
O Medio-

Mediolan. par. 1. cap. 416. nu. 85. latè Henrigius de fideiuss. cap. 7. num. 348. & seqq. ubi nu. 356. & 357. concludit, quod non solum potest pater exhæredare filium, sed etiam denegare alimēta, cum pater possit ex iisdem causis denegare alimenta, ex quibus potest exhæredare ex allegatis per Gordubam in l. si quis à liberis. S. idem Iudex num. 1. ff. de lib. agnosc. nec ab ista obligatione minor, aut minus idoneus censetur exceptus, & nisi pars renuat illum in fideiussorem recipere, Anton. Henrig. loco allegato num. 358. Vnde cum hæc obligatio & fuerit facta seruata forma Statuti cap. 151. lib. 1. cessat omnis difficultas.

Neque obstat, quod prædicti Doctores loquantur, vel quando pater est captiuus, & vel quando est carceratus, in hoc autem casu pater non erat carceratus, quia sufficit, quod immineret periculum carceris ob paratam executionem obligationis Cameralis quæ DD. de Queris adstrictus reperiatur. & Paria enim sunt aliquid esse factum, vel de proximo fieri debere, *L. ait prætor. & si debitorem. ff. de his que in fraud. cred. l. querere. ff. de pignoribus.* & in simili quando mulier tenetur fideiubere pro marito carcerato, quod etiam teneatur pro marito excarcerato, latè exornat articulum deducens plura similia, *Surd. conf. 367. num. 17. vers. nec resistit, & in puncto est decis. Rot. 775. nu. 3. & 4. par. 2. in recent. & coram san. mem. Greg. decis. 120. num. 7. & seqq.*

Neque obstat, quod si filius non succedat patri, potest petere restitutionem & in integrum, si pro eo fideiussit, *l. 1. C. de filio fam. min.* quia hæc conclusio non procedit, quando filius se obligauit pro excarceratione & patris *Bald. in d. autb. si captiu. num. 4. Castrens. conf. 52. in fine lib. 2. Odd. de restitutione in integrum par. 2. quest. 81. art. 5. cum allegatis in priori decisione:* Neque est facienda vis, quod in alio casu Rota voluit videre super enormissima læsione, ut in alia decisione dicitur, quia ex hoc non resultat, quod illa sit sufficiens causa restitutionis in integrum in istis terminis, & omnia veritate huius articuli nullatenus dicitur constare de enormissima læsione, cum istis filiis, post obitum patris, obuenerit pingue fideicommissum, itaut non possit considerari enormissima læsio, ad hunc enim effectum requireretur, quod id, quod soluere tenerentur, absorberet in hoc casu totum fideicommissum, & enormissime autem minor dicitur læsus, quando totaliter læditur, idest in tota quantitate, & pretio rei, de qua contrahitur inter ipsum, & alium, ut per Doct. in *autb. Sacramenta puberum. C. si aduers. vend. Odd. de restit. in integr. par. 2. quest. 58. art. 2.* Sic in proposito, cum tenerentur fideiubere pro patre ex supra deductis, quatenus esset locus restitutioni in integrum ob enormissimam læsionem, & deberent ostendere, quod fideiussio absorberet omnia eorum bona.

Rursus non releuat, quod fratres se obligarunt, attendente promissione indemnitis faciēda per patrem prout pater in eodem instrumento releuare promisit indemnes: Nam fuit responsum, quod se obligarunt ex causa liberandi patrem ab imminente carcerum, periculo ibi, ex causis, & rationibus superius narratis &c. & licet subdatur, & attendente infrascripta promissione releuationis indemnitis, tamen cum obligatio & pro liberando patre ab imminente periculo carcerum, esset necessaria, itaut filij cogi possent ad se obligandum, utique quatenus promissio releuatio-

nis indemnitis non subsisteret, adhuc obligatio subsisteretur ex causa necessaria, *Bald. conf. 112. nu. 2. vers. super secundo lib. 5. ubi quod licet pro exhæredatione filij plures causæ exprimantur, dum una sufficit, quamuis alia non probentur, exhæredatio subsistet, & ratio est, quia sine difficultate quando aliquis actus de necessitate debet fieri etiam quod alius actus, qui fieri non potest, apponatur, & vtile per inutile non vitiatur, Bald. conf. 26. nu. 6. vers. ita euidentiore lib. 1. & conf. 28. num. 2. vers. item in deposito lib. 1. Anchar. conf. 215. num. 6. & in omnem casum ex abundanti fuit consideratum, quod liberatio patris fuit in causa, cum ex illa sola filij se obligare debuerant. Releuatio autem indemnitis propterea non fuit causa, & sed conditio, & ideo sufficit, quod semel extiterit, licet usque ad executionem facti minime durauerit, quia Io. Baptista pater mortis fuit præuentus, *Bald. conf. 402. in princ. vers. multi enim refert lib. 1.* Hinc satis est, quod releuatio fuerit promissa, quamuis pater, antequam filij possent petere releuationem obierit, quia & ad effectum læsionis consideratur tempus contractus, non autem id, quod postea contigit, *Aym. conf. 11. num. 17. & conf. 151. num. 7. Rimin. iun. conf. 97. num. 14. lib. 1. & communem dicit Odd. de restit. in integr. par. 2. quest. 57. art. 3. nu. 18.* ea ratione, quia quando aliquid potest se habere ad commodum, & damnum, licet casualiter contingat damnum, & non ex hoc quis dicitur lædi, & si esset minor non restitueretur ut læsus, *Oddus ubi supra par. 1. quest. 4. art. 6. per tot. ubi de communi.* Nec suffragari potest depositio D. Annibalis de anno 1617. quod scilicet Io. Baptista nihil in bonis haberet, quia sufficit, quod possideret pingue fideicommissum, ut notum est, ex cuius fructibus poterat filios releuare, cum quis & præsertim ditari non depauperari præsumatur, ex allegatis per *Menoch. lib. 6. præsumpt. 25. num. 9. & 10. & quatenus morte præuentus hoc facere non potuerit, sufficit possibilitas de tempore contractus ex supradictis.**

Ex quibus Domini perstiterunt in resolutis sub die 26. Iunii præteriti ytraque parte informante &c.

Primò id iam fuit resolutum sub die 26. Iunii 1624 coram eodem bon. mem. Coccino, cuius decisio habetur supra in hoc Tomo in ordine 564.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Bergomē Capellania.

Luna 9. Decembris 1624.

ARGUMENTVM.

Vacatio beneficii, quod contigerit in mense reservato, ex quo probari possit. Sicuti etiam qualiter doceatur beneficiatum obijisse in quasi possessione beneficii, ac quoque origo, seu patria alicuius, quando remaneat probata. Valor beneficii narratus per non excessum sat est, si probetur per testes deponentes de publica voce, & fama.

SVMMARIVM.

- 1 Beneficii vacatio, quod acciderit in mense reservato, ex quo probari possit.
- 2 Productio facta per compulsam fortius probat.
- 3 Beneficiatum obijisse in quasi possessione sui beneficii dicitur.

- dicatur probatum ex testibus deponentibus ex publica voce, & fama.
- 4 Origo, seu patria alicuius probari potest ex fide baptismi.
  - 5 Testes deponentes de publica voce & fama probant originem alicuius, iuncta fide baptismi.
  - 6 Valor beneficii probatur per testes deponentes de publica voce, & fama quando fuit expressus per non excessum, & num. 7.
  - 8 Locationes non probant valorem rei.
  - 9 Beneficia omnia presumuntur simplicia ex generali consuetudine, & sic non requirunt residentiam.
  - 10 Fidem facienti de re, quæ ad eius officium spectat, venit credendum.
  - 11 Idoneitas tantum non requiritur in beneficio simplicis, sicut in eo, quod habet curam animarum, ac sic residentiam requirit.

DECISIO DLXXXIII.

FUIT resolutum pro Martio informante, nempe illius gratiam esse iustificatam quoad omnia per ipsum narrata. Obitus enim Sfortiæ ultimi possessoris istius Capellani in mense Iulij, qui erat referuatus probatur ex confessione Ludouici aduersarij in sua provisione obtenta ab Ordinario ex eadem vacatione per obitum, scilicet; dicti Sfortiæ de mense Iulij sequutum ad text. in hunc precum. C. de liber. caus. & dixit Rota coram Reuerendiss. meo Decano decis. 145. num. 1. & in Abulen. prastimoniorum 18. Iunij 1610. & in Eugubina canonizatus 4. Febr. 1603. coram me, maxime cum dicta provisione & habita ab Ordinario fuerit producta a dicto Martio per compulsum, Rota decis. 3. de fid. instrum. in nouis, Caputaq. decis. 193 num. 5. par. 1. quod vero idem Sfortia obierit in possessione dictæ Capellaniæ bene probant testes hic in Curia examinati deponentes de publica voce & fama, Mobed. decis. 1. de probat. Put. decis. 265. in fine lib. 3. in nouis, Rota coram fel. recor. Greg. XV. decis. 166. num. 7. & in Compostellan. parochialis 26. Octobris 1621. coram me, & alijs.

Secundo quod dictus Martius sit oriundus de Civitate Bergomi, probatur tam ex fide baptismi, quæ datur in summ. nu. 4. Odd. de re sit. in integr. quest. 37. num. 82. Seraph. decis. 1138. num. 2. & fuit dictum in Meliten. prioratus, quæ est decis. coram me 699. num. 2. par. 2. rec. quam etiam ex testibus, qui licet deponant de publica voce, & fama, tamen sufficienter probare videntur originem dicti Martij præsertim iunct. cum dicta fide baptismi, vt notat Boer. post alios decis. 13. num. 16.

Tertio quod idem obtineat Canonicatum in Ecclesia Bergomen. quandoque illius valor non excedat ducat. de Camera 350. bene probatur ultra literas provisionis dicti Canonicatus hunc valorem continentibus & per testes deponentes pariter de publica voce, & fama, quæ probatio est sufficiens cum valor fuerit expressus per non excessum, Aegid. decis. 675. & decis. 683. Bisign. decis. 6. numer. 4. vers. creden. tamen de præbend. Caputaq. decis. 277. num. 7. par. 1. & fuit dictum in Vicen. parochialis 4. Iulij 1612. coram me, & hæc eadem probatio venit admittenda, quoad valorem Capellaniæ, de qua agitur pariter narratum per non excessum, de qua Par. IV. Recent. Tom. III.

deponit iidem testes modo quo supra, & coadiuuatur etiam ex locationibus factis a dicto Sfortia, quæ licet de per se non probent, tamen cum sint plures effectuatæ, & corroborentur dictis testimoniis, satis dicuntur probare valorem dictæ Capellaniæ, vt fuit resolutum in Veronen. prioratus 1. Iulij 1619. coram D. Buratto.

Quod autem dicta Capellania sit simplex, & non requirat residentiam, ultra generalem præsumptionem secundum quam omnia beneficia censentur simplicia, Abb. in cap. recolentes circa fin. de stat. Monach. Bellam. decis. 676. Rebuff. in prax. tit. Sac. beneficium quoduplex num. 11. Rot. decis. 17. nu. 1. par. 1. diu. bene probatur etiam ex testibus qui dantur in summ. num. 8.

Demum, & idoneitas quoque eiusdem Martij fuit sufficienter probata ex fide Ordinarij Bergomen. videtur in hoc creditum & tanquam attestanti de re spectant ad eius officium, Rota decis. 628. nu. 3 par. 4. diu. & in una Leodien. canonizatus 21. Maij 1607. coram Reuerendiss. Lugdunen. maxime quia agitur de beneficio, cui non imminet cura animarum, nec requirit personaliter residentiam ex quo fit, vt nec etiam sit necessaria adeo exacta probatio idoneitatis. Et ita &c.

R. P. D. REMBOLD O.

Romana Domus.

Luna 9. Decembris 1624.

ARGUMENTVM.

Iuramentum calumniæ sufficit, vt semel præstetur. Subhastatio, & deliberatio bonorum, quando dicitur valida, & quid si facta sit post terminum, & aliqua circa accollationem census &c.

SUMMARYM.

- 1 Sententia dicuntur conformes, quando in negotio principali, & effectu conueniunt.
- 2 Sententiarum validitas colligitur ex reuolutione actorum.
- 3 Iuramentum calumniæ sufficit, quod semel sit præstitum, nisi superueniat noua causa calumniæ.
- 4 Subhastatio bonorum, & deliberatio valida est, si fuerit facta seruatis seruandis, & quid in hoc requiratur.
- 5 in Subhastatione deliberatio facta maiori oblatori etiam post terminum absque alia citatione, & decreto substat.
- 6 Et ita seruatur de stylo.
- 7 Decis. in causa Romana spoliij coram Eminentiss. Gard. Pamph. iun. declaratur.
- 8 in Subhastatione, quando deliberatio post terminum non possit fieri, nisi vocato debitore.
- 9 Venditoris confessio post factam venditionem non nocet emptori.
- 10 Censui accollatio non liberat impostorem census.
- 11 Censui accollatio deseruit pro solutione in subhastatione.

DECISIO DLXXXIV.

DOMINI censuerunt constare de tribus conformationibus, & esse locum illarum executioni, quia sunt validæ, & iustæ. Prima enim lata fuit a D. Taurello, secunda a D. Bosio, tertia vero a D. Cassio,

- 1 & omnes sunt conformes, † quia, vt ex earum lectura apparet, in negotio principali, & effectu conueniant, quod sufficit ex adduc. per Ruin. conf. 114. num. 10. lib. 5. Surd. conf. 102. num. 9. & 10. Gabr. de exec. rei iud. concl. 1. nu. 33. & seq. Tbesaur. dec. 122. num. 8. & dec. 228. sub num. 2. Rot. dec. 93. sub nu. 3. par. 1. in recent. & in Rom. salu. interd. quæ est decis. 74. inter impress. per Pacific. post tract. de salu. interd. & dec. 328. inter impress. per Farinac. post secundum vol. conf.

- Sunt etiam valide, & iustæ, de validitate enim
2 † constat, ex resolutione processus, & quoad iuramentum calumniæ, licet non fuerit præstitum coram R. P. D. Casio, fuit tamen præstitum coram D. Machiauello, & † sufficit semel fuisse præstitum nisi noua causa calumpniæ superueniat iux. trad. per Soc. in cap. 1. num. 16. de iuram. calum. de qua in præsentī casu non constat.

- Iustitia etiam est patens, quia dictæ sententiæ declarant subhastationem, & deliberationem cuiusdam domuncule ad fauorem Moirani factâ fuisse validâ &
4 † sit valida sit probatur, quia fuit facta seruatis seruandis, † præuia citatione ad videndū subhastari bona in executione capta, & decreto de subhastando, nisi per totam, cuius vigore fuit expeditum mandatum de subhastando, & Cursori consignatum, in cuius manibus fuerunt factæ tres oblationes, & præuia alia citatione ad videndum deliberari vltimo & plus offerenti; Iudex mandauit deliberari, nisi infra mensem cum intimatione, quæ fuit eadem die executâ, & in actis reproducta.

- Nec obstat, quod effectus d. citationis, & decreti euauit post lapsum dicti mensis, adeo quod cum oblatio Moirani fuerit facta post dictum mensem, censeatur facta sine citatione & decreto, quia terminus dicti mensis fuit appositus ad fauorem debitoris, vt posset durante illo termino, vel pignus luere soluendo, quod debet, vel conditionem suâ per meliorem oblationem facere, & si creditor statim elapso mense nō curauit bona vltimo offerenti deliberare, sed vltius voluit expectare vt compareret qui conditionem debitoris meliorem faceret, non est de quo debitor conqueratur, quod deliberatio fuerit facta maiori oblato, licet oblatio fuerit facta post dictum terminum absque alia citatione & decreto, cum etiam absque alia citatione potuisset fieri deliberatio etiam longe post dictum terminum vltimo offerenti intra dictum terminum, & sic ei qui minus obtulerat si maior oblato post terminum nō comparuisset, & in terminis quod † deliberatio facta maiori oblato etiam post terminum absque alia citatione & decreto sustineatur, fuit dictū in Rom. deliberationis census 18. Maij 1584. coram san. mem. Clem. VIII. & in Rom. nullitatis subhastationis 27. Iunij 1616. coram R. P. D. meo Pirouano.

- 6 Et ita seruatur de stylo, † de quo testatur Salust. Tib. lib. 1. cap. 43. num. 7. & plures practici Curiales, & Notarij, vt apparet ex attestationibus exhibitis, & etiam tunc coram eodem R. P. D. meo Pirouano, & prius coram fel. record. Clem. VIII. in d. Rom. deliberationis census 18. Maij 1584. canonizatis.

- Nec obstant decisiones in contrarium allegatæ,
7 quia decisio in causa † Rom. spolijs 19. Ianuar. 1615. coram R. P. D. meo Pamphilio, fundatur in eo potissimum, quod decretum de deliberando fuit per nouum decretum circumductum, quodq. deliberatio non

potuit per istud nouum decretum sustineri, quia fuit factum cum clausula nisi infra tres tantum, & quia in isto termino non fuit facta nisi vnica oblatio, & alia etiam decisiones procedunt in suis casibus, videlicet quādo oblatio facta post terminum non fuit intimata ei, qui intra terminum licitando vicerat, vel quando offerens post terminum non fecit meliorem conditionem debitoris, aut saltem dubium est an eam meliorem fecerit, hoc enim casu non † posset ei fieri deliberatio nisi vocato debitore, vt dixit in Rom. subhastationis 19. Maij præteriti coram R. P. D. meo Buratto.

Non obstat allegatus excessus, quia de eo non constat, & immò ex calculo factio, apparet mandatū fuisse relaxatum pro minori summa, nec declaratio Simonis facta post deliberationem præiudicat Moirano cui fuit facta deliberatio, cum nec † confessio venditoris noceat emptori post factam venditionem Cuman. conf. 155. Rot. dec. 106. num. 2. in fin. par. 2. in recent.

Nec obstat quod deliberatio non fuit facta præsentē pecunia, sed mediante accollatione cuiusdā censu-
10 sus, quia licet accollatio † census non liberet emptorem census, Rot. decis. 206. num. 2. impress. post secundum vol. consil. crimin. Farinac. & dec. 238. inter impress. post tract. moderni de censib. num. 2. tamen deseruit † pro solutione in subhastatione iux.
11 not. in decis. 28. coram san. mem. Greg. XV.

Nec refert, quod census esset extinctus, quia huic obiecto fuit abunde satisfactum in erudito ac docto discursu impresso R. P. D. Casij, in quo in specie etiā consideratur, quod vigore instrumenti dicti census fuit ante deliberationem relaxatum mandatum pro fructibus contra Cæciliam nihil opponentem, vnde adfuit iusta causa credendi dictum censum non esse extinctum, quod videtur sufficere ad effectum sustinendi subhastationem, cum præsertim nullum adit præiudiciū Cæciliæ, cui est paratus Moiranus soluere in pecunia numerata summam accollatam.

Atque hinc tollitur etiam quod dicitur, quod si Cæcilia fuisset de nouo citata, potuisset opponere de dicta extinctione, tum quia cum dicta Cæcilia nihil opposuerit, quando fuit citata pro fructibus dicti census, verisimile est quod ignorauerit dictam extinctionem, atque ita quod eam non opposuisset, neq. in dicta subhastatione, tum etiam quia in omnem euentum quod seam opposuisset, non propterea potuisset dictā subhastationem impedire, quia Moiranus eo casu summam quam accollauit exposuisset in numerata pecunia prout nunc eandem exponere paratus est.

Alijs quæ leuiora videntur, bene respondetur in dicto discursu R. P. D. Casij, & easdem responsiones DD. approbarunt &c.

R. P. D. REMBOLD O.

Tarvisina Feudi.

Lunæ 9. Decembris 1624.

A R G V M E N T V M.

Attentatis non solum expressè renunciatur, sed etiam tacitè, & alia circa hanc materiam.

S V M M A R I V M.

1 Heres non dicitur, si quis succedat alicui ab intestato.

- stato, sed ulterius requiritur aditio.
- 3 Attentatis nedum expressè, sed etiam tacitè potest renunciari, & num. 2.
  - 4 Attentatorum renunciatio obstat, si quis postea petat eorum reuocationem.
  - 5 Appellatio facta ab eo, qui ad hoc non habet mandatum, perinde est, ac si non esset interposita.
  - 6 Et per consequens non causat attentata.
  - 7 Attentatorum reuocatio debet peti coram Iudice, cuius fuit laesa maiestas.
  - 8 Attentatis censetur tacitè renunciatum, si nihil fuerit oppositum, antequam Iudex procederet ad merita causæ.

DECISIO DLXXXV.

IN vltima huius causæ propositione * fuit dictū d. Lauram non posse prætere sequestrum ex persona eius propria, quia pro parte d. Lauræ non fuit interposita appellatio à sententia ad fauorem masculorum lata, sed bene posse prætere dictum sequestrum pro portione Diamantis, in qua ipsa existit hæres d. Diamantis, quia pro parte Diamantis fuit à dicta sententia appellatum. Verum dubio de nouo proposito, Domini recesserunt à decisio quoad dictam portionem Diamantis.

Primo, quia non constat, quod Laura fuerit hæres Diamantis, cum adhuc effectum non sufficiat, quod Diamantes decesserit ab intestato, neque adfuerit alia persona in gradu + successibili, præter Augustam, & dicta Laura eius soror, sed ulterius requiritur aditio, l. 3. §. si quis ita, ff. de hered. instit. Dec. conf. 445. num. 53. in fin. & seq. Aym. conf. 33. nu. 2. & conf. 312. num. 3. vers. quinto & c. Bal. conf. 274. num. 8. l. 1. etiam fuit dictum in Tiburtina census 17. Iunij 1615. & 4. Martij 1616. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Secundo, quia in omnem euentum, quod constaret Lauram adijisse hereditatem dictæ Diamantis apparet ex partita, quæ datur summ. num. 4. dictam Diamantem obijisse 11. Iunij 1618. & nihilominus dicta Laura cessit mediante eius procuratore dictis attentatis 6. Iulij subsequentis, & sic post delatam ipsi hereditatem dictæ Diamantis, ac propterea d. cessio operatur etiam quo ad dictam portionem, + quæ erat tempore factæ cessionis effecta sua propria, latè Lancellott. de attent. lite pendente, cap. 4. limit. 15. per tot. vbi quod nedum expressè, sed etiam tacitè renunciatur attentatis, quæ renunciatio obstat petenti + reuocationem, Put. decis. 22. de attent. Grefc. dec. 2. ut lit. pend. Card. Mantio. decis. 73. numer. 1. Rot. decis. 183. nu. 1. & decis. 743. nu. 3. par. 2. in recent. cum alijs in hac eadem causa adduct. 20. Decembris 1619. coram R. P. D. meo Pamphilo.

Tertio, quia non subsistit etiam quod fuerit pro parte dictæ Diamantis à dicta sententia legitimè appellatum, quia fuit appellatum à non habente mandatum, & sic perinde est, ac si non fuisset interposita appellatio, nec per consequens talis appellatio + causat attentata ad trad. per Lancell. d. tract. in tit. de attent. appell. pend. limit. 50. num. 22. & seq. Vant. de nullit. in tit. de nullit. ex defec. inabili & c. num. 5. ad med. vers. transeamus, & num. seq. Rot. decis. 201. num. 4. par. 2. in recent.

His fuit additum, quod non petita fuit reuocatio prætenforum attentatorum coram Iudice, + cuius fuit laesa maiestas, neque de eis oppositum antequam Par. IV. Recent. Tom. II.

iudices secunda, & vltioris instantiæ procederent ad merita causæ, + quo casu videtur tacitè renunciatum attentatis ex adductis per Rot. decis. 592. par. 2. in recent. & c.

* Id est sub die 24. Maij 1624. coram eodem R. P. D. Remboldo, est supra in hoc Tomo decisio 541. aliasque decisiones emanatas in hac eadem causa annotati supra ad decisiones 271. & 516.

R. P. D. VBALDO.

Nepesina Tutela.

Mercurij 11. Decembris 1624.

ARGUMENTVM

Tutor non tenetur reddere rationem de illis bonis, quæ non constant extitisse in rerum natura, tempore decreta tutela.

SUMMARIVM

- 1 Tutor, de quibus bonis teneatur reddere rationem.
- 2 Fundans se in in tempore, illud probare tenetur.
- 3 Fides maior adhibetur testibus cõtra inducentem.
- 4 Tutor, vt teneatur de administratis reddere rationem, quid constare debeat.
- 5 Testes testibus, vt concordentur, semper interpretatio fieri debet.
- 6 Ad Tutorem spectat ex officio perquirere & curare bona pupilli.

DECISIO DLXXXVI.

FVERAT in hac causa resolutum die 22. Aprilis 1621. * D. Plodium non teneri reddere rationem frumenti hereditarij q. Francisci Lucretij, cuius filiorum pupillorum tutelam vnà cum alijs gesserat Antonius Plodij auctor, & fundamentum præcipuum decisionis fuit, quod non constaret de tempore decreta tutela, quod fuit die 20. Augusti 1591. frumentum, de quo agitur extitisse in rerum natura cum antea esset collectum, & reconditum in horreis, seu puteis hereditarijs de mandato Emilie vxoris Francisci, neque inde peruenisse ad manus Antonij, vt latius in decisione tunc extensa, sed cum pro Dominico fuerint de nouo examinati tres testes præter alios alias datos, & nonnulla iura producta obtinuit iterum propoli causam super eisdem, & Domini censuerunt moderandam esse decisionem, vt infra, & in primis ex testibus tum alias examinatis, tum illis tribus nouissimè inductis constat frumentum de tempore mortis Francisci de mense Iulij 1591. fuisse in arcis, sed adhuc non triturratum, vt expressè deponunt dicti testes in summario Domini num. 2. & ita debet temperari decisio quatenus dicit frumentum post mortem Francisci iam antea collectum peruenisse ad manus Emilie collectum enim intelligi debet vno Francisco, id est quod fuerit secatum, & separatum à solo, sed transportatum ad aream, in qua frumenti statu Franciscus obiit; quod autem de tempore decreta tutela, & sic die 20. Augusti, & deinceps istud frumentum extiterit, vel fuerit consignatum Antonio tutori, in hoc stat punctus ad effectum, + vt hæres Antonij teneatur de dicto frumento rationem reddere, l. ult. §. fin. C. de adm.

1 tut. & regulare est, vt qui se + fundat in tempore, illud probare debeat, l. cum alium, vbi gloss. & Bart.

ff. de neg. gest. l. matrem, C. de probat. cum alijs per Surd. decis. 75. num. 10. & per Rot. decis. 361. num. 6. & decis. 516. num. 4. & 5. par. 2. recent. & quia ex testibus constat Franciscum habuisse duas areas, ad quas fuit transportatum frumentum, alteram, quæ dicebatur della Tenuta di Fiore, alteram, quæ dicebatur della Vigna, & ex testibus etiam constat in prima area fuisse duos frumenti barconos, ut vocant, in 2. verò area vnum tantum barconum, ut deponunt testes antea examinati 1. 8. & 12. in summario Dominici num. 2. & 2. testis vltimò examinatus iuxta 12. ibi, & di detto grano della Vigna, ne fu fatto un barcone, e non più barconi, ut in summario Plo- dii num. 1. quod igitur pertinet ad frumentum area de flora ex tribus testibus, primus nihil dicit in specie de frumento dictæ area, sed solum iuxta 16. quod frumenta, & area de mense Augusti, & Septembris erant de hereditate Francisci, & iuxta 19. che la trita durò tutto il mese d'Agosto, ut in summario Dominici num. 5. & 6. quod potest intelligi de frumento area vineæ, ut infra, secundus verò testis deponit iuxta 12. & quando portavano d. grano di flora nelli pozzi poteva essere nel principio d'Agosto, & iuxta 14. & so che Madonna Emilia lo fece tritare, & porre ne pozzi nel fine di Luglio, & principio d'Agosto, & iuxta 15. & doppo che fu spedita quella di Fiora, che fu vicino alli 10. d'Agosto, & c. Tertius verò testis iuxta 13. dicit, fu cominciato a tritare verso il fine di Luglio, salvo il vero. & quanto durasse la trita del grano di Fiore, io non me ne ricordo, sic apparet, quod vel finita fuit trituratione grani d. area ante decretam Antonio tutelam, vel quod non probatur eam durasse post tempus decretæ tutelæ, & sic quoad granum huius area, quod erat maioris quantitatis Antonium, vel eius heredem non teneri de eo redere rationem, ex rationibus adductis in decisione, & præsertim, quia iidem testes deponunt, quod Aemilia fecit trituri frumentum d. area, & transportari suis impensis ad puteos circa principium mensis Augusti, nec constat illud unquam fuisse consignatum Antonio, & istis testibus eo + maior adhiben. videtur fides contra Dominicum inducen. l. si quis testibus, C. de testib. ubi Doct. cum alijs per Rotam decis. 167. num. 28. & decis. 182. num. 7. par. 1. recent.

Non obstat quintus testis coram A. C. examinatus, qui datur num. 5. in fin. quia licet dicat, lo so che la robba, s. beni hereditarij di Francesco furono consignati al d. Antonio. Tamen deficit in ratione, subdens, & questo lo so, perche esso Antonio mi diceva figliuolo habbiate cura alla robba, perche io son padrone d'ogni cosa, & nescit à quo fuerit facta consignatio, nec recordatur de tempore, & omnino de tritico nihil dicit.

Non obstat accessus Antonij ad d. aream Floræ, quia 2. iuxta 20. expressè negat, se unquam vidisse Antonium in area Floræ, alij verò deponunt de accessu ad d. aream de mense Augusti, & quod alloquebatur forcinatores, sed quid dixerit, partim ignorant, partim non dicunt, ut in summario Dominici num. 3. & ideo ex hoc accessu, vel allocutione non probatur, quod Antonius accesserit post decretam tutelam, vel accesserit animo se ingerendi in dictam administrationem frumenti, + cum potuerit accedere pro commodo negocij, vel alia de causa, non autem animo se obligandi, ut considerat in similibus ter-

minis, Rot. decis. 522. num. 4. par. 1. recent. & tanto magis cum tertius testis iuxta 20. dicat Antonium accessisse aliquando ad aream quando Franciscus ægrotabat, quo tempore certum est Antonium non fuisse tutorem.

Non obstant testes in d. summario Dominici n. 6. & 8. deponentes triturationem grani durasse per totum mensem Augusti, quia possunt verificari de frumento area vineæ, ut supra dixi, ut testes + testibus concordentur, prout semper fieri debet cap. cum tu de testib. Saraph decis. 862. in fin.

Nec obstat, quod Aemilia omnia gerebat cum consilio Antonij suiathinis, & contutoris, ut per testes in summario num. 9. nec epistola Antonij ad Aemiliam in qua scribit, ut pro satisfaciend quodam credito contra Franciscum vendat ordeum, aut granum, prout ei videbitur, ut in summario num. 10. quia non inde inferitur, ut granum fuerit consignatum Antonio, & eodem fere modo respondebatur ad partem grani debitas de mense Septembris 1591. à quodam creditore hereditario, nec non ad alias quietantias, de quibus in d. summario num. 11. quia quoad granum præsertim modicæ summæ potest intelligi de grano area vineæ quoad quietantias de mense Decembris eiusdem anni, una loquitur de pecunijs habitis ab Aemilia, altera loquitur partim de pecunia, partim de tenuissima quantitate frumenti, de pecunia vero non agitur in præsentis disputatione.

Quo vero ad frumentum in area vineæ Domini annuebant, quod granum remanserit in d. area, & duraverit eius trituratione per totum mensem Augusti, quia id explicite deponit secundus testis iuxta 16. & 19. interrogatorium in summario Dominici num. 5. & 6. & tertius testis iuxta 14. deponit, che fu portato il grano in tutte due l'are del mese di Luglio, & fu tritato il mese d'Agosto, & licet subdat, & durò tutto il mese di Agosto la trita di detti grani. Tamen id necessario intelligi debet de grano area vineæ, quia de grano alterius area de Flora iam dixerat iuxta 13. se non recordari quanto tempore duraverit eius trituratione, ut supra retuli, & sic quoad granum istius area, quod fuit vnius barconi, ut supra dixi, Domini censabant moderari decisionem, nec obstat, quod nec quoad hoc granum constat de consignatione facta Antonio, vel quod ad eius manus pervenerit, quia cum frumentum esset in area post susceptam tutelam, + spectabat ad Tutorem perquirere ex officio, & curare bona pupilli, Grat. conf. 25. num. 6. lib. 2. fuit dictum in Romana Tutela de Boncompagnis 18. Maij 1616. coram me.

Et ita decisi.

* Decisio in hac eadem causa facta sub die 22. Aprilis 1622. coram eodem bo. me. Vbaldo emanata, est in præcedenti Tomo decisio 380. & vide in eodem Tomo ad decisionem 53. ubi in fine annotavi alias decisiones in hac eadem causa factas.

REVERENDISS. PIROVANO.

Bononiens de Maluetijs.

Mercurij 11. Decembris 1624.

ARGUMENTVM.

Hereditario licet denegari non possit immisso per exceptiones requirentes altiore indaginem, etiam si con-

si constant in iure, quando sunt perplexæ, si tamen illæ oriuntur ex ventre alicuius Constitutionis, cuius vigore prætendit hæres succedere, tunc bene rejicitur, si prætendat ea non obstante immisionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Heres ostendens testamentum non abolutum, non cancellatum, in possessionem est immittendus.
- 2 ad Bona Ecclesiastica non se extendunt legitimaciones personarum secularium.
- 3 Legitimatio, quando dicatur conditionalis, & exceptiua.
- 4 Immissio hæredi potest impediri per exceptionem proprietatis incontinenti probatæ.
- 5 Iura alicuius obscura, & perplexa non possunt impedire petitam immisionem hæredi. & nu. 6. & 7.
- 8 Exceptio incapacitatis quando sit valens impedire immisionem hæredi.
- 9 Feudum si sit concessum pro successoribus quibuscumque an ad inhabiles etiam sit transitorium.
- 10 Feudum, si sit concessum tibi, tuisque hæredibus, & successoribus, quibuscumque transit etiam ad hæredes extraneos. vide num. 11.
- 12 Scriptura vna pars alteram declarat.
- 13 Constitutiones ita sunt interpretandæ, vt se declarent, non autem vt inuicem se aduersentur.
- 14 Bona emphyteutica, & feudalialia Ecclesiastica ad hæredes quoscumque extraneos non transeunt.
- 15 Feudum, si sit transitorium etiam ad extraneos quoscumque indicatur corpus hæreditarium.
- 16 Exceptio legitimandarum personarum in omnibus iudicijs quantumuis summarijs est præmittenda.

DECISIO DLXXXVII.

CENSERVNT Domini recedendum esse à decisio in hac causa sub die 27. Martij præteriti.

- Quamuis enim D. Franciscus Pirrus ex persona Herculis sui patris in hoc iudicio adipiscendæ prætendat posse intentionem suam fundare in testamento Pirri senioris, in quo Hercules tamquam filius, & vti amicus, & hæres instituitur, & ex eo non abolutum, neque cancellato remedium *l. finalis C. de adict. Diu. Adr. tollen.* illi non esse denegandum, vt post *Castr. Rip. & alios* comprobatur *Menoch. de Adipisc. remed. 4. num. 50.* & alij in decisione allegati sequuntur; attamen quia exceptionem incapacitatis ex capite spurietatis in patre euitare non potest, nisi per legitimaciones Campeggij, & Principis Massæ, aut Papæ Clementis VIII. se tueatur, & eximat, & ex illis neque etiam suffragentur ad capiendam bona feudalialia Ecclesiastica legitimaciones Campeggij, & aut Principis Massæ defectu potestatis propter Pij V. constitutionem cōtra illegitimos editam, ad quam eorum priuilegia se non extendunt; sed ad legitimacionem Clemētis VIII. se restringi debeat, quæ pura non est; sed in certis casibus conditionalis, & exceptiua; ibi sine præiudicio venientium ab intestato, aut ex fideicommissio, inuestitura, aut alia quacumque dispositione vocatorum etiam citra bona emphyteutica, & feudalialia Ecclesiastica, quæ ad hæredes extraneos quoscumque transire non valeant.

Ideo cum D. Pirtheus iustificet incapacitatem Herculis ex testamento Pirri eius patris, similiter

feudum controuersum est Ecclesiasticum, ac demū ad idem feudum se vocatum ex inuestituris antiquis ex providentia, & pacto maiorum, visum fuit eiusdē

- 4 D. Pirthei intentionem in exceptione, & proprietatis fundatam immisionem per D. Franciscum Pirrum petitam, *Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 759. Laderch. conf. 122. num. 1. Paris. conf. 11. num. 15. lib. 2. Barsatt. conf. 129. num. 31. lib. 2.*

Neque obstat, quod exceptio incapacitatis, vel sit sublata ex legitimacione Clementis VIII. vel quatenus de ea dubitetur, obscuritas, & perplexitas proueniat ex iuribus D. Pirthei, & quæ impedire non debet immisionem ab hærede petitam; etiam quod illa perplexitas in iurē tantummodo consistat, *Osasch. decis. 26. num. 2. & 16. Capic. decis. 10. nu. 18. & 19. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 759. Peregr. de fideicom. art. 48. num. 29. & dicebatur in decisione, quæ reuidetur per extensionem Pauli III. & ad hæredes extraneos iustificari legitimacionem Clementis Octauī, secundum veriore opinionem. Replicationem vero D. Pirthei tendere cōtra apertam Pontificis voluntatem per coniecturas, & rationes, quæ expectabant discussionem, & iudicium, vt ideo non sufficerent contra hæredem venientem ex testamento, in quo apertè fundat intentionem suam.*

Quia primo fuit responsum, quod cum hæc incapacitatis exceptio Herculis trahat originem ex contextu legitimacionum eiusdem, siue consistat in responsione, & siue in replicatione, semper venit examinanda, etiam quod requirat altiore indaginem, *Socc. iun. conf. 67. nu. 18. lib. 1. Ruin. conf. 22. num. 9. lib. 1. Surd. conf. 186. num. 25. & idem probant decisiones allegatæ in decisione, quæ reuidetur: neque videtur attendenda responsio data in eadem decisione, quod etsi oriatur ex legitimacionibus tollatur tamen ex Bulla Pauli III. contra quam D. Pirtheus replicat de intelligentia verborum, successoribus quibuscumque, & vt de habilibus intelligi debeat; ex quæ replicatione adhuc controuersa dicebatur oriri altior indago, non autem ex ipsa legitimacione Clementis Octauī.*

- 9 Quia pro secunda responsione fuit ponderatum, quod etsi verba eiusdem Bullæ, ibi, *ac tibi, tuisque hæredibus, & successoribus quibuscumque*, videantur secundum veriore opinionem, comprehendere extraneos quoscumque, de quo per *Clar. in § emphyteusis, quæst. 28. vers. secundus est casus*, & alios in eadem decisione allegatos: attamen, quia rationes eorum, qui tuentur contrariam sententiam, restringendo generalitatem ad habiles, desumuntur ab eadem Bulla Pauli III. visum fuit discussionem, & iudicium non posse scindi, quicquid esset, si aliundē coniecturæ, & interpretationes desumerentur, & in quibus terminis loquuntur. *Osasch. decis. 26. num. 4. Alba. conf. 382. num. 8. Surd. conf. 395. num. 30. in decisione allegati*, est enim regulare, & quod vna pars scripturæ alteram declarat, *l. qui filiabus. ff. de leg. 1. Menoch. conf. 1. nu. 186. & conf. 111. in princ. & de interpretatione concessionis ex pacto, & pro uidentia, & cum licentia alienandi in quoscumque in eadem scriptura positos, quæ videntur ad inuicem aduersari, vt vnum ab altero soleat interpretari, tradunt *Ruin. conf. 213. nu. 7. Menoch. conf. 545. nu. 16. & seq. & latissimè Surd. conf. 551. num. 20. vnde non mirum si dum cadit quæstio, An ipsa ampliatio Pauli**

Pauli Tertij, sit firmanda quoad omnes extraneos scindi non possit alia indagatio; an in præiudicium vocatorum in antiquis inuestituris, quorum concessionem in eadem Pauli Tertij fuerunt confirmata, atque ita durante discussione, & iudicio semper dici possit exceptionem incapacitatis provenire ab eodem contextu legitimationis Clementis Octavi in qua posita reperitur restrictio citrà bona emphyteotica, & feudalia Ecclesiastica, quæ ad hæredes extraneos quoscunque transire non valeant, cuius negatiuæ iustificatio pertinet ad D. Franciscum Pirrū immissionem prætendentem.

Tertio fuit etiam dictum ob stare clausulam sine præiudicio venientium ex fideicommissio, nam si feudum, de quo agitur, non cadit sub pacto, & providentia maiorum vigore antiquarum inuestiturarum, sed ad extraneos, quoscunque transire possit ex ampliatione Pauli Tertij sub vinculo tamen fideicommissorum positum, remanebit vti corpus hereditarium *Clar. in d. feudum, quæst. 85. Surd. conf. 427. num. 2. Schrader. de feud. par. 7. cap. 4. numer. 44. Peregr. de fideicom. art. 6. num. 18.* & tunc non probata filiatione Herculis, quæ remansit sub præsupposito in decisione in hac causa facta coram bo. me. Cardinali Sacrato inter recent. 388. par. 1. & hodie pendet dubium, An obstat clausulæ legitimationis Clementis Octavi quoad ipsius filiationis probationem, semper obstat exceptio legitimandarum, personarum, quæ in omnibus iudicijs quantumcumque summarijs est permittenda; *Put. decis. 270. num. 2. lib. 2. Rot. decis. 142. num. 2. par. 1. rec.*

Et ita &c.

Decisio ista sub die 27. Martij 1624. coram eodem Pirouano à qua Rota recessit à decisio, est supra in hoc Tomo decisio 524.

R. P. D. V B A L D O.

Ferrariens. Canonicatus.

Mercurij 11. Decembr. 1624.

A R G V M E N T V M.

Regula Octava Cancellariæ reservatoria mensium, licet excipiat tantum Collatores Cardinales, & mentionem ullam non faciat de Capitulo, tamen illud quoque comprehendit propter regulam l. si communem fundum, ff. quemadmodum servit. amitt. & quamvis ea regula procedat tantum in individuis, qualis est servitus, unde non procedit in diuiduis qualis est electio, & confirmatio, tamen aduertit debet, ratione connexionis id sibi locum usurpare, cum connexa illa propriè dicantur quorum unum tendit ad confirmationem alterius, sicuti est confirmatio, & electio, & connexionis intuitu, quis consequitur id, quod ex propria persona consequi non posset.

S Y M M A R I V M.

- 1 in Ecclesia Cathedrali Ferrariens. electio Canonici speciat ad Capitulum, confirmatio vero ad Episcopum.
- 2 Regul. 8. Cancellariæ licet excipiat tantum Cardinales Collatores, & non faciat mentionem de

- Capitulo, tamen exceptio suffragatur etiam Capitulo.
- 3 Fundum communem, si quis cum pupillo habeat, licet uterque eo non utatur, tamen unus retinet pro alio.
- 4 ex Persona alterius sapius quis obtinet illud, quod ex sua consequi non valeret. nu. 14.
- 5 L. si communem fundum, ff. quemadmodum servit. amitt. procedit, quando sumus in individuis, qualis est servitus.
- 6 Servitus contra pupillum non potest præscribi.
- 7 L. si communem, ff. quemadmodum servit. amitt. cessit, si materia sit diuidua.
- 8 Electio, & confirmatio sunt actus diuidui ac omnino diuersi, ac separati.
- 9 Confirmatio nihil iuris addit electo, sed solum tribuit administrationis exercitium.
- 10 Confirmatio, si aliquo modo tolleretur, non indet tolleretur electio, tamquam quid diuersum.
- 11 Venditionis actus alius est, & alius actus impleti venditionis per traditionem.
- 12 Episcopus, si sit factus compromissarius nomine Capituli, & confirmationem tamquam Episcopus nomine proprio, ista sunt iura diuersa, licet cumlata in eadem persona.
- 13 in Beneficijs simultanea collationis potest habere locum indiuiduitas materia.
- 15 Regula reservatoria mensium, quæ prodest Cardinalibus, prodest etiam Capitulo ex eorundem Cardinalium persona.
- 16 Connexitatis ratione non est inconueniens, ut statutum in uno porrigatur ad aliam.
- 17 Connexa dicuntur multis modis.
- 18 Connexa illa propriè dicuntur, quorum unum tendit ad perfectionem alterius.
- 19 Connexa dicuntur, quæ ad eundem finem tendunt, vel quorum unum ab altero dependet, ut in necessarium antecedens, vel in necessarium consequens, & nu. 20.
- 21 Confirmatio electionis, dicitur connexa cum ipsa electione, cum non detur confirmatio nisi præcedat electio, tamquam necessarium antecedens.
- 22 Confirmatio, & electio una pendet ab altera, & ambo tendunt ad idem.
- 23 Episcopus, & Capitulum sunt veluti unum corpus cum Episcopus, sit caput, & Canonici sint Membra.
- 24 Electio Canonici speciat ad Capitulum, est diuersus actus à confirmatione, quæ speciat ad Episcopum.
- 25 Connexio, & unio totius corporis non tollitur per diuersitatem actuum.
- 26 Alternatiua concessa Episcopo suffragatur etiam Capitulo in beneficijs spectantibus ad collationem utriusque.
- 27 Opinio si veniat confirmanda ab Episcopo, non indicatur d. confirmatio pro actu omnino separato ab optione, sed potius pro unito, & connexo.
- 28 Persona plures, quando representant idem corpus, & habetur pro uno, tunc unus consequitur ex persona alterius, quod ex sua consequi non posset propriè, & nu. 29.
- 30 Patruus emancipatus an cōferat bona propria dotebus nepotibus ex fratre præmortuo, quorum unus erat etiam emancipatus, alter verò in potestate Aui de cuius hereditate contenditur. Eman.

Emancipatus non confert emancipato.

- 31 *Nepotes plures prætendentes successionem patruorum representant unum corpus, & ideo si quis ex propria persona aliquid non potest consequi, ex persona aliorum consequitur.*
- 32 *Exceptio Regula reſervatoria menſium, ex eo quia ex persona Episcopi Cardinalis etiam Capitulo ſuffragetur, non diminuitur ius Cardinali. & num. 37.*
- 34 *ex Persona alterius, ut quis conſequatur id, quod non potest ex propria persona, id debet verum intelligi, quando ius alterius persona non diuinitur.*
- 35 *Cardinales Episcopi, niſi ad eſſet regula reſervatoria, tenerentur conferre ad electionem Capituli, in beneficijs, quorum prouiſio ſpectat ad utrumque.*
- 36 *Cardinalibus Episcopis nihil de nouo tribuit exceptio regula reſervatoria menſium, ſed ſolum ſubſtituit reſervationem.*
- 38 *Regula 8. Cancell. comprehendit etiam beneficia electiua. & num. 39.*
- 40 *Exceptio debet eſſe in terminis regule.*
- 41 *Indulta, quæ conceduntur Cardinalibus conferendi beneficia reſervata, remouent tantum obſtacula reſervationum. & nu. 42. 43.*
- 44 *Connexio operatur cõmunicationem priuilegiõrum.*
- 45 *Indulta capiunt beneficia electiua in præiudicium Papæ concedentis, ſed non in præiudicium habentis ius eligendi. & num. 53.*
- 46 *Indulta conceſſa Cardinalibus conferendi tollit obſtaculum non ſolum reſervationis menſium, ſed etiam aliarum reſervationum, niſi tamẽ ſint clauſa in corpore iuris.*
- 47 *Prothonotariorum beneficia ſunt Papæ reſervata, ſed iſta reſervatio non eſt clauſa in corpore iuris.*
- 48 *Beneficiorum reſervationes exiſtentes in corpore iuris eſt unica tantum.*
- 49 *Beneficiorum reſervationes, præter unicam, quæ eſt in corpore iuris, non ſunt perpetuæ, ſed temporales, quæ expirant cum conditore, ideoque renouantur.*
- 51 *Reſervatio beneficiorum ex capite Protonotariatus videtur hodie inſerta in corpore iuris cum Conſtit. Pauli Tertij id diſponens, ſit inſerta in Bullario.*
- 52 *Prothonotarij Apoſtolicij ſunt certè, & ſicet familiares Papæ, etiam ad effectum ut in caſu vocationis poſſit Papa de illorum beneficijs liberè diſponere.*
- 54 *Conſtitutio Pauli Tertij ſuper reſervatione beneficiorum Prothonotariorum, de quibus Prothonotarij loquatur.*

DECISIO DLXXXVIII.

DOMINI dixerunt ſententiam Rotalem, eſſe confirmandam, quia fuit declaratum Franciſcum rerinellum electum à Capitulo Ferrarien. ad Canonicatum, & Præbendam vacantes per diſmiſſionem vltimi optantis occasione vacationis per obitum Ioannis Pauanati eſſe inſtituendum. Validas enim non controuertebatur, & de iuſtitia apparet ex deciſione in prima inſtantia facta 26. Aprilis præteriti coram R. P. D. meo Pirouano, & cui conformes fuerunt aliæ duæ deciſiones eadem die emanatæ vna in Cremonen. Canonicatus coram Reuerendiſ. D. meo Decano confirmata in Rota

proximè præterita, altera ſin alia Ferrarien. Canonicatus coram R. P. D. meo Remboldo, fuit enim firmatum, quod in Eccleſia Cathedrali Ferrarien. electio Canonicatum ſpectet & ad Capitulum, & confirmatio ad Episcopum, quo caſu Canonicatus dicuntur electi *bigloſſ. in clem. quia contingit & ut autem in verb. electionem de relig. domib. cum alijs per Gonzal. ad reg. 8. gloſſ. 19. num. 11. in dicta Cremonen. Canonicatus, & talis pertinentia fuit probata ex atteſtationibus Cardinalis & Felyn. & multo magis ex pluribus electionibus à Capitulo factis, & ab Episcopo pro tempore confirmatis ab anno 1429 vſq; ad annum 1608. & quidem effectum ſortitis, ut fuit oſtenſum in ſummario iterum nunc dato, & deducitur in dictis deciſionibus Ferrarien. quo nec etiam hodie controuertebantur per informantes, ſed impugnabantur deciſiones ex eo potiſſimum ſundamento quatenus firmant, quod licet regula reſervatoria & menſium excipiat Cardinales Collatores, & non faciat mentionem de Capitulo, tamen exceptio ſuffragatur etiam Capitulo per regulam *l. ſi communem fundum ff. quemadmodum ſeruitus amitt. vbi ſi communem fundum ego, & pupillus & haberemus, licet vterque non vteretur, tamen propter pupillum, & ego viam retineo per quem text. ſape ita reſoluit Rota in beneficijs ſimultaneæ collationis prout ſunt Canonicatus in Cathedrali iuxta deciſ. Caſſad. 22. de præb. Ita ſcit deciſum in cauſa Hiſpalev. Portionis coram bo. me. Card. Pamphilio, quæ eſt deciſio 702. par. 4. diuerſ. late Gonz. ad reg. 8. gloſſ. 24. num. 52. & ſeqq. & alia referuntur in deciſionibus de quibus ſupra, & confirmatur ex eo quod ſape contingit, ut quis conſequatur & ex persona alterius, quod ex ſua conſequi non poſſet d. *l. ſi communem & ad idem eſt text. in l. aristo in fin. ff. quæ res pign. obligar. poſſ. & in l. ſi ſis qui duos ff. de liber. leg. & plurima ſimilia congeſſit laſ. in l. ſi emancipati num. 5. & ſeqq. C. de collat. & ſignanter numer. 13. de dicta l. ſi communem, & ante eum fuere dicta Felin. in cap. 1. de præſcript. & ante iſtos Barbat. in cap. fin. de offic. leg. ut monuit Dec. in dicta l. ſi emancipati num. 5. & plura etiam tradit Aret. conſ. 25. cum alijs congeſſis per Cagnol. num. 164. & ſeq. Impugnatio autem deciſionum ex eo potiſſimum deducebatur, quod regula ſupra poſita ex dicta *l. ſi communem* procedit in indiuiduis & qualis eſt ſeruitus *l. 2. & 9. harum, & l. ſi pulationes non diuiduntur ff. de verb. oblig. & ideo ſi nec maior, nec minor vtantur ſeruitute viæ per fundum communem, maior non amittit ſeruitutem* propter pupillum, & contra quem ſeruitus non præſcribitur ut in dicta *l. ſi communem* quam ita intelligunt ibi gloſſ. Bart. Bald. Angel. Fulgoſ. Caſtr. Flor. & alij Dec. in d. *l. ſi emancipati* nu. 5. & ibi Cagnol. num. 104. Hipp. Rimin. num. 166. ſecus & ſi materia ſit diuidua ut probat text. in *l. unic. C. ſi in com. eademq; cauſa, & tradunt prædicti DD. & Aret. dicto conſ. 25. numer. 3. verſ. circa ſecundum Soccin. Sen. conſ. 12. in 4. queſt. lib. 1. Afflict. deciſ. 213. nu. 1. & 2. Ruin. conſ. 77. nu. 4. lib. 4. ſed in propoſito electio quæ ſpectat ad Capitulum, & confirmatio, quæ pertinet ad Episcopum ſunt actus & omninò diuerſi & ſeparati, non autem indiuidui *Oldr. conſ. 164. n. 4. & 5. vbi quod & confirmatio nihil iuris addit electo, ſed ſolum tribuit adminiſtrationis exercitium, imò ſi conſuetudo vel alio modo tollatur confirmatio, & non inde tolli-*****

tollicur electio, quia sunt distincta, & separata, si-
 11 cuti etiam alius est actus + venditionis, alius est
 actus implementi venditionis per traditionem, *ut*
ibi latius per Oldrad. & confirmabant Informantes
ex eo quod tradunt Io. Andr. Butr. Abb. & alij in
cap. causam que de elect. quod Episcopus si sit com-
 12 promissarius nomine Capituli & + confirmationem
 tanquam Episcopus nomine proprio, quia ista sunt
 iura diuersa licet cumulata in eadem persona, *ut ibi*
late prosequitur Abb. sub num. 6. vers. si vero Vnde
 quicquid esset dicendum in beneficijs simultaneis
 13 + collationis, in quibus potest habere locum indi-
 14 uiduitas materiae, & quod + vnus consequi possit ex
 persona alterius, quod ex sua non posset *d. l. si com-*
munem cum alijs supra allegatis, tamen in benefi-
 cijs electiuis videtur diuersa ratio ex praedictis & sic
 cessare assumptum decisionum, quod exceptio re-
 15 gula referuatoria mensium quae prodest + Cardina-
 libus proficit etiam Capitulo ex eorundem Cardina-
 lium persona.

Ceterum huic motiui fuit responsum eandem ra-
 tionem vigere in ijs quae sunt connexa cum ratione
 16 connexitatis non sit inconueniens Statutum in vno
 porrigi ad alterum *l. i. G. de diuers. rescript. Alba-*
cons. 141. num. 25. & probat text. in cap. pen. d. cap.
 17 *appellat.*, & licet connexa dicantur + multis modis
Seraph. decis. 384. num. 1. tamen propriè dicuntur ea
 18 + quorum vnum tendit ad perfectionem alterius *l.*
cum autem s. si quid connexum ff. de neg. gest. vel
 quae ad eundem finem tendunt, vel quorum vnum
 19 + ab altero dependet, *ut in necessarium antecedens*
 20 *vel + necessarium consequens Aret. cons. 29. nu. 20.*
vers. his breuiter, prout hoc latius prosequitur Me-
noch. de Arb. Cas. 95. num. 5. 6. & 8.

In proposito autem connexio est manifesta, + cum
 non detur confirmatio nisi procedat electio tanquam
 necessarium antecedens, & vna dependet ab alte-
 22 ra, & ambae + tendant ad idem, adeo ut propter cõ-
 nexionem dispositum in vno trahatur ad illud *Gemin.*
in cap. cum in illis s. cum autem num. 3. de praben. in
6. & bene ad propositum Alb. cons. 183. nu. 3. & seqq.
quod est duplicatum cons. 724. & fuit deductum in
dicta Cremonen. Canonatus coram Reuerendiss.
Decano, & confirmatur quia Episcopus, & Capi-
 23 *tulum sunt veluti vnum + corpus, cum Episcopus*
sit caput, & Canonici sint membra cap. nouit de his
que sunt à Pralatis sine consensu Capituli Put. decis.
88. lib. 3. in nou. & in alia Ferrarien. Canonatus
coram R. P. D. Remboldo Gonz. glos. 24. numer. 77.

Vnde licet electio spectans ad Capitulum sit + diuer-
 sus actus à confirmatione, quae spectat ad Episco-
 25 pum, tamen diuersitas actuum + non tollit vnionem,
 & connexionem totius corporis, & ideo Rota
 26 apud Put. dicta decis. 88. censuit alternatiuam con-
 cessam Episcopo suffragari + Capitulo in beneficijs
 spectantibus ad collationem vtriusque, *ut in termi-*
nis optionis, quae veniebat confirman. ab Ordinario
 27 *nō iudicauit confirmationem pro actu + omnino sepa-*
rato, sed potius pro vnito, & connexo in Bononien.
Prebendae 8. Decembris 1608. coram bo. mem. Card.
Sacrato & idem sensit Rota in Vrgellen. Sacristiae
3. Iunij praeteriti coram Reuerendiss. Patriarcha,
 28 & hanc rationem quod quando duo + habentur pro
 vno corpore, vel representant vnum corpus, tunc
 vnus consequatur ex persona alterius, quod ex sua
 29 + consequi non posset, propriè senserunt plerique,

DD. in *l. si emancipati C. de collat. ubi circa concessio-*
nem l. i. s. penult. ff. de coniug. Cum emancipat. lib.
dixerunt ideo Patrum emancipatum conferre bo-
 na propria duobus nepotibus ex fratre praemortuo,
 30 + quorum vnus erat etiam emancipatus alter in-
 potestate Aui, de cuius successione agebatur, & ta-
 31 men regula est, quod + emancipatus non confert
 emancipato *d. l. si emancipati ratio inquam Docto-*
 32 *rum communis est, + quia illi nepotes representant*
vnum corpus l. si nepotes ff. de collat. bon. l. vnic. s.
hoc ita C. de caduc. toll. & ideo nepos emancipatus
 33 + cõsequitur ex persona fratris in potestate quod ex
 sua consequi non posset *ut sibi à patre emancipato*
conferatur ita Bart. in d. l. emancipati in secunda
oppositione sub nu. 1. vers. dic ergo & ibi Bald. Cast.
Alex. Rim. Corn. & Ias. qui num. 4. de communi u-
statur prout etiam testatur Dec. num. 4. Curt. Iun.
num. 19. & Cagnol. num. 102. & hac tanto magis
 procedunt, quia ex eo quod exceptio regulae refer-
 34 uatoria + suffragetur ex persona Episcopi Cardina-
 lis etiam Capitulo, non diminuitur Ius Episcopi,
 quo casu procedit supra firmata propositio, quod
 saepè quis consequitur ex persona alterius, quod ex
 35 sua + consequi non posset, praesertim in connexis *ut*
supra Curt. in d. l. si emancipati num. 20. & patet in
omnibus fere exemplis ibi cumalatis per Ias. num. 5.
 quod autem non diminuatur ius Episcopi apparet,
 quia nisi adesset regula referuatoria Episcopus te-
 36 neretur + conferre ad electionem Capituli in benefi-
 cijs quorum prouisio spectat ad vtrumque, ideo cū
 exceptio regulae nihil tribuerit de nouo Cardinali
 Episcopo, sed solum substulerit referuationem, *ut*
in dicta Ferrarien. coram D. Remboldo, sequitur, ut
 per concursum Capituli non diminuatur Ius Episco-
 37 pis + consequenter benè Capitulum iuari possit
 ex exceptione concessa ad fauorem Cardinalis.

Neque dicatur regulam non comprehendere be-
 38 neficia electiua, quia + contrarium expressè colligi-
 tur ex verbis regulae ibi ad collationem, prouisionem
 presentationem, electionem, & quamcumque aliam
 dispositionem, *ut optime fuit deductum in decisio-*
nibus Ferrarien. coram DD. Pirouano, & Rembol-
do, & in dicta Cremonen. Canonatus coram
D. Decano, vnde si regula comprehendit etiam be-
 39 *neficia + electiua in quibus Episcopi habent Ius cõ-*
firmandi etiam exceptio à regula respectu Epi-
scoporum Cardinalium habentium confirmationem
 comprehendere debet Capitulum, ad quod spectat
 40 electio, cum + exceptio habeat esse in terminis re-
 gulae *l. nam quod liquide in fin. ff. de pen. leg. Cast.*
decis. 8. num. 3. de concess. prabend. Rota in Ferrarien.
coram D. Remboldo.

Circa indultum vero placuerunt latissimè dedu-
 cta in duabus decisionibus, aut enim Indultum non
 auget facultatem conferendi sed solum remanet
 41 + obstaculum referuacionis quod impediēbat, ne
 ordinarius posset conferre, *ut in puncto tenet Cas-*
sad. decis. 8. num. 6. de praben. & decis. 3. de priuil. &
fuit late firmatum in Hispalen. Portionis coram
Card. Pomphilio quae est decis. 642. num. 6. usque ad
finem par. 4. diuers. & decis. 703. num. 4. eadem par. 4.
Put. decis. 200. lib. 1. & dec. 93. n. 3. lib. 3. in nou. Gre-
gor. decis. 291. num. 2. cum alijs per Gonzal. glos. 24.
num. 25. & num. 66. & num. 76. vers. item ad benefi-
cia & in his terminis consuluit Abb. dicto cons. 724.
num. 8. & 9. & ideo sicuti Ordinarius cessantibus
 refer-

42 † reservationibus non posset conferre Canonicatus electiuos sine præcedenti electione Capituli. Ita nec potest vigore indulti, quod tollit solum obstatum † reservationum, vt dictum est, aut saltem indultum quatenus aliquid de nouo tribueret Ordinario suffragaretur etiam † Capitulo ratione connexionis vt in his terminis consuluit Alb. dicto conf. 724. num. 12. & seqq. per regul. d. l. si communem ff. quemac. seru. amitt. & est in puncto decis. Put. 190. lib. 3. in nou. vbi quod indulta † capiunt beneficia electiua in præiudicium Papæ concedentis, sed non in præiudicium habentis ius eligendi.

Demum non obstat reservatio ex capite Prothonotariatus, quia indultum tollit obstatum non solum reservationis mensium, sed etiam aliarum reservationum vt firmat Gonzal. gloss. 24. nam. 66. & 47 seqq. dummodo † non sint clausæ in corpore Iuris quales non est hæc ratio Prothonotariatus indulta per Extrauag. ad regimen de præben. cum illa sit vnita tantum ex cap. 2. de præb. in 6. vt per Gonz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 128. 130. & 132. vbi de veriori, & de communi Germon. de indult. §. volumus num. 35. cum alijs adductis in decisione D. Pirouani vers. sed erit aduertendum, cum alix nec sint 49 propriæ † reservationes perpetuæ sed temporales, quæ expirant cum conditore ideoq; n. 5. renouantur per regulas vt de extrauag. ad regimen loquitur Cresc. decis. 3. num. 5. de priuileg. Put. decis. 180. num. 1. lib. 3. Garz. dicto cap. 1. num. 129 & fuit dictum in Tirafonen. portionis 9. Maij 1622. coram R. P. D. meo Buratto.

Nec facit quod dicta reservatio ex capite Prothonotariatus videatur hodie inserta in corpore Iuris † cum sit relata in Constitutione fel. record. Pauli Tertij 78. & 79. in antiquo Bullario canonizata per Rotam in Viridunen. Canonicatus 13. Februarij 1617. coram bon. mem. Andrea, quia illæ sunt declarationes quod Prothonotarij sint verè, & non ficti familiares Papæ etiam ad effectum, vt in casu vacationis possit Papa de illorum beneficijs libere disponere, vt apparet ex eorum lectura, & dicitur in dicta Viridunen. sed non inde fit vt Indulta concessa Ordinarijs quæ tollunt obstacula reservationum, & reducant rem ad terminos iuris communis, vt 53 † dictum, est non suffragatur etiam Capitulo in Canonicatibus electiuis, quorum electio de iure communi pertinet ad ipsum Capitulum, & confirmatio ad Ordinarium, & cessat difficultas, quia dictæ declarationes sunt restrictæ ad Prothonotariatos etiã non participantes creatos † dumtaxat ab ipso Summo Pontifice non autem ad alios non participantes creatos à Legatis etiam de latere, vel Nuncijs, vel alijs ibi expressis, vt patet in dicta Constitutione 79. in fine sed Pauanatus per cuius obitum fuit facta optio, & orta est præsens controuersia non fuit Prothonotarius creatus à Papa sed à V. legato Auenionen.

Ex quibus & alijs cumulatis in supradictis decisionibus Ferrarien. & Cremonen. Canonicatus.

Domini concluderunt sententiam Rotalem esse confirmandum.

Et ita fuit decifum &c.

Decisio ista in hac eadem causa facta in altera instantia coram bon. mem. Pirouano, est supra in

hoc Tomo decisio 530. & hic etiam faciunt, quæ ibi annotaui.

REVERENDISS. MANZANE DO

Patriarcha Hierosolymitano.

Bononien. Successionis.

Luna 13. Ianuarij 1625.

ARGUMENTVM.

Testator, si heredem instituerit eius vxorem, sub conditione, donec, & quousque illa viuat, & vitam vidualem seruauerit, & prædictæ quandocumque decedenti, vel ad 2. vota conuolanti, substituit aliū, qui tamen substitutus si præcedat vxori, dubitatur modo an d. vxor per mortem substituti effecta fuerit vera hæres, ita vt de hereditate mariti ad libitum potuerit disponere, vel an post mortem d. mulieris, hæres ab intestato mariti, possint prætereendere eam hereditatem, & responsio est ad fauorem vxoris.

SVM MARIVM.

- 1 Hæres solus, quando est institutus, dicitur perpetuo institutus, quo ad iura directæ.
- 2 Hæres, quando fuit institutus ad vitam tantum, data ei substituta, si iste præmoriatur heredi, tunc iste hæres, efficitur absolutus Dominus & potest de dicta hereditate ad libitum disponere. & num. 3.
- 4 Substitutus, si præmoriatur heredi, non transmittit hereditatem suis hæredibus.
- 5 Substitutio euanesceit, & fideicommissum expirat dum fideicommissarius præcedit heredi.
- 6 Verba denotantia temporalitatem, non possunt inducere perpetuitatem.
- 7 Temporis limitatio, si facta sit ad fauorem alicuius, non iuuat tertio.
- 8 Conditio, quæ non habuit effectum, perinde est, ac si non esset facta.
- 9 Decis. 262. par. 3. Caputaquen. declaratur.
- 10 Testator, instituendo heredem vxorem, donec vixerit, & vitam vidualem seruauerit, videtur in casu mortis, vel transitus ad secunda vota, tacite voluisse vocare hæres ab intestato. Quod procedit etiam si dederit substitutum vxori, qui tamen ante vxorem præmortuus est, & an id verum sit, vide num. seq.
- 11 Bart. in l. quoties. §. si duo, in fin. ff. de hæredibus instituendis, quo in casu loquatur. & num. 13.
- 12 Testator instituendo heredem vxorem donec vixerit tantum ac post eius mortem non dederit substitutos ei, tunc bene censetur testator voluisse prouidere hæredibus ab intestato venientibus.
- 14 Testator, in casu obitus vxoris heredis instituta quousque vixerit, post mortem substituti, quando non dicatur habuisse respectum ad hæres ab intestato venientes.
- 15 Clausula codicillaris confert ad tacitam vocationem testatoris.
- 16 Clausula codicillaris non operatur aliquem effectum, dum non constat de voluntate Testatoris, vt aliquem voluerit vocare.

Peregr.

17 *Peregr. in consil. 44. lib. 5. opinio non est attendenda, & quare num. 18.*

DECISIO DLXXXIX.

CVM Ioannes Baptista Boncompagnus in suo ultimo testamento condito de anno 1591. instituit hæredem vniuersalem Camillam Ballatinā eius vxorem, donec & quousque illa viueret, & vitam vidualem seruaret, & illi quandocumque decedenti, vel ad secunda vota transeunti substituit Christophorum Boncompagnum Archiepiscopum Rauennatensem, & illius filios naturales, & his decedentibus vltimo loco Cæsarem Bindum dicti Archiepiscopi nepotem, euenit quod mortuo Io. Baptista testatore, & adita per Camillam hæreditate, prædecesserunt omnes prædicti substituti Camilla superstitente, quæ postea etiam obiit relicto vniuersali hærede Ioanne Ballatino eius fratre, inter quem, & duas sorores testatoris prætendentes eidem testatori ab intestato succedere orta in partibus lite, fuit ad earūdem sororum fauorem lata sententia, & declaratum totam illam hæreditatem ad illas spectare vna cum fructibus à die mortis Camillæ perceptis. A qua sententia Ioannes appellauit, & causa appellationis in Rota mihi commissā, dedi dubium an dicta sententia de partibus esset confirmanda, vel infirmanda, quo dubio semel proposito sub die 9. Decembris præteriti parte tantum Ballatini informante, non fuit capta resolutio, sed dictum non liquet, quamobrem hodie dicto dubio vtraque parte informante repropósito Domini censuerunt sententiam de partibus esse infirmandam, ea ratione potissimum moti, quia Camilla fuit sola hæres instituta, & sic perpetuò quoad iura directa cum ad tempus † hæreditas dari non possit, *l. hæreditas ex die. ff. de hered. instit. §. hæres instit. eod. tit.* & quia ubi quis est hæres institutus ad vitam tantum vel donec, † & quousque vixerit, dato ei substituto, si substitutus præmoriatur, hæreditas libera remanet penes dictum hæredem institutum, † qui ad libitum de illa disponere valet iuxta receptam sententiam, Doct. de qua testantur in terminis nostris *Cephal. conf. 472. per tot. & præcipue num. 31. vers. sed prædictis minimè obstan. & num. 63. & num. 108. Menoch. conf. 273. nu. 28. vers. quartus & vltimus casus, & conf. 525. num. 6. Peregrin. de fideic. art. 5. nu. 21. vers. decisio hæc est maximi effectus, Card. Mant. de coniect. vltim. vol. lib. 4. tit. 5. ubi distinguendo materiam per articulos hanc eandem sententiam firmat in art. 14. per tot. Fusar. de substit. q. 277 num. 49. & nu. 53. & tenuit Rota in vna Perusina bonorum 13. Febr. 1579. corā Brauo. Nec tali casu substitutus præmortuus transmitteret † hæreditatem ad suos hæredes iuxta Peregrin. ubi supra per tex. in l. unica. §. sin autem sub conditione. C. de caducit. tollen. idem tenet Mant. ubi supra d. artic. 14. num. 5. nam tunc temporis hæreditas censetur relicta substituto sub conditione si vxor moreretur, & cum † substitutus præmortuus fuerit defecit conditio, & expirauit fideicommissum, nec ad hæredes substituti transiit *l. hæres meus in princ. l. quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de condit. & demonstr. Mant. & Cephal. & Peregr. ubi supra.**

Nec visum fuit obstare huic sententiæ verba illa donec, & quousque vixerit, quæ tanquam denotantia † temporalitatem videbantur limitare iurisdictionem

nem Camillæ ad eius vitā tantum, quia fuit responsum hic temporis limitationem censi appositam fauore substitutorum, non autem venientium ab intestato, † quos testator, vt inferius dicam nullo modo respexit; iuxta notata per *Salic. in l. vlt. col. 2. vers. quare an prædicta. C. de indi. ved. toll. Menoch. d. conf. 525. nu. 6. & final. & num. seq. Peregrin. de fideic. d. art. 5. num. 17. & fuit dictum in eadem Perusina bonorum sub die 14. Maij 1579. coram eodem Brauo, ex quo fit vt dictis substitutis præmortuis, conditio prædicta quousque † vixerit adiecta institutioni habeatur pro non adiecta, & detracta limitatione temporis vxor hæres, & Domina libere remaneat ad textum in dicta *l. hæreditas ex die. ff. de hered. instit. l. ei qui soluendo in fin. ff. de eodem tit. l. si sine. §. sed quid Papinianus in fin. ff. de minor. & in his terminis notat Mant. loco supra cit. d. art. 14. num. 2. Aldobr. qui latè plura adducit in conf. 17. num. 20. & seqq. lib. 1. & ponderauit Rota in allegata Perusina bonorum 13. Febr. 1579. coram Brauo.**

9 Non obstat decisio † Veralli 262. par. 3. in qua forsan fuit fundata sententia de partibus, & hodie fundatur omnino intentio istarum sororum, dum ibi Rota dixit sequendo doctrinam Bart. in l. quoties. §. si duo. in fin. ff. de hered. instit. quod scilicet testator per institutionem † factam de vxore donec, & quousque vixerit, & vitam vidualem seruauerit, videatur in casum mortis illius, vel transitus ad secunda vota tacitè voluisse suam hæreditatem deuenire ad venientes ab intestato etiam si prouidisset vxori de substituto qui tamen defecerit vxore superstitente, quia

11 Domini responderunt doctrinam † Bart. ex qua mouetur decisio Veralli loqui in casu diuerso nempe cum post mortem vxoris instituta in vita tantum non fuerunt dati substituti, quo certè casu non habet locum conclusio quinta firmata, † quia testator censetur tunc bene voluisse per fideicommissum tacitè prouidere venientibus ab intestato, vt notant *Caspr. conf. 241. num. 5. lib. 2. Cephal. d. conf. 472. num. 93. Mant. qui alios etiam refert de coniect. vltim. vol. lib. 4. tit. 4. num. 12. & in omnem casum licet Bart. ibi*

13 innuat † potioem esse causam ab intestato, tamen id videtur sentire quoties aliquo modo potest apparere de voluntate testatoris, quæ hic cessat tam ex datione substitutorum, & penitus extraneorum, quam ex eo quod testator voluit ad eisdem substitutos totam, & integram hæreditatem deuenire adueniente morte vxoris, vel illa transeunte ad secunda vota ex † quibus videtur manifestè colligi testatorem nullum habuisse respectum ad venientes ab intestato ad notata per *Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 27. num. 8. ad fin.*

Et hinc est quod nec etiam operatur quicquam clausula codicillaris appositā in testamento ex qua pariter informantes pro sororibus inferunt † tacitam illarum vocationem ab intestato ex eademmet doctrina Bart. & decis. Verall. superius allegata, quia dicta clausula non supplet defectum voluntatis testatoris, qui vt apparet ex supradictis non cogitauit de venientibus ab intestato Dec in l. precibus nu. 28. de impub. Bald. conf. 170. num. 10. lib. 5. Mant. alios etiam adducens de coniect. vltim. vol. lib. 5. tit. 2. n. 9.

17 Non obstant quod Peregrin. † in conf. 44. lib. 5. contrarium in hac facti specie consuluerit, quia cum adhuc

adhæserit opinioni supra firmatæ in tract. de fideicō-
missis loco superius tannotato non visum fuit atten-
dendam esse opinionem contrariam quam postea se-
quutus fuit in supradicto consilio, vt post alios tra-
dit Neniz. in sylua nupt. lib.5. num.26.
Et ita decisum.

R. P. D. V B A L D O.

Sabinen. Castri Mompei.

Mercurij 15. Ianuarij 1625.

ARGVMENTVM.

Bona data in dotem æstimata, transeunt in dominium
mariti, & tantum ad restitutionem pretij cogi po-
tест. Possessio non suffragatur quando principaliter
agitur de dominio, quæ cōclusio multo magis pro-
cedit, si d. possessio sit potius iure familiaritatis (pu-
ta inter fratres) quam alterius habilis tituli, cum
ea permittatur ad. conseruandam inter eos beneuo-
lentiam.

S V M M A R I V M.

- 1 Bona data in dotem, si fuerint æstimata, transeunt in dominium viri.
- 2 Aestimatio facit emptionem, num. 1.
- 3 in Heredes transit dominium omnium bonorum defuncti.
- 4 Dominus olim, & etiam hodie præsumitur talis.
- 5 Itaut qui prætendit dominium illud fuisse muta-
tum, & sibi communicatum, tenetur id probare.
- 6 de Dominio præterito non præsumitur in præsens,
quando in contrarium viget magis vrgens præ-
sumptio.
- 7 Detentatio vigore pignoris, vel hypoteca non suf-
fragatur ad effectum acquisitionis dominij.
- 8 Possessio non suffragatur, quādo principaliter agi-
tur de dominio, cum illud debeat probari de iure
gentium, vel ciuili.
- 9 Dominia rerum nuda voluntate non transferun-
tur sine traditione.
- 10 Dominium nec per traditionem transfertur, nisi
etiam concurrat titulus, & causa habilis.
- 11 Titulus ex diuturna patientia non præsumitur, ubi
agitur de magno præiudicio translationis dominij.
- 12 Interpretatio qualibet est sumenda potius quam
vt ex scientia, & patientia dicatur in alium
translatum dominium.
- 13 Diuisio rei tanquam communis facta inter fratres
non operatur translationem dominij, si verè per-
tinebat ad vnum solum, non autem ad omnes fra-
tres diuidentes.
- 14 Maritus, si de tempore quo datur in dotem prædicta
æstimatum, non erat soluendo, tunc æstimatio non
facit emptionem, & prædium non desinit esse do-
talem.
- 15 Et sic vt dominium rei dotalis transeat in maritū,
de eo tempore est facienda excussio bonorum.
- 16 Mulier potest agere ad bona data, etiam æstimata
data in dotem, non solum actione hypotecaria,
sed etiam vtili rei vindicatione.
- 17 Et hoc intellige in subsidium, & quando mulier,
vel eius hæres non potest aliunde consequi suam
dotem.
- 18 Vna cum hoc remedium sit subsidiarium non com-
petit nisi facta discussione bonorum mariti.

Par. IV. Recent. Tom. III.

- 19 Hæres vt se defendat à solutione legati vigore in-
uentarij, quid requiratur.
- 20 Priuilegium l. in rebus. C. de iure dot. vt possit age-
re in subsidium vtili rei vindicatione ad bona da-
ta marito in dotem æstimata competit tantum ip-
si mulieri, non autem eius hæredi.
- 21 Dotis priuilegia cum competāt uxori, ideo ea mor-
tua, non transeunt in eius hæredem.
Et Bart. dum dixit id habere locum quo ad hære-
des extraneos, secus vero quo ad filios, in hoc ta-
men est à pluribus DD. reiectus, num. 21.
- 22 L. in rebus. C. de iur. dot. habet tantum locum in
subsidium, ne mulier remaneat indotata.
- 23 Aestimatio offerri nō potest agēti rei vindicatione.
- 24 Sed secus est, quādo agitur vtili rei vindicatione
in subsidium.
- 25 ex Pecunia dotali si aliqua res sit emptā, tunc enim
licet res non sit dotalis, tamen mulier contra eam
in subsidium potest experiri, & num. 26.
- 27 Possessor fundi dotalis dati marito æstimati, potest
offerre æstimationem.
- 28 Possessor fundi in dotem dati, qui habet ius à mari-
to, potest vti eisdem confessionibus, quibus po-
tuit vti maritus.
- 29 Hæres censetur vna & eadem persona cū defuncto.
- 30 Hæres repræsentat personam defuncti actiue, &
passiue in iure creato, & formato tempore mortis
in persona illius.
- 31 Vxor, nisi in subsidium potest agere ad rem æsti-
matam datam in dotem.
Quia, puta, ex bonis mariti non potest consequi
æstimationem.
- 32 Actio rei vindicationis, quando non differat ab hy-
potecaria.
- 33 Actio vtilis rei vindicationis, quæ conceditur uxori
ad vindicandam rem dotalem datam marito æ-
stimatam est subsidiaria, & datur ex aequitate,
ne remaneat indotata.
- 34 Et sic cessante ea aequitate, veluti si potest consequi
æstimationem, tunc non datur illa actio.
- 35 Negusant. de pignor. 3. membr. 5. part. princ. nu. 28.
declaratur.

DECISIO DXC.

POST accuratam causæ discussionem in tribus
propositionibus Domini perstiterunt in decisis
die 28. Nouembris 1622. * Nec enim controuerti
potest, Castrum, de quo agitur datum pro residuo
dotis æstimatum q. Alexandro Vrsino transiisse in
dominium viri, cum æstimatio fecerit emptionem,
l. quoties. l. cum dotem. C. de iur. dot. l. si prædium in
fin. C. de euect. Nat. conf. 630. num. 3. glos. in l. si in-
ter C. de iur. dot. Quam communiter approbari te-
statur post alios Becc. conf. 42. num. 2. cum plurimis
in decisione adductis. Vnde cum Dominus Bertol-
dus fuerit hæres vniuersalis Alexandri patris sui, se-
quitur vt in eum transierit Dominum Castrum l. cū
hæredes. ff. de acquir. possess. l. hæreditas. ff. de reg. iur.
Et cum regula sit vt qui olim fuit Dominus, etiam
hodie præsumatur Dominus, Bald. in l. si minorem
in fin. C. de in integr. rest. min. Alciat. de præsumpt.
reg. 2. præsumpt. 20. cum alijs per Menoch. cod. tra-
ctat. lib. 6. præsumpt. 62. num. 1. & seqq. sequitur vt
Dominus Cosmus, qui prætendit illud domini tunc
Castrum fuisse & mutatum, & sibi communicatum teneat

tur id probare, vt per *Menoch. ubi supra. nu. 3. & 4.* & latius in decisione, de qua agitur.

- 5 Nec obstat, quod dicta regula non sit locus, nec de dominio de præterito præsumatur in præsens, & quando in contrarium viget magis vrgens præsumptio, vt per *Menoch. dicta præsumpt. 62. num. 9.* Quia Dominis videbatur non adesse talis præsumptio magis vrgens pro D. Cosmo; nam quæ deducitur ex possessione Cosmi, vel ex mandato de manutenendo, quod obtinuit à Rota, & non videbatur suffragari ad hunc effectum, tum quia illa potius fuit detentatio iure pignoris, & hypotecæ, vt in decisione, tum quia etiam si fuisset vera possessio, non suffragaretur, cum questio est & principaliter de dominio, de quo modo agitur, sed debet probari directè de iure gentium vel ciuili, vt per *Bart. in l. quidam in suo nu. 4. vers. primo casu. ff. de cõd. instit. quem sequitur Boer. decis. 42. nu. 3. cum alijs per Menoch. præsumpt. 63. num. 2. lib. 6.*

- Non obstant depositiones testium, & eius possessio-
rij diuisi, tractatus venditionis Castri, & confessiones D. Bertoldi, hæc enim omnia simul iuncta nullū ius in proprietate, vel dominio acquirunt D. Cosmo, nec enim nuda voluntate dominia rerum & transferuntur sine traditione *l. traditionibus. C. de pact. cū alijs congestis per Surd. conf. 52. num. 75. & seq. im-*
9 *mò nec cū traditione, nisi cõcurrat & titulus & causa habilis, l. nunquam nuda. ff. de acq. rer. dom. cum alijs per Surd. conf. 4. num. 41. neque titulus præsumitur ex diuturna patientia, vbi agitur & de magno præiudicio translationis dominij, l. nullo. C. de rei vendic. Alex. conf. 142. num. 3. lib. 7. Peregr. conf. 76. num. 7. lib. 2. & quia nemo præsumitur iactare suum, l. cum de indebito. ff. de prob. ideo qualibet interpretatio est sumenda potius quàm vt ex scientia dicatur*
12 *& in alium translatum dominium, Socin. conf. 167. num. 11. lib. 2. Surd. dec. 302. num. 3. & 4. Rota decis. 783. num. 4. & 5. par. 1. diuers. & in specie de diuisione rei tanquam communis inter fratres, quod non operetur translationem dominij & si verè pertinebat ad vnum solum, non autem ad omnes fratres diuidentes tradit Castr. in l. ultima. §. idem quesuit in fin. ff. de cond. indeb. Anchar. conf. 291. nu. 3. & 4. Dec. conf. 525. num. 5. & 6. Menoch. conf. 91. nu. 11. & 40. Felician. de societ. cap. 40. num. 2. & seqq. & hæc fuerunt deducta in alijs causis propositionibus, sed nunc addebantur alia motiua, quæ magis vrgere videbantur. Et primo quia prætenditur Comitum Alexandrum fuisse non soluendum, vnde succedit conclusio, quod si de tempore, quo datur in dotem prædium æstimatum, maritus non erat soluendum, tunc æstimatio non facit emptionem, & prædium non desinit esse dotale, Bald. & Salic. in l. interest in fin. C. de usufr. Imol. in l. si æstimatis, col. 1. ff. de iur. dot. Ias. in lex conuentione num. 2. vers. 4. singulariter limita. ff. de pact. cum alijs per Surd. conf. 491. n. 9. lib. 4. Negus. de pignor. 2. membr. 2. part. principalis num. 59. & fuit dictum in Romana saluiani 5. Decembris 1603. coram bon. mem. Cardin. Lancellotto iuniori, sed fuit responsum non probari, quod Comes Alexander tempore quo castrum fuit & datum insolutum pro dote eius vxoris esset non soluendum, & ad hunc effectum fuisset necessaria excussio iuris bonorum, vt post Bald. in l. in rebus. C. de iur. dot. concludit Rol. conf. 92. num. 22. lib. 2. quam sequitur Ios. Ludovic. concl. 10. limit. 6. vers. subdit, immò cum*

dos fuerit consignata Nicolao patri Alexandri videretur necessaria discussio etiam bonorum Nicolai ad hoc, vt æstimatio non faceret emptionem quod nullo modo fuit factum.

- Secundo fuit oppositum, quod mulier possit agere
16 ad bona in dotem data etiam æstimata, & non solum actione hypothecaria, in qua præfertur omnibus creditoribus, sed etiam vtili rei vendicatione per tex. in d. l. in rebus. C. de iur. dot. quem Doctores intelligunt in subsidium, & quando mulier, vel eius hæres non potest aliunde consequi suam dotem, vt per gloss. ibidem in ver. æstimata in fin. Bald. num. 18. vers. secundum remedium, & ibi Salyc. num. 3. idem Bald. in l. ex conuentione in 3. opposit. C. de pact. Ias. in §. actionum num. 84. instit. de act. & in l. traditionibus. num. 20. C. de pact. Bald. Nouell. de dot. par. 7. priuileg. 23. in fin. & par. 8. priuileg. 7. vbi de comuni Pinell. in l. 1. par. 3. num. 15. in fin. vbi alios cumulat C. de bon. mater. Card. Mantica. de tacit. lib. 12. tit. 27. numer. 26. & tit. 28. num. 16. Cost. de remedi. subsid. remedi. 63. nu. 1. Scip. Gentil. de æstimat. rer. in dot. dat. fol. 171. vers. vno casu. Vnde cum D. Cosmus sit hæres pro sua parte matris suæ, ex quo non potest aliunde
17 de & consequi dotem matris, debet posse agere ad castrum, quaminis datum æstimatum pro dicta dote, sed fuit responsum in primis, quod non constat hæreditatem Alexandri non esse soluendum, & sic D. Cosmus non posse aliunde consequi suam ratam dotis
18 matris, vt supradictum est, & hoc remedium cum sit subsidiarium, nõ competit nisi facta excussio ne in bonis mariti, & etiam soceri ex supra allegatis, quibus additur Negus. de pignor. par. 5. membr. 3. numer. 28. vers. ego autem, & par. 8. 1. membr. num. 27. Nec facit, quod D. Bertoldus sit hæres Alexandri cū beneficio legis & inuentarij, & cum inuentario defendat à solutione legati ab eodem Alexandro re-
19 licti Cosmo eius & filio, quia neque super hoc fuit adhuc aliquid pronunciatum, nec probatur, quod Alexander latitauerit, vel foro cesserit, adeo vt decesserit non soluendo, prout ad hunc effectum videtur necessarium, vt post Surd. conf. 528. nu. 38. lib. 4. & alios fuit dictum in Romana dotis 1. Iulij 1616. coram R. P. D. Verospio. & cessat difficultas, si D. Bertoldo competit ius offerendi, vt constabit ex infra dicendis.

- Secundo fuit ponderatum, quod D. Virginia vxor
20 Alexandri prædecessit viro, priuilegium & autem dicta l. in rebus vt possit mulier agere in subsidium vtili rei vendicatione pro sua dote, fuit concessum ipsi mulieri, dissoluto matrimonio per mortem viri vel per diuortium, vt sonant verba tex. ibi mulierem in his vendicandis omnem habere prærogatiuam iubemus & confirmatur ex verbis sequentibus directis in personam ipsius mulieris, & ex ratione ibi posita, quia scilicet bona in dotem data ab initio fuerunt mulieris & naturali ratione in eius dominio permanserunt, licet ex iuris subtilitate transferantur in dominium viri. ideo cum & matrimonium fuerit solutum per mortem vxoris, priuilegium dictæ legis non transiit in hæreses vxoris, vt in puncto tradit Bart. in l. Nescennius. §. fundum num. 1. & ibi Imol. nu. 2. ff. de re iudic. & est de mente Bald. Nouell. de dote par. 12. quest. 5. num. 21. & licet Alexan. in d. §. fundum num. 3. in fin. restringat dictam Bart. ad hæreses vxoris extraneos non procedere dicat in filijs, tamen illum improbat Ruin. conf. 163. nu. 2. vers. & fortis

forte, & num. 3. lib. 4. & simpliciter Bart. & Ruin. sequitur Barbof ad l. 1. in 5. par. num. 80. ff. sol. matr. sed quicquid sit de prædictis dato etiam quod Alexāder non fuisset soluendo, & quod vtile dominium transisset in D. Cosmum pro hæreditaria portione suæ matris, nihilominus D. Bertoldus, qui offert se paratum soluere fratri in pecunia portione dotis maternæ esset tutus, & sic cessat dispositio d. l. in rebus, quæ non habet locum, nisi in subsidio, ut dictum est, ne mulier remaneat sine dote, quando aliunde consequi eam non potest, & licet regulariter tagē rei vendicatione non possit offerri æstimationem, licet cum glos. ff. qui pot. in pign. hab. l. si culpa. ff. de rei vendic. Menoch. de recuper. remed. 14. nu. 62. ca. 24. men secus est, quando agitur vili tantum rei vendicatione in subsidium, ita Soccin. conf. 224. num. 3. lib. 2. & est de mente Bald. in l. ex conventionem in 3. oppos. C. de pact. quem sequitur Las. in l. traditionibus num. 20. eod. tit. Rol. conf. 92. in fin. lib. 2. Covar. præst. quæst. cap. 28. num. 8. vers. sed si uxor. Card. Mantio. de tacit. lib. 12. tit. 27. num. 22. vers. sed Baldus & numeris seqq. Morot. de possessor. offeren. nu. 6. ubi late Cost. de remed. subsid. remed. 63. nu. 1. Gutierrez. de iuram. confirmat. 1. par. cap. 1. num. 10. ubi alios allegat, & addi potest Cast. in l. si ex ea ibi, & hoc verum, nisi in subsidium, & in l. si ut proponis in fin. ibi in subsidium. C. de rei vendic. Garz. de expens. & melioram. cap. 18. num. 80. & seq. ubi de communi, licet isti loquantur, quando ex pecunia mulieris dotali fuit aliqua res empta, tunc enim licet res non sit dotalis, tamen in subsidium potest à muliere agi ad rem emptam, Doct. in l. ex pecunia. C. de iur. dot. Bart. in l. uxor. marito. ff. de donat. inter vir. & uxor. Bald. Nouell. de dot. par. 7. priuileg. 15. Honded. conf. 14. num. 51. lib. 1. Cephal. conf. 704. num. 34. lib. 5. & possessor potest offerre æstimationem, in quibus terminis propriè consuluit Soccin. d. conf. 224. lib. 2. sed Bald. in d. l. in rebus nu. 18. confundit hos duos casus, sine simus in re emptam ex pecunia dotali, & siue in fundo dato æstimato pro dote, in quo casu nos versamur, ut aduertit Morot. d. n. 6. in fin. & ad similitudinem d. l. uxor pro marito esse introductam dictam l. in rebus. C. de iur. dot. dicit Negus. de pignor. in 3. membr. 5. par. princ. num. 28. in fin. Ideo dicendum est, hoc etiam casu posse possidere fundi in dotem dati offerre æstimationem, & ratio huius opinionis duplex affertur à Couar. loco supra citato. Prima est, quia tertius possessor fundi in dotem dari, qui habet ius à marito, potest iisdem vti defensionibus, quibus potuisset vti maritus, certum est autem quod maritus potuisset & hoc casu uxori agenti pro repetitione dotis æstimationem soluere igitur eodem modo tertius possessor soluen. dotis æstimationem liberatur: Quod eo magis procedit in casu nostro, in quo agitur contra D. Bertoldum hæredem mariti, & qui propterea censetur vna & eadem persona cum defuncto, d. 1. auth. de iureiur. d. mor. præst. & repræsentat personam defuncti actiue, & passiuè in iure creato, & formato tempore mortis in persona illius, Aret. conf. 123. num. 4. Cagn. in l. hæredem num. 17. ff. de reg. iur. Rol. conf. 50. num. 8. lib. 2. & conf. 6. num. 15. ubi 3.

Altera ratio est, quia mulier non potest agere ad rem æstimatam nisi in subsidium, Quia ex bonis mariti non potest cōsequi æstimationem quod signum est, fittam rei vendicationem sibi non competere, Par. 14. Recent. Tom. 111.

nisi contemplatione æstimationis, cui consequens 32 est, ut quoad effectum restitutionis dotis non differat ab hypothecaria, licet quoad prælationem, & alios effectus distingui possit ita Couar. loco citato, quem sequitur Mantio. d. cap. 27. num. 23. addens aliam rationem, quia hæc utilis rei vendicatio conceditur mulieri in subsidium & ex aequitate, ne alias remaneat indotata, vnde si offeratur æstimatio, cessat & aequitas cum mulier non remaneat indotata, quæ ratio multo magis procedit in hærede mulieris, prout est casus postea, ex quibus videntur cessare 33 fundamenta, & Negus. de pignor. in 3. membr. quinta par. princ. nu. 28. ubi dubitauit de opinione Soccin. supra relata, & eius dicta simpliciter refert Card. Mantio. d. cap. 27. num. 21. & seq. quibus nihil responderi, licet ipse sequatur contrariam sententiam, sed respondet Morot. de possessor. offeren. num. 6. vers. hinc apparet, quæ responsiones Dominis placuerunt, iteo ex omnibus prædictis cum alijs congestis per informantes Domini permanserunt in decisio.

Et ita fuit decisum.

Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 28. Nouembris 1622. coram eodem bon. mem. Vbaldo, quæ à Rota fuit confirmata, est in præcedenti Tomo decisio 436.

REVERENDISS. MANZANEDO,

Patriarcha Hierosolymitano.

Arimineæ Legatorum.

Luna 27. Ianuarij 1625.

ARGUMENTVM.

Hæreditas ex quibus probari possit, ut opulenta fuerit, & an contra inuentarium bonorum hæreditariorum admittatur probatio in contrarium, & utrū ex inuentario probetur, veritas æris alieni in eo descripti contra creditores, & legatarios. Constitutio March. cap. 25. lib. 5. requirens in omnibus contractibus minorum insinuationem, non dicitur illi satisfactum per præstationem iuramenti, cum ea constitutio utrumque copulatiue requirat.

S V M M A R I V M.

- 1 Inuentarium plenè probat contra hæredem.
- 2 ex Inuentario optimè docetur an hæreditas sit opulenta necne.
- 3 contra Inuentarium bonorum hæreditariorum non admittitur probatio in contrarium, cum sit tanquam propria confessio hæredis amplius.
- 4 Bona emphyteutica an diminuant valorem hæreditatis.
- 5 Instrumenta inuestiturarum etiam probant dominium.
- 6 in Bonis emphyteuticis multoties etiam succedunt femina.
- 7 Læso enormis non dicitur probata ex modica sūma.
- 8 ex Inuentario non probatur veritas æris alieni in eo descripti contra creditores, & legatarios.
- 9 Bona communia non presumuntur hæres voluisse describere in inuentario bonorum hæreditariorum.
- 10 lætare suum nemo presumitur voluisse.
- 11 Testes deponentes per verbum, credo, non probant.
- 12 Constitutio March. cap. 25. lib. 5. requirit insinuationem in omnibus contractibus minorum.

- 13 *Insinuationis omisso reddit contractum minorum nullum, cum ille requiratur in eis vigore Constitut. March. Quod procedit etiam si adsit iuramentum.*
- 14 *Insinuationis defectus non tollitur propter iuramentum prestitum, si statutum in aliquo actu, & insinuationem, & iuramentum requirebat.*
- 15 *Constitutiones Marchie habent etiam in locum Prouincia Romandiola, cum per Paulum III. ad vniuersam statum Ecclesie fuerint extensa.*

DECISIO DXCI.

POSTQVAM fuit firmatum per tres decisiones* in ista causa factas D. Eleonora deberi legatum scut. 5000. sibi a Comite Iulio Casare patre in testamento pro dote relictum, non obstante renunciatione etiam amplissima per ipsam facta dicto legato, & alijs iuribus, tanquam enormissimè laesiva ex deductis latissime in dictis tribus decisionibus adhuc Comites de Ricciardellis non contenti, sed prætendentes non constare de dicta læsione facta, & probato statu hæreditatis dicti Com. Iulij Casaris, obtinuerunt de anno 1623. a Rota remissionem, qua denique post multas prorogationes terminorum completa, & ad Curiam transportata, iterum, & quarto loco ad eorundem Comitum instantiam causam super iisdem hodie proposui, & DD. concorditer dixerunt stan. esse in decis. inhærendo iuribus, & fundamentis in dictis decisionibus adductis.

- Nec quicquam mouerunt DD. ea, quæ de nouo fuerunt opposita ex scripturis, & testibus nunc productis, quia facilis visa fuit omnibus responsio. Ad primum enim de valore dictæ hæreditatis, quod non excedat scuta 32. mill. fuit dictum ex inuentario, quod
- 1 *plene probat contra confidentem, & illius hæredes, satis constare dictam hæreditatem esse opulentior, ac maioris valoris, & propterea contra illud*
  - 2 *tanquam propriam partis confessionem non videntur admittere testes in contrarium, Bart. conf. 239. num. 1. lib. 1. Dec. conf. 60. num. 2. Soc. sen. conf. 61. in princ. lib. 1. Rota decis. 71. num. 3. par. 1. diuers. præsertim quia ex testibus nunc datis pro dictis Comitibus primus, secundus, & tertius super quarto*
  - 3 *addunt fuisse omissa describi in inuentario bona magni valoris, quæ sine dubio possunt augere valorem bonorum in inuentario descriptorum.*

Ad secundum quod dicta hæreditas, cum essent quatuor fratres, veniebat diuidenda in quatuor partes, & sic tantum quarta pars spectabat ad Com. Iulium Casarem vnum ex fratribus, fuit responsum motuum cessare ex facto, quia Rinaldus alter frater prædecessit ab intestato, & Lucretia soror uti congruenter dotata, non videtur a fratribus aliud prætere, posse.

- Ad tertium quod in hæreditate reperiatur maior pars bonorum temphyteoticorum, quæ etiam illa diminuunt, & faciunt ut D. Eleonora tanquam ab illis exclusa non potuerit ex præfata renunciatione dici læsa, fuit dictum ultra defectum formæ probantis,
- 5 *quem patiuntur instrumenta inuestiturarum, & quæ nec etiam probant dominium, ut per Crauet. conf. 124. num. 11. Ruin. conf. 50. num. 1. lib. 1. Curt. iun. conf. 41. num. 8. & conf. 158. num. 5. clare ex illis apparere etiam feminas, ut plurimum esse comprehensas, & consequenter D. Eleonora, quæ renun-*
  - 6

ciavit etiam iuribus in dictis bonis emphyteoticis sibi competent. remansit ex hoc etiam capite manifeste læsa.

- Ad quartum & vltimum circa æs alienum dictæ hæreditatis de tempore mortis dicti Comites Iulij Casaris, quod dicitur ascendere ad summam circiter scut. 12. mill. & illud probari tam ex ipso inuentario quam ex instrumentis de nouo productis, responderunt pariter Domini, instrumenta illa non esse in forma probanti, & in omnem casum continere
- 7 *re modicam summam, qua etiam legitime probata, non posset dici eneruata probatio læsionis in dictis decisionibus firmata. Quantum verò ad debita adnotata in dicto inuentario, placuit responsio, quod*
  - 8 *ex illo non probetur veritas æris alieni in eo descripti contra creditores, & legatarios, Phanucc. de inuent. par. 3. nu. 4. Capic. decis. 107. nu. 1. & 12. Rota decis. 800. nu. 24. par. 1. diuers. & decis. 1444. num. 2. & 4. coram Card. Seraph.*

- Nec minus etiam visum fuit releuare quod dicitur probatum dicta bona descripta in inuentario fuisse communia inter Com. Iulium Casarem, & Hieronymum, quia licet testes ex aduerso examinati, qui dantur in summ. num. 1. deponant quod illa bona erant possessa per Marcum Antonium patrem illorum, non tamen inde sequitur, quod D. Hieronymus licet viueret in communi cum fratre, voluerit ponere bona communia in inuentario bonorum dicti Comitis Iulij Casaris, cuius ipse fuerat hæres feliçus, sed dicen. est posuisse solum portionem spectantem ad dictum Comitem Iulium Casarem ex regula vulgar. quod nemo præsumitur iactare suum, nec facit quod dicti testes dicant dicta bona fuisse per errorem posita in inuentario ea ratione quod illa prouenerint a Marco Antonio patre, quia cum
- 9 *loquantur per verbum credo, nec sint informati, an Marcus Antonius reliquerit alia bona illorum, ratio non concludit, cum stent simul quod dicta bona fuerint profecta a dicto Marco Antonio patre, & tamen non excedant quantitatem portionis dicti Comitis Iulij Casaris.*

- Quibus omnibus ex aduerso oppositis, licet ex scripturis datis, & ex decisionibus factis videatur plenissimè satisfactum, tamen DD. voluerunt aduertere ad vnum quod visum fuit cõsideratione dignum, & hætenus non deductum, quod scilicet dicta renuntiatio non fuerit insinuata iuxta Constitutionem Marchie cap. 25. lib. 5. requiren. dictam insinuationem in quibusvis contractibus minorum, quibus illis erat D. Eleonora de tempore factæ renunciationis cuius insinuationis omisso reddit proculdubio
- 12 *dictam renanciacionem nullam, & inualidam, non obstante iuramento in ea appposito, quod hoc casu non supplet defectum insinuationis, ex quo dicta*
  - 13 *constitutio vtrumque copulatiue requirit, Rota decis. 671. num. 2. par. 1. & decis. 385. num. 9. par. 2. recen. Nec est dubium quin eadem constitutio hæbeat quoque locum in Prouincia Romandiola, & cum fuerit extensa per Paulum Tertium ad vniuersum statum Ecclesie, ut fuit dictum in Perusina p. d. i. f. s. 26. Nouembris 1611. coram R. P. D. Pamphilio, & prius in Romana de Comitibus 15. Maij 1573. coram Oradino.*

Ex quibus DD. censuerunt omninò esse persistendum in decis. &c.

Videlicet sub diebus 26. Iunij 1619. 15. Nouembris 1621. & 7. Iunij 1622. coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Patriarcha Hierosolymitano, sunt in præcedenti Tomo decisiones 130. 318. & 419. & infra habentur alie, idest 16. Iunij 1625. 12. Ianuarij 1626. & 17. Martij 1627.

R. P. D. REMBOLDO.

Veliterna Afficus.

Ven. 31. Ianuarij 1625.

ARGVMENTVM.

Statutum de continuanda possessione in suum heredem, qualiter sit intelligendum. Societas qualiter finitur. Minores contrahere nequeunt societatem, nisi cum debitis solemnitatibus.

SVMMARIVM.

- 1 Manutentio non datur, si non constet de possessione.
- 2 Posseio defuncti non transit in heredem.
- 3 Statutum de continuanda possessione in suum heredem, non operatur, quoad iura personalia.
- 4 Statutum de continuanda possessione in suum heredem, cessat in ijs bonis, quorum heredes sunt incapaces.
- 6 Ius sociale, quando est merè personale, extinguitur morte socij.
- 7 Societas finitur morte socij.
- 8 Pupilli non sunt æquè idonei, sicuti pater ad prosequendam aliquam societatem.
- 9 Pupilli, seu minores non possunt etiam expresse contrahere societatem.
- 10 Et hoc intellige saltem sine solemnitatibus. amplia num. 11.

DECISIO DXCII.

FVIT dictum heredibus q. Antonij de Bonis non esse dandum mandatum de manutenendo in possessione administrationis, seu iurium socialium afficus, de quo agitur, quia non constat de aliqua possessione eorum, iux. tex. in §. bodie insit. de interdict. neque ex persona propria dictorum filiorum, ex quo non apparet quod aliquando se ingesserint in dicta administratione, neque ex persona Antonij patris, qui fuit assumptus in socium à Griffolo, & Barella, quia ultra quod non constat etiam de possessione d. Antonij, quatenus tamen de ea constaret, non posset illa suffragari dictis filiis, quia possessio defuncti non transit in heredem, l. heredem ff. de acq. poss. Nat. conf. 439. num. 5. Paris. conf. 13. nu. 84. lib. 1. Alex. qui testatur de communi in conf. 37. sub num. 5. vers. & constat, quod de iu. comm. lib. 1. Achil. dec. 5. de caus. poss. & prop.

Ne obstat statutum de continuanda possessione in suum heredem, quia dictum & statutum non operatur, quoad iura personalia, & quæ morte patris extinguuntur, Cuman. conf. 173. num. 4. Tirag. in tract. le mort. Saist. part. 4. declarat. 2. latè Peregr. dec. 172. num. 10. & fuit dictum in Romana de Lucatellis coram Reuerendiss. D. meo Decano, quæ est dec. 263 p. 2. in recent. & in Romana de Nocchielis 27. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Vbaldo, ubi plures alie decisiones allegantur, minusque operatur in ijs, quorum heredes sunt & incapaces, & in

quibus illis ius resistit, quin & dictum possessorium admittit omnes & exceptiones, quæ perimere possunt petitorium, Bald. conf. 141. num. 3. lib. 1. Tirag. in d. tract. le mort. Saist. par. 5. declarat. 1. numer. 3. Gabr in tit. de acq. poss. concl. ult. num. 9. Rot. dec. 34. num. 21. & seq. par. 2. diu. etiam fuit dictum in dicta Romana de Lucatellis coram Reuerendiss. D. meo Decano.

In proposito autem ius sociale de quo agitur erat merè personale, & fuit extinctum morte Antonij patris, non solum de iure communi, quo societas & finitur morte socij, §. soluitur instit. de societ. l. 4. §. 1. ff. pro soc. l. actione, §. morte, & l. si fratres, §. idè respondit, ff. eod. tit. Honded. conf. 44. num. 82. cum seq. l. 2. Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. l. 6. tit. 24. num. 15. & seq. Thesaur. dec. 242. in princ. Osasch. dec. 79. num. 6. sed etiam ex pacto expresso, ut moriente vno ex socijs debeant superstites accollare sibi totum negotium, & heredes nullum habeant ius in d. afficu, ut in Summario Barellæ numer. 2. ideoq; etiam resistit dictis filiis Antonij d. pactum, ac iuris dispositio, eoque magis & quod ipsi sunt pupilli, & sic non æquè idonei, atque eorum pater, unde tanto minus potuit in eos transire d. societas, Ruin. conf. 91. num. 7. lib. 1. Capic. dec. 174. num. 9. Osasch. dec. 150. num. 1. ad med. vers. quartam addit rationem, cum alijs per Card. Mant. d. tract. de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 24. numer. 25. & 26. & per consequens constat nullum ius competere dictis filiis in petitorio, atque ita nec possunt iuuari d. statuto, cum eis obstant omnes dictæ limitationes ex supra allegatis.

Non obstat commissio subscripta a Barella, in qua petitur deputari administratorem nomine Barellæ, & filiorum Antonij, alijsque actus iudiciales, ex quibus colligi posse videtur, quod d. Barella tacitè admiserit in socios duos filios, quia dicti non possunt deferuire ad inducendam quasi possessionem, & cum dicti filij essent tunc pupilli, seu & minores non potuissent etiam expresse contrahi cum illis societas, l. ut in conductionibus, ff. pro soc. Rom. conf. 282. Angel. conf. 66. num. 1. & seq. Menoch. præsumpt. 56. num. 6. & seq. lib. 3. cum alijs per Petr. de Vbaldo. de duob. frat. 3. par. in princ. col. 2. saltem & sine solemnitatibus statutarijs, Menoch. de præsumpt. 56. num. 10. ubi etiam hoc extendit & quando tractaretur de validitate pupilli, vel minoris, Card. Mant. d. tract. de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 26. num. 25. vers. cum pupillis, &c.

R. P. D. VBALDO.

Fulginaten. Alimentorum.

Ven. 21. Februarij 1625.

ARGVMENTVM.

Legatum alimentorum alicui relictum, quamvis secundum iuris communis regulas non transeat ad heredes, quoniam cum ipsa persona extinguatur, tamè aliter dicendū venit, quando constat de coniecturata mente Testatoris, quæ doceat tale legatum esse transitorium ad alios, & sic non esse temporale, præter eius naturam, & prædicta mens testatoris ex quibus in his terminis coniiciatur, & alia de quibus in summarijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Filios alendi onus spectat ad patrem, & non ad patrum.
- 2 Alimenta alicui relicta, licet cum persona extinguatur, cum persona tamen secus est, quando constat de contraria mente testatoris.
- 3 Alimenta, quando reliquuntur nepotibus, non extantibus patris, tunc eis non existentibus, id est mortuis sine dubio alimenta illis debentur.
- 4 Alimenta, dum nepotibus relinquuntur, non extantibus fratribus, qualiter ista verba non extantibus fratribus sint interpretanda.
- 5 Verba non extantibus, & similia, qualiter veniant interpretanda.
- 6 Substitutiones, quando expirent.
- 7 Verba illa, non extantibus, vel deficientibus, quando non sunt coarctata ad certum tempus, sed indefinite prolata.
- 8 Tunc non verificantur in sola existentia, nec continent solam vulgarem, sed etiam fideicommissariam.
- 9 Verba in infinitum, utiq; continent tractum successuum temporis.
- 10 Substitutio quando fuit facta in infinitum, tunc continet non solum vulgarem, sed etiam fideicommissariam & nu. 1.
- 11 Et ista opinio nemine discrepante passim admittitur.
- 12 Testamenti contextus perpendi debet, an testator voluerit, ut legatum alimentorum extingueresur cum persona, necne. & nu. 14. amplia num. 15.
- 16 Verba in dubio presumuntur stare demonstrative.
- 17 Testator, si reliquerit alimenta primogenito alicuius, sufficit ut illa petens sit talis, licet in effectu non sit heres primogenitus.
- 18 Alimenta, si alicui sub conditione fuerint relicta, ad hoc, ut illa consequi possit, debet doceri de purificatione dictæ conditionis.

DECISIO DXCIII.

FRANCISCVS Senior de Iacobillis, institutis in testamento duabus primogenituris in diversis bonis suæ hereditatis, gravavit primogenitum, ut alijs filiis solueret legatum annuum scutorum ducentorum pro quolibet, necnon præstaret alimenta in eius domo, deinde subiunxit; Quod intelligi, & sortiri voluit in fratribus carnalibus hæredum primogenitorum, & illis non existentibus in filiis ipsorum in stirpem, ac omnibus coniunctim dicta scuta ducenta, quæ forma seu dispositio servari & locum habere debeat etiam in alijs successoribus in infinitum. Post mortem Iulii senioris, filii testatoris, primogenitura devoluta est ad Gregorium ex Ascanio filio præmortuo, Iulii nepotem, & ita fuit iudicatum in Rota coram bo. mem. Litte, * qui Gregorius solvit alimenta, & legatum prædictum Laurentio, & alijs filiis Iulij, & mortuo Laurentio, Iulius iunior, & fratres eius filij, moto iudicio contra eundem Gregorium primogenitum pro eisdem alimentis, & legato, sententiam in Rota favorem reportarunt, quam Domini hodie in gradu appellationis confirmandam censuerunt. Quia contra validitatem nihil opponebatur, & de iustitia

constat ex pluribus decisionibus in prima instantia factis coram R. P. D. meo Pirovano, * quibus non ob stare existimantur, plura in contrarium adducta; Et primo quod testator videtur restrinxisse suam dispositionem ad fratres carnales primogenitorum, & ijs non existentibus, ad ipsorum filios; unde cum fratres extiterint, & consecuti fuerint alimenta, videlicet Laurentius, & fratres Ascanij primogeniti, in cuius præmortui locum successit Gregorius, ut dictum est, videatur satisfactum dispositioni testatoris, neque ea sit ulterius extendenda ad filios Laurentij, sed onus eos alimentandi, remaneat ꝑ ipsorum patri non autem spectet ad patrum, vel patrum filium. Cordub. in l. si quis à liberis §. item rescriptis. nu. 109. & 126. ff. de lib. agnosc. Quia respondebatur in contrarium stare voluntatem testatoris in hoc casu, ꝑ cui voluerit alimenta deberi fratribus filijs, fratribus non existentibus, unde cum fratres non existant, beneficium alimentorum transit ꝑ in nepotes, ex bene deductis, in dicta decisione vers. Quia verba &c.

Neque obstat quod interpretatio data ad illa verba, Non extantibus fratribus, ut intelligatur quandoque fratres non existant, non autem ꝑ tantum tempore purificationis conditionis, itaut contineant onus successuum alimentorum ad favorem filiorum ex istis fratribus, quamvis semel fratres extiterint, & fuerint alimentati, & sic non solum per viam vulgaris substitutionis, sed etiam per fideicommissum, iuxta cons. Calcan. 103. Peregr. de fideicom. art. 29. cum alijs in decisione, quod inquam dicta interpretatio non videatur posse subsistere, quasi dicta verba, ꝑ non extantibus, vel similia restringi debeant ad tempus purificationis conditionis; quando intrat primogenitus, qui tunc, si non existunt fratres, teneatur dare alimenta, ꝑ substitutio videatur expirasse, ut in terminis contra Calcaneum consuluit Soccin. Jun. cons. 180. ferè per tot. lib. 2. alios cumularunt informantes, quia fuit responsum, immo veriorum esse opinionem contrariam, saltem quando illa verba, ꝑ non extantibus, vel deficientibus, non sunt coarctata ad certum tempus, sed indeterminatè, & indefinite prolata, ut hic, tunc enim non verificantur in sola existentia, nec continent solam vulgarem, ꝑ sed etiam fideicommissariam, ut præter Doct. in decisione allegatos, senserunt Socc. in l. solemus nu. 2. & 6. ff. de cond. & demonstr. vbi dicit, se ita consuluisse Alex. cons. 101. num. 13. lib. 7. Aym. cons. 878. nu. 6. vers. 2. respondetur. Menoch. cons. 1017. numer. 15. & seq. Mantica de coniect. ult. vol. lib. 11. tit. 6. nu. 7. Gail. obseru. 136. numer. 3. lib. 2. vbi de communi Trentacinq. de substit. par. 4. cap. 7. numer. 72. In trigliol. eod. tract. cent. 3. q. 56. num. 18. Paris. consil. 18. num. 43. lib. 2. Palez. in tract. Major part. 2. q. 12. in fin. Sim. de Pret. de interpret. ult. vol. lib. 3. solut. 10. fol. 268. num. 4. Grass. in §. fideicom. q. 33. num. 5. & isti plurimos alios allegant, & plerique de communi testantur, & Rota secuta est in Ferrar. fideicommissi de Rasurys 25. Febr. 1622. coram R. P. D. meo Merlino. Quod indubitatum redditur ex verbis sequentibus, in quibus testator continuando legatum alimentorum, voluit habere locum in alijs successoribus ꝑ in infinitum, quæ utique continent tractum temporis successuum, ut in Romina Casalis Palazetti 10. Iunij 1615. coram Reuerendissimo Patriarca, cum pluribus allegatis per Modern. Braxien. de substit. fideicommissi q. 382. num. 56. quo casu certif.

10 certissimum est, & contineri non solum vulgarem, sed etiam fideicommissariam. *Rota decis. 320. num. 5. decis. 357. num. 2. & 7. var. recent. & in Regina fideicommissi 14. Martij 1622. coram me, & alijs sepe, & tradunt dicti Moderni. d. g. 382. num. 52. ubi*
 11 quod hoc omnes admittunt, & nemine dissentiente. Nec videtur substinere intellectus ex aduerso datus, quod d. verba referantur ad primum casum non existentie fratrum, quo casu primogenitus teneatur dare alimenta fratrum filijs, & hæc forma seruari debet in alijs successoribus in infinitum, & id est retento eodem themate, vt non existentibus fratribus primogeniti; qui in infinitum fuerint successuri, teneantur dare alimenta fratrum filijs, non autem sit sensus, quod ultra fratrum filios, legatum alimentorum extendatur etiam ad nepotes, & deinceps, quia nulla ratio dicta vt prædicta verba intelligantur de primogenitis debitoribus alimentorum tantum, & eorum successoribus in infinitum, nõ autem etiam
 12 de legatarijs alimentorum, imo ex serie & contextu testamenti, potius videntur referen. ad legatarios, postquam enim testator dixit. *Quod intelligi & sortiri voluit in fratribus carnalibus heredum primogenitorum, & illis non existentibus in filijs ipsorum &c.* subiunxit, *qua forma seu dispositio seruari, & locum habere debeat etiam in alijs successoribus in infinitum*, quasi non solum in fratribus, & eorum filijs, sed etiam in alijs eorum successoribus, secundum tamen formam supra præscriptam, videlicet, in stirpes, in domo, & postquam legatarij
 13 peruenerint ad ætatem viginti annorum, & quæ eo magis videntur amplecten. stante dictione, in stirpes, & alijs coniecturis consideratis in secunda decisione.

Nec obstat quod isti fratres agentes, non sint nec fratres primogeniti, nec filij fratrum primogeniti, cum sint filij Laurentij, qui fuit frater Ascanij, qui nunquam fuit primogenitus, cum decesserit ante mortem Iulij patris; Quia huic obiecto respondet prima, & secunda decisio, quod illa verba, *heredum primogenitorum*, stant & demonstratiue prout in dubio præsumitur *l. fin. §. Titia ff. de liber. leg. Bart. in l. centurio num. 29 ff. de vulg. & sic sufficit quod verificentur in primogenito destinato, & scripto, & licet in effectu non fuerit hæres primogenitus, iuxta conf. Bald. 170. in fin. lib. 5. Sim. de Pret. lib. 3. solut. 5. num. 33. fol. 199. alleg. in prima decisione, quibus additur *Curt. iun. conf. 83. col. 3. vers. nec obstant illa verba. Cresc. decis. 1. numer. 6. de testam. Laderch. conf. 3. num. 12. vers. 2. facit, fuit dictum in Romana de Aquilanis 18. Iunij 1600. coram Corduba, & in Romana fideicommissi de Surdis 11. Maij 1618. coram me**

Demum nec obstat visum fuit quod dispositio ad fauorem filiorum masculorum, quos superesse contigerit tam de Iulio filio testatoris, quam de Angelo eius nepote, fuerit conditionalis, videlicet, si per eorum patrem & auum respectiue non fuerit prouisum de annuo reddito, seu cæsu scutorum 200. Ideoq; non possint filij, vel nepotes Iulij consequi dictum legatum annuum, & alimenta, nisi probauerint hæc negatiuam, quod sibi non fuerit prouisum; Quia respondebant illa verba, *si per eorum patrem, & auum* significare ipsum testatorem, vt nonnulli fatentur ex informantibus pro Gregorio, & referri ad Iulium filium, & Angelum nepotem testatoris, non autem

ad Iulij, vel Angeli filios, cum certum sit, Angeli filios tempore testamenti non habuisse auum, cum Bernardinus eorum Auus esset iam mortuus; Sensus igitur est, vt si testator aliter non prouiderit cæteris filijs Iulij, & Angeli, quemadmodum fortè in animo habebat, sed morte præuentus, id non fecit, tunc primogeniti teneantur annuum legatum, & alimenta illis præstare, quod autem testatori non prouiderit, satis apparet, ex quo idem Gregorius primogenitus præstitit legatum, & alimenta Laurentio patri tunc agentium, & eius fratribus, quod non fecisset, si fuisset à testatore aliter ei, & fratribus prouisum. Et ita fuit decisum; &c.

Idest sub die 18. Aprilis 1599. decisio ista erit infra in Appendice aliasque decisiones in altera instantia emanatas coram bo. mem. Pirovano annotauit supra in hoc Tomo ad decisionem 505. quæ est in eadem causa.

R. P. D. PIROVANO.

Recanaten. separationis Thori.

Mercurij 26. Februar. 1625.

ARGUMENTVM.

Maritus, quando pro restitutione dotis conuenitur, non potest carcerari, cum habeat priuilegium, ne teneatur ultra quam facere possit, & quid si se obligauerit in forma Camere ad eam restituendam, item quid si maritus in legem matrimonij commiserit.

SVMMARIVM.

- 1 Maritus pro restitutione dotis, non tenetur ultra quam facere potest.
- 2 Maritus cum in restituenda dote, non teneatur ultra quam facere potest, effectus huius priuilegij est, ne pro hoc possit carcerari.
- 3 Maritus, in restitutione dotis non gaudet priuilegio ne teneatur ultra quam facere potest, si se ad eam restituendam obligauit in forma Camere.
- 4 Obligatio Cameræ continet in se amplissimas clausulas renunciationum, & signanter omni legum, & iuris auxilio.
- 5 Clausula renuncians omni legum, & iuris auxilio, sufficit ad tollendum priuilegium, ne quis conueniatur ultra quam facere potest. vide nu. 6.
- 7 Priuilegium, ne quis condemnatur ultra quam facere potest, non destruitur per clausulam, renuncians omni legum auxilio, quando competit ratio ne reuerentia.
- 8 Pactum, quod maritus conueniatur ultra quam facere possit, non tenet, cum sit contra bonos mores.
- 9 Vxor tenetur maritis exhibere debitam reuerentiam.
- 10 Renunciatio non tenet, quando in ea inest turpitudine.
- 11 Actus, quando tendit contra bonos mores tunc iuramento non firmatur.
- 12 Iuramentum non mutat naturam contractus, nec auget obligationem sed addit vinculum religionis.

Quæ postquam est in esse deducta, propter iuris re-sistentiam, non etiam potest ex religione vinculari. & nu. 12.

- 13 Maritus, si in legem matrimonij commiserit, factus est, indignus privilegio l. maritum ff. solut. matr. contra num. 14 & 15.
- 15 Renunciatio contra bonos mores, si nec directè & expressè teneat, ergo multo minus tacitè.
- 16 Renunciatio, ut teneat, videndum est, an adsit potestas in renunciantem.
- 17 per Thoris separationem non soluitur vinculum coniugale. Et propterea semper remanet spes ad eundem thorum reuertendi, quatenus morum reformatio concurrat, nu. 18.
- 19 Bertazzol. in conf. crimin. 551. per tot. reijcitur.
- 20 Mariti ingratitudo ab ipsa scuitia, in quo differat.

DECISIO DXCIV.

ANTONIUS, post passam super omnibus bonis executionem, pro restitutione dotis, & quarti eiusdem, fuit ulterius carceratus pro executione mandatorum Rotalium, postea relaxatus in honorem feriarum Natiuitatis, cum cautione redeundo ad carceres in termino præfixo; interim autem cepit prætere se non teneri redire, ex eo quod conueniri non potest ultra quam facere possit; vnde, cum particulariter dubitatum esset, an teneatur solum in quantum facere potest, ita ut non possit carcerari, dictum fuit non teneri.

Fundamentum resolutionis deductum fuit ex l.

- 1 maritum ff. sol. matr. in § qua cauetur maritum pro restitutione dotis non teneri ultra quam facere potest, cuius § privilegij, effectus est ne carcerari possit pro eadem dotis restitutione Bald. in l. liber captus, C. de post. lim. reuers. Franc. Aretin. in l. alia §. eleganter, num. 1. ff. solut. matr. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 4. vers. fit tandem. Thes. decis. 119. nu. 2. Franc. decis. 164. num. 2. Brun. de cess. bon. quest. 33. 4. quest. princip.
- 2 Neque obstat, quod Antonius pro restitutione dotis, & quarti dotalis cum iuramento, & secundum formam obligationis cameralis se obligauerit, in qua
- 4 & continentur clausula amplissima renunciationum, & signanter omni legum, & iuris auxilio, quam sufficere ad tollendum privilegium ne quis conueniatur & ultra quam facere potest, tenuit Rota ex multorum sententia in Brundisina pecuniaria, quæ est decisio 485. num. 1. par. 2. recent.

- 3 Quia cum distinctione fuit responsum, quod, aut privilegium prædictum, competit renunciati ratione vel contractus, & vel societatis, & in his terminis procedunt allegata in supradicta decisione, aut privilegium competit ratione reuerentiæ personæ & prout in præsentibus, & tunc renunciatio, defectu potestatis renunciantis, non tenet l. alia §. eleganter, ff. sol. matr. ubi expresse cauetur pactum non & tenere, quod maritus conueniatur ultra quam facere potest quia est contra bonos mores, quippe, cum contra
- 9 receptam reuerentiam, quæ & maritis exhibenda est, id esse appareat, & hanc partem sequuntur latissimè Alex. in d. §. eleganter, Roman. Aretin. Comen. dicentes non tenere & renunciationem eo quod inest turpitudine, & alij alleg. per Laderch. conf. 30. nu. 9. Franc. decis. 164. num. 14. affirmans veriore esse opinionem Couar. in cap. quamvis pactum, num. 6. de pact. Barbof. in l. Maritum, num. 27. vers. prima ampliatio, ff. sol. matr. Mastrill. decis. 93. num. 3. Gomez. de potest. in se ipsum, lib. 2. cap. 24. num. 2. Paschal. de virib. patr. potest. par. 2. cap. 9. num. 26. Fon-

tanell. de pact. nuptial. par. 2. glos. 2. §. laus. 7. part. 11. num. 54. & seq. omnes affirmantes non tenere, etiam si adhiberetur iuramentum, quia ubi actus tendit contra bonos mores, tunc iuramento non firmatur, & Franc. decis. 181. num. 13. dicit iuramentum non mutare naturam contractus, nec augere & obligationem, sed addere vinculum religionis, quæ, postquam est in esse deducta, propter iuris resistentiam, non etiam potest ex religione vinculari, & allegata decisio 485. num. 2. in fin. conuenit in hac distinctione, ibi, renunciari potest, si non sit inductum ratione reuerentiæ.

Quod si dicatur nihilominus d. priuill. l. Maritum, ff. sol. matr. Antonium iuari & non posse, ex quo per scuitiam, & ingratitudinem, iam ex sententiis Rotalibus declaratam in legem matrimonij, factus sit indignus legis auxilio, l. si ab hostibus, §. si vir uxorem, ff. sol. matr. Bald. in l. adhuc, num. 21. C. de iur. dot. Anchar. conf. 408. in princ. Lopez. in rubr. de donat. inter virum, & uxorem, §. 64. numer. 12. Surd. de alim. tit. 1. quest. 36. num. 13 & tit. 7. q. 25. nu. 1. & 2. Bertaz. in conf. crimin. conf. 551. per tot. qui in his terminis respondit.

- 14 Adhuc visum fuit obiectum posse euitari, & sequendationes contrariæ opinionis, quam defendunt glos. in cap. 1. in verb. totam, de donat. inter vir. & vxor. Barbof. post multos in d. l. Maritum, num. 43. & seq. sol. matr. Directè enim, & expressè non teneri huiusmodi renunciatio, tanquam contra bonos mores; ergo nec tacitè delinquendo in legem id videtur licere, prout arguunt Barbof. ubi supra, & Franc. decis. 164. num. 3. quia semper deficit potestas & in renunciantem, quæ ad effectum renunciationis, siue expressæ, siue tacitæ, semper requiritur, nec cessat suppositum reuerentiæ maritalis in §. eleganter proratione consideratum, quia, per separationem thori, non soluitur & vinculum coniugale cap. 1. de diuort. ubi Hostien. sub num. 1. idem aduertit ut propterea semper remaneat spes ad eundem thorum reuertendi, quatenus & morum reformatio concurrat, atque ita durat illud ius reuerentiale, per quod tale privilegium à iure legitur indultum; nec urgent rationes Bertaz. d. conf. 551. quia rationibus, & auctoritati glos. in d. cap. 1. de donat. inter vir. & vxor. magis inharendum est, maxime, quia adducta per Bertaz. non tangunt punctum impotentia renunciantis, & quatenus ille arguit ab ingratitudine, ut per eam privilegia amittantur, in hoc etiam
- 19 erit aduertendum, multum & differre ingratitudinem ab ipsa scuitia, saltem ratione iuris, & effectus, quia ingratitudo perficitur ex ipso actu, & ex consummatione sequitur effectus pœnæ indictæ, ita ut non sit locus pœnitentiæ ad illam euitandam; scuitia autem subiacet pœnitentiæ, & reuersioni ad eundem thorum, in qua privilegium potest conseruari.
- Et ita, &c.

REVERENDISS. MANZANE DO

Patriarcha Hierosolymitano

Romana Casal. .

Mercurij 26. Februarij 1625.

ARGUMENTVM.

Contra tertium possessorem agi nequit via executina, quodque procedit etiam stante obligatione Camerali

rali principalis debitoris, quæ conclusio fortius intrat stante inhibitione iuxta cautelam Bald in l. obmaritorum num. 4. C. ne vxor pro marit. In fraudem paratæ executionis, quando aliqua assignatio dicatur facta; Item probata dicta fraude qualiter sit agendum.

S V M M A R I V M.

- 1 Executiua via non potest agi contra tertium possessorem.
- 2 Executiua non agitur contra tertium possessorem, etiam si adsit obligatio Cameralis principalis debitoris.
- 3 Executiua tunc multo minus potest agi contra tertium possessorem, stante super hoc inhibitione mandatorum.
- 4 Possessio probari potest ex clausula constituti.
- 5 Vxor potest tueri suam possessionem, quo ad bona dotalia in bonis mariti.
- 6 Possessio probatur ex pluribus locationibus, ac fructuum perceptionibus.
- 7 in Fraudem creditorum, ea, quæ sunt non sunt attendenda.
- 8 in Executionis paratæ fraudem, ut dicatur aliquid gestum, quid requiratur.
- 9 Creditores, si prætendant aliquid gestum esse in eorum fraudem, debent prius agere actione reuocatoria, & deinde via executiua, & quomodo.

DECISIO DXCV.

CV M Creditores Ioannis, & Tiberij de Molaria obtinuissent in vim obligationis Cameralis relaxari ab A. C. plura, ac diuerfa mandata, illaque prætenderent facere exequi super Cafali, de quo nunc agitur, quem D. Laudomia Biscia sub die 14. Septembris 1620. tam vigore clausule constituti appositæ in Instrumento dotali quam alias omni meliori modo declarauit se velle retinere ratione suæ dotis propter vergentiam Tiberij mariti ad inopiam cæperunt primo agere contra illam ex capite Iuris offerendi, quod dicebant ipsis competere, deinde hac via ommissa adierunt signaturam sanctissimi, pro subhastatione d. Cafalis, & obtinuerunt committi Auditori Cameræ ut seruata certa forma procederet ad dictam subhastationem, quam nec etiam prosequuti denuo institerunt pro executione dictorum mandatorum, & Fuluius Siluestrius Procurator creditorum sub quadam citatione facta D. Laudomiæ ad recipiendum suam dotem, aliis mandari deponi, nec non mandari exequi d. mandata non obstante inhibitione dotali decretum de exequendo obtinuit, à quo cum pro parte D. Laudomiæ fuisset appellatum, & causa appellationis mihi esset in Rota commissa, illaque pendente progredieretur in executione mandatorum super fructibus dicti Cafalis, dedi dubium an mandata de exequendo, & consignando vna cum omnibus inde secutis essent reuocanda, quo dubio bis proposito, absque tamen vlla resolutione propter dilationem peritam à creditoribus hodie tercia vice illud reproposui, & Domini in maximam dd. creditorum contumaciam responderunt pro D. Laudomia informante, nempe dicta mandata esse reuocanda ea potissimum & ratione moti, quod contra illam cum esset tercia possidens non posset agi via executiua, etiam & stante obligatione Camerali debitoris principalis Alex in l. à Diuo Pio §. si super rebus n. 28. vers. & pro

boc ff. de re iudic. Gallef. de obligat. Camer. 2. p. 19. 2. num. 3. Rota decis. 22. num. 1. & decis. 330. numer. 2. coram fel. record. Greg. XV. cum alijs allegatis in Romana Vineæ 20. Nouembris 1617. coram me.

- Et hoc eo magis procedere videbatur stante inhibitione mandatorum & obtinuerat ad se magis tutam reddendam aduersus creditores ne super dicto Cafali molestaretur, quod tradit pro cautela Bald. in l. obmaritorum num. 4. & seq. C. ne vxor pro mar. Angel. in l. à Diuo Pio §. si super rebus num. 1. & ibidem Castren. num. 2. ff. de re iud. cum alijs adductis in d. decis. 22. nu. 2. coram Sanctiss.

- Quod autem D. Laudomia possideret d. Cafale, 4 probatur nequid ex clausula, & constituti appositæ in Instrumento dotali, ac postea repetita etiam in assignatione Cafalis eidem facta pro satisfactione suæ dotis per Tiberium maritum, & Ioannem fratres, cum qua potuit, & potest & Vxor tueri suam possessionem in bonis mariti iuxta textum vulgatum in l. quod meo ubi Bart. & communiter DD. ff. de acquir. possess. Afflict. decis. 139. num. 9. Q. asch. decis. 133. num. 7. Rota decis. 520. num. 2. in fin. par. 2. recent. verum 6 etiam ex pluribus & locationibus, ac fructuum perceptionibus per ipsam factis, quæ dantur in Summ. num. 7. ex quibus bene probatur possessio Socin. conf. 187. num. 16. vers. confirmantur præmissa lib. 2. Menoch. conf. 336. num. 13. lib. 4. & de retinenda remed. 3. num. 564. 565. & num. 573.

- Non obstat si dicatur huiusmodi assignationem, 7 fuisse factam & in fraudem paratæ executionis, & creditorum dictorum de molaria, quia fuit responsum, quod ubicumque non apparet facta assignatio post 8 relaxata mandata & non potest dici, quod sit facta in fraudem paratæ executionis, ut fuit latè firmatum in Veneta donationis 7. Nouembris 1616. coram D. meo Buratto, & proinde Creditores debent prius agere actione reuocatoria contra D. Laudomiam, & postmodum via executiua tanquam contra bona suorum debitorum iuxta notata per Bart. in d. l. à Diuo Pio §. si super rebus num. 7. vers. Ego dico, & ibi Cast. & Ias. quos refert, & sequitur Rot. decis. 764. ad fin. part. 2. recent. & fuit dictum in Romana Vineæ coram me superius allegata.

Non obstat, quod etiam dicatur pro parte creditorum in memoriali dato in vltima propositione, causæ, quod istud Cafale non spectabat in totum ad Tiberium maritum, & ideo Laudomiæ competat solummodo retentio pro parte illum tangente, quia pro responsione sciendum est in facto Laudomiam nupsisse Tiberio cum dote scutorum 16000. quorum scuta 3500. fuerunt exbursata in pecunia numerata; & per Tiberium assecurata super omnibus suis bonis, residuum verò assignatum in tot locis montium, quæ deberent stare pro fundo dotali ex quibus cum fuerint postea soluta scuta 4500. pro debitis Cesaris Molarie patrui, & Patroni Cesaris cui ab intestato successerunt æqualiter Ioannes, & Tiberius Item 3780. pro restitutione dotis, & quarti dotalis Iulie vxoris eiusdem Cesaris, pro quibus fuerunt cessa eidem D. Laudomiæ iura pro portione, quam Iulia habebat in d. Cafali, necnon alia scuta 4000. inuestita in Domo communi Ioannis, & Tiberij, quæ postea fuit per Laudomiam retrouendita, & idem pariter assignata tanta portio super d. Cafali sequitur quod tota terè dos demptis scutis 3500. fuerit implicata super Cafali & consequenter mandata relaxata.

xata ad fauorem creditorum non posse sustineri, nec etiam quoad portionem Ioannis, in qua nititur hypotheca, quam habet D. Laudomia pro d. sua dote.

Et ita fuit resolutum vna tantum parte informante, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Cefenateñ. Bonorum.

Luna 3. Martij 1625.

A R G V M E N T V M.

Notarij in Italia numerare annum incipiunt à die 25. Decembris non autem 1. Ianuarij. De fide instrumenti, quando dubitetur, ita vt verisimiliter arguendum veniat tamquam falsum. Administrator non potest sine speciali mandato præiudicare Domino.

S V M M A R I V M.

- 1 Notarij in Italia incipiunt annum à die Natiuitatis Domini sub die 25. Decembris, non autem à die 1. Ianuarij.
- 2 Anni denumeratio à Christi Natiuitate est intelligenda, vt anni currentis non dum finiti signum existat.
- 3 Instrumentum continens inuerisimilia non caret suspitione falsitatis.
- 4 Clausula insolita arguunt falsitatem instrumenti.
- 5 Constitutum, quando non attendatur,
- 6 Instrumenti falsitas, ex quibus arguatur.
- 7 Possessio prior est manutenenda, nisi doceatur de interruptione possessionis.
- 8 Possessionis continuatio non datur, non possidenti.
- 9 Possidere non possunt duo in solidum eamdem rem.
- 10 Administrator non potest præiudicare Domino sine speciali mandato.
- 11 Administratores non sibi, sed Domino possident.
- 12 Possess. nem, si quis fateatur dimisisse, & de facto fuisse spoliatum, hoc casu illa qualitas sine facto rejicitur.

DECISIO DXCVI.

DOMINI dixerunt standum esse in decisis, & sic mandatum de manutenendo concessum, locis pijs non esse reuocandum, prout fuerat decisum die 16. Decembris 1622. * ex rationibus in dicta decisione, & in alia 21. Februarij eiusdem anni, coram me firmatis, & licet ex aduerso prætenderetur, ab ijs esse recedendum ex instrumento concordie nouiter producto, & quod dicitur stipulatum inter pates die 28. Decembris 1620. tamen illud nõ ob stare Domini censuerunt. Nam in primis nonnulli ex Dominis valde dubitabant de fide istius instrumenti, quod habet datam prædictam 28. Decembris 1620. à Natiuitate, vt in summario locorum piorum nu. 3. licet illud verbum (à Natiuitate) omitatur in summario Dandini, & sic apparet instrumentum esse rogatum in fine anni 1619. cum Notarij in Italia incipiunt annum à Die Natiuitatis Domini sub die 25. Decembris non autem à die prima Ianuarij, vt per Rot. decis. 17. de iudic. in antiq. & 3. eod. tit. in nou. & conferunt notata per Io. de Grass. in tract. de substit. procur. super vers. anno à Natiuitate Domini num. 2. licet Couar. lib. 1. variar. resolut. cap. 12. num. 1. in fin. dicat istam anni & denumerationem à Christi Natiuitate ita esse intelligendam, vt anni currentis nõdum finiti signum existat; sed hic concurrunt etiam, quod instrumentum dicitur celebratum anno decimo quinto Pauli V. qui currebat anno Domini 1616. non autem anno 1620. de mense Decembris, tunc enim currebat annus decimus sextus inceptus die 17. Maii eiusdem anni 1620. vnde cum in isto instrumento recedatur ab alio celebrato die 17. Februarii 1620. & tamen si antea ex prædictis, merito non caret suspitione, quam augere videbantur multa considerata per Informantes pro locis pijs, vt quia instrumentum continet verisimilia Menoch. præsumpt. 20. num. 12. & seqq. lib. 5. Rota in Perusina pecuniaria coram Reuerendis. Patriarcha, quæ est decis. 366. numer. 6. post 2. vol. conf. Farin. qui idem tradit de falsit. & simulat. quæst. 153. num. 176. & seqq. Non enim videtur verisimile, quod post relaxationem possessionis factam a Dandino, & apprehensionem possessionis locorum piorum vigore primi instrumenti prout firmatur in decisionibus in causa factis, fuerit de nouo deuentum ad nouum compromissum, & nouam concordiam locis pijs præiudicalem, absque probabili causa, & tanto minus cum in ea præfissi agentes locorum piorum consentiant, vt Dandinus continuet suam veterem possessionem certorum bonorum, & tamen ex decisionibus constat, quod ipse dimiserat eorum possessionem, & loca pia ex ijs fructus perciperant, quibus accedunt clausula insolita. Menoch. ubi supra numer. 20. Rot. decis. 68. num. 3. & d. decis. 366. num. 8. post 2. vol. conf. Farin. dum Dandinus constituit se possidere ad sui fauorem bona hereditaria, neque adest Constitutum locorum piorum & ad eius fauorem, quæ visa est noua practica, & contra l. quod meo cum ibi notat. ff. de acquir. possess. & demum quia omnes prædicti agentes, & testes instrumentarij, & Notarius sunt mortui, & hucusque in tot causæ propositionibus nulla est facta productio, nec mentio de d. instrumento iuxta ea, quæ habentur per Farin. d. quæst. 153. num. 179. & 182. Rot. d. decis. 366. num. 9. Menoch. d. præsumpt. 20. num. 39. & d. decis. 68. num. 7. Sed data etiam veritate dictæ secundæ concordie, adhuc Domini putabant non posse dari manutentionem Dandino, & sic standum esse in decisis, quia cum constet & de anteriori possessione locorum piorum, & noua Dandini apprehensione, alias prior possessio est manutenibilis Bart. in l. si duo num. 9. ff. uti possid. Rot. dec. 363. num. 4. par. 1. diuers. Nec obstat quod in dicto instrumento Administratores permiserint, Dandinum continuare suam possessionem. Quia respondebatur in primis, non dari & continuationem non possidenti, vnde si loca pia possidebant, vt fuit firmatum, inane est pactum de continuanda possessione Dandini, cum & duo in solidum possidere non possint l. 3. §. ex contrario ff. de acquir. possess. præterea stante dicta possessione locorum piorum sequitur, vt prædicti Administratores & non possint cedere possessionem Dandino sine speciali mandato, de quo non constat cum non sibi, & sed locis pijs possiderent, l. vlt. C. de acquir. possess. Alex. in l. qui vniuersas §. quod per colorum num. 2. eod. tit. & fuit firmatum in vltima decisione in fin.

Vltimo ex alio cessare videtur difficultas, quia Dandinus in vltimo instrumento dicit, se fuisse gratum

12 natum + dimittere possessionem, & de facto fuisse spoliatum de tota hereditate suæ vxoris, & sic factum, se non possidere, & loca pia possidere, & reijcitur illa qualitas de facto Rot. decis. 802. num. 3. & seqq. par. 1. diuers. & sapissime fuit resolutum.

Neque obstant testes, qui deponunt Dandinum possedisse, quia vel sunt intelligendi ante dimissionem, vel standum est testibus locorum piorum ex rationibus consideratis in vltima decisione.

Ex quibus Domini permanferunt in decis. is.

Decisiones istæ in hac causa emanata sub diebus 21. Februarij 1622. & 16. Decembris eiusdem anni coram eodem bon. mem. Vbaldo habentur apud Postb. post tractat. mandat. de manutenend. decis. nes. 162. & 170.

REVERENDISS. MANZANEDO

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Medietatis Domus.

Mercurij 5. Martij 1625.

ARGUMENTVM.

Dominij probatio debet esse concludens, quando agitur rei vendicatione, itaque sat non erit instrumentum concessionis, quodque tamen intellige regulariter, ideoque fallit, quando cum ipso instrumento concurrunt plura adminicula illud corroborantia, & que sint ista adminicula non nulla ex eis hic adducuntur.

SVMMARIVM.

- 1 Deuolutioni sine dubio dicitur factus locus quando linea est finita.
- 2 Dominium ad deuolutionis effectum non probatur ex instrumento inuestitura.
- 3 Dominium etiam ad effectum deuolutionis probatur ex instrumento inuestitura concurrentibus adminiculis.
- 4 Prout sunt antiquitas temporis, solutio Canonum, confessio, instrumentum concessionis, & similia.
- 5 Antiquitas temporis deseruit pro adminiculo ad probationem dominij.
- 6 Canonis solutio facta iuxta formam concessionis, maxime, quando fuit facta per longum tempus, deseruit pro adminiculo ad probandum dominij.
- 7 Et num. 7. & 11.
- 8 Dominij plena probatio resultat ex propria confessione aduersarij.
- 9 Instrumentum dicitur quis approbasse, cum omnibus in eo contentis, si eo sit usus.
- 10 Productio instrumenti dicitur illud approbante approbatum. & num. 9.
- 11 Actus presumitur gestus ex titulo præambulo.
- 12 Erronea ea, que sunt, non veniunt attendenda.

DECISIO DXCVII.

DVBITAVI An per lineam finitam q. Augustini Piscinæ esset deuoluta Domus, de qua agitur ad Monasterium, seu Moniales S. Annæ, & DD. Informante tantum parte Monasterij, altera vero sapius citata, & intimata informante recusare affirmatiue in emphiteusim factæ per Monaste-

rium de anno 1534. vsque ad tertiam generationem Augustini expresse legitur pactum, quod finita dicta tertia generatione domus debeat reuerti ad Monasterium, quo stante, & dicta linea finita, est

- 1 factus locus sine dubio + deuolutioni, quia licet dominium directum Monasterij, quod venit necessario ad hunc effectum probandum regulariter ex Instrumento inuestitura non + probetur, tamen id procederet contra heredes Ioannis Dominici Piscinæ nepotis si ipsi contradicerent, sed cum ipsi acquieuerint, & lis contra Rectorem Sanctæ Cecilie habentem super domo responsionem sex ducatorum, de Carolenis videtur cessare, & + nihilominus dicta regula fallit quoties concurrunt adminicula iuxta not. per Bart. in l. ad probationem. C. locati, & l. officium nu. 2. de rei vendic. Dec. conf. 146. n. 14. Surd. decis. 10. n. 14. Valasc. de iur. emphit. quest. 9. num. 16. cum adductis in decis. 193. num. 1. par. 1. recent. in qua alie decisiones referuntur.
- 2 In casu autem presenti plura concurrunt adminicula, ex quibus resultat d. directi dominij probatio, + nempe antiquitas temporis, solutio Canonum, confessio recipientis, & ipsiusmet Rectoris Sanctæ Cecilie, qui interuenit, instrumentum concessionis quæ bene omnia ponderantur ad hunc effectum in dicta decis. 193. num. 2. par. 2. recent. &
- 3 in specie de antiquitate + temporis, quod ex ea etiam desumatur adminiculum ad probationem dicti dominij, notat Soccin. in conf. 187. num. 5. & seqq. lib. 2. Ruin. conf. 14. num. 9. lib. 4.
- 4 Prout idem + operari solutionem Canonis factam iuxta formam concessionis vt text. in cap. cum olim de censib. Alex. conf. 8. num. 1. lib. 3. maxime + cum fuerit facta per longum tempus Valasc. loco supra citato quest. 9. num. 17. in fine, & fuit dictum in vna Lauden. deuolutionis 13. Martij 1595. coram bon. mem. D. Corduba, & in Romana deuolutionis domus coram me 3. Aprilis 1623.
- 5 Et quod super hoc tollit omne dubium est confessio iurata eiusdem Rectoris, quod scilicet dicta Domus deberet reuerti ad Moniales directas dominas cum onere soluendi responsionem dd. sex ducatorum de Carolenis seu statutorum quatuor cum dimidio eidem Rectori, & successoribus ex qua + confessione resultat plena dominij probatio contra illum, & illius successores Bart. in l. si cum falsa num. 4. & 7. C. de iur. & fact. ignor. Guidopap. decis. 272. num. 3. Surd. dicta decis. 10. num. 12. Rot. d. decis. 193. num. 2. ad fin. par. 2. recent. & in allegata Romana Deuolutionis domus coram me.
- 6 Accedente vltius possessione capta per modicum Rectorem nunc Aduersarij vigore instrumenti supradictæ concessionis factæ ab eisdem Monialibus, ex quo sequitur omnia in eo + contenta fuisse per Rectorem approbata iuncta præsertim illius productione, ac intercessionem instrumenti capte possessionis ad text. in cap. cum olim de censib. cap. venerabilis, & ibi DD. & præcipue Dec. num. 22. de excipien. Aym. conf. 201. Surd. conf. 151. num. 16. Rotæ decis. 238. nu. 5. coram fel. rec. Gregor. XV. ubi adden. notat. alias decisiones.
- 7 Non obstat quod Rector vna cum Monialibus acceperit possessionem dictæ domus per lineam finitam Augustini, quia ista possessio capta fuit pro Monasterio, & de domo ad Monasterium deuoluta, & præsertim d. Rectoris stante titulo præambulo.

ro bulo debet intelligi ꝑ pro suo iure, & interesse ratione dictæ responsionis eidem vt supra debita, nõ autem ratione directi domini, quod ex confessione eiusdem Rectoris, & ex alijs ꝑ superius deductis spectat ad Moniales Sanctæ Annæ iuxta text. in l. 2. C. de acq. poss. glos. fin. in l. quedam mulier ff. de rei vendic. Bero. conf. 6. num. 6. lib. 1. Menoch. conf. 314. num. 10. Rota decis. 160. num. 5. & decis. 615. n. 3. par. 2. rec.

Minus obstat enunciatio quod Domus fuerit deuoluta pro medietate Monasterio, & pro alia medietate Rectori S. Cecilia, de qua in instrumento locationis factæ 24. Septembris 1602. quia ex instrumento Inuestitura possessionis quæ datur in summario num. 1. & 2. detegitur erronea ꝑ cum ex illis constet domum spectare & fuisse deuolutam ad Monasterium S. Annæ.

Ex quibus ita fuit decisum &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Regiæ. Pensionis.

Mercurij 5. Martij 1625.

ARGUMENTVM.

Pensionis translatio non dicitur continere nouum onus, seu prorogationem seruitutis, sed continuatur ius antiquum. Gratiarum multiplicatio an possit mutare mentem Principis circa aliarum gratiarum concessionem, vel saltem eundem difficilius reddere citra d. concessionem. Subreptionis vitium vt euitetur, quid nam sufficiat.

SUMMARIVM.

1. de Pensionis translatione quando agitur, an tractetur de proroganda seruitute beneficij.
2. Gratiarum multiplicatio non debet mutare mentem Principis ad non concedendum nouam gratiam, vel difficilius ad indulgendum.
3. Subreptionis materia super quo fundari non possit.
4. Subreptionis vitium vt euitetur, sufficit cogitatio Principis in genere.
5. ad Subreptionem euitandam sufficiens est virtualis expressio. & num. 6.
7. Subreptio non causatur ex multiplicatione gratiarum.
8. Papa ex quibus reddatur difficilis in concedenda gratia translationis pensionis.
9. Pensionum translationes non continent nouum onus, aut seruitutem.
10. Lex habet oculos retro, & non ante.

DECISIO DXCVIII.

TERTIO causa posita dictum fuit standum esse in decis. 22. Nouembris, & 17. Iunij 1624. quia obiecta proposita translationi factæ per bon. mem. Cardinalem Tuscum duc. 200. ad fauorẽ D. Dominici Tusci vsque de mense Septembris verè non obstant.

Nam cum obiecta deducantur ex facultate transferendi concessa per Sanctæ mem. Paulum Quintum de anno 1614. mense Nouembris in qua non fuit facta mentio facultatis eidem Cardinali Tusco concessæ de anno 1608. 28. Decembris transferendi residuum fructuum eiusdem Præposituræ vsque ad summam scut. 300. neque etiam fuit facta

mentio de alia facultate transferendi ab eodem Papa Paulo V. concessa anno 1614. mense Ianuarij Bartolomeo Tusco de dicta pensione duc. 200. de Camera, dicebatur non fuisse necessariam neque primam neque secundam expressionem, dum non agitur de nouo grauiamine imponendo Ecclesiæ sed de antiquo continuando, & quidem non continuatione ꝑ indubitata, sed euentuali, per quam dici non potest tractari de proroganda seruitute Ecclesiæ, prout articulo discussio firmatum fuit in hac eadem causa 9. Februarij 1624. Et quamuis plures sint gratiæ, attamen multiplicatio gratiarum ꝑ non debet mutare mentem Principis ad non conceden. nouam gratiam vel ad difficilius indulgen. postquam nititur sola ratione non præiudicij aut noui oneris Ecclesiæ, in qua fundari non potest.

3. ꝑ materia subreptionis Cassad. decis. 10. num. 1. de præben. Caput. q. decis. 224. par. 3. & decis. 108. num. coram Papa Greg. XV.

Cæterum obiecta magis perpendendo visum fuit ea non obstat validitati translationis de qua agitur, taciturnitas enim gratiæ iam concessæ de anno 1608. pro transferendis scut. 300. ex residuo fructuum Præceptorie non pertinet ad subreptionem postquam de ea in gratia anni 1614. mense Nouembris Sanctissimus habuit notitiam saltem.

4. ꝑ in genere, quod sufficit ad euitandum vitium prædictum Caput. q. decis. 49. ad fin. par. 1. decis. 38. num. 3. & 192. ad fin. 210. num. 5. par. 1. recent. leguntur namque verba vigore indulto: um t. bi per eos & felic. record. Clement. VIII. desuper concessorū quæ cum sub eorum generalitate, & illud anni 1608. comprehendit ꝑ possit, inde oritur virtualis expressio sufficiens ad euitan. subreptionem.

Non obstat quod illa verba vigore indulto: um non sint referenda ad indultum anni 1608. sed ad alia indulta concessa per eundem Paulum Quintum pro pensionibus super mensa Ecclesiæ Tiburtinæ, de quibus facta fuit mentio in eodem indulto Pauli V. non tollitur, quin sub eadem generalitate comprehendit possit gratia translationis dicti anni 1608. maxime quia constat de voluntate tam Clementis Octauæ, quam eiusdem Pauli Quinti, quod Cardinalis posset transferre fructus Præceptorie, quodque semel translata ad ipsum reuenterentur, itaque posset eos de nouo transferre, quodque si tertio fieret locus cassationi dd. pensionum iidemmet fructus tertio etiam reuenterentur ad Cardinalem, eosque ipse posset tertio transferre, ꝑ ex quibus satis patet Papam saltem implicite potuisse scire facultates Cardinalis de transferendo residuo fructuum ab ipso met concessas.

Similiter neque visa fuit considerabilis subreptio deducta ex non expressione facultatis transferendi iam antea concessæ Bartolomeo ex rationibus in decisione 17. Iunij 1624. ponderatis.

Quibus non obstat quod & si gratia Bartolomei cum gratia Cardinalis esset vna, & eadem postquam si Bartholomeus ea usus fuisset transferendo pensionem non poterat Cardinalis illam transferre, & sic esset vna in duabus tamen personis, attamen negari non posse quin onus efficeretur grauius Ecclesiæ, & Titulari, ac etiam per indultum Cardinalis impediretur effectus facultatis Bartholomei ad præiudicium Ecclesiæ, & Titularis.

7. Quia fuit responsum ꝑ subreptionem non consistere

stere in multiplicitate gratiarum, quæ narratæ non fuerint, neque in possibili præiudicio eventuali, sed in gratijs onerosis Ecclesiæ, & Titulari, ad quas verisimiliter Papa potuit respicere, & reddere se difficilem in concedendo, cap. super litteris de rescript. Cassad. decis. 12. de præben. Vnde cum iam fuerit firmatum translationes non continere nouum onus, aut seruitutem, semper cessat effectus ex pluribus gratijs deductis.

Et quæ dicebantur ex noua declaratione S. D. N. super moderatione Indultorum transferendi pensiones quatenus medietatem fructuum excedant vltimum fuit non comprehendere pensiones in iudicium deductas sequendo decisionem 48. num. 18. coram Papa Greg. XV. Et ita &c.

Vide supra in præcedenti Tomo ad decisionem 401. quæ est in eadem causa, ubi annotati alias decisiones in hac causa emanatas.

R. P. D. V B A L D O.

Regien. Iurispatronatus.

Mercur. 5. Martij 1625.

A R G V M E N T V M.

Ex nullitate vnius capituli sententiæ non infertur ad nullitatem totius sententiæ, quando ipsa fuit lata per capita separata. Defectus citationis ad dicendum contra commissionem, ex quo sanetur. Procuratoris mandatum, quando dicatur sufficiens, vt possit comparere in causis beneficialibus, & an ad hoc sufficiat generale. Presentatio facta lite pendente, quando teneat, & quando sit attentata, & aliqua habes circa regulas Cancell. de Triennali, & Annali.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia, quando est lata per capita separata, tot dicantur sententiæ, quot sunt capita.
- 2 Citatio ad dicendum contra commissionem requiritur ad firmandam iurisdictionem Iudicis.
- 3 Citatio ad dicendum contra commissionem, non iuuat ad firmandam iurisdictionem, nisi etiam producat in actis.
- 4 Citationis omnis defectus tollitur per comparitionem partis.
- 5 Mandatum ad litem, quando dicatur amplissimū.
- 6 Mandatum, etiam simplex sufficit ad comparendum in causis beneficialibus.
- 7 Mandatum, quando sit satis amplum ad comparendum in quibuscumque causis beneficialibus, siue propbanis indistincte.
- 8 Sententia, quæ non iustificatur ex actis, nulla est.
- 9 Sententiæ pars dispositiua, & non narratiua attendenda est.
- 10 Patronus lite pendente non potest presentare.
- 11 Cap. per nostras. de iure patron. an procedat in beneficijs simplicibus, est inter DD. non parum controuersum.
- 12 Patronus lite pendente potest presentare per viam supplicationis, & Ordinarius potest illum gratificare.
- 13 Presentari quis non potest lite pendente.
- 14 Cap. 1. & 2. vt lit. pendens. in 6. habent etiam locum in presentatione.
- 15 Patronus dicitur esse in quasi possessione presentandi.

Par. IV. Recent. Tom. III.

- di. dum constat de effectuatione presentationum.
- 16 Patronus dum est in quasi possessione presentandi licet presentet lite pendente non dicitur attentare, cum continet suam possessionem.
- 17 Quod tamen intellige, quando lis est inter patronos super pertinentia, quo casu nec beneficium dicitur litigiosum.
- 18 Ideoq. secus est, dum lis versatur inter ipsos presentatos.
- 19 Collitiganti superstiti in beneficialibus non est dandus nouus collitigens.
- 20 Lis, quando fuit extincta, tunc cessant eius effectus.
- 21 Productio noua bene potest fieri ad iustificationem sententiæ antea lata.
- 22 Lis per mortem collitigantis regulariter non extinguatur.
- 23 Quæ tamen regula limitatur, quando collitigans superstes non intendit amplius litigare, & sufficit de hoc constare etiam per actum tacitum.
- 24 de Litis cessione facta per collitigantem quædo non possit dubitari.
- 25 Confessio facta in precibus bene dicitur probata contra confitentem.
- 26 Resignatio litis quando dicatur facta ad fauorem certæ personæ.
- 27 Litis cessio, quo casu non extinguat litem.
- 28 Litis cessio, quædo omnino dicatur libera, & simplex.
- 29 Beneficium, si quis per triennium pacifice obtinuerit, non potest amplius molestari.
- 30 Decretum irritans omnia in contrarium gesta annullat.
- 31 Decis. 242. num. 3. & seq. part. 1. recent. quando intret.
- 32 Attentata nullum iuris effectum parere possunt.
- 33 Litigiosi vitium transit etiam in successorem.
- 34 Possessor pacificus triennalis quis effici nequit stante lite.
- 35 Lis, quando dicatur esse super titulo beneficij.
- 36 ad Triennalis regulæ effectum requiritur saltem titulus coloratus.
- 37 Titulus discoloratus non sufficit ad effectum regulæ triennalis.
- 38 Narratiua falsa non tribuit titulum.
- 39 Possessio decennalis in beneficialibus, an sufficiat saltem pro titulo presunto ad effectum regulæ triennalis, & quid requiratur num. 40.
- 40 Regula Cancellariæ de annali non habet locum contra institutionem faciendam ad presentationem veri patroni.
- 41 Regula de annali non intrat, quando non constat de titulo.
- 42 Sententia nulla confirmari non potest parte opponente, quod tamen verum intellige, quando constat de nullitate, num. 44.

D E C I S I O D X C I X.

F V I T dictum, sententiam Rotalem esse confirmari. quæ confirmauit primam etiam Rotalem, licet multa contra vtramque opponerentur, & quidem prima sententia continet duas partes, prima est, in qua canonizat in patronatus in beneficio de quo agitur, & eius pertinentiam ad Hieronymum, eiusq. familiam de Cantarellis, secunda est, in qua dicit eundem Hieronymum patronum, & presentatum respectiue esse instituendum, expulso, & amoto Francisco Tusco, quantum ad primam partem.

Domini omnino existimabant sententiam esse iustā, prout constat ex decisionibus in prima instantia factis 10. Maij 1623. * & 7. Februarij 1624. neque impugnabantur, & nullitates oppositæ quatenus subsisterent, non officerent primæ parti sententiæ, cum tangerent solum secundam partem, in qua dicitur Hieronymum esse instituendum excluso Tusco, & sententia sit lata per capita separata, & tot dicantur sententiæ, quot sunt capita. *etiam s. ex causa. ff. de minor. gloss. in cap. 2. in verb. eadem de ord. cogn. Ang. & Ias in l. scire debemus ff. de verb. oblig. Rota decis. 33. num. 7. & seqq. part. 2. diuers. & in recent. decis. 427. sub num. 2. par. 2.*

Quo verò ad secundam partem, opponitur de nullitate, & iniustitia, & primo quod Franciscus Tuscus non fuit citatus ad dicendum contra commissionem aduersus eam obtentam, prout erat necessarium ad firman. iurisdictionem, *Cassad. decis. 7. in fin. de appell. Seraphin. decis. 845. sub num. 1. vel saltem executio & citationis non fuit reproducta, sed utrumque videbatur Dominis cessare, ex quo Tuscus constituit procuratorem Pissarum, qui comparuit, & protestatus est se velle in quolibet actu in hac causa citari, citato prius procuratore Hieronymi ad videndum fieri talem protestationem, & mandari afficere, quæ & comparitio videtur tollere defectum citationis, Vant. de nullit. tit. fin. n. 110. Lancellott. de attent. lit. pend. cap. 4. in præfat. n. 128. & 132. & seqq. Seraph. decis. 144. num. 4. Rota coram Greg. XV. decis. 27. nu. 2. & seqq. & decis. 736. nu. 1. part. 2. recent. cum alijs allegatis in causa Auriensis parochialis 16. Martij 1615. coram me.*

Nec dubitarunt Domini, quin dictum mandatum esset sufficiens, cum habeat clausulas amplissimas ad causas motas, & mouendas in quocumque loco, & foro, & coram quocumque Iudice tam Ecclesiastico quàm seculari ordinario, vel extraordinario, delegato, vel subdelegato &c. cum plena, libera, generali, & speciali administratione, & ad omnia, & singula etiam si exigeretur mandatū speciale, & prout ipse mot constitutus esset &c. prout latius in instrumento, & tamen sufficit mandatum etiam simplex & etiam ad comparen. in causis beneficialibus, *Aegid. decis. 5. in princ. Vant. de nullit. ex defect. mandati num. 93. sed istud fuit adeo amplum, vt videatur data facultas comparendi in quibuscumque causis, siue & prophanis, siue beneficialibus indistinctè, vt fuit firmatum in causa Firmana hereditatis 27. Aprilis 1622. coram Reuerendiss. Datario, & in eadem causa 15. Martij anni præteriti coram R. P. D. Pirouano.*

Secundo dicitur de nullitate, quasi sententia sit lata super nullitate & prouisionis Francisci, quæ non erat in actis, quæ tamē nullitas cessat ex facto, quia quicquid dicatur in narrativa, apparet in parte dispositiua fuisse pronūciatum super institutione Hieronymi expulso Frācisco prout supra retuli, & certum & est, partem dispositiuam sententiæ esse attenden. non autem narratiuam, *Corn. in lex stipulatione. num. 5. C. de sent. & cons. 10. nu. 3. Ab. 4. Dec. cons. 28. num. 2. vers. sic ergo. Contard. de Aegid. q. 7. Rota decis. 34. num. 12. & seq. par. 2. diuers. in Romana vinea 14. Martij 1597. coram Corduba, & in Romana melioramentorum 24. Nouembris 1617. coram me.*

Tertio dicitur de nullitate, quia Hieronymus li-

10 te & pendente non potuit præsentare, cap. per nostras. de iurepatr. sed ista etiam nullitas cessat, quia
11 quicquid sit dicen. an ille rex. & procedat in beneficijs simplicibus, quale est hoc, de quo agitur, & lo. Andr. tenuit opinionem affirmatiuam in d. cap. per nostras. in fin. & ibi Abb. nu. 2. vers. sed quero, & in terminis simplicis Capellanæ fuit resolutum in Aquileien. iurispatronatus 8. Iunij 1587. coram bon. mem. Rubeo, licet Lambert. in tract. de iurepatronatus. lib. 2. par. 1. quest. 8 art. 2. num. 3. tenuit contrarium, quem simpliciter sequitur Per. gr. cons. 18. in fin. lib. 5. post Ias. Ludouic conclus. 42. vers. ampliatur 5. quod patronus magis placuit alia responsio, quod hic fuit processum per viam supplicationis
12 factæ Episcopo à Hieronymo, vt sibi conferret dictum beneficium simplex, vt in summ. pro eo nunc dato, quò casu potuit Ordinarius illum gratificari, admittere, Abb. in d. cap. per nostras. nu. 2. vers. sed quero. Lambert. ubi supra art. 3. num. 3. & fuit firmatum in decis. 15. Ianuarij anni præteriti.
13 Quarto dicebatur de nullitate, quia lite & pendente Hieronymus nō potuit præsentari cap. 1. & 2.
14 vt lit. pend. in 6. quæ iura habent & locum etiam in præsentatione, Calder. cons. 1. vt lit. pend. Lap. alleg. 22. num. 3. ubi adden. & ad responsionem quod cum Cantarelli essent in quasi possessione præsentandi ex
15 pluribus præsentationibus effectū sortitis, vt fuit firmatum in decisione in causa facta decima Maij
16 1623. potuerunt etiam lite pendente & præsentare absque vitio attentatorum, Lancellott. de attent. lit. pend. num. 640. Lap. alleg. 36. num. 2. & seqq. Abb. in cap. ex litteris num. 3. & seq. & ibi lo. Andr. numer. 4. & Anan. num. 15. de iurepatron. Replicabatur
17 tur quod id procedit & quando lis est tantum inter compatronos super pertinentia iurispatronatus, quo casu nec beneficium dicitur litigiosum, Vital. in Clem. 1. num. 43. vt lit. pend. cum alijs firmatis in decisione 15. Ianuarij 1624. in hac causa, sed hic erat
18 lis etiam inter ipsos & præsentatos, videlicet inter Māfredinum præsentatum à Cantarellis, & Bartholomæum Tuscum præsentatum ab Ardizzonibus, vt constat ex commissione causæ in Rota bo. mem. Lit. & hoc casu patronus etiam si sit in quasi possessione præsentandi non potest præsentare, quia & superstiti non debet dari nouus colligans, vt d. cap. 2. vt lit. pend. in 6. & fuit resolutum in causa Pampilonen. de Xariques 21. Maij 1603. coram bon. mem. Card. Lancellotto iuniore, ideo in decisione prædicta fuit data alia responsio, & hic per informantes, videtur
20 licet quod lis & inter præsentatos erat extincta per mortem Māfredini, & cessionem Bartholomæi Tuschi, quæ cessio fuit producta, & data hodie in summario num. 7. quæ productio bene fieri potuit ad iustifican. sententiā & antea latam, Caputaq. decis. 114. par. 3. Seraphin. decis. 701. nu. 3. & decis. 734. num. 5. fuit dictum in causa Perusina bonorum 14. Maij 1618. coram R. P. D. Buratto, nec obstat quod per
22 obitum colligantis lis & regulariter non extinguatur Sarnen. super reg. de annal. q. 62. s. præterea quia Mobed. decis. 14. de caus. poss. & propr. Cassad. decis. 1. de reg. iud. num. 2. quia & limitatur non procedere
23 quando superstes & colligans non vult prosequi litem, & sufficit quod de hoc constet ex aliquo actu etiam tacito, Cassad. decis. 5. num. 4. vt lit. pend. in verb. litis pendentia non finitur, Gambar. de offic. legat. lib. 3. num. 465. Achill. decis. 8. vt lit. pend. & fuit

27. *fuit dictum in causa Cöben. Archipresbyteratus*
 27. Februarij 1589. coram bon. mem. Card. Platto.
 In proposito autem de cessione expressa facta à Bar-
 24. tholomæo ipsi beneficio de quo agitur, & omni iuri,
 & actioni sibi in dicto beneficio, vel ad illum quomodo-
 libet competere. patet ex publico instrumento
 cessionis in manibus Papæ factæ à bon. mem. Cardi-
 25. nali Tusco dicti Bartholomæi fratre, & procuratore,
 ut in summ. num. 7. & ex confessione ipsius Franci-
 sci in sua gratia, l. cum precum. C. de liber. caus. & li-
 cet vnus ex Dominis dubitaret, ne dicta cessio esset
 simplex, sed potius ad fauorem Francisci Tusci qua-
 si in eadem supplicatione vnus resignaret, & alter
 26. supplicaret, quo casu resignatio dicitur facta ad fa-
 uorem certæ personæ, & omnia videtur correspe-
 27. ctiue facta iuxta decis. Put. 511. lib. 2. in nou. & quan-
 do cessio esset ad fauorẽ certũ est, quod per cessionem
 lis non extinguitur Rota decis. 383. nu. 1. par. 2.
 recent. cum alleg. Tamen ex dicto instrumento ces-
 28. sionis apparet illam omnino fuisse liberam, & sim-
 plicem dicto num. 7. neque ex litteris prouisionis
 Francisci datis num. 4. apparet quod Bartholomæus
 resignauerit, & Franciscus supplicauerit in supplica-
 29. tione, sed narrata cessione Bartholomæi sponte & li-
 bere, & per Papam admissa facit Francisco collatio-
 nem dicto num. 4.
 30. Opponitur verò quia Franciscus prætendit se
 triennale possessorem, immò decennale cum
 fuerit in possessione ab anno 1610. Ideoq. non posse
 31. molestari obstan. regulis habentibus decretum
 irritans per quod annullantur omnia in contrarium
 gesta, Cassad. decis. 12. num. 5. super regul. cum alijs
 32. allegatis, sed fuit responsum in primis, quod si Frã-
 ciscus habuisset causã à Bartholomæo vno ex colli-
 33. gantibus vigore resignationis ad eius fauorem fa-
 34. ctã, tunc haberent locum, quæ eleganter deducũ-
 tur in causa Barchinonen. parochialis de Mattaro
 coram Reuerendiss. D. Decano, quæ est decis. 242.
 num. 3. & seq. par. 1. recent. sed cum supradictum
 sit Franciscum fuisse simpliciter prouisum à Papa
 post cessionem à Bartholomæo factam; ideo fuit re-
 35. sponsum alio modo videlicet, quod prouisio obtenta
 à Francisco, & possessio, quæ dicitur inde secuta,
 36. fuit lite pendente introducta, vsq. de anno 1604.
 vnde omnia fuerunt attentata, neque apta parere vl-
 37. lum iuris effectum, cum vitium litigiosi transeat
 in successorem, itaut non potuerit effici pacificus
 38. possessor ad effectum regulæ de triennali, Mohed.
 decis. 13. & 14. de caus. poss. & propr. Card. Mantica.
 decis. 46. num. 4. & quod lis esset super titulo cum
 39. etiam presentati essent in lite, & iam supra deductũ
 est & tradit Seraph. decis. 990. num. 3. quæ tamen re-
 sponsio alijs videbatur dubitabilis, ex quo lis dice-
 batur extincta per mortem Manfredini, & cessionẽ
 Bartholomæi tempore impetrationis Francisci, vt
 supra etiam deductum est.
 Quare tertio respondebatur quod ad effectum re-
 40. gulæ triennalis requiritur titulus saltem coloratus
 Verall. decis. 349. num. 3. par. 3. Sarnen. super reg. de
 triennal. quæst. 26. vers. ut igitur, & vers. ubi ergo
 & Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 28. de quo ti-
 41. tulo hic non docetur, cum numquam fuerit exhibita
 gratia Francisci, & si produceretur appareret titu-
 42. lus & discoloratus, qui non suffragatur, Caputaq. de-
 43. cis. 45. num. 1. par. 3. ex quo est sub falsa narratiua,
 44. quod ius patronatus pertineat ad Ardizzonos, cu-
 45. Par. IV. Recent. Tom. III.

ius contrarium fuit resolutum, & licet replicetur
 quod decennalis possessio sufficit pro titulo saltem
 39. præsumpto, qui sufficit ad effectũ regulæ, Cassad.
 decis. 2. num. 2. & decis. 4. num. 9. de caus. poss. &
 propr. nihilominus, respondetur, nec constare de ta-
 40. li possessione saltem pacifica, prout requiritur ad
 effectum allegationis, Lap. 89. vt per Put. decis. 411.
 lib. 2. in nou.

Quoad regulam de annali fuit responsum, quod si
 sustinetur presentatio facta de Hieronymo prout su-
 stineri supra deductum est, non est agendum de dicta
 41. regula, quæ non habet locum contra institutionem
 facien. ad presentationem veri patroni, Mohed. decis.
 de iur. patr. Seraph. decis. 285. num. 6. Rota decis.
 796. lib. 3. part. 3. diuers. Sarnen. in reg. de annali
 quæst. 27. sub nu. 1. vers. pro resolutione, & sub nu-
 42. mer. 2. vers. secundo est casus, & tanto magis ex
 quo constat de non titulo Francisci, Paris. de resi-
 gnat. lib. 3. quæst. 5. num. 7.

Quo verò ad secundam sententiam Rotaalem op-
 ponebatur, quod fuerat pro Francisco protestatum
 43. non deueniri ad sententiam, nisi pronunciato super
 nullitate primæ sententiæ, vt in summ. Francisci alias
 44. dato num. 4. sed fuit responsum nullitatem non
 adesse vt ex supradictis constat, & tunc fuit res di-
 scussa per memorialia in Rota exhibita; ex quibus
 Domini censuerunt posse deueniri ad sententiam in
 secunda instantia.

Et ita fuit decisum &c.

Decisionem hanc in altera instantia in presenti
 causa factam sub die 10. Maij 1623. coram bon.
 mem. Pirouano habes apud Viuian. post tractatum
 de iure patronat. decis. 16. la 2.

R. P. D. V. B. A. L. D. O.

Theatina Iurisdictionis.

Veneris 14. Martij 1625.

ARGVMENTVM.

Episcopus dicitur habere pro se assistentiam Iuris, &
 claram dispositionem Concil. Triden. sess. 24. cap. 20.
 de reformat. vt ipse tantum possit cognoscere causas
 matrimoniales, & criminales suæ Diocesis, & pro-
 pter dictam assistentiam debita est ei manutentio,
 quamuis non probauerit quasi possessionem, & licet
 Congreg. Conc. Triden. declarauerit d. sess. 24. cap. 20
 non tollere immemorabilem, vt inferior Prælatus
 illius vigore possit causas matrimoniales, & crimi-
 nales cognoscere, tamen ea immemorabilis canoni-
 zanda venit per tres sententias conformes, & inte-
 rim Episcopus in sua iurisdictione manutenendus
 venit.

S V M M A R I V M.

- 1 Loca aliqua an sint intra fines alicuius iurisdictionis potest probari ex pluribus simul iunctis.
- 2 Episcopus dicitur habere assistentiam iuris in exercenda iurisdictione in omnibus locis suæ Diocesis, propter quam debetur ei manutentio, num. 3.
- 4 Quod præcedit etiam si Episcopus non probauerit possessionem.
- 5 Episcopus, & non alij inferiores possunt cognoscere causas matrimoniales, & criminales, cum id relinquatur tantum iurisdictioni, & examini Episcopi.
- 6 Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. §. ad hec. de reform.

ex declaratione Sacr. Congregat. Concil. non tollit immemorabilem, ut inferior Episcopo possit cognoscere causas matrimoniales, & criminales.

- 7 Immemorabilis pro Pralato inferiori, ut possit cognoscere causas matrimoniales, & criminales, dum discutitur an adsit necne, non est deneganda manutentio Episcopo.
- 8 Manutentio non solet dari ex sola assistentia iuris, quando illa offuscatur ex contrariis probationibus.
- 9 Privilegia non sufficiunt ad excludendam manutentionem, nisi etiam doceatur de quasi possessione.
- 10 Privilegia exemptionum non sunt extendenda.
- 11 Decisio in causa Constantien. Iurisdictionis 16. Nouemb. 1607. coram Ortemberg, quo casu loquatur, & in multis ab ea fuit recessum, num. 12.
- 12 Testes deponentes de auditu non probant.
- 13 Episcopi scientia, & patientia requiritur, ut alius contra eius iurisdictionem aliquid praescribat.
- 14 Episcopus ut excludatur ab Archidiacono &c. ad effectum, ut non possit cognoscere causas, matrimoniales, vel criminales, requiritur immemorabilis canonizata per tres sententias.
- 15 Iuris assistentiam pro se habens, si alius praeferat illud impedire, dum id cognoscitur, quis veniat manutenendus.
- 16 Resolutio Sacrae Congregat. Concil. Trident. super sess. 24. cap. 20. de reformat. in quibus terminis loquatur.
- 17 Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. de reformat. non comprehendit Abbates habentes quasi Episcopalem iurisdictionem, nec Capitula, quibus Abbatiae sunt unite.
- 18 Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. de reformat. loquitur de Decanis, Archidiaconis, & alijs Pralatis inferioribus Ecclesiae Cathedralis, non autem aliarum Ecclesiarum, & num. 20. 21. & 22.
- 23 Episcopus in cognoscendo causas matrimoniales, & criminales totius suae Diocesis habet pro se claram iuris assistentiam, necnon apertam dispositionem Concil. Trident.
- 24 Abbas vel Capitulum, quod habeat territorium separatum ab Episcopo, cum id non presumatur, venit probandum.

DECISIO D C.

ORTA iam pridem controuersia inter Archiepiscopum Theatinum ex vna parte, & Capitulum Basilicae S. Petri de Vrbe ex altera super omnimoda iurisdictione in Abbatia S. Salvatoris de Maiella, necnon in alia S. Martini della Phara in Prouincia Theatina constitutis, & causa commissa in Rota, dubitari cui esset dandum mandatum de manutenendo, & in quibus. Et propter amplitudinem materiae Domini eam distinguentes, censuerunt D. Archiepiscopum esse manutenendum quoad causas matrimoniales, & criminales, & approbationem, confessionarium, cum reservatione, ut de alijs quae hinc inde praetenduntur de quibus infra particulariter videretur. Et quidem disputatio haec fuit instituta cum praesupposito, quod loca de quibus agitur sint intra fines Diocesis Theatinae, ut in dubio per me subscripto, & suppositum confirmatur ex pluribus enunciatiuis antiquis in scripturis pro Capitulo productis, necnon ex actibus factis ab anno 1525. usque ad annum 1605. quae fuerunt data in summario responsionis pro Archiepiscopo ex quibus salte-

1 simul iundis, constat haec loca esse intra fines dictae Diocesis iuxta alias deducta in causa Theatina iurisdictionis 4. Maii 1612. & in alia iurisdictionis de Atissa 4. Iulij eiusdem anni coram Reuerendiss. D. Decano, & rursus in alia Theatina iurisdictionis de Arhona 26. Iunij 1615. coram eodem quae est decis. 683. nu. 1. par. 1. recent. Quae dicta sint ex abundanti, quia dubium super manutentione disputatur cum illo praesupposito ut dixi.

- Quod igitur pertinet ad causas matrimoniales, & criminales mouebantur Domini pro manutentione
- 2 Archiepiscopi, quia quoad ista Episcopus habet assistentiam iuris in locis suae Diocesis propter quam
- 3 assistentiam debetur sibi manutentio, cap. cum persona. §. fin. de priuil. in 6. Caput aq. decis. 306. nu. 2. par. 1. & decis. 201. par. 2. Rota decis. 491. nu. 2. par. 1. recent. Cardin. Mantica decis. 372. num. 1. & 2. & 11.
- 4 ubi quod id procedit etiam si Episcopus non probet possessionem, Rota decis. 145. nu. 6. par. 2. diuers. decis. 501. num. 1. par. 2. recent. necnon habet assistentiam ex dispositione Sacri Concilij Tridentini
- 5 sess. 24. cap. 20. §. ad haec de reformat. ubi statuitur, quod causae matrimoniales, & criminales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio, sed Episcopi tantum examini, & iurisdictioni relinquantur, Rota decis. 382. num. 1. par. 2. recent. & licet alias Sacra Congregatio Concilij Interpretum
- 6 declarauerit Concilium non tollere immemorabilem, tamen dum cognoscitur, an adsit immemorabilis pro Pralato inferiori, idq. per tres conformes,
- 7 interim Episcopus est manutenendus. ut dixit Rota in causa Marsiceni iurisdictionis 26. Aprilis 1609. coram Reuerendiss. Patriarcha, quae est decis. 248. num. 1. par. 2. recent. & in Theatina iurisdictionis de Atissa 5. Decembris 1614. coram Reuerendiss. De-
- 8 cano, licet manutentio dari non soleat ex sola assistentia ubi illa offuscatur ex contrariis probationibus, Rota decis. 382. num. 5. & decis. 501. num. 4. par. 2. rec. & in alijs cumulatis in Constantien. iurisdictionis 16. Nouembris 1607. coram Reuerendiss. Attrebaten. Tamen visum est dictas probationes non esse sufficientes ad praedictum effectum. Quae quoad privilegia exhibita pro parte Capituli quatenus essent in forma probati, quod a praedicto Archiepiscopo impugnabatur, fuit etiam responsum privilegia non sufficere ad excludendam manutentionem.
- 9 Archiepiscopi, nisi ostendatur etiam quasi possessio, ut fuit firmatum in causa Sipuntina iurisdictionis coram bon. mem. Card. Sacrato, quae est decis. 491. num. 4. par. 1. recent. & accedit quod quatenus sonat
- 10 in exemptionem, illa intelligitur quoad Ecclesiam, & eius Clericos, non autem quoad Parochum, & Parochianos, iuxta text. in cap. per exemptionem, & ibi gloss. in verb. curam habens, Ioan. Anar. nu. 2. Franch. num. 3. Gemin. nu. 14. & seq. de priuil. in 6. Seraphin. decis. 2058. sub num. 6. Rota decis. 324. numer. 6. par. 1. rec. Ultra quod in privilegio Alexandri III. expresse reservatur auctoritas Sedis Apostolicae, & Diocesanorum Episcoporum canonica iustitia.
- 11 Nec applicatur decisio Constantien. Iurisdictionis coram Reuerendiss. Attrebaten. supra allegata, quia ibi expresse negabatur loca controuersa pro Abbate, & Monasterium esse intra fines, hic autem
- 12 supponitur, ut supra dictum est, quod ultra quod ab ea decisione in multis fuit recessum, ut constat in decisione

sione 324. præsertim num. 11. par. 1. recent.

Non obstant testes dati pro Capitulo. Quia plerique deponunt de auditu, & sic non probant, cap. licet ex quadam de test. & non deponunt de scientia, & patientia Archiepiscopi, prout est necessarium ad hunc effectum excludendi Ordinarium a manutione, ut firmatur in dicta decis. 491. num. 10. & seq. par. 1. recent. ubi id dicitur maxime procedere quoad causas matrimoniales, & criminales, in quibus ad excludendum Ordinarium, requiritur immemorabilis canonizata per tres conformes, & idem dicitur in decis. 332. num. 4. eadem par. 1. recent. de qua immemorabili testes nullatenus deponunt, & in summa cum multa opponantur, tum circa personas, & dicta testium, tum circa alias probationes Capituli, donec prædicta discutiantur interim Episcopus est manutenendus, ut in his terminis dixit Rota dicta decis. 382. in fin. par. 2. recent.

Non obstat resolutio Sacre Congregationis, quæ datur, quia ex lectura apparet suppositum fuisse Congregationi Abbatem habere quasi Episcopalem iurisdictionem, & Territorium separatam, quod non applicatur huic casui, in quo supponitur loca, de quibus agitur, esse intra fines Diocesis Theatinæ.

Non obstat, quod decretum Concilii circa causas matrimoniales, & criminales, de quo supra, non comprehendat Abbates habentes quasi Episcopalem iurisdictionem, nec Capitula, quibus Abbatia sunt unita, sed loquatur de Decanis, Archidiaconis, & alijs Prælati inferioribus Ecclesiæ Cathedralis, non autem aliarum Ecclesiarum, ut alias consideravit Rota in causa Salamantina iurisdictionis 1. Iulij 1565. coram Card. Io. Aldobrandino. Quia postmodum in Rota non fuit facta huiusmodi distinctio, sed indistinctum, quod Concilium habeat locum in Abbate, & alijs Prælati inferioribus, ut in Theatin. iurisdictionis coram Reuerendiss. D. meo Datario, quæ est decis. 382. par. 2. recent. & declarationes Sacri Concilii indistincte loquuntur, ut aduertit Rota in Theatina iurisdictionis de Atissa 17. Novembris 1612. coram Reuerendiss. Decano. Ultra

quod non constat, quod Abbas, vel Capitulum habeat iurisdictionem Episcopalem & proprium territorium, ut in Constantien. iurisdictionis supra allegata, immo supponitur contrarium, ut supra dixi.

Non obstat quod Concilium non tollat sententias, præsertim antiquas, & in iudicatum transactas. Seraph. decis. 712. num. 5. ubi Additio Garz de benesio. par. 3. cap. 2. num. 202. & seq. In proposito autem prætendit Capitulum adesse sententiam Cardinalis Buccamatij, latam de anno 1291. tempore Nicolai Papæ Quarti datam in Summario Capituli num. 4. quæ tamen parum facere videtur, quia ibi supponitur, fuisse litem coram d. D. Card. vigore specialis commissionis inter Episcopum Theatinum, & nonnullos Abbates, Archipresbyteros, & Conuentus Ecclesiarum dictæ Diocesis super visitatione, & alijs iuribus Episcopalibus, & quod de eiusdem Pontificis mandato, fuit ei iniunctum, ut de Ecclesijs subiectis Basilicæ S. Petri de Urbe, nullo modo se intromitteret occasione dictæ commissionis, & quod ei innotuit, Ecclesiam Sancti Martini de Valle dictæ Basilicæ esse subiectam, & propterea non esse in dicta Commissionem comprehensam, quod quidem nihil commune habet cum eo, de quo hodie disputatur, nec illa est sententia ad fauorem Abbatis, Part. IV. Tom. III. Recent.

vel Ecclesiæ Sancti Martini, nisi quatenus absoluit à censuris in contumaciam illatis, sed solum continet, quod ratione subiectionis Basilicæ S. Petri, dicta Ecclesia non comprehendatur in commissione, de qua ibi.

Quo verò ad approbationem Confessariorum, pariter Domini censebant esse dandum mandatum de manutenendo D. Archiepiscopo, quoniam habet assistentiam iuris, & claram dispositionem Concilii Tridentini sess. 23. cap. 15. de reformat. ubi etiam tollit immemorabilem, & fuit resolutum in causa Galaguritana iurisdictionis de Nagera 6. Iunij 1612. coram Reuerendiss. Attrebaten. quæ est decis. 332. par. 1. recent. confirmata 20. Martij 1615. coram me. Nec probatur quod Abbas, vel Capitulum habeat territorium separatam, imo supponitur contrarium, ut supra sæpè dictum est.

Quo verò ad visitationes, collationes beneficiorum, & causas Ciuiles, Domini mandarunt particulariter videri.

Et ita fuit decisum &c.

EVERENDISS. PIROVANO.

Neapolitana Domus.

Veneris 14. Martij 1625.

ARGUMENTVM.

Sententia non dicitur nulla ex defectu transportationis actorum, quando illa reperiuntur penes Notarium actuatorum apellationis, & quid si facta non fuerit citatio pro repetitione actorum, an id causet nullitatem sententiæ, & quid dictæ citationi æquipolleat. Citatio ad sententiam si omissa sit, quo ad aliquos, quando sententia reddatur nulla, etiam quoad citatos, & quando secus. Filius natus ex persona religiosa est insuccessibilis ex quavis dispositione paterna.

SUMMARIVM.

- 1 Sententia transit in rem iudicatam, licet fuerit appellatum, sed in tempore appellatio non fuit prosequuta.
- 2 Res iudicata exequenda venit, quatenus sententia sit valida, & iusta.
- 3 Sententiæ validitas colligitur ex resolutione actorum.
- 4 Actorum transportationis defectus solet causare nullitatem sententiæ.
- 5 Sententia lata non visis actis probatorijs est nulla.
- 6 Acta non fuisse transportata dici nequit, quando acta reperiuntur penes Notarium actuatorum apellationis. & num. 7.
- 8 Citatio pro repetitione actorum existentium penes Notarium apellationis, an si omittatur, causet nullitatem sententiæ.
- 9 Citationi reproductionis actorum quid æquipolleat.
- 10 Citatio si non contineat diem certum, semper intelligitur pro prima die iuridica.
- 11 Unde nisi doceatur intercessisse diem iuridicam, non est dubitandum de validitate actus.
- 12 Citari debent omnes ad sententiam, qui habent principale interesse in causa.
- 13 in Commissione, si adsit clausula, vocatis vocandis, eius non implementum solet causare nullitatem.

- 14 *Sententia si nulla sit, quo ad non citatos, non tamen quoque erit nulla, quo ad citatos.*
- 15 *Sententia dum est nulla, quo ad non citatos erit pariter nulla, quo ad citatos, quando sumus in iudicio indiuiduo.*
- 16 *Iudicij indiuiduitas ex quibus cesset.*
- 17 *Filius natus ex persona religiosa, remanet insuccessibilis ex quauis paterna successione, & dispositione, attenta Constitut. sanct. mem. Pij V.*
- 18 *de Donationis acceptatione non est quarendum, quando sumus in illis casibus, in quibus dominium rei donata ipso iure transit in donatarios.*
- 19 *Professus non habet facultatem testandi, aut donandi causa mortis.*
- 20 *Equites Hierosolymitani possunt testari, vel donare causa mortis cum licentia tamen Magni Magistri.*
- 21 *Testis de auditu ab aliquo non magis probat, quam sille, a quo audiuit, deponeret.*
- 22 *Confessio facta in gratia, debet intelligi secundum tempus supplicationis.*
- 23 *Testium examen est nullum, si non adsuerit citatio ad videndum iurare testes.*
Testium examen est nullum, dum iuramentum fuit praestitum a testibus extra terminum.
- 24 *Citatio, quando non possit dici vaga, & incerta.*

DECISIO DCI.

DVBITATVM fuit in hac causa, an constet de re iudicata, quæ veniat exequenda, & affirmatiue fuit resolutum.

- Certum est enim, quod D. Prior non fuit processus appellacionem ꝑ ab vltima sententia, nec fatalia prorogari curauit; vnde dubitari non potest, quin sit factus locus rei iudicatæ post quadriennium iam lapsum a die interpositæ appellacionis. *Auth. ei qui. & l. fin. §. illud. C. de temp. & reparat. appell. cap. cum sit Romana de appell. clem. sicut. & clem. si appellacionem. eod. tit. & consequenter ꝑ etiam veniat exequenda quatenus sit valida, & iusta. l. 2. C. de execut. rei iud. V. fr. in praxi. lib. 8. cap. vlt. num. 8. quod etiam fuit dictum in Tiburtina administrationis tutela 18. Martij 1608. coram Reuerendiss. Patriarcha Hierosolymitano.*
- 3 Validitas autem ꝑ sententiæ satis colligitur ex resolutione actorum. *Hercul. in tract. quis teneatur prob. negat. num. 167. & 175. Becc. cons. 40. num. 1. Surd. decis. 300. num. 11.*

- Neque obstat defectus transportationis actorum
- 4 prioris sententiæ Nuntij, ꝑ quæ solet causare nullitatem, tam vigore *Tridentini sess. 24. cap. 20.* quam
- 5 ex dispositione iuris communis, ꝑ non visis actis probatorijs. *l. properandum. §. & si quidem. vbi Bart. num. 6. C. de iud. Cagnol. l. l. num. 68. C. de eden. Felin. in cap. Ecclesia Sancta Maria. num. 7. de const. Rot. coram D. Decano in Leodien. fideicommissi de Steuordia 3. Iulij 1623.*

- Quia defectus transportationis actorum verè allegari non potest, dum acta reperiuntur penes Notarium actuarium ꝑ appellacionis coram Hortonen. quamuis deficiat citatio ad eadem acta reproducenda, quæ tamen non est necessaria ꝑ pro reparanda nullitate, prout declarando, *Felin. in d. cap. Ecclesia Sancta Maria*, resoluit Rota coram Card. Seraphino *decis. 502. num. 2.* maximè accedente interpellatione facta per procuratorem Prioris circa vsum

scripturarum, & responsiones fratrum de Gatticis de illis vtendo in omnibus, quæ ꝑ omnia videntur equipollere reproductioni propter implicitam confessionem circa actorum existentiam in eisdem actis secunda instantiæ ex declaratione, & interpellatione respectiue resultantem.

- Nec pariter altera nullitas ex defectu citationis ad sententiam releuans videtur, non ꝑ enim citatio prædicta continet diem certam, vt inde tanquam lata die 23. Ianuarij inferri possit terminum sui iuridicam, quæ intelligi debet de die non impeditur, *Put. decis. 212. lib. 2. Mantie. decis. 8. num. 3. vnde*
- 11 *nili ꝑ doceatur intercessisse diem iuridicam, validitas controuerti non potest.*

Demum nec subsistens videbatur alia nullitas allegata, quod Philippus filius naturalis Commendatoris non fuerit citatus in iudicio secunda instantiæ, prout citari necessarium dicebatur, ꝑ tam ex eo quod agebatur de eius principali interesse. *l. de vnoquoque, de re iud. quam etiam quia rescriptum appellacionis continebat ꝑ clausulam vocatis vocandis, cuius non implementum solet causare nullitatem. Abb. in cap. exhibita. num. 6. & Felin. num. 4. de iud.*

- Quia cum sententia Ordinarij Hortonen. sit valida, quoad ipsum Priorem, contra quem principaliter iudicium fuerat directum, sufficit etiam quod alij interesse habentes ꝑ non fuerint citati: quia illos quidem non afficit, non tamen in totum erit nulla, *Bald. in l. ab eo. num. 17. vers. etsi sint citati. C. quomod. & quand. iud. Surd. decis. 256. num. 15. & idem sentit Rota decis. 467. num. 3. coram Papa Gregorio XV. nec replicatio, quod versetur in iudicio indiuiduo, cum vterque tam Prior, quam Philippus sint nominati in sententia tollit veritatem responsionis: quia etsi ratione indiuiduitatis respectu actionis, vel possessionis conuentorum, sententia ꝑ quoad non citatos inualida causet etiam nullitatem quoad citatos. *Cas. de Grass. decis. 5. de re iud. Rota decis. 118. num. 4. par. 1. recent. cum alijs allegatis, tamen**
- 16 hæc ꝑ indiuiduitas ex facto cessat: quia omnes sustinent partem diuersam in iudicio; nam Prior tendit ad excludendum tam Philippum, quàm Gatticos substitutos in casum incapacitatis, de quo infra dicitur.

- Iustitia etiam sententiæ visa fuit patens, quia constat de donatione clara, & indubitata in casum incapacitatis Philippi ad fauorem fratrum de Gatticis, de qua incapacitate Domini non dubitarunt quia dantur sex testes concludentes eundem Philippum natum esse ex Equite Francisco Cataneo post susceptum ab eo habitum religionis S. Ioannis vnde tanquam natus ex persona religiosa, remanet ꝑ insuccessibilis ex quauis paterna successione, & dispositione, attenta Constitutione sanct. mem. Pij V. *Lupus de illegitim. comment. 3. §. 2. nu. 59. & sequent. Rot. decis. 214. num. 4. par. 2. diuers. neque est querendum de acceptatione donationis ex parte substitutorum, ꝑ quia dominium transit ipso iure in vocatos purificata conditione, per l. quoties. C. de donat. specul. in tit. de locato. §. nunc aliqua. vers. septuagesimo queritur. num. 91. Dec. qui illum sequitur cons. 239. num. 8. Crau. cons. 19. nu. 9. Seraphin. decis. 472. num. 13.*

Neque dicatur, quod si substituti capaces sint, non tamen

S V M M A R I V M.

19 tamen donans talem ꝛ facultatem, videtur habere facultatem testandi, aut donandi causa mortis. *glos. in l. tam is. in vers. non facit. ff. de donat. caus. mort. Sanchez super decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 8. num. 10. & 11. quia vera est conclusio, sed tollitur impotentia ꝛ ex licentia concessa per supremum Magistrum eiusdem Religionis, quæ legitur inserta in ipsa donatione.*

Quod si replicetur sub falsa narratiua licentiam emanasse, & hoc etiam ex facto dissoluitur; nam quantum ad narratiuam, quod domum fabricauerit ex pretio domus paternæ ex hæreditate fratris habitæ, & ex propria industria acquisita à quodam Fabricio bene iustificatur nedum ipso facto, dum de tempore supplicationis nullam haberet Commendam, sed etiam ex testibus datis asserentibus, quod dicta domus fuit ædificata per Franciscum, antequam esset effectus Commendatarius, & ita verisimiliter antequam possent superesse redditus ex religione percepti, cum quibus domum ædificare posset, neque obstat quod testes deponant de auditu ab ipso Francisco, quibus ꝛ magis deferendum non est, quam eorum auctori, *cap. licet ex quadam, de testib. quia verum, quod deponunt de auditu, respectu venerationis propriæ domus, & ex pretio illius ædificauerit domum in Ciuitate Neapolis; Cæterum quoad constructionem antequam obtineret Commendas deponunt de vera scientia, quod sufficit, vt inde præsumatur de propria substantia ædificasse, non autem de bonis Religionis, nec huiusmodi probationi repugnat confessio eiusdem Francisci in precibus emanata, quod haberet pensionem scutorum 200. & membrum valoris scut. 40. quia id est intelligen. de tempore supplicationis, non autem de tempore constitutionis domus.*

Et ad ea, quæ dicebantur de nullitate examinis testium, ꝛ tam ex defectu citationis ad videndum iurare testes, quàm iuramenti extra terminum delati fuit responsum contrarium apparere ex ipso processu fol. 154. à tergo, vbi legitur monitio facta Camillo de Alexandro, quatenus singulis diebus, & horis comparere debeat coram Examinatoribus, & Notario in palatio Nuntij ad videndum iuramenta dictorum testium. vt supra examinandorum recipi, quæ citatio, et si dici possit generalis, est tamen ꝛ certa quoad omnes dies, & horas termini probatorii, non autem vaga, & incerta, prout quando citatio contineret ad comparandum intra sex dies, & propterea de iure sustinetur. *Bald. in l. 1. q. 3. ff. si quis caus. Caput. q. decis. 108. num. 5. par. 1. Rota decis. 393. num. 6. par. 1. recent. Et ita &c.*

REVERENDISS. COCCINO.

Romana Domus.

Luna 14. Aprilis 1625.

A R G V M E N T V M.

Melioramenta, cum regulariter loquendo spectent ad meliorantem, ideoque vniunt quoque in generali hypotheca bonorum, itaque creditores hypothecarii agere possunt ad illorum consecutionem. Melioramenta non potest prætendere locator, etiam stante pacto, vt conductor ea detrudere nequeat, quando ille impugnavit, ac nullâ declarare fecit locationem.

- 1 Melioramenta regulariter loquendo spectant ad meliorantem.
- 2 Melioramenta spectant ad creditores meliorantis, quando omnia eius bona eis fuerunt hypothecata.
- 3 Melioramenta non spectant ad emphyteutam meliorantem, stante pacto, vt finita emphyteusi ea sint Domini.
- 4 Locatione quis non potest iuvari, si obtinuit eam nullam declarari.
- 5 Actu impugnato, quis pendente impugnatione iuvari potest.
- 6 Et hoc maxime, quando impugnatio non fuit acceptata.
- 7 Locatio bonorum Ecclesie nulliter facta, eius impugnatio spectat tantum ad Ecclesiam. & nu. 8.
- 9 Melioramentorum lucrum æquum non est, vt Dominus directus sentiat, & simul insisterit, ac obtinuerit pro nullitate contractus locationis.
- 10 Iure superueniente lite pendente, quis iuvari potest de equitate Canonica.
- 11 Actu impugnato, quando quis iuvari non possit.
- 12 Mandatum præsumptum sufficit ad dandum de nullitate contractus.
- 13 Mandata duo, in eodem actu concurrere possunt.

D E C I S I O D C I I.

F VIT resolutum melioramenta, de quibus agitur, spectare ad creditores Xenophontis meliorantis, quia ꝛ quemadmodum certum est spectare ad ipsum Boer. *quest. 19. per tot. Clar. in 5. emphyteusis q. 48. in fine. Valasc. de iur. emphyt. q. 6. lib. 1. Ita spectant ad illius creditores, ꝛ qui habent omnia illius bona hypothecata.*

- 1 Meliorantis, quia ꝛ quemadmodum certum est spectare ad ipsum Boer. *quest. 19. per tot. Clar. in 5. emphyteusis q. 48. in fine. Valasc. de iur. emphyt. q. 6. lib. 1. Ita spectant ad illius creditores, ꝛ qui habent omnia illius bona hypothecata.*
- Neque obstat, quod conclusio non procedat, stante pacto, quod finita ꝛ locatione melioramenta sint Monasterij. *las. in l. 1. num. 26. & in l. 2. num. 32. C. de iur. emphyt. Pinell. in l. 2. num. 10. C. de rescind. Garz. de expens. cap. 6. num. 13. Nam fuit responsum conclusionem esse veram, sed non applicari, quia*
- 4 Monasterium ꝛ obtinuit contractum locationis per sententiam declarari nullum, & ideo non possunt illo iuvari, *cap. ex eo de reg. iur. in 6. l. si seruus plurimum 53. §. si heredi ff. de leg. 1.*
- 5 Nec videtur obstat, quod pendente ꝛ impugnatione quis possit vti actu impugnato. *Felin. in cap. super litteris num. 36. limit. 1. de rescript. Roman. conf. 347. num. 7. maxime cum ꝛ impugnatio non fuerit acceptata Ruin. conf. 21. num. 6. lib. 1. Capbal. conf. 152. num. 42. vers. ad hoc enim. Eoque magis*
- 7 cum locatio ꝛ debeat censerì nulla Ecclesia volente, alias secus, *DD. in cap. 1. de his quæ fiunt à Pralat. Quia licet limitatio hæc vera sit, nos tamen versamur*
- 8 in terminis diuersis, nō enim hic agitur, quod ꝛ Monasterium lite pendente vtatur contractu impugnato, sed agitur super obseruantia totali contractus impugnati, itaut ab impugnatione recedatur, & petatur obseruantia contractus, quoad finalem effectum scilicet lucrum melioramentorum, quod non licet, ꝛ quia conscientia repugnat. Impleat enim, quod obtinuerint declarari locationem nullam, & quod hodie velint stare contractui tanquam valido, & lucrari melioramenta. *Lap. alleg. 22. num. 6. incip. An sufficiat, & fuit dictum in Romana fideicommissi*

17. Maij 1604. coram bo. mem. Cardinali Sacrato, & probat text. in l. si seruus plurium 53. §. hereditati ff. de leg. 1. ubi Bart. num. 2. Bald. num. 4. & 6. Imol. num. 1. & 3. Angel. in Summario Cuman. n. 1. in lectura, & in repetit. numer. 2. Aretin. numer. 1. Ias. num. 4.
- 10 Neque obstat, quod superueniente iure † ante litem finitam de æquitatē Canonica suffragatur cap. Abbate sane de sent. & re iud. Bart. in l. & an tandē §. actiones num. 18. vers. sed de æquitatē canonica ff. de except. rei iudic. Quia in hoc casu non superuenit ius, sed apertum fuit, ius ex contractu quem monasterium impugnauit, & propterea sicut ex prædictis non est † locus, vt ab impugnatione recedatur; ita dicendum venit non fuisse acquisitum nouum ius Monasterio, in hoc enim casu non possunt iuari cōtractu impugnato.
- Demum non obstat quod qui dederunt de nullitate contractus, non habeant legitimum mandatum
- 12 quia † hoc non debuit allegari, nam quatenus etiam non adesset verum mandatum, adest præsumptio; sufficiens etiam quod mandatum expressum non cōtineat talem facultatem, † cum duo mandata concurrere possint, vt fuit in similibus terminis resolutū in causa Firmana Iurispatronatus 28. Ianuarij 1602. coram bo. me. Card. Pamphilio.
- Et ita conclusum.

R. P. D. REMBOLDO.

Taruisina Feudi.

Veneris 18. Aprilis 1625.

ARGVMENTVM.

Tractatur materia c. 1. de duob. frat. à cap. inuest. scilicet, quando illius dispositio intret, & quando cesset. Inuestitura tenor, & pacta in ea appositā, magis attendi debent, quam Leges feudales, & alia, plura de quibus in sumarijs.

SUMMARIVM.

- 1 Inuestitura facta duobus pro masculis, & fœminis, tunc fœmina vnius lineæ excludunt masculos alterius lineæ.
- 2 Text. in cap. 1. de duob. frat. à cap. inuest. cessat; quando feudum etiam nouum, respectu personarū, quibus conceditur tale feudum, conceditur tamquam feudum antiquum. Vide nu. 5.
- 3 Sed hæc opinio habet multos contradictores; & cōtraria est verior. nu. 4.
- 6 In feudo non succeditur iuxta formam antiqui feudi, etiam si sit datum iure antiqui feudi, si in inuestitura fuerit præscripta alia forma succedendi, quam in feudo antiquo.
- 7 Inuestitura facta duobus pro masculis, & fœminis in ea succeditur iuxta c. 1. de duob. frat. à cap. inuest. & nu. 14.
- 8 Bona Ecclesiastica non possunt alienari, nisi cum debitis solemnitatibus. declar. a nu. 9.
- 10 Inuestitura tenor, & pacta in ea posita magis attenduntur, quam quod lex feudal. & nu. 15.
- 11 Verbum, proles, intelligi debet de masculis tantum, non autem de fœminis.
- 12 Legimitas proles non respicit plus, & minus, sed bene deficientia proles, quia possunt deficere masculi, & non fœmina.

- 13 Decis. in causa Ariminen. Bonorum 27. Octobris 1586 coram Bubal. declaratur.
- 16 Acquirens primus potest alijs in inuestitura com-
præbenfis præiudicare & nu. 30.
- 17 Excipiens in sua exceptione est actor.
- 18 Verbum, nepos, potest intelligi saltem ex communi
usu loquendi etiam de filio ex fratre.
- 19 Nepos debet intelligi de Nepote ex filio.
- 20 Probatio æquiuoca non releuat.
- 21 Probatio plena potest resultare ex pluribus enun-
ciatiuis, & adimiculis simul iunctis.
- 22 Scriptura, si non sit in forma probanti, nec in actis
producta cum citatione partis non probat.
- 23 Antecessor etiam ille appellatur, cui quis succedit in
dignitate, & officio.
- 24 Enunciatiua unica regulariter non probat, etiam
si sit antiqua.
- 25 Enunciatiua emanata à personis suspectis, multo
minus attenditur.
- 26 Descendentia verbum de necessitate non infertur,
ad descendantiam ex filijs masculis per lineam re-
etiam.
- 27 Singula, quæ non profunt, vnita iuuant.
- 28 Singula, quæ non profunt, nec etiam vnita iuuant,
quando sunt in sua specie imperfecta.
- 29 Probationes leuiore obscurantur per potentiores.
- 31 Aluarott. inter consil. Bruni 63. reijcitur.

DECISIO DCIII.

NON acquiescentibus masculis decisionibus in hac causa factis, denuò proposui dubium super eisdem, & DD. censuerunt standum esse in decisionibus, quia, vt sæpè dictum est, scemina habent † fundatam intentionem tam in dispositione capituli 1. de duobus fratribus à cap. inuestit. quam etiam in pacto expresso appposito in inuestitura facta Vberto, & Guercio anno 1297.

- 2 Nec obstat, quod dispositioni † d. c. 1. de duobus fratribus à cap. inuest. locus non est, quando feudum etiam nouum, respectu tamen personarum quibus conceditur tale feudum, conceditur tanquam feudum antiquum, quia tunc in tali feudo succeditur iuxta formam antiqui feudi, etiam sic quando feudum antiquum fuit concessum vni tantum fœminæ vnius lineæ excludunt etiam in nouo feudo masculos alterius lineæ, quia scilicet eo casu. inspicitur mens antiqui inuestiti, cuius intentio fuit providere suis descendibus masculis prius quam fœminis, etiam si masculi sint diuersæ lineæ,

Huic enim fundamento fuit iam sæpè, & denuò multipliciter responsum.

Primò quod in facto non subsistit, quod d. inuestitura facta anno 1297. Vberto, & Guercio Iuniori fuerit facta tanquam de antiquo feudo, quia d. verba (tanquam de antiquo feudo) leguntur tantum in narratione d. inuestitura, non autem etiam in eius dispositione, vt aliàs latius fuit demonstratum.

Secundo fuit dictum, quod dato quod d. verba legerentur in dispositiua, prout intendunt scribentes pro masculis, adhuc non posset dici d. Inuestitura facta tanquam de antiquo feudo, quia in d. Inuestitura non dicitur, quod Episcopus concessit Vberto, & Guercio Iuniori d. feudum, tanquam feudum antiquum, sed simpliciter dicitur, quod feudum, de quo erat inuestitus Guercius senior, tanquam de antiquo feudo, concessit Episcopus dictis Vberto, & Guercio in

in feudum, & iure feudi, & sic verba tanquam de antiquo feudo referuntur ad inuestituram factam Guercio seniori, non autem ad inuestituram factam Vberto, & Guercio iuniori, qui propterea non possunt dici inuestiti de isto feudo, tanquam de antiquo feudo; ita ut censi possit, quod inuestiens voluerit, quod in eo succederetur, tanquam si esset feudum antiquum, & non nouum.

3 Tertiò posito etiam quod dicti Vbertus, & Guercius fuerint inuestiti de dicto feudo tanquam de feudo antiquo, adhuc non posset dici, fundata intentio masculorum, quia sententia illorum, qui tenuerunt, quod t. c. *primum de duob. fratr. à cap. inuest.* non habeat locum in inuestitura facta de feudo nouo, tanquam de feudo antiquo habet multos contradictores, ut apparet ex traditis per *Clar. in p. feudum, quest. 8. nu. 2. & 3. Rosenthal. de feud. cap. 2. concl. 3. in princ. Peregr. conf. 24. nu. 12. lib. 2.*

4 Et in omnem euentum, quod hæc opinio t. esset verior, ut voluit *Natt. conf. 467. num. 5. & conf. 468. nu. 1. Rimin. Iun. conf. 32. nu. 36. Menoch. conf. 160. num. 24. cum seqq. lib. 3. Curt. Sen. conf. 49. num. 36.*

5 Et tamen non procedit quando ex contextu verborum inuestituræ, vel aliunde apparet, verba (tanquam de feudo antiquo) fuisse appposita ad alium finem, puta ad demonstrandum, quod res erat solita dari in feudum, non autem ad qualificandam substantiam ipsius feudi, t. tunc enim dicta verba non alterant naturam feudi, sed in eo succeditur iuxta dispositionem d. cap. 1. & quilibet ex inuestitis censetur voluisse prospicere suis potius descendentes quam transuersalibus, ut in puncto *Alex. consil. 10. num. 5. vers. mouetur, & nu. 7. lib. 3. Surd. conf. 472. nu. 6. vers. num. quemquam moueat, lib. 4. cum alijs, per Rosenthal. d. cap. 2. conclus. 15. num. 10. & cap. 7. conclus. 39. num. 5.*

6 Secundo nec dicta opinio locum habet, quando in inuestitura fuit præscripta alia forma succedendi quã in feudo antiquo, nam tunc illa forma attenditur; nec in tali feudo etiam quod t. sit datum iure antiqui feudi, succeditur iuxta formam antiqui feudi, *Surd. conf. 440. num. 38. cum alijs per Rosenthal. d. tract. de feud. c. 1. conclus. 12. nu. 1.*

In præfenti autem facti specie clarissimè apparet, d. verba (tanquam de antiquo feudo) non fuisse appposita ad qualificandam substantiam feudi, sed ad demonstrandum quod res erat solita dari in feudum, quod de isto feudo fuit aliàs tanquam de antiquo feudo inuestitus Guercius senior, in d. enim inuestitura, ut supra deductum est, dicitur, quod Episcopus concessit bona, de quibus aliàs inuestitus fuit Guercius senior, tanquam de antiquo feudo, Vberto, & Guercio iuniori in feudum, & iure feudi; vnde apparet dictum Vbertum, & Guercium fuisse inuestitos simpliciter, & verba (tanquam de feudo antiquo) esse appposita ad declarandum, quod Guercius senior fuit inuestitus de dictis bonis, tanquam de feudo antiquo & per consequens non intrat hoc casu d. opinio, multum enim interest, vtrum quis inuestiatur, tanquam de antiquo feudo, vel vtrum quis inuestiatur simpliciter, licet in inuestitura fiat mentio, quod alius fuit de eodem feudo inuestitus, tanquam de feudo antiquo; primo enim casu potest esse locus dubitationi, quod inuestiens voluerit, quod comprehensi in inuestitura succederent iuxta formam antiquæ inuestituræ, & in istis terminis loquuntur, & procedunt

Doctores pro masculis allegari; secus vero in secundo casu quando inuestitura facta legitur simpliciter; tunc enim quando inuestitura facta est duobus t. succeditur in ea iuxta dispositionem d. c. 1. *de duob. fratr. à cap. inuest.* licet feudum sit antiquum, hoc est res solita concedi in feudum, quia nihilominus respectu personarum inuestitarum feudum d. citur nouum, & quilibet ex inuestitis censetur voluisse prospicere feminis potius ex se descendentes, quam masculis alterius lineæ, & verba, tanquam de antiquo feudo, censentur adiecta ad alium finem, nempe ad declarandum, quod res erat solita concedi in feudum, ut dictum est.

8 Quod maximè procedit in feudo concessio a persona Ecclesiastica, t. quæ non potest bona alienare sine solemnitatibus, nisi essent solita concedi in feudum, & sic nisi tale feudum esset antiquum, t. tunc enim censentur appposita d. verba ad saluandum inuestituram, non verò ad restringendam concessionem, ad formam feudi antiqui, *Alex. d. conf. 10. numer. 5. & seq. lib. 3. Clar. 1. §. emphiteusis quest. 6. num. 1. Cas. de Grass. decis. 3. num. 13. & seq. de reb. Eccles. non alien.*

10 Rursus intrat etiam hoc casu alia limitatio, quia scilicet in hac inuestitura de qua agitur, fuit præscripta certa forma succedendi, atque ideo illa seruari debet, t. magis enim inspicitur tenor inuestituræ, & pacta in ea appposita, quã quod lex feudalis disponit, *Surd. d. conf. 440. num. 38. Peregr. conf. 24. numer. 6. lib. 2. cum alijs supra allegatis.*

Quod autem fuerit in dicta inuestitura præscripta certa forma, atque expressè dispositum, quod masculi alterius lineæ non succedant, nisi prorsus deficient prole alterius lineæ, atque ita non existentibus, nec masculis, nec fœminis fuit sufficienter in alijs decisionibus deductum.

11 Nec obstat, quod denuò repetitur, quo verbum t. Proles, intelligi debeat de masculis tantum, non autem etiam de fœminis, quodque dictio, Proles, sit referenda ad verbum, legitima, non vero ad verbū deficiente, quia hæc fuerunt iam sæpius reiecta, & ad saturitatem responsum, quod t. legitimiras prolis non recipit plus, & minus, sed benè deficientia prolis, quia possunt deficere masculi, & non fœminæ, & eo casu non dicitur, quod proles prorsus deficiat, sed tunc demum, quando nullus superest, nec masculus, nec fœmina, atque ita d. dictio, prorsus omnino referri debet ad verbum, deficiente, nec per consequens potest subsistere intellectus, quem conantur dare dictis verbis scribentes pro masculis sed benè subsistit interpretatio in omnibus huius causæ discussionibus recepta, quod contrahentes non voluerunt, quod feudum ad alium deuolueretur, nisi prorsus deficiente prole alterius lineæ, hoc est quod nec masculus, nec fœmina superesset.

Atque hic intellectus magis etiam congruit præsumptæ voluntati recipientium d. feudum, quia quilibet ex illis præsumitur voluisse prospicere suæ posteritati, & sic etiam in dubio potius amplecti deberet, ut supra dictum est.

13 Nec applicatur t. decisio in causa *Ariminen. bonorum 27. Octobris 1586. coram bo. mem. Bubalo*, ut in copia, quæ data fuit, quia ultra quod in casu d. decisionis agebatur de renouatione inuestituræ factæ in persona vnius tantum, quod non est in casu isto, aderat etiam in d. inuestitura pactum expressum, & quidem

quidem verbis indefinitis, quod portio deficiens deveniret ad superstitem, in isto autem casu d. pactum est restrictum ad unum casum tantum, scilicet si proles unius lineæ prorsus deficiat, quod ut sapè dictum est non verificatur superstiti scemina, atque ita tale pactum modo non intrat, donec existat scemina.

Minus subsistit aliud fundamentum scribentium pro masculis, quod d. investitura facta anno 1297. non est nova investitura, neque etiam respectu personarum investituræ, quia scilicet Vbertus, & Guercius sunt comprehensi, etiam in antiqua investitura facta anno 1259. cum d. investitura fuerit facta Guercio seniori, & descendantibus ex eo, dictiq; Vbertus, & Guercius iunior descendunt ex filio d. Guercij senioris, atq; ita sint nepotes descendentes ex filio Guercij senioris, non autem nepotes collaterales descendentes ex fratre d. Guercij senioris.

Nam huic etiam motivo fuit in alijs decisionibus satisfactum, & omnis difficultas tolli videtur, quod scemina, ut dictum est, non tantum fundatam habent intentionem in eo, quod investitura fuit facta ab initio duobus, & atque ita in ea succedi debet iuxta dispositionem d. c. i. de duob. frat. à cap. invest. quam etiam id pacto expresso in d. investitura appposito, quod feudum, ut dictum est, non devoluatur ad alium, nisi prorsus deficiente prole alterius lineæ.

Nam hoc stante etiam quod feudum esset antiquum, nihilominus in eo succedi deberet iuxta d. pactum, quia, ut dictum est, magis & inspicitur tenor investituræ, quam quod lex feudalis disponit.

Nec dicatur, quod contrahentes non potuerunt per hanc investituram factam anno 1297. præiudicare comprehensis in investitura facta anno 1259. quia præterquam quod investitura facta anno 1297. fuit facta de consensu Guercij senioris primi acquirentis, qui propterea & potuit præiudicare alijs in d. antiqua investitura comprehensis, Bald. in auth. si quas ruinas, num. 10. C. de Sac. Sanct. Eccl. Clar. in d. v. amptitensis, quaest. 16. per tot. & hanc opinionem, indistinctè sequuta est Rota, ut apparet ex pluribus decisionibus cumulatè in Bononien. de Bouijs, 19. Nouembris 1612. coram bo. me. Card. Sacrato.

Non constat etiam, quod masculi, qui prætendunt succedere in feudo, exclusis sceminis, sint in d. antiqua investitura comprehensi, quia non probatur, quod ipsi descendant à Guercio seniore.

Nec obstat, quod descendant ex Guercio iunior, qui enunciatur nepos Guercij senioris in d. investitura anni 1297. ex qua etiam scemina deducunt ius suum, quia cum dicta scemina habeant, ut dictum est, fundatam intentionem in d. pacto, & masculis excipiant, quod per d. pactum non potuit præiudicari comprehensis in antiqua investitura, tenentur plenè, & concludenter probare, quod ipsi sint in d. antiqua investitura

comprehensi, quia in hac exceptione, & quidquid esset dicendum inspecto origine iudicii, ipsi sunt actores, d. autem enunciatiua non sufficit ad effectum plenæ, & concludentis probationis, quod d. Guercius iunior descenderet ex Guercio seniore, & maxime quod verbum & nepos potest intelligi ex communi saltem usu loquendi, etiam de filio ex fratre, sicq; d. probatio est æquiuoca, ut plenè fuit in alijs decisionibus deducum.

Nec obstat, quod in dubio intelligi debet & de Nepote ex filio, quia hoc etiam admissio, nihilominus negari non potest, quin probatio remaneat æqui-

uoca, & sufficit enim ad hunc effectum, quod possit intelligi de nepote ex fratre c. in presentia, de probat. l. non hoc. C. und. legit. Dec. in c. veniens n. 35. de test.

Nec obstant aliæ enunciatiuæ, & & adminicula, ex quibus saltem simul iunctis, scribentes pro masculis prætendunt resultare plenam probationem, quod d. Guercius esset nepos ex filio Guercij senioris, quia coniecturis, & adminiculis alias deductis fuit sufficienter in alijs decisionibus responsum, præsertim verò in decisione R. P. D. mei Pirouani. Vnde superfluum nunc est, tunc dicta repetere.

Quod vero ad alias enunciatiuas, & coniecturas visum fuit DD. eas non releuare, nam quod enunciatiuam extractam ex quodam liberculo reperto, ut dicitur, in Cancellaria Episcopali Patavina, in quo dicitur apparere, de quadam investitura facta anno 1343. per renunciationem Vberti, & Guercij de Vicoageris fratrum iuxta formam investituræ, qua investitus fuit, tunc q. Henricus filius q. D. Guercij de Vicoageris pater dd. fratrum de anno 1278. fuit dictum, eam non esse attendendam, cum d. liberculus

& non sit in forma probanti, nec extractus cum literis compulsorialibus, nec minus in actis productus parte citata, sicq; non probat, cap. fin. & ibi gloss. & Doct. de fid. instrum. & fuit dictum in Trasonen. parochialis 4. Maij 1616. coram bo. me. Andrea.

Alia etiam enunciatiua, quæ deducitur ex supplicatione porrecta Alexandro VI. in qua alius Guercius supplicat, ut scemina admittantur ad hoc feudum non releuat, tum quia in d. supplicatione nullum legitur verbum, ex quo per necesse inferri possit, quod d. Guercius descendant à Guercio Seniore; tum etiam quia quatenus adesset tale verbum, quod importaret descendantiam à d. Guercio, non propterea sequeretur, quod illud deberet intelligi de descendantia per rectam lineam à d. Guercio.

Et eodem modo responderetur ad enunciatiuam desumptam ex commissione Iulij 11. quia licet in ea nominetur Guercius senior antecessor Guercij iunioris, non tamen sequitur quod sit antecessor per rectam

lineam, & ille etiam cui & quis succedit in dignitate, & officio, appellatur antecessor; ut est tex. in cap. innotuit de elect. & in c. fin. de rescript. in 6. ultra.

quod d. enunciatiua est unica, quæ & regulariter non probat, etiam si sit antiqua, Card. Mant. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 6. num. 22. Rot. decis. 160. numer. 6. & decis. 169. num. 2. part. 1. in recent. & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 69. num. 9. emanata.

uit a personis suspectis, & ideoque eo minus est attendenda, Aret. in c. cum causa, num. 21. & seq. & ibi Felin. de probat. Aym. de antiq. temp. par. 1. sect. 4. num. 14. 19. & seqq. & in his terminis fuit dictum in Nucerna prædij 3. Martij 1614. coram bo. mem. Card. Sacrato.

Minus obstant testes, quorum aliqui deponunt de auditu a Francisco ultimo masculo defuncto, & auditore sceminarum, quæ sunt in causa: alij de publica voce, & fama, quod Franciscus descendeat à Guercio seniore, quia iidem testes dicunt, se nescire, an id intelligatur per viam feminis, & originis, & per viam virtutis, hoc est, quod Guercius senior, antequam vir insignis dederit nomen, & splendorem familiæ, & potest dd. testium depositio, & Francisci confessio verificari in descendantia ex scemina, nec & ex ea inferitur de necessitate, quod descendant ex filijs masculis per rectam lineam.

Idemq;

Idemque dici potest de Historijs deductis, ad probandam eandem descendentiā, quia nec illæ apperivnt, san Guercius iunior, & alij descendentes ex ipso descendant a Guercio seniore ex filio masculino dicti Guercij senioris, ideoque tota probatio remaneat equivoa.

- 27 Nec est locus regulæ, quod $\dagger$ singula, quæ non profunt, unita iquant, quia d. regula non procedit, quando quælibet probatio in suo genere est imperfecta, Alex. conf. 180. num. 6. lib. 2. cum alijs per Gab. tit. de probat. conclus. 1. num. 33. hic autem quælibet
- 28 ex probationibus supradictis est in suo genere $\dagger$ imperfecta, quia, ut dictum est, nulla adducitur enunciatiua, nec alia probatio licet imperfecta, ex qua possit inferri, quod d. Guercius iunior descenderet ex filio Guercij senioris; Quia etiam multæ deducuntur coniecturæ in contrarium, benè ponderatæ a d. decisione R. P. D. mei Pirouani, quæ quatenus non sufficiant ad probandum, quod dd. Vbertus, & Guercius iunior erant nepotes ex fratre, & non ex filio Guercij senioris, sufficiunt tamen $\dagger$ ad obscurandam probationem ex dd. enunciatiuis, & præsumptionibus deductam, quod dicti Vbertus, & Guercius descendant ex filio Guercij senioris, ut fuit dictum in Comen. decimarum 1. Februarij 1608. coram ho. me. Card. Sacrato.

Et denique quatenus admitteretur, quod d. Guercius iunior descendant ex filio Guercij senioris, subsisteret adhuc aliud fundamentum, quod scilicet dictus Guercius senior, tanquam primus $\dagger$ acquirens potuit præiudicare vocatis in antiqua inuestitura, atque ita descendantibus ex eo, consentiendo, quod Vbertus, & Guercius iunior inuestiantur de dicto feudo anno 1297. cum expresso pacto, quod feudum non devolueretur ad aliū, nisi proflus alterius lineæ prole deficiente; atque ita deficientibus non solum masculis, sed etiam fœminis, ut supra dictum est.

Atque ita quocunque se vertant masculi succumbunt, attentata præsertim supradicta declaratione patris in d. inuestitura apppositi, quam DD. unanimiter amplectendam censuerunt, tanquam magis consona verbis, & menti contrahentium, reiecta interpretatione. $\dagger$ Aluarotti inter conf. Bruni 63. & aliorum, qui pro masculis scripserunt, quæ dictis verbis, & menti visa sunt penitus contraria, &c.

Causa ista prius fuit agitata coram Sanctiss. D. N. Innocentio X. & postea coram diversis bon. mem. Auditoribus nempe Vbaldo, Remboldo, Virili, & Queipo, eorumque decisiones annotavi supra in præcedenti Tomo ad decisionem 270. quæ est in eadem causa coram eodem Sanctiss. D. N.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana restitutionis in integrum.

Ven. 18. Aprilis 1625.

ARGUMENTVM.

Pater constituendo dotem filię, simpliciter uti pater, ut satisfaciatur oneri sibi iniuncto, tunc non censetur eam donasse filię, ideoque ea mortua, iniuste, & sine actione agit gener contra socerum, pro residuo

solutionis dotis. filię promissæ, cum ea mortua dos reuertatur ad patrem; & alia &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Dos soluto matrimonio reuertitur ad patrem dotantem.
- 2 pro Dotis residuo maritus mortua uxore non potest agere contra socerum, cum dos tunc reuertatur ad eum.
- 3 Pater constituendo dotem filię, tamquam pater, & legitimus administrator censetur dotem pro ea stipulasse, ac eidem dotem donasse.
- 4 Pater simpliciter tamquam pater dotando filiam, censetur id fecisse pro satisfactione oneris patris.
- 5 Pater tenetur dotare filiam.
- 6 Surd. consil. 206. num. 19. & 22. in quo casu loquatur.
- 7 Pater quando simpliciter stipulatus est dotem filię, an censeatur eam donasse.
- 8 Pater, si stipulatus sit dotem reddi sibi, & filię, tunc acquiritur ius, & actio filię, & patri in solidum.
- 9 Dos est restituenda patri, licet restitutio erat facienda patri, & filię, quando de tempore restitutionis pater tantum superuixit.
- 10 in Fora Capitolino ius civile seruatur.
- 11 Rota attendit suum stylum non aliorum Tribunalium.
- 12 pro Legata assequendo Rota non procedit executiue etiam si causa sit commissæ cum facultatibus Auditoris Camera.
- 13 Dotis restitutioni non est amplius locus post lapsum quadriennium, & hoc secundum ius commune, sufficit tamen ut intra illud tempus fuerit petita.
- 14 ad Restitutionem in integrum obtinendam, quando non officiat lapsus quadriennij.
- 15 Restitutio in integrum competit, quando sine actione fuit actum, & obtentum.
- 16 Restitutio in integrum aduersus enormissimam lesionem datur etiam post quadriennium.

DECISIO DCIV.

PLACVIT Dominis decisio facta in ista causa sub die 20. Maij præteriti * quatenus in illa fuit dictum constare de causis restitutionis in integrum aduersus mandatum relaxatum a secundo Collaterali tanquam iniustum ex capite quod Catherina egerit pro residuo suæ dotis nempe scutorum mille sine actione, quod Domini deducebant ex eo, quod

- 1 cum esset dissolutum matrimonium $\dagger$ per mortem primi viri, & dos reuerfa ad patrem dotantem iuxta tex. in l. dos a Patre C. solut. matrim. non poterat Catherina pro dicto residuo dotis agere vigore primi Instrumenti dotalis, prout egit, & mandatum obtinuit, ut fuit firmatum in dicta decisione quam etiam nunc Rota fuit amplexa sequendo decisiones olim factas in illa Romana Dotis de Pruida coram DD. meis Vbaldo, & Verospio.

Nec visum fuit ob stare quod Pater constituerit dotem $\dagger$ tanquam Pater, & legitimus Administrator quo casu censetur dos stipulata pro filia, ac eidem per Patrem donata, iux. Doctores allegatos per informantes pro Claricia, & præcipue Surd. consil. 206. nu. 19. & 22. quia responderunt Domini quod licet Pater

Pater dotauerit Catherinam etiam, administratorio nomine, tamen in promittendo dotem incepit à se ipso nempe tanquam Pater, & legitimus Administrator, & ideo cum non constet, quod Catherina habuerit bona & propria, quæ Pater administrauerit, debet dici patrem potius adimpleuisse officium paternum in dotando filiam prout & tenetur, quam officium Administratoris, exercere iuxta notata per Menoch. de presumpt. lib. 3. presum. 15. num. 10. & seqq. & præsertim num. 8. & latè comprobatur in Romana dotis 26. Aprilis 1619. coram Domino meo Vbaldo.

6. Et Surd. & alij DD. ex aduerso allegati loquuntur, & possent procedere, quando Pater stipulatus fuisset simpliciter dotem, in quibus casibus & censetur donasse, ut notat Cast. conf. 11. num. 1. vers. Idem si actio lib. 1. Dec. conf. 35. num. 5. & 6. secus quando stipulatus fuit dotem reddi sibi, & filie, aut cui vel quibus de iure prout in nostro casu, qui tunc licet acquiratur ius & actio in solidum filie, & Patri, nihilominus & dos venit restituenda patri cum simpliciter non fuit donata, & de tempore restitutionis pater superuixit, ut declarat bene Cast. d. conf. 11. n. 1. vers. hoc autem quod dos lib. 1. Salic. in l. unica §. videamus num. 37. vers. Sed ista non attingunt C. de rei. vxor. act. cum alijs adductis in decis. 708. num. 7. par. 1. rec.

- Non obstat quod sit lapsus quadriennium, & sic non sit amplius locus restitutioni iuxta stylum & fori Capitolini in quo seruatur ius ciuile, quicquid sit in alijs Curijs in quibus non attenditur huiusmodi lapsus, quia fuit responsum quod Rota attendit suum stylum non aliorum & Tribunalium, ut in simili fuit dictum in illa Romana dotis, & legati 15. Ianuarij 1620. coram me, in qua licet esset & commissa causa cum facultatibus A. C. tamen noluit executiue procedere in legato de quo agebatur ex facto iuxta stylum illius Tribunalis. Ultra quod constat ex facto quod restitutio fuit petita intra annum, & quamuis non fuerit sequuta tamen hoc processit culpa, & impedimento Aduersarij mariti Catherinæ, qui uti Cantor Cappelle Sanctissimi D. N. fecit reassumi causam coram Illustriss. Cardinali de Monte coram quo diu fuit disputatum super iurisdictione. Vnde his stan. non & debet lapsus quadriennij obesse ad peten. restitutionem in integrum Paris. conf. 65. n. 60. lib. 3. Cassad. decis. 2. num. 1. de rest. in integr. Sfort. de restit. in integrum q. 19. art. 5. numer. 56. & q. 20. num. 54. & 56.

15. Et in omnem euentum & competit restitutio. quia cum fuit actum sine actione prout supra fuit demonstratum, resultat enormissima læsio, qua stante etiam post & quadriennium datur restitutio gloss. in cap. 1. de restit. in intest. in 6. l. 1. conf. 55. numer. 4. & 5. lib. 1. Alex. conf. 150. num. 6. lib. 7. & de comuni testatur Bologniet. in addit. ad conf. Ioannis de Anan. 103.

- Et ex his Domini steterunt in decis. ex capite, quod sine actione egerit Catherina, An autem possit agere alio remedio, dixerunt Domini quod videretur.

Decisio ista, quæ à Rota fuit confirmata in hac eadem causa emanata sub die 20. Maij anni præteriti 1624. est supra in hoc Tomo decisio 540. & vide infra alteram decisionem in hac causa sub die 15. Iunij 1625. coram eodem bo. me. Reuerendiss. Manzanedo.

R. P. D. V B A L D O.

Romana Melioramentorum.

Lune 21. Aprilis 1625.

A R G V M E N T V M.

Melioramentorum detractio perperam prætenditur à conductore, dum adest pactum expressum in locatione, ut ipse ea detrahere nequeat, nec eorum occasione aliquid prætere, quod tamen intellige verum, dum probatum fuerit per locatorem, ipsum adimpleuisse contractum locationis ex parte sua, & sic quid ipse probare teneatur, ut gaudere possit supra dicto pacto.

S V M M A R I V M.

- Melioramentorum detractio non est facienda, quando adest pactum, ut fundus restituendus veniat, absque ulla eorum refectione.
- Locator ut possit uti pacto, ut conductor non possit detrabere melioramenta, nec aliquid pro eis prætere, quid probare teneatur.
- Locator, ut gaudere valeat pactis in eius fauorem initis in locatione, debet probare, se præstitisse successiuam patientiam, ut conductor fruereetur re conducta,
- Locator non dicitur adimpleuisse ex parte sua, dum ante tempus præfixum redijt ad rem locatam n. 5. & quid si adfuerit consensus conductoris. nu. 6.
- Conductor, dum est morosus in solutione pensionis, non potest ex hoc à locatore expelli, sed bene compelli ad solutionem, & implementum.
- in Contractu nominato ob non implementum non potest agi ad rescissionem sed ut impleantur conuentia. & nu. 9.
- ex Remedio l. si quis conductionis C. locat. quando non possit agi.
- Ius debitoris per lapsum temporis si extinguatur eius creditores super eo nihil prætere possunt.
- Mandato de euacuando, quando non videatur esse locus.
- L. interdum ff. qui pot. in pign. habeantur. quo casu non intret.
- L. interdum ff. qui pot. in pign. hab. ut habeat locum inter cætera requiritur probatio, pecuniam fuisse versam super
- Rota ex stylo non solet reuocare decisiones incidentes.

D E C I S I O D C V.

ACHILLES Cibo de anno 1591. locauit cuida Ioanni à Ponte quasdam domos ad annos 18 pro annua pensione scutorum 264. cum pacto, ut Io. in ijs faceret nonnulla melioramenta, & signanter efficeret ludum pilæ, & ut finita locatione melioramenta cederent commodo ipsius locationis, & nihil eorum causa posset Ioannes excomputare de pensionibus, sed inde ad biennium de anno 1593. iam confectio pilæ ludo idem Achilles redijt ad possessionem dicti ludi & domorum, ea sq; d. anno, & alijs sequentibus respectiue locauit alijs personis, & pensiones recepit, ut in quietatijs, & alijs Instrumentis in Sum. datis. Interim Domini Scarlati & consortes, qui multas pecunias Io. dederant ad societatem officij, ad effectum conficiendi d. ludum & melioramenta, egerunt contra Achillis hæredes, & possessores dd. melioramentorum, & obtinuerunt vsq; de anno 1606. per Sententiam extra Rotam latam imitti in possessionem

lesione dicti Ludi pilæ, & hospitij subsecum positi per eos retinen. donec de scutis 1100. expositis in dictis melioramentis de eorum pecunijs essent satisfacti, & causa in Rota commissa emanarunt coram me plures decisiones, de quibus infra, & Scarlatti obtinuerunt etiam mandatum de manutenendo, quibus ita stantibus elapsis annis 18. non solum à die locationis factæ Ioanni, sed etiam à die immisionis DD. de Scarlatis, Domini de Cibo, ceperunt prærendere mandatum de euacuan. dictum Ludum pilæ & hospitium in alijs annexis, & melioramentis, nõ obstan. exceptione non satisfactionis ex aduerso opposita, unde dato & proposito dubio, Domini censuerunt pro nunc non esse dandum dictum mandatũ de euacuando, licet enim tempus locationis sit iam elapsum siue sumatur ab anno 1591. initi contractus inter Achilleum & Ioannem à Ponte, siue ab anno 1606. quo Scarlatti fuerunt immissi in possessionem Ludi, & hospitij, & sic videretur esse locus euacuationis præsertim stante pacto de reddendis domibus liberis, & expeditis Dominis de Cibo sine vlla refectione, & ex computatione melioramentorum iuxta l. non ab re. C. unde vi. Rota in Romana euacuationis 2. Decembris 1615. coram me, quæ est decis. 692. num. 2. par. 1. recent. & coram fel. rec. Greg. XV. decis. 45. num. 1. Tamen vt locator, vel eius hæres possit vi, & iuari dicto pacto, necesse est docere, quod adimpleuerit contractum ex parte sua, l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. & in terminis locationis est text. in l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. Surd. conf. 400. num. 6. & seqq. lib. 3. Becc. conf. 45. nu. 6. cum alijs per Rotam in dicta Romana euacuationis 26. Ianuarij 1615. coram me, Hôd. conf. 86. num. 16. lib. 1. & implementum in casu proposito in eo consistit, quod locator præstiterit continuam, & successiuam patientiam, vt cõductor frueretur per integrum tempus 18. annorum reconducta, l. si merces. §. 1. & seq. & §. qui fundum. ff. locat. Bart. in l. si quis domum. eod. tit. Osasch. decis. 51. num. 13. & seqq. Surd. d. conf. 400. num. 7. & 8. & conf. 532. num. 8. lib. 4. Becc. d. conf. 45. num. 19. Rota decis. 235. num. 1. coram fel. mem. Greg. XV. unde cum locator vix elapso anno integro redierit ad possessionem domorum vt supra dictum est, non videtur adimpleuisse ex parte sua contractum, & consequenter carere dicta actione contra cõductorem, vel habentes ab eo causam, & licet in formantes pro Cibo docerent Ioannem consensisse, vt Achilles reciperet dictam possessionem domorum, quia ob inopiam non posset conficere omnia melioramenta conuenta, nec pensionem soluere, & id etiam fuerit significatum in dicta decisione in hac causa facta 29. Ianuarij 1626. in fine, vbi fuit dictum dominium melioramentorũ fuisse resolutum de consensu Ioannis, tamen id visum est non satis iustificari in facto, & quatenus Ioannes fuisset timorosus in solutione pensionum, nõ tamen poterat à locatore expelli, sed poterat vrgeri ad solutionem, & ad implementum, cum sumus in contractu locationis, l. qui est nominatus. Surd. conf. 38. num. 6. & seqq. lib. 1. Rota decis. 130. coram Greg. XV. & in Romana afflictus 5. Maij 1623. coram R. P. D. Pirouano.

Quod vero pertinet ad Scarlattos prætensores creditores, & cessionarios Ioannis, & eius hæredum, qui obtinuerunt à Rota mandatum de manutenendo in possessione Ludi & hospitij, in qua fuerant

Par. IV. Recent. Tom. II.

immissi ex sententia extra Rotam, vt supra dictum, mandatum fuit concessum cum ea modificatione, vt interim soluerent pensiones, vt in decisione 9. Decembris 1616. & idem fuit repetitum in alia decisione 24. Nouembris 1617. in vltimis verbis, quod igitur pertinet ad Scarlattos, ipsi non negant se esse debitores pensionum pro Ludo & hospitio quæ possident, sed controuertitur pro qua rata teneantur, nõ enim possunt teneri pro integra pensione scutorum 264. quæ fuit conuenta pro omnibus domibus, & ideo nisi liquidetur, quæ quantitas debeatur pro Ludo, & caupona, & quæ sit debita pro domibus possessis à Cibo, interim non videtur posse agi ex remedio d. l. si quis conductionis. C. locat.

Non obstat, quod Scarlatti non possint habere plus iuris quam haberet Ioannes, & extincto iure conductoris per lapsum temporis extinguatur etiã ius prætensi creditoris habentis ab eo causam, l. lex vestigalis. ff. de pignor. Seraphin. decis. 757. numer. 5. & decis. 1290. in fin. quia in hoc etiam est controuersia, an ius Ioanis sit resolutum quoad melioramenta stante exceptione non implementi pro parte Dominorum de Cibo ex supra deductis, & ideo Domini concludebant pro nunc non esse concedendum dictum mandatum de euacuando.

Cætera verò quæ pro Scarlatis adducebatur circa creditum, & hypotecam Dominorum de Scarlatis contradicunt decisionibus in causa factis, in quibus fuit firmatum non intrare remedia, l. inter dum. ff. qui pot. in pig. hab. & l. 1. ff. in quib. caus. pign. vel hypot. tacit. contr. nec probari quod pecunie per Scarlattos mutuatae Ioanni à Ponte fuerint versæ in fabricam Ludi pilæ, & fuit responsum ad testes in contrarium adductos, vt in decisione 27. Ianuarij 1614. coram me, confirmata 29. Ianuarij 1616. & tamen hodie prædicti testes dantur in sumario & pretenditur costare de dicto credito & hypoteca, quod repugnat stylo Tribunalis, non reuocandi incidenter decisiones Rotaes.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. REMBOLDO.

Perusina Fideicommissi de Gratanis.

Luna 5. Maij 1625.

ARGUMENTVM.

in Bonis alicuius ad effectum probandi an aliquid controuersum adfuerit ex pluribus simul iunctis, scilicet adminiculis, & coniecturis doceri potest, & quæ sint nonnullæ ex eis hic adducuntur. Dominium rei emptæ acquiritur ei, cuius nomine ea fuit emptæ, & quid si non constet de mandato procuræ ad effectum d. emptionis, vel res sit dubia. Mandatum facilius probatur in persona coniuncta.

SVMMA RIVM.

- 1 Testes de auditu licet non probent, nihilominus faciunt adminiculum.
- 2 Testes de auditu fortius faciunt adminiculum, quando sumus in facto antiquo.
- 3 Tempus 70. annorum secundum stylum Rota in testibus reputatur antiquum.
- 4 Catastrum non probat contra tertium. Catastrum licet non probet contra tertium facit tamen adminiculum, seu presumptionem.

R

5 Bona

- 5 Bona possessa à filio haredis patris, presumuntur fuisse patris.
- 6 Et quamvis hac praesumptio non sufficiat ad probandum, quod aliquid fuerit in bonis patris, tamen iuncta cum alijs coniecturis est efficax.
- 7 Possessio filij haredis grauati non sufficit ad probandum, quod bona fuerunt possessa à fideicommittente.
- 8 *Surd. decis. 339.* in quibus terminis procedat.
- 9 Filias si appareat bona ei provenisse à patre, cessat omnis praesumptio, ut ea potuerint provenire à matre.
- 10 Emptio cuius nomine fuit facta, ei res empta acquiritur.
- 11 Emptum, si aliquid sit nomine alterius, & non constet de eius mandato, aut saltem de verificatione emptionis facta ad eius favorem, non acquiritur ei dominium, sed illud remanet penes emptorem.
- 12 Emptum, quod aliquid nomine alterius ex quibus coniecturis id assequi possit, quando sumus in dubio.
- 13 Mandatum ex coniecturis pluribus simul iunctis probatur, & maxime si sumus in persona coniecta.
- 14 Mandatum sine dubio probatur etiam praesumptionibus, & coniecturis.
- 15 Frater, dum aliquid ex propria industria acquirit, id non cadit sub divisione bonorum paternorum inter alios fratres.

DECISIO DCVI.

DICTVM fuit praedium, de quo agitur, fuisse in bonis Capitanei Felicis, hoc enim probatur ex pluribus saltem simul iunctis. Primo quia constat dictum praedium fuisse emptum à Felice vxore Capitanei procuratorio nomine d. Capitanei eius viri, & de pecunijs Capitanei pro ipso, & eius haredibus, & quibus ipse Capitaneus ius suum cesserit, cum clausula ad habentem & clausula constituti concepta ad favorem D. Capitanei interveniente etiam stipulatione Notarii pro eo, & eius haredibus.

Secundo probatio coadiuvatur ex depositione testium, quod Capitaneus possedit dictum praedium.

- 1 Nec refert quod dicti testes sint et ab auditu, quia nihilominus faciunt adminiculum, praesertim cum
- 2 sumus in factis antiquo, *cap. licet ex quadam, & ibi Butr. Ioan. Andr. & alij de testib. l. as. conf. 225. sub num. 4. in fin. Bursatt. conf. 324. num. 8. lib. 3. post secundum vol. consil. Farin. Card. Seraph. decis. 799. num. 2. accedente nempe spatio annorum 70. quod*
- 3 in testibus iuxta stylum Rotae reputatur antiquum ut testatur *Verall. decis. 5. & decis. 293. par. 3. Card. Seraph. decis. 75. in fin. Rot. decis. 694. num. 2. par. 2. in recent.*

- 4 Tertio concurrat catastum, in quo apparet dictum praedium fuisse descriptum inter bona hereditaria dicti Capitanei, nam licet et catastum non probet contra tertium, facit tamen praesumptionem *Sotcin. sen. conf. 89. sub num. 11. vers. tertio panderandum, & num. 12. lib. 1. Paris. conf. 53. num. 21. vol. 1. Card. Seraph. decis. 161. num. 50.*

- 5 Quarto facit quod constat idem praedium fuisse possessum, et etiam venditum à Vincentio filio dicti Capitanei, praesumitur enim habuisse dictum praedium à patre, *Mench. conf. 207. num. 12. cum alijs per Petr. de fideicom. q. 12. num. 1368. & licet hac*
- 6 praesumptio non sufficeret et ad probandum, quod praedium fuerit in bonis patris, tamen iuncta cum

alijs coniecturis est efficax.

- 7 Vnde non obstat *Surd. decis. 339. vbi* quod non sufficit possessio filij haredis grauati ad probandum quod bona fuerunt possessa à fideicommittente, quia
- 8 in casu et dictae decisionis non aderat alia coniectura prout ista, hic autem concurrunt plures aliae, ut patet ex supra deductis.

- 9 Ex quibus etiam cessat quod dicitur, quod possibile est quod Vincentius habuerit dicta bona à matre, quia et ex supradictis apparet, quod illud habuit à patre, & praesertim quia ut dictum est, constat fuisse emptum à matre pro Capitaneo, & sic dictum praedium et fuit ipsi Capitaneo acquisitum *l. 3. & l. multum interest, & ibi DD. C. si quis alt. vel sibi. Bart. in l. 1. C. de procur. Rota decis. 262. num. 1. par. 1. in recentior.*

- 10 Nec obstat quod non constat de mandato Capitanei, aut saltem de verificatione emptionis factae ad eius favorem, adeoque dominium dicti praedij ipsius nomine empti non fuit ipsi acquisitum, sed illud remansit penes vxorem emptricem, ex *Thesaur. decis. 70. num. 3. cum allegatis*, quia praeterquam quod de mandato constat ex instrumento, cuius copia datur illud etiam enunciatur in ipso instrumento emptionis, & concurrunt supradictae aliae coniecturae, nempe quod et dictum praedium fuit emptum ex pecunijs Capitanei, & quod Capitaneus possedit dictum praedium, quod post eius obitum fuit descriptum in catastro inter bona hereditaria Capitanei, & quod illud paulo post fuit venditum à Vincentio, qui praesumitur habuisse dictum praedium à patre, potius quam aliunde, quae coniectura saltem simul iuncta sufficit
- 11 ad praesumendum et mandatum praesertim in coniuncta persona, qualis erat vxor dicti Capitanei, *Cin. in l. inuitus. C. de procur. & stante temporis antiquitate Cepb. conf. 328. num. 33. Ruin. conf. 35. num. 18. & seq. lib. 1. Cas. de Grass. decis. 2. nu. 4. de reb. Eccl. non alien. & dubium et non est quod mandatum probatur etiam praesumptionibus & coniecturis, Bald. in l. 1. num. 2. C. de reb. alien. non alien. Cas. de Grass. dicta decis. 2. num. 5. Rota decis. 169. num. 4. & decis. 440. num. 5. par. 2. in recent. & coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 44. num. 1.*

- 12 Non obstat quod in divisione facta inter Astorem, & Vincentium non fuit facta mentio dicti praedij,
- 13 quia dictum et praedium fuit emptum ex pecunijs proprijs Capitanei in bello acquisitis, neque in illis aliquam partem habebat dictus Astor, atque ita non cadebat sub divisione, sed integrum spectabat ad Vincentium, qui illud etiam uti suum vendidit, ut dictum est &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana Fructuum Dotis.

Luna 12. Maij 1625.

ARGUMENTVM.

Dos, cum fuit promissa, & interim dum ea non exbur-satur, fuerit conuentum, ut interesse solueretur, illud rite exigi potest absque labe prauitatis vsurariae, & hoc propter onera matrimonij, quodque procedit etiam si dos non in pignore, sed pariter si in pecunia consistat. Id tamen intellige constante matrimonio, nam eo dissoluto per mortem vxoris, inter se, seu fructus dotis non debentur, etiam si ad situm

cum expressum, vel si quoque adsint filij ex dicto matrimonio.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio Cameralis habet executionem paratam.
- 2 Clausula, si quid exequendum, non tollit vires obligationi Camerali.
- 3 Clausula, si quid exequendum, iustificanda est ex eisdem actis, & de hoc constituto proceditur ad ulteriorem executionem.
- 4 Fructus dotis non soluta constante matrimonio sunt soluendi, & maxime stante pacto.
- 5 Cap. salubriter. de usur. licet loquatur, quando datur pignus; nihilominus eadem est ratio, quando in pecunia dos promittitur.
- 6 pro Fructibus dotis restituendis non possunt alienari bona fideicommissa subiecta, sed huic opinioni nonnulli DD. contradicant. Et vide distinctionem Fusar.
- 7 Fructus dotis promissi omnino soluendi sunt, & in subsidium debentur ex fructibus bonorum subiectorum fideicommissa.
- 8 Mulier potest agere saluiano pro fructibus dotis etiam contra bona subiecta fideicommissa.
- 9 Saluianum operatur, ut de fructibus satisfiat creditori.
- 10 Bannitus, si quis sit cum confiscatione bonorum videtur liberatus ab omni obligatione.
- 11 Bannum quando quis habuit cum confiscatione bonorum, non ex hoc extinguuntur actiones contra eum, sed in fiscum transferuntur, & si bannitus fuerit restitutus quo ad omnia, in eundem deinde dicuntur retranslata dicta actiones.
- 12 Usuraria prauitatis exceptio incontinenti probata impedit processum executiuum, & sic obligationem Cameralem.
- 13 Dotis fructus soluto matrimonio absque labe usuraria percipi non possunt.
- 14 Dotis fructus, principale requisitum, quare debeantur, est matrimonium, ideoque eo soluto, amplius percipi non possunt.
- 15 Matrimonialium onerum sustentatio precipue consistit in uxore alenda secundum dignitatem generis, & quantitatem dotis.
- 16 Dotis titulus, si extinctus sit, fructus non possunt amplius solui pro interesse matrimonij, sed simpliciter pro usura.
- 17 Dotis debitum soluto matrimonio vertitur in mutuum palliatum, & sic non debetur interesse.
- 18 Fructus dotis soluto matrimonio non debentur, quamuis ex dicto matrimonio supersint filij.
- 19 Vidua de Iure communi non debentur fructus dotis & si eos exigit computantur in sortem.
- 20 Cap. salubriter. de usur. rationes, quando cessent, & num. 21. & 22.
- 21 Dotis fructus, ut debeantur tria requiruntur, promissio dotis, matrimonium, & sustentatio onerum.
- 22 Fructus dotis debentur mulieri post iudicalem interpellationem ad rationem scutorum 7. cum dimidio etiam quod habeat pignus dotale, ut disponit Statut. Urb. lib. 1. cap. 137.
- 23 in Uxore disposita habent etiam locum in viro.
- 24 Maritus, si prohibeatur relinquere uxori, & conuerso uxor censetur prohibita relinquere marito, & vid. num. 28. & seq.
- 25 Maritus, & uxor sunt correlatiua. Par. IV. Recent. Tom. III.

- 28 in Correlatiuo vno dispositum, censetur quoque dispositum in altero intellige tamen in indiuidais.
- 29 Maritus, si prohibitus sit relinquere uxori, tunc ipsa censetur prohibita recipere.
- 30 Correlatiuorum regula, ut dispositum in vno censetur quoque repetitum in altero, non intrat in actibus separatis.
- 31 Maritus dum est prohibitus relinquere uxori, ex hoc non censetur uxor prohibita relinquere viro.
- 32 Statutum Urb. lib. 1. cap. 137. est correctorium Iuris communis, dum indulget vidua, ut possit exigere fructus dotis non soluta.
- 33 Dispositum in vno ex correlatiuis habet etiam locum in altero, quod verum intellige ad effectum inclusionis ad nouum casum.
- 34 Statutum, si discretiue loquatur de viro, & uxore, tunc non intrat regula correlatiuorum.
- 35 Statutum Urb. lib. 1. cap. 137. disponit, si uxor predeceat marito, & adsint filij, percipere possit fructus dotis ex pignore dotali.
- 36 Statutum Urbis lib. 1. cap. 137. magis fauet uxori, quam marito, qua propter disposita in uxore non vendicant sibi locum in viro.
- 37 Filij ex matrimonio dum extant, mortua uxore non dicuntur extincta onera matrimonij. Matrimonij onera consistunt nedum in alenda uxore, sed etiam in alendis liberis.
- 38 Fructus dotis debentur viro dissoluto matrimonio per mortem uxoris, si extant filij.
- 39 Manent. de iur. contract. liuell. par. 14. num. 80. & Borg. decis. 26. num. 25. par. 3. reijciuntur.
- 40 Dos extantibus liberis mortua uxore, non reuertitur ad patrem, sed remanet penes virum.
- 41 Onera matrimonij onera extinguuntur, ubi extant filij. Filiorum alendi onus est natura, & non matrimonij, num. 41.
- 42 Onus alendi liberos, licet sit naturale, habet tamen originem a matrimonio.
- 43 Filiorum alimentatio quatenus spectat ad patrem iure nature, ex hoc ipse non potest petere interesse dotis.
- 44 Filios alendi onus, quatenus consideratur tanquam habens originem a matrimonio, patri debetur dos, cuius contemplatione fuit promissa. Itaut mortua uxore non debet restitui secero, sed remanere debet penes generam.
- 45 Cum. super rit. magn. Cur. cap. 93. num. 22. loquitur in terminis illius ritus, vel loquitur sine ratione, & num. 47.
- 47 L. si filia. ff. famil. ercisc. quo in casu loquatur.
- 48 Fratribus pluribus extantibus, si vnus habet uxorem, debet habere dotem patri datam, quia ipse substat onera matrimonij.
- 49 L. si maritus. ff. famil. ercisc. declaratur, & nu. 52.
- 50 Dos debet esse apud illum, qui substat onera matrimonij.
- 51 Filij sunt reliquia matrimonij, & ex dote matris sunt alendi. Sed hoc intellige constante matrimonio.
- 52 Uxor constante matrimonio potest petere suam dotem, marito vergente ad inopiam, mortua tamen uxore filij illam non possunt petere.
- 54 Roman. conf. 517. col. 2. qualiter sit intelligendus.
- 55 Dotis fructus soluto matrimonio, nec debentur vigore pacti, quicquid Gratian. in appendic. ad di-

ſcept. 427. & diſcep. 920. & decif. in cauſa Tibur-
tina dotis.

56 *Promiſſio de ſoluendo intereſſe dotis qualiter intel-*
ligatur.

57 *Dotis fructus, ſi matrimonio diſſoluto, ſoluerentur*
eſſet uſura.

Promiſſio fructuum non facit euitare uſuras.

58 *Uſura nō ſolū Diuino, ſed omni iure prohibita ſūt.*

59 *Uſura ſubſtineri non poſſunt, nedum per pactum,*
ſed nec etiam per diſpenſationem.

60 *Uſura, ut ſiant non poteſt diſpenſari, neque intuitu*
boni, neque mali euitandi, ſed nec pro redimendis
captiuis.

61 *Uſuras, qui exigit, contendit DEVM audacius,*
naturam expreſſius, ſcripturas deterius, & iura
diutius.

62 *Promiſſio ſolutionis fructuum dotis corrumpit defun-*
ctæ uxore.

63 *Fructus dotis, ſi fuerit conuentum, ut etiam ſoluto*
matrimonio ſoluerentur, nulliter eſſet conuentū.

64 *Deciſio in cauſa Romana fructuum dotis 27. Fe-*
bruarii, & 12. Iunii 1605. coram Penia quo caſu
loquatur, & maxima cum difficultate ibi fuit ca-
pta reſolutio, num. 66. & 67.

65 *Deciſio in cauſa Caſenaten. fructuum dotis 13. Iu-*
nij 1603. in quibus terminis ſit intelligenda.

DECISIO DCVII.

PAVLVVS promiſit ſoluere dotem Eugeniæ
ſororis Petro Antonio viro intra certum tem-
pus, pacto adiecto, quod ſi in ſolutione deſecerit in
terminis expreſſis teneretur ſoluere fructus iuxta
formam Statutorum Urbis, contracto matrimonio,
illoq. per obitum Eugeniæ poſtea diſſoluto, Petrus
Antonius vir ſuperſtes petijt aduerſus Paulum So-
rorium fructus dotis decurſos, & non ſolutos, tam
conſtante matrimonio, quā illo diſſoluto, cumq.
mihi fuiſſet commiſſa cauſa appellationis, cum clau-
ſula ſi quid exequen. hodie dubitavi, an eſſet locus
executioni, & Domini quoad fructus decurſos vi-
uente uxore affirmatiuam ſecuti ſunt ſententiam,
contrariū ipſa defuncta cenſuerunt. Ratio primi dicti

1 fuit, quia Paulus ſe obligauit ꝑ in forma Cameræ,
quæ habet executionem paratam, *Vrſill. ad Afflic.*
decif. 30. num. 6. in fine, Cagnol. in l. ſilibrarius 93.
nu. 91. verſ. quid de inſtrumento. ff. de reg. iur. Mo-
bed. decif. 2. & 5. de except. Rota decif. 800. num. 6.

2 *par. 3. quæ conſuſio procedit etiam quod cauſa ꝑ ſit*
commiſſa cum clauſula, ſi quid exequen. quia con-
ſtituto de iuſtitia mandati, ex eiſdem actis prout con-

3 *ſtare debet ſtante hac ꝑ clauſula proceditur ad vlti-*
riorem executionem, ut fuit dictum in cauſa Roma-
na de Creſcentijs 4. Iulij 1612. coram R. P. D. meo
Pamphilio apud Modern. de oblig. Camer. decif. 12.

In hoc autem caſu ſatis eluceſcit iuſtitia mandati,

4 quoad fructus conſtante ꝑ matrimonio decurſos ex
pacto prædicto *per text. in cap. ſalubriter. de uſur.*

5 qui licet loquatur quando datur ꝑ pignus, nihilomi-
nus eadem eſt ratio, quando in pecunia dos pro-
mittitur, vtrouque enim conſideratur iuſtum inte-
reſſe propter onera matrimoni, *Abb. in cap. ſalubri-*
ter. num. 3. de uſur. Ambroſ. de Vign. de uſur. nu. 13.
verſ. ſecundo caſu. Dec. in cap. cum venerabilis. n. 63.
& ſeq. de except. Bald. nouell. de dote par. 7. priuileg. 3.
num. 4. uſque ad fin. Nauarr. in manu. cap. 17. ſub
nu. 213. verſ. & quia retulimus. Couar. var. reſolut.

lib. 3. cap. 1. num. 3. verſ. contrarium tamen. Conrad.
de contract. tract. 2. q. 35. conſuſ. 5. fol. 158. & con-
cluſ. 7. fol. 159. Lap. in cap. per veſtras, §. 8. incipit,
octauo inferitur. num. 2. de donat. inter vir. & uxor.
Molin. de primogen. Hiſpan. lib. 4. cap. 5. nu. 6. Surd.
de alim. tit. 1. q. 42. num. 147. Giurb. decif. 72. num. 3.
verſ. nam valet, Azor. inſtit. moral. par. 3. lib. 7. cap. 9.
col. 2. poſt med. & dixit Rota in cauſa Romana do-
tis 5. Iulij 1599. coram bon. mem. Iuſto, quæ eſt 129.
poſt primum vol. conſ. Farinac. & in alia Romana
fructuum dotis 19. Ianuarij 1600. coram eodem, &
in alia pariter Romana fructuum dotis 10. Nouemb.
eiſdem anni, coram Litta, nouiſſimèq. in Tiburtina
fructuum 19. Iunij 1623. coram R. P. D. meo Nauar-
ro, quæ in hac parte non poteſt impugnari.

Neque obſtat, quod agitur de bonis ſubiectis fi-
deicommiſſo, ꝑ quæ non poſſunt alienari pro fructi-
bus dotis reſtituendis, *Seraphin. decif. 481. num. 2.*
quia quicquid ſit de hac opinione, cum *Peregr. de*
fideicom. art. 42. nu. 96. in primo notabili teneat con-
trarium, & Fuſar. de ſubſtit. queſt. 531. num. 43. di-
ſtinguat quod aut maritus fuit negligens, & bona
non poſſunt alienari, aut non fuit negligens, & poſ-
ſunt alienari, in hoc caſu non agitur de fructibus ex-
trahendis ex venditione bonorum fideicommiſſo ſu-
biectorum, ſed an Paulus teneatur ad dictos fructus,
7 ꝑ quem vtrique teneri ambigen. non eſt, etiam quod
Petrus Antonius, vellet ſatiſſieri ex fructibus bono-
rum ſubiectorum fideicommiſſo, ut fuit reſolutum
in cauſa *Firmana, ſeu Maceraten. dotis 9. Ianuarij*
1622. coram R. P. D. meo Pirouano, in qua fuit dictū
8 quod mulier ꝑ poterat agere ſaluiano pro fructibus
dotis etiam contra bona ſubiecta fideicommiſſo, cū
9 ſaluianum ꝑ operetur, ut de fructibus ſatiſſiat cre-
ditori.

Minus releuat quod Paulus fuerat bānitus, cum
10 conſiſcatione ꝑ bonorum, & propterea videatur li-
beratus ab omni obligatione, *Rota decif. 575. num. 1.*
par. 1. in recent. quia cum actiones Petri Antoni
11 non fuerint ꝑ extinctæ, ſed in Fiſcum tranſlatæ, per
eum poſtea fuerunt retranslatæ in Paulum, cum is
fuerit reſtitutus tam ad bona, quā ad honores, *la.*
& 3. ff. de ſent. poſt. l. 3. ubi Ang. num. 1. & 3. C. de
add. de reſt. in integr. q. 97. num. 9. Farin. 99. crim.
q. 97. num. 180.

Ratio ſecundi dicti, quod ſcilicet non ſit locus
executioni quoad fructus ſoluto matrimonio decur-
ſos, & fuit, quia exceptio uſurariæ prauitatis ꝑ in-
continenti probata impedit proceſſum executionum,
& ſic obligationem Cameralem, *Iaſ. in l. 1. nu. 21.*
& ſeq. C. de iur. & fact. ignor. Matth. Coler. de pro-
ceſſ. execut. par. 4. cap. 2. num. 22. Andr. Rauchbar.
par. 2. q. 35. num. 102. in fine, cum alijs adductis per
Matth. Berlich. q. 57. nu. 56. par. 1. Caroc. decif. 133.
num. 4. Hic autem, ut ſtatim demonſtrabitur hi fructus
13 ſoluto matrimonio abſque ꝑ uſuraria labe non
debentur, quando fortè ſufficeret, quod articulus
iuris in hoc eſſet ſaltem dubius, ut voluit *Thes. de-*
ciſ. 26. nu. 15. verſ. an inquam, quem ſequitur Mat-
th. Berlich. d. conſuſ. 57. num. 61. par. 1.

Quod verò promiſſio, de qua agitur, vbi continet
fructus ſoluto matrimonio ſit uſuraria, ambigi non
14 poteſt, illo enim ſoluto deſicit requiſitum, ꝑ ex quo
ſolutio fructuum ſuſtinetur, nempe ſubſtitutio one-
rum matrimonialium, quæ præcipuè conſiſtunt in
15 uxore alenda ꝑ ſecundum dignitatem generis, &
quan-

quantitatem dotis, *Lup. loco supra allegato num. 4. vers. ex quo dicebat.* Immo cum titulus dotis extin-
 16 ctus sit, fructus non possunt solui amplius pro in-
 17 teresse matrimonij, sed simpliciter pro usura, & sic
 debitum dotis solvendo usuras vertitur in mutuū
 palliatum, ut est *text. in cap. salubriter. de usur. ubi*
Innoc. num. 1. & 2. Hostien. num. 5. & 6. Ioan. An-
dr. num. 4. Abb. nu. 4. Ioan. de Anan. col. penult. circ.
med. vers. & ex prefatis, Bart. in l. & qui natura.
de usuris, in fine. ff. solut. matr. & conf. 128. num. 2.
lib. 1. & conf. 81. lib. 2. Bald. in rubr. C. de usur. vers.
quanto quero. & in l. fin. §. præterea. num. 10. &
in l. pro oneribus. nu. 3. C. de iur. dot. Alex. conf. 74.
num. 13. & conf. 141. num. 2. in princ. lib. 5. Negus.
de pignor. 5. par. 5. membr. num. 17. Rolan. conf. 55.
num. 1. & seqq. & præsertim num. 3. lib. 2. Cumia.
super rit. magn. Cur. cap. 94. num. 1. usque ad nu. 6.
 cum alijs per *Cepoll. conf. ciuil. 15. in princ. Mantio.*
 18 *decif. 171. num. 4. & fuit sapientissime resolutum, & præ-*
 fertim in *Bonan. dotis 4. Iunij 1597. coram bon. me.*
Card. Pamphilio, & in eadem 24. Maij 1600. coram
bon. mem. Card. Lancellotto, & coram me, & in cau-
sa Anconitana interesse 28. Iunij 1600. & nouissime
in Nepefina laudi 10. Martij 1624. coram Reueren-
dis. D. meo Caualerio S. D. N. Datario.
 Quæ etiam procedunt licet ex matrimonio re-
 manserint filij, *Ioan. de Anan. in d. cap. salubriter. &*
l. pen. circa med. vers. ex prefatis videtur de usur.
 qui loquitur in fructibus pignoris, & sic in faciliori-
 bus terminis, quàm in pecunia, & ratio est, quia cir-
 cumscripto Statuto Urbis cap. 137. lib. 1. de quo sta-
 19 tum dicitur de iure communi, si ipsa mulier viue-
 reret soluto matrimonio, vel non potuisset exigere
 fructus, vel si exegisset in sortem computare teneretur
 l. Titia. ff. de solut. *Bart. in l. in Insulam. §. us-*
ras. ff. solut. matr. & in l. si pater. in princ. ff. de dol.
except. & concludunt omnes DD. in d. cap. salubri-
 20 *ter de usur. & per consequens tenentur hæredes*
 vxoris, quia cessat ratio, *cap. salubriter.* scilicet ali-
 mentatio vxoris in quo principaliter consistunt onera
 matrimonij secundum dignitatem illius, & quan-
 titatem dotis, *elegantè Lup. in d. cap. per vestras.*
nu. 4. vers. ex quo dicebat. Anan. ubi quod hæc opi-
 21 *nio est parum dubitabilis, Alex. conf. 74. num. 15.*
post med. vers. postremo circa tertiam, & num. 16.
lib. 5. Ruin. conf. 162. num. 3. lib. 5. Peregr. conf. 99.
num. 5. cum seqq. lib. 3. & conf. 70. nu. 1. ante med.
vers. attamen. soluto matrim. conf. 71. nu. 6. & conf.
73. num. 1. vers. de iure autem. lib. 4. Cost. de portio.
 22 *& rata. q. 5. l. ante num. 1. vers. secunda est. Giurb.*
 qui testatur hoc verius visum fuisse magnæ Curie
 super consuetudine, *Messan. par. 1. cap. 3. glos. 5. sub*
num. 28. ad fin. vers. sed ab his. Gratian. discept. fo-
renf. cap. 427. à num. 4. usque ad 29. lib. 3. Scacc. de
comerc. & camb. §. 1. q. 7. par. 2. ampliati. 8. nu. 176.
 23 *post med. vers. extende 2. bene las. in l. de diuisione.*
num. 2. post princ. ff. solut. matr. ubi quod ad effe-
 ctum ut fructus debeantur, tria requiruntur, promissio
 dotis, matrimonium & sustentatio onerum.
 Non obstat, quod fructus dotis debeantur mulie-
 24 ri post iudicalem interpellationem ad rationem
 7. cum dimidio, etiam quod habeat pignus do-
 tale, ut disponitur in Statut. Urb. cap. 137. lib. 1. &
 25 ideo dispositum in muliere habeat etiam locum in
 viro, *las. conf. 112. num. 7. lib. 1. & in l. fin. num. 6.*
C. de in d. vid. toll. ubi quod si maritus prohibetur
 Par. IV. Recent. Tom. 11.

26 relinquare vxori, è conuerso vxor censetur prohi-
 27 bita relinquare viro ea ratione, quia sunt correla-
 tiua, *Curt. sen. conf. 11. nu. 10. quia quicquid sit de*
 28 *hac opinione contrarium tenet Curt. iun. conf. 6.*
num. 15. Aym. de antiq. temp. part. 4. §. videamus.
 29 *num. 29. & 30. qui dicunt, quod dispositum in vno*
 correlativo censetur repetitum in alio in actibus ta-
 men indiuiduis, ut puta si vir est prohibitus relin-
 30 quere, mulier censetur prohibita recipere, & secus
 verò est in actibus separatis, quando videlicet vir est
 31 prohibitus relinquare vxori, vxor non censetur
 prohibita relinquare viro, sique in nostris terminis
 casus essent semundi, res sine difficultate procederet,
 32 cum statutum sit correctorium iuris communis,
 sed cum vir, & vxor sint correlatiua, & dispositum
 33 in vno habeat etiam locum in altero, id intelligi-
 tur ad effectum inclusionis ad nouum casum, *Bald.*
elegantè conf. 344. in fine, lib. 3. quod est subscrip-
 tum à sex DD. quicquid tandem sit de prædictis,
 cessat difficultas, quia statutum loquitur discretiue
 34 de vidua & viro, vult enim quod vidua habeat fructus
 ad rationem septem cum dimidio, & admittit
 hanc taxationem etià quod habeat pignus dotale, de
 viro autem solū disponit quod si is habeat filios post
 35 obitum vxoris percipiat fructus ex pignore dota-
 li, quia propter cum statutum magis faueat vxori
 36 quam viro, disposita in vxore non vendicant sibi lo-
 cum in viro, *Dec. in l. sicut bonis. num. 8. vers. &*
idem in statuto Parmensi ff. de in ius vocand.
 Non obstant quod si filij extant onera matrimo-
 37 nij non extinguantur, quæ consistunt, nedum in
 alimentis vxoris, sed etiam filiorum, *Bart. in l. post*
dotem. num. 22. & ibi Roman. num. 39. vers. quar-
to dubitatur. solut. matrim. Cald. conf. 1. col. 1. ad
med. de donat. inter vir. & vxor. Socin. in conf. 35.
nu. 16. vers. quod ratione suadet. lib. 1. Bero. con-
sil. 140. num. 20. lib. 2. Soc. sen. conf. 9. nu. 13. vers.
sextodecimo probatur lib. 1. Gabr. conf. 154. num. 6.
lib. 1. Franc. decif. 283. num. 14. & fuit dictum in
causa Senogallien. dotis 26. Iunij 1606. coram R. P.
D. meo Pamphilio, & in causa Casenaten. dotis 2.
Decembris 1616. coram R. P. D. meo Remboldo, cum
 alijs adductis per *Cas. Mahent. de iur. contr. liuell.*
part. 14. nu. 80. cum seqq. quibus rationibus motus
 38 resoluit quod fructus dotis debeantur viro disso-
 luto matrimonio per mortem vxoris, si extant filij,
 quod etiam considerat *Borgnin. dec. 26. sub nu. 25.*
par. 3. & decif. 27. nu. 18. in fine. par. 4. & ante om-
 nes hanc sententiam tenuit, *Cum. super rit. magn.*
Cur. cap. 93. nu. 22. qui mouetur ex l. si filia. §. 1. &
l. si maritus. ff. fam. ercisc. Huic enim motiui fuit re-
 39 sponsum malè per *Cas. Manen. & Borgnin.* applica-
 conclusionem prædictam ad casum, de quo agitur,
 quia Doctores prædicti loquuntur in terminis con-
 40 suetudinis Martini, ut scilicet quod extantibus fi-
 lijs dos non reuertatur ad patrem, sed remaneat pe-
 41 nes maritum, non enim extinguantur onera ma-
 trimonij, ubi extant filij; nam licet onus liberorum
 sit onus naturæ, non matrimonij, habet tamen ori-
 42 ginem à matrimonio, ut considerat *Cald. d. conf. 1.*
col. 1. in fin. & sic quatenus respiciatur onus natu-
 43 ræ, alimentatio spectat ad patrem, qui ideo non
 potest petere interesse dotis, ut in his terminis ad-
 uertit *Lup. in d. cap. per vestras. §. octauo infertur.*
num. 4. vers. cessat etiam hoc casu. Grat. discept. fo-
renf. 428. num. 21. & ad iura clara in l. si quis à
 liberis.

liberis ff. de lib. agnosc. & in l. qui liberos. §. fin. ff. de rit. nupt. Dum vero onus liberorum consideratur
 44 tanquam ꝑ habens originem à matrimonio debetur dos, cuius contemplatione fuit promissa; Itaut non debeat restitui socero, sed debeat remanere penes Generum, & ita loquuntur decisiones Rotaes, hinc videtur satis responsum ad DD. per Gratian. citatos in appen. ad c. 428. col. 1. ante finem, quorum dicta auctoritate solum soluit, alij verò supra allegati loquuntur in terminis, de quibus infra dicetur.

Ad Cum. in d. rit. fuit responsum, vel quod lo-
 45 quatur ꝑ in terminis illius ritus; vt aduertit Scaro. de camb. §. 1. q. 7. ampl. 8. ante num. 177. vers. ne iob.
 46 stat. vel quod loquatur ꝑ sine ratione; quia vt dictū est, mouetur ex l. si filia 20. §. 1. & ex l. si maritus
 47 47. ff. fam. ercisc. Nam text. in l. ꝑ si filia, solum
 48 dicit, quod pluribus fratribus extrantibus si vnus ꝑ ha- bet vxorem, debet habere dotem patri datam, quia ipse sustinet onera matrimonij, quapropter non ap-
 49 plicatur casui nostro; Textus vero ꝑ in l. si maritus, dicit dumtaxat dotem debere esse apud illum, qui
 50 ꝑ sustinet onera matrimonij, sed vt bene aduertit
 51 loco predicto Lup. licet filij sint reliquæ ꝑ matrimo- nij, & ex dote matris sint alendi, vt in d. l. si ma- ritus. §. fam. ercisc. secundum Bald. si dotem col. 1. C. de fals. caus. adiecto leg. illud procedit constante,
 52 matrimonio, ꝑ & ita propriè loquitur ad si maritus & subdit quod inde est quod quamuis vxor constan-
 53 re matrimonio possit petere dotem ꝑ à marito ver- gente ad inopiam, mortua tamen vxore filij non po- terunt illam petere. Bart. in l. si constante. col. 4. ff. so- lut. matr. & ita intelligen. est Romanus, & circa
 54 per eum ꝑ adducta conf. 517. col. 2. post med. vers. volens, quod secundum dotis redditus, vbi in specie allegat text. in d. l. si filia, & in d. l. si maritus ff. fam. ercisc. & ita etiam intelligen. sunt Boher. conf. 6. n. 10. Mandell. conf. 315. num. 6. lib. 2. Franc. decis. 383. num. 14. Barbof. in Rubr. solut. matr. num. 13. & Conrad. de contractib. tract. 2. q. 35. conclus. 5. n. 158. omnes per Gratian. adducti.

55 Neque verum est, quod hi fructus ꝑ ex promissio- ne debeantur, vt voluit Gratian. in appen. ad discept. 427. col. 2. vers. quamuis tamen, & discept. 920. n. 30. & ex cursu calami, fuerit scriptum in dicta Tiburtina
 56 quia promissio interesse non ꝑ sustinetur nisi con- stante matrimonio, vt patet ex DD. supra alleg. in princ. Illo autem dissoluto sicuti non debentur fru-
 57 ctus, ꝑ quos soluere esset vsura, ita promissio fructuū
 58 non potest euitare vsuras, cum non ꝑ solum Diuino, sed omni iure prohibita sint Bald. conf. 2443. in princ. vsque ad num. 3. lib. 3. Ang. conf. 90. in princip. Alex. conf. 1. in pr. n. lib. 2. Cagnol. in l. curabit n. 3. C. de actio. empt. Clar. in §. vsura numer. 3. vers. sic secundum & prædicta adeo vera sunt, vt nedum per
 59 pactum ꝑ possint sustineri, sed nec etiam quod plus est per dispensationem. Alex. conf. 49. num. 2. & seq. lib. 4. vbi quod neque intuitu boni, ꝑ neque mali
 60 euitandi, sed neque pro redimendis captiuis potest dispensari, quod fiat vsura propter quatuor, quia
 61 scilicet contendit Deum ꝑ audacius, naturam. ex- pressius, scripturas deterius, & iura diutius.

Vnde quod merito promissio solutionis fructuum
 62 ꝑ dotis corruat defuncta vxore, dicit Anguisc. conf. 16. num. 2. vers. ad hac. DD. & numer. 5. vers. & sic cessante. lib. 5. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 39. num. 14. & seq. Imò si aliter fuisset expresse conuentum nul-

liter etiam esset conuentum. Anguisc. d. conf. 16. per totum Gabr. conf. 152. a num. 3. vsque ad 6. lib. 2. Molin. loc. cit. n. 14. & seq. Surd. conf. 149. n. 14. lib. 2.

Neque tursus verum est immò penitus falsum
 63 quod Rota alias admiserit pro valida istam ꝑ promissio- nem fructuum etiam soluto matrimonio, & ad hoc allegetur Romana fructuum dotis 27. Febr. & 12. Iunij 1606. coram pia mem. Francisco Penia Rota
 64 Decano; quia illa decisio ꝑ loquitur in vidua non habente vnde aliunde se aleret, in quibus terminis
 65 loquitur etiam decisio ꝑ in causa Cesenateni fructuū dotis 13. Iunij 1603. Præterea decisio coram Penia
 66 ꝑ sustinetur ex statuto vrbis, & resolutio fuit capta
 67 maxima cum difficultate, & ꝑ causa fuerat pluries proposita, vt optime testatur in principio, & ego bene meminim cum fuerim præsens resolutioni.
 Et ita vtraque parte informante conclusum &c.

In eadem causa habentur infra dua decisiones, videlicet sub diebus 28. Nouembris presentis anni 1625. & 30. Ianuarij 1626. coram eodem bon. mem. Coccino.

REVERENDISS. COCCINO.

Regien. Vnionis.

Luna 12. Maij 1625.

ARGVMENTVM.

Episcopus, sicuti & Legatus de Latere auctoritatem habent vniendi, & erigendi Ecclesiam Parochialem in Collegiatam, quod procedit siue sumus in Ecclesia regulari, seu seculari. Subreptio, vt euitetur, quidnam sufficiat. Et plura deducuntur, ad effectū probandi, quando confirmatio dicatur emanasse in forma communi, vel cum causæ cognitione, ita vt dicatur facta ex certa scientia, & in specie agitur de confirmatione vnionis, quæ prætendatur effectum non sortita, & sic reuocata per regulas reuocatorias vnionum.

SVMMARIVM.

- 1 Episcopus potest erigere parochialem in Collegiatam.
- 2 Quod procedit non solum, quando sumus in Ecclesia regulari, sed etiam in Ecclesia seculari. nu. 3.
- 4 Legatus de latere potest erigere Ecclesiam Parochialem in Collegiatam.
- 5 Legatus potest parochialem vnire, cum & ceteris beneficia vnire valeat.
- 6 Legatus erigendo dignitatem, potest vnire.
- 7 Diæcesis Regien. sub cuius iurisdictione sit.
- 8 Erectio, & unio, quando non dicatur habuisse effectum. & nu. 9.
- 10 Erektionis Dignitatum, tutius est, vt fiant per Papam.
- 11 Ad cautelam maiorem ea, qua fiunt, non nocent.
- 12 Clausula, cedentibus, vel decedentibus Reſtoribus non comprehendit resignationem ad fauorem certæ personæ.
- 13 Unio, quando dicatur facta per papam.
- 14 Confirmatio si sit sub conditione, non operatur ante eius purificationem.
- 15 Provisio de beneficio vnito, quando sit, qua clausula de stylo. Dataria solet in ea apponi.

- 16 Subreptio, ut euitetur, sufficit Papam id quod obstat potuisse in genere cogitare.
- 17 Scientia generalis sufficit in Papa, ut non possit dari de subreptione.
- 18 Confirmatio dum emanat in forma communi parit, aut nihil operatur.
- 19 Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, dum adfuit causa cognitio.
- 20 Confirmatio tunc facta videtur in forma communi, quando causa cognitio absuit.
- 21 Confirmationem bene patet fuisse factam cum causa cognitione, quando tenor, & substantia rei confirmata, quasi de verbo ad verbum fuerit expressa.
- 22 Abb. dictum in cap. diversitatem nu. 9. in fin. de concess. prebend. quando cesset.
- 23 Confirmatio ut dicatur facta cum causa cognitione, & sic ex certa scientia, an narratio rei confirmata per verba generalia, sufficiat.
- 24 Confirmatio potest dici facta ex certa scientia, quando adest specialis, & individua mentio rei confirmata, licet per verba formalia tenor ipse non fuerit insertus.
- 25 Confirmatio ex certa scientia nihil operatur, quando Princeps ignoravit rem confirmatam fuisse antiquatam.
- 26 Confirmatio ex certa scientia, procedit quo ad ea, quæ sunt iuris, non autem facti.
- 27 Unionis confirmatio, quæ non est sortita effectum, quæ fuit reuocata per regulas unionum reuocatorias, noua Papæ signatura confirmationis nihil reuocat.
- 28 Papa confirmando unionem, si sciuit eam fuisse reuocatam per regulas reuocatorias unionum, nunquam concessisset confirmationem.
- 29 Papa, quando sciuit, unionem aliquam fuisse reuocatam, si eam confirmauerit, valida est confirmatio.
- 30 Uniones factæ pro augmento cultus Diuini secundum formam antiquarum regularum Cæcellariæ non subiacebant regulæ reuocatorie unionum, & quid secundum modernas. num. 31.
- 31 Unio, quando habuit effectum in parte, regulæ reuocatorie non operatur. & num. 33.
- 32 Insuperatatus, ut legitime dicatur spectare ad Dominum temporalem loci, ex quibus id debet facere constare. & nu. 35.

DECISIO DCVIII.

DIFFICULTAS huius dubij An scilicet sit danda Immissio Iannoto, consistit in eo An cōtinet de vnione Parrochialis S. Martini, quam ipse vti liberam ex vacatione in mēse referuato a Sede Apostolica impetravit vnionem constat fuisse factam de anno 1508. a Cardinale Papien. Legato Bononiæ, qui erexit prædictam Ecclesiam Parrochialem Sancti Querini in Collegiatam, eique inter alia vniuit prædictam Ecclesiam S. Martini, quapropter cum Episcopus possit erigere Parrochialem in Collegiatam quicquid dicat Azor. in sit. moral. lib. 6. cap. 30. q. 2. ut est t. x. in cap. quoniam de vita, & honest. Cleric. ubi Abb. in antiq. num. 1. Io. Andr. num. 3. Butr. num. 2. in fin. Abb. numer. 2. & 6. quæ de communi 1. mol. num. 1. quæ procedunt t. nedum in Ecclesia regulari, prout voluit gloss. in d. cap. quoniam in verb. qui simul, sed etiam t. in Ecclesia seculari communē

- testantur Abb. ibidem d. num. 6. Imol. in princ. Ita etiam Legatus a latere potuit t. facere prædictam erectionem, ut in puncto dicit Gamb. de offic. legat. lib. 5. tit. de potest. legati in erigen. nou. benefic. nu. 30.
- 5 & bene quidem potuit parrochialem vnire qui t. cetera beneficia vnire potest Rot. decis. 1. & 2. de offic. leg. in nou. Gamb. eod. lib. 5. tit. de potest. leg. in vnien. per totum cum cumulatis per Garz. de benefic. p. 12. cap. 2. num. 62. & in puncto quod legatus t. erigendo dignitatem possit vnire, quia vtrumque est in sua potestate dicit Gamb. dicto loco num. 11. Nec potest
- 7 ambigi quin Dioc. Regien. comprehenderetur t. sub illius Iurisdictione cum esset legatus Exarcatus Rauenennæ, sub quo comprehenditur Dioc. Regien. ut patet ex Prouinc. omnium Ecclesiarum apud Rebuff. post praxim.
- Neque est verum quod dicta erectio, & unio non t. habuerit effectum cum Leo X. anno septimo sui Pontificatus 11. Cal. Ianuarij de nouo erexerit Ecclesiam in Collegiatam & vniuit Parrochialem de Fabrico; de alijs nulla prorsus habita mentione, quæ literæ in forma rationi congruit, fuerunt expeditæ per Clementem VII. de anno 1527. 6. Cal. Decembris, & unio ipsa beneficij vsq; ad hæc tempora non t. reperiatur effectuatæ, nam fuit responsum circa erectionem, quod cum aliqui dicant similes erectiones consueuisse fieri per Papam, ut aduertit Rebuff. tit. de erect. in Colleg. & Fusch. de visit. lib. 2. cap. 1. numer. 6. vbi notat t. tutius esse quod illæ per Papam fiant. Garz. par. 12. cap. 5. in fine, ista erectio
- 11 obtenta à Leone censetur ad cautelam obtenta, t. quæ cum abundet, non nocet l. testamentum C. de testam. & hanc esse iuris regulam dicit Roman. consil. 347. numer. 7. sed laudabilis est ad tollen. dubietatem, Guidop. decis. 129. ad finem.

Circa unionem vero fuit responsum, quod aut cōsideratur illam non habuisse effectum vsque ad tempora Leonis, vel vsque ad præsentiam, si vsq; ad tempora Leonis non probatur, quia de anno 1507. ante literas Cardinalis Papien. fuerat prouisus de hac parrochiali Nicolaus de Corrigia qui de annu 1519. resignauit ad fauorem Nicolai de Corrigia Iunioris, & demum d. Nicolaus de anno 1551. resignauit ad fauorem Leonelli de Corrigia, qui licet appellatur in dictis literis Nicolaus Leonellus, apparet tamen, quod idem est cum Nicolao iuniore, & sic nō potest considerari non effectuatæ, cum literæ Cardinalis Legati contineant clausulam cedentibus, vel decedentibus Rectoribus, t. quæ non comprehendit resignationem ad fauorem certæ personæ Cassad. dec. 3. de renunc. Felyn. in cap. in nostra concl. 5. num. 15. de rescript. Mand. de signat. Grat. tit. de resignat. vers. non obstat. Nec potest fieri vis in eo, quod Leo X. vniuerit Ecclesiam de Fabrico, & de alijs nō fecerat mentionem, quia tunc dicta Ecclesia vacabat per cessionem commendæ ob liberam dimissionem Francisci Cardinalis Ostiensis in manibus Pape vnde cum posset dubitari An gratia Legati tunc posset habere effectum. Ideo t. potuit fieri prædicta unio per Leonem non autem pernecesse potest inferri, quod idcirco fuerit facta, quia literæ Cardinalis Papien. non habuerunt effectum. Aut vero dicitur unionem vsque ad hæc tempora non habuisse effectum, & repeten. est, quod literæ Cardinalis habent clausulam cedentibus vel decedentibus; Et ideo cum excludant resignationes ad fauorem, nunquam

quam dicta clausula fuit iustificata. Fuerunt enim factæ dictæ resignationes ad fauorem, & vltima supra relata fuit de anno 1551. fauore Leonelli de Corrigia, qui pariter de anno 1560. resignauit ad fauorem Antonij de Corrigia, per cuius obitum vacauit Parrochialis, & vacatio dedit causam liti.

Et quamuis replicaretur, quod huiusmodi status ostendit non effectuationem, nec Capitulum possit inuari literis San. mem. Pij V. expeditis per fel. rec. Greg. XIII. In forma rationi congruit, licet enim confirmauerit omnia contenta in literis Cardinalis Papien, & Leonis X. & quæcunque inde sequuta.

- 14 Tamen ꝑ addidit clausulam licitā tamen, & honesta, & dummodo in vsu essent. Vnio autem huius Ecclesiæ Sancti Martini non habuit effectum cum simpliciter fuerit prouisa absque vnionum suspensio-
15 ne, quæ clausula solet apponi ꝑ de stylo Datarie in prouisionibus de vnitis cum primum vacauerint. *Parif. de resig. lib. 2. q. 9. num. 12.* & sic appareat de non effectuatione; Nam fuit iterum replicatum, quod aut adest prædicta clausula cum suspensione vnionum, & cessat omnis difficultas aut non adest, & litteræ suffragantur S. M. Pauli V. cui cum omnia prædicta fuerint exposita scilicet erectionem, & vnionem Cardinalis Papien, Leonis X. & Pij V. omnia fuerunt confirmata; Nec dictæ litteræ possunt de subreptione redargui, ex quo non fuerit narratum vnionem prædictæ Ecclesiæ Sancti Martini nunquam fuisse effectuatam, quod optimè iustificatur ex testi-
16 bus in hac causa examinatis. Nam ꝑ cum Papa cogitare potuerit quoad Ecclesiam Sancti Martini nõ interuenisse effectum, sufficit ad euitā. subreptionē,
17 ad hunc enim effectum generalis ꝑ scientia, optimè suffragatur *Cassad. decis. 12. num. 5. de præben. Aym. conf. 79. num. 8. Lap. alleg. 89. num. 6. vers. Item licet taciturnitas, & fuit dictum coram me in causa Pæpilonen. de Ianzi 23. Maij 1608. & in Ferrarien. de Tassonis 14. Iunij 1621. coram R. P. D. meo Vbaldo Rota decis. 622. num. 13. lib. 3. p. 3. & decis. 210. n. 5. p. 1. in rec.*

- Neque dicatur quod huiusmodi confirmatio fuerit in forma ꝑ communi, quæ parum, aut nihil operatur *cap. 1. & cap. examinata de confirmat. util. vel inutil. & vtroque gloss. & DD. cap. quia diuersitatem ubi Abb. num. 9. de concess. præben. Cassad. decis. unica num. 2. de confirm. util. vel inutil.* Nam
19 fuit responsum ꝑ hanc confirmationem fuisse ex certa scientia cum adsit causa cognitio; In forma autē
20 ꝑ communi diceretur si prædicta cognitio non adfuisse gloss. in cap. 1. in verb. de questione de confirm. util. vel inutil. *Afflic. in tit. de iur. suo cur. obseruan. num. 5. rubr. 4. lib. 3. Alex. conf. 15. num. 2. in fine, & num. 3. lib. 5.* Quod autem adsit causa co-
21 gnitio, & sic certa scientia ꝑ satis patet cum fuerit insertus tenor, & substantia quasi de verbo ad verbū litterarum Cardinalis Papien, Leonis X. & Pij V. gloss. in cap. Pastoralis S. præterea in verb. ex certa scientia de offic. deleg. Felin. in cap. cum inter col. 1. & 2. de except. Dec. in rubr. num. 9. & in dicto cap. 1. num. 4. de except. & in cap. præterea nu. 15. de confirm. util. vel inutil. & fuit dictum in causa Abulen. vnionis 26. Ianuarij 1588. coram Orano, & in To-
22 letana admissionis 17. Iunij 1609. coram R. P. D. meo Pampbilio, & in dicta Ferrarien. de Tassonis coram D. meo Vbaldo, quapropter ꝑ cessat dictum
Abbatis in d. cap. quia diuersitatem num. 9. in fine

de concess. præben. & Gard. conf. 44. num. 6. Aretin. conf. 8. num. 3. vers. 2. *Parif. conf. 3. num. 48. & seq. lib. 4.* asserentium deberi ꝑ totum factum narrari Principi, nec sufficere narrationem generalem, quia verè attento etiam istorum vigore confirmatio potest
24 dici ex certa scientia, ꝑ cum hic adsit specialis, & indiuidua narratio licet per verba formalib. tenor ipse non fuerit insertus.

- Non obstat quod confirmatio ex certa scientia
25 nihil potuerit operari cum Papa ignorauerit ꝑ hanc vnionem fuisse antiquatam & subiaccere regulæ reuocatorie, quasi non regulam, sed factum ignorauerit, scilicet quod vnio subiaceret reuocationi
26 regulæ, confirmatio enim ꝑ ex certa scientia procedit quoad ea, quæ sunt Iuris, non autem quoad factum *Afflic. in eodem tit. de iure suo cur. obseru. num. 6. rub. 4. lib. 3.* & in terminis est notabile Cancellariæ his verbis conceptum, vbi petitur
27 confirmatio ꝑ vnionis, quæ non est sortita effectum, & quæ fuit reuocata per regulas, noua Papæ Signatura confirmationis nihil releuat. Si enim Papa
28 ꝑ sciuisset illas reuocatas nunquam concessisset, quæ eo magis procedunt, quia in litteris Pij V. confirmatis adest clausula dummodo in vsu esset. Nam hoc motiuum facile tollitur ex eo quod Papa sciuerit hanc vnionem non habuisse effectum, cum fuit
29 narrata ꝑ effectus aliarum duarum parrochialium, vt supra dictum est, & quantum attinet ad reuocationem vnionis ex capite regulæ hoc non officit, aut enim attenditur tempus antiquarum regularum, & cum Ecclesia fuerit erecta in Collegiatam, & ducti
30 ministri vnio fuit pro dote necessaria, ꝑ & in augmentum cultus diuini, & ideo regula non habuit locum *Mohed. decis. 7. de priuileg. Crescent. decis. 1. de Parroch. & fuit pluries resolutum.* Aut tempus in-
31 spicitur modernarum regularum, ꝑ & licet posset dubitari, An istæ reuocent vniones ex deductis in causa Toletana de Pastrana 23. Ianuarij 1608. & 25. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Pampbilio.
32 Tamen cum vnio in parte habuerit effectum regula reuocatoria non operatur, vt fuit resolutum in causa Mediolanen. Canonatus 18. Decembr. 1587. coram Rabusterio per cons. Oldrad. 223. num. 7. & sic, & Guidop. conf. 134. sub num. 5. ad fin. & seqq. Nec consideratione videtur dignum quod in litteris Pij V. adit clausula dummodo in vsu esset, quia sufficit quod san. mem. Paulus V. confirmauerit etiam litteras Cardinalis Papien. In quibus nulla adest restrictiua.
- Denique non obstat quod in litteris Pauli V. adit clausula saluis quoad Ius conferendi reservationibus, ꝑ & affectionibus Apostolicis, quia aduer-
33 est quod de duobus fuit actum de erectione videlicet & vnione, vniūque suppositum fuit, nimium quod Ecclesia esset de Iure patronatus nobilissimæ familiar. DD. Corrigi, & ideo Papa voluit confirmare, erectionem, & vnionem, non autem Ius patronatus, si non adesset, quapropter illam clausulam apposuit, saluis quoad Ius conferendi reservationibus, & af-
34 fectionibus Apostolicis, quæ verba sunt intelligenda quatenus non adesset Ius patronatus alias secus, & iste intellectus suaderetur ex verbis in fine litterarum Pauli appositis. Per præfentes autem non intendimus d. Ius patronatus ꝑ Dominis in temporalibus dicti oppidi villo modo reservatus censetur, nisi quatenus eis ex fundatione, vel dotatione competeret.

3° petat illudquæ ꝑ coram loci Ordinario legitime verificatum fuerit, & alias habeat qualitates à Concilio prædicto requisitas.

Ex quibus Domini recesserunt a decisione facta 5. Martij 1623 cum hodie multa deducta fuerint in facto, quæ tunc non fuerant iustificatæ. Et hoc nisi obftet iustificatio valoris, de quo erit particulariter agendum, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Aquinateñ. Prioratus.

Mercurij 21. Maij 1625.

ARGUMENTVM.

In successioneibus, quatenus quis inuari possit successorio edicto. Expectatiuæ an tribuant ius, itaut earum vigore agitari possit. Debitum est actus successiuus, & non simpliciter momentaneus.

S V M M A R I V M.

- 1 In successioneibus ab intestato, ita demum ex successorio edicto competit ius sequenti in gradu, quando is, qui erat in primo gradu successurus, irreuocabiler fuit effectus incapax.
- 2 Exclusus à successione ex vno capite admittitur ex alio, re integra, & quando hoc casu res dicatur integra nu. 3. 4. & 5.
- 6 Statut. 43. de Commendis Religionis Hierosolimitane declaratur. & num. 7.
- 8 Statutum, quando aliquid non decedit, recurrendum est ad ius commune.
- 9 Expectatiuæ non tribuunt ius.
- 10 Expectatiuarum vigore, potest agi, ut fiat collatio.
- 11 Debitum est actus successiuus, non autem simpliciter momentaneus.

DECISIO DCIX.

ROTA censuit, ita esse in decis. 21. Februarij præteriti coram Reuerendiss. Seleucien, & in primis reperebatur factum non controuersum inter partes videlicet, quod Prioratus, de quo agitur, vacauit de mense Iunij 1619. & tempore smutationis, tres Equites illum prætendebant, F. Iacobus, qui erat antianus; & habebat expectatiuam anteriorem, secundo loco F. Petrus, tertio Fr. Simon, & licet Simon vtrumque prætenderet esse incapacem, tamen Fr. Iacobus obtinuit præferri, & eius electio fuit, contradicentibus Petro, & Simone, confirmata in Cõsilio ordinario, cui sententiæ acquieuit Petrus, sed Simone appellan, sententia fuit iterum confirmata in Cõsilio completo. Et demum causa appellationis commissa in Rota, & ad eam admissa etiam Petro, fuit in prima instantia Rotali pronunciatum pro reuocatione sententiarum de partibus, & pro adiudicatione Prioratus ad fauorem Fr. Simonis, quam tamen Domini sententiam, licet indicauerint fuisse validam, iniustam tamen quoad dictam adiudicationem fuisse censuerunt, ut in dicta decisione 21. Februarij præteriti ex rationibus tunc deductis. Potissimum autem iterum placuit Dominis argumentum desumptum à successioneibus ab intestato, in quibus ita demum ex successorio edicto ꝑ competit ius sequenti in gradu, quando is, qui erat in primo

gradu, irreuocabiler fuit effectus incapax, secus autem quando reuocabiler incapacitas sibi superuenit, l. 3. §. sed si bonorum. ff. ad tertyll. l. 2. §. si quis aditus, & l. si ex modica, §. si filius, ff. de bon. libert. Quæ iura ad hoc adducit Feder. de Sen. quæst seu cons. 26. sub num. 3. & post eum Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 2. num. 20. & facit etiam, quod exclusus

- 2 ꝑ a successione ex vno capite, admittitur ex alio, re integra, l. 1. §. sed viden. ff. de success. edict. Fed. de de Sen. d. cons. 26. sub num. 2. Et res integra in proposito dicitur dupliciter, vno modo quantum ad ius delationis, & tunc si quis sit effectus habilis antequam alteri sit ius quæsitum, utique potest succedere, l. si alienum, in fin. ff. de her. inst. Feder. d. cons. 26. col. ult. vers. ad primum. Alio modo dicitur res ꝑ integra quantum ad ius aditionis, quia hæreditas adhuc non est adita, & isto casu licet fiat habilis, ille qui erat ante aditionem, istaabilitas sibi non prodest, Feder. d. cons. 26. col. ult. vers. alio modo, & ideo in casu ibi proposito post multa hinc inde allegata, concluditur eum qui tempore delatæ hæreditatis non erat habilis, quia erat Professus in Religione minorum incapax,
- 5 ꝑ etiam si ante aditionem fiat habilis, quia ingrediat in aliam Religionem capacem, non propterea, acquirere hæreditatem, sed illam acquiri sequenti in gradu, & idem Feder. cons. 27. in fin. & sequitur Roman. cons. 296. circa declarationem, Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. num. 105. Port. Imol. cons. 23. n. 39. & seq. Molin. loco supra citato, nu. 17. Quæ ad punctum, de quo agitur, applicabantur, nam Fr. Iacobus de tempore smutationis nõ erat capax, quia erat debitor communis Aerarij, qui inhabilitatur per statuta Religionis, & fuit firmatum in Decisionibus coram R. P. D. Pirouano; & hæc inhabilitas erat irreuocabilis respectu Petri, cui proximè Prioratus debebatur ratione antianitatis, & prioris expectatiuæ, & ideo in eius præiudicium non erat res integra, quoad Iacobum, ita ut soluen incontinenti debitum, prout soluit, fieret habilis in damnum, & præiudicium Petri, cui erat ius quæsitum. At secus dicen videtur in præiudicium Simonis posterioris in tempore, & antianitate alijs duobus, cui fuit aperta via, vel per renunciationem Petri in secunda instantia de partibus ad fauorem Iacobi, vel potius quando Petrus obtinuit Prioratum Campaniæ incompatibile, quo tempore iam Iacobus erat factus habilis per solutionem debiti, quæabilitas ei suffragatur, sicut supra dicitur de eo, qui erat factus habilis de tempore delatæ successioneis si non erat alteri ius quæsitum.
- 6 Non obstat statutum ꝑ 43. de Commendis, quo cauetur, ut quocunque tempore smutationis Baiuliuatus, Prioratus, Dignitatis, vel Commendæ erit incapax quocunque modo, vel causa, quamuis postea fiat capax, vel habilis, non poterit tamen pro illa vice aliquo modo illam obtinere; quia intelligitur, in præiudicium illius, cui per incapacitatem, anterioris fuerat ius quæsitum; ideo licet Iacobus per solutionem debiti communis Aerarij fuisset factus capax, tamẽ ex quo tempore smutationis erat incapax, & ius quæsitum erat Petro, illa capacitas superueniens pro illa vice, idest, quandiu res agebatur inter Iacobum, & Petrum immediatè sequentem, non potuit Iacobo suffragari. Et confirmatur iste intellectus, quia
- 7 ꝑ statutum æquiparat istos duos casus, quod quis sit inhabilis, & quod non petat, & tamen non petitio non facit, quominus si is, qui smutauit tanquam antianus

Antianus decedat, vel renuntiet iuri suo, admittatur ad peten, vel saltem negari non potest, quin iste casus non fuerit exorsus decifus per dictum statum, + quo casu debet recurri ad ius commune, l. cōmodissime ff. de lib. & postb. & deducitur in decisio- ne ex simili de Commenda, & latè comprobant in- formantes, & colligitur ex supra deductis.

Non obstant quæ interum dicuntur de expecta- tiuis, + quod ius non tribuant, & sint sublatæ, quia placuit responsio decisionis, quod fuerunt alia ap- probatæ in Rota, & quod earum vigore + potuerit agi, ut fieret collatio, ut in Campanien. Prioratus 18. Maij 1618. coram Reuerendiss. Seleucien. & in eadem causa 10. Maij 1619. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & ita etiam fuit præsuppositum in causa Egitanien. Commenda 3. Decemb. 1621. coram me, & in omnem euentum procedunt alia, quæ do- ctissime fuerunt in dicta decisione deducta coram Re- uerendiss. Seleucien.

Demum ex abundanti considerabat vnus ex Do- minis, quod cum post diem ab obitu vltimi defuncti, & possessoris Prioratus, de quo agitur, Fr. Iacobus sa- tisfecerit communi Aerario, videtur potuisse purga- re moram, cum + debitum sit actus successiuus, non autem simpliciter momentaneus, iuxta not. in l. 1. §. si rem, vbi Bart. ff. de pos. l. si in lege, §. Colonius, ff. locat. Rip. in l. si insulam, num. 95. vers. limitat. Bart. ff. de verb. oblig. Alex. cons. 57. num. 11. lib. 2. Tiraq. in l. si vnquam in verb. reuertatur, num. 310. & seq. C. de reuoc. don. & bene faciunt congesta per Lazar. Fenut. in tract. de moment. tempor. cap. 11. num. 1. & seqq. & cap. 25. num. 8. Et ideo perinde esse videtur, ac si de tempore smutationis fuisset habilis, qua for- tē ratione, mitius agē, Prioratus fuit ei per senten- tias de partibus adiudicatus.

Et ita fuit decifum.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Ariminen. Legatorum.

Luna 9. Iunij 1625.

ARGUMENTVM.

Constitutiones March. quamuis verum sit extensas fuisse per totum statum Ecclesiasticum, tamen id intelligendum venit, quatenus in locis non adsint particularia statuta in materia illa, super qua dispo- nunt dd. Constitutiones. & aduerte, vt specifica pro- missio debet adesse, alias locus est earum. Constitutio Papæ, non antiquatur per eius non vsum, nisi data scientia ipsius Papæ, quodque multo magis proce- dit stante in ea decretum irritans, & clausula sublata. Minor non potest renunciare subsidijs pro eo in- ductis.

SVMMARIVM.

1. Constitutio Marchie de insinuatione, habet locum in Prouincia Romandiola, ac in toto Statu Ec- clesiastico.
2. Constitutio Marchie de insinuatione annullat om- nes minorum contractus, in quibus d. insinuatio non interuenit.
3. Constitutiones Marchie non intrant in statu Ec- clesiastico, quando in locis habentur particularia

Statuta circa contractus minorum. Limita, vt num. 4. & 5.

6. Constitutionis non vsum, nullatenus probatur ex fidibus, quæ non faciunt fidem.
7. Constitutionis Papalis non vsum, etiam probatus, non releuat, cum requiratur scientia Papæ.
8. Quod multo magis procedit stante in ea decretum irritans, cum clausula sublata.
9. in Constitutione Papæ, quando adest decretum irritans cum clausula sublata, tunc per statutum, nec per consuetudinem, nec per contrarium vsum, tolli, aut abrogari potest.
10. Minor, quando contrahit cum alio minori, tunc nō est locus solemnitatibus statutorum in eorum con- tractibus requisitorum.
11. inter Minores contrahentes non intrat conquisi- tio priuilegiorum, quando alter minor agit de lucro captando, & alter de damno vitando.
12. Minor contrahendo cum alio minore, si enormiter fuerit latus, tunc ei debet succurri, ac si contraxisset cum maiori.
13. Minor an valide possit renunciare beneficio mino- ris ætatis, & alijs legum auxilijs ad eius fauorem inductis.
14. Minor ea facilitate, qua inducitur ad contrahen- dum, ea quoque mentis imbecillitate deducitur ad iurandum, & renunciandum.
15. Lex, quando loquitur prohibitiue, & annullatiue, quoad contractus aliter factos non potest ei re- nunciari.
16. Fraudibus obuiandi causa, & sic ob bonum publi- cum, quando lex est lata, non potest ei renun- ciari.
17. Statutum contra ius conditum, non dicitur con- firmatum ex generali Papæ confirmatione, cum ad hunc effectum sit necessaria specialis, & indiui- dua confirmatio.
18. Statuta inducentia præscriptionem debiti sunt nu- tritiua peccati.
19. Debitor omni tempore, vt dictat ratio, & bona fides tenetur ad solutionem debiti.

DECISIO DCX.

PROPOSVI hodie dubium strictè ad insinua- tionem licet iam in decisione quarta in ista cau- sa facta fuisset satisfactum huic obiecto, nihilominus pro maiori satisfactione Comitū de Ricciardellis de ordine Dominorum super hoc articulo hodie cau- sam proposui. & Domini censuerunt defectum insinuationis ob stare renunciationi, & sic standum esse in decifis; Quia Constitutio Marchiæ, + quæ habet locum in Prouincia Romandiola, ac in toto statu Ecclesiastico, prout fuit in dicta quarta decisione firmatum, annullat omnes actus minorum + aliter factos, vt fuit dictum in causa S. Seuerini bonorum 18. Maij, & 1. Iulij 1611. coram Domino meo Pam- philio, & in alia Ciuitatis Castelli pecuniaria 5. Maij 1621. coram D. meo Remboldo.

Nec obstat quod in Ciuitate Arimini adsit statu- tum particulare + circa solemnitates seruandas in huiusmodi contractibus minorum, quæ omnes hic fuerant adhibitæ, & ideo cessare debeat Constitutio Prouinciæ Marchiæ, iuxta not. per Bald. cons. 201. lib. 1. quia fuit responsum id posse procedere, si di- ctum statutum loqueretur de insinuatione, sed cum loquatur tantum de solemnitatibus adhibendis in ipsa

5 ipsa celebratione contractus, sequitur non compre-
hendere et insinuationem post contractum adhiben-
dam, ut alias fuit dictum in his terminis in una Ca-
merinen. transactionis coram san. mem. Gregor. XV.
decis. 260. ubi etiam addent. not. et in alia Perusina
fideiussionis coram D. meo Pamphilio, impress. apud
Picum num. 8. quæ decisio fuit postea latius confir-
mata coram eodem, ut decis. 383. par. 2. recent.

Neque ad hunc effectum releuat fides plurium
DD. & Aduocatorum Ciuitatis Arimini, quæ datur
in Summ. num. 4. super non usu dictæ Constitutionis
6 in dicta Ciuitate, et quia ultra quod non usus non
probat ex fidibus, quæ non faciunt fidem iuxta
7 decis. Gregor. 260. num. 5. nec etiam probatus re-
leuaret nisi data et scientia Papæ, qui illam confir-
mauit Rota decis. 197. num. 3. par. 1. recent. post Abb.
8 et Felin. ibi alleg. maximè stante decreto irritanti,
clausula et sublata, et alijs in d. Constitutione ap-
positis, quæ operantur, ut illa nec per statutum, nec
9 per consuetudinem, vel non usum, aut contrarium
usum et tolli, seu abrogari possit. Felin. in cap. cum
accessissent num. 30. vers. 4. limita. de constit. Gabr. de
10 claus. conclus. 3. num. 39. Caputq. decis. 204. par. 3.
Rot. decis. 3. de priuileg. in antiq. et in Viridunen.
parochialis 23. Iunij 1586. coram Gypso, et notat
Boccacc. super eadem constitut. Marchia in gloss.
10. num. 43.

Nec obstat quod tempore renunciationis factæ
per D. Eleonoram etiam Comites essent minores,
et sic non possit dari de defectu non seruata Consti-
tutionis et cum agatur inter æque priuilegiatos,
iuxta notata per Rot. dec. 557. num. 558. par. 1. di-
uers. et in dec. 57. num. 4. apud Picum, quia ista
11 conclusio non procedit quoties alter minor agit et de
lucro captando, alter verò de damno euitando, pro-
ut agit Eleonora, quæ fuit ex præfata renunciatio-
12 ne enormissimè læsa, et cui propterea debet succur-
ri contrahenti cum alio minore, ac si contraxisset
cum maiore. I. verum. et item quaritur, ff. de minor.
Cowan. præf. cap. 7. num. 4. vers. 2. quia. Lambert. de
13 contract. 9. 34. num. 124. et 125. Alzeuid. in l. 10.
num. 21. tit. 3. lib. 5. recopil. Rot. dec. 557. num. 1. p. 1.
et decis. 282. in fin. par. 4. diuers. et apud Greg. XV.
decis. 164. num. 6.

Minus etiam obstat quod D. Eleonora cum iura-
13 mento et renunciauerit beneficio minoris ætatis,
et alijs legum auxilijs, et in specie huiusmodi in-
sinuationi à dicta Constitutione requisitæ, quia
Domini transferunt cum illa responsione alias da-
ta in decisione facta in hac causa die 15. Nouem-
14 bris 1621. quod scilicet eadem et facilitate qua fuit
inducta Eleonora ad contrahendum, fuit etiam in-
ducta eodem modo ad iurandum, et renunciandum,
et hanc responsionem habes in terminis d. Consti-
tutionis coram bo. me. Card. Arrigonio, quæ est decis.
729. par. 4. diuers. et vltius considerabant, quod
dicta Constitutio loquitur prohibitiuè, et annullati-
15 uè quoad contractus aliter factos, et vnde nec etiam
videbatur illi posse renunciari. Ias. in l. penult. num.
17. C. de pacis. Bald. conf. 382 sub num. 4. vers. item
istud statutum. il. 2. lib. 3. Rom. conf. 403. num. 22.
Dec. conf. 11. num. 2. circa med. vers. vlt. non obstat,
nec etiam cum iuramento, ut latè per Osisc. dec. 172.
nu. 17. et seqq. maximè cum fuerit edita ad obuian-
16 fraudibus, et sic pro bouo, et utilitate publica.
Felin. in cap. si diligenti. num. 6. vers. 2. fallit. nu. 19.

de for. compet. Bald. conf. 382. sub num. 4. vers. item
istud statutum. lib. 3. Afflic. super Constitut. regn.
rub. 41. sub num. 19. lib. 1. Calderin. conf. 13. nu. 2.
vers. de constit.

Postremo non obstat aliud statutum Ciuitatis Ari-
mini, quod datur in Summ. Comitum num. 5. indu-
cens præscriptionem quorumcumque iurium post
lapsum quinquennium. In quo ius masculo, vel fœ-
mina maiore decem, et octo annis &c. Quia vi-
sum fuit Dominis non esse attendendum ex eo quod
non apparet confirmatum specialiter, et in indiui-
17 duo et à Papa, prout requiritur, cum sit contrarius.
Parif. conf. 19. num. 14. lib. 1. et conf. 33. num. 13.
lib. 3. Rot. decis. 780. à num. 6. par. 1. et decis. 103.
num. 27. par. 2. diuers. tum etiam quia statuta huius-
18 modi dicuntur nutritiua peccati, ex quo et ardeant
creditorem intra certum tempus ad petendum de-
bitum, ad cuius satisfactionem, et ratio, et bona fides
19 ardeat indefinitè debitorem et omni tempore, ut
post alios notat Card. Seraphin. dec. 632. nu. 2.

Et ex his ita fuit conclusum, &c.

Decisiones quatuor iam in hoc articulo emanarunt,
videlicet sub diebus 26. Iunij 1619. 15. Nouembris
1621. 17. Iunij 1622. et 27. Ianuarij 1625. coram
eodem bo. me. Reuerendiss. Patriarcha, et sunt supra
decisiones 130. 318. 409. et 591. et infra adsunt alie,
ut dixi ad d. decisionem 409.

RE VERENDISS. PIROVANO.

Romana Deuolutionis Domus.

Mercurij 28. Maij 1625.

A R G V M E N T V M.

Licet verum sit, quando agitur ad rei vindicationem,
quod dominiū per plenas, et veras, et non fictas pro-
bationes sit concludenter docendum, non tamen in
hac opinione mordicè, et obstinato animo est ita in-
sistendum, ita ut Dominis directis imponatur (ut sic
dicam) laqueus tam rigide probationis, et hoc ma-
ximè si simus in antiquis, cum certo certius sit si-
cuti dominium circa plures actus se extendit, ita ex
eisdem potest inferri ad illius probationem.

S V M M A R I V M.

- 1 Emphyteusis, quando est finita, vtile dominium,
quod erat penes emphyteutam, rediit ad proprie-
tarium.
- 2 ad Rei vindicationem quando agitur, qualiter sit
probandum dominium.
- 3 Dominium est plene, et concludenter probandum
quando agitur ad deuolutionem.
- 4 Dominium non probatur ex locationibus, solutio-
nibus Canonum, confessionibus, et similibus, quā-
do agitur de vindicando vtile dominium.
- 5 Dominij probationis substantia, in qua consistat.
- 6 Dominium sicuti circa plures actus se extendit, ita
etiam ex eisdem potest inferri ad illius probatio-
nem, etiam ad effectum deuolutionis.
- 7 Coniecturis probatur dominium incidenter dedu-
ctum, prout, quando agitur personali actione. I si
quis conductionis C. locat. vide num. 8.
- 9 Dominium perneceffe non inferunt adminicula
locationum, concessionum, et locationum.
- 10 Canonum solutiones non augent probationem do-
minij.

mini, si non excedant tempus 30. annorum.
Canonis solutio est actus consequutius, & ideo si
non tenet locatio, non etiam patrocinator solutio.
num. 10.

- 11 Dominium non concluditur ex confessione, quando
emphyteuta recipiendo rem locatam in emphy-
teusim non fatentur locatorem esse dominum.
- 12 Probatio legitima ut excludatur, nequaquam est
concedendum.
- 13 Probatio, quæ sit per coniecturas, & presump-
tiones dicitur vera probatio, & propria, quando il-
la sunt à iure approbata.
- 14 Dominium, ut probetur, quid sit de substantia.
- 15 Dominium probatur ex enunciatiuis antiquissimis
cum habeant vim fama.
- 16 Instrumentis magis standum est in antiquis, quam
testibus.
- 17 Identitas, ut probetur, sufficit verificatio duorum
confinium. & num. 18. & 22.
- 19 Confessio, quando probet dominium. & num. 20.
- 21 Canonis solutio si excedat tempus 30. annorum
probat dominium in vim prescriptionis.
- 23 Expressio generalis non tollit specialem.
- 25 Confines variantur ex longinquitate temporis.
- 26 Concessionem censuaria regulariter non subiacent
deuolutioni, & quare.
- 27 Censu nomen in inuestituris appositum, potest
conuenire tam contractui emphyteutico, quam
censuali.
- 28 Et ideo determinatur secundum qualitatem pacto-
rum, quæ magis inferant vnum, quam alium
contractum.
- 29 Censu nature non repugnat pactum reuersuum
finitis generationibus, aut nominationibus.

DECISIO DCXI.

DVBITATVM fuit, An domus, de qua agi-
tur, sit deuoluta ad Canonicos, Beneficiatos,
& Clericos Basilicæ Sanctæ Mariæ Maioris, & affir-
matiue fuit resolutum, nempe domum esse deuo-
lutam.

Constat enim domum hanc vsque de anno 1533.
per Ioannem Petrum Varesium in emphyteusim
fuisse receptam ad tertiam generationem, tam ma-
sculinam, quam fœmininam, & ad tertiam nomina-
tionem, sub canone ducatorum quinquaginta de-
carolenis ex Instrumento quod datum fuit, sed cum
Ioannes Petrus successionem careret, nominauit die
11. Aprilis 1548. Hieronymum Varesium eius ne-
potem; Hieronymus vero nominatus exindè nomi-
nauit Marcum Antonium Varesium eius filium 11.
Octobris 1590. qui cum absque aliqua nominatione
decesserit 21. Februarij 1618. absque dubio ob fini-
tas nominationes ex conuentione & partium vtile
dominium, quod erat penes emphyteutam redijt ad
Ecclesiam, §. emphyteusim in Auth. de non alien. reb.
eccles. Clar. in §. emphyteusis q. 42. Corbul. de iur. em-
phyt. caus. 12. Caldas de nominat. emphyt. lib. 2.
quest. 7. num. 6.

Neque obstat, quod ex parte ecclesiæ dominium
huius domus non probetur, prout necessarium est,
2 & quando agitur ad caducitatem vendicando rem
ipsam; neque iustificetur identitas domus petita, ac
demum concessio legatur ad censum, quia non sub-
iacet caducitati.

Quia quantum ad primam difficultatem, quam-

- 3 uis Agenti ad deuolutionem incumbat & onus pro-
bandi dominium plene, & concludenter l. in rem
actio, ff. de rei vendic. Specul. in tit. de emphyt. S. n. c.
aliqua num. 70. Caputq. decis. 280. par. 1. itaue
- 4 nec & etiam videatur sufficere ad hanc probatio-
nem solutiones Canonum, locationes, & confes-
siones, cum non tendant ad probandam rei tra-
ditionem, & vacuam tradentis possessionem, quæ
- 5 sunt & de substantia probationis dominij non inci-
denter probandi, vt dixit Alex. cons. 10. lib. 4. & cõ-
firmat eadem decisio 280. & alia decisiones post-
modum sequuntur sunt nempe Romana domus 11.
Maij 1592. coram Illustriss. Mellino in Romana
proprietas vineæ 18. Iunij 1601. coram bo. mem.
Card. Pamphilio, Romana domus S. Agnetis 2. Maij
1588. coram Orano, & in eadem 19. Iunij 1589. in
Foroliu. parochialis 3. Iunij 1588. coram eodem,
in Romana deuolutionis domus 13. Nouemb. 1596.
coram Litta in Romana deuolutionis Vineæ 17.
Martij 1603. coram Card. Pamphilio, tunc Decano,
in Nucerina emphyteusis coram Episcopo Attreba-
ten. quæ est decisio 150. par. 1. recent. & in Romana
deuolutionis coram D. meo Vbaldo, quæ est dec. 606.
eadem par. 1. recent.

Attamen est etiam verissimum, quod dominium
sicuti circa plures actus se extendit, ita etiam ex
eisdem possit inferri ad illius probationem, vt pro-
6 pterea probatio & concludens desumatur ex admi-
niculis etiam ad effectum deuolutionis, quando ten-
dant ad idem Bald. in l. ad probationem num. 9. &
Bart. ibidem C. locati. Alex. cons. 10. per totum, &
cons. 12. in princ. lib. 4. Ripa in l. si rem aliquam
num. 39. vers. & iterum subdistingue, ff. de acquir.
poss. Crauet. cons. 434. num. 4. & hanc opinionem
læpè Rota recepit, vt in Ciuitatis Castellii bonorum
12. Februarij 1590. coram bo. mem. Card. Pamphi-
lio, & in Ferrarien. prædij 3. Decembris 1620. coram
D. meo Coccino, quæ allegantur in Arimin. bono-
rum inter recentiores 290. num. 1. par. 1. & in decis.
193. num. 1. & 2. par. 2. recent. & nouissime in Ro-
mana domus 3. Aprilis 1623. coram D. meo Patriar-
cha Hierosolymitano, nec vrget distinctio Caputq.
in d. decis. 280. vt scilicet coniecturis probetur do-
7 minium incidenter deductum, & prout quando agi-
tur personali actione ex remedio l. si quis conducit
C. locati, qui non est casus noster, quia per hanc
8 actionem non fuit actum, nec poterat agi, dum & isti
fratres non sunt hæredes Marci Antonij, Alex. cons.
12. vers. nec contrarium dicunt lib. 4. non autem
principaliter intentatum, & quando agitur ad ca-
nonizationem illius, vt in præsent. ex quo esset pro-
9 bare præsumptiue dominium, non autem & plene &
concludenter, quia loquitur de adminiculis locatio-
num, concessionum, & solutionum, quæ non infe-
runt perneceffe dominium, nam instrumenta loca-
tionum non probare dominium dicit Bart. in d. l. ad
probationem, solutiones vero non augent probatio-
nem quando non excedunt tempus 30. annorum.
Bald. in a. l. ad probationem num. 2. dicens solutio-
nem esse & actum consequutium; ideo si non valet
10 locatio non etiam patrocinator solutio. Confessio-
nes autem non concludunt dominium; dum loca-
11 tarij recipiendo in & emphyteusim rem locatam
non fatentur locatorem esse Dominum. Ripa in d. l.
si rem aliquam nu. 39. vers. aut recognouit rem sim-
plicit. ff. de acquir. poss. propterea non excludun-
tur

tur præsumptiones quæ inferunt dominium, & ad illud tendunt, † quia hoc esset excludere legitimam probationem quod non est concedendū, ut dicit ead. decis. 290. num. 7. & additur, quod probatio quæ sit per coniecturas, & præsumptiones dicitur † vera, & propria probatio quando illæ sunt à iure approbatæ licet Imperator, ubi Ias. num. 13. de legat. 3. cum alijs allegatis per Menoch. præsumpt. 36. nu. 3. lib. 1. & de arbitrar. casu 42. num. 5.

Primo igitur cum instrumento locationis prædictæ iunguntur anteriores locationes annorum 1472. & 1507. quæ leguntur diversis personis factæ, & continent enunciativas dominij, & † translationis possessionis, quæ sunt de substantia huius probationis Alex. d. conf. 10. vers. quia ad probationem, & 11. in princ. vers. cum ego lib. 4. quæ enunciativæ excedentes tempus 100. annorum cum habeant vim famæ, † & in antiquis dominium tanquam difficilis probationis probatur per famam Crauet. de antiqu. temp. par. 1. vers. viso in hac 1. parte num. 4. Alba conf. 64. num. 21. Menoch. de arbitrar. cas. 42. num. 4. consequitur famam huiusmodi sicuti per testes posse probari, ita † per instrumenta longe melius cum illis magis standum sit in antiquis, quam testibus, glos. in cap. 3. loco de probat. Alba d. conf. 64. num. 21. lib. 1. & hanc coniecturam tanquam relevantem, Rota admisit in eadem dec. 290. par. 1. & 193. par. 2. recent. & illam comprobant Silvan. conf. 57. nu. 44. Gozzad. conf. 94. in fin. Bursat. conf. 27. num. 7. Neque dicatur † identitatem non probari, dum alii sint confines specificati in dictis duabus inuestituris, & alij in hac postrema de anno 1533. quia sufficit verificatio duorum confinium ad hunc effectum secundum veriore, de qua per Bart. in l. demonstratio falsa num. 14. ff. de cond. & demonstr. & prout conveniunt confines Dominorum de Serlupis, & via publicæ, & ulterius via Peregrini, & regio Parionis.

Secundo concurrere usus locationis à d. an. 1533. usque ad annum 1618. dum vigore pactorum Ioannes Petrus nominavit Hieronymum, & Hieronymus nominavit Marcum Antonium cum expressione facta per Hieronymum, quod hæc domus est sub proprietate, & directo dominio Capellæ S. Francisci, in cuius locum, hodie Beneficiati successerunt, quæ † confessio probat contra consentientem non in vim recognitionis, sed confessionis Ripa in l. si aliquid rem num. 39. vers. & iterum subdistingue, ff. de acquir. poss. ubi distinguit confessionem simplicem à confessione † directi dominij, dicens in his terminis esse intelligendū Specul. in d. s. nunc aliqua nu. 66. & idem admisit Rota in d. decis. 290. num. 3. & in alia devolutionis domus 3. Aprilis 1623. coram D. meo Patriarcha Hierosolymitano,

Tertio accedit solutio canonis sub eadem summa ducat. 50. per DD. fratres de Varese admittit usque in hanc diem, vel saltem non impugnata, quæ cum excedat tempus 30. annorum probat dominium in vim præscriptionis. Bart. auctor huius coniecturæ in l. ad probationem G. locati, Alex. conf. 12. lib. 4. sed plenius conf. 8. num. 2. lib. 7. quem sequutus est Rota in d. decis. 290. num. 4.

Quo vero ad probationem identitatis domus responsum fuit illam esse sufficienter iustificatam, quia plures confines conveniunt ultra situationem in via Peregrini.

Nam ponitur via pro confine in parte anteriori, Par. IV. Tom. III. Recent.

& retro bona Dominorum de Serlupis, & ita legitur in instrumento 1533. confirmationis Capellano- rum, & similiter in ultimo instrumento possessionis apprehensa per D. Ioannem Petrum de anno 1618. 22. legitur † retro bona Dominorum de Serlupis, & ante via publica, quæ duæ nominationes sufficiunt, ut iam dictum est ex Bart. in l. demonstratio falsa num. 14. de cond. & demonstr. Rolan. conf. 67. nu. 4. lib. 2. Rot. decis. 457. num. 1. par. 1. recent. Decian. conf. 17. num. 8. lib. 3. neque observare videtur hanc probationem expressio regionis Pontis, quæ reperitur in prima inuestitura anni 1533. & est diversa ab ab alia, quæ posita est in omnibus alijs instrumentis, 23 dum exprimitur in regione Parionis, quia † variatio generalis demonstrationis non tollit specificam demonstrationem per confines designatam, expressio enim ad demonstrandam identitatem bonorum tripliciter fieri potest in genere, prout in regione Pontis, vel Parionis in specie, prout in via Peregrini 24 in individuo † prout est in loco intra confines clauso, & hanc triplicem expressionem distinguunt: Gemin. & alij in cap. 2. de reb. eccles. non alien. Lauren. de Rodolph. in cap. sine except. 12. quest. 2. in 19. quest. Alex. conf. 189. num. 9. lib. 7. Menoch. confil. 287. num. 7. & sequen. propterea non sequitur quod 25 variatio † generali confine, prout mirum non est, quod longinquitate temporis varientur, & mutentur. Decian d. conf. 17. num. 14. vol. 3. tollatur etiam individuum adhuc existens de per se aptum demonstrare rei identitatem.

Demum ad renorem concessionis, quæ asseritur facta ad censum, fuit etiam responsum, quod etsi 26 † concessionem censuaria regulariter non subiaceant devolutioni propter translationem utriusque dominij tam directi, quam utilis. Paris. conf. 84. nu. 6. lib. 4. Vela sc. de iur. emphy. quest. 32. num. 326. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 106. num. 13. 27 attamen nomen census † in inuestituris non semper determinat naturam contractus, quia potest convenire tam contractui emphyteotico, quam censuali Clar. in §. emphyteusis quest. 1. vers. contractus autem. Honded. conf. 81. & num. 8. & seq. lib. 2. ideo 28 determinatur secundum qualitatem † pactorum, quæ magis inferant vnum quam alium contractum Card. Mantica de contract. lib. 22. tit. 8. num. 19. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. quest. 22. num. 3. & idem Rota dixit in causa Romana Casalis Turris Vergate 2. Martij 1623. coram me. propterea cum in præsentis pacta repugnent naturæ census dum concessio legitur facta sub titulo locationis, & ad tempus, cum expressione quod domus pertinet ad Capellaniam, & ad Capitulum, & ulterius quando dicitur pro censu subditur, seu responsione, magis naturam emphyteusis, quam census inferre videntur, dum supponitur dominium directum remanere apud concedentem, & in omnem casum non repugnat naturæ 29 census pactum † reversionum finitis generationibus, aut nominationibus, de quorum fine in præsentis non dubitatur Bald. in cap. 1. num. 1. de feud. non habent. propriam naturam iudi. & conf. 343. num. 4. lib. 1. & idem fuit admissum in d. Romana Casalis Turris Vergate in fine coram me. Et ita &c.

* Confirmata fuit hæc decisio à Rota coram bo. me. Pirouano, ut habes infra sub die 14. Nouembris præsentis anni 1625.

REVERENDISS. MANZANEDO

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana restitutionis in integrum.

Veneris 15. Iunij 1625.

A R G V M E N T V M.

Officio Iudicis filia potest experiri contra patrem, ut ei eandem dotem, quam primo constituit, iterum in secundo matrimonio constituat, & talem dotem pater non potest in præiudicium filiae diminueri, & nota filiam non posse petere dictam dotem vigore primi instrumenti dotalis, & quare.

S V M M A R I V M.

- 1 Pater tenetur ad conservandam dotem filiae pro secundo matrimonio.
- 2 Pater non potest minuire mensuram dotis iam date filiae, pro primo matrimonio, quando ea iterum se nubere intendit.
- 3 Filia potest implorare officium Iudicis, ad hoc ut illam eandem dotem, quam ei pater iam pro primo matrimonio constituit, iterum ei assignet pro secundis nuptiis.
- 4 Non tamen potest experiri vigore primi instrumenti dotalis iam extincti per reversionem dotis ad patrem.
- 5 Pater, si filia vidua relinquat aliquod legatum, cum pacto ut dotem ei reuersam petere non valeat, tunc si suam dotem repetere intendit.
- 6 Restitutio in integrum non impeditur per illud, quod perperam, & iniuste constat fuisse petendum.

D E C I S I O D C X I I.

IN decisione vltima facta in ista causa sub die 18. Aprilis præteriti, * in qua fuit dictum esse standum in decisio ex capite quod Catherina egerit alio remedio. Super quo proposita hodie causa in contumaciam alterius partis, quæ pluries citata, recusavit informare. Domini resolverunt Catherinæ competere aliud remedium, nempe officium Iudicis, restituto tamen legato, & nihilominus votum esse tradendum super restitutione in integrum.

- Et mouebantur quantum ad primum caput resolutionis ex dispositione *Auth sed quamvis C. de rei vxor. act.* quæ + vult patrem teneri ad conservandam dotem filiae datam pro secundo matrimonio, nec posse prioris dotis mensuram + minuire, quod fuit etiam latè firmatum in *decis. 156. par. 2. diuers.* quod intelligitur ut filia possit implorare officium Iudicis, ad hoc ut Pater illam + eandem dotem sibi constituat, non autem quod valeat amplius experiri vigore primi + Instrumenti dotalis iam extincti per reversionem dotis ad patrem, ut fuit decisum in ista causa die 20. Maij anni præteriti, * & latius in Romana dotis de Proyda 26. Aprilis 1619. coram D. meo Vbaldo, & hoc remedio visum fuit Dominis Catherinam posse in hoc casu iuari, dum tamen + restituat legatum sibi factum in testamento paterno, quod non potest retinere, & insimul residuum dotis petere, ut fuit dictum in præallegata decisione huius causæ, ex doctrina Casti. in l. si cum dotem, § si Patrem num. 3. ff. solut. matrim. & ex alijs ibi allegatis.

Quo vero ad secundum super restitutione in in-

tegrum, in quo consistit effectus istius dubij, & resolutionum factarum, dixerunt Domini absque difficultate esse tradendum votum non obstando quod Catharina possit agere alio remedio, cum illud non debeat interim impedire + restitutionem illius, quod perperam, & iniuste constat fuisse ablatum ex duabus decisionibus in ista causa factis.

Et ita conclusum, &c.

* Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 18. Aprilis 1625. quæ & hic confirmatur, est supra in hoc Tomo decisio 604.

* Decisio hæc pariter in hac causa emanata 20. Maij præteriti anni 1624. coram bo. me. Reuerendiss. Patriarcha, quæ quoque est supra decisio 540.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Casalis.

Veneris 20. Iunij 1625.

A R G V M E N T V M.

Dotis assignatio facta vxori ob vergentiam mariti ad inopiam, si ea fuerit facta à Iudice, tunc videtur quadam sequestratio ad fauorem vxoris saltem respectu fructuum, & quid inde sequatur. Secus tamen est, quando ea assignatio facta fuit à marito in vxorem, tanquam Domino rei dotalis; nam tunc vxor, omnes fructus dotis facit suos, & casus quo dicta assignatio nullatenus possit dici facta in fraudem creditorum mariti, & si isti agant contra vxorem & ique non possunt intentare viam executionis sed agere via ordinaria, tanquam contra tertium.

S V M M A R I V M.

- 1 Executiue non potest agi contra tertium.
- 2 Dos, quando assignatur vxori, ob vergentiam mariti ad inopiam, an penes ipsam dicatur facta sequestratio, siue in eam translata ex persona mariti administratio d. dotis, & non dominium.
- 3 Itaque fructus qui supersunt deductis alimentis pro vxore spectent ad creditores mariti.
- 4 Fructus spectare debent ad possessorem, & non ad alios.
- 5 Assignatio dotis vxori ob vergentiam mariti ad inopiam, quando proprie dicatur quadam sequestratio, & quando secus.
- 6 Alex. consil. 142. num. 15. lib. 5. & Anchbar. consil. 119. num. 2. quo casu loquantur.
- 7 Maritus de re dotali tanquam Dominus, potest disponere, etiam quo ad fructus.
- 8 Alienatio facta in fraudem creditorum non tenet.
- 9 Alienatio, quando non possit dici facta in fraudem paratæ executionis.
- 10 Alienatio non potest dici facta in fraudem creditorum, si ea fuerit facta in creditorem anteriorem.
- 11 Creditori si fuerint hypothecata omnia bona debitoris, dum ex eis aliquid ipso habuit, nequaquam creditores alij posteriores possunt agere contra eam via executiua.

D E C I S I O D C X I I I.

POSTQVAM die 26. Februarij præteriti + fuit resolutum mandata relaxata ab A. C. ad fauorem

rem creditorum Ioannis, & Tiberij de Molaria esse reuocanda vna cum omnibus inde secutis tanquam cepta exequi super Casali possessio ratione dotis à D. Laudomia Biscia vxore dicti Tiberij, contra quam vii tertiam nō competebat via exequutiua, sed erat ordinariè agendum iterum hodie ad instantiam creditorum, qui tunc pluries citati noluerunt informare, causam super eisdem repropoſui, & Domini vtræque parte informante censuerunt standum esse in decisio, mori ex rationibus, & fundamentis in dicta decisione adductis.

Quibus non obstat quod pro parte creditorum dicatur dictum Casale spectare pro medietae ad Ioannem fratrem Tiberij, & sic super eius rata tanquam non obligata pro dote non competere D. Laudomia plus iuris quam aliis creditoribus, cum quibus vti concreditor debet concurrere, quia fuit responsum huiusmodi obiectum tolli ex decisione iam facta, in qua cum appareat D. Laudomia ex suis pecunijs dotalibus perſoluiffe plura debita Caesaris Molariz, qui erat in totum Dominus dicti Casalis item restituisse dotem Iuliz vxoris eiusdem Caesaris cum reportatione cessionis iurium super dicto Casali, & vltèrius super eo fuisse consecutam certam portionem sibi assignatam ratione retrouèditionis domus factæ per ipsam Tiberio, & Ioanni, quæ pariter fuerat empta de sua dote, non potest negari quia saltem pro hac portione fuerit etiam effecta condonina, & per consequens contra ipsam nō posset executiue agi iuxta decis. sanct. mem Greg. XV. 330. num. 2. cum alijs allegatis in decisione.

Non obstat, quod per assignationem Casalis facta D. Laudomia pro sua dote ratione vergentis mariti & ad inopiam videatur potius penes ipsam facta sequestratio quadam, siue in eam translata ex persona mariti administratio bonorum dicti Casalis quam dominiam, & ideo tunc dos dicitur retinere suam pristinam naturam, & ita ut fructus, qui supersunt, deductis alimentis pro vxore spectent ad maritum, & super illis valeant creditores exequi mandata, iuxta notata per Bart. in l. si constante. num. 104. & ibid. Ias. num. 116. & seqq. ff. solut. matrim. & per alios allegatos per informantes, quia visum fuit Dominis, id non posse subsistere stante quod D. & Laudomia possideat totum Casale, & ideo fructus ad ipsam non autem ad alios spectare debeant l. fructus. l. praterea, & l. ex diuerso. ff. de rei vendic. l. fructus. C. de act. empt. Bursatt. conf. 303. num. 6. lib. 3. Surd. conf. 128 num. 5. Honda. conf. 30. num. 10. lib. 1.

Quod enim dicitur assignationem prædictam esse potius quadam sequestrationem penes vxorem saltem respectu fructuum bonorum assignatorum procedit, vbi assignatio esset facta à Iudice, in quibus terminis videntur loqui Doctores supra allegati, & præcipuè, Alex. & conf. 142. num. 15. vers. nec prædicta assignatio lib. 5. & Anchar. conf. 119 nu. 2. secus autem quando illa prout in nostro casu fuit facta à marito, qui vti Dominus potuit de re sua disponere etiam quoad fructus ad tex. in l. in re mandata. C. mandat. Surd. conf. 215. num. 19 lib. 2.

Non obstat, quod assignatio & fuerit facta in fraudem creditorum, quia vltra quod de tempore dictæ assignationis mandata adhuc non erant relaxata, & sic non poterat dici facta in fraudem paratæ executionis, vt fuit resolutum in illa Veneta donationis coram D. meo Buratto in decisione allegata, vide Par. IV. Recent. Tom. III.

batur etiam excludi prætenſa fraus ex eo quod D. Laudomia pro sua dote, quæ erat scutorum sexdecim millium esset creditrix anterior ratione solutionis, vt supra factarum creditoribus Ioannis, cuius propterea cessio non potuit dici fraudolenta, & in præiudicium creditorum posteriorum.

Denum non obstat, quod cessio portionis super dicto Casali facta à Iulia ratione dotis eidem solutz per D. Laudomiam non sit super portione Casalis de quo agitur nuncupato le Marmorelle, sed Casalis della Colonna, quia hoc non subsistit in facto, & contrarium apparet ex summario dicto in præterita positione num. 4. in quo constat etiam fuisse hypothecata Laudomia & omnia bona quod sufficit ad effectum excludendi creditores posteriores, nec valeant hodie contra ipsam via exequutiua experiri.

Et ex his ita fuit decissum.

Decisio ista in hac eadem causa facta sub die 26. Februarij præsentis anni 1625. quæ à Rota confirmata fuit, est supra in hoc Tomo decisio 595.

REVERENDISS. COCCINO.

Spoletana prætenſi Jurispatronatus Abbatie
S. Petri de Ferentillo.

Vener. 27. Iunij 1625.

ARGVMENTVM.

Papa, si amplissimè alicui Laico donauerit fructus, decimas, & prouentus alicuius Ecclesiæ, eamq. sub illius iurispatronatus supposuerit, cuius tamen donationis, seu assignationis effectuario dilata fuit post cessum, vel decellum Rectoris eam Ecclesiam possidentis, dubitatur modo latè an dicta gratia subſtineatur, & præsertim an sit conditionalis, vel pura, & vtrum resignatio à d. Rectore ad fauorem alterius sit nulla, necne, & quid si dicta donatio non fuerit effectuatâ, an dicatur reuocata per superuenientes Regulas Cællariæ reuocatorias vnionum. Et plura habes circa probationem identitatis personarum, ex quibus scilicet non excludatur.

SVMMARIVM.

1. de Feudo alieno, si quis purè inuestiatur, inuestitura non valet.
Inuestitura da feudo alieno, tunc tenet, quando est facta sub conditione, & collata in illud tempus quo feudum erit apertum Domino, num. 2.
2. Jurispatronatus concessio si fuerit facta ex falsa causa, nempe titulo dotationis, & dotatio corrumpit, corrumpit quoque concessio, ita ut nulla censeatur.
3. Concessio, quando malè fuit facta, agens ad eam potest repelli exceptione nullitatis.
Feudi alieni concessio simpliciter facta non tenet, etiam si postea illud aperiatur, num. 3.
4. Papa potest Laicis concedere decimas.
5. Papa, vt validè concedat laicis decimas, requiritur expressa derogatio constitutionis Concil. general. de qua in cap. prohibemus. de decim.
Derogationes Concilij generalis censentur habere clausulas derogatorias ad sequentes dispositiones adeo quod alias detur defectus voluntatis in concedente, num. 5.
6. Vnio nihil aliud est, quam suppressio, & donatio, ex qua

- qua beneficium unitum efficitur prædium, & alteri loco applicatur.
- 7 Vnioni satis dicitur expresse derogatum ex resignationibus ad fauorem.
  - 8 per Clausulam, non obstantibus, satis dicitur derogatum omnibus in contrarium facientibus.
  - 9 Concilio aliquo generali, si fuerit derogatum, & postea dicatur, & alijs Concilijs, censetur etiam derogatum alijs Concilijs generalibus, quamuis requirerent specialem derogationem.
  - 10 Fideiussor licet debeat specialiter renunciare beneficijs executionis, diuisionis, & cedendarum.
  - 11 Ista tamen regula fallit, si fideiussor renunciet aliquibus beneficijs in specie, & postea subdatur clausula generalis, & omnibus alijs beneficijs.
  - 12 Vnionis suspensio an causetur ex clausulis generalibus.
  - 13 Vnio censetur suspensa ex suspensione omnium unionum.
  - 14 Nomina duo habens, puta Ioannes Antonius, potest vocari Ioannes distinctè, & Antonius.
  - 15 ex Cognatione sola, quilibet potest denominari, unde si quis vocetur Martinus de Baroncijs potest etiam nominari Baroncius, & aliqua exempla vide num. 16.
  - 17 Error in nomine proprio non vitiat institutionem, dum de corpore constat, & num. 18.
  - 19 Persona identitas probari potest ex confessione partis aduersa.
  - 20 Persona identitas quando ex pluribus demonstrationibus fuit comprobata, tunc asserenti contrarium incumbit ei onus probandi diuersitatem.
  - 21 in Legitimatione, si sit scriptum Titius natus, ex Chelda soluta, licet probetur Titium natum ex alia muliere, non tamen excluditur identitas persona, ubi alia demonstrationes concurrunt.
  - 22 Identitas persone non excluditur, etiam quod fuerit scriptum Ioannes q. Alberti de Venturinis, & fuerit probatum, quod non erat de Venturinis, sed de Albritijs.
  - 23 Nomen potest esse, quod quis voluerit sibi mutare.
  - 24 in Instrumento si sint descripti A.B. expresso eorum cognomine pro testibus, dato, ut producantur duo, qui dicant se illis nominibus vocari, sed non fuisse presentes in instrumento, Hoc non sufficit ad reprobandum instrumentum, quia descripti in instrumento potuerint sibi mutari nomen.
  - 25 Alex. consil. 190 nu. 32. lib. 6. & Ias. consil. 13. numer. 2. & 4. vol. 3. in quibus terminis loquantur. Nominis mutatio, regulariter non præsumitur, & num. 25.
  - 26 Resignatio dicitur ad fauorem facta, dum in eadem supplicatione alter pro dimissione, & alter pro prouisione supplicat.
  - 27 Verba per cessum, vel decessum, seu per quamlibet dimissionem, hæc verba continent in se simplicem dumtaxat resignationem, seu cessionem.
  - 28 Principis mens colligitur ex eius longissimo & quotidiano usu.
  - 29 Put. decis. 347. nu. 1. & 2. par. 1. & decis. 511. par. 2. in nou. quo in casu loquatur.
  - 30 Indultum conferendi beneficia, etiam quod vacent in Curia, per promotionem, amissionem, vel quamuis dimissionem, Intelligitur de simplici, non autem de cessione ad fauorem in manibus Pape.
  - 31 Derogatio regul. de iur. quasit. non tollend. non est necessaria, quando præiudicium est euentuale.
  - 32 Clausula suspensivæ comprehendunt etiam uniones consistoriales, etiam pro dote factas, & sufficit, ut dicta clausula legantur in supplicatione, vel litteris, vel è contra.
  - 33 Narratiua spatio 30. annorum præsumitur iustificata.
  - 34 ex Resignatione, quando quis possidet, tunc dicitur abdicatum à resignante omne ius.
  - 35 Nec super hoc est facienda differentia, an resignatio fuerit pura, vel ad fauorem.
  - 36 Possessor triennalis dum fuit pacificus, non est amplius turbandus in ea, & num. 37.
  - 38 Beneficij prouisio facta ad fauorem alicuius, sed dilata usque ad mortem Rectoris, prouisus eo vivente nullam, vel obligationem, vel actionem habet, quod verum etiam intellige, dum d. gratia, vel prouisio fuit suspensa ad vitam alterius.
  - 39 Obligationes alie sunt pure, alie in diem, & alie sub conditione.
  - 40 Dies certa omnino exitura in ultimis voluntatibus facit conditionem non diem.
  - 41 Dies certa omnino exitura in contractibus facit diem, & non conditionem, qui differt actionem, licet non suspendat obligationem.
  - 42 Dies certa, quando in contractibus differat obligationem, & actionem post obitum.
  - 43 Fructus ex fundo percipiendos, si quis promittat, hoc casu nec obligatio interim oritur, nec actio.
  - 44 Promissio, quando fuit facta sub die, & etiam obligationis substantia post mortem fuit collata, tunc enim obligatio post mortem incipit, & num. 45.
  - 46 Dictio, deinde, quid importet.
  - 47 Promissio facta post mortem alicuius, ante illius obitum, nullius est considerationis.
  - 48 Participia, nec ad præsens, nec ad futura tempora trahi non possunt.
  - 49 Obligatio, & actio si dilata sit post mortem alicuius, & apposta sit clausula, ex nunc, qualiter sit intelligenda, & num. 50.
  - 51 Verba præsentis temporis, quando sunt apposta actui de futuro, vel sub conditione, tunc ea de illo tempore sunt intelligenda.
  - 52 Dictio, tunc, denotat temporis extremitatem.
  - 53 Actus debent intelligi, secundum tempus, quo rotæ bar. sortiuntur.
  - 54 Vniones beneficiorum possunt fieri ante obitum possidentium, absque tamen eorum præiudicium, & num. 55.
  - 56 Oldrad. cons. 233. & 257. nu. 1. quo casu loquatur.
  - 57 Dies, & gratia substantia, quando fuit collata post obitum alicuius, interim non potest dici acquisitum aliquod ius.
  - 58 Vnio de beneficio pleno bene fit, sine tamen præiudicio obtinentis.
  - 59 Gratia si collata sit post obitum alicuius, ante euentum conditionis, quis ea uti nequit.
  - 60 Donatio simplex facta in diem, de ea disponi potest, quando cessit dies.
  - 61 Vniones non effectuate, reuocantur per sequentem Regulas Cancellaria reuocatorias unionum.
  - 62 Regula reuocatoria unionum moderna comprehendunt etiam dismembrationes fructuum, & quare non comprehendunt.
  - 63 Regula reuocatoria unionum antiqua non comprehendunt.

- bendunt applicationes fructuum, nisi fiant per viam vnionis.
- 64 Regula reuocatoria vnionum antiqua, licet de subtilitate iuris non comprehendant dismembrationes fructuum, secus tamen est secundum mentem eiusdem regula.
- 65 Regula reuocatoria vnionum adinuente sunt, ne per vnionem diminuatur cultus diuinus, & facultas conferendi.
- 66 Cultus diuinus diminuitur, quando Ecclesia effici simplex capella debet, & tolleretur dignitas Abbatialis, & Conuentualitas.
- 67 Vnio, quando reuocatur, tunc nihil operantur suppressiones.
- Extinctum non potest dici id, quod pendet.
- 68 Ecclesia remanet in suo statu, licet fuerit dismembrata, sed effectuatio secuta non fuit, & interim superuenerunt regula reuocatoria vnionum.

DECISIO DCXIV.

SIXTVS IIII. donauit bona Monasterij S. Petri de Ferentillo, Bartholomæo de Ruere nepoti per hæc verba. Volumus, & auctoritate Apostolica decernimus, quod cedente, vel decedente Ancaiano moderno Abbate. seu illud quomodolibet dimittente, dignitas Abbatialis, & Ordo S. Benedicti, Conuentualitas in ipso Monasterio extincta sit, & effcenseatur, & deinde Monasterium ipsum Capella sine cura nuncupetur reputetur, & nihilominus omnes decimas, necnon fructus, redditus, prouentus, possessiones, iurisdictiones, iura, & bona mobilia, & immobilia dicti Monasterij ex nunc tibi presenti, & recipienti pro te, tuisque heredibus, & successoribus habenda, & possidenda, ita quod illa vendere, alienare, donare, & de illis pro tua, & heredum prædictorum voluntatis arbitrio disponere, & ordinare liberè, & licitè possis, & valeas, & possint, & valeant, ea donatione, quæ dicitur inter viuos tenore presentium donamus, concedimus, & elargimur &c. Euenit casus quod sub Iulio II. prædictus Ancaianus resignauit Monasterium ad fauorem Aloysij de Ancaianis, qui adhuc viuens narrauit Leoni X. vna cum Ancaianis de anno 1515. se per quadriennium licet de facto, pacificè tamen Monasterium possedisse, & hæredes Bartholomæi donasse prædicta bona ipsis Ancaianis, prout in instrumento appare re dixerunt, & obtulerunt se daturos omnia bona prædicta Ecclesiæ, si Iuspatronatus concederetur. Qua propter Summus Pontifex postquam fructus, redditus, & prouentus, decimas, iurisdictiones, iura, & alia bona in dotem Monasterio dederint, & concesserint Iuspatronatus, & presentandi personam idoneam ad dictum Monasterium in forma commissaria concedi mandauit. Stante hac serie facti dubitauit, an cõstaret de iure patronatus, & Domini negatiui sequuti sunt opinionem. Quia Summus Pontifex concessit Iuspatronatus sub pretextu dotationis, quæ hic verè non adest, cum per dictam resignationem Ancaiani fuerit suspensa gratia Sixti IV. Et interim ad fauorem illorum de Ruere donatorum non erat iusta nata obligatio, neque actio, quamobrem nec ipsi potuerunt cedere bona tanquam libera Ancaianis, neque Ancaiani tanquam de bonis liberis potuerunt Ecclesiam dotare, vt in simili si quis de alieno feudo purè inuestiatur, inuestitura non valet, & vt enim valeat fieri debet sub Par. IV. Recent. Tom. III.

conditione, & conferri in illud tempus quo possessor sine hærede masculino decedat. cap. 1. qui success. dar. tenean. lib. 1. feud. cap. 1. post princip. verb. ubi vers. de alterius feudo. de cler. qui inuest. sec. lib. 2. feud. Rosent. de feud. cap. 4. concl. 9. incip. atque hæc sufficiant nu. 1. & seqq. Clar. lib. 4. sent. 9. feudum q. 14. num. 1. Hartm. Pist. q. 25. num. 1. lib. 2. Schrader. de feud. par. 3. cap. 2. num. 59. Quare cum concessio Iuspatronatus & fuerit facta ex falsa causa, nempe titulo dotationis, & dotatio corruat, corrumpit quoque concessio itaut nulla censeatur l. & si præses. C. de præd. minor. Alex. conf. 69. nu. 3. lib. 3. Menoch. conf. 314. num. 27. sanct. mem. Greg. decis. 495. num. 11. adeo vt licet alia non obstarent, nihilominus Ancaiani post mortem Aloysij, per cuius prouisione m eius vita durante fuerat suspensa gratia Sixti IIII. non potuerint prætere Iuspatronatus, cum concessio malè fuerit facta, sed possint repelli exceptione nullitatis, & vt in terminis feudi à tertio possessi, de quo quis purè inuestitus fuit, quod concessio nõ sustineatur, etiam si postea feudum aperiatur, tenet Rosent. de feud. d. cap. 4. concl. 9. num. 1. Afflict in cap. si quis fecerit inuestituram quo tempore miles. num. 15. Hartm. Pist. q. 15. nu. 13. & seqq. lib. 2. Fachin. controu. iur. lib. 7. cap. 28. circa medium, vers. quod attinet ad secundam controuersiam. Et prædicta eo amplius procedunt respectu Decimarum, & quas licet Summus Pontifex concedere potuerit, Hostien. in summ. de decim. §. 3. queritur num. 13. Rebuff. de decimis q. 13. num. 73. tamen cum circa hanc concessionem adsit prohibitio Concilij Lateranen. sub Alexan. III. in cap. 14 §. prohibemus, relatum in cap. prohibemus, de decim. ad effectum & validitatis huius cõcessionis requirebatur expressa derogatio dicti Concilij generalis, quod censetur habere clausulas derogatorias ad sequentes dispositiones, adeo quod datur defectus voluntatis in concedente, cap. ex parte. de capell. monach. cap. nonnulli. §. 1. ubi Felin. num. 2. de rescript. Archid. in cap. 1. nu. 2. ante finem ver. vel dic planius, de constit. in 6. et fuit dictum in causa Imolen. decimarum 21 Maij & 9 Iunij 1586. coram Orano, & in causa Vlixbonen. decimarum 24 Nouembr. 1583. coram Oriolen. & in causa Valëtina decimarum de Ayora 27 Nouemb. 1602. coram bon. mem. Penia, ubi alix decisiones recensentur.

Quod autem gratia Sixti fuerit suspensa per resignationem Ancaiani non potest controuerti, quia aut gratia Sixti sapit vnionem prout voluit Rota in puncto huius gratie in causa Spoletana prætensi Iuspatronatus 14. & 19. Iunij 1581. coram D. de Rubis. Cum vnio & nihil aliud sit, quam suppressio, & donatio, ex qua beneficium vnitum efficitur prædium, & alteri loco applicatur, Rota decis. 11. de reb. Eccles. non alienan. in antiq. Sarnen. in reg. de triennal. q. 8. num. 2. vers. quia per vnionem, Felin. in cap. in nostra. num. 30. de rescript. Paris. conf. 30. numer. 11. lib. 4. Et satis expressis verbis vnioni fuit derogatum prout passim fieri & consuevit in resignationibus ad fauorem, Mandos. in prax. signat. grat. in verb. resignationem, vers. datur suspensus. Paris. de resign. lib. 2. q. 3. nu. 52. Aut verò gratia Sixti non est habenda pro vnione, & nihilominus illi satis fuit derogatum, nam Iulius II. in dicta prouisione, suspendit quascumque vniones, etiam ad instantiam Regum, & aliorum Principum &c. cum quibusuis

clausulis etiam derogatoriis derogatorijs, etiam fortioribus, & insolitis, & de plenitudine potestatis hactenus concessis, suspendit quoque coadiutorias, & demum subditur. Ceterisq. in contrariam facientibus non obstantibus quibuscumque cum clausulis opportunis, & consuetis. Vnde ex istis verbis duo fuerunt ponderata. Primum quod per clausulam, 8 *non obstantibus* fuit derogatum omnibus, quæ possent resignationi obstare, *las. conf. 110. col. 4. in fin. sub num. 12. vers. tertio moueor, lib. 4. Bero. conf. 147. num. 28. vers. & licet, lib. 3. Roland. conf. 67. numer. 62. lib. 3.* etiam privilegio in corpore iuris nõ clauso, *Clem. 1. in fin. de sepult. Io. Andr. in c. 1. n. 4. de excess. prelat. in 6. Bart. in extrauag. ad reprimendum, vers. non obstantibus, sub num. 11. Ruin. conf. 163. num. 17 & 18. lib. 5.* Secundo fuit ponderatum quod illa derogatio est apta suspendere etiam donationem factam per Sixtum IV. cum non sit minor uisione, quam Papa suspenderat, vt in simili si fuit derogatum vni Concilio generali, & postea dicatur, & alijs Concilijs, censetur derogatum etiam alijs Concilijs generalibus, etiam quod egeant derogatione speciali, *Dec. conf. 341. num. 10. in princ. lib. 2. Prob. ad Monach. in cap. cum in tua, num. 23. vers. & quod necessaria sit. de consuet. in 6. Couar. in epit. de spons. 2. par. cap. 8. §. 9. vers. quibus ego addo, & fuit dictum in causa Conchen. exemptionis decimarum 17. Martij 1589. coram Orano.* Et in simili videmus etiã quod licet fideiussor debeat specialiter & renunciare beneficijs, executionis, diuisionis, & cedendum, vt notat *Matth. Berlich. par. 2. concl. 22.* Ista tamen regula fallit si fideiussor renunciat aliquibus beneficijs in specie, & postea, 11 subdatur clausula generalis, & omnibus alijs beneficijs, *Valent. Franch. in tract. de fideiuss. cap. 5. numer. 335. vers. hac tamen adiecta, cum seqq. Matth. Coler. tract. de proc. execut. par. 1. cap. 19. num. 449. vers. fallit 3. & decis. 25. incip. facti quæstio, n. 46. vers. 3. fallit, par. 2. Koppen. decis. 53. incip. nihil hominibus temporibus, num. 12. ad finem, vers. 2. limitatur iuncto nu. 1. cum alijs per Berlich. loco predicto, num. 17. & predictis non resistit quod dicta clausula generalis, ceterisque &c. derogatoria omnium obstantiarum, per quas effectus gratiæ & differri, vel impediri valeret, non operetur suspensionem vnionis, vt voluit Rota in *Eugubina beneficij S. Stephani 10. Decembris 1590. coram Card. Pamphilio relata apud Garz. de benef. par. 11. cap. 4. num. 41. & seqq.* Et sic nec suspensionem gratiæ Sixti IV. quia hoc procederet si solum adesset ista clausula, sed cū 13 ad sit suspensio & vnionum, & postea subsequatur ista clausula benè operatur, vt patet ex predictis, & optimè suffragatur *decis. Cassad. 3. de renunc. vbi nulla habetur mentio vnionum, sed solum aderat clausula, cum suspensione omnium gratiarum, & ideo per illam fuit resolutum, quod vnio censebatur suspensa quod admittit etiam predicta decisio in causa Eugubina. Quare iure merito predicta clausula generalis, ceterisque &c. suffragatur in hac facti specie.**

Neque est verum, quod non constet Ancaianum resignasse ad fauorem Aloysij, sed quendam Eusebium, quia ad dissoluendum hanc difficultatem, prænotandum est, quod si predicti Abbatis Ancaiani nomen fuisset Eusebii Ancaianus de Ancaianis, licet fuerit appellatus Ancaianus de Ancaianis solummodo, nihilominus identitas personæ satis probata

censetur, quamuis in litteris Sixti fuisset nuncupatus Ancaianus, & in litteris Iulij Eusebius, 10. de
14 *Anan. conf. 17. num. 10.* vbi & quod habens duo nomina puta Ioannes Antonius, potest vocari Ioannes distinctè, & Antonius. Ideo identitas probatur licet libellus concludat de Antonio, & probatio de Ioanne Antonio, quod etiam procedit in nomine, 15 & cognomine, & cum quilibet possit ex sola cognatione denominari, *Bart. conf. 179. in princ. lib. 1. vbi* quod I. Martinus de Barongijs potest etiam appellari Baroncius, & affert alia exempla legum indistinctè ponentium nunc nomen, nunc solum cognomen ab agnatione pro eadem persona, prout Publius Mæ- 16 uius, quandoq. & Publius, & aliquando Mæuius appellatur, & Claudius Iustus, modo Iusti, modo Claudij cognomento denominatur, & benè facit *gloss. in l. si nomine in verbo cognomine, C. de testam.* Immo 17 est aduertendum, quod error in nomine & proprio non vitiat institutionem, si de corpore constat, *S. si quis in nomine. instit. de legat. 1. si in nomine. C. de testament. 1. si quis in fundi vocabulo, ff. de legat. 1. Bart. d. conf. 179. num. 1. vers. præterea posito.* His ergo præmissis cum ex multis constet Ancaianum de Ancaianis ita nominatum in litteris Sixti fuisse illum, qui sub nomine Eusebij resignauit de tempore Iulij II. dicendum est, vel quod vocaretur Eusebius Ancaianus de Ancaianis, vel quod in litteris Iulij fuerit appositum nomen solum agnationis, vel 18 quod adsit aliquis & error in nomine. Cum igitur constet eandem esse personam Ancaiani, & Eusebij parum refert prædicta variatio, vt patet ex prædictis. Quodq. sit eadem persona clarè deprehenditur, quia ipsimet Ancaiani facti sūt in litteris Leonis ad supplicationem partis concessis Ancaianum resignasse ad fauorem Aloysij in manibus Iulij Papæ Secundi, idemq. expresserunt in litteris emanatis per sanctum Gregorium XIII. confirmationis concordie initæ inter ipsos Ancaianos, & Patres Iesuitas, quæ 19 & quidem confessio probat identitatem personæ, etiam quod dici posset facta ad aliuni finem, *l. cum precum. C. de liber. caus. Bart. in l. cum falsa. num. 5. cum duob. seqq. C. de iur. & facti. ignorant.*

Neque dicatur quod stant simul quod Ancaianus resignauerit ad fauorem Aloysij, & quod nihilominus Eusebius non sit ille Ancaianus nominatus in resignatione facta in manibus Iulij Secundi, cum Ancaianus potuerit resignare ad fauorem Eusebij, & Eusebius ad fauorem Aloysij, ac demum Ancaianus ad fauorem Aloysij, cum fortè resignatio ad fauorem Eusebij non habuerit effectum, & prædicta videntur sufficere, cum reo sufficiat excludere actionem ex possibilitate. Quia posset responderi hanc imposturam esse valdè inuersionem, cum non ita de facili resignationes ad fauorem de Monasterio præsertim alicuius considerationis soleant fieri duobus maxime in eadem familia, sed melior, vt plurimum eligatur. Concurrent præterea plures etiam demonstrationes, nimirum verisimilitudo facti supra ponderata, identitas cognominis, & resignatio sub Iulio II. Quare videtur dicendum satis constare personam, quæ resignauit esse Ancaianum, cum 20 & tot demonstrationes conueniant, ita ut asserens contrarium teneatur probare, vt in puncto identitatis personæ considerat *Alex. conf. 108. num. 3. lib. 7.* 21 vbi si in legitimatione sit scriptus Titius natus & ex Chelda soluta, licet probetur Titium natum ex alia

muliere, nō tamen excluditur identitas personæ, ubi alia demonstrationes concurrant, *Ias. cons. 13. nu. 3. & 4. vers. quia ad hoc potest responderi, lib. 3.* Vbi non excluditur identitas personæ etiam quod fuerit scriptum presbyter Ioānes quondam fratris Albertini & de Venturinis, & fuerit probatum quod non erat de Venturinis, sed de Albertiis. Utque bene considerat Abbas in cap. cum Ioānes, num. 26. & ante eum Card. col. 4 in fin. vers. ex his de fid. instr. potuit esse quod descriptus in instrumento sibi nomen mutasset arg. tex. in l. 1. C. de mut. nom. Dicunt enim Card. & Abb. quod si in instrumento sunt descripti A. B. expressio eorum cognomine pro testibus, si producantur duo, qui dicant se illis nominibus vocari, sed nō fuisse præsentēs instrumento, & hoc non sufficit ad reprobandum instrumentum, quia descripti in instrumento potuerunt mutare sibi nomina, sequitur Felin in cap. auditis num. 27. vers. & ibi dicit de præscript. quod bene applicatur ad casum, de quo agitur, ut supra ponderatum fuit, scilicet quod Abbas Ancaianus, vel vocaretur Eusebius Ancaianus de Ancaianis, vel vocaretur ex cognomine, vel quod fuerit erratum in nomine, & hoc dictum sequitur etiam Alex. cons. 190. num. 32. in fin. in vers. secundo respondeo lib. 6. Ias. cons. 13. nu. 2. & 3. vol. 3. qui licet floquantur ad saluandum instrumentum à falsitate, & regulariter mutatio nominis non præsumatur. Tamen bene possunt huic casui adaptari, in quo nec adest probatio in contrarium, & concurrunt tot veresimilitudines, & non agitur de mutatione nominis, sed de omissione partis nominis, ut supra dictum est.

Neque est verum, quod cum in litteris Sixti IV. fuerit dictum cedente, vel decedente Ancaiano Abbate Monasterij, seu illud quomodo libet dimittente, &c. videatur comprehendere omnem resignationem, & quia fuit responsum hanc fuisse resignationem ad fauorem, in eadem enim supplicatione alter pro dimissione, alter pro prouisione supplicat. *Cassad. decis. 3. in fin. de renunc. Put. decis. 51. lib. 2. in nou. & fuit dictum in causa Regien. iurispatronatus 5. Martij 1625. coram R. P. D. meo Vbaldo.* Quapropter hæc resignatio non comprehenditur sub verbis cessionis, & vel decessum, seu per quamlibet dimissionem, nam hæc verba continent sub se simplicem dimissionem, resignationem, seu cessionem, *Cassad. d. decis. 3. de renunc.* in qua Papa confirmauerat creationem in Canonicum providendo ex nunc prout ex tunc quamprimum vacaret per cessionem, vel decessum, &c. & ibi conclusum fuit non intelligi per cessionem ad fauorem certæ personæ arguendo ab usu patristam, qui nunquam consuevit similes resignationes impedire, & alij s. providere quam resignatariis. Ex longissimo enim, & quotidiano usu Principis, colligitur mens illius arg. l. vel vniuersarum. ff. de pig. act. Felin. in cap. in nostr. coroll. 5. num. 15. de rescript. & in his terminis loquitur Put. decis. 347. num. 1. & 2. par. 1. in nou. & dec. 51. par. 2. ubi quod indultum conferendi beneficia etiam quod vacent in curia per promotionem, amissionem, vel dimissionem, intelligitur de simplici, non autem de cessione ad fauorem in quibus Papa, *Mohed. dec. 36. de renunc. Paleott. dec. 48. & in puncto huius Abbatis dixit Rota in causa Spoletana iurispatronatus 6. Iunij 1580. coram D. de Rubis, & est dec. san. mem. Gregor. 159. num. 1. & fuit decisum in Eugubina S. Stephani 15.*

Martij 1599. coram bon. mem. Card. Pamph. & in causa Gerunden. prioratus 11. Maij 1615. coram R. P. D. meo Verospiro.

Neque officit quod in prædicta prouisione Aloysij non fuerit derogatum, *reg. de iur. quæst. non toll.* Nā cum & huiusmodi gratia contineret suspensionem gratiæ Sixti IV. non afferebat præiudicium considerabile, poterat enim fieri, ut resignatarius præmore recur, ita eleganter considerat, *Put. d. dec. 347. n. 2. lib. 2. in nou. Paris. de resign. lib. 9. q. 9. tom. 2. & fuit animaduersum in prædicta dec. Spoletana iurispatronatus 14. & 19. Iunij 1581. coram D. de Rubis, & in prædictis Eugubina, & Gerunden. In quibus fuit resolutum clausulas suspensivas comprehendere etiam uniones consistoriales, etiam pro dote factas, & sufficere, quod dictæ clausulæ legantur in supplicatione, vel in litteris, & è contra.*

Neque rursus refragatur, quod in litteris Leonis Aloysij hærrauerit, quod de facto licet pacifice per quadriennium possederat Abbatiam, quæ narratiua spatio & 30. annorum dræsumitur iustificata, narratiua autem in gratia Iulij, nec appareat, nec præsumatur iustificata. Quia huic motiui fuit responsum, hoc casu non esse locum præsumptioni iustificationis gratiæ Leonis, nam quoad id, quod nimirum Aloysius de facto possederit, cum ipse possederit ex resignatione sibi facta ab Eusebio, vel Ancaiano per talem resignationem fuit abdicatum omne & ius à dicto Eusebio resignante, itaut nihil amplius haberet agere in beneficio, *Butr. Abb. & Imol. in cap. accepta. de restit. spol. Cassad. decis. 4. eod. tit. nu. 3. Rot. decis. 1. de renunc. in nou. & decis. 2. eod. tit. in antiq.* Neque hic est constituenda discretia inter resignationem puram, & ad fauorem, quia cum Aloysius acquisiuerit Abbatiam & ex resignatione, quamuis illa fuerit ad fauorem, omne ius fuit abdicatum ab Eusebio, seu ab Ancaiano resignante, *Achill. dec. 10. num. 1. & 4. de restit. spol. Put. decis. 158. lib. 3. Rot. decis. 4. num. 1. de rer. permut. in antiq. Ias. cons. 86. in ult. dub. lib. 3. Paris. cons. 5. num. 7. & seqq. lib. 1. Mohed. dec. 25. de renunc. Guidob. dec. 59. Cotta decis. 318. & 321. Verall. decis. 2. lib. 1. in manuscript. Pontan. de spol. lib. 3. num. 72. & prædicta de plano procedunt, cum Aloysius fuerit triennalis pacificus possessor, ut sunt verba reg. de trienn. & considerat *Vuamesius cons. 238. num. 19. lib. 1.* Cumq. de tempore gratiæ Leonis esset defunctus Eusebius, siue Ancaianus ad effectum prædictæ regulæ non erat discutienda validitas & tituli Aloysij de quo solum poterat opponere resignans, *Sarnen. sup. reg. de annal. q. 39. nu. 4. vers. similiter. Seraph. dec. 457. in fin.* Quod verò de tempore donationis factæ per Ancaianos, ut in litteris Leonis non esset orta obligatio, nec actio illis de Ruere satis deprehenditur, licet enim tunc esset mortuus Abbas Ancaianus, ut tamen dictum est, donatio facta per Sixtum fuerat suspensa per resignationem factam & ad fauorem Aloysij, & propterea sicuti viuentis Ancaiano illi de Ruere nullam, vel obligationem, vel actionem habebant, ita nec durante suspensionis tempore, *Dec. cons. 497. nu. 2. Castren. cons. 229. col. fin. vers. 3. probatur lib. 1. & cons. 390. per totum eod. lib. 1.* Quodque gratia Sixti ante obitum Abbatis Ancaiani non tribueret obligationem, vel actionem pro euidentiari demonstratione distinguendum est, quod obligationum & alia est pūa, alia in diem, alia sub conditione,*

tionem, *l. cedere diem. ff. de verbor. signif.* In ultimis voluntatibus licet dies incerta omnino exitura faciat conditionem, non diem, *l. talis scriptura. 30. §. sed & si sub conditione. ff. de legat. 1.* secus tamen est in contractibus, ubi facit diem, qui differt actionem, licet non suspendat obligationem, *l. si pupillus, §. qui sub conditione. ff. de nouat. gloss. ult. & ibi las. in l. sub conditione. num. 2. ff. de cond. indeb. Bart. in l. stipulatio ista, §. incerta, vers. venio ad 2. & in l. ita stipulatus. nu. 41. ff. de cond. & demonstr. Oldrad. conf. 114. num. 3.* Tamen hæc conclusio etiam in contractibus dupliciter fallit, ita ut differat obligationem, & actionem post obitum, *Alciat. in l. cedere diem, num. 19. & 20. ff. de verbor. signif.* ut primo loco si ultra diem incertam alia quoque quæ in promissione deducuntur incerta sunt, videlicet, cum quis fructus ex fundo percipiendos promittit, isto casu neque obligatio interim oritur, neque actio, *l. 1. ff. de condit. & demonstr.* Secundo loco cum non solum dies, sed obligationis quoque substantia post mortem confertur, tunc enim obligatio post mortem incipit. Et in casibus in quibus datur hæres ab hærede, *l. 1. C. ut act. ab hered.*

In proposito autem licet in litteris Sixti dicatur cedente, vel decedente Ancaiano, & sic apponatur dies incerta omnino exitura, attamen vitra hanc diem fuit etiam obligationis substantia post mortem collata, cum Papa voluerit, quod cedente, vel decedente Ancaiano dignitas Abbatialis, ac Ordo S. Benedicti Conuentualitas in ipso Monasterio extincta sit, & esse censeatur, & sic certum est, quod isthæc fieri non poterant, nisi post obitum Abbatis, quod etiam liquido innuunt verba sequentia, & deinde capella sine cura nuncupetur, reputetur, &c. ponderando dictionem illam, & deinde, quæ comprehendit tempus post extinctionem dignitatis Abbatialis Ordinis S. Benedicti, & Conuentualitatis, ita ut tempus ante dictam extinctionem, & sic ante obitum Abbatis nullius sit considerationis, *l. stipulationes non diuiduntur 72. §. 1. ff. de verbor. oblig. gloss. in l. qui ante Kalendas 13. in vers. qui ante, & ibi DD. ff. eod. Bart. in l. 2. §. creditum. num. 7. ubi etiam Socc. sen. num. 10. ff. si cert. pet.* Et propterea cum subsequatur, & nihilominus omnes decimas, necnon fructus, redditus, & prouentus, possessiones, iurisdictiones, iura, & bona mobilia, & immobilia, dicti Monasterij ex nunc tibi presenti, & recipienti pro tuis hæredibus, & successoribus habenda, & possidenda, &c. donamus, & ista sint concessa post extinctionem dignitatis Abbatialis, sequitur, quod nedum solum dies, sed etiam obligationis substantia, post mortem Abbatis confertur, maxime quia videtur illo participio futuri temporis, videlicet habenda, & possidenda, quod neque ad præsens, neque ad præteritum potest trahi, *l. 1. ff. quod quisque iur. Oldrad. conf. 310. in princ. & nu. 1. & 2. Alex. conf. 77. num. 3. lib. 1. san. mem. Greg. decis. 328. num. 5. & decis. 371. num. 1.*

Neque obstat, quod Papa utatur dictione, ex nunc, & verbis præsentis temporis, videlicet possis, & valeas vendere, & alienare &c. & verbo, donamus, & concedimus, quia cum obligatio, & actio, ut supra probatum est, essent collata post obitum Abbatis Ancaiani, dictio, ex nunc, intelligitur sequuto obitu, & sic adueniente die, postquam oritur obligatio, & actio, *Amol. in Clem. 1. num. 10. & 11. ibi post diem, vel*

50 conditionem debet dicere ex nunc, & ista excommunicatio non operatur nisi adueniente die, vel conditione, idem dicit ibidem *Vital. nu. 33. vers. & facit de concess. præben.* Et de illo tempore sunt intelligenda verba præsentis temporis, quia cum sint appositæ actui, ex quo oriebatur obligatio, & actio post obitum Abbatis Ancaiani, impossibile est, quod intelligantur de tempore datæ litterarum, & sic ante obitum dicti Abbatis, *Bart. in l. tutoribus 33. per illum textum in princ. & nu. 1. & Bald. n. 1. & 2. ff. de testam. tut.* Et licet in text. adsit idio, 52 tunc, quæ denotat extremitatem temporis, nihilominus dicit *Bald. ibid. num. 2.* quod DD. dicunt hoc non provenire ex dictione, tunc, sed ex natura rei, quod actus debeant attendi tempore, quo robur 53 fortiuntur, prout est casus noster, quia donatio, de qua agitur, & quoad obligationem, & quoad actionem, non sumebat robur nisi post obitum dicti Abbatis.

Neque releuat quod clausula cedente, vel decedente de sui natura in istis gratijs importet diem, & ideo interim potuit per illos de Ruere fieri donatio Ancaianis, & illi potuerunt dotare Abbatiam, prout unio facta per Papam cedente, vel decedente 54 Rectore censeatur in diem ante cuius aduentum potuit sine præiudicio Rectoris fieri unio, ut per *Oldrad. conf. 233. per totum, & conf. 257. nu. 1. & seq.* 55 Vbi Episcopus stante simili gratia potuit facere unionem, *Felin. in c. capitulum. num. 7. vers. quarta conclusio de rescript. Paris. conf. 36. num. 18. in fin. lib. 4. Staphil. de litt. grat. tit. de secunda form. mand. de prouid. num. 1. & seqq. fol. 62. secundum paruum impress.* Fuit enim responsum terminos esse longe 56 diuersos, quia in casu Oldradi ex verbis cedente, vel decedente, &c. erat nata obligatio, licet non actio, nam post obitum erat appositæ solum dies, non autem substantia obligationis, prout in casu nostro, 57 in quo nedum dies, sed etiam substantia gratiæ erat adiecta post obitum, ideo merito illo casu unio suffinebatur, potuitque fieri ab Episcopo, cum bene fiat 58 unio de beneficio pleno, sine tamen præiudicio obtinentis, ut ipsemet Oldrad. concludit, & Staphil. locis citatis. Quare cum in casu nostro, nec aduenerit 59 dies, nec substantia obligationis, & illa enim fuit collata post obitum, frustra illi de Ruere donarunt Ancaianis, si tamen de hac donatione constat, frustra Ancaiani dotarunt. Eoq. magis prædicta procedunt, quia in casu Oldradi fuerat suppositum esset ortam obligationem, & actionem. Vnde quatenus 60 ista esset donatio simplex in diem, adhuc donatio non sustineretur, cum fuerit suppositum diem cessasse, & sic ortam fuisse actionem, & obligationem, quod verum non est, & ideo donatio omni casu non sustineretur.

Neque verum est quod post obitum Aloysij fuit acquisitum ius saltem quoad bona Ancaianis cessionarijs illorum de Ruere. Nam primo non probatur hæc cessio, & quatenus probaretur non releuaret, quia cum Aloysius vixerit usque ad tempora Pauli III. sub quo resignauit, gratia Sixti IV. videtur 61 tur reuocata per subsequentes regulas sub *nu. 12. de reuoc. union.* non obstante quod regulæ modernæ comprehendant dismembrationes fructuum propriæ ter verba eorumque domibus, prædijs, & locis, ut fuit resolutum in causa Valentina subsidij 14. Martij 1616. coram R. P. D. meo Pamphilio, & in causa

Cæsaraugustana difmembrationis 16. Ianuar. 1623.
 63 coram R. P. D. meo Vbaldo. Et regulæ antiquæ non comprehendunt applicationes fructuum, nisi fiant per viam vnionis, *Hoied. de incom. benef. lib. 2. c. 3. num. 3. Seraph. decis. 982. num. 1. in fine.* Fuit enim animaduersum, quod Mandos. *sup. d. reg. 12. q. 2. num. 6.* dicit quod de subtilitate iuris regulæ antiquæ non comprehendunt difmembrationes fructuum, secus autem secundum mentem reg. quæ mens reg. quicquid dicendum esset in alijs casibus optimè, & sine difficultate miliaat in casu isto, dum regulæ fuerint adinuente, ne per vnionem diminuat cultus diuinus, & facultas conferendi, *Creso. decis. 1. in fine de paroch. Seraph. d. decis. 982. in fine, Ioannes à Coch. super d. reg. 12. num. 15.* In hoc autem casu cultus diuinus imminuitur, cum Ecclesia effici deberet Capella, & tolleretur dignitas Abbatialis, & Conuentualitas. Præterea præiudicium inferebatur iuri conferendi, cum Capella regi deberet per Capellanum amouibilem ad nutum illorum de Ruere, & propterea cum regula reuocatoria vnionum intraret in hoc casu, suppressio facta per Sixtum IV. nihil fuit operata, cum semper durauerit spes, vel aliquis habitus, *Bald. in cap. cum accessissent. num. 45. vers. porro, & num. 48.* vbi dicit extinctum non dici quod pendet de *constit.* & sic Ecclesia remansit semper in suo statu, ac si bona nunquam donata fuissent, *Glos. in clem. litteras, in vers. creatum in principio de rescript. vbi Anch. bar. num. 4. Imol. nu. 11. Vital. num. 45. Rebus in prax. tit. de reuoc. vnion. num. 38. Petr. de Perus. de vnion. tit. de reuoc. vnion. cap. 7. in princ. Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 309. Rot. decis. 708 num. 3. par. 2. in rec.*

Demum non dicitur quod hæc omnia cessent post concessionem iurispatronatus, factam per Leonem Decimum ad fauorem illorum de Ancaianis, quia cum ista concessio non sustineretur, & ante eius effectuationem superuenerint regulæ reuocatorie, censetur etiam dicta gratia Sixti Quarti reuocata, ut supra dictum est.

Et ita conclusum negotio pluries proposito, & maturè discussio, prout etiam alias per quatuor decisiones fuerat decisum coram Rubeo, & lata definitiua sententia contra Ancaianos super ista cōcessione.

REVERENDISS. MANZANEDO,

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Medietatis Domus.

Veneris 27. Iunij 1625.

ARGUMENTVM.

Possessor tenetur ad restitutionem fructuum ab eo perceptorum vero Domino, cum illi ad eum spectent, nec d. possessor poterit saluari à tali restitutione sub clypeo bonæ fidei, quando constat per propriam confessionem sciuisse rem ad alium spectare. Ignorantiæ excusatio non admittitur, quando quis indagare tenebatur. Instrumentum alicuius dispositionis apud se retinens, censetur scire negotium principale, & qualitates.

SVMMARIVM.

- 1 Possessor iniustus tenetur ad restitutionem fructuum ab eo perceptorum vero Domino.
- 2 Possessor non tenetur ad restitutionem fructuum

- stante eius bona fide, & sic ignorantia rei aliena.
- 3 Quæ tamen non potest considerari in eo qui fassus est cum iuramento rem ad alium spectare.
- 4 Ignorantia non est presumenda in eo, sed potius scientia, qui tenetur indagare, & perquirere.
- 5 Ignorantiam allegans non auditur, si indagare tenebatur, nisi etiam probet se fecisse diligentias pro eruenda veritate, apud eos à quibus certificari poterat.
- 6 Diligentiam de aliquid sciendo in prolixo tempore, dum quis non adhibuit, sibi imputet.
- 7 Instrumentum alicuius dispositionis apud se habes, censetur de omnibus in eo contentis habere scientiam.
- 8 Qualitatem in instrumento contentorum censetur habere notitiam ille, qui apud se retinet tale instrumentum.
- 9 Fides mala potest probari etiam per indicia, & coniecturas.
- 10 Pensiones domorum dicuntur fructus industriales.
- 11 Possessor mala fidei ad restitutionem fructuum industrialium semper an teneatur.
- 12 Fides bona potest causari ex longa obseruantia.
- 13 Consensus per errorem excluditur.
- 14 Obseruantia in nihilo præiudicat, quando abest consensus.

DECISIO DCXV.

FIRMATO per decisionem factam in ista causa sub die 5. Martij præteriti * dominium istius domus spectare in totum ad Monasterium Monialium S. Annæ, quod hodie nec etiam per Rectorem S. Cæcilie controuertitur. Fuit dubitatum an idem Rector teneretur ad restitutionem pensionum ab anno 1602. perceptarum ex dicta domo locata, & fuit per Dominos affirmatiuè responsum, nempe Rectorem, qui illas percepit & teneri restituere Monasterio, seu Monialibus ad quas spectant uti veras Dominas dictæ domus, l. 1. & 2. C. de pignor. act. cap. conquestus de usur. Couar. in l. pignore. §. si prado. ff. de pignor. act. Cephal. conf. 49. num. 13. & conf. 50. num. 3.

- Nec videbatur posse Rectorem se excusare à dicta
- 1 restitutione pensionum ex eo, quod illas bona fide, & ignoranter perceperit, quia ultra quod visum
- 2 fuit Dominis bonam fidem cessare ex confessione iurata eiusdem Rectoris, quod dicta domus debebat reuerti ad Moniales, ut dicitur in decisione, nec etiam ignorantia debet presumi, sed potius scientia in eo qui tenetur indagare, & perquirere, prout Rector facere tenebatur *Put. decis. 268. num. 3. lib. 1. Caputaq. decis. 116. num. 1. & 3. notat Roman. conf. 481. num. 8.* vbi dicit quod hoc casu non rele-
- 3 uatur allegans ignorantiam, nisi probet se fecisse diligentiam de sciendo apud eos per quos certificari poterat, cum sibi debeat imputari, si in tam prolixo tempore diligentiam de sciendo non fecerit, & ibi allegat plura iura, & bonum text in cap. exposuit circ. fin. ibi temporis quoque spatium habuerat tam prolixum ut potuisset si voluisset super causa præfata informare extra de dilat.

- Quod tanto magis debet procedere in isto casu in
- 7 quo potius detegitur mala fides cum Rector habuerit penes se instrumentum inuestituræ, & illud traderit Notario, ut in summi. folio dato num. 2. ex quo resultat quod potuerit se de omnibus in eo conten-

8 tis tēriorari, & exinde dicitur probata scientia, tam negocij principalis quam aliarum qualitatum, Aym. conf. 26. num. 3. vers. *quae etiam scientia*, & conf. 73. num. 39. Anchar. conf. 170. nu. 6. Paris. conf. 100. num. 87. lib. 1. cum alijs per Surd. conf. 335. num. 54. & t nihilominus ad arguendam malam fidem sufficiunt etiam indicia & coniecturae, Bart. in l. Gelsus. num. 18. ff. de usufr. Bald. in l. penult. C. de eiusd. Alex. conf. 54. num. 9. lib. 6.

Vnde, cum Rector ex praefatis dicatur constitutus in mala fide, eo magis tenetur ad restitutionem 10 dd. pensionum, quae cum dicantur fructus industriales ex not. Bart. in fin. §. fin. vers. *quandoque il primo*. ff. de iur. fisci. Bald. in l. si traditio in fin. C. de act. empt. Menoch. qui alios etiam adducit de arbit. cas. 210. num. 27. possessor malae fidei semper 11 netur ad fructuum restitutionem, iuxta tex. in l. si navis. in fin. ff. de rei vend. l. si urbana de cond. in debit. Menoch. de recuper. rem. 15. num. 625. & seqq.

Non obstat, quod pensiones fuerint perceptae 12 que ab anno 1612. & sic ex ista obseruantia potuerit causare bona fides propter continuatum consensum Monialium, quia probato errore, & scientia 13 in Rectore dictae obseruantiae tanquam remanens sine consensu qui per errorem dicitur exclusus, l. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iud. l. nihil consensui. §. non videmus. ff. de reg. iur. in nihilo praediicat Monialibus.

Ex quibus fuit conclusum Rectorem teneri ad restituendos dictos fructus, & sic statu in decis. &c.

Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 5. Martij 1625. est supra in hoc Tomo decis. 597.

R. P. D. V B A L D O.

Nepefina Tutela.

Veneris 27. Iunij 1625.

A R G V M E N T V M.

Testis vnicus non probat, sicuti si inuerisimilia deponat, vel si patiatur exceptiones, vel contrarietates. Tutor tenetur perquirere bona pupilli, sed non ita, ac taliter, vt diuinare teneatur. Praesumptio si fundetur super possibili, non releuat.

S V M M A R I V M.

- 1 Testis vnicus non probat.
- 2 Testis inuerisimilia si deponat non creditur.
- 3 Testes patientes contrarietates, & exceptiones, non probant.
- 4 Tutor tenetur inquirere bona pupilli.
- 5 Diuinare, quis non potest.
- 6 Praesumptio, quae fundatur super possibili, non releuat.
- 7 Durationis praesumptio non datur in materia frumenti.
- 8 Testes coniungi debent ad hoc vt probent.

D E C I S I O D C X V I.

DOMINI steterunt in decis. sub die 11. Decembris praeteriti, * tunc enim fuit resolutum, quo ad frumentum Francisci Lucretij triturationem in area Tenuta, quae dicebatur di Fiore Antonium tutorem, vel eius heredem non teneri de eo reddere rationem, quo vero ad frumentum alterius areae nū-

cupatae della Vigna, teneri ex rationibus, quo ad utramque partem tunc in decisione deductis, quae utrimque respectiue impugnabatur, sed quoad primam Domini existimabant, non obstare, quod granum diceretur extare in area florum de tempore deputationis Antonij, & aliorum in tutores, quia ad hoc probant adducuntur iidem tres testes in summario Dominici littera C, qui fuerunt dati in alia positione, quibus sigillatim fuit responsum in decisione vers. quod igitur pertinet &c. nec facit quod tertius testis iuxta 16. dicat, *che in quella settimana dell' 20. d' Agosto 1591 (qui fuit dies decretae Antonij tutela) & la settimana seguente io ho veduto tutte le due are, & in tutte due ci era il grano, & ci erano le persone, che ho detto di sopra*, vt d. summ. littera C, quia in hoc est vnicus, ideoque non probat, quod frumentum de dicto tempore esset in vtraque area, 1 cap. licet, cap. veniens. de testibus. Farinacc. de testib. q. 63. in princ. & deponit t inuerisimilia cum trituratione frumenti in d. area fuerit finita propè die 10. Augusti, vt deponit secundus testis ab eodem Dominico inductus, qui etiam aperte dicit dictum frumentum areae florum fuisse repositum in puteis in fine mensis Iulij, & initio Augusti, vt fideliter fuit relatus in decisione. Vnde tertius testis, qui dicit die 20. Augusti, & deinceps d. frumentum fuisse in area florum contrariatur d. secundo testi, vltra quod contrariatur etiam alteri testi a Dominico dato in summ. littera A, dum iste deponit iuxta 12. *che quando il grano fu tritato, rimase li nell' ara, & noi altri, che haueuano aiutato a lauorare, se n' andassimo per li fatti nostri*, & tamen d. tertius testis dicit in vtraque area post 20. Augusti fuisse frumentum, 3 & easdem personas, de quibus supra, pariter etiam alias contrarietates, & exceptiones, de quibus per informantes.

Non obstat quod quamuis frumentum areae florum esset triturationem totum circa 10. diem Augusti, & inde reconditum in puteis ab Aemilia, tamen Antonius, vel eius haeres teneatur de eo reddere rationem cum illa conductio ad puteos durauerit per totum mensem Augusti, & sic post decretam tutelam, & 4 tutor teneretur t perquirere bona pupilli, vt firmatur in decis. de qua agitur in fine, quia aduertent. est, quod ex tribus testibus primus iuxta 14 in genere dicit, *& il rimettere li grani si faceua nel mese d' Agosto, & nel fine di esso mese*, tertius vero iuxta 14 *& durò il mettere il grano nelli pozzi tutto il mese d' Agosto, & qualche giorno di Settembre* salvo il vero, vt in summario Dominici littera E, vnde cum secundus testis iuxta 14. expresse deponat, quod granum areae florum fuit repositum in puteis in fine mensis Iulij, & principio Augusti, vt in decisione necessario sequitur, vt alij duo testes, qui deponunt de toto mense Augusti intelligant de frumento alterius areae, ne sibi contrariantur, vt etiam fuit in decisione consideratum, quare cum tempore decretae tutelae frumentum areae florum nusquam appareret, non est quid imputetur Antonio, qui non potuit diuinare, t an frumentum extaret, necne in rerum 5 natura, neque ad hunc effectum sufficiunt t coniecturae, quae fundantur super possibili, cap. in praesentia de probat. Rot. decis. 519. in fin. par. 2. recent. & praesumptio t durationis non admittitur in hac materia 7 frumenti, vt fuit firmatum in prima decisione 22. Aprilis 1622. coram me.

Quo verò ad aliam partem decisionis, quæ respicit frumentum areæ vineæ DD. steterut etiâ in decisis post susceptam ab Antonio tutelam, ut testes deponunt, quibus licet opponeretur plures exceptiones, tamen Dominis non omnino placuerunt ad effectum penitus repellendi testes, & reprobandi eorum fidem illa tamen, quæ adducebantur contra tertium videbatur satis efficax, dum iuxta 13. dixit non recordari, quanto durasse la trita del grano di fiore, ma sò che la trita del grano della Vigna durò tutto il mese d'Agosto, & lo fece tritare Madonna Emilia, & io sò perché haueuo vn'arain Fiore vicina alla sua, & per questo io vedeuo, che la trita durò tutto il mese d'Agosto, & iuxta 15. deponit, quod area florum distabat ab area vineæ per duo miliaria cum dimidio circa, ut in summario Plodij num. 8. hoc enim dicunt, & ratio testis videntur satis inepta, cum non recorderetur quanto tempore durauerit triturationem frumenti areæ florum, cum tamen ipse haberet aream vicinam, & tamen viderit durare triturationem frumenti areæ vineæ per totum mensem Augusti, quæ tamen area distabat ab area florum per duo miliaria, eoque amplius, ut dictum est, quia tamen remanet secundus testis, qui bene deponit de duratione triturationis areæ vineæ integro mense Augusti, & coniungi potest cum primo, qui deponit de duratione triturationis per totum d. mensem, & Rota intellexit cum loqui de area vineæ in decisione de qua agitur, Domini censuerunt itan. esse in decisis. Reliqua, quæ adducebantur contra Aemiliam, vel eius heredes, quod ipsi teneantur, cum constet frumentum ab ea, vel eius opera, & impensa fuisse in horreis reconditum, quasi ipsa sola administrauerit tutelam, visa sunt extra dubium, quod disputatur omisso pro nunc beneficio ordinis, ut etiam dicitur in d. decisione 22. Aprilis 1622. coram me, sed videtur necessarium pro recta huius causæ determinatione particulariter de iuribus d. Aemiliæ, vel eius heredum discutere, &c. Et ita fuit decisum.

Decisio ista in hac causa emanata sub die 11. Decemb. 1624. est supra in hoc Tomo decisio 586. & vide in precedenti Tomo ad decisionem 53. ubi annotati plures decisiones in hac causa factas.

REVERENDISS. PIROVANO.

Vlixbonen. matrimonij.

Luna 1. Iulij 1625.

ARGUMENTVM.

Pater, ut teneatur præstare alimenta prætensæ nurui, dum pedit lis super validitate matrimonij cum eius filio, in iure non est cautum, nec reperitur, qui sublineat hanc partem. Paupertate, & præsumptione boni iuris stante debentur alimenta colliganti. Maritus quando teneatur alimenta vxorem indotatâ.

SVMMARIVM.

- 1 Pater, ut pro filio teneatur præstare alimenta mulieri litiganti cum filio super validitate matrimonij, hoc iure cautum non reperitur.
- 2 Pater tenetur alere nurum inopem.
- 3 Pater tenetur alere nurum inopem, etiamsi filius eâ indotatam duxerit, patre consentiente, siue contradicente.

- 3 Pater non tenetur alere prætensam vxorem filij sui stante lite an sit eius vxor, nec ne.
- 4 Legitimam filio à patre esse debitam statim sequuta Copula carnali, ex consuetudine Regni Lusitani.
- 5 Et quatenus consuetudo ista in illis locis vigeat, intelligenda venit quando sumus in matrimonio iam contracto, non autem casu quo super validitate illius pendet lis, & questio.
- 6 Alimenta, & sumptus litis colliganti debentur probata paupertate, & præsumptione boni iuris.
- 7 Paupertas, quando dicatur probata.
- 8 Præsumptio boni iuris iustificari potest ex decisionibus Rotalibus, & sententia subsequuta.
- 9 Remissoriam petens, signum evidens est, quod ex hac tenus deductis diffidet fundare intentionem suâ.
- 10 Maritus non tenetur præstare alimenta vxori indotata.
- 11 Decisio 470. num. 4. part. 2. recent. & decis. 134. in fin. coram Gregor. XV. in quibus casibus loquantur.
- 12 Maritus, quando dicatur habere iustam causam denegandi alimenta vxori. num. 11.
- 13 Maritus, quando ducit scienter vxorem indotatâ, tunc non habet iustam causam denegandi ei alimenta.
- 14 Maritus sibi imputet, si teneatur præstare alimenta vxori indotata, dum eam sic accepit, cum voluerit ipsam vxoris personam tantum accipere.
- 15 Contra Filium familias, & pauperem dirigi non potest actio ad præstandum alimenta, & sumptus litis.
- 16 Paupertas, dum est fundamentum intentionis agitis, aliter quam per præsumptionem iuris est probanda.

DECISIO DCXVII.

DVBIO proposito An Theodosius pater, & Emanuel Sponsus teneantur subministrare alimenta & sumptus litis Margaritæ, & ad quam summam. Responderunt Domini Patrem non teneri, filium autem teneri.

- Quoad Patrem iure cautum non reperitur, quod
- 1 pro filio teneatur præstare alimenta mulieri litiganti cum filio super validitate matrimonij, quamvis enim *Surd. de alim. tit. 1. q. 38. num. 2.* & *Sanchez de matr. lib. 9. disput. 5. numer. 9.* dicant patrem teneri alere tunc inopem per *l. si quis à liberis d. non tantum ff. de liber. agnosc.* & *l. si filia d. si filius familias ff. famil. ercisc.* etiam quod filius indotatam illam duxerit patre consentiente, siue contradicente secundum veriore opinionem de qua per eundem *Surd. d. q. 38. num. 11. & seq.* attamen quando adhuc non apparet vxor tunc filij sui, & lis pendet, non reperitur qui sustineat hanc partem, ut pater cogi possit ad alimenta præstanda. Neque obstant consuetudines Regni Lusitaniæ, quæ dantur in Summario Margaritæ, quibus videatur cautum legitimam filio à Patre tunc esse debitam statim sequuta Copula carnali, & respectu ad eam posse patrem cogi, uti de re filio debita, quia ultra quod huiusmodi consuetudines non dantur in forma probanti, sed tantummodo relatæ à modernis scriptoribus, concurrunt eadem difficultas, ut illæ intelligantur de matrimonio iam contracto, non autem quando super validitate illius pendet lis, & questio.
  - 2 Quantum verò ad Emanuelem filium, ille non potest.

testes eximere à præstatione alimentorum, † quia Margarita probat requisita nempe paupertatem, & A præsumptionem boni iuris, quibus concurrentibus alimenta non solent denegari A *Surd. de alim. tit. 1. q. 110. nu. 8. Seraph. decis. 426. nu. 1.*

De paupertate constat ex depositione testium in 7 curia examinatorum, † qui per rationes concludentes probant Margaritæ, & Patris illius paupertatem. 8 Boni iuris præsumptio iustificatur ex decisione † Rotali, * & sententia subsequuta, quæ eo magis etiam probatur, dum pro parte Emanuelis fuit petita remissoria, & obtenta ad probandum metum, signum 9 evidens † quod ex iam deductis reuocationem illius reportare diffidebat.

Neque obstat quod adhuc probatis requisitis non 10 teneatur Emanuel præstare alimenta † Margaritæ indotatæ Rot. dec. 470. nu. 4. par. 2. recent. & dec. 134. in fine coram Papa Greg. XV.

Quia quicquid sit, quando à principio promittitur dos marito, & non soluitur, & ob id indotata mulier remanet, & petit sumministrari alimenta, dum sustinet litem cum viro, in quibus casibus loquuntur 11 † decisiones supra allegatæ, & maritus iustam causam habet denegandi alimenta, ut dicit Bald. in l. fin. n. 9. C. de sent. quæ sine cert. quantit. & alij allegati per Sanch. de matrim. lib. 1. d. disput. 5. num. 9. ubi tamē 12 maritus ducit scienter † indotatam, tunc secus est, ut probant multi relati per *Surd. de alim. q. 38. n. 13. tit. 1. & Sanchez eadem disput. 5. num. 8.* & ratio est quia sibi imputare debet maritus qui nullam dotem 13 † exegerit, volueritquæ ipsam vxoris personam accipere.

Denum non obstat quod adhuc contra Emanuel- 14 lem † filium familias, & pauperem dirigi non possit actio ad præstandum alimenta & sumptus litis l. non quemadmodum in fine ff. de iud. cum alijs allegatis in decis. 470. nu. 7. par. 2. recent.

Quia de hac contraria paupertate Emanuelis non 15 constat, quæ tamen aliter esset ab eo probanda, † quæ per iuris præsumptionem cum sit fundamentum exceptionis suæ l. 2. ff. de prob. Hercul. de probat. negat. num. 2. 21. & 26. *Surd. decis. 75. nu. 14. & seq.*

Superest tertia pars dubij ad quam summam debeantur alimenta prædicta, & sumptus litis, quæ cū non fuerit determinata, poterit consultis DD. in relationibus causarum firmari.

Et ita, &c.

Deciso in hac causa emanauit coram bo. mem. Reuerendiss. Manzanedo sub die 16. Nouembris 1622. est in præcedenti Tomo decisio 431. & infra coram eodem bo. mem. Pirouano habetur altera sub die 19. Nouemb. 1625.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS AD DECISIONEM DCXVII.

- 1 Aduersario suo quis de iure alimenta, nec sumptus litis præstare nullatenus tenetur.
- 2 Quod procedit etiam si pars aduersa paupertate forscesceret, & ipse diues esset.
- 3 Creditor agens contra debitorem, non tenetur iste debitor subministrare alimenta, & sumptus litis creditori.
- 4 Agere aliquid contra se, si quis cogeretur, id non parum absurdum esset.

5 ad Conseruationem sui quilibet tenetur, & non ad destructionem.

6 Inuare aliquem contra se ipsum nemo tenetur. Arma contra se ferre, quis nullatenus obligatus est.

7 Qui sibi non parcat, nec minus parcat alijs.

8 Qui sibi nequam cui bonus?

9 Domui suæ, si quis præse nescit, quoquomodo Ecclesie DEL diligentiam habebit?

10 Sapiens ille in odio habendus est, qui sibi non sapit.

Sapit frustra, qui sibi non sapit.

11 Qui sibi non sapit, hic sapiens, non erit umquam.

12 Alimenta, & sumptus litis, quis aduersario non tenetur subministrare, sua simus in ciuili, seu criminali iudicio.

13 Paupertas non est valens ad tribuendum commodum habendi ab aduersario diuite alimenta, & sumptus litis.

14 Guidop. Neuiz. & Crauett. reprobantur.

15 in Statu Ecclesiastico non seruatur, ut reus diuit teneatur subministrare sumptus litis actori pauperi.

16 Pauperibus non est fauendum adeo, ut alijs fiat iniuria.

17 Priuilegiatorum iura non sunt ita tuenda ut alit- na perturbentur.

18 Alimenta, & sumptus litis debentur pauperi, quando cum ipsa paupertate concurrat etiam boni iuris præsumptio & num. 21.

19 Singula, quæ non prosunt iuncta iuuant.

20 Vincula duo fortius ligant.

21 cum Inopia, quando concurrat præsumptio iustitie tunc colliganti sunt decernenda alimenta.

22 Pauper agens ad bona, in quibus ius habere præsumitur, ei subueniendum est.

23 Pauperi per aduersarium tunc sunt subministranda expensæ, quando ratio hoc suadet.

24 Et ratio, tunc hoc suadet, quando habet præsumptionem iustitie pro se.

25 Alimenta, & sumptus litis numquam solent denegari pauperi actori, stante paupertate iuncta cum præsumptione boni iuris.

26 Quæ opinio à toto Orbe communi applausu est recepta tam ab Italis, Germanis, Gallis, Hispanis &c.

27 Alimenta, & sumptus litis Rota numquam solet denegare, stante paupertate, & præsumptione boni iuris.

Alimenta, & sumptus litis, ut debeantur ultra illa duo requisita paupertatis, & præsumptionis boni iuris nullatenus requiritur, ut iudicium sit vniuersale.

29 *Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 120. num. 14.* carpitur, quia eius opinio nulla ratione, aut iure probatur. & num. 32.

30 Et Ioan. Lupus ab eo allegatus, nec id dixit, nec dicere cogitauit.

31 L. si instituta §. si de inofficioso ff. de inoffic. testam. declaratur.

Lex, quando ponit casum, & limitatè non loquitur quo ad illum, nec pro ratione decisionis illa circumstantia non ponderatur, tunc non est coangustanda ad illum tantum casum. nu. 31.

33 Alimenta, & sumptus litis quare præstentur, non consistit an agatur magis ad vnam rem, quam ad aliam.

- 34 Alimenta, & sumptus litis ideo præstantur, ne pauper ob impotentiam cogatur deferere eius bonum ius.
- 35 Alimenta, & sumptus litis, probata paupertate, & presumptione boni iuris debentur, etiamsi agatur ad res particulares.
- 36 Paupertas qualiter probetur, est non parum controuersum inter Iuristas.
- 37 Paupertas, veluti naturalis qualitas in quocunque præsumitur.
- 38 Diues nemo naturaliter nascitur, sed quilibet nudus, & pauper.
- 39 Diuitia, dum non probantur, semper intrat præsumptio pro paupertate.
- 40 ex Accidenti ea quæ habentur, non ex natura, potius præsumuntur non esse, quam esse.
- Diuitia sepe impetu quodam fortune acquiruntur, & amittuntur. nu. 40.
- Nostrium non est, quod fortuna nostrum fecit. n. 40.
- Felicitatis humane vices mutantur, ludit de suis fortuna muneribus, & quæ dedit aufert, & quæ aufert, reddit. nu. 40.
- 41 de Paupertate excipiens dicitur habere iuris præstationem pro se, & hæc est optima paupertatis probatio.
- 42 Alimenta, & sumptus litis quando reus intendit assequi ob paupertatem, cum ea sit fundamentum intentionis suæ, tenetur eam probare.
- 43 in Iudicijs fundans se in aliqua qualitate omnino tenetur eam probare, & sat non erunt simplices iuris præsumptiones.
- 44 Vir sapiens non debet propalare ea, quæ probare non potest.
- 45 ad Legatum factum pauperibus, si quis intendat se admittere tamquam pauperem, tenetur probare paupertatem, & non sufficit iuris præsumptio pro paupertate. & nu. 46.
- 47 Diuitem dum quis se dicit, præsumitur pauper, dum verò pauperem, præsumitur diues.
- 48 Paupertas probari potest ex qualitate loci, nam eo ipso, quod quis moratur in Hospitali, dicitur paupertas probata.
- 49 Pauperior nemo est illo, qui est inopia tentus, & languens in Hospitali, & necessarium sibi victum non potest adferre.
- 50 Paupertatē bene dicitur, quis probasse, dum docuit multos ex suis propinquis in Hospitale obijisse.
- 51 Paupertas dicitur probata, dum quis propter æs alienum cogitur permanere domi, quia si exiret facile ad instantiam creditorum posset capi.
- 52 Paupertas probata remanet, dum quis in carceribus detrusus est, & ibi alimentorum penuriam patitur.
- 53 inter pauperes personas, nulla pauperior, aut tristior reperitur, quam carcerata, quæ propterea sibi victum non potest adferre.
- 54 Carceratorum miserrima, & deploranda conditio, cum carcer sit cella gemituum, tristitiæ domus, & apud superos Plutonis hospitium.
- 55 Carcer est locus perpetua morte cecatus, & perrennium lacrymarum, in quo plura substinentur tormenta.
- 56 Carceratis non est unum exitium sed multifaria morte præmuntur, dum carceris squalore torquentur.
- Carcer appellatur squalor in iure.
- 57 Carcer est locus immensorum cruciatuum.
- Octavianus Roman. Imp. & Orbis Monarcha alia letitia non afficiebatur, nisi cogitando deponere suam magnitudinem, vitamque priuatam agere.
- 58 in Carcere tempus, quo quis est, computatur in tempore, quo debet in exilio esse.
- Carceratus dicitur semper esse in cruciatu, cum & carcer sit species tortura. nu. 58.
- Carceratus, si aliquid fateatur, talis confessio dicitur violenta sine alia tortura. nu. 58.
- Renunciatio, seu contractus initus cum carcerato, cum præsumatur metu factus, non tenet. nu. 58.
- 59 Carcer est mala mansio adeo, ut morti æquiparetur.
- 60 Carceratorum negotia desideria appellantur, quæ si iusta sint, ultro debent exaudiri.
- 61 in Puteum, cum quis cecidisset & aqua eum suffocaret, accessit alius, & eo viso, admiratus ait, quomodo huc intraisti obsecro? & quid ille respondit.
- 62 Angustias alterius, vult Misericors DEVS, ut unusquisque tamquam proprias sentiat.
- 63 Carceratis est adeo meritorium subuenire, ut hoc opus Apostolus æquiparet martirio, & amissioni bonorum.
- 64 Carceratis, sic præsto esse debemus, perinde ac si & illis carceratis effemus.
- ad Carceratorum fauorem nulli dies sunt feriati, ut incunctanter, & semper possit eis subueniri. nu. 64.
- 65 Carceratis ita inferendum est, ut eorum catena lacrymis madida felicior rubigo suscipiat, & alia, ut num. 66. & 67.
- Defensio laudabilis semper fuit, sed illa quæ fit pro carceratis est laudabilior.
- 68 Ecclesia reos sanguinis debet defendere.
- 69 Advocatus Ecclesiasticus non efficitur irregularis, si reum sanguinis defendat.
- 70 Pauper quis præsumitur ex eo, quia decoxit, ideoque fugæ se commisit.
- 71 Falliti illi, qui plenis marsupijs cedunt bonis, dicuntur latrones, & grassatoris æris, & sanguinis alieni.
- 72 contra Fallitos fraudulentos omnia iura clamant.
- Falliti dolosi indigni sunt quolibet privilegio, cum eorum paupertas eumentita sit. nu. 72.
- 73 Pauperem, qui se fingit impetrando, nihil reportat, nisi ventum.
- Paupertatem fingere absonum est.
- 74 Fratres Minores Ordinis S. Francisci si reciperent legata continentia annuos redditus, penitus excluderetur eorum paupertas, vel certe in ea mentirentur.
- 75 Paupertas probatur, eo quia aliquis solitus est pro summis notabilibus fideiubere.
- 76 Fideiubendo multi ad inopiam peruenerunt, ideo cauendum est ab illis.
- 77 Fideiubens pro alio affligetur malo.
- 78 Fideiubere pro alijs est ars omnium damnoxa, & periculosa.
- 79 Fideiubere pro alijs magna stultitia est secundum Petrarcham.
- 80 Fideiubentes facile abutuntur propria substantia.
- 81 Fideiubens, qui cauet laqueo securus est, ex sententia Regis Salamonis.
- 82 Confidere paucis est clarissima sententia, sed clarior est altius confidere nulli.

- 83 Paupertas probatur ab effectu, cuius quidem probationis species est ceteris efficacior.
- 84 Rationem querere ubi habemus sensum, est infirmitas intellectus.
- 85 Probatio maior asserri non potest quam ea, quae deducitur per euentiam facti.
- 86 Probatio, quae fit per euentiam facti, est omnium probationum Regina. nu. 85.
- Paupertas eo ipso dicitur probata, dum apparet aliquem mendicare.
- 87 Vel manducare solummodo panem milij, vel alium vitem panem, & aquam solummodo bibere.
- 88 Rustica persona, & pauperes non solent pullis, vel alijs delicatis cibis viuere sed caseo, coepis, & fabis.
- 89 Paupertas eo ipso dicitur probata, dum apparet, quem discalceatum incedere.
- 90 Paupertas est malum intollerabile, & insensissimum.
- Paupertatis odiosissime Dea nullum tempus fuit erectum. nu. 90.
- 91 Paupertatem fugiendo oportet in Pontum precipitem se dare, vel ab excelsis rupibus cadere secundum Theogn.
- Prupertatis molesta solutio semper est querenda numer. 91.
- 92 Pauperies fugienda est per mare, per saxa, per ignem.
- Mori melius est, quam indigere.
- 93 Paupertas felix, & ditissima est, quando est coniuncta cum letitia.
- 94 Paupertas leta non est paupertas, & qui cum paupertate bene conuenit, diues est.
- Pauper est, non qui parum habet, sed qui plus cupit. num. 94.
- 95 Paupertas est fauor Coeli, sed adhuc incognitus.
- 96 Tecta aurea rumpunt quietem, & purpura trahere facit vigilas noctes.
- 97 Aule culmine relicto, quis dulci quiete saturare se debet, ac leui perfrui otio.
- 98 circa Paupertatis probationem cum certum quid ex diuersitate casuum non possit statui, ideoque in religione Iudicantis relinquitur id, qui omnia bene pensare debet.
- 99 in Iudicis arbitrio relinquitur id, quod determinari non potest, stante varietate materiae.
- 100 Paupertatis declaratio, tunc relicta est in arbitrio Iudicis, ubi lex non expressit & declarauit quantitatem patrimonij.
- 101 Lex, quando expresse decidit aliquem casum, tunc non est locus arbitrio Iudicis.
- 102 Alimenta, & sumptus litis, ad effectum, ut quis consequatur lite pendente in plurimum pendet ab arbitrio Iudicis.
- 103 Alimentorum taxatio, quando ea sunt subministranda ab aetore diuite reo pauperi, ea posita est in arbitrio Iudicis.
- 104 Mansuet. in praedic. titul. de possessor. num. 27. & Boer. decis. 324. num. 3. reijciuntur.
- 105 Paupertas ad effectum assequendi alimenta & stipendium litis lite pendente debet in specie probari, ut non possit quis se, & litem sustentare.
- 106 pro Paupere, ut quis habeatur, & nihilominus possit se, & litem sustentare, ista non simul pugnant.
- 107 Collitigans pauper non est alendus ab aduersario diuite, cui adest pater diues, qui tenetur eum alere.
- 108 Mulier paupera non dicitur diues, si habeat maritum locupletem.
- 109 Mariti diuitia perperam allegantur ad fauorem uxoris, si inde ipsa non possit sperare sua calamitatis subsidium.
- 110 Pauperas ad effectum obtinendi alimenta, & stipendium litis, debet probari de tempore quo illae petuntur.
- Pauper olim non praesumitur pauper de praesentibus cum d. paupertas de tempore praesentis sit probanda. num. 116.
- 111 Testes deponentes super paupertate alicuius, ut releuent, debent esse bene informati de qualitate, & statu personae, de qua deponunt.
- 112 Alimenta non sunt praestanda pauperi lite pendente, quando non est indecorum ei victum propria industria sibi querere.
- 113 Quod secus tamen est, quando id esset ei indecorum.
- Vilia unicuique exercere non licet. nu. 123.
- 114 Alimenta licet, quando quis lite pendente propria industria possit querere, tunc non sunt ei subministranda.
- Non tamen regulariter inde inferri debet, ut possit etiam querere pro lite sustinenda, nam tunc casu erunt subministranda expensa litis. nu. 114.
- 115 Praesumptio boni iuris, est alterum necessarium requisitum, praeter paupertatem ad effectum obtinendi alimenta, & sumptus litis, ea pendente.
- 116 Praesumptio boni iuris, ad hoc ut pauper lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis, quae lis esse debeat in arbitrio Iudicis repositum est, cum certa regula tradi non possit.
- Quale arbitrium bene regulatum a Iure esse debet.
- 117 Praesumptio boni iuris ad effectum ut pauper lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis debet esse talis, ut excludatur temeritas illius.
- Et quantumvis multi DD. scriptitauerint quamlibet coniecturam sufficere in his terminis, tamen semper debet intelligi, ne sit leuis. & nu. 117.
- 118 Nec etiam debet esse admodum vrgens, & necessaria, quia tunc non esset praesumptio, sed probatio.
- 119 Aetor pauper, si cogeretur ius suum plene inspicere, ad hoc, ut lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis, quale absurdum sequeretur.
- 120 Paupertas, cum non sit de genere malorum non debet praestare impedimentum ad agendum, ita ut pereat ius suum.
- 121 Nudus, & inermis nemo pugnare potest.
- 122 Lites, quis fugere debeat, & quis libenter litigare.
- Praesumptio boni iuris ad effectum ut pauper consequatur alimenta, & sumptus litis lite pendente, sat est, ut oriatur ex prima sententia, vel alio equipollenti nu. 122.
- 123 Praesumptio boni iuris, sufficit, ut doceatur per summariam probationem ad effectum, ut pauper alimentetur lite pendente, & consequatur sumptus litis.
- Et quare Tribunalia totius Orbis id admiserunt. num. 123. & 125.
- 124 Rota Romana non solet multum rigore, & per apices iuris procedere, in arbitrando pro alimentis praestandis pauperi lite pendente.

- 126 *Presumptio boni iuris, quæ oritur ex prima sententia, ad hoc ut ex ea pauper assequatur alimenta lite pendente, iuuat etiam licet ab ea fuerit appellatum. & nu. 129.*
- 127 *Appellatio nōdum suspendit ipsam sententiam, sed etiam operatur, ut appellans non videatur cōdemnatus.*
- 128 *Sententia suspensæ per appellationem, suspenduntur etiam, quoad præsumptionem iustitiæ ipsius sententia.*
- 130 *Presumptio boni iuris ex secunda sententia reuocatoria non tollitur primæ, si prima fuit postea per tertium confirmata.*
- 131 *Sententia nulla, & iniusta, nullum iuris effectū potest producere.*
- 132 *Sententia nulla, & iniusta non meretur nomen sententiæ.*
- 133 *Sententia nulla, & iniusta non poterit allegari pro præsumptione boni iuris, ut pauper lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis.*
- 134 *de Sententia confirmatione, vel reuocatione, quādo non agitur, sed incidenter ea inducitur pro præsumptione boni iuris.*
- 135 *Tunc non attenditur nullitas ex defectu transportationis actorum & quare.*
- 136 *pro Præsumptione boni iuris, ad hoc, ut pauper lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis, licet passim adducatur sententia lata pro eo, non tamen aliæ coniecturæ censentur exclusæ.*
- 137 *Exempla non restringunt regulam.*
- 138 *Pauperi colliganti, debentur a reo diuiti alimenta, & sumptus litis etiam in prima instantia, gustato per Iudicem de eius bono iure.*
- 139 *si in instantia. S. qui de inofficio. ff. de inoffic. testam. procedit etiam in prima instantia. nu. 138.*
- 140 *Alimentorum promissio facta lite pendente pauperi non præiudicat in causa principali.*
- 141 *Alimenta, & sumptus litis, quæ præstantur pauperi lite pendente, non restituantur in casu succumbentia, nec computantur in sortem in casu victoria.*
- 142 *Alimenta ab hærede, vel à substituto mulieri prægnanti vtrius nomine missa in possessionem, si fuerit præstita, illa non repetuntur, dum postea non reperitur prægnans.*
- 143 *Deciso in causa Romana Bonorum de Ceulis 14. Nouemb. 1603. coram Penia, quo casu loquatur.*
- 144 *Clausula arbitrio Rota intelligitur prout de Iure, Rota intentio numquam est grauare partes contra dispositionem iuris communis.*
- 145 *Præiudicium vllum non dicitur alicui illatum, dū cogitur id facere, ad quod de Iure tenetur.*
- 146 *Iuste quoties quis cogitur, censetur quoadmodum voluntarie consentire. nu. 145.*
- 147 *in L. 1. S. interesse. ff. si mul. vent. nom. & c. non potest considerari aliqua specialitas, fauore ventris prægnantis.*
- 148 *Ratio eadem ubi militat, ibi idem ius statui debet.*
- 149 *Specialitas non est alleganda, ubi nulla extat specialitatis ratio.*
- 150 *Melius est non alendum alere, quàm fame necare eum.*
- 151 *Couarr. præf. quæst. cap. 6. sub num. 7. dum tenet alimenta, & sumptus litis præstita pauperi lite pendente, esse restituenda, vel computanda in sortem, reprobatur passim nu. 157.*
- 152 *Ac exploduntur, & confunduntur eius rationes. nu. 153. 154. & 155.*
- 153 *L. cum autem. S. cum redibetur. ff. de edilit. edict. quid disponat.*
- 154 *Pauperum temeritas in litigando est coercenda & num. 154.*
- 155 *in Actione redibitoria redibentur omnia cum suis accessionibus.*
- 156 *Illatio non fit ad diuersa.*
- 157 *in Paupere non potest considerari temeritas in litigando, ad effectum obtinendi alimenta, & sumptus litis, dum gustare fecit Iudici de eius bono iure.*
- 158 *Couarr. opinio in cap. 6. num. 7. præf. quæst. sapè à Rota fuit damnata.*
- 159 *Pauper nullatenus tenetur præstare cautionem de restituendis, vel computandis in sortem alimenta, & sumptus litis ei præstita lite pendente, cum de iure ea sibi faciat sua.*
- 160 *Factum, quod non reuertitur, fieri non debet.*
- 161 *Actus frustratorius lex non parum abhorret.*
- 162 *Actus frustratorij potissimum in iudicijs sunt euitandi.*
- 163 *Alimenta, & sumptus litis, ita demum dantur pauperi colliganti, quatenus non habeat aliunde, unde se alat, & litiget.*
- 164 *Vnde si nō habet aliunde, minus habebit, unde restituat.*
- 165 *Præceptum impossibile non obligat. nu. 164.*
- 166 *Pauper difficile inuenerit, qui pro eo fideiubeat.*
- 167 *Paupertas nihil aliud significat, quam paruum pecuniam, exiguum patrimonium, & modicas facultates. nu. 165.*
- 168 *Paupertas dicta est à Græco ἐπὶ τὰ κατὰ ἰδέσθαι paupercunia, seu paruo iure.*
- 169 *Pauperem fugit, quilibet procul amicus.*
- 170 *Pauperis propinquus vix reperitur vllus, & tamē habet eos.*
- 171 *Fideiussorem dare, cuique graue est.*
- 172 *Fideiussorem reperire difficile est.*
- 173 *Fideiussio appellatur onus, contumelia, iniuria, grauamen, & detrimentum.*
- 174 *Pauper impossibile censetur posse reperire fideiussorem.*
- 175 *Pauper nullatenus coangustari debet ad præstandas cautiones superfluas.*
- 176 *Pauper iniustissimum est, ut propter impotentiam satisfaciendi lite pendente, priuetur alimentis, & sumptibus litis.*
- 177 *Et consequenter etiam deferere litem, & indiscussum relinquere eius bonum ius, iam a Iure delibatum.*
- 178 *Couarr. præf. quæst. cap. 6. num. 7. confutatur dum sensit, pauperem cogendum esse ad præstandam idoneam cautionem, ad hoc ut consequi possit alimenta, & sumptus litis ea pendente. & numer. 175. & 176.*
- 179 *pro Paupere difficile, reperitur, qui velit fideiubere.*
- 180 *Menoch. opinio, de qua in lib. 1. de præsumpt. q. 35. nu. 38. non placet.*
- 181 *Iudex ubi suspicatur de calumnia pauperis prætendentis alimenta, & sumptus litis ea pendente, debet illa decernere.*

- 179 Pauper, ut non teneatur prestare cautionem de restituendis alimentis, & sumptibus ei subministrandis lite pendente, Rota servat hanc opinionem.
- 180 Et aspernitur sententia Couarr. practic. quest. cap. 6. nu. 7. de qua supra nu. 154.
- 181 L. si instituta. S. de inofficioso. ff. de inoffic. testam. non facit ullam mentionem in casu illo dandi cautionem.
- 182 Leges, quando volunt, ut in certis casibus detur cautio, id bene sancire sciunt.
- 183 Leges, quando aliquid non dicunt, nec minus id requirunt. Interpretes, tunc non est aliud querendum.
- 184 Paupertas solet excusare a satisfactione.
- 185 cum Fideiussoribus, quando cauendum est, si quis propter impotentiam eos inuenire non possit, tunc hoc iurato, statur eius iuratorie cautioni, & numer. 191.
- 186 Fideiussores dum quis nisi cum magna difficultate reperire non valet, eo casu excusatur.
- 187 Difficultas magna equiparatur impossibilitati.
- 188 Posse verè non dicimus, quod cum difficultate possumus, & num. 190.
- 189 Testes non dicantur contrarij, si unus dicat aliquid non posse fieri, & alius fieri posse, sed cum difficultate.
- 190 Possibilitas in omni actu requiritur.
- 191 Promissum numquam censetur id, quod moraliter est impossibile.
- 192 in Promissionibus semper capienda est interpretatio, ut id censeatur promissum quod fieri potuit, non è contra.
- 193 Promississe id quemquam velle, quod prestare non potest, absurdum est dicere.
- 194 Aquam si quis promiserit usque ad certum locum ducere, dato ut reperiatur ex cursu naturali illic non posse deuenire, non tenet talis promissio.
- 195 Aqua non potest deuenire ad illum locum, si unde originem, seu scaturiginem habet fons, est inferior, & ille locus destinatus sit altior.
- 196 Auditores Rota in causis ponderosis, & grauibus, solent personaliter accedere ad locum differentie.
- 197 Promissio rei impossibilis non tenet, quamuis adsit iuramentum.
- 198 Iuramentum, quamuis precise obliget ad factum, tamen intelligitur in his, quæ precise prestari possunt.
- 199 Iuramentum semper habet in se clausulam illam, si potuero, si DEVS voluerit, si Principi placuerit.
- 200 in Contractibus quibuscumque, & promissione, ac fide etiam iurata semper intelligitur praeservata auctoritas Superioris.
- 201 Officium aliquod exercere debens, si non reperiat idoneum fideiussorem, non est locus iuratorie cautioni.
- 202 Tutores, & curatores dum non reperiunt fideiussores pro satisfactione, non admittuntur ad officium.
- 203 Tutores, & curatores precise coguntur dare fideiussores rem pupilli saluam fore.
- 204 Satisfactio cum fideiussoribus requiritur omnino in gerentibus negocia aliena, & quare.
- 205 Damnum ne quis patiatur ex culpa aliena succurrendum est ei.
- 206 Cauere debens cum fideiussoribus, dum eos non reperit, & sit suspectus, non auditur nisi data d. cautione, secus è contra.
- 207 Tutor, quando est persona admodum fida, & honesta, an teneatur satisfacere, & num. 213.
- 208 pro Satisfactione habetur virtus hominis.
- 209 Fideiussoris locupletissimi loco habetur insignis integritas alicuius.
- 210 Cautio sola nuda sufficit, ubi alias plena requireretur, dñi quis est honesta vita, & probata fidei.
- 211 Mundus hodie totus est diffidentia, & perfidia. Hominem reperire integra, & honesta vita, non ita facile est, & reputari potest tanquam coruus albus, num. 213.
- 212 Iura consenserunt peccatis, & ceptum est licitum, quod antea publicum erat, secundum S. Cyprian.
- 213 Mundus totus in maligno positus est, num. 215.
- 214 Cauti etiam illi, qui sunt in contrahendo, vix securi sunt, licet caueant.
- 215 in Tutore magnum signum integritatis erit, si dum non reperiat fideiussores idoneos, non querit, ut admittatur mediante iuratoria cautione ad officium exercendum, Sed vult attendere sibi.
- 216 Tutores sunt suspecta fidei, si non reperiendo idoneos fideiussores, instant curiosè, ut nihilominus admittantur.
- 217 Tutores nonnulli, iustius vocantur lupi rapaces, & peius, cum sub titulo pastoris fidei, & latenter sub superficie fidelis gubernationis regant eorum rapacitatem.
- 218 Vulpina simplicitas cauendum est, ne comedat pecus.
- 219 Aurum non est id, quod totum splendet ut aurum. Pomum pulchrum, non est semper bonum.
- 220 Virtus non est in multis in quibus esse videtur. Aloes plus, quam mellis habent in pectore plures, qui Sanctis videntur similes.
- 221 Tutores nonnulli tutelas captant, & venantur, non ad commodum pupillorum, sed ut hydropicos faciant suos marsupios, Deuorando, dissipando, & appropriando sibi substantiam miserorum pupillorum.
- 222 contra Tutores iniquos tanquam contra publicos latrones irruendum esset, ac eadem pena plerumque semota misericordia venirent.
- 223 Tutores falsi, & iniqui peiores sunt ipso maledicto Sathana, immo horrendiores, & quare.
- 224 Iniuria fit duobus modis, aut vi, aut fraude, & utrumque debet esse ab homine alienissimum, sed fraus est odio digno maior.
- 225 Amicum, qui se fingit, & non est, peior est eo qui facit falsam monetam.
- 226 Malum nullum est grauius, quam illud, quod sub specie boni delitescit, num. 227.
- 227 Malus vir, ubi se bonum simulat, tunc est pessimus. Simulata pietas, est duplex iniquitas.
- 228 Verbis mellitis non satis tutum est cedere, cum ex hoc soleat pestis amara nonnunquam sequi.
- 229 Iudices in decernendo tutores, ante oculos habere debent aureum praeceptum in hac materia datum à I. C. Modestino in l. scire. S. eos qui. in fin. ff. de tutor. & curat. dat. ab his.
- 230 in Tutorem, ut quis creetur, dum quis auidet id querit, suspectus est.
- 231 ad Curam aliorum difficulter accedunt, qui DEI memoriam habent.

ANNOTATIO AD DECISIONEM
DCXVII.

REGVLA est enim, ut quis aduersario sibi colliganti non teneatur sumptus litis, nec aliud ei subministrare, lite pendente, *text. est in l. Imperatoris, ibi, cum hoc ipsum quaratur, an aliquid tibi tutoribus, & curatoribus debeat; non habet rationem postulatio tua, volentis in sumptus litis, ab his, litis pecuniam subministrari &c. ff. de tutel. & rat. distrah. vbi Bald. dicit esse bene notandum, & per illud textum ita constituit regulam Boss in prax. sub tit. de aliment. prestan. &c. num. 2 vbi fortius et dicitur procedere, etiam si actor egestate premeretur, & reus diues esset, quem sequitur Ioann. Baptista. Asinius in sua prax. iudicial. §. 32. ampliat. 30. ita quoque tenet per illum text. Aret. in c. ex parte. de accusat. Io. Lup. in cap. per vestras. in 2. notab. ampliat. 18. nu. 39. vbi inquit creditorem litigantem cum debitore, vel alium agentem contra alterum pro re sua non consequi alimenta, quamuis sit impotens, & pauper, aduersariumque habeat diuitem.*

Nam, & absurdum esset, ut quis cogereetur aliquid contra se gerere, l. nimis graue C. de testib. & quoniam C. eod. & quilibet ad sui conseruationem tenetur, non ad destructionem, ut inquit Cyn. in l. 1. col. 1. in fin. C. de atand. liber. & nemo tenetur alium iuuare contra se ipsum sicut nec portare arma contra se probat text. in l. frustra. C. de probat. & qui si bi non parcat, et minus parcat alijs l. fin. C. de bon. eorum, qui sibi mort. consc. & ut habetur in Ecclesiast. c. 14. Qui sibi et nequa cui bonus? & ut ratiocinatur Paul. Apostol. ad Thimoth. 1. cap. 3. ibi si quis et domui sue preesse nescit, quomodo Ecclesie DEI diligentiam habebit? &c. sapientem et cum odi. inquit Lucianus, qui sibi ipsi non sapit. Et frustra sapit, qui sibi ipsi non sapit, ac bene dicebat Faer. in Fabulis.

Qui et sibi non sapit, hic sapiens mihi non erit vnquam cum alijs pluribus, quæ in hac materia aggregare possem, & in puncto animaduersi sunt Boer. dec. 325. in princip. & post eum Surd in tractat. de aliment. tit. quest. 10. a num. 1. vbi etiam asserunt supradicta et procedere in civili, & criminali iudicio.

Not ergo, ut dictum est, sufficit allegare paupertatem, et eamque probare, cum non sit valens ad tribuendum hoc commodum consequendi alimenta & sumptus litis, ut post Covarr. Boer. Lup. & alios probat Menoch. de presumpt. lib. 1. quest. 36. nu. 32. vbi quoque reprobatur Guid. et Neuiz & Crauett. qui contrariam opinionem defensi sunt, id etiam probat Alex. Trentacinq. variar. resolut. lib. 1. titul. de aliment. resolut. 1. sub num. 41. vers. sola inopia non tribuit hoc commodum &c. Ioseph. Ludouic. decis. 47. num. 6. vbi dicit in statu Ecclesiastico non seruari, ut expensæ et litis pauperibus per diuites subministrantur cum alijs allegatis per Vtric. Fistor. in addition. ad Modest. patrem lib. 1. quest. 20. num. 2. Et addo pauperibus, alijsque miserabilibus personis, et non esse ita fauendum, ut alijs fiat in iuria cap. ex tenore de for. competent. utique regulare est, non ita tuenda esse iura et priuilegiatorum, ut aliena perturbentur cap. nolentes de priuileg. in 6. & faciunt tex. in l. acutissimi. C. de fideicom. l. impuberi. C. de administ. tut. l. cum filius familias. ff. de milit. testam. & l. assiduis in fin. C. qui potior. in pign. bab.

Verum tamen quando cum ipsa paupertate, con-

18 currit pariter presumptio boni iuris tunc et simul vnita istæ qualitates, licet diuisæ nihil operantur, potentes sunt, ut quis petendo alimenta, & sumptus litis audiat, & etiam intentum reportet, ut dicitur hic in decisione. Nam, & satis obuia omnibus 19 apparet illa iuris regula, et scilicet quæ non profunt singula, iuncta iuuant l. patre furioso ff. de bis q. sunt 20 sui, vel alien. iur. & duo et vincula fortius stringunt cap. 1. de tregu. & pac. cum simil. & in puncto de paupertate, iuncta cum presumptione boni et iuris, ut tunc locus sit supradicto subsidio probat text. in l. si instituta §. si de officio ass. de inoffic. testam. vbi sententia fauorabilis iuncta inopia pupilli probet iustam 22 causam decernendi alimenta, ergo idem erit, quando cum inopia concurrat presumptio iustitiæ, ex parte actoris, ut probat Io. Lup. in cap. per vestras. §. 39. vers. intellige. de donat. inter vir. & vxor. exponendo etiam text. in l. fin. C. de ordin. cogn. in l. fin. C. de Carbon. edict.

Et notatur in c. ex parte de accusat. hanc opinionem celebres quoque DD. comprobarunt & præsertim Speculator in tit. de inquisit. §. fin. col. 1. vbi ait, si 23 pauper agat ad bona, in quibus et ius habere præsumitur, subueniendum esse ei sic enim paupertatē, & presumptionem boni iuris pro eo pōderat Speculator sicut, & Imol. in d. cap. ex parte ad fin vbi dicit, 24 ita demum pauperi et per aduersarium subministranda sunt expensæ, quando ratio hoc suadet; Ratio 25 enim, tunc id suadet, quando habet et presumptionem iustitiæ pro se, idemque tradunt Aretin. & Felin. in cap. si qui testium. de testibus, vbi dicunt, si pauper litiget super bonis quæ prætendit esse propria, vel communia, & habeat aliquam presumptionem pro se, ministranda sunt alimenta, & litis expensæ, qui verò plures desiderat in hanc eandem opinionem conspirantes cōsulat Matth. Coler. de process. execut. part. 1. cap. 2. a num. 112. & Martin. Coler. in tract. de aliment. lib. 1. cap. 14. surd. eodem tract. titul. 1. quest. 110. 112. & 120 Guzman. eodem tract. de aliment. par. 1. quest. 39. num. 24. Alex. Raud de analog. cap. 33. num. 6. Asin. in sua prax. iudic. §. 32. ampl. 29. Facchin. controuers. iur. lib. 12. cap. 62. & consil. 42. num. 25. Castill. quotidian. controuers. iur. lib. 3. c. 27. num. 4. & 13. Cost. de portion. rat. quest. 59. numer. 1. idem in tracta. de remed. subsidiar. quest. 100. Rebuff. de sentent. provisionat. art. 1. glos. 2. Molin. de primog. Hispan. lib. 2. cap. 16. a nu. 45. Gratian. discept. forens. cap. 55. num. 49. & cap. 954. num. 27. Alciat. de presumpt. regul. 3. presumpt. §. num. 8. & 9. Aym. consil. 164. num. 1. Gabr. cons. 25. a numer. 1. lib. 1. Cephal. consil. 127. vol. 1. & consil. 714. vol. 1. Decian. cons. 66. vol. 2. Riminald. Iun. cons. 377. num. 7. vol. 3. Myling. obseruat. Camer. Imperial. centur. 6. obseruat. 21. Boer. decis. Senatus Burdegal. 303. numer. 4. & 324. num. 2. Milan. decis. Sicilia 16. & 17. part. 1. Barz. decis. Rota Bononien. 59. & 80. Afflic. decis. Consil. Neapolitan. 10. 11. & 152. D. Hector Capyc. Latro Regius Consiliar. vir ingenij excellentis, acerrimiq; iudicij &c. decis. eiusdem Consilij Neapolitani 119. a numer. 1.

Sed quid inhæreo diutius in allegatione tot Doctorum, cum conclusio ista, ut stante et presumptione boni iuris, & paupertate, numquam soleat denegari alimenta, & sumptus litis, communiter a toto 27 Orbe amplexa appareat & communi et applausu recepta, tam ab Italis, Germanis, Gallis, Hispanis, &c.

& ab omnibus scribentibus tam Pontificijs, Gesareis Repetentibus, Consulenticibus, Antiquis, & Modernis. Tenaciter quoque huic opinioni adhæsit & supremum Tribunal ista Romana, ut passim animaduertitur & præsertim in una Tiburtina Alimentorum 30. Octobris 1553. coram Io. Baptista Guidobono, ubi alia iura allegantur, & adde Crescent. decis. 8. de iudic. & quod ita seruet, & quidem passim affirmavit bo. me. Buratt. in decis. 15. n. 1. ubi R. P. D. meus Ferentillius in annotat. in litera A. plures alias decisiones cumulat, & vide etiam coram san. mem. Greg. XV. decis. 189. numer. 1. ubi quoque asseritur, ita quotidie Rotam seruare, & ibi etiam Beltramin. in annotat. in litera A. plura adducit idemque testatum habetur apud bo. me. Card. Caualer. dec. 467. n. 1. & decis. 554. nu. 1. & in Romana Alimentorum 19. Ianuarij 1633. coram Reuerendiss. D. meo Dunogetto Decano, & in Romana seu Farsen. Hæreditatis 30. Aprilis 1635. coram bo. mem. Buccabellæ est decis. 39. num. 4. infra part. 7. recent. & in causa Fideicommissi de Zuccaris 10. Iunij 1637. coram eodem Reuerendiss. P. D. Dunogetto Decano. §. 1. vers. duo copulatiue requiruntur paupertas, & præsumptio boni iuris, &c. in causa Romana Alimentorum 1. Aprilis 1639. coram bo. mem. Pirouano vers. sunt subministranda petita alimenta, et sumptus litis &c. in causa Fanen. Dotis 20. Nouembris 1641. coram R. P. D. meo Cerro. vers. concurrunt paupertas, & præsumptio boni iuris &c. in causa Romana Matrimony 1. Iulij 1643. coram R. P. D. meo Bicho vers. nec desideratur præsumptio boni iuris, & paupertas &c. nec non relictis pluribus alijs decisionibus breuitatis ergo ita nuper fuit conclusum in causa Interamnen. præfensi fideicommissi 2. Decembris 1643. coram R. P. D. meo Merlino. vers. Debentur ista alimenta ex officio iudicis una cum sumptibus litis, nam concurrunt debita requisita scilicet paupertas, & præsumptio boni iuris, quo casu numquam denegantur, cum ibi allegatis.

Præterea notandum venit, veram non esse opinionem eorum, & præsertim Surd. in tractat. de aliment. tit. 1. quæst. 120. num. 14. & quot quot eum sequuntur, ac præsertim, Gratian. discept. forens. cap. 55. num. 49. Cost. de portien. rat. quæst. 59. num. 6. Grauei ad Gayl. lib. 1. conclus. 17. num. 3. Riccioll. de iure person. lib. 2. quæst. 21. num. 6. alijque plures, qui tenent, ut vt ultra requisita paupertatis, & præsumptionis boni iuris ad effectum vt lite pendente alimenta, & sumptibus litis subministrantur, sit etiam necessarium vt iudicium sit vniuersale, non autem particulare, quoniam ista opinio nullo iure, aut ratione probatur & Surd. in d. quæst. 120. num. 14. fundatur super doctrina Io. Lup. in cap. per vestras §. 39. col. 2. de donat.

30 qui hoc nullatenus dicit, nec tamen minus dicere cogitauit, nam ibi non distinguit, an agatur ad vniuersalem, vel particularia bona, sed an adsit præsumptio boni iuris, vt patet ex num. 3. ubi sæpe inculcat præsumptionem boni iuris, Nec refragatur l. si instituta, §. si de inofficioso ff. de inoffic. testam. licet ponat casum in quo agebatur de vniuersitate bonorum, non tamen loquitur limitatè, nec pro ratione decisionis pòderatur hæc circumsstantia, quod ageretur ad vniuersitatem bonorum sed tantum inopia actoris, ibi placuit propter inopiam pupilli.

32 In specie enim Surd. tamen propter hanc suam imaginariam decisionem acriter improbat a Fontanell.

de pact. nupt. claus. §. glos. 2. part. 4. num. 73. & melius à Rota in causa Anconitana Censuum 26. Iunij 1615. coram bon. mem. Card. Sacrato, est decis. 748. num. 5. part. 2. recent. ubi dicitur prædictam distinctionem Surdi nullo iure, aut ratione probari. Nam

33 t causa ob quam præstantur alimenta, & sumptus litis non videtur consistere in eo, quod agatur magis ad vnā rem, quam ad aliam, de cuius boni iuris

34 præsumptione constat, tamen sed ne reus cogatur ob impotentiam litem deferere, & nouissimè prædicta reprobatio Surd. approbata fuit à Rota in d. Fanen. Dotis 20. Nouembris 1641. coram R. P. D. meo Cerro.

35 ubi firmatur, alimenta & sumptus tamen litis deberi probatis illis duobus requisitis de quibus supra, licet agatur ad res particulares.

36 Qualiter ergo probanda veniat tamen paupertas super hoc inter Iuristas more solito non parum controuersum est, bene quidem scio, paupertatem veluti naturalem tamen qualiter in quocumque præsumi, vt notat Alberic. in lex persona per illum text. C. de probat. unde qualitas diuitiarum repugnat naturæ quia

38 t nemo naturaliter nascitur diues, sed quilibet nudus, & pauper, vt in can. sicut. vers. sed ait. 47. distinct. Inde Cato.

Infantem nudum, cum te natura creauit, &c.

39 Quare, dum non probantur tamen diuitiæ, semper intrat præsumptio pro paupertate l. si vero, §. qui pro rei. ff. qui satisfacere cogantur & ibi latè scribentes, quæ

40 enim ex accidenti tamen habentur non ex natura, potius præsumuntur non esse, quam esse Monald. cõf. 47. n. 11. cū diuitiæ sæpe impetu quodā fortunæ acquirantur, & amittantur l. 4. ff. vt in possess. legat. l. 8. ff. de cõfirm. tut. Hinc Seneca lib. 1. Epistol. ait Tuum non est, quod fortuna fecit tuum Et idē lib. 1. controuers. asseruit. Mutantur vices felicitatis humane, ludit de suis fortuna muneribus, & quæ dedit aufert, & quæ abtulit reddit &c. Quamobrem, vt dicebam, qui excipit de paupertate habet iuris præsumptionem

41 pro se tamen & hanc optimam esse paupertatis probationem concludit Monald. d. cõf. 47. num. 11. & 12. & post eum Giurb. dec. 18. nu. 12.

Conclusiones tamen istæ, licet veræ sint, tamen in casu nostro, si a parte, qui intendit alimenta, & sumptus litis consequi ob paupertatem, & præsumptionem boni iuris allegarentur, frustra id deduceret, quia regula illa Iuris satis in angulo est in iudicijs fundamentum se in aliqua qualitate, in qua consistit fundamentum

42 tū intentionis suæ, teneri eam plenè probare & non quidem præsumptiuè, & positiuè, ex relatis per Rotam in decis. 10. nup. 9. coram bon. mem. Rembold. dec. 108. num. 10. coram bo. me. Merlino decis. 187. nu. 17. coram bo. me. Card. Vbald. decis. 219. nu. 2. coram bo. me. Coccino decis. 376. num. 24. coram Eminentissimo D. Card. Machiauello infra in seq. part. & decis. 115. num. 6. coram eodem Coccino decis. 209. num. 2. coram bon. mem. Pirouano, & 244. num. 18 coram eodem infra parte 6. recent. & in Ciuitatis Vetula Dotis 27. Febr. 1643. coram R. P. D. meo Cerro cum alijs infinitis, itaque sat non erunt simplices iuris præsumptiones l. 2. & l. ab ea parte & l. verius. ff. de probat. & in terminis fundantis se in paupertate multa fuerunt deducta in causa Perusina dotis 15. Maij 1598. coram bon. mem. Penia, est decisio 543. inter eius à me imprimend. nu. 4. vers. quando tractatur respiciendo certi effectus, oportet paupertatem probare &c. & ibi

& ibi plures decisiones adducuntur, sicuti in decis.
 782. nu. 4. *supra par. 3. recent.* Vir enim sapiens non
 44 debet propalare ea, quæ probare non potest *can.*
plerumq. 2. quæst. 5. & in terminis, quando pauper-
 45 tas esset fund amentum intentionis agentis, puta,
 vel prout est casus noster, si prætenderet alimenta,
 & sumptus litis, tanquam pauper assequi, tunc enim
 46 absque probatione, & pauper non præsumitur, *l. si*
vero, §. qui pro rei. & ibi Bart. Castr. Alexan. las. ac
ceteri Classici. ff. qui satisfac. cog. Gail. obseruat. Im-
perial. lib. 1. obseruat. 142. num. 5. Afflict. decis. 377.
num. 6. Alciat. qui testatur hanc esse communem opi-
nionem. in tractat. de præsumpt. regul. 2. præsumpt.
27. num. 4. cum allegatis per Becc. cons. 105. num. 28.
& copiosius per Guurb. decis. 116. nu. 10. & addo ele-
gantem distinctionem. Accurs. in d. l. si vero. in verb.
dubatur, cui ad stipulantur ibi Doctores omnes, cū
 47 quis se diuitem dicit, & paupertas præsumitur, cum
 vero pauperem, se quispiam esse affirmer, vt aliquid
 consequatur, nequaquam pauper existimatur, nisi id
 probationibus perspicuum reddat, & *eam glos. ad*
hoc meliorem de iure dicit Bald. in l. 4. ff. quand. fisc.
vel priuat. & vti singularem extollit Afflict. dec.
377. num. 6.
 Paupertas enim diuersimodè probari potest, &
 48 primo ex qualitate loci, & nam eo ipso, quod aliquis
 moratur in Hospitali dicitur probata paupertas, *l. si*
quis ad declinandum, & ibi Bald. C. de Episc. & Cler-
ic. qui text. inquit, neminem pauperiorem esse illo,
 49 qui est inopia & tentus, & languens in hospitali ne-
 cessarium sibi victum non potest adferre, & id tra-
 ctant DD. in *l. si constante. ff. solut. matr. & præser-*
tim l. 1. Alexand. Grot. & alij. Cephal. cons. 216. nu-
mer. 9. vol. 2. Et hic facit decisio in causa Romana fi-
 dei commissi de Cesareis 11. Decembris 1642. coram
 R. P. D. meo Carillo, vbi dicitur ibi agentem bene
 50 fundasse intentionem suam circa paupertatem, dum
 docuit teius patrem obiisse in hospitali S. Spiritus,
 eius matrem tanquam miserabilem personam sepul-
 tam fuisse per Confraternitatem S. Mariæ de Mor-
 te, eius fratrem decessisse in hospitali Terræ Tulphæ,
 & eius sororem in hospitali S. Salvatoris ad
 Sancta Sanctorum, quare his stantibus oriebatur
 vehemens paupertatis indicium per *d. l. si quis ad*
declinandum. §. vbi autem. ff. de probat.
 Item probatur paupertas quando aliquis propter
 51 nimium æs alienum & cogitur permanere domi, quia
 facile ad creditorum instantiam capi potuisset, cum
 alibi tutus morari non possit, ita notanter inquit
 Bald. in *l. fundo in 2. lectura. ff. de rei vendic. Rip. in*
d. l. si constante. num. 28. ff. solut. matr.
 Item probatur paupertas, dum aliquis est in car-
 52 ceribus detrusus, & ibi alimentorum penuriam
 patitur, quia inter pauperes personas, nulla pau-
 perior, aut tristior reperitur quam carcerata, quæ
 53 propterea sibi victum non & potest asferre, vt in liu-
 dices, ibi, *ne ijs humanitas clausis per corruptos car-*
cerum custodes denegetur &c. C. de Episc. & Cleric.
 Heu miserrima sanè, & deploranda carceratorum
 conditio; cum carcer, sit cella gemituum, tristitia
 54 & domus, apud Superos Plutonis hospitium, locus
 perpetua nocte cacatas, & perennium lachrymarum,
 in qua non vnum tormentum substat reus ante-
 quam necis exitum incurrat, à superis probatur ab-
 55 spissus, primum pector ille, collega catenarum, ab-

55 hominabili & maiore discruciat, auditus alieni ge-
 mirus, & lamenta conturbat, gustum ieiunia longa
 debilitant, lumina diutius tenebris obtusa torpe-
 scunt, vt optimè ratiocinatus est Cassiodor. lib. var.
 11. epistol. 40. & ex nostris refert Iul. Caesar. Rugi-
 nell. practico. quæst. cap. 39. num. 30. Non est vnum
 56 clausis exitium, multifaria morte & premitur, qui
 carceris squalore torquetur, carcer squalor etiam
 appellatur in *l. 2. ibi, quo dignus clausis carceris, &*
custodia squalore. C. de custod. reo.
 57 Insuper carcer est locus & immensorum cruciatuum,
 vt dolenter rescripserunt pij Imperatores Romani
 Honorius, & Theodosius ad Antonium Præf. & Præ-
 tor in homines. 23. C. de pæn. vbi sancitur, tempus,
 58 quo quis est in carcere, & computetur in tempore,
 quo debet in exilio esse, audiamus quæso præcisa ver-
 ba Imperialia, ibi, *Sit satis immensorum cruciatuum*
semel fuisse supplicia, ne ij, qui diu priuati sunt au-
ra communis haustu, & lucis aspectu, non intra
breue spatium catenarum ponderibus pragrauati etiã
exilij pœnam substinere iterum cogantur &c. Ul-
 terius carceratus dicitur semper esse in cruciatu,
 cum, & carcer. dicatur species torture, vnde vt
 dicit Bald. in *l. 1. C. qui ad lib. peruenit. non poss.*
 mortuus in carcere dicitur mortuus in cruciatu, pro
 quo est text. in *can. nulli dubium. 3. quæst. 1.* Hinc
 quoque, si carceratus aliquid fateatur, talis confes-
 sio dicitur violenta sine alia torture, vt probat Mar-
 sil. in tractat. de Barnitis in verb. carcerati. num. 28.
 in fin. Renunciatio etiam & contractus initus in car-
 cere, præsumitur factus metus causa, ideoq. non te-
 net ad text. in *l. qui in carcerem. ff. quod met. caus. &*
notant ibi DD. Bart. in l. qui neque. §. solutum. nu. 1.
ff. de verb. signific. post glos. ibi in verb. seruatur.
 Bald. in rub. C. de rescind. vendit. nu. 8. & in *l. nam,*
 & seruus num. 2. ff. de negot. gest. idem Bart. in *l. qui*
à latronibus. num. 2. ff. de testam. & ibi etiam An-
gel. num. 1. Castr. & decisum fuit in causa Foroliuensi
obligationis 20. Maij 1613. est decisio 40. supra par. 1
recent. & in Romana repetitionis indebiti 25. Iunij
1610. coram bon. mem. Pirouan. est decisio 295. n. 2.
par. 5. diuers. alias post 2. tom. consil. Farinac. in Ro-
mana mutui seu pecuniaria 14. Martij 1641. coram
bon. mem. Merlino, & in Ciuitatis Castelli honorum
5. Maij 1632. coram R. P. D. meo Ghislerio sunt in
seq. part. decis. 16. num. 46. & 122. num. 6. & dein-
de fuit dictum in causa Senogallien. societatis 22. Iu-
nij 1639. coram R. P. D. meo Rojas. §. nec ob stare.
vers. et quilibet contractus initus in carcere &c. nec
non in causa Gandauen. Monasteriorum 29. Aprilis
1641. coram Eminentiss. D. Card. Tanzirolo. §. nec
obstat, quod. vers. hac omnia gesta in carceribus, &
sic per vim, & metum nullius sunt momenti &c. &
in Neapolitana domorum 12. Maij eiusdem anni
1641. coram Eminentiss. D. Card. Verospio Iun. §. 1.
vers. fuit ipso iure nulla ratione metus, quem carcer
inducere solet &c.
 59 Est carcer & mala mansio adeo, vt morti equipa-
 retur prout ait Bald. in cap. 1. §. denique tit. quæ fuit
 prima caus. benef. amitt. relatus à Boss. in tit. de car-
 cer. in princip. & à Farinac. tit. de carcer. & car-
 cerat. quæst. 27. lib. 1. eius lib. quæst. varian. & facit
 decisio 500 sub nu. 1. vers. quibus accedit rigor car-
 ceris, & insolitus modus dandi cibum limitat. in &c.
 60 supra par. 3. recent. Ac carceratorum negotia & de-
 sideria appellantur in homines. ff. de offic. præj. quæ
 si iusta

si iusta sunt, vltro exaudienda veniunt, & facit illud quod eleganter dixit Magnus Pater S. Augustin. in *epistol. ad Hieron.* cum quis in puteum cecidisset, & aqua eum suffocaret, & accessit alius, & eo viso admiratus, ait, quomodo huc intrasti? obsecro ille respondit, cogita quomodo hinc me liberes, nō quomodo huc ceciderim queras? Vult enim misericors DEVS noster, ut inquit S. Hieronymus vnumquemque alterius angustias vti proprias sentire, & quodammodo sibi in tali tribulatione, si esset, subueniri sibi cuperet, ita ipse alteri propter DEVM subuenire non postponat.

- 63 Adeo meritorium est & subuenire carceratis, vt hoc opus Apostolus æquiparet martyrio, & amissioni bonorum, *cap. 10. ad Hebræos*, ibi, nam *vinctis communi* & sic eis præsto esse debemus, perinde ac cum illis carcerati essemus, dicente eodem Apost. *cap. 13. ad Hebræos*, Mementote *vinctorum*, tanquam simul *vincti* &c. In iure etiam sancitum reperimus, vt incunctanter, & semper possit eis subueniri in eorum fauorem nullus est dies feriatus, & sic tempus in omne potest pro illis ius reddi *cap. fin. ext. de fer. i. penult. ff. eodem. iudices. C. de Episcop. audient. Bald. cons. 305. lib. 1. Brun. in tract. de cess. bon. q. 14.* Sed quia non est hic locus, alia in hac materia adducere, ideo concludam vna cū *Cassador. d. epist. 40.*
- 65 ibi, Propterea carceratorū causis & adeo inferuendum est, vt eorum catenarum lacrymis madida felicior rubigo suscipiat, & exeant inclusi vicinā morte semper pallentes, redeantq. ad lucem, quos & caligantes tenebræ possidebant, nihil amplius optata morte passuros, nisi quod adhuc poterant occidi, vt ij, qui
- 67 & nulla debent ambitione iam decipi, delicta relinquant cum catenis, dierum beneficio absoluti, vt etiam viuant honeste, qui dederunt superstitēs mori, & odisse habeant, quod eos tradidit neci. Et si defensio laudabilis semper fuit, ex *Cicer. 1. offic. & 1. 1. C. de advocat. diuers. Iudic.* tamen laudabilior verò est, si fiat de carcerato. Nonne notum est Ecclesiam reos sanguinis defendere debere *text. est in sac. reos sanguinis defendat Ecclesiam 23. q. 1. & advocatus Ecclesiasticus non efficitur irregularis, si reum sanguinis defendat iuxta text. in cap. sententiam sanguinis. ne cleric. vel monach. quem citat Marian. Socin. in cap. ad audientiam. col. ultim. de homicid. & facit text. in l. addictos, cum ibi notat. C. de Episcop. & Cleric. at modo relicta materia ista ad nos.*

Item probatur paupertas ex eo, quod quis decolxit, & ideo fugæ se commisit, qui & fallitus vulgò nuncupatur *limfundo. ff. de rei vendic. quem text. Angel. ibi reputat singularem. Roman. cons. 163. n. 4. Canonissa in cap. Odoardus. de solut. Alex. in l. si cōstante. num. 13. ff. solut. matr. sensitq. Rota in causa Romana alimentorum 30. Iulij 1642. coram R. P. D. meo Bicho. I. Vnde. vers. quia ille iamdiu moratur in longinquis partibus Hispaniarum &c.*

- Aduerte tamen nē sit de illis fallitis fraudulentis
- 71 qui plenis & marsupijs cedunt bonis, & dicuntur latrones, & grassatores aris, & sanguinis alieni, contra quos merito longa serie insurrexi in annot. ad *decis. 9. in littera E, a num. 64. usque ad 140. supra.*
- 72 part. 3. recent. nam contra istos & omnia iura clamant, ideoq. indigni sunt quolibet privilegio, cum eorum paupertas eumentita sit, & vt dicit *Bald. in cap. adeo. in princip. de rescript. qui fingit se pau-*

perem impetrando, nihil reportat, nisi ventum Quā absolum enim sit fingere paupertatem omnibus patet, facit *text. in l. si quis. C. de cens. & censib. lib. 11. & post Bald. in auth. congressi. num. 60. in fin. C. de sacrosanct. Eccles. considerauit Rota coram clar. me. Merlino in Romana computorum 10. Aprilis 1630. est decis. 465. num. 18. in seq. part. vbi dicitur, si Fratres Minores Ordinis & S. Francisci recipere legata continentia annuos redditus, qui essent certi, & determinati penitus excluderetur eorū paupertas, vel in ea certē mentirentur, quod absolum esset.*

- Item probatur paupertas ex eo, quia aliquis pro summis & notabilibus solitus sit pro alijs fideiubere, *Angel. in lin. personam. §. 1. ff. de pact. vbi per hoc dicit cauendum esse a fideiussoribus, multos enim fideiubendo ad inopiam peruenisse vt quotidiana experientia id passim ample testatur, nam vt clamat Regum omnium Sapientissimus Salomon. Prouerb. cap. 11. ibi, Affligetur malo, & qui fidei facit pro extraneo, & vt Bertazz. in tractat. clausularum claus. 39 num. 19. dicit se sapius iocose dici audiuisse, nullā esse artem, quā addiscere, velexet cere magis & damnosum sit addiscenti, vel exercenti quā pro alijs fideiubere, Bertazz. de instrument. claus. 39 glos. 1. num. 19. Sfort. de restitut. in integr. quest. 54. art. 2. & seq. Cancer. lib. 2. resolut. cap. 5. de fideiuss. num. 40. Gemm. decis. 162. nu. 5. Rauden. decis. Pisan. 4. num. 52. Giurb. decis. Sicil. 10. num. 12. Quare Franciscus Petrarca (qui sic Etruscha lingua excelluit, vt neminem ad parem in eare laudem aspirare posse receptum sit *texte Francisc. Florid. Sabbin. lib. 3. lectio. success. cap. 2.*) Petrarca inquam lib. 2. cap. 14. grauiter admodum, & vehementer inuehitur contra illos, qui pro alijs fideiubent, dicens, & magnam esse stultitiam, pro alijs fideiubere, & Doctores infiniti scriptum reliquerunt eum, qui facit fideiubet, substantia sua aburi, aduertitq. Rota in causa Romana nullitatis obligationis infra decis. 1. num. 9. par. 5. recent. & sepius in alijs. & idem Salomon admonere voluit omnes, ac simul deterere a nimis frequenti, & inconсульта fideiussione ait in d. cap. 11. Prouerb. Qui & cauet loqueo, securus erit tandem clarissima est illa sententia considerare paucis sed clarior est altera & considerare nulli.*

- Item probatur paupertas ab effectu, cuius quidem probatōnis species valde efficax est, cum sit sensitiua, qua nulla efficacior est, nam querere rationē, tibi sensum habemus, est infirmitas intellectus, cit *Bald. in rub. ff. de re. diuis. col. fin. & in l. i. col. 2. C. qui accus. non possunt, & nulla maior probatio afferri potest, quā ea, & quæ deducitur per euidentiam facti, cum sit omnium probationum Regina, per text. in l. penult. & ibi DD. ff. fin. regund. Bart. in l. contra negantem. ad fin. ff. ad l. 1. quil. late Tiraquell. de retract. lignag. §. 4. glos. 1. num. 36. Afflict. decis. 23 num. 6. Rota coram sanct. mem. Greg. decis. 575. num. 6. cum alijs allegatis in causa S. Angeli Lombardorum, seu nullius iurisdictionis 26. Aprilis. 2. Iulij 1641. coram Eminentiss. D. Card. Panziolo.*

Probatur ergo paupertas eo ipso, quod probatur, & apparet aliquem mendicare, *Bald. in d. l. ad declinandam. num. 5. C. de Episc. & cleric. paupertatis enim magnum est signum viuere ex elemosynis, l. paupertas. C. eodem Angel. in l. si vero. §. qui pro eis. nu. 6. ff. qui satisfac. cog. Rot. decis. 250. n. 4. par. 4.*

part. 4. diuers. vers. pauper dicitur ille, qui pro vita
sustentanda quarit elemosynas &c. & nuper fuit
dictum in illa Romana bonorum de Casareis 11. De-
cbris 1642. coram R. P. D. meo Carillo. §. Quod ve-
ro. vers. signum maxima paupertatis est viuere ex
elemosynis &c. Item probatur paupertas dum

87 quis manducat & solummodo panem milij, vel aliū
vilem panem, & aquam solummodo bibit, idem
Bald. in cap. ad aures extra de rescript. rusticæ enim
88 personæ, & & pauperes, non solent pullis, vel alijs
delicatis cibis viuere, sed caseo, capis, & fabis, gloss.
in l. seruis urbanis in verb. cibarijs. ff. de legat. 3.
89 Vel eo ipso dicitur probata paupertas, dum doce-
tur quem incedere discalceatum, Bald. in d. l. si ve-
ro. §. qui pro rei. ff. qui satisfac. cogant. Ias. in d. l. si
constante. num. 146 ff. solut. matrim. cum alijs co-
piose adductis per Cornel. Benincas. in tractat. de
paupert. & eius priuileg. quest. 6. num. 8.

Sed ut me absoluiam à vasta quidem materia hac,
& simul quoque odiosa, nam ut inquit Euripid. in
Archelao, paupertas est malum intollerabile, & in-
90 sensissimum, & insimul testatur, nullū extare pau-
pertatis templum odiosissima Vex. Quare Theogn.
solitus erat dicere, oportere fugiendo paupertatem,
91 & vel in Portum præcipitem se dare, vel ab excelsis
Rupibus cadere, cum semper solutio molesta pau-
pertatis sit quarenda, & facit illud vulgatum.

92 Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per Mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignē.

Et ex sententia Regis Salomonis in Ecclesiastic.
cap. 40. Melius est mori, quàm indigere, aliaq. cir-
ca infelicem paupertatem, quæ homines ridiculos
facit, adduxi in annotatione ad decis. 6. à num. 38. su-
pra par. 3. recent.

Intelligetamen tunc esse odiosissimam, ac infe-
93 licem paupertatem, & quādo non est coniuncta cum
lætitia, nam data tali societate, tunc ea ditissima est,
cum non sit paupertas, ac teste Senec. in epist. 10.
ibi, honesta res est lata paupertas illa vero non est
94 paupertas, & si lata est, qui cum paupertate bene
conuenit, diues est, non qui parum habet, sed qui
plus cupit, pauper est.

Et ut benè dicebat Martialis. lib. 4.

Numquam diuitias Deos rogaui
Contentus modicis.

95 Nam, & paupertas est fauor & Cæli, sed adhuc in-
cognitas, prout animaduertit Lucan. in 3. sue Fargal.

..... à vita tuta facultas
Pauperis, angustiq. lares, à munera nondum
Intellecta Deum.....

Quare ut per experientiam loquendo attestatus fuit
in Herc. Qed. haud. inglorius ille Seneca cuius opes
adeo peramplæ erant, ut cum ipso Cæsaris ærario æ-
qui parari quasi poterant.

96 Aurearumpunt tecta quietem,
Vigileq. trahit purpura noctes.

Vnde alibi cogitando quiescere, & aulam deferere
sic fatus fuit in sua Tiest.

97 Stet quicumque volet potens.
Aula culmine lubrico,
Me dulcis saturet quies,

Obscuro positus loco,
Leui perfruar otio.

Idemq. Seneca in tractat. de breuit. vit. affirmauit
de Octauiano Romanorum Imperatore, & simul
Orbis Monarchia, qui filius primogenitus fortunæ
vocari poterat, & qui semper sedit generose in ipso
gremio Iouis, nihilominus alia lætitia non afficie-
batur, nisi cogitare aliquando deponere imperium,
vitamq. priuatam agere: audiamus præcisa verba
Senecæ. Ille qui videbat ex se omnia pendente, qui
omnibus gentibus fortunam dabat, illum diem feli-
cissimum cogitabat, quo magnitudinem suam exue-
ret &c. latiusq. id cum similibus exemplis exagge-
raui supra par. 3. recent. in annotatione ad decis. 2.
in littera A. in 2. par. annotat. à num. 93. sed his di-
missis, redeo in viam.

Quare, sicuti supra dixi, ut ab materia ista proba-
tionis paupertatis paucis me absoluiam, illud apud
Doctores est indubitatum, & communiter receptū,
98 cum ex diuersitate & regionum, personarum, & tē-
porum circa probationem paupertatis certum quid
statui non possit, ideo in religione Iudicantis, qui
omnia prudenter circumspectet secundum diuersita-
tem casuum, personarum, qualitatum, rerum, & si-
milium, an quis possit dici pauper, & hoc est gene-
99 rale, & ut vbi certa doctrina reddi non potest, id
arbitrio Iudicis remittitur, & in puncto probationis
paupertatis huius opinionis fuit Accurs. in auct.
præterea in verb. locuples. C. unde vir. & vbi quem
sequitur Bald. in l. si constante. num. 14. ff. sol. matr.
cum alijs plenā manu relatis per Menoch. de arbit.
iudic. lib. 1. cap. 65. num. 7. & per Mascard. de prob.
bat. conclus. 1154. num. 8. vbi etiam plures adducit;
qui ingenuè testantur de vera, communique opinio-
100 ne, quæ conclusio vera tamen est in casibus, & in
quibus lex non declarat, nec exprimit quanti-
tatem patrimonij.

Cæterum, si essemus in casu expressim à lege
101 deciso & standum esset legis dispositioni, l. in fun-
do, & ibi Bald. in l. 2. lectura. ff. de rei vindic. nam
vbi est casus legis, ibi nulla dubitatio est, l. ancil-
la. C. de furt. cum simil. & vide quæ dixi in anno-
tat. ad decis. 460. à nu. 127. in præcedenti Tomo.

Et in puncto probationis paupertatis ad effectum
102 consequendi alimenta, & & sumptus litis plurimum
id pendere ab arbitrio Iudicis, sensit Rota coram
bo. mem. Buratto decis. 15. num. 2. vbi R. P. D. meus
Ferentillus in annotatione in littera B. numer. 9.
plura allegat, & nouissime ita fuit tentum in cau-
sa Romana Matrimonij 1. Iulij 1643. coram
R. P. D. meo Bischo. §. de paupertate vero. vers. quā-
do dicatur probata paupertas plurimum id pendet
ab arbitrio Iudicis, &c. Iudex ergo considerare
debet ultra facultates, & qualitates personarum

103 etiam dubium litis euentum, & & valorem rei in
iudicio deductæ, cum in eius quoque arbitrio re-
positum iaceat taxatio ista alimentorum, & sum-
ptuum litis Rebuff. in tractat. de sentent. prouis.
art. 1. gloss. 2. nu. 29. & 30. Couarr. practic. quest. 6.
num. 7. in fin. vbi dicit id dubio procul esse verū.
Ludouic. Molin. in tractat. de primogenit. cap. 16.
num. 47. Trentacinq. variar. resolut. lib. 1. titul.
de aliment. resolut. 1. nu. 46. Menoch. de præsump.
lib. 1. quest. 36. num. 35. sentitq. Rota in causa
Romana Alimentorum 1. Aprilis 1639. coram
bon. mem.

bon. mem. Pirouano, *S. quantitatem autem, & in d. Romana Matrimonij coram R.P.D. meo Bicho S. ultim. vers. pro qua taxanda intrat arbitrium*
 104 *Iudicis, & ideo est refutata opinio Mansuer. in pract. tit. de possessor. num. 27. & Boer. dec. 324. nu. 3. dum sentiunt assignari debere quartam partem fructuum bonorum de quibus est contentio.*

Item Iudex dum arbitratur pro paupertate, animaduertere debet, sat non esse paupertatem
 105 *probatam fuisse in genere, nisi quoque in specie probetur paupertas talis, ob quam non possit quis se, & litem sustentare, ut notant, DD. ex l. fin. C. de ord. cognit. sensitque Rota coram bon. mem. Card. Seraph. decis. 426. num. 1. & coram bo. me. Reuerendis, Attrebaten. in causa Cogduben. Capellania 8. Nouemb. 1610. & antea fuit dictum in causa Auerfana Decanatus 24. Ianuar. 2582. coram San. mem. Clement. VIII. & cum simul ista non repugnarent, quod quis habeatur pro*

106 *paupere, & nihilominus possit sibi alimenta prestare, & sumptus litis ferre, & maxime quando expensae sunt futurae modici momenti. Rota in vna Viterbien. Transactionis 20. Februarij 1615. coram bon. mem. Card. Veroffio Sen.*

Item Iudex considerare debet, an collitigans
 107 *pauper & patrem habeat diuitem, quia ille ab eo alendus est, ut in his terminis voluit Rota in Romana Alimentorum 28. Iunij 1613. coram bon. mem. Card. Sacrato. quod tamen, de alijs coniunctis diuitibus non intellige, & in puncto de*

108 *marito diuite, ut propter hoc, reus & diues non effugiat prestare alimenta mulieri pauperi collitiganti, respondit Rota in causa Fanen. Dotis 20. Nouembris 1641. coram R. P. D. meo Cerro. S. Minus resistit vers. diuitie mariti non faciunt, &c.*

109 *vbi dicitur frustra, & perperam & allegari diuitias mariti, si vxor non possit sibi inde sperare suae calamitatis subsidium.*

Item Iudex inspicere debet, an paupertas sit probata de tempore, quo petuntur alimenta, & sumptus litis, quia pauper olim, non praesumitur pauper de praesenti ad effectum, ut propter paupertatem aliquid de praesenti consequatur, prout in casu nostro, cum de tempore praefixo sit probanda. *Bart. in l. si diuerso. S. ultimo nu. 9. ff. solut. matrim. Salicet. in l. ex persona numer. 1. Cod. de probat. Alciat. de praesumpt. regul. 2. praesumpt. 27. num. 5. Socin. Sen. consil. 14. num. 42. lia. 1. Surd. de Aliment. titul. 7. quest. 8. num. 14. Menoch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 25. num. 6. & 14. Rota decis. 170. num. 3. par. 4. recent. & fuit dictum in causa Soanen. Praepositura 20. Maij 1622. coram bo. mem. Remboldo.*

Et quando testes deponunt super paupertate
 111 *alicuius, ut probent & eam, Iudex ponderet an illi sint bene informati de statu, & quantitate bonorum, quia si id ignorent, tanquam nescientes super quo deponant sunt reiiciendi, ut in his terminis ponderauit Rota in causa Hasina Bonorum 11. Maij 1609. coram bo. mem. Card. Marquemont. & in eadem 1. Iulij 1616. coram bon. me. Andrea, est decisio 84. inter eius impress. sub nu. 5. vers. responderunt ignorare quae bona ipse possideret, &c.*

Tandem Iudex oculum habere debet, vtrum,
 112 *petentes & alimenta, & sumptus litis, indecorum*

sit, nec ne eorum opera, & artificio sibi victum querere, quia dum ei id non est indecorum, prout vsque adhuc sibi pararunt, non sunt alimenta praestanda. Abb. in cap. tua nobis num. 10. vers. si vero desunt de simon. Bart. in tractat. de aliment. num. 12. & in l. si quis a liberis S. sed si. num. 1. ff. de liber. agnosc. Aret. in l. Alimenta. num. 3. ff. de negot. gest. Socin. Sen. consil. 121. numer. 47. & seq. vol. 4. Galsam. consil. 59. sub nu. 10. Rolad. consil. 54. num. 48. & seq. vol. 2. Bursat. consil. 62. num. 11. in fin. & num. 12. & seq. lib. 1. Menoch. conf. 321. num. 26. lib. 4. Bardell. consil. 4. num. 8. vol. 1. Gabr. consil. 28. num. 15. & 17. vol. 1. Gutierrez. de iurament. part. 3. cap. 15. num. 7. & in puncto respondit Rota decis. 470. sub nu. 5. part. 2. & decis. 170. num. 4. part. 4. recent. & fuit dictum in causa Romana reuicommis. de Zuccaris 10. Iunij 1637. coram Reuerendis. P. D. meo Duno-zetto Decano in fin. vers. cum istis non sit indecorum eorum opera, & artificio sibi victum querere, non sunt alimenta praestanda &c. quando vero id esset indecorum litiganti, tunc alimenta sine dubio sunt ei decernenda, & cum non liceat vilia vnicuique exercere, ut in his terminis fuit dictum in illa Romana Alimentorum 28. Iunij 1613. coram bon. mem. Card. Sacrato. Aduerte etiam licet quis propria industria possit sibi victum querere, non sint ei decernenda, non tamen regulariter & inferri debet, ut ideo possit ultra querere pro sustinenda lite, vnde sumptus litis veniant subministrandi, prout accidit, & arbitrata est, Rota in causa Romana Matrimonij 1. Iulij 1643. coram R. P. D. meo Bicho. vers. Non obstat, quod Iacobus possit propria industria, sibi victum querere. etc.

Deueniendo modo ad praesumptionem boni iuris, quae est alterum necessarium requisitum ad
 115 *hoc, ut & quis lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis. & pariter in hac resolutione diuersae sunt Doctorum sententiae, & opiniones, veritas tamen est in his terminis propter diuersitatem casuum, & rerum impossibile quasi reputatur ut certa possit constitui regula, ideoque ut quocumque dixi de probatione paupertatis, & id in religione Iudicis positum est, cuius tamen arbitrium non capiosum, sed bene regulatum esse debet a iure, & praedicta praesumptio sufficit, ut sit talis, per quam excludatur temeritas pauperum litigare volentium & quamuis plures in hac materia scriptauerint, quod quaelibet coniectura sit ad hoc & valens, tamen semper intelligi debet ne sit levis, nec pariter requiritur admodum vrgens, & necessaria, quia alias non esset praesumptio, sed probatio, quippe si actor cogeretur & ius suum plene iustificare numquam esset locus alimentis, & sumptibus praedictis, nisi lite finita & post talem causae expeditionem, & pauper propter impotentiam semper cogeretur causam deferere, paupertas namque cum non sit de genere & malorum non debet prestare impedimentum ad agendum, adeo ut pereat ius pauperis. Cassador. decis. 11. numer. 2. post med. de rescript. et fuit animaduersum in causa Romana Bonorum de Cesareis 11. Decemb. 1642. coram R. P. D. meo Carillo. S. ea moti ratione vers. paupertas, quae non est de genere malorum, etc. cum nemo & nudus, & inermis possit pu-*

fit pugnare, ac teste Hesiodo.

- 122 Ille etenim lites + fugere, & contemnere debet,
Cui non plena domus, cui non sunt horrea plena
Muri fructus, cereris luem terra dat alma,
Huius, si sat habes, agere iurgia dira moueto.

- & alibi multus fuit in hac materia, & praesertim in
discurs. ad Turis utriusque Doctores, quem posui
infra in par. 7. recent. a nu. 156. quare, vt dicebā
ne pauper ppter impotētiā cogererur litem dese-
rere, ideo ad hoc absurdū enitandū Tribunalia su-
prema totius Orbis libenter admiserunt, + vt suf-
ficiat sola praesumptio, quae oritur ex prima sen-
tentia, vel aliud aequipollens, seu probatio sum-
maria. Hae enim fuit sententia Rota antiqua
decis. secunda de iudic. in antiquior. & id con-
tinua constantia retinuit, & retinet idem Sacrum
Tribunal, atque ita bis fuit iudicatum in Consilio
Neapolitano teste Afflicto decis. 10. & 11. & no-
uiter attestatus D. Hector Capic. Latr. decis. eius-
dem Consil. 119. per tot. vbi etiam fidem facit de
124 obseruantia Rotae Romanae + non multum rigo-
rose & per apices iuris procedere in arbitrando
pro alimentis praestandis pauperi lite pendente.
Idemque etiam seruatur in Regno Franciae, id
asseruante Rebuffo ad Constitut. Regias de sen-
tent. prouisional. art. primo alias siglos. 2. num. 5.
Counr. pract. quast. cap. 6. nu. 6. vers. secundum
quod DD. Molin. de primogenit. Hispan. lib. 2.
cap. 16. num. 36. vbi supra allegatam decisionem
Rot. Roman. 2. de iudic. in antiq. extollit tanquā
singularem. Gratian. discept. forens. capit. 236.
num. 50. & cap. 567. num. 25. latē Fontanell. de
125 pact. nuptial. claus. 6. glos. 2. par. 4. num. 51. & tri-
bus seqq. & tandem + supradictam esse obseruan-
tiam totius Orbis in confesso est apud omnes, &
perbelle attestata est Rota in egregia decisione
in illa causa Fanen. Dotis 20. Nouemb. 1641. co-
ram R. P. D. meo Cerro.
Quod vero dictum est supra hoc casu pro presump-
tione boni iuris. deferuire posse sententiā latam
ad fauorem actoris pauperis, + id intellige quam-
uis sententia sit suspensa per appellationem, cū ea
127 nedum suspendat sententiā, sed + imo operetur,
vt appellans non videatur condemnatus, l. 2. ff. de
128 pæn. & in terminis, quod sententiā suspensā per
appellationem + suspendantur etiam, quo ad prae-
sumptionem ipsius iustitiā sententiā, dixit glos.
in cap. dilecti filij de appellat. Innocent in cap. in
praesentia de renunciat. & in cap. bona memoria
num. 8. de elect. Menoch. de praesumpt. lib. 2. prae-
sumpt. 67. num. 36. voluitque Rota in causa Vi-
sen. Recreationis 3. Martij 1625. coram bo. mem.
Pirouano. Quia in praesenti vers. etiam, quo
ad praesumptionem iustitiā prioris sententiā, &c.
& in causa Romana Casalis Aguzani 27. Iunij
1640. coram R. P. D. meo Roias, vbi dicitur ap-
pellationis effectum eum esse reponendi omnia in
illo statu, in quo erant ante sententiā. Tamen
quidquid sit, quo ad alios effectus, indubitatum
129 est apud omnes in casu nostro, ex + ea oriri talē
praesumptionem iustitiā, & reatitudinis valentem
vt pauperi colliganti sint praestanda alimenta,
& sumptus litis, ita per celebrem textum in l. si
institutus s. de inofficioso testamento ff. de inoffic.
testam. firmiter Dec. in cap. quoniam contra, nu.

134. vers. quarto. facit. de probat. Alciat. de prae-
sumpt. regul. 3. praesumpt. 9. nu. 5. Counr. pract.
quast. cap. 6. num. 6. vers. secundum quod Docto-
res, & ita semper tenuit Rota, vt ex omnibus se-
re decisionibus in hac materia factis sat liquidū
apparet, & amplia in his terminis non tolli prae-

- 130 sumptionem + boni iuris ex secunda sententia re-
uocatoria prima, si prima fuit postea per tertiam
confirmata, ita respondit Rota in decis. 748. sub
num. 2. part. 2. recent. quando tamen sententia ef-
131 fet nulla, & iniusta, cum tunc nullum iuris effe-
ctum possit producere, l. 4. §. condemnatum ff. de
132 re iudic. & nomen + sententiā non mereatur,
ideo tunc sine dubio non poterit allegari ad effe-
133 ctum habendi alimenta, + & sumptus litis, Rota
coram bo. mem. Card. Caval. decis. 467. numer. 2.
vers. non potest resultare praesumptio boni iuris &c.
134 nullitas tamen sententiā ex defectu + transpor-
tationis actorum in his terminis non veniret at-
tendenda, quia cum non agatur de illius confir-
matione, vel reuocatione, sed ad effectum prae-
sumptionis boni iuris, sufficit sententia sine actis,
135 + quia iustitia illius sententiā inducitur, & inciden-
ter (quo casu sufficit sententia sine actis, vt in
puncto pluribus relatis fuit dictum in causa Ro-
mana Saluiani 17. Maji 1613. coram bo. mem.
Card. Sacrato. est decisio 498. n. 2. supra par. 3. rec.
Aduertendum quoque venit, licet fere DD.
omnes exemplificet, tunc adesse praesumptionem
136 boni iuris, + pro paupere, quando fuit lata prima
sententia ad eius fauorem, prout est text. in d. l.
si instituta s. qui de inofficioso, & ibi notat Ca-
stren. Bald. Alberic. & Fulgos. de inoffic. testam.
137 attamen exempla non + restringunt regulam,
l. damni infecti s. Sabinus, & ibi not. ff. de dam-
infect. Merito idem est, si simus in prima instan-
tia, & alia praesumptio subsit, quam sententia la-
ta, + quia aequitas d. s. qui de inofficioso, militat
138 etiam in prima instantia, vt clare sentit Matth.
de Afflicto. decis. Neapolit. 11. num. 2. vers. quia
aequitas &c. & optime id corroborat Hippolit.
Riminald. consil. 377. num. 4. lib. 4. sentitq. Rota
coram R. P. D. meo Cerro in d. Fanen. Dotis 20.
Nouembris 1641. s. Demum non obstant multa
vers. sufficit sola praesumptio, quae oritur ex sen-
tentia, vellenis, & summaria probatione, ita ga-
tur in prima instantia & nulla fuerit lata senten-
tia, &c. & ibi notat q. d. ibi notat q. d. ibi notat q. d.
Nec illud praeterire puto, quod sumptuum, &
139 + alimentorum prouisio lite pendente, (quidquid
esset dicendum, quando plenaria fuisset cognitio)
non praedicit in causa principali, est text. in l.
penult. C. qui sunt sui. vel alien. iur. Immo nec
huiusmodi alimenta, & sumptus litis, quae + lite
pendente colliganti subministrantur in sortem
principalem nec minus in casu succumbentiae re-
stituuntur l. l. §. interesse ff. si mulier ventr. nom.
in possess. mitt. & probat Afflicto. decis. 252. nu. 4.
& ibi adducit disposita in d. l. r. id est quando da-
tur alimenta ab haerede, vel substituto, mulieri
pragmanti, ventris nomine missa in possessionē,
illa non reperiuntur, si postea non reperitur pra-
gnans &c. reliqua vide ibi, relataque opinionem
tenuit quoque Boer. decis. 324. sub num. 3. vers.
alimenta repeti non possunt, si actor postea luc-
cumbat, nec si vincat computantur, vel dedu-
cuntur

cuntur ex sorte principali; *Angel. Aretin. in §. fuerat. num. 35. vers. aliud noto. Institut. de act. mansuer. in pract. tit. de possess. num. 27. ubi ait ita seruari in Parisiensi Senatu; idemque sensit Rebuff. de sentent. provisional. art. 3. glos. 1. nu. 22. ubi dicit ita seruari vidisse in Curijs Franciæ refertque Surd. in tractat. de aliment. tit. 1. q. 124. num. 4. Ludouic. Molin. lib. 2. de primogenit. Hispan. cap. 16. numer. 42. & 43. Valasc. conclus. 1. num. 7. vers. nec teneri ad restitutionem alimentorum prædictorum; &c. Trentacinq. variar. resolut. lib. 1. tit. de aliment. conclus. 1. num. 45. qui omnes fere affirmant dictam opinionem esse sequendam, per text. in d. l. 2. §. interesse ff. si mul. ventr. nomin. in possess. mitt. prædictæq; opinioni etiam adhæret Rota Rom. ut præsertim decisum habetur in causa Romana Bonorum de Ceulis 14. Nouemb. 1603. coram bo. mem. Francisco Penia, est inter eius a me imprimendas decisio 848. nu. 2. vers. alimenta, quæ lite pendente, quæ loco provisionis dantur, regulariter neq; imputantur, nec restituntur, &c. Et prædicta decisio loquitur in casu in quo præderat decretum super præstatione alimentorum, & sumptuum litis, cui pars cauit de restituendo, & adiecta fuit*

142 clausula arbitrio prædictæ Rotæ, quæ clausula cum intelligatur prout de iure, ut satis notum est, non fuit intentio Rotæ gravare partes contra dispositionem iuris cõmunis cum d. alimenta, & sumptus litis de iure non veniant restituenda, idque subditur procedere, quamvis in d. decreto adesset clausula sine præiudicio præstantis alimenta, &

143 sumptus litis, quia nullum præiudicium dicitur ei illatum prædicta soluendo, cum probata paupertate, & præsumptione boni iuris rei, de iure teneatur ei prædicta subministrare, ut sæpè iam dictum est, & qui iuste cogitur, censetur quodammodo voluntariè consentire, ut per Less. de iustit. & iur. lib. 2. cap. 17. dub. 6. nu. 43. & differit Rota infra par. 6. recent. decis. 26. num. 4.

144 Nec in aliquo titubare debemus, licet in text. in d. l. 1. §. interesse ff. si mul. ventr. nomin. in possess. mitt. super quo Doctores firmannt supra relatam

145 opinionem, considerari possit aliqua specialitas, scilicet favore ventris prægnantis, nam id falsum est, cum ratio ibi sit generalis in omnibus, qui agunt ad bona præ tamquam propria, &

147 non habent aliunde, & ideo ubi militat eadem ratio, ibi idem ius statui debet, non est enim præ alleganda specialitas, ubi nulla extat ratio specialitatis, & bene id discutit Surd. in d. tractat. de aliment. tit. 1. quest. 24. nu. 9. ubi respondit etiam

148 ad illam regulam, ut præ melius sit non alendum alere, quam fame necare eum, &c.

149 Constantè quoque persistere debemus in supra relatâ opinione, ut alimenta, & sumptus litis qui lite pendente dantur iure provisionis, nec imputentur, nec restituantur, persistere debemus, quamvis præ Couarr. pract. quest. cap. 6. num. 7. vers. quantum id ipse, non parum conetur persuadere contrariam opinionem esse veriozem, & ad hoc allegat text. in l. cum autem. §. cum redibetur mancipium, ibi, quod tardius hominem

150 ei restituit. ff. de edilit. edict. ubi emptor restituit non solum fructus, sed etiam, quod a venditore acceperat pro eo, quod mancipium tradi-

disset, atque ita addit, quod fuerat consecutus propter moram venditoris. Et Insuper adducit coloratam, & primo aspectu satis urgentem rationem, ne præ scilicet inuitentur pauperes ad temerè agendum, ea spe inducitur, quod interim recipiant alimenta dum lis agitur, quæ inde succumbendo eorum luero cedunt & subdit hanc opinionem veriozem esse, nec umquam vidisse contrariam admitti.

Non enim advertit Couarr. textum ab eo allegatum in d. l. cum autem, loqui in actione redibitoria, præ in qua ex natura illius actionis redibentur omnia cum suis accessionibus, quod non sic est in casu nostro, præ non enim ad diuersa fit illatio vulgata l. Papinianus ff. de minor. Ad illam vero coloratam rationem, seu inconuenientem ab eo consideratam ne scilicet pauperes inuitentur ad mouendum indebitam molestiam, &c. non longe est quærenda responsio, nam calumnia præ omnis, & suspicio temeritatis in oppositum ducitur ex præsumptione boni iuris, quæ est omnino necessaria antequam Iudex actori decernat alimenta, & sumptus litis, ut iam dictum est supra, & sic

153 non intrabit talis præsumptio præ sinistra; quandoquidem aut pro actore est sententia, vel boni iuris præsumptio, & tunc silet suspicio calumniæ, aut non extat, & tunc Iudex nullatenus decernit ea, insuper Couarr. propter illam eius erroneam

154 præ opinionem passim à DD. increpatur, & præsertim à Surd. in d. tractat. de aliment. tit. 1. quest. 124. à num. 5. & à Menoch. de præsumpt. lib. 1. quest. 36 sub num. 37. vers. & hæc quidem sententia mihi magis probatur, quam opinio illa contraria eruditissimi Couarr. &c. & ab Alex. ad. Trentacinq. variar. resolut. sub num. 45. vers. & reijcienda est opinio Didac. Couarr. qui contrariam tentabat, &c.

Inuenio etiam Couarr. hac quoque de causa sententiam sæpius præ fuisse damnatam à Rota, & potissimum iam olim in causa Toletana Matrimonij 23. Iunij 1564. coram bon. mem. Ioanne Card. Aldobrandino, & deinde in d. Romana Bonorum de Ceulis 14. Nouemb. 1603. coram bo. me. Penia, ubi aliæ decisiones allegantur.

Præterea ex supradictis non sine causa, firmare possumus, dum dicta alimenta & sumptus litis, nec restituntur, nec imputantur, ideo præ frustratoria esset cautio de illis restituendis in casu succumbentis, vel computandis in sortem, si victoria obtineatur, quia fieri præ non debet, quod factum non releuat, l. arbiter Calendis ff. de abitr. & lex

159 non parum abhorret præ actus frustratorios l. vnic. C. de thesaur. lib. 10. l. prima in fin. ff. de mancip. & hoc præsertim quando sumus, prout est casus

160 noster, in actis præ iudicialibus, ex allegatis coram bo. me. Coccino decis. 312. in fin. & coram bo. me. Card. Sacrato decis. 171. sub num. 3. supra par. 3. recent.

Non ne cõsideramus quoq; quod arctare quem in his terminis præ ad cautionem præstandam, esset cogere ad impossibilia, quia ista alimenta, & sumptus litis ita demum subministrantur, si litigans non habet aliunde, & proinde si non habet aliunde, præ vnde se alat, & litiget, minus habebit vnde restituat, & satis clarum est, præceptum impossibile non obligare. l. impossibile ff. de reg.

reg. iur. cap. nemo potest. eod. tit. Abb. in cap. Odoardus num. 7. in fin. & num. 9. de solut. Felin. in cap. ad aures num. 1. de simon. & non in longe dissimilibus terminis respondit Rota in illa Romana bonorum 11. Decembris 1642. coram R. P. D. meo Carillo. §. Ea moti ratione, vers. preceptum enim impossibile non obligat. nā cū paupertas &c.

165 Vltius non ne si ille, cui alimenta, & sumptus litis debentur pauper esse debet, quomodo ergo inuenietur cautionem? nam paupertas nihil aliud significat, quam paruum partem, exiguum patrimonium, & modicas facultates, dicta est enim à nomine Greco *πτωχία* idest pauca pecunia, seu paruo lare. Vnde pauperes dicuntur, quasi parum potentes, & parum possidentes, & sic quid obligare non habent, si verò, voluerit prestare fideiussorem, vir, qui pro eo fideiubeat, quis erit? & nescio aa Couarr. qui tenuit, vt dicam infra, hoc casu idoneam cautionem esse prestandam, ipse pro habente parū, aut nihil fideiussisset, Heu quotidie palpatur illud Eurip. in Medea.

Pauperem fugit quilibet procul amicus.

166 immo propinquus + pauperis vix inuenitur vllus, & tamen eos habet, vt non sine admiratione scripsit Comic. ille Græcus, aliaque circa hanc derelictionem pauperum dixi in annotat. ad decifionem. 6. à num. 37. supra par. 3. recent. Quippe licet verum sit regulariter, cuique graue esse fideiussorem dare l. si is a quo. §. fin. ff. vt in posses. legat. Bald. in l. 2. nu. 6. ff. de hered. & action. rei vend. & ibi Sa num. 4. Padill. in l. si super posses. sione num. 26. vers. Præterea neminem C. de transfact. qui ad hoc textum expedit in l. 2. §. Sed si dubitetur. ff. de Iudic. Surd. decif. 279. num. 13. vers. Graue est cuique dare fideiussorē &c. & decif. 205. nu. 2. vers. necessitas fideiubendi dicitur onus &c. Barbos in l. diuortio §. interdum num. 16. ff. solut. matrim. & ratio est, quia vt post glos. in l. tertio §. quamuis in verb. quibus. ff. si cui plus quam per leg. falcid. inquit Bart. ibi, num. 3. difficile est + inuenire fideiussorē idoneos, sicuti notatur etiam in Auth. vt spons. in fin. Odofred in tractat. de curat. bon. dand. cap. 7. num. 70. vers. non est facile omnibus prestare fideiussorem. Ceuall. commun. contra commun. quest. 66. num. 5. vers. difficile est inuenire fideiussorem. Hinc concussio, flagitatio, & exactio in præbendis fideiussoribus, in multis C. de princip. ager. in reb. l. fin. C. de priuileg. Scholar. lib. 1. l. fin. C. de fer. Hinc quoque dare fideiussorem appellatur + onus, l. cum non facile ff. si cui plus quam per l. falcid. §. item ex inquisitione. Instit. de satisfact. tut. contumelia, l. testamento in fin. vbi Bald. ff. de testam. tutel. iniuria, grauamen, l. omnes §. in hac & l. orphanotrophos. C. de Episc. & Cleric. & detrimentum l. quoties sane in fin. C. de priuileg. Scholar. & refert Henrig. de fideiussor. cap. 6. num. 142. et seq. Tamen, vt dixi, dum supradicta regulariter sunt vera generaliter loquendo, multò fortius id vsurpabit sibi locū dum fideiussio prestanda est per pauperem, meritoque multi DD. affirmant, inopem fideiussorē inuenire posse & præsertim considerāt Gutier. in l. nemo potest numer. 243. ff. de legat. 1. Angel. in l. 4. ff. de usufruct. Treuisan. decif. 8. r. 10. Par. IV. Recent. Tom. III.

lib. 1. Antonin. de Amat. variar. resolut. cap. 53. sub num. 10. vers. facultatibus destituto impossibile censetur fideiussorem reperire posse &c. Giurb. decif. Sicilia 4. sub num. 9. vers. fideiussorem inuenire in homine inope, & facultatibus destituto, impossibile censetur, &c. atque in puncto notat. Valasc. consult. 1. sub num. 7. vers. fideiussor pro paupere non reperitur.

Eoque magis absurditas augetur in casu nostro quia + cautio non deseruierit, nisi de vento, nam pauper, vt iam probatum est, non tenetur nec ad restitutionem alimentorum, & sumptuum litis nec ad computationem in sortem, si victoriam obtineat, & sic + iniustissimum esset illum propter impotentiam satisfaciendi, quæ satisfactio etiā in casu aliis necessario propter paupertatem solet remitti Rauden. consil. 61. num. 17. vol. 1. Castill. de usufruct. cap. 18. num. 10. & receptissimā esse sententiam affirmant Lancellott. Dec. Marf. Imol. & alij, cum quibus eam defendit, & hanc opinionem regulariter esse veram profitetur Barbos. in l. diuortio. §. interdum numer. 26. & 27. ff. solut. matrim. & vide Roland. consil. 43. nu. 21. lib. 2. lite pendente cum alimentis, & sumptibus litis priuare, vt etiam aduertit Molin. de primogenit Hispan. lib. 2. cap. 15. sub num. 44. vers. iniustissimum esset, &c. & consequenter etiam deferere litem, ac indiscussam relinquere + eius bonum ius iam a iudice delibatum, nec non pauperibus via iustitiæ præcluderetur, non est enim æquum neminem superfluis cautionibus onerare l. si is a quo. §. si semel ff. vt in posses. legat.

Nec opus erit diu insistere ad reiiciendam contrariam sententiam Couarr. + præf. quest. dict. cap. 6. num. 7. vers. dandam esse cautionem, vbi inquit esse receptissimum, vt danda veniat cautio idonea per eum, cui sunt subministranda alimenta, & sumptus litis, de eis restituendis, si succumbat, aut accepto ferendis, vbi victoriam reportauerit. Motus enim fuit + Couarr. ad id firmandum ex rationibus iam supra confutatis a n. 151. Nescio quidem, vt retuli, si ipse Couarr. in tam promptum periculum se + posuisset fideiubendo pro eo, qui parum, aut nihil habuisset, nec quidē placet concordia illa, quam ex Molin. d. c. 6. n. 43. adducit + Menoch. de presumpt. lib. 1. quest. 35. num. 38. vt scilicet iuri, & rationi cōueniat, quod præstetur dicta cautio, cum conditione quatenus d. restitutio vel cōputatio de iure veniat faciendā, cum sic vtrique parti consulatur. Quia respondetur id esse actum frustratorium, & ideo absit, vt admittatur in iudicio ex allegatis supra num. 159. & vbi + Iudex suspicatur de calumnia, vel fraude, non debet alimenta decernere, prædictaque concordia Menoch. displicuit etiam Surd. in tractat. de aliment. d. titul. 1. quest. 125. num. 4. in fin.

Tandem, vt finem reperiam, prædictam opinionem nō arctandi pauperem, ad cuius fauorem lite + pendente decretum fuit subministrari alimenta, & sumptus litis, ad prestandam aliquam cautionem, amplectitur, & sequitur Rota, vt apparet ex decifione in causa Romana Saluiani 17 Maji 1613. coram bo. mem. Card. Sacrato, est decifio 498 num. 3. supra part. 3. recent. vbi etiam reiicitur, damnaturque illa, & contraria sententia

teligitur in his, quæ præcisè præstari possunt, vt
discutit *Aym. conf. 12. per tot.*

201 Iuramentum enim semper habet in se clausu-
lam, si potero, si DEVS voluerit, si Principi
placuerit, vt notat *glos. in can. Beatus Paulus 22.*
quest. 2. & in cap. venientes de iureiur. & in cap. 1.
cod. tit. in 6. Archidiacon. in can. auctoritatem
15. quest. 6. Bart. in l. fin. in princip. ff. ad municip.
& notatur in l. fin. & ibi las. col. 1. ff. qui satisfac.
cog. Benincas. in tract. de priuileg. paupert. tit.
de contractib. special. 9. num. 14. Estque generale
in omnibus contractibus, & promissione, ac fide
etiam iurata, & vt semper intelligatur præseruata
authoritas, & factum Superioris. vt in cap. venien-
tes. cap. eate. de iureiur. cap. significanti. de elect.
l. fin. ff. ad municipal. gloss. penult. in cap. quæ con-
tra mores, vbi Geminian. 8. distinet. Garzon. de
Laud. meri iuris par. 3. quest. 9. num. 7. Anton.
Corset. de iurament. euidet. 1. num. 47. latè Mi-
chael Palaez de maiorit. part. 4. quest. 36. num. 8.
Gregor. Magal de securit. par. 2. num. 5. Bellamer.
de permut. benefic. par. 7. quest. 2. num. 21. Fortu-
nat. Garz. de ultimo fin. Iur. num. 383. & fuit re-
solutum in causa Foresempronien. seu Eugubina
bonorum emphyteuticorum 16. Iunij 1636. co-
ram bo. me Coccino. & Aut denique, vers. videmus,
quod in quibuscumque contractibus, & promif-
sione, ac fide etiam iurata &c. nec non iterum in
eadem causa sub die 7. Maij 1638. coram eodem.
¶ Et tanto minus. vers. cum in omni contractu
etiam iurato, semper censetur præseruatum factum,
& auctoritas superioris, &c.

Verum, antequam terminem, aduerte conclu-
sionem supra num. 185. firmatam, vt in obligato
satisfacere cum fideiussoribus, si eos non inuenerit
203 locus sit & iuratoriæ cautioni. Limita eam non
procedere quando quis aliquod officium exercere
debet, veluti si simus in tutoribus, & curatoribus,
namque ipsi non admittuntur ad iuratoriæ cau-
tionem, ideoque si fideiussores habere non pos-
sunt, ad tutelam, vel curam administrationem non
204 admittuntur l. 2. C. de tut. & curat. qui non satisfacit.
l. fin. C. de arb. tutel. Bald. in l. 2. C. de usu, & usu-
fruct. leg. & in cap. coram num. 9. ext. de offic. de-
legat. & in cap. 1. col. 2. de procur. Roman. consil.
439. num. 10. vers. Secundo per text. las. in l. 1.
num. 23. limit. 8. ff. qui satisfacit. cog. Ioan. Goddaus
in tract. de contrahend. & committ. stipul. cap. 5.
conclus. 21. num. 298. Petr. Beccius de testam. con-
iug. lib. 5. cap. 24. num. 4. in fin. Mynsing. §. 1. & ibi
etiam Schneid. Instit. de satisfacit. tut. Treurler se-
lect. disput. lib. 2. disput. 8. thesi 5. sup. littera B.
And. Cludius de sequest. cap. 10. num. 12. Paul.
Montan. de tutel. cap. 32. regul. 7. num. 13. Cepoll.
cautel. 14. Gaill. obseruat. Imperial. lib. 2. obseruat.
47. num. 7. vers. tutor, qui satisfacere non potest
ab administratione repellitur, etiam si cautionem
iuratoriæ offerat &c. Federic. Schench. in Viri-
dar. conclus. 9. Thesaur. quest. forens. lib. 1. cap.
21. num. 1.

205 Tutores enim, & curatores præcisè (quidquid
sit, quando sumus in tutoribus, vel curatoribus
testamentarijs) coguntur dare fideiussores & rem
pupilli saluam fore. l. legitimos 5. in princip. & ibi
Bart. & DD. ff. de legitim. tut. l. 1. 2. 3. 4. & tot. ti-
tul. rem pupill. sal. fore. l. de creationibus 27. C. de
Par. IV. Tom. III. Recent.

epistol. aud. l. fin. §. sed cum antiquitas, & §. fin. au-
tem non talis. C. de curat. furios. l. si tutor. 4. & ibi
gloss. C. in quibus causis in integ. restitut. necess. non
est. l. cum cognatos 3. & ibi Bald. C. de postlim. re-
uers. l. sancimus, & ibi Ofred. C. de administ. tut.
l. de die 8. §. tutor. & tutor. ff. qui satisfacit. cog. l.
consilio 7. §. 1. ff. de curat. furios. l. muto 6. §. 1. ff. de
tutel. l. 1. 2. & tot. tit. C. de tut. & curat. qui non
satisfacit. nos autem. & ibi Aug. Syluest. Aldobrand.
& DD. Instit. de Attilian. tut. cum alijs infinitis.

Ratio quare in his, qui aliena negotia admini-
206 strant, & præsertim in tutoribus, & curatoribus,
satisfactio cum fideiussoribus omnino sit necessa-
ria, est facilis, quia agitur de præiudicio tertij nẽ-
pe Minorum, pupillorum, minorum &c. ideo-
207 que & succurrendum est eis, ne absque ipsorum
culpa detrimentum patiantur, præterea hic facit
illa distinctio, aut is, qui cauere debet cum fideiuf-
208 soribus est suspectus & propter eius malos, & cor-
ruptos mores, & tunc stante tali suspitione, pro-
pter quam forsitan quilibet abhorret pro eo fi-
deiubere, & tunc fideiussio necessaria exigitur, nec
iuratoria cautio satis est, licet impossibilitas in-
ueniendi fideiussores allegetur l. filius familias. §.
ijdem Principes. ff. de legat. l. si fideiussor. §. fin.
vbi Alex. num. 6. ff. qui satisfacit. cog. las. in l. 1. nu.
21. ff. eodem. Bellon. consil. 54. num. 6. Bard. consil. 1.
num. 20. Surd. consil. 68. num. 23. vers. non excusa-
tur. Barbof. in l. diuortio. §. interdum nu. 27. vers.
est tamen aduertendum. ff. solut. matr. Thesaur.
quest. forens. cap. 21. num. 7. Seraph. de priuileg.
iuram. quest. 18. num. 36. & 45. Baiard. ad Clar.
§. fin. quest. 46. num. 49. vbi post Iacob. aduertit id
bene esse notandum Cost. remed. subsidiar. 48. sub
num. 11. Vincent. de Franch. decis. 317. nu. 8. vers.
vbi cautio fideiussoria non potest præstari propter
malos mores &c.

Vbi vero suspitio cessaret, locus iuratoriæ cau-
tioni videretur, & in puncto, si tutor, vel esset
209 Persona & admodum fida, & honesta, tunc enim ille
non tenetur satisfacere. d. l. legitimos 5. & ibi Bald.
in 1. & 2. notab. ff. de legit. tutor. las. in l. 1. nu. 18.
vers. secundo facit. ff. qui satisfacit. cog. Hippolit. de
Marfil. in rubric. ff. de fideiuss. num. 282. Christo-
phor. Porc. Institut. de legit. patr. tutel. num. 4. las.
in auth. iubemus num. 3. C. de iudic. Anton. Diag.
in tract. de tutor. & curat. quest. 7. num. 28. Tira-
quell. in tract. de pœn. caus. 51. num. 41. vbi inquit
textum in d. l. legitimos, esse digito allegandum.
Prædictaq. opinio potest confirmari per textus in
l. scire oportet 21. §. fin. ff. de tut. & curat. dat. ab
bis. l. suspectum 8. ff. de suspect. tutor. §. fin. & ibi
Aldobrandin. & DD. Instit. eodem. tum quia vir-
210 tus & hominis pro satisfactione habetur. Rota in
causa Romana computorum 10. Aprilis 1630. co-
ram bo. me. Merlino, est infra in seq. part. dec. 365.
211 num. 48. vbi dicitur, fideiussoris & locupletissimi
loco est integritas insignis alicuius.

Vsq. adeo, vt in ijs casibus, in quibus alioquin
212 satisfactio requiritur, sola nuda cautio & sufficiat,
quando is, qui ad satisfaciendum tenetur, est hone-
sta vita, & probata fidei. l. 1. §. is autem. iun. gloss.
in verb. qualitatem. ff. de rip. muniend. Bald. in
cap. 2. col. 3. vers. quæro vtrum si dubitetur. extr.
de iudic. cum alijs copiose allegatis per Sebar. de
feud. part. 10. sect. 20. num. 349. & post eum in
puncto,

- puncto, si tutor sit vir honestus, & inculpatus vitæ
- 213 + cautionem iuratoriā eo casu sufficere, si fideiussores habere non possit, ita tamen, ut Iudex annotet iuratoriā cautionem propter tutoris vitæ honestatem, & fidelitatem esse admissam. defendit cum cetera insigni Doctorum Martin. Benekendorf. in addit. & not. ad Seraph. in tract. de privileg. iurament. privileg. 18. nu. 20. Sed quis erit iste vir honestus, & probatus fidei, facile quidē non erit reperire, ne dicam vna cum Alciato, & alijs relatis ab Henric. in tract. de fideiuss. cap. 1. num. 47. Hodie totum mundum esse diffidentiam,
- 214 & perfidiam, & si reperitur homo integer, inuenitur coruus albus, itaque potest exclamari, cū illo Spartano *εἴη τὰ καλά*, hoc est, perierunt honesta, & ut iam olim dixit S. Cyprianus lib. 2. epist. 2.
- 215 Consensere iura + peccatis, & cepit esse licitum, quod antea publicū erat &c. ac ex nostris id refert Ann. Robert. rer. iudicat. lib. 1. cap. 7. circa finem, aridentq. Diuina illa Oracula. apud Ioann. Apost. lib. 1. epistol. 5. ibi, Totus mundus in maligno positus est &c. & Regius Propheta David in Psal. 13. ait. Non est, qui faciat bonum, non est usque ad vnum &c. Pluraque si in hac materia desideras consule Cassan. in consil. 1. a num. 62. vbi inuehit contra sui temporis Prælatos, Clericos, Iudices, Aduocatos, Parentes, Mulieres, Iuvenes, Senes, &c. Hic enim ponam digitum meum super os meum, tantoque magis quia de omnibus benè sentio, cum id ingenui animi sit ut inquit Orator Romanus, & facit text in can. absit, ut quidpiam sinistrum de his arbitremur 11. quest. 3. Verum tamen non omnibus ita indifferenter credendum est, quoniam teste sene illo Plautino,

- 216 Qui cauet, ne decipiatur, vix cauet, cum etiam cauet
Etiam cum cauisse ratus, sepe is cautor captus est.

- Sed relicta materia ista, illud tantum ex superius dictis inferre intendo, si tutor, vel + curator non inuenerit idoneum fideiussorem, dum integer vitæ erit, vix est, ut ille non videatur velle tutelam, ne se in alienis negotijs immisceat, idque omnes DEVM timentes abhorrent, ut dicam infra, quæ abhorritio est magnum probitatis signum unde illa vulgata, attende tibi, viue tibi, rem tuam custodi, ut admonuit sapiens ille Cato Uticensis. Casus vero, quo tutor curiosè instaret aduerti ad iuratoriā cautionem ex eo, quod + fideiussores non inueniat, & tunc nisi, reperiat eos idoneos tamquam suspectus repellendus venit ab administratione tutelæ. Et hic detur mihi licentia, ut insurgam.

- Contra falsos, & indignos tutores, seu lupos rapaces, & + quod peius est sub titulo pastoris, fideli, & latenter eorum rapacitatem fidelis gubernationis superficie tegunt, & benè + consuluit, (alibique dixi) Bald. in consil. 386. in fin. lib. 1. scilicet cauendum esse, ne vulpina simplicitas comedat pecus. Audiamus obsecro præclarum monitum Alan. de Parabol.

- 221 Non teneas aurum, quod totum splendet, ut aurum
Nec pulchrum pomum, quodlibet esse bonum,

Nec est in multis virtus, quibus esse videtur
Decipiunt facta lumina nostra suis.
222 Plus + aloes, quā mellis habent in pectora tales,
Quos sanctis similes simplicitate putes.

- Et loquendo de supradictis tutoribus, isti sunt illi, qui tutelam captant, & venantur non ad commodum pupillorum, + sed ut hydropica faciant suam marsupia, deuorando, dissipando, & sibi appropriando substantiam miserorum pupillorum, & de his iure conqueritur Iustinianus Imper. in d. Quoniam. Auth. ut ij. qui oblig. se hab. 5. ibi, que minorum sunt, impie in se vertere &c. & melius in d. omnia 1. Auth. eod. ibi, Quid enim homo ad malitiam semel deditus, non adinueniat, ut minorum res, proprias faciat &c. & contra eos sapienter expostulata est Rota, & præsertim coram bo. me. Merlino in Maceraten. redditionis rationis 21. lunij 1641. vers. ut persolutis huiusmodi debitis cum bonis pupilli, ipse tutor euaderet immunis &c. meritoque contra prædictos irruendum esset tantumquam contra publicos + latrones, & eadem pœna plectendi venirent, nam omnia iura contra eorundem clamitant. ut in tot. titul. ff. rem pupill. saluam fore &c.

- Et peiores sunt ipso maledicto Sathana, imò, 225 & + horrendiores, nam Diabolus se ex natura hostem nostrum & aduersarium præferat, isti vero, sese ut veros amicos, & fautores ingerunt cum pupillis, & quasi se parentum affectus referre simulant, interim tamen, ut exitus acta probat, re ipsa latrones, & grassatores sese produnt; nam teste Marco Tullio, duobus modis fit iniuria, 226 aut + vi, aut fraude, utrūque quidem debet esse ab homine alienissimum, sed fraus est odio digna maiori, & facit text. in l. 3. d. si quis volentem ff. de liber. hom. exhib. & in l. 1. d. persuadere ff. de ser. corrup. & ex sententia Aristot. lib. 9. Ethic. Qui fingit se amicum, & non est, + peior est eo, qui falsam moneram facit. Nullum porro grauius malum est, quàm quod sub boni specie delitescit, & 228 & ut dicit Senec. in prouerb. Malus, + dum se bonum simulat, tunc est pessimus. Nam, & simulata bonitas, duplex est iniquitas, ac teste Quint. Curt.

- 229 Non satis est tutum mellitis credere verbis
Ex hoc melle solet pestis amara sequi.

Quare admonuit paternè Stoicus ille Romanus, eundem Senecam dico in epistol. HOMINEM MALVM BLANDE LOQVENTEM, &c. AGNOSCE TVVM LAQUEVM ESSE, &c.

Atque hæc sufficiant, dixisse contra iniquos tutores, aliosque impios administratores; ne modestiæ terminos transeundo peiora his asserere sim coactus.

- 230 Solum tamen rogabo Iudices, + ut in decretando tutores pupillis, aduertant non solum (quando scilicet est locus datiuis) inquirere, et discurre, an sint habiles fide, moribus, doctrina &c. ut considerat glos. in d. sed ex his. Instit. de Attilian. tutor. cum alijs allegatis à Rota coram Card. Sacrat. in causa Romana Tutela de Boncompagni 24. Maij 1619. est decisio 116. num. 3. vers. an sint pares oneri eis iniungen. &c. supra in præcedenti parte sed etiam optimum erit, ante oculos semper habere

bere aureum illud præceptum eis datum à Mo-
destino l. C. in l. scire oportet 21. §. eos, qui 2. in
fin. ff. de tutor. & curat. dat. ab his. ibi. Semper
maximè hoc observent Magistratus, ne creent eos,
qui se ipsos volunt ingerere, ut creentur, quique
pecuniam dant, hos enim, & pœna obnoxios esse,
lege promulgatum est, &c. & quamvis glos. ibi, in
verbo ingerere, videatur id limitare, quando ille,
qui se ingerit alijs est idoneus, † tamen quidquid
fit, non mihi ita facile persuadeo, data hac ido-
neitate, & maxime si DEI timorem habeat,
quærat se in tutela intrinmittere, ut creetur, im-
mo nec, quasi ne dicam, per vim tale officium
subibit, cum certò sit certius, id quod anim-
advertit prudenter Imperator in §. quoniam.
Auth. ij, qui oblig. se habe. &c. loquendo in termi-
nis curatorum idoneorum, ibi. QVICVMQVE
DEI MEMORIAM HABENT AD CV-
RAM DIFFICVLTER ACCEDVNT, &c.
& ibi glos. in verbo difficulter, simpliciter ait,
eos esse suspectos, qui se ingerunt, & adducit tex-
tum in l. uxori §. 1. ff. ad l. Cornel. de fals. & in
l. quæ omnia, ff. de procurat.

Paulus Rubens.

REVERENDISS. COCCINO.

Casertanæ, & Ariminæ. bonorum allodialium.

Veneris 4. Julij 1625.

ARGVMENTVM.

Testator instituendo heredem aliquid, puta Collegiũ,
quod adhuc non est in rerum natura, quia erigen-
dum est, an si executores testamentarij immisionem
in bonis defuncti petant, quando rejiciatur talis pe-
titio, & quando veniant immitteendi, & quo reme-
dio illam petere possint. Obitus testatoris qualiter
possit probari per heredem, & qualiter identitas
bonorum.

SVMMARIVM.

- 1 Testator, si instituat heredem Collegium erigen-
dum, executoribus testamentarijs non videtur de-
bita immissio ante erectionem eius.
- 2 Quod verum intellige, si executores peterent im-
missionem ex propria persona, quia non sunt hæ-
redes, secus si agerent tanquam curatores hære-
ditatis, cum sint loco hæredis. num. 3.
- 4 Curatoribus hereditatis competunt omnia reme-
dia, quæ competunt hæredibus.
- 5 Executori testamentario, quando est loco hæredis
debetur immissio ex remedio l. fin. C. de edict. Diu.
Adr. tollend.
- 6 Executores testamentarij, quando substineant vi-
ces hæredis.
- 7 Executores testamentarij, si non sint loco hæredis,
ac exequi debent aliquod pium opus, tunc debetur
eis immissio ex officio Iudicis.
- 8 Immissio executori testamentario, qui est loco hæ-
redis, debetur exhibitio testamento in actis non
abolitum, neque cancellatum, aut aliqua parte
vitiosum.
- 9 Obitus alicuius probari potest ex confessione partis
adversæ, dum tanquam hæres ab intestato se in
possessionem bonorum intrusit.

Part. IV. Recent. Tom. II.

- 10 Obitus alicuius præsumitur per dictionem quon-
dam.
- 11 ad Immissionem bonorum hereditariorum obti-
nendam dubium est, an sufficiat sola exhibitio te-
stamenti.
- 12 Mors, quando sit probanda ad obtinendam immis-
sionem, ultra testamenti exhibitionem.
- 13 Identitas bonorum hereditariorum satis dicitur
probata, dum pars adversa illorum possessionem
cepit tanquam hæres.
- 14 ad Immissionem obtinendam, vigore l. fin. C. de
edict. D. Adr. tollend. sufficit docere de possessione
defuncti, absque alia probatione dominij.
- 15 Hæres ab intestato non dicitur legitimus contra-
dictor ad impediendam immisionem scripto, cum
non habeat titulum, cum constet de testamento.
- 16 Titulus apparens, si verus sit, valens est ad exclu-
dendum heredem ab immisione.
- 17 Immissionem deberi, si pronuncietur, & quod pro-
cedatur ordinariè, & non executivè, id non
repugnat.

DECISIO DCXVIII.

EXEQVVTORES testamentarij bo. me. Card.
Nazarenì petebant immisionem in bonis al-
lodialibus per dictum Cardinalem relictis; unde
difficultas fuit restricta ad quatuor capita. Primo
scilicet, ut videretur, An adsit persona legitima, quæ
petat immisionem. Secundo quatenus sic, ex quo
remedio debeat immissio. Tertio, An concurrant
incumbentia ad immisionem. Quarto, An adsit le-
gitimus contradictor, itaut non possit procedi exe-
cutivè.

- Circa primam difficultatem facere videbatur,
quia dictus Cardinalis instituit Collegium erigen-
dum, † quamobrem videbatur dicendum exequuto-
ribus ante erectionem nò competere immisionem.
Ang. de Perus. cons. 135. num. 1. vers. ad primum.
Menoch. de adip. remed. 4. num. 271. nihilominus fuit
dictum quod obiectum procederet, si exequutores
1 peterent † immisionem ex propria persona, quia
non sunt hæredes, secus autem, prout in casu nostro
3 ubi agunt tanquam Curatores hereditatis, † quia
sunt loco hæredis quapropter competunt illis om-
4 nia remedia competentia † hæredi, ut declarat An-
gel. in tract. de acquir. poss. quest. 15. art. 7. num. 93.
& 94. & dicto cons. 135. num. 1. in fine vers. quando
autem.

- Circa secundum ex quo scilicet remedio debeat-
5 tur immissio dicendum est, vel † ex remedio l. fin. C.
de edict. D. Adr. tollend. quod debetur etiam exequu-
tori testamentario, quando egit nomine prædicto
Bart. in dicta l. fin. num. 12. vers. & idem quaro. l. as.
num. 15. vers. & idem. Sebast. Lap. num. 56. qui com-
munem dicit. Zuccard. num. 252. & seq. Menoch. de
adipisc. remed. 4. num. 667. & seq. Ang. in tract. de
acquir. poss. dicta quest. 15. art. 2. num. 22. & seq.
6 & nimirum ratione, quia † huiusmodi exequutores
sustinent vices hæredis. Bart. in l. hereditas la 2. n. 2.
ff. de hered. instit. Alex. cons. 98. num. 10. lib. 2. Rip.
in l. Centurio num. 105. ff. de vulgar. & pupill. Vel
exequutoribus debetur immissio officio Iudicis, &
7 conditione, ex l. nulli C. de Episc. & Cleric. si non
habentur loco hæredis ad hoc, ut exequi possint
piam voluntatem defuncti. Angel. de Perus. d. cons.
135. sub num. 1. vers. Quod autem remedium.

V 3

Circa

Circa tertium, An, videlicet, concurrant incumbencia, ex quibus debeat immissio, affirmatiue fuit resolutum, nam fuit exhibitum testamentum in-
 8 t actis non abolitum, neque cancellatum, aut aliqua parte vitiosum. *Bart. in dicta l. fin. nu. 15. Casr. num. 24. vers. de conuerso sapia nu. 7. vers. 2. est Mant. in prima lectura num. 197. Bald. num. 42. in fine, vers. ita considerat.* obitus Cardinalis, vltra quod satis clarè innotescit, probatur etiam per confessionem partis, quæ vti hæres ab intestato se in possessionem intrusit, in cuius instrumento nominat Cardinalem
 10 per per dictionem quondam *Bald. conf. 407. num. 9. vers. tangit.* & 4. vol. 1. præterea est etiam questio.
 11 An sola per exhibitio testamenti sufficit ex adductis per *Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 667. & seq. qui num. 669. distinguit*, quod si testamentum fuit datū
 12 a Notario, prauo per Iudicis decreto, non sit probanda mors, alias secus, identitas bonorum, in-
 13 quibus petitur immissio satis probatur, per quo eadem pars aduersa illorum possessionem caput, vti hæres ab intestato eiusdem Cardinalis, & ex donatione illi facta per Cardinalem cum reservatione vsusfructus, quam donationem postea reuocauit, & quod reuocare potuerit resoluit *Rot. in causa Romana donationis 6. Februarij 1613. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha*, & ex quo pars vigore huius donationis caput possessionem ad quem effectum satis
 14 est, per quod ipsa possessio Cardinalis probeatur absque eo quod sit opus probare dominium, ex allegatis per *Menoch. de adipisc. remed. 4. a num. 268. usque ad 373.*

Circa quartum & postremum caput. An scilicet adsit legitimus contradictor ad impediend. immisionem, & detur appellatio suspensiuæ, aut per nititur possessione capta ab intestato, & deficit titulus cum constet de testamento l. *antequam C. commun. de success. l. quamdiu la. 2. & l. nec is s. fin. ff. de acquir. heredit. l. quamdiu ff. de reg. iur.* quare ex isto capite non potest prætendi titulus.

Aut verò nititur titulo donationis, & maior surgit difficultas, licet enim Rota resolverit Cardinalem potuisse illam reuocare, nihilominus adest per titulus apparens, qui si verus esset hæredem excluderet, iuxta notata per *Gabr. conf. 45. num. 25. 28. & 29. & conf. 46. num. 6. lib. 1.* sed fuit consideratum, quatenus pars aduersa legitime se opposuit duplex adesse iudicium, possessorium, nempe, exequutiuum, & Ordinarium. Vnde fit quod dato quod esset danda appellatio, non ideo iudicium deberet effici petitorium, sed remanet possessorium ordinarium, quæ
 17 per propter non repugnat quod pronuncietur immisionem deberi, & quod tamen procedatur ordinariè, non exequutiue, ut fuit resolutum in causa *Bergomen. Cappellania 28. Febr. 1625. coram D. meo Patriarcha Hierosolymitano.*

Et ita conclusum vna tantam parte informante, &c.

REVERENDISS. MERLINO.

Colimbrien. Canonicatus.

Vener. 4. Iulij 1625.

ARGUMENTVM.

Vacatio beneficiorum ex quibus sufficienter dicatur iustificata, & maximè, quando talis vacatio prou-

nit ex delicto hæresis, cum officium Sanctæ Inquisitionis non soleat communicare acta sui Tribunalis. Beneficiorum vacatio eo ipso dicitur inducta, propter nefarium crimen hæresis, & quid hoc casu deseruiat sententia declaratoria priuationis.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficij vacatio ob priuationem quando sufficienter dicatur iustificata.
- 2 ad Immissionem possessionis vacantis beneficij agitur, ut eam obtineat sufficiunt leuior probaciones, Quod verum intellige, quando si non agatur de alterius præiudicio.
- 3 Tribunal officij Sanctæ Inquisitionis non solet communicare acta in eis facta.
- 4 Probatio leuior sufficit, stante difficultate probationis.
- 5 Narratiua, quando fuit facta per verba alternatiua, sufficit vnam tantum ipsius alternatiua partem fuisse iustificatam.
- 6 Beneficiorum priuatio inducitur ipso iure propter crimen hæresis.
- 7 Et ista est verior, & probabilior opinio.
- 8 Sententia condemnatoria non priuat hereticum beneficij, sed pronunciando aliquem hereticum, declarat etiam statim illum in ipso lapsu in heresim priuatum fuisse ipso iure quibuscumque beneficijs.
- 9 Gratia inscriptio non respicit substantiam gratiæ, sed illius executionem.
- 10 in Gratias clausula inscriptionis apponi solet ad euitandam calumniam impetrantis.
- 11 Res, quando dicatur deuenire ad statum, a quo incipere non possit.
- 12 Conditio, quando est purificata, perinde est, ac si dispositio ab initio fuisset pura.

DECISIO DCXIX.

FUIT resolutum gratiam D. Antonij Sarayua esse iustificatam; Nam quod Ferdinandus vltimus possessor de tempore gratiæ fuisset in heresim prolapsus, & in carceribus Sanctæ Inquisitionis Colimbrien. detineretur, & ob ipsum hæresis crimen iam Canonicatu, & alijs beneficijs per sententiam diffinitiuam a Iudicibus illius Sacri Tribunalis priuatus fuisset, seu priuandus veniret, probatur in testibus deponentibus de publica voce, & fama, de quibus in Sum. D. Antonij num. 3. & 4. Et ex litteris missiuis ipsiusmet D. Emanuelis, & narratiua, per eundem facta in gratia à Sede Apostolica impetrata eodem Sum. num. 2. Ex quibus maximè simul
 1 iunctis visum fuit per gratiam quoad vacationem ob priuationem prædictam esse sufficienter iustificatam, priuatum enim hodie non agatur contra ipsum Ferdinandum, qui iam decessit, nec de præiudicio alterius prouisi ab Ordinario, vel alterius possessoris, sed solum ad effectum obtinendi immisionem per ad possessionem vacatam sufficiunt leuior probaciones, iuxta tradita per *Mantic. dec. 71. num. 6. Rota decis. 653. num. 3. vers. quod procedit par. 4. diuers. Gonzal. ad reg. 8. glos. 11. nu. 103. & 104. cum seq. Garz. de benef. par. 6. cap. 4. num. 23.*
 3 Præsertim quia per agitur de probanda priuatione facta per officium S. Inquisitionis contra hereticam prauitatem, quod acta sui Tribunalis communicare

re non consuevit, vnde propter difficultatem probationis etiam leuior ꝑ probatio admitti debet, vt per DD. in l. 1. §. si dubitetur, ff. quæ adm. testam. aper. Cor. conf. 104. num. 4. lib. 3. Rot. decis. 53. num. 2. & 5. par. 2. & decis. 666. nu. 31. lib. 3. par. 3. diuers. Gonzal. d. glos. 11. nu. 103.

Neque obstat id, in quo præcipuè insistebant scribentes pro D. Emanuele, nempe quod D. Antonius in supplicatione Papæ porrecta enarrauerit, quod dicto Canonatu, & præbenda alijsque beneficijs à Iudicibus supradicti officij S. Inquisitionis per sententiam diffinitiuam desuper latam priuatus fuerat, idemque Canonatus, & beneficium propter huiusmodi priuationem vacauerant, seu vacabāt quod tamen nullo modo fuit probatum. Nam placuit responsio quod ꝑ dicta narratiua concepta fuit per verba alternatiua, nempe quod fuerat priuatus per sententiam, seu priuandus veniebat, & consequenter sufficit vnam tantum ipsius alternatiue partem fuisse iustificatam *vulgata regula in alternatiuis, de reg. iur. in 6. vt fuit dictum in Placentin. Canonatus 12. Nouembris 1607. coram Iusto*, ex supradictis enim sufficienter constat dictum Ferdinandum, tanquam hæreticum, fuisse saltem postea per S. Inquisitionis officij Iudices effectualiter condemnatum, ac beneficijs priuatum, immo beneficia ipsa etiam ante sententiam vacasse, cum propter hæresim iudicatur priuatio ipso iure, vt probat ꝑ *tex. in cap. cum secundam leges, & in cap. vt commissi, §. priuandi de hæret. in 6. & ibi Io. Andr. Franch. & alij communiter quam opinionem tenet etiam Abb. in cap. inter dilectos, num. 11. de excess. Prelat. Prob. ad Monach. in cap. alma mater, num. 8. de sent. excomm. in 6. Biaz. in præf. crimin. cap. 114. num. 2. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 8. nu. 4. Azor. lib. 8. Institut. moral. cap. 3. quæst. 3. & 8. Casad. decis. 14 super reg. num. 1. Rot. decis. 728. num. 1. & 2. par. 3. lib. 3. diuers. & communem dicit Paris. de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 1. numer. 60. & 66.*

& vti ꝑ veriore, ac probabiliorē amplectitur Sanchez sup. decalog. lib. 2. tom. 1. cap. 26. n. 6. Farinacc. de hæres. quæst. 189. §. 6. num. 27. vbi in fine monet, vt ab hac opinione non recedatur, Et sententia condemnatoria non priuat hæreticum, sed pronunciando aliquem hæreticum, declarat, etiam statim illum in ipso lapsu in hæresim priuatum fuisse ipso iure quibuscumque beneficijs Ecclesiasticis.

Quæ dicuntur de inscriptione gratiæ ꝑ non respiciunt substantiam gratiæ, sed illius executionem, & ideo non videtur necessaria contra iam priuatum ipso iure, sed solum quando Ferdinandus fuisset per Iudices priuandus. Et demum videtur etiam cessare difficultatem stante ipsius Ferdinandi condemnatione, & priuatione, quia cum clausula ꝑ inscriptionis apponatur ad euitandam calumniam impetrantis. Gomez. supra regula de subrogandis quæst. 7. ea pro fus cessat post condemnationem, & rem iudicatam, saltem executioni demandatam, quia res deuenit ad eum statum à quo incipere non potuit, & purificata conditione perinde est ac si dispositio ab initio ꝑ fuisset pura Dec. conf. 351. nu. 7. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 2. nu. 27. vers. & quamquam latè Rota in Burgen. Canonatus 20. Aprilis 1597. coram Card. Pamphil.

Cætera verò narrata plenè sunt iustificata, & ab Emanuele non impugnabantur.

Et ita vtraque parte informante &c.

Confirmata fuit præsens decisio à Rota coram eodem bon. me. Merlino sub die 23. Ianuarij 1627. erit infra in Appendice.

REVERENDISS. COCCINO.

Bergomen. Pensionis.

Veneris 7. Nouembris 1625.

ARGUMENTVM.

Pensio quando est reseruata beneficio pleno, quæ propterea dicitur sine causa & fuit appositum solitum, decretum in reseruatione, scilicet quod si Titularis in eius vita & realiter, & cum effectu non persoluerit pensionem, reseruatio nulla sit eo ipso, dubitatur modo, cum onus id probandi spectet ad pensionarium, quando non dicatur prædictam conditionem probasse, & præsertim defecisse in probatione integritatis pensionis, & reijciuntur non nullæ excusationes.

SVMMARIVM.

- 1 Pensio si sit reseruata sine causa, & cum solito decreto, vt pensio realiter, & cum effectu persoluitur, alias reseruatio sit nulla ipso iure,
- 2 Tunc onus id probandi, spectat ad pensionarium, vt ea reseruatione possit se iuuari in petitorio.
- 3 Decretum irritans inducitur ex annulatione actus.
- 4 Literæ, vt probent, debent esse in forma probanti.
- 5 Solutio, si non doceatur quo nomine fuerit facta, non releuat.
- Probatio dubia non iuuat, nu. 5.
- 6 Coniectura, non concludentes, non attenduntur.
- Coniectura ex alijs coniecturis eliduntur.
- 7 Verisimilitudo in materia probationum non parum attenditur.
- 8 Probatio plena, quando non adducitur, nec coniectura sufficientes, tunc aliquid concludenter non potest dici probatum.

DECISIO DCXX.

HAE C pensio fuit reseruata beneficio pleno, quæ propterea dicitur sine causa sub die 12. Maij 1619. & Titularis, qui consensit reseruationi pensionis obiit 19. Februarij 1621. quæ quidem pensio cum debuisset solui in duobus terminis, scilicet, in festo S. Ioannis, & Natiuitatis Domini de tempore obitus Titularis erant elapsi tres termini, & tamen non ostenduntur quietantiæ nisi pro duobus vltimis terminis, non autem pro primo. Quare dubitauit An huiusmodi reseruatio pensionis suffragaretur ꝑ pensionario, & negatiuè tuit resolutū stante decreto appposito in reseruatione dictæ pensionis, videlicet, quod si Barzizius Titularis in eius vita, & quamuis Canonatum obtinuerit pensionem realiter & cum effectu non persoluerit, reseruatio nulla sit eo ipso, ꝑ quare onus probandi pensionem integre fuisse solutam, vt possit se iuuare in petito.

titorio, spectat ad pensionarium, ut fuit resolutum in causa Lucana pensionis 26. Nouembris 1617. coram R. P. D. meo Pirouano, & in causa Spoletana pensionis 24. Ianuarij 1622. coram R. P. D. meo Vbaldo, & propterea cum non doceat de integrali solutione, intrat decretum appositum in reservatione, quod ipsa reservatio + nulla sit, quæ verba habent vim decreti irritantis, & irritant, & annullant actum Io. de Salas de legib. disput. 16. sect. 1. nu. 1.

Neque est verum quod primus terminus fuit excomputatus in expeditione Bullarum, quia hoc non probat pensionarius, prout tenetur probare, dum enim hoc conatur deducere ex Epistola cuiusdam Francisci Magninati sollicitatoris directæ Titulari vna cum computo expensarum. Primò non probatur huiusmodi litteras esse informæ probanti. Secundo sollicitator refert se recepisse scut. 50. à quodam franco pro expeditione bullarum, & cum non constet quo nomine + soluerit Francus, ista probatio tanquam dubia non releuat, cap. in presentia de probat.

Neque etiam releuant coniecturæ adductæ videlicet verisimilitudo, quod si primus terminus non fuisset excomputatus in expeditione bullarum fuisset solutus, sicuti secundus, & tertius maximè cum pensionarius habitaret cum Titulari, quia fuit responsum + huiusmodi coniecturas non concludere, & in omnem euentum illas tolli ex quo primus terminus erat scutor. quindecim & sic non sufficiens ad expeditionem bullarum, cuius impenſa ascendeat ad scut. 58. & + propterea si ad huiusmodi computum fuisset retentus primus terminus utique & alij pro integra solutione fuissent retenti. Vltèrius fuit etià animaduersum quod Pensionarius erat creditor Titularis in scut. 200. occasione officiaturarum pro dicto factarum, ut patet ex computis solidatis cum hæredibus, & sic apparet quod aderant alia computa inter Titularem, & pensionarium + vnde perneceſſe non potest coniecturari quod solutio expensarum fuerit facta per Titularem ad computum primi termini.

Ex quibus cum nec probatio plena solutionis pensionis nec + coniectura sufficiens afferatur, fuit resolutum non constare de reservatione pensionis, quæ suffragetur.

R. P. D. V B A L D O.

Bononien. pecuniaria seu Capitalis.

Luna 10. Nouembris 1625.

A R G V M E N T V M.

Contra fideiussorem absque alio processu potest exequi sententia lata contra principalem, si in iudicatum transierit. Sententia transit in rem iudicatam, dum ab ea intra decem dies à principali non fuerit appellatum, nec ab alio de eius mandato, & quid si fuerit appellatum sine mandato, & à principali id postea fuit ratificatum, quando id inuenit, & quando secus. Contractus, quando non possit dici nouatus.

S V M M A R I V M.

1 Sententia lata contra principalem debitorem, si in iudicatum transeat, potest executioni deman-

dari etiam contra fideiussorem.

2 Et hoc quoque absque alio processu.

3 Sententia indubiè dicitur transitum facere in rem iudicatam, quando intra spatium 10. dierum non fuit appellatum à principali nec ab alio de eius mandato.

4 Appellatio interposita à tertio etiam absque mandato inuenit, quando ea fuit ratificata à principali.

5 Ratificatio equiparatur mandato.

6 Sententia lata quis præsumitur habuisse scientiã, mediante citatione sibi facta ad docendum de appellatione, eiusque legitima prosecutione.

7 Ratificatio, ut suffragetur, requiritur, ut sit facta intra legitimum tempus.

8 de Sententiæ validitate non est dubitandum, quando fuit lata seruatis seruandis.

9 Instrumentum publicum facit probationem probatam.

10 Contractus non potest dici nouatus quando partes conuenerunt, ut firmum remaneret.

11 Nouatio excluditur stante compatibilitate contractuum.

12 Contractus, quando dicantur diuersi ratione summa, & ratione cause, & nu. 13.

14 Exceptio non adimplemanti non habet locum in contracta diuerso.

15 Præscriptio statutoria Bononiæ non comprehendit instrumentum iuramento vallatum.

16 Solutio, quando fuit destinata in certo loco, hoc casu statuta illius loci sunt attendenda, non autem loci iudicij.

17 Reformatio fel. rec. Pauli Quinti prohibet Notarijs recipere in fideiussores Curiales fauore creditorum.

18 Non autem tollit fidem instrumentis si Curiales recipiantur in fideiussores à creditoribus.

DECISIO DCXXI.

DOMINVS Alexander Burdonus de anno 1592. vendidit partem capitalis ad exercitium conductionis mercium D. Vincentio Piccigotto pro lib. 3271. quas per Instrumentum iuratum infra certum tempus Bononiæ soluere promisit, ut in Summar. num. 1. sed cum dictus Vincentius statuto tempore promissa non adimpleret, fuit uti suspensus de fuga hic in Curia ad instantiam Alexandri pro pretio dicti capitalis soluendo carceratus; qui cum dedisset in fideiussorem de stando iuri, & iudicatum soluendo, D. Flauium Gualterium, fuit à carceribus liberatus, sed cum adhuc Vincentius differat solutionem, fuit contra illum motum iudicium, & obtenta sententia, quæ fecit transitum in iudicatum & ideo fuit relaxatum & expeditum mandatum etiam contra Gualterium fideiussorem desoluen. iudicatum, & fuit capta executio, qui adita Signatura, commisit causam in Rota cum facultate procedendi ad legitimam executionem, quod dubium cum fuerit vtraque parte informante per plures vices discussum, fuit tandem resolutum ad fauorem Burdoni, quod sit procedendum ad executionem contra Gualterium fideiussorem, ut supra & moti sunt Domini, quia cum sententia lata contra Piccigottum principalem debitorem transiuerit + in iudicatum, ista res iudicata potest executioni

12 tioni demandari nedum contra principalem debi-
torem, nempe Piccigottum, sed et etiam contra fi-
deiussores Iudicis, & sic contra Gualterium absq;
alio processu l. 1. ubi Doct. ff. iudicat. solu. Angel. n. 2.
Cast. nu. 4. Guidopap. decis. 26. per tot. & decis. 215.
num. 9. Surd. decis. 218. num. 13. & decis. 335. nu. 25.
Franc. Marc. decis. 157. num. 5. & 9. par. 1. Lancell.
de attent. p. 2. cap. 20. limit. 6. nu. 15. & seq. Mantic.
de tacit. lib. 16. tit. 22. nu. 9.
Nec videbatur dubitari, quin sententia fecisset transi-
tum in iudicatum et ex quo intra decem dies datos
ad appellandum non appellavit, nec ipse Piccigottus,
nec aliquis, qui ab eo mandatum legitimū haberet,
aut hodie C. de appell. l. 1. C. eod. tit. c. tum dilectus
in fin. de elect. cap. quoad consultationem de re iud.
Non obstat quod appellatio nomine Vincentij
interposita, et etiam si fuerit interposita sine illius
mandato, adhuc tamen sustineatur, ex quo facta po-
stea per Vincetium ratificata, quæ ratificatio et æqui-
paratur mandato, cap. Ratihabitionem de regul.
iur. in 6. l. fin. ff. ad Macedon. quia cum Piccigottus
presumatur habuisse scientiam dictæ sententiæ, et me-
diante citatione sibi facta ad docendum de appel-
latione, & legitima prosecutione. Capic. dec. 139.
nu. 3. vers. secundus casus, neque ratificatio ei suffra-
gatur, cum et non fuerit intra decem dies facta,
prout tali casu requiritur; Mil. in ver. ratificatio,
vers. secundo fol. 399. Guidopap. cons. 124. sub nu. 7.
vers. ad sensum. Soccin. Sen. cons. 45. visa appella-
tione sub nu. 10. vers. quinimo probatur hæc conclu-
sio in 5. dubit. lib. 1. Lancell. de attentat. cap. 12. p. 2.
limitat. 50. num. 63. & tradunt Modern. de appell.
quaest. 12. nu. 79.
Neque dubitatur de validitate, & iustitia dictæ
sententiæ, et cum esset lata servatis servan. iuxta re-
quisita, de quibus per Caputaq. decis. 260. par. 2. Ro-
ta decis. 678. nu. 1. & 708. nu. 1. par. 2. in recent. & ex
Instrumento publico venditionis supradicti Capita-
lis apparet de credito Burdoni in dicta summa lib.
3271. ad quam summam soluendam fuit propterea
iuridicè condemnatus ex et quo dictum Instrumen-
tum facit probationem probatam, & manifestam,
l. cum res. C. de probat. Grammat. decis. 103. num. 1.
Seraph. decis. 1134. num. 2.
Non obstat quod de anno 1595. fuerit inter Bar-
donum, & DD. de Piccigottis deventum ad con-
cordiam, in qua fuerit capitale conductionis mer-
cium restitutum pro resolutione contractus vendi-
tionis dicti capitalis, quia istud obiectum cessat ex
lectura concordie, quæ apparet facta ex alia causa
longe diversa, quam occasione venditionis dicti ca-
pitalis, pro cuius pretii solutione tantum abest, ut
fuerit inita ista concordia, quod imò in ea reservan-
tur iura ipsi D. Alexandro competentia ex causa
capitalis dictæ negociationis, prout sunt, & legun-
tur in eodem Instrumento venditionis, & propterea
non potest dici, quod contractus venditionis fuerit
et novatus, cum partes voluerint, illud remanere
firmum, & concordia sit diversa à dicto Instrumen-
to, tam ratione summæ, quam ratione causæ, & isti
duo contractus sint inter se et comparabiles, quæ
compatibilitas novationem excludit Bald. in l. pacta
novissima num. 12. C. de pact. Gabr. cons. 81. num. 3.
et 4. lib. 1. Menoch. præsumpt. 134. num. 39. & 40.
lib. 3. Addent. ad decis. sanct. mem. Gregorij XV. 76.
num. 8.

Quod verò dicti contractus sint diversi ratione
summæ, et ratione causæ, patet; quia primus est
pro summa lib. 3271. pro pretio capitalis venditi,
Secundus verò contractus dictæ concordie est pro
summa librarum 3600. pro conseruatione damni passi
ab eodem Burdono ex eo quod post à se factam vē-
ditionem dicti capitalis accommodauit suum nomē
Piccigottis, ad hoc ut negotium adhuc cantaret sub
nomine eiusdem Burdoni, qui erat cognitus in hac
negociatione, cuius occasione cum fuissent plura
debita contracta, pro quibus Burdonus remanebat
obligatus propter dictam accommodationem sui
nominis ad illum liberandum, & conseruandum,
indemnem fuit dictum capitale restitutum, & pro-
missa summa librarum 3600. in supradicta concor-
dia, et quæ nihil commune habet cum Instrumen-
to venditionis etiam expressè reservato, cuius In-
strumenti executio propterea impediri non potest
l. quingenta. ff. de prob. l. cum centum, ff. de adim. leg.
Alex. cons. 4. nu. 3. lib. 1.

Et ex hoc cessat obiectum quod Burdonus non
adimpleuerit concordiam, & quod propterea ei
obster exceptio non implementi, quia quicquid de
hoc implemento dicendum sit, satis est, quod ho-
die Burdonus non agit vigore concordie, sed vigo-
re Instrumenti venditionis diverso à concordia, ut
supra dixi, & sic et exceptio non adimplemēti locū
habere non potest in contractu diverso l. Iulianus §.
offerri ff. act. empt. & l. cum proponas 2. C. de pact.
Mantic. decis. 238. num. 2.

Nec visa sunt obstat ea, quæ dicuntur de præ-
scriptione Statutaria, nam præscriptio desumpta
ex Statuto Bononiæ non comprehendit supradic-
tum Instrumentum iuramento vallatum, ut ibi
notat Glossator in ver. si iurauero & fuit resolutum
in Bonon. pecuniaria de Calderinis 4. Nouembris
1598. coram Penia.

Altera verò præscriptio desumpta ex Statuto
Vrbis pariter non obstat, cum solutio et fuerit de-
stinata Bononiæ quo casu statutum iudicij non at-
tenditur Rot. decis. 602. num. 4 par. 1. diuers. & deces.
764 nu. 2. par. 4.

Ea quæ dicuntur de nullitate obligationis ob re-
formationem sel. rec. Pauli V. non fuerunt habita-
digna consideratione, et cum reformatio prohibeat
Notarijs accipere in fideiussores Curiales fauore
creditorum, non autem tollat fidem instrumentis,
si curiales recipiantur à creditoribus in fideiussor-
es.

EVERENDISS. PIROVANO.

Romana deuolutionis Domus.

Ven. 14. Nouembris 1625.

ARGVMENTVM.

Bonorum identitas qualiter probetur. In consinium
materia, quid potissimum attendatur. Scriptura re-
ferens, licet non probet, nisi producat relata,
tamen hoc cessat, quando constat de tenore illius.

SVMMARIVM.

- 1 Identitas probatur ex duobus consiniis, & n. 6.
- 2 Fama bene probat dominium in antiquis.
- 3 Fama, ex quibus oriri potest ad probandum do-
minium in antiquis.
- 4 Iden-

- 4 Identitas, ut probetur, requiritur, ut confines adducti non conueniant alteri rei, & nu. 9.
- 5 Locationis usus de generatione in generationem, deferuit pro adminiculo ad probandum domini-um.
- 7 Identitatis probatio, quando est facta per duos confines, ut obscuretur, quid requiratur.
- 8 in Confinium materia multum deferitur congruentia, & verisimilitudini.
- 9 Scriptura referens non probat, nisi etiam producat scriptura relata.
- 10 Scriptura, ad quam fit relatio, non est opus ut exhibeatur, quando constare potest de tenore illius.

DECISIO DCXXII.

DICTVM fuit standum in decisio: * quia dominium Ecclesiæ quoad domum controuersam probatur, & generationes pro quibus locatio legitur facta defecerunt; unde deuolutioni locus factus fuit ex tenore instrumenti quod datur.

Neque obstant, quæ hodie replicantur magis contra factum, quam contra iuris conclusiones in decisione firmatas, nempe adminicula locationis annorum 1472. & 1507. non iustificari, & identitatem domus controuersæ per iuridicos confines non probari.

- Quoad locationes annorum 1472. & 1507. decisio firmat identitatem ex duobus confinibus viæ scilicet publicæ, & bonorum de Serlupis, qui conueniunt huic de anno 1533. Dominis de Vareseijs factæ, & sufficiunt secundum *Bart. in l. falsa demonstratio num. 14. ff. de cond. & demonstr.* cum alijs per *Desian. conf. 17. num. 8. lib. 3.*

- Non obstat quod non appareat domum hanc locatam esse sub proprietate Capituli, & Beneficiariorum, nec habuisse effectum: quia de proprietate illarum sufficienter constat, ex quo per documenta publica in actis producta probatum fuit, sicuti domus ista est Capellæ, & Altaris S. Francisci in Basilica B. Mariæ Maioris de Vrbe, in quorum locum, subrogati fuerunt Beneficiati, & quantum ad effectuationem illius probatio non est necessaria: quia adminiculum fundatur super enunciatiua proprietatis, quæ cum habeat vim famæ & bene probat dominium in antiquis *Alba. conf. 64. num. 21. Menoch. de arbitr. casu 42. num. 4.* & posito etiam quod non habuisset effectum; attamen tolli non potest, quin locatores prædicti fuerint de eo tempore domini, & proprietarij enunciati coram testibus, qui fuerunt præsentis stipulationi instrumenti, & a quibus exinde fama exiri potuit, ut in his terminis *Rota coram me ponderauit in Romana fideicommissi de Briscalijs 11. Decembris 1613.*

Non obstat diuersitas confinium vtriusque locationis 1472. 1507. à locatione 1533. de qua agitur: quia non tamen negantur adesse illa duo, nempe viæ publicæ, & bonorum de Serlupis, quod si dicatur in locatione anni 1507. dari pro confine benorū illorum de Serlupis in parte laterali, in locatione verò anni 1533. ponantur pro confine retro domus locatæ eadem bona de Serlupis, facile tollitur obiectum: quia in dicto instrumento anni 1507. designatur domus per latera, non autem per partes anteriores, & posteriores; unde ita contingere potest, quod latus designatum capiat bona de Serlu-

pis à parte retro, prout alios confines includat: sed nihilominus locatio anni 1472. expressè ponit bona de Serlupis pro confine retro, quod sufficere potest; in ceteris verò si discordant non releuat, nisi probetur, quod illi confines conueniant alteri domui, quod in præsentis non probatur *Dec. conf. 17. nu. 20. lib. 3.* sequendo *Alex. in l. si in nomine num. 2. in fine de testam.* & latissimè comprobatur *Gratian. discept. forens. cap. 883. num. 10. lib. 5.* sed præterea sufficit huiusmodi probationem domini adminiculari per alias coniecturas, nempe usus & locationis de generatione in generationem ex instrumentis datis, & ex solutione Canonis per spatium 30. & ultra annorum, ut in decisione, quæ reuideretur fuit dictum, quibus congruens responsio non datur.

- Quo verò ad identitatem domus locatæ de anno 1533. quod illa non probatur, decisio sufficienter respondit eam probari & ex duobus confinibus bonorum scilicet de Serlupis, & viæ publicæ; neque dicatur quod ille de viæ publicæ, uti nimis vagis, & generalis suffragari non possit: quia fuit responsum, quod tunc obscuraretur & probatio, quando alteri domui ipsorum de Vareseijs conuenirent; sed verò quando non conueniunt, ita respondent *Surd. conf. 235. num. 17.* & idem *Gratian.* post alios in allegato casu 883. num. 2. & 3. & nunc additur quod in ista materia confinium multum & deferitur congruentiæ, & verisimilitudini, prout *Rota considerauit in Balneoregien. confinium 19. Decembris 1603. coram bon. mem. Card. Sacrato.* & in decis. 334. quæ est Tiburtina confinium p. 2. recent. propterea quando non reperitur & alia domus; cui illi confines conuenire possunt, inferitur esse eademmet, de qua est controuersia, ut idem *Grat. d. casu 883. num. 10.* ex pluribus comprobatur.

Demum non obstat, quod sufficienter constare non possit de deuolutione domus locatæ de anno 1533. ex instrumento dato, quod dum se refert ad aliud instrumentum locationis antea factæ Francisco Valentino, & cum pactis in ea contentis, quod nisi exhibeatur, certi esse non possumus an ex pactis deuolutio aperiatur *Roman. conf. 335. in ultimo dubio num. 6. Dec. in l. edita num. 87. C. de eden. Grau. conf. 112. num. 15. Bec. conf. 5. numer. 5. vol. 1.*

- Quia obiectum ex facto cessat, ex quo Capellani Capellæ S. Francisci, de cuius domino est domus locata, ratificarunt eandem locationem factam per Capitulum cum expressione, quod locauerunt ad tertiam ipsius Io. Petri generationem tam masculinam, quam femininam, & tertiam nominatione mediante annuo censu, seu responsione ducat. 50. Unde cum Beneficiati egerint ex pacto finitæ generationis, & illud sit expressum in secundo instrumento ratificationis Capellanorum satis fundant eorum intentionem super pacto reuersiuo absque eo quod teneantur instrumentum relatum producere, & exhibere, & ad hunc effectum non esse necessariam exhibitionem relati, quando constare potest de tenore illius responderunt *Alba. conf. 276. nu. 15. Berret. conf. 130. num. 5. Magon. decis. Lucen. 96. num. 8. & seq.* Et ita &c.

Scilicet sub die 28. Maij 1625. coram eodem, est supra in hoc Tomo decisio 611.

REVERENDISS. PIROVANO.

Bononien. Bonorum.

Luna 17. Nouembris 1625.

A R G V M E N T V M.

Immissio heredi, ut impediatur, quæ probationes afferri debeant. Religiosus professus, si testamentum condat, id perperam facit, cum procul dubio careat testamenti factione. Et multa deducuntur ex quibus actibus tacitis inducatur professio, & ex quibus non. Impugnata quis non potest approbare, dum impugnatio traxit secum executionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Immissio heredi scripta, ut impediatur requiruntur probationes plenæ, & concludentes.
- 2 Religiosus professus non habet facultatem testandi.
- 3 Equites Hierosolymitani sunt verè Religiosi.
- 4 Professio ex actibus tacitis, quando non possit dici constare.
- 5 Habitus gestatio, & permansio in Religione per multum tempus, & similia, quando non arguant animum profitendi.
- 6 Professio arguitur ex illis actibus, qui non possunt fieri citra ius, & nomen professi.
- 7 Impugnans aliquid, non potest postea eo iuvari.
- 8 Impugnatio, quando traxit secum executionem, non potest amplius improbatam approbari.
- 9 in Validitatis statu, ea quæ sunt, interim producant suum effectum.
- 10 Probationes probationem non excludunt.
- 11 Petitorium ea, quæ respiciunt, non sunt terminanda in iudicio possessorio, sed in Ordinario.
- 12 Professio ex quibus concludentiissime dicatur probata.
- 13 Supplicatio non probat, dum non constat, à quo fuerit porrecta.
- 14 Supplicatio presumitur porrecta ab eo, de cuius interesse agitur.
- 15 Dispositis ad fauorem alicuius non potest praiudicari per nouam declarationem, & actum non retrospectum.
- 16 Testamentum professi suum non sortitur effectum ante mortem naturalem.
- 17 Effectum differre aliud est, & aliud tollere disposita.
- 18 Professus sine dubio caret facultate testandi.
- 19 Confessio illa, quæ fuit facta cum maiori animi deliberatione, attendenda venit.
- 20 Confessiones, quando sunt repugnantes & inuicem contrariæ, tunc neutra est attendenda.

D E C I S I O DCXXIII.

IN resolutione ad fauorem D. Lauræ capta sub die 10. Iunii 1624. * super immissione bonorū Ludouici Domini reseruarunt particulariter videre An obstatet inhabilitas testandi in Ludouico, de qua cum hodie esset actum, responsum fuit nō constare de tali inhabilitate, quæ impediatur immissionem Lauræ.

De ea enim tenentur docere Patres Bernabita, quam tamen adhuc non iustificat plenè, & t con-

cludenter, prout eis necessarium est ad impediendum Immissionem Alberici & Zuobard in l. fin. C. adict. Diu. Adr. tollen. ille sub num 5 isse sub n. 322. Caputaq. decis. 342. par. 2. Peregr. de fideic. art. 48. num. 29. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 745. & conf. 180. num. 3. Rota in recent. decis. 387. numer. 5. par. 1.

Professio enim Ludouici in Religione Hierosolymitana à qua pendet t cognitio inhabilitatis testandi postquam Eques semel ritè professus remanet inhabilis ad testandum, t cum sit verè Religiosus ut sapè censuit Rota, & signanter in decis. 436. par. 3. diuers. & decis. 87. num. 3. coram Papa Greg. XV. & add. ibi nu. 13 Hæc inquam professio si per actum expressum contendatur, de ea verè non constat t si verò per actus tacitè illam inferentes deducatur, & illi quidem vel tales non probantur, vel probati ad hunc effectum non releuant.

Non obstant igitur gestatio habitus per 30. & plures annos. Residentia in Conuentu & Carauana, nauigando sub insignijs Religionis t iuxta stabilimentorum formam completæ, ac interessentia in Capitulis linguæ Italiæ, munera pariter, & honores per Religionem collata in personam eiusdem Ludouici, nempe gubernij, & seu Præfecturæ Castri S. Angeli, ac Insulæ, & Receptoris generalis eiusdem Religionis tam in Ciuitate Bononiæ, quam in Prioratu Venetiarum, & pensionis scutor. 100. ad eius fauorem reseruata super Commenda de Sernia deputationisque à Supremo Magistro pro dando habitu alijs nouitijs quæ omnia dicebantur t fieri non posse citra ius, & nomen professi, & sufficere etiam post Concilium Tridentinum ad obligandum Religioni Nauarr. conf. 35. num. 5. de Regular. lib. 3. Honded. conf. 78. num. 22. lib. 2. Rota decis. 329. nu. 2. par. 2. rec.

Quia fuit responsum de prædictis non constare ex probationibus factis per Patres, quod si dicatur sufficienter probari ex iuribus per eundem Ludouicum productis, & datis in Summario positionis 14. Martij 1622. ex eis visum fuit Patres non posse t iuvari tanquam ex impugnatis cap. ex eo de reg. iur. in 6. cap. cum olim ubi Abb. in 6. notab. de censib. Honded. conf. 78. num. 98. lib. 2. Surd. conf. 136. n. 29. & 30. latissime probans, & dicens quando impugnatio t traxit secum executionem non posse amplius improbatam approbari, atque ita Patres egent noua probatione & iuriū productione, postquam attemptata impugnatione probationum Ludouici obtinuerunt ad eorum fauorem resolui sub dicta die 14. Martij 1622. quæ si contingant fieri interim testamentum Ludouici erit in statu validitatis, & producet t suum effectum respectu Immissionis, ex quo inhabilitas testandi pendet ab euentu probationum, & probata t non excluderent contrariam probationem Aegid. conf. 20. & decis. 103. Seraph. decis. 33. num. 1. & decis. 983. num. 7. Rota decis. 520. nu. 4. par. 1. & decis. 269. nu. 6. par. 2. diuers. super quibus cum exinde expectanda sit discussio & iudicium nō possunt in iudicio possessorio terminari, t sed ad ordinarium sunt reiicienda Osasch decis. 26. num. 2. & 16. & plene fuit firmatum in causa Bononien. de Maluetijs 27. Martij 1613. & 11. Decembr. 1624. coram me.

Similiter ne que obstant confessiones eiusdem Ludouici, qui diuersis temporibus emanarunt, & quæ

quæ probantur per eosdem Patres, nō autem ex probationibus Ludouici impugnatis & deducuntur ex quibus dicebatur concludentissimè professionem probari. *Innoc. in cap. Statuimus in princ. ubi Ioan. Andreas num. 2. de Regular. Alex. conf. 71. num. 4. lib. 3. cum alijs relatis in decis. 385. num. 2. coram Papa Gregorio XV.*

Quia quantum ad confessionem in supplicatione contentam super ea non potest constitui fundamentum, quia ignoratur à quo fuerit & porrecta, & cum de tempore nouitiatus fuerit procurata, probabiliter dubitari potest supplicationem emanasse & magis ab interesse habentibus, quam ipso nouitio.

Quo verò ad confessionem contentam in scriptura manu eiusdem Ludouici subscripta, recognita, & per Patres producta, quæ fuit manifestatio animi illius de vera professione emissa in Religione Hierosolymitana, neque illa visa fuit releuans, postquam emanauit ad colorandam fugam, quam parabat à Religione Bernabitarum, in qua expressam professionem emiserat, & antea fecerat dispositionem, de qua agitur, ad fauorem Lauræ, cui ex post & per nouam declarationem, & actum non retrospectiue præiudicare non potuit. *Bero. conf. 187. num. 5. vol. 1. Nat. conf. 152. num. 11. & conf. 438. pariter num. 11. Mand. de inbib. quest. 26. num. 4. nec responsio data tollit obiectum, quod scilicet testamentum professi, suum non sortiatur effectum ante mortem & naturalem illius, ut per Sanchez in Decalogo tom. 2. lib. 7. cap. 3. num. 55. quasi per propriam confessionem, possit alterare iam disposita, & quam hæres tenetur obseruare, quia aliud est differri effectum, & aliud posse tolli disposita, quæ non nisi per actum retrospectiue, & per nouam testamenti factionem & admittuntur, qua Ludouicum caruisse per professionem expressam dubitandum non est. Rota in allegata decis. 436. par. 3. diuers. & decis. 87. num. 15. coram Papa Greg. XV. concurrit præterea contraria eiusdem Ludouici confessio, quod nunquam & habuerit animum emittendi professionem in eadem Hierosolymitana Religione, quæ probatur per attestations Patrum Bernabitarum datas in Sum. Lauræ num. 5. cui uti emanata intra annum probationis, & cum maiori deliberatione, & animi candore, vel standum erit, & vel neutri propter contrarietatem, & repugnantiam. I. scriptura C. de fid. instrument. Surd. conf. 141. num. 1. Bero. conf. 1. num. 36. vol. 2. Alex. conf. 70. num. 5. lib. 1.*

Ex quibus negari non potest quin ista exceptio inhabilitatis à Patribus opposita, vel non sit probata, vel saltem sit ambigua, unde sicuti quando illius probatio per Patres in iudicio manutentionis negabatur, potens non fuit ad impediendam manutentionem eodem modo nunc non debet esse sufficiens ad impediendam immisionem.

Et ita fuit resolutum &c.

Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 10. Iunii 1624. coram eodem bo. me. Pirouano, est supra in hoc Tomo decisio 556.

REVERENDISS. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Pensionis domus.

Luna 17. Nouembris 1625.

ARGUMENTVM.

Pensiones domus, si conductori præuio Iudicis decreto fuerint sequestratæ, tunc ille non potest alteri soluere, absque violatione sequestri, & incurso poenarum in eo contentarum, & sic iteratæ solutionis de suo violator tenetur, quod tamen limita, nisi eam solutionem fecerit de mandato Iudicis, cum sic liberetur ab omni molestia, & quando limitatio hæc nullatus sibi vsurper locum.

SVMMARIVM.

- 1 Terminum ad soluendum, quando quis suscepit, eo lapso, potest iuste contra eum relaxari mandatum.
- 2 Terminus sumptus ad soluendum, de stylo Auditoris Camera solet esse 30. dierum.
- 3 Sequestro pendente non potest alteri solui absque violatione sequestri, & incurso poenarum in illo contentarum.
- 4 Soluens alteri pendente sequestro, de suo tenetur.
- 5 Pensiones domus secundum stylum Curie solent solui de semestri in semestrem anticipatè, & non per annum integrum.
- 6 Verisimilia ea, quæ non sunt, habent imaginem falsitatis.
- 7 Soluens de mandato, & iussu Iudicis dicitur liberatus, intellige verum, si Iudici fuerint narrate oppositiones, & causæ sequestri. & num. 8.
- 9 Decretum Iudicis non trahitur ad ea, quæ fuerint incognita.
- 10 Terminum accipiens pro solutione debiti non liberatur, si postea illud non soluat vero creditori.
- 11 Conductor si soluat pensionem Abbati non iuste electo non liberatur, si conduxit à vero Abbate, & postea soluat Abbati intruso.

DECISIO DCXXIV.

PROPOSITO in hac causa dubio, An Peregrinus teneretur soluere pensiones domus per eum inhabitatæ, & à quo tempore, fuit per Dominos resolutum, ipsum teneri à die primi sequestri ab A. C. obtenti, quod cum fuerit ad instantiam Scalzini contra eundem Peregrinum personaliter exequutum sub die 29. Iulij 1622. & Peregrinus fatendo postea debitum die 9. Septembris dicti anni & suscepit terminum ad soluendum dictas pensiones, ut constat ex Summ. eiusdem Scalzini num. 3. utique potuit contra ipsam iuste relaxari mandatum, iuxta notata per Galles. de oblig. Camer. q. 36. num. 35.

Nec releuant solutiones dictarum pensionum per eundem Peregrinum allegatæ, & factæ Francisco de Vazzis post dictum primum sequestrum A. C. immisso per eundem A. C. in possessionem dictæ domus cuius pensiones fuerunt sequestratæ, quia pendente sequestro & non poterat alteri soluere absque violatione sequestri, & incurso poenarum in illo contentarum, & sic iteratæ solutionis & de suo ad quam hodie tenetur. Caputq. decis. 155. num. 2. par. 3. & idem sensit Rota decis. 727. num. 2. par. 2. recent.

Maximè quia dictæ assertæ solutiones, & quietan-

tia reportata per Peregrinum, de quibus in dicto Sum. num. 6. & 9. visa fuerunt Dominis parum bene olere, cum appareant factæ pro pensione vnius anni integri, scilicet anni 1623. pro toto, & + integro anno, & antequam annus inciperet, quod cum secundum stylum Curia videatur valde inuerisimile, ex quo solent solui pensiones de semestre in semestre anticipatè, & non pro + integro anno anticipatè, dicitur potius habere imaginem falsitatis Bald. in l. 1. num. 16. C. de seru. fugit. Socc. iun. conf. 122. num. 20. lib. 1. Dec. conf. 25. nu. 3. post princ. & conf. 43. num. 3. Seraph. decis. 1211. num. 3.

Minus obstat quod Peregrinus soluerit de mandato, & + iussu Iudicis, & ideo videatur liberatus, ad text. in l. Paulo Callimaco §. fin. de leg. 3. Bart. in l. Creditor nu. 3. ff. de solut. Afflict. decis. 150. nu. 19. quia fuit responsum hoc procedere si Iudex habuisset notitiam, quod Peregrinus suscepisset terminum + pro credito Scalzini, & quod idem Scalzinus obrinuisset mandatum, & illius vigore sequestrum, de quibus tenebatur Peregrinus Iudicem certiorare, quod cum non fecerit, non est excusatus, nec + decretum Iudicis trahitur ad ea, quæ sibi fuerunt incognita, vt in his terminis notat Alex. conf. 103. num. 18. vers. Non obstat aliud argumentum lib. 2.

Ex quibus sequitur quod cum Peregrinus agnouerit debitum dictarum pensionum erga Scalzinum, non fuit liberatus, si postea soluit illas Francisco, non vero creditori, iuxta notata per Bart. in l. si Urbana num. 4. ff. de cond. indeb. vbi dicit quod si condutor soluit pensionem Abbati non iuste electo, & + ingresso Monasterium, non liberatur + si conduxit à vero Abbate, & postea soluit Abbati intruso, pro quo facit etiam bonus text. in l. 1. §. si rem, ff. de positi.

Et ex his fuit ita decisa vtraque parte informante &c.

In eadem causa habetur infra altera decisio sub die 26. Ianuarij 1626. coram eodem Reuerendiss. Manzanedo.

R. P. D. PIROVANO.

Vlixbonen. Matrimonij.

Mercurij 19. Nouembris 1625.

ARGUMENTVM.

Restitutio aduersus sententiam numquam solet dari, quando non constat de læsione, cum in ea fundetur decretum Prætoris. Ad matrimonij validitatem, vt Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. disponit, sufficit illud fuisse contractum coram proprio Parocho, vel alio Presbytero de eiusdem Parochi licentia; & quando dicta licentia dicatur concessa, & vtrum ea veniat sub generali facultate administrandi Sacramenta.

SVMMARIVM.

1. Restitutio in integrum non datur circumscripta læsione.
2. Sententiæ validitas probatur ex reuolutione actuum.
3. Læsiō est fundamentum vbi fundatur decretum Prætoris super restitutione in integrum.
4. Matrimonium debet celebrari coram Parocho, vel alio presbytero, præiū tamen mandato eiusdem Par. IV. Recent. Tom. III.

Parochi. & num. 5.

- 6 Parochus ex quibus satis appareat dedisse licentiā alicui presbytero, vt assistere vellet in celebrandis matrimonijs sue parochiæ. & num. 7. 8. 19. 20. 21. 26. 27. & 28.
- 9 Parochus dando generalem commissionem alicui presbytero, vt omnia sacramenta Ecclesiæ administraret, sub hac generalitate venit etiam administratio sacramenti matrimonij.
- 10 Verborum generalitas declaratur ex usu, consuetudine, & obseruantia loci.
- 11 Consuetudo circa interpretationem verborum suffragatur aduersus contrariam opinionem, quamuis communem.
- 12 Consuetudo circa interpretationem verborum generalium non eget maiori tempore, quam decem annorum.
- 13 Infirmitas dum præstat impedimentum, ne aliquid fieri possit, tunc infirmus quo ad illum actum reputatur absens.
- 14 Obseruantia, quando non pertinet ad casum de quo agitur, non est de ea curandum.
- 15 Matrimonium non desinit esse validum, licet Parochus in eo assistat coactè.
- 16 Matrimonium, vt dicatur validum, opus est, vt Parochus audiat verba contrahentium.
- 17 Parochus assistendo matrimonio, si verba non audiat, non tenet.
- 18 Quod tamen verum est de intelligentia, quam ille habere non potuit, secus vero si eam habere recusauit ad impediendum matrimonium.
- 22 Debilitas, quando causatur à precedenti morbo non differt ab ipsa infirmitate.
- 23 Impedimentum quodlibet non excusat ad aliquid peragendum, nisi probetur tale, vt potentiam agendi excludat.
- 24 Impedimentum vt excuset ad aliquid peragendū, statur dicto afferentis, dum præcesserunt consuetudine.
- 25 Infirmitas dicitur etiam durare, quando quis est imbecillis, & in imbecillitate vires se recreando recuperare desiderat.
- 29 Limitationis causa cessante debet etiam cessare ipsa limitatio.

DECISIO DCXXV.

DICTVM fuit non constare de causis restitutionis in integrum petita per Emanuelem aduersus sententiam Rotalem, quia de læsione non constat, & + ea circumscripta non datur restitutio. Rota decis. 1. de restit. in integr. in nou. & in recent. idem tenuit, vt in decis. 132. num. 1. & 532. num. 2. par. 1. illa namque valida est, & probatur ex reuolutione + actuum, & ex aduerso non controuertitur, iustitia verò patet ex decis. in hac causa facta sub die 16. Nouembris 1622. * quibus concurrentibus semper cessat læsiō, super qua fundatur decretum Prætoris, + quoad ipsam in integrum restitutionem concedendam.

Neque obstant quod hodie contra fundamenta eiusdem decisionis replicantur, Antonium Sez cauisse licentia celebrandi matrimonium inter Emanuelem, & Margaritam, tam de tempore, quo Dominicus Rector cæpit aduersa valetudine laborare, quam in die primæ Dominicæ Quadragesimæ 24. Februarij 1613. quo idem Dominicus venit ad Ecclesiam

clesiam Parochialem, quo similiter Dominicus ad eandem Ecclesiam redijt, nocte autem sequenti hora quarta matrimonium subsequutum fuit presente
 4 Antonio, & quam licentiam fuisse omnino necessariam dicitur ex decreto *Trident. Concil. sess. 24. cap. 1. de reform. matrim.* ex forma posita in eodem
 5 decreto data, vt non nisi presente & Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, vel Ordinarij licentia matrimonia celebrentur.

Quia quoad primum tempus constat de licentia Antonij eidem data per Nuncium Priorem Ecclesie S. Nicolai, qui super quarto dixit, & quod cum Dominicus ad curam deputatus infirmus esset, nec posset pro Curato inferuire, mandauit Antonio quamdiu duraret impedimentum dicti Curati vellet inferuire in dicta sua Ecclesia in administratione omnium Sacramentorum, qui respondit voluntarie se facturum, idem deponit Antonius in suo examine
 7 super quarto, & quod dictus Prior rogauit illum, vt continuaret in obligatione Ecclesie quamdiu prestat Dominicus Curatus infirmus esset, & ad Ecclesiam non veniret, & quod ad eum effectum concedebat ei omnem potestatem, & licentiam generalem ad administrandum omnia Sacramenta, qui commissionem acceptasse respondit, quamdiu dictus Dominicus infirmus esset, & ad Ecclesiam venire
 8 non posset, ex quibus & cum non dubitetur de facultate Prioris Ecclesie S. Nicolai in deputando substitutum ad vniuersalem curam, neque de impedimento infirmitatis Dominici, & commissio legatur generalis quoad omnia Sacramenta, & sub qua generalitate comprehenditur etiam administratio Sacramenti matrimonij secundum veriore opinionem, quam sequuta est *Sacra Concilij Congreg.* & exinde *Rota illam referens decis. 750. nu. 1. par. 1. diuers. Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 35. num. 13.* & nouissime fuit dictum in *Vicentina matrimonij 11. Martij 1624. coram Archiepiscopo Seleucien.* sequitur dicen. Antonium non caruisse licentia in
 10 primo tempore ad contrahenda matrimonia.

Neque obstat quod vsus, & consuetudo, & obseruantia Lusitanie Regionis, & ipsiusmet Ciuitatis Vlixbonæ hanc generalitatem declarauit, vt temper ab ea accepta sit facultas contrahendi matrimonia, de qua deponunt Testes dati in Summ. Emanuelis
 11 num. 4. & eam suffragari & aduersus contrariam opinionem quamuis magis communem voluerint *Mathes. de elect. opinio quam refert, & sequitur Alciat. presumpt. 30 nu. 3. reg. 2. Grat. conf. 111. nu. 51. lib. 2.* nec egere maiori tempore, quam decem annorum & eum desumatur ad interpretationem verborum generalium, non autem ad inductionem noui iuris. *Rota decis. 448. num. 3. & decis. 419. nu. 6. par. 1. recent.*

Quia fuit responsum testes predictos concludere de licentia quæ datur coadiutoribus Parochorum, ipsis presentibus, in presenti autem agitur de licentia quæ datur & pro impedimento infirmitatis, quæ præsupponit absentiam ab ipsa cura, primo casu rationabilis est consuetudo propter compatibile exercitium. Secundo vero casu est absurda, & irrationalis propter imperfectum exercitium quoad Sacramentum matrimonij, propterea de obseruantia, quæ
 13 non & pertinet ad casum controuersum nulla est habenda ratio. *Grau. conf. 96. num. 4. Nat. confil. 575. num. 15. Surd. conf. 382. num. 40. lib. 3.* & in his

terminis sic distinguit idem *Sanct. de matrim. disp. 35. num. 8. l. b. 3.*

Neque etiam obstat quod idem Antonius noluerit interuenire tanquam Parochus, dum sepius protestatus fuerit se non esse Parochum, & per vim detentus fuerit, nec pro Parocho astitisse, quin nec contrahentes non cognouerit, nec verba ab eis prolata intellexit.

Quia data etiam voluntate Parochi, & coadiutoris ne per vim assistendi, & non tamen matrimonium definit esse validum, prout *Sacra Congreg. Concil. sepius declarauit; & pluribus relatis comprobatur Sanchez de matrim. disput. 39. num. 9. lib. 3.* & pro indubitato fuit firmatum, in *decis. in hac causa facta*, & quoad intelligentiam verborum contrahentium
 16 quamuis ad effectum validitatis & matrimonij esse necessariam voluerit post alios *Guttier. de matrim. cap. 69. num. 12. Molin. de rit. nupt. lib. 2. diff. 11. num. 120.* & eadem *Sacra Congregatio idem declarauit in cap. data num. 2. in Summ. additionali*, at
 17 tamen loquuntur de intelligentia, quam & Parochus habere non potuit, & ita *Sacra Congregatio* explicat, dum dicit quod si Parochus adfuisset, nihil tamen eorum quæ agebatur vidit, nec audiuit. *Sacra*
 18 *Congregatio* respondit matrimonium & non valere, non autem de intelligentia quam Parochus recusauit ad impediendam matrimonij conclusionem, & nihilominus idem Antonius in sua depositione, quæ datur in Sum. num. 6. dicit quod ipsi contrahentes iterum repetierunt eadem verba matrimonij, sed ipse non repetijt non audiuit.

De secundo tempore Dominice primæ quadragesimæ visum etiam fuit Antonium non caruisse licentia contrahendi matrimonia, nam & si Dominicus eadem die venerit ad Ecclesiam Parochialem, & in ea missam celebrauerit, attamen adhuc nõ cessauerit subdelegatio de Antonio facta sub duplici
 19 conditione, & nempe quamdiu infirmus esset Dominicus, & ad Ecclesiam non veniret, ex quo infirmitas tunc durabat, quod patet ex vtraque depositione Dominici tam ad instantiam Margaritæ super secundo articulo, dum à Priore interrogaretur quomodo bene valeret, responditq. se adhuc imbecillum, quam ad instantiam Emanuelis super octauo,
 20 & exinde pro tali & approbata ab eodem Priore, nedum ex relatione Dominici super dicto articulo secundo, dicentis Priorem ei iniunxisse ne caperet stolam absque eo, quod non haberet magnas vires, & idem deponit Prior in suo primo examine, ibi interrogando illum quomodo valebat, & respondit esse etiam imbecillum, & ille dixit, quod non veniret curare Ecclesiam, nisi quando esset totaliter bonæ valetudine ad succurrendum confessionibus noctis
 21 cum cæteris Sacramentis, & idem Prior in secundo examine super primo articulo dixit se per cedulam eadem die Dominica recommendasse curam Antonio non obstante, quod ante verbo illum substituisset, neque dicatur quod imbecillitas sola non impediat purificationem subdelegationis positæ sub termino infirmitatis, quia & debilitas quando infirmatur à præcedenti morbo non differt ab ipsa infirmitate. *Felin. in cap. quomodo frequenter. num. 6. et lib. non contest. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 60. nu. 14. 15. & 17.* & si replicetur, quod non sufficit qualibet imbecillitas, sicut nec quodlibet impedimentum,
 23 & ad excusandum nisi probetur talis per quam potentia

tentia exercendi curam concludatur ex eodem Menoch. in fin. & multis comprobatur Grat. forens. discept. cap. 18. num. 13. adhuc cessat obiectum, quia statur dicto asserentis quando procedunt coniectura, ut hic ex præcedenti infirmitate, & approbatione Prioris, ac etiam ꝑ ex remissione Nuntij ad Antonium, qui prius accesserat ad Dominicum Vstillā, vocaret ad confitendum infirmum, sub cuius colore exinde eadem nocte fuit factum matrimonium. Io. Andr. in cap. Pastoralis de offic. & potest. Indic. de leg. Felin. in cap. si pro debilitate num. 5. cod. tit.

Superest tertium tempus quartæ seriæ immediate ad primam Dominicam Quadragesimæ subsequens, ꝑ in quo pariter fuit dictum Antonium non caruisse licentia curam exercendi quoad omnia Sacramenta quamvis tam ex depositione Antonij, quam Dominici appareat eundem Dominicum venisse ad Ecclesiam, missam in ea celebrasse, ac poenitentem audiuisse, Antoniumque ob id claves Sacrarum obtulisse rogando, ut eum ab obligatione curæ liberaret, atramen patet ex utraque depositione eiusdem Dominici nempe secundo articulo, tam in die Dominica, quam in feria quarta se imbecillum enuntiasset, & in alia super octavo recusavit recipere claves, respondendo Antonio, quod illum excusaret per illam diem, in quo volebat recreationem capere, & quod ad diem sequentem claves recepisset, ex quibus verbis dubitari non potest quin ꝑ quoad Dominicum infirmitas duraret, quia & erat imbecillis, & in imbecillitate vires se recreando recuperare vellet, sequendo consilium Prioris ne rediret, nisi integris viribus recuperatis.

Non obstat quod Antonius in sua depositione super octavo ab illa die Mercurij. 27. Februarij habuerit se pro licentiatum non obstante quod Dominicus illum ꝑ rogauerit, ut vellet usque ad alteram diem mane continuare, ut si casus occurreret ad confitendum subuenire posset, quod onus legitur quidem ab eodem Antonio in eadem depositione acceptatum, sed cum declaratione, quod non intendebat assistere matrimonio de nocte celebrandis, absque eo quod Dominicus esset præsens, vel noua à Priore licentia superueniret.

Quia quoad limitatum exercitium curæ ab eo die Mercurij in antea solus Antonius deponit cum ꝑ tamen in prima depositione coram Vicario Vlixbonen, & in alia ad instantiam Margaritæ nullum verbum de hac limitatione dixerit. Dominicus vero in distincte super octavo pariter articulo dicit, quod cum excusaret per illam diem in qua volebat recreationem capere, & quod ad diem sequentem claves capere debebat. Præterea eadem Antonij declaratio emanauit, quia ipse intelligebat expiratū fuisse suam iurisdictionem, quæ cum ex supradictis adhuc durare appareat, merito cessante ꝑ causa limitationis debuit etiam cessare, & ipsa limitatio cap. cum cessante de appell. Tiracuell. in tract. quod cess. caus. num. 96.

Et ita decisum &c.

Decisio, quæ hic allegatur in hac eadem causa emanata sub die 16. Nouembris 1622. coram bo. me. Reuerendiss. Patriarcha Manzanedo, est in præcedenti Tomo decisio 431.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana de Bombellis.

Luna 24. Nouembris 1625.

ARGUMENTVM.

Vxori in subsidium datur regressus pro recuperatione suæ dotis ad bona, quæ dedit in dotem marito æstimata, itaque fecerit talis æstimatio emptionem, & venditionem. Præscriptio non potest allegari, dum legitimum tempus transactum non fuit. Fructus rei venditæ pendentes ad quem spectent, si simus in dubio. Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, quando fructus hæreditarios non faciat suos, & quando secus.

SVMMARIVM.

1. *Æstimatio in datione dotis facit emptionem, & venditionem.*
2. *Vxori in subsidium datur regressus ad rem datam in dotem æstimatam.*
3. *Statutum Urbis de præscriptione inducit presumptionem satisfactionis in debitore spatio 16. annorum.*
Itaque si allegetur minus spatium temporis, non releuat.
4. *Legatarius numquam præfertur creditori habenti hypotecam.*
5. *Vestes date à marito uxori, dum non sunt pretiosæ, præsumuntur donatæ.*
6. *Fructus rei venditæ pendentes, dum aliud non fuit conuentum, spectant ad emptorem.*
7. *ad Fructuum restitutionem, quis non tenetur, dum percepit bona fide.*
8. *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non facit fructus suos in præiudicium creditorum hæreditariorum.*
9. *Quæ tamen conclusio procedit, quando quis est simpliciter hæres, non autem quando quis simul est creditor.*

DECISIO DCXXVI.

DOMINI dixerunt conclusionem firmatam in alijs decisionibus esse veram, videlicet, quod
1. *competebat in subsidium regressus ad ꝑ vineam, datam in dotem æstimatam, quia licet isto casu fecerit emptionem, & venditionem, tamen si hæreditas non est soluendo in subsidium ꝑ datur regressus ad vineam. Propterea, ut videretur de veritate huius facti, fuit deputatus calculator D. Ioannes Michelinus, qui firmavit creditū hæreditatis ascendere ad scut. 7097. debitum verò ad summam scut. 6812. & sic creditum remanebat in scut. 285.*
Prætendebat tamen Fulvia, quod ex debito hæreditatis aliqua partitæ essent demenda, & aliqua ad creditum addenda. Helena exaduerso prætendit aliquas partitas esse addendas ad debitum hæreditatis, & sic Fulvia prætendit augere creditum ultra summam prædictam. Helena vero debitum adeunt legitime absorberet dictam summam scut. 285. in quibus hæreditas fuit declarata creditrix.

Incipiendo à prætensionibus Fulviæ prima deducebatur, quod cum fuerit datum debitum hæreditatis in scut. 256. 48. quæ sibi retinuit Hippolytus Ceccarellas pro suis vtilibus erat demenda ista partita,

tita, sed hoc non placuit Dominis in totum, sed esse reformandum in scut. 38. 15. & sic computandum, solum esse pro scut. 218. 33. Quia bo. me. Macchiauellus constituit per suam sententiam illum creditorem in scut. 171. 27. pro salario, & in scut. 47. pro totidem ab eo solutis.

Secundo prætendit esse demendam ex debito hæreditatis partitam scut. 175. solutorum Paulæ Picciolottæ, quæ de anno 1575. vendiderat cannetum, de cuius hæreditate agitur, pro scut. 350. prætenditur enim quod actio ad petendum creditum fuerit præscripta. Per Dominos tamen fuit cōsideratum, quod prædicta venditio fuit facta de anno 1575. obitus vero Bernardini fuit de anno 1590. & sic à die venditionis vsque ad obitum interuenerunt tantum anni 15. † Quare non adest legitima præscriptio, nec præsumptio satisfactionis, quæ ex Statuto Urbis spatio 16. annorum inducitur.

Tertio dicebatur ex debito hæreditatis esse demenda scuta 20. quæ Bernardinus legauit cognatæ suæ. Hæc prætensio placuit Dominis, quia nunquam † legatarius præfertur creditori habenti hypothecam. *l. creditor ff. de distr. pign. Surd. decis. 44. n. 6.* Neque ius istud potest impediri per testatorem *l. 1. C. de bon. pign. imped. non poss. & fuit latè deductum coram me in causa Asculana domus 2. Iunij 1602.*

Quarto dicebatur quod ad creditum hæreditatis erant ponendæ vestes, quas Helena retinuit, sed videbatur calculator habuisse de his rationem, cum posuerit ad creditum hæreditatis partitam scut. 42. pro mobilibus, quæ remanserunt in manibus Helenæ, & in omnem euentum † cum non sint vestes pretiosæ, censentur donatæ, *Surd. decis. 166. num. 4. Laderch. conf. 118.*

Quare firmatum fuit demptis duabus partitis, una scilicet scut. 38. 15. altera vero scut. 30. debitum hæreditatis esse iuxta calculum Michellini computandum in scutis 6744.

Circa prætensiones Helenæ. Prima dicebatur esse addendum ad debitum hæreditatis duos census, alterum scut. 200. alterum scut. 50. pro quibus Bernardinus fideiussit uti principalis, principaliter, & insolidum, sed respondebatur illum habuisse releuatorem, & non constare, quod hæreditas aliquid soluerit.

Secundo prætendebatur ad debitum hæreditatis esse ponenda scuta 200. debita Helenæ, cum enim dedit vineam, fructus erant pendentes, sed quoniam vinea ita, & taliter fuit data, † ut faceret emptionem, & venditionem, fructus pendentes spectabant ad ad maritum emptorem. *l. fructus ff. de rei vendic. l. Iulianus §. si fructibus ff. de act. empt. Bart. in l. fin. §. fin. vers. & ideo dic. ff. de iur. fisc. Apostill. ad Rom. conf. 10.*

Ex quibus apparet quod creditum hæreditatis excedebat in scutis 353. Sed cum creditum Helenæ esset scut. 1200. pro sua dote certum est, quod in subsidium poterat agere ad vineam saltem pro rata, & medio tempore fecit fructus suos, licet enim in totum hæreditas non esset soluendo, tamen ut constet ex prædictis negotium erat adeo implicitum, ut dicendum sit ex tota serie facti Helenam bonæ fide percepisse, & consumpsisse † fructus, & ideo non teneri ad illorum restitutionem. *Abb. conf. 6. in fine, lib. 2. ubi de communi Alex. conf. 154. num. 2. & 5. vers. regula enim lib. 6.*

Neque obstat quod Helena tanquam hæres cum beneficio † legis, & inuentarij non fecerit fructus suos in præiudicium creditorum hæreditariorum. *Guidopap. de confect. inuent. num. 17. Phanucc. eod. tract. par. 3. num. 35. Laderch. conf. 8. nu. 1. Peregr. de fideic. art. 49. num. 77. Surd. decis. 92. num. 5. Caball. conf. 144. lib. 2.* Quia conclusio procederet si Helena esset † simplex hæres cum beneficio legis, & inuent. sed cum esset etiam creditrix suæ dotis, & bona fide vineam in subsidium retinuerit, utique fecit fructus suos. Et ita &c.

Vide supra in præcedenti Tomo ad decisionem 410. quæ est in eadem causa, ubi annotavi plures alias decisiones in hac causa emanatas.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana fructuum Dotis.

Veneris 28. Nouemb. 1625.

ARGVMENTVM.

Bona omnia alicuius, si propter eius delictum in fiscum transeant, tunc cum dictis bonis in fiscum quoque transeunt omnia iura, & actiones tam actiue, quam passiue, itaque ille remanet liberatus ab omni obligatione, quæ opinio procedit etiam si obligatus deuenit ad pinguiorem fortunam, & quid si à Principe plenariè fuerit restitutus in integrum. Bona, ut dicantur confiscata, quid requiratur.

SVMMARIVM.

- 1 Bona alicuius, quando confiscantur, tunc omnia iura actiue, & passiue in fiscum transeunt.
- 2 Quod procedit etiam si postea ille, cuius bona fuerunt confiscata deuenit ad pinguiorem fortunam. & num. 5.
- 3 Bannitus, cui bona omnia fuerunt confiscata, si postea fuerit restitutus ad bona, honores, & famam, tenetur ad omnia, prout erat obligatus ante confiscationem.
- 4 ad fructus dotales soluendos, dum quis se obligauit, si accidat omnia eius bona confiscata fuisse, dato, ut ea recuperet, sine dubio denuò obligatur ad dotalem solutionem.
- 6 Testator, dum ordinauit, ut in casu delicti heredis bona non transeant in fiscum, sed alium eo casu substituit, si secutum fuerit delictum, & confiscatio, & deinde restitutio, quid ea operetur.
- 7 Testatoris præceptum, ne bona in casu delicti heredis transeant in fiscum operatur, ne ea possint confiscari.
- 8 Fiscus non est verisimile, ut pro valore magno bonorum, voluisset concordare pro parua summa.
- 9 Bonorum incorporatio in fiscum debet probari mediante actuali possessione, & apprehensione.
- 10 Sententia condemnatoria non transfert possessionem absque apprehensione.
- 11 in Fiscum tunc bona dicuntur incorporata, quando sunt descripta, annotata, sequestrata, & consignata in depositum.
- 12 Bona, ut dicantur incorporata in fiscum, non sufficit, quod fuerint confiscata.
- 13 Sed requiritur etiam, ut capta sit possessio præcedente declaratoria, & inter Principis bona descripta.

DECISIO DCXXVII.

HODIE non controuertebatur, quod fructus decursi dotis non soluta post dissolutum matrimonium non debeantur ex rationibus constante fione deductis, * nec minus de decursis constante matrimonio, sed dicebatur non deberi per Paulum, quia licet ad illos se obligauerit, nihilominus, cum fuerit bannitus, & eius bona + confiscata in fiscum fuerunt translata omnia iura actiue, & passiuè l. *seruus* 29. ff. de act. & obligat. Bart. in l. *ubi cumque* que num. 5. vers. *primum exemplum in deportato* ff. de fideiuss. 10. de Amic. conf. 68. num. 2. & 3. DD. in l. *si maritus* ff. solut. matrim. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 59. num. 9. vers. & in tantum, Peregr. de iur. fisc. lib. 5. tit. 1. n. 54. vers. *Ideo quia fiscus*. Farin. q. 25. num. 177. & seq. Rota decis. 575. num. 1. par. 1. in recent. subdebatur præterea hanc conclusionem procedere etiam quod postea venerit + ad pinguiorem fortunam, acquirendo bona per obitum fratris ex fideicommissio paterno l. 4. C. de sent. pass. ubi Ang. num. 14. Odd. de restit. in integr. q. 97. art. 2. nu. 13. vers. *sed breuiter*. Farin. loco citato num. 179. Rota decis. 575. num. 1. in fin. vers. & eo peruenio.

Ceterum Domini attenta qualitate facti censuerunt Paulum teneri ad fructus durante matrimonio decursos, quia licet verissima sint, non videntur tamen admittenda in hoc casu, ubi ipse fuit gratosè restitutus + ad famam, honores, & bona, propter quod illamet actiones fuerunt à fisco in ipsum retro translata l. 2. & 3. ff. de sent. pass. l. in questione, ubi Ang. num. 3. C. eodem. Et propterea denuò remansit obligatus Petro Antonio + pro fructibus constante matrimonio elapsis, Bart. in dicta l. *si maritus*, num. 3. Angel. num. 1. vers. & licet. Alex. nu. 4. & 5. ff. solut. matr. Nell. in tract. de ban. temp. 3. par. 1. num. 21. latè Farin. d. q. 25. num. 100. Odd. d. q. 97. num. 9. & seqq. Peregrin. de iur. fisc. lib. 5. tit. 2. n. 63. Non obstat quod Paulus fuerit restitutus quoad bona, non tamen fisco incorporata, & bona fuerunt cessa fratri mediante solutione scutorum 800. quæ ipse postea recuperauit non à fisco, sed vigore fideicommissi paterni + per obitum fratris, & ideo non tenetur d. l. 4. C. de sent. pass. 10. de Amic. d. conf. 68. num. 3. vers. *plus dico*. Nell. in tract. de Bann. in 2. par. 3. temp. num. 21. & vers. 1. Farin. d. q. 25. num. 180. Huic fundamento fuit responsum, quod in testamento Pater disposuit, quod + in euentum delicti vocauit alium, & si deinde delinquens, fuit restitutus, censetur etiam restitutus, & reintegratus ad bona, quæ prius obtinuerat.

Quæ dispositio + operatur, vt bona non possent confiscari. Rol. conf. 56. num. 11. & 12. lib. 1. F. heus inter consil. Farin. 153. num. 2. cum seqq. lib. 2. Bos. de publ. bon. num. 3. Peregr. de iur. fisc. lib. 1. tit. 1. num. 103. & seq. Menoch. conf. 91. nu. 6. Gabr. conf. 123. num. 12. lib. 1. Odd. conf. 5. ubi de communi Farin. d. q. 25. num. 22. Fusar. de sustit. q. 442. num. 11. Et propterea compositio facta per fiscum, censetur facta ex aliqua prætensione Pauli super dictis bonis, non autem ex quo possent simpliciter confiscari, eoque magis, cum + valor bonorum passim ascenderet ad valorem scut 18450. vt patet ex confessione Pauli, non est credendū, quod fiscus voluit concordare ad tam magnum interessē pro tam parua summa.

Fuit insuper ex abundanti consideratum, quod Part. IV. Recent. Tom. II.

- 9 incorporatio + deberet probari mediante actuali possessione, & apprehensione, quod non probatur. Socci. iun. conf. 126. num. 1. lib. 2. Sola enim sententia condemnatoria non transfert + absque apprehensione possessionem. Bos. in prax. de publ. bon. num. 26. Hond. conf. 42. num. 29. lib. 1. Ruin. conf. 25. num. 1. & seq. lib. 4. Eugen. conf. 2. num. 30. ubi quod bona dicuntur + fisco incorporata, quando sunt descripta, annotata, sequestrata, & consignata in depositum, latè Farin. qui alios cumulat fragment. vers. *bona* num. 116. ubi declarans hanc clausulam
- 12 præterquam fisco incorporata + asserit non sufficere, quod fuerint confiscata, sed requiri quod fuerit etiā
- 13 capta possessio præcedente declaratoria, + & inter Principis bona descripta.

Et ita vtraque parte informante conclusum, &c.

* Videlicet sub die 12. Maij 1625. coram eodem Coccino, est supra in hoc Tomo decisio 607. & infra habetur altera sub die 30. Ianuarij 1626.

REVERENDISS. MANZANEDO,

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Medietatis Annatæ.

Luna 1. Decembris 1625.

ARGVMENTVM.

Statutum, si adsit in aliqua Ecclesia, vt illi, quibus sunt collata beneficia illius Ecclesiæ, teneantur, applicare dimidiam primam annatam fructuum Sacristiæ, vel alicui alio loco, si accidat, quod in d. beneficijs aliquis sit intrusus, & soluât dictam partem, an postea verus, & legitimus possessor teneatur illam denuò soluere.

SVMMARIVM.

- 1 Beneficij media annata si sit danda alicui loco vigore statuti, debet solui ex fructibus, seu redditibus beneficij.
- 2 Beneficij fructus spectant ad verum, & legitimum possessorem, non autem ad intrusum.
- 3 Bona si existant ad æstimum venditoris si venditor soluât collectas, & onera, non potest de nouo grauari emptor ad illa soluenda.
- 4 Collecta, seu gabella duplex pro eadem re exigi non debet.
- 5 Decimas, qui semel soluti ad amplius non tenentur.
- 6 Annata semel soluta pro eadem vacatione beneficij non debet iterum solui, etiam, quod expediantur noua litera sub eadem supplicatione.
- 7 Prouisio nulla non consumit vacationem.
- 8 Vacatio non dicitur noua, si proueniat ex persona nulliter prouisi.
- 9 Onus fructuum beneficij est onus reale, & non personale.
- 10 Beneficiorum vacationes de facto attendi non debent, sed tantum illa, quæ contingunt de iure.
- 11 Beneficiorum vacationes de facto sufficit aliquando verificare secundum subiectam materiam.
- 12 Vacatione beneficij de facto non sufficit iustificare, quando agitur de certa, & determinata fructuum applicatione.
- 13 In beneficijs regulariter non admittuntur plures possessores.
- 14 Beneficij possessio illius, qui fuit intrusus, vel nulliter

subiecta materia, vt colligitur hic ex tenore primæ partis indulti videtur resp. cere tantum admissionem, seu receptionem noui Clerici, quia fuit dictum hic non agi de prima, sed de secunda parte indulti, cuius verba dum loquuntur de applicatione istius mediæ annatæ non videntur posse intelligi de vacatione tantummodo de facto, sed de iure, & de facto, attento quod non versemur in terminis iustificationis gratiæ, † sed in certa, ac determinata applicatione fructuum, iuxta tradita per *Rot. decis. 659. num. 15. par. 2. recent.* alias enim intelligendo simpliciter in hoc casu de vacatione de facto sequeretur, quod pro vna vacatione soluerentur plures mediæ annatæ, & tot quot contingeret fieri impetrationes, & possessionis occupationes, quod non est dicendum cum † in beneficijs regulariter non admittantur plures possessores, sed possessio illius qui fuit intrusus, vel nulliter immixtus dicatur redundare, † ad commodum tantum veri, & iusti possessoris, *cap. contingit de dol. & contumac. l. quamuis, & ibi gloss. verb. perinde habetur. ff. de bon. auct. l. iud. possid. & fuit dictum in Meten. Canonizatus 27. Maij 1609. coram bo. me. Card. Sacrato.*

Non obstat, quod redditus huius Clericatus consistant in fructibus, qui solum debentur presentibus, & interessentibus, † & sic assimilentur distributionibus quotidianis, vt per *Viu. opin. 194. di. distributiones quotidiana, num. 8.* quia nihilominus illi spectant ad Iulium Cæsarem verum, & legitimum possessorem, † ita vt nec contra intrusum prout erat Nicolaus requireretur protestatio, *Rot. decis. 618. in princ. par. 1. diuers. Gonzal. sup. regul. 8. § 7. probem. num. 161. vers. 4. limita.* Quinimodum cum isti redditus pro rata remanere deberent ratione dictæ mediæ annatæ penes Sacristiam non erat pariter necessaria aliqua protestatio ad effectum, vt Iulius Cæsar tanquam verus possessor † illos pretendere posset, *Put. decis. 373. num. lib. 1. in nouis, Rota diuers. d. decis. 618. par. 1. & in Maioricens. Canonizatus 2. Maij 1594. Firmana distributionis 26. Ianuarij 1598. coram Illustriss. Card. Millino, & in Casalen. distributionum 16. Nouembr. 1605. coram R. P. D. Ortemberg.*

Non obstat quod Iulius Cæsar obtinuerit tantum immixtionem in possessionem istius Clericatus, non autem fuerit lata sententia ad eius fauorem cum condemnatione fructuum, quia huiusmodi obiectum posset procedere si Iulius Cæsar ageret hodie contra Nicolaum, & vellent ab eo repetere dictos fructus, sed cum Nicolaus, vt supra dictum est, soluerit mediæ annatam sacristiæ dicitur gessisse negotium, † vt Iulij † Cæsaris, ad cuius tantum commodum tanquam intrusus dicebatur possidere, *cap. contingit de dolo, & contumac. cum alijs supra allegatis.*

Minus obstat, quod media annata ex dicto indulto Clementis sit applicata Sacristiæ etiam si provisiones sint de litigiosis, & vacaturis, in quibus cum non possit considerari vera vacatio, nisi post euentum litis, aut conditionis purificandæ per vacationem videtur intrare conclusio supra firmata pro Sacristia, quod sufficiat etiam vacatio de facto pro exactione dictæ mediæ annatæ, quia fuit responsum verba prædicta indulti esse aliter intelligenda, nempe vt quoad beneficia litigiosa prouisi etiam licet

subsistente non possint quoad eorum interesse impedire exactionem mediæ annatæ, & simpliciter quoad vacatura, quæ excedunt primum annum, vt Sacristia non dicatur propter hoc priuata suis facultatibus deducendi mediæ annatam ex fructibus qui prius percipi non potuerunt, non autem quod valeat exigere mediæ annatam ex quacunque vacatione de facto contingente, quod esset omnino absurdum ex supra deductis.

Secundò respondebatur, quod licet Indultum dicat mediæ annatam debere solui etiam de beneficijs litigiosis, & vacaturis, attamen non disponit, quod illa soluta cum debeat solui ex fructibus beneficij, vt superius demonstraui, non sit computanda ad fauorem veri, & legitimi possessoris, vel titularis, prout in simili non facit, quod gabella debeat † solui à possessoribus etiam de facto, vt per *Marcabrun. cons. 18. num. 333. & seq. Surd. decis. 305. nu. 7.* quia non inde sequitur, quod ille, qui verè habet uis, & legitime † possidet, teneatur solvere nouam gabellam, iuxta *Bald. Dec. Soc. & alios supra allegatos.*

Tandem non obstat, quod alijs in his, & similibus casibus Sacristia exegerit istam mediæ annatam, & sic dicatur constare de obseruantia faciendi huiusmodi exactionem, quia ex casibus, siue exemplis adductis in summario eiusdem Sacristiæ num. 2. de duobus beneficiatis, qui soluerunt d. mediæ annatam pro illorum ingressu in possessionem non videtur vllò modo posse firmari obseruantiam talem, quæ præiudicet Iulio Cæsari tanquam non obtentam in contradictorio iudicio, sed emanata ex particulari soluentium voluntate, qui bene potuerunt de re sua sic disponere, † non autem mediante solutione per ipsos facta alteri ingrediendi præiudicare, & iniquam conditionem interre, *l. si ex duobus in fin. ff. de neg. gest. l. in princ. ff. de alien. iud. mutan. caus. fact. l. non debet. ff. de reg. iur. cum alijs notat. per Crauet. cons. 1. pro genere. n. 91. & num. 455.*

Ex quibus ita fuit resolutum vtrique parte informante.

REVERENDISS. MERLINO.

Toletana Matrimonij.

Mercur. 10. Decembr. 1625.

ARGUMENTVM.

Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parocho absque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parocho licentia contractum, ipso iure irritum est, adeo vt sola declaratoria opus sit. Parochiam nouam, vt quis acquirat, ad hunc effectum non est opus expectare, vt ille maiori parte anni in prædicta Parochia inhabitauerit, sed statim ac incipit inhabitare animo habitandi efficitur Parochianus, itaque momentum temporis sufficit; innato animo, & respondetur non nullis oppositionibus in hac materia.

SVMMARIVM.

1 Matrimonium non celebratum coram proprio Parocho non tenet.

- 2 *Matrimonium non celebratum iuxta disposit. Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. est irritum ipso iure, ita ut sola declaratoria sit opus.*
- 3 *Parochus alicuius loci, ut quis efficiatur sufficit, ut ibi incipiat habitare, nec requiritur, ut inhabitauerit maior pars anni.*
- 4 *Attestanti de re, quæ ad eius officium spectat, credendum venit.*
- 5 *Matrimonium contractum in presentia proprii Parochi dicitur legitime contractum.*
- 6 *Matrimonium sufficit, ut fuerit contractum in presentia Parochi habitationis alterius coniugum contrahentium.*
- 7 *Testes deponentes super validitate matrimonij illi sunt preferendi alijs deponentibus super inualiditate.*
- 8 *Testes deponentes super inualiditate matrimonij, debent plenè, & concludenter dictam inualiditatem probare, & debent esse omni exceptione maiores.*
- 9 *ad Parochiam aliquam, quando quis dicatur deuenisse, ut ibi continuo inhabitaret.*
- 10 *Testes, quantum fieri potest, curandum est, ut reducantur ad concordiam, & nu. 17.*
- 11 *Domicilia duo quando quis habet, tunc ad validitatem matrimonij sufficit, ut coram alterutro Parocho fuerit contractum.*
- 12 *Domicilium in aliquo loco, quis dicitur contraxisse stante eius animo illud contrahendi, licet ex aliquo accidenti ibi omnia eius bona non asportauerit, & num. 13. 22.*
- 13 *Domicilium statim dicitur contractum non expectato alio tempore, quando adest aperta animi declaratio illum velle contrahere.*
- 14 *Testes Religiosi presumuntur omni exceptione maiores.*
- 15 *Voluntatis mutatio, nisi de ea constet, non presumitur in dubio.*
- 16 *Declaratio expressa, & valde enixa etiam cum imprecationibus, & iuramento, tollit vires tacite voluntatis contraria.*
- 17 *in Fraudem legum, ea, quæ simulate fiunt, non tenent.*
- 18 *Matrimonium an dicatur validum, si in fraudem dispositionis Concil. Trident. volentis ut illud contrahatur coram Parocho proprio, fuerit mutata Parochia, & nu. 19. & 25.*
- 19 *Fraus non presumitur, sed ab allegante eam, est concludenter probanda.*
- 20 *ad Fraudem probandam, quamvis sufficiant presumptiones, & coniectura, tamen illæ debent esse perspicaces, & evidentes.*
- 21 *Coniectura illa, non probant fraudem, quæ in bonam partem etiam sumi possunt.*
- 22 *Coniectura illæ non sunt habenda in consideratione, quæ diuersos sensus habere possunt.*
- 23 *per Coniecturam unicam non dicitur probata fraus.*
- 24 *de Veritatis primordio, verisque causis quando constet, tunc licet, & sine aliqua fraude presumitur actus gestus. & num. 28.*
- 25 *Animus latitans, melius detegi non potest, quam per expressam declarationem eius, de cuius voluntate queritur.*

MATRIMONIUM pro parte D. Ludouici nullum prætendebatur ex eo, quod coram proprio Parocho & celebratum non fuerit iuxta formam, ac dispositionem *Sacri Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de Reformat.* vbi matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parocho absque Ordinarij, vel proprij contrahentium & Parochi licentia contractum ipso iure irritum facit, adeo ut sola Declaratoria opus sit, quemadmodum Sacra censuit Congregatio Illustris. Interpretum: Quo tamen non obstante post trinam causæ propositionem visum fuit Dominis pro illius validitate respondere, & sic sententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declaratum esse reuocandam.

Quamvis enim sit in confesso, quod Parochus S. Ludouici, coram quo matrimonium fuit celebratum per duos menses antea non erat proprius Parochus vllius ex coniugibus, quia D. Ludouicus semper, & continuo inhabitauit in Parochia Sancti Martini, Domina Maria verò inhabitauerat in Parochia S. Sebastiani, nihilominus DD. existimant ex depositionibus testium datis in summario Dominae Mariæ num. 12. 13. & 14. probari ipsam per duos menses circiter ante contractum matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Dydaci, in qua inhabitabat, discessisse animo non redeundi, & se contulisse ad domum Quintilij in dicta Parochia S. Ludouici secum asportando vestimenta, lintheamina, & omnia alia ad eius personæ vsum necessaria, ibique vsq; ad diem contracti matrimonij habitasse, edendo, bibendo, ac pernoctando, & faciendo, & vltius etiam omnem adhibuisse diligentiam, ut in eadem Parochia domum emeret, & sic nouam Parochiam acquisiuisse, & ad hunc enim effectum non est opus expectare, ut quis maiori anni parte in Parochia inhabitauerit, sed statim ac incipit habitare animo habitandi efficitur Parochianus. *Card. in Clem. 1. de priuil. quest. 16. nu. 8. & ibi gloss. in verbo Parochialis, Abb. in cap. extirpanda, §. qui verò in repet. num. 11. vers. quæro secundo quis dicatur de præben. & ibi etiam Rebuff. vers. contrariam opinionem, fol. 385. & in c. omnis vtriusque num. 23. de pen. & remiss. Feder. de Sen. conf. 234. num. 5. in fin. & num. 6. Syluest. in summ. in verb. domicilium, nu. 2. Borgnin. decis. 12. nu. 22. vers. & aduertendum, lib. 2. Sanchez. de matrim. lib. 3. disput. 23. nu. 14. Guttier. eod. tract. de matrim. cap. 63. num. 13. & 14. Emanuel. Sà in summa in verb. Matrimonium, num. 2. vbi refert ita declarasse dictam Sacram Congregationem, & in verb. Parochus, num. 2. vers. ad matrimonium verò Basil. Pontius de matr. lib. 5. de cons. clandest. cap. 13. §. 1. num. 4. §. 6.*

Quod valde etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludouici facta ante matrimonium Vicario Madriti, quod ipse erat informatus, dictam D. Mariam esse eius Parochianam à duobus mensibus citra, ut in dicto summario num. 3. cui multum videtur deferendum, cum attestetur de eo, quod spectat & ad eius officium, cap. cum inhibitio de clandest. despons. Ias. in repet. l. admonendi, num. 132. ff. de iur. iur. Rota decis. 340. num. 2. par. 2. diuers. & decis. 341. num. 2. & decis. 390. num. 3. par. 2. rec. Vnde

Vnde cum dictus Parochus S. Ludouici esset proprius Parochus Domine Mariæ, matrimonium cum illius assistentia fuit legitimè contractum, etiā si ille nullo modo esset proprius Parochus D. Ludouici, ad hoc enim vt Concilij forma adimpleta censeatur, sufficit matrimonium fuisse celebratum coram Parocho habitationis alterius coniugum contrahentium, *Navar. in manual. cap. 25. nu. 144. Salzedo in prax. canon. cap. 73. vers. 14. Henriq. lib. 11. de matrim. cap. 3. num. 2. Veg. in summ. lib. 6. cas. 118. Petr. de Ledesin. de matr. quest. 45. art. 5. dub. 3. vers. de quo fit secunda conclusio Ludouic. Lopez 1. par. constit. cap. 86. §. praterea, & 2. par. de matrim. cap. 39. §. praterea aduertendum, Sanchez de matrim. d. lib. 3. disp. 19. num. 4. Rota d. decis. 390. nu. 6. par. 2. recent.*

Neque obstant testes D. Ludouici in eius summario num. 2. & 3. qui videntur deponere de continuata habitatione Domine Mariæ in domo dicti Capitanei Dydaci asserentes pluries illam vidisse ingredientem, exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis suis. Quia (omissis ijs) quæ pro parte Domine Mariæ optinebantur tam contra personas, quam etiam contra examinis validitatem, & omisso pariter, quod etiam si essemus in consensu testium, adhuc viderentur præferendi testes Domine Mariæ, & cum deponant pro validitate matrimonij iam contracti, & consummati, & D. Ludouicus sit actor, & instet matrimonium declarari nulum ex eo solo capite, quod non fuerit contractum coram proprio Parocho, & sic sufficiat, quod eius probatio ex dictis alijs testibus contrarium deponentibus reddatur turbida, ac dubia, & quod propterea dici non possit ipsum & defectum huiusmodi plenè, & concludenter probasse per testes omnino exceptione maiores, prout probare debuisset, *Cap. in literis, & ibi glos. fin. de testib. Couar. in epit. de sponsal. par. 10. cap. 8. §. 12. num. 7. & seq. Mascard. de probat. conclus. 1033. numer. 19. Caputq. decis. 205. & decis. 150. num. 8. & 9. par. 2. Perez. lib. 5. Ordin. tit. 1. lib. 3. in fin. Sanch. de matrim. lib. 2. disput. 45. quest. 4. num. 30. Guttier. eod. tract. cap. 44. num. 9. & seqq. Rot. coram san. me. Greg. decis. 351. num. 2.)*

Fuit responsum Testes prædictos D. Ludouici in dicto nihil concludere, nec sufficienter probare negatiuam coarctatam de tempore contracti matrimonij, quia testes prædicti tam dati in vltima, quā in alijs duabus præcedentibus positionibus ad summum nihil aliud videntur concludere, nisi quod Domina Maria etiam de tempore contracti matrimonij, & dictorum duorum mensium præcedentiū, ac pluries visa fuit ingredi, & egredi, ac etiam permanere in ædibus dicti Capitanei Dydaci, vna cum Domina Magdalena eius sorore, & cum famulis, ac pedisequis, mobilibus, & supellestilibus. Ex hoc autem non benè inferitur, quod ordinaria, ac vera habitatio Domine Mariæ cum animo permanendi non fuerit in dicta Parochia S. Ludouici in ædibus Quintilij, prout fuisse affirmant supradicti testes pro eius parte examinati, inter quos idem Quintilius, ac eius vxor, & familiares de veritate optimè informati. Stant enim simul ista duo, quod nempe Domina Maria ex Medicorum consilio, ac etiam, vt tolleret iurgia, & contentiones cum dicto Capitaneo, ab eius domo discesserit ani-

mo determinato nunquam redeundi ad continuò inhabitandum, seseque contulerit ad dictas aedes Quintilij, & sic ad Parochiam S. Ludouici, vt in ea in posterum permaneret, & melioris, ac purioris illius aeris auxilio veterem curaret infirmitatem & nihilominus ad dictam domum antiquæ habitationis sapius redierit, ac permanferit, eo quia ibi dicta D. Magdalena soror, quā maximò prosequeretur amore, inhabitabat, ipsaque etiam supellestilia, ac mobilia retinebat, quæ ad dicti Quintilij domum, propter eius angustiam transportare non potuerat, quod omninò dicendum videtur, cū hoc pacto testes & hinc inde examinati optimè ad concordiam reduci possint, prout semper quantum fieri potest, sunt reducendi, *Bart. in l. de etate, nu. 7. circa med. ff. de minor. glos. & Doct. in cap. cum sic de testib. Cas. de Gras. decis. 4. num. 5. de testibus, Rota decis. 321. num. 4. par. 2. recent. & decis. 351. n. 31. & 38. coram san. me. Greg.* Et denique in omnem euentum ex his probationibus hinc inde factis hæc solum resultaret, quod Domina Maria eodem tempore duobus in locis inhabitauerit, & duo habuerit, domicilia, vnum in Parochia Sancti Sebastiani, & alterum in Parochia Sancti Ludouici, quod tamen non obstaret, quia hoc casu quo quis duo & haberet domicilia ad validitatem matrimonij sufficit coram alterutro Parocho fuisse contractum, *Sanchez de matr. lib. 3. disput. 24. num. 2. & seq. Pontius eodem tractat. lib. 5. cap. 13. n. 2. vers. ex quo consequenter.*

Neque etiam obstat, quod ex dicta non transportatione mobilium, reditu, & permanentia, iuncta præsertim reconciliatione cum dicto Capitaneo Dydaco deprehendi videatur, vel Dominam Mariam nunquam habuisse animum deserendi antiquam habitationem, vel saltem illum postea deposuisse, ac denuò in eadem Capitanei domo permanendi voluntatem reassumpsisse. Quia vltra quod testes dicunt, mobilia idè non fuisse transportata, quia & Domus Quintilij non erat capax, & ex eadem causa Dominam Mariam in ea ancillas retinere non potuisse, ad constituendum alibi domicilium, siue habitationem non est necessarium, quod quis res suas cum familia detulerit, hoc enim, & similia considerantur in dubio ad eliciendas præsumptiones, secus verò quando adest aperta animi declaratio, tum ex verbis sapius, & palam reiteratis, tum ex facto per demigrationem personæ, & si non cum tota supellestili, saltem cum vestibus, linteaminibus, & ornatu muliebri, vt in summario Domine Mariæ nu. 14. ad l. Ciues iuncta glos. G. de Incol. lib. 10. l. 2. C. vbi Senat. Bald. in rub. C. si à non compet. Iud. Abb. in cap. fin. num. 8. in fin. de paroch. Felyn. in cap. dilectus il 2. num. 12. vers. secundus casus de rescript. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 86. num. 2. Henriq. lib. 10. de Sacr. Ord. cap. 22. num. 2. Sanch. qui alios congerit d. tract. de matrim. lib. 3. disput. 23. num. 1. & 2. & pulchrè Guttier. eod. tract. d. cap. 63. num. 13. 14. & 15. vbi quod statim contrahitur domicilium non expectato alio tempore.

Quod autem Domina Maria huiusmodi recedendi, sed in dicta Parochia Sancti Ludouici permanendi animum declarauerit, probant octo testes contentes in dicto eius summario num. 12. & 14. affirmantes, ortam fuisse rixam, ac contentionem inter ipsam Dominam Mariam, & dictum Capitaneum Dydacum Dominum domus, eandemque Do-

Dominam Mariam acceptasse disdictam, & monitionem de discedendo, id suadente Religioso quodā S. Francisci de Discalceatis pro sedandis dictis diffidijs, & etiam cum iuramento declarasse velle discedere, & nunquam amplius ad inhabitandum reuerti, quorum octo testium duo sunt Religiosi, & omni exceptione maiores, & in specie idem affirmat ipsemet etiam Capitaneus Dydacus. Et ulterius etiam constat Dominam Mariam post discessum omnem adhibuisse diligentiam, ut in dicta Parochia Sancti Ludouici domum emeret, ut ibi perpetuo posset inhabitare & suppellectilem traducere cum integra familia. Et demum curauit examinari testes super eo, quod ipsa erat Parochiana eiusdem Parochia S. Ludouici. Ex quibus omnibus maximè simul iunctis, animi declaratio reddi videtur adeo clara, & aperta, ut ille animus ex aliquibus coniecturis, quæ contrarium suadere videntur in dubium reuocari non debeat; Quod autem huiusmodi animus fuerit postea depositus, ac mutatus nullibi constat, & de iure non præsumitur, *l. qui voluntatem, ff. de probat. l. cum bis statum, ff. de donat. inter vir. & uxor.* Præsertim stante dicta expressa declaratione præcedente, & quidem valde enixa etiam cum imprecationibus, & iuramento, quæ adeo potens est, ut tollat vires tacite voluntatis contrariæ, quæ alias ex coniecturis, vel actibus subsequenter deprehendi posse videretur iuxta tradita per *Bart. in l. procurator, la 2. §. 1. in 2. opposit. ff. rem rat. hab. Aret. conf. 128. num. 8. Nat. conf. 101. num. 12. Surd. conf. 35. num. 9. & 10.* Ea; tanto magis est attendenda, quia non est incomparabilis, sed bene et insimul stare potest cum facto, de quo deponunt testes D. Ludouici iuxta superius deducta, & faciunt tradita per *Angel. in liuris gentium, §. quod ferè in princ. ff. de pact. cum alijs re-latis à Surd. conf. 143. num. 59.*

Denique non fuit visum obstare, quod pro parte D. Ludouici dicebatur, ex pluribus coniecturis, & ipsamet facti serie deprehendi dictam habitationem in Parochia Sancti Ludouici præuia animi declaratione fuisse simulatam, & in fraudem dicti decreti S. Conc. Tridentini. & proprii Parochi præiudicium habitam, & consequenter ad matrimonij validitatem suffragari non posse, iuxta opinionem *Nauar. in conf. 1. in fin. de decim. lib. 3. in nou. impress. Henrig. in summ. lib. 11. de Matrimon. cap. 3. Petr. de Ledesma de matrim. quest. 45. art. 5. punct. 3. dub. ultim. concl. 1. & 3. Bartholom. à Ledesm. eod. tract. dub. 21. fol. 1332. & Emman. Rodrig. tom. 1. summ. in 2. edit. cap. 219. num. 2. in fin.* Quia omissio, quod contrarium sentit *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 18. num. 29. vers. ceterum displicet, & disputat. 25. sub num. 11. vers. verum hæc limitatio Basil. Pontius de Matrim. tit. de conf. clandest. cap. 14. nu. 6. & Petr. Eger. in tract. de Sacrament. & centur in fin. tract. de matrim. disput. 27. de clandest. dub. 1. numer. 14. Filliuccius quest. moral. tom. 1. tract. 10. de Sacram. matrim. par. 1. cap. 6. de ministr. matrim. num. 199. Bonacin. de Sacram. tit. de matrim. quest. 2. punct. 8. proposit. 1. num. 4.* Et sanè non videtur fraudem esse considerabilem, ubi quis vitur Iure suo, ut benè considerant Doctores superius citati.

Domini existimarunt, fraudem aliquam in proposito non adfuisse, certum est enim illam non præsumi sed probandam fuisse ab allegante, ex conge-

stis per *Mascard de probat. conclus. 531. num. 1. & pluribus sequentibus, & Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 82. num. 10. Gutier. d. cap. 63. numer. 34. vers. sextum fundamentum, & num. 38. & 39.* Et quamuis adhuc effectum sufficiant et præsumptiones, & coniecturæ tamen illæ debent esse perspicaces, & euidentes, *Mascard. ubi supra conclus. 530. num. 7. 8. & sequent. & Gutier. d. c. 63. nu. 39.*

Tales autem non sunt coniecturæ, & præsumptiones pro parte D. Ludouici allatæ, & in effectum deductæ ex eo, quod D. Maria non recesserit à dicta Domo d. Capitanei Dydaci cum tota familia, & bonis, & quod ad eam pluries & præsertim eadem die post contractum matrimonium redierit, & in ea permanerit, & demum quod amicabiliter egerit cum dicto Capitaneo; nam ut superius iam fuit dictum, ex testium depositione constat ipsam D. Mariam, et ob nimiam angustiam & incapacitatem Domus Quintilij vniuersa bona mobilia, ac suppellectilia transportare, ibique cum tota familia permanere, & nuptias solemniter celebrare non potuisse, & hæc de causa, & eorandem bonorum occasione, & germanæ sororis amore ad domum antiquæ habitationis sæpius redisse, ibique imbribus etiam aliquando detentam permanisse, cum dicto verò Capitaneo amicabiliter egisse, quia eius consilio, & opera situm in d. Parochia S. Ludouici pro construenda domo emere intendebat. Vnde cum coniecturæ prædictæ nedum non sint tales, ut non possint accipi nisi in malam partem prout ad fraudem præsumendam requiritur, sed imò potius appareat adus prædictos ex iusta, ac rationabili causa factos, & sic in bonam partem accipi posse ac debere, non sunt habendæ in consideratione ut in proposito respondet *Gutier. d. c. 63. num. 39.*

Præterea dici non potest D. Mariam habitationem mutare, & nouam Parochiam acquirere velle simulasse, et ne si denuntiationes fierent in d. Parochia S. Sebastiani, tractatus ad notitiam patris D. Ludouici deuenisset, ab eoque matrimonium impediretur, quia ille non debebat in Parochia S. Sebastiani, sed S. Martini, in qua denuntiationes effectualiter factæ fuerunt, vnde cum allata huiusmodi causa sit inepta, nec appareat aliam idoneam, ac sufficientem afferri posse, cessat ipsius præsentis fraudis suspicio, *Crauet. conf. 73. num. 13. & 17. Rol. conf. 38. num. 39. lib. 1. Rol. decis. 111. nu. 1. par. 2. diuers. & decis. 418. num. 2. in fin. & decis. 529. sub num. 3. pl. recent.* Quæ etiam visa fuit excludi ex eo, quia contra statum de primordio veritatis, & de causis veris, & urgentibus recedendi à d. Domo Capitanei propter dictam locationis disdictam, ac dissidium verè, & realiter habitum, & se transferendi ad d. Parochiam S. Ludouici ex medicorum consilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex huiusmodi causis verè præexistentibus, et ex quibus licitè, & sine aliqua fraude ad nouam habitationem accedere poterat, accessisse præsumitur, *l. quoties ff. de reb. dub. l. merito ff. pro Soc. Rota decis. 283. num. 3. par. 1. recent.* stante præsertim dicta expressa animi declaratione, et qua idem animus alioquin latitans melius detegi non poterat, iunctis dictis iuramento, imprecationibus, & alijs superius ponderatis.

Et ita decisum vtrique parte, & quidem acerrimè informante &c.

R. P. D. REMBOLD.

Comacens. & Ferrariens. Præposituræ, & Beneficij.

Luna 15. Decembris 1625.

ARGUMENTVM.

Papæ potestas in concessione Iurispatronatus, quanta sit. Papa, quando derogare vult patronatibus Regû, Ducum, Marchionum, &c. debet de eis facere specialem mentionem, & alia circa hanc materiam. Clausula, quorum tenores, cuius sit virtutis, & quando habeat locum. Et vide plura circa dotationem, ac probationem Iurispatronatus, & maximè, quando sumus in familia potenti.

SUMMARIVM.

1. Papa plus iuris habet in concessione iurispatronatus, quam in ipsa presentatione patronus.
2. Iurispatronatus derogare non potest, secus tamen est, quando Summus Pontifex derogat.
3. Papa potest derogare iurispatronatus etiam si spectet ad Reges, Duces, Marchiones, vel alios Principes.
4. Quod intellige, si hoc fuerit expressè dictum.
5. Papa, licet in Regum iurispatronatus non soleat dispensare, tamen potest.
6. Papa, si vellet, posset comprehendere beneficia iurispatronatus sub reservatione.
7. Fideles non sunt retrahendi à fudatione Ecclesiarû, &c. & nu. 53.
8. Concedens non censetur tantum concessisse, quin maiorem auctoritatem sibi, non seruauerit.
9. Papa concedens aliquid videtur posse sibi imponere legem per verba derogatoria. fallit vt hic.
10. Bald. in preclud. feud. nu. 32. & Io. Monach. in c. 1. num. 3. de constit. declarantur.
11. Papa per clausulas derogatorias non potest legem imponere successoribus.
12. Et ideo non est opus, vt successor derogat dispositioni antecedenti.
13. Papa potest derogare iurispatronatus etiam quod sit ex dotatione, & fundatione.
14. Derogare, vel non derogare iurispatronatus Supremorum Principum &c. in facultate Papæ est. & numer. 15.
15. Papa non solet derogare iurispatronatibus Regum.
16. Qualitas cui non conuenit, nec etiam potest conuenire id, quod eius causa est dispositum.
17. Couarr. pract. quæst. cap. 36. numer. 6. declaratur num. 20.
18. Regul. 42. Cancell. disponit, quod quando derogatur iurispatronatus Regum, de hoc fiat specialis mentio, & quare hoc.
19. Iurispatronatus beneficia Laicorum etiam in Curia vacantia, non comprehenduntur sub reservatione.
20. Beneficia iurispatronatus si vacent apud Sedem, Papa ei derogat etiam in totum.
21. Beneficiorum plenaria dispositio spectat ad Summum Pontificem.
22. Beneficiorum collationem apud Sedem Apostolicâ vacantium specialius cæteris antiqua consuetudo Summis Pontificibus reservauit.
23. Beneficia Iurispatronatus vacantia apud Sedem, licet non sint reservata, nihilominus semper re-

manet illa suprema auctoritas, qua Papa potest conferre.

26. Beneficium simplex non venit appellatione Præposituræ, nec plebis. & num. 28.
27. Sub Ecclesia pertinentijs, quid veniat.
29. Concessio facta per viam contractus, non censetur illi derogatum per clausulas generales.
30. Verbum, remaneat, potest esse directum et obliquum.
31. In reuocatione emphyteusis, vel feudi post lineam finitam censentur omnia repetita, quæ continentur in prima concessione.
32. Prorogatio censetur facta cum omnibus qualitatibus prorogati.
33. Renouatio, quæ tendit ad confirmationem antiquæ concessionis, illam non immutat. & nu. 39.
34. Verbi, remaneat, natura est importare continuationem, & perseverantiam iuris, & dispositionem præcedentis.
36. Derogatio etiam generalis importat specialem derogationem, si sit facta motu proprio.
37. Clausula, quorum tenores, sine dubio importat specialem derogationem.
38. Clausula, quorum tenores operatur, vt censeatur facta mentio clausule, sublata, & nu. 46.
39. Papa in concessione alicuius rei, sufficit, quod derogat contrarijs, licet illorum mentio esset facienda de verbo, ad verbum.
40. Clausula, quorum tenores, licet non operetur, quando requiritur certa scientia Papæ, tamen secus est quando fuerit narrata substantia contentorum, numer. 41.
43. Clausula, quorum tenores, operatur derogationem contrariorum etiam si de illis esset facienda mentio de verbo ad verbum.
44. Clausula, quorum tenores quare fuerit inuenta.
45. Derogatio contrarijs, per clausulam, quorum tenores, sufficit.
47. Derogari, quando censeatur non solum derogatorijs, sed etiam derogatoriis derogatorijs, & num. 48.
49. Clausula, quorum tenores, tollit decreta irritantia & nu. 74.
50. Concessionibus subreptitiis, & extortis contra concedentis intentionem non est parendum.
51. Iurispatronatus, vt acquiratur, necessaria sunt, vel dotatio, vel fundatio, vel constructio.
52. Iurispatronatus impetratio acquisiti ex prescriptione, consuetudine, vel priuilegio, valet non facta mentione illius.
54. Iurispatronatus comprehenditur sub reservationibus, etiam si ex priuilegio spectet ad Duces, Marchiones, &c.
55. Et hoc procedit etiam stante regul. 42.
56. Iurispatronatus non acquiratur ex dotatione, si illud acquiratur de iure Ecclesie, ex cuius bonis, vel redditibus fuit fundatum beneficium.
57. Et hoc procedit etiam si alius fuerit auctor dotationis.
58. Patroni, quando dicantur benefactores, & non fundatores iurispatronatus nu. 66. & 72.
59. Ecclesia libera ex solo augmento dotis non debet in seruitutem redigi.
60. Ecclesia libera ad hoc vt in seruitutem redigatur propter augmentum dotis, requiritur, quod sit penitus indotata.

- 61 Dos modica non facit patronum.
 62 Forma, quando est inducta respectu modi, ab illa non potest recedi.
 63 Concessio data sub forma, si non seruetur, corrumpit concessio.
 65 Iuspatronatus non acquiritur, nisi concurrat unus ex modis, ex quo de iure iuspatronatus acquiritur.
 67 Gratia ad supplicationem partis non suffragatur, nisi sit iustificata.
 68 Iuspatronatus, si fuerit concessum sub conditione augmenti, ista conditio inducit formam.
 69 Augmentum fructuum iuspatronatus, ad hoc, ut probetur, quid prius sit necessarium.
 70 Decis. 534. par. 1. diuers. declaratur.
 71 Conditionis implementum est plene probandum.
 73 Contradictio, ne sequatur, capienda omnis interpretatio.
 75 Literæ concessionis non sunt habende in consideratione, si non iustificentur.
 76 Concessionum forma est attendenda.
 77 Sedes Apostolica successit in Ducatu Ferraria.
 80 Iuspatronatus usurpationis præsumptio cadit in familia potenti, & ideo ad illud probandum, requiritur immemorabilis.
 81 Iuspatronatus usurpationis præsumptio in familia potenti, multo magis præsumitur in Italia, cum per recessum Curia ab ea, omnes Domini & populi iura Ecclesia modo suo tractare ceperunt.
 82 Iuspatronatus fundatio, & dotatio, qualiter de iure communi probari potest. & 88.
 83 Ordinarij institutio non suffragatur ad hoc, ut ipse dicatur cognouisse super iurepatronatus potentum, & nu. 84.
 85 Concil. Trid. sess. 25. cap. 9. de reform. declaratur. & num. 86.
 87 Verba generalia recipiunt restrictionem secundum subiectam materiam.
 89 Agendum est, quod causa desiderat.

DECISIO DCXXX.

INNOCENTIVS Octauus erexit Præposituram laicalem in Ecclesia Abbatis Pomposæ, quam dotauit ex quampluribus bonis eiusdem Abbatis, ac illius iuspatronatus concessit claræ mem. Herculi Estensi Ferrariæ Ducibus pro tempore existentibus. Postmodum Leo X. concessit iuspatronatus Archipresbyteratus Ecclesiæ S. Mariæ Bondeni [recol. mem. Alphonso Ferrariæ Duci pro se, suisque filiis, descendantibus hæredibus, & successoribus, & eadem concessionem idem Leo de anno 1520. confirmavit, & de nouo concessit prædicto Alphonso, suisque descendantibus, ac hæredibus, & successoribus Ferrariæ Ducibus, & tandem fel. rec. Sixtus V. assignatis 300. scutis auri in auro Archipresbyteratui erexit beneficium simplex, eiq; pro dote assignauit reliquos fructus dicti Archipresbyteratus, concessitque iuspatronatus prædicto Alphonso Duci, ac eius filiis descendantibus, hæredibus, & successoribus in perpetuum, cumque bo. mem. Cardinalis Bstensis obtineret prædictam Præposituram, ac beneficium simplex à primæ illius erectione, quæ per illius obitum vacarunt apud Sedem, S. D. N. de eis prouidit cum derogatione iuspatronatus attendenda

apud sedem. Quare dubitauit, præsupposito, sine veri præiudicio, quod constaret de iure patronatus Serenissimi Ducis Mutinæ, An illi fuerit in hac prouisione sufficienter derogatum, quod dubium tres habet inspectiones. Prima cum concernat potestatem S. D. N. modici momenti est. Secunda, An constet de tali solito non derogandi similibus patronatibus; quod suffragetur Serenissimo Duci. Tertia, An per clausulas appositæ in prouisione S. D. N. fuerit sufficienter derogatum huic patronatui.

- Diximus primam inspectionem esse modicæ difficultatis, ex quo plus iuris habet + Papa in concessione iuspatronatus, quam in ipsa præsentatione patronus, & quamuis Prælatus inferior non possit derogare, + secus est tamen, quando Summus Pontifex derogat cap. dilectus 6. ubi glos. in verb. in concessione ibi quia solus Princeps de off. leg. quod procedit inuitis etiam, & contradicentibus patronis. Archid. in c. pie mentis in fin. 16. quest. 7. & in cap. hortamur in fin. 71. distinct. Felin. tract. quando lit. apost. col. 1. vers. solutio. Alphons. Soto glos. antiq. sub reg. 40. num. 5. ubi quod hoc est certum. Cabed. de patron. reg. coron. cap. 35. num. 4. in fin. Mandos. conf. 7. num. 7. & in prax. signat grat. tit. de derogat. iurisp. in princip. Et ista conclusio procedit etiam quod iuspatronatus + spectet ad Reges, Duces, Marchiones, vel alios Principes, si de hoc fuerit expressè dictum, expressio enim requiritur + ex dispositione regulæ hodie 42. quæ alias tollit mentem in Principe derogante, Glossat. antiq. in eadem regulam ponit sub nu. 40. post princ. vers. si tamen Papa derogat, & idem repetit num. 11. & 12. & super eadem regulâ, quæ est 43. in ordine, Rebuff. col. 2. vers. item per derogationem, Lup. de benefic. in cur. vac. 5. 11. col. 3. Lambert. de iurepat. lib. 2. par. 3. q. 9. art. 11. per tot. Felin. in d. tract. quando lit. apostol. num. 8. ampliat. 8. 10. à Kochier. super dict. reg. n. 17. quorum aliqui licet dicant, quod in + Regum iurepatronatus Papa non soleat derogare, tamen omnes concludunt, quod possit; facit 10. And. in addit. margin. ad glos. in verb. collatio. in c. 2. de præb. in 6. ubi quod si Papa veller, + posset comprehendere beneficia iuspatronatus sub reservatione, d. cap. 2. quæ omnia si procedunt in iurepatronatus ex hoc, & fundatione, tanto magis militant in hoc, quod est ex privilegio, cum esset potissima ratio, ne fideles + retrahantur à fundatione, ut statim dicitur.

Parum releuat quod in secundis literis Leonis disponatur quoad Præposituram, & Archipresbyteratum Plebis Bondeni patronatui derogari minime posse, etiam si illa essent litigiosa, aut vacarent in Curia, seu etiam cessantibus commendis, etiam per obitum S. R. E. Cardinalium ita, ut prouisiones roboris faciat, quam ad præsentationem sint nullius roboris, & momenti, cum decreto irritanti, idemque fuerit dispositum quoad beneficium simplex in literis Sixti, ibi alias, quam ad præsentationem Alphonso Ducis, ac pro tempore existentium patronorum, etiam cum speciali, & expressa derogatione iuspatronatus pro tempore facta, processusque, &c. nulla, & inualida, nulliusque roboris, & momenti fore, &c. Nam fuit responsum per huiusmodi dispositionem non ligari manus Papæ concedentis, neque successorum, non + enim censetur tantum concessisse, quin

se, quin maiorem authoritatem sibi, & successoribus
 reseruauerit, c. dudum, & r. quamuis il secundo de
 preb. in 6. Alphons. *Sot. super reg. 24. num. 3. Aym.*
conf. 126. nu. 4. vers. itaque si Papa. Cephal. conf. 155. &
num. 14. & conf. 168. num. 28. & quamuis Papa co-
 cedens, & videatur, posse sibi legem imponere per
 9 verba derogatoria lo. *Monach. in c. 1. numer. 3. de*
conf. quem sequitur Bald. in pralud. feud. num. 32.
vers. dicit lo. Monach. & in c. 1. in fine de bis qui feud.
dar. poss. non tamen dicendum est illum ex certa
 scientia derogare non posse *Prob. ad Monach. in d.*
c. 1. num. 11. Et ita esse intelligendum vtrumq; dicit
Alph. Sot. in reg. 40. num. 4. & in reg. 24. numer. 4.
 10 subdit, quod si Bald. & Monach. essent intelligen-
 di, vt dicerent Papam concedentem non posse de-
 rogare, videretur dolus expressus, & miraretur ipse
 tantos Doctores in illa verba fuisse prolapsos. Hoc
 dictum Soti sequitur *Prob. ad Manachum loco mox*
all. g. num. 11. vers. & adde reg. & vers. tu tamen
 11 attende. Verum quia Papa per clausulas de-
 gatorias non potest legem imponere successoribus,
 vt dicunt prædicti Doctores, ideo non est opus, vt
 12 successor deroget dispositioni antecedenti, *Prob. in*
puncto loc. cit. num. 10. vers. posset istud dictum, &
num. 11. vers. tu tamen attende, quod procedit de
 plano in his, quæ de sui natura possunt reuocari,
 13 *Castr. conf. 229. in fin. vers. item non obstat, lib. 1.*
Cephal. d. conf. 168. num. 44. Prout Papa potest
 derogare iuripatronatus, etiam quod sit ex dota-
 tione, & fundatione, vt patet ex prædictis, ultra
 quam huic clausulæ videtur etiam sufficienter de-
 rogatum in prouisione S. D. N. vt statim videbitur.
 Quantum attinet ad secundam inspectionem. An
 constet de tali solito non derogandi similibus pa-
 tronatibus, ita vt suffragetur Serenissimo Duci,
 negatiue fuit dictum, quia hoc solitum in specie cir-
 ca Præposituram non potest allegari, cum ipse Leo X.
 qui 8. Maij 1520. confirmauerat Iuripatronatus co-
 cessum per Innoc. V. I. I. vacantem eodem anno
 Præposituram nonis Septembris contulerit, cum
 derogatione Iuripatronatus, cuius exemplum se-
 quutus contulit ex vacatione per resignationem
 Clementis VII. id. Augusti 1521. cum eadem de-
 rogatione. Neque aliquod solitum in genere potest
 ab ipso, aut ab alio supremo Principe allegari, cum
 14 sit in facultate Summi Pontificis derogare velle,
 vel non, *Bald. conf. 241. in fin. vers. contrarium lib. 2.*
Aym. de antiq. temp. parte 4. § fin. num. 39. & seqq.
vers. limitatur etiam Card. conf. 38. n. 4. vers. Tertio
 quia. Et ad hunc effectum non suffragatur actus
 negatiuus, scilicet non fuisse derogatum, quia ex hoc
 15 non sequitur actus contrarius impotentia de-
 rogandi, cum actus sit facultatiuus. *Abb. conf. 101.*
nu. 7. vers. qui nimis possit lib. 1. & remouetur om-
 nis difficultas, quia Doctores asserentes Summum
 16 Pontificem non solere patronatibus derogare,
 loquuntur de Patronatibus Regum *Stafil. de lit. grat.*
tit. de iurisp. prerogat. nu. 8. & 9. fol. 102. secundum
paru. impress. Mandos. in prax. signat. gra. tit. de-rogationes
Iurisp. in ver. Regum iusp. Gonzal. super
reg. 8. glos. 24. numer. 157. Gomez. in trat. mand.
de prouid. in secunda forma n. 126. et 127. Rebus. super
d. reg. 42. in fin. vers. item per derogationem in fin.
 Vnde cum ista qualitas Regum non conueniat Se-
 17 renissimo D. Duci, non potest hoc solitum allegare,
 cui enim non conuenit qualitas, nec dictum soli-
 tum potest conuenire ad l. q. §. toties, ff. de damn. in-
 fe. l. quod constitutum ff. de milit. testam.

18 Neque verum est quod ait *Conarr. pp. 99. c. 36.*
num. 6. vers. secundum dicit, vbi quod Iuripatronatus
 Regum, & Ducum, Marchionum, & Comitum,
 quoad derogationem pari passu procedant in regula
 prædicta Cancellaria; fuit namque responsum aliud
 esse, quod Papa non censetur derogare patronati-
 bus Regum, Ducum, & Marchionum, & c. nisi de
 de eis faciat specialem mentionem, aliud verò quod
 de stylo non soleat, etiam quod vacent apud Sedem.
 Et quamuis in d. reg. 42. Iuripatronatus Regum, &
 19 Principum inferiorum æquiparentur in eo, vt sci-
 licet de his habeat fieri specialis mentio in prouisio-
 nibus, non inde sequitur æquiparatio in eo, quod
 non soleat derogari, quia adest diuersitatis ratio pro-
 pter prerogatiuam dignitatis Regiæ. *Rom. conf. 126.*
num. 5. vers. ult. neque enim, & conf. 179. numer. 12.
vers. secundo quia. Ad effectum autem, quod dictum
 20 *Conarr. & procederet, requireretur æquiparatio in*
 omnibus, quæ hic non adest. *Ang. Aret. consil. 23.*
numer. 19. vers. ex hoc etiam. Vnde non immerito
Paris. de resignat. lib. 2. quest. 4. num. 98. in fin. rei-
 cit illam opinionem, & non aliam.
 Nec aduersatur, quod prouisio S. D. N. fuerit fa-
 cta attenta vacatione in curia, & tamen beneficia
 21 iuripatronatus & laicorum etiam in Curia vacan-
 tia non comprehenduntur sub derogatione, c. 2. de
 preben. in 6. vt dicit glos. ibid. in verb. collatio, &
 addit. margin. Ioan. Monach. num. 2. & 3. Gemin.
 num. 11.
 Quia obiectum procederet si prouisio esset facta
 tamquam de reseruato ex vacatione apud Sedem.
 22 Verum Sanctiss. D. N. solum ob dictam vacatio-
 nem apud Sedem derogauit patronatui, vt eo casu
 Summi Pontifices solent derogare, etiam in totum,
 23 & ratio videtur esse, quia licet plenaria & dispositio
 beneficiorum spectet ad Summum Pontificem, ta-
 men collationem beneficiorum apud eandem Se-
 dem vacantium specialius ceteris antiqua consue-
 24 tudo & Romanis Pontificibus reseruauit, vt ad lite-
 ram dicit text. in d. cap. 2. & cap. presenti de preb.
 in 6. Extrauag. Io. 22. incip. ex debito de elect. Man-
 dos. de signat. grat. tit. de derogat. Iur. patronatus,
 vers. dum vacant. Et propterea quamuis benefi-
 25 cia apud Sedem non sint reseruata, nihilominus
 semper remanet illa suprema auctoritas, qua Sum-
 mus Pontifex potest conferre, ea tamen magis vti-
 tur quando beneficia vacant apud Sedem, quam
 alibi.
 Resolutio tertiæ inspectionis, quæ est, An ex clau-
 sulis apposis in prouisione S. D. N. fuerit sufficien-
 ter derogatum huic patronatui ex duobus pendet.
 Primo, vt videatur, An ex capitulis factis in resti-
 tutione Ferrariæ fuerit acquisitum tale Ius Serenissi-
 mo Domino Duci Mutinæ, ita, vt egeret speciali
 mentione. Secundo. An per clausulas dictæ prouisio-
 nis fuerit sufficienter derogatum clausulis con-
 tentis in privilegijs Innocentij, Leonis, & Sixti.
 Quantum ad primum; in septimo capite contine-
 tur. Remanghino ancora à lui (scilicet Serenissimo
 Domino Duci) & à suoi heredi, & successori, co-
 si uniuersali, come singolari solamente, il giuripa-
 tronato della Prepositura di Pomposa, & quello
 della Pieue di Bondeno con tutte le loro pertinenze.
 Quapropter primo firmandum est sub hisce capitulis

- 26 lis non comprehendit beneficium simplex, cum non veniat, nec appellatione Præposituræ, nec plebis, de quibus solis fuit facta mentio, quare cum dd. nomina ei non conveniant, ideo sub illis non continentur. *Bald. in l. i. num. 4. C. si quis omiff. caus. testam.* Neque etiam venit appellatione pertinentiarum, cum sub Ecclesiæ et pertinentiis comprehendantur ea, quæ ad illam spectant de iure, vel consuetudine, aut statuto, ut sunt dos, iura parochialia, & similia, *Innoc. in cap. cum ad Sedem nu. 2. & 3. in fin. de iur. spoli. vel cura populi. Calder. conf. 6. de verb. sign.* Et hoc casu appellatione pertinentiarum inspecto iure patronatus, veniunt illa, quæ attenta habilitate patroni veniunt in consequentiam iurispatronatus, prout alimentorum præeminentia in Ecclesiæ & similia, non autem venit hoc beneficium simplex, licet in eadem Ecclesia erectum, quia constituit corpus separatum ab ipsa Præpositurâ, & plebe *cap. fin. vbi Abb. in l. not. de præb. et in cap. fin. de concess. præb. gloss. in clem. 1. in v. in scripta vers. et sit eadem ratio, de præb. Calder. conf. 18. in princ. et d. tit.*
- Sed ista capitula neque respectu beneficii simplicis, quatenus sub illis comprehenderetur, neque Præposituræ, neque Archipresbyteratus Plebis Bondeni, si de illis ageretur, aliquid possent operari. Licet enim verum sit, quod ubi aliquid et per viam contractus conceditur, illi non censeatur derogatum per clausulas generales, nisi adsit specialis derogatio, quæ hic non adest respectu istorum capitulorum *cap. ex multiplici vbi Abb. num. 5. de decim. Put. dec. 45. num. 1. lib. 1. in nou.* & fuit dictum in causa Leodien. canonicatus, 21. Maij 1607. coram Reuerendissimo Lugdunen. & in Viridunen. canonicatus 13. Februarij 1617. coram bon. mem. Andrea. Attamen potest responderi, quod obiectum posset considerari, si ageretur de tollendo iure patronatus, quo casu quidquid dicendum esset, hodie agitur solum. An remanserit penes Serenissimum D. Ducem ex privilegio, & derogabili, & cum in capitulis dicatur, ut supra relatum est, et Rimanghino anco à lui, quod verbum potest esse directum, & obliquum, ut per *Bart. in l. prætor num. 2. ff. de collat. bonor. Oddus de substit. par. 4. vers. remaneat*, in hoc casu est directum quantum attinet ad Abbatiam Pomposæ, & Archipresbyteratum plebis Bondeni, quia quoad ista Serenissimus D. Dux non erat comprehensus, quo vero ad beneficium simplex, si admittamus comprehendere in dd. capitulis, verba erunt obliqua, quia Serenissimus D. Dux erat comprehensus in concessionibus, ut latius infra suo loco dicetur. Et propterea cum ista verba, Rimanghino, importent pro parte concessionem directam & pro parte obliquam, non adest difficultas, quod concessio directa, cum nihil aliud fuerit dictum, censeatur facta secundum naturam prioris concessionis, ut scilicet sit ex privilegio, & derogabili, ita ut omnia, quæ continentur
- 31 et in prima concessionem, censeantur repetita in hac renouatione, ut in simili de renouatione feudi, & emphyteusis, post lineam finitam est textus in *cap. 1. de Cassal. decrep. et at. Bart. in l. si mihi, & Titio. 110. in princ. num. 7. ff. de verb. obl. Inf. numer. 12. col. fin. ante fin. vers. tertio querit Bart. & in vers. sed debuit allegare, dicit, quod cum Bart. transeunt alij Doctores Alex. num. 17 & late Scradervius de feudis 1. quæst. 2. part. sect. 6. num. 26. & seqq. vbi ponit*
- 32 regulam quod protogatio censeatur facta et cum omnibus qualitatibus prorogati, & idem dicendum est quoad concessionem obliquam beneficii simplicis, cum sit renouatio, quæ tendit et ad confirmationem antiquæ concessionis, illam autem non immutat, ut per *Dec. in cons. 3. col. 2. per tot. maxime cum capitula vtantur, verbo (remaneant) cuius*
- 34 et natura est importare continuationem, & perseverantiam iuris, & dispositionis, præcedentis, l. et si manente. ff. de præcar. l. sed hoc ita ff. de ne iudic. l. amissione in fin. ff. de cap. diminut. cap. si ex bono de pœnit. & reuiss. Rebuff. in l. alienatio vers. manet, & vers. remanere, ff. de verb. sign. Brix. eod. tract. lib. 11. vers. manere, & lib. 16. vers. remanere. Et propterea cum antiquæ concessionibus et sint ex privilegio, & ex eis non possit impediri derogatio, ut ita tim demonstrabitur, concessio ista non alterat naturam iurispatronatus.
- Quoad secundum principale membrum huius tertie inspectionis, An scilicet per clausulas privationis S. D. N. fuerit sufficienter derogatum clausulis contentis in prædictis literis Inn. Leon. & Sixti. affirmatiue fuit responsum, cum derogatio sit amplissima, nec adsit aliquis defectus ex præsumpta mente contraria propter clausulas appositas in literis Innocentij, Leonis, & Sixti, & nullum penitus adesse fuit firmatum.
- Siue enim attendamus concessionem Innocentij illa concedit Herculi Ferrariæ Duci, suisque successoribus eiusdem Ferrariæ Ducibus iurispatronatus, & præsentandi, decernendo ex nunc irritum & inane, si secus super his à quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, &c. In prædicta enim derogatione S. D. N. adest derogatio plenissima, etiam quod contrariæ dispositiones habeant decretum irritans,
- 36 quæ derogatio etiam quod esset et generalis suffragaretur, tamquam facta motu proprio. *Rom. cons. 326. num. 8. & 9. Cast. cons. 3. num. 5. lib. 1. Felin. in c. nonnulli, sub num. 4. ad fin. vers. similiter de re script. & in c. accedentes sub num. 5. vers. tertius casus de præscript. Imò quod, plus est ista videretur derogatio specialis, cum in ea habeatur expressa mentio privilegij Innocentij, cum clausula, et quorum tenores, quæ sine dubitatione quoad illud importat specialem derogationem, Butr. cons. 2. num. 5. Felin. in d. cap. nonnulli, sub num. 6. vers. addatis, l. de re script. Gemin. cons. 65. num. 22. Cassad. decis. 10. n. 3. & decis. 38. num. 3. super regulis, & operatur ut censeatur facta mentio clausulæ, sublata, secundum opinionem, quam Rota servat, ut apparet ex pluribus decisionibus allegatis in clausulario, in clausulis, quorum tenores, quidquid dixerit in contrarium, *Gamb. de off. leg. lib. 8. tit. de pot. legat. in leg. condem. nu. 33. usque ad 41. Modern. Glossat. reg. 8. gloss. 36. num. 36.* Neque in hoc casu est consideranda alia clausula, non obstantibus constitutionibus Apostolicis, etiam de fratrum nostrorum consilio editis, aut quibusvis clausulis, etiam derogatoriis, derogatorijs fortioribus, & insolitis, & si de eis, eorumque tenore specialis, & expressa etiam de verbo ad verbum mentio habenda foret, &c. quia hæc clausula non respicit futuras dispositiones, sed præteritas, quæ possent obstare gratiæ concessionis iurispatronatus, ut patet ex toto tenore clausulæ, & quatenus pro*

pro validitate prouisionis apostolicæ, de qua agitur hæc clausula derogatione egeret, satis ei fuit derogatum, vt patet ex clausulis derogationis S. D. N. vt ex mox dicendis de alijs concessionibus Leonis, & Sixti abundè apparebit.

Siue attendamus concessionem Leonis ad eodem confirmatam per secundas literas, & concessionem Sixti V. adhuc illis fuit sufficienter derogatum; Nā, etsi non esset faciendæ vis in dd. literis Leonis, quia sunt primæ literæ, quæ continent concessionem iurispatronatus Plebis, de qua hodie non agitur, nihilominus, quatenus prædictæ literæ possent ob stare eius clausulis, prout clausulis contentis in literis Sixti, fuit satis derogatum, vt apparet ex tenore derogationis; Et quamuis non fuerit facta mentio priuilegiorum de verbo, ad verbum, nihil omisso, cū eorum data, satis tamen est, quod in prouisione

39 S. D. N. fuerit derogatum priuilegijs contrarijs, & præsertim Innocentij, Leonis, & Sixti, etiā quod illorū tenor esset de verbo ad verbum inferendus, *Homines, C. de prescript. 30. vel 40. ann. vbi Bald. nu. 2. Salic. num. 1. Ang. num. 2. & facit text. in cap. 2. de prob. in 6. & in c. fin. ad fin. de sententia excom. in 6. & in terminis nostris Federic. de Sen. sibi contrarius. conf. 47. Io. de Anan. conf. 56. Alberic. in l. C. quand. Imper. int. pup. & vid. sub num. 2. versic. ultimo allegatur. Rip. post alios a se cumulos in c. 1. num. 55. de rescript. Alex. conf. 226. num. 26. vol. 2. Aym. conf. 126. num. 6. & 7. & conf. 241. num. 20. vers. 1. potest responderi Tirag. de il. connub. 2. part. glos. 7. num. 202. Gambar. de pot. leg. lib. 8. tit. de pot. leg. in leg. & stat. condon. num. 35. & 39. Eoque magis hæc procedunt, quia derogatio ista non est generalis, sed specialis*

40 ad priuilegia Innocentij, Leonis, & Sixti, vt supra recensimus, & habet clausulam, quorum tenores, quæ quamuis non operetur, quando requiritur certa scientia Papæ, quæ per hanc clausulam nõ inducitur, *Ferret. conf. 38. nu. 2. & seq. lib. 1. Garz. de benef. par. 3. cap. 2. numer. 234. Hoc tamen casu operatur, cum in derogatione, de qua agitur adfit*

41 certa scientia, cum fuerit narrata substantia contentorum in prædictis priuilegijs, *glos. in c. pastoralis S. præterea in verb. ex certa scientia, de offic. deleg. Felin. in c. vt inter coh. 1. & 2. de except. Dec. in c. porrecta sub nu. 15. de confirmat. vt. vel inut. Rom. conf. 327. num. 7. in fin. Gabr. conf. 183. nu. 14. lib. 2. & fuit resolutum in Abulen. iurisdictionis 25. Ianuarij 1588. coram Orano, & in Toletana administrationis 17. Ianij 1609. coram R. P. D. meo Pam-*

42 philio; Et ideo cum derogatio fuerit facta ex certa scientia, clausula, quorum tenores, operatur, *Ruin. conf. 30. num. 5. in fin. num. 6. vol. 1. Et in fortioribus quod sufficiat in vltima dispositione adesse clausulam generalem derogatoriam quorumcumq;*

43 priuilegiorum, etiam si talia essent, & vt de verbo ad verbum mentio de illis fieri deberet, cū clausula, quorum tenores, tenent, *Cassad. decis. 38. num. 3. super reg. Felin. in c. accedentes num. 4. post princ. de prescript. Put. decis. 104. lib. 1. & decis. 85. eod. lib. 1. & 503. lib. 2. in correct. Rot. decis. 213. num. 1. part. 1. et decis. 161. num. 1. part. 2. et decis. 88. sub numer. 4.*

44 lib. 2. par. 3. diuers. Quibus locis dicitur, & ideo fuisse adiuentam clausulam, quorum tenores, &c. vt inueniretur via, qua Papa posset derogare gratijs præcedentibus, de quibus notitiam non habet, alias enim nimis arctaretur, si propter ignorantiam illas

reuocare nequiret, & optimè *Gregor. XV. decis. 109. num. 10. vbi Beltr. numer. 14. quid dicie Curiam fer-*

45 uare, & quod huiusmodi derogatio sufficiat. Vnde facilius ista procedunt in hoc casu, in quo nominatum fuit derogatum prædictis priuilegijs, cum clausulis prædictis, & alia, quorum tenores, vt per *Ruin.*

46 *supra citatum*, ex qua censetur facta mentio, etiam de clausula, sublata, vt dictum est.

Et quamuis in d. priuilegio Sixti requiratur consensus patronorum, dum dicitur, quod derogationes alias factæ non suffragentur, quod etiam fuit dictum in secundo priuilegio Leonis, & quod nomina patronorum exprimantur, prout in literis Sixti. His tamē omnibus, atque alijs fuit satis, superque derogatum in prouisione S. D. N. per clausulam sub quibusvis tenoribus, etiam derogatarum derogatorijs, alijsque efficacianibus, efficacissimis, & clausulis insolitis, irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in specie, etiam motu proprio, & de plenitudine potestatis etiam consistorialiter, &c. Quamobrem

47 clare patet, & non solum derogari derogatorijs, sed etiam derogatarum, derogatorijs. *Bart. in l. si quis in principio testamenti ff. de leg. 3. Put. decis. 104. lib. 1. in correct. Paris. conf. 42. num. 15. & 16. lib. 4. Gozad. conf. 9. num. 24. Couar. de testam. 2. part. sub num. 20. vers. hinc scribit Paulus; & propterea per istam clausulam censetur etiam derogatum dispositioni, quod huic patronatui derogari non possit, cum hæc dispositio adimat tatum potestatem derogandi, cui propterea censetur derogatum per dictā*

48 clausulam & derogatoriam derogatarum, maxime iuncta alia clausula, alijsque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis irritantibusq. & alijs decretis, quæ verba continent derogationem amplissimam, & perinde est, ac si specifica derogatio facta esset, concurrente præsertim clausula, quorum tenores, *Rot. decis. 468. in fin. part. 1. diuers. & decis. 666. num. 2. par. 2. recent. vbi alia doctrina, & decisione s allegantur, & tollit decreta irritantia & in contra-*

49 rium, & alia decreta, prout si in primo priuilegio esset expressum, quod eo ipso censetur primum priuilegium de nouo pro tutiori cautela concessum, confirmatum, & corroboratum, vel quod toties, quoties d. derogationem emanare contigerit, præsentis literas, & omnia, & singula in eis contenta in pristinum, & validissimum statum restitutas, & repositas plenariè, & sub posteriori data esse intelligatur, vel quod secundæ concessionis nullatenus esset parēdum, tanquam subreptitiæ, & extortæ contra concedentis intentionem, vel quid simile, vt explicat *Gonz. super reg. 8. glos. 36. in fin.*

Ex quibus negari non potest, quin fuerit satis derogatum huic patronatui, etiam quod fuisset ex dotatione, & fundatione concessum. Ideo d. derogatio debet potissimum procedere in casu isto, in quo agitur de iure patronatus ex priuilegio, cum non adfit,

50 vel dotatio, & vel fundatio, vel constructio, quæ sunt necessaria ad acquirendum iurispatronatus c. 3. de iure patronatus gl. in c. pie mētis 16. q. 7. *Innoc. in rub. de iure patronatus num. 2. Abb. nu. 6. & conf. 54. n. 1.*

51 lib. 1. Regulariter enim loquendo valet impetratio iurispatronatus acquisiti ex prescriptione, consuetudine, aut priuilegio, non facta mentione illius.

52 Quia cessat ratio, ne patroni retrahantur a fundatione. *Felin. in tract. quand. lit. apost. limit. 11. Sta-*

53 *phil. de lit. grat. tit. de modo, & forma impet. §. 4. principa-*

cipaliter nu. 4. Verall. dec. 132. part. 2. Couarr. pract.
 cap. 36. num. 6. cum alijs per Garz. de benef. part. 3.
 c. 1. num. 573. vbi firmat etiam quod ius patronatus
 34 + comprehendatur sub reservationibus, vt videre
 est sub nu. 574. etiam quod ex privilegio spectet ad
 Duces, Marchiones, Comites, vel alios Principes.
 per dec. Put. 307. nu. 2. lib. 3. Rot. decis. 304. p. 2. quod
 35 procedit etiam + non obstante regula Cancellariæ
 42. et probat idem Garz. ibid. num. 575. Quod vero
 hoc ius patronatus sit ex privilegio, nõ potest ambi-
 gi, si enim inspicimus illius concessionem super Præ-
 positura factâ per Innocentium, certum est illi dotē
 fuisse assignatam ex bonis ad Abbatiam spectantibus
 vt clarè legitur in privilegio Leonis, vnde Duci nõ
 56 potuit acquiri ius patronatus + ex dotatione, cum
 illud acquiratur de iure Ecclesiæ, ex eius bonis, vel
 redditibus fuit fundatum beneficium gl. in c. apost.
 v. construxisse 12. q. 2. Felin. in c. cū venerabilis nu.
 37. post med. vers. c. adde quod edificans de except.
 & fuit resolutum in causa Toletana iurispatronatus,
 18. Martij 1602. corā bo. me. Episcopa Pacen, etiam
 57 + quod alius fuerit auctor dotationis, Fel. loc. cit. nu.
 32. & 33. de excep. Lamb. de iurep. lib. 1. part. 1. q. 8.
 art. 7. num. 1. & 2. per tot. Roch. de iurepatr. v. Ec-
 clesiam fundavit, nu. 8. & v. dotavit num. 26.
 Neque officit, quod Papa concesserit ius patro-
 natus attendens merita Prædecessorū Ducis Her-
 culis, qui monasterium, illiusq; possessiones, & bona
 ab inundationibus Padi seruauerunt, & ipsemet Her-
 cules redditus, & prouentus Præposituræ ad reddi-
 tus annuos 60 ducat. augere destinauerat, & subda-
 tur etiam, Inducti ex nonnullis legitimis causis, &
 præsertim pro securitate, & conseruatione tranquilli
 status tui, tuorumq; successorum, &c. Nam fuit res-
 ponsum, quod cum non constet ab antecessoribus
 Ducis Herculis fuisse factas illas reparationes inū-
 dationibus, pro constituenda dotē Præposituræ, imo
 potius contrarium appareat, quia tunc non erat ere-
 cta, vnico enim contextu Præpositura erecta, & cō-
 58 cessum fuit ius patronatus Duci Herculi, + dicendum
 est, dictos antecessores fuisse tantum benefactores,
 non autem dotatores In. And. in c. 1. sub nu. 8. vers.
 alius autem de iurepatr. Abb. in c. 3. nu. 10. & Bero.
 num. 89. vbi de magis communi eod. tit. idem Abb.
 conf. 59. nu. 2. vers. vnde si quis. & conf. 106. sub n. 2.
 vers. 1. enim. p. 2. Roch. de iurep. v. & dotavit, q. 6. n. 9.
 Lambert. lib. 1. p. 1. q. 6. art. 1. num. 9. cum plurib. &
 nu. 29. Rot. dec. 167. nu. 3. par. 2. vbi de magis com-
 muni, Seraph. dec. 1103. nu. 1. & fuit dictum in causa
 Lucana maiusculatus, 4. Decemb. 1587. corā Orano,
 & in causa Nolana beneficii 19. Ianuarij 1594. co-
 ram bo. me. Card. Aragonio.
 Quantum attinet ad augmentum dotis ducat. 60.
 cum ex bonis Abbatæ Præposituræ esset abūdē do-
 tata, vt patet ex leſura difmembrationis factæ per
 Innoc. VIII. expedite in forma rationi congruit per
 Alex. 6. ista potius fuit ditatio, quam dotatio, nec
 59 videtur æquum, Ecclesiæ + liberam ex solo au-
 gmento dotis in feruitutem redigere gl. in cap. pia-
 mentis, vers. patronum, 16. q. 7. sed; ad effectum præ-
 60 dictum opus esset, Ecclesiæ + fuisse penitus in do-
 ratam Roch. in v. construxerit vers. dotavit quest. 3.
 Bero. conf. 4. nu. 26. vol. 1. & fuit dictum in causa Lu-
 nen. Sarzanen. beneficii 5. Iulij 1599. coram Illu-
 striss. Merlino, et in Compfana iurispatr. 23. Ianua-
 rij 1603. coram bo. m. Litta, & dos debuisset esse eõ-

grua ad alios redditus ex difmembratione bonorum
 Abbatæ assignationis Præposituræ, modica enim
 61 dos nõ + facit patronum, Roch. in v. dotavit, q. 9.
 Remouet demum omnem perplexitatem, clausula
 Volumus autem quod infra vnū annum à data præ-
 sentium computan. redditus 60. ducat. huiusmodi d.
 Præpositura realiter, et cum effectu assignare omni-
 nõ tenearis, quæ quidem clausula importat formam
 62 + ip hoc fuisse mandatam respectu modi, & ideo ab
 illa non potuit recedi, l. si quis mihi §. si coram ff. de
 acq. hered. cum enim non fuerit adimpletum fuit
 mutata substantia facti Bar. post Oldrad. in l. 1. si plu-
 res, nu. 13. ff. de exerc. act. & dixit Rota in causa Com-
 postellana canonicatus 10. Iun. 1601. coram bo. me.
 Pacen, & in terminis huius clausulæ, volumus autē
 in valentina Baronia 10. Martij 1603. coram bo. m.
 63 Atrribaten. & ideo cum + non fuerit seruata forma
 corruit concessio, l. hoc ius porrectum C. de Sacros.
 Eccl. §. l. cum hi ff. de transact. l. hac consultiissima in
 princ. C. de test. & in puncto fuit dictum in prædicta
 Valentina Baronia. Hic autem non constat de tali
 assignatione, neque deduci potest ex obseruantia,
 quia quatenus obseruantia suffragaretur, ad hunc ef-
 fectum requiritur simul cum illa tempus 30. annorū
 quod non adest, cum literæ Innocentij fuerint datæ
 sub 6. Non. Maij 1492. & Leo X. conualidauit hanc
 concessionem Innocentij 8. Martij 1520. etiam si
 Hercules Dux redditus 60. ducat. Præposituræ spe-
 cialiter forsan non assignauerit. Vnde obseruantia
 30. annorum ex literis Innocentij non potest dari
 vsque ad literas Leonis, & obseruantia inde citra nõ
 suffragatur, cum possit adaptari ad probandū, quod
 64 redditus 60. ducat. fuerint assignati, & + superueue-
 rit titulus contrarius, disponens, quod concessio
 suffragaretur, etiam quod dicti redditus forsan non
 fuerint assignati, Cresc. decis. 5. num. 3. de rest. spol.
 Et cessat omnis difficultas, quia nec obseruatia hoc
 casu potest suffragari vt infra dicetur. Quod autem
 concessio fuerit facta ex alijs iustis causis, & præci-
 pue ob conseruationem tranquilli status Ducis, nihil
 facit ad casum, cum vt dictum est: non concurrat
 65 + aliquis modus, ex quo de iure ius patronatus pos-
 sit acquiri.

Rursus privilegium cōtinent literæ Sixti V. quia
 beneficium simplex fuit erectū ex fructibus ab Ar-
 chipresbyteratu Plebis Bondeni difmembratis, &
 quamuis Leo X. concesserit 4. Kal. Iunij 1516. ius
 patronatus Archipresbyteratus d. plebis, cum nar-
 rativa partis, quod aliās Alphonsi Ducis, & primo-
 genitorum suorum Ferrariæ ducum opera, & indu-
 stria tum pro communi, tum etiam pro Archipre-
 sbyteratus Ecclesiæ Būdeni utilitate, nonnullæ Ecce-
 sessiones, terræ, & loca circumuicina, dictæ Ecce-
 siæ in dominio suo consentientia olim paludibus &
 aquis plena, & in quibus nulli, seu pauci fructus ex-
 crescebant ad talem culturam redactæ fuerint, quod
 fructus, & prouentus Archipresbyteratus, qui nulli,
 vel modici existerbāt quamplurimum etiam ad me-
 dietatem adaucti fuerint, tamen adhuc possessiones
 terræ, & loca ipsa pro parte sunt aquis plena, &
 inuina reparatione indigēt, præsertim aduersus aquas
 Padi vicinas, & subiungitur eisde in litteris Caputagi,
 d. Alphonsus si ius patronatus, et presentandi personā
 ideoqueam, ad Archipresbyteratum huiusmodi, &c. si
 bi suisq; descendantibus, heredibus, & successoribus
 perpetuo reseruetur, possessiones, terras, et loca ipsa
 ad

ad maiorem culturam, et utilitatem reduci facere, et
deinde illa à dictis aquis defendere, et manutenere,
quod non sine maximo sumptu, et impensa etiam plu-
rium millium ducatorum fieri posset, ex quo Archi-
presbyteratus huiusmodi etiā suscipiat incrementū.
Et c. Attamen huic fundamento tripliciter fuit respo-
sum. Primo, quod circa bonificamēta facta per Du-
cem Alphōsum ante concessionem iurispatronatus
non potest fieri fundamentum pro dotatione, cum
66 censetur † Benefactor tantum ex supra deductis.
Circa vero quæ gesta sunt post concessionem Iuris-
patronatus ea non iustificuntur, & certum est, gra-
67 tiam † ad supplicationem partis non suffragari, nisi
sit iustificata, maxime cum iurispatronatus fuerit cō-
68 cessum sub conditione d. augmenti, † quæ inducit
formam. *Bald. in auth. mari, et auia nu. 8. C. quand.
mul. tut. off. fung. pote. st. Dec. cons. 77. in princ. Neuiz.
cons. 50. nu. 13.* quod nec etiam hodie probari potest
69 nisi prius iustificaretur status † de tempore conces-
sionis iurispatronatus prout deberet probari, *Ver al.
decis. 330. p. 3. & in puncto Card. Seraph. dec. 952.
nu. 1. et 2.* Neq; suffragatur præsumptio quæ pollet
oriri ex obseruantia ex deductis *in dec. 534. part. 1.*
70 † quia ibi non agebatur de implemento, de quo ibi
expressè constabat, sed tantum agebatur de iustifi-
71 catione gratiæ, et hic agitur de † implemento con-
ditionis, quod est plenè probandum *Felin. in c. fin.
num. 33. de presumpt.* Immo ratione potentie Du-
cum intrat in contrarium præsumptio *Seraph. d. dec.
952.* & nulla potest dari obseruantia vigore harum
literarum, vt statim dicitur. Tercio fuit responsū
quod, vt dictum est, non est habenda ratio meliora-
tionum factarum ante literas Leonis, & ex contextu
narratiuæ apparet, quod augmentum dotis ex dictis
bonificationibus non excedebat medietatem valo-
ris reddituum. Vnde intrat sub regula reuocatoria
Adriani VI. *Rota coram S. M. Gregorio XV. decis.
397. num. 2. ubi Adden. nu. 5.*
Nihil releuat, quod Leo X. in secundis literis sub-
dat. 8. Martij 1520. confirmauerit, & de nouo con-
cesserit primam gratiam, cum narratiua his verbis
concepta; cum nobis plenissimè innotuerit, fructus
redditus, et proventus, tam parochialis, quam Præ-
posituræ prædictorum, admodum tenues extitisse, et
studij, industria, opera, et impensa non modica,
tam tui (scilicet Alphonso) quam Herculis genitoris
tui plurimum adauctos, et ad eum ferè statum, in
quo sunt, reductos fuisse augmentum reddituum,
fructuum, et proventuum huiusmodi veram Paro-
chialis, et Præposituræ prædictarum dotationem
fuisse, et esse auctoritate nostra, ex certa scientia, et
de plenitudine potestatis declaramus, et ad huiusmo-
di scientiam nostram plenè probandam presentes li-
teras plenè sufficere, etc. Quoniam fuit responsum,
narratiuam harum literarum esse intelligendam de
bonificationibus factis ante concessionem iurispat-
ronatus, alias namque literæ, dum dicunt, fructus
adeo tenues extitisse, contradicerent literis Innocē-
tij, & primis ipsius Leonis, Innocētij quidem, quia
dotationi Præposituræ fuit facta ex bonis Abbatis dis-
membratis, vt supra relatum est, quæ licet narretur
fuisse bonificata ante concessionem iurispatronatus
72 vtique ex supra etiam adductis, † Dux Hercules be-
nefactoris potius nomen, quam dotatoris meretur.
Et in literis Leonis narratur Alphōsum secisse impen-
sas, ante quas nulli, vel modici fructus existerant, &
Part. IV. Recent. Tom. II.

propter illas, vsque ad medietatem fructus adauctos
esse, cumq; in secundis literis dicatur, fructus Præ-
posituræ, et Archipresbyteratus admodum tenues ex-
73 titisse, certè, ne sequatur contradictio, † verba
sunt intelligenda de fructibus, nedum ante factas bo-
nificationes, sed etiam ante concessionem iurispat-
ronatus, quæ bonificationes, vt sæpè dictum est, tā-
quam ex, quæ ob causam dotis factæ non sunt, suf-
fragari minimè possunt. Verum licet in secundis
literis Leonis dicatur nullas probationes esse facien-
das super bonificationibus, cum tamen ista clausula
stet consecutinè ad dispositionem Papæ, si illa est
intelligenda de bonificationibus ante concessionem
iurispatronatus, quæ non suffragantur ad effectum
dotationis, vtique hæc dispositio non officit, & per
consequens, neque clausula, sicque per quoscumque
Iudices iudicari debere, cum clausula sublata, & de-
74 creto irritanti, quibus † per clausulam, quorum te-
nues, derogatum censetur ex supradictis.

Secundo principaliter fuit responsum, iurispat-
ronatus huiusmodi beneficii simplicis esse ex mero pri-
uilegio, fundamentum est, quia licet Leo in primis
literis de anno 1516. concesserit iurispatronatus Du-
ci Alphonso pro se, suisque filiis, & descendantibus,
ac hæredibus, & successoribus, tamen huiusmodi
75 literæ † non sunt habendæ in consideratione, cum
non sint, nec possint iustificari, quoad bonificatio-
nes factas post concessionem iurispatronatus, potest
tantum haberi ratio secundarum literarum, in qui-
bus liberatur Dux ab omni iustificatione, & Papa
his verbis vtitur. *Decernentes huiusmodi supplica-
tionibus inclinati singulas literas prædictas* (scilicet
Innocētij, & primas ipsius Leonis) *& in eis con-
tenta quæcumque, ac Iurispatronatus, & præsentan-
di personas idoneas ad Præposituram, et Parochia-
lẽ Ecclesiã huiusmodi, dū illas pro tẽpore vacare cõ-
tigerit, tibi, tuisq; descendantibus, ac hæredibus Fer-
rariæ Ducibus pro tẽpore existentibus, etc. approba-
mus, et innouamus, etc. iurispatronatus, et præsentadi,
etc. de nouo perpetuo reseruamus, concedimus, et assi-
gnamus, & sic restrinxit iurispatronatus ad Ferrariæ
Duces, vnde cõfirmatio, & innouatio censetur facta
cū ista restrictiua, quæ magis etiam importat nouam
76 cõcessionẽ, cū sit † attendenda forma cõcessionis,
vt per *Seraph. dec. 1379. per tot.* Quãobrem cū Sixt. V.
ex fructibus huius Archipresbyteratus Plebis, erexe-
rit beneficiū simplex, & reseruauerit iurispatronatus
Duci Alphonso, eiusq; natis, & descendantibus, &
successoribus, ex hac concessione fuit auctus nume-
rus Patronorū, quia ex secunda concessione Leonis
Iurispatronatus erat restrictū ad Ducem Alphōsū, ad
descendentes hæredes, & successores Ferrariæ Duces,
quare, circumscriptis capitulis factis in restitutione
Ferrariæ, Iuspatr. Archipresbyteratus Plebis Bon-
deni non remaneret penès Sereniss. Ducẽ Mutinẽ,
sed penès Sedem Apost. cū fuerit concessum per li-
teras secundas Leonis pro Alphonso, eius descendē-
tibus, ac hæredibus, & successoribus Ferrariæ Ducib.
77 cū ipsa S. Sedes successerit in Ducatu Ferrariæ c. ex
literis de Iurepatr. Rot. decis. 1. eod. tit. in nou. Argid.
dec. 701. Ideo cū Sixtus V. dismembrauerit fructus, ere-
xerit beneficiū simplex, & concesserit Iuspatro-
natus Alphonso Duci, & eius filiis descendantibus,
hæredibus, & successoribus, non restringendo vaca-
tionem ad Duces Ferrariæ, vtique dicendum est respe-
ctu Sereniss. Ducis Mutinæ, nõ posse cõtrouerti hoc
Ius-*

Iuspatronatus beneficii simplicis esse ex privilegio, cum fuerit dotatum ex fructibus beneficii iuripatronatus Archipresbyteratus Plebis Bondeni, ad quod erant vocati tantum Ferrariæ Duces, & sic respectu Serenissimi Ducis Mutinæ, istud beneficium
78 fuit ꝑ submissum, & libertatem amisit, vt bene per Gemin. in c. laici nu. 2. & seqq. de reb. eccl. non alien. in 6. et optimè etiam Dec. cons. 149. numer. 4. Vt fuit dictum in causa Pampilonen. Parochialis 28. Iunij 1595. coram bo. me. Iusto.

Denique non obstat, quod Serenissimus D. Dux non produxerit dicta Iura, & propterea possit iuari
79 ri possibilitate alterius titulis, stante ꝑ cursu temporis cum obseruantia, quia quoad beneficium ista est prima vacatio, sed quidquid sit de obseruantia, aut Serenissimus D. Dux nititur istis titulis, & in-
80 trant prædicta, aut non nititur, & cum agatur de familia ꝑ potenti præsumitur ex usurpatione, & ideo ad illud probandum requiritur immemorabilis Butrius in c. dilectus num. 12. de off. leg. Rocb. de iurep. in v. ipse, vel is à quo. numer. 83. ad fin. vers. pro hac etiam opinione. Caput. decis. 228. num. 1. par. 2. Achil. decis. 4. num. 9. de iurep. Put. dec. 55. nu. 2. quæ loquitur de iurepatr. Infantis Hispaniarum lib. 1. in correctis et dec. 199. nu. 1. eod. lib. 1. Mohed. decis. 2. nu. 1. et 2. et decis. 10. nu. 4. de iurepatronatus quæ loquitur de iurepatr. Regis Aragonum. Card. Matica dec. 257. num. 5. vers. multò magis latè Gonzales super reg. 8. gl. 18. nu. 63. Garz. de benef. par. 5. c. 9. nu. 98. et seqq. Rot. decis. 421. num. 1. et decis. 756. num. 3. part. 2. in recent. S. M. Gregorius decis. 722. num. 1. vbi Addem.
81 in annot. 10. & prædicta eo magis ꝑ procedunt in Italia Specul. in tit. de Iurepatr. ad fin. Rocchus vbi supra Put. in decis. 199. numer. 1. vbi in additione marginali reddit rationem, quia per recessum Curie ab Italia, omnes Domini, & populi iura Ecclesiæ modo suo tractare ceperunt.

Neque in hoc casu suffragaretur possessio præsentandi, quia etiam de iure communi non suffragatur,
82 nisi probetur simul immemorabilis, ꝑ cuius vigore potest probari secundum dispositionem iuris titulus foundationis, & dotationis, Butr. in d. cap. dilectus num. 12. Put. d. decis. 199. in princ. Rocch. d. v. ipse, vel is à quo num. 83. in fin. Achil. decis. 4. numer. de iurep. Caput. d. decis. 128. num. 5. part. 2. vbi quod nec sufficit præscriptio, nisi probetur titulus, vel immemorabilis, propter præsumptionem, quam Princeps habet contra se. Nec dicatur ex eo suffragari, ex quo ordinarius in institutionibus cognouerit super iurepatronatus. Quia de hoc non constat, &
83 sola institutio non sufficit, ꝑ sed requiritur, quod ordinarius adhibeat causæ cognitionem, vel cognoscendo super immemorabili, vel privilegio; Apostolico Butr. in d. c. dilectus num. 12. in fin. Neque hoc casu suffragaretur, quod fuisset cognitum super privilegio, cum, vt patet ex prædictis, satis illi fuerit derogatum, & Cong. Illustris. Interpretum, & Rota ipsa agnouit veritatem huius conclusionis in terminis Conc. dum voluerunt non sufficere quamlibet
84 ꝑ causæ cognitionem, nisi fuerit adhibita, ac seruata forma. Conc. vt in declarationibus, quas refert Gonzal. super reg. 8. gl. 18. num. 27. & dixit Rota in Romana de Publicolis 31. Ianuarij 1600. coram bo. me. Pacen. vers. nec obstant assertiones Vicarij.
85 Neque obstat, quod Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 9. de reform. postquam disponit, iuspatro-

natus esse ex fudatione, & dotatione, & det modum probandi iuspatronatus subiat, Reliqui Patronatus omnes in beneficijs, tã secularib. quã Regular. b. seu Parochialibus, vel dignitatibus. aut quibuscumq; alijs beneficijs, in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia, seu facultates, & privilegia concessa, tam in vim patronatus, quàm in alio quocumque iure, nominandi, eligendi, presentandi, ad ea cum vacant exceptis iuribus patronatus super cathedralibus Ecclesijs competentibus, & exceptis alijs, quæ ad Imperatorem, & Reges, seu Regna possidentes, aliosq; sublimes, ac supremos Principes iura Imperij in dominijs suis habentes pertinent, &c. in totum promissus abrogata cum possessione indè secuta intelligatur, nam fuit responsum ꝑ Concilium excipere iurapatronatus, quæ pertinent ad prædictos Principes, & propterea cum vtatur v. pertinent, & cum v. pertinent sit generale c. verbum illud 181. de ver.
86 bo. signif. debet ꝑ accipi secundum subiectam materiam, vt per Bald. in c. bona num. 1. de appell. ita vt sensus Concilij sit, pertinent siue de iure communi, siue speciali, c. fin. vbi gl. in v. pertinet de elect. in 6. c. constitutus de relig. dom. & propterea cum non doceretur de titulo, deberet probari immemorabilis, ꝑ cum illa de iure communi requiratur, nec sufficiat quasi possessio, vt supra dictum est, & ideo deberet probari titulus, ex immemorabili, cum natura causæ hoc desideret iuxrà illam
87 regulam, ꝑ agat quod causa desiderat, de qua in l. quisquis, C. de post. quem text. literis aureis esse scribendum dicit Bala. in d. cap. bona. numer. 1. de appellat.

Et ita conclusum altera tantum parte informante, licet fuerint datæ nonnullæ informationes de partibus transmissæ pro parte Serenissimi Ducis, &c.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Arimingh. Legatorum.

Luna 12. Ianuarij 1626.

ARGVMENTVM.

Ad declaratoriæ relaxationem, quando, & quibus de stylo seruatis, deueniatur. De inobedientia, quando constat, tunc paritio necesse est, vt doceatur. Ex contumacia in non parendo literis executorialibus Rotæ, quid inde sequatur.

SVMMARIVM.

- 1 Declaratoria, quando dicatur factus locus.
- 2 ad Declaratoriæ relaxationem tunc est deueniendum, quando executoriales in partibus fuerunt principaliter intimata.
- Ac deinde reproducta in Rota, seruatis quatuor terminis seruari solitis, si recusetur paritio, tunc relaxatur declaratoria.
- 3 de Inobedientia, quando constat, tunc debet doceri de paritione.
- 4 de Contumacia, quando dicatur satis constare.
- 5 ex Contumacia in non parendo literis executorialibus à Rota relaxatis, sequitur, vt iuste possit proferri sententia excommunicationis in eis subminata.

DECISIO DCXXXI.

DOMINI dixerunt dandam esse declaratoriā contra Equitem Ioannem Franciscū, & Com. Pandulphum, & Iulium Cæsarem de Ricciardellis, quia cum eisdem fuerint exequutoriales in partibus + personaliter intimatæ, & deinde reproductæ in Rota seruatis quatuor terminis seruari solitis, & parere recusauerint, debet sine dubio contra ipsos dari declaratoria iuxta receptum stylum Rotæ de quo per Felin. in cap. ad probandum num. 6. de sent. & re iud. Cassad. decis. 6. numer. 10. de caus. poss. & propr. Accbill. decis. 5. de sent. excom. Rota decis. 445. num. 4. par. 2. rec. & in Corduben. alimentorum 17. Iunij 1622. coram me, & alias sapius.

Quod ea ratione fundatur, quia stante inobedientia, + & non confitto de partitione, de qua pars docere tenetur, satis probatur + contumacia ad text. in cap. 1. cum ibi not. de sent. excom. in 6. Abb. in cap. reprehensibilis num. 2. de appell. Seraph. decis. 1113. num. 3. Rota decis. 478. par. 2. recent. Ex qua contumacia in non parendo literis + exequutorialibus à Rota relaxatis sequitur, quod iuste possit proferri sententia excommunicationis in litteris comminata iuxta textum in cap. absit 11. quest. 3. Abb. in c. 1. num. 11. de iudic. Mar. Socc. in cap. nulli num. 7. de sent. excomm. Cassad. decis. 3. num. 7. de Constit.

Et ita resolutum &c.

Plures decisiones in hac causa emanarunt quas supra posui, & annotavi in precedenti Tomo ad decisionem 318. quæ est in eadem causa.

REVERENDISS. COCCINO.

Fulginate. Fideicommissi.

Veneris 23. Ianuarij 1626.

ARGUMENTVM.

Substitutio facta in casu quo hæres decesserit sine filiis, euanesceit eis relictis, in quibus terminis intrat celebre consil. 21. Oldrad. quod procedit etiā si adsit perpetuitas substitutionis, & simul quoque prohibitio alienationis, quia quando non constat de contraria mente testatoris, constituendi absolutum fideicommissum, tunc quicquid disposuerit, intelligitur quatenus venerit casus substitutionis, idest si hæres, vel eius substituti decedant sine liberis.

SUMMARIVM.

- 1 Substitutio si sit facta in euentum, in quem aliquis ex substitutis sine filiis moreretur illa euanesceit, dum ex eis aliquis moritur sine filiis.
- 2 Oldrad. consil. 21. est celebre, ac magis communiter receptum, & à Rota sepe canonizatum.
- 3 ab Oldrad. consil. 21. receditur ex coniecturis.
- 4 Coniectura per quas receditur à consil. Oldrad. 21. debent esse concludentes, & necessaria, nu. 3.
- 5 Substitutio facta in euentum, si aliquis ex heredibus decedat sine filiis, dato, ut aliquis decedat cum eis, illa euanesceit, quamuis facta fuerit perpetuitas substitutionum.
- 6 Quod verum intellige, quando constat de mente testatoris, quo voluerit etiam vocare substitutos.
- 7 Testator, quamuis in substitutione vulgari apposuerit verbum in infinitum, & aliud verbum

- in stirpes, non ex hoc extenditur fideicommissum, si aliquis substitutus decedat cum filiis.
- 7 Verba, qua supponunt, non disponunt.
- 8 ad Trebellianica prohibitionem inferunt verba, plena iure, & sine diminutione.
- Dispositio conditionalis nihil operatur nisi venerit casus dispositionis, nu. 8.
- 9 Prohibitio alienationis facta heredibus, et eorum filiis in infinitum quando non operatur novum fideicommissum.
- 10 Prohibitio alienationis, si sit restricta ad terminos fideicommissi antecedentis, & sic non stet, per se, non extenatur ultra illud.
- 11 Substitutionis casus dum non venit, tunc omnia eius contemplatione gesta euanesceunt.
- 12 Fideicommissum, quando est reale non intrat consil. 21. Oldrad.
- 13 Fideicommissum, quando est consecutivum, tunc non extenditur nisi ad casus, & personas expressas.
- 14 Fideicommissum conditionale, ut habeat locum, debet doceri de purificatione conditionis.

DECISIO DCXXXII.

VINCENTIVS testator instituit Iacobam Raymundinam filiam, necnon Bellinū ex alia filia prædefuncta nepotem, qui decessit relictō Petro Paulo filio, qui etiam obiit instituta Iacoba Amita. Vnde dubitavi, an constaret de fideicommissō Vincentij, quod suffragetur Raymundinæ, & Domini negativè responderunt, quia

- 1 + substitutio est facta in euentum, in quem aliquis ex prædictis institutis, sine filiis moreretur, Quare
- 2 cum Bellinus obierit + relicto Petro Paulo filio fideicommissum expiravit iuxta vulg. consil. Oldrad. 21. quod magis communiter recipitur, & passim canonizatur. à Rota, ut in decisione 486. num. 1. par. 1. in recent. & fuit latè deductum in causa Meleuitana fideicommissi 14. Martij 1618. & 13. Novembris 1619. coram Illustriss. D. meo Cardinale Sancti Eusebij.

- A Neque obstat quod à consilio Oldrad. receditur
- 3 A. ex + coniecturis, ut patet ex d. decis. 486. nu. 2. Quia hoc verum quando coniecture sunt necessariae, & concludentes, & quæ ex verbis testamenti deducantur ex alleg. in d. decis. num. 2. vers. attamen unum est certum, & fuit ponderatum in causa Tuderitina fideicommissi 13. Aprilis 1587. coram Giptio, & in causa fideicommissi de Gallis 16. Novembris 1587. coram ban. mem. Card. Pamphilio & in prædicta Meleuitana fideicommissi. Hic autem possunt ponderari duæ coniecturæ. Prima ex perpetuitate substitutionis. Secunda ex prohibitione alienationis, quæ in hoc casu non suffragatur.

Non suffragatur prima, quia, & Testator substituerit + superiuentes, ac filios, & filiorum filios in infinitum, nihilominus cum non esset certus quando posset verificari conditio ex vocatione, eo modo facta, non potest per necesse inferri, quod voluerit vocare prædictos etiam quod instituti obierint cum filiis, ut bene per Oldrad. dicto consil. qui consuluit in casu, quo erant vocati descendentes & Rota resoluit in puncto in dicta Meleuitana fideicommissi vers. minus obstat videtur & prius in prædicta Tuderitina fideicommissi vers. nec dicatur, Rota

- Rot. d. decis. 486. num. 6. in fin. & numer. 8. & 9. ubi late. Nec potest etiam fieri vis + quod ultra verbum, in infinitum, fuerit appositum aliud verbum, in stirpes, quia eadem responsio militat, cum testator ignoraret tempus, quo posset conditio purificari, & tunc esse potuisset quod adessent filij ex duobus filiis, & quod propriè esset discutien. an.*
- 7 *successio + spectaret in stirpes, vel in capita, vt respondit Rota in d. Tudertina vers. nec successio, & ad prohibitionem detractationis Trebellianicæ*
- 8 *infertur ex verbis illis pleno iure, + & sine diminutione, quia hoc quoque intelligitur si euenerit casus, in quo substitutio deberet sortiri effectum, vt si instituti decederent sine filiis, vt in eadem decis. Tudertina in vers. non obstat quod consideratur.*

Non suffragatur Secunda coniectura deducta ex prohibitionem alienationis, quæ licet fuerit facta non solum hæredibus, sed etiam eorum filiis in infinitum, & ordinatum, quod portio non obseruantis reuertatur ipso facto ad alios obseruantes pleno iure, & sine aliqua diminutione. Tamen ista prohibitio est restricta + ad terminos fideicommissi antecedentis, & sic vti accessoria, & consecutiuæ, fideicommissum alterius non extendit. *Dec. conf. 636. num. 7. & seq. Alex. conf. 59. col. fin. vers. non obstat quod illa verba col. 3. Surd. conf. 96. num. 10. & 11. Verall. decis. 123. par. 2. in 5. incip. Comes Guido, & fuit dictum in causa Perusina de Pumaolis 5. Decembris 1597. & 21. Aprilis 1598. coram Litta, & Firmana fideicommissi de Fulchis 2. Aprilis & 10. Decembris 1601. coram bon. memor. Card. Pamphilis, & alias sapissime.*

- Et prædicta debent intelligi eueniente casu per eum
- 11 *+ in substitutione expresso, qui cum non eueniret sequentia cessant Rot. d. decis. 476. ubi infinitos congerit num. 6. & 7. Nec potest dici hoc fideicommissum esse reale, & + propterea non intrare conf. Oldr. vt admissum videtur in dicta causa Romana fideicommissi de Gallis, & in d. decis. 486. numer. 13. Quia cum sit consecutiuum, vt probatum est non.*
- 13 *extenditur nisi ad casus, & personas expressas, & necesse est, vt habeat locum, & purificetur conditio si sine liberis, ita declarauit Rota in dicta Meleuitana fideicommissi 13. Nouembris 1619. coram Illust. S. Busebio & c.*

Et ita vna parte informante conclusum &c.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS AD DECISIONEM DCXXXII.

- 1 *Oldrad. consil. 21. omnibus est notum, ab omnibus generali applausu est canonizatum, & communiter, & magis communiter receptum in Scholis, & in Palatijs.*
- 2 *Testantium voluntates Iura non parum vigilant, vt plenariam sortiuntur executionem.*
- 3 *Voluntas testatoris, quæ tacite ex coniecturis est desumpta Iura etiam iubent, vt obseruetur.*
- 4 *Taciti, et expressi eadem est virtus. Expressum dicitur, quod constat ex coniecturis, & presumptionibus, nu. 4.*
- 5 *Expressum satis dicitur, quod ex mente proferentis colligitur.*
- 6 *Expressum in Iure, etiam id dicitur, quod venit ex mente legis.*

- 7 *Expressum, vel subintellectum a lege equiparantur.*
- 8 *Fideicommissorum materia taliter est fundata in voluntate defuncti, vt qualitercunque appareat de ea, sufficit ad inducendum fideicommissum.*
- 9 *Voluntas testatoris in testamentis, & fideicommissis est totum fac, ac totum regit, & dominatur, Et hoc nihil eo est antiquius, plenaque sunt volumina omnium scribentium, & consulentium responsa. num. 9.*
- 10 *Verba non sunt considerata, sed voluntas & intentio proferentis. Intentio non verbis, sed verba intentioni deferuere debent.*
- 11 *Euangelium non est in verbis scripturarum, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis.*
- 12 *Fideicommissi verba licet deficiant, non tamen dicendum est, non adesse fideicommissum, cum medulla testamenti sit attendenda.*
- 13 *Fideicommissum inducitur ex coniecturis etiam ad fauorem extraneorum.*
- 14 *Substitutio vulgaris directa inducitur etiam ex coniecturis depromptis ex verbis testamenti.*
- 15 *Voluntas testatoris, etiam coniecturis sedulo expiscata proferunt vires conclusionis firmate in consil. 21. Oldr. ad.*
- 16 *Et ista est tritissima opinio, quidquid nonnulli minus ritè contradicendi studio, scriptitauerint.*
- 17 *Ac ea est verissima, et communis opinio, nec in consulendo, vel in iudicando ab ea est recedendum.*
- 18 *Et sic fuit decisum in diuersis Orbis Tribunalibus, & præsertim In Senatu Grætionopolitano. In Senatu Pedemontano. In Senatu Cathalonie. In Consilio Neapolitano. In Tribunali Rotæ Romanæ. num. 19.*
- 20 *Coniectura, ex quibus receditur a consil. 21. Oldr. non debent esse fragiles, debiles, leues, diuiniatæ, vel ex capite Interpretum excogitatæ,*
- 21 *Sed debent esse præpotentes, urgentes, ac ex ipso testamento depromptæ.*
- 22 *a Consil. 21. Oldrad. si facile propter omnes coniecturas recederetur, adesset periculum totalis euerfionis voluntatis testatoris.*
- 23 *Fideicommissum, vt inuacatur ad fauorem descendendum, cum hoc casu et natura, et parentum commune votum concurrat, non procedendum est admodum rigorosè.*
- 24 *Fideicommissum intuitu descendendum, vt intret non est mordicè in coniecturis per omnia conclusionibus insistendum, sed mitiori interpretatione, nimia acrimonia exulata, in hac materia aliquid equo animo tolerandum est.*
- 25 *Agnationi semper in dubio fauendum est, & pro ea, & pro subsinendo gentilitio fideicommissum dicandum est.*
- 26 *Agnationi non minus deferendum est, quàm pia causa, cum utrobique versetur publica utilitas.*
- 27 *Utilitas publica expostulat, vt in singulis familijs conseruentur propria bona.*
- 28 *Virtus absque pecunijs non aestimatur, aliæque ut hic.*
- 29 *Leuia spernenda sunt.*

- 30 Agnationi conseruanda fauori non tantum tri-
bendum est, ut alijs iniustitiam faciamus.
- Agnationis fauor tantus esse non debet, ut à trami-
te iuris recedatur. num. 30.
- 31 Caesar magnus est, sed eo maior est veritas.
- 32 Agnatio non est adeo fauorabilis, ut eius intuitu
leuia, & insulsa quæpiam admittantur.
- 33 ab Oldrad. consil. 21. ut recedatur, sola mens tacita,
quæ ab expressis, non colligitur, non sufficit, colle-
cta tamen ab expressis, & dispositis sufficit.
- 34 Doctores in inquirenda voluntate testantium non
parum desudant, & veluti anxij, & diligentes ve-
natores tanquam leporem, eam insequuntur.
- 35 Testator, quando progressus est ad plures gradus
substitutionum, eo casu censetur repetitum onus
fideicommissi, de primo, in secundum heredem, &
in alios successiuè.
- 36 Oldrad. consil. 21. destruitur, dum testator progre-
ditur ad plures gradus substitutionum.
- 37 Et huius opinionis pro antesignano recognoscitur
Anchar. in consil. 74. qui ad hoc communiter alle-
gatur, & à magna DD. ceterua sequitur, ac est
communis sententia. num. 38.
- 39 Anchar. opinio, de qua in consil. 74. à nonnullis DD.
dirè insequitur, asserendo nulla ratione eam esse
munitam, sed solum ipsius auctoritate suffultam.
- 40 Et solum esse eius fantasiam, & ab omnibus re-
probatam.
- 41 Oldrad. consil. 21. utrum euanescat, ex digressu ad
plures gradus substitutionum est anceps questio,
ita ut à tergo habeat lupos, & à fronte præcipitiu.
- 42 Doctorum opiniones, ubi sunt varia, & contraria,
ita ut difficile sit cernere veritatem, tunc melius
est litem concordia terminare.
- Litem melius est concordia finire, dum controuersia
aliqua à varijs Doctorum ventis agitatur, quam
res, & facultates suas incerta opinionis arbitrio
committere.
- 43 Digressus ad plures gradus substitutionum, quan-
do stat de per se, absque alia coniectura, tunc est
parum valens, ut recedatur à consil. 21. Oldrad.
- 44 Sed quando ista coniectura est cum alijs associa-
ta, tunc secus venit dicendum.
- 45 Et sic diuersa Orbis Tribunalia iudicarunt, &
præsertim
Rota Lucensis.
Senatus Pisanus.
Audientia Barens.
Senatus Pedemontanus.
Consilium Neapolitanum, &
Oraculum Rotæ Romana. num. 46.
- 46 Digressus ad plures gradus substitutionum pluri-
mum attenditur, si agatur de inducendo fideicom-
misso agnatio.
- 47 Descendentes, ut censeantur vocati ad fideicom-
missum sufficit sola coniectura digressus ad plures
gradus substitutionum.
- 49 Digressus ad plures gradus substitutionum, quan-
do filere faciat consil. 21. Oldrad. traditur alia
distinctio.
- 50 Digressus ad plures gradus substitutionum ex par-
te actiuè vocatorum non sufficit ad inducendum
fideicommissum.
- 51 Secus verò, si facta sit ex parte passiuè vocatorum,
& sic grauatorum. num. 52.
- 53 Testator, dum respexit ad conseruationem perpe-
tuam sue familie, prohibendo alienationem des-
sat consil. 21. Oldrad. & num. 55.
- 54 Fideicommissum, quando est inductum, tunc onus
restitutionis bonorum omnibus censetur iniun-
ctum.
- 56 Testator, dum disponit, ut bona perpetuò rem-
neant in familia, & agnatione, id non sequere-
tur, si filij, & descendentes primorum heredum
ad restituendum grauati non essent. num. 57.
- 58 Familia perpetuitas, quando per Testatorem est
considerata, consil. Oldrad. 21. perdit vires, & sic
plura Mundi Tribunalia sanxerunt, & potis-
simum
Rota Auenionensis
Audientia Regni Lusitania.
Rota Patavina, & Veneta.
Senatus Pedemontanus.
Curia Parlamenti Delphinatus.
Rota Marchie, &
Palatium Apostolicum, num. 60.
- 59 Voluntates defunctorum, quando sunt obscura, de-
bent interpretari, & non subuertere.
Voluntates defunctorum subuertere, id semper de-
bet esse alienum à Iudice, sicuti, & ipsis Legisla-
toribus fuit semper inimicum. num. 59.
- 61 Agnationis perpetuitatem, quando testator respe-
xit, id est valens inducere fideicommissum suc-
cessiuum.
- 62 Agnationem perpetuandi, etiam artificialem, 28
quando constat de voluntate defuncti, tunc id
fieri non potest, nisi recedendo à consil. 21. Oldrad.
& inducendo perpetuum fideicommissum.
- 63 Agnationis conseruanda sola ratio in fine testa-
menti posita, sufficit ad constituendum perpetuū,
absolutum, & reciprocum fideicommissum inter
illos de agnatione secundum veriore.
- 65 Testator, quando disposuit, ut bona remaneant in
familia, dicitur inductum perpetuum fideicom-
missum.
Verbum permanere significat actum successiuū,
& permanentem. num. 65.
- 66 Bona non possunt permanere in familia, nisi sim-
pliciter ad omnes eiusdem familie deferantur.
- 67 Fideicommissum gradatim inter omnes de fami-
lia censetur absolute inductum, dum testator vo-
luit, ut bona semper permaneant in familia.
- 68 Fideicommissum tunc indubitate inducitur, quā-
do si illud non induceretur, voluntas testatoris
non sortiretur suum effectum.
- 69 Fideicommissa sunt odiosa, unde strictè sunt in-
terpretanda.
- 70 Fideicommissa inducunt votum captanda mortis.
contra Fideicommissum in dubio indicandum
est, num. 70.
Iura non parum obuiant votis de captanda
morte.
- 71 in Fideicommissis nullatenus admittitur exten-
sio de persona ad personam, vel de gradu ad
gradum.
- 72 Superfluitas potius est tolleranda, quam, ut in-
ducatur nouum fideicommissum, cum & in his
terminis amare in si pendum est in verbis testa-
menti.
- 73 pro Fideicommissi extensione, quando concurrat
verisimilis mens testatoris ex probabilibus con-
iecturis deducta, non dicitur extensio, sed bene
com-

- comprehensio, & mentalis interpretatio.
- 74 Oldrad. consil. 21. intrat, quamvis testator habuit rationem conseruanda agnationis, & quidem perpetuo, & semper.
- 75 Et ea de causa, quia ea ratio debet restringi in casu à testatore expresso, scilicet si haeres decesserit sine filiis.
Filo succiso, reciditur tela, & corrupta radice folia ex ea nata corrumpuntur pariter. nu. 75.
- 76 Gabr. de fideicommissis. conclus. 11. num. 11. 12. & 13. rejicitur.
- 77 Fideicommissum iniunctum sub conditione, si sine filiis, expirat mortuo grauato cum filiis, & nihil operatur ratio expressa conseruationis agnationis in perpetuum,
Quia id debet intelligi eueniente casu disposito à testatore.
- 78 Agnationis conseruanda ratio non sufficit ad extensionem fideicommissi de persona ad personam, nec de gradu ad gradum.
- 79 Fideicommissum nouum non censetur inductum, etiam si testator habuerit rationem conseruanda agnationis.
- 80 Testator censetur habere animum conseruandi agnationem in casu tantum ab eo dispositum.
- 81 Agnationis conseruanda ratio, quando deducitur ex uocatione masculorum, seu ex alijs similibus verbis, aut clausulis testamenti,
- 82 Itaque non apparet illum non respexisse ad uniuersam agnationem, & tunc fideicommissum non extenditur ultra casum expressum,
- 83 Quod procedit quamuis alia quoque personae sub eadem ratione possent comprehendi.
- 84 Testator, quando apparet principaliter habuisse animum conseruandi agnationem, & ut bona perpetuo permaneant in familia, & ista generalis ratio valens est inducere fideicommissum absolutum, & perpetuum.
- 85 Fideicommissi ratio, quando est generalior dicto, tunc ratio dictum ampliat, & extendit fideicommissum ad limites rationis,
- 86 Ac comprehendit omnes casus, quos comprehendit ratio ipsa, quare silet consil. 21. Oldrad.
- 87 ex Testamenti tenore, quando colligitur, testatorem voluisse inducere perpetuum, & absolutum fideicommissum, & sic unusquisque vir sensatus responderet, tunc non est curandum de consil. 21. Oldrad.
- 88 Testatoris dispositio porrigitur ad casum ab eo non cogitatum, quando est verisimile, si de eo cogitasset, idem quoque disposuisset.
- 89 Substitutio facta in uno casu, porrigitur ad alium, si de eo fuisset interrogatus verisimiliter sic respondisset,
- 90 Et ista est una de precipuis, & primis ultimarum voluntatum coniecturis.
- 91 Testator praesumitur credere, quod post mortem suam id faciat suus haeres, quod ipse esset facturus si uiueret.
- 92 Testator, dum voluit, ut eius bona continuo persisterent in agnatione, censetur voluisse inducere fideicommissum, tam in casu existentiae filiorum quam non existentia.
- 93 Consequens qui vult, intelligitur quoque velle omne necessarium antededens,
Quod intellige de antecedenti iuris ratione praesumpto, non autem fortuito. num. 96.
- 94 ad Fideicommissum arguendum non parum deservit illa regula, consequens qui vult &c. & num. 96.
- 97 in Substitutionibus non est inconueniens, ut extensio fiat ad personam comprehensam sub mente testatoris.
- 98 Testatoris voluntas adiuuanda est ne pereat in interpretatione, & extensione.
- 99 Fideicommissa cauendum est, ne extinguantur contra mentem Testatoris.
- 100 Fideicommissum absolutum, & perpetuum, quando constat testatorem voluisse inducere, tunc fit extensio ultra personas nominatas,
- 101 Quod procedit, quando non solum expresse apparet de voluntate testatoris, sed etiam si ex coniecturis id perpendatur. num. 103.
- 102 Fideicommissum dicitur inductum sine dubio, quando testator dixit, se velle conseruare bona in agnatione.
- 104 Legis ratio, quando est unica, eius virtus est, ut ubi locum habet, ibi, & legis dispositio quoque intret.
- 105 Testator dum disposuit, ut bona conseruarentur in familia, tunc admittitur extensio de persona ad personam, quamuis substitutio fuerit facta per verba, tunc, & eo casu.
- 106 Peregr. in tract. de fideicommissis. artic. 13. num. 65. rejicitur.
- 107 Dictiones, tunc, & eo casu, non impediunt extensionem in fideicommissis, et substitutionibus, quando constat de voluntate testatoris. & nu. 108.
- 109 Dec. & Anchar. reprobantur.
- 110 Dictiones tunc, & eo casu, si simpliciter considerentur, non sunt taxatiuae, sed potius demonstratiuae. & num. 121.
- Dictiones, tunc, & eo casu, tunc sunt taxatiuae, quando sunt coniunctae cum alijs dictionibus taxatiuis, tantum, solum, dumtaxat, non alias &c.
- Et sic in diuersis Curijs, in terminis, ut quando sunt simpliciter posita, non impediunt extensionem fideicommissi, fuit iudicatum, & praesertim in Rota Florentina, num. 112.
- In Rota Lucensi. num. 114.
- In Regio Consilio Neapolitano. 116.
- In Senatu Mantuano. 118.
- In Romano Areopago. 120.
- 113 Dictio, tunc, & similes perdunt suum officium, quando constat de contraria mente disponentis. & num. 115.
- 117 de Voluntate testatoris, quando apparet noluisse restringere fideicommissum, tunc parum est curandum de natura dictionum taxatiuarum.
- 122 de Voluntate defuncti interpretanda, quando agitur, non est res facilis.
Defuncti voluntatem dubiam scrutari laboriosum est, cum eius mens non videatur, & difficile est scire, quid ipse tacendo voluerit. num. 122.
- 123 Testatorem, qui interpretantur, aliquid tacite voluisse, videntur esse cordium scrutatores, & plerumque diuinatores.
- 124 Hominum voluntates variae sunt.
- 125 in Voluntate alicuius interpretanda facile est errare, quum eius animus non possit cerni.
- 126 de Hominis mente nullum potest esse certum, & dire-

directum testimonium: quippe ea soli DEO nota est.

- 127 Iudices, & Advocati in perscrutanda voluntate defuncti, oportet agere prophetas, cum sit res difficillima eam assequi.
- 128 Voluntas tacita testatoris dum inquiritur, plerumque fit more Andabatarum, qui clausis oculis certa solent.
- 129 Vates inest optimus, qui bene coniecit, nu. 128.
- 129 Veritatem aff. qui eius, quod ignoramus, & non cernimus, difficile admodum est.
- 130 Ignorantes sunt similes illis, qui à longe aliquid speculantur.
- 131 Legis rationem dum credimus assecutos esse per coniecturas, plerumque fallimur.
- 132 Leges sunt difficiles, ut intelligantur, & in eorum intellectu saepe decipiuntur scholares, & magistri, & quare.
- 133 Testatoris mens, dum interpretatur, quantum fieri potest, dum modo etiam menti satisfaciamus, inhaerendum est verbis ab eo prolatis.
- 134 à verbis testatoris non est recedendum, nisi manifestissime constet de eius contraria mente.
- 135 Verba representant hominis intentionem, & mentem, sicuti speculum faciem.
- 136 In ore, & in mente praesumitur unum, & idem.
- 137 Verba, quod non sonant, nec loquens sentit, quia virtus sermonis se non porrigit ad aliud.
- 138 Cor datum est homini ad significandum DEO, lingua vero ad significandum hominibus.
- 139 Verba sunt nota eorum, quae sunt in anima passionum.
- 140 Testatoris dubia mens dum interpretatur, non est ex proprio capite ea diuinanda, & dicere haec est voluntas testatoris, idem recedendum à verbis.
- 141 Consulentes nonnulli in interpretanda incerta mente testatoris quandoque verbis, quandoque menti inhaerent, prout pecunia eos impellunt.
- 142 Doctores nonnulli moventur ad instar arundinis, vento pecunia agitati.
- 143 Et aliquando eodem vento impellente consulerent, asinos volare.
- 144 Interesse, seu cupiditas humana quot malorum sit causa, & vide num. 145.
- 145 ad Iudices spectat interpretare dubiam mentem testatoris, & quid prudenter debent attendere.
- 146 num. 148.
- 147 Iudex dum interpretatur testamentum, quod clarum non est, debet totum illud considerare, non autem totam aliquam particulam.
- 148 Iudex, quantum in se est, debet curare, ut obscura testamentum elogia ad lucem deducantur, ut perfectè deinde observentur.
- 149 Voluntas testatoris nihil debet potentius apud nos, & nihil animo nostro sacratius.
- 150 Viui, si neglexerint imperia mortuorum, interit omne ius, omnisque potestas.

ANNOTATIO AD DECISIONEM DCXXXII.

RATIO, quare ex coniecturis absque scrupulo recedatur à conclusione firmata in praedicto conf. 21. n. 1. omniaibus noto, ab omnibus generali applausu canonizato, & communiter, & magis com-

- muniter recepto in scholis, ac in omnibus Tribunalibus Orbis illius Magni Iuris Consulti Laudensi, ac in Romana Curia Aulæ Concistorialis Advocati celeberrimi, ea, inquam, est, quoniam non tantum.
- 2 Iura inuigilant, ut suprema testamentum vota expressa, plenariam sortiantur executionem, ad text. in l. verbis legis, ff. de verb. signif. & in l. disponat, auth. de nupt. Sed etiam ea, quae tacite ex ipsis con-
- 3 niecturis colliguntur, quoque seruanda iubent. In conditionibus primum locum, ff. de condit. & demonstr. l. cum proponebatur, l. qui solidum §. 1. ff. de legat. 2. l. pater filium §. penult. eodem tit. l. 2. C. commun. de legat. l. fideicommissa. Si haec verba, ff. de legat. 3. l. mulier in princ. ff. ad Trebellnam taciti, & expressi eadem est virtus. l. 3. ff. de legat. 1. l. cum quid ff. si cert. petat. imo expressum dicitur, quod constat ex coniecturis, & praesumptionibus, l. licet Imperator, & ibi Bart. num. 2. ff. de legat. 2. & satis expressum & dicitur, quod ex mente proferentis colligitur, l. tale pactum, §. fin. ubi glo. ff. de pact. l. Gal-lus. §. sed & quid. ff. de liber. & posthum. l. si pactum. ff. de probat. l. ex nomine. §. verbum. ff. de verb. signif. cap. cum olim, ibi, patebit expressè, ubi Butr. & Abb. in ultim. notab. de censib. sicuti in Iure etiam ex-
- 6 pressum & dicimus, quod venit ex mente legis Bart. in l. prator in princip. ff. de nou. oper. nunc. Menoch. confil. 235. num. 51. & expressum, vel subintelle-
- 7 tum & à lege equiparantur. Osasch. dec. 142. nu. 11. Gaill. obseruat. Imperial. lib. 1. obseruat. 33. num. 3. Giurb. decis. 45. num. 3.

Fideicommissorum enim materia taliter est fun-
data in voluntate defuncti, & ut quibuscumque ver-
bis coniecturis, seu praesumptionibus apparere pos-
sit, ad inducendum fideicommissum sufficit, & me-
rito, quia in testamentis, & fideicommissis volun-
tas & testatoris est totum fac, ac totum regit, nec nō
dominatur. l. heredes mei. §. item si quis ff. de leg. 3.
l. cum virum, ff. de fideicommiss. plenaque sunt om-
nium volumina Scribentium, & Consulentiū re-
sponsa, & nihil eo antiquius est, quod procedit, ta-
men si voluntas, ut dixi, tacite ex coniecturis, &
verbis colligatur. l. nutu. ff. de legat. 3. l. & in episto-
la, ff. de fideicommiss. Et facit dictum S. Gregor. Pa-
pe lib. 26. moral. Non & debet quis verba conside-
rate, sed voluntatem, & intentionem, quia non in-
tentio verbis, sed verba intentioni deferuire debent.
Hinc S. Hieronym. in epistol. ad Galat. scripsit, Non
in verbis scripturarum esse Euangelium, sed in
sensu, non in superficie, & sed in medulla, non in ser-
monum folijs, sed in radice rationis, &c. & in ter-
minis nostris videatur textus in l. ex facto, ff. de be-
red. instit. l. cum questio. C. de legat. considera-
uitq. Rota in causa lanuen. fideicommissi de Pallau-
cinis 24. Nouemb. 1586. coram clar. me. Card. Hiero-
nymo Pamphilio. post princ. vers. fideicommissi materia
est adeo fundata in voluntate defuncti & c. valde etiā
notanda sunt verba egregij text. in l. unum ex fa-
milia, §. final. ibi, Et idem Princeps providentissi-
mus, ac vir religiosissimus, cum fideicommissi ver-
ba & cessare animaduverteret, eum sermonem pro fi-
deicommissi rescipit accipiendum & c. ff. de legat. 2.
sensitque Rota in Bononien. fideicommissi coram bo.
mem. Card. Marquemont. est supra decisio 266. n. 6.
par. 1. recent. ubi dicitur fideicommissum inducū
13 & ex coniecturis etiam ad fauorem extraneorum, &
in Recanaten. hereditatis 16. Ianuarij 1609. & 11
Decem-

- Decembris 1611. coram bo. me. Penia*, ubi abunde plura cumulantur, & maturè articulo discussio resoluitur † secundum magis communem opinionem, substitutionem vulgarem directam induci ex coniecturis depromptis ex verbis testamenti.
- Non mirum ergo, si voluntas testatoris etiam ex coniecturis expiscata, valens sit prosternere vires labefactare conclusionem firmatam in *d. consil. 21.*
- 15 *Oldrad.* itaque fideicommissum † censetur inducitur, tam in casu quo primi instituti sine filijs decedant, quam in casu, quo eorum filij sine filijs moriantur.
- Quod enim ex coniecturis recedatur à *d. consil.*
- 16 *Oldrad.* est † tritissima opinio (quidquid nonnulli minus recte, ac contradicendi studio senserint) & non solum ea est verior sententia, sed verissima, ac communi ferè omnium consensu recepta, itaque
- 17 tenenda est, nec ab ea in iudicando, † & in consulendo recedendum, vt post plures Doctores testatur *Michael Crass. in §. Fideicommissum quasi. 8. num. 2.* & latissime defendit *Achill. Personal. in tract. de adipiscend. possess. num. 203. & seq.*
- 18 Sic quoque in diuersis Orbis † Tribunalibus fuit decisum, & praesertim in Senatu Gratianopolitano apud *Guidopap. decis. 531.* In Senatu Pedemontano teste *Thesauro decis. 96. num. 4.* ubi asserit, cum praedicta opinione semper transire Senatui, vt ex coniecturis recedatur à *d. consil. Oldrad. &c.* In Senatu Cathalonix, vt refert *Fontanella decis. 151. num. 11. vers. recedimus à consil. 21. Oldrad. ex praesumptionibus, & coniecturis, &c.* Et in Consilio Neapolitano, teste *Ruit. consil. 80. num. 3. lib. 2.* ubi affirmat secundum praedictam opinionem, vt ex coniecturis recedatur à *d. consil. 21. Oldrad.* semper fuit iudicatum tam per externos, quam per sacrum Consilium Neapolitanum, & refert. *Capyc. decis. 105.* & nouissime *Egregius Iuriconsultus Dominus meus Hector Capyc. Latr. Regius Consiliarius decis. Neapolit. 108. num. 63.* in eadem opinione pariter † residet Rota Romana, vt videre est apud *Buratt. decis. 897. num. 3.* & apud *Card. Seraph. decis. 1373. nu. 1.* apud *Coccin. decis. 463. num. 6.* & habetur in *recen. decis. 231. num. 4. coram bo. mem. Card. Cavalier. est inter eius impressas decis. 34. num. 9. idemque responsum fuit in Viterbien. Fideicommissi 10. Maij 1613. coram bo. me. Reuerendiss. Manzanedo, in Bononien. Fideicommissi 26. Ianuarij 1618. coram bo. me. Remboldo, in Bononien. fideicommissi 11. Decemb. 1623. coram clar. me. Merlino, in Romana fideicommissi de Guidis 29. Maij 1628. coram Eminentiss. D. Card. Verospio iuniori, est decis. 180. num. 5. par. 5. recent.*
- Et quod Rota ita passim firmet, vt ex coniecturis recedatur, à *d. consil. 21. Oldrad.* habetur in *d. decis. 194. num. 79. eadem par. 5.* & in causa Bononien. fideicommissi 14. Decemb. 1636. coram bo. me. Motmanno, ubi quoque dicitur, Rotam passim eam opinionem approbare, & in Bononien. fideicommiss. de Barzellinis 7. Iunij 1634 coram R. P. D. meo Ghislerio, est infra decis. 283. num. 2. par. 6. recent. & in Romana fideicommiss. de Casareis 21. Aprilis 1636. coram eodem Motmanno, lateq. id etiam fuit firmatum in Auximana fideicommiss. 4. Martij 1630. coram Merlino, & in Bononien. fideicommiss. de Desiderijs 26. Iunij 1626. coram eodem, & in Florentina fideicommiss. de Cambijs 26. Febr. 1627. coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozetto Decano, & nuper in

Bononien. fideicommiss. de Bologninis 29. Febr. 1644. coram R. P. D. meo Carillo §. Præterea, vers. ex rationis, & coniecturis, &c. & tandem hanc esse receptissimam apud omnes conclusionem ampletestatur Rota in causa Viterbien. Castrorum 23. Maij 1635. coram Coccino, & in Romana fideicommiss. de Alicornis 16. Maij 1639. coram Eminentiss. Card. Panzirolo, §. Non visum, vers. præterea à *d. consil. 21. Oldrad. passim receditur, quando constat &c.* & in Bononien. fideicommiss. de N. scentorijs 13. Maij 1639. coram R. P. D. Ghislerio, §. Nec facit, vers. præterea recedendum sit à *consil. 21. Oldrad. suadentibus coniecturis &c.* & in eadem causa sub die 23. Iunij 1642. coram R. P. D. meo Carillo §. Tercio ex pluribus, vers. coniecturis stantibus passim receditur à *d. consil. Oldrad. 21.*

Verumenimvero ad hunc effectum sat minime erunt coniecturae, seu praesumptiones fragiles, debiles, leues, † diuinae, ac tandem ex capite, & ingenio nonnullorum interpretum, non legis auctoritate suffulta, excogitata.

Sed necesse est, vt sint praepotentes, vrgentes, ex ipso testamento desumptae, ac concludentes † mentem testatoris fuisse, vt eius hereditas ad sequentes gradus deueniret, alias si propter simplices coniecturas, & subtiles sensus recederetur à conclusione

22 *Oldrad. in d. consil. 21.* adesset † magnum periculum euersionis, & totalis contrauentionis mentis testatoris, ad text. in *l. si quis heredem. C. de inoffic. testamento*, & in terminis non facile recedendi à *d. consil. 21.* multa exaggerant *Sfort. Odd. in consil. 67. num. 30. & seq. Menoch. consil. 85. nu. 46. Surd. consil. 448. num. 13. Fusar. consil. 17. num. 4.* ponderauitque Rota in *decis. 486. num. 2. vers. attamen illud est certum, quod illa coniectura debent esse necessariae, concludentes, & quae ex verbis testamenti deducantur &c. par. 1. recent. & decis. 538. num. 2. par. 2. & in Bononien. bonorum de Barzellinis 13. Decembris 1633. coram R. P. D. meo Ghislerio, est decisio 249. num. 9. ibi, vt recedatur à *consil. 21. Oldrad. coniectura debent esse valde vrgentes, & concludentes, &c. alias par. 6. recent. ubi etiam affirmatur, ita pluries Rotam censuisse, & addo decisionem in causa Tudertina asserti fideicommissi 4. Iunij 1640. coram R. P. D. meo Rojas §. Vltimus non concurrunt, ibi, coniecturae debent esse effectivae, solidae, vehementes, & vrgentes &c. & in Romana fideicommissi de Spiritibus 11. Ianuar. 1643. coram R. P. D. meo Bicho §. secundo quia fideicommissum, vers. non adsunt coniecturae in contrarium, &c. quae tamen deberent esse vrgentes, & necessariae, &c.**

Recedendum tamen est, à supradicto rigore, quod sumus in descenditibus ipsius testatoris fideicommissi

23 committentis, † quo casu, cum naturae, & parentum commune vorum concurrat *l. scripto, ff. unde liber. l. cum acutissimi C. de fideicommiss. l. generaliter. §. cum autem. C. de institut. & substit.* Vnde descenditum favore tolerari æquo animo poterit, vt

24 mordicè non insistamus in coniecturis † per omnia concludentibus, sed mitiori interpretatione nimia acrimonia exulata, in hac materia procedatur. *Aym. in consil. 367. num. 9. vers. leuis coniectura &c. lib. 3. & de veriori testatur Gratian. discept. forens. cap. 352. num. 23. & 26. cum alijs relatis à Rota coram fel. re. Gregor. XV. decis. 329. num. 3. ac coram bo. me. Card. Mantica. decis. 319. num. 2. Rota in recent. decis. 33.*

25. *et* 133. num. 7. & *decis.* 145. num. 4. *in fin.* & *decis.* 266. num. 6. par. 2. & *in causa Senogallien. fideicommissi* 11. Maij 1626. coram bo. me. Remboldo, & *in eadem causa* 19. Aprilis 1627. coram bo. me. Cardin. Virili, & *in Auximana fideicommissi* 22. Martij 1638. coram Reuerendis. D. meo Dunozetto Decano, & *in Spoletana fideicommissi* 10. Iunij 1639. coram R. P. D. meo Rojas. S. Quia placuerunt Dominis. *vers.* & *presertim*, quando agitur inter descendentes ipsius Testatoris fideicommittentis, quo casu leuiore etiam coniectura suffragantur &c. Hancq. pariter esse opinionem communiter receptam, affirmatū habetur *in causa Veliterna fideicommissi* 28. Iunij 1632. coram Eminentiss. D. Card. Verospio, S. Aderant præterea, *vers.* cum ageretur inter descendentes ipsius testatoris communiter admittunt DD. leuiore sufficere coniecturas. de communi sententia quoque antea attestata fuit *in causa Ciuitatis Castellī fideicommissi* 9. Maij 1622. coram eodem Remboldo, ibique allegatur *decisio in causa Melanitana hereditatis* 24. Maij 1619. coram bo. me. Reuerendis. Seleucien, idemq. fuit responsum *in Bononien. fideicommissi* 26. Nouemb. 1638. coram Reuerendis. Dunozetto Decano. S. *Presertim cum* *versumur in descendantibus à Testatore*, quo casu leuiore etiam coniectura sufficiunt &c.

26. Et in dubio semper ipsi agnationi fauendum est, ac pro ea, & pro subitineo agnatio fideicommissio semper est iudicandum. *Cappyc. decis.* 108. nu. 5. *Zuccar. decis.* 76. num. 120. & 186. *Mantic. de coniectur. lib. 7. tit. 1. num. 44.* Quia non minus defendendum est agnationi, quam pia causa, cum utrobique versetur publica utilitas, quæ exoptulat facultates suas singulis agnationibus et conseruari, vt earum conseruetur dignitas, quæ absque diuitijs conseruari nequit, iuxta notata *in l. 1. ff. de ventr. inspiciend. cum alijs latè allegatis per Socin. consil.* 26. nu. 8. & *conf.* 90. nu. 2. lib. 1. Optimeq. dixit Monost.

28. Absque re, virtus, genusque vilior spuma Maris
Et genus, virtusq. res si desit, alga est vilior,
Nobilis nunc est, qui diues, qui potens, non qui bonus.
Nobilis sine auro egenorū inferendus ordini est,
Nobiles nulli magis sūt, quā, qui sūt, & diuites.

Redeundo modo ad nos, animaduertendū existimo in admittendis in his terminis prædictas coniecturas, ne leuitas tanta adsit, vt in illud, et quod sæpe dici assolet, incidamus, leuia spernenda esse, non enim tantum fauori conseruandæ et agnationis tribuere debemus, vt alijs iniustitiam faciamus, nec eius fauor tantus esse debet, vt à tramine iuris discedamus, & facit illud dictum, MAGNVS EST CÆSAR, SED EO MAIOR EST VERITAS, &c. Quippe non tanta debet esse descendantium potentia, vt quascunque leues coniecturas leuiter, & insulsè admittamus, sed illas quidem, et quæ iuri innitantur, et viribus consistentes, composito, moderatoq. Iudicis arbitrio, æquitate admixta, quæ descendens benignè respiciat, comprobari valeant. *Corn. in consil.* 97. num. 2. et 3. *vers.* est enim tam vrgens &c. *lib. 1. Ioseph de Rustic. in tract. an. & quando liber. in condit. post. censeantur vocat. lib. 2. cap. 1. nu. 11. & seq. Card. Mantic. de coniectur. ult. volunt. lib. 11. tit. 2. num. 2. vers. sed ego considero &c.*

Part. IV. Recent. Tom. II.

Verum generaliter loquendo quamuis sola mens 33 tacita, quæ ab expressis et non colligitur, non sufficiat pro recessu à supradicto *consil.* 21. *Oldrad. collecta* tamen ab expressis, & dispositis sufficit, *Bald. in l. cum virum. num. 20. C. de fideicom. Socin. sen. in l. heredes mei. S. cum ita. num. 10. vbi Rip. num. 34. & Zanch. par. 3. num. 72. ff. ad Trebell. Ruin. consil.* 108. num. 15. vol. 2. *Menoch. præsumpt.* 67. num. 15. lib. 4. *Card. Mantic. de coniectur. ult. volunt. lib. 8. tit. 1. num. 18. 20. & 23. Gabr. consil.* 121. num. 39. vol. 1. *Decian. latè respons.* 44. num. 10. & 11. vol. 3. *Casana. consil.* 4. num. 269. responditq. *Rota in causa Viterbien. Castror.* 23. Martij 1635. coram bo. me. Coccino, num. mibi 122. *vers.* Quamuis enim sola mens tacita &c.

Et quamuis plures coniecturæ per acutissimos 34 et Iurium Professores, ex quibus veluti anxij, & studiosi venatores, voluntates testantium, tamquam leporem insequentes, in medium afferantur, quarum intuitu spernere solemus d. cōf. *Oldrad* tamen in hac annotatione, duas tantum referam, quæ, & hic in præsentī decisione fuerunt deductæ (sed non receptæ, quia minimè constabat de voluntate testatoris, velle inducere absolutum fideicommissum &c.) Prima ergo erit digressus ad plures gradus substitutionum, secunda verò ex voluntate testatoris velle conseruare bona in agnatione prohibendo bonorum alienationem. Et quo ad primam,

Testator namque, quando progressus est ad plures 35 res gradus et substitutionum, eo casu censetur repetitum onus fideicommissi, de primo in secundum heredem, & alios successiue, quare totaliter destruitur, tunc prædictum *consilium* 21. *Oldrad.* Hæc coniectura secundum aliquos, pro antesignano et recognoscit subtilissimū *Petrum de Anchbar. in consil.* 74. qui ad hoc solet continuò allegari, vt dicit *Rip. in l. Centurio. num. 165. ff. de vulgar. & pupill. substitut.* 37 quem sequuntur 23. et Doctores allegati per *Alexand. Trentacinq. in tract. de substitut. cap. 11. n. 27.* quibus addi possunt *Parif. Crot. Coras. Ioann. Bolognet. Non. Cephal. Hieronym. Gabriel. Hippolit. Riminald. Gelf. Vgo. Bero. Guidopap. Decian. Mantic. Natt. Roland. Simon. de Præt. Antonius Cioffius. Petr. Surdus*, quos suis locis refert *Rustic. in suo tractat. An. & quando fil. in condit. &c. lib. 3. cap. 1. nu. 1. & magis in terminis in eius consil.* 3. nu. 40. post dictum tract. *Menoch. consil.* 117. num. 31. & *consil.* 38 120. num. 15. & *consil.* 310. num. 14. et de communi opinione testatur *Viu. in Syl. commun. opin. in verb. substitutus. opin.* 855. num. 4. *Grauet. in consil.* 878. num. 10. vol. 5. vbi fatetur huic opinioni se subscribere non raro solere.

Non desunt tamen multi Doctores, qui opinionem hanc dirè impugnarunt, & præsertim *Socin. sen. in l. cum auus. num. 114. ff. de condit. & consil.* 62. num. 10. & *consil.* 69. num. 7. inquit ibi, se numquam sequutum prædictam Anchbarani opinionem 39 fuisse, verum etiam et potius impugnare, tamquam non munitam, imo sola ipsius Anchbarani autoritate suffultam. Idem *Socin. in consil.* 104. post num. 9. & *consil.* 116. sub num. 8. vol. 3. *Mintua. consil.* 515. num. 19. & *consil.* 194. num. 13. & *consil.* 92. num. 22. *Curt. senior consil.* 64. num. 18. vbi testatus est opinionem contra Anchbar esse communem. *Alciat. consil.* 117. num. 12. lib. 9. & *consil.* 89. num. 5. eodem lib. & contra Anchbarani doctrinam acriter insurgunt *Clar. Alben.*

Z

Bursatt.

Bursatt. Capbal. Cels. Vgo. Eman. à Cost. Bero. qui
40 proferunt hanc esse fantasiam Anchor. † ac ab om-
nibus reprobata. Item contra Anchor. tenet Si-
mon. de Prat. quos omnes refert Rustic. d. lib. 3. c. 1.
num. 5. Addo istis Osasch. conf. 35. num. 16. in fin.
Petr. in tract. de fideicom. quest. 9. num. 199. Rimi-
nald. iun. conf. 464. num. 60. & seq. lib. 4. Peregr. de
fideicom. art. 29. num. 27. cum seqq. & consil. 47.
num. 10. lib. 1. & conf. 33. num. 48. lib. 3. Honded.
conf. 60. num. 82. lib. 1. Surd. conf. 448. num. 21. Casa-
nat. conf. 4. num. 235. & quod ab hac opinione uti
veriori in iudicando, & in consulendo non sit rece-
dendum. movent, & firman. Fusar. in tract. de fideic.
quest. 480 sub num. 56. Fab. Capyc. Galeott. con-
trouers. 25. num. 45. vers. etiam si testator diuertif-
set ad plures gradus substitutionum &c. lib. 2.

Dubia quidem est hæc opinio, & talis ut à tergo
41 habeat lupos, † & à fronte præcipitium, itaque di-
xerit Antonin. Tessor. in decis. 96. num. 17. ibi, Mi-
hi re vera in isto opinionum concursu, in quo vide-
42 mus Doctores varia, † & contraria scripsisse, diffi-
cillimum semper esse visum fuit aliquid deliberare,
meliusq. esset, & in hoc passu rem concordia termi-
nare, & ita laudatam, potius, quam res, & facultates
suas incertæ opinionis arbitrio committere, &c.

Fœdere tamen distinctionis non difficili negotio,
posset concludi concordia in tam magno Doctorum
schismate.

Aut enim coniectura digressus ad plures gradus
43 substitutionum, † est sola, & unica, & hoc casu non
est valens ad protrahendum fideicommissum, & sic
intrabit supradictum consil. 21. Oldrad. ut determi-
nauit Rota in causa Viterbien fideicommissi 10. Maij
1613. coram bo. me. Reuerendiss. Manzaned. est de-
cis. 486. num. 9. par. 1. recent. ibique aliæ decisiones
adducuntur. & num. 10. declarantur illæ, quæ con-
trarium firmare videntur.

Aut verò prædicta coniectura non est sola, sed af-
44 sociata † cum alijs, & tunc est valde vrgens, eiusque
absolutam potentiam ostendit, iuxta illud, virtus
vnita fortior. Hinc illud vulgatum. Ouidij lib. 2. de
remed. amor.

*Et quæ non prosunt singula, multa iuuant
Et quæ non lædunt singula, multa nocent.*

Ac in terminis videatur Thob. Non. conf. 51. nu. 16.
cum alijs copiose relatis per Capbal. conf. 476. in fin.
lib. 4. & per Riminald. iun. consil. 21. num. 41. alios
etiam congerit Fusar. in tractat. de fideicommissi.
quest. 437. num. 95.

Sic quoque diuersa Orbis Tribunalia senserunt;
45 & præsertim † Rota Lucens. apud Octavian. Zuc-
cor. decis. 76. num. 95. vers. ista coniectura sine diffi-
cultate recipitur, quando non est sola, sed coniuncta
cum alijs &c. Senatus Pisanus pene Raudens. decis.
27. num. 88. Audientia Baren. testa. Francisc. Vin.
decis. 262. num. 15. vers. tamen sine controuersia ali-
qua, atque de plano &c. lib. 2. Senatus Pedemonta-
nus, ut refert Tessor. d. decis. 96. num. 15. 20. & seq.
Consil. Neapolitan. apud D. Hector. Capyc. Latr.
decis. 1. num. 21. vers. quando concurrunt aliæ con-
iectura &c.

Idemque rescripsit in diuersis causis Oraculum.
46 Rota † Romana, & præsertim coram Card. Man-
tic. decis. 319. num. 3. vers. concurrentibus alijs admi-
niculis multum valet &c. coram Card. Seraphin.

decis. 1319. num. 10. vers. hanc cum alijs &c. coram
Gregor. XV. decis. 315. num. 4. vers. quæ coniectura
quamuis sola pateretur aliquam difficultatem, iun-
cta tamen cum alijs plurimum operatur &c. & ibi
Beltramin. decisiones concordantes adducit, & qua-
tenus allegat nonnullas decisiones, quæ videntur cō-
trariari huic opinioni; Est tamen aduertendum eas
loqui quando illa coniectura digressus est simplici-
ter adducta, ut patet ex decisione Buratti per eum
allegata, quæ est inter eius impressas decis. 385. nu. 6.
ibiq. R. P. D. Ferentillus in litera A. vers. Tertia est,
&c. ibiq. in terminis nostris plures decis. cōcordantes
allegat, ac vltius addo decisionē in causa Romana
Fideicommissi de Gardellis 19. Decembris 1636. co-
ram bo. me. Buccabella, est infra decisio 186. nu. 13.
vers. iuncta tamen cum alijs coniecturis. par. 7. rec.
idem deinde fuit decisum in causa Auximana fidei-
commissi 22. Martij 1638. coram Reuerendiss. D.
meo Dunogetto Decano, §. Quinta depromitur ex
digressu ad plures gradus substitutionum &c. & in
causa Spoletana fideicommissi 10. Iunij 1637. coram
R. P. D. meo Rojas. §. Coniectura autem, vers. Ter-
tia desumpta fuit ex digressu ad plures gradus sub-
stitutionum &c. & nuper in Terracinen. fideicom-
missi 14. Decembris 1643. coram R. P. D. meo Otto-
bono. §. secunda resultabat ex progressu &c. Item
aduertere, hanc coniecturam digressus ad plures gra-
47 dus substitutionum, maxime † attendi debere, in de-
scendentibus Testatoris, ut per Alex. in consil. 64.
lib. 5. & Soc. iun. consil. 110. num. 18. lib. 3. et alios
allegatos per Rustic. in d. tract. an. & quando fil. in
condit. possit &c. lib. 3. cap. 1. num. 2. et per Fusar. in
d. tract. de fideicommissi. quest. 437. num. 98. Decian.
consil. 59. num. 10. lib. 2. Petr. de fideicommissi. quest. 9.
num. 199. responditque Rota in causa Bononiensi
fideicommissi de Turri 14. Maij 1611. coram bo.
me. Card. Verospio sen. et in eadem causa 25. Fe-
bruar. 1622. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo,
quæ decisiones loquuntur in descendantibus, & ibi
hæc sola ferè coniectura digressus ad plures gradus
48 substitutionum, visa † est sufficere pro vocatione,
quas decisiones deinde cum alijs secuta est Rota
in causa Bononiensi fideicommissi de Boatterijs 13. Maij
1641. coram clar. me. Merlino Decano. §. Adest di-
gressus &c.

Et hic pro fine præsentis coniecturæ, afferam aliā
non ingratam distinctionem in hac materia pro con-
49 stituenda maiori concordia inter C. D. † qui viden-
tur in his terminis digressus substitutionum, inter se
contrarij. Aut enim Testator sic disponit: *Instituo
Caium heredem, et si Caius decesserit sine liberis, ei
substituto Meuium, & si Meuius non extabit, vel
succedere noluerit, substituo Sempronium, & si Sem-
pronius heres non erit, vel esse nō poterit, substituo
Seium, & sic deinceps.* Hoc casu, citra dubium
si Caius reliquerit filios, conditio ipsa deficit, & sic
locus non est substitutionibus factis de Meuius, Sem-
pronio, Seio, & alijs. Ratio est, quia Testator solum
grauauit Caium illum, non autē grauauit filios Caii
qui tamquam positi in conditione excludunt Me-
uium, Sempronium substitutos. Sufficit enim, quod
defecerit ipsa conditio, sub qua substituti fuerunt
50 prædicti Meuius, Sempronius, & Seius, & ita † di-
gressus ad plures gradus substitutionis ex parte acti-
uæ vocatorum non sufficit. Et hoc in casu loquitur
Oldrad. in d. consil. 21. & ita pariter intelligenda
est

est innumera planè caterua Doctorum, qui eum sequuntur.

51 Aut verò Testator ita substitutionem + composuit. Instituo Caium heredem, et si Caius decesserit sine filiis Mauium substituo, vel eius descendentes, si ipse non extabit, si verò decesserit relictis liberis, illos instituo, quibus sine filiis descendentes substituo prædictum Mauium, et si ipse non extabit eius descendentes; si verò prædicti filij Caij decesserint, relictis liberis eos substituo, quibus sine filiis descendentes, substituo prædictum Caium, vel eius descendentes. In isto enim casu digressus ad plures gradus substitutionum factus fuit ex parte passivè vocatorum, sic grauatorum. Et hoc + in casu eneruatur vis doctrinæ Oldrad. in d. conf. 21. et sequacium, ac benè id declarant Soc. sen. conf. 250. num. 4. et num. 10. vers. quare istis lib. 2. Cur. iun. conf. 121. num. 15. Crauet. conf. 98. num. 3. et conf. 878. nu. 10. qui eiusdem sententiæ alios plures commemorat, & idem manifestè sensit Paris. conf. 18. num. 38. lib. 2. qui dixit duas esse substitutiones, & ideo vna deficiente altera non defecit, & optimè Menoch. conf. 348. num. 19. lib. 4. Riminald. iun. conf. 464. nu. 23. lib. 4. & vide Fusar. in tract. de substit. q. 2. 480. num. 56. et seq.

Deuenio modo ad alteram coniecturam, de qua dixi supra, cuius vigore opinionem Oldrad. in dicto conf. 21. agnoscere non solemus, quæ desumitur ex eo, quia Testator respexit ad + conseruationem suæ agnationis, disponendo, vt omnia bona perpetuò in familia, & agnatione permaneant prohibendo illorum alienationem, ista quippe coniectura est efficacissima in his terminis, itaque tali casu, non sufficit, vt hæres institutus, vel substitutus decedat relictis liberis, atque ita, quod semel fuerit satisfacti menti Testatoris, & conditioni per eum appositæ, + sed perseverantiam requirit, & propterea onus restitutionis primo iniunctum intelligitur repetitum in secundum, & in tertium, & in vltiores prout concludunt Castr. conf. 343. Quia ex allegat. col. 2. n. 2. lib. 1. Paris. conf. 92. num. 40. lib. 2. Grat. conf. 5. num. 15. lib. 2. Aym. conf. 98. num. 1. vers. vbi idem. lib. 1. Ruin. conf. 153. num. 5. lib. 2. Tiber. Decian. conf. 31. nu. 172. lib. 1. Socin. sen. conf. 250. in 2. dub. num. 4. lib. 2. cum alijs, quos ad nauseam vsque adducere possem, & ita in his terminis recedendi à doctrina Oldradi ratiocinati sunt Menoch. conf. 117. num. 23. vbi in fine dicit hanc esse admodum vrgentem coniecturam, pro fideicommissio, + quod reperit lib. 4. præsumpt. 69. num. 19. idem tenet Ripa in l. centurio. num. 164. vers. qua ratione ff. de vulg. et pupill. substit. et in l. 1. num. 10. Peregrin. conf. 65. num. 17. lib. 2. vbi de magis communi in iudicando, & conf. 49. per tot. lib. 1. vbi considerat, quod effectus consideratus à Testatore, quod bona + perpetuò remaneant in familia, & agnatione, non sequeretur, si filij, & descendentes primorum hæredum ad restituendum grauati non essent, commodò quoterant grauati eorum patres, & conf. 47. à num. 5. usque ad finem lib. 5. vbi dicit, quod ista opinio est hodie indubitata, & secundum eam fuit pluries + iudicatum à varijs Rotis, & Tribunalibus, idem in tractat. de fideicommiss. art. 29. num. 30. Riminald. iun. conf. 456. num. 32. & 33. Surd. conf. 67. nu. 16. 36. 37. et 38. et conf. 96. num. 34. 35. et 36. lib. 1. & conf. 344. num. 1. et conf. 443. num. 47. lib. 3. Rubi. Par. IV. Recent. Tom. III.

cus in suo consil. vnic. post suum tractat. an. et quando fil. in condit. possit. cens. vocat. num. 39. et seq. Pedroccus conf. 22. num. 3. vbi pariter de communi testatur Achilles Personalis de adipiscend. num. 223. plenè Fascineus consil. 45. num. 33. et 34. lib. 1. Card. Mantic. de coniectur. vltim. voluntat. lib. 2. titul. 3. num. 14. et 15. Molin. de primogenit. Hispan. lib. 1. cap. 6. num. 29. Marzarius conf. 4. num. 11. et conf. 7. num. 9. et 10. vbi plures cumulat, ac de communi, & apud omnes recepta opinione testatur.

Et ita denique pro hac opinione diuersa Orbis 58 Tribunalia sanxerunt, & præsertim Rotæ Auenionen. penes Hieron. à Laurent. decis. 214. num. 14. Audientia Regni Lusitanæ, vt testatur Gamma. decis. 224. à num. 9. sic quoque fuit decissum Paduæ, & Venetis, affirmante Peregrin. in locis supracitatis. Et per Senatum Pedemontanum, vt videre est apud Tessaur. decis. 96. num. 30. vbi testatur de receptissima Doctorum opinione, subditque aliàs + velle asserere, subuerterentur, & non interpretarentur testatorum voluntates, quod à bono Iudice alienum esse debet, sicut fuit semper ipsis Legislatoribus inimicum, sic quoque fuit responsum in Curia Parliamenti Delphinatus, vt per Guidopap. decis. 531. et in Provincia Marchiæ, vt per Marefcott. variar. resolut. resolut. 59. num. 5. lib. 2.

60 Ita denique fuit firmatum in pluribus casibus in Rota Romana, & potissimum in causa Romana de Fulebis 2. Aprilis 1601. coram clar. me. Card. Pamphilio in Vrbeuetana fideicommissi 3. Aprilis 1609. coram bon. mem. Coccino, est dec. 463. num. 8. in Bononien. fideicommissi de Pannolopis 10. Decembris 1611. coram bo. me. Card. Marquemonte est decisio 266. num. 19. vers. Ratio conseruationis agnationis, est vrgens vocationis coniectura. & vers. principallissimum vocat. & c. par. 1. recen. quæ decisio fuit confirmata sub die 9. Maij 1611. coram eodem Manzanedo, est in eadem par. 1. decisio 319. num. 4. & in causa Tasculana fideicommissi 22. Maij 1620. coram bo. me. Coccino, & in Florentina fideicommissi de Cambijs 26. Februarij 1627. coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozetto Decano, & recentius fuit decissum in causa Viterbien. Castrorum 23. Maij 1635. coram eodem Coccino. S. Nec dici potest, vbi asseritur à d. conf. 21. Oldrad. quodcumque recedit, si constet consideratam fuisse perpetuitatem familiae, 61 & attestatur + de receptissima opinione, & in omnibus Tribunalibus obseruata, ibique plura cumulantur. Ac deinde sic quoque fuit decissum in causa Bononien. fideicommissi 14. Decemb. 1636. coram bo. me. Motmanno. S. Dicitur enim Testator. 62 vers. constat de voluntate perpetuandi + agnationem, etiam artificialem, & bona in familia, quod fieri non potest, nisi recedendo à doctrina Oldrad. inducatur perpetuum fideicommissum & c. & in Bononien. fideicommissi de Nascentorijs 15. Aprilis 1644. coram R. P. D. meo Rojas. S. 1. vers. Vnde desumitur dictum Testatorem + voluisse constituere perpetuum, & absolutum fideicommissum, non restrictum ad mortem hæredis, cum filiis, iuxta terminos consil. Oldrad. 21. sed certè habere tractum successiuum & perpetui temporis, quoad vtrumque casum existentia, & non existentia filiorum, & descendens in infinitum, & c. & in Romana fideicommissi de Incoronatis 5. Nouemb. 1639. coram bo. me. Pirouano. S. si viro attentæ, vers. Sola ratio con.

64 *conseruanda agnationis* † in fine posita sufficit ad constituendum perpetuum, absolutum, & recipere fideicommissum inter illos de familia secundum veriore &c.

Supradicta absque pugna procedunt, quando testator vsus est verbo illo, permanere, de cuius † natura est inducere perpetuum fideicommissum, cum significet actum successuum, & permanentem, vt tenuit expresse Cuman. in l. vnum ex familia. §. sed si fundum. col. 2. vers. nota etiam singulariter nu. 3. ff. de legat. 2. quod dictum sequitur, & commendat Socin. in l. si cognatis. num. 16. ff. de reb. dub. & in l. Gallus, §. quidem recte num. 9. in fin. ff. de liber. & posthum. Bart. in l. prator ff. de collat. bon. cum alijs pluribus in puncto allegatis per Tiber. Decian. consil. 33. num. 98. vers. natura enim illius verbi, remaneant, est vt perpetuo restet &c. lib. 1. Si quidem non possent bona semper permanere † in familia, nisi simpliciter ad omnes eiusdem familie d. bona deferantur; vnde necessario est dicendum esse inductum † absolutum fideicommissum gradatim inter illos de familia. l. cum ita. §. in fideicommissio, l. peto. §. fratre. ff. de legat. 2. Paris. consil. 37. num. 31. & consil. 90. num. 33. vers. prater ea. lib. 2. Dec. consil. 43. num. 3. vers. & ex predictis, & num. 4. Fusar. de substitut. quest. 277. num. 6. & 288. num. 55. Petra de fideicommissis. q. 5. num. 2. & seq. Surd. consil. 247. num. 25. considerauitque Rota in causa Foroluiensis fideicommissi. 19. Martij 1576. coram fel. record. Clement. VIII. est decisio 568. nu. 5. vers. cum enim non possint bona &c. par. 1. & decis. 121. nu. 2. par. 2. diuers. & in recent. dec. 10. num. 1. & seqq. et dec. 35. num. 13. & dec. 193. num. 2. part. 1. dec. 282. num. 8. & dec. 681. num. 1. par. 2. et coram bo. me. Card. Seraph. decis. 874. nu. 1. et coram bo. me. Coccino, in causa Sabinen. Casiri Montis Rotundi 2. Martij 1622. & 29. Maij. 1633.

Et est indubitatum, tunc fideicommissum induci † quando apparet testatorem disposuisse, non ad alium finem, quamuis id verbis non expresse, nisi inducendi fideicommissum, & quando illud non induceretur voluntas disponentis non sequeretur suum effectum, ex relatis in causa Perusina fideicommissi de Baptists 27. Martij 1626. coram bo. me. Pirouano, & in Romana fideicommissi 7. Iunij 1634. coram bo. me. Coccino.

Nec quippiam iuuaret, si hic adducerentur illae satis decantatae iuris conclusiones, nempe fideicommissa † esse odiosa, & strictè interpretanda l. nummus. ff. de legat. 3. l. apud Iulianum. §. scio. & l. si ita scriptum in fin. ff. de legat. 1. nam, & inducunt

70 † votum captandae mortis, l. fideicommissio C. de transact. quare remissio, & interpretatio in dubio contra fideicommissum videtur facienda, cum tollat votum captandae mortis; quod iura non parum abhorrent l. ultima. C. de pact. cap. detestanda, & cap. ne captanda; de concess. prabend. in 6. Vtique nulla

71 tenuis admittenda est † extensio de persona ad personam, vel de gradu ad gradum, sed amare in verbi testamenti est insistentum, & † potius est tollenda superfluitas, cum vt noua fideicommissa inducantur, cum alijs pluribus, quae in hac materia adducere possem, de quibus late per Card. Mantica. de coniectur. ultim. volunt. lib. 7. titul. 1. num. 1. & seq. & per Fusar. de substitut. quest. 290. num. 1. & seq. ac sapius ponderauit Rota, & praesertim in

causa Florentina, seu Bononien. de Barbadoris coram bon. mem. Coccino, et coram R. P. D. Carillo infra alleganda.

Quia supradictis respondeo, quando pro extensione fideicommissi concurrat verisimilis mens, & 73 † voluntas testatoris, ex probabilibus coniecturis deducta, tunc enim non dicitur extensio, sed bene comprehensio quadam, & mentalis interpretatio, ad text. in l. his solis, C. de reuocand. donat. l. illud. C. de Sacrosanct. Eccles. et in puncto post Curt. Gabr. et Surd. aduertit Rota decis. 427. num. 32. infra in seq. par. tom. 2. & sic non sumus in casu simplicis extensionis.

Sed iam iterum susurrare sentio d. consil. 21. Ol. 74. drad. procedere, † non obstante, quod a testatore habita fuerit ratio conseruandae agnationis, & quidem perpetuo, ac semper ex quo huiusmodi ratio debet restringi ad casum a testatore expressum, nempe euenientis vel purificatae conditionis, heredis decedentis sine filijs, & sic decedente cum filijs omnia euanescent tamquam succiso filo recidit 75 tur † tela, & corrupta radice folia ex ea nascencia corrumpuntur ad Alex. consil. 59. num. 21. vers. nec obstat, quod intentio lib. 3. & consil. 139. nu. 3. lib. 6. las. consil. 66. lib. 3. Dec. consil. 636. col. ultim. in hoc ab omnibus mirum in modum elato, Bologn. consil. 15. Bertazzol. consil. ciuil. 69. num. 7. Menoch. consil. 85. num. 46. & 82. consil. 152. num. 50. & consil. 764. per totum & consil. 972. num. 9 plenissime Odd. consil. 67. num. 30. & 31. qui asserit sic in trepidè dicendum esse Cephal. consil. 17. per totum. Surd. consil. 448. nu. 21. Riminald. Sen. consil. 26. & 27. lib. 1. Ruin. consil. 153. num. 5. & seqq. lib. 2. Collegium Ticinens. apud Curt. Senior. consil. 45. late Rouit. consil. 34. ex nu. 1. Capije. Galeot. controuers. 25. per tot. lib. 2. & num. 45. re. 76 prebendit Gabr. † de fideicommissi conclus. 11. nu. 12. & 13. quia perperam contrarium senserit, cum alijs pluribus relatis per Peregr. in tractat. de fideicommissi. art. 29. num. 27. 29. & 39. & adde Berretam consil. 75. a num. 6. vol. 1. Fusar. in tractat. de substitut. quest. 475. num. 21. Bellon. Iun. consil. 12. nu. 31. Ger. Spin. consil. 12. num. 36. Cephal. consil. 478. nu. 12. Honded. consil. 78. num. 36. & 45. lib. 1. & consil. 45. num. 36. & seq. lib. 2. Decian. consil. 77. num. 36. & seq. lib. 4. Petr. de fideicommissis. quest. 9. num. 182. Molin. de primogenit. Hispan. cap. 5. nu. 37. Har. cōs. Mantica. de coniectur. lib. 6. titul. 15. num. 6. Har. cōs. opinionem saepe secuta est Rota & signanter in causa Romana fideicommissi de Maximis 30. Aprilis 1574. coram bon. mem. Robuster. est decis. 230. nu. 1. vers. & cum illa defecerit, deficiunt vices istarum clausularum est &c. part. 2. diuers. & in Fauentina fideicommissi de Paschij 20. Maij 1588. coram clar. me. Card. Hieron. Pamphil. & decis. 473. nu. 2. & 3. par. 4. diuers. & latissime in d. decis. 486. nu. 6. & 7. part. 1. recent. & in Romana fideicommissi de Guidaccis 28. Ianuarij 1630. coram Rensuendetur mo D. meo Dunozeito Decano, §. Nam respondetur vers. contrarium esse verius, nempe fideicommissum iniunctum sub conditione si sine filijs, expirare mortuo grauato cum filijs, & nihil operari rationem agnationis expressam in † perpetuum in substitutione, quia debet intelligi eueniente casu dispositionis a testatore &c. & in Terracinen. fideicommissi si 3. Martij 1637. coram R. P. D. meo Gbisslerio, §. Nec obstat, vers. ratio conseruationis agnationis non exten-

extendit, & in causa Florentina, seu Bononien. de Barbadoris 25. Iunij 1640. coram bon. ms. Coccino. Hinc non obstat, vers. ratio conseruanda non sufficit, ad extensionem fideicommissi de persona ad personam, aut de gradu in gradum &c. & rursus in eadem causa sub die 28. Iunij 1641. coram R. P. D. meo Garillo. Cum igitur, vers. fideicommissum nouum non censetur inducendum etiam si Testator habuerit rationem conseruanda agnationis &c. ac recentius in causa Romana fideicommissi de Spiritibus 22. Maij 1643. coram R. P. D. meo Bicho, Item pariter ratio conseruanda agnationis, vers. quia fideicommittens censetur habuisse animum conseruandi agnationem in casu disposito tantum.

Non nego conclusionem predictam esse communem, & verissimam, dico tamen eam non procedere in casu, de quo supra dixi, Ideo non puto ingratum expendere aliquam distinctionem, nam aut ratio conseruanda, agnationis deducitur ex vocatione masculorum, seu ex alijs similibus verbis, aut clausulis testamentis ita vt non appareat illum respicere ad vniuersam agnationem conseruandam, & tunc procedit opinio affirmatiua, nempe vt non obstante ratione conseruationis agnationis sit locus cons. 21. Oldrad. ac in his terminis procedunt, & sunt intelligendi D. D. & Decisiones determinantes substitutiones debere regulari, & restringi ad limites primae substitutionis, ac retentis terminis eiusdem fideicommissi & super hoc plura fuerunt deducta in causa Romana fideicommissi de Donatis 23. Iunij 1634. coram Eminentiss. D. Card. Panzirolo & in Tiburtina fideicommissi 16. Martij & 27. Iunij 1640. coram eodem Eminentiss. Panzirolo quod procedit, quamuis alix quoque personae sub eadem ratione possint comprehendi Bart. in l. qua liberis, §. Hac verba, in fine ff. de vulg. & pupill. substit. Rota in Bononien. Bonorum de Sanctis 15. Martij 1641. coram R. P. D. meo Bicho & in Spoletana fideicommissi 19. Aprilis. 1641. coram R. P. D. Peutingero.

Aut vero constat Testatorem animum habuisse conseruandi agnationem, & non ex vocatione masculorum, aut ex clausulis testamenti, sed dispositum vt omnia bona perpetuo in agnatione, & familia permaneant, & hoc casu omnes Doctores fatentur ex hac generali ratione conseruandi agnationem resultare necessariam voluntatis testatoris coniecturam, pro inducendo fideicommissio ad fauorem ipsius agnationis, quia cum hoc casu ratio sic generaliter dicto, est dicendum, quod ratio dictum ampliet, & fideicommissum ad limites rationis extendat, & comprehendat omnes casus, quos comprehendit ratio ipsa, & sic silebit praedictum cons. 21. Oldrad. & in his terminis concludunt Paris. cons. 92. num. 49. & seq. par. 2. vbi dicit hanc esse communem, & solidam conclusionem, & cons. 53. num. 21. part. 3. Curt. Iun. cons. 111. num. 11. in fin. Card. Mant. de coniectur. ultim. volunt. lib. 7. tit. 14. nu. 21. cum alijs allegatis per Riminald. Iun. cons. 21. numer. 59. circa finem lib. 1. & per Bottam consil. 28. num. 18. Menoch. praesumpt. 69. num. 16. lib. 4. & cons. 1088. num. 8. Peregr. de fideicommiss. art. 11. num. 56. Fusarius relatis etiam quam pluribus de substitut. quest. 480. nu. 20. & 23. & sequent. responditque Rota decis. 193. num. 6. & 300. nu. 22.

vers. ultra quod par. 1. recent. in causa Perusina bonorum de Herculanis 22. Aprilis, & 30. Maij 1580. coram bon. mem. Bravo, & altera Perusina fideicommissi de Bigarzinis 14. Nouembris 1605. coram bon. mem. Litta, & in Nucerina fideicommissi 14. Aprilis 1595. coram bon. mem. Card. Mant. est decis. 319. num. 6. inter eius impressas, & in Romana fideicommissi de Guidis 29. Maij 1618. coram Eminentiss. D. Card. Verospio, est decisio 180. nu. 8. & 9. infra in seq. par. supol. author. dicitur in 180. nu. 8. & 9.

Itaque proculdubio cessabit praedictum consil. 21. Oldrad. quando ex contextu, & tenore totius testamenti colligitur nullam aliam fuisse intentionem testatoris, nisi inducendi perpetuum, & absolutum fideicommissum ad effectum, vt bona conseruentur in familia, & sic vnusquisque sentatus vir diceret pro certo ita testatorem fuisse responsum, si fuisset interrogatus quasi minus scriptum, quam dictum Titius, §. Lucius Titius, & ibi in specie Bart. Castr. Alex. num. 2. ff. de liber. & posthum. vbi etiam Ias. numer. 1. inquit in vltimis voluntatibus nullam esse regulam vtiliorem, quae etiam habetur ex l. vltim. ff. de posthum. hered. institut. & l. quoniam, ff. de natur. liber. qui graui. ff. de iur. codicill. & l. cum pater, §. cum existimaret, ff. de legat. 2. & est celebris glos. in l. tale pactum, §. vltim. vers. item nota, ff. de pact. Vnde dispositio testatoris porrigitur ad casum ab eo non cogitatum, quando est verisimile quod si de eo cogitasset, idem quoque disposuisset d. l. Titius §. Lucius, ff. de liber. & posthum. Aym. cons. 98. num. 2. vers. si de tali casu fuisset interrogatus testator, verisimiliter sic disposuisset, ergo pro expreso haberi debet &c. Gerard. de Petr. Sancta singul. 7. num. 11. vers. dispositio Testatoris facta in vno casu extenditur ad alium casum, ad quem testator verisimiliter extendisset &c. Curt. Sen. cons. 51. num. 28. & cons. 75. num. 4. qui dicit illum textum in §. Lucius, aureum esse, quod & refert Card. Mant. de coniectur. ultim. volunt. lib. 3. tit. 19. sub num. 4. vbi plures alios Doctores cumulat, & adde Guidopap. decis. 531. sub num. 2. vers. substitutio facta in vno casu porrigitur ad alium in quo Testator verisimiliter prouidisset, si cogitasset &c. Francisc. Merlin. decis. Lucens. 97. num. 17. vers. Quid verisimilius excogitari potest, quam si euenisset casus iste, testator fuisset, interrogatus certe nihil aliud dici posset &c. Hieronym. a Laurent. decis. Auenionen. 214. num. 8. vers. si de isto casu fuisset interrogatus testator ita respondisset, & 90 ibi etiam asserit hanc vnam fuisse de praecipuis, & primis vltimarum voluntatum coniecturis, & ad hoc allegat. Bart. Oldrad. Paul. Castrensi. Ias. Imoh. Signorol. Alexand. Dec. Grauert. Afflict. Curt. Sen. Grat. Clar. &c. & latius per Card. Mant. de coniectur. ultim. volunt. lib. 3. tit. 19. numer. 4. Ita quoque saepius sentit Rota & praesertim in causa Romana fideicommissi de Formicinis 13. Iunij 1636. coram bon. mem. Buccabellā, est decisio 149. sub numer. 2. vers. si id cogitasset, sic verisimiliter Testator disposuisset, & respondisset &c. infra par. 7. recent. & in Bononien. fideicommissi de Nascitorijs 23. Iunij 1642. coram R. P. D. meo Garillo §. Quibus non repugnant, vers. idque suadet ratio naturalis, quandoquidem si Testator fuisset interrogatus verisimiliter idem esset responsurus &c. Et succedit quoque regula alia non minus nota,

Z 3. nempe

91. nempe testatorem credere, quod post mortem suam id iussu heredes faciat, quod ipse esset facturus, si viveret huiusmodi legatio §. 1. ibi (assignaturus si vixisset) ff. de legat. 3. l. cum feruus, & nam. & si vivus ibi, quod ipse vivus facturus sit ab heredibus fieri voluisse intelligitur. ff. de condit. & demonstr. Castr. cons. 180. in primo dubio lib. 2. Simon deCRET. de interpretat. lib. 1. interpretat. l. dub. 3. solut. 5. num. 89. dicit de off. 62. num. 10.

Quare in terminis nostris loquendo, dum testator repperit ab consuetudine agnationis, voluitque ut bonis ibi continuaretur, & perhiberet voluit etiam fideicommissum esse absolutum, & generale tam in casu mortis heredis sine filiis, quam in casu mortis eorum filiorum sine filiis, non est enim ambigua illa totius permutata conclusio, quia vult consequens, 93. intelligitur velle quoque omne necessarium antecedens huiusmodi mobilem, l. ad legatum, ff. de praecurat. l. 2. ff. de iurisdic. omni. iud. l. illud. l. nec ius. l. ff. de acquir. heredit. l. veteres, & ibi notat. ff. de itin. aduq. priuat. l. si inter legatum, ff. de seruis. & ita 94. ad probandum esse inductum fideicommissum argumentatur Bart. in l. Centurio. num. 37. vers. nam ex quo, ff. de vulgar. & pupill. substitut. per Hademig. 95. §. inter dum, ff. de pecul. legat. & similiter per argumentatur Dec. in cons. 23. num. 3. in fin. & cons. 48. num. 4. & cons. 384. num. 8. & cons. 37. numer. 8. & Socin. Lup. cons. 1. num. 13. vol. 3. & hanc coniecturam pro ratione decidendi ad inducendum fideicommissum adducit Pic. in l. Titia. l. cum Titia quibet, ff. de legat. 2. Et haec regula, & coniectura intelligitur de antecedenti iuris ratione praesumpto, non autem fortuito. Zas. in l. Centurio num. 56. ff. de vulgar. & pupill. & hoc argumento ad inducendum, & producendum fideicommissum usus est quodamque Tibir. Decian. decis. 34. num. 54. & 55. vol. 3. et in cons. 44. num. 51. cod. volum. et arbitrata est tota in causa Romana Retentionis Domorum 23. Maij 1642. coram R. P. D. meo Ghislerio, §. Quod autem domus vers. sequitur quod ex illa sit inductum gravamen etiam positum in conditione ex regula, qui vult consequens, vult etiam necessarium antecedens etc.

Ac punctualiter in casu, & terminis nostris hac 95. coniecturam optime probant. Menoch. cons. 117. num. 16. vers. quanto moueor, lib. 2. & cons. 220. num. 24. vers. quarto accedit lib. 3. & cons. 1023. num. 8. lib. 11. Paris. cons. 1. num. 30. & 31. lib. 1. & cons. 92. nu. 38. lib. 2. Iosaph. de Rustic. cons. 3. num. 43. vers. onus restitutionis fideicommissi esse repetitum in quolibet gradu substitutionis tot attentis coniecturis verisimiliter affirmatiue respondisset utique pro disposito censendum est &c. & optime Ottavian. Zuccar. decis. Lucens. 66. num. 23. vers. qui enim vult consequens &c. sentitq. Rota in causa Ianuen. fideicommissi de Pallavicinis 24. Nouembris 1586. coram clar. mem. Card. Hieronym. Pamph. vers. & sic fatendum est in necessarii antecedens inductum fuisse absolutum fideicommissum &c. & sic deinde sapius respondit, ut in decis. 121. nu. 2. & seq. par. 2. diuers. & decis. 1373. nu. 2. & 3. coram bon. mem. Cardin. Seraph. & decis. 167. num. 1. & decis. 481. num. 4. coram bon. mem. Card. Gaualer. & decis. 44. nu. 2. par. 1. & decis. 580. nu. mer. 5. part. 4. recent. & fuit dictum in Bononien. fideicommissi de Seccadenarijs 11. Decembris 1623

& in Bononien. fideicommissi de Desiderijs 26. Iunij 1626. coram bon. mem. Merlino, & in Romana fideicommissi de Cardellis 19. Decembris 1636. coram bon. mem. Buccabella, est decisio 185. nu. 6. infra par. 7. recent. & in causa Romana fideicommissi de Maximis 5. Martij 1638. coram bon. mem. Piouano. §. ex verbis autem. vers. propter necessitatem implendi voluntatem testatoris, cui alias locum esse non posset, nisi unus post alterum grauatus esset restituere &c. in Romana fideicommissi de Incoronatis 19. Maij 1638. coram Eminent. Card. Panz. vol. 8. titio. quia. vers. locus testatoris non aliter impleri posse videtur, quam si prius omnes alij superius vocati fuissent inuicem grauati &c. & in causa Narrien fideicommissi 1. Martij 1638. coram Eminent. Card. Hierosol. §. confirmari haec poterant. vers. alias posset dici inutilis vocatio agnationis, si illa continere debebat solos descendentes comprehensos in priua vocazione &c.

Quare non erit inconueniens, ut etiam in subli- 97. rationibus fiat extensio de persona ad personam, de qua verisimiliter credendum est testatorem sic disposuisse, quasi satis sit, illam personam comprehendendi sub mente disponentis, dum constituit locum testamentum fideicommissum ad favorem suae agnationis 98. his quibus voluntas ne pereat est adiuvanda interpretatione, & extensione, ita per hanc, & similes rationes concludit Casir. in cons. 343. incip. quia in allegationibus iuris num. 1. vers. praeterea possit lib. 1. per text. in auth. sed & si quis. vbi Cyn. ante fin. vers. ultimo colligitur hic argumentum. & de secund. nupt. idemq. responderunt Carr. sen. cons. 51. col. 2. & per tot. Curt. iun. cons. 121. num. 14. & 15. Rein. cons. 119. num. 14. ad fin. lib. 2. Dec. cons. 477. V. iso consilio. num. 1. & 2. Paris. cons. 63. num. 28. lib. 2. & cons. 75. nu. 40. usque ad §. cod. lib. 2. Riminald. iun. consil. 20. num. 36. lib. 1. & consil. 464. nu. 20. cum seq. lib. 4. Guidopap. decis. 531. circa mod. Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 69. nu. 9. & 10. Vbi etiam adducit rationem, quia nisi onus restitutionis fideicommissi censeretur repetitum bona ipsa non possint dici conservari per- 99. petuo in familia, & agnatione, & sic voluntas testatoris eluderetur, quae tamen semper seruanda est in fideicommissis, ne extinguantur contra mentem illa constituentis, l. penult. ff. de legat. 1. l. si deicommissa. & item si quis. ff. de legat. 3. Nec esset nouum asserere, ut supra tetigi, ex hac con- 100. iectura & conservandi bona in familia censeretur indutum perpetuum fideicommissum in omnibus de familia, & quod censeantur rogati unus post alium restituere bona, & sic ex hac ratione extendi dispositione testatoris ultra personas nominatas, quod 101. non solum procedit, quando expresse apparet de voluntate testatoris, ut tenet Bart. in l. pater. §. fundum. ff. de legat. 3. Soccin. in l. qui Roma. §. coheredes. num. 18. ff. de verb. obligat. vbi ait, quod fideicommissum oritur ex eo solo, quod testator dixit, velle suam agnationem conservare, & idem voluit Dec. luit in consil. 12. num. 18. vol. 3. idem voluit Dec. licet de Socino non faciat mentionem in cons. 23. num. 4. Curt. iun. in cons. 22. nu. 19. vbi subdit hoc fundamentum semper se fortissimum, & inenitabile reputasse, idem tenuit in cons. 43. circa finem, in cons. 112. & 114. num. 18. dicens esse sine dubio Crott. in cons. 48. nu. 20. vbi inquit illa verba pro- lata

102 lata & a testatore velle conferuare bona in agnatione inducere fideicommissum sine dubio, Paris. conf. 90. num. 22. vol. 2. Alban. in conf. 54. nu. 2. vbi dicit ea verba inducere fideicommissum siue ponatur principaliter per se, siue per modum causa, Rota decis. 568. num. 2. & per tot. par. 1. diuers. & decis. 10. & 11. par. 1. recent. & dictum fuit in dicta Romana fideicommissi de Donatis 23. Iunij 1623. coram Eminentiss. Card. Panzirolo.

103 Sed etiam, quando ex coniecturis, vel aliter taceat, constat, quod testator voluit, vt bona conferuarentur in familia, quia etiam tunc ea bona censentur fideicommissio subiecta, & agnati admittuntur ad illorum successionem gradatim. Bald. in l. quatuor, num. 8. C. de fideicommiss. Fulgos. conf. 15. l. 2. col. 2. dicens quod sicuti & rationis vnica legis est virtus, vt vbi locum habet, ibi, & legis dispositio intret, sic pariter in testamentis, voluntatem testatoris, atque eius rationem etiam tacitam inducere fideicommissum cum alijs in puncto copiose adductis per Riminald. Iun. conf. 23. num. 93. & plonius per Surd. conf. 96. nu. 16. & conf. 443. n. 20. vbi dicit, quod conditio tacita, subintelligenda sufficit in his terminis & alios refert Francisc. Merlin. decis. Lucens. 97. num. 36. & facit decisio in illa Ianuen. Fideicommissi 24. Nouembr. 1586. coram clar. vir. Card. Hieron. Pamphil.

Nec illud relinquendum puto in casu nostro. quando testator apparet voluisse, vt bona conferuarentur in familia, tunc admittitur extensio de persona ad personam, quamuis substitutio fuerit facta per illa verba, tunc, & eo casu, quia secundum veriore ac frequentiore resolutionem scribentium (quidquid celebris I. C. & Marcus Antonius Peregrinus in tractat. de fideicommiss. art. 13. n. 65. senserit & quotquot in eadem opinione sunt vt sciunt licet haec dictiones extensionem fieri in fideicommissis, & substitutionibus non impediunt, si de mente testatoris extendendi constiterit, pro vte est textus in l. Gallus in princip. iuncto §. et quid si in tantum, ff. de liber. et posthum. vbi in princip. ponitur dictio, tunc, relata in casu mortis, & nihilominus in §. quid si tantum, determinatur verificari in casu simili, & habent eandem rationem, videlicet in casu interdictionis aquae, & ignis, emancipationis, aut similibus, non quidem vigore verborum, sed vigore mentis, aut sententiae legis, et in eadem scripserunt Emanuel. Cost. in 5. part. numer. 12. et Galliaula in 4. notab. num. 14. vbi reprobatur Decium, et Anchar. qui contrariam sententiam probant. Rip in l. 1. num. 169. ff. de vulgar. et pupill. l. si in l. nam hoc iure ff. eod. Alciat. in l. 3. numer. 19. ff. de verb. signif. Hieronym. Zanch. in repetit. l. heredes mei, §. cum ita, par. 8. num. 207. ff. ad Trebellian. Curt. Sen. conf. 75. D. Ludouicus, num. 14. Dec. sibi contrarius conf. 227. in casu, num. 6. prope fin. vers. Non obstat illa dictio, tunc, Paris. conf. 92. Prima dubitatio, num. 60. cum seq. lib. 2. et insignius conf. 50. Ex testamento, num. 52. et 53. lib. 3. citans Bart. in d. l. Gallus §. et quid si tantum quem, vt ipse inquit omnes sequuntur et conf. 86. Nobilis Syluester, nu. 63. lib. eod. Gozad. conf. 64. Testator. in fin. Nat. conf. 675. Habito sapius colloquio numer. 13. lib. 3. Alex. conf. 130. in causa num. 6. lib. 3. Io. Cephal. conf. 478. Nobilibus, num. 52. lib. 4. Roland. de Val. l. 2. §. 70. Quoniam, num. 49. lib. 3. Crauet. conf. 3

de anno. nu. 57. vers. quartum denique inter consil. Marzaris. Carol. Ruin. consil. 97. primo per ordinem. num. 14. in fin. lib. 2. Iacob. Mandel. consil. 51. Decessit. num. 19. & 20. Riminald. Iun. consil. 291. D. Thomas. nu. 65. lib. 3. Menoch. consil. 220. Perplexus, & difficilis. num. 38. lib. 3. & consil. 432. numer. 32. vers. respondeo primo lib. 5. rursus Cratet. consil. 878. sub anno. num. 11. lib. 5. & consil. 904. verba testamenti, num. 10. eod. lib. Barbat. consil. 21. col. 5. lib. 2. Grat. consil. 106. num. 27. lib. 2. Caesar. de Barz. in consil. vnico. num. 183. post suas decisiones Bononiens. Peregr. consil. 47. nu. 5. lib. 5. plene Rota consil. 7. num. 2. Bertazzol. consil. civil. 6. nu. 39. to. 2. Paul. Leon. consil. 27. num. 128. & seq. inter consil. ultim. volunt. Ioseph Rustic. consil. 3. num. 47. post suum tractat. an & quando fil. in condit. possit. cens. vocat. Decian. consil. 1. num. 148. cum sequent. lib. 1. Alciat. consil. 91. num. 9. vers. praterea. lib. 9. Sard. consil. 236. nu. 46. vol. 2. & consil. 344. nu. 19. vol. 3. Dilect. de art. testand. referens auctoritatem Rotae. tit. de substit. caut. 5. nu. 5. Francisc. Mazari. in epitom. de fideicommiss. quest. 24. allegans Nicol. Bellon. supput. lib. 1. cap. 17. Fular. de substitut. quest. 460. num. 11. Card. Mantica. de coniectur. ultim. volunt. lib. 3. tit. 5. num. 1. & sequent. & tit. 14. num. 10. in fin. Gratian. discept. forens. cap. 847. num. 17. Qui Doctores ferè omnes vnanimi consensu in ea resident opinione, vt substitutiones factae, & cum dictionibus illis, tunc, & eo casu, si simpliciter considerentur non sunt taxatiuae, sed potius demonstratiuae, nisi sint coniunctae, cum alijs dictionibus taxatiuis, tantum, dumtaxat, non alias, aliter, vel alio modo, & similes.

Et sic in diuersis Orbis Tribunalibus pronunciatum reperio, & praesertim in Rota Florentina, apud Hieronym. Mangonium decis. 37. num. 41. vbi dicitur, quod vbi non constat de verisimili mente testatoris, dictio, & tunc, & alia taxatiua perdunt officium suum, & extenduntur ad casus similes diuersitatem rationis non habentes, idemq. habetur determinatum in Rota Lucensi teste Ostauiano Zuccaro decis. 76. num. 118. vbi habetur verba illa, tunc, & in dictum casum, non impedire extensionem, & ampliationem fideicommissi, quando ex coniecturis apparet de verisimili mente testatoris illud extendendi ad alios casus non expressos. Et in Sacro Regio Consilio & Neapolitano, attestante Vincent. de Franch. decis. 299. num. 5. par. 2. vbi dicitur, quando constat de mente testatoris extendendi fideicommissum, illa dictio, tunc, & eo casu, nihil operatur, idemq. affirmat D. Capyc. Latr. decis. eiusdem Consil. Neapolit. 108. num. 68. qui pariter asserit, quando ex coniecturata mente & testatoris apparet, quod nolit se ad certum casum restringere, non curamus de dictis dictionibus, tunc, & eo casu &c. Idem responsum habetur in Sacro Romano & Senatu, apud Surd. decis. 37. num. 32. vbi habetur extensionem, quae fit ex coniecturata mente testatoris ad casum similem expresso, non impeditur, licet substitutio sit restricta ad certum casum, & tempus per dictionem, tunc, & eo casu &c. sed relictis alijs Tribunalibus.

120 Sic in Romano & Arcopago pluries fuit decisum, vt per Cassador. decis. 1. num. 6. de testam. vbi dicitur, quod dictio, tunc, non apponitur necessario, nec inducit iuris ministerium, & stat plerumque

que demonstratiuè, & declaratiuè, & longè differre ab alijs dictionibus taxatiuis, veluti tantum, solum &c. idemq. fuit dictum in causa Romana vinea coram bon. mem. Cantucc. est decisso 140. n. 5. par. 2. diuers. & in causa Romana hereditatis de Aquilonis 18. Iunij 1600. coram bon. mem. Episcopo Pacen. in Ariminen. bonorum 30. Aprilis 1610. coram Sanctiss. D.N. Innocentio Decimo in Romana fideicommissi 17. Nouemb. 1617. coram bon. me. Remboldo, in Romana fideicommissi de Surdis 11. Maij 1618. coram bon. mem. Francisco Vbaldo, in Ferrarien. fideicommissi 24. Maij 1621. coram bon. mem. Card. Fabritio Verolpio, & rursus in eadem causa 25. Februarij 1622. coram recol. mem. Merlino, in Fanen. fideicommissi 4. Decembris 1624. coram eodem Remboldo in Viterbien. castrorum 23. Maij 1635. coram bon. mem. Coccino, & in Bononien. fideicommissi de Nascentorijs 13. Maij 1639. coram R.P.D. Ghislerio. S. Nec facit. vers. ideoq. stante verisimili mente testatoris, dictiones, tunc, & tunc, & eo casu, minimè restringunt &c.

Tandem notanter subiungam quamuis citra dubitationem sit, vt ex coniecturis possit induci nomen fideicommissum illudq. extendi de persona ad personam, & de gradu in gradum, vt iam abundè probaui, tamen in hoc non parum cautè procedendum est. Consideremus tamen, quod agitur non de re facili, sed de laboriosa materia interpretandi mentem hominis mortui, difficile est enim scire, quid ipse tacendo voluerit, & qui tamen dicunt testatorem aliquid voluisse, videntur esse cordium scrutatores, & plerumq. diuinatores, variè enim sunt hominum voluntates, quia poterat. S. non enim. ff. de Trebell.

Animus enim alicuius dum quis interpretatur, illum non ternerit, quam ergo facile erit in hoc errare, vt ait Bald. in l. precibus. num. 23. ff. de impube. & alijs subtit. Rub. Alexand. conf. 49. nu. 2. in fin. quia de hominis mente nullum potest esse certum testimonium, quippe ea soli DEO nota est, & Grauet. in conf. 155. in fine, benè dixit quod materia interpretationis voluntatis defunctorum difficillima est, quia circa eam tamen scrutandam oportet Iudices, & Aduocatos prophetas agere.

Vnde plerumque Andabatarum more, clausis oculis, certamus. Hinc dicitur, qui bene coniectat, vates is optimus esto, vt per Marc. Tull. lib. 2. de diuini. & tractat Cornelli. Agripp. de vanit. scient. tituli. de somnil. si enim ignoramus id, quod interpretamur, scilicet, vt dixi, mentem testatoris, quomodo possumus veritatem assequi, multa enim, quæ nos latent, possunt mouere testatorem, nam vt dicit Aristotel. in Ethic. Ignorantes sunt si miles illis, qui à longè aliquid tamen speculantur, & teste Alciat. in l. nominis. S. verbum. ff. de verb. signif. plerumq. fallimur, dum legis rationem per coniecturas nos tamen assecutos credimus. Nā vt post Baldum conf. 122. in fin. lib. 1. dixit Rota in causa Viterbien. castrorum 12. Iunij 1623. coram bon. mem. Coccino, leges sunt difficiles, vt intelligantur quia plerumq. tamen aliud videntur velle, quam velint, & sæpè decipiuntur magistri, & scholares &c.

Illud ergo ex supradictis inferre intendo, vt dum tractatur de interpretanda mente testatoris, quantum fieri potest, dummodo etiam eius

menti satisfaciamus, verbis ab eo prolatis inferendum est, hinc dicit text. in l. generali. S. duabus. ff. de usufruct. legat. non esse recedendum à verbis, nisi manifestissime probetur, testatorem aliud sensisse, hoc idem dicit text. in l. non aliter. ff. de legat. 3. & in l. ille, aut ille. S. cum in verbis. ff. eod. cum alijs relatis per Card. Mantica. de coniectur. ultim. volunt. lib. 3. cap. 19. sub num. 5. addo nonnulla præclara verba Bald. quæ in hac materia non parum consonant, nempe in conf. 102. nu. 6. vol. 3. vbi ait, verba repræsentare tamen hominis intentionem, & voluntatem, sicuti speculum faciem, & in conf. 472. col. 1. vol. 2. inquit, in ore, & tamen in mente præsumitur vnum, & idem, atque in conf. 490. post princip. vol. 1. notabiliter dixit, quod verba non sonant, nec loquens tamen sentit, quia virtus sermonis se non porrigit ad illud, & ad hæc est singularis text. in l. in ambiguo, ibi, itaque qui aliud dicit, quam vult, neque id dicit, quod vox significat, quia non vult, neque id, quod vult, quia id non loquitur. &c. ff. de reb. dub. Quare idem Bald. in cap. transmissa. de restit. spoliat. aduertit, quod cor datum est tamen omni ad significandum DEO, lingua vero ad significandum hominibus, & secundum Aristotelem. Verba sunt notæ eorum, tamen quæ sunt in anima passionum.

Ex quibus apparet, quod non debemus ex capitis nostri sententia, mentem testatoris diuinare, & dicere hæc est voluntas testatoris, ideoq. recedamus à verbis, nam videndum est qua ratione reuelatur ista mens testatoris. Sed pro dolor! & vtinam verum non esset, id quod refert Curt. Iun. in conf. 121. multi consulentes in interpretanda voluntate tamen testatoris quandoque adhærent verbis, quandoq. menti, prout pecuniæ eos impellunt, & vt non minus eleganter dixit Crauet. conf. 294. sub num. 8. Doctores mouentur tamen ad instar arundinis vento pecuniæ agitati, ac Ruin. in l. 1. post nu. 107. ff. solut. matr. inquit aliquando auaritate pecuniæ, quis consuleret tamen alios volare. Hinc Ioseph. Ludouic. in decis. Lucen. decis. 52. num. 13. admonet DD. vt dum consulunt, caueant ne sint abstracti lucro, auaritiaq. & vide Thesaur. decis. Pedemont. 141. sub num. 9. ibi Doctores hanc opinionem licet in conscientia æquiorum tuerentur, tamen fortasse cupiditate lucri contrarium consulerunt &c. Sed, O stultas hominum mentes! O peiora cecalis, O interesse indomitum, & maledictum. O ignis inextinguibilis, O cupiditas tamen humana insatiabilis, tu es omnium malorum radix, transgressionis mater, magistra nocendi, primpilaria iniquitatis, aueriga malitiæ, sicaria, & sanguisuga virtutum, seditionis origo, fouea scandalorum, & si quis ab ea non moderetur, is quasi equis raptus indomitis voluitur, laniatur, affligitur &c. Notanter quidem aduertit Senec. in epistol. 13. ibi. Vidi si aliquando canem, missa frustra panis aperto ore captatam quidam per ad spem futuri biat. Idem euenit nobis, quidam quid expectantibus fortuna proiecit, id sine ulla voluntate recipimus, statim ad rapinam aliterius erecti, et attoniti in Epicureum illud chaos incidimus, inane sine termino est &c. ac benè contra prædictos, qui auaritia, cupiditateq. habendi rapiuntur ideoq. eorum bonis non fruuntur, cecinit sic ex nostris vir eruditus Andraas Alciat. Problem. 84. Hæc

*Heu miser in medijs sitiens stat Tantalus undis.
Et poma esuriens proxima habere nequit
Nomine mutato de te id dicitur auare,
Qui quasi non habeas, non frueris, quod
habet.*

Et hæc pauca sufficiant circa hanc amplam materiam anxietatis semper plus habendi & lucrandi quæ quasi Mundum totum occupat, nam teste Plaut. in Rudent.

*Omnes ad unum currimus cursum lucrum
Lucro studemus omnes, viles, nobiles.*

Concludam modo in terminis nostris, de quibus supra, rogando Iudices, vt prudenter se gerant, dū tractatur de interpretandis dubijs testatorum super premis elojij, cum id ad eos spectet. *non aliter.* §. 1. & l. Stichus. ff. de legat. 3. l. voluntatis. C. de fideicommissis. Vnde vigili oculo, & summo studio considerent totum testamentum, non totam aliquam particulam, vt aduertit Angel. in l. cum ex filio. in princip. ff. de vulgar. & hoc maximè si tractetur de inducēdo nouum fideicommissum, vel de illius extensione, prout dixi supra, considerent enim dubitationes ex eo contingentes, prout diuersimodè possunt euenire, pariter diuersis modis posse dissolui in partem negatiuam, vel affirmatiuam, inspicendo ipsius testamenti, ordinem, contextum, præfationem, præcedentia, media, sequentia, partem aliam ab alia parte, copulata, alternatiuam, aut disiunctiuam, à sufficienti partiū enumeratione, negatiuas illatas, testator non dixit, non expressit, non apparet, omisit, similiaq. & sic curare, quantum in eis est, vt omnino t. defunctorum voluntates obscuræ deueniant ad lucem, vt perfectè sicuti omnia iura iubent plenarie executioni demandentur. Vnde præclare dixit egregius ille Orator. Quintilian. declamation. 31. l. ibi, *Libet scrutari etiam defuncti voluntatem, quæ t. nihil potentius apud nos, nihil nostro animo sacratius esse debet.* & Senec. controuers. 3. inquit, *Interit omne ius, si omnisq. potestas, si viui neglexerint imperia mortuorum &c.*

Paulus Rubeus.

REVERENDISS. COCCINO.

Asculana Plebaniz.

Veneris 23. Ianuarij 1626.

ARGUMENTVM.

Immissio, vt obtineatur vigore subrogationis gratiosæ, probanda est, vel reservatio, vel lis. Beneficij qualitas ex quo iudicetur. Et nonnullæ probationes reijciuntur, ex quibus prætendebatur, sed perperam doctum, Ecclesiam, de qua hic, fuisse Collegiatam. cum in omnem euentum debeat probari, Canonicos facere Capitulum, & quod habeant archam, & massam communem, & sint soliti congregari capitulariter, & habeant sigillum, aliaque &c. Enunciatiua, quando nullatenus probent.

SUMMARIVM.

1 Immissio vigore subrogationis gratiosæ tota diffcultas à quo pendeat.

Immissio vigore subrogationis gratiosæ non conceditur, si non doceatur de reservatione, vel lite. num. 1.

2 Dignitas prima in Collegiata est reservata, iuxta regul. 3. Cancellariæ.

3 in Beneficij qualitate iudicanda attenditur erectio.

4 in Beneficij qualitate iudicanda, quando sumus in dubio, attenditur ultimus status.

5 Beneficij status non mutatur per prouisiones Apostolicas, prout nec per prouisiones Ordinarij.

6 Prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficij, quod verum est, quando constat de contrario statu anteriori, secus vero si de eo non constat.

7 Status ultimus beneficij attenditur, & præsumitur continuatus.

8 Beneficium an sit parochiale, id benè colligitur ex prouisionibus factis tamquam de tali.

9 Probatio non inducitur, dum de aliquo fit mentio sub nomine, asserti.

10 Collegialitas ex quibus arguatur.

11 de Canonici alicuius Ecclesiæ, quando fit mentio, ex hoc potest desumi aliquod signum collegialitatis d. Ecclesiæ.

12 Probatio non inducitur, dum aliquid asseritur, sub verbo, vt dicitur.

13 Dictio, prædicta, est repetitiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus.

14 Ecclesiæ, si appellatur matrix, ex hoc perneceesse non infertur, vt ea sit Collegiata.

15 Capituli sola determinatio non sufficit ad probationem Collegij.

16 Canonici, vt constituent Collegium, non sufficit sola denominatio, sed nonnulla alia quoque debent concurrere.

17 Enunciatiua dum est moderna, ac maximè si plura obstant, in nihilo releuat.

18 Enunciatiua regulariter non probat, quando principaliter agitur de enunciata.

19 Enunciatiua dum non est antiqua, non attenditur contra tertium.

20 Enunciatiua dum est unica, & moderna minus probat.

21 Enunciatiua, vt dicatur antiqua, requiritur tempus centum annorum.

22 Enunciatiua, vt probent, debent esse de duobus instrumentis, quæ originem habeant à diuersis personis non suspectis.

23 Testes, qui equiuocant super re, de qua deponunt, non veniunt attendendi.

24 Ecclesiæ, vt sit Collegiata, nullatenus infertur ex eo, quia habet Rectorem.

DECISIO DCXXXIII.

DIONISIVS petebat immissionem vigore subrogationis gratiosæ, t. & tota diffcultas pendebat ex eo, an ipse doceret de reservatione, sine qua, aut lite non conceditur immissio vigore subrogationis gratiosæ, vt in decisionibus cumularis per Garz. de benef. par. 6. cap. 4. num. 21. cum seqq. hic autem cum prætendatur reservatio, ex quo Plebania sit prima dignitas t. in Collegiata, & sic reservata iuxta regulam tertiam Cancellariæ, hoc nõ probatur, immo constat de contrario, quia etsi in iudi-

- 3 iudican. qualitate ꝛ beneficij attendatur erectio cap. porro de priuileg. Caput. dec. 233. Clem. 7. lib. 1. in manuscript. & fuit dictum in causa Ripana Oratorij
- 4 10. Maij 1591. coram Giptio. Tamen in dubio ꝛ in probanda eius qualitate attenditur vltimus status iuxta not. in cap. cum de benef. de preben. in 6. Dec. conf. 126. num. 1. Rota decis. 2. de prebend. in nou. & fuit dictum in causa Regien. Prioratus 5. Maij 1586. coram bo. me. Card. Pamphilio, & in alia Ciuitatis Castelli Iurispr. 28. Maij 1593. coram eodem, et in causa Aretina Cappellania 10. Martij 1595. coram bo. me. Card. Seraphino, & alias sapissimè. Hic autem adest prouisio Apostolica, vti de simplici Parrochiali facta de anno 1577. cui, & si respondetur, quod ꝛ prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficij, prout nec prouisiones Ordinarij. Dec. d. conf. 176. in fin. Achill. dec. 13. de iure patron. cum alijs. Hoc tamen est verum, quando
- 5 constat de contrario anteriori ꝛ statu, secus autem quando de eo non constat, nam vltimus status, &
- 7 quasi possessio ꝛ attenditur, & præsumitur continuatus. cap. cum de beneficio de preben. in 6. Dec. d. conf. 126. num. 1. cum seqq. Feder. de sen. conf. 240. nu. 1. & fuit resolutum in causa Tudertina Prioratus 5. Maij 1595. coram Orano, et in Parmen. Prioratus 1. Decembris eiusdem anni coram eodem, hic autem tantum abest, quod constat de contrario statu anteriori, quod immo constat de eodem ꝛ statu Parrochialis ex prouisionibus factis de annis 1560. 1558. & 1529.

- Non obstant probationes in contrarium adductæ pro Collegiata, quæ consistunt in scripturis, & testibus, non enim relevant, non primum scripturæ, quia Visitatio Apostolica de anno 1573. non enunciat ꝛ simpliciter Ecclesiam Collegiatam, sed dicitur Collegiata asserta, & sic non probat Collegialitatem iuxta Not. per Rot. in dec. 60. & 77. de rescript. in antiq. et per Dec. in c. curauit num. 1. de probat. & dum subditur in eadem visitatione, cui dicuntur annexæ rurales Ecclesiæ Sancti Fortunati, Sancti Petri, & Sancti Laurentij dicitur habere tres præbendatus Canonicatus, quorum duo inferuiunt duobus ꝛ ex prædictis Ecclesijs ibidem personaliter inferuiendo, nec aliter prædictæ Ecclesiæ Collegiata inferuiunt, & sunt quodammodo coadiutores participantes insimul cum Plebano concurrente pro duabus tertijs partibus fructuum dd. Ecclesiarum de quo non aliter constat, quam per inueteratam consuetudinem. Est aduertendum quod nihil firmatur, quia dum visitatio loquitur de canonicatibus,
- 11 ex quibus licet posset ꝛ desumi aliquod signum collegialitatis, tamen, vltra responsiones, de quibus
- 12 bus mox dicitur loquitur ꝛ per verba, vt dicitur, & ideo nihil firmat per superius allegata, & deinde subditur, nec aliter prædictæ Ecclesiæ Collegiata inferuiunt, non enunciat simpliciter Ecclesiam Collegiatam, sed stante dictione, prædictæ, verba non sunt intelligenda collegiata asserta, quia sic, si præ fuerat nuncupata, ꝛ dictio enim, prædictæ, est repetitiua precedentium, cum omnibus qualitatibus suis.

Neque etiam litteræ Congregationis de Anno 1579. aliquid relevant, quia in illis solum dicitur, *Se bene li Canonici dell' Amatrice deuouano contentarsi d'andare senz' altra replica a seruire le Chiese loro curate; questi Signori hanno risoluto li tre*

- Canonici risedino ciascheduno in quella, che V. S. gli assignarà con hauer cura di quell' anime, & inferiorius ordinatur, quod Canonici in recognitione della superiorità che deuono alla Chiesa Matrice, douerranno in certe feste solenni dopo che haueranno offitiato le proprie Chiese aiutare anco il Piuano capo loro, come soleuano per l' adietro. Ex his litteris potius constat de non collegialitate, quia isti Canonici nuncupati tenentur residere in proprijs Ecclesijs nõ potest deduci argumentum collegialitatis, ex quo
- 14 Ecclesia appellatur ꝛ Matrix, quia ex quo sit Matrix non resultat perneceffe, quod sit collegiata, & ex eo quod Rectores aliorum Ecclesiarum appellatur Canonici, non ideo sequitur, quod tales sint, vt
- 15 constituent collegiatam, cum ꝛ nec sola determinatio Capituli, sufficiat ad probationem Collegij Archiepiscopi. dec. 10. de prebend. gloss. in pragmat. sanction. tit. de elect. in verbo Collegiatis, & in omnem eventum deberet probari, quod ꝛ isti Canonici facerent
- 16 Capitulum, & haberent archam, & massam communem, & quod sunt soliti congregari capitulariter, & quod habeant sigillum, & alia signa Ecclesiæ Collegiata, de quibus per Abb. in cap. nobis num. 8. de Iurep. Felin. in cap. accedentes num. 2. de prescript. Feder. de sen. conf. 61. Alex. conf. 73. num. 2. lib. 4. Rota in causa Romana census 2. Decembris 1609. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Hierosolymitano, quæ est decisio 201. par. 1. in recent. quæ optimè facit ad punctum prout etiam facit alia decisio in causa Asculana Parrochialis S. Laurentij. 20. Maij 1585. coram Orano, & eodem modo respondetur ad secundas litteras eiusdem Sac. Congregationis sub dat. 29. Novembris 1579.

- Non etiam aliquid releuat enunciatiua in litteris Vicarij Episcopi Asculani de anno 1578. quia ista
- 17 est ꝛ enunciatiua moderna, cui resistunt tot supra ponderata, vltra quod enunciatiua regulariter non
- 18 probat quando principaliter quaritur ꝛ super enunciato Butr. in cap. illud num. 3. vers. nota 4. de prescript. Alex. conf. 136. num. 11. lib. 1. Aym. conf. 29. num. 3. vers. sic respondeo. Vltra quod cum ista non sit enunciatiua antiqua non probat contra tertium
- 19 l. non nudus l. non epistolis C. de probat. Rot. dec. 31. de probat. in antiq. Nec in litteris Maioris Penitentiarij potest fieri vis, quia licet in ipsis Ecclesia ista
- 20 enunciatur Collegiata tamen ista ꝛ enunciatiua est vnica, & non est antiqua cum emanauerit anno 7.
- 21 Pontificatus Pauli Tertij, & ad hunc effectum ꝛ deberet esse centum annorum. l. si in l. cum aliquis n. 7. vers. limitatur. Alex. num. 6. C. de iur. deliber. & saltem deberent esse in duobus instrumentis, quæ originem haberent à diuersis ꝛ personis non suspectis.
- 22 Felin. in cap. curæ causam, ubi Aretin. num. 2. de probat. Aym. de antiq. temp. par. 1. sect. 4. nu. 14. 19. & seqq. quæ hic non concurrunt.

- Nec secundo principaliter relevant testes examinati, quia quidquid deponunt de hac Ecclesia S. Fortunati de Amatrice, sed S. Fortunati de Pinaco, quæ est Ecclesia diuersa, & ideo in eis nullum potest fieri fundamentum. Ac tandem non potest fieri vis super vnione istarum Ecclesiarum ad effectum, de quo agitur, quia quicquid docendum ꝛ sit circa istam vnionem satis est, quod omnes Ecclesiæ habeant suum Rectorem particularem, neque ex hoc potest inferri, quod Ecclesia Sancti Fortunati de Amatrice sit Collegiata.

Et sic fuit conclusum vtraque parte informante non constare Ecclesiam S. Fortunati Amatricis esse Collegiatam, & propterea standum in ultimo loco decisio.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano

Romana Pensionis Domus.

Luna 26. Ianuarij. 1626.

ARGUMENTVM.

Conductor, quando non possit deducere melioramenta facta in domo. Pro dotis repetitione frustra agitur dum adhuc non venit casus restitutionis, vel assecurationis. Inhibitio dotalis, vt suas habeat vires, debet esse emanata cum causa cognitione, & sic vt constet prius de credito dotali, de quo non dicitur constare ex instrumento confessionis de recepto. Citandus, quando quis est personaliter, si non reperiatur, sufficit, vt domi dimissa copia, vel per edictum citetur.

SVMMARIVM.

- 1 Conductor non potest pretendere deductionem melioramentorum, stante pacto, vt ea facere non possit sine licentia Domini, alias remaneant domui.
- 2 Conductor, vt possit pretendere melioramenta, dum adest conventio, vt ea non fiant sine licentia Domini, tunc docere debet talem licentiam præcessisse.
- 3 Pro Dote agi non potest, si non venerit casus eius repetitionis.
- 4 Inhibitio Rotalis non iuuat, si emanauerit non constituto de credito dotis.
- 5 Dotis creditum non probatur per instrumentum confessionis de recepto.
- 6 Instrumentum confessionis receptionis dotis præsumitur fraudulentum in præiudicium creditorum, dum nulla præcessit promissio dotis.
- 7 Probationes, quæ non sunt de actis, non iuuant.
- 8 Testes examinati sine citatione partis, & absque interrogatorijs non probant.
- 9 Mandatum, quando relaxatur contra aliquem, debet personaliter citari.
- 10 Citari, quando quis debet personaliter si non reperiatur, & super hoc factæ sunt diligentie, tunc valide citatur domi, vel per edicta, seu loca publica.
- 11 Curiori, seu Nuncio dicenti se non inuenisse aliquem, creditur tamquam de respectanti ad suum officium.

DECISIO DCXXXIV.

DOMINI dixerunt esse procedendum ad vltiora in exequutionem mandati Rotalis relaxati contra Peregrinum pro pensionibus domus iuxta decisionem factam sub die 17. Nouembris præteriti, nec ob stare, quæ hodie ad impediendam exequutionem pro eius parte de nouo opponebantur. Et primo quod mandatum esset excessuum ratione diuersarum pecuniarum per ipsum solutarum,

quæ veniebant excomputanda, quia visum fuit DD. excepta partita scutorum 20. pro canone dictæ domus reliquas partitas nullo modo esse admittendas, cum ex eis non appareat. An Peregrinus soluerit proprium, vel alterius debitum, & quoad hanc partitam scutorum 20. mandatum posse reformari.

Nec placuit alia prætenfa excõputatio expensarum factarum pro conseruatione dictæ domus, quia & stante pacto expresso, quod illa nullo modo possent fieri absque licentia locatoris, & quod alias cederent ad commodum, & vtilitatem ipsius non est locus re-

- 1 petitioni, & dato quod essent factæ, nisi doceatur præcessisse licentiam iuxta pactum conuentum.
- 2 Secundo, nec obstat inhibitio dotalis, cum quæ vxor Peregrini hodie præten dit se defendere aduersus exequutionem, & retinere istas pensiones pro sua dote, quia vltra quod hodie & non venit casus restitutionis dotis, vel quod illa debeat collocari in tuto pro oneribus matrimonij, quo casu posset ex ea iuuari, nec etiam suffragatur & cum emanauerit non constituto de credito dotali, nisi per instrumentum confessionis de recepto, quod sine dubio & non probat creditum, sed potius præsumitur fraudulentum ac præiudicandum creditoribus nulla alia præcedente promissione dotis. Alex. conf. 142. num. 3. lib. 5. Gozad. conf. 28. num. 22. Roland. conf. 74. nu. 3. lib. 4. Mobed. decis. 2. num. 1. de confess. Rota decis. 67. num. 2. coram S. M. Gregor. XV. & in alijs, nec potest dici probata solutio dictæ dotis per duos testes examinatos a Peregrino, de quibus in eius Sum. n. 6.
- 3 quia cum non sint de actis, & alter deponat de auditu, ac fuerint examinati sine partis citatione, &
- 4 absque interrogatorijs & non probant. l. si quando. C. de testib. cap. 2. & cap. per tuas eodem tit.

Tertio. Non obstat quod in relaxatione mandat Peregrinus & non fuerit personaliter citatus, prout debebat citari, cum esset presens in Vrbe, quia stantibus diligentijs factis per & Curso rem de illum reperiendo, cum non fuerit repertus, potuit valide citari domi, vel per edictum, seu loca publica. Socco. sen. conf. 56. num. 8. lib. 4. Marant. in prax. par. 6. tit. recte accipiatur citatio num. 150. Vant. de nullit. ex defectu citationis num. 90. Seraphin. decis. 1123. num. 1. & in hoc est & credendum Curiori, seu Nuncio dicenti se non inuenisse tanquam de re spectanti ad suum officium, gloss. verb. suus Nuncius in cap. cum parati, & ibi Dec. num. 47. & seqq. de appellat. Alex. conf. 2. num. 7. lib. 3. Menoch. de presumpt. lib. 2. presumpt. 26. num. 3. & numero sequenti.

Et ita resolutum &c.

Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 17. Nouembris præcedentis anni 1625. est supra in hoc Tomo decisio 624.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana Frustrum Dotis.

Veneris 30. Ianuarij. 1626.

ARGUMENTVM.

Bona alicuius, si propter eius delictum confiscanda erant, dato, quod Princeps gratosè illum reintegret ad famam, honores, & bona, dicuntur actiones in eum a fisco retrotranslatæ, & tenetur ad bona, pro vt antea obligatus erat, non obstante, licet ali-

aliquid sit solutum pro redemptione vexationum .
Bona fideicommissaria non possunt confiscari, stante
prohibitione testatoris , & an possit prohibere con-
fiscationem legitimæ .

S V M M A R I V M.

- 1 Restitutus à Principe postquam omnia eius bona fuerunt confiscata, recuperat omnia iura actiue, & passivæ, & quid si in totum non fuerit restitutus.
- 2 Bona recuperans per viam quota tenetur creditoribus pro rata.
- 3 Restitutus, quando quis gratiosè fuit ad famam, honores, & bona, dicuntur actiones à fisco in restitutum retrotranslatæ.
- 4 Bona, ut dicantur confiscata, debet probari actualis possessio, & apprehensio.
- 5 Confiscatio bonorum non potest fieri, quando testator in casu delicti hæredis, alium vocavit, ad excludendum fiscum.
- 6 Testator potest prohibere, in euentum, quod filius committat aliquod delictum, ex quo bona sint confiscanda, nec etiam legitima confiscetur, sed vadat ad vocatum.
- Et ista prohibitio tenet, cum respiciat commodum filij.
- 7 Actus, qui fiunt ad redimendas vexationes non præiudicant veritati.
- 8 Gratis ea, quæ dicuntur, non iuvant.

D E C I S I O D C X X X V.

IN hac tertia propositione difficultas fuit restricta ad id, quod restitutio bonorum fuit facta præterquam quoad bona fisco incorporata. Unde

- 1 cum frater Pauli soluerit scuta 800. fisco + videtur dicendum quod Paulus pro illa rata scut. 800. minime teneatur, ex l. 3. C. de sent. pass. vbi quod recuperans bona per viam + quota tenetur creditoribus pro rata, quare cum non recuperaverit dicta scuta 800. non tenetur pro illa rata.

Contrarium fuit resolutum, quia ut fuit firmatum in vltima decisione Paulus gratiosè fuit restitutus

- 3 ad + famam, honores, & bona quare actiones à fisco in ipsum fuerunt retrotranslatæ. l. 2. & 3. C. de sent. pass. nec probatur aliqua incorporatio facta.
- 4 fisco + cum debeat probari mediante actuali possessione, & apprehensione, quæ non probatur, immo
- 5 nec confiscatio poterat fieri + stante vocatione facta in euentum delicti, ut eadem decisione dictum.
- Nec placuit replicatio, quod illa solutio scut. 800. potuit fieri pro legitima Pauli, quia etiam in euentum delicti erat + prohibita legitima, & debebat restitui vocato, quod grauiamen tenet, cum respiciat fauorem filij, ex cumulatis per *Surd. conf. 570. n. 9. lib. 4. & per Farin. conf. 173. num. 7. & 8. lib. 2.*
- 7 Unde si frater + Pauli aliquid voluit soluere ad redimendam vexationem, non ideo requiritur, quod bona fuerint fisco incorporata, & quod Paulus minime omnia bona recuperaverit.

- 8 Neque probatur, + quod Paulus haberet alia bona pro quibus dicta solutio fuit facta, quia hoc gratis dicitur.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

* Primò fuit proposita sub die 12. Maij 1625.
& deinde sub die 30. Ianuarij 1626. coram co-

dem bo. me. Coccino, sunt supra in hoc Tomo decis. 607. & 627.

REVERENDISS. MANZANEDO,

Patriarcha Hierosolymitano.

Ferrarien. Legati.

Mercurij 4. Februarij 1626.

A R G V M E N T V M.

Vxori si per maritum fuerit relictus ususfructus omnium bonorum, & quidem plenus, ac integer, adiecta tamen conditione cohabitandi cum hærede proprietario, dubitatur his stantibus, an mortuo d. hærede proprietario, dicatur expirasse legatum ususfructus, quasi defecerit conditio, cum qua fuit relictum legatum, & resolutio est negatiua, & quare vide latè in decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Maritus, si reliquerit usumfructum bonorum uxori, cum conditione, ut inhabitet cum hærede, si moriatur hæres, nō dicitur extinctus ususfructus.
- 2 Quia illa conditio habitandi cum hærede adiecta donec potest impleri, & sic in vita hæredis.
- 3 Legatum alimentorum quando est factum contemplatione hæredis potius quam legatarij.
- 4 Tunc, & eo casu per mortem hæredis extinguitur tale legatum.
- 5 Legatum ex iuris præsumptione censetur relictum contemplatione ipsius legatarij, non autem hæredis.
- 6 Testator relinquendo uxori usumfructum omnium bonorum, censetur reliquisse illum contemplatione ipsius uxoris, non autem hæredis, quamvis cum eo cohabitare deberet.
- 7 Ruin. in consil. 46. in fin. lib. 2. reprehenditur à Menoch. in consil. 146. num. 12.
- 8 Testator relinquendo usumfructum uxori si prius apposuerit conditionem seruandi viduitatem, & deinde conditionem cohabitandi cum hærede, quid ex hoc sequatur.
- 9 Et quid si prius apposuerit conditionem habitandi cum hærede, quam conditionem seruandi viduitatem.
- 10 Conditio prius apposta in testamento, prius est attendenda.
- 11 Testator, quando præsumatur usumfructum bonorum reliquisse uxori eius contemplatione, non autem hæredis, licet cum eo cohabitare deberet.
- 12 Maritus si reliquerit usumfructum omnium bonorum uxori toto tempore vitæ suæ, nihil operatur si hæres ante eam præcedat.
- 13 Testator relinquendo uxori relictæ usufructuaria domum instructam, & cum conditione, ut viueret cum hærede, tunc ipsa non tenetur ire ad domum hæredis, sed potius hæres ad domum legatariæ.
- 14 Testator dum aliquid voluisset, facillè id sensisset exprimere, quare diuinari non debemus.
- 15 & 16.
- 17 Testator, quamvis reliquerit uxori alimenta, seu usumfructum omnium bonorum, cum conditione ut cohabitaret cum hærede, ea non tenetur cum illo cohabitare, si habeat iustam causam id recusandi.

DECISIO DCXXXVI.

ANNIBAL Constabilis in suo ultimo, cum quo decessit Testamento reliquit D. Eleonora Cananæ eius vxori plenum, ac integrum, vsumfructum totius suæ hereditatis, itaut non importaret tantum alimenta donec tamen viueret, vitamque vidualem castam, & honestam seruaret, & casu, quo ipsa non posset, aut nollet cohabitare cum Antonio de Agolantibus eiusdem Testatoris ex sorore nepotes, & hærede in proprietate instituto, tunc voluit quod dicta eius vxor posset propria auctoritate, & sine consensu dicti heredis, ac licentia alterius iudicis percipere quolibet anno durante dicto vsumfructu tot ex fructibus suæ hereditatis vbiicumque existentibus, & magis eidem videretur; & placeret, quod sufficerent pro consequendis scutis 300. annuis, vt in copia testamenti sum. ambarum parti. um num. 1.

Defuncto Annibale Testatore, & hærede Antonio post aliquos annos occiso, orta fuit controuersia inter heredes Antonij, & D. Eleonoram super pertinentia dicti vsumfructus, vel scutorum 300. vt supra relictorum, & lite introducta in partibus coram Locumtenente causarum ciuilium Ferrariæ, fuit ab eo lata sententia ad fauorem Ioannis Agolantis nempè, quod vsumfructus esset extinctus per mortem Antonij, & sic quod Eleonora deberetur solum dicta scuta 300. à qua sententia fuit pro parte D. Eleonore appellatum, & obrentum à Prætoro Rotæ Ferrariæ illam reuocari, deinde causa in tertia instantia ad eandem Rotam delatâ, fuit confirmata primâ sententiâ Locumtenentis, & reuocata secunda, lata ad fauorem dictæ D. Eleonore, vnde causa tandem ad Curiam deuoluta, & commissâ R.P.D. Andossillæ cum clausula, quod cõfisto de duabus conformibus, & quod alias esset locus Statuto Ferrariæ de duabus conformibus exequeretur, sin minus causam appellationis, & restitutionis in integrum, prout de iure cognosceret, idem D. Andossilla reuocauit duas sententias pro Ioanne latas, & confirmauit aliam in secunda instantia ad fauorem D. Eleonore, qua transacta in iudicatum, & obtentis executorialibus fuit interim pro parte Ioannis pretendenti habere, quoque duas conformes vigore eiusdem Statuti Ferrariæ exequendas adita Signatura Iustitiæ, & obtentum rescribi D. Guicciardino cum facultate exequendi rem iudicatam, hinc inde quatenus altera earum de iure esset exequibilis, qui iudex pronunciauit pro re iudicata D. Eleonore, & illi concessit mandatum de manutenendo in possessione percipiendi totum, ac integrum vsumfructuum, præfatæ hereditatis post cuius mandati actualem executionem, iterum pars aduersa reclamauit, & habito recursum ad Signaturam Sanctissimam obtinuit causam in gradu restitutionis in integrum mihi committi cum facultate pariter exequendi rem iudicatam hinc inde, vnde dato dubio, An constaret de re iudicata, quæ esset exequenda, & ad cuius fauorem illud hodie proposui, & Rota vtraque parte informante censuit constare de re iudicata, & fundamentum resolutionis fuit iustitia sententiarum latarum ad eius fauorem, quod scilicet vsumfructus & eidem relictus per maritum non esset ex-

Part. IV. Recent. Tom. II.

inctus ex eo, quia legatum fuerat factum sub conditione cohabitandi cum hærede, quo deinde mortuo non dicebatur per hoc legatum expirasse, iuxta *textum in l. 1. vbi etiam glos. & DD. notant C. de legat. Benintend. decis. ult. num. 2. & seqq. Coler. de alimentis lib. 2. cap. 12. num. 94. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 23. nu. 7.* & in his terminis legati vsumfructus ita consulunt *Purpuratus conf. 416. per tot.* Condicio enim prædicta cohabitandi cum hærede debet censeri adiecta donec potest impleri, & sic in vita heredis, ad quam debet ex sui natura restringi, & limitari, vt per *Dec. conf. 601. num. 7. Soc. conf. 68. num. 5. lib. 1. Purpur. d. conf. 416. nu. 3.*

Non obstat, quod conclusio prædicta non habeat locum quoties legatum est factum contemplatione heredis potius, quam legatarij, vt per *Coler. vbi supra num. 95. & Surd. d. priuileg. 23. num. 8.* & quod hoc casu legatum per mortem ipsius heredis extinguatur. *Dec. conf. 485. num. 10. post princ. vers. ex quorum dictis, & conf. 601. & seqq.* qui vsum fuit Dominis id cessare in nostro casu, tum ex iuris præsumptione, & quæ est vt legatum censeatur factum fauore legatarij, etiam quod habeat adiunctum onus habitandi cum hærede, iuxta *Benintend. & Purpur. in locis supra relatis, & notant Dec. d. conf. 601. num. 8. Soc. dicto conf. 68. num. 3. vers. 2. probatur lib. 1. Menoch. conf. 146. num. 9. & num. 24. & præsumptione 123. num. 2. lib. 4.* tum etiam ex clara, & manifesta voluntate testantis, qui reliquendo & vxorem vsumfructuariam totius hereditatis donec viueret, & sic pro toto tempore vitæ suæ dicitur sine dubio fecisse legatum contemplatione, & intuitu vxoris, potius quam heredis, cum quo ipsa commorari debebat. *Dec. d. conf. 601. num. 5. & seqq. Menoch. d. præsumptione 123. num. 11. & conf. 146. num. 12. vbi & reprehendit Ruin. quia in eius conf. 46. in fine lib. 2. videtur contrarium.* A tenuisse. A

Quæ coadiuuantur etiam ex eo, quod Testator in dicto legato vsumfructus facto vxori apposuit prius conditionem & seruandi viduitatem, quam conditionem cohabitandi cum hærede, ex quo sequitur, quod sicut in legato facto vxori adiecta prius conditione cohabitandi cum hærede, quam conditione seruandi viduitatem diceretur potius & contemplata per Testatorem persona heredis, cum qua vxor morari debebat, vt argumentatur in puncto *Decius in allegato conf. 485. num. 8.* per regulam, quod conditio prius & expressa in Testamento illa debet in primis attendi, *argumento text. in l. quoties ff. de vsumfruct. & l. generaliter. §. quid ergo ff. de fideicom. libert.* ita etiam è conuerso debet dici legatum fuisse factum contemplatione & vxoris, non autem heredis vbi conditio seruandæ viduitatis est prius expressa quam conditio cohabitandi, prout in nostro casu, & in quo vltimus est legatus vsumfructus pro toto tempore vitæ ipsius vxoris, vt notat *idem Dec.* ex eadem ratione motus *d. conf. 601. num. 3. vers. & cum respectu vxoris.*

Non obstat quod pro parte Dominorum de Agolantibus fuerint examinati Testes, qui dantur in eorum summ. num. 5. deponentes D. Eleonoram non continuasse habitare cum Antonio hærede post mortem Annibalis eius mariti, sed conduxisse aliam domum, quia considerabant Domi-

- 13 ni. quod ex quo Testator reliquerat domum instructam, non egebat mulier ire ad domum, heredis, sed potius heres ad domum legatarii, nec resistari, quod primo loco. inierit ad habitam, cum herede, & postea conduxerit aliam domum, quia ex tali conductione non potest dici probatum.
- 14 quod noluerit cohabitare cum herede, cum non reperitur cautum in Testamento, quod ipsa tenebatur habitare domum heredis, B quod si Testator voluisset facile illi fuisset hoc exprimere, ut per Bart. in alio notat Menoch. de arbit. cas. 170. n. 19. ultra quod ex Testibus examinatis pro parte D. Eleonora constat, quod Antonius habebat aditum, & mansionem in domo ipsius Eleonora, licet aliquando etiam extra inhabitaret, & quamvis testes etiam deponant, quod D. Eleonora non recipiebat libenter in domo Antonium, sed potius illum verbis iniuriis male tractabat, attamen cum hoc potnerit facere ex legitima, & iusta causa, non est inferendum, quod noluerit cohabitare cum ipso, maxime quia idem Antonius poterat providere rebus suis, & illam interpellare, quod nunquam fecit.

Uterius advertebatur, quod D. Eleonora habuerat instam & causam discedendi a domo Antonij, ex quo aliquando mulierem impudicam penes feretinebat, unde parum conveniens videbatur, quod D. Eleonora vidua, & summa pudicitia, ac nobilitatis cum dicta femina in dicta domo permaneret, iuxta late tradita per Crauet. conf. 268. num. 1. & seqq.

Et ita fuit per Dominos conclusum &c.

SUMMARIVM ANNOTATIONIS AD DECISIONEM DCXXXVI.

- 1 Testator, quando alicui reliquit usumfructum omnium bonorum, tunc heres institutus in proprietate non concurret cum eo in usufructu, & ista est communis opinio, eamque sequitur Rot. num. 3.
- 2 Hereditas consistit in iure abstracto ab omni corpore.
- 4 Filius quando est universaliter institutus in bonis omnibus testatoris, & matri relictus est usufructus eorumdem bonorum, tunc filius concurret cum matre in usufructu.
- 5 Sed hac opinio Bald. & sequacium apparet minus vera, & quare.
- 6 Heres, quando est institutus in bonis omnibus pleno iure, & alteri fuerit relictus usufructus ad bonorum, tunc heres concurret cum legatario in usufructu.
- 7 Et ista fuit originalis, mirabilis, & aurea doctrina Alex. in consil. 56. num. 1. lib. 3. que a pluribus DD. sequitur.
- 8 Verba pleno iure, posita in dispositionibus important non solum dominium, sed etiam usufructum. Et super hoc est textus melior de Mundo in l. femine §. illud. C. de secund. nupt. ut ibi dicit Bald. atque super hoc fuisse interrogatum a Papa.
- 9 Verba, pleno iure, important translationem proprietatis, cum usufructu.
- 10 Heredis institutio, quando fuit facta cum clausula, pleno iure, non solum censetur facta in proprietate sed etiam in usufructu.

- 11 Verba, pleno iure, expressa a Testatore in institutione heredis, ostendunt eius enixam voluntatem, & ideo cum possint, debent aliquid plus operari, & quid, vide hic.
- 12 Subintellecta ea que sunt tacite, non ostendunt enixam voluntatem disponentis, sicuti faciunt expressa.
- 13 Verba, pleno iure, in dubio important dominium, cuiuslibet desit.
- 14 in Substitutione si posita sint verba illa iure, censetur directa, per quam, quis a se ipso capio hereditatem.
- 15 Notarij admonentur adnotare cautelam, de qua hic, quia suo loco, & tempore, si habebunt ingenuum, poterunt sibi implere bursam.
- 16 Additur tamen, ut tamquam ab igne caueant, praticare d. cautelam, & licet esset pulcherrima tamen quantum ad animam esset perniciofa, quando scilicet non constat de voluntate defuncti.
- 17 Cautela male traduntur, non ut quis eis utatur, & sic malum committatur, sed ut malitij hominum obvietur.
- 18 Notarij recordari debent, preferenda esse animam cautelis, cum ea sit preciosior cunctis rebus.
- 19 Cautela, de qua hic, ducit ad impietatem, & damnationem. Notarij tenentur ad resarciendum damnum, si cum eorum cautelis, bona alicui abstulerint, ut alijs rem gratam facerent. num. 19.
- 20 Homini, quid prodest, si uniuersum Mundum lucretur, anima vero sua detrimentum patitur.
- 21 Mortis tempus, quando venerit, quid proderit, si quis habuisset fortunam Alexandri, potentiam Augusti, pulchritudinem Absalonis, fortitudinem Sansonis, & alia, ut hic, & quare.
- 22 Adam, si adhuc viueret, & hodie moreretur, quid ei longitudo vite profuisset.
- 23 in Legatis particularibus, proprietarius cum usufructuario simul concurrunt in usufructu, & quare. Que conclusio est menti tenenda secundum Bart.
- 24 Testator, si relinquat pradia pluribus, & postea asserat lego usumfructum bonorum uxori, tunc omnes concurrunt in usufructu.
- 25 Quod procedit siue adiectum sit signum uniuersale, siue non. & num. 29.
- 26 Bald. Alex. Arctin. & Dec. notantur de inconstancia.
- 27 a Bart. opinione, de qua in l. quesitum. §. fin. ff. de iund. instr. non est recedendum, cum sit communis, vera, & singularis, & satis placet. & nu. 28. ubi quod durum esset ab ea recedere in iudicando.
- 30 in opinione eorum DD. non est faciendum fundamentum, si in ea fluctuarunt, cum sibi ipsis contradicant, & fidem auferant.
- 31 Opinio eorum DD. non est tenenda, si contra eam adsit communis opinio, & ipsi reprehendantur ab alijs DD. cum protestatione, ut caueatur ab eis.
- 32 Generi per speciem derogatur.
- 33 Generi tunc per speciem derogatur, quando inter utrumque apposita est aliqua dictio expostitiua, & modificatiua.
- 34 Species, quando est apposita post genus simpliciter, stat declaratiue ad tollendas ambiguitates, & non taxatiue.

- 35 Generi per speciem derogatur, quando genus, & species concurrunt simul in eodem subiecto.
- 36 Genus, & species, quando simul non concurrunt in eodem subiecto, tunc generi non derogatur. & num. 37.
- 38 Fundus non est genus, sed subiectum materiale duarum rerum, scilicet proprietatis, & usufructus, quæ non sunt eiusdem prædicamenti.
- 39 in Re una, eademque dari possunt plura iura diuersa, & separata à dominio directo, & utili.
- 40 V usufructuarius, & non heres proprietarius debet soluere debita defuncti, & ipse, & non heres est conueniendus, cum possideat bona.
- 41 Sed ista est opinio Bart. in l. fin. ff. de usufruct. legat. quæ est communi omnium DD. consensu damnata, & nullatenus practicitur.
- 42 Et insuper ea Bart. conclusio appellatur pharisaica, & si Iudex eam sequeretur in iudicando, teneretur in syndicatu.
- 43 Heres proprietarius, & non usufructuarius, ut potest, quia in illum transfunt omnia iura actiue, & passive defuncti, & ideo ipse est conueniendus à legatariis, & creditoribus defuncti pro solutione.
- 44 Et est communis vera, & sana doctrina, & contraria Bart. falsa.
- 45 Heres institutus in proprietate, & non in usufructu est conueniendus pro ære alieno defuncti, ut ex ipsis rebus hereditariis satisfaciat creditoribus.
- 46 V usufructuarius bonorum defuncti, si teneretur soluere æs alienum hereditarium plura absurda sequerentur.
- Quæ non fuerunt considerata per Bart. auctorem d. opinionis, & si ad ea animaduertisset forsitan mutasset sententiam.
- 47 V usufructuarius hereditatis, si teneretur soluere æs alienum defuncti, & debitum set in magna summa, cogeretur debitor aliquando per plures annos expectare solutionem, & quare.
- 48 V usufructus singulis annis percipitur. num. 47.
- 49 Tempus dicitur pars summa.
- 50 Solutio accelerata est prætio æstimabilis.
- 51 Dilatio solutionis non solum affert incommodum, sed etiam facit, ut res minus valeat.
- 52 Creditoribus hereditariis solui debet de venditione rerum hereditariarum, & non de usufructu.
- 53 V usufructuarius hereditatis si cogeretur ex ipso usufructu soluere æs alienum testatoris, aliquando inane redderetur tale legatum, & quare.
- Bart. opinio, de qua in l. fin. ff. de usufruct. legat. ut usufructuarius teneatur ad æs alienum testatoris damnata fuit, in pluribus Orbis Tribunalibus. num. 54.
- Et præsertim in Camera Imperiali habita fuit pro ridicula.
- 54 V usufructuarius hereditatis neque à creditoribus, nec à legatariis potest conueniri pro satisfactione, sed utrisque consulendum est per heredem proprietarium.
- 55 Heres usufructuarius tenetur ad solutionem legati annui. & num. 60.
- 56 L. fin. si autem. C. de bon. qua. liber. licet loquatur in patre usufructuario, & legitimo administratore, tamen extenditur ad quemcumque usufructuarium.
- 57 Legata annua, ideo sunt soluenda per usufructuarium, quia recipiunt dilationem de anno in annum, sicuti usufructus.
- 58 Cephal. consil. 376. arguitur, cum inaduertenter locutus sit.
- 59 per Legatum annuum censetur iniunctum real onus super redditibus bonorum testatoris.
- 60 V usufructuarius, & non heres, tenetur ad onera, & collectas fundi, in quo testator ei reliquit usufructum.
- 61 Limita tamen hoc, nisi solutio onerum tanta esset, ut æquivaleret perceptioni fructuum.
- 62 Et ista fuit opinio in l. concubinam. §. qui hortos. ff. de legat. 3. quæ secundum Roman. in singul. 157. est unica in Mundo, & ipse sic obtinuit per eam Florentia in causa magni ponderis.
- 63 Dispositiones ne corruant, receditur à regulis iuris.
- 64 Testatoris dilectio erga personam, cui aliquid relinquit, facit, ut contra regulas iuris legata latè interpretentur.
- 65 Maritus, dum aliquid legat uxori, id latè debet interpretari, cum præsumatur illam non parum diligere. & num. 68. & 72.
- 66 Legatarius, quando nullam, vel modicam consequitur utilitatem ex legato, tunc onus super eo impositum non ad eum, sed ad heredem spectat.
- 67 Amor omnis est magnus, sed aperte in coniuge est maior.
- 68 Heredes duo, dum à testatore fuerunt instituti, tunc si unus ex eis sit creditor testatoris, non poterit experiri contra eum heredem, nisi pro rata ipsum tangente, & quare.
- 69 Aditio hereditatis cū beneficio legis, & inuentarij non tollit confusionem, quatenus bona supersint.
- 70 Testator relinquendo alicui alimenta simpliciter, sunt ea præstanda in ipsius legatarij domo. & num. 76. & 104.
- 71 Glos. non intellexit textum in l. 4. §. fin. ff. de aliment. & cib. legat. dum in eo, verbum illud agant, exposuit pro petant, Verbum agere etiam absolute prolatum, pro viuere accipitur. num. 74.
- 72 Verbum, agere, significat petere, vel viuere sectidum subiectam materiam.
- 73 Testator relinquendo uxori alimenta potest eligere habitationem ubi vult, atque ibi petere alimenta.
- 74 Alimentarius, cui simpliciter sunt relicta alimenta, non tenetur in domo heredis morari, ut ea consequi possit, & hoc est utile pro uxoribus, & filijs naturalibus, quibus consuetum est alimenta relinquere.
- 75 Et prædicta est communis opinio, & ita practicitur, & senserunt diuersa Tribunalia. & num. 80. & 81.
- 76 Alimenta dum testator alicui simpliciter reliquit censetur spectasse ipsius legatarij, & non heredis commodum.
- 77 Habitare cum aliquo testator in dubio non censetur quem voluisse cogere, cum id esset species seruitutis.
- 78 Libertatis fauore semper in dubio indicandū est.
- 79 Alex. opinio in consil. 178. in fin. lib. 6. est reiecta, dum sentit, simpliciter legatis alimentis, esse præstanda in domo heredis.
- 80 Menoch. de arb. iud. cas. 170. nu. 9. & Bursat. in consil. 86. num. 29. vol. 1. refelluntur.
- 81 Ha-

87. *Habitationis legatum, quando testator alicui reliquit, tunc illa est præstanda in domo testatoris, non in aliena.*
Et si testator domum non habet, legatum est nullum.
88. *Alexand. allegationibus non est tantum, & absolute confidendum, quamvis aliud sentiat Afflict. in decis. 100. num. 2.*
89. *Alex. in cons. 178. in fin. lib. 6. pungitur à Crauet. tamquam dormitans, & à Simon. de Frat. quia loquitur contra textus, & communem Doctorum opinionem.*
90. *Veritas positi DEV M est unice colenda, imo & ipse DEV S est veritas, quare super omnia colenda.*
91. *Alex. non est mirum, si aliquando erraverit.*
92. *in Errores inciderunt summi etiam Viri, & diversarum scientiarum Coriphei, & præsertim Marc. Tull. Romana eloquentie flumen, Hippocrates Medicorum Princeps, Papinianus Iurisperitorum Phoenix, &c.*
93. *in Errores aliquando etiam inciderunt Magni Patres, & Ecclesia DEI sydera fulgentissima, & præsertim S. Augustinus, S. Hieronymus, ab eisdem postea se retractando.*
94. *Memoriam omnium habere, & nihilo penitus errare diuinitatis magis, quam humanitatis est.*
95. *Alex. Tartag. I. C. fuit incomparabilis doctrinae lucerna ardens Cathedris Iuris Civilis, ac noui luminare extitit, secundum Felin.*
96. *Alex. à pluribus insignibus I. C. appellatur Doctor veritatis.*
97. *Alex. doctrina à quæ plurimis admiratur, & ad celestes usque plagas extollitur.*
Alex. non erat de illis Doctoribus, qui tanquam arundines à vento pecunia agitantur.
98. *Alex. solitus erat referre illud dictum, legibus vacavi, ut eas scirem, non ut eas venderem.*
99. *Alex. proprium erat inuestigare veritatem, & pecuniarum gratia nihil agebat.*
100. *Veritatem inuestigabit ille Doctor, qui pecunijs non mouetur, nec spe, aut premio allicitur, nec gratia, aut auctoritate frangitur.*
101. *Alex. I. C. plus gloriari debet de cognomine veridici, quam Alexander Maceda, de cognomine, Magni.*
102. *Alexander Magnus derisus fuit à Seneca, quia falsum gerbat cognomen, cum nemo magnus in pusillo esse possit.*
103. *Terræ respectu Cœli est minutissimus punctus.*
105. *Gratian. discept. forens. cap. 522. num. 42. rejicitur, & lapsus est in eadem fouea cum Menoch. de arbitr. cas. 170. num. 9.*
107. *Menoch. de arbitr. cas. 170. num. 9. communiter solet refutari per Doctores, & in specie à Stracc. Surd. Petr. Barbof. &c.*
108. *Menoch. de arbitr. cas. 170. num. 9. allegat plures DD. & omnes ferè contrarium tenent.*
109. *Decis. 678. num. 4. par. 4. diuers. qualiter intelligatur.*
110. *Alimenta præstanda alicui ex præcepto Testatoris an sint danda in domo hæredis, vel legatarij, id pendet à verisimili mente testatoris.*
111. *Et si de ea constat seruanda venit, sin minus legando d. alimenta simpliciter sunt præstanda in domo legatarij. num. 112.*
112. *Testator, si aliquid valuisse, id exprimit se iussisset.*
113. *Alimenta dum testator alicui reliquit in domo, vel sub conditione manendi in domo, vel cum hærede, tunc nisi adimpleat istam conditionem, frustra ea petit. & num. 118. 122.*
114. *Emolumentum sibi relictum, qui vult, debet acceptare onus sibi iniunctum.*
115. *Alimenta relicta in domo hæredis, si legatarij extra eam petit, dicitur plus petere. & nu. 123.*
116. *Alimenta in domo hæredis relicta præstanda alicui, id censetur testator reliquisse fauore, & intuitu hæredis.*
Cum minus græue sit præstare alimenta in domo propria, quam extra. num. 116.
117. *Alimentarij si ex præcepto testatoris, manere debebat in domo hæredis, si ibi non permansit, in vanum petit alimenta præterita.*
119. *Alimenta dum testator alicui relinquit in domo hæredis, non sufficit, ut ea consequatur, licet habitet in eadem domo, si non comedat cum eo, & sit commensalis.*
120. *Legatarij tunc dicitur habitare cum hærede, quando est commensalis, non si partem domus inhabitet.*
121. *Morari cum aliquo, qui tenetur, ita esse debet, ut simul alantur.*
124. *Testator, licet voluerit, ut aliquis aleretur in domo hæredis, intelligitur quatenus hæres velit, cum id in eius fauorem censetur testator ordinasse, ideoque ei potest renunciare. & nu. 125.*
126. *in Fauorem alicuius ea, quæ sunt inducta, non debent in eius odium retorqueri.*
127. *Hæres volens, etiam inuito legatario, poterit ei alimenta extra domum præstare.*
128. *Angel. Aret. in tract. de testam. glos. 45. num. 1. rejicitur à Barbof. sed minus rectè.*
129. *Mulier, testator relinquendo in domo hæredum alimenta, extra eam consequitur, si salvo eius bonore, ac absque ipsius fame denigratione ibi non possit morari. & num. 145.*
130. *Veluti, si ipsa esset inuenis, & hæredes inuenes, & luxuriosi.*
131. *Honestè, quod facere non possumus, non dicitur possibile.*
132. *Conditio turpis pro non scripta habetur.*
133. *Nomen malum, & malam famam habere tempore est.*
134. *Fama bona est omnium rerum preciosissima, & inestimabilis.*
135. *Fama bona est plus custodienda, quam oculi.*
136. *de Nominè bono cura est habenda, cum plus permaneat, quam mille thesauri præciosi, & magni, secundum Salamone.*
137. *Nomen bonum melius est, quam unguenta præciosa.*
138. *Famam bonam, si quis sibi seruet, sat erit diuicij.*
139. *Opinio bona hominum tutior est pecunia, & quamvis bonum aliquando supponatur, nunquam extinguitur.*
140. *Fama bona in tenebris retinet proprium splendorem.*
Rumor honestus est alter patrimonium. nu. 141.
141. *Honor, & vita equiparantur.*
142. *Honor omni utilitati, & commodo est præstendus.*

- 143 Timor amissionis omnium bonorum est iusta causa metus in quacumque persona, cuiuscumque gradus, et atatis, & sexus sit.
- 144 de Honore amissione, quando agitur, dicitur inducere iustum metum, cum honor diuitijs quibuscumque preferendus sit.
- 146 Testator, si alimenta reliquerit alicui iuueni in domo heredis, dato, ut ibi non possit permanere sine periculo impudicitiae, tunc extra eam sunt subministranda illa.
- 147 Alimenta relicta alicui a testatore in domo heredis, ea extra domum consequitur, dum heres esset valde rixosus, vel iracundus, vel si haberet personas similes in domo. num. 149.
- 148 Vir iracundus prouocat rixas.
- 150 Alimentarius consequitur alimenta extra domum heredis, non obstante precepto de illis ibi prestandis, dum inter eum, & heredem vigeret aliud odium.
- 151 Nouerca non cogitur habitare cum priuigno, nec contra propter odium inter eos presumptum.
- 152 inter Nouercam, & priuignum licet aliter non probetur odium, poterit quisque ipsorum scorsum habitando consequi alimenta, quamuis cohabitationem inter eos iusserit testator. & num. 158.
- 153 Odium inter nouercam, & priuignum semper de iure presumitur, itaque alia probatio non requiritur.
- 154 ad Nouercam tumulum lacrymare, solet dici hoc adagium, quando aliqui simulate sit.
- 155 Consuetum, quod est, releuat ab onere probandi.
- 156 Ruin. in consil. 34. num. 1. vol. 2. reijcitur, cum minus recte sentiat, ut odium inter nouercam, & priuignum sit probandum, cum odium inter eos semper presumatur. & num. 157.
- 157 Nouerca cum priuignis ita quiete, & pacifice habitare poterit, sicuti nurus cum socro, vel canis cum gatt. 1.
- 158 Cornix tunc dicitur albescere, quando sancta nouerca quiescit.
- 159 Matres licet soleant confortare filios, ac patris beneuolentiam in eos prouocare, & contra tamen nouerca solent priuignos terrere, & in odium patris ponere.
- 160 Filios aliquando pater odio prosequitur ob blandimenta nouercalia.
- 161 Nouerca dicitur, quasi nocens arcus.
- 162 Legatarius consequitur alimenta extra domum heredis, licet aliud senserit testator, quando inter utrumque agitur aliqua lis.
- 163 Lis est iusta causa recedendi a domo eius, qui ex precepto testatoris ibi alere tenebatur.
- 164 ex Lite solet oriri liuor, rancor, & odium capitale inter litigantes.
- 165 Lites vocantur cruenta, funesta, rabiosa, tetrica, tristes, horrore plene &c.
- 166 Lites inter sanguine coniunctos solent esse magis rabiosa, & crudeles.
- Lites inter sanguine coniunctos quanto citius terminare, aequitas suadet. num. 166.
- 167 a Lite recessus maxime reputatur fauorabilis, si fiat inter sanguine coniunctos.
- 168 inter Consanguineos summo iure in iudicio agendum non est.
- 169 Romani totius Philosophia, & Iustitia Principes fuerunt.
- 170 Romani constituerunt magistratus quos Irenarchas appellarunt, & horum precipua cura erat sedare discordias, maxime inter coniunctos.
- 171 Irenarcha dicuntur quasi iras arcentes.
- 172 Alimenta in domo heredis relicta, ex quibus causis legatarius possit extra eam pretendere, id remissum est in prudentia, discretionem, & arbitrio Iudicis, a iure tamen regulato.
- 173 Alimenta in domo heredis alicui a testatore relicta, Iudex potest ex causa cogere ad prestanda extra domum.
- 174 Legatarij si ex aliqua causa pretendant obtinere alimenta extra domum heredis, quamuis testator in ea illis reliquerit, veniant bene instructi ad iudicium, quia facile est in eo succumbere in his terminis, & quare.
- 175 Intentionis suae fundamentum, si quis concludenter iustificauerit, aliud nisi ventum reportabit.
- 176 Lis ad hoc ut praestet iustam causam consequendi alimenta extra domum, non sufficit omnis lis.
- 177 Quia aliud esset in facultate heredis mouere litem etiam iniustam, & sic defraudare intentionem defuncti, & grauare heredem.
- 178 Alimenta licet quis consequatur contra mentem testatoris extra domum heredis, & hoc ex iusta causa, non tamen ea inde in pecunia, & non in speciebus esse soluenda ab herede, & quomodo. num. 179.
- 180 Alimenta si testator alicui reliquerit, non potest ea in pecunia ab herede pretendere, cum legatum in sua specie sit soluendum.
- Solui aliud pro alio inuito creditore non potest. num. 180.
- 181 Debitor ad soluendum aliud pro alio cogi non debet.
- Creditor, & debitor sunt correlatiua, quorum eadem est dispositio. num. 181.

ANNOTATIO AD DECISIONEM DCXXXVI.

AMMO aduertendum venit, quando testator alicui omnium bonorum usufructum legauit, ut est casus noster, tunc nec ipse heres institutus in proprietate, concurrat in usufructu cum legatario, sed integer tantum debetur d. legatario. §. 1. Institut. de usufruct. l. uxori meae ubi gloss. 1. & 2. Bart. num. 2. ff. de usufruct. legat. Castr. consil. 218. num. 2. lib. 1. Paris. consil. 94. num. 3. qui testatur de communibus seqq. & consil. 97. num. 26. lib. 2. Alex. conf. 25. num. 15. lib. 2. Ruin. conf. 190. nu. 11. lib. 2. Gozad. conf. 97. num. 12. Socin. conf. 1. num. 14. Paulus Picin l. Titia. §. Titia cum nuberet nu. 82. ff. de legat. 2. Grafs. de success. §. Legatum quaest. 23. num. 3. & ratio est, quia hereditas consistit in iure abstracto ab omni corpore l. hereditas. ff. de petit. hered. verificaturq. institutio sine usufructu, Castr. in d. conf. 218. num. 2. qui recedit a Bald. qui aliud voluit in l. fin. C. de edict. D. Adr. tollend. id etiam defendit Natta in conf. 297 sub num. 2. vers. heres habet nudam proprietatem, & legatarius usufructum, &c. Gabr. conf. 102. sub num. 3. vers. non concurrat in usufructu heres institutus, sed integer

teger debetur legatario &c. vbi alios plures congerit, quibus addo *Menoch. conf. 97. num. 4. vers. usufructuarius omnium bonorum in totum habet usufructum in omnibus bonis, haeres vero solam proprietatem lib. 7. &c. Stephan. Gratian. discept. foren. cap. 350. num. 29. vers. talis haeres non concurret neque habebit partem usufructus cum legataria, & sic solum habebit proprietatem &c. tom. 2. huiusq. opinionioni tunc adheret Rota, ut videre est in causa Bononien. usufructus 16. Iunij 1597. coram clar. mem. Card. Hieronym. Pamphil. est decisio 30. sub num. 1. vers. cessat concursus in usufructu inter usufructuarius, & heredem universalem, qui non datur vbi alieni relinquitur usufructus omnium bonorum, altero vero haerede universaliter instituto, &c. supra par. 3. recent.*

Et quamvis secundum aliquos praedicta opinio conquiescat, quando in testamento tunc filij sunt universales instituti in omnibus bonis testatoris, & matri relictus est usufructus eorumdem bonorum, quia tunc filij debent habere partem matri coequalem in usufructu, iuxta doctrinam *Bald. in l. fin. num. 9. vers. sed cave tibi. C. de indict. viduit. tollend. Ruin. conf. 35. ad fin. lib. 2. Riminald. iun. conf. 633. num. 63. & seq. & rationem expediunt Riminald. d. conf. 633. num. 20. & seq. Mart. de success. par. 4. q. 19. art. 3. num. 10. & seqq. Tamen quidquid sit de hac opinione ea minus tunc vera apparet, cum etiam in his terminis procedat conclusio supra in principio firmata, & hoc propter textum satis expressum in *d. l. uxori mea. ff. de usufruct. legat. & probat Castil. in tract. de usufruct. cap. 47. num. 19. & seqq. vbi refellit Riminald. & alios, contrarium sentientes, & hoc idem videtur sensisse Rota post *Mertin. decis. 89. sub num. 3. & deinde aperte hanc opinionem professam est in his puris terminis reiecta praedicta limitatione post Bart. Paris. Natt. Menoch. Gabr. Mantio. & alios in causa Romana usufructus 18. Iunij 1635. coram Eminentiss. D. Card. Panziolo, est decis. 579. num. 8. vers. quoniam haec opinio apparet minus vera, &c. infra in seq. part. tom. 2.***

Notabiliter tamen animaduertendum est, in casu quo haeres proprietarius in tunc omnibus bonis, mobilibus, immobilibus, iuribus, & actionibus pleno iure est institutus, isto casu, per dicta verba posita in institutione, haeres concurret ad ipsum, usufructum legatum simul cum legatario, & sic habebit dimidium, atque ista fuit originalis, mirabilis, & aurea doctrina *Alexand. in d. conf. 56. incip. Perlectis verbis testamenti. vers. videretur prima consideratione dicendum. num. 1. & vers. cum in testamento, vol. 3. quamplures DD. secuti sunt, & praesertim Natta in conf. 297. sub num. 2. vers. nisi haeres fuisset institutus pleno iure, quia haec verba faciunt, ut in proprietate, & usufructu dicantur instituti &c. cui ibi allegatis. Et ratio huius singularis decisionis est, quia verba, pleno iure, posita tunc in dispositionibus important non solum dominium, sed etiam usufructum. text. est in *l. feminae. §. illud. C. de secund. nupt. quem ad hoc dixit meliorem de Mundo Bald. ibi, & subdens, quod super hoc fuit interrogatus a Papa, est etiam text. in *l. fin. §. simili modo. C. de bon. qua. lib. & in auth. hac usus praestatio. C. de sacrosanct. Eccles. & in *l. mater, & ibi Bald. C. ad Tertull. & ponit Aretin. in conf. 156. incip. Diligenter visus, vers. sed quando substitutus,****

& advertit Rota in causa Bononien. Molendini 28. Maij 1618. coram ho. me. Card. Verospiosen. §. Accedente praesertim, vbi dicitur clausulam, tunc pleno iure, importare translationem proprietatis cum usufructu *Sacin. conf. 90. num. 34. lib. 1. Paris. conf. 45. num. 1. lib. 3. Gozad. conf. 47. num. 10. Ant. de Butr. conf. 13. num. 2. Alex. conf. 162. nu. 4. & 5. lib. 6. & adde Card. Mantio. de coniectur. vlt. volun. lib. 9. titul. 6. num. 19. vbi hanc opinionem tuetur, quoque arrisit Rota in d. Bononien. usufructus coram clar. me. Card. Hieronym. Pamphil. est decis. 30. num. 6. par. 3. recent. vbi dicitur, quando institutio fuit facta cum clausula, pleno iure, non tunc solum censetur facta in proprietate, sed etiam in usufructu, & sit locus concursui, & allegatur attestans huius opinionis nempe *Alex. in d. conf. 56.**

Considerare insuper attentè debemus, quod haec verba, pleno iure, a testatore expressa, tollunt magis enixam eius voluntatem, & ideo cum possint, debent aliquid operari, ut ex eo saltem colligatur coniectura voluntatis, quod per concursum faciat partem in usufructu, & adverte dicta verba, pleno iure, ut id operentur debent, ut dixi, esse expressa, non autem tunc tacite subintelleccta virtute alicuius clausulae, & in puncto clausulae, omni meliori modo &c. quae idem importat, quam pleno iure, ut tunc talis effectus eorum verborum pleno iure, non intret, respondit, Rota in d. decis. 30. nu. 6. vers. Non obstat, quod per clausulam omni meliori modo &c. par. 3. recent.

Uterius in dubio dicta verba, pleno iure, important dominium tunc cui nihil desit, ut est text. & ibi notat *glos. in l. Julia 1. ff. de rei vindicat. est etiam text. in l. 1. C. de resoc. donat. Hinc est, si ea verba posita sint tunc in substitutione facit censeri ipsam esse directam, per quam, quis a se ipso capit hereditatem, prout advertit *Bald. in d. auth. hac usus praestatio. C. de sacrosanct. Eccles. & Angel. in d. l. Julia. ff. de rei vindic. & in suo conf. 125. vbi eleganter loquitur. incip. Haec est testamentum Petri. Supradictamque decisionem Alex. refert, & tamquam singularem doctrinam sequitur *Paulus de Monte Pico in l. Titia cum testamento. §. Titia cum nubere in 21. quesi. ff. de legat. 2. Hancque cautelam tamquam peregrinam, & admirandam ponit *Brederod. in suo tract. Cautel. cautel. 3. fol. mibi 158. vbi in fine admonet Notarios, ut praedictam cautelam multum menti teneant, quia suo loco, & tempore, si habebunt ingenium, poterunt sibi implere bursam. Vt etiam addit (& hoc est magis notandum), quod licet ista quo ad Mundum sint pulcherrima, tamen quantum ad animam essent perniciofissima, tunc si quis praedicta cautela vteretur voluntate testatoris in contrarium extante, & ideo tamquam ab igne in praticando cauendū est ab usu dictae cautelae, & tandem se excusat, & protestatur dictam cautelam tradidisse, non ut malum committatur, sed ut quis malitijs hominum sciat obuiare, & videatur ibi litiera A. pia additio, sic asserendo, sed memento Notarie, tunc quod preferenda est anima cautelis, quia est pretiosior cunctis alijs rebus. vulgata *l. sancimus. C. de sacrosanct. Eccles. vbi etiam subiungit praedictam cautelam ducere ad impietatem, & ad damnationem, dum Notarius sciebat hanc non tunc esse mentem testatoris, & apposuit illa*****

la verba, vt rem vtilem faceret alicui pro aliquali premio, & ipse Notarius tenetur ad refarciendum damnum, & exaggerat dictum illud Saluatoris No-
 20 stri. *Quid prodest homini, si vniuersum Mundum lucretur, anima vero sue detrimentum patiatur?*
 Matth. 16. Luc. 9. transumptiuè habemus in cap. *Mattheus in fin. de simon. & alia, vt in d. Apostila. & reliqua vide ibi*, pluraque etiam ponit prius, & eruditus vir *Francisc. Viu. in syl. comm. opin. lib. 3. opin. 142. num. 11. ibi. Considera, quando ve-*
 21 niet tempus mortis, quid tunc proderit, & si habuisses fortunam Alexandri, potentiam Augusti, pulchritudinem Absalonis, fortitudinem Sanfonis, longitudinem vitæ Adæ, & sapientiam Salamonis, cum ex his omnibus his nihil tecum feras, nisi dumtaxat bona, & mala, quæ egisti, & S. Augustin. in ferm. Adam, inquit, si adhuc & viueret, & hodie moreretur, quod ei longitudo vitæ profuisset, &c.
 Sed persistendo in terminis nostris, aduerte, licet verum sit, vt dixi in principio, quando usufructus omnium bonorum alicui est relictus, & alius vniuersaliter est institutus hæres, iste hæres non currat in usufructu cum proprietario &c. notabiliter tamen ista opinio limitatur, quando & sumus in legatis particularibus, veluti si alicui legetur fundus, & alteri relinquatur eius fundi usufructus, nam cum fundus non possit verificari sine usufructu. *l. Maius §. fundi. ff. de legat. 1. non mirum si postea legando alteri vsumfructum eiusdem fundi detur concursus, quia eadem res duobus relinquitur. l. si pluribus. ff. de legat. aliàs testator videretur se incontinenti correxisse, quod non est dicendum, & in puncto est text. apertus in l. si alij. ff. de usufruct. legat. textus est etiam celebris in l. Sempronio ff. de usufruct. legat. & ita per illum text. tenet in his terminis Bar. in l. questu. §. fin. ff. de fund. instruct. & in d. l. Sempronio. in fin. vbi in-*
 24 quit hoc esse menti tenendum, quia & quotidie relinquuntur prædia pluribus, & postea dicit testator, lego vsumfructum bonorum vxori, quia in usufructu omnes concurrunt, & ita tenet ibi Lancellott. & Dec.
 25 & licet Bart. in d. l. Sempronio, & loquatur, quando testator reliquit vxori vsumfructum bonorum non adiecto signo vniuersali omnium bonorum, tamen in d. l. fin. idem tenet si adiectum fuerit signum vniuersale. Idemque asserit Bald. & sibi contrarius in consil. 19. lib. 2. & in consil. 31. eodem lib. Alex. etiam sibi aduersus in consil. 56. num. 2. vers. *accedit vol. 3. Angel. Aretin. pariter sibi inconstans in tract. de testam. glos. 24. vers. Item reliquit D. B. eius vxorem num. 7. Dec. etiam sibi contrarius in l. in toto. & ibi Cagnol. ff. de regul. iur. vbi ambo testantur de communi, & idem Dec. in consil. 489. sub num. 6. inquit & non esse recedendum ab opinione Bart. quæ est communis. Paris. consil. 97. nu. 12. & 30. lib. 2. vbi fidem facit de vera, & communi opinione. Roman. in singular. 586. vbi affirmat hunc esse casum singularem, & ibi in addit. Nicol. Pig. & Gabr. Sarat. ambo asserunt hanc esse communem opinionem. Pic. in l. Titia §. Titia. num. 69. ff. de legat. 2. dicens, quod opinio Bart. satis placet, & quæ durum esset in iudicando recedere. Couarr. variar. resolut. lib. 2. cap. 2. num. 7. vbi pariter inquit hanc opinionem esse communiter receptam, licuti etiam amplè testatur Roland. consil. 8. num. 36. lib. 2. & addo Borgn. Cauale. in tract.*

de usufruct. mulier. relict. sub num. 45. vbi de veriorum siue sumus in usufructuario & particulari, & vniuersali, & ita etiam sensit bo. me. Card. Mant. de coniectur. ultim. volunt. lib. 9. tit. 6. sub nu. 22. vers. Aliam vero opinionem tenet Bart. &c. aduertitq. Rota coram clar. me. Card. Hieronym. Pamphil. d. decis. 30. num. 4. par. 3. recent. & recentius coram Eminent. ss. Card. Panzirolo d. decis. 579 sub nu. 10. infra in seq. part. tom. 2.

30 Nec in aliquo mouere nos debet & auctoritas Bald. in l. quoties. ad finem. C. famil. erisc. & l. as. in l. cum questio. col. 3. C. de legat. Dec. in consil. 607. V. iso puncto num. 7. Angel. Aretin. in §. 1. circa princip. Instit. de usufruct. quia in eis nullum est faciendum fundamentum, tamquam in hac opinione fluctuantes, & sibi met ipsis contrarij, vt constat ex locis eorumdem supra relatis, & tantò magis cum contra eos adsit vera, & communis opinio, & in specie à pluribus Doctoribus, Bald. & sequaces reprehenduntur, & plures alij DD. admonent nullo modo retinendam esse in praxi eorum opinionem.
 32 Nec obstat ratio Bald. quod generi & per speciem derogatur, text. est in l. in toto iure 81. ff. de regul. iur. & in l. sanctio 41. ff. de pæn. cap. 1. & cap. pastoralis. §. quoniam, de rescript. cap. generi 24. ext. de regul. iur. in 6.

Quia prædicta conclusio procedit, quando inter
 33 & vtrumque adiecta est aliqua dictio expositiua, & modificatiua, alias secus, quia tunc species censetur appositæ maioris declarationis gratia, & ad tollendas ambiguitates. l. regula §. licet ff. de iur. & fact. ignor. Cephal. consil. 372. num. 15. Rota decis. 261. num. 2. par. 2. diuers. Nam specierum expressio & genus declarat, non autem restringit, & sic censetur stare demonstratiuè, non autem taxatiuè. Rota coram sa. me. Gregor. XV. decis. 256. in fine.

Sed loquendo magis in his terminis, tunc vera est dicta regula quando genus, & species concurrunt & simul in eodem subiecto. iuxta text. in l. questum 12. §. ultimo, & ibi Bart. ff. de fundo instr. & in l. legata 9. ff. de supplet. leg. & latè Paris. consil. 92. num. 36. lib. 1. sed secus est dicendum in casu nostro, quando scilicet genus, & species & non cadunt simul in eodem subiecto, & sic referuntur ad diuersum, veluti ad vsumfructum, & ad plenam proprietatem, quia tunc legatarij per concursum faciunt partes, vt in d. l. si alij, & in d. l. Sempronio. nam vt inquit Bald. in l. ultim. §. 1. num. 10. C. Cõm. de legat. & in cap. consuetudinem num. 23. & 24. de rescript. fundus non est & genus, sed subiectum materiale duarum rerum, scilicet proprietatis, & usufructus, quæ non sunt eiusdem predicamenti, & facit decisio in causa Albanen. diuisionis 2. Decemb. 1620. coram bo. me. Pirovano, vbi post Bald. in l. proprietatis num. 1. ff. de probat. dicitur in vna, eademque re & posse dari plura iura diuersa, & separata à dominio directo, & vtili, tamquam diuersa species dominij.

Non iniucundum puto, si hic discutiamus vtrum in his terminis usufructuarius, vel hæres teneatur soluere debita defuncti, & possit in iudicium vocari in primis. Bart. enim tenuit in l. fin. ff. de usufruct. legat. quod usufructuarius & omnium bonorum debeat soluere debita defuncti, & ipse, & non hæres sit conueniendus, postquam possedit bona, & col-

& colligit vsumfructum. *l. fin. §. fin. autem bona. G. de bon. quæ lib.* Sed opinio ista Bart. est communiter damnata, & contra eum est communis opinio, ut inquit Alex. in *l. si filio §. si vir in quinquennium. col. 3. ff. solut. matr. & in l. usufructu. ff. ad leg. falcid. Dec. conf. 437. In causa quæ agitur num. 13. & conf. 490. per tot. Bald. conf. 87. in fin. vol. 5. Angel. in §. constituitur in fin. de usufruct. Io. Dilect. de art. testand. cautel. 42. Ruin. conf. 41. col. penult. vol. 2. & consil. 51. num. 14. & 206. col. penult. eod. vol. cum alijs innumeris allegatis à Roland. à Valle conf. 8. num. 13. tom. 2. dicit ita prædicari, & prædictam tamen opinionem Bart. pharisaicam appellat. *Causalc. in tract. de usufruct. mul. relict. sub num. 211.* vbi etiam subdit si Iudex secundum eam indicaret teneretur in syndicato.*

Nam verà, & sana doctrina est, ut hæres, & non usufructuarius teneatur ad soluendum æs alienum, & legata, & ipse conueniendus tamen sit, ut pote, quia iura, actiones, &c. actiue, & passiue transeunt in heredem vniuersaliter institutum, & non in usufructuarium, & in puncto videtur text. in *l. 1. ibi, Hereditaria onera ad scriptos heredes pro portionibus hereditarijs, non pro modo emolumentis pertinere, &c. ff. si cert. petat. & in l. quoties. C. de hæred. institut. & quod prædicta sit tamen communis, & recepta opinio, & contraria Bart. sit falsa post Alex. Barb. Dec. Crauet. & Gualdens. &c. testatur Covarr. variar. resolut. lib. 2. cap. 2. num. 4. vers. Quinta conclusio, & adde Matthæ. singul. 4. Nota, quod si testator sub num. 1. vbi quoque asserit Bart. opinionem esse communiter damnatam, & ibi latè Gabr. Sar. in addit. vbi plura allegantur, & adde text. in *l. fin. §. æs alienum*, vers. secundum autem legata. C. de bon. quæ lib. quam legem contra Bart. expedit Paul. de Cast. ibi, & in consil. 294. num. 2. lib. 2. latè Dec. conf. 589. sub num. 3. vbi contra Bart. testatur de commun. opinione, à qua in iudicando non est recedendum. & Bursat. in consil. 123. latè à num. 10. & seqq. lib. 1. adduci etiam potest text. in *l. fin. ibi æs alienum ex bonis deducitur. ff. de usufruct. legat.* quem textum ad hoc adducit, & allegat Paul. de Mentepico in *l. Titia cum testamento. §. Titia cum nubere. num. 150. ff. de legat. 2.* facit etiam text. in *l. usufructu bonorum 69. ff. ad l. falcid.* quem ad hoc post alios expendit Alex. ibi num. 2. & 3. Niger. in *l. 1. num. 64. ff. de legat. 1. & Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 143. sub num. 13.**

Itaque ex supradictis iuribus apparet, quod non usufructuarius, sed hæres scriptus ad quem spectat proprietas bonorum conueniendus est pro ære alieno testatoris, tamen ex ipsis rebus hereditarijs satisfaciat creditoribus. & ista opinio eò facilius est admittenda, quia si daretur locus opinioni contrariæ Bart. in *l. fin.* tamen plura absurda sequerentur, quæ à Bart. nullatenus fuerunt cogitata, & potissimum illud, nam si essent plures creditores, & magna summa, vel in mediocri quantitate, qui de præsentis habere deberent, inuitis dentibus eorum, opus esset, ut expectarent tamen solutionem per multos annos sicuti singulis annis percipitur usufructus, quod esset ei valde damnosum, quia tamen tempus dicitur pars summa. *l. prima. §. diem. ff. de eden. & minus dicitur soluere, qui tardius soluit. §. plus autem. Instit. de action.* Vnde & dicimus acceleratam solutionem esse pretio æstimabilem. Crass.

de success. §. legatum. quæst. 42. num. 1. & 2. Salzed. de represent. lib. 1. cap. 2. num. 1. & 2. Castill. quotid. controuers. part. 3. cap. 19. num. 4. Laderch. Imol. conf. 127. num. 12. Bellon. conf. 23. num. 1. Surd. consil. 113. num. 25. Et dilatio non solum affert tamen commodum, sed etiam facit, ut res minus valeat, d. §. plus autem. Instit. de action. cum alijs copiose ponderatis in causa Romana Legati scutor. 50. mil. 26. Iunij 1641. & 1. Iulij 1644. coram R. P. D. meo Cerro. Ergo ne istud absurdum sequatur debemus dicere, quod creditoribus tamen solui debet de venditione rerum hereditariarum, & non de usufructu, quo valido argumento utitur. Ias. in *l. 1. in prin. in 2. lectura ff. ad Trebell.* vbi intrepidè inquit quod per istud argumentum reale contra Bartol. confunderet, nec non iudicaret. Ex prædicto etiam absurdo aliud inconueniens sequeretur, quoniam multoties legatum usufructus inane, & elusoriū redderetur, quia ferè in totum euacuaretur in soluendo tali ære alieno testatoris. *l. fin. §. fin. autem. C. de bon. quæ liber.* & appositè considerauit Gozad. in consil. 94. num. 26. vers. quando legatum posset esse vacuum, aduertitq. Bursat. in consil. 123. num. 12. lib. 1. & adde Gaspar Thesaur. quæst. forens. cap. 32. num. 3. lib. 2.

Quod enim supradicta opinio sit verior, contraria Bartol. damnata, præter iam relata, sic contra eundem iudicauit Cam. Imperial. penes Andr. Gall. obseruat. 146. lib. 1. num. 1. vers. opinio verior est contra Bart. &c. ibique vterius opinio pro ridicula habita fuit, & absolutè dicitur, veram, & firmam esse conclusionem usufructuarius omnium bonorum, neque à creditoribus tamen hereditarijs ratione æris alieni, neque à legatarijs ad solutionem legatorum conueniri posse, sed heredem institutum vtrisque obligatum esse, vel actione personali, vel ex testamento &c. ita pariter fuit pronuntiatum in Consil. Neapolit. apud Vincent. tamen de Franch. decis. 483. num. 1. vers. communiter reijcitur doctrina Bartol. &c. & sic etiam fuit sententiatum in Consistor. Regn. Siciliae penes Mastrill. decis. 3. num. 3. vers. sed dictum fuit in contrarium esse communem opinionem lib. 1. vbi copiose plura allegantur.

Conclusio tamen prædicta cessat, quando sumus in legato annuo, quia illud tamen non ab heredibus, sed ab usufructuario præstandum venit. *l. fin. §. fin. autem. C. de bon. quæ liber.* qui text. licet loquatur in patre usufructuario, & legitimo administratore, tamen illum Doctores extendunt ad quemcumque usufructuarius, ut per Bald. Fulgos. Cast. Salicet. Corn. & alios. ibi, & ita tenent Borgnin. Causale de usufruct. num. 221. cum seqq. Bellon. conf. 7. sub num. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 143. num. 18. Matthæ. singul. 5. Ias. in *l. 1. num. 1. ff. ad Trebell.* vbi dicit rationem esse, quia huiusmodi legata recipiunt dilationem de tamen anno in annum, sicut usufructus. Pic. in *l. Titia. §. Titia. num. 153. q. 60. ff. de legat. 2.* Gozad. in consil. 94. nu. 22. & 27. Ruin. in consil. 206. num. 30. vol. 2. vbi reprehendit Alexand. contrarium tenentem. Soccin. in consil. 115. num. 10. vol. 1. Bellon. in consil. 7. num. 6. Covarr. variar. resolut. lib. 2. cap. 2. num. 7. vers. tertio considerandum. Rube. Alexand. in consil. 158. num. 2. Roland. in consil. 8. num. 27. vol. 2. Bursat. in consil. 123. num. 1. lib. 1. Surd. decis. Mantuan. 193. num. 1. & 58 num. 8. arguit tamen Cephal. in consil. 376. quia ibi inad-

inadvertenter tenuit contrarium. *Thomat. decis. Maceraten. 196. num. 7.*

Et ratio supradictæ opinionis est, quia per legatum annuum censetur iunctum et reale onus super redditibus bonorum testatoris, iuxta text. in l. pto § fratre. ff. de legat. 2. Rub. Alexand. d. consil. 158. num. 2. & secundum prædictam conclusionem fuit indicatum in *Camer. Imperial. penes Gayl. d. lib. 2. observat. 146. num. 8.* & ita etiam fuit conclusum in *Rota in causa Romana annui legati 4. Iunii 1614. coram bo. ms. Buratt. est decisio 153. num. 1. par. 2. recent. & inter eius impress. est decisio 73. num. 1. ubi R. P. D. meus Perentill. in littera A. ad hanc limitationem dat duas sublimitationes, & quod usufructuarius teneatur et ad legata annua nuper arbitrata est *Rota in causa Recanaten. Mutationis 27. Iunii 1612. coram R. P. D. meo Cerro. S. Minusque refragatur, vers. usufructuaria universalis legata annua solvere debet, &c.**

61 Nec illud præternitendum venit, et quamvis apertum sit, usufructuarius, & non hæredem proprietarium teneri ad collectam, & onera fundi. l. quaro. ff. de usufruct. l. apud Iulianum. §. heros. ff. de legat. 1. l. si pendentes, & l. si hæcenus. §. si quid elocatarum. ff. de usufruct. Limita tamen id, nisi tantum esset solutio collectarum, et ut æquivaleret perceptioni fructuum, tunc enim tenetur proprietarius, gloss. est singularis in l. concubinam. §. qui hortos. ff. de legat. 3. allegat. l. si res obligata ff. de leg. 1. & illam glossam extollunt Dyn. & Bart. in l. his verbis, §. idem testator. ff. de legat. 3. Alex. Arctin. & las. in l. quod servus. & in d. l. si res obligata. ff. de legat. 1. idem Alex. in l. 1. §. fin. col. 2. ff. de nou. oper. nunc. Arctin. & las. in l. fructus. col. fin. ff. solut. matrim. Matth. de Afflict. in cap. Imperialem. §. Præterea. num. 37. de probib. alien. feud. per Federic. & in decis. 252. Magnificus. num. 2. Ludovic. Roman. singul. 157. incip. Tu scis, ubi inquit gloss. in d. §. qui

hortos, esse unicam et in Mundo, & siciple obtinuit de facto Florentiæ in causa magni ponderis, idemque ipse respondit in consil. 230. num. 2. Præsupponitur, 64 receditur enim a regulis et iuris, ut dispositio valeat, ita per textum in dicta l. concubinam. §. qui hortos. & ibi gloss. ff. de legat. 3. in puncto alijs relationis firmat Petr. Gerard. de Petra sancta singular. 35. incip. Dictum est vulgatissimum. num. 3. vers. hæres tenetur solvere pro usufructuario expensas pro tribuit, &c. atque amplia hanc conclusionem multo magis procedere quando persona, cui fuit relictum tale legatum usufructum erat admodum cara ipsi testatori.

65 Nam dilectio testatoris et erga personam cui aliquid relinquitur tacit, ut contra regulas, legatum latè debeat interpretari. Grauert. consil. 297. nu. 1. Natta consil. 226. per tot. Corn. consil. 192. num. 2. Menoch. consil. 140. num. 12. & præsumpt. 126. num. 7. lib. 4. & de arbitr. l. d. lib. 1. quæst. 99. numer. 15. Gratian. decis. March. 96. num. 1. & seq. & dixit *Rota coram bo. mem. Francisco Vbaldo in Firmana fideicommissi 20. Novembris 1620. & coram Reuerendissimo P. D. meo Dunogetto Decano in causa Romana legati 50. mill. 16. Ianuarij 1640. §. Verum etiam ex maxima dilectione, &c. & coram eodem in eadem causa 11. Maij eiusdem anni. §. ultim. vers. ex magna dilectione, &c. & coram R. P. D. meo Rojas in causa Romana legati*

24. Ianuarij 1642. §. Prima desumpta. vers. versumur in legato facto coniuncta persone dilecta testatori inde latè debet interpretari &c. & in terminis

66 quando et aliquid relictum est uxori, pro ut est casus noster, fuit dictum coram bon. mem. Cardin. Seraph. decis. 138. num. 1. par. 1. diuers. & inter eius impress. est decisio 240. num. 1. vers. quia factum est uxori, &c. & coram bo. mem. Reuerendiss. Dunogetto Archiepiscopo Seleucien. in Romana ususfructus 22. Aprilis 1624. ubi dicitur, quando legatarius nullam, vel modicam consequitur utilitatem ex legato, et tunc onus super illo impositum non ad eum, sed ad hæredem spectat, ut probat text. in l. qui concubinam, §. qui hortos. ff. de legat. 3. & ibi gloss. Bart. Dyn. Roman. Alex. & alij Surd. consil. 493. sub num. 6. & decis. 28. num. 2. Menoch. consil. 997. num. 22. & de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 106. num. 14. Riminald. iun. consil. 71. num. 22. & seq. In quam sententiam *Rota ibi eò libentius*

68 deuenit, quia et tale legatum fuit relictum uxori, quam testator præsumitur dilexisse, etiam considerat Surd. d. consil. 493. num. 6. in fin. & bene facit vulgatum illud dictum Propertianum lib. 4.

69 Omnis amor magnus, sed aperte in coniuge maior.

& in puncto quando uxor est relicta usufructuaria omnium bonorum, & altero hærede instituto in proprietate fuit animaduersum in causa Mutinen. Dotis 16. Ianuarij 1641. coram Eminentissimo D. Card. Panzirolo, ubi vir decedens dios sibi scripsit hæredes, nimirum uxorem in usufructu ultra dotem, & quartum dotale, alterum vero hæredem instituit in proprietate, & licet iste hæres multa prætenderet contra usufructuariam, & præsertim quod cum etiam ipsa fuerit hæres instituta, non poterat uti creditrix dotis, & quarti dotalis experiri contra cohæredem nisi pro sua rata ipsum tangente, iuxta text. in l. si ex facto, §. unde scio. ff. de hered. instit. ex quo alia medietas fuit per confusionem extincta Alex. in l. qua dotis. num. 3. & 15. ff. solut. matrim.

71 quamvis fuerit hæres cum beneficio leg. & et inuentarij, cum talis aditio non tollat confusionem quatenus bona supersint. Gabr. consil. 125. nu. 12. lib. 1. Vrsill. ad Afflict. decis. 237. num. 5.

Attamen contrarium ibi fuit decisum, nempe uxori deberi integram dotem, & quartum, ex pluribus causis ibi adductis, quas breuitatis causa non refero, illa tamen loquendo in terminis nostris allegatur, ut fuit dictum in eadem causa coram eodem Eminentissimo Panzirolo, sub die 15. Novembris 1641. ibi, quæ et eo facilius veniunt admittenda in casu, de quo agitur, stante maxima affectione testatoris erga uxorem, nedum expressa per verbum, Dilectissimam, sub quo illam nominauit, sed re ipsa, eo, quia instituit eam hæredem, &c.

B Alimenta, quando alicui sunt præstanda ex præcepto testatoris, an legatarius necesse sit, ut ad eorum consecutionem inhabitet una cum hærede necne, distinguendi sunt duo casus. Aut et enim testator simpliciter alimēta reliquit absque alia adiectione, & hoc casu legatarius potest habitare ubi vult, & hæres tenetur ei alimenta subministrare, ut est textus apertus l. libertis 4. §. fin. ff. de aliment. & cibarij. legat. quem textum, salua eius pace, nullatenus intellexit et Accursius, dum in eo illud verbum, agant, exponit pro petant, est enim sciendum, quod verbum

verbum agere etiam absolute prolatum pro viuere accipitur apud Tacitum, vnde illa verba textus, *si sine patroni liberis liberti agant*, idest, *viuant*, iunctis ergo precedentibus verbis, quae proponebantur, 75 cibaria, vestiaria, nulla conditione addita praestari, clare probant istam sententiam, & hanc Accursij inaduertentiam accusauit Beneuent. Stracc. in addit. ad Crauet. conf. 205. sub num. 6.

Corroborari quoque potest supradicta opinio, ve legatarius minime teneatur habitare cum haerede, 76 sed indistincte consequatur alimenta, ex text. in l. cum hi. §. vult igitur. ff. de transact. qui ad hoc communiter solet quoque citari, aduertitq. Bart. in d. l. 4. §. fin. vbi infert ad uxorem cui vir alimenta reliquit, & vult, quod possit et habitationem eligere vbi placet, atque ibi petere alimenta, Bald. in l. in annalibus num. 4. C. de legat. Angel. in d. l. cum hi. §. vult igitur. col. 2. vers. sequitur, vbi inquit esse ibi casum apertum, & quod alimentarius non tenetur 78 morari in domo et haereditis, & hoc esse utile pro vxoribus, & filiis naturalibus, quibus consueuerunt relinquere alimenta, atque ita de facto pluries vidisse obseruare testatur, ita quoque generaliter loquendo tenet Bart. in tractat. de aliment. num. 24. cum alijs pluribus relatis per Surd. in eod. tractat. de aliment. titul. 4. quest. 14. num. 16. & quod ista sit communis 79 opinio post Ias. in l. diuortio. nu. 24. in princip. testantur Michael Gruff. recep. sentent. in §. legatum. nu. 3. Cuma. in d. l. cum hi. §. fin. ff. de transact. vbi 80 inquit ita semper vidisse praestari, Petr. Barbosa in l. 2. par. 1. num. 28. ff. solut. matrim. vbi alios hanc 81 opinionem tuentes, & sic et sentit Consil. Neapolit. apud Anton. Capyc. decis. 24. num. 8. vbi inquit hanc esse communem opinionem, & in Senatu Delphinarum teste Francisc. Marc. decis. 323. num. 5. vers. nec tenetur quis accipere alimenta in domo haereditis &c. part. 1.

Ratio quippe ea in his terminis communiter solet assignari, atque quoque consideratur in praesenti 82 decisione, quia et hoc casu legatum fauore ipsius legatarii, non autem haereditis censetur a testatore factum, ideoque ipsius legatarii commodum spectandum venit. Absurdum esset enim asserere, dum testator 83 id non sensit, et cogere quem habitare cum haerede in vita, cum esset inducere quamdam speciem seruitutis, quae nullo modo induci nequit, et cum semper in 84 dubio fauore libertatis iudicandum sit, l. inter pares. ff. de re iudic. l. in obscura. l. quoties. l. libertas ff. de regul. iur. & l. lege Julia. ff. de manumiss.

Nec aliquis titubet, licet Alexand. in consil. 178. in fin. lib. 6. teneat totum oppositum, nempe si restator simpliciter alicui reliquerit alimenta, et interpretanda veniat voluntas testatoris voluisse, vt ea praestarentur in domo haereditaria, cumq. inaduertenter 86 et sequutus est Menoch. in tractat. de arbitr. l. 2. cas. 170. num. 9. & Menoch. minus caute amplexus fuit Bursat. in consil. 86. num. 29. vbi allucinatus ex illius dicto inquit legata alimenta in domo haereditis esse praestanda ex communi Doctorum doctrina. Sed loquendo de Alexandro ipse tenendo eam opinionem in non paruum errorem lapsus est, & dum ad hoc allegat Bald. in l. in annalibus, C. de legat. ibi Bald. dicit totum contrarium, similiter allegat Bald. in l. si domus in princip. ff. de legat. 1. ibi Bald. non loquitur in legato alimentorum, sed in legato habi-

tatio in domo sua, non in aliena, patet, quia si testator domum non habet legatum est nullum, vt ibi dicit. Ex quo apparet non esse tantum, & absolute 88 concredendum tallegationibus Alexandri, quamuis aliud nobis suadeat Marth. de Afflict. decis. 100. sub num. 2. ibi, Nec miretur aliquis, quod vt plurimum allegantur Alexandri consilia, & non iura quae loquuntur de materia, quia dictus Doctor est copiosissimus, & gratia breuitatis elegi eum allegare solum, quia ipse semper allegat ad propositum copiose &c. Alex. quoque propter dictam eius opinionem tanquam dormitans et pungitur ab Aym. Crauet. in conf. 205. sub nu. 2. vers. quidquid male dixerit Alex. & potest asseri in Domino. Alex. quandoq. bonus dormitat Homerus &c. damnatur quoque Alex. in hoc a Simon. de Prat. de interpretat. ultim. voluit. lib. 4. dubitat. §. 1. sub num. 101. vers. dicendum est ita simpliciter loquendo Alex. male loqui, & sic contra text. & contra communem opinionem Doctorum &c. Ab alijs etiam Doctoribus ex eadem causa acriter reprehenditur Alex. sed quod retuli sufficiat, cum id solo zelo veritatis ductus asseruerim, & non animo contradicendi, liberum est enim philoso-

90 phandum, nam veritas et post DE VM vnice colenda venit, immo ipse DE VS est veritas, & vita, ergo amanda super omnia.

91 Nec est mirandum et si Alexander aliquando errauerit, quia summi etiam viri prout fuit Romanus eloquentiae flumen Marc. Tull. Hippocrates Medicorum Phoenix &c. & Magni Patres, sanctitateque insignes, ac in Ecclesia DEI Sydera fulgentissimae, & inter alios S. Hieronymus, S. Augustinus &c.

92 aliquando in errores inciderunt, et ab eisdem postea recesserunt se retractando, inde egregie aduertit Imperator noster Iustinianus in l. 2. §. si quid autem. C. de veter. iur. enucleand. Omnium habere memoriam, & in nihilo penitus errare, diuinitatis et magis quam humanitatis est, & vide quae dixi in discursu ad Vtriusque Iuris DD. infra in princip. par. 7. recent. sub num. 87. vers. videmus etiam &c. Et hoc dixi pro defensione Alexand. Tartagn. cum, & in magno honore apud nos esse debeat. Nam Felin in cap. Rodolphus nu. 32. de rescript. memoriae prodidit.

93 Alexandrum et fuisse incomparabilis doctrinae Iuris consultum Lucernam ardente Cathedris Iuris Ciuilibus, nouumq. luminare extitisse, & post Galiae.

94 Dec. Ias. Curt. Cagnol. alijsq. Doctorem et veritatis eum appellat, Neuij. in sylu. nupt. lib. 5. titul. quomodo iudicandum. sub num. 26. longum quidem esset, si omnes eos, qui Alexandri doctrinam admirati sunt, atque illum ad caelestes extulere plagas, referre vellem, et ne fastidium asseram, idcirco silentio eos percurrere duxi. Et solum dicam Alexandrum non fuisse de illis Doctoribus, de quibus (heu miseri) locutus sum supra in annotatione ad decis. 632. d. num. 141. qui ad instar arundinis et a vento pecuniae agitantur. Nam, vt refert Nicol. Anton. Grauat. in eius vita, peculiare erat ei illud distichium, certe ingenij animi dignum Legibus vacavi, vt scirem, non vt eas venderem, ac subiungit, proprium fuisse Alexandri veritatem querere, et omnium etiam erit tanti viri vestigia sequentium, si nihil pecuniarum, si gratia egerint, si non spe, aut premio alliciantur, si 100 non gratia et flectantur, auctoritateq. frangantur, sed rectum animum habentes aequa et lance iustitiae

stateram gestando prout faciebat d. Alexan. & ipse magis gloriari poterit de isto cognomine Veridici, quam Alexander Macedo ille de cognomine Magni. Redeo modo de cognomine, ultra quod super eo usurpato cognomine Magni, recte fuit derisus a prudenti illo Stoico Romano Seneca in epist. cum his verbis: *Infelix t ob hoc, quod intelligere debebat falsum se gerere cognomen: quis enim posse magnus in puillo potest.* Calum enim sublunare, respectu ipsius t Celi, est minutissimus punctus, aliaq. in his terminis adduxi in annotat. supra part. 3. recent. ad decis. 2. in 2. part. annotat. a num. 92.

Redeo modo in viam, & sic firma stat atque inconcussa iuribus, & rationibus vallata praefata conclusio, t vt dum testator alicui simpliciter reliquit alimenta, ea etiam extra domum haeredis possit petere, sicut demonstratum est. Nec ab hac opinione discordat Rota, quamvis Gratian. discept. forens. cap. 522. num. 42. ubi prius firmat generale esse, vt alimenta t sint praestanda in domo praestare debentis & allegat Menoch de arbitr. d. cas. 170. num. 9. nam & ipse Gratian. incidit t in eadem fouea cum Menoch. nam ipse Menoch. est in hoc reprobatus vt dixi supra num. 81. & adde in specie eu t reprobarunt Beneuent. Stracc. in annotat. ad dictum consil. 205. Crauett. sub num. 6. vers. in eundem errorem lapsus videtur. Menoch d. cas. 170. nu. 9. dum simpliciter inquit &c. refutatus etiam fuit Menoch. per Surd. in d. tractat. de aliment. tit. 4. qu. 14. num. 7. ubi etiam ait, quod t Menoch. allegat plures, & omnes ferè contrarium tenent, & num. 19. generaliter reprobat omnes DD. qui contrarium tenuerunt vers. praeterea non est curandum de DD. qui contrariam partem tenuerunt &c. Menoch. a Petr. Barbof. in l. 2. par. 1. num. 28. vers. quidquid resoluat Menoch. de solut. matr.

Deinde postea, vt dicebam, Gratian. in d. loco ad probandam illam reiectam opinionem, subiungit, ita Rotam seruare, quod verum non puto, & dum alio legat t decisionem in causa Aretina pensionis 20. Februarij 1598. coram bon. me. Litta est decisio 678. num. 4. par. 4. diue. s. ubi dicitur, Rotam sequi eam sententiam, quod alimenta debeant praestari in domicilio haedis, quam conclusorem intellexit veniam, quando de t voluntate testatoris super hoc constat, cu ad id expendatur deducta in causa Fulginaten. alimentorum 18. Aprilis 1597. coram eodem Litta, ubi in s. Quantum autem ad alimenta &c. ad dubium propositum ubi alimenta erant praestanda, responderetur id regulandum esse secundum mentem, t t voluntatem disponentis, sicuti intelligenda omnis dispositio est, quare dum constat testatorem voluisse, ut ea praestarentur in domo haeredis, & tunc ibi sunt praestanda, sic in confesso est apud omnes, & mox dicam, aut uero non constat de tali mente, & tunc t determinatio huius quaestionis non est indubio ponenda, cum iura in hoc sint plena, de quibus supra dixi a num. 73. nam si testator aliter voluisset, id exprimere sciuisset, & bene hic in praesenti decisione in puncto consideratur num... Venio modo ad aliud caput distinctionis.

Aut vero testator relinquit alicui alimeta in domo, vel sub conditione, vel cum onere t morandi, vel habitandi in domo, vel cum haeredibus, vel per aliud a quo pollens contet de voluntate defuncti, tunc enim si legatarius desiderat assequi tale legatum,

non aliter intentum suum obtinebit, nisi testatoris voluntatem, quae altera lex est s. disponat. auth. de nupt. obseruet. & qui vult relictum sibi emolumentum tenetur t acceptare onus sibi iniunctum l. secundum naturam. ff. de regul. iur. & in specie probat textus in l. quod legatur. ff. de indic. & in l. qui concubinas. s. uxori. ff. de leg. 3. & aduertit Bart. in l. Caio. s. Imperator. ff. de aliment. & cibariis. legat. Paul. a Monte Pico in l. Titia. s. Titia. nu. 135. ff. de legat. 2. Castr. in l. diuortio. num. 9. ff. solut. matr. Ruin. in cons. 81. nu. 3. vol. 2. dicens, quod hoc casu legatarius petens t alimenta extra domum, dicitur plus petere debito. Nam dum testator voluit vt alimenta praestarentur in domo, id demonstrat t dici tur additum fauore haeredis, t minus enim graue est praestare alimenta in domo, quam extra, vt dicunt Doctores, & experientia reru magistra docet. Quare legatarius, qui non est moratus t in domo haeredis non poterit petere alimenta praeterita, quia in hoc casu extra domum non esse praestanda t receptum est, & plures Doctores in hanc eandem sententiam conspirantes adducit Roland. a Valle cons. 22. num. 9. vol. 1. & praesertim Anch. Ang. Corn. Socin. Pic. las. Berirand. & Ruin. & alios etiam cumulat idem Roland. in cons. 89. num. 10. & 11. lib. 3. Alex. Trentacinq. variar. resolut. lib. 1. tit. de aliment. resolut. lib. 1. num. 26. & copiosius Surd. in tractat. de aliment. tit. 4. quaest. 15. a n. 3. & seq. ubi etiam nu. 6. post Bald. in l. 1. n. 8. C. de legat. ait, quod nec hoc casu sufficit legatarium habitare in eadem domo t si non comedat cum haerede, & ideo nisi sit commensalis no dicitur morari cu haerede, & Bald. subdit hoc esse notandum, sequiturq. Angel. ibi di. Es tunc habitare legatarium cum haerede, t quando est commensalis, non si partem domus inhabitet, & dicit Imol. in l. si quis ita legauerit. in princip. vers. item nota, quod ubi. ff. de condit. & demonstr. quod

121 qui tenetur morari cum aliquo, t ita esse debet, vt simul alantur, & id esse notandum admonet Pic. in d. l. Titia. s. Titia. num. 163. Ruin. cons. 37. num. 2. vol. 2. cum alijs plena manu relatis per Simon. de Pret. de interpret. ultim. volunt. lib. 4. dubitat. 11. num. 109. & seq. & per Borgn. in tract. de usufruct. num. 128. praedictamq. opinionem, vt alimenta reli-

122 ga domi t perperam petantur extra eam, pluries est amplexa Rota, & praesertim in causa Spoletana alimentorum 24. Maij 1593. coram bon. mem. Gypso, ubi quoque aduertitur, id quod dixi supra, scilicet si

123 peterentur ea extra t domum plus peteretur, quia talis conditio seu modus fauore haeredis censetur appositus &c. ac in causa Foroliuina. alimentorum 20. Nouembris 1630. coram Eminenti. D. Cardin. Verospio Iun. s. verum utraque. vers. alimenta denegatur, si illa petantur extra domum &c. & magis in specie in causa Romana legati cibi, & potus 13. Iunij 1635. coram Reuerendiss. P. D. meo Dunogetto Decano. s. demum. vers. intrat regula, quod alimenta, vel cibaria relictia in domo, vel sub conditione habitandi in domo, non debentur extra domum &c. ibique plura ad hoc allegantur.

Temperanda tamen venit praedicta regula, vt non intret, quando aliter visum fuerit haeredi, nam, vt dictum est, t cum testator id praesumatur ordinasse in fauorem haeredis, ideo si ipse contrarium velit, & aliud sentiat t indubitatum est posse tali fauori renunciare, si quis in conscribendo C. de pact. l. pacti, l. pactum.

- l. pactum inter heredem ff. de pact. l. 1. ff. à quibus ap-
pelar. non lic. l. Iudei ff. de minor. cap. ad Apostolica
de regul. cap. si terra, & cap. accedētibz de privileg.*
Vnde cum id fuerit inductum à testatore in hæredis
126 fauorem † non debet in eius odium retorqueri,
vulgar. iur. quare hæres volens, etiam inuito lega-
127 *tario poterit † alio in loco ei alimenta præstare,*
l. libertis. § fin. cum ibi notatis per Dyn. Iacobi. de
Aren. Bart. & Paul. de Castr. ff. de alim. & cib. legat.
& in specie consulti responderunt idem Castren. in
cons. 146. numer. 2. vers. quia possunt eorum fauori
renunciare, nec debent ex hoc puniri. & c. lib. 1. cum
alijs relatis per Surd. in tractat. de aliment. titul. 4.
quest. 15. num. 66. & addo Carol. Ruin. in consil. 45.
sub num. 4. vers. hæres cogi non potest alimenta præ-
stare in propria domo & c. vol. 2. Petr. Barbosa in l. 2.
part. 1. sub num. 28. vers. hæres tamen volens inuito
legatario poterit extra domum & c. ff. solut. matr. &
quamuis ibi refutet Angel. Aretin. in tractat. de
128 † *testament. glos. 45. nu. 1. tamen vt patet Aretin.*
ibi super hoc nullam repugnantiam facit, & si tra-
ctatus ille Aretin. de testament. qui non minus pra-
cticus, quam theoreticus est, ac suo pristino splendore
restitutus, videri desideratur est in magnis Tracta-
tibus Vniuersi Iuris iuxta nouam impressionem
Tom. 8. par. 1. fol. mibi 31.
Conquiescit pariter supradicta conclusio, & sic
etiam extra domum alimēta ab hærede veniunt sub
ministranda, quando mulieri fuerunt ea relicta in do-
129 mo hæredis, † & ibi illa mulier non commodè
(prout etiam ratiocinatura est Rota in præcedenti
decisione) saluo bono nomine honestatis, & absq;
130 ipsius famæ denigratione, † morari non posset, vt
puta quia ipsa est iuuenis, & hæredes etiam iuuenes
& luxuriosi, & verisimiliter cum ea luxuriarentur,
nam ista est iusta causa è domo discedendi, & extra
eam petere alimenta, cum possibile id non dicatur,
131 quod † honestè fieri nequit, sicque eo casu condi-
132 tio morandi cum heredibus, tamquam turpis † pro
non scripta habetur, quia turpe est habere malum
133 nomen, & † malam famam, *l. facta, §. in danda*
ff. ad Trebell. & bona fama omnium rerum præcio-
134 *sissima, & † inestimabilis res est, l. si in duabus, ff.*
de reg. iur. l. ex hac lege ff. si quadrup. pauper. feciss.
135 *dicatur.* Vnde merito fama ipsa † plus est custo-
dienda, quam oculi, *l. infamia vers. etiam amissionis*
oculorum. C. de decurionibz. lib. 10. & admonuit pa-
ternè Rex Salamon in Ecclesiast. cap. 41. ibi, Curā
136 *habe de bono nomine, † hoc enim magis permanebit*
tibi, quam mille thesauri preciosi, & magni, bonum
nomen permanebit in æuum. Idemque in Ecclesia-
sticis cap. 7. *Melius est, inquit, nomen bonum, quam*
137 *unguenta pretiosa.* Quare Flautus in sua Mu-
sælaria prudenter quidem concludebat,
138 *Ego si bonam famam mihi seruabo, † sat ero diues.*
Hinc more solito eruditus ille Philosophus, Seneca,
in tractat. de remedijs fortuitorum sic sententiosè
139 loquitur. *Bona † opinio hominum, tutior est pecu-*
nia, bonum, quod est supprimitur nequaquam extin-
140 *guitur, bona fama in tenebris proprium † splendo-*
rem tenet. Idemque in prouerbijis asseruit, quod
bonestus rumor, est alterum patrimonium. Hinc
141 honor, & vita † aequiparantur *can. nolo. 12. quest. 1.*
l. iusta causa. ff. de manumiss. vind. Quare multo
142 † fortius omni commodo, & utilitati est præferē-

143 *du, l. reprehendenda. C. de instit. & substit. & l. Iu-*
lianus, & ibi glos. ff. si quis omiff. caus. testam. me-
ritoq; respondit nota in causa Meleuitana Antia-
nitatis 1. Martij 1638. coram bon. mem. Pirouano,
144 *quod sicuti, iusta causa metus † iudicatur timor*
amissionis omnium bonorum in quacūque persona,
cuiuscunque sexus, ætatis, & gradus sit cap. 2. de his
q. met. caus. Dec. cons. 690. num. 8. Crauett. consil. 49.
num. 7. Menoch. de arbitr. cas. 135. in fin. Medic. de
cas. fortuit. par. 1. q. 7. Sanchez. de matrimon. lib. 4.
144 *disputat. 5. num. 20. Eodem modo † iustus metus*
cadit, quando agitur de amissione honoris, qui diui-
tijs quibuscunque præferendus est, l. ego pato l. si
quidem. §. penult. ff. quod met. caus. cum similib.

In puncto vero, vt supra dixi, quando mulieri sunt
145 relicta alimenta in domo hæredis stante † probabili
timore, ne cum eo saluo eius honore morari possit,
vt tunc spreto præcepto testatoris, alimenta extra
hæredis domū mulier potest petere, est casus & ibi
notat Bart. in l. Caio. §. fin. ff. de aliment. & cib. legat.
& idem voluit Bart. & Doctores in l. diuortio in
princip. ff. solut. matrimon. idemque senserunt Bald.
Ang. & Salicet. in l. 1. C. de legat. & plures in pun-
cto adducit Surd. in d. tractat. de aliment. titul. 4.
146 *quest. 15. num. 32. & seq. vbi loquitur † in termi-*
nis de legatario iuuenis, qui si non possit honestè ha-
bitare cum heredibus sine periculo impuditiæ,
poterit extra domum consequi alimenta reliqua vi-
debi, & Adde Angel. Aretin. in d. suo tractat. de
testam. glos. 45. num. 2. vers. si dicta mulier erat iu-
uenis, & hæredes iuuenes, & luxuriosi, itaque illa
mulier non posset saluo eius honore & c. alios etiam
Doctores id affirmantes refert, M. Ant. Peregr. in
tractat. de fideicommiss. art. 16. sub num. 138. vers. si
non potest ibi honestè morari, quia sit iuuenis, &
aliqui cum ea verisimiliter luxuriarentur potest
recedere de domo, et petere extra eam alimenta, etc.
& annecte Petr. Ioan. Anchor. *quest. familiar. lib. 2.*
quest. 1. num. 24. vers. quando uxor esset iuuenis, et
pulebra, et non posset sine suspitione infamie etc.

Limitatur terciò prædicta conclusio, vt alimenta
relicta in domo hæredis non possint peti extra, quā-
147 do hæredes essent personæ rixosæ, et admodum
iracundæ, vel haberent uxores rixosas, iracundæq;
et quod ista sit iusta causa consequendi alimenta ex-
tra domum, probat Paul. de Castr. in consil. 167.
sub num. 2. vers. non dicitur posse habere commodè,
et cum pace mentis, licet incommodè, et cum rixa
posset etc. part. 1. et adde dictum Sapientis Regis
148 Salamonis in prouerb. cap. 39. *Vir † iracundus*
prouocat rixas, et qui ad indignandum facilis est,
et in terminis, quando hæredes non sunt huius na-
149 turæ, sed † eorum uxores, vel alij cum eis manēt
in domo aduertit Simon. de Pret. de interpretat.
ultim. volunt. lib. 4. dubitat. 11. sub num. 113. vers.
non solum propter heredum factum, sed etiam per
factum eorum, qui stant cum illis, quia habent uxo-
res rixosas, etc.

Idemque intellige verum, quando legatarius nō
150 habitat † cum hærede propter aliquod odium vigēs
inter eos, *l. si disceptetur ff. vbi pupill. educar. ach.*
Iacob. de Aren. quem citat, et sequitur Bald. in auth.
hoc locum nu. 3. C. si secundo nupser. vbi insert, quod
nouerca non cogitur habitare cum priuigno, nec
151 è contra † propter odium inter eos præsumptum
etc. et fortius dicit idem Bald. in l. si ea C. de cōdit.
insert.

inferi, quod et si non probetur aliter odium inter
 152 nouercam, et priuignum, poterit + quisque ipso-
 rum seorsum habitando recipere alimenta, etiamsi
 Testator reliquerit ea sub conditione si nouerca &
 153 priuigno non discefferit, quia odium + inter eos
 semper præsumitur, et ideo non est necessaria proba-
 tio, et addo in hoc adesse vulgatum adagium, quan-
 154 do quis + aliquid simulatè facit, solet asserere,
Lacrymat ad tumultum nouerca, quod enim est cõ-
 155 suetum releuat allegantem ab onere + probandi,
fin. in princip. ff. quod met. caus. l. siue possidetis C.
de probat. l. nuptura in fin. ff. de iur. dot. Et Bald. in
 supradicto loco sequutus fuit ab Anchbar. in d. quæst.
 156 familiar. 1. num. 27. ubi reijcit Ruin. in consil. 34.
 num. 1. vol. 2. dum minus + rectè sentit, prædicta
 procedere, dummodo probetur sinistram opinionem
 ortam esse inter nouercam, et priuignum, quia eius
 opinio posset procedere, quando hæres esset pri-
 uignus, sed filius, vel extraneus, et mulier iussa es-
 serent illo habitare, tunc, vt dicam infra, est pro-
 bandum odium. Sed secus est quando hæres est pri-
 uignus, quia tunc non est adhærendum opinioni
 Ruini, nam odium inter eos semper præsumitur, et
 bene in puncto, vt nouerca possit consequi ali-
 menta, vel vfusfructus, quamuis habitet seorsum a
 principio ratiocinatur *Cauat. Borgn. in tractat. de*
vfusfruct. mulier. relict. sub num. 138. vbi illius dicti
 reddit rationem, quia nouerca cum priuignis ita
 157 quietè, et + pacificè posset habitare sicut nurus
 cum focu, aut canis cum gatta, nam ipsa omninò
 præsumitur inimica priuignorum, & ideo dicitur
 158 tunc Cornix albescere, + cum sancta nouerca quie-
 scit, alia etiam cumulat Boer. *decif. 194 sub num. 5.*
 vbi inter alia ait, licet matres soleant confortare fi-
 159 lios, ac beneuolentiã + patris in eos studiosè pro-
 uocare, tamen eò contra nouercæ solent priuignos
 terrere, & in odium patris ponere, *facit text. in l.*
non est enim ff. de inoffic. testam. vbi dicitur; quod
 pater aliquando solet odio prosequi filios suos
 160 + blandinamentis nouercalibus. Hinc, & secundũ
glos. in d. socrum in verb. Nouerca instit. de nupt.
 161 Nouerca dicitur + quasi nocens arcus, & refert.
Beltrand. consil. 336. in prima part. Cassan. in Con-
suetud. Burg. rub. 6. des infans de pluri. lie. in princip.
 Sed relicta hac odiosa materia procedamus ad reli-
 qua.
 Tandem tunc legatarius recipit alimenta extra
 162 domum, non + obstante præcepto testatoris habi-
 tandi in domo, vel cum hærede, quando inter utrũ-
 que agitur aliqua lis, quia tunc eo impedimento
 stante extra domum consequitur alimenta *las. in*
consil. 44. numer. 3. vers. circa aliud quæstum, vol. 2.
 163 vbi inquit litem esse + iustam causam recedendi à
 domo. *Roland. consil. 22. num. 12 vol. 1. Menoch. in*
tractat. de arbitr. iud. cas. 170. num. 16. Anchbar. d.
quæst. 1. num. 3 cum alijs allegatis per Surd. in tra-
ctat. de aliment. d. titul. 4. quæst. 15. num. 28. Ioseph.
Ludouic. decif. Perusina. 46. num. 10. sentitque Rota
 in Romana Rescissionis contractus 6. Aprilis 1612.
 coram bo. mem. Penia S. Nec præiudicabat. *vers. cum*
 propter litem motam extra domum poterit consequi
 alimenta, & in eadem causa coram bo. mem. Card.
 164 Fabricio Verospio 18. Decembris 1615. est decisio
 199. sub num. 6. *vers. propter litem motam supra*
par. 4. recent. in illa Romana Legati Cibi, & potus
 13. Iunij 5633. coram Reuerendiss. P. D. Dunogetto
 Par. IV. Recent. Tom. III.

Decano. S. Non releuat *vers. lis autem est iusta cau-*
sa, vt dicatur recessum à domo, &c.

164 Ex litigio namque solet + oriri liuor, rancor, &
 odium, & quidem capitale inter colli tigantes, hinc
 165 lites vocantur cruentæ, funestæ, rabiosæ, + tetricæ,
 tristes, horroreque plenæ &c. vt latius iam iam de-
 monstrauimus, & auctoritatibus comprobauimus in *discur-*
su ad iuris, utriusque DD. de quo in princip. part. 7.
recent. à num. 15. vsque ad 210. Idque multo ma-
 gis procedit, prout pluries accidere solet in casu
 nostro, quando alimenta relinquuntur in domo al-
 terius consanguinei, nam lites inter sanguine con-
 166 iunctos magis rabiosæ, + & crudeles esse solent,
 quare litem terminare inter coniunctos quanto ci-
 tius æquitas suadet ad l. congruentius ff. de patr. po-
 test. & considerauit Rota coram bon. mem. Remboldo,
 167 *decif. 418. num. 1. in fine supra part. 4. recent.* quare
 recessus + a lite reputatur maximè inter coniun-
 ctos non parum fauorabilis, vt aduertit Rota coram
 Sa. me. Gregorio XV. *decif. 286. num. 11.* hinc etiam
 168 est inter + consanguineos, summo iure non esse
 agendum. *Card. Seraph. decif. 1059. in fin.*

Scimus quoque antiquitus Romanos, qui totius
 169 + philosophiæ, & iustitiæ Principes fuerunt, con-
 stituisse magistratus, quos Irenarchas appellauit,
 170 quorum + præcipua erat cura, & onus in sedandis
 discordijs maximè inter propinquos, quæ vel ex cõ-
 munione, vel ex litibus oriri possent scandala evita-
 171 rentur, & ipsi pacis, & concordie authores + foret
 quasi iras arcuentes, vt habetur in l. fin. S. Irenar-
 cha ff. de muner. & honor. & in l. 1. Cod. de Irenar-
 lib. 11. & glos. rub. eodem titul. &c. in qua materia
 amplius non prosequar.

Possem continuare ad referendas alias iustas cau-
 sas, quibus mediantibus quis posset alimenta in do-
 mo hæredis relicta, extra eam petere, tamen quia
 plures sunt, longum esset singulas referre, & tantò
 172 libentius desisto, quia qualis + in his terminis sit
 iusta causa, ea committitur arbitrio, prudentiæ, ac de-
 scretioni Iudicis, qui omnibus benè perpensis, cõside-
 ratis, ac circumspicis conformando se quoad dispo-
 sita in iure, in hac materia iudicabit an sit iusta cau-
 sa nec ne, ita Bart. in l. Caio S. Imperator ff. de alim.
 & cib. legat. las. in l. diuortio col. 3. ff. solut. matrim.
 Pic. in l. Titia S. Titia quæst. 63. ff. de legat. 2. Boer.
 173 *decif. 195. nu. 5 Roland. consil. 22. num. 11. lib. 1. Me-*
noch. de arbitr. iud. cas. 170. num. 12. Surd. de alimēt.
d. titul. 4. quæst. 15. numer. 44. Molin. de primogenit.
Hispan. lib. 2. cap. 16. num. 74. Gratian. discept. forensi.
cap. 552. num. 46. Boer. decif. Senatus Burdegali. 195.
sub num. 5. vers. relinquatur arbitrio iudicantis &c.
Magon. dec. Rota Florētina 113. in fin. Ioseph. Ludouic.
decif. Rota Perusina 46. num. 10. & sapius Re-
spondit Rota Romana, & præsertim in causa Romana
Legati 7. Aprilis 1617. coram bon. mem. Vbaldo,
& causa Vrbeuetana educationis 20. Maij 1628. co-
ram bon. mem. Card. Vbaldo est decisio 157. nu. 18.
supra par. 5. recent. vbi dicitur tritam esse regulam,
 173 quod alimenta + domi relicta, Iudex potest ex cau-
 sa cogere ad ea præstanda extra domum. Et adde,
 decisionem in causa Romana Alimentorũ 14. Apri-
 lis 1603. coram bo. mem. Card. Millino, est impres-
 sa apud Marches. de Commiss. tom. 1. nu. 2. *vers. cum*
ista materia pendeat ab arbitrio Iudicis, &c.

Præterea caueant Legatarij, ne moueant iudiciũ,
 174 + & succumbant; ideo veniant bene instructi ad iu-
 dicium,

dicium, quia agitur de materia difficilis probationis, habent enim contra se votum testatoris, eorum probatio consistit in negativa scilicet non posse habitare cum herede, & quod plus est in ea stat fundamentum suæ intentionis, quæ nisi concludenter probetur, aliud nisi ventum reportatur, ut satis notum est, & in puncto prudenter admonent *Anchar. conf. 254. nu. 1. & seq. & cum alijs à Roland. in d. conf. 22. nu. 18. vers. caueat legatarius, lib. 1.* ponderauitque Rota in allegata Romana Legati cibi, & potus 13. Iunij 1635. coram Reuerendiss. P. D. meo *Dunozetto Decano, §. Nam causa allegata non fuerunt concludenter iustificata, prout iustificari debebant &c.* In qua decisione aduertitur etiam in terminis litis ut ea prabeat iustam causam habendi
 175 alimenta extra domum, non sufficit, quolibet lis, nam aliàs esset in facultate legatarij, cui fuerunt relicta alimenta vel cibaria in domo heredis, consequi extra eam, litem etiam iniustam mouendo contra heredem pro legati præstatione.
 177 & sic ab iniuncto onere in habitandi domum se eximere in heredis præiudicium, ut in proposito considerat *Alexand. consil. 158. numer. 2. in fine lib. 7.*

Tandem notandum est, quamuis ex iusta causa aliquando veniant alimenta præstanda extra domum, ut iam dixi, nihilominus ex hoc non sequitur quod
 178 in pecunia, & non in speciebus ea fiat soluenda & sic ista præstatio alimentorum danda erit per menses, respectu eorum, quæ recipiunt mensuam solutionem, ut vinum, frumentum ligna, &c. respectu
 179 verò eorum, quæ non possunt diuidi per mensem, quæ si præstarentur in sua specie corrumpentur, ut carnes, pisces, & similia, & in locis debetur æstimatio, seu pecunia pro eis, *l. mella, §. quædam, ff. de alim. & cib. leg. Roland. conf. 22. num. 24. lib. 1. quem secutus est Rota in causa Spoletana alimentorum 24. Maij 1592. coram ho. me. Gysf. circa fine vers. ex hoc non sequitur, quod in pecunia &c.*

Atque prædicta multò magis procederent, quando reiecta esset causa habendi d. alimenta extra domum, nam testator legando alimenta sub quorum nomine, cum non veniat pecunia, vnde dictum.
 180 legatum in specie debetur, nec hæres pecuniâ pro eis soluere tenetur, nam sicut aliud pro alio inuito creditore solui non potest, *l. 2. §. mutui datio, ff. de verb. credit.* ita nec debitor ad soluendum aliud
 181 pro alio cogi debet, cum creditor & debitor sint correlatiua, quorum eadem est dispositio *l. fin. C. de acceptil. l. fin. C. de indict. vid. tollen. l. 1. C. de cupress. lib. 1. vbi ementes, & videntes pari pœna puniuntur, quem text. ad hoc meliorem de mundo dicit ibi Bart. & facit text. cap. 1. de temp. ordinand. in 6. las. conf. 117. num. 1. volum. 1. Osase. decis. Pedemont. 115. num. 10. plures alios copiose adducit Baptista de Sancto Blasio in suo tract. de correlatiuis cap. 1. n. 5. vbi etiam ad supradictam regulam adducit centum & decem ampliaciones & totidem limitationes & in puris terminis nostris fuit resolutum in d. Romana Legati cibi, & potus 13. Iunij 1635. coram Reuerendissimo D. meo *Dunozetto Decano, §. si quidem, vers. minime d. legatum debetur in pecunia &c.**

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Hereditatis.

Veneris 6. Februarij 1626.

ARGUMENTVM.

Hæres scriptus in primo testamento si per subsequens fuerit reuocatus, perperam petit immisionem, & ex quibus procul dubio appareat habuisse notitiam subsequentis testamenti. Hæres dum habet notitiam diversorum testamentorum ut acquirat hereditatem, quid sufficiat ad doctrinam Angel. in consil. 203. inter consil. Anchar. Filius possidens, & administrans bona materna, iure familiaritatis præsumitur possidere, ideoque nihil in eis acquirit.

SUMMARIUM.

- 1 Hæredi scripto in testamento non abolito, non cancellato, vel aliter vitato, non potest impediri immissio.
- 2 Immissio si petatur vigore testamenti reuocati, et annullati per posterius, est omnino deneganda.
- 3 Hæres, si habeat notitiam diversorum testamentorum, ut acquirat hereditatem quid sufficiat. Et vide in hoc doctrina Angel. inter consil. Anchar. conf. 203. quæ à pluribus sequitur, et à multis etiam reijcitur, num. 3. et 5.
- 4 ad Hereditatem acquirendam sufficit quacumque animi declaratio.
- 6 Aditio vigore testamenti reuocati non tenet.
- 7 L. cum qui, ff. de acquir. hered. quando sit locus.
- 8 Hæres institutus in primo testamento ex quibus satis appareat habuisse notitiam de secundo.
- 9 Angel. conf. 203. inter consil. Anchar. cum quibus requisitis loquatur.
- 10 Immissio hæredi non denegatur pro detractioe legitimæ filiorum testatoris, cum sit certa ratione quota.
- 11 Trebellianica detractio non competit ei, qui non fuit vniuersaliter institutus, vel aliquo vniuersali fideicommissio grauatus.
- 12 Testator, si reliquerit hæredi Trebellianicam, illa ei non debetur, dum de lure non adest causa, quare illi sit debita.
- 13 Hæredi debet dari immissio in illis bonis, quæ probantur possessa à testatore usque ad eius obitum.
- 14 Filius habitans in domo matris vel fundum matris possidens, et colens, nullum ius acquirere dicitur.
- 15 Filius possidens bona materna iure familiaritatis præsumitur possidere.
- 16 ex Productione oritur præiudicialis confessio contra confitentem, et acceptatio, et nu. 17.
- 18 Possessio quæ ex iure familiaritatis originem habuit est inefficax ad aliquid acquirendum manutentibile.
- 19 ad Hæredem spectat executio voluntatis testatoris cui propterea non est deneganda ad hunc effectum immissio.
- 20 ab Hærede legatarius debet accipere legatum.

DECISIO DCXXXVII.

DICTIONVM fuit Hieronymo dandam esse immisionem pro indiuiso in bonis de quibus agitur,

Paulus Rubens.

agitur, quia docet de testamento condito per Paulam eius matrem mense Septembris de anno 1624. neque abolitum aut cancellatum in quo hæres fuit institutus, unde visum fuit non posse impediri immissionem ex remedio *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. Menoch. de adipisc. rem. 4. num. 50. 56. Honded. conf. 64. num. 57. lib. 1. Rota decis. 237. numer. 1. part. 1. recent.*

Neque obstat quod Hieronymus aduertit hereditatem Paulæ ex anteriori testamento per eandem Paulam condito usque de anno 1605. per secundum reuocato, & annullato pro quo immissio venit deneganda ex *Menoch. Mobed. & alijs supra allegatis.*

Quia ultra primam aditionem detecto ultimo testamento ad interrogationem Nicolai, & Augustini, declarauit se alias adiuisse hereditatem Paulæ communis matris cum beneficio legis, & inuentarij 1605. & vigore alterius testamenti 1624. seu vigore cuiusvis alterius dispositionis dictæ Paulæ quomodolibet in eius fauorem factæ, & ita declarauit inharendo dictæ aditioni, & declarationi alias factæ & hæc ipsa declaratio sustinet aditionem ex secundo non reuocato secundum veriore, de qua per *Angel. inter conf. Anch. conf. 203. in primo dubio, dicens quando hæres habet notitiam dictorum testamentorum, & in animo subgeffit velle omnino esse hæres sufficit ad acquirendam hereditatem.*

quæcumque animi declaratio, et *Angel. sequuti sunt Castr. in l. eum qui in fine, ff. de acquir. heredit. l. as. in l. qui Roma, §. duo fratres nu. 67. ff. de verb. oblig. Imol. in d. l. eum qui numer. 1. et in d. §. duo fratres col. pen. vers. similiter ille Alex. ibidem num. 55. et alijs comprobatur Odd. de fideicomm. part. 2. quasi. 8. num. 42. 59. et 60. & quamuis non defuerunt qui contrarium & senserint aduersus Angelum, nempe *Cuman. in dicta l. eum qui in princ. vers. ex utroque autem Aretin. num. 2. Imol. in dicta l. eum qui nu. 1. et dicto §. duo fratres col. pen. vers. Item non obstat l. eum qui duobus Alex. num. 55. lason. nu. 67. Crot. num. 59. Roman. conf. 403. num. 20. attamen si bene attendantur loquuntur in casu dictæ l. eum qui, quando secundum testamentum impugnatur, & ex primo, dum dubitatur de reuocatione non tenet aditio, vel quando hæres non est certus de viribus secundi testamenti, & contentorum in eo, in quibus terminis, respondit *Roman. dicto conf. 403. tum quia semper intrat vel impugnatio secundi, vel tertia conditio quatenus secundum valeat locus est dispositioni l. eum qui duobus, sed in præsentem Hieronymus habuit notitiam secundi, & contentorum in eo, quia fuit productum a Nicolao, & Augustino Aduersarijs ex dispositione interrogatus respondit & declarauit se adiuisse hereditatem Paulæ vigore testamenti 1605. & vigore testamanti 1624. & vigore cuiusvis alterius dispositionis cum clausula omni meliori modo, unde dubitari non potest quin certus fuerit de secundo testamento, & voluerit adire, ac responderit remota quacumque conditione, cum quibus requisitis respondit & *Angel. in dicto conf. 203. in primo dubio, & eadem concurrunt in præsentem casu.****

Secundo dictum fuit esse dandam Immissionem pro indiuiduo, quia cum Nicolaus, & Augustinus fuerint instituti in legitima, quæ per Hieronymum & respectu quoræ, & sic tertia partis hereditatis

Paulæ non impugnatur, & detractio remanet certa pro alijs quotis, partibus, non denegatur immissio hæredi scripto secundum opinionem quam in pluribus causis seruauit Rota in *decis. 162. par. 2. recent. in Ferrarien. de Tassonis 28. Nouembris 1618. coram D. meo Famphil. in Tusculana fideicommissi 4. Iulij 1618. coram D. meo Decano.*

Neque obstat quod redum legitima, sed & Trebellianica eisdem fratribus fuerit relicta, & illa veniat detrahenda, quia dum Nicolaus, & Augustinus non fuerint vniuersaliter instituti, vel aliquo vniuersali fideicommissio grauati, ius aliquod in Trebellianica non competit *Gabr. conf. 93. nu. 8. lib. 1. Odd. conf. 63. num. 28. Peregrin. de fideic. art. 3. num. 5. Unde cum non detur sine causa præexistenti & semper sumi debet interpretatio quatenus debeat.*

Demum eadem Immissio est danda in bonis de quibus agitur, quia ex testibus datis per Hieronymum probatur eadem fuisse possessa per Paulam, testatricem usque in diem sui obitus, rempe domum, in qua ipsa testatrix habitabat cum suis membris, & pertinentijs, domum de medio nuncupatam, & locatam, Constantino Marchetto, Hospitium fici, & domum in qua habitat idem Augustinus frater Hieronymi.

Non obstat, quod Domus, in qua Paula obiit, & habitabat, in ea pariter habitaret Nicolaus filius, & continuauerit habitare, ut deponunt testes dati sumario Augustini, & Nicolai, ut ideo dicendum sit vel Paulam habitasse ex eadem domo, vel saltem domum fuisse communem cum matre ex filio, donec contrarium per Hieronymum probetur, quia præsumptio retorquetur, filius enim habitans in domo Matris, vel fundam matris possidens, & colens nullum ius acquirere dicitur, cum præsumatur iure familiaritatis & omnia fecisse *Bart. in l. qui iure, ff. de acq. possess. Dec. conf. 400. nu. 4. Menoch. de arbitr. cas. 160 num. 12. & quod magis est eadem testatrix in secundo testamento in legato factio Nicolao præsupposuit a se solam esse possessoriam, dum dedit illam pro confine ad aliam domum, cuius pensiones legauit Nicolao, & per productionem eiusdem testamenti per Nicolaum, & Augustinum oritur præiudicialis confessio contra producentes, & acceptatio *Abb. in cap. cum venerabilis num. 31. de except. Menoch. præsum. 45. num. lib. 2.**

Similiter neque obstat quod domus de medio locata Constantino Marchetto non fuerit possessa per Paulam de tempore illius obitus, ex quo datur locatio vltima eiusdem domus facta per Augustinum, filium nomine proprio cum exactionibus pensionum, tam in vita, quam post mortem Paulæ, quia cum ex testamento vltimo producto ab eisdem Augustino, & Nicolao appareat hanc domum fuisse Paulæ, & clarius iustificatur ex locatione facta per eandem Paulam de anno 1621. cuidam Elisabethæ ex Instrumento dato in sumario factis, & nomine ex solutionibus per Inquilinum factis, & nomine Paulæ per Augustinum receptis quæ dantur summario eiusdem num. 7. facile euitatur totum id, quod ab Augustino prætenditur factum nomine proprio, & cum censetur factum iure familiaritatis, & per consequens inefficax ad acquirendam possessionem, ut supra dictum fuit.

Et quod Hospicium nuncupatum del fico, super

super quo adeo Censuræ scutorum 300. & testatrix mandavit illum vendi, & residuum dividi inter fratres, cum de dominio, & possessione Paulæ non possit dubitari, ad heredem spectat exequutio voluntatis testatrix, cui propterea non est deneganda ad eum effectum immissio, & à quo postea residuum fratres accipere debent tanquam legatum in illa parte constitutum cap. Raynaldus ubi gloss. in verb. petendo extra de testam. l. eam quam C. de fideic. Surd. decis. 127. num. 11.
Et ita fuit resolutum &c.

REVERENDISS. MERLINO.

Cordubens Liquidationis fructuum.

Veneris 6. Februarij 1626.

ARGUMENTVM.

Iudex dum ex iustis causis, ac antequam fuit consensus in iurisdictionem, & iuramento mediante fuit allegatus suspectus, ac etiam appellatum ab ulteriori processu, tunc quidquid gesserit d. Iudex nullitatis vitio subiaceret. Mandatum speciale requiritur ad recusandum Iudicem suspectum. Processus compulsorialis est nullus, si non intervenierit citatio ad dicendum contra &c.

SVMMARIVM.

- 1 Iudex, quando fuit allegatus suspectus, & appellatum ab ulteriori processu, tunc quidquid agitur subiaceret vitio nullitatis.
- 2 post Appellationem, aut recusationem omnia que geruntur, nulla sunt.
- 3 Iudicis recusatio debet fieri ante contestationem litis, & non postquam fuit consensus in iurisdictionem.
- 4 Iurisdictionem, quam quis agnovit, non potest amplius recusare.
- 5 in Iurisdictionem non dicitur consensus quando quis sumpsit tempus ad deliberandum.
- 6 Iudex, si ex quibusdam causis fuerit recusatus, licet illæ adhuc non sint probatæ, tamen id non excludit nullitatem actorum, si postea uti sufficientes fuerint probatæ.
- 7 Mandatum speciale requiritur ad recusandum Iudicem suspectum, & num. 8.
- 9 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.
- 10 Procurator habens facultatem substituendi, dum indistinctè substituit, censetur substituere, quoad omnes facultates contentas in suo mandato.
- 11 Iudex si allegatur suspectus ex causis frivolis, non tenet talis allegatio, & rectè per Iudices rejiciuntur.
- 12 Iudex bene, & ex iusta causa dicitur allegatus suspectus, ab eo, qui cum d. Iudice criminaliter litigat.
- 13 Iuramentum requiritur, quando Iudex allegatur suspectus.
- 14 Verba Notarij, testis iuravit &c. non inferunt legitimam delationem iuramenti.
- 15 Notarius, quando asserit, testem iurasse in forma, perinde est ac si diceret, testis iuravit talis &c.
- 16 ad Processus compulsorialis validitatem, est necessaria citatio ad dicen. contra iura ad videndum extrahi, & collationari &c.

17 Iura, quando extrahuntur à Notario de eis rogato, non requiritur alia citatio ad dicendum contra &c.

18 Scripturarum recognitio est necessaria etiam in iuribus extractis ab eodè Notario rogato de eis

DECISIO DCXXXVIII.

CENSERVNT Domini processum esse nullum ex duabus potissimum nullitatibus.

Prima est quia cum ab A. C. fuerint relaxatæ litteræ compulsoriales directæ Priori S. Augustini, & Correctori Beatæ Mariæ ut coniunctim in negotio procederent, fuit ad instantiam Capituli recusatus tanquam suspectus dictus Prior S. Augustini, & allegatæ causæ suspicionis, & appellatum ab ulteriori processu, qua recusatione, & appellatione non obstante Prior non abstinuit, sed in compulsionem processit, & consequenter nulliter gestum est quidquid gestum est post dictam appellationem, & recusationem, c. quia suspecti 3. q. 5. legitima de appell. in 6. Franch. in rubr. de appell. Castr. conf. 121. nu. 2. lib. 2. Gabr. concl. 5. de iudic. Rot. decis. 2. numer. 7. par. 2. divers.

Nec obstat, quod recusatio non fuerit facta ante litem contestatam, sed post consensum in iurisdictionem, quo casu recusatio non attenditur cum illa dilatoriarum exceptio prima dicatur, nec recusare possit cuius iurisdictionem quis iam agnovit l. apertissimi. C. de iud. auth. offeratur. C. de lit. contest. pulchrè Couar. pract. qq. cap. 26. num. 2. Rot. d. dec. 2. num. 3. Quoniam id iustificari in facto non videtur, post citationem enim sub die 18. Martij 1621. Ioannes Suarez procurator substitutus Capituli primo comparuit, & citra consensum, & iurisdictionem petijt sibi dari transumptum, & terminum competentem, & hoc fortasse ut se informaret, & deliberaret quod, & quomodo agendum esset, & sic in isto actu non consensit in iurisdictionem, & deinde prima die Aprilis eiusdem anni prædictum Priorem suspectum sub iuramento allegavit & causas signihcavit suspicionis, quæ causæ, licet tunc non fuerint probatæ, hoc tamen non excludit nullitatem actorum si postea probentur, & tales sint, quæ pro legitima recusatione sufficiant Innoc. & Franch. in cap. cum speciali de appell. Rot. d. decis. 2. num. 14.

Neq; obstat Ioannem Suarez non habuisse mandatum sufficiens ad recusandum prout requiritur & quidem speciale, l. non solum. S. fin. & ibi gloss. in quinto nominatim. ff. de procur. Anchor. conf. 36. num. 5. vers. item etiam advertendum, quoniam Francisco Guttierrez fuit procurator constitutus à Capitulo, & nominatim ei data facultas sub iuramento recusandi suspectos Iudices, necnon facultas substituendi, cuius vigore postea dictus Franciscus Guttierrez absolutè substituit Ioannem Suarez cum insertionem primi mandati, & consequenter videtur in hac substitutione Ioannis repetitæ omnes facultates datæ Francisco substituenti ex regula quod relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, & quia procurator indistinctè substituit censetur substituere quoad omnes facultates contentas in suo mandato, Oldrad. conf. 314. num. 1. & 5.

Minus etiam obstat causas suspicionis allegatas à frivolis fuisse, & ideo rectè rejectas à Iudicibus. Quo-

Quoniam immò, & legitimæ erant, & præcipuè il-
 12 la, quod Prior S. Augustini litigaret, cum t eodem
 Capitulo, & inter eos ageretur causa criminalis,
 quod dicitur iustam causam Capitulo tribuisse alle-
 gandi suspectum eundem Priorem, *glos. in cap. cum*
super, & ibi Canonista. ff. de offi. deleg. Rot. d. de-
cis. 2. num. 9. & post alios tradit etiam Mastrill. de-
cis. 151. num. 58.

Nec obstat quod iuramentum saltem ritè non
 fuerit adhibitum dum Gutierrez. Procurator alle-
 gavit suspectum Priorem Sancti Augustini, quod
 13 t iuramentum requiritur in huiusmodi suspitione,
 ut per *glos. & Doct. in d. l. apertissimi. C. de iudic.*
 14 & verba testis iuravit &c. non inferūt t legitimam
 d. lationem iuramenti iuxta relatos per *Farinac.*
in tract. de testibus q. 74. num. 73. Rot. decis. 633.
num. 4. par. 2. recent. quia in præsentì Notarius di-
 xit, iuravit in forma &c. Et propterea perinde est
 15 ac si t dixisset, iuravit tactis scripturis, ut de his
 verbis, iuravit in forma &c. respondit *Rota in Ca-*
tani. illegitimitatis 29. Maij 1598. coram Orano.
 Alia vero nullitas deducebatur, quia in proces-
 su compulsiore, deficiebant citationes ad dicen-
 16 contra iura ad videndum extrahi, & collationari
 &c. quæ tamen erant necessariae ex *trad. per Vestr.*
in prax. lib. 6. cap. 1. num. 14. & Rot. coram sanct.
mem. Greg. XV. decis. 71. num. 4. & coram R. P. D.
meo Buratto in Anconitana Florum 15. Decembris
1617. & in dec. 22. num. 1. par. 2. recent.

Necque obstat, quod iura compulsa fuerint ex-
 17 tractat ab eodem Notario, qui de ijs iuribus fuit
 rogatus. Quoniam ultra quod id non percipitur
 nisi ex attestatone Centurionis litigantis cum Ca-
 pitulo, & non constat illum Notarium conscripsisse, vel
 18 de quibus agitur uti Notarium conscripsisse, vel
 potius tanquàm calculatorem, semper obstant t de-
 fectus recognitionis, quæ necessaria est etiam in
 iuribus extractis ab eodem Notario rogato, ut per
 19 *Vestr. ubi supra, & Put. dec. 359. num. 3. lib. 2. &*
Rot. dec. 271. num. 7. par. 1. recent. & in d. Anco-
nitana fl. rum coram R. P. D. meo Buratto.

Et ita utraque parte informante &c.

REVERENDISS. MANZANEDO
 Patriarcha Hierosolymitano.

Narnien. Terrarum.

Luna 9. Februarij 1625.

ARGUMENTVM.

Dos, si alicui fuerit promissa in pecunia, & interim
 tot bona immobilia æquipollentia fuerunt confi-
 gnata, & pactum expressum fuit adiectum, ut quan-
 do dator dotis haberet commoditatem pecuniarū
 possit maritus cogere eum ad exigendum ea bona,
 & loco illorum exbursare pretium, quaritur modo
 quando sit locus tali coactioni, & quidnam pro-
 bandum veniat.

SVMMARIVM.

- 1 Dictio, quando, importat conditionem.
- 2 Fundans se in actu conditionali debet probare pu-
 rificationem conditionis.
- 3 Obligationi, nec eius executioni dicitur factus lo-
 cus, quando aliquid fuit promissum conditionali-
 ter, & non docetur de purificatione conditionis.
 Par. IV. Recent. Tom. III.

- 4 Hereditas, quod sit opulenta ex quibus probetur.
- 5 Hereditas non dicitur admodum opulenta ad fa-
 uorem hæredis, licet adsint multa bona, si omnia
 fideicommissio subiecta sint.
- 6 Redimere dum quis est obligatus aliquid, quando
 potuerit, ut possit astringi, non sufficit probare
 habere bona, cum ad id pecunia requiratur.
- 7 pro Bonorum redemptione facienda ad libitum,
 quis cogi non potest res suas proprias vendere,
 & distrabere, & num. 9.
- 8 Redimere aliquid, quis non videtur posse, si com-
 mode id non potest facere.
- 10 Dotis fauore verba non sunt rigorosè sumenda,
 sed potius benigne interpretanda.
- 11 Dotis promissio licet sit facta in pecunia, tamen
 dum obligatio soluendi est facta in bonis, tunc d.
 obligatio attendi debet.
- 12 Dotis pacta, quando dicantur inita potius fauore
 eius, qui dotem promisit, quam eius, qui uxorem
 duxit.
- 13 ex Instrumento optimè colligitur qualis fuerit
 mens contrahentium.
- 14 Mens & intentio contrahentium principaliter,
 & ante omnia debet attendi.

DECISIO DCXXXIX.

CONTRACTO matrimonio de anno 1613.
 inter D. Ioannem Paganum de Ciuitate Du-
 cali, & D. Elisabetham Arcam de Narnia cum
 dote scutorū 3. mill. quæ D. Fabius Arca eius ger-
 mantus frater soluere promiserat Constantino Pa-
 gano, & dicto Ioanni eius filio fuerunt primo loco
 per eundem Fabium exbursata scuta mille in pe-
 cunia numerata, & reliqua scuta bis mille assigna-
 ta in tot terris existentibus in territorio Narniæ, cū
 hoc tamen expresso pacto videlicet, & quando
 idem D. Fabius reperiret commoditatem pecunia-
 rum possint & valeant prædicti DD. Constantinus,
 & Ioannes cogere ad exigendum easdem Terras,
 vel eisdem census pro eodemmet pretio, & valore,
 quo eisdem fuerint appretiatæ, & consignatæ, & sic
 è contra idem D. Fabius posset cogere illos ad re-
 stituendum easdem Terras ut sunt verba formalia
 Instrumenti dotalis obligatione Camerali vallati
 summ. Ioannis num. 1.

Dissoluto matrimonio per mortem D. Elisabet-
 thæ superstitibus filijs D. Ioannes de anno 1623.
 egit vigore dicti pacti in Instrumento dotali appo-
 siti coram R. P. D. Bolognetto Iudice ab A. C. de-
 putato, & præuia oblatione dd. Terrarum ut supra
 sibi consignatarum obtinuit relaxari mandatum
 pro dd. scutis duobus millibus à quo decreto rela-
 xationis mandati cum D. Fabius appellasset, & ob-
 tinuisset causam in Rota mihi committi cum clau-
 sula si quid exequendum dedi dubium, an dictum
 mandatum esset exequendum, quo semel proposi-
 to sub die 20. Iunij præteriti, & non resolutum illud
 hodie repropusui, & Domini dixerunt non esse
 exequendum, moti ex eo quod dictum pactum cu-
 ius vigore fuit actum nempe, quando Fabius repe-
 riret commoditatem pecuniarum erat conditionale
 1 t propter dictionem illam, quando, ut notatur in
 textu l. cum vir. ff. de condit. & demon. & per Dec.
 cons. 421. num. 5. Crauett. cons. 15. nu. 3. Surd. con-
 sil. 298. num. 35. & idem Ioannes qui se fundabat in
 2 illo t tenebatur probare aduentum conditionis, &
 Bb 3 sic

3 sic quod Fabius haberet commoditatem pecuniarum, ita ut posset soluere dd. scuta 2. mill. alias tñ dicebatur factus locus obligationi, & executioni illius, iuxta tex. in l. bouem. §. si sub conditione. ff. de edit. l. cedere diem. ff. de verb. signif. Dec. conf. 107. prope fin. vers. & ideo ista conditio, & dictio conf. 421. num. 6. Caputaq. decis. 338. num. 2. & 3. part. 1.

Neque visum fuit ad hoc probandum posse suffragari, quod deducebatur pro parte Ioannis videlicet, quod Fabius habuisset hereditatem Ludouici Arcæ eius patris opulenta tñ prout dicitur apparere ex inuentario, quod datur summ. num. 3. in quo reperiuntur descripta, & inuentariata inter alia bona loca montium, societates officiorum, & pecuniarum numerata, quia aduertebant Domini ultra fideicommissum strictissimum, quod est vinculata dicta hereditas ad æs alienum, onera hereditaria, tñ quotannis implenda ex præcepto eiusdem Ludouici testatoris, necnon etiam ad numerum filiarum Fabij in ætate nubili existentium, ex quibus non videbatur posse dici probatam præsentam commoditatem Fabij de soluendo dicta scut. 2. mill. maxime quia ad hunc effectum deberet etiam probari, quod illa tñ essent penes Fabium in pecunia numerata ad hoc, ut posset redimere dicta bona cum aliis non teneatur pro dicta redemptione facienda tñ res suas proprias vendere, & distrahere per tex. in l. si seruus 22. §. is qui pignori. ff. de noxal. actio. ubi glos. in verb. seruum dicit, quod non videtur quis posse redimere tñ non potest commodè redimere, & alia glossa in l. nepos Proculo 125. verbo alieno potero. ff. de verb. signif. dicit, quod esse potest quod etiam ære alieno soluto non possit quis commodè soluere habito respectu ad sustentationem suæ familiæ, & dignitatis, nec propterea protinus cogendus tñ ad distractionem rerum suarum, & hoc idem tradit ibidem Alciat. sub num. 10. & num. seq. & notat Bald. conf. 301. num. 3. lib. 2.

Non obstat, quod verba dicti pacti non debeant ita rigorose tñ accipi, sed potius benignè interpretari fauore dictæ dotis, quæ fuit promissa in pecunia, licet Ioannes fuerit contextus eam recipere in bonis cum dicto tamen pacto quia fuit considerata, quod licet promissio dotis esset tñ facta in pecunia, tamen obligatio soluendi, quæ debet attendi legitur facta in bonis pro rata scutorum 2. mill. & quamuis pactum prædictum videatur respicere fauorem Ioannis tñ tamen potius fuit appositum fauore Fabij, ut scilicet ipse quado reperiret commoditatem pecuniarum posset cogi ad redimendum dicta bona intelligendo dictam commoditatem, ut supra fuit dictum quod clarius videtur apparere ex Instrumento assignationis dictorum bonorum in quo Ioannes se obligauit retinere dicta bona, eaq. custodire ad effectum restituendi Fabio iuxta formam instrumenti dotalis, & tñ sic ex dicto Instrumento colligitur qualis fuerit mens partium ab initio præseruandi, scilicet facultatem Fabio redimendi dicta bona, quæ mens, & intentio contrahentium tñ debet principaliter, & ante omnia attendi l. in conuentionalibus 52. ff. de verb. oblig. l. in conuentionalibus 219. ff. de verb. signif. Aymon. conf. 15. num. 7. & conf. 33. num. 21. Nat. conf. 176. n. 6. Et ita decissum &c.

REVERENDISS. MERLINO.

Treueren Parochialis.

Luna 16. Februarij 1626.

ARGUMENTVM.

Beneficium parochiale dum est iurispatronatus personæ Ecclesiasticæ, tunc in eius prouisione seruanda est forma præscripta à Concil. Trident. sess. 24. cap. 18. scilicet ut prouideatur per concursum, & quid sit faciendum quando institutio ad iurispatronatus spectet ad Episcopum, & quid si ad alium.

SUMMARIVM.

- 1 Citatio si non precedat, cum indicatione illius ad quod pulsatur citatus, nulliter agitur.
- 2 Citatio, ut ardeat citandum, debet esse legitime facta.
- 3 Beneficium parochiale, dum est iurispatronatus Ecclesiastici, in eius prouisione debet seruari Concil. Trident. sess. 24. cap. 18.
- 4 in Parochialibus iurispatronatus Ecclesiastici instituendus est concursus, si institutio spectet ad Episcopum, & num. 5. & quid si ea institutio spectet ad alium, num. 6.
- 7 in Collatione beneficij parochialis iurispatronatus Ecclesiastici, est seruanda Bulla Pij V. in Bullar. constitut. 32. sub pœnâ nullitatis actus aliter gesti.
- 8 Concursus ad beneficium parochiale dicitur factus dum proposita fuerunt edicta, licet unus tantum comparuerit.
- 9 Ius instituendi ad iurispatronatus Ecclesiastici parochiale, quamuis non spectet ad Episcopum, nihilominus ipse debet proponere edicta concursus. Et si secus factum fuerit collatio subiacebit vitio nullitatis.
- 10 Prouisio iurispatronatus Ecclesiastici parochialis, quando dicatur nulliter facta.
- 11 Concursus beneficij Ecclesiastici parochialis, cuius institutio non spectat ad Episcopum quando fit, Episcopus tunc debet eligere digniorem, & hunc patronus debet presentare ei, ad quem spectat institutio.

DECISIO DCXL.

RESPONSVM fuit sententias de partibus esse informandas, pluribus enim nullitatibus visæ sunt laborare quod suspensio petitorio ad illius tamen resolutionem fuerit deuentum, quod citatio tñ non processerit cum indicatione illius, ad quod pulsabatur citatus iuxta glos. in clem. sapè in verbo 2 ad id de verb. signif. & quod personaliter, tñ vel legitime ad valuas non fuerit dicta citatio executio demandata. Verumtamen Domini vim præcipuam faciebat in iustitia, quæ dd. sententijs obiciebatur agebatur, namque de parochiali, quæ est de iure patronatus Ecclesiastico, idq. partes admittunt, & Theodorus exposuit in positionibus datis in eius summ. num. 7. dum alias sub die 7. Nouembris prædicti hæc causa præponeretur, unde tñ seruari debebat forma præscripta à Sacro Concilio Tridentino sess. 24. cap. 18. si vero iurispatronatus Ecclesiastici ubi cautum est, ut in parochialibus tñ iurispatronatus Ecclesiastici instituatur concursus, si quæ institutio ad Episcopum spectat, & non ad alium patronatus.

5 tronatus quem digniorem inter approbatos ab
examinatoribus iudicabit Episcopo præseter ut ab
eo instituitur; si vero institutio ab alio quã ab Epi-
scopo sit facienda, qui est casus noster, quia institu-
tio in hac parochiali iurispatronatus spectat ad Ar-
chidiaconum tunc Episcopus solus ex dignis eligat
6 & digniorem, & hunc patronus præsentet ei, ad
quem institutio pertinet; & sanct. mem. Pius V. in
sua constitutione incipien. In conferendis benefi-
7 cijs, quæ est 33. in nou. Bullar. §. 3. irritat, & an-
nullat omnes prouisiones aliter factas non seruata
dicta forma Sac. Concilij Tridentini.

Nec obstare visum fuit, quod Archidiaconus ad
8 quem ius instituendi spectat proposuerit edicta, &
solum comparuerit Theodorus, & idoneus reper-
tus fuerit. Quoniam quoties etiam ius instituendi
9 spectat ad interiores nihilominus & Episcopus Or-
dinarius debet proponere edicta concursus, etsi
secus actum fuerit collatio est nulla quemadmodum
responderunt Illustriss. Interpretes Sac. Concilij
teste Garz. de benefic. cap. 2. par. 9. num. 262. & sic
non ab Archidiacono, sed ab Episcopo erat expo-
nendum edictum, quod & eo minus potest suffra-
10 gari, quia prius fuit facta præsentatio quam & inti-
matus concursus, & expositum edictum ut depre-
hendi videtur ex verbis ipsius edicti, & tamen iux-
ta Sacrum Concilium debet fieri concursus, &
11 Episcopus eligere digniorem, & hunc patronus
præsentare ei, ad quem institutio spectabat.
Et ita vtraque parte informante &c.

R. P. D. REMBOLD O.

Romana, seu Nepesina Censui.

Veneris 6. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Distinguntur non nulli casus, in quibus discutitur,
quando census impositio dicatur simulata & in-
fraudem usurarum, & quando non. Census im-
positio valida est, si pecunia realiter fuit numerata im-
ponenti, licet postea fuerit restituta emptori census.
Si ex hoc aliquod commodum imponens senserit.

SVMMARIVM.

- 1 in Censui impositione si non interuenerit pecunia,
tunc impositio præsumitur simulata.
- 2 in Censui impositione si interuenerit pecunia, sed
ea non fuit numerata, & venditori tradita, sed
solum deseruiuit, ut dicitur, per la mostra, tunc in
censui præsumitur simulatio.
- 3 Pecunia si fuerit numerata in impositione census,
& realiter tradita, sed statim post contractum
restituta sine causa, & titulo, tunc etiam d. im-
positio præsumitur simulata.
- 4 Sed quando fuit restituta cum causa, ita ut attu-
lerit aliquam utilitatem impositori tunc census
substinetur. & nu. 6 & 7.
- 5 Dominium pecuniarum sufficit, quod vere, & rea-
liter in impositione census fuit translatum in im-
positorem, & hoc potest fieri etiam per momenta-
neam solutionem.
- 8 Testis unicus non probat.
- 9 Pecunia in impositione census ex quibus præsuma-
tur tradita animo earum dominium transferendi.
- 10 in Censui constitutione requiritur vera numeratio
pecunie.

- 11 Fraudis simulatio in impositione census ex pactis
precedentibus, quando cesset.
- 12 Pactum licitum, vel illicitum, si potuerit procede-
re in aliquo contractu, ad effectum, ut ille substi-
neatur, præsumendum est præcessisse pactum li-
citurum.
- 13 Soluens, ut solutum recipiat, non videtur soluere.
- 14 Sed hoc intellige verum, quando solutio nullum
commodum attulit recipienti, secus verò è con-
tra.

DECISIO DCXLI.

FVIT dictam sententiam Rotalem esse confir-
mam. quia illa bene iustificatur ex decisionibus
factis coram Reuerendis. D. meo Patriarcha Hie-
rosolymitano, in quibus firmatur constare de valida
impositione census, & præsentia simulationis exce-
ptionem non esse probatam.

Nec rationibus in dictis decisionibus deducis
obstât denuò allegata pro Cerbonio, & litis confor-
tibus, quia in hac materia Inpositionis census vi-
1 dentur plures casus posse distingui, Aut & enim in
impositione census non interuenit pecunia, & tunc
impositio præsumitur simulata in fraudem, usurarum.

Aut interuenit pecunia, sed ea non fuit numerata
2 & venditori & tradita, atque ita solum deseruiuit pro
ostensione, seu ut dicunt per far la mostra, & tunc
pariter præsumitur simulatio, ut fuit dictum in Affi-
sien. pecuniaria 7. Maij 1610. & 28. maij 1611. co-
ram eodem Reuerendis. D. meo Patriarcha, relata
per Modern. de Censib. decis. 129. & 130.

Aut pecunia fuit numerata, & realiter tradita,
impositori seu venditori Censui, sed statim, & in-
continenti post conclusum & contractum restituta
eadem pecunia emptori, à quo fuit numerata sine
causa, & titulo, ita ut nullam penitus utilitatem at-
tulerit recipienti, & tunc etiam venditio seu imposi-
tio d. Censui præsumitur simulata.

Aut dicta pecunia venditori in impositione Cen-
sus effectu aliter, & liberè tradita mox ab illo fuit
4 restituta emptori cum causa, ita ut & aliquam utili-
tatem attulerit venditori, & tunc census substinetur
etiam si non steterint pecunie penes venditorem suf-
5 ficit enim quod dominium pecuniarum fuerit & verè
& realiter translatum in venditorem, quod potuit fie-
ri etiam per solutionem momentaneam, ut in pun-
cto fuit firmatum in Bononien. Censui 28. Aprilis
1600. coram bo. me. Cardinale Pamphilio, relat. per
eund. Modern. de Censib. decis. 123. & coram S. me.
Gregorio XV. decis. 195. sub num. 9. vers. non obstât,
& seqq. coram Reuerendis. D. meo Decano, quæ est
decis. 468. nu. 5. par. 1. recent.

Vnde cum in casu de quo agitur pecunia fuerit
numerata effectu impositoribus census per Ioannem
emptorem etiam si postea eadem pecunia fuerit ab
6 eisdem impositoribus d. Ioanni restituta tamen & sub-
stinetur census, quia dicta restitutio non fuit facta
sine causa, sed quia idem Ioannes consignauit ei is
impositoribus loco dictarum pecuniarum.

Instrumentum, & apocaz crediti, quod ipse Ioan-
nes habebat cum Communitate, & hominibus parti-
cularibus Carri Nazzari. & sic dici non potest,
7 & quod impositores census nullam ex dictis pecunijs
utilitatem perceperint, & per consequens cessat præ-
sumptio simulationis ex supra allegatis.

Nec

Nec obstat quod pecunię non fuerint liberę traditę impositoribus seu venditoribus d. Censur, nec eo animo, vt transiret dominium pecuniarum in dictos venditores, quia hoc non probatur, & testis, qui ad id probandum inducitur, vltra quod est vnicus, & sic non probat *cap. veniens, & cap. in omni negotio de testib. l. vbi numerus ff. eod. Gabr. cons. 44. n. 3. & consil. 146. num. 12. lib. 2.* & patitur plures exceptiones de quibus in facto, potius probat contrariũ, dicit enim quod dictis impositoribus Censur fuit effectualiter numerata pecunia, & quod posteaquam recesserunt e loco contractus illam penes se liberę retinuerunt per duas horas, & amplius vagantes per oppidum S. Edisti, & si voluissent potuissent cum ea, quodque ipse testis illos non retinuisse si voluissent abire, & quod non habebat in mandatis, vt eos retineret, atque ita apparet pecunias fuisse liberę traditas, & animo transferendi dominium in dictos impositores.

Non obstat quę dicuntur de pacto, seu tractatu precedenti inter venditores, & emptores censur, quod scilicet emptor illius effectiue daret ad Censur scuta 250. quę postea emptori restituerent, qui in actu restitutionis illis consignaret.

Instrumentum, & apocas crediti, quod emptor habebat cum Communitate, & hominibus Castri Nazzani, quia neque huiusmodi contractus, vel pactum probatur per vnica testem habentem plures exceptiones, vt supra, & pro magis clara responsione ad omnia in contrarium deducta aduertendum videtur, quod si precessit aliquod pactum inter dictos contrahentes, illud esse potuit duplicis speciei, vel primo emptor loco pretij consignare deberet dictas apocas, & hoc casu censur non substineretur, quia deficeret vera numeratio pretij, & quę requiritur ex constitutione Pij V. & hoc casu procedunt omnia deducta in contrarium vel secundo quod fieret vera, & realis constitutio censur, & emptor teneretur cum effectu numerare precium, illudque ita tradere venditoribus, vt reuera illius dominium transferret in dictos venditores atque hoc facto iidem venditores tenerentur cum eadem vel alia pecunia emere a Ioanne creditum quod ipse habebat cum dicta Communitate, & hominibus Castri Nazzani, & tale pactum fuisset licitum, quia esset pactum super duobus diuersis & separatis & contractibus ineundis per se licitis, neque in hoc casu posset subesse suspicio fraudis, vt dicitur in dicta decisione 193. nu. 10. coram S. m. m. Greg. XV. & in Romana Censur 17. Maij 1610. coram Illustriss. D. Cardinale Mellino. Propterea cum tale fuerit pactum, siue tractatus quę refert dictus testis etiam si ei fides adhibenda esset, nihilominus censur substinetur, quinimo cum potuerit precedere & pactum licitum, & etiam pactum illicitum in dubio potius presumi debet fuisse initum pactum licitum ad tradita per Bald. in l. rogasti §. si tibi in fine ff. si cert. pet. & cons. 154. numer. 2. & seq. lib. 2. & fuit dictum in Mediolanen. pecuniaria, seu cambiorum coram bo. me. Card. Lancellotto.

Nec obstat text. l. qui sic ff. de solut. cum alijs per Rimin. sen. cons. 407. num. 7. lib. 3. Honded. consil. 35. num. 14. lib. 2. vbi quod si soluens, vt solutum recipiat non videtur soluere, quia hoc procedit quando solutio nullum commodum attulit recipienti, secus si attulit solutio aliquam vtilitatem recipienti, quia tunc licet solutum restituatur, tamen solutio tenet ex supra allegatis.

REVERENDISS. PIROVANO.

Nicieñ. Prioratus.

Veneris 6. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Gratia Papę, si sit fundata super vnione, qui eam obtinuit, debet dictam vnionem concludenter probare. Vnio cõcludenter probatur vel per immemorabile, vel per quadragenariam cum titulo, & tunc est probanda per immemorabilem, quando est tituli extinctiua, alias secus, quia tunc probatur lenioribus probationibus.

SUMMARYM.

- 1 Prescriptio omnis perficitur spatio quadraginta annorum.
- 2 Narratiua ea, est concludenter probanda, in qua Papa fundauit suam gratiam.
- 3 Rector plurium beneficiorum, quis esse potest.
- 4 Vnio est concludenter probanda, vel per quadragenariam cum titulo, vel per immemorabilem.
- 5 Vnio probari potest per quadragenariam vna cum fama, quę loco tituli deseruit.
- 6 in Probanda vnione communis reputatio deseruit loco tituli, & saepe id admisit Rota.
- 7 Vnio tunc est probanda per immemorabilem, quando sumus in vnione tituli extinctiua.
- 8 Ecclesia vnita efficitur pradium alterius cum quā fuit facta vnio.
- 8 ad Vnionem probandam tunc non requiritur immemorabilis, quando vnio non est tituli extinctiua.
- 9 Vnio, quando non est tituli extinctiua, tunc ea probatur lenioribus probationibus, quia tunc ius non resistat.
- 10 in Prescriptione bona fides presumitur, dum contrarium non probatur.
- 11 Vacatio non datur in beneficio vnito.
- 12 ad Gratia iustificationem sufficit probare ea, de quibus in literis habetur.

DECISIO DCXLII.

DICTVM fuit sententiam Rotalem esse confirmandam, vt cum multa pro illius iustitia, & fuerunt per particulares decisiones iam firmata, & primo Prioratum esse regularem. Secundo non obflare Regulam, de triennali. Tertio Gratiam Ioannis Baptiste esse iustificatam. Quarto causam esse expediendam non obstantibus deductis. Quinto Capitulum esse audiendum pro suo interesse, sed non posse impedire expeditionem causę quoad alios. Sexto & vltimo Carolo esse denegand. remissoriam. Fuit insuper oppositum Gratiam eiusdem Io. Baptiste non esse iustificatam quoad annexionem in eius literis narratam de loco, & Canonicali portione, & super hac noua exceptione mandarunt Domini sub die 10. Decembris 1625. vt stricte informaretur. Causa autem iterum posita exceptione predicta non obstante fuerunt pro confirmatione sententię Rotalis.

Nam verba narratiuę literarum Ioannis Baptiste non controuertuntur, videlicet Prioratum predictum, qui inibi dignitas existit, ac cuius & loci, & Canonicalis portionis eiusdem Ecclesię, nec non Parrochialis

chialis Ecclesia S. Michaelis loci de Gurbia, ac
 forsan aliorum illi annexorum tibi conferimus, &
 huiusmodi annexio de loco, & Canonicali portione
 narrata visa fuit sufficienter probata ex statu qua-
 dragenaria possessionis ab anno 1546. per narratiua
 Apostolicæ provisionis Francisci de Berra, ibi, Cum
 itaque postmodum locus, & Canonialis nuncupa-
 tus Ecclesiæ Nicien. Ordinis S. Augustini inuicem
 perpetuo vniri, & ex alia provisione Apostolica de
 anno 1580. ad fauorem Dominici Careræ de Sacri-
 stia eiusdem Ecclesiæ, vbi narratur quod d. Domi-
 nicus obtinebat Prioratum Claustralem dictæ Ec-
 clesiæ perpetuo vniri existunt, cui, & tertia acce-
 dit per obitum d. Dominici Careræ ad fauorem
 Ludouici Balduini de anno 1589. cum narratiua
 annexionis, quæ provisiones simul iunctæ nulli du-
 bium quin capiant tempus 40. annorum ab anno
 scilicet 1546. vsque ad annum 1589. & sufficientes
 sunt, & ad probandum statum narratæ annexionis
 cum tanti temporis spatium impleatur præscriptio
 Card. in Clem. 1. q. 20. de supplem. neglig. prælit. Fe-
 lin. in cap. ex parte num. 2. de test. Ius. in l. qui aliena
 num. 39. ff. de acquir. hered. Cuman. cons. 10. nu. 10.
 Neque prædictæ narratiuæ de annexo aduersantur
 provisiones datæ per Carolum Sum. eius nu. 4. & 5.
 in personam Primo Claudij Badati de anno 1565. &
 secundo Dominici Careræ de anno 1571. in quibus
 narratur provisio huius Prioratus vna cum illius
 Canonicali, & Præbenda absque dispositione Apo-
 stolica obtineri consueta, quæ verba videntur inter-
 re statum æque principalem in utroque beneficio nõ
 autem annexum, & vnicum, quo casu dicebatur in-
 terruptum esse cursum quadragenariæ, & requiri
 concludenter probationem, & ex quo Papa fundauit
 suam gratiam in ista annexione æque principaliter
 narrata Rota decis. 268. numer. 4. part. 1. diuers. &
 decis. 444. nu. 2. par. 4. rec.
 Quia narratiua de solito obtineri absque dispensatione
 Apostolica non repugnat probationi de annexo, &
 vnito, vnione tamen tituli non extinctiua, & cum si-
 mul esse possit, quod vtriusque beneficii vnus sit
 Rector, cap. & temporis 16. q. 1. Caccialup. de Vnio-
 ne art. 2. num. 2. Petrus de Perus. de Vnion. Eccles.
 cap. 1. num. 6. vt propterea sine dispensatione obti-
 neri soleant, & si dicatur data cõpatibilitate defuisse
 se, nihilominus concludentem probationem, quæ
 in iustificatione vnionis desideratur per immemo-
 rabilem vel per quadragenariam cum titulo Felin.
 cons. 2. num. 2. Cas. de Grass. decis. 13. num. 12. de
 præben. Caputaq. decis. 334. & 347. par. 3. & decis.
 196. num. 2. coram Papa Gregor. XV. facile etiam
 euitatur obiectum quia posset sustineri & in præsent
 cum ipsa quadragenaria loco tituli putatiui concur-
 rere famam annexionis, & vnionis ex testibus Sum.
 Joannis Baptistæ datis, & qui illam concludunt, &
 & sufficere hanc communem reputationem loco ti-
 tuli admisit Rota decis. 71. num. 2. par. 2. rec. & prius
 in Alexandrina S. Stephani coram bon. mem. Litta
 relata per Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 146.
 sed concludentius fuit responsum, quod hæc proba-
 tio tituli vel vere, vel exhibitionem illius, vel im-
 plicitè per immemorabilem & esset faciendâ, quan-
 do essemus in vnione tituli extinctiua, nam per eam
 Ecclesia vnita efficitur prædium alterius cum qua
 sit vnio Cald. cons. ultimo de reb. Eccles. non alien.
 merito ratione tanti præiudicii desideratur plenior,

& fortior probatio. Secus verò quando versamur
 8 in vnione & tituli non extinctiua, quia per eam Sta-
 tus Ecclesiæ, & essentia beneficiorum non alteratur
 & in suo statu, & honore remanet, & tunc leuiore
 9 & admittuntur probationes, quia ius commune non
 resistit, & sufficit possessio quadragenaria cum bona
 10 fide & quæ semper præsumitur, nisi contrarium pro-
 betur, quâ distinctionem Rota recepit in Tinasonen.
 Iuris præsentandi 15. Martij, & 16. Octobr. 1592.
 coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, et in eadem
 2. Octobris 1594 coram bon. mem. Litta, quæ regi-
 strantur per Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 239.
 cum seq. In præsent autem non versamur in secun-
 do capite distinctionis, quia Ioannes Baptista non
 narrauit annexionem tituli extinctiuam, sed æque
 11 principaliter, dum præsupponit Papæ & vtrumque
 beneficium vacare, quæ vacatio non datur in bene-
 ficio vnito Gonzal. super reg. 8 gloss. 5. §. 7. nu. 2. et 7.
 cum alijs per Garz. d. cap. 2. numer. 12. et sequen. Et
 quamuis fecerit etiam mentionem annexionis eo-
 rundem de ea est intelligen. quæ conuenit vacatio-
 ni per æqualem vnionem tituli non extinctiuam,
 12 & quæ sufficit ad iustificationem gratiæ, non autem
 de altera tituli extinctiua, de qua literæ mentionem
 non faciunt.
 Et ita decisum vtraque parte informante.

REVERENDISS. COCCINO.

Cremonen. Canoniciatus.

Mercurij 11. Martij 1625.

ARGUMENTVM.

Absolutoria, quamuis verum sit, vt non detur nisi reo,
 & possessori, & reus dicatur, qui causam iactationis
 committit, & conuentus sit actor, tamen si iste actor
 possideat, & reus nihil cõtra eum probauerit, potest
 tamquam possessor petere, & obtinere absolutoriam
 & maxime stante commissione effecta communi, in
 qua adsit clausula, quam, & quas.

SUMMARIVM.

1. Distin. perinde ac si, operatur, quoad effectum
 Iuris.
2. Absolutio solum solet dari reo, et possessori.
 Actor non potest absolui.
3. Iactationis causam committens, postquam ostendit
 iactationes dicitur reus, et non actor.
4. Possidens, in terminis iudicij iactationis, potest ab-
 solui, si ille, qui commissam commisit, nihil con-
 tra eum probauerit.
5. Possidens si non sit talis, non potest obtinere absolu-
 tionem.
6. Clausula, quam, et quas, beneficio, quando quis vti
 non possit.
7. Commissio quando fuit effecta communis, tunc qui-
 libet ex partibus potest frui beneficio clausularum
 in ea positarum.
8. Adiudicatoriam, vigore clausula, quam, et quas,
 petendo ex reo efficitur actor.
9. Clausula, quam, et quas, non immutat naturam
 iudicij.
10. Causam iactationis committens simpliciter loquẽ-
 do dicitur reus, et si vult vti, clausula quam, et
 quas, efficitur actor.
11. Iactationis causam committens contra Titiam
 cum

cum clausula quam, et quas, post quam commissio effecta est communis, si Titius reus velit uti clausula illa reconueniendo, vel aliquid petendo in illo iudicio, tunc efficeretur actor.

- 12 Beneficium petens sibi adiudicari, etiam quod fuerit contra eum commissa causa iactationum, efficitur actor.

DECISIO DCXLIII.

IOANNES Paulus obtinuit commissionem iactationis & iactationum, hoc est intentauit remedium, l. diffamari C. de ingen. & manum. contra Io. Baptistam obtinuit aliam commissionem mihi directam, in qua fuit rescriptum ut procederem, perinde ac si Ioannes Paulus dicta commissione fuisset usus, illaque esset effecta communis. Quare cum

- 1 dictio, perinde ac si operetur et quoad effectum Iuris ut Ioannes sit usus dicta commissione, & illa sit effecta communis l. 1. C. de error. aduoc. Decian. conf. 116 num. 19. lib. 1. Ideo potest Io. Baptista ea uti.

- Stante hac facti serie Dubitauit An Io. Baptista possessori dari possit absolutoria, & prima facie videbatur dicen. quod non, et quia illa solet tantummodo dari reo, & possessori l. qui accusare C. de eden. & Io. Baptista non est reus, sed actor, cum Ioannes Paulus commiserit causam et iactationis postquam ostenderit molestaciones, sit reus, non actor, Couarr. var. lib. 1. cap. 18. n. 2. vers. illud satis & nu. 3. & seqq. & molestaciones satis ostendit, ex quo Io. Baptista comparuerit in iudicio Couarr. ibidem.

- His tamen non obstantibus fuit resolutum Io. Baptistæ absolutoriam posse dari, quia cum ipse possideat, et Ioannes Paulus nihil probauerit, potest tanquam possessor petere absolutoriam etiam quod agatur de materia beneficii, & gratiam non iustificauerit Rot. decis. 7. de except. in antiq. Bisign. decis. eodem tit. Rota decis. 6. de re iud. in antiq. & decis. 1. & 2. in nou. Gemin. conf. 38. in princ. & conf. 91. & 92. in princ. ubi de comuni Auebar. consil. 233. in princ.

- Non obstat motiuum in contrarium adductum, quia prædicta regulariter sunt vera, sed non et efficiunt in casu, de quo agitur, in quo ipse Ioannes Paulus non potest obtinere absolutionem tanquam possessor, cum non sit talis, neque adiudicatoriam utendo beneficio et clausula, quam, & quas, cum non constet de illius iure, imo constet de non iure illius ex decisionibus in hac causa factis, ut bene in puncto Rot. decis. 801. par. 1. & propterea cum commissio sit effecta communis vigore prædictæ clausulæ sicuti Ioannes Paulus cum ista clausula posset agere contra Io. Baptistam possessorem Ita Io. Baptista eadē et potest se iuuare, & tanquam possessor petere absolutoriam Rota decis. 254. num. 1 par. 1. Nam si Ioannes Paulus vellet uti hac clausula petendo et adiudicatoriam, censeretur actor, ut fuit in puncto resolutum in causa Siracusana quarta 16. Nouemb. 1588. coram bo. mem. Episcopo Perusino.

- 9 Neque obstat quod clausula quam, et quas non immutet naturam iudicii Rota decis. 34. ubi addn. de refer. sed non applicatur ad rem prædictam. Si enim Ioannes Paulus vellet stare in puris terminis iactationis, est reus, si vellet uti clausula quam, & quas efficeretur actor, sicuti si quis commiserit causam contra Titium cum clausula quam, & quas post-

- 11 quam commissio esset effecta et communis, si Titius reus vellet uti clausula illa reconueniendo, vel aliquid petendo in illo iudicio tunc efficeretur actor, ut optime per Seraph. decis. 1327. num. 2. & propterea sicuti si Ioannes Paulus vellet agere ex illa clausula contra possessorem petendo sibi beneficium, et adiudicari etiam quod fuerit commissæ causa iactationum efficeretur actor, & Io. Baptista reus ex supradictis. Ita Io. Baptista utendo dicta clausula quam, & quas, & docendo de sua possessione potest petere absolutoriam Rota decis. 254. num. 1. par. 1. diuers. Et ita vna parte informante conclusum, &c.

REVERENDISS. MERLINO.

Castren. Pecuniaria.

Mercurij 11. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Mandatum executiuum est nulliter relaxatum, dum ad illius relaxationem fuit deuentum nullo præcedente decreto, explosa opinione eorum, qui sentiunt hunc defectum sanari per subscriptionem Iudicis. Procurator contrahendo nomine principalis, ipse ad nihil conueniri potest, & numquam præsumitur nomine proprio voluisse se obligare, & ad hoc verba etiam violententer sunt torquenda.

SVMMARIVM.

- 1 Mandatum executiuum est nulliter relaxatum si nullo præcedente decreto, fuerit expeditum.
- 2 Mandatum, dum Iudex subscribit, facit actum extraiudiciale, & sic non equipollet decreto necessario ante mandati relaxationem.
- 3 Sententia, & mandata si ex actis non iustificentur, nulla sunt.
- 4 Mandatum relaxatum nulla præcedente certi debiti liquidatione, est nullum.
- 5 Procurator contrahendo nomine principalis ad nihil de proprio tenetur.
- 6 Procurator nomine principalis contrahendo, solum obligatur, vel ad ostendendum mandatum, vel ad obtinendam ratificationem illius cuius nomine promittit.
- 7 Unde ostenso mandato, vel obtenta ratificatione, est conueniendus principalis, & procurator liberatus euadit.
- 8 Procuratoris nomen, si fuerit appositum obligationi per eum inite pro principali, an ipse pro eo teneatur.
- 9 ad Obligandum se, quis inuitus cogi non debet.
- 10 Procuratori non debet esse damnosum eius officium.
- 11 Procurator contrahendo nomine Domini, ex quibus ipse quoque remaneat obligatus de proprio.
- 12 Obligationis vinculum, qui suscepit frustra recusat eius onus.
- 13 Procurator dum se obligat nomine proprio pro principali, quando ille nollet ratificare gesta pro eo, tunc si obtineatur ratificatio, procurator immunitatis euadit.
- 14 Singula singulis congruè referenda sunt.
- 15 in Obligationibus non admittitur extensio de casu ad casum, cum sint stricti iuris.
- 16 Procurator contrahendo nomine Domini, quando verba sunt dubia, an ipse voluerit quoque se obligare.

ligare, qualiter verba sint interpretanda.

17 Procurator, ne voluerit se obligare pro eius Domino faciendæ est omnis interpretatio, quamvis verba violentèr torquerentur.

18 Obligatio facta à procuratore intelligitur semper facta vigore antecedentis mandati.

19 Actus subsequens debet referri ad præambulum titulum, & obligationem.

DECISIO DCXLIV.

DOMINI responderunt mādātum relaxatum contra Felicianum pro scutis 2400. esse infirmum tam ex capite nullitatis, quam iniustitiæ.

Nullitas autem deducebatur, quia d. mādātum fuit relaxatum nullo precedente condemnationis decreto, quod in processu non reperiatur, & tamen decretum huiusmodi erat necessarium l. Cod. de execut rei iud. Alex. conf. 163. num. 3. lib. 6. Crescent. deo. 2. num. 3. tit. de arbitr. & Rot. in Romana de Pinellis 20. Februarij 1598. coram Orava. quæ est decisio 2. post modern de oblig Camer.

Nec visum fuit evitari posse hanc nullitatem ex eo quod Index se subscripserit; mādātū relaxato; quia illa subscriptio, tanquam actus + extraiudicialis, qui & nulla precedente causæ cognitione ad libitum fieri poterat, non aequipollet decreto, ut in his terminis consideravit Rota in Albanen. spolijs 8. Februarij 1610. coram bo. me. Penia.

Iniustitia vero mādati desumebatur, quia ex actis dictum + mādātum non iustificatur nedum quoad quantitatem crediti, scilicet pro dictis scutis 2400. sed nec etiam quoad ipsam substantiam, & veritatē crediti.

Non iustificabatur quantitas, quia laudum in cuius executionem prætenditur relaxatum mādātū, nullam Feliciano præfigit certam quantitatem debiti, & consequenter mādātum nulla + precedente certi debiti liquidatione relaxatum non iustificatur, l. hac autem §. 1. ff. ex quibus caus. in poss. eat. Bald. conf. 163. num. 1. lib. 4. Surd. conf. 186. num. 24. Rot. decis. 409. num. 6. par. 1. & decis. 363. num. 7. part. 2. recent.

Substantia autem totius debiti, & veritas impugnabatur, quia Marcuccius pulsabat Felicianum vigore supradicti laudi, & compromissi, in quo tamen compromisso Felicianus egit non proprio nomine, sed procuratorio nempe pro Ranuccio patre, pro quo etiam promissit de rato alias de proprio teneri voluit, unde tota obligatio soluendi, quod per arbitros fuisset laudatum spectabat, & hærebat Ranuccio, cuius nomine Felicianus compromissit, + non autem penes ipsum Felicianum Procuratorem, qui propterea ad nihilum de proprio tenetur l. procurator, qui pro evictione ff. de procur. l. si pupilli §. item si procuratori ff. de negot. gest. & utrobique Bart. Bald. Castren. Angel. & alij Interpretes Iacobin. de S. Gregorio in l. fin. num. 14. C. de furt. Ias. in l. ciuitas numer. 16. vers. item aduerte ff. si cert. pet. Paris. conf. 78. num. 37. lib. 1. Rimin. lun. conf. 641. nu. 12. Surd. conf. 19. num. 11. Card. Mantie. de tacit. lib. 8. tit. 11. numer. 1. Et Felicianus tanquam procurator contrahens solum + obligabatur, vel ad ostendendū mādātum, vel ad obtinendam ratificationem illius cuius nomine compromissit ut notat Bart. in d. l. procurator qui pro evictione num. 4. Quo ostenso man-

dato vel sequuta ratificatione ut in presenti sequuta fuit, & datur in Summario Feliciani num. 2. ipse Ranuccius + est conveniendus, & procurator liberatus evasit l. fin. ff. de Instit. act. Bart. in dicta l. procurator qui pro evictione num. 2. vers. 1. casu Castren. conf. 95. in princ. lib. 1. & conf. 248. in fin. lib. 5. Paris. conf. 78. num. 38. ad fin. vers. Et finitum fuit, & num. 41. lib. 1. Silvan. conf. 8. num. 1. & seqq.

Neque hic ambigi posse videtur, quin Felicianus tanquam procurator patris se obligaverit, dum in verbis dispositiuis Instrumenti hoc ipse profitetur ibi, Il Capitano Feliciano figliuola agente, & procuratore come asseri di M. Ranuccio per il quale anteo con giuramento promise de rato in forma &c. altrimente di suo proprio. Et sic cum procuratoris

8 + nomen obligationi fuerit appositum procuratorio nomine obligationem susceptam fuisse dicendum.

est Ias. & alij in l. 1. §. nunciatio ff. de nou. oper. nunc Angel in l. si pupilli §. 1. num. 4. ff. de negot. gest. Mantie. de tacit. d. lib. 8. tit. 11. numer. 1. & seqq. egregie Laderch. conf. 36. num. 8. & seqq. Alias esset cogere

9 inuitum + in obligationem contra l. 1. §. si conveniat ff. Deposit. l. contractus ff. de reg. iur. Et procuratori

10 efficeretur officium damnosum + contra aequitatem Iuris de qua in l. sed si quis ex signatoribus ff. Quæ admod. testam. aper.

Nec visa sunt obflare verba illa in calcei compromissi ibi, E per offeruanza delle cose sudette detto Gio: Battista obligò se stesso, heredi, e successori, e detto Capitano Feliciano all'incontro M. Ranuccio suo padre principale, e se stesso, e loro heredi, e successori, e beni; Ex quibus videtur deprehendi Felicianum nedum excessisse terminos procuratoriæ

11 obligationis, quæ non + egreditur personam principalis, sed fidem suam astrinxisse, & consequenter etiam ipsum Felicianum, licet procuratorem, remansisse obligatum de proprio ad d. l. procurator qui

12 pro evictione ibi, Qui pro dominio vinculum + obligationis suscepit onus eius frustra recusat ff. de procur. & tradunt Bart. & alibi ibidem Socin. sen. conf. 154. num. 7. lib. 2. & conf. 100. num. 2. vers. 2. astrinxit lib. 3. & post alios Menesh. conf. 58. nu. 56. & seqq. Card. Mantie. de tacit. lib. 3. tit. 10. num. 33. in fin. & lib. 8. tit. 11. num. 5. Quoniam à principio, &

verbis dispositiuis duæ inducæ sunt obligationes, prima est principalis, & hoc respectu Ranuccij, cuius nomine Felicianus compromissit; Altera accessoria, & quoadmodo subsidiaria, & hoc erat ip-

13 sius Feliciani, quatenus Ranuccius pater nollet tractum habere, quia hoc casu Felicianus filius, & procurator voluit de proprio teneri; Vnde retento hoc

14 themate, & singula + singulis congruè referendo dicendum videtur, quod Felicianus in supra relatis verbis Instrumenti obligaverit patrem ad soluendū quod per arbitros fuisset laudatum, & obligaverit se ipsum, bona, & heredes, quatenus pater nollet ratificare, non autem se obligare etiam post sequentam

ratificationem; Et huc interpretationi fuerit, quod ea retenta non datur contrarietas in eodem instrumento sed postrema, & executiva verba congruè respondent primis dispositiuis nec inducitur exten-

15 sio de casu ad casum in + obligatione, quæ stricti est iuris; Et in hac materia ubi verba possunt trahi ad præambulam obligationem nec inducitur exten-

16 lam + trahendam esse monent Doct. ut per Bart. Alex. & alios in l. 1. §. Cbrysgonus ff. de verb. oblig.

elogan-

eleganter tradit Laderch. d. conf. 36. num. 12. vers. At vero, & num. 14. ubi in fin. idem repetit etiam si
 17 *verba violenter ꝑ torquerentur; Et conferunt tradita per Paris. conf. 110. num. 54. & 61. lib. 1. Gab. conf. 131. nu. 5. lib. 2. quos sequitur Honded. conf. 89.*
 18 *num. 30. lib. 2. Et obligationem ꝑ factam à Procuratore intelligi semper factam vigore antecedentis*
 19 *mandati, & subsequentem actum, vel ꝑ promissionem referri ad præambulum titulum, & obligationem pluribus firmat Surd. conf. 19. num. 18. 19. & seqq. & Laderch. præallegato conf. 36. numer. 11. & seqq. & num. 14. & 18.*
 Et ita, &c.

Infra in eadem causa habetur altera decisio coram eodem bon. me. Merlino sub die 21. Aprilis 1627. in Appendice.

REVERENDISS. MERLINO.

Foroliuieñ Societatis Officij.

Luna 16. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Societas Officij, vt validè dicatur inita, inter alia principaliora requisita, illud non parum est necessarium, vt illa fiat super Officij vacabilibus, alias si reperiatur inita super officio non vacabili ex defectu subiecti nullam habet substantiam, ita vt fructus inde percepti computandi veniant in sortem, vel restituendi & quando dictus contractus non possit transire in diuersum contractum, vt substatineatur.

SUMMARIVM.

- 1 Societas officij, vt validè dicatur contracta, inter alia est necessarium, vt fiat super officio vacabili.
- 2 Societas officij inita super officijs non vacabilibus inualida sunt.
- 3 Societatis Officij facta super officijs non vacabilibus ex defectu subiecti nullam habent substantiam.
- 4 Societas Officij inita super officijs non vacabilibus quibus concurrentibus substatineantur. & nu. 4. Decis. 763. part. 1. diuers. in quibus terminis loquatur.
- 6 Societas officij contracta super officio non vacabili, nulla est, si fuerit inita pro vt alia societates officij contrahuntur.
- 7 Pactum illud appositum in societate officij non vacabilis, de lucrando pecuniam in casu mortis, est alienum à natura ipsius contractus.
- 8 Cum illud tantum conueniat, quando sumus in officijs vacabilibus, cum tunc compensetur periculum cum periculo.
- 9 Constitutiones Pontificie loquentis super modo contrahendi societates officiorum habent decretum irritans.
- 10 Officia non vacabilia non reddunt ad rationem duodecim pro centenario.
- 11 in Societate officij requiritur vt fructus sint uniformes officiali, & socio.
- 12 Societatis officij contractus quando non subsistit, tunc fructus exacti computantur in sortem, vel restituendi.
- 13 Census vitalitij natura est, vt numquam possit fors principalis repeti.

- 14 Societas officij, si non subsistat, quando non possit transire in contractum sponsonis.
- 15 Contrahens, quando apparet, voluisse inire certam speciem contractus in vanum queritur, vt fiat transfusio in diuersum contractum.
- 16 Contractus aliquis vt dicatur initus, necesse est, vt interueniant ea, quæ ad eiusdem validitatem requiruntur.

DECISIO DCXLV.

PROPOSVI dubium reservatum An societates essent nullæ, vel potius iniustæ, & ad iustitiam reducibiles. Et Domini censuerunt esse nullas, nā Constitutiones Pontificie Leonis X. & Pij IV. super forma contrahendi societates officij loquuntur de officijs vacabilibus Romanæ Curie, ꝑ & inter alias condiciones necessarias ad intrinsecam rationem contractus, & illius validitatem supponere, ac requirere videntur, quod officium super quo societas contrahitur sit vacabile adeo vt ꝑ super officijs non vacabilibus prout est officium Cancellarie Ciuitatis Foroliuij societates huiusmodi valide contrahi non possint sed super illis inita ex defectu subiecti ꝑ idonei, & tanquam habentes, & formam inducentes sint omnino nullæ, & inualidæ, vt fuit resolutum in Romana societatis 1. Iulij 1596. coram Corbani & in alia Foroliuieñ. societatis 23. Februarij 1611. coram Cardinali Lancellotto, & in Romana Societatis officij 14. Ianuarij 1615. coram Reuerendiss. D. meo Pamphilio, & in hac causa 13. Ianuarij, & 20. Februarij 1714. coram bon. mem. Sacro.

Deque obstat, quod alias Rota firmauerit societatem ꝑ initam super hoc eodem Cancellarie officio fuisse validam, vt in decis. 763. part. 1. diuers. quia id fuerat communicatum dominum pro tertia parte, & expresse conuentum, quod damnum, & lucrum deberet esse commune, & contractionis ille implicitè continebat contractum ꝑ venditionis ipsius tertia partis officij, explicite vero contractum societatis super eadem tertia parte, quod non negatur licitè ac valide fieri posse iuxta tradita per Corrad. de contract. tract. 9. q. 97. in prima conclus. Summ. Siluestr. in Voto societas il primo numer. 18. Summ. Armil. in eodem Voto nu. 17. Corn. conf. 122. num. 2. in fin. lib. 1. & bene firmatur in d. dec. 763. In proposito vero non fuit implicitè facta venditio nec translatum dominum officij pro aliqua certa quota cum participatione damni, & lucri, sed super officio prædicto simpliciter contracta ꝑ societas, & conuentum, quod ea durante deberent solui fructus ad rationem duodecim pro centenario, dissoluta vero restitui integra fors principalis cum pacto de lucrando in casu mortis, qui modus, & forma contractus non bene adaptatur officijs non vacabilibus, cū illa non reddant duodecim pro centenario, ꝑ & propter defectum vacabilitatis pactum illud de lucrando in casu mortis sit alienum à propria ipsius contractus natura, & cesset compensatio periculi cum periculo sed ꝑ tantum conuenit societatibus, quæ contrahuntur super officijs vacabilibus de quibus loquuntur dd. Pontificie ꝑ Constitutiones decretum irritans habentes, vt respondit Rota in d. Romana Societatis coram Reuerendiss. D. meo Pamphilio.

Stante autem huiusmodi contractum inualiditate licet Domini non dubitarent iniustitiam esse, 10 satis ꝑ patentem, quia officia non vacabilia non reddunt

dunt ad rationem duodecim pro centenario, ad quā fuit facta taxatio, & consequenter fructus non sunt uniformes officiali, & socio, prout requiritur in societate Tolet. in Sum. lib. 5. cap. 40. num. 40. in fin. Castracan. de societ. offic. cap. 10. num. 1. 18. & 19. Ludovic. Carb. in tract. de restit. q. 54. col. fin. vers. 2. et non exigatur Visum tamen fuit de ea non esse agendum, sed omnes fructus esse in sortem + computandos, vel restituendos tanquam perceptos ex contractu societatis inualidæ, ac minimè subsistentis, qui in aliam speciem contractus, ex quo fructus legitime percipi possint resolui ac transire nequit. Siquidem resolui non potest in contractum census vitalitij, quia de illius natura + est, vt pecunia nunquam repeti valeat, vt fuit firmatum in Romana societatum 29. Ianuarij 1601. coram Illustrissimo Domino Cardinali Millino, & in dicta Romana societatis officij coram Reuerendissimo D. meo Pamphilio, & in hac causa 13. Ianuarij 1614. coram Cardinali Sacrato; Neque etiam in contractum + sponsonis ex rationibus adductis per Modern. de Comm. c. 1. q. prima num. 283. & seq. & Rota in præallegatis decisionibus cum quibus Domini transierunt.

Vltra quod ex lectura instrumenti apparet contrahentes facere voluisse contractum societatis eo + modo, & forma, quo hic in Vrbe super officijs vacabilibus Romanæ Curie iuxta Constitutiones prædictas fieri consueverunt non autem contractum sponsonis, vel alium vnde cum tanquam contractus ex + defectu subiecti idonei à dd. constitutionibus exigito sustineri non possit, intrat regula. Quod potui, nolui &c. vt fuit dictum in supra allegata Romana societatis officij coram Reuerendiss. Pamphilio, & in d. Romana societatis coram Illustriss. Millino, & in hac causa 20. Iunij 1614. coram Card. Sacrato. Et ita decisi vtrique parte informante &c.

Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 26. Februarij 1627. coram eodem bon. mem. Merlino in Appendice.

REVERENDISS. MERLINO.

Perusina Laudi.

Lune 16. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Alienare qui non potest, consequenter cum neque compromittere valeat, ideo minor qui sine debitis solemnitatibus perperam alienat, ita, & sine eisdem in vanum compromittit, vnde minor, quando compromittit, debet seruari Constitutio Aegidiana lib. 5. cap. 12. de solemnitatibus adhibendis in contractibus minorum, quæ ad totum Statum Ecclesiasticum fuit extensa.

SVMMARIVM.

- 1 Compromissum quando est nullum, eodem etiam nullitatis vitio laudum ipsum laborare censetur.
- 2 Minor compromittendo debet seruare solemnitates in eorum contractibus requisitas.
- 3 Constitutio Marchie Cardinalis Aegidij circa solemnitates contractuum minorum extensa fuit per totum Statum Ecclesiasticum per Paulum Tertium.

Par. IV. Recent. Tom. III.

- 4 Compromissum est species alienationis, cum quod Arbitri dari iubent, alienari dicatur.
- 5 Alienare, qui non potest, consequenter nec compromittere potest.
- 6 Constitutio Aegidiana in contractibus minorum, requirit Iudicis decretum, interuentum consanguineorum, & insinuationem.
- 7 Solemnitates requisitæ in contractibus minorum, sunt quoq; necessaria, quando in se compromittit.
- 8 Decretum Iudicis, præsertim requiritur quando minores compromittunt.
- 9 Statutum Perusinum mandat fieri compromissum inter coniunctos.
- 10 Minor quando necessario contrahit, non sunt necessaria solemnitates requisitæ in eorum contractibus.
- 11 Compromissa inter consanguineos possunt esse etiā voluntaria, quamuis Statutum loci id iubeat.
- 12 Et quando dicta compromissa præsumantur voluntariè facta.
- 13 Statuta vt releuent, debet seruari eorum forma.

DECISIO DCXLVI.

VISVM est Dominis, laudum inter Hieronymum, & Vincentiam filios q. Bernardini latum vigore compromissi per eosdem facti sub die 23. Augusti 1623. non esse exequendum ex capite nullitatis pro Hieronymo deductæ ob inualiditatem compromissi, à quo regulatur laudum. Et ideo si + compromissum fuit nullum, eodem etiam nullitatis vitio laudum ipsum censetur laborare ex traditis per Bald. conf. 309. num. 3. lib. 1. Alex. conf. 84. num. 3. lib. 5. Castren. conf. 422. num. 3. lib. 1. Dec. conf. 10. num. 2. vers. tertio principaliter 10. Bapt. Perus. de arbitr. lib. 2. cap. 4. nu. 25. Nec inde executioni potest demandari lib. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. l. si cum nulla. ff. eodem tit. Rom. conf. 141. in princ.

- Inualiditas autem compromissi deducitur quia Hieronymus alter ex compromittentibus tempore compromissi erat minor 25. annis, nec in eo seruatae fuerunt solemnitates requisitæ + in alienationibus faciendis per minores, vt cautum est in Constitutione Marchie Cardinalis Aegidij, quæ Constitutio extensa fuit ad totum Statum Ecclesiasticum + per Bullam Pauli III. & aliorum, compromissum autem est species alienationis, cum quod Arbitri dari + iubent alienari dicatur Paris. conf. 134. num. 15. lib. 4. Lap. allegat. 102. num. 3. vers. hinc est ubi etiam Mandos. in verbo compromittere in fin. Ac inde, qui non possunt alienare, + nec possunt consequenter compromittere, Abb. in cap. cum tempore num. 3. de arbitr. Dec. conf. 44. num. 25. & seq. & per tot. Ferr. conf. 102. num. 15. Caputaq. decis. 165. per tot. part. 1. Eodemq. solemnitates, nempe Iudicis decretum, interuentus + consanguineorum & insinuatio, quæ in dicta Constitutione Aegidiana lib. 5. c. 12. requiruntur + adhibendæ erant in hoc compromisso. Rom. conf. 173. sub num. 1. & conf. 175. num. 3. & conf. 369. sub num. 18. & ibi Mandos. verbo compromittere. vers. quo fit Socin. sen. conf. 18. nu. 33. & seqq. lib. 1. cum alyis per lo. Bapt. Perus. de arbitr. lib. 2. cap. 4. n. 3. 4. 5. & 7. Quæ solemnitates præter decretum + Iudicis desiderantur in presenti compromisso.

Non obstat, quod dicitur compromissum huiusmodi censeri factum ex causa necessaria, cum Statutum

- 9 tutum Perusin. †mandet fieri compromissa inter cō-
 10 iunctos; qua cogente necessitate non est †opus so-
 lemnitatibus iuris, *Lamberteng. de contract. sin.*
cert. solemn. glos. 1. num. 361. & 362. cum alleg.
 11 cessat enim obiectum, ex quo †huiusmodi compro-
 missa possunt etiam esse voluntaria; ac tale præsū-
 mendum est compromissum, de quo agitur, quia in
 12 eo nullum factum fuit verbum, †quod partes cō-
 promiserint vigore Statuti Perusin. iuxta doctr. Al-
ciat in l. si quis maior. num. 26. & seqq. C. de tran-
saet. & Cas. de Grass. decis. 11. num. 12. & 13. de
 13 *probat. Nec dicti †statuti forma seruata fuit.*
 Et ita utraque parte informante &c.

R. P. D. REMBOLD O.

Brixien Thurificationis.

Luna 16. Martij 1626.

A R G V M E N T V M.

Ceremoniale Romanum reformatum à san. mem. Cle-
 ment. VIII. tanquam lex scripta, & ius commune
 inuiolabiliter seruari debet. Thurificatio cum sit
 honor, & obsequiū, quod præstatur thurificato, ideo
 absurdum esset ut superior thurificaret inferiorem,
 cum in Ecclesia DEI gradatim exhibeantur reue-
 rentiæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Ceremoniale Romanum, quod san. mem. Clement. VIII. reformat, sic reformatum mandauit perpetuo obseruari.
- 2 Ceremoniale Romanum circa thurificationem disponit, quod Episcopus solemniter celebrans Vesperas thurificari debeat ab Archipresbytero, qui postmodum det Thuribulum, in manibus Subdiaconi, vel alicuius Acolyti, quo thurificet reliquos de Choro.
- 3 Ceremoniale Romanum tanquam lex scripta, & ius commune inuiolabiliter seruari debet.
- 4 Inferior thurificari non debet à superiori.
- 5 Thurificatio est honor, & obsequium, quod præstatur thurificato.
- 6 Inferior, cum teneatur præstare obsequium superiori, ideo magnum absurdum esset, ut illud palam præstaretur à superiore inferiori.
- 7 Archipresbyter si thurificaretur ab Episcopo, hoc magnum esset inconueniens.
- 8 in Ecclesia Dei gradatim reuerentiæ sunt exhibende.
- 9 Consuetudo si sit abusus, & corruptela non est ferenda.
- 10 Dignus non debet præferri digniori.
- 11 Ceremoniale Romanum reformatum à Clem. VIII. derogauit quibuscumq; consuetudinibus contrarijs in d. Ceremoniale ordinatis.
- 12 Et solum fuit præseruata immemorabilis.
- 13 Consuetudo immemorabilis, quando in aliquo casu solum fuit præseruata tunc nulla alia consuetudo quantumuis longissima allegari non potest.

D E C I S I O D C X L V I I.

F VIT dubitatum An Archipresbyter teneatur per se ipsum thurificare Mansionarios, & Cappellanos in Vesperis cantatis per D. Episcopum, & Domini sapius monitis dictis Mansionarijs, &

Cappellanis diuq. expectatis, & recusantibus informa-
 re Archipresbytero tantum informante negatiue
 1 responderunt, quia Ceremoniale Romanum quod
 san. mem. Clemens VIII. reformat, illudq. sic re-
 formatum perpetuo obseruari mandauit, expressè
 2 disponit quod Episcopus solemniter celebrans Ve-
 speras thurificari debet à primo Presbytero assente
 te parato, qui postmodum det Thuribulum in ma-
 nibus Subdiaconi, vel alicuius Acolyti, quo thuri-
 3 ficet reliquos de Choro, vnde dicta dispositio tan-
 quam lex scripta, & ius commune inuiolabiliter
 seruari debet *Mohed. decis. 5. de fid. instrum. & in-*
puncto fuit firmatum in Calaguritana iuris pulsandi
Campanas 11. Martij 1619. coram Reuerendiss. Seleu-
ciensis, quæ fuit confirmata 29. Aprilis 1624. co-
ram R. P. D. Merlino.

Nec propterea prætere possunt dicti Mansionarij, & Cappellani ipsos thurificari debere ab Archipresbytero.

Et tanto minus quod cū esset inconueniens quod
 Mansionarij, & Cappellani thurificarentur ab eo-
 4 dem à quo thurificatur Episcopus, †quodq. inferior
 5 thurificatur à superiore, thurificatio enim est †ho-
 nor, & obsequiū, quod præstatur thurificato, & valde
 6 inconueniens esset, quod obsequium †quod inferior
 præstare tenetur superiori, palam illud præstaretur à
 superiore inferiori, ita quod sicuti absurdum omni-
 7 no esset quod Archipresbyter thurificaretur ab E-
 piscopo, ita nec conuenit quod Mansionarij aliq.que
 inferioris Classis thurificentur ab Archipresbytero,
 sed sicuti Episcopus thurificari debet ab Archipres-
 8 bytero, ita Mansionarij ab æquali, †vel inferiore
 ut in Ecclesia Dei gradatim reuerentiæ exhibeantur.

Nec obstat asserta consuetudo contraria in Eccle-
 sia Brixien. quia quatenus illa probaretur potius
 9 censeretur †deberet abusus, & corruptela, neque illa
 esset ferenda, ut in simili de consuetudine, quæ mi-
 nus dignum præfert digniori firmavit Rot. coram
 10 san. mem. Greg. XV. †decis. 310. num. 5.

Et in casu isto cessat difficultas, quia Clemens O-
 11 stanus expressè derogauit quibuscumque †consue-
 tudinibus contrarijs Ceremonijs in dicto Ceremo-
 niali ordinatis, decernendo neminem aliter posse
 12 debitis ceremonijs satisfacere, nisi dicta forma ser-
 uata, & solum in dictis litteris Clementis VIII. im-
 memorabilis præseruata, ut sensit Rota in d. Calaguri-
 tana iuris pulsandi coram Reuerendiss. Seleu-
 13 cien. & R. P. D. meo Merlino. Vnde nisi talis tim-
 memorabilis probetur etiam vix videtur posse in
 casu isto allegari, ex latè traditis per *Ruin. cons. 154.*
num. 11. & 155. num. 11. & seqq. lib. 4. nulla alia
 consuetudo quantumuis longissima poterit dictis
 Mansionarijs suffragari.

R E V E R E N D I S S. COCCINO.

Alerien Pensionis.

Veneris 20. Martij 1626.

A R G V M E N T V M.

Pensionarius releuatur ab onere iustificationis reserua-
 tionis pensionis, quando illa ei fuit reseruata à Papa
 Motu proprio, vel exegit eam spatio 30. annorum.
 Pensio si fuerit translata in aliquem tanquam cleri-
 cum coniugatum, si reperiatur illum esse bigamum
 cum sit denudatus omni priuilegio clericali, quid
 iuris,

ius, & aliqua etiam habes super dispensatione in his terminis, quoad bigamiam.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Pensionis reservatio, quando fuit facta à Papa Motu proprio, non eget alia iustificatione.
- 2 Pensionem exigens spatio 30. annorum liberatur ab onere iustificationis.
- 3 Bigamus exutus est omni privilegio clericali.
- 4 Clericatus character non deletur per bigamiam.
- 5 Bigamia denudat quem omni privilegio clericali, non autem delet characterem.
- 6 contra Concilia generalia quando disponitur, opus est ut eis derogetur.
- 7 Cap. i. de bigam. in 6. continet Constitutionem conciliarem.
- 8 Abbatis distinctio de qua in cap. i. num. 5. de spons. circa Constitutionem conciliarem, & Constitutionem Papæ, non admittitur per Rotam.
- 9 Gratia, quando dicatur continere derogationem ad Concilia generalia.
- 10 Papa dispensatio ad effectum, ut quis possit obtinere pensiones tollit omne impedimentum ad effectum capacitatis pensionis.
- 11 Verbum, disponere, passim apud DD. pro, solvere, usurpatur.
- 12 in Pensionis translatione non est facienda mentio de aliquo impedimento stante iam habilitate, & dispensatione.
- 13 Gratia secunda si nihil plus contineat quam prima, & sufficienter in illa fuit derogatum contrariis, non vitatur ex taciturnitate primæ.
- 14 Quod tamen secus esset, si plus contineret secunda, quam prima, & num. 6.
- 15 Gratia secunda si non valeat, non propterea tollitur prima, sed remanet in suo robore.
- 17 Pensionis translatio si fiat per viam extinctionis primæ, & creationis, seu renovationis secundæ novæ pensionis, an subsineatur si non fuerit facta mentio primæ.
- 18 Pensionis translatio quidquid sit respectu titularis, tamen respectu translatarij dicitur nova pensio, & ideo comprehenditur sub dispensatione retinendi pensiones.
- 19 Subreptio non inducitur per taciturnitatem eorū, quæ sunt diversa à gratia obtenant.
- 20 super Pensionis retentione, si quis fuerit dispensatus, etiam si contraxerit matrimonium, an ad hunc effectum requiratur specialis, si contraxerit illud cum affine, & num. 21.
- 22 in Gratia non est facienda mentio de re omnino diversa.

DECISIO DCXLVIII.

F. E. L. recor. Gregorius XIV. Motu proprio Cal. Augusti anni 1591. reservavit pensionem scutorum mille super fructibus mensæ Episcopalis Alerien. ad favorem bon. mem. Cardinalis Sauli, quam san. mem. Gregorius XV. Noni Martij anni 1621. ab Incarnatione qui est à Natiuitate annus. 1622. Pontificatus sui anno secundo transtulit in Dominum Antonium familiarem eiusdem Cardinalis, qui quidem Cardinalis, præstitit consensum, quare dubitari an constaret de valida translatione, & Domini affirmatiue responderunt, cum constet de voluntate Papæ, & Cardinalis, & de Clericatu D. An-

Par. IV. Recent. Tom. III.

- 1 tonij ex litteris patentibus, nec alia iustificatio reservationis primæ pensionis est necessaria, tum quia
- 2 fuit reservata Motu proprio, tum etiam quia per 30. annos fuit exacta. Vnde prædictus D. Antonius liberatur ab onere iustificandi, Rota decis. 122. nu. 1. part. 1. in recent. sanct. mem. Greg. XV. decis. 57. ubi adden.

Neque obstat, quod pensio fuit translata in D. Antonium tanquam Clericum, ibi, Dilecto filio &c. Clerico coniugato, & tamen cum esset bigamus

- 3 et erat exutus omni privilegio clericali cap. 1. de bigam. in 6. latè Garz. de benef. par. 1. cap. 6. num. 2. Paris. de resign. lib. 4. q. 4. num. 18. quia hoc est verum, sed non facit, quia cum Papa sciret ipsum esse bigamum, ut pater ex eadem translatione, illa verba stant demonstratiue non limitatiue, cum non obstante bigamia non esset deletus character Clericatus, sed solum ipse D. Antonius denudatus omni privilegio clericali, Butr. in cap. cum Iohannes nu. 18. Imol. pariter num. 18. in fin. de Cleric. coniug. & fuit resolutum coram bon. mem. Card. Lancellotto in causa Veronen. pensionis 1. Iunij 1610. & postmodum in eadem coram san. mem. Gregorio, quæ est decis. 516. num. 8. & seqq. quæ optimè declarat hunc punctum, & benè Ioan. de Montaign. de bigam. eff. 3. num. 11.

Non obstat, quod in ipsa translatione D. Antonius

- 6 fuit et dispensatus super bigamia, & tamen non fuit derogatum Concilijs generalibus, & sic nec cap. 1. de bigam. in 6. quod continet et Constitutionem conciliarem, Rota enim non admittit distinctionem Abbatis, qui constituit differentiam inter Constitutionem conciliarem, et Constitutionem Papæ ex Conc. in cap. 1. num. 5. de spons. ut in decis. 123. par. 1. diuers. nam fuit responsum quicquid sit an in dispensatione, de qua in dictis litteris translationis fuerit sufficienter derogatum Concilijs generalibus, quod ipse habet sufficientem derogationem, ut sit capax
- 9 pensionis non obstante bigamia, et cum illa gratia contineat derogationem ad Concilia generalia, Prob. ad Monach. in cap. in tua num. 24. de consuet. in 6. Dec. cons. 341. nu. 10. Couar. in epit. de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 9. num. 7. vers. quibus ego addo. Garz. de benef. par. 4. cap. 5. num. 38. & seqq. quæ quidem
- 10 dispensatio et sustulit omne impedimentum ad effectum capacitatis pensionis, Couar. de matrim. 2. par. cap. 6. §. 9. num. 1. vers. dispensare post med. ibi,
- 11 Nos vero passim dispensare et pro solvere dicimus, & num. 2. vers. dispensat vero, Suarez de legib. lib. 6. cap. 11. num. 1. ad fin. vers. frequentius vero. Sanchez. de matrim. lib. 8. disput. 1. num. 1. vers. dispensare. Neque de illa dispensatione erat et facienda mentio in ipsa translatione pensionis, quia sufficit quod esset habilitatus, & dispensatus, Io. Andr. in cap. 2. num. 2. de fil. presbyt. & ibi Anchar. not. 3. Gemin num. 6. Franc. num. 5. Abb. in cap. veniens. numer. 14. de prescript. Rebuff. in prax. tit. de dispens. in fine, & in concord. in form. mand. apost. super verbo dispensationum, Sanchez. de matrim. lib. 8. disp. 22. num. 1. ante fin.

Neque obstat, quod in secunda dispensatione non fuit facta mentio primæ, quia aut secunda de iure sustinetur, quia sufficienter fuit derogatum Concilijs generalibus, & cum nil plus contineat, quam prima, non propterea ex taciturnitate primæ in hoc casu, in quo nihil plus continetur, quam in primæ

14 causatur + subreptio, licet secus esset si plus contineret, & sentiunt omnes Doctores quos cumulat Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 22. num. 2. & in specie dicunt Dec. conf. 35. num. 7. vers. quarto, & ultimo. Goz. ad. conf. 92. nu. 10. ad fin. vers. quinta conclusio. Eugen. conf. 57. num. 64. lib. 1. Aut non valuit, 15 & non propterea tollitur prima, + sed remanet in suo robore. Innoc. in cap. veniens nu. 5. de prescript. & ibi Host. num. 12. Ioann. Andr. num. 16. Bald. num. 13. Bellamera num. 6. Sanchez dicto lib. 8. disput. 22. num. 15.

Neque obstat quod prima dispensatio continet, vt D. Antonius posset consequi, & retinere pensiones referuandas non autem, vt etiam + in eum posset transferri pensiones, & sic secunda dispensatio visa fuit necessaria, quare non sustinetur non facta, 17 mentione primæ, quia contrarium + visum fuit sine difficultate verius, cum translatio pensionis fiat per viam extinctionis primæ, & creationis, seu reservationis secundæ nouæ pensionis, & pensio translata, quicquid sit respectu titularis, + respectu translatarij est noua pensio, ideo comprehenditur sub dispensatione retinendi pensiones referuandas, vt in puncto est decisio san. me. Greg. 15. num. 3. & fuit dictum in causa Romana pensionis 17. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Buratto, & fuit dictum nouissime in causa Ferrariensis pensionis 14. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Rembolao, circa quem articulum Domini nullam habuerunt difficultatem.

Neque obstat, quod in dispensatione non fuit facta mentio de alia dispensatione obtenta à san. me. Paulo V. vt posset contrahere matrimonium cum, 19 sibi coniuncta, quia hoc + poterat omitti, cum illa dispensatio fuerit super re omnino diuersa, & ideo de illa non erat facienda mentio. Abban cap. veniens num. 13. & 14. de prescript. Anchar. conf. 131. in fine, cum alijs per Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 22. num. 5. & cessat + omnis difficultas, quia quatenus illud impedimentum affinitatis egeret dispensatione etiam ad effectum, de quo agitur, quod omnino negatur, satis adest dispensatio in litteris translationis, in quibus etiam dispensatur super bigamia, quæ dispensatio etiam si in illis litteris concessa non suffragaretur, suffragaretur tamen dispensatio obtenta 21 super + affinitate, & respectu bigamiæ suffragaretur prima dispensatio, vt dictum est, & vtraque sustineretur non facta mentione de altera, cum sint super re omnino + diuersa ex supra deductis, sed veritas est, quod D. Antonius non eget hac dispensatione.

Quæ dicta fuere circa interesse Illustrissimi, & Reuerendissimi D. mei Cardinalis Burghesij non sunt præsentis inspectionis, quia hodie cum eo non agitur, sed Titulari. Et ita &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Hæreditatis de Cincijs.

Luna 23. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Fideicommissum absolutum, & successuum inter illos de familia censetur inductum, licet verba non illud concludant, quando constat de voluntate testatoris illud inducendi, & si aliud diceretur, eius mens defraudata remaneret. Fideicommissum reciprocum,

inter filios, & descendentes, quando citra controuersiam dicatur factum. Fideicommissario datur immissio etiam in bonis, quæ loco bonorum fideicommissio subiectorum alienatorum fuerunt expresse subrogata.

SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissum, & substitutio per vulgarem, quando videatur inducta, ita vt mortuo Testatore, & adita hereditate per heredem, expressuerit.
- 2 Substitutio vulgaris quando est facta per verba denotantia tractum temporis successuum, tunc etiam fideicommissariam, & reciprocam substitutionem solet continere.
- 3 Fideicommissum successuum, & absolutum censetur inductum, quando aliter non potest satisfieri menti testatoris, nisi illud inducatur.
- 4 Verbum instituit, est directum, & secundum eius naturam impossibile est, vt trabatur ad fideicommissariam.
- 5 Substitutioni reciproca, quando numquam locus esse possit. Substitutioni reciproce tunc non potest esse locus, quando à principio intrat directa veluti si essent vocati tantum vel liberi, vel descendentes. nu. 5.
- 6 Verba, liberorum, & descendentium sunt verba collectiua plurium personarum, & graduum, intellige tamen, vt hic.
- 7 Testator, quando vocauit filios, & descendentes infinitum, ista infinitas certè non potest capere tempus, quo testator ab humanis decedit.
- 8 Verba directa propter necessitatem possunt obliuari.
- 9 Substitutio reciproca inducitur, quando adest vocatio substitutio in tota hereditate, & facta ultimo morienti.
- 10 Substitutionis reciproca requisita quando sine dubio dicantur adeste.
- 11 Substitutionis reciproca tertium requisitum non infringitur, licet vocatio fuerit diuisa, dummodo per quotas fuerit facta, licet inter diuersas personas.
- 12 Substitutionis reciproca urgentissimum signum, quale sit.
- 13 Substitutio reciproca inter descendentes testatoris facili negotio inducitur, dum apparet de mente eiusdem.
- 14 Testator, si in casu defectus descendentium, substituit alios in totum, ex hoc sumitur argumentum indubitatum, vt ad omnes suos descendentes bona peruenirent de vno in alium.
- 15 Testator si in fine testamenti prohibuerit alienationem adiecta causa, quia voluit vt bona conseruentur in familia, quid ex hoc arguatur.
- 16 Substitutio reciproca ex qua coniectura possit induci.
- 17 Fideicommissi canonizatio facta ab antecessore non potest impugnari per successorem habentem causam ab eo.
- 18 de Iure tertij, quis potest excipere, dum est exclusuum iuris agentis.
- 19 de Iure tertij potest dari, quando interest, verum tamen est, quod debet esse clarum, & indubitatum, & liquidum.
- 20 Iuris tertij allegatio in iudicio adipiscenda non facile.

- let haberi in consideratione, nisi sit tale, ut non requirat altiore indagine.
- 21 Ius tertij non potest dici, ut non requirat altiore indagine, si habeat contra se sententiam, & maxime in iudicatum transactam.
- 22 Immissio super bonis tamquam fideicommissarijs non potest denegari, quando illa loco bonorum fideicommissi subiectionum venditorum expresse fuerunt subrogata.
- 23 Factum, & confessionem sui auctoris, quis impugnare non valet.

DECISIO DCXLIX.

VM hæc causa poneretur die 23. Maij super immissione petita per D. Pantasileam, causa fuit dilata, & dictum ut informaretur strictè, an cõstet de tali fideicommissio quod impediatur immissione. Hodie causa reposita iuxta formam præscriptam, dictum fuit constare de tali fideicommissio, quod impediatur immissione D. Pantasileæ in locis montium.

Ex contextu enim testamenti Christophori de Cincijs, de quo opponunt Felix, & Christophorus nunc agentes tamquam filij Iacobi, qui habuit in Patrem Franciscum heredem, & filium Christophori fideicommissis constat de perpetuo, & reciproco fideicommissio inter descendentes ab eo nominatos, & vocatos, dum instituit heredem suum Franciscum eius filium, istiusq. Francisci filios, & descendentes legitimos, & naturales in infinitum, per quæ verba & si videatur inductum fideicommissum, & substitutio per vulgarem propter verba & directa instituit Franciscum, ipsiusque Francisci filios, & descendentes, itaut mortuo testatore, & adita hæreditate per Franciscum expiraverit. Cuman. in l. cum ita §. in fideicom. num. 4. ff. de legat. 2. cum alijs infinitis relatis in decis. 320. num. 5. par. 1. recent. & decis. 132. & 207. coram PP. Greg. XV. attamen cum fuerit facta per verba & denotantia tractum temporis successuum, prout est nomen in infinitum ibi additum, tunc etiam fideicommissariam, ac reciprocam substitutionem solet continere ex eadem Cuman. opinione in d. l. cum §. in fideicom. nu. 4. & in l. gallus §. quidam rectè num. 7. ff. de lib. & posthum. quam uti veriore infiniti sequuti sunt, & referuntur per Menoch. præsumpt. 71. nu. 34. lib. 4. Peregr. de fideicom. art. 9. num. 11. Surd. dec. 346. nu. 18. & conf. 336. num. 9. & 10. & in hoc Tribunali sæpius approbatam, ut in dec. 320. nu. 5. & 358. nu. 2. par. 1. recent. ubi alia multa decis. Rotales referuntur, & nouissimè in Reatina fideicommissi 14 Martij 1622. coram bo. mem. Vbaldo; unde negari non potest, quod etsi primus hæres sit directè vocatus; sequentes tamen in gradu per fideicommissariam reciprocam propter impossibilitatem, ut descendencia infinita concurrat de tempore adeundæ hæreditatis, ac etiam quia aliter impleri & non potest voluntas testatoris, ut in infinitum succedant descendentes, nisi alter alteri grauatus sit restituere, quam ad hunc effectum ponderant Grass. conf. 113. num. 5. Paris. conf. 30. num. 22. vol. 2. & alijs relati per Surd. conf. 96. num. 15. nec vim facit quod verbum & instituit sit directum, & secundum eius naturam impossibile sit, quod trahatur ad fideicommissariam, ut admittit eadem decisio 320. nu. 6. par. 1. recent. ita ut recipro-

Par. IV. Recent. Tom. II.

ca nunquam locus esse possit: quia eadem decisio hoc tenet quando à principio potest esse locus directæ, prout si vocati essent tantum, vel liberi, vel descendentes, qui etsi verba collectiua sint plurium personarum, & graduum; attamen testator potuit intelligere de illis, qui poterant adesse tempore testatoris mortis, quæ fuit ratio eorum, qui pro vulgari tenuerunt, & referuntur plenissimè per Modern. Brixien. in suo tract. de subst. q. 382. nu. 1. Et ita intrat possibilitas valendi iure directo; secus autem quando sunt addita verba in infinitum, quæ infinitas certe non potest capere tempus, quo testator ab humanis recedit, propterea respectu Francisci important vulgarem, respectu descendendum in & infinitum, fideicommissariam reciprocam obliquando propter necessitatem, & ita etiam Rota sensit in his terminis in Bonon. de Poetis 17. Iunij 1611. coram bo. mem. Vbaldo.

Sed propterea visum etiam fuit concurrere requisita, quæ ad inducendam reciprocam à scribingentibus ponderari solent, & nempe vocatio, substitutio in tota hæreditate, & facta ultimo morienti, de quibus per Card. Mantica. lib. 7. tit. 5. num. 15. de vocatione expressa filiorum, & descendendum iam patet, & facta ultimo morienti non etiam dubitatur, dum extincta sua descendencia, tunc vocat naturales, & sceminas, & loca pia, & de tota hæreditate, hoc etiam probatur, quia substituendo familias, & loca pia, totam hæreditatem diuisit per quotas partes inter vocatos, quæ diuisio non impedit effectum huius tertij requisiti, ex quo in effectu de tota hæreditate disponitur per obitum vocatorum; quamvis & non in vnica persona substituta, & in his terminis Rota admisit tertij requisiti verificationem in causa Firmana honor. 28. Martij 1589. coram Card. Lancell. seniore, & coram Seraph. decis. 939. num. 10. & in causa Bonon. de Lambertinis 11. Martij 1611. coram Domino meo Patriarcha Hierosolymitano.

Accedunt prædictis etiam vrgentissimæ coniecturæ pro reciproca inter suos descendentes; & primo quia hanc eandem potuit expressè & inter familias vocatas; unde magis credendum est voluisse eandem adesse inter proximiores sibi coniunctos ratione maioris dilectionis. Menoch. conf. 376. num. 4. 1. & conf. 420. num. 10. Peregr. conf. 54. num. 14. lib. 1. maximè quia inter descendentes testatoris facilius & hæc reciproca inducitur Seraph. decis. 939. num. 11. cum alijs relatis per Modern. Brixien. de fideicom. q. 473. num. 20. secundo extinctis descendibus suis vocauit naturales, ac sceminas, & loca pia, ad quos voluit totam hæreditatem peruenire, & unde sumitur argumentum maioris voluntatis, ut ad suos descendentes perueniret de vno in alium. Menoch. præsumpt. 68. num. 4. & 69. num. 13. lib. 4. Rota decis. 344. num. 16 par. 2. recent. Tertio enixior etiam voluntas colligitur ex prohibitione alienandi & in fine testamenti posita cū causa, & hoc quia dixit velle bona ipsa conseruari, ut transant secundum seriem per eum superius ordinatam qui ordo, & series citra restitutionem ab vno alteri faciendam & seruari non potest, & sufficeret de per se ad inducendam reciprocam. Surd. post alios ex veriori in d. conf. 96. num. 15. Mantica. de coniect. ult. volunt. lib. 7. tit. 5. num. 3. Rota in eadem dec. 344. num. 16. par. 2. recent. demum concurrunt canonizatio istiusmet fideicommissi, & perpetuitatis illius, de qua

in dec. Seraph. 1244. quam hodie isti fratres nec D.

17 Panthasilea † representans Ioannem Baptistam alterum ex fratribus prædictis impugnare non possunt.

Non obstat quod adhuc huiusmodi fideicommissum, quamvis perpetuum, & reciprocum suffragari in totum non possit fratribus Ioannis Baptistæ cum superuiuat Bernardus filius Francisci grauari, qui

18 excludit filios Iacobi respectu medietatis, & † ista exceptio non sit reiicienda tamquam de iure tertij exclusiua iuris agentis. Abb. conf. 64. num. 3. Sard. conf. 415. num. 17. Thesaur. dec. 4. num. 7. ubi semper potest allegari ab eo cuius interest.

19 Quia etiam † quando interest possit dari de iure tertij, attamen illud ius debet esse clarum, & indubitatum, & liquidum. Put. dec. 356. num. 2. lib. 1. Sard. conf. 359. num. 15. & maxime in iudicio adipiscenda,

20 in quo non solet haberi † in consideratione nisi sit tale quod nõ requirat altiore indaginem. Alex. in l. fin. num. 23. C. de edict. D. Adr. tollen. Peregr. de fideic. art. 48. num. 46. & prout dici non potest ius Bernardi habentis contra se sententiam, & confiscationem bonorum, tamquam † ab indigno in rem iudicatam transactam propter parricidium, cuius reuocatio, & si pendeat in Rota, adhuc tamen nihil ad eius fauorem appareret resolutum.

21 Superest nunc vltima difficultas, an impediatur immissio quoad loca montium, & cum eadem loca sint † subrogata in locum bonorum Dominis Aldobrandinis per eosdem fratres venditorum, & huic fideicommissio subiectorum, prout in patentibus enuntiatur, cessat omnis hæsitatio, quæ possit oriri circa comprehensionem dictorum locorum montium, cum D. Panthasilea non possit impugnare † factum, & confessionem Ioannis Baptistæ sui Auctoris, vulg. l. cum à matre C. de rei vendic.

Et ita &c.

R. P. D. PIROVANO.

Maurianen Pensionis.

Luna 23. Martij 1626.

ARGVMENTVM.

Pensionis translatio quibus concurrentibus dicatur validè facta, & seruata forma præscripta in indulto concessionis gratiæ translationis, & reiiciuntur nonnullæ obiectiones contra eius validitatem oppositæ. Atque nonnulla habentur, circa recursus ad Iudices Laicos facta nomine alicuius clerici, ut dicatur incurta excommunicatio, quid requiratur, & maxime si agatur de incurrenda pœna.

SVMMARYM.

- 1 Notario in concernentibus eius officium credi solet.
- 2 Clericatus probatur ex productione literarum patentium sui Ordinarij.
- 3 ad Pensionem obtinendam sufficit ostendere qualitatem clericatus.
- 4 Pensionis validitatis translationis actus probatur ex ipso instrumento translationis.
- 5 Iurisdictionis suæ notitiam quis necesse est, ut habeat.
- 6 Pensionis translationis litera, si dent certam formam circa translationem, forma eius nisi detur corrumpit tamquam nulla ipsa translatio.

7 Intellige tamen hanc conclusionem, ut hic.

8 Obligationis natura non mutatur per mutationem personarum.

9 in Pensionis translatione, quando dicatur seruata forma ad hoc, ut titularis scire possit, quando per mortem pensionarij acquisuerit suam libertatem. & num. 10.

11 Pensionis translatio facta lite pendente super illius reductione, quasi effecta litigiosa, inualide dicitur translata.

12 Pensiones litigiosæ non veniunt sub generali dispositione.

13 Pensio non potest dici litigiosa, si lis non sit super titulo, vel proprietate, & sic cessat affectio.

14 Lancellot. de attentat. in præfat. lit. pendens. nu. 662. non loquitur de translatione pensionis, sed de translatione possessionis.

15 in Pensionis translatione debet fieri mentio alterius pensionis, quæ Ecclesia reperitur grauata.

16 Indultum transferendi pensiones Papam non presumitur voluisse concedere, si super eodem beneficio aderat alia facultas.

17 in Pensionum translationibus non est necessarium fieri mentionem de pensionibus, aut facultatibus transferendi.

Quia non agitur de nouo onere Ecclesia transferendo.

18 Pensionis translatio est nulla, si transferens de tempore indulti incapax erat gratia ob excommunicationem.

ad Iudices Laicos recurrens pro exigenda pensione, est excommunicatus. num. 18.

19 Recursus ad Iudices Laicos presumitur habitus de mandato eius, de cuius interesse agitur.

20 Mandatum ad comparandum coram aliquo non presumitur adesse, dum de eo non docetur, nec ex post constat de ratificatione. & 21.

22 de Inhabilitatis pœna incurrenda quando agitur in Rota non contentatur presumptiuis probationibus, sed expectat concludentes probationes.

23 Mandatum, quando clericus dedit alicui ad comparandum coram Iudicibus Laicis, intelligendum venit in casibus à iure clericis permissum.

24 Pensionis translationis litera quando sunt iustificata, dicuntur habere executionem paratam.

DECISIO DCL.

CENSERVNT Domini, translationem pensionis, de qua agitur, esse validam, quia facultas transferentis, & habitas eius, in quem fuit facta translatio, ac ipsius actus translationis validitas ex deductis benè probatur. Facultas enim bo. mem. Philiberti Archiepiscopi Taurinen. transferetis colligitur ex priuilegijs Reuerendissimorum in Capella Sanctiss. D. Nostri Assistentium per sel. recor. Papam Gregorium XV. eisdem concessorum, inu. vers. Præterea eisdem Patriarchis, &c. inter quos matriculatus idem Archiepiscopus Taurinen. reperitur, ut ex fide Notarij Camera, penes quem nomina Assistentium registrantur, † cui in hac parte tanquam in concernentibus eius officium credi solet. Caputq. dec. 245. & 266. par. 2. Put. dec. 187. lib. 3. Seraph. dec. 1123. num. 3. similiter & habitas translatarij iustificatur ex productione litterarum sui clericatus, † per quas regulariter hæc qualitas proba-

probat. *Gram. q. 81. num. 1. Rot. decis. 73. num. 5.*
 490. num. 6. coram Papa Gregor. XV. & cam.
 sufficere + ad obtinendam pensionem. *Gig. de pens.*
 9. 13. & plenius fuit firmatum in *Ferrarien. pen-*
sionis coram Domino meo Remboldo 14. Iunij 1624.
 4 demum + validitas actus ex ipso instrumento trans-
 lationis probatur, ex quo apparet translatio facta
 coram persona in dignitate Ecclesiastica constituta,
 prout litteræ Assistentium desiderant, & eandem
 5 personam suæ iurisdictionis noticiam habuisse + ex
 tenore litterarum insertarum, prout de iure requiri-
 tur. *Gabr. de execut. rei iud. concl. 3. in princ. Rota*
dec. 143. par. 2. recent.

Non obstat quod litteræ prædictæ Assistentium
 dent formam præcisam in transferendo pensiones,
 nempe ut antiqua pensio prius cassaretur, & post-
 quam cassata, & extincta fuerit, alia similis pensio
 6 referretur, + constitueretur, & assignetur, quæ cum
 in præsentem non fuerit servata, dicebatur remanere
 translationem nullam, *Rota dec. 401. num. 1. par. 1.*
diuer. Ferrett. conf. 53. num. 10. sustinens cassatio-
nē, & de forma, & Mandos. sequitur de Signat. Grat.
in verb. Pensionum translationes. Paris. de resign.
lib. 6. q. 4. num. 6. Rota in Carpentoraten. pensionis,
quæ est dec. 327. par. 1. recent. & in causa Brixien.
pensionis apud Marches. tom. 1. fol. 654.

Quia visum fuit Dominis huiusmodi formam cas-
 sandi antiquam pensionem, &c. ut prius, & postmo-
 7 dum referuandi nouam, + posse respicere plures ef-
 fectus; nam si ad substantiam oneris referatur, &
 hæc forma non est in consideratione; quia per mu-
 8 tationem personarum non + mutantur obligationes
 passivæ Ecclesiarum, quæ onere pensionum grauata
 reperiuntur. *Rot. dec. 733. par. 2. recent. & add. ad*
dec. 18. coram Papa Gregor. XV. & latius fuit com-
probatur in Regien. pensionis 9. Februarij 1624.
coram me. Si verò referatur ad alium effectum, ut
 sciatur à quo pensio sit soluenda, & quando Eccle-
 sia per obitum pensionarij consequatur suam liber-
 tatem, prout supradictæ decisiones declarant, & hæc
 forma in instrumento translationis legitur servata;
 9 quia transferens positus + coram persona indigni-
 tate Ecclesiastica constituta primo cassationi, & ex-
 tinctioni consensit, & deinde ut legitimè referretur,
 vel alias in ipso Paulum. & Philibertum nepotes si-
 mili modo transferatur, exequutor autem tenore
 facultatum suarum dictum consensum, ut supra
 præstitum admisit, dictamque annuam pensionem
 referuauit, decernendo Reuerendissimum D. Epi-
 scopum Maurianensem de cætero ad solutionem pensio-
 nis in ea quantitate D. Archiepiscopo transferenti
 non teneri, sed translatorijs soluendam esse, unde
 patet, & in consensu cassata, & noua referuata pen-
 10 sio, & in decreto executoris cassata obligatio anti-
 qua, & noua constituta, quod + plenius videtur ad-
 impletum ex quo verba cassationis magis videntur di-
 recta ad transferentem, quam ad Iudicem execu-
 torem, & tamen respectu vtriusque cassatio antiqua
 facta fuit.

Non etiam obstat secunda obiectio, quod huius-
 11 modi translatio facta + fuerit lite pendente super re-
 ductione illius, quasi effecta litigiosa non potuerit
 vigore facultatum transferri. *Lancell. de attentat.*
in præfat. lit. penden. in fine num. 662. & quod in ge-
 12 nerali dispositione non veniant + pensiones litigio-
 sa dicebatur resolutum coram me in *Regien. pensio-*

nis, ut magis ad vnum, quam ad alium spectet, sed
super reductione, & quantitate, ut propterea etiam
quod admitteretur vitium litigiosi posse dari in trans-
latione, quod tamen iure cautum non reperitur,
 13 cessante + vero controuersia super proprietate, &
 titulo, cessat & affectio per litigium præten-
 14 Lancell. + allegatus sub d. num. 662. non loquitur
 de translatione pensionis, sed de translatione pos-
 sessionis, ut ex numeris antecedentibus 449. & 498.
 colligitur, & decisio Regien. in alijs terminis lo-
 quitur.

Minus obstat tertia obiectio, quod in translatio-
 15 ne non fuerit + facta mentio alterius pensionis, qua
 Ecclesia Maurianen. erat grauata, nec præsumi Pa-
 pam voluisse concedere indultum transferendi fru-
 16 ctus beneficij, + super quo aderat alia facultas, *cap.*
mandatum de rescript. Paris. de resign. lib. 6. q. 1.
num. 29. & 30. cum alijs allegatis; quia hæc questio
 alias sæpe fuit in Rota propita, & terminata, in tran-
 17 slationibus pensionum non esse necessarium + fieri
 mentionem de pensionibus, aut facultatibus trans-
 ferendi, postquam non agitur de nouo onere Eccle-
 siæ imponendo, ut in *Veronen. pensionis 14. Ianua-*
rij 1613. coram D. meo Verospio, in Romana pensio-
nis 17. Iunij 1622. coram D. meo Buratto, & in
Regien. pensionis 9. Februarij & 17. Iunij 1624.
coram me.

Demum non obstat, quod Archiepiscopus transfe-
 rens fuerit incapax gratiæ de tempore indulti ob-
 18 excommunicationem in quam + incurrerat propter
 recursum ad Iudices laicos pro hac ipsa pensione,
 exigenda *cap. 1. de rescript. in 6. cap. nouerit. cap. gra-*
uem. de sent. excom. cum alijs allegatis, & recursus
 dicebantur probati: quia procurator Archiepiscopi
 comparuerat coram dictis Iudicibus, & litteras ori-
 ginales pensionis exhibuerat petendo executionem
 19 + & ad instantiam eiusdem Archiepiscopi poterant
 præsumi propter interesse, quod habebat in causa
Rota decis. 212. post primum. volum. conf. eiusdem;
 quia sufficit respondere, mandatum non fuisse datū
 20 ad comparandum in hac causa coram + Iudicibus
 laicis, neque ex post fuisse recursus ratificatos per
 viam decretorum Iudicum laicorum, in quibus ter-
 21 minis loquuntur decisiones allegatæ; unde ex sola
 præsumptione; quia intererat Archiepiscopo, cum
 agatur de pena inhabilitatis incurrenda, Rota sola
 22 præsumptione + non contentatur, sed expectat cō-
 cludentes probationes, ut firmatum fuit in *Tuden.*
beneficij coram bo. mem. Penia, quæ est eadem decis.
212. post 2. tom. consil. Farinac. & cum ea Domini
transferunt in Placentina beneficij coram bon. mem.
Vbaldo quæ est decis. 602. num. 3. par. 1. recent. in qua
 23 plus dicitur, quod stante etiam mandato + de com-
 parendo coram Iudicibus laicis, illud veniat intel-
 ligendum in casibus à iure clericis permisis.

Et prædictis stantibus secunda pars dubij, an sit
 exequenda, remanet sine difficultate; quia validitas
 translationis pendet à iustificatione litterarum,
 24 + & litteræ postquam sunt iustificatæ habent execu-
 tionem paratam. *Mobed. decis. 13. ut lit. pend. Rota*
in recent. decis. 558. num. 2. part. 1. & decis. 605. n. 2.
part. 2.

Et ita, &c.

Confirmata fuit præsens decisio coram eodem in
 eadem causa sub 15. Iunij 1626. est infra suo loco.
 R. E.

REVERENDISS. COCCINO.

Perusina de Alphanis.

Veneris 27. Martij 1616.

ARGUMENTVM.

Trebellianica secundum receptissimam opinionem, etiam filijs primi gradus potest prohiberi, & quamvis eis ut dicatur illa prohibita, non sufficiat tacita, sed requiratur expressa prohibitio tamen per æquipollens etiam admittitur, & super hoc declarantur nonnullæ decisiones Rotaes, & discutitur, quæ prohibitio per æquipollens in his terminis non attendatur.

SUMMARIVM.

- 1 Trebellianica etiam filijs primi gradus potest prohiberi, secundum receptissimam sententiam.
- 2 Trebellianica, ut dicatur prohibita filijs, non sufficit tacita, sed requiratur expressa prohibitio.
- 3 Trebellianica filijs potest prohiberi tacite, per verba æquipollentia, quæ significant prohibitionem.
- 4 Decisio in causa Fulginaten. Fideicommissi 5. Novembris 1605. coram Coccino, quo in casu loquatur.
- 5 Decisio 421. coram San. mem. Gregor. XV. in quibus terminis procedat.
- 6 Ias. in conf. 84. nu. 27. vol. 1. declaratur.
- 7 Decisio Mantica 348. quando procedat.
- 8 Trebellianica nedum potest prohiberi filijs primi gradus, sed nec etiam opus est, ut expressè prohibeatur, cum sufficiat ut prohibeatur per æquipollens.
- 9 Et quæ prohibitio in his terminis non attendatur.
- 10 Verba, quando stant consecutiue ad aliquid secundum illius metam regulantur.
- 11 Prohibitio, quando fuit facta usque ad certum tempus, ultra illud evanescit omnis prohibitio.
- 12 Trebellianica prohibitio facta in uno casu vel uni personæ non censetur facta in altero casu, vel alteri personæ.
- 13 Trebellianica tunc dicitur prohibita, quando prohibitio adiungitur substitutis.
- 14 Substituti dicuntur alienare, cum permittunt heredi grauato, vel eius heredibus fieri detractio-
- 15 Trebellianica detractio, quando nullo modo dicatur prohibita.
- 16 ex Alienationis prohibitionem dicitur prohibita Trebellianica detractio. & nu. 17. & 18.

DECISIO DCLI.

- A**GEBATUR in disputatione huius dubij An Trebellianica censeretur prohibita filijs primi gradus, certum est enim receptissimam esse sententiam, quod possit prohiberi ex adductis per Intrigl. de substit. Cent. 3. q. 71. nu. 93. cui etiam sententiæ pluries consensit Rota, ut videre est in decis. Sancti. me. Greg. 421. nu. 11. & ibi add. in litera D. & apud Mant. decis. 348. Sed dicebatur quod non fuisse prohibitam, quia cum agatur de prohibitionem faciendi filijs, non sufficit tacita, sed requiratur expressa Curt. lun. conf. 54. nu. 15. in fin. & nu. 15. Bero. conf. 79. nu. 44. post med. vers. & posito, & conf. 93. nu. 12. in fin. & 13. lib. 2. Gabr. de Trebell. conclus.

- num. 18. Petr. de fideic. q. 15. nu. 191. vers. nihilominus Intrigl. d. Cent. 3. q. 71. nu. 94. Decian. resp. 69. num. 19. lib. 4. Odd. de fideic. q. 35. num. 49. & 51. Caball. conf. 116. nu. 5. lib. 2. Hoc motuum simpliciter sumptum, cum sit contra decisiones Rotaes nullatenus placuit Dominis, quia sufficiunt verba æquipollentia, ut per Gabr. de Trebell. conclus. 3. dummodo verba significant prohibitionem Trebellianicæ, nec possint ad illud referri Rota decis. 69. num. 2. p. 1. in recent. & fuit dictum in causa Viterbien. fideicommissi 11. Ianuarij 1606. coram R. P. D. meo Patriarcha Antibiocheno, & decisiones quæ impugnabantur, verè loquuntur in istis terminis. Illa enim in causa Fulginaten. fideicommissi 5. Decbris 1605. coram me quæ est decis. 255. par. 2. in recent. loquitur in casu, quo erat prohibita alienatio etiam in parte minima. Alia in Ciuitatis Castell. fideicommissi 17. Iunij 1609. coram S. M. Gregorio quæ est decis. 421. & par. 2. in recent. 259. loquitur quando nedum adsunt verba pleno iure, sed etiam aliæ æquivalentia testatorem voluisse omnium bona restitui, in quibus etiam terminis loquitur Ias. in contrarium allegatus in conf. 84. nu. 27. & ibi add. in verb. Trebellianicæ vol. 1. & Gabr. de Trebellian. conclus. 1. nu. 18. vere habet hunc sensum, & in istis terminis procedit quoque decisio Cardinalis Mantici: quare obrem firmandum est secundum opinionem Rotæ Trebellianicam nedum posse prohiberi filijs primi gradus, sed non esse opus quod expressè prohibeatur, & sufficere quod prohibeatur per æquipollens.

- In hoc autem casu non adest talis prohibitio, quæ suffragatur quod illa namque est restricta usque ad ætatem 30. annorum, quod clarissimè patet ex eo quod reliquit administrationem uxori, donec Balthassar, & fratres peruenerint ad ætatem 30. annorum, & in casu quo uxor decederet, aut transiret ad secundas nuptias reliquit certos Commissarios, & voluit quod Balthassar, & fratres nec possent alienare, nec ultra certam summam fideiubere sine consensu matris, aut Commissariorum. Unde perneceffe, cum ista flect consecutiue ad primam dispositionem non excedat metam 30. annorum Dec. conf. 656. Rota dec. 30. nu. 2. par. 1. recent. quare cum clarè constet hanc prohibitionem fuisse factam usque ad certum tempus, & sic ad certum effectum, non concurrunt illæ requisitæ, de quibus supra, itaut dici possit Trebellianicam censeretur prohibitam, & in puncto de prohibitionem alienationis facta ad tempus dicit Bero. conf. 79. nu. 45. vers. Item non loquitur lib. 2.

- Neque obstat, quod in casum delicti voluit bona applicari sine adminutione ad alios, quia ex hoc non potest inferri ad simplicem prohibitionem Trebellianicæ, cum regula sit quod prohibitio Trebellianicæ facta in uno casu, vel uni personæ non censetur facta in altero casu, vel alteri personæ Rip. in l. Centurio num. 132. ff. de vulg. & pup. Peregr. de fideic. art. 3. nu. 122. & fuit resolutum in causa Romana hereditatis del Conte coram Illustrissimo D. meo Card. S. Eusebij, & bene ad propositum Farin. conf. 159. nu. 7. & seq. lib. 2. qui alios allegat. Vltius fuit consideratum, quod hæc prohibitio fuit facta Balthassari, & fratribus non autem alijs, Unde Trebellianica non censetur prohibita, quando prohibitio tunc demum dicitur prohibita, quando prohibitio adiungitur substitutis, illi enim dicuntur alienare cum

14 cum promittuntur heredi gravato, vel eius heredibus, fueri detractionem *Franc. Aretin. cōf. 19. n. 10. Alciat. cōf. 123. num. 8. & 15. Peregr. cōf. 68. nu. 4. lib. 2. Mant. de coniect. lib. 7. tit. 12. num. 20. in princ. & num. 21. vers. Sed ratio supradicta.* Quæ eo magis procedunt, quoniam nec prædicta prohibitio alienationis est restricta, ut latè per *Fusar. q. 685.* nec est realis, prout loquitur text. ex quo deducitur quod ex prohibitione alienationis censetur prohibita Trebellianica in *auth. ut sponsal. largit. §. si quando ubi.* Si quis testamentum faciat, & aliquam rem immobilem suæ familiæ, aut alteri cuicumque personæ nomine legati reliquerit, & specialiter dixerit nullo tempore hanc rem alienari &c. & in *auth. sed & in ea C. ad l. falcid.* dicitur, sed & in ea cessat falcidia, quæ ita relicta est ne alienetur, sed remaneat apud successores eius cui relicta est satis patet quod prædicta iura loquuntur de prohibitione alienationis concepta in rem, & sic intelliguntur à DD. quos refert *Peregr. de fideic. art. 3. num. 91. vers. 2. limitant.*

Et ita utraque parte informante conclusum, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Nepina Hæreditatis.

Vener. 27. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Testamentum licet ut censeatur reuocatum necesse sit aliud testamentum cum hæredis institutione, tamen id non procedit, quando tacite saltem colligitur reuocasse testamentum testator favore venientium ab intestato, tunc enim tacite censentur instituti, & eorum aditione reuocatio testamenti confirmatur.

SVMMARIVM.

- 1 Testamentum non substat, si fuerit ab eodem testatore reuocatum.
- 2 Testamentum, ut censeatur reuocatum, requiritur aliud testamentum cum hæredis institutione, vel quod testator dicat se velle decedere intestatum.
- 3 Bart. opinio in l. si iure numer. 3. ff. de leg. 3. declaratur.
- 4 Testamentum primum si reuocetur animo condendi aliud, nunquam primum censetur reuocatum, nisi secundum fuerit conditum.
- 5 Secus vero, si tacite saltem colligatur primum testamentum reuocatum esse favore venientium ab intestato, quia tacite censentur venientes ab intestato instituti num. 4.
- 6 Et perinde est ac si fuissent dicti venientes ab intestato instituti.
- 7 Testamentum, ut censeatur reuocatum ad favorem venientium ab intestato, quod sufficiat.
- 8 Testamentum perfectum non reuocatur per secundum imperfectum. & nu. 11.
- 9 Testator non censetur recedere a prima voluntate solemniter facta, nisi quatenus secunda teneat. & nu. 9.
- 10 Reuocationis causa in materia reuocationis testamenti totum fac.
- 12 Testamentum, quando fuit reuocatum non ut constitatur aliud, sed favore venientium ab intestato, tunc non requiritur aliud testamentum.

- 13 Testamentum, ut substat, ut contra expressam mentem testatoris, hoc esset absurdum, & irrationabile.
- 14 Testamentum, quando reuocatur, requiritur talis dispositio, ut illi, qui sunt vocati, possint adire hæreditatem.
- 15 Sed hoc procedit, quando fuit reuocatum primum ad effectum condendi aliud. secus vero si sit reuocatum favore venientium ab intestato.
- 16 Succedens ab intestato, ut censeantur vocati, quando reuocatur primum testamentum, sufficit quodcumque voluntatis inditium.
- 17 Et ex quo id colligatur. & nu. 18. & seq.
- 18 Testatoris mens enixa reuocandi primum testamentum ex quibus appareat clara. & nu. 19.
- 20 Clausula, & omni meliori modo, posita in reuocatione primi testamenti, ad favorem venientium ab intestato, quid operetur.

DECISIO DCLII.

DOMINI dixerunt testamentum, de quo agitur, non sustineri quia illud fuit ab eodem testatore reuocatum coram septem testibus, & cum rogitu eiusdem Notarij ac propterea cum constet de solemnitate voluntate derogante priori testamento primum sustineri non potest, l. 1. §. penult. ff. si tab. testam. null. extra Bald in l. sancimus num. 2. C. de testam. Imol in l. 2. ita scriptum §. regula de hered. instit. Bart. cōf. 60. numer. 15. & ff. qq. lib. 2. Guidop. decis. 200. cum alijs relatis per bo. mem. Card. Mant. de coniect. ultim. vol. l. 2. tit. 15. num. 19. vers. sed contraria, & per Ioseph. Ludouic. conclus. 58. ampliat. 11.

Nec obstat quod ad effectum, ut testamentum

- 2 censeatur reuocatum requiritur aliud testamentum cum hæredis institutione, vel quod ille qui testatus fuit cassando testamentum, dicat se velle decedere intestatum iux. celebrem Bart. opinionem in l. si iure num. 3. ff. de leg. 3. quam plures sequuntur relati per Modern. discept. forens. discept. 558. & alij per Marefcott. var. resol. lib. 1. c. 48. qui eandem magis communem asserunt.
- 3 Quia dicta Bartholi opinio procedit quando non colligitur nec tacite nec expressè quod testator reuocauerit primum testamentum favore venientium ab intestato sed potius apparet illud reuocasse animo condendi aliud, tunc enim nisi aliud solenne
- 4 & testamentum condatur nunquam censetur reuocatum primum, secus est quando tacite saltem colligitur primum reuocasse favore venientium ab intestato tunc enim tacite censentur instituti venientes ab intestato, & eorum aditione adeptio testamenti confirmatur iux. not. per text. in l. si qua sita ff. de hered. instit. & idem est, ac si expressè fuissent dicti venientes ab intestato instituti Barbat. d. cōf. 60. ad fin. vers. respondeo quod licet expresse l. 2. Bero. cōf. 4. num. 3. l. 2. Socin. jun. cōf. 145. num. 9. Castell. de coniect. ultim. vol. cap. 29. num. 21. vers. ceterum contrariam, & num. 22. Ant. Faber. de errore pragmaticæ decade 39. errore 6. num. 3. enim inter & succedentes ab intestato quodcumque voluntatis indicium, Alex. cōf. 104. num. 3. in fin. l. 2. & in puncto tenuit Rota corā San. mem. Greg. XV. dec. 446. num. 2. & seqq.

Nec obstant autoritates, & rationes in contrarium ponderate, & præsertim illa in qua scribentes pro Domina Dianora faciunt magnum fundamentum quod

7 quod sicuti et per testamentum imperfectum non reuocatur primum perfectum licet etiam ex testamento imperfecto pateat voluntas testatoris reuocandi primum ita nec reuocatur per quancunque aliam nudam voluntatem.

Quia ratio quare non reuocatur primum testamentum perfectum per secundum testamentum imperfectum est, quia testator condendo secundum testamentum censetur non velle recedere et a prima voluntate solemniter facta nisi quatenus secunda teneat si iure ff. de leg. 3. ibi sed iux. id obtinere potest fortassis ideo quod ita et demum a testamentario recedere velim si posterius valiturum sit atque ita mirum non est si primum testamentum non censetur reuocatum nisi secundum sit validum, attenditur

10 et enim in hac materia causa reuocationis primi testamenti, et secundum eam restringitur, et limitatur reuocatio l. cancellauerat ff. de his que in testamento debentur Bart. in d. l. si iure num. 4. Ruin. conf. 16. num. 21. l. 2. et quando apparet et testatorem fuisse mortuum ad reuocandum primum, ut secundum considerit tunc clausula cassans alięque reuocatorie primi testamenti habent tacitam conditionem si secundum testamentum valet Paul. de Cast. in l. sancimus in fin. C. de testam. l. i. conf. 8. num. 4 l. 3.

Secus est quando testator reuocat primum testamentum non ut condatur aliud, sed favore venientium

12 ab intestato tunc et enim non requiritur aliud testamentum, ut censeatur reuocatum primum Barbat. d. conf. 60. l. 2. Socin. in d. conf. 145. et absurdum, ac irrationabile esse sustinere testamentum contra explicitam testatoris et voluntatem Card. Mantio. d. tit. 15. num. 22. Modern. d. discept. num. 9. Rota dicta decis. 446. num. 8. coram S. mem. Greg. XV.

14 Nec obstat quod requiritur talis et dispositio ex qua possit adiri hereditas testatoris, si sed etiam si in conditione quod est l. 6. §. fin. in ip. senius ff. de hered. instit. et ibi Angel. circa fin. Imol. num. 30. vers. nota ex text. Rota decis. 195. num. 14 par. 1. diuers. quia ultra quod hoc procedit quando apparet testatorem reuocasse testamentum animo condendi aliud, potest etiam dici quod et quando reuocatio facta est favore venientium ab intestato tunc ex tali dispositione potest adiri hereditas a venientibus ab intestato. Nec refert quod expresse non fuerint instituti venientes ab intestato quia ut supra dictum est sufficit quod sint vocati tacite, quia inter succedentes ab

16 et intestato sufficit quodcunque voluntatis indicium, ut fuit dictum coram S. mem. Greg. XV. d. decis. 446. num. 2. et seqq.

Quod autem in casu isto testator reuocauerit primum testamentum non animo et condendi aliud sed favore venientium ab intestato, colligitur ex multis precipue vero, quia reuocatio fuit facta cum magna solemnitate videlicet coram Notario, et septem testibus, et cum verbis admodum preguantibus, videlicet cassauit, reuocauit, irritauit, et annullauit ita, et aliter quod nullum habeat et effectum perinde ac si factum non fuisset, ex his enim colligitur enixa voluntas testatoris cancellandi dictum primum testamentum, et de dicto testamento iudicari debet ac si testator facto ipso illud cancellasset vel vidisset quod casu utique censeretur reuocatum, l. nostra C. de testam. et ibi Camer. DD. Clar. in §. testamentum

19 quest. 93. et locus esset successionem et venientium ab intestato ex praesumpta voluntate testatoris Berq. d.

conf. 4. num. 4. circa med. vers. et hanc ultimam opinionem late Card. Mantio. de coniect. olim. col. l. 2. tit. 15. num. 22. Rubr. Alex. conf. 4. sub num. 5. Menoch. conf. 19. num. 10. Caldus. quest. forens. 4. n. 33. Io. Franciscus de Ponte conf. 36. num. 7. et hum. col. lib. 2. Eugen. conf. 71. num. 20. et 21. lib. 2. maxima

20 cum fuerit adiecta et etiam clausula omni meliori modo qua operatur vocationem venientium ab intestato quatenus ad sustinendam reuocationem sit necessaria Socin. conf. 2. num. 12. lib. 3. Ruin. conf. 11. sub numer. 14. vers. non ex quibuscunque l. 2. Anchar. quest. famil. 70. num. 7. l. 2. et fuit dictum in supra allegata decis. 446. num. 7. coram S. mem. Greg. XV.

REVERENDISS. MERLINO.

Romana Retraetus.

Luna 30 Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Censuarius in venditione rei censuata in concursu omnibus alijs praefertur et hoc privilegium competit etiam cessionario census, et quid si fundus proprie non vendatur, sed concedatur in emphyteusim, et quid si talis concessio fuerit facta pro quibuscunque successoribus in perpetuum. Retraetus etiam habet locum in locatione perpetua. Emptor cum pacto de redimendo dicitur verus dominus, &c.

SUMMARY.

- 1 Censuarius in venditione rei censuata omnibus alijs praefertur.
- 2 Emptori, et singulari successori census suffragatur etiam Bulla Sancti. mem. Pij Quinti super forma creandi census.
- 3 Censuarius in emptorem, seu singularem successorem transit cum suo privilegio et prerogatiua. nu. 2.
- 4 Constitutio Pij. super forma creandi census, quando ad praelationem Censuarij, quando fundus censuali alienatur, loquitur in venditione.
- 5 Venditio non dicitur, quando aliquid datur in emphyteusim.
- 6 Retraetus habet etiam locum, quando locatio est perpetua, cum illa capiat venditionem.
- 7 Emphyteusis concessio quando facta fuit pro quibuscunque successoribus in perpetuum, sine dubio intrat retraetus.
- 8 in Emphyteusis concessione, si adsit pactum, ut inuestitus possit illam affrancare extinguendo canonem tunc talis concessio dicitur vera venditio.
- 9 Venditio, quando alio modo censeatur concepta, et cuitetur retraetus.
- 10 Identitatis probatio bene deducitur ex conformi nominatione, eorumdemque confinium designatione.
- 11 Censuarius non potest dici simpliciter census, quando adsit pactum de redimendo.
- 12 Emptor cum pacto de affrancando est verus dominus, et contra ipsum competit ius retraetus, et num. 11.
- 13 Sententiae validitas probatur ex reuolutione actiois.
- 14 Sententia si non iustificatur ex actis est nulla.
- 15 Sententia sufficit iustificari ex nouiter deductis, in quibus ex eisdem actis est iustificanda.

DECISIO DCLIII.

CONCESSA de anno 1623. per D. Bernardinum Antonio Maria domo, de qua agitur, in emphyteusim Ioannes Baptista mouit Iudicium retractus seu praelationis coram A. C. & sententiam, fauorabilem reportauit, à qua per dictum Antonium Mariam interposita appellatione, & causa mihi commissa, dubitauit An sententia A. C. sit confirmanda, vel infirmanda, & Domini responderunt esse confirmandam; Ritè enim fuit pronunciatum d. Ioanni Baptista competere huiusmodi ius retrahendi, nimirum quia vsque ab anno 1618. emit censum in summa scutorum 200. à Cesare habente causam a Laura, cuius fauore de anno 1590. impositus fuerat super domo prædictus census in maiori summa per quondam Pellegrinū de Baronibus tunc illius domus possessorem, & huic emptioni addita fuit amplissima cessio omnium iurium. Vnde idem Ioannes Baptista habet intentionem fundatam, quod in venditione dictæ domus censuata omnibus alijs præferri debeat iuxta dispositionem Bullæ San. mem. Pij V. super forma creandi census, quæ suffragatur etiam Emptori ac singulari successori & in quæ census ipse transit cū suo privilegio, & prærogatiua, ut post Azon. instituta moral. lib. 10. cap. 12. vers. quæ res, & tradunt moderni de censib. par. 2. cap. 2. q. 1. art. 2. num. 14. Rota apud dd. modern. decis. 307. & 308. & fuit dictum in Bonon. retractus 16. Ianuarij 1623. corā R. P. D. Buratto.

Nec visum fuit ob stare quod dicitur Constitutio- nem Pij V. dumtaxat loqui & in venditione, dictam verò domum non fuisse venditam, sed solum concessam ut supra in emphyteusim, quoniam vltra quod retractus locum habet etiam quando sit locatio perpetua, cum illa capiat venditionem Afflict. de iur. protom. §. 1. notab. 8. num. 26. Benedel. eod. tract. in 1. constit. nec 283. in princ. Moder. discept. forens. cap. 460. num. 39. & 41. cessat in casu isto difficultas, & quia dicta concessio in emphyteusim facta fuit & pro quibuscumque hæredibus, & successoribus in perpetuum, sed vltèrius intertum fuit pactum, quod emptor posset extinguere canonem ad ratione scutorum quatuor pro quolibet centenariorum, quod pactum operatur, ut prædicta concessio habenda sit pro vera venditione Couar. var. resal. cap. 15. n. 3. vers. ego vero lib. 3. Franc. decis. 392. num. 2. & seq. Gros. cons. 72. num. 41. Cephal. cons. 329. num. 55. & seq. & concessio præsumatur modo & quo supra concepta in fraudem venditionis. Afflict. decis. 72. per tot.

Nec etiam releuat obiectum circa domus identitatem nempe quod census non fuerit impositus super domo, de qua agitur, quoniam imò probatio huiusmodi resultat manifesta ex conformi & nominatione eorundem confinium designata in tribus illis Instrumentis nimirum impositione census, eiusdem cessione, & alienatione postremò facta per D. Massium.

Nec demum obstat quod dictus census non fuerit cessus simpliciter Ioanni Baptista aduersario, vnde & pacto de redimendo omissò etiam quod pactum prædictum expirauit vsque à die prima Decembris 1625. cum tempus redimendi præfixum fuerit intra septennium, & cessio, facta prima Decembris 1618. visum est Dominis quod etiam si adhuc redi-

10 mendi & facultas duraret, nihilominus retrahendi Ius competere Ioanni Baptista; quia mediante dicta cessione acquisiuit & verum dominium etiam ad effectum retractus, ut dicit Benedel. de iur. protom. in animaduerso ad princ. constit. nu. 11. Modern. discept. forens. cap. 526. num. 54. & seq. & fuit dictum in Bononien. retractus 16. Ianuarij 1623. coram R. P. D. meo Buratto.

Quo verò ad sententiæ validitatem visa fuit: satis 12 probari ex actorum & reuolutione iuxta decisionem Caputaq. 260. par. 2. nec validè impugnari eo quia Instrumentum census vigore cuius Io. Baptista instat se præferri, non fuerit prod. & tum in prima instantia, sed in secunda, vnde pro Antonio Maria inferitur sententiam non & iustificari ex actis, quoniā quicquid sit de prædicta productione, sufficit quod hodie sententia iustificatur ex noniter deductis cum non versemur in illis casibus specialibus, in quibus 14 sententia ex eisdem est & iustificanda. Pat. decis. 405. lib. 6 Seraph. decis. 703. n. 3. & decis. 734. n. 51. Et ita vtraque parte informante fuit decisa.

REVERENDISS. COCCINO.

Ferrariensis Canoniciatus.

Luna 30. Martij 1626.

ARGUMENTVM.

Plura deducuntur circa provisionem beneficij vacantis per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium, in concursu Cardinalis Ordinarij collatoris ad quem scilicet spectet talis provisio, qua occasione latissime ventilantur plura dubia circa interpretationem regularum Cancellariæ hodie 4. & 33. circa hanc materiam.

SUMMARIVM.

- 1 Canoniciatus provisio, quando dicatur electiua.
- 2 Regul. Cancell. hodie 33. fauet Cardinalibus Ordinarijs Collatoribus.
- 3 Regula Cancellariæ 33. fauet Cardinali Ordinario Collatori, etiam quod sola confirmatio spectet ad eos.
- 4 Verbum provisio, comprehendit etiam confirmationem.
- 5 Privilegia, quæ spectant ad Cardinales Ordinarios Collatores, fauent etiam Capitulis ratione communionis.
- 6 Fundum communem, si ego, & pupillus habeamus, licet uterque non utatur propter pupillum, ego etiam viam retineo.
- 7 Indultum concessum Ordinario Collatori suffragatur etiam Capitulo, quando ad ipsum spectet electio, confirmatio vera ad Episcopum.
- 8 Indulta, quando non suffragantur Cardinali Ordinario Collatori, nec ei regul. 33. Cancellar. suffragatur, & sic neque Capitulo.
- 9 Regul. 4. Cancell. comprehendit etiam beneficia, quæ spectant ad Collationem Cardinalis Ordinarij Collatoris.
- 10 Cardinales comprehenduntur sub regul. Cancell. nisi ratio regula illos non comprehendat, vel alias sint exceptuati.
- 11 Et ab antiquo tempore tenet Rota.
- 12 Cardinales, ut disponit regul. 70. Cancell. non com-

- comprehenduntur sub regulis faciendis ergo eadem regula admittit, quod comprehendantur sub regulis editis.
- 13 Cardinales, quod ligentur regulis Cancell. id non solum demonstrant regula antiqua.
  - 14 Sed etiam verba indultorum non solum modernorum, sed etiam antiquorum.
  - 15 in Indultis antiquis Cardinalium concedebatur quoque facultas conferendi beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium.
  - 16 Licentia, seu facultas nihil aliud est, quam collatio libertatis concessa ei, qui eam non habet ex se ipso.
  - 17 Facultas presupponit prohibitionem.
  - 18 Glossator antiquus super regul. 3. Cancellar. hodie 4. in fin. dum ait, eam regulam non reseruare beneficia, quae vacant, per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium declaratur.
  - 19 Regul. 4. Cancellar. cum comprehendat beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium, etiam quod Cardinalis collator sit Ordinarius, eidem non suffragatur regul. 33.
  - 20 Regula Cancellaria cui non suffragatur.
  - 21 Regul. 33. Cancellaria edita fuit ad tollendas dissensiones inter Cardinalem Ordinarium Collatorem, & Cardinalem patronum per cuius familiaris obitum beneficium vacauit.
  - 22 Regul. 33. Cancell. non emanauit ad tollendam reservationem regul. 4.
  - 23 Regul. 4. Cancell. ad quem finem reseruet beneficia, & dignitates ibi expressas.
  - 24 Regul. 32. Cancell. quid disponat.
  - 25 Regula 33. Cancellaria operatur solum quando Cardinalis Ordinarius Collator habet indultum, & num. 33.
  - 26 Regul. 33. Cancell. edita fuit ad tollendas lites, quae ex precedenti Constitutione scilicet regul. 32. oriiri possent.
  - 27 Legislatoris mens denotatur ex causa expressas in proemio legis.
  - 28 Lites, de quibus fit mentio in regula 33. Cancell. exoriri non possent, nisi Cardinalis haberet indultum.
  - 29 Regula 32. Cancellar. requirit consensum Cardinalis Patroni in collatione beneficiorum de quibus ibi,
  - 30 Regula 33. Cancellaria nihil disponit, sed presupponit.
  - 31 Verba enunciativa legum non decidunt.
  - 32 Verba, quae presupponunt, non disponunt.
  - 34 Cardinalis privilegiatus non debet uti privilegio contra alium Cardinalem privilegiatum.
  - 35 Regula 33. Cancellaria indulto deseruit, & famulatur, & num. 49. & 52.
  - 36 Regul. 33. Cancell. non suffragatur Cardinalibus indultum non habentibus, & sic re maturè discussa per plures fuit responsum, ut numer. 37. & 38.
  - 37 Verba sunt intelligenda secundum casum praemissum.
  - 40 Absentis, & praesentis non est par ratio.
  - 41 Verba sequentia debent determinari à verbis praecedentibus.
  - 42 Votum bonae memoriae Cardinalis Seraphini, & Robustij super regul. 33. Cancell. super quo sit fundatum.
  - 43 Eneas de Falcon. de reseruat. quest. 23. effect. 17. vers. sextum est declaratur, & nu. 44. & 45.
  - 46 Cardinalis Patronus, vel Cardinalis collator qui praefertur in collatione beneficii vacantis per obitum familiaris Cardinalis &c.
  - 47 Regul. 33. Cancell. non aderat tempore Sixti IV. & Innoc. VIII. & nu. 52.
  - 48 Sarnen. in regul. Cancell. de impetrand. quest. 19. qualiter intelligatur, & nu. 50.
  - 51 Supposita si non adsunt, cessant disposita.
  - 53 Regul. 4. & 32. Cancellar. indubitatum est, quod comprehendunt Cardinales Ordinarios collatores, nisi aliter erit eis concessum, & numer. 54. & 55.
  - 56 Concessio presupponit priuationem.
  - 57 Regula Cancell. quod sint superuacanea, non est dicendum.
  - 58 Regula Cancellaria, & non Constitutiones, quae dicantur.
  - 59 Regul. 4. Cancellaria non tollere videntur reservationem, sed solum aperire viam conferendi reseruata ratione familiaritatis.
  - 60 in Regul. 33. Cancellar. non fit mentio regul. 4.
  - 61 Regul. 32. Cancellaria primò edita fuit ab Adriano VI. quam edidit ex mente non nullorum praedecessorum suorum.
  - 63 Regul. 33. Cancellaria non suffragatur Cardinali Ordinaria collatori, & sic nec Capitulo, ex Constitutione Moderatoria Indultorum Gregor. XIV. & Pauli V.
  - 64 Constitutiones moderatoriae Indultorum Gregor. XIV. & Pauli V. Rota semper habuit pro perpetuis.
  - 65 Et quid in secunda parte dd. Constitutionum continetur, & nu. 68.
  - 66 Cardinalis consensus, quando requiratur in provisione beneficii vacantis per obitum eius familiaris, & quid de Cardinali collatori, & nu. 67.
  - 69 Constitutiones Gregor. XIV. & Pauli V. moderatoriae Indultorum Cardinalium habent clausulam sublata, & decretum irritans.
  - 70 Papa sibi reseruat beneficia familiarium Cardinalium, siue Cardinales habeant indultum, siue non, & vide, nu. 71. & 72.
  - 73 Regul. Cancell. per mortem Papae expirant.
  - 74 Regul. Cancell. censentur renouata per Pontifices superuenientes, cum conditionibus inflatis per Constitutiones perpetuas aliorum Summorum Pontificum.
  - 75 in Constitutionibus Gregor. XIV. & Pauli V. moderatorijs Indultorum Cardinalium constituitur certa regula circa collationem beneficiorum vacantium per obitum familiarium Cardinalium.
  - 76 Dispositio ne videatur superflua sufficit, ut aliquid operetur, vel operari possit.
  - 77 Regul. 33. Cancell. satis operatur, si Papa velit concedere indultum conferendi beneficia etiam vacantia per obitum Cardinalium.
  - 78 Regula 33. Cancellaria licet sit inserta in volumine aliarum regularum, hoc non operatur, quin non recipiat modificationem, de qua in Constitutionibus Gregor. XIV. & Pauli V. moderatoriae indultorum.
  - 79 Verba amplissima restringuntur per sequentia moderatoria, & nu. 80.

81. Verbum, ad unguem, est præcisum, & omni habet, & effectum clausulæ derogatorie.
82. Clausula, non alias, habet præcisam naturam, et non recipit aliquam modificationem, vel interpretationem separatam à verbis.
83. Clausula, non alias, importat necessitatem, si negatiue ponatur, et inducit necessitatem, et formam.
84. ex Derogationibus amplissimis colligitur mens disponentis.

DECISIO DCLIV.

CANONICATUS de quo agitur, vacauit per obitum familiaris Cardinalis nunc viuentis, absentis tamen à Curia & Summ. Pontifex de illo prouidit tamquam de reseruato ex regula hodie quarta, Capitulum verò Cathedralis prætendens electionem ad se spectare, cōfirmationem verò ad Cardinalem Episcopum, & sic Canonicatum esse electiuium *glos. in vers. electionem in Clem. quia conuigit. l. ut autem, de relig. domib.* alium eligit, qui prætendebat immissionem sub prætextu, quod regula hodie 33. faueat Cardinali, Ordinario Collatori, ut videtur voluisse Eneas de Falconibus de *refer. quest. 23. eff. 17. vers. sextum est, quem sequitur Sarnen. in regul. de impetr. benef. vac. per obitu fam. Card. quest. 19.* & sequendo prædictos in quodam suo voto *bo. m. Robusterius, & Card. Seraph. tunc Rote Auditores,* & propria dicta regula 33. fauet Cardinali Ordinario collatori etiam quod sola confirmatio spectet ad ipsum, ex quo regula loquitur etiam de beneficijs spectantibus ad prouisionem Cardinalium, quod verbum comprehendit etiam confirmationem *Gonz. ad reg. 8. glos. 20.* fauet quoque Capitulo ratione communionis, cum habeat electionem, Episcopus verò confirmationem ad *l. si communem fundum, ff. quemadmodum ser. amitt. vbi si communem fundum ego, & Pupillus habeamus, licet vterque non utatur, propter Pupillum, ego etiam viam retineo per quem textum, quod Indultum concessum Ordinario collatori suffragetur etiam Capitulo, quando ad ipsum spectat electio, Confirmatio verò ad Episcopum dixit Rota in alia Ferrarien. *Canonicatus 26. Aprilis superioris anni coram R. P. D. Pirouano, & in alia simili Ferrarien. eadem die coram R. P. D. meo Remboldo, & 11. Decembris præteriti coram bon. mem. Vbaldo, & pariter eadem die 26. coram me in causa Gremolen. Canonicatus.**

His tamen non obstantibus Domini censuerunt non esse dandā immissionem, quia cum Indultum non suffragetur Cardinali Ordinario collatori, nec ei regula 33. suffragatur, & sic nequē Capitulo primo ex natura sua; secundo ex Constitutione moderatoria Indultorum Gregorij XIV. & sanct. me. Pauli V. sed remanet in suo robore reseruatō regula 3. quæ quidem regula comprehendit etiam beneficia, quæ spectant ad collationem Cardinalis Ordinarij collatoris, quia, & Cardinales ipsi comprehenduntur sub regulis Cancellariæ nisi ratio regula illos non comprehendat, vel alias sint exceptuati *Felin. in cap. ad aures num. 11. per tot. & præsertim in fin. de rescript. vbi refert, quod Ioannes Panuius et Rota Auditor attestatur, quod ita tempore suo sæpè fuit iudicatum in Rota Silu. de benef. q. 12. Par. IV. Recent. Tom. III.*

- num. 31. *Cassad. decis. 38. super reg. vbi testatur de communi opinione prout etiam Sarnen. in addit. ad regul. Cancell. decis. 66. in manuscript. incipiem. in quest. 12. de præbend. & ista opinio coadiunatur duplici fundamento. Primo quia regula hodie 70. disponit, quod Cardinales non comprehendantur sub regulis prout post primam additionem faciendis, ergo admittit, quod comprehendantur sub regulis æditis, ut dicunt *Mohedan. decis. 23. in fin. de renunc. Cassad. d. decis. 38. super regulis.* Secundo quia hoc clarè ostendunt, nedum regula antiquæ, quæ concedebant facultatem conferendi beneficia ista vacantia per obitum fam. Card. non obstante, regula hodie 4. de quibus statim dicitur, sed etiam verba indultorum nedum modernorum, sed etiam antiquorum, in quibus tunc etiam concedebatur facultas conferendi beneficia vacantia per obit, fam. Card. ibi, *Dignum, quin potius debitum reputamus ea tibi fauorabiliter cōcedere, per quæ sublati impedimentis quibuslibet possis de beneficijs tue dispositioni commissis salubriter prouidere.* Licentia enim, seu facultas nihil aliud est, quam collatio libertatis concessa ei, qui eam non habet ex se ipso *cap. licet. de regul. Bald. cons. 290. ante fin. lib. 3.**
- ergo ista facultas præsupponit prohibitionem ex regulis Cancellariæ *l. fin. C. de Iur. emphit. & expresse fuit dictum in causa Vrbinaten. Iuris eligendi 19. Martij 1586. coram Cantuccio, de qua statim dicitur Nequē contrarium dicit glos. antiquus super reg. 3. hodie 4. in fin. cum solum dicat, quod regula non censetur reseruare beneficia quæ vocant per obitum Cardinalium familiarium Papæ, cum de eis regula nullam faciat mentionem, non autem quod regula non comprehendat beneficia per obitum familiarium Cardinalium quæ ad collationem Cardinalis Ordinarij spectare deberent, prout etiam sentit ibidem in fine Ioannes à Kochier.*
- Cum igitur regula 4. comprehendat beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium etiam quod Ordinarius collator sit Cardinalis, eidem non suffragatur regula 33. primo ut dictum est ex natura sua, quia nullam habet mentionem de d. regula 4. Vnde non potest considerari aliqua modificatio *Cassad. d. decis. 38. num. 11. super regula. & clarè apparet ex eo, quia ista regula ædita fuit ad tollendas dissensiones inter Cardinalem Ordinarium collatorem, & Cardinalem Patronum per cuius familiaris obitum beneficium vacauit, non autem ad tollendam reseruationem regula 4. quod deprehenditur, quia regula hodie 4. reseruatur ad istum finem, vt vt Papa de consensu Cardinalium Patronū si sunt præsentibus in Curia prouideat; & beneficium est reseruatum Papæ per regul. quartam ad istum finem, vt Ordinarij, & expectantes non possint capere. Et ita reseruatō declaratur per regulam hodie 32. in cuius principio omnia beneficia comprehenduntur, vt Pontifex de illis tamquam de reseruatis possit disponere de consensu tamen Cardinalis Patroni, si esset præsens in Curia *Aebill. in puncto decis. vn. num. 3. super regul. de impetr. benef. per obitum fam. Cardin. & ita obiecto etiam in puncto per dicta verba formalia respondet Rota in d. causa Vrbinaten. Iuris eligendi 19. Martij 1586. coram Cantuccio, sed d. regul. 33. operatur solum quando Cardinalis Ordinarius collator habet Indultum, quod ostenditur tam ex causa ex qua emanauit, quā**

26 ex verbis, & causa enim regula est ad tollendas lites, quæ ex præcedenti Constitutione exoriri possent, quod colligitur ex eo quia est expressa in præcedentibus, & ideo denotat mentem disponentis, ut in terminis regularum dicit Sarnen. de verò simil. not. in præm. num. 2. & quæst. 3. num. 6. huiusmodi autem + lites non potuissent exoriri, nisi Cardinalis haberet indultum; stante regula hodie 4. quæ, ut dictum est, reservat, & regula hodie 32. quæ requirit consensum Cardinalis Patroni + ex verbis etiã hoc clarè colligitur quia prædicta regula 33. nihil + disponit, sed præsupponit ibi cessantibus Apostolicis reservationibus ad alterius Cardinalis collationem pertinere deberent, quæ verba sunt quodammodo + enunciatiua pertinentiæ collationis Rom. 32. cons. 191. num. 3. & ideo + non disponunt; nec potest deduci aliqua dispositio ex verbis sequentibus; sed beneficia huiusmodi ad collationem Cardinalis Ordinarii collatoris, ut præfertur, liberè spectare, censeantur; quia sunt intelligenda quantus cessantibus Apostolicis reservationibus collatio spectare, + deberet ad Ordinarium collatorem, quod esse non potest, nisi habeat Indultum, quia semper ei obstat regula 4. ut est de mente Rebuff. super dicta regul. 33. dum dicit, quod Cardinalis privilegiatus, + nempè Patronus, non debet uti privilegio, contra alium Cardinalem privilegiatum, nempè Ordinarium quare præsupponit Cardinalem Ordinarium habere indultum, quia alias non esset privilegiatus, & prædicta probantur etiam auctoritate Sarnen. super reg. de impetr. benef. per obitum famil. Cardin. d. quæst. 19. num. 1. in fin. ubi disputando similem conclusionem dicit expressè quod + regula indulto deseruit, & famulatur & sic clarè sentit Cardinalem Ordinarium debere habere Indultum, nec + regula posse iuvare alios Indultum minimè habentes, & ita fuit resolutum in Affissen. beneficiorum 8. Iunii 1607. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in puncto consulti pro veritate à Dataria, temporibus sanct. mem. Pauli V. in causa Romana Canoniciatus sanctæ Mariæ in Trastiberim re- + sponsum fuit ex nostro voto, + & eiusdem sententiæ fuit bon. me. Cardinalis Pamphilius nuper nostri Ordinis Auditor insignis, & Rotæ Decanus, qui consultus pro veritate in causa Ripana beneficii, dū esset Cardinalis, ita respondit, ut patet in illius voto, + de quo rationem habuimus bo. mem. Cardinalis Lancellottus, & ego in prædicta causa Romana Sanctæ Mariæ in Trastiberim; & in hoc casu cessat prorsus omnis difficultas, quia verba illa ad collationem liberè spectare censeantur, + sunt intelligenda in casu præmissio, scilicet quando concurrat Patronus iuxta not. per Oldrad. in cons. 8. num. 2. & per Bald. in cons. 484. per tot. lib. 4. qui quidem Patronus in hoc casu non concurrat, cum esset absens à Curia, & propterea cū non + sit par ratio patrono presente, & patrono absente verba illa liberè spectare censeantur, non possunt determinare verba præcedentia, sed ipsa verba liberè spectare, + censeantur, debent determinari + à verbis præcedentibus scilicet patrono existente in Curia Raimund. de for. lin. cons. 68. num. 16. vers. sed respondeo inter consilia Signoroli.

Nequè obstat Eneas de Falconibus Sarn. & + votum prædictum, quia quoad votum cum fundentur in dicto Eneas, & Sarn. quod non obstat in

hoc casu, ut statim dicetur, & per consequens nec votum prædictum. Nam quantum attinet ad dictum + Eneas de reservat. 17. eff. vers. sextum est, dicit de cem. vtilia resurgere ex reservatione ratione familiaritatis. Sextum vtile est, quod si vacat beneficium familiaris vnius Cardinalis, quod sit ad collationem alterius + Cardinalis, quia est situm in sua Ecclesia, vel Diocesi, isto casu hic ultimus Cardinalis habet illud conferre, non obstante familiaritate prædicta, & subdit, quod ita servatur, & assertur rationem, quia magis attenditur facultas ordinaria + ipsius Cardinalis qui habet iure ordinario conferre, quam extraordinaria reservatio respectu familiaritatis. Hoc dictum præsupponit casum, in quo reservatio regula hodie 4. non comprehendit Cardinalem Ordinarium collatorem, & in hoc stat + questio, an + isto casu debeat præferri Patronus, an Ordinarius collator, & hodie est sublata ita difficultas ex regula hodie 33. quæ non aderat nec temporibus + Sixti IV. & Innocentij VIII. ut videre est in illius regulis, & Sarnen. in regula de impetr. quæst. 19. supra allegat. in fin. dicit quod Iulius, Hadrianus, & Moderni Pontifices, ut hoc dubium tollerent in suis regulis expresserunt, sed Sarnen. + loquitur, quando Ordinarius collator habet Indultum, cum supra dixerit, quod hæc regula hodie 49 33. + inseruit, & famulatur Indulto, & idem Sarnen. intelligit dictum Eneas de Falconibus, ut procedat, quando Ordinarius collator habet indultum, quia in principio questionis semper præsupponit indultum, & refert opiniones, & in fine vers. tamen, + tenenda + est prima opinio, dicit quod tenenda est opinio, quam moderni Sabinen. dicunt in Curia servari, quæ prima opinio supra per eum relata est, quod Ordinarius præferatur Patrono, & præsupponit quod Ordinarius habet indultum. Cum igitur in hoc casu + non adsit indultum, ut infra dicetur, nequè Eneas, nequè Sarnen. ac votum prædictum applicantur ad hunc casum.

Et quod prædicta verissima sint, clarissimè deprehenditur, quia, ut dictum, nec temporibus Sixti + Quarti, nec Innocentij Octavi, aderat huiusmodi regula hodie 33. sed tantummodo regula hodie 4. + & 32. quæ indubitatum + est, quod comprehendebant Cardinales Ordinarios collatores, nisi aliter illis fuerit concessum ex supra deductis, quibus additur quod Sixtus Quartus immediatè post regulam + 32. ita + per aliam regulam disposuit S. D. N. concedit Cardinalibus plenam, & liberam dispositionem omnium beneficiorum ad collationem & c. dispositionem suam & c. spectant, & c. ac voluit, quod expectatiuæ & c. regula Cancellariæ dignitatis & c. aliorumque beneficiorum etiam familiarium Cardinalium, Romanorum Pontificum & c. ad dicta beneficia nullatenus extendantur & c. ergo stante d. regula, apparet + quod Cardinalis Ordinarius collator comprehendebatur sub regula hodie 4. quia alias non fuisset opus expressione, de qua in verbis illis + concedimus, quæ + concessio præsupponit privationem iuxta not. in c. fin. de verb. signif. huiusmodi autem privatio non proveniebat aliunde, quam ex regula hodie 4. Eneas de Falconibus eff. 17. in 4. vtili vers. & hoc, quia nullo iure probatur & hoc etiam manifestissime deprehenditur ex alia regula Clementis Septimi, & ex alia Pauli Quarti, in quibus dabatur facultas Cardinalibus tunc viventibus con-

conferendi beneficia vacantia per obitum famil.
 37 Cardin. & quæ concessionem fuissent superuacaneæ
 si Cardinales Ordinarij collatores non fuissent com-
 prehensi sub regula hodie 4. & prædictas esse regu-
 38 las Cancellariæ, & non autem constitutiones satis
 fuit deductum in præcitato voto Cardinalis Lancel-
 loti, & meo, quæ quidem regula in istis terminis
 non videbantur tollere reservationem sed solum
 39 aperire viam conferendi & reservata ratione fami-
 liaritatis ac si talia non forent, vt in simili dicit
 60 Cassad. decis. 8. num. 10. de præben. cum & non fuerit
 facta specialis mentio regulæ hodie 4. Cassad. decis.
 38. num. 11. super regul. & hanc postremum regu-
 lam non fecit Innocentius Octauus, immediatè Suc-
 cessor Sixti vel alij subsequentes Romani Pontifices
 exceptis Clem. VII. & Paulo IV. sed vt videri po-
 test ex regulis antiquis Adrianus VI. ex mente nõ
 61 nullorum & prædecessorum suorum regulam hodie
 32 declarauit, prout in regula hodie 33. & di-
 cit Sarnen. super regul. de impetr. benef. fam. Card.
 62 quaff. 19. in prim. quæ quidem declaratio, vt patet
 ex prædictis non dat & facultatem conferendi, sed
 inferuit, & famulatur indulto, vt per Sarnen. in d.
 quaff. 19. num. 2.
 Secundo principaliter regula 33. non suffragatur
 Cardinali Ordinario collatori, & per consequens
 63 Capitulo ex Constitutione moderatoria Indultorij
 Gregorij XIV. & sancti. mem. Pauli V. quas Rota
 64 semper habuit & pro perpetuis, & in terminis Con-
 stitutionis Gregorij Rota habuit hunc sensum in
 causa Ripana beneficiorum 7. & 14. Februar. 1608.
 proponente primo bon. me Francisco Penia tunc Ro-
 ta Decano, & secundo loco Illustri. Millino Rota
 Auditore licet tunc non fuerit facta decis. & expres-
 se fuit dictum in causa Assisen. beneficiorum 7. Maij
 & 18. Iunij 1607. coram bon. mem. Card. Sacrato.
 In secunda enim parte dd. Constitutionum dicitur,
 65 & quod beneficia vacantia per obit. familiar Cardinal-
 nal. siue in Curia, siue extra Curiam etiam si ad al-
 terius Cardinalis collationem, vel aliam dispositio-
 nem pertinere deberent, etiam si tunc essent alia
 Apostolicæ reservationes hæcenus æditæ. Nihilominus
 66 imposterum dispositioni Sanctitatis suæ re-
 seruata censeantur itaut in prouisionibus talium be-
 neficiorum super expeditionibus litterarum illius Car-
 dinalis, cuius familiaris defunctus existit, si ipse
 67 Cardinalis tunc præsens in Curia fuerit, consensus
 requiri omnino debeat, nõ autem beneficia huius-
 modi ad collationem, seu quamuis & aliam dispositio-
 nem Cardinalis Ordinarij collatoris, etiam si in
 Romana Curia præsens fuerit consensus quoquomo-
 do requiratur easdemque Constitutiones, & regu-
 las Cancellariæ etiam declaratorias super beneficijs
 68 familiarium prædictorum Cardinalium æditas, & vt
 additur in & Constitutione sancti. me. Pauli V. eden-
 das, tam quoad Cardinales indulta huiusmodi ha-
 bentes, quam non habentes, atque idè indulta
 69 ipsa ad terminos præsentis Constitutionis redu-
 xit, & moderatus fuit, & prædictæ Constitutio-
 nes habent clausulam sublata, & decretum irritans.
 70 Ex quibus clarè patet, quod Summi & Pontifi-
 fices reseruant sibi talia beneficia, siue Cardinales
 regulas Cancellariæ ad terminos huius Constitutio-
 71 nis reducerunt & moderati fuerunt, quare etiam
 quod regula 33. aliquid tribueret Ordinario Colla-

72 tori, nihilominus moderata, & redacta fuit & ad
 terminos huius Constitutionis, & propterea Ordini-
 narius collator Cardinalis ea iuuari minime potest.
 Nequè huic modificationi obstat, quod regulæ
 73 Cancell. & per mortem Papæ expirent, & cum San-
 ctiss. D.N. nouas regulas fecerit inter quas hæc re-
 gula 33. videtur ea posse iuuari Card. Ordin. collator,
 & sic Capitulo etiam suffragatur quia regula Mo-
 74 derna censetur & innouata cum conditionibus infla-
 tis per dd. Constitutiones perpetuas Gregorij XIV.
 & sancti. me. Pauli V. cum in illis fuerit constituta
 75 & certa regula circa collationem beneficiorum va-
 cantium per obitum fam. Cardin. Roman. conf. 345.
 num. 22. vers. ceterum potest obi. Apostill. in verbo
 doctrinam ponit concordantes, & in terminis regu-
 la Cancellariæ idem Roman. conf. 379. num. 13. in
 fin. & num. 14 allegans. Bartolin. prætor. veritque
 differentia ff. de vi bonorum raptorum, & subdit in
 fine hæc procedere etiam si secunda regula videre-
 76 tur & superflua, quia sufficit quod aliquid opere-
 tur, vel operari possit, prout in casu isto, quia
 satis hæc regula 33. operaretur vel operari possit,
 prout in casu isto, quia satis hæc regula 33. opera-
 77 retur si & Summus Pontifex vellet concedere indul-
 tum conferendi beneficia etiam vacantia per obitum
 fam. Cardin. vt Rota considerauit, dum propone-
 retur prædicta causa Ripana beneficij, & quamuis
 hæc regula 33. sit inserta in volumine aliarum re-
 78 gularum, hoc non operatur, quin & non recipiat
 modificationem de qua in dictis Constitutionibus
 Gregorij, & Pauli, etiam quod sint extrauagantes,
 vt per Castrens. in conf. 278. in princ. lib. 2.
 Quod verò indultum non suffragetur, est indubi-
 79 ratum, quia licet illius verba amplissima sint, ni-
 hilominus restringitur & per verba in fine posita,
 scilicet & quoad beneficia vacantia per obitum fa-
 miliar. Cardinalium, iuxta formam Constitutionis
 sel. rec. Gregorij XIV. Prædecessoris nostri, & no-
 stræ, scilicet Pauli V. qui indultum concesserat, mo-
 deratoriæ indultorum ipsdem Cardinalibus concess-
 80 forum. Nec ista verba possunt recipere interpreta-
 tionem quod censeatur data facultas seruata forma
 indulta, quia Papa prosequitur quam ad vnguem
 seruari, & custodiri volumus, & nõ alias, quod ver-
 81 bum & ad vnguem præcisum est & habet vim, &
 effectum clausulæ derogatoriæ Abb. in cap. 2. num. 5.
 de rescript. Crot. in l. stipulatio hoc modo num. 34. ff.
 de verb. oblig. & maxime adiuncta alia clausula, &
 non alias, quæ habet præcisam naturam & non re-
 82 cepit & aliquam modificationem. vel interpretatio-
 nem separatam à verbis Dec. conf. 61. num. 2. & im-
 83 portat necessitatem ex & quod negatiue ponitur, &
 inducit solemnitatem & formam latè Paris. conf. 19.
 num. 15. lib. 2. Quod eo magis ostenditur ex verbis
 84 & Cancellaria Apostolica publicatis, videlicet de
 impetr. benef. per obit. fam. Cardin. quas ad hunc
 effectum ad terminos prædictæ Constitutionis re-
 ducimus, ex quibus omnibus satis apparet Papam
 noluisse recedere à d. declaratione Gregorij XIV.
 & sua, & per illa verba nihil dedisse Cardinali, sed
 solum declarasse, quod suæ, & Gregorij declaratoriæ
 non obstat indultum.
 Et ita conclusum &c.

REVERENDISS. MERLINO

Dertusen. beneficij.

Luna 27. Aprilis 1626.

A R G V M E N T V M.

Iuspatronatus, quando est mixtum, partim scilicet Ecclesiasticum, & partim Laicale, tunc illud non cadit sub regul. 9. reservatoria mensium, & quando, & ex quibus probetur ipsum esse tale.

S V M M A R I V M.

- 1 Breuium executioni, ut sit locus, opus est ut clausula, constituto &c. in eis positis plenè, ut concludenter iustificetur.
- 2 Iuspatronatus mixtum non cadit sub regula 9. Cancellaria reservatoria mensium.
- 3 Iuspatronatus dicitur mixtum idest Ecclesiasticus & Laicale, quando partim spectat ad Clericos, & partim ad Laicos.
- 4 Iuspatronatus presumitur Ecclesiasticum, si ex bonis intuitu Ecclesie acquisitum fuerit dotatum.
- 5 Mendacium iniqui redarguitur in senio & morbo confraeto, supremumque DEI iudicium cogitante, si intuitu pietatis dotauerit capellam aliquam.
- 6 Capellam datans clericus, ex quo argui possit, quod eam dotauerit ex bonis patrimonialibus.
- 7 Laici, si in longissima quasi possessione iuspatronatus reperiantur, oritur magna presumptio, quod illud fuerit dotatum ex bonis Laicalibus.
- 8 Iuspatronatus fundatum ex bonis Ecclesiasticis, non potest laicis relinqui, nec ipsi tunc sunt admittendi ad presentandum.
- 9 Iuspatronatus Laicale, si quis possideat, dato, quod aliquis asserat, illud fuisse fundatum ex bonis Ecclesiasticis, onus probandi spectat ad eum.

D E C I S I O D C L V.

CV M Iacobus Villalta obtinisset à Sede Apostolica provisionem beneficij S. Annæ in Parochiali Terræ Castilionis tanquam reservati ratione mensis, & super dicta provisione expediisset Breue de capienda possessione nomine Cameræ, & subsequenter obtinisset ab A.C. mandatum de immitte-do cum declaratoria fuit ab his appellatum pro Iacobo Casteller, & commissa appellationis causa in Rota cum clausula arbitrio super quo per me, dubio proposito Domini responderunt, arbitrium intrare; Quoniam ut sit locus executioni Breuium huiusmodi clausula constituto &c. debet iustificari plenè, & concludenter Rot. recent. decis. 580. num. 5. par. 2. in Elnen. Beneficij 10. Decembris 1614. coram Reverendiss. D. meo Seleucien. & in alijs relatis per Garz. de Benefic. par. 6. cap. 3. num. 64. Quæ tamen iustificatio in presenti visa est deficere, quia beneficium, de quo agitur, est Iuspatronatus mixtus, quod non cadit sub regula reservatoria mensium Cassad. decis. 4. num. 10. in fin. de probat. & decis. 7. num. 10. de Iurepatron. Achil. decis. 13. per tot. eodem tit. Put. decis. 157. num. 5. lib. 3. Crescent. decis. 3. num. 3. de Iurepatron. Rota decis. 574. num. 10. par. 1. divers. & in recent. decis. 541. sub num. 4. par. 2. plenè Gonzal. super reg. 8. glos. 18. num. 13. & 14.

Et qualitas prædicta Iuspatronatus bene visa est probari ex quo Bertrandus de Torrentibus fundator illud reliquit Rectori, & iuratis dictæ Terræ Castilionis ut in eiusdem ultimo Testamento de anno 1310. Qui iurati cum sint Laici, & pro medietate habeant Iuspresentandi, utique negari non potest, quod Iuspatronatus sit mixtus Gemin. in cap. vnic. in finalibus verbis de Iurepatron. in 6. Felin. in c. multorum num. 3. vers. Et ideo singulariter de Iud. Abb. in c. dilectus num. 5. de offic. legat. Lambertin. de Iurepatron. lib. 2. par. 3. quæst. 9. art. 9. numer. 1. Couar. Pract. quæst. cap. 36. numer. 5. Rot. divers. decis. 574. num. 9. par. 1.

Nec obstat, quod dictus Bertrandus esset Rector Ecclesie Parochialis unde informantes pro Villalta conantur inferre Iuspatronatus ab eo fundatum præsumi Ecclesiasticum uti dotatum ex bonis acquisitis intuitu Ecclesie iuxta tradita per Gonzal. super reg. 8. glos. 18. num. 110. omissio enim, quod idem Rector asseruit in ipso Instrumento fundationis se fudasse Iuspatronatus ex bonis proprijs, cuius assertio iniquè redargui videtur de mendacio, dum præsenio, & morbo contractus mortem supremumque Dei iudicium cogitans, pietatis impulsu dotabat altare; Cessare visa est Dominis difficultas, quia suspicio omnis mendacij, quæ posset exoriri contra dictam assertionem purgari videtur tum ex præsentia, & consensu sororis dicti Bertandi sub cuius sororis nomine emptum fuit illud prædium datum in dotem Altaris, nam si dotatio facta fuisset ex bonis Ecclesiasticis opus non fuisset dicta præsentia, & assensu sororis. Tum etiam ex longissima quasi possessione præsentandi in qua reperiuntur dicti iurati & Laici, unde oritur maxima presumptio, quod Iuspatronatus fuerit fundatum ex bonis patrimonialibus, nam alias non potuisset illis relinqui, nec fuissent admissi ad presentandum Achil. decis. 1. n. 1. de Iurepatron. Gonzal. ubi supra numer. 109. Mandos. in tract. de Signatur. Grat. tit. de derogat. Iuspatron. vers. Quæro cum alijs quos latè refert, & sequitur, Garz. de Benef. par. 4. cap. 1. num. 394. Vel saltem dicta quasi possessio transfert onus probandi in illum qui præten-dit Iuspatronatus fuisse fundatum de bonis Ecclesie Mobed. decis. 9. ante num. 1. de Iurepatron. Crescent. decis. 9. num. 1. eodem tit. Put. dec. 90. num. 1. lib. 3.

Et ita utraque parte informante &c.

Infra in Appendice habetur altera decisio in eadem causa sub die 5. Iulij 1627. coram eodem bona mem. Merlino.

REVERENDISS. COCCINO.

Carthaginens. Sponsalium.

Mercurij 29. Aprilis 1626.

A R G V M E N T V M.

Ad Ecclesiam, si vir, & mulier ibant ad effectum contrahendi matrimonium, & per viam supervenit impedimentum, itaut suum intentum assequi non poterunt, sed vir dixit mulieri, bene scis, quod tu es mea vxor, & alia non est futura, nisi tu mea vxor, & è contra sic pariter dixit mulier viro, dubitatur modo an ista verba in isto frangenti prolata importent matrimonium, vel sponsalia, vide distinctionem.

SV M-

S V M M A R I V M.

- 1 Verba illa, prolata inter virum, & mulierem, altera non est futura mea vxor, quam tu, & sic quoque dixit mulier. secundum aliquos ista verba important sponsalia de futuro.
- 2 Alij vero contrarium sentiunt ea ratione, quia promittere non ducendum aliam quam Bertam, non important conditionem ducendi Bertam, sed tantum aliam ducere, num. 3.
- 3 Dicitio, nisi, quando sequitur negatiua, affirmat.
- 4 Promissio non ducendi aliam in uxorem, quam Bertam, licet forte secundum veriore non importet obligationem eam ducendi, tamen secus est, quando ex coniecturis apparet contrahentes voluisse matrimonium, vel sponsalia contrahere.
- 5 ad Matrimonium contrahendum ad Ecclesiam si aliqui vadant, & superueniat impedimentum per viam, tunc intrat clara coniectura, si impedimentum non superuenisset, matrimonium fuisset contrahendum.
- 6 Verba prolata ab impeditis contrahere matrimonium, quando important sponsalia de futuro.
- 7 de Matrimonio contrahendo, quando tractatur, tunc verba promissionis contrahendi, an important matrimonium, vel sponsalia, num. 8.
- 8 Verba illa prolata a muliere, tu scis, quod es meus maritus, quando non dicantur prolata, vt matrimonium per verba de presenti contraheretur.
- 9 de Sponsalibus, quando constat, tunc pars reuocans contrahere matrimonium, est cogenda non precise, sed per censuras, vt de nolente fiat volens.
- 10 Et ad contrahendum per verba de presenti disponatur.

DECISIO DCLVI.

HOC dubium, an Petronilla sit cogenda ad contrahendum matrimonium, quod vna tantum parte informante fuit disputatum, habet praesistentem cognitionem scilicet an constet de sponsalibus, quod primo quidem inspiciendum est, & dicta testium ad hunc effectum ponderanda, qui conueniunt quod cum Petronilla esset in curru, & ascenderet ad Ecclesiam pro contrahendo per verba de presenti, hoc quo frater, & consanguinei animaduertissent, & ipsi etiam ascenderent, primus testis deponit, quod Petronilla dixit Alphonso bene scis, quod es meus maritus, constitue me in loco tuto, & attende tuam vitam, quia tibi affirmo, & do fidem, & manum, quod alius non erit meus maritus, nisi tu, & Alphonsus respondit Votum facio Christo, quod altera non est futura vxor mea, nisi, & secundus testis deponit Petronillam dixisse ponas te in tuto, quia futurus es meus maritus, & Alphonsum respondisse solam Petronillam sibi futuram uxorem seque illius maritum. Tertius vero testis quod Petronilla dixit, futurus es meus, & haec verba acceptauerit vterque illa saepius repetendo, quartus deponit quod Petronilla dixit illum suum esse coniugem, seque illius uxorem, ideoque posse illam adducere quoquo vellet, haecq. verba pluries repetita fuisse confirmat. Stante hac serie facti fundamentum non potest fieri, nisi in dictis duobus testimoniis priorum, qui conueniunt in hoc, qui conueniunt in eo, quod Petronilla dixit, alius non erit meus vir quam tu, & Alphonsus e contra respondit, altera non est futura.

Par IV. Recent. Tom. III.

- 1 vxor mea, quam tu. Quae quidem verba aliqui voluerunt importare sponsalia per verba de futuro, quia
- 2 dicitio, nisi, cum sequatur negatiua, affirmat, & ideo censetur sponsalia de futuro, vt tenent quamplures relati per Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 19. num. 3. Contrarium tamen asserunt alij per eundem Sanch. relati vbi supra ea ratione, quia promittere
- 3 non ducendum aliam nisi Bertam, quod teneatur ducere Bertam non importat, sed tantum teneri aliam non ducere.

Ceterum dixerunt Domini hanc postremam sententiam, licet forte veriore non procedere quando ex coniecturis apparet contrahentes matrimonium vel sponsalia contrahere, Specul. in tit. de sponsal. in princ. num. 3. Alex. de Neu. in cap. ex parte. num. 31. de sponsal. Cypoll. cons. 1. in ciuili lib. 6. Peregr. Lopez l. 2. verbo y prometo tit. 1. par. 4. Gutierrez. qq. Canon. lib. 1. cap. 21. num. 18. Sanch. de matrim. lib. 1. cap. 9. num. 7. In proposito autem dum

- 5 Alphonsus, & Petronilla irent ad contrahendum matrimonium, & superueniret impedimentum, intrat clara coniectura, quod illa verba important sponsalia de futuro, quia cum tunc impedirentur, indicant, quod cessante impedimento contrahere promittebant, adeo, nemo sanae mentis hoc neget.
- 6 Neque est verum, quod in hac facti specie cum
- 7 tunc tractaretur de matrimonio verba important matrimonium, non sponsalia, vt dicunt DD. praedicti, & Sanch. num. 7. cum praesertim Petronilla, tu scis, dixerit, quod es meus maritus. Quia hoc procederet si simpliciter tunc fuisset actum de matrimonio contrahendo, sed de contrahendo in Ecclesia, & superueniret impedimentum fratris & consanguineorum, ideo verba, tu scis, quod es meus
- 8 maritus, non fuerunt prolata vt matrimonium per verba de presenti contraheretur, sed ad indicandum voluntatem determinatam, & verba sequentia non alius meus maritus, quam tu, important quod cessantibus impedimentis fiet matrimonium.

Cum igitur ex praedictis constet de sponsalibus: resultat resolutio dubij, quod Petronilla est cogenda non precise, sed per censuras, vt de nolente fiat volens, & ad contrahendum per verba de presenti disponatur cap. requisit de sponsal. Conar. de spons. par. 1. cap. 4. num. 4. & 5. Lauden. inter cons. matrim. cons. 15. num. 11. Abb. Ioan. Andr. Ceteri in cap. ex litteris de sponsal. Boer. cons. 40. num. 22. Scraph. decis. 1092. & decis. 1112. num. 1. & 2. Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 29. num. 8. Ferret. cons. 171. per tot. Fachin. cons. 53. lib. 1.

Et ita conclusum &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Anconitana Praedij.

Mercur. 29. Aprilis 1626.

ARGUMENTVM.

Secundo creditori, quamquam competat ius offerendi primo creditori, hoc tamen fallit quando primus creditor vendidit pignus iure creditoris, & ad hoc dantur aliae etiam limitationes. Creditor quando non possit sibi ipsi vendere pignus, & quando secus.

SUMMARIUM.

- 1 Creditori secundo competit ius offerendi primo creditori, fallit num. 2.
- 2 Creditor primus vendendo pignus iure creditoris, tunc transfert dominium non affectum, iuri secundi creditoris, & num. 4.
- 3 Et hoc quia facultas vendendi pignus præcessit obligationem secundi creditoris.
- 5 Creditor primus, quando vendit pignus, ut excludatur secundo creditor a iure offerendi, quid solum inspicitur.
- 7 Creditor primus, quando emit pignus uti extraneus, & ad effectum acquirendi dominium, tunc secundus creditor non potest offerre, & num. 8.
- 9 Creditor non potest vendere pignus sibi ipsi, nec simulata persona.
- Et quando ista venditio est nulla, tunc secundus creditor semper potest offerre, num. 10.
- 11 Fecit, in l. & qui sub imagine, C. de distrac. pign. procedit in pignore conuentionali, non autem in pignore iudiciali.
- 12 Pignus iudiciale potest creditor sibi ipsi adiudicare, alio non existente emptore.
- 13 Hypoteca habet ius offerendi annexum.
- 14 Fundus affectus si assignatur marito pro dote uxoris, mortua uxore, ius quod habebat maritus euanesceat.
- 15 Dos uxoris non comprehenditur in generali obligatione mariti.
- 16 Oblatio vera, & realis crediti requiritur, ut secundo creditori competat ius offerendi primo creditori.

DECISIO DCLVII.

IN hac causa fuerunt latæ extra Rotam duæ sententiæ prior in substantia declarat Ven. Collegio Societatis IESV Anconæ competere tanquam secundo creditori Bartholomæi Fanelli ius offerendi Scipioni Rinaldino primo eiusdem Fanelli creditori. Quodq. prædium deliberatum Raphaeli, & ab eodem Raphaelē venditum dicto Rinaldino longe plus valebat scuris duobus millibus pro quibus fuit dicto Raphaeli deliberatum. Secunda autem sententia confirmat primam in ea parte in qua declarat, competere dicto Collegio ius offerendi, in altera vero parte eandem sententiam reuocat.

Vnde fuit dubitatum, an hæc secunda sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & Domini strictè quoad primū caput in quo declarat dicto Collegio competere ius offerendi, censuerunt esse reuocandam: moti sunt. Primo quia regulatur quod secundo creditori competit ius offerendi anteriori creditori, iuxta text. in l. potior, §. fin. ff. qui pot. in pign. hab. fallit, quando primus creditor vendidit pignus iure creditoris, tunc enim primus creditor ex licentia, sibi à lege data transfert in emptorem dominium non affectum iuri secundi creditoris, & propterea illud censetur sublatum, ac si res nūquam fuisset obligata posteriori creditori, quia scilicet facultas vendendi pignus præcessit obligationem secundi creditoris l. 1. C. si antiq. cred. ubi Ias. de Aren. Bald. Salu. & alij relati per Negusant. de pignor. l. 3. memb. 5. par. 1. nu. 4. Franch. decis. 69. num. 1. Vnde cum in casu isto ad instantiam Rinaldini primi creditoris fuerit venditum prædium, de quo agitur, Raphaeli pro scuris 2. mill. dominium dicti

4 prædij fuit in dictum Raphaelē translatum, nec ulterius comperit Collegio secundo creditori ius offerendi, & supradictis.

Non obstat quod dictum prædium fuit in effectum deliberatum Rinaldino, non autem Raphaeli, cum Raphael habuerit nudum nomen, fueritq. eius persona ab ipso Rinaldino supposita ad licitandum, ut constat ex Raphaelis declaratione facta ad fauorem Rinaldini, quia hoc quatenus etiam iustificaretur nihil faceret ad effectum de quo agitur. In hac enim materia inspicitur tractum an creditor emit pignus tuendi pignoris causa, seu potius uti extraneus, & ad effectum acquirendi dominium, & siquidem emit tuendi pignoris causa tunc secundus creditor potest afferre, & in istis terminis procedunt allegata pro Collegio: si vero emit uti extraneus ad effectum acquirendi dominium, secundus creditor non potest offerre, ut explicat Franch. d. dec. 69. num. 3. & 4. Et in casu isto satis colligitur ex eo ipso, quod Rinaldinus supposuit Raphaelē ad licitandum, quod intentio ipsius Rinaldini fuit emere dictum prædium non iure creditoris, & ad effectum tuendi pignus, sed uti extraneus, & ad effectum acquirendi dominium, & sic non potest competere Collegio dictum ius offerendi.

9 Non obstat, quod creditor non potest vendere pignus sibi ipsi, nec simulata persona, l. & qui sub imagine, C. de distrac. pignor. & uti venditio est nulla, tunc secundus creditor semper potest offerre.

10 la tunc secundus creditor semper potest offerre.

11 Franch. decis. 224. quia dispositio text. fin. dist. l. & qui sub imagine procedit in pignore conuentionali, non autem in pignore iudiciali. Illud enim potest alio tempore non existente etiam ipsi creditori adiudicari l. 2. C. si in caus. iudic. ubi Baldus in fin. Surd. conf. 256. num. 5. lib. 2. Roland. conf. 32. num. 33. lib. 1.

Secundo visum fuit Dominis non competere ius offerendi, quia non constat sufficienter de credito offerendi, quia non constat sufficienter de credito offerendi, quia non constat sufficienter de credito offerendi.

13 Collegij mi. usque de hypotheca, tunc ius offerendi est annexum, Bald. conf. 5. num. 2. & 3. Theaur. decis. 157. num. 5. Card. Mantica. decis. 126. num. 5.

Et quod in effectum dicta hypotheca deficiat, probari videtur quia prædium, de quo agitur, fuit assignatum Fanello in dotem, & pro fundo dotali à Virginia eius prima uxore in affectum, tunc per mortem Virginie ius quod habebat Fanellus in dicto prædio fuit resolutum l. unica. §. illo. C. de res. ux. act.

14 eius prima uxore in affectum, tunc per mortem Virginie ius quod habebat Fanellus in dicto prædio fuit resolutum l. unica. §. illo. C. de res. ux. act.

15 propterea illud cadere potuit sub obligatione omnium bonorum facta per Fanellum ad fauorem Collegij.

Tertio videbatur aliquibus ex Dominis iniusta dicta sententia, quia decernit dandam esse immisionem Collegio non facta reali, & actuali oblatione crediti, quæ erat necessaria, Morot. de iur. offer. n. 75.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana, seu Neapolitana de Proida.

Mercurij 29. Aprilis 1626.

ARGUMENTVM.

Trebellianica debetur hæredi gravato fideicommissio vniuersali, & si ipse illam non detraxerit, poterit eius hæres eam detrachere. Trebellianica potest etiam prohiberi filiis primi gradus tam expresse, quam tacite, & quando tacite prohibetur, quid requiratur.

tur. Trebellianicam testator non censetur prohibuisse ex eo, quod omnia eius bona fideicommissio supposuit.

S V M M A R I V M.

- 1 Trebellianica debetur ex fideicommissio vniuersali.
- 2 Trebellianicam si heres grauatus non detraxerit, poterit eius heres eam detractionem petere.
- 3 Fructus percepti ex hereditate computantur in Trebellianicam, intellige in heredibus extraneis.
- 4 Filij primi gradus non imputant fructus hereditatis in Trebellianicam, etiamsi duas quartas detrahant.
- 5 Trebellianica ex qua videatur prohibita.
- 6 Trebellianica prohibitio potest fieri etiam filijs primi gradus, tam expresse, quam tacite.
- 7 Trebellianica prohibitio, quando fit filijs primi gradus tacite, ut valeat, requiritur, ut verba testatoris sint talia, ut necessario concludant prohibitionem aliud importare non valeant, & num. 10.
- 8 Testator si dicat, quod supponit omnia eius bona fideicommissio, ex hoc perneceesse non videtur prohibita detrahtio Trebellianica.
- 9 Legitima filiarum non venit in generali constitutione fideicommissi, cum de iure ab eo sit excepta.
- 10 Testator si a fideicommissio excipiat legitimam filiorum, ex hoc perneceesse non concluditur, voluisse prohibere Trebellianica detractionem. Quia per talem exceptionem praesumitur voluisse testator eius mentem fuisse, ut legitima non comprehenderetur sub fideicommissio, non autem Trebellianicam prohibere, num. 12.
- 11 Testator ex quo supposuit omnia bona fideicommissio, non ex hoc sequitur ut voluerit prohibere Trebellianicam.
- 12 Trebellianica non censetur prohibita ex quo testator mandauit, ut bona, pleno iure, restitueretur, nisi adsint alia verba, que importent, ut testator voluerit omnia bona restitui.

DECISIO DCLVIII.

DOMINI dixerunt Trebellianicam deberi etiam filio grauato ultra legitimam, cum ex fideicommissio vniuersali + Trebellianica debeatur cap. Rainaldus, & cap. Rainutius de testam. & late aduersus improbos impugnatores defendit Fachin. controu. iur. lib. 5. cap. 2. & per consequens, + cum Franciscus filius grauatus illam non distraxerit, debetur Patribus Clericis Regularibus illius heredibus. I. quam. C. ad l. falcid. Peregr. de fideic. art. 3. num. 8. vers. item heres. Neque in hoc casu agendum est de fructuum computatione in dictam Trebellianicam, quia licet computentur heredibus extraneis, non idem militat in filijs primi + gradus, etiam quod duae quartae sint detrahendae Bald. in l. quid de bonis. §. quod auus num. 1. Alex. num. 3. ff. ad l. falcid. Peregr. art. 3. num. 112.

Nō obstat quod + hic Trebellianica videatur prohibita ex illis verbis leuata la legitima, nel resto sottopone al fideicommissio tutti i Monti & c. Potest + enim, & expresse, & tacite prohiberi etiam filijs primi gradus, ut fuit nuper firmatum coram me in causa Perusina de Alphanis 27. Martij 1626. nam fuit responsum quod quando agitur de tacita prohibitionem + verba testatoris debent esse talia, quae necessario concludant prohibitionem aliudque importare.

non possint Cdsr. conf. 28. num. 4. lib. 2. Dec. conf. 89. num. 44. lib. 1. Bellon. conf. 65. num. 3. Clar. in testamentum q. 61. num. 3. Molin. de primog. lib. 1. cap. 17. num. 16. Gabr. concl. 2. num. 7. vers. contrarium, & num. 3. de Trebellian. Mantio. de coniect. lib. 7. tit. 12. num. 10. Honded. conf. 45. nu. 22. & seqq. lib. 2. Petr. de fideic. q. 15. num. 154. & 156. Boer. decis. 44. n. 33. Odd. conf. 18. num. 22.

In proposito autem verba illa leuata la legitima, nel resto sottopone al fideicommissio tutti i Monti, + non aequipollent expressae prohibitioni, nec perneceesse inducunt prohibitionem Trebellianica, quia exceptio legitimae nihil aliud facit, quam expressio. nem illius, quod de iure inerat cum + de iure legitima esset excepta I. quoniam in prioribus. C. de infic. testam. & sic ista expressio, perneceesse aut per aequipollens non importat prohibitionem + Trebellianica, ut in puncto fuit resolutum in causa Viterbien. fideicommissi 11. Ianuarij 1606. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Hierosolymitano.

Nec releuat, quod verba illa videntur importare, 11 quod dempta legitima totum restituatur, + quia hoc non est verum, sed solum voluit declarare quod non intendebat comprehendere legitimam sub fideicommissio non autem, & Trebellianicam. Nam & 12 si + bona subijciuntur fideicommissio, nihilominus ex hoc nō resultat tacita prohibitio Trebellianica, immo & si adessent verba quod pleno iure bona restituerentur, nisi adessent alia, quae importarent quod 13 + testator voluerit omnia bona restitui, non censetur prohibita Trebellianica, ut per Ias. conf. 84. numer. 27. & ibi adden. in verb. Trebellianica lib. 1. & satis exemplificatur in d. Perusina coram me.

Et ita conclusum vna tantum parte informante.

R. P. D. REMBOLDO.

Urbeuetana Solutionis.

Luna 4. Maij 1626.

ARGVMENTVM.

Personae industria, quando non est electa, tunc contractus omnes sunt transitorij ad heredes, etiamsi in eis eorum mentio non sit facta, & contractus videatur etiam restrictus ad personas contrahentium, & adsit dictio taxatiua, tantum, cum in dubio sit praesumendum voluisse quis consulere etiam eius heredi.

S V M M A R I V M.

- 1 Solutio si sit promissa in pecunia tunc in ea facienda venit.
  - 2 Fallit tamen hoc, si debitor cauit posse etiam soluere in tot bonis sua arbitrio.
  - 3 Facultas, quando est personalis, non egreditur personam, & cum persona extinguitur.
  - 4 Contractus omnes sunt transitorij ad heredes, nisi aliud sit conuentum, vel materia non sit transitoria ad eos.
  - 5 Contractus omnes sunt transitorij ad heredes, etiam si eorum mentio nulla sit facta. Et hoc procedit etiam si contractus videatur restrictus tantum ad personam contrahentium. num. 5.
- Vnde heredi non potest opponi, quod non sit scriptus in instrumento. num. 6.

- 6 Hæres etiam censetur nominatus, nominato Titio.
- 7 Et hoc est verum, etiamsi adsit taxatiua tantum, & etiam quod pactum esset personale.
- 8 Facultas eligendi, & declarandi an sit transitoria ad hæreses.
- 9 Contrahentes in dubio præsumendum est voluisse etiam consulere eorum hæredibus.
- 10 Pretij declaratio si sit remissa in arbitrium vnius, vel ubi est considerata industria personæ, tunc hæreses electi nihil prætereundum possunt.
- 11 Contrahentes si aliquid expresseverunt, & quadam alia tacuerunt, quid inde inferri possit. & nu. 12.
- 13 Contractus semper ex verisimili mente extenduntur ad hæreses.

DECISIO DCLIX.

QVONDA M Eques Iannottus promisit D. Triuultio soluere pro dote Violantis eius filia scuta quinque millia monetæ in hunc modum, videlicet, scuta mille in fine triennij à die contractus tunc celebrati inchoandi, & deinde de triennio in triennium, & in fine cuiuslibet triennij scuta mille vsque ad integram solutionem, adiectis his formalibus verbis: *In modo però che non potendo, o non volendo il detto Sig. Cavaliero pagare la detta dote in danari contanti, li sia lecito dare in pagamento tanti beni stabili à beneplacito di esso Sig. Cavaliero, o pagar l'interusurio à ragione di cinque per cento conforme alla disposizione del Statuto di Orvieto.* Dicto autem Equite vita functo, orta fuit controuersia inter D. Triuultium, & hæredem dicti Equitis super solutione dictæ dotis, & causa coram A.C. introducta fuit per eum, lata sententia, qua declarauit licuisse, & licere hæredi dicti Equitis dare in solutum pro quantitate, à dicto Equite promissa tot bona stabilia hæreditatis dicti Equitis ad suum beneplacitum; A qua sententia cum fuisset pro parte Triuultij appellatum. Dubitatum fuit, An dicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda.

- 1 Domini censuerunt esse confirmandam. Licet enim dicta dos fuerit promissa & in pecunia, & regulariter aliud pro alio solui non possit. l. 2. §. 1. ff. si cert. pet. l. cum à quo. & aut b. nisi. C. de solut. Tamen hoc non procedit itante pacto supra relato,
- 2 quo voluit sibi præcauere debitor, vt posset & suo arbitrio soluere dictam dotem, vel in pecunia, vel in bonis stabilibus.

- 3 Nec obstat quod facultas data Equiti soluendi, vel in pecunia, vel in bonis stabilibus est personalis, ideoque non egreditur & eius personam, & est cum persona ipsius Equitis extincta. l. si tibi 17. §. si quis. l. qui in futurum, ubi Paul. de Castro. l. as. & alij, ff. de pact. Quia in dubio quando expresse actum non est, vt contractus non transeat ad hæreses, aut res non est talis naturæ, vt non sit transitoria ad hæreses, etiam quod hæredum nulla sit facta mentio, atque ita contractus videri possit restrictus ad personam contrahentis tantum, & censetur nihilominus contrahens voluisse prospicere sibi, & hæredibus. l. si pactum, in fin. ff. de probat. l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. l. si necessarius. §. de vendendo. ff. de pignorat. act. Et hæredi opponi non potest, quod non sit scriptus in instrumento, nominato enim & Titio censetur etiam nominatus eius

hæres, vt late per Card. Mantica. de tac. & ambig. lib. 3. tit. 1. num. 33. & seq. Idque procedit etiam si fuerit appositæ taxatiua, tantum, & etiam quod pactum esset personale, nihilominus enim ex verisimili mente contrahentium extenditur ad hæreses, idem Card. Mantica. tit. 7. num. 8.

- 7 In casu autem isto non fuit expresse actum, quod dicta facultas non transiret ad hæreses, quia etiam & facultas eligendi, & declarandi est transitoria ad hæreses. Bart. in l. si sic. legatum. §. si quis ita. num. 1. ff. delegat. 1.

Nec repugnat mens verisimilis contrahentium, ac propterea iure merito censi possunt comprehensi etiam hæreses Equitis in dicto pacto, & quibus in dubio videtur voluisse prospicere ex supra allegatis.

- 10 Nec obstant in contrarium allegata, quia procedunt in casibus in quibus res non est transitoria ad hæreses, & vt quando declaratio pretij est remissa in arbitrium vnius, vel ubi alias est electa industria personæ. Bart. in l. si stipulatus fuero n. 3. & seq. l. as. num. 3. vers. secundo limita. Cast. nu. 2. ff. de verb. oblig. atque ita casui huic non applicatur.

- 11 Minus facit quod in iisdem capitulis matrimonialibus dictæ partes conuenerunt, & quod eueniente morte Equitis Triuultius posset non expectata dilatione concessa Equiti ad soluendum dotem eam consequi, quia licet dictæ partes conuenerint, quod cessaret dilatio eueniente morte Equitis, non tamen propterea sequitur, quod exdemmet partes voluerint quoque cessare facultatem soluendi dictam dotem in bonis eueniente dicta morte; Quinimo ex hac ipsa declaratione dictarum partium potest sumi argumentum, & quod si eadem partes voluissent eueniente dicta morte cessare dictam facultatem, id expresseverunt, prout fecerunt declarando earum voluntatem circa dictam dilationem.

- 12 Alia ponderationes deductæ ex verbis, quibus concepta sunt dicta Capitula, non visa fuerunt DD. tales, vt propterea recedi debeat à regulâ, quod
- 13 & contractus semper extenditur ex verisimili mente contrahentium ad hæreses, etiam quod de ijs expressa mentio facta non fuerit, dummodo res sit transitoria ad hæreses. d. l. si pactum. ff. de probat. cum alijs supra allegatis.

REVERENDISS. PIROVANO.

Bononiens. pretij Clericatus Cameræ.

Lune 4. Maij 1626.

ARGUMENTVM.

Pater emens officium pro filio, quamuis ad cognoscendum an voluerit illud ei donare, soleat tradi ea distinctio, scilicet aut apposuit decretum reservationis dominij, & tunc non præsumatur voluisse illud donare, aut non apposuit, & tunc secus est dicendum, tamen, quando fuit omisum prædictum decretum, nullatenus præsumatur, patrem voluisse illud donare filio, in hoc enim est facienda distinctio, inter pretium, & ipsum officium.

SVMMARIVM.

1. Officium pater emens ex proprijs pecunijs filio si pre-

- pretium eiusdem officij ei non donauerit, potest sine dubio illud à filio repetere.
- 2 Pater emendo pro filio aliquod officium, quando presumatur illud ei donasse, & quando veniat in legitimam imputandum.
  - 3 Pater emendo officium in personam filij cum reservatione decreti, & tunc non censetur illud donasse, quia per tale decretum dominium remanet penes patrem.
  - 4 Si vero emit absque tali decreto, & tunc censetur donatum, quia dominium remoto impedimento decreti, transit in emptorem officij.
  - 5 Officium emendo pater pro filio absque reservatione decreti, & tunc proprietas illius transit in filium, poterit tamen pater repetere pretium, nisi illud ei donauerit.
  - 6 Donatio non presumitur, ubi qualibet alia causa considerari poterit.
  - 7 Acquisitio dominij officij empti à patre pro filio, & donatio eius, differunt inter se.
  - 8 Officium pro filio pater acquirere potest, quamvis ipse non efficiatur dominus eiusdem officij, & quod nihilominus pretium non sit donatum.
  - 9 Et utrum officium computetur in legitimam, & quid de pretio. & num. 10.
  - 11 Pater emens officium pro filio, si non constet de voluntate patris donandi filio pretium, an presumatur donatio ex morte patris, si in vita illud non recuperauerit.
  - 12 Intellige id non esse verum, ut non presumatur donatio, quando adsunt protestationes de illud habendo.
  - 13 Officium vacabile emens pater pro filio cuius resignation non nisi cum magna difficultate admitti solet, tunc illud non imputatur in legitimam filij.
  - 14 Limita si non sit impossibile attento stylo. Nicol. de V bald. de success. ab intestat. par. 1. nu. 30. quando non procedat. num. 14.
  - 15 Officium, & pretium officij sunt inter se diuersa.

DECISIO DCLX.

- R**ESOLVTVM fuit standum esse in decisis in hac causa sub die 1. Decembris præteriti, quod scilicet Comes Alexander possit se reualere super pretio Clericatus, quia Comes Vlixes Pater Marchionis Francisci de proprijs pecunijs emit officium Clericatus, nec pretium eiusdem officij donauit dicto Marchioni, unde nihil obstat, quod illud ab eodem possit reperi. Dec. in l. si donatione num. 38. C. de collat. Menoch. præsumpt. 30. num. 9. lib. 3.
- 2 Non obstat quod ad cognoscen. An officium à patre filio emptum fuerit donatum, & veniat in legitimam filij imputandum, qui est effectus huius disputationis semper recurratur ad distinctionem, per Rotam in pluribus decisionibus receptam.
  - 3 quod aut pater emit officium in personam filij cum reservatione decreti, & tunc non censetur donatum, ex quo per decretum dominium remanet penes patrem, si vero emit absque decreto, tunc censetur donatum, quia dominium tunc remoto impedimento decreti transit in emptorem officij Rota decis. 262. par. 1. diuers. & in Romana Scriptorie coram bo. me. Card. Pamphilio, & coram Seraphino

decis. 1303. num. 3. & 11. & quæ referuntur per Gratian. lib. 1. d. sept. cap. 50. num. 18.

- Quia decisio respondit, quod duo poterant conservari sub paterna dispositione, nempe proprietas officij, & hæc per immissionem decreti non conseruauit, sed dominium transiuit in filij personam pro quo officium Clericatus fuit emptum, Secundo ius rehabendi pretium ab ipso filio, & abdicatio istius iuris, non nisi per donationem expressæ, vel tacite factam de pretio solet admitti, de qua non constat nec presumitur, ubi alia causa potest considerari, vulg. l. cum de indebito, ff. de probat. & ubi compatibile est, ut hic ius retinendi pretium cum non acquisitione dominij officij, ex allegatis in eadem decisione, & ulterius idem declarat Gratian. dicto cap. 50. num. 16. dicens acquisitionem, & donationem differre, dum vnum sine altero consistere potest, quod scilicet acquirens pro filio non sit dominus officij, & illud ad libitum non possit vendere, & quod nihilominus pretium non sit donatum, nisi appareat de voluntate, quod voluerit donare, & tunc similiter officium non imputabitur in legitimam, pretium verò in rationem illius veniet. Ias. in l. illud num. 6. C. de collat. & cons. 161. num. 2. Couarr. var. resolut. cap. 19. num. 6. lib. 3. Gam. decis. 29. num. 3. V asq. de success. creat. §. 30. num. 218. Cast. in l. omnimodo. §. imputari num. 2. C. de inoffic. testam. nec ista libertas non conferendi in legitimam redditur inutilis, si filius teneatur ad pretij restitutionem, quia augmenta officij, & præheminentiæ dignitatis non possunt estimari in ponenda ratione legitimæ, quæ multum possunt referre ad vtilitatem filij, nec vim facit ad præsumendam pretij & donationem approbatio Papæ, & quod morte patris fuerit confirmata donatio. l. in quartâ, ff. ad l. falcid. Sarr. de alim. tit. 9. q. 2. num. 10. cum alijs alleg. quia auctoritas Papæ pertinet ad auctorizationem filij respectu habilitatis, & gratiæ, non autem ad remissionem iuris rehabendi pretium, continuatio verò vsque ad mortem in non recuperando pretium nihil facit attentis protestationibus de illud rehabendo, & alijs contrarijs, de quibus in prima decisione.
- 13 Et ex prædictis patet etiam responsio ad id, quod dicebatur de officio vacabili, cuius resignatio non nisi cum magna difficultate admitti solet, quod illud non imputatur in legitimam. Nicol. de V bald. de success. ab intestat. par. 1. num. 30. Peregr. de fideic. art. 76. num. 130. cum alijs allegatis, quia ultra
  - 14 quod tunc quando non est impossibilis attento solito opinio Vbaldi non est tuta, ex quo ab ea multi dissentiunt Couar. d. cap. 19. num. 6. Cost. de lect. lib. 1. cap. 8. num. 24. in præsentem non est quæstio de imputatione officij, sed de imputatione precij, quod
  - 15 tunc est quid diuersum, & separabile ab ipso officio, ad quod filius tenetur de suo constituere receptam legitimam.

Demum non obstat quod Co: Vlixes pretium Clericatus soluere de pecunijs Marchionis Francisci eius filij.

- Quia quicquid sit quod Comes Vlixes teneatur reddere rationem tunc de mobilibus matris Marchionis Francisci, & de dote, & alijs, non tamen probatur, quod ex pecunijs filij emerit officium, sed vtrique consultum esse debet, & Marchioni quoad

quoad sua credita, & Co: Vlix, & nunc suis hæredibus pro se reualendo de pretio Clericatus.
Et ita &c.

* Decisio ista habetur infra in Appendice, & de hoc eodem anno 1626. sub die 2. Decembris coram bo. me. Card. Virili, posita est altera decisio infra, & in sequenti parte ad sunt duæ alie decisiones scilicet 19. Aprilis 1627. coram re. me. Merlino Decano, & 27. Iunij 1631. coram Eminentiss. D. Card. Verospio iun. sunt decisiones 34. & 521.

R. P. D. REMBOLD.

Senogallien præfenti Fideicommissi.

Luna 11. Maij 1626.

ARGUMENTVM.

Adducuntur non nullæ coniecturæ ex quibus coniecturari potest, quod testator voluerit vocare filios positos in conditione. Filiorum appellatione quando veniant nepotes &c.

SVMMARIVM.

- 1 Substitutio facta per vulgarem expirat quando vocatus succedit.
- 2 Positus in conditione, ut cessatur vocatus sufficit id posse colligi ex pluribus coniecturis.
- 3 Filia si sint expressè posita in conditione una cum matre, hinc presumi potest, quod sint vocata post mortem earum matris.
- 4 Filij in conditione positi, si sint geminatè nominati, multum confert ad presumendam vocationem.
- Affectio testatoris erga aliquem arguitur ex geminata vocatione. num. 4.
- 5 Positos in conditione censetur testator vocasse, si digressus sit ad plures gradus substitutionum.
- 6 Filios positos in conditione censetur testator vocasse, quando eis substituit personas remotiores.
- 7 Clausula codicillaris iuncta cum alijs coniecturis est sufficiens ad inducendam vocationem positorum in conditione.
- 8 Filiorum appellatione non veniunt nepotes, & quando id fallat. amplia num. 9.

DECISIO DCLXI.

MERCVRINVS Testator instituto Benvenuto filio hæredi substituit, quodcumque ille sine filijs decederet, Baptistam, Liuiam, & Thomasiā eiusdem testatoris filias, & earum filios in stirpes, & non in capita, & easdem filias vnam alteri, & alteram alteri respectiue substituit, & decedentibus dicto filio, & filiabus sine filijs substituit Antoniam, & Franciscam sorores testatoris, & earum filios in stirpes, & non in capita. Euenit casus mortis Benvenuti sine filijs, & quia eidem Benvenuto præmortuæ erant Baptista, & Liuia, successit in tota hæreditate Thomasia, quæ ex primo matrimonio habuit Iacobum; ex secundo vero Franciscum, & Camillam. Franciscus præmortuus est Thomasiæ matri, relicta tamen Adriana filia, & denique decessit Thomasia, instituta sibi hærede dicta Adriana. Vnde orta est controuersia super successione in bonis fideicommissio dicti Mercurini suppositis: & proposito per

me subio Domini censuerunt costare de fideicommissio ad fauorem Camillæ & Adriane.

Elicet enim in prima parte Testamēti dicti Mercurini videantur vocati filij filiarum, quales sunt dictæ Camilla, & Adriana per vulgarem tantum, & non per fideicommissariam, ideo quod dicta vocatio, seu fideicommissum expirauerit per successionem filiarum dicti testatoris, iuxta celeberrimam doctrinam Cum in l. cum ita §. in fideicommiss. n. 4. ff. de legat. 2. Tamen iidemet filij filiarum fuerunt postea etiam, vt ex supra relatis apparet in conditione positi ad exclusionem sororum dicti testatoris, quod concurrentibus in casu isto pluribus efficacissimis coniecturis sufficit ad inducendum fideicommissum ad fauorem neptum, & sic filiarum dictarum testatoris; præsertim cum simus in descendētibz testatoris, vt in similibus terminis sæpius Rota respondit, & signanter in Bononien. fideicommissi de Turri 14. Martij 1621. coram R. P. D. Verospio, & in Imolen. fideicommissi 2. Maij 1622. Greg. XV. decis. 315. num. 5.

Prima autem coniectura in casu isto est, quod dictæ neptes fuerunt expressè vocatæ vna cum earum matribz moriente Benvenuto hærede instituto, hinc enim facile præsumi potest, quod sint vocatæ etiam post mortem earum matrum, vt aduertit Rota coram bo. mem. Card. Seraphino 1329. num. 9. & decis. 133. num. 5. par. 1. in recent.

Huic accedit alia coniectura desumpta ex geminata mentione filiarum dictarum filiarum, quando scilicet testator vocauit filias, & earum filios, & quando dictis filiabus decedentibus sine filijs substituit sorores; ex hac enim geminata mentione magis arguitur affectio testatoris erga dictas filias, & ea multum confert ad præsumendum vocationem, vt tenuit Rota coram san. mem. Gregorio XV. decis. 315. & decis. 329. & in recent. decis. 105. & decis. 266. par. 1.

Tertia coniectura, quæ dictas magis fortificat, est quod testator digressus est ad plures gradus substitutionum, hæc enim coniectura iuncta cum alijs auget præsumptionem, vt rationis filiarum in conditione positarum, vt per allegatas per Surd. conf. 67. num. 34. Cras. in §. fideicommiss. quest. 14. num. 3. Card. Seraphin. decis. 1329. num. 10. Rot. decis. 546. num. 8. par. 1. in recent. & in dicta Imolen. fideicommissi coram bo. mem. Vbaldo.

Pro eademque præsumptione vrget etiam quod testator vocauit & sorores, & earum filios remotiores, & minus dilectos, quodque filias inuicem reciprocè substituit.

Facit denique clausula codicillaris in fine testamenti appositæ, & omnes dictæ coniecturæ simul iunctæ sufficiunt ad inducendam dictam vocationem, prout ponderatis sigillatim omnibus dictis coniecturis fuit conclusum in vna Perusina de Alphanis coram S. M. Gregorio XV. quæ fuit confirmata 14. Aprilis 1614. coram me, & sæpe in alijs.

Non obstat, quod prædicta locum sibi vindicare possunt, quoad Iacobam, & Camillam filias, & filiarum testatoris, non vero quoad Adrianam, proneptem testatoris, de qua nulla prorsus fit mentio in dicto testamento, quia licet regulariter appellatione filiarum non veniant nepotes, tamen id fallit stantibus coniecturis, & supradictæ omnes coniecturæ bene deseruiunt etiam ad effectum, vt sub

sub dicta vocatione censeantur comprehensi ne-
potes, iuxta latè deducta in decis. 507. par. 2. in-
recent. præsertim ꝑ cum finis in descendentes
Testatoris. Socin. iun. cons. 114. & cons. 119. lib. 1.

REVERENDISS. MERLINO.

Romana Pretij Officij.

Veneris 15. Maij 1626.

ARGUMENTVM.

Contra Proxenetam, seu mediatorem alicuius negotij
secluso dolo, & circumuentione, perperam contra-
eum dirigitur actio ad damna, & interesse, & ex qui-
bus dolus in his terminis dicatur exclusus. Ex con-
silio seu persuasione nemo tenetur, cum cuique li-
berum sit apud se explorare, an consilium datum sibi
prosit, neque. Dolus non arguitur, ex simplici
mendacio, doli præsumptio cessat, quando non in-
trat lucrum.

SUMMARIVM.

- 1 Proxenetæ, seu mediator ex negotio in quo inter-
teruenit, regulariter non tenetur.
- 2 Proxenetæ ex negotio ab eo gesto quando abest do-
lus, & circumuentione, nunquam datur actio con-
tra eum ob damnum passum à parte.
- 3 Dolus est concludenter probandus.
- 4 Dolus non præsumitur, dum non docetur de aliquo
- 5 Dolose non censetur aliquid factum, dum non po-
test considerari lucrum, vel commodum facientis.
- 6 ex Persuasione non rectè agitur contra persuadentē.
- 7 ex Consilio nemo obligatur, etiamsi non expediat
ei, cui datur.
- 8 Consilium datum an sibi prosit, cuique est liberum,
discutere, & ideo quis non tenetur de consilio.
- 9 Dolus præsumitur ex quibus excludatur, & nu. 10.
& 11.
- 10 Dolus non arguitur ex simplici mendacio.
- 11 ex Mendacio, ut arguatur dolus, requiritur, ut il-
lud dicatur ex calliditate, & gratia lucri.

DECISIO DCLXI.

CVM die 27. Aprilis 1623. Cesar Tinghijus
mediante Procuratore resignasset ad fauorem
Vincentij Butij officium Militis Pij, & illius pretij
fuisse per dictum Vincentium sub die 12. Maij se-
quentis depositatum penes Ticcios Campsores, qui
die 15. eiusdem mensis foro cesserunt, d. Procurator
nolens ratam habere solutionem, ut supra factam
sine depositum, instet alius pretium sibi solui, pro-
ut fuit solutum; unde Vincentius prætendens, dam-
num huius geminata solutionis sibi prouenisse ex
dolo, vel saltem causa Angeli Matthæi Proxenetæ,
qui fuit mediator venditionis, ad effectum se rein-
tegrandi à sequuto damno contra dictum Angelum
quarelam porrexit in Tribunali A.C. vbi tamen lata
est sententia absolutoria ad fauorem Angeli præserua-
tis Vincentio iuribus, si quæ haberet, civiliter pro-
ponendis, super quibus de mandato per Sanctissimū
ut causa huiusmodi pendens coram R.P.D. Melno
A.C. Locumtenente terminaretur de voto Rotæ, pro-
posui dubium an Angelus teneatur ad solutionem
pretij dicti officij.
Et Domini responderunt negatiuè, quoniam Pro-
xenetæ siue mediator ex negotio, in quo interue-

nit, regulariter non tenetur l. 2. ff. de proxenet. Bald.
cons. 360. per tot. lib. 3. Benuenut. Stracch. in tract.
de proxenet tit. quando in negot. interuen. proxenet.
num. 1. modern. Neapolit. decis. Pisan 146. num. 4.
Maximè vbi, ut in præsentī casu, abest dolus. & cir-
cumuentione, quibus dum taxat ꝑ concurrentibus, &
non alias datur actio contra proxenetam ad l. ele-
ganter. §. fin. cum legibus seqq. ff. de dol. Bald. in
l. seruus tuus eodem tit. in princ. & post alios bene
tradit Stracch. vbi supra num. 24. & in tract. de mer-
cator. tit. de Decoctor. in rubr. Quomod. procedend.
sic in 2. par. ult. princ. num. 34. & 35. Modern. Nea-
polititan. decis. Pisan. 146. num. 1.

- Nec satis videtur probatus dolus Angeli ex eo,
quod dicitur ipsum suasisse Vincentio ut mutaret
ordinem soluendi pecunias pro dicto pretio, & quæ
prius direxerat ministris Banchi S. Spiritus, præuio
deposito dirigeretur Ticcij, etenim ex adductis
- 3 non ꝑ probatur cōcludenter hæc persuasio, nec pro-
bata releuaret ad effectum probationis doli, cum
- 4 non doceatur de aliquo lucro, ꝑ & commodo vltra
mercedem proxeneticam dicti Angeli, sine quibus
- 5 nequit censeri dolose ꝑ egisse iuxta gloss. in cap. ac-
cedens de criminis fals. Natt. cons. 314 nu. 10. Cra-
uett. conj. 75. num. 16. & fuit consideratum in Ra-
uennaten. pecuniaria 6 Nouembris 1624. coram me,
- 6 cessante autem dolo non rectè ꝑ proceditur contra
- 7 proxenetam ex huiusmodi persuasione, ꝑ quia ne-
mo obligatur ex consilio etiamsi non expediat ei,
cui datur, cum sit liberum cuique apud se explora-
re, an ꝑ datum consilium sibi prosit l. 2. §. ff. man-
dat. §. tua. instit. eodem tit. regula consilij. ff. de
reg. iur. & in nostris terminis Stracch. in tract. de
proxenet. vbi supra num. 4.

Nec etiam prædicti doli visa est asserti sufficiens
probatio ex prætenfa assertionē, quod dictus procura-
tor mandasset, ut pecuniz deponerentur penes
9 Ticcios, cum tamen in hoc mendacem fuisse dedu-
catur ex propria confessione eiusdem Angeli in iu-
dicio criminali, etenim in dicto iudicio Angelus fa-
tetur quidem procuratorem non mandasse ut dictæ
10 ꝑ pecuniz deponerentur apud Ticcios, sed non fa-
tetur, se dixisse Vincentio, quod procurator man-
dauerat deponi ut supra, & admisso etiam quod ipse
Angelus semel examinatus dixisset volūtatem pro-
curatoris fuisse, ut pecuniz deponerentur, ut supra,
& in alio. postea examine huiusmodi prætensum
mendacium agnouisset, hæc secunda confessio facta
11 in iudicio criminali deberet ꝑ præsumi emanata
ad effugiendam offensionem procuratoris, qui su-
per dicto mandato examinatus illud accerrimè ne-
gauit, quandoquidem ex pluribus coniecturis alle-
gatis ab informantibus pro Angelo. sit admodum
verisimile, quod immo dictus procurator voluerit,
12 ꝑ ac mandauerit, ut pecuniz deponerentur in banco
illorum de Ticcij, & præcipue quia ipse procura-
tor solitus erat ibi deponere suas pecunias, ac Tic-
cij ad eiusdem procuratoris instantiam præstiterant
cedulam superuenientiz consuetam fieri in huiusmo-
di resignationibus illorum, qui extra Urbem cō-
morantur, unde prædictum depositum dici posset
quodammodo consideratum loco cautionis in fau-
orem Mercatorum donec cedula expiraret. Atque
13 in omnem euentum ꝑ ex simplici mendacio non in-
teritur ad dolum d. l. eleganter. §. ff. de dol. sed re-
quititur, quod ex calliditate, & gratia lucri dica-
tur,

tur, ut in verbis dicitur in d. l. si. & sibi tradunt
glos. & Doct. & l. quod si. ff. eodem l. 2. ff. de proce-
net. Strach. in d. tract. de proxenet. tit. quando in
negot. num. 12.

Et ita utraque parte informante &c.

REVERENDISS. MANZANEDO,

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Domus de Nochiellinis.

Luna 15. May 1626.

ARGUMENTVM.

Fructus debentur a die intentati iudicii manutentio-
nis. In iudicio eodem non repugnat ut bis idem pe-
tatur, & una petitio non generat preiudicium peti-
tioni iam factae. Inuestitura, quando est finita, ces-
sant pacta.

SVMMARIVM.

- 1 Fructus, seu pensiones debentur a die intentati iu-
dicii manutentionis.
- 2 Petitio posterior non tollit anteriorem.
- 3 in iudicio eodem non repugnat ut idem remedium
bis peti possit.
- 4 Inuestituram esse finitam, dum pars id asserit, hoc
spectat ad iudicium petitorium.
- 5 Inuestitura, quando est finita, & domus deuoluta,
utique pacta omnia a die deuolutionis evanescent.
- 6 Fructus, seu pensiones debentur ad rationem eius-
quo re vera fuerunt percepti.
- 7 ad Fructus, qui percipi potuerunt, Rota ex solito
non solet condemnare, nisi simus in spolio violato.

DECISIO DCLXIII.

PROPOSITO dubio in hac causa coram boni
mem. Vbaldo per plures resolutiones coram
ipso factas, an pensiones domus, de qua agitur,
deberentur sororibus de Nochiellis, & a quo tem-
pore citra, & facta coram eodem Vbaldo resolutio-
ne sub die 26. Iunii 1624. * & cum a me in eius lo-
cum subrogato idem dubium fuit hodie propositum,
& Domini concluderunt standum esse in resolutione
quoad utramque partem dubij, videlicet, quoad se-
cundam, a qua incipit resolutio, quod nempe de-
beantur a die petitionis mandati de associando, sed
aliud quodcumque necessarium, & opportunum sub
quorum verborum generalitate, cum non possit du-
bitari fuisse quoque comprehensum, & petitorium
mandatum de manutenendo, intrat conclusio, quod
fructus, seu pensiones debeantur a die intentati in-
terdicti de manutenendo, iuxta textum in l. 3. ff. de in-
terd. Fab. in §. retinen. num. 14. vers. cum fructus in-
sit. eod. tit. cum alijs relatis in d. decis. D. Vbaldi.

- Non obstat quod informantes pro Ven. Archi-
confraternitate Confalonis supponant manutentio-
nem fuisse petitam de anno 1620. & sic fructus so-
lum deberi a dicto tempore citra, quia huiusmodi
suppositum non verificatur in facto, ut in summario
per allegantes sub num. 3. sed esto quod esset cer-
tum & non sequitur propterea, quod haec posterior
petitio tollat primam petitionem factam de anno
1610. sed potius debet intelligi respectu ad illam,
cum non repugnet, quod in eodem iudicio idem
remedium bis petatur.

Nec minus placuit Dominis praetensio dd. soro-

rum, quod fructus debeantur ab initio locutionis
factae de anno 1531. loco damnorum, & interesti
tunc promissorum per Confraternitatem, quia cum
pro parte eiusdem Confraternitatis pretendatur in-
uestitura facta de ista domo esse finitam, & hoc
sit iudicium petitorium, quod fuit suspensum per
dd. sorores de anno 1620. non possunt modo dicere
sorores sub praetextu solius mandati de manutenen-
do obtenti in summarissimo possessorio pretendere
fructus conventionales loco damnorum & interes-
se, sed de hoc erit videndum in petitorio, quia si in-
uestitura erit finita, & domus deuoluta ad Confrat-
ternitatem, utique pactum inibi contentum a die
deuolutionis erit finitum, iuxta not. per Gabr. de
claus. conclus. 10. num. 3. ubi alios adducit.

- Quantum vero ad aliam partem dubij, nempe
quoad quantitatem pensionum Domini pariter am-
plexi fuerunt dictam decisionem factam coram D.
Vbaldo, in qua praeter alia fuit firmatum & fructus,
seu pensiones deberi ad rationem illius quos perce-
perant re vera ministri Confraternitatis ex possessio-
ne dictae domus, nulla habita ratione ad fructus, qui
percipi potuerunt in quibus non solet Rota un-
quam condemnare, nisi adsit spolium violentum,
Put. decis. 383. lib. 3. Rota decis. 557. num. 2. par. 1.
recent. & dicitur in decis. huius cause in qua cum
plenè satisfiat omnibus obiectis, ceterisque partibus
Domini perstiterunt in dicta decisione ex his, &
alijs rationibus, & fundamentis in ea adductis, quae
non visum fuit opus hic amplius repetere &c.

Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 26.
Iunii 1624. coram boni mem. Reverendiss. Archie-
piscopo Seleucien. impressa est apud Postb. post tra-
ctat. Mandat. de manutenend. decis. 317. & infra in
Appendice habetur altera sub die 4. Martij coram
R. P. D. meo Gbifilerio.

REVERENDISS. MERLINQ

Romana Successionis.

Luna 18. Maij 1626.

ARGUMENTVM.

Filius, quando Bulgare nato, ante patrem, & matrem
decedit, & quidem ab intestato, tunc ipsi aequaliter
admittuntur ad successionem filij, postposita omni
distinctione an bona in quibus aequalis sit diuisio, de-
veniant ex latere paterno, vel materno, quidquid
in hoc scriptum fuerit Bart. cum in hoc ipse errave-
rit, & a frequentiori Doctorum calculo impugne-
tur eius opinio.

SVMMARIVM.

- 1 Mater cum patre aequaliter admittenda est ad suc-
cessionem filij defuncti nulla habita distinctione,
a quo latere bona perueniunt.
- 2 Et hac opinio est vera, & frequentiori DD. calcu-
lo recepta, reiecta contraria Bart. & num. 3.
- 4 Bona paterna, vel materna postquam ad filios per-
ueniunt, efficiuntur eorum proprium patrimonium.
- 5 Nec amplius antiqua dd. bonorum origo repetenda
est, nisi in casibus a iure expressis.
- 6 Succedens alicui attenditur tantum persona im-
mediate, quae bona retinet, nihil enim refert, quis
antea ea bona possidebat.

7 Causa

- 7 Causa immediata rerum est attendenda, non autem mediata, quia alias semper opus esset quare agrum Damascenum, ubi formatus fuit primus homo.
- 8 Patrimonium unicum regulariter quis censetur habere.
- 9 Hereditas, hoc verbum, de sui natura comprehendit & amplectitur species omnium, & quorumcumque bonorum, undecumque provenientium, quæ apud defunctum reperiuntur, & num. 10.
- 11 Hereditates defunctorum ut plurimum, & frequenter non ex una dumtaxat bonorum constant specie sed ex diversis, & à diverso autore provenientibus.
- 12 Bart. in l. quod scitis, §. si autem in princ. C. de bon. q. liber. communiter reprobatur, & quidem ab innumeris Doctoribus.
- 13 Et quot DD. Classici fuerunt ante Bart. contrariam opinionem amplexi sunt.
- 14 Bona relicta favore familie & agnationis in ea non censentur vocata femina.
- 15 Bona donans favore agnationis simpliciter alteri, non aliquod fideicommissum, seu vocationem agnatorum constituens, tunc non est facienda extensio ultra personas nominatas.
- 16 Probatio, quando debet fieri in specie, generalis probatio non sufficit.
- 17 Statutum Urbis lib. 1. cap. 131. concedendo lucrum totius dotis marito dum Vxor præcedit extantibus liberis, intelligitur concessisse tale lucrum, quo ad solam commoditatem.
- 18 Et sic, quoad usum fructum, non quoad proprietatem.
- 19 Statutum Urbis lib. 1. cap. 131. cum cogat maritum prædefunctæ Vxore, ut dotem conferret illi, consequenter solam commoditatem, & usum fructum videtur concessisse.
- 20 Filius mortuæ matris statim dicitur acquirere proprietatem dotis, non obstante, quod usufructus eius queratur patri vigore Statuti Urbis lib. 1. cap. 131. quod intelligitur, dum ipse vivit.
- 21 Filio mortuo ab intestato æqualiter ad eius successionem pater, & mater admittuntur.
- 22 Dotis proprietas statim mortuæ matri transit ad filios.
- 23 Proprietas bonorum donatorum transit in donatarios.
- 24 Rota decis. 619. par. 1. recent. in quibus terminis loquatur.
- 25 Statutum Urbis lib. 1. cap. 131. inquam concedit proprietatem lucri dotis, sed usum fructum largitur patri.
- 26 Rota decis. 653. num. 3. & 7. 2. recent. loquitur in casu Statuti Urbis lib. 1. cap. 131.

DECISIO DCLXIV.

PLACVIT Dominus decisio in hac causa sub die 17. Iunii 1624. attendam esse ad successionem Francisco & Dominici filiorum una cum Petro Paulo eorum, & filiorum parente etiam si hereditas constet ex latere paterno, & opinio tunc à consanguineis, & opinio contra Bart. in l. quod scitis §. si autem in princ. C. de Bon. qua liber. est verior magis consentanea Par. IV. Rec. Tom. II.

- 2 nec verbis autoritate defuncto C. ad Senatus consultum Tertull. & §. si autem plurimi auth. de hered. ab intest. venien. Et demum & etiam frequentiori Doctorum calculo recepta.
- Verior si quidem bona, postquam ad filios pervenerunt, & dicuntur effecta de eorum patrimonio, & substantia nec amplius antiqua dd. bonorum originis repetenda est nisi in casibus & à iure expressis, Et dum agitur, quis, & quomodo ad ipsorum bonorum successionem admittatur persona quæ dicta bona proximè immediatè & retinebat attediolum modo debet iuxta naturam, sed si plures, §. filio ff. de vulgar. & pupil. l. 1. §. veteres ff. de acquir. possess. l. si autem, C. de donat. ubi Bald. & Salycet. cum alijs allegatis in decisione. Alioquin si ad antiquos possessores, & Dominos esset recurrendum opus etiam esset, ut in simili dicebat Oldrad. conf. 25. num. 2. in fin. & Rota in Romana domorum 10. Iunii 1616. coram bon. mem. Andrea, vers. nec aliquid faciebat.
- 7 querere agrum Damascenum, & ubi primus generis humani parens formatus fuit, & unum dumtaxat
- 8 quis regulariter censetur habere & patrimonium, l. iuris peritum §. cum oriundus. ff. de excusat. tut. Viui. dec. 173. num. 9.
- Magis etiam amica, & consentanea verbis ad. auth. defuncto, & §. si autem plurimi, in his enim
- 9 locis Iustinianus videtur verbo hereditatis, & quod de sui natura amplectitur, & comprehendit species omnium, & quorumcumque bonorum undecumque provenientium, quæ apud defunctum reperiuntur l. hereditas. ff. de reg. iur. l. aliud. ff. de verb. signif. & quoniam Iustinianus huiusmodi bonorum distinctionem non opposuit, & tamen præfatur, & proficitur in principio dictæ auth. de hered. ab intest. venien. magistralem, & luculentam se tradidit sanctionem, & verisimiliter talis bonorum distinctio à mente Legislatoris non excidisset, cum frequenter, & ut plurimum defunctorum hereditates non una dumtaxat bonorum constant specie, sed ex diversis, & à diverso autore provenientibus.
- Est etiam communiter à Doctoribus recepta hæc
- 12 sententia & contra Bartolum, ut illo reprobato tradiderunt fere innumeri, quorum multos recenset prima decisio, & modern. Rom. discept. forens. cap. 971. num. 15. lib. 5. quibus addi possunt Capr. conf. 34. num. 1. & 6. Gamm. dec. Lusitan. 9. num. 3. vers. hoc ipsum probari, Amendol. qui monet opinionem Bartoli non esse in praxi recipiendam, in addit. ad Franch. decis. 59. num. 7. Castill. dec. 59. nu. 65. & seqq. Giurb. ad consuetud. Messanen. par. 1. cap. 10. glos. 3. num. 3. Et illud plurimi fecerunt Domini, quod hæc opinionem sequenti sunt antiqui quotquot fuerunt ante Barrol. Doctores classici, & diligentius quæstionem hanc examinarunt, qui huiusmodi bonorum separationem respuerunt, ut observat etiam Corn. allegatus in alia decisione.

Nec obstat, quod iterum inculcabatur bona de quorum successione agitur fuisse à Vincentio donata Dominico, & Francisco eius fratribus favore familie, & in hac familia comprehendi Petrum Paulum eorum patrem, & non autem Catherinam, quoniam Domini responsionem datam in decisione etiam hodie approbarunt, quod nempe non conservatio agnationis, sed ingressus Religionis fuerit in causa ut ipse Vincentius donaret. ponderatis præsertim verbis dictæ donationis, & demum quidquid

fit de hoc, certo certius est, quod Vincētius licet in
15 fauorem agnationis donauerit, non tamen aliquod
fideicommissum seu vocationem agnatorum consti-
tuit, sed solum vocauit Dominicum, & Franciscum
& ijs contentus fuit Vincētius, nec ulterius pro-
gressus est, & propterea non est facienda extensio
ad alias personas non vocatas, nec nominatas.

Minus etiam obstat, quod dicta bona donata per
Vincentium fuerint materna, & sic primæ vxoris Pe-
tri Pauli, & quod hæc bona ipse lucratus fuerit ex
dispositione statuti Urbis lib. 1. cap. 131. Quoniam
ultra quod non constat, bona donata esse materna.
16 Instrumentum enim donationis generaliter loqui-
tur, nec aperit à quo prouenerint bona ad ipsum
Vincentium; Necnon quia donatio, & eiusdem in-
firmatio non hic in Vrbe, seu eius districtu peracta
fuit responderunt Domini prædictum statutum cap.

17 131. concedendo lucrum totius dotis marito, dum
vxor præcedit extantibus liberis, & onus iniun-
gendo vt illam reservare teneatur iisdem liberis, in-
telligi huiusmodi lucrum concessisse quoad solam
commoditatem, vt firmat Gabr. cons. 13. nu. 32. lib. 2.

18 seu t̄ vsumfructum non autem quoad proprietatem
quemadmodum super hoc statuto dixit Rota in Ro-
mana successionis de Tagliasseri 29. Martij 1617.
coram Illustriss. D. Card. Marcantonio. & coram
sanct. mem. Greg. XV. decis. 398. num. 7. & latius in
Romana lucris dotis 20. Februarij 1615. coram
R. P. D. meo Pirouano, quæ est decis. 653. num. 1. &
seqq. par. 2. recent. Inspiciendum est enim, quid ei
effectum obtineat maritus ex titulo lucratiuo, unde

19 t̄ cum statutum cogat maritum, vt dotem conser-
uet filiis, consequenter solam commoditatem, seu
vsumfructum videtur concessisse; & ita post Bald. &
alios perpendit Rota d. dec. 653. num. 1. Et propte-
rea licet Petrus Paulus lucratus fuerit vsumfructum
totius dotis primæ vxoris, & matris dicti Vincentij
hoc tamen non impedit, quin proprietates eiusdem

20 dotis t̄ fuerit statim quæ sita eidem Vincentio, & ip-
se ad libitum potuerit de ea disponere donando, pro-
ut donauit Dominico, & Frâncisco fratribus; & pro-
inde cum postea etiam isti decesserint ab intestato,

21 ad istius proprietatis, quæ t̄ in illorum hæreditate
reperitur, successionem admitti debent equaliter Ca-
therina mater, & Petrus Paulus genitor iuxta dictâ
auth. defuncto; Neque potest considerari aliqua
consolidatio vsumfructus cum proprietate in persona
Petri Pauli, quia hæc proprietates nunquam stetit in-
suspensio, post enim mortem patris, vt dixi, statim

22 illa transiit in Vincentium t̄ filium tam ex disposi-
tione iuris communis auth. vxore mortua. C. de se-
cund. nupt. Quam ex Statuto Urbis vt considerat
d. decis. 653. num. 5. par. 2. recent. Et postquam ille
ingressus fuit Religionem, hæc eadem proprietates
transiit in Franciscum, & Dominicum donatarios,
23 t̄ de quorū modo hæreditate, & successione agitur.

Decisio autem 619. par. 1. recent. non applica-
24 tur, quia t̄ procedit in diuersis terminis, & non in
Statuto Urbis, quod marito nunquam concedit pro-
prietatem lucris, sed solum vsumfructum largitur,
25 t̄ quod secus est in statuto Placentin. super quo ema-
navit d. decis. 619. Vt bene etiam fuit consideratum
26 in d. decis. 653. num. 3. & 7. par. 2. t̄ recent. quæ lo-
quitur de Statuto Urbis, & præcisè respondet ad di-
ctam decis. 619. Et hac responsione tolluntur aliæ
authoritates, quæ contra Catherinam allegabantur.

Et ita vtraque parte informante Domini perman-
serunt in decisis &c.

Decisio ista in hac eadem causa sub die 17. Iunii
1624. coram eodem bon. mem. Merlino emanata,
quæ hic cõfirmatur, est supra in hoc Tomo decis. 460.

REVERENDISS. COCCINO.

Tudē Parochialis.

Veneris 22. Maij 1626.

ARGUMENTVM.

Beneficium impetrans non solum de eo tenetur facere
mentionem, sed etiam de iure quolibet etiam con-
trouerso sibi competenti ad aliud. Et vtrum sit fa-
cienda mentio eius beneficij quod est vacaturum,
per affectationem illius ab eo petiti, & quamuis sine
controuersia transeat, vt talis mentio sit facienda,
quando non datur vacatio ipso iure, & sit magnum
dubium, quando ipso iure venit dicta vacatio, tamen
opinio affirmatiua præualeat, excusaretur tamen quis
si eā non faceret propter contrarietatem opinionis.

SVMMARIVM.

- 1 Beneficium impetrans non solum tenetur facere mentionem eius,
- 2 Sed etiam de iure quolibet sibi competente ad aliud beneficium,
- 3 Quod procedit etiam quod ius sit controuersum, quia non obstante lite, Papa solet se reddere difficiliorem in noua prouisione facienda.
- 4 Papa concedens beneficium alicui si sciuiſſet aliud ad eundem spectare, licet esset sub lite, forsitan non contulisset secundum, sed dixisset, quod suum repetet beneficium.
- 5 Beneficium, quando vacat ipso iure per affectationem alterius incompatibilis, tunc de eo, non est facienda mentio Papæ, secus verò, si non vacaret ipso iure, vide num. 6. & num. 13.
- 6 Moheddecis. 14. de præbend. in quibus terminis loquatur, & num. 9. & num. 16.
- 7 Gonzal. d. regul. 8. Cancell. glos. 15. §. 2. num. 67. & 68. trauit.
- 8 Cap. si Matu proprio de præbend. in 6. declaratur.
- 9 Beneficium impetrans a Papa, non est opus, vt mentionem faciat alterius Canonatus, quem obtinet sub eodem testio, cum vacet ipso iure.
- 10 Abb. in cap. cum teneamur. num. 3. de præbend. quo casu loquatur.
- 11 Beneficium impetrans, debet facere mentionem, de alio, quod habet si vtrumque potest retinere, & non vacet ipso iure, & quare.
- 12 Taciturnitas beneficij quod petens aliud, possidet, quando non vitiet gratiam.
- 13 Beneficium petens, debet facere mentionem beneficij primi, etiam si ipso iure vacet, per affectationem illius, quod petit. & num. 15.
- 14 Decis. 445. coram bon. me. Card. Seraph. declaratur.
- 15 Excusandus quis venit à subreptione stante contrarietate opinionum.
- 16 Sententia transit in iudicium ob desertionem appellantis.
- 17 Resignatio est nulla, si forma mandati, non fuerit seruata.

- 18 Beneficij cessionem, quando quis non presumatur
habuisse pro valida.
19 Beneficij valor narratus per ascensum est plenè, &
concludenter probandus.
20 Gratia obtenta non facta mentione litis super ea,
non valet.
21 Clausula de processibus habitis, vel habentibus, an
sit sufficiens ut dicatur facta mentio litis.

DECISIO DCLXV.

HOC dubium an gratia Aluari sit iustificata, habet duas inspectiones, prima est, ut videatur, an prouisio Iosephi fuerit nulla ex quo in impetratione Parochialis nullam fecit mentionem de iure quod ex resignatione in Thesauraria habebat ex quo capite impetrauit Alvarez, secunda inspectio est, ut videatur an gratia d. Aluari sit iustificata quoad valorem.

- Circa primam difficultatem non dubitarunt Domini quin impetrans teneatur facere mentionem, & nedom beneficij quod obtinet *cap. ad audiendam. il secundo, cap. in nostra de rescript.* sed etiam de iure quomodolibet sibi competenti ad aliud beneficium *cap. si Motu proprio de prebend. in 6. etiam possessione non subsecuta Cardin. in Clem. 2. num. 8. in fin. vers. 12. quaro de off. ordin. Silva de benef. par. 3. quæst. 11. nu. 1. Garz. de benef. par. 1. cap. 2. num. 12. Menoch. de arbitrar. casu 21. num. 43. Paris. de resignat. lib. 10. quæst. 2. num. 73. & seqq. & etiam quod ius sit controuersum, quia non obstante lite Papa solet se reddere difficiliorem in noua prouisione faciendâ. *Abb. in cap. cum teneamur numer. 3. in fin. de prebend. dicens quod si Papa illud sciuisset & forsan secundum non contulisset, sed dixisset, quod suum repeteret beneficium.**

Sed quia circa hanc primam difficultatem poterat dubitari, an in hoc casu esset faciendâ mentio Thesauraria, cum ipso iure vacaret per affectationem Parochialis in quo articulo Mohedan. *decis. 14. de prebend. tenet quod quando beneficium vacat & ipso iure, non sit faciendâ mentio obtenti, licet secus sit quando ipso iure non vacat sequitur Gonzal. ad reg. 8. glos. 15. §. 2. num. 67. & 68. Moneta de commutatione ultim. volunt. cap. 6. num. 253. & seqq.*

- Huic motiuo respondebatur primo, quod est contra text. in *cap. si Motu proprio, & cap. non potest. vers. cum de prebend. in 6. & contra stylum, & quod decisio Mohedani, hoc non dicit, & sed quod non est opus facere mentionem de qualitate, quod sit simile sub eodem texto, & sic Gonzal. errasse ut dicit & Garz. de benef. par. 1. cap. 2. num. 126. Ceterum poterat considerari quod assertur declaratio ad prædictum Text. in *cap. si Motu proprio, & ut non habeat locum quâdo beneficium primum vacat ipso iure per affectationem secundi, ut aduertit Moneta loco citato num. 267. & decisionem Mohedani bene applicari cum litteris rotundis dicat & non esse esse facien. mentionem alterius Canonici, quem quis obtinet sub eodem texto, cum vacet ipso iure per affectationem secundi. Nec huic responsioni optulatur dictum Abbatis in *d. cap. cum teneamur* floco supra citato, quia loquitur quando utrumque potest retineri, & non vacat ipso iure, & quia tunc si Papa sciuisset primum, diceret sufficere tibi illud, & Par. IV. Recent. Tom. III.**

iam quod sit litigiosum, nec duo volo concedere, sed quando primum vacat ipso iure taciturnitas non videtur vitare, & cum primum vacet ipso iure, ut sentit Mohedan. loco citato.

Secundo respondebatur, quod Rota expressè tenet, & quod debeat fieri mentio beneficij primi, etiam quod ipso iure vacet ex decisione Seraphini 445. in qua allegantur duæ aliæ decisiones in eadem causa coram Card. Blanchetto, & sed verè illæ decisiones non loquuntur in casu, quo primum beneficium vacat ipso iure, ut patet ex illarum lectura.

- His consideratis Domini dixerunt magis communem opinionem esse, quod debeat fieri & mentio de beneficio etiam quod ipso iure sit vacaturum, ut in *decis. 650. par. 1. diuers. quæ est decisio Seraphin. 482. & idem tenet Gonzal. in noua impress. & ad decis. Mohedan. respondit d. decisio Seraphini, sed fuit consideratum per aliquos ex Dominis quod Ioseph stante prædicta contrarietate opinionum veniat excusandus, quam excusationem admittunt prædictæ decisiones Blanchetti, & Seraphini.*

Sed omnes Domini in eo fuerunt concordēs, quod de tempore impetrationis Parochialis fuerat lata sententia contra Iosephum, à qua licet fuerit appellatum, & commissa causa appellationis in Rota decretaq. citatio per assertum procuratorem nomine Iosephi, tamen cum intra annum non fuerit executata, sententia transiit in iudicatum ob desertionem appellationis, *Fastol. dub. 37. Pat. decis. 311. lib. 2. in nou. Rotæ dec. 156. par. 2. in recent.* Non placuit tamen aliud motiuum, quod resignatio fuerit & nulla ob non eruam formam mandati, quia quicquid sit de hoc satis fuisset, quod Ioseph litigauerit, & prætenderit ius habere. Vnde transeundum est cum re iudicata.

Non obstat, quod post impetrationem Parochialis Ioseph constituit procuratorem ad ceden. ius quod habebat in Thesauraria ad fauorem certæ personæ, quia die sequenti reuocauit cessionem, & post obitum & resignantis constituit procuratorem ad impetrand. dictam Thesaurariam per obitum. Vnde clarè patet, quod non habuit cessionem pro legitima, quia alias prædicta omnia tractu temporis non gessisset.

- Circa secundam difficultatem quoad valorem visum fuit gratiam non esse iustificatam, quia fuit expressum non excedere ducatos 130. & tamen contrarium probatur ex gratia per inde valere, in qua fuit expressum & ascendere ad ducat. 170. & ideo etiam iste valor per assensum debet plenè, & concludenter probari, *Rota decis. 444. num. 1. par. 2. in recent.* & ista confessio nocet licet gratia ei non possit suffragari, & cum non fuerit in ea facta mentio litis, *cap. fin. ut lit. pend. & fuit resolutum in causa Placentina Cappellania 10. Iunij 1596. coram bon. mem. Penia apud Marches. par. 1. fol. 135. in qua sub die 24. eiusdem mensis, & anni fuit etiam dictum non suffragari clausulam de processibus habitis, & habent.*

Et ita conclusum &c.

REVERENDISS. MANZANEDO,

Patriarcha Hierosolymitano.

Foroliuini. Cessionis Censui.

Veneris 22 Maij 1626.

ARGUMENTVM.

Sententia transit in iudicatum licet fuerit appellatum ab ea, si intra legitima tempora non fuerit prosecuta appellatio, & constito de validitate, & iustitia sententiae est executioni mittenda. Instrumenta non dicuntur de actis, & sic non sunt transportanda, quando simpliciter fuerunt dimissa penes Notarium absque citatione ad dicendum contra. Censum cedens alicui cum promissione eum esse exigibilem, si appareat contrarium, cessionarius qualiter seruandus, veniat indemnis.

SUMMARIUM.

- 1 Appellatio, quando non docetur fuisse intra legitima tempora prosecuta, sine dubio intrat re iudicata.
- 2 Fatalia si absque prorogatione labantur, intrat re iudicata.
- 3 Sententia qua transit in rem iudicatam, & constat de eius validitate, & iustitia, sine dubio venit exequenda.
- 4 Iurisdictionis praetensus defectus de quo hic, sanatur per clausulam, quam, & quas.
- 5 Instrumenta in actis realiter non producta, sed simpliciter penes Notarium relicta absque citatione ad dicendum contra, non dicuntur effecta de actis.
- 6 Iura, quae non sunt effecta de actis, non est necesse, ut transportarentur.
- 7 Censum, si quis alicui offerit sub promissione, quod est exigibilis, si postea non reperitur valis, tunc bene datur actio contra cedentem, ad hoc ut cessionarius consequatur damna, & interesse, & poterit etiam agi contra illius heredem.
- 8 Creditum censum, quod non sit exigibile, bene probatur, dum illud fuit occupatum ab anterioribus creditoribus.
- 9 Excussio bonorum debitoris non est, facienda quando satis apparet eam futuram frustratoriam.
- 10 Cessionarius ad hoc, ut agere possit pro manutentione cessionis, sufficit, ut ostendat, quod bona debitoris cessi esse intricata.
- 11 Creditores anteriores praefertur posterioribus.
- 12 Bona, quod quis non habeat, vel habeat, & sint valde intricata paria sunt.
- 13 Actione personali, quando debitor conveniri possit.
- 14 contra Tertios possessores non potest agi actione personali.
- 15 Inventarium non afficit, nec probat contra non citatum hereditatem non esse soluendo.
- 16 Inventarium bonorum hereditarium quando fit si de eo tempore, quis non erat creditor, non poterat citari, & sufficit citatio facta per proclama, contra omnes interesse putantes.

DECISIO DCLXVI.

DE anno 1604. D. Laura Oliua cum consensu Rainaldi eius mariti vendidit quoddam pra-

dium dotale pro pretio scut. 520. Andrea, & Paulo Emilio fratribus de Casis, qui ad computum dicti pretij cesserant eidem Laura Censum scutorum 50 in sorte contra bon. meim Andream Fachineum, quem verum, & legitimum debitorem dicti Censui necnon exigibilem manutene promiserunt, ut legitur Sum. Julij num. 11.

Defuncto dicto Andrea debitore d. censui, cum Julius Oliua tanquam frater, & haeres d. Laura, nec non Cessionarius Rainaldi eius mariti non posset consequi fructus d. Censui ab haerede d. Fachinei, Monit iudicium in partibus de anno 1610. coram Locumtenente generali Provinciae Romandiolae super indicatione bonorum, in quibus posset fieri executio instando alijs ad restitutionem sortis principalis, & solutione fructuum contra dd. de Casis, & D. Locumtenentis sententiam tulit absolutoriam ad fauorem illorum de Casis, a qua in gradu appellationis introducta capsa coram A. C. fuit, a R. P. D. Virili, tunc Locumtenente pronuntiata, & declarata eisdem de Casis teneri nedum ad solutionem fructuum Censui, sed etiam ad restitutionem sortis principalis; unde cum hodie ex parte Julij praeenderetur dictam sententiam ob non interpositam appellationem, seu eius non legitimam prosecutionem transiitum fecisse in iudicatum, causa mihi commissa Dubium in Rota propositum, & non resolutum hodie reproposui. An videlicet constaret de talis iudicata, qua veniret exequenda quia apparet dictam Sententiam latam de anno 1613. a quo tempore nedum est lapsum biennium, sed decennium, & ultra, & cum non doceatur de prosecutione appellationis, nec minus quod fuerint prorogata fatalia, & dubium non est quin dicta sententia transierit in rem iudicatam cap. cum sit Romana de appellat. auct. ei quiet. l. fin. C. de temp. appell. Rota decis. 385. num. part. 1. & decis. 136. num. 1. & 4. par. 2. recent.

Illam vero exequendam, quia visum fuit Dominis sententiam fuisse validam, & iustam, nec obstat nullitates ex aduerso oppositas contra illius validitatem ratione defectus iurisdictionis, ac transportationis actorum, quia respondebatur quantum ad praetensum defectum iurisdictionis deductum ex eo quod causa esset commissa A. C. & sub praetextu quod coram eo penderet appellatio a quadam sententia absolutoria ab observatione iudicii, de qua dicitur non apparere in actis huiusmodi defectum tolli ex clausula quam & quas in dicta commissione, quo vero ad effectum actorum circa tria Instrumenta non transportata, cum illa non fuissent in actis realiter & producta, sed simpliciter penes Notarium relicta absque citatione ad dicendum contra non dicebantur effecta de actis, & per consequens non erant transportanda Rota decis. 561. num. 10. part. 1. recent. Adde. ad Greg. decis. 59. & seqq. & fuit dictum in Placentina Denolutionis 10. Maij 1602. coram bo. mem. Penia, quae est inter impress. apud Marc. bes. de comm. tom. 3. fol. 137.

Quantum vero ad iustitiam dictae sententiae, in qua condemnatis dd. de Casis ad soluen. Julio scut. 500. pro sorte principali, & scut. 239. pro fructibus decursis, & non solutis a d. Fachineo debitore censui, minus pariter dd. dubitarunt, quia cum & constet dd. de Casis cessisse d. Censum Laura, cuius haeres est Julius cum promissione quod erat exigibilis, & ult.

terius Censum non esse talem sed inexigibilem, ex quo bona dicti Fachinei fuerunt ab alijs Creditoribus occupata, ut in Summ. Iulij num. 12. bene comperebat actio Iulio contra cedentes pro eius damno, & interesse iuxta tradita per Dec. conf. 142. post princ. vers. ad tollen. & melius per Eugen. conf. 13. nu. 9. & seq. lib. 1.

Nec obstat quod prius fieri debuisset excussio contra bona dicti Fachinei debitoris cessi, quia Iulius id fecit, & cum constet plura intentasse remedia contra illius hereditatem prout apparet ex sequestris, & mandatis exequutivis per ipsum obtentis, nihilque unquam consequi potuisset, frustratoria erat predicta excussio; maxime quia sufficit Cessionario ad hoc ut agere possit pro manutentione cessionis ostendere quod bona debitoris cessi sunt intricata, ut de facili extricari non possent, tunc enim talia bona habentes, ac si non adessent, nec propterea Cessionarius illa excutere tenetur Rota Ianuensis. decis. 156. n. 7. & 8. Scacc. de com. s. 2. glos. 3. folio 556. n. 268.

Minus obstat, quod idem Iulius potuisset agere pro confectione sui Crediti contra alios creditores posteriores satisfactos de bonis dictae hereditatis quia ultra quod potius constat Creditores predictos esse anteriores A. d. Censui, & signanter uxorem dicti Fachinei pro Credito suae dotis, advertebant DD. quod in provisione facta Laurae per dictos de Casis fuit considerata actio personalis, videlicet casu quo dictus Fachineus non esset exigibilis, unde non potuit Iulius agere contra dictos Creditores, tanquam tertios possessores contra quos non datur actio personalis Ruin. conf. 87. nu. 1. lib. 4. Guidopap. dec. 576. Rota apud Seraph. dec. 168. & dec. 529. n. 1.

Demum non obstat, quod in confectione inventarii bonorum dicti Fachinei non fuerint DD. de Casis citati, & sic inventarium illos non afficiat nec probet hereditatem dicti Fachinei non esse soluendo in eorum praedictum, quia fuit responsum quod tunc temporis cum DD. de Casis non essent Creditores certe fuit sufficiens citatio facta per proclama contra omnes interesse putantes Ias. in l. fin. num. 13. vers. & si Creditores C. de iur. deliber. Panucc. de invent. par. 3. num. 12. Menoch. conf. 89. num. 139 lib. 1.

Et ita decisum, &c.

SUMMARIVM ANNOTATIONIS AD DECISIONEM DCLXVI.

- 1 Prior, qui est in tempore, potior est in iure. & n. 15.
- 2 Quod procedit, etiam quo ad fructus & interesse, licet super hoc nulla adsit obligatio expressa.
- 3 Temporis prioritas attenditur, quando inita fuit obligatio, & constituta hypotheca, non autem tempus solutionis faciendae.
- 4 Hypotheca dotalis contrahitur de tempore promissionis, & non traditionis dotis num. 5.
- 5 Prior, ut quis dicatur, & praefertur in obligatione alteri creditori, quid attendatur.
- 6 Temporis prioritas attenditur etiam, licet creditor prior sit ex titulo lucrativo, & posterior ex causa onerosa.
- 7 Creditor ex causa lucrativa, tunc praefertur posteriori creditori ex causa onerosa, quando non habet actionem hypothecariam, sed tantum personalem.

Part. IV. Recent. Tom. II.

- 7 Prior, qui est in tempore potior est in iure, regula ista est certissima, & usque adeo, ut in lege nulla alia est magis indubitata, & inuulnerabilis.
  - 8 Creditoribus pluribus concurrentibus, qui ex hypotheca praelationem contendunt, tunc victoria indubitanter erit eius, qui in tempore est potior.
  - 9 Creditor iuniorem hypothecam habens licet aliquando praefertur habenti antiquiorem,
  - 10 Tamen id non evenit ratione hypothecae, sed ratione privilegij, quod in illis casibus potentius est ipsa hypotheca. & num. 12. & 13.
  - 14 cum Hypotheca, quando iungitur privilegium, tunc praelatio non datur ratione hypothecae, sed privilegij.
  - 16 Mulier habens pro dote hypothecam posteriorem quamvis expressam non praefertur creditoribus mariti habentibus expressam anteriorem.
  - 17 Quamvis super hac questione magna pugna sit, & excitata a tra tempestas inter Doctores stantque diuisi tamquam duae acies formidabiles strenue inter eos dimicando.
  - 18 inter Doctores in aliqua questione non potest constitui concordia, dum unusquisque eorum praetendit habere vocem communem cum, & veritas una sit.
  - 19 Mulier ex credito dotali praefertur omnibus creditoribus etiam expressam anteriorem hypothecam habentibus. vide nu. 28. & seq.
  - 20 Quam opinionem, uti veriore plures defendunt, & num. 21. eaque ab antiquis Doctoribus Franciae recepta fuit num. 22. & in Camera Imperiali. num. 24. ac in Senatu Tholosano.
  - 23 Mulier pro dote, cum praefertur tacitis hypothecis anterioribus, eque praeferrí debet expressis.
  - 26 Mulier praefertur pro consecutione suae dotis omnibus creditoribus anterioribus habentibus etiam expressas hypothecas.
  - 27 Dotis hypotheca praefertur hypothecis anterioribus.
  - 28 Dotis hypotheca non praefertur creditoribus anterioribus habentibus expressam hypothecam, ita ut hoc casu ratio temporis sit habenda.
- Et ista est opinio verum, & receptor, summaque nititur aequitate.
- 29 Creditoribus anterioribus habentibus hypothecam expressam, quod voluerit Iustinianus Imp. in l. assiduis. C. qui pot. in pign. hab. praedictare ex causa dotis, non est dicendum. & num. 68.
  - 30 Ius, seu hypothecam per aliquem ex propria conventionione, & stipulatione acquisitam, si ex quocunque privilegio eo invito tolleretur, quid crudelius.
  - 31 Nostrum, quod est, sine facto nostro nobis auferri non potest.
  - 32 Et si contrarium assereretur, nihil aliud est quam ipsam fidem publicam violare.
- Fidem, qui perdidit, quid amplius amittat, non habet. num. 32.
- 33 Fidei, nulla res vehementius rempublicam continere potest.
- Fides publica si violaretur, commerciorum usus e medio tolleretur, sine quibus Respublica consistere nequit num. 34.
- Fides publica non solum inuiolate tueri oportet, sed etiam ab omni suspitione remota num. 33.
- 34 Hypothecam expressam anteriorem priuatus habens, praefertur fisco, ipsique Caesari.
  - 35 Creditor in tempore prior praefertur fisco, & Rei publicae,

- publica, ac ipsi Imperatori, & Regi.
- 36 Mulieribus ex causa dotis lex indulget ut potiores essent omnibus creditoribus anterioribus habentibus hypothecam tacitam.
Mulieribus quis non misereatur, propter obsequia qua maritis præstant, propter partus periculum, & ipsam liberorum procreationem &c. num. 37.
- 37 Creditoribus habentibus tacitam hypothecam anteriorem Imperator potest præiudicare, & quare.
- 38 Privilegium, quando Princeps alicui concedit, potest illud ad libitum moderari, diminueri, vel in totum tollere.
- 39 Princeps privilegium à se alicui concessum potest sine causa illud tollere, & reuocare ne dum privilegia à se concessa, sed etià à prædecessoribus suis.
- 40 Princeps reuocando privilegium ex gratia alicui indultum pro iusta causa reuocationis, potest allegare concessionem;
Quia sicut ipse concessit, ita & ipse reuocare potest.
- 41 Si libet, licet, antiquum proverbium.
- 42 Creditor habens hypothecam expressam non ex privilegio, sed ex propria conventionione acquisitam, Imperator non presumitur ei ex generali dispositione præiudicare voluisse.
- 43 L. assiduis. C. qui pot. in pign. hab. dum facit mentionem de creditoribus habentibus hypothecam ex privilegio, quid inde inferatur.
- 44 Quæsitum, quod est iure speciali, facilius tollitur, quam quod est quæsitum de iure communi.
- 45 Qualitatem aliquam habens de iure communi præfertur in concursu habenti eam ex privilegio, vel dispensatione.
Ius commune potentius est, quam ius speciale, n. 45.
- 46 Ius quæsitum ex proprio contractu ius numquam tollit.
- 47 Ius, quod quis acquisivit ex propria conventionione, per legem ei tolli non debet.
- 48 Iustitia potissimum consistit in eo, ut ius suum unicuique tribuatur.
Dus fauor magnus est, num. 48.
- 49 Doti non ita est fauendum, ut aliquid contra iustitiam fiat.
- 50 ex Privilegijs concessis dotibus non est permittendum, ut homines ledantur.
- 51 Princeps nunquam presumitur voluisse tertio præiudicare.
- 52 Principis mens, & intentio illa semper est, ut licet possit, numquam tamen tollere ius tertio quæsitum.
Princeps presumitur circumuentus, quando ex gratia alicui concessa, tollit ius tertio quæsitum.
- 53 Ius tertio quæsitum non presumitur Princeps voluisse tollere, quamvis intenderet consulere publice utilitati.
- 54 Utilitas publica præfertur privata.
- 55 ex Utilitatis publicæ causa, receditur à regulis iuris communis, multaq. tollerantur, quæ alias essent prohibita.
- 56 Utilitate publicæ suadente, pro dilatandis fossis Civitatis, vel conservandis propugnaculis, licet assumere domus confinantes, & suburbia destrueri, vel incendio illa consumere, ne hostes in eis se recipiant.
- 57 pro Pace obtinenda potest Princeps absque ulla compensatione remittere damna subditorum, eis illata tempore belli.
Utilitas publica grauior est, quam privata, nu. 57.
- 58 Proprietarius, licet sit persona privilegiata, vel prohibita alienari, veluti Ecclesia, &c. compelli potest ad affrancandam domum, vigore Bullæ luris congrui, & quare.
- 59 Emphyteuta, ne retrahatur, propter periculum demolitionis ad edificandum ad ornatum Urbis, potest cogere proprietarium ad affrancandam domum.
- 60 Bulla luris congrui fel. rec. Gregor. XV. fundata est in publica utilitate, cum Civitati expediat, ut edificans impleatur, & ornatur.
- 61 Princeps, non presumitur voluisse ius tertio quantum tollere, nisi clare constet de eius tali mente.
- 62 Principis mentem, dum tenemus, inanis est omnis disputationio.
Voluntas, & potestas sufficit ad perfectionem cuiusque actus.
- 63 Princeps, quando constat uti voluisse plenitudinem potestatis, tunc aliud non est querendum.
- 64 Principi summo non potest dici cur ita facis.
- 65 cum Principe non est pugnandum.
Homini mortali arduum est vincere numen.
- 66 cum Principe contendere furiosum est.
Litigandum non est cum homine potenti.
- 67 de Principis mente quando non apparet præiudicandi tertio, tunc inuiolabiliter dicendum est noluisse ei præiudicare.
- 69 L. assiduis. C. qui pot. in pign. hab. si voluisset præiudicare etià creditoribus habentibus expressam hypothecam anteriorem, id sciuisset exprimere.
- 70 Verba Principis potius sunt improprianda, vel in eo præsumenda obliuio, aut censendum est rescriptum falsum, antequam dicatur ipse voluisse præiudicare tertio.
- 71 Princeps non presumitur voluisse præiudicare tertio, etiamsi motu proprio procedat.
- 72 Princeps, quando constat voluisse præiudicare tertio, tunc facienda est interpretatio, ut in modico, & non in magno voluerit præiudicare, & sufficit, ut rescriptum aliquid modici operetur in tertij præiudicium.
- 73 Immo sufficit, ut postquam aliquid gratia operata sit, postea restringi debeat, ne enorme præiudicium fiat tertio, & num. 74.
- 5 Princeps supremus plura, & infinita potest.
Princeps iustitia plenus presumitur, nu. 75.
Princeps supremus plus gloriari debet titulo Optimi, quam Maximi, num. 75.
Princeps vivus fons iustitiæ, & lex animata dicitur, num. 75.
- 76 Princeps non censetur velle, nec sentire quod non potest de iure, vel equitate.
- 77 Princeps non debet de iure ius alteri auferre, immo reddere, quod suum cuique est.
Ius suum unicuique reddere, Princeps numeravit inter alia iuris præcepta.
Princeps licet sit solutus legibus, tamen se legibus alligatum profitetur, num. 77. & 78.
- 78 Dotis hypotheca, quod non præferatur hypotheca expressæ anteriori, est opinio defensiva à I. C. magna scientia, auctoritatibusq. maxima.
- 79 Consuetudo est optima legum interpretatio.
- 80 Instrumenta duo, si eodem die confecta reperiantur, cum hypotheca bonorum pro aote, scilicet, & mutuo, & non constet de prioritatem, tunc dos est præferenda, & quid inde inferatur, num. 77.
- 81 Hy-

- 81 Hypoteca dotalis non habet privilegium anterioritatis contra hypothecam expressam anteriorem, & ista opinio est communis, & magis communis, ac omnino tenenda. & num. 82. 83. 84. 85. & 86.
- 87 Eamque secuti sunt multi celebres consulentes, & praesertim Bald. Alex. Bellam. Gozad. Paris. Corn. &c.
- 88 Et amplexi sunt illam Glossatoris, & Doctores magis communiter approbati, & in numero ampliori.
- 90 Hypoteca dotalis posterior, quod non praefertur hypothecae anteriori expresse, indicatum fuit in Capella Tholosana, in Regno Francie, in Consilio Neapolitano, in Camera Imperiali &c.
- 91 Hypoteca expressa anterior, nisi praeferreretur hypothecae dotali posteriori, multi creditores contra bonam fidem deciperentur.
- 93 Quae omnia tanta equitate nituntur, ut meruerint, apud omnia Tribunalia esse recepta, & si contra eam iudicaretur malum esset. num. 94.
- 95 Dotalis hypotheca posterior, ut minime praefertur expressae hypothecae anteriori, non semel iudicavit Rota Romana.
- Et hanc opinionem tamquam veriore iudicavit.
- 96 Hypoteca dotalis, quantumvis expressa minime praefertur expressae hypothecae anteriori.
- 97 Hypoteca dotalis posterior, quod non sit potior expressae anteriori, est opinio communis canonizata etiam ab illis DD. qui contrarium defendunt.
- 98 Opinio, quae est communiter refutata, non est attendenda.
- 99 Raro bene loquitur, qui contra omnes loquitur. Tenendum est indubitanter id, quod omnes opinantur.
- 100 Hypoteca dotalis anterior sine dubio praefertur hypothecae expressae posteriori, & si id in disputationem deduceretur, ridiculum esset. & num. 102. & 103.
- 101 Aretin. in d. fuerat num. 15. Instit. de act. dum tenet tacitam hypothecam uxoris non praefertur expressae posteriori, est merito a DD. reprehensus.
- 104 Et certe in magnum incidit errorem, & quare.
- 105 Creditor prior in tempore, quod etiam sit in iure, regula ista procedit tam in expressis hypothecis, quam in tacitis.
- 106 Dotis privilegia non debent excludere, provisionem hominis, & expressam conventionem temporis praerogativa firmatam.
- 107 Lex una, ut cum temperamento alterius legis intelligenda sit, hoc non esset inusitatum asserere.
- 108 L. in rebus. ff. de iur. dot. quid disponat.
- 109 Mulier in rebus dotalibus extantibus sine dubio, praefertur omnibus creditoribus anterioribus quantumvis expressam hypothecam habentibus.
- 110 Rem suam extantem vindicans a creditore non indiget privilegio prelacionis, nec ab alio potest excludi, cum vindicet rem suam. & num. 111.
- 112 Dominium actu permanens, quilibet, qui praetendit, potior est, quolibet alio creditore.
- 113 Vendens fundum etiam habita fide de pretio, praefertur omnibus in eo, dum sibi reservavit dominium eius, donec pretium exbursetur.
- 114 Quod pactum de iure validum est, & tenet, quo

stante vendens praefertur omnibus alijs creditoribus tamquam in re propria. & 115.

116 Et sic in diversis Orbis Tribunalibus fuit iudicatum.

117 Venditio, quando est facta cum conditione, ut dominium rei venditae remaneat penes venditorem, donec solvatur pretium, interim iste contractus substat in vim locationis.

118 Et in terminis huius pacti citra labem usurarum potest pacisci de mercede, loco pensionis.

119 Venditio facta cum pacto reservationis dominij donec solvatur pretium, suspenditur interim venditio, & dicitur locatio, & traditio, quae sit, ad quid deferuiat.

120 Immo interim de hoc contractu non est solvenda gabella, cum sit locatio.

121 Venditio, quando est facta, cum reservatione dominij donec pretium solvatur, quare dum pendet ea conditio, cum dominium non sit abdicatum a venditore, interim creditores emptoris non possunt praetendere acquisivisse aliquam hypothecam super ea re.

123 Idque etiam procedit, quamvis pretium sit pro parte solutum, itaque nec pro rata aliquid possint praetendere.

124 Venditio facta cum reservatione dominij donec pretium solvatur, id nihil plus continet, quam disponit ius commune.

125 Pretium est naturale venditioni.

126 Mulier in bonis dotalibus datis aestimatis marito, etiam cum ea aestimatione quae faciat emptionem, in subsidium dum maritus non est solvendo praefertur omnibus, & quibuscumque creditoribus. & num. 127.

128 Cum hoc casus aestimatus non desinit esse dotalis, & ista est sententia, & dictum aureum.

129 Vxori succurritur, dum deficiunt bona mariti, ut ipso iure in eam transeat dos data aestimata marito, ne creditores in rebus, quae fuerunt propria ipsius uxores potiores existant, & hoc speciali favore dotis. num. 132.

Et ista opinio est verissima, & sic fuit indicatum in diversis Tribunalibus. num. 134.

130 Dominium bonorum dotalium, quae marito aestimata data fuerunt, manet quasi sub umbra, donec veniat casus restitutionis dotis, & compertum sit an maritus sit solvendo.

131 Quassada in suis quass. cap. 15. num. 18. tamquam sophisticus refutatur. & num. 133.

135 Vxori competit in subsidium utilem rei vendicationem contra bona data in dotem, licet aestimata contra tertios possessores pro recuperatione sua dotis.

136 Mulier in subsidium potest bona dotalia aestimata data marito, utili rei vendicatione a tertijs possessoribus rehabere.

137 Emptores rerum dotalium aestimata datarum, si offerant uxori aestimationem liberatur a reali aestimatione.

138 Negusan. in tract. de pign. in 3. memb. 5. part. num. 28. dum asserit tertios possessores bonorum dotalium aestimata datarum, non posse offerre aestimationem mulieri agenti in subsidium contra ea, refutatur. & num. 147.

139 Possessores bonorum dotalium aestimata datarum, cum habeant ius a marito possunt ori eisdem priu-

- privilegijs, & defensiones, quibus & ipse maritus uti potuisset. & num. 146.
- 140 Empor potest uti eisdem defensionibus competentibus venditori, etiā non facta cessione iurij.
- 141 Maritus, siue eius heres mulieri agentī ad restitutionem dotis estimatē data, nullatenus tenetur dare ipsas res estimatas, sed earum pretium.
- 142 Dos, quando datur marito estimatē ex ipsa estimatione insurgit quedam venditio inter coniuges, & quomodo: num. 143. & quid inde sequatur: num. 144.
- 145 Debitor ad soluendum aliud pro alio cogi non potest.
- 148 Dominium rerum dotalium soluto matrimonio sub alio facto hominis transit in mulierem.
- 150 Mulier soluto matrimonio tamquam Domina potest agere cōtra detinentem eius bona dotalia. Mulieri repetenti bona dotalia statuit. Vrb. lib. 1. cap. 85. concedit viam executiuam, Etiam contra tertios possessores bonorum tacite, vel expresse obligatorum.
- 151 Pro dote, & donatione propter nuptias, seu pro lucro dotis statuit. Vrb. lib. 1. cap. 85. concedit viam executiam etiam contra tertios possessores.
- 152 Statuit. Vrb. lib. 1. cap. 85. est decisorium, & ideo seruandum in omnibus Curijs.
- 153 Et ita fuit decisum in Signatura Sanctissimi.
- 154 Mulier si sibi non stipulauerit restitutionem, nihilominus ad eam agere potest, cum id veniat ex dispositione Iuris.
- 155 Maritus si iurauerit se habuisse fundum in dotem ab uxore, videtur etiam iurasse, se illum restituere debere.
- 156 Et ex tali iuramento agi potest ad dotis restitutionem.
- 157 Iuramentum est stricti iuris.
- 158 Mulier potest agere executiuē ad dotem vigore instrumenti dotalis, si habeat executionē paratā, etiā si in eo desit promissio restitutionis dotis.
- 159 Instrumentum habens executionem paratā procedit etiam quo ad ea, quæ ex iuris dispositione in instrumento subintelliguntur.
- 160 pro Scripto habetur quidquid virtualiter in instrumento continetur.
- 161 in Instrumento id quod coruincitur, vel præsumitur dicitur tenor instrumenti.
- 162 Statutum loquens de instrumentis exequendis verificatur etiam in his, quæ tacite insunt instrumentis.
- 163 Instrumenta regulariter loquendo secundū veriorē opinionē non habent executionē paratā. Quod procedit etiam si ad sit iuramentum, & quidem solemniter præstitum. num. 166.
- 164 Instrumenta vigore pacti possunt habere executionē paratā.
- 165 Instrumenta dotalia nō habent executionē paratā.
- 167 Iuramentū de quo per Bar. in l. 2. n. 8. de iure iur. non est amplius usu receptū, nisi sit litis decisiū.
- 168 in Instrumento executiuo dotali si ad sit promissio supra dotis, ad illam etiam potest agi executiuē, quamuis id non fuerit conuentum.
- 169 Maritus si constituerit uxori supradotem, soluto matrimonio nullis superseditibus filijs non ad maritum, vel eius heredes reuertitur.
- 170 Sed ad uxorem, vel eius heredes.
- 171 Dotis fructus, cum succedant loco alimentorum,

- possunt peti via executiuā, quamuis in instrumento dotali desideretur oblig. Cameralis.
- 172 Alimenta possunt peti via executiuā absque alia obligatione Camerali, cum ea possint decerni, & taxari officio Iudicis, & pro his non admittitur appellatio suspensiuā.
- 173 In alimentorum materia, tunc admittitur appellatio suspensiuā, quando agitur de alimentis præteritis, secus verō, si pro alimentis futuris.

ANNOTATIO AD DECISIONEM DCLXVI.

- 1 **P**RIOR enim qui est in tempore potior est fin iure, l. balneum, in princip. ff. qui pot. in pign. hab. l. potior. ff. eodem. l. si fundum. C. eodem titul. l. distractis. cum sequent. C. de pignor. cap. qui prior. ext. de regul. iur. in 6. quod procedit, tam pro forte principali, quam pro solutione fructuum, interesse, canonum &c. etiam si pro his debitor nō se expresse obligasset, cum de iure illa accessoria gaudeant eodem privilegio prioritatis sicut fors principalis. l. si insula. l. Lucius. ff. qui potior. in pign. hab. Rip. in l. privilegia nam. 9. ff. de privileg. Negus. de pignor. part. 5. memb. 2. num. 9. vers. tertio decimo amplia. Surd. consil. 7. nu. 1. lib. 1. Amator Rodriguez de privileg. cred. par. 2. art. 1. nu. 10. & pluries aduertit Rota, & potissimum in causa Romana pecuniaria 23. May 1636. coram Eminētiss. D. Card. Panzirolo, S. 1. vers. etiam si pro lucro non se expresse obligasset &c. Ac ista prioritas temporis attenditur, quando fuit inita obligatio, & constituta hypoteca, non autem tempus solutionis faciendæ. d. l. balneum. & l. potior. videamus. l. Lucius. ff. qui pot. in pign. hab. Rebuff. in cōment. ad ll. Gall. titul. de constit. redd. art. 1. glos. 8. num. 9. Balduin. de pignor. cap. 1. Donell. eodem tract. c. 12. Connan. lib. 4. comment. cap. 17. num. 3. & facit decisio in causa Romana Saluiani 4. Decēbris 1643. coram R. P. D. meo Leone Verospio, S. Non obstat, vers. ad effectum acquirendi hypotecam retrahere debeat ad diem promissionis, &c. & congruit alia decisio in causa Firmana Prælationis dotis 1. Martij 1607. coram bo. me. Reuerendiss. Manzanedo, ubi habetur hypotecam dotalē de tempore promissionis, & contracti matrimonij, non autem de tempore traditionis contrahi, per ibi allegata.
- 4 Nam generaliter initium contractæ obligationis, non autem destinata solutionis inspiciendū est, ut quis prior dicatur, & præferatur in obligatione alteri creditori. l. 1. vers. utiq. ff. qui pot. in pign. hab. Paz. in sua prax. tom. 1. par. 5. cap. 4. nu. 5. & 6.
- 5 Quæ regula prioritatis temporis attenditur, etiam si creditor prior, sit ex titulo lucratiuo, veluti ex causa donationis, & posterior sit ex causa onerosa. l. 1. & ibi glos. C. de iur. fisc. lib. 10. & ibi Bart. & Io. de Plat. & ceteri scribes. Et quamuis multi DD. videantur contradicere, tamen loquuntur, quando donatarius non haberet hypothecam, sed tantum personalem actionem, quo casu fileret d. regula, ut satis notum est. & sic pluribus relatis sensit Rota in causa Rom. Saluiani de Casalib. 21. Iunij 1641. coram R. P. D. meo Cerro. S. Idemq. procedit, vers. tamen hoc intelligitur de creditoribus ex titulo lucratiuo, qui habent tantum personalem actionem, non autē hypothecariam, &c. Præ-

Præterea regula ista, qui prior est in tempore, potior sit in iure sic certissima est, & vsq. adeo, vt nulla alia ꝑ iuris prudentiæ regula magis indubitata, & perpetua, & quæ nec vix, (raro exemplo) vulnerari, ac subverti possit in ipso iure inueniti, videlicet pluribus creditoribus concurrentibus, ꝑ qui ex hypoteca prælationem, & prærogatiuam contendunt, temporis rationem esse habendam, quæ regula est vsu, & frequentia tam celebris, quam utilis, ꝑ & in Palatijs, in oreq. omnium Pragmaticorum quotidiana. Et quamvis iudicio nonnullorum videatur eam quamplurimas pati limitationes, tamen falluntur, nisi, & ego fallor, quamvis negari nequeat sæpe euenire, vt ꝑ creditor, qui iuniorem habet hypotecam, potior sit antiquiorem habenti, aduertendum est enim, id nullatenus accidere ratione hypotecæ, ꝑ sed potius privilegij, quod in illis casibus potentius est ipsa hypoteca, ꝑ vt pote contingit in casu dotis, *l. assiduis, C. q. pot. in pign. hab.* & in mutante in reparatione ædificij, vel in refectionem ꝑ nauis, aut alterius rei conseruationem, cum alijs exemplis, quæ passim occurrunt, & expendo in his terminis planum, & elegantem text. in *l. his consequens, Auth. de equalit. dot. coll. 7.* in princip. ibi, (Quod in casibus huiusmodi dubitatum nouimus antiquioribus creditoribus aliquas hypotecas præponere iuniores existentes ex privilegijs à legibus datis) & statim Iustinianus subiicit exempla supra relata, & concludit sic. (In his enim omnibus priores existunt posteriores creditores.) Quare, quando cum hypoteca iungitur ꝑ privilegium, non ratione hypotecæ, sed ratione privilegij datur prælatio.

Supradictaq. generalis, & effrenatæ regulæ, qui prior ꝑ in tempore, potior est in iure per amplam, & locupletem dotem constituere *Anton. Neut. in tract. de pign. par. 5. memb. 2. Card. Mantio. de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 22. Herman. Meyrer. in tractat. de privileg. credit. lib. 1. tit. 12. Amator Rodriguez. de concursu credit. par. 2. tit. 1. & Io. Dominio. Gait. in tract. de credit. p. 4. tit. 10.* in quib. locis exuberatur, prædicta materia tractatur.

Hic tamen, ne sicco pede transeam, dicam aliqua in materia crediti dotalis, de quo etiam hic in decisione sub num. 12. mentio habetur. Quare in his terminis notabiliter aduerte intrare etiã prædictam regulam prioritatis temporis, nempe in casu quo mulier ꝑ habet hypotecam posteriorem quantumvis expressam, itaque non præferatur habentibus eam expressam anteriorem. Nec me fugit, acerrimè Iurisconsultos ex hoc inter se pugnare, & atra ꝑ tempestas ex ista causa orta appareat, vnde allegari potest, illud Virgil. *Æneid. 5.*

*Turbidus imber, aqua, densisque nigerrimus
Auster.*

Stant enim hinc inde, tanquam duæ acies formidabiles iuribus, rationibusq. strenuè dimicando, despero namque ꝑ de concordia, quia quilibet eorum prætendit habere vocem communem, & veritas tamen vnica est.

Partem ergo affirmatiuam, scilicet mulierem ex credito ꝑ dotali præferri omnibus creditoribus etiam hypotecam anteriorem expressam habentibus, defendunt Martin. relatus per *glos. in l. assiduis,*

in verb. licet. ff. C. qui potior in pign. hab. & ibi Petr. col. 2. lapob. de Areti. ad finem. Cyn. col. 3. quam opinione vti veriore ꝑ probant, & esse magis de mente Iuris asserunt Fab. in d. fuerat nu. 7. l. instit. de act. Cardin. cap. ex litteris. col. 2. & ibi Panorm. num. 8. de pign. & late defendit Croct. in l. 1. nu. 68. post las. in 2. lectur. num. 12. ff. solut. matr. & tam. 21 quam in puncto Iuris veriore ꝑ sequitur ibi Bo-lognetti. num. 2. & à num. 174. post Angel. in au. th. de inqual. dot. d. ex his consequens. collat. 7. & eamde probant Borscheus in tract. de legitim. nupt. lib. 7. à num. 18. Anton. V. filius in d. fuerat à num. 54. Instit. de action. & ibi Mynsig. num. 13. Corraf. num. 8. Anton. Constan. in tractat. de dotib. cap. 7. num. 5. & late Petrus Venderanus in tract. de privileg. credit. cap. 4. Vaconius in declarationib. Iuris. cap. 92. Hermenepal. in prompt. Iur. lib. 2. cap. 8. Socin. un. consil. 10. nu. 12. & 14. lib. 3. 22 Cyn. & Salicet. in l. assiduis, vbi asserunt, ꝑ ab antiquis Doctoribus Franciæ prædictam opinionem approbatam fuisse, & late dilucidant Petr. Barbof. in l. 1. part. 6. num. 5. ff. solut. matr. Bald. Nouell. in tractat. de dot. part. 10. limitat. 16. qui mouetur ex eo, quod cum mulier tacitis hypotecis anterioribus præferatur æquè ꝑ præferri debeat expressis. arg. l. cum quod. ff. si cert. petat. & hanc opinionem de iure putat veriore, & tamquam talem in puncto Iuris copiosè, & subtiliter tuetur Socin. iun. in l. 1. num. 111. & s. q. ff. solut. matr. idemque corroborat Herman. Meyrer. in tract. de pignor. & hypot. lib. 2. tit. 5. num. 6. Francisc. Cald. recept. sentent. lib. 1. quest. 18. sub num. 61. vbi ait hanc opinionem probabiliorem esse. Alex. Trentacinq. variar. resolut. lib. 3. tit. de pignor. resolut. 9. sub num. 4. vers. ex prædictis, vbi inquit, dum ipse studebat in Gymnasio publico Perusino, & tunc temporis erat annorum decem, & octo, publicè argumentauit, & tenuit hanc opinionem, & quando eas resolutiones scripsit erat ætatis suæ 57. & in eadem opinione persistebat, eamque tenebat.

Et secundum hanc affirmatiuam opinionem, 24 fuisse iudicatum ꝑ in Camera Imperiali asserit Mynsig. in centuria 4. Decisionum. obseruat. 13. & Corraf. in d. l. 1. in 2. lectur. num. 21. ff. solut. matr. affirmat multis decretis Senatus Tholosani hanc opinionem fuisse comprobata. Pro qua sententia videtur text. expressus in d. l. assiduis. ibi, contra ꝑ omnes creditores prælationem habere. Ergo contra etiam habentes expressas hypotecas videtur etiam text. expressus. in l. in rebus. ff. de iur. dot. vbi aperte dicitur, mulierem præferri omnibus ꝑ creditoribus anterioribus, & sic habentibus quoque expressas hypotecas. & ibi notat *gl. s. in verb. anteriores*, ad idem conducunt textus in d. auth. de equalit. dot. d. his consequens in princip. collat. 7. & in auth. de privileg. dot. barotic. ad med. collat. 8. & d. fuerat. Instit. de action. in quibus generatim dicitur, hypotecam dotis præferri hypotecis anterioribus & c.

Verum tamen cōtraria opinio negatiua, vt nullatenus mulier ex causa dotis præferatur creditoribus ꝑ anterioribus, expressam hypotecam habentibus, ita vt ratio temporis tunc intrat, est verior, & receptior, ac summa nititur æquitate. Nemo enim vnquam sibi persuadeat, hanc fuisse, 29 ꝑ Imperatoris nostri Iustiniani mentem in d. l. assiduis,

fiduis, ut mulier creditoribus anterioribus expressam hypothecam habentibus preferretur. Quid enim crudelius esset, quam si ius aliquod, seu hypotheca, seu aliud quodcumque expressa stipulatione quaesitum nobis inuitis tolli posse qualicumque privilegio diceremus. Hinc clamat illa Iuris regula, quod nostrum est sine facto nobis auferri non potest. *l. quod nostrum est. ff. de regul. iur. cum alijs allegatis in Romana Pecuniaria 24. Ianuarij 1642. coram Reuerendiss. P. D. Dunogetto Decano*, ubi quoque dicitur, si aliter et assereretur, nihil aliud esset, nisi ipsam fidem publicam violare. Nam ea amissa actum est, cum aliud non remaneat, quod amittatur. Et teste Romano Oratore lib. 2. offic. *Fide nulla et res vehementius Rempublicam continere debet, &c.* cum alias si ea violaretur usus commerciorum ex medio tolleretur, sine quibus Respublica consistere nequit, nam ea spreta homines in negotijs peragendis segniores redduntur, & ipsa negotia frigescent, *l. hoc similiter. auth. ut liceat de catero, &c.* advertitq. Gallicrates, apud Liuium. *Non modo fidem inuolant tueri oportet, sed etiam ab omni suspitione remotam.*

Vnde loquendo in puncto, aureus est textus in *l. fin. ff. qui pot. in pign. hab.* ex quo satis constat, priuatum, qui anteriorem habet et hypothecam, etiam fisco, ipsique Caesari preferri, & facit *glos. in l. fundus, & ibi Bald. ff. qui potior. in pign. hab. idem Bald. in l. 3. C. de remiss. pign.* ubi habetur, priorem in tempore preferri etiam fisco, et Reipublicae, quinimo ipsi Imperatori, & Regi.

Potuit quidem Imperator Iustinianus in *d. l. assiduis*, iustis ex causis motus, quas et ibi refert in illis verbis, *quis enim non miseratur mulieribus, propter obsequia, quae maritis praestant; propter partus periculum, & ipsam liberorum procreationem &c.* indulgere eis, ut preferrentur creditoribus habentibus tacitam hypothecam anteriorem, id enim sine dubio valuit sancire Imperator, nam cum de creditoribus habeant ex privilegio et talia hypotheca tacita, ideo non mirum, si Imperator ea possit diminueret, moderari, vel in totum et tollere ad text. in *l. rescripta. C. de precib. Imperat. offerend. cum alijs allegatis per Peregr. de iure fisco. lib. 1. tit. 3. num. 20.* ubi ampliatur hoc etiam Principem posse facere sine causa, & reuocare nedum privilegia ab ipso concessa, quam etiam a predecessoris suis. Immo pro et iusta causa reuocationis potest allegare concessionem, nam sicut ipse concessit, ita, & ipse reuocare potest, & in his terminis potest allegari illud antiquum dictum. et Si libet, licet. *l. Princeps. ff. de leg. l. Digna vox. C. eod. & latius dixi supra in annotat. ad decis. 2. a nu. 240. par. 3. rec.*

Quod tamen sic non est dicendum in casu nostro, quando, scilicet, creditor habet hypothecam non ex privilegio, et sed ex propria conventionione, & stipulatione, & id colligere potest ex verbis Iustiniani in *d. l. assiduis*, ibi, *privilegio vallati*. Quare voluit intelligere de creditoribus, et qui habent anteriorem hypothecam ex privilegio, & sic tacitam, non autem de habentibus expressam ex propria industria, & conventionione sibi paratam.

Nam facilius tollitur, quod est quaesitum iure speciali, et quam quod est quaesitum de iure communi. *Leius militis. & militia missus ff. de milit. testam.* Et facit illa conclusio, quod in concursu ha-

bens aliquam qualitatem ex dispositione iuris venit preferendus habenti eandem qualitatem ex privilegio, vel dispensatione, cum potentius sit ius commune, quam privilegium, ut auctoritate textus in *d. l. militia*, respondit *Dec. in cons. 542. n. 13.* quem secutus est *ota decis. 16. num. 8. par. 2. diuer.* & recentius in *Meluitana Dignitatis. 4. Aprilis 1642. coram Reuerendiss. D. meo Dunogetto Decano*. Ius enim nunquam tollit ius parti quaesitum et ex proprio contractu. *l. ultim. ff. de pact. l. si post mortem, & fin. ff. de bon. poss. ff. contra tabul.* Quippe ius, quod quis habet et ex propria conventionione ei per legem tolli nequaquam debet. *arg. l. quotiens C. de precib. Imperat. off. rend.* Hinc illud potissimum fundamentum iustitiae, ut et ius suum unicuique tribuatur, & dicam infra.

Concedo magnum esse fauorem dotis. *l. in ambiguis. ff. de regul. iur. l. 2. & l. in ambiguis. ff. de iur. dot. l. si ego, & si res, ff. eodem. l. fin. C. ad Velleian.* *l. 1. ff. solut. matr.* Nego tamen adeo et fauendum esse ei, ut aliquid contra iustitiam fiat. *cap. nuper de donat. inter vir. & vxor.* vel ledi homines ex dato a lege dotibus privilegio, permittendum non est. *l. illud quoque in auth. de equalit. dot.*

Accedit pariter, continuo in omnibus privilegijs eam faciendam esse interpretationem, Principem et noluisse tertio praedjudicare. *l. 2. S. merito, & l. si quis a Principe. ff. ne quid in flumin. public. cap. super eo, de offic. deleg. cum alijs allegatis in causa Romana, seu Amerina Aperiitionis oris 27. Iunij 1637. coram bo. me. Coccino.* Cum Principis intentio et ea semper praesumatur, licet possit, quam tamen velle tollere ius tertio quaesitum, *cap. ceterum, & ibi DD. de rescript.* alias enim censendus et est circumuentus. Quae conclusio procedit, quamvis Princeps voluisset consulere publicae utilitati, prout est casus noster de conseruatione dotium, quia et non censetur cum damno tertij cui fuit ius quaesitum de utilitati consulere. *Crauet. de antiq. temp. par. 4. S. ultim. num. 26. Loff. de iur. vniuers. par. 3. cap. 15. num. 22. vers. quando itaque, cum alijs congestis per Bellon. iun. cons. 66. num. 5. & optimè ratiocinata est Rota in causa Bononien. Iuris Macinandi 1. Februarij 1638. coram Reuerendiss. P. D. meo Dunogetto Decano. S. Nec est praesumendum Papam voluisse consulere publicae utilitati, cum damno eorum quibus fuit vigore contractus ius quaesitum, &c.*

Confiteor tamen, et publicam utilitatem priuatae preferri. *l. si quis. S. utrum. ff. ad Sillan. Bart. in l. quemadmodum. num. 4. C. de agric. & censit. lib. 11. l. as. in l. cetera, S. si quis num. 2. ff. de legat. 1. & ex causa publicae utilitatis et recedatur a regulis iuris communis, multaq. permittuntur, quae alias essent prohibita. l. ita vulneratus. S. multa, ff. ad l. Aquil. And. Gaill. obseruat. Camer. Imperial. lib. 2. obseru. 56. num. 4. & ideo ea suadente propugnatibus licet assumere domus confinanentes, & suburbia destruere, vel incendio illa consumere, ne hostes in eis se recipiant, ut in *l. si quando, & l. edificia. C. de oper. publ. Dec. in l. 4. id quod nostrum. num. 3. ff. de regul. iur. l. as. in l. Barbarius. num. 32. ff. de offic. Prat.* eademque ratione pro obtinenda pace et potest Princeps absque vlla compensatione remittere damna subditorum eis illata tempore*

re belli, quia granior est causa, & utilitas publica, quam priuata, *vt per eundem Gaill. d. obseru. 56. num. 17.* subdens hoc censeretur factum de plenitudine potestatis. supradicta quoque fuerunt considerata in Camera Apostolica in celebri illa causa Romana Affrancationis 12. Decembris 1642. coram Reuerendiss. D. meo Bonuifio eiusdem Camera Apostolica Decano. In qua decisione principaliter fuit egregie ventilatum, & resolutum, quod propriarius, etiam si esset persona privilegiata, vel prohibita alienari, veluti Ecclesia, vel quilibet locus Regularis cogi, & compelli potest ad affrancandam domum, fundum, &c. vigore Bullæ fel. record. Gregorij XIII. super lure congrui, & hoc ea de causa, ne emphyteuta retrahatur ab ædificando ad ornatum Urbis, quod tamen facile eueniret, si adesset periculum deuolutionis, quare periculum penitus cessaret, data illa affrancatione, & plura deducuntur ad probandum dictam Bullam fundatam esse in publica utilitate, cum Ciuitati expediat, vt ædificijs impleatur, & ornentur, de qua materia alibi loculenter scribam.

Redeundo modo ad terminos nostros, nullatenus negando Principem ex causa publicæ utilitatis, posse ius tertio quæsitum auferre, sed tantum assero tamen id esse verum, quando de mente Principis constat, voluisse tertio præiudicare, quo casu si eam mentem teneamus, inanis est omnis disputatio, cum voluntas, & potestas sufficiat ad perfectionem cuiusque actus. *ad not. in l. sanctio. ff. de pæn. l. in toto, ubi Cagnol. & alij, ff. de regul. iur. cap. generi, eodem tit. in 6.* maximeq. ea conclusio procedit, quando constat tamen Principem voluisse uti plenitudine potestatis, non enim summo Principi licet dicere, cur ita facis? *l. sacrilegij C. de crimin. sacr. l. quæris. ff. de natal. restit. l. 1. ff. de constitut. Princip. Bald. in prælud. feud. num. 34. & in l. 2. ff. nu. 39. ff. de seruit. & aqu. Marsil. in l. de unoquoque num. 16. & seq. ff. de re iud. & bene aduertit Hieronym. à Laurent. decis. Rota Auenion. 133. num. 18. & seq. & sub num. 1. adducit illud vulgatum dictum, cum Principe non esse pugandum iuxta illud*

Arduus res, homini mortali vincere numen.
Et alibi,

An nescis longas Reges habere manus?

Seneca enim relatus à Bald. in cons. 218. lib. 3. putauit tamen furiosum esse contendere cum Superiore. Hinc sapientissimus Rex in Ecclesiast. 8. admonet, *ibi, Non litiges cum homine potenti &c.*

In casu verò, quo non constat de mente Principis velle ius tertio quæsitum tollere, tunc inuolabiliter dicendum est, nunquam voluisse tollere ius tertio quæsitum, prout accidit in terminis nostris, nam Iustinianus Imperator in l. assiduus C. qui pot. in pign. hab. nullatenus apparet voluisse præiudicare creditoribus expressam anteriorem hypothecam tamen habentibus, imò de contrario constat ex illis verbis, *privilegio vallati*, & sic intellexit, vt supra aduertit, de creditoribus habentibus hypothecam ex privilegio, non autem ex propria stipulatione quæsitam. Vltius, si Imperator in hoc etiam voluisset privilegiare mulieres, quod ad expressas hypothecas anteriores, tamen certe id sciuisset exprimere. Quare cum non constet de Principis voluntate volendi præiudicare iuri à tertio

propria industria quæsito, in dubio dicendum est noluisse eis præiudicare, eorumque iura præsumitur voluisse intacta relinquere, ex supra allegatis.

Et adde, ita perpetuum esse, vt Princeps in dubio numquam præsumatur voluisse lædere ius tertio quæsitum, vt ipsa verba Principis ne contineant d. præiudicium sunt improprianda, *cap. super eo. de offic. delegat. & probant Felin. in cap. causam quæ num. 19. cum seq. de rescript. l. as. in l. fin. num. 21. ff. de constitut.* Quæ interpretatio sumenda est, etiam si Princeps procedat motu proprio, quia non censetur tamen ius tertij adimere, sed illud præseruare, vt post Paris. Ruin. Honded. & alios dixit Rota in causa Romana dotis 14. Febr. 1642. coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozeo Decano. *S. repugnat etiam. vers. etiam motu proprio non censetur adimere ius tertij &c.* Immo potius præsumenda est in eo obliuio, vel rescriptum falsum, quam quod voluerit tollere ius tertij quæsitum ita Abb. in cap. ex parte il. secundo. n. 7. & fin. de offic. deleg. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 9. num. 9. vers. immo falsum potius præsumitur rescriptum &c. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 28. num. 10. vers. potius præsumendum est rescriptum falsum &c. Gratian. discept. forens. cap. 730 nu. 32. vers. in eo potius est præsumenda obliuio &c. Facit etiam, si de mente Principis expressè consta-

ret, tamen velle iuri tertio quæsito præiudicare, & tunc censendum est non in magno, sed in paruo voluisse præiudicare Paris. cons. 6. num. 16. vol. 2. Bald. in cap. 1. S. Sacramenta de pact. iuram. firm. in v. sibi. feud. glos. fin. in l. sed cum ab herede. ff. ad Trebell. & in l. seruitutes. S. publico. in verb. incommodo. ff. de seruit. cum alijs allegatis per Molin. de primogenit. Hispan. lib. 2. cap. 7. num. 24. alios congerit Io. Paul. Banflok in annot. ad decis. Mohed. 7. de restitut. spoliat. in littera D. sensuq. Rota decis. 23. num. 29. num. 29. infra in sequent. part. & hoc casu satis est,

vt gratia taliquid modicum operetur in præiudiciu tertij, Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum num. 26. de constitut. Valasc. consul. 72. num. 21. & 23. vol. 1. Rota in causa Valentina subsidij 4. Maij 1611. coram bon. mem. Penia. S. nec est nouum &c. Et quando aliquid operata est, postea restringi debet, ne enorme præiudicium fiat tertio, Felin. in cap. 1. numer. 9. vers. 2. declara, ubi Dec. num. 2. vers. subijcit, Abb. de rescript. cum alijs allegatis à Rota in d. causa Romana dotis 14. Febr. 1642. coram Reuerendiss. Decano. S. quia cum Pontifex. vers. cum Principis gratia postquam aliquid operata est restringi debet, ne enorme præiudicium fiat tertio &c.

Supradictorum verò ratio est, quia licet Princeps supremus multa, & infinita possit, tamen cum præsumatur iustitiæ plenus, eiusq. via, fons, ac lex animata S. penult. auth. de consul. ideoque plus gloriari debet titulo Optimi, quam Maximi, quare non censetur velle, nec sentire, quod non potest de iure vel requirere sublineri, cap. audita. de restitut. spoliat. l. ex facto. ff. de vulg. substit. Sed de iure non debet Princeps ius suum alteri auferre, imò reddere, quod suum tamen cuique est, hæc enim inter iuris præcepta Princeps commemorauit S. penult. in tit. de iustit. & iur. l. 2. S. merito, & S. sed si Princeps. ff. ne quid in sum. publ. & facit aureus text. in l. digna vox est maiestate regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri. 4. C. de legib. Merito igitur, vt dixi, numquam censendum est in dubio Principem

tertio

tertio velle iura sua violare, & quatenus constet velle alicui præiudicare, & tunc non in magno, sed in paruo voluisse eidem præiudicium inferre. Sed de hac materia hic iam satis.

- Nec ad corroboracionem supra relatæ negatiuæ opinionis, vt mulier pro cōsecutione suæ dotis nullatenus præferatur creditoribus habentibus expressas hypothecas anteriores, deest immensa caterva Doctorum, eam viriliter defendentium, & quod
- 78 plus est, sunt scientia magni, & auctoritateque maximi, itaut non timent cōtra aduersarios aliquos palmam esse reportaturos, de quibus memini supra num. 19. Inter alios ergo adest *Accurs.* Glossator in l. 2. §. sponsa. in verb. priuilegium. ff. de priuileg. creditor. & in l. de accessionibus, in verb. debet. ff. de diuers. & temporal. præscript. & in §. fuerat. in verb. creditoribus institut. de action. expressius, & melius in d. l. assiduis. in verb. licet. C. qui potior. in pign. hab. est etiam elegans glos. in cap. ex litteris. in verb. fauor. extra de pignor. & ibi Anton. Hostien. Anchar. Io. de Imol. And. Sicul. qui asserunt hanc esse communem opinionem *Odo. Bart. Alber. Angel. Bald. Salicet.* in d. l. assiduis. vbi præsertim *Bart. num. 6.* asserit quod ita tenet consuetudo, quæ
- 79 est optima legum interpres, & in iudicando non esse ab ea recedendum, facit etiam singularis doctrina eiusdem *Bart. in l. 1. ff. solut. matr.* in positio-
- 80 ne casus illius legis docentis, quod si conficiantur duo instrumenta eodem die cum hypotheca bonorū alterum dotis, alterum mutui, & non constet de
- 81 prioritare, dotem esse præferendam, dicit, ergo secus est, si de prioritare constet, quam doctrinam secuti sunt *Dec. in l. in ambiguis pro dote. num. 1. ff. de reg. iur. Bald. Nouell. in tractat. de dot. 4. part. pri-*
- 82 *uileg. 1.* Et quod supradicta opinio sit magis & communis testatur *Ias. in d. §. fuerat. num. 7. instit. de act. communem quoque appellat Soccin. in d. l. 1. col. fin. ff. solut. matr. Anton. Negus. in tractat. de pignor. in 4. membr. 2. part. num. 86. & 100. Rip. in l. 2. num. 8. ff. de priuileg. credit. Coras. in l. qui liberos a num. 243. ff. de rit. nupt. Gomes. ad l. Tauri*
- 83 *50. sub num. 39.* vbi hanc & opinionem esse tenendam, refutata contraria asserit *Ceuall. commun. contra commun. opin. 371. nu. 1.* vbi affirmat hanc opinionem communiter seruari in practica, & omnes ita tenere, & sub num. 3. protestatur prædictam opinionem esse tenendam, *Couarr. in lib. 1. variar. resolut. cap. 7. nu. 1. vers. tertia conclusio,* vbi ait hanc
- 84 esse communem sententiam, *Card. Mantica. de tacit. & ambig. conuent. lib. 9. titul. 26. num. 23.* vbi fatetur hanc opinionem esse magis communiter receptam, & sub num. 32. ingenuè fatetur, licet plerique DD. ab hac opinione dissentiant, tamen hæc sententia negatiua, (vt non præferatur dos expressæ
- 85 hypothecæ anteriori) frequentissimo & iudiciorum, vsu recepta est, cum pluribus ibi allegatis, & addo *Fontanell. de pact. nuptial. claus. 7. glos. 2. par. 3. num. 2. Cait. in tractat. de credit. par. 4. quæst. 11. nu-*
- 86 *mer. 1644.* vbi apertè asserit hæc esse receptiorem, & communiolem sententiam, & optimè probat *Ludovic. Molina Theolog. tractat. 2. de iustit. & iur. disputat. 438. vers. dubitant Doctores,* & communem, & veriolem, praxiq. obseruatam esse testatur *Paz. in prax. tom. 3. cap. 6. §. 12. num. 10. & eleganter tradit Gregorius Lopez lib. 33. titul. 13. par. 5. Gutier. practica. quæst. lib. 3. quæst. 99. num. 7. Flores de Me-*

- na var. lib. 1. art. 3. num. 28. & copiosè Ioannes de Castilotto tom. 3. controuers. quæstion. cap. 4.*
- Ita quoque interrogati responderunt multi celebres
- 87 bres & consules, & præsertim *Bald. conf. 189. numer. 1. lib. 3.* communi consensu à Doctoribus secutus, sic pariter pater veritatis *Alexand. consulti in conf. 58. num. 5. lib. 7. & egregiè Aegid. Bellam. consil. 3. num. 4.* vbi ait hanc opinionem esse securiorem, quia Glossatores, & Doctores magis communiter
- 88 & approbati, saltem in numero ampliori eam tenent nec ipse putaret ab ea esse recedendum &c. *Gozad. conf. 28. num. 30. & 34. Cephal. conf. 704. nu. 5. lib. 5.* vbi de communi opinione, *Parisi. conf. 102. num. 9. lib. 3.* vbi pluribus relatis etiam testatur de communi
- 89 ni, nec & ab ea esse recedendum, nec in consulendo, nec in iudicando, & latè *Corn. in consil. 182. sub n. 3. vers. sed tamen bis non obstantibus lib. 1.* vbi monet ab hac opinione in decisuiis non esse recedendum.
- 90 Sic pariter diuersa & Orbis Tribunalia iudicarunt, & præsertim Capella Tholosana *decis. 218. nu. 1.* vbi quod ita fuit iudicatum sequendo opinionem glos. in d. l. assiduis. C. qui pot. in pign. hab. sic quoque fuit iudicatum in Regno Franciæ, vt per *Aeneam Robert. rer. iudicat. lib. 4. titul. 19.* qui testatur hanc esse communem, & potiolem Doctorum sententiam &c. in consilio Neapolitan. apud *Gizarell. decis. 1. nu. 33.* & in Camera Imperiali referente *Andrea Gaill. obseruat. Imperial. lib. 2. obseruat. 25. num. 10.* qui inquit hanc opinionem esse magis iuri scripto, rationi, & æquitati consentaneam, & subdit, prædictam sententiam esse receptam in Camera Cæsarea, & de receptiori, & veriori testatur, & insuper addit, si
- 91 & contraria opinio admitteretur, multi creditores contra bonam fidem iniquè deciperentur, quod nullo modo est dicendum. Nec est necesse, vt alia Tribunalia Orbis referam, in quibus prædicta opinio de plano est recepta, quia id potius longum, quam necessarium esset, cum ea ab vniuerso Mundo sit recepta, vnde merito dixit *Amator Rodriguez. in tractat. de Concur. & Priuileg. creditor. par. 1. titul. 1. num. 10.* tantam æquitatem in se continere prædictam
- 92 opinionem, & vt iuste meruerit recipi apud omnia Tribunalia, & vt aduertit *Gofred. in annotat. ad d. decis. 218. Capell. Tholos. in littera A num. 1.* malum
- 93 esset si contra & hanc opinionem iudicaretur, & affirmat, sic vbique practicari. Nec in hoc puncto deficit auctoritas supremi Orbis Areopagi, nempe
- 94 Romana, in qua non semel & hanc verissimam, & æquissimam sententiam iudicando approbata fuit, & præsertim in causa Romana *saluiani 19. Februarij 1619. coram bon. mem. Remboldo est decisio 80. numer. 4. vers. creditor habet anteriorem hypothecam expressam, quæ propterea præfertur posteriori pro dote competenti &c. supra in præcedenti to. 2. par. 4. recent. ac deinde sic etiam arbitrata est in causa Romana census 14. Iunij 1636. coram bon. me. Pirouano. est decis. 150. num. 3. vers. mulier non habet priuilegium prælationis sub bonis viri aduersus creditores habentes anteriorem expressam, &c. infra part. 7. recent. ibique Rota fidem facit hanc esse veriolem opinionem, & in terminis licet supra*
- 96 ca vxoris sit expressa, vt nihilominus inret supra dicta opinio sensu nuper in causa Romana *saluiani 15. Ianuarij 1644. coram R. P. D. meo Leone Verospi in §. 1. vers. quæ hypotheca tanquam expressa, & anterior præferri debet alteri hypothecæ, licet expressa*

se posteriori, quam vxor pro suo credito dotali in bonis mariti contraxerat &c.

Nec obstat, quamvis plures DD. aduersauerint, & aperte resistentiam fecerint huic receptæ opinionii, ex quibus nonnullos supra retuli num. 19. Quoniam multi ex eis à rationibus, quibus nititur hæc opinio, debellati latentur istam esse communem opinionem. De illis vero, qui ob. tinato animo contrariam sententiam retinent, non est in aliquo curandum, quia satis est, eorum opinionem non esse approbatam cum communiter tri, ciatur, & contraria opinio sit verior, & magis recepta, & applausu generali in praxi seruata, ac contra prædictos DD. facit illud, quod solitus erat dicere Bald. nempe traro bene loquitur, qui contra omnes loquitur, & tenendum est indubitanter id, quod domines opinantur.

Alij vero Doctores loquuntur quidem in terminis hypothecæ expressæ, sed posterioris, quo casu absque pugna admittitur, hypothecam tacitam pro dote, præteri expressæ posteriori per text. in d. l. assiduis, & ibi scribentes. C. qui pot. in pign. hab. l. d. n. l. & ubi plenius. C. de re. ux. act. §. fuerat instituta. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. cap. 19. num. 7. Negus. de pignor. part. 2. memb. 4. num. 98. Carden. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 1. tit. 26. num. 22. ubi ait hoc esse indubitatum apud DD. & subiungit istam esse vanam, & ridiculam disputatio-

101 nem. Quare cauendum est tab Angel. Aretin. in d. §. fuerat num. 13. institut. de action. dam. rene. tacitam hypothecam vxoris, non præ. rri expressæ posteriori, quare merito reprehenditur à Doctorebus, & præsertim à Mantic. & Negus. in supra citatis locis, & à Barbosin l. 1. par. 6. sub num. 17. vers. unde cauendum est ab Angel. Aretin. & c. ff. solut. matr. & Quar. variar. resolut. lib. 1. cap. 7. num. 1. vers. quarta conclusio. Hanc opinionem pluries etiam canonizauit Rota, & potissimum in causa Veliterna saluiani 3. Martij 1625. coram bon. mem. Buratto est inter eius impressas decis. 844. num. 1. ubi etiam asse-

102 ritur hanc opinionem nullam recipere restrictionem, ita etiam sensit in causa Romana dotis, siue saluiani 10. Decembris 1629. coram R. P. D. Queipo, est decisio 328. num. 26. in seq. part. in qua habetur istam conclusionem esse ab omnibus receptissimum

103 vt hypotheca dotalis præferatur omnibus creditoribus habentibus tacitas, vel expressas posteriores, & recentius fuit dictum in causa Romana saluiani seu attentatorum 29. Maij 1641. coram R. P. D. Carrillo. §. secundo, & principaliter. vers. cum constet de anteriori hypotheca dotali, quæ cæteris creditoribus præferatur &c.

Miror quidem de Aretin. in d. §. fuerat qui in tam magnum errorem inciderit, nam & in his terminis licet non cõcurreret hypotheca tam priuilegiata dotis, idem veniret respondendum, cū regula iuris, qui prior est in tempore, potior est in iure, sibi vindicet locum tam in tacitis, quam in expressis hypothecis, Dyn in cap. qui prior, & ibi Ad. den. de regul. iur. in 6. Alex. conf. 58. num. 5. lib. 7. Fulgos. conf. 132. num. 1. Negus. de pignor. 2. part. memb. 4. num. 98. & allegat text. in l. 1. C. rem alien. geren. Herman. de præferent. cred. lib. 2. tit. 7. numer. 6. & seq. sensitq. Rota in causa Romana pecuniaria 23. Ianuarij 1635. corā Eminentijs. D. Card. Panziolo: §. nec facta fuit. vers. ista hypotheca tacita, quæ est prior, præferenda est expressæ posteriori &c. Par. IV. Recent. Tom. III.

Ad Generalitatem vero textus in d. l. assiduis. C. qui pot. in pign. hab. in qua Doctores tuentes opinionem, vt hypotheca dotalis præferatur omnibus alijs hypothecis, etiam expressis, non parum se hmo dant, iam supra satis respondi, scilicet & priuilegiu dotis, vxori legis priuilegio, non debere excludere promissionem hominis, & expressam conditionem temporis prærogatiua firmata, neque ita dori fauendum est, vt alijs iniuriam faciamus, vt supra diximus, nec esset nouum, & inusitatum asserere, vt vna lex cum temperamento alterius esset intelligenda. l. non est nouum ff. de legib. glos. in l. Imperator in verb. distinctio. ff. de postul.

Denique prædicta cõmunis, & vera opinio in nihilo offuscatur à textu in l. in rebus. ff. de iur. dot. & similibus, quia in eis expressè statuitur mulierem præferri omnibus creditoribus anterioribus, & sic etiam habentibus expressam hypothecam, & ibi notat glos. in verb. anteriores. Quia non loquuntur illæ leges in casu nostro, quando scilicet agitur de rebus mariti hypothecatis tacite, vel expressè vxori ad securitatem dotis, sed aperte disponunt, vt & mulier in rebus dotalibus extantibus indistinctè præferatur omnibus creditoribus cuiuscumq; conditionis, quo in casu omnes dant manus absolute mulierem absque vlladistinctione quibuscumque creditoribus esse præferendam, & communiter notant Scribentes in d. l. & præsertim in d. l. in rebus, ubi glos. ordin. Odofred. Petr. Cyn. Iacob Butr. Alberic. Bald. Angel. Salye. Fab. & alij. Francisc. Purpurat. in Lex conuentione. num. 61. & seq. C. de pact.

Nec huius conclusionis ratio longe querenda est, 1

110 quia vindicans rem suam extantem, & non indiget priuilegio prælationis, nec excluditur ab aliquo creditore, cum suum repetat text. est capitalis in §. bis igitur. autb. vt ex actione instantis dotis restat. §. dum dicit, pure vnumquemque quod suum

111 test habere, nullo priuilegio indigens, facit etiam text. in l. si ventri. §. in bonis. ff. de priuileg. credit. per quem textum dicit Bald. in d. l. in rebus. C. de iur. dot. quod omnis, qui præten dit dominium

112 factu permanens est potior quolibet alio creditore.

Quare vendens fundum, vt pro eius pretij consecratione, & quando fuit habita fides de pretio omnibus præferatur etiam anterioribus creditoribus, tamquam in re propria, sufficit, vt pactum apponat in ipsa venditione, vt rei venditæ dominium non transeat in emptorem, nisi integrè pretio soluto

114 & quod pactum indubiè de iure validum, & substantiam habet, vt probarunt Ioan. And. in Addit. ad Speculat. tit. de emption. & vend. §. 1. col. 4. in addit. incipien. facile ergo erit. Alberic. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. Gomez. variar. resolut. tom. 2. tit. de empt. & vend. num. 30. vers. quintus

115 modus, ubi etiā aduertit vigore istius pacti, & vendens præferatur omnibus alijs creditoribus, tamquā in re propria, Valenzuel Velasquez consil. 16. nu. 33. Castill. controuers. iur. lib. 3. cap. 8. num. 13. cum alijs relatis per Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 2. num. 39. per Stracc. de decoct. tit. qui pot. in pign. hab. num. 7. per Anton. de Amat. variar. resolut. cap. 3. num. 42. part. 1. & per Gaspar. Thesaur. quaest. forens. cap. 74. sub num. 1. lib. 2. & per Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. glos. 2. par. 9. num. 14. & 15. & per Bertazz. claus. 15. glos. 4. nu. 3. & seq.

116 Sensitq. Gratian. doct. March. 13. num. 1. Joseph.

Ludovic. decis. Perus. 45. num. 19. in fin. Vincent. de Franch. decis. Consil. Neapolit. 506. nu. 4. vers. stante dicta reservatione venditor praefertur omnibus creditoribus, tamquam in re propria &c. lib. 3. & decis. 540. sub. num. 5. vers. valet pactum, ut pendente satisfactione dominium non videatur translatum &c. lib. 4. Ioan. Criuell. decis. Senatus Dolani 56. num. 7. Anton. Fab. decis. Senatus Sabaudia in C. lib. 4. tit. 33. de action. empt. de fin. 9. nu. 1. C. uale. Borg. decis. Foni Finizan. 27. sub. nu. 37. vers. nisi fides esset habita de pretio, vel esset reservatum dominium, donec pretium solvatur &c. par. 2. Francisc. Viu. decis. Audient. Baran. 135. sub. nu. 4. vers. tale pactum de iure validum discernitur &c. par. 1. Ioseph de Sesse decis. Senatus Aragon. 41. num. 3. & seq. Magon. decis. Rotae Florentinae 92. nu. 2. vers. in casu isto cum sit reservatum dominium non dicitur illud translatum, etiam si habita sit fides de pretio &c. & arbitrata est Rota in causa Romana pecunaria 4. Maij 1587. coram bon. mem. Orano, est decis. 293. num. 1. & 2. post Pacif. de saluian. & in Romana afflicta 23. Iunij 1606. coram Reuerendiss. Manzaned.

Et ideo cum ista reservatio operetur, ne dominium transeat in emptorem, sed remaneat penes venditorem, & quare tunc dum pendet solutio pretij, venditio substat in vim contractus locationis, l. cum manu sata. 80. in fin. ff. de contrahend. empt. & notat Fab. de Mont. in tractat. de empt. & vendit. quaest. 5. nu. 37. & concludunt Magon. decis. Lucens. 31. n. 9. ubi etiam firmat post Riminald. & alios in terminis

118 huius pacti citra labem usurarum, & interim de mercede loco pensionis pacisci posse, idem Magon. decis. Florentinae 91. nu. 8. ubi quoque asserit, quod

119 traditio hoc casu non fit & ad effectum transferendi dominium, sed dandi nudam detentionem colono convenientem &c. Surd. decis. Mantuan. 57. numer. 3. vers. interim intelligi locationem, & non venditionem &c. & decis. 305. num. 29. vers. interim est locatio, non venditio &c. Azeved. cons. 32. nu. 11. qui dicit ex huiusmodi contractu & non deberi gabellam, quoniam non est venditio, sed locatio, Alex. in addit. ad Bart. in l. sancimus 4. C. de consul. lib. 12. Rota in Romana vinea 14. Maij 1636. coram bon. mem. Pironano, & recentius in causa Romana saluiani 8. Aprilis 1639. coram Reuerendiss. P. D. meo Dunogetto Decano. Vbi dicitur, quando

121 est facta venditio cum tali reservatione dominij, dum integrum pretium non apparet, & quidem in totum solutum, non dicitur translatum dominium, & sic creditores emptoris in vanum pretendere possunt interim acquisivisse aliquam hypothecam, super bonis cum tali conditione emptis.

Immo advertendum est, etiam cessante praedicta

122 reservatione dominij expressa, adhuc illud & non censeretur abdicatum a venditore cum dominium rei vendita, etiam absque alio pacto nunquam transit in emptorem nisi per eum fuerit solutum pretium l. quod vendidi 19. ff. de contrahend. empt. I. venaita insit. de rer. diuis. itaut non sufficiat illud pro parte

123 solui, cum etiam & pro rata eiusdem pretij soluti dominium non dicatur acquisitum, Bart. in l. fistulas 78. §. qui feudum ff. de contrahend. empt. Alex. cons. 121. num. 1. lib. 4. Ruin. cons. 66. num. 7. lib. 4. Surd. decis. 220. num. 6. Beltram. in annotat. ad Greg. XV. decis. 347. num. 18. & fuit dictum in causa Romana

palatij 4. Martij 1625. coram bon. mem. Pironano, & 124 huiusmodi & reservatio continet illud, quod ius commune dicit Abb. cons. 69. nu. 1. in fin. lib. 1. Surd. d. decis. 220. num. 13. ubi quod illius expressio nihil

125 operatur, tamquam pretium sit naturale, Bald. in 32. rub. de contrahend. empt. num. 13. & ponderavit Rota in d. Romana saluiani 8. Aprilis 1639. coram Reuerendiss. D. Dunogetto Decano. Desisto plura, & pulchra asserere non hac quotidiana materia, cum incidenter ista adduxerim, & ideo suo loco multus ero.

Quare redeundo ad materiam dotalem, & adverte, mulierem non solum, v. dixi num. 109. praefertur omnibus creditoribus, & sic etiam habentibus expressam hypothecam anteriorem in rebus dotalibus

126 extantibus, sed etiam & si bona in dotem aestimata sint data ea aestimatione, quae emptionem, & venditionem inducat, si maritus restitutionis tempore soluendo non sit, tunc enim res aestimata non desinit esse dotalis, & in subsidium, discussis prius mariti bonis, eiusque dominium in uxorem transit, eamque vindicat per utilem rei vindicationem, & sic praefertur oibus text. est in l. in rebus in princ. vers. siue aestimata siue in aestimata sint. C. de iure dot. cum sua glos. singul. ibi in verb. aestimata ad fin. l. vxor. marito. ff. de donat. inter. vir. & vxor. ubi Bart. & Bal. Salicet. in l. interest in fin. C. de usufruct. Bald. in d. l. in rebus. num. 18. & ibi etiam Salicet. l. mol. in l. si aestimatis col. 1. ff. de iur. dot. Iason. & Dec. in l. si conventionem. C. de pact. ubi Purpurat. num. 48. Curt. iun. num. 13. Iason. in d. actionum. num. 84. in

128 sit. de action. nam hoc & casu res aestimata non desinit esse dotalis, & praedictam sententiam auream putat Francisc. Cremonens. singul. 19. incip. habebis millies in factio in fin. quem sequitur Surd. cons. 491. sub nu. 9. vers. aestimatio non facit emptionem, quando eo tempore maritus non habet bona, ex quibus possit soluere aestimationem &c. ubi etiam hoc dicitur post Cremon aureum putat. sicuti quoque adverte Card. Mantig. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 28. num. 16. vers. tanquam dictum singulare, & aureum &c. In isto enim casu succurritur mulieri, ut

129 dominium, & ius vendicandi ipso iure & ad eam resuertatur, ne creditores in rebus, quae fuerunt proprie ipsius mulieris, potiores existant Bald. in l. interest in fin. C. de usufruct. & optime pöderat Anton. Gomez. ad leg. Taur. 50. sub. num. 44. vers. quando maritus non est soluendo, dominium rei dotalis data aestimata transfertur in uxore soluta matrimonio, & potest vendicare eam tanquam propriam, & praefertur in ea cunctis creditoribus etiam anterioribus &c. adde Coss. de remed. subsid. remed. 61. numer. 3. & 5. Palaez. de maiorat. part. 4. quaest. 19. num. 17. Et sic, quando mulieri, aliter ex bonis mariti

130 riti & non potest consuli, tunc degenerat illa aestimatio, & fingit lex nunquam praecessisse aestimationem in damnum vxoris, quare dominium naturale vxoris est suspensum, & quasi sub umbra, donec veniat casus restitutionis dotis, & compertum sit, an maritus sit soluendo, Conarr. pract. quaest. cap. 28. num. 8. Cancer. lib. 1. variar. resolut. cap. 9. nu. 60. Caroc. decis. 109. nu. 15. Anton. de Amat. variar. resolut. cap. 49. num. 8. par. 1. Palat. Rubens in cap. per vestras. §. 21. num. 3. & §. 36. de donat. inter. vir. & vx. Villalobos in suo arario commun. conclus. in littera D. num. 237. Pinel. in l. 1. 3. part. nu. 15. ff. de bon.

bon. mater. Roland. conf. 92. num. 9. & conf. 62. num. 22. lib. 2. Natta conf. 630. Honded. conf. 14. num. 3. & conf. 41. num. 21. vol. 1. Lanar. conf. 26. num. 12. Bald. Nouell. de dot. part. 8. privileg. Mar. fil. singul. 691. incip. fundus dotalis num. 2.

Præterea, quamuis ista opinio in puncto iuris posset cauillari, pro ut in specie fecit & Quessada in suis quaestionibus. cap. 15. num. 18. ubi non parum nititur eam conclusionem sophisticis argumentis impugnare magnis eam cruciando tormentis, tamen quidquid ipse scriptitauerit, intrepidè in priori sententia est insistendum, & hoc favore dotis specialiter & quando mulier aliquo modo eam assequi non valet, & potissimum Quessada tamquam sophisticus propter eam opinionem & reprehensus fuit à Ceuall. commun. contra commun. quaest. 3. nu. 31. vers. mibi non satisfacit &c. ubi etiam subiungit hanc notam & opinionem esse verissimam. Et adde ita fuisse iudicatum in Senatu Sabaudia teste Fabr. in C. lib. 5. tit. 7. de iur. dot. definit. 43. in Rota Patavina secundum Peregr. decis. 95. num. 10. in foro Fittizan. ut scribit Cauale. Borg. decis. 13. nu. 13. par. 4. & in Rota Romana in causa Rauennaten. saluiani 19. Decembris 1611. coram bon. mem. Card. Sacrato. & quæ magis de plano. vers. etiam si data esset viro æstimata tali æstimatione, quæ faceret emptionem, & respectu venditionem adhuc in subsidium competit vxori rei venditio &c. & sic pluries deinde sensit Rota ut satis notum est, ac antea fuit iudicatum in Romana repetitionis dotis 20. Martij 1600. coram bon. mem. Card. Seraph. est decisio 258. num. 1. par. 4. diuers. & inter eius impress. decis. 1347. n. 1. Vbi dicitur competere vxori in subsidium utilem rei & vindicationem contra bona data in dotem, licet æstimata, contra tertios possessores pro recuperatione suæ dotis quando non adsunt alia bona. Quare in his terminis mulier poterit ea bona dotalia vindicare à quocumque possessore, ut docuit gloss. in d. l. in rebus. in verb. æstimata. C. de iur. dot. quæ approbant Bald. Salicet. & communiter scribes omnes in d. l. quæ gloss. id comprobant per context. in l. vxor marito. ff. de donat. inter virum, & vx. hanc eandem gloss. plurimum commendat Francisc. Curt. in l. ex conuentione num. 13. in fin. C. de pact. quam alibi se non legisse memoria tenet.

Temperanda tamen est præsens opinio, quando emptores istarum rerum dotalium offerunt & mulieri æstimationem dotis, in hoc casu liberatur à reali restitutione, (quæ conclusio æquitate plena est,) cum in hoc casu ipsa mulier nullum patiatu detrimentum, dum traditur ei æstimatio à principio facta suorum bonorum dotalium, quæ opinio tenuit Bald. Nouell. in tractat. de dot. part. 7. privileg. 47. Soccin. in conf. 224. vers. quinimò vol. 2. l. as in l. traditionibus. num. 20 C. de pact. Gregor. in l. 18. verb. No le finca. & in l. 34. gloss. 2. tit. 13. par. 5. Gutierrez. præf. quaest. lib. 3. par. 2. quaest. 77. ubi dicit verior, & humaniorem opinionem.

Nec releuat quamuis Anton. Negusan. in tract. de pignor. l. in 3. memb. quint. part. num. 28. huic opinioni pessumdare studuerit, tamen in vanum laborauit, nam nimis viua, & efficax in his terminis adducitur ratio, & sic inuicta ut expugnationem non timeat. Ea igitur est, quia illi tertij possessores rerum dotalium, ius habentes à marito, possunt uti eisdem privilegiis, & defensionibus, quibus maritus Tom. IV. Recent. Tom. III.

ipse uti potuisset & emptori. C. de euct. l. si potiores. C. de bis. quæ in pri. cred. loc. success. Rota decis. 318. num. 26. infra par. 6. recent. & decis. 300. num. 11. part. 7. ubi etiam resolutum id esse verum, quamuis non sit facta cessio iurium, & deinde fuit dictum in causa Romana saluiani de Casalibus 21. Iunij 1641. coram R. P. D. Carolo Cerro. S. nec minus acceptatio. vers. potest se tueri eadem exceptione retentionis tamquam singularis successor &c. Cui ergo illi possessores in ius mariti successerint, maritus & autem, vel eius hæredes satisfecissent vxori ad dotem agentis, si ipsarum rerum æstimationem dedissent, cum nullatenus teneantur ad reddendas ipsas res æstimatè datas, l. quoties. l. si inter virum. l. cū dotem, ubi DD. C. de iur. dot. l. si æstimatio. ff. solut. matrim. l. fin. C. de pact. dotal. Bart. in l. 1. S. mel. la. num. 1. ff. de dot. præleg. Ex illa enim æstimatione ne insurgit quædam venditio inter coniuges, arg. in l. singulari. ff. si cert. pet. quia censetur re ipsa, per mulierem, siue eius parentes vendi, puta, fundū sponso, & pretium eiusdem fundi fingitur solutum vxori, & illico ex causa dotis idem pretium breui manu datum, & numeratum pro dote eidem marito, & ita contractus, quidem dotis exprimitur, sed later alius contractus emptionis, & ministerio iuris vnus contractus transit in alium, arg. l. 3. S. fin. ff. de donat. inter vir. & vx. Bald. in l. si inter. num. 2. & in l. quoties. num. 2. C. de iur. dot. Bec. conf. 42. num. 3. cum alijs allegatis per Rotam coram bon. mem. Merlino decis. 52. num. 4. infra par. 6. recent. Ex quo & deinde sequitur, ut non amplius fundum, sed æstimationem, seu pretium illius vxor possit repetere, & si ageret contra maritum, seu eius hæredem ad ipsas res in dotem datas non audiretur, cum debitor & ad soluendum aliud pro alio cogi non potest ex regula correlatiuorum, ut iam dixi supra in annotat. ad decis. 617. in fin. Quare eadem exceptione uti & poterunt & habentes causam ab eodem marito, quemadmodum satis constat per regulam l. Paulus S. fin. ff. quib. mod. pign. cum simil.

Uterius Negus. in supra dict. loc. quia huic opinioni ni reclamauit, & reprobatu à pluribus, & præsertim per Couarr. præf. quaest. cap. 28. num. 8. in fin. vers. Negus. assertio mihi numquam placuit &c. & per Roland. in conf. 9. num. 24. vers. quamuis. Negus. lib. 1. & vide tradita à Petro Barbo. in l. æstimationis 51 num. 28. ff. solut. matr. & à Gutierrez. in tract. de iuram. confirmat. 1. part. 1. cap. 1. nu. 10. Cypre. Gateot. controuers. iuris insignior. lib. 2. controuers. 40. num. 9. Ofasc. decis. 135. nu. 5. Afflict. decis. 21. num. 3. Præsens conclusio posset pluribus modis ampliari, & limitari, hic enim breuitatis studio aliud non refero, alibi vero, & in latiori campo latissimus ero.

Pro coronide præsentis Annotationis illud annexam, quando bona dotalia inæstimata data fuerunt per vxorem marito, si forte penes tertium possessionem de tempore restitutionis reperiantur, tunc cum mulier eadem bona prætereendere possit, ideo non auditur possessor, si illorum æstimationem offerat, ex rationibus supra deducis à contrario sensu. Et facit, quia quidquid sit de iure. Antiquo certum est de iure nouo dominium & rei dotalis soluto matrimonio absque actuali possessione ipso iure retrotransire in vxorem l. dotis actione. C. solut. matr. Bald. conf. 35. num. 4. vol. 3. Dec. conf. 232. num. 2. Alexan. conf. 4. nu. 1.

num. 1. post med. vol. 2. Cephal. conf. 159. num. 14. Carn. conf. 110. num. 13. vol. 2. Bart. in l. mora. num. 15. ff. solut. matr. glos. in l. si fundum. ff. de fund. dotal. & in l. si ager. ff. de rei vindic. Angel. in l. traditionibus. nu. 14. vbi Alex. in fin. las. nu. 20. C. de pact. Bald. Nouell. de dote part. 8. in 6. privileg. in princ. & decidit Senatus Mantuanus apud Surd. decis. 211. num. 13. & censuit Rota in causa Ferrar. manutentionis 28. Ianuarij 1642. coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano. S. demum neque pactu. vers. cuius quidem fundi dotalis possessio soluto matrimonio ipso iure retrotransit in uxorem &c. Ideo
 149 que soluto & matrimonio tamquam Domina incumbens rei sue potest experiri contra detinentem eius bona dotalia. l. in rebus. C. de iur. dot. cum simil. Maximèq. id procedit hic in Vrbe stante statuto
 150 lib. 1. cap. 85. cōcedentem viam executiuam & pro restitutione dotis etiam contra tertios possessores bonorum tacite, vel expresse obligatorum, & aduertit Rota in causa Ferrar. dotis 1. Decembris 1614. coram bon. mem. Card. Verospi. est decis. 161. num. 4. infra par. 4. recent. & idem fuit dictum in decis. 51. col. 2. & in decis. 55. vers. non obstat dicere, post Benzon. ad statut. Urb. & coram Eminentiss. D. Card. Panzirolo. in causa Romana seu Ianuen. quarti dotalis 27. Iunij 1639. S. ultim. vers. pro dotibus, & donationibus, & propter nuptias seu pro lucro dotis Statutum Urbis lib. 1. cap. 83. concedit viam executiuam etiam contra tertios possessores &c. quæ decisio fuit deinde confirmata coram eodem in eadem causa sub die 14. Nouemb. 1639. & in causa Romana dotis 20. Aprilis 1643. coram R. P. D. meo Carrillo, vbi respondetur ad illam objectionem cōtra tertium possessorem non posse dari viam executiuam per ibi allegata, quia id cessat, quando statutum prout est casus noster, viam executiuam etiam contra tertium possessorem concedit.

Vltcrius prædictum Urbis statutum est decisoriū,
 152 & ac proinde seruatur etiam in omnibus Tribunalibus Urbis vt testatur Tiber. in Prax. Aud. Camer. lib. 2. cap. 35. nu. 13. vers. huius conclusioni, vbi etiam
 153 impressa est fides resolutionis factæ & in hoc articulo in Signatura Sanctissimi coram fel. recor. Clement. VIII. idemq. aduertit D. Theodosius Rubeus pater meus in suis singularibus Rota Romana par. 6. circa statutorum interpretationem ad d. statutū Urb. lib. 1. cap. 85. vers. idem in plena &c. & sæpe ita censuit Rota vt in dicta decis. 161. num. 4. coram Card. Verospi. sen. par. 4. recent. vbi aliæ decisiones recensentur, adde decis. in causa Romana liberationis 17. Iunij 1633. coram bon. mem. Coccino, & nuper fuit dictum coram Reuerendiss. P. D. Dunogetto Decano in causa Romana dotis 14. Februarij 1642. S. defunctis autem. vers. illudq. est decisorium, ac proinde etiā seruatur in alijs Tribunalibus Urbis, & deinde in d. causa Romana dotis 20. April. 1643. coram R. P. D. meo Carrillo. S. validitas enim. vers. quod quidem statutum, cum sit decisorium seruatur in omnibus Urbis Tribunalibus &c.

Supradictaq. procedunt etiam si in instrumento dotali non adsit promissio mariti de restituenda dote, & cum id veniat ex iuris dispositione, quando talis expressio desideratur text. est in l. si duo patroni. S. Marcellus. ff. de iureiur. vbi dicitur quod si quis
 155 iurauit se habuisse fundum in dotem à Berta, videtur etiam iurasse se illum restituere debere &c. &

ideo ex tali iuramento agi potest ad dotis restitutionem, quamuis iuramentum & sit stricti iuris, cap. penult. de iureiur. & sic poterit mulier agere executiuè soluto matrimonio contra hæredes mariti pro
 157 restitutione dotis & vigore d. instrumenti si habeat executionem paratam, Bart. in l. 1. ff. de his, que in testam. del. & ibi Bal. Angel. & Io. de Imol. vbi au-
 158 thoritate text. in d. S. Marcellus. tenent quod & instrumentum habēs executionem paratam operatur etiam quoad ea, quæ ex iuris dispositione in instrumento & subintelliguntur, idem sensu las. in d. si
 159 duo patroni. S. Marcellus. quem textum multum notandum tamquam singularem admonet Rod. Soarez. in l. postquam in 2. extensione. de re iudic. 160 quasi habeatur pro scripto, & quidquid virtualiter continetur in instrumento l. si ita scripsero 36. ff. de
 161 condit. & demonstr. & quod in instrumento & conuincitur, vel præsumitur, dicitur tenor instrumenti l. iurisdictionum. S. quod fere. ff. de pact. Felin. in cap. translato 3. col. 1. num. 3. vers. adde etiam de constitut. Roman. conf. 176. num. 10. vbi, quod statutum loquens de instrumentis exequendis, verificatur nō
 162 tantum & ex his, quæ ex instrumento patent, sed etiam in his, quæ tacite insunt, & testatur hanc esse communem opinionem, à qua non est recedendum, Alex. conf. 126. num. 5. lib. 6. vbi affirmat ita in practica seruari, las. in l. certi conditio. & ibi Dec. ff. de si cert. petat. & conf. 507. in fin. Surd. decis. Mantuan. 254. nu. 39. vers. id procedit etiam pro eo, quod resultat ex instrumento eamq. opinionem sequitur Rota in d. Romana dotis 14. Februarij 1642. & maximè in presenti causa. vers. attenda obligatione Camerali cuius executio competit tam pro expressa quam pro virtualiter in dispositione contentis &c.

Et in terminis nostris, scilicet quamuis in instrumento dotali non adsit promissio mariti de restituenda dote, nihilominus soluto matrimonio vigore d. instrumenti si in eo adsit obligatio Cameralis, cum
 163 & regulariter loquendo instrumenta secundum vtiorem opinionem non habeant executionem paratam l. 1. cum ibi notat per Bald. ff. de execut. rei iud. l. ait præter. S. 1. & ibi Ang. ff. eodem Alex. conf. 192. num. 1. lib. 2. Rota coram Reuerendiss. Vergellen. decis. 37. num. 6. adde l. minor 25. annis. ff. de minor. A. retin. in l. si cum dotem. S. eo tamen tempore nu. 2. ff. solut. matr. Rebuff. de litter. oblig. in præfat. nu. 19. Boer. decis. 295. num. 5. & nuper respondit Rota in causa Hydruntina pecuniaria 26. Iunij 1641. coram clar. mem. Merlino, S. via autem executiuam paratam iure instrumenta non habent executionem paratam
 164 &c. & quidquid esset dicendum, & si adsit pactum vt habeat executionem paratam, labstinentum, vbi glosin verb. priuati. C. quor. appell. non recip. l. creditores. C. de pignor. Nunez. de Auendag. ad l. 4. & 5. tit. de las exceptiones. lib. 3. ordinat. Regal. Rota in Baren. seu Neapolitana pecuniaria 4. Iulij 1640. coram R. P. D. meo Rojas & in terminis & instrumenti dotalis, quod non habeat executionem paratam fuit dictum in causa Anconitana fructuum dotis 14. Ianuarij 1624. coram bon. mem. Reuerendiss. Manzanedo. S. nam quoad validitatem. vers. via executiuam non competit ex defectu obligationis Cameralis &c. 18. ram bon. mem. Card. Virili in Lucana dotis 29. Ianuarij 1629. & recentius coram R. P. D. meo Carrillo in causa Bugubina dotis 14. Februar. 1642. S. primo mandatum. vers. egit vigore publici instrumenti dotalis

166 talis pro quo &c. ubi id ampliatur etiam si adesset iuramentum, & quidem praestitum iuxta formam traditam à Bart. in l. 2. num. 8. ff. de iureiur. quia iuramentum non est amplius usu receptum, nisi sit litis decisivum. *Thesaur. decis. Pedemont. 26. n. 7. vers. sed ut breuiter. Zaccb. de obligat. Cameral. q. 1. num. 18. & 19. Rota inter impress. apud eundem decis. 75. num. 3.*

Sed stante in instrumēto dotali obligatione Camerali, ut dixi, vel quarentigia, aut si statutum det. ei executionem paratam, prout dixi de Statut. Urb. tunc quamvis in eo desideretur restitutio dotis, cum illa veniat ex dispositione iuris, potest agi executivē ad eam recuperandam, dixit *Rota in causa Affissien. dotis 22. Iunij 1640. coram R. P. D. meo Rojas. S. quo vero. vers. ultra quod venit ex dispositione iuris*, quamvis talis expressio desideraretur, ubi etiā additur si pariter in eodem instrumento adsit pro-
169 missio supradotis, etiam pro ea, et soluto matrimonio repetenda, competit via executiva, quamvis expressē non fuisset conventum, *Cumia. super ritib. Magn. Cur. cap. 60. nu. 88. Ruginell. pract. quest. cap. 20. nu. 13. ubi allegat Tiraquell. de retract. con- sanguin. §. 1. glos. 7. num. 19. & glos. 18. nu. 51. cum alijs ibi adductis. adde Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 852. num. 35.*

Adverte etiam dictam supradotem soluto matrimonio nullis superstitibus liberis ad virum, vel
170 eius heredes tunc reuerti, sed ad uxorem, vel eius heredes, iuxta text. in l. veterum. C. de donat. ante nupt. Card. Mantica. de tacit. & ambig. lib. 20. tit. 1. num. 2. & seqq. Anton. Gomez. ad leg. 50. Taur. cum trib. seqq. nu. 1. 2. & 3. Molin. de contract. disput. 290. num. 1. Sanchez. de matrim. lib. 6. disput. 18. num. 1. Gratian. discept. forens. cap. 498. a num. 23. usque ad num. 36. Beltramin. in annotat. ad decis. Gregor. XV. 563. in littera B. & firmavit Rota in Fanen. saluiani 8. Martij 1613. coram Sanctissimo D. N. Innocentio Decimo impressa est apud Fenzon. ad Statut. Urb. decis. 135. per tot. & in decis. 129. num. 4. & 5. coram Reuerendiss. Vrgellen. & nuper coram R. P. D. meo Rojas in d. Affissien. dotis 22. Iunij 1640. S. quo vero ad supradotem &c.

Tandem limita id, quod dixi supra num. 163. & seq. Instrumenta dotalia non habere executionem paratam, nisi in eis adsit obligatio Cameralis, vel quid simile praebens eisdem talem effectum, ut scilicet id cesset, quando peterentur fructus dotis ex tali instrumento dotali quia nihilominus ex quo petuntur et illi fructus, qui succedunt loco alimentorum, cum ex illis alenda sit vxor, maritus, & filij, iuxta text. in l. ubi adhuc, & ibi communiter DD. Doctores. C. de iur. dot. Bart. in l. si constante. num. 91. vers. item vxor. ff. solut. matr. cum allegatis in causa Romana saluiani 14. Iunij 1641. coram Eminentijs. D. Card. Panziolo. Nec visum fuit, vers. ut ex fructibus possent alimentari vxor, maritus, & filij &c. Ideo non obstante tali carentia obligationis Cameralis, bene potest agi via executiva, cum et ea alimenta possint discerni, & taxari officio Iudicis, & pro his non admittitur appellatio suspensiva, Captaq. decis. 98. par. 1. Sord. de aliment. tit. 8. priuileg. 69. num. 1. & in puncto instrumenti dotalis non habentis obligationem Cameralem ad effectum consequendi alimenta via executiva egregie arbitrata est *Rota in causa Romana fru-*
Par. IV. Recent. Tom. III.

Fluum Dotis 14. Iunij 1624. coram bon. mem. Reuerendiss. Manzanedo. S. Nam quo ad validitatem vers. dicebatur non combetere viam executiuam ex defectu obligationis Cameralis, &c. Quatenus vero dicitur appellationem dari in causa alimentorum
173. etiam ad effectum suspensiuum id tamen procedit ubi agitur de alimentis praeteritis, secus vero si de futuris prout sunt illa, quae debentur a die mortis litis, quia super illis non admittitur appellatio. Caputaq. decis. 24. par. 1.

Paulus Rubeus.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana Fideicommissi de Mileijs.

Veneris 29. Maij 1626.

ARGUMENTVM.

Filiorum appellatione veniunt etiam sceminae in fideicommissis, quando non est habita ratio à testatore conservandi agnationem, & quando ea non dicatur habita etiam si adsit prohibitio alienandi bona stabilia hereditatis. Testator ex quibus praesumatur noluisse inducere perpetuum & absolutum fideicommissum.

SVMMARIVM.

- 1 Restitutio in integrum non datur nisi probetur lesio.
- 2 Filiorum appellatione veniunt etiam feminae in fideicommissis.
- 3 Filiorum appellatione quod non veniant sceminae in fideicommissis, id concludentibus coniecturis doceri debet.
- 4 Testator si exclusit proprias filias a fideicommissio, inde argui non potest, ut appellatione filiorum noluerit comprehendere sceminas.
- 5 Testator non praesumitur habuisse rationem conservandae agnationis, licet prohibuerit alienationem bonorum stabilium.
- 6 Si fuerit restricta ad alienationem faciendam inter vivos tantum & non in ultima voluntate.
- 7 Testator licet prohibendo alienationem bonorum videatur habuisse rationem conservandae agnationis, Non tamen ex hoc extendi debet grauamen ultra personas, & gradus à testatore expressos.
- 8 Quia potest esse intentionem testatoris fuisse conservare agnationem in personis, & gradibus expressis, & non ultra.
- 9 Testator non praesumitur voluisse inducere absolutum, & perpetuum fideicommissum si in testamento non legantur verba id denotantia. & vide num. 10. 11. & 12.

DECISIO DCLXVII.

1 **D**ICTVM fuit non constare de causis restitutionis quia non probatur lesio et sine qua non datur restitutio. Rot. decis. prima de reitut. in integr. in nou. Put. decis. 16. eod. tit. & decis. 131. num. 1. par. 2. in recent. Card. Seraphin. decis. 1238. num. 1. De latione autem constare non potest, quia Sententiae contra Martium & Alexandrum latae sunt iustae, absoluunt enim ab impetitis praedictos Martium,

rum, & Alexandrū & Catharinam; Idq; iure merito quia scilicet non constat de aliquo fideicommissio ad fauorem dicti Martij, & Alexandri in portione Camilli, quæ deuenit ad dictam Catharinam, conditio namque sub qua sunt vocati dicti Martius, & Alexander in dicta portione deficit, quia sunt vocati decedere Camillo sine filiis, & Camillus decessit superstita Anna Maria, quod sufficit ut censeatur defecisse dicta cōditio & per consequens caducata substitutio.

- 2 Appellatione ꝑ enim filiorum veniunt etiam in fideicommissis scēminæ, quod præsertim locum habet in cōditionibus si filij decesserint sine filiis, prout in casu isto, ut multis auctoritatibus fuit comprobatum in decis. in hac causa facta coram R. P. D. meo Pirouano 15. Novembris 1624.

- 3 Non obstat quod ab ista regula receditur ex coniecturis, quia cōiecturæ debent ꝑ esse concludentes & necessariæ, quales non sunt deductæ pro dictis Martio & Alexandro.

- 4 Prima enim cōiectura quod testator exclusit prias ꝑ eius filias non sufficit, ut per Surd. dec. 66. num. 1. cum alijs adductis per Onded. conf. 57. nu. 53. lib. primo.

- Minus suffragatur quod alij filij Testatoris fuerunt substituti, & quod testator videatur habuisse rationem conservandæ agnationis, quia scilicet prohibuit ꝑ alienationem bonorum stabilitam ratione adiecta; quia vult bona conservari in familia, ultra enim quod ut aliquibus ex dominis videbatur, ista prohibitio est restricta ad alienationem inter viuos, non vero in vltima voluntate ꝑ atque ex ista prohibitione non potest desumi argumentum, quod testator habuerit rationem conservandæ agnationis, ut alias in similibus terminis censuit Rota coram bo. mem. Cardinali Seraphino decis. 482. numer. 2. & in decis. 316. num. 6. par. 1. in recent.

- In omnem etiam euentum, quod ista prohibitio & ratio ei adiecta operaretur, quod censeret ꝑ deberet testatorem habuisse rationem conservandæ agnationis, non propterea extendi deberet gravamen ultra personas & gradus à testatore expressos, quia scilicet potest esse quod mens, & intentio testatoris fuerit conservare agnationem in personis, & gradibus ab eo expressis, quodque ulterius progredi non voluerit, nec propterea adest aliqua necessitas extendendi ultra dictas personas dictum fideicommissum, quod eo magis de plano procedit, quia in dicta dispositione non legitur verbum, in perpetuum, in infinitum, vel aliud simile, ex quo possit ꝑ cōiungi quod testator voluerit indicare perpetuum, & absolutum fideicommissum in eius agnatione, & familia.

- Vnde patet responsio ad omnia in contrarium.
- 10 adducta, quia scilicet locum obtinent, quando ꝑ testator vsus est verbis, in perpetuum, vel in infinitum, aut aliz cōiecturæ concurrunt, ex quibus colligi possit testatorem voluisse inducere fideicommissum perpetuum, & absolutum in eius familia & agnatione, secus verò est quando de eiusmodi voluntate.
- 11 ꝑ clarè non constet, tunc enim ex eo solum quod testator videatur habuisse rationem conservandæ agnationis, verba non impropriantur, nec fideicommissum extenditur ultra personas expressas, sed potius ipsa ratio restringitur ad personas, & gradus expressos, atque ita ut dictum est testator censeretur voluisse conservare agnationem tamdiu quamdiu
- 12 durat illius ꝑ dispositio, non autem inducere fidei-

commissum ad fauorem omnium agnatorum etiam in testamento non vocatorum, ut plenè fuit in alia decisione in hac causa facta coram R. P. D. meo Pirouano deductum cuius rationes, & fundamenta DD. etiam nunc placuerunt.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana Multiplici.

Luna 8. Iunij 1626.

ARGUMENTVM.

Promissio ad damna, & interesse, quamuis nō expressa, subintelligitur tamen in omnibus obligationibus, & ideo multo magis illa veniunt præstanda, quando talis promissio adest in specie. Mandatum suscipiens, si illud non exequatur, tenetur ad damna, & interesse, & aliqua circa materiam non adimplementi, &c.

SUMMARIVM.

- 1 Promittens omnia in instrumento contenta rata habere, & perpetuo observare, alias voluit teneri ad damna, & interesse, tunc sine dubio ad ea tenetur.
- 2 in Obligationibus omnibus promissio ad damna, & interesse venit etiam si non sit expressa.
- 3 Mandatum suscipiens, si illud non exequatur tenetur ad damna, & interesse.
- 4 Instrumentum, quando fuit per aliud novatum, tunc illud non amplius attenditur.
- 5 ab Instrumento priori quando nullatenus dicatur per partes recessum.
- 6 Adimplere aliquid non valens ex facto adversarij, id ei non est imputandum, & nu. 7. 8. & 9.
- 10 in Promissione sua deficiens tenetur ad damna, & interesse.
- 11 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.
- 12 Promissa ex parte sua non adimplens, non potest agere contra adversarium, ut ipse adimpleat.
- 13 Promittens aliquid adimplere, dum fuerit requisitus, sitalis requisitio non interuenerit, cessat mora.

DECISIO DCLXVIII.

DOMINI steterunt in decis. 25. Februarij 1619 coram bon. mem. Vbaldo * quod debeantur damna, & interesse, de quantitate verò mō. darunt particulariter videri.

Quo enim ad dicta damna & interesse illa debentur ex triplici capite, ut bene deducitur in decisione tunc extensa.

Primo ex clara, & expressa obligatione Simonis in Instrumento celebrato inter DD. Castarellos, & dictum Simonem anno 1598. nam ut ex lectura dicti Instrumenti apparet, fuit tunc inter dictas partes conventum, quod facta investitura scutorum 3000. fructus exigi deberent à Simone, eique per eundem Simonem reinvestiri in emptionem tot locorum montium, & in fine dicti instrumenti dictæ partes promiserunt omnia ꝑ in dicto instrumento contenta rata grata habere, & perpetuo observare, alias teneri voluerunt ad omnia damna, & interesse vnde cum dictus Simon non reinvestiuerit dictos fructus tenetur ex propria obligatione ad damna, & interesse, secundo tenetur ad dicta damna, & interesse, etiam quod

2 quod non adesset dicta expressa promissio + quia illa intrat in omni. bus obligationibus etiam quod non sit expressa, l. stipulationes non diuiduntur versic. celsus ubi DD. ff. de verb. oblig. l. si quis ab alio in fine, ubi Alex. 1as. & alij ff. de re iudic. Sard. consil. 330 num. 5. lib. 3.

Tertio tenetur Simon ad dicta damna, & interesse, quia ipse suscepit mandatum à DD. de Caffarellis faciendi dictum inuestimentum ac propterea cum illi l. minime + expleuerit tenetur ad damna; vt enim in d. decisione dicitur, procurator qui suscepit mandatum, si non exequitur præstat damna, & interesse l. idemque §. si procurator, & l. si mandauero §. sicut ff. mandat cum alijs in dicta decis. adductis.

Non obstat quod Instrumentum celebratum inter dictas partes anno 1595. fuit nouatum per aliud instrumentum + inter eadem partes celebratum anno 1598. quia vt in dicta decis. dicitur tantum abest quod dictæ partes per secundum instrumentum recesserint à priori conuentione, quoad dictum inuestimentum quod scilicet fieri deberet per Simonem, vt imo etiam expresse conuenisse appareat + quod fructus recompenfatiui semper reinuestiri deberent per Simonem iuxta formam primi instrumenti.

Non obstat quod iuxta formam primi instrumenti non tenebatur Simon facere dictum reinuestimentum fructuum nisi postquã essent inuestita scut. 3000. promissa per Simonem, quæ cum nõ potuerint + inuestiri culpa ipsorum DD. de Caffarellis, non fuit factus locus promissioni Simonis inuestiendi dictos fructus, quia hoc obiectum facile tollitur ex lectura d. Instrumenti, si ad ea bene aduertatur; in primo enim instrumento fuit conuentum inter partes quod adueniente die solutionis scutorum 3000. d. Simon teneretur ea inuestire in tot locis montium, & fructus huiusmodi + locorum reinuestire in alijs locis montium in secundo verbo instrumento præmissa narratiua quod Simon fuit requisitus à DD. Caffarellis vt ex dictis scutis 3000. quæ ipse tenebatur iuxta formam primi instrumenti inuestire, vt dictum est in tot locis montium, solueret dictis DD. de Caffarellis scuta mille, quibus ipsi possent vti pro eorũ indigentijs. conuenerunt eadem partes quod Simon non posset cogi ad faciendum + inuestimentum scutorum 2000. quæ remanebant ex scutis tribus milibus penes Simonem, nisi facta restitutione per DD. Caffarellis eidem Simoni dictorum scutorum mille, & interim promissi: Simon soluere fructus recompenfatiuos pro rata dictorum scutorum duorum milium quæ penes ipsum remanebant, + & dictos fructus recompenfatiuos inuestire iuxta formam primi instrumenti. Vnde sicuti potuisset Simon conueniri vigore primi instrumenti pro damnis, & interesse si defecisset in faciendo inuestimentum dictorum scutorum 3000. & fructuum, vt supra probatum est ita pariter tenetur vigore secundi instrumenti ad + damna, & interesse ex quo defecit in sua promissione inuestiendi fructus recompenfatiuos dictorum scutorum 2000. quia si vt dictum est promisit in dicto secundo instrumento inuestire dictos fructus recompenfatiuos iuxta formam primi instrumenti, & sic cum eadem obligatione de qua in primo instrumento, relatum + enim est in referente cum suis qualitatibus Sard. decis. 212. num. 14. & 291. nu. 18.

Nec obstat quod DD. Caffarelli nõ possunt agere vigore secundi instrumenti, cum non adimpleu-

12 rint + ex parte ipsorum promissa in dicto secundo instrumento circa restitutionem dictorum scutorum mille, quia Caffarelli promiserunt dicta scuta mille, 13 restituere ad omnem requisitionem Simonis; + ac propterea cum non doceatur, quod fuerint requisiti, non possunt dici non adimpleuisse d. contractum. Reliquis fuit abunde satisfactum in alia decisione.

Decisio ista in hac eadem causa emanata sub die 25. Februarij 1619. coram bon. mem. Vbaldo est in præcedenti Tomo decisio 85.

REVERENDISS. COCCINO.

Arimineñ Bonorum.

Luna 8. Iunij 1616.

ARGUMENTVM.

In Libello si ponatur clausula non se adstringens, quid operetur. Petitorium potest cumulari cum possessorio adipiscenda. Saluianum interdictum ex quo dicatur intentatum, & eius proprium est, vt creditor ex fructibus pignoris sibi satisfaciatur, & capta eius vigore non possunt vendi.

SVMMARIVM.

- 1 Clausula non se adstringens posita in libello, operatur, vt potius probata, quam petita sint attendenda.
- 2 Saluianum interdictum cum hypotheca agens, quid præsupponat.
- 3 Petitorium potest cumulari, cum possessorio adipiscenda.
- 4 Saluianum interdictum ex quo censeatur intentatum.
- 5 Saluianum, & hypothecaria quando simul dicantur intentata.
- 6 Saluiani proprium est, vt creditor ex fructibus pignoris sibi satisfaciatur.
- 7 Libellus, si concludat ad actionem hypothecariam, petitio non potest dici restricta tantum ad fructuum petitionem.
- 8 Bona capta vigore hypothecæ possunt vendi. Bona capta vigore Saluiani non possunt alienari. numer. 8.
- 9 Dictio insuper denotat diuersitatem supra relatorum.
- 10 Libelli restrictio ex quo euitetur.

DECISIO DCLXIX.

DOMINI dixerunt iudicium non esse restrictum ad Saluianum tantum, quid autem ex hoc postea sequatur erit videndum, nam & si eadem die reperiantur dati ab eadem parte duo libelli & vnus habeat clausulam non se adstringens, alter vero nequaquam, nihilominus si attédatur libellus habens prædictam clausulam, res transit sine difficultate, + hac enim clausula operatur, quod potius probata, quam petita sunt attendenda. Bart. in l. circa num. 3. ff. de probat. & in l. Diuus numer. 6. ubi adden. ff. de re iudic. Felin. in cap. licet causam num. 42. in fine de probat. Practica Papien. in forma libelli in actione reali in gloss. non adstringens ubi adden.

Si verò attendatur alius libellus idem dicendum est, cum Saluianum interdictum cum hypotheca, 2 fuerit intentata ex quo fuit expressum, + quod bona con-

contra quæ experitur remedium Saluianum posside-
batur a debitore, petitorium namque potest cu-
mulari cum þ possessorio adipiscenda *Castr. in l. rem
alienam num. 10. ff. de pignor. act. Negusam. de pign.
in 3. membr. 8. par. num. 26. vers. Si autem in libello
Menteb. de adipisc. remed. 3. num. 160. Pacific. de
Salu. inspectione l. c. 3. nu. 71. & seq.*

Quod autem fuerit expositum quod bona contra
quæ intentabatur iudicium Saluianum, fuerint pos-
sessa a debitore satis patet, cum dixerit quod pro
4 credito suo habebat þ omnia bona debitoris hypo-
thecata, ex hoc enim censetur intentatum Saluianum,
prout aduertit *Pacific. loco citato num. 8.* Et propte-
rea dum subditur, quod debitor tenebat, & posside-
bat bona perinde est ac si dixisset, quod debitor pos-
sidebat bona þ contra quæ experitur remedium Sal-
uianum, & sic Saluianum, & hypothecaria censetur
5 intentata.

Non obstat quod concludatur per verba, quare
cum prædicta omnia sint vera, petit immitti, & asso-
ciari in realem, & corporalem possessionem bono-
rum detentorum, quousque fuerit satisfacta de dote
damnis, & interesse, quia ista conclusio non est re-
6 stricta ad Saluianum, quia debuisset dici, ut de fru-
ctibus pignoris sibi satisfiat, quod est proprium Sal-
uiani *Belton. in s. item Seruiana sub num. 4. versic.
debeas scire, & ibi Zasius num. 40. Instit. de action.
Rolan. conf. 14. num. 13. lib. 3. & clarius modo osten-*
7 *detur, & ideo cū þ conclusio libelli concludat etiam
ad actionem hypothecariam petitio non est restricta
ad fructus, & propterea bona capta vigore hypothe-*
8 *cæ possunt vendi, þ quod non est in Saluiano Negaf.
de Pignor. in primo memb. 6. partis per totū, & præ-*
cipue num. 40. *Rota decis. 43. num. 2. vers. non obstat
part. 1.*

Nec releuat quod in vltima conclusione dicitur,
& insuper præmissis omnibus & singulis per D. V.
& eius officialem &c. deducens &c. intentans vtile
Saluianum interdictum offerens &c. quia ut supra di-
ctum est, hæc clausula magis declarat alia non fuisse
9 restricta ad Saluianum, þ cum dictio, (& insuper)
denotet diuersitatem ab alijs supra petitis *Gemin.
conf. 23. in princ. & conf. 44. num. 4. vers. hoc probat*
10 *primo, & sic vltra alia petita intentat þ etiam Sal-*
uianum, vnde cessat restrictio libelli.

Et ita conclusum, &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Maurianen. Pensionis.

Luna 15. Iuny 1626.

ARGVMENTVM.

Probatio præsumptiua non sufficit, quando agitur ad
pœnam inhabilitatis, & maxime si tractetur de fe-
rienda anima per censuras. Testis de auditu multò
magis reijcitur, quando tractatur de causa graui.
Clericus recurrens ad Iudices Laicos, amittit omne
ius in causa. Subreptio quando non inducatur, licet
non sit facta mentio litis. Et plura, quando quis di-
catur valide ordinatus a non suo Episcopo.

SVMMARIVM.

- 1 Pensionis transferendi facultatē quis amittit ob re-
cursus ad Iudices Laicos.
- 2 Probatio præsumptiua non sufficit, sed concludens

- 3 aliquiritur, quando agitur de pœna inhabilitatis.
- 3 Mandatum generale datum a Clerico alicui ad
comparendum coram Iudicibus Laicis qualiter
ad veniat intelligendum.
- 4 Testis de auditu non sufficit ad implendam proba-
tionem, præsertim in materia obiectiua.
- 5 Testis de auditu non admittitur maxime, quando
agitur de ferienda anima per censuras.
- 6 Testis productio plus non operatur, quam ipsū
dictum testis.
- 7 Testis singularis, & de fama non releuat.
- 8 Litigiosi vitium præcipuus effectus qualis sit.
- 9 Pensio non dicitur contraxisse vitium litigiosi, si
lis non respiciat substantiam ipsius pensionis, ve-
luti si agatur de reductione.
- 10 Clericus in aliqua controuersia recurrens ad Iudi-
ces Laicos, cadit ab omni iure suo, tam in petito-
rio, quam in possessorio.
- 11 Litigiosi vitium non contrahitur ex actione per-
sonali.
- 12 Actio litigiosa cedi non potest lite contestata.
- 13 Quod procedit etiam si ageretur de ipso beneficio
incidenter.
- 14 Pensiones vigore facultatis sibi concessæ transferēs,
non ex sua persona illam transfert, sed ex indul-
gentia Papæ.
- 15 Subreptio non inducitur ex non expressione litis,
quando alias Papa gratiam esset concessurus.
- 16 Quod exemplificari poterit, quando cessaret præ-
iudicium tertij.
- 17 per Pensionis translationem non inducitur nouum
grauius titulum, vel Ecclesie.
- 18 Constitutio ferre. Urbani VIII. disponens, ut pen-
siones reducantur ad certam partem valoris bene-
ficij, quas pensiones non comprehendat.
- 19 Pensio an valide dicatur translata in eum, qui a
non suo Episcopo, & sine licentia proprij Episcopi
fuit Ordinatus.
- 20 Vicario in pertinentibus ad suum officium creditur
- 21 Episcopus non subditos non valet ordinare.
- 22 Episcopus ordinando aliquem, sequitur, quod ha-
buerit eum pro ciue, & subdito.
- 23 Domicilium non contrahitur in aliquo loco, ubi
quis manet e causa alibi pestem euitandi.
- 24 Domicilia plura, & diuersa, quis contrahere po-
test, nimirum ratione originis & habitationis.
- 25 Domiciliorum compatibilitate data vnum non
inhabilitat aliud.
- 26 Vicarius Capituli, sicut nec Vicarius Episcopi sine
speciali mandato non possunt concedere literas di-
missoriales. & nu. 27.
- 28 Mandatum ne dum expresse, sed tacite potest pro-
bari.
- 29 Facultas dandi dimissorias non est de insolitis pro
iurisdictione vicariorum.
- 30 Personæ, quando sunt notæ probitatis, faciunt ab
Iudicibus facta præsumi licita.
- 31 Concedere, quis non præsumitur voluisse, quod non
poterat.
- 32 Capituli consensus Sede vacante, quo ad receptionē
clericatus subditi a non suo Episcopo, ex quo ely-
ciatur.
- 33 Pensionarius si per multos annos habitus fuit pro
Clerico, & toleratus a suo Ordinario, hac conie-
ctura est sufficiens pro præsumenda valida ordi-
natione.

Capi-

³⁴ Capituli tota auctoritas, etiam in his, quæ requirunt speciale mandatum transit in eius Vicariū.

DECISIO DCLXX.

VISVM fuit standum esse in decisio 23. Martij præteriti, quia constat de validitate translationis, tam respectu persone transferentis, quam ipsius translatarii, ac de requisitis circa actum ipsius translationis, quibus concurrentibus de perfecta translatione non solet dubitari, vt in decisione quæ reuidetur, fuit iam dictum, & comprobatum. Neque obstant, quod de nouo replicantur contra facultates transferentis, & habilitatem ipsius translatarii.

Nam si de carentia facultatum transferendi agatur ex eo quod ob recursum ad Iudices & laicos pro hac ipsa pensione exigenda amissa fuerint *cap. 1. de rescript. in 6. cap. nouerit cap. grauem de sent. excomm. decisio* respondit, cum agatur de poena inhabilitatis incurrenda, Rotam non & contentari sola præsumptione, sed desiderare concludentes probationes prout idem tenuit in *Tudem. beneficij coram bo. mem. Penta, quæst. 212. impressa post secundum volum. conf. Farin. & decis. 602. num. 3. par. 1. rec. qua firmatum fuit, nec etiam ad concludentiam*

probationis sufficere & generale mandatum ad comparandum coram Iudicibus laicis, cum illud veniat intelligendum in casibus a iure Clericis permisis, neque tenet replicatio, quod scilicet hodie recursus concludenter probantur ex eo quod bon. mem. Archiepiscopus Taurinen. in causa Fossanen. decimarum fuerit præmonitus a fel. rec. Paulo V. vt se abstineret ab exercitio Põtificalium, prout asserbatur deponere primus testis in eadem Fossanen. inductus ab eodem Archiepiscopo Taurinen. qui datur sub num. 4. quia cum testis ille deponat & de auditu ab alijs non sufficit ad implendam probationem, præsertim in materia obiectiua, & vbi agitur deferenda & anima per Censuras *Aegid. decis. 561. in fin. Put. decis. 298. lib. 1. in nou. & sola productio ab eodem Archiepiscopo & non plus operatur quam ex dicto testis resultet Afflict. decis. 25. num. 5. & 6. Osasch. decis. 39. numer. 10. Gratian. decis. 103. numer. 85. qui & non sufficit tanquam singularis, & de fama.*

Si vero prætendatur nullitas translationis vti facta lite super eadẽ pensione pendente, & qui est præcipuus effectus vitij litigiosi secundum *Bart. in l. vniuersa §. 1. nu. 2. ff. de litig.* similiter decisio respicit quod lis non fuit introducta per bo. mem. Archiepiscopũ Taurinen. super proprietate, & validitate pensionis sed super exactione & eiusdem in iudicio executiuo & exceptionem super reductione non causare vitij litigiosi, cum non respiciat substantiam pensionis.

Et quamuis hodie replicetur, quod de eadem substantia actum fuerit in gradu appellationis a sententia interdicti A.C. cum fuerit per secundam commissionem in Rota commissa cum clausula quam, & quas, & deducta ad speciem nullitas iuris petendi pensionem propter recursum ad Iudices. Laicos, & per quem iuxta constitutionem Innocentij Papæ Octauo ceciderat omni iure suo tam in petitorio, quã in possessorio, atque ita actum de substantia & titulu illius in iudicio fuisse deductum *Cassad. decis. 9. de caus. poss. & propriet. Mandos. de signat. luss. commiss. 17. in vers. cum toto negotio principali.*

Attamen fuit responsum, quod Iudicium primò

fuit executinè cõptum per Archiepiscopum Taurinen. actione personali vigore obligationis Cameralis super exactione pensionis contra Episcopum.

¹¹ Maurianen. in qua actione & personali non contrahitur vitium litigiosi etiam quod incidenter agatur de ipsa re, sed bene actio remanet litigiosa, quæ

¹² exinde cedi & non potest lite contestata secundum veriore, de qua per gloss. in l. quamquam §. 1. ff. de acqua pluui. arcen. Bart. in l. 3. C. de litig. Roman. conf. 270. num. 2. Tob. Non. conf. 78. num. 4. Alciat. conf. 11. num. 34. lib. 1. Guidop. decis. 479. Benintend. decis. 48. nu. 8. Crau. & Honded. expresse reprobantes *las. conf. 43. num. 10. lib. 1. Osasch. dec. 65. nu. 13. Couar. pract. quæst. cap. 15. numer. 6. ille conf. 279. num. 1. iste conf. 20. num. 30. lib. 1. & idem comprobant Lancellott. de attent. par. 2. cap. 4. in prafat. num. 481. Rota decis. 665. num. 13. part. 1. recent. & decis. 335. num. 8. & clarius decis. 305. etiam quod*

¹³ agatur de ipso & beneficio incidenter vbi add. alias decisiones referunt coram Papa Greg. XV. sed præ-

¹⁴ terea vitium litigiosi alia ratione cuitabatur, & quia transferens non ex sua persona pensionem transferendo alienauit, sed ex indulto Papæ transulit, cuius auctoritas, & potestas tollit omne vitium *Rota decis. 25. num. 4. de rescript. in nou. & dec. 641. n. 12. par. 1. diuers. neque vim facit quod in generali dispositione indulti non veniat facultas transferendi pensiones lite pendente Lancell. in prafat. de attent. lit. pend. in fin. nu. 662. & Rota idem senserit in Regien. pensionis 5. Martij 1625. coram me. Quia* iaut hoc prætenditur, quia facultas debuerit in specie exprimi, vt lite pendente possent etiam transferri, & in istis indultis non admittitur exceptio subre-

¹⁵ ptionis & propter non expressionem litis, quando alias Papa non se retraxisset a concessione gratiæ, *Rota decis. 192. num. 4. part. 1. recent. & decis. 150. num. 5. coram Papa Gregorio XV. sed cessante præ-*

¹⁶ iudicio tertij, & prout in translatione cessat non se retraxisset. *Oldrad. conf. 299. num. 1. ergo de dicta exceptione non est curandum. Si vero excipiat contra ipsam translationem, quod non sit facta mentio litis, & neque in hac parte intrat aliqua subre-*

¹⁷ ptio, quia per eam non inducitur & nouum grauamẽ neque titulari, neque Ecclesiæ, vt nonissime fuit firmatum in Regien. 5. Martij firmat quod Constitutio Sanctiss. D. D. disponens, quod pensiones re-

¹⁸ dueantur ad certam partem valoris & beneficij non comprehendat pẽsiones pro quarum exactione ante Constitutionem mota fuerat lis, qui non est casus noster.

Demum non obstat inhabilitas translatarii quod

¹⁹ scilicet fuerit ordinatus a non suo Episcopo & & si ne licentia proprii Episcopi iuxta decretum Conc. Tridentini cap. 3. sess. 6. c. 11. sess. 7. & cap. 8. sess. 23. quæ dicebantur probari ex confessione eiusdem emanata in positionibus, scilicet, quod natus fuerit in Diocesi Asten. & pater illius sit natione Sabaudus.

Quia fundat ille intentionem suam in literis dimissorialibus Vicarij tunc Capituli Sede vacante, & quibus creditur, nam cum illas dederit post annũ, quo Sedes vacabat, & præsumptio sit, quod bene inquisuerit, An ille esset suus subditus cum non

²¹ subditos & non valeat ordinare resiliante *cap. nonnullus de temp. ordin. in 6. & decreto Tridentini eadem sess. 7. cap. 11. inde sequitur quod habuerit illum pro*

- 22 pro ciue, & subdito Taurinen: & ex eisdem literis hoc probatur, *ut dictum fuit in Pampilonen. beneficiorum de Isabella 26. Novembris 1616. coram me.* Et quamvis factus fuerit se natu in pago Aste: hoc non tollit domicilium antea per patrem in Ciuitate Taurinen. contractum, & postea continuatum maxime quia addidit, dum ibi parentes occasione
- 23 pestis vitandæ morarentur, quod & indicat eos non constituisse in illo loco domicilium, nec quod esset perpetuo ibi remansuri *Rip. in tract. de pisse de prius. contract. caus. pest. num. 181. & seq. Felin. in cap. Rodulphus num. r. 13. vers. 2. limitat. de resc. Boen. decis. 13. num. 52. Afflict. decis. 384. num. 4. & idem respondetur ad confessionem de Patre Sabaudis; quia*
- 24 dum illi prohibitum non erat contrahere, & habere plura domicilia nempe originis, & habitationis *l. assumptio & filius Ciuitatem ff. ad municipal. Rota decis. 188. num. 4. par. 4. recent. & latissime fuit firmatum in Romana beneficiatus S. Petri 10. Nouembris 1624. coram me, data compatibilitate & domiciliorum vnum non euellit alterum Bald. in l. fin. in princ. C. de nouat. Menoch. presump. 139. nu. 39. lib. 3.*
- 26 Quod si replicetur fundamentum ex literis dimissorialibus desumptum non suffragari translatario,
- 27 cum Vicarius & Capit. li, sicut nec Vicarius Episcopi sine speciali mandato literas dimissoriales concedere non possit *Rebuff. in prax. tit. de form. Vicariatus Archiepiscopi nu. 47. Panuin. de potest. capit. Sede vacante q. 10. p. 2. princ. nu. 17. Mandos. super reg. 24. q. 6. num. 9. & seq.*
- Tollitur obiectum ea ratione quod & si mandatū Vicarij non exhibeatur cum clausula facultatiua cedendi literas dimissorias, tamen quia & mandatum potest probari nedum expresse per illius exhibitionem, sed etiam tacite per coniecturas, & presumptiones *Crauet. de antiq. tempor. p. 2. l. par. principalis numer. 67. Guidob. decis. 99. Costa decis. 66. Gabr. conf. 181. num. 9. lib. 2. Rota decis. 675. in fine par. 3. diuers. visum fuit tales in presenti concurrere quæ indicant Vicarium habuisse sufficientem facultatem. Et primo quia ista facultas & dandi dimissorias non est de insolitis pro iurisdictione Vicariorum. Io. Andreas in cap. cum nullus in fine de tempor. ordin. dicens istis temporibus solere dari Vicarijs, idem firmat Cresc. decis. 15. nu. 6. de probat. Secundo quia ordinans, & ordinatus sunt notæ probitatis, quæ faciunt & iam facta præsumi licita, cap. nisi essent de præben. Oldr. conf. 155. num. 10. Gabr. conf. 181. num. 57. lib. 2. Tertio quia Vicarius præsumitur voluisse & id quod poterat concedere *Rota eadem dec. 675. num. 3. par. 3. diu. Quarto quia tonsuratus recepit characterem in publica ordinatione**
- 32 tenta per Episcopum, & cui erant directæ literæ dimissoriales, nempe in Ecclesia patrum Capuccinorum in eadem Ciuitate Taurinen. quæ sola sufficit ad proban. Capituli consensum quoad hanc facultatem dandi dimissorias propter verisimilem scientiam & notitiam illius, ut in his terminis tenuit *Rota in Burgen. Canoniciatus 17. Octobris, & 28. Nouembris 1586. coram Gipsio, ac demum quia*
- 33 translatarius per multos annos fuit habitus & pro Clerico, & toleratus a suo Ordinario, quæ coniectura fuit habita pro sufficienti *in d. decis. 675. num. 6. part. 3. & per Gabr. conf. 181. num. 57. lib. 2. ut, scilicet, præsumatur de consensu Ordinarij tonsuratus, quem ipse non tenuit recipere.*

Nec defuerunt tenentes simpliciter totam Capituli auctoritatem etiam in his, quæ requirunt speciale mandatum transire in Vicarium nempe *Gutierrez canon. quas. lib. primo cap. 21. num. 10. vers. id. quod hodie Ricc. prax. for. Eccles. par. 1. resol. 235. nu. 5. Ludou. Molin. de iur. & iur. tract. 5. disput. 11. num. 4. Genuen. in praxi Neapol. cap. 86. numer. 5. Garz. de benef. par. 5. cap. 7. nu. 28.*

Verum quia hæc opinio ab eiusdem non beneficitur, magis placuit Dominis fundamentum præsumpti mandati, cum quo etiam transferunt in allegatis decisionibus Burgen. Canoniciatus coram Gipsio. Et ita, &c.

Decisio ista in hac causa emanata 23. Martij 1626 coram eodem do. me. Pirouano, est supra in hoc Tomo decisio 650.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana Fructuum Dotis.

Mercur. 10. Ianij 1626.

ARGUMENTVM.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 158. præsumens solutionem si creditor fuerit negligens per sexdecim annos ad creditum exigendum, habet etiam locum in fructibus dotis. De præscribendis annuis præstationibus, quando agitur, tunc tot requiruntur præscriptiones, quot sunt præstationes.

SVMMARIVM.

- 1 Præscriptio Statutaria Vrbis, habet etiam locum in fructibus dotis.
- 2 Fructus dotis, si per sexdecim annos non fuerint petiti, intrat præscriptio Statutaria Vrbis.
- 3 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 158. disponit si creditor fuerit negligens in exigendo creditum per sexdecim annos præsumi debeat solutio, & num. 4.
- 5 Præscriptio nõ potest allegari, si non sit transactum tantum tempus, quod sit necesse ad eam inducendam.
- 6 Præscriptio non obest, quando quis non potest aliquid petere.
- 7 de Fructibus præscribendis quando agitur, tot requiruntur præscriptiones, quot sunt præstationes.

DECISIO DCLXXI.

IN vltima decisione in hac causa fuit dictum fructus dotis non solutæ deberi, nisi obstat præscriptio statutaria post annum 1587. Vnde preposito dubio an obstat dicta præscriptio, Domini censuerunt obstat ab anno 1587. vsq; ad annum 1597. inclusiue, ab inde citra non obstat.

Quo enim ad dictos decem annos intrat dicta præscriptio, & quia ea locum habet etiam in fructibus dotis, ut per *Put. decis. 93. lib. 1. num. 4.*

- Vnde cū per sexdecim annos a dicto anno 1587 quo poterat peti dicti fructus decursi ab anno 1587 vsque ad dictum annum 1597. non fuerint petiti dicti fructus, intrat dispositio Statuti cap. 158. lib. 1.
- 3 & quo cauetur quod si creditor per sexdecim annos negligens fuerit in petendo debitum præsumi debeat solutio, atque ita stante dicto & statuto dicti fructus decursi vsque ad dictum tempus præsumuntur ab

ab inde verò citra non intrat præscriptio, quia cum agatur de fructibus ab anno 1597. usque ad annum 1612. tantum non sunt lapsi à dicto anno 1597. usque ad annum 1612. dicti sexdecim anni, & sic tempus sufficiens ad præscribendum, seu ad inducendam dictam præsumptionem solutionis non intervenit.

Non obstat quod anni sexdecim sint computandi ab anno 1587. & non ab anno 1597. quia cum de eo tempore non potuerint peti fructus decursi ab anno 1597. citra, non potest currere dictum tempus à dicto anno 1587. sed solum à tempore quo potuerunt peti, & sic ab anno 1597. citra.

Et in hac materia intrat regula, quod tot requiruntur præscriptiones quot sunt præstationes, cum notissimi *S. in ijs in princ. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Put. decis. 253. nu. 2. in nov. Mobed. decis. 216. alias 4. de præscript. & fuit dictum in Romana fructuum census, 13. Iunii 1603. coram Illustriss. Cardinali Millino impress. per Cenc. post tractatum de censibus decis. 230. & in Vormation. census 23. Iunii 1614. coram R. P. D. bon. mem. Valdo apud eundem decis. 304. num. 2. &c.*

R. P. D. REMBOLDO.

Romana Societatis.

Veneris 19. Iunii 1626.

ARGUMENTVM.

Societas inter aliquos adfuisse ex quo iustificari possit. Testes quando sunt examinandi debet dari parti competens tempus ad conficienda interrogatoria, & quantum esse debeat, in arbitrio Iudicis residet.

SUMMARIVM.

- 1 Sententia validitas colligitur ex reuolutione actio- rum.
- 2 Societas inter aliquos bene probari potest ex duobus testibus.
- 3 Et hoc maxime si sint adminiculati ex his, que inferunt ad societatem.
- 4 Societas inter aliquos bene colligi potest ex libro computorum, & ex calculo inter eos conscripto, num. 3.
- 5 Testes quando sunt examinandi debet dari parti competens tempus ad conficienda interrogatoria.
- 6 Et in arbitrio Iudicis est assignare tale tempus, qui attendit qualitate cause, modo breuiorem, modo longiorem terminum assignat.
- 7 Interrogatoria danda si pars fuerit citata, & neglexit ea exhibere, si testes sine eis fuerint examinati, hoc sibi imputet.
- 8 Intimatio ad viden. examinari testes, potest quantumque produci, & sufficit, quod reproducatur ante examen.
- 9 Intimatio ad viden. examinari testes reproducitur ad effectum tantum, ut Iudex certioretur de illius executione.

DECISIO DCLXXII.

DOMINI dixerunt primam sententiam extra Rotam latam, in qua declaratur fuisse contractam societatem picturæ, & inauraturæ inter Iacobum, & Nicolaum, creditaque dictæ societatis deductis prius expensis factis per Iacobum in dicta societate esse pro æquali portione inter dictos socios

diuidenda, fore confirmandam, secundam vero, quæ dictam primam sententiam reuocat infirmam.

- 1 Prima enim sententia est valida, & iusta, & de validitate quidem constat ex reuolutione actorum, Rota decis. 589. nu. 1. & 2. par. 1. recent. Caputaq. decis. 262. par. 2. Iustitia vero deprehenditur ex probationibus coram primo Iudice factis, & præsertim ex depositione & duorum testium qui bene probant dictam societatem, cap. in omni negotio. extr. de test. l. iustitiam. C. eodem. iuncto maxime libro computorum societatis, & calculo per Nicolaum conscripto, Rip. in l. admonendi. num. 129. ff. si cert. pet. Socc. cons. 240. num. 6. lib. 2. Rota decis. 641. num. 5. par. 1. recent. Seraphin. 600. num. 1. ex quibus plenè remanet verificata intentio Iacobi, & iustitia dictæ sententiæ.
- 2 Non obstat quod dicti testes sunt nulliter examinati, eo quod non fuit & datus sufficiens terminus ad dandum interrogatoria, quia licet ex generali cõsuetudine, & stylo Curie deducto ex glos. in cap. 2. in verb. interrogatoria de testib. lib. 6. parti & debeat dari dilatio ad dandum interrogatoria, tamen terminus dilationis dictus pendet à mero arbitrio Iudicis, qui attendit qualitate communi, & testium examinandorum modo breuiorem modo longiorem concedit.
- 3 Et in casu isto apparet ex reuolutione processus, quod Curfor retulit citasse Nicolaum die 30. Maij ad dicendum contra articulos, & dandum interrogatoria, quodq. Iudex commisit eadem die examen, & in contumaciam non dantis interrogatoria mandauit examinari testes sine interrogatorijs, nisi ad primam diem cum intimatione, quæ intimatio fuit facta cum expressione, quod testes examinabuntur die Sabbati, quæ erat dies 3. Iunii, & eadem die fuit captum examen. Vnde pars & sibi imputet, quod non dedit interrogatoria, cum enim duo tantum testes examinandi essent, & ageretur de causa modici momenti, habuit sufficiens tempus ad dandum interrogatoria à die prima, siue secunda quo ipsi fuit facta intimatio usque ad diem tertiam qua fuit ceptum examen.
- 4 Nec obstat quod intimatio non fuit reproducta, nisi eadem die tertia, quia satis est quod fuerit reproducta ante examen, potest enim quodcumque reproducitur, & sufficit quod reproducatur ante examen, quia reproducitur ad effectum tantum, ut Iudex certioretur de illius executione, & per consequens de sua iurisdictione, Rota decis. 725. num. 5. part. 2. in recent.
- 5 Vnde bene saluatur dictum examen à dicta nullitate, & in hanc partem potissimum inclinarunt Domini, quia de veritate depositionis dictorum testium constat etiam ex dicto libro & calculo, ut dictum est, & sic cessat præiudicium Nicolai.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana Spolij.

Luna 22. Iunii 1626.

ARGUMENTVM.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 147. disponens ut possessio bonorum defuncti in suos hæredes continuata censetur, quando habet locum, & tales hæredes ea posses-

possessione ab alio priuati fuerunt, an intret spoliū & quid si ille tertius cœperit possessionem anteaquā filius adiuuerit hereditatem. Possessio, an detur casus, ut ipso iure continuetur in aliquem.

S V M M A R I V M.

- 1 Constitutum possessionem probat contra constituentem.
- 2 Quod procedit, quando sumus in contractu valido, aliis vero si sit inualidus.
- 3 Ratificatio quibus concurrentibus presumatur.
- 4 Alienatio bonorum Ecclesie dicitur habere implicitum statum validitatis, etiam quod non constat de beneplacito Apostolico.
- 5 Constitutum etiam operatur ad effectum obtinendi manutentionem.
- 6 Statutum Urbis lib. 1. cap. 147. continuat possessionem defuncti in filium.
- 7 Spolium intrat probatis illis duobus vulgatis extremis.
- 8 Statutum continuans possessionem defuncti patris in filios, cessat, quando ante aditam hereditatem, quis cœpit possessionem.
- 9 Hares suus non est opus, ut adeat hereditatem cum in eum detur continuatio.
- 10 Possessio numquam continuatur ipso iure, licet miles. ff. de quib. caus. maior. quo casu loquatur, num. 10.
- 11 Vfuscapio continuatur, & perficitur hereditate iacente.

D E C I S I O D C L X X I I I.

FUIT resolutum, si intrat Statutum lib. 1. cap. 147. intrare spolium, quia de possessione Io. Mariæ non potest dubitari ex constituto apposito ad suum fauorem in transactione. inita cum societate, quod quidem constitutum, & possessionem probat contra constituentem ex alleg. in decis. sancti. mem. Greg. 436. num. 1. & quamuis hæc conclusio sit vera,

- 1 quando fuit appositum si in contractu valido, secus si in inualido, Rot. decis. 224. num. 1. par. 2. attamen cum inualiditas prætendatur, ex quo Custodes, qui transactionem fecerunt non haberent legitimum mandatum, attamen cum Io. Mariæ esset tantum usufructuarius, & mediante cessione sent. 800. fuit facta transactio, & ipse possedit ab anno 1588. usque ad obitum, ex tota ista serie facti satis videtur, & induta ratificatio societatis, quæ etsi passim non sunt admittenda, nihilominus in hac facti specie ex omnibus simul iunctis potest deduci ista coniectura, & quod beneplacitum Apostolicum non potest dubitari quin & alienatio prædicta habeat implicitum statum validitatis etiam quod non constat de beneplacito, & quod constitutum saltem in hoc casu operetur insistentiam facti, quæ potest inferuire pro primo
- 2 & cum etiam operetur ad effectum manutentionis, ut sapè dixit Rota ex quo fit, quod si intrat dictum statutum de continuanda possessione & in heredem Angelus cū sit filius Io. Mariæ, ut probant testes potest petere reintegrationem, cum ex prædictis probet primum extremum, & de secundo satis constat ex possessione capta per Confraternitatem maxime etiam cum concurrat sustentatio litis, Caput. decis. 369. par. 9. sancti. mem. Greg. decis. 105. num. 3.

Ex eo autem reseruarunt Domini videre, an in hoc casu sit locus d. statuto, quia statim defuncto

Ioan. Mariæ societas cœpit possessionem, & statim de continuanda possessione in heredem non habet locum, quando ante aditam hereditatem possessio à tertio fuit occupata ex alleg. per Ant. Gabr. de acq. poss. conclus. ult. num. 55. & Tiraq. in tractat. le mortuiss. 5. part. declar. 3. num. 1. & seqq. & sapè dixit Rota in decisionibus alleg. in causa Romana vineæ, & hospiti 13. Martij 1606. coram bo. mem. Ponio.

Et quamuis dicebatur hanc limitationem non procedere in suo heredem, quia aditione opus non habet, ut dicit Gabr. cons. 36. num. 13. lib. 1. & fuit opinio aliquorum antiquorum ut refert glos. in l. ci. miles 30. in prin. in verb. quasi coniunctim, ff. de quibus caus. maiores, quæ nihil determinat, tamen Bart. ibidem in prin. reprobat hanc opinionem & iudicat, quod possessio nunquam continuatur ipso iure, & quod ille text. loquitur in usufruptione, quæ continuatur, & perficitur hereditate iacente, ut conseruntur notata per Cuman. in l. quesitum n. 1. ff. de acq. poss. de quibus suo tempore agetur &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Hereditatis.

Luna 22. Iunij 1626.

A R G V M E N T V M.

Hereditatis aditio facta contemplatione diuersorum testamentorum quando valeat ad interpretationem consil. 103. Aretin. in consilia Anchar. Causa præiudicialis facit filere causam principaliter intentam, & quando id procedat, aliaque de quibus in sum. marijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Aditio hereditatis facta intuitu diuersorum testamentorum valet, quando heres certus est, quod ex uno potest esse heres.
- 2 Angel. consil. 103. inter consil. Anchar. à pluribus eminentibus DD. secutus est.
- 3 Anchar. in consil. 157. & Aretin. in l. qui Rome. §. duo fratres. num. 18. ff. de verb. obligat. quo in casu loquantur.
- 4 Testamenti primi validitas pendet ab inualiditate secundi.
- 5 Hereditatis petitione agens si opponatur, & priuatum esse hereditatem, debet interim filere causam petitionis hereditatis.
- 6 Petitione hereditatis agens, si moueatur quaestio hereditatis, ea prius terminanda est.
- 7 Testamentum unum quando non dicatur præiudiciale alteri, & num. 8.
- 8 Qualitas hereditaria, vel non hereditaria, quo casu non pendeat à futura declaratione validitatis primi testamenti, & num. 10.
- 9 Testamenti primi resolutio omnino tollit validitatem secundi non impugnati, & quando.
- 10 Validitas aditionis hereditatis in quibus terminis firmari non possit.
- 11 Bonorum identitas quando, & ex quibus dicitur probata, & num. 14.
- 12 Mulier, si promiserit marito centum in dotem, & postea tradiderit fundum, ille fundus non est in dotem, sed centum.
- 13 pro Legitima admittitur retentio.

- 17 Immissio, quando non sit locus.
18 Incertitudo impedit, ne transferatur possessio.
19 Legitima detractionis casus, est, si in opere fauorabilis.
20 Possessionis inualiditate data, quis non potest dici legitimus contradicor ad impediendam immisionem.

DECISIO DCLXXIV.

RESOLVTVM fuit standū esse in decis. 6. Febr. præteriti, *quia aditio Hieronymi pro hereditate Paulæ matris est indubitata, & identitas bonorum bene probatur, nec aliquid venit detrahendum, ex quibus immissio denegari non potest. Placuit enim Dominis rationibus de nouo ponderatis opinio Angeli, aditionem sustineri ex pluribus testamentis, quando scilicet hæres certus est, quod ex vno potest esse hæres, de qua in eius *conf. 203. in l. dubio inter conf. Anch. & inter propria conf. 183. ac in l. eum qui in princip. ff. de acquir. heredit.* vbi quod ita obtinuit Paduz, & consil. apud Anch. est subscriptum per alios sex eius temporis eminentes Doctores, & ultra relatos in prima decisione eandem opinionem sequuti sunt Dec. in *conf. 14. num. 4. vers. & ita patet, Felix. in cap. cum super num. 11. de offic. de. eg. & in cap. pastoralis, nu. 7. de rescript. Dicit de arte testandi tit. 11. caut. 11. Add. ad Bart. ad l. eum qui.* Quibus non obstant tenentes contra opinionem Angeli iam relati in alia decisione, & qui nunc adduntur, nempe idem Anch. *conf. 357. & Aretin. in l. qui Roma. §. duo fratres num. 18. vers. te. tio adducit. ff. de verb. oblig.* quia si bene eorum rationes de nouo ponderantur floquuntur in terminis *d. l. eum qui* quando scilicet impugnatur secundum testamentum, nam ex hac impugnatione remanet dubia validitas primi, quod censetur per secundum reuocatum, vnde nō mirum si dum pender disputatio articuli præiudicialis ff. per inualiditate secundi à quo pender non reuocatio primi, firmari non possit aditio secundum terminos dictæ *l. eum qui*, & est regulare quod pendente cognitione articuli præiudicialis, debet filere causa principalis, nam si quis agat per petitione hereditatis, & opponatur esse priuatum hereditate interim filere causa petitionis hereditatis, *l. 1. C. si quis aliquem testam. prohib.* & similiter agenti petitione hereditatis si moueatur questio libertatis, per illa prius venit terminanda, prout prædicta, & alia similia exempla ponit, *Grav. conf. 280 in princ. & sequen. & latius hunc articulum prosequitur Menoch. conf. 301. num. 27. vol. 4.* verum per hæc præiudicialitas in præsentī casu nō cadit, quia Hieronymus egit ex primo testamento, Nicolaus, & Augustinus ex ceperunt de secundo testamento, & illud produxerunt, & ac interrogarunt an ex secundo velit esse hæres, & respondit, aliàs se adiuisse hereditatem Paulæ communis matris vigore testamenti per eandem Paulam conditi per acta Roscioli de anno 1605. quatenus illud testamentum, quouis modo, & qualitercumque valeat, seu valere poterit, quatenus vero illud non valeat, quod non credit vigore alterius præteriti testamenti rogati per acta Pasquerri, seu vigore cuiusvis alterius dispositionis eiusdē Paulæ per acta cuiusvis alterius Notarij quomodolibet factæ in fauorem, & hanc declarationem fecit in hærendo dictæ aditioni, & declarationi alias factæ, ex quibus Par. IV, Tom. III, Recent.

verbis patet Hieronymum voluisse esse heredem siue ex primo, siue ex secundo testamento, nec per qualitatem hereditariam, vel non hereditariam pendere à futura declaratione validitatis primi testamenti, atque ita in terminis, *l. eum qui* dum impugnatur secundum, potest contingere non esse heredem ex primo, quia per secundum sit reuocatum, & sic per impugnationem secundi resoluitur titulus hereditarius, sed in affirmatiua acceptatione, & primi quatenus valeat, & secundi quatenus non valeat primum, semper Hieronymus est certus hæres, quia per resolutionem primi non tollit validitatem secundi non impugnati, & substantia primi conseruat titulum hereditarium certum, & non sub dubio in personam Hieronymi, & ideo vis non est in responsione conditionali, sed in conditione quæ possit importare resolutionem tituli hereditarij, quo dubio pendente, recte aditio firmari non potest secundum terminos *d. l. eum qui*.

Quoad bonorum identitatem dicebatur in prima decisione illam probare de tempore mortis Paulæ respectu quatuor domorum, seu habitationum, nempe eius, in qua Paula habitabat cum suis membris, & pertinentijs, & alterius de medio nuncupatæ, & locatæ Constantino Marchetto, & Hospitij del Fico, & domus inhabitata per Augustinum fratrem dicti Hieronymi.

Non obstat, quod ex instrumentis per Nicolaum, & Augustinum de nouo productis appareat Hospitium del Fico non esse de bonis hereditarijs Paulæ, sed suorum filiorum, pro quibus illud per tutorio nomine emit, quia per Hieronymum non controuertitur, sed respondetur idem fuisse datum per eosdem filios in solum Paulæ de anno 1591. pro legato scut. 400. in auro factum per Peregrinum eius virum, & patrem dd. filiorum, & quamuis in eodem instrumento reseruata fuerint iura reuersionis legati in casu quo eadem Paula transisset ad secundas nuptias iuxta formam testamenti eiusdem Peregrini, ad quas præsupponitur Paulam transisse, attamen domus, quæ iam transijt in venditionem pro pretio ad scut. 400. *l. si prædium. C. de euct. l. eleganter in princ. vbi glos. ff. de pignor. act. Becc. conf. 42. num. 5.* non est restituenda, sed quantitas pro legato recepta.

Demum nec etiam detractiones obstant, quia trebellianica non debetur, & legitima quatenus prætendatur admittitur retentio, vt in prima decisione fuit firmatum.

Non obstat quod Nicolaus sit contentus legato mobilium & pensionis domus loco legitima & possessionem legati propria auctoritate acceperit, vt propterea cessare debeat per immissio respectu domus, cuius pensiones fuerunt legatæ, quia immissio non erit incompatibilis respectu proprietatis quoad Hieronymum, & quoad vsumfructum respectu Nicolai erit salua eius possessio.

Similiter neq; obstat exceptio detractionis quarti totalis, quia cum sit incertum ratione loci propter incertam domorum per estimationem propria auctoritate impediendi nullius partis possessio ei acquiritur *Bart. in l. 2. num. 3. C. quand. & quib. quarta pars, Menoch. de adipiscen. remed. 1. nu. 643. Gabr. tit. de legitima conclus. 4. qui loquuntur in exceptione detractionis per legitimam, quæ est casus magis fauorabilis, data autem possessione inualida, non potest quis esse legitimus contradicor ad impediendam*

dio tempore quæsitâ veniant sub hypoteca prima
 donationis ad effectum, de quo agitur, scilicet præ-
 lationis, & bis affirmatiue fuit resolutum coram
 Reuerendiss. D. meo Patriarcha Hierosolymitano vi-
 delicet 27. Iunij 1622. & 23. Ianuarij 1623. *
 Quæ sententia hodie per me repropósito dubio
 tertia vice placuit Dominis ex duplici fundamento.
 1. Primo, quia & si obligatio ꝑ ad bona futura intelli-
 gatur sub conditione, si acquirantur l. si fundus. §.
 aliena. ff. de pign. Bero. conf. 46. num. 12. lib. 1. Ta-
 2. men post acquisitionem factam ꝑ per Iulium conua-
 luit pignus Caroli de Castro Bart. in l. licet num. 20.
 C. qui pot. in pign. hab. Bald. in l. hac edictali. §. is
 illud. C. de secund. nupt. Ad effectum enim hypote-
 cæ generalis, quæ comprehendit etiam bona futura
 3. sufficit ꝑ quod res aliquando fuerit in dominio do-
 nantis, siue de tempore contractus, siue post l. & quæ
 non dum §. 1. ff. de pign. Bart. in l. rem alienam. nu-
 mer. 5. vers. si vero ex generali. ff. de pignorat. act.
 Negus. de pign. 8. par. 3. memb. num. 6. & in puncto
 videtur text. expressius qui in contrarium allegatur
 in l. qui balneum. §. Titia. ff. qui pot. in pign. hab.
 4. Vbi inquit Africanus, quod Titia ꝑ prædium alienū
 pignori dedit, post Meuius, deinde Domina eiusdem
 pignoris facta marito in dorem æstimatum dedit, si
 Titio soluta sit pecunia non ideo magis Meuij pi-
 gnus conualescere placebat, tunc enim priore de-
 missio sequentis pignus confirmatur, cum res in bo-
 nis debitoris inueniatur, in proposito autem mari-
 tus emptoris loco est, atque ideo quia neque tunc
 cum Meuius obligaretur, neque cum Titio soluere-
 tur in bonis mulieris fuerit, nullum tempus inueni-
 ri, quo Meuij pignus conualescere possit, hætenus
 5. Africanus qui clavis verbis concedit pignus post ac-
 quisitionem bonorum ad fauorem ꝑ Titij conualuisse,
 & nil mirum si nunquam ad fauorem Meuij con-
 ualuit, quia dum bona obligauit ad fauorem Meuij
 bona non erant in bonis Titia, quæ obligationem
 fecerat, dum vero soluit Titio qui habebat priorem
 hypotecam, bona erant alienata, & sic nullum tem-
 pus inuenitur quo pignus Meuij conualescere pos-
 sit, quæ est ratio decisionis text. quia non inde sequi-
 tur quod etiam si tempore cōtractus fuisset pignus
 6. in bonis debitoris id fuisset obligatum, cum adesset
 Titius anterior Meuius, ꝑ quicquid dicat Fulgos. in
 d. §. Titia, cum pignus non esset tale vt ex eo vtri-
 que posset satisfieri, semper enim requiritur quod in
 bonis debitoris reperiatur pignus in tempore, in
 quo potuerit conualescere: & idem text. dicit de
 vtroque tempore, quia eo casu nullo tempore respe-
 ctu hypotecæ Meuij fuit in bonis debitoris, & ideo
 illius hypoteca nunquam conualuit, qui non est ca-
 sus noster, sed casus Titij qui habebat priorem hy-
 potecam, quæ statim facta acquisitione conualuit,
 7. & licet postea fuerint alienata, ꝑ tamen transeunt, cū
 sua causa, scilicet affecta hypoteca, cum alienatio de-
 bitoris non possit facere conditionem creditoris de-
 teriorem l. debitorem. C. de pign. l. res pignoris. C. de
 remiss. pign. eleganter Gabr. conf. 141. num. 8. lib. 1.
 & in nostris terminis dicit etiam Bero. conf. 46. nu-
 mer. 15. iuncto nu. 7. & 8. Ex quibus numeris col-
 8. ligitur ꝑ quod loquitur in casu nostro lib. 1. & ita in-
 telligit hunc text. Cuiac. in comment. ad Africanum
 tract. 8. exponendo illam legem fol. mibi 1171. in-
 quit enim quod non est quærenda alia ratio quam
 quæ ab Africano redditur, nullum scilicet tempus
 Par. IV. Recent. Tom. III.

inueniri posse quo pignus datum Meuius valuerit, aut
 conualuerit, non valuit quo tempore contractum
 est, nec conualuit quo tempore dimissus est Titius
 quia, & hoc, & illo tempore res fuit aliena, Ratio
 est sumpta ab enumeratione partium, quia certè ve-
 9. rius est, nec medio tempore ꝑ conualuisse pignus Me-
 uij, quia ei obstat Titius qui eum præcedebat, nec
 poterat vtrunque pignus implere, ac proinde infir-
 mum erat Meuij pignus ex duabus causis, quod res
 aliena erat, & quod Titius prior erat, quarum vna
 tantum efficit quantum altera, ex vna quidem causa
 conualuit pignus medio tempore dominio acquisito
 mulieri, altera non conualuit quia medio tempore
 dimissus Titius non est, sed quo ad extinctionem
 demum aut venditionem rei in maritum factam, nul-
 lo igitur tempore plenè conualuit, & ideo nec agi-
 tur hypotecaria in maritum ignorantem, in scien-
 10. tem agit, quia ꝑ id egit dolo malo cum muliere, vt
 res æstimeretur fraudandi Meuij causa, quæ sunt vlti-
 ma verba text. quæ non faciunt ad casum nostrum,
 & subsequitur Cuiac. quod cum Accurs. hæc non
 perciperet, multa commiscet in hunc §.

Hinc sequitur quod cum hypoteca ad fauorem
 11. Caroli conualuerit, etiam quod sit generalis, ꝑ cum
 sit anterior, præferatur hypotecæ speciali Bonauē-
 turæ l. si generaliter. C. qui pot. in pign. hab. l. ult.
 C. quæ res pign. oblig. poss. l. qui generaliter. l. potior.
 ff. qui pot. in pign. hab. Et hæc conclusio procedit
 etiam quod Carolo sub cōditione bona fuerint obli-
 gata, cum postea fuerint obligata Bonauenturæ. Nā
 adueniente conditione prout euenit, in casu isto re-
 trotrahitur obligatio ad initium conuentionis hypo-
 12. tecæ, cum conditio sit casualis, non autem potesta-
 tiua, itaut dictus Carolus inueniatur prior, & an-
 tiquior creditor, ac præferatur Bonauenturæ poste-
 riori creditori puro, ex dispositione d. l. qui balneum.
 §. Titia, & l. potior. §. videamus. ff. qui pot. in pign.
 hab. Quando enim dispositio est sub conditione, ca-
 suali dicitur ius quæsitum, licet conditionaliter, &
 ideo adueniente conditione retrotrahitur, & primus
 ille creditor præfertur secundo posteriori, vt in præ-
 citatis iuribus, quæ in puncto allegat Menoch. conf.
 852. num. 38. in fin. vers. ratio differentia. Et nil mi-
 rum cum nulla detur inhabilitas extremi a quo, quia
 inhabilitas solum consideratur quando persona vel
 13. res perijt, aut fuit interempta, nō quando non est in
 bonis debitoris facto suo qui illā alienauit, ꝑ cū alie-
 natio habeat suam causam annexam, videlicet hy-
 potecam anteriorem l. debitorem. C. de pign. l. res pi-
 gnoris. C. de remiss. pign. Et ita habilitatem ex-
 tremi declarat Negus. de pign. memb. 2. §. part.
 num. 41. & hanc sententiam ex text. in d. l. qui bal-
 neum, §. Titia in d. l. potior. §. videamus tenent fe-
 re omnes in scriptis DD. videlicet Bart. in l. si quis
 pro emptore, nu. 46. & 47. ff. de usucap. & ibidem
 Ias. num. 31. idem etiam Bart. Angel. Alex. & re-
 liqui in l. filius. de verb. oblig. Din. conf. 4. quem se-
 quitur Io. Andr. in addit. ad speculat. in tit. de teste.
 §. nunc. tractemus, vers. 18. in addit. magna Alberic.
 in d. l. potior per tot. ff. qui pot. in pign. hab. & ibi-
 dem Fulgos. num. 2. Soccin. sen. conf. 41. nu. 19. lib. 4.
 Gabr. conf. 141. num. 8. lib. 1. iterum Alberic. in d. l.
 qui balneum. §. Titia, ibi in bonis mulieris fuerit,
 & Fulgos. num. 1. & 5. Oldrad. conf. 114. num. 4.
 Paris. conf. 11. num. 83. & seqq. lib. 1. Aloiat. respons.
 131. numer. 4. eleganter Menoch. qui ponit ra-
 tionem

tionem diversitatis inter cōditionem potestatiuam, & casualem in *d. conf. 851. num. 37. & 38. Rebuff. in tract. de constit. reddit. tit. 1. gloss. 8. num. 9. Rodericus. Suarez in l. post rem iudicatam in declaratione legis regni limit. 7. num. 4. ad fin. Gutierrez alleg. 4. num. 16. Negusan. de pign. memb. 2. par. 5. num. 12. Mantio de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 23. num. 19. & lib. 14. tit. 46. nu. 19. & de commun. testatur Berq. conf. 46. n. 15. & seqq. lib. 1. cum infinitis qui possent allegari, & hanc etiam sententiam tenuit Rota apud Mober. decis. 1. de pign. & alias etiam tenuisse restatur Mantio. locis citatis, & bis in hac causa in prædictis duabus decis. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Hierosolymitano, & prius coram R. P. D. Ameo Verospio 25. Iunii 1617.*

Neq; est verum quod huic opinioni videatur resistere *tex. in cap. si pro te de rescript. in 6. & in Clem. 1. de concess. preben. vbi si concessum fuerit* 14 *beneficium, si alicuius consensus accesserit, deinde ante præstationem consensus illud alteri fuerit concessum simpliciter, iste ultimus est potior, quamvis postea superuenisset consensus illius tertij, quia iste consensus non trahitur retro in præiudicium illius* 15 *qui medio tempore ius quæsiuit, prout dicta iura ponderat Giouagnonius modernus l. C. Bononien. in conf. 35. num. 30. & conf. 98. num. 11. vers. & pro hac opinione, vbi conatur etiam probare numer. 25. & 27. quod hæc sententia habeat multos contradictores. Nam huic motiui fuit responsum nullatenus prædicta iura officere, quia ibi non agitur de conditione casuali prout in casu nostro* 16 *stro, sed de conditione potestatiua, quæ licet dependeat à voluntate tertij, non tamen trahitur retro ad tempus concessionis actus, sed vires assumit tantum tempore quo adest conditio, quæ cum non* 17 *dependeat neque à Papa, neque à prouiso, sed à tertio, absque iniuria primi medio tempore Papa conferre potuit lo. Andr. in d. cap. si pro te, num. 3. Io. Monachus num. 2. Geminian. num. 5. Franc. n. 3. Anchar. num. 1. Gugliel. de Monte Lauduno col. 1. vers. unde hæc conditio. At secus est in conditione mixta vel casuali qualis est ista vt dicunt DD. præcitati, & in terminis d. Clem. 1. conditio erat mere potestatiua à voluntate prouisi, cum Papa prouiderit cum conditione nisi beneficium minoris valoris duxerit acceptandum. Vnde ante declarationem potuit Episcopus vtrumque beneficium con-* 18 *ferre, & quia illa conditio potestatiua non retrahitur Vitalis in d. Clem. nu. 4. Cardin. num. 9. vers. secundo oppono. Anchar. num. 21. Abb. col. 1. lo. de Imola num. 3. & seqq. Et ratio est quia quando conditio est potestatiua nullum ius dicitur parti acquisitum, ex quo pendet à voluntate alicuius quod actus* 19 *perficiatur, non enim ante impletam conditionem contractus dicitur initus, sed ineundus, & ob id non trahitur retro, at secus est quando conditio est casualis, quia hoc casu dicitur ius quæsitum licet con-* 20 *dictionaliter, & ideo veniente conditione retrahitur, & ille prior creditor præfertur secundo posteriori, prout est casus noster, vt post Io. de Lignano, Paul. de Eleazaris, Io. de Fantuccio, Gemin. & alias, distinguit Menoch d. conf. 852. num. 39. cum pluribus seqq. & optimè Soccin. sen. in conf. 41. in princ. lib. 4.*

Alia etiam fuit per Dominos data responsio videlicet quod etiam si conditio de qua in iuribus illis

fuisse casualis, vel mixta ad effectum acquisitionis 21 *dominii gratia prima ad fauorem secundi faciendo illi collationem puram potuit renocari, ita ut dominium acquiratur secundo l. quoties de rei vendicat. Bart. in l. si quis ius iurandum num. 1. C. de reb. credit. Afflict. in cap. 1. mibi nu. 31. de Vassal. qui contra constit. Lotar. & latè Menoch. conf. 388. nu. 37. lib. 4. Surd. conf. 382. num. 79. & 80. lib. 3. Quod etiam fuit admissum in hac causa ad effectum acquisitionis* 22 *dominii per Bonaventuram, cui simpliciter fuit facta donatio cum traditione possessionis vt in decis. sub die 28. Aprilis 1607. & 7. Maij 1618. coram R. P. D. meo Verospio. At secus est respectu hypothecæ, quæ non poterat considerari in casibus prædictorum iurium, quæ quidem hypotheca semper sequitur rem quæ dicitur transire cum sua causa, vt supra probatum est, & eleganter distinguit Gabr. d. conf. 141. num. 8. lib. 1.*

Ad DD. vero allegatos per Giouagnon. fuit responsum quod aliqui loquuntur quando extremum à quo non reperitur habile, quod non est in casu nostro 23 *stro cum sit habile vt supra probatum est. Et ita loquitur Negus. de pign. d. par. 5. memb. 2. nu. 40. & 41. Magon. decis. Florent. 21. num. 13 Tiraquell. de iur. constit. ampliati. 17. nu. 6. & in hunc sensum loquitur Surd. in conf. 43. num. 40. & 41. lib. 2. dum agit de restitutione facta à Principe, & in conf. 382. nu. 79. & 80. dum loquitur respectu dominij. Alij* 24 *vero DD. dicunt quod constitutum & conditionale non retrahitur purificata conditione, quando medio tempore fuit facta realis traditio alteri, quod est verum cum de possessione, & dominio tractatur, ea ratione, quia donatio præcedens cōditionalis impedire nequit quin dominium, & possessio in alium transferatur, ideo is in quem antea translata sunt* 25 *fit potior, quasi is qui donauit efficere possit dominium, & possessio primo donatario acquiratur, illam in alium ante purificatam conditionem transferendo vt in d. l. quoties. C. de rei vendic. quia purificato constituto extrema non sunt amplius sint habilia, cum hypotheca semper sequatur rem, & vt supra dictum est, & ita respondet Gabr. d. conf. 141. num. 8 lib. 1. & in istis terminis qui non faciunt ad propositum loquuntur DD. allegati per Giouagnon. nempe Signorol. conf. 217. num. 1. Dec. conf. 247. numer. 3. vers. non obstat quod supra dictum, & in l. contractus 23. num. 22. vers. sexto limitatur. ff. de reg. iur. Rip. conf. 8. tit. de donat. & ad Trebell. fol. mibi 76. Gozadin. conf. 58. num. 37. et 38. Grat. con. fil. 69. num. 11. Mandell. conf. 103. lib. 1. Monterent. ad Statut. Bononia tit. de pacto præst. d. ita demum vers. solutio in fin. Tiraquell. de iure constit. ampliati. 17. num. 5. et seqq. Onded. conf. 18. num. 67. vol. 2. Marcamb. conf. 31. per tot.*

Non obstat quod in omnem euentum prædicta possent procedere si hypotheca fuisset purificata ante alienationem, vel fuisset ab initio pura, secus autem 27 *tem quando purificatur post alienationem, & quia isto casu nulla adest lex, aut Doctor qui hoc dicant, imo multi DD. tenent expressè contrarium, vt dicit Giouagnon. d. conf. 35. num. 33. quod tueretur conf. 98. sed certè ex prædictis apparet de contrario, quia verissima est conclusio, quod hypotheca conditionalis* 28 *est conditione casuali, & vel mixta retrahitur ad diem contractus, vt supra probatum est, quod habet etiam*

etiam locum quando bona futura fuerint obligata, si postea acquirantur, & potest considerari tempus quo bona sint affecta, vt etiam supra probatum est, ex *text. in d. l. qui balneum, §. Titia*, supra inductum quem DD. supra citati passim allegant ad probandam prædictam conclusionem, vt habeat hunc intellectum: Et propterea ex eo non potest firmari conclusio, quod ad hunc effectum requiratur, quod bona sint in bonis, vel de tempore contractus, & vel de tempore purificatæ conditionis, quia iste non est verus intellectus istius text. vt supra ex Cuiac. probatum est, sed sufficit quod aliquando pignus conualuerit, prout in casu nostro, quo statim acquisitis bonis conualuit, vt iam dictum est.

Nec DD. per ipsum Giouagnion. allegati contrarium dicunt, nam *Bart.* quem primo allegat & in *d. l. qui balneum, §. Titia, in princ.* ponens casum ibi. Primo obligauit Titio rem alienam, secundo obligauit etiam Caio, tertio emi rem alienam, quarto illam rem Sempronio vendidi, & pretium solui primo creditori, quamuis dicat, quod secundus non potest auocare à primo possessore, quia nunquam fuit illa res sibi obligata, quod est verissimum, & non negatur, non tamen dicit quod non conualuerit hypotheca Titij, cui res fuit primo obligata, ita ut si non fuisset satisfactus non potuisset agere contra pignus, quod admittit text. vt supra ponderatum fuit, & bene facit Angel. in contrarium per Giouagnion. allegatus, qui ponit vtrumque casum videlicet Titij primi, & Meuij secundi creditoris in Summario legis, casum Titij ponit hoc modo. *Conditio existens retrahitur si habet extrema habilia, & infra ponit casum Meuij ibi*. Secundo, nota regulam auream huius *§. quod tunc & demum per subsequens dominium confirmatur pignus à principio inualidum si in bonis debitoris tempore confirmationis inueniatur*. Ergo non sufficit sola acquisitio dominij, nisi perseveret tempore confirmationis, quia tempore quo fuit & confirmatum pignus Meuij per solutionem factam Titio pignus non erat amplius in bonis, secus si fuisset in bonis, prout in casu nostro.

Ad doctrinam Bald. in qua Giouagnion. facit maximum fundamentum in *d. §. Titia* in lectura antiqua. Respondetur, quod primo loco Bald. nihil aliud facit quam redigere & in summarium text. in facti contingentia, vt patet, ibi, in *§. Titia prædium*. In re quæ non est in bonis debitoris tempore contractus non tempore conditionis existentis, licet sit medio tempore non trahitur hypotheca, hæcenus Bald. cuius sensus est dum dicit, si bona non reperiantur in bonis tempore & conditionis existentis non trahitur hypotheca, licet medio tempore fuerint, quod si non reperiantur in bonis quando hypotheca conualescit, si non fuerint alienata in tertium, qui est casus & in *§. Titia*, quem in compendium redigit Bald. secundum quod propterea est intelligendus *Bart. in l. non solum liberationis verbo. nu. 7. & ibi adden. ff. de liber. legat.* qui non est casus noster; Quia conualuit hypotheca Caroli de Castro statim quando bona fuerunt acquisita, & sic erant in bonis quando d. hypotheca conualuit, vt supra probatum est; Et in hunc sensum loquitur in secunda lectura antiqua dum dicit. Nota & quod dominium superveniens debitori, qui obligauit rem bona fide creditori sub casu, vel conditione de futuro non confirmat pignus, nisi tempore confirma-

tionis res sit in bonis debitoris, quia requiritur quædamabilitas tempore confirmationis: Verba enim illa sub casu, vel conditione & debent intelligi secundum *text. in d. §. Titia*. Videlicet si bona mea erunt, vel si Dominus consenserit, & sic Bald. explicando illum text. loquitur sub casu, vel conditione de futuro, quæ respiciunt ipsum pignus, non autem res, & bona pro quibus conditionaliter fuit datum pignus, quia hoc casu sufficit, quod hypotheca conualescat, & hoc est quod teneat primum locum, & non excludatur ab alio, quo casu etiam quod sit conditionalis conditione casuali, vel mixta purificata conditione retrahitur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit dominium quæsitum, vt supra est probatum.

Et ex prædictis tollitur facillimè dictum Fulgos. dum redigit in summ. *§. Titia*, ibi, Pignus in re aliena contractum non potest confirmari si tempore, quo causa confirmationem & superuenit non fuerit in bonis debitoris, hoc est, quia cum pignus Meuij esset exclusum per anterius pignus Titij, cū bona fuerint alienata, & postea satisfactum Titio, licet fuerit per talem satisfactionem Titij confirmatum primus Meuij, non tamen suffragatur, cum bona non essent amplius in bonis debitoris, quod clarè ipse Fulgos. declarat hoc modo *num. 1. in loco in contrarium per Giouagnion. allegato dum dicit. Nota quod solutione & facta primo creditori, ita demum pignus secundi creditoris confirmatur cū res pignorata in bonis debitoris inuenitur, quod ita verum puto, si tempore ipsius pignoris secundi res non fuerit in bonis debitoris*.

Et secundum terminos *d. §. Titia* sunt intelligendi & *Ripa in l. priuilegia num. 42. ff. de priuileg. credit. Af. de execut. §. 7. c. 33. Negus. de pign. par. 5. memb. 2. num. 41. & Bursat. conf. 45. num. 17. lib. 1.* qui allegantur per Giouagnion. qui omnes cum allegant text. in *d. §. Titia*, iuxta illius terminos sunt intelligendi, & ex doctrina *Bart. in d. l. non solum, §. liberationis verbo sup. allegato*. Nec est curandum de *Grato conf. 69. num. 11. lib. 1.* quia loquitur in constituto, & huic obiectioni latè supra fuit satisfactum.

Non obstat tandem, quod ista videatur donatio causa mortis ex adductis per *Constan. Roger de protestat. §. 3. num. 49.* & idè & sicuti in legatis tempus existentis conditionis inspicitur, ita & in donationibus causa mortis, *Mantic. de tacit. & ambiguit. conuent. lib. 14. tit. 46. num. 11. & 12.* Quia fuit responsum, quod & Rogerius ponit casum, quando quis donat bona sua inter viuos post mortem suam, & dicit sensum esse quod denotat ex tunc inter viuos, ita tamen quod effectum, & executionem sortiatur post mortem suam, quæ dies mortis, cum certo sit exitura dicit hanc donationem esse puram, & dicit statim valere stipulationem, quo ad substantiam, licet secus quo ad effectum exactionis. Et subdit secus esse si quis & donat purè inter viuos cum protestatione, quod habeat locum post mortem si decesserit sine filiis, propter repugnantiam, quia primò dixit purè, & deinde si decesserit sine liberis, quæ repugnantia non potest saluari, & idè dictum huius Doct. non officit in casu nostro. Quia Iulius donauit purè inter viuos, quatenus ipse Iulius moreretur sine filiis, & sic optimè saluatur ista & donatio, quod sit pura inter viuos, ad exclusionem.

clusionem donationis causa mortis, quatenus tamen ipse Iulius moreretur sine filiis, non autem simpliciter puta, quia erat facta sub conditione quatenus moreretur sine filiis, *Alex. conf. 14. num. 1. 47. vers. & dicit Bart. lib. 1. vbi si dono post mortem quamvis in dubio dicatur donatio causa mortis, tamen secus dicendum quando exprimitur, quod sit inter vivos, prout in casu nostro, & dicit Alexan. 48 hanc esse communem opinionem, maxime cum fuerit promissum de non contraveniendo donationi, ve statim dicitur loco praedicto.*

Secundum principale fundamentum decis. fuit, quia in Instrumento donationis factae per Iulium Mazzatosum Carolo de Castro duae sunt obligationes. Prima de qua supra dictum est. Secunda, verò est de non contraveniendo dicto instrumento, & donationi, nec faciendo actum ipsi contrarium, & hæc obligatio, & promissio habet etiam suam particularem hypothecam, ibi. Pro quibus omnibus obligarunt sese, & bona, &c. Vnde Carolus loco damnorum, & interesse potest agere ad bona, medio tempore quaesita, quia cadunt sub hypotheca ex supra ponderatis.

49 Neque obstat, quod in dicta obligatione censetur repetita conditio, de qua in donatione principali, ex *Castren. in conf. 225. in princip. vers. nam omnia verba par. 2.* quia hoc est verum ad effectum, quod donatio non teneret si conditio deficeret, non autem ad effectum, quod si fuisset contravenitum obligatio non censeretur pura, ita ut ex eo Carolus posset iuvare, ut per eundem *Castren. loco citato num. 1. ibi*, Sicut enim ad heredem defuncti transisset onus soluendi si assignatio praedicta, vel solutio facta non fuisset, & conditio fuisset impleta. Ita, & deficiente conditione debet ad heredem eius transire emolumentum, & sic exercitium huius hypothecae videbatur tantummodo suspensum, non autem ipsa hypotheca videbatur in hoc casu simpliciter conditionalis, ut innuit *Cast. loco allegato, Bellamer. conf. 39. num. 17. & 18. cum seqq.*

Et ita fuit conclusum causa bis proposita ac mature discussa, &c.

* Decisiones ista dua, qua hic allegantur in hac eadem causa emanata coram bo. me. Reuerendiss. Manzanedo sub diebus 27. Iunij. 1622. & 23. Ianuarij anni sequentis 1623. habentur supra in precedenti Tomo, & sunt in ordine decisiones 419 & 450.

* Decisio hic allegata in hac causa facta coram bo. me. Card. Verospiosen. sub die 23. Iunij. 1617. est decisio 439. par. 4. recent. in qua parte etiam decisio 471. est in eadem causa.

R. P. D. REMBOLDO.

Viterbiens. Hereditatis.

Mercur. 1. Iulij 1626.

ARGUMENTVM.

Succedenti ab intestato alicui, ad eum pertinent pecunia defuncti. Et aliqua adducuntur ad interpretationem Statuti Viterbien. sub rub. 46. &c.

SUMMARIVM.

- 1 Dos an possit gravari fideicommissio.
- 2 Bona defuncti sunt consignanda eius heredi.
- 3 Testamentum, quando est nullum, locus est successioni ab intestato.
- 4 Statutum Viterbien. disponit, quod testamentum conditum a muliere sine consensu fratrum sit ipso iure nullum.
- 5 Statutum Viterbien. sub rub. 46. prohibet mulieribus habentibus filios, vel fratres relinquere viro suo ultra lib. 25.
- 6 Et declaratur dictum statutum, quo ad extensionem ibi positam. & nu. 7.
- 8 Sententia, si transitum fecerit in iudicatum, & maxime si sit a parte acceptata, exequenda venit.

DECISIO DCLXXVI.

FVIT bis aliàs resolutum purificatum esse fideicommissum Curtij ad favorem Liviae, seu monasterij ex persona dictae Liviae, in quo illa monialis extitit, & mutato nomine Liviae assumpsit nomen Claudiae, ac propterea eidem monasterio esse consignandas pecunias de quibus in sententia Iudicis primae instantiae. Verum quia fuit excitatum dubium cum ageretur de expeditione causae quod per dictum

- 1 Curtium non potuit gravari dicto fideicommissio dos, quam dederat Victoriae eius filiae, quae consistit in dictis pecunijs, Ideo tertio proposui causam super eisdem. Et Domini omnia discussione dicti dubij, an potuerit dicta dos dicto fideicommissio supponi, ex dicto fundamento steterunt in decis. quod dictae pecuniae sint consignandae Claudiae siue Monasterio ex illius persona, quia scilicet dicta Claudia siue monasterium ex illius persona successit ab intestato victoriae sorori & ad cuius hereditatem pertinent dictae pecuniae.

Non obstat quod Victoria prætenditur decessisse condito testamento, & quia dictum prætensum testamentum est nullum, quia fuit conditum absque praesentia Felicis fratris dictae Victoriae, quo casu testamentum non sustinetur, ita disponente Statuto & Civitatis Viterbij, quo cauetur, quod Testamentum conditum a muliere sine consensu fratrum ipso iure non teneat, ut in dicto Statuto, cuius copia data fuit Sum. Monasterij num. 9.

- 2 Et quatenus testamentum subsisteret, non teneret tamen relictum in dicto testamento & Angelino eius viro, quia alio statuto, sub Rubr. 86. prohibentur mulieres habentes filios vel fratres relinquere viro suo ultra lib. 25.

Non obstat quod idem statutum permittere videtur quod possint etiam relinquere habitationem, & unam possessionem pro alimentis in vita, quia & statutum ibidem se restringit ad tempus quo non nupsit, ibi, toto tempore quo non nupsit, ac propterea cum Angelinus convolaverit ad secundas nuptias non potest frui relictis; Et relictum ultra datum tempus non tenet, & ac per consequens factus est locus successioni ad favorem dictae Claudiae, *Auth. C. de legitim. hered. cum simil.* & sic locus est consignationi dictarum pecuniarum dictae Claudiae iuxta formam primae sententiae, quae etiam transit in iudicatum & fuit ab ipso Angelino aliàs acceptata, ut bene demonstratur per scribentem in facto pro Monasterio,

R. E.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Ariminen. Peconiaris.

Luna 16. Nouembris 1626.

ARGUMENTVM.

1. Pactum inter partes initum, vt seruetur, id omnino dicendum est, & verba in eo prolata censentur potius stare demonstratiue, quam taxatiue, & potius causa differendæ, quâ tollendæ obligationis. Verba adiecta non substantiæ promissionis, sed executioni temporis dilationem, non autem conditionem important.

SUMMARIVM.

1. Pactum initum inter partes, & maxime si sit clarum, omnis equitas postulat, vt seruetur.
2. Verba in dubio censentur potius posita ad demonstrandum, & declarandum, quam ad taxandum.
3. Tempus adiectum obligationi simplici, & momentanea censetur in dubio potius adiectum causa differendæ solutionis, non finiendæ obligationis.
4. Verba, si non sint adiecta substantiæ promissionis, sed executioni, proinde temporis tantum dilationem non autem conditionem important.
5. Condicio habetur pro impleta, si per partem aduersam stet, quominus impleatur.
6. Promissio si appareat erronea non venit attendenda.
7. Contractus dum non requirit scripturam, si fiat, dicendum est, factam fuisse ad maiorem probationem.
8. Conuentio facta inter aliquos, non præiudicat ei, qui habet interesse in eo negotio, & nequaquam in ea fuit vocatus.

DECISIO DCLXXVII.

CV. M. Communitas Arimini indigeret grano pro seruitio Ciuitatis, rogauit D. Ioannem Gipponum Venetum mercatorem, vt quæretet, & transmitteret ad Ciuitatem Arimini staria 30. mil. grani, sed cum ipse hanc promissionem facere non posset, tamen se obtulit dictæ Communitati tradere cum D.D. Costagutis partitum prædictæ quantificatis grani, quod fuit quoad dicta staria 30. mil. nempe quindecim millia grani firimi, & 15. mil. grani respecti nuncupati, conclusum mediante opera, & industria dicti Gipponi, propter quod Angulantes, & Secundi procuratores dictæ Communitatis casu, quo partitum effectuetur in totum sin minus pro parte, qua effectuetur, promiserunt d. Gippono solvere prouisionem duorum pro centenario in fine consequutionis, vt in apoca dictæ promissionis, de qua in summario Gipponi num. 2. Vnde cum dictum partitum fuerit effectuaturn, quoad staria 20. mil. causa mihi de consensu partium commissa, dubium hodie in Rota proposui, an dicta Gippono deberetur prouisio ad rationem duorum pro centenario pro dictis starijs 20. mil. grani, & Domini censuerunt deberi, & moti fuerunt ex eo, quod non possit de sindicorum probitate dubitari, ex quo constat de eorum mandato summ. Gipponi num. 1. & pactum conuentum inter dictos Sindicos & Gipponum sit clarum, illud seruari debet ad text. in cap. 1. cum vulg. de pact.

Non obstat, quod in promissione dictæ prouisionis duorum pro centenario legantur hæc verba: *Al quale Signor Gippone promettiamo in nome di sopra rimetterli la sua prouisione di doi per cento, per il partito fatto in fine della consegna di detto fromento etc.* Quia visum fuit Dominis prædicta verba tanquam tempus solutionis denotantia, etiam si non sequuta frumenti consignatione, stare potius demonstratiue, quam conditionaliter Card. Seraph. decis. 474. num. 4. Rot. decis. 114. num. 5. part. 1. recent. et decis. 357. num. 4. par. 2. in eisdem, & causa differendæ non autem extinguendæ obligationis ad tradita per Rotam decis. 11. num. 1. par. 2. diuers. nec substantiæ promissionis, sed executioni adiecta.

2. quæ tempus solutionis denotantia, etiam si non sequuta frumenti consignatione, stare potius demonstratiue, quam conditionaliter Card. Seraph. decis. 474. num. 4. Rot. decis. 114. num. 5. part. 1. recent. et decis. 357. num. 4. par. 2. in eisdem, & causa differendæ non autem extinguendæ obligationis ad tradita per Rotam decis. 11. num. 1. par. 2. diuers. nec substantiæ promissionis, sed executioni adiecta.
3. fuisse, ac proinde solum temporis dilationem non autem conditionem importare Bart. in l. 1. num. 3. vers. inflatur ergo. ff. de cond. & demonstr. cum alijs per Rotam decis. 91. num. 2. par. 2. rec. Et quatenus verba dictæ prouisionis, ibi, *in fine della consegna*, starent conditionaliter, nihilominus conditio esset mixta partim dependens à Communitate, & partim à voluntate Costagutorum. Vnde cum culpa Communitatis, quæ potuit contra dictos Costagutos agere ad dictam consignationem frumenti, sin minus ad prænam promissam loco illius defecerit dicta conditio, illa debet haberi pro impleta, cum per ipsam Communitatem steterit, quin dicta consignatio non adimpleretur Molina de Hispan. primog. lib. 2. cap. 13. num. 14. latè Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 138. num. 30.
4. Minus obstat quod apoca dictæ promissionis legatur facta sub die 28. Septembris, instrumentum verò effectuationis partiti die 2. Octobris 1621. & sic post dictam promissionem, vnde videtur quod dicta promissio sit erronea, quia ex hoc non sequitur, quod partitum per antea non fuerit conclusum, & quod etiam iam prius stabilita conuentio clare demonstrant verba dictæ promissionis, ibi, *à conto del partito seruate*, ideo instrumentum postea factum, præcipue cum versetur in contractu, qui de sui natura scripturam non requirit, dicendum est ad maiorem probationem in consequentia præcedentis conuentionis, & in illius executionem factum fuisse.
5. Ultimo non obstat quod dicta Communitas cum Costagutis nouam fecerit conuentionem, illisque remiserit pœnam promissam in defectum non consignationis dicti frumenti, quoniam ultra quod dicta remissio non fuit facta gratis, placuit responsio quod dicta conuentio non potuit Gippono, qui in ea non interuenit, præiudicare, l. debitorum pactum. C. de pact. & latè comprobatur Surd. conf. 22. num. 28. & seqq. lib. 1.
6. Et ita resolutum &c.

REVERENDISS. MERLINO.

Nepefina Tutela.

Veneris 20. Nouembris 1626.

ARGUMENTVM.

Tutor non tenetur reddere rationem de non exactis, quando ipse non probatur fuisse in dolo, vel lata culpa in non exigendo. Positiones vt validè dicantur in actis exhibitæ per procuratorem, quid requiratur, & quid etiam sit necesse vt eisdem dicatur validè responsum per procuratorem, vt ex eis infergat confessio præiudicialis.

SVM.

S V M M A R I V M.

- 1 Tutor, ut de re non exacta rationem reddere teneatur, quid requiratur.
- 2 Testes in diverso iudicio examinati non probant contra eum, qui in ea causa non fuit citatus.
- 3 ad Positiones responsio, ut praiudicet, quid requiratur.
- 4 Positiones, quando dantur per procuratorem ut releuent, debet docere de specialissimo, & indiuiduo mandato ad sic, & sic ponendum.
- 5 Et insuper docere de mandato ad iurandum de veritate materialium in actis specificatarum.
- 6 Positionibus, ut pars aduersa cogi possit respondere, quidnam sit necessarium.
- 7 Confessio emanata per responsionem ad positiones, effectus eius est, ut sit irrevocabilis.
- 8 Positionibus, ut procurator valide respondeat, requiritur specialissimum mandatum, ad sic respondendum in indiuiduo.

D E C I S I O DCLXXVIII.

VISVM est Dominis, hæredes Emilie non teneri reddere Dominico illius filio rationem frumenti, de quo agitur, cum ex deductis non probatur frumentum prædictum fuisse exactum ab Emilia matre de tempore administrationis tutelæ, nec etiam doceatur, quod ipsa fuerit in dolo, vel lata culpa, quemadmodum saltem requireretur ad hoc.

1. ¶ ut ob tutelam administratam de re non exacta rationem reddere teneretur ad h. nomina, & ibi glos. & Doct. C. arbit. tutel. Bart. in l. quod Nema sub num. 33 ff. de positi. Imol. conf. 75. num. 2. Socin. sen. conf. 2. num. 8. & seq. lib. 1. Fulgus. conf. 25. sub numero. 5. & fuit dictum in Bononien. redditionis rationis 22. Iunij 1609. coram Penta.

Nec visa est sufficiens probatio deducta ex testibus in summ. Dom. nieri num. 2. expressè deponentibus, quod frumentum peruenit ad manus Emilie, quoniam fuerunt examinati in iudicio moto contra

2. Plodium contutorem, nec ¶ inde contra Emiliam non citatam possunt facere aliquem gradum probationis cap. 2. & ibi glos. quinto admonendus & Doct. de testib. l. si quando. §. sed cum oportet in fin. C. eodem tit. latè Farinac. in tract. de testibus q. 72. cap. 1. num. 1. & seqq.

Prout nec etiam vis fieri potest in confessione.

3. Emilie respondentis ¶ ad positiones eidem datas, quoniam non constat procuratorem, qui eos dedit in actis assecuranisse, ¶ quod essent veræ cum specialissimo, & indiuiduo mandato Dominici sui principalis ad ¶ ponendum materias in actis specificatas, & iurandum de veritate earum, prout id necessarium.
4. ¶ est ut reus cogi possit ad illis respondendum cap. presentium de testib. in 6 glos. in l. vnic. in quinto soluere in fin. C. de confess. Bald. in cap. pertractandis num. 2. de iuram. calumn. Taf. in l. iudices nu. 7. C. de iud. & in l. possidere num. 24. ff. de acquir. pos.
5. sess. atque ut responsio quatenus emanauerit ¶ inducat confessionem irrevocabilem, quæ est effectus positionum, Neujzan. conf. 7. num. 12. cum alijs allegatis per Rot. decis. 779. nu. 2. 3. & seqq. par. 2. recent. sicut etiam huiusmodi mandatum specialissimum,
6. & in indiuiduo ¶ ad sic respondendum positionibus datis requiritur in procuratore ut illius responsio ad-

mittatur, ut latè fuit dictum in Prænestina bonorum

31. Ianuarij 1624. coram me.

Et ita utraque parte informante &c.

Infra habetur altera decisio sub die 6. Iunij 1627. coram eodem Merlino.

EMINENTISS. D. CARD. VIRILI.

Bononien. pretij Clericatus.

2. Decembris 1626.

A R G V M E N T V M.

Confirmatur in præsentì decisione id, quod iam in hac eadem causa fuit resolutum, scilicet, quando pater aliquod officium emit pro filio, & maxime si sit notabilis summa, non præsumitur illius pretium ei voluisse donare, nam alias faceret magnam inæqualitatem inter filios, quod non est præsumendum, quodq. pariter procedit, licet in emptione officij pater non apposuerit decretum ad eius favorem.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum facit probationem probatam.
- 2 Scriptura emanata post ius, quesitum alicui non suffragatur.
- 3 Scriptura priuata, quando est verisimilis, & adminiculata nocet etiam tertio.
- 4 Solutio præsumitur facta in vim præcedentis conventionis.
- 5 Liberculus iustificat creditum patris cum filio.
- 6 Veritas arguitur ex multis simul iunctis.
- 7 Filius familias, & maxime iuuenis de proprijs pecunijs non præsumitur emisse officium magni valoris, & num. 8.
- 9 Emisse quis aliquid censetur ex proprijs pecunijs, & num. 10.
- 10 Officia emptæ per patrem filio, non imputantur in legitimam, nec conferuntur, quoad estimationem, dum non possunt vendi sine licentia Principis, limita num. 16.
- 11 à Principis voluntate, ea quæ pendent, impossibilia reputantur.
- 12 Pater emens officium pro filio, an censeatur ei donare pretium.
- 13 Pater non præsumitur velle donare pretium officij filio pro eo empti, quando est summa notabilis & facere magnam inæqualitatem inter filios.
- 14 à Principis voluntate ea, quæ pendent, non dicuntur impossibile, quando solitus est, ea concedere.
- 15 Pater, si emerit officium pro filio, dato, ut illud po-
- 16 stea vendatur, illius valor imputatur in legitimam, & conferitur.
- 17 Pater emendo officium pro filio, si non apponat decretum ad sui favorem, censetur illud donare filio, sed declaratur ut num. 19. 20.
- 18 Pater, licet emat officium pro filio absque decreto non præsumitur ex hoc voluisse illud filio donare dum protestatus fuit nolle donare, sed rebabere pretium à filio.
- 19 Instrumentum, quando non egeat recognitione.
- 20 Liberculus quamvis informis facit quale quale adminiculum.
- 21 Testes nulliter examinati faciunt quale adminiculum, num. 23.
- 22 Actorum transportatio non requiritur, dum causa est in prima instantia.

DECISIO DCLXXIX.

ROT. A. lite inter Marchionem Franciscum, & Com. Alexandrum fratres occasione officij Clericatus Camera empti in personam D. Marchionis Francisci, duæ reperiuntur factæ decisiones à R. P. D. Pirouano, in quibus fuit dictum Com. Alexandrum posse se reualere super pretio dicti Clericatus, & desuper fuit lata sententia, vnde in gradu appellationis coram me fuit dubitatum, an sententia Rotalis esset confirmanda, & DD. affirmatiuè responderunt, nam non dubitarunt quod pretium Clericatus fuerit solutum per Com. Vlixem patrem de proprijs pecunijs ipsius patris, hoc enim probatur ex publico instrumento quietantiæ scut. 36. mill. auri stampatum facto sub die 24 Maij 1605. à DD. de Ceulis, qui Clericatum vendiderunt, & confessi fuerunt habuisse, & recepisse à Com. Vlixen presente, ac soluisse asserente, & declarante de suis proprijs pecunijs per medium diuersorum bancorum nominatim expressorum, quod instrumentum facit probationem probatam, l. cum precibus. C. de probat. l. interest, vbi Bald. in 2. not. C. de solut. Dec. in l. licet causam num. 105. de probat.

Nec facit quod ista quietantia emanauerit post resignationem dominij admissâ, & sic post ius quæsitum Marchioni Francisco non suffragetur, Bart. in l. facta. §. si heres. ff. ad trebell. Nat. conf. 152. num. 11. quia cum sit adminiculata, & verisimilis nocet etiam tertio, Accbil. decis. 1. de confess. Rota diuers. decis. 375. num. 1. par. 1. Surd. decis. 325. num. 5.

Primum adminiculum, & verisimilitudo oritur, nam præcessit conuentio inter Ceulos, & Fabium Alberгатum nomine Comitissæ Vlixis patris super resignatione officij cum promissione soluendi pretium, & consequenter oritur adminiculum, quod pater postea soluerit in executione conuentionis præcedentis, Surd. decis. 55. num. 5. Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 7. num. 6. Bec. conf. 52. num. 10.

Secundum oritur ex liberculo paterno in quo reperiuntur adnotata omnes expensæ per ipsum factæ, & à quibus ipsemet, pater recipiebat pecunias ad cambium, vel ad censum pro solutione pretij huius officij, qui liberculus iustificat creditum patris cum filio l. Nesennius, vbi Bart. num. 4. ff. de negotiis.

Tertia verisimilitudo oritur ex quo in quietantia exprimuntur solutiones factæ per diuersos bancos nempe Ruspoli, Doni, Iustiniani, Ceuli, Rocci, Rodiani, Gucciardini, & de Franchis; tot enim & expressiones arguunt veritatem solutionum ex pecunijs paternis, alias Marchio Franciscus ex supradictis Banchis potuisset extrahere solutiones si non essent factæ de ordine, & pecunijs patris, & versa vice oritur inuerisimilitudo, quod filius & familias iuuenis de proprijs pecunijs habuisset facultatem emendi officium magni valoris scut. 36. mill. auri stampatum, Afflict. decis. 377. num. 5. Tiraq. de retractat. consang. §. 32. gloss. unica num. 90.

Nec prædictis aduersatur, quod Marchio Franciscus constituerit Fabium Alberгатum procuratorem ad obtinendum, & consequendum dictum officium Clericatus, quia hoc mandatum est factum tam à Marchione Francisco filio quàm à Com. Vlixen patre, qui insimul constituerunt Fabium de Al-

bergatis procuratorem, & internentus filij principaliter fuit ex quo requirebatur iuramentum filij, & adeptio possessionis per filium, ideo in mandato dicitur, quod nomine filij procurator possit iurare, & capere possessionem, sed quando agitur de obligando, & soluendo mandatum dicit. Item nominibus eorundem Com. Vlixis, & Com. Francisci promittent. soluere, & sic pro solutione primo loco nominatur pater, & ita procurator nomine patris promittit soluere DD. de Ceulis vt dicitur in principio instrumenti supradictæ quietantiæ ibi Horatius Ceulus, & Tiberius pater ex vna, & Fabium Alberгатum procuratorio nomine Com. Vlixis partibus ex altera conuenerunt, &c. & quicquid sit respectu mandati, ex eo nam infertur ad solutionem, nam cum tam pater, quàm filius insimul constituerint eundem procuratorem, sat est quod postea ex quietantia, & ex supradictis appareat solutionem pretij fuisse factam à patre & de proprijs pecunijs prout etiam de iure præsumitur, l. & magis. ff. de solut. l. 2. vbi Bart. & Bald. C. pro soc. Bald. in l. penult. C. si quis alteri, vel sibi. Crauetz. cons. 129. num. 2. Socin. iun. cons. 24. num. 2. lib. 2.

Non obstat quod Com. Vlixes pater haberet morbo billa, & dotem matris Marchionis Francisci filij, quia non inde infertur quod ex illis emerit officium, maximè cum Vlixes pater in vita non esset debitor restitutionis dotis maternæ, remanet tamen consultum Marchioni filio, & vt de istis post obitum patris rationem petere valeat.

Firmato quod officium fuerit emptum ex pecunijs paternis, aliqui teneant quod officia emptæ per procuratorem filio non imputentur in legitimam, nec conferuntur quoad æstimationem, ex quo non possunt vendi sine licentia Principis, & ideo censetur res impossibilis, l. apud Iulianum. §. constat. ff. de leg. 1. Nicol. de Vbald. in tract. de success. ab intest. col. 10. Gugliel. de Benedictis in cap. Raynutius verb. duos habens filios num. 62. de testam. & respectu pretij præsumatur donatio, Dec. in l. si donatione num. 38. C. de collat. Menoch. præf. 50. num. 10. lib. 3.

Tamen quando pater emit officium precio considerabile scut. 36. mill. auri stampatum non præsumatur & velle donare pretiū tantæ summæ, & tacere magnā inæqualitatem inter filios, cum hic Vlixes pater haberet duos filios, & plures foeminas Bart. in l. 1. §. nec Castrens. ad med. vers. fallit in tribus casibus. ff. de collat. bonor. Butr. cons. 38. in 4. dub. Dec. in l. si donatione. num. 41. vers. & limitatur, & in fine. C. de collat. Aym. cons. 125. num. 7. Menoch. d. præsumpt. 30. num. 12.

Eo magis quia officium reperitur venditum, & hodie agitur de pretio, quod de facili haberi poterat, cum Princeps licentiam alienandi concedere soleat. Vnde & alienatio non censetur impossibilis, pretium imputatur, & conferatur, Bart. in d. l. 1. §. nec Castrens. num. 4. ff. de collat. bon. Socin. in l. quidem relegatus nu. 11. ff. de reb. dub. Aym. cons. 136. in princ. lib. 2. Couar. var. resolut. lib. 3. cap. 19. numer. 6. Gamb. decis. 29. num. 1. & 3. Cast. in l. omni modo. §. imputari num. 5. ff. de inoff. testam. Rip. in l. in quartam num. 163. & seq. ff. ad l. falcid. vbi Paul. de Cast.

Et est regulare quod valor & officij illo vendito imputatur, & conferatur Ias. in l. illud num. 6. C. de collat.

collat. Rip. in l. in 4. num. 65. ff. ad l. falcid. Castv. in l. omnimodo. §. imputatur col. 2. C. de inoffic. testam. Gamb. d. decis. 29. V. asq. de success. creat. §. 30. num. 218.

18 Non obstat, quod non sit † appositum decretum ad fauorem patris iuxta *decis. Seraph. 1303 nu. 12.*

Quia decretum efficit, vt filius non possit vendere reabsque licentia patris, & vt inuitus † possit cogi ad venden. sed omisso decreti non efficit, vt pretium acquiratur filio, nec teneatur conferre, nam DD. supra allegati non faciunt vim in decreto, nec

20 de illo loquuntur, sed † faciunt vim in maxima summa, & inæqualitate inter filios, & in facilitate habendi licentiam vendendi à Principe, accedit quod

21 † pater in quietantia protestatus fuit nolle donare, sed velle rehabere à filio, vt ponderat Hieronymus Laurentius in repetitione, l. si emancipati, num. 287. vers. non apparet. C. de collat. post decisiones Autionen.

Non obstat quod iura nō sunt in forma probanti.

Quia tria tantum iura faciunt ad causam. Pri-
22 mum est instrumentum quietantie † rogatum in Curia à Notario. Vnde non indiget alia recognitione secundum est testamentum Com. Vlixis productum à Marchione, & repetitum in hac causa contra quem Marchionem non indiget recognitione, tertium est liberculus qui fuit productus coram

Iudice remissoria, & est recognitus per testes, & tamen sine isto adminiculo concurrunt tot alia supradicta de per se sufficientia, nihilominus etiam liberculus informis † facit quale quale adminiculum prout faciunt testes nulliter examinati, *Alex. conf. 24. num. 40 lib. 2. Dec. in cap. 2. num. 18. de testam. Seraph. decis. 585.*

Defectus iurisdictionis R. P. D. Pirouani tollitur ex commissione manu Sanctissimi super causa pretij Clericatus, & illa quæ ex aduerso datur summ. numer. 4. non est super pretio, sed super dote & compensatione cum pretio.

Nullitas ob non transportationem actorum tollitur, quia † sententia R. P. D. Pirouani est in prima instantia, iura supradicta, & alia non fuerunt compulsa in causa Clericatus, sed in causa fideicommissi, quæ in actis existentia fuerunt repetita post commissionem super precio dicti Clericatus.

Tandem non obstat quod sententia mandet pretium pro rata imputari in legitimam, quia hoc debet intelligi dum Marchio capit legitimam super isto Clericatu.

Et ex his &c.

Plures decisiones in hac causa emanatas apposui supra ad decisionem 660. quæ est in eadem causa.

INDEX DECISIONVM

SACRAE ROTAE ROMANAE

Quæ in sequenti Appendice habentur, & emanarunt, & allegantur in Decisionibus existentibus in hoc, & superiori Tomo, in eisdem causis factarum.

A

Algaren. Dismembrationis. Lunæ 8. Iunii 1617. CARD. SACRATO. *decif. 693.*
 Aquitanien. Prioratus. Veneris 19. Aprilis 1624. PIROVANO. *decif. 725.*
 Aquitanien. Prioratus. Lunæ 10. Iunii 1624. PIROVANO. *decif. 726.*
 Ariminen. Bonorum. Lunæ 25. Martij 1618. CARD. SACRATO. *decif. 699.*
 Ariminen. Legatorum. Mercurij 17. Martij 1627. MANZANEDO. *decif. 732.*

B

Bononien. Aquarum. Lunæ 2. Aprilis 1618. CARD. VEROSPPIO SEN. *decif. 700.*
 Bononien. Molendini. Lunæ 23. Ianuar. 1617. CARD. VEROSPPIO SEN. *decif. 685.*
 Bononien. Molendini. Lunæ 1. Martij 1627. MERLINO. *decif. 730.*

C

Carrhagenen. Translationis Monasterij. Lunæ 18. Maij 1620. S.D.N. INNOCENTIO X. *decif. 713.*
 Carrhagenen. Translationis Monasterij. Ven. 1. Febr. 1619. S.D.N. INNOCENTIO X. *decif. 705.*
 Carrhagenen. Translationis. Ven. 26. Nouemb. 1621. VBALDO. *decif. 721.*
 Castren. Pecuniaria. Mercur. 21. Aprilis 1627. MERLINO. *decif. 733.*
 Casenaten. Emphyteusis. Veneris 14. Decemb. 1635. MERLINO. *decif. 741.*
 Casenaten. separationis thori. Mercur. 28. Iunii 1617. DVNOZETTO Archiepisc. Seleucien. *decif. 696.*
 Colimbrien. Canonicatus. Sabbati 23. Ianuarij 1627. MERLINO. *decif. 727.*

D

Dertusen Beneficij. 5. Iulij 1627. MERLINO impressa est à Posthum. in fine tractat. de manutenendo. *decif. 221.*

F

Ferrarien. Decimarum. Ven. 28. Maij 1621. VBALDO. *decif. 718.*

Ferrarien. Decimarum. Veneris 31. Ianuarij 1620. VBALDO. *decif. 710.*
 Ferrarien. Spolij. Lunæ 25. Iunii 1635. MERLINO. *decif. 740.*
 Firmana fideicommissi. Veneris 20. Nouembr. 1620. VBALDO. *decif. 716.*
 Foroliuinen. Societatis officij. Ven. 16. Februar. 1627. MERLINO. *decif. 729.*
 Fulginaten. Alimentorum. Veneris 18. Aprilis 1597. LITTA. *decif. 580.*

I

Ianuen. præsentia excarcerationis. Ven. 19. Decembr. 1636. COCCINO. *decif. 742.*
 Imolen. Bonorum emphyteuticorum. Mercur. 16. Ianuarij 1619. COCCINO. *decif. 704.*
 Interamnen. Legitimarum. Veneris 17. Decembris 1621. COCCINO. *decif. 720.*

L

Lauretana Iurisdictionis. Veneris 23. Ianuarij 1617. CARD. SACRATO. *decif. 686.*
 Lauretana Iurisdictionis. Lunæ 13. Nouembris 1617. CARD. SACRATO. *decif. 697.*
 Legionen. puritatis sanguinis. Lunæ 26. Maij 1631. QVEIPO. *decif. 739.*
 Leodiën. Abbatia. Lunæ 17. Maij 1621. VBALDO. *decif. 717.*

M

Meliten. Hæreditatis. Veneris 16. Decembris 1616. CARD. VEROSPPIO. *decif. 683.*
 Melphien. seu Nauellen. pecuniaria. Mercurij 5. Decembr. 1618. VBALDO. *decif. 702.*

N

Narnien. Bonorum. Ven. 26. Februarij 1616. CARD. SACRATO. *decif. 682.*
 Narnien. Bonorum. Lunæ 19. Iunii 1617. CARD. SACRATO. *decif. 694.*
 Nepefina Tutela. Lunæ 29. Ianuar. 1618. CARD. VEROSPPIO. *decif. 698.*
 Nepefina Tutela. Lunæ 7. Iunii 1627. MERLINO. *decif. 734.*
 Nucerna Prædij. Lunæ 17. Aprilis 1617. CARD. SACRATO. *decif. 689.*

Oriolen. Canonicatus. Veneris 11. Ianuarij 1619. REMBOLDO. *decif. 703.*

Oueten. Iurisdictionis. Luna 22. Martij 1627. VBALDO. *decif. 731.*

Oueten. Iurisdictionis. Luna 25. Iunij 1629. CARD. VBALDO. *decif. 735.*

Pacen. Praeheminentiarum. Veneris 22. Iunij 1618. REMBOLDO. *decif. 701.*

Pampilonen. Beneficiorum de Tafalla. Veneris 7. Aprilis 1617. DVNOZETTO Archiepisc. Seleucien. *decif. 688.*

Papien. Fructuum. Luna 21. Februarij 1622. REMBOLDO. *decif. 722.*

Papien. Fructuum. Luna 15. Maij 1623. REMBOLDO. *decif. 723.*

Placentina Fructuum. Ven. 15. Aprilis 1616. CARD. SACRATO. *decif. 684.*

R

Romana Bonorum. Luna 22. Maij 1617. CARD. VEROSPPIO SEN. *decif. 692.*

Romana Canonum. Mercurij 27. Ianuarij 1627. MERLINO. *decif. 728.*

Romana deuolutionis domus. Mercurij 11. Martij 1620. COCCINO. *decif. 711.*

Romana deuolutionis domus. Veneris 25. Iunij 1621. MANZANEDO Patriarcha Hierosolymitano. *decif. 719.*

Romana domus de Nocchiellis. Luna 4. Mart. 1630. GHISILERIO. *decif. 737.*

Romana Domus. Luna 17. Iunij 1619. MANZANEDO Patriarcha Hierosolymitano. *decif. 708.*

Romana Domus ad Turrin sanguineam. Luna 23. Aprilis 1617. CARD. SACRATO. *decif. 690.*

Romana Domorum de Zacconibus. Luna 16. Martij 1620. DVNOZETTO Archiepisc. Seleucien. *decif. 712.*

Romana Fabrica. Luna 9. Decembris 1619. REMBOLDO. *decif. 709.*

Romana fideicommissi de Longhis. Luna 27. Maij 1634. CARD. VEROSPPIO. *decif. 738.*

Romana Nullitatis obligationis. 5. Iulij 1604. coram ORTEMBERCO, impressa est penes Pic. ad Statutum Urbis lib. 1. cap. 151. *decif. 54.*

Romana Palatij. Luna 13. Decembr. 1614. CARD. SACRATO. *decif. 681.*

Romana Palatij. Veneris 23. Iunij 1617. CARD. SACRATO. *decif. 695.*

Romana Pralationis vinea. Luna 22. Maij 1617. VBALDO. *decif. 691.*

S

Salernitana Parrochialis. Luna 23. Ianuarij 1617. DVNOZETTO Archiepisc. Seleucien. *decif. 617.*

Sancti Seuerini fructuum dotis. Mercurij 20. Februar. 1630. PIROVANO. *decif. 736.*

T

Tappisina Feudi. Luna 10. Iunij 1619. S.D.N. INNOCENTIO X. *decif. 707.*

Terulen. Canonicatus. Luna 2. Martij 1637. CARRILLO. *decif. 743.*

V

Vlixbonen. Professionis. Veneris 27. Martij 1637. CARRILLO. *decif. 744.*

Vrbeuerana fideicommissi. Luna 27. Maij 1619. COCCINO. *decif. 706.*

Vrbeuetana Hereditatis. Veneris 3. Aprilis 1620. MANZANEDO Patriarcha Hierosolymitano. *decif. 714.*

Vrbeuetana Hereditatis. Veneris 18. Decemb. 1620. MANZANEDO Patriarcha Hierosolymitano. *decif. 715.*

Vrbeuetana Hereditatis. Mercurij 14. Iunij 1623. MANZANEDO Patriarcha Hierosolymitano. *decif. 724.*

APPENDIX

DECISIONVM

SACRAE ROTAE ROMANAE

NONDVIM IMPRESSARVM

Quæ in præcedenti, & præfenti Tomo in ipsis Decisionibus allegantur in eisdem causis emanatæ.

R. P. D. L I T T A.

Fulginatei Alimentorum.

Veneris 18. Aprilis 1597.

ARGVMENTVM.

Scutorum certam quantitatem, si testator alicui reliquerit, de quibus videatur intellexisse. A testatore id satis dicitur expressum quod virtualiter videtur voluisse. Testator relinquendo alicui alimenta ubi nam illa veniant ei præstanda, vide distinctionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Testator relinquendo alicui tot scuta, de quibus scutis censeatur intellexisse.
- 2 in Voluntate testatoris interpretanda, circa interpretationem verborum attendi debet communis usus loquendi.
- 3 Testator, quid intellexerit, id per coniecturas, & indicia expiscandum est.
- 4 A Testatore id satis dicitur expressum quod virtualiter, & quasi in necessariam consequentiam deducitur.
- 5 in Legatis factis coniuncta persona latior interpretatio fieri debet ad favorem legatariorum.
- 6 Legata annua debentur in principio anni.
- 7 Limita id, nisi sint præstanda ex fructibus, quo fit, ut respectu solutionis videatur attendendum tempus perceptionis eorum.
- 8 in Dispositionibus dubijs media via eligenda est.
- 9 Alimenta de iure præstanda veniunt in domicilio heredis.
- 10 Testator, ubi præsumatur, ut voluerit, alimenta alicui ab eo legata præstarentur.
- 11 Dispositio omnis est regulanda secundum verisimilem mentem disponentis.
- 12 Accessorium omne est regulandum secundum dispositionem principalem.
- 13 Alimenta alicui relicta a testatore, ideo in dubio veniant præstanda in domo heredis, ut ipse minus quam fieri potest grauetur.
- 14 Alimentandi, quando non possint cogi sumere alimenta in domo heredis.
- 15 Alimenta, quando heres tenetur ex iusta causa, præstare in domo legatarij, qualiter ea præstare teneatur.
- 16 Rixæ, ut plurimum ducunt originem ab interesse.

Part. IV. Recent. Tom. III.

¶ Præfens decisio est in eadem causa, de qua sunt supra decisiones 479. in præcedenti Tomo, & 505. in hoc Tomo, ubi in fine aliarum decisiones in hac causa emanatæ allegantur.

DECISIO DLXXX.

DOMINI tenuerunt legatum 200. de quo in testamento, primogenito præstan. esse in moneta argenti ad rationem iuliorum decem pro scuto, moti quia cum appellatione scuti veniant, & scuta auri & argenti, ideo de scutis argenti sensisse testatorem, censuerunt. ¶ Domini in hærendo quoad hoc dispositioni *l. nummis legatis. ff. de leg. 3.* sed non de scutis argenti improprie, id est inferioris leghe, minorisue valoris iuliorum decem argenti, his rationibus. Primo quia usus & communis loquendi, qui magis in his calefcit, ut omnibus notum est attendi debet *l. librorum. §. quod tamen. ff. de leg. 3. cap. ex litteris. de spons. & prout habetur in l. cum delationis. §. asinum. ff. de fund. instr. & instrum. leg. & in l. si servus plurium. §. fin. ff. de leg. 1.* Secundo quia hoc idem virtualiter sensisse testatorem ex eo & non obicure constat, quod istis legatarijs volebat acquiri debere annum redditum ducentorum, quæ acquisitio mediante moneta inferioris leghe argenti non consuevit fieri, ut omnibus notum est, sicut nec fructus annui redditus, hoc est census, aut montium, non solent præstari in alia moneta quo & fit, ut satis expressum dici possit a testatore quod virtualiter, & quasi in necessariam consequentiam expresse venit, ad text. in *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill. cum aliis per Paris. cons. 3. num. 35. & cons. 44. num. 4. lib. 1.* Tertio, & ultimo quia versamur in legato, coniunctis personis facto, quo casu latior fieri debet interpretatio ad favorem legatariorum, *l. si servus plurium. §. fin. ibi, charitas & necessitudo. ff. de legat. 1. Aym. cons. 297. per tot. Rol. cons. 16. nu. 38. lib. 3. & bene faciunt tradita per Corn. cons. 244. num. 16. & seq. lib. 2.* Et voluerunt Domini hoc legatum præstari in duabus paghis, hoc est pro medietate in initio cuiuslibet semestris, annum tamen incipien a die obitus Iulij per cuius mortem factus fuit locus primogenituræ ad favorem Gregorij, moti ex ratione, quia licet regula sit, quod & annua legata debeantur in principio anni, *l. 1. C. quand. dies leg. ced. ubi glos. & Doct.* hoc communiter notant.

Hh

l. a vo-

l. a vobis. & l. in singulos annos. ff. de annu. leg. cum alijs hic per informantes contra primogenitum adductis, attamen quia attento tenore testamenti, sunt præstanda de fructibus, & quo fit, vt respectu solutionis videatur attenden. tempus recollectionis fructuum *l. firmio. §. pater. ff. quand. dies leg. ced.* cum alijs per *Ias. in l. qui hoc anno. in fin. ff. de verb. oblig.* cum tamen fructus, seu redditus bonorum subiectorum huic primogenituræ partim anticipatè, & partim non, percipi soleant, vt benè deducitur in facto, per informantem contra primogenitum, ideo Domini mediam ipsam viâ amplectentes, censuerunt modo, quo supra dictum est, bipartiri posse solutionem huius legati.

Quantum autem ad alimenta, legatarijs ipsis, ultra legatum præfatum debita, Domini censuerunt, ea præstanda esse in Ciuitate Fulginaten. ea moti ratione, quia attento tenore testamenti, apparet mentem testatoris fuisse, vt hæres suus, in dicta Ciuitate habitaret, & moraretur. Vnde cum de iurè fin loco habitationis hæredis præstari: beo debeant alimenta, vt post alios notat Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 2. cas. 170. num. 9. ideo & eodem in loco testatorem voluisse prædictis legatarijs præstari alimenta dicendum est per text. in *l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebell.* est namque regulan. omnis dispositio secundum mentem, & voluntatem disponētis, *l. non licet in princ. ff. de leg. 3. & l. 3. §. conditio. ff. de adim. leg. & debet accessorium omne iudicari secundum naturam sui principalis, iura sunt vulgaria, præterea cum non alia ratione de iure sint præstanda alimenta in domo hæredis, nisi vt sic minus grauetur hæres ipse, Bart. in l. Casio. §. Imperatori. ff. de alim. & cib. leg. Alex. cons. 110. col. 1. lib. 1. & cons. 178. col. 2. lib. 2. Aym. cons. 168. col. 1. & Rol. cons. 22. num. 9. lib. 1. & nunc hæredi primogenito infanti, non expedit habitare in dicta Ciuitate Fulginaten. seorsim à matre, quæ hic Vrbe in domo patris sui commoratur, nec ibi domum apertam horum alimentorum causa retinere, & tamen magis expedit, alimenta præfatis præstare in dicta Ciuitate præstari posse, sed non in domo ipsius primogenituræ in dicta Ciuitate existen. cum ex deductis hinc inde in facto sublit sufficiens causa, propter quam alimentandi & cogi non debeant in domo propria ipsius hæredis, ibi, vel alibi existen. ea recipere, vt in simili fuit resolutum in Spoletana alimentorum 24. Maij 1593. coram R. P. D. Gypso.*

Quomodo autem veniant præstanda hæc alimenta, Domini dixerunt regulam esse ea præstari debere, quoad granum, vinum, oleum, & ligna, & similia in speciebus suis, quantum verò ad alia in quantitate pecuniæ, ita Bart. in l. 1. ff. de alim. & cib. leg. Roland. d. cons. 22. circa fin. lib. 1. cum alijs de quibus in d. Spoletana alimentorum. Sed Dominis hoc in casu, tum vt rationes primogeniti infantis minus intricatè retineri possint à tutoribus, vtque de medio tollatur omnis & occasio rixæ inter hos parētes, quæ vt plurimum ob interesse ducit originem, tum denique alijs de causis animum ipsorum mouentibus, placuit dicere ea omnia præstari debere in certa quantitate pecuniæ, menstruatim in principio cuiuslibet mensis persoluenda, de qua tamen quantitate dixerunt particulariter dubitari debere, vbi amabiliter partes ipsæ circa eam non conueniant.

Et ita &c.

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Romana Palatii.

Luna 15. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

A contractu resilire, quando liceat contrahentibus Scriptura, quando sit de substantia contractus, venditionis, & emptionis. Contractus, quando dicatur imperfectus.

SVMMARIVM.

- 1 Contrahentibus licitum est resilire à contractu, quando res est integra.
  - 2 Contractus, in quo partes conuenerunt de scriptura facienda, an dicatur perfectus ante consecutionem scriptura.
  - 3 Contractus, in quo partes conuenerunt de scriptura facienda, non est perfectus ante illius consecutionem. contrarium, num. 4.
  - 5 Conuentio de scriptura consicienda in aliquo contractu est indicium imperfectionis contractus.
  - 6 Contractus imperfectio deducitur ex eo, quando inter partes sunt facienda noua pacta, & conuentiones.
  - 7 Venditio, sine constitutione certi pretij, vel in se, vel per relationem ad tertij arbitrium consistens, non potest.
  - 8 Decis. in causa Romana domus ad Pasquinum coram Litta, declaratur.
  - 9 Pacta, & conditiones in contractu emptionis, & venditionis possunt poni in arbitrium tertij.
  - 10 Consensus requiritur in contractu emptionis, & venditionis.
  - 11 Contractus, quando remanet in arbitrio vtriusque partis, est imperfectus.
  - 12 Promissio de vendendo, cum iuramento obligat.
  - 13 Presupponens non videtur aliquid de nouo disponere circa presupposita.
  - 14 Iuramentum non solet operari, nisi circa expressa.
- ¶ Allegatur præsens decisio supra in præcedenti Tomo decisione 37. & 307. quæ sunt in eadem causa.

DECISIO DCLXXXI.

DOMINVS Fuluius de Ferratinis in quadam sua apoca confecta 31. Decemb. 1613. vltis fuit infrascriptis verbis: *Dichiaro esser verità, che nell'infra scritto giorno, & in presenza dell'Illustriss. Sig. Gard. Borghese, ho venduto à Monsig. Vives, il Palazzo chiamato Ferratino, situato nella Piazza della Santiss. Trinità, che al presente habita l'Illustriss. Signor Card. Deti, per prezzo di scudi 14500. di moneta, con li patti, conditioni, cautele, & sicurezze, che faremo d'accordo fra noi, & secondo si contenerà nell'Instrumenti, & altri spacci, che sopra ciò saranno necessarij, & vtili, & che à suo tempo si spediranno, & rursus sub die 24. Aprilis subsequentis anni, fecit aliam apocam, per infrascripta verba, Et di più prometto che ogni volta, che Mons. Vives ottenga gratia di poter aggregare ad vn Monte fino alla somma di scudi 1550. ouero 1700. uarà modo di poter hauere liberamente li sc. 7000. pro vñibus nostris, in tal caso, lo cossì à nome proprio come*

come di Procuratore de miei Fratelli, prometto di consentire alla gratia, che esso Mons. vuole per sua sicurezza per detta compra, & anco fare l'Instrumento, con tutte le clausule giuste, & necessarie, & così prometto, & obligo in forma Camera.

Cū autem dictus Fulvius recusaret ulterius progredi in venditione dicti Palatii, dubitanti, An esset danda exequutio dd. apocis, & sic cogendum Fulvium ad venditionem de qua in illis, & pro negativa fuit conclusum, quod apoca, seu declaratio, de qua in illa, non continet venditionem perfectam, sed tractatum, seu promissionem de vendendo, & quo casu licet utrique parti tanquam re integra resilire, Bald. in l. contractus. col. 4. vers. secundo modo cognoscā. C. de fid. instrum. et in l. civile. C. de rei vindic. Rota divers. decis. 212. nu. 2. & decis. 517. nu. 5. par. 1.

Quod autem apoca prima, cuius accessoria est secunda, non contineat perfectam venditionem, patet, ex remissione ad pacta, conditiones, cautelas, & securitates inter partes concordandas, & secundum ea, quæ continebuntur in instrumento, & alijs spacijs, suo tempore expediendis. Licet enim sit controuersia inter Doctores, An contractus & in quo partes conuenerunt de scriptura facienda, dicatur perfectus, ante confectionem scripturæ. Et pro negativa quod scilicet non sit perfectus tenuerunt Azzo. in l. contractus. C. de fid. instr. cum alijs per Ant. Gomez. variar. tom. 2. cap. 2. num. 17. ubi de communi, & per Cephal. conf. 66. num. 18. & seq. & Port. super instit. tit. de empt. & vendit. num. 4. ubi de magis communi, Emanuel. Zuar. recept. in verb. scriptura, num. 20. Pro affirmatiua vero quod & scilicet ex hoc non cesset contractus esse perfectus, nisi partes dixerint, quod a liter. non valeat contractus, tenuerunt glos. Bart. & alij in d. l. contractus. Dec. conf. 340. num. 3. & Bursat. conf. 101. num. 19. ubi de communi Rota divers. decis. 517. nu. 2. par. 1. Saltem negari non potest, quin conuentio de faciēda scriptura, & sit inditium imperfectionis contractus, & propterea iunctis alijs verbis ibi, con li patti, conditioni, cautele, & sicurezze che faremo d'accordo fra noi, Domini fuerunt in voto, quod contractus omnino esset habendus pro imperfecto. Nam cessat praprium contrariæ partis fundamentum, quod scilicet reseruatō confectionis scripturæ videatur facta ob solam probationem. Quia si in hoc casu erant per partes facienda noua pacta, & nouæ conuentiones, cessat esse verum quod scriptura desideraretur pro sola probatione. Quia imperfectio manifesta arguitur ex eo, quod inter partes & erant facienda noua pacta, & nouæ conuentiones. Cum enim ista dicantur pars pretij venditionis, Bald. conf. 486. nu. 3. vers. in contrarium lib. 1. l. si fundi partem ff. de contrab. empt. Alex. conf. 18. in verbo probatur. lib. 1. sequitur quod constitutio precij diceretur imperfecta, atque exinde imperfecta venditio, & quæ sine constitutione certi precij, vel in se, vel per relationem ad tertij arbitrium consistere non potest Bald. in l. 1. in verb. item not. C. commun. deleg. Alex. d. conf. 18. in apostill. in verbo proba. lib. 1.

Ex prædictis cessat & decisio in causa Rom. domus ad Pasquinum 24. Maij 1602. coram bon. mem. Litt. quia ibi, non apparet fuisse per partes reseruata confectione scripturæ pro perfectione contractus, ut in hoc casu. Nec facit etiam, quod ibi fuerint reseruata pacta, & conditiones declarandæ, quia declaratio Par. IV. Recent. Tom. III.

nō fuit collata in arbitrium partium, ut in hoc casu, ibi, per li patti, che faremo d'accordo fra di noi, sed in arbitrium & tertij, quod de iure licet, Bart. in l. si merces. num. 1. ff. locat. Dec. conf. 648. nu. 1. & per totum, & ratio differentie est euidentis, nempe, quia collatio in arbitrium tertij, non excludit perfectionem consensus requisiti & in hoc contractu, etenim ex parte contrahentiū nihil amplius remanet agentium, reseruatō autem pactorum inter partes concordandorum demonstrat imperfectum consensum, ex quo est necessarium, quod partes de nouo concordent inter se, & cum possint non concordare, & contractus & remanet in arbitrio utriusque partis, & sic imperfectus, cum perfectio pendeat ab arbitrio contrahentium, quod non licet, l. inter stipulantem. §. fistum, & ibi, glos. de verb. oblig. Bald. in l. euidentis. num. 1. C. de contrab. empt. Alex. in l. Titio, num. 9. de verb. oblig.

Non obstat quod promissio de vendendo, & facta cum iuramento obliget, ex alleg. per Thesaur. decis. 233. num. 8. nam omisso quod Seraph. de priuil. iuram. priuil. 23. num. 27. tenet contrarium, hic verè nullum adest iuramentum, cum de eo, in prima scriptura nihil fuerit dictum, & quoad secundam dum illud deducitur in obligatione Camerali, de qua illa. Respondetur, quod secunda apoca non continet promissionem de vendendo, sed tantum de præstando consensu cuidam gratiæ, quam D. Viues desiderabat obtinere à S. D. N. pro securitate emptionis. Et licet in d. apoca præsupponatur emptio facienda, non tamen ex hoc potest elici, noua promissio iurata de vendendo, quia præsupponens & non videtur aliquid de nouo disponere circa præsupposita, Decian. conf. 19. nu. 8. lib. 2. Rom. sing. 495. Marsil. sing. 339. Riminal. iun. conf. 371. nu. 53. Gabr. conf. 94. num. 21. maximè cum iuramento, quod & non solet operari nisi circa expressa, Oldrad. conf. 238. num. 2. vers. unde cum, & conf. 294. in fin. vers. non obstat iuramentum, Rom. conf. 269. Alex. conf. 37. col. 3. lib. 2. Lap. alleg. 130. vers. non potest.

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Narnien Bonorum.

Ven. 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Donatio, quando est nulla ex defectu insinuationis, id est intelligendum, quoad excessum, & sic tenet intra summam quingentorum scutorum. Insinuationis defectus suppletur virtute iuramenti. Insinuationis præsumitur interuenisse in donatione stāte lapsu 30. annorum, & obseruantia. Depositarius non prescribit, limita tamen ut hic. Et aliqua circa confirmationem statutorum factam à Papa.

SVMMARIVM.

- 1 Mandatum excessuum in totum venit reuocandi.
- 2 Donatio est nulla ex defectu insinuationis.
- 3 Donatio est nulla ex defectu insinuationis, intellige, quo ad excessum, & ideo tenet pro summa 500 scutorum.
- 4 Excessus in parte sufficit ad annullandam totam executionem.
- 5 Iuramentum supplet defectum insinuationis.
- 6 Iuramentum in principio instrumenti positum respicit

spicit totum instrumentum, & hoc maxime si doceatur de stylo partium apponendi iuramentum in principio,

- 7 Notarius non probat iuramentum testium, si simpliciter asserat testis iuratus,
- 8 Sed hoc intellige, quando sumus in iudicialibus alias secus, num. 9.
- 10 Iuramentum omni meliori modo presumitur praestitum, stante praesentia iudicis.
- 11 post Verbum, iurans, quando adest clausula, quae denotat imperfectionem extensionis multo magis potest praesumi, & subintelligi clausula tactis.
- 12 Iuramentum non supplet insinuationem, nisi sit adiectum renunciationi insinuationis.
- 13 Promissum cum iuramento dicitur promissum DEO.
- 14 Iuramentum seruandum est, nisi alias includatur peccatum.
- 15 Impuberes obligantur sine solemnitatibus iuris, si fecerint contractum iuratum,
- 16 Nec exigitur ab illis formalis renunctatio solemnitatum.
- 17 Promissio, quae fit per iuramentum DEO virtualiter includit omnem renunctionem ad omnia contraria.
- 18 Insinuatio in donatione praesumi potest spatio 30. annorum.
- 19 Insinuatio tunc lapsu 30. annorum censetur interuenisse, quando concurrit obseruantia.
- 20 in Donatione non potest dari de inobseruantia, quando ab ea numquam fuit reclamatum.
- 21 Depositarius non praescribit, sed hoc est verum in simplici depositario.
- 22 in Depositario, quando superuenit melior titulus, puta donationis titulus, praesumitur ipsum mutasse titulum possessionis, & sic possidere titulo magis proficuo.
- 23 Depositarius tunc praescribit, quando superuenit nouus titulus aptus ad praescribendum.
- 24 Statutum Laicorum non capit casus iuratos ex defectu iurisdictionis.
- 25 Confirmatio non iuuat, si de ea non constat.
- 26 Casus, quando est speciali nota dignus, non venit sub generali dispositione.
- 27 Papa in dubio praesumitur confirmare statuta Laicorum tanquam Dominus temporalis Status Ecclesiastici.
- 28 Vnde confirmatio in dubio minime debet trahi ad materias ecclesiasticas.
- 29 Dispositio qualibet recipit interpretationem a subiecta materia.
- 30 Confirmatio regulariter non ampliat confirmatum, sed tantum ligat strictius.
- 31 Voluntas a potestate metienda est.
- 32 Statutum Laicorum dum non potest comprehendere casus iuratos, nec confirmatio illius eos tanget.
- 33 Aegidiana licet a Papa latissime sit confirmata, non comprehendit res, & causas Ecclesiasticas.

¶ Allegatur hæc decisio supra in præcedenti
Tomo ad decissionem 294. quæ est in eadem
causa, & infra adest altera sub die 19. Junij
1617.

NON placuit Dominis recedere à decisione in hac causa corā me facta die prima Iulij 1615. & inter latē deducta visum fuit cessasse omnem diffi- cultatem, quia Martia post depositum scutor. 900. de quibus agitur, donauit scuta 700. filiis deposita- riis, vnde non potuit postea Martia, siue Alexander
i illius hæres.† obtinere mandatum pro integra sum- ma scutorum 900. & sic in totum reuocandum ve- nit *glos. fin. ff. de iurisd. omni. iud. ubi Bart. num. 3. Alex. num. 11. Afflict. decis. 218. num. 3. & 4. Pat. decis. 313. lib. 1. in nou. Rota in Affisien. nullitatis substitutionis 17. Martij 1596. coram bon. me. Blā. chetto, & in eadem 15. Nouembris 1596. coram bo. mem. Orano, & in alia Romana pecuniaria de Pi- nellis 10. Aprilis 1598. coram eodem, & alias sæpē.*
Non obstat quod illa donatio fuerit nulla tum ex
2 defectu insinuationis, tum ex defectu solemnitarum
Statuti Narnien.

Statuti Narnien.
Nā quoad insinuationem in primis substineretur,
3 donatio † vsque ad summam quingentorum scutorū,
*l. si quis pro redemptione I. ceteris, C. de donat. Ant.
de Canario tract. insinuat. n. 60. vers. trigesimo pri-
mo. quaro. Natta conf. 28. sub nu. 2. vnde respectu*
4 illorum non posset negari † excessus, qui sufficit pro
infirmenda tota executione, vt supra alleg. 2. adest
5 iuramentum quod † supplet defectum insinuationis,
*Dec. conf. 488. num. 6. Gabr. qui innumeros congerit
conclus. 2. de donat. num. 66. Seraphin. decis. 1184.
nu. 4. O fuit dictum in Perusina donationis 12. De-
cembr. 1625. coram Reuerendiss. Bononien.*

6
 7
 8
 9
 10

Et visum fuit non subsistere replicatio quod iuramentum non sit adiectum insinuationi, sed assertioni, quod Martia deponens non haberet consanguineos, quia immo fuit dictum esse adiectum etiam donationi, instrumentum enim sic se habet, Martia &c. asserens non habere consanguineos in Civitate Narnia sponte &c. iurans &c. dedit, donavit, cessit &c. si enim iurans cessit & donavit, ut apparet ex predicta lectura, non est verum dicere quod iuramentum non respicit donationem, & alia quae subsequuntur, etiam suffragatur stylus illarum partium apponendi iuramentum in principio instrumenti, & apparet ex instrumento depositi, de quo supra confecto per duos menses ante donationem in eadem Civitate, quod pariter incipit à iuramento, ibi, Romulus sponte &c. iurans &c. fuit confessus habuisse & penes se habere in depositum &c. minus refragari visa fuit alia replicatio, quod non probetur iuramentum ex quo Notarius non dixit, tactis scripturis, non omisso quod allegata in contrarium loquuntur in iudicialibus in quibus talis forma iurandi estur ex stylo, unde in his terminis videtur posse dici quod instrumentum sub qualibet alia forma conclusa iuramentum praestitum posset operari solitus iuramenti effectus, ad cumulatam per Abbatis in cap. et si Christus. num. 3. de iur. iur. Seraphin. de privi. iur. privi. 22. num. 16. Surd. decis. 159. nu. 19. ubi pluries de communi tollitur obiectum ex praesentia iudicis, quae operatur ut iuramentum praesumatur omni meliori modo praestitum, Bald. in l. iuris iurandi. num. 6. Salic. num. 4. cap. de testib. Rota in Bononi. bonorum de Marano 16. Iunii 1597. coram Illustriss. D. Card. Millino, Veneta Federis maris. 8. Iunii 1598. coram bon. mem. Penia, & in Syracana

14. Januarij 1602. coram bon. me. Lita-
ta. Tanto magis quia in proposito post verbum,
11 iurans, + adest clausula quæ denotat imperfectionē
extensionis ad l. cum pater. §. cum imperfecta. ff. de
leg. 2. Bald. conf. 389. num. 1. lib. 3. Cast. conf. 10.
num. 5. lib. 1. & sic stante præsentia Iudicis multo
magis præsumi quod clausula, tactis, contineatur
sub illa imbreuiatura.

Replicabatur etiam iuramentum non supplere
12 insinuationem, + nisi sit adiectum renunciationi in-
sinuationis, secus si fuerit simpliciter donatum cum
iuramento ex deductis per Menoch. conf. 165. nu. 5.
per Clar. in §. donatio. quæst. 18. num. 2. verum
Domini trāsierunt cum Doctoribus supra prius al-
legatis, qui simpliciter dicunt iuramentum supple-
re insinuationem, & merito, quia ius non videtur
constitit in eo, quod renunciauit iuris solemnitati.

13 + sed in eo, quod illud quod est promissum sub iu-
ramento est promissum DEO, glos. in auth. Sacra-
menta puerum. verb. publico scire. C. si aduersus

14 venditorem, unde seruari debet, nisi talias include-
ret peccatum, cap. si vero. de iur. iur. cap. quamuis.
de pact. in 6. Abb. conf. 95. in fin. lib. 2. hinc videmus

15 quod impuberes obligarunt + sine solemnitatibus
iuris si fecerunt contractum iuratum, nec exigitur
16 ab illis formalis renunctio solemnitarum, + sed
tantum quod iurauerint serpare contractum, ut per

Bald. & Salic. in iuramento d. auth. Sacram. pub-
17 talis enim promissio facta Deo virtualiter + inclu-
dat omnem renunciationem ad omnia contraria, ad

18 l. 1. §. 1. ff. si usufr. pet. l. 3. §. qui habet, ubi Cast.
de seruit. rustic. præd. cum alijs alleg. per Euerard.
in loco de concessione antecedentis.

19 Imò videbatur posse præsumi insinuatio + ex lap-
su plusquam 30. annorum, Gabr. de præsumpt. con-
clus. 1. num. 56. Put. decis. 132. lib. 2. in nou. Rota in
Beneuentana donationis seu territorij 21. Aprilis

1583. coram bon. mem. Giffio, & licet replicaretur
19 ultra lapsum temporis, + requiritur etiam obseruā-
ria donationis ex dictis per Gabr. conf. 36. num. 52.

20 lib. 1. & per Put. decis. 7. de præsumpt. in epitom. At-
tamen responsum fuit quod neque obseruantia de-
20 est in hoc casu, + quandoquidem Martia neq. alius
pro ea spatio dicti temporis petit à Romulo depo-

21 sitario summam donatam
Vnde etiam intrare videbatur præscriptio cui non
21 obstat responsio, + quod depositarius non præscri-

bat
Nam hoc posset habere locum in simplici depo-
sitario, secus ubi superuenit melior titulus, prout in

22 hoc casu + superuenit donatio, quia tunc præsumitur
depositarius mutasse sibi causam possessionis, & sic
posse habere titulo magis proficuo, Anchar. conf. 252.

23 sub nu. 3. vers. ego dico. Cast. conf. 171. nu. 1. vers.
si ergo. secundum Aymon. conf. 171. num. 1. vnde in-
23 trat præscriptio ad fauorem + illius sicut ad ianorem
cuiuslibet alij qui nunquam fuisse depositarius.

Et ex prædictis cessare videbatur etiā aliud obie-
ctum defectus solemnitatum Statuti Narnien. quia
24 + statutum laicorum non capit casus iuratos, Bart.

Ang. in l. nam & postea. §. si is qui temporalis. ff.
de iur. iur. Cepolla caut. 20. Grat. conf. 41. num. 15.
lib. 1. Boer. decis. 328. versus finem. Gabr. de stat. con-
clus. 11. num. 1. Rota in Romana pensionis domus
16. Januarij 1598. coram Illustriss. Card. Læcelot-
to, & in Perusina donationis 12. Decembris 1608.
Par. IV. Recent. Tom. III.

coram Reuerendiss. Bonon. cui obiecto non videba-
tur satisfacere prætensa confirmatio Apostolica
25 tum quia de illa non constat, tum etiam si de illa
constaret non videretur satisfactum, nisi Papæ in cō-
firmatione fecisset mentionem de casu iurato. tum
26 quia casus videtur speciali nota dignus, + vnde non
debet venire sub generali dispositione, l. item apud
Labeonem. §. hoc editum. vers. ea enim. ff. de iniur.
cap. cum dilect. de concess. præbend. Lp. alleg. 70.
num. 7. vers. & qua special. Gabr. de legib. concl. 1.
num. 1. & 2. Tum quia Papa in dubio videtur con-
27 firmare ista statuta laicorum tanquam Dominus
temporalis status Ecclesiastici, vnde confirmatio
minimè debet trahi ad materias Ecclesiasticas,
28 + quod autem in dubio præsumatur Papam confir-
mare similia statuta tanquam Dominus temporalis
29 putandum est arguendo à subiecta materia. at qua-
quælibet dispositio recipit interpretationem, l. si sti-
pulator. ff. de usur. Corn. conf. 239. num. 5. lib. 1. Be-
ro. conf. 106. num. 16. lib. 1. & quia confirmatio re-
30 gulariter + non ampliat confirmatum, sed tantum
ligat strictius, capicū dilect. vers. volentes autem.
de confirm. util. vel inutil. Dec. in rubr. eiusdem titu-
li num. 2. Rota in Burgen. canonicatus 28. Nouem-
bris 1586. coram bon. mem. Giffio, & proinde si sta-
31 tuentes metiendo + voluntatem à potestate ad tex.
in l. Lucius. §. Imperatores. ff. ad municip. l. si qua-
sit. ff. de cond. & demonstr. Affl. conf. 3. nu. 5. lib. 2.
Roland. conf. 39. num. 2. & seq. lib. 1. non compre-
32 henderunt casus iuratos, ineptum esset dicere + quod
confirmatio illos comprehendat per supradicta hinc
videmus quod Aegidiana quamuis à Papa latissimè
33 confirmata non comprehendit res, + & causas Ec-
clesiasticas, ut fuit dictum in Imolen. legati 24. Maij
1595. coram bon. mem. D. meo Orano, & in Auxima-
na bonorum 19. Januarij 1604. coram R. P. D. De-
cano, & alias sæpe &c.

EMINENTISS. D. CARD. VEROSPIO,

Meliten Hæreditatis.

OTA Veneris 16. Decemb. 1616.

ARGVMENTVM.

In flumine publico non potest cōstrui nouum molen-
dinū in præiudicium antiqui molendini cursum aque
impediendū, & qualiter Dominus molendini vete-
ris agere possit.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Molendinum in parte inferiori fluminis, qui sa-
cere nequit cum damno superioris molendini.
- 2 Molendinum habens in flumine si alius edificet al-
terum molendinum cum eius damno, quomodo
agere possit.
- 3 Editum, ne quid in flumine publico &c. dicitur
prohibitorium, & restitutorium.
- 4 Aqua libere debet defluere ad antiqua molendina,
sicuti antea quando primæus cursus fuit impe-
ditus.

Allegatur hæc decisio supra in præcedent
Tomo ad decisionem 61. quæ est in eadem
causa, ibiq. habes alias decisiones in hac cau-
sa emanatas.

DECISIO DCLXXXIII.

ECCLESIA Molitensis cum haberet in flumine publico illius Civitatis Molendinum, quod a pluribus annis vbi esse consuevit, Antonius Sanctius aliud in parte dicti fluminis inferiori construxit, & ob diversa impedimenta & parietem in eodem flumine ab Antonio factum, aqua regreditur, nec ut antea fuit ad Ecclesiam Molendinum, quod propterea non ita de facili molere valet. Unde pretendens Episcopus reintegrari ad pristinum statum, obtinuit causam in Rota mihi committi, & dubio per me proposito, fuit conclusum ei competere interdictum restitutorium. Nam ex testibus in summat. datis apparet illius Molendinum longe ante Molendinum Sanctij fuisse constructum, & ob dicta impedimenta & parietem aqua cursum detrimento Molendini Ecclesiae retineri. Quod Sanctius facere non valuit; quamvis enim potuerit in parte fluminis inferri Molendinum construere, non

- 1 tamen impedire potuit ne aqua fluere cum damno superioris Molendini ut bene declarat *Bart. in l. quominus num. 8. vbi Ripa num. 43. & 44. Angel. num. 1. Ias. num. 30. vers. tertio queritur, & ceteri scribentes ff. de flum. Bald. cons. 463. num. 6 lib. 4.*
- Et sic Ecclesia Molendinum superius habenti
- 2 contra Sanctium competit interdictum ne quid in flumine publico, ut per DD. communiter in *d. l. quominus vbi Bart. num. 9. in 4. quest. Ias. num. 52. & seq. Ripa num. 46. Aret. in s. fin. Indict. de intend.*
- 3 *Alexan. cons. 203. lib. 6.* Quod interdictum dicitur prohibitorium, & restitutorium dicta *l. i. prop. fin. vers. deinde ait Prator, & ibi gloss. in verb. deinde ff. de flum. Aret. in s. Summa num. 7. insin. de interd. specul. in tit. de caus. pos. & prop. s. quia vero num. 17. Cast. cons. 55. num. 1. lib. 2.*
- Et per consequens debet aqua, remotis omnibus impedimentis iuxta primarium statum liberè fluere, ne vllum amplius Ecclesiae Molendinum, praedictum afferatur.

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Placentina Fructuum.

Veneris 15. Aprilis 1616.

ARGUMENTVM.

Gratia concessa cum clausula, ex nunc &c. est pura, & statim sortitur suum effectum, & acquiritur ius quæsitum, & non potest auferri, nisi derogetur regulæ de iure quæsit. non toll. In subrogatum generaliter non transeunt privilegia personalia &c.

SUMMARIVM.

- 1 Concessio facta cum clausula, ex nunc &c. non est conditionalis, sed pura.
- 2 Concessio, quando est pura, statim sortitur effectum, & queritur ius in re ei, ad cuius favorem est facta. & num. 7.
- 3 In vacationibus per obitum, non solet amplius apponi clausula, cum suspensione unionum.
- 4 Suspendio facit dormire uniones beneficiorum perinde, ac si non essent factæ.
- 5 Per subrogationem generalem privilegia personalia non transeunt in subrogatum.

6 In subrogatum non transit exceptio regulæ de trinitate per defunctum in actis opposita.

8 In quæsitum, quando auferitur, est necessaria derogatio regulæ de iur. quæsit. non tollend. & num. 15.

9 Subrogatio intelligitur, sine præiudicio iuris alterius.

10 Dismembratio, & applicatio, quando dicatur habuisse effectum.

11 Possessio capralite pendente, non suffragatur, vide de num. 12.

13 Iudicium merè possessorium nihil commune habet cum petitorio.

14 Beneficiorum applicatio dicitur effectuatæ si semel fuerit capta possessio, & etiam per duos menses retenta.

¶ Præsens decisio est in eadem causa, quæ supra decisio 36. in præcedenti Tomo.

DECISIO DCLXXXIV.

DVBITAVI, An litteræ Adriani VI. & Clementis VII. fuerint effectuatæ quoad dismembrationem, & applicationem fructuum decanatus Placentin. & quia effectus dubij erat, ut videretur, utrum in provisione Ioannis necessaria fuisset derogatio regulæ de iur. quæsit. non toll. Domini dixerunt, ad prædictum effectum per solam decanatus vacationem, quæ per mortem Garzæ Paniagæ, & aliorum obligat, fuisse dictam applicationem sufficienter effectuatam: & quatenus etiam ad hunc effectum requireretur possessionis uniti beneficii adeptio, illam esse probatam.

Quod enim sola vacatio sufficiat, probari visum fuit ex eo quod in dictis litteris applicatio facta legitur de præsentis, & cum clausula ex nunc &c. hac

- 1 enim clausula stante applicatio non est condicionalis, sed pura, iuxta *trad. per Oldr. cons. 223. sapius à Rota canonizatum.* Et propterea in illo ipso instanti, quo beneficium vacavit, dicitur sortita effectum, & quæsitum ius in re ei, ad cuius favorem facta est applicatio. *ut late explicat Staphil. de lit. grat. & iust. in secunda forma mandati de providen. num. 3. & 4. vbi subdit, quod hinc practica inolevit,*
- 2 quod in vacationibus per obitum non ponitur clausula cum suspensione unionum, & si ponitur, solet cassari, quia cum unio iam sit sortita effectum, Papa per novam provisionem non censetur velle ei derogare: & eius dictum secuta est sapius Rota, & præsertim in alia Placentina dismembrationis 23. Martii 1590. coram Rubeo, in qua etiam dictum fuit, quod stante dicta effectuatione per obitum, erat necessaria derogatio regulæ de iur. quæsit.

Non obstat, quod antequam vacatio decanatus contingeret, fuit suspensa dicta applicatio in gratia Coadiutoris Paniagæ concessa: & propterea non potest dici per mortem Garzæ effectuatæ: cum suspensio faciat dormire uniones perinde ac si non essent, ut inquit *Cassad. decis. 5. num. 4. de rescriptis*, quia etiam hoc admissum, negari tamen non potest, quin saltem cessante per mortem Paniagæ dicta suspensione, applicatio effectum sortita fuerit. Nec obstat, quod in locum Paniagæ subrogatus fuit Antonius, & consequenter alij, & quod virtute dictæ subrogationis, tacitè videatur repetita suspensio.

spensio favore Paniaguæ concessa fuerit, illa non venit sub generali subrogatione: quia per eam
 5 † privilegia personalia in subrogatum non transeunt
1. conf. 20. num. 15 lib. 1. cum alijs per Gabr. conclus. 2. num. 64. de regul. iuram. prout in subrogatum † quoque non transit exceptio regulæ de triennali per defunctum in adis opposita, nisi Papa in specie subroget ad illam. *Gomes super d. regul. de trienn. quest. 14 in princ. & vers. & fundamentum istius opinionis.*

7 Ex quo etiam, ut dixi, in eo ipso instanti, † quo decanatus vacavit, quæsitum fuit ius in re Canonicis, ad quorum favorem facta est applicatio, non fuit per dictam subrogationem, vel etiam suspensionem postea subsecutam, aliquod eis † præiudicium illatum, sed necessaria omnino erat derogatio regulæ de iur. quas. non toll. *Abb. in cap. non debet sub num. 14. in fin. de consang. & affin. & in cap. fin. in 3. notab. de constit. Ces. de Grass. decis. 3. de rescript. Rot. decis. 544. in fin. par. 1. divers. Card. Seraphin. decis. 1082. numer. 9. idq. eo magis quia in litteris Summorum Pontificum Adriani, & Clementis, expressè dispositum fuit, quòd ex tunc Canonici gauderent beneficio regulæ de iur. quas. non tollen. cum clausula sublata, & alijs prægnantissimis, & regulariter † subrogatio intelligitur sine præiudicio iuris alteri quæsit. *Sarn. de subrog. q. 8. Card. Seraph. decis. 930. num. 8.**

De real possessionis adeptione, imò fructuum etiam perceptione constat, ex pluribus Iuribus pro parte Canonicorum productis, in quibus apparet, quòd post obitum Paniaguæ, de anno 1598. & etiā 1606. Canonici, ad quorum favorem facta erat applicatio, actualem, & realem possessionem præbendam dismembratam acceperunt, illamq. per sex annos cum fructuum perceptione retinuerunt, ut latius in facto deducitur. Vnde negari non potest, quin saltem dicta applicatio, & dismembratio per dictam † possessionis adeptionem, & fructuum perceptionem effectuatam fuerit. *Calder. conf. 13. numer. 2. de reb. eccl. non alien. Mandos super regul. reuoc. union. q. 5. num. 3. & seq.*

11 Non obstat, quòd possessio capta † sit lite pendente, atque ideo Canonicis suffragari non possit, quia ut in facto ostenditur, lis, quæ ex aduerso prætenditur fuit super effectuatione unionis, quæ vivente Paniagua, & non obstante suspensione ab ipso obreata à Canonicis prætendebatur: & propterea impedimento non fuit, quominus dicto Paniagua, 12 vita functo, † & suspensione extincta, denuo possessio capi, atq. dicta unio effectuari potuerit. *ad trad. per Lancell. de attent. lit. pend. limitat. 2. num. 39. & seq.*

Nec facit, quòd Canonici postea fuerint ab eorū possessione deiecti, quia id factum fuit vigore Breuium, & in iudicio mere possessorio, & executivo, 13 † quod nihil commune habet cum petitorio, in quo nunc veriamur, *vulg. l. naturaliter. §. nihil commune ff. de acq. poss. ultra quod sufficit ad hoc, ut applicatio dici possit effectuatam, quod possessio † semel capta, † etiam per duos menses retenta fuerit. Cassad. decis. 9. num. 2. de causa poss. & propriet. addit. ad decis. 3. de præbendis in nou. Gem. conf. 78. num. 5. ad fin. vers. nec obstat si dicatur.*

Quod dicitur in Collatione Iohanni facta fuisse litteris Adriani derogatum per clausulam, non ob-

stan. præmissis &c. videtur esse extra dubium in quo tantum de effectuatione queritur, & in omnem euentum non potest dici, quòd per dictas clausulas fuerit sufficienter litteris derogatum, quia stante effectuatione applicationis in dictis litteris contentis 15 † necessaria fuisset expressa derogatio regulæ de iur. quas. non toll. ex supr. adductis.

EMINENTISS. D. CARD. VEROSPPIO SEN.

Bononien. Molendini.

Luna 23. Ianuar. 1617.

ARGUMENTVM.

Aedificandi licentia in solo proprio dominio nequaquam potest denegari, & maxime quando omnia necessaria ad aedificandum sunt præparata, & intendit aedificare, ut sibi profit, & non ut alteri noceat.

SVMMARIVM.

- 1 Aedificandi licentia, quando petenti non possit denegari.
- 2 Aedificij prosecutio, quibus concurrentibus non possit impediri amplius. num. 3.
- 4 Aedificandi licentia, tunc multo minus venit deneganda, quando iam omnia necessaria ad aedificandum sunt præparata.
- 5 Aedificare in proprio solo unicuique de Iure ad sui libitum licitum est.
- 6 Aedificare in proprio solo cuique licet, dum potissimum id faciat, ut sibi consulat, non ut inferat alteri præiudicium.

¶ Decisio hæc est in eadem causa de qua in præcedenti Tomo, est decisio 32. vbi annotavi ceteras decisiones in ista causa factas.

DECISIO DCLXXXV.

FRANCISCVS Parata pro vsu Molendini, quod habet in Territorio Bononiensi facto quodam Canale ex flumine Idicis aquam duxit, quæ deinde per diuersa loca fluit, & successivè labitur ad prædium Equitis Bonfoli, qui propterea cum in dicto suo prædio vellet, & ipse construere Molendinum, necnon pro ducenda ad illud aqua, novum alueum efficere, idem Parata, prævia novi operis nuntiatione ab Auditore Generali Bononiæ inhibitionem obtrivit, ut Eques ad ulteriora, tam in Canalis, quā in Molendini constructione non procederet; sed postea dictus Iudex cum per sententiam omnia cōcessisset Equiti, dummodo ramen in novum alueum ille aquam non immineret, nec eam invito Parata ad suum duceret Molendinum, causa per viam appellationis coram me introducta, Dubitavi, An interim dicto Equiti danda esset aedificandi licentia, & ipso solum informante, Domini eam esse concedendam responderunt cum † præstiterit Eques cautionem de demolendo in euentum succumbentia, nec non omnia in pristinum reponendo. Vnde benè videtur posse opus inceptum prosequi. *l. prætor ait §. Deinde ait Prætor l. non solum §. si cum possem l. de pupillo §. si is cui, l. stipulatio §. 1. ff. de nou. oper. nunc. l. 1. §. plane si satisfactum est ff. de remissi.* Cum præsertim à die nuntiationis tres menses præstiterint, & per consequens etiam si Parata offerret in-

con-

- continenti probare ius ædificandi dicto Equiti non
 2 competere, operis tamē ꝑ prosecutio non esset im-
 pedienda, cap. ult. cum ibi not. de nou. oper. nunciat.
 l. unic. C. eodem. Crescen. decis. 1. eodem tit. Put. decis.
 3 125. lib. 2. in nou. Et tanto ꝑ minus cum ultra lapsū
 dicti temporis nec hodie per Paratam aliquid de
 malo Equitis lure doceatur.
 4 Accedit, eūdem Equitem ante nūciationem ꝑ ma-
 gnā pecuniarum summā in rebus ad ædificiū neces-
 sarijs impēdisse, quo casu facilius illi concedenda
 venit ædificandi licentia l. de pupillo §. si quis riuos
 ubi Bart. & Doct. ff. de nou. oper. nunciat. Thesaur.
 decis. 204. num. 5. Quod congruit etiam dispositioni
 5 cum vniciq. liceat in proprio ꝑ solo ad sui libitum
 ædificare l. altius C. de seruit. Bero. conf. 134. num. 15.
 & conf. 135. num. 4. lib. 3. Afflict. decis. 388. num. 1.
 6 Cum præsertim id potissimum fiat, ꝑ vt sibi quisque
 consulat, non vt inferat alteri præiudiciū Angelus
 Aret. conf. 94. nu. 2. Alex. conf. 174. num. 6. lib. 2.

Quo verò ad ius ducendi aquam Domini alterius
 inspectionis esse voluerunt &c.

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Lauretana Iurisdictionis.

Veneris 23. Ianuarij 1617.

ARGUMENTVM.

Declaratio an in erectione Ecclesiæ Lauretanæ in Ca-
 thedralem, sit comprehensa Sancta Capella, stan-
 te obseruantia prætenſa hinc inde.

SVMMARIVM.

- 1 Probationes plures imperfectæ iunguntur ad fa-
 ciendam plenam probationem.
- 2 Contentum an sit diuersum à continente.
- 3 De Ecclesia dispositum habet locum in omnibus
 Capellis.
- 4 Caput humanum, licet sit dignius reliquo corpore,
 non propterea iudicatur tamquam res diuersa
 à corpore.
- 5 Cathedralis Ecclesia sola aliquando vocatur Ec-
 clesia.
- 6 Ecclesia ambitus, appellatur Ecclesia.
- 7 Præmissa verba denotant causam finalem.
- 8 Sponsa fit particeps dignitatis sponsi.
- 9 Clerus, & Episcopus venit nomine Ecclesie.
- 10 Hora Canonica, licet decantentur in particulari-
 bus Capellis, nihilominus intelliguntur decantata
 in honorem ipsius Capelle principalis.
- 11 Capella principalis facit vnum corpus cum suis Ca-
 pellis inferioribus.
- 12 In parte, quod fit, censetur factum in totum.
- 13 Capita duo, si dentur in eodem corpore, est mon-
 struosum.
- 14 Interpretatio semper ea est capienda, per quam
 euitatur absurdum, aut insolitū, vel repugnans
 naturæ actus, qui geritur.
- 15 Narratiua Pape de facto proprio probat.
- 16 Referens nihil aliud probat, quam relatum.
- 17 Scriptura vna declarat aliam.
- 18 Bona temporalia Ecclesie multis in locis admini-
 strantur separatim ab Episcopo.
- 19 Capella in aliqua Ecclesia, quod sit exempta

- à Titulari illius Ecclesiæ, non est inconueniens.
 20 Conclusio deducta à discretiua loquutione, non
 est, nisi quadam coniectura, non concludens
 per neceſse.
 21 Coniectura debiliores cessare debent concurrenti-
 bus validioribus.
 22 Clausula derogatorie exequutiua declarant con-
 tinentiam.

¶ Decisio præſens est in eadem causa, quæ est
 supra decisio 34. in præcedenti Tomo, & in-
 fra habetur altera sub die 13. Nouembr. præ-
 sentis anni 1617. coram eodem bon. memor.
 Card. Sacrato.

DECISIO DCLXXXVI.

- D**VBITAVI An in erectione Ecclesiæ Laure-
 tanæ in Cathedralē, iuncta prætenſa hinc
 inde obseruantia, sit comprehensa Sancta Capella,
 in casu, & ad effectum de quo agitur. Et placuit
 Dominis resolvere Sanctam Capellam comprehen-
 di in dicta erectione, reservato, vt de obseruantia,
 1 videretur; Fundamenta resolutionis ꝑ fuerunt plura,
 quæ saltem simul iuncta suffragari videbantur, iux-
 ta regulam. da qua in c. cum causam il. 1. de probat.
 glos. in l. 2. in verbo, legitimis, ff. de excus. tut. cum
 alijs adductis per Gabr. concl. 1. num. 1. de probat.
 Primò, verba Bullæ erectionis, de quibus in
 Bullario Sixti Papæ V. 34. in ordine; Papa enim
 facta narratiua, quod in Oppido Lauretano adest
 vna insignis Collegiata sub inuocatione B. Mariæ
 Virginis, in cuius medio inest illud sacrum Cubi-
 culum, in quo nata fuit Virgo Maria, & ibidem ab
 Angelo salutata Salvatorem Mundi de Spiritu sancto
 concepit, & in quo Cubiculo Deus Omnipotens
 intercessionē eiusdem Virginis miracula in dies ope-
 rari dignatur, propterea cupiens Ecclesiam huius-
 modi dignioribus titulis decorare, prædictum Op-
 pidum in Ciuitatem, Ecclesiam verò huiusmodi in-
 Cathedralē perpetuo erexit; Cum igitur Papa
 erexerit in Cathedralē illam Ecclesiam, in cuius
 medio inest sacrum Cubiculum, idē videtur ere-
 xisse, & ipsum sacrum Cubiculum, nè aliàs hoc Cu-
 biculum, quod modo redactum est ad instar Capel-
 læ, & ita communiter vocatur, & in quo in dies ce-
 2 lebratur, tanquam contentum ꝑ sit diuersum à con-
 tinente ad text. in l. eum qui ades ff. de vsucap. Dec.
 3 conf. 123. num. 34. lib. 3. & signanter quod dispositum
 de Ecclesia ꝑ habeat locum in omnibus Capel-
 lis, est textus in cap. si Ciuitas, vers. ratione quoque
 de sent. excomm. in 6. ad idem facit c. vnicum de con-
 secr. Eccles. vel Altar. eod. lib. 6. Nec refragatur quod
 Capella in hoc casu sit dignior ipsa Ecclesia, quia
 hoc non tollit, quin faciat vnum corpus cum ipsa
 4 Ecclesia, sicut euēit de capite humano, ꝑ quod
 licet sit dignius reliquo corpore, non propterea iu-
 dicatur tanquam res diuersa ab ipso corpore, sed cū
 illo facit vnum quid; & fuit obseruatum quod Papa
 5 non erexit in Cathedralē simplicem Collegiatā,
 quæ sola aliquando vocatur Ecclesia, vt per glos. in
 c. cum Clerici de verborum signif. sed erexit ipsam
 Ecclesiam materiale, hoc est ambitum murorum
 ad faciendam Orationem, siue consequendam in-
 6 dulgentiam destinatum, qui ambitus, ꝑ & ipse ap-
 pella-

pellatur Ecclesia Card. in Clem. 1. §. fin. de reliq. & vener. Sanctor. Archid. in rubr. de consecr. Eccles. num. 1. quod patet, quia Papa erexit in Cathedrali illam Ecclesiam, in cuius medio inest sacrum Cubiculum; Certum est autem, quod sacrum Cubiculum tanquam quid corporale non est in medio Ecclesiæ materialis, & prout est ambitus murorū; ex quibus cessare videbatur præcipuum ex aduerso obiectum, quod simplex Collegiata fuerit illa, quæ fuerit erecta in Cathedrali.

Secundò loco fuit ponderatum, quod intentio principalis Summi Pontificis fuit decorare, & exornare dignioribus titulis, & nominibus Sanctam Capellam, in qua nata est B. Virgo, & in qua concepit de Spiritu sancto, vr patet ex verbis supra ponderatis, quæ & denotant causam finalem l. fin. ff. de hered. instit. Oldr. conf. 103. num. 2. Roman. conf. 38. num. 1. Alex. conf. 160. num. 10. lib. 6. & fuit dictum in Bononiens. de Maluetijs 24. Februarij 1612. & in Sipontina Iurisdictionis 24. Maij 1613. coram me. & res ipsa demonstrat, & quia non aderat alia causa extinguendi annexum Episcopatum Recanatensem. Hic autem effectus decoris scilicet, & ornamenti S. Capellæ magis sequitur dicendo, quod Papa erexit Sanctam Capellam in Cathedrali, quam dicendo, quod non erexit, & sic quod remanserit simplex Capella, eigo est capienda interpretatio, quod erexit. Non obstat, quod honorificentius fuerit S. Capellæ remanere subiectam, immediatè Summo Pontifici, prout erat antea, quam hoc modo subijci Episcopo Lauretano, quia hoc benè procederet, si remaneret in statu simplicis Capellæ, sed cum mediante huiusmodi erectione de Capella fiat Cathedralis, & sponsa Episcopi, illius status fit honorificentior, & non propriè dicitur subijci, sed adiungi suo sponso, & tanquam sponsa fit particeps dignitatis illius ad text. in l. ult. ibi, & sentiat eius fulgorem C. de nupt. l. mulieres honore maritorum C. de incolis lib. 10. innumeros congerit Tiraq. de nobilit. c. 18. num. 1. cum plur. seqq. maxime quia Episcopus Lauretanus non fuit subiectus alicui Metropolitæ, sed immediatè Sedi Apostolicæ Vnde S. Capella per huiusmodi erectionem acquisiuit nouam dignitatem, & nihilominus nihil amisit circa subiectionem, cum pariter remanserit immediatè subiecta Sedi Apostolicæ. Et fuit obseruatum, quod secundum lecturam partis aduersæ, ista S. Capella per huiusmodi erectionem nedum minime acquisiuisset nouum decorem, & ornamentum, vt fuit de intentione Papæ, sed potius amisisset de antiquo. Etenim cum negari non possit Collegiatam Ecclesiam fuisse erectam in Cathedrali, S. Capella Collegiata remaneret subiecta Cathedrali tanquam suo Capiti, non autem S. Capellæ, vt erat prius, vnde S. Capella amisisset titulum, & superioritatē Collegiatæ, & amplius posset carere solito cultu, esset enim necesse Episcopo formare nouam Capellam principalem in sua Cathedrali Ecclesia, & in illa, & ad illius honorem iuxta ritum vniuersalis Ecclesiæ celebrare diuina officia cum suo Capitulo, & Clero, & qui Clerus, & ipse venit nomine Ecclesiæ, vt per gloss. in d. cap. cum Clerici de verb. signific. & sic S. Capella remaneret spoliata celebratione diuinorum officiorum; Nec facit, quod neque nunc in S. Capella decantentur diuina officia, sed in alia Capella separata, quia hoc non tollit, quin decan-

tur celebrata in honorem Capellæ principalis, vt practicatur in Ecclesia S. Petri de Vrbe, & in alijs, in quibus decantantur horæ Canonice in particularibus Capellis, & nihilominus intelliguntur decantata in honorem ipsius Capellæ principalis, quia ipsa facit vnum corpus cum suis Capellis inferioribus, vnde quod fit & in parte censetur factum in toto l. quæ de tota ff. de rei vendic. Federic. de Sen. conf. 159. in fin. vers. non obstat. secus eueniret, si S. Capella consideraretur tanquam quid separatum ab ipsa Cathedrali, quia tunc non posset applicari, quod diuina officia celebrata in Cathedrali censentur celebrata in honorem S. Capellæ.

Ex quibus resaltare visum fuit tertium argumentum, nempe, quod si S. Capella non fuisset comprehensa in erectione, sed remansisset quid separatum, & prout erat prius, oporteret dare duo capita in Ecclesia Lauretana, quod esset monstruosum, & insolitum per ea, quæ latè deducta fuerunt in hac eadem causa die 20. Iunij 1616. coram me. Vnde visa fuerunt applicari vulgares conclusiones, quod illa sic capienda interpretatio & ne sequatur absurdum, aut insolitum, vel repugnas naturæ actus, qui geritur ad text. in l. cum inter de except. Gem. conf. 73. num. 10. vers. Item statutum. Cald. conf. 13. in fin. de testam.

Quartò loco mouit Dominos, quod idem Pontifex in Bulla erectionis Militum Lauretanorum, adita post annum in proœmio, post plures in Deiparam Virginem laudes, narrat se in honorem eiusdem Virginis Sacrosanctam Domum Lauretanam decorasse dignitate Episcopali, & ex Collegiata erexisse in Cathedrali; Hæc autem narratiua, quod ipse Domum prædictam in Cathedrali erexit tanquam narratiua & Papæ de facto proprio, visa fuit omninò probare ad text. in Clem. unica de probat. Vital. ibidem à nu. 14. vsque 19. Lap. alleg. 67. Verall. decis. 286. par. 2. Rot. de is. 266. par. 2. diuers. & multos allegat Gabr. de probat. conclus. 2. num. 2. cum plur. seqq. maxime cum principaliter pertineret ad factum, de quo agebatur in illa Constitutione, nempe ad ornamentum huius S. Domus, ad quem finem fiebat erectio Collegij prædictorum Militum, vt habetur in eadem Constitutione.

Nec placuit Dominis responsio, quod Bulla erectionis in Cathedrali, vnde nil & magis probat, quam relatum. Nam præter quod Bulla erectionis Lauretanorum non vitur aliquo verbo relatiuo, etiam si operetur, obiectum posset procedere, si ex Bulla Lauretanorum deduceretur noua dispositio circa erectionem Cathedralis, secus quando hoc deducitur per viam declarationis, quia vna scriptura declarat aliam iuxta notata in l. quis filius, & in l. si seruus plurium §. fin. ff. de leg. 1. Bart. in l. si utrum in princip. ff. de petit. hered. Alex. conf. 170. num. 5. lib. 5. Dec. conf. 336. numer. 2. Crauet. conf. 226. num. 6. & declaratio non dicitur noua dispositio l. heredes palam §. si quid post factum de testam. gloss. in cap. per tuas verb. de nouo de donation. Felin. in cap. super questionum numer. prim. de offic. delegat. Decian. in l. edita numer. 47. C. de eden.

Non obstat, quod ex Bulla erectionis detegatur Papæ non intellexisse remouere Protectoriam huius Sanctæ Capellæ, cum mandauerit Episcopum pro sua dote debere recipere certam portionem ex præ-

dijs Sanctæ Domus declarandis per Cardinalem tunc Protectorem; fuit enim responsum ex hoc bene inferri, quod Papa noluerit tollere Protectoriam quoad bona temporalia, sed non exinde sequi quin voluerit erigere prædictam S. Capellam in Cathedrali cum omnibus, quæ veniunt ex consequenti necessariò dictæ erectionis, qualia non videntur esse bona temporalia Ecclesiæ, quæ vt docet praxis in multis locis administrantur separatim ab Episcopo, vt sunt redditus pro Fabrica ipsiusmet Cathedralis, pro celebratione officiorum, & similiū, & fuit ponderatum, quod attento hoc argumento Papa nullam fecisset erectionem, quia & ipsa Ecclesia materialis, in cuius medio est S. Capella, & ipsa Collegiata, & vniuersus Clerus, quin, & Populus Lauretanus non solum in temporalibus, sed etiam in spiritualibus erant per prius sub Protectoria Sanctæ domus Lauretanæ.

Minus facit, quod non sit inconueniens in vna Ecclesia adesse Capellam exemptam à Titulato illius Ecclesiæ, quia hoc admittitur posse euenire, sed negatur euenisse in hoc casu, stantibus circumstantijs facti, de quibus supra.

Neq; etiam obstat, quod Papa discretiue loquutus fuerit de Ecclesia, & Capella, & proinde erigendo Ecclesiam non videatur comprehendisse Capellam, quia fuit negatum Papam discretiue loquutum fuisse de Ecclesia, & Sancta Capella; non enim enūciauit Ecclesiam, & Capellam tanquam corpora diuersa, puta, si dixisset in Oppido Lauretano duas Ecclesias, alteram Collegiatam sub Inuocatione Sanctæ Virginis, alteram vero sacrum Cubiculum, in quo B. Virgo nata fuit &c. sed enūciauit tanquam vnum, & idem, vt supra demonstratum est. Præ-

terea conclusio deducta à discretiua loquutione, non est nisi quædam coniectura, nō enim concludit pernecessè, vt patet ex illo Euangelij Marci cap. 16. Dicite Discipulis eius, & Petro, quæ aliàs concluderet Petrum, non fuisse Discipulum, & proinde cessare debet concurrentibus validioribus coniecturis, prout visæ fuerunt concurrere in hoc casu ex supra deductis.

Non denique visum fuit obstat, quod Papa expressè non derogauerit iuri Protectoris, nec fecerit de illo mentionem, quia hæc non sunt necessaria in concessione de sui natura præiudiciali, vt latè fuit dictum coram me in Casaraugustana iurisdictionis 5. Februarij 1609. & quod Papa voluerit detrahere de iure Protectoris est plusquam certum; tum quia nō dubitatur supposuisse nouo Episcopo Ecclesiam continentem, necnon Clerum, & Populum Lauretanum, quæ prius erant sub Protectore, vt supra ponderatum est. Tum etiam, quia in clausulis derogatorijs fecit mentionem de Præsule Lauretano, qui tunc non erat alius, quàm Protector Sanctæ Capellæ, & clausulæ derogatoriæ exequutiue declarant continentiam dispositiuarum, *l. in l. pupillari numer. 2. de vulg. pupill. Felyn. in cap. nonnulli nu. 27. conclus. 15. de rescript. Achill. decis. 3. num. 4. qui fil. sint legit. Seraph. decis. 1321. & fuit dictum in Romana legitima 16. Decembris 1616. coram me.*

REVERENDISS. DVNOZETTO
ARCHIEPISCOPO SEIEVCIEN.
Salernitana Parrochialis.

Luna 23. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

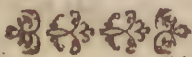
Gesta lite pendente sine dubio dicuntur attentata, quando quoque emanauit inhibitio. Attentata cessant, quando constat de re iudicata, quæ tamen ad hunc effectum non sufficit allegare, nisi etiam transportentur acta, vt cognosci possit an sint iuxta sententiæ lata, & hoc maximè, quando allegans rem iudicatam non possidet.

SVMMARIVM.

- 1 de Attentatis, quando dicatur constare.
  - 2 Lite pendente, & insuper stante inhibitione, quis nisi attentatè potest aliquid litigiosum exigere.
  - 3 Lite pendente tunc gesta sine dubio dicuntur attentata, quando etiam emanauit inhibitio.
  - 4 Attentata cessant, quando adest res iudicata.
  - 5 de Re iudicata non potest dici constare, donec non transportentur acta,
  - 6 Ex quibus scilicet possit constare an sententia sint iuxta.
  - 7 Rem iudicatam non sufficit allegare quando quis non possidet, nisi per finalem executionem suam habuerit effectum, alias dicitur lis pendere.
- ¶ Vide decisionem 79. in præcedenti Tomo, quæ est in præsentī causa.

DECISIO DCLXXXVII.

- D**OMINI dixerunt constare de attentatis, ea moti ratione, quia cum fuerit in hac causa resolutum Lunæ 5. Iulij 1611. coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio in Ecclesia S. Marci ad Rotam adesse duo beneficia distincta, & vtumque fuisse in possessione percipiendi fructus pro medietate, Rectoresq; in tali possessione manutenendos, non poterat postea Thomas non obstante litis pendentiæ, ac inhibitione Rotali exigere, prout exegit omnes fructus, vt ipse articulauit, & deponunt testes per ipsum examinati absque vitio attentatorum, quæ in hoc casu sine difficultate resultant propter litem, sed etiam propter inhibitionem Rotalem tot. tit. nil. nou. appell. pend. Lancell. de attentat. cap. 20. ampliatur. 11. nu. 4. Achill. decis. 29. nu. 6. de appell. Rota decis. 785. num. 6. par. 1. & fuit sapientissime decisum.
- 4 Non obstat exceptio tallegata rei iudicatæ in fauorem d. Thomæ ab eodem D. Cardinali Ludouisio, ex cuius capite ipse prætendebat cessare attentata,
  - 5 Dominis enim visum fuit non posse obijci rem iudicatam cum non fuerint transportata acta, cap. cipientes. vers. cum omnibus actis de elect. lib. 6. Doct. in l. qui ad ciuilia C de appell. Gabr. concl. 5. num. 6. tit. tim. tit. de appell. Casad. decis. 2. num. 10. eod. tit.
  - 6 ex quibus constare possit de iustitia d. sententiæ, & quod Thomas probauerit omnes fructus aliquando ad suum beneficium spectasse, itaut parti incumberet onus probandi aliquam dismembrationem.
  - 7 Placuit etiam responsio quod quando quis non possidet, non sufficit allegare rem iudicatam, nisi per finalem executionem suam habuerit effectum, quia

quia tunc dicitur his pendere, *Put. decis. 311. lib. 2.*
Sarnen. de annal. 9. 44.
 Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. DVNOZETTO.
 ARCHIEPISCOPO SELEVCIEN.

Pampilonen Beneficiorum de Tafalla.

Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Commissio tribuit iurisdictionem conditionalem stante clausula, dummodo, & clausula posita in prima commissione censetur repetita in sequentibus. Executio iuxta opinionem, quam servat Rota dicitur cœpta post relaxationem executorialiū. Clem. Auditor. de rescript. intrat semper vbiūque subest eadem causa evitandi circuitum.

SVMMARIVM.

- 1 Commissio si habeat clausulam dummodo, non tribuit iurisdictionem nisi ea purificata.
- 2 Clausula in prima commissione posita, censetur etiam in subsequentibus repetita.
- 3 Executio iuxta opinionem, quam sequitur Rota dicitur cœpta post relaxationem executorialiū.
- 4 Et idem sentit signatura dum agitur de sententijs Rotalibus.
- 5 Causa, quando est legitimè devoluta ad Rotam, non est opus nouo processu.
- 6 Clem. Auditor. de rescript. extenditur etiam ad ea, que non sunt commissæ, dummodo sint dependentia, & ab eo fonte promaneant.
- 7 Clem. Auditor. de rescript. habet locum etiam vbiūque subest eadem causa evitandi circuitum.

Decisio hæc est in eadem causa, quæ in præcedenti Tomo est decisio 27.

DECISIO DCLXXXVIII.

HAC die consului Dominos, vtrum moderanda esset inhibitio iuxta decisionem in hac causa coram me factam, & Domini examinatis rationibus hinc exinde deductis censuerunt locum esse expeditioni causæ, mihi que ordinarunt, vt moderarer inhibitionem, nulla habita ratione vltimæ commissionis coram me præsentatæ, ea maximè ratione, quia cum in prima commissione vigore cuius fuit inhibitum opposita esset clausula, dummodo executio non sit cœpta, quæ non ꝑ dabat iurisdictionem nisi limitatam, vt ex pluribus fuit decisum, eadem clausula censetur repetita in commissione eidem ꝑ Auditori porrecta, *Rot. decis. 321. num. 1. par. 4. divers. Mart. de claus. par. 2. claus. 11.*

Quæ clausula fuit iure meritoque per signaturam adiecta, quia iam per relaxationem executorialium cœpta fuerat ꝑ executio iuxta opinionem quæ semper Rota servat, & quam vbi agitur de sententijs Rotalibus ꝑ etiam à signatura servari tradit *Mart. lib. 1. cap. 2. fol. 398. num. 19.*

Quoad interesse Capituli hæc obiectio tollitur ex deductis in d. decisione.

Quod ad nullitates bene tolluntur per informantes, & præcipuè ea quæ deducitur ex eo quia de nouo non fuit citata pars pro executione litterarum

apostolicarum; causa ꝑ enim legitimè devoluta ad

Rotam non opus erat nouo processu Clem. Auditor de rescript. quæ etiam extenditur ad ea, ꝑ quæ non sunt commissæ, dummodo sint dependentia, & ab eodem fonte promaneant vbiūque subest ꝑ evidens ratio circuitus, prout in hoc casu, vt in specie fuit decisum coram R. P. D. meo Pironano, in vna Tuden. parochialis 27. Iunii 1614. & in omnem euentum nulla suberat iurisdicatio ex deductis in dicta decisione.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Nucerina Prædij.

Luna 17. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Bona Ecclesiæ, vt dicantur solita locari, ad hoc vt iterum possint locari sine solemnitatibus quidnam probandum veniat. Confirmatio facta in forma communis, nihil de nouo concedit, quamuis adesset clausula, de nouo concedimus. Legatus de Latere non potest autorizare alienationem bonorum Ecclesiæ, & si asserat habere talem facultatem ei credendum non est. Bona Ecclesiæ, quando detinentur à consanguineis Rectorum, non currit contra eam aliqua præscriptio.

SVMMARIVM.

- 1 Bona Ecclesiæ quando sunt solita locari, possunt iterum locari absque solemnitatibus.
- 2 Locari res dicitur solita, si præcedat vna locatio solemnis, vel duæ minus solemnes.
- 3 Insertum factum in instrumenta à priuatis de iure non probat, & num. 10.
- 4 Assertioni eorum qui sunt prohibiti aliquid facere, non est standum.
- 5 Confirmatio facta in forma communis, nihil de nouo concedit, aut operatur.
- 6 Quod procedit, etiam si adsit clausula de nouo concedimus.
- 7 Legatus de Latere non potest autorizare alienationem bonorum Ecclesiæ.
- 8 Legato de Latere asserenti se habere facultatem autorizandi alienationem bonorum Ecclesiæ non est credendum.
- 9 Confirmatio sine confirmabili non operatur.
- 10 Locatio aliud est, & aliud locationis acceptatio.
- 11 Bona Ecclesiæ locari solita vt dicantur ex duabus locationibus minus solemnibus, requiritur etiam observantia 40. annorum.
- 12 Bona Ecclesiæ, quando detinentur à consanguineis Rectorum, non currit contra eam aliqua præscriptio, vel observantia.
- 13 Et præsumitur toto illo tempore vacare, cum careat defensore non suspecto.

In eadem causa habetur in præcedenti Tomo altera decisio in ordine 171.

DECISIO DCLXXXIX.

PROFOSITA per me causa super resolutis die 13. Martij 1614. coram me, Domini reitrinxerunt difficultatem, an bona, de quibus agitur possint dici solita locari, itaut renouatio facta saluano sine solemnitatibus requisitis in locatione ad longum tem-

- tempus rerum Ecclesiæ valuerit; etenim prædictas
- 1 solemnitates non requiri, quando res est solita locari, fuit pluries decisum in Rota, & quia tunc de iure ad effectum de quo agitur, res dicatur solita
  - 2 locari si præcedat vna locatio + solemnitas, vel duæ minus solemnitates per spacium 40. annorum effectum sortita iuxta communem, de qua per *las. conf. 115. lib. 2. Rot. decis. 162. par. 2. diuers. cum alijs in prædicta decisione in hac causa deductis*, ideo remanebat videre, an in proposito casu constaret de altero, ex prædictis requisitis, & visum fuit Dominis non constare, & consequenter in hoc stan. in decis. coram me dicta die 13. Martij, quia non datur nisi vnicuique instrumentum nempe de anno 1524. acceptationis per Rectorem de quadam locatione, seu permutatione facta cum approbatione Cardinalis Papiensis Legati de anno 1521. quod quidem instrumentum non potest deferuire pro altero ex prædictis duobus requisitis.

- Et quidem non potest deferuire pro vna locatione solenni nempe de anno 1521. cum auctoritate Legati, primo, quia de prædicta locatione anni 1521. non constat nisi + per insertum anni 1524. quod quidem insertum factum à priuatis de iure non probat *Glos. in cap. Abbate, verbo fiat, vers. sed certe, & ibi Hostien. n. 9. Butr. num. 20. de verb. signif. Afflic. decis. 273. numer. 4. in fin. Rota in Ferrarien. dotis 4. Maij 1616. coram R. P. D. Buratto, & in Parmen. status 13. Iunij eiusdem anni coram me*, & eo minus quando
- 4 personæ sunt prohibita contrahere + sine solemnitatibus, non enim statuitur illorum assertioni in suppleendis solemnitatibus, *Dec. conf. 142. num. 6. vers. licet partes. Crauett. qui de communi. conf. 175. num. 2. Paris. conf. 62. nu. 7 & 8. lib. 1. Rota decis. 752. n. 2. & 3. par. 1. & decis. 160. num. 4. par. 2. diuers. Secundo dato, & non concessa, quod ex inserto anni 1524. probaretur confirmatio facta per Cardinalem Papiensem, adhuc non posset deferuire ad effectum, vt de vna locatione solenni constare diceretur, quia Cardinalis duo facit, primo confirmat subrogationem, quæ ibi fiebat de pecunijs in locum fructuum, qui prius soluebantur, secundo confirmauit assertam locationem bonorum pro quibus soluebantur illi fructus, quoad primum illa subrogatio non potest deferuire pro vna concessione solenni, vt de se patet, quoad secundum cum Cardinalis non inseruerit tenorem enunciatae locationis, nec asseruerit se de illa habere notitiam, sed usus fuerit verbis, vt sua petitio contineretur &c. & verbis aliaque faciendi prout in concessione dictorum bonorum apparere latius dicitur, & in alijs verbis, prout de præmissis constare dicitur. Hac + confirmatio diceretur in forma communi, quæ propterea nihil de nouo concederet aut operaretur, *cap. propter diuersitatem, & ibi glos. verbo forma communi. de concess. preben. Dec. conf. 142. num. 6. in fine, Franc. decis. 2. num. 32. cum alijs allegatis in prædicta decisione 13. Martij 1614. coram me facta*, + etiam si adsit clausula de nouo concedimus, *1 as. in l. more. n. 36. ff. de iurisd. omn. iudic. Rota decis. 738. num. 3. par. 1. diuers. & in causa Britonorien. S. Columbani 24. Ianuarij 1611. coram Illustriss. D. Card. Lancellotto. Tertio etiam si probaretur prætensa approbatio Cardinalis Papiensis adhuc non suffragatur, + cum non possit Legatus autorizare alienationem rerum Ecclesiæ, *Villadieg. de leg. q. 11. num. 9. cum alijs alleg. per D.***

- 8 Adlocatum Ronconium, adeout neque + etiam illi credatur asserenti se habere hanc facultatem, *Dec. conf. 288. num. 9. Rot. decis. 33. par. 1. diuers. cum alijs alleg. per eundem in iure scribentem.*
- 9 Non obstat quod + Paulus Quartus confirmauerit prædictam narratam sibi locationem anni 1521. quia confirmatio sine confirmabili nihil operatur, *Tiraq. de ll. connub. Glos. 4. num. 26. in fin. Vinc. de Franc. decis. 204. nu. 24. & ex prædictis cessat quod probatur alterum requisitum, nempe duæ locationes minus solennes, primo, quia prætensa locatio, vt supra enunciata de anno 1521. vel alia ante illam*
- 10 nullo modo + probatur per insertum in dicto contractu de anno 1524. vt supra dictum est, secundo quia etiam si probaretur locatio minus solennis de anno 1521. non posset dictus contractus de anno 1524. deferuire pro alia locatione minus solenni, cum
- 11 verè non fuerit locatio, sed acceptatio locationis, quæ prætendebatur facta de anno 1521. vel prius, tertio, quia deficit obseruantia quadraginta annorum
- 12 requisita simul cum duabus locationibus minus solennibus, vt supra dictum est, etenim Ecclesia fuit semper detenta à Rectoribus consanguineis illorum
- 13 quibus fuit + facta locatio, quo casu non currit tempus in præiudicium Ecclesiæ, cum careat defensores
- 14 + non suspecto *cap. si Sacerdos 16. q. 13. Bart. in l. qui fundum. §. si tutor. vers. & idem dico in Prælato. ff. per emptor. Bal. in l. 1. num. 1. in fin. C. de bon. matern. Gozzad. conf. 33. vers. item & præscriptione, Rebuff. tract. de rer. Eccles. alien. nu. 36. Guidop. decis. 150. num. 1.*

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Romana Domus ad Turrin sanguineam.

Luna 23. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Dotem, quando quis restituit, non præsumitur suum iactare velle, iterum eam soluere velle. In remedio adipiscenda, quando admittuntur ea, quæ respiciunt petitorium. Iudicia de sui natura retrahuntur ad diem petitionis, etiam quoad fructus rei petite. Fideicommissum constituens testator super omnibus suis bonis, si aliquid non habuit pro suo, non præsumitur illud in fideicommissio comprehendisse.

SVMMARIVM.

- 1 pro Dotis residuo quod aliquid fuerit datum, ex qua appareat.
- 2 Dotem, quando quis restituit, non præsumitur conluisse iterum eam soluere.
- 3 Iactare suum nemo præsumitur voluisse.
- 4 Executio non potest fieri super bonis fideicommissis subiectis.
- 5 Possessio alicuius semel probata, præsumitur continuata à possidente vsque ad mortem.
- 6 Fideicommissario agenti remedio possessorio sufficit probare possessionem defuncti de tempore mortis.
- 7 in Remedio adipiscenda, quando incontinenti datur de non iure petentis, quo ad petitorium, talis exceptio admittitur.
- 8 Immissione non est locus, quando etiam agitur remedio adipiscenda, quando incontinenti fuit datum de non iure in petitorio.
- 9 Fideicommissario non datur immissio super bonis defun-

- defuncti, si non probauerit illius possessionem de tempore mortis.
- 10 Iudicia de sui natura retrahuntur ad diem petitionis, etiam quo ad fructus rei petita ab ipsa die petitionis, & sic seruat Rota.
  - 11 Alimenta petita non dicuntur amplius præterita, sed futura.
  - 12 Iudicium inceptum a defuncto, si persecutus fuerit ab hærede, dicitur idem, & diuerso iure censi non debet.
  - 13 Hæres repræsentat personam defuncti.
  - 14 Hæres dicitur eadem persona cum defuncto.
  - 15 Instantia, & lis videntur habere nescio quid realitatis.
  - 16 Res super qua litigatur contrahit vitium litigiosæ.
  - 17 Ius, quod quis habet super aliqua re litigiosa, illud penitus amittit succumbendo in lite.
  - 18 Fideicommissum super omnibus suis bonis, dum testator constituit, si aliquid pro suo non habebat, non præsumitur id, in eo voluisse comprehendere.
  - 19 Cum ad hunc effectum sufficiat illius sola opinatio quod ea res non esset sua.
  - 20 Exceptio non comprehensionis admittitur etiam in iudicio possessorio, & ad impediendam immisionem.
  - 21 Ususfructus morte usufructuarij expirat.
  - 22 Fideicommissum non potest cadere super eo, quod per mortem usufructuarij expirat.
  - 23 Alimenta non petita non debentur.

¶ Allegatur præsens decisio supra in præcedenti Tomo in decisione 7. quæ est in eadē causa.

DECISIO DCXC.

VISVM fuit non constare domum, de qua agitur fuisse in bonis Lucretiæ senioris ad effectum de quo agitur, scilicet, vt cadat sub fideicommissio dictæ Lucretiæ, nam & si ex deductis pro parte Lucretiæ iunioris apparet hanc domum per quandam transactionem fuisse consignatam dictæ Lucretiæ seniori, & transactionem per subsequutam possessionem dictæ Lucretiæ fuisse effectuatā, nihilominus ex deductis pro parte Octauiani constat etiam, quod in prædicta transactione Lucretia reseruauit sibi in casu molestiarum facultatem redeundi ad primæua iura, quas molestias cum ipsa Lucretia prætenderet esse sequutas, fecit super dicta reuersione committere Senatori Urbis causam, qua causa pendente obiit, & Gaspar illius filius, & hæres prosequendo causam, obtinuit votum Affectameti ad sui fauorem, quod ex pluribus saltem iunctis, visum fuit DD. probari effectuatam reuersionem ad primæua iura.

1 In primis, ¶ quia domus fuit data pro residuo, & supplemento dotis, vt sonant verba transactionis, ibi, pro residuo verò, & supplemento dotium, prout in instrumento de quo in summ. Octauiani num. 10. & 11. apparet Gasparem per mortem matris recepisse dorem in pecunia numerata, ergo concludenter transactionem non habuisse effectum, quoad domum, quia alias Gaspar tãquam hæres Lucretiæ non fuisset amplius creditor dotis, ¶ nec esse verisimile illos, qui soluerunt dorem voluisse iactare ¶ suum contra vulgares regulas. Secundo fuit quia idem Gaspar hæres non posuit hanc domum in inuentario bonorum Lucretiæ. Tertio, quia Paulus & Alexander fratres de Paluzzellis vocati ad fideicommissum di-

ctæ Lucretiæ senioris 16. Octobris 1593. obtinuerunt quod mandatum contra bona Gasparis, & illud fecerunt exequutioni demandari super domo, de qua agitur, ¶ signum euidentis quod illam habuerunt pro non subiecta fideicommissio, sed propria ipsius Gasparis.

Non obstat quod Lucretia senior possederit in vita, & quod talis ¶ possessio præsumatur continuata de tempore mortis, & quod fideicommissario sufficiat probare istam possessionem ¶ de tempore mortis, quando vt in proposito casu agit remedio possessorio adipiscendæ, vt plures fuit decifum, quia fuit responsum pluribus modis.

Primo quod, & in remedio adipiscendæ, quando incontinenti ¶ docetur de non iure petentis quoad petitorium talis exceptio admittitur Bart. & Bald. in l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen. Angel. conf. 135. num. 2. Gozad. conf. 7. num. 2. & 3. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 381. Ofasch. decif. 26. num. 1. cum seq. Put. decif. 308. num. 3. lib. 1. in nou. Seraph. decif. 89. num. 4. & fuit decifum in causa Ariminen. bonorum 27. Octobris 1586. coram Bualo, Romana de Rusconibus 24. Nouembris 1614. coram me, & alijs sæpè, & proinde cum ex prædictis satis constare visum fuit de non iure Lucretiæ iunioris in ¶ petitorio decifum fuit non esse locum immisioni.

Secundo principaliter fuit responsum, quod ex quo Lucretia senior intentauit dimissionem istius domus mediante reuersione ad primæua iura dotalia, & Gaspar illius hæres talem reuersionem prosequutus fuit, & in effectum obtinuit quod talis reuersione debet retrahi, & est perinde ac si Lucretia senior ab initio obtinisset, & sic desisset possidere ¶ de tempore mortis, qua possessione tempore mortis cessante, sine dubio non daretur immissio, Bart. in d. l. fin. num. 21. Grat. conf. 149. nu. 6. lib. 2. Nat. conf. 439. nu. 11. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 64. num. 21. Quod autem idem sit, quod Lucretia senior obtinuerit a die petitionis, vel pro illius persona hæres expressè pater, quia iudicia de ¶ sui natura retrahuntur ad diem petitionis, l. certum ubi glof. & l. scribentes. C. rei vendic. Speculat. tit. de fruct. & intereff. §. 1. num. 9. Seraph. decif. 1245. num. 1. & passim seruat Rota, & sic videmus ¶ alimenta ¶ petita non dici amplius præterita, sed futura, Verall decif. 22. num. 2. & decif. 24. num. 1. par. 1. Guidobon. decif. 44. Rota diuers. decif. 764. nu. 5. par. 1. aliud exemplum tradit Ias. in l. si idem cum eadem num. 6. ff. de iurisdic. omni. iudic. Rota dicta decif. 754. num. 6. par. 1. cum multis similibus.

12 Et licet non obtinuerit ipsa ¶ Lucretia, sed illius hæres, attamen cum iudicium sit idem, & hæres ad ¶ illud venerit repræsentando ¶ personam defunctæ, non videbatur quod diuerso iure deberet censi, ad not. in liam hoc iure. ff. de vulg. & pupill. iuxta l. si cum hominem ibi iudicia in eam transferri, ff. de fideiusor. & in l. si petitor. ff. de iudic. dicitur enim ¶ hæres ¶ eadem persona cum defuncta, vt latè per 15 Anchar. conf. 244. & facit ¶ quod instantia, & lis videtur habere nescio quid realitatis, qua ratione, ¶ videmus, quod res, de qua ¶ litigatur contrahit vitium litigiosæ, vt per Surd. decif. 110. num. 3. licet igitur domus remanserit in hereditate Lucretiæ senioris, hoc tamen fuit cum affectione litis cœptæ per eandem Lucretiam, & consequenter quicquid iuris

17 **¶** Lucretia in illa habuit fuit resolvable per eventum litis iuxta petitionem Lucretiæ.

Tertio fuit responsum, quod Lucretia non fecit fideicommissum particulare super ista domo, sed generaliter **¶** disposuit de suis bonis, & propterea cum ex præcedenti petitione coram Senatore appareat, quod ipse non habebat domum pro sua, sed volebat redire ad primæua iura sua dotalia videtur domum non comprehendisse in fideicommissio, quia ad istud effectum, **¶** sufficit illius sola voluntas, siue opinatio quod non esset sua ad l. quo loco. §. 1. ubi glos. verb. alterum, *Castr. num. 2. ff. de hered. instit. Soccin. conf. 124. num. 4. lib. 4. Paris. conf. 19. nu. 67. lib. 2. Crau. conf. 88. nu. 15.* & ista exceptio non comprehensionis amittitur etiam **¶** in iudicio possessorio, & ad impediend. immissionem, *Grat. conf. 149. nu. 6. Peregr. de fideic. art. 44. num. 3. Rota in causa Ferrarisen. de Tassonis de præsent. anno coram Pamphilio.*

Senferunt etiam aliqui ex DD. quod in transactione census annuus scut. 100 auri fuisse assignatus Lucretiæ seniori pro dote, & hanc domum una cum alia pro donatione propter nuptias, unde inferebant quod cum vidua habebat in donatione propter nuptias solum **¶** usufructum, quod illa mortua talis usufructus expirauerit, & consequenter super hac domo **¶** nullum potuerit cadere fideicommissum, & quatenus dicebatur per informantes pro Lucretiæ iuniori transactionem fuisse factam nedum pro dote & donatione propter nuptias, sed etiam pro alimentis debitis Lucretiæ seniori per 30. annos, fuit responsum obiectum non subsistere, neque in iure, cum talia **¶** alimenta non appareant ab initio dicti temporis petita per Lucretiam, neque in facto, cum nullibi appareat super talibus alimentis fuisse litigatum, vel transactum &c.

R. P. D. V B A L D O.

Romana Prælationis vineæ.
Luna 22. Maij 1617.

A R G V M E N T V M.

Venditio, quando est prohibita, an dicatur etiam prohibita permutatio. Item etiam an prohibita alienatione, censeatur prohibita permutatio.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pañum de non vendendo rem alteri, quam consorti, est in iure validum.*
- 2 *Venditio aliud est, & aliud permutatio.*
- 3 *Venditio, quando est prohibita non censetur prohibiti alij contractus.*
- 4 *Alienatio, quando est prohibita, censetur etiam prohibita permutatio, tanquam species alienationis*
- 5 *Dictio, quælibet, est uniuersalis.*

¶ Præsens decisio est in eadem causa, de qua supra est decisio 210. in præcedenti Tomo, ibique habes alias decisiones in hac causa emanatas.

DECISIO DCXCI.

CVM Vineæ, de qua agitur, esset communis inter Antonium Carcarasium, & Virgilium Fucciū,

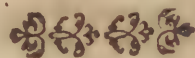
Fucciū medietatem ad se spectantem permittit cum Olympia sua vxore in quadam apoteca, & domo, & cum Antonius prætenderet prælationem in dicta medietate ex pluribus capitibus, emanauit sententia ab A. C. de cuius confirmatione, vel infirmatione hodie fuit actum in Rota, Domini autem firmarunt solum, competere Antonio prælationem vigore pacti, de quo mox dicetur, cum reservatione, vt de alijs capitibus si opus esset videretur.

Pañum enim fuit initum inter Antonium, & Virgilium, quod nemo possit vendere, nec alienare suam medietatem dictæ vineæ nisi requisito socio per duos menses ante, an ipse velit, alias quælibet venditio, & **¶** alienatio censeatur stipulata ad fauorem consortis, quod pactum est in iure validum, *Doñ. in l. qui Romæ. §. coheredes ff. de verb. oblig. Bart. in l. si eum. §. qui iniuriarum in fine. ff. si quis cautionibus, cum alijs per Seraphin. decis. 805. num. 1.*

Nec obstat, quod pactum videatur loqui de venditione & sic non possit trahi **¶** ad permutationem, cum aliud sit venditio, aliud permutatio, vt in l. 1. ff. de contrahen. empt. & quod prohibita venditione non censeantur prohibiti alij contractus dixit Frac. in cap. unic. col. 1. de excessib. Prælat. in 6. quem sequitur Rebuff. in l. alienationis col. 6. vers. quarto, prohibita. ff. de verb. signific. & fuit dictum in vna Romana saluiani 10. Ianuarij 1611. coram me, quia fuit responsum, quicquid esset dicendum si prohibita esset solum venditio socio irrequisito, in hoc casu cessare difficultatem, quia est prohibita etiam alienatio, **¶** quæ comprehendit etiam permutationem tanquam speciem alienationis, *Salienationis Auth. de non alien. aut permut. reb. Eccles. cap. nulli de reb. Eccles. non alien. Imol. in cap. 1. num. 3. & 4. eod. tit. Mant. de tacit. & ambig. lib. 25. tit. 6. nu. 21. & seq. Rebuff. in d. l. alienationis. col. 3. vers. duodecimo permutatio. Tirag. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. num. 34. & fuit dictum in vna Lucana bonorij 26. Martij 1610. coram R. P. D. mro Pamphilio, & in alia Lucana Terrarj 16. Decembris 1613. coram me, & tanto magis cum sit addita illa dictio **¶** uniuersalis, quod quælibet venditio, & alienatio censeatur stipulata ad fauorem consortis, cap. solita, & ibi glos. in verbo quodcumque, & Abb. in ult. notabili. num. 7. de maiorit. & obedient. Tirag. d. §. 1. glos. 7. num. 1. Rot. decis. 364. num. 1. par. 1. diuers. Surd. post plures relatos conf. 453. num. 8. lib. 3.*

Non obstat, quod non fuerit ab Antonio seruatum pactum in soluend. pretium medietatis socij intra duos menses, vt fuit expresse conuentum sub illis verbis, & così, & non altrimenti il compagno debba esser preferito, quia placuit responsio, quod tunc demum addictam solutionem Antonius tenebatur si fuisset a socio requisitus per duos menses ante, vt clarè sonant verba pacti, quæ requisitio nullatenus hic interuenit. Imò eius ommissio dedit causam præfenti iudicio super prælatione, quam ex prædictis ratione pacti intrare concluderunt Domini licet Antonius, deduxerit etiam alia capita, quæ vt dixi Domini reiecerunt ad aliam inspectionem.

Et ita decisum.

EMINENTISS. D. CARD. VEROSPPIO SEN.

Romana Bonorum.

Luna 22. Maij 1617.

ARGUMENTVM.

Pro validitate contractus mulieris facti cū debitis solemnitatibus statutarijs stat præsumptio, donec contrarium probetur. Mulier fauore dotis sine solemnitatibus validè se obligat. l. pactum, quod dotali. C. de pact. quando intret. & quando non.

SUMMARIVM.

- 1 Mulieris obligatio inualida est, si non seruentur solemnitates Statutaria.
- 2 Mulieris obligatio dicitur valida, si sit facta cum solemnitatibus à statutis requisitis, donec contrarium probetur.
- 3 Consanguinei illi non adhibentur in contractibus mulierum, vel minorum, qui habent interesse in eo contractu.
- 4 Statuta loquentia de contractibus mulierum dotis causam non comprehendunt.
- 5 Partes, quando volunt contrahere iuxta dispositionem alicuius Statuti, eo non seruato contractus remanet inualidus, etiam si alias substineri potuisset.
- 6 Clausula omni meliori modo apposta in contractu, quid operetur.
- 7 Ratificatio deseruit pro subscriptione.
- 8 Mater pro filia dotanda non potest nec cum Viro simul se obligare.
- 9 Contraria tamen est magis communiter recepta.
- 10 L. pactum, quod dotali C. de pact. loquitur de futura successione, vel quando tota hereditas, vel eius quota esset promissa, secus vero si quota bonorum.

¶ Allegatur præfens decisio supra in præcedenti Tomo decisione 19.

DECISIO DCXCI.

TARQUINIUS Caballutius, & Tarquinia illius Vxor Liuiam communem filiam nuptui tradiderunt Equiti Antonio Pancratio, cui promiserunt Dominū Fuscum Camillæ fratrem daturū pro dote scut. 4. mil. nec non eidem pro dotis complemento tertiā partem bonorū suorum tam præsentium, quā futurorum post ipsorum obitum consignandā super quibus confectum fuit instrumentum cum auctoritate Iudicis, & ob consanguineorum defectum cum interuentu Curatoris ad id specialiter deputati Mortuo Domino Fusco, fuerunt à dd. Coniugibus alia pariter duæ communes filiae nuptui traditæ Hieronymo Tonclæ, & Liuiο Calderino cum promissione dotis scut. 8. mil. pro qualibet, & tertiæ partis omnium bonorum post eorundem obitum consignandæ. Cū verò dicta Camilla nuper obierit filiabus æqualiter institutis hæredibus, Eques Antonius in primis, & ante omnia scut. 4. mil. de bonis hæreditarijs prætendebat, pro vt Hieronymus & Liuius habuerūt qui è contra excipiebant Equitem prædictum scut. 4. mil. à Domino Fusco Par. IV. Recent. Tom. III.

habuisse, ac proinde bona Camillæ inter ipsos esse æqualiter diuidenda non obstante Instrumento dotis, & promissione tertiæ partis bonorum quod nullum asserabant ob non t seruata dispositione Statuti Urbis in cōtractibus mulierum adhibendā. Vnde super hoc dubio per me proposito, Domini contractum esse validum censuerunt, cum in eo adhibita reperiantur solemnitates in cōtractibus mulierum ex statuto cap. 151. lib. 1. requisitæ, videlicet Curatoris auctoritas in defectum consanguineorū, & Iudicis decretum t pro cuius validitate præsumitur, donec contrarium probetur Menoch. de probat. lib. 2. præsumpt. 75. nu. 12. Surd. decis. 231. nu. 2.

Non obstat D. Fuscum Camillæ fratrem, qui Romæ tunc aderat in contractu adhibitum non fuisse.

Quia cum ipse haberet interesse, ex quo per Capitulum subscriptionem debitum scut. 4. mill. agnouerat non potuit ad authorizandam Camillæ personam interuenire, quia regulariter t consanguinei non adhibentur, dum agitur de illorum interesse Tiraq. de leg. Corn. in glos. 8. num. 114. Alex. cons. 106. num. 2. ad fin. lib. 1. Ias in l. 1. §. fuit questum num. 4. ff. ad Treb. prout etiam idem in supradicto Statuto disponitur.

Præterea nec dictæ solemnitates in huiusmodi casu necessaria videbantur, quia statutum loquens de t contractibus mulierum, dotis causam, tamquam specialiter priuilegiatam nō comprehendit. Salvo. in l. fin. in 4. not. C. de iud. dot. Negus. de pign. par. 8. membr. 1. num. 28. Cephal. cons. 13. num. 43. Natta cons. 52. num. 16. Tiraq. de retr. lignag. §. 1. glos. 14. num. 9. Rota Florentina decis. 86. num. 4. Gabr. de leg. & Cons. conclus. 1. num. 10. & tenuit Rota in Senogallien. dotis 10. Martij 1599. coram Illustriss. D. Lancelotto.

Et in terminis statuti Urbis Put. decis. 60. lib. 3. in nou. Verall. decis. 3. lib. 3. & dec. 199. lib. 3. & fuit dictū in Romana euictionis Palatij 27. Martij 1588. coram Card. Blanchetto.

5 Nec valet dicere voluisse t partes iuxta dictum statutum contrahere, quo non seruato contractus remaneret inualidus etiam si alias substineri potuisset. Nam vltra quod hic seruata fuerunt solemnitates non subsistit in facto partes illis adstringi voluisse, cum in contractu fuerit apposta clausula omni meliori modo quæ operatur, t vt eo modo quo potest valere, substineatur Caput. de dec. 91. num. 5. par. 1. Aym. cons. 141. num. 3. & cons. 301. col. fin. Cephal. cons. 41. num. 16. lib. 1. Ruin. cons. 11. n. 16. lib. 2.

Nec obstat Camillam se obligasse tanquam ex Capitulis matrimonialibus ipsa teneretur, & sic ex falsa causa, nam dicta Capitula per eandem subscripta non reperiuntur; cum enim illa prædicta capitula ratificasset, t perinde est ac si eadem ab initio subscripsisset l. fin. C. ad Macedon. l. si pecunia C. de negotiis l. semper vers. sed si quis ratum habuerit ff. de reg. iur.

Et in omnem euentū satis apparet de illius obligatione cum ad cautelam in contractu denuò ad huiusmodi dotem, & tertiam partem bonorum præsentium, & futurorum se obligauerit.

8 Nec releuat mulierem etiam pro communi filia dotanda non posse cum Viro simul obligari ex Alex. in l. 1. num. 39. ff. solut. matr. & alijs.

9 Quia contraria opinio ꝛ magis communiter est recepta, illius videlicet obligationē subsistere Bald. in l. 1. num. 1. vers. quartum decimum ff. solut. matr. Socc. conf. 80. nu. 27. lib. 4. Ruin. conf. 194. num. lib. 1. Bald. nou. de dote par. 6. priuil. 3. ad fin. ꝛ priuil. 12. num. 2. Franc. Marc. quæst. 508. nu. 18. par. 1. Aluar. Valasc. consult. 127. num. 2. cum seq. Put. decis. 160. lib. 3.

Neque obstat promissionem tertiæ partis bonorum fuisse inualidam ex l. pactum quod dotali C. de pact. Nam dicta lex ꝛ in pacto loquitur de futura successione, & quando vel tota hæreditas, vel eius quota esset promissa, secus autem ubi fuit promissa quota bonorum, vt in casu nostro; tunc enim promissio substat Bellon. conf. 5. numer. 16. vers. non obstat tertio Paris. conf. 26. nu. 85. ꝛ 103. lib. 2. Dec. in l. pactum quod dotali num. 10. vers. secundo limitatur C. de pact. Osasib. decis. 100. Cras. de success. S. successio ab intestato quæst. 9. num. 16. vers. contrarium verò.

Et ita viraque &c.

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Algaren. Dismembrationis.

Luna 8. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

LæSIONEM allegans, non sufficit, vt id asserat sed requiritur transportatio actorum, ad hoc vt merita causa perpendantur Præsumptio pro integra transportatione actorum, quando intret, ita vt contrarium dicenti incumbat onus probandi, & quando cesset, & sic asserenti acta esse integra, talem integritatem probare teneatur, licet iuris præsumptio sit in contrarium.

SVMMARIVM.

- 1 LæSIONEM allegans, debet acta transportare, vt merita causa perpendantur.
- 2 Acta causa præsumuntur integrè transportata, & qui contrarium dicit, tenetur id probare.
- 3 Acta tunc præsumuntur integrè transportata, quando fuerunt tradita à Notario actuario, vel ab eius successore.
- 4 Acta, quando non fuerunt transportata à Notario actuario, tunc si quis dicat ea esse integra, incumbit onus probandi.
- 5 Probatio, que non concludit, non releuat.
- 6 Attestationi eius non est standum, dum non attestatur de re ad suum officium non spectanti.
- 7 Vicarii officium est iudicare, non autem attestari de re, que spectat ad Notarium actuarium.
- 8 ad Notarium, & non ad alium spectat attestari an acta transportata sint integra.
- 9 Acta aliqua tantum fuisse facta in certa causa, non sufficit, vt id quis asserat, sed etiam, vt iustificet.
- 10 Et maxime, quando adest aliqua præsumptio in contrarium.

¶ Allegatur hæc decisio supra in decisione 20. quæ est in præsentia causa.

DECISIO DCXCIII.

FVIT in hac causa die 14. Nouembris præteriti iudicatum ob stare moderno Reçtori Concordiæ, quia illa facta fuit ex causa recessus à lite, & à Sede Apostolica confirmata, nec de læsione, quæ ad illam infringendam plene, & concludenter probanda erat, constare poterat, quia non fuerunt transportata acta Iudicij quod tempore dictæ transactionis pendebat, sine quibus impossibile est læsionem considerare, ꝛ cum adhuc effectum necesse sit merita causa perpendere, & dubium litis euentum æstimare, vt pluribus fuit in dicta decisione deductum.

Vnde exhibitis pro parte dicti Reçtoris post dictam decisionem aliquibus scripturis, denuo dubitari cõtingit, an constet de integra transportatione actorum, itaut sit recedendum à decisio, & Domini censuerunt non constare, ac propterea standum in decisio.

2 quia licet regula sit quod ꝛ acta præsumuntur integra, & qui contrariu dicit id probare tenetur Bart. in rubr. de nou. oper. nunc num. 8. & fuit dictum in Calaguritana beneficij de Ariola 17. Decembr. 1593 coram bon. mem. Gypso, hoc tamen procedit quando illa fuerunt à Notario ꝛ actuario tradita, secus vero ubi, prout in casu isto illa fuerunt tradita ab alio, qui non est actuario, nec illius successor in officio, tunc enim cessat illa præsumptio cum imo in hoc casu dici possit non constare de aliqua transportatione, & qui prætendit illa ꝛ esse acta illius Iudicij, & non extare alia, id probare debet iuxta reg. text. in l. 2. ff. de probat.

Nec releuat attestatio Vicarij Curie Arboren. quod mandauit perquiri illa acta in archiuo, & nõ fuit aliquid repertum, quia fuit responsum, quod dicta attestatio non ꝛ concludit, cum possit esse, quod acta reperiantur extra Archiuum penes Actuarium vel etiam in alio loco, & quatenus concluderent negatiuam, quod alia acta ꝛ non extent, non videtur ei standum, quia Vicarij Officium est iudicare, non ꝛ autem attestari, quod ad Notarium actuarium, & non ꝛ ad alium pertinet glos. in cap. quoniam contra, & ibi Innocen. num. 8. Abb. num. 26. de probat.

Non obstat quod dicitur fuisse in illo iudicio præsentatas tantummodo litteras delegationis, & à Iudice citationem cum inhibitione decretam, nec aliquid vterius actum, quia in facto hoc non iustificatur, prout necesse esset, cum præsertim ad sit præsumptio ꝛ in contrarium ex eo quod in Apostolica confirmatione dictæ concordie dicitur fuisse coram Archiepiscopo Arboren. ad nonnullos actus processum &c.

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Narnien. Bonorum.

Luna 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Aduersus etiam tres sententias datur restitutio in integrum constituto de bono iure eam petentis Præsumptio I. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor. quando cesset.

SVMMARIVM.

- 1 Restitutio in integrum aduersus sententias datur con-

EMINENTISS. D. CARD. SAGRATO.

Romana Palatii.

Veneris 23. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

Testis vnicus non probat, & multo magis si sit de auditu à principali, vel si deponat de credulitate. Intentio aliud est, & aliud effectus. Ex pretij qualitate arguitur, quid veniat in venditione.

S V M M A R I V M.

- 1 Testis vnicus non probat.
- 2 Testis de auditu à suo principali non probat.
- 3 Testis de credulitate non attenditur. num. 2.
- 3 Tractatus non concludit implementum.
- 4 Intentio concedendi aliquam gratiam per Curiales practicos habetur pro re valde diuersa ab ipso obtentu gratia.
- 5 Verba de iure intelliguntur cum effectu.
- 6 In contractibus interpretandis multum defertur consuetudini.
- 7 Ex pretio arguitur, quid veniat in venditione.
- 8 Impossibile nulla est obligatio.
- 9 Viam eam, nemo censetur eligere, per quam sua consilia non possunt habere suum effectum.

¶ Est in eadem causa de quibus supra decisiones 37. & 681.

DECISIO DCXCV.

RESOLVTVM fuit non constare de adimplemento R. P. D. Viues reservato tamen ut videretur an DD. de Ferratinis possent dare de dicto non adimplemento, & quo ad illud quod D. Viues non adimpleuerit, mori fuerunt DD. quia in apoca confecta sub die 24. Aprilis 1614 in qua se fundat D. Viues habetur, quod Fukius faciet instrumentum modo D. Viues obtineat gratiam, quod possit fieri aggregatio alicui monti pro summa scutorum 15500. vel inueniat modum, ut haberi possint scuta 7000. pro vrbibus propriis ipsorum de Ferratinis, Vnde D. Viues, quatenus pretendat impleuisse, debet probare alterum se ex predictis fecisse, quorum neutrum visum fuit probatum; nam quatenus pretendat adimpleuisse circa aggregationem montis, testes ad hoc dati, nisi fuerint nihil concludere, nam primus solum deponit, quod D. Viues dixit se velle de hoc tractare cum sanctissimo; & quod tractauit cum Illustrissimo D. Cardinali Serra, & cum Bulgarino, secundus verò deponit super eodem tractatu de auditu à D. Viues, & de sua credulitate. Verum præterquam quod dictus tractatus non probatur per primum testem, & cum sit vnicus ad not.

- 1 in l. iur. religione, C. de testib. cap. veniens, il primo. de testib. glos. in l. Theopompus. verb. quantitas.
- 2 de dot. prelegat. Etenim secundus de auditu ab ipso principali, & de sua credulitate nil probat Bart. in l. vnica. ff. si tab. testam. glos. & Doct. in Testium, C. de testib. Dec. conf. 429. num. 2. Cas. de Grass. decis. 75. num. 1. 2. & 3. de testibus. etiam si probaretur tractatus, hoc non concluderet implementum, quia D. Viues promisit obtinere gratiam, non autem simpliciter tractare, & non ob stare visum fuit quod

confilio de bono iure petentis, etiam contra tres conformes.

- 2 Obseruantia 30. annorum facit presumi omnia solemnia in contractu interuenisse.
- 3 Mulier, si aliquid acquisierit, & bona alicuius administraverit, presumitur ex dictis bonis illud acquisiuisse, ut evitetur suspicio turpis quaestus.
- 4 Hares agens uti hares non potest impugnare factum defuncti.
- 5 Mulier, si sit industriosa, tunc cessat presumptio de qua in l. quintus ff. de donat. inter vir. & uxorem.
- 6 in Rationis redditione venit restitutio reliquatus.

¶ Decisio ista est in eadem causa ut est decisio 294. supra in præcedenti Tomo, & decisio 681. supra in hac Appendice.

DECISIO DCXCIV.

DVBITAVI an heredibus Thomæ esset danda restitutio in integrum, ita ut esset standum, vel recedendum à decisio in hac causa, & pro ipsis heredibus solum informantibus fuit tentum, quia ex decisionibus in hac causa factis constat de bono iure dictorum, heredum, quo casu datur restitutio in integrum, & contra tres conformes Cappell. Tolos. decis. 54. Cas. decis. i. de rest. in integrum multos adducit Mascard. de prob. concl. 1274. num. 28. & post lapsum quatriennij Rota decis. 857. & decis. 1359. lib. 3. diuers. V. decis. 11. numer. 4. part. 2.

Et quantum ad bonum ius, visum fuit non obstare aliquas difficultates, alias pro parte heredum Alexandri excitatas, quia obiectum cessare visum fuit ex effectuatione ultra 30. annos, & quæ facit presumi omnia solemnia interuenisse Rot. à Valle conf. 99. num. 34. & 75. lib. 2. Surd. decis. 28. num. 23. Seraph. decis. 180. nu. 7. Hond. & visum fuit ob stare secundum nempe quod Martia donando scut. 200. remanserit indotata cum habuerit pro dote solum scuta mille, quia fuit responsum non constare quod Martia non habuerit alia bona immo dari magnum sumum de contrario ex dispositione vnius Testis dicentis quod Martia erat industriosa, & faciebat multas mercaturas, scilicet visum fuit non ob stare tertium quod scilicet Martia fuerit Tutrix Alexandri, & quod propterea ad evitandam suspensionem turpis quaestus presumendum sit quod pecunie fuerint Alexandri iuxta notata in l. quintus ff. de donat. inter vir. & uxorem. Quia fuit responsum in primis Alexandrum egisse, & tamquam heredem Martiæ & ideo non posse impugnare illius factum ad l. cum à matre C. de rei vendic. Menoch. conf. 89. num. 5. Rota diuers. decis. 110. in princ. par. 2.

Secundo fuit dictum illam presumptionem cessare cum Martia & esset industriosa, ut dictum est. Tertio tolli omnem difficultatem, ex eo quod Martia reddidit rationem suæ tutelæ. Vnde cessat presumptio quod & ex bonis Alexandri retinuerit in manibus, cum in redditione rationis veniat reliquatus.

steterit per Ferratinos, cum ipsi non adinuenerint modum assecurandi montem, unde cum per ipsos steterit, implementum pro parte D. Viues haberi pro facto, quia visum fuit DD. hoc posse habere locum, si D. Viues probaret se verè obtinuisse gratiam à Papa, puta, quia obtinisset per Sanctissimum signari Ch. rographum, vel quid simile, & postea gratia non potuisset habere effectum ob non datam cautionem à Ferratinis, sed in proposito non probatur obtenta gratia, sed ad summum simplex tractatus, & licet primus testis conetur deponere, fuisse datam de hoc bonam intentionem D. Viues, attamen ista bona intentio per Curiales practicos habetur pro re valde diuersa ab ipso obtentu gratiae, ut promissit D. Viues.

- Quantum ad aliud, quod D. Viues impleuerit alteram partem, alternatiue, cum scilicet inuenerit modum, ut Ferratini habere possint scuta 7000 pro vñsibus propriis, cum proposuerit, quod obtineretur derogatio à Sanctissimo pro scutis 4000. plusquam fuit tractatum inter ipsos fratres, cum quibus quidem 4000. fuisset autum multiplicum, & sic Ferratini habuissent dicta scuta 7000. pro vñsibus propriis, fuit responsum in primis promissionem D. Viues de inueniendo modo, ut haberi possent scuta 7000. non debere intelligi de simplici consilio, sed de ipso effectuali modo, etenim de iure, intelliguntur cum effectu, l. 1. §. hac verba, ff. quod quisq. iur. l. 2. C. com. de leg. & dixit Rota in Romana legitima 27. Ianuar. 1617. coram me, & visum fuit omnino inueneri simile, quod Fuluius fecerit contractum correspectiue ad simplex consilium, cum in Curia non desint, qui in similibus negocijs consulant gratis, imò etiam aliquando non requisiti, vñlgo appellati Arcicogolanti, sed potius quod Fuluius habuerit rationem, quod D. Viues ob gratiam, quam meretur apud Sanctissimum, & vniuersam Rempublicam Christianam ob insigne opus propagationis fidei Catholicae, quod incepit, & pro quocentauit, & tentat acquirere Palatium, de quo agitur, esset cum effectu operatum, & quod Ferratini possent implicare dicta scuta 7000. in vñsibus propriis, in interpretandis autem contractibus, multum defertur verisimilitudini, Surd. conf. 145. num. 26. volum. 1. & fuit dictum in Romana censur. 6. Iunii 1603. coram me, quare ratione arguimus ex pretio quid veniat in venditione, Oldrad. conf. 252. num. 3. Alex. conf. 26. in fin. lib. 2. Menoch. conf. 395. num. 15. Rota in Romana scutorum 25. annuorum 30. Ianuarii 1606. coram me, secundo principaliter fuit dictum, quod modus obtinendi derogationem pro dictis scu. 4000. plus non est opportunus, qui etiam si hoc concederetur à Sanctissimo, non suffragaretur, quia non esset conformis concordiae, cuius vigore fuit à fratribus de Ferratinis datum mandatum ad vendendum. Etenim dicta concordia est restricta ad alienationem bonorum pro scutis 30. mil. Vnde si fieret pro scutis 34. mil. deficeret mandatum in Fuluium propterea modus debet inueniri talis, ut non repugnet mandato, ne alias partes videantur sensisse de modo sibi impossibili contra nos in impossibilium, ff. de regul. iur. §. si impossibilis in sit. de inutil. stipulat. glossa in cap. ad audientiam. Verb. habere, de spons. & matr. vel eligere viam, per quam sua consilia non potuissent habere effectum, ad not. in l. si duo, & ibi scribentes, ff. de acquir. hered. l. si.

vbi l. as. num. 7. ff. si cert. petat. Menoch. de praesump. lib. 6. praesump. 2. num. 25. Surd. conf. 307. num. 15.

REVERENDISS. DVNOZETTO.
ARCHIEPISCOPO SELENCIEN.

Cesenaten. Separationis Thori.

Mercur. 28. Iunii 1617.

ARGVMENTVM.

Vxor dedignata, si discedat à domo viri & secum portet iocalia, ex quibus probetur ea non esse propria, sed ipsius viri, & ex quo diluitur ea non fuisse donata à viro eius vxori, vel à socero nuri.

SVMMARIVM.

- 1 Testes deponentes de facto proprio & reddentes optimam rationem sui dicti plenè probant.
- 2 Testes duo regulariter sufficiunt in qualibet materia.
- 3 Oppositiones contra testes, si sint leues non attenduntur.
- 4 Confessio extraiudicialis fortius probatur per testes, quando est adminiculata.
- 5 Testes, quando dicantur deponere de certa scientia quod iocalia vxoris sint mariti.
- 6 Testis si sit famulus, & singularis, debilitatur satis eius fides.
- 7 Limita tamen hoc, quando concurrunt plura ac diuersa adminicula, veritatis factum suadentia.
- 8 Vxor non tenetur ad restitutionem iocalium, quae ei fuerunt donata ab eius socero.
- 9 Iocalia, quando sunt magni valoris non presumuntur vxori, ab eius viro vel socero donata. Sed potius accomodata ad usum ipsius vxoris, et honestius, decentiusque incedere possit.
- 10 Vxori non est credendum, dum asserit eius virum, vel socerum ei donasse iocalia.
- 11 Maritus dando iocalia vxori, si utatur verbo, donare, intelligi debet quo ad usum, & quo ad proprietatem, & num. 12.
- 13 Vxor, quae discessit ab eius viro, ut cogi possit ad restitutionem iocalium eidem datorum ab d. viro, quid sit discutiendum.

Allegatur praesens decisio supra in decisione 10. in praecedenti Tomo, quae est in eadem causa vbi diluitur id, quod in fine huius decisionis reservatur videri.

DECISIO DCXCVI.

PROPOSITO per me dubio. Vtrum constet D. Mariam Felicem cum à Domo viri in Monasterium confugit detulisse rerum gemmas, & iocalia, de quibus deponunt Testes, ita ut ea teneatur restituere D. Fabio eius marito. Visum fuit Dominis respondendo primae parti dubij constare de transportatione, & eadem iocalia esse Viri. Et Primo ipsam, dd. iocalia asportasse à Domo Viri, eaque dum in Monasterio S. Catherinae moraretur penes se habuisse, & demum cum Romae una cum fratre iter aggressa est secum detulisse, probatur per depositiones duarum Monialium conceitum, quae deponunt de facto proprio, & reddunt optimam

nam causam scientie. Vnde concludens elicitur
2 probatio, cui in ore duorum testium flet omne ver-
bum l. ubi numerus. ff. de testib. concurrente, &
presumptione l. Quintus Mutius. Gabr. conclus. 15.
de presumpt.

Quoad exceptiones datas contra personas dd. Mo-
3 nialium visæ sunt satis leues, aut non probatas non
concludere.

Quod verò d. iocalia fuerint mariti, & ab eo vxor
ridata ad ornatum satis iustificatur ex confessione
4 d. D. Mariæ f. felici extrajudicialis probata per di-
gas Moniales, quæ venit adminiculata ex deposi-
tione sexti testis, qui deponit de certa scientia, cum
5 fuerit presens quando emit D. Fabius dd. iocalia,
quæ postea d. Mariæ Felici ad eius ornatum fuerunt
consignata.

Et licet dicatur debilitari dictum d. 6. testis, cum
6 sit famulus d. Fabij & singularis, tamen si coniu-
gitur cum d. confessione extrajudiciali, & cum præ-
7 sumptione iuris, vsuq. communi satis cõcludentem
probationem facere visum fuit.

Nec obstat, quod dicitur dd. gemmas, seu ioca-
8 lia fuisse d. Mariæ Felici f. a Socero donata, & ita
non teneri ad eorum restitutionem, cum enim dd.
gemmæ sint magni valoris non censentur donatae,
9 sed potius commodatae ad vsum ipsius vxoris, ut
honestius, decentiusq. incederet l. sicut certo. S. in-
terdam. ff. commod. l. sed et si vir. ff. de donat. int. vir.
& vxor. l. id vestimentum. ff. de pecul. Bart. in
l. penult. S. seruus. num. 2. ff. sol. matr. Corn. conf.
14 num. 7. lib. 4. Clar. in d. donatio. q. 10. num. 3.
& ex multis cumulatis fuit decisum in vna Ferra-
rien. l. uiri dotis 13. Martij 1618. coram R. P. D. meo
Manzanedo.

Et licet secundus testis deponat d. D. Mariam
dixisse illa iocalia fuisse sibi donata a Socero, ultra
10 quod non f. statum eius dicto in sui fauorem, illud
verbum donare, debet intelligi quoad vsum, & non
11 quoad proprietatem, Bart. in l. 1. S. nec Castren-
se num. 10. ff. de vi bon. rapt. f. usissime Honded. conf.
30. num. 29. & seq. lib. 2. ubi hanc questionem ex
professo disputat, & fuit dictum in d. Ferrar. do-
tis coram R. P. D. Manzanedo, ubi etiam plenè re-
12 sponderetur obiectioni, quæ sit ex f. præsumpta dona-
tione, quæ inducitur ex nobilitate mariti, vel vxoris.

Quoad alteram dubij partem. An maritus con-
stante matrimonio ad sui libitum possit cogere vxor-
13 rem ad restitutionem dd. iocalium, cum hac de-
cisio dependeat a meritis causæ, & iudicij super se-
paratione thori coram me introducti, verum scilicet
d. D. Maria Felix iustam habeat causam confugien-
di ad Monasterium, ideo Domini iudicarunt mere-
ri dubium particulare.

Et ita decisum vtraque parte informante.

EMINENTISS. D. CARD. SACRATO.

Laureniana Iurisdictionis.

Luna 13. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Declaratur an constet de tali obseruantia, per quam
dici possit, quod Bulla erectionis Cathedralis Lau-
reranæ non comprehendat Sanctam Capellam, &
pro negatiua resoluitur.

1 Episcopus habet intentionem fundatam super iuris-
dictione spirituali in locis omnibus existentibus in-
tra limites suæ Diocesis.

2 Capella vna, si sit in medio Ecclesia, & nihilomi-
nus non subiiciatur in spiritualibus Prelato, qui
est superior illius Ecclesia, est opinio satis noua,
& insolita.

3 Capella regulariter sequuntur naturam Ecclesia
intra cuius ambitum sita sunt.

4 Capella, quare in particulari non consacrentur.

5 Erectio præsumitur facta iuxta solitum, & qui di-
cit contrarium, ei incumbit onus probandi, & n. 6.

7 Interpretationis præambulum necessarium, est ipsa
dubietas verborum.

8 Dispositionis vna pars, quando interpretatur, po-
tior est coniectura, quæ desumitur ex alia parte
eiusdem dispositionis.

9 Et hoc multo magis procedit, quando non solum se-
queretur diuersitas, sed etiam contrarietas.

10 Obseruantia nihil aliud est, quam mera coniectura,
ex quo aliud est, quod ita sit scriptum.

11 Præsumptiones contrarijs præsumptionibus elidun-
tur, & conquassantur.

12 Consuetudo proxima est attendenda.

13 Conseruatores Vrbis, & Priores Capitum Regio-
num retinent Clauis Sanctorum Apostolorum,
& Capella Saluatoris in Ecclesia Lateranensi.

14 Gestæ ab aliquo cum prohibitione aduersarij non
habentur in consideratione.

15 Actus pauciores tunc attenduntur, quando ex re-
gulis, & præsumptionibus iuris, sunt magis ad-
miniculati.

16 Obseruantiam ad sui fauorem facere in potestate
vnius partis esse non debet.

17 Obseruantia vis in eo consistit, quod ita factum
fuerit, sciente, & patiente illo, qui poterat, &
debebat consentire.

19 Præsumptio, quæ potest oriri ex facto vnius elidi-
tur, & conquassatur ex dissensu alterius.

20 Probare quis non tenetur id, quod in eo non se-
fundat.

¶ Præsens decisio est in eadem causa, de qui-
bus supra decisiones 34. & 686.

DECISIO DCXCVII.

CVM aliàs nempe sub die 21. Aprilis proximi
inhærendo Decisioni per prius, nempe 23. la-
nuarij eiusdem anni factæ fuerit resolutum Sanctam
Capellam comprehendere in erectione Cathedralis
Laurenianæ, & non adesse obseruantiam, quæ posset
contrarium interpretari, insteterunt informantes
pro Illustriss. D. Protectore audiri super hac secun-
da parte decisionis, & sic videri, an constet de tali
obseruantia, per quam possit dici. Bullam erectionis
Cathedralis Laurenianæ non comprehendere San-
ctam Capellam, quo dubio per me sub hac die pro-
posito, Domini negatiuam partem amplectendo ste-
terunt in decisio, pro quo ultra alias dicta, nonnulla
fuerunt in primis obseruata.

Primo, quod Illustrissimo D. Cardinali Episcopo
non incumbit onus probandi, quod dicta Bulla in-
verbis comprehendat Sanctam Capellam, sed suffi-
cit sibi, quod in verbis non excludatur, etenim lu-
per

per iurisdictione spirituali ipse habet fundatam intentionem et etiam super Sancta Capella, eo ipso, quod illa continetur intra limites Diocesis sibi assignatae pro suo Episcopatu, cap. omnes Basilica 16. quest. 7. cap. cum Episcopus. de off. ord. in 6. cap. cum Capella de priuileg.

Secundo, quod ista praetensio, quod una Capella sit in medio Ecclesiae, et nihilominus non subiciatur in spiritualibus Praelato qui est superior illius Ecclesiae, est satis noua, et insolita, quia regulariter Capellae sequuntur naturam Ecclesiae intra, cuius ambitum sunt sitae, qua ratione neque etiam consecrantur in particulari, ut probatur in cap. Ecclesia il 2. de consecrat. distinct. 1. et cap. 7. et tot. tit. de consecr. Eccles. vel Alt. Lambert. de iurepatr. lib. 1. par. 1. q. 4. art. 9. in fin. vers. an Capella. Cum igitur non controuertatur D. Cardinalem Episcopum Lauretanum esse etiam Episcopum Ecclesiae, intra cuius ambitum continetur Sancta Capella, resultat praesumptio, quod sit Episcopus, et ipsiusmet Sanctae Capellae, quia erectio et praesumitur facta iuxta solitum, et qui dicit contrarium et tenetur probare *l. c. et conditio. I. qui nummōs. iuncta glos. in verb. quotidie. ff. si cert. pet. l. vel uniuersorum. ff. de pignorat. act. Alex. conf. 46. num. 8. lib. 5. Crauet. conf. 763. num. 25. ideoque non est probandum a D. Cardinali Episcopo quod Sancta Capella sit comprehensa in Bulla erectionis, sed potius D. Cardinali Protectori, quod sit exceptuata, et ideo pro parte dicti D. Cardinalis Protectoris essent ostendenda verba sonantia in exceptionem, ita ut ex subsecutis actibus, et obseruantia potuerit recipere interpretationem.*

7. exceptiuam, alias deficit et praebulum necessarium interpretationis, hoc est ipsius dubietas verborum, Nat. conf. 318. num. 1. Rot. decis. 121. nu. 29. par. 1. et decis. 37. num. 29. et decis. 39. num. 11. par. 2. diuers. Surd. conf. 426. num. 44. Card. Seraph. decis. 1108. num. 7.

Tertio fuit obseruatum, quod tantum abest, quod verba Bullae erectionis habeant verba, quae sonent in exceptionem, quod potius incalescant in comprehensionem, ut fuit ponderatum in alijs decisionibus, unde etiam si adessent aliqua verba, quae possent sonare in exceptionem, essent in primis, et ante omnia concordanda cum verbis importantibus inclusionem, quia in interpretanda et una parte dispositionis, potior est coniectura, quae desumitur ex alia parte eiusdem dispositionis *vulg. l. qui filius ff. de leg. 3.* hoc vero multo magis, et quando non solum sequeretur diuersitas, sed etiam contrarietas, *Alciat. de praesumpt. reg. 2. praesumpt. 28. num. 2. Honded. conf. 33. num. 58. lib. 1. Laderch. conf. 1. nu. 18. vers. veram enim, Penegr. conf. 15. num. 7. lib. 3. Card. Seraph. decis. 37. in fin. ut sequeretur in proposito, cum aduerlentur comprehendere, et non comprehendere.*

Quarto fuit obseruatum, quod pro inclusione nedum concurrant regulae, et verba de quibus supra, sed magna veresimilitudo deducta ex decore, et alijs quae mouerunt Papam ad faciendam praedictam erectionem, ut alias fuit ponderatum in praedictis decisionibus.

Ex istis videbatur constitutus D. Cardinalis Protector in magna necessitate probandi suam obseruantiam interpretatiuam admodum claram, et incon-

10. cussam, cum enim talis obseruantia, nihil aliud sit

quam mera coniectura ex quo aliud est, quod ita sit scriptum, aliud verò quod ita sit factum, cum non aduersetur, quod uno modo sit scriptum, et alio modo vel propter impotentiam, vel propter inaduer-

11. tentiam, sit obseruatum, sequi videbitur quod eo potentior requiratur obseruantia, et quo potentiores sunt coniecturae contra ipsam obseruantiam, quia praesumptiones contrarijs praesumptionibus eliduntur, et conquassantur.

Talis autem nempe inconcussa, et clara vis fuit Dominis non esse obseruantia deducta pro parte D. Protectoris, primo, quia et non est proxima ipsi erectioni prout esse debet, *Bald. in proem. ff. num. 7. Soc. conf. 6. num. 2. lib. 1. Card. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 3. tit. 8. num. 8. et tit. 9. num. 5. et approbavit Rota in decis. 37. num. 34. et 35. decis. 39. numer. 12. par. 2. diuers. et in Ianuen. iurisdictionis 3. Iunij 1607. coram Illustriss. D. Card. Ludouiso.* Secundo, quia ut plurimum concernit administrationem temporalem ipsius Sanctae Capellae, quae non controuertitur pro parte D. Cardinalis Episcopi si cut signanter visum fuit concernere illud in quo fiebat magnum fundamentum nempe quod super Porta Sanctae parue Capellae fuerit tenta Tabella negans ingressum in illa sine licentia D. Protectoris vel Gubernatoribus sub poena excommunicationis, quia hoc potuit euenire ratione rerum pretiosarum, quae conseruantur in illo loco, et sunt sub custodia ipsius Domini Protectoris, et eodem modo responderet ad retentionem clauium ipsius Sanctae Capellae, et pro hoc allegabatur simile de clauibus Sanctorum Apostolorum, et Capellae Saluatoris in Basilica Lateranensi in Vrbe, quae retinentur per Conseruatores, et Priores Capitum Regionum absque eo quod ipsi aliquid praetendant, vel praetendere possint super iurisdictione spirituali in dicta Ecclesia Lateranensi. Ultra quod neque haec probantur de tempore proximo erectioni ut esset necessarium ex supra adductis, et in omnem euentum, neque etiam concludunt priuatiue quoad D. Cardinalem Episcopum, quem in Capitulis Cardinalis Vastauillani, et ex testibus datis in summ. num. 5. apparet alias habuisse partem in deputatione Custodum S. Capellae.

14. Tercio quicquid et fuerit gestum a Protectoribus videbatur non attendendum ex quo pro parte Episcoporum semper adfuit contradictio ut apparet ex deductis pro parte Domini Cardinalis Episcopi, et etiam ex concordatis, qui allegantur per ipsummet Cardinalem Protectorem, sed signanter adfuit actus iurisdictionales facti per Episcopum, qui licet sint potentiores, tamen in proposito casu visi fuerunt iuris de re, tum quia ex regulis, et praesumptionibus iuris de quibus sunt magis adminiculati, tum quia magis conformes verbis erectionis, tum etiam quia facti a minus potenti cum de illo tempore Protector esset Cardinalis, et Episcopi tantum Praelati. Tum denique quia onus probandi obseruantiam non incumbit D. Episcopo per ea quae dicta fuerunt supra, vade sufficit sibi, quod ex istis verbis colligantur duo.

15. Primo non acquiescentia Episcoporum quae vi uebat necessaria, ne alias sit in potestate et uoluntatis partis facere obseruantiam ad sui fauorem, dicebatur enim vim obseruantiae consistere in eo, quod ita et fuerit factum sciente, et patiente illo, qui poterat, et debebat dissentire, nam eo ipso, quod non dissentit ori-

16. tur praesumptio, quod ita fuerit intellectum ab initio, sed

18 sed si dissentit, præsumptio, quæ posset oriri ex fa-
cto vnius eliditur, & conquassatur ex dissensu alte-
rius. Secundo ex dictis actibus iurisdictionalibus fa-
ctis ab Episcopis resultat difformitas obseruantia,
19 quæ obseruantia difformis nõ suffragatur ex alle-
gatis in aliis Decisionibus. Et D. Cardinali Epi-
scopo sufficit tollere obseruantiam præsentem ad fa-
uorem Protectoris nec habet opus probare obser-
uantiam ad favorem Episcoporum, quæ cum non se-
20 fundet in illa, sed in regulis, & præsumptionibus
Iuris, & in verbis Bullæ Erektionis, quæ incalescunt
in sui favorem, vt latè supra, & in alijs Decisioni-
bus deductum est.

Et ita tentum, &c.

EMINENTISS. D. CARD. VEROSPPIO.

Nepefina Tutelæ.

Luna 29. Ianuar. 1618.

ARGVMENTVM.

Notariatus alicuius de aliquo tempore ex quo pro-
bari possit, & quid stante communi existimatione.
Cassatura in Instrumento licet non probet, quando
non constat de approbatione Notarij, tamen id nõ
procedit quando fuit facta ab eodem Notario roga-
to, & multo magis si adsint adminicula veritatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Notarius de tempore præsentis, non præsumitur
- 2 Notarius in futurum limita vt num. 2.
- 3 Notariatus existimatio alicuius in aliquo loco, in-
seruire non potest pro diuerso loco.
- 4 Testis deponens super existimatione Notariatus
alicuius, quando non dicatur se restringere ad
certum locum.
- 5 pro Notario si quis ab omnibus existimabatur, id
satis videtur esse ad eiusdem deputationis vali-
ditatem.
- 6 ex Testium rogitu etiam rogitus Notarij præ-
sumitur.
- 7 Et hoc præsertim quando scriptura in protobollo
fuit reperta.
- 8 Dies in vno instrumento apposita, an censeatur re-
petita in sequenti instrumento.
- 9 Cassatura, & lineatura in instrumento absque
ulla Notarij rogati approbatione fidem non
meretur.
- 10 Cassatura in instrumento quando est facta de ip-
sius Notarij rogati manu, non eget approbatione.
- 11 Cassatura in instrumento facta de manu Notarij
rogati, censeatur facta de mandato partium.
- 12 Amplia multo magis id procedere, dum ex subse-
quentibus constat, de ipsius veritate. & nu. 13.
- 14 Et sine dubio ea conclusio procedit, quando appa-
ret de obseruantia.
- 15 Testium defectus suppletur ex numero.
- 16 Testibus contra partis confessionem non est fides
adhibenda.
- 17 Articulus non dicitur fateri.

Præsens decisio est in eadem causa de qua
supra in præcedenti Tomo decisio 53. & ibi
in fine annotatum habes plures alias decisio-
nes in hac causa factas.

HAERES q. Antonij Plodij cum decisione
sub die 27. Februarij præteriti coram me fa-
cta non acquiesceret, denuo super iisdem causa pro-
posui, & Dominis visum fuit standum in decisio-
rationibus ibi deductis, quibus non obstat Angeli
Petronij Notariatum non probari saltim de anno
1591. de quo tempore fuit ille rogatus de Antonij
deputatione in Tutorem, cum super tali Notaria-
tu textes examinati de anno solum 1594. deponant,
& sic inferatur Angelum potuisse de anno 1594. non
autem de anno 1591. Notarium reputari, cum quis
1 de tempore præsentis Notariatus in præteritum
talis non præsumatur *Alex. conf. 198. num. 3. & 4. &
lib. 7. cum alijs allegatis.*

Quia fuit responsum illius Notariatum per aliud
2 publicum quod instrumentum ab eodem Agelo sub die
27. Martij 1591. & sic de tempore dictæ deputatio-
nis rogatum probari.

Non obstat huiusmodi Notariatus existimatione
3 iuxta quod depositionem testium in Castro Ciuitellæ
solum viguisse, & sic eam inseruire non posse pro
Castro Liprignani. Testes enim se non restrin-
4 gunt ad Ciuitellæ Castrum tanquam ibi solum Ange-
lus Notarius haberetur, sed ad reddendam sui dicti
rationem, quia nimirum eundem Ciuitellæ præto-
rem agnouerunt, & sic dicendum illum se pro No-
tario gessisse & pro tali fuisse ab omnibus habitum
5 satis quod videtur ad huius deputationis validitatem
*l. Barbarius de offic. Præf. Rota decis. 1. de offic. Vic.
in nou. Soc. conf. 32. num. 19. lib. 1.*

Non obstat exceptio de defectu rogitus Notarij
cum clausula testibus rogatis &c. de rogitu testium
non autem Notarij sit intelligenda &c. Nam ex ro-
6 gitu testium etiam Notarij rogitus præsumitur.
*Bero. conf. 92. num. 9. lib. 3. Alex. conf. 14. numer. 32.
lib. 6. Rim. lun. in l. si mancipati num. 58. C. de collat.
Menoch. de præsumpt. præsumpt. 81. numer. 11. lib. 2.
fuit dictum in Romana dotis de Sfortia 23. Februa-
rij 1615. coram R. P. D. meo Manzaneda quando*
7 quod præsertim scriptura fuit in Prothocollo reperta
*Gurt. lun. conf. 162. nu. 1. vers. confirmat Ruin. conf.
139. num. 12. lib. 4. Seraphin. decis. 909. num. 23.*

Nec releuat in deputatione nullam fuisse diem
expressam, nec adesse verbum dicta die &c. per
quod illa præcedentis actus repetita censetur, quia
8 nihilominus intelligitur superioris actus dies appo-
sita *Bart. in l. si quis ex argentarijs l. si quis initium
num. 18. & 19. ff. de eden. Menoch. de arbitr. cas. 64.
num. 6. & 7.*

Non obstat Angelum Petronium dictæ deputa-
tionis tempore non fuisse Terræ Liprignani Vica-
rium, ex quo Annuncius Alfarabius de mense Sep-
tembris 1590. erat ibi constitutus ad 6. menses cum
prorogatione ad alios 6. qui solum de mense Sep-
tembris anni 1591. expirabat, & consequenter de
mense Augusti, quo fuit rogata dictum Angelum
Vicarium esse non potuisse, cessat enim obiectum
ex dicti Annuncij Syndicatu de mense Martij 1591.
subsecuto. Vnde satis patet illius Vicariatum ultra
primos sex menses non processisse, & consequenter
effectum non habuisse prorogationem ad alios sex
menses indultam.

Non obstat cassaturam, & lineaturam absque
9 villa quod Notarij rogati approbatione fidem non me-
reri

1. Possideri potest una & eadem res diuersis respectibus.
6. Reo sufficit excludere actorem, per eius non ius.
7. Aqua aominum regulariter spectat ad eum in cuius fundo illa nascitur.
8. Aqua, si fuerit probatum, semper deferuisse pro usu alicuius ex tali possessione dominium etiam illius esse presumitur.

Decisio hæc est in eadem causa, de qua in præcedenti Tomo decisio 222.

DECISIO DCC.

ORTA inter Comitem Barbatiam, & Dominū Siluium Albergatū super cuiusdam aquæ dominio controuersia, causa coram me introducta, dubitavi ad quem nam illa spectaret, & Dominis visum fuit non probari dictam aquam ad D. Siluium pertinere; Comes enim Barbatia est reus, & possessor, vnde & onus incumbit D. Alberгато plenè, & concludenter aquæ dominium probandi. *Abbate sanè de rei iud. l. in rem actio ff. de rei vendic. Dec. conf. 62. num. 1. vers. & certè Ruin. conf. 13. num. 6. vers. sed præmissis lib. 4.* Quod pro eius parte præstitum non apparet, & cum testes ab eodem adducti nullam reddant rationem per quam dominium huiusmodi concludatur, sed possessio dumtaxat rivalis arguitur, pro qua nec testes sufficientem rationem, tanquam de certa scientia & non deponentes, sed vt plurimum de auditu, & credulitate, vnde non releuant. *cap. licet ex quadam & c. litteris de test. cap. tue vbi Abb. de consang. & affin. Alex. conf. 152. vers. secundus testis lib. 5. Caputaq. decis. 278. nu. 1. & 2. par. 3.*

Et quamuis nonnulli testes asserant Albergati Colonos in dicto rivali quasdam arbores incidisse, hoc tamen de auditu deponunt, & in omnem euentum non concluderent dominium, sed possessionem, quæ tantum & releuaret quantum actus possessorij valent incisionis arborum in loco, vbi Aqua nascitur, existentium, vnde Albergatum esse in possessione in dicto loco arbores incidendi, Barbatia verò vtendi ad sui libitum Aqua, nec vna possessio alteri esset præiudicialis, cum & eadem res diuersis respectibus valeat à duobus possideri. *Oldr. conf. 257. n. 41. vers. nec est inconueniens Angel. Aret. conf. 19. n. 19. & 20. Alex. conf. 99. num. 23. lib. 5.*

Accedit Albergati probationem satis dubiam reddi per Comitem Barbatiam, & cui tanquam reo sufficit Albergatum excludere. *c. 12. de prob. l. fin. C. de rei vendic. Bart. in l. 2. num. 1. C. de except. rei iud. Rota decis. 6. eodem tit. in antiq.*

Datur enim Instrumentum acquisitionis 15. tornaturarum Terræ per Antecessores dicti Comitissæ, quæ quantitas iuxta mensuram includit pariter situm, vbi hæc Aqua & nascitur, & istum etiam locum Barbatiz testes deponunt ipsius esse, & per consequens ad eundem spectare huius Aquæ dominium. *l. procul. ff. de dam. inf. l. aquam, & l. præter. C. de seruit. & aqua. Paris. conf. 112. in princ. & 129. num. 3. lib. 4.*

Vtiterius cum fuerit probatum huiusmodi Aquam semper Comitissæ Alexandri visibus & deferuisse, ex tali possessione dominium etiam illius esse presumitur. *commodum Inst. de interd. Bart. in l. quidā*

in suo num. 4. ff. de condit. instit. Socc. sen. conf. 112. num. 23. lib. 4. Abb. in cap. cum ad sedem num. 2. de rest. spol. Rip. in l. rem quæ nobis num. 52. ff. de acqu. poss. Boer. decis. 42. num. 8. Menoch. præf. 63. num. 11. & seq. lib. Cum præsertim hæc Aqua non reperiatur in suo naturali statu tanquam de præterito habitæ non fuit in cōsideratione, sed supra illam adsit opus manufactum alicuius releuantiz, per quod ipsa deducitur, vt deponunt testes; Vnde non redditur verisimile, dictam Aquam si fuisset Albergati, & eius auctorum ab eisdem retroactis temporibus neglectam fuisse, ac derelictam.

Et ita vtraque.

R. P. D. REMBOLD O.

Pacen. Præheminentiarum.

Veneris 22. Iunii 1618.

ARGVMENTVM.

Actus merè facultatiui licet non tribuant aliquod ius, vel possessio considerabilis, tamen concurrente favore cultus diuini, & longo tempore, quamuis ab initio fuerit merè voluntaria, postea tamen efficitur necessaria, & alia de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1. in Iudicio manutentionis sufficiunt leuiiores probationes.
2. Ceremoniale Romanum in materia subiecta facit ius commune.
3. Ius, vel possessio aliqua non acquiritur ex actibus merè facultatiuis.
4. in Cerimoniis Romani executionem id, quod fit, non potest dici fieri ex mera voluntate.
5. Facultatis mera ea etiam, quæ sunt ab initio, sunt ex cursu longissimi temporis favore cultus Diuini necessitatis.
6. Actus, qui dederunt causam liti, & metu censurarum sunt facti, non sunt habendi in aliqua consideratione.
7. Protestatio debet repeti in quolibet actu.
8. Possessio capta non obstante protestatione partis, dicitur acquisita si ad dictam possessionem fuit processum.
9. Testibus illis maior fides est adhibenda, qui sunt numero plures.
10. Testibus in concursu illis est danda maior fides, qui super affirmatiua deponunt.
11. Testibus deponentibus secundum dispositionem iuris communis, plus tribuendum est.
12. Defuncti possessio non transiit in heredem absque noua apprehensione.
13. Ceremoniale Romanum lib. 1. cap. 24. quo casu loquatur.

Allegatur præsens decisio supra in præcedenti Tomo decisione 54. quæ est in hac eadem causa.

DECISIO DCCI.

DOMINI dixerunt dandum esse mandatum de manutenendo Ecclesiæ, & D. Petro Ecclesiæ, scilicet quoad possessionem missas in ea solemniter

niter decantandi per Parochum & Clericos loci de Alconal in Paschatis & alijs solemnioribus anni festiuis diebus, D. Petro vero quoad possessionem recipiendi à Subdiacono, dum sacra peraguntur, osculum Pacis.

- Nam de vtriusque possessione abunde constat ex testibus, tam pro parte D. Petri, quàm etiam Clericorum examinatis, vt ex decreto Reuerendiss. Pacen. quod ex ijsdem testibus apparet fuisse executioni demandatum, cum præsertim in hoc iudicio
1. sufficiant leuiores probationes *Menoch. de retin. remed. ultim. num. 34. Rota diu. decis. 196. numer. 6. part. 1. Card. Seraph. decis. 624. num. 5.* & dicta quoque possessio fuerit ab antiquissimo tempore continuata, & quoad decantationem Missarum ei assistat fauor cultus Diuini, respectu verò deosculationis Pacis Cæremionale Romanum lib. 1. cap. 24. quod in
  2. materia & subiecta facit ius commune ex *not. per Mobed. decis. 5. de fid. Instrum.* & dictum Ordinarij decretum, quod fuit per Illustrissimam Congregationem Rituum approbatam, ac denique per particulare etiam Breue Sanctissimi Dom. N. confirmatum.

- Nec propterea obstat quod dicitur, quod licet per dictos Clericos fuerint per aliquod tempus dictæ Missæ decantatæ, & pax à Subdiacono per dictum Petrum deosculanda, peracta, non tamen ex dictis
3. actibus tanquam mere & facultatiuis fuit aliquod ius, vel possessio dictæ Ecclesiæ ac D. Petro acquisita, in qua manuteneri debeant ad *not. in l. Proculus ff. de damn. infect. cum simil.*

- Nam quoad deosculationem Pacis, actus prædicti dici non possunt præuenisse ex mera Clericorum
4. voluntate, sed ita disponente dicto & Cæremionali, & mandante Ordinario quò verò ad Missæ decantationem vltra quod ex depositionibus dd. testium apponitur quod dictæ Missæ non fuerunt ex causa mere voluntaria decantatæ, sed propter participationem elemosynarum ac aliarum oblationum quasi dicti Clerici habent, & ex causa quoque stipendij, quod à Confraternitate recipiunt in omnem etiam euentum cum dictæ Missæ fuerint per longissimum temporis spatium, vt dictum est, decantatæ, fuit inde ius Ecclesiæ quæsitum, quia ea quoque
  5. quæ merè & voluntatis ab initio sunt, fiunt ex cursu longissimi temporis fauore cultus Diuini necessitatibus, vt ex *Abbat. in cap. suam num. 8. Fel. in cap. ad Apostolicam num. 3. de Simon. & alias resolutum fuit in causa Segobien. Cantoria 11. Februar. 1604. coram Illustriss. D. Card. Lancell.*

- Nec obstat quod decretum Ordinarij dicitur dedisse & causam liti, & actus factos fuisse metu censurarum quia in facio hoc non iustificatur, nec de aliqua protestatione legitima docetur, & quod fuerit in singulis & actibus prout requiritur, repetita
6. *Card. Seraph. decis. 1411. num. 4 & fuit dictum in Placentina voti 27. Nouembris 1615. coram R. P. D. meo Verospio.* vltra quod, nec etiam dicta protestatio releuaret, quia possessio etiam ea non obstante
  8. & acquirit quando ad dictam possessionem fuit processum *Card. Seraph. decis. 876. num. 4.*

- Non obstant Testes Clericorum qui deponere, & coarctare conantur negatiuam, quod scilicet à Subdiacono non fuit D. Petro pax data, quia maior
9. & fides adhibenda videtur testibus D. Petri non solù quia sunt plures numero *lob Carneno S. si testes &*

ibi gloss. ff. de testib. cum alijs per Gabr. eodem tit. conclus. 4. num. 4. sed etiam quia deponunt super affirmatiua, & testes Clericorum super negatiua *Gabr. loc. proxime citato num. 1.* & deponunt iuxta dispositionem iuris & communis, vt dictum est, *Gabr. eodem loco num. 22.*

Non obstat quod testes deponunt de possessione D. Antonij, quæ, ipso defuncto non potuit transire & in Petrum sine noua apprehensione, quia ex illorum lectura apponitur quod etiam de possessione Petri deponunt, & non ex simplici auditu, sed ex certa scientia.

Non obstat quod Cæremionale intelligi debet de Magnis Dominis & qualis non est D. Petrus, quia vltra quod dicitur ex nobilissima, & antiquissima familia descendere, obiectum etiam ex dicta declaratione Illustrissimæ Congregationis Rituum & ex Breue Sanctiss. D. N. ac etiam ex ipsis verbis dicti Cæremionalis tollitur, ex ijs enim apponitur, quod loquitur de omnibus Dominis locorum &c.

R. P. D. V B A L D O.

Melphien. seu Nauellen. pecuniaria.

Mercurij 5. Decembris 1618.

ARGVMENTVM.

Sententia lata in spretum supersefforia habitæ à Signatura Iustitiæ est nulla. Citatio, ad sententiã, vt valeat, debet esse præcisa ad ipsam. Litteræ executoriales, vt validè relaxentur debent iustificari ex actis. Carceratio ex quibus satis dicatur iniusta, itaut obligatio extorta à carcerato ab eo, qui illum carcerare fecit dicatur nulla, & aduerte tunc etiam esse nullam obligationem eorum, qui se obligarunt pro executione carcerati.

S V M M A R I V M.

1. in Iurisdictionem, quando dicatur consensus.
2. Sententia lata in spretum supersefforia habitæ à Signatura Iustitiæ est nulla.
3. Episcopus, & Vicarius faciunt vnum idemq. Tribunal.
4. Citatio ad sententiam vt valeat, requiritur, vt sit præcisa ad ipsam, & non sufficit si afferat ad audiendam voluntatem, vel prouisionem faciendam.
5. Sententia an sit diffinitiuæ, necne colligitur ex verbis eiusdem.
6. Litteræ executoriales si non iustificentur ex actis dicuntur nulliter relaxatæ.
7. Mandatum relaxatum vigore obligationis Cameralis, quæ tamen non legitur in instrumento, est nulliter relaxatum, num. 6.
8. Clausula cum facultate capiendi &c. posita in instrumento non importat obligationem Cameralem, si sit sic ceterata.
9. Instrumentum si nullatenus contineat obligationem, vel aliam viam executiuam, ordinariè, & non executiuè tunc est procedendum.
10. Carceratio satis dicitur apparere iniusta si auctoritate propria ipsius creditoris, debitor fuerit captus.
11. Carceratio dicitur iniusta, dum absque alia probatione debiti, quis fuerit captus.
12. in Carceribus dum est facta obligatio, & ad fauorem

- rem ius, qui carcerationem inualidè procurauit, est nulla.
- 13 Carceris metus ex iniusta carceratione non dicitur purgatus ex eo, quia is, qui metu carceris se obligat, in actu ipso obligationis extra carceres fuit constitutus.
- 14 Si postea fuerit ad carceres reductus donec accederet alicuius ratificatio.
- 15 Carceris metu si facta sit obligatio est nulla, quia nullitas in fuit etiam in nullitate obligationis eorum, qui se obligant pro excarcerando carceratū.
- 16 Actorum transportatio præsumitur integra.
- 17 Absolutio à iuramento non est necessaria, quando contractus est ipso iure nullus, & iniustus.
- ¶ Allegatur hæc decisio sup. in præcedenti Tomo decis. 251. q̄ in hac eadē causa emanauit.

DECISIO DCCII.

FVIT dictum sententiam Vicarij Adriē. esse infirmam ex capite nullitatis, & iniustitiæ quoad nullitatem fuit deducta, primo ex defectu iurisdictionis, secūdo ex defectu citationis, iurisdictionis quidem, primo quia causa fuerat commissā Episcopo, seu Vicario Adriē. & auocata ab Ordinārio Minerbien. sub narratiua quod in eius iurisdictionem non fuerat consensus, nec causa coram eo instructa, & tamen ex actis constat de opposito ex multiplicatis inuicem comparationibus vtriusque partis, producti iurium, testium examine, transportatione actorum coram Ordinārio Minerbien. & alijs, de quibus latè per informantes, ex quibus dicitur in iurisdictionem consensus l. i. ff. de iudic. & causa plenè instructa glos. in cap. cupiens. §. si vero in verb. instrui de elect. in cap. ex parte tertia de rescript. Crescen. decis. 1. num. 1. de iudic. & sic rescriptum auocatorum sub illa falsa narratiua tribuit iurisdictionem, Caputaq. decis. 156. par. 1. Crescen. d. de rescript. 1. in princ. de iudic. & decis. 5. vbi distinguit de rescript. Cassad. decis. 1. eodem tit. Oldrad. conf. 257. num. 29. 31. & seq. Secundo quia dicta sententia fuit lata in spreum superfloriar obtentæ ab Illustriss. D. Card. Signaturæ Iustitiæ & Præfecto, & dicto Vicario intimat. & causat nullitatem, Aegid. decis. 623. Vant. de nullit. ex defect. iurisd. num. 128. nec facit quod superfloriar esset directā Episcopo, quia nihilominus videbatur Vicarium afficere, & cum Episcopus, & Vicarius faciant vnum Tribunal, Mohed. decis. 5. de appellat. num. 1. ex defectu vero citationis fuit nulla sententia, quia citatio emanauit ad audien. vocalitatem, & vel prouisionem faciendam, quæ non sufficit, sed requiritur præcisè ad sententiam glos. in clem. sepe. §. sententia in verbo ad id de verb. signific. Felin. in cap. consuluit num. 26. de off. deleg. Rota decis. 17. de re iudic. in nou. Ferrett. decis. 95. nu. 3. lib. 5. fuit dictum in vna Regien. beneficij 15. Nouemb. 1613. coram R. P. D. meo Duno zetto, & alijs sepe, nec est verum quod sententia fuit interloquutoria, quia quod immò fuerit diffinitiuā & apparet ex verbis ipsius sententiæ, præterea addebat vnus ex Dominis pro nullitate dictæ sententiæ, quod illa mandat litteras exequutoriales relaxatas per Episcopum Melphien. debitæ exequutioni demandari contra Donatum Antonium, & consortes, & tamen non apparet quod litteræ exequutoriales iustificentur ex actis cum fuerint relaxatæ vigore obligationis.

Part. IV. Recent. Tom. III.

nis Antonij in cuius instrumento non legitur obligatio Cameralis, aut quarantigiata, vel alia clausula exequutiua, sicut nec similis clausula legitur in commissione directā Ordinārio Adriē. nec videbatur ob stare clausula, de qua & in dicto instrumento, cum potestate capiendi &c. quia est cæterata, nec apparet quod contineat obligationem Cameralem.

9 & vel aliam viam exequutiua, & hoc stan. non erat proceden. via exequutiua, sed ordinaria, & post rem indicatam exequutiue, & secundum ordinem l. à Diuo Pio. ff. de re iudic. & l. ordo. C. de exec. rei iud.

Quo verò ad iniustitiam de ea constare dicebant Domini, quia illa continet vt redactus ad carceres Donatus, Antonius, & Cesar de Aletta, vel factō deposito per Donatū, Antonium prædicti audiantur super eorum iuribus, nō autem carceratio fuisset iniusta non potuit iustè condemnari Donatus, Antonius, vt ad carceres reduceretur, quod autem carceratio esset iniusta apparebat ex eo quod dicebatur facta fauoritate propria ipsius præfati creditoris seu fratris, & procuratoris Episcopi Melphien. cuius Episcopi bona per nonnullos menses Antonius administrauerat, & absque vlla legitima probatione crediti, & alijs requisitis, de quibus per Becc. decis. 215. num. 34. Afflict. decis. 149. nu. 2. & fuit dictum in vna Foroliuē. nullitatis obligationis 20. Maij 1613. coram Reuerendiss. Damasceno.

Nec releuat obligatio Antonij in primo instrumento de mense Martij celebrato, quia tanquam & facta in carceribus ad fauorem eius qui illum carcerauerat, & stan. iniusta carceratione fuit ipso iure nulla ad l. qui in carcerem, vbi DD. ff. de eo quod met. caus. Alex. conf. 241. in fine lib. 6. Rol. conf. 2. numer. 47. lib. 1. Surd. conf. 37. sub num. 20. vers. idem est lib. 1. & fuit latè deductum in d. Foroliuē. in qua etiam decis. firmatur quod non & dicatur purgatus metus illatus ex iniusta carceratione ex eo, quia is, qui metu carceris se obligat in actu ipso obligationis fuit extra carceres constitutus, si postea, fuit ad carceres reductus ex ibi plenè allegatis pro.

14 ut contingit in hoc casu in quo Antonius fuit immediatè retrusus in carcerem donec superueniret ratificatio Cesaris vnus ex filijs, qui de tempore factæ obligationis reperiebatur absens, & prædicta nullitas videbatur influere etiam in nullitate obligationis teiusdem Cesaris, & aliorum qui in eadem obligatione pro Antonio excarcerando interuenerunt iuxta trad. per Afflict. decis. 149. num. 2. cum alijs per Farin. q. 39. num. 24. & seq.

Nec subsistit in facto allegata non integra transportatio actorum à Curia Melphien. ad Minerbien. & idem vltimus Iudex potuerit reuocare ea quæ coram Minerbien. facta fuerunt, quia contrarium fuit deductum ex ipsis actis, quæ & alias præsumuntur ingra donec oppositum probetur Bart. in rubr. ff. de nou. oper. nunc. num. 8. Rot. decis. 6. 4. par. 1. diuers. fuit dictum in Angustē. hospitalis 9. Febr. 1612. coram me, & alijs sepe.

Ad allegatam exceptionem periurij quidam ex Dominis respondebant illam non ob stare stante & nullitate contractus ipso iure ob iniustitiam carcerationis iuxta tradita in his terminis per Rolan. conf. 2. num. 82. & seq. lib. 1. & post Natt. & alios plures relatos tradit Surd. d. conf. 37. sub num. 21. vbi benè distinguit, & facit decisio Seraph. 771. n. 14. par. 1.

par. 1. Alijs vero hoc obiectum videbatur extra-
dubium conceptum super confessione, vel infirma-
tione sententiæ, quam esse infirmam, ex prædictis
DD. resolverunt.

Et ita decisum &c.

R. P. D. REMBOLD O.

Oriolen Canoniciatus.

Veneris 11. Ianuarij 1619.

ARGUMENTVM.

Canonicatum, & Dignitatem habens ex dispensatione
in eadem Ecclesia, sufficit, vt resideat in digniori &
eidem competunt duo vota.

SVMMARIVM.

- 1 Canonicatum, & dignitatem obtinens, vel duo bene-
ficia alias inæqualia ex dispensatione, vel consue-
tudine, residere debet in digniori.
- 2 Beneficia duo residentiam requirentia, si quis obti-
neat, non potest naturaliter in vtraque sede resi-
dere, sed virtualiter, & ciuilitur residendo in al-
terutra satisfacit vtrique.
- 3 Beneficia duo obtinenti in eadem Ecclesia, compe-
tunt etiam duo vota.
- 4 Iura duo si concurrant in eandem persona, quo-
rum quodlibet producit ius dande vocis, debet ta-
lis persona habere duas voces, vide rationem, n. 5.

¶ Allegatur præsens decisio supra in præceden-
ti Tomo decis. 94. quæ est in eadem causa.

DECISIO DCCIII.

PROPOSITO dubio, quæ sedes, & quot vota,
debeantur D. Thomæ obtinenti auctoritate,
Apostolica dignitatem Archidiaconatus, & Canoni-
catum in eadem Ecclesia, Domini altera parte sæ-
pius citata non comparente, in omnibus ad eiusdem
D. Thomæ fauorem responderunt, videlicet ipsi de-
beri sedem Archidiaconi, & duo vota.

- 1 Nam quoad sedem, certi iuris videbatur, ¶ quod
obtinens dignitatem, & Canonicatum, vel duo be-
neficia alias inæqualia, ex dispensatione, vel consue-
tudine, residere debet in digniori, iux. not. per Abb.
in cap. extirpanda. §. qui vero. num. 5. de præbend.
Gemin. in cap. non potest. §. illud. num. 11. & ibi
Franch. num. 5. cod. tit. in 6. & fuit dictum in Se-
guntina præcedentiæ 17. Martij 1613. coram R. P.
D. meo Vbaldo.

Neque huic iuris dispositioni refragari visum est
statutum in quo disponi dicitur, quod quilibet se-
deat in propria sede, alias perdat horam, quia præ-
terquam quod D. Thomas satisfacit statuto residen-
do in sede Archidiaconi, cum illa sit propria ipsius
sedes, vt ex supradictis apparet, dictum etiam statu-
tum intelligi debet de obtinentibus vnum benefi-
cium, & sic vnam sedem tantummodo, non vero de
obtinentibus ex dispensatione, seu consuetudine.

- 2 ¶ duo beneficia, & per consequens duas sedes, quia
cum isti naturaliter in vtraq; sede residere non pos-
sint, virtualiter, & ciuilitur residendo in alterutra,
satisfaciunt vtrique, ad trad. per Felin. in cap. at si
clerici, §. de adulterijs, num. 16. vers. fallit secundo
de iudic.

Quo vero ad vota, pariter dubitatum non fuit
3 ¶ quin vnum dicto D. Thomæ, vt Canonico debeat-

tur, alterum vero vt Archidiacono, iuxta recepti-
ssimam Doctorum sententiam in cap. cum olim. de re
iudic. vbi omnes, & præcipue, Abb. num. 2. Felin.

- 4 num. 1. tradunt, quod si duo iura ¶ concurrant in
eadem persona, quorum quodlibet producit ius dæ-
dæ vocis, debet talis persona habere duas voces,
5 quia ¶ censetur iure diuersorum, & quod hæc sit cõ-
munis, & verissima opinio testatur post alios, Co-
munis, & verissima opinio testatur post alios, Co-
uar. Variar. resolut. cap. 13. num. 6. post med. lib. 3.
& dixit Rota in Senen. Archiepiscopatatus 23. Iunij
1606. coram Illustriss. Card. Lancellotto.

REVERENDISS. COCCINO.

Imolen. Bonorum emphyteuticorum.

Mercur. 16. Ianuarij 1619.

ARGUMENTVM.

Emphyteusis, quando est aperta, renouatio facienda,
est proximioribus defuncti, & quid si dicti proxi-
miores non sint hæredes, & tunc distinguitur, aut
emphyteusis est hæreditaria, & tunc ea qualitas est
necessaria, aut non est hæreditaria, & tunc id non
requiritur, & quare vide latè in decisione.

SVMMARIVM.

- 1 Emphyteusi finita dominus tenetur inuēire pro-
ximiores.
- 2 Emphyteusi finita, tunc dominus, tenetur inuēsi-
re proximiores, quando sunt hæredes defuncti,
alias non.
- 3 Quæ conclusio tamen vera est, quando emphyteusis
esset hæreditaria, secus vero, si non haberet hanc
qualitatem.
- 4 Ius petendi renouationem emphyteusis, regulatur
ab ea qualitate, quæ præstare potest succedendi po-
testatem.
- 5 Caldas. de renouat. emphyt. lib. 1. quæst. 9. nu. 20.
reijcitur.
- 6 ab Opinione communi optima ratione inuita non
est recedendum.
- 7 Emphyteusis si non sit concessa hæredibus, sed con-
sanguineis, ista sola causa præbet titulum consan-
guineis, quamuis non hæredibus petendi renoua-
tionem.
- 8 Emphyteusis, quando non est hæreditaria, non est
necesse vi succedere volens, sit hæres.
- 9 Renouatio emphyteusis extincta quando fit proxi-
mioribus, dicitur fieri ex equitate.
- 10 Emphyteusis non hæreditaria est mera concessio
personalis, quia conceduntur personis nominatis
absque eo quod hæreant aliquo titulo hæreditario.
- 11 in Concessionibus personalibus, ad effectum vt suc-
cessor subrogetur, cum sit contemplata persona,
& non hæreditas, attenditur successio sanguinis, &
non honorum.
- 12 Emphyteusis eo modo datur successor, quo fuit con-
cessa antecessori.
- 13 Emphyteusis renouatio, si non fuerit petita in tem-
pore, non potest amplius peti.
- 14 Emphyteusis renouationem petere possunt proxi-
miores defuncti etiam intra spatium 30. annorum
quando extraneus fuit inuēstus.
- 15 Et ista est verior, & communior opinio.

¶ Allegatur præsens decisio supra in præce-
di Tomo decis. 105. quæ est in eadem causa.
DE.

DECISIO DCCIV.

IN hac propositione strictè quæsitum fuit An Illustriſſimus Commendatarius teneatur inuestire ſceminas proximiores, de quibus in dubio, cum non ſint hæredes vltimo loco inueſtiti. Concluſio enim ꝛ quod Dominus finita linea teneatur inueſtire proximiores, de qua Bart. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & aſtiu. quam exornat Abb. in cap. bona il 1. num. 27. & 28. de conceſſ. praben. videtur habere locum quando ꝛ illi proximiores ſunt hæredes alias ſecus Alex. conf. 10. ſub num. 11. lib. 3. Anchar. conf. 38. in fin. cum alijs per Gabr. de iur. emphyt. concluſ. 1. num. 18.

Et Domini reſoluerunt teneri, quia licet vera ſit prædicta concluſio, procedit tamen quando emphyteuſis ꝛ eſt hæreditaria, ſecus quando non eſt hæreditaria, prout eſt caſus noſter, nam ius petendi renouationem regulatur ꝛ ab ea qualitate quæ præſtare poteſt ſuccedendi poteſtatem, & propter quam deſunctus ſucceſſit, & illam fuit conſecutus, prout eſt originale dictum Decij in conf. 78. num. 3. iuncto numero 5. in fin. verſ. vel ſecundo reſpondetur, & ibi Addentes in verbo hæredes, Ruin. conf. 12. num. 20. & 21. & conf. 150. num. 6. & 21. verſ. illud procedit lib. 1. Gabr. conf. 30. num. 10. lib. 1. Rip. in l. 1. num. 8. de priuile. credit. Præpoſ. in cap. 1. ante nu. 4. quemadmodum feuda ad filios pertineant Iaſ. in l. 2. nu. 22. in fine, C. de iur. emphyt. Grat. conf. 110. Soccin. iun. conf. 9. num. 11. vol. 3. Valaſc. de iur. emphyteot. q. 38. num. 16. Alex. conf. 80. num. 11. vbi de communi teſtatur iuncto num. 12. verſ. & hæc procedunt lib. 1. hanc quoque ſententiam tenuit Senatus Luſitanus, vt per Gamb. deciſ. 326. num. 2. ad fin. & num. 3. & fuit admiſſa apud nos, vt in deciſione Seraph. 610. num. 10. Gabr. de iur. emphyt. concluſ. 1. num. 19.

Non obſtat quod Caldaſ. ꝛ de renouat. emphyteotiſ lib. 1. q. 9. num. 20. contrariam ſententiam acerrimè tueatur, quia non eſt receden. à prædicta communi opinione, quæ optima ratione ꝛ munitur, ſcilicet, quod cum emphyteotiſ non ſit conceſſa hæredibus, ſed conſanguineis, iſta ſola cauſa præbet titulum ꝛ ad petendam renouationem, & quamuis idem Caldaſ. d. loco num. 29. impugnet hoc dictum ſub prætextu quod nec auctoritate, nec ratione ſit corroboratum, attamen viſum ꝛ fuit ſatis eſſe fundatum, quia quando emphyteuſis non ꝛ eſt hæreditaria, non eſt opus quod ille, qui ſuccedere debet ſit hæres, & propterea quando agitur de noua inueſtitura faciendi ſucceſſori, quæ ſit ex ꝛ æquitate, vt dicit Bartol. loco ſupra citato, cum emphyteotiſ nõ ſit hæreditaria æquitas non ſuadet, quod ſucceſſor debeat eſſe titulo hæreditario, & non ſufficiat, quod ſit ſolus ſucceſſor ſanguinis, emphyteotiſ ꝛ enim non hæreditaria eſt mera conceſſio perſonalis, quia bona conceduntur perſonis nominatis abſque eo quod hæreant aliquo titulo hæreditario. Vnde ſufficit quod petens renouationem ſit proximior abſq; eo quod alio titulo ꝛ hæreditario vtatur, & in iſtis conceſſionibus perſonalibus ad effectum quod ſucceſſor ſubrogetur cum ſit contemplata perſona, & non hæreditas attenditur ſucceſſio ſanguinis, & non bonorum ſcū eadem ꝛ ratione concedatur ſucceſſori qua fuit conceſſum antecceſſori, vt colligitur ex noſtrat. per gloſ. in cap. fin. diſtinct. 100. & per Abb. Par. IV. Recent. Tom. III.

in cap. bona il 2. num. 28. de conceſſ. prabend.

Minus etiam facit quod iſtæ mulieres non petierunt ꝛ in tempore renouationem, & propterea hodie non poſſunt petere, quia fuit reſponſum, quod cum fuerit inueſtitas intra annum extraneus, proximiores petere poſſunt ꝛ renouationem huiusmodi inueſtituræ etiam ſpatio 30. annorum Gloſſ. in cap. 1. §. Titius in verſ. per annum in fine ſi de feud. fuer. controu. inter domin. agnat. Alex. conf. 15. num. 10. lib. 5. qui dicit hæc ſententiam ꝛ veriore, & communior prout dicit Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſ. 10. num. 9. & dixit Rota in cauſa Brixien. feudi 29. Aprilis 1587. coram Bubalo, & alijs ſæpius. Ad alia quæ deduci poſſent ſatis reſpondet deciſio facta ſub die 18. Iulij ſuperioris anni, cum qua Domini tranſierunt.

Et ita concluſum &c.

Impreſſa eſt apud Penzon. ad Statuta Vrbiſ deciſ. 66.

S. MO D. N. INNOCENTIO X

Carthaginenſi Translationis Monasterij.

Veneris 1. Februarij 1619.

ARGUMENTVM.

Licentia ſtante Sedis Apoſtolicæ transferendi Monasterium in alium locum, ſi Ordinarius indicet non eſſe locum d. translationi iniuſte dicitur iudicare Cauſæ iuſtæ transferendi Monasterium in diuerſum locum, multæ ſunt, quarum hic nonnullæ recenſentur.

SVMMARIVM.

- 1 Sententia eſt nulla, ſi lata ſit ſine citatione.
- 2 Citationis negatiua probatur ex inſpectione actorum.
- 3 Monasterij translatio ſine dubio eſt admittenda ſtante licentia Sedis Apoſtolicæ.
- 4 Monasterij translatio ex quibus cauſis ſoleat per-mitti, de quibus uſque ad num. 8.
- 9 Monasterium de loco ad locum licite poteſt transferri, nempe ex difficultate loci, & aris intemperie.
- 10 Monasterij locus infirmus eſſe non debet.
- 11 Monasterij, vel Eccleſiæ locus non debet eſſe aliquo modo periculofus, aliàs in diuerſum transferri debet.
- 12 Monasterij translationis cauſa ſufficiens reputatur ipſa melioratio.

¶ Allegatur præſens deciſio ſupra in præcedēti Tomo deciſione 362. quæ eſt in eadē cauſa, & infra habentur aliæ, nempe ſub die 18. Martij 1620. coram eodem Sanctiſſ. D.N. & 1. Iulij 1620. coram bon. mem. Card. Verofpio ſen. & 26. Nouemb. 1621. coram bo. me. Vbaldo.

DECISIO DCCV.

PRO Religione informante, quod ſcilicet ſententia de partibus ſit infirmanda, non ſolum, quia eſt ꝛ nulla tanquam lata ſine citatione Clem. ſæpe. §. ſententiam, vbi gloſſ. verſ. ad id de verb. ſign. Clem. paſtoralis. §. cæterum de re iudic. cum ſimil. prout conſtat ex inſpectione actorum per quæ

2. negativa & citationis probatur *Cast. conf. 81. nu. 3. lib. 2. Affliet. decis. 107. sub num. 5. & fuit dictum in causa Senogallien. silua relata inter impress. decis. 64. num. 2. par. 1. diuers.*
- Sed etiam quia est iniusta, cum per eam denegatur translatio monasterij, quæ tamen est permittenda, stante licentia Sedis Apostolicæ, iuxta text. in *cap. 1. de excess. Prælat. in 6.* pro parte Religionis obtentæ, ut ex litteris S. Congregationis Illustrissimorum Cardinalium super Regularibus D. Episcopo directis in quibus describitur etiam modus in huiusmodi translatione seruan. necnon iusta causa, de qua per testes qui dantur 14. & 16. super 2. deponen.
4. inter alia, quod Monasterium translatum est in situ humido, & insalubri, & per peritos, qui medio iuramento retulerunt idem monasterium esse fundatum inter duos montes in Valle cooperta ab ære australi, & admodum humida propter aquas, quæ ab altero ex dictis montibus cadunt, ac insuper tam testes quam periti conueniunt etiam in hoc quod vnum corritorium monasterij iam cecidit, & alterum sustinetur à palis, & adhuc minatur ruinam, ac non est sufficiens ad effectum ut quælibet ex Monialibus iuxta regulam ipsarum suam Cellam habere possit, & quod situs Monasterij adeo est subiectus tum Ecclesiæ parochiali, & quibusdam vijs loci, ut ex eis & Moniales intra claustra videri possint, nec istis, & alijs similibus inconuenien. occurri potest, tum propter qualitatem situs, tum etiam propter paupertatem Monialium, nam ut testes deponunt quædam mulieres, quæ pro fundatione, & dotatione Monasterij promiserunt ducat. 12. mill. in solutione defecerunt, & dictæ Moniales semper magna inopia, ac necessitate ac pluribus & alijs incommodis laborarunt, & propter angustiam, & paupertatem loci eleemosynis, vel alias subueniri, & regulam in omnibus obseruare non possunt prout poterunt in proxima Ciuitate Giennen. quæ cum sit satis commoda & opulenta, supradictis inconuenientibus piorum eleemosynis alijsq. commoditatibus facile occurri poterit, ex quibus omnibus saltem simul iunctis, non solum visum fuit, quod in casu isto & concurrat altera ex tribus causis, de quibus in *cap. tribus de consecrat. distinct. 1.* nempe difficultas loci, & intemperies aeris, de qua in *cap. quorundam distinct. 74.* & notat gloss. in d. *cap. tribus verb. difficultas de consecrat. distinct. 1.* & in *cap. Ecclesias 16. q. 7.*
10. ubi quod & locus monasterij infirmus esse non debet, neque aliquo modo periculosus, alias monasterium, seu Ecclesia transmitti debet in alium locum, & sequitur *Lap. alleg. 68. num. 2.* sed etiam causa meliorationis, quæ pariter pro translatione monasterij sufficiens reputatur *cap. si quis 16. q. 16. gloss. in d. cap. tribus verb. difficultas de consecr. distinct. 1.* & supradictas causas refert etiam *Mados. de Signatura Gratiæ tit. de translatione col. 2. & 3. vers. translatio Ecclesiæ, & Rebuff. in prax. tit. de translatione Episcoporum num. 7.* Et ita &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Vrbeuetana fideicommissi.

Luna 27. Maij 1619.

ARGVMENTVM.

Copia instrumenti producti in actis fides adhibenda.

est, & quidnam ad hoc sit necessarium. Registrum dicitur, quasi res gestas continens, & quando est cum debitis solemnitatibus confectum, sine dubio probat, & d. registra regulariter fiunt de consensu vtriusque partis &c.

S V M M A R I V M.

1. Instrumenta, quæ producuntur registrata de verbo ad verbum, in actis perpetuo faciunt fidem, etiam, quod originale perdatur.
2. Registri fides adhibenda est, secundum Constitutionem Innocentianam.
3. Instrumenti producti copiae ut fides adhibeatur, debet constare de toto illius tenore penes acta, quia sic productio censeretur de actis non autem tenor instrumenti.
4. Id tamen verum intellige, quando productio fuit verbalis, vel totum instrumentum non fuit productum.
5. Instrumentum totum, quando non fuit productum, tunc oblatio verbalis est de actis, & non tenor instrumenti.
6. Alex. in auth. si quis in aliquo, num. 9. C. de e. dend. & alij quo casu loquantur, & num. 10.
7. Acta Notarii aliud sunt, & aliud registrum.
8. Registrum dicitur, quasi res gestas continens.
9. Registro, quando cum debitis solemnitatibus est confectum, standum est.
11. Registro tunc est adhibenda fides, quando parte citata fuit factum.
12. Partis citatio nullatenus est necessaria, quando ipsa est præsens.
13. Registra fiunt pro commodo vtriusque partis, & de voluntate, seu mandato partium, vel alterius earum.
14. Registrum, quod fuerit factum de mandato vtriusque partis, quando non possit dubitari.
15. Registrum, quando dicatur factum parte præsentem, standum est.
16. Instrumentum originale, quando fuit productum & petitur illius restitutio, dimittitur copia collationata in actis, ultra registrum, quod sit. Registro, vel an potius copie collationata, videatur standum, num. 16.
17. Protocolum productum, si accommodetur, quando restituitur, solet id annotari in broliardo.
18. Copia instrumenti, quæ reperitur apud acta, inferri non potest, quod sit copia autentica dimissa, quando originale fuit restitutum, cum de aliqua restitutione non constet.
19. Vrbeuetana fideicommissi 2. Maij 1603. coram clare me. Card. Pamphil. declaratur.

¶ Præsens decisio est in eadem causa, de qua supra in præcedenti Tomo decis. 139. & 255.

DECISIO DCCVI.

CVM penes acta reperitur quædam copia testamenti, de quo agitur, quæ in multis discordat à testamento registrato. Dubitanti, an sit standum registro, vel dictæ copiae, & Domini resolverunt standum esse registro, nam protocolum Notarii rogati fuit productum, per Ardicionum de Ardicionis 15. Nouembris 1574. & eadem die Comes Petrus principalis illud repetijt, & in specie repetijt testamentum de quo agitur, & alia iura, & pars citata ad dicendum contra opposuit generalia, &c.

vt patet ex Broliardo, & ex Registro, in quo testamentum reperitur registratum, quare regula est certa, quod quando instrumenta, quæ producuntur, registrantur de verbo ad verbum, in actis perpetuò faciunt fidem, etiam quod originale perdatur, *Bart. in l. Cbiographis, num. 2. ff. de administr. tut. Bald. in l. fin. num. 4. C. de fid. instrum. Marant. de ord. iud. par. 6. in tit. de action. edit. num. 3. vers. quandoque, Alex. in aut. si quis in aliquo, num. 9. C. de eden. qui alios allegat, & † loquitur expresse in exemplo facto per modum registri, & de fide adhibenda registris habemus Constitutionem Innocentianam 13 in §. 6.*

Non obstat, quod hoc esset verum, si penes acta Notarij reperiretur copia, † & propterea non sufficit, quod testamentum fuerit productum, nisi etiam constet de toto eius tenore penes acta, quia sic productio censeretur de actis, non † autem tenor instrumenti, *Innoc. in cap. cum iure peritus, in fin. de off. deleg. Alex. loco supra citat. vers. tamen dictam conclus. Abb. in cap. quoniam, num. 36. de probat. Maranta loco supra allegato*, Quia fuit responsum, quod allegati Doctores loquuntur quando productio fuit verbalis, † vel totum instrumentum non fuit productum, quia tunc oblatio verbalis est de actis, non tenor instrumenti, & ita loquitur *Alex. Abb. & Maranta locis citatis*, † vt clarè patet ex eorum lectura, at in casu nostro productio fuit realis, vt patet ex tenore ipsiusmet productionis.

Neque etiã obstat, quod hoc procederet, si exemplum reperiretur penes acta Notarij, secus autem cum reperiat in registro, aliud enim sunt acta Notarij, † aliud registerum, quia fuit responsum aduertendum esse, quod originale fuit productum, & iuxta stylum omnia quæ apud actuarium gesta fuere, & quæ ipse in memorialibus suis mixtum cum alijs causis, & in diuersis etiam Codicibus, ac Filtijs, vel etiam Sacculis adnotat, & custodit in vnum Codicem exemplata fuere, † qui registerum, quasi res gestas continens appellatur, *Vestr. in prax. lib. 7. cap. 1. in princ. & num. 1. & ibi Grauat.* Quare cum Notarius confecerit registerum exemplauerit, & † in publicum dederit exemplum testamenti producti standi est illi per supradictas rationes, & in specie ex dicto *Alexandri*, qui loquitur † in exemplatione facta per modum registri, & ex Constitutione Innocentiana.

Minus etiam facit quod hæc forte procederent, si registerum huius † testamenti fuisset factum parte citata, vt dicit *Alex. loco prædicto vers. secunda*, est restrictio; nam fuit responsum citationem partis non esse necessariam, quando † adest præsentia ipsiusmet partis, vt dicit idem *Alex. Ioan. Andr. in addis. ad Speculat. tit. de rescript. presentatione, §. 1. in verb. effemus*; hic autem adfuit præsentia partis, quia † registra fiunt pro commodo viriusque partis, & de voluntate, seu mandato partium, vel alterius eorum, vt dicit *Vestr. loco prædicto*, & nunquam de aliqua discordantia fuit oppositum, immo quod plus est † Ioannes Baptista de Leonardis Procurator partis aduersæ soluit partem suam registri, & soluit pro folijs, intra quæ adest registratum testamentum de quo agitur, vnde negari non potest, quod † dictum registerum fuerit factum parte præsentate.

Denique non obstat, quod stylus se habet quod post originalium productionem, quando † illorum petitur restitutio, dimittitur copia collationata in Par. IV. Recent. Tom. III.

actis Notarij ultra registerum quod sit, vnde videtur magis standum huic copiz, quæ reperitur in actis, quam registro: Nam placuit responsio non constare, 17 quod Protocollum productum † de anno 1573. fuerit restitutum, quæ solent annotari in Broliardo, & ideo non posse inde inferri, quod copia quæ reperitur apud acta, sit copia authentica dimissa, † quando originale fuit restitutum, cum de aliqua restitutione non constet.

Vltimo non facit, quod saltim illa copia videtur esse illa collationata ab originali producta de anno 1549. vt sensit *decisio bo. me. Card. Pamphili 2. Maij 19 1603.* quia † ibi non fuit actum, an sit attendendum registerum, vel dicta copia, sed fuit dicta copia deducta adminiculatiue ad registerum, & è contra ad probandum in genere testamentum, non autem ad effectum, vt dicta copia deberet attendi, quam verè nec constat esse illam collationatam dimissam de anno 1549. maxime cum destruat fideicommissum factum fœminis, cum disponat affirmatiue, si filij essent, & tamen secundum bonum sensum videtur legendum, cum negatiua, qui filij masculi si non essent. Et ita conclusum, &c.

S^{MO} D. N. INNOCENTIO X.

Tarvisina Feudi

Luna 10. Iunij 1619.

A R G V M E N T V M.

Arbitrium pro non reuocatione attentatorum non intrat, quando ea sunt clara. Sententia lata in possessorio, si habeat complicationem cum petitorio, datur ab ea appellatio, ideoq. gesta pendente tempore dato ad appellandum, vel post dictum tempus, quando legitime fuit appellatum, dicuntur attentata. Statuta non capiunt bona existentia extra territorium statuentium.

S V M M A R I V M.

1. Arbitrium regulatur à Iure.
2. Attentata, quando sunt clara de iure veniunt reuocanda.
3. Arbitrium non intrat pro reiectione attentatorum, quando sunt clara.
4. Sententia lata in possessorio, quando contineat mixturam cum petitorio.
5. Sententia lata in possessorio, si contineat mixturam cum petitorio, ratione huius complicationis datur ab ea appellatio.
6. Appellatione pendente, vel post appellationem legitime interpositam, nihil absque vitio attentatorum innouari potest.
7. Attentatis, an dicatur renunciatum, si pars passa fuerit prosequi causam.
8. Attentatis, quando non dicatur renunciatum, nec per Iudicem, nec per partem, quamuis lis fuerit prosecuta.
9. Statuta non intrant in bonis existentibus extra territorium.
10. Statuta Laicorum silent in foro ecclesiastico, & quando agitur de bonis ecclesiasticis, etiam ubi agitur inter laicos, & clericos.

¶ Est in hac eadem causa supra in præcedenti Tomo decisio 270. vbi in fine annotantur quamplures aliæ decisiones pariter in hac causa emanatæ.

DECISIO DCCVII.

S ANTE rescripto Signaturæ, quod in hac causa procedatur reiectis attentatis arbitrio Rotæ propositi dubium; An intret arbitrium ad istum effectum, & Domini negatiuè responderunt, † quia arbitrium regulatur à iure, *Bart. in extrauagan. ad reprimen. ver. videbitur, num. 8. Cas. de Grass. decis. 7. num. 6. in fin. & num. seq. & decis. 8. num. 2. de re iudic. & de iure, quando attentata sunt clara, † veniunt reuocanda, cap. non solum, & ibi Doct. de appell. in 6. Rot. decis. 4. vt lit pend. in nou. Lancel. de attent. cap. 30. num. 53. cum seqq. & in his terminis, quod tunc non † intret arbitrium, fuit resolutum in causa Narnieu. fideicommissi 26. Iunij 1617. coram R. P. D. meo Andrea, & coram me in causa Toletana Parrochialis 26. Iunij 1609. & in causa Perusina Attentatorum 19. Aprilis præteriti, & aliis sæpè.*

In casu autem, de quo agitur attentata sunt satis clara, quia Sententia Ordinarij Tarnisini, per quam declaratum fuit Dominos Fratres de Rustica inuestiendos fore, & esse portionem feudi, de quo agitur, necnon D. Augustam, & Sorores cogendas esse ad dimittendam vacuum, & liberam † illius possessionem dicitur continere mixturam cum petitorio, *Socin. in l. rem qua nobis, num. 14. vers. circa sextam princip. quæst. ff. de acquir. poss. Casar. de Grass. decis. 2. n. 3. de caus. poss. & propriet. sicq. ab ea sine † difficultate dabatur appellatio, Doct. in l. unica, vbi Bald. num. 8. & latè Contard. in princ. & num. 9. & seqq. C. si de moment. posses. Menoch. de recuper. remed. 9. num. 320. Cas. de Grass. decis. 2. num. 1. & sub n. 4. vers. etiam in summa, de caus. poss. & propriet. Put. decis. 7. de Aegid. & fuit dictum in causa Firmiana Spoly. relat. int. impress. decis. 323. in fin. par. 1. diuers. Vnde cum dicta Sententia lata fuerit die 16. Ianuarij 1618. non potuit die seq. 17. eiusdem absque vitio attentatorum ad immisionem deueniri, prout factum fuit, cum tam infra † tempus ad appellandum, quam post appellationem pro dictis Sororibus legitimè interpositam nihil esset innouandum, dicto cap. non solum, & ibi Doct. de appell. in 6.*

Non obstat, quod dictæ Sorores passæ fuerint per Iudicem secundæ instantiæ † cognosci causam super negotio principali, quia non censentur propterea attentatis renunciassè, cum tam in principio dictæ instantiæ, quam in illius prosecutione sapissimè inflexerint pro illorum reuocatione, prout etiam fecerunt paulò ante, & post Sententiam in dicta instantia latam, maximè quia dictus Iudex attentæ etiam instantia pro reuocatione attentatorum pro parte dictarum Sororum sibi facta per eius Decretum auocauit ad se possessionem sine præiudicio iurium partium, tam in petitorio, quam in possessorio, † & appoluit sequeltrum reseruata sibi facultate decidendi articulum attentatorum tempore diffinitivæ Sententiæ, quo casu neque ex intentione Iudicis, neque partium attentatis renunciatum dici potest ex deductis in causa Crimonen. Iurispatronatus 26. Februarij 1603. coram Illustrissimo D. Cardinali Ludouisio.

Nec subsistit allegata res iudicata, quia adfunt tantum duo Sententiæ, † & Statutum Paduæ de duabus conformibus non potest habere locum in bonis sitis extra Territorium, iuxta doctrinam Bart. in l. cunctos populos, quæst. 7. num. 33. & ibi Bald. nu. 19. & ceteri, C. de summ. Trinit. & fid. Cathol. Alexan. cons. 16. & cons. 128. nu. 1. lib. 1. Put. decis. 351. lib. 1. & minus in foro Ecclesiastico, & super bonis Ecclesiasticis, † etiam vbi agitur inter laicos de illorum utili dominio, ex veriori, vt tenuit Rota in causa Romana Domus de Scappuccis 19. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Decano. Et ita, &c.

REVERENDISS. MANZANE DO

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Domus.

Luna 17. Iunij 1619.

ARGVMENTVM.

Sententia dicitur nulla, dum lata est per contradic-tas, & non præcessit aliqua citatio personalis. Sententia iniusta satis apparet, si fuerit declarata caducitas emphyteusis ob non solutionem canonis, & tempus ad hoc à iure præfixum, non dum transactum est.

SUMMARIVM.

- 1 Possessio manutenibilis probatur ex confessione partis aduersæ.
- 2 Possessione quis non priuatur per sententiam Iudicis, eiusq. immisionem, quando Iudex nulliter, & iniuste processit.
- 3 Sententia est nulla, quando fuit processum per contradic-tas non præcedenti prima citatione personali.
- 4 Iudex iniuste procedit declarando caducitatem emphyteusis ob non solutionem canonis, quando tempus ad hoc à iure præfixum non est lapsum.
- 5 Dominus directus, si contra emphyteutam non soluentem obtineat mandata executiua, non potest deinde agere ad deuolutionem ob non solutionem Canonis.
- 6 Caducitas censetur remissa ob solam canonis petitionem.

¶ Decisio ista est in eadem causa, de qua supra in præcedenti Tomo decisio 383. & infra habetur altera sub die 21. Iunij 1621. coram eodem Manzanedo.

DECISIO DCCVIII.

D OMINI dixerunt Casari informanti, cum dum esse mandatum de manutenendo, cum de eius possessione de tempore motæ litis constet ex confessione partis in monitorio, quæ † sufficit ad huiusmodi effectum, Rota decis. 802. num. 1. par. 1. diuers. & decis. 551. num. 2. & 347. num. 1. par. 2. cent. nec dicta possessione fuit † priuatus per sententiam Vicarij, & immisionem subsequenter ad satisfactionem Fratrum B. M. de Populo stante illius nullitate, & iniustitia, d. decis. 802. & fuit dictum in Urbinate. Parrochialis 15. Ianuar. 1611. coram meo. Quod autem dicta sententia sit nulla deducitur, quia

3 quia fuit t contra Cæsarem processum per contradic-
 4 tas non præcedenti prima citatione personali prout
 requiritur *Clement. 2. de re iudic. Cap. ut. decis. 117. p. 1*
Seraph. decis. 1276. num. 4. Rot. decis. 237. nu. 2. par. 2.
recent.

Iniustitia verò deducitur, quia per Fratres Beatæ
 4 Mariæ de Populo fuit actum ad caducitatem ob t nō
 solutionem Canonis ante lapsum biennij ad hunc ef-
 fectum requisitum, *cap. potuit de locat. cap. hoc ius,*
§. qui rem 10. quest. 2. Rot. decis. 400. num. 11. par. 1.
recentior. Corbul. de iur. emphit. tit. de caus. priuat. ob
non solut. Canon. in princ. Canon enim duorum an-
 norum erat scutorum 52. & ex parte Fratrum fuit
 obtemperatum executivum pro scutis 44. tā-
 tum quod denotat de tempore moti iudicii non fuisse
 transactum biennium, quia aliās egissent Fratres pro
 scutis 52.

5 Ultra, quod ex t quo Fratres egerunt pro Cano-
 nibus, & pro his reportarunt mandata videntur re-
 6 misisse caducitatem, quæ etiam per solam Canonis pe-
 titionem censentur remissa, *l. post diem, ff. de leg. com-*
missor. Ruin. conf. 119. nu. 4. vol. 5. Tirac. de retract.
conuent. §. 1. glof. 2. num. 64. Surd. conf. 86. numer. 15.
& decis. 317. num. 1. & 14. Corbul. de iur. emphit. tit.
de priuat. ob non solut. Canon. limit. 21. num. 9.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana Fabrica.

Luna 9. Decembris 1619.

ARGUMENTVM.

Ad fabricam aliquam construendam, si quis tantum
 constitutus a volenti fabricare, cum pacto, ut eam
 curaret, fieri cum pecunijs ipsius volentis fabricare,
 dubitatur modo, si ille constitutus asserat in fabrica
 expendisse de propria crumena, an satis dicatur id
 iustificasse per meras præsumptiones, & deciditur
 hic id esse plenè, & concludenter probandum, ma-
 ximeq. si expensa fuerit magni valoris.

SYMMARIVM.

- 1 Mandatum quando dicatur datum capitulariter.
- 2 Expensa magnæ quantitatatis regulariter non solent
 fieri pro alijs, quidquid sit de modicis.
- 3 Fabricam suscipiens in se facere pro alio, non de pe-
 cunijs proprijs, sed de illius, si postea asserat eam
 fecisse proprijs sumptibus, concludenter tenetur
 id probare, num. 4. 10. & 13.
- 4 Pecunia in dubio præsumitur soluentis.
- 5 Probatio præsumptiva non releuat, ubi plena, &
 concludens requiritur.
- 6 Ex pecunijs proprijs, quod quis aliquid non fece-
 rit, ex quibus satis dicatur probatum.
- 7 Confessio in Iudicio facta non nocet tertio, & ma-
 xime emanata in diuerso iudicio.
- 8 Probationes, quando resoluantur in meras præsum-
 ptiones non attenduntur, quando est necessaria
 plena probatio.
- 9 Contractus præsumitur initus iuxta præcedentem
 conventionem, & num. 12.
- 10 Verisimile quod non est, imaginem falsitatis ha-
 bet.
- 11 Scriptura non probat ad favorem scribentis.

¶ Decisio hæc allegatur supra in præcedenti to-
 mo decis. 330. quæ est in hac eadem causa.

DECISIO DCCIX.

DICTVM fuit sententiam Rotalem esse confir-
 mandam. Non enim subsistit, quod dicitur
 de defectu mandati illius, qui comparuit pro R.
 Patribus sanctæ Mariæ super Mineruam ex eo quod
 in dicto mandato nō reperiuntur nominati dicti RR.
 Patres, quia de contrario constat ex eiusdem man-
 dati lectura, t cum in eo legantur nomina singulo-
 rum Patrum vocatorum ad sonum campanæ, iuxta
 1 notat. in cap. in causis ad med. de elect. Abb. in cap.
 quanto, num. 7. de his quæ fiunt à Prælati sine con-
 sensu Capituli, *Card. Seraph. decis. 1247. num. 1.*

Et iustitia dictæ sententiæ satis superque colligi-
 tur ex pluribus decisionibus, in quibus firmatum
 fuit non probari ab hæredibus Ioannis de Lufar, quod
 dictus Ioānes fecerit expensas in fabrica de suo pro-
 prio, prout tenebatur omninè probare, & quidem
 plenè, & concludenter, maximè quod omnis præ-
 sumptio, quod expenderit de suo, tollitur non solum
 2 ex eo, t quod agitur de expensis magnæ quantitatatis,
 quæ non facile fiunt pro alio de proprio quidquid sit
 dicendum de modicis, *Bald. conf. 356. in fin. l. 5.*

Sed etiam, quia constat ex Instrumento solidatio-
 nis de mense Decembris anni 1573. inter dominum
 Episcopum ex vna, & Executorem testamentarium
 Ioannis, & Hieronymum Politum ex altera cele-
 bratum dictos Ioannem, & Hieronymum suscepisse
 3 curam construendi t dictam fabricam cum pecunijs
 ipsiusmet Episcopi, & ulterius probatur, quod di-
 ctus D. Episcopus subministravit ad dictum effectum
 dicto Ioanni plures, & diversas pecuniarum quan-
 titates, nam hoc stante censi omninè debet di-
 ctam fabricam fuisse cum dictis pecunijs, & iuxta
 præcedentem conventionem sumptibus nempe do-
 4 mini Episcopi non autè ex t proprijs pecunijs Ioan-
 nis constructam, & contrarium asserenti incumbit
 onus id plenè, & concludenter probandi, ut plu-
 ribus fuit in alijs huius causæ decisionibus fir-
 matum.

Nec propterea obstat, quod prætenditur fuisse
 probatum tam ex testibus examinatis pro parte he-
 redum, quàm etiam ex partitis librorum Banchi,
 quod dictæ expensæ factæ fuerunt de proprijs pecu-
 nijs Ioannis, quia ex dictis testibus, & partitis pro-
 batur quidem aliquas pecunias fuisse à dicto Ioanne
 operarijs solutas, verum inde non resultat probatio,
 saltem concludens, & propt in casu isto, ut dictum
 est, requiritur, quod solutio facta fuerit de proprijs
 pecunijs dicti Ioannis, sed ad summum præsumptiva
 5 tantum, quia scilicet t pecunia in dubio præsumun-
 tur soluentis, *l. & magis, ff. de solut. l. cum pecuniā,*
& l. qui utiliter, ff. ac reg. gest. Bart. in l. 2. num. 2.
 6 C. pro soc. quæ tamen præsumptio t in casu isto stā-
 tibus iuradicis non nilitat, v. o. n. n.

Et maximè, quia ex ijsdemmet partitis colligitur,
 quod D. Episcopus consignauerat dicto Ioanni di-
 versos ordines, quibus mediantibus ipse plures pec-
 uniarum summas à dicto Banchio exegit, & nonnul-
 las ad ipsius creditum in eiusdem Banchi libris ad-
 scribi curavit, t ita quod dictæ partitis non solum
 7 deferuire non possint ad probandum, quod pecu-
 niæ erant Ioannis, sed immo potiùs ex illis colliga-
 tur,

tur, quod solutiones à dicto Ioanne factæ fuerint ex pecunijs sic exactis, & ad creditum dicti Ioannis positis non autem de proprijs dicti Ioannis pecunijs.

Et sic non obstat etiam, quod Petrus hæres Ioannis prætendat probasse dedisse dictis operarijs vinum in propria eius vinea recollectum, nam ultra quod hoc non deducitur, nisi ex Constituto dicti Hieronymi in iudicio criminali, quod non potest dictum Episcopum afficere, redditur etiam ex supradictis admodum verisimile, quod si dictum vinum exposuit, illius loco pretium sibi retinuerit ex dictis pecunijs ad eius creditum positis.

Nec pariter faciunt aliæ probationes pro dicto Ioanne deductæ, quia omnes resolvuntur in meras præsumptiones, & redduntur ex supra deductis equivoce, cum tamen deberent esse admodum certæ, & concludentes tum quia agitur, ut dictum est de expensis præ magnæ quantitatis, quo casu requiritur plena probatio, *Bald. d. conf. 356.* tum etiam quia cum Ioannes assumpserit in se curam tantum construendi fabricam sumptibus Episcopi, præsumitur dicta fabrica dictis Episcopi sumptibus, iuxta præcedentem scilicet conventionem constructa, & præsertim quia ex subsequendis apparet pecunias fuisse ad dictum effectum ab Episcopo Ioanni assignatas ad trad. per *Felin. in cap. sicut, num. 35. de sent. & re iudic. & per Bart. in l. Neseñnius, nu. 5. ff. de neg. gest. & in l. cum servus, num. 4. ff. de verb. oblig.*

Non obstat, quod prætenditur probatum Ioannē expendisse plures pecunias in dicta fabrica ante annum 1570. & sic antequam fuerint consignatæ aliquæ pecunia à D. Episcopo, Ideoq. saltem dictæ pecuniae ante dictum tempus expensæ præsumi debent propriæ dicti Ioannis, quia præterquamquod in-
13. verisimile admodum est, quod dictus Ioannes, qui fuerat tantum constitutus ab Episcopo vñ cum Hieronymo curaret fabricam fieri cum pecunijs ipsius Episcopi, voluerit in illa proprias pecunias erogare, nec satis in facto iustificatur, quod dicta fabrica fuerit ante annum 1570. incepta; quinimmo potius constat de contrario ex Instrumentis celebratis cum muratoribus in fine anni 1569. non probantur etiā dictæ expensæ ex partitis quædantur, quia cum illæ
14. sint descriptæ à eodem Ioanne, & Hieronymo, non probant ad favorem scriptionum, ut fuit in hac eadem causa 29. Maij 1589. coram Reuerendissimo Perusino, & 15. Decembris 1606. coram Reuerendiss. D. meo Damasceno resolutum, & ulterius dictæ partitæ non concludunt dictas pecunias expensas fuisse pro hac fabrica, cum sint adnotatæ inter expensas vineæ communis Ioannis, & Hieronymi, ut legitur in ultima ex partitis datis in summario *heredum, num. 6.* tenoris infra scripti, videlicet per ravinar il torrone della vigna, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Ferrariens. Declinarum.

Veneris 31. Ianuarij 1620.

ARGUMENTVM.

Agitur in præsentī decisione quid veniat in iudicio euictionis, scilicet ut quis non tantum teneatur ad pretium solutum, sed etiam ad auctum usque ad tempus

emptionis, quæ conclusio multo magis habet locum, quando fuerunt promissa damna, & interesse.

SUMMARIVM.

- 1 In euictionis iudicio tenetur quis non solum ad pretium solutum, sed etiam auctum usque ad tempus euictionis.
- 2 Clausula omni meliori modo, qualis sit effectus.
- 3 In euictionis iudicio, tunc quis multo magis tenetur ad pretium auctum, quando damna, & interesse fuerunt promissa.
- 4 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.
- 5 Verba sententiæ qualiter sint declaranda.
- 6 Sententia debet esse conformis petitioni.
- 7 Statutum Ferrariense disponens de solutione interesse declaratur, & num. 8. & 9.

¶ Allegatur præsens decisio supra in præcedenti tomo 227. quæ est in eadem causa.

DECISIO DCCX.

POSTQVAM fuit per plures decisiones resolutum non constare de causis restitutionis in integrum aduersus sententiam de partibus, quæ transigunt fecerat in iudicatum, & nouissime commissum fuit in Rota causa liquidationis, dubitavi, ad quam summam sit liquidandus valor Decimæ siue ius decimandi decimæ præteritæ expensæ damna & interesse, & propter varias difficultates Domini in hodierna causæ propositione resolverunt solum liquidationem esse faciendam iuxta valorem de tempore euictionis, reservantes, ut de alijs postea videretur, & quidem sententia prima in partibus lata declarat petitas subhastationes rerum contentarum in tenuta esse committendas pro quantitate pecuniarum, damtaxat respiciens decimam, seu ius decimandi, & fructus decimales euictæ euictum, & euictas iuxta liquidationem faciendam in executionem dictæ sententiæ, nec non pro damnis & interesse, iuxta formam Statuti. Ex quibus verbis informantibus proferentissimo Duce elice e conabantur. Primò quod D. Dux non fuerit condemnatus nisi ad pretium de tempore contractus solutum, quod fuit lib. 12. mille non autem ad augmentum. Secundò, quod fuit condemnatus pro damnis, & interesse, iuxta formam Statuti Ferrariæ per quod taxatur interesse ad rationem octo pro singulis centenarijs, unde cum condemnatio fuerit pro pretio tantum soluto ex prædictis liquidatio debuisset fieri ad dictam rationem à Statuto taxatam pro rata pretij soluti.

Quibus tamen non obstant: Domini firmanunt liquidationem esse faciendam iuxta valorem de tempore euictionis, non autem de tempore contractus, quia id est conforme dispositioni Iuris, secundum quam in iudicio euictionis tenetur quis non solum ad pretium solutum, sed etiam auctum usque ad tempus euictionis saltem ex actione exempto, siue illud sit pretium siue interesse, l. si cum questio, l. empti actio, leg. cum successores in fin. C. de euict. leg. euicta prima, l. si in venditione l. venditor hominis, l. si cum venditor, & fin. ubi glos. ult. ff. eod. tit. Bart. in l. Titius 1. num. 4. ff. de act. empt. post glos. in leg. idemq. in verb. deterior, eod. tit. Magon. decis. Florent.

rent. 110. num. 2. & nu. 11. in fin. Peregr. cons. 91. num. 4. lib. 3. & sentit Rota in causa S. Sepulchri bonorum 12. Maij 1596. coram bon. mem. Card. Blanchetto, nec videtur dubium hic fuisse actum etiam actione exempto, cum in petitione pro heredibus fuerint appositae clausulae satis praeagnantes veluti, quod inhererant pacto executionis in instrumento venditionis, & cuicumque iuri & facultati sibi magis competenti, cum t. clausula omni meliori modo cuius effectus post alios ponit Surd. cons. 273. nu. 6. & 7. lib. 2. Hond. cons. 54. num. 43. & seq. lib. 2.

Et hoc tanto magis quia in instrumēto venditionis non solum fuit promissa t. euictio, sed expressē etiam damna & interesse, quae deberi fuit resolutum in hac causa die 25. Maij 1616 coram R. R. D. Pirovano prout fuerat reservatum de ijs particulariter videre 26. Iunij 1615. quae est decis. 684. in fin. par. 1. in recent.

Non obstant verba sententiae supra relata. Quia prima sententia quae fuit postea confirmata per secundam praeterquam quoad duplicem concedit petitas subhastationes rerum contentarum in tenuta capta pro heredibus in proc. exhibita, sed in tenuta continetur non solum pretium per Sereniss. Ducem persolutum, sed etiam aliae summae pro decimis decursis non solutis, & pro expen. & demum tenuta dicitur capta pro omni eo quod heredum interest, vel interesse poterit in futurum si euictio secuta non fuisset, necnon pro alijs eorum damnis, & interesse, & expen. tam factis, & passis quam facien. & patiendis iuxta formam Statuti superinde disponentis, ideo dum sententia se refert ad res in tenuta contentas, & tenuta reperitur capta pro omnibus praedictis, dici non potest D. Ducem fuisse in sententia condemnatum tantum ad pretium persolutum, t. cum relatum sit in referente, cum omnibus suis qualitatibus, l. asse. toto. ff. de hered. instit. Aym. cons. 46. num. 4. & cons. 143. num. 14. cum alijs per Surd. cons. 105. num. 30. lib. 1.

Non obstant illa verba sententiae pro quantitate pecuniarum dumtaxat respiciēte t. decimam seu ius decimandi, quia & ipsa referuntur ad liquidationem post facien. quae per eundem Iudicem reperitur facta iuxta valorem de tempore euictionis non autem de tempore contractus.

Ex quibus etiam cessat quod dicebatur t. sententiam non esse conformem petitioni, cum in petitione fuerit petatum concedi subhastationem rerum comprehensarum in tenuta quae comprehendebat omnia quae supra dicta sunt, sententia verò committit dd. subhastationes cum relatione ad liquidationem facien. quae reperitur facta super omnibus petitis, & an iustificetur erit postea agendum.

Quo vero ad statutum de quo fit mentio in sententia, & etiam in petitione placuit responsio quod t. statutum loquatur solum de interesse ratione morae debitoris, ut denotant illa verba à die notificationis tenutae usque ad diem adiudicationis, vel solutionis, & statutum nihil aliud videtur facere quam tollere difficultatem probationis damni, interesse, & expensarum post captam tenutam, & ita impellere debitorem ad soluen. Vnde non videtur trahendum ad interesse partium in instrumēto t. promissum ex causa euictionis maximè cum fuerit in eodem instrumēto conuentum ut quoad damna & interesse staretur nudo & simplici verbo emptorum, quod pa-

ctum non erat necessarium prout nec erat necessaria illa liquidatio quantitatatis decimarum si damnum & interesse huiusmodi erat taxatum per statutum, & id adhuc clarius colligitur ex ipsa petitione in qua expressē distinguitur heredum interesse ibi, & pro omni eo quod ipsorum interest, vel interesse poterit in futurum si euictio praedicta secuta non fuisset & postea subditur, necnon pro alijs eorum damnis, & interesse, & iuxta formam statuti, & sic sententia quatenus se refert ad statutum circa t. interesse debet intelligi iuxta petitionem, ratione illius interesse quod est taxatum propriè à statuto videlicet post moram debitoris, & in poenam retardatae solutionis non autem de primo quod venit ex natura contractus propter euictionem secutam, & ex expressa partium conventionione ut dictum est.

Et ita fuit decisum.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana devolutionis Domus.

Mercur. 11. Martij 1620.

ARGUMENTVM.

Bona, ut validè alienentur, illa duo copulatiuè requiruntur, causa scilicet, & solemnitas, nec vnum sine alio sufficit, & quando vtrumque dicatur deficere, & aliqua circa Beneplacitum Apostolicum requisitum in d. alienatione bonorum Ecclesiae, quando scilicet praesumatur interuenisse, & quando non.

SVMMARIVM.

- 1 Melioramenta, quando sunt probata in genere, tunc antequam deueniatur ad executionem praefigitur terminus ad ea liquidanda in specie, quo elapso proceditur ad executionem.
- 2 Sententia transit in iudicatum, si intra 10. dies ab ea, non appelletur, & an requiratur alia declaratoria Iudicis, num. 3.
- 4 in Alienatione bonorum Ecclesiae, necessaria sunt illa duo copulatiuè interuenire, scilicet causa, & solemnitas.
- 5 in Alienatione bonorum Ecclesiae satis dicitur deficere solemnitas, quando non adest beneplacitum Apostolicum.
- 6 Beneplacitum Apostolicum supplet defectum solemnitatis in alienatione bonorum Ecclesiae.
- 7 in Locatione bonorum Ecclesiae non requiritur alia solemnitas, quando sunt solita locari.
- 8 Bona Ecclesiae, ut dicantur solita locari requiruntur, vel una locatio sollemnis, vel duae effectum sortita spatio 40. annorum.
- 9 Locatio sollemnis bonorum Ecclesiae non probatur ex unica enunciatiua.
- 10 Assertioni partis non statim in prohibitis.
- 11 in Alienatione bonorum Ecclesiae praesumitur interuenisse beneplacitum Apostolicum stante obseruantia 30. annorum, & quando id non procedit, num. 12.
- 13 in Alienatione bonorum Ecclesiae cessat illa praesumptio interuentus beneplaciti Apostolici ex temporis lapsu, quando obseruantia est minoris temporis 30. annorum, & num. 14.
- 15 Bona Ecclesiae solita locari, licet absque sollemnitatibus iterum licite alienentur, tamen id non procedit, quando illud solitum alteratur.

16 *Indultum, seu gratia concessa in certo casu non extenditur ad diuersum.*

¶ Allegatur praesens decisio supra in praecedenti Tomo decisio 241. quae est in hac eadem causa.

DECISIO DCCXI.

FVIT resolutum esse locum executioni praefixo prius termino ad liquidandum melioramentum in specie, quia cum de illis constet in genere, praefigendus est terminus ad liquidandum in specie, et quod elapso procedi poterit ad executionem iuxta opinionem quam Rota seruat, ut per *Put. decis. 461. lib. 2. in nou.* constat enim in hoc casu de re iudicata, quia non fuit appellatum intra decem, et dies a sententia rotali confirmatoria alterius sententiae, ad quem effectum non requiritur aliqua declaratoria et Iudicis cap. quoad consultationem ubi *DD. de sent. et re iud. Marant. in speculo par. 6. art. 2. principali in verb. et quandoq. appellatur num. 214. in fin. Lancellott. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. appellat. pend. ampliat. 2. num. 16. Papien. in praxi in form. appellat. a sent. diffinit. in gloss. coram vobis num. 2. vers. queritur quot modis, constat etiam de iustitia ipsius rei iudicatae, nam bona Ecclesiae fuerunt alienata absque solemnitate et causa quae duo copulatiue requiruntur. *Doct. in cap. sine except. 12. qua. st. 2. ubi Laurentius de Rodulphis numer. 17. Dec. in auth. qui rem num. 21. C. de Sacros. Ecclesijs, et conf. 142. num. 5. in princ. Bertrand. conf. 256. in princ. volum. 2.**

Quod autem deficiat solemnitas satis patet quia, non et interuenit beneplacitum Apostolicum quod requiritur, ut in *extrauag. ambitiosa de reb. Eccles. non alien. et supplet defectum solemnitatis, Abb. in cap. 1. num. fin. de confirmat. util. vel inutil. et conf. 41. lib. 1. Bald. in l. per illum textu. C. quando decret. opus non est, Rot. dec. 65. num. 1. par. 2. Nec euitari potest hoc motiuum ex eo, quod quando res est solita locari et non sit necessarium beneplacitum Apostolicum, cap. 2. de feud. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 17. num. 4. Quia ad hunc effectum requiritur, vel unica locatio sollemnis, vel duae non sollemnes et effectum sortitur spatio 40. annorum *Prapof. in cap. 1. num. 23. et seqq. qui feud. dar. poss. Alex. conf. 9. num. 6. lib. 3. ubi adden. Ias. conf. 155. num. 16. vers. non obstat secundum, ubi de communi lib. 2. Rota decis. 160. num. 5. par. 2. quae quidem locatio sollemnis hic non adest, non enim probatur ex illa enunciativa facta de anno 1556. Francisco Furronio, cui dictam domum habebat ad vitam, nec ista enunciativa dicit concessionem, fuisse factam cum beneplacito Apostolico, et quatenus hoc diceret nihil probaret, cum et in huiusmodi terminis ex assertionem partium hoc non probetur, sed debeat aliunde probari *Bart. in l. si forte. ff. de Cast. pecul. Paris. conf. 62. num. 7. lib. 1. qui de communi Agm. conf. 175. num. 2. idem Bart. in auth. si quis in aliquo nu. 12. et ibi Dec. num. 36. C. de eden. Alex. conf. 17. nu. 6. lib. 4. Rota decis. 160. num. 4. par. 2. et fuit dictum in causa Auersana tenimenti 24. Nouembris 1587. coram Cantuccio, nec dictum beneplacitum potest praesumi et ex obseruantia subsequuta spatio 30. anno-***

rum, quae facit praesumere beneplacitum Apostolicum interuenisse, *Felin. cap. Alberic. num. 4. vers. si autem in instrumento de testib. Put. decis. 355. lib. 2.*

12 quia ultra quod ista conclusio non et videtur procedere in istis terminis, quia sic plus operaretur unica locatio cum obseruantia 30. annorum quam duae, quae non tangerent metam 40. annorum, ut fuit consideratum in causa *Pisana bonorum 20. Februarii 1585. coram Cantuccio, et in causa Romana domus 13. Ianuarii 1586. coram bon. mem. Card. Blanchetto, cessat omnis difficultas, quia dicta locatio ad annum 1556. fuit obseruata solum et usque ad annum 1567. de quo per monasterium fuit declarata deuolutio, ut habetur in instrumento confecto de anno 1570. de quo etiam anno praedictus Franciscus retrocessit domum monasterio quod facit nouam concessionem Matthaeo Canonico S. Celsi, et Iuliae uxori Prosperi cum reservatione beneplaciti Apostolici, quae locatio durauit usque ad annum 1596. de quo fuit inita transactio inter monasterium, et Venturam, seu Victorium nominatum a Ventura nepote Baptista nominati per Iuliam uxorem Prosperi, ut in instrumento locationis factae Xenophonti, ut in instrumento locationis factae Xenophonti, itaue*

14 ti, unde siue agatur de probanda obseruantia, itaue prima locatio dicatur sollemnis, et non interuenit cursus 30. annorum, ut patet ex serie facti, supra deducta, siue deducantur duae locationes effectum sortitur spatio 40. annorum, nec minus adsunt cum super ista concessione lis pendeat in Rota, ut patet ex confessione facta in concessione ultimo loco facta Xenophonti, et in omnem euentum, ut bene consideratur in decisione *Reu. P. D. mei Vbaldis solum*

15 et in concessione ultima fuit alteratum, unde concessio non tenet etiam quod res esset solita locari, *Curt. iun. de feud. par. 2. q. 6. Dec. in auth. qui rem. num. 2. et 22. et ibi Cagnol. num. 58. C. de sacros. Eccles. Alex. conf. 9. num. 2. lib. 3. et conf. 5. nu. 18. lib. 5. Clar. in l. emphyteosis q. 6. vers. scias tamen, et q. 28. vers. aut vero. Nec tandem inuat quod sit indultum Generali ex gratia Greg. XIII. quod eius*

16 et consensus sufficiat, quia hoc indultum non releuat cum non probetur interuenisse dictum beneplacitum Generalis, et si probaretur non releuaret, cum indultum prohibeat fieri locationes, ultra duas generationes, vel nominationes absque licentia Sedis Apostolicae, nec adest evidens utilitas Ecclesiae, ut statim dicitur.

Quod autem deficiat causa satis patet, quia haec domus ante et concessionem locabatur pro scut. 90. et alia pars pro scut. 30. quae constituunt annuam summam scut. 120. et tamen concessio fuit facta pro scutis 33. unde clare apparet, quod locatio cessat ex defectu causae, et quamuis replicetur quod locatio pro scutis 90. esset pro furno, et granario cum ceteris membris, tamen quicquid sit de hoc, residuum domus locabatur pro scut. 30. ut deponunt testes monasterij. Unde negari non potest quin etiam attemptata ista lectura esset causa, cum indubitatum sit quod furnus longe ultra scuta triginta annua locabatur. Et ita &c.

REVERENDISS. DVNOZETTO.

ARCHIEPISCOPO SELEVCIEN.

Romana Domorum de Zacconibus.

Luna 16. Martii 1620.

A R G V M E N T V M.

Immissio Iudicis, quando est nulla, & attentata non est habenda in consideratione, cum non pariat iuris effectum. Sententia lata etiam in mero possessorio si sit in bonis Ecclesiæ non intrat Aegidiana, & ideo Iudex tenetur deferre appellationi, alias procedendo ea reiecta, nulliter, & attentatè procedit.

S V M M A R I V M.

- 1 Manutentio debetur ei, qui auctore Pratore possidet.
- 2 Quod tamen intellige, quando ille ritè, & rectè processit, alias secus.
- 3 Immissio concessa à Iudice dicitur nulla, & attentata, si data sit intra terminum datum ad appellandum.
- 4 Sententia, quando est lata in mero possessorio, non datur appellatio, & sic executioni potest mitti absque vitio attentatorum.
- 5 Appellationi Iudex non tenetur deferre, quando sumus in mero possessorio, num. 4.
- 6 Aegidiana non intrat, quando agitur de bonis Ecclesiæ.
- 7 Signatura quando admittit appellationem ad vtrumque effectum, tunc causa sine dubio dicitur appellabilis.
- 8 Signatura, quando dubitat an intret Aegidiana, necne, qualiter solet rescribere.
- 9 Statutum, si continet possessionem patris in filios, huius vigore potest eis dari manutentio.
- 10 Statutum continuans possessionem patris in filios, ut in ea manuteneantur, debent iustificare possessionem patris.
- 11 Manutentio, quando frustra petatur.

¶ Allegatur hæc decisio supra in præcedenti Tomo decis. 298. quæ est in hac eadem causa.

D E C I S I O D C C X I I.

DVBITAVI vtrum Io. Baptista, vel potius Petro, & fratribus de Zacconis dan. esset mandatum de manutenen. in possessione domorum controuersa, quo dubio proposito reservata inspectione quoad manurentionem Ioan. Baptista, Petro, fratribusq. denegat. esse mandatum de manutenen. Domini responderunt, & licet enim regulariter debeatur manutentio illi, qui auctore Pratore possidet, hæc regula tunc demum militat quando Iudex ritè, & rectè seruato iuris tramite processit l. 4. §. concludat. ff. de re iud. cum simil. l. fin. C. si per vim. Abb. in cap. conquirente. num. 9. de rest. spol. aliàs despoliare.

In hac autem facti specie visum fuit immissionem concessam à Iudice fuisse nullam, & attentatam tantquam factam post interiectam appellationem, & pendente termino ad appellandum cap. non solum de appell. & fuit millies in Rota decisum.

Non obstat quod dicitur sententiam esse latam in mero possessorio, & vnde sequitur eam potuisse si-

ne vitio attentatorum executioni demandari, cum Iudex non teneretur deferre appellationi vigore Constitutionis Aegidianæ in Terris Ecclesiæ obseruata.

Huic enim obiectioni responsum fuit quoad vnam domum subiectam emphyteusi Ecclesiæ non intrare Aegidianam ex deductis in vna Romana de Scappuccijs coram R. P. D. meo Decano 19. Ianuar. 1611. Quo vero attinet generaliter ad omnes domos, insignatura vtrique parte informante fuisse admissam appellationem quoad vtrumque effectum, & ita stante hoc & rescripto hodie non potuisse amplius controuerti, vtrum deferren. sit appellationi necne, stylus siquidem signaturæ notissimus est in his causis, quando controuertitur inter partes si sit locus Aegidianæ apponere clausulam directam & Iudici, cui eam committitur (constito quod locus sit Aegidianæ exequatur, sin minus causam appellationis cognoscat,) sed dum vult simpliciter causam iudicare appellabilem committit causam appellationis sine alia clausula, sicut inter easdem partes, dum ageretur de possessione vineæ fuit rescriptum.

Nec etiam obstat quod dicitur Petrum, fratresq. continuasse possessionem istorum domorum, quam habebat ipsorum pater, & sic vigore Statuti Urbis ipsi danda esset manutentio. Nam ultra quod ipse, fratresq. non probarunt incolatum, multumq. fuit dubitatum si possessio & paterna satis esset iustificata certum est d. Petrum, fratresq. si quam prætere potuerant possessionem vigore Statuti Urbis illam amisisse, dum omisso remedio retinendæ iudiciū adipiscendæ petentes à Iudice immissionem, quam concessam ratam habuerunt, cum vigore dictæ sententia & possessionem domorum fuerant adepti, & ita frustra petunt manutentionem ex deduct. per Coar. pract. quest. cap. 17. num. 3. Caputaq. dec. 43. lib. 3 fuit dictam in vna Ciuitatis castelli de Medo. ruscis 20 Iunii 1587. coram Platto, & postea in vna Hispanen. præminentiarum 16. Iunii 1606. coram R. P. D. meo Pamphilo.

Et ita decisum vtrique parte informante.

S. D. N. INNOCENTIO X.

Carthagineñ Translationis Monasterij.

Luna 18. Maij 1620.

A R G V M E N T V M.

Monasterij translatio ex quo capite iuste dicatur petita, & quando est faciendâ non solum ad diuersum situm eiusdem loci, sed etiam ad diuersum locum.

S V M M A R I V M.

- 1 Monasterij translatio iusta ex causa dicitur fieri, propter intemperiem aeris, & malam qualitatem ipsius Monasterij.
- 2 Item propter paupertatem Monasterij, & particularium personarum loci, ubi degit.
- 3 Vniuersitas, quando citatur, ut valida dicatur citatio, quid requiratur.
- 4 Citatio facta Vniuersitati quando dicatur valida, si fuerit citatus ille, qui eam representat.
- 5 Monasterium, si transferendum veniat alibi propter aeris intemperiem, & malam qualitatem Monasterij, tunc ea translatio debet fieri ad alium situm eiusdem loci, & non ad alium locum.

sententia cum publicatione bonorum in gratia subsecuta comprehenduntur, & restitutus illa recuperat. *Doct. in l. Gallus. §. & qui tantum, ubi Castr. numer. 14. & Ias. num. 74. ff. de liber. & posthum. Felin. in cap. inter quatuor. num. 4. vers. limita primo de maior. & obed. Nat. conf. 471. num. 2. §. 6. Rolan. conf. 45. num. 25. lib. 4. Bursatt. conf. 54. numer. 26. & seq. & de communi testantur Odd. de restit. in integrum q. 99. art. 10. num. 74. & 94. Farin. in praxi q. 6. num. 36. vers. contrariam, quam sententiam sequuta est, Rota apud Aegid. decis. 744. Seraph. decis. 398. num. 8. & 9. in par. 2. rec. dec. 465 num. 6. quod procedit etiam si bona essent propter delictum, & sententiam translata in substitutum ex dispositione testatoris Odd. ubi supra, Seraph. d. decis. 398. num. 8. & 9. Rol. d. conf. 13. num. 32. vers. pariter non obstat.*

Quæ facilius videntur admittenda respectu bonorum subiectorum fideicommissis, quod fuit purificatum de tempore, quò dictus Eques erat restitutus, & consequenter habilis ad succedendum & ad hunc effectum sufficiat quem esse habilem de tempore purificati fideicommissi, ut est text. in *l. Aristo 46. ff. de manum. testam. l. cum qui 104. ff. de condit. & demonstr. Socc. sen. in l. si cognatis num. 9. ff. de reb. dub.*

Nec obstat prædicta non procedere in effecto seruo penè prout, erat Eques Linius, qui fuerat damnatus & ad mortem, & sic tanquam nouus homo non poterat recuperare per restitutionem ius succedendi in fideicommissis iuxta text. in *l. interdictit 59. ff. de condit. & demonstr. quia dispositio d. l. procedit quando & bannitus efficitur seruus pœnæ, & libertatem amittit, quod non contingit in casu nostro, quia dictus Eques fuit condemnatus in contumaciam, nec vnquam incidit in posse Curæ, quo casu non potest dici seruus pœnæ effectus, ut declarando gloss. in *§. cum autem instit. quib. mod. iuspat. pot. solu. notat Angel. ibi num. 8. vers. aduertat tamen. Clar. in §. testam. q. 19. num. 2. vers. aut vero fuit condemnatus, Aretin. l. eius qui. §. num. 4. vers. vnus est. ff. de testam. Corn. 55. num. 27. lib. 2.**

Vltra quod hodie nullus & efficitur seruus pœnæ, & consequenter cessat d. l. dispositio, ut in puncto post Bald. tradit additio ad Bart. in d. l. interdictit in l. litera A. Soccin. sen. in d. l. si cognatis x. 14. in fine Peregrin. de iure fisci lib. 3. tit. 5. num. 20. vers. & iure nouo.

Nec facit quod Monaldus habuerit dicta bona ex donatione fel. record. Clem. VIII. sibi facta, quia dicta condonatio non fuit de bonis Equitis Lini, nec propter delictum illius, sed de bonis possessis per Cornelium dicti Monaldi patrem confiscatis ob eius delicta, neque fuit & facta ex gratia, sed ex iustitia, cum bona confiscata Pontifex restitueret ex eo quod erant subiecta fideicommissis, & consequenter confiscari non poterant, nec & per talem condemnationem videtur in aliquo præiudicatum fuisse Equiti Lini vocato ad dictum fideicommissum, cum potius appareat Pontificem voluisse per dictam condonationem dictum fideicommissum præseruare.

Minus obstat, quod dictus testator priuauerit suos & descendentes ob delicta propter quæ bona venient confiscanda, & propterea non possit Eques Linius succedere contra voluntatem testatoris, tum quia non priuauit delinquentes restitutos, iure suc-
Par. IV. Recent. Tom. III.

cedendi, & nec hoc est præsumendum, sed solum quando delinquent bonis ad eum delatis, ne confiscari possint, quod non applicatur casui nostro, cum bona non essent de tempore delicti delata Equiti, tum etiam quia testator in dicta priuatione videtur intellexisse de delicto probato per veras probationes, non autem condemnatione facta in contumaciam, ut est & ista Equitis Lini, cum taliter condemnatus retineat testamenti fruitionem actiuam, & priuatam, ut fuit decisum in *Maceraten. hereditatis 16. Nouembris 1609. coram me.*

Quod autem condemnatio Equitis fuerit in contumaciam & apparet ex eo, quod fuit facta ob non paritionem monitorij iuxta *decis. Rota 68. num. 1. & decis. 369. part. 1. diuers. Seraph. decis. 354. num. 8. & seq.* Nec ex confessione facta in supplicatione potest inferri ad veras probationes, & cum huiusmodi confessiones fiant occasione processus facti, & condemnationis sequutæ ad cautelam, & ad liberandum se à molestijs, *Rota decis. 313. num. 13. in impress. post 2. vol. conf. Farin. & fuit dictum in dicta Maceraten. coram me.*

Vtiterius non obstat quod gratia prædicta contineat simplicem indulgentiam non autem restitutionem plenariam, quia contrarium colligitur ex eius lectura, cum Equiti fuerit concessa libera absolutio, & remissio à quouis banno cum cassatione cuiuscumque processus facti, & remissionis pœnæ incurse, & cuiuscumque alterius rei in contrarium facientes. & Per cancellationem enim cuiuscumque processus censetur quis plenarie restitutus, *Gozzad. conf. 96. num. 9. Nell. in tract. de bannitis in 1. parte tertij temporis num. 4. Odd. de restit. in integr. q. 93. art. 4. num. 16. & seq. ubi de magis communi. Ponderando præsertim illa verba liberamente assoluerlo, & quæ important pariter plenariam restitutionem, Felin. in d. cap. inter quatuor num. 6. vers. & dixit Petr. de maior. & obed. Peregr. de iur. fisci. lib. 5. tit. 2. num. 23. Odd. ubi supra d. q. 93. num. 33.*

Nec releuat quod in dicta gratia non sit facta mentio restitutionis ad famam, quasi propterea dictus Eques remanserit incapax, & quia simpliciter restitutus, cenetur etiam ad famam, & dignitatem restitutus Odd. ubi supra q. 95. art. 1. & 2. *Alexan. conf. 112. lib. 2.*

Denique visum fuit non subsistere id, quod obijciatur de defectu potestatis Illustrissimi Cardinalis Aldobrandini, qui gratiam fecit, cum de dicta potestate conitet ex lectura amplissimarum facultatû ipsi concessarum per fel. rec. Clem. VIII. gratiose absoluenti bannitos pro quibuscumque etiam capitalibus, & iteratis criminibus eisq. gratiam, absolutionem, & remissionem & in forma amplissima concedendi cum derogatione quorumcumque Bullarû in contrarium facien. quæ facultate stante, non est dubium potuisse plenariam restitutionem d. Equiti concedere. Et ita resolutum &c.

REVERENDISS. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano

Urbevetana Hereditatis.

Veneris 18. Decem. 1620.

ARGUMENTVM.

Propter delictum si quis fuerit condemnatus ad mortem

Ll tem

6 Quae conclusio tamen non procedit, stante paupertate monasterij, & particularium personarum illius loci.

7 Monasterium, quando est transferendum, ubi debeat fieri translatio.

¶ Allegatur praesens decisio supra in praecedenti Tomo decis. 362. quae est in hac eadem causa

DECISIO DCCXIII.

PROPOSVI dubium super translatione Monasterij, de qua agitur alias die 1. Febr. 1619. & 10. Iunii subsequenter in hac causa resolutum, & Domini censuerunt esse locum translationi seruata forma à Sac. Congregatione tradita, nisi Vniuersitas velit se obligare ad necessaria, de licentia Sedis Apostolica constare ex litteris eiusdem Sac. Congregationis, & de iustis causis praecipue propter aeris intemperiem, & malam qualitatem, & malum statum ipsius monasterij, & paupertatem Monialium, & particularium personarum loci de Pens, quae pro translatione sufficiunt constat ex testibus & alijs dicta die 1. Februarij 1619. in decisione deductis.

Nec obstat, quod testes fuerint nulliter examinati & citatis tantum Alcaldis ad videndum illos iurare, non autem citato consilio, seu Vniuersitate, quia placuit responsio, quod cum Iudex mandauerit citari Alcaldis, & Consilium, sufficit quod fuerint citati Alcaldis Consilium representantes, quicquid mandasset simpliciter citari Consiliu, seu Vniuersitatem *Bart. in extrauag. ad reprimen. verb. citatum num. 1. vers. & ideo, Soc. in tract. de cit. artic. 20. num. 52. q. 20. vers. & si tu diceret.*

Neque obstat, quod supradictae causae circa aeris & intemperiem, & qualitatem, & statum monasterij concludunt solum translationem ad alium situm eiusdem loci de Veas, quia adhuc remanet paupertas monasterij, & particularium personarum dicti loci propter quam Moniales necessitatibus circa huiusmodi translationem, videtur ipsarum, ac alia similia regularem obseruantiam conuenientia subuenisse non possunt, prout poterunt in proxima Ciuitate, magis commoda, & opulenta piorum saltem elemosynis, ad quam propterea placuit faciendam esse translationem, ut dictum est nisi vniuersitas velit se obligare ad huiusmodi necessaria &c.

REVERENDISS. MANZANE DO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Vrbeuetana Hereditatis.

Veneris 3. Aprilis 1620.

ARGVMENTVM.

Condemnatus si quis fuerit ad mortem, cum publicatione bonorum, dato, quod à Principe fuerit plenarie restitutus, omnia recuperat, & etiam ea bona, quae amiserat ex praecepto testatoris mandantis, ut in casu delicti priuatus esset sua hereditate, deferendo eam ad alios, quod multo magis procedit, quando dicta sententia fuit lata in contumaciam, cum tunc praesumptiue, & non verè dicatur probatum delictum.

1 Condemnatus, quando quis fuit, si postea à Principe fuerit plenarie restitutus, omnia recuperat etiam si lata sit sententia cum publicatione bonorum.

2 Quod procedit pariter quauis propter delictum, & sententiam translata sint bona in substitutum ex dispositione testatoris.

3 ad Succedendum, ut quis dicatur habilis, attenditur tempus, quo deferitur successio.

4 Condemnatus ad mortem, si fuerit absolutus, tunc tanquam nouus homo, non potest recuperare in succedendi in fideicommissio.

5 L. interdic. 95. ff. de condit. & demonstrat. procedit, quando quis fuit effectus seruus poenae, & libertatem amittit.

6 Seruus poenae non potest dici, quis effectus, si in contumaciam fuerit condemnatus, & numquam incidit in posse Curiae.

7 Seruus poenae hodie nemo efficitur, & sic cessat dispositio, l. interdic. ff. de condit. & demonstrat.

8 Bona habere ex gratia, aliud est, & aliud ex priuilegio.

9 Fideicommissaria bona non possunt confiscari.

10 Succedere quis non potest in fideicommissio contra voluntatem testatoris.

11 Testator si priuauerit heredem sua successione dato, quod commiserit aliquod delictum, si accidit, ut illud committat, itaque bona confiscantur, data absolute a delicto, an ea recuperet.

12 Testator priuando heredem hereditate in casu commissi delicti, intelligi debet, si illud delictum fuerit plene probatum, non autem per condemnationem tantum factam in contumaciam.

13 Condemnatio, quod fuerit facta in contumaciam, satis dicitur apparere ex eo, quod fuit facta ob non partitionem monitorij.

14 Confessio, quae fit in supplicatione occasione processus facti, & condemnationis secuta ad cautelam, & ad liberandum se à molestijs, non inducit veram probationem.

15 Gratia, quando dicatur continere restitutionem plenariam.

16 Restitutus plenarie quis satis dicitur stante contumaciatione cuiuscunque processus.

17 Absolutio libera, importat plenariam restitutionem.

18 Restitutus simpliciter, censetur etiam restitutus ad famam, & dignitatem.

19 Potestatem quando quis dicatur habere absoluentem quem plenarie, & num. 20.

¶ Praesens decisio est in eadem causa, quae est sequens decisio.

DECISIO DCCXIV.

LICET in decisione in hac causa facta 14. Aprilis 1614. fuit dictum Equiti Liuiio non ob stare capitalem condemnationem contra eum secutam propter nonnulla delicta, stante gratia, siue restitutione per ipsum obtemperata à Principe. Tamen quia fuit dubitatum an dicta gratia comprehenderet tantum poenam corporalem, an vero etiam bona, ideo hodie proposui dubium an illa suffragetur quoad bona, & DD. affirmatiue responderunt, cum dicta gratia contineat plenissimam restitutionem quo casu bona etiam in alium translata immediate ex ipsa sententia.

tem, cum publicatione bonorum, si à Principe amplissimè fuerit restitutus, omnia bona indistinctè recuperat. Princeps, quando dicatur concessisse alicui amplissimam auctoritatem restituendi condemnatos per sententiam ad mortem, vna cum publicatione bonorum, itaut omnia recuperent.

S V M M A R I V M.

- 1 Gratia, & absolutio à delicto, quando dicatur concessa in forma amplissima.
- 2 ad Augmentum inducta non debent operari diminutionem.
- 3 ex Procemio deducitur mens disponentis, & concedentis.
- 4 Dictio, præter, si sit apposta dispositioni affirmatiua, augeat, & includit, non autem excludit.
- 5 Verba generalia omnia includunt.
- 6 ad Cautelam abundantiorē ea, quæ fiunt, nocere non debent, nec tollere aliquid iam concessum.
- 7 per Priuilegiū noui concessionem non censentur sublata alia prius indulta.
- 8 Bonis propter delictum, si hæres sit priuatus à testatore, an data absolutione plenaria à Principe, illa recuperet.
- 9 Condemnatus propter delictum cum publicatione bonorum, si amplissimè sit restitutus à Principe, recuperat etiam bona in alium translata propter delictum ex dispositione testatoris.
- 10 Successionis capax an quis sit, necne, attenditur tempus successionis, & num. 11.

¶ Est in eadē causa, quæ est præcedens decisio.

D E C I S I O D C C X V.

DOMINI steterunt in decisis nempe gratiam, siue restitutionem obtentam ab Equite Lilio suffragari etiam quoad bona, cum ex adductis in decisione constet tam de voluntate, quam de potestate Illustrissimi Cardinalis Aldobrandini restituendi quoad illa.

- Non obstant posteriores facultates concessæ eidem Cardinali in quibus ipsi datur potestas restituendi ad bona etiam fisco incorporata condemnatos ab ipso Cardinali, vel à suis Delegatis, quasi non potuerit gratiam facere Equiti Lilio, qui fuit condemnatus ab Aud. Camera, quia cum in prioribus litteris ipsi Cardinali esset attributa facultas generalis restituendi bannitos, etiam ad bona, ut patet ex illis verbis, absoluenti, & liberandi bannitos, eisque gratiam, & absolutionem, & remissionem in forma tamplissima concedendi, quæ important etiā restitutionem ad bona, quia alias gratia non posset dici in forma amplissima, ut de gratia in forma plena, seu plenaria notant *Parif. conf. 1. num. 37. lib. 4. Peregr. de iur. fisc. lib. 5. tit. 2. num. 22. Menoch. præf. 46. num. 11. lib. 5. Farinac. in prax. q. 6. numer. 28. vers. limita primo, & 38* Dicta facultas generalis non censetur restricta per dd. posteriores litteras, quæ emanarunt ad augendam facultatem Cardinali concessam in dictis prioribus, ne per inducta ad augmentum operentur diminutionem l. quod fauore C. de leg. cap. quod ob gratiam de reg. iur. in 6. Bart. in l. 2. nu. 2. C. de præposit. agent. lib. 12. Honded. conf. 71. num. 54. lib. 2. Surd. decis. 195. num. 5. & conf. 335. num. 17.

Quod autem dictæ posteriores emanauerint ad

- 3 augen. priores litteras, & illas non restringant colligitur ex procemio in quo expressè dicit Summus Pontifex, quod intendit augere, & confirmare priores, & ex dispositiua in qua asserit se præter alias facultates iam concessas, velle etiam alias concedere
- 4 ponderando dictionem, & præter, quæ adposita dispositioni affirmatiuè augeat, & includit, non autem excludit, *Parif. conf. 95. num. 8. lib. 2. Menoch. præf. 145. num. 3. lib. 4.* & insuper subiungit velle facultates ampliari ad omnia, & singula, cum in prædictis litteris expressa, & quam ad alia quæcumque quomodolibet in præmissis, & alijs quibuscumque que necessaria, & opportuna etiam non expressè, quinimò maiora expressis etiā si specialem expressionem requirerent, & generaliter ad ea omnia, quæ ipsemet Pontifex facere potuisset; ex quibus verbis clarè apparet omnia, quæ concessit Illustrissimo Cardinali Pontifex posterioribus litteris non fuisse ad restringendam potestatem quam sibi in prioribus litteris concesserat, sed potius ad illam augendam, & consequenter dicendum videtur, quod facultas absoluenti condemnatos à Cardinali, vel suis Delegatis fuit concessa ampliatiuè, quatenus scilicet dicta facultas non comprehenderetur in primis litteris, & potius ad abundantiorē cautelam, quæ propterea nocere non debet, nec tollere generalem potestatem antea concessam, cum per concessionem
- 7 per noui priuilegiū non censentur sublata alia prius indulta, *Bart. ubi supra. Put. decis. 83. nu. 1. lib. 3. in nouis impressis, Honded. d. conf. 71. num. 54. Surd. de aliment. tit. 1. q. 8. nu. 9. Menoch. conf. 85. nu. 13.*
- 8 Minus obstat quod bona, de quibus agitur, non comprehendantur in gratia ex eo, quod illis fuit priuatus Eques Lilius à testatore propter delictum per eum commissum, quia placuerunt Dominis repositiones datæ in decisione nempe stante tamplissima gratia etiam bona in alios translata propter delictum ex dispositione testatoris recuperari possent
- 10 Seraphin. decis. 998. num. 8. & 9. cum alijs ibi adductis, & de tempore purificati fideicommissi Equitem Liliū fuisse habilem propter dictam gratiam obtentam. Dispositionem autem testatoris loqui de delinquentibus, qui non sunt habiles ad excludendum per fisco, non vero de restitutis, & sic habilibus ad succedendum de tempore, quo fideicommissum purificatur.

Verum quia allegabantur pro parte heredum Lauinæ, quod etiam si Eques esset restitutus ad bona, tamen propter homicidium, & alia delicta per ipsum commissum remansit perpetuè incapax successionis ex dispositione diuersarum Bullarum Summorum Pontificum. Ideo Domini steterunt in decisis, nisi obstant Bullæ Pontificiæ super d. incapacitate, de quibus videatur.

R. P. D. V B A L D O.

Firmana Fideicommissi.

Veneris 20. Nouembris 1620.

A R G V M E N T V M.

Donatio facta alicui de bonis existentibus in aliqua Ciuitate comprehenduntur etiam ea, quæ adsunt in locis Territorij eiusdem Ciuitatis, & maxime concurrentibus adminiculis, & verisimilitudine, alijque coniecturis, de quibus in præfenti decisione.

S V M -

S V M M A R I V M.

- 1 Loci qualitas adiecta legato restringit legatum, quamuis vniuersale.
- 2 Castrum reputatur eiusdem territorij, illius Ciuitatis sub qua subest.
- 3 Donatio facta de bonis in loco alicuius Ciuitatis, bene potest comprehendere bona sita in Castro dictæ Ciuitatis.
- 4 Dictio, dictus, repetit omnia præcedentia.
- 5 Donator, quid voluerit donare, bene colligitur ex qualitate oneris iniuncti.
- 6 Verba generalia posita in donatione quid operentur.
- 7 ex Procemio colligitur mens disponentis.
- 8 Gratum, si quis dicat velle se alicui ostendere, non præsumitur rem satis leuem voluisse ei donare.
- 9 Donatio, quando fit coniunctæ personæ latè debet interpretari.
- 10 Donatio ratione coniunctionis sanguinis præsumitur.
- 11 Pater & filius censentur vna, eademq. persona.
- 12 Inuersionis similitudo in omnibus dispositionibus rejiciatur.
- 13 Heres non potest impugnare factum defuncti.
- 14 Bona iam donata non possunt venire in secunda donatione.
- 15 Donatio facta absenti, & sine stipulatione, & clausula constituti, & iuramento, videtur inualida.
- 16 in Donatione facta absenti, requiritur acceptatio saltem quod effectum acquisitionis dominij, & possessionis.
- 17 Paria sunt non valere, vel non habuisse effectum.
- 18 Donatio prima per secundam dicitur reuocata, si in ista adsit clausula constituti.
- ¶ Allegatur præsens decisio supra in decisione 428. quæ est in hac eadem causa, & ibi ab ista decisione receditur.

D E C I S I O D C C X V I.

SENTENTIA de partibus, in qua fuerat pronuntiatum Hieronymam Firmanam teneri ad restitutionem Alberto Formono omnia bona mobilia, & stabilia q. Francisci Formoni existentia tam in Ciuitate, & territorio Firmi, quam in Castro, & territorio Griptæ Azzolinæ fuit in gradu appellationis confirmata in Rotæ, & cum hodie in alia instantia, dubitarem, an sententia Rotalis esset confirmata, vel infirma, placuit Dominis firmare tantum bona Griptæ Azzolinæ esse comprehensa in secunda donatione. Præcipua enim difficultas excitabatur per informantes pro Hieronyma contra sententiam ex eo quia Franciscus de anno 1594. donauerat Ludouico eius patrueli bona existentia in loco Firmi cum perpetuo fideicommissio ad fauorem proximorum de familia prout fuit in causa resolutum 15 Aprilis 1516. coram R.P.D. meo Remboldo, vnde difficile videbatur donationem extendere etiam ad bona extra locum Firmi, sed posita in Castro, & territorio Griptæ Azzolinæ, cum pro hac parte vigeat regula vulgaris quod qualitas loci adiecta legato restringat legatum quamuis vniuersale, l. nam quod liquidè. §. si ita legetur. ff. de pen. leg. l. quasitum. §. 1. & ibi glos. ff. de leg. 3. cum alijs per Card. Mat. de coniect. ult. vol. lib. 9. tit. 3. num. 13. & per Surd. decis. 240. num. 1. Et tamen sententia condemnat Hieronymum ad restituendum bona etiam sita in dicto

territorio Griptæ Azzolinæ, vt dictum est.

- Cæterum his non obstantibus, Rota censuit, vt dictum est, dicta bona comprehendere in secunda donatione. Primo, quia cum d. Castrum Griptæ sit sub eadem Ciuitate Firmi, & dicitur facere vnum territorium, & bona reputantur pro vno eodemq. loco, quæ sunt sub eodem territorio Rim. sen. conf. 31. numer. 41. lib. 1. per tex. in l. quicumque. C. de omn. agr. desert. lib. 10. bene facit Aym. conf. 673. num. 2. lib. 4. Vnde donatio facta & de bonis in loco Firmi, bene potest comprehendere bona sita in dicto Castro præsertim concurrentibus alijs de quibus mox.
- Secundo, quia Franciscus non donauit simpliciter bona existentia in Ciuitate Firmi, sed postquam se enunciauit de Firmo, donauit Ludouico ex loco prædicto Firmi, dominij Firmani, Status S.D.N. Papæ bona sita, & existentia in dicto loco Firmi, & sic per illam dictionem, dicto loco videtur repetere alia verba dominij Firmani, Status S.D.N. quæ bene sunt apta comprehendere bona Griptæ Azzolinæ, quæ indubitanter sunt dominij Firmani, cum & dictio illa dicto repetat omnia præcedentia, Alex. conf. 140 numer. 30. in fin. lib. 6. cum alijs per Surd. conf. 163. num. 14. lib. 2. & conf. 414. num. 63. lib. 3.

- Præterea donator iniunxit onus Ludouico alendi fratrem Clericum donec vixerit, quod fieri non posset ex bonis tantum existentibus in Ciuitate Firmi, cum ibi donator tantum haberet medietatem domus, & vites cuiusdam vineæ vt patet ex inuentario, quod datur, & ex qualitate oneris iniuncti arguitur quod & voluerit donator comprehendere etiam bona in Comitatu Firmi existentia iuxta tradita per Surd. de alim. tit. 2. q. 3. num. 8. præsertim ne donatio esset damnosa donatario Surd. conf. 143. num. 36. Et tanto magis stantibus & verbis donationis maximè generalibus, & prægnatibus ibi de omnibus, & quibuscumque bonis tam mobilibus, quàm immobilibus, ac iuribus quibuscumque cuiuscumque sortis ipsius Francisci, quæ verisimiliter non debent restringi ad medietatem domus, & quasdam vites per donatorem in Ciuitate possessas.

- Accedunt pro eadem parte aliæ coniecturæ. Prima quia in procemio ex quo elicitur mens iuxta vulg. l. fin. ff. de her. inst. donator dicit se velle gratum ostendere & erga Ludouicum, quæ gratitudo fuisset satis leuis, si bona tantum in Ciuitate donasset.
- Secunda, quia donatio est facta fratri patrueli, & sic & coniunctæ personæ, ideo latè interpretanda, cum soleat etiam ipsa donatio præsumi & ratione coniunctionis l. præcula. ff. de prob. Corn. conf. 192. num. 3. vers. inquantur lib. 1. quem sequitur Surd. conf. 112. num. 47. & idem Surd. conf. 173. num. 36.

- Tertia, quia prima donatio facta patri Ludouici de anno 1549. expressè erat de bonis Griptæ Azzolinæ, & pater erat mortuus tempore secundæ donationis. Vnde hæc debet recipere interpretationem à prima cum & pater, & filius censentur vna, & eadem persona l. ult. C. de impub. nec præsumatur mutata affectio in donante.

- Accedit quarto quod reliquit vsum fructum bonorum donatorum Portiæ vxori Ludouici si ei superuixerit. Et quinto quod adiecit prohibitionem alienationis, & induxit fideicommissum perpetuum ad fauorem proximorum vt supra dictum, & penitus videtur inuersionis simile, quod vsusfructus fuit relictus, vel fideicommissum in rebus tam modici valoris.

quales essent res, & bona possessa per donatorem in Civitate.

Ultimo accedit adminiculum ex confessionibus eiusdem Portiæ, de quibus deponunt testes, quod ipsa tanquam usufructuaria possidebat bona dictæ Griptæ Azzolinæ, & quod post eius mortem recedebant ad proximiores de familia, ut in summ. Alberti num. 6. Vnde Hieronyma tanquam filia, & hæres Portiæ non videtur posse impugnare eius confessiones, arg. l. cum a matre. C. de rei vendic.

Non obstat, quod dicta bona fuissent antea in specie donata per eundem Franciscum Petroctio patri Ludouici de anno 1549. & sic non videantur venire

14 in secunda donatione generaliter concepta, ut supra ex traditis per Cravett. cons. 234. sub nu. 1. vers. facit. Card. Mant. de tacit. lib. 13. tit. 25. nu. 6. & 11. quia fuit responsum in primis primam donatio-

15 nem videri inualidam tanquam absenti & tactam, & sine stipulatione, & clausula constituti, & iuramento l. absenti. ff. de donat. Seraph. decis. 724. num. 1. & quatenus fuisset valida non constat eam fuisse acceptatam, vel habuisse effectum, quæ acceptatio re-

16 quiritur & saltem ad effectum acquiendi dominij, & possessionis ut latè per Ceph. cons. 440. num. 30. & seqq. lib. 3. Rot. decis. 683. num. 4. par. 1. diuers. quæ decisionem sequitur Card. Mant. de tacit. lib. 13. tit. 7. num. 25. fuit dictum in Romana donationis 20.

17 Aprilis 1614. coram me, & alias paria sunt & non valere, vel non habuisse effectum ad tradita per Surd. cons. 3. num. 29. & solum potuisset sustineri in vim fideicommissi si habuisset legitimum numerum testium, ut per Mant. loco citato num. 27. Et addebatur unus ex Dominis quod si bona Griptæ Azzolinæ sunt comprehensa in secunda donatione prout fuit ex 18 prædictis resolutum. Prima esset & per secundam reuocata propter clausulam constituti, quæ legitur in secunda, Alex. cons. 14. in fin. lib. 1. quem sequitur Hippol. singul. 82. in fin. Gabr. in tit. de expt. & vend. concl. 2. num. 8.

Et ita fuit decisum &c.

R. P. D. V B A L D O.

Leodien Abbatis,

Luna 17. Maij 1621.

ARGVMENTVM.

Papa si indulxerit Canonicis Cathedralis Ecclesiæ aliquis loci, ut nemo possit aspirare ad maiores dignitates eiusdem loci, nisi sit Canonicus d. Ecclesiæ, dubitatur modo, si aliquas obtinuerit Canonicatum in d. Ecclesia, & aliquas ex dd. dignitatibus impetraverit, & deinde Canonicatum resignauerit, an prædicta dignitas vacet, itaut requiratur perseverantia in Canonicatu, & responsio est negativa, & quare,

S V M M A R I V M.

- 1 Canonicatus qualitas momento temporis an acquiratur.
- 2 Qualitas aliqua quando requiritur de tempore electionis, sufficit, ut ea adsit de eo tempore, licet postea deficiat.
- 3 Alimentorum legatum factum puero, sufficit ut de tempore testamenti sit puer legatarius, licet postea efficiatur homo.
- 4 Qualitas sufficit adesse de tempore dispositionis

actus, licet postea deficiat.

5 Qualitas requisita in eligendo, sufficit eam concurrere de tempore electionis.

6 Qualitas requisita in personis, quibus causa committuntur à Sede Apostolica ut sint in dignitate constituti,

7 Sufficit, ut sint tales de tempore commissionis, licet postea defierint habere dignitatem, veluti Canonicatum &c.

8 Consultor eligendus de certo Collegio, sufficit, ut sit talis de tempore electionis.

9 Vxor dum est inops tempore mortis mariti, constituitur quartum, in bonis illius.

10 Qualitas, quando requiritur de certo tempore, sufficit eam adesse in tempore requisito, & num. 10.

11 Qualitas, quando consideratur non solum, tunc non dum fiendi, sed etiam per modum essendi, tunc non sufficit, ut ea adsit tantum de tempore actus, sed requiritur perseverantia.

12 Qualitas aliqua in eligendo dicitur considerata per modum fiendi, quando adiuncta est electioni.

13 Qualitas, quando dicatur tantum adiecta electioni, & num. 14.

15 Menti Legis, quando est satisfactum, tunc aliud non est querendum, & num. 16.

17 Priuatio numquam inducitur, nisi in casibus iure communi, vel speciali expressis.

¶ In eadem causa sunt supra in præcedenti Tomo decisiones 333. & 400.

DECISIO DCCCXVII.

V BERTVS Canonicus Ecclesiæ maioris Leodien idemq. Abbas Collegiæ Ecclesiæ Cinacen resignauit Canonicatum ad fauorem Nicolai de la Pierre, & Capitulum elegit in Abbatem Vvinandum de Marotte, quasi per dimissionem Canonici Abbatis vacaret, postmodum idem Vbertus Abbatiam resignauit ad fauorem eiusdem Nicolai, qui per executorem fuit in possessionem immisus, quæ tamen Rota resoluit fuisse attentatam, ut in decisione 6. Nouembris præteriti coram D. Cardinali Sacrato, & proinde appposito sequestro, dubitauit, an constaret de bono iure partium, & Domini resolverunt constare de bono iure Nicolai, & quidem alijs pro nunc omisissis tota difficultas reducebatur ad vacationem Abbatis, an scilicet per resignationem Canonici Leodien. factam ab Vberto vacauerit Abbatis, quia si non vacauit, potuit eam Vbertus resignare, prout resignauit, & consequenter Capitulum non potuit eligere Vvinandum, nec gratia Apostolica confirmatoria electionis valuit, Seraphin. decis. 997. num. 1. An autem vacauerit necne, dependet ab intelligentia indulti Apostolici concessi per sel. recor. Sixtum V. in quo disponitur ne principales dignitates existentes in quibusdam Ecclesijs Diocesis Leodien. inter quas adest Abbatis Cinacen. de qua agitur, aliz personæ præterquam Canonici eiusdem maioris Ecclesiæ actu possint, & ti, & personaliter in ea residentes eligi possint, & debeant, vnde punctus in eo consistit, an & qualitas Canonici requiratur momento temporis, vel successiue, ut declarat Gemin. in cap. licet canon. numer. 6. vers. primo casu. de elect. in 6. Bald. in l. generaliter 40. nu. 7. vers. sed ego dico. C. de Episcop.

& Cleric. & latè Lazar. Penutius de momento te m-
poris, cap. 10. num. 5. & num. 34. & Domini existi-
mabant nos versari in actu potius momentaneo, quia
indultum dicit, quod nullæ personæ præterquam
Canonici eligantur, & sic qualitas Canoniciatus re-
quiritur de tempore electionis, unde sufficit adesse
de eo tempore, prout Vbertus erat Canonicus de
tempore electionis, licet postea desierit esse, l. me-
la ait, in princ. ff. de alim. & cit. leg. ubi legatum
alimentorum factum puero debetur, si tempore
testamenti legatarius sic puer, etiam quod postea
efficiatur homo, & quod sufficiat qualitate adesse
de tempore dispositionis actus, licet postea defi-
ciat, not. Bart. & Doct. in l. ex facto, in princ. & ibi
Rip. num. 17 ff. de vulg. Bald. in d. l. generaliter sub
num. 6. & 7. C. de Episc. & Cleric. Marfil. in l. fin.
num. 102. & seqq. ff. de iurisd. omn. iud. Soccin. sen.
conf. 81. num. 7. vol. 3. Tiraq. in tract. cessante causa,
limit. 4. Lazar. Penut. de moment. temp. cap. 29. n. 9.
Rota. decis. 733. sub. num. 8. par. 2. in recent. & in
terminis qualitatæ requisitæ in eligendo, quod
sufficiat illam concurrere tempore electionis, est
text. in cap. dudum il. 1. de elect. & cap. si eo tempore
rescript. in 6. Alex. conf. 91. num. 4. vers. confirman-
tur prædicta, lib. 7. Paris. de resign. lib. 1. quest. 11.
num. 10. & hinc videmus, quod qualitas requisita
in personis, quibus causæ committuntur à Sede
Apostolica, quod sint in dignitate constitutæ, vel
sint Canonici Cathedralium, iuxta text. in cap. Sta-
tutum de reseruat. in 6. sufficit, quod ad sit tempore
commissionis, licet postea desierit habere dignita-
tem, vel canonicatum. Gemin. in cap. licet canon. sub
num. 6. vers. 1. casu de elect. in 6. glos. in d. cap. Statu-
tum, in ver. Canonici in fine, de rescript. in 6. Castr.
conf. 289. num. 3. lib. 1. ubi idem dicit de consultore
eligendo ex certo Collegio sufficere, quod sit talis
de tempore electionis, Dec. in cap. quoniam Abbas,
num. 56. & seq. ubi de communi de offic. deleg. Tiraq.
in d. tract. caus. cess. limit. 4. num. 4. Paris. qui alios cu-
mulat ubi supra d. quest. 11. num. 6. & ad hoc pro-
positum bene faciunt tradita per Dec. in authent. præ-
terea, num. 23. C. unde vir. & uxor, ubi dicit, quod
si uxor est inops tempore mortis mariti, conse-
quitur quartum, iuxta d. authent. quod retinet etiā,
si postea efficiatur diues, & ratio est, quia quando
aliqua causa certo tempore requiritur, sufficit,
quod illa qualitas concurrat in tempore requisito, &
in terminis dictæ authent. idem tenet in conf. 24. vers.
sed his non obstantibus.

Nec obstat, quod illa qualitas Canonialis non
solum fuerit considerata per modum fiendi, sed etiā
per modum essendi, prout aliquando considerari so-
let, Cald. in l. omnia in fin. C. de Episc. & Cleric. Ti-
raq. in d. tract. cessante causa, limit. 12. num. 23. quia
in casu nostro fuit solummodo talis causa conside-
rata per modum fiendi, cum fuerit adiuncta verbo
electionis, ut sunt clara verba indulti ex illis verbis,
nē aliz personæ præterquam Canonici eligi potue-
rint, quæ denotant tempus ipsius electionis, &
non aliud, Oldr. conf. 223. num. 2. vers. & per hoc ap-
paret, & denotant qualitate personæ, quæ eligi
debet, Alex. conf. 185. num. 19. vers. præterea, vol. 2.
Decian. conf. 44. num. 59. vers. quinimmo, lib. 3. & cum
indultum verisimiliter requirat qualitate ad hoc,
ut Abbatiæ personis magis dignis conferantur, pa-
rum interest, quod postea deficiat illa qualitas Ca-
nonialis, ex qua oritur præsumptio meritorum, cum etiam ea deficien. adhuc tamen remaneat præ-

sumptio honestatis, bonitatis, & meritorum per-
sonæ propter qualitate illam præcedentem ad tra-
ctat. per Gemin. in d. cap. statutum, sub num. 8. de
refer. in 6. & Paris. d. quest. 11. sub num. 14.

Placebat etiam aliud motiuum, quod ad effectum
inducendi vacationem, & sic priuationem beneficii
requiritur clara, & expressa dispositio, cum pri-
uatio nunquam inducatur, nisi in casibus à iure cō-
muni, vel speciali expressis, Caputaq. decis. 98. nu. 3.
par 3. Gonzal. ad reg. 8. glos. 15. ubi latè, num. 136.
quæ clara dispositio in indultorem non habetur, quā-
do scilicet cessante Canoniatu, cesset Abbatiæ, cum
de solo tempore electionis loquatur ex supradictis.
Et ita decisum, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Ferrariensis. Decimarum.

Veneris 28. Maij 1621.

A R G V M E N T V M.

Deducuntur in hac decisione non nulla circa probatio-
nem liquidationis fructuum, quæ cum sit materia
difficilis probationis, ideòq. in eorum iustificatione
admittuntur probationes etiam leuiores, & diluuntur
non nullæ obiectiones circa validitatem exami-
nis testium, & præsertim circa præstationem iu-
ramenti.

S V M M A R I V M.

- 1 Valor fructuum solet deduci ad rationem 5. pro
centenario.
- 2 Ad valorem rei taxandum attendi debet perceptio
fructuum spatio 20. annorum facta, non autem
trium præcedentium annorum tantum.
- 3 Ex fructuum collectione facta trium annorum,
arguitur quantitas recollecta alijs etiam annis.
- 4 Testis quando dicatur probare valorem rei, & n. 5.
- 6 Fructuum liquidationis materia reputatur diffi-
cilis probationis, ideòq. sufficiunt leuiores probatio-
nes etiam per coniecturas.
- 7 Index in materia liquidationis fructuum potest
etiam capere informationem extraiudicialem.
Amplia num. 8.
- 9 In summa maiori continetur etiam minor.
- 10 Statutum Ferrariensis. qualiter taxet interesse.
- 11 Examen est nullum, si deficiat citatio ad viden-
dum iurare testes. Limita ut num. 12.
- 13 Circa solemnitates examinis testium standum est
Statutis locorum.
- 14 Testem iurasse non probatur ex eo, quia Notarius
asserat tantum testis iuratus.
- 15 De actu præterito non statuitur attestationi Notarij,
de quo fortè non est rogatus.
- 16 Testis præsumitur præstitisse iuramentum eo modo
quo debet, licet Notarius asserat testis iuratus
tantum, quando concurrunt coniecturæ, & n. 17.
- 18 Identitas honorum non est necesse, ut probetur
quando iam aliter est probata.
- 19 Testes intereffati non probant.
- 20 Testium numerus supplet eorum defectus.
- 21 Appellationem, si postquam pars interposuerit, re-
deat ad eundem iudicem, videtur recessisse ab ap-
pellatione.

22. *Protestationes, ut releuent, debent in quolibet actu
repeti, alias censetur ab eis recessum.*

¶ Decisio ista allegatur supra in precedenti To-
mo decis. 317. quæ est in hac eadem causa.

DECISIO DCCXVIII.

PROPOSITO dubio in hac causa die 31. Ianuarij 1620. ad quam summam sit liquidandus valor decimarum, seu iuris decimandi decima præterita, expensæ, damna, & interesse in casu, &c. Domini resolverunt tantum, liquidationem esse faciendam iuxta valorem de tempore evictionis, & referarunt, vt de alijs videretur, vnde post confirmatam dictam resolutionem per duas alias decisiones 17. Junij, & 18. Octobris præteriti, hodie iterum proposui dubium principale supra propositum, & fuit resolutum liquidationem esse faciendam ad summam contentam in Sententia liquidatoria de partibus; nam quoad primum caput Sententiarum continens liquidationem decimarum, seu iuris decimandi in scutis sexmille septingentis iustificatur ex depositione testium primi examinis, qui particulariter interrogati per capita cuiusdam listæ, continentis valorem istius iuris decimandi respectu annorum 1603. 2604. 1605. respondent de valore dictorum annorum, prout in dicta lista, † qui valor apparet taxatus ad rationem quinque pro centenario, iuxta glos. in auth. perpetua, C. de sacr. Eccles. & ibi Doct. Corn. cons. 265. sub num. 1. vol. 1. las. in l. si fundatum per fideicommissum, num. 5. fuit dictam in Romana vsu fructus 16. Nouembris 1612. & 26. Aprilis 1613. coram me.

Nec obstat, quod debeat attendi perceptio fructuum 20. annorum, non trium tantum ad effectum taxandi rei valorem, *iuxta tradita per Paul. Castr. in d. auth. perpetua, C. de sacr. Eccles. & per Cagn. in C. 2. n. 23. C. de rescind. vend. Couar. var. resolut. lib. 3. cap. 9. num. 5. Surd. conf. 151. nu. 6.* quia placuit duplex responsio, prima est, quod conclusio ita intelligenda sit, & verus rei valor ad quem ascendunt anni redditus viginti annorum, sed non propterea inferitur, ut sit necessaria probatio fructuum per 20. annos, immo videtur sufficere & probatio trium annorum, quia inde arguitur quantitas recollecta alijs etiam annis, *Pinell. de rescind. vend. par. 3. cap. 1. n. 30. Rota decis. 343. num. 3. par. 1. in recent. fuit dictum in Foroliviens. Primiceriatus 27. Aprilis 1589. coram bon. mem. Card. Platto, & in Tiburtina Castri Arfularien. 24. Aprilis coram Illustrissimo Card. Millino, tradit Menoch. conf. 844. num. 55. lib. 9.* & tanto magis, quia dicti testes deponunt de dicto valore habita ratione reddituum, computato vno anno cum alio iuxta eorum practicam, cognitionem, & peritiam, quam habent in bonis articulatis, & quæ probatio ad probandum valorem in teste admittitur, *Cagnol. in d. l. 2. n. 241. C. de rescind. vend.*

Secunda fuit responsio, quod obiectio procedit quoad veram & communem estimationem, sed hic agitur de pretio aucto de tempore) euictionis, quod esse attenden, fuit firmatum in supradictis decisionibus in hac causa factis, vnde quicquid sit dicendum de fructibus præcedentium annorum ante euictionē, tamen potuit Auctor articulare † tantum pretium, circa tempus euictionis, ad quod tanquam interesse intrinsecum tenebatur reus, vt fuit iam resolutum, &

supradicta eò magis videbatur Dominis amplècten-
6 cum in hac materia liquidationis fructuum, & quæ
reputatur difficilis probationis, sufficiant leniores
probationes etiam per coniecturas, *B. in l. 1. n. 22. C. de fruct. & lit. expens. & conf. 323. n. 5. lib. 2. Rot. conf. 310. num. 4. Surd. conf. 293. num. 31. lib. 2. Rot. decis. 25. in pñ. de præben. in nou. Seraph. decis. 955. de us. 3. & decis. 1132 fuit dictum in Bonon. de Pannolinis 28. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Man-
zinedo in Mantuana bonorum 18. Decembris 1615.
coram me, & alijs sæpè, & materia est valde arbi-
traria, Seraph. d. decis. 955. num. 4. fuit dictum in
causa Romana liquidationis fructuum 26. Octob. 1592.
coram Orano, & in dicta Bonon. de Pannolinis, &
7 in dicta Mantuana bonorum. Immo in ea & potuit
à Iudice capi extrajudicialis informatio, *Bart. in l. si quod ex Pamphila, num. 3. ff. de leg. 2. Cagnol. in l. quatenus, num. 24. & seq. ff. de reg. iur. cum alijs adductis per Rot. in causa Romana bonorum de Ceul-
lis 3. Maij 1606. coram Reuerendiss. Lugdunen. ma-
8 ximè stan. pacto f inter partes conuento de stando
assertioni iurata ipsorum emptorum, quod parum
valet saluo iure probandi excessum, *Bart. & Doct. in d. l. ult. ff. de pret. stip. Cagnol. in l. unica, num. 114. C. de sent. que pro eo quod inter, cum alijs alleg. &*
hic accedunt pro adminiculo testes vltimi examinis
deponentes de pluribus annis post euctionem, & de
maiori fructuum perceptione, in qua summa maiori
9 vtique inest minor per Iudicem taxata, *l. 1. §. stipu-
lanti, ff. de verb. oblig. Seraph. decis. 1397. num. 1.*
l. 1. §. stipulanti, ff. de verb. oblig. Seraph. decis. 1397. num. 1.**

Circa alia capita Sententiæ non videbatur
 ran, quia secundum caput respiciens decimas anno-
 rum 1603. 1604. 1605. illud iustificatur ex deposi-
 tione supradictorum testium primi examinis. Ter-
 tium verò respiciens decimas perceptas ante dis-
 annum 1603. & quas fuerunt emptores coacti resti-
 tuere vigore Sententiæ, & mandati Rotalis coram
bon. mem. Penia, iustificatur ex ipsa sententia, & so-
 lutionibus factis, de quibus constat per publica in-
 strumenta quietantiarum, de quibus in *Summario*
hered. Thome à Flumine, num. 3. Quantum demum
 caput continens damna, & interesse à die intimatæ
 10 Tenetæ ad rationem octo pro centenario + iustifica-
 tum remanet ex Statuto Ferrariensi ad quod se refert
 sententia, & de cuius interpretatione, & intellectu
 latè fuit actû in decisionibus corâ me in causa facis.
 Nec obsistere videbantur nullitates ex contra secun-
 posita, quia in primis quæ obijciuntur contra secun-
 dum examen non sunt attendend. cum pars hæredum
 illis testibus non utatur. Cum autem examen, non
 iurare.

Quantum verò pertinet ad primum examen, non
obstat, quod † deficiat citatio ad videndum iurare
testes, quia immo constat de hac citatione ex proce-
su primæ instantiæ fol. 5. & secundæ instantiæ fol. 5.
& † vnica citatio sufficeret ex forma Statuti Ferrar-
ien. lib. 1. cap. 26.

Secundò non obstat, quòd examen fuerit
 ctum à potestate milliarij cum non fuerit iuramentite-
 sum tale examen, sed sola receptio iuramentite-
 stium, quia obiectum cessat ex facto, nam fuit osten-
 sum ex actis, & *dati in summario hered. in memor.*
 quod examen fuit factum non à dicto Potestate, sed
 à Paulo Gozzio Notario, & Examinatore parti. prę-
 Ferrarię, qui fuerat extractus procurator publico
 sente iuxta formam Statuti, & dictus Gozzius non
 13 † tenebatur post extractionem aliter iurare de fide-
 liter

liter exercendo officium, cum in principio anni hoc præstent examinatores electi de tempore electionis, vt eodem Statuto cauetur. Potestas autem milliarij solum detulit iuramentum testibus, vt fuerat sibi ordinatum prout ex actis.

Nec obstat tertio, quod examen sit nullum ex defectu præstiti iuramenti, cum Notarius ꝛ dicat tantum testis iuratus videlicet; ex verbis enunciatiuis Notarij non creditur, quia attestatur de actu præterito, de quo ꝛ fortè non est rogatus, *Verall. dec. 123. 146. par. 2. & decis. 2. & decis. 285. & 295. par. 3.*

Quia respondebatur ꝛ ab hac regula recedi ex cōiecturis vt fuit resolutum in causa Veneta legitimatatis 8. Iunij 1598. coram bon. mem. Penia in Lanuen. pecuniaria 16. Martij 1612. coram me, quæ est decis. 393. num. 9. & seqq. par. 1. in recent. & in Calaguritana decimarum 7. Nouembris 1614. coram R. P. D. meo Cavalerio, hic autem non sola assertio Notarij adest, sed etiam relatio Potestatis milliarij, qui fuit ꝛ deputatus ad recipiendum, quod illud fuit testibus præstandum, vnde præsumendum est illud præstitisse eo modo, quo debuit d. decis. 293. num. 9.

Contra tertium examen opponebatur, quod fuerit receptum à Notario non actuario, sed fuit responsum fuisse receptum à Ioanne de Rainaldis vno ex dictis examinadoribus publicis, iuxta formam Statuti extracto, vt in processu coram Prætoribus fol. 12.

Non obstat, quod dicitur ex depositionibus testiū non constare de identitate istorum bonorum; quia de illa satis constat ex mandato rotali, cuius vigore bona fuerunt euicta, & ablata ab emptoribus.

Nec facit, quod testes sint de terra Milliarij, & sic interessari, ꝛ quia ex aduerso negabatur tale interesse, & in omnem euentum numerus suppleret, & si aliquem pateretur defectum, *Gabr. in tit. de test. concl. 6. num. 1. Rota decis. 289. num. 2. par. 1. diuers. Seraphin. decis. 241. num. 2.*

Non obstat demum defectus iurisdictionis in Iudice primi examinis, ex quo fuerat ab eius sententia appellatum, quia pars sæpè redijt ad eundem Iudicem qui etiam fecit decreta à parte acceptata, & ideo videtur recessisse ab appellatione, *Gabr. in tit. de appell. concl. 2. num. 1. Moder. in eod. tractato quest. 17. limit. 2. num. 14. nec refragantur protestationes coram eodem Iudice facta, vt per Gabr. dicta concl. 2. num. 24. quia ꝛ non fuerunt in singulis actibus repetitæ, vt apparet in summ. barel. num. 6.*

Ex quibus Domini censuerunt liquidationem esse faciendam ad summam in sententia contentam, sed quia opponebatur testes nō deducere impensas, quæ necessario fiunt pro decimis colligendis, placuit Dominis, vt haberetur respectus ad dictas expensas, quæ consistunt in mercede decimatoris, publici cursus bouum seu equorum pro decimis conducendis, & similia.

Et ita fuit decisum, &c.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Deuolutionis Domus.

Veneris 25. Iunij 1621.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis Ecclesiastica aperitur, dum emphyteuta cessat in solutione canonis per biennium, hoc tamen

est verum, si dictum tempus fuerit lapsum, aliàs non. Et quid si fuerit conuentum, vt solutio fieret de semestri in semestri, & additum fuit iuramentum de obseruando omnia contenta in instrumento, si modo emphyteuta deficiat in solutione alicuius semestris, an incidat in caducitatem. Absens, si non soluat venit excusandus.

S V M M A R I V M.

- 1 Emphyteusis Ecclesiastica deuoluitur, si emphyteuta cesset in solutione per biennium, & num. 2.
- 2 Emphyteuta incidit in caducitatem non soluendo etiam minori tempore à iure præfixo stante promissione de soluendo de semestri in semestri, & iuramento de seruando omnia contenta in instrumento.
- 3 Sed contraria opinio est verior, eamq; plures secuti sunt.
- 4 Ob periurium an quis incidat in caducitatem.
- 5 Promissionem iuratam, si fecerit defunctus, dum bares illam non obseruat, non incidit in periurium.
- 6 Hæres tenetur seruare iuramentum defuncti, si tamen illud non obseruet in pœnas periurij, & n. 7.
- 7 Absentia excusat à mora, & caducitate.
- 8 Emphyteuta, si sit absens, ita vt non soluat canonem, non incidit in caducitatem.
- 9 Dominus directus obtinendo sequestrari pensiones domus, quia emphyteuta non soluit canonem, & inquilini sequestrum acceptauerint.
- 10 Quare, si dictas pensiones non exegerit, id sibi, & non emphyteuta debet imputare, & maxime stante eius absentia.

¶ Decisio ista allegatur supra in præcedenti Tomo decis. 383. quæ est in hac eadem causa.

DECISIO DCCXIX.

Fuit in hac causa, Cæsare solum informante, resolutum 17. Iunij 1619. * ei dandum esse mandatum de manutenendo. Verum postea vtraq; parte informante super eisdem causa reposita.

4. Februarij 1620. Domini dixerunt, quod videretur de bono iure. Vnde hodie super dicto iure causam proposui, & cum illud Monasterium, & Fratres sanctæ Mariæ de Populo fundarent in deuolutione ex diuersis Capitibus, Domini dixerunt deuolutionem non intrare quoad Canonem non solutum, & quod de alijs videretur, & movebantur, quia quando versamur in emphyteusi Ecclesiastica, vt est ista de qua agitur, ad hoc vt quis ob Canonem non solutum incurrat caducitatem, requiritur quod per biennium ꝛ cessauerit à solutione dicti Canonis, cap. posuit de locat. Mantica de tac. & ambig. lib. 22. tit. 27. num. 1. In casu autem nostro Cæsar non retardauit Canonis solutionem per tantum tempus, vt patet ex mandato relaxato ad instantiam dd. fratrum contra ꝛ Cæsarem pro Canone scut. 43. si enim lapsus fuisset biennium de illo tempore, petissent scuta 52. ad quæ ascendebat Canon duorum annorum non autem scutorum 43.

3 Non obstat quod caducitas ꝛ incurratur minori tempore propter promissionem de soluendo de semestri, & iuramentum de seruando omnia contenta in instrumento, glos. fin. in cap. quærelam in fin. ubi Bald. in fin. vers. ultimo cōcludo de iur. iur. Alex. cons. 85. per totum lib. 1. in fin. l. 2. num. 47. vers. nono quaro

quero, C. de iur. emphit. cum alijs allegatis per informantes.

- 4 Quia contrarium tenent Curt. Iun. in repetit. l. si quis maior num. 19. C. de transact. Couar. in cap. quamuis pactum §. 4. in prima parte num. 5. ubi de veriori Clar. in §. emphyteusis quest. 8. num. 2. vers. & hoc quidem ubi de aequiori, & sic si attendetur ista opinio requiritur etiam stante iuramento lapsus biennij.

- Si verò attendatur prima, cum Doctores illam tenentes fundent se in periuro, in cuius poenam non autem ob non solutionem Canonis emphyteuta priuatur emphyteusi, ut patet ex illorum lectura, ut norat Rip. in cap. ex parte num. 20. vers. & si dixeris de rescript. Surd. conf. 86. num. 19. Casar Hæres primi acquirentis, qui fecit dictam & promissionem iurata, non potest incurrere dictam poenam, quia licet hæres & teneatur seruare iuramentum defuncto præstitum, tamen contrafaciendo non efficitur periurus, nec in eo habet locum poena & periuri Cagnol. in l. si quis maior numer. 203. C. de transact. Menoch. conf. 355. numer. 7. & seq. Surd. conf. 424. num. 11.

- Ultraquod in omnem casum Casar videtur excusandus à caducitate cum fuerit absens, & & absentia excuset à mora, & caducitate Dec. consil. 138. num. 9. vers. postea quam, quod procedit & etiam in emphyteuta si canonem soluere iurasset Corbul. de caus. priuat. ob non solut. canon. limit. 10. num. 5.

- Quæ facilius videbantur admittenda, ex quo Monasterium, & fratres obtinuerunt sequestrari & pensiones domus de qua agitur pro Canonibus decursis & Inquilini sequestrum acceptarunt, unde debebant dictas pensiones exigere, quod cum non fecerint sibi imputent, & non autem Casari qui erat absens. Et conclusum.

Est supra in hac Appendice decisio 708.

REVERENDISS. COCCINO.

Interamnen. Legitimarum.

Veneris 17. Decembris 1621.

ARGUMENTVM.

Filij legitima semis est quando eam petit, non ob mortem patris, sed quia eius bona fuerunt confiscata. Et plura habes in facto circa probationem identitatis, & æstimationis bonorum.

SVMMARIVM.

- 1 Legitima filij non triens, sed semis quando agitur de legitima debita occasione confiscationis, non autem obitus patris.
- 2 Domus, quod in aliquos sit communis ex quo probetur. & num. 3. & 4.
- 3 Probationes facta in iudicio Criminali, si fuerint reproducta in iudicio Ciuili inter eiusdem personas probant.
- 4 Identitas ex quo remaneat probata. & num. 7. & aliqua habentur circa æstimationem bonorum à num. 8. vsq. ad num. 19.
- 5 Peritorum æstimatio præsumitur iusta, qui contrarium tenet, debet excessum probare.

- 21 Relationi tertij periti standum est in ijs, in quibus cum alijs concordat.

¶ Allegatur præsens decisio supra in præcedenti Tomo, decis. 357. quæ est in hac eadem causa.

DECISIO DCCXX.

- IN hac causa fuit resolutum sub die 22. Aprilis 1613. quod Victoriz erat debita legitima ex persona Agabiti, & Hiorij filij in bonis confiscatis Scipionis mariti, & patris respectiue, & quod ista legitima & erat semis, non autem triens ex quo agebatur de legitima debita occasione confiscationis, non autem obitus, & reservatum videre, an Victoriz fuerit satisfacta de legitima, & ad effectum huius cognitionis fuit subdelegatus Iudex in partibus, & resolutum sub die 17. Iunij 1620. æstimationem factam per peritos esse validam, reservato ut videretur de excessu; Propterea hodie dubitauit an constet de corporibus bonorum, & illorum identitate, ita ut in æstimatione fuerit excessum.

- Et quantum attinet ad primam partem dubij quoad sequentia tantum visum fuit Dominis constare de corporibus bonorum, & eorum identitate. Primo ut patet ex relatione tertij periti à Iudice subdelegato electi de qua in Summario num. 9. fuit æstimata domus in Regione, ut dicitur dell'Adulterini apud bona hæredum Ioannis Baptistæ Castelli, & bona Ioannis Baptistæ Mancutij, & viam publicam, quæ quidem domum fuisse communem inter Scipionem, & Annibalem eius fratrem contra & quem agit Victoriz, probatur ex lista bonorum communium data in partibus Iudici criminali, dum cognoscebatur super delicto Scipionis, de qua in Summar. num. 1. probatur etiam & ex relatione peritorum tunc electorum ad æstimandum bona in dicta lista data, ut in Summar. num. 4. & ex diuisione facta inter Annibalem & prædictum & Dianam eius matrem, quæ emerat lura Fisci quoad portionem Scipionis, ut in Summar. num. 8. huiusmodi enim probationes facta in alio Iudicio criminali, cum fuerint reproducta & in hoc iudicio, & agatur inter easdem personas probant l. cum antea §. ad finem. C. de receptis arbit. & ibi glos. fin. l. iubemus. C. de liberal. caus. Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 175. ff. de acquir. posses. Osasc. decis. 1. num. 40.

- Secundo constat de identitate quoad petium tertæ æstimatum & per tertium peritum in vocabulo via noua, quia concordat dicta lista data in iudicio criminali, necnon venditio facta Archangelo Simonetto.

- Tertio idem tertius peritus æstimauit possessionem Sancti Petri & in Campo apud bona Iobilei Serbartoli, bona Iosephi Castelli, & viam publicam, cum qua æstimatione concordat dicta lista, nec non diuisione prædicta.

- Quarto æstimauit prædictus tertius peritus duo petia Casalis vel & oliueta in vocabulo Valle, cum viridario &c. & cū hac æstimatione concordat prædicta lista, æstimatio facta in iudicio criminali, instrumentum prædictum diuisionis, nec non duo instrumenta venditionum, quæ dantur in Summar. num. 6. & 7.

Quin-

Quinto fuit æstimatum Oliuetum cum domo in vocabulo *la fontana del Forno*, apud bona Grimani Manassei, Christophori Peculi, & viam publicam, cum qua æstimatio concordat dicta lista, æstimatio peritorum in iudicio criminali, & instrumentum prædictum diuisionis.

Sexto fuit æstimatum petium terræ in vocabulo *delle Nocioche* & apud bona Ecclesiæ di S. Alò, hæredum Buroni Sciamannæ, *Consalui della Porta*, & Tarquinij Letania, nec non viam publicam, cum qua concordat prædicta lista, æstimatio peritorum, nec non & instrumentum diuisionis de quibus supra dictum est.

Septimo Idem tertius peritus æstimauit petium terræ vt dicitur *in selua in vocabulo le sportelle*, cum quo concordat lista, æstimatio, & diuisio tunc facta, de quibus supra, nec non instrumentum venditionis de quo in Summ. num. 11.

Octauo adest æstimatio petij terræ in vocabulo *Colle la Malta commune* & cum hæredibus Io. Baptiste Castelli apud bona dictorum hæredum cum quo concordat lista, & instrumentum diuisionis, factæ post iudicium criminale de quibus supradictum est.

Nono, Aestimatum fuit petium terræ positum in confine di Maggio & territorij Reatini commune, cum Iosepho Castello, cum quo concordat lista, prædicta, & instrumentum diuisionis.

Decimo, Fuit æstimata la chiufa cum domo ad S. Paulum apud & flumen Neræ formam nouam, Roggium, Roggium vetus, & bona Episcopatus, cū qua æstimatio concordat lista, & æstimatio peritorum.

Vndecimo, Fuit facta æstimatio vt dicitur *dello Spazzo con la fornace & da far mattoni in vocabulo le Branche*, apud formam Simonis, bona Fileij Leporelli, cui successit Bernardus eiusdē cognitionis, & viam publicā, cū qua æstimatio pariter concordat lista æstimatio, nec non instrumentum diuisionis.

Duodecimo, Reperitur æstimata quarta pars Molendini vt dicitur *da Oglio*, cum qua concordat nedum lista, æstimatio peritorum, & instrumentum diuisionis de quo in Summ. num. 10.

Decimotertio, Aestimata fuit octaua pars molen- dinorum, quæ sunt in Ciuitate & Interamnæ, cum qua concordat lista, æstimatio, & diuisio.

Vltterius visum fuit habendam esse rationem censuum scut. 2000 & super bonis Francisci Siluy, nec non alterius scut. 2000. super bonis Matthæi de Massa cum concordet quoad illos census, lista, æstimatio peritorum, & instrumentum diuisionis de quibus sape dictum est, licet de istis censibus tertius peritus nihil retulerit.

Denique dicebatur habendam esse rationem possessionis in vocabulo *Ponte di Rallo*, quia licet non reperjatur æstimata & per tertium peritum, tamen de ea habetur mentio in dicta lista, fuit etiam æstimata per peritos in dicto iudicio criminali, & concordat etiam instrumentum prædictæ diuisionis.

Quantum attinet ad secundā partem dubij quicquid dicendum sit de censibus, & ista possessione ad Pontem Rallum, cum dicta bona fuerint æstimata, non potest dici in æstimatioe fuisse excessum, cū nihil proberetur quod releuet, & æstimatioe Peritorum, & quæ de iure præsumitur iusta sit standum, Rot. decis. 531. num. 1. & decis. 540. num. 1. par. 1. in recent. sicut etiam standum est relationi tertij pe-

21 riti in ijs, & in quibus cum alijs concordat; quia in hoc duo sunt, *Apostill. ad Roman. conf. 255. num. 4. vers. peritis. Riminald. lun. conf. 335. num. 6. vsque ad finem. Surd. conf. 451. num. 66. lib. 3.* Et ita conclusum, &c.

R. P. D. V B A L D O.

Carthaginen. Translationis.

Veneris 26. Nouembris 1621.

A R G V M E N T V M.

Monasterij translatio ex iustis causis potest fieri non solum de situ in situm. Sed etiam de vno loco, ad diuersum locum, stante paupertate loci vbi degit.

S V M M A R I V M.

- 1 Monasterij translatio propter insalubritatem aris est permessa.
- 2 Doleri, quis non debet de eo, si habeat remedium in promptum ad occurrendum malo.
- 3 Monasterij translatio sine dubio est permessa stantibus iustis causis.
- 4 Clem. cupientes de poen. habet etiam locum in Monialibus Mendicantibus.
- 5 Moniales Carmelite sunt Mendicantes.

¶ Allegatur præsens decisio supra in præcedenti Tomo, decis. 362. quæ est in eadem causa, vbi habentur aliæ deciosines in hac causa emanatæ.

DECISIO DCCXXI.

FUIT responsum pro parte informante videlicet sententiam Rotaalem esse confirman. quia ad eius validitatem nihil fuit oppositum & de iustitia constat ex decisionibus in prima & in secunda Instantia factis tam 1. Februarij 1619. & Maij 1620 coram R. P. D. meo Pamphilio, quam 5. Iulij præteriti coram R. P. D. meo Verossio. In ijs enim continetur permittendum esse translationem Monasterij è loco de Veas vbi in præfenti degunt Moniales Discalceatæ tanquam & insalubri & satis incommodo ad Ciuitatem Giennen. propinquam & Episcopalem in qua poterit subuenire necessitatibus Monialium ex piorum eleemosynis vt latius in dd. decisionibus videbatur cessare quodcunque grauamen Vniuersitati quæ se translationi opponit iuxta quorum tenorem emanarunt sententiæ Rotaales nisi Vniuersitas velit se obligare ad necessaria subministranda Monialibus. Vnde si Vniuersitas recusat fieri & translationem habet remedium in promptum constituendi necessaria Monialibus & pro ijs se obligan. sin minus non debet impedire translationem stan. causis necessariis deficient. vbi & nimia paupertatis Monialium propter aeris intemperiem & incommoditatem situs Monasterij & propter alia in Rota firmata cum stan. causis & certum sit translationem esse permissam iuxta allegationes Lap. 68. & stante dicta Sedis Apostolicæ de qua constat ex litteris Sac. Congregationis Illustrissimorum Cardinalium super Regularibus quæ tollere videtur impedimentum cap. vnic. de excess. prel in 6. & clem. cupientes di poen. quæ dispositio habet

- 4 habet + locum etiam in Monialibus Mendicantibus
Lap. d. cap. unic. num. 1. Franch. num. 1. Gemin. sub
5 num. 8. quales sunt Moniales + Carmelitz c. unic.
S. sane de relig. domib. in 6. & secundum modum in
dd. litteris præscriptum DD. intelligebant hanc
translationem esse faciendam,
Et ita decisum &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Papien. Fructuum.

Lune 21. Februar. 1622.

ARGUMENTVM.

Fructus beneficii in exacti spectant ad successorem in
beneficio, & non ad heredem defuncti. Spoliorum
nomine, quid veniat discutitur adhibita distinctio-
ne. Et plura habes, circa Constitutionem Iulii III.
circa spolia, & fructus inexactos, editam de an-
no 1550.

SVMMARIVM.

- 1 Fructus beneficii inexacti spectant ad successorem
non autem ad heredes prædecessoris.
- 2 Et hoc tam ex dispositione Iuris communis, quam
vigore Constitutionis Iulii Tertii, edita de
anno 1550.
- 3 Constitutio Iulii Tertii, circa fructus beneficii in
exactos an fuerit usu recepta, & quatenus præ-
sumatur usu recepta, utrum illa presumptio eli-
datur ex contraria obseruantia.
- 4 Constitutio Papalis postquam est publicata & ma-
ximè si habeat decretum irritans, non potest dari
de non usu eius.
- 5 Nec minus prætendi, quod fuerit per contrarium
usum abrogata.
- 6 Constitutione Iulii Tertii, circa fructus beneficii
inexactos circumscripta, adest ius commune
idem statuens.
- 7 Constitutio Iulii Tertii, circa fructus inexactos,
non habet locum, quando in contrarium viget
consuetudo, & num. 20. & 21.
- 8 Consuetudo contrarius est plene, & concludenter
probanda, & num. 25.
- 9 Enunciatiua emanata in litteris Papæ ad sugge-
stionem partis, non releuat.
- 10 Narratiua Papæ intelligi debet prout de Iure.
- 11 Spolia clericorum, quæ verè, & propriè dicantur.
- 12 Spolia sunt rerum ad Beneficiatos spectantium, &
quæ in eorum peculio reperiuntur.
- 13 ad Diuersa non fit illatio.
- 14 Sub spoliorum nomine veniunt etiam Iura, &
actiones.
- 15 Sed hoc intellige verè dum agitur de interesse Ca-
mere, & in locis, ubi sunt collectores.
- 16 Collectores spoliorum ubi non adsunt seruatur Cō-
stitutio Iulij circa materiam spoliorum, & ius
commune.
- 17 Fructus beneficiorum non exacti, quando non ve-
niant nomine spoliorum.
- 18 sub Spoliorum nomine non veniunt illa bona, de
quibus Clericus potest testari, nec ea, quæ rema-
nent, seu successor. num. 19.
- 22 Spolijs appellatione non veniunt fructus inexacti,
quando non agitur de interesse Camera, &
num. 23.

- 24 Collector spoliorum si ab aliquo loco sit remotus,
ut fructus beneficiorum inexacti spectent ad ha-
redes defuncti.
- 25 Consuetudo in specie probanda est.
- 27 in Episcopo strictior est obligatio quam in Clerico,
ut bona vadant ad successorem.
- 28 Consuetudo non extenditur, nec de persona ad per-
sonam, nec de casu ad casum.
- 29 Consuetudo interpretatiua, ut inducatur, necesse
est, ut actus sint certi, & uniformes.
- 30 Consuetudinis probatio est non parum difficilis.

¶ In eadem causa habetur supra in hoc Tomo,
529, in eadem causa est quoque sequens.

DECISIO DCCXXII.

FVIT pronunciatum ab A.C. contra modernum
Reuerendissimum Episcopum Papien. ad fauorē
hæredum Episcopi Prædecessoris, fructus a solo se-
paratos inexactos, spectare ad dictos hæredes, non
vero ad modernum D. Episcopum successorem.
Vnde causa ad Rotam deuoluta. Dubitavi utrum
dicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda,
& Domini censuerunt illam esse infirmandam, quia
certum est, quod non solum ex dispositione iuris
communis dicti fructus inexacti + spectant ad suc-
cessorem, non autem ad heredes prædecessoris, ut
per multa iura concludit Calder. conf. 2. nu. 2. vers.
tertius casus de pecul. Cleric. Ias. conf. 75. num. 6. &
seq. vol. 3. Cardin. conf. 110. num. 2. & fuit dictum
in Palentina fructuum 26. Februar. 1580. coram bo.
2 mem. Card. Lancellotto Seniore. Verum + etiam
vigore Constitutionis Iulij III. editæ anno 1550.
Nec obstat, quod dicta Constitutio non fuit usu
recepta, vel quod saltem presumptio obseruantie
dictæ Constitutionis eliditur ex pluribus ponderatis
in Mediolanen. fructuum 9. Martij 1592. coram
bo. me. Orano, quia præterquam quod publicata, ha-
beatque decretum irritans non possit dari de non-
usu ipsius, nec minus prætendi quod + fuerit per
contrarium usum abrogata ex adductis per Gabr. de
claus. claus. 3. num. 40. lib. 6. Rota decis. 197. num. 3.
par. 1. in recent. cessat etiam difficultas, ex quo etiā
dicta Constitutione circumscripta dicti fructus in-
exacti spectant ex dispositione iuris communis ad
successorem ut dictum est, non verò ad hæredem.
Nec obstat quod dicta dispositio locum non ha-
bet, quando in contrarium viget consuetudo Cal-
der. dicto conf. 2. ante fin. vers. puto concludendum
Couar. in cap. cum in officijs num. 6. de testam. quia
nō probat quod adsit aliqua consuetudo in contra-
rium in Ciuitate Papien. quæ tamen plene, + & cō-
cludenter probanda esset gloss. in l. 1. in verb. proba-
tis C. quæ sit longa consuetudo Alex. conf. 131. nu. 9.
lib. 2. Surd. conf. 313. nu. 32. Casar. de Grass. decis. 6.
num. 5. de præbend. cum alijs per Mantio. in tractu
de tacit. & ambig. conuent lib. 3. tit. 9. num. 72.
Nec dici potest, quod dicta consuetudo sit proba-
ta ex quadam enunciatiua eiusdem Iulij Tertij in-
Brevi, seu litteris anni 1553. quarum Copia da-
tur, quia quicquid esset dicendum an dictæ literæ sint
in forma probanti, & utrum dicta enunciatiua + vt-
potè quæ emanauit ad partis suggestionem probet,
& præsertim quia ut aliqui ex Dominis dicebant
Papa

Papa in dicto Breui non dicit quod dicta Consuetudo fuerit legitime probata, sed fuit deducita, vt apparet ex lectura d. Breuis ibi, Et insuper deductum fuit. Visum fuit quod dum Papa narrat, quod in statu Mediolani antiqua viget consuetudo, quod spolia personarum Ecclesiasticarum ad eorum hæredes transierant, & huiusmodi narratiua intelligi debeat de fructibus exactis, & in horreum reconditis aut bonis ex fructibus sic exactis & emptis, quæ verè, & propriè dicuntur spolia Clericorum quia spolia sunt rerum ad beneficiatos spectantium, & quæ in eorum peculio reperiuntur, vt in puncto fuit dictum in Romana, seu Vercellen. pecuniaria coram *bon. me. Card. Seraph. quæ est inter impress. decis. 594. n. 15.* non autem de fructibus inexactis, quos idemet Iulius III. per Constitutionem, vt supra dictum est, antedictum Breue aditum, voluit pertinere ad successores, ad eo quod dicta narratiua non possit deferre & ad probandam aliquam consuetudinem, quoad dictos fructus inexactos, qui sunt extra controuersiam.

Nec obstat, quod sub nomine spoliiorum veniunt etiam & iura, & actiones, atque ita fructus inexacti, vt per *Redoan. in tractat. de spol. quest. prima num. 7.* quia hoc procedit quando agitur de interesse Camere, & in locis vbi sunt Collectores & per consequens dicti fructus inexacti a Camera vti spolia ex particulari consuetudine, seu privilegio vendicantur iuxta declarationem Iulij III. dictæ eius Constitutionis secus autem in alijs locis, in quibus non adsunt dicti Collectores nec intrat dicta declaratio, sed seruatur dictæ Constitutionis Iulij Tertij & iuris communis dispositio, tunc enim dicti fructus inexacti non veniunt nomine spoliiorum, & quia pertinent ad successores, & sub nomine spoliiorum non veniunt nec illa bona, de quibus potest Clericus testari, nec ea quæ remanent Ecclesie seu successori *Nauarr. in tract. de spol. §. 1. sub num. 3. vers. quinto. Card. Seraphin. dicta decis. 594. nu. 16. & seq.* & propterea cum narratiua dicti Breuis non emanauerit ad fauorem Camere, sed imò ad effectum remouendi Collectorem deputatum ab eodem Iulio. Tertio. in Statu Mediolani, meritò non potest censerì, & quod sub nomine spoliiorum, de quo in dicto Breui veniant fructus inexacti.

Nec dicitur, quod Papa non remouisset Collectorem, nec mandasset neminem super spolijs molestari, nisi adfuerit consuetudo in dicto Statu Mediolani etiam quod fructus inexacti ad hæredes beneficiatorum transierant, quia hoc suppositum non subsistit, cum imò videatur dubitari non posse, quod Papa eandem dispositionem fecisset, si sciuisset, quod ex antiqua consuetudine & in dicto statu fructus exacti transierant ad hæredes, & inexacti ad successores. Nec videtur vis facienda in eo quod non fuit in dicto Breui facta mentio fructuum inexactorum, quia non propterea potest dici, quod sub illa consuetudine de qua testatur Papa, veniant dicti fructus inexacti, tum quia Papa non loquitur in dicto Breui de fructibus, sed de spolijs quorum & appellatione, vbi non agitur de interesse Camere non veniunt fructus inexacti, vt supra probatum fuit, tum quia cum dictum Breue emanauerit ad effectum tantum remouendi Collectorem, prius ab eodem Papa deput. tum in illis partibus, mirum est, quod nulla fuerit habita & ratio fructuum inexactorum quia sicu-

ti Collectores non deputarentur pro fructibus inexactis tantum, vbi fructus inexacti pertinerent ad hæredes, ita etiam remouentur, vbi dicti fructus exacti pertinent ad hæredes nulla habita ratione, fructuum inexactorum, ita quod ex eo quod fuit reuocatus Collector, & dici non possit, quod fructus inexacti pertineant ad hæredes, sed potius ad successorem iuxta dictæ Constitutionis Iulij Tertij ac iuris communis dispositionem.

Et in omnem euentum ad effectum de quo agitur sufficit, quod ex dicta narratiua Breuis non remanet clare probatum quod adsit in Statu Mediolani talis consuetudo etiam quoad fructus inexactos, cum & maxime huiusmodi consuetudo esset plenè, & concludenter probanda ex supra allegatis.

Et quidem etiam in specie, hoc est quod talis consuetudo vigeat in specie in & Episcopis. vt in puncto *Sarmient. de reddit. Eccles. par. 2. cap. 8. nu. 1.* vbi reddit rationem, quare in partibus Hispaniarum consuetudo, quæ viget in Clericis non comprehendit Episcopos, quia scilicet strictior est obligatio in Episcopo vt & bona vadant ad successorem, & in Ciuitate Papien. quia consuetudo non extenditur, nec de persona ad personam, nec de & casu ad casu, vt post alios *Surd. conf. 308. num. 6. & conf. 407. n. 3. & decis. 131. num. 9. Decian. respons. 51. nu. 24. lib. 2. Cephal. conf. 27. num. 21. & conf. 70. num. 17. Card. Seraph. decis. 326. num. 2.*

Nec aliquid faciunt testes, & iura pro parte hæredum Episcopi defuncti adducta, quia dicta iura, & testes saltem cōquassantur ex alijs iuribus pro parte moderni D. Episcopi deductis ita quod neque ex eis possit deduci obseruantia interpretatiua narratiuæ dictæ Breuis cum ad hunc effectum requirantur actus & ceteri, & uniformes *Bart. in l. 2. in princip. ff. solut. matrim. Corn. conf. 296. per tot. lib. 4. Dec. conf. 215. num. 2. Aym. conf. 313. numer. 4. Rota decis. 72. num. 28. par. 2. diuers. cum alijs late cumulatim per Modern. discept. for. cap. 572. num. 87. nec minus elici probatio dictæ præsentis consuetudinis quæ est multum difficilis, vt inquit Dec. dicto conf. 215. sub num. 2. Aym. conf. 325. num. 1. Fulgos. conf. 6. in fine & c.*

R. P. D. REMBOLDO.

Papien. Fructuum.

Luna 15. Maij 1623.

ARGUMENTVM.

Sumpto Breuis quibus concurrentibus plena fides adhibenda veniat, tamquam ipsi originali, & quid si in illius transumptione aliqua solemnitas detecerit. Scripturæ informi an & quando Iudex possit prestare fidem.

SVMMARIVM.

- 1 Sumpto Breuis est adhibenda fides, dum constet de veritate, & existentia d. Breuis. & num. 9.
- 2 Officiali attestanti de rebus pertinentibus ad eius officium credendum est.
- 3 Breue, quod rite fuerit transumptum ex quibus doceatur.
- 4 Sumpto, quando eadem fides est adhibenda quam ipsi originali.
- 5 Sumpto sine dubio adhibenda est fides quando iam in

- in pluribus iudicijs illud fuit productum, & ap-
probatum. & num. 10.*
- 6 Sumpto, quando sit adhibenda fides, quamvis in
eius transumptione aliqua solemnitas defecerit.
- 7 Scriptura informi est etiam danda fides, quando
concurrunt aliqua indicia, quæ inducunt animum
Iudicis, ad credendum illi.
- 8 Probationes sunt arbitrarie.

¶ In eadem causa sunt due decisiones 529. &
722. quæ est præcedens.

DECISIO DCCXXIII.

- D**OMINI dixerunt esse adhibendam fidem
sumpto Brevis Iulij Tertij facti Mediolani,
- 1 quia de ÷ existentia dicti Brevis, & sic de veritate,
ac substantia dicti sumpti constat ex fide Officialis
Secretarij Breuium, qui testatur, quod in libro re-
pertoriij dd. Breuium, in quo describuntur summa-
ria minutarum Breuium postquam fuerunt expe-
dita, adest dicti Brevis summarij, dicto autem
  - 2 Officiali creditur ÷ ex ijs, quæ spectant ad eius offi-
cium ad tradita per DD. in l. quedam s. nummularios ff. de eden. Abb. conf. 34. num. 1. par. 2. Rom. conf.
205. num. 3. cum alijs per Gabr. de testib. conolaf. 1.
num. 19. & ex lectura dicti sumpti apparet illud fuisse
ad instantiam Antonij de Palludij transumptum
per quendam Notarium Rodolphum in aucto-
ritate Archiepiscopali ab ipso originali exhibitum
coram Vicario, quodque dictum sumptum fuit ab
eodem Vicario lectum, & collationatum cum dicto
Originali etiam cum interpositione decreti eiusdem
  - 4 Vicarij quod dicto sumpto adhibeatur eadem fides prout
originali.
- Quinimo & dictum sumptum fuit in pluribus
causis ÷ productum, neque vnquam hætenus illius
fides controuersa, vt apponitur ex conf. Riminaldi
Iun. 716. num. 31. & seqq. & ex decis. Borghini 22. in
quibus totus tenor dicti sumpti refertur.
- Vnde quatenus etiam dictum sumptum non esset
in forma probanti eo quod fortassis deficiat aliqua
solemnitas in huiusmodi transumptione requisita,
de quibus per Hostien. in cap. cum P. Tabellio de
Instrum. num. 8. Abb. num. 1. & seqq. Couar. præf.
quest. cap. 21. num. 3. Put. dec. 327. lib. 2. in nou. Saltem
erit ei adhibenda fides, eo quod etiam scriptura
informi fides adhibetur, quando concurrunt
aliqua indicia, quæ inducant animum Iudicis ad
credendum illi, quia probationes sunt arbitrarie,
vt per Caputaq. decis. 324. par. 1. Et in casu isto non
videtur de veritate dicti sumpti dubitari posse, eo
ipso ÷ quod, vt dictum est de substantia dicti Brevis
illiusque expeditione constat ex dicto libro reperto-
rij minutarum Breuium, vt dictum sumptum factum
fuit adhibitis tot solemnitatibus per publicum,
- 10 ÷ Notarium, & Iudicis auctoritate interueniente,
illudque fuit in pluribus causis productum ad tradi-
ta per Crauet. conf. 101. numer. 4. Rota decis. 113.
num. 11 part. 1. diuers. Caputaquen. dicta decis. 234.
part. 1. & c.

REVERENDISS. MANZANE DO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Urbevetana Hæreditatis.

Mercur. 14. Iunij 1623.

ARGUMENTVM.

Renunciationes cum sint stricti iuris, & strictè venian-
interpretandæ, ideoq. in eis non est admittenda ex-
tensio; vnde si quis renuncianerit omni iuri sibi
competenti, & competituro, censetur renunciasse
iuri sibi competenti ex causa de presenti, non autem
ex causa de futuro; cum illud præsumatur sibi inco-
gnitum, & ad effectum renunciationis certa sciencia
est necessaria.

SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissio ad eius fauorem purificando, quan-
do quis dicatur renunciasse.
  - 2 Renuncians omni iuri sibi competenti, & competitu-
ro, censetur renunciare iuri sibi competenti, ex
causa de presenti, non autem de futuro.
  - 3 Renunciatio est stricti iuris.
  - 4 in Renunciationibus stricta est facienda interpre-
tatio.
  - 5 Renunciatio, vt sit valida, requiritur renuncian-
tem habere scienciam eius, quod renunciat.
  - 6 Ius, quod quis ignorat, non præsumitur voluisse
renunciare.
  - 7 Sciencia qualis requiratur ad effectum valida re-
nunciationis iuris sibi competenti.
- ¶ Allegatur præsens decisio supra in hoc To-
mo decis. 523. ubi habes longam annotatio-
nem in hac materia.

DECISIO DCCXXIV.

DOMINI de Capizucchis ad effectum exclu-
dendi D. Catherinam Clementinam à suc-
cessionem fideicommissi Monaldi senioris opposuerunt
de renunciatione per eam facta Monaldo iuniori fra-
tri, & facta iam resolutione super validitate prædi-
ctæ renunciationis remanebat videre de comprehen-
sione super qua hodie proposita causa Domini di-
xerunt renunciationem non comprehendere fidei-
commissum ad fauorem Catherinæ, & scilicet ipsa se
esse bene instructam, & certificatam quod stante fi-
deicommissio Monaldi senioris, ac Statuto Vrbeue-
tano non succedit in bonis paternis, seu maternis
stantibus masculis, nihilominus si aliquod ius for-
san super bonis paternis, & maternis sibi quouis iu-
re competere renunciauit eius fratri illiusq. filijs
& descendētibus vsq. in infinitum omne ius omnem
que actionem ipsi Catherinæ, ÷ siue eius hæreditatibus
quouis iure, & causa forsan competentibus super bo-
nis paternis, & fideicommissarijs, & alijs quouis
nomine nuncupatis tam ex testamento, quàm ab in-
testato siue donationibus, seu alias quomodocumq.
& qualitercumque. Ex quibus verbis videbatur in
hac renunciatione comprehensum fideicommissum
ad fauorem Catherinæ purificatum.

Attamen contrarium visum fuit Dominis, cum
ex eisdem verbis renunciationis appareat, quod quia
stante dicto fideicommissio, & statuto erat exclusio
sed imò in defectum masculorum vocata.

Non obstat quia per illa verba, omnem actionem
omne-

omneque ius sibi suisque heredibus quomodolibet competere. & competitorum videatur renunciatum iuri de futuro, & sic fideicommissum purificari. quia fuit responsum, quod illa verba debent intelligi de iure dictæ Catharinæ competenti de tempore renunciationis, & masculis extantibus non autem de iure competitorum in futurum deficientibus dd. masculis, & sic de tempore præsentis non autem de futuro, iuxta *conf. Bald. 38. num. 1. vers. tertiaratio*, & *vers. 6. ratio lib. 2. Alex. conf. 208. nu. 6. lib. 6. Curt. iun. conf. 101. nu. 7. & 10. Gabr. conf. 84. num. 11. lib. 2. Rot. decis. 549. num. 3. par. 1. rec.*

3 Versamur enim in renunciatione, quæ cum sit stricti iuris per *l. quicquid sit astringen. ff. de verb. oblig. strictæ faciendæ est de eis interpretatio, l. si domus, & ibi gloss. ff. de seruit. urban.* & in omnem eventum etiam quod prædicta verba essent acta comprehendere fideicommissum purificandum, attamen quia non constat quod Catharina de illo habuisse scientiam iuxta *tex. in l. de his. C. de transact.* non censetur illi renunciatum.

Nec prædicta scientia potest induci ex eo, quod in principio renunciationis eadem Catharina dixit se esse bene instructam constante fideicommissum Monaldi sen. erat exclusa quia fuit responsum ex illis verbis eam fuisse certificatam dumtaxat de fideicommissum, per quod erat exclusa nempe stantibus masculis non autem de illo per quod erat vocata linea masculina extincta, & sic non apposuisset distinctionem forsan ex quo fuisset certa de iure sibi ex dicto fideicommissum competitorum, & perinde vel illud non censetur comprehensum in dicta renunciatione vel quatenus esset comprehensum D. Catharina non habuit scientiam illius qualis requiritur ad inducendum renunciationem fideicommissi *d. l. de his, & de communi, Afflict. in l. qui Roma. §. duo fratres num. 24. ff. de verb. oblig. Peregr. de fideicom. art. 52. num. 21. Rot. decis. 802. num. 7. par. 1. rec.*

Et ita resolutum &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Aquitanicæ Prioratus.

Veneris 19. Aprilis 1624.

ARGUMENTVM.

Equites Hierosolymitani sunt penitus incapaces ad consequendum dignitates, & commendas vacantes, quando de tempore vacationis, & seu smutationis sunt debitores ararij, & quando satis dicatur probatum aliquem equitem esse incapacem ob dictam causam, ita ut ipse teneatur probare contrarium, vel docere de solutione.

SVMMARIVM.

- 1 Lex solet removere futuras dubitationes.
- 2 Onera, & commoda sequuntur possessorem, & onerant eum ad implendum.
- 3 de Casu à lege, vel à statuto approbato non est dubitandum.
- 4 Debitum, quando fuit probatum, non presumitur sublatum, nisi à debitore probetur extinctio.
- 5 Inhabilitatem alicuius, quando quis adducit, onus eam probandi ad eum spectat.
- 6 Negativa regulariter probanda est ab allegante,
- 7 Negativa non est probanda ab allegante, quando

Part. IV. Recent. Tom. III.

consistit in iure opponentis.

- 8 Probationis onus affirmatiue, quando transferatur in reum conuentum, si actor alleget negatiuam.
- 9 in Qualitate legis, vel statuti se fundans eam probare tenetur.
- 10 Obiectum quando est de iure dantis, dum potest excludere aduersarium, non excedit terminos ordinariæ probationis.
- 11 Solutio non presumitur nisi probetur.
- 12 Delegatio pro liberatione debitoris releuans non est absque acceptatione creditoris principalis.
- 13 Aequus Hierosolymitanus, quod non sit debitor communis ararij, quando non probetur ex fide Secretarij communis ararij.
- 14 Contraria dicuntur, quæ repugnant rationi eiusdem finis, & subiecti.
- 15 Contraria mutuo se expellunt.
- 15 Testi deponenti contra producentem aliquid plus videtur tribuendum.
- 16 Testes, quando sunt hinc inde contrarij, non probant.
- 17 Administratores non dicuntur debitores, nisi reddita administratione.
- 18 Debitum quando est certum, & determinatum, semper quis dicitur liquidus debitor, etiam si sit administrator, & non reddiderit rationes.

¶ In eadem causa est supra in præcedenti Tomo decisio 371. & sequens est pariter in hac causa.

DECISIO DCCXXV.

POST resolutionem in hac causa factam sub die 11. Aprilis 1622. per quam fuerunt confirmata sententiæ latæ ad fauorem fratris Iacobi super validitate smutationis, & prouisionis Prioratus Aquitanicæ, superuenerunt nouæ probationes factæ per fratrem Simonem, cum quibus causa super eisdem re-proposita Domini à decisio recesserunt.

Visum enim fuit stabilimentorum dispositionem sub rubrica de communi arario cap. 24. & cap. 26. claram esse, quibus cauetur debitores ararij de tempore vacationis, & seu smutationis esse penitus incapaces ad consequendum dignitates, aut commendas vacantes, & per eas determinari potentiam, & modum tanquam per casum legis, *tex. quo solent remoueri vltiores disputationes, Lancilla. C. de furtis, Osasch. decis. 28. num. 23. Surd. decis. 195. numer. 2. idem sentiens de ordine claro, Crauet. consil. 317. num. 1. Lancell. Gall. consil. 123. num. 6. idem Surd. consil. 333. num. 12.* Similiter & stabilimentorum qualitates probantur nedum ex originali, & reali obligatione ipsarum dignitatum, & commendarum, quæ tenentur certam responsionem fructuum communi arario reddere pro sustinendis oneribus, & incommotis eiusdem Religionis, & cum quibus transeunt, & obligant possessorem ad implendum, *l. traditio. ff. de acquir. rer. domin. l. alienatio. ff. de contrab. empt. on. l. Pomponius. §. cū quis. ff. de acquir. possess. Becc. consil. 24. num. 28. Surd. decis. 32. num. 5.* Sed etiam quia inter debitores extantes fuit idem frater Iacobus relatus, & transmissus ad Præsidentes communis ararij, per receptores Religionis, de quorum fide, & veritate expressorum in proprijs computis dubitari non potest tanquam à lege, & stabilimento cap. 52. de communi arario firmata, & ap-

Mm

pro-

probata, *Bart. in l. quadam. §. numularios. nu. 2. de edendo, Crauett. de antiq. temp. par. 1. in particula 4. limitatur num. 62. Menoch. de arbitr. cas. 91. numer. 12. Mantie. decis. 230. num. 1. atque ita cum originale onus, & certa relatio percutiant fundamentum potentia, & modi ascendendi ad dignitates, & commendas, de intentione fratris Iacobi etiam erat iustificare debiti extinctionem, dum possideret Prioratum Campaniæ habentem responsionis*

4 onus annexum, quod sublatum non præsumitur, nisi a debitore probetur extinctio, *Innocent. in cap. super his nu. 12. de accusat. Gabr. de probat. conclus. 6 num. 21. Becc. conf. 105. num. 12. Surd. conf. 86. nu. 2.*

Ex quibus remouetur prima responsio data in decisione, nempe quod frater Simon non probauerit fratrem Iacobum de tempore smutationis esse debitorem communis ararij, quasi esset de illius intentione hoc iustificare, dum tendit ad obiectum scilicet inhabilitandum eum, qui alias capax est huius Prioralis dignitatis, tam ex gratia expectatiuæ, quam ex particulari smutatione in Lingua Franciæ.

Quia etsi frater Simon funder se in negatiua, quæ regulariter ab allegante est probanda, *Bart. in l. in illa stipulatione num. 5. ff. de verb. oblig. Alexand. conf. 39. num. 1. lib. 1. Crauett. conf. 112. num. 6.* at-

7 tamen regula semper limitatur, quando negatiua consistit in iure opponentis, ut hic propter originale onus dignitatum, ac certi debiti relationem, ac stabilimenta prædicta, & tunc quia sufficit illi negare solutiones tanquam de aliquo dando, vel faciendo, onus probationis affirmatiuæ transmittitur in reum conuentum, *Salicet. in l. 2. num. 15. C. de iur. embrit. Rip. in l. in illa stipulatione. n. 13. ff. de verb. oblig. Bald. in l. in contractibus. §. illo. C. de non numer. pecun. & comprobant idem Becc. d. conf. 105. num. 12. & Surd. conf. 86. num. 1. & 2. vol. 1.* Nec contrarium inferre potest certa dies ad quam se restringit stabilimentum, ibi, *al tempo che si douerà fare la smutatione sarà debitore*, & in qua videtur se fundare frater Simon, ut ideo ab eo sit probanda, ex *Bart. Crauett. & alijs relatis per Surd. decis. 75. numer. 10.* quia generalis illa conclusio, sic firmata, non tollit effectum negatiuæ in iure opponentis consistente, sed determinat effectum regulæ principalis, quod præsupposita ab allegante sint probanda, quod non impugnatur quatenus non essent de iure opponentis, ut iam dictum est, nec ex eo quod dictum fuerit hanc exceptionem sapere obiectum, quod ideo mutatur pertinentia probationis, nam quic-

10 quid sit in mera exceptione obiecti, ut quando tamen est de iure dantis dum potest excludere aduersarium non excedit terminos ordinariæ probationis, *Rot. decis. 18. de excep. in antiq. & idem fuit dictum in Casalen. Præpositura coram Gipsio*, quæ data fuit, & nihilominus frater Simon affirmatiuam quod de tempore smutationis extaret debitum valde corroborat per partitas extractas ex computo noui receptoris Campaniæ nuncupati *la Vau*, & datas in summario fratris Iacobi num. 2. in quibus ponitur receptio dictarum librarum 3716. 3. 8. vigore arresti, sub die 8. Decembris 1619. ab affectuario Prioratus, qui de ordine fratris Iacobi se obligarunt ad solutionem summæ prædictæ, unde, de ex-computatione post diem smutationis dubitandum

11 non est, & alia solutio non præsumi non potest, nisi probetur, neque dicatur ante diem 20. Iunii 1619. fa-

ctam fuisse delegationem per fratrem Iacobum de residuo, quod erat persoluum a quodā de la Loge affectuario Prioratus, qui se obligauerat in pede Ordinis eidem directi ad eundem effectum, ut patet ex relatione facta in Conuentu per nouum receptorem,

12 quia delegatio pro liberatione debitoris releuans, non est absque acceptione creditoris principalis, qui est commune ararium, & pro eo Camera Præsidentes, non autem receptor, *glos. magna in l. quamuis. §. si mulier il. 2. ff. ad Velleian. Socin. sen. consil. 267. num. 3. vol. 2. Alba. conf. 2. num. 13. Surd. decis. 23. num. 6.* de qua, cum non constet, nullum potest constitui fundamentum pro liberatione fratris Iacobi.

Neque obstat fides Acarigij Secretarij communis ararij attestantis fratrem Iacobum non apparere debitorem de aliqua re ad communem Thesaurum usque in diem 19. Iunii 1619. quia aut compatibilis est cum relatione receptoris, ut quod ad listas, aut libros eiusdem ararij non reperitur, in alia parte tamen reperiatur, prout in his terminis sæpe Rota ponderauit in *Burgen. canonicatus 19. Ianuarij 1602. coram Papa Greg. XV. & in alijs relatis in Albanen. beneficiorum 9. Aprilis 1612. coram me*, aut ex alia fide eiusdem Acarigij, quæ datur pro fratre Simone in summ. num. 11. in qua negantur solutiones præter eas, quæ factæ fuerunt in die 20. & 21. Iunii 1619. tanquam ex contrario, & repugnanti tollitur effectus primæ attestationis, *l. 1. C. de furt. l. nam ad ea, ff. de condit. & demonstr. Mantie. de consil. lib. 6. tit. 4. num. 8. Surd. conf. 230. num. 13.*

Secunda principalis responsio data in decisione facile etiam euitatur, nam etsi pro fratre Iacobo dati fuerint testes deponentes de consuetudine, ut quoad effectum reddendi aliquem incapacem ad consequendum dignitates, & Prioratus non soleant attendi computa receptorum in Conuentu transmissa, sed tunc demum quando Camtra nuncupata de Conti declarauit aliquem esse debitorem discussis rationibus & computis, ac demum eo relato inter debitores communis ararij, & libris eiusdem descripto, ac etiam allegetur constitutio capitularis 76. de referendis debitoribus in lista, atque confunditur dictum illorum ex testibus fratris Simonis primo, & secundo, in Curia examinatis & primo, & quarto pro fratre Iacobo vigore remissoriæ receptis, cum ratione eorum dicti, quia practici, & viderunt obseruare, quibus vel tanquam a parte productis, & sufficienti numero, saltem iunctis alijs standum est, *Soraph. decis. 289. num. 1. Roman. conf. 104. num. 6. Ioseph. Ludouic. concl. 70. vers. illud quod dicitur*, & vel alij uti contradicentes consuetudini affirmata illius, Rotæ fratris Iacobi impediunt releuantiam illius, *Rot. decis. 511. & decis. 521. num. 3. par. 1. recentior. neque præsumptio, quæ deducitur ex constitutione capitulari 76. deservire potest testibus fratris Iacobi quia in ea non disponitur, quod non descripti in libris non habeantur pro debitoribus, sed quod descripti referantur in publicis Assembleis, quod non impugnatur; Quod si dicatur iuris interpretatione ita censi debere, prout de administratoribus dicitur, qui non dicuntur debitores, nisi reddita administratione, patet etiam responsio, quia quantitas solvenda per Priores, & Commendatarios certa, & determinata est, ita ut interim semper dicantur liquidi debitores, *Socin. in l. pecuniam quam, num. 10. ff. si**

ff. de her. pet. Gramm. decis. 58. num. 10. Franc. decis. 292. num. 2.
Et ita fuit resolutum.

REVERENDISS. PIROVANO.

Aquitaniens Prioratus.

Luna 10. Iunii 1624.

ARGUMENTVM.

Eques Hierosolymitanus, vt dicatur debitor ararij, & sic reddatur inhabilis ad obtinendas dignitates, & commendas Religionis sufficit sola possessio rei eiusdem Religionis, quamuis litigiosa, & declaratur statutum circa hanc materiam, de quo in cap. 48. de commun. arar.

SVMMARIVM.

- 1 Statutum Religionis Hierosolymitanæ cap. 24. & cap. 6. de commun. arario quid disponat.
  - 2 Onus rei quis sentire non debet, si non habeat eiusdem rei possessionem.
  - 3 Debitor Religionis Hierosolymitanæ quis constituitur ex sola possessione quamuis litigiosa.
  - 4 citra ius, & nomen veri possessoris quid fieri nequeat.
  - 5 Fructus, qui percipit præsumitur possidere.
  - 6 Possessionis consumatio probatur per suos effectus.
  - 7 Confessio proveniens à procuratore non habente speciali mandato ad confitendum, potest quandoque reuocari.
  - 8 Procurator non potest declarare aliquid ita ut sit contra voluntatem Domini.
  - 9 ex litis contestatione non infertur ad reuocationem mandati.
  - 10 per Procuratorem promissa quando principalis dicatur approbasse.
  - 11 de Priuationis pœnam incurrendo ob non solutionem, quando agitur, requiritur contumacia, & renitentia, & contemptum.
  - 12 Statutum Religionis Hierosolymitanæ cap. 48. de commun. arario, tria determinat, & quæ sint vide num. 13. & 14. eorumq. declarationem habes num. 15. 16. & 17.
- In eadem causa est supra in præcedenti Tomo decisio 371. & proxima anterior decisio est pariter in eadem causa.

DECISIO DCCXXVI.

DICTVM fuit standum in decisio diei 19. Aprilis huius anni 1624. ex rationibus, & fundamentis in eadem decisione deductis, certum est enim quod tunc deducebatur, scilicet fratrem Iacobum extare debitorem communis ararij pro responsionibus Prioratus Campaniæ anni 1617. finem recipientis in die vltima Aprilis 1618. nedum ex reali obligatione, quam sustinent dignitates aduersus commune ararium, sed etiam ex formali debito per receptores in Couentum transmissio contra eundem fratrem Iacobum, quibus plena fides ex forma stabilimentorum Religionis adhibetur, vnde succedebat dispositio statutorum cap. 2. & 26. de commun. arario, inhabilitans debitores ararij prædicti ad ascensum ad dignitates, & per consequens fratrem Iacobum, qui de tempore smutationis reper-

Par. IV. Recent. Tom. III.

tus fuit debitor, fuisse, & esse incapacem huius dignitatis controuersa.

Non obstat, quod etsi probetur existentia debiti, quia verè responsiones non fuerint solutæ communi arario, non tamen dici possit probatum, quod frater Iacobus pro illis soluendis esset debitor, dum de tempore smutationis, quod contigit die 19. Iunii 1619. neque esset Prior, & Dominus Prioratus, statè adiudicatione Prioratus Campaniæ, Simoni Aubigny per sententias Rotaes, neque esset possessor, ex quo de tempore adeptæ possessionis per fratrem Iacobum vnus Camera dicti Prioratus Campaniæ vigore executorialium relaxatarum à Consilio completo, aderat possessio alterius colligantis anterior, qui anticipatè pro illo anno recepit libras vigintimille, nec vnquam habuit se pro spoliato, vt propterea fratri Iacobo non potuerit adscribi debitum talium responsionum.

Quia prædicta omnia visa sunt ex facto tolli, præmissis quod debitor Religionis, quis constituitur ex sola possessione quamuis litigiosa ex stabilimeto 48. de commun. arario, datur enim transactio facta per procuratorem fratris Iacobi, die 4. Septembr. 1620. in qua fatetur fratrem Iacobum possedisse, & fructus percepisse pro anno 1617. completo, in vltimo die Aprilis 1618. & pro illis assignat libras quindecim mille, & pro alijs libris 4316. 3. 8. promittit tradere intra tunc tempus octo mensium attestations, Dominorum de Thesauo solutionis illarum factæ pro oneribus dicti Prioratus, quæ omnia citra ius, & nomen veri possessoris, & fructuum perceptoris fieri non solent, & per consequens non effectuatæ possessionis per illius competitorum adeptæ, & quia qui percipit fructus præsumitur possidere, *Cas. de Grass. decis. 19. num. 3. de caus. poss. & propriet. & in recentiorib. decis. 269. num. 2. par. 1.* ita multo magis, qui soluit perceptos, ex quo consumatio possessionis probatur per suos effectus.

Neque releuat responsio data, quod illa confessio emanata in transactione proveniat à procuratore mandato speciali & carente, quæ potest quandoque reuocari docto de errore, quia mandatum non deest, & quidem indiuiduum ad transigendum, cum Boissinoset, & ad soluendum concordata.

Non obstat, quod transactio superuenerit post diem smutationis, nempe de mense Septembr. 1620. de quo tempore pendebat lis super isto Prioratu, in qua sustinet non teneri ad responsiones, cuius contrarium non potuit declarare procurator & tanquam respiciens contrariam Domini voluntatem, *Bart. in l. ambitiosa num. 9. & 11. ff. de decret. ab ordin. faciend.*

Quia ex litis contestatione non infertur ad reuocationem mandati, & nihilominus comparabile est, quod frater Iacobus prætenderet se non teneri ad onera, & tamen esset obligatus tanquam fructuum perceptor, prout exinde declarauit, licet non ante diem smutationis in communi arario soluendo omnia promissa per procuratorem, *l. ad solutionem. C. de re iudic. Afflict. decis. 18. nu. 3. & Vrsill. ad eundem, nu. 8. Surd. conf. 104. num. 1. vol. 1.*

Non obstant quæ secundo loco dicebantur de statuto 48. de commun. arario seruando, vbi agitur de incurrendo pœnam priuationis, non autem statuta 24. & 26. quæ non loquuntur de possidentibus dignitates

- 11 gnitates litigiosas, & tunc ¶ requiri contumaciam, & renitentiam, & contemptum secundum *Pelin. in cap. sciscitatus. num. 14. de rescript. de quibus adhuc dicebatur non constare.*
- 12 Quia contextus ille, cap. 48. ¶ tria videtur determinare; primum quod possidentes soluant onera, non obstante quod dignitates, vel commendæ sint
- 13 litigiosæ, secundum ¶ quod tales possidentes commendas recusando soluere, statim incurrant pœnam
- 14 priuationis, & cadant ab eorum iuribus, ¶ tertio quod contra similes procedatur tanquam contra inobedientes, & rebelles.
- 15 In prima igitur determinatur ¶ quæstio veri, vel non veri debitoris onerum lite introducta super cõmendis, ut interim debitores dicantur possesores, dum illos grauat ad soluendum responsiones Religionis, & in hac parte remanet declaratoria ad statuta 24. & 26.
- 16 In secunda parte pœna ¶ ampliatur, quia potest esse, quod quis sit debitor, & incapax ad ascensum, ad dignitates, sed potest etiam esse, quod lis vertatur super aliis non dependentibus à statutis 24. & 26. & in illis casibus possessor amittat ius suum.
- 17 In tertia continetur pœna ¶ personalis, & non realis, nempe inobedientiæ, & rebellionis, de quibus non curat frater Simon, & si de illis esset agendum, non nisi prævia monitione, & contumacia ad executionem esset deueniendum. Et ita &c.

REVERENDISS. MERLINO.

Colimbriens. Canonicatus.

Sabbati 23. Ianuarij 1627.

ARGUMENTVM.

Propter crimen hæresis quis eo ipso dicitur incidere in priuationem omnium beneficiorum, & quatenus super hoc feratur sententia, ad quid ea deseruiat. Et quid sit dicendum si Papa contulerit alicui beneficia eius, qui incidit in hæresim, & asserat illum fuisse priuatum eis per sententiam, atque probetur talem sententiam latam fuisse, post dictam collationem.

SVMMARIVM.

- 1 Rota non solet attendere sententias ab alijs Iudicijs latas, nisi iustificentur ex actis.
- 2 Rota adhibet fidem sententijs latis à S. Officio, etiam actis non exhibitis, cum prædicta acta non soleant exhiberi.
- 3 in Alternatiuis sufficit alterum verificari.
- 4 Beneficiorum priuatio ipso iure inducitur, dum quis incidit in hæresim, & sententia solum requiritur pro declaratoria.
- 5 Beneficia lapsi in hæresim possunt impetrari, etiam antequam feratur sententia super tali crimine, & num. 7.
- 8 Gratia fundamentum potissimum attendi debet.
- 9 Clausula, licet sit positua in parte executiua, tamen potest deseruiere pro declaratione dispositionis.
- 10 à Fide de quo tempore, quis dicatur recessisse.
- 11 in Hæresim, si quis sit lapsus, & sic eius beneficia vacent, si incontinenti resipiscat ea recuperat.
- 12 ob Hæresim, quod quis non sit priuatus beneficijs, ex quo minime inferatur.
- 13 in Hæresim, postquam aliquis est lapsus, & tan-

quam impenitens combustus sui sceleris, & dura ceruicis pœnas dedit, tunc non est disputandum, quid accidisset, si penituisset.

- 14 in Gratia substantialibus ea, quæ sunt apposta attenduntur, non autem ea, quæ habentur in executiuis.
- 15 Calumniandi ansa est tollenda, & ideo inuenta fuit pœna talionis.
- 16 Calumnia omnis suspicio, quando in totum dicitur sublata.

¶ In eadem causa est supra decisio 619.

DECISIO DCCXVII.

PLACVIT decisio in hac causa facta sub die 4. Iulij 1625. scilicet gratiam Antonij, esse iustificatam; quod enim Ferdinandus inciderit in hæresim ultra testes, & alias probationes tunc ponderatas modo dantur alij testes, & datur ipsa sententia lata à Tribunali Sanctæ Inquisitionis contra hereticam prauitatem, quæ sola sufficit, licet enim Rota non soleat attendere sententias ¶ ab alijs Iudicijs latas, nisi iustificentur ex actis, attamen hoc non procedit in sententijs latis à S. Officio, cum illius acta exhiberi ¶ non consueuerint, ut in his terminis fuit dictum in *Conchen. pensionis 6. Martij 1598. coram Peregrino num. 7.*

Nec obstare crediderunt, quod in gratia narratum fuerit, iam super hæresis incursum, & priuationem fuisse pronunciatum, & tamen sententia lata est post dictam gratiam. Quoniam Papa in huiusmodi gratia vim fecit, quod Ferdinandus prolapsus fuerit in hæresim, nec curauit, an super hoc sententia lata, seu ferenda veniret, ut ibi dicitur, ex eo quod Ferdinandus in hæresim, propter quam carceribus Officij Sanctæ Inquisitionis detinetur prolapsus, & ab eam beneficijs Ecclesiasticis iam per sententiam à Iudicibus desuper latam priuatus sen priuatus venit, unde cum sententia desuper postea lata fuerit, sufficit salterum ex alternatiue positis verificari iuxta regulam in alternatiuis de reg. iur. in 6. Nec Domini admittendam putarunt interpretationem datam ab informantibus pro Emanuele, quod scilicet sensus illorum verborum sit, quod quidem sententia lata sit super crimine hæresis, sed non in ea priuatus beneficijs, & ideo secundum Bullam factam sit, quod sententia feratur super priuatione præexistente tamen semper sententia prius lata super hæresi, quoniam niam recolendum est, in hac materia ¶ beneficiorum priuationem ipso iure induci statim ac quis incidit in hæresim sententiamq. solum deseruiere pro declaratoria ¶ iuxta textum in cap. cum secundum leges, & cap. cum commissi. §. priuati de hæretic. in 6. & fuit firmatum in alia decisione, & addi possunt multi congesti per Reuerendiss. D. Ricciolum in tractatu de iure personar. lib. 5. cap. 19. num. 9. ubi etiam attestatur de receptiori, & veriori opinione, & antequam te ¶ sententiam huiusmodi beneficium posse impetrari, ut per Sanchez. 5. decalog. lib. 2. cap. 26. num. 12. Farinac. de Hæresi q. 189. num. 79. in print. & præ fin. Reuerendiss. Ricciol. in d. tractatu. num. 111 & 112. decisio Rota 707. num. 3. & 4. par. 3. diuers. & propterea, si Papa dum præsupposuit, Ferdinandum esse prolapsum in hæresim, ¶ iaciuit etiam, & præsupposuit, fuisse iam priuatum beneficijs, ergo illa verba, per

sententiam latam priuatus, seu priuandus, intelligi debent, scilicet iam declaratus seu declarandus consequenter debet præsupponi quod sententia declaratoria non præcesserit &c. ut patet ad sensum, & ex postremis etiam verbis Domini assequebatur, quod totum gratiæ fundamentum erat positum in eo quod iam Ferdinandus esset prolapsus in hæresim non autem in declaratoria, quia in fine iubet Papa, quod si ille non est priuatus, hoc est declaratus omnino iudicialiter declaretur, & licet ista sit clausula executiua tamen declarat præcedentem dispositionem gratiæ, Bald. in l. eam quæ. num. 36. C. de fideicommissis.

Nec etiam obstat, quod probationes criminis hæresis non percutiant tempus gratiæ, quia immo testes, & magis sententia ex constitutis in ea relatis attingunt hoc tempus, & quod tunc Ferdinandus recesserat à Fide Orthodoxa, se Sacerdotem Moysis esse profitebatur, & ritus Iudaicos circa delectu ciborum, & dierum cultum, & alia olim in illa lege præscriptos exercebat.

Minus obstat, quod tempore gratiæ ipse Ferdinandus potuerit resipiscere, quo casu beneficia recuperasset, quoniam ultra quod hoc non transit ita de plano, præsertim si incontinenti non resipiscat, ut per bon. mem. Peniam olim Rotæ Decanum in adnot. 145. ad Director. Inquisit. vers. iam tandem, & vers. nos vero, & Sanchez 5. decalog. d. lib. 2. cap. 26. numer. 13. ex hoc non sequeretur tamen, quin à principio, & ipsi iure Ferdinandus fuerit verè priuatus, & vacauerint beneficia, sed succedente huiusmodi penitentia tunc ex benignitate Apostolica resolueretur vacatio, & impetratio; quæ tamen fuit statim perfecta, nec stetit in suspenso, sed cessat in præsentis difficultas, quia ipse impenitens combustus sui sceleris, & duræ cervicis poenas dedit.

Quæ iterum opponebantur de omiſſa per Antonium accusatione, & inscriptione Domini crediderunt satis sublata esse ex decisione in qua fuit dictum hæc non fuisse apposta in substantialibus gratiæ, sed in executiuis, & cum apponantur ad effectum, ut tollitur ansa calumniandi, & ut ipse impetrans subeat poenam talionis, seu aliam poenam arbitrio Iudicis adnot. per Crescent. decis. 2. de simon. & latè per Farinac. de Hæres. q. 185. nu. 33. & tunc iam Ferdinandus in carceribus detineretur, & penè cōvinctus esset, vel illa verba errore scriptionis irrepserunt, ut ex alijs etiam deprehenditur, vel cum hodie constet, quod nec quidem calumniæ suspicio Antonio impetranti adscribi possit non videtur, curandum, quod accusationem, & inscriptionem prædictam omiserit, ut benè per informantes pro eodem Antonio. Et ita in decis. &c.

Rotæ in Curia qualiter admittat probationem recognitionis scripturarum. Clausula sine præiudicio, intelligitur de alio præiudicio in dispositione non expresso.

S V M M A R I V M.

1. Obligatio Cameralis, quando est clara sine dubio potest procedi executiue.
2. Dominium, quando deducitur incidenter ad effectum solutionis canonum, probari potest ex ipso instrumento concessionis.
3. Dominium, quando deducitur incidenter probatur ex confessione emphyteutæ.
4. Dominium, quando deducitur incidenter probatur leuioribus probationibus.
5. Obligatio quando est conditionalis, tunc si conditio non verificetur, inefficax redditur obligatio.
6. Domini conditio, si de eo agatur incidenter, ex quibus satis dicatur iustificata.
7. Clausula, reservato beneplacito Domini directi, quatenus opus sit, apposta in dispositione emphyteutis, & quæ ex stylo, seu tacite semper subintelligitur, ad quid sit referenda, & num. 8.
9. Emphyteuta, dum promisit integrè soluere canonem, ex ista sola promissione Dominus directus potest agere ad solutionem eius.
10. Verbum, teneatur, importat necessitatem.
11. Verbum, promisit, importat propriam ipsius promittentis obligationem.
12. Verba, ut asseritur, quando non sunt dubitatiue, sed enunciatiue.
13. Stipulatio Notarij pro omnibus, quorum interest, operatur præsentiam omnium eorum, & etiam consensum.
14. Rotæ cōsuevit in Curia semper admittere recognitionem scripturarum per testes habentes notam manum scriptionis, licet non viderint etiam scribere.
15. Quicquid tamen admittat extra Curiam.
16. Scripturarum recognitio admittitur per testes asserentes, se habere notam manum alicuius, iunctis adminiculis.
17. Vineæ, & hortus in Vrbe promiscuè, & synonymè solet appellari.
18. Identitas satis iustificatur ex duobus confinibus.
19. Identitatis probatio plurimum adiuvatur ex iteratis confessionibus diuersarum personarum, & num. 20.
21. Clausula, sine præiudicio, conseruat omne ius protestantis.
22. Clausula, sine præiudicio &c. intelligitur quoad iura, & obligationes non expressas.

DECISIO DCCXXVIII.

DOMINI perstiterunt in decis. scilicet relatum esse mandatum executium contra hæreses, & bona hereditaria Campriti pro annuo canone scutorum quinque debito Monasterio Satorum Io. & Pauli.

Quoniam obligatio Campriti in forma Camere ad soluendum prædictos canones visa fuit clara, & contra eius executionem nulla opponitur exceptio, ob quam veniat retardanda hæc obligatio desumitur ex instrumeto concessionis litis inito 14. Martij 1603. inter dictum Campriti, & Capizucchos,

REVERENDISS. MERLINO.

Romana Canonum.

Mercur. 27. Ianuarij 1627.

ARGVMENTVM.

Dominium, quando non principaliter, sed incidenter fuit deductum in iudicio veluti ad effectum solutionis canonum, tunc ex quibus satis dicatur iustificatum. Clausula, saluo beneplacito Domini, posita in contractu emphyteutico, qualiter intelligatur. Par. IV. Recent. Tom. III.

de quo etiam in decisione bon. mem. D. Buratti, & ex apocha postremo post emanatam illam decisionem in actis producta, sub d. e. 18. Iunii 1603. formiter per testes recognita in qua idem Campritijs rursus in forma Camera promisit soluere prædictos canones.

- Et quoniam etiam dominium directum dicti Monasterij ꝛ ad hunc effectum solutionis canonum, censuerunt Domini satis esse probatum ex instrumento concordie inito de anno 1573. inter Monasterium, & Sigismundum de Tibaldis auctorem, Campritijs super hac vinea, seu horto ubi asseritur eam esse sub proprietate dicti Monasterij, & canonum solutio promittitur, & ex alio instrumento de anno 1477. summ. num. 2. ac ex confessionibus eiusdem de anno 1602. & alias lapsus emanatis in quibus ꝛ declarauit se tenere dictam vineam in emphyteusim à Fratribus SS. Io. & Pauli summ. nu. 4. & 5. ponderatis etiam in decisione Reuerendiss. D. mei Patriarchæ Hierosolymitani, quæ est impressa inter recentior. 249. par. 1. Tum etiam ex cedula depositi super Sacro Monte Pietatis scutorum decem consignan. dicto Monasterio pro terminis canonum duorum annorum decursis, ex quibus omnibus ꝛ saltem simul iunctis ad effectum, non quidem deuolutionis, sed solutionis canonum, satis superq. probari leuioribus sufficiat probationes ad tradita per DD. in l. indicia. C. de rei iud. Paris. conf. 104. num. 82. & 101. lib. 1. Surd. decis. 6. num. 5. & 14. Menoch. conf. 361. num. 15. Caputaqu. decis. 280. num. 4. & 292. par. 1. & Rota d. decis. 249. numer. 2. par. 1. & decis. 19. num. 1. par. 2. recent.
- Non obstat quod dicatur primam promissionem Campritijs factam sub die 14. Martij esse conditionalem ex illis verbis (reseruato in primis quatenus opus sit consensu, & beneplacito RR. Fratrum Sanctorum Io. & Pauli, quibus vt asseritur, annuatim occasione dicti horti debentur scuta quinque pro canone.) & proinde ꝛ non iustificata conditione, inefficacem remanere obligationem, quoniam ultra quod dominium Monasterij videtur sufficienter iustificatum ex supra deductis, & consequenter ꝛ purificata prætenfa conditio, fuit etiam responsum clausulam reservationis beneplaciti ex stylo esse solitam apponi, ꝛ & de iure semper intelligi, seu tacite inesse, illamq. potius esse referendam ad dispositionem contractus, in quo forte dubitabant partes an dictum beneplacitum esset necessarium, quamuis dictus hortus esset emphyteoticus, ꝛ quam ad promissionem incōtinenti post dicta verba purè, & simpliciter innouauit Campritijs, nulla alia adiecta conditione ꝛ in illis verbis (quem canonem integrè soluere teneatur prout promisit,) & sic ex istis verbis possunt agere Fratres SS. Ioannis, & Pauli, vt in similibus terminis fuit dictum in Romana pensionis 15. Ianuarij præsentis anni coram R. P. D. meo Virili, verbum enim, ꝛ teneatur, importat necessitatem ad l. præter in princ. ff. de eden. l. 1. §. 1. ff. quod quisque iuris. Alex. conf. 223. num. 5. in fin. lib. 2. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 13. nu. 1. Rota in Bonon. bonorum de Boniis 20. Febr. 1598. coram Illustriss. D. Card. Millino. verbum autem ꝛ promittit, ꝛ importat propriam ipsius obligationem l. 1. C. de committ. & contrah. stipul. Mantie. de tacit. & ambig. conuent. lib. 24. tit. 1. num. 13. Rota d. decis. 489. num. 5. par. 1. diuers. & alia ꝛ verba

(vt asseritur) non sunt dubitativa, sed enuntiativa, & referuntur ad Dominos de Capizucchis id asserentes, vt informatos.

- Minus aduersatur, quod Fratres SS. Io. & Pauli huiusmodi obligationi non fuerint præsentibus, quia
13 ꝛ stipulatio Notarij pro omnibus quorum interest operatur eorum præsentiam, & consensum, itaut ex ea agere possint, Grat. conf. 12. nu. 8. lib. 1. Dec. consil. 607. num. 9. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 14. tit. 26. num. 8. 11. & seqq. Rota in Romana dotis 12. Decembris 1611. coram Reuerendiss. D. meo Damasceno.

- Ea autem, quæ obijciebantur contra apocham Campritijs sub die 18. Iunii 1603. post aliam resolutionem in actis productam, quod scilicet non fuerit
14 sufficienter recognita, cessare visa sunt, ex quo ꝛ in Curia consuevit Rota semper admittere recognitionem scripturarum per testes dicētes habere notam manum scribentis, licet non viderint scribere prout adsunt pro recognitione d. apochæ summ. ult. nu. 3.
15 ꝛ quicquid sit extra Curiam Rota decis. 570. num. 2. par. 1. & decis. 124. num. 2. part. 2. diuers. & fuit dictum in Vlixbonen. matrimony 21. Iunii 1613. coram Card. Sacrato, & iunctis adminiculis.
16 quæ hic non desunt, admittitur ꝛ recognitio per testes dicentes habere notam manum, Rota coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 389. num. 2. & 6. & in Bononien. apocha 13. Martij 1626. coram bon. mem. Remboldo.

- Non obstat, quod instrumentum concordie anni 1537. & aliud instrumentum anni 1477. ac decisio Reuerendiss. D. mei Patriarchæ loquantur de vinea quadam, non autem de horto, super quo ad præsens est controuersia, quia omissio, quod Romani moris
17 est ꝛ promiscuè, ac synonymè vineam, & hortum appellare, & vsus prædij potuit immutari, satis etiam
18 remanet probata identitas ex duobus ꝛ confinis designatis in pluribus instrumentis, & reiteratis confessionibus Campritijs, & eius auctorum, de quibus in summ. Monasterij num. 4. ad 8. quæ iurim
19 mum conferunt ꝛ ad probandam identitatem, vt nuper fuit resolutum in Romana fideicommissi de Viatorijs 9. Decembris 1626. coram me. Immo videtur esse in confessio apud Campritijs hæc identitas, di
20 in qua pronunciatum fuit, ꝛ ad ipsum spectare statuas, & lapides in fundo vineæ inuentas, ad exclusionem dominium Monasterij in præsentis iudicio, quæ tamen loquitur de vinea, & non de horto arg. cap. cum venerabilis, ubi Felin. nu. 22. & alij DD. de except. Dec. conf. 558 sub nu. 7. Mobed. decis. 192. num. 1. de regular.

- Nec tandem releuat, quod in cedula depositi decem scutorum pro decursis canonibus ꝛ adfir clausula, sine præiudicio iurium suorum, quorum appellat. one venit exceptio de non dominio Monasterij,
22 quia clausula prædicta intelligi. est de alijs iuribus, & non de obligatione ad soluendum canones in quâ expressè Campritijs se iniecit, Cas. de Grass. decis. 1. num. 4. de verbor. significat. Rota coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 332. num. 7. & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 500. num. 20. in fin. in eius impress.

Et ita pluries disputato articulo, & proponente R. P. D. bon. mem. Buratto fuit resolutum vtraque parte informante &c.

REVERENDISS. MERLINO.

Foroliuini. Societatis officij.

Veneris 16. Februarij 1627.

ARGUMENTVM.

Societatis officij contractus, si sit initus super officio non vacabili, cū id repugnet Constitutionibus Pontificijs in hac materia editis, & nature ipsius contractus in quo requiritur, vt periculum sit commune tam recipienti, quam danti pecunias, ideoq. nullo modo subsistere potest, & sic ex eo non debentur fructus, & si sint percepti restitui debent nulla excusatione admissa bonæ fidei consumptionis, consuetudinis &c.

SUMMARYM.

- 1 Societas officij non potest contrahi super officio non vacabili.
- 2 Constitutiones Pontificie super creatione societatum officiorum, habent decretum irritans.
- 3 in Societate officij periculum debet esse commune.
- 4 in Societate officij iactura debet esse reciproca, & vnum periculum compensatur cum alio periculo.
- 5 in Societate officij corresponsiuitas periculi cessat, quando fundatur super officio non vacabili.
- 6 Societas officij, vt possit contrahi super officijs non vacabilibus, Rota semper reiecit banc opinionem.
- 7 Fructus societatis officij, dum est inita super beneficio non vacabili, sunt restituendi vsque ab initio.
- 8 Contractus societatis officij non potest aliquo modo gignere fructus, si non habeat præexistente principium.
- 9 Fructus ex societate officij non debentur in eo, quod excedit valorem officij, quia pro illa parte deficit subiectum.
- 10 Fructus non debentur, & quatenus sint exacti, repeti possunt, quando subiectum idoneum societatis officij deficit in totum.
- 11 Fructus in societate officij non debentur quando si euenisset mors illius sub cuius vita periculo fuit inita societas non fuisset locus lucro sortis.
- 12 Fructus in societate officij non debentur, quando cessat periculum lucris sortis.
- 13 Fructus societatis officij non subsistentis, non debentur loco dampnorum, & interesse, dum non iustificatur requisita Castren. in l. 3. §. fin. ff. quod cert. loc.
- 14 Societas officij non potest dici esse in implicito statu validitatis, vt fructus debeantur, quando defectus subiecti idonei resistit natiuitati contractus.
- 15 Contractus tunc dicitur stare in implicito statu validitatis, quando nullitas oritur ex priuilegio persone, qui potest, & non potest dare de inuoluntate.
- 16 Contractus forma, & subiectum, quando deficit, tunc ab initio ille dicitur nullus.
- 17 Societatis officij ab initio nulla fructus non debentur, & quatenus sint soluti, restitui debent non obstante bona fide, consumptione, vel consuetudine.
- 18 Societas officij pro subiecto idoneo requirit officium vacabile, & corresponsiuitatem periculi.
- 19 Societas officij, quando remanet mutuum, vt puta, quia non adest periculum amissionis sortis, remanet purum mutuum in quo fructus non cadit, nec aliqua excussio admittitur.

¶ In eadem causa est supra decisio 645.

DECISIO DCCXXIX.

FVIT iam sub die 16. Martij anni præteriti resolutum, societates initas super Cancellaria Ciuitatis Foroliuini. esse nullas ex defectu subiecti idonei, nempe quia dicta Cancellaria non est officium vacabile, sed transitorium ad hæredes, & propterea nedum repugnant Constitutionibus Apostolicis in hac materia emanatis, quæ habent decretum irritans, & formam inducunt, sed etiam repugnant nature societatis officiorum, in quibus periculum debet esse commune tam recipienti, quam danti, & sic officium, quod est subiectum contractus ipsius societatis debet esse vacabile, quia si officialis moritur amittit officium, & è contra si decedat is, super cuius vitæ periculo inita fuit societas, tunc amittit suum capitale, & proinde reciproca est iactura, & vnum periculum compensatur cum alio periculo, vt considerauit Rota in Romana societatis 29. Ianuarij 1601. coram Illustriss. D. Card. Millino. quæ est decis. 28. num. 9 post Modern. Roman. de societ. & in alia Romana societatis 14. Ianuarij 1613. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Pamphilio, quæ est decis. 61. num. 10. quæ corresponsiuitas periculi cessat vbi officium non est vacabile, quia cum sit transitorium ad hæredes, numquam amittitur, & propterea Rota semper huiusmodi societates contractas super officijs non vacabilibus reiecit, & nullas declarauit, vt coram bon. mem. Corduba, Card. Lancellotto, & Card. Sacrato, ac Reuerendiss. D. meo Pamphilio in causis relatis in d. decis. 16. Martij anni præteriti, quæ præsupposita resolutione, cui vtræque pars acquieuit, dubium hodie proposui, an fructus per D. Thomam percepti essent restituendi, & Domini responderunt esse restituendos vsque ab initio, quoniam si vsque ab initio contractus societatis fuit nullus eo quod defecerit subiectum saltem idoneum societatis, nulla consequenter fuit societas apta producere fructus, & pecunia illa, seu fors principalis tanquam sine præexistenti contractu proportionato non gignit fructus, & quemadmodum non debentur fructus ex societate in eo quod excedit valorem officij, quia pro illa parte deficit subiectum, vt in illis decisionibus Rota resoluit coram Illustriss. Card. Millino, & Reuerendiss. Patriarcha Pamphilio, supra relatis, & aliàs sæpius, ita nec debentur fructus, & si fuerint exacti, & repeti possunt quando subiectum idoneum deficit in totum, sique euenisset mors illius sub cuius vitæ periculo fuit contracta societas, non fuisset locus lucro sortis principalis, vt in eadem Romana coram D. Pamphilio, & aliàs pluries, ita ne detur inæqualitas non debet esse locus exactioni fructuum, qui non debentur, nisi vbi vice versa idem potest lucrari sortem, Gabr. conf. 78. num. 3. lib. 1. Card. Mantio. de tacit. lib. 6. tit. 2. num. 17. Rota decis. 753. num. 7. par. 1. diuers. & d. decis. 28. num. 27. post tract. de societ. & decis. 214. num. 6. post Pacific. de salu.

Neque dicti fructus prætendi possunt loco dampni & interesse, quia ad hoc opus esset iustificare requisita, Castren. in l. 3. §. fin. ff. quod certo loco, quorum probationem in hac materia semper Rota desiderauit, vt dixi in Romana societatum 28. Ianuarij 1591. coram bon. mem. Cardin. Blanchetto, quæ est decis. 37. num. 6. post d. Modern. de societ. &

in d. decis. 214. num. 6. post Pacific. de Saluiano.

- Neque obstat, quod contractus esset in implicito
 14 statu validitatis, quoniam hoc est falsum, & defectus subiecti idonei resistebat naturæ contractus legitimæ societatis officiorum, & nunquam fuit contractus saltem legitimus societatis; huiusmodique
 15 nullitas non oritur ex privilegio alicuius personæ, quo casu esset in implicito statu validitatis, & quādiu non impugnaretur ab illa persona talis contractus sustinetur, & fuit resolutum in Romana census vitalitij 22. Maii 1626. & confirmata 29. Ianuarij præteriti coram me, sed nullitas hic provenit, quia
 16 deficit forma, & subiectum super quo possit fundari societas, & sic à principio adfuit nullitas.

Nec suffragatur bona fides, consumptio, vel consuetudo, quia cessante periculo amissionis capitalis,
 17 & non existente idoneo subiecto, remanet purum mutuum, & nihil excusat à mala perceptione fructuum nisi probatis dictis extremis Pauli Castrensis ut in dicta decis. 214. post Pacific. de Saluiano. & in Romana officij 17. Maii 1602. coram bon. memor. Ortembergo.

Cætera verò, quæ pro D. Thoma allegabantur visa sunt non applicari, quia in diversis terminis lo-
 18 quuntur, & non in materia societatis, & in qua pro subiecto idoneo requiritur officium vacabile, & respectuuitas periculi, quibus cessantibus remanet purum mutuum, in quo fructus non cadunt, nec
 19 & aliqua excusatio admittitur pro imputatione, vel restitutione impedienda, ut supra ostensum, & sæpius alias in Rota resolutum fuit &c.

Et ita utraque parte informante &c.

REVERENDISS. MERLINO.

Bononien. Molendini.

Luna 1. Martij 1627.

ARGUMENTVM.

In lite succumbens tenetur ad expensarum refectionem, limita quando quis statim liti cessit, agnoscendo bonam fidem. Aqua postquam ingressa est fundum alterius, ipse ad libitum potest uti ea. Interpretatio verisimilis, & non inuersionis est attendenda.

SVMMARIVM.

- 1 Attentans tenetur attentata purgare.
- 2 in Lite succumbens tenetur aduersario ad expensarum refectionem.
- 3 Relationi perititit electi standum est.
- 4 Liti, quando quis statim cessit, dando manus, non tenetur ad expensas.
- 5 Sententia una, quando per aliam virtualiter dicitur reuocata.
- 6 Aqua postquam fundum alicuius est ingressa, ille potest ea uti, quomodo vult.
- 7 Etiam inuito Domino inferioris loci.
- 8 Sententia ne contineant inter se contrarietatem, & in compatibilitatem, facienda est interpretatio.
- 9 Interpretatio, que non est verisimilis, respicienda est.
- 10 Interpretatio, quando est verisimilis sequenda est.
- 11 Iura post omnes sententias producta & à iudice non admissa, non in eis faciendum aliquod fundamentum.

In eadem causa sunt supra decisiones 32. 58. 75. 151. 300. & 685.

DECISIO DCCXXX.

EX Molendino quodam Francisci Parata, aqua defluebat ad fundum Equitis Bonfioli, qui cum eam ducere vellet ad usum, & pro constitutione proprij noui Molendini à Parata id illi controuertebatur, super quo introducta pronunciatum fuit competere Bonfiolo lus ædificandi Molendinum, & vtendi aqua postquam ipsius fundum est ingressa ac in expensis fuit condemnatus qui posteaquam in spretum inhibitionis Rotalis aquam à nouo Molendino diuertere ausus fuit, & sic attentauit, ac per Rotam coactus fuit purgare attentata, litem aliam mouit super præfensa facultate dictum aquæ cursum impediendi, & alio auertendi ipsoque tantum informate, quia Bonfiolus iam cesserat liti, obtinuit sententiam fauorabilem, & interea cum ageretur ad taxationem expensarum ad quas in prima sententia condemnatus fuerat Parata, opposita fuit per eum exceptio compensationis pro rata aliarum expensarum quas ipse fecit in secunda lite unde hodie proposui dubium an, & quæ debeantur expensæ.

Et Domini responderunt Bonfiolo quidem reficiendas esse & eas expensas quæ in primo iudicio super constructione Molendini, & quæ super reuocatione attentatorum fuerunt & factæ cum in utroque iudicio Parata succubuerit iuxta regulam non ignoret C. de fruct. & lit. expens. & cap. calumniam de penis. Parata vero solum deberi expensas in secundo iudicio diuersionis aquarum factas, & solum usquequo Bonfiolus liti, & huiusmodi secundo iudicio cesserit, quæ reducuntur ad 16. milios cum dimidio ob folia 25. registri ut testatur Parietus in causa per Rotam electus summario Bonfioli nu 11. cuius & relationi omnino standum est §. quod autem in authent. de non alien. aut permutan. reb. Eccles. Rota in recent. decis. 354. num. 1. part. 1. & coram Sanct. mem. Gregor. XV. decis. 49. num. 1. ac fuit dictum in Romana scutorum 100. mil. 15. Octobris 1625. coram me, & bene deducitur per informantes post dictam enim cessionem nulla mala fides vel calumnia ob quam succumbens in causa, & victus condemnatur in expensis ad fauorem victoris opponi potest Bonfiolo cum & cognito bono iure Parata in hoc secundo iudicio statim dederit manus, & à lite recesserit.

Nec ob stare visum fuit quod cum in posteriori iudicio Parata obtinuerit sibi licere aquam fluentem per suum Terrenum diuertere, itaut non decurrat ad fundum Equitis Bonfioli consequenter virtualiter & censeatur reuocata prima sententia in qua fuerat pronunciatum posse eundem Bonfiolum libere ducere aquam ad usum eius Molendini, & fuerat Parata condemnatus in expensis.

Quoniam Domini crediderunt utramque sententiam simul esse compatibilem, nec vnā alteri aduersarij itaut per secundam prima necessarius quousubtrahatur siquidem non implicat quod Bonfiolus quo vellet ducat aquam postquam eius fundum fuit ingressa, & ipsius effecta, cum, & hoc & iure permissum sit l. 1. §. illud labio ff. de aqu. quod. & efflu. & notat Ias. in l. quominus num. 88. & Rip. in

in fin. ff. de flumin. Alex. conf. 108. num. 2. lib. 2. Dec. conf. 244. num. 3. & seqq. Paris. conf. 112. numer. 2. Hinded. conf. 79. num. 5. & 6. & num. 19. lib. 1. Rota in Ferrarien. Aquarum 14. Nouembris 1622. coram R. P. D. meo Pirouano, & ita loquitur sententia ad eius saporem lata, & quod Parata ante quam aqua labatur ad inferius Molendinum Bonfoli eam alio diuertat, & cursum incidat etiam in t. detrimentum, & inuito Domino inferioris Molendini vt notat Bald. in l. aquam in princip. C. de seruit. & aqua. Bart. in l. quominus quest. 12. & ibi las. nu. 88. Rip. nu. 83. & 84. ff. de flumin. Dec. dicto conf. 244. nu. 3. & conf. 373. sub num. 2. & fuit dictum in hac causa 3. Decembris 1618. & 1. Februarij 1619. coram R. P. D. meo Veropio, & in dicta Ferrarien. coram R. P. D. Pirouano, & in hunc sensum accipienda est, & loquitur sententia ac proinde nulla adest incompatibilitas t. seu contrarietas, sed bene concordanter & firma remanet prima sententia in qua Parata condemnabatur in expensis pro quibus ideo mandatum est relaxandum.

Minus obstat, quod in prima instantia Bonfolus contra Paratam obtinuerit præceptum de nihil inuocando ex quo inferebatur informan. vsque ex tunc fuisse motam litem super iure aquam diuertendi super quo demum ad fauorem Paratæ emanauit sententia per quam videtur primâ fuisse sublatam. quia fuit responsum illationem non applicari, tum quia illud præceptum non fuit t. contra Paratam executum, sed contra quemdam Camillum, qui non erat Procurator tum etiam quia bene potest declarari vt illud præceptum contineret prohibitionem inuocationis super iudicio constructionis noui Molendini quam Bonfolus destinabat, non autem super diuersione aquæ postremo intentata quæ t. declaratio vti verisimilis est sequenda l. si interpret. ff. de leg. cap. cum dilecti de accusat. ac etiam quia d. præceptum fuit productum t. post omnes sententias, & a Iudice non admissum & propterea nullum fundamentum in eo fieri potest.

Neque ex huiusmodi præcepto deprehenditur Paratam villas passum fuisse expensas, quæ debeantur, & ea quæ contra relationem Periti deducebantur, non sunt visa subsistere, & applicari &c. Et ita dec. sum vtraque parte informante &c.

R. P. D. V B A L D O.

Oueten. Iurisdictionis.

Luna 22. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Episcopus licet habeat intentionem fundatam super collatione beneficiorum suæ Diocesis, tamen quando sumus in summariissimo retinenda, & testes deponunt de longæ possessione, tunc ea assistentia iuris pro Episcopo non suffragatur, cum possessio longæ etiam contra ius sit manutenibilis. Immemorabilis, qualiter sufficiat probari in possessorio.

S V M M A R I V M.

- 1 in Manutenctionis iudicio attenditur quasi possessio
- 2 Testes, vt concludant bene circa immemorabilem

debent deponere iuxta requisita glos. in cap. 1. de præscript. in 6.

- 3 Testes in iudicio manutenctionis ex quibus optimè concludant circa probationem immemorabilis.
- 4 Testes contra producentem multo magis probant.
- 5 Episcopus habet intentionem fundatam circa collationem beneficiorum suæ Diocesis.
- 6 Possessio, quando est longæ suffragatur etiam contrarius.
- 7 Episcopus, quando non dicatur habere intentionem fundatam, super collatione beneficiorum suæ Diocesis.
- 8 Possessio, quando est titulata, eo facilius est manutenenda.
- 9 Titulus nõ requiritur ad effectum manutenctionis.
- 10 in Collatione Beneficij curati est seruanda forma tradita à Conc. Trident.
- 11 Concil. Trident. non tollit ius competens inferioribus Collatoribus ius conferendi beneficia curata, dummodo fiat concursus.

¶ In eadem causa est supra in præcedenti Tomo decisio 369 & infra habetur altera sub die 25. Iunij 1629. decis. 735.

DECISIO DCCXXXI.

DOMINI responderunt pro Decano & Archidiaconis Oueten. solum informantibus quod illis sit danda manutenctio, in quasi possessione iuris considerendi beneficia etiam curata existentia in districtibus suis seruata tamen forma Sac. Conc. Trid. in Curatis. Quia cum in hoc iudicio manutenctionis sola quasi possessio attendi t. soleat s. retinenda instit. de interd. ea videbatur concludenter probata ex depositione plurium testium, tam primi examinis facti coram Nuncio de anno 1587. quam secundi facti de anno 1597. in vim remissorialium, Rotæ qui testes deponunt Decanum, & Archidiaconos Oueten. fecisse etiam ab immemorabili tempore collatores beneficiorum suorum districtuum, easque fuisse effectuaras scientibus, videntibus, & patientibus Episcopis tam beneficiorum simplicium quam Curatorum, & licet non omnes testes fortassis t. bene concludant immemorabilem cum omnibus requisitis glos. in cap. 1. de præscript. in 6. Tamen ad effectum manutenctionis ista immemorabilis non est necessaria, sed sufficit quod t. testes deponant de possessione longæ per plures Collatores comprobata, quinimo sufficeret etiam vnica collatio. Rota diuers. decis. 222. num. 7 par. 1 & decis. 17. nu. 4. p. 2. & in recent. decis. 423. num. 1. & decis. 435. num. 1. & decis. 623. num. 1. par. 2. & dixit Rota in Callien. Iuris conferendi 14. Maij 1621. coram bon. memor. D. meo Vbaldo, & decis. in hac causa facta 8. Aprilis 1622. coram eodem.

4 Et quidem de suprascripta quasi t. possessione non videtur posse dubitari, cum de ea deponant etiam testes examinati pro parte Episcopi contra quæ propterea multo magis probant Abb. in cap. præsentia num. 6. de testib. G. br. de testib. conclus. 1. num. 14.

Non obstat, quod agatur contra Episcopum qui habet intentionem fundatam in t. iure conferendi omnia beneficia suæ Diocesis. cap. omnes Basiliæ 16. quest. 7. Felin. in cap. cum venerabilis numer. 32. de except.

except Rot. diuers. decis. 416. num. 1 par. 2. in recent. Quia cum agatur in summarissimo retinenda, & 6 testes deponant de longeva possessione ea suffragatur & si sit contra Ius iux. not. per Abb. in cap. cum venissent num. 8. de instit. & Franc. in c. cum persona, §. fin. de privileg. in 6. Rot. decis. 595. num. 4. par. 1. diuers. & decis. 685. num. 3. par. 1. in recent. & coram se. rec. Gregor. XV. decis. 370. ubi adden. sub numer. 10. vers. quando possessio temporis considerabilis.

Deinde cessare videtur etiam assistentia iuris 7 Episcopi ex statuto libri † nuncupati regula Alba, in quo apparet diuisa Iurisdictio per districtus & in suis d. strictibus assignata Archidiaconi ut in Sum. num. 4. Rot. diuers. decis. 121. num. 1. & seq. par. 1. in recent. Ille enim liber potest etiam huic parti inferre 8 pro titulo suae † possessionis adeo ut eo facilius sit conceden. manutentio cap. licet causam ubi Felin. num. 9. de probat. Verall decis. 336. par. 2. & fuit consideratum in d. decisione in hac causa facta licet 9 ad effectum † manutentionis iste titulus non requiratur Bart. in l. quod meo num. 1. ff. de acquir. posses. Rota decis. 275. num. 5. par. 1. in recent. & decis. 559. num. 11. par. 2.

Non obstat, quod praedicta possint procedere quoad beneficia simplicia, non autem quoad Curata, quia testes deponunt etiam de quasi possessione circa beneficia Curata, & dantur Collatores etiam de illis & ideo fuit resolutum manutentionem esse dandam etiam † quoad Curata seruata tamen forma Sac. Concil. Trident. prauio scilicet concursu per Episcopum facto, quando Concilium non tollit Ius competens inferioribus Collatoribus, dummodo fiat concursus iuxta declarationem Sac. Congregationis de qua per Garz. de benef. par. 9. c. 2. §. 1. num. 121. usque ad 126. Gonzal. super. reg. 8. in §. 3. per empt. num. 16. & 17. Et ita in decisum &c.

REVERENDISS. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Arimingen. Iegatorum.

Mercurij 17. Martij 1627.

ARGUMENTVM.

Contumacia stante in non parendo mandatis Rotali-
bus procedendum est ad aggrauatoriam, quod maxi-
me procedit stante nimia proteruita ne ex proprio
delicto gloriatur, & quibus seruatis detur d. aggra-
uatoria &c.

SVMMARIVM.

- 1 Mandatis Rotilibus, quando quis parere recusat procedendum est contra eum ad aggrauatoriam.
- 2 ad Aggruatoriam antequam procedatur debet prius seruari quatuor termini, ad videndum se aggrauari, qui singuli ad p. d. seruantur, cum interuallo decem dierum inter vnum, & alium.
- 3 in non Parendo quando adest nimia contumacia omnino procedi debet ad aggrauatoriam.
- 4 de Contumacia nimis proteruita, ne quis gloriatur occurrendum est.

¶ In eadem causa adsunt plures decisiones,

quae allegantur supra in decisione 318. quae est pariter in eadem causa.

DECISIO DCCXXXII.

POSTQVAM re maturè discussa vigore senten-
tiae Rotalis per me in hac causa latae fuerunt re-
laxatae exequutoriales, & in partibus fratribus de
Ricciardellis intimatae, & in Rota reproductae fue-
rint, quam seruati quatuor termini de stylo seruati
soliti ad docendum de partitione, fuit tandem sen-
tentia declaratoria ipsis intimata, & publicata sed
mense Aprilis praeteriti, & in actis reproducta, cum
dd. fratres de Ricciardellis per spatium nouem
mensium, & ultra in excommunicatione & censuris
persistant. Dubitavi An contra dd. fratres esse
danda aggrauatoria, & DD. affirmatiue responde-
runt. Constat enim ex datis in Summario D. Eleo-
norae declaratoriam fuisse affixam, & publicatam
in locis solitis, dictosque fratres a die publicationis
fuisse non solum per decem dies, sed per nouem men-
ses expectatos, & quod † non curant mandatis illos
ad dictam aggrauatoriam, iuxta praxim, & styllum in
huiusmodi casibus solitum seruari, de quo testantur
Vest. in praxi lib. 8. cap. ultim. num. 16. vers. quod
sic moniti, & num. 19. Marches de comm. par. 1.
fol. 215. num. 212. & seqq. & fuit dictum in Valli-
soletana personis 29. Nouembris 1624. coram D.
meo Merlino relata in Legionen. Canoniciatum
14. Maij 1625. coram me, quod tamen est ita in-
telligendum ut dicitur praedicta Legionen. dummo-
do † prius seruientur quatuor termini ad videndum
ad fratres aggruari, qui singuli ad primam diem
seruantur cum interuallo tamen decem dierum ut
ter vnum, & alium a singulorum publicatione ut
habetur in formulario Rotali num. 5. & 8. & notat
Vest. ubi supra dicto num. 19. & tanto magis est ad
supradicta contra dd. fratres procedendum, cum sine
elapsi menses nouem post intimatam illis declara-
toriam. Vnde stante † nimia eorum pertinacia in-
non parendo debet omnino procedi ad vltiora ne
4 † valeant de tam proteruita contumacia gloriari iux.
notata per Soccin. in cap. perpendimus nu. 148. vers.
quero trigesimo & seq. de sent. excom. & fuit dictum
in dicta Legionen. Canoniciatum coram me, ubi alia
decisiones allegantur.

Et ita resolutum &c.

REVERENDISS. MERLINO

Castren. Pecuniaria.

Mercur. 21. Aprilis 1627.

ARGUMENTVM.

Appellatio, quando dicatur deserta, ita ut aliquo vela-
mine excusari nequeat, quin sententia transactum
non fecerit in rem iudicatam. Diligentia, quando
sufficiat ostendendo praesentatam, ad hoc ut senten-
tia non transeat in rem iudicatam, & quando ea
nihil operetur ad praedictum effectum.

SVMMARIVM.

- 1 Appellationi interpositae censetur renunciatum, quando ea deserta remansit.
- 2 Sen-

REVERENDISS. MERLINO.

Nepefina Tutela.

Luna 7. Iunii 1627.

ARGUMENTVM.

Tutor non tenetur reddere rationem de his, quæ ad eius manus non peruenerunt, secus vero si probe-
tur contrarium. Examen nouum testium non est in-
dulgendum, quando adest suspicio subornationis te-
stium, & quando dicatur adesse.

SVMMARIVM.

- 1 Tutor non tenetur reddere rationem de his, qua
ad eius manus non peruenerunt.
- 2 ad Tutoris manus an aliquid peruenerit, id pro-
bari potest per testes.
- 3 Testes admittere tertia vice super eadem materia
non caret periculo subornationis.
- 4 Examen nouum non est concedendū, quando adest
suspicio subornationis testium.
- 5 Articuli, ut non dicantur noui, sufficit, ut idem
in substantia articuletur quod antea fuit articu-
latum, quamuis in cortice verborum sit diffe-
rentia.
- 6 Examen nouum testium solet denegari quando
iam discussa fuerunt dicta aliorum testium.
- 7 Testium nouum examen ex stylo Rota solet admitti,
quando dicta testium solemniter non fuerunt
publicata.
- 8 Sed id intellige verū quando summarie solummodo
fuit datum procuratori, ideoque secus est dicendū,
quando pars etiam vidit, & ex professo dicta te-
stium fuerunt discussa.
- 9 Examen nouum testium est admittendum, quando
cessat suspicio, & materia quæ articulatur est re-
leuans, & est merè prophana.
- 10 Remissoria in prophanis datur sine fumo, data re-
leuantia articulorum.

In hac eadem causa plures decisiones habentur, nempe decis. 53. 141. 211. 248. 380. 586. 616. 698.

DECISIO DCCXXXIV.

FRANCISCVS Lucretius decessit die 28. Iulij 1591. relicto Dominico filio, cuius tutelam, & curam gessit sola Emilia Mater usque ad diem 20. Augusti, quo tempore fuerunt deputati Curatores Plodius, & Allaus, & eadem Aemilia, & cum postea dictus Plodius pulsaretur ad reddendam rationem administrationis Rotæ sub die 27. Iunii 1625. coram bon. me. D. Vbaldo, distinguendo resoluit, ipsū Plodium non teneri ad redditionem rationis pro frumento & triturato in Area nuncupata del fiore, quia non constat, quod illud frumentum fuerit ei consignatum, eum prius fuerit traditum Aemilia; Quo autem ad frumentum tritratum in Area nuncupata, della Vigna, contrarium censuit Rota videlicet & Plodium siue eius hæredes teneri ad redditionem rationis, quia ex testibus tunc ponderatis apparet, hoc frumentum venisse ad manus eiusdem Plodij, & Aemilia, vt in decisione postrema b. m. D. Vbaldi.

Ve.

- 2 Sententiæ iustitia ostenditur ex decisionibus in causa factis.
- 3 Sententiæ validitas deprehenditur ex solutione actorum.
- 4 Causa, quando fuit commissæ sententia non transiit in iudicatum, etiam si non fuerint petiti Apostoli.
- 5 Id tamen verum intellige, quando constat causam intra legitimum tempus, & terminum Iuris fuisse commissam.
- 6 Appellatio, ut euitetur, sufficit, ut intra terminū Iuris fuerit præsentata commissio à Domino Regenti.
- 7 Sed hoc intellige verum, quando fuerunt dati Apostoli reuerentiales secus verò, quando fuit datus terminus Iuris, quia tunc appellans omnino tenetur redire pro Apostolis.

In hac eadem causa habetur supra altera decisio in ordine 644.

DECISIO DCCXXXIII.

DOMINI responderunt constare de re iudicata ad fauorem Capitanei Pazzagliæ, quia post interpositam appellationem, & præfixum terminum Iuris nempe 30. dierum, Marcucius appellans intra dictum terminum non rediit pro Apostolis, neque causam committi curauit, & sic appellatio remansit & deserta, & ei renunciatum fuisse præsumitur Clement. quamuis de appellat. Franch. in c. personas sub num. 3. eodem tit. Cassador. decis. 4. eodem tit. Rota coram S. mem. Gregor. XV. decis. 583. num. 1. & ibi Addentes plures decisiones cumulant. Et de iustitia sententiæ non fuit dubitatum ex deductis in alia decisione sub die 11. Martij 1626. coram me. Validitas verò ex resolutione actorum satis deprehendebatur iuxta decis. Caput. 260. quæst. 1. Rota decis. 589. num. 1. part. 1. diuers. & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 429. num. 1. Ac proinde fuit resolutum rem iudicatum esse exequendam l. i. C. de re iudic. l. 2. C. de execut. rei iudic. Rota decis. 144. num. 2. par. 2. diuers. & coram Card. Mantico. decis. 289. num. 6.

Non obstat, quod dicatur & causam fuisse commissam R. P. D. bo. me. Buratto, & consequenter sententiam non transiisse in iudicatum etiam si non fuerint petiti apostoli quoniam fuit responsum non constare quod causa intra legitimum tempus, & terminum Iuris fuerit commissæ, prout requiritur ad euitandam desertionem appellationis, & impedendum transitum in iudicatum Caput. decis. 38. par. 1. & decis. 115. par. 2. cum alijs.

Neque excusaretur Mercucius, etiam si intra terminum obtrinuisset præsentatam à Domino Regente, & quia illa suffragaretur quando fuissent dati reuerentiales, quo casu sufficit ostendere diligentiam, ostendendo præsentatam, & secus quando datus fuit terminus iuris, quia tunc appellans omnino tenetur redire pro apostolis Cassador. decis. 4. de appellatione. & fuit dictū in Perusina de Vbaldis 17. Iunii 1576. coram Card. Pamphilio, & alia decisiones allegantur per Addent. ad S. mem. Gregor. XV. d. decis. 573. sub num. 14. in fin.

Et ita decisum vna tantum parte informante &c.

Verum cum pro parte Domini Lucetij exhiberentur Articuli, quibus nitebatur probare frumentum in vtraque Area tritutum peruenisse ad manus Iodij, & aliorum; Dedi dubium, an dicti Articuli essent admittendi, & contra quos; Et Domini quoad Plodium negatiue quo autem ad Aemiliam affirmatiue responderunt; Nam quoad Plodium, iam quater fuerunt contra eum dati articuli, & examinati Testes, & enixe tentatum, vt probaretur frumentum etiam tritutum in Area floris, ad illius manus peruenisse, & ipsorum Testium summarium traditum fuit vtrique parti, & dicta Testium pluries etiam coram bo. me. Vbaldo, & R. P. D. meo Verospio discussa fuerunt, † Vnde admittere quinta vice testes super eadem materia, non careret periculo subornationis, praesertim cum Partes sint instructae ex discussionibus factis in Rota super depositionibus Testium, & facili negotio posset suppleri, & prouideri, vt iuxta intentionem partium, & pro victoria causae Testes deponerentur; Et propterea stante

- 3 † hac suspitione non est concedendum nouum examen cap. fraternitatis c. intimauit de Testibus authentica at. qui semel C. de probat. & in corpore unde sumitur §. quia vero auth. de testibus Farinacc. de testibus quaest. 75. num. 68. & 69. cum seqq. Rota apud Card. Seraphinum decis. 688. num. 1. & seqq.
- 5 Et in hac materia sufficit quod idem † in substantia articuletur, licet in cortice, & structura verborum sit differentia Bart. in auth. atqui semel num. 24. C. de probat. Benitend. decis. 3. sub num. 1. Rota coram S. mem. Gregor. XV. decis. 497. num. 3. & in Pampilonen. Iuris visitandi 15. Martij 1624 coram me,
- 6 vbi alij referuntur, & in his terminis fuit denegatum nouum examen, eo quia † fuerant iam discussa dicta aliorum Testium, & in resolutionibus detectae exceptiones, in Albanen. confinitu 22. Aprilis 1622. coram R. P. D. meo Pirouano.

Nec applicatur stylus Rotae admittendi nouum

- 7 examen, quando non fuerunt solemniter publicata dicta Testium, sed solummodo Procuratori data copia, vel summarium, quia non est extendendus, quando pars etiam vidit, & ex professo discussa
- 8 † fuerunt dicta Testium, & sic vbi adest suspicio, de qua per glos. in dicto cap. fraternitatis, & per Card. Seraph. dicta decis. 688. num. 3. & S. me. Greg. d. decis. 497. num. 4.

- 9 Quo autem ad Aemiliam, visum fuit posse admitti articulos, quia quoad eam cessat motum † suspitionis, & materia, quae articulatur est releuans, & est merè prophana; Vnde etiam sine alio fumo ad
  - 10 mittuntur † articuli I. Iudices C. de fid. Instrumentis Rot. apud Mant. decis. 369. num. 1. & Sanct. memor. Gregor. XV. decis. 124. num. 1. & alias &c. ibi respo.
- Et ita &c.

EMINENTISS. D. CARD. VBALDO.

Queren. Iurisdictionis

Lana 25. Iunij 1629.

ARGVMENTVM.

Ad Censurarum relaxationem, quibus concurrentibus, & seruatis sit deueniendum. De contumacia, quae est voluntaria inobedientia, qua quis monitionibus Iudicis parere recusat, quando dicatur co-

stare. Iudice attentate procedente, omnia sunt reuocanda, & in pristinum reducenda.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad Censurarum relaxationem deueniendum est, quando quis est contumax in parendo.
- 2 Et quoque fuerunt seruati quatuor termini substantiales soliti seruare.
- 3 de Contumacia in non parendo eo ipso dicitur constare, quando post intimationem personaliter factam obedire debenti, non docetur de partitione.
- 4 Non Partitio nihil aliud est, quam voluntaria inobedientia, qua quis monitionibus Iudicis parere recusat, & num. 3.
- Contumacia oritur ex non partitione, propter quae datur declaratoria.
- 5 De Contumacia satis dicitur constare, quando non solum non docetur de partitione, sed quod peius expressa contrauentio, recurrendo ad Iudices laicos.
- 6 Attentata sunt omnia, quae geruntur a Iudice, postquam causa est commissa in Rota, & num. 7.
- 8 Mandatis Iudicis est parendum, & non de illis iudicare.
- 9 Iudex, quando nulliter, & attentate processit, omnia sunt reuocanda.

In eadem causa est supra in praecedenti Tomo decisio 369.

DECISIO DCCXXXV.

PREVIIS decisionibus in hac causa factis coram bon. mem. D. meo Vbaldo fuerunt expedita duo mandata de manutenendo ad fauorem Decani, & Archidiaconorum Ecclesiae Queten, quae cum fuerint in partibus intimata Episcopo, & Vicario, seu Prouisorio, & non solum illis fuit paritum, sed in multis contrauentum, ideo fuit hodie dubitatum an sit concedendum Interdictum contra D. Episcopum, & declaratoria contra eius Vicarium, seu Prouisorem, & concedendi excarceratio carceratorum, cum restitutione bonorum, & reuocatione attentatorum, & fuit in omnibus affirmatiue resolutum; Cum enim tam Episcopus, quam Vicarius, seu Prouisor fuerint contumaces in † parendo, & seruati sint quatuor termini substantiales ad docendum de partitione, & non fuerit paritum, nihil aliud remanet facien. prout † relaxare censuras, Cassad. decis. 5. num. 7. de Constit. Mobed. decis. 1. de Sent. excom. Vestr. in prax. lib. 8. cap. ult. num. 18. & seq. & dixit Rota in Cremonen. pensionis 28. Maij 1612. & in Brixien. Parochialis 10. Martij 1621. coram bon. mem. D. meo Vbaldo, nec dubitari potest de Episcopum, nam respectu Vicarij, seu Prouisoris de eadem eo ipso dicitur constare, quod post intimationem sibi † personaliter factam non docet de partitione, Rot. diuers. decis. 597. n. 5. par. 2. in recent. quae quidem non partitio nihil aliud est, quam voluntaria inobedientia, quando quis monitionibus Iudicis parere recusat, & ex ista non partitione oritur contumacia propria, quando datur declaratoria, l. contumacia, vers. contumaces non videntur ff. de re iudic. Soccin. in cap. nulli, num. 7. de sent. excom. cum alijs per Rotam in d. decis. 595. num. 3. in fin. & in Altorien. prestimoniorum 13. Iunij 1622. coram bon. mem.

mem. D. meo Vbaldo. Quo verò ad Episcopum non solum constat de contumacia, quia non docuit de partitione intra terminos assignatos, sed etiam quia ex actibus positivis per ipsum factis, constat de inobedientia, & contrauentione mandatorum, dum ad impediendam illorum executionem, habuit recursum ad Iudices laicos, retinuit penes se dicta mandata, illaq. restituere recusauit, & quod peius est eludendo Rotam, & partes, dum mandatis debeatur parere, cepit, super illis cognoscere faciendo se Iudicem esse sub prætextu, quod fuerit electus executor, & proinde inhibuit Decanum, & Archidiaconos deueniendo postea ad declaratoriam contra vnam ex dd. Archidiaconis, nec non ad executionem realem, & personalem ob contrauentionem dictæ Inhibitionis, & faciendo illum carcerare, & idem fecit contra quosdam clericos, quibus fuerant collata quædam beneficia per Archidiaconos, Idq. non obstant. quod fuit oppositum de defectu Iurisdictionis, de pendentia litis in Rota, & quod Episcopus debeatur dictis mandatis parere non autem de illis iudicare, vnde istis sic stantibus non solum est conceden. interdictum contra Episcopum propter illius non partitionem, & contrauentionem expresse, sed etiam omnia prædicta per ipsam facta tanquam nulla, & attentata sunt reuocau. Rot. dec. 329. num. 2. in fin. par. 1. in recent. S. mem. Greg. XV. dec. 486. num. 17. & sic conceden. provt in dubio ex carceratio carceratorum, cum restitutione bonorum, & reuocatione attentatorum.

Et ita decisum vtraque parte informante.

REVERENDISS. PIROVANO

Sancti Seuerini Fructuum dotis.

Mercurij 20. Februarij 1630.

ARGUMENTVM.

Fructus dotis mulieri transeunti ad secunda vota, debentur ab hæredibus mariti, quod multò magis procedit, quando super restitutione motum est iudiciũ, & illi possunt peti etiam à secundo viro, & debentur ad rationem quinque pro centenariò, vbi non adest particulare statutum super hac taxatione.

SVMMARIVM.

1. Fructus dotis debentur mulieri transeunti ad secunda vota, quando dos ei ab hæredibus primi viri non fuit restituta.
2. Hæredes mariti sine dubio tenentur ad fructus dotis, postquam mulier mouit iudiciũ contra eos super restitutione.
3. Vir secundus potest petere fructus dotis ab hæredibus primi viri, quando ipsi sunt in mora soluendi, vel per interpellationem, vel per lapsum diei ab eis promissi.
4. Dotis fructus debentur ad rationem quinque pro centenariò, vbi non adest Statutum particulare, vel consuetudo super hoc specialis.

In hac causa sunt supra plures decisiones, & præsens dec. 1456. 159. 207. &c.

DECISIO DCCXXXVI.

RELAXATIS iam mandatis contra hæredes Mauritij primi viri D. Sulpitiæ, & satisfacta. Par. IV. Recent. Tom. III.

de sua dote florenorum 5555. supererat quæstio de interuensijs dotis in tempore per dictos hæredes nõ solutæ, de quibus cum hodie quæreretur, an scilicet deberentur, & ad quam rationem itaut mandatũ esset relaxandum, responsum fuit deberi à die restitutæ hæreditatis primi viri, & ad rationem quinque pro centenariò.

Fundamentum primæ resolutionis fuit, quia Mauritius, & Franciscus illius pater promiserunt Sulpitiæ in casu restitutionis dotis morte, vel diuortio infra sex menses, iuxta formam Statutorum S. Seuerini dotem restituere, qui dies obitus Mauritij cum contingerit de anno 1610. & in eius testamento eandem vxorem suam usufructuariam reliquerit, donec vitam vidualem seruaret, & per biennium post alias nuptias secutas volnerit etiam durare usumfructum; Secundæ verò nuptiæ Sulpitiæ cum Columnello Margaratio sequuta fuerint de anno 1612. cum dote ab hærede primi viri recuperanda, & in iudicio per hæredem moto de anno 1614. contra Sulpitiæ hæredem super restitutione bonorum hæreditariorum ipsi coniuges exceperunt de dote restituenda, & interpellauerint hæredem inde duplex desumitur interpellatio, nempe ex promissione primi viri de restituendo dotem infra sex menses soluto matrimonio per mortem, & de dote restituenda contra hæredem in iudicio moto super restitutione bonorum hæreditariorum.

Quod prima interpellatio ex tempore sex mensium sufficiat per dummodo maritus onera matrimonij sustineat, tenuerunt Bart. in cons. 128. num. 3. lib. 1. Seraph. dec. 1413. num. 2. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 45. num. 49. & 50. Gratian. discept. 143. n. 23.

Secunda verò interpellatio magis vrget contra hæredem, quia contigit de tempore moti iudicij, & de ea non potest dubitari, per quia sufficiat ad illam obligandum pro fructibus dotis non solutæ, Grat. cons. 56. num. 2. vol. 1. Lup. de usur. comment. 1. §. 4. num. 90. Plot. de in lit. iurand. §. 11. num. 26. & secundum nouam impress. nu. 455. Surd. de alim. tit. 1. d. quæst. 45. num. 49. asserentes secundum virum posse per petere fructus dotis ab hæredibus primi viri, quando illi sunt in mora soluendi, vel per interpellationem, vel per lapsum diei ab eis promissi.

Secundæ verò partis fundamentum fuit, quod debeantur ad rationem quinque per pro centenariò, quia vbi non adest Statutum particulare, vel consuetudo taxantur tantummodo in rationem quinque, sequendo glos. in auth. perpetua, C. de sacr. sanct. Eccles. quam Rota possim admittit, vt in causa Romana fructuum dotis 28 Iunij 1621. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo Bononien. de Guidalottis 24. Maij 1619. coram bon. mem. Cardin. Caualer. Ariminen. legator. 29. Ianuarij 1619. coram D. meo Durano Bononien. fructuum dotis 25. Martij 1629 coram D. meo Ghislerio. Et ita, &c.

R. P. D. GHISLERIO.

Romana Domus de Nocchiellis.

Luna 4. Martij 1630.

ARGUMENTVM.

In emphyteusi Ecclesiastica, licet non succedant feminæ, & in prædicta concessione masculinum non concipiat femininum, tamen non procedit prædi-

Nn   Et con-

13 primi + acquirentis, non est finita linea masculina, neque factus locus deuolutioni, *Bero conf. 77. n. 19. lib. 2. Caphal. conf. 413. num. 10. Menoch. conf. 379. num. 6. vol. 4. Iob. Non. conf. 1. num. 4. Gabr. conf. 90. num. 33. vol. 1.*

Nec Dominis visum fuit obstare clausulam illam
14 pro masculis + tantum ad hoc ut restringat concessionem, ita ut feminæ sint penitus exclusæ, & propter mortem masculorum bona sint + deuoluta ad Ecclesiam ob lineam finitam, et firmavit Rota in *Cesenaten. bonorum 1. Decembris 1586. coram bon. mem. Card. Pamph. & in Veneta donationis 14. Nouëbris 1616. & Rom. fideicom. 6. Nouemb. 1617. coram bon. mem. Burratto, & in Rauennaten. emphyteusis 22. Maij 1620. coram Rauerendiss. D. meo Decano*, quia dictæ decisiones loquuntur de concessione facta + pro se, filijs, & nepotibus masculis, quæ concessio valde differt à præsentī locatione, in qua non legitur verbum (*masculis*), sed prima formula stipulationis fuit concepta pro se, & suis filijs, 17 + & nepotibus legitimis, & naturalibus quibuscūque per directam lineam descendantium masculorū tantum, tamen non releuant, quia verificantur in descendantibus ex masculo descendente à Magdalena, cum + verbum, *descendantium masculorum*, regatur à verbo, *lineam*, immediatè præcedenti, non autem refertur ad verba illa *filiorum, & nepotum*, aliàs illud verbum, *tantum* esset superfluum, 19 quia satis esset, + quod fuisset dictum, *descendantium masculorum*, non tamen stat superflue, sed coarctat, & limitat concessionem locationis ad descendentes ex masculis, & per directam lineam ad exclusionem descendantium ex feminis, & nepotum ex fratribus, & sic declarat locationem esse factam ad vitam nepotum, qui descendunt per directam lineam + masculinam tantum, in quibus nõ qualitas masculina, sed origo requiritur.

Quare cum Annas, & sorores neptes Magdalene ex filio masculo descendant per lineam masculinam ipsis tantum informantibus ad eorum fauorem fuit resolutum, &c.

EMINENTISS. D. CARD. VEROPIO

Romana Fideicommissi de Longhis.

Luna 27. Maij 1634.

ARGUMENTVM.

Resoluitur in præsentī decisione, quando hæres possit cogi ad faciendum inuestimentum, iuxta testatoris præceptum, & quando debeat esse non tantum temporale, sed perpetuum, veluti si causa propter quam illud fuit ordinatum, sit perpetua.

SVM MARIVM.

- 1 Dictiones illa quolibet anno, & aliquo tempore, quid significant.
- 2 Verbum perueniret, est temporis imperfecti.
- 3 Verbum perueniret in materno sermone, quid significet, & importet.
- 4 Voluntas certa, ac deliberata, ex quo non appareat, sed potius quadam propensio, ac quoddam quasi principium voluntatis.
- 5 In interpretationibus dubijs semper potest recurri ad arbitrium boni viri.
- 6 De voluntate testatoris, quando constat, ea attendenda est.

Par. IV. Recent. Tom. III.

- 7 Testator, si ordinauerit facere inuestimentum, dum inuestimenti causa est perpetua, ita etiam perpetuum debet esse inuestimentum.
- 8 Interpretatio voluntatis testatoris, quæ inducit æqualitatem inter filios sequenda est.
- 9 Repetitio qualitatum, & conditionum cessat de uno relicto ad aliud, quando ex aliqua circumstantia apparet de causa non repetendi.

¶ In eadem causa est supra in præcedenti Tomo decis. 31.

DECISIO DCCXXXVIII.

CONFIRMARUNT Domini in dubio, quod
C hodie proposui dec. sionem factam in hac causa coram Eminentiss. Cardinali Pamphilio sub die 28. Maij anni 1618. cum ex his, quæ proponebantur pro parte hæredum Decij, ad quorum instantiã propositum fuit hoc dubium, non visæ fuerint tolli rationes, quibus eadem decisio nitebatur. Dubitatum enim fuit. An ex testamento Martini Longhi inductum fuisset onus fideicommissi reciproci tam inter Honorium, Decium, & Antonium eiusdem Martini filios, & hæredes, quàm inter eorum descendentes, & firmata fuit non solum existentia, eiusdem fideicommissi, sed quia effectus eius dubij erat. An Martinus Iunior filius Honorij posset ex propria persona agere ad inuestimentum scutorum quinquaginta, quo grauata fuit portio Decij, resolutum fuit in eadem decisione, quod posset à Martino vigore eius fideicommissi peti dictum inuestimentum, dubitatum, præterea fuit pro quo tempore intelligi deberet grauata portio Decij, an durante illius vita, an vero pro eo solo tempore, quo alij eius fratres viuere debebant simul in communione, & administrationem onorum hereditatis retinere, debebat eorum mater, cuius arbitrio fieri debebat idem inuestimentum; & in hac etiam parte emanauit decisio contra Decium, quam illius hæredes potissimum impugnabant, & Domini hodie confirmandam esse censuerunt; Et visum fuit ostendi id ex verbis testamenti ipsius Martini, in quibus grauabatur portio Decij; cum enim in iis diceretur, quod ex tertia parte hereditatis, quæ ad eum perueniret conuerti deberent quolibet anno scuta quinquaginta, in emptionem alicuius rei fructifera, ut ex tali summa simul cum fructibus ex ea prouenientibus augeretur præterea suæ hereditatis, & in casu, quo Decius se opponeret aliquo tempore eidem inuestimento posset opportunis iuris remedijs ad illud cogi à fratribus, non poterant ea verba hanc restrictionem pati, ut essent intelligenda, quod idem inuestimentum finiri deberet cum administratione matris, aut quod pro solo eo tempore censeretur data actio fratribus Decij, ut eum cogere possent ad dictum inuestimentum, cum contrarium significarent dictiones illæ, quolibet anno, & aliquo tempore, + quibus sine aliqua præfinitione temporis, vel grauabatur Decius, vel illi prohibebatur, ne dicto inuestimento se opponeret, argum. text. in l. si in singulos annos annos, ff. ann. leg. & in l. firmio 26. §. ult. in fine, ff. quand. dies leg. ced. & not. ibi glos. in verbo deficiente, Bart. in l. cum Titio 55. num. 3. ff. ad l. falcid. prob. text. sumpto argumento à contrario sensu in l. si cū præfinitione, ff. quand. dies legat. cedat. ut declarat ibi Bart. & in d. l. si in singulos, ff. de ann. legat. Sim. N n 2 de Prat.

de Prat. de interp. ult. vol. lib. 4. interp. 1. dub. 9. n. 59. & facit regula adducta per eundem Bart. in l. si iuris peritos sub num. 2. ff. de excusat. quem refert Ias. in l. sufficit. ff. de cond. indeb. Alex. cons. 213. n. 6. vol. 6.

Neque contrarium visum fuit significare posse id arbitrium, quod fuit concessum matri Decij super electione dicti inuestimenti, siue etiam alia verba testamenti in quibus dicebantur, vt id inuestimentum fieri deberet de ea parte hereditatis, quæ ad Decium perueniret, cum ex vtraque hac qualitate, quæ fuit expressa in testamento, videretur semper spectatum fuisse idem tempus, quo administratio hereditatis futura esset apud matrem ipsius Decij. Et quidem considerabatur ab illius heredibus verbum illud perueniret, quia cum concessa illi fuisset à Testatore administratio suæ hereditatis, quousque Antonius communis filius, & vnus ex heredibus institutis attigisset vigesimum quintum annum suæ ætatis, & pro eo tempore concessisset idem Testator Elisabethæ suæ vxori, ac matri Decij integrum vsumfructum bonorum eiusdem suæ hereditatis, dicebatur ex vi illius verbi perueniret, quod erat temporis imperfecti significatum fuisse in Decio etiam imperfectionem respectu actus acquisitionis, iuxta not. per glos. in l. si in vendentis in fin. C. de contrahend. emp. quam secutus fuit ibi, Bald. sub num. 2. Salic. sub num. 11. Verum non visum fuit ex hoc probari, quod talis esset voluntas testatoris grauandi Decium pro eo solo tempore, quo ipse habere debebat solam proprietatem dictæ hereditatis, quia verbum illud perueniret, quod materno sermone expressum à testatore, dicebat, *che per uerebbe*; considerari debebat tanquam probatum de tempore, quo ipse testator adhuc viuens, atque inde Dominus suorum bonorum transferebat executionem suæ voluntatis in id tempus, quo sibi iam defuncto succedere debebat, tam ipse Decius, quam alij eius fratres, quos ille heredes instituerat; Vnde ratio ob quam dicebatur ex qualitate eius verbi significatum fuisse tempus, in quo portio Decij nõ transisset in liberum illius dominium tollebat ex altera hac ratione ob quam apparebat, quare ita conceptum fuisset id verbum, arg. text. in l. 4. ff. de adim. leg. & in l. 3. §. bonorum possessio. ff. de bon. poss. & ob hanc ponderationem tradit Bald. in d. l. in vendentis, C. de contrah. empt. hæc aut similia verba, ex quibus non videatur significari posse voluntas deliberata, ac certa, sed potius quædam propensio, ac quoddam quasi principium voluntatis hanc imperfectionem designare solum in contractibus, non autem in vltimis voluntatibus, & probat text. in l. Pamphilio, §. propositam, ff. de legat. 3. vbi id notat Bart. & in l. serui electione 5. ff. de leg. 1. sub num. 4. quem sequitur ibi Cast. sub num. 3. & in cons. 137. num. 1. in fin. par. 2. Soccin. lun. cons. 179. num. 5. lib. 2. Nat. cons. 250. num. 5. lib. 2.

Non etiam visum fuit significari posse ex arbitrio quod habere debebat Mater ipsius Decij super electione dicti Inuestimenti, quia hæc cura, quæ illi commissæ fuit non respiciebat substantiam obligationis, quæ futura erat ipsius Decij, sed solum modum qui potuisset etiam ab alijs adimpleri, adeout nolente illius Matre declarare genus inuestimenti, siue etiam ea defuncta perueniret ad arbitrium boni viri, qui semper potuisset facere eandem declarationem, vt notatur in l. si quis arbitrari, ff. de

verb. oblig. & tradunt ibi Doctores, Bartol. sub n. 3. & 5. Cast. sub num. 6. Imol. num. 3. Ias. num. 16. in fin. & tradit glos. sepius relata in l. si in vendentis, C. de contrah. empt. & in l. in persona in verb. generaliter, ff. de reg. iuris, & fuit dictum in Faentina Pecuniaria 4. Maji 1622. coram Reuerendiss. Dom. meo Decano, & in Vrbeuetana rescissionis contrah. 24. Ianuarij 1633. coram R. P. D. meo Merlino. Et quod testator noluerit propter hoc arbitrium concessum vxori restringere, tempus huius inuestimenti ad administrationem illi relictam suaderi poterat ex potestate data fratribus Decij, eum compellendi ad idem inuestimentum in casu per quo ille recusaret, cum pro tempore quo durante administratione Matris fuissent in eiusdem potestate pecuniarie hereditarie, ex quibus dictum inuestimentum fieri debebat, potuisset illa adimplere hanc voluntatem testatoris, neque opus fuisset, vt Decius ad id cogere per suis fratribus.

Confirmari hæc poterant ex ratione, ob quam Testator dixit se motum fuisse ad grauandam eam portionem Decij, quæ duplex erat; Et primo apparebat consideratum ab illo, fuisse beneficium suæ hereditatis, vt scilicet ex fructibus, qui percipi debebant ex eodem inuestimento augetetur fideicommissum ad fauorem suorum descendendum, & in eorum defectum ad fauorem Monasterij quod erigi debebat in oppido Vigium Diocesis Mediolanensis, ex quo testator erat oriundus. Vnde sicut perpetua erat hæc causa, & ita etiam perpetuum esse debebat inuestimentum, quod eidem causæ deferre debebat ex notatis per Doctores in l. si qui heredem, C. de instit. & subst. & per Ias. ibi num. 14. in 4. limit. Dec. num. 3. per text. in l. si quis ita legauerit, ff. de cond. & demonstr. Bald. in l. humanitatis, num. 30. C. de impub. & alijs subst. & tradit Gabr. de fideicom. concl. 8. n. 10. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 6. num. 19.

Alteram rationem considerauit Testator respectu personæ ipsius Decij, quia cum ille possideret aliqua beneficia Ecclesiastica, ideo dixit se grauasse eius portionem eo onere, quia scilicet commodum viuere poterat ex redditibus eorundem beneficiorum, & hæc quoque causa accipienda erat tanquam perpetua, sicut perpetuum erat commodum, quod Decius percipere debebat ex eisdem redditibus, immo hæc coniectura tanquam inducens æqualitatem inter filios plurimum conferre videbatur per declarationem paternæ voluntatis, ita ut tam diu eadem coniectura durare deberet quamdiu vigeat ratio eius qualitatis arg. text. in l. ut liberis, C. de collat. & in l. cum pater, §. pater pluribus, num. 3. & in l. pater filiam, num. 2. ff. de collat. Dot. Bald. cons. 156. num. 1. vol. 2. Dec. consil. 59. num. 3. & consil. 122. num. 3. in fin. Card. Mant. de coniect. ult. volunt. lib. 6. tit. 2. num. 5.

Ex declaratione harum causarum cessare visa fuerunt coniectura, quæ in contrarium afferebantur ab heredibus Decij, & illa præcipue, in qua dicebatur, quod ea summa scutorum quinquaginta quæ inuestiri debebat ex illius portione intelligi deberet correspondere ad similem quantitatem, quam voluit testator solui debere ab vxore in impensas vestium aliorum filiorum pro tempore, quo illa retinere debebat eorundem administrationem; Quia ex causâ non poterant restringi ab hac dispositionem, eam

ad si consideretur favor ipsius hereditatis, cuius beneficio cedere debebat id inuestimentum quod faciendam erat à Decio pro quo considerari poterat etiam breuitas, temporis quo à Matre Decij retineri debebat ea administratio, nempe quousque Antonius eius, frater perueniret ad annum vigesimum quintum sue ætatis, qui tempore conditi testamenti dicitur fuisse annorum decem, & septem, quam si consideretur causa propter quam grauatius Decius hoc onere, non per ratione fructuum, quos ille percipiebat ex redditibus suorum beneficiorum. Quamquam eam causam impenfarum, quæ facienda erat à matre in vestibus aliorum duorum filiorum, & fratrum Decij apparebat expressam fuisse in oratione diuersa, & in capitulo omnino distincto ab eo, in quo legabatur impositum Decio hoc onus, quod pariter impedimento esse videbatur ad effectum, ut dici non possit quod facta fuerit repetitio eiusdem temporis lux. regulam. propositam per gloss. in l. in repetendis ff. de leg. 3. c. notatis ibi per Bart. & in l. seia d. Caio ff. de fund. instrum. legat. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 34.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. Q V E I P O.

Legionen. Puritatis Sanguinis.

Luna 16. Maij 1631.

ARGUMENTVM.

Sanguinis puritas quando, & ex quibus probationibus bene remaneat iustificata, & penitus conuassata, & destructa contraria probatione.

S V M M A R I V M.

- 1 de Puritate sanguinis dicitur constare, si non doceatur de illius impuritate.
- 2 Puritatis sanguinis, & ascendentie ius assistit, & ideo si quis contrarium asserat, grauat onere probandi. num. 3.
- 4 Iuris presumptio pro liquidissima probatione habetur.
- 5 Testibus Sacerdotibus plenissima fides est adhibenda.
- 6 Testes vicini presumuntur informati de qualitate rerum vicinarum.
- 7 Testibus plenior fides est adhibenda si sint ex primaria nobilitate loci &c.
- 8 Negatiuam, quando testes plene firment.
- 9 Puritas sanguinis probatur per testes deponentes de publica voce, & fama.
- 10 Fama inconcussa in antiquis plene probat, quando habet originem à personis fide dignis, & orta est ex iustis, & probabilibus causis.
- 11 Et ista doctrina maxime procedit in probatione nobilitatis, aut alterius qualitatis.
- 12 Et quando non discordat à presenti statu, sed ei conuenit, prædicta doctrina non habet contradiccionem.
- 13 Puritatis sanguinis probatio, quando facilius remaneat iustificata.
- 14 de Iure reali, quando agitur, veluti de puritate, & nobilitate sanguinis, tunc sententia lata inter duos facit ius, quo ad omnes.
- 15 Sanguinis iura, sunt realia, naturalia, & perpetua omnibus, quos tangit.

Par. IV. Recent. Tom. III.

- 16 Sententia super puritate sanguinis ad fauorem unius lata, omnibus prodest de eodem genere.
- 17 Puritas, & nobilitas sanguinis bene probatur quando aliqui ex eodem genere, & origine habuerunt officia, ad qua non nisi sanguine puri admittuntur.
- 18 Res inter alios acta, alijs præiudicare, vel nocere, vel prodesse non solet.
- 19 Sed ista regula non procedit in sententia in causa status, cum legitimo contradiccionem agitata.
- 20 Res iudicata magnam inter omnes presumptionem inducit.
- 21 Sanguinis impuritas probatur per testes deponentes de publica voce, & fama.
- 22 Testes, qui non concludunt, non reueant.
- 23 Testes non probant famam, si omnes deponunt de auditu, ab uno.
- 24 Fama originem habere debet à duobus saltem viris fide dignis.
- 25 Testes deponentes super fama, si tractatur de negotiis grauib. requiritur quod attestent, se audisse à maiori parte populi.
- 26 Testes deponentes super fama, debent reddere rationem sui dicti per sensum corporis, veluti, quia audierunt à maiori parte populi.
- Et debent dicere à quibus traxit originem, & exprimere causas ex quibus populus fuit inductus ad sic credendum.
- 27 Puritatis, & impuritatis sanguinis qualitas sensu corporeo non percipitur, sed intellectu tantum cognoscitur.
- Et ideo testis super hoc deponens etiam non interrogatus rationem reddere debet.
- 28 Fama non est antiqua, si non sit centum annorum.
- 29 Fama recens, & præsertim qua post motam litem ortum habuit non reueant.
- 30 Fama dicitur vana populi vox & falsus rumor vulgi.
- 31 Testis inimicus non probat.
- 32 Amicus, seu domesticus inimici mei non admittitur contra me ad testificandum.
- 33 Testis, & iudicis officio, quis fungi non potest.
- 34 Fama, si habuit initium vitiosum, & omni exceptione maioribus originem trahere debet.
- 35 Fama, ut fidem faciat à fide dignis, & omni exceptione maioribus originem trahere debet.
- 36 Verba in rixa, & controuersia dicta, tamquam calore iracundia emanata, non sunt attendenda.
- 37 Mulier aut amat, aut odit, nihil datur medium.
- 38 Vindicta nemo magis gaudet quam famina.
- 39 Testes deponentes super fama ut probent requirunt etiam, quod etiam ipsi acquieuerint dictæ famæ, & veram esse credant.
- 40 in Probationum, concursu illa præferenda venit, quæ est pro puritate sanguinis.

DECISIO DCCXXXIX.

CVM sanguinis puritas ex integro latere mæmerno per D. Antonium de Bonal & Azeuedo matrem Don Francisci Vacca Bonal de Mayor-ga, & ex ascendencia paterna per D. Mariam Vacca matrem Didaci Vacca, & auiam paternam di. Francisci esset omnino inconcussa certa, & indubitabilis, & difficultas tantum restringeretur ad ascendenciam paternam ex parte & origine dumtaxat ge-

N n 3 neris

neris de Mayorga; propositi dubium. An Statutum Cathedralis Ecclesie Legionensis super puritate sanguinis admittendorum ad Canonicatus & Præbendas eiusdem Ecclesie obstarer. D. Francisco Vacca Bonal de Mayorga; & Dominis nemine discrepante visum fuit non obstarer, & constare de eiusdem Francisci sanguinis puritate, etiam respectu generis, & ascendentie de Mayorga. Nam ut eiusdem Ecclesie Statuti vigor excludatur, facit de sanguinis impuritate non constare, prout in alijs Ecclesie Hispaniarum simile Statutum habentibus, multoties resoluit Rota, ut in decis. 163. nu. 31. p. 1. recent. ubi in specie de Statuto Ecclesie Legionensis & decis. 182. nu. 4. eadem par. 1. & decis. 180. nu. 1. & 2. par. 1. dicitur. Mantie. decis. 274. nu. 1. & coram S. meo. Greg. decis. 298. nu. 1. & 455. nu. 2. ubi add. late num. 15.

Impuritas autem eiusdem generis & prosapia de Mayorga non solum pro parte Capituli non probatur, sed contrarium patet, tum ex iuris presumptione, tum quæ assistit puritati generis & ascendentie prædictæ de Mayorga cap. ultim. de præf. cap. qualiter & quando de accusat. l. merito ff. pro soc. & pluries resoluit Rota, & ratione optima confirmat decis. 167. nu. 4. par. 1. recent. & coram sanct. mem. Greg. decis. 498. nu. 1. ubi add. refert alias plures decisiones Rotaes, & ex hac iuris presumptione etiam in Capitulum onus probandi impuritatem transferri, notat tex. in l. ultima in princip. ff. quod met. caus. l. siue possidetis, C. de probat. l. si filius. ff. eodem tit. l. etiam, C. de iur. dot. l. filium eum definimus, ff. de ijs qui sunt sui, vel alien. Iur. nam iuris presumptio pro liquidissima & probatione habetur, l. licet Imperator, ff. de leg. 1. l. ab ea parte. ff. de probat. cap. 3. quia verisimile, de præf. & docent Bart. in l. in illa, in fine, ff. de verb. oblig. & post multos Covar. var. resol. lib. 2. cap. 6. nu. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 1. cap. 4. ex nu. 3. Surd. conf. 1. nu. 39. Molin. de primog. lib. 3. cap. 4. numer. 39 & 40. Rota decis. 496. nu. 2. par. 2. recent. & coram sanct. mem. Gregor. decis. 498. nu. 2.

Tum etiam probatur ex depositione quadraginta trium testium, qui fuerunt in hac causa examinati per Commissarium Capituli, qui omnes, specificè deponunt de genere & ascendentia de Mayorga dicti Francisci & de eius sanguinis puritate per publicam vocem & famam, quorum octo sunt Sacerdotes, quatuor sunt Canonici, Archidiaconi, & præbendati eiusdem Ecclesie Legionensis, & Incolæ, ac originarii eiusdem Civitatis quorum fides plenissima & esse debet, tum propter dignitatem Sacerdotalem, glos. in cap. Monachus 77. dist. Soccin. lun. conf. 31. nu. 30. lib. 2. Crauet. conf. 267. nu. 1. Gabr. de testib. conclus. 4. nu. 40. Rota coram sanct. mem. Gregor. decis. 351. nu. 10. Tum quia vicini cum præsumantur plene informati, l. 1. §. 1. ibi, aut ex existimatione circumcolentium, ff. de fluminibus, d. l. filium in fin. ff. de his qui sunt sui, vel alien. Iur. l. si vicinus, C. de nupt. cap. postquam, de elect. Bart. in l. 1. ex nu. 13. ff. de reb. cred. & ibi Alber. nu. 6. & Fulgos. m. 29. & compluribus relatis Farinac. de testib. quest. 70. cap. 6. ex nu. 164. Cabedo decis. 73. nu. 1. & in terminis similis Statuti, Oyeda de incompatib. benef. par. 1. cap. 23. nu. 148. Lara de Capellan. lib. 2. cap. 4. nu. 25. & 26. & cum magna pars horum testium sint etiam & ex primaria nobili-

tate eiusdem loci, ultra quod sunt cives, & originarii illius, propterea maior fides adhibenda venit. l. testium in princip. ff. de testib. præsertim dum omnes ab ipso Capitulo & eius Commissariis inducti sunt. Idque eorum personis nihil obijci potest, l. si quis testibus, & ibi Bart. Bald. & ceteri. Doct. C. de test. cap. ultimo. Item si quis testibus 4. quest. 3. Gramm. decis. 34. nu. 12. Crauet. conf. 188. nu. 5. & in terminis similis Statuti, Mantie. decis. 274. nu. 1. & considerant Domini quod non solum isti testes in eorum dictis concludunt pro puritate, & fama publicæ generis & ascendentie de Mayorga, sed etiam concludunt pro negatiua impuritatis optimam reddentes rationem, quia alter esse non posset quinscissent, & audissent à suis parentibus maioribus, & conuicinis, propter notitiam plenam omnium & memorabilium illius Civitatis, quomodo negatiuam plenè probari firmat glos. in l. hinc nobis in authent. de hered. & falcid. quam Ang. ibi communitè approbatam dicit Casir. in l. 1. nu. 22. ff. de reb. cred. Gabr. dicta conclus. 4. nu. 2. de testib. & compluribus relatis, Farinac. de testib. quest. 67. nu. 22. Rota coram S. me. Greg. decis. 325. nu. 4.

Certissimum autem est in iure, sanguinis puritatem probari per testes deponentes de publica voce, & fama, ut multoties resoluit Rot. decis. 167. nu. 49. & decis. 494. nu. 4. par. 1. recent. & coram sanct. mem. Gregor. d. decis. 498. nu. 4. & compluribus relatis Gutier. lib. 3. præf. quest. 14. nu. 33. cum in antiquis fama & inconcussa plenè probet, quando habet originem à fide dignis, & orta est ex iustis, & probabilibus causis, Bart. in l. de minore. §. plurimū. nu. 15. ff. de question. & ibi Hippol. nu. 108. Valas. consult. 187. nu. 8. & post multos Garz. de Hispan. nobil. glos. 18. §. 1. ex nu. 6. tex. in cap. ut parentela 35. quest. 6. l. si arbiter, ff. de probat. Farinac. in prax. crim. quest. 47. ex nu. 101. quæ doctrina maxime & procedit in probatione nobilitatis, & puritatis, aut alterius qualitatibus secundum text. in l. prouidendum, C. de postul. ubi not. Bald. Tirac. de nouidendum, C. de postul. ubi not. Bald. Tirac. ubi sub cap. 37. nu. 84. cum alijs per Farinac. ubi supra. Et quando non discordat à præfenti statu, sed ei conuenit prædicta & doctrina non habet contradicte, ex Abb. in cap. veniens il. 1. de testib. Rip. in l. rem quæ nobis in fin. de acquir. poss. Corn. conf. 26. lib. 4. Soc. conf. 194. in fin. lib. 2. ut refert Garz. in dicto §. 1. ex nu. 8. Gutier. ubi supra nu. 24.

Quæ eò magis procedunt, dum D. Francisco Vacca Bonal de Mayorga est in statu & quasi possessione & puritatis sanguinis ratione generis, & ascendentie de Mayorga, cum ex eodem genere, familia, prosapia, & cognatione de Mayorga extiterint tres personæ insignitæ habitu militari Diui Sancobi, & alter fuerit insignitus habitu militari Sancti Ioannis Hierosolymitani, & alij duo sint familiares Sanctissimæ Inquisitionis Hispaniarum, quibus puritatis, & nobilitatis Informationes factæ fuerunt in Civitate Legionensi, & Astoricensi, & esse consanguineos dicti Francisci, & ab eodem stipite per genus de Mayorga descendere deponunt quatuordecim testes, quorum maior pars refert gradum consanguinitatis, & interfuit prædictis probationibus, & etiam alij duo eiusdem generis de Mayorga, & coniuncti intra quartum gradum dicto Francisco per idem genus de Mayorga, fuerunt Capellani tres Contraternitatum S. Ildori, & de Capellanis in

in Civitate Legionensi, in quibus viget, & obseruatur simile puritatis Statutum, vt inter alios deponit Don Aluarus de Villafantestis 127. qui prædictarum Confraternitatum Confrater existit, & tamquam Notarius Inquisitionis interfuit plurimarum Informationum, atque ita est plenè instructus de huiusmodi qualitatibus, vt ipse deponit, & in causa status, † quando agitur de Iure reali, veluti de puritate, aut nobilitate sanguinis, sententia lata inter duos facit Ius quoad omnes. iuxta regul. text. in leg. ingenuum, ff. de stat. homin. & ibi glos. Bart. & Doct. l. 1. §. fin. l. 2. & 3. in princ. ff. de liber. agnos. Couar. præf. cap. 13. num. 5. Pinell. in l. 1. §. par. num. 50. C. de hon. mater. Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. 5. §. 1. num. 1. Solis. de cens. lib. 3. cap. 2. num. 4. latè Gonzal. ad 8. regul. Can. cell. glos. 9. §. 1. ex num. 84. & similia Statuta puritatis considerauit Rota decis. 271. num. 2. par. 2. rec. & coram sanct. mem. Gregor. decis. 486. num. 9. & agens de nobilitate sanguinis Garz. de nobilit. glos. 6. n. 48. cum iura sanguinis sint realia, naturalia, & perpetua † omnibus quos tangit, l. qui aliena, §. fin. ff. de neg. gest. l. iura sanguinis, ff. de reg. Iur. ideo immutabilia §. final. Instit. de iur. nat. & sententia ad factorem vnius lata † omnibus prodest, vt not. Angel. in dicta authen. vt liceat matri, & auia, §. ad her. cum alijs per Garz. vbi s. p. & in terminis Statuti Legionensis notauit Rota decis. 68. num. 14. coram D. meo Decano, Rot. decis. 494. num. 5. par. 1. recent. Mober. decis. 8. Achill. decis. 5. de sent. & re iudic. Crescent. decis. 18. de probat. & optimè Sanct. me. Greg. dicta decis. 498. num. 9. & esse optimum modum probandi nobilitatem † & puritatem sanguinis, quando ostenditur descendentes ab eodem genere, & origine habuisse officia, ad quæ non nisi nobiles, & puri sanguinis admittuntur, milites notauit Rota vt apud Cas. de Grass. decis. 2. num. 1. vers. quarto qui fil. sint legit. Seraph. decis. 297. num. 4. Rota decis. 176. num. 7. par. 1. recent. & decis. 248. post secundum vol. consil. Farinac. Licet enim res inter alios acta alijs † præiudicare, aut prodesse non soleat, l. unica C. res inter alios act. l. unica, C. quibus res iudic. non noc. l. sape, ff. de re iudic. l. si vnus 27. §. ante omnia, ff. de pact. non procedit hæc regula in causa status cum legitimo contradicere agitata, iuxta text. in d. l. ingenuum, & Doct. supracitatos. Maximè quia quælibet res iudicata magnam † inter omnes præsumptionem inducit glos. Bart. & Doct. in l. si duo Patroni, ff. de iur. iur. Alex. in d. l. sape nu. 70. Couar. præf. cap. 12. num. 4. & omnia acta, & instrumenta authentica ipsum factum inter omnes probare, & huius probationis intuitu † prodesse illis, qui in ea causa, vel negotio interfuerunt, receptum est communiter, iuxta textum in l. gesta, ff. de re iudic. Bart. in l. 2. num. 12. C. de eden. quam ibi sequuntur Bald. nu. 18. Alex. num. 14. Felin. in cap. causam que il. 2. nu. 25. de testib. Couar. præf. cap. 20. in fin. Surd. consil. 49. num. 42. Impuritas autem sanguinis dicti Francisci nullo modo † probatur per Capitulum, licet enim probari possit per testes deponentes de fama, & auditu, iuxta glos. in l. 1. ff. de probat. Alphons. à Castro de iust. heretic. punis. lib. 1. cap. 7. Gutier. lib. 3. præf. cap. 14. num. 17. Azuned. lib. 6. recopilat. 2. in rubr. Salye. in prax. crim. eccles. cap. 23. num. 20. Lara de capellan. lib. 2. cap. 4. num. 14. Oyes. de incomp. benef.

par. 1. cap. 23. num. 140. huiusmodi fama impuritatis ex genere, & ascendencia de Mayorga, vel alio latere contra dictum Franciscum probata non extat, cum ex depositionibus quatuor testium, quibus dumtaxat Capituli intentio posse niti videtur, nullo modo proberetur; Nam Doctor Antonius Centeno Canonicus Legionen. qui est testis 22. quamuis deponat de fama, & opinione impuritatis dicti Francisci, nullum tamen reddit auctorem nisi proprium parentem iam mortuum, & quod in quadam discordia, & rixa inter Patrem Francisci, & quendam Notarium Civitatis Legionen. habita à quadraginta annis in circa, Didacus Pater Francisci fuit notatus de impuritate à prædicto Notario, quodq. cōtra eiusdem Francisci puritatem ortus est rumor quidam postquam Bullas sui Canonicatus Capitulo Legionen. præsentauit. Claudius vero Garzia de Rebolledo testis 86. quamuis assertiuè deponat de impuritate Francisci, nullum tamen reddit auctorem nisi proprium parentem iam mortuum, neque aliam rationem, præterquam quod audierat fuisse alias tractatum de matrimonio contrahendo inter certam consanguineam Francisci, & quendam cognatum suum, neque habuisse effectum, ex eo quod ortus fuit rumor de impuritate dictæ consanguineæ: Et Cruz Arias testis 128. Oppidi de Mirantes, & si de opinione, & fama impuritatis Francisci deponat, nullam tamen reddit rationem neque auctorem; Et Franciscus Lopez Martinez Canonicus Astoricen. audiuisse susurrum & murmur de impuritate sanguinis generis de Mayorga illius Civitatis, & quod D. Rodericus de Mayorga miles S. Iacobi in illa Civitate Astoricen. non erat purus sanguine, & quod ad obtinendum habitum Diui Iacobi fuerat opus dispensatione Regia, cuius rumoris, & auditus nullum reddit auctorem, neque rationem aliquam, & tandem concludit nescire, an illud murmur contra illos de genere de Mayorga, an vero contra genus, † & profapiam de Astorga ortum fuerit, vnde eius depositio nihil concludit iuxta regulam text. in l. neque natalis, C. de probat.

Eademque ratione prædicta probatio coadiuuari non potest ex testimonio Petri Centeno Canonici Legionensis deponentis de impuritate Francisci sub conditione si genus de Mayorga trahit originem ab illa de Villa Masian, aut à Villa de Valderas, à quibus locis dictus D. Franciscus nullum originem trahit, neque de tali origine aliquis testis deponit, ex quibus propterea testibus fama impuritatis Francisci probata non remanet, quia nullus eorum reddit auctorem præter vnum, † ideoq. viget regula, text. in cap. licet ex quadam 47. ibi, non est quæ ab vno, cum non sufficeret ille si viueret, sed duobus ad minus, de testib. cum à duobus saltem fidedignis debeat † fama originem trahere, vt ibi traditur, & notarunt, Gloss. Abb. & Doct. Ruin. cons. 52. n. 7. lib. 5. Mascard. conclus. 749. num. 17. neque attestantur audiuisse † à maiori parte populi, prout in negocijs grauib. exigitur, Bart. in l. de minore, §. plurimum, num. 20. ff. de quæst. Cassad. decis. 3. num. 1. de probat. Mantio. de contr. lib. 23. tit. 5. num. 9. Mascard. post multos conclus. 749. num. 2. & 9. Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 46. num. 16. vers. quarta est, neque reddunt causam scientiæ, & dicti sui, prout requiritur, Mascard. vbi supra num. 11. ibi, nam 26. eo casu nisi reddant rationem dicti sui per sensum corpe.

corporis, sui veluti quia audiuerunt à maiori par te populi, & dicant à quibus traxit originem, & exprimant causas ex quibus populus fuit inductus ad fidei credendum, non probant, post Ruin. conf. 158. numer. 23. lib. 3. Alexan. conf. 150. lib. 1. Mascard. & Sanch. ubi supra Oyed. dicto cap. 23. num. 140. Nam cum qualitas puritatis, vel impuritatis sensu corporeo non percipiatur, sed intellectu dūtaxat cognoscatur, testis etiam non interrogatus rationem suidicti concludentem reddere debet, Bart. in l. solam num. 3. Bald. num. 1. Salyc. num. 2. Castr. nu. 6. C. de testib. Rota coram san. mem. Gregor. decis. 325. numer. 3. & cum pluribus relatis Farinac. de testib. quest. 70. num. 6.

Præsertim quia prædicta fama, de qua testificatur, non est temporis antiqui, scilicet præcentum annorum, prout exigitur, Curt. sen. conf. 82. num. 11. Menoch. conf. 345. num. 41. Mantica. d. tit. 5. num. 10. cum fama recens, & præcipue, quæ post litem contestatam incipit, nullius sit momenti d. cap. licet ex quadam, ibi, & ante litem motam, de testib. quia ea fama dicitur potius vana & vox vulgi, vel falsus rumor populi, cap. qualiter il. 2. de accus. & ibi gloss. verb. & inquirendam, cap. in cunctis 11. quest. 3. & ibi gloss. ver. maledicorum, Mascard. de probat. conclus. 748. nu. 8. Valasc. consult. 177. nu. 8. Mantica. decis. 174. num. 9. in fin. Rot. decis. 494. num. 15. & decis. 167. num. 29. par. 1. recent. Sanchez lib. 2. disput. 46. num. 6. & ex his corruunt testimonia deponentium de quodam murmure, & susurro orto contra puritatem Francisci post præsentationem litterarum Apostolicarum, de quo deponunt dictus Antonius Centeno testis 22. Et Petrus Centeno Canonicus Legionensis testis 5. & 124. 127. 101. & 92. necnō alij testes Canonici eiusdem Ecclesiæ, qui omnes deponunt de rumore orto post Bullarum præsentationem, & præter testes 5. & 22. omnes testantur se existimasse rumorem illum esse falsum, eo quod censent ascendentiā Francisci esse puram, & de eodem rumore, & eius falsitate deponunt duo Canonici eiusdem Ecclesiæ Legionen. asserentes audisse se istum rumorem inter aliquos Canonicos eiusdem Ecclesiæ, & quod omnes censebant esse quid irrisorium, & sine fundamento, qui sunt Doctor Don Rodericus Cabral Archidiaconus Legionen. & licentiatu Alphonsus de Roxas Canonicus eiusdem Ecclesiæ testis 17. & 124. ac alij de quibus supra, de quo rumore post Bullarum præsentationem, & eius falsitate etiam deponunt D. Antonius Pimentel de Quiñonas Civis Legionensis testis 26. & D. Ferdinandus de la Bandera testis 28. qui deponit fuisse præsentem rixæ habitæ ab hinc 40. annis inter Didacum patrem Francisci, & quemdam Notarium, & scire nihil contra puritatem dicti Francisci dictū fuisse, ex quo etiam corruit testimonium Antonij Centeno Canonici Legionen. quod etiam alio vitio laborat orto ex inimicitia capitali inter patrem eiusdem Antonij, & Didacum patrem Francisci, de qua inimicitia deponit testis 127. à quo prædictus rumor originem, & principium sumpsisse videtur, ut apparet ex depositione ferè omnium Canonicorum, qui dicti rumoris eundem Antonium reddūt auctorem, prout etiam eodem morbo laborat testimonium Crucis Arias, qui est testis 128. propter rixam magnam inter ipsum, & Franciscum habitam in Oppido de Madrid, de qua deponit de visu, & auditu

Petrus Alvarez Alphonsus Canonicus Legionen. testis 126. Ideo eorum testimonium fidem non facit, secundum text. in authent. si testis. C. de testib. & cum pluribus relat. agens de his statutis tradit Oyeda in d. cap. 23. num. 149. docens istam doctrinam nam etiam procedere in amico, seu domestico inimici, ut sit à testimonio repellendus, ut not. in cap. repellantur, & in cap. cum oporteat de accusat. & not. Scriben. in l. liberi, C. de inoffic. testam. Ideo dicti Antonij Centeno testimonium propter inimicitias paternas fide carere debet, & eo maxime quia fuit vnus ex ludicibus Capitularibus huius causæ in Capitulo Legionen. nec potuit Iudicis, & testis officio fungi, eaq. ratione eius testimonium est nullius momenti secundum Bart. in l. ne in arbitris num. 6. Bald. num. 7. Alber. num. 1. Salyc. nu. 3. ff. de arbitr. Abb. in cap. cum à nobis num. 2. Felin. nu. 6. de testib. & pluribus relatis, Mascard. de probat. conclus. 124. nu. 2. Farinac. de testib. quest. 60. ex num. 89. Et hac etiam ratione dicta omnium Canonicorum eiusdem Ecclesiæ Legionen. nullius momenti, & fidei censei debent, prout similiter Bullarū ortus contra puritatem dicti Francisci post Bullarū præsentationem originem trahens à dicto Canonico Antonio Centeno, secundum dicta ferè omnium testimonium in consideratione esse nō debet propter initium vitiosum, quia fama ut fidem faciat à fide dignis, & omni exceptione maioribus, & originem trahere debet, secundum text. in d. cap. licet ex quadam, ibi. sed à fide dignis, & omni exceptione maioribus, de testib. Bart. in d. l. de minore. §. plurimum nu. 15. Osas. decis. 101. num. 17. Afflic. decis. 337. num. 2. Mascard. dicta conclus. 849. num. 14. & hac testimonium qualitas debet specificè probari, ut tradit Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. num. 30.

Et eodem iuris fundamento evanescunt quædam verba iniuriosa dicta à quibusdam Monialibus Monasterij de Ottero contra alias Moniales eiusdem Monasterij descendentes ex genere de Majorca per quæ notabantur de sanguinis impuritate, ut apparet ex depositione quatuor Monialium eiusdem Monasterij, quæ omnes conveniunt dicta verba in quadam rixa, & controuersia inter illas orta iracundie calore dicta fuisse prout præsumitur ex scemineo sexu, nam mulier, aut famat, aut odit, nihil datur tertium, ut tradit Petr. Greg. lib. 22. sintagm. cap. 13. num. 1. & Iuuenalis, satyr. 17. ibi, vindicta & nemo magis quam femina gaudet, & prosequitur Decian. tract. crimin. lib. 3. cap. 7. nu. 7. prout omnes dictæ quatuor Moniales fatentur, quia deponunt plenissime ad fauorem puritatis D. Francisci, & dictarum Monialium. Ideo ex dictis verbis, & ex prædicto rumore fama generari non potuit, cum probet originem ab antiquo tempore, & à personis fide dignis, & quod de ea deponentes sint omni exceptione maiores ex supra deductis, vltius requiritur quod acquieuerint prædictæ famæ, & verā esse credant, Abb. in cap. licet ex quadam num. 3. ff. de testib. & post multos relatos Oyeda in d. cap. 23. numer. 140. vers. quarto, Menoch. conf. 60. nu. 2. Sanchez d. disput. 46. num. 16. vers. vltima conditio est ex quo etiam fundamento testimonia omnium ferè Canonicorum Ecclesiæ Legionen. deponentium in hac causa dicto D. Francisco officere non possunt, siquidem post relatum ab ipsis prædictum rumorem ortum post Bullarū præsentationem, deponunt plenissime

nissimè ad fauorem puritatis Francisci, etiam ex genere, & descendencia de Maiorca, & dicto rumori non acquiescunt, imò deponunt quod non obstante predicto rumore tenent, & habent, & prout semper habuerunt dictum Franciscum esse nobilem, & purum sanguine absque macula, & nota aliqua impuritatis.

Quapropter cum ex dictis testibus, fama impuritatis nō resulet, non est necesse recurrere ad communem doctrinam sapientinè à Rota receptam, quæ docet in concursu probationum præferendam esse probationem pro puritate, Rot. decis. 167. num. 27. & decis. 182. nu. 9 par. 1. recent. Oyeda in d. cap. 23. num. 143. & 146. Lara de capell. lib. 1. cap. 4. ex num. 35.

Et ita Francisco solum informante parte Capituli sapius citata, & informare renuente fuit resolutum.

REVERENDISS. MERLINO.

Ferrariens. Spolij.

Luna 25. Iunij 1635.

ARGUMENTVM.

In spolij, alijsque interdicijs, non fit condemnatio ad fructus restituendos, nisi à die litis contestatæ præterquam in spolio violento, & attentato. Spolium, quando non dicatur violentum. Mala fides, in possessore, ut excludatur, sufficit omnis temeraria, & bestialis causa. In donatione se fundans tenetur exhibere donationem validam etiam cum solemnitate extrinseca.

SVMMARIVM.

- 1 Sententia iniusta non transit in iudicatum, quamvis qui succumbit intra legitima tempora non appellauerit.
- 2 In Spolij, & alijs interdicijs, non fit condemnatio ad restitutionem fructuum, nisi à die litis contestatæ, præterquam in spolio violento, & attentato num. 5. Et hæc est verior, & receptior opinio. Eamq. Rota perpetua amplexa est, num. 3.
- 4 Benintend. decis. 93. num. 1. r. i. i. citur.
- 6 Spolium non dicitur violentum, quando vis nulla illata est, neque metus, & non fractura commissa, nec alius actus hostilis.
- 7 Attentati vitium, & violentia cessat quando aliquid geritur de mandato Iudicis, peractoque iudicio, nec alia lite pendente.
- 8 Possessionem rei alienæ apprehendens hoc casu condemnatio fructuum fieri potest à die commissi spolij.
- 9 Mala fides ad effectum restituendi fructus, debet esse euidentiissima, itaut nulla intret excusatio, nullaq. ratione velari possit.
- 10 Mala fides, ut excludatur sufficit qualibet causa, etiam temeraria, & bestialis, & qualis qualis occasione possidendi, num. 9.
- 11 Possessionem apprehendens authore Pratore dicitur esse in bona fide.
- 12 Mala fides euidentiissima, ut in possessore inducatur, non rectè inferitur à possessione anteriori ad posteriorem, & num. 30.
- 13 Presumptio stat pro Iudice, & exequutore, & numer. 32. & 33.
- 13 Exequutor præsumitur, quod fecerit diligentias ad rectè exequendum suum officium.

- 14 Vir integer non præsumitur locasse, & exigisse pensionem ex fundo cuius alter nactus est possessionem.
- 15 Possessor, ut non condemnatur in fructibus ante litem motam, in eo, non requiritur bona fides, sed sufficit abesse malam, & num. 16.
- 17 Exceptio non iuris, si notoria est, admittitur etiam in iudicio spolij.
- 18 Donationes, quando fiunt Ferraria sunt denuncianda Gabellarijs, alias nullæ, inualidæ, & nullius roboris ipso iure sunt, num. 19.
- 20 Negatiua rerum probatur ex reuolutione librorum.
- 21 Donatione, si quis nitatur, tenetur exhibere donationem validam, etiā cum solemnitate extrinseca.
- 22 Statut. Ferraria lib. 2. cap. 98. quibus acquisitionibus resistat, & num. 34. & 40.
- 23 Statutum prohibens, ne fiat translatio bonorum in certas personas, illas reddit incapaces etiam respectu possessionis, & num. 42.
- 24 Facta non præsumuntur.
- 25 Donatio si dicatur facta ex mera liberalitate donantis, ex hoc excluditur alia causa.
- 26 Causa publica est præferenda priuato bono.
- 27 Possessio in iudicio spolij est concludenter probanda.
- 28 Donationis contractus si sit nullus, nullius roboris erit clausula, constituti.
- 29 Clausula, constituti non probatur ex scriptura, cui fides à statuto dempta est.
- 30 Iuramentum non probatur per scripturam quoties statutum illi fidem adimit, num. 29.
- 31 Possessionis continuatio non præsumitur, quando adest validior præsumptio in contrarium.
- 35 Possessio merè instrumentalis non suffragatur alio existente in possessione.
- 36 Et hoc casu sufficit allegare possessionem tertij.
- 37 Locationum instrumenta, contra tertium absque actuali perceptione fructuum, non probant.
- 38 Quietantia continentes simplicem confessionem de recepto, non probant possessionem contra tertium.
- 39 Possessio capta alio existente in possessione auctoritate Iudicis, non suffragatur.
- 40 Possessionis, quando quis est incapax, certè ei non competit reintegratio ad d. possessionem.

DECISIO DCCXL

GRIMALDVVS. Oldouinus creditor bon. mem. Reuerendissimi Rouerelli Episcopi Campanie principalis debitoris, & Dominorum Comitum, Hyppoliti, Ioannis, & Aurelij de Rouerellis, obiit de anno 1614. mandatum exequutium à D. Iacobo Spinula Locumtenente Ciuili Ferraria, & obtenta etiam fuit immissio in fundo Bundenti, qui eidem Grimaldo tanquam maiori licitatori in subhaftatione fuit deliberatus.

Dominus autem Comes Valerius Rouerellus de anno 1621. coram Fantono Locumtenente Ciuili Ferraria, intentauit iudicium spolij, & petijt reintegrationem ad possessionem dicti fundi qui Fantonus absoluit Grimaldum, & pronunciauit immissionem, & mandatum exequutium ritè, & rectè peracta fuisse.

Ab hac sententia appellauit Dominus Comes Valerius ad Rotam Ferraria, quæ reuocauit sententiam Fantoni, & pronunciauit intrare spolium.

In tertia verò instantia introducta causa in hoc sacro Tribunali informante tantum Domino Comite Valerio,

Valerio, responsum fuit constare de re iudicata, quæ esset exequenda, & non de causis restitutionis integrum.

Verum hodie comparentibus, & plura deducen-
tibus hæredibus dicti Grimaldi resolutum fuit rece-
dendum esse à decisis ex capite iniustitiæ ultimæ sen-
tentiæ lata in Civitate Ferrariæ, qua data iniustitia
1 non dicitur sententiam transiisse in iudicatum,
quamvis, qui succubuit, intra legitima tempora
non prouocauerit, *cap. inter ceteras. ubi DD. com-
muniter de re iudicat. Alex. conf. 95. num. 2. lib. 6. Ro-
ta decis. 311. num. 2. par. 2. diuers.*

Iniustitia verò ex eo potissimum desumpta fuit,
quod vnica verborum structura concessa fuit rein-
tegratio Domino Comiti Valerio, & condemnatus
Grimaldus ad restitutionem fructuum perceptorum
à die commissi spoliij, cum tamen prior, & recep-
2 tior sit sententia, ut in spolijs, prout in alijs inter-
dictis non fiat condemnatio nisi à die litis contesta-
tæ præterquam in spolio violento, & attentato, *Ar-
chidiacon. in cap. reintegranda. vers. quid de fructibus
3. q. 1. Nat. conf. 14. num. 14. & seqq. Thesaur. decis.*

29. nu. 6. & seqq. & per tot. & Rota perperuo am-
plexa est hanc sententiam, ut in decis. 4. num. 2. &
3 decis. 5. num. 1. de restit. spoliat. in nou. Caputaq. de-
cis. 27. la 2. & alijs omissis coram bon. mem. Card.
Caualerio decis. 586. num. 3. in fin. & decis. 552. nu-
mer. 1. & 2. part. 1. diuers. & in Farsen. spolijs 17.
Maij 1610. coram Eminentiss. D. Card. Pamphil. ubi
quod ita Rota seruat, & in Romana prætensi spolijs
2. Iunij 1614. coram Eminentiss. D. Card. Verosoppio.

4 Nec contrarium dicit Benintend. decis. 93. n. 11.
quod scilicet, si citatus non fuerit possessor, condem-
natio sit facienda à die commissi spoliij, & perperam
5 hoc dixisset, attenta opinione Rotæ, quod non sit
condemnatio à die commissi spoliij, nisi in violento,
& attentato.

Hic vero non versamur nec in spolio attentato,
nec in violento, nulla enim vis illata est neque me-
tus, non fractura commissæ, nec alius actus hostilis,
neque facta violentia expulsiua, vel turbatiua perso-
6 næ spoliatæ, vel eius familiæ, prout requiritur ad
hoc, ut dicatur spolium violentum, *Rota decis. 10.
de restit. spoliat. in nou. Put. decis. 9. eodem tit. &
fuit dictum in Spoletana spolijs 14. Aprilis 1567. coram
Grato, & 4. Martij 1571. coram Robustorio. Attē-
tatum verò omnino cessat, cum de mandato Iudicis,
7 peractoq. processu, nec alia lite pendente omnia
gesta fuerint, ex quibus attentati vitium, & violentia
etiam excluditur iuxta tradita per Pont. de spolio
lib. 4. cap. 1. num. 22. in fin. Plot. in l. si quando. nu-
mer. 375. C. unde vi.*

Non obstat prætenfa mala fides Grimaldi, dedu-
cta ex eo, quod Grimaldus non citauerit D. Comi-
tem Valerium qui possidebat, & sic apprehende-
8 rit possessionem rei alienæ, quo casu condemnatio-
ne fieri posse in fructibus à die commissi spoliij tradit
Antonin. Thesaur. in addit. ad patris decis. 29. in fin.

Quoniam non quælibet mala fides, sed euidētis-
sima requiritur, itaut nulla intret excusatio, nulla-
9 que ratione velari possit, sed ad quam excludendam
sufficit quælibet causa, etiam temeraria, & bestialis,
& qualis qualis occasio possidendi, *Bald. in l. irritu.
num. 3. C. de usucapien. Surd. decis. 211. nu. 7. Me-
noch. præsumpt. 130. num. 3. lib. 3. Caball. conf. 94.
num. 5. lib. 2. Franc. Anton. Costa conf. 41. num. 11.*

& seqq. Rota decis. 320. num. 2. & decis. 528. num. 7.
par. 2. ac decis. 608. num. 1. ac 622. num. 10. par. 4. re-
centior. at in Grimaldo nedum huiusmodi mala fi-

10 des, sed imò bona fides aderat, dum auctor & præ-
tore fundi possessionem apprehendit, & deinde per
aliam sententiam Fantoni canonizata fuit illius im-
missio, nec vllibi probatur Grimaldum sciuisse tem-
pore relaxationis mandati exequutiui Comitem Va-
lerium possedisse tenutam, seu fundum, adeo ut es-
set citandus, & quamvis deducatur possessio ante-
rior ipsius Comitis nempe de anno 1610. ad effectum

11 tamen inducendi & malam fidem euidētissimam,
non recte inferitur à possessione anteriori ad poste-
riorem, cum pro Grimaldo militet validior præsum-
12 ptio quæ stat pro & Iudice, qui tenutam adiudicauit

Grimaldo, & pro exequutore, qui possessionem tra-
dit iuxta doctrinam, *Imol. in cap. inter Monasterium.
num. 9. post med. vers. sed verius de sentent. & re-
iudic. Alciat. de præsumpt. regul. 2. præsumpt. 21. nu-
mer. 16. Mascard. de probat. conclus. 1195. num. 62.*

13 & seqq. & præsumitur quod ipse & exequutor fece-
rit diligentias in perquirendo, quis possideret bona,
prout de iure denebatur Castren. in l. fin. num. 16.
vers. in dubio quitem. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.
Natt. conf. 654. nu. 5. Menoch. de adipiscend. remed. 4.
num. 922. Surd. conf. 39. num. 7. Rota in Fulginaten.
bonorum 11. Ianuarij 1611. coram bon. mem. Card.

Horatio Lancelot. Attento præsertim, quod non
est verisimile Reuerendissimum Episcopum Campa-
14 niæ virum integrum locasse, & pensionem exegisse
pro fundo, cuius alter nactus fuisset possessionem,
& attento notabili interuallo temporis, quo Comes
Valerius nunquam reclamauit à possessione appre-
hensa per Grimaldum, quod augeat præsumptionem
bonæ fidei eiusdem Grimaldi, quæ tamen bona fides
15 non requiritur, sed sufficit abesse malam, & quæ
manifesta non sit ex supradictis, et Antonin. Thesaur.
in d. additione ad decis. patris 29 signanter loquitur

16 quando apprehendens & possessionem sciebat real-
iter esse alienam, & suum vitiosum esse titulum, quæ
scientia hic deficit, prout etiam deficit vitium tituli.

Verum ex abundanti ab hac reintegratione existi-
clendum esse Comitem Valerium Domini existim-
mabant, quia incontinenti notoriè constat de non-
17 iure eiusdem Comitis Valerij, quæ exceptio & ubi
notoria est admittitur etiam in hoc iudicio spoliij,
*Bald. in l. si de proprietate num. 17. C. si à non com-
pet. Iudic. Alex. in l. natur. inter. & nihil commune.
num. 28. ff. de acquir. possess. Pontan. de spol. lib. 3.
cap. 2. num. 48. Gabr. de restit. spoliat. concl. 1. n. 94.
Surd. conf. 166. num. 26.*

Nonius autem Comitis Valerij apparet ex eo,
quod in actis exhibuit titulum sui iuris, & possessio-
ex donatione sibi facta, & tamen hac donatio non
18 fuit denunciatiua Gabellarijs, prout requiritur ex
dispositione statutorum Gabellarum Ferrariæ rub. 4.
& 18. quæ etiam fuerunt confirmata à Sede Aposto-
lica, qua omissa denunciatione declarantur donatio-
19 nes nullæ, & inualidæ, ac nullus virtutis ipso iure,

adeo ut nec declaratoria requiratur, & nedum ab
ipsis Gabellarijs, sed & à quolibet tertio hac nulli-
tas opponi possit, ut egregiè verba dicti statuti exa-
minando tradit *Laderch. conf. 8. num. 7. in fin. &
num. 10. & seq. Rimin. iun. conf. 72. num. 1. & 2. ac
per tot.*

Hæc vero omissio denunciationis patet ex inspe-
ctione

20. ditione librorum in quibus adnotantur similes et denunciations, ubi hæc non legitur, & inde probatur deficientia argumento. *l. fin. C. de reb. credit. Becc. conf. 42. num. 2. Menoch. conf. 98. num. 49. & 50. Surd. conf. 21. num. 1. Rot. decis. 64. num. 2. par. 1. divers.* Imò Comes Valerius dum nititur et donatione tenetur exhibere donationem validam, etiam cum solemnitate extrinseca, prout dicitur de donatione cum insinuatione, de resignatione cum publicatione, & de similibus, ut fuit consideratum in *Perusina heredit. 10. Decemb. 1628. coram bon. mem. Card. Virile.*

21. Alia etiam nullitate laborat dicta donatio quia D. Comes Valerius Originarius est Civitatis, seu Diocesis Cæsenaten. ubi facta est donatio statutum 22. vero Ferrariæ lib. 2. cap. 98. resistit acquisitionibus stabilium in favorem forensium etiam si nati sint ex Civibus Originariis, nisi in ipsa Civitate, vel districtu habitauerint tempore acquisitionis, & postea saltem per quinquennium perseverauerint, & sustinuerint onera realia, & personalia, & propterea D. Comes Valerius agens possessorio tenetur probare 23. resistat qualitates, ut in terminis istius statuti Ferrariæ firmat *Rimin. jun. conf. 352. num. 2. & num. 28. & 30. Laderch. conf. 133. num. 11. in fin.* Familiaque Roverella est quidem ex antiquioribus, & primariis Civitatis Ferrariæ, sed requiritur ex dispositione statuti etiam habitatio, & sustentatio onerum, quæ 24. tunc sint quid facti non presumuntur, ut per *Laderch. d. conf. 133. num. 11. & seqq.*

Nec suffragatur, quod donatio emanaverit ex causa matrimonij, quia de hoc nullum verbum legitur in instrumento, sed immo ibi dicitur ex 25. et mera liberalitate donantis, & sic excluditur alia causa iuxta tradita per *Surd. conf. 361. num. 17. Rota coram Card. Causal. decis. 354. nu. 7.* & quando etiam hæc causa probaretur obiectum non careret difficultate, quia onus denunciandi, & soluendi Gabel- lam est in favorem Principis, qui Gabellas exigit, ut Civitatem factam rectam præstet, & in recom- 26. pensationem onerum ipsius Principis, et unde causa publica videtur præferenda privato bono familiarium.

His autem positis nullitatibus donationis, suble- quitur etiam deficere probationem primi extremi scilicet possessionis anterioris Comitum Valerij acto- 27. ris, quæ tamen possessio in iudicio spolij conclu- denter est probanda, nec sufficit præsumptiva proba- tio, *Rota decis. 165. num. 1 & 5. & decis. 237. in princ. par. 2. divers. & decis. 543. num. 3. par. 3. re- cent. & in Colimbrien. spoly 4. Maij 1618. coram bon. mem. Archiepiscopo Dunozezzo.*

Non enim probatur possessio ex clausula consti- tuti inserta in instrumento donationis, quia si con- 28. tractus et principalis donationis est nullus, & instru- mentum, ac scripturæ sunt inefficaces, & nullius va- loris, clausula etiam constituti tanquam accessoria corrumpit *Soccin. sen. in l. 1. §. si vir uxori num. 12. ff. de acquir. possess. Rota decis. 224. num. 1. par. 2. di- vers. & coram bon. mem. Card. Causal. decis. 473. nu- mer. 3. & decis. 868. num. 3. & 4. par. 4. divers.* Imò si statutum reddit inefficaces dictas scripturas, & in- 29. strumentum nullius valoris, hinc dicitur adempta, adempta est, prout in simili de iuramento, quod non probetur per huiusmodi scripturam, quoties statu- tum illi fidem admittit tradunt *Surd. conf. 361. nu. 12.*

Gratian. decis. Marchia 211. num. 6. Mobed. decis. 5. de præscript. Put. decis. 111. lib. 1. in correct. cum alijs adductis in Romana pecuniaria 10. Iunij 1624. coram me.

Sed cessat difficultas, quia in omnem casum clau- sula constituti, & ipsum instrumentum probaret solū possessionem de tempore quo fuit conditum instru- mentum, nempe de anno 1610. non autem probaret possessionem de anno 1614. quo fuit facta adiudicatio Grimaldo, atque, ut supra ostensum fuit, non sit il- 30. latio et a possessione præterita ad subsequentem, nec 31. et presumitur continuatio possessionis, quando ad- est validior præsumptio in contrarium, prout in casu 32. præfenti videtur præsumptio, quæ stat pro Iudice, et pro exequutore ex superius adductis.

Et ex his etiam cessat motium deductum ex in- strumento apprehensæ possessionis ab eodem D. Co- mite Valerio, quia hic actus gestus fuit de anno 1610. unde non inducit probationem possessionis de anno 1614. quo tempore fuit immixtus Grimaldus, nec inducitur præsumptio continuationis stante alia potentiori præsumptione quæ militat pro validitate 33. actus nempe Iudicis decernentis immixtionem, & exequitoris eundem Grimaldum in possessionem immittentis, semperque obstat statutum quo ipse Co- mes Valerius tanquam non degens, nec domicilium 34. habens et Ferrariæ de illo tempore erat incapax ac- quisitionis nedum respectu dominij, sed etiam pos- sessionis, ut in verbis sancitum est in statuto Ferra- riensi, & declarant Laderch. & Riminald. in locis præallegatis.

Sique donatio non erat valida, & inefficax, erat clausula constituti, ut supra dictum est, consequenter possessio adhuc dicebatur remanere penes consti- tuentem, nempe donantem, & sic possessio Comi- tis Valerij de anno 1610. erat merè instrumenta- 35. lis, et nec suffragabatur, si adhuc donans erant in- possessione ad not. per Rotam apud san. mem. Greg. 36. XV. decis. 138. num. 2. 3. & 4. ubi etiam quod hoc a tertio potest allegari.

Minus probata videtur possessio Comitum Valerij 37. ex instrumentis locationum, et quia contra tertium sine actuali perceptione fructuum huiusmodi instru- menta non probant *Boer. decis. 105. num. 15. Grat. discept. for. cap. 592. num. 8. apud Card. Mantio. de- cis. 341. num. 2.* Perceptio verò fructuum non ostenditur, nam quietantia, quæ dantur, continent sim- 38. plicem confessionem et de recepto, quæ non probat possessionem contra tertium, ut censuit Rota decis. 62. num. 4. vers. ultra prædicta post Pacific. de sal- uian. & solum cantant de anno 1615. & 1620. & sic post adiudicationem, & immixtionem sequuntur de- 39. anno 1614. nec officium Grimaldo, et qui tunc tem- poris autoritate Iudicis possidebat, *Bart. in l. qui universas. §. quod per colonum. num. 1. ff. de acquir. possess. Afflict. decis. 325. nu. 1. Soccin. sen. conf. 106. num. 2. lib. 3. Pontan. de spolio lib. 2. cap. 13. nu. 88. vers. si tamen tertius. Rota d. decis. 62. num. 3. in fin. post Pacific. de saluian.*

Et semper obstat D. Comiti Valerio, quod ipse- fassus est se apprehendisse possessionem vigore præ- dictæ donationis, qui titulus, ut supra dictum fuit, est 40. et omnino notoriè vitiosus, & inhabilis ad acqui- sitionem ex dicto statuto Ferrariæ lib. 2. rubr. 48. ubi quod talis est etiam incapax possessionis, & sic non 41. et competit ei reintegratio ad possessionem, ut in puncto

puncto obseruat Laderch. d. conf. 133. num. 20. vers. sed quando Statutum, & num. 11. addit istam exceptionem † admittendam esse in quocumque iudicio quamuis summario Rimin. lun. conf. 352. n. 28

Ex quibus deducitur, quod constat incontinenti notoriè de non iure Comitum Valerij, & quod non probatur primum extremum scilicet possessio eiusdem Comitum Valerij, & consequenter si non possidebat, nec erat citandus à Grimaldo in illius apprehensione.

Et ita vtraque parte informante conclusum fuit.

R. P. D. MERLINO.

Cesenatensium Emphyteusis.

Veneris 14. Decembris 1635.

ARGUMENTVM.

Acquirens bona emphyteutica titulo oneroso, an possit præiudicare vocatis in inuestitura, miro, & magistrali modo declaratur. Item, quando bona emphyteutica veniant in generali hæredis institutione. Filij in conditione positi, ex quibus coniecturis censeantur vocati.

SUMMARIVM.

- 1 *Femina super bonis emphyteoticis Ciuitatis, & Territorij Cesenæ, intelliguntur vocata, deficientibus masculis.*
- 2 *Et veniunt ordine successiuo seruato inter ipsas feminas gradus prerogatiua.*
- 3 *Femina, quando succedunt in bonis emphyteoticis deficientibus masculis, succedunt prius filia, & postea nepotes.*
- 4 *Bona emphyteutica acquirens titulo oneroso, potest excludere vocatos in eis (quamuis sint in inuestitura comprehensi) & de illis disponere, vti de bonis patrimonialibus.*
- 5 *Bona emphyteutica acquisita titulo oneroso, non differunt à reliquo patrimonio. Et ista opinio non habet contradictorem, & ita quotidie in practica seruatur, num. 6.*
- 7 *Ius emphyteuticum patris ex pecunia proueniens, extinguit omne ius, quod in eo filius posset prætereendere ex contractu, vel gratia Domini.*
- 8 *Dominus directus inuestiens emptorem bonorum emphyteuticorum ex hoc apparet, quod intuitu pecunie soluta fuit facta concessio.*
- 9 *Gratuatus restituere illis de familia posset vnum ex familia eligere, & alios excludere.*
- 10 *Domino directo magis interest emphyteusim potius transire ad eum, à quo proximior spes est reuersionis, quam ad illum, cuius spes reuersionis est remotior.*
- 11 *In successione bonorum emphyteuticorum, pro vt etiam feudalium, datur processus continuatiue in descendentes vnius lineæ vocata quosque extant, & interim non fit saltus ad aliam lineam, & num. 13.*
- 12 *In emphyteuticis bonis, de quibus liberè potest disponi ex rectori sententia Doctorum attenditur proximitas ultimi successoris, non autem primi acquirentis.*
- 13 *Statuta à Sede Apostolica confirmata, comprehendunt etiam clericos, de quibus faciunt mentionem d. Statuta, & etiam bona emphyteutica sub dire-*

- cto dominio Ecclesiæ ex sententia.*
- 15 *Clausula ad habendum, &c. posita in concessione emphyteusis, si sit inserta in parte substantiali, & dispositiua operatur, vt primus acquirens habeat laxiores habenas de eis disponendis.*
- 17 *Clausula vis ad habendum, &c. in inuestitura bonorum emphyteuticorum posita, solet infringi à prohibitione alienationis, fallit vt num. 18.*
- 19 *Appellatione omnium bonorum cuiuscumque nature, & qualitatis, an veniant etiam bona emphyteutica.*
- 20 *In institutione generali hæredis comprehenduntur bona emphyteutica, quando testator de illis disponere potest liberè.*
- 21 *Cum hoc casu nullo iure caueatur, quod sit facienda specialis mentio de qualitate emphyteutica, & num. 22.*
- 23 *Emphyteusis non venit in generali hæredis institutione, nisi fiat de eis specialis mentio.*
- 24 *Emphyteutica bona, quando sunt hereditaria, vel alias de illis per inuestitum liberè potest disponi, tunc veniunt in generali hæredis institutione.*
- 25 *Emphyteutica bona non est dubitandum, an veniant in generali hæredis institutione, si testator de eis mentionem fecit, & de illis poterat disponere.*
- 26 *Filij in conditione positi, vt censeantur vocati, probatur leuioribus coniecturis, quando sumus in descendantibus.*
- 27 *Filij in conditione positi ad hoc, vt præsumantur vocati, multum attenditur, si sint expressi cum qualitate masculinitatis.*
- 28 *Filij in conditione positi censentur vocati, quando sunt vti proximiores de casata, & domo testatoris vocati.*
- 29 *Filiorum appellatione veniunt etiam femina in ultimis voluntatibus.*
- 30 *Femina quamdiu viuunt, dicuntur conseruare casatam, & domum paternam.*
- 31 *Emphyteutica bona acquirens, non potest præiudicare comprehensis in inuestitura, si non acquisit titulo oneroso.*
- 32 *Pater in bonis aduentitijs non potest præiudicare filijs, nec illis beneficium tertij, & ius quasi cum tollere.*
- 33 *Pecunie considerantur ad effectum cognoscendi titulum onerosum acquisitionis.*
- 34 *Pater, quando acquirit bona emphyteutica mediate titulo oneroso, totum ius remanet radicatum in eius persona, & num. 35.*
- 36 *Liberalitas alicuius excluditur, si nihil de suo dedit.*
- 37 *Emphyteutica bona ad hoc, vt quis dicatur acquisisse titulo oneroso, nihil refert, an emotio fuerit habita à Domino directo, vel ab emphyteuta, & num. 40.*
- 38 *Curt. sen. conf. 49. num. 4. & alij DD. declarantur.*
- 39 *Femina regulariter reijciuntur à successione feudali.*
- 41 *Decisiones in causa Cesenaten. coram Reuerendiss. Ortembergio declarantur.*

DECISIO DCCXLI.

PAVLVS Vgolinus emit bona, de quibus agitur, pretiumque soluit venditori, & postea inuestituram recepit à Domino directo pro se, filijs, & nepotibus masculis ex legitimo matrimonio descendentibus. Decessit Paulus instituto hærede Fabri-

Fabritio filio, in omnibus bonis, & signanter in emphyteoticis, doremq; in quantitate assignauit Laurae, & Iuliae, filiabus.

Fabritius deinde etiam obijt superstitibus Paulo iunior, Victoria, Contessina, & Isabella eius filijs.

Qui Paulus iunior demum, & ipse fato functus est, institutis heredibus praedictis Victoria, Contessina, & Isabella ipsius sororibus, facta itidem expressa mentione de bonis emphyteoticis.

Hinc orta est controversia inter istas sorores Pauli iunioris, nempe Victoriam, Isabellam, & Contessinam ex vna, atque inter Lauram filiam Pauli senioris ex altera super successione in huiusmodi bonis emphyteoticis, & in partibus lata fuit sententia pro Laura.

Hodie causa in Rota coram me introducta informantibus pro Laura dicebant eidem fauere tenorem inuecturaz, in qua est comprehensa attento Breui Innocentij Octauij emanato super bonis semphyteoticis Ciuitatis, ac Territorij Cesenae, quo sancitum est foeminas intelligi vocatas & ad successionem huiusmodi bonorum deficientibus masculis, super quo etiam consuluit, Soc. Iun. conf. 104. lib. 2. & pluries respondit Rot. ut in Cesenaten. bonorum ti. Decembris 1586. coram bon. mem. Card. Pamphilio, in Cesenaten. domus 5. Maij 1599. coram bon. mem. Card. Lancellotto iunior, & in alia Cesenaten. bonorum 19. Decembr. 1601. coram sanct. me. Greg. XV.

quae est decis. 33. inter eius impressas: & venire ordine & successione seruata inter ipsas foeminas gradus praerogatiua, vt post Soc. Iun. d. conf. 104. animaduertit Card. Mant. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 17. n. 24. & dixit Rot. apud Card. Seraph. decis. 89. num. 1. & diuers. decis. 219. num. 1. par. 4. & in Cesenaten. de Cattullis 10. Martij 1599. coram Litta, & in Cesenaten. bonorum 18. Aprilis 1605. 26. Nouemb. 1606. & 7. Maij 1610 coram Ostermber. Adeo vt quemadmodum inter masculos superstitibus prius succedebat filij, & deinde nepotes, ita inter foeminas prius videantur admittenda filiae, & successione neptes, & sic Laura, quae praecedit in gradu ipsas Victoriam, Contessinam, & Isabellam, sit iisdem praefenda iuxta deducta in praedictis decisionibus.

Ceterum Domini censuerunt successionem in bonis praedictis spectare ad Victoriam, & alias neptes Pauli senioris, exclusa Laura eiusdem Pauli filia. Et moti sunt, quia Paulus Ugolinus mediante pecunia, & re sua acquisiuit ista bona emphyteotica, & sic est primus acquirens ex titulo oneroso, & vnde potuit excludere a successione Lauram filiam, prout fecit in testamento, quamuis etiam esset inuectura comprehensa, & ageretur de emphyteusi ex pacto, & prouidentia, potuitq; praelegare eadem bona, vel titulo institutionis, seu fideicommissi relinquere nedum vni ex comprehensis, & sed etiam extraneis, quatenus quoad extraneos Ecclesia non dissentiat, & de illis disponere aequè ac de alijs bonis patrimonialibus; Ita originaliter docuit Bald. in l. 1. num. 32. C. per quas person. nob. acquir. Bald. in l. 1. apud Iulianum, seu l. cum seruus, §. si quis alicui, num. 7. vers. secunda conclusio, ff. de leg. 1. Corn. conf. 282. num. 10. lib. 3. Nat. conf. 226. num. 4. & 5. dicens rem huiusmodi & emptam non differre a reliquo patrimonio, Non. conf. 7. num. 2. Lancellot. Perus. conf. 48. num. 9. tom. 2. conf. ult. vol. vbi quod hac opinio in his terminis non habet con-

tradictorem, & quotidie seruatur in practica, prout etiam ab ea in praxi non esse recedendum monet, Marefcott. var. resolut. lib. 1. cap. 74. num. 2. Pergr. conf. 8. num. 32. lib. 1. asserens rem esse indubitata Milan. decis. 8. n. 40. Surd. conf. 351. n. 28. & decis. 290. num. 2. Menoch. conf. 161. num. 6. & seqq. Bellon. Iun. conf. 95. num. 12. & 37. vers. nec aduersatur, D. Fachin. controu. iur. cap. 8. lib. 7. vers. &

ideo illud, subdens quod ius patris & ex pecunia proueniens extinguit omne ius, quod posset competere filijs ex contractu, vel gratia Domini Ioseph. Ludou. decis. Luc. 66. num. 6. & 7. & hanc opinionem constantem amplexa est Rota vt in recent. decis. 435. num. 13. par. 1. & decis. 450. num. 2. in fin. par. 3. & decis. 366. num. 2. par. 4. & per Adden. ad sanct. mem. Greg. XV. decis. 529. num. 23. & in Rauennaten. concursus 18. Nouembris 1623. coram me, atque in perusina de Alphanis 4. Decembris 1624. coram bon. mem. Seleucien. Dumq; Dominus directus inuestiuit Paulum emptorem, apparet, quod intuitu pecuniae & solutae facta fuit concessio, & in hac materia potissimum attenditur, cuius contemplatio fuerit habita in contractu, vt is possit de bonis liberè disponere, prout post Isern. Afflict. & alios obseruat Menoch. d. conf. 161. n. 28. & 36. & conf. 236. n. 15. & conf. 309. num. 20. Bertazzol. conf. 5. num. 13. Rosenti. de feud. c. 9. concl. 66. per tot. D. Caluan. conf. 8. num. 38. & alij DD. alleg.

Quam sententiam eo facilius recipiendam, esse in casu praesenti plura suadebant, & primò quia hic primus acquirens ex causa onerosa praelegit ad successionem bonorum emphyteoticorum personas in hac emphyteusi successibiles, non autem penitus extraneas, vnde eo magis intrat, & sit rationabilior facultas primi acquirentis praedudicandi alijs comprehensis, seu potius non communicandi illis bona proprijs pecunijs acquisita, vt in simili dicitur & de grauato restituere illis de familia, qui potest vnum ex familia eligere, & alios excludere, vt sunt text. in l. vnum ex familia, §. si falcidia, & §. sed si vnus, ff. de legat. 2. l. pater filium, §. quindecim, ff. de leg. 3. l. filius famil. §. cum pater, ff. de legat. 1. l. volum. as. C. de fideic. quod exemplum appositè applicatur ad hanc materiam emphyteoticam iuxta tradita per Alex. in l. si patroni, num. 15. ff. ad Trebell. & conf. 19. num. 9. lib. 5. Magon. decis. Luc. 7. nu. 38. Card. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 7. tit. 9. num. 5. Surd. conf. 305. num. 33. Fusar. de substit. quest. 630. num. 1. bene Menoch. conf. 161. num. 40. & 41. Rot. decis. 703. n. 4. & 5. par. 1. rec. concurratq; Domini directi consensu, & cuius etiam magis interest emphyteusim potius transire ad neptes primi acquirentis, quam ad filias, cum sic proximior euadat spes reuersionis ad Ecclesiam.

Secundo quia iam hac bona emphyteotica deueniunt ex dispositione primi acquirentis in Fabritium, & de Fabritio in Paulum iuniorem, cuius sorores cum extent, quae sunt de linea ipsius Fabritii, utiq; decet bona continuari in eadem linea, donec aliquis ex ea superest, non autem retrogredi ad Lauram; quia & in successione feudali, datur processus continuatiue in descendentes vnus lineae vocatae, quosq; extant, non autem fit saltus ad aliam lineam, etiam si personae ex alia linea forent proximiores primo acquirenti, c. 1. in fin. de natur. success. §. ad.

11

Par. IV. Recent. Tom. III.

O o Corn.

*Corn. conf. 263. num. 10. lib. 1. Natt. conf. 22. num. 1. Molin. de primog. Hispan. lib. 3. cap. 4. num. 14. Pe-
reg. de fideicom. art. 51. num. 59. Matrill. dec. 248.
num. 39. & 40. Paul. Montepic. conf. 100. n. 6. Surd.
conf. 403. num. 16. Rot. in recent. decif. 681. num. 3.
par. 2. & in Romana domus 25. Iunij 1615. coram
bon. mem. Card. Sacrato. Et in bonis emphyteoticis,
12 de quibus liberè potest t disponi, ex receptiori Do-
ctorum sententia attenditur proximitas ultimi suc-
cessoris, non autem primi acquirentis *Corn. conf. 22.
num. 18. lib. 2. Gabriel. conf. 86. num. 12. lib. 1. Card.
Mant. de tacit. lib. 22. tit. 17. num. 38. Rub. Alex. con-
fil. 188. num. 4. Port. Imol. conf. 121. num. 16. & 17.
Molin. de de primogen. Hispan. lib. 3. cap. 4. num. 14.
& dixit Rot. in d. Romana domus coram bon. mem.
Card. Sacrato.**

Tertiò, quia nedum iuris communis dispositio,
sed etiam municipalis Celsenæ suffragatur, fororibus
Pauli iunioris. Nam ex Statuta in rubrica, quod
stantibus masculis femina non succedant, & ex aliq
Statuta, quod nemo audeat se inuestiri facere ex-
tantibus heredibus defunctæ personæ, ad quos res
ipsæ deuenerunt occasione successionis ab intestato,
vel ex testamento, nedum admittitur non esse faci-
13 dum transicum de vna t linea ad aliam extantibus
descendentibus lineæ in quam semel ingressa est suc-
cessio, sed etiam attributa videtur primo acquirenti
facultas disponendi pro libito voluntatis de bonis
14 emphyteoticis, quæ statuta t cum fuerint à Sede
Apostolica confirmata, comprehendunt etiam Cle-
ricos, de quibus faciunt mentionem dicta statuta, &
15 etiam bona emphyteotica t sub directio dominio
Ecclesiæ existentia, prout in indiuiduo consulerunt
Anchar. conf. 89. num. 1. vbi testatur, quod huiusmo-
di statutum est in viridi obseruantia, nec de illius
efficacia dubitari potest, & Riminald. lun. quamuis
ex irrita, & minus solida ratione in conf. 267. nu. 15.
& 16. & signanter dixit Rot. coram Moberd. decif. 4.
de rescript. & coram Put. decif. 6. de conspit.

Quartò præmissa corroborantur ex eo, quod licet
inuestitura sit concepta pro se, filiis, & nepotibus,
tamen habet clausulam amplissimè conceptam. *Ad
habendum, & quidquid placuerit faciendum, quæ
16 inserta est in parte t substantiali, & dispositiua,
non autem in executiuis, vt apparet ex lectura in-
strumenti; vnde eo magis primus acquirens debet
habere laxiores habenas, vt possit de bonis emphy-
teoticis disponere, saltem inter comprehensos ali-
quem ex ijs præferendo ex Soc. Sen. conf. 266. n. 38.
lib. 2. Gozadin. conf. 25. num. 15. et 16. latè Laderch.
conf. 1. num. 8. & seqq. & per tot. & sepius dixit Ro-
ta, vt apud Card. Seraph. decif. 333. num. 4. & de-
cif. 663. num. 1. & decif. 1290. num. 12. & in recent.
decif. 435. num. 11. & decif. 642. num. 6. par. 1. ac de-
cif. 152. num. 1. & decif. 294. num. 3. & 7. par. 2. &
decif. 450. num. 3. par. 3. & coram bon. mem. Card.
Caualer. decif. 293. num. 1. & seqq.*

Et quamuis addit etiam prohibitio alienationis,
17 quæ regulariter solet infringere vim d. clausulæ *Ad
habendum, &c. iuxta Dec. conf. 500. num. 6. & dixit
Rot. in dec. 294. num. 8. par. 2. rec. & in alijs deductis
in Forosempronien. emphyteusis 28. Nouembr. 1631.
& in Mediolanen. bonorum 30. Maij 1633. coram
me; Attamen in casu præsentis prohibitio alienatio-
nis non est absoluta, sed restricta per illa verba, Ab-
sque Domini directi licentia, vnde cessat contrarie-*

tas, & repugnantia, quod possit inuestitus dispo-
nere, & non possit disponere, ob quam euitandam
solet elidi virtus clausulæ *Ad habendum*, quia dispo-
sicio hic solum prohibetur in personas prohibitas,
& sine consensu domini, conceditur autem com-
18 t domini consensu, & sic vis d. clausulæ perfitit in
suo robore, & efficacia, vt dixit Rot. in Imolen. bono-
rum 13. Nouemb. 1592. & 8. Martij 1596. coram
bon. me. Card. Pamphil. post Giopagniconf. 44. n. 78.
lib. 2. et in dec. 294. num. 5. et 6. par. 2. recent. et de-
cif. 287. num. 2. par. 1. recent.

Nec ambigebant Domini, quia n. Paulus senior pri-
mus acquirens voluerit disponere de istis bonis em-
phyteoticis in præiudicium Lauræ filiz. Quoniam
excluserit illam, certam dotem ipsi assignando, quam
eadem filia acceptauit absque vlla contradictione,
aut protestatione, & deinde in omnibus bonis cu-
iuscumque naturæ, & qualitatis instituit Fabritium
19 filium; sub qua t generalitate verborum, quamuis
anceps inter Doctores sit quæstio, an veniant bona
emphyteotica, & Rota secundum diuersas facti cir-
cumstantias diuersimodè, non autem contrariè re-
sponderit; Et pro affirmatiua, quod in generali
20 hæredis institutione comprehendantur bona t em-
phyteotica, quando testator de illis potest liberè di-
sponere, quippè quod censentur tunc tamquam
bona patrimonialia, scripserunt *Speculat. in tit. de
locat. s. nunc aliqua, vers. 158. in fin. Natt. conf. 159
num. 26. et conf. 226. num. 10. Surd. conf. 551. n. 25.
Menoch. conf. 1115. num. 12. Lancelot. Perus. con-
fil. 48. num. 13. & 14. inter conf. vlt. volunt. lib. 2. vbi
21 quod nullo iure cautum reperitur in tali casu, t quo
liberè potest disponere, faciendam esse specialem
mentionem de qualitate emphyteotica, Bardellon.
conf. 4. num. 8. Manent. conf. 116. num. 21. lib. 2. &
dixit Rot. in decif. 435. num. 13. par. 1. rec. quæ est
decif. 219. coram bon. mem. Card. Caualer. et dec. 294.
22 num. 1. par. 2. rec. & in terminis t de primo acqui-
rente vocante masculos exclusis fœminis est decif.
coram eodem bon. mem. Card. Caualerio 583. n. 12.*

Contrariam vero opinionem, quod non veniant
bona emphyteotica, nisi fiat de illis specialis men-
23 tio, t quippe quod sunt bona, non quidem ex acci-
dent, sed ex propria eorum natura non alienabilia,
neque in pleno dominio disponentis, defendunt
Bart. in l. si patroni, num. 3. ff. ad Trebell. Corn. con-
fil. 165. num. 21. lib. 2. Angel. Aretin. qui loquitur
de bonis emphyteoticis Celsenæ conf. 52. num. 64. et
65. Peregr. de fideicom. art. 6. num. 32. Surd. decif. 11.
ac decif. 93. et decif. 160. Laderch. conf. 75. n. 9. Bellon.
lun. qui benè declarat conf. 30. num. 49. et num. 76.
77. et 78. et censuit Rot. decif. 154. num. 2. par. 1. di-
uers. et coram Reuerendiss. D. meo Decano, decif. 32.
num. 10. et apud sanct. mem. Gregor. XV. decif. 271.
num. 1. vbi Audent sub num. 27. et in decif. 119. n. 10.
par. 4. diuers. in Ferrarien. bonorum 29. Apr. 1630.
coram Reuerendiss. Vrgellen. in Forosempronien. em-
phyteusis 28. Nouemb. 1631. coram me, atque
in Romana donationis 28. Ianuarij 1633. coram
R. P. D. meo Pirouano.

Tamen quando bona emphyteotica, vel sunt hæ-
reditaria, vel alias de illis per inuestitum liberè po-
24 test disponi, t metiendo voluntatem à potestate
terior videtur prima opinio, & ita sunt concilian-
da præallegata decisiones; At in casu præsentis ces-
sat difficultas, quia signanter de bonis emphyteoti-
cis fa-

eis facta fuit specialis mentio, quo casu nemo ambigit, quin illa comprehendantur in successione, & heredis institutione, dum testator de illis poterat dispensare, & dixit *Menoch. conf. 29. n. 16. et 23.* Accedit, quod Paulus senior nedum vocauit, & prout Fabritium ad hæc bona emphyteotica, & exclusit feminas, sed etiam vocauit filios eiusdem Fabritij, dum illos posuit in conditione, & concurrunt coniectura, & quæ leuiore sufficiunt, dum versamur in descendentes, ad hoc ut filij in conditione positi censcantur vocati, *Card. Mant. de coniect. lib. 12. tit. 2. in fin. Peregr. conf. 91. num. 34. lib. 1. Rot. apud sanct. mem. Greg. XV. decis. 315. nu. 5. vbi Adden. alios cumulant, et decis. 329. num. 3. et alijs* passim, sunt enim expressi & cum qualitate legitimatis, quæ multum attenditur ad inferendam vocationem, ut dixit *Soc. lun. conf. 110. num. 23. lib. 3. Surd. decis. 162. num. 8. Rot. apud Card. Seraph. decis. 956. num. 6. et coram sanct. mem. Greg. XV. d. decis. 329. num. 5. et 6.* Et sunt vocati proximiores de casata & de domo testatoris, & sic constat de voluntate conferuandi bona in agnatione, & admitendi filios in conditione positos, *Ruiz. conf. 167. num. 13. lib. 3. Cæphal. conf. 251. num. 81. Menoch. conf. 293. num. 32. Gabriel. de fideicom. concl. 4. n. 28. et 34. Card. Mant. de coniect. lib. 11. tit. 13. num. 15. Card. Seraph. decis. 1329. num. 3. appellatione autem & filiorum veniunt etiã femina in vltimis voluntatibus, quæ quamdiu viuunt & dicuntur conferuare casatam, & domum paternam ad text. in l. filie appellatione, ff. de verb. signif. l. qui duos, ff. de legat. 3. Card. Mant. de coniect. lib. 11. tit. 14. nu. 2. Rot. coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 514. num. 1. et in recent. decis. 316. num. 2. par. 1. et alibi pluries.* Et demum sat est, quod Paulus senior exclusit feminas, dum illis certam dotem assignauit, bona vero emphyteotica in Fabritium transtulit.

Præcipua autem difficultas, ut ingenuè etiam ab informantibus pro Laura asserbatur, erat posita in eo, An verè Paulus senior dici possit primus acquirens ex titulo oneroso, ex quo non emit à Domino directo, neque ad illum dominum peruenit pecunia, sed emit à tertijs possessoribus, & confirmationem solum, seu inuestituram obtinuit à Domino directo; si enim non & acquisiisset titulo oneroso, non potuisset præindicare Lauræ comprehensæ in inuestitura, quia hoc casu inuestiri non dicuntur habere bona ex beneficio acquirentis, sed ex beneficentia Domini, nec dicitur contemplata principaliter sola persona acquirentis, & bona considerantur non tamquam profectitia, sed tamquam aduentitia, in quibus & pater non potest præindicare filiis nec illis beneficium tertij, & ius quasitum auferre, ut distinguit *Bald. in l. 1. num. 32. C. per quas person. nob. acquir. Aretin. in l. cum seruus, §. si quis alius, num. 7. vers. prima conclusio, ff. de legat. 1. Crot. in l. qui Romæ, §. duo fratres, num. 141. ff. de verb. oblig. Curt. lun. de feud. par. 4. num. 132. vers. quid ergo concludendum, Surd. conf. 305. num. 36. et consil. 351. num. 28. Menoch. d. consil. 161. n. 11. et seqq.*

Verum Dominis visum fuit bona hæc emphyteutica per Paulum seniore re vera ex titulo oneroso fuisse acquisita, quamuis emptio fuerit facta à tertio, non autem à Domino directo; semper enim subsistit, quod non ex liberalitate Domini, sed ex propria pecunia bona illa habuit, et filij, ac nepotes

non fuissent in inuestitura nominati, si pater non emisset, neque huiusmodi bona accepta referre debent beneficio Domini, sed marcupio Pauli, cuius intuitu concessa fuit inuestitura bonorum emptorū: filij autem ex facto patris vocati, & Domino directo incogniti nihil vel pecuniæ, vel laboris, vel meritorum præstiterunt, & sic non fuit habita contemplatio eorum, sed tantum Pauli & eius pecuniæ: & quæ ponderantur ad effectum cognoscendi titulum onerosum acquisitionis iuxta theoricam, *Bald. in d. l. 1. num. 32. C. per quas person. nob. acquir. Menoch. conf. 286. num. 8. & 12. & conf. 309. n. 19. vbi quod* tali & casu totum ius remanet radicatum in persona patris, & d. conf. 161. n. 28. & seqq. *Natt. conf. 504. num. 3. & seqq. & conf. 674. num. 14. D. Galuan. consil. 8. num. 28. 37. 42. & seqq. asserens nummos, vel* merita & acquirentis efficere bona profectitia, aut dari, & adimi ab ipso possint, & censi data ab eo filijs, dum per contrarium iudicium non mutatur voluntas, quod etiam aduertit *Surd. conf. 29. n. 18. & Manent. conf. 43. n. 112. lib. 1. Castill. quotid. controuers. par. 4. cap. 5. n. 38 & 43.* Et quamuis Ecclesia non receperit pecuniam à Paulo, tamen certum est, quod Paulus, à quo causam metiri debemus, sustinuit onus impensæ, & pretium numerauit alijs inuestitis ab Ecclesia, à quibus facile pantea Ecclesia vel pecuniam, vel merita acceperat, ideoque neque inuestituram denegare poterat Paulo, dum non habebat impedimentum; & hinc excluditur liberalitas domini directi: & nihil enim dedit de suo, quia dominium directum poenes ipsum remansit, dominium autem utile, quod iam erat auulsum ab Ecclesia ex contractu emptionis Paulus acquisiuit à primis emphyteotis, & sic Ecclesia solum consensit translationi dominij utilis de primis possessoribus in Paulum: tota autem acquisitio bonorum profecta est ex pecunia ipsius Pauli soluta iisdem possessoribus, nullaque contemplatio habita fuit filiorum, sed tota fuit Pauli senioris, qui pecuniam soluerat; Ita in his terminis, quod nihil referat, an emptio fuerit facta à domino directo, an ab alio emphyteuta, seu vassallo ad hoc, ut primus acquirens dicatur & acquisite ex titulo oneroso, & sic de bonis possit liberè disponere tradunt *Gozad. conf. 75. num. 14. iuncto themate consilij Thesaur. decis. 146. n. 9. vers. nec obstat, & luculenter Surd. conf. 427. num. 13. 14. & 15. & conf. 305. num. 35. vers. prædicta autem sententia, & num. 26 vbi quod sufficit etiam rem fuisse in solutum à creditore accepta, Peregr. conf. 22. num. 6. vers. & quamuis, lib. 2. Decian. conf. 58. num. 49 lib. 2. Menoch. conf. 498. n. 78. vers. nec obstat D. Fachin. consil. 14. num. 2. lib. 1.*

Nec obstat, quod & *Curt. Sen. conf. 19. num. 4. ad med. vers. nec est bonum, Garzon. de fem. ad feud. recipien. col. 21. in 6. restrict. vers. tertio declaratur, Schrader. de feud. par. 2. cap. 4. num. 56. Intrighel. de feud. cent. 1. quæst. 41. num. 34. Rouit conf. 89. n. 28. dicant necesse esse, quod pecunia solvatur Domino directo, nec sufficere si solvatur tertio. Quoniam præallegati Authores loquuntur ad effectum, ut feudum dicatur verè emptitium, adeout in eo succedere possit femina, quæ regulariter & à successione feudi repellitur c. 1. §. hoc autem notandum, qui feud. dar. possint, cap. feudum, si d. feud. f. er. controuers. sed non negant, quin feudum tali casu*

dicatur ex titulo oneroso quamvis à tertio † emptum, & quin de eo possit disponi in alias personas præter feminas non prohibitas, & prædicta opinio Curt. Sen. habet grauissimos contradictores, scilicet Gozad. Surd. Peregr. Decian. Menoch. & Fabrin. in locis superius adductis.

Ex quibus etiam cessat obiectum pro Laura desumptum ex decisionibus emanatis in causa Cesenaten coram bon. mem. Ortemberg, & aliis. Quia † illæ decisiones non procedunt, ubi adest dispositio in contrarium facta per primum acquirentem ex titulo oneroso, quæ non exstabat in casu decisionis coram Ortemberg, à quo etiam multum distat casus præsens, ibi enim soror aspirabat ad successionem fratris, & volebat excludere neptem ex altero fratre: hic autem agitur, ut soror admittatur ad successionem fratris excludendo amitam, & de continuanda successionem in eadem linea non retrogrediendo ad personam alterius lineæ, atque de attendenda proximitate ultimi possessoris in successionem bonorum emphyteoticorum, de quibus fuit facta expressa mentio in dispositione testamentaria, quæ omnia deficiebant in casu dd. decisionum Ortembergi, & in alijs.

Et ita utraque parte informante resolutum fuit sententiam de partibus esse infirmam.

REVERENDISS. COCCINO.

Ianuæ præsentæ excarcerationis.

Veneris 19. Decembris 1636.

ARGVMENTVM.

Maritus licet regulariter habeat priuilegium in restitutione dotis, ut non possit condemnari, nisi in quantum facere possit, & sic non possit carcerari, sed hoc quando non procedat, & alia notabilia in hac materia.

SVM MARIVM.

- 1 Pro mandato suspicionis fugæ potest quis etiam lite pendente in Rota adire A. C. absque vitio attentatorum, quando adesset periculum in mora, ac captura non fieret, ut solueretur.
- 2 Et hoc intellige, non ad effectum exequendi, sed ut debitor caueat de stando iuri, et iudicatum soluendo.
- 3 Arrestum factum ab alio Iudice, quam ab eo coram quo lis pendet est attentatum.
- 4 Sed hoc intellige in simplici arresto, non autem, quando relaxatur ob suspicionem fugæ prauo iuramento.
- 5 Debitor, quando fuit captus in ipsa fugæ, tunc bene dicitur, quod periculum erat in mora.
- 6 Debitor, quando est in actu fugæ, potest à quocumque Iudice capi.
- 7 Mandatum suspicionis fugæ tunc bene relaxatur, quando per creditorem fuit allegatum suum creditum, et debitorem esse suspectum de fugæ, præstito super hoc iuramento.
- 8 Mandatum suspicionis fugæ non potest relaxari, quando creditum non est liquidum, nisi citato ipso debitore.
- 9 Mandata suspicionis fugæ non citato debitore in Vrbe, non conceduntur, nisi constituto in actis summarie de credito liquido, et vide num. 10.

- 11 Circa relaxationem mandatorum suspicionis fugæ auctoritas A. C. videtur magis ampla, quam auctoritas aliorum Iudicum, et videtur relicta in dispositione iuris communis, et quare n. 12.
- 13 Arbitrium intelligitur datum, prout de iure.
- 14 Iudex, quando præstare possit fidem iuramento suspicionis fugæ prestitito à creditore contra debitorem.
- 15 Mandatum suspicionis fugæ, ut substatineatur sufficit, quod creditum sit canonizatum per plures decisiones, licet non sit lata sententia.
- 16 Mandatum suspicionis fugæ substatinetur, si relaxetur pro debito in die, vel sub conditione.
- 17 Debitor, quando iam fugam arripuit, tunc creditor non potest liquidare creditum ipso citato.
- 18 Creditor non est opus, ut faciat plenam fidem de credito, tempore impetratæ capture, si iam debitor fugam arripuit, cum fieri non possit parte absente.
- 19 Licet non iustificato postea credito, debitor debeat excarcerari.
- 20 In dote repetenda attendi debet domicilium viri.
- 21 In dote repetenda licet attendatur domicilium viri, tamen ista regula fallit, quando illa debet exigi propter aliquod accidens extra naturam contractus. Quia tunc attenditur locus, ubi reperitur vir, tempore perpetrati actus.
- 22 Maritus, si conueniatur ad restituendam dotem in loco, in quo alias subiicitur, puta Roma, tunc licet maritus possit declinare foris ex aliquo priuilegio, puta legationis, &c. tamen favore actus poterit Roma conueniri, reiecta sua petitione, ut remittatur ad suum forum originale. Roma est communis patria, num. 22.
- 23 Separatio Thori, quando euenit culpa mariti, tunc ipse in restitutione non potest iuuari dispositione, l. exigere dotem, ff. de iudic.
- 24 Matrimonium, quod dissoluatur morte uxoris, & quod factio viri fiat separatio thori, est quid diuersum.
- 25 Carcerationis debitoris, quando prima causa substatinetur, sat est, quod postea ex nouiter deductis ostendatur non esse locum excarcerationi, si constet de debito liquido.
- 26 Debitorem cap. m. ubi constat esse debitorem, non venit relaxandus, etiamsi captus fuisset ordine non seruato. Amplia num. 27.
- 28 Alienatio facta lite pendente mala fide censetur facta.
- 29 Maritus, quando in causa restitutionis dotis, ex quo ipse dedit causam separationis thori, si male procedat, tunc nedum non gaudet priuilegio, l. maritum, ff. solut. matr. sed nec est admittendus ad cessionem bonorum.
- 30 Dotis restitutio, quando est facienda in aliquo loco, tunc non sufficit, quod maritus possideat aliunde.
- 31 Perusij conuentus non sufficit, quod possideat Senis.
- 32 Maritus pro restitutione dotis non potest carcerari.
- 33 Maritus regulariter loquendo in restitutione dotis, habet priuilegium deducto ne egeat.
- 34 Maritus in restitutione dotis habet priuilegium deducto, ne egeat, & hoc propter reuerentiam ei debitam à muliere.
- 35 Debitor, qui non tenetur, nisi in quantum facere potest, habet duplex priuilegium, scilicet alterum reale,

- reale, quoad bona, alterum personale, quoad personam.
- 36 Maritus conuentus actione personali, non habet beneficium deductio, ne egeat, ex quo de dote, ali debet.
- 37 Maritus, quando conuenitur constants matrimonio pro dote, non est habenda ratio, ne egeat, & si tenetur ultra quam facere potest.
- 38 Priuilegio deductio ne egeat, qui gaudet, non potest carcerari, quia si posset carcerari, teneretur ultra quam facere posset.
- 39 Mulier est preferenda marito, quo ad restitutionem dotis in pari paupertate.
- Charitas ordinata incipit a se ipso. n. 39.
- 40 Priuilegiata dua persona, quando simul concurrunt, tunc qui tractat de damno citando preferatur, & in specie de muliere repetente dotem. n. 41.
- 42 Maritus in restitutione dotis, si non gaudeat priuilegio deductio ne egeat, potest carcerari, nec ei debentur alimenta.
- 43 Maritus ob magnam ingratitudinem erga uxorem amittit omnia priuilegia, & si carceretur, id merito fit.
- 44 Decis. in causa Recanaten. separationis thori 26. Febr. 1625. coram R.P.D. Pirouano declaratur, & num. 53.
- 45 Sautia mariti erga uxorem habet in vtre ingratitudinem, si sit magna, & intolerabilis.
- 46 Maritus, si sauiat in uxorem nobilissimam, dicitur ingratus.
- 47 Maritus contra uxorem, quando merito potest dici ingratus.
- 48 Iniuria aggrauatur ex qualitate, & dignitate personarum, cui infertur.
- 49 Ingratitudo differt a sauitia saltem ratione Iuris, & effectus.
- 50 Ingratitudo perficitur ex ipso actu, & ex consummatione sequitur effectus, itaut non sit locus poenitentiae ad illam euitandam.
- 51 Mariti sauitia erga uxorem subiacet poenitentiae, & reuersioni ad eundem thorum.
- 52 Ingratitudo mariti erga uxorem, si uti sauitia potest remitti, & quando secus.

DECISIO DCCXLII.

POST resolutiones factas, quod erat locus separationi Thori, ac restitutioni dotis, ob magnam sauitiam viri, ac postquam fuerat relaxatum mandatum proscut. 2000. ad fauorem vxoris pro eius alimentis, maritus fugam arripuit, & prauo iuramento vxoris, A. C. relaxauit mandatum suspicionis fugae, nedum pro dictis scutis 2000. pro alimentis, sed etiam pro dote, cuius mandati vigore vir fugiens fuit in Ciuitate Veliterna detentus, & ductus ad carceres Vrbe, qui postquam per longum tempus sustinuit carcerationem, obtinuit disputari dubium, an esset ex carcerandus, & Domini negatiue responderunt; Quia carceratio fuit valida, & iusta, nam quantum attinet ad validitatem, & si lite pendente in Rota, fuerit relaxatum dictum mandatum per A. C. hoc tamen nihil facit, quia pro t. mandato suspicionis fugae potuit, etiam lite pendente in Rota, adiri A. C. absque vitio attentatorum, cum adesset suspicio fugae, & periculum in mora, ac capta non fieret, vt solueretur, neque ad effectum exequendi, sed vt t. debitor careretur de stando iuri.

Par. IV. Recent. Tom. III.

& iudicatum soluendo, quo casu cessat vitium attentatorum, Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. num. 245. Rot. decis. 926. p. 3. diuers. Modern. Aquil. de caut. exec. ampl. 19. num. 18. Neque contrarium dicit decisio in causa Romana pecuniaria, seu Arresti 22. Aprilis 1613. coram R.P.D. meo Pirouano, in qua Rota videtur sentire, quod arrestum factum ab alio Iudice, t. quam ab eo, coram quo lis pendet sit attentatum, quia hoc est verum in simplici arresto, secus autem in arresto, quod relaxatur ob suspicionem fugae t. prauo iuramento, vt eadem decisis declarat, limitando dictum suum non habere locum, quando periculum est in mora, prout indubitanter erat in casu nostro, quia vir fuit t. captus in ipsa fuga, videlicet (vt dictum est) in Ciuitate Veliterna, & propterea cum esset in actu fugae, potuit t. a quocunque Iudice capi, vt pulchre declarat Caccialup. de debit. suspect. fugit. quaest. 4. n. 4. per tot.

Quantum attinet ad iustitiam, fuit primo per Dominam Barbaram coram A. C. allegatum creditum fugae dotis, & alimentorum, secundo eius virum esse de fuga suspectissimum, tertio fuit per eandem praestitum super praedictis iuramentum, quae videntur requisita, & sufficientissima t. ad obtinendum mandatum suspicionis fugae, quando debitor est paratus ad fugam, vel est in ipso actu fugae, vt accidit in casu nostro Caccialup. de debitor. suspect. q. 6. num. 15. Soc. Sen. conf. 100. n. 1. vers. & ideo voluit, Bald. lib. 4. quibus non obstat, quod creditum dotis t. non erat liquidum, nec mandatum suspicionis fugae poterat relaxari, non citato prius viro, obstante Reformatione sancti. mem. Pauli V. in tit. de Iudicibus in causis Ciuilibus ibi, madata suspicionis fuga non citato t. debitor in Vrbe non concedantur, nisi constituto in actis summarie de credito liquido, quod etiam procedit de iure communi, Bald. in l. apertissimi, C. de Iudic. Gaill. obser. 44. lib. 2. ac de suspitione fugae saltem per iuramentum t. creditoris, & quod ipsi creditori non sit cautum per alios correos, vel fideiussores, & tunc etiam non relaxentur, nisi deducendo debitorem ad praesentiam Iudicis, non autem ad carceres, & Iudex ipse debitore audito, prout sibi videbitur provideat, &c. Nam fuit responsum, quod praedicta videntur procedere in debitore commorante in Vrbe, sed quicquid sit in alijs Iudicibus, cum t. mandatum suspicionis fugae fuerit relaxatum ab A. C. cuius auctoritas videtur magis ampla, quam auctoritas aliorum Iudicum, & videtur relicta in dispositione iuris communis, dum in eadem Reformatione sancti. mem. Pauli V. in tit. de A. C. & eius Tribunali §. 12. iuncto, §. 11. dicitur mandata de manutenendo numquam, nisi seru. seru. & parte legitime citata decernat. aut concedat. & in sequenti §. 12. dicitur idem in sequestris, & in madatis n. 12. suspicionis fugae seruet, nisi aliqua ratione timendum sit Iudicis arbitrio de suspitione fugae, & bonorum dilapidatione, quo casu iuramentum praestari debeat de suspitione fugae, vel de metu dilapidationis bonorum, ex quibus apparet, quod omnia remittuntur arbitrio A. C. quod quidem arbitrium, t. etiam si intelligatur prout de iure, adhuc Vxor habet intentum, cum iurauerit virum suspectum de fuga, ille neque mobilia, neque immobilia possideat in Vrbe, & fuerit captus in actu fugae, quam arripuit postquam Rota per decisiones declarauit esse locum separationi Thori, & virum teneri ad dotis.

O o 3 resti-

14 restitutionem. Vnde merito A. C. potuit et prestare fidem dicto iuramento, *Rip. in l. 2. in princ. num. 57. ff. solut. matr. Menoch. de arbitr. casu 87. num. 6. & seqq.* vbi latè declarat materiam.

Uterius fuit responsum, quod pro summa scutorum 2000. pro alimentis creditum uxoris erat liquidum, & pro credito dotis poterat etiam mandatum concedi, cum ex decisionibus Rotalibus plenè constaret de illo, quod licet per sententiam non fuisset can-

15 nonizatum, nihilominus et ad effectum concessionis mandati suspicionis fugæ, & ad illud sustinendum, videtur dicendum sat fuisse per dictas decisiones ca-

16 nonizatum, & in simili videmus, quod tale et mandatum sustinetur, si relaxetur pro debito in diem, vel sub conditione, *Roderic. Suar. in l. 2. tit. de los emplamientos, vers. sed attende, n. 25. & allegat textum in l. quæstum, ff. de pign. & in l. in omnibus, ff. de Iudicij, & est text. notabilis in l. omne as, ff. pro socio, l. si ab arbitro, n. 7. ff. qui satisd. cogan. Cancr. var. resol. tom. 2. cap. 10. num. 18. & cessat omnis*

17 difficultas, quia cum maritus fugam et arripuisset, debitum non poterat liquidari ipso citato, ut bene *Castren. in cons. ult. ante fin. vers. non autem requiritur, lib. 1. vbi quod non est opus, quod creditor*

18 et plenam fidem faciat de credito tempore impetratæ capturæ, cum fieri non possit parte absente, licet non iustificato postea credito, debitor deberet

19 excarcerari, et hoc dictum approbat *Caccialup. de debitore fugitivo d. quæst. 6. nu. 15. Cancr. d. n. 8. & propterea reformatio prædicta sancti mem. Pauli V. non comprehendit istum casum, in quo debitor fugam arripuerat.*

Non obstat, quod vir possideret bona, seu annuos redditus in Ciuitate Neapolis, & in eadem Ciuitate alium præstiterit fideiussorem, quia huic fundamento dupliciter fuit responsum, & primo quod

20 licet regulariter verum sit, in dote repetenda et attendi domicilium viri, *l. exigere dotem, ff. de iudic.* tamen hæc regula fallit, quando illa debet exigi

21 propter aliquod accidens extra naturam et contractus, tunc enim attenditur locus, in quo vir reperitur tempore perpetrati actus, *l. si uxor 42. ff. de iudic.* & quamuis scintilla fuerit exequuta in Ciuitate Ianuæ, tamen cum fuerit declarata Romæ, utique restitutio dotis est facienda Romæ, & in fortioribus terminis videmus, quod si maritus conuenitur in loco, in quo aliàs subijceretur, puta Romæ, quæ est

22 communis patria (ut euenit in casu isto) licet et maritus posset declinare forum ex aliquo privilegio, puta legationis, &c. tamen isto casu favore dotis poterit Romæ conueniri, nec est attendenda petitio, ut remittatur ad suum forum originale, ut in

d. l. si uxor, & ibi notat Angel. & Castren. ac pulchre, & bene declarat Io. Campeg. de dot. q. 19. n. 3. vers. & prædicta, Bald. Nouel. de dot. p. 10. priuileg. 19. & 20. Ruin. cons. 50. num. 23. lib. 3. Barbosa. in l. exigere dotem, num. 140. vers. & ideo verior, ff. de iudicij, Mantica. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 14. num. 3. vers. neque ad rem pertinet, vbi quod textus in d. l. si uxor, locum habet, quando fit separatio Thori

23 et culpa mariti, tunc enim maritus in dote restituenda, non potest se iuuari dispositione, *text. in l. exigere dotem*, est enim diuersum, quod matrimoniū

24 dissoluatur morte uxoris sine facto viri, et quod factio viri fiat separatio Thori, ut distinguit *Castren. in d. l. si uxor, ff. de iudic.*

Secundo fuit responsum, quod cum carceratio viri sustineatur ex prædictis, hodie non agitur de saluanda carceratione, sed an vir veniat excarcerari.

25 dus, & ideo et cum prima causa carcerationis sustineatur, sat est, quod hodie ex nouiter deductis ostendatur, non esse locum excarcerationi, cum constet de debito dotis liquido per rem iudicatam, *Ioseph. Ludouic. & ab eo relati decis. Perus. 40. per tot. Bero. cons. 162. in fin. vol. 3. Cancr. var. resol. tom. 2. d. cap. 10. num. 27. & 28. vbi exornat, & bene etiam Cornazzan. decis. 2. num. 18. & 19. & seqq.*

26 qui dicit, quod vbi constat et debitorem captum esse debitorem, non venire relaxandum, etiam si captus fuisset ordine non seruato, & in isto casu hæc eo magis procedunt, quia vir mala fide, & animo

27 occultandi et pretium ad impediendam restitutionem dotis uxori partim post litem motam, partim post sententiam alienauit in Regno Neapolitano ductat. 55. mille, ut in *Summ. num. 5.* est enim consi-

28 deranda dicta et alienatio facta lite pendente, quia cum ageretur de separatione Thori culpa mariti, vnde in necessariam consequentiam veniebat restitutio dotis facienda mulieri, ut in decisionibus in hac causa factis, dictum fuit, dicta alienatio facta lite pendente mala fide censebatur facta, & cum etiam ex tota serie facti appareat, quomodo in hac causa procedatur, & iste modus procedendi non bene oleat, maritus nedum non gaudet privilegio, *d. l. maritus,*

29 sed et neque est admittendus ad cessionem bonorum, *Bart. in l. alia causa, §. eleganter, num. 15. ff. solut. matrim. Giurb. decis. 43. num. 8. & 14. & decis. 41. num. 9. & seqq. Castagn. de benef. de ducto ne egeat, quæst. 11. num. 10. Cancr. var. resol. lib. 2. cap. 9. de cess. bonor. num. 46. cum pluribus seqq.* Secundum

nouam impressionem, vltra quod nec sufficerent dicta bona in Regno Neapolitano, nec fideiussor ibi

30 datus, quia et cum restitutio dotis sit facienda Romæ, ut patet ex prædictis, sufficit, quod bona, & fideiussor non extant in Statu Ecclesiastico, *Bart. in l. fin. num. 1. C. de principibus agenti in rebus, lib. 12. vbi*

31 quod et Conuentus Perusij non sufficit, quod possideat senis, *Bald. cons. 312. num. 4. & 5. lib. 5.*

32 Denique non obstat, quod in omnem euentum pro restitutione dotis maritus non potuerit excarcerari. *Petrus Nunez de Anedagno cons. 8. ante num. 8.* quia contrarium est verius in casu, de quo agitur, & pro dilucidatione huius articuli prænotandum est,

33 quod maritus et regulariter loquendo in restitutione dotis habet beneficium deducto ne egeat, ita ut non teneatur nisi in quantum facere potest, *l. maritus 14. vbi Barbosa. num. 2. ff. solut. matrim. l. non tamen, & l. si cum Procuratore 23. ff. de re iudic. & hoc priuilegium debetur maritis et propter reuerentiam eis*

34 debitam à muliere, *l. si in l. si constante, ff. solut. matr. num. 28. cum alijs per Castagn. in suo tract. deducto ne egeat, quæst. 1. num. 2. & fuit dictum in causa Reanaten. separationis Thori 26. Febr. 1625. coram R. P. D. meo Pirouano.* Secundo est prænotandum

35 quod ille, et qui non tenetur nisi in quantum reale re potest, habet duplex priuilegium alterum reale quoad bona, alterum personale, ut constat ex DD. cumulatis per *Castagn. in tract. deducto ne egeat, in probem. 1. par. num. 12. 13. 14. & 16.* Tercio est præ-

36 notandum, quod maritus conuentus actione et personali non habet hoc beneficium deducto, ne egeat ex quo de dote alii debet, ut est *text. & gloss. in l. vii adbus,*

ad hoc, C. de iur. dot. & de comm. testatur Palatius Rubius in cap. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. §. 37 fol. 119. Ioan. Grotus in d. l. si constante, post num. 157. ff. solut. matr. Fontanella de pact. nuptial. claus. 7. glos. 2. par. 3. num. 68. lib. 2. Petrus Nunez. d. responso 8. post num. 8. ubi ita inquit, quamquam sit verum, quod maritus quando convenitur constante matrimonio pro dote, non videtur habendam esse rationem, & ne egeat, & sic videtur teneri ultraquam facere potest, non tamen ex hoc sequitur maritum esse incarcerationem ad petitionem vxoris, quia licet non habeatur ratio ne egeat, illud tamen est, quia de fructibus dotis est alendus, & dos consignatur vxori, ut deseruiat matrimonio, & pro eius oneribus Castren. in d. l. maritum, ubi Raynerius, & late prosequitur Castagn. in suo tractat. deducto ne egeat, quast. 1. nu. 54. & seqq.

His prenotatis non applicatur ad casum nostrum, quod maritus non potest carcerari pro dote restituenda, dum hoc ex eo provenit, quod debet habere alimenta ex dote, frustra enim incarcerationetur, si ex dote deberet ali, & qui gaudet beneficio deducto, & ne egeat ex eo non potest carcerari, quia si posset carcerari teneretur ultra id quod facere posset, quæ rationes cessant in casu isto, quia iuxta resolutionem factam in hac causa 4. Iulij 1633. coram me, maritus non gaudet dicto beneficio, quia non probatur illius paupertas respectu ad vxorem, quæ habet tantum dotem, & etiam si probaretur & non relevaret, cum ipsa mulier sit præferenda in pari paupertate, quia prima charitas incipit à se ipso, & latissime deducitur in eadē decisione, quando enim concurrunt duæ personæ privilegiatæ, ille præfertur, 40 quæ tractat de dampno vitando, Bald. in l. 2. num. 5. C. quod cum eo, & in l. si quis crediderit, num. 1. post alios. ff. de pactis, qui expressè loquitur in puncto, quando mulier repetit dotem propter separationem Thori, idem Bald. in l. si quod nomine, n. 1. in fin. ff. de condit. indebit. qui non est sibi contrarius, ut putavit Franciscus Arctinus in l. maritum, nu. 1. ff. solut. matrimo. nam discusso articulo remittit se ad ea, quæ notat Iacob. de Arena in d. l. maritum, num. 1. ff. solut. matrimo. ubi hoc ad litteram dicit, unde cum marito non competat beneficium deducto, & ne egeat, nec ei debeantur alimenta, ex qua causa non potest carcerari, utiq. in hoc casu carceratio sustinetur.

Fuit etiam consideratum, quod maritus fuit nimis ingratus vxori ob magnam illius corporis sequitiam, ut fuit dictum in decisione facta coram me 24. Nouembris 1632. quare ob dictam magnam ingratitudinem videtur amisisse omnia privilegia, & merito fuit carceratus, ut fuit resolutum in causa Romana separationis Thori 14. Martij 1635. coram R. P. D. meo Merlino, nec est facienda vis, quod in dicta decisione agebatur de propinatione veneni, quia DD. ibi allegati non se restringunt ad similem ingratitudinem, sed ad ingratitudinem simpliciter, 43 quæ in hoc & casu maxima fuit ex deductis in dicta decisione coram me, & ex supra narratis. Nec etiam prædictis resistit dicta decisio in causa Recanaten. separationis Thori 26. Februarij 1625. coram R. P. D. meo Pirouano, quæ distinguit inter seuitiam, & ingratitudinem, quia in casu de quo agitur seuitia habet in ventre ingratitudinem & cum fuerit magna, & intollerabilis seuitia, qua maritus

usus fuit in mulierem nobilissimam ex principalioribus familijs Ciuitatis Ianuen. & seuitendo enim in vxorem mulierem nobilissimam fuit ingratus, cum eam deberet iuxta suas qualitates tractare: & propterea cum aliter se gessisset erga illam & ingratus merito potest appellari, & differentia est inter nobilissimam mulierem ex principalioribus Ianuen. & mulierem ordinariam Ciuitatis Recanaten. in quibus terminis loquitur decisio D. mei Pirouani, quæ 48 litas enim, & dignitas personæ aggrauat & iniuriā, ut in dicta decisione coram me in hac eadem causa dictum fuit, & quamvis in eadem decisione Recanaten. etiam dicatur, quod ingratitudo defert à seuitia & saltem ratione iuris, & effectus, quia ingratitudo perficitur ex ipso actu, & & ex consummatione sequitur effectus pænæ indicatæ, itaut non sit locus pœnitentiæ ad illam evitandam, seuitia autem 51 subiacet pœnitentiæ, & & reuersioni ad eundem Thorum, in qua seuitia priuilegium potest conseruari; Attamen fuit consideratum, quod cum ingratitudo possit remitti sicuti & seuitia, & nihilominus in hoc casu (ut dictum fuit) hac seuitia habuit admixtam ingratitudinem cum fuerit talis, ut nec per cautionem de bene tractando potuerit illi mederi, ut in dicta decisione mea fuit firmatum, propterea retentis etiam terminis decisionis Recanaten. ista potius fuit ingratitudo perfecta & ex actu seuitiæ ex qua fuit commissæ. Unde dum ex ipso actu fuit perfecta, maritus ut supra dixi, amisit omnia privilegia, ut etiam in dicta decisione coram R. P. D. meo Merlino dictum fuit.

Et ita conclusum vtraque parte acerrimè informante, causaq. maturè discussa.

R. P. D. CARILLO.

Terulen Canoniciatus.

Luna 2. Martij 1637.

ARGUMENTVM.

Ordinarijs, & Capitulis in Regnis Hispaniarum Gregor. XV. indulgit, ut prævio concursu prouiderent de Canonicatibus, & præbendis Pœnitentiarijs, & ideo si quis eas tanquam reseruatæ impetret, non subitinetur talis impetratio.

S V M M A R I V M.

- 1 Canonicatus Pœnitentiarius debet prouideri per concursum, prævio examine in Regnis Hispaniarum.
- 2 Reseruatio quando cessat eius vigore non est locus immiſſioni.
- 3 Philippus Rex Hispaniarum sic generaliter vocatur, ratione maioris dignitatis, & potestatis, vide num. 4.
- Hispaniarum appellatione, quid comprehendatur, num. 3.
- 5 Gratia magni alicuius Principis, tanquam proueniens à diuina eius indulgentia, quam latissime debet interpretari.
- 6 Odiâ restringenda sunt.
- 7 Gratia non debet coarctari, quando eius dispositio declaratur ex amplissima generalitate verborum in eius dispositiua positarum, & num. 8.
- 9 in Indulto, si fiat mentio aliorum Indultorum illa præsumuntur extare, licet non exhibeantur.

- 10 Clausula, sublata, iuncta cum decreto irritanti, & quod de subreptione &c. quid operetur, & num. 18.
- 11 Inobseruantiam impossibile est probare, si verè adsit obseruantia.
- 12 Brevis extensui efficacia, quando non dependeat ab Indulto.
- 13 Verba, quando stant causatiue, & non conditionaliter, non restringunt etiamsi dispositio non esset generaliter concepta.
- 14 in Personis eruditis, pollutibus virtute, litteris, & doctrina, stat utilitas, decor, splendor Ecclesiarum, & augmentum cultus Diuini.
- 15 Verba concepta in numero plurali, non debent restringi ad vnâ tantum rem.
- 16 Ratio eadem vbi interuenit, idem ius statuendū est. Aequitas valet, quæ paribus causis, paria iura desiderat, num. 16.
- 17 Indultum concessum ad instantiam partis, antequam executioni demandetur, debet iustificari eius narratiua, limita num. 18.
- 19 Narratorum iustificatio non requiritur, quando in gratia, adest clausula sublata, cum decreto irritanti &c. etiam si emanauerit ad instantiam partis, amplia num. 20.
- 20 de Pape potestate dubitare, nefas est.

DECISIO DCCXLIII.

PER obitum Ioannis Bonfil. de mense Februarii anni 1634. vacarunt Canonicatus, & præbenda Pœnitentiarij in Ecclesia Cathedrali Terulen Regni Aragoniæ, de quibus præuio concursu per Ordinarium, & Capitulum fuit prouisus Ioannes de Passamonte iuxta formam indulti Apostolici sanct. mem. Greg. XV. Ordinarijs & Capitulis Cathedralium Ecclesiarum in Regnis Hispaniarum existentibus concessi sum. num. 1. sed quia de eisdem Canonicatu, & præbenda vti de vacantibus in mense reservato Sedi Apostolicæ fuit prouisus Isidorus Maza de Lizana, qui expeditis litteris, impetrauit etiam subrogationem gratiosam, fuit causa mihi commissa, & dubitavi. An sit danda immissio vigore subrogationis gratiosæ, & DD. vnanimiter negatiue responderunt.

- 1 Nam quicquid sit an subrogatus probet Clericatum, & obitum vltimi possessoris, quia tamen non probat reservationem, cum agatur de Canonicatu Pœnitentiario, & qui debet prouideri per cōcursum, præuio examine, & alijs requisitis iuxta formam indulti san. mem. Gregor. XV. cessat in totum reservatio, Gonzal. in reg. 8. glos. 9. cap. 2. §. 2. quo cessante non est locus immissioni, Greg. decis. 53. vbi adden. num. 3. Garz. de benef. par. 9. cap. 2. §. 2. numer. 360. Gonzal. glos. 24. num. 96. cum seqq.

Non obstat si dicatur prædictum indultum non habere locum in Regno Aragoniæ vbi sita est Ecclesia Terulen, ex eo, quod fuerit concessum Cathedralibus, & Metropolitanis Ecclesijs in Regnis Hispaniarum existentibus ad instantiam Maiestatis Catholice Philippi IV. & sic restrictum solum ad Regna Castellæ, & Legionis respectu quorum denominatur 4. & non posse extendi ad Regnum Aragoniæ, cuius respectu denominatur 3. quia cum concessio fuerit facta verbis generalibus, ibi, omnibus, & singulis Metropolitanis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs in Regnis Hispaniarum consistentibus censentur

- in eo comprehensa tam Regna Castellæ, & Legionis, quam Aragoniæ Regnum vti subiecta ditioni Maiestatis Catholice, & nō sit restrictio ex eo, quod Rex Philippus Hispaniarum denominetur 4. Castellæ, & Legionis, & 3. Aragoniæ, quia illa denominatio non fiat restrictiue, sed demonstratiue, & Philippus Rex Hispaniarum appellatur ratione maioris dignitatis, & potestatis, vt in puncto Mantie. decis. 59. num. 10. & 11. appellatione enim Hispaniarum comprehenduntur omnes Prouinciæ antiquæ vltioris, & citerioris Hispaniæ, scilicet Lusitanie, Beticæ, Tarraconensis, quæ Prouinciæ hodie Regna nuncupantur. Couar. præf. quæst. 1. nu. 1. & 9. Marian. de reb. Hispan. lib. 1. cap. 4. per tot.

- Qua extrinseca denominatione non obstante 2. qualiter remanet Rex, & habet imperium omnium Regnorum existentium sub Hispanica ditione nulla facta distinctione Regnorū, Mart. de iurisdic. par. 1. cap. 26. per tot. præcipue nu. 68. 96. & final. Couar. supra d. num. 12. Corsett. in tractat. de potest. reg. quæst. 104. ad quæ prædictum indultum extendi debet ex natura gratiæ, & beneficij Principis, quia proueniens & a diuina eius indulgentia, quam plenissime debet interpretari ex l. beneficium 3. ff. de consuet. Princip. vbi Bart. num. 2. Anchar. cons. 193. in princip. & in regula & c. dia restringi de reg. iur. non non obstantibus dictionibus huiusmodi dictis, & prædictis, quibus prætenditur indultū restringi ad Ecclesias Regnorū Castellæ, & Legionis tantū, quia earū natura, & dispositio declaratur ex amplissima generalitate verborum in dispositiua eiusdem indulti, Tusch. conclus. 266. num. 10. & conclus. 287. num. 3. & 337. num. 15. & 16. Mantie. d. decis. 59. num. 3. & 8. vbi in fortiori aliud indultum Greg. XIII. concessum Regnis Philippi Hispaniarum Regis extenditur ad aliud Regnum non Hispanicum.

- Nec etiam obstat, quod fuerit in indulto narratum, vt prouideantur Pœnitentiariæ iuxta formam Constitutionum Sixti Quarti, & Leonis X. quæ restrictæ sunt doctores, & magistrales Canonicatus Ecclesiarum Castellæ, & Legionis, quia cum non tantum fiat mentio illarum Constitutionum Sixti, & Leonis, sed etiam aliorum Pontificum prædictum indultum extendi potest etiam ad Canonicatus Pœnitentiarios, nec opus est exhibere indultum aliorum Pontificum, quia illud præsumitur existere, vt in fortiori Rot. decis. 36. num. 9. par. 2. diuers. maxime stante clausula sublata iuncta cum decreto irritanti, & quod de subreptione, obreptione, vel defectu intentionis dari non possit, Maref. lib. 2. var. cap. 37. num. 1. cum seqq. & neganti prædictum indultum in Regno Aragoniæ, quod est de Regnis Hispaniarum incumbit onus probandi negatiuum, scilicet quod pro Ecclesijs Aragoniæ nunquam fuerit concessum simile indultum, quod est impossibile stante obseruantia in Ecclesia & Casaraugustana inter fide Curialium, quæ datur, & est confessum partes, Greg. decis. 242. Rot. decis. 742. nu. 3. par. 2. recen. Paris. cons. 138. num. 1. & 2. lib. 4. Maref. ubi supra.

Minus releuat quod prædictum indultum Gregorij videatur restrictum ad Ecclesias in quibus prouidentur per concursus Canonicatus magistrales, & doctores iuxta dd. Constitutiones Sixti, & Leonis & ita non possit extendi ad Ecclesiā Terulen in qua deficiunt præfati Canonicatus, quia Gregorius non fuit

fuit motus ex illo indulto formaliter, sed causa indulti Sixti, Leonis, & aliorum Pontificum, quibus per concursum tales Canonici vtilius providebantur, quæ causa cum fuerit finalis, & effectiua pro extensione ad Canonici Pœnitentiarios, ita etiam vigore debet pro extensione ad Regna Hispaniarum, licet indultum illa non respiceret, & quia eo casu efficacia brevis extensui non dependet ab indulto, Abb. in cap. super specula num. 6. ne cleric. vel monas. Mandos. de priuileg. ad instar quest. 6.

Tanto magis quia Gregorius non fundauit suam dispositionem in d. indulto, sed in consuetudine, quæ est verissima, & vniuersalis, etiam in Regno Aragoniæ providendi per concursum Canonici doctores, & magistrales, & licet addiderit iuxta formam Constitutionum Sixti, & Leonis, tamen ea verba stant causatiue non conditionaliter, & ideo non restringunt, etiam si dd. Constitutiones non stant vniuersales, vel non essent adeo vniuersales, cap. Abbate S. Siluani de verb. signif. Bart. in extrau. ad reprimendum verb. prout nu. 2. vers. si veram, Felin. in cap. 2. num. 2. de rescript. Rot. decis. 178. par. 3. rec. principaliter autem motus fuit ex causa, & ratione indulti, & consuetudinis providendi per concursum illos Canonici requirentes personas eruditas, pollentes virtute, literis, & doctrina, in quo stat vtilitas, decor, splendor Ecclesiarum, & augmentum cultus Diuini, quæ causa fuit motiua, & vniuersalis, & sufficit quod ea iustificetur alijs, omittis, vt prædictum indultum subsistat etiam in Regno Aragoniæ, Aegid. decis. 280. & 415. Put. decis. 79. lib. 2. Paris. conf. 3. nu. 90. lib. 4. Seraph. decis. 1432. num. 8.

Siquidem negari non potest, quia vtilitas Ecclesiarum, animarum salus, & gloria Diuini Nominis considerata in parte dispositionis indulti, vt Canonici Pœnitentiarij provideantur per concursum æqualiter militet in omnibus Regnis Hispaniarum, cum verba indulti sint concepta in plurali numero, & de Regnis Hispaniarum, quæ sicut non restringuntur ad vnâ Ecclesiam, sic neque ad vnum Regnum, vel ad vnâ Hispaniam, sed duas Hispanias cum suis Regnis de necessitate, & proprietate sermonis comprehendunt Mant. d. decis. 59. nu. 1. & 6. vbi enim eadem ratio interuenit, idem ius & statuendum est, & valet æquitas, quæ paribus causis paria iura desiderat, & ita dicitur adesse eadem lex non extensiuè, sed comprehensiuè, l. his folis, vers. satis caute putamus. C. de reuoc. donat. l. illud. C. de sacros. Eccles. in puncto Guttier. lib. 3. pract. quest. 17. num. 84. Gonzal. in reg. 8. §. 7. in procem. nu. 105. Paris. conf. 16. num. 24. lib. 3.

Denique dixerunt Domini non esse habendum in consideratione, quod cum huiusmodi indultum fuerit concessum ad instantiam Maiestatis Catholicæ Philippici Quarti Hispaniarum Regis non possit executioni mandari nisi verificata & prius narratiua, quia obiectum tollitur stante clausula sublata cum decreto irritanti, & quod de subreptione, obreptione, aut defectu intentionis dari non possit per quam claudatur os, atque ligantur manus Iudicis, & par-
tis, etiam si emanauerit ad supplicationem alicuius, Paris. conf. 1. num. 38. lib. 4. Ruin. conf. 21. num. 15. lib. 1. Gabr. conf. 83. lib. 2. num. 20. Seraph. decis. 1020. Caputaq. decis. 218. par. 3. & ita operatur, vt non sit necessaria verificatio narratiue, seu

iustificatio, Seraph. decis. 1043. num. 5. quod procedit etiam si per Isidorum fuisset impetrata oris apertio, quia hæc non transfert onus probandi in Pafsamontem, Marefcott. lib. 2. var. cap. 37. num. 69. Gratian. discept. 775. num. 46. par. 4. Mart. de claus. claus. 113. num. 2. Afflict. decis. 128. num. 13. & 14. Rot. decis. 281. num. 6. par. 1. recent.

Ex quibus omnibus attentata omnimoda potestate concedentis, & de qua nefas esset dubitare, & attento dominio impetrantis non solum quoad omnia Regna vnita Hispaniarum, sed etiam quoad vniuersas Hispanias, quas in Catholico Rege Philippo IV. & feliciter regnante nostra ætas videt quem Ecclesia Romana magno prosequi fauore, & merito propter suam, & suorum Progenitorum Religionem testatur Mart. de iurisdic. 2. par. cap. 41. num. 13. & 14. considerataq. etiam causa adeo fauorabili & vtili ad salutem animarum in dispositiua indulti narrata, illud habere locum contra prouisum Apostolicum, ceptuerunt Domini, eique immissionem esse denegandam.

Et ita decifum vtraque parte bis acerrimè informant &c.

R. P. D. CARRILLO.

Vlixhon. Professionis.

Veneris 27. Martij 1637.

ARGUMENTVM.

Absolutionem, vt obtineat ille, qui habuit recursum ad Iudices Laicos &c. quid requiratur, & maxime si Papa absoluendi potestatem commiserit, et clausulis, renunciato prius &c. parito iudicato, & resectis expensis.

SVMMARIVM.

- 1 Clausula, parito iudicato, & resectis expensis, important conditionem.
- 2 Iurisdicctio concessa sub conditione donec non doceatur de illius adimplemento, suspensa remanet iurisdicctio, & perinde est ac si nulla fuisset tributa.
- 3 Recursibus ad Iudices Laicos non dicitur sufficienter renunciatum, non amoto præcepto &c. vel non facta exactissima diligentia pro remouendis omnibus impedimentis.
Rekursibus ad Iudices Laicos, non dicitur renunciatum, nec satisfactum violata iurisdicctioni, & libertati Ecclesiastica, nisi retractando eosdem recursus habitos, & remouendo quantum in se est omnia impedimenta. num. 3.
- 4 Recursibus ad Iudices Laicos, si non sit sufficienter renunciatum, recurrenti non est concedenda absolutio sed potius pœna censurarum propter usurpatam disciplinam Ecclesiasticam mulctari debet.
- 5 Verba non sufficiunt vbi opus est factum.
- 6 Affirmari id, non dicitur, quod factis negatur.
- 7 ad Iudices Laicos, si quis recursum habuerit, vt absolutioem obtineat, non sufficit simplex cessio, seu renunciatio verbalis, sed requiritur quod sit vera, & actualis.
- 8 Et signanter curandum est, vt remoueantur omnia impedimenta, adeo vt nec de iure, nec de facto

- facto noceri possint ad compulsionem faciendam.
- 9 Rota in taxatione expensarum solum habet rationem earum, quæ liquent ex actis vulgariter expensa viue nuncupata scilicet. *Expensarum registri. Interpretationis processus. Examinis testium. & pro Aduocato, & Procuratore aliquid plus. nu. 9.*
- 10 Sed ista regula non procedit in expensis factis occasione recursus ad Iudicet Laicos.
- 11 Iura sua unusquisque tueri debet.
- 12 ad Iudices Laicos ille, qui habuit recursum, si obtinuerit, ut possit absolui, cum clausula refectis expensis, tenetur, & condemnandus est ad omnes & singulas expensas, etiam ratione damnum, & interesse parti reficiendo & nec hoc casu sufficit cautio. num. 13.
- 14 ad Expensas probandas data verissimilitudine sufficientiant quacumque probationes, quæ haberi possunt.
- 15 Expense factæ pro fundanda intentione actoris in negotio principali, & non occasione recursuum non sunt reficiende, ita ut non possint impedire absolutionem à censuris, declara pro ut. nu. 16.
- 17 Verbum, occasio, importat etiam causam remotissimam.
- 18 Deciso in causa Illerden. Priorissa 13. Octobris 1636. coram R.P.D. Rojas declaratur.

DECISIO DCCXLIV.

PROPOSITO pluries dubio, An intraret arbitrium pro concedenda absolutione excommunicationis Antonio, & Joanni Gomez ob recursus habitos ad Iudices Laicos pro impedienda Franciscæ compulsionatione processus huius causæ, stricteque discussio articulo super quantitate expensarum, hodie causâ reposita Domini negativè responderunt, nisi prius fiant diligentia pro remouendis impedimentis, & reficiantur expensæ etiam ratione damnum, & interesse, quæ usque in præsentem diem iuxta liquidationem, & taxationem à Perito de ordine Rotæ factam, & in actis productâ ascendunt ad scut. 307. 35. monetæ sine præiudicio aliarum, quæ extra curiam in eadem causâ eadem occasione factæ fuerunt.

- Nam cum à Sanctissimo Domino Nostro fuerit mihi commissâ potestas absoluendi per breue cum clausulis Renunciato prius per dd. Ioannem, & Antonium attentatis in vim recursus parito iudicato,
- 1 & refectis expensis, & quæ clausulæ important conditionem. l. à Testatore ff. de condit. & demonstr. Paris. cons. 41. num. 14. lib. 4. Seraph. decis. 655. nu. 4. & per dictos Ioannem, & Antonium non doceatur de purificatione, & implemento dictarum conditionum & suspensa remanet mihi data absoluendi facultas, & perinde est, ac si nulla fuerit tributa iurisdictio. Verall. decis. 550. num. 5. par. 1. Mantie. decis. 343. num. 1. Rota decis. 378. numer. 1. coram Gregor. XV.

Quod autem prædictæ conditiones non fuerint adimpletæ constat, ex quo habito recursum ad Iudices Laicos, ab illis impetratum fuit præceptum contra Notarium, ne auderet processum huius causæ compellere, ut in Summ. antiq. Franciscæ

- num. 1. 2. & 3. Vnde non amoto præcepto, vel non facta exactissima diligentia pro remouendis omnibus impedimentis non dicitur sufficienter violatæ iurisdictioni, & libertati Ecclesiasticæ, nisi retractando eisdem recursus habitos ad Iudices Laicos, & remouendo impedimenta per d. præceptum executioni mandati Rotalis præstita, & ideo absolutio concedenda non est, sed potius pœna censurarum, ab Ecclesiastica disciplina usurpata contra recurrentes ad Iudices Laicos multari debent. iuxta. not. in cap. si autem cap. nihil 1. 1. quæst. 3. & fuit dictum in Arboren. Canonatus 24. Ianuarij 1633. coram R. P. D. meo Merlino.

- Non obstat renunciatio à recursibus facta per dd. Ioannem, & Antonium data in eorum Summ. num. 2. & 3. Quia verbalis est illa renunciatio, & & verba non sufficiunt ubi opus est factio l. non omnes §. fin. de re milit. l. peculium in princip. ff. de pecul. c. 1. & 2. de sequestr. poss. & fruct. nec dicitur affirmari, & quod factis negatur, ideoque simplex cessio, seu renunciatio verbalis non suffragatur, sed requiritur quod sit vera, & effectualis, ita ut Franciscæ nullum & habeat impedimentum pro compulsionatione processus, ut in punct. absolutionis respondit. Rot. in Regien. Capellania 1. Iulij 1630. coram R. P. D. meo Pirouano, & signanter curandum est, ut remoueantur omnia impedimenta, adeo ut nec de iure, & nec de facto nocere possint ad compulsionem faciendam, ut concedatur absolutio. Lancell. de attent. p. 3. cap. 29. num. 41. & 42. Gregor. decis. 503. num. 5.

- Nec minus est adimpleta condicio refectis expensis, donec satisfecerint, & soluerint quantitatem supra relatam; Nam licet regulariter Rot. solum, & habeat & rationem expensarum iudicialium, & earum, quæ liquent ex actis, vulgariter expensæ viue nuncupatæ, ut puta expensarum registri, interpretationis processus, examinis testium (quæ in præsentem ascendunt ad scut. 60. ba. 3. scilicet pro registro, scut. 56. 83. & pro interpretatione processus scut. 3. & ba. 20.) & aliquid plus pro Aduocato, & Procuratore. l. properandum §. fin. autem C. de iudic. V. est. in prax. lib. 8. cap. 2. n. 11. Rot. in Tulen. expensarum coram R. P. D. meo Verospio 8. Martij, & 28. Iulij 1619. Tamen regula procedit in expensis litis factis sine recursibus, & in quibus non agitur adeo rigore, quia unusquisque debet sua & defendere, non autem habet locum in præsentem casu, cum Franciscæ ex causa, & occasione recursuum fecerit quamplures expensas, & damna passa fuerit, à quibus DD. de Gomez non possunt excusari, ideo merito sunt in
- 12 & eis condemnandi etiam ratione damnum, & interesse, & Franciscæ de omnibus reficienda. cap. fin. §. pars vero ibi, primo facis faciat integraliter de expensis de offic. de legat. cap. quoniam 4 §. si quis vero de immunit. Eccles. ubi gloss. verb. satisfactum docet
- 13 non & sufficere cautionem nisi integra satisfactio præcedat Mart. de claus. par. 1. claus. 144. nu. 1. Marches. de commiss. tom. 1. fol. 432. Gratian. discept. 786. num. 16. Rot. coram Gregor. XV. decis. 492. ubi adden. num. 9.

Quæ expensæ ratione damnum, & interesse re-partitæ inter Aduocatum, Procuratorem, originalia informationum facti, & Iuris, Copistam, interpretum testium, & Prouisionem Franciscæ solli-

sollicitatoris huius causæ ascendunt ad scut. 247. 32. videlicet.

Pro Procuratore in diuersis vicibus commissionibus, & diuersis informationibus, in voce, & in scriptis. scut. 59.

Pro substituto eiusdem Procuratoris pro originalibus plurium informationum facti. scut. 10. 20.

Pro Aduocato pro diuersis informationibus Iuris in voce, & in scriptis. scut. 58. 80.

Pro originalibus informationibus Iuris eiusdem Aduocati. scut. 4. 37.

Pro copijs informationum pro Rota, & Signatura factis à Copista. scut. 44. 95.

Pro mercede interpretis quinque testium in Curia examinatorum pro vndecim sessionibus. scut. 10.

Pro Francisco Viere non uti Agente, sed tanquam sollicitatore huius causæ post recursos habitos spatio 30. mensium ad rationem scut. 2. pro quolibet mense. scut. 60.

Quæ omnia computata cum supradictis expensis iudicialibus. scut. 60. 03.

Faciunt dictam summam relata in principio decisionis scilicet. scut. 307. 35.

Et cum sint verisimiles iustificata ex querantijs, & computis in actis datis singulariter medio iuramento recognitis, & à Perito taxata videntur satis

comprobata, in q̄ data verisimilitudine, & sufficiunt quæcumque probationes, quæ haberi possunt. *Federico de Sen cons. 119. num. 4. Rot. in Salamantina*

cenfurarum 24. Ian. arj 1611. coram Reuerendiss. Lugdunense, & in d. Tulen. expensarum 18. Martij coram RPD. meo Verospio.

Nec releuat quod prædictæ expensæ sint factæ profundanda intentione Franciscæ in negotio principali, & non occasione recursuum, quo casu reficienda non sunt ex adnot. per *Rot. in Illerden. Priorissa coram R. P. D. meo Rojas sub die 13. Octobris 1636.* Quia licet respiciant negotium principale, tamen cum nihil iuuauerint Franciscæ ad aliquid obtinendum, nec ab ea factæ fuissent, nisi sibi fuisset impedita compulsatio processus, negari non potest quin comprehendantur sub clara dispositione. Breuis ibi, *expensis factis occasione recursus*, quod verbum & occasio importat etiam causam remotissimam. *Bald. cons. 119. num. 7. lib. 2. Corn. cons. 153. num. 5. lib. 2. Menoch. cons. 335. nu. 25. & 28. Casar de Grass. decis. 2. num. 12. de constit.*

Nec etiam applicatur dicta decisio *Illerden. coram R. P. D. meo Rojas*, & ubi habitis recursibus, & non solutis expensis data fuit absolutio, versatur enim in diuerso casu, tunc quia ibi erat parua quantitas expensarum tunc etiam, quia expensæ fuerunt factæ ab eo, qui recursum habuerat, in præsentem autem ob præcepta facta à Iudicibus Laicis Franciscæ coacta fuit adire Sanctissimum in Signatura gratiæ, & pluries in Rota, quo casu debentur etiam expensæ factæ in disputationibus de stylo huius Sacri Tribunalis.

Et ita ex defectu sufficientis renunciationis ad recursus, & integræ satisfactionis expensarum, tam iudicialium quam ratione damnorum, & interesse responderunt Domini non intrare arbitrium pro concedenda absolutione.

Vtraque parte informante.

F I N I S

BENEDICTA SIT SANCTA, ATQ. INDIVIDVA TRINITAS,
NVNC, ET SEMPER, ET PER INFINITA SÆCVLA
SÆCVLORVM.

CATA

C A T A L O G V S

RR. PP. SACRAE ROTAE ROMANAE

A V D I T O R V M

Coram Quibus.

DECISIONES PRÆSENTIS TOMI

EMANARVNT.

Iuxta ordinem prout tunc in Rota sedebant.

IO. BAPTISTA COCCINVS Venetus Rotæ Decanus .

FRANCISCVS SACRATVS Ferrariensis , deinde S.R.E. Cardinalis .

ALPHONSVS MANZANEDO Hispanus Patriarcha Hierosolymita-
nus .

IO. BAPTISTA PAMPHILIVS Romanus , hodie SANCTISS. D. N
INNOCENTIVS X.

PHILIPPVS PIROVANVS Mediolanen. Rotæ Decanus .

FRANCISCVS VBALDVS Perusinus .

FABRITIVS VEROSPIVS Romanus , deinde S.R.E. Cardinalis .

GVGLIELMVS DVNOZETIVS Gallus Archiepiscopus Seleucien.

IO. BAPTISTA REMBOLDVS Germanus .

CLEMENS MERLINVS Ciuis Ferrariensis Rotæ Decanus .

BALDASSAR SEBASTIANVS NAVARRVS Hispanus .

LVCAS ANTONIVS VIRILIS Romanus deinde S.R.E. Cardinalis .

I N D E X

MATERIARVM, ET RERVM

LOCVPLETISSIMVS.

QVAE IN SECVNDO, ET TERTIO TOMO

PARTIS QVARTÆ

DECISIONVM RECENTIORVM

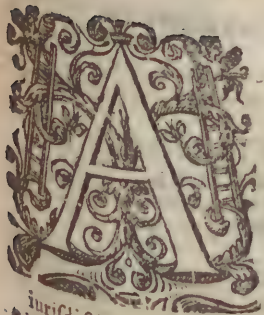
A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO

SELECTARVM, CONTINENTVR.

ALPHABETICO ORDINE DIGESTVS.

A

A B B A S.

BBAS dum cognoscitur, an habeat plenariam iurisdictionem in suos interim Episcopus est manutenendus in sua iurisdictione. *decis. 310. num. 4. & 5. Coccino. tom. 2.*

Abbas an habeat plenariam iurisdictionem spiritualem, & temporalem in suos, id respicit peritorium, & dum id non canonizatur per tres conformes, Ordinarius est semper manutenendus in sua iurisdictione. *decis. 310. num. 6. Coccino. tom. 2.*

Abbas vel Capitulum, quod habeat territorium separatum ab Episcopo, cum id non presumatur, venit probandum. *decis. 600. num. 24. Valdo tom. 3.*

Abbatres Ordinis S. Benedicti iuxta eius Regulam qualiter eligantur. *decis. 574. num. 51. Coccino. tom. 3.*

Abbat. distinctio de qua in cap. 1. num. 5. de spons. circa Constitutionem conciliarem, & Constitutionem Papae, non admittitur per Rotam. *decis. 648. num. 8. Coccino tom. 3.*

Abbas electio facta, non servata forma cap. quia propter de elect. non substituitur. *decis. 311. num. 2. Coccino tom. 2.*

Abbas electio fuit confirmata in Curia licet in eius electione Par. IV. Recent. Tom. III.

interuenerint sex scrutatores, tres de Collegio & alij tres extra Collegium. *decis. 574. num. 16. Coccino tom. 3.* Abbat non iuste electio si conductor soluat pensionem, non liberatur, si conduxit a vero Abbate, & postea soluat Abbat intruso. *decis. 624. num. 11. Manzanedo tom. 3.* ad Abbatis electionem, quod fuerit processum per viam scrutini, ex quibus istis appareat. *decis. 312. num. 12. & 13. Coccino. tom. 2.*

de Abbatis Regularis electione, quando agitur, sufficit, ut electio fiat per vota secreta iuxta Concil. Trident. sess. 25. cap. 6. de regul. *decis. 574. num. 54. Coccino tom. 3.*

in Abbatis electione de necessitate est seruanda forma cap. quia propter de elect. *decis. 312. num. 1. Coccino tom. 2.*

in Abbatis electione non est seruanda forma cap. quia propter de elect. quia d. verbum Abbas est nomen sollicitudinis non tamen est pater, sed hanc est opinio Rebuffi. quia refutatur. *decis. 312. num. 8. Coccino tom. 2.*

in Abbatum electione nisi sit seruata forma tradita in c. quia propter de elect. potestas prouidendi deuoluitur ad Sedem Apostolicam. *decis. 574. num. 2. Coccino. tom. 3.*

Abbatia quando non possit dici nullius Diocesis. *decis. 310. m. 7. Coccino. tom. 2.*

Abbatissa executrix testamenti ad distribuenda bona inter pauperes, potest eligere suum Monasterium, dummodo sit pauper. Rub. in annotat. *decis. 480. num. 122. tom. 2.*

Abbatini absoluti important formam. *decis. 161. numer. 8. Sacra- ro tom. 2.*

A B S E N S Absens causa studij pro praesenti habetur, & sic videri posse lucrari

lucrari distributiones quotidianas, sed contrarium est verius, cum ea non sufficiat ad hunc effectum absque interestentia. *Rub. in annotat. ad decis. 576. num. 146. tom. 3.*
 Et super hoc refertur declaratio S. Congreg. Concil. Trident. *ibid. num. 147.*
 Absens quando est Canonicus ex causa suae Ecclesiae, & cum licentia Superioris, ei debentur omnes fructus perinde ac si esset praesens. *decis. 1. num. 3. Sacratio tom. 2.*
 Absentes nullo modo lucrantur distributiones quotidianas, sed potius amittunt, & interestentibus divinis accrescunt. *decis. 162. num. 3. Pirouano tom. 2.*
 inter Absentes & Canonicos mortuos est magna differentia. *decis. 1. num. 9. Sacratio tom. 2.*
 Absenti licentia concessa per triennium, ea incipit currere non a die concessionis licentiae, sed ab ipsius absentiae tempore. *decis. 434. num. 5. Coccino tom. 2.*
 Absenti licentiae tempus, tunc incipit currere a die concessionis, quando fuit dictum a die datae praesentium. *ibid. num. 6.*
 Absente a Capitulo non potest dici Canonicus sine licentia, si tempus ei indultum, ut absente possit, adhuc duret. *dec. 571. num. 12. Manzanedo tom. 3.*

A B S E N T I A.

Absentia excusat a mora, & caducitate. *decis. 719. num. 7. Manzanedo tom. 3.*
 inter Absentiam Procuratoris, & etes obitum, est differentia, ad effectum, ut id intineatur principali. *decis. 320. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Absentiae alicuius ignorantia ab eo allegari non potest, qui admittit eius procuratorem ad aliquem actum, eo quia ille erat ab ipso. *decis. 434. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Absentiae licentia obtenta per Canonicum ab Episcopo, quando dicitur inualida. *decis. 1. num. 14. Sacratio tom. 2.*
 Absentare se ab Ecclesia licitum est Canonicis etiam pro negociis propriis, quando agitur de magno periculo corporis vel amissionis rerum, seu quando illa negotia non possunt geri per procuratorem. *decis. 1. num. 17. & 18. Sacratio tom. 2.*
 Absenti in contractu acquiritur ius ex stipulatione. *decis. 326. num. 10. Remboldo tom. 2.*
 Abrasio scripturae, licet in loco substantiali non nocet, quando ex accidentibus, & subsequenibus veritas deprehendi potest. *dec. 427. num. 3. Merlino tom. 2.*

A B S O L U T I O.

Absolutio libera, importat plenariam restitutionem. *dec. 714. num. 17. Manzanedo tom. 3.*
 Absolutio solum solet dari reo, & possessori. *decis. 643. num. 2. Coccino tom. 3.*
 Absolutio a iuramento non est necessaria, quando contractus est ipsi solvere nullus, & iniustus. *decis. 702. numer. 17. Vbaldo tom. 3.*
 Absolutio ad cautelam est species absolutionis. *decis. 568. num. 43. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ad cautelam non pure tribuitur, sed sub conditione condonatur. *decis. 568. num. 46. Coccino tom. 3.*
 Absolutio, ut detur ad cautelam, ex defectu iurisdictionis, ea nullitas in universum est aliquo modo probanda. *decis. 568. num. 30. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ab excommunicatione lata in Curia, quando conceditur, tunc cautius, & secundum merum ius proceditur, & quid sit lata extra Curiam. *decis. 568. num. 31. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ab excommunicatione lata extra Curiam ut concedatur, non proceditur mera iure. *decis. 568. num. 32. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ab excommunicatione non est cuique iudici committenda, nisi sit a iure in specie permessa, vel ex speciali rescripto concessa. *decis. 568. num. 41. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ab excommunicatione, quando est danda, requiritur citatio partis cuius interest. *decis. 568. num. 24. Coccino tom. 3.*
 in Absolutione ab excommunicatione non requiritur citatio partis, quando periculum est in mora, vel nisi Summus Pontifex gratiam faciat. *decis. 568. numer. 25. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ab excommunicatione ut detur, de ea debet apparere, etiam si ea petatur simpliciter, quidquid antiquioribus temporibus fuerit servatum. *decis. 568. num. 27. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ab excommunicatione ad cautelam est de connexis negotio principali. *ibid. num. 69.*

Absolutio ab excommunicatione, quando datur, cum reincidentia, tunc tot cautiones non requiruntur, quia propter reincidentiam non est opus alia cautione. *decis. 568. num. 37. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ab excommunicatione, quando conceditur non refert quibus verbis sit facta, an per verbum relaxationis, vel absolutionis. *ibid. num. 38.*
 Absolutio ab excommunicatione ad cautelam fit in dubio propter periculum communionis, & laesionis iustitiae. *dec. 568. num. 10. Coccino tom. 3.*
 Absolutionem ab excommunicatione, quando Papa committit extra Curiam, & tunc Iudex etiam ad cautelam potest absolovere. *ibid. num. 50.*
 Si vero commissa sit in Curia, etiam Auditori Rotae, & tunc id non potest, & hoc propter facilem aditum ad Summum Pontificem. *ibid.*
 Absolutiones obtenta a iuramentis ad effectum agendi, & docendi de enormissima laesione, nihil suffragatur, non docto, de dicta laesione. *decis. 321. numer. 18. Coccino tom. 2.*
 Absoluedi facultas, quando alicui est concessa, sub ea comprehenditur etiam facultas absoluedi ad cautelam. *dec. 568. num. 48. Coccino tom. 3.*
 Absoluedi facultas ad cautelam venit sub clausulis amplissimis, quae ponuntur in prius commissionibus Rotalibus. *decis. 568. num. 69. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ab excommunicatione non datur, quando agitur de praedictio tertij, sine speciali facultate. *decis. 568. num. 45. Coccino tom. 3.*
 Absolutio ab excommunicatione in foro conscientiae non datur, nisi satisfacta parte. *ibid.*
 Absolutus simpliciter, non dicitur absolutus ab cautelam. *ibidem, num. 46.*

A B S U R D U M.

Absurdum quale sequeretur, si actor pauper cogeretur ius suum plene iustificare ad hoc, ut lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis. *Rub. in Annotat. ad decis. 617. num. 119. tom. 4.*

Absurda sunt evitanda. *decis. 314. num. 25. Coccino tom. 3.*

A C C E P T A T I O.

Acceptatio, & possessio unionis bene dicitur capta, si fructus rei unitae fuerint percepti. *decis. 36. numer. 6. Verosio, tom. 2.*
 Acceptatio donatarii absentis, an praeter stipulationem Notarii, requiratur ad effectum acquirendi dominium, & possessionem rerum donatarum, ardua est quaestio. *dec. 428. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 de Acceptatione donationis non est querendum quando sumus in illis casibus, in quibus dominium rei donatae ipso iure transit in donatarios. *decis. 601. num. 18. Pirouano tom. 3.*
 Acceptatio mandati ad consentiendum resignationi quando dicitur impossibilis quod fuerit facta dicta acceptio ante mortem resignantis. *decis. 303. num. 13. Coccino tom. 2.*
 Acceptatio tutela ex quibus praesumatur. *decis. 53. numer. 9. Verosio, tom. 2.*
 Acceptans aliquid, debet id cum suis qualitatibus acceptare. *decis. 121. num. 3. Sacratio tom. 2.*
 Acceptari scriptura non potest pro parte, & pro parte reprobari ab illo qui eam producit. *decis. 27. numer. 11. Durozetto tom. 2.*
 Accessorium omne est regulandum secundum dispositionem principalem. *decis. 680. num. 12. Litta tom. 3.*
 Accidentalia contractus licet pacto possint mutari, non tamen possunt substantialia. *decis. 510. numer. 12. Pirouano tom. 3.*
 ex Accidenti ea quae habentur, non ex natura, potius praesumuntur non esse, quam esse. *Rub. in Annotat. ad decis. 617. num. 49. tom. 3.*
 Accipiens terminum pro solutione debiti non liberatur si praestea illud non soluat vero creditori. *decis. 624. num. 10. Manzanedo tom. 3.*

A C C O L L A T I O.

Accollatio debiti, nihil aliud est, quam subrogatio facta ad commodam, vel incommodam crediti. *decis. 490. num. 10. & 13. Coccino tom. 2.*
 Accollatio census non liberat impositorem census. *decis. 584. num. 10. Remboldo tom. 3.*
 Accollatio census deseruit pro solutione in subhaftatione. *ibid. num. 11.*

ACCRESCENDI IUS.

Accrescendi ius quando intret tam inter primos vocatos quam inter vltiores. *decis. 192. num. 1. Pirouano tom. 2.*
 Accrescendi ius quando non impediatur à relatione discretiva. *decis. 192. num. 14. Pirouano tom. 2.*
 Accrescendi ius sine dubio inducitur inter plures inuestitos. *decis. 415. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Accrescendi ius si tacite etiam per coniecturas inducitur, ergo multo magis iam expressum in verbis conferuabitur ex eisdem coniecturis. *decis. 192. num. 12. & 13. Pirouano tom. 2.*
 Accrescendi ius inter citatos quando ex conventionem clarè dicatur concessum. *decis. 192. num. 11. Pirouano tom. 2.*
 Accrescendi ius quando ex necessario consequenti intret ad impediendam deuolutionem. *decis. 192. numer. 15. & 16. Pirouano tom. 2.*
 Accrescendi ius inter vocatos facilius intrat, quando agitur de re quæ non solet pati commodam diuisionem. *ibidem num. 18. tom. 2.*

ACQUISITIO.

Acquisitio dominij officij empti à patre pro filio, & donatio eius differunt inter se. *decis. 660. num. 7. Pirouano tom. 3.*
 Acquisitio hereditatis dupliciter datur reuocabiliter, & irreuocabiliter. *decis. 128. num. 25. Pirouano tom. 2.*
 Acquisitio noua possessionis non potest fieri per colonum, sed bene potest conferuari & custodiri talis acquisitio. *decis. 334. num. 13. Pirouano tom. 2.*
 in Acquisitione possessionis, quando falsitas versatur tantum circa causam possessionis non impedit illius acquisitionem, cum non deficiat voluntas possidendi. *decis. 373. num. 7. Coccino tom. 2.*
 Acquisitio possessionis, quando est ex falsa causa circa factum, tunc nullus est considerationis, nec producit iuris effectum. *ibidem num. 8.*
 ab Acquisitione si statutum excludat forensem non ligat filium quo minus patri, vel matri succedat. *decis. 174. num. 9. Manzanedo tom. 2.*
 per Acquisitionem dominij rei factam reuocabiliter non extinguitur hypotheca. *decis. 17. num. 7. Dunozerro tom. 2.*
 Acquirens primus potest alijs in inuestitura comprehensis præiudicare. *decis. 603. num. 16. Remboldo tom. 3.*

ACTA.

Acta præsumuntur integrè transportata. *decis. 451. num. 10. Navarro tom. 2.*
 Acta causæ præsumuntur in integrè transportata, & qui contrarium dicit, tenetur id probare. *decis. 693. numer. 2. Sacro tom. 3.*
 Acta tunc præsumuntur integrè transportata, quando fuerunt tradita à Notario actuario, vel ab eius successore. *ibidem num. 3.*
 Acta, quando non fuerunt transportata à Notario actuario causæ, tunc si quis dicat ea esse integra, ei incumbit onus probandi. *ibidem num. 4.*
 Acta non fuisse transportata dici nequit, quando acta reperiuntur penes Notarium actuarium appellationis. *decis. 601. num. 6. & 7. Pirouano tom. 3.*
 Acta, quod sint transportanda vigore Concilij Tridentini, vel vigore iuris communis, hoc inter se differt. *decis. 495. num. 25. Coccino tom. 2.*
 Acta, quando sunt transportanda vigore Concilij Tridentini, in causa Ecclesiastica, tunc etiam acta irrelevantia sunt transportanda; alia sententia est nulla. *decis. 495. num. 26. Cocco no tom. 2.*
 Acta quando fuerunt transportata, & postea constat, quod aliqua deficiunt, supparet ea esse irrelevantia, tunc sententia est valida, & hoc in terminis iuris ciuilibus. *decis. 495. num. 29. Coccino tom. 2.*
 Acta aliqua tantum fuisse facta in certa causa, non sufficit, vt si quis asserat, sed etiam vt iustificet. *decis. 693. num. 9. Sacro tom. 3.*
 Acta tunc, quando adest aliqua præsumptio in contrarium. *ibidem num. 10.*
 Acta dum non sunt relevantia, non causant nullitatem, si non transportentur. *decis. 495. num. 23. Coccino tom. 2.*
 Acta sunt nulla, si non seruatur forma, in causa præscripta. *decis. 78. num. 8. Sacro tom. 2.*
 Acta inter alios facta non nocent tertio, si numquam citatus fuerit. *decis. 338. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Acta Notarialia sunt, & aliud registrum. *decis. 706. num. 7. Coccino tom. 3.*
 Acta prioris instantiæ quis transportare teneatur, an appellat. *Par. IV. Recent. Tom. III.*

lans, vel appellatus, magna est questio. *decis. 495. num. 10. & 34. Coccino tom. 2.*

Acta prioris instantiæ nisi transportentur non possunt per Iudicem rimari. *decis. 447. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Acta, quando non sunt transportanda. *decis. 311. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Acta aliqua non esse integrè transportata vt probetur, quid requiratur. *decis. 72. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Acta præsumuntur integrè transportata, & ideo contrarium asserenti incumbit onus probandi. *decis. 67. numer. 1. Sacro tom. 2.*

Actis omnibus integrè non transportatis Iudex procedendo, & sententiam ferendo, tunc ea non dicitur nulla ex defectu iurisdictionis, sed quia acta omnia non fuerant transportata. *decis. 495. num. 21. Coccino tom. 2.*

Actis probatorijs non visi, sententia est nulla. *decis. 601. num. 5. Pirouano tom. 3.*

Actis probatorijs nõ visis si Iudex sententiam ferat dicendum est illum non minus nulliter, quam iniuste processisse. *decis. 547. num. 9. Manzanedo tom. 3.*

ex Actis sententia quæ non iustificatur non dicitur notoriè iniusta si se non referat ad acta. *decis. 18. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

de Actis iudicialibus quando constat tunc dicitur iudicialiter processum. *decis. 313. num. 10. Coccino tom. 2.*

in Actis debet produci moneta ad effectum cognoscendi an fuerit alterata, nec ne. *dec. 42. nu. 8. Verosp. tom. 2.*

sine Actis sententia non probatur. *decis. 62. numer. 3. Remboldo tom. 2.*

de Actis ea, quæ non sunt, non attenduntur. *decis. 471. num. 8. Navarro tom. 2.*

in Actis, nisi fuerit facta oppositio, non releuat. *decis. 430. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Actorum integra transportatio, satis dicitur, ex repetitione omnium actorum, quæ sunt penes Notarium in cuius officio causa agitur. *decis. 547. num. 7. Manzanedo tom. 3.*

Quod intellige, quando repetitio est generalis, secus si specialis, scilicet ad aliqua acta. *ibidem num. 8.*

Actorum non integra transportatio non probatur ex eo, quod aliqua iura producta non sint in actis transportatis. *decis. 67. num. 2. Sacro tom. 2.*

Quia potest esse ea fuisse producta verbaliter, quæ non veniunt transportanda. *ibidem num. 3.*

in Actorum productione, quando adest verbum tenoris &c. dicitur productio realis. *ibidem num. 4.*

Actorum productio dicitur minime realis, quando ad sunt verba, pars rehauit. *ibidem num. 5.*

Actorum transportatio est necessaria ad probandam negatiuam citationis, vel alterius nullitatis. *decis. 451. num. 8. Navarro tom. 2.*

Actorum transportatio ea non est necessaria, quæ etiam essent transportata, non possent redarguere sententiam tantquam iniustam. *decis. 447. num. 3. Pirouano tom. 2.*

Actorum integra transportatio fieri debet etiam si agatur per viam nullitatis iniustitiæ, & stante clausula, quæ, & quas. *decis. 495. num. 32. Coccino tom. 2.*

per Actorum reuolutionem probatur negatiua citationis. *decis. 176. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

ex Actorum reuolutione potest probari, an interuenierit impedimentum ad proseguendam appellationem. *decis. 67. num. 15. Sacro tom. 2.*

Actorum transportatio præsumitur integra. *decis. 702. num. 16. Vbaldo tom. 3.*

Actorum transportationis defectus solet causare nullitatem sententiæ. *decis. 601. num. 4. Pirouano tom. 3.*

in Actorum transportatione de iure Ciuili non adest tantus rigor, sicut est ex dispositione Concilij Tridentini. *decis. 495. num. 36. Coccino tom. 2.*

Actorum transportatio non requiritur, dum causa est in prima instantia. *decis. 679. num. 24. Vbaldo tom. 3.*

pro Actorum integra transportatione stat præsumptio. *dec. 235. num. 8. Coccino tom. 2.*

ACTIO.

Actio omnis remanet præscripta spatio triginta annorum, & amplius non potest dari de nullitate. *decis. 265. numer. 5. Remboldo tom. 2.*

Actio rerum amotarum probrosa est. *dec. 10. nu. 7. Dunozerro tom. 2.*

Actio datur uxori contra hunc eundem mariti pro restitutione suæ dotis. *decis. 14. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Actio omnis sententiæ extinguitur, quando ea est nouata inter partes. *decis. 62. numer. 4. & 5. Remboldo tom. 2.*

Actio

- Actio** omnis præscribitur spatio longissimi temporis, *decis. 138. num. 8. Remboldo. tom. 2.*
- Actio**, quando competit, non potest competere officium Iudicis nobile, *decis. 315. num. 27. Coccino tom. 2.*
- Actio** cui competit ad aliquid assequendum, multò magis debet competere exceptio ad illud retinendum, *decis. 248. nu. 7. Vbaldo. tom. 2.*
- Actio** semel extincta amplius reuiuiscere nequit, *decis. 540. n. 16. Manzanedo. tom. 3.*
- Actio** in contractibus conditionalibus non oritur ante purificatam conditionem, *decis. 493. num. 21. Coccino tom. 2.*
- Actio** civilis, & criminalis, quando oriuntur ex eodem fonte, tunc prius debet terminari civilis, si prius fuerit intentata, *decis. 146. num. 1. Remboldo. tom. 2.*
- Actio** civilis, & criminalis, quando dicantur oriri ex eodem fonte *ibid. num. 2.*
- Actio** criminalis cessat, si administrator fidelem & perfectum computum suarum rationum reddiderit, *decis. 146. numer. 5. Remboldo. tom. 2.*
- Actiones** criminosæ numquam præsumitur, quod fieri possint, *decis. 151. nu. 11. Dunozerro. tom. 2.*
- Actiones** criminosas multò magis quis non præsumitur voluisse peragere, si ex illis ipse quoque præiudicium sentiret, *ibid. num. 12.*
- Actio** fideicommissarij pro bonis fideicommissio subiectis recuperandis inanis est, si iustus ex causis dicta bona exempta fuerunt à fideicommissio, *decis. 336. nu. 9. Remboldo. to. 2.*
- Actio** litigiosa cedi non potest lite contestata, *decis. 670. nu. 12. Pirouano tom. 3.*
- Quod procedit etiam si ageretur de ipso beneficio incidenter, *ibid. nu. 13.*
- Actio** personalis non transit in singularem successorem, *dec. 481. num. 15. Coccino. tom. 2.*
- Actio** personalis in rem scriptam competit contra quemlibet singularem successorem, & possessorem, *decis. 125. num. 15. Coccino tom. 2.*
- Actione** personali, quando debitor conueniri possit *decis. 666. num. 13. Manzanedo. tom. 3.*
- Actione** personali contra Tercios possessores non potest agi, *ibid. num. 14.*
- in Actione** personali litigiosi vitium non contrahitur, *dec. 167. nu. 6. Coccino tom. 2.*
- Actione** personali agens, debet experiri, tamen contra personam obligatam, & non aliam, *decis. 514. numer. 3. Merlino. tom. 3.*
- ad Actionem** personalem præscribendam quantum tempus requiratur, *decis. 315. num. 47. Coccino. tom. 2.*
- Actiones** personales non comperunt contra tertios possessores, *Rub. in Annot. decis. 420. nu. 100. tom. 2.*
- Quod procedit, etiam si illa obligatio, ex qua actio personalis descendit, sit contracta habito respectu ad rem, quæ apud tertium possessorem reperitur, *Rub. in Annot. decis. 420. num. 100. tom. 2.*
- Actio** realis omnis spatio 30. annorum præscribitur, *decis. 383. num. 16. Manzanedo tom. 2.*
- Actione** reali agens contra rem, potest agere etiam contra non obligatum, *decis. 514. num. 3. Merlino. tom. 3.*
- Actio** rei vindicationis, quando non differat ab hypotecaria, *decis. 590. num. 32. Vbaldo tom. 2.*
- Actio** utilis rei vindicationis, quæ conceditur vxori ad vindicandam rem dotalem datam marito æstimatam, est subsidiaria, & datur ex æquitate, ne remaneat indotata, *ibid. num. 33.*
- Et sic cessante ea æquitate, veluti si potest consequi æstimationem, tunc non datur illa actio, *decis. 590. num. 34. Vbaldo tom. 3.*
- Actio** seruiana, & hypotecaria, sunt inter se contraria, cum vna respiciat possessorem, & alia peritorium, *decis. 188. n. 8. Sacrato. tom. 2.*
- Actio** spolijs etiam per spatium 30. annorum non potest præscribi, quando non adest possessio, *decis. 547. num. 10. Manzanedo. tom. 3.*
- Actio** spolijs remanet præscripta spatio 30. annorum, *decis. 534. num. 9. Manzanedo. tom. 3.*
- Actio** spolijs est in rem scripta, ideo etiam datur contra tertium possessorem & eius heredem, *decis. 127. num. 4. Remboldo. tom. 2.*
- Actio** spolijs etiam aduersus Ecclesiam præscribitur spatio 40. annorum, *decis. 21. num. 2. Dunozerro. tom. 2.*
- Actio** ex stipulatu favore doris quare à lege videatur inducitur, *decis. 105. num. 5. & 6. Vbaldo tom. 2.*
- Actio** subsidiaria tutela contra Magistratum dantem tutorem, quando non detur, *decis. 116. num. 23. & 25. Vbaldo tom. 2.*
- Actio** subsidiaria contra Magistratum dantem tutorem minus idoneum, recessit ab aula, *ibid. nu. 24.*
- Actionem** subsidiariam minores habent contra Magistratum, quando non elegit tutorem idoneum, secus autem quando fuit datus tutor, & fideiussor idoneus, *decis. 116. num. 20. & 21. Vbaldo tom. 2.*
- Actio** ex vendito competit venditori ad pretium, ac etiam ad vsuras pretij tempore traditionis rei, *decis. 315. nu. 11. Coccino. tom. 2.*
- Actione** caret, qui agit ex contractu, cuius pacta non adimpleuit, *Rub. in annotat. decis. 542. num. 31. tom. 3.*
- in Actione** redibitoria redibentur omnia cum suis accessionibus, *Rub. in annotat. ad decis. 617. n. u. 153. tom. 3.*
- Actiones** non confundit hæres si aduerit hæreditatem, cum beneficio legis & inuentarij, *decis. 145. num. 7. Sacrato. tom. 2.*
- contra Actionem** numquam præscriberetur, si requiretur possessio, *decis. 547. num. 14. Manzanedo. tom. 3.*
- Actiones** directæ remanent apud cedentem, cuius vigore agere potest, declara vt *decis. 78. num. 2. & 3. Sacrato tom. 2.*
- Actionis** negatiuæ propria natura quæ sit, *decis. 101. num. 3. Vbaldo. tom. 2.*
- in Actionibus** omnibus humanis, illud nimis est damnable, *Rub. in annot. ad decis. 444. num. 44. to. 2.*
- Actionum** confusio cessat, quando hæres legaliter iuxta consuetudinem loci, confecerit inuentarium bonorum hereditariorum, *decis. 159. num. 10. Vbaldo. tom. 2.*
- Actionum** confusio cessat, quando inuentarium bonorum hereditariorum est legitime confectum, *decis. 207. num. 14. Vbaldo. tom. 2.*

A C T O R.

- Aktor**, qui est à principio, semper remanet talis, *decis. 495. num. 13. Coccino. tom. 2.*
- Aktor** non potest absolui, *decis. 643. num. 2. Coccino. tom. 3.*
- Aktor** tenetur plenè liquidare suam prætensionem, nec sufficit sibi de illa docere in consulo, *decis. 25. num. 20. Sacrato tom. 2.*
- Aktor** pauper, si cogeretur ius suum plenè iustificare, ad hoc, vt lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis, quale absurdum sequeretur, *Rub. in annotat. ad decis. 617. num. 119. tom. 3.*
- Aktor** tenetur concludenter fundare suam intentionem, *decis. 317. num. 29. Vbaldo. tom. 2.*
- Aktor**, nisi probauerit suam intentionem, reus est absoluentus, *decis. 71. n. 7. Dunozerro tom. 2.*
- Aktor** est qui excipit in sua exceptione, *decis. 195. num. 2. Vbaldo. tom. 2.*
- Aktor** non turbide, sed clare debet iustificare intentionem suam, *decis. 578. nu. 18. Vbaldo. tom. 3.*
- Aktor** si ab initio non habuerit scientiam litis, & postea in progressu causæ eam habuerit, intrat virtus iudicij retro, *dec. 7. num. 6. Sacrato tom. 2.*
- Aktore** non probante reus absoluitur, *decis. 441. numer. 8. Vbaldo. tom. 2.*
- Aktoris** probatio debet esse certa, & concludens non autem dubia, & incerta, *decis. 270. num. 8. Pamphilio. tom. 2.*
- Aktoris** confessio non destruitur per depositiones testium, *decis. 414. num. 1. Pirouano. tom. 2.*

A C T V S.

- Actus** semper tribuitur suæ causæ, & ab eo regulatur, *decis. 384. num. 5. Pirouano. tom. 2.*
- Actus** attribuitur ordinanti, non autem exequenti, *decis. 384. numer. 11. Vbaldo. tom. 2.*
- Actus** dum est factus ad vnum effectum, non est ad diuersum trahendus, *decis. 388. num. 9. Coccino tom. 2.*
- ea Actus** non conformi præcedenti dispositioni, non inducitur effectus, *decis. 20. nu. 7. Remboldo. to. 2.*
- ex Actu** nullo non inducitur iuris effectus, *decis. 20. num. 8. Rembold. tom. 2.*
- Actus** principalis, quando est reuocabilis, tunc omnes eius sulæ in eo appositæ censentur etiam reuocabiles, *decis. 326. num. 37-38. & 39. Remboldo. tom. 2.*
- Actus** subsequens debet referri ad præambulum titulum, & obligationem, *decis. 644. num. 19. Merlino. tom. 2.*
- Actus** sine citatione gestus non potest conuolidari cum intimatione, *decis. 264. num. 3. Remboldo. tom. 2.*
- Actus**

Actus, quando dicatur iudicialis. *decis. 237. num. 1. Vbaldo. tom. 2.*
 Actus est nullus si forma non fuit seruata. *decis. 572. numer. 6. Vbaldo. tom. 3.*
 Actus est nullus non seruata forma, quod procedit etiam si finis in causis pijs. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 59. tom. 3.*
 Actus censetur factus ex titulo praeambulo. *decis. 76. numer. 9. Vbaldo. tom. 2.*
 Actus in dubio praesumitur factus iuxta formam, & modum prioris determinationis. *decis. 325. num. 4. Manzaned. tom. 2.*
 Actus praesumitur factus iuxta praecedentem conventionem. *decis. 330. num. 12. Verospio. tom. 2.*
 Actus, quando est nullus, perinde est, ac si non esset factus. *decis. 572. num. 5. Vbaldo. tom. 3.*
 Actus causa magis attenditur quam actus formalitas. *decis. 109. num. 9. Sacrato. tom. 2.*
 Actus praesumitur factus, prout fieri poterat, illum metiendo a potestate agentis. *decis. 140. num. 22. Dunozett. tom. 2.*
 Actus subtrahi non debet contra intentionem agentis. *decis. 28. num. 8. Pironano. tom. 2.*
 Actus, quando de sui natura est prohibitus, non statuitur simplificationi partium. *decis. 1. num. 20. Sacrato. tom. 2.*
 pro Actus validitate facienda est omnis interpretatio. *dec. 265. num. 7. Remboldo. tom. 2.*
 ex Actu vno non bene inferitur ad diuersum, & maxime ad effectum, ut quis dicatur sibi praedictasse. *decis. 563. numer. 22. Coccino. tom. 3.*
 ex Actu imperfecto, alius minus perfectus non potest administrari. *decis. 154. num. 20. Dunozett. tom. 2.*
 Actus scriptura declaratiua dicitur de praeterito si in ea adsint verba praeteriti temporis. *decis. 37. num. 5. Sacrato. tom. 2.*
 Actus praesumitur factus iuxta formam statuti. *decis. 153. num. 8. Remboldo. tom. 2.*
 Actus, quod sit ex necessitate officij non praedictat. *decis. 39. num. 8. Sacrato. tom. 2.*
 Actus, quando tendit contra bonos mores tunc iuramento non firmatur. *decis. 594. num. 11. Pironano. tom. 3.*
 Actus turbatiui, & non pacifici non suffragantur ad acquirendam possessionem manutentibilem. *decis. 234. num. 16. Pironano. tom. 2.*
 Actus non solum dicitur nullus quando est gestus contra formam traditam, sed etiam quando est non contra, sed praeter formam celebratus. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 69. tom. 3.*
 Actus est nullus, non seruata forma in eo tradita, quamvis sine ea facilius fuerit expeditus. *ibid. num. 69.*
 Actus ne sit superfluous facienda est interpretatio. *decis. 88. num. 11. Remboldo. tom. 2.*
 Actus vnicus, non sufficit ad probandum, quod aliquid ita fieri consueuerit. *dec. 225. num. 6. Remboldo. tom. 2.*
 Actus, ut corrumpat ex defectu forma, sufficit, ut in vno ea non fuerit seruata. *decis. 574. num. 36. Coccino. tom. 3.*
 Actus, quando geri debet cum consensu alicuius, ad hoc ut valeat, debet doceri de eius expresso consensu. *decis. 124. num. 2. & 3. Remboldo. tom. 2.*
 Actus causa magis attenditur, quam ipse actus. *decis. 391. num. 19. Nauarr. tom. 2.*
 Actum geminatio magis denotat enixam voluntatem & certam deliberationem circa actum qui geritur. *decis. 266. num. 2. Sacrato. tom. 2.*
 Actus aliquis, quando sine difficultate fieri debet, de necessitate est faciendus, etiam si alius actus, qui non potest, apponatur. *decis. 582. num. 16. Coccino. tom. 3.*
 Actus quilibet tendens ad fauorem alterius est intelligendus parte petente. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 4. tom. 3.*
 Quasi ad sit conditio tacita, si quis uti voluerit exceptione sibi competente. *ibid.*
 Actus ad fauorem alicuius tendens, intelligitur ipso petente, etiam si adsit clausula ipso iure, & abique declaratione. *ibid. num. 5.*
 Nam id semper intelligi debet ipso iure volente. *ibid.*
 Actus nullus est praeterire filiam, & actum nullum de sui natura nemo praesumitur voluisse facere. *decis. 25. num. 1. & 2. Sacrato. tom. 2.*
 Actus impatientiae ex morbi sanitate non excludit usum rationis aut iudicij. *decis. 570. num. 14. Manzaned. tom. 3.*
 Actus, quod praesumatur gestus contra formam conventionis non est praesumendum. *decis. 220. num. 10. Verospio. tom. 2.*
 Actus, qui habet assistentiam iuris pro se, dicitur praualere alijs. *decis. 572. num. 16. Vbaldo. tom. 3.*
 de Actu praeterito non statuitur attestationi Notarij, de Par. IV. Recent. Tom. III.

quo forte non est rogatus. *decis. 718. num. 15. Vbaldo. tom. 3.*
 Actus positui, nisi praecesserint ad acquirendum cursum, aquarum, si reperiatur aquam fuisse concessam, censetur potius id factum iure familiaritatis, quam seruitutis imponendae. *decis. 425. num. 19. Pironano. tom. 2.*
 Actus extrajudicialis facilius praesumitur, quam iudicialis. *decis. 153. num. 23. Remboldo. tom. 2.*
 Actus non sunt ex euentu contingente commensurandi. *Vos. post decis. 160. num. 24. tom. 2.*
 Actus melius, & validius subtrahi non potest, quam ut irrevocabili subtrahatur. *decis. 463. numer. 19. Manzaned. tom. 2.*
 Actus sine effectu dicitur nullus. *decis. 479. numer. 4. Pironano. tom. 2.*
 Actus possessorius pascendi, si cum alienis animalibus fiat, non releuat. *decis. 443. num. 5. Pironano. tom. 2.*
 Actus, qui sunt ad redimendas vexationes non praedictant veritati. *decis. 635. num. 7. Coccino. tom. 3.*
 ex Actu equiuoco non inducitur obseruantia. *decis. 154. num. 30. Dunozett. tom. 2.*
 Actus scriptura declaratiua probat actus perfectionem in praedictum iudicium declarantis, seu consentientis. *decis. 37. num. 4. Sacrato. tom. 2.*
 Per actum vnicum consuetudo non inducitur quando pacifice fuit factus. *decis. 225. num. 7. Remboldo. tom. 2.*
 Actus negatiui, qui consistit in pati, non est eius potentiae, & virtutis ad inducendam, & exprimendam voluntatem, cuius est actus affirmatiuus. *decis. 480. numer. 12. Vbaldo. tom. 2.*
 Actus factus cum praeservatione suorum iurium non praedictat. *decis. 504. num. 9. Vbaldo. tom. 2.*
 Actus non operantur ultra intentionem agentis. *decis. 155. num. 24. Sacrato. tom. 2.*
 Actus reuersionis aquarum fieri nequit citra ius, & nomen seruitutis. *dec. 425. num. 16. Pironano. tom. 2.*
 Actus, vel dispositio, ut superflua non iudicetur, satis est, quod addat nouum vinculum. *decis. 375. numer. 17. Merlino. tom. 2.*
 Actus, ut non dicatur superfluous, sufficit aliquid clarius, & apertius explicare, quod prius aliqua dubitatione inuolui poterat. *ibid. num. 18.*
 In actu aliquo Iudex sine dubio dicitur interuenisse ex libello porrecto, & sententia lata. *decis. 313. num. 10. Coccino. tom. 2.*
 Actum nullum de sui natura, nemo praesumitur voluisse scienter, & prudenter facere. *decis. 25. numer. 1. & 7. Sacrato. tom. 2.*
 Actum a sapientibus reprehensibilem, & contra naturalem omnium hominum affectum, nemo praesumitur facere voluisse. *ibid. num. 2. & 9.*
 Contra actum, qui praetenditur gestus quando vrger praesumptio, tunc in gerente necessaria est explicita, & clara scientia omnium qualitatatum. *decis. 5. numer. 15. Sacrato. tom. 2.*
 Actus praesumptionis scientiae in praedictalibus non inducit aliam praesumptionem circa qualitatem rei. *decis. 134. num. 3. Sacrato. tom. 2.*
 Actus, si dicatur, quod fuit per plures annos iustificatus, necesse est, quod ad minus per integrum biennium, aut etiam triennium sit secuta dicta iustificatio. *decis. 68. num. 1. Remboldo. tom. 2.*
 Actum impugnato, quando quis iuari non possit. *decis. 602. num. 11. Coccino. tom. 2.*
 Actum impugnato, quis pendente impugnatione iuari potest. *decis. 602. num. 5. Coccino. tom. 3.*
 Et hoc maxime, quando impugnatio non fuit acceptata. *ibid. num. 6.*
 Actus debent intelligi, secundum tempus, quo robur sortuntur. *decis. 614. num. 53. Coccino. tom. 3.*
 Actum necessarium quando minor facit, non requiruntur solemnitates requisitae in eorum contractibus. *decis. 38. num. 5. & 6. Dunozett. tom. 2.*
 Actum subtrahere facit fama communis, licet veritas aliter sit. *decis. 53. num. 1. Verospio. tom. 2.*
 per Actum equiuocos non probatur dominium. *decis. 32. num. 12. Verospio. tom. 1.*
 per Actus iudiciales probari potest consuetudo exequendi primae sententiae non obstante appellatione. *decis. 122. num. 2. Remboldo. tom. 2.*
 Actus frustratorius lex non parum abhorret. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 161. tom. 3.*

Actus frustratorij potissimum in iudicijs sunt evitandi. *ibid.* num. 162.

Actus pauciores tunc attenduntur, quando ex regulis, & presumptionibus iuris, sunt magis adminiculati. *decis. 697.* num. 15. *Sacrato tom. 3.*

Actus molendi in vno, vel alio molendino, est meræ facultatis, nisi accedat prohibitio, & acquiescentia. *decis. 308. n. 3.* *Remboldo tom. 3.*

Actus aliqui si potentes non fuerunt ad obtinendum in possessorio, multo minus deseruiunt ad obtinendum in petitorio. *ibid.* num. 4.

Actus, qui dederunt causam liti, & metu censurarum sunt facti, non sunt habendi in aliqua consideratione. *decis. 701.* num. 6. *Remboldo tom. 3.*

Actus venditionis alius est, & alius actus implementi venditionis per traditionem. *decis. 588. num. 11.* *Vbaldo tom. 3.*

ex actibus illis arguitur professio, qui non possunt fieri citra, ius, & nomen professi. *decis. 623. num. 6.* *Pirouano tom. 3.*

ex actibus æquiuocis certum quid non probatur. *decis. 384.* num. 14. *Coccino tom. 2.*

pro Actuum probatione multum est deferendum, si ultra testium depositiones adint quoq; probationes per scripturas. *decis. 368. num. 3.* *Vbaldo tom. 2.*

Actuum comparabilitate data, unus non euellit alterum. *decis. 573. num. 17.* *Pirouano tom. 3.*

Actuum geminatio excludit dubietatem erroris. *decis. 64. num. 5.* *Sacrato tom. 2.*

ADAM per Eua deceptus fuit, non Eua per Adam. *Rub. in annotat. decis. 431. num. 47. tom. 2.*

ADAM, si adhuc viueret, & hodie moreretur, quid ei longitudo vitæ profuisset. *Rub. in annotat. ad decis. 636. num. 22. tom. 3.*

ex ADÆ costa Eua fuit formata, ex quo colligi debet, quod in viro, & in muliere est vna natura, cum prius vir, & deinde ex eodem viro, mulier creata fuit. *Rub. in annotat. ad decis. 431. num. 54. tom. 2.*

ADIMPLEMENTVM.

Adimplementum contractus quis probare teneatur. *decis. 542.* num. 3. *Coccino tom. 2.*

Adimplementi defectus considerari non potest, vbi non adest requisitio. *decis. 85. num. 8.* *Vbaldo tom. 2.*

non Adimplementi exceptio nullatenus admitti debet, quando excipiens nullum passus est damnum. *decis. 85. numer. 10.* *Vbaldo tom. 2.*

non adimplementi exceptio non potest ab eo opponi, qui aliquid prius adimplere debet. *decis. 90. num. 13.* *Vbaldo tom. 2.*

in Adimplendo promissa si quis sit contumax non est audiendus. *decis. 178. num. 2.* *Vbaldo tom. 2.*

ad Adimplendum aliquid, quando quis non habet tempus præfixum, sufficit adesse in statu, quo possit illud adimpleri. *decis. 6. num. 11.* *Dunozetto tom. 2.*

Adimplere aliquid non valens ex facto aduersarij, id ei non est imputandum. *decis. 168. num. 6. 7. 8. 9.* *Remboldo tom. 3.*

Adimplere quis tenetur promissa. *decis. 258. num. 1.* *Sacrato tom. 2.*

Adimplere aliquid promittens, si id non faciat, succedit obligatio ad damna, & interesse. *decis. 85. num. 1.* *Vbaldo tom. 2.*

Idque multo magis procedit, quando expressè fuerunt promissa, & interesse. *ibid.* num. 2.

Adimplere quando quis aliquid tenetur post obitum alicuius, sufficit, quid illi obitus fuerit denunciatus. *decis. 542. num. 9.* *Coccino tom. 3.*

Adimplere aliquid, si quis contrahenti promittat, ac cum iuramento se obliget, dum id non adimplet non est audiendus. *decis. 344. num. 25.* *Coccino tom. 2.*

Adimplere quis aliquid non tenetur, nisi præcedat requisitio. *decis. 85. num. 7.* *Vbaldo tom. 2.*

ADITIO.

Aditio hereditatis ex quibus actibus probetur. *decis. 420. num. 1.* *Vbaldo tom. 2.*

Aditio hereditatis an cesset per actum, qui citra nomen heredis fieri nequit stante protestatione in contrarium, intellige vt num. 20. *decis. 115. num. 19.* *Pirouano tom. 2.*

Aditio hereditatis dicitur actum facultas quoad ipsum actum aditionis. *decis. 341. num. 3.* *Coccino tom. 2.*

Aditio hereditatis facta intuitu diuersorum testamentorum, valet, quando hæres certus est, quod ex vno potest esse hæres. *decis. 674. num. 1.* *Pirouano tom. 3.*

Aditio hereditatis cum beneficio legis, & inuentarij non tollit confusionem, quatenus bona superflua. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 71. tom. 3.*

ex Additione hereditatis quod minor sit læsus ex quo appareat. *decis. 92. num. 4.* *Manzanedo tom. 2.*

per Additionem hereditatis non approbatur factum defuncti, in his quæ dispesuit de bonis hæredis, quando fuit cum beneficio legis, & inuentarij facta. *decis. 155. num. 9.* *Sacrato tom. 2.*

aduersus Additionem hereditatis minor restituitur in integrum, probata minoritate & læsione. *decis. 92. numer. 1.* *Manzanedo tom. 2.*

Additionem hereditatis cum lex permittat, istud est ius, non autem simpliciter facultas. *decis. 341. num. 2.* *Coccino tom. 2.*

Aditio vigore testamenti reuocari non tenet. *decis. 637. num. 5.* *Pirouano tom. 3.*

Aditio in instrumento apposita, valida est sine approbatione Notarij quando non est in margine, sed in fine, atque est ipsius manus Notarij. *decis. 122. num. 7.* *Dunozetto tom. 2.*

Adiciones, & cancellaciones in testamento factæ censentur factæ de tempore confecti testamenti, & cum consensu ipsius testatoris. *decis. 122. num. 30.* *Dunozetto tom. 2.*

ADIVDICATIO.

Adiudicatio habet vim emptionis, & venditionis, & eisdem regulis metitur. *decis. 506. num. 6.* *Remboldo tom. 3.*

Adiudicatio facta alicui de bonis communibus qualiter interpretanda veniat. *decis. 506. n. 12.* *Remboldo tom. 3.*

ADIVDICATORIAM, vigore clausulæ, quam, & quas peritendo ex reo efficitur actor. *decis. 643. num. 8.* *Coccino tom. 3.*

ADMINICVLVM.

Adminicula, vt releuent, debent esse in sua specie perfecta. *decis. 273. num. 15.* *Pirouano tom. 2.*

Adminiculum non potest percipi ex scriptura informi, quæ pernitens informis est. *ibid.* num. 16.

Adminicula sunt coniungenda cum alijs probationibus ad eas implendas. *decis. 417. num. 4.* *Coccino tom. 2.*

Adminicula si sint æquiuoca, non releuant. *decis. 173. num. 9.* *Verospio tom. 2.*

Adminicula operantur, vt narrata in litteris Papæ censentur vera. *dec. 219. num. 5.* *Coccino tom. 2.*

Adminicula ad effectum probandi iuspatronatus, quæ possint adduci. *decis. 332. num. 5.* *Merlino tom. 2.*

Adminicula suppleant rationem dicti in teste. *decis. 197. num. 3.* *Sacrato tom. 2.*

Adminiculis impleri potest probatio. *decis. 201. n. 29.* *Pirouano tom. 2.*

pro Adminiculo non deseruiunt enunciatiuæ, quando sunt reocentes, & paulo antè litteram emanatæ. *decis. 173. num. 10.* *Verospio tom. 2.*

ADMINICVLARI non potest ex actu imperfecto alius actus minus perfectus. *decis. 154. num. 20.* *Dunozetto tom. 2.*

ADMINISTRATIO.

Administratio interdicitur tutori, si is allegetur suspectus lite pendente. *decis. 360. num. 1.* *Manzanedo tom. 2.*

Administratio non censetur ipso iure interdicta tutore allegato suspecto lite pendente, sed venit per iudicem interdicenda. *decis. 360. num. 2.* *Manzanedo tom. 2.*

Administratio non est interdicenda lite pendente tutori, quando ille allegatur suspectus a persona non legitima. *decis. 360. num. 25.* *Manzanedo tom. 2.*

Administratio mala futura remitti non potest. *decis. 1. num. 24.* *Sacrato tom. 2.*

Administratio Sacramenti matrimonij comprehenditur sub commissione generali administrandi Sacramenta. *decis. 431. num. 5.* *Manzanedo tom. 2.*

Administrationis suæ, quod administrator reddiderit rationem ex quo doceri possit. *decis. 190. num. 2.* *Dunozetto tom. 2.*

ADMINISTRATOR.

Administrator si fidelem, & perfectum computum suarum rationum reddiderit, & sic si ciuilitate fuerit absolutus, cessat omnis actio criminalis. *decis. 146. num. 5.* *Remboldo tom. 2.*

Administrator non dicitur liberatus, non reddita ratione reliquatu. *decis. 301. num. 1.* *Verospio tom. 2.*

Administrator, si semel reddiderit rationem, non est cogendus ad illam de nouo reddendam. *decis. 143. num. 1. & 2.* *Dunozetto tom. 2.*

Administrator, si semel reddiderit rationem, tunc multo minus potest cogi ad illam de nouo reddendam, quando liberatus fuit iuramento vallata. *ibid.* num. 3.

Administrator, licet semel reddiderit rationem, tamen stante dolo, & errore, potest cogi ad illam denuo reddendam. *ibid.* num. 4.

Et isto casu de errore, & dolo debet doceri verè, & non presumptiue, ne detur processus in infinitum. *ibid.* num. 5.

Administrator, quando reddidit rationes, & computa sunt solida data, & Dominus fecit ei quietantiam amplissimis clausulis conceptam, tunc ex causa solius erroris, non potest amplius calculus reuideri, & computatio retractari. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 88. tom. 3.*

Administratores vniuersalis bonorum, & hereditatis, an possint emere ea bona. *decis. 253. num. 29. & 30. Duno. tom. 2.*
 Administrator bonorum impossibile est, quod sit debitor alicuius reliquatus, sine redditione rationis. *decis. 65. num. 1. Sacro. tom. 2.*
 Administrator testamentarius potest esse clericus, quando administratio concernit fauorem piae causae. *decis. 243. num. 7. Verosp. tom. 2.*
 Administrator, ut praesumatur sibi satisfecisse de suo credito, quid requiratur. *decis. 159. num. 9. Vbaldo. tom. 2.*
 Administrator non potest dici an remaneat creditor, vel debitor ante redditam rationem administrationis. *decis. 251. num. 9. Vbaldo. tom. 2.*
 Administrator non admittitur ad emenda bona, quae administrat, & hoc maxime si emerit occulte per interpositam personam. *dec. 344. num. 20. & 21. Coccino. tom. 2.*
 Intellige tamen id non releuare, si nullatenus erat administrator de tempore emptionis. *ibid. num. 21. & 23.*
 Administrator testamentarius tunc multo magis potest esse clericus, quando ab Ordinario administrandi facultatem habuit. *decis. 243. num. 9. Verospio. tom. 2.*
 Administrator omnis tenetur non solum de commissis, sed etiam de neglectis. *dec. 565. num. 2. Remboldo. tom. 3.*
 Administrator omnis condemnatur in eo, in quo Dominus est damnificatus ex mala, vel negligenti administratione. *ibid. num. 3.*
 Administrator, quod reddiderit rationem suae administrationis ex quo doceri possit. *decis. 190. num. 2. Duno. tom. 2.*
 Administrator bonorum debitoris, praesumitur de suo credito sibi satisfecisse. *decis. 555. num. 4. Duno. tom. 3.*
 Administrator, quando in certa aliqua summa condemnandus non sit. *decis. 141. num. 4. Verospio. tom. 2.*
 Administrator non tenetur exhibere scripturas ante redditionem rationum. *decis. 146. num. 10. Remboldo. tom. 2.*
 Administrator non potest praeducere Domino sine speciali mandato. *dec. 596. num. 10. Vbaldo. tom. 3.*
 Administratores non sibi, sed Domino possident. *ibid. num. 11.*
 Administrator, si post redditas rationes, ac obienta liberatione, iterum pulsetur ad rationes reddendas, tunc ad Dominum spectat exhibere libros, & scripturas consignatas ei. ad administratorem. *decis. 190. num. 12. Duno. tom. 2.*
 Quod si facere recuset, non est audiendus. *ibid. num. 13.*
 Administrator, quando semel reddidit rationes, si appareat de mala administratione, potest cogi ad illam iterum reddendam. *decis. 18. num. 7. Pironano. tom. 2.*
 Administrator, si reddiderit rationem, ut denuo cogatur ad illam reddendam, debet constare de mala administratione, & hoc qualiter. *ibid. num. 8.*
 Administrator a testatore deputatus valde interest substituto, ut fideliter custodiat bona hereditaria. *decis. 243. num. 5. Verosp. tom. 2.*
 Administrator bonorum si sit creditor Domini, si sibi dum potuit non curauit satisfacere, sibi imputet, dum reperit praescriptum eius creditum. *decis. 555. num. 10. Duno. tom. 3.*
 Administratori hereditatis saltem debetur immissio officio Iudicis. *decis. 243. num. 3. Verospio. tom. 2.*
 Administratori hereditario competit remedium l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. *decis. 216. num. 1. & 8. Verosp. tom. 2.*
 Administratori testamentario datur immissio saltem Iudicis officio. *ibid. num. 2.*
 Etiam pro confirmanda possessione bonorum iam per ipsum administratorem detentorum. *ibid. num. 3.*
 Administratori testamentario de iure petitorio datur bonorum possessio quando hereditas est iacens, ut interim ille bona tueatur, exigat & creditoribus satisfaciatur. *decis. 216. num. 10. Verosp. tom. 2.*
 Administrator si sit facta quierentia generalis, quid operetur. *dec. 143. num. 14. Duno. tom. 2.*
 Administratores, & tutores non sunt Domini rerum administratarum. *decis. 64. num. 22. Sacro. tom. 2.*
 Administratores non dicuntur debitores, nisi reddita administratione. *decis. 725. num. 17. Pironano. tom. 3.*
 Administratores, ut teneatur reddere rationem, quid constare debeat. *decis. 586. num. 4. Vbaldo. tom. 3.*
 ADMISSIO ad probandum in termino communi, continet etiam citationem ad videndum iurare testes. *decis. 231. num. 5. Coccino. tom. 2.*
 propter Admissionem articulorum positionum &c. non impeditur iudicium executiuum stare clausula sine iudicio processus executiuus, & paratæ executionis. *decis. 52. num. 6. Duno. tom. 2.*
 ADMISSVS, quando quis est ad id quod est maius, debet etiam

tiam admitti, ad id quod est minus. *decis. 49. num. 20. Piron. tom. 2.*
 ADMITTERE, id quod cauere potest stultum est, melius est prospicere quam vlcisci accepta iniuria. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 35. tom. 3.*

ADOLESCENTIA est aetas gloriosior ad nubendum. *decis. 493. num. 63. Coccino. tom. 2.*

ADVENA & exterus si efficiantur domicilij alicuius loci desinunt esse tales. *decis. 573. num. 18. & 19. Pironano. tom. 3.*

ADVERBIVM importans duritatem in sermone latino non adest. *decis. 161. num. 20. Sacro. tom. 2.*

Ad uerba plenè, & integrè quid capiant. *decis. 174. num. 1. & 2. Manzanedo. tom. 2.*

A D V E R S A R I V S.

per Aduersarij confessionem probatio est maior omnium. *decis. 43. num. 4. Remboldo. tom. 2.*

ex Aduersarij confessione possessio bene probatur. *decis. 236. num. 1. Sacro. tom. 2.*

Aduersarium suum pupillus potest trahere ad proprium forum. *decis. 150. num. 2. Pamphilio. tom. 2.*

Aduersario suo quis de iure alimenta, nec sumptus litis praestare nullatenus tenetur. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 1. tom. 3.*

Quod procedit etiam si pars aduersa paupertate sordesceret, & ipse diues esset. *ibid. num. 2.*

ADVOCATVS prius ardere debet, si velit Iudicem incendere. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 77. tom. 2.*

Aduocatus Ecclesiasticus non efficitur irregularis, si reum sanguinis defendat. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 69. tom. 3.*

ADVLTI non possunt allegare tutorem suspectum sine consensu consanguineorum. *decis. 350. num. 22. & 23. Manzanedo. tom. 2.*

Adulti licet cum consensu consanguineorum possint allegare suspectum tutorem, tamen talis consensus non suffragatur, si tales consanguinei assentiant, ipsi esse tutores, & administrationem habere bonorum. *decis. 360. num. 23. Manzanedo. tom. 2.*

Quia tunc, sicut ipsi non sunt legitimae personae ad postulandum tutorem suspectum, ita nec ad praestandum talem consensum. *ibid. num. 24.*

ADVNTALIA, & Congregationes fieri non debent sine iusta causa, & hoc ad euitandas fraudes, & machinationes, quae fieri possent. *decis. 567. num. 4. Pironano. tom. 3.*

Adunantia, & congregationes Clericorum fieri non possunt sine iusta causa, & Episcopi licentia. *decis. 567. num. 4. Piron. tom. 3.*

AFFECTIO testatoris erga aliquem arguitur ex geminata uocatione. *decis. 661. num. 4. Pironano. tom. 3.*

AFFECTVS naturalis cadit etiam in filijs illegitimis, & spurij. *decis. 361. num. 3. & 24. Remboldo. tom. 2.*

A F F I C T V S.

Affictus, & pensiones quis recipiendo censetur ex hoc remittere onus dandi fideiussores conuentos. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 9. Cocc. tom. 3.*

ex Affictus quantitate perpenditur quid veniat in locatione. *decis. 253. num. 26. Duno. tom. 2.*

Affictuarius potest minime querere possessionem Domino absque mandato tacito, vel expresse. *decis. 234. num. 12. Piron. tom. 2.*

ex AFFINITATE, vel cohabitatione scientia non praesumitur, nisi in concurrentibus iura sanguinis non autem in actis extrinsecis vel momentaneis. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 100. tom. 3.*

AFFIRMARI non dicitur, quod factis negatur. *decis. 744. num. 6. Carrillo. tom. 3.*

super Affirmatiua si testes deponant praferuntur deponentibus super negatiua. *decis. 54. num. 13. Remboldo. tom. 2.*

AFLECTO afflictio addenda non est. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 44. tom. 3.*

A G E N S.

Agens contra aliquem, uti possessorem in necessariam consequentiam praesupponit illum possidere. *decis. 235. num. 1. Coccino. tom. 2.*

Agens conditione indebiti plenè, & concludenter intentionem suam probare tenetur. *decis. 330. num. 1. Remboldo. tom. 2.*

Agens ex equitate l. si me, & Titium. ff. de condit. indebit. clare tenetur probare suam intentionem. *ibid. num. 2.*

Agens uti haeres, si id non probauerit, & ad eius fauorem Iudex pronunciet, nulliter agit, licet a parte id non fuerit oppositum. *decis. 191. num. 3. Manzanedo. tom. 2.*

Agens in omnibus cautè, in nihilo damnificari potest. *Rub. in Annot. decis. 444. num. 66. tom. 2.*

Agens ad aliquam praebendam, vel aliam rem, quam alius tenet, quam dicit suam esse, non autem dicit sibi debere, tunc lib non dicitur super titulo. *decis. 202. num. 8. Cocc. tom. 2.*

Agere prohibitus, non dicitur prohibitus se defendere. *decis. 189. num. 3. Pironano. tom. 2.*

Agere aliquid contra se, si quis cogeretur, id non parum absurdum

- dum esset. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 4. tom. 3.*
 Agendum est studiosè, ut ea, quæ promittuntur, opere compleantur. *Rub. in Annot. decis. 431. num. 59. tom. 2.*
 Agendum est, quod causa desiderat. *decis. 630. nu. 89. Rembold. ro. 3*
 contra Agentis intentionem actus sustineri non debet. *dec. 28. num. 8. Pironano. tom. 2.*
AGER dicitur ille, qui tenetur cum mensura. *decis. 254. nu. 7. & 8. Coccino. tom. 2.*
 ad **AGGRAVATORIAM** antequam procedatur debet prius seruari quatuor termini, ad videndum se aggravari, qui singuli ad p. d. seruantur, cum intervallo decem dierum inter vnum, & alium. *decis. 732. num. 2. Manzanedo. tom. 3.*
A G N A T I O.
 Agnatio non est adeo fauorabilis, ut eius intuitu leuia, & insulsa quæpiam admittantur. *Rub. in Annot. dec. 632. nu. 32. tom. 3.*
 Agnatio per Monachos non conseruatur. *dec. 438. n. 8. Vbaldo. ro. 2.*
 Agnationem naturalem censetur testator magis dilexisse, quam civilem. *dec. 422. num. 18. Cocc. tom. 2.*
 ad Agnationem civilem, quando testator valde respexit, colligitur argumentum, quod multo magis ad agnationem naturalem. *decis. 422. num. 10. & 16. Cocc. tom. 2.*
 Agnationi semper in dubio fauendum est, & pro ea, & pro substinendo gentilitio fideicommissum iudicandum est. *Rub. in Annot. decis. 632. num. 25. tom. 3.*
 Agnationi non minus deferendum est, quam pia causa, cum utrobique versetur publica utilitas. *Rub. in Annot. decis. 632. num. 26. tom. 3.*
 Agnationi conseruandæ fauori non tantum tribuendum est, ut alijs iniustitiam faciamus. *Rub. in Annot. decis. 632. nu. 30. ro. 3.*
 Agnationis fauor tantus esse non debet, ut à tramite iuris recedatur. *ibid. num. 30.*
 Agnationis perpetuitatem, quando testator respexit, id est valens inducere fideicommissum successuum. *Rub. in Annot. dec. 632. num. 61. tom. 3.*
 Agnationem perpetuandi, etiam artificialem, quando constat de voluntate defuncti, tunc id si non potest, nisi recedendo à consil. 21 Oldrad. & inducendo perpetuum fideicommissum. *ibid. num. 62.*
 Agnationis conseruandæ sola ratio in fine testamenti posita, sufficit ad constituendum perpetuum, absolutum, & reciprocum fideicommissum inter illos de agnatione secundum veriorum. *ibid. num. 63.*
 Agnationis contemplatio, quæ fit per Monialem, quando renunciat successionibus, operatur, ut patre decedente ab intestato absque agnatis, filia possit succedere. *Rub. in Annot. dec. 523. num. 110. tom. 3.*
 Item operatur, ut pater, vel alius renunciarius non possit testari in præiudicium agnatorum existentium. *ibidem. num. 111.*
 in Agnatorum præiudicium quis non potest dici testari, dum ipsi non extant. *ibid. num. 112.*
 in Agnatione conseruatione consistit bonum publicum, & publica utilitas. *decis. 438. num. 67. Vbaldo. tom. 2.*
 Agnationis conseruandæ ratio non sufficit ad extensionem fideicommissi de persona ad personam, nec de gradu ad gradum. *Rub. in Annot. decis. 632. num. 78. tom. 3.*
 Agnationis conseruandæ ratio, quando deducitur ex vocatione masculinorum, seu ex alijs similibus verbis, aut clausulis testamenti. *Rub. in Annot. decis. 632. num. 81. tom. 3.*
 Itaque non apparet illum non respexisse ad vniuersam agnationem, & tunc fideicommissum non extenditur ultra casum expressum. *ibid. num. 82.*
 Quod procedit quamuis aliæ quoque personæ sub eadem ratione possent comprehendere. *ibid. num. 83.*
 Agnationis conseruandæ si fit habita ratio, filij in conditione positi censentur vocati. *decis. 4. num. 9. Rembold. tom. 2.*
 Agnationis conseruandæ causa, satis est, ut sortiatur effectum iuxta mentem disponentis. *decis. 561. num. 70. Merlino. tom. 3.*
 Agnatio non dicitur contemplata ultra personas nominatas, quando nulla adest prohibitio alienationis, nec alia suadet coniectura inducendi perpetuum fideicommissum pro agnatis. *ibid. num. 71.*
 Agnationis fauore si sit conditum statutum, est indistincte fauorabile, quamuis iuris communis correctorium. *decis. 438. num. 47. Vbaldo. tom. 2.*
 ad Agnationis fauorem renunciatio facta non suffragatur ei, qui non est de agnatione. *decis. 203. num. 21. Sacratio. tom. 2.*
 Agnationis ratione dicitur indistinctum fideicommissum, si perpetuo fuerint exclusæ feminae, & deficientibus masculis fuerit substituta pia causa. *dec. 31. num. 6. Pamph. sen. tom. 2.*
 Agnationum dignitas conseruatur mediatis bonis. *decis. 438. num. 94. Vbaldo. tom. 2.*
 Agnatos suos, quis præsumitur diligere, & noluerit, ut extraneis, in quibus cessat ratio sanguinis sint melioris conditionis, quam ipsi agnati. *decis. 474. num. 7. Merlino. tom. 2.*
AGRICOLA conductus si non laboret, mercede indignus est. *Rub. in Annot. 576. ni. m. 120. Merlino. tom. 3.*
ALEX. non est mirum, si aliquando errauerit. *Rub. in decis. 636. num. 91. tom. 3.*
 Alex. I. C. plus gloriari debet de cognomine veridici, quam Alexander Macedo de cognomine Magni. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 101. tom. 3.*
 Alexander Magnus derisus fuit à Seneca, quia falsum gerebat cognomen, cum nemo magnus in pusillo se possit. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 102. tom. 3.*
ALLEGATIO in actis habet vim denunciationis. *decis. 78. n. 4. sacratio. tom. 2.*
 Allegatio iuris tertij in iudicio adipiscendæ non solet haberi in consideratione nisi sit tale, ut non requirat altiore indaginem. *decis. 649. num. 20. Pironano. tom. 3.*
ALIENATIO RERVM ECCLESIASTICARVM.
 Alienatio bonorum Ecclesiæ, an in dubio præsumatur utilis, ita ut onus probandi alienationem, spectet ad Ecclesiam. *decis. 319. nu. 13. Coccino. tom. 2.*
 Alienatio bonorum Ecclesiæ si tunc præsumitur utilis, quando est facta cum debitis solemnitatibus vel est confirmata. *ibid. num. 14.*
 Alienatio bonorum Ecclesiæ facta sine beneplacito Apostolico est nulla. *decis. 277. n. m. 3. Dinocenzo. tom. 2.*
 in Alienatione bonorum Ecclesiæ, si interuenerint solemnitates de iure requisitæ, non requiritur beneplacitum Apostolicum, sed ista fuit opinio Beroi semper à Rota reprobari, & in quo d. Beroi fallatur. *ibid. num. 4. & 5.*
 in Alienatione bonorum Ecclesiæ præsumitur interuenisse beneplacitum Apostolicum stante obseruantia 30. annorum, & quando id non procedit. *decis. 711. num. 11. & 12. Cocc. tom. 3.*
 in Alienatione bonorum Ecclesiæ cessat illa præsumptio interuentus beneplaciti Apostolici ex temporis lapsu, quando obseruantia est minoris temporis 30. annorum. *decis. 711. num. 13. & 14. Coccino. tom. 2.*
 Alienatio bonorum Ecclesiæ dicitur habere implicitum statum validitatis, etiam quod non constet de beneplacito Apostolico. *dec. 673. n. m. 4. Coccino. tom. 3.*
 Alienatio bonorum Ecclesiæ facta inconsulto Romano Pontifice, nulla penitus, ac irrefragabiliter inualida est. *Rub. in Annot. decis. 444. num. 47. tom. 2.*
 Alienatio bonorum Ecclesiæ facta sine beneplacito Apostolico, est nulla ex defectu consensus. *ibid. num. 48.*
 Alienatio bonorum Ecclesiæ, quando fit ut valeat, non sufficit, quod negotium est utiliter captum, sed requiritur Ecclesiam fieri locupletiore. *decis. 319. num. 9. Coccino. tom. 2.*
 Alienatio rerum Ecclesiæ, ut dicatur si utilis sit ausus canon antiquus, quia attendi debet tempus vltimæ alienationis, non autem tempus antiquum. *decis. 319. num. 10. Cocc. tom. 2.*
 Alienatio bonorum Ecclesiæ, si fiat in alteram Ecclesiam etiam de iure communi sunt necessariæ solemnitates. *decis. 277. n. 1. Dinocenzo. tom. 2.*
 Alienatio bonorum Ecclesiæ facta in consanguineos Rectores suspecta est. *decis. 171. num. 4. Sacr. tom. 2.*
 in Alienatione bonorum Ecclesiæ requiritur solemnitas, & causa, & vnum sine alio non sufficit. *dec. 241. nu. 21. Coccino. tom. 2.*
 in Alienatione bonorum Ecclesiæ, causa esse debet, ve necessitas, ve euidentis utilitas. *ibid. num. 22.*
 Alienatio rerum Ecclesiæ, ex qua appareat potius fuisse factam in euidentem damnum, quam in euidentem utilitatem. *ibid. num. 23. & 26.*
 in Alienatione bonorum Ecclesiæ, id quod soluitur ab accipiente, est imputandum ad considerandam utilitatem. *decis. 261. num. 13. Coccino. tom. 2.*
 Alienatio bonorum Ecclesiæ, ut dicatur utilis, utilitas debet esse clara, euidentis, & indubitata. *decis. 261. num. 14. Coccino. tom. 2.*
 Ideoq. non sufficit, Ecclesiam non fuisse damnificatam, sed requiritur quod lucrum, & utilitatem percipiat. *ibid. num. 15.*
 in Alienatione bonorum Ecclesiæ, si erraret, quia præsumptum fuit non fuisse alteratum solutum, iste error dicitur consistere in iure. *decis. 444. num. 8. Coccino. tom. 2.*
 in Alienatione bonorum Ecclesiæ an solutum dicatur alteratum quoad substantialia, vel quoad accidentalia, & an in ea vitæ per inutile vitietur, hoc non est ita clarum. *decis. 444. num. 9. Coccino. tom. 2.*
 in Alienatione bonorum Ecclesiæ requiritur beneplacitum Apost.

Apostolicum. decif. 277. num. 2. Duno. tom. 2.

in Alienatione bonorum Ecclesie, si de consensu partium requiratur beneplacitum Apostolicum, & sub hac conditione fuerit exclusum, tunc illo deficiente contractus dupliciter est nullus. decif. 277. num. 12. Duno. tom. 2.

Alienationem bonorum Ecclesie, si illa facta non fuerit prout iura postulant, qui prætendit fuisse vtilem, tenetur hoc probare. decif. 319. num. 16. Cocc. tom. 2.

in Alienatione bonorum Ecclesie, quando sine dubio utilitas adit. decif. 284. num. 3. Cocc. tom. 2.

in Alienatione bonorum Ecclesie, quod utilitas adit, non debet stari assertioni alienantis prout non statuitur, quando allegatur necessitas, sed requiritur plena probatio. decif. 261. num. 6. Cocc. tom. 2.

in Alienatione bonorum Ecclesie non poterit doceri de utilitate, si clare constet de contrario. decif. 261. num. 7. Cocc. tom. 2.

in Alienatione bonorum Ecclesie beneplacitum Apostolicum prout triginta annorum iuncta obseruantia præsumitur. decif. 241. num. 11. Cocc. tom. 2.

in Alienatione bonorum Ecclesie, necessaria sunt illa duo copulative interuenire, scilicet causa, & solemnitas. dec. 711. num. 4. Cocc. tom. 3.

in Alienatione bonorum Ecclesie satis dicitur deficere solemnitas, quando non adest beneplacitum Apostolicum. ib. n. 5.

in Alienatione rerum Ecclesie & solemnitas, & causa requiritur, nec vnum sine alio est sufficiens. decif. 261. num. 1. Cocc. tom. 2.

ALIENATIO IN PROPHANIS.

Alienatio facta lite pendente mala fide censetur facta. dec. 742. num. 28. Cocc. tom. 3.

Alienatio facta in fraudem creditorum non tenet: decif. 613. num. 8. Manz. tom. 3.

Alienatio, quando non possit dici facta in fraudem paratæ executionis. ibid. num. 9.

Alienatio non potest dici facta in fraudem creditorum, si ea fuerit facta in creditorem anteriorem. ibid. num. 10.

Alienatio bonorum pupilli, quando fit vna cum auctoritate tutorum, necesse est decretum Iudicis. decif. 406. num. 2. Cocc. tom. 2.

in Alienatione bonorum pupilli sunt seruandæ solemnitates statutarie, quibus non interuenientibus negari non potest, quin prædicta alienatio sit nulla. decif. 406. num. 3. & 7. Cocc. tom. 2.

Alienatio rei hypothecata habet anæexam suam causam. decif. 675. num. 13. Cocc. tom. 3.

Alienatio facta à testatore de bonis ab eo fideicommissio subiectis, cum pacto de redimendo, si ea reperiantur postea inter eius bona, & descripta ab hærede in inventario, præsumuntur ab eodem medio tempore redempta. decif. 417. num. 11. & 12. Cocc. tom. 2.

Alienatio bonorum minorum facta sine solemnitatibus necessariis, tunc stante utilitate substat, si ipsi minores volunt stare contractui, alias secus. decif. 406. num. 20. Cocc. tom. 2.

Alienatio bonorum pupilli aut teneat, si facta sit sine solemnitatibus debitis, stante eius utilitate, est opinio satis controuersa. ibid. num. 21.

Alienatio bonorum pupilli sine solemnitatibus necessariis facta, tunc substat, quando utilitas est satis euidentis, & euidenter de ea constat. ibid. num. 22.

Alienatio rei dotalis si sit facta cum iuramento de Iure Canonico substat. decif. 492. num. 3. Vbald. tom. 2.

Quod amplius, si ultra iuramentum interuenierit consensus expressus mariti. ibid. num. 4.

Alienatio bonorum concessa in diuisione fideicommissi, qualiter intelligatur data. decif. 415. num. 16. & 17. Vbald. tom. 2.

Alienatio bonorum fideicommissi subiectorum facta pro solutione aris alieni, ut inueniat alienantem, opus est ut constare faciat de dicto ære alieno. decif. 417. num. 18. Cocc. tom. 2.

Et hoc, quando fideicommissarii, qui agunt, non habent causam à dicto alienante. ibid. num. 19.

Alienatio facta ab hærede grauato, non præiudicat vocatis, nisi tunc illa alienatio expirat per mortem alienantis. decif. 415. num. 14. Vbald. tom. 2.

Alienatio bonorum fideicommissi subiectorum valida est, stante licentia Papæ, & ad hoc sufficit, ut supplicatio sit signata, licet non sit data. decif. 426. num. 11. Cocc. tom. 2.

Alienatio rei emphyteuticæ facta à creditoribus mediante subhastatione, & deliberatione, non facit, ut emphyteuta cadat ab emphyteusi. decif. 399. num. 6. Remb. tom. 2.

Alienatio non videtur voluntaria, quando partes agnoscunt bonam fidem, & unicuique tribuitur, quod suum est. decif. 492. num. 5. Vbald. tom. 2.

Alienatio rei, quæ subest fideicommissio, est nulla stante expressa prohibitione fideicommittentis alienandi. decif. 426. num. 9. Cocc. tom. 2.

Alienatio, prohibita quando dicatur in omne tempus. dec. 357. num. 6. Cocc. tom. 2.

Alienatio, si sit prohibita in omne tempus, dicitur vniuersaliter negatiue prohibita. ibid. num. 7.

Alienatio, quando est prohibita, censetur etiam prohibita, permutatio, tanquam species alienationis. decif. 691. num. 4. Sac. tom. 3.

Alienationis prohibitio facta hæredibus, & eorum filijs in infinitum quando non operatur nouum fideicommissum. decif. 632. num. 9. Cocc. tom. 3.

Alienationis prohibitio, si sit restricta ad terminos fideicommissi antecedentis, & sic non ster per se, non extenditur ultra illud. ibid. num. 10.

Alienationis prohibitio, & substitutiones ad fauorem agnationis suum effectum operare debent. decif. 31. Pamp. sen. n. 8. & 2.

Alienationis prohibitio si non comprehendat simplicem hypothecam, & obligationem, sed solum fuit facta ad certum effectum, non videtur res prohibita hypothecari. decif. 120. num. 4. Remboldo. tom. 2.

Alienationis prohibitio, quando fit valens inducere fideicommissum absolutum. decif. 24. num. 5. & 9. Remb. tom. 2.

Alienationis prohibitio tunc per se est apta inducere fideicommissum absolutum, quando fiat in capite separato, absque aliqua relatione. ibid. num. 6.

Ideo secus erit, quando habet dependentiam, & sub vnicotenore facta est, quia tunc regulariter secundum naturam dispositionis, cui adijcitur. ibid. num. 7. & 8.

Alienationis prohibitio concepta ex vna causa, ad diuersas non extenditur, & non dicitur generalis. dec. 120. num. 10. Remb. tom. 2.

Alienationis prohibitio expressa, ut bona deueniant in omnes vocatos est sufficiens ad inducendam reciprocam. decif. 209. num. 20. & 21. Duno. tom. 2.

ex Alienationis prohibitionem dicitur prohibita Trebellianicæ detractio. decif. 651. num. 16. 17. & 18. Cocc. tom. 3.

ex Alienationis prohibitionem etiam late sumpto vocabulo hypotheca censetur prohibita. decif. 105. num. 17. Vbald. tom. 2.

Alienationis species est compromittere. decif. 38. num. 4. Duno. tom. 2.

Alienationis species est legatum. decif. 238. num. 6. Vbald. tom. 2.

ex Alienationis annulatione colligitur maximum administratum perpetui fideicommissi. decif. 357. num. 2. Cocc. tom. 2.

Alienationem bonorum, quando testator dicatur non abhoruisse prodigandis descendentes. dec. 119. num. 6. Remb. tom. 2.

Alienationem usufructus eorum bonorum aduentitiorum Neptes non possunt impedire, quando Auius habet aliunde ex quo eos alit. decif. 125. num. 17. Cocc. tom. 2.

in Alienatione laudemium pro præstando consensu, soluitur Domino. decif. 120. num. 5. Remb. tom. 2.

ex Alienationis prohibitionem obligatio, ut censetur prohibita, debet esse generalis. decif. 120. num. 6. Remb. tom. 2.

Alienandi facultas repugnat fundo dotali. decif. 438. numer. 4. Vbald. tom. 2.

Alienandi facultas data hæredi non est incompatibilis fideicommissio. decif. 186. num. 4. Pir. tom. 2.

Alienandi facultas non restringitur, per sequentia verba, prout de Iure. decif. 429. num. 2. Pir. tom. 2.

Alienantis commodum, si pactum respiciat, illud est pars pretij. decif. 261. num. 12. Cocc. tom. 2.

ex Alienantis consuetudine colligitur, qualis fuerit eius mens. decif. 120. num. 15. Remb. tom. 2.

Alienare, qui non potest, consequenter nec compromittere potest. decif. 646. num. 5. Merl. tom. 3.

Alienare nemo præsumitur id, quod possidere non desinit. decif. 253. num. 6. Duno. tom. 2.

super Alienare prohibitis non constituuntur census, nec assecratur dos, & si fiat, quid ex hoc arguatur. decif. 120. num. 12. & 13. Remb. tom. 2.

Alienari prohibita, an durante vita possidentis, possit obligari commoditas percipiendi fructus. decif. 120. num. 3. Remb. tom. 2.

Alienari prohibita etiam alienationis lato sumpto vocabulo non cadunt sub hypotheca. decif. 481. num. 10. Cocc. tom. 2.

Alienari prohibita non cadunt sub hypotheca, & obligatione generali omnium bonorum. decif. 120. num. 2. Remb. tom. 2.

Alienari, quando sunt prohibita bona, Dominus rei bene potest se actione personali obligare ad dandum fructus rei. decif. 481. num. 13. Cocc. tom. 2.

Alienari possunt bona emphyteutica Raucennæ stante Bonificia. 22

- ciana tam inter viuos, quàm in vltima voluntate. *decif. 6. num. 3. Dmoz. tom. 2.*
- Alienari possunt bona fideicommissaria ex causa dotis, etiam si testator aliud præcisè statuerit. *decif. 16. num. 3. Verosp. tom. 2.*
- Alienata dicuntur bona fideicommissio subiecta nulliter, si deficiat beneplacitum Apostolicum. *decif. 37. n. 20. Sac. tom. 2.*
- A L I M E N T A.
- Alimenta, quod sint præstanda non in capita, sed in stirpes, hoc est satis diuersum. *decif. 505. num. 25. Pir. tom. 3.*
- Alimenta facilius præstantur, quàm dos. *Rub. in annos. dec. 460. num. 148. tom. 2.*
- Alimenta præstantur menstrua, vel dietim, dos verò ynico cumulo solui solet. *ibid. num. 148.*
- Alimenta, vt debeantur agenti ad fideicommissum requiruntur, vt nedum constet de paupertate, sed etiam de bono iure. *decif. 423. num. 3. Remb. tom. 2.*
- Alimenta non petita non debentur. *decif. 640. n. 23. Sac. tom. 3.*
- Alimenta dum testator alicui simpliciter reliquit, censetur spectasse ipsius legatarij, & non hæredis commodum. *Rub. in annot. decif. 636. num. 82. tom. 3.*
- Alimenta possunt peti via executiua, absque alia obligatione Camerali, cum ea possint decerni, & taxari officio Iudicis, & pro his non admittitur appellatio suspensiuæ. *Rub. in annot. decif. 666. num. 172. tom. 3.*
- Alimenta alicui relicta, licet cum persona extinguantur, tamen secus est, quando constat de contraria mente testatoris. *decif. 593. num. 2. V bald. tom. 3.*
- Alimenta, quando relinquuntur nepotibus, non extantibus patris, tunc eis non existentibus, id est mortuis sine dubio alimenta illis non debentur. *ibid. num. 3.*
- Alimenta, dum nepotibus relinquuntur, non extantibus fratribus, qualiter ista verba non extantibus fratribus sint interpretanda. *ibid. num. 4.*
- Alimenta, vt debeantur colliganti, requirunt bonum ius, & paupertas. *decif. 318. num. 4. Cocc. tom. 2.*
- Alimenta dum testator alicui reliquit in domo, vel sub conditione manendi in domo, vel cum heredem, tunc nisi adimpleat istam conditionem, frustra ea petit. *Rub. in annot. decif. 636. num. 113. & 122. tom. 3.*
- Alimenta, quando sunt relicta aliquibus non simpliciter vt hæredibus, sed in specie vt filijs, tunc non est necessaria aditio hæreditatis. *decif. 505. num. 6. Pir. tom. 3.*
- Alimenta de iure præstanda veniunt in domicilio hæredis. *decif. 680. num. 9. Litta. tom. 3.*
- Alimenta pupillis denegasse non dicitur tutor ad hoc, vt remoueatur, si tantum illorum excessiuitatem denegauerit, quod & facere potuit. *decif. 360. num. 12. Manz. tom. 2.*
- Alimenta, & vltura non debentur, quando dos est restituta. *decif. 335. num. 6. Remb. tom. 2.*
- Alimenta alicui relicta à testatore, ideo in dubio veniunt præstanda in domo hæredis, vt ipse minus quàm fieri potest grauetur. *decif. 680. num. 13. Litta. tom. 3.*
- Alimentandi, quando non possint cogi sumere alimenta in domo hæredis. *ibid. num. 14.*
- Alimenta, quando hæres tenetur ex iusta causa præstare in domo legatarij, qualiter ea præstare teneatur. *ibid. num. 15.*
- Alimenta præstanda alicui ex præcepto Testatoris an sint dàda in domo hæredis, vel legatarij, id pender à verisimili mente Testatoris. *Rub. in annot. decif. 636. num. 110. tom. 3.*
- Et si de ea constet seruanda veni, si minus legandis relicta alimenta simpliciter sunt præstanda in domo legatarij. *ibid. num. 11. & 12.*
- Alimenta licet quis consequatur contra mentem testatoris extra domum hæredis, & hoc ex iusta causa, non tamen ea inde in pecunia, & non in speciebus est soluenda ab hærede, & quomodo. *Rub. in annot. decif. 636. numer. 178. & 179. tom. 3.*
- Alimenta si testator alicui reliquerit, non potest ea in pecunia ab hærede prætere, cum legatum in sua specie sit soluendum. *ibid. num. 180.*
- Alimenta simpliciter relicta debentur durante vita legatarij. *decif. 369. num. 1. Cocc. tom. 2.*
- Alimentorum onus, cum sit reale, transit cum bonis ad quemcumque illa perueniant. *ibid. num. 2.*
- Alimenta, quando tantum extinguantur per mortem eius, cui ea fuerunt relicta. *ibid. num. 3. & 4.*
- Alimenta relicta in domo hæredis, si legatarius extra eam petit, dicitur plus petere. *Rub. in annot. decif. 636. num. 115. & 123. tom. 3.*
- Alimenta in domo hæredis relicta præstanda alicui, id censetur testator reliquisse fauore, & ignuitu hæredis. *ibid. num. 116.*
- Cum minus graue sit præstare alimenta in domo propria, quàm extra. *ibid.*
- Alimenta petita non dicuntur amplius præterita, sed futura. *decif. 690. num. 11. Sac. tom. 3.*
- Alimenta non debentur Tutori, quando conuenitur, vt reddat rationem. *decif. 141. num. 1. Verosp. tom. 2.*
- Alimenta, & quibus tegamur, dum habemus, his contenti esse debemus. *Rub. in annot. decif. 523. num. 134. tom. 3.*
- Alimenta, dum sunt restricta ad vitam alicuius, cum eius vita euanescent. *decif. 423. num. 1. Remb. tom. 2.*
- Alimenta relicta filio, censentur quoque relicta nepoti, quando in nepote concurrat eadem qualitas, & eadem ratio, quàm in filio. *decif. 479. num. 13. Pir. tom. 2.*
- Alimenta colliganti non subministrantur, quando non docetur de bono iure, & paupertate partis. *decif. 141. num. 2. & 9. Verosp. sen. tom. 2.*
- Alimenta in domo hæredis relicta, ex quibus causis legatarius possit extra eam prætere, id remissum est in prudentia, discretionem, & arbitrio Iudicis, à iure tamen regulato. *Rub. in annot. decif. 636. num. 172. tom. 3.*
- Alimenta in domo hæredis alicui à testatore relicta, Iudex potest ex causa cogere ad præstanda extra domum. *ibid. n. 173.*
- Alimenta, & sumptus litis, quando testis intendit assequi ob paupertatem, cum ea sit fundamētum intentionis suæ, teneatur eam probare. *Rub. in annot. decif. 617. num. 42. Pir. tom. 3.*
- Alimenta, quando sunt relicta dignitati, vel vniuersitati durant vsque ad centum annos. *decif. 369. num. 12. Cocc. tom. 2.*
- Alimentorum legatum non transit ad hæredem legatarij, & potissimum quando est relictum certæ personæ. *ibid. num. 14.*
- Alimenta non sunt præstanda pauperi lite pendente, quando non est indecorum ei victum propria industria sibi querere. *Rub. in annot. decif. 617. num. 112. Pir. tom. 3.*
- Quod secus tamen est, quando id esset ei indecorum. *ibid. n. 113.*
- Alimenta relicta alicui à testatore in domo hæredis, ea extra domum consequitur, dum hæres esset valde rixosus, vel iracundus, vel si haberet personas similes in domo. *Rub. in annot. decif. 636. num. 247. & 149. tom. 3.*
- Alimenta dum testator alicui reliquit in domo hæredis, non sufficit, vt ea consequatur, licet habitet in eadem domo, si non comedat cum eo, & sit commensalis. *Rub. in annot. decif. 636. num. 119. tom. 3.*
- Alimenta, si sub certo casu sint relicta, eo adueniente, sine dubio debentur. *decif. 324. num. 1. Remb. tom. 2.*
- Alimenta relicta ab ascendente descendenti, ea etiam relicta censentur nepotibus, &c. *decif. 479. num. 9. Pir. tom. 2.*
- Quæ conclusio non procedit, quando ageretur de grauandis filijs, & quando adsunt verba personalissima. *ibid. num. 10.*
- Vel quando testator discretiue locutus est de filijs, & nepotibus. *ibid. num. 11.*
- Vel quando dispositio locum habuit in filijs. *ibid. num. 12.*
- Alimenta, quando sunt relicta certæ personæ, tunc illa non extinguuntur nisi per mortem legatarij, & non hæredis, quauis testator disposuerit, illa esse præstanda per suū iofraterem hæredem. *decif. 369. num. 7. Coccino. tom. 2.*
- Alimenta si alicui sint relicta in domo disponentis, si ex iusta causa ibi habitare nequeat, non ex hoc eis priuatur. *decif. 324. num. 26. Remboldo. tom. 2.*
- Alimenta si testator reliquerit primogenito alicuius, sufficit vt illa perens sit talis, licet in effectu non sit hæres primogenitus. *decif. 593. num. 17. V bald. tom. 3.*
- Alimenta debentur filijs in subsidium in vsufructu bonorum aduentitiorum. *decif. 125. num. 14. Coccino. tom. 2.*
- Alimenta non habentur petendi filiis contra emptores bonorum paternorum. *decif. 125. num. 8. Cocc. tom. 2.*
- Alimenta licet quando quis lite pendente propria industria possit querere, tunc non sunt ei subministranda. *Rub. in annot. 617. 114. tom. 3.*
- Non tamen regulariter inde inferri debet, vt possit etiam querere pro lite sustinenda, nam tali casu erunt subministranda expensis litis. *ibid.*
- Alimenta debentur Christianis carceratis pauperibus ex dispositione iuris communis per eorum creditores. *decif. 369. n. 1. Mat. anedo. tom. 2.*
- Alimenta, & vestimenta legata à Titio hærede præstanda, debent etiam præstari ab hæredibus Titij. *decif. 369. num. 9. Coccino. tom. 2.*
- In Alimentorum materia speciale est, vt nomine hæredis etiam nomine proprio nuncupati, veniat quoque hæres hæredis, ac ceteri, quouique ille cui legata sunt alimenta, viuat. *ibid. n. 10. & 16.*
- Alimenta si testator alicui reliquerit, cum declaratione, vt ea non

- non possit petere extra domum heredis, nihilominus durat dictum legatum mortuo herede. *decif. 369. num. 17. Cocc. ro. 2.*
 Et quamvis ipse non possit habitare in domo heredis ex iusta causa. *ibid. num. 18.*
 Alimenta denegare est hominem necare. *decif. 269. num. 11. Manz. ro. 2.*
 Alimenta pauperi carcerato denegare, est summa iniuria. *ibid. num. 12.*
 Alimenta etiam Iudæo pauperi carcerato sunt præstanda. *ibid. num. 13.*
 Alimenta in curia de consuetudine per creditorem præstantur pauperi Christiano carcerato. *decif. 269. num. 16. Manz. ro. 2.*
 Alimenta magis debita sunt, quam dos. *Rub. in Annot. decif. 460. num. 149. ro. 2.*
 Alimenta quodam iure naturali debita sunt. *ibid. num. 149.*
 Alimenta in Ciuitate valde vberi non sunt ad summam taxanda. *decif. 256. num. 7. Verospio. ro. 2.*
 Alimenta vxori indotata maritus non tenetur præstare. *dec. 617. num. 10. Pironano. ro. 3.*
 Alimenta, si alicui sub conditione fuerint relicta ad hoc, vt illa consequi possit debet doceri de purificatione dictæ conditionis. *decif. 593. num. 18. Valdo. ro. 3.*
 Alimenta, & sumptus litis, ad effectum, vt quis consequatur lite pendente in plurimum pendat ab arbitrio Iudicis. *Rub. in Annot. decif. 617. num. 102. ro. 3.*
 Alimenta futura non admittunt compensationem, nec retentionem occasione pecuniarum prius solutarum. *decif. 532. num. 1. Remboldo. ro. 3.*
 Quod procedit etiam si pecunia fuisset soluta ex eadem causa alimentorum. *ibid. num. 1. & 3.*
 Alimenta petenti compensatio obijci non potest. *ibid. num. 2. & 5.*
 Alimenta, quæ debentur post litem motam dicuntur alimenta futura. *ibid. num. 4.*
 Alimenta nec repetuntur ab eo, cui fuerunt præstata mandato Iudicis, etiam quod postea is in plenario iudicio succumbat. *ibid. num. 6.*
 Alimenta, ne diminuantur, quid non debeat computari. *decif. 549. num. 4. Pironano. ro. 3.*
 Alimenta non debent retardari ex noua discussione iurium aliorum indaginem requirentium. *ibid. num. 5.*
 Alimenta, & sumptus litis quare præstantur, non consistit agatur magis ad vnam rem, quam ad aliam. *Rub. in Annot. decif. 617. num. 33. ro. 3.*
 Alimenta, & sumptus litis debentur pauperi, quando cum ipsa paupertate concurrat etiam boni iuris præsumptio. *Rub. in Annot. decif. 617. num. 18. ro. 3.*
 Alimenta, & sumptus litis, vt debeantur colligantibus, duo sunt probanda, scilicet paupertas, & boni iuris præsumptio. *decif. 223. num. 1. Pironano. ro. 2.*
 Alimenta, & sumptus litis ideo præstantur, ne pauper ob impotentiam cogatur deserere eius bonum ius. *Rub. in Annot. decif. 617. num. 34. ro. 3.*
 Alimenta, & sumptus litis probata paupertate, & præsumptione boni iuris debentur, etiam si agatur ad res particulares. *ibid. num. 35.*
 Alimenta, & sumptus litis, ita demum dantur pauperi colligantibus quatenus non habeat aliunde, vnde se alat, & litiget. *Vnde si non habet aliunde, minus habebit, vnde restituat. ibid. num. 164.*
 Alimenta, & sumptus litis, quæ præstantur pauperi lite pendente, non restituuntur in casu succumbentis, nec computantur in sortem in casu victoris. *ibid. num. 149.*
 Alimenta ab herede, vel à substituta mulieri prægnanti ventris nomine missa in possessionem, si fuerit præstata, illa non repetuntur, dum postea non reperitur prægnans. *ibid. n. 141.*
 Alimenta & sumptus litis debentur à reo diuite pauperi colliganti etiam in prima instantia gustato per iudicem de eius bono iure. *ibid. num. 138.*
 Alimenta, & sumptus litis colliganti debentur probata paupertate, & præsumptione boni iuris. *ibid. num. 6.*
 Alimenta, & sumptus litis, quis aduersario non tenetur subministrare, siue sit in ciuili, seu criminali iudicio. *ibid. num. 12.*
 Alimenta, & sumptus litis numquam solent denegari pauperi actori, stante paupertate iuncta cum præsumptione boni iuris. *ibid. num. 26.*
 Quæ opinio a toto Orbe communi applausu est recepta tam ab Italis, Germanis, Gallis, Hispanis &c. *ibid. num. 27.*
 Alimenta, & sumptus litis Rota numquam solet denegare, stante paupertate, & præsumptione boni iuris. *ibid. num. 28.*
 Alimenta, & sumptus litis, vt debeantur ultra illa duo requisi-
 ta paupertatis, & præsumptione boni iuris nullatenus requiruntur, vt iudicium sit vniuersale. *ibid. num. 29.*
 de Alimentis ad dorem, & de dote ad alimenta passim Doctores argumenta sumunt. *Rub. in Annot. decif. 460. num. 143. ro. 2.*
 sine Alimentis quis non potest viuere, ac sine dote potest, dummodo suggerantur alimenta. *ibid. num. 151.*
 Alimentis decernendis ratio patrimonij, & conditionis personarum est habenda. *decif. 183. num. 1. Verospio. sen. ro. 2.*
 Alimenta quando alicui sunt decernenda, qui est solicus retinere famulum, etiam pro illo danda sunt. *ibid. num. 2.*
 Alimenta, si testator alicui reliquerit contemplatione, vt inhaberet cum filiis suis in eadem domo, tunc si ille ab ea discedat, non debentur alimenta. *ibid. num. 3.*
 Intellige tamen id, si clarè appareat testatorem cogitasse de dicta cohabitatione, alias secus. *ibid. num. 4.*
 Alimenta quando simpliciter sunt legata, possunt etiam extra domum testatoris peti. *ibid. num. 5.*
 Alimentorum legatum, quando est factum vxori sub conditione dotis non petenda, si constet de eius restitutione, illud amplius peti nequit. *ibid. num. 6. & 7.*
 Scilicet, vt verè appareat talem restitutionem fuisse factam. *ibid. num. 7.*
 Alimentorum petitioni non obstant bona quæ sunt sub sequentibus. *decif. 166. num. 3. Remboldo. ro. 2.*
 Alimentorum taxatio relicta est in arbitrio Iudicis. *decif. 418. num. 5. Coccino. ro. 2.*
 in Alimentorum taxatione, Iudex debet habere respectum ad quantitatem patrimonij, reddituum, & qualitatem personarum. *ibid. num. 6. & 7.*
 Alimentorum prouisio facta lite pendente pauperi non præiudicat in causa principali. *Rub. in Annot. decif. 617. num. 139. ro. 2.*
 Alimentorum taxatio quod fuerit excessiua, ex quibus probandum veniat. *decif. 549. num. 1. Pironano. ro. 3.*
 Alimentorum legatum cessat, cessante conditione sub qua fuit relatum. *decif. 256. n. 2. Verospio. ro. 2.*
 in Alimentorum materia dispositio de filiis, quando non tractatur ad nepotes ex vi voluntatis præsumptæ. *dec. 505. num. 22. Pironano. ro. 3.*
 Alimentorum materia est fauorabilis, & requirit celerem expeditionem. *decif. 549. num. 6. Pironano. ro. 3.*
 in Alimentorum materia relatum factum ab ascendente, trahitur etiam ad nepotes. *decif. 479. num. 2. Pironano. ro. 2.*
 in Alimentorum materia, tunc admittitur appellatio suspensiva, quando agitur de alimentis præteritis, secus verò, si pro alimentis futuris. *Rub. in Annot. decif. 666. num. 173. ro. 3.*
 Alimentorum materia est proportionabilis, & æquè conuenit Iudæis sicut Christianis. *decif. 269. num. 22. Manz. anedo. ro. 2.*
 Alimentorum taxatio ab arbitrio Iudicis pendet. *decif. 166. num. 5. Remboldo. ro. 2.*
 Alimentorum taxatio, quando est facienda, est consideranda, qualis personæ &c. *ibid. num. 6.*
 ad Alimentorum petitionem impediendam non consideratur domus, quam quis inhabitat, cum nullus fructus ex ea percipiat. *decif. 166. num. 4. Remboldo. ro. 2.*
 Alimentorum legatum ne transeat ad nepotes ex quo eludatur præsumptio, vt pater ea non solum filiis, sed etiam nepotibus præstare teneatur. *dec. 505. num. 27. Pironano. ro. 3.*
 Alimentorum legatum quando est factum contemplatione heredis potius quam legatarii, tunc & eo casu per mortem heredis extinguitur tale legatum. *decif. 636. num. 3. Manz. ro. 3.*
 Alimentorum legatum factum puero, sufficit vt de tempore testamenti sit puer legatarius, licet postea efficiatur homo. *decif. 717. num. 3. Valdo. ro. 3.*
 Alimentorum ratione filius non habet hypotecam in bonis patris. *decif. 155. num. 12. Coccino. ro. 2.*
 Alimentorum taxatio, quando ea sunt subministranda ab alio re diuite reo pauperi, ea posita est in arbitrio Iudicis. *Rub. in Annot. decif. 617. num. 103. ro. 3.*
 Alimentorum subministratio fuit de requirite introducta. *decif. 269. num. 30. Manz. anedo. ro. 2.*
 Alimentarius consequitur alimenta extra domum heredis, non obstante præcepto de illis ibi præstandis, dum inter eum, & heredem vigeret aliquod odium. *Rub. in Annot. decif. 636. num. 150. ro. 3.*
 Alimentarius, cui simpliciter sunt relicta alimenta, non tenetur in domo heredis morari vt ea consequi possit, & hoc est utile pro vxoribus, & filiis naturalibus, quibus consuetum est alimenta relinquere. *ibid. num. 78.*
 Et prædicta est communis opinio, & ita practicitur, & sententur inuersa Tribunalia. *ibid. num. 79. 80. & 81.*
 Alimentatio filiorum quatenus spectat ad patrem iure naturæ, ex hoc

hoc ipse non potest petere interesse dotis. *decis. 607. nu. 43. Coccino. tom. 3.*
Aloes plus, quam mellis habent in pectore, plures, qui Sanctis videntur similes. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 221. tom. 2.*
Altare vnum non est discooperiendum, vt alterum cooperiatur. *decis. 41. num. 8. Sacratio. tom. 2.*
Altari pure relictum, cum hoc, quod non impetraretur, alias bona deuoluuntur ad alium, facta impetratione non intrat deuolutio, ex facto tertij impetrantis altare. *decis. 314. num. 40. Coccino. tom. 2.*

ALTERNATIVA.

Alternatiua non habet locum, nisi in beneficijs, quæ sunt liberæ collationis Episcopi. *decis. 247. num. 3. Coccino. tom. 2.*
Alternatiua circa reservationem beneficiorum concepta sicuti regula reservatoria 8 mensium, capit beneficia cuius electio seu præsentatio spectat ad inferiorem collatorem, & sola confirmatio, seu institutio ad Episcopum. *decis. 531. num. 9. Remboldo. tom. 3.*
Alternatiua impeditur per simultaneam collationem. *decis. 100. num. 8. & seqq. Vbaldo. tom. 2.*
Alternatiua concessa Episcopo suffragatur etiam Capitulo in beneficijs spectantibus ad collationem vtriusque. *decis. 588. nu. 26. Vbaldo. tom. 2.*
Alternatiua Episcopi non cadit in beneficijs, quæ sunt simultaneæ collationis. *decis. 100. num. 2. Vbaldo. tom. 2.*
Alternatiua concessa Episcopo prodest Capitulo in beneficijs spectantibus ad collationem vtriusque. *decis. 531. num. 19. Remboldo. tom. 2.*
in Alternatiuis sufficit alterum verificare. *decis. 260. num. 3. Pironano. tom. 2.*
in Alternatiuis sufficit alterum verificari. *decis. 727. num. 3. Merlino. tom. 2.*
per Alluionem fundibus quid acquiratur. *decis. 75. num. 5. Verosp. sen. tom. 2.*
per Alluionem, ita demum alicui acquiratur, si flumen ei immediate cohercat. *ibid. num. 6. & 7.*
Alueus si priuatus est, eius quoque aqua priuata est. *decis. 425. nu. 3. Pironano. tom. 2.*

Ambiguitates omnes cessant, dum constitutio aliqua clare loquitur. *decis. 172. num. 29. Remboldo. tom. 2.*
Amicitia, & consanguinitas non sunt sufficientes ad præsumendam laborum remissionem absque mercede. *decis. 586. num. 5. Pironano. tom. 2.*
Amicus, seu domesticus inimici mei non admittitur contra me ad testificandum. *decis. 739. num. 31. Queipo. tom. 3.*
Amicum, qui se fingit, & non est, peior est eo, qui facit falsam monetam. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 227. tom. 3.*

AMISSIO.

Amissio magni lucri æquiparatur poenæ. *decis. 493. num. 30. Coccino. tom. 2.*
Amissio magni lucri infert iustum metum. *ibid. num. 32.*
Amissio scripturarum quando allegatur ex aliquo infortunio, non releuat, si non probetur illarum anterior existentia. *decis. 6. num. 1. Sacratio. tom. 2.*
Amisisse possessionem quis non dicitur si ea non vtatur stante concordia. *decis. 99. num. 8. Remboldo. tom. 2.*
Amor, secundum Platonem, nihil aliud est quam desiderium pulchritudinis, ex ipso desiderio natus. *Rub. in Annot. dec. 460. num. 178. tom. 2.*
Amor omnis est magnus, sed apertè in coniuge est maior. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 69. tom. 3.*
Amplatio nullatenus est admittenda, quando verba restringentia sunt clara. *decis. 508. num. 8. Vbaldo. tom. 3.*
Anastasi Quatri indultum concessum Hierosolymitanis, vt sine Superiorum licentia, Milites non possint transire ad aliam Religionem, declaratum fuit ab Innocentio III. in cap. licet de regul. num. 47. *decis. 365. num. 46. Merlino. tom. 2.*
Angustias alterius, vult misericors DEVS, vt vnusquisque tanquam proprias sentiat. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 62. tom. 3.*
Annata semel soluta pro eadem vacatione beneficij non debet iterum solui, etiam quod expediantur nouæ litteræ sub eadem supplicatione. *decis. 628. num. 6. Manzanedo. tom. 3.*

ANIMA, ET ANIMVS.

Animarum, curam an Prioratus habeat, non est facienda mentio talis curæ Papæ quando petitur eius vnio, quando ea est annexa ratione beneficij. *decis. 354. num. 20. Manzanedo. tom. 2.*
Animarum cura actualis non dicitur manere penes Priorem, si non per ipsum, sed per Vicarium illa exerceatur. *decis. 354. num. 21. Manzanedo. tom. 2.*
Animus alicuius qualis fuerit ab initio, ex subsequens declaratur. *decis. 199. num. 3. 4. & 5. Sacratio. tom. 2.*

Animus possidendi præsumitur depositus spatio decennij alio existente in possessione. *decis. 234. num. 5. & seqq. Pironano. tom. 2.*
Animus latitans, minus detegi non potest, quam per expressam declarationem eius, de cuius voluntate queritur. *decis. 629. num. 29. Merlino. tom. 3.*
Animus continuationis possessionis post decennium non durat. *decis. 234. num. 10. Pironano. tom. 2.*
in Animo ea, quæ constituunt, statim declarationi eius. *decis. 99. num. 5. Remboldo. tom. 2.*
ad Animum alicuius declarandum requiritur mandatum speciale. *decis. 145. num. 8. Sacratio. tom. 2.*

ANNO TATIO.

Annotatio solutionis cedula bancharia probat solutionem, licet non sit manu creditoris, quia sat est, quod de eius mandato, & voluntate sit facta. *decis. 388. num. 18. Vbaldo. tom. 2.*
Annotatio solutionis a tergo cedula bancharia de stylo mercatorum fieri non solet, nisi de consensu creditoris obtineatur. *cedula. am. decis. 386. num. 1. Vbaldo. tom. 2.*
Annotatio solutionis a tergo cedula bancharia probat realem numerationem saltem concurrentibus adminiculis. *ibid. num. 2.*
Annotatio solutionis a tergo cedula bancharia non probat solutionem, quando non ostenditur debitorem soluisse de mandato creditoris, & creditor impugnatur dictam solutionem, alias secus. *dec. 388. nu. 11. & 12. Vbaldo. tom. 2.*
ex Annotatione facta a tergo in cedula bancharia solutio non probatur, & quatenus id sit verum. *decis. 386. nu. 9. Vbaldo. tom. 2.*
ex Annulatione alienationis colligitur maximum administrum perpetui fideicommissi. *dec. 357. nu. 2. Coccino. tom. 2.*
ex Annulatione actus inducitur decretum irritans. *decis. 628. num. 3. Coccino. tom. 3.*
Annulare quando quis intendit transactionem ex alio capite quam nullitatis, tunc antequam audiat, debet restituere accepta in vim dictæ transactionis. *decis. 321. num. 12. Coccino. tom. 2.*

ANNVS.

Annus, Consul, & dies positus in vno folio censetur repetitum in alio habente ordinatam consequentiam. *decis. 542. nu. 13. Coccino. tom. 3.*
Anni decem inter presentes, & viginti inter abentes sufficiant ad acquirendam seruitutem discontinuam. *decis. 101. num. 9. & 10. Vbaldo. tom. 2.*
Anni denumeratio à Christi Natiuitate est intelligenda, vt anni currentis nondum finiti signum existat. *decis. 596. num. 3. Vbaldo. tom. 3.*
Annorum 30. spatio bona mobilia præsumuntur consumpta. *decis. 201. num. 34. Pironano. tom. 2.*
Annorum 30. spatio actio omnis remanet præscripta, & amplius non potest dari de nullitate. *dec. 265. num. 5. Remboldo. tom. 2.*
per Annos plures possedisse si quis asserat necesse est vt doceat se possedisse per triennium. *decis. 20. num. 9. Remboldo. tom. 2.*
per Annos plures vt aliqua res dicatur effectuatæ, requiritur saltem tempus trium annorum. *decis. 161. num. 18. Sacratio. tom. 2.*
Annorum 20. spatio stante obliuio præsumitur. *decis. 233. num. 4. Sacratio. tom. 2.*

ANTECESSOR.

Antecessor, dum vendere officium ad vitam euentis non potuit, non tenetur successor seruare illius factum. *decis. 455. num. 8. Pironano. tom. 2.*
Antecessor non potest in præiudicium successoris aliquid disponere, cum supplantando. *decis. 467. num. 4. Pironano. tom. 2.*
Antecessor etiam ille appellatur, cui quis succedit in dignitate, & officio. *decis. 603. num. 23. Remboldo. tom. 3.*
Antecedens censetur voluisse, qui voluit consequens. *decis. 309. num. 24. Dunozerro. tom. 2.*

ANTIQUITAS.

Antiquitas non probatur per solam datam. *decis. 170. num. 3. Sacratio. tom. 2.*
Antiquitas temporis deseruit pro adminiculo ad probationem dominij. *decis. 597. num. 5. Manzanedo. tom. 3.*
in Antiquis notarius probatur per testes deponentes de publica voce & fama. *decis. 173. num. 4. Verospio. tom. 2.*
in Antiquis enunciatiua admittuntur tanquam habentes vim famæ. *decis. 257. num. 6. Remboldo. tom. 2.*
in Antiquissimis in spatronatus probatur fama iuncta quasi possessione 40. annorum. *decis. 250. num. 4. Dunozerro. tom. 2.*
in Antiquis publica vox, & fama probat. *decis. 254. num. 33. Coccino. tom. 2.*

APERITIO ORIS.

Aperitio oris aduersus gratiam Principis non conceditur, quando non constat de latione tertij, & quidem ea sufficienter debet probari. *decis. 485. num. 18. Vbaldo. tom. 2.*

Aperitio oris aduersus concessa per Principem denegatur, vbi agitur de suscitandis litibus. *ibid. num. 19.*
 Aperitio oris nonnisi ex magna causa, & nisi constet de bono iure petentis aduersus gratiam Principis conceditur. *decis. 197. num. 3. Vbaldo. tom. 2.*
 Aperitio oris aduersus gratiam à Principe de iure non fit, nisi ex magna causa, & confuso de bono iure petentis. *decis. 485. num. 2. Vbaldo. tom. 2.*
 Inaque onus iustificandi gratiam non transfertur in eum, qui gratiam obtinuit, sed remanet onus penes dantem de subreptione. *ibid. num. 4. 7. & 8.*
 Apocrita natura docuit sibi in Regem eligere, qui est insignis forma, tum magnitudine, tum nitore. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 176. tom. 2.*
 In Apocrita alicuius contractus verba è diuina significant potius additionem quam extinctionem dicti contractus. *decis. 37. num. 10. Sacro. tom. 2.*

APOSTASIA.

Apostasia, vt probetur, debet doceri de valida, & legitima professione. *decis. 195. num. 12. Vbaldo. tom. 2.*
 Apostasia tunc dicitur commissa, quando professio fuit valide facta. *decis. 195. num. 6. Vbaldo. tom. 2.*
 de Apostasia danti, ei, qui habet intentionem fundatam super secularitate, incumbit onus probandi professionem esse validam. *decis. 195. num. 6. Vbaldo. tom. 2.*
 Apostasia, vt dicatur commissa, requiritur temerarius recessus à Religionem. *decis. 195. num. 23. Vbaldo. tom. 2.*
 ab Apostasia crimine quis excusatur propter aliquam iustam causam. *ibid. num. 24.*
 Apostasia crimini obnoxius incapax est beneficii. *decis. 195. num. 1. Vbaldo. tom. 2.*

APOSTILLA.

Apostilla aliqua in instrumento, quod fuerit supposita post constitutionem instrumenti, ex quo vehementer presumi possit. *decis. 140. num. 6. Dupozetto. tom. 2.*
 Apostilla instrumenti, quando sunt posita manu eiusdem Notarii, non est necessaria earum approbatio. *decis. 544. nu. 33. Pironano. tom. 2.*
 Apostilla præsupponitur falsè supposita, si bene non cohereat cum constructione orationis, aut proportionem materiz. *decis. 140. Dupozetto. tom. 2.*
 Apostoli reuerentiales quando dantur à iudice, tunc causa debet remitti intra decem dies. *decis. 517. num. 1. Remboldo. tom. 3.*
 Apostoli reuerentiales quando fuerint habiti, si causa non reperiatur, commissi intra decem dies, tunc dicitur deserti, & sententia transit in iudicatum. *decis. 517. num. 2. Remboldo. tom. 3.*

APPELLANS.

Appellans acta omnia coram Episcopo facta ad Iudicem appellationis expensis suis transferre tenetur, vt disponit Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. de reform. *decis. 495. nu. 1. Cocco. tom. 2.*
 Quæ dispositio habet locum etiam in quocumque Iudice. *ibid. num. 2.*
 Appellans, dum dicit sententiam non iustificari ex actis, vel alias esse nullam ei incumbit onus producendi acta, licet vterque pars prosequatur appellationem. *decis. 495. num. 16. Cocco. tom. 2.*
 Appellans secundum terminos Concil. Trident. debet adtransportare. *decis. 495. num. 35. Coccino. tom. 2.*
 Appellans ex dispositione Concilij Tridentini debet transportare omnia acta, & ad hoc expresse tenetur, siue acta sint reuerentia, siue non. *decis. 495. num. 30. Coccino. tom. 2.*
 Appellans præsumitur de iure suo discedere, si causam non prosequatur. *decis. 168. num. 5. Sacro. tom. 2.*
 Appellans non excusatur si intra tempus debitum commissionem non obtinuit, quare sibi poterat contulere per recursum ad superiorem. *decis. 517. num. 3. Remboldo. tom. 3.*
 Appellans, vt excusetur à desertione cause, quia intra legitimum tempus causa non fuit commissi, si nec reuiforem commisionum, nec Regentem Cancellariæ potuit accedere, requiritur, vt de hoc protestetur. *ibid. num. 9.*
 Appellare in tempus non sufficit, nisi quoque appellatio prosequatur. *decis. 413. num. 1. Nauarro. tom. 2.*
 Appellare à sententia non sufficit, sed & simul debet prosequi appellatio. *decis. 440. num. 5. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellare, si liceat vni parti, et iam aduersario erit licitum, vt in iudicijs seruetur æqualitas. *decis. 323. nu. 16. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellare licet dum iudex non dat competentem terminum iuxta iuris dispositionem. *decis. 333. num. 16. & 17. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellare non interest, nec prosequi appellationem ei, qui non habet ius in negotio principali. *decis. 571. num. 2. Remboldo. tom. 3.*

Appellare, si tantum semel liceat, vigore rescripti Signaturæ, tunc duæ sententiz obtinent vim rei iudicatæ. *decis. 435. n. 1. Coccino. tom. 2.*

non Appellare, quando appellandum est, & causam appellationis non prosequi paria sunt. *decis. 63. n. 12. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellare non tenetur emptor à sententia contra se lata, quoad ista necessitas fuerit ei remissa per venditorem. *decis. 63. num. 2. Vbaldo. tom. 2.*

Appellari potest à collatione beneficii quādo Ordinarius processit judicialiter. *decis. 175. num. 1. Verospio. tom. 2.*
 Appellatione pendente gesta, omnia sunt attentata. *ibid. nu. 2.*
 Appellari non potest ab irrationabili iudicio Ordinarij, dum electus ad beneficium, fuit approbatus ab examinadoribus Synodalibus. *decis. 379. num. 10. Nauarro. tom. 2.*
 Appellatus debet ostendere, quod sententia pro se lata sit iusta, & ideo tenetur producere acta id iustificando. *decis. 495. num. 11. Coccino. tom. 2.*

Appellatum si fuerit in tempore à sententia, executio inde facta remanet attentata. *decis. 98. num. 2. Vbaldo. tom. 2.*

APPELLATIO IN SPECIE.

Appellatione bonorum veniunt omnia bona tam mobilia, quam immobilia. *decis. 89. num. 3. Remboldo. tom. 2.*
 in Appellatione bonorum, testatoris non veniunt bona vincularia. *dec. 429. num. 4. Pironano. tom. 2.*
 Appellatione filiorum non veniunt nepotes quando disponens locutus est discretiue de filiis, & nepotibus. *dec. 473. nu. 21. Vball. tom. 2.*
 Appellatione filiorum veniunt nepotes præsertim in fideicommissis ascendentium. *decis. 473. nu. 17. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellatione, filiorum, in ultimis voluntatibus veniunt etiam foeminae. *decis. 422. num. 13. & seqq. Cocco. tom. 2.*
 Appellatione, filiorum, ex certo matrimonio natorum, non possunt venire nepotes. *dec. 505. num. 28. Pironano. tom. 3.*
 Appellatione, filiorum, quod impossibile sit, vt non veniant nepotes, ex quo argui non possit. *ibid. num. 30.*
 Appellatione, filiorum, an veniant nepotes, dubium est inter Doctores, quando dispositio est collata in futurum incertum euentum. *decis. 198. nu. 17. Coccino. tom. 2.*
 Appellatione, filiorum, quod non veniant foeminae in fideicommissis id concludentibus coniecturis doceri debet. *ibid. n. 3.*
 Appellatione, filiorum, veniunt nepotes, & alij, quando infinitum sunt vocati. *decis. 198. num. 18. Coccino. tom. 2.*
 Appellatione, filiorum, tunc veniunt nepotes, quando agitur, ne extinguatur effectus dispositionis testatoris. *ibid. num. 16.*
 Appellatione, filiorum, veniunt etiam foeminae in fideicommissis. *decis. 667. num. 2. Remboldo. tom. 3.*
 Appellatione, filiorum, veniunt etiam foeminae. *dec. 366. num. 23. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellatione, filiorum, non veniunt filia quando testator locutus est discretiue. *decis. 366. num. 26. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellatione, fructuum, canonicatus quid veniat. *decis. 576. num. 2. Merlino. tom. 3.*
 Appellatione, fructuum, canonicatus veniunt etiam redditus, qui percipiuntur ex massa grossa. *ibid. num. 3.*
 Appellatione, fructuum, præbendæ non veniunt distributiones quoridianæ. *Rub. in Annot. ad decis. 576. num. 1. tom. 3.*
 Quæ opigio transit sine pugna eamque sæpe sæpius tenuit Rota. *ibid. num. 2.*
 Appellatione, hæredis quando agitur de grauamine sustinendo, non venit simpliciter hæres scriptus, sed is, qui hæreditatem adiuit. *decis. 555. num. 5. Pironano. tom. 3.*
 Appellatione, hæredum, in feudalibus comprehenduntur omnes descendentes. *decis. 291. num. 11. Vbaldo. tom. 1.*
 Appellatione, iuris, continetur etiam consuetudo. *Rub. in Annot. ad decis. 378. num. 27. tom. 2.*
 Appellatione, iuris communis, regulariter venit ius Romanorum. *Rub. in Annot. ad decis. 378. num. 14. tom. 2.*
 Appellatione, liberorum, non veniunt tantum masculi, sed etiam foeminae. *decis. 459. num. 12. Nauarro. tom. 2.*
 Appellatione, nepotum, in iure canonico possunt venire etiam filij fratrum. *decis. 291. num. 17. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellatione, nepotum, de iure veniunt regulariter filij filiorum. *dec. 270. nu. 9. Pamph. tom. 2.*
 Appellatione, nepotum, possunt venire fratrum, filij in materia feudali. *decis. 291. num. 16. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellatione, nepotum, vt veniant filij fratrum attenditur bet communis vsus loquendi, & coniecturata mens disponentis. *decis. 291. num. 15. Vbaldo. tom. 2.*
 Appellatione prolis veniunt tam masculi, quam foeminae. *decis. 270. num. 2. Pamph. tom. 2.*

Appellatione proles legitima quando veniant masculi tantum, & non feminæ. *decis. 291. nu. 22. & 23. Vbaldo tom. 2.*

Appellatione proles in materia feudali veniunt tantum masculi, *decis. 541. num. 10. Remboldo. tom. 3.*

Appellatione proles an veniant tantum masculi, vel etiam foeminae. *ibid. num. 11.*

Appellatione proximorum veniunt tam masculi, quam foeminae, *dec. 366. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Appellatione quorumcumque hæredum veniunt etiam extranei, & hoc est Iudici arbitrium. *decis. 203. num. 25. Sacratq tom. 2.*

Appellatione substantia non veniunt fructus, *decis. 201. num. 16. Pironano. tom. 2.*

Appellatione successorum veniunt etiam hæredes, *decis. 47. nu. 5. Verospio. tom. 2.*

APPELLATIO IN GENERE.

Appellatio, ubi non datur, tunc iudex tradendo possessionem, nullo modo attentat. *decis. 333. num. 3. Vbaldo. tom. 2.*

Præsertim, si nulla contra eum emanaverit inhibizio. *ibid.*

Appellatio, dum non est prosequuta, operatur vt sententia, transeat in rem iudicatam. *decis. 416. num. 1. Vbaldo. tom. 2.*

Appellatio suspendit effectum sententia, *decis. 466. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Appellatio interposita post lapsum decem dierum inualida est. *decis. 548. num. 1. Vbaldo. tom. 3.*

Appellatio remanet deserta, quando lapsum est biennium sine prorogatione fatalium. *ibid. num. 2.*

Appellatio si in tempore non fuit prosequuta, sententia transit in rem iudicatam licet fuerit appellatum. *decis. 601. num. 1. Pironano. tom. 3.*

Appellatio datur à sententia Iudicis, in qua se competentem declarat. *decis. 411. num. 1. Vbaldo. tom. 2.*

Appellatio, quando est legitime interposita, tunc gesta post eam omnia sunt attentata. *decis. 323. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Appellatio remanet deserta, si in primo, & secundo anno appellationis nihil fuerit actum. *decis. 476. num. 1. Manzanedo. tom. 2.*

Appellatio quando est deserta, sententia transit in rem iudicatam. *ibidem num. 2.*

Appellatio in tempore non prosequuta, facit vt appellatio, & sententia transeat in rem iudicatam. *decis. 413. numer. 3. Navarro. tom. 2.*

Appellationem non prosequi, & non appellare paria sunt, cum ex utraque causa idem resultet effectus. *ibid. num. 4.*

Appellatio non datur in possessorio mero. *decis. 128. num. 33. Pironano. tom. 2.*

Appellatio nulla, & inualida est, si coram Iudice non fuerit interposita. *decis. 48. num. 42. Remboldo. tom. 2.*

Appellatio, quando nulla est, rixè potest sperni. *ibid. num. 43.*

Appellatio non impedit declarationem excommunicationis, iam incursæ, & à lege inflictæ. *ibid. num. 44.*

Appellatio à sententia declaratoria excommunicationis à lege suspendit eius executionem, & quando id habeat locum. *ibid. nu. 45.*

Appellatio interposita à mala electione ex pluribus presentatis, & æquè idoneis ab examinatorebus renunciatis, tunc ea non intrat ad effectum suspensivum. *decis. 379. num. 5. Navarro. tom. 2.*

Appellatio interposita à mala electione, & irrationabili iudicio Ordinarij post concursum, cum solum intrat ad effectum depolitionum, ideo possessio capta post dictam appellationem non est attentata. *decis. 379. num. 6. Navarro. tom. 2.*

Appellatio valide, quod fuerit interposita, non est dubitandum, quando causa fuit commissæ, ac omnia acta fuerunt transportata. *decis. 520. num. 24. Vbaldo. tom. 3.*

Appellatio nunquam per quamcumque consuetudinem censetur remota. *dec. 323. nu. 26. Vbaldo. tom. 2.*

Appellatio facta ab eo, qui ad hoc non habet mandatum, perinde est, ac si non esset interposita. *decis. 585. num. 5. Remboldo. tom. 3.*

Et per consequens non causat attentata. *ibid. num. 6.*

Appellatio datur à sententia lata in iudicio possessorio, saltem de iure canonico. *decis. 98. numer. 1. Vbaldo. tom. 2.*

Appellatio datur ab executione quando executor est mixtus. *decis. 36. num. 7. Sacratq. tom. 2.*

Appellatio admittitur cum clausula, si, & in quantum de iure admitti debet, nec aliter, nec alio modo operatur, vt sit admittenda quatenus de iure venit admittenda. *decis. 400. num. 10. Vbaldo. tom. 2.*

Appellatio, quando est inualida, tunc gesta ea pendente, non reuocantur tamquam attentata. *decis. 323. n. 7. Vbaldo. tom. 2.*

Appellatio, si non sit interposita coram Iudice, dicitur inualida interposita. *ibid. num. 8.*

Appellationem non sufficit interponere coram Notario, tam de iure Canonico, quam ciuili. *ibid. num. 9.*

Appellatio interponi debet in scriptis, quando appellatur ex intervallo. *ibid. num. 10.*

Appellatio interposita à tertio etiam absque mandato iuratis, quando ea fuit ratificata à principali. *decis. 621. num. 4. Vbaldo. tom. 3.*

Appellatio nedom suspendit ipsam sententiam, sed etiam operatur, vt appellans non videatur condemnatus. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 127. tom. 3.*

Appellatio, quando non docetur fuisse intra legitima tempora prosequuta, sine dubio intrat res iudicata. *decis. 666. num. 1. Manzanedo. tom. 3.*

Appellatio, vt euitetur, sufficit, vt intra terminum iuris fuerit presentata commissio à Domino Regenti. *decis. 733. nu. 6. Manz. tom. 3.*

Sed hoc intellige verum, quando fuerunt dati Apostoli reuentiales secus vero, quando fuit datus terminus iuris. *ibid. num. 7.*

Appellatio non datur in possessorio, & ideo frustratorie appellatur, nec est opus prosequi appellationem. *decis. 63. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Appellatio non releuat, quando fuit deserta. *decis. 381. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Appellatio solet dari à sententia lata super immissione. *decis. 379. num. 2. Navarro tom. 2.*

Appellatio ubi non intrat, attentata cessant. *ibid. nu. 9.*

Appellatio non datur ab electione, vel gratificatione Ordinarij, nisi constet de dolo, & irrationabilitate iudicij. *ibid. num. 15.*

Appellatio est valida, licet sit interposita viua voce, si ratiocinatio incontinenti fuerit interposita. *decis. 313. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Appellatio sine scriptis tunc valet, si statim prolata contra se sententia pars viua voce dixerit appello. *ibid. num. 3.*

Quia subintelligitur, appello à te à sententia quam statim protulisti inter me, & aduersarium meum. *ibid.*

Appellatio statim viua voce facta, sine dubio valida est, quando fuit appellatum ad Sedem Apostolicam. *ibid. num. 4.*

Appellatio non datur ab ordinationibus Capituli, saltem ad effectum suspensivum. *ibid. num. 5.*

Appellatione pendente gesta non causant nullitates, aut attentata, si à sententia non admittitur appellatio. *decis. 331. num. 8. Coccino tom. 2.*

Appellatione pendente, si capta fuerit possessio, est attentata. *decis. 313. num. 1. Coccino tom. 2.*

Appellatione pendente, non potest deueniri ad executionem. *decis. 236. num. 8. Sacratq tom. 2.*

Appellatione pendente, vel post appellationem legitime interpositam, nihil absque vitio attentatorum innotari potest. *decis. 707. num. 6. Innoc. X. tom. 3.*

Appellatione pendente non potest procedi ad executionem. *decis. 48. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Appellatione pendente gesta, sunt nulla, & attentata. *decis. 566. nu. 11. Manzanedo tom. 3.*

Appellatione pendente si apponantur sequestra sunt nulla. *decis. 168. num. 1. Sacratq tom. 2.*

Appellatione rei certæ tota continetur. *decis. 254. num. 5. Coccino tom. 2.*

Appellatione vnius rei, non venit altera. *decis. 254. num. 35. Coccino tom. 2.*

Appellatione omnium bonorum cuiuscumque nature, & qualitatis, an veniant etiam bona emphyteutica. *decis. 741. nu. 19. Merlino tom. 2.*

Appellationem prosequi volens, debet producere acta primæ instantiæ, vt de æquitate sententiæ possit dicere. *decis. 495. nu. 3. Coccino tom. 2.*

Appellationem, si postquam pars interposuerit, redeat ad eundem iudicem, videtur recessisse ab appellatione. *decis. 718. num. 21. Vbaldo tom. 3.*

Appellationem, quis non dicitur prosequi debita diligentia nisi penes Regentem Cancellariæ iussit pro signatura commissionis obtinenda, & ad Cursos transferenda, infra spatium 10. dierum. *decis. 517. num. 7. Remboldo tom. 3.*

Appellationem à sententia lata contra se ne temporè reneatur prosequi, id per pactum remitti potest. *decis. 63. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

per Appellationem sententia, quæ est suspensa non attenditur. *decis. 155. num. 25. Vbaldo tom. 2.*
 per Appellationem quando sententia est suspensa nihil probat. *decis. 232. num. 4. Sacrato tom. 2.*
 post Appellationem interpositam si Iudex procedat ad immisionem hoc non dicitur casus insolitus. *decis. 18. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Appellationi quando est locus, eaque fuerit interposita, si procedatur ad executionem, ea est attentata. *decis. 569. num. 7. Manzano tom. 3.*
 Appellationi interpositæ censetur renunciatum, quando ea deserta remanet. *dec. 733. nu. 1. Merlino tom. 3.*
 Appellationi dum quis renunciauit, non præsumitur quoque voluisse renunciare, iuribus sibi referuatis in sententia. *decis. 508. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Appellationi suspensæ locus est ratione mixturæ possessorij cum petitorio. *decis. 405. num. 16. Merlino tom. 2.*
 Appellationi Iudex non tenetur deferre, quando sumus in meo possessorio. *decis. 712. num. 4. Dunozerro tom. 3.*
 Appellationis causa non diuersificat causam, sed instantiam. *decis. 495. num. 12. Coccino tom. 2.*
 Appellationis causam non prosequi, & non appellare quando appellandum est, paria sunt. *decis. 63. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Appellationis instantia continetur sub vocabulo litis. *decis. 63. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Appellationis prosequutio ex quibus verbis dicatur emptori, per venditorem remissa, itaut non teneatur eam prosequi. *decis. 63. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Appellationis remedium cessat in sententia lata in remedio possessorio ex Constit. Egidianæ. *decis. 148. nu. 8. Sacrato tom. 2.*
 Appellatione remota licet sit commissæ causa, nihilominus stante notoria iniustitia datur appellatio. *decis. 39. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Appellationis tempus, quando incipiat currere. *decis. 323. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Appellationis sententia non visis actis probatorijs prioris instantiæ est ipso iure nulla. *decis. 455. num. 27. Coccino tom. 2.*
 Appellationis sententia quando iudici est commissæ, debet eam confirmare vel reuocare. *decis. 362. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Appellatio si illi habet vim subscriptionis. *decis. 243. num. 10. Verospio tom. 2.*
 ex Appositione testium & clausula actum non probatur, quod instrumentum fuerit rogatum. *decis. 154. num. 25. Dunozerro tom. 2.*
 Approbatio erronea non tenet, quia deficit consensus. *decis. 186. num. 5. Pirouano tom. 2.*
 per Approbationem etiam quis incidit in delictum, etiam si approbans illud non perpetraverit. *decis. 48. nu. 4. Remboldo tom. 2.*
 Approbare id, quis videtur, dum non contradicit, & adimplet adimp. enda. *decis. 296. num. 11. Manzano tom. 2.*

A Q V A.

Aqua postquam fundum alicuius est ingressa, ille potest ea vti, quomodo vult. *decis. 730. num. 6. Merlino tom. 3.*
 Etiam inuito Domino inferioris loci. *ibid. num. 7.*
 Aqua liberè debet fluere ad antiqua molendina, sicuti antea quando primæus cursus fuit impeditus. *decis. 683. num. 4. Verospio tom. 3.*
 Aqua superueniens non est valens immutare dominium, sed tantum inducere seruitutem. *decis. 75. num. 8. Verospio sen. tom. 2.*
 Aqua in terminis seruitutis in fundo inferiori vti non licet. *decis. 75. num. 14. & 15. Verospio sen. tom. 2.*
 Aqua aliena quis ad sui libitum vti, non valet. *decis. 75. num. 1. Verospio sen. tom. 2.*
 Aqua postquam est ingressa fundum superiorem, dominus illius potest illa vti, diuertendo eius naturalem cursum. *decis. 425. num. 1. Pirouano tom. 2.*
 Et hoc in præiudicium etiam molendini inferioris. *ibid. num. 2.*
 Aqua postquam est ingressa fundum alicuius, dominus illius ad sui libitum ea vti valens est. *decis. 75. num. 17. Verospio sen. tom. 2.*
 Aqua, si ingrediatur fundum alicuius, eius efficitur. *decis. 31. nu. 15. Verospio sen. tom. 2.*
 Aqua, quando defluit ad loca inferiora per cauos manu factos, tunc non iure familiaritatis, sed seruitutis decurrere videtur. *decis. 425. num. 14. Pirouano tom. 2.*
 Cum illi fieri nequeant citra ius, & nomen seruitutis. *ibid.*
 Et hoc est verum, si d. caui sint facti in fundo vicini superioris, alias vero si aliunde. *ibid. num. 15.*
 Aqua, quando dicitur iure familiaritatis & non iure seruitutis tunc inferior non potest agere, quin superior de aquis pro libito suæ voluntatis disponat. *decis. 425. num. 9. Pirouano tom. 2.*
 Aqua clara, & limpidi turbatur, ac obscura redditur ex ipsius

aquæ claræ motione. *Rub. in annotat. decis. 460. num. 136. to. 2.*
 Aqua postquam fundum alicuius est ingressa, ea ille ad sui libitum vti potest. *decis. 58. num. 1. & 2. Verospio tom. 2.*
 Aquæ dominus cogi potest, eam in proprio etiam fundo vicino inferiori vendere, quoties ad flumen illa est reditura. *ibid. num. 3.*
 Aqua aliena, quis inuito Domino in proprium fundum ducere nequit. *ibid. num. 4.*
 Sed hoc procedit, quando aqua in Domini fundo existit, secus vbi fuit illa fundum inferiorem ingressa. *ibid. num. 5.*
 Aquæ seruitutem, quod quis acquisierit, quid probandum veniat. *ibid. num. 6.*
 Prohibitio ne quis aqua vtatur, non sufficit ad acquirendam seruitutem passiuam contra vtentem, sed vterius requiritur illius acquiescentia. *ibid. num. 7.*
 Aquæ seruitus in dubio præsumitur vendita, & non illius dominium. *ibid. num. 8.*
 Ne aqua quis vtatur si fiat prohibitio, non sufficit ad acquirendam seruitutem passiuam contra vtentem, sed vterius requiritur illius acquiescentia. *decis. 58. num. 7. Verospio tom. 2.*
 Aquæ dominium regulariter spectat ad eum in cuius fundo illa nascitur. *decis. 700. num. 7. Verospio tom. 3.*
 Aqua, si fuerit probatum, semper deseruisse pro vsu alicuius ex tali possessione dominij etiam illius esse præsumitur. *ibid. nu. 8.*
 Aquæ canalus dominium alicui acquiri potest ex alluvionis beneficio. *decis. 75. num. 4. Verospio sen. tom. 2.*
 Aquæ dominium spectat ad eum, in cuius fundo illa nascitur. *decis. 222. num. 3. Verospio tom. 2.*
 Aquæ seruitus, ex quo præsumatur. *ibid. num. 17. & 18.*
 Aqua, ille præsumitur Dominus, qui eam ducit suis expensis. *decis. 32. num. 8. Verospio tom. 2.*
 Aquæ dominus de ea disponere potest ad sui libitum. *ibid.*
 Aquæ dominium ex quibus dicatur in aliquem translatum. *ibid. num. 9.*
 Aquæ antiquus cursus non licet alterari in præiudicium tertij. *decis. 61. num. 2. Verospio sen. tom. 2.*
 Aquæ dominium ex quibus probari possit. *decis. 75. num. 10. Verospio tom. 2.*
 Aquæ antiquus cursus, quod impediri possit, ex quibus probabiliter possit timeri. *decis. 151. num. 4. & 5. Dunozerro tom. 2.*
 Aquam quis inuito domino ad suum fundum ducere nequit. *decis. 32. num. 1. Verospio sen. tom. 2.*
 Aquam alienam, tunc multo minus quis potest ad suum fundum ducere, si sequeretur damnum domini aquæ. *ibid. nu. 2.*
 Aquæ dominium, quod ad aliquem spectet, probari potest ex instrumento emptionis. *ibid. num. 3.*
 Aquam, si quis prætendat vindicare, debet probare eius dominium plenè & concludenter. *decis. 222. n. 2. Verospio tom. 2.*
 Aquam si quis promiserit vsque ad certum locum ducere dato, vt reperiatur ex cursu naturali illic non posse deuenire, non tenet talis promissio. *Rub. in Annotat. decis. 617. num. 197.*
 Aqua non potest deuenire ad illum locum, si vnde originem, seu scaturiginem habet fons, est inferior, & ille locus destinatus sit altior. *ibid. num. 197.*
 Aquam, si quis asserat ad eum pertinere, cum in hoc sit actor debet id probare. *decis. 700. num. 1. Verospio tom. 3.*
 Aquarum cursus etiam per mille annos continuauerit, inferri non potest ad aliquam seruitutem & quare. *decis. 425. nu. 6. Pirouano tom. 2.*
 Aquarum naturalis cursus noscit seruitutem nisi ea imponatur. *ibid. num. 3.*
 Aqua semel ingressa fundum recipientis, remanet sub eius libera dispositione, quoad diuersionem, & mutationem cursus naturalis. *ibid. num. 4.*
 Et hoc procedit etiam si aqua sit concessa ad certum limitatum vsum, puta pro irrigandis prædijs, vel pro molendino. *ibid. num. 4. & 17.*
 Arbitri, vel Iudex si procedere debeant secundum leges, intelliguntur statuta & consuetudines locorum. *Rub. in Annot. decis. 378. num. 29. tom. 2.*
 Arbitrari à forma compromissi non potest recedere. *d. 132. n. 5. Vbal.*
 Arbitri electi cum condicione, vt pronuncient secundum dispositionem iuris communis, intelligitur secundum ius Romanorum. *Rub. in Annot. decis. 378. num. 12. tom. 2.*
 Arbitri non tenentur decidere, in compromissa non comprehensa. *decis. 132. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

A R B I T R I V M.

Arbitrium non intrat, quando auferretur ius partis. *decis. 249. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Arbitrium non intrat, vbi subest æquitas. *decis. 468. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Arbitrium non intrat ad effectum suadendi nullitates, quando sunt clare, & non turbide. *decis. 251. num. 13. Vbaldo. tom. 2.*
 Arbitrium non intrat, quando adest spoliū, vel attentatum. *decis. 51. num. 12. Verospio tom. 2.*
 Arbitrium non intrat pro reiectione attentatorum quando sunt clara. *decis. 707. num. 3. Innocentio X. tom. 3.*
 Arbitrium non intrat, ubi adest defectus citationis. *decis. 50. num. 1. Remboldo. tom. 2.*
 Arbitrium non intrat stante spolio, maximèque si constet de iniustitia. *decis. 251. num. 7. & 8. Vbaldo. tom. 2.*
 Arbitrium pro retardatione solutionis pensionis litę pendente, intrat, si non constet de quasi possessione exigendi eam. *decis. 352. num. 21. Vbaldo. tom. 2.*
 Arbitrium non intrat ad effectum retardationis solutionis. *decis. 2. num. 3. Remboldo. tom. 2.*
 Arbitrium an intret super cumulatione petitorij, & possessorij, stante suspensione, hoc est disputandum, cum arbitrium à iure soleat regulari. *decis. 521. num. 4. Pironano. tom. 3.*
 Arbitrium, quando intrat, pro retardatione executionis, licet non operetur, vt ea reuocetur, operatur tamen, vt si consumpta non sit, super sedeat in vltiori executione. *decis. 435. nu. 15. Coccino. tom. 2.*
 Arbitrium intrat pro sanatione nullitatis, quando ea est clara & patens. *decis. 323. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
 Arbitrium, non intrat pro sanatione defectus citationis ad sententiam, quando est totalis. *decis. 51. nu. 1. Verospio sen. tom. 3.*
 Arbitrium pro sanatione defectus citationis intrat, quando non est totalis. *ibid. num. 2.*
 Arbitrium si verba importent, ipsa non continent conditionem. *decis. 13. num. 7. Remboldo. tom. 2.*
 Arbitrium intelligitur datum, prout de iure. *decis. 742. num. 13. Coccino. tom. 3.*
 Arbitrium Rota non solet interponere, quando intraret iniustitias, veluti si tolleretur defensionem partis. *decis. 50. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Arbitrium regulatur à iure. *decis. 707. num. 1. Innoc. X. tom. 3.*
 Arbitrium sæpè denegatum fuit à Rota pro sanatione examinationis testium ex defectu interrogatoriorum. *decis. 249. num. 4. Sacrato. tom. 2.*
 Arbitrium, si quis petat, vt ad sui fauorem declaretur, is multum petit. *dec. 435. num. 19. Coccino. tom. 2.*
 Arbitrium pro sanatione nullitatum intrat, quando sunt turbide. *decis. 132. num. 1. Vbaldo. tom. 2.*
 Arbitrium licet intelligatur prout de iure, remittit tamen multum de rigore iuris. *decis. 435. num. 2. Coccino tom. 2.*
 Arbitrium aliquantulum de rigore iuris remittit. *decis. 51. num. 4. Verosp. sen. tom. 2.*
 Arbitrium intrat, ne contingat ex capite nullitatis reuocari sententiam, quæ postea veniat ex capite iustitiæ confirmanda. *ibid. num. 5.*
 Arbitrio solet esse locus, quando concurrunt aliqua rationabilitas. *ibid. num. 6.*
 Arbitrium Rota solet interponere, pro defectu citationis, quando non est totalis. *decis. 50. num. 4. Remboldo. tom. 2.*
 Arbitrium si concedatur à Papa iudici per verbum, placet, quid importet. *decis. 181. nu. 3. Coccino. tom. 2.*
 Arbitrio non est locus pro sanatione attentatorum, ubi illa sunt clara. *decis. 323. num. 3. Coccino. tom. 2.*
 Arbitrio Rota non vtitur, quando tractatur de confirmanda possessione nulla, & attentata. *decis. 404. num. 3. Remboldo to. 2.*
 Arbitrio iudicis non est locus, quando lex decidit aliquem casum. *Rub. in Annotat. decis. 617. nu. 101. tom. 3.*
 in Arbitrio iudicis relinquitur id, quod determinari non potest, stante varietate materiæ. *Rub. in Annotat. decis. 617. num. 99. tom. 3.*
 Arbitrarium an sit iudici, quando matrimonium est dissoluentum ob impotentiam coeundi vti habitatione precedenti eius decreto cohabitandi simul coniuges per triennium. *Rub. in Annotat. decis. 392. num. 23. tom. 2.*
 Arbor, & rami non differunt radice, à qua assunt sibi naturam. *decis. 49. num. 9. Pironano tom. 2.*
 Arcuum celestium immensitatem contemplantur, humanarum rerum terminos non curant, cum æternis inhiant fastidio sunt transitoria. *Rub. in Annotat. decis. 444. num. 41. tom. 2.*
 pro Archidiaconis adest iuris assistentia quoad ius visitandi. *decis. 368. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Et super hoc consonat dispositio Conc. Trid. sess. 24. cap. 3. de reform. *dec. 368. nu. 5. Vbaldo. tom. 2.*
 Archipresbyter si thurificaretur ab Episcopo, hoc magnum esset inconueniens. *decis. 647. num. 7. Remboldo. tom. 3.*
 Archipresbyteratus sonat in dignitatem, & maxime si concurrat

gestatio habitus communis alijs dignitatibus. *decis. 100. num. 5. & 6. Vbaldo tom. 2.*

ARCHIVIUM.

Archiuum non probat, ubi datur concursus non subditi loci Archiu. *decis. 544. numer. 12. Pironano tom. 3.*
 in Archiuo si repe iatur instrumentum, & aliquid deficiat, id suppletur, seu illud recipit robur ex dicto archiuo. *decis. 122. num. 14. Dunozerro. tom. 2.*
 Archiu. subsidio non indiget instrumentum, quando est authenticum cum omnibus suis debitis requisitis & solemnitatibus. *decis. 544. num. 14. Pironano. tom. 3.*
 in Archiu. non nisi authenticæ scripturæ solent deferri. *decis. 544. nu. 10. Pironano tom. 3.*
 Arguere à consuetis licitum est. *decis. 345. nu. 11. Manzoni. to. 3.*
 Argui potest à determinatione vnica. *decis. 203. num. 9. Sacrato tom. 2.*
 Argui potest à solitis. *decis. 259. nu. 15. Vbaldo tom. 2.*

ARGUMENTUM.

Argumentum ab alimentis ad dotem validum non est, quando in iure contrarium reperitur expressum. *Rub. in Annotat. decis. 460. num. 145. tom. 2.*
 Argumentum ab usu patris familiæ iubet. *decis. 57. num. 15. Sacrato tom. 2.*
 Argumentum enixæ voluntatis testatoris, vt substitutiones non caducetur ex quo sumatur. *decis. 246. num. 10. Dunozerro. tom. 2.*
 Argumentum de legitima ad dotem non procedit. *decis. 16. num. 14. Verosp. sen. tom. 2.*
 Argumentum, quod desumitur à superfluitate, est valde frigidum, & infirmum. *decis. 375. num. 19. Merlino tom. 2.*
 Argumentum deductum à corresponsiuitate, remanet æquiuocum, si causarum diuersitas considerari possit. *decis. 279. num. 11. Dunozerro tom. 2.*
 Argumentum ab alimentis ad dotem est probabile, frequens & vtile. *Rub. in annotat. decis. 460. num. 142. tom. 2.*
 Argumentum à simili valet in precedentijs. *decis. 214. num. 5. Sacrato. tom. 2.*
 Argumentum à solito validum est. *decis. 239. nu. 13. Coccino tom. 2.*
 Argumentum de matrimonio spirituali ad temporale validum est, itaque à pari procedunt. *decis. 398. nu. 43. Coccino tom. 2.*
 Argumentum ab inclusione vnus temporis, ad exclusionem alterius validum est. *decis. 223. numer. 16. Pironano. tom. 2.*
 Argumentum ab usufructu ad emphyteusim tenet. *Rub. in Annotat. decis. 420. num. 39. tom. 2.*
 Argumentari an liceat à vocatione actiua ad passiuam. *decis. 361. num. 20. Remboldo. tom. 2.*
 Arma contra se ferre, quis nullatenus obligatus est. *Rub. in Annotat. decis. 617. num. 6. tom. 3.*
 Arrestum factum ab alio iudice, quam ab eo coram quo lis pendet est attentatum. *decis. 742. num. 3. Coccino tom. 3.*
 Sed hoc intellige in simplici arresto, non autem, quando relaxatur ob suspicionem fuge præiuramento. *ibid. num. 4.*
 Ars mechanica non solum indicat statum popularem, & ignobilem exercentis, sed etiam nobilem statum denigrat, & abolet. *decis. 72. num. 6. Pironano. tom. 2.*

ARTICULANS.

Articulans non dicitur fateri. *decis. 698. num. 17. Verospio tom. 3.*
 Articulus licet de iure stricto non fateatur, ex eis tamen articulis resultat magnum adminiculum pro eruenda veritate contra articulantem. *decis. 55. num. 1. Sacrato. tom. 2.*
 Articulus regulariter non censetur fateri, quod tamen secus est, quando articuli sunt dati medio iuramento. *decis. 533. num. 5. tom. 3.*

ARTICULVS.

Articulus vnicus releuans sufficit ad remissionem obtinendam. *decis. 256. Verosp. n. 8. tom. 2.*
 Articulus iuris non dicitur admittere altiore indagine. *decis. 40. num. 19. Sacrato. tom. 2.*
 cum ius semper sit certum. *decis. 40. num. 19. Sacrato. tom. 2.*
 Articuli, vt non dicantur noui, sufficit, vt idem in substantia articuletur quod antea fuit articulatū, quantumuis in cortice verbo vni sit differentia. *decis. 734. nu. 5. Merlino. tom. 3.*
 Articuli, quando non sunt releuantes, denegatur remissio. *decis. 142. num. 4. Remboldo. tom. 2.*
 Articuli directi testibus, an aliquid sciant, cum sint per modum interrogatoriorum ex eis articulans non dicitur aliquid fateri. *decis. 391. num. 32. Navarro. tom. 2.*
 Articuli satis dicuntur calumniosi, quando constat de veritate in contrarium. *decis. 526. num. 8. & seqq. Pironano. tom. 3.*
 Articulo vno releuanti dato, valens est, vt ceteri admittantur. *decis. 526. num. 11. Pironano. tom. 3.*
 Articuli etiam releuantes sunt reiiciendi, quando apparet de

de manifesta calumnia partis. *decif. 526. nu. 6. Pirquano. tom. 2.*
 Articuli, vt appareant relevantes ad effectum concessionis remissoriae non debent materiz somnari. *decif. 381. num. 24. Vbaldo. tom. 2.*

Articulis, quis non tenetur respondere, si non fuerint dati à parte medio iuramento, sed ab asserto procuratore, de cuius mandato non constabat. *decif. 454. num. 39. Merlini. tom. 2.*
 Articulis, respondere pars non tenetur, quando sunt irrelevantes. *ibid. num. 40.*

ad Ascendentem spectat onus alendi descendentes. *decif. 505. num. 19. Pirquano. tom. 3.*

ad Ascendentes spectat onus alendi suos descendentes. *decif. 479. num. 6. Pirquano. tom. 2.*
 inter Ascendentes, & descendentes, qui sunt in potestate, donatio presumitur si traditio descendenti facta fuerit. *decif. 550. num. 16. Coccino. tom. 3.*
 Sed secus est inter extraneos. *ibid. num. 16.*

ASSECVRATIO.

Asscuratio reducitur ad contractum emptionis, & venditionis. *vor. post decif. 160. num. 15. tom. 2.*

Asscuracionis contractus, reducitur ad emptionis & venditionis contractum. *decif. 160. num. 24. Vbaldo. tom. 2.*

Asscurans venit obligationem, quam in se suscepit pro pretio convento. *vor. post decif. 160. num. 15. tom. 2.*

ASSERTIO.

Assertio nihil probat, non constito de asserto. *decif. 171. num. 1. Sacrato. tom. 2.*

Quod procedit etiam si asserens deponat de certa scientia. *ibid. num. 2.*

Assertio debitoris se soluisse quando faciat aliquam presumptionem circa solutionem. *decif. 259. num. 8. & 10. Vbaldo. tom. 2.*

Assertio ignorantie excluditur probata notitia. *decif. 233. nu. 3. Sacrato. tom. 2.*

Assertioni Notarii non statuitur, nisi aliunde iustificetur. *decif. 154. num. 23. Dimozetto. tom. 2.*

Assertioni Pape in facto proprio standum est. *decif. 90. num. 14. & 18. Vbaldo. tom. 2.*

Assertio testatoris probat tantum contra eius heredes, & habentes causam ab eo. *dec. 336. nu. 4. Remboldo. tom. 2.*

Assertio testatoris vt remaneat offuscata, sufficit omnis possibilitas. *decif. 254. num. 46. Coccino. tom. 2.*

Assertio testatoris non probat contra tertium. *decif. 336. num. 5. Remboldo. tom. 2.*

Assertio testatoris probat contra grauatos, & habentes causam ab eis. *dec. 254. num. 1. Coccino. tom. 2.*

Assertioni simplici partium non statuitur, quando actus de sui natura est prohibitus. *decif. 1. num. 20. Sacrato. tom. 2.*

Assertioni eorum qui sunt prohibiti aliquid facere, non est standum. *decif. 689. num. 4. Sacrato. tom. 3.*

Assertioni partis non statuitur in prohibitis. *decif. 711. num. 10. Coccino. tom. 3.*

Assertioni personarum constituta in dignitate, ac deponenti de rebus spectantibus ad eius officium, ac verisimilia, & in presentia Principis creditur. *decif. 194. num. 9. Sacrato. tom. 2.*

Assertioni transigentium in prohibitis non statuitur. *decif. 28. num. 13. Pirquano. tom. 2.*

Assertio aliquid non sufficit, nisi quoque id probetur. *decif. 237. num. 11. Vbaldo. tom. 2.*

ASSIGNATIO.

Assignatio cedulae banchariz facta creditori quando censetur potius data pro assignatione, quam pro solutione. *decif. 413. num. 9. Nauarro. tom. 2.*

Assignatio dotis uxori ob vergentiam mariti ad inopiam, quando proprie dicatur quidam sequestratio, & quando secus. *decif. 613. num. 5. Manzaredo. tom. 3.*

Assignatio termini ad se excusandum non requiritur, vbi non non competit aliqua excusatio. *decif. 48. nu. 30. Remboldo. tom. 2.*

Assistentia iuris si sit ad fauorem alicuius, tunc pars aduersa contra eum asserere debet plenas probationes. *decif. 391. n. 35. Nauarro. tom. 2.*

Assistentia, seu manutentionem ex propria persona, quis agere nequit, si ipse numquam possederit. *decif. 191. num. 2. Manzaredo. tom. 2.*

Atheniensium lege cautum erat, vt drachmis mille mulstarentur mulieres reperte in via inornatae. *Kub. in Annot. decif. 460. num. 195. tom. 2.*

Athenis aderat Praefectura super ornatu mulierum. *ibid. num. 196.*

ATTENTATA.

Attentata intrant, quando ad executionem sententiae fuit processum post interpositam appellationem. *decif. 569. num. 3. Manzaredo. tom. 3.*

Par. IV. Recent. Tom. III.

Attentata sunt omnia gesta appellatione pendente, vel intra tempus datum ad appellandum. *decif. 411. num. 2. Vbaldo. tom. 2.*

Attentata, vbi sunt clara, non est locus rebatio pro eorum solutione. *decif. 323. numer. 3. Vbaldo. tom. 2.*

pro Attentatorum reiectione, tunc multo minus intrat arbitrium, quando cum eis admixtum est spoliū. *ibid. num. 4.*

Attentata non intrant quando non est locus appellationi. *decif. 569. nu. 2. Manzaredo. tom. 3.*

Attentata non causantur ab inh. bitione facta post consummatum. *3. num. decif. 80. nu. 13. Remboldo. tom. 2.*

Attentata, quando sunt clara, & remissoria petitur, ab illo, qui attentauit, tunc rejicitur talis petitio. *decif. 142. num. 1. Remboldo. tom. 2.*

Attentata satis dicuntur purgata, si appareat partem eis cessisse, cum obligatione reficiendi damna, si quæ passus est aduersarius. *decif. 300. nu. 1. Ver. sp. o. tom. 2.*

Attentata cessant, quando aliquid de mandato Iudicis fuit factum. *ibid. num. 2.*

Attentata sunt probanda, ad hoc vt releuent. *ibid. num. 3. & 4.*

Attentare non dicitur tertiu, & in causa non existens. *ibid. n. 5.*

Attentata, vt probentur, sufficit producere partem processus attentati. *dec. 311. num. 7. Remboldo. tom. 2.*

Attentata, si cessent, cessare quoque debet sequestrum eorum occasione appositum. *decif. 333. num. 19. Vbaldo. tom. 2.*

Attentata dicuntur gesta post appellationem interpositam. *decif. 379. nu. 8. Nauarro. tom. 2.*

Attentata cessant, vbi non intrat appellatio. *ibid. num. 9.*

Attentata, & nulla est executio facta post interpositam appellationem. *decif. 522. num. 8. Manzaredo. tom. 3.*

Attentata aliquando stante clausula, arbitrio, Rota solet rejicere ex apparentia boni iuris, secus si illud sit turbidum. *decif. 226. num. 1. Sacrato. tom. 2.*

Attentata non dantur sine lite. *decif. 397. num. 13. Coccino. tom. 2.*

Attentata, quando sunt turbida, procedendum est ad cognitionem causae principalis. *decif. 411. num. 4. Vbaldo. tom. 2.*

Attentata, quando sunt clara de iure veniunt reuocanda. *decif. 707. nu. 2. Innocentio X. tom. 3.*

Attentans tenetur attentata purgare. *decif. 730. num. 1. Merlini. tom. 3.*

Attentata sunt omnia, quæ geruntur à Iudice, postquam causa est commissa in Rota. *decif. 235. num. 6. Vbaldo. tom. 3.*

Attentata cessant, quando adest res iudicata. *decif. 607. num. 4. Dimozetto. tom. 3.*

Attentata sunt illicita, & sapiunt delictum, cum ius, & iusticia offendantur. *decif. 575. num. 17. Vbaldo. tom. 3.*

Attentata satis purgari possunt per eorum renunciationem in actis factam & obligatione reficiendi damna, si quæ veniant de iure reficienda. *ibid. num. 18.*

Attentata vt causentur, sufficit quod inhibicio sit presentata parti, licet non sit presentata iudici. *decif. 311. num. 2. Remboldo. tom. 2.*

Attentata excusantur stante re iudicata. *decif. 79. num. 2. Dimozetto. tom. 2.*

Attentata non cadunt super illis rebus, quæ non fuerunt in lite. *decif. 210. num. 1. Vbaldo. tom. 2.*

Attentata nullum iuris effectum parere possunt. *decif. 599. nu. 32. Vbaldo. tom. 3.*

ad Attentata causanda non sufficit probatio appellationis per confessionem partis, nisi aliunde probetur eam fuisse legitimè interpositam. *decif. 323. nu. 11. Vbaldo. tom. 2.*

Attentatis nedum expresse, sed etiam tacite potest renunciari. *dec. 585. num. 2. & 3. Remboldo. tom. 3.*

Attentatorum renunciatio obstat, si quis postea petat eorum reuocationem. *ibid. num. 4.*

de Attentatis contra principalem non potest dari, si eius procurator absque mandato attentauerit. *decif. 575. num. 15. Vbaldo. tom. 3.*

Attentatis, an dicatur renunciatum, si pars passa fuerit prosequi causam. *decif. 707. numer. 7. Innocentio X. tom. 3.*

Attentatis, quando non dicatur renunciatum, nec per Iudicem, nec per partem, quamuis lis fuerit prosecuta. *decif. 707. num. 8. Innocentio X. tom. 3.*

Attentati vitium, & violentia cessat quando aliquid geritur de mandato Iudicis, peractoque iudicio, nec alia lite pendente. *decif. 740. num. 7. Merlini. tom. 3.*

de Attentatis, quando dicatur constare. *decif. 687. num. 1. Dimozetto. tom. 3.*

de Attentatis dari non potest, si non ad sit lis licet in eadem re ad alium effectum reperiatur lis. *decif. 36. num. 7. Verosio. tom. 2.*

de Attentatis dari non potest, quando ea pendet à possessione, & do-

& docetur de possessione. *decis. 373. num. 1. Cocc. tom. 2.*
 ex Attentantis resultat delictum. *decis. 566. num. 13. Manz. tom. 3.*
 Attentantis, ut quis dicatur renunciante, id in facto est. iustificandum. *decis. 175. num. 5. Veresp. tom. 2.*
 Attentantis non potest dici, quis renunciante, si protestauit de attentantis. *ibid. num. 7.*
 Attentatorum reuocationem pars petere nequit, si inciderit in excommunicationem ob recursus ad Iudices laicos. *ibid. num. 8.*
 Attentatorum diuersas, ex quibus ad oculum patet, *decis. 569. num. 4. Manz. tom. 3.*
 de Attentatorum reuocatione, quando agitur, non est querendum de nullitatibus sententiarum. *decis. 98. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*

Attentatorum reiectioni, ut sit locus, quia constat de bono iure attentantis, opus est ut illud constet, vel per confessionem, vel rem iudicatam. *decis. 323. num. 6. Vbaldo. tom. 2.*
 Attentatorum remedium est magis privilegiatum, quocumque alio remedio. *decis. 236. num. 18. Sac. tom. 2.*
 circa Attentatorum vitium possessio capi non potest, pendente termino appellationis in causa appellabili. *decis. 210. num. 4. Vbaldo. tom. 2.*
 in Attentatorum materia Iudex procedens videtur potius procedere ad vindictam iudicij, quam ad partis petitionem. *decis. 236. num. 17. Sac. tom. 2.*
 Attentatorum effectum beneficium, ut dicatur litigiosum, quid sufficiat. *decis. 175. num. 4. Veresp. tom. 2.*
 absque Attentatorum vitio non potest capi possessio appellatione pendente. *decis. 397. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Attentatorum reuocatio debet peti coram Iudice, cuius fuit lesa maiestas. *decis. 585. num. 7. Remboldo. tom. 3.*
 Attentantis censetur tacite renunciare, si nihil fuerit oppositum, antequam Iudex procederet ad merita causae. *ibid. num. 8.*

A T T E S T A T I O.

Attestatio Notarij, quod solutio sit facta manualiter, & inconstanti admittit probationem in contrarium. *decis. 69. num. 3. Sac. tom. 2.*
 Attestationes non faciunt fidem. *decis. 20. numer. 39. Pirouano. tom. 2.*
 Attestationi eius non est standum, dum non attestatur de re ad suum officium non spectanti. *decis. 693. num. 6. Sac. tom. 3.*
 Attestationi Notarij se reperisse instrumentum in Archivo statum est. *decis. 122. numer. 12. Duno. tom. 4.*
 Attestationi Papae statum. *decis. 91. num. 6. Pirouano. tom. 2.*
 Attestanti de re, quae ad eius officium spectat, credendum venit. *decis. 629. num. 4. Merl. tom. 3.*

A V A R V S.

Auarus est, qui non ducit aliquando amicos ad comedendum secum. *Rub. in annot. decis. 460. num. 97. tom. 2.*
 Auarus est liberalis in morte. *ibidem. num. 97.*
 Auaro opes poenae sunt, non sunt opes. *Rub. in annot. decis. 460. num. 20. tom. 2.*
 Auari congerunt diuitias cum labore, retinent cum timore, ac relinquunt cum dolore. *Rub. in annot. decis. 460. num. 20. tom. 2.*
 Auaris clarior est lux auri, quam solis. *ibid.*

A V C T O R.

Auctores numerandi mos ad cognoscendum veritatem aliquius opinionis a non nullis Doctoribus non parum improbat. *Rub. in annot. decis. 460. num. 19. tom. 2.*
 Cum ex hoc saepe decipiantur ignorantes, perfidi & iniqui Iudices. *ibid.*
 ab Auctore simulatio allegari tunc potest, si allegetur contra illum, qui fuit pareiceps simulationis. *decis. 233. numer. 13. Sac. tom. 2.*

A V C T O R I T A S.

Auctoritas Principis, si interuenerit in contractu mulieris valens est supplere omnem defectum solemnitarum. *decis. 238. num. 3. Vbaldo. tom. 2.*
 Auctoritas Sedis Apostolicae in contractibus rerum Ecclesiae, supplet quidem solemnitates, non autem supplet defectum caute. *decis. 20. num. 12. Remboldo. tom. 2.*

A V D I E N T I A.

Audientia denegatur spoliatori ante restitutionem, etiam si incontinenti velit docere de iure sui dominij. *declarat. 196. Rub. in annot. decis. 420. numer. 94. tom. 2.*
 Audientia non denegatur excommunicato, qui obtinuit absolutionem. *decis. 236. num. 12. Sac. tom. 2.*
 Audientia non est deneganda, quamuis non resituerit accepta, quando proceditur per viam nullitatis. *decis. 406. num. 26. Coccino. tom. 2.*
 pro Audientiae denegatione Rota non facile arbitratur. *decis. 178. num. 23. Vbaldo. tom. 2.*

A V D I T O R R O T A E.

Auditor Rotae in causa beneficii coram eo pendente quam iurisdictionem habeat. *decis. 469. num. 3. C. 4. Cocc. tom. 2.*
 Auditores Rotae vigore primae commissionis causas cognoscere possunt, cum omnibus singulis emergentibus, & dependentibus, ac alias quomodolibet incidentibus decidere valent. *decis. 568. num. 68. Coccino. tom. 3.*
 Auditores Rotae Romanae citant per Vniuersum Orbem, quia in procedendo sunt Iudices Ordinarij. *decis. 48. num. 21. Remboldo. tom. 2.*
 Auditores Rotae d. signati de partibus venientes, antequam publicam habeant dispositionem, Rota solet eis iniungere onus informandi in aliqua causa. *decis. 313. num. 13. Cocc. no. tom. 2.*
 Auditores Rotae secundum stylum antiquum propter facilitatem aditum ad Principem, non poterant exequi suas sententias, licet secus esset, quando causa committebatur in partibus. *decis. 568. num. 59. Cocc. tom. 3.*
 Auditores Rotae olim expeditiones causarum faciebant sub plumbis, & sic nomine Papae. *ibid. num. 60.*
 sub Bulla aliquid expedire, idem est, ac si sub plumbo. *decis. 568. num. 61. Cocc. tom. 3.*
 Auditores Rotae hodie vigore Innocentianae faciunt expeditiones sub eorum nomine. *decis. 568. num. 63. Coccino. tom. 3.*
 Auditores Rotae, quando faciunt expeditiones causarum, non egent alia commissione. *ibid. num. 63.*
 Auditores Rotae in causis ponderosis, & grauib, solent personaliter accedere ad locum differentiae. *Rub. in annot. decis. 617. num. 198. tom. 3.*
 Auditores Rotae in cognoscendo habent ordinariam iurisdictionem, in pronuntiando vero delegatam. *decis. 568. num. 52. Coccino. tom. 3.*
 Auditores Rotae possunt ad cautelam absoluer. ab excommunicatione, prout possunt Iudices Ordinarij. *ibid. num. 53.*
 Auditores Rotae non comprehenduntur sub decreto Concilij Tridentini sess. 25. cap. 3. de reformatione, ex quo in procedendo habent iurisdictionem ordinariam. *ibid. num. 54. C. 58.*
 Auditores Rotae de tempore decis. 4. de re iudic. in nou. non habebant ordinariam iurisdictionem in procedendo. *ibid. num. 55.*
 Auditores Rotae licet in procedendo sint Iudices Ordinarij, tamen in processibus suis semper vtuntur via delegata, sed hodie non ita stricte id seruatur, & quare. *ibid. num. 56.*
 Auditoribus Rotae Romanae plus vrget ratio, quam cohortes Doctorum. *Rub. in annot. decis. 460. num. 19. tom. 2.*
 Auditores Generales Nunciorum Apostolicorum non dicuntur Iudices Delegati, sed Ordinarij. *decis. 48. num. 8. Remboldo. tom. 2.*
 Aues, & Bestiae sicuti capiuntur retibus, & nodis, sic mulieres capiuntur instrumentis, & cautionibus. *Rub. in annot. decis. 460. num. 245. tom. 2.*
 ad Augmentum inducta non debent operari diminutionem. *decis. 715. num. 2. Manz. tom. 3.*
 Augmentum fructuum iurispatronatus ad hoc, ut proberetur, quid prius sit necessarium. *decis. 630. num. 69. Remb. tom. 3.*
 Aula culmina relicto, quis dulci quiete saturare se debet, ac leui perfrui otio. *Rub. in annot. decis. 617. num. 97. tom. 3.*
 Aurum non est id, quod totum splendet, ut aurum. *Rub. in annot. decis. 617. num. 22. tom. 3.*

A V V S.

Auus in bonis aduentitijs nepotum, quod ad usufructum, potest uti iure suo. *decis. 125. num. 2. Coccino. tom. 2.*
 Auus etiam de proprio tenetur alere nepotes. *ibid. num. 2.*
 Auus non est aequum, ut habeat usufructum in bonis nepotum, & ipsi fame pereant. *ibid. num. 3.*
 Auus certi iuris est, quod in subsidium non solum neptem, sed & alios ex eo descendentes dotare cogitur. *decis. 129. num. 1. Remb. tom. 2.*
 Auus sine dubio neptem dotare tenetur, quando ipsa mulier dotem aliunde consequi non valet. *ibid. num. 2.*
 Auus in subsidium dotare tenetur neptem, non obstante amplissima alienationis prohibitionem etiam ex causa dotis. *ibid. num. 3.*

B

B A N N I M E N T V M.

Bannimentum Officialium Principis, praesumitur durare quantum durat ipsummet officium. *decis. 194. num. 21. Sac. tom. 2.*
 Bannimenta, quae non habuerunt effectum, non inuuant. *decis. 194. num. 13. Sac. tom. 2.*

BANNITVS.

Bannitus, si quis sit cum confiscatione bonorum videatur liberatus ab omni obligatione *dec. 607. num. 10. Cocc. tom. 3.*
 Bannitus, cui bona omnia fuerunt confiscata, si postea fuerit restitutus ad bona, honores, & famam, tenetur ad omnia, prout erat obligatus ante confiscationem. *decis. 627. num. 3. Coccino. tom. 3.*
 Bannitus diu toleratus in loco, a quo fuit bannitus non potest impunè offendi, quicquid sit an censetur remissus. *decis. 480. num. 9. Vbaldo. tom. 2.*
 Bannitus, dum publice, & palam negociatur in loco, ubi fuit bannitus, presumitur absolutus à banno. *decis. 480. num. 3. Vbaldo. tom. 2.*
 Bannitus non presumitur à Principe remissus, si eum in militiam assumplerit. *decis. 480. num. 18. Vbaldo. tom. 2.*
 Tamen id est intelligendum in simplici milite, non autem in Duce, & Imperatore exercitus. *ibid. num. 18.*
 Bannitus censuretur banno per Principem gratiatus, si ultra tollerantiam, contra iuram actus pohtivi, & affirmatiui facti ab ipso Principe. *decis. 480. num. 11. Vbaldo. tom. 2.*
 Bannitus, si diu fuerit conuersatus, & tolleratus in patria, a qua fuit bannitus, id contingere non potest sine gratia, & remissione banni. *decis. 480. num. 8. Vbaldo. tom. 2.*
 Banniti, non sunt capaces feudorum, nec aliarum dignitatum. *decis. 480. num. 20. Vbaldo. tom. 2.*
 Bannito, dum Princeps concedit ea, quorum banniti non sunt capaces, censetur cum eo dispensare, & illum rebannire. *decis. 480. num. 21. Vbaldo. tom. 2.*
 Banniti non admittuntur ad faciem Principis, tanquam infamia notati. *ibid. num. 22.*
 Bannitus, quando quis est, non potest presentare ad iurpatronatum, sed presentatio spectat ad Fiscum. *ibid. num. 23.*
 Bannitus amittit ea, quæ sunt de iure civili. *ibid. num. 24.*
 Bannitus, quod fuerit restitutus, ex quo bene possit argui. *ibid. num. 25.*
 Bannitus neque civiliter, neque naturaliter possidet. *ibid. num. 26.*
 Bannum quando quis habuit cum confiscatione bonorum, non ex hoc extinguuntur actiones contra eum, sed in Fiscum transferuntur, & si bannitus fuerit restitutus quo ad omnia, in eundem d. inde dicuntur retranslatæ dictæ actiones. *decis. 607. num. 11. Cocc. tom. 3.*
 ex hâc. m. p. h. de probatur. etas alicuius. *decis. 6. num. 10. D. m. o. c. c. i. m. 2.*

BENEFICIATVS.

Beneficiatus, quod obierit in possessione beneficii, ex quo probetur. *decis. 302. num. 4. Cocc. tom. 2.*
 Beneficiatum obisse in quasi possessione sui beneficii, dicitur probatum ex testibus deponentibus ex publica voce, & fama. *decis. 583. num. 3. Manz. tom. 3.*
 Beneficiari, si faciant corpus, non debent inter eos scindi. *decis. 214. numer. 8. Sac. tom. 2.*
 Beneficiari, ut faciant vnicum corpus, seu Collegium, ex quibus id non arguatur. *decis. 114. num. 10. & 11. sac. tom. 2.*
 Beneficiari, si diuidant inter se certum tempus intereundi diuinis, tunc ob mutuum seruitium numquam dicuntur absentes, sed presentes. *dec. 262. nu. 9. Pir. tom. 2.*
 Beneficiari, dum non deferuiunt in choro, merces ei persolui non debet. *Rub. in annot. decis. 576. num. 120. tom. 3.*
 In Beneficialibus sicuti datur multiplicatio titularum, ita etiam datur multiplicatio possessionum. *decis. 308. numer. 3. Vbaldo. tom. 2.*
 In Beneficialibus in principio censetur deductum omne ius, non solum competens, sed etiam competiturum. *decis. 469. num. 1. & 20. Cocc. tom. 2.*
 In Beneficialibus simonia committitur ex constitutione Ecclesiæ. *decis. 538. num. 3. Cocc. tom. 3.*
 In Beneficialibus datur multiplicatio titularum. *decis. 383. num. 6. Vbaldo. tom. 2.*
 In Beneficialibus sicuti datur multiplicatio titularum, ita datur multiplicatio possessionum. *ibid. num. 7.*

BENEFICIIVM.

Beneficium simplex non venit appellatione Preposituræ, nec plebis. *decis. 630. num. 26. & 28. Remb. tom. 3.*
 Beneficium impetrans, debet facere mentionem, de alio quod habet, si vtrumque potest retinere, & non vacet ipso iure, & quare. *decis. 565. num. 11. Coccino. tom. 3.*
 Beneficium impetrans, non solum tenetur facere mentionem eius. *decis. 665. num. 1. Coccino. tom. 3.*
 Sed etiam de iure quolibet sibi competente ad aliud beneficium. *ibidem num. 2.*

Quod procedit etiam quod ius sit controuersum, quia non obstante lite, Papa solet se reddere difficiliorem in noua prouisione facienda. *ibid. num. 3.*
 Beneficium impetrans à Papa, non est opus, ut mentionem faciat alterius Canonici, quem obtinet sub eodem recto, cum vacet ipso iure. *decis. 665. num. 9. Coccino. tom. 3.*
 Beneficium non potest eligi in dignitatem sine confirmatione Sedis Apostolicæ. *decis. 244. num. 8. Sac. tom. 2.*
 Beneficium petens, debet facere mentionem beneficii primi, etiam si ipso iure vacet, per assecutionem illius, quod petit. *decis. 665. num. 13. & 15. Cocc. no. tom. 3.*
 Beneficium, quod sit dignitas, id multo magis cessat, si illud non sit situm in Collegiata. *decis. 244. num. 10. Sac. tom. 2.*
 Beneficium, si fuerit concessum, cum conditione, dummodo consensus alicuius accesserit, si deinde ante prastationem, consensus, illud fuerit concessum alteri simpliciter, tunc iste ultimus est prior, licet postea accesserit consensus illius. *decis. 675. num. 14. Coccino tom. 3.*
 Quia iste consensus non trahitur retro in præiudicium illius, qui medio tempore ius quaesuit. *ibid. num. 15. 21. & 22.*
 Beneficium, si petatur conferri non dicitur litigiosum. *dec. 167. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Beneficium, quando petitur conferri, imploratur, quodammodo officium Iudicis. *ibid. num. 5.*
 Beneficium non potest dici, quod sit reseruatum, licet vacet in mense reseruato, si sit de iure patronatus. *decis. 305. num. 11. Vbaldo. tom. 2.*
 Beneficium an sit parochiale, id bene colligitur ex prouisionibus factis tamquam de tali. *decis. 633. num. 8. Coccino. tom. 3.*
 Beneficium non dicitur vacare, si sit vnicum. *decis. 90. num. 1. Vbaldo. tom. 2.*
 Beneficium vacatione cessante, cessat reseruatio. *ibid.*
 Beneficium nunquam moritur. *decis. 57. num. 20. Sac. tom. 2.*
 Beneficium secundum incompatible obtinens, tunc illud tantum vacare dicitur, si primum contentiosè retinere nitatur. *decis. 337. num. 12. Merlino tom. 2.*
 Beneficium, quando satis dicitur vacare de iure, & de facto. *decis. 482. numer. 15. Coccino tom. 2.*
 Beneficium, quando est impetratum tamquam certo modo vacatum, tunc executor litterarum Apostolicarum efficitur mixtus. *decis. 451. num. 18. Nauarro tom. 2.*
 Beneficium, quando dicitur merè ventosum. *decis. 225. num. 14. Remb. tom. 2.*
 Beneficium secundum incompatible obtinens, vacat primum. *decis. 337. numer. 15. Merlino tom. 2.*
 Beneficium possidenti est postponendus alteri non habenti. *decis. 337. num. 3. Merlino tom. 2.*
 Sed hæc regula procedit, ubi nulla est præscripta forma in aduersione illius, alias secus. *ibidem num. 4.*
 Beneficia simplicia ex generali consuetudine residentia non requirunt. *ibid. num. 6.*
 Beneficium non dicitur litigiosum, si non fuerit petitum, vel proprium, sed tamquam debitum. *decis. 175. num. 3. Verosp. tom. 2.*
 Beneficium ut dicatur litigiosum ad effectum attentatorum, quid sufficiat. *ibid. num. 4.*
 Beneficium, quando plures fuerint declarati idonei ab Examinatoribus Synodalibus, tunc est locus gratificationi per Ordinarium. *decis. 379. num. 11. Nauarro tom. 2.*
 Beneficium, si vacat ob non publicationem omnis retrocessus, seu resignatio est nulla. *decis. 167. num. 22. Coccino tom. 2.*
 Beneficium collatum alicui à Legato Apostolico, postquam functus est officio legationis, inanis est. *decis. 416. num. 7. 9. 10. & 11. Pirouano tom. 2.*
 Beneficium parochiale, dum est iurispatronatus Ecclesiastici, in eius prouisione debet seruari Concilium Trident. sess. 24. cap. 18. *decis. 640. num. 3. Merlino tom. 3.*
 Beneficium, seu remunerationem ab aliquo recipiens, tenetur ei ad antidotum. *decis. 45. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Beneficium, si quis per triennium pacifice obtinuerit, non potest amplius molestari. *decis. 599. num. 29. Vbaldo tom. 3.*
 Beneficium restitutionis possessionis competit parti spoliata. *decis. 50. num. 9. Remb. tom. 2.*
 Beneficium petens sibi adiudicari, etiam quod fuerit contra eum commissæ causæ iactationem, efficitur actor. *decis. 643. num. 12. Coccino tom. 3.*
 Beneficium libero, quando quis est prouisus per concursum, tunc ab ista electione non admittitur appellatio ad effectum suspensuum. *decis. 379. numer. 3. & 9. Nauarro tom. 2.*
 Beneficium, quando est de iure patronatus, & ageatur inter patronos laicos super eius pertinentia, & appellaretur ab infu-

- institutione facta ad presentationem alicuius ex personis, tunc appellatio intraret ad utrumque effectum. *decis. 379. num. 4. Navarro tom. 2.*
- Beneficium, quod vacauerit in mense reservato, non sufficit id asserere, sed probandum venit, ad impediendam inuisionem praeiunctam ab Ordinario. *decis. 283. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Amplius id multo magis procedere videtur, si in collatione Ordinarii asseratur ad eum pertinere collationem. *ibid. num. 11.*
- Beneficium, quando vacat ipso iure per affectationem alterius incompatibilis, tunc de eo non est faciendus mentio Papae, secus verò, si non vacaret ipso iure. *decis. 665. num. 5. Vbaldo tom. 6. & 13. tom. 3.*
- Beneficium, quod sit de iure patronatus laicorum, argui potest, si nulla detur provisio libera de dicto beneficio. *decis. 219. num. 12. Coccino tom. 2.*
- De Beneficio, quando quis est prouisus à Papa, tunc creatur nouus titulus in successore, qui propterea non tenetur stare confessioni antecessoris. *decis. 144. num. 18. Pironano tom. 2.*
- Sed necessaria est iustificatio narratorum in gratia obuenta à pensionario. *ibid. num. 19.*
- Beneficij media annata, si sit danda alicui loco vigore statuti, debet solui ex fructibus, seu redditibus beneficij. *decis. 628. num. 1. Manz. tom. 3.*
- Beneficij fructus si estant ad verum, & legitimum possessorem, non autem ad intrusum. *ibid. num. 2.*
- Beneficij cessionem, quando quis non praesumatur habuisse pro valida. *decis. 665. num. 18. Coccino tom. 3.*
- Beneficij valor narratus per ascensum est penè, & concludenter probandus. *ibid. num. 19.*
- Beneficiorum collatio in primitiuo tempore tota fuit Papae, quam postea communicauit Episcopis praesumptiue. *decis. 172. num. 38. Remboldo tom. 2.*
- Beneficiorum collatio, si sit simultanea inter Episcopum, & Capitulum, licet per concordiam diuidatur, remanet tamen proprietates dictae simultaneae collationis. *decis. 110. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
- Beneficij collatio, quando fit vigore indulti, debet impetrari noua provisio à Sede Apostolica. *decis. 530. num. 55. Pironano tom. 3.*
- Beneficium, quando quis obtinuit iure Ordinario non est necessarium, ut impetratur noua provisio à Sede Apostolica. *ibid. num. 56.*
- Beneficij vltima collatio est attendenda. *decis. 332. num. 7. Merlino tom. 2.*
- In Beneficijs simultaneae collationis potest habere locum indiuiduitas materiae. *decis. 588. num. 13. Vbaldo tom. 3.*
- à Beneficij collatione appellari potest, quando Ordinarius processit iudicialiter. *decis. 175. num. 1. Verosp. tom. 2.*
- Beneficij collatio ut sustineatur, sufficit probari sola quasi possessio conferendi. *decis. 343. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Beneficij collatio à principio potest esse valida, quia tamen ob non expeditionem litterarum, nulla propter decretum irritans infecta remanere potest. *decis. 440. num. 25. Vbaldo tom. 2.*
- Beneficia curata non possunt grauari in medietate fructuum. *decis. 536. num. 6. Pironano tom. 3.*
- Beneficium curatum possidens, si in eo non resideat, antequam incurrat in priuationem, monendus est, an habeat iustam causam non residentiae. *decis. 163. num. 8. Pironano tom. 2.*
- Quia si causam haberet, provisio sua sequens iniusta, & reuocabilis esset. *ibid. num. 9.*
- Beneficij curato, quis ob non residentiam priuatur ipso iure. *decis. 131. num. 6. Pironano tom. 2.*
- Ita ut non requiratur tripa monitio, cum non sit vera priuatio sed declaratio facti. *ibid. num. 7.*
- Et an hoc iure probetur, & quid in hac materia senserit Eminenti Congressus Interpretum Sac. Concilii Tridentini. *ibid. num. 8 & 9.*
- In Beneficijs curatis non residens censetur ipso iure priuatus quo casu non requiritur monitio. *decis. 163. num. 3. Pironano tom. 2.*
- Et eo casu non expedita sententia priuationis potest conferri beneficium, & impetrari praesentatio, vel electio fieri. *ibid. num. 4.*
- Beneficio simplici per septem annorum est capax. *decis. 403. num. 16. Merlino tom. 2.*
- Beneficij deuoluto spectant ad Cardinales, quia in tempore non prouiderunt, sit ad Papam, ergo iure Papae, Cardinalis collator confert, non est concludens argumentum. *decis. 530. num. 23. Pironano tom. 3.*
- De Beneficio, quod quis fuerit prouisus à Summo Pontifice, id dicitur clare constare ex litteris Apostolicis. *decis. 446. num. 32. Vbaldo tom. 2.*
- Beneficio, si Ordinarius priuet aliquem ob non residentiam, debet seruare formam traditam per sacros canones. *decis. 131. num. 4. Pironano tom. 2.*
- Beneficij incapax est obnoxius crimini apostasiae. *decis. 195. num. 1. 9. Vbaldo tom. 2.*
- Beneficij Rector, si dicat reservationem esse nullam, eo quia non fuit iustificata clausula, dummodo, & ideo se non teneat ad solutionem. *decis. 441. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
- Tunc quasi possessio non releuat ab onere probandi, quod centum remaneant pro Rectore. *ibid. num. 7.*
- Beneficiorum applicatio dicitur effectuada, si semel fuerit capta possessio, & etiam per duos menses retenta. *decis. 684. num. 14. Sacrato tom. 3.*
- Beneficijs exequutionis, diuisionis, & cedendarum, licet fideiussor debeat specialiter renunciare, tamen ista regula fallit, si fideiussor renunciaret aliquibus beneficijs in specie, & postea subdatur clausula generalis, & omnibus alijs beneficijs. *decis. 614. num. 10. & 11. Coccino tom. 3.*
- Beneficiorum fructus non exacti, quando non veniant nomine spoliatorum. *decis. 722. num. 17. Remboldo tom. 3.*
- Beneficij fructus non habent vllam communionem cum distributionibus quotidianis. *Rub. in annotat. dec. 576. numer. 7. Merlino tom. 2.*
- Beneficij fructus iuxta consuetudinem hispaniarum spectant ad heredem defuncti, licet à solo separati, & depositi non sint. &c. *decis. 184. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Beneficij fructus inexacti spectant ad successorem, non autem ad haeredes praedecessoris. *decis. 722. num. 1. Remboldo tom. 3.*
- Et hoc tam ex dispositione iuris communis, quam vigore Constitutionis Iulij Tercij edita de anno 1550. *ibid. num. 2.*
- Beneficij fructus inexacti, licet à solo separati, non tamen in hoc reum reconditi spectant ad successorem in beneficio, non autem ad haeredes antecessoris. *decis. 529. num. 1. Remboldo tom. 3.*
- Beneficij fructus inexacti tunc non spectant ad successorem in beneficio, quando adest in contrarium consuetudo. *ibidem num. 3.*
- Beneficij inexacti fructus nunquam fuerunt in bonis, seu peculio Clericorum. *ibid. num. 8.*
- Beneficij inexacti fructus debentur successoribus in beneficio, & non haeredibus beneficiatorum, ut clara est Constitutio Iulij III. edita de anno 1550. quae mutata est decreto irritanti, & clausula sublata. *ibid. num. 10.*
- Beneficio etiam Parochiali, quando quis ob non residentiam est priuandus, quid nam sit necessarium, ut precedat. *ibidem num. 10.*
- à Beneficio absentia, quando omnino non dicatur fraudolentia. *ibid. num. 11.*
- Beneficio si quis fuit priuatus, signum est, quod antea illud possidebat. *ibid. num. 12.*
- Beneficiorum incompatibilitas impedit quidem, ne quis versus quod beneficium reuere valeat, non tamen impedit acquisitionem. *decis. 337. num. 9. Merlino tom. 2.*
- Beneficium secundum incompatibile obtinens, ei permessa est retentio vtriusque spatio duorum mensium, inchoando à die adepta pacifice possessionis secundae. *ibid. num. 10.*
- Beneficiorum incompatibilitas intrat, quando ea obtinentes ad personalem residentiam vtrique deseruire nequeunt. *decis. 337. num. 6. Merlino tom. 2.*
- Beneficium non efficitur litigiosum, quando non petitur, tantum suum, sed tamquam debitum. *decis. 203. num. 4. Coccino tom. 2.*
- Beneficij possessio illius, qui fuit intrusus, vel nulliter immisus dicitur redundare ad commodum veri, & legitimi possessoris. *decis. 628. num. 14. Manz. tom. 3.*
- Beneficij redditus, qui consistunt in fructibus, debentur solum praesentibus, & interessentibus, & sic assilantur distributionibus quotidianis. *ibid. num. 15.*
- Beneficij fructus debentur vero, & legitimo possessori, ita ut nec contra intrusum requiratur protestatio. *ibid. num. 16. & 17.*
- Beneficij possessionem non amittit irregularis. *decis. 236. num. 19. Sacrato tom. 2.*
- Beneficij possessio, quae accipitur à Commissario Cameræ, nomine eiusdem Cameræ, in ea ipse tantum habet nudum nomen, & commodum est prouisus de beneficio. *decis. 404. num. 9. Remboldo tom. 2.*
- Beneficij possessio, quod fuerit capta post expeditionem litterarum, hoc non probatur ex data in dictis litteris. *decis. 404. num. 16. Remboldo tom. 2.*

- Beneficij litigiosi possessio capi non potest lite pendente absq. vicio attentatorum. *decis. 404. num. 6. Remboldo tom. 2.*
- Beneficij possessio, quod quis obierit, ex quo remaneat iustificatum. *decis. 520. num. 3. Vbaldo tom. 3.*
- Beneficij possessio capta non expeditis litteris, est nulla, & infecta, iuxta Constit. Iulij III. quæ habet decretum irritans, ac clausulam sublatam. *decis. 404. num. 14. Remboldo tom. 2.*
- Beneficij possessione quod Beneficiarius obierit, ex quo probetur. *decis. 302. num. 4. Coccino tom. 2.*
- Beneficij possessio, quæ capienda venit à Commissario Camere nomine eiusdem Camere, est ab eodem accipienda, vel à procuratore ab eodem substituto, & postea per Commissarium cedenda ipsi prouiso de beneficio, & si possessio erit aliter capta, erit nulla. *decis. 404. n. 10. & 11. Remboldo tom. 2.*
- Beneficiorum priuatio inducitur ipso iure propter crimen hæresis. *dec. f. 619. num. 6. Merlino tom. 3.*
- Et ista est verior, & probabilior opinio. *ibid. num. 7.*
- Beneficiorum priuatio ipso iure inducitur, dum quis incidit in hæresim, & sententia solum requiritur pro declaratoria. *decis. 727. num. 4. Merlino tom. 3.*
- Beneficia lapsi in hæresim possunt impetrari, etiam antequam feratur sententia super tali crimine. *ibid. num. 5. & 7.*
- Beneficijs, vt quis priuetur ob non residentiam debet seruari forma Canonis, cap. ex tua de Cler. non resid. *decis. 163. n. 1. Pirouano tom. 2.*
- Ad Beneficij priuationem contra latitantem, aut absentem post citationem per ed. sta, vt procedatur, quid seruari debet. *decis. 131. num. 2. Pirouano tom. 2.*
- Incipit enim debet à censuris, & inde per sequestrationem, fructuum, & eorumdem subtractionem. *ibid. num. 3.*
- Beneficio, quando quis est priuandus propter aliquod crimen, de vlt. mo est intelligendum. *decis. 167. num. 11. Coccino tom. 2.*
- Ad Beneficij priuationem, quando Ordinarius iniussu procedat. *decis. 133. numer. 3. Sacratio tom. 2.*
- Beneficiorum prouisiones, quando dicantur habuisse effectum. *decis. 292. num. 5. Remboldo tom. 2.*
- Beneficij prouisio, dum est facta cum decreto, vt litteræ expediantur intra sex menses, alias beneficium eo ipso vacet. *decis. 416. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
- Quo stante, si non doceatur de tali expeditione beneficium vacat vigore dicti decreti. *ibid. num. 17.*
- Beneficio, quando quis est prouisus à Papa, & alius non possidet illud, tunc ille petit beneficium tamquam suum, & nõ tamquam debitum ex solo mandato de providendo. *decis. 202. num. 202. Coccino tom. 2.*
- Beneficij prouisio facta ab Ordinario lite pendente, inualida est. *decis. 469. num. 21. Coccino tom. 2.*
- Et idem executor Apostolicus potest procedere contra eum, non citatum. *ibid. num. 22.*
- De Beneficio prouisus ab Ordinario lite pendente, quando nihilominus veniat citandus, si alius immittendus sit in possessionem. *decis. 469. num. 27. Coccino tom. 2.*
- Beneficij prouisio facta ad fauorem alicuius, sed dilata vsque ad mortem Rectoris, prouisus eo viuente nullam, vel obligationem, vel actionem habet, quod verum etiam intelligitur, dum dicta gratia, vel prouisio fuit suspensa ad vitam alterius. *decis. 614. num. 38. Coccino tom. 3.*
- De Beneficijs prouisi non faciunt fructus suos, donec iuramentum fidei personaliter præstiterint. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 15. tom. 3.*
- In Beneficij qualitate iudicanda: recurrendum est ad erectionem. *decis. 292. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- In Beneficij qualitate iudicanda attenditur erectio. *decis. 633. num. 3. Coccino tom. 3.*
- In Beneficij qualitate iudicanda, quando sumus in dubio, attenditur vltimus status. *ibid. num. 4.*
- Beneficij status non mutatur per prouisiones Apostolicas, prout nec per prouisiones Ordinarij. *ibid. num. 5.*
- Beneficium alicuius Ecclesiæ, si quis renunciauerit accipere, potest illud licet accipere, si sibi conferatur. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 61. tom. 3.*
- Beneficij renuntiatio, quando est facta in manibus Papæ, cessat omnis simonia. *decis. 538. num. 2. Coccino tom. 3.*
- Pro Beneficiorum reservationis gratia substinenda, Rota admittit augmentum valoris narrati, non autem id quoque admittit in reservatione pensionis. *decis. 488. num. 6. Navarro tom. 2.*
- Beneficiorum reservationes existentes in corpore iuris sūt vnicatantum. *decis. 538. num. 48. Vbaldo tom. 3.*
- Beneficiorum reservationes præter vnicam, quæ est in corpore iuris, non sunt perpetuæ, sed temporales, quæ expirant cum conditore, ideoq; renouantur. *ibid. num. 49.*
- Beneficiorum reservatio ex capite prothonotariatus, hodie videtur reservata in corpore iuris, cum Constitutio Pauli III. id disponens sit inserta in Bullario. *dec. 588. n. 52. Vbaldo tom. 2.*
- Beneficij reservati possessio capta vigore collationis factæ ab Ordinario, non est manutentibilis. *dec. 283. n. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Beneficium resignans, ac sibi reservans pensionem, ea non tenet, si nullum ius habebat in dicto beneficio. *decis. 356. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
- Beneficium primum vacat per affectuionem secundi incompatibilis. *ibid. num. 2.*
- Beneficij resignatio, & simul compositio pensionis, quando non sublineatur. *decis. 356. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Beneficij resignatio, quando est facta ad fauorem alicuius, an dicatur simoniaca. *decis. 538. num. 1. Coccino tom. 3.*
- Beneficij resignatio facta ab infirmo de iure valet. *decis. 109. num. 6. Sacratio tom. 2.*
- Beneficij resignatio inualida est, quando illud iam vacauit per affectuionem alterius incompatibilis cum eo. *decis. 491. n. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Beneficium in resignatione stat super vna tantum vita. *decis. 57. num. 6. Sacratio tom. 2.*
- Beneficium in coadiutoria cum futura successione stat super duabus personis. *decis. 57. num. 7. Sacratio tom. 2.*
- Beneficij statum probant prouisiones Apostolicæ, nisi de contrario doceatur. *decis. 244. num. 9. Sacratio tom. 2.*
- Beneficij vltimus status attenditur, & præsumitur continuatus. *decis. 633. n. 7. Coccino tom. 3.*
- In Beneficijs status quadragenarius, vt possit constitui, quid requiritur. *decis. 79. num. 11. Danozetto tom. 2.*
- Beneficiorum tituli perpetui non debent supprimi. *decis. 515. num. 8. Pirouano tom. 3.*
- Status Beneficij non mutatur à prouisionibus Apostolicis, & quando hoc procedat. *dec. 515. n. 10. & 11. Pirouano tom. 3.*
- Super Beneficij titulo lis non est, quando impetratur ob non publicationem. *decis. 202. n. 3. Coccino tom. 2.*
- Beneficiorum vacationes de facto attendi non debent, sed tantum illæ, quæ contingunt de iure. *decis. 628. numer. 10. Manzanedo tom. 3.*
- Beneficiorum vacationes de facto sufficit aliquando verificare secundum subiectam materiam. *ibid. num. 11.*
- Beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum participantium sunt reservata. *decis. 172. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Beneficia vacantia apud Sedem sunt reservata. *decis. 573. nu. 3. Pirouano tom. 3.*
- Beneficij vacatio dicitur consumpta per eius prouisionem. *decis. 440. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
- Beneficij vacatio dicitur consumpta per prouisionem eiusdem alteri factam. *decis. 416. num. 21. Vbaldo tom. 3.*
- Beneficij vacatio, quod acciderit in mense reservato, ex quo probari possit. *decis. 583. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
- Beneficij vacatio ob priuationem quando sufficienter dicatur iustificata. *decis. 619. n. 1. Merlino tom. 3.*
- Beneficij vacationem de facto non sufficit iustificare, quando agitur de certa, & determinata fructuum applicatione. *decis. 628. nu. 12. Manzanedo tom. 3.*
- In Beneficij valore imputantur distributiones illæ, quæ in certis casibus sunt assignatæ. *Rub. in Annot. decis. 576. n. 36. tom. 3.*
- Beneficij valor narratus in litteris reservationis pensionis, est probandus de tempore ipsius reservationis. *decis. 342. nu. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Beneficij valor bene probatur ex confessione partis. *decis. 499. Pirouano num. 7. tom. 2.*
- Beneficium, quando est receptum, in eo non datur vacatio. *decis. 499. num. 8. Pirouano tom. 2.*
- Beneficij valorem vt testes probent, deponere debet per affectum non autem per excessum. *decis. 91. n. 2. Pirouano tom. 2.*
- Beneficij valor, quando probetur leuioribus probationibus. *decis. 91. num. 1. Pirouano tom. 2.*
- Beneficij valor probatur per testes deponentes de publica voce, & fama, quando fuit expressus per non excessum. *decis. 583. num. 6. & 7. Manzanedo tom. 3.*
- Beneficij verus valor, quando omnino veniat exprimendus. *decis. 576. num. 8. Merlino tom. 3.*
- Beneficij valorem, vt testes probent, debent deponere deductis oneribus, & quod computato anno sterili cum fertili ad certum valorem ascendit. *decis. 144. numer. 4. Pirouano tom. 2.*
- Beneficij valorem, licet pensionarius non teneatur iustificare

- scire, tamen si illum Papa narrauerit tenetur ad iustificationem. *dec. 144. num. 14. Piron. tom. 2.*
- Beneficiorum vniones possunt fieri ante obitum possidentium, absque tamen eorum praiudicio *decis. 614. nu. 54. Coccino tom. 3.*
- Beneficiorum vnio in parte effectum sortita, quare non reuocetur per regulas reuocatorias vnionum. *decis. 394. num. 13. Vbaldo, tom. 2.*
- Beneficiorum vnio per quæ verba denotetur. *decis. 485. nu. 11. Vbaldo, tom. 2.*
- Beneficiorum vnio facta non dicitur valide facta Seminario, si non præcesserit dismembratio fructuum ipsius Cathedralis, ac aliorum beneficiorum pro proportionabili ratione. *Rub. in annotat. ad decis. 373. num. 24. tom. 2.*
- in Beneficiorum vnione faciendâ Seminario Concil. Trident. multum confidit de fide Ordinariorum, & quare. *ibid. nu. 25.*
- Beneficiorum vnio non dicitur valide facta Seminario, si non præcesserit dismembratio fructuum ipsius Cathedralis ac aliorum beneficiorum pro proportionali ratione. *Rub. in annotat. ad decis. 373. nu. 24. tom. 2.*
- Beneficij vnio quin fuerit effectuatâ ex quo dubitari non possit. *decis. 448. nu. 5. 6. C. 7. Cocc. tom. 2.*
- in Beneficij vnione cura habitualis non est de necessitate exprimenda. *decis. 354. num. 22. Manza. tom. 2.*
- Beneficij vnio de iure patronatus laicorum facta Seminario non tenet sine consensu patronorum. *Rub. in annotat. ad decis. 373. num. 26. tom. 2.*
- Beneficia Prothonotariorum Apost. sunt reservata. *decis. 531. num. 30. Remboldo, tom. 3.*
- Beneficia Prothonotariorum Apostolicorum sunt Sedi Apostolicæ reservata. *decis. 530. num. 10. Pironano tom. 3.*
- Beneficia Prothonotariorum sunt Papæ reservata, sed ista reservatio non est clausa in corpore iuris. *decis. 588. num. 46. Vbaldo, tom. 3.*
- Beneficia, si narretur duobus modis vacare, an sufficiat alterum iustificare. *decis. 167. num. 14. Coccino, tom. 2.*
- ad Beneficia obtinendum, si plura narrantur quorum vnum est sufficiens ad impetrandum, eo probato gratia subsistit. *ibid. num. 15.*
- Beneficium ad hoc vt quis impetret, si Papæ plura narret, ad eum inducendum, vt facilius illud concedat, tunc omnia narrata sunt iustificanda. *ibid. num. 16.*
- Et hoc maxime procedit, quando plura exprimuntur ad aggrandiendum possessorem beneficii. *ibidem. num. 17.*
- Beneficia Iurispatronatus Laicorum non veniunt sub generali dispositione. *decis. 482. n. m. 13. Cocc. tom. 2.*
- Beneficium quod sit de Iurepatronatus alicuius probari potest ex longa serie obseruantie, per præsentationes effectuatâs. *decis. 219. num. 6. 7. 8. & 9. Cocc. tom. 2.*
- Beneficia Iurispatronatus si vacent apud Sedem, Papa ei derogat etiam in totum. *decis. 630. nu. 22. Remboldo tom. 3.*
- Beneficiorum plenaria dispositio spectat ad Summum Pontificem. *ibid. num. 23.*
- Beneficiorum collationem apud Sedem Apostolicam vacantium specialius ceteris antiqua consuetudo Summis Pontificibus reſeruauit. *ibid. num. 24.*
- Beneficia Iurispatronatus vacantia apud Sedem licet non sint reservata, nihilominus semper remanet illa suprema auctoritas, quia papa potest conferre. *ibid. nu. 25.*
- Beneficia Iurispatronatus laicorum etiam in Curia vacantia non comprehenduntur sub reservatione. *decis. 630. num. 21. Remboldo tom. 3.*
- Beneficia omnia præsumuntur simplicia ex generali consuetudine, & sic non requirunt residentiam. *decis. 583. numer. 9. Manzanedo tom. 3.*
- Beneficia Parochialia etiam veniunt sub clausulis generalibus. *decis. 302. num. 25. Coccino tom. 2.*
- Beneficia duo in eadem Ecclesia obtinenti, quod debeantur duo vota, hoc nulla lex vel canon disponit. *decis. 94. num. 7. Remboldo tom. 2.*
- Beneficia & priuilegia, quæ competunt fideiussori, competunt quoque constituenti. *decis. 386. num. 37. Vbaldo tom. 2.*
- Beneficia conferendi si Papa concedat alicui facultatem non dat tantam auctoritatem quin maiorem retineat. *decis. 172. num. 40. Remboldo tom. 2.*
- Beneficia duo residentiam requirentia, si quis obtineat, non potest naturaliter in vtraque sede residere, sed virtualiter, & ciuilitur residendo in alterutra satisfacit vtrique. *decis. 403. num. 2. Remb. tom. 3.*
- Beneficia duo obtinenti in eadem Ecclesia, competunt etiam duo vota. *ibid. num. 3.*
- Beneficia dum Papa reſeruatur vtitur iure proprio, sicut ille qui redimit ex pacto. *decis. 172. num. 39. Remb. tom. 2.*
- ad Beneficia quæcunque illegitimi de iure communi sunt habiles & idonei. *decis. 361. num. 13. Manzanedo tom. 2.*
- Beneficia Ecclesiastica petentes vniri, debent exprimere verum valorem. *decis. 68. num. 16. Remb tom. 2.*
- Beneficia reſeruare non spectat ad Rotam, sed declarare an sub aliqua constitutione reſeruatoria ea comprehendantur. *decis. 172. num. 5. & 6. Remboldo tom. 2.*
- Beneficia omnia promotorum sunt reſeruata. *decis. 553. num. 3. Manzanedo tom. 3.*
- Beneficia minora sunt reſeruata soli Episcopo, etiam in Ecclesia Cathedrali, nec sunt simultaneæ collationis. *decis. 100. num. 3. Vbaldo, tom. 2.*
- Beneficia non præsumuntur sine dote. *decis. 225. num. 2. Remboldo tom. 2.*
- in Beneficijs regulariter non admittuntur plures possessores. *decis. 628. num. 13. Manzanedo tom. 3.*
- Beneficia cum præsumantur libera, ideo alleganti iuripatronatus incumbit onus probandi. *decis. 59. num. 10. Remb. tom. 2.*
- Beneficia Cardinalium non conferuntur in tempore, ad quem fiat. *decis. 530. num. 20. Pironano tom. 3.*
- Beneficiorum omnium Papa est Dominus absolutus & collator etiam ordinarius. *decis. 59. num. 8. Remb. tom. 2.*
- Cum beneficio legis, & inuentarij hæres non confundit creditum suum cum defuncto, & ideo ipsi sibi soluere potest. *decis. 46. num. 6. Verospio tom. 2.*
- cum Beneficio legis & inuentarij hæres non tenetur vltra vires hereditarias. *decis. 46. num. 4. Verospio tom. 2.*
- Beneficium inuentarij facit, vt hereditas adita censeatur hereditas, & perinde est, ac si hereditas esset iacens. *decis. 201. num. 21. Pironano tom. 2.*
- BENEPLACITVM.**
- Beneplacitum Apostolicum non suffragatur, quando est subreptitum. *decis. 319. num. 1. Cocc. tom. 2.*
- Beneplacitum Apostolicum hodie requiritur in alienatione Bonorum Ecclesiæ. *dec. 277. n. 2. Dunozetto tom. 2.*
- Beneplacitum Apostolicum super derogatione fideicommissi, postquam est obtentum, partes an possint amplius se pœnitere. *decis. 336. num. 19. Remb. tom. 2.*
- Beneplacitum Apostolicum super alienatione bonorum Ecclesiæ non operatur confirmatio, donec non fuerit executum. *decis. 319. num. 15. Cocc. tom. 2.*
- Beneplacitum Apostolicum in alienatione bonorum Ecclesiæ spatio triginta annorum iuncta obseruantia præsumitur. *decis. 241. num. 11. Coccino tom. 2.*
- Beneplacitum Apostolicum supplet defectum solemnitaris in alienatione bonorum Ecclesiæ. *decis. 711. numer. 6. Coccino, tom. 3.*
- Beneplacitum Apostolicum, vbi requiritur per obseruantiam 30. annorum, præsumitur interuenisse. *decis. 21. numer. 9. Dunozetto tom. 2.*
- Beneplacitum Apostolicum an requiratur in transatione bonorum Ecclesiæ pro illius validitate. *decis. 241. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Beneplacitum Apostolicum, si in alienatione bonorum Ecclesiæ de consensu partium requiratur, & sub hac condicione fuerit conclusum. *decis. 277. num. 12. Dunozetto tom. 2.*
- Tunc illo deficiente contractus dupliciter est nullus. *ibidem. num. 12.*
- Beneplacitum Apostolicum postquam est obtentum super alienatione bonorum Ecclesiæ, partes non possunt amplius pœnitere, & à contractu resilire. *decis. 336. num. 20. Remboldo tom. 2.*
- Etiam antequam sequatur sententia, per exequutores ferenda, quia beneplacitum quo ad eius substantiam non est conditionale, ac illius effectus statim ab initio operatur, &c. *ibid. num. 21.*
- sine Beneplacito Apostolico Emphyteus Ecclesiastica non extenditur vltra tertiam generationem. *decis. 21. num. 5. Dunozetto tom. 2.*
- Bernabitarum Religio est perfectior, & arctior Hierosolymitana Militia. *decis. 365. numer. 34. Morlino tom. 2.*
- Bernabitarum Religio incumbit prædicationi, doctrinis, & vitæ contemplatiuæ, qui sunt gradus altissimæ perfectionis. *ibid. num. 35.*
- Beronica herba est adeo salutifera, vt cunctis morbis præbere medicamentum seratur, habetque facultatem præferuendi ab omnibus malis. *Rub. in annotat. ad decis. 460. num. 15. tom. 2.*
- Bigamia denudat quem omni priuilegio clericali, non autem delet characterem. *decis. 648. num. 5. Cocc. tom. 3.*
- Big-

Dignus exutus est omni privilegio clericali. *decis. 648. num. 3. Coccino tom. 2.*

BONA ECCLESIASTICA.

Bonorum Ecclesiarum alienatio tunc presumitur utilis, quando est facta cum debitis solemnitatibus, vel est confirmata. *decis. 319. num. 14. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatione requiritur solemnitas & causa & vnum sine alio non sufficit. *decis. 241. n. 21. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiastica, si sine solemnitatibus alienantur, breui tempore beneficia remanent de periculis. *Rub. in Annot. decis. 444. n. 43. tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatione necessaria sunt illa duo copulatiue intervenire, scilicet causa & solemnitas. *decis. 711. num. 4. Coccino tom. 3.*

Bonorum Ecclesiarum alienatione satis dicitur deficere solemnitas, quando non adest beneplacitum Apostolicum. *ibid. num. 5.*

Bonorum Ecclesiarum alienatione beneplacitum Apostolicum, supplet defectum solemnitatis. *ibid. num. 6.*

Bonorum Ecclesiarum locatione non requiritur alia solemnitas, quando sunt solita locari. *ibid. num. 7.*

Bonorum Ecclesiarum alienatio dicitur habere implicitum statum validitatis etiam quod non constet de beneplacito Apostolico. *decis. 673. num. 4. Coccino tom. 3.*

Bona Ecclesiastica non possunt alienari, nisi cum debitis solemnitatibus. *decis. 603. num. 8. Remboldo tom. 3.*

Bonorum Ecclesiarum alienatione presumitur intervenire beneplacitum Apostolicum stante observantia 30. annorum, & quando id non procedat. *decis. 711. n. 11. & 12. Coccino tom. 3.*

Bonorum Ecclesiarum alienatione cessat illa presumptio interveniens beneplaciti Apostolici ex temporis lapsu quando observantia est minoris temporis triginta annorum. *ibidem num. 13. & 14.*

Bonorum Ecclesiarum alienatio facta sine beneplacito Apostolico est nulla ex defectu consensus. *Rub. in Annot. ad decis. 444. num. 48. tom. 2.*

Bona Ecclesiarum male alienata ob defectum solemnitatum, quando recuperantur, fructus debent restitui a die alienationis. *decis. 444. num. 11. & 12. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiarum perperam alienata, tunc non debent restitui cum fructibus a die alienationis, quando fuit erratum in facto. *ibid. num. 2.*

Et quando dicatur erratum in facto. *ibid.*

Bonorum Ecclesiarum alienatio facta inconsulto Romano Pontifice, nulla penitus, ac irrefragabiliter inualida est. *Rub. in annotat. ad decis. 444. num. 47. tom. 2.*

Bona Ecclesiarum alienans inconsulto Summo Pontifice, incidit in poenam extraneae ambitionis, de reb. Eccles. non alienant. *decis. 340. num. 2. Valdo tom. 2.*

Bona Ecclesiarum, quando alienantur, duo copulatiue requiruntur, causa scilicet, & solemnitas. *decis. 277. num. 1. Dunozetto tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatione non sufficit utilitas sed debet esse evidens. *decis. 284. num. 1. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatio ut dicatur utilis, utilitas debet esse clara, evidens, & indubitata, ideoque non sufficit, Ecclesia non fuisse damnificatam sed requiritur quod lucrum & utilitatem percipiat. *decis. 261. num. 14. & 15. tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatio quando est dubium an sit utilis, non substatinetur. *decis. 284. num. 2. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatione id quod soluitur ab accipiente, est imputandum ad considerandam utilitatem. *dec. 261. num. 13. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatione utilitas debet esse clara & aperta. *decis. 241. num. 25. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatio facta sine beneplacito Apostolico est nulla. *decis. 277. num. 3. Dunozetto tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatio si facta non fuerit prout iura postulant, qui praetendit fuisse valem, tenetur hoc probare. *decis. 319. num. 16. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiarum modici valoris possunt alienari sine beneplacito Apostolico. *Rub. in annotat. ad decis. 444. num. 49. tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatio si fiat in aliam Ecclesiam, etiam de iure communis sunt necessariae solemnitates. *decis. 277. num. 11. Dunozetto tom. 2.*

Vel evidens utilitas. *decis. 441. n. 22. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum alienatio an in dubio presumatur utilis ita ut onus probandi lationem spectet ad Ecclesiam. *decis. 319. num. 13. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiastica, cum sint pauperum, non possunt ad libi-

rum effundi, ac in prophanos usus converteri, nec avarè retinenda in fraudem pauperum. *Rub. in annotat. ad decis. 460. num. 97. tom. 2.*

Bona illa, de quibus clericus potest testari non veniunt sub nomine spoliarum, nec ea, quae remanent Ecclesiae seu successoris. *decis. 722. num. 18. & 19. Remboldo tom. 3.*

Bonorum Ecclesiarum concessio si partim sit valida & partim inualida, quando vitietur in totum, & quando non. *decis. 241. num. 19. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum concessio nisi secundum tenorem antiquae inuestiturae fieri debet, alias alteratur solitum. *decis. 284. num. 15. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum concessio si fiat praeter solitum sine debitis requisitis non valet. *decis. 284. num. 14. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum dismembratio nequit fieri sine solemnitatibus, cum sit species alienationis. *decis. 464. n. 1. Coccino tom. 2.*

Bona emphyteutica Ecclesiastica quando sint concessa alicui ad tertiam generationem, si ista generatio deficiat, bona devoluuntur ad Ecclesiam. *decis. 118. num. 17. Remboldo tom. 2.*

Bona Emphyteutica Ecclesiarum ex privilegio Beneficentiae Constitutionis in partibus Ferrariæ redduntur allodialia. *decis. 358. num. 12. Coccino tom. 2.*

Bonorum emphyteuticorum Ecclesia vel locus pius est capax, saltem ad effectum vendendi. *decis. 118. n. 1. Remboldo tom. 2.*

Bona Ecclesiarum, ut dicantur solita locari requiruntur, vel vna locatio solemnitas, vel duæ effectum sortitæ spatio 40. annorum. *decis. 711. num. 8. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiarum solita locari, licet possit renovatio fieri absque solemnitatibus, attamen non licet renovare in consanguineos. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 118. tom. 2.*

Bona Ecclesiarum solita locari, licet absque solemnitatibus iterum licite alienentur, tamen id non procedit, quando illud solitum alteratur. *decis. 711. num. 15. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiarum, ut dicantur solita locari, ex duabus locationibus minus solemnibus est necessarius cursus 40. annorum. *decis. 241. num. 7. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiastica, quando sunt solita locari, si relocentur, non requirunt beneplacitum Apostolicum. *decis. 107. n. 14. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiarum locari solita, ut dicantur ex duabus locationibus minus solemnibus, requiruntur etiam observantia 40. annorum. *decis. 689. num. 12. Sacrato tom. 2.*

Bona Ecclesiarum, quando detinentur a consanguineis Rectorum, non currit contra eam aliqua praescriptio, vel observantia. *ibid. num. 13.*

Et presumitur toto illo tempore vacare, cum careat defensore non suspecto. *ibid. num. 14.*

Bona Ecclesiarum solita locari, tunc denuo possunt absque solemnitatibus locari, si non alteretur solitum. *decis. 241. num. 12. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiarum locatio si sit nulliter facta eius impugnatio spectat tantum ad Ecclesiam. *decis. 602. num. 8. Coccino tom. 3.*

Bona Ecclesiarum, si sint solita locari, ac adsit eadem causa concessionis, possunt absque alia solemnitate denuo locari. *decis. 241. num. 1. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiarum, ut dicantur solita locari, requiruntur, vel vna locatio solemnitas, vel duæ effectum sortitæ spatio 40. annorum. *ibid. num. 2.*

Bona Ecclesiarum, quando locantur in perpetuum, retrahitur sexta pars. *decis. 284. num. 9. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiarum solita locari, tunc absque alia solemnitate possunt iterum locari, quando solitum non est alteratum. *ibid. n. 10.*

Bonorum Ecclesiarum locatio solemnitas non probatur ex unica nuntiatio. *decis. 711. n. 9. Coccino tom. 2.*

in Bonorum Ecclesiarum relocatione solitum dicitur alteratum, quando mutantur substantialia alias secus, opinio tamen contraria est verior. *decis. 284. n. 12. & 13. Coccino tom. 2.*

Bona utiliter locasse non dicitur Ecclesia quando plus percipisset si ipsa ea bona retinisset. *decis. 261. num. 8. Coccino tom. 2.*

in Bonorum Ecclesiarum locatione causa est necessaria vel evidens necessitas. *ibid. num. 5.*

Bonorum Ecclesiarum locatio si non substatinetur, quia non constat de evidenti utilitate Ecclesiarum, tunc corrumpit in totum. *decis. 282. num. 20. Coccino tom. 2.*

in Bonorum Ecclesiarum locatione requiritur beneplacitum Apostolicum quando est perpetua cum renovatione de 29. annis in 29. annos, cum veniat sub nomine alienationis. *decis. 319. num. 21. Coccino tom. 2.*

in Bonorum Ecclesiarum locatione, an ea sit utilis habenda est quodque ratio ad mellioramenta facienda reversione ad Ecclesiam. *decis. 261. num. 11. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiæ locatione finita an Ecclesia ea retinendo, ac deinde iterum locando possit id facere sine solemnitatibus. *decis. 241. num. 6. Coccino tom. 2.*

in Bonorum Ecclesiæ locatione quando absque controuersia cognoscatur solum fuisse alteratum. *decis. 261. num. 23. & 24. Cocc. tom. 2.*

Bonorum Ecclesiæ conductor si in eis debeat facere plura melioramenta remansura, id quoque debet considerari an locatio sit utilis Ecclesiæ. *decis. 241. num. 24. Coccino tom. 2.*

Bonorum Ecclesiæ possessio est penes Ecclesiam, & non penes Prælatum. *decis. 290. num. 14. Coccino tom. 2.*

Bona Ecclesiastica, qui possident, reminiscantur vt DEO, & Ecclesiæ mundas habeant manus, cum reddere rationem villificationis teneantur in die illa tremenda, in qua mouendi sunt Cæli, & Terra. *Rub. in annot. decis. 460. num. 104. tom. 2.*

ad Bona Ecclesiastica non se extendunt legitimaciones personarum secularium. *decis. 587. numer. 2. Pironano tom. 3.*

BONA IN PROPHANIS.

Bona acquisita postquam quis se obligauit pro obseruatione contractus in forma Camera, subiungunt pariter obligationi. *decis. 419. num. 3. & 12. Manz. tom. 2.*

Bonorum administrator impossibile est, quod sit debitor alicuius reliquatus sine redditione rationis. *decis. 65. n. 1. Sac. tom. 2.*

Bonorum creditoris administrator præsumitur de suo credito sibi satisfecisse. *decis. 555. num. 4. Dunozerro tom. 3.*

Bonorum administrator si sit creditor domini si sibi dum potuit non curauit satisfacere sibi imputet, dum reperit præscriptum eius debitum. *decis. 555. num. 10. Dunozerro tom. 3.*

Bonorum & hereditatis administrator vniuersalis an possit emere ea bona. *decis. 253. num. 29. & 30. Dunozerro tom. 2.*

Bona aduentitia nepotum, quando per creditores aut fuerunt occupata, si ipse auus non habet aliunde bona, ubi nepotes alar, tunc aduersus creditores nepotes habent ius petendi alimenta in dd. bonis. *decis. 125. num. 4. Coccino tom. 2.*

in Bonis aduentitijs nepotum vsusfructus spectat ad Auum. *decis. 125. num. 1. & 2. Coccino. tom. 2.*

in Bonis aduentitijs filius habet proprietatem. *decis. 125. nu. 9. Coccino tom. 2.*

Bonorum pupilli alienatio quando fit vna cum auctoritate tutorum, necesse est deest iudicis. *decis. 406. num. 2. Coccino tom. 2.*

Bona prohibita alienari non veniunt sub obligatione generali. *decis. 509. num. 7. Remboldo. tom. 3.*

Bona emphyteutica alienans irrequisito domino, incidit in caducitatem. *decis. 509. numer. 5. Remboldo tom. 3.*

Bona, quando sunt prohibita alienari nedum ipsa proprietates non potest alienari, sed nec etiam super ea constitui vsusfructus, quia esset alienatio. *decis. 481. num. 12. Coccino tom. 2.*

Bonorum alienatio concessa in diuisione fideicommissi qualiter intelligatur data. *decis. 415. num. 16. Remboldo. tom. 2.*

Bona allodialia, proprie dicuntur competere iure hereditario potius, quam feudalia. *decis. 508. num. 3. Vbaldo. tom. 3.*

Bona allodialia possunt cadere sub hereditate paterna. *decis. 508. num. 10. Vbaldo. tom. 3.*

Bona tunc dicuntur incorporata in fiscum quando sunt descripta, annotata, sequestrata, & consignata in depositum. *decis. 627. num. 11. Cocc. tom. 2.*

Bona, vt dicantur incorporata in fiscum, non sufficit, quod fuerint confiscata. *decis. 627. num. 12. Cocc. tom. 3.*

Sed requiritur etiam, vt capta sit possessio præcedente declaratione, & inter Principis bona descripta. *ibid. num. 13.*

Bonorum confiscatio non potest fieri, quando testator in casu delicti hæredis alium vocauit ad excludendum fiscum. *decis. 635. 8. num. 5. Coccino. tom. 3.*

Bona, vt dicantur confiscata, debet probari actualis possessio, & apprehensio. *decis. 635. num. 4. Coccino tom. 3.*

Bona alicuius, quando confiscantur, tunc omnia iura actiue, & passiue in fiscum transeunt. *decis. 627. num. 1. Coccino tom. 2.*

Quod procedit etiam si postea ille, cuius bona fuerunt confiscata deuenit ad pinguiorem fortunam. *ibid. num. 2. & 5.*

Bonorum incorporatio in fiscum debet probari mediata actuali possessione, & apprehensione. *decis. 627. num. 9. Cocc. tom. 3.*

Bonorum decima quando venditur, non censetur vendita decima noualium. *decis. 381. numer. 25. Vbaldo tom. 2.*

Bonorum distractio, cum sit quid facti, non præsumitur, ideoque probanda. *decis. 56. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

in Bonorum diuisione inter fratres, si emphyteusis vni sit assignata, quamuis ista sit partis alienatio, nihilominus valet sine consensu Domini. *decis. 489. num. 11. Coccino tom. 2.*

Bonorum diuisio, quando fit de bonis, & fideicommissarijs, & apponitur clausula ad habendum tunc ea referenda est ad

bona libera. *decis. 86. num. 11. Sacratio tom. 2.*

in Bonorum diuisione fratres plures possunt vni tantum sine consensu Domini emphyteusim dimittere, quia hæc non potest dici emphyteusim diuisio, sed fortificatio vniõis & consolidatio. *decis. 489. num. 10. Coccino tom. 2.*

Bona dotalia si aliqua deficiunt, quando dicatur id procedere facto mariti, & non vxoris. *decis. 14. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Bona dotalia dicuntur data pro fundo dotali, si periculum eorum pertineat ad vxorem. *decis. 207. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Bona dotalia, quando per maritum sunt distracta, qualiter sit facienda restitutio. *decis. 159. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Bona empta ex pecunijs dotalibus, non dicuntur dotalia. *ibid. num. 12.*

Bona dotalia si consignentur marito æstimata, eorum dominium transit in maritum, ipseque tenetur ad restitutionem pecuniarum. *decis. 207. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Bona dotalia si maritus accipiat ad eius omne periculum & riskum id operatur, vt si ea alienentur, vel amittantur id dedere debent eius damno, & non vxoris. *decis. 14. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Bona emphyteutica Ecclesiastica in ditione Ferrarien. redacta sunt ad instar bonorum allodialium. *decis. 297. nu. 5. Vbaldo. tom. 2.*

Bona emphyteutica Rauennæ stante Bonifaciana, possunt alienari tam inter viuos, quam in vltima voluntate. *decis. 6. nu. 3. Dunozerro tom. 2.*

Bona emphyteutica an diminuunt valorem hereditatis. *decis. 591. num. 4. Manz. anedo tom. 3.*

in Bonis emphyteuticis multoties etiam succedunt scemini. *ibid. num. 6.*

Bona emphyteutica, & feudalia Ecclesiastica ad hæredes quoscunque extraneos non transeunt. *decis. 587. nu. 14. Pironano. tom. 3.*

Bona emphyteutica acquirens titulo oneroso, potest excludere vocatos in eis (quamuis sint in inuestitura comprehensi) & de illis disponere, vt de bonis patrimonialibus. *decis. 741. num. 4. Merlino tom. 3.*

Bona emphyteutica acquisita titulo oneroso, non differunt à reliquo patrimonio. Et ista opinio non habet contradiccionem, & ita quotidie in practica seruatur. *ibid. num. 5. & 6. & 7. Coccino tom. 2.*

Bonorum æstimatio an requiratur, in datione insolutorum. *decis. 506. num. 16. Remb. tom. 3.*

Bonorum feudalium spurij sunt incapaces. *decis. 524. num. 4. Pironano tom. 3.*

Bonorum fideicommissi subiectorum alienatio valida est, siante licentia Papæ, & ad hoc sufficit vt supplicatio sit signata licet non sit data. *decis. 426. num. 11. Coccino tom. 2.*

Bona fideicommissaria valide alienantur stante gratia super hoc obtenta à Summo Pontifice. *decis. 426. num. 10. Coccino tom. 2.*

in Bonis fideicommissarijs, vt vocato detur immissio, debet dociere bona, in quoru petit immisionem fuisse in bonis fideicommissantis. *dec. 336. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Bonorum fideicommissi subiectorum identitas facilius probatur, quando non agitur contra tertium, sed contra illum qui habet causam ab hærede grauato & quare. *decis. 254. num. 51. Coccino tom. 2.*

Bona fideicommissaria, quando quis emit præuia derogatione Apostolica super fideicommissi, tunc si contra eum fideicommissarius petat immisionem, perperam agit. *decis. 336. nu. 6. Remboldo tom. 2.*

Bona fideicommissaria non comprehenduntur in hereditate testatoris. *decis. 189. nu. 6. Pironano tom. 2.*

Bona fideicommissaria possunt alienari ex causa dotis, etiam si testator aliud præcisè statuerit. *decis. 16. num. 3. Veroff. senato. tom. 2.*

Bonorum fideicommissariorum identitas probatur ex inuestimenti diuisionum. *decis. 417. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Bona subiecta fideicommissi licet non possint per creditores hæredis grauari tamen durante eius vita possunt agere ad fructus. *decis. 307. num. 8. Coccino tom. 2.*

de Bonis fideicommissarijs disposuisse eo ipso videtur quod reliquit ea in sua hereditate ab intestato, sed contra. *num. 12. & 13. decis. 155. num. 11. Sacratio tom. 2.*

Bona fideicommissi subiecta dicuntur nulliter alienata, si deficiat beneplacitum Apostolicum. *decis. 37. num. 20. Sac. tom. 2.*

Bonorum fideicommissorum diuisio facta cum clausula ad habendum &c. nocet etiam hæredibus ad hoc vt dicatur restitutio fideicommissi. Contrarium vide. *num. 4. & 5. decis. 155. num. 3. Sacratio tom. 2.*

Bonorum hereditarium inuictarium est nullum, si in eo fuerint omisa bona notabilis valoris. *decis. 176. n. 13. Vbaldo tom. 2.*

ad Bonorum hereditarium immisionem obtinendam, dubium est an sufficiat sola exhibitio testamenti. *decis. 618. num. 11. Coccino tom. 3.*

- Bona hereditaria vxor potest sibi retinere in pignus, donec fuerit fufisfacta de sua dote. *decif. 159. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
- Bona hereditaria possibile est, quod hæredes alienauerint, & postea tractu temporis ea recuperauerint. *decif. 254. num. 45. Coccino tom. 2.*
- Bonorum hereditariorum identitas satis dicitur probata, dum pars aduersa illorum possessionem cepit tanquam hæres. *decif. 618. num. 13. Coccino tom. 2.*
- Bonorum hereditariorum inuentarium plene probat contra conficientem, eiusque hæredem. *decif. 409. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Bonorum hereditariorum inuentario requiritur subscriptio hæredis, & trium testium bonæ opinionis, & famæ loco creditorum absentium. *decif. 196. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
- Bonorum hereditariorum inuentarium quando fit, si de eo tempore quis non erat creditor, non potest citari, & sufficit citatio facta per proclama contra omnes interesse purantes. *decif. 666. num. 16. Manzanedo tom. 3.*
- Bonorum identitas quando, & ex quibus dicatur probata, & *decif. 674. n. 13. & 14. P. romano tom. 3.*
- Bonorum identitas leuioribus probationibus docetur, quando sumus in antiquis. *decif. 417. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Bonorum identitas non est necesse ut probetur, quando iam aliter est probata. *decif. 718. num. 18. Vbaldo tom. 3.*
- Bonorum identitas fideicommissi subiectionum probatur ex diuisione bonorum facta inter cohæredes, quæ sola probatio sufficit aduersus habentes causam, si non immediatam saltem mediata ab hæredibus grauatis. *dec. 519. n. 8. & 9. Vbaldo tom. 3.*
- Bona minorum non possunt alienari, aut vendi, nisi ex causa necessaria. *decif. 265. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Bona mobilia augent valorem hereditatis. *decif. 364. num. 10. Remboldo tom. 2.*
- Bona mobilia nequaquam augent valorem hereditatis, si non probetur, ea deuenisse ad manus hæredis. *ibid. num. 11.*
- Bona mobilia spatio 30. annorum præsumuntur consumpta. *decif. 201. n. 34. Pironiano tom. 2.*
- Bonorum mobiliu appellacione veniunt fructus. *dec. 346. n. 9. Coccino tom. 2.*
- Bona paterna, vel materna postquam ad filios perueniunt, efficiuntur eorum proprium patrimonium. *decif. 664. num. 4. Manzanedo tom. 3.*
- Nec amplius antiqua dictorum bonorum origo repetenda est, nisi in casibus à iure expressis. *ibidem num. 5.*
- de Bonis paternis, non autem maternis dos est extrahenda. *decif. 44. num. 7. & 8. Verospio tom. 2.*
- de Bonis quæ pater promittit in dotem filie non potest aliquid disponere in præiudicium sui viri. *decif. 19. num. 1. Verospio tom. 2.*
- Bona materna radicata in fratre, & illo defuncto, in patre non dicuntur amplius materna. *decif. 81. numer. 5. Sacratio tom. 2.*
- Bona relicta fauore familie & agnationis, in ea non censentur vocare formine. *decif. 664. num. 14. Manzanedo tom. 3.*
- Bona donans fauore agnationis simpliciter alicui, non aliquid fideicommissum, seu vocationem agnatorum constituens, tunc non est facienda extensio ultra personas nominatas. *ibid. num. 15.*
- Bona stabilia non modici valoris, si quis possideat, non potest dici pauper. *decif. 141. num. 6. Verospio tom. 2.*
- Bonorum subhastatio, & deliberatio valida est, si fuerit facta securis seruandis, & quid in hoc requiratur. *decif. 584. n. 4. Remboldo tom. 3.*
- Bona terrena, & personis religionis impedimenta, & non adiumenta sunt, onera, & nõ subsidia, possessione enim, & usu opus non sufficitur Ecclesia, sed eueritur. *Rub. in Annot. ad decif. 523. num. 129. tom. 3.*
- Bona terrena calcat, qui cælestia desiderat. *ibid. num. 130.*
- Bona temporalia Ecclesie multis in locis administrantur separatim ab Episcopo. *decif. 686. num. 18. Sacratio tom. 3.*
- Bona, quæ erant testatoris, præsumuntur possessa ab eius hærede, & an id sufficiat ad probandam identitatem bonorum fideicommissi subiectionum. *decif. 254. num. 30. Coccino tom. 2.*
- Et quamuis Doctores nonnulli hanc præsumptionem admittant, tamen Rota eam respuit, quando est sola, &c. *ibid. num. 51.*
- Bona vendita cum pacto redimendi, secuta affrancatione, petinde est, ac si numquam fuissent vendita. *decif. 155. num. 21. Sacratio tom. 2.*
- Bona quando sunt obligata cum clausula consueti, certius possessor potest conueniri executione. *decif. 136. num. 1. Dupozet tom. 2.*
- Par. IV. Recent. Tom. III.
- Bona, vel redditus quando non possint dici in solum dati. *decif. 165. num. 6. Remboldo tom. 2.*
- Sed tantum facillioris exactionis assignari. *ibid. num. 7.*
- Bona acquisita per vxorem constante matrimonio præsumuntur acquisita ex bonis viri, & ideo debent esse illius filijs communia. *decif. 134. num. 29. Sacratio tom. 2.*
- Bona, quod quis non habeat, vel habeat, & sint valde intricata paria sunt. *decif. 666. num. 12. Manzanedo tom. 3.*
- Bona aliqua, licet sint infructuosa, tamen possunt esse pretio æstimabilia. *decif. 457. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Bona vnus, quando transuerunt ad alium, tunc non videtur amplius repetenda eorum prima natura, sed illa, quæ est præsens spectanda venit. *decif. 561. numero 16. Merlino tom. 3.*
- Bona futura, quando non intrent sub hypotheca. *decif. 450. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
- Bonorum delinquentis publicatio non reperitur facta, si dubitetur an sit valida nec ne, adeundi sunt Iudices, fisci. *decif. 224. num. 14. Sacratio tom. 2.*
- Bona defuncti ab intestato, spectant ad eius legitimos hæredes. *decif. 550. num. 2. Coccino tom. 3.*
- Bona tot sunt assignanda à Rectori, ex quibus ducatos 100. liberos ab omnibus oneribus percipere possit. *decif. 20. n. 10. 13. & 14. Remboldo tom. 2.*
- in Bonis liberi patronus non potest prætere legittimam, si ipse libertus in bonis minus habeat, quam centum. *dec. 341. num. 13. Coccino tom. 2.*
- Bona acquisita ab vxore constante matrimonio, præsumuntur acquisita de bonis mariti. *decif. 83. numer. 10. Sacratio tom. 2.*
- Et ideo in eis non potest præiudicare filijs. *ibid.*
- Bona minorum, quando sunt vendenda, debent palam poni edita. *decif. 406. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Bonorum debitoris decocti, discussione pendente, potest fieri consignatio bonorum eius creditoribus, data cautione de restituendo prioribus, & posterioribus, & hoc ex Bulla Pij IV. super reformatione Signaturæ Iustitiæ. *ibid. num. 11.*
- Bona capta vigore hypothecæ, possunt vendi. *decif. 669. num. 8. Coccino tom. 3.*
- Bona capta vigore Saluiani, non possunt alienari. *ibidem numero 8.*
- Bona inculta, an veniant appellacione possessionum. *decif. 254. num. 37. Coccino tom. 2.*
- Bona proximioribus videtur relinquere qui moritur ab intestato. *decif. 550. num. 7. Coccino tom. 3.*
- Bona data in dotem, si fuerint æstimata, transeunt in dominium viri. *decif. 590. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
- de Bonis suis, si defunctus in eius vita fuit spoliatus, sicut ipse potuisset agere ad reintegrationem, ita quoque possunt eius hæredes. *decif. 559. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
- Bona debent transire cum suo onere. *decif. 328. num. 7. Coccino tom. 2.*
- Bona defuncti sunt consignanda eius hæredi. *decif. 676. num. 2. Remboldo tom. 3.*
- Bona consequi possumus etiam remedijs possessorijs. *decif. 559. num. 17. Vbaldo tom. 3.*
- Bona ubi fuerunt in alicuius patrimonio incorporata, separatio amplius, vel diuisio fieri non potest, nisi in casibus à iure expressis. *decif. 561. num. 17. Merlino tom. 3.*
- Bonorum appellacione veniunt omnia bona tam mobilia, quam immobilia. *decif. 89. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Bona filij si sint acquisita ex liberalitate consanguineorum ex latere patris in eis succedit pater exclusa matre. *dec. 561. n. 3. Merlino tom. 3.*
- Bona hypothecata si alienentur, transeunt cum sua causa. *decif. 675. num. 7. Coccino tom. 3.*
- Bonis propter delictum, si hæres sit priuatus à testatore, an data absolutione plenaria à Principe, illa recuperet. *decif. 715. num. 8. Manzanedo tom. 3.*
- Bona donata, dum quis aserit esse fideicommissi o subiecta, id ipse debet facere constare, cum non sufficiat sola assertio. *decif. 460. num. 19. Remboldo tom. 2.*
- Bona licet quis habeat, tamen si sint sub sequestro, non obstant petitioni alimentorum. *decif. 166. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Bona aliqua quando constar esse testatoris, qui fideicommissum in bonis suis ordinauit, tunc absque dubio ea quoque sunt restituenda. *decif. 518. num. 11. Vbaldo tom. 3.*
- Bona recuperans per viam quoræ tenetur creditoribus pro rata. *decif. 635. num. 2. Coccino tom. 3.*
- in Bonorum certorum possessionem, si quis fuerit immis-

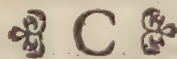

sus, tunc de eius possessione non est controuertendum. *decis.*
187. numer. 2. Manzanedo tom. 2.
 Bona conditionalia, quando remaneant libera penes hære-
 dem. *decis. 493. numer. 17. Coccino tom. 2.*
 Bona existentia in Ciuitate comprehenduntur sub verbis in Ter-
 ritorio, & districtu talis Ciuitatis. *decis. 6. numer. 7. Duno. ro. 2.*
 Bona quæ sita per virum, vel uxorem constante matrimonio, ex
 communi obseruantia non efficiuntur communia. *decis. 221.*
numer. 7. Sacrato tom. 2.
 in Bonorum omnium obligatione non censetur quis voluisse
 comprehendere ea, quæ subiecta sunt alieno dominio. *decis.*
120. numer. 14. Remboldo tom. 2.
 Bona restitutioni subiecta censetur quis habere, non ab eo, qui
 ea restituit, sed à grauante. *decis. 331 numer. 6. Remboldo tom. 2.*
 Bona communia non presumuntur hæres voluisse describere in
 inuentario bonorum hæreditariorum. *decis. 591. numer. 9.*
Manzanedo tom. 3.
 Bona habere ex gratia, aliud est, & aliud ex privilegio. *decis.*
714. numer. 8. Manzanedo tom. 3.
 Bona aliena non possunt hypothecari. *dec. 405. n. 3. Merlino to. 2.*
 Bona censuata ad quoscumque hæres, secundum eorum
 propriam naturam possunt transferri. *decis. 510. numer. 24. Pi-*
rouano tom. 3.
 Bonorum debitoris excussio non est facienda, quando satis ap-
 parer eam futuram frustratorem. *decis. 666. n. 9. Manz. tom. 3.*
 ad Bonorum futurorum hypothecæ effectum sufficit, quod res
 aliquando fuerit in dominio donantis. *decis. 450. numer. 4. Man-*
zanedo tom. 2.
 Bona tanti valere presumuntur, quanti fuerunt vendita, & in-
 solutum data. *decis. 462. numer. 1. Remboldo tom. 2.*
 sub Bonorum omnium legato an veniant etiam bona stabilia.
decis. 89. numer. 1. Remboldo tom. 2.
 Bona non possunt permanere in familia, nisi simpliciter ad omnes
 eiusdem familie deferantur. *Rub. in Annor. decis. 632. n. 66.*
Coccino tom. 3.
 sub Bonorum nomine venit etiam nomen debitoris. *decis. 481.*
numer. 14. Coccino tom. 2.
 Bona si existant ad æstimum venditoris, si venditor soluat col-
 lectas, & onera, non potest de nouo grauare emptor ad illa
 soluenda. *decis. 628. numer. 3. Manzanedo tom. 3.*
 Bona, quod deuenierint ad aliquem iure hæreditario, probari
 potest ex eius confessione. *decis. 410. nu. 15. Manzanedo tom. 2.*
 Bona sibi obligata potest retinere creditor, & etiam petere
 creditum. *decis. 238. numer. 10. Remboldo tom. 2.*
 Bonorum pupilli venditio, quando fit, requiritur consensus
 tutoris. *decis. 406. numer. 18. Coccino tom. 2.*
 Bona omnia, dum testator voluit, vt in sua domo, & familia
 permanerent, id non potest fieri absque perpetuo fideicom-
 missio. *decis. 518. numer. 4. Vbaldo tom. 3.*
 Bona iam donata non possunt venire in secunda donatione.
decis. 716. numer. 14. Vbaldo tom. 3.
 pro Bonorum redemptione facienda ad libitum, quis cogi non
 potest res suas proprias vendere, & distrahere. *decis. 639. nu-*
mer. 7. & 9. Manzanedo tom. 3.
 Bonorum restitutio non est amplius facienda, quando illi qui
 restituere tenebatur, superuenit titulus ea retinendi, ac ex-
 tinctum ius ad cogendum illum ad restitutionem. *decis. 556.*
numer. 25. Pironano tom. 3.
 Bona sua, si quis alicui donauerit, postquam in donatarium
 fuerunt transfusa, & in eum translata, exuuntur eorum
 prima natura, & nomine, & efficiuntur propria donatarii.
decis. 561. nu. 14. Merlino tom. 3.
 Bona possessa a filio hærede patris, presumuntur fuisse patris.
decis. 606. numer. 5. Vbaldo tom. 3.
 Et quamuis hæc præsumptio non sufficiat ad probandum,
 quod aliquid fuerit in bonis paternis, tamen iuncta cum
 alijs coniecturis est efficax. *ibid. numer. 6.*
 Bona postquam mutant possessorem eius dicuntur, & non pri-
 marii possessoris. *decis. 561. numer. 51. Merlino tom. 3.*
 Bona delinquentis an possint publicari, quando adsunt filij.
decis. 224. numer. 13. Sacrato tom. 2.
 Bona fides sufficit ad acquisitionem fructuum. *decis. 201. numer. 8.*
Pironano tom. 2.
 Bona fides, & consumptio fructuum non suffragatur in materia
 suspecta prauitatis vsurariæ. *decis. 289. numer. 11. Verosp. tom. 2.*
 Bonæ fidei possessor non potest condemnari ad restitutionem
 fructuum. *decis. 127. numer. 9. Remboldo tom. 2.*
BONIFACIANA CONSTITUTIO
 Bonifaciana constitutio quoad bona emphyteutica Ecclesiasti-
 ca Ferrariz cū emanauerit ad hoc, vt dicta bona maneant pe-
 nes ciues, ideo quando cessat ista causa conseruationis dicto-

rum bonorum in eos sumidebet interpretatio ad fauorem
 Ecclesiæ. *decis. 118. numer. 15. & 18. Remboldo tom. 2.*
 Bonifaciana constitutio si suffragatur ad effectum, vt per lineam
 finitam non dicatur vinquam deuoluere emphyteusis, & ad
 eam admittantur etiam extranei hæres, ac veniant in
 fideicommissio generali. *decis. 358. numer. 11. Coccino. tom. 2.*
 Bonifaciana constitutio emanata ad fauorem ciuium Ferrarien-
 circa bona emphyteutica Ecclesiastica quid disponat. *decis.*
117. numer. 3. & seqq. Remboldo tom. 2.
 Bonifaciana constitutio reducens Ferrariz bona emphyteutica
 Ecclesiæ ad bona allodialia expresse disponit, vt ipso iure
 feuda, & emphyteusis aperiatur Domino directo. *decis. 358.*
numer. 13. Coccino tom. 2.
 Si per annum, & mensem vasalli neglexerunt inuestitura
 Domino efflagitare. *ibidem numer. 14.*
 Bononiz adest statutum disponens, vt clerico agenti contra
 Laicum debeat reddi ius secundum formam Iuris Canonici.
decis. 438. numer. 24. Vbaldo tom. 2.
 Et sic clericus videtur excludi à beneficio aliorum statutorum.
 Bononien. Statutum de lucro dotali principaliter emanauit ad
 fauorem maritorum. *decis. 66. numer. 7. Duno. ro. 2.*
 Boves si empti sint ad terram arandam, & seminandam, dato
 vt illi perdantur, talis impensa non deducitur ex fructibus.
 & an ista opinio sit vera. *Rub. in Annor. ad decis. 444. n. 7. tom. 2.*
B R E V E.
 Breue Apostolicum super derogatione fideicommissi, vt et
 neat iuum robur, debent adimpleri in eo ordinata. *decis. 336.*
numer. 30. Remboldo tom. 2.
 Breue quod rite fuerit transumptum ex quibus doceatur. *de-*
cis. 723. numer. 3. Remboldo tom. 3.
 Breuia super prouisione beneficii conceduntur, donec expe-
 dianur litteræ non autem post expeditionem litterarum.
decis. 404. numer. 18. Remboldo tom. 2.
 Breuis executioni non est locus, si illud sit fundatum in refer-
 uatione, & ea non intrat. *dec. 90. n. 3. Vbaldo. tom. 2.*
 Breuis extensiui efficacia, quando non dependeat ab Indulto.
decis. 743. numer. 12. Carillo tom. 3.
 Breuium executioni, vt sit locus, opus est vt clausula, consti-
 to, &c. in eis posita plenè, vt concludenter iustitietur. *de-*
cis. 655. numer. 1. Merlino tom. 3.

B V L L A.

Bulla, quæ emanat ad supplicationem partis, non probatur
 præiudicium tertij. *decis. 552. numer. 11. Duno. ro. 3.*
 in Bulla, quæ emanat ad supplicationem partis, presumitur
 inesse Clausula, si ita est. *decis. 552. numer. 12. Duno. ro. 3.*
 Bulla si sit desumpta ex registro Bullarum ei fides adhibetur in
 Curia. *decis. 147. numer. 1. Remboldo tom. 2.*
 Bullæ, quæ habent appensum Plumbum cum cordulis signum
 esse originales. *decis. 103. numer. 4. Remboldo tom. 2.*
 in Bulla facultatum Congregationis Baronum, adest deroga-
 tio regulæ de iure quæ sit non toll. itaque ementes bona
 ab illa vendita, sunt exempti ab omnibus vinculis, hypothe-
 cis, &c. *decis. 329. numer. 3. Verospio tom. 2.*
 Vnde prætendentes oblationes super eis, agere debet contra
 precium. *ibid. numer. 4.*
 Bullarum sumptu adhibetur fides, si appareat illud esse legiti-
 mè extractum ab eorum originali habentibus plumbum,
 aliaque quæ denotent esse originalia. *dec. 147. n. 4. Remboldo tom. 2.*
 Circa declarationem nonnullarum Bullarum vide in calce Index
 circa declarationes variarum rerum.

C A D V C I T A S.

Caducitas censetur remissa ob solam canonis petitionem.
decis. 708. numer. 6. Manzanedo tom. 3.
 Caducitas incurta omnis censetur remissa stante receptione
 canonum. *decis. 509. numer. 12. Remboldo tom. 3.*
 Caducitas, quando est turbida, non potest Dominus directus
 capere possessionem rei, non citatis existentibus in eius pos-
 sessione, & interim isti sunt manutenendi. *decis. 420. numer. 20.*
 & 21. Vbaldo tom. 2.
 Caducitas non intrat, quando quis tenebatur aliquid solue-
 re, puta frumentum in certo loco, nisi ex aduerso probe-
 tur, quod ipse habebat commoditatem in illo loco, ad
 effectum illud recipiendi. *decis. 226. numer. 7. Sacrato tom. 2.*
 Alias remanet solum actio ad canones exigendum. *ibid. n. 8.*
 Caducitas, & priuatio dominij nullo modo potest conuenire
 simplici conductori, sed potius emphyteutæ. *Rub. in Annor.*
ad decis. 420. numer. 71. tom. 2.

Caducitas non potest intentari ob non solutionem, si triennium non sit lapsum *decis. 43. num. 8. Remb. tom. 2.*
Caducitas emphyteusis per delictum, vel culpam non inducitur, nisi dominus directus velit, & ideo requiritur eius declaratio. *Rub. in annot. ad decis. 420. num. 62. Vbaldo tom. 2.*
Caducitas non inducitur ob culpam, nisi præcedat declaratio domini. *ibid. num. 63.*
Caducitas, ut excusetur, sufficit quælibet causa etiam fatua, & irrationabilis. *decis. 281. num. 5. Verospio tom. 2.*
Caducitatis effectus nemo Dominus agere potest ante plenam, & concludentes domini probationes. *decis. 281. numer. 6. Verospio tom. 2.*
Caducitatem intentans, quia linea est finita, onus id probandi incumbit agenti. *decis. 509. num. 8. Remboldo tom. 3.*
Caducitati ob lineam finitam non est locus, quoties aliquis extat ex dicta linea. *decis. 383. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
Caducitatis pactum per cessationem solutionis non repugnat contractui censuali. *decis. 510. num. 25. Pironano tom. 3.*
Caducitatis, vel devolutionis effectum dominum debet plenam, & concludentem probare. *decis. 281. num. 1. Verospio tom. 2.*

C A L C U L V S.

Calculus de fructibus, cuius dies adhuc non cecit, est nullus, & nullum quoque mandatum, dum eius vigore fuit relaxatum. *decis. 452. num. 3. Remboldo tom. 2.*
Calculus initus contra tenore concordie celebratae inter partes, est nullus. *decis. 452. num. 5. Remboldo tom. 2.*
Calculus peritorum si sit imperfectus non probat. *decis. 317. num. 15. & 16. Vbaldo tom. 2.*
de Calculi errore, quando non possit dari. *decis. 218. numer. 6. Pironano tom. 2.*

C A L V M N I A.

Calumniæ omnis suspicio, quando in totum dicatur sublata. *decis. 727. num. 16. Merlino tom. 3.*
Calumniæ iuramentum sufficit, quod semel sit præstitum, nisi superveniat nova causa calumniæ. *dec. 583. num. 3. Remboldo tom. 3.*
Calumniandi ansa est tollenda, & ideo inuenta fuit pœna talionis. *decis. 727. numer. 15. Merlino tom. 3.*

C A M B I A.

Cambia, quando dicantur vera, & realia. *decis. 23. n. 1. Vbal. t. 2.*
Cambia, si non petantur ratione commissæ moræ, sed ratione conventionis, & mandati, tunc non obstat defectus intimationis. *ibid. num. 2.*
Cambia nundinalia, aliquando fiunt per quatuor, & plures menses ante nundinas. *decis. 477. numer. 8. Coccino tom. 2.*
Cambii fideiussor censetur liberatus per extinctionem eius, & constitutionem alterius. *decis. 458. num. 5. Coccino tom. 2.*
Cambii litteræ sunt executioni demandandæ, quando concurrunt debita requisita. *decis. 353. num. 1. Coccino tom. 2.*
Cambii litteræ, quæ ad usum transmittuntur pro eis soluendis semper datur congruum tempus. *decis. 477. numer. 9. Coccino tom. 2.*
Cambiorum fideiussor non potest conveniri, si cambia non sint solidata cum ipso. *decis. 353. num. 10. Coccino tom. 2.*
Limita tamen hoc, si fideiussor obligatus fuerit vii principalis, principaliter, & insolidum. *ibid. num. 11.*
in Cambiorum materia consuetudo, & usus potissimum est attendendus. *decis. 45. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
de Cambiorum realitate ut constet, quid sit perquirendum, & verificandum. *decis. 45. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
Camera Papæ dissoluta per obitum Papæ, dona ad ipsam non possunt spectare. *decis. 322. numer. 4. Coccino tom. 3.*
Camera Commissarius capiendi possessionem beneficii nomine eiusdem Camera non servata forma Brevis, est nulla. *decis. 404. num. 12. Remboldo tom. 2.*
Cameralis obligatio non impeditur per ea, quæ requirunt altiores indaginem. *decis. 196. num. 5. Verospio tom. 2.*
Cameralis obligatio continet in se clausulam pro omnibus, quorum interest. *decis. 107. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
ad Campanæ, vel tubæ sonum Communitas congregari debet, quando aliquid est intimandum. *decis. 290. num. 1. Coccino tom. 2.*

C A M P S O R.

Campfor, qui dedit cedulam banchariam pro solutione pensionis, si non soluat, & Titularis passus sit aliquod damnum, non tenetur, cum ipse Titularis sit in pari, vel maiori culpa. *decis. 386. num. 32. Vbaldo tom. 2.*
Campfor, qui dedit cedulam banchariam soluendi pensionem, non potest soluendo constituere pensionarium in quasi possessione exigendi, cum sit simplex fideiussor. *decis. 386. n. 21. Vbaldo tom. 2.*

C A N A L I S A Q V A.

Canalis aquæ dominium non probatur ex illius expurgatione facta ab eo, qui prætenditur dominus. *decis. 38. num. 9. Verospio sen. tom. 2.*
Canalis aquæ expurgatio cuique competit servitutem habenti decendi aquam etiam invito Domino fundi. *ibid. num. 10.*
in Canalis aquæ emptione, quando non inferatur ad dictam aquam dominium. *decis. 75. num. 2. Verospio tom. 2.*
Cancellaria quotidie dat literas Cagistris fabricæ Confraternitatis laicorum deputatæ ad aliquod opus pium exercendum, & quando, & qualiter id procedat. *decis. 482. num. 35. 36. & 40. usque ad finem, Coccino tom. 2.*
Cancellationes, & additiones in testamento factæ, censentur factæ de tempore confecti testamenti, & cum consensu ipsius testatoris. *decis. 122. num. 30. Dunozeo tom. 2.*
Cancellatum, si reperiatur testamentum penes ipsum testatorem, cancellatio præsumitur facta de eius ordine. *decis. 22. num. 1. Sacrato tom. 2.*
**Cancellatum si reperiatur testamentum, quando in eo est instituta pia causa, talis cancellatio non præsumitur facta de voluntate testatoris. Limita ut num. 5. 6. & 7. decis. 22. num. 4. Sacrato tom. 2.
Canina panni, si est in petia plus valet, quam si sit de per se. *decis. 388. num. 8. Coccino tom. 2.***

C A N O N E S.

Canones dum adeo severe inhibuerunt, ut Clerici bona Ecclesiæ nequeant dare consanguineis, eorum intenus fuit, ut tantus in suos omnia effundendi impetus refrenaretur. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 115. tom. 2.*
Canones sacrum opere abhorrent matrimonia clandestina. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 42. tom. 2.*
Canonem non solvens ex causa absentia, non incidit in caducitatem, sed excusandus venit. *decis. 509. numer. 3. Remboldo tom. 3.*
Canonem recipiens, ut sibi præiudicet in qualitate inuestiturae, debet ei constare id, quod contra se permittit. *dec. 504. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
Canonis solutio facta iuxta formam concessionis, maxime, quando fuit facta per longum tempus deseruit pro adminicu ad probandum dominium. *decis. 597. num. 6. 7. & 11. Manzanedo tom. 3.*
Canonis solutio est actus consequentius, & ideo si non tenet locatio, non etiam patrocinator solutio. *decis. 611. num. 10. Pironano tom. 3.*
Canonis solutio si excedat tempus 30. annorum, probat dominium in vim prescriptionis. *decis. 611. numer. 21. Pironano tom. 3.*
Canonum præstatio præscribitur spatio 30. annorum. *decis. 372. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
Canonum solutio non concludit dominium ad obtinendam devolutionem. *decis. 21. num. 8. Dunozeo tom. 2.*
Canonum solutiones coadiuvant probationem domini. *decis. 476. num. 9. Manzanedo tom. 2.*
Canonum solutiones non augent probationem domini, si non excedant tempus 30. annorum. *decis. 611. num. 10. Pironano tom. 3.*
pro Canonibus competat actio non modo personalis, sed etiam realis. *decis. 372. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

C A N O N I C A T V S.

Canonicatus qualitas momento temporis acquiratur. *decis. 717. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
Canonicatum, & Archidiaconatum, si quis obtineat in eadem Ecclesia, debetur ei duplex distributio. *decis. 124. numer. 1. Remboldo tom. 2.*
Canonicatum, & dignitatem obtinens, vel duo beneficia alias inæqualia ex dispensatione, vel consuetudine, residere debet in digniori. *decis. 703. num. 1. Remboldo tom. 3.*
Canonicatum electio Ecclesiæ Cathedralis Ferrariensis spectat ad Capitulum. *decis. 531. num. 2. Remboldo tom. 3.*
Canonicatum electio spectans ad Capitulum, est diuersus actus à confirmatione, quæ spectat ad Episcopum. *decis. 588. n. 24. Vbaldo tom. 3.*
Canonicatus poenitentiarius debet prouideri per concursum, præiux examine in Regnis Hispan. *decis. 343. n. 1. Carilo tom. 3.*
Canonicatus possessio ex quibus arguatur. *decis. 499. numer. 4. Pironano tom. 2.*
Canonicus, & præbendæ ratione, ut quis teneatur residere, non videtur iure cautum. *Rub. in Annot. ad decis. 576. num. 14. tom. 3.*
Canonicatum provisio, quando dicatur electiva. *decis. 654. num. 1. Coccino tom. 3.*

Canonicatus, quando dicantur electiui. *dec. 588. n. 1. Vbal. to. 3.*
 Canonicatus respectu requiritur maior scientia, quam in prima tonsura, cum in eo exigatur consilium, & industria. *decis. 539. num. 9. Coccino tom. 3.*

CANONICVS.

Canonicus absens à Capitulo absq; eius licentia an possit optare. *decis. 571. num. 9. Remboldo tom. 3.*
 Canonicus absens causa studiorum non lucratur distributiones quotidianas, etiam si super absentia habeat licentiam à Papa. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 148. tom. 3.*
 Canonici non possunt percipere distributiones quotidianas tempore trium mensium, quo licitum est eis abesse. *ibid. n. 149.*
 Canonicus, quando abest ex causa suæ Ecclesiæ, & cum licentia Superioris lucratur omnes fructus, perinde ac si esset, præsens. *decis. 1. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 Canonico absenti, quando non possint denegari distributiones quotidianæ. *ibid. num. 4.*
 Canonico absenti ex iusta causa debetur grossa. *decis. 1. num. 13. Sacrato tom. 2.*
 Canonicus habens licentiam à Capitulo abessendi, ea absentia illi non præiudicat. *decis. 434. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Canonicus non potest dici abesse à Capitulo sine licentia, si tempore indulgentum, ut abesse possit, adhuc daret. *decis. 571. num. 12. Remb. tom. 3.*
 inter Canonicos mortuos, & absentes est magna differentia. *decis. 1. num. 9. Sacrato tom. 2.*
 Canonici mortui non possunt dici de Capitulo. *ibid. num. 10.*
 Canonicis grossa non debetur, si sint abientes. *ibid. num. 11.*
 Canonicus, ut non dicatur amissionis ius suum circa optionem, quid sufficiat. *decis. 571. num. 13. Remboldo tom. 3.*
 Canonicus indultum Apostolicum habens percipiendi fructus Canonicatus in absentia, cum ea integritate, cum qua illos perciperet, si Ecclesiæ deseruiret, nec sub eo complectuntur distributiones quotidianæ. *Rub. in annot. ad decis. 576. numer. 138. tom. 3.*
 Canonicus celebrans Missam extra chorum tempore, quo Horæ canonicæ decantantur, non dicitur interesse eis, & sic illarum distributiones accipere non potest. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 133. tom. 3.*
 Et refertur super hoc declaratio Congregationis Concilij. *ibid. num. 134.*
 Canonico, si impertita fuerit licentia abesse à Capitulo per aliquod tempus, tunc illud incipit currere non à die licentiae, sed à tempore, quo abesse incipit. *decis. 571. numer. 11. Remboldo tom. 3.*
 Canonico absenti sine iusta causa Capitulum non potest condonare, ut distributiones quotidianas lucretur. *decis. 1. n. 22. Sacrato tom. 2.*
 Canonici etiam pro negotijs proprijs licitum est, se absentare ab Ecclesia. *decis. 1. numer. 18. Sacrato tom. 2.*
 Canonici ob Negotia propria tunc licitum est, se ab Ecclesia absentare, quando agitur de magno periculo corporis, vel amissionis rerum. *ibid. num. 12.*
 Canonicus tunc ab Ecclesia ob negotia sua potest se absentare, quando illa negotia non possunt per procuratorem geri. *ibid.*
 Canonici, qui principaliter propter lucrum distributionum intrant chorum, peccant graviter, & simoniam mentalem committunt. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 110. tom. 3.*
 Et tamen super hoc in foro exteriori non solet fieri scrupulus quodq; valde deplorandum est. *ibid. num. 111.*
 Canonici non debentur distributiones, licet Canonici essent de tempore relictj, & collectionis fructuum, nisi quatenus sint de Collegio. *decis. 322. num. 9. Coccino tom. 2.*
 Canonici, quibus accreuerunt distributiones quotidianæ absentium possunt consentire ne illi, qui eas iam perdiderunt teneantur restituere. *Rub. in annot. ad decis. 576. n. 160. to. 3.*
 Idq; est longe diuersum à pactione, qua quis distributiones in absentia lucretur. *ibid. num. 161.*
 Canonici, si per pactum possent remittere non interessentibus distributiones quotidianas, sequeretur collusio inter eos, & qualis. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 168. tom. 3.*
 Canonici, si aperiretur illa ianua, ut possent sibi ipsis remittere distributiones quotidianas, socordia pfallere debentium sensim augetur, Ecclesia, & Chorus suis ministris destitutus appareret. *ibid. num. 169.*
 Canonici per distributiones quotidianas de negligentibus sunt diligentes, de somnolentis vigiles, & de tardis assueti ad frequentandas Horas canonicas. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 73. tom. 3.*
 Canonici inuitantur ad diligentem residentiam in choro per distributiones quotidianas. *Rub. in annot. dec. 576. n. 107. to. 3.*

Canonici principaliter intrant chorum propter Deum, secundario vero propter ea, quæ adijciuntur. *ibidem num. 108.*
 Canonicus infirmus lucratur distributiones quotidianas, dum tamen agritudo præstet iustam causam absentiae. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 125. tom. 3.*
 Canonico infirmo non debentur distributiones quotidianæ, dum tempore rectæ valetudinis diuinis interesse solitus non erat. *ibid. num. 126.*
 Canonico non debentur distributiones quotidianæ cessante legitima causa interessendi diuinis, ac in vinea Domini aspernatur laborare. *ibid. n. m. 127.*
 Canonici nonnulli, quantum ad honores, potestatem, & dominia vsque ad vnguem, & ultra obseruant iura sibi concessa. *ibid. num. 128.*
 Sed in quantum ad seruitium, ordines, & labores in Ecclesia iumentos sunt tanquam testudines, & cancri. *ibid.*
 Canonici, qui actualiter in Choro non interfunt diuinis, non habent intentionem fundatam pro consecutione distributionum quotidianarum. *ibid. num. 130.*
 Canonicus, si moriatur, antequam fiat diuisio distributionum de Massa grossa, portio ipsum tangens accrescit Capitulo, seu successori, si tunc sit electus, non autem ad heredem mortui Canonici. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 29. tom. 3.*
 Canonico, qui personale non exhibet ministerium, non debentur distributiones quotidianæ. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 137. tom. 3.*
 Canonici, ut constituent Collegium, non sufficit sola denominatio, sed nonnulla alia quoque debent concurrere. *decis. 633. num. 16. Coccino tom. 3.*
 Canonici in Ecclesia adsunt tanquam membra, & non vt singulares, sed vt Collegium. *decis. 292. num. 8. Remboldo tom. 3.*
 de Canonici alicuius Ecclesiæ, quando fit mentio, ex hoc potest desumi aliquod signum collegialitatis dictæ Ecclesiæ. *decis. 633. num. 11. Coccino tom. 3.*
 de Canonici solent murmurare plebei, asserendo eorum ministerium non esse purum propter Christum, sed propter nummos. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 102. tom. 3.*
 Canonici solent esse diligentes, quando pinguis est distributio, negligentes vero, quando est nulla, vel tenuis. *ibid. n. 103.*
 Canonici nonnunquam fingunt itinera petere per negotijs Ecclesiæ, asserentes causam esse arduam, & occultam, & non reuelandam, sub qua vmbra percipiunt distributiones quotidianas, sed male, & contra mentem sacrorum Canonum. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 179. tom. 3.*
 Canonici, qui optare debent, si assensu sit ex licentia Capituli tunc admittitur ad optionem per procuratorem. *decis. 434. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Canonicus antiquior, si ex aliqua incapacitate optare non potest, tale ius spectat ad sequentem Canonicum, & quid sibi præiudicauerit. *decis. 571. num. 14. Remboldo tom. 3.*

CANONIZATIO.

Canonizatio fideicommissi facta ab antecessore, non potest impugnari per successorem habentem causam ab eo. *dec. 649. num. 17. Pironano tom. 3.*
 de Canonizatione gratiæ, quando non agitur, sufficit sola supplicatio etiam litteris non exhibitis. *dec. 292. n. 13. Remb. to. 3.*

CAPELLA.

Capella vna, si sit in medio Ecclesiæ, & nihilominus non subijciatur in spiritualibus Prælato, qui est superior illius Ecclesiæ, est opinio satis noua, & insolita. *decis. 597. num. 2. Sacrato tom. 3.*
 Capellæ regulariter sequuntur naturam Ecclesiæ, intra cuius ambitum sitæ sunt. *ibid. num. 3.*
 Capellæ, quare in particulari non consecrantur. *ibid. num. 4.*
 Capellam dotans clericus, ex quo argui possit, quod eam dotauerit ex bonis patrimonialibus. *dec. 655. n. 6. Merl. to. 3.*
 Capella in aliqua Ecclesia, quod sit exempta à Titulari illius Ecclesiæ non est inconueniens. *decis. 686. n. 19. Sacrato tom. 3.*
 Capella principalis facit vnum corpus cum suis Capellis inferioribus. *decis. 686. num. 14. Sacrato tom. 3.*
 Capitalis pars posita ab vno ex socijs si perimatur, non tenetur socius ille iterato ponere, quia finita est societas, & quando id procedat. *decis. 454. num. 19. to. 30. Merlino tom. 2.*

CAPITVLVM.

Capitulum quando est regulare, tunc vigore obedientiæ, & professionis eunt amouibiles omnes officiales, licet alias de sua natura essent perpetui. *decis. 255. num. 12. Coccino tom. 2.*
 Capitulum, & Episcopus non possunt subuertere decreta circa statum Ecclesiæ, qui sunt iam firmati transactione, & etiam auctoritate Apostolicâ obseruantia comprobantur. *decis. 515. n. 1. Pironano tom. 3.*

Capitulum, & Episcopus statui possunt circa numerum Canoniceum. *decis. 499. num. 9. Pironano tom. 2.*
 Capitulum, & Episcopus sunt veluti vnum corpus, cum Episcopus sit Caput, & Canonici sint membra. *decis. 588. n. 23. Vbaldo tom. 3.*
 inter Capitulum, & Episcopum adest magna communio, & talis, vt infirmum faciunt vnum corpus. *decis. 530. numer. 42. Pironano tom. 3.*
 Capitulum, & Episcopus faciunt vnum corpus, & quantitas communio inter eos. *decis. 531. n. 14. Remboldo tom. 3.*
 Capitulum, si Canonici aliqui faciant in aliqua Ecclesia, Beneficiati non possunt facere aliud, ne dicatur in eadem Ecclesia esse duo capita. *decis. 214. n. 12. & 13. Sacratio tom. 2.*
 Capitulum vt circetur, sufficit, quod citatio sit executi contra prepositum, & Canonicos, etiam per affixionem ad valuas. *decis. 292. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 Capitulum si de vacante, vel eius Vicarius potest congregare Synodum, & in eo deputare examinatores Synodales. *decis. 437. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Capituli consensus Sede vacante, quo ad receptionem clericorum subditi a non suo Episcopo, ex quo eliciatur. *decis. 670. num. 32. Pironano tom. 3.*
 Capitulum non potest condonare Canonico absenti sine iusta causa, vt distributiones quotidianas lucretur. *decis. 1. n. 22. Sacratio tom. 2.*
 Capitulum, quando dicatur habuisse pro valida licentia ab eo data Canonico absentiendi. *decis. 434. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Capitulum, ex quo arguatur, vt intellexerit licentiam ab eo datam Canonico absentiendi, currere incipisse a die absentiae, non autem a die concessionis. *ibid. num. 9.*
 Capitulum de consuetudine potest habere iurisdictionem. *decis. 397. num. 15. Coccino tom. 2.*
 Capitulum potest agere, dum tractatur de preiudicio Ecclesie, & Episcopatus. *decis. 115. num. 10. Pironano tom. 2.*
 Capitulum non minus, quam Monasterio competit ex persona Monachi remedium adimplicandae. *ibid. num. 11. & 12.*
 Capitulum, quando iudicialiter procedit contra tertium, promulgando sententiam, tunc ille tertius omni iure potest appellare ad superiorem. *decis. 13. num. 7. Coccino tom. 2.*
 Capitulum sine dubio potest statuere circa obedientias, & temporalitates suas certis modis, & formis inter Canonicos distribuendas. *decis. 571. n. 5. Remboldo tom. 3.*
 Capitulum de iure habet consortium cum Episcopo in consumatione actus demandati. *decis. 530. num. 43. Pironano tom. 3.*
 Capitulum, si elegerit Notarium ob eius benemerita erga illud, non potest per successores Capituli ea electio reuocari. *decis. 255. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Capitulum, vel Abbas quod habeant territorium separatum ab Episcopo cum id non presumatur, venit probandum. *decis. 600. num. 24. Vbaldo tom. 3.*
 Capitulum ratione consorcij cum Ordinario, potest vti facultate sibi communicata. *decis. 530. num. 29. Pironano tom. 3.*
 Capituli sola determinatio non sufficit ad probationem Collegij. *decis. 633. Coccino tom. 3.*
 de Capitulo non possunt dici Canonici mortui. *decis. 1. num. 10. Sacratio tom. 2.*
 Capituli tota auctoritas, etiam in his, quae requirunt speciale mandatum, transit in eius Vicarium. *decis. 670. num. 34. Pironano tom. 3.*
 de Capitulo omnes illi, qui sunt, debent participare de omnibus emolumentis Mensae Capitularis. *decis. 124. numer. 9. Remboldo tom. 2.*
 Capitulum Caesarangustanum habet statutum, vt Officiales Capituli sint ad nutum amouibiles, & an habeat quoque locum in notario. *decis. 255. num. 8. 10. & 11. Coccino tom. 2.*
 per Capitula separata non dicitur aliquid in concordia positum, si omnia respiciant vnitatem instrumenti, & simul sint conspectiva. *decis. 382. num. 5. Coccino tom. 2.*
CAPTATORIA VOLUNTAS.
 Captatoria voluntates dicuntur illae, quae sunt representandi futuri nondum accepti beneficii. *decis. 272. num. 6. Dunozer tom. 2.*
 Captatoria voluntates non illae dicuntur, quae representant iam receptum beneficium. *ibid. num. 7.*
 Captatoria non dicitur illa institutio, quae in praeteritum, & non in futurum est collata. *decis. 272. numer. 11. Remboldo tom. 2.*
CAPVIT.
 Caput humanum, licet sit dignius reliquo corpore, non propterea iudicatur tamquam res diuersa a corpore. *decis. 686. num. 4. Sacratio tom. 3.*
 Par. IV. Recent. Tom. III.

in Capita cum patris nepotes, quando dicantur vocati. *decis. 198. num. 31. Coccino tom. 2.*
 Capita duo, si dentur in eodem corpore, est monstruosum. *dec. 686. num. 13. Sacratio tom. 3.*
CARCEER.
 Carcer est mala mansio adeo, vt morti aequiparetur. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 59. tom. 3.*
 Carcer est locus immensum cruciatuum. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 57. tom. 3.*
 Carcer appellatur squalor in iure. *ibid. num. 56.*
 Carcer est locus perpetua morte cecatus, & perennium lacrymarum, in quo plura subferuntur tormenta. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 55. tom. 3.*
 Carceris metas ex iniusta carceratione non dicitur purgatus, & eo, quia is, qui metu carceris se obligat, in actu ipso obligationis extra carceres fuit constitutus. *decis. 702. num. 13. Vbaldo tom. 3.*
 Si postea fuerit ad carceres reductus, donec accederet alicuius ratificatio. *ibid. num. 14.*
 Carceris intentio, si facta sit obligatio est nulla, quae nullitas infuit etiam in nullitate obligationis eorum, qui se obligant pro excarcerando excarceratum. *ibid. num. 15.*
 in Carcere tempus, quo quis est, computatur in tempore, quo debet in exilio esse. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 58. tom. 3.*
 a Carceribus se eximendi gratia, si quis aliquid faciat, ei non obest. *decis. 62. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 in Carceribus dum est facta obligatio, & ad fauorem eius qui carcerationem inualide procurauit est nulla. *decis. 702. num. 12. Vbaldo tom. 3.*
CARCERATIO.
 Carceratio satis dicitur apparere iniusta, si auctoritate propria ipsius creditoris, debitor fuerit captus. *decis. 702. numer. 10. Vbaldo tom. 3.*
 Carceratio dicitur iniusta, dum absque alia probatione debitor, quis fuerit captus. *ibid. num. 11.*
 Carcerationis debitoris, quando prima causa substat, facta est, quod postea ex nouiter deductis ostendatur non esse locum excarcerationi, si constet de debito liquido. *decis. 742. num. 25. Coccino tom. 3.*
CARCERATVS.
 Carceratus iniuste quis dicitur, si absque mandato, vel decreto Iudicis, & nulla precedente probatione in carcerem fuerit detrusus. *decis. 251. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Carceratus iniuste, quando quis fuit, & se in carcere obligauit ad fauorem eius, qui carcerationem curauit, nulla est obligatio. *ibid. num. 2.*
 Carceratus dicitur semper esse in cruciatu, cum & carcer sit species tormenti. *Rub. in Annot. ad decis. 617. n. 58. tom. 3.*
 Carceratus, si aliquid fateatur, talis confessio dicitur violenta sine alia tortura. *ibid.*
 Carceratus est adeo meritum subuenire, vt hoc opus Apostolus aequiparet martirio, & amissioni bonorum. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 63. tom. 3.*
 Carceris, sic praesto esse debemus, perinde ac si cum illis carcerati essemus. *ibid. num. 64.*
 ad Carceratorum fauorem nulli dies sunt feriati, vt incunstanter, & semper possit eis subueniri. *ibid. num. 64.*
 Carceratis ita inferendum est, vt eorum catenae lacrymis madidae felicius rubigo suscipiat, & alia. *ibidem numer. 65. 66. & 67.*
 Carceratis non est vnum exitium, sed multifaria morte praemuntur, dum carceris squalore torquentur. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 56. tom. 3.*
 Carceratorum negotia desideria appellantur, quae si iusta sint, vltro debent exaudiri. *Rub. in annot. ad decis. 617. n. 60. tom. 3.*
 Carceratorum miserrima, & deploranda conditio, cum carcer sit cella gemituum, tristitiae domus, & apud superos Plutonius hospitium. *ibid. num. 54.*
CARDINALIS.
 Cardinalis consensus, quando requiratur in provisione beneficii vacantis per obitum eius familiaris, & quid de Cardinali collatore. *decis. 654. num. 66. & 67. Coccino tom. 3.*
 Cardinali non creditur in prauiudicium tertij. *decis. 171. num. 3. Sacratio tom. 2.*
 Cardinalis familiaris si quis sit, non definit esse talis, si obtineat beneficium residentiale alibi. *decis. 573. numer. 16. Pironano tom. 3.*
 Cardinalis Patronus, vel Cardinalis collator, qui praefatur in collatione beneficii vacantis per obitum familiaris Cardinalis, &c. *decis. 654. num. 45. Coccino tom. 3.*
 Cardi-

Cardinalis privilegiatus non debet vti privilegio contra alium Cardinalem privilegiatum. *decis. 654. num. 34. Coccino tom. 3.*
Cardin. Arigonius laudatur. *decis. 570. num. 13. Manz. tom. 3.*
Cardinales non collatores, dum conferunt beneficia, quo iure dicantur conferre. *decis. 539. num. 17. Pironano tom. 3.*
Cardinales Ordinarii collatores conferendo beneficia, dicuntur iure proprio conferre, & non Papæ, ibid.
Cardinalibus Ordinariis collatoribus per indulta eis nihil datur, sed tantummodo remouentur obstacula reservationum. *ibid. num. 18.*
Cardinales comprehenduntur sub regula Cancell. nisi ratio regulæ illos non comprehendat, vel alias sint exceptuati. *decis. 654. num. 10. Coccino tom. 3.*
Et ab antiquo tempore tenet Rota. *ibid. num. 11.*
Cardinales Episcopi, nisi adesset regula reservatoria, tenerentur conferre ad electionem Capituli in beneficiis, quorum prouisio spectat ad utrumque. *decis. 588. numer. 35. Vbaldo tom. 3.*
Cardinalibus Episcopis nihil de nouo tribuit exceptio regulæ reservatoriarum mensium, sed solum substat reservatiorem. *ibid. num. 36.*
Cardinalium exceptio à dispositis in regula 8. Cancellar. non comprehendit casum, quando ad ipsos tantum spectaret confirmatio electi ad beneficium. *dec. 539. num. 14. R. tom. 3.*
Cardinalium exceptio in reg. reservatoria octo mensium, non auget facultatem conferendi beneficia de iure communi eis concessam. *decis. 531. num. 11. Remb. tom. 3.*
Cardinales cum sint excepti à regula reservatoria 8. mensium, petiunt esse quoad eos, quin nunquam dicta regula emanasset. *decis. 531. num. 5. Remboldo tom. 3.*
Cardinales vt disponit regula 707. Cancell. non comprehenduntur sub regulis faciendis, ergo eadem regula admittit, quod comprehenduntur sub regulis edictis. *decis. 654. num. 12. Coccino tom. 3.*
Cardinales quod ligentur regul. Cancell. id non solum demonstrant regulæ antiquæ. *ibid. num. 13.*
Sed etiam verba indultorum non solum modernorum, sed etiam antiquorum. *ibid. num. 14.*
Cardinales Ordinarii collatores excipiuntur in verbis regulæ octauæ Cancellariæ. *decis. 530. num. 11. Pironano tom. 3.*
Cardinales conferentes beneficia iure ordinario, si in tempore non conferunt, an deuolutio fiat primo ad Archiepiscopum, & deinde ad Papam. *decis. 530. num. 21. Pironano tom. 3.*
Cardinalium indulta conferendi beneficia, si plus contineant, quam remotionem obstaculi, tunc conferunt iure Papæ, non autem Ordinario. *decis. 530. num. 26. Pironano tom. 3.*
Carius, qui vendit ob creditam pecuniam vsuram committit, quia lucrum acciperet ex tempore. *vor. post. decis. 160. num. 3. C. 28. tom. 2.*
Cartulatio Prothocolli non facit scripturam authenticam, sed bene clausula actum. *decis. 544. num. 30. Pironano tom. 3.*

C A S S A T V R A.

Cassatura, & lineatura in instrumento absque vlla Notarij rogari approbatione fidem non meretur. *decis. 698. numer. 9. Versp. tom. 3.*
Cassatura in instrumento, quando est facta de ipsius Notarij rogari manu, non eget approbatione. *ibid. n. 10.*
Cassatura in instrumento facta de manu Notarij rogari, censetur facta de mandato partium. *ibid. num. 11.*
Amplia multo magis id procedere, dum ex subsequentibus constat de ipsius veritate. *ibid. num. 12. C. 13.*
Et sine dubio ea conclusio procedit, quando apparet de obseruantia. *ibidem num. 14.*

C A S T R V M.

Castum reputatur eiusdem territorij illius Ciuitatis sub qua subest. *decis. 716. num. 2. Vbaldo tom. 3.*
In Castro Buroni adest statutum, quod fauore dotis appellatione scuti simpliciter prolari veniat scutum auri in auro. *decis. 412. num. 2. Coccino tom. 2.*
Castorum tutela regulariter habent diuersa bona inculca, ac zerbica. *decis. 454. num. 40. Coccino tom. 2.*

C A S V S.

Casus, quando non reperitur privilegiatus, standum est regulis generalibus. *decis. 314. num. 15. Cocc. no tom. 2.*
Casus, quando non euenit, ad nihilum ob stare debet. *decis. 556. num. 17. Pironano tom. 3.*
Casus, quando est specialis nota dignus, non venit sub generali dispositione. *decis. 682. num. 26. Sacrato tom. 3.*
de Casu à lege, vel à statuto approbato non est dubitandum. *decis. 725. num. 3. Pironano tom. 3.*
Casus refertur, qui primo intuitu videtur magnæ necessitatis

vt dicatur matrimonium validum, licet fuerit celebratum coram Sacerdote, qui nec propriam, nec delegatam habebat potestatem super tali actu. *Rub. in Annos. decis. 431. n. 36. C. 38. Manzanedo tom. 2.*
Casus, quando est specialissimus, non debet trahi in consequentiam. *decis. 107. num. 39. Coccino tom. 2.*
de Casum non cogitatum renunciatio non debet extendi. *decis. 177. num. 5. Versp. tom. 2.*
de Casu fortuito venditor non tenetur. *decis. 8. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
Casus fortuitus prouideri non potest. *decis. 18. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
Casus insolitus dicitur ille, quando Iudex imprudenter procedit. *decis. 8. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
de Casu insolito partes non presumuntur cogitasse. *decis. 18. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
Casus, si sit mixtus damno, & lucro proualere debet pars magis privilegiata, quæ est illa de damno. *decis. 64. num. 10. Sacrato tom. 2.*
Casus mixtus fauore pæ causæ sub simplici continetur. *decis. 243. num. 6. Versp. tom. 2.*
ad Casum mixtum non est trahendum statutum, si simpliciter loquatur. *decis. 17. num. 16. Dunozerro tom. 2.*
Casus omnis à statuto remanet sub dispositione iuris communis. *decis. 15. num. 11. Dunozerro tom. 2.*
Casus omnis remanet in dispositione iuris communis. *decis. 515. numer. 3. Pironano tom. 3.*
Casus à statuto non decisis remanet sub dispositione iuris communis. *decis. 66. num. 17. Dunozerro tom. 2.*
Casus substitutionis dum non venit, tunc omnia eius contemplatione gesta euanescent. *decis. 632. num. 11. Coccino tom. 3.*

C A T A S T R V M.

Catastrum non probat contra tertium, facit ramen administrum, seu presumptionem. *decis. 606. num. 4. Vbaldo tom. 3.*
Catastri liber iunctis administris probat, vel corroborat possessionem. *decis. 559. num. 9. Vbaldo tom. 3.*
Cathedralis Ecclesia sola aliquando vocatur Ecclesia. *decis. 686. num. 5. Sacrato tom. 3.*

C A V S A.

Causa actus magis attenditur, quam formalitas actus. *decis. 109. num. 9. Sacrato tom. 2.*
Causa appellationis, quando reperitur commissa à sententia satis dicitur appellatum. *decis. 547. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
Causa conseruationis familiæ, non potest dici causa finalis, cum, qui renunciant bonis propter ingressum religionis. *dec. 561. num. 65. Merlino tom. 3.*
Causa agnationis conseruanda sat est, vt sortitur effectum iuxta mentem disponentis. *decis. 561. num. 70. Merlino tom. 3.*
Causa derogationis fideicommissi, si sit commissa sub conditione, quatenus non adint bona libera in necessarium accedens, Iudex potest vocare ad iudicium omnes debitores potentis derogationem, & quare. *decis. 519. numer. 15. Vbaldo tom. 3.*
Causa à principio in quolibet contractu verisimiliter non cogitata, semper dicitur excepta. *Rub. in Annos. decis. 523. num. 44. tom. 3.*
Causa non est opus, quod exprimat in sententia, si tamen exprimat, & reperiatur falsa, vitiat sententiam. *decis. 1. num. 14. Sacrato tom. 2.*
Causa, si non reperitur commissa intra decem dies, quando fuerint habiti reuerentiales, dicitur deserta, & sententia transit in iudicatum. *decis. 517. num. 2. Remboldo tom. 3.*
Causa obligationis mulieris expressa in instrumento, dicatur inuicibilis. *decis. 370. num. 17. Remboldo tom. 3.*
Causa debet plene, & non sub inuolucro verborum exprimi, quando sumus in prohibitis. *decis. 1. num. 21. Sacrato tom. 2.*
Causa in Superiore aliquid concedente presumitur, si sit expressa in genere. *decis. 1. num. 19. Sacrato tom. 2.*
Causa aliqua dicitur diuersa stante diuersitate personarum rei, & actionis. *decis. 150. num. 10. Pamphilio tom. 2.*
Causa quando in Rota fuit introducta, non est aduendus alius Iudex. *dec. 5. 469. num. 2. Coccino tom. 2.*
Causa, quando est legitime deuoluta ad Rotam non est opus nouo processu. *decis. 688. num. 5. Dunozerro tom. 3.*
Causa cessante, cessat effectus. *decis. 25. num. 18. Sacrato tom. 2.*
Causa durante durat effectus. *decis. 452. num. 8. Remboldo tom. 3.*
Causa noua dicitur iusta, vt recedatur à contractu, si de nouo superueniat, & ab initio ipso fuit incognita. *Rub. in Annos. decis. 523. num. 38. Manzanedo tom. 3.*
Causa, quando semel fuit effecta appellabilis, semper durat talis. *decis. 323. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Causa

Causa si sit expressa in sententia non potest ex diuersa substinere, si illa sit falsa. *decis. 134. num. 21. Sacrato tom. 2.*
 Causa alienandi bona Ecclesie debet esse sufficiens, vt substituitur alienatio. *decis. 161. num. 22. Coccino tom. 2.*
 Causa, quando reperitur falsa, cessat voluntas. *decis. 25. num. 16. Sacrato tom. 2.*
 Causam quando quis fuit admissus vt talis absque vlla partis contradictione, non potest opponi legitimitas personae. *decis. 516. num. 8. Remboldo tom. 3.*
 Causa si non sit expedita intra tempus praefixum à Constitutione Aegidiana, tunc sententia laborat vicio nullitatis. *decis. 67. num. 9. Sacrato tom. 2.*
 Causam, qui vult prosequi, tenetur acta transportare. *decis. 495. num. 20. Coccino tom. 2.*
 Causa non dicitur diuersa, quando vna est connexa, & dependens ab alia. *decis. 334. num. 18. Remboldo tom. 2.*
 Causa immediata rerum est attendenda, non autem mediata, quia alias semper opus esset querere agrum Damaicenum, ubi formatus fuit primus homo. *decis. 664. num. 7. Manz. to. 3.*
 Causa expressa in decreto Iudicis interposito in contractibus mulierum sufficit, vt sit vera. *decis. 33. num. 10. Valdo tom. 2.*
 Causa ex quibus clare appareat, quod etiam fuerit commissa super nullitate spolijs. *decis. 127. num. 2. Remboldo tom. 2.*
 Causa non est opus, quod exprimitur in gratia Principis motu proprio facta, si tamen exprimitur, & reperitur falsa vitiat gratiam. *decis. 5. num. 13. Sacrato tom. 2.*
 Causa necessaria in dismembratione rerum Ecclesie est exprimenda. *decis. 68. num. 15. Remboldo tom. 2.*
 Causa illa dicitur finalis proprie, quae mouet principaliter disponentem, impulsiva vero, quae praebet occasionem. *decis. 361. num. 68. & 69. Merlino tom. 3.*
 Causam iactationis committens simpliciter loquendo dicitur reus, & si vult vt, clausula quam, & quas, efficiatur actor. *decis. 643. num. 10. Coccino tom. 3.*
 Causa, quando fuit commissa sententia non transit in iudicium, etiam si non fuerint petiti Apostoli. *decis. 733. num. 4. Merlino to. 3.*
 Id tamen verum intellige, quando constat causam intra legitimum tempus, & terminum iuris fuisse commissam. *ibid. num. 5. decis. 740. num. 26.*
 Causa publica est praferenda priuato bono. *decis. 740. num. 26. Merlino tom. 3.*
 Causa vt dicatur prophana, sufficit vt titulus causae, non se extendat ad beneficium. *decis. 526. num. 2. Pironano tom. 3.*
 Causa magis attenditur, quam exercitium. *decis. 184. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Contra Causam expressam in instrumento requiritur concludens probatio. *decis. 33. num. 4. Valdo tom. 2.*
 Causa censetur auocata in terminis, in quibus reperitur. *decis. 381. num. 3. Valdo tom. 2.*
 Causam obtinens ab habente malam fidem, non potest praescribere. *decis. 512. num. 11. Remboldo tom. 3.*
 In Causa, quando non possit dubitari, quod aliquis fuerit. *decis. 498. num. 5. Valdo tom. 2.*
 In Causis Notariorum Capitulinorum adiue, & passiuè proceditur, appellatio remota. *decis. 39. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Causa, dum commissa est alicui, non vt priuatae personae, sed ratione officij, quo fungitur, potest bene cognosci, ac expectari per eius successorem stante tamen sub delegatione. *decis. 438. num. 101. 102. & 103. Valdo tom. 3.*
 Causa si sit commissa, cum clausula parito iudicato, vt ei dicatur satisfactum, debet constare de reali partitione, & expensarum refectione. *dec. 123. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Causa quando est commissa iudici vt procedat secundum ius civile, debet pronunciare secundum statuta, & consuetudines locorum. *Rub. in Annot. dec. 378. num. 30. tom. 2.*
 Causa licet sit commissa nihilominus stante notoria iniustitia, datur appellatio. *decis. 39. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Causa quando commissa est cum clausula parito iudicato, si veniant rescindi expensae, & illae sint illiquidae, quid tunc ex stylo Rotae seruetur, vt possit procedi in causa. *decis. 123. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 Causa si sit commissa, cum clausula quam, & quas potest prosequi in peritorio, omisso possessorio. *decis. 72. num. 1. Pironano tom. 2.*
 Causae piz tunc dicuntur Confraternitates si habeant redditus distinctos ad vsus pios, qui non nisi in talibus vsibus expendi possunt. *decis. 22. num. 9. Sacrato tom. 2.*
 Ex Causis pluribus, quod quis possideat, id non est insolitum. *decis. 305. num. 5. Valdo tom. 2.*
 Causae plures, quando sunt copulatiue narratae, sufficit, vt vna subsistat ad validitatem obligationis. *decis. 364. num. 22. Coccino tom. 3.*

Causae plures licet exprimentur pro exheredatione filij, tamen sufficit, vt vna probetur, quamuis aliae non probentur. *decis. 582. num. 15. Coccino tom. 3.*
 Causa limitationis cessante debet etiam cessare ipsa limitatio. *decis. 625. num. 29. Pironano tom. 3.*
 Causa nuptiarum semper dicitur durare, quousque vita hominis durat. *decis. 331. num. 15. Remboldo tom. 2.*
 sub Causis pijs non comprehenduntur Confraternitates laicorum, sed hoc intellige in simplicibus Fraternitatibus laicorum. *decis. 22. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Causae verae possessionis in fundo aliquo sunt pascere, lignare, serere, colligere fructus &c. *decis. 234. num. 2. Pironano tom. 2.*
 in Causis restitutionis, equum quando sit, vt quis audiatur super suis exceptionibus. *decis. 435. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Causam scientiae non est necessarium, quod testis reddat, si sit verisimiliter informatus. *decis. 197. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 ad Causarum vniuersitatem si iudex sit deputatus dicitur Ordinarius & delegatus. *decis. 48. num. 9. Remboldo tom. 2.*

C A V T E L A

Cautela abundans nocere non debet. *decis. 179. num. 20. Sacrato tom. 2.*
 ad Cautelam abundantiorē ea, quae fiunt, nocere non debet, nec tollere aliquid iam concessum. *decis. 715. num. 6. Mazzanedo tom. 3.*

ad Cautelam maiorem ea, quae fuerunt obtenta detrimentum non inferunt. *decis. 337. num. 14. Merlino tom. 2.*
 ad Cautelam maiorem si promissio Apostolica fuerit obtenta, non immutat statum beneficij. *decis. 257. num. 13. Remboldo tom. 2.*

Cautela male traduntur, non vt quis eis utatur, & sic malum committatur, sed vt malitijs hominum obuietur. *Rub. in Annot. dec. 636. num. 17. tom. 3.*

C A V T I O.

Cautio non sufficit, quando melioramenta sunt rescindenda. *decis. 363. num. 8. Remboldo tom. 2.*

Et hoc maxime, quando adest tele pactum de illis omnino rescindendis. *ibid. num. 9. & 10.*

Cautio sola nuda sufficit, vbi alias plena requireretur, dum quis est honesta vir, & probatae fidei. *Rub. in Annot. dec. 617. num. 212. tom. 3.*

Cautio euictionis si super re vendita non fuerit praestita, id diminuit eius valorem. *dec. 278. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Cautio de euictione si non sit praestita in venditione id minuit valorem rei, & maxime quando venditio sit à muliere. *decis. 253. num. 16. Dmozetti tom. 2.*

Cautionem de euictione non praesumitur voluisse dare venditor ex verbis generalibus, quando stat in malo statu. *decis. 402. num. 6. Coccino tom. 2.*

Cautionem praestare non tenetur pauper de restituendis, vel computandis in sortem alimentis, & sumptus litis ei praestare lite pendente, cum de iure ea faciat sua. *Rub. in Annot. dec. 617. num. 159. tom. 3.*

Cautioni de rescindendis melioramentis quando erunt liquidata, quo casu non intret. *decis. 387. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Cautionem de restituendo prioribus, & potioribus debet praestare is, cui est facienda solutio propter interesse aliorum creditorum, qui comparere possunt. *decis. 339. num. 22. Coccino tom. 2.*

Cauterem illi, qui sunt in contrahendo, vix securi sunt, licet caueant. *Rub. in Annot. dec. 617. numer. 216. tom. 3.*

Cauere debens cum fideiussoribus, dum eos non reperit, & sit suspectus, non auditur nisi data d. cautione, secus è contra. *ibid. num. 208.*

à Cauendi onere tutor testamentarius releuatur. *decis. 204. num. 2. Coccino tom. 2.*

C E D V L A.

Cedula bancharia habet executionem paratam. *decis. 196. num. 1. Verospio tom. 2.*

Cedula bancharia ex stylo Curiae, ad instar obligationis Censualis habet executionem paratam. *decis. 52. num. 1. Dmozetti tom. 2.*

Cedula bancharia, quod non habuerit vim solutionis ex mente eam consignantis, ex quo doceri potest. *decis. 413. num. 14. Navarro tom. 2.*

Cedula bancharia non operatur liberationem debiti ante solutionem, etiam pecuniam deponendo. *decis. 413. num. 5. Navarro tom. 2.*

Cedula bancharia, vt inducat nouationem, vel delegationem debiti, debent adesse necessaria requisita. *ibid. num. 6.*

Cedula bancharia non est opus, vt detur pro summa, quae iam soluta, ac exbursata fuit. *decis. 490. num. 6. Coccino tom. 2.*

Cedula

Cedula bancharia, quando potius dicatur consignata pro assicuracione, quam causa debitum nouandi. *decis. 228. num. 3. Verspjo tom. 2.*

Cedula bancharia, quod non habuerit vim solutionis, optime conuincitur, si debitor dederit pignora, cum obligatione ea retinendi, vsque quo solutio integrè fuerit facta. *decis. 228. nu. 6. Verspjo tom. 2.*

Cedula bancharia assignatio facta creditori, quando censetur potius data pro assicuracione, quam pro solutione. *decis. 413. nu. 9. Nauarro tom. 2.*

Cedula bancharia, quando certè vim solutionis habere nequeat. *ibidem num. 10.*

Cedula bancharia habet vim solutionis, quando fuit data in vim nouationis, per promissionem nouæ personæ. *ibidem num. 11.*

per Cedula bancharia consignationem debitor, ut dicatur liberatus quid requiratur. *decis. 228. numer. 1. Verspjo tom. 2.*

Cedula bancharie executio parata non est amplius differenda, quando diu obligatio fuit deducta in iudicium, & nihil in actis contra eam fuit oppositum. *decis. 52. num. 3. Duno. 2. 2.*

Cedula bancharia solutio presumitur facta prout mercator asseruit stantibus adminiculis. *decis. 386. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Cedula bancharie subscriptio si constat eam non legisse, nec apud se retinuisse an valeat dicta subscriptio & quid veniat attendendum. *decis. 263. num. 18. Cocino tom. 2.*

Cedula testamenti satis dicitur certa, dum scripta fuit à Notario, & à testatore subscripta coram duobus testibus. *decis. 581. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

de Cedula testamenti satis est, uti constat ad validitatem testamenti relatiui, nec est opus aliquid probare, cum testator confidit de illo, qui dictam cedulam conscripsit. *decis. 581. nu. 23. Vbaldo tom. 3.*

Cedulam testamenti confectam à Notario, quod testis non legerit, non arguitur ex eo, quia illam statim subscripsit, nam vno actu oculorum poterat legere substantiam. *decis. 263. n. 22. Cocino tom. 2.*

Cedulam testamenti de ordine testatoris quando Notarius cōficit debet illum interrogare an ea sit voluntas eius, & testator respondere, quod sic. Id tamen intellige verum, quando sumus in testamento nuncupatiuo, secus vero si tractetur de testamento per relationem ad cedulam à testatore subscriptam. *decis. 263. num. 35. & 36. Cocino tom. 2.*

Celebrans aliquem contractum censetur se accommodare ad naturam ipsius contractus. *decis. 279. num. 5. Duno. 2. 2.*

C E N S V R A.

à Censuris latis extra Curiam Rota indifferenter, & absque causa cognitione dat absolutionem. *decis. 236. num. 15. Sacro. 2. 2.*

à Censurarum & excommunicationis incurfu, quando quis nullo modo excusari queat. *decis. 48. num. 39. Remboldo tom. 2.*

pro Censurarum iam fulminataram iustificatione non admittuntur nouæ iustificationes, sed debent iustificari ex antea deductis. *decis. 440. num. 23. Vbaldo tom. 2.*

ante Censurarum promulgationem citatio debet esse personalis. *decis. 48. num. 16. & 17. Remboldo tom. 2.*

ad Censurarum promulgationem antequam deueniatur monitio tertia qualiter sit facienda. *decis. 48. num. 17. Remboldo tom. 2.*

ad Censurarum promulgationem, ut ritè deueniatur requiritur prima monitio. *ibidem num. 14.*

ad Censurarum promulgationem potest deueniri absque alia citatione, quando sumus in notorijs, & versamur in excommunicatione à lege. *ibidem num. 15.*

ad Censurarum relaxationem deueniendum est, quando quis est contumax in parendo. *decis. 735. num. 1. Vbaldo tom. 3.*

Et quoque fuerunt seruati quatuor termini substantiales soluti seruare. *ibidem num. 2.*

C E N S V A R I V S.

Censuarius in re censuata non potest dici verè condominus, & ideo ante Bullam Pij V. non competeat ius retractus. *decis. 17. num. 30. Duno. 2. 2.*

Censuarius per cessationem solutionis, vel per alienationem factam irrequisito Domino non cadit à iure suo. *decis. 510. num. 20. Pironano tom. 3.*

Censuarius in venditione rei censuata omnibus alijs præfertur. *decis. 653. num. 1. Merlino tom. 3.*

Censuario si competit ius prælationis in emptione rei censuata, ita, & multo magis retentio. *decis. 17. num. 1. Duno. 2. 2.*

C E N S V S

Census accollatio non liberat impositorem census. *decis. 584. num. 10. Remboldo tom. 3.*

Census accollatio deferuit pro solutione in substatione. *ibidem num. 11.*

Census bene apparet quod est diuiduus, cum possit pluribus pro rata acquiri. *Rub. in annot. decis. 454. numer. 54. tom. 2.*

Census quando pluribus pro rata acquiritur, tot dicuntur census quot sunt personæ. *Rub. in Annot. dec. 454. nu. 55. tom. 2.*

Census non solum est diuiduus ratione rei, sed etiam ratione voluntatis. *ibidem num. 56.*

Census pro rata sortis restituta potest dici extinctus, & pro aliqua parte non soluta, census viuus remanet. *ibidem num. 57.*

Census nullo iure prohibitum est, ut possit in parte extingui, & pro alia parte remanere in suo vigore. *ibidem num. 58.*

Nisi tamen contrarium inter partes fuerit conuentum, ut per extinctionem partis censeretur extinctus in totum. *ibidem num. 59.*

Census est vnus ex illis contractibus, in quibus pars tantumdem reddit ratione partis, quod totum redderet ratione totius. *ibidem num. 60.*

Census an dicatur extinctus in totum, vel pro rata per receptionem sortis principalis, hoc præcedit ab ipsa voluntate contrahentium. *ibidem num. 61.*

in Census constitutione requiritur vera numeratio pecunie. *dec. 641. num. 10. Remboldo tom. 3.*

Census creditor recipiendo aliquam partem sortis census, nulla æquitas permittit, ut pro parte non soluta extinguatur census, sed tantum censetur extinctus pro illa summa, quæ fuit vere restituta. *Rub. in Annot. decis. 454. num. 46. tom. 2.*

Census licet sit indiuiduus ratione consensus, & stipulationis, tamen ratione rei, & contrahentium est diuiduus. *ibidem num. 47.*

Census creditor non potest cogi ad reuendendum in parte censum, sed debitor in sortem principalem restituere tenetur. *Rub. in Annot. decis. 454. n. 45. tom. 2.*

Census emprus post litem motam, an suffragetur ad effectum prælationis. *decis. 17. num. 2. Duno. 2. 2.*

Censum antiquiorem habens in re, est præferendus alijs in emptione. *id. rei. ibidem num. 3.*

Censum, nec aliam rem, quis habere nequit in re propria. *ibidem num. 4. & 6.*

Census creditor non potest cogi in totum extinguere censum, nisi tota & integra pecunia ei fuerit restituta. *Rub. in Annot. decis. 454. numer. 68. tom. 2.*

Census creditor an possit cogi retrouendere censum pro summa considerabili, quando fuit factum, ut non possit redimi, nisi in totum. *ibidem num. 74.*

Census in emptionem, seu singularem successorem transit cum suo privilegio & prærogatiua. *decis. 653. num. 2. Merlino tom. 3.*

Census præsumuntur empi de pecunijs illius, ad cuius fauorem cantant. *decis. 187. num. 10. Maxanedo tom. 2.*

in Census extinctione cuius beneplacitum requiritur. *decis. 35. num. 19. Sacro. tom. 2.*

Census non potest dici extinctus in totum pro parte solutionis sortis. *Rub. in Annot. decis. 454. num. 41. tom. 2.*

in Census extinctione requiritur actus retrosimilis, & sic consensus, ac actualis pecunie solutio. *ibidem num. 42.*

in Census extinctione satis non est consensus vtriusque partis, sed etiam integra pecuniarum restitutio. *ibidem num. 43.*

in Census extinctione non est sufficiens sola voluntas debitoris volentis extinguere censum, sed summa integra est necessaria. *ibidem num. 44.*

Census non præsumitur extinctus in totum per solutionem sortis principalis, quando pro rata sortis non restituta fuerunt soluti fructus. *Rub. in Annot. decis. 454. num. 63. tom. 2.*

Census non dicitur extinctus in totum per solutionem sortis partis principalis, si fuerit continuatum in reliqua in solutione fructuum. *Rub. in Annot. decis. 454. num. 65. tom. 2.*

Quod multo magis procedit, quando solutiones fuerunt plures continuatae notabilis quantitatibus, & factæ à persona sagaci, quæ verisimiliter non iactasset. *ibidem num. 66.*

Census fideiussor etiam pro sorte potest petere liberationem à fideiussione saltem in terminis statuti Romani lib. 1. cap. 94. *decis. 152. nu. 11. & 12. Sacro tom. 2.*

Census non dicitur inualidus, si opponatur non interuenisse pecuniam quando fuit impositus ante Constitutionem Pij V. *decis. 35. num. 2. Sacro tom. 2.*

Census per Constitutionem Martini, & Calixti de censibus non requirebant pecuniam numeratam in eius impositione. *ibidem num. 3.*

Census contractus importat emptionem, & venditionem. *ibidem num. 4.*

Census non potest imponi super re fideicommissa supposita. *decis. 158. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Census, quando est impositus super diuersis fundis si aliqui ex eis euinciantur, & illi, qui remanserunt, adhuc sunt capaces census, non potest dici ille extinctus pro rata fundorum euinctorum. *ibidem num. 3.*

dorum, sed in totum remanet. *Rub. in Annot. decis. 454. num. 50. tom. 2.*
 Censur fundus, quando euincitur totaliter, quando nihilominus debeatur fructus. *ibid. num. 52.*
 in Censu impositione si non interuenierit pecunia, tunc impositio presumitur simulata. *decis. 641. num. 1. Remboldo tom. 3.*
 in Censu impositione si interuenierit pecunia, sed ea non fuit numerata, & venditori tradita, sed solum deseruiuit, ut dicitur, per la mostra, tunc in censu presumitur simulatio. *ibid. num. 2.*
 Censur nomen in inuestituris appositum, potest conuenire tam contractui emphyteutico, quam censuali. *decis. 611. num. 27. Pirouano tom. 2.*
 Et ideo determinatur secundum qualitatem pactorum, quæ magis inferant vnum, quam alium contractum. *ibid. num. 28.*
 Censur naturæ non repugnat pactum reuerentium finis generationibus, aut nominationibus. *ibid. num. 29.*
 in Censu pactum non potest dici contra substantiam contractus, si non faciat illum transire in aliam speciem. *decis. 35. num. 26. Sacrato tom. 2.*
 in Censu pacta illicita vitiantur, & non vitiant. *decis. 35. num. 27. Sacrato tom. 2.*
 Censur fructus ex Statuto Urbis cap. 159. lib. 1. præscribuntur spatio 10. annorum, nisi adsit interpellatio. *decis. 35. num. 28. Sacrato tom. 2.*
 Censur pretium licet sit fideicommissio suppositum, tunc ille, qui soluere tenetur fructus, reddere illos soluit hæredi grauato. *decis. 138. num. 3. & 4. Remboldo tom. 2.*
 Censur pro parte redimi non potest inuito creditore. *Rub. in Annot. decis. 454. num. 69. tom. 2.*
 Censur creditor non potest cogi in parte retrovendere censum, & hoc ob incommodatam particularis solutionis. *ibid. num. 70.*
 Censur consentiente creditore, potest per debitorem pro quacunque parte extinguui. *ibid. num. 71.*
 Censur creditor potest cogi, ut pro parte extinguatur censum, dum summa, quæ ei offertur est considerabilis. *ibid. num. 72.*
 Censur creditor potest cogi retrovendere censum pro medietate, cum eius media pars satis dicatur summa considerabilis. *ibid. num. 73.*
 Censur substantia non subvertitur ex dominorum separatione, ita ut corrumpat, vel in alium contractum transeat. *decis. 510. num. 14. Pirouano tom. 3.*
 Censur venditor nunquam est in obligatione restituendi sortem. *decis. 152. num. 8. Sacrato tom. 2.*
 Censur respectu venditoris est perpetuus, & sic non potest cogi ad illum redimendum. *decis. 152. num. 5. Sacrato tom. 2.*
 Censur venditori quod liceat beneplacito emptoris redimere censum, hoc pactum non operatur ut non possit fieri etiam sine beneplacito. *decis. 35. num. 26. Sacrato tom. 2.*
 Censur vitalitij natura est, ut nunquam possit fors principalis repeti. *decis. 645. num. 13. Merlino tom. 3.*
 ex Censu causa præstatio diuturna arguit impositionem ipsius censu. *decis. 153. num. 11. Remboldo tom. 2.*
 Censur inspecto iure communi, non est prohibitum, ut de sui natura sit perpetuus, etiam quoad venditorem. *decis. 35. num. 22. Sacrato tom. 2.*
 Censur impositus super fideicommissio substat in melioramentis. *decis. 158. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Censur non constituitur, nec assecratur dos super salenare prohibitis, & si fiat quid ex hoc arguatur. *decis. 120. num. 12. & 13. Remboldo tom. 2.*
 Censur, quod sit perpetuus respectu emptoris, temporalis vero respectu fideiussois, id non est inconueniens. *decis. 152. num. 13. Sacrato tom. 2.*
 Censur non potest dici, quod sit valide creatus licet adsit aliquod pactum, quod non repugnet eius substantiæ. *decis. 171. num. 33. Dunozetto tom. 2.*
 Censur substantia in quo consistat. *ibidem num. 34.*
 Censur constitutio quatenus adessent aliqua pacta contraria eius naturæ, tunc non contractus, sed ipsum pactum annullaretur. *ibid. num. 35.*
 Censur, si quis alicui asserit sub promissione, quod est exigibilis, si postea non reperitur talis, tunc bene datur actio contra cedentem, ad hoc ut cessionarius consequatur damna, & interesse, & poterit etiam agi contra illius heredem. *decis. 666. num. 7. Manzanedo tom. 3.*
 Censur non potest dici simpliciter cessus, quando adeit pactum de redimendo. *decis. 653. num. 9. Merlino tom. 2.*
 in Censu, si fiat pactum anticipata solutionis fructuum, non reddit contractum ipsum illicitum, vel usurarium, sed potius ipsum pactum annullatur. *decis. 160. num. 37. Vbaldo tom. 2.*

Censur dominus, quod sit preferendus alijs, hoc est valde consonum iustitiæ, & æquitati. *decis. 17. num. 31. Dunozetto tom. 2.*
 Censur quando reuiuiscat. *ibid. num. 8.*
 Censur nullitas à quo sit alleganda. *ibid. num. 9.*
 Censur quando fuit hypothecatus ad fauorem alicuius, tunc recte contra eundem potest peti immissio vigore saluiani. *decis. 497. num. 2. Merlino tom. 2.*
 Censur, & loca Montium, quando stent pro fundo dotali. *decis. 105. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Censur non est respectu emptoris redimibilis. *decis. 265. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Censur non potest dici contractus, sed bene emphyteuticus, quando agitur de separatione dominiorum, & recognitione promissa. *decis. 510. num. 6. Pirouano tom. 3.*

CEREMONIALE ROMANVM.

Ceremoniale Romanum, quod san. mem. Clemen. VIII. reformauit, sic reformatum mandauit perpetuo obseruari. *decis. 647. num. 1. Remboldo tom. 3.*
 Ceremoniale Romanum circa thurificationem disponit, quod Episcopus solemniter celebrans Vesperas thurificari debeat ab Archipresbytero, qui postmodum det Thuribulum, in manibus Subdiaconi, vel alicuius Acolyti, quo thurificet reliquos de Choro. *ibid. num. 2.*
 Ceremoniale Romanum tanquam lex scripta, & ius commune inuolabiliter seruari debet. *ibid. num. 3.*
 Ceremoniale Romanum in materia subiecta facit ius commune. *decis. 701. num. 2. Remboldo tom. 3.*
 Ceremoniale Romanum lib. 1. cap. 24. quo casu loquatur. *decis. 701. num. 13. Remboldo tom. 3.*
 Ceremoniale Romanum reformatum à Clem. VIII. derogauit quibuscumque consuetudinibus contrarijs in d. Ceremoniale ordinatis. *decis. 647. num. 11. Remboldo tom. 3.*
 Et solum fuit præseruata immemorabilis. *ibid. num. 12.*
 in Ceremonialis Romani executionem id, quod sit, non potest dici fieri ex mera voluntate. *decis. 701. num. 4. Remb. tom. 3.*
 Certioraria præsumitur ex arcta consanguinitate. *decis. 256. num. 3. Versp. tom. 2.*
 Certioratus quando is est, de cuius præiudicio agitur, non videtur attendendus modus citationis, quo fuit certioratus. *decis. 274. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Certitudo loci necesse est, ut probeatur ad possessionem verificandam. *decis. 443. num. 2. Pirouano tom. 2.*
 Certum etiam dicitur, quod sit per relationem ad rem certam. *decis. 496. numer. 9. Manzanedo tom. 2.*
 Certum, & determinatum etiam illud est, quod per relationem certificatur, vel certificari potest. *decis. 134. n. 18. Pirouano tom. 2.*
 Cesar Magnus est, sed eo maior est veritas. *Rub. in Annot. decis. 632. num. 31. tom. 3.*

C E S S I O.

Cessio ut releuet cessionarium debet docere de iuribus cedentis. *decis. 80. num. 12. Remboldo tom. 2.*
 ad Cessionis beneficium debent Iudæi admitti & quare. *decis. 269. num. 15. Manzanedo tom. 2.*
 Cessionem beneficii quando quis non præsumatur habuisse pro valida. *decis. 665. num. 18. Coccina tom. 3.*
 Cessio litis quo casu non extinguat litem. *decis. 590. num. 27. Vbaldo tom. 3.*
 Cessio litis quando omnino dicatur libera & simplex. *ibid. n. 28.*
 de Cessione litis facta per colligantem quando non possit dubitari. *decis. 599. num. 24. Vbaldo tom. 3.*
 Cessionis vigore, quisquis potest agere ad bona, & contra personas, ad quas, & contra quas potuisset agere cedens. *decis. 487. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 super Cessione viuentis si fiat pactum præsentis, & consensiente illo de cuius successione agitur valet, & tenet. *decis. 81. num. 6. Sacrato tom. 2.*
 in Cessione non potest comprehendi nisi ius, quod competit cedenti. *decis. 81. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Cedens tenetur tradere cessionario instrumentum, & scripturas. *decis. 218. num. 5. Pirouano tom. 2.*
 Cedens pro cessionario admitti potest in testem cum decreto tamen ponendi ad partes. *decis. 334. num. 27. Remboldo tom. 2.*
 apud Cedentem remanent actiones directæ, cuius vigore agere potest. *decis. 78. num. 2. & 3. Sacrato tom. 2.*
 Cedentis factum non potest impugnari cessionario maxime si illud à cessionario fuerit approbatum. *decis. 74. num. 14. & 15. Sacrato tom. 2.*
 Cedentis omnia cura transeunt in cessionarium. *decis. 87. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

C E S S I O N A R I V S.

Cessionarius ad hoc, ut agere possit pro manutenzione cessionis.

nisi sufficit, ut ostendat, quod bona debitoris cessi esse intrinsecata. *decis. 666. num. 2. Manzanedo tom. 3.*
 Cessionarius potest viiure cedentis. *decis. 548. n. 16. Vbaldo tom. 3.*
 Cessibilis, quando semel facta est res, semper durat talis. *decis. 548. num. 17. Vbaldo tom. 3.*
 Cessionarius non potest impugnare factum cedentis. *decis. 7. num. 14. Sacro tom. 2.*
 Maximeque si illud a d. cessionario fuerit approbatum. *ibid. n. 15.*
 Cessionarius non potest agere coram alio Iudice, si ei cessio facta fuerit pendente lite, super iure ei cesso. *decis. 117. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
 Cessionarius vitur iure cedentis. *decis. 550. num. 9. Cocc. tom. 3.*
 Cessionario competunt eadem iura, quæ cedenti competeant. *decis. 487. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Cessionario non potest plus ius competere, quam cedenti competere. *decis. 117. num. 12. & seqq. Vbaldo tom. 2.*
 Cessionario an debeantur fructus dotis, opinio negativa est verior. *decis. 182. num. 10. Remboldo tom. 2.*
 in Cessionarium transeunt omnia iura cedentis. *decis. 87. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

CHARITAS.

Charitas est radix omnium bonorum. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 75. tom. 2.*
 Charitas fons est proprius, cui non communicat alienus. *decis. 365. num. 45. Merlino tom. 2.*
 Charitas ordinata incipit à se ipso. *decis. 742. num. 39. Cocc. tom. 3.*
 Charitas est illa, quæ peccatorum multitudinem tegit. *Rub. in Annot. ad decis. 460. nu. 82. tom. 2.*
 Charitas est magna virtus, modo virtutū omnium pulcherrima. *ibid.*
 Charitas est iustissimum signum Militum Superni Monarchæ, qui & charitas est. *ibid. num. 83.*
 Charitas est virtutum omnium sal, & condimentum. *ibid. num. 84.*
 Charitas patiens est, benigna est, non æmulatur non inflatur, non est ambitiosa cum alijs, ut hic. *Rub. in annotat. decis. 460. num. 87. tom. 2.*
 Charitas sola est, quæ vincit omnia, sine qua nihil valent omnia. *ibid. num. 88.*
 Charitas maior augeat meritum, non numerositas operum, non diuturnitas temporis. *ibid. num. 88.*
 Charitatis operas, qui libenter exercuit, non legitur mala morte perijisse, secundum S. Ambrosi. & quare. *ibid. num. 89.*

CHRISTIANVS.

Christiani pauperes si à creditoribus non alimententur, sunt ex-carcerandi. *decis. 669. num. 40. Manzanedo tom. 2.*
 Christianis carceratis pauperibus debentur alimenta ex dispositione iuris communis per eorum creditores. *decis. 369. nu. 40. Manzanedo tom. 2.*
 Christianis quæ ex dispositione iuris communis debentur, debent etiam habere locum in Iudæis. *ibid. nu. 2.*
 ad Christianorum curam accedere non possunt Hebræi, qui medici sunt etiam vocati & rogati, nec illis interesse nequeunt. *decis. 194. num. 3. Sacro tom. 2.*
 Cibaria, & vestimenta præstanda à liberis liberris, præstanda etiam sunt ab eorum heredibus, non obstante, quod legatum videtur personale, cum deberetur à liberis. *decis. 369. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Circuitus etiam inutiles in spolio admittuntur, & quando. *Rub. in annotat. ad decis. 420. num. 95. tom. 2.*
 Circuitus à iure sunt prohibiti. *decis. 216. num. 6. Verospio tom. 2.*

CITATIO.

Citatio per audientiam litterarum contradistarum, fieri potest, quando procurator partis mortuus est. *decis. 320. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Et quamvis aliqui voluerint hoc casu intimandam esse principali mortem eius procuratoris, tamen ea opinio hodie non feruatur. *ibid.*
 Citatio, ut in aliquo actu non requiratur, requiritur, ut nulla tergiversatione velari possit. *decis. 48. numer. 33. Remboldo tom. 2.*
 Citatio bina in loco beneficij, & quod expectetur per sex menses, est necessaria solemnitas, ut quis priuatur beneficio. *decis. 133. num. 4. Sacro tom. 2.*
 Citationes personales non releuant, quando quis comparere non potest. *ibid. num. 5.*
 Citari ad causam sufficit ille, ad quem spectat principale interesse, nec de hoc diuinari poterat. *decis. 533. nu. 30. Vbaldo tom. 3.*
 Citatio creditorum, quando sit inuentarium, si non fuerit facta, illud non annullat, si de tempore confessionis, non erant adhuc creditores. *decis. 126. n. 3. Remboldo tom. 2.*
 Citationis defectus remanet probatus ex sola reuolutione actorum. *decis. 578. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

pro Citationis defectu quando ipse non est totalis, Rota solet interponere arbitrium, & quando talis defectus dicatur totalis. *decis. 50. num. 4. & 5. Remboldo tom. 2.*
 Citationis defectus ubi adest, non intrat arbitrium. *decis. 50. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Citationis omnis, & quicumque defectus suppletur à præsentia. *decis. 274. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Citationis defectus suppletur à præsentia partis, quando testes iurant. *decis. 153. n. 7. Cocc. tom. 2.*
 Citationis defectus, quando dicatur totalis. *decis. 50. num. 5. Remboldo tom. 2.*
 Citationis defectus colligitur ex reuolutione actorum. *decis. 451. num. 15. Nauarro tom. 2.*
 Citatio defectuosa suppletur à scientia. *decis. 274. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Citationis defectus suppletur à præsentia. *decis. 231. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 ex Citationis defectu, quis aliquid non potest impugnare, si illud approbauerit. *decis. 376. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Citationis omnis defectus sanatur per comparitionem citati. *decis. 521. num. 9. Pironano tom. 3.*
 Quia per talem comparitionem, quis certus redditur de eo, de quo erat citandus. *ibid. num. 10.*
 Citationis terminus circumducitur lapso die constituto, & exinde comparitio non validat id, quod iam extinctum est. *ibid. num. 11.*
 Citatus ad duo tenerur, nempe comparere, & in termino citati. *ibid. num. 12.*
 Citatus, quando comparet, lex præsumit, & fundat validitatem citationis, super præsumpta noticia, & scientia citationis in tantum, quod contra eum potest procedi ad viteriora. *ibid. num. 13.*
 post Citationem, quando quis comparet, præsumitur contra eum citatio executi minus legitime ad eius noticiam peruenisse. *ibidem num. 14.*
 Citatio ad dicendum contra commissionem requiritur ad firmandam iurisdictionem Iudicis. *decis. 599. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Citatio ad dicendum contra commissionem, non iuvat ad firmandam iurisdictionem, nisi etiam producat in actis. *ibid. num. 3.*
 Citationis omnis defectus tollitur per comparitionem partis. *ibid. num. 4.*
 Citatio si non præcedat, cum indicatione illius ad quod pulsatur citatus, nulliter agitur. *decis. 640. num. 1. Merlino tom. 3.*
 Citatio ut arctet citandum, debet esse legitime facta. *ibid. n. 2.*
 Citatio ad sententiam si sit nimis vaga, & incerta non tenet. *decis. 98. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Citatio ad videndum confici inuentarium, alias &c. quid importet ista verba cæterata. *decis. 376. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Citatio, quod non sit facta, vel minus legitime, paria sunt. *decis. 382. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Citatio, quando non possit dici vaga, & incerta. *decis. 601. num. 24. Pironano tom. 3.*
 Citatio ad videndum iurare testes, si facta non fuerit, id sanatur, si in præsentia partis iurant. *dec. 231. num. 2. Cocc. tom. 2.*
 Præsentia supplet defectum citationis. *ibid. num. 3.*
 Citatio ad videndum iurare testes, tenet, licet citatio non explicata sit ad hunc actum, & quando id sit verum. *ibid. num. 4.*
 Citatio ad videndum iurare testes est necessaria, & ideo hoc casu pars non dando interrogatoria sibi non præiudicat, cum sciat ius suum saluum fore. *decis. 249. num. 8. Sacro tom. 2.*
 Citatio alia non requiritur quando est notorium inuentarium esse conficiendum. *decis. 274. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Citatio nimis obscura non suffragatur. *decis. 203. num. 5. Sacro tom. 2.*
 Citatio non est necessaria ad constitutionem iudicij, quando omnia fuerint gesta partibus præsentibus. *decis. 397. num. 5. Coccino tom. 2.*
 Citatio si sit facta sine loco iudicij, est intelligenda in loco solito, ubi ius redditur, alias si actus fiat aliunde remanet sine citatione. *decis. 203. num. 11. 12. & 13. Sacro tom. 2.*
 Citatio facta pro vno loco, non suffragatur pro diuerso. *ibid. n. 14.*
 Citatio nimis vaga, & incerta est nulla. *ibid. num. 15.*
 Citationis negativa probatur ex inspectione actorum. *decis. 705. num. 2. Innoc. X. tom. 3.*
 Citationis negativa probatur ex reuolutione actorum. *decis. 212. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Citationis negativa probatur per reuolutionem actorum. *decis. 176. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Citatio dicitur circumducta, si nullus procurator comparuerit ad secundum illius terminum. *ibid. num. 4.*

in Citationem si fuerit habitus terminus proseruato, quando po-
 stea dictus terminus non fuit declaratus, omnino euanesceit
 citatio. *ibid. num. 3.*
 Citatio non afficit, non citatum. *ibid. num. 6.*
 Citatio partis nõ requiritur vt confirmatio dicatur facta ex cer-
 ta sententia, & an hoc sit perpetuo verum. *decis. 297. n. 20. Vbaldo tom. 2.*
 Citatio partis nullatenus est necessaria quando ipsa est præ-
 sens. *decis. 706. num. 12. Coccino tom. 3.*
 Citatio partis non requiritur in absolutione ab excommunica-
 tione, quando periculum est in mora, vel nisi Summus Pot-
 estas gratiam faciat. *decis. 558. num. 25. Coccino tom. 3.*
 Citatio personalis an requiratur, quando inuentarium bono-
 rum defuncti est perficiendum. *decis. 376. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Citari, quando quis debet personaliter si non reperiatur, & su-
 per hoc facta sunt diligentia, tunc valde citatur domi, vel
 per edicta, seu loca publica. *decis. 634. num. 9. Manzanedo tom. 3.*
 Citatio prima personalis quando non præcessit citationes factæ
 per diligentias, & ad valuas non releuant. *decis. 547. num. 4.*
 Manzanedo tom. 3.
 Citatio debet esse personalis ante promulgationem censurarum.
decis. 448. nu. 18. Remboldo tom. 2.
 Intellige id, quod sumus in terminis excommunicationis pro-
 mulgandæ ab homine, non autem in iam lata ab homine.
ibid. num. 19.
 Citationis personalis solemnitate, quare iura requirunt quã-
 do quis est excommunicandus. *ibid. num. 20.*
 Citandus quando quis est personaliter, si reperi non possit,
 quæ diligentia sufficiant, ad hoc vt dicatur citatus persona-
 liter. *ibid. num. 21.*
 Citationis omnis defectus sanatur per cõparitionem. *ibid. n. 22.*
 Citatio illegitima cum notitia subsequuta, ita ligat sicut citatio
 ab initio legitima. *ibid. num. 23.*
 Citatus tunc contumax habetur pro vero contumace. *ibid. n. 24.*
 Citatio vltra vnam diem, à quo Iudice fieri possit, & à quo
 non. *ibid. num. 25.*
 Citatio pro repetitione actorum existentium penes Notarium
 appellationis, an si omittatur, causet nullitatem sententiæ.
decis. 601. num. 8. Pirouano tom. 3.
 Citationi reproductionis actorum quid æquipolleat. *decis. 601.*
 num. 9. Pirouano tom. 3.
 Citatio si non contineat diem certum, semper intelligitur pro
 prima die iuridica. *ibid. num. 10.*
 Vnde nisi doceatur intercessisse diem iuridicam, non est dubi-
 tandum de validitate actus. *ibid. num. 11.*
 Citari debent omnes ad sententiam, qui habent principale in-
 teresse in causa. *ibid. num. 12.*
 Citationis ad sententiam defectus est insanabilis. *decis. 251.*
 num. 17. Vbaldo tom. 2.
 Citationis ad sententiam nullitas, maximus est, & insanabilis
 defectus. *decis. 548. num. 4. Vbaldo tom. 3.*
 Citatio ad sententiam vt valeat, requiritur, vt sit præcisa ad ip-
 sam, & non sufficit si asserat ad audiendam voluntatem, vel
 provisionem faciendam. *decis. 702. n. 4. Vbaldo tom. 3.*
 Absque citatione ritæ ferri non potest sententia. *decis. 48. n. 31.*
 Remboldo tom. 2.
 Citatio tunc requiritur antequam feratur sententia excommu-
 nicationis, quando dicunt debet factum propter quod quis
 dicitur excommunicatus, vt magis innotescat & euitetur ab
 aliis. *decis. 48. num. 16. Remboldo tom. 2.*
 Citatio si fuerit facta ad sententiam, sed non ad locum vbi fuit
 lata, tunc defectus citationis non dicitur totalis, & quare.
decis. 51. num. 3. Verospio tom. 2.
 Absque citatione quis priuari non potest sua possessione. *decis.*
 210. num. 7. Vbaldo tom. 2.
 Citatio, quando non possit deferuire pro libello. *decis. 349.*
 num. 10. Merlino tom. 2.
 Citationis vim habet intimatio, & præsertim in extrajudiciali-
 bus. *decis. 274. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Sine citatione decretum dicitur factum si sit factum alia die
 quam cadebat citatio. *decis. 176. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Citatio, vel intimatio, quando conficitur inuentarium, ad aliud
 non fit, nisi, vt ad notitiam citati, vel intimati deducatur
 confectio inuentarij. *decis. 274. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Citatio ad videndum relaxari mandatum est necessaria, licet
 adfit citatio, quando sententia fuit lata. *decis. 495. num. 55.*
 Coccino tom. 2.
 Citatio cum respiciat solemnitate in fauorem citandi, ideo ei
 quis potest renunciare. *decis. 339. n. 20. Cocc. tom. 2.*
 Absque citatione alia deueniri potest ad promulgationem cẽ-
 surarum, quando sumus in notorijs, & versamur in excom-
 municatione lata à lege. *dec. 48. num. 15. Remboldo tom. 2.*

Citationes factæ per diligentias, & ad valuas non releuant, quã-
 do non præcessit citatio prima personalis. *decis. 547. num. 4.*
 Manzanedo tom. 3.

Citationis modus quo quis fuit certioratus non videtur at-
 tendendus quando certioratus est de cuius præiudicio agi-
 tur. *decis. 274. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Citatio de iure Diuino est requisita. *decis. 264. num. 1. Rembol-
 do tom. 2.*

Citatio facta Capitulo non legitime congregato inualida est:
ibid. num. 2.

Citatio quando est vaga substatinetur pro tribus diebus sequen-
 tibus. *decis. 343. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Absque citatione deueniri potest ad denunciationem. *decis. 48.*
 num. 31. Remboldo tom. 2.

Citandus est possessor, quando alius est immittendus, ad hoc vt
 priuetur sua possessione. *decis. 267. num. 12. & 13. Vbaldo tom. 2.*

Citati presentia supplet omnes defectus si qui adsint in citatio-
 ne. *decis. 376. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

de Citati contumacia non potest dici constare si non sit perso-
 naliter citatus. *decis. 131. m. 1. Pirouano tom. 2.*

Citari tantum debent illi, qui in re, de qua agitur habent inte-
 resse. *decis. 490. num. 17. Coccino tom. 2.*

Citari debent illi, quando testes examinantur, qui habent cer-
 tum interesse de tempore examinis, alijs secus. *decis. 533.*
 num. 33. Vbaldo tom. 3.

Citatio hæredis instituti sufficit, vt præiudicetur substitutis, &
 legatarijs. *ibid. num. 34.*

Citatus si quis fuerit ad sententiam pendente termino ad pro-
 bandum, talis citatio potest sperni, nisi prius reuocetur d.
 terminus. *decis. 50. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Citatio facta Vniuersitati, quando dicatur valida, si fuerit cita-
 tus ille, qui eam repræsentat. *decis. 713. num. 4. Innoc. X. tom. 3.*

CIVIS, ET CIVITAS.

Ciuis est subiectus illis statutis, vbi ciuitatem acquisiuit. *decis.*
 461. num. 9. Merlino tom. 2.

Ciuis alicuius loci, quod quis sit, à parte non potest impugna-
 ri, si iam illum tanquam talem approbavit. *decis. 6. num. 4.*
 Dumozetio tom. 2.

Ciuitas illa, quæ ligatur constitutionibus alicuius status, & re-
 gitur ab illis ministris, qui præsentent eidem statui, dicendum
 etiã est dictam Ciuitatem esse de eodem statu. *Rub. in Annot.*
decis. 529. num. 33. tom. 3.

in Ciuitate aliqua quod fuerit consuetudo deputandi Collecto-
 res spoliatorum, ex quo non dicatur probatum. *decis. 529.*
 num. 13. & 14. Remboldo tom. 3.

Ciuitas Papien. an sit sita in dominio Mediolanen. dubitatur.
dec. 519. nu. 17. Remboldo tom. 3.

Ciuitatem Papiæ Ptolomæus descripsit inter Ciuitates Insu-
 brum Mediolanensium, qui sunt ab Occidente Cenomano-
 rum. *Rub. in annotat. ad decis. 529. num. 38. tom. 3.*

in Ciuitate valde vberialimenta non sunt ad summum taxanda.
decis. 256. num. 7. Verospio tom. 2.

in Ciuitate Fulginaten. non habet locum Constitutio Marchiæ
 lib. 5. cap. 25. in ea parte, in qua fuit extensa, etiam ad mulie-
 res per Cardin. Carpens. *decis. 304. num. 9. Manz. tom. 2.*

Quia dicta extensio Cardinalis non obligat extra Prouinciã
 Marchiæ, cum solum in ea erat legatus. *ibid. num. 10.*

Claritas illuminat obscuritatem, si vna pars dispositionis sit cla-
 ra & altera sit obscura. *decis. 254. num. 44. Coccino tom. 2.*

Clara quando est aliqua dispositio, non est vterius quaren-
 dum. *decis. 458. num. 11. Coccino tom. 2.*

Clarum quod est, non indiget probatione. *decis. 430. num. 5.*
 Vbaldo tom. 2.

in Claris non cadit interpretatio. *Rub. in annotat. decis. 460.*
 num. 128. tom. 2.

Clauum retentio apud aliquem sine dubio non arguit possessionem
 contra consocios, si ea retentio dederit causam iuri.
decis. 76. num. 8. Vbaldo tom. 2.

Clauum retentio facta ab vno ex socijs nõ arguit possessionem
 contra consocium & quare. *decis. 76. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

CLAUSULA IN SPECIE.

Clausula, accedente consensu, quando in gratia est apposta, tunc
 ab expeditoribus non expediuntur litteræ, nisi accedat talis
 consensus. *decis. 124. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Clausula, accedente consensu, quando est apposta in litteris ex-
 peditis stat causatiuæ, & non conditionaliter. *ibid. nu. 5.*

Clausula, accedente consensu, quando est apposta in supplicatio-
 ne stat conditionaliter. *ibid. num. 6.*

Clausula, æsum, non est de substantia instrumenti, quando
 aliunde apparet illud esse perefecum. *decis. 496. num. 12.*
 Manzanedo tom. 2.

Clau-

- Clausula, *actum*, non fuisse apposta à Notario in testamento, nisi publicatio facta fuisset, actusque fuisset perfectus. *decif. 122. num. 2. Dunozetto tom. 2.*
- Clausula, *actum*, quod requiratur esse ceteratam ad hoc, ut operetur suos effectus est opinio chimérica. *decif. 122. num. 3. Dunozetto tom. 2.*
- Clausula, *actum*, sufficit, ut absque ceteratione ponatur, post appositionem loci, & testium, cum designatione specifica loci, & confinium. *ibid. num. 4.*
- Clausula, *actum*, in instrumento dicitur manere in fine, licet verè non sit, quando post eam fuit apposta aliqua additio, quæ per signum speciale est ponenda in corpore instrumenti. *ibid. num. 5.*
- Clausula, *ad habendum*, quando est posita, in parte executiva, tunc eius viribus enervata iacet. *decif. 86. num. 9. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *ad habendum*, solet operari, ut res sit transitoria ad hæredes extraneos. *decif. 415. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, *ad habendum*, posita in clausulis executivis non alterat principalem dispositionem. *decif. 415. nu. 20. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, *ad habendum*, restringitur ad naturam contractus. *ibid. num. 21.*
- Clausula, *ad habendum*, dicitur posita in parte dispositiva si immediate posita sit verbis executivis. *decif. 86. num. 10. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *ad habendum*, &c. posita in concessione emphyteusis, si est inserta in parte substantiali, & dispositiva operatur, ut primus acquirens habeat laxiores habenas de eis disponendis. *decif. 741. num. 15. Merlino tom. 3.*
- Clausula *vi*, *ad habendum* &c. in investitura bonorum emphyteuticorum posita, solet infringi à prohibitione alienationis. *ibid. num. 17. facit ut num. 18.*
- Clausula, *Amoto*, &c. & clausula, *contradictores* &c. faciunt executorem mixtum. *decif. 333. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, *Amoto* &c. non facit executorem mixtum, quando nullus adest contradictor legitimus, nec possessor. *ibid. num. 2.*
- Clausula, *arbitrio*, Rotæ intelligitur prout de iure. *Rub. in annot. decif. 617. num. 143. tom. 3.*
- Clausula, *arbitrio*, relaxat aliquantulum iuris rigorem facultatemque Iudici tribuit amplectendi æquitatem. *decif. 404. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Clausula, *arbitrio*, multum remittit de rigore iuris. *decif. 328. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Clausula, *arbitrio*, non intrat ad retardandam causæ expeditionem, stante iustitia sententiæ. *ibid. num. 2.*
- Clausula, *cedentibus*, vel *decedentibus* Rectoribus, non comprehendit resignationem ad favorem certæ personæ. *decif. 608. nu. 12. Coccino tom. 2.*
- Clausula, *circa innovationem*, posita in ratificatione contractus, non tollit ipsam ratificationem, sed solum præservat innovationem circa referuata in ipso contractu. *decif. 478. num. 11. Coccino tom. 2.*
- Clausula, *codicillaris*, iuncta cum alijs coniecturis est sufficiens ad inducendam vocationem positorum in conditione. *decif. 661. num. 7. Pirouano tom. 3.*
- Clausula, *codicillaris*, operatur in præiudicium filij præteriti, etiam si pater ignoraverit se habere filium, sed opinio ista damnatur. *decif. 5. num. 10. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *codicillaris*, confert ad tacitam vocationem testatoris. *dec. 589. nu. 15. Manzanedo tom. 3.*
- Clausula, *codicillaris*, non operatur aliquem effectum, dum non constet de voluntate testatoris, ut aliquem voluerit vocare. *ibidem num. 16.*
- Clausula, *codicillaris*, non operatur in præiudicium filij præteriti, quando est ignoranter præteritus. *decif. 5. num. 4. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *codicillaris*, fuit inuenta, ut voluntas testatoris, quæ directe non potest habere locum, illum habeat indirecte, & per fideicommissum. *decif. 25. num. 17. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *codicillaris*, posita in fine testamenti, quid operetur. *decif. 246. num. 18. Dunozetto tom. 2.*
- Clausula, *codicillaris*, operatur etiam in præiudicium filij præteriti. *decif. 5. numer. 3. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *codicillaris*, non operatur in præiudicium filij præteriti non solum, quando pater ignoravit existentiam filij, sed ex qualibet alia causa inducente ignorantiam præteritionis. *decif. 5. num. 7. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *codicillaris*, restringitur ex quibusvis urgentibus rationibus. *ibid. n. 8.*
- Clausula, *confitto*, posita in commissione facit executorem mixtum. *decif. 446. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, *constituens*, apposta post clausulam cessionis iuris, qualiter sit extendenda. *dec. 349. num. 27. Merlino tom. 2.*
- Clausula, *constituti*, non probatur ex scriptura, cui fides à facto dempta est. *decif. 740. nu. 29. Merlino tom. 3.*
- Clausula, *constituti*, transferuntur civilis, & naturalis possessio. *decif. 481. num. 4. Coccino tom. 2.*
- Clausula, *constituti*, transfert quamlibet possessionem. *decif. 10. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, *constituti*, admittit omnes exceptiones quas contra ætus principalis admittit. *decif. 169. num. 5. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *constituti*, non operatur sine actuali traditione possessionis. *decif. 395. nu. 11. Remboldo tom. 2.*
- Clausula, *constituti*, quare fuerit inuenta. *decif. 179. num. 14. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *constituti*, effectus dubium an egredietur personam constitutariam, & ad illius hæredes possit transire. *dec. 349. num. 26. Merlino tom. 2.*
- Clausula, *contradictores* &c. intelligitur de contradictoriis de facto, non autem de iure. *decif. 333. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, *contradictores* &c. intelligitur de contradictoriis de facto, non autem de iure. *decif. 236. nu. 9. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, *cum facultate capiendi* &c. posita in instrumento non importat obligationem Cameralem, si sit sic ceterata. *decif. 702. num. 8. Vbaldo tom. 3.*
- Clausula, *de processibus habitis*, vel *habentibus*, an sit sufficiens ut dicatur facta mentio litis. *decif. 665. num. 21. Coccino tom. 3.*
- Clausula, *derogatoria*, varijs modis conijci possunt. *decif. 48. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, *derogatoria* generales, Statutorum, an sint sufficientes quoad necessariam, & specificam derogationem alicuius statuti in specie. *ibid. nu. 10.*
- Clausula, *derogatoria* executiva, declarant continentiam. *decif. 686. num. 22. Sacrato tom. 3.*
- Clausula, *derogatoria*, necessaria est mentio, ut illi censetur derogatum. *decif. 347. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, *derogatoria*, implicita ad sequens testamentum, intelligit speciali derogatione, & non sufficit clausula *causis* &c. *decif. 581. numer. 50. Vbaldo tom. 3.*
- Clausula, *dummodo resignans*, habeat unde se sustentare valeat per quod non dicatur satisfactum. *decif. 539. nu. 13. Coccino tom. 3.*
- Clausula, *dummodo non sit alteri ius questum*, facit executorem mixtum. *decif. 451. num. 17. Nauarro tom. 2.*
- Clausula, *dummodo remaneant 100. pro Rectore*, iustificatio non pertinet ad validitatem translationis, sed executionis. *decif. 252. num. 16. Pirouano tom. 2.*
- Clausula, & *cum absolutione*, &c. comprehendit etiam infordescientes, quando Papa non ignora. it infordescencia eius, cui concedit gratiam. *decif. 297. num. 33. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, & *cum absolutione* &c. solita apponi in gratia Papæ non comprehendit infordescientes. *decif. 297. numer. 31. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, & *omni meliori modo*, quando est apposta, cum ditione, & ampliatur, & facit valere illo modo, quo magis de iure valere potest. *decif. 64. nu. 16. Sacrato tom. 2.*
- Clausula, & *omni meliori modo*, posita in reuocatione primi testamenti, ad favorem venientium ab intestato, quid operetur. *decif. 652. num. 20. Remboldo tom. 3.*
- Clausula *habitas*, vel *non habita* possessione, ad quid fuerit inuenta. *decif. 196. num. 11. Verospio tom. 2.*
- Clausula, *in omnibus*, & *per omnia*, in privilegiorum communicatione apposta, quid importent. *decif. 30. nu. 7. Verospio tom. 2.*
- Clausula, *irritans* & *causans* &c. subintelligitur in testamento ultimo etiam si in eo non legatur. *decif. 263. nu. 2. Coccino tom. 2.*
- Clausula, *in stirpes*, & non in capita, est intelligenda, ut operetur in eadem linea. *decif. 287. numer. 8. Coccino tom. 2.*
- Clausula *in stirpes*, & non in capita operatur, ut subintelligatur censetur facta de vna linea ad aliam lineam. *decif. 287. num. 6. Coccino tom. 2.*
- Clausula, *non alias aliter* &c. est præcisa. *decif. 478. num. 13. Coccino tom. 2.*
- Clausula, *non alias aliter*, nec alio modo, est resolutoria, ac operatur, perinde ac si nihil fuisset actum, non data purificatione. *decif. 290. num. 13. Coccino tom. 2.*
- Clausula, *non alias aliter*, vel alio modo, quid importet. *decif. 136. num. 12. Dunozetto tom. 2.*
- Clausula *non alias aliter*, nec alio modo reddit consensum induendum. *decif. 536. num. 8. Pirouano tom. 3.*
- Clausula, *non alias*, habet præcisam naturam, & non recipit aliquam modificationem, vel interpretationem separatam verbis. *decif. 654. num. 82. Coccino tom. 3.*
- Clausula, *non alias*, importat necessitatem, si negativè ponatur, & inducit necessitatem & formam. *decif. 654. num. 83. Coccino tom. 3.*

per Clausulam, non obstantibus, satis dicitur derogatum omnibus in contrarium facientibus. *decis. 614. num. 8. Coccino tom. 3.*
 Clausula, *non se astringens*, posita in libello, operatur, ut potius probata, quam petita sint attendenda. *decis. 669. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Clausula, *omni meliori modo*, posita in contractu reuocabili, operatur ut ille assumet naturam irreuocabilitatis. *decis. 463. num. 18. Manzanedo tom. 2.*
 Clausula, *omni meliori modo*, apposta in contractu, quid operetur. *decis. 692. num. 6. Verospio tom. 3.*
 Clausula, *omni meliori modo*, posita in fine testamenti, aliquando habet vim institutionis. *decis. 241. num. 19. Dunozerro tom. 2.*
 Clausula, *omni meliori modo*, posita in instrumento, censetur potius apposta ex quodam stylo Notariorum, quam ex voluntate partis. *decis. 463. num. 22. Manzanedo tom. 2.*
 Clausula, *parito iudicato*, non capit expensas. *decis. 123. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Sed hoc intellige, quando in sententia non adest condemnatio in expensis, sed secus si reperiatur talis condemnatio. *ibid. num. 7.*
 Et tunc non dicitur paritum, nisi fuerint etiam expensae referre. *ibid. num. 8.*
 Sub Clausula, *parito*, non veniunt fructus, quando de eis in commissione nulla facta est mentio. *decis. 449. num. 22. Remboldo tom. 2.*
 Clausula, *parito iudicato*, & refectis expensis, importat conditionem. *decis. 744. num. 1. Carrillo tom. 3.*
 Clausula, *plevo iure*, importat proprietatem. *decis. 32. num. 10. Verospio tom. 2.*
 Clausula, *precarij*, quando adest in instrumento, eius vigorem conceditur immissio, etiam contra singulares succedentes. *decis. 187. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
 Clausula, *praeservatiua* non est necesse, quando sibi non prauidetur. *decis. 100. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
 Clausula, *praeservatiua*, quid operentur. *decis. 252. num. 15. Pironano tom. 2.*
 Clausula, *praeservatiua*, operatur praterquam quoad expressa. *decis. 440. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
 Clausula, *praeservatiua*, ab omni prauidicio praeservant. *decis. 460. num. 16. Remboldo tom. 2.*
 Clausula, *quam, & quas*, non operatur quoad non specificata. *decis. 82. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Clausula, *quam, & quas*, non immutat naturam iudicij. *decis. 643. num. 9. Coccino tom. 3.*
 Clausula, *quam, & quas*, beneficio, quando quis ut non possit. *decis. 643. num. 6. Cocc. tom. 3.*
 Clausula, *quorum tenores*, operatur, ac si facta esset mentio specialis de omnibus, & quibuscumque contrarijs. *decis. 297. num. 25. Vbaldo tom. 2.*
 Clausula, *quorum tenores*, operatur expressionem cum omnibus suis qualitatibus. *decis. 416. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
 Clausula, *quorum tenores*, quid operetur. *decis. 548. num. 14. Vbaldo tom. 3.*
 Clausula, *quorum tenores*, posita in gratia, operatur ut possit dari de subreptione. *decis. 297. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Clausula, *quorum tenores*, sine dubio importat specialem derogationem. *decis. 630. num. 37. Remboldo tom. 3.*
 Clausula, *quorum tenores*, operatur, ut censetur facta mentio clausulae sublata. *ibid. num. 38. & 46.*
 Clausula, *quorum tenores*, tollit decreta irritantia. *decis. 630. num. 49. & 74. Remboldo tom. 3.*
 Clausula, *quorum tenores*, quid operetur. *decis. 260. num. 8. Pironano tom. 2.*
 Clausula, *quod non possit dari de subreptione, vel obreptione*, vna cum decreto irritanti, claudunt os parti, & manus Iudicis ligant aliter iudicandi. *ibid. num. 9.*
 per Clausulam *sine tamen alicuius prauidicio*, positam in noua aliqua erectione, quando erectio non dicatur conditionalis. *ibid. num. 10. & seqq.*
 Clausula, *quorum tenores*, licet non operetur, quando requiratur certa scientia Papae, tamen secus est quando fuerit narrata substantia contentorum. *decis. 630. num. 40 & 41. Remboldo tom. 3.*
 Clausula, *quorum tenores*, operatur derogationem contrarium etiam si de illis esset facienda mentio de verbo ad verbum. *ibid. num. 43.*
 Clausula, *quorum tenores*, quare fuerit inuenta. *decis. 630. num. 44. Remboldo tom. 3.*
 Clausula, *renunciatio omni legum, & iuris auxilio*, sufficit ad tollendum privilegium, ne quis conueniatur ultra quam facere potest. *decis. 594. num. 5. & 6. Pironano tom. 3.*
 Par. IV. Recent. Tom. III.

Clausula, *reservato beneplacito Domini directi*, quatenus opus sit, apposta in dispositione emphyteusis, & quae ex stylo, seu tacite semper subintelligitur, ad quid sit referenda. *decis. 728. num. 10. Merlino tom. 3.*
 Clausula, *si aliquo quouis modo vacet*, posita in provisione beneficii, non suffragatur, quando nec de iure, nec de facto vacatio non iustificatur. *decis. 416. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
 Clausula, *si quid exequendum*, non tollit vires obligationi Camerali. *decis. 607. num. 2. Coccino tom. 3.*
 Clausula, *si quid exequendum*, iustificanda est ex eisdem actis, & de hoc consilio proceditur ad ulteriorem executionem. *decis. 607. num. 3. Coccino tom. 3.*
 Clausula, *sine prauidicio*, legitimae executionis, praeservat iurisdictionem Iudicis a quo. *decis. 575. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
 Clausula, *sine prauidicio*, intelligitur semper praterquam, quoad expressa. *decis. 88. num. 10. Remboldo tom. 2.*
 Clausula, *sine prauidicio*, conservat omne ius protestantis. *decis. 728. num. 21. Merlino tom. 3.*
 Clausula, *sine prauidicio*, intelligitur quoad iura, & obligationes non expressas. *ibid. num. 22.*
 Clausula, *sine prauidicio iurium*, est intelligenda, praterquam quoad expressa. *decis. 478. num. 15. Coccino tom. 2.*
 Clausula, *sine prauidicio legitima executionis*, non impedit Iudicem a quo, quominus non exequatur sententiam. *decis. 98. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Clausula, *sine prauidicio legitima executionis*, non impedit, quin si Iudex a quo, procedat nulliter & iniuste, id non possit reuocari a Iudice ad quem. *ibid. num. 10.*
 Et talis reuocatio potest fieri etiam per viam attentatorum. *ibid. num. 11. & 12.*
 Clausula, *sine praemisso*, siue alio quouis modo vacet, effectus. *decis. 167. num. 23. Coccino tom. 2.*
 Clausula, *sublata*, adimit facultatem Iudici aliter iudicandi. *decis. 20. num. 18. Remboldo tom. 2.*
 Clausula, *sublata*, & decretum irritans inficit titulum, & possessionem. *decis. 467. num. 5. Pironano tom. 2.*
 Clausula, *sublata*, iuncta cum decreto irritanti, & quod de subreptione &c. quid operetur. *decis. 743. num. 10. & 18. Carrillo tom. 3.*
 Clausula, *testibus &c.* posita in instrumento, significat rogatum. *decis. 495. num. 10. Manzanedo tom. 2.*
 Clausula, *tunc & eo casu*, est taxatiua. *decis. 579. num. 10. Remboldo tom. 3.*
 Clausula, *vocatis vocandis*, si addit in commissione, eius non implementum solet causare nullitatem. *decis. 601. numer. 13. Pironano tom. 3.*
 Clausula, *vocatis vocandis*, habet tantum locum, quando executor debet iudicialiter procedere. *decis. 302. num. 17. Coccino tom. 2.*
 Clausula, *ut de subreptione* dari non possit, non operatur, ut de ea quis dare non valeat, si sit absque clausula sublata, & decreto irritanti. *decis. 336. num. 12. Remboldo tom. 2.*
 CLAUSULAE IN GENERE.
 Clausulae generales non referuntur ad ea, quae sunt specialiter conuenta. *decis. 350. num. 9. Coccino tom. 2.*
 Clausulae generales libelli, si nunquam fuerunt deductae ad speciem, signum est evidens, quod fuit actum pro eo, quod principaliter fuit intentatum. *decis. 384. numer. 13. Coccino tom. 2.*
 Clausulae amplissime in privilegiorum communicatione appositae, operantur, ut tunc multo magis ea omnia censentur communicata. *decis. 30. num. 3. Verospio sen. tom. 2.*
 Clausulae referendae sunt ad id, quod immediate est dispositum, & hoc maxime, si alias sequeretur aliquod absurdum. *decis. 405. num. 4. Merlino tom. 2.*
 Clausulae referendae sunt ad ea solummodo quibus accessorie appositae fuerunt. *decis. 405. num. 2. Merlino tom. 2.*
 Clausula apposta in cap. quia propter de elect. scilicet, ut electio aliter facta non valeat, refertur ad omnia, quae attenduntur contra formam d. cap. *decis. 574. num. 8. Coccino tom. 3.*
 Clausulae ceterae dum Iudicis auctoritate non sunt extensae, non sunt habendae in consideratione. *ibid. num. 5.*
 Clausulae ceterae sunt extendendae iuxta styllum illius Notarii, qui instrumentum stipulatus est. *decis. 405. num. 8. Merlino tom. 2.*
 Non autem secundum styllum generalem quorumcumque Notariorum. *ibidem.*
 Clausula in prima commissione posita, censetur etiam in subsequentibus repetita. *decis. 688. num. 2. Dunozerro tom. 3.*
 Clausula

- Clausula posita continuatiue ad aliquam dispositionem, ab ea restringitur. *decis. 508. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
- Clausula concepta verbis pragnantibus, & generalibus absurdum est, vt stet superflue. *decis. 63. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
- Clausula, quando adfunt in parte dispositiua, præsuntur nullatenus posita ex stylo Notariorum. *decis. 463. num. 23. Manzanedo tom. 2.*
- Clausula omnes posita in instrumentis censentur appositæ de consensu partium. *ibid. num. 24.*
- Clausula, etiam in parte executiua posita, declarat dispositionem principalem, & mentem contrahentium. *decis. 174. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
- Clausula, licet sit posita in parte executiua, tamen potest deferuire pro declaratione dispositionis. *decis. 727. num. 9. Merlino tom. 3.*
- Clausularum extensio in instrumento appositarum, si fuerit facta ab alio Notario, quam rogato, quo casu si quis asserat dictam extensionem fuisse factam iuxta stylum Notarij rogati, id probare teneatur. *decis. 374. num. 6. Coccino tom. 2.*
- Clausularum instrumenti extensio iuxta stylum alicuius Notarij, dum sit valde exorbitans ab aequitate, vt obliget partes, requiritur, vt ita actum fuerit inter partes, vel quod ipse sciuerint stylum dicti Notarij. *decis. 374. num. 7. Coccino sp. 2.*
- Clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia. *decis. 357. num. 8. Cocc. tom. 2.*
- Clausula in fine posita licet regulariter referatur ad omnia præcedentia, hæc tamen regula non potest referri ad conditionem. *decis. 363. num. 13. Coccino tom. 3.*
- Clausula in fine posita, qualiscumque totam dispositionem. *decis. 456. num. 17. Manzanedo tom. 2.*
- Clausula in fine posita, omnia superius dicta æquè determinat. *ibid. num. 18.*
- Clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia, maxime dum non potest assignari ratio cur ad omnia non sit faciendæ. *decis. 139. num. 15. Coccino tom. 2.*
- Clausula in gratia posita, siue faciant modum, siue conditionem ad effectum iustificationis narratorum in ea nihil interest. *decis. 339. num. 11. Coccino tom. 3.*
- Quia utroque casu sunt iustificanda narrata ab eo, qui intentionem suam fundat in dicta gratia. *ibid. num. 11.*
- Clausula insolite arguunt falsitatem instrumenti. *decis. 596. num. 4. Vbaldo tom. 3.*
- ex Clausulis salutaribus libelli, si quis non potest obtinere vna via, poterit alia via procedere. *decis. 384. num. 12. Coccino tom. 2.*
- Clausula suspensiuæ comprehendunt etiam vniones consistoriales, etiam pro dote factas, & sufficit, vt dictæ clausula legantur in supplicatione, vel in litteris, vel è contra. *decis. 614. num. 32. Coccino tom. 3.*
- Clausus repercussus fortius stringit. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 23. tom. 2.*
- Clemens Papa V. dixit Ioanni de Lignano, si non habuisset uxorem, fecisset eum Cardinalem, & respondit ei Ioannes, quod nolebat viuere de Sanguine CHRISTI, & quid ei replicauerit Papa, ac interpretatus est Ioannes. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 99. tom. 2.*
- C L E R I C A T V S.**
- Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij. *decis. 97. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
- Clericatus character non deletur per bigamiam. *decis. 648. num. 4. Coccino tom. 3.*
- Clericatus non exiit quem gloriosa veste charitatis, sed magis gratiose induit. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 91. tom. 2.*
- Clericatus non minuit amorem, & charitatem, sed acrius incendit. *ibid.*
- C L E R I C V S.**
- Clericus tenetur magis exercere actus humanitatis & charitatis, quam secularis. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 74. tom. 2.*
- Clericus, si non habeat ex bonis patrimonialibus, potest licite ex redditibus Ecclesiæ, vel beneficiorum, dotare sororem inepem. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 91. tom. 2.*
- Clericus in aliqua controuersia recurrens ad Iudices laicos, cadit ab omni iure suo, tam in petitorio, quam in possessorio. *decis. 670. num. 10. Pironano tom. 3.*
- Clericus petere debet distributiones quotidianas tanquam rem suam nomine proprio, & non Ecclesiæ, quod intellige verum, si Canonicus repelleretur à perceptione earum ex aliqua culpa sua, secus si ex alio capite. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 8. & 9. tom. 3.*
- Clericus tanquam verus & absolutus dominus liberè potest te-
- stari de distributionibus quotidianis. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 19. tom. 3.*
- Clericus ita potest testari de distributionibus quotidianis, si cuti mercenarius, vel rusticus de his, quæ dantur sibi pro opere diuino. *ibid. num. 20.*
- Clericus debet prius consanguineis, quam extraneis subuenire. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 107. tom. 2.*
- Clericus, si ex redditibus Ecclesiæ aliquid det consanguineis, grauius peccat, quam si daret extraneis, & quando id procedat. *ibid. num. 108.*
- Clericus præsumitur largius dare de bonis Ecclesiæ eius consanguineis, quam extraneis, & sine aliqua mensura. *ibidem num. 109.*
- Clericus bona conscientia potest in subsidium dotare sororem pauperem de redditibus beneficiorum. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 124. tom. 2.*
- Clericus beneficiatus verisimiliter filios legitimos, & naturales habere non potest. *decis. 31. num. 7. Pamph. sen. tom. 2.*
- Clericus potest alere consanguineos pauperes de redditibus Ecclesiæ, cui consequens est, vt possit ex eis dotare. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 106. tom. 2.*
- Clericus de bonis acquisitis ex eius industria liberè potest disponere. *decis. 560. numer. 4. Manzanedo tom. 3.*
- Clericus, nisi doceatur, non præsumitur acquisisse bona ex propria industria, sed ex redditibus Ecclesiasticis. *ibid. num. 3.*
- Clericus in infirmitate constitutus, etiam si ex ea decedat potest donare inter viuos acquisita, de redditibus Ecclesiæ, impiam tamen causam. *decis. 560. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
- Dummodo tamen talis donatio moderatè fiat, & tunc requiritur traditio ad tollendas fraudes, & suspiciones. *ibid. num. 2.*
- Clericus, vel Monachus forensis, an possit dici forensis in loco, de quo degit. *decis. 438. num. 29. Vbaldo tom. 2.*
- Clericus potest esse administrator testamentarius, quando administratio concernit fauorem piæ causæ. *decis. 243. num. 7. Verosio tom. 2.*
- Clerici cupiditatis negocia, non pietatis interdicuntur. *ibid. num. 8.*
- Clericus, tunc multo magis potest esse administrator testamentarius, quando ab Ordinario administrandi facultatem habuit. *ibid. num. 9.*
- Clericus quidam iam vita functus apparuit Guilielmo Episcopo Parisiensi, narrauitq. ei, vnam ex tribus causis ob quas damnatus fuit, esse, *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 98. tom. 2.*
- Quia illud, quod è beneficiorum redditibus ei superedit, pauperibus non erogasset. *ibid.*
- Clericus dotans capellam, ex quo argui possit, quod eam dotauerit ex bonis patrimonialibus. *decis. 655. num. 6. Merlino tom. 3.*
- Clericus primæ consuræ est capax beneficij. *decis. 403. num. 14. Merlino tom. 2.*
- Clericus, an succedat in feudo, vide tres casus. *decis. 493. num. 53. & seqq. Coccino tom. 2.*
- Clerico permittitur vt de altario viuat, si bene deferuiat, non autem, vt de altario luxurietur, & de altario superbiat, & alia vt hic per B. Bernardum. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 102. tom. 2.*
- Clericus, quidquid præter necessarium victum, & simplicem vestitum de altario retinet, siuum non est, rapina est, sacrilegium est. *ibid. num. 103.*
- Clerici, & Monachi habitantes in loco, possunt si volunt, vel beneficio statutorum laicorum, & quando id quoque colligatur ex eisdem statutis. *decis. 438. num. 31. & 32. Vbaldo tom. 2.*
- Clerici non possunt cogi inferuire illi Ecclesiæ, in qua ipsi non sunt intitulati. *decis. 54. num. 8. Remboldo tom. 2.*
- Clerici vehementer errant, & mortali crimine sunt obnoxij ac tantumdem de proprio tenentur restituere, si ea, quæ præter eorum honestum victum de redditibus Ecclesiæ super sunt, pijs operibus non erogant. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 92. tom. 2.*
- Et super hoc est textus Iuris ciuilibis in auth. vt determinat. *num. Cleric. qui clarè loquitur. ibid.*
- Clerici quidquid habent, pauperum est. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 97. tom. 2.*
- Clericorum domus omnibus debent esse communes suscepio- ni peregrinorum, & hospitum inuigilare debent. *ibid.*
- Clerici, quando subueniunt consanguineis, tanquam alijs indigentibus cessat can. peruenit 1. quæst. 3. *Rub. in Annot. decis. 460. numer. 110. tom. 2.*
- Clerici amore sanguinis carnalis spoliant Ecclesias. *ibidem num. 111.*

Clerici, ne attendant lucris temporalibus prohibitum est eis negotiari. *Rub. in annot. ad decif. 444. num. 36. tom. 2.*
Clerici, ideo indulgetur beneficium, ut omnibus alijs rebus relictis DEI Omnipotentis misterijs inhæreant. *Rub. in ann. decif. 444. num. 36. tom. 2.*

Clerici non ligantur constitutionibus Aegidianis. *decif. 43. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Clerici militare dicuntur, iuxta dictam Paul. Apost. ad Titum, labora sicut bonus miles Christi. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 113. tom. 3.*

Clerici possunt viuere de rebus Ecclesiarum, etiam si habeant patrimonium, & qualiter id intelligatur. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 100. tom. 2.*

Clerici possunt viuere de bonis Ecclesiarum, quando inseruiunt Ecclesiæ, etiam si habeant patrimonium, non autem, quando luxuriantur de bonis Ecclesiarum, quæ sunt pauperum. *ibid. num. 101.*

Clericos rectè punit Princeps secularis, quando ipsi ab Ecclesiâ Dei damnantur, degradantur, & seculari Iudici traduntur. *Rub. in annot. ad decif. 30. num. 20. tom. 2.*

Clericorum adunantiæ, & Congregationes fieri non possunt sine iusta causa & Episcopi licentia. *decif. 567. num. 4. Pironano tom. 3.*

Clericorum exemptio à Principum secularium potestate est de iure diuino. *Rub. in annot. ad decif. 30. num. 23. tom. 2.*

Clerici etiam de tempore primitiæ Ecclesiarum eorum priuilegio exemptionis à potestate laicali gaudebant. *ibid. num. 24.*

Et adducuntur quatuor Concilia generalia ante tempus Iustitiani Imper. celebrata, in quibus sit ampla mentio immunitatis Clericorum à legibus secularium, &c. *ibid. num. 25.*

Clericorum spolia si fuerit probatum, quod spectent ad eorum hæredes, id debet intelligi de illis spolijs, quæ verè dicuntur spolia clericorum, videlicet de fructibus exactis, & reconditis. *decif. 529. num. 7. Remboldo tom. 3.*

C L E R V S.

Clerus, & Episcopus venit nomine Ecclesiarum. *decif. 686. num. 9. Sacrato tom. 3.*

Clerus dum vult sustentare litem contra Episcopum, & non habet bursum communem reddituum de necessitate debet fieri contributio. *decif. 567. num. 10. Pironano tom. 3.*

Clerus, dum litigat contra Episcopum necessaria est congregatio litigantium pro litis sustentatione, & defensione. *decif. 567. num. 5. Pironano tom. 3.*

Clerus potest constituere vniuersitatem suarum Ecclesiarum, & vniuersitatem facere sine Episcopo. *ibid. num. 2.*

Clerus vniuersus non potest facere Collegium. *decif. 567. num. 1. Pironano tom. 3.*

Clerus potest se congregare aduersus Prælatum subsistente iusta causa se defendendi usque ad definitiuam sententiam. *ibid. num. 3.*

Contra aliquid fieri, vel metu coactionis paria sunt. *decif. 336. num. 18. Remboldo tom. 2.*

C O A D I V T O R.

Coadiutor impossibile est, ut subrogetur in possessionem eius, quod non erat, nec esse poterat penes coadiutum. *decif. 140. num. 13. Dimozetto tom. 2.*

Coadiutori regulariter sunt senes, vel infirmi. *decif. 57. num. 9. Sacrato tom. 2.*

C O A D I V T O R I A.

Coadiutoria & resignatio non differunt specie cum in utraque agatur de dilatione. *decif. 57. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Coadiutoria cum futura successione beneficium stat super duabus personis. *decif. 57. num. 7. Sacrato tom. 2.*

C O D I C I L L V M.

Codicillum & testamentum æquiparantur ad effectum ut competat immissio vigore l. fin. C. de edict. D. Adr. *decif. 111. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Codicillis, si testator mentionem faciat de testamento, debet intelligi de testamento vero, & stipulato. *decif. 544. num. 22. Pironano tom. 3.*

Codicillis, si testator aliquid declarauit, quod antea in testamento disposuerat, hoc in testamento, & non in codicillis factum intelligitur. *decif. 216. num. 9. Verospio tom. 2.*

Codicillaris clausula siue inuenta, ut voluntas testatoris quæ directè non potest habere locum illum habeat indirectè, & per fideicommissum. *decif. 25. num. 17. Sacrato tom. 2.*

Codicillaris clausula operatur etiam in præiudicium filij præteriti. *decif. 5. num. 3. & 10. Sacrato tom. 2.*

Secus est, quando filius est ignoranter præteritus. *ibid. num. 4.*

Codicillaris clausula nihil operatur, quando pater ignorans

habere filium illum præterijt. *decif. 25. num. 19. Sacrato tom. 2.*
Codicillorum identitas quando non possit controuerti. *decif. 243. num. 12. Verospio tom. 2.*
ex Cognatione solè, quilibet potest denominari, unde si quis vocetur Martinus de Baroncijs potest etiam nominari Baroncius, & aliqua exempla. *decif. 614. num. 15. & 16. Coccino tom. 3.*
Cognominis eiusdem potest esse, quod aliqui sint puri, & alij impuri. *decif. 137. num. 14. & 15. Sacrato tom. 2.*
Cohabitatione stante scientia præsumitur inter coniunctos. *decif. 256. num. 4. Verospio tom. 2.*

C O L L A T I O.

Collatio est iuris concessio. *decif. 343. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Collatio est euentualis quando quis petit aliquos simpliciter amoueri à beneficio. *decif. 202. num. 10. Coccino tom. 2.*

Collatio beneficij vt substatueatur, sufficit probari sola quasi possessio conferendi. *decif. 343. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Collatio vltima beneficij est attendenda. *decif. 333. num. 7. Merlino tom. 2.*

Collatio beneficiorum si sit simultanea inter Episcopum, & Capitulum, licet per concordiam diuidatur, remanet tamen proprietas dictæ simultaneæ collationis. *decif. 190. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Collatio beneficij à principio potest esse valida, quæ tamen ob non expeditionem litterarum nulla propter decretum irritans remanere potest. *decif. 440. num. 25. Vbaldo tom. 2.*

in Collatione beneficij parochialis iurisparronatus Ecclesiastici, est seruanda Bulla Pij V. in Bullar. constitut. 32. sub pœna nullitatis actus aliter gesti. *decif. 640. num. 7. Merlino tom. 3.*

Collationis beneficij effectuario probari etiam potest ex resignatione eiusdem, & quando. *dec. 343. n. 12. Remboldo tom. 2.*

in Collatione beneficij curari est seruanda forma tradita à Conc. Trident. *decif. 731. num. 10. Vbaldo tom. 3.*

per Collationem simultaneam impeditur alternatiua. *decif. 100. num. 8. Vbal. tom. 2.*

Collationum effectuario ex quo excludatur. *decif. 157. num. 11. Remboldo tom. 2.*

Collationes plures præteritæ, dant statum sufficientem pro substatuenda collatione, de qua controuertitur. *decif. 515. num. 9. Pironano tom. 3.*

Collatio præbendarum in Cathedrali ad quem spectet. *decif. 515. num. 2. Pironano tom. 3.*

Collatio rei litigiosæ ipso iure non tenet. *decif. 167. num. 8. Coccino tom. 2.*

Collecta est onus fructuum, & sic non collectatur, nisi qui illos percipit. *decif. 391. num. 11. Nauarro tom. 2.*

Collecta, seu gabella duplex pro eadem re exigere non debet. *decif. 628. num. 4. Manz. tom. 3.*

Collector spoliolum si ab aliquo loco sit remotus, vt fructus beneficiorum inexacti spectent ad hæredes defuncti. *decif. 722. num. 24. Remboldo tom. 3.*

Collectores spoliolum vbi non aduat seruatur constitutio Iulij circa materiam spoliolum, & ius commune. *decif. 722. num. 16. Remboldo tom. 3.*

C O L L E G I A T A.

Collegiata non dicitur Ecclesia, si non constet de vsu sigilli communis. *decif. 354. num. 14. Manzanedo tom. 2.*

Collegiata vt dicatur Ecclesia, scilicet non est, adesse sigillum, vel arcam antiquam, nisi quoque doceatur de vsu. *decif. 354. num. 15. Manzanedo tom. 2.*

in Collegiata si beneficium non sit situm, cessat quod illud sit dignitas. *decif. 244. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Collegialitas ex quibus arguatur. *decif. 633. num. 10. Coccino tom. 3.*

Collegialitatis qualitas ex quibus proberetur. *decif. 465. num. 2. Pironano tom. 2.*

C O L L E G I V M.

Collegium instituendum si instituat hares à testatore, executoribus testamentarijs non videtur debita immissio ante erectionem eius. *decif. 618. num. 1. Cocc. 50.3.*

Quod verum intelligi si executores peterent immisionem ex propria persona, quia non sunt hæredes, secus si agerent tanquam curatores hereditatis, cum sint loco hæredis. *ibid. num. 2.*

Collegium sublatum per subrogationem alterius Collegij, non est amplius in rerum natura. *decif. 312. num. 9. & 10. Coccino tom. 2.*

Collegium in locum alterius subrogatum ad ipsum spectant emolumenta, maxime quando non agitur de emolumentis ordinarijs, sed de arbitrarijs. *ibid. num. 10.*

C O L L I T I G A N S.

Collitigans pauper non est audiendus ab aduersario diuite, cum

- adeſt pater diues, qui tenetur eum alere. *Rub. in Annot. decif. 617. num. 107. tom. 3.*
- Colliganti alimenta non ſubminiſtratur, quando non docetur de bono iure & paupertate partis. *decif. 141. num. 2. Verſpicio tom. 2.*
- Colliganti ſuperſtiti in beneficalibus non eſt dandus nouus colligans. *decif. 599. num. 19. Vbaldo tom. 3.*
- Colliganti, vt detur ſubrogatio, quid ſit veriſicandum. *decif. 97. nu. 2. Manzanedo tom. 2.*
- Colliganti regulariter debetur ſubrogatio in beneficijs. *decif. 167. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Coloni, prout in multis Italiae partibus obſeruatur, habent onus deferendi fruſtus bladum & vini ad domum Domini ſumptibus ſuis. *decif. 381. num. 21. Vbaldo tom. 2.*
- Coma, ſuccedit loco copulae. *decif. 89. nu. 5. Remboldo tom. 2.*
- Commentatores legum, quoties ipſi potius egent interpretatione, quam lex illa, ab eis interpretata. *Rub. in Annot. decif. 460. num. 131. tom. 2.*
- Commiſſarius Camerae capiendū poſſeſſionem beneficij, nomine eiufdem Camerae, non ſeruata forma Breuis non tenet. *decif. 404. num. 12. Remboldo tom. 2.*

C O M M I S S I O.

- Commiſſio, quando fuit effecta communis, tunc quilibet ex partibus poteſt ſui beneficio clauſularum in ea poſitarum. *decif. 643. numer. 7. Coccino tom. 3.*
- Commiſſio obſtente, abſque eo, quod in termino iuris non fuerit ſeditum pro Apoſtoliſ, vt valeat, quid requiratur. *decif. 339. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
- Commiſſio ſi habeat clauſulam dummodo, non tribuit iuriſdictionem niſi ea purificata. *decif. 688. num. 1. Dunozeſto tom. 3.*
- Commiſſio mixta ſi ſignetur a Papa per verbum fiat quoad ea quae concernunt iuſtitiam, non cenſetur gratiam feciſſe. *decif. 181. nu. 9. Coccino tom. 2.*
- Commiſſio receptionis iuramenti teſtium Notatio facile praſumitur data. *decif. 513. num. 4. Remboldo tom. 3.*
- Maximèq; quando pars dedit interrogatoria, & de tali nullitate oppoſuit. *ibid. num. 5.*
- Commiſſio ſpecialis ſemper praſupponitur, dum imperitur abſolutio ab excommunicatione. *decif. 568. nu. 42. Coccino tom. 3.*
- Commiſſio ſi ſubſcribatur a Papa per verbum, Placet, abſque alia reſtrictione cenſetur ſimpliciter concedere gratiam. *decif. 181. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Commiſſio vna ſufficit in Rota in qualibet inſtantijs. *decif. 568. num. 57. Coccino tom. 3.*
- Commiſſio vnica cum in cauſarum inſtantijs ſufficiat in Rota, eius vigore Auditores pro indigentijs omnibus poſſunt procedere. *decif. 568. num. 67. Coccino tom. 3.*
- In Commiſſione, ſi adſit clauſula, vocatis vocandis, eius non implementum ſolet cauſare nullitatem. *decif. 601. num. 13. Pironano tom. 3.*
- Sub Commiſſione generali adminiſtrandi Sacramenta, comprehenditur etiam adminiſtratio Sacramenti Matrimonij. *decif. 431. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Commiſſionum reuifor veriſimile eſt, ſi fuiſſet facta diligentia, quod intra ſpatium 10. dierum reſcriptus fuiſſet. *decif. 517. numer. 5. Remboldo tom. 3.*
- Commiſſionum reuifor, quando intrat legitimum tempus non poteſt reſcripti, vt ceſſet deſerptio, quid ſit faciendum. *decif. 517. num. 6. Remboldo tom. 3.*
- Commodati contractus natura non tollitur, ſi fuerit conueniendum, vt rei dominium tranſeat in commodatarium. *decif. 510. num. 16. Pironano tom. 3.*

C O M M O D V M.

- Commodum publicum non eſt impediendum propter diminutionem lucri. *decif. 151. num. 13. Dunozeſto tom. 2.*
- Commodum recipiens ex aliquo actu, videtur illum approbare. *decif. 495. num. 37. & 38. Coccino tom. 2.*
- Ad Commodum & damnum, quando aliquis contractus poteſt ſe habere, licet cauſaliter contingat damnum, non ex hoc, quis dicitur laedi. *decif. 582. num. 19. Coccino tom. 3.*
- Et ſi eſſet minor non reſtitueretur, vt laeſus: *ibid.*
- Commodati contractus vt quis cadat, non bene inferitur de vno caſu ad alium. *Rub. in Annot. ad decif. 542. nu. 91. tom. 3.*
- Commiſſio ad priuilegium, quid operetur. *decif. 362. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

C O M M V N I O.

- Communio rei conductae, ex quibus actibus etiam probari poſſit. *decif. 96. num. 3. & 4. Vbaldo tom. 2.*
- Communio in dubio non praſumitur. *decif. 436. nu. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Communione praſumptio inter fratres tunc multo magis ceſſat, ſi tractaretur de damno, cum nemo praſumatur velle ſa-

care ſuum: *ibid. num. 6.*

in Communione non tenetur perſeuerare ſocius poſt mortem ſocij. *decif. 65. nu. 9. Sacratio tom. 2.*

C O M M V N I T A S.

- Communitas congregari debet ad ſonum campanae, vel tubae, quando aliquid eſt ei intimandum. *decif. 290. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Communitas aliqua, quando dicitur, quod fuit congregata, agitur, quod omnes interfuerint, vel maior pars. *decif. 51. num. 11. Verſpicio ſen. tom. 2.*
- Communitati in aliquo loco congregata intimatio facta, dicitur legitime facta, etiam ſi dicta Communitas non fuit ad huc effectum congregata. *decif. 290. nu. 2. Coccino tom. 2.*
- Communitates de facili non pereunt. *decif. 107. numer. 27. Coccino tom. 2.*

C O M P A R I T I O.

- per Comparitionem ſanatur omnis defectus citationis. *decif. 48. num. 22. Remboldo tom. 2.*
- Comparere quis dicitur impeditus, quando poſtquam citatus fuit ad comparandum, carceratus fuit. *decif. 133. num. 6. Sacratio tom. 2.*
- Comparere quando quis non poteſt, citationes personales non releuant. *decif. 133. num. 4. tom. 2.*

C O M P E N S A T I O.

- Compensatio debet eſſe duplicata, vbi duplicatum eſt periculum. *Vor. poſt decif. 160. num. 23. tom. 2.*
- Compensatio, quando admittenda veniat. *decif. 447. num. 9. Pironano tom. 2.*
- Compensatio non admittitur de quantitate ad bona. *decif. 123. num. 3. Remboldo tom. 3.*
- Compensatio opponi poteſt etiam in iudicio repetitionis dotis. *decif. 187. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
- Compensatio non admittitur de liquido ad illiquidum. *ibid. num. 7.*
- Compensatio fit ipſo iure, quando habet quis debitum ſub ſiſuris. *decif. 199. num. 1. Sacratio tom. 2.*
- Compensatio quidem licita eſt. *decif. 503. num. 24. Coccino tom. 2.*
- Compensatio, dum eſt inducta cum conſenſu vtriuſque partis proſternit vires obligationis Cameralis. *decif. 494. num. 7. Coccino tom. 2.*
- Compensatio, quod fuerit inducta ex quo ſufficitur. *decif. 494. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Compensatio cum alieno credito non admittitur. *decif. 644. num. 5. Verſpicio tom. 3.*
- Compensatio ex quo excludatur. *ibid. num. 6.*
- Compensatio creditorum recte fit cum conſenſu vtriuſque partis. *decif. 494. num. 2. Coccino tom. 2.*
- Compensatio habet vim ſolutionis. *ibid. num. 4.*
- Compensatio iam facta debet admitti ad impediendam executionem obligationis Cameralis, quidquid dicendum eſſet, ſi quis compensare intenderet. *ibid. nu. 4. & 5.*
- Compensatio cum debito, cuius dies adhuc non venit, non praſumitur facta. *decif. 447. num. 15. Pironano tom. 2.*
- Compensatio, & retentio non datur quando creditum non eſt liquidum. *decif. 117. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- Compensatio, & retentio non admittitur in ſpolio, quando creditum non eſt clarum. *decif. 117. num. 20. Vbaldo tom. 2.*
- per Compensationem debitum ſi ſit extinctum amplius non reuiuſcit. *decif. 199. num. 2. Sacratio tom. 2.*
- Compensationis exceptio, dum non eſt ſufficienter liquida, non poteſt impedire immiſſionem ex credito dotis. *decif. 189. num. 15. Manzanedo tom. 2.*
- Compensationi non eſt locus, dum ſuper ea pender iudicium. *decif. 532. num. 7. Remboldo tom. 3.*
- Compensare praſumitur debitor voluiſſe, ſi ipſe erat creditor ſui creditoris. *decif. 73. nu. 11. Sacratio tom. 2.*
- Complementarius non poteſt donare iura rationis banchieri. *decif. 64. num. 11. & 20. Sacratio tom. 2.*

C O M P R O M I S S V M.

- Compromiſſum dum cum conditione fit, vt arbitri prodeciat, prout de iure intelligitur de iure ſtatutario, ſeu conſuetudinario. *Rub. in Annot. decif. 378. num. 26. tom. 2.*
- Compromiſſum quando eſt nullum, eodem etiam nullitatis ratio laudum ipſum laborare cenſetur. *decif. 646. num. 1. Merlino tom. 3.*
- Minor compromittendo debet ſeruare ſolemnitates in eorum contractibus requiſitas. *ibid. num. 2.*
- Compromiſſum eſt ſpecies alienationis, cum quod arbitri dari iubent, alienari dicatur. *ibid. num. 4.*
- Compromiſſum ex quibus reſtringatur. *decif. 133. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- in Compromiſſo veniunt connexa, & acceſſoria. *ibid. num. 7.*

Compromissi forma arbitri non potest recedere. *decis. 133. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Compromissio an minor ladi possit. *decis. 38. num. 4. Dupoz- zetto tom. 3.*

in Compromissis minorum non requiruntur solemnitates sta- tutariae. *ibidem num. 1.*

Compromissa inter consanguineos possunt esse etiam volun- taria, quamvis statutum loci id iubeat. *decis. 646. num. 11. Merlino tom. 3.*

Et quando dicta compromissa praesumantur voluntaria facta. *ibidem num. 12.*

Compulsorium vigore si iura sint extracta seruatis seruan- dis ex suo originali, probant. *decis. 147. num. 7. Rembol- do tom. 2.*

COMPUTA.

Computa formantur ex datis, & acceptis. *decis. 77. num. 2. Prouano tom. 2.*

Computa si sint solidata, & facta sit amplissima liberatio cum iuramento, si quis contra eam venire intendat, utique er- rorem concludenter probare tenetur. *decis. 330. num. 3. & 4. Remboldo tom. 2.*

Computorum libro privato standum est in praedictum scri- bentis non autem tertij. *decis. 447. num. 8. Prouano tom. 2.*

in Computorum solidatione inter socios modice expensae ve- niunt in generali computatione. *decis. 273. num. 5. Proua- no tom. 2.*

Conceptionis tempus si incertum. *decis. 223. num. 23. Proua- no tom. 2.*

CONCESSIO.

Concessio bonorum Ecclesiae si partim sit valida, & partim in- valida, quando viget in totum, & quando non. *decis. 241. numer. 19. Cocino tom. 2.*

Concessio bonorum Ecclesiae si fiat praeter solitum, sine debi- tis requisitis non valet. *decis. 284. num. 14. Cocino tom. 2.*

Concessio bonorum Ecclesiae, nisi secundum tenorem antiquae inuestiturae fieri debet, alias alteratur solitum. *decis. 284. num. 15. Cocino tom. 2.*

Concessio emphyteusis dicitur perpetua si sit concessa pro ha- redibus, & successoribus quibuscumque. *decis. 120. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Concessio emphyteusis dicitur ex pacto & providentia, quan- do concessa sit alicui ad eius vitam, & eius filiorum & nepo- tum. *decis. 483. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Concessio emphyteusis non potest dici simpliciter pro filiis, & providentia, dum non sit concessa simpliciter pro filiis, & heredibus. *decis. 483. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Concessio emphyteusis nunquam aut saltem raro concedi so- let pro se tantum. *decis. 309. num. 10. Cocino tom. 2.*

Concessio emphyteusis si facta ad tertiam generationem alicuius non videtur contrahentes intellexisse ut filij & nepotes de- beant quoque sic heredes. *decis. 483. num. 25. Vbaldo tom. 2.*

Concessio emphyteusis quando facta fuit pro quibuscumque successoribus in perpetuum sine dubio intrat retractus. *decis. 653. num. 5. Merlino tom. 3.*

Concessio emphyteusis Ecclesiastica facta pro se suisque hae- redibus, & successoribus cum clausula & quibus dederit, tunc est transitoria etiam ad extraneos heredes. *decis. 548. num. 8. & 10. Vbaldo tom. 3.*

Concessio emphyteusis Ecclesiastica facta pro se, & suis ha- redibus, & successoribus quibuscumque tunc clausula ista operatur ut sit transitoria ad heredes etiam extraneos. *decis. 548. num. 12. Vbaldo tom. 3.*

in Concessione feudi si ad sint verba, successoribus quibuscum- que, qualiter sint accipienda secundum casum diuersitatem, conuenerunt. *decis. 524. num. 17. Prouano tom. 3.*

Concessio feudi si sit facta duobus, & cum conditione, ut extantibus masculis, & feminis non succedant, verba ista sunt intelligenda secundum naturam feudi, scilicet ut ex- tantibus masculis vnius lineae, & feminis eiusdem lineae non succedant, non autem in concursu cum masculis alterius li- neae. *decis. 291. num. 27. & 28. Vbaldo tom. 2.*

Concessio iurispatronatus facta ab Ordinario ut praedictet patrono, qui acquirit iurispatronatus ex fundatione, requi- ritur acceptatio. *decis. 250. num. 6. Dupozetto tom. 2.*

Concessio iurispatronatus facta ab Ordinario non videtur in- compatible cum probatione fundatoris & dotationis. *decis. 250. num. 9. Dupozetto tom. 2.*

Concessio iurispatronatus si fuerit facta ex falsa causa, nempe titulo dotationis, & dotatione corrumpitur, corrumpit quoque con- cessio, ita ut nulla censeatur. *Artis. 14. num. 3. Cocino tom. 3.*

Concessio feudi alieni simpliciter facta, non tenet etiam si po- stea illud operatur. *ibidem num. 31.*

Concessio noua, facta in aliqua confirmatione, recipit easdem interpretationes, & exceptiones, quas ipsa confirmatio. *decis. 438. num. 58. Vbaldo tom. 2.*

Concessio noua facta in confirmatione concessa in forma com- muni, illa non plus operatur, quam ipsa confirmatio. *ibidem num. 56.*

Concessio officij ob benemerita, & seruitia praestita transit in vim contractus. *decis. 355. num. 3. Cocino tom. 2.*

in Concessionibus personalibus, ad effectum ut successor sub- rogetur, cum sit contemplata persona, & non hereditas, fac- tenditur successio sanguinis, & non bonorum. *decis. 704. num. 11. Cocino tom. 3.*

Concessionibus subreptitis, & exortis contra concedentis intentionem non est parendum. *decis. 630. num. 50. Rembol- do tom. 3.*

Concessionis alicuius intelligentia quando non dicatur requi- rere probationem lecti insecam, & maxime si sit subd. p. pr. ma. Tribunalia. *decis. 24. num. 18. & 19. Prouano tom. 3.*

Concessio praesupponit priuationem. *decis. 654. num. 56. Coc- cino tom. 3.*

Concessio data sub forma, si non seruetur, corrumpit concessio- nem. *decis. 630. num. 63. Remboldo tom. 3.*

Concessio facta cum clausula, ex nunc &c. non est conditiona- lis, sed pura. *decis. 684. num. 15. Cocino tom. 3.*

Concessio, quando est pura, statim sortitur effectum, & quantur ius in re ei praed. cuius fauorem est facta. *ibidem num. 1. & 7.*

Concessio limitata, & possessio limitata limitatum producit ef- fectum. *Rubin. Annot. ad dec. 420. num. 50. tom. 2.*

Concessio specialis tollit generalem. *decis. 425. num. 51. Prou- ano tom. 2.*

Concessio, quando male fuit facta, agens ad eam po- test repelli exceptione nullitatis. *decis. 614. num. 3. Coc- cino tom. 3.*

Concessio quando est clara, non est in dubium reuocanda. *decis. 456. num. 25. Manzanedo tom. 2.*

ex Concessionis iuramento ubi adest clausula constituti percus- sio probari potest. *decis. 43. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Concessionis instrumentum probat dominium concurrentibus adimiculis etiam contra tertium. *decis. 476. num. 4. Manza- nedo tom. 2.*

Concessio facta a Papa alicui, recipit interpretationem a Iure. *decis. 316. num. 9. Cocino tom. 2.*

Concessio Principis semper intelligitur sine praedictio iuris tertij. *decis. 425. num. 21. Prouano tom. 2.*

Concessio, quando etiam optime adaptatur collationi. *decis. 343. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Concessio facta per viam contractus, non censetur illi de- rogatum per clausulas generales. *decis. 630. num. 29. Rem- boldo tom. 3.*

Concessionum forma est attendenda. *decis. 630. num. 76. Rem- boldo tom. 3.*

Concessionum obseruantia est optima interpretis. *decis. 109. num. 7. Sacro tom. 3.*

Concessionibus censurarum regulariter non subiaceat deuolutio- ni, & quare. *decis. 511. num. 26. Prouano tom. 3.*

in Concessionibus attendenda est mens concedentis. *decis. 362. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Concedens non censetur tantum concessisse, quin maiorem auctoritatem sibi non seruauerit. *decis. 630. num. 8. Rem- boldo tom. 3.*

Concedere, quis non praesumitur voluisse, quod non poterat. *decis. 670. num. 31. Prouano tom. 3.*

contra Concedentem privilegium est facienda interpretatio non autem contra tertium. *decis. 530. num. 37. Prouano, tom. 3.*

CONCILIUM.

contra Concilia generalia quando disponitur, opus est ut eis derogetur. *decis. 648. num. 6. Cocino tom. 3.*

Concilij generalis derogationes censentur habere clausulas de- rogatorias ad sequentes dispositiones adeo ut alias deur de- fectus voluntatis in concedente. *decis. 614. numer. 5. Coc- cino tom. 3.*

Concilio alicui generali si fuerit derogatum, & postea dicitur, & alijs Concilijs, censentur etiam derogatum alijs Concilijs generalibus, quamvis requirent specialem de- rogationem. *ibidem num. 9.*

Concil. Trident. dispositio circa actum transportationem non

non intrat in prophanis. *decis. 447. numer. 5. Piquano tom. 3.*
 Concil. Trident. non tollit ius competens inferioribus. Colla-
 toribus ius conferendi beneficia curata, dummodo habeat co-
 cursus. *decis. 731. num. 11. Vbaldo tom. 3.*
 Concilium Tridentinum de anno 1545. nondum erat apertum.
decis. 403. num. 19. Merlino tom. 2.
 Concilium Trident. cum disposuit, ut Episcopus causas Capitu-
 larium debeat cognoscere, in eius domo &c. de quodomo
 intellexit. *decis. 537. num. 18. Remboldo tom. 3.*
 Concilium Tridentinum licet corrigat iura, quae disponunt
 sponsalia per culpam transire in verum matrimonium. *decis.*
232. num. 9. Sacratio tom. 2.
 Non tamen videtur ea iura corrigenda, ut quis cognoscendo mu-
 lierem censetur consentire simpliciter, quatenus sponsalia
 contraxerit sub conditione. *ibid. num. 19. C. 11. in ult.*
 Conc. Trident. dispositio circa transportationem actorum pro-
 cedat tantum in causis Ecclesiasticis, non autem in propha-
 nis. *decis. 495. numer. 7. Coccino tom. 2.*
 Quid procederetiam si venturum coram Iudice Ecclesiastico.
 Et hoc est de mente sacre Congreg. Concil. Trident. licet
 Rota ante dictam declarationem contrarium dixerit. *ibid.*
num. 8. & 9.
 Concil. Trident. dispositio de necessario intervento Parochi in
 celebratione matrimonij, cessat in terris illis, quae sunt sub
 temporali dominio Haereticorum, in quibus non adsunt Pa-
 rochi, nec Episcopi. *Rub. in annotat. ad decis. 431. num. 55.*
 Sicut nec intrat, in locis in quibus d. Concil. non fuit publi-
 catum, ubi sufficit celebrare matrimonium secundum iura
 antiqua. *ibid. num. 56. & 59. in ult.*
 Concilium Tridentinum dum requirit in celebratione matri-
 monij Parochi & testium praesentiam, non intelligenda est de
 praesentia physica, id est corporea, sed de morali & humana.
Rub. in annotat. ad decis. 431. num. 25. tom. 2.
 Concilium Tridentinum in celebratione matrimonij ad alium
 effectum non requirit praesentiam Parochi, nisi ut de eodem
 matrimonio contracto constet Ecclesiae: Et hoc ne vivente
 prima vxore, vel primo marito alter possit de novo contrahere
 pro quod matrimonium non contrahat Ecclesiae. *Rub. in*
annotat. ad decis. 431. num. 13. & 20. tom. 2.
 Concil. Trident. sess. 24. cap. 2. de reformat. ex declaratio-
 ne Sac. Congreg. Concil. non tollit immemorabilem, ut in-
 ferior Episcopo possit cognoscere causas matrimoniales, &
 criminales. *decis. 600. num. 6. Vbaldo tom. 3.*
 Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 20. de reformat. non
 habet locum in Ecclesiis contra Abbates habentes in suos
 plenam iurisdictionem. *decis. 310. num. 2. Coccino tom. 2.*
 Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. de reformat. non comprehendit
 Abbates habentes quasi Episcopalem iurisdictionem, nec
 Capitula quibus Abbates sunt vnicæ. *decis. 600. num. 18. Vbal-*
do tom. 3.
 Concil. Trident. sess. 24. cap. 20. de reformat. loquitur de Decanis
 Archidiaconis, & alijs Praeclis inferioribus Ecclesiae Cathedra-
 lis, non autem aliarum Ecclesiarum. *ibid. num. 19. 20. 21.*
22. & segg.
 Conclusio deducta à discretiva loquutione, non est, nisi qua-
 dam coniectura, non concludens per necessitatem. *decis. 686. num. 20.*
Sacroto tom. 3.

CONCORDIA.

Concordia seu transactio unita sub certo pacto, ut ea nullatenus
 valeat, nisi à die euentus certae conditionis, tunc si conditio
 non verificetur, evanescit transactio. *decis. 290. num. 12. Coc-*
cino tom. 2.
 Concordia, quando dicatur durare, etiam post mortem alius
 cuius concordantis. *decis. 452. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Concordia inita super bonis Ecclesiasticis confirmata à Sede
 Apostolica, ligat etiam successores. *decis. 20. num. 7. Remboldo*
tom. 2.
 Quid intellige, quando confirmatio est valida, secus verò,
 si illa subreptionis, & obreptionis vitio laboret. *ibid. n. 2.*
 Concordia si sit inita inter fideum, & alium, circa iura eius
 cuius bona fuerunt publicata, tunc omnia iura attinentia
 fisco transeunt in cessionarium. *decis. 234. numer. 7. Sacra-*
to tom. 2.
 Concordia inita, dato, ut quis possit resilire, & facta ab ea
 resilire absque legitima causa, licet id possit, tamen tene-
 tur ad interesse alteri parti. *decis. 382. numer. 13. Coccino.*
tom. 2.
 Concordia inita inter partes venit servanda. *decis. 452. num. 4.*
Remboldo tom. 2.

Concordia facta à Rectore super bonis Ecclesiae, ut liget suc-
 cessorem, requiritur solemnitas, & causa. *decis. 68. num. 18.*
Remboldo tom. 2.
 super Concordia rei Ecclesiasticae confirmatio Apostolica si nõ
 generet, nec etiam sustinetur concordia. *decis. 161. num. 11. Sa-*
crato tom. 2.
 Concordia stante cessat devolutio. *decis. 6. num. 15. Disputatio*
to tom. 2.
 per Concordiam, ut quis sibi praediceret, quid sit necesse. *decis.*
594. num. 3. Vbaldo tom. 2.
 per Concordiam specialem. quando non dicatur recessum à ge-
 nerali. *decis. 494. num. 11. Coccino tom. 2.*
 Concordia non efficitur ex quo arguatur. *decis. 446. num. 16.*
Vbaldo tom. 2.

CONCUBINAE

Concubina, si graviter cum periculo vitae sit infirmata, itaque
 proximum Dei iudicium timens, velit contrahere matri-
 monium cum amato, unde vocato Parocho ac reperto quod
 eadem hora diem clausit extremum, an ista sit virgens causa
 ut matrimonium celebretur coram alio Sacerdote. *Rub. in*
annotat. ad decis. 431. num. 39. tom. 2.
 pro salute animae Concubinae, in extremo vitae constitutae,
 non est necesse, ut matrimonium contrahat cum amato, suf-
 ficientem, pro eius salute aeterna contritio ante actum
 vitae, & propositum abstinendi à peccatis. *ibid. num. 39.*
 Concubina exiens in mortis articulo, si habeat contritionem
 peccatorum, & propositum abstinendi ab eis hoc sufficit pro
 eius salute, & sic non interest siue nupta, vel innupta dece-
 dat. *ibid. num. 40.*

CONCURSUS

Concursus beneficii Ecclesiastici parochialis, cuius infusio
 non spectat ad Episcopum quando sit, Episcopus tunc debet
 eligere digniorem, & hunc patronus debet praesentare eis ad
 quem spectat institutio. *decis. 640. numer. 11. Merlino tom. 3.*
 Concursus ad beneficium parochiale dicitur factus dum pos-
 sita fuerunt edicta, licet unus tantum comparuit. *decis.*
640. num. 8. Merlino tom. 3.
 ex Concursu maiori Beneficiatorum in choro resultat maior
 devotio, reverentia, & dignitas, & preces efficaciores red-
 duntur. *Rub. in annotat. ad decis. 576. num. 175. tom. 3.*
 in Concursu ad parochialem quando sit, est servanda forma
 praescripta à Concil. Trid. sess. 24. cap. 19. de reformat. *decis.*
num. 1. Vbaldo tom. 2.
 Concursus ad Parochialem, ut corrumpat ex eo, quia in examine
 non intervenerunt tres examinatores Synodales, ut dispo-
 nit Concil. Trid. quid considerandum veniat. *decis. 437. num.*
14. & 15. Vbaldo tom. 2.
 Concursui, quando sit locus, licet simus in Ecclesia Parochia-
 li, quamvis unita, & quando id sit verum. *decis. 580. num. 19.*
& 20. Vbaldo tom. 3.
 in Concursu anterioris non est attendenda possessio posterior
 cum praesumatur clandestina & turbativa. *decis. 305. numer. 2.*
Vbaldo tom. 2.
 in Concursu scripturarum ex stylo mercatorum magis creden-
 dum est annotationi dantis pecunias quam recipientis. *decis.*
162. num. 18. Piquano tom. 2.
 in Concursu magis credi or testibus qui deponunt de affirmati-
 va quam de negentibus super negativa. *decis. 141. numer. 7.*
Versipio tom. 2.
 in Concursu deferendum est testibus magis specificè deponen-
 tibus. *decis. 69. num. 13. Sacratio tom. 2.*
 in Concursu est credendum testibus numero pluribus. *ibid.*
num. 10.

CONDEMNATIO.

Condemnatio, quod fuerit facta in contumaciam satis dicitur
 apparere ex eo, quod fuit facta ob non partitionem monito-
 rij. *decis. 714. numer. 13. Manzanedo tom. 3.*
 Condemnatus propter delictum cum publicatione bonorum,
 si amplissime sit restitutus à Principe, recuperat etiam bona
 in alium translata propter delictum ex dispositione testa-
 toris. *decis. 715. numer. 9. Manzanedo tom. 3.*
 Condemnatus de furto, si probe se furtum non commississe
 purgat omnem infamiam facti. *decis. 299. numer. 7. Coccino*
tom. 2.
 Condemnatus ad mortem, si fuerit absolutus, tunc tanquam
 novus homo, non potest recuperare ius succedendi in indei-
 commisso. *dec. 714. num. 4. Manzanedo tom. 3.*
 Condemnatus, quando quis fuit, si postea à Principe fuerit
 plenariè restitutus, omnia recuperat etiam si lata sit senten-
 tia cum publicatione bonorum. *ibid. num. 1.*

Quod procedit pariter quamvis propter defectum, & sententiam translata sine bona in substitutum ex dispositione testatoris. *ibidem* num. 2.
 Condere regulariter nemo potest rem suam, sed hoc est verum respectu dominij, non autem possessionis *Rub. in annot. decif. 420. num. 76. tom. 2.*

C O N D I T I O

Conditio sufficit quod semel existerit, licet usque ad executionem facti minime persistere. *dec. f. 582. numer. 17. Coccino tom. 3.*

Conditio non est clausula, quæ de per se subsistat, sed est quædam qualitas siue adiectio, quæ dispositioni accedit. *dec. 63. num. 13. Coccino tom. 3.*

Conditio adiecta legato in fine testamenti si affereretur, ut ad omnia legata esset referenda, hoc esset ridiculum, & puerile. *dec. f. 63. num. 14. Coccino tom. 3.*

Conditio, quæ inest ex qualitate negotij, ea semper est præsupponenda. *dec. f. 303. num. 5. Coccino tom. 2.*

Conditio carceratorum est miserrima & deploranda, cum carcer sit cella gemituum, tristitia domus, & apud superos Plutonis hospitium. *Rub. in Annotat. ad dec. f. 619. numer. 14. tom. 3.*

Conditio si sine filiis, est casualis. *dec. f. 419. num. 6. Manz. m. 2.*

Conditio apposta post celebrationem matrimonij, non habet eundem effectum, quem habet ab initio. *Rub. in annotat. ad dec. f. 431. num. 118. tom. 2.*

Conditio prius apposta in testamento, prius est attendenda. *dec. f. 636. num. 10. Manz. tom. 3.*

Conditio, quando est impossibilis de iure, non obligat. *dec. f. 493. num. 43. Coccino tom. 2.*

Conditio suspendens contractus, quando purificatur admittitur retrotrahit. *dec. f. 450. num. 15. Manz. m. 2.*

Conditio in fine dispositionis posita, qualificat totam dispositionem. *dec. f. 474. num. 2. Merlino tom. 2.*

Quod maxime procedit, quando non adest ratio diuersitatis, cur dicta conditio potius ad vnum casum sit tantum restrictenda. *ibid. num. 3.*

Conditio in fine posita, tunc multo magis qualificat totam dispositionem, quando tota eadem oratione concepta est. *ibid. num. 4.*

Conditio apposta in aliquo actu, si resoluitur, actus etiam euanesceat. *dec. f. 400. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Conditio, quando est purificata, perinde est, ac si dispositio ab initio iuxta pura. *dec. f. 619. num. 12. Merlino tom. 3.*

Conditio habetur pro impleta, si per partem adueritiam stet, quominus impleatur. *dec. f. 677. num. 6. Manz. m. 2. tom. 3.*

Conditio, quæ non habuit effectum, perinde est, ac si non esset facta. *dec. f. 589. numer. 8. Manz. tom. 3.*

Conditio iniqua non debet inferri alteri per alterum. *dec. 628. num. 21. Manz. tom. 3.*

Conditio iniqua per alterum non est facienda. *dec. f. 412. num. 9. Coccino tom. 2.*

Conditio seruienti certo tempore, illud dicitur complerum adueniente termino, licet in seruo contigerit impedimentum infirmis. *Rub. in annotat. ad dec. f. 576. num. 123. tom. 3.*

Conditio posita in Legato annuo, non censetur repetita in legato perpetuo. *dec. f. 563. num. 11. Coccino tom. 3.*

Conditio turpis pro non scripta habetur. *Rub. in annotat. dec. f. 636. num. 132. tom. 3.*

Conditio relata ad patris portionem, non potest adaptari ad portionem patris. *dec. f. 429. num. 14. Pirouano tom. 2.*

Et quamvis aliud suadentibus coniecturis posset dici, tamen illæ debent esse vrgentes, & necessariae, & quando illæ non dicantur adeste. *ibid. num. 35. Et 16.*

Conditio nisi adimpleta, quis agere nequit. *dec. f. 56. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

sub Conditio Procuretor constitutus ad vendendum si eam non adimpleat expirat mandatum, declaratur. *nu. 19. dec. f. 37. num. 18. Sacro tom. 2.*

sub Conditio si quis contrahat sponsalia cum aliqua, si eam carnaliter agnoscat videtur recessisse ab omni conditione. *dec. f. 232. num. 5. Sacro tom. 2.*

sub Conditio licentia obtenta, si conditio sperata fuerit perinde est ac si licentia obtenta non fuerit. *dec. f. 12. num. 24. Coccino tom. 2.*

sub Conditio si emptor emat ut sibi præstetur cautio quo ad securitatem solutionis tunc ut constituitur in mora est ei offerenda cautio. *dec. f. 12. num. 14. Sacro tom. 2.*

sub Conditio sponsalia si sint contracta, deficiente conditione, cessat obligatio contrahendi per verba de presenti.

dec. f. 232. num. 2. Sacro tom. 2.
 Conditionis implementum est plene probandum. *dec. f. 630. num. 71. Et 72. Remboldo tom. 3.*

Conditionis negatiue non adimplementum allegans, ad eum spectat onus probandi. *dec. f. 489. num. 27. Vbaldo tom. 2.*

Conditio non purificata, dispositio conditionalis ita deficit, perinde, ac si scripta non esset. *dec. f. 314. num. 3. Coccino tom. 2.*

Conditiones, cum sine actiones personales, non dantur contra tertium possessorem. *Rub. in Annotat. ad dec. f. 420. num. 99. tom. 2.*

Conditiones contractus quando quis non adimplet, non est agendum ad rescissionem, sed ad implementum. *dec. f. 62. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Conditiones & pacta in contractu emptionis, & venditionis possunt poni in arbitrium tertij. *dec. f. 681. numer. 9. Sacro tom. 3.*

Conditiones potestatiue non retrotrahuntur. *dec. f. 675. num. 18. Coccino tom. 3.*

in Conditionibus potestatiuis quam ob rem non admittatur retrotractio. *ibid. num. 29.*

Conditio, quando est casualis, cum hoc casu dicatur ius quasi-rum, quamvis conditionaliter, ideoque veniente, conditio ne retrotrahitur. *ibid. num. 20.*

Conditionalis dicitur promissio collata in diem incertum. *dec. f. 15. num. 2. Verospio tom. 2.*

Conditio apposta executioni contractus non facit obligationem conditionalem. *ibid. num. 4.*

Conditionaliter vocatus pendente conditione agere potest pro eius interesse. *dec. f. 31. num. 9. Et 11. Pamphilio tom. 2.*

Condominus non potest vere dici censuarius in re censuata, & ideo ante Bullam Pij V. non competebar ius retractus. *dec. f. 17. num. 30. Dunozeo tom. 2.*

C O N D U C T I O

Conductio ubi est finita, si conductor inferat questionem dominij, antequam super hoc cognoscatur, debet restitui domino, res conducta. *Rub. in Annotat. dec. f. 420. numer. 43. tom. 2.*

Conductio si simul facta sit cum aliquo, inter eos dicitur, contracta societas ad dictum effectum. *dec. f. 76. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Conductio à duobus si sit facta, tunc utrique fuit acquisitum. *ibid. num. 2.*

Conductio & locatio neque scripturam nec verba requirit, sed sufficit solus consensus. *dec. f. 507. num. 8. Vbaldo tom. 3.*

Conductiones & locationes ut plurimum tacite renouantur. *ibid. num. 9.*

Conductio, quando dicatur tacite renouata. *dec. f. 507. num. 7. Vbaldo tom. 3.*

Conductio tam expressa, quam tacita reconductio intelligitur facta, quatenus pensio soluat. *dec. f. 396. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

in Conductione non est illicita, vel usuraria anticipata solutio pensionum. *dec. f. 160. nu. 21. Vbaldo tom. 2.*

C O N D U C T O R

Conductor honorum Ecclesiarum, si in eis debeat facere plura melioramenta quæ remanere debeant, id quoque debet considerari, an locatio sit utilis Ecclesiæ. *dec. f. 241. num. 24. Coccino tom. 2.*

Conductor, si velit interuertere ius, & dominium locatoris, cadit à commodo locationis. *dec. f. 396. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Conductor, si finito tempore restituere recusat rem conductam, spoliare dicitur, quod non sic est in emphyteuta, cum sibi possideat. *Rub. in Annotat. dec. f. 420. num. 55. Et seqq. tom. 2.*

Conductor si soluat pensionem Abbati non iussit eleo non liberatur, si conduxit à vero Abbate, & postea soluat Abbati intruso. *dec. f. 624. num. 11. Manz. m. 2. tom. 3.*

Conductor possidens nomine affectus non sibi, sed Domino possidet. *dec. f. 513. num. 8. Remboldo tom. 3.*

Conductor non sibi, sed Domino possidet. *dec. f. 169. num. 9. Sacro tom. 2.*

Conductor cessans per biennium à solutione affectus, de iure communi, cadit à contractu, & potest expelli. *dec. f. 396. nu. 1. Vbaldo tom. 2.*

Quod procedit etiam si adsit pactum de eo non expellendo, dum durat locatio, quia tale pactum intelligitur sub conditione, si pensio soluat. *ibid. num. 2.*

Conductor, dum est morosus in solutione pensionis, non potest ex hoc à locatore expelli, sed bene compelli ad solutionem, & implementum. *dec. f. 605. num. 7. Vbaldo tom. 3.*

Condu-

Conductor non potest reficere Dominū quæstionem dominij, licet possit esse, quod ille potuerit conducere rem alienam. *Rub. in Annot. ad decif. 420. numer. 69. tom. 2.*

Conductor non potest pretendere deductionem melioramentorum, stante pacto, ut ea facere non possit sine licentia Domini, alias remaneant domui. *decif. 634. numer. 1. Manzanedo tom. 3.*

Conductor, ut possit pretendere melioramenta, dum adest conventio, ut ea non fiant sine licentia Domini, tunc docere debet talem licentiam præcessisse. *Ibid. num. 2.*

Conductor datur retentio, donec reficiantur ei melioramenta facta in re conducta. *decif. 217. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Verum id intellige, si dicta melioramenta ab eodem verificentur, alias intrat spoliū. *ibid. num. 2.*

CONFECTIO.

Confectio vestimentorum novorum non est proprie mercatura sed artificium. *decif. 194. numer. 7. Sacrato tom. 2.*

Confectio inventarij est actus extrajudicialis. *decif. 274. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

de Confessione librorum, revisione computorum seu calculo ac restitutione reliquatus si constet, rationes dicuntur redditæ. *decif. 196. num. 3. Dunozerro tom. 2.*

in Confessione inventarij requiritur citatio contra interesse putantes. *decif. 376. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Confessione inventarij est locus, quando dubitatur ne aliquid occultetur in præiudicium tertij. *decif. 88. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Confessio inventarij quando & ex quibus verbis videatur remissa alicui ministro. *ibid. num. 3.*

Confessione inventarij, quod quis interuenerit, ex quibus rationibus probetur a testibus. *decif. 274. numer. 8. & 16. Vbaldo tom. 2.*

CONFESSIO.

Confessio actoris non destruitur per depositiones testium. *decif. 414. num. 1. Pirouano tom. 2.*

Confessio contra contententem plenè probat. *decif. 427. num. 29. Merlino tom. 2.*

Confessione propriè non est contraveniendum, nec impugnanda venit. *ibid. num. 26.*

Confessio probat tam contra contententem, quam illius hæredes, & successores. *decif. 29. nu. 1. Dunozerro tom. 2.*

Confessio consortis non præiudicat alteri litis consorti. *decif. 498. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Confessio debiti præcens non inducit per illos actus si ad diuersa possunt inferri. *decif. 351. nu. 21. Vbaldo tom. 2.*

Confessio defuncti non potest impugnari ab eius hærede. *decif. 492. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Confessio dotis facta à marito ad effectum donandi vxori occasione matrimonij, soluto matrimonio debetur vxori. *decif. 60. nu. 8. Sacrato tom. 2.*

Confessio dotis receptæ, ubi præcessit promissio, licet tollat præsumptionem donationis, & exceptionem non numeratæ pecuniæ, non tamen tollit præsumptionem fraudis commissæ in præiudicium creditorum. *decif. 543. n. 3. Coccino tom. 3.*

Confessio de dote recepta si adit in instrumento dotali, quando ea soluitur non est opus quietantia & quando id non procedat. *decif. 73. num. 14. & 15. Sacrato tom. 2.*

Confessio emanata per responsionem ad positiones, effectus eius est, ut sit irrevocabilis. *decif. 678. nu. 7. Merlino tom. 3.*

Confessio emanata in transactione, quæ non habuit effectum, non nocet. *decif. 290. num. 19. Coccino tom. 2.*

Confessio non potest dici erronea, nisi de errore doceatur, cū non præsumatur. *decif. 390. nu. 17. Vbaldo tom. 2.*

Confessio extrajudicialis saltem probari potest per duos testes contestes. *decif. 151. num. 20. Vbaldo tom. 2.*

Confessiones extrajudiciales, & voluntariæ Prælatorum non nocent Ecclesiæ. *ibid. n. 20.*

Confessio extrajudicialis fortius probatur per testes, quando est administrata. *decif. 696. num. 4. Dunozerro tom. 3.*

Confessio facta in vno iudicio probat etiā in alio si sit in eadem facti specie. *decif. 213. num. 5. Coccino tom. 2.*

Confessio in iudicio facta non nocet tertio, & maxime emanata in diuerso iudicio. *decif. 709. num. 7. Remboldo tom. 3.*

Confessio in vno iudicio, negari non potest, quin in diuerso faciat adminiculum. *decif. 213. num. 6. Coccino tom. 2.*

Confessio mariti probat solutionem dotis in præiudicium creditorum, quando præcessit promissio ipsius dotis. *decif. 59. numer. 4. Sacrato tom. 2.*

Confessio facta à minoribus, & pupillis sine solemnitatibus, & tutoris auctoritate, eis non præiudicat. *decif. 359. numer. 24. Manzanedo tom. 2.*

Confessio Notarij quod falsum instrumentum condidit non præiudicat instrumento. *decif. 501. nu. 5. Dunozerro tom. 2.*

Confessio partis, quando adest, non attenditur fides Notarij. *decif. 284. num. 9. Coccino tom. 2.*

ex Confessione partis optimè probatur possessio. *decif. 367. nu. 3. Vbaldo tom. 2.*

Confessio partis emanata in articulis, datis medio iuramento probat contra ipsum ponentem. *decif. 533. n. 4. Vbaldo tom. 2.*

Confessio partis, quod eius aduersarius occupet possessionem, illa qualitas rejicitur, & remanet confessio, quoad possessionem. *decif. 384. num. 4. Coccino tom. 2.*

ex Confessione partis aduersæ potest probari obitus alicuius, dum tanquam hæres ab intestato sit in possessionem bonorum intrusit. *decif. 618. num. 9. Coccino tom. 3.*

Confessio si in parte verificetur, censetur quoque in totum vera. *decif. 239. num. 3. & 17. Coccino tom. 2.*

Confessione facta in articulo mortis multum deferendum videtur. *ibid. nu. 4.*

Confessio facta constante matrimonio morte confirmatur. *ibidem num. 5.*

in Contententis præiudicium confessio plenè probat. *decif. 239. nu. 1. Sacrato tom. 2.*

Confessio in præiudicium contententis plenè probat. *decif. 98. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Confessio alicuius non probat in præiudicium tertij. *ibidem num. 6.*

Confessio Procuratoris non potest nocere principali, se fuerit reuocata. *decif. 7. num. 13. Sacrato tom. 2.*

Confessiones Procuratorum non præiudicant principalibus, nisi adit speciale mandatum. *decif. 371. num. 8. Pirouano tom. 2.*

Confessio procuratoris potest, quodcumque reuocari etiam non docto de errore. *decif. 356. num. 7. Manzanedo tom. 2.*

Confessio facta in precibus bene dicitur probata contra contententem. *decif. 599. num. 25. Vbaldo tom. 3.*

ex Confessione propria aduersarij potest probari possessio. *decif. 43. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Confessione propria nulla potest dari maior probatio. *decif. 228. num. 4. Verespio tom. 2.*

contra Confessionem propriam qui potest venire, quando probat rem aliter se habere. *decif. 199. numer. 9. Sacrato tom. 2.*

Confessio propria vniquique nocet. *decif. 149. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Confessione propria nulla melior est probatio. *decif. 390. n. 4. Vbaldo tom. 2.*

Confessio præiudicat non solum contententi sed etiam eius hæredibus, & successoribus. *ibid. nu. 5.*

Confessio inducit approbationem actus. *ibid. num. 6.*

Confessio receptionis pensionis facta à pensionario, quando probat ad eius fauorem. *ibid. num. 9.*

Confessio simplex receptionis pecuniarum excluditur per illa verba recepit incontanti. *decif. 33. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Confessio non probatur per testes singulares sed saltem debent esse duo testes. *ibid. num. 7.*

Confessione iurata, & cum decreto Iudicis facta, magis standum est quam simplici. *ibid. num. 8.*

Confessione eius de cuius interesse agitur non est standum. *ibid. num. 9.*

Confessiones de recepto non probant quasi possessionem exigendi pensionem ad effectum mantentionis. *decif. 2. num. 6. Remboldo, tom. 2.*

Confessio de recepto non probat ad fauorem eius, qui tenetur iustificare veram, ac realem numerationem. *decif. 342. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

Confessio de recepto solutionem non probat ad fauorem eius, qui tenetur docere de vera numeratione. *decif. 346. nu. 4. & 5. Merlino. tom. 2.*

Confessio de recepto non releuat, quando solutionis probatio debet esse realis, & effectualis. *decif. 346. num. 6. Merlino tom. 3.*

Confessio facta inter patruum, & nepotem, & sic inter personas suspectas, inter quas facile potest præsumi simulatio, non probat in commodum eorum. *ibid. num. 7.*

Confessio resignatis facta post resignationem, non præiudicat resignatorio. *decif. 93. num. 16. Vbaldo tom. 3.*

Confessio solutionis dicitur realis, si in instrumento narratur pecunias fuisse solutas manualiter, & incontanti. *decif. 60. nu. 3. Sacrato tom. 2.*

Confessio, quod sponsalia fuerunt contracta sub conditione, ex quo præsumatur simulata. *decif. 232. numer. 3. Sacrato tom. 3.*

Confessio, quæ fit in supplicatione occasione processus facti, & condemnationis securæ ad cautelam, & ad liberandum, sit à molestijs, non inducit veram probationem. *decis. 714. num. 14. Manzanedo tom. 3.*

Confessio Testatoris sicuti noceret ei, si viveret, ita etiam nocere debet eius hæredi. *decis. 492. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

Confessio Tutoris regulariter non præiudicat pupillo. *dec. 64. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Confessio Tutoris, quando est adminiculata probat contra pupillum *ibid. num. 2.*

Confessio venditoris post factam venditionem non nocet emptori. *decis. 584. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Confessio vnius non debet alteri nocere. *decis. 501. num. 6. Dunozetto tom. 2.*

Confessione nulla est maior probatio. *decis. 48. numer. 2. & 5. Remboldo tom. 3.*

Confessio vera aduersarij resultat ex possessionis apprehensione, quod possessio erat apud alteram partem. *decis. 110. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Confessio, quando est alternatiua facta, tunc est in electione confitentis accipere quam partem vult. *decis. 302. num. 28. Coccino tom. 2.*

Confessio certæ summae quæ continet quoddam integrale continens certam speciem, quæ vitiata in aliquo tota corrumpitur. *decis. 536. num. 13. Pirouano tom. 3.*

Confessio illa, quæ fuit facta cum maiori animi deliberatione, attendenda venit. *decis. 623. numer. 19. Pirouano tom. 3.*

Confessiones, quando sunt repugnantes & inuicem contrariæ, tunc natura est attendenda. *ibi d. num. 20.*

Confessio superat omnem probationem. *decis. 110. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Confessio in forma communi non est sufficiens, quando agitur de statuto condito contra ius commune. *decis. 438. num. 39. Vbaldo tom. 2.*

Confessio in contractu etiam inualido præiudicat confitenti. *decis. 179. num. 18. Sacrato tom. 2.*

Quod amplius, quando est adminiculata. *decis. 179. numer. 18. Sacrato tom. 2.*

Confessio, ex quo reddatur verisimilis, *decis. 543. num. 19. Coccino tom. 2.*

Confessio facta ab eo, qui est arte alieno grauatus, ex hoc non est dicendum fraudolenta, ubi plura alia concurrunt ad excludendam fraudem. *ibid.*

Confessio, quando probet dominium. *decis. 611. num. 19. & 20. Pirouano tom. 3.*

Confessio non potest vitiari, si clarè de eius veritate appareat. *decis. 233. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Confessio non solum præiudicat confitenti, sed etiam hæreditibus, ac habentibus causam ab eo. *decis. 327. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Confessio non prebat ad fauorem confitentis alias quis facile posset alium sibi obligare. *ibid. num. 8.*

Confessio, aut consensus, ubi concurrunt, non est necessaria disceptatio fori. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 88. tom. 3.*

Confessio, vel consensus partis ubi concurrunt, non est opus tela iudicij. *ibid. num. 89.*

Confessio relativa ad instrumentum nihil releuat, si de instrumento non constat. *decis. 239. num. 10. Coccino tom. 2.*

Confessio facta in gratia, debet intelligi secundum tempus supplicationis. *decis. 601. num. 22. Pirouano tom. 3.*

Confessio in parte vera, quod sit vera in totum, ista conclusio non procedit stante inuerisimilitudine. *decis. 239. num. 17. Coccino tom. 2.*

Confessio, si reddatur inuerisimilis, non est amplectenda. *ibid. num. 18.*

Confessio regulariter diuidi non potest. *decis. 195. numer. 15. Vbaldo tom. 2.*

Confessio implicita, quod pars possideat, nocet ac si esset explicita, & sufficit ad manutentionem. *decis. 235. num. 3. Coccino tom. 2.*

Confessionem fictam vir nobilis non præsumitur, voluisse facere, vide num. 21. *decis. 239. num. 9. Coccino tom. 2.*

Confessio proueniens à procuratore non habente speciale mandatum ad confitendum, potest quodcumque reuocari. *dec. 279. num. 7. Pirouano tom. 3.*

Confessio, quando redditur inuerisimilis, debet aliunde iustificari. *decis. 239. num. 12. Coccino tom. 2.*

Confessio est indiuidua. *decis. 154. num. 14. Dunozetto tom. 2.*

Confessione fictam quod vir nobilis non præsumatur voluisse facere, ista præsumptio offuscatur ex pluribus simul iunctis in contrarium. *decis. 239. num. 21. Coccino tom. 2.*

Confessiones ex positionibus resultantes dicuntur emanare in modum contentiosæ iurisdictionis. *decis. 96. numer. 5. Pirouano tom. 2.*

de Confessione emanata in positionibus. *decis. 554. numer. 14. Manzanedo tom. 3.*

CONFIDENTIA.

Confidentia magna non ita facilius reperitur in extraneis, sicuti in coniuncto. *decis. 179. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Confidentia maior præsumitur cadere in coniuncto quam in extraneo. *ibidem num. 40.*

Confidere paucis est clarissima sententia, sed clarior est altera confidere nulli. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 82. to. 2.*

CONFINIS.

Confinis, & res, quæ confinat, non sunt idem. *decis. 358. num. 5. Coccino tom. 2.*

Confines faciliè mutantur ex cursu temporis. *decis. 421. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Confines variantur ex longinquitate temporis. *decis. 611. num. 25. Pirouano tom. 3.*

in Confinium materia multum defertur congruentiæ, & verisimilitudini. *decis. 622. num. 8. Pirouano tom. 3.*

Confinium, & limitum natura ea est, vt debeant ita esse coniuncti, vt ab omnibus lateribus capiat, & quodammodo includant omnia loca confinata. *decis. 552. num. 4. Dunozetto tom. 3.*

CONFIRMATIO.

Confirmatio Apostolica non tollit nullitates, si de eis nulla facta fuerit mentio. *dec. 406. num. 23. Coccino tom. 2.*

Confirmatio Apostolica super concordia rei Ecclesiasticæ, si non tenet, nec etiam substatinetur concordia. *decis. 161. num. 11. Sacrato tom. 2.*

Confirmatio regulariter non ampliat confirmatum, sed tantum ligat strictius. *decis. 682. num. 30. Sacrato tom. 3.*

Confirmatio dismembrationis rerum Ecclesiæ est nulla, non facta mentione de intrusione Capituli. *decis. 68. num. 11. Remboldo tom. 2.*

Confirmatio facta in forma communi, nihil de nouo concedit, aut operatur. *decis. 689. num. 5. Sacrato tom. 3.*

Quod procedit, etiam si adit clausula de nouo concedimus. *ibidem num. 6.*

Confirmatio non datur sine confirmabili. *decis. 171. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Confirmatio, si sit in forma communi, parum iuuat clausula, & quatenus opus sit de nouo concedimus, nisi constet de confirmato. *ibid. num. 6.*

Confirmatio patitur easdem exceptiones, quas patitur confirmatum. *ibid. num. 8.*

Confirmatio dum emanat in forma communi, parum, aut nihil operatur. *decis. 608. num. 18. Coccino tom. 3.*

Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, dum adfuit causæ cognitio. *ibid. num. 19.*

Confirmatio tunc facta videtur in forma communi, quando causæ cognitio absit. *ibid. num. 20.*

Confirmatione bene patet fuisse factam cum causæ cognitione, quando tenor, & substantia rei confirmata, quasi de verbo ad verbum fuerit expressa. *ibid. num. 21.*

Confirmatio, quando sit facta ex certa scientia, & non in forma communi. *decis. 297. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Confirmatio, quando est facta in forma communi, parum aut nihil operatur. *ibidem num. 14.*

Confirmatio, vt dicatur facta ex certa scientia, requiritur vt totum factum sit narratum. Principi, nec sufficit narratio generalis. *ibid. num. 16.*

Confirmatio etiam dicitur facta ex certa scientia, licet totus tenor rei confirmata non fuerit insertus, si tamen tenor, & substantia rei fuerit narrata. *decis. 297. numer. 17. Vbaldo tom. 2.*

Quæ conclusio de plano procedit, quando adest clausula, quorum tenores. *ibid. num. 18.*

Confirmatio in dubio præsumitur facta ex certa scientia. *ibid. num. 19.*

Confirmatio vt dicatur facta cum causæ cognitione, & sic ex certa scientia, an narratio rei confirmata per verba generalia, sufficiat. *decis. 608. num. 23. Coccino tom. 3.*

Confirmatio potest dici facta ex certa scientia, quando adest specialis, & indiuidua mentio rei confirmata, licet per verba formalia, tunc ipse non fuerit insertus. *decis. 608. num. 24. Coccino tom. 3.*

Confirmatio ex certa scientia nihil operatur, quando Princeps ignorauit rem confirmatam fuisse antiquatam. *ibid. num. 25.*

Confirmatio ex certa scientia, procedit quo ad ea, quæ sunt iuris, non autem facti. *ibid. num. 26.*

Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, quando in ea adest infertus tenore rei confirmatae, & hoc maxime stante clausula, quorum tenores. *dec. 485. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Confirmatio Papæ dat robur dispositioni, quo ad ius, & non quo ad factum. *decis. 299. num. 10. Coccino tom. 2.*

Confirmatio nihil de nouo addit, solum rem confirmando in eisdem terminis. *ibid. num. 11.*

Confirmatio Pontificis non extendit actum, nec quodquam de nouo tribuit, sed tantum approbat illam in suis terminis. *decis. 69. num. 45. Manzanedo tom. 2.*

de Confirmatione, vel reuocatione sententiæ quando non agitur, sed incidenter ea inducitur pro presumptione boni iuris, tunc non attenditur nullitas ex defectu transportationis actorum, & quare. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 194. & 135. tom. 3.*

Confirmatio statutorum facta per Papam, dat robur statuto, quo ad ius non autem quo ad factum. *decis. 276. num. 19. Coccino tom. 2.*

Confirmatio statutorum facta à Papæ ex quibus appareat, eam fuisse factam in forma communi. *decis. 438. num. 45. Vbaldo tom. 2.*

Confirmatio unionis, quæ non est sortita effectum, quæ fuit reuocata per regulas unionum reuocatorias, noua Papæ signatura confirmationis nihil reuocat. *decis. 608. num. 27. Coccino tom. 3.*

Confirmans electionem ad beneficia, dicitur providere, quia tribuit electo facultatem administrandi. *decis. 530. num. 45. Pironano tom. 3.*

in Confirmatione, quando non dicatur facta tantum noua concessio, sed etiam præceptum de obseruando rem confirmatam. *decis. 438. num. 59. Vbaldo tom. 2.*

Confirmatio nihil iuris addit electo, sed solum tribuit administrationis exercitium. *decis. 588. num. 9. Vbaldo tom. 3.*

Confirmatio, si aliquo modo tolleretur, non inde tolleretur electio, tamquam quid diuersum. *decis. 588. numer. 10. Vbaldo tom. 3.*

Confirmatio electionis, dicitur connexa cum ipsa electione, cum non detur confirmatio, nisi præcedat electio, tamquam necessarium antecedens. *decis. 588. num. 21. Vbaldo tom. 3.*

Confirmatio, & electio vna pender ab altera, & ambo tendunt ad idem. *ibid. num. 22.*

Confirmatio sine confirmabili non operatur. *decis. 689. num. 9. Sacro tom. 2.*

Confirmatio non aufert, nec extendit confirmatum ultra id, quod in eo continetur. *decis. 508. num. 16. Vbaldo tom. 3.*

Confirmatio potest esse fuisse factam ex certa scientia, etiam si non ad sit citatio. *decis. 297. num. 21. Vbaldo tom. 2.*

in Confirmatione facta in forma communi, si facta sit noua concessio, ea censetur apposita pro maiori confirmationis validitate. *decis. 438. num. 57. Vbaldo tom. 2.*

Confirmatio si sit sub conditione, non operatur ante eius purificationem. *decis. 608. num. 14. Coccino tom. 3.*

Confirmatio cessare dicitur, si confirmatum non habeat iuris substantiam. *decis. 490. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*

Confirmatio non iurat, si de ea non constet. *decis. 682. num. 25. Sacro tom. 3.*

Confiscatio bonorum non potest fieri, quando testator in casu delicti hæredis, alium vocauit, ad excludendum ipsum. *decis. 635. num. 15. Coccino tom. 3.*

Confiscationes, videntur multæ fingi solent. *decis. 25. numer. 14. Sacro tom. 2.*

Conformare quis præsumitur cum ea lege, quæ de eius tempore vigeat, & non cum futura. *decis. 403. num. 18. Merlino tom. 2.*

CONFRATERNITAS.

Confraternitates laicorum non comprehenduntur sub pijs causis, sed hoc intellige in simplicibus Fraternitatibus laicorum. *decis. 22. num. 18. Sacro tom. 2.*

Confraternitas laicorum si habeat annexum Hospitale, qualiter sit indicanda. *decis. 482. num. 24. Coccino tom. 2.*

Confraternitates laicorum tunc dicuntur pæ cause, si habeant redditus distinctos ad usus pijs, qui non nisi in talibus vrbibus expendi possunt. *ibid. num. 9.*

CONFUSIO.

Confusio actionum cessat, quando inuentarium bonorum hereditariorum est legitime confectum. *decis. 207. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Confusio actionum cessat, quando hæres legaliter iuxta consuetudinem loci confecerit inuentarium bonorum heredi-

tariorum. *decis. 159. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

CONGREGATIO.

Congregationes, & adunantia clericorum fieri non possunt sine iusta causa, & Episcopi licentia. *decis. 567. num. 4. Pironano tom. 3.*

Congregationis alicuius liber fideliter tentus pro ipsa iunctis adminiculis probat. *decis. 46. num. 7. Verospio tom. 2.*

Congregatio competens Rectoribus Parochialium Ecclesiarum existimatur ducat. *100. decis. 576. num. 11. Merlino tom. 3.*

CONIECTURA.

Coniectura levis reicitur ad destruendam probationem identitatis, quando de ea iam constat. *decis. 76. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

Coniecturæ debiliores cessare debent concurrentibus validioribus. *decis. 686. num. 21. Sacro tom. 3.*

Coniecturæ non concludentes, non attenduntur. *decis. 680. num. 16. Coccino tom. 3.*

Coniecturæ ex alijs coniecturis eliduntur. *ibid.*

Coniecturæ leuissimæ nihil operantur. *decis. 361. num. 21. Remboldo tom. 2.*

Coniecturæ ex quibus receditur à consil. 21. Oldr. non debent esse fragiles, debiles, leues, diuiniatæ, vel ex capite interpretum extogitate. *Rub. in Annot. ad decis. 635. numer. 20. tom. 3.*

Sed debent esse præpotentes, vrgentes, ac ex ipso testamento de promptæ. *ibid. num. 21.*

Coniecturæ, quæ magis præponderant in concursu, veniunt attendendæ. *decis. 501. num. 12. Dunozero tom. 2.*

Coniecturæ illæ, non probant fraudem, quæ in bonam partem etiam sumi possunt. *decis. 629. num. 23. Merlino tom. 3.*

Coniecturæ illæ non sunt habendæ in consideratione, quæ diuersos sensus habere possunt. *ibid. num. 24.*

per Coniecturam vnicam non dicitur probata fides. *ibid. num. 26.*

Coniecturis probatur dominium incidenter deductum, proat quando agitur personali actione. I. si quis conductionis, C. locat. *decis. 611. num. 7. & 8. Pironano tom. 3.*

ad Coniecturas frustra recurritur, quando dispositiones sunt clare. *decis. 361. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

Coniecturæ, licet de per se non inuent, simul tamen iunctæ suffragantur. *dec. 389. num. 13. Remboldo tom. 2.*

ex Coniecturis, & adminiculis pluribus simul iunctis resultat probatio. *decis. 143. numer. 15. Dunozero tom. 2.*

ex Coniecturis pluribus simul iunctis mandatum probatur, & maxime si simus in persona coniuncta. *decis. 627. numer. 13. Vbaldo tom. 3.*

ex Coniecturis, & presumptionibus mandatum sine dubio probatur. *ibid. num. 14.*

in Coniecturali materia, quando versamur, debent attendi coniecturæ fortiores, & validiores. *decis. 239. numer. 8. Coccino tom. 2.*

CONIUNCTIO.

Coniunctio sanguinis tollit omnem presumptionem fraudis. *decis. 122. num. 27. Dunozero tom. 2.*

Coniunctio sanguinis parere solet obseruantiam in perquirenda utilitate Ecclesiæ. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 17. tom. 2.*

inter Coniunctos res satis solet agi bona fide, maxime stante consuetudine. *decis. 256. num. 6. Verospio tom. 2.*

CONIUX.

in Coniugis vnus facultate non est tollere ius alteri quæsum. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 116. tom. 2.*

inter Coniuges summa ea beneuolentia, mutua amicitia, concordia, & familiaritas, quæ beatitudine quamdam inter eos parit, ex eorum inæqualitate, & dissimilitudine destruitur. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 82. tom. 2.*

Coniuges dicuntur incubuisse operi nuptiali, si constet cohabitasse in eodem lecto. *decis. 392. num. 4. Coccino tom. 2.*

CONNEXIO.

Connexio operatur communicationem priuilegiorum. *dec. 588. num. 44. Vbaldo tom. 3.*

Connexio, & vnio totius corporis non tollitur per diuersitatem actuum. *decis. 588. num. 25. Vbaldo tom. 3.*

Connexitatis ratio non est inconueniens, vltimum in vno porrigatur ad alium. *decis. 588. num. 16. Vbaldo tom. 3.*

Connexa dicuntur multis modis. *ibid. num. 17.*

Connexa illa proprie dicuntur, quorum vnum tendit ad perfectionem alterius. *ibid. num. 18.*

Connexa dicuntur, quæ ad eundem finem tendunt, vel quorum vnum ab altero dependet, vt in necessarijs antecedens vel in necessarijs consequens. *ibid. num. 19. & 20. CON.*

CONSANGVINEVS.

Consanguineus, quando est vocatus in dubio semper præsumendum est potius fuisse vocatum ex naturali affectione, quam ob aliam causam. *decis. 361. num. 25. Manzano tom. 2.*
 Consanguinei plures vicini, si plures concurrent in petendo ius cõgri, omnibus competit rescripta isto iure pro æquali portione. *dec. 107. num. 11. Coccino tom. 2.*
 Consanguinei illi non adhibentur in contractibus mulierum, vel minorum, qui habent interesse in eo contractu. *decis. 692. num. 3. Verospio tom. 3.*

Inter Consanguineos summo iure in iudicio agendum non est. *Rub. in annotat. ad decis. 636. numer. 168. tom. 3.*
 Consanguineorum generalitate illegitimi comprehendendi possunt. *decis. 84. num. 7. Pironano tom. 2.*
 Consanguineorum appellatione veniunt quoque illegitimi. *decis. 361. num. 1. Remboldo tom. 2.*

CONSANGVINITAS.

Consanguinitas magis stringit, quam amicitia. *decis. 286. n. 5. Pironano tom. 2.*
 Consanguinitas, & amicitia non sunt sufficientes ad præsumendam remissionem laborum absque mercede. *decis. 286. n. 5. Pironano tom. 2.*

CONSENSVS.

Consensus Cardinalis, quando requiritur in prouisione beneficii vacantis per obitum eius familiaris, & quid de Cardinali collatore. *decis. 654. num. 66. & 67. Coccino tom. 3.*
 Consensus coniugum corâ Parocho per verba de præsentia declaratus, ex hoc perficitur matrimonium, & iudicari debet purum, & liberum. *Rub. in Annotat. ad decis. 431. num. 147. tom. 2.*
 Consensus filiorum quoad parentes transeuntes ad secundas nuptias, non probantur ex eo, quod gaudentes interuenierint. *decis. 177. num. 6. Verospio sen. tom. 2.*
 Cum requiritur, vt habeant certam noticiam dispositionis l. femine, C. de secund. nupt. *decis. 177. nu. 7. Verospio sen. tom. 2.*
 Consensus filij impuberis non est necessarius, quando obligatio facta à patre ei fuerit ex omni parte utilis. *decis. 295. n. 3. Manzano tom. 2.*

Consensus filij dum pater eum obligat, non est necessarius si sit in ætate octo annorum. *decis. 296. num. 5. Manzano tom. 2.*
 Consensum integrum ad contrahendum matrimonium Ecclesiæ non admittit in minori quatuordecim annorum. *decis. 526. num. 4. Pironano tom. 3.*
 Consensus officialis semel præstitus in societate officij, præsumitur semper durare, donec non appareat reuocatus. *decis. 454. num. 34. Merlino tom. 2.*
 Consensus officialis, quando dissoluitur societas officij, non est necessarius, dum adest conuentio, vt dissoluta sufficiat, vt incrimetur etiam vni tantum ex fideiussoribus. *decis. 454. num. 3. Merlino tom. 2.*

Consensus omnium in electionibus post publicatum non operatur, quod electio antea facta à maiori parte, ceneatur quasi per inspirationem. *decis. 312. nu. 24. Coccino tom. 2.*
 Consensus partium, vbi adest, cessat omnis difficultas. *decis. 188. num. 9. Sacro tom. 2.*
 Consensus parioni, in prouisione beneficii facta alicui à Papa, habet vim præsentationis. *decis. 219. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Consensus præstitus resignationi beneficii, habet vim præsentationis. *decis. 482. num. 5. Coccino tom. 2.*
 Consensus præstitus à legitimo procuratore resignationi, tenet, qui etiam post mortem resignantis præstari potest. *decis. 303. nu. 6. Coccino tom. 2.*

Consensum præstare non possunt illi, qui adhuc nati non sunt de tempore, quo consensus est necessarius. *dec. 297. num. 27. Vbaldo tom. 2.*
 Consensus in legitimatione ex quibus præsumatur præstitus. *decis. 297. num. 28. & 29. Vbaldo tom. 2.*

In Consensu præstito se fundans, debet docere eum esse validum, & non sufficit allegare solam possibilitatem validitatis. *decis. 121. num. 11. Pironano tom. 2.*
 Consensus præsumptus omnis excluditur, quando quis non contradicit ad euitandum maius malum. *decis. 194. num. 20. Sacro tom. 2.*

Consensus pupilli non exigitur in tutore, nec in iudicijs, nec in bonorum administratione. *decis. 296. numer. 8. Manzano tom. 2.*
 Pro Consensu in resignationibus beneficiorum iurispatronatus ad quem sit recurrendum. *decis. 471. num. 14. Navarro tom. 2.*
 Consensus excluditur ex contrario actu. *decis. 306. num. 9. Remboldo tom. 3.*
 Consensus requiritur in contractu emptionis, & venditionis.

decis. 681. num. 10. Sacro tom. 3.

Consensus semper excluditur ab ignorantia. *decis. 5. num. 5. Sacro tom. 2.*

Consensus, re, & pretio stantibus emptio dicitur perfecta. *decis. 37. num. 1. & 2. Sacro tom. 2.*

Consensus est causa efficiens, ac substantialis matrimonij. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 66. tom. 2.*

Consensus, aut confessio vbi concurrunt, non est necessaria, disceptatio fori. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 88. tom. 3.*

Consensus, vel confessio partis, vbi concurrunt, non est opus tela iudicij. *ibid. num. 89.*

Consensisse, quando quis dicatur in iurisdictionem. *decis. 251. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Consensus præstitus in resignatione retrahitur ad diem datæ supplicationis. *decis. 538. num. 17. Coccino tom. 3.*

Consensus, quando est de substantia actus, nunquam ex diuturnitate temporis præsumitur. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 96. tom. 3.*

Consensus per errorem excluditur. *decis. 615. num. 13. Manzano tom. 3.*

cum Consensu alicuius actus, quando ille geri debet ad hoc, vt valeat, debet doceri de eius expresso consensu. *decis. 124. n. 2. Remboldo tom. 2.*

de Consensu tacito dissoluendi societatem officij in totum, per necesse non dicitur constare ex ipsamet partis exactio-

ne fortis principalis. *decis. 454. num. 9. Merlino tom. 2.*

ad Conservationem sui quilibet teneatur, & non ad destructionem. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 9. tom. 3.*

Conseruatores Vrbs, & Priores Capitum Regionum retinent clauas Sanctorum Apostolorum, & Capella Saluatoris in Ecclesia Lateranensi. *decis. 697. num. 13. Sacro tom. 3.*

In Consideratione non sunt habenda ea, quæ dederunt causam liri. *decis. 241. num. 7. Coccino tom. 2.*

CONSEQUENS.

Consequens qui vult, intelligitur quoque velle omne necessarium antecedens. *Rub. in Annot. ad decis. 632. nu. 93. tom. 3.*

Quod intelligit de antecedenti iuris ratione præsumptio non autem fortuito. *ibid. num. 96.*

Consequens, qui voluit, censetur pariter voluisse antecedens. *decis. 309. num. 24. Dumozeto tom. 2.*

Consequencia dilectionis de vocatione actiua ad passiuam, quando habeat locum. *decis. 84. num. 2. & 4. Pironano tom. 2.*

pro Consequentione rei propriæ, quis potest implorare officium Iudicis nobile, etiam quod ei comperat actio. *decis. 315. n. 28. & 30. Coccino tom. 2.*

CONSIGNATIO.

Consignatio domus non potest dici emptori libera facta, dum ab alio ea semper fuerit possessa. *decis. 395. num. 15. Remboldo tom. 2.*

de Consignatione testamenti facta Notario à Testatore, quando non possit dubitari. *decis. 581. num. 9. Vbaldo tom. 3.*

Consignatio non promittitur, quando bona obligantur pro hypotheca. *decis. 19. num. 9. Verospio tom. 2.*

CONSILIVM.

Consilium datum an sibi proficit, cuique est liberum discutere, & ideo quis non tenetur de consilio. *decis. 662. num. 8. Merlino tom. 3.*

ex Consilio nemo obligatur, etiam si non expediat ei, cui datur. *decis. 662. num. 7. Merlino tom. 3.*

Consilij Doctorum, quoad factum, non minus videtur credendum, quam enunciatiuis instrumentorum, cum consiliatio super casu proposito credi non possit imaginaria. *decis. 96. num. 6. Pironano tom. 2.*

Consolidatio dominijs utilis, cum directo in materia censuali fieri non potest. *decis. 510. num. 26. Pironano tom. 3.*

CONSORS.

Confortibus, si comperat retractus, an sit præferendus ille, qui habet maiorem partem. *decis. 17. num. 13. & seq. Dumozeto tom. 2.*

Confortis nomen est æquiuocum, cum significet non solum habentem rem communem, quam eos, qui sunt de eadem parentela. *decis. 254. num. 23. Coccino tom. 2.*

Confortis, & leuis, quis esse debet, prout tempus postulat. *Rub. in annotat. ad decis. 523. numer. 10. tom. 3.*

CONSTANTINVS.

Constantinus Imperator fuit ante Valentinianum, & Theodosium Imperatores. *decis. 561. num. 41. Merlino tom. 3.*

Constantinus Magnus subtiliter antiquas formulas requisitas de iure, in instit. heredum. *decis. 246. nu. 34. Dumozeto tom. 2.*

CONSTITVTO.

Constitutio Bonifaciana, quoad bona Emphyteutica Ecclesiastica

- stia Ferrariae, cum emanauerit ad hoc, vt dicta bona perpetuo maneant penes ciues. *decis. 118. num. 15. Remboldo tom. 2.*
- Ideo, quando cessat causa ista conseruationis dd. bonorum, in eos, sumi debet interpretatio ad fauorem Ecclesiae inherendo dispositioni Iuris communis. *ibid. num. 16.*
- Constitutio Bonifaciana, quoad bona emphyteutica Ecclesiastica Ferrariae redigit ad bona ad instar allodialium. *decis. 118. num. 11. Remboldo tom. 2.*
- Constitutio Bonifaciana emanata ad fauorem Cuius Ferrariensis, circa bona Emphyteutica Ecclesiastica, quid disponat. *decis. 118. num. 3. 4. 5. 6. 14. & 15. Remboldo tom. 2.*
- Constitutio Bonifaciana suffragatur ad effectum, vt per lineam finitam non dicatur vnquam deuoluere emphyteusis, & ad eam admittantur etiam extranei haeredes, ac veniant in fideicommissio generali. *decis. 358. num. 11. Coccino tom. 2.*
- Constitutio Bonifaciana reducens Ferrariae bona emphyteutica Ecclesiae ad bona allodialia expresse disponit, vt ipso iure feuda, & emphyteusis aperiantur Domino directo, si per annum & mensem vasalli neglexerint inuestituras a Domino efflagitare. *decis. 358. num. 13. & 14. Coccino tom. 2.*
- In Constitutione census, quatenus adessent aliqua pacta contra eius naturam, tunc non contractus, sed ipsum pactum annullaretur. *decis. 17. num. 35. Dunozerro tom. 2.*
- Constitutionem dotis sibi factam a patre filia potest ratificare absque ratificatione pactorum onerosorum, & quod nihil habent commune cum dote. *decis. 34. num. 16. Sacro tom. 2.*
- Constitutio Aegidiana stante extensione Pauli Quarti seruatur in toto Statu Ecclesiastico. *decis. 67. numer. 11. Sacro tom. 2.*
- Constitutio Aegidiana non seruatur, quando appellatur ad Sedem Apostolicam. *decis. 67. num. 12. Sacro tom. 2.*
- Constitutio Aegidiana, seu Carpenfis seruatur in Curia Ravennaten. *decis. 67. num. 10. Sacro tom. 2.*
- Constitutio Aegidiana in contractibus minorum, requirit Iudicis decretum, interuentum consanguineorum, & insinuationem. *decis. 646. num. 6. Merlino tom. 3.*
- Constitutiones Aegidiane non ligant Clericos. *decis. 43. num. 9. Remboldo tom. 2.*
- In Constitutionibus Gregor. XIV. & Pauli V. moderatorijs Indultorum Cardinalium constituitur certa regula circa collationem beneficiorum vacantium per obitum familiarium Cardinalium. *decis. 654. num. 75. Coccino tom. 3.*
- Constitutiones Gregorij XIV. & Pauli V. moderatoriae Indultorum Cardinalium habent clausulam sublata, & decretum irritans. *decis. 654. num. 69. Coccino tom. 3.*
- Constitutiones moderatoriae Indultorum Greg. XIV. Pauli V. Rota semper habuit pro perpetuis. *decis. 654. num. 64. Cocc. tom. 3.*
- Et quid in secunda parte dd. Constitutionum contineatur. *ibid. num. 65. & 68.*
- Constitutio Iulij III. circa fructus beneficij inexactos, an fuerit vsu recepta, & quatenus praesumatur vsu recepta, vtrum illa praesumptio elidatur ex contraria obseruantia. *decis. 722. num. 3. Remboldo tom. 3.*
- Constitutio Papalis postquam est publicata, & maxime si habeat decretum irritans, non potest dari de non vsu eius. *ibid. num. 4.*
- Nec minus praetendi, quod fuerit per contrarium vsu abrogata. *ibid. num. 5.*
- Constitutio Iulij Tertij, circa fructus beneficij inexactos circumscripta, adest ius commune idem statuens. *ibid. num. 6.*
- Constitutio Iulij Tertij, circa fructus inexactos, non habet locum quando in contrarium viget consuetudo. *ibid. num. 7. 20. & 21.*
- Constitutio Iulij II. edita ad fauorem Collegij Archiuij, cum habeatur pro lege, comprehendit Notarios, quandocumque creatos. *dec. 408. num. 13. Coccino tom. 2.*
- Constitutio March. de insinuatione cum in contractibus minorum requiratur vltra decretum Iudicis insinuationem, ea non suppletur per praesentiam Iudicis. *dec. 288. num. 14. Remb. tom. 2.*
- Constitutio March. Cardinalis Aegidij circa solemnitates contractuum minorum extensa fuit per totum statum Ecclesiasticum per Paulum Tertium. *decis. 646. num. 5. Merlino tom. 3.*
- Constitutio March. cap. 25. lib. 5. requirit insinuationem in omnibus contractibus minorum. *decis. 591. num. 12. Manzanedo tom. 3.*
- Constitutiones March. in reuocationibus faciendis per mulieres, requirunt vltra insinuationem iuramentum. *decis. 378 num. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Constitutiones March. habent etiam locum in Prouincia Romandiolae, cum per Paulum III. ad vniuersum statum Ecclesiae fuerint extensa. *decis. 591. num. 15. Manzanedo tom. 3.*
- Constitutio March. de insinuatione, habet locum in Prouincia Romandiolae, ac in toto Statu Ecclesiastico. *decis. 610. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
- Constitutio March. de insinuatione annullat omnes minorum contractus, in quibus dicta insinuatio non interuenit. *ibid. num. 2.*
- Constitutiones March. non intrant in Statu Ecclesiastico, quando in locis habentur particularia statuta circa contractus minorum. *ibid. num. 3. & 4.*
- Constitutio Martini videntis, vt dos remaneat filijs, etiam viuente auctore, dicitur ius commune non scriptum. *decis. 461. num. 11. Nauarro tom. 2.*
- Constitutio Papae aliud est dicere, vt non liger ex eo, quod non fuerit a populo approbata, vel quia fuerit per contrariam consuetudinem abrogata. *decis. 194. num. 16. Sacro tom. 2.*
- Et aliud est dicere Papam, qui vidit tuam Constitutionem non obseruari, & potens sine vlla difficultate providere, & non prouidit. *ibid. num. 17.*
- Tunc enim praesumitur voluisse recedere a dicta Constitutione, cum isti actus habeant vim dispensationis, & quando id non procedat. *vide num. 19. ibid. num. 18.*
- Constitutiones Pontificiae super creatione societatum officiorum, habent decretum irritans. *decis. 729. num. 2. Merlino tom. 3.*
- Constitutiones Pontificiae loquentes super modo contrahendi societates officiorum habent decretum irritans. *decis. 645. num. 9. Merlino tom. 3.*
- Constitutio Pauli Tertij super reservatione beneficiorum Prothonotariorum, de quibus Prothonotarijs loquitur. *decis. 588. num. 54. Vbaldo tom. 3.*
- Constitutio Pij V. attenditur quando erigitur Vicaria quoad quantitatem Vicario assignandam. *decis. 328. num. 9. Coccino tom. 2.*
- Constitutio reformatoria Pauli Papae V. super nominatione personarum, in qua debet consistere lucrum societatis officij, an loquatur de nominatione, quae fit a principio. *Rub. in Annot. ad dec. 542. num. 71. & seqq.*
- Constitutio Pij V. super forma creandi census, quo ad praedilectionem Censurarij quando fundus censualis alienatur, loquitur in venditione. *decis. 653. num. 3. Merlino tom. 3.*
- Constitutiones Summ. Pont. Pij II. & Leonis X. statuentes, vt instrumentis Notariorum non matriculorum in Archiuio Romano nulla fides adhibeatur &c. de consensu. *decis. 119. num. 20. Manzanedo tom. 2.*
- Saltem tacito Superiorum non fuerunt obseruatae. *ibid.*
- Constitutio Sixti V. super erectione Archiuorum Statu Ecclesiastico, quid non prohibeat. *decis. 544. num. 9. P. romano tom. 3.*
- Constitutione Synodali stante, vt non decur appellatio a decreto immisionis in possessionem beneficij, si appelleretur, & caperetur possessio, non dicitur attentata. *decis. 379. num. 7. Nauarro tom. 2.*
- Constitutio fel. record. Urbani VIII. disponens, vt pensiones reducantur ad certam partem valoris beneficij, quas pensiones non comprehendat. *decis. 670. num. 18. Piron. tom. 3.*
- Constitutio praesumitur vsu recepta stante eius publicatione. *decis. 572. num. 17. Vbaldo tom. 3.*
- Constitutio per contrarium vsu non tollitur, si non adfuerit consensus, & positiua scientia Principis. *ibid. num. 18.*
- Constitutio confirmans non plus operatur, quam Constitutio confirmata. *decis. 194. num. 11. Sacro tom. 2.*
- Constitutio aliqua, quod non fuerit vsu recepta, id argui non potest, quando adhuc non innotuerit. *dec. 184. num. 5. Coccino tom. 2.*
- Constitutio aliqua dum clare loquitur, cessant omnes ambiguitates. *decis. 172. num. 29. Remboldo tom. 2.*
- Constitutio contrarius Canonum non valet, nisi doceatur de confirmatione Apostolica. *decis. 149. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
- Constitutio, quando est clara ad fauorem alicuius, non est vltimius discutienda. *decis. 408. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Constitutionis non vsus, nullatenus probatur ex fidibus, quae non faciunt fidem. *decis. 610. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
- Constitutionis Papalis non vsus, etiam probatus non releuat, cum requiratur scientia Papae. *ibid. num. 7.*
- Quod multo magis procedit stante in ea decretum irritans, cum clausula sublata. *ibid. num. 8.*
- In Constitutione Papae, quando adest decretum irritans cum clausula sublata, tunc per statutum, nec per consuetudinem, nec per contrarium vsu, tolli, aut abrogari potest. *ibid. num. 3.*
- Contra Constitutionem effectam Papalem Legatus non potest rescribere. *decis. 69. numer. 16. Sacro tom. 2.*
- Constitutiones frustratoriae essent, si se non extenderent vltra

vtra terminos iuris communis. *decis. 277. nu. 6. Duno. tom. 2.*
 Constitutiones ita sunt interpretandæ. vt se declarent, non
 autem vt inuicem se aduersentur. *dec. 587. n. 13. Pirouano to. 2.*
 Constitutionibus Superiorum non potest derogari per inferior-
 res. *Rub. in annot. ad decis. 378. num. 9. tom. 2.*
 Alia circa declarationem nonnullarum Constitutionum. *Vide in tal-*
ce Indicis circa varias Constitutiones.

CONSTITUTOR

Constitutor, & non fideiussor dicitur qui promittit pro alio
 soluere alicui ad instantiam creditoris. *decis. 386. numer. 35.*
Vbaldo tom. 2.

Constitutor tunc habet obligatum debitorem, quando sic fuit
 conuenientum. *ibidem num. 43. 44. & 46.*

CONSTITUTVM

Constitutum, si sit appositum rei incertæ, nihil operatur. *decis.*
428. num. 18. Vbaldo tom. 2.

Constitutum, si sit appositum ad fauorem vsufructuarij, statim
 extincto vsufructu, euanescent eius vires. *decis. 191. num. 9.*
Manzanedo tom. 2.

Constitutum, cum sit accessorium ad contractum, idec. non
 operatur ultra contenta in contractu. *ibidem. num. 10. 11.*
& 12.

Constitutum, quando non attendatur. *decis. 596. num. 5. Vbal-*
do tom. 3.

Constitutum etiam operatur ad effectum obtinendi manuten-
 tionem. *decis. 673. num. 5. Coccino tom. 3.*

Constitutum regulariter non probat, nisi inter constituentem,
 & constitutarium. *decis. 481. nu. 5. Coccino tom. 2.*

Constitutum probat etiam contra tertium habentem causam
 ab ipso constituyente. *ibid.*

Constitutum possessionem probat contra constituentem. *decis.*
673. num. 1. Coccino tom. 3.

Quod procedit, quando sumus in contractu valido, aliàs vero
 sit inualidus. *ibidem. num. 2.*

Constitutum conditionale non retrahitur purificata con-
 ditione, quando medio tempore fuit facta realis traditio al-
 teri. *decis. 675. num. 24. 25. & 27. Coccino tom. 2.*

Constituti clausula admittit omnes exceptiones, quas admittit
 contractus principalis. *decis. 169. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Constituens potest se pacto nudo obligare. *decis. 386. num. 41.*
Vbaldo tom. 2.

Constituere magis latè patet, quam fideiubere. *ibid. num. 38.*

CONSVETVDO

Consuetudo est optima legum interpret. *Rub. in Annot. decis.*
666. num. 70. tom. 3.

Consuetudo est optima rerum interpret. *decis. 11. numer. 6.*
Remboldo tom. 2.

Consuetudo proxima est attendenda. *decis. 697. numer. 12. Sa-*
crato tom. 3.

ex Consuetudine alienantis colligitur qualis fuerit eius mens
decis. 120. num. 15. Remboldo tom. 2.

Consuetudo alterandi & mutandi pretium cambiorum an adsit
 inter mercatores. *decis. 45. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*

Consuetudo, quando est contra ius, debet probari immemo-
 rabilis, vel quadragenaria. *decis. 1. num. 17. Sacrato tom. 2.*

Consuetudo contra ius est plenè, & concludenter probanda.
decis. 822. num. 8. Remboldo tom. 3.

Consuetudo maxime attenditur in materia iuris eligendi. *decis.*
264. numer. 7. Remboldo tom. 2.

Consuetudo in materia præcedentiz est attendenda, quamuis
 ius commune repugnaret. *decis. 214. numer. 4. & 14. Sacrato*
tom. 2.

Consuetudo, si fuerit probata, vt spolia Clericorum spectent
 ad hæredes, non tamen ex hac dicitur probatum ad hæredes
 quoque spectare fructus inexactos. *decis. 529. num. 22. & 23.*
Remboldo tom. 3.

in Consuetudine interpretatiua inducenda, si sit contra ius po-
 sitiuum, requiritur idem tempus, quod in legitima præscri-
 ptione. *decis. 467. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Consuetudo plurimum attenditur in materia collationis bene-
 ficiorum. *decis. 100. num. 7. Vbaldo cm. 2.*

Consuetudo in specie debet probari. *decis. 529. numer. 4. Rem-*
boldo tom. 3.

Consuetudo multo minus inducitur per vnicum actum, quan-
 do pacifice non fuit factus. *decis. 225. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Consuetudo non constituendi maiorem dotem feminis est
 fauorabile, & vtile Reipublicæ. *decis. 41. numer. 6. Sacrato*
tom. 2.

Consuetudo, quando est contra ius, necesse est, vt sit præ-
 scripta. *decis. 1. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Consuetudo, quod mulier possit renunciare Velleiano inducta
 Par. IV. Recent. Tom. III.

fuit ex errore quorundam glosarum. *Rub. in Annot. ad decis.*
460. nu. 242. tom. 2.

ad Consuetudinem probandam, quis non est admittendus, si
 illa quatenus adesset non posset valere. *decis. 142. numer. 6.*
Remboldo tom. 2.

Consuetudo facit ius, & tantum operatur sicut. & lex ipsa.
Rub. in innotat. ad decis. 529. nu. 37. to. 3.

Consuetudo vt valeat, debet doceri, quod fuerit legitime præ-
 scripta. *decis. 142. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Consuetudo in specie probanda est. *decis. 722. num. 25. Rem-*
boldo tom. 3.

Consuetudo, & statuta in terminis distributionum quotidiana-
 rum quoad perceptionem in absentia, quando subsistant
 remissiuè. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 177. tom. 3.*

Consuetudo etiam iurata non valet, vt non appelletur ad Pa-
 pam. *decis. 323. num. 26. Vbaldo tom. 2.*

Consuetudo immemorabilis, quando in aliquo casu solum
 fuit præseruata tunc nulla alia consuetudo quantumuis
 longissima allegari potest. *decis. 647. numer. 13. Remboldo*
tom. 3.

Consuetudo si adsit in aliquo loco conferendi beneficia Cle-
 ro, dum alteri sit, non tenet collatio. *decis. 184. numer. 2.*
Coccino tom. 2.

de Consuetudine inducenda contra ius, quando non dicatur,
 & quando secus. *dec. 312. num. 41. Coccino to. 2.*

Consuet. dini immemorabili non censetur derogari, nisi spe-
 cialis fiat mentio. *decis. 257. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Consuetudo non extenditur de loco ad locum, nam, & in spe-
 cie est probanda. *decis. 629. num. 18. Remboldo tom. 3.*

Consuetudo longa, veluti iure imposita seruatus videtur. *decis.*
425. num. 3. Pirouano tom. 2.

Consuetudo, quæ inter Christianos seruatur, extenditur etiam
 ad iudeos. *decis. 269. num. 17. Manzanedo tom. 2.*

Consuetudo, & vsus in materia cambiorum potissimum est
 attendenda. *dec. 45. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Consuetudo populo rectè ius ciuile dicitur. *Rub. in annot. ad*
decis. 378. num. 30. to. 2.

Consuetudo exequendi primam sententiam non obstante ap-
 pellatione, potest probari per actus iudiciales. *decis. 142. nu.*
2. Remboldo tom. 2.

Consuetudo denegandi appellationem à prima sententia est
 contra ius. *ibidem num. 3.*

Consuetudo non releuat, si non fuerit probata, prout de iure
 requiritur. *decis. 126. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Consuetudo vel præscriptio non interruptitur per reclama-
 tionem, in qua quis succumbit. *decis. 214. nu. 3. Sacrato tom. 2.*

Consuetudo, quando non est vniformis, non releuat. *decis.*
454. num. 25. Merlino tom. 2.

Consuetudo in contrarium induci nequit contra formam tra-
 ditam in electionibus à cap. quia propter de elect. *decis. 312.*
num. 37. Coccino tom. 2.

Consuetudini immemorabili non derogatur per regulam ter-
 tiam Cancell. *decis. 257. nu. 2. Remboldo tom. 2.*

ad Consuetudinem inducendam sufficit decemium. *decis. 214.*
num. 2. Sacrato tom. 2.

ex Consuetudine id quod est, extendi non debet. *decis. 160.*
nu. 13. Vbaldo tom. 2.

Consuetudo contractum vsurarium non potest validare. *ibid.*
nu. 14.

Consuetudo non extenditur, quando est contra Iuris rigorem.
decis. 94. num. 11. Remboldo tom. 2.

Consuetudo, nisi in specie probetur, non suffragatur. *ibidem.*
num. 5.

Consuetudo illa accipiendi centum ab aliquo, cum pacto resti-
 tuendi 200. si post duos annos visa Roma, redierit in patriam,
 est licita. *Vos. post decis. 160. num. 26. tom. 2.*

Consuetudo contra ius, vt inducatur, requiritur saltem qua-
 dragenaria. *decis. 323. nu. 23. Vbaldo tom. 2.*

Consuetudo debet probari in casu, de quo agitur, aliàs non
 releuat. *ibid. num. 24.*

Consuetudo non extenditur, nec de persona ad personam, nec
 de casu ad causum. *decis. 722. num. 28. Remboldo tom. 3.*

Consuetudo interpretatiua, vt inducatur, necesse est, vt actus
 sint certis, & vniformes. *ibid. num. 29.*

Consuetudinis probatio est non parum difficilis. *ibid. num. 30.*

Consuetudo si sit abusus, & corruptela non est ferenda. *dec. 647.*
num. 9. Remboldo tom. 3.

Consuetudo circa interpretationem verborum suffragatur ad-
 uersus contrariam opinionem, quamuis communem. *decis.*
625. num. 15. Pirouano tom. 3.

Consuetudo circa interpretationem verborum generalium,
 non

Consuetudo circa interpretationem verborum generalium, non eget maiori tempore, quam decem annorum. *ibid. n. 1.*
 Consuetudo dicitur stricti iuris, ideoque probari debet in specie. *decif. 94. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Consuetudo non extenditur de loco, ad locum, nec de persona, ad personam. *ibid. num. 5.*
 Consuetudo, quod est, releuat ab onere probandi. *Rub. in annot. decif. 636. num. 155. tom. 3.*
 Consulentes non nulli in interpretanda incerta mente testatoris quandoque verbis, quandoque menti inhaerent, prout pecuniae eos impellunt. *Rub. in annot. decif. 632. n. 141. tom. 3.*
 Consultor eligendus de certo Collegio, sufficit, ut sit talis de tempore electionis. *decif. 717. num. 8. Vbaldo tom. 3.*
 Consumatio matrimonij doceri potest, ex procuratore sobolis. *decif. 105. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

CONSUMPTIO.

Consumptio fructuum & bona fides non suffragatur in materia suspecta prauitatis vsurariae. *decif. 289. n. 11. Verospio tom. 2.*
 Consumptio, & corrosio regulariter instrumento non nocet. *decif. 427. num. 5. Merlino tom. 2.*
 Contemnere quis videtur aliquem, si eum non nominet per nomen proprium, sed cum verbo, quidam. *decif. 361. num. 13. Remboldo tom. 2.*
 Contentum an sit diuersum à continente. *decif. 586. numer. 2. Sacrato tom. 3.*
 Contextus testamenti perpendi debet, an testator voluerit, ut legatum alimentorum extingueretur cum persona, nec ne. *decif. 593. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

CONTINUATIO.

Continuatio possessionis non datur in rebus mobilibus. *decif. 76. n. 11. Vbaldo tom. 2.*
 Continuatio possessionis non datur non possidenti. *decif. 596. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Continuationis possessionis animus post decennium non durat. *decif. 234. num. 10. Pironano tom. 2.*

CONTRACTVS.

Contractus Prælati de bonis Ecclesiae cum suis consanguineis, iuribus non bene olent. *Rub. in annot. ad decif. 460. n. 117. tom. 2.*
 Contractus non potest dici censualis, sed bene emphyteuticus, quando agitur de separatione dominiorum & recognitione promissa. *decif. 510. num. 6. Pironano tom. 3.*
 Contractus commodarii natura non tollitur, si fuerit conuentum, ut rei dominium transeat in commodatarium. *decif. 510. num. 16. Pironano tom. 3.*
 Contractus præcarii non peruertitur stante pacto ut duret ad tempus determinatum. *ibid. num. 17.*
 Contractus natura non tollitur, sed solum alteratur, quando aliquid apponitur contra eius substantiam. *ibid. num. 19.*
 ad Contractum emptionis vel venditionis reducitur assecuratio. *Vor. post. decif. 160. num. 15. tom. 2.*
 in contractu emptionis, & venditionis naturaliter licet contrahentibus inuicem se decipere, dummodo non se decipiant ultra dimidiam iusti pretij. *Rub. in Annotat. ad decif. 444. num. 73. tom. 2.*
 Contractus emptionis, & venditionis cum pacto de redimendo, ut fœneratitius præsumatur, debetur etiam ratio oblectamēti. *decif. 453. num. 14. Coccino tom. 2.*
 Contractus emptionis, & venditionis est receptissimis tam de iure Ciuili, quam Canonico. *decif. 344. num. 1. & 2. Coccino tom. 2.*
 in Contractu emptionis, & venditionis pretium statim accipitur, dum traditur res. *Vor. post. decif. 160. num. 16. tom. 2.*
 in Contractu, & emptionis, & venditionis pretium statim soluitur. *decif. 160. num. 25. Vbaldo tom. 2.*
 Contractus emptionis non perficitur cum consensu vnus partis. *decif. 37. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 Contractus totus residet in emptore quando emens rem pro pro se, & persona nominanda non fecit sequi nominationem. *decif. 64. num. 7. Sacrato tom. 2.*
 Contractus emptionis & venditionis potest esse fœneratitius, si cum pacto de redimendo addit modicitas pretij. *decif. 344. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Contractus emptionis, ut dicatur fœneratitius si cum pacto de redimendo concurrat modicitas pretij, valor rei debet estimari secundum tempus venditionis. *dec. 344. n. 18. Cocc. tom. 2.*
 Contractus totus residet in emptore, si emptio facta sit pro se, & pro persona nominanda antequam secuta fuerit nominatio. *dec. 169. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Contractus emptionis quando est perfectus, & arbitrator pretij est defunctus, in eius locum intrat arbitrium boni viri. *decif. 388. num. 1. Coccino tom. 2.*

Contractus emptionis si non fuerit perfectus quoad substantialia & declaratio pretij fuerit collata in tertium ac eius mors ante dictam declarationem secuta fuerit, tunc contractus est dissolutus & fideiussor liberatus. *ibid. num. 2.*
 Contractus est mere exequutius, quando est iuratus, ac obligatione Camerali vallatus. *decif. 160. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 in Contractibus filiorum nomine non veniunt feminae. *dec. 309. nu. 6. Coccino tom. 2.*
 Contractus forma debet inspicere, ut contractus arguatur tanquam vsurarius in foro contentioso. *decif. 289. num. 9. Verospio tom. 2.*
 Contractus individuitatis signa, quae sint. *decif. 554. n. 5. Manzanedo tom. 3.*
 in Contractibus innominatis non est locus rescissioni ob non implementum. *decif. 121. numer. 1. Pironano tom. 2.*
 in Contractibus innominatis non agitur ad rescissionem ob non implementum, si illud non versatur circa causam finale. *ibid. n. 2.*
 in Contractibus, innominatis, vel, correspondentiis, non cadit vsura. *dec. 160. nu. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Contractus societatis officij non est mutuum, cum mutuum in omnem euentum reperi possit. *ibid. num. 8.*
 in Contractu societatis officij, pecunia amittitur à solvente, si moriatur intra tempus societati præscriptum. *ibid. num. 9.*
 Contractus, quando est nominatus, tunc non datur eius resolutione, ob non adimplementum, sed agi debet ad ipsum implementum. *decif. 336. nu. 31. & 32. Remboldo tom. 2.*
 in Contractu nominato ob non implementum non potest agi ad rescissionem, sed ut impleantur conuentura. *decif. 605. n. 8. & 9. Vbaldo tom. 3.*
 Contractus iustitia non est metienda ab euentu. *decif. 160. num. 26. & 27. Vbaldo tom. 2.*
 Contractus non potest dici iniustus, ubi non est iniquitas pretij. *Vor. post. decif. 160. num. 20. 21. & 22. tom. 2.*
 Contractus locationis & conductionis est implicite in societate officij. *decif. 160. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
 in Contractu minorum aliud est, quod nullæ solemnitates fuerint adhibita, & aliud, si vna tantum deficiat. *decif. 468. num. 12. Remboldo tom. 2.*
 Contractus minorum non attenditur, quamuis gestus cum debitis solemnitatibus, quando constat de falsitate causae. *decif. 265. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Contractus minorum, ut sint validi secundum Constit. March. hæc duo, quæ sequuntur copulatiue debent interuenire. *decif. 288. Remboldo tom. 2.*
 in Contractibus Minorum, quod seruentur solemnitates statutorum, & deinde adhibeatur insinuatio vigore Constit. March. ista simul stare possunt. *decif. 288. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 in Contractibus omnibus minorum intimatio est necessaria vigore Constitutionis March. lib. 5. cap. 125. *decif. 288. num. 1. & 10. Remboldo tom. 2.*
 in Contractu mulieris, si interuenerit auctoritas Principis, valens est supplere omnem defectum solemnitarum. *decif. 238. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Contractus mulieris cum iuramento substatetur de iure Canonico. *decif. 33. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
 circa Contractus mulierum, quando adsunt statuta particularia in locis, ubi contrahunt, tunc ipsa statuta, & non Aegidianæ Constitutiones sunt attendenda. *decif. 378. num. 4. & 5. Manzanedo tom. 2.*
 Contractus mulieris iuratus substatetur etiam si illum celebret ex causa voluntaria. *decif. 33. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
 Contractus celebratus à muliere cum debitis solemnitatibus, non est de eo dubitandum. *decif. 326. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Contractus celebratus à muliere sine interuentu proximorum est nullus, vigore Stat. Urb. lib. 1. c. 15. *dec. 203. n. 1. Sacrato tom. 2.*
 Contractus nullitas, si respiciat fauorem alicuius, non potest corrigi, ut stet contractui nullo. *decif. 261. n. 32. Coccino tom. 2.*
 Contractus nullitatis si ea ad fauorem vnus fuerit ducta, in eius potestate manet, an veniat eam allegare. *decif. 261. num. 31. Coccino tom. 2.*
 Contractus alias nullus validatur à iuramento. *decif. 212. num. 16. Coccino tom. 2.*
 Contractus nullus translatius, nec mutatio personarum, quando nullatenus interuenit, non potest dici nouatum debitum. *decif. 413. num. 12. Nauarro tom. 2.*
 Contractum nullum, ad hoc, ut quis valide ratificet, debet certiorari de nullitatibus. *decif. 478. num. 16. Coccino tom. 2.*
 in Contractu, quando quis interuenit, præsumitur sciuisse, qualiter fuerit initus. *ibid. num. 17.*
 Contractus nullus, dum à muliere ratificatur quando constat quod non fuit lesa, licet notitiam non habuerit nullitatem. *ibid. num. 23.*

Tunc non tanquam ratificatio substatetur, sed tanquam actus principalis. *ibid.*
 Contractus nullitate dans ex defectu insinuationis, debet probare insinuationem non interuenisse. *decis. 294. num. 2. Remb. tom. 2.*
 Contractus sine certis solemnitatibus initus, quando à statuto declaratur nullus, eo casu non est agendum de periurio, si dictum statutum sit confirmatum à Papa, & statutum præsumat iuramentum dolo extortum. *decis. 321. numer. 5. Cocchino tom. 2.*
 Contractus permutationis vel translationis pecuniarum de loco ad locum est licitus. *decis. 477. num. 1. & 2. Cocchino tom. 2.*
 Contractus ratificatio, si facta sit citra innouationem contractus, qualiter sit intelligenda. *decis. 478. numer. 14. Cocchino tom. 2.*
 Contractus ratificatio facta à minore cum debitis solemnitatibus, siue ex ea resultet nouus contractus, siue ratificatio illius quamuis nulli, ei obstat *decis. 478. num. 2. Cocchino tom. 2.*
 Contractus renouationis licet contineat in se donationem non tamen hoc casu donatio operari potest ut non possit dari de ratione renouationis. *decis. 318. num. 17. Manzanedo tom. 2.*
 Contractus rescissioni non est locus, si aliquid in eo conueniunt, non pender à voluntate contrahentis, sed ex facto Principis, nam si illud non adimpleatur, agitur ad damna, & interesse. *decis. 52. nu. 4. Dumozetto tom. 2.*
 Contractus præsumuntur simulati, stante consuetudine aliqui celebrandi dictos contractus simulatos. *decis. 172. num. 21. Sacrato tom. 3.*
 Contractus, quando est simulatus, tunc de mente contrahentium est nihil agere. *ibid. n. 1.*
 Contractus simulatus est ipso iure nullus. *ibid. num. 2.*
 Contractus simulationis non potest opponi sine causa simulandi. *decis. 253. numer. 32. Dumozetto tom. 2.*
 in Contractu societatis officij si licita est anticipata solutio fructuum per sex menses, ita & erit licita si fiat pro maiori tempore, declaro vero, ut num. 31. & 32. *decis. 160. nu. 15. Vbaldo tom. 2.*
 ex Contractu societatis officij agens ad luerum pecuniarum, recte potest opponi exceptio, tu non adimpleuisti ex parte tua. *Rub. in Annotat. decis. 542. n. 33. tom. 3.*
 Contractus societatis quando est iniustus, tunc in ea parte iniusta solummodo fructus veniunt restituendi. *decis. 289. num. 1. Verespicio tom. 2.*
 Contractus societatis officij sunt sui natura diuidui. *decis. 454. num. 17. Merlino tom. 2.*
 Contractus societatis officij non potest aliquo modo gignere fructus, si non habeat præexistens principium. *ibidem. num. 8.*
 Contractus societatis officij, vel est contractus verus, vel innominatus. *decis. 160. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Contractum ferè omnium substantia consistit in consensu, etiam attentis iure naturali. *Rub. in Annotat. ad decis. 444. num. 48. tom. 2.*
 in Contractu translationis pecuniarum de vno loco ad alium, si concedatur aliquod tempus mercatori, quare id tempus ei concedatur. *decis. 477. num. 7. Cocchino tom. 2.*
 in Contractu venditionis si fuerit reseruatum apponere pacta, venditiones &c. tunc illa sunt apponenda, quæ de iure & consuetudine solent apponi. *decis. 307. nu. 2. Cocchino tom. 3.*
 Contractus venditionis est bonæ fidei. *decis. 315. num. 10. Cocchino tom. 2.*
 Contractus venditionis, ut arguatur esse feneratorius, tria copulatim requiruntur. *decis. 253. num. 5. Dumozetto tom. 2.*
 in Contractu venditionum quando apponitur clausula, & si plus valet donat, id fieri solet ad tollendas scrupulositates. *decis. 190. num. 8. Dumozetto tom. 2.*
 Contractus ab initio sunt voluntarij, postea verò efficiuntur necessarii, & num. 25. *decis. 326. num. 3. Rembaldo tom. 2.*
 Contractus, ut arguatur tanquam usurarius in foro contentioso, debet inspicere forma contractus. *decis. 289. num. 9. Verespicio tom. 2.*
 Contractum usurarium consuetudo non potest validare. *decis. 160. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*
 Contractus non sunt estimandi ex euentu. *Ver. post decis. 160. num. 24. tom. 2.*
 Contractus de sui natura sunt indiuisibiles. *decis. 7. num. 7. Sacrato tom. 2.*
 in Contractu quando verba dicantur apposta demonstratiue. *decis. 19. num. 10. Verespicio tom. 2.*
 Contractus semper ex verisimilitudine extenduntur ad hæredes. *decis. 659. num. 13. Rembaldo tom. 3.*
 Par. IV. Recens. tom. 111.

à Contractu discedere in totum, vel in parte, id pender à verisimilitudine sociorum etiam ex solis facti circumstantijs elicita. *decis. 454. numer. 30. Merlino tom. 2.*
 in Contractu vim ea quæ sunt concessa, non possunt reuocari sine iusta causa per successores. *decis. 255. num. 6. Cocchino tom. 2.*
 Contractus in dubio, quod sit usurarius non est facienda interpretatio. *decis. 35. numer. 18. Sacrato tom. 2.*
 Contractus, in quo partes conuenerunt de scriptura faciendâ, an dicatur perfectus ante confectionem scripturæ. *decis. 681. num. 2. Sacrato tom. 3.*
 Contractus, in quo partes conuenerunt de scriptura faciendâ, non est perfectus ante illius confectionem. *ibid. num. 3. contrarium. num. 4.*
 in Contractus limine, quando quis versatur, & agitur de traditione rei propriæ, re ite in eo potest apponi pactum substantiæ contractus non contrarium. *decis. 510. numer. 9. Pironano tom. 3.*
 in Contractibus interpretandis multum deferretur consuetudini. *decis. 695. num. 6. Sacrato tom. 3.*
 Contractus aliquis ut dicatur iniustus, necesse esse, ut interueniant ea, quæ ad eiusdem validitatem requiruntur. *decis. 645. nu. 16. Merlino tom. 3.*
 Contractus natura quando est in aliquo alterata, ea nihil operatur, quoad reliqua, cum intacta remaneant. *decis. 510. num. 21. Pironano tom. 3.*
 Contractus etiam præsumptiue dolosus non potest ratificari. *decis. 321. numer. 13. Cocchino tom. 2.*
 in Contractibus omnibus habet locum l. si quis conductionis. C. locat. ex quibus oritur obligatio rem restitui. *Rub. in annot. ad decis. 420. num. 3. tom. 2.*
 ac Contra omnes illos, qui rem aliquam alieno nomine possident, nec iustam causam retinendi habent. *ibid.*
 Contractus omnes sunt transitorij ad hæredes, nisi aliud sit conuentum, vel materia non sit transitoria ad eos. *decis. 659. num. 4. Rembaldo tom. 3.*
 Contractus omnes sunt transitorij ad hæredes, etiam si eorum mentio nulla sit facta. *ibid. nu. 5.*
 Et hoc procedit etiam si contractus videatur restrictus tantum ad personam contrahentium. *ibid.*
 Vnde hæredi non potest opponi, quod non sit scriptus in instrumento. *ibid. num. 6.*
 Contractus non potest dici emphyteuticus, si in instrumento de eo nulla mentio habeatur. *decis. 510. numer. 23. Pironano tom. 3.*
 in contractu diuerso non habet locum exceptio non adimplerenti. *decis. 621. num. 14. Vbaldo tom. 3.*
 Contractus dum non requirit scripturam, si fiat, dicendum, est, factam fuisse ad maiorem probationem. *decis. 677. nu. 7. Manzanedo tom. 3.*
 Contractus vigore, & non vigore decreti quando est præstita fideiussio, Notarius non tenetur de fideiussione. *decis. 39. n. 4. Sacrato tom. 2.*
 Contractus sicut euanesce mutato rerum statu, ita euanesce iuramentum in eodem contractu interpositum. *Rub. in Annot. decis. 523. nu. 40. tom. 3.*
 in Contractibus omnibus, & dispositionibus quantumuis etiam præcis, & in quacumque materia subintelligitur ex iuris præsumptione tacite illa conditio, rebus sic stantibus. *ibid. num. 57.*
 Contractus, quando est reciprocus, nisi quis impleat pro parte sua, non potest ex eo cum effectu agere, etiam si contractus sit nominatus. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 25. tom. 3.*
 Contractus sunt regulandi, secundum suam causam primodiales. *decis. 78. numer. 11. Sacrato tom. 2.*
 Contractus natura non tollitur, sed solum alteratur, quando aliquid apponitur contra eius substantiam. *decis. 510. nu. 19. Pironano tom. 3.*
 Contractus non sufficit à principio adimpletum fuisse, dum ex conuentione partium aliquid etiam successiue veniat adimplendum. *decis. 542. num. 17. Cocchino tom. 3.*
 in Contractu si fiat mentio hæredum id repugnat naturæ societatis. *decis. 87. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Et sic declarat illum non esse principaliter contractum societatis. *ibid. num. 8.*
 Contractus conditiones, quando quis non adimplet, agendum non est, ad rescissionem, sed ad implendum. *decis. 62. nu. 6. Rembaldo tom. 2.*
 iuxta Contractus titulum præambulum solutio præsumitur facta. *decis. 162. num. 12. Pironano tom. 2.*
 ad Contractum cum constitutum sit accessorium, ideoque non

- non operatur ultra contenta in contractu, *decis. 191. num. 10. Manzanedo tom. 2.*
- Contractu declaratur actus subsequens solutionis, *decis. 162. num. 12. Pironano tom. 2.*
- Contractibus suis contrahentes possunt imponere eam legem quam volunt, *decis. 77. nu. 5. Pironano tom. 2.*
- Contractus vnus perinde est, ac si esset initus, licet alius fuerit celebratus, quando resultat idem effectus, *decis. 472. n. 12. Manzanedo tom. 2.*
- Contractus cuius nomine concipiatur non est attendendum, sed ipsius contractus effectus attenditur, *decis. 190. num. 6. Dunozerro tom. 2.*
- Contractus, vt rescindantur, non sufficit probatio per possibile, sed per necesse, *decis. 253. num. 18. Dunozerro tom. 2.*
- Contractum aliquem celebrans, censetur se accommodare ad naturam ipsius contractus, *decis. 279. num. 5. Dunozerro tom. 2.*
- Contractus imperfectio decucitur ex eo, quando inter partes sunt facienda noua pacta, & conuentiones, *decis. 681. nu. 6. Sacrato tom. 3.*
- in Contractibus verba sunt intelligenda in propria significatione, *decis. 473. num. 26. Manzanedo tom. 2.*
- Contractus si sint facti eodem tempore coram eodem Notario, & testibus data compatibilitate eorum dicitur inducta correspondentiuitas, *decis. 160. num. 28. Vbaldo tom. 2.*
- Contractus, quando non est electa industria personæ est transitorius ab heredibus, *decis. 87. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Contractus naturæ pacto non mutatur, *decis. 510. num. 11. Pironano tom. 2.*
- in Contractu etiam inualido confessio præiudicat consentienti, *decis. 179. num. 18. Sacrato tom. 2.*
- in Contractibus non qualitas, sed origo spectanda est, *dec. 737. num. 29. Ghislerio tom. 3.*
- Contractus celebratus coram Iudice, an habeat vim insinuationis, *decis. 288. num. 13. Remboldo tom. 2.*
- Contractu primo vt dicatur recessum necesse est, vt secundus contractus, sit incompatibilis cum primo, *decis. 37. nu. 9. Sacrato tom. 2.*
- Contractus, etiam præsumptiuè dolosus non potest ratificare, *decis. 478. num. 6. Coccino tom. 2.*
- Contractus verè non potest dici dolosus, quando nulla adest lègio, *ibid. num. 7.*
- Contractus præsumitur initus iuxta præcedentem conuentionem, *decis. 709. num. 11. & 12. Rembol. tom. 3.*
- Contractus non potest dici nouatus quando partes conuenerunt, vt firmum remaneret, *decis. 621. num. 10. Vbaldo tom. 3.*
- ex Contractu cuius pars quis non adimpleuit, nec eo iuari potest, *dec. 542. num. 2. Coccino tom. 2.*
- Contractus adimplementum, quis probare teneatur, *ibidem. num. 3.*
- ex Contractu agent, debet in primis docere se adimpleuisse promissam, alias exceptione non adimplementi repellitur, quæ etiam in minimo consistit, *decis. 121. num. 3. & 4. Pironano tom. 2.*
- ad Contractum agens, tenetur contractum implere, tam circa substantiam, quam circa accidentia, & naturalia, *ibidem. num. 5.*
- Contractus si sit approbatus per transactionem perinde est, ac si per rem iudicatam esset confirmatus, *decis. 253. num. 2. Dunozerro tom. 2.*
- ad Contractum annullandum, requiruntur probationes concludentes, *ibid. num. 3.*
- ex Contractu illo, quis iuari non potest, quem non adimpleuit, *decis. 542. n. 1. Coccino tom. 3.*
- Contractus in dubio ille censetur, qualis à contrahentibus nominatur, *decis. 737. num. 5. Ghislerio tom. 3.*
- in Contractibus stricta sit interpretatio, *decis. 473. numer. 25. Manzanedo tom. 2.*
- Contractui lex resistit si peccet in forma, *Rub. in annotat. ad decis. 542. nu. 58. to. 3.*
- in Contractibus pacta faciunt legem, *decis. 145. num. 4. Sacrato tom. 2.*
- Contractus, quando sunt diuisi, tunc non implementi, quod ad vnum, nihilominus potest obflare, quo ad alium, *decis. 78. num. 9. Sacrato tom. 2.*
- in Contractu, quando quis interuenit, non potest allegare illius ignorantiam, *decis. 478. num. 26. Coccino tom. 2.*
- Contractus, qui sunt de sui natura irreuocabiles, tunc non alterantur per pacta, sed secus est, si naturam mixtam obtineant, *decis. 463. num. 16. Manzanedo tom. 2.*
- Contractus, quando requirit scripturam, tunc nihil Notarius potest in ea addere, *decis. 483. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Quod intelligi debet de additione, non autem de extensione, quoad orationes truncatas, ac clausulas ceteratas, *ibidem. num. 12.*
- in Contractu quantitas lucri taxatio, quod sit excessiua, id asserenti incumbit onus probandi, *decis. 477. num. 16. Coccino tom. 2.*
- Contractus initus ab eis, qui ignorant importanciam verborum, & clausularum solitarum apponi à Notarijs in instrumentis annullari, & cassari possunt, *Rub. in Annot. decis. 460. nu. 236. & 237. tom. 2.*
- Contractus tunc dicitur stare in implicito statu validitatis, quando nullitas oritur ex privilegio personæ, qui potest, & non potest dare de inualiditate, *decis. 729. num. 15. Merlin tom. 3.*
- Contractus forma, & subiectum, quando defecit, tunc ab initio ille dicitur nullus, *ibid. nu. 16.*
- Contractus, quando remanet in arbitrio vtriusque partis, est imperfectus, *decis. 681. num. 11. Sacrato tom. 3.*
- Contractus sunt sui natura indiuisibiles, *decis. 410. numer. 4. Manzanedo tom. 2.*
- in Contractibus attenditur persona cum qua fuit contractum, licet commoditas contractus ad illum non spectet, *decis. 64. num. 8. Sacrato tom. 2.*
- Contractus, quando dicantur diuersi ratione summa, & ratione causa, *decis. 621. num. 12. & 13. Vbaldo tom. 3.*
- in Contractibus, qui verbo contrahuntur quid requiratur, *decis. 134. num. 19. Sacrato tom. 2.*
- in Contractibus quibuscumque, & promissione, ac fide etiam iurata semper intelligitur præseruata auctoritas Superioris, *Rub. in Annot. decis. 617. num. 202. tom. 3.*

CONTRADICTIO.

- Contradictio, ne sequatur, capienda omnis interpretatio, *decis. 630. num. 73. Remboldo tom. 3.*
- Contradictio & falsitas vt euitetur, facienda est interpretatio, *decis. 83. numer. 1. Sacrato tom. 2.*

CONTRADICTOR.

- Contradictor legitimus appellandum, facit, vt possessio tradita, ea pendente, dicatur attentata, *decis. 400. numer. 20. Vbaldo tom. 2.*
- Contradictor legitimus, an quis sit, potissimum spectari debet, an se opponat cum titulo æquali, *decis. 520. numer. 19. Vbaldo tom. 3.*
- Contradictor legitimus contra Apostolicum, non dicitur, qui non habet similem gratiam, vel si non sit in possessione, *decis. 333. num. 8. & 9. Vbaldo tom. 2.*
- Contradictor legitimus ad immisionem impediendam non dicitur, qui non habet titulum, *decis. 302. num. 18. Coccino tom. 2.*
- Contradictor legitimus, vt quis dicatur ad impediendum executionem litterarum Apostolicarum, spectatur, an quis se opponat cum pari titulo, *decis. 400. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- ad Contradicendum, qui venit, vel dicit prius se immittendum, quam ille, qui postulat, tunc summarim de iure vtriusque cognoscitur, & ille immittetur, cuius potiora, & clariora sunt iura, *decis. 200. numer. 5. Dunozerro tom. 2.*

CONTRAHENS:

- Contrahens si promittat contractui consentire facere aliquem, nisi doceat de dicto consensu, & quidem valido, non potest agere ad implementum contractus, *decis. 121. num. 6. Pironano tom. 2.*
- Contrahens simul stare potest, quod ex vno contractu inciderit in periurium, & tamen alius contractus diuersus subsistat, *decis. 344. num. 26. Coccino tom. 2.*
- Contrahens, quando apparet, voluisse inire certam speciem contractus in vanum queritur, vt fiat transfusio in diuersum contractum, *decis. 645. nu. 15. Merlin tom. 3.*
- Contrahens cum muliere dando ei pecunias, quod tantum ab eo exigitur, *decis. 33. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
- Contrahens cum aliquo vti herede, validè contrahit, *decis. 338. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
- Contrahens cum eo, qui plenum non habet mandatum, sibi imputet, *decis. 134. num. 17. Sacrato tom. 2.*
- Contrahentes in dubio præsumendum est voluisse etiam consilium eorum heredibus, *decis. 659. num. 9. Remboldo tom. 3.*
- Contrahentes semper intelliguntur disponere secundum naturam contractus, & dispositionem iuris communis de eo loquentis, *decis. 415. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

Contrahentes possunt eam legem imponere suis contractibus, quam volunt. *decis. 77. num. 5. P. ruanano tom. 2.*
 Contrahentes debent seruire id, quod sibi promiserunt, cum nihil magis bona fidei congruat. *decis. 326. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Contrahentes, si aliquid expresserunt, & quidam alia taceant, quid inde inferri possit. *decis. 659. numer. 11. Remboldo tom. 3.*
 Contrahentes, si aliquid voluissent, id expressissent. *decis. 155. numer. 23. Sacro tom. 2.*
 Contrahentes pacta inita sunt obseruanda, quamuis sint rigoroſa, aut exorbitantia à iure communi. *decis. 9. num. 4. P. ruanano tom. 2.*
 Contrahentibus licitum est inuicem sese decipere, dummodo tamen ea, quæ à iure constituta sunt non excedantur. *decis. 253. num. 9. D. i. nozetto tom. 2.*
 Contrahentibus licitum est resilire à contractu, quando res est integra. *decis. 681. nu. 1. Sacro tom. 3.*
 Contrahentibus multum expedit habere certos suæ indemnisationis reſeutores, & bene idoneos. *decis. 9. numer. 9. P. ruanano tom. 2.*
 Contrahentium voluntas, & intentio colligitur ex coniecturis, & verisimilitudine. *dec. 261. num. 29. Coccino tom. 2.*
CONTRARIA, ET CONTRARIETAS.
 Contraria dicuntur, quæ repugnant ratione eiusdem finis, & subiecti. *decis. 725. num. 14. P. ruanano tom. 3.*
 Contraria mutuo se expellunt ibi. *dec. 211. num. 4. P. ruanano tom. 2.*
 Contrarietas inter testes, & scripturas vt euitetur pluralitas est præſumenda. *decis. 211. num. 4. P. ruanano tom. 2.*
 Contrarietas testium vt euitetur, faciendâ est interpretatio. *decis. 237. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Contrauentor primus, quando quis fuit, non potest opponere exceptionem non implementi alteri parti. *decis. 575. num. 14. Vbaldo tom. 3.*
 per Contrauentor motionem præbenda efficitur litigiosa, & ideo alienari non potest. *decis. 167. num. 9. Coccino tom. 2.*
CONTUMACIA.
 Contumacia nihil aliud est, quam voluntaria inobedientia, qua quis monitionem Iudicis implere contemnit. *decis. 290. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Contumaciam potest dari declaratoria censuram in mandato. *decis. 290. num. 5. Coccino tom. 2.*
 Contumacia tunc committitur, cum quis monitionibus Iudicis parere recusat. *decis. 407. num. 2. Vbaldo tom. 3.*
 Contumacia oritur ex non partitione, propter quam datur declaratoria. *dec. 735. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
 de Contumacia satis dicitur constare, quando non solum non docetur de partitione, sed quod prius expressit contrauentio, recurrendo ad Iudices laicos. *ibid. num. 5.*
 à Contumacia quis excusatur propter iustam causam. *decis. 178. num. 22. Vbaldo tom. 2.*
 de Contumacia citari non potest dici constare, si non sit perſonaliter citatus. *decis. 131. num. 1. P. ruanano tom. 2.*
 de Contumacia nimis proterua, ne quis gloriatur occurrendum est. *decis. 732. nu. 4. Manzanedo tom. 3.*
 de Contumacia in non parendo eo ipso dicitur constare, quando post intimationem perſonaliter factam obedire debenti, non docetur de partitione. *decis. 735. numer. 3. Vbaldo tom. 3.*
 de Contumacia, quando dicatur satis constare. *decis. 631. n. 4. Manzanedo tom. 3.*
 ex Contumacia in non parendo litteris executorialibus à Rota relaxatis, sequitur, vt iuste possit proferri sententia excommunicationis in eis fulminata. *ibid. num. 5.*
 Contumacia, & negligentia nemini aliquo modo suffragari debet. *Rub. in Annot. ad decis. 493. num. 21. tom. 2.*
 Contumacia partis requiritur pro concessione declaratoriz. *decis. 407. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*
 à Contumacia manifesta præſens non potest excusari, absens vero potest habere iustam causam. *decis. 163. numer. 6. P. ruanano tom. 2.*
 Contumax, si quis sit in adimplendo promissa, non est audiendus. *decis. 178. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Contumelie, & iniuriæ fieri de iure non possunt Iudicis. *decis. 269. num. 10. Manzanedo tom. 2.*
CONVENTIO.
 Conuentio fieri potest, si sit conformis statutariz dispositionibus. *decis. 104. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
 Conuentio, vt instrumentum habeatur pro confecto, & quod obineat eandem vim, vtum clausula habeant solitam vim. *decis. 105. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Par. IV. Recent. Tom. III.

Conuentio facta inter aliquos, non præiudicat ei, qui habet interesse in eo negotio, & nequaquam in ea fuit videretur. *decis. 677. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
 Conuentio super interesse, quando nullo modo adest, non intrat Bulla Pij V. prohibens illius taxationem. *decis. 477. num. 20. Coccino tom. 2.*
 Conuentio de scriptura faciendâ in aliquo contractu est indicium imperfectionis contractus. *decis. 681. numer. 5. Sacro tom. 3.*
 Conuentio de soluenda integra summa in defectum solutionis alicuius termini, etiam si alij termini non sint diuersi, non subſtinetur, nisi ratione iuramenti. *decis. 575. numer. 8. Vbaldo tom. 3.*
 contra Conuentiois formam non est præſumendum quod actus præſumatur gestus. *decis. 220. num. 10. Verospio tom. 2.*
 Conuentio mercedis præſumitur omiſſa dum inter locantes & conducentes operas, mutue responſiones negotiorum, vtilium interceſſerunt. *decis. 286. numer. 4. P. ruanano tom. 2.*
 per Conuentiones posteriores censeatur recessum à prioribus. *dec. 85. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 ex Conventionibus, & pactis colligitur qualis fuerit mens contrahentium. *decis. 120. num. 11. Remboldo tom. 2.*
 ex Conventionibus pacta legem recipiunt. *decis. 121. num. 13. P. ruanano tom. 2.*
 Conuentus & tractatus præcedens est omnino necessarius ad ſimoniam probandam, quia alias non inducitur. *decis. 93. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
CONVENTVS.
 Conuentus sine Monachis conſiſtere non potest. *decis. 354. num. 11. Manzanedo tom. 2.*
 Conuentui & multo minus Religioni præiudicare non possunt Guardianus cum duobus fratribus. *decis. 267. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*
 C. O. P. I. A. *dec. 101. num. 1. P. ruanano tom. 2.*
 Copia instrumenti, quæ reperitur apud acta, inferri non potest, quod sit copia authentica dimiſſa, quando originale fuit reſtitutum, cum de aliqua reſtitutione non conſtet. *decis. 706. num. 18. Coccino tom. 3.*
 Copia si discordet ab originali, nihil probat. *decis. 7. numer. 12. Sacro tom. 2.*
 C. O. P. U. L. A. *dec. 101. num. 1. P. ruanano tom. 2.*
 Copula, & coniungit, & reperit præcedentia. *decis. 376. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Copula, & stat ampliatiue. *decis. 254. num. 29. Coccino tom. 2.*
 Copula, & ſolet poni inter diuerſa. *decis. 572. numer. 9. Vbaldo tom. 3.*
 Copula quando concurrit cum ſponſalibus ſecundis cum muliere alias honesta, tunc ceſſant prima ſponſalia. *decis. 258. num. 7. Sacro tom. 2.*
 Copula non requiritur in matrimonio ſtanee conſenſu cum conſenſu, & non copula faciat nuptias. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 60. tom. 2.*
 per Copulam ſubſecutam ſponſalia de iure antiqua tranſibant in matrimonium, idque hodie eſt correſtum per Concil. Trid. *decis. 232. num. 6. Sacro tom. 2.*
 Copula coniugalitatis viſque ad quartum gradum eſt reſtriſta. *decis. 398. nu. 22. Coccino tom. 2.*
 Copulata intrant æqualiter in diſpoſitione. *decis. 28. num. 3. P. ruanano tom. 2.*
 Cor datum eſt homini ad ſignificandum D B O, lingua vero ad ſignificandum hominibus. *Rub. in Annotat. ad decis. 632. num. 138. tom. 3.*
 Cornix tunc dicitur albescere, quando ſancta uouerca quieſcit. *Rub. in annotat. ad decis. 636. num. 158. tom. 3.*
 C. O. R. P. O. *dec. 101. num. 1. P. ruanano tom. 2.*
 Corpus si faciat beneficiati, non debent inter eos ſeindi. *decis. 214. num. 8. Sacro tom. 2.*
 Corpus vnum ſeu Collegium vt beneficiati faciant ex quibus id non arguatur. *decis. 214. num. 10. Sacro tom. 2.*
CORRECTIO.
 Correctio & mutatio incontinenti non præſumitur. *decis. 207. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Correctio incontinenti non eſt admittenda. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 116. tom. 2.*
CORRELATIVA.
 in Correlatiuo vno diſpoſitum, cenſetur quoque diſpoſitum in altero, intellige tamen in indiuiduis. *decis. 607. num. 28. Coccino tom. 3.*
 Correlatiuorum regula, vt diſpoſitum in vno cenſetur quoque repetitum in altero, non intrat in actibus ſeparatis. *decis. 607. n. 30. Coccino tom. 3.*
 c 3 COR-

CORRESPECTIVITAS.

Correspondentia, ut intret, quid requiratur. *decis. 93. nu. 18. Vbaldo tom. 2.*

Correspondentia in testamentis ex quibus cesset. *decis. 122. numer. 26. Dunozerro tom. 2.*

Correspondentia tunc operatur, ut una ex dispositionibus reuocata, censetur quoque altera reuocata, quando materia subiecta id patitur. *decis. 279. nu. 1. Dunozerro tom. 2.*

Correspondentia sola ex eo, quia duo ad inuicem heredes se instituunt, non excludit, quin institutio possit a sola mutua affectione procedere. *decis. 272. numer. 3. Dunozerro tom. 2.*

Correspondentia presumuntur pacta, quando sunt in eodem instrumento. *decis. 261. numer. 39. Coccino tom. 2.*

Corroso scriptura, quando non oblit. *dec. 427. nu. 1. Merlino tom. 2.*

Corroso scriptura, quando nullatenus praeiudicat. *decis. 427. numer. 6. Merlino tom. 2.*

CREDITOR.

Creditor agens contra debitorem, non tenetur iste debitor subministrare alimenta, & sumptus litis creditori. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 3. tom. 3.*

Creditor anterior est preferendus posteriori. *decis. 108. nu. 4. Vbaldo tom. 2.*

Creditoribus anterioribus, si quis tenebatur facere solutionem, si dubitetur de dicta anterioritate, poterit ad se liberandum facere depositum. *decis. 339. numer. 8. Coccino tom. 2.*

Creditor prior, & antiquior praefertur posteriori creditori. *decis. 675. numer. 13. Coccino tom. 3.*

Creditor prior in tempore, quod etiam sit in iure, regula ista procedit tam in expressis hypothecis, quam in tacitis. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 105. tom. 3.*

Creditor prior in tempore, est potior in iure. *decis. 35. nu. 1. Sacratio tom. 2.*

Creditor census non potest cogi ad reuendendum in parte censum, sed debitor in sortem principalem restituere tenetur. *Rub. in annot. ad decis. 454. numer. 45. Merlino tom. 2.*

Creditor census recipiendo aliquam partem sortis census, nulla aequitas permittit, ut pro parte non soluta extingatur census, sed tantum censetur extinctus pro illa summa, quae fuit vere restituta. *Rub. decis. 454. numer. 46. Merlino tom. 2.*

Creditor census an possit cogi retrouendere censum pro summa considerabili, quando fuit factum, ut non possit redimi, nisi in totum. *ibid. numer. 47.*

Creditor census potest cogi, ut pro parte extingatur census, dum summa, quae ei offertur, est considerabilis. *Rub. in annot. ad decis. 454. numer. 72. Merl. tom. 2.*

Creditor census potest cogi retrouendere censum pro medietate, cum eius media pars satis dicatur summa considerabilis. *ibid. numer. 73.*

Creditorum compensatio recte fit cum consensu utriusque partis. *decis. 494. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Creditor, & debitor sunt correlatiua, quorum eadem est dispositio. *Rub. in annot. ad decis. 636. numer. 181. tom. 3.*

Creditor, vel debitor quis non potest dici, si ad hoc fuerint electi periti, sed non retulerunt. *decis. 187. numer. 14. Manzanedo tom. 2.*

Creditor super fideicommissio condicionali sui debitoris, durante eius vita possunt praerendere usufructum eius. *decis. 402. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Creditor, vel debitor an remaneat administrator, non potest dici ante redditam rationem administrationis. *decis. 251. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*

Creditoribus hereditariis solui debet de venditione rerum hereditarum, & non de usufructu. *Rub. in annot. ad decis. 636. numer. 51. tom. 3.*

Creditoribus hereditariis heredes tantum tenentur in quantum res substantiae ad eum deuoluitur valeant. *decis. 201. numer. 29. Pirouano tom. 2.*

Creditor ratione potioris hypothecae praefertur creditori anteriori. *decis. 114. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

Creditor habens hypothecam praefertur legatariis. *decis. 497. nu. 27. Coccino tom. 2.*

Creditoribus anterioribus habentibus hypothecam expressam, quod voluit Iustinianus Imp. in l. assidue, C. qui pot. in pign. hab. praedicare ex causa dotis, non est dicendum. *Rub. in annot. decis. 666. numer. 29. C. 68. tom. 3.*

Creditor habens hypothecam expressam non ex privilegio, sed ex propria conuentione acquisitam, Imperator non praesumit ei ex generali dispositione praedicare voluisse. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 42. tom. 3.*

Creditoris immissio in bonis debitoris debet declarari a pactione. *decis. 188. numer. 2. Sacratio tom. 2.*

Creditor, quando inordinate, & minus solemnitatibus immisus fuit in possessionem bonorum debitoris, tunc licetum est ei retinere bona, donec fuerit satisfactus. *decis. 251. numer. 19. Vbaldo tom. 2.*

Intellige tamen id verum, quando creditum est clarum, & liquidum, quia alias purgandum venit spoliū. *ibid.*

Creditor, quando est immisus in possessionem bonorum debitoris vigore Saluiani, non potest procedere ad subhabitationem. *decis. 188. numer. 1. Sacratio tom. 2.*

Creditor, si sit immisus in possessionem bonorum debitoris, atque associatus in realem, & corporalem possessionem, ex hoc non arguitur, cum esse immisus vigore Saluiani. *decis. 188. numer. 3. Sacratio tom. 2.*

Creditorum, legatariorum, & fideicommissariorum par est aequa. *decis. 201. numer. 23. Pirouano tom. 2.*

Creditor pupilli non possunt propria auctoritate vendere illius bona, sed requiritur auctoritas tutoris. *decis. 406. numer. 19. Coccino tom. 2.*

Creditor societas officij, quando eius socius non adimpleuit promissa, poterit quamuis contractus sit nominatus per viam exceptionis experiri ad infirmendam societatem. *Rub. in annot. ad decis. 542. numer. 50. tom. 3.*

Creditor societas officij recipiendo fructus eiusdem per plures annos post mortem fideiussorum, qui renouandi erant, censetur tale onus socio remisisse. *Rub. in annot. ad decis. 542. numer. 1. tom. 3.*

Creditorum citatio, quando sit inuentarium, si non fuerit facta illud non annullat, si de tempore confectionis non erant adhuc creditores. *decis. 126. numer. 3. Remboldo tom. 2.*

Creditor in tempore prior praefertur fisco, & Reipublicae, at ipsi Imperatori, & Regi. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 35. tom. 3.*

Creditorum suum, quis aliquem non declarasset, si is ei aliquid debebat, nam proprium debitum, cum debito illius excomputasset. *decis. 259. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*

Creditoribus pluribus concurrentibus, qui ex hypotheca praedicationem contendunt, tunc victoria indubitante erit eius, qui in tempore est potior. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 8. tom. 3.*

Creditor iunior hypothecam habens, licet aliquando praefertatur habenti antiquiore. *ibid. numer. 9.*

Tamen id non euenit ratione hypothecae, sed ratione privilegij, quod in illis casibus potentius est ipsa hypotheca. *ibid. numer. 11. 12. & 13.*

Cum Hypotheca, quando iungitur privilegium, tunc praedictio non datur ratione hypothecae, sed privilegij. *ibid. numer. 14.*

Creditor potest retinere bona sibi obligata, & nihilominus petere creditum. *decis. 238. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Creditor inuitus non cogitur aliud pro alio accipere. *dec. 238. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*

Creditor non tenetur recipere suum creditum a debitore, per diminutas solutiones. *decis. 447. nu. 21. Pirouano tom. 2.*

Creditor, & debitor sui ipsius nemo existere potest. *decis. 461. numer. 5. Verespicio sen. tom. 3.*

Creditoribus, quando imminet in limine venditionis certum est, dandam esse cautionem de euictione saltem pro rata, pro qua sunt creditores. *decis. 307. numer. 9. Coccino tom. 2.*

Creditor census non potest cogi in totum extingui censum, nisi tota, & integra pecunia ei fuerit restituta. *Rub. in annot. ad decis. 454. numer. 68. Merl. tom. 2.*

Creditori si fuerint hypothecata omnia bona debitoris, dum ex eis aliquid ipse habuit, nequaquam creditores alij posteriores possunt agere contra eum via executiua. *decis. 613. nu. 11. Manzanedo tom. 3.*

Creditoribus defuncti debent eorum creditum capere de manu heredis. *decis. 406. numer. 5. Coccino tom. 1.*

Creditoribus possunt simul conuenire ad concedendam dilationem debitori. *decis. 439. nu. 6. Coccino tom. 2.*

Sed ea concordia non praedicta illi creditori, qui eam non approbavit. *ibid. numer. 7.*

Creditor in pignore iudiciali admittitur ad licitandum alio emptore non existente, vel dignum pretium non offerente. *decis. 280. numer. 8. Coccino tom. 2.*

Creditor in pignore conuentionali non admittitur ad licitandum. *decis. 280. numer. 19. Coccino tom. 2.*

Creditor, si succedat in bonis debitoris, dicitur succedere in locum, & personam ipsius, nequaquam rem ipsam, sed etiam quoad conditionem. *decis. 350. nu. 1. Coccino tom. 2.*

Creditoribus ut de fructibus satisfiat saluianum operatur. *dec. 607. numer. 9. Coccino tom. 3.*

Credi-

Creditor ex qua ratione teneatur alere debitorem pauperem. *decis. 269. num. 24. Manzanedo tom. 2.*
 Creditor non est opus, ut faciat plenam fidem de credito, tempore impetratae capturae, si iam debitor fugam arripuit, cum fieri non possit parte abiente. *decis. 742. num. 18. Cocchino tom. 3.*
 Licet non iustificato postea credito, debitor debeat excarcerari. *ibid. num. 19.*
 Creditor, si in vim sententiae iniuste aliquid exegerit a suo praetento debitor, intrat spoliū. *decis. 251. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Creditoribus bonam rationem reddere tenetur haeres de omni & toto, quod ad ipsum pervenit de hereditate. *decis. 201. num. 18. Pironano tom. 2.*
 Creditores donec non sunt satisfacti, haeres non potest dici haeres. *decis. 201. num. 17. Pironano tom. 2.*
 In Creditorum fraudem ea quae sunt, non sunt attendenda. *decis. 595. numer. 7. Manzanedo tom. 3.*
 Creditor si instet pro solutione, tunc non est locus depositi. *decis. 8. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Creditor si habeat obligata omnia iura praesentia, & futura debitoris, si ipse debitor repudiauert hereditatem, creditor poterit petere revocationem. *Rub. in Annot. decis. 341. num. 12. tom. 2.*
 Creditoribus habentibus tacitam hypothecam anteriorem Imperator potest praedicare, & quare. *decis. 666. numer. 37. Manzanedo tom. 3.*
 Creditores, si pretendunt aliquid gekum esse in eorum fraudem, debent prius agere actione revocatoria, & deinde via executiva, & quomodo. *decis. 595. num. 9. Manzanedo tom. 3.*
 Creditori secundo, dum aliquid obligatur, quod iam primo creditori pariter erat obligatum, confertur sub ea conditione inita talis obligatio, nempe quando primo creditori obligata esse desisset. *decis. 419. num. 10. Manzanedo tom. 2.*
 Vide si de tempore, quo illa res desit esse obligata primo creditori, iam reperitur vendita, non potest dici unquam fuisse obligata secundo creditori. *ibid. num. 11.*
 Creditores certos vel legatarios inventarium non afficit, nisi fuerint citati. *decis. 176. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Creditor ex causa lucrativa, tunc praefertur posteriori creditori ex causa onerosa, quando non habet actionem hypothecariam, sed tantum personalem. *Rub. in Annot. decis. 666. num. 6. 10. 3.*
 Creditor, si quis adhuc non sit, nihil petere nequit. *decis. 39. num. 16. Cocchino tom. 2.*
 Creditor si habeat anteriorem hypothecam expressam, praefertur posteriori competenti pro dote. *decis. 80. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Creditori secundo, competit ius offerendi primo creditori, fallit num. 2. *decis. 657. num. 1. Remboldo tom. 3.*
 Creditor primus vendendo pignus iure creditoris, tunc transfert dominium non affectum iuri secundi creditoris. *ibid. num. 2. & 4.*
 Et hoc quia facultas vendendi pignus praecessit obligationem secundi creditoris. *ibid. num. 3.*
 Creditor primus, quando vendit pignus, ut excludatur secundus creditor à iure offerendi, quid solum inspicitur. *ibid. n. 5.*
 Creditor primus, quando emit pignus uti extraneus, & ad effectum acquirendi dominium, tunc secundus creditor non potest offerre. *ibid. num. 7. & 8.*
 Creditor non potest vendere pignus sibi ipsi, nec simulatim per se. *ibid. num. 9.*
 Et quando ista venditio est nulla, tunc secundus creditor semper potest offerre. *ibid. num. 10.*
C R E D I T V M.
 Creditum, si quis acceperat, verisimiliter illud exigere, vel tentaret exigere. *decis. 224. num. 12. Sarrato tom. 2.*
 Creditum debetur via executionis, quando est obligatione Camerali vallatum. *decis. 29. num. 4. Dunoze to tom. 2.*
 Creditum quando non est liquidum, compensatio & retentio datur. *decis. 117. numer. 19. Vbaldo tom. 2.*
 Creditum non liquidum non potest impedire executionem obligationis Cameralis. *decis. 52. numer. 5. Dunoze to tom. 2.*
 de Credito satis dicitur constare, dum debitor partem eius solvit, & pro residuo soluit fructus. *decis. 512. num. 5. Remboldo. 1. 3.*
 de Credito suo ut administratur praesumitur sibi satisfecisse, quid requiritur. *decis. 159. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Creditum si non petatur intra spatium 16. annorum, intrat statutaria verba praescriptio. *decis. 555. num. 1. Dunoze to tom. 3.*
 Creditum est probandum, ut debeatur. *decis. 447. num. 10. Pironano tom. 2.*
 Creditum afferens esse inexigibile, tenetur id probare. *decis. 65. num. 1. Sarrato tom. 2.*
 Creditum cessum, quod non sit exigibile, bene probatur, dum

illud fuit occupatum ab anterioribus creditoribus. *decis. 666. num. 8. Manzanedo tom. 3.*
 Creditum, quando est cum hypotheca omnium bonorum iurium, & actionum praesentium, & futurorum sufficit probare debitorem possedisse rem hypothecam tempore obligationis, vel postea. *decis. 481. num. 3. Cocchino tom. 2.*
 de Credito suo quod haeres habebat cum defuncto, praesumitur sibi satisfecisse, limita id si nunquam fuerit haeres. *decis. 207. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Creditum bene probatur, ex confessione debitoris. *decis. 494. num. 9. Cocchino tom. 2.*
 cum Credito alieno non admittitur compensatio, & ex quo illa excludatur. *decis. 44. num. 5. & 6. Veressio tom. 2.*
 Credulitas & excusatio non admittitur, quando res est clara. *decis. 340. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
C R I M I N.
 Criminis socius non admittitur pro teste, sed venit repellendus. *decis. 5. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Crimini apostasia obnoxius incapax est beneficii. *decis. 195. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 à Crimine apostasia quis excusatur propter aliquam iustam causam. *ibid. n. 24.*
 Crines tortos, & capillaturam mulierum reprehendit B. Petrus Apost. in epist. 3. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 187. tom. 2.*
 Culpa stante excluditur iusta, & probabilis ignorantia. *decis. 555. num. 14. oDunoze to tom. 3.*
C U L T V S.
 Cultus diuinus potest esse maior in una Ecclesia, quam in alia. *decis. 277. num. 9. Dunoze to tom. 2.*
 Cultus Diuinus consistit in multitudine ministrantium. *decis. 54. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Cultus diuinus diminuitur, quando Ecclesia efficit simplex capella debet, & tolleretur dignitas Abbatialis, & Conuentualitas. *decis. 614. num. 66. Cocchino tom. 3.*
 Cultus diuinus deferretur à Canonicis si distributiones quotidianas, quae ob eorum laborem eis deueniunt, coacti essent dare pro solutione pensionis. *Rub. in Annot. dec. 576. n. 68. 10. 3.*
 Et sic nollent Ecclesia in diuinis deferuire, dum alius seruitij mercede gauderet. *ibid.*
 Cultus diuinus cum à Canonicis, aliisque ministris magna ex parte negligetur, ideo mediante distributionibus quotidianis, tanquam esca quadam ad chori officium capiuntur, & prouocantur. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 71. 10. 3.*
 Cumulatio petitorij cum possessorio stante turbiditate etiam in remedio retinenda non solet denegari. *decis. 521. num. 7. Pironano tom. 3.*
 Cupiditas est radix omnium malorum. *Rub. in Annot. decis. 461. num. 73. tom. 2.*
 Cupiditas est charitatis toxicum, quod & mortales dire veneficat, & falsinat. *ibid. melius 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*
 Contra Cupiditatem humanam exclamatio. *Rub. in Annot. ad decis. 632. num. 144. tom. 3.*
C U R A.
 Cura actualis animarum non dicitur manere penes Priorem, si non per ipsum, sed per Vicarium illa exerceatur. *decis. 354. num. 21. Manzanedo tom. 2.*
 Cura habitualis non est de necessitate exprimenda in iuramento beneficii. *decis. 354. num. 22. Manzanedo tom. 2.*
 Curam animarum gerens, habet intentionem fundatam super exactione decimarum, & ad hunc effectum non datur contra eum appellatio ad effectum suspensionum. *decis. 313. num. 17. & 18. Vbaldo tom. 2.*
 ad Curam aliorum difficulter accedunt, qui DEI memoriam habent. *Rub. in Annot. decis. 617. numer. 232. tom. 3.*
C V R A T O R.
 Curator Ecclesiae vacanti potest etiam dari ad agendum. *decis. 446. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Curatoribus hereditatis competunt omnia remedia, quae competunt heredibus. *decis. 618. num. 4. Cocchino tom. 3.*
C V R I A L I T A S.
 in Curia facilis est aditus ad Principem. *decis. 568. num. 51. Cocchino tom. 3.*
 Curialitas impressio non est inmutabilis, & indelibilis, sed mutabilis & delibilis, tanquam in anima consistens. *decis. 573. num. 10. Pironano tom. 3.*
 Curialitas quando datur contra statum. *decis. 573. n. 1. Piron. ro. 3.*
 Curialitas semel acquisita praesumitur continuata usque ad mortem, nisi aliud doceatur. *ibid. num. 2. & 4.*
 Currere id non pertinet ad terram, sed id est applicandum ad lumen, seu lacum. *decis. 358. num. 6. Cocchino tom. 2.*
 Curator, seu Nuncio dicentis non inuenisse aliquem, credi-

tur tamquam de re spectanti ad suum officium. *dec. 634. n. 10. Manzanedo tom. 3.*

C V R S V S

Cursus antiquus aquæ, quod impediri possit, ex quibus probabiliter possit timeri. *decis. 151. num. 4. Dunozerro tom. 2.*

Cursus antiquus aquæ non licet alterare in præiudicium tertij. *decis. 619. num. 2. Verospio tom. 2.*

Cursus longissimus aquarum an possit haberi loco iuris constituti. *decis. 425. num. 7. Pironano tom. 2.*

Cursus naturalis aquarum noscitur servitutem, nisi ea imponatur. *decis. 425. num. 3. Pironano tom. 2.*

Cursus aquarum, etiam si per mille annos continuaverit, inferri non potest ad aliquam servitutem, & quare. *decis. 425. num. 6. Pironano tom. 2.*

C V S T O D I A

Custodia sacrarum Imaginum, certum est, quod de iure spectat ad Ordinarium. *decis. 482. num. 37. Spec. tom. 2.*

Custodiæ reorum qualitas de iure remittitur arbitrio Iudicis. *decis. 337. num. 17. Remboldo tom. 3.*

D

D A M N V M

Dammum, quis pati non debet ex culpa alterius. *decis. 382. num. 7. Coccino tom. 2.*

Dammum ne quis patiarur ex culpa aliena succurrendum est ei. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 297. tom. 3.*

Damno & lucro si sit calus mixtus, prævalere debet pars magis privilegiata, quæ est illa de damno. *decis. 64. n. 10. Sacro tom. 2.*

Damna, & interesse, ut quis consequatur, debent probari illa tria requisita Pauli de Cast. in l. 3. ff. de eo, quod ext. leg. *pet. dec. 85. n. 13. Vbaldo tom. 2.*

Damna, & interesse, tunc etiam debetur licet non adsint requisita Castri, quando adest promissio de reficiendis damnis, & interesse. *ibid. num. 14.*

Damnorum, & interesse, quis non dicitur absolutus, dum de hoc nihil dicitur in sententia, si illa non fuerint petita. *decis. 393. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*

Dammorum loco succedunt fructus. *decis. 44. num. 9. Verospio tom. 3.*

Dare beatius est, quam recipere. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 97. tom. 2.*

Dando homo placet accipiendo displicet. *ibid. num. 97.*

De Dare tempore gratia debet iustificari. *decis. 255. num. 5. Remboldo tom. 3.*

D A T I O

Datio fideiussionis si fuerit iuncta parti, & non contradixit, ex hoc tacito consensu liberatur Notarius, si fideiussor non est idoneus. *decis. 39. numer. 9. Sacro tom. 2.*

Datio fideiussorum vel alterius implementi in societate officij tenetur a parte remissa per receptionem fructuum. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 10. tom. 3.*

Datio insolutum iuncta actuali traditione transfert dominium. *decis. 470. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

in Datione insolutum, quod internerget lesionem debet probari valor rei de tempore dationis. *decis. 557. num. 15. Pironano tom. 3.*

ex Datione insolutum, quando quis nihil percepit, cessat ratio quod interim voluerit esse certus de lucro, dum pender pactum de redimendo. *decis. 472. num. 15. Manzanedo tom. 2.*

Debilitas, quando causatur a præcedenti morbo, non differt ab ipsa infirmitate. *decis. 625. num. 32. Pironano tom. 3.*

D E B I T O R

Debitor, quando iam fugam arripuit, tunc creditor non potest liquidare creditum ipso, citato. *decis. 742. numer. 17. Coccino tom. 3.*

Debitor, vel creditor quis non potest dici si ad hoc fuerint electi periti, sed non retulerunt. *decis. 187. num. 14. Manzanedo tom. 3.*

Debitor Religiosus Hierosolymitanus, & quis constituitur ex sola possessione quamvis singulorum. *decis. 776. numer. 3. Pironano tom. 3.*

Debitor, qui non tenetur, nisi in quantum facere potest, habet duplex privilegium, scilicet alterum reale quoad bona alterum personale quoad personam. *decis. 742. numer. 35. Coccino tom. 3.*

Debitor ad soluendum aliud pro alio, cogi non potest. *Rub. in Annot. ad decis. 666. num. 145. tom. 3.*

Debitor soluendo de mandato Iudicis creditori sui expensis, consequitur liberationem, etiam si is qui soluit non sit vere creditor. *decis. 390. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Vel illi non debet soluendum obsequium, & gratiam, num. 8.

& tanto magis, si mandatum Iudicis erat penale. *ibidem. num. 9.*

Debitor, quando in præiudicium creditorum non potuit repudiare hereditatem, tunc ut contra eam possint exequi mandata, quid requiratur. *decis. 268. num. 6. Coccino tom. 2.*

Debitor non potest inchoare ullam præscriptionem, nec de iure civili, nec statutariam, quando scit se esse debitorem. *decis. 713. num. 9. Remboldo tom. 3.*

Debitor præsumitur voluisse compensare si ipse erat creditor sui creditoris. *dec. 73. num. 11. Sacro tom. 2.*

Debitor non potest dici liberatus, quando nec novatio, nec solutio interuenit. *decis. 413. num. 13. Navarro tom. 2.*

Debitor non potest repudiare hereditatem in præiudicium creditorum. *decis. 341. num. 20. Coccino tom. 2.*

Debitor, quando satisfecit creditori, remanet quoque liberatus fideiussor. *decis. 439. num. 10. Coccino tom. 2.*

Debitor, quando fuit captus in ipsa fuga, tunc bene dicitur, quod periculum erat in mora. *decis. 742. n. 9. Coccino tom. 3.*

Debitor, quando est in actu fugæ, potest a quocumque Iudice capi. *ibid. num. 6.*

Debitor vigore dationis insolutum consequitur liberationem. *decis. 439. num. 5. Coccino tom. 2.*

Debitor liberatur ex ordine soluendi, accedente voluntate creditoris. *ibid. num. 2.*

Debitor ad soluendum aliud pro alio cogi non debet. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 181. tom. 3.*

Debitor, & creditor sui ipsius nemo existere potest. *decis. 46. num. 5. Verospio tom. 2.*

Debitor potest purgare moram, si peccauerit in omittendo. *decis. 493. num. 81. & 88. Coccino tom. 2.*

Debitor, ut per cedulam banchariarum consignationem dicatur liberatus, quid requiratur. *decis. 228. num. 1. Vbaldo tom. 3.*

Debitor, si etiam ius adeundi hereditatem obligasse censetur creditoribus, tunc illud repudiare non potest. *decis. 341. num. 25. Coccino tom. 2.*

Debitor defuncti recte soluit heredi gravato ante restitutionem fideicommissi. *decis. 557. num. 4. Pironano tom. 3.*

Debitor non præsumitur adeo, ut diu soluerit fructus, si eos non tenebatur. *decis. 153. num. 21. Remboldo tom. 2.*

Debitor iuxta viorem, & communior sententiam potest non acquirere, ad repudiandam legatam, aut hereditatem sibi delatam in præiudicium creditorum. *decis. 268. num. 3. Coccino tom. 2.*

Debitor non potest repudiare legatum, seu hereditatem sibi delatam in præiudicium illius creditoris, ad cuius favorem bona, & iura presentia, & futura debitoris sunt hypothecata. *ibid. num. 4.*

Debitor ad effectum, ut non soluat, quando nullatenus possit se liberare præscriptione, vel præsumptione satisfactionis. *decis. 519. num. 10. Vbaldo tom. 3.*

Debitor, quando tenetur veteri actione ad solutionem integri debiti, & pro faciliiori executione fuit distributa solutio, ut quotannis aliquid solueretur. *decis. 574. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Et casu cessationis primæ vel ulterioris solutionis deficientis, tenetur ad integram summam, hoc casu tale pactum validum est etiam siue iuramento. *ibid. num. 12.*

Debitor cessante fraude, & metu vendere potest res suas creditoribus. *decis. 289. num. 10. Coccino tom. 2.*

Vnde etiam hoc facere potest Index cessante omni fraude, quando subbatur pignus conventionale. *ibid. num. 10.*

Debitor licet non possit bona sua alienare in creditorum fraudem, tamen potest repudiare hereditatem, vel legatum ei relictum. *decis. 341. num. 23. Coccino tom. 2.*

Debitor omni tempore, ut dicat ratio, & bona fides tenetur ad solutionem debiti. *decis. 619. num. 19. Manzanedo tom. 3.*

Debitoris bona fides præscribendo creditum, valde coadiuvatur, si eius creditor bona debitoris administrabat. *decis. 555. num. 5. Dunozerro tom. 3.*

Debitoris nomen, quando est hypothecatum, talis hypotheca ad favorem creditoris tamdiu durat, quousque nomen manet in posse debitoris. *decis. 481. num. 16. Coccino tom. 2.*

Debitoris, eo ipso, quod res aliena efficitur, intrat rectoria. *Alfo, & valet super eo pignus perinde ac si tunc specialiter esset obligata. decis. 450. num. 9. Manzanedo tom. 2.*

Debitoris res aliqua si ex certa causa pervenerit ad creditorem, si ex illa non subsistat, non potest eam diverso capite retinere. *decis. 117. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Debitoris mora ad soluendum si cesset, non potest condonari ad interusura. *decis. 12. num. 1. Sacro tom. 2.*

Debitor non tenetur ad damna, & interesse, quando non sit in mora. *ibid. num. 2.*

De-

Debitoris bona omnia si fuerint hypothecata creditori, dum ex eis aliquid ipse habuit, nequaquam creditores alij posteriores possunt agere contra eum via executiua. *decis. 613. num. 11. Manzanedo tom. 3.*

Debitoris ius post lapsum temporis si extinguitur, eius creditores super eo nihil pretendere possunt. *decis. 605. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Debitorem pauperem carceratum ex qua ratione creditor tenetur alere. *decis. 269. num. 24. Manzanedo tom. 2.*

Debitorem, captum, ubi constat esse debitorem, non venio relaxandus, etiam si captus fuisset ordine non seruato. *decis. 742. num. 26. Coccino tom. 3.*

Debitoris census arbitrio non est per intimationem diffidat totius census, postea soluendo tantum partem sortis principalis census, illum in totum extinguere. *Rub. in Annot. ad decis. 454. numer. 67. Merlino tom. 2.*

Debitore presumenda non est mens corrupta, antequam non sit in mora soluendi, sed quia non fuit interpellatus à creditore. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 21. tom. 2.*

Debitor non dicitur nolle soluere, si à creditore non fuerit interpellatus ad soluendum, immo presumitur paratus, quatenus sequatur d. interpellatio. *ibid. num. 22.*

per Creditorem videtur stare, quin debitor non soluat, quando creditor illum non interpellat. *ibid.*

Debitores alienos quis scire non tenetur. *decis. 12. num. 9. Sacro tom. 2.*

Debitores alieni quis obligatus non est scire maxime si agatur de qualitate anterioritatis. *decis. 12. num. 10. & 11. Sacro tom. 2.*

Debitorum nomina veniunt etiam appellatione honorum. *decis. 254. num. 14. Coccino tom. 2.*

DEBITVM.

Debitum dicitur, quis agnouisse per voluntariam termini subscriptionem. *decis. 95. num. 9. Dunozetio tom. 2.*

Debitum cum testamento potest compensari, & sic non debetur vsuræ. *decis. 503. num. 25. Coccino tom. 2.*

Debitum quando fuit probatum, non presumitur sublatum, nisi à debitore propter extinctionem. *decis. 725. num. 4. Pironano tom. 2.*

Debitum quando est certum, & determinatum semper quis dicitur liquidus debitor etiam si sit administrator, & non reddiderit rationes. *decis. 725. n. 18. Pironano tom. 3.*

Debitum extinctum per compensationem amplius non reuiuiscit. *decis. 199. num. 2. Sacro tom. 2.*

Debitum, quando est extinctum, dicitur quoque extincta actio, quam habet creditor aduersus fideiussorem. *decis. 439. num. 8. Coccino tom. 2.*

Debitum est actus successiuus, non autem simpliciter momentaneus. *decis. 609. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Debitum vnum licet, quando in aliud possit transferri. *decis. 458. num. 2. Coccino tom. 2.*

Debitum quis dicitur agnoscere si dederit fideiussorem. *decis. 62. num. 8. Remboldo tom. 2.*

Debitum ubi non adest, ibi nulla est mora. *decis. 182. numer. 3. Remboldo tom. 2.*

Debitum dotis soluto matrimonio vertitur in mutuum palliatum & sic non debetur interesse. *decis. 607. numer. 17. Coccino tom. 2.*

Debitum quando quis habet sub vsuris compensatio fit ipso iure. *decis. 199. num. 1. & 2. Sacro tom. 2.*

Debitum quis liberatur per remissionem. *decis. 439. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Debiti novatio per modum delegationis ut inducatur, quid requiratur. *decis. 228. num. 2. Verosio tom. 2.*

Debiti vigore cuius dies nondum cecit immisio, nisi perperam dari potest. *decis. 104. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

Debiti prætensi confessio, non inducitur per illos actus, qui ad diuersa possunt inferri. *decis. 351. num. 21. Vbaldo tom. 2.*

Debiti qui sunt onusti, cum sui iuris non sint, vivere non dicuntur. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 59. tom. 3.*

Debita defuncti exigere est de actibus, qui fieri nequeunt, nisi circa ius, & nomen hæredis. *decis. 115. num. 1. Pironano tom. 2.*

Debiti solutione ex quibus non dicatur constare. *decis. 577. num. 1. Remboldo tom. 3.*

Debiti præcedentis computum, & ex causa præambula solutione presumitur facta. *decis. 259. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Debiti prescriptio quando per item est interrupta, ut nouiter ea possit currere, debet computari tempus, quo cessatum est litigare, vel à die peremptæ instantiæ. *decis. 519. num. 8. Vbaldo tom. 3.*

Decedere quis non dicitur pro parte testatus, & pro parte non,

dum alicuius portionis hæres est incapax, & sit locus alijs vocatis in testamento. *ibid. num. 23.*

Decedere, quis non debet pro parte testatus, & pro parte non. *decis. 394. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

Decennio non est opus ad amitendam civilem possessionem, stante scientia. *decis. 365. num. 4. Merlino tom. 2.*

Decennium sufficit ad consuetudinem inducendam. *decis. 214. num. 2. Sacro tom. 2.*

DECIMA.

Decima honorum, quando venditur, non censetur vendita decima noualium. *decis. 381. num. 25. Vbaldo tom. 2.*

Decima, & ius decimandi, quando fuit venditum hoc casu intelligitur concessa non solum decima de præfenti, sed etiam de futuro. *decis. 381. num. 29. & 33. Vbaldo tom. 2.*

Decima debent conducì ad horreum Domini, expensis eius, qui decimatur. *decis. 317. num. 32. Vbaldo tom. 2.*

Decima concedi possunt laicis à Papa. *decis. 614. num. 4. Coccino tom. 3.*

Decima de iure spectant ad Parochum. *decis. 170. n. 17. Sacro tom. 2.*

Decima non persoluantur ex distributionibus quoridianis, quamuis dicta decima sint adeo fauorabiles. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 17. Merlino tom. 2.*

Decimas, & alias oblationes Ecclesiæ, qui dat laicis, & potissimum suis consanguineis, inter maximos hæreticos, & Antichristos reputatur. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 116. tom. 2.*

Decimas, qui semel soluit ad amplius non tenetur. *decis. 628. num. 5. Manzanedo tom. 3.*

Decimas ut Papa valide concedat laicis, requiritur expressa derogatio constitutionis Concilii generalis, de qua in cap. prohibemus de decim. *decis. 614. num. 5. Coccino tom. 3.*

in Decimis laici nullum ius habent. *decis. 27. nu. 17. Dunozetio tom. 2.*

super Decimis, quando agitur inter duas Ecclesias, tunc appellatio datur ad vtrumque effectum. *decis. 323. nu. 21. Vbaldo tom. 2.*

in Decimarum liquidatione, & valore non habetur ratio quoad expensas conductionis ad horreum. *decis. 317. num. 33. Vbaldo tom. 2.*

à Decimarum solutione exemptio tanquam materia exerbians à iure communi non venit sub generalitate verborum. *decis. 36. num. 9. Verosio tom. 2.*

Decipere aliquem, etiam in casu alijs permissio, non licet personis Ecclesiasticis. *Rub. in Annot. decis. 444. num. 74. tom. 2.*

DECISIO.

Deciso, quando non dicatur circumscripta. *decis. 381. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Decisiones illæ, in quibus Rota pronunciat super retardatione pensionis, stante clausula, Arbitrio Rotæ, procedunt tamen si agatur de executione litterarum Apostolicarum, non autem quando pensionarius est in quasi possessione exigendi. *decis. 352. num. 23. tom. 2.*

Deciso aliqua non reperitur, quæ asserat pensionarium esse priuandum sua quasi possessione exigendi pensionem, donec videatur de validitate, seu reductione pensionis. *decis. 352. num. 24. Vbaldo tom. 2.*

Decisionibus eis potius est inhærendum in quibus magis expressio articulus disputatur. *decis. 128. nu. 28. Pironano tom. 2.*

DECLARATIO.

Declaratio expressa, & valde enixa etiam cum imprecationibus, & iuramento, tollit vires tacite voluntatis contrariæ. *decis. 629. num. 16. Merlino tom. 3.*

Declaratio facta per Visit. carc. super dictis constitutionibus quomodo sit intelligenda. *decis. 269. num. 44. Manzanedo tom. 2.*

Declaratio nullitatis parte instante est declaranda, non obstante quod altera pars asserat, se velle adire signaturam pro illius sanatione. *decis. 578. nu. 12. Vbaldo tom. 3.*

Declarationi Papæ standum est. *decis. 426. num. 17. & 18. Coccino tom. 2.*

Declaratio paupertatis tunc relicta est in arbitrio iudicis, ubi lex non expressit, & declarauit quantitatem patrimonij. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 100. tom. 3.*

Declaratio pretij si sit remissa in arbitrium vnus, vel ubi est considerata industria personæ, tunc hæres electi nihil pretendere possunt. *decis. 659. num. 10. Remboldo tom. 3.*

Declaratio pretij in emptione, & venditione quando à partibus remissa fuit in arbitrium tertij, tunc de iure canonico illo non declarante receditur, & curritur ad arbitrium boni viri. *decis. 388. num. 13. Coccino tom. 2.*

Quod tamen intellige verum quoad principales, non quoad fideiussorem, qui voluit se obligare respectu declarationis à certa persona facienda. *ibid. num. 14.*

Declaratio procuratoris facta sine speciali mandato principalis,

-lis, tunc multo minus venit attendenda, si constet de contraria mente dicti principalis. *decis. 145. num. 9. Sacroto tom. 2.*
 per declarationis viam si lex procedat, comprehendit etiam praterita. *decis. 17. num. 32. Dumozio tom. 2.*
 Declarationi soluentis in quam causam soluat standum est, *decis. 162. n. 19. Pironano tom. 2.*
 pro Declaratione scriptura Prioris posterior deseruit. *decis. 28. num. 5. Verospio tom. 2.*
 Declarationem à iure recipit sententia. *decis. 27. num. 13. Remboldo tom. 2.*
 ad Declarationis animi effectum, & renunciationis qualitate acquista, verba super hoc prolata, debent concludere per necesse, & non sufficiunt si sint iactatoria. *decis. 573. num. 21. Pironano tom. 3.*
 Declarare aliquid factis, potentius est, quam verbis. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 81. tom. 2.*
 Declarare aliquid factis, est plus, quam verbis. *Rub. in Annot. decis. 431. num. 93. tom. 2.*

DECLARATORIA.

Declaratoria conceditur, servatis quatuor terminis substantia- libus ad docendum de partitione. *decis. 290. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Declaratoria, quibus servatis concedatur. *decis. 407. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Declaratoria datur ob non partitionem. *ibid. num. 12.*
 in Declaratoria discernenda Rota benignè solet procedere. *decis. 290. num. 6. Coccino tom. 2.*
 Declaratoria censuram in mandato potest dari ob contumaciam. *decis. 500. nu. 9. Coccino tom. 2.*
 ante Declaratoriam excommunicatus curator non debet, nisi excommunicatio sit notoria pro evidentiâ facti. *decis. 48. num. 34. Remboldo tom. 2.*
 pro Declaratoria concessione requiritur partis contumacia. *decis. 407. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Declaratoria, quando dicatur factus locus. *decis. 631. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
 ad Declaratoria relaxationem tunc est deveniendum, quando executoriales in partibus fuerunt principaliter intimatae. *ibid. num. 2.*
 Ac deinde reproducta in Rota, servatis quatuor terminis servari solitis, si recusetur paritio, tunc relaxatur declaratoria. *ibidem.*

ad Declaratoria concessionis effectum sat non est presumptiva probatio. *decis. 407. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Decisus non presumitur habilis ad restitutionem exactorum. *decis. 557. num. 12. Pironano tom. 3.*

DECRETUM.

Decretum iudicis non dicitur ex falsa causa interpositum in contractu minoris, licet quis eius indemnitate relevationem promiserit, si tamen per equipollens id factum appareat. *decis. 156. nu. 9. Verospio tom. 2.*
 Decretum à Iudice relaxatum non potest reuocari, nisi docto de eius iniustitia. *ibid. nu. 5.*
 Decretum Iudicis, quando ab eo est reuocatum, perinde est ac si non emanasset. *ibid. num. 4.*
 Decretum Iudicis præsertim requiritur quando minores committunt. *decis. 646. num. 8. Merlino tom. 3.*
 Decretum Iudicis, quando est nullum, non priuat quem sua possessione, quia etiam eius executio est nulla. *decis. 43. nu. 6. Remboldo tom. 2.*
 Decretum Iudicis non trahitur ad ea, quæ fuerunt incognita. *decis. 624. nu. 9. Manzanedo tom. 3.*
 Decretum Iudicis, si fuerit restrictum ad certum quid, non extenditur ad aliud. *decis. 176. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Decretum Iudicis an requiratur in inventario ab hærede conficiendo, dubium est, saltem tamen requiritur præsentia ipsius Iudicis. *ibid. num. 11.*
 Decretum Iudicis non requiritur ante confessionem inventarii bonorum defuncti, sed solum requiritur citatio eorum quorum interest. *decis. 376. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 ad Decreta aliqua Iudex non potest devenire ex abrupto, sed ad ea procedere servatis servandis, & maxime si sint magni præiudicii. *decis. 264. num. 5. Remboldo tom. 2.*
 Decretum irritans dicitur inesse, implicitum inhibitioni. *decis. 311. nu. 4. Remboldo tom. 2.*
 per Decretum irritans emanet infectus, & titulus & possessio. *decis. 440. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Decretum irritans claudit os parti, & adimit facultatem Iudici aliter iudicandi. *decis. 252. num. 6. Pironano tom. 2.*
 Decretum irritans inducitur ex annulatione actus. *decis. 620. numer. 3. Coccino tom. 3.*
 Decretum irritans inficit titulum, & possessionem. *decis. 312.*

num. 39. Coccino tom. 2.
 Decretum irritans operatur nullitatem usque ab initio. *ibid. n. 40.*
 Decretum irritans dum non est iustificatum, non tollit instantiam facti. *decis. 469. num. 26. Coccino tom. 2.*
 Decretum irritans inest provisioni Apostolicae efficiens patronos, presentatos, etiam ignorantes. *decis. 451. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
 Decretum latum in iudicio sine actione est ipso iure nullum. *decis. 349. num. 6. Merlino tom. 2.*
 Decretum irritans omnia in contrarium gesta annullat. *decis. 599. num. 30. Vbaldo tom. 3.*
 Decretum irritans tollit omnem consuetudinem in contrarium. *decis. 594. num. 27. Coccino tom. 3.*
 Decretum irritans facit personam incapacem, & consuetudo non potest tollere incapacitatem. *ibid. num. 28.*
 Decretum irritans positum in regula octava Cancellaria, ut non operetur effectum suum, sufficit reservationem, non esse claram. *decis. 305. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Decretum irritans non impedit manutentionem, dum disputatur an dispositio intret necne. *ibid. num. 13.*
 Decretum irritans donec non est iustificatum non tollit instantiam facti, ex qua datur manutentio. *ibid. num. 14.*
 Decretum quæ secum afferunt executionem ab eis non datur appellatio. *decis. 569. num. 5. Manzanedo tom. 3.*
 Decretum, an fuerit præiudiciale, nec ne, id ex quo optime appareat. *decis. 464. num. 11. Coccino tom. 2.*
 Decretum non potest dici, quod fuerit provisionale, si Iudex vult sit verbis denotantibus perpetuitatem. *ibid. num. 12.*
 Decreta provisionalia, & facta lite pendente non sunt attendenda. *decis. 464. nu. 9. Coccino tom. 2.*
 Decretum si reperitur relaxatum, nisi ad primam cum intimatione, dato dictam intimationem non fuisse factam, & mandatum relaxetur, non dicitur valide relaxatum. *decis. 349. num. 3. Merlino tom. 2.*

Deductio expensarum quando non fiat in materia fructuum, nullus reperitur casus. *Rub. in Annotat. decis. 444. n. 16. n. 2.*
*Desalentio*nes minores, & maiores fieri solent, iuxta quantitatem crediti &c. *decis. 388. nu. 7. Coccino tom. 2.*

DEFECTUS.

Defectus adimplementi considerari non potest ubi non adeat requisitio. *decis. 85. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 ex Defectu citationis si sententia sit nulla, illa non sanatur etiam stante clausula arbitrio. *decis. 323. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Defectus omnis citationis tollitur per comparitionem partis. *decis. 599. num. 4. Vbaldo tom. 3.*
 ex Defectu citationis creditorum inventarium non annullatur si hæredi erant penitus signoti. *decis. 126. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Defectus citationis ad sententiam est insanabilis. *decis. 251. nu. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Defectus citationis remanet probatus ex sola revocatione actorum. *decis. 578. numer. 7. Vbaldo tom. 3.*
 Defectus citationis colligitur ex revocatione actorum. *decis. 451. num. 15. Navarro tom. 2.*
 Defectus omnis citationis sanatur per comparitionem citati. *decis. 521. nu. 9. Pironano tom. 3.*
 Quia per talem comparitionem quis certus redditur de eo, de quo erat citatus. *ibid. num. 10.*
 ex Defectu descriptionis aliorum bonorum inventarium non corrumpit, si ea omisso non fuerit dolosa. *decis. 126. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Defectus insinuationis suppletur per iuramentum. *decis. 378. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
 Defectus insinuationis non deducitur ex sola visione instrumenti in quo deficit, cum illa possit adhiberi post actum præiudicium consensus. *decis. 121. num. 8. Pironano tom. 2.*
 Defectus insinuationis non tollitur propter iuramentum præstitum si statutum in aliquo actu, & insinuationem & iuramentum requirebat. *decis. 591. num. 14. Manzanedo tom. 3.*
 Defectus insinuationis tollitur iuramento. *decis. 294. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Defectus insinuationis in donatione non suppletur per iuramentum, quando in specie dictæ insinuationis non fuit renuntiatio per iuramentum. *decis. 293. num. 10. Manzanedo tom. 1.*
 de Defectu intentionis Papæ dans, onus id probandi incumbit. *decis. 364. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Defectus intentionis ut evitetur, verba sunt intelligenda in potiori significatu. *decis. 354. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
 Defectus intimationis videtur esse verus defectus citationis. *decis. 349. num. 17. Merlino tom. 2.*
 ex Defectu iurisdictionis Iudex dicitur nulliter procedere, si ei fuerit commissa causa liquidationis fructuum, & ex hoc

hoc vult exequi sententia, declara vt hic *decis. 3. num. 11.*

Remboldo tom. 2.

Defectus iurisdictionis est insanabilis. *decis. 578. num. 3. Vbaldo*

tom. 3.

Defectus iurisdictionis est insanabilis. *decis. 50. n. 3. Remboldo tom. 2.*

Defectus iurisdictionis saltem semiplene est probandus, quando

petitur absolutio ab excommunicatione ad cautelam ob di-

cum defectum. *decis. 568. num. 29. Coccino tom. 3.*

Ex defectu iurisdictionis, absolutio vt detur ad cautelam, et

nullitas in vniuersum est aliqua modo probanda. *ib. d. nu. 30.*

Defectus mariti, si cum vxore non possit coire, quando sit ac-

cidentalis, vel naturalis. *Rub. in Annot. ad dec. 392. num. 24.*

tom. 2.

Defectus transportationis actorum, solet causare nullitatem

sententiarum. *decis. 601. num. 4. Pirouano tom. 3.*

DEFENSIO.

Defensio Ecclesiarum spectat ad Dominum loci, & maxime si ipse

habet interesse in causa. *decis. 54. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Defensio laudabilis semper fuit, sed illa quæ sit pro carceratis

est laudabilior. *Rub. in annotat. ad dec. 617. num. 65. tom. 3.*

Defensio rei venditæ ne euincatur spectat ad venditorem. *decis.*

395. num. 14. Remboldo tom. 2.

Cum Defensore legitimus sufficit, vt causa fuerit agitata ad hoc,

vt sententia valeat. *decis. 231. num. 21. Coccino tom. 2.*

DEFICIENTIA.

Deficientia prolis recipit plus & minus, cum possit deficere vel

in masculis, vel in feminis. *decis. 291. num. 21. Vbaldo tom. 2.*

Deficientia supponit aliquid præexistens, quod incorporit.

decis. 314. num. 8. Coccino tom. 2.

Deficere is proprie dicitur, qui moritur. *decis. 366. numer. 14.*

Vbaldo tom. 2.

DEFUNCTVS.

Defunctus si in eius vita fuit spoliatus de bonis suis, sicut ipse

poruisset agere ad reintegrationem, ita quoque possunt eius

hæredes. *dec. 559. num. 1. Vbaldo tom. 3.*

Defuncti bona sunt consignanda eius hæredi. *decis. 674. num. 2.*

Remboldo tom. 3.

Defuncti confessio non potest impugnari ab eius hærede. *decis.*

492. num. 11. Vbaldo tom. 2.

Defuncti creditum, si hæres prætendat, quod ad eum spectet,

debet iustificare, quod adiuit hereditatem. *decis. 29. num. 6.*

Dupozero tom. 2.

Defuncti debita exigere, est de actibus, qui fieri nequeunt, nisi

extra ius & nomen hæredis. *decis. 115. num. 1. & 15. Pirouano*

tom. 2.

Defuncti factum hæres impugnare non potest. *decis. 213. num. 9.*

Coccino tom. 2.

Defuncti factum non approbatur per aditionem hereditatis

in his, quæ disposuit de bonis hæredis, quando fuit facta

cum beneficio legis & inuentarij. *decis. 155. numer. 9. Sacratio*

tom. 2.

ad Defuncti fauorem executoriales emanare possunt execu-

tionum demandari ad fauorem subrogati. *decis. 97. num. 1. Man-*

zanedo tom. 2.

Defunctorum hereditates, vt plurimum & frequenter non ex

vna duntaxat bonorum constant specie, sed ex diuersis, &

à diuerso auctore prouenientibus. *decis. 664. num. 11. Man-*

zanedo tom. 3.

Defuncti obligationes omnes transeunt in heredem. *decis. 14.*

num. 1. Vbaldo tom. 2.

Defuncti possessio potest verè, & propriè transferri in here-

dem à lege vel statuto. *decis. 128. num. 2. Pirouano tom. 3.*

Defuncti possessionem, quando certum est, quod aliquis agno-

uerit. *decis. 520. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

Defuncti possessio non potest dici continuata in successorem, si

ante actuale apprehensionem fuerit occupata à tertio. *decis.*

469. num. 9. Coccino tom. 2.

Defuncti possessio non transit in heredem absque noua apprehen-

sione. *dec. 701. num. 12. Remboldo tom. 3.*

Defuncti possessionem continuat in hæres suos Statutum Vr-

bis cap. 147. lib. 1. *decis. 128. num. 1. Pirouano tom. 2.*

Defuncti possessio si non probetur, non datur immisio hæredi

super re petita. *decis. 158. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Defuncti possessio non transit in heredem. *decis. 592. nu. 2. Rem-*

boldo tom. 3.

Defuncti voluntatem dubiam seruari laboriosum est, cum

eius mens non videatur, & difficile est scire, quid ipse tacen-

do voluerit. *Rub. in Annot. ad dec. 632. num. 122. tom. 3.*

Defunctorum voluntates quando sunt obscuræ, debent inter-

pretari, & non subverti. *Rub. in Annot. ad dec. 632. num. 59.*

tom. 3.

Defunctorum voluntates subvertere, id semper debet esse alie-

num à Iudice, sicuti & ipsis legislatoribus fuit semper inimi-

cum. *ibid.*

DELEGATIO.

Delegatio pro liberatione debitoris releuans, non est absque

acceptatione creditoris principalis. *dec. 725. n. 12. Pirouano tom. 3.*

Delegatio iudicij in partibus ad effectum apponendi verba in

instrumento in albo relicta, quando non sint necessaria. *decis.*

421. num. 3. Vbaldo tom. 2.

DELIBERATIO.

Deliberatio facta maiori oblatori in subhastatione etiam post

terminum absque alia citatione, & decreto substat. *dec.*

584. num. 5. Remboldo tom. 3.

Et ita seruatur de stylo. *ibid. num. 6.*

DELICTVM.

Delictum committere videtur, qui occultat scripturas. *decis.*

146. num. 9. Remboldo tom. 2.

in Delictum quis incidit etiam per approbationem, licet ap-

probaus illud non perpetraverit. *decis. 48. num. 3. Remboldo*

tom. 2.

ad Delictum excludendum error in dubio præsumitur. *decis. 146.*

num. 6. Remboldo tom. 2.

De delicto ubi agitur, non sufficit scientia præsumpta. *decis. 33.*

num. 16. Vbaldo tom. 2.

pro Delicti exclusione facienda est omnis interpretatio. *decis.*

56. num. 11. Vbaldo tom. 2.

de Delicto includendo, quando tractatur, probationes plenæ

requiruntur. *decis. 232. num. 21. Sacratio tom. 2.*

Delinquentis bona an possint publicari, quando adsunt filij,

decis. 224. num. 13. Sacratio tom. 2.

DEMENTIA.

Demens nemo præsumitur. *decis. 579. num. 11. Manzanedo tom. 3.*

Dementia est plenè, & concludenter probanda. *ibid. num. 12.*

Dementia testatoris si sit probata, tamen si testamentum sit fa-

ctum, sicuti alius quilibet prudens fecisset, validum repu-

tari debet. *decis. 570. num. 29. Manzanedo tom. 3.*

Dementiæ ratio, vt testamentum reddatur nullum, ea de-

bet probari de tempore testamenti. *decis. 570. numer. 15. Man-*

zanedo tom. 3.

Demonstratiue, non autem restrictiue verba in dubio præsu-

muntur stare. *decis. 207. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Pro Denegatione audientiæ Rota non facile arbitratur. *decis. 178.*

num. 23. Vbaldo tom. 2.

DENOMINATIO.

Denominatio rei dispositiue, & non incidenter facta, operatur

vt tali denominationi omnino sit standum. *decis. 510. num. 2.*

Pirouano tom. 3.

Denominatio rei, quando est expressiua veritatis, & substan-

tiæ ipsius rei, non subiacer interpretationi. *ibid. num. 3.*

Denumeratio anni à Christi Natiuitate est intelligenda, vt anni

currentis non dum finiti signum existat. *decis. 596. numer. 2.*

Vbaldo tom. 3.

DENVNCIATIO.

Denunciatio euictionis potest per pactum remitti, estq. validum

& seruandum. *decis. 18. num. 25. & 26. & 27. Vbaldo tom. 2.*

Denunciatio est nulla, si non fuerit præmissa sententia decla-

ratoria. *decis. 48. num. 27. Remboldo tom. 2.*

Sed hoc non procedit, quando factum est notorium, ita vt cer-

tum est excommunicato nullam defensionem competere.

ibid. num. 28.

ad Denunciationis executionem statim potest deueniri, quando

factum est notorium, ac sufficit præfigere terminum ad ex-

cutandum factum. *ibid. num. 29.*

ad Denunciationem censurarum, quando rectè dicatur deuen-

tum reiecta appellatione. *decis. 48. numer. 49. Remboldo tom. 2.*

ad Denunciationem potest deueniri absque alia citatione. *de-*

cis. 48. num. 31. Remboldo tom. 2.

ad Denunciationem Euangelicam, vt validè procedatur, quid

sit necessarium. *decis. 168. num. 4. Sacratio tom. 2.*

Denunciationis vim habet allegatio in actis. *decis. 78. numer. 4.*

Sacroto tom. 2.

Denunciations Euangelicas Iudex Ecclesiasticus non debet

facile admittere, quia esset turbare iurisdictionem laicalem.

decis. 168. num. 6. Sacratio tom. 2.

Et de quo crimine agi debeat. *ibid. num. 7. & 9.*

Denunciatio quando possint singuli de Capitulo. *decis. 48. n. 41.*

Remboldo tom. 2.

Denunciandi delinquentes facultas cuilibet Iudici Ecclesiasti-

co facultas attributa est. *decis. 48. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Deosculatio pacis debetur Domino loci, quando sacrè solemn-

iter peragitur. *decis. 54. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Depen-

Dependentia mandati non potest à suo principio, & originem separari. *decis. 348. num. 10. Pironano tom. 2.*

DEPOSITIO.

Deposito testis redditur a quoque, si dependeat à rariori ratione, & intellectu testis, & non à sensu corporeo. *decis. 552. num. 22. Durozetto tom. 3.*

Deposito testis, quod aliquid vidit à quadraginta annis citra, verificatur in eo quod heri, vel nudius tertius vidisse potuit, & corrui probatio certi temporis. *decis. 101. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

Deposito vnius testis non est valens operari, ut testamento non adhibeatur fides. *decis. 263. num. 32. Coccino tom. 2.*

Depositione testium, quando sint ex abundanti pro probanda validitate testamenti. *decis. 581. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Deponere non est solvere. *decis. 8. num. 5. Remboldo tom. 2.*

DEPOSITARIUS.

Depositarius non prescribit, sed hoc est verum in simplici depositario. *decis. 682. num. 21. Sacro tom. 3.*

In depositario, quando superuenit melior titulus, puta donationis titulus, presumitur ipsum mutasse titulum possessionis, & sic possedisse titulo magis proficuo. *ibid. num. 22.*

Depositarius tunc prescribit, quando superuenit nouus titulus aptus ad prescribendum. *ibid. num. 23.*

DEPOSITVM.

Depositum si non sit purum, sed conditionale, non liberat deponentem. *decis. 8. num. 1. & 2. Remboldo tom. 2.*

Depositum ad hoc ut releuet, debet esse integrum. *ibid. num. 1.*

Depositum rite factum dicitur, si citatis citandis pecunia fuerit depositata. *decis. 339. num. 13. Coccino tom. 2.*

Depositum, ut valeat, requiritur, ut sit purum, & absque ulla conditione extrinseca. *ibid. num. 14.*

Depositum, ut validum sit, requiritur, ut integrum sit. *ibid. num. 15.*

Depositum non dicitur conditionale, ita ut non valeat, quando conditiones appositæ sunt ex lege contractus. *decis. 339. num. 21. Coccino tom. 2.*

Depositum pretij alicuius rei venditæ, quando sit ad effectum illud soluendi anterioribus creditoribus, ut valeat, sufficit citare principales creditores. *decis. 339. numer. 17. Coccino tom. 2.*

Depositum, quando per necessariam consequentiam dicatur per creditorem acceptatum. *ibid. num. 18.*

Depositum, quando per partem fuit acceptatum, tunc suffragatur, quamuis sit inualidum. *ibid. num. 19.*

Et ad hunc effectum, quod acceptatio fuerit tacita, vel expressa. *ibid. num. 19.*

Depositum recipit conditiones intrinsecas. *decis. 339. num. 23. Coccino tom. 2.*

Depositum, quando suffragatur deponenti. *decis. 339. num. 11. Coccino tom. 2.*

Deposito non est locus, quando creditor instat pro solutione. *decis. 8. num. 4. Remboldo tom. 2.*

DEPUTATIO.

Deputatio Iudicis, quod fuerit subtracta ex actis, id non presumitur, & maxime si nultum iudicium asseratur pro subtractione. *decis. 578. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

De deputatione Iudicis in actis debet constare. *decis. 578. n. 1. Vbaldo tom. 3.*

Deputatio Notariorum facienda est à superioribus Iudicibus. *decis. 455. num. 1. Pironano tom. 2.*

Deputatio Notarii solum et esse manualis & amouibilis, non autem perpetua ad vitam electi. *ibid. num. 2.*

DEROGATIO.

Derogatio etiam generalis importat specialem derogationem, si sit facta motu proprio. *decis. 630. num. 36. Remboldo tom. 3.*

Derogationes Concilij generalis censentur habere clausulas derogatorias ad sequentes dispositiones adeo quod alias de iur defectus voluntatis in concedente. *decis. 614. num. 5. Coccino tom. 3.*

Derogatio regulæ de iur. quasit. non tollend. non est necessaria, quando præiudicium est euentuale. *decis. 614. num. 31. Coccino tom. 3.*

Derogatio regulæ de iur. quasit. non est necessaria in declaratione expolitua iuris dubij. *decis. 34. num. 1. Sacro tom. 2.*

Derogatio non est necessaria Regulæ de iure quasit. non tollendo, quando constat Papam sciuisse præiudicium partis. *decis. 57. num. 2. Sacro tom. 2.*

per Derogationem regularum Cancellariæ an dicatur satisfactum regulæ de iure quasit. non tollendo. *decis. 36. numer. 8. Verospio tom. 2.*

Derogatio statutorum non censetur facta per clausulas genera-

les. *decis. 347. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Derogatio contrarijs per clausulam, quorum tenores sufficit. *decis. 630. num. 45. Remboldo tom. 3.*

Derogari, quando censetur non solum derogatorijs, sed etiam derogatorijs derogatorijs. *decis. 630. num. 47. & 48. Remboldo tom. 3.*

Derogatio debet restringi ad casum expressum. *decis. 347. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Derogatio limitata, limitatum debet producere effectum. *ibid. num. 7.*

Derogatio tanquam res odiosa ultra casus expressos non debet extendi. *ibid. num. 8.*

Derogatio non requiritur, quo ad ea, quæ non obstant, & multo magis si dent manus dispositioni. *decis. 484. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Derogatio generalis non sufficit, vbi specialis est requisita. *ibid. num. 4.*

Derogatio non specialis non desumitur ex verbis ambiguis. *ibid. num. 5.*

Derogatio clara, & specifica, ex quibus concipi non possit. *ibidem num. 6.*

ex Derogatione vnius rei, non est inferendum ad derogationem quid diuersi ab ea. *decis. 484. num. 11. & 12. Vbaldo tom. 2.*

ex Derogationibus amplissimis colligitur mens dispositio. *decis. 654. num. 84. Coccino tom. 3.*

Derogationis fideicommissi causa, si sit commissæ sub conditione quatenus non adsint bona libera in necessarium antecedens, Iudex potest vocare ad iudicium omnes debitores pendentes derogationem, & quare. *decis. 519. num. 15. Vbaldo tom. 3.*

Derogantis voluntate cessante, parum obstant clausula, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis. *decis. 484. num. 18. Vbaldo tom. 2.*

Derogandi facultas, quæ est in clausulis executiuis quid operetur. *decis. 109. numer. 1. Sacro tom. 2.*

Derogandi facultas regulæ de viginti requirit specialem mentionem. *ibid. num. 2.*

Derogare, vel non derogare iuripatronatus Supremorum Principum &c. in facultate Papæ est. *decis. 630. num. 14. & 15. Remboldo tom. 3.*

Derogatoria specialis, quando est necessaria, ei non facit per derogatorias generales. *decis. 484. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Et præsertim, quando ideo defectus intentionis derogantis. *ibid. num. 16.*

Derogatum non censetur consuetudini immemorabili, nisi specialis fiat mentio. *decis. 257. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Derogatum, ut censetur regulæ de iure quasit. non tollendo requiritur specialis derogatio. *decis. 36. numer. 9. Verospio tom. 2.*

DESCENDENS.

Descendentes in subsidium quis dotare tenetur. *decis. 16. n. 10. Verospio sen. tom. 2.*

Descendentes, si testator vocauerit, cum verbo perpetuo censentur eosdem vocasse ordine successiuo. *decis. 47. num. 6. & 7. Verospio tom. 2.*

Descendentes sicuti cum tempore multiplicari possunt, ita quoque cum tempore extinguuntur. *decis. 479. num. 17. Pironano tom. 2.*

Descendentes, ut censentur vocari ad fideicommissum, sufficit sola coniectura digestus ad plures gradus substitutionum. *Rub. in annot. ad dec. f. 632. num. 47. tom. 3.*

Descendentes ab intestato censentur vbi facultate alienandi in venientes ab intestato. *decis. 429. num. 6. Pironano tom. 2.*

Descendentes in infinitum, quando testator vocauit, non est dubitandum, an vsus sit verbis tractum temporis significantibus. *decis. 505. num. 15. Pironano tom. 3.*

Descender tium appellatione, licet non veniant sceminæ, quando habita fuit ratio conseruandæ agnationis. *Rub. in annot. ad dec. f. 423. num. 122. tom. 3.*

Tamen prædicta conclusio intelligitur temporaliter, quando adfuerit agnati, illis vero deficientibus etiam sceminæ admittuntur. *ibid. num. 123.*

Descendentibus omnibus dos indistincte debetur. *decis. 16. n. 11. Verospio tom. 2.*

de Descendentia alicuius ab inuestito quando non possit dubitari. *decis. 415. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Descendentia exacta probatio respicit petitorium. *decis. 420. numer. 32. Vbaldo tom. 2.*

Descendentia verbum de necessitate non inferitur ad descendantiam ex filiis masculis per lineam rectam. *decis. 603. num. 26. Remboldo tom. 3.*

Descriptio fundatur in possessione. *decis. 128. n. 23. Pironano tom. 3.*

D E

D I E S.

Dies certus, si a Iudice fuerit destinatus ad conficiendum instrumentum, censetur dicta die confectum, licet non fuerit in eo expressum. *decis. 126. num. 2. Remboldo tom. 2.*
 Dies certa omnino exitura in ultimis voluntatibus facit conditionem non de iure. *decis. 614. num. 40. Coccino tom. 3.*
 Dies certa omnino exitura in contractibus facit diem, & non conditionem, qui differt actionem, licet non suspendat obligationem. *ibid. num. 41.*
 Dies certa, quando in contractibus differt obligationem, & actionem post obitum. *ibid. num. 42.*
 Dies, seu lapsus termini vim habet interpellationis. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 4. tom. 3.*
 Dies certa interpellat pro homine. *ibid. num. 46.*
 Dies, & gratia substantia, quando fuit collata post obitum alicuius, interim non potest dici acquisitum aliquod ius. *decis. 614. num. 57. Coccino tom. 3.*
 Dies in vno instrumento appositae, an censetur repetitae in sequenti instrumento. *decis. 648. num. 8. Verospiro tom. 3.*
 Dies, neque poena, quando non est appositae ei, qui aliquid adimplere debet, vt constituatur in mora, requiritur interpellatio. *decis. 314. numer. 12. & 18. Coccino tom. 2.*
 Sed hoc non procedit, vbi de minorum causa agitur in iudicio bonae fidei. Et eadem ratione hoc habet locum in Ecclesia, & in fisco. *ibid. num. 13. & 14.*
 Dies lunares semper sunt certi. *ibid. num. 19.*
 Dies Solares sunt inaequales secundum regiones diuersas. *decis. 223. num. 18. Pironano tom. 2.*

D I F F E R E N T I A.

Differentia non adest inter verbum ipso facto, vel de facto, sicut ipso iure, vel de iure. *decis. 246. num. 8. Dunozeo tom. 2.*
 Differentia est inter absentiam procuratoris, & eius obitum ad effectum, vt id intimetur principali. *decis. 420. n. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Differentia nulla est facienda cum Iudicis quo ad ius reddendum nisi in casibus aliter expressis. *decis. 269. n. 4. Manz. tom. 2.*
 Differentiae omnes, si laudum non terminet, ipsum est nullum. *decis. 132. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

D I F F I C U L T A S.

Difficultas omnis cessat, quando verba sunt clara. *decis. 245. n. 4. Coccino tom. 2.*
 Difficultas magna aequiparatur impossibilitati. *Rub. in Annotat. ad decis. 617. num. 187. tom. 3.*
 Difficultas probationis quando procedit ex facto partis, tunc statuitur leuioribus probationibus. *decis. 237. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

D I G N I T A S.

Dignitas prima in Collegiata est reservata, iuxta regul. 3. Cancellariae. *decis. 633. numer. 2. Coccino tom. 3.*
 Dignitas Prothonotariatus acquiritur etiam ignoranti ad effectum reservationis, & etiam ante assumptionem insignium. *decis. 172. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 In Dignitatem non potest erigi beneficium sine confirmatione Sedis Apostolicae. *decis. 244. numer. 8. Sacrato tom. 2.*
 In Dignitate, vel in officio ille inter ceteros est eligendus, cuius aspectus inducere potest amorem in subditos. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 172. tom. 2.*
 Dignitates & praebendae in Ecclesia Cathedrali sunt simultaneae collationis Episcopi, & Capituli. *decis. 100. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Dignitatum erectiones si fiant per Ordinarios auctoritate Apostolica sine consensu Capituli valent. *decis. 260. num. 6. Pironano tom. 2.*
 Dignitatum erectiones tutius est, vt fiant per Papam. *decis. 608. num. 10. Coccino tom. 3.*
 Dignus non debet praferri digniori. *decis. 647. num. 10. Remboldo tom. 3.*
 Dignior alio, quis dicitur, si maior sit eo ratione aetatis, ordinis, scientiae, nobilitatis &c. *decis. 149. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Dignior alio, vt quis consideretur qualitates digniores simul praeponderant sunt. *ibid. num. 4.*
 Dignior alio, ad hoc vt quis appareat, non est consideranda sola literatura, sed concurrere etiam debent aliae bonae qualitates. *ibid. num. 5.*
 Maxime si qualitas scientiae, non sit necessaria in terminis de quibus tractatur. *ibid. num. 6.*

D I G R E S S V S.

Digressus ad plures gradus substitutionum, quando filere faciat consil. 21. Oldrad. traditur alia distinctio. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 49. tom. 3.*
 Digressus ad plures gradus substitutionum ex parte auctoris vocatorum non sufficit ad inducendum fideicommissum. *ibid. n. 50. Par. IV. Recent. Tom. III.*

Secus vero, si facta sit ex parte passivae vocatorum, & sic graduatorum. *ibid. num. 51. & 52.*
 Digressus ad plures gradus substitutionum, quando fiat de per se, absque alia coniectura, tunc est parum valens, vt recedatur a consilio 21. Oldrad. *Rub. in annot. ad dec. 632. n. 43. tom. 3.*
 Sed quando ista coniectura est cum alijs associata, tunc secus venit dicendum. *ibid. num. 44.*
 Et sic diuersa Orbis Tribunalia iudicarunt, & praesertim. Roma Lucensis. *ibid. num. 45.*
 Senatus Pisanus. *ibidem.*
 Audientia Baren. *ibidem.*
 Senatus Pedemontanus. *ibidem.*
 Consilium Neapolitanum. *ibidem.*
 Oraculum Rotae Romanae. *ibid. num. 46.*
 Digressus ad plures gradus substitutionum plurimum attenditur, si agatur de inducendo fideicommissum agnatio. *ibidem num. 46.*

D I L A T I O.

Dilatio ad aliquid probandum, dum pender, Iudex nulliter procedit ad expeditionem causae. *decis. 387. n. 12. Remboldo tom. 2.*
 Dilatatione pendente Iudicis officium conquiescit. *ibid.*
 Dilatio de sui natura excluditur a termino ad probandum. *decis. 50. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Dilatio solutionis non solum affert incommodum, sed etiam facit, vt res minus valeat. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 50. tom. 3.*
 Dilatio supposita scientia currere incipit de momento in momentum. *decis. 495. num. 65. Coccino tom. 2.*
 Dilectio testatoris erga personam cui aliquid relinquit, facit, vt contra regulas iuris legata late interpretentur. *Rub. in annot. ad decis. 635. num. 65. tom. 3.*

D I L I G E N T I A.

Diligentia est superflua si sit inutilis. *decis. 201. numer. 32. Pironano tom. 2.*
 Diligentiam de aliquid sciendo in prolixo tempore, dum quis non adhibuit, sibi imputet. *decis. 615. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
 Diligentias exquisitas Ecclesia induxit, quando matrimonium est dirimendum ob impotentiam coeundi. *Rub. in annot. ad decis. 392. num. 29. tom. 2.*
 Dimidiae duae constituunt totum. *decis. 209. num. 17. Dunozeo tom. 2.*
 Diminutio, vel augmentum pecuniae non attenditur, quando redditus particularis alicui est assignatus, vt ex illo possit tota scuta percipere. *decis. 165. num. 3. Remboldo tom. 2.*

D I S C O R D I A.

Discordia est initium, & causa omnium malorum, ac omnium bonorum depredatrix. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 74. tom. 2.*
 Discordia est mortiferum venenum, ac malum summum, & acerrimum diaboli telum, ac malum omni malo peius. *ibidem.*
 In Discordia nemo benedicit Dominum, & sicuti nihil praeiosius est Deo dilectione, ita nihil desiderabilius diabolo discordia. *ibid. num. 75.*

D I S D I C T A.

Disdicta societatis officij non tenet, si sit facta ab infirmo, & decesserit ante 15. dies. *decis. 69. num. 7. Sacrato tom. 2.*
 Disdictas societatis officij non solum Notarij tenentur registrare in manuali, sed etiam in margine instrumenti societatis. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 77. tom. 3.*

D I S M E M B R A T I O.

Dismembratio, & applicatio, quando dicatur habuisse effectum, *decis. 684. numer. 10. Sacrato tom. 3.*
 Dismembratio praesupponit anteriorem possessionem. *decis. 110. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Dismembratio bonorum Ecclesiae nequit fieri sine solemnitatibus cum sit species alienationis. *decis. 464. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Ad Dismembrationem Ecclesiarum quando Ordinarius procedit tanquam Sedis Apostolicae delegatus, non requiruntur solemnitates. *decis. 231. numer. 15. Coccino tom. 2.*
 Dismembratio rerum Ecclesiae, vt valeat, requiritur necessitas, & quod de ista constet. *decis. 68. num. 13. Remboldo tom. 2.*
 Dismembratio rerum Ecclesiae facta ad fauorem Ecclesiae iam erectae, est inuicibilis, quod sit facta ex causa necessaria. *ibid. num. 14.*
 Dismembrationis rerum Ecclesiae confirmatio est nulla non facta mentione de intrusione Capituli. *decis. 68. num. 11. Remboldo tom. 2.*
 Dismembrationes, & uniones quando non sunt effectum fortiter reuocantur per subsequentes regulas Cancellariae. *ibid. num. 446. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Disinembraciones quando sunt, debent interuenire solemnitates necessariz. *decis. 231. num. 14. Coccino tom. 2.*

Disinembrari non potest, quod non est. *decis. 161. n. 1. Sacro tom. 2.*

Dispendium non debet quis pati, vnde præmiu consequi deberet. *decis. 206. num. 2. Remboldo tom. 2.*

DISPENSATIO

Dispensatio, quando duntaxat fuit obtemperata, sed obtinens, ea non fuit usus, non præiudicat. *decis. 337. numer. 13. Merlino tom. 2.*

Dispensare in diminutionem cultus diuini, non potest inferior a Papa. *decis. 1. num. 14. Sacro tom. 2.*

Dispensari si quis sit, vt plura beneficia recipere, & dummodo plura non essent, retinere, &c. quid ex hoc inferatur. *decis. 302. num. 26. & 27. Coccino tom. 2.*

DISPOSITIO

Dispositio aliqua, quando est clara, non est ulterius querendum. *decis. 458. num. 11. Coccino tom. 2.*

Dispositio Concilij Tridentini de necessario interuentu Parochi in celebratione matrimonij cessat in terris illis, quæ sub temporali dominio hæreticorum, in quibus non adsunt Parochi, nec Episcopi. *Rub. in annot. ad decis. 431. numer. 59. tom. 2.*

Sicut nec intrat in locis, in quibus dictum Concilium non fuit publicatum, & ubi sufficit celebrare matrimonium secundum iura antiqua. *ibid. num. 56. & 57.*

Dispositio conditionalis nihil operatur, nisi venerit casus dispositionis. *decis. 632. num. 8. Coccino tom. 3.*

Dispositio Constitutionum Pij V. 68. §. 3. & Pauli V. in reformationibus §. 24. num. 8, non comprehendit hæreticos. *decis. 269. num. 41. Manzanedo tom. 2.*

Dispositio supradictarum Constituitur est restricta ad facultates vitæ, carcerum. *ibid. num. 42.*

Dispositio de filiis in alimentorum materia, quando non trahatur ad nepotes ex vi voluntatis præsumpta. *decis. 505. numer. 22. Pironano tom. 3.*

Dispositio generalis non tollit specialem. *decis. 558. numer. 9. Coccino tom. 3.*

Dispositio nulla quantumuis generalis, & prægnans reperiri potest, vt trahatur ad incognita, & incognita. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 25. tom. 3.*

cum Dispositione iuris communis, si testator in parte se conformauerit, in reliquis non præsumitur voluisse ab eo discrepare. *decis. 16. num. 9. Versipio tom. 2.*

Dispositio ad personam vnius non est coangustanda, quando ad alios quoque dicta dispositio fuit respectiue subordinata. *decis. 479. num. 5. Pironano tom. 2.*

Dispositio non repugnantia, quando sequebatur, cessat relatio. *decis. 100. num. 11. Valdo tom. 2.*

Dispositio testatoris declaratur, & regulatur ex causa, quæ ex eius verbis colligitur, & ex qua motus fuerit. *decis. 31. num. 12. Pamphilio tom. 2.*

Dispositio testatoris non currit contra ignorantem, nec contra debitorem, qui eum liberauit ab omnibus, si centum intra mensem soluerit, ubi debitori non fuit intimatum testamentum. *decis. 493. num. 77. Coccino tom. 2.*

Dispositio vulgaris non habet locum, nisi ante acceptationem. *decis. 314. num. 11. Coccino tom. 2.*

in Dispositionibus dubijs media via eligenda est. *decis. 680. n. 8. Litta tom. 3.*

Dispositionibus præcis est plenè, & integrè satisfaciendum. *decis. 546. num. 13. Merlino tom. 3.*

Dispositiones ne corrumpantur, receditur à regulis iuris. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 64. tom. 3.*

Dispositio quælibet recipit interpretationem à subiecta materia. *decis. 682. num. 29. Sacro tom. 3.*

Dispositionum sensus, vt habeatur, coniungenda sunt præcedentia cum sequentibus. *decis. 254. num. 12. Coccino tom. 2.*

Dispositionis substantia, quando non est conditionalis, hoc casu reoccurrit ac arbitrium boni viri. *decis. 31. numer. 14. Pamphilio sen. tom. 2.*

Dispositiones plures, si reguntur ab eodem verbo, recipere debent eandem determinationem. *decis. 324. num. 11. & 12. Remboldo tom. 2.*

Dispositioni perpetuæ non dicitur satisfactum ex principio primæ existentie. *decis. 505. num. 13. Pironano tom. 3.*

Dispositio expressa dum habetur, non est recurrendum ad tacitam. *decis. 16. num. 6. Versipio sen. tom. 2.*

Dispositiones, quando possunt parere effectum circa multiplicationem nouorum fideicommissorum numquam censetur inductum nouum fideicommissum. *decis. 287. num. 18. Coccino tom. 2.*

Dispositio quælibet recipit interpretationem à iure communi. *decis. 361. num. 23. Remboldo tom. 2.*

Dispositio, vel actus, vt superfluous non iudicetur, sit est, quod addat nouum vinculum. *decis. 375. numer. 17. Merlino tom. 2.*

Dispositionum optima interpretes est obseruantia. *decis. 1. num. 6. Sacro tom. 2.*

Dispositionum natura, & interpretatio optime desumitur ex ipsa obseruantia. *decis. 455. num. 5. Pironano tom. 2.*

Dispositiones debent intelligi cum suis qualitatibus. *decis. 502. num. 10. Valdo tom. 2.*

Dispositio, quando est sub conditione casuali dicitur ius quæsitum, licet conditionaliter, & ideo adueniente conditione retrahitur. *decis. 675. num. 12. Coccino tom. 3.*

Dispositionem non alterant verba posita in narratione. *decis. 299. num. 16. Coccino tom. 2.*

Dispositio omnis est regulanda secundum verisimilem mentem disponentis. *decis. 680. num. 11. Litta tom. 3.*

Dispositio plenaria beneficiorum spectat ad summum Pontificem. *dec. 630. num. 23. Remboldo tom. 3.*

Dispositio ad fauorem vnius ex socijs prodest etiam alijs ratione communionis in eadem re. *decis. 498. numer. 2. Valdo tom. 2.*

Dispositio quælibet intelligitur rebus sic stantibus, quod procegit, etiam si interuenient iuramentum. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 39. tom. 3.*

Dispositio non retrahitur per verba, quæ ratione frequentioris vsus in ea ponuntur. *decis. 495. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Et maxime quando de vno casu ad alium non potest assignari ratio diuersitatis. *ibid. num. 5.*

Dispositio dum continet actum frequentiore, comprehendit etiam actum minus frequentem. *ibid. num. 6.*

Dispositionis vna pars, quando interpretatur prior est constituta, quæ desumitur ex alia parte eiusdem dispositionis. *decis. 697. num. 8. Sacro tom. 3.*

Et hoc multo magis procedit, quando non solum sequebatur diuersitas, sed etiam contrarietas. *ibid. num. 9.*

Dispositio ne videatur superflua sufficit, vt aliquid operetur, vel operari possit. *decis. 654. num. 76. Coccino tom. 3.*

Dispositionis alicuius instrumentum apud se habens, censetur de omnibus in eo contentis habere scientiam. *decis. 615. n. 7. Manzanedo tom. 3.*

In dispositione facta ad piam causam hæredes, quando sunt substituti, censentur solum substituti in executione non autem in proprietate. *decis. 314. num. 33. Coccino tom. 2.*

Dispositionum rectus sermo attendi debet. *decis. 254. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Dispositio quælibet cum effectu debet intelligi. *decis. 479. n. 4. Pironano tom. 2.*

Dispositio quando alternativè loquitur, sufficit alterum adimplere. *decis. 537. num. 16. Remboldo tom. 3.*

Dispositio ex quibus reddatur incerta. *decis. 5. num. 21. Sacro tom. 2.*

Dispositiones, quando sunt clare, tunc frustra recurritur ad coniecturas. *decis. 361. num. 7. Remboldo tom. 3.*

Dispositio quælibet loquens de filiis in materia alimentorum, & stante conformitate oneris apta est comprehendere nepotes. *decis. 505. num. 20. Pironano tom. 3.*

Quæ conclusio procedit quando dispositio, est vndique fauorabilis, secus vero si est fauorabilis respectu filiorum, & odiosa respectu hæredis. *ibid. num. 21.*

Dispositiones cum effectu intelligenda sunt. *decis. 505. num. 21. Pironano tom. 3.*

circa Dispositionem fructuum præbendarum viuit vti dominus, sed moritur vti seruus, sola vita contentus. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 21. tom. 3.*

Dispositionis vna pars, si sit clara, & altera sit obscura, tunc claritas illuminat obscuritatem. *decis. 254. numer. 44. Coccino tom. 2.*

Dispositum in vno ex correlatiuis habet etiam locum in altero, quod verum intellige ad effectum inclusionis ad nouum. *decis. 607. num. 33. Coccino tom. 3.*

Dispositum, id quod verè est, non tollitur per verba impropria, & præsertim posita in inuestitura. *decis. 270. numer. 18. Pamphilio tom. 2.*

Dispositum in vno correlatiuo censetur etiam dispositum in altero, intellige tamen in indiuiduis. *decis. 607. num. 33. Coccino tom. 3.*

Dispositis ad fauorem alicuius non potest præiudicari per nouam declarationem, & actum non retrospectum. *decis. 633. num. 5. Pironano tom. 3.*

Dispo.

Disponendi facultas si alicui data sit, intelligitur de vera, & propria dispositione, non autem de interpretataria. *decif. 155. num. 18. Sacratio tom. 2.*
 Disponentis verba sunt intelligenda secundum communem, & vulgum loquendi locorum. *decif. 361. num. 15. Remboldo tom. 2.*
 Disponentis mens, non autem scriptoris imperitia consideranda est. *decif. 254. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Disposuisse de bonis fideicommissariis eo ipso videtur, quod requiritur et in sua hereditate ab intestato, sed contra. *decif. 155. num. 11. & 12. Sacratio tom. 2.*

DISPUTATIO.

Disputatio est cribrum veritatis. *Rub. in annot. ad decif. 460. numer. 23. tom. 2.*
 Disputatio dubiorum in Rota est actus extrajudicialis. *decif. 553. num. 11. Vianzani tom. 3.*
 Disputationes dubiorum in Rota in pluribus causis admittit, cum solis supplicationibus litteris non expeditis. *decif. 553. num. 12. Vianzani tom. 3.*

DISSOLUTIO.

Disolutionem matrimonij antequam deueniatur ob aliquod impedimentum adhibenda est omnis cautela, & diligentia. *Rub. in Annot. ad decif. 392. num. 27. tom. 2.*
 Disolutio matrimonij nunquam fieri debet ob impotentiam coeundi, quotiescunque hoc impedimentum est medicabile. *Rub. in annot. ad decif. 392. num. 30. tom. 2.*
 Disolutio matrimonij antequam fiat ob impotentiam coeundi, & dubitatur an tale impedimentum sit naturale, vel accidentale à maleficio opera Demonum, aut magorum perperarum, tunc recurrendum est ad remedia naturalia, diuina, & Ecclesiastica. *Rub. in annot. ad decif. 392. numer. 26. tom. 2.*
 Disolutio matrimonij, quando agitur ob impotentiam coeundi tunc quid sit ordinandum. *decif. 392. num. 1. Coccino tom. 2.*

Disolutio matrimonij vt deueniatur, quando signa coeundi sunt dubia, necesse est vt vir & vxor constet simul cohabitasse, & incubuisse operi nuptiali, & alia vt hic. *ibid. num. 3.*
 Disolutio matrimonij non test deueniendum, quando impedimentum coeundi est aliquo modo medicabile absque tamen periculo vitæ. *ibid. num. 18.*
 Disolutio matrimonij antequam fiat ob impotentiam coeundi, opus est, vt præcesserit habitatio triennalis, & quando dictum tempus incipiat currere. *Rub. in annot. ad decif. 392. num. 22. tom. 2.*

Disolutio matrimonij vt deueniatur ob impotentiam coeundi, quid coniuges iurare debeant, & quid etiam super hoc iurare debeant eorum propinqui. *decif. 445. num. 1. & 2. Coccino tom. 2.*
 Disolutio bonorum cum sit quid facti non præsumitur, ideoque probanda est. *decif. 56. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

DISTRIBUTIONES.

Distributiones non debentur Canonicis, licet Canonici essent de tempore relictæ, & collectionis fructuum, nisi quatenus sint de Collegio. *decif. 322. num. 9. Coccino tom. 2.*
 Distributiones ubi non sunt, vel ita paræ, vt facile negligantur, debet Episcopus eas ampliare ad tertiam partem fructuum, & reddituum, &c. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 74. tom. 3.*
 Distributiones illæ dicuntur de Massa grossa, quæ debentur Canonicis præsentibus, & non interessentibus. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 28. tom. 3.*
 Distributiones de Massa grossa non transmittuntur ad hæreses cum non sint debite singulariter, sed Capitulo. *ibid.*
 Distributiones de Massa grossa succedunt loco præbendæ, ac verè dicuntur fructus beneficij, & de illis sicut de præbenda iudicatur. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 30. tom. 3.*
 Distributiones quotidianas eleus transmittit ad quoscunque hæreses, etiam si ante mortem eas non exegisset. *ibidem num. 31.*
 Distributiones quotidianæ paria sunt, quod fuerint solutæ, vel quod debuerint solui. *ibid. num. 32.*
 Distributiones quotidianas, vt quis lucratur, requiritur ipsa corporalis interessentia in choro, & sic continuè respondit Rota. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 112. & 125. tom. 3.*
 Distributiones quotidianas ne Canonici possint percipere, multa acciære solent. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 65. tom. 3.*
 Distributiones quotidianas vt absens lucrari possit ex indulto Apostolico, requiritur, vt illud loquatur super ipsa interessentia, & mentio fiat de distributionibus quotidianis. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 143. & 149. tom. 3.*
 Par. IV. Recent. Tom. III.

Distributiones quotidianæ de iure communi indistinctè debentur omnibus interessentibus. *decif. 124. num. 11. Remboldo tom. 2.*
 Distributiones quotidianæ cum veniant minime appellatione fructuum beneficij, ideoque pensio super illis imponi nequit, cum illa ex stylo Curie imponatur super fructibus beneficij. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 46. tom. 3.*
 Distributiones quotidianæ Clericis tanquam rem suam, nomine proprio, & non Ecclesie petere debet. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 8. tom. 3.*
 Quod verum intellige, si Canonicus repelleretur à perceptione earum ex aliqua culpa sua, secus si ex alio capite. *ibidem num. 9. & 10.*

Distributiones quotidianæ ideo institutæ sunt, [vt Clerici plures intersint diuinis officijs, & sic fidelium deuotio crescat. *Rub. in Annot. ad decif. 576. n. 174. tom. 3.*
 in Distributionibus quotidianis percipiendis magis laboratur, ideoque plenius acquiruntur. *Rub. in Annot. ad decif. 576. num. 18. tom. 3.*

de Distributionibus quotidianis Clericus tanquam verus, & absolutus dominus liberè potest testari. *ibid. num. 19.*
 de Distributionibus quotidianis clericus ita potest testari, sicut mercenarius, vel rusticus de his, quæ dantur sibi pro opere diutno. *ibid. num. 20.*

Distributionum quotidianarum ius non alia ex causa fuit introductus, nisi in gratiam cultus diuini. *Rub. in Annot. ad decif. 576. num. 70. tom. 3.*

Distributiones quotidianæ, si venient appellatione fructuum, reddituum, & prouentuum beneficij, quale absurdum sequeretur. *Rub. in Annot. ad decif. 576. num. 67. tom. 3.*

Distributiones quotidianæ an veniant appellatione fructuum, reddituum, & prouentuum beneficiorum. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 48. tom. 3.*

Distributiones quotidianæ non augent corpus beneficij. *Rub. in annot. ad decif. 576. numer. 6. tom. 3.*

Distributionibus quotidianis, seu præbendis, Episcopi non possunt vnire beneficia, nisi seruata forma Concil. Trident. sess. 24. cap. 15. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 90. tom. 3.*

Distributiones quotidianæ acquiruntur ante præstationem iuramenti fidei. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 15. tom. 3.*
 ex Distributionibus quotidianis non debetur subsidium charitativum. *ibid. num. 16.*

de Distributionibus quotidianis Clericus ita disponere potest, sicuti de patrimonialibus. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 24. tom. 3.*

Distributiones quotidianæ acquiruntur etiam quo ad plenum dominium. *ibidem.*

Quod procedit non obstante talem acquisitionem pendere à dignitate clericali. *ibid. num. 25.*

Distributiones quotidianæ distinguuntur ab alijs, quia illæ dantur tantummodo interessentibus verè. *decif. 262. num. 2. 5. & 6. Fironaro tom. 2.*

Distributiones quotidianæ sunt adeo propriè Clericorum, vt ad libitum possunt de eis disponere, & transmittere ad quoscunque hæreses. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 22. 26. & 27. tom. 3.*
 Distributionum quotidianarum natura ex quo verificetur. *decif. 262. num. 6. Fironaro tom. 2.*

Distributiones quotidianæ, an ex hoc desinant esse, quoniā qui liber Cappellanus colligit fructus in re sibi assignata. *ibid. n. 7.*
 Distributionum quotidianarum substantia pendet à seruitio. *ibid. num. 8.*

Inter distributiones quotidianas, & grossam, quæ sit differentia. *decif. 1. num. 12. Sacratio tom. 2.*

Distributiones quotidianæ non veniunt appellatione fructuum præbendæ. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 1. tom. 2.*

Quæ opinio transit sine pugna, eamque sæpius tenuit Rota. *ibid. num. 2.*

Distributiones quotidianæ debentur ex labore præstito, à Canonicis in vinea Domini. *ibid. num. 3.*

Distributiones quotidianæ debentur ex seruitio personali, præstito propter residentiam, & interessentiam in diuinis, & acquiruntur tanquam stipendium operæ, & laboris. *ibid. num. 3.*

Distributiones quotidianas, vt Canonici non interessentes diuinis possint acquirere, id non potest induci statuto, consuetudine, vel qualibet alia dispositione. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 170. tom. 3.*

Distributiones quotidianæ, quando dantur posticipatæ, & pro seruitio iam præstito, tunc quid attendatur. *decif. 1. num. 54. Sacratio tom. 2.*

Distributiones quotidianæ tunc lucrantur per absentes, quando adest infirmitas, seu rationalis corporis necessitas, aut eui-

dens Ecclesie utilitas. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 178. tom. 3.*

- Distributiones quotidianæ quando non possint denegari Canonico absentis. *decis. 1. num. 4. Sacrato tom. 2.*
- Distributiones quotidianas quis nisi sine dubio obtinebit, probata eius interuentia in diuinis. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 131. tom. 3.*
- Distributiones quotidianæ debentur presentibus, & interessentibus diuinis. *decis. 124. numer. 7. & 10. Remboldo tom. 2.*
- Distributiones quotidianas, vt absens sine iusta causa lucretur, Episcopus non potest dare licentiam. *decis. 1. num. 15. Sacrato tom. 2.*
- Distributiones quotidianæ vt lucretur à Canonico absentis sine iusta causa Capitulum non potest condonare. *decis. 1. num. 22. Sacrato tom. 2.*
- Distributiones quotidianæ nullo modo lucratur ab absentibus, sed potius amittuntur, & interessentibus diuinis accrescunt. *decis. 262. num. 3. Pirouano tom. 2.*
- Distributiones quotidianæ, nec per illos Canonicos absentes possunt lucrari, qui inferiunt Romano Pontifici, cum habeantur pro presentibus, sed non pro interessentibus. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 150. tom. 3.*
- in Distributionibus quotidianis acquirendis adeo est necessaria interessentia ipsa in diuinis, vt etiam is, cui illæ accrescunt, non possit eas remittere non interessenti. *ibid. num. 151.*
- Distributionum quotidianarum priuatio quoad non interessentes sancita fuit intuitu boni publici, & diuini cultus contemplatione. *ibi. num. 152.*
- Diuisi, & non depauperari quis in dies præsumitur. *decis. 582. num. 20. Coccino tom. 3.*

D I V E R S I T A S.

- Diuersitas, & pluralitas ex quibus circumstantijs arguatur. *decis. 211. num. 5. Verosipio sen. tom. 2.*
- Diuersitas temporis sufficit ad excludendam præsumptionem vicinitatis actuum. *decis. 154. num. 18. Dumozetto tom. 2.*
- Diuersitas in eodem facto arguit falsitatem. *decis. 140. numer. 9. Dumozetto tom. 2.*
- ad Diuersa non fit illatio. *decis. 722. nu. 13. Remboldo tom. 3.*
- ad Diuersa non valet illatio. *decis. 557. num. 16. Pirouano tom. 3.*

D I V I N A R E.

- Diuinare, quis non potest. *decis. 219. num. 11. Manzanedo tom. 2.*
- Diuinitas mera non est facienda. *decis. 514. nu. 4. Merlino tom. 2.*
- Diuinitas mera non est admittenda in testamentis. *decis. 324. num. 7. Remb. tom. 2.*
- Diuinare, quis non potest. *decis. 616. num. 5. Vbaldo tom. 3.*
- Diuina, qui meditatur, humanorum terminos non curat. *Rub. in Annot. ad decis. 523. nu. 130. tom. 3.*

D I V I S I O.

- Diuisio bonorum quando fit de bonis, & fideicommissarijs, & apponitur clausula ad habendum, tunc ea referenda est ad bona libera, limita tamen vt hic. *decis. 86. num. 11. Sacrato tom. 2.*
- Diuisio nocet diuidenti, non vero ei, qui venit ex propria persona, & non tanquam representans. *decis. 155. num. 2. Sacrato tom. 2.*
- Diuisio bonorum fideicommissorum facta cum clausula, ad habendum, &c. nocet etiam heredibus, ad hoc, vt dicatur renunciatum fideicommissio. *ibid. num. 3. & 4.*
- Diuisio nocet omnibus, qui eam approbaverunt. *decis. 155. num. 8. Sacrato tom. 2.*
- Diuisio inter fratres, quando non tribuat ius aliquod. *decis. 436. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Diuisio rei tanquam communis facta inter fratres non operatur translationem domini, si verè pertinebat ad vnum solū, non autem ad omnes fratres diuidentes. *decis. 590. numer. 13. Vbaldo tom. 3.*
- Diuisio titulorum, & beneficiorum bene probatur ex visitationibus Ordinariarum, & enunciationibus antiquis. *decis. 79. num. 10. Dumozetto tom. 2.*
- Diuisio facta inter aliquos non præiudicat tertio. *decis. 86. num. 1. Sacrato tom. 2.*
- per Diuisionem non censetur renunciatum fideicommissio, secus. *decis. 86. num. 3. & 4. Sacrato tom. 2.*
- Diuisionem commodam domus regulariter non solet pati. *decis. 192. num. 18. Pirouano tom. 2.*
- in Diuisionis iudicio, quando sit procedendum per cautionem indemnitate, non autem via retentionis. *decis. 237. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
- Diuisiones, quæ non habuerunt effectum non releuant, ad aliquid comprobandum, nec inferunt præiudicium. *decis. 460. num. 15. Remboldo tom. 2.*
- Diuidi possunt testium dicta. *decis. 27. num. 10. Dumozetto tom. 2.*
- Diuidentes fideicommissum cum clausulis amplissimis non pos-

sunt heredibus cum benef. leg. & inuentarij vera vires hæreditarias præiudicare. *decis. 155. num. 5. Sacrato tom. 2.*

D I V I T I A E.

- Diuitiæ sæpè impetu quodam fortune acquiruntur, & amittuntur. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 40. tom. 3.*
- Diuitiæ, dum non probantur, semper inerat præsumptio pro paupertate. *ibi. num. 39.*
- sine Diuitijs familiæ labuntur. *decis. 41. num. 7. Sacrato tom. 2.*
- Diuitiæ mariti perperam allegantur ad fauorem vxoris, si inde ipsa non possit sperare suæ calamitatis subsidium. *Rub. in Annot. ad decis. 617. nu. 109. tom. 3.*
- Diuites cupiditatibus dissipantur, timoribus cruciantur, & tristitia tabescunt. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 20. tom. 3.*
- Diuitem dum quis se dicit, præsumitur pauper, dum vero pauperem, præsumitur diues. *Rub. in Annot. ad decis. 617. nu. 47. tom. 3.*
- Diues nemo naturaliter nascitur, sed quilibet nudus, & pauper. *ibid. num. 38.*
- ex Diuiturnitate temporis & multiplicitate actuum præsumitur scientia. *dec. 101. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

D O C T O R.

- Doctore attestanti de consuetudine non creditur, cum consuetudo sit quid facti, & sic in dies potest mutari. *decis. 574. nu. 17. Coccino tom. 3.*
- Doctore attestanti de facto propriæ habitationis, & domicilij credendum est. *decis. 530. num. 3. Pirouano tom. 3.*
- Doctore attestanti de consuetudine non creditur, quod non procedit dum attestatur de consuetudine illius Curie, in qua est versatus. *ibid. num. 4.*
- Doctore dum attestatur de consuetudine loci, in quo est versatus, potuit esse informatus de voce, & fama occurrenti. *ibid. num. 5.*
- Doctore alicuius insignis doctrinæ, valde defertur. *decis. 214. num. 7. Sacrato tom. 2.*
- Doctore attestanti de receptione alicuius ætus, nulli, non est credendum. *decis. 574. num. 17. Coccino tom. 3.*
- Doctores illi incauti, qui oscitanter affirmant, exemptionem clericorum à potestate laicali intrinsum habuisse à Iustiniano Imperatore redarguuntur. *Rub. in Annot. decis. 30. num. 2. tom. 2.*
- Doctores omnes Catholici vno ore concludunt seculariū magis nullatenus subiaccere legibus Principum, sunt attendendi magis quam illi qui generaliter. *decis. 463. num. 25. Manzanedo tom. 2.*
- Doctores, qui in terminis loquuntur, sunt attendendi magis quam illi qui generaliter. *decis. 463. num. 25. Manzanedo tom. 2.*
- Doctores nonnulli mouentur ad instar arundinis, vento pecuniarie agitati. *Rub. in Annot. decis. 632. nu. 142. tom. 3.*
- Et aliquando eodem vento impellente consulerent afinos volare. *ibid. num. 143.*
- Doctores sunt intelligendi iuxta ea, quæ allegant. *decis. 305. num. 9. Coccino tom. 2.*
- Doctores nonnulli celebres, qui super casu presentis decisionis scripserunt, referuntur. *decis. 270. num. 1. Pamph. tom. 2.*
- Doctores in inquirenda voluntate testantium non parum desudant, & veluti anxij, & diligentes venatores tanquam leporem cum insequuntur. *Rub. in Annot. ad decis. 632. nu. 142. tom. 3.*
- Doctores non destruendi, sed interpretandi leges habent auctoritatem. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 128. tom. 2.*
- inter Doctores in aliqua questione non potest constitui cōcordia, dum vnusquisque eorum præteritis habere vocem communitatem, cum & veritas vna sit. *Rub. in Annot. decis. 666. numer. 18. tom. 3.*
- Doctores sunt intelligendi secundum iura ab eis allegata. *decis. 675. num. 42. Coccino tom. 3.*
- Doctorem dicta non sunt trahenda ad casus indubitabiles. *decis. 333. num. 16. Vbaldo tom. 3.*
- Doctorem interpretationes, tunc inducunt obligationem, quando eorum communis opinio non venit in interpretationem, quia tunc facit humanam certitudinem. *decis. 312. num. 45. Coccino tom. 2.*
- Doctorem opinionem, quando sunt variz, tunc controuersia facti æquigantur. *decis. 524. nu. 12. Pirouano tom. 3.*
- in Doctorem opinione ea, quæ consistunt, causant errorem iuris valde dubij. *decis. 444. num. 10. & 11. Coccino tom. 2.*
- Doctorem opiniones, vbi sunt variz, & contrariæ, itaue difficulte sit cernere veritatem, tunc melius est litem concordare terminare. *Rub. in Annot. decis. 632. nu. 142. tom. 3.*
- in Doctore illis non est faciendum fundamentum, si conclusionem aliquam tanquam indubitatam non firment, vel si leuiter eam attingant. *Rub. in Annot. decis. 378. num. 16. tom. 2.*
- Doctore frequenter accidere solet, vt dum non speculantur iura, & rationes, vnus post alium errat. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 11. tom. 2.*
- Doctores aliquando imitantur oues, vel græcos, quæ cursum, & volat.

volatum anterioris absque ulteriori investigatione sequun-
tur. *ibid.* num. 11. & 13.
Et hoc non sine rubore plures D.D. faciunt. *ibid.*
Doctoris doctrina, debet intelligi secundum iura ab eo allega-
ta. *decis.* 482. num. 29. *Coccino tom. 2.*
Doctrinatum Bononia, si quis iurauerit recipere, & ibi super-
ueniat pestis, non efficitur perjurus, si alibi illum sumat.
Rub. in Annot. decis. 523. num. 47. *tom. 3.*
Dareus, & non faciens, id quod docet, non solum neminem
corrigit, sed adhuc multos scandalizat. *Rub. in Annot. decis.*
460. num. 77. *tom. 2.*

DOCTRINA.

Doctrina maior arguitur in eo, qui bene respondet in omnibus
rebus petitis quam in eo qui respondet in vna re tantum
quamvis digniori. *decis.* 149. num. 7. *Vbaldo tom. 2.*
Doctrina alicuius insignis Doctoris valde defertur. *decis.* 214.
num. 7. *Sacrato tom. 2.*
Doctrinales interpretationes non inducunt obligationem, quia
non habent potestatem inducendi legem. *decis.* 312. num. 44.
Coccino tom. 2.
Doleri, quis non debet de eo, si habeat remedium in promptum
ad occurrendum malo. *decis.* 721. num. 2. *Vbaldo tom. 3.*

DOLVS.

Dolus est concludenter probandus. *decis.* 662. num. 3. *Merlino tom. 3.*
Dolus non presumitur, dum non docetur de aliquo. *ibid.* num. 4.
Dolus præteritus ex quibus excludatur *decis.* 662. num. 9. & seqq.
Merlino tom. 3.
Dolus præteritus remitti potest. *Rub. in Annot. decis.* 976. nu-
mer. 163. *tom. 2.*
Dolus futurus, ut remittatur, iura id tollere nolunt. *ibid.*
num. 164.
Dolus futurus ne remittatur id suadet publica, & priuata uti-
litas. *ibid.* num. 165.
Dolus futurus, si posset remitti daretur anxia, & occasio delin-
quendi, & furandi. *ibid.*
Dolus non arguitur ex simplici mendacio. *ibid.* num. 12.
Dolo æquiparatur lata culpa. *decis.* 442. numer. 7. *Vbaldo tom. 2.*
Dolo verisimiliter non cadit in pueri tenetia. *decis.* 536.
num. 4. *Pirouano tom. 3.*
Dolus, aut frans non presumitur, quando nullum adeest inte-
resse. *decis.* 243. num. 11. *Verospio tom. 2.*
Dolo malo, ea quæ sunt, non releuant, nec præiudicant tertio.
decis. 675. num. 10. *Coccino tom. 3.*
Dolus tertius non debet annullare contractum. *decis.* 344. num. 24.
Coccino tom. 2.
Dolo & errore stante administrator licet semel reddiderit ra-
tionem tamen cogi potest ad illam de nouo reddendam. *decis.*
143. num. 4. *Dunozetto tom. 2.*
Dolose non censetur aliquid factum, dum non potest considera-
ri lucrum, vel commodum facientis. *dec.* 662. num. 5. *Merlino tom. 3.*

DOMICILIUM.

Domicilium acquiritur ratione residentie, propter necessita-
tem inseruiendi beneficio. *decis.* 573. num. 13. *Pirouano tom. 3.*
per Domicilium contractum in aliqua Ciuitate, quis definit es-
se exter, & incola accidentalis. *ibid.* num. 14.
Domicilium non contrahitur in aliquo loco, ubi quis manet e-
tanta alibi psetem euitandi. *decis.* 670. num. 23. *Pirouano tom. 3.*
Domicilia plura, & diuersa, quis contrahere potest, nempe
ratione originis, & habitationis. *ibid.* num. 24.
Domiciliorum compatibilitate data vnus non euellit aliud.
ibid. num. 25.
Domicilij viri statutum attendi debet in restitutione dotis.
decis. 229. num. 2. & 6. *Manzanedo tom. 2.*
Domicilia duo quando quis habet, tunc ad validitatem matri-
monij sufficit, ut coram alterutro Parocho fuerit contra-
ctum. *decis.* 629. num. 11. *Merlino tom. 3.*
Domicilium in aliquo loco, quis dicitur contraxisse stante eius
animo illud contrahendi, licet ex aliquo accidenti ibi omnia
eius bona asportauerit. *ibidem* num. 12. & 21.
Domicilium statim dicitur contractum non expectato alio tem-
pore, quando adest aperta animi declaratio illum velle
contrahere. *ibid.* num. 13.
Domiciliarius Vrbs, si aliquis sit effectus, an ex hoc desinat esse
Curialis. *decis.* 573. num. 15. *Pirouano tom. 3.*

DOMINIUM.

Dominium aquæ spectat ad eum in cuius fundo illa nascitur.
decis. 222. num. 3. & 4. *Verospio tom. 2.*
Dominium non probatur per actus æquiuocos. *decis.* 32. num. 12.
Verospio sen. tom. 2.
Dominium actu permanens, quilibet, qui præterdit, potior
est quolibet alio creditore. *Rub. in Annot. decis.* 666. num. 112. *tom. 3.*

Dominium aquæ canalisi alicui acquiritur potest ex alluionis be-
neficio. *dec.* 74. num. 4. *Verospio tom. 2.*
Dominium aquæ ex quibus dicatur in aliquem translatum.
decis. 32. num. 9. *Verospio tom. 2.*
Dominium bonorum defuncti transit in heredem. *decis.* 590.
num. 2. *Vbaldo tom. 3.*
Dominium bonorum dotialium, quæ marito æstimata data fue-
runt, manet quasi sub vmbra, donec veniat casus restitutio-
nis dotis, & compertum sit animatus sit soluendo. *Rub. in*
Annot. decis. 666. num. 139. *tom. 2.*
Dominium bonorum fideicommissi subiectorum non est pro-
bandum, quando agitur contra heredem grauatum, vel equi-
sam ab eo habentem. *decis.* 417. num. 9. *Coccino tom. 2.*
Nec est facienda distinctio an habeat causam mediatè, vel
immediatè, quia sufficit etiam habere causam mediatè.
ibid. num. 10.
Dominium ad effectum caducitatis, vel deuolutionis debet ple-
nè, & concludenter probari. *decis.* 281. num. 1. *Verospio tom. 2.*
Dominium ad effectum deuolutionis, non probatur per instru-
mentum concessionis iunctis etiam Canonum, & laudemij
solutionibus, vna cum alijs ad miniculis. *ibid.* num. 2.
Dominij caducitas & priuatio nullo modo potest conuenire
simplici conductori, sed potius emphyteute. *Rub. in Annot. ad*
decis. 420. numer. 71. *tom. 2.*
Dominium canalisi aquæ non probatur ex illius expurgatione,
facta ab eo, qui præterditur dominus. *decis.* 58. num. 9.
Verospio sen. tom. 2.
Dominij conditio, si de eo agatur incidenter, ex quibus satis
dicatur iustificata. *decis.* 728. num. 6. *Merlino tom. 3.*
Dominium, quando agitur ad effectum deuolutionis est plenè
& concludenter probandum. *decis.* 226. num. 4. *Sacrato tom. 2.*
Dominium non probatur ex instrumento locatio num. *ibid.* num. 5.
Dominium ad effectum deuolutionis est concludenter proban-
dum. *decis.* 476. num. 4. *Manzanedo tom. 2.*
Dominium ad deuolutionis effectum non probatur ex instru-
mento inuestitura. *decis.* 597. num. 2. *Manzanedo tom. 3.*
Dominium etiam ad effectum deuolutionis probatur ex instru-
mento inuestitura concurrentibus ad miniculis. *ibid.* num. 3.
Propter antiquitatem temporis, solutio canonum, confessio
instrumentum concessionis, & similia. *ibid.* num. 4.
Dominio directo penes alterum existente hoc arguit impossi-
bilitatem census. *decis.* 510. num. 7. *Pirouano tom. 3.*
Dominij directi virtus semper est in esse, & actu permanentis.
decis. 18. num. 12. *Vbaldo tom. 2.*
Dominium vtile emphyteusis, quando finitur, consolidatur
cum proprietate. *decis.* 21. num. 4. *Dunozetto tom. 2.*
Dominium emphyteusis ad effectum solutionis canonis proba-
tur leuioribus probationibus. *decis.* 479. num. 15. *Vbaldo tom. 2.*
Dominium vtile emphyteusis licet aliquo modo reuertatur ad
dominum directum, tamen emphyteuta non perdit posses-
sionem nisi eijciatur foras. *Rub. in Annot. decis.* 420. num. 52. *tom. 2.*
Dominium vtile illicd cum directo consolidatur ac confundi-
tur, quando emphyteusis est finita, quæ consolidatio ipso iu-
re, nec domini directi scientiam requirit. *Rub. in Annot. decis.*
420. num. 36. & 37. *tom. 2.*
Dominij exceptio, opposita inuestienti dum est clara, ac noto-
ria, est valens ad repellendum eum ab agendo. *Rub. in Annot.*
decis. 420. num. 82. 91. & 93. *tom. 2.*
Dominium, quando deducitur incidenter ad effectum solutio-
nis canonis probatur leuioribus probationibus. *decis.* 29. nu-
mer. 3. *Coccino tom. 2.*
Dominium, quando deducitur incidenter ad effectum solutio-
nis canonum, probari potest ex ipso instrumento concessio-
nis. *decis.* 728. num. 2. *Merlino tom. 3.*
Dominium, quando deducitur incidenter probatur ex confes-
sione emphyteute. *ibid.* num. 3.
Dominium quando deducitur incidenter probatur leuioribus
probationibus. *ibidem* num. 4.
Dominium officij quando dicatur acquisitum illi, de cuius pe-
nijs illud fuit emprum, non autem ei in cuius periculo vix
stat. *decis.* 550. num. 4. *Coccino tom. 3.*
per Dominium subsequens tunc demum confirmatur pignus a
principio inualidum, si in bonis debitoris tempore confirma-
tionis inueniatur. *decis.* 675. num. 31. & 32. *Cocc. tom. 3.*
Dominium pecuniarum sufficit, quod verè, & realiter in impos-
sitione census fuit translatum in impositorem, & hoc potest
fieri etiam per momentaneam solutionem. *decis.* 641. num. 1.
Remboldo tom. 3.
Dominij, & possessionis vera translatio probatur ex clausula ad
haberi, & constituti. *decis.* 492. num. 5. *Vbaldo tom. 2.*
Dominij plena probatio resultat ex propria confessione aduer-
sarij.

farij. *decif. 597. num. 8. Manzano tom. 3.*
 Dominium si incidenter deducatur probatur leuioribus proba-
 tionibus. *decif. 75. num. 11. Verospio tom. 2.*
 Dominium incidenter deductum probatur coniecturis, prout
 quando agitur personali actione l. si quis conductionis C. lo-
 cat. *decif. 611. num. 7. & 8. Pirouano tom. 3.*
 Dominium non probatur per testes deponentes de auditu, &
 credulitate. *decif. 700. num. 3. Verospio tom. 3.*
 Dominium non probatur per illos actus, qui inferunt tantum
 ad possessionem. *decif. 700. num. 4. Verospio tom. 3.*
 Dominium est plenè, & concludenter probandum quando
 agitur ad deuolutionem. *decif. 611. n. 2. Pirouano tom. 3.*
 Dominium non probatur ex locationibus, solutionibus cano-
 num, confessionibus, & similibus, quando agitur de vindic-
 ando vtile dominium. *ibid. num. 4.*
 Dominij probationis substantia, in quo consistat. *ibid. num. 5.*
 Dominium sicuti circa plures actus se extendit, ita etiam ex eis-
 dem potest inferri ad illius probationem, etiam ad effectum
 deuolutionis. *ibid. num. 6.*
 Dominij questionem conductor domino refricare non potest,
 licet possit esse, quod ille potuerit concedere rem alienam.
Rub. in Annot. decif. 420. num. 69. tom. 2.
 Dominium alicuius rei, quando quis sibi reseruauit, ex hoc non
 sequitur, quod habeat facultatem capiendi possessionem,
 propria auctoritate. *dec. 405. n. 6. Merlino tom. 2.*
 Dominium eiusdem rei, potest esse penes duos diuersis ramen
 respectibus. *decif. 222. n. m. 10. Verospio tom. 2.*
 Dominium superueniens debitori, qui obligauit rem bona fi-
 de creditori sub casu, vel conditione de futuro, quando co-
 firmer pignus. *ecif. 675. numer. 36. Coccino tom. 3.*
 Dominium vtile & naturalis possessio in emphyteusi subalter-
 natu directo domino, ac ciuili possessioni. *Rub. in Annot.
decif. 420. numer. 56. tom. 2.*
 Dominium si agatur rei vindicatione, non iustificatur ex pos-
 sessione. *decif. 222. num. 8. Verospio tom. 2.*
 Dominium probatur etiam contra tertium, ex continuatis solu-
 tionibus canonum per spatium 30. annorum, & hoc in vim
 prescriptionis. *decif. 476. nu. 10. Manzano tom. 2.*
 Dominij probatio coadiuuatur ex inscriptione, quæ denotat
 rem esse sub proprietate alicuius. *ibid. num. 11.*
 Dominium etiam ad effectum deuolutionis, probatur ex pluri-
 bus coniecturis si uel iunctis. *ibid. num. 12.*
 Dominium per donationem non probatur, nisi constito de do-
 minio donantis. *decif. 21. num. 10. Dunozeo tom. 2.*
 de Dominio præterito non presumitur in præsens, quando in
 cõtrariu viget magis vrgens præscriptio. *decif. 590. n. 5. Vbaldo tom. 3.*
 Dominij, & hypothecæ exceptio non admittitur in iudicio spo-
 lii. *decif. 117. nu. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Dominium probari potest per enunciatiuas antiquissimas. *decif.
32. num. 5. Verospio sen. tom. 2.*
 Dominium non valet immutari ab aqua superueniente, sed tã-
 tum potest induci seruitus. *decif. 75. num. 8. Verospio tom. 2.*
 Dominij, vt probetur, quid sit de substantia. *decif. 611. n. 14. Pirouano tom. 3.*
 Dominium probatur ex enunciatiuis antiquissimis cum habeat
 vim famæ. *ibid. num. 15.*
 Dominium non concluditur ex confessione, quando emphy-
 teuta recipiendo rem locatam in emphyteusim non fatetur
 locatorem esse dominum. *decif. 611. nu. 11. Pirouano tom. 2.*
 ex Dominiorum separatione, non subuertitur substantia census,
 itaut corruat, vel in alium contractum transeat. *decif. 510.
num. 14. Pirouano tom. 3.*
 Dominium rerum dotalium soluto matrimonio sub alio facto
 hominis transit in mulierem. *Rub. in Annot. decif. 666. n. 148. tom. 3.*
 Dominia rerum nuda voluntate non transferuntur sine tradi-
 tione. *decif. 590. num. 8. Vbaldo tom. 3.*
 Dominium nec per traditionem transfertur, nisi etiam concur-
 rat ritulus, & causa habilis. *ibid. num. 9.*
 Dominium optimè probatur per confessionem iudicalem eius,
 qui rem tenet in emphyteusim. *decif. 476. nu. 6. Manzano tom. 2.*
 Dominium per necesse non inferunt adminicula locationum,
 concessionum, & locationum. *decif. 611. nu. 9. Pirouano tom. 3.*

D O M I N V S.

Dominus aquæ cogi potest eam in proprio etiam fundo vicino
 inferiori vendere, quoties ad flumen illa reditura est. *decif.
58. num. 3. Verospio tom. 2.*
 Dominus recipiendo canonem post incursum caducitatem,
 censetur eam remittere, nec prodest protestatio. *Rub. in An-
notation. ad decif. 542. num. 16. tom. 3.*
 Dominus præsumitur certioratus à suo procuratore, maximeq;
 si sit præsens. *decif. 7. num. 4. Sacrato tom. 2.*
 Dominus præsumitur certioratus à suis ministris de negotijs

ab eis gest. *decif. 197. num. 9. Sacrato tom. 2.*
 sine Domini consensu vassallus potest sibi alium subuassallum
 sibi constituere. *decif. 9. num. 14. Pirouano tom. 2.*
 Domini directi consensus tunc requiritur quando subemphy-
 teuta alienat à se omne ius, quando vero partem sibi re-
 seruauit, tunc consensus primi emphyteute est requi-
 edus. *decif. 8. num. 1. Pirouano tom. 2.*
 Dominus directus inuertiens emptorem bonorum emphyteuti-
 corum ex hoc apparere quod inuitu pecunie soluta fuit
 ista concessio. *decif. 741. num. 8. Merlino tom. 3.*
 Dominus litis quando procurator est effectus non potest reuo-
 cari, limita id si ipse procurator, & aduersarius consentiat.
decif. 282. num. 7. & 8. Remboldo tom. 2.
 Domino directo ratione ciuili possessionis competit spolijs re-
 medium ex remedio, vnde vi, aduersus occupantem vtile
 dominium. *decif. 21. num. 3. Dunozeo tom. 2.*
 Domino directo magis interest emphyteusim potius trāsire ad
 eum, à quo proximior spes est reuersionis, quam ad illu, cuius
 spes reuersionis est remotior. *decif. 741. num. 10. Merlino tom. 3.*
 Dominus directus dicitur appobasse subuassallationem rei em-
 phyteuticæ, dum ab eo, ad cuius fauorem res fuit delibera-
 ta, recepit laudemium. *decif. 350. numer. 3. Coccino tom. 2.*
 Dominus directus non potest intentare remedia possessionis,
 quando claru est, quod linea nō est finita. *decif. 21. num. 6. Dunozeo tom. 2.*
 Dominus directus obtinendo sequestrari pñsiones domus, quia
 emphyteuta non soluit canonem, & inquilini sequestrum
 acceptauerunt. *decif. 719. num. 9. Manzano tom. 3.*
 Quare, si dictas pensiones non exegerit, id sibi, & non emphy-
 teuta debet imputare, & maxime si tunc absētia. *ibid. n. 10.*
 Dominus directus finita emphyteusi potest gratificari vni ex
 filijs, vel descendētibz emphyteutæ, cui magis voluerit.
decif. 107. num. 6. Coccino tom. 2.
 Domini sciencia & patientia requiritur ad præscribendam ser-
 uitutem. *decif. 101. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Domino totius societatis reddendæ sunt rationes societatis.
decif. 273. num. 12. Pirouano tom. 2.
 Domino competit remedium l. si quis conductionis. C. locat. nō
 tantum, quando vassallus est priuatus feudo per sententiam.
Rub. in Annot. decif. 420. num. 75. tom. 2.
 Verum etiam eo casu, quo ipso iure feudo est priuatus. *ibid. n.*
 Domino inuito quis ducere nequit in proprium fundum aqua
 alienam, sed hoc quādo procedat. *dec. 58. n. 4. & 5. Verospio tom. 2.*
 pro Domino procurator potest esse testis, si non sit procurator
 in ea causa, pro qua deponit. *decif. 106. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Dominus negligendo custodiam serui fugitiui, illius possessio-
 nem amittit, postquam ab alio fuit volens apprehensus, si
 cer fecus ante. *decif. 365. num. 2. Merlino tom. 2.*
 Dominus licet transferendo vtrumque dominium in feudatari-
 um faciat contra naturam feudi, non tamen in reliquis de-
 finit esse feudum. *decif. 510. num. 10. Pirouano tom. 3.*
 Dominus olim, & etiam hodie præsumitur talis. *decif. 590.
num. 3. Vbaldo tom. 3.*
 Itaut qui præterit dominium illud fuisse mutatum, & sibi
 communicatum, tenetur id probare. *ibid. num. 4.*
 Dominus potest rem suam condicere à iure, & prædione. *Rub. in
Annot. decif. 420. nu. 79. tom. 2.*
 Domino directo, post lineam finitam, si denegetur ingressus in
 emphyteusi, cū dicatur spoliatus, bene potest resistentes ex-
 pellere, vt suam ciuilem possessionem tueatur. *ibid. num. 79.*

D O M V S.

Domus, quod minetur ruinam, non probatur ex asserctione
 stium deponentium eam esse, vt vulgo dicitur. *romana, gual-
sta, difforme, vecchia, e in alcuni luoghi senza mattoni. decif. 261.
num. 19. Coccino tom. 2.*
 Domus consignatio nō potest dici emptori liberè facta, dum ab
 alio ea fuerit possessa. *decif. 395. num. 10. Remboldo tom. 2.*
 Domum quādo quis habeat, & in ea inhabitat, cum nullo fru-
 ctus ex ea percipiat, ideo non consideratur ad impediendam
 alimentorum petitionem. *decif. 166. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Domum æstimando periti debent habere rationem ad onus su-
 per ea impositum. *decif. 278. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Domum aliquam testes non probant minari ruinam, si referant
 se ad rationes quæ id non concludunt. *decif. 261. n. 20. Coccino tom. 2.*
 Domus an desinat esse hereditaria, si census super ea impositus
 detur alicui insoluitum. *decif. 410. num. 13. Manzano tom. 2.*
 Domus regulariter non solet pati commodam diuisionem. *decif.
192. n. 18. Pirouano tom. 2.*
 Domus, quod esset ruinosa, vt testes probent, qualiter depo-
 nere debeant. *decif. 284. num. 4. & 5. Coccino tom. 2.*
 Domus ad vsum furni, regulariter solent esse in malo statu. *de-
cif. 261. num. 21. Coccino tom. 3.*

Donus, si quod in aliquo sit communis ex quo probetur. *dec. 720. num. 3. & 4. Coccino tom. 3.*

Donus pensiones secundum stylium curiae solent solui de semestribus, in semestrem anticipat, & non per annum integrum. *dec. 624. num. 5. Manzaredo tom. 3.*

Donus possessio quando sumitur, non est necesse ut expellatur conductor, sed sufficit, ut possessionem sponte tradat. *dec. 212. num. 5. Coccino tom. 2.*

Donus suus, si quis praesens nescit, quomodo Ecclesia DEI diligentiam habebit. *Rub. in Annotat. ad dec. 617. num. 9. tom. 13.*

in Dono si quis habeat partem, quando altera pars non est locata, potest totam inhabitare absque solutione pensionis alterius partis. *dec. 217. num. 8. 9. & 99. Remboldo tom. 3.*

Donorum pensiones dicuntur fructus industriales. *dec. 615. num. 2. Manzaredo tom. 3.*

Donorum & aliorum bonorum pensiones de sui natura non sunt fructiferae. *dec. 201. num. 26. Pironano tom. 2.*

DONATIO.

Donatio facta absenti, & sine stipulatione, & clausula constitutionis, & iuramento, videtur inualida. *dec. 716. numer. 15. Vbaldo tom. 3.*

in Donatione facta absenti, requiritur acceptatio saltem ad effectum acquisitionis domini, & possessionis. *dec. 716. num. 16. Vbaldo tom. 3.*

Donatio quando est facta absenti, cum imbreuiatura, ea venit legenda, me Notario stipulante. *dec. 421. numer. 9. & 14. Vbaldo tom. 2.*

Donatarij absenti acceptatio non est necessaria ad acquirendum ius, & actionem in re donata. *dec. 428. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Donatio facta absenti stipulante Notario, sine dubio valida est, saltem ad effectum ut reuocari non possit. *ibid. n. 6.*

Donatio facta absenti stipulante Notario, etiam non confito de acceptatione donatarij, nec tacite, nec expresse potest reuocari. *ibid. num. 7.*

Donatio facta absenti absque stipulatione Notarij, est inualida. *ibid. num. 2.*

Donatio facta absenti per stipulationem Notarij, ut valeat, debet constare de acceptatione, & effectuatione eiusdem. *ibid. num. 3.*

Donatio facta absenti, & sine stipulatione, & clausula constitutionis, & iuramento, est inualida. *dec. 421. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Donatio quae est valide facta absenti, ut sublineatur debet doceri de acceptatione, & effectuatione. *ibid. num. 2.*

Donatio facta de bonis in loco alicuius Ciuitatis, bene potest comprehendere bona sita in Castro dictae Ciuitatis. *dec. 716. num. 3. Vbaldo tom. 3.*

Donatio dicitur immoderata si sit omnium bonorum. *dec. 560. num. 3. Manzaredo tom. 3.*

Donatio facta à Clerico in infirmitate constituto, quando est immoderata, non substat, etiam si facta sit ad pios vsus. *ibid. num. 3. & 13.*

Donatio, si sit facta omnium bonorum & cum verbis vniuersalibus, ea non est restringenda ad certa bona. *dec. 377. n. 7. & 8. Manzaredo tom. 3.*

Donatio generalis omnium bonorum argui potest omnia comprehendere, quando donatarius se obligauit ad alimenta praestanda donanti. *ibid. num. 9.*

de Donationis acceptatione non est querendum quando sumus in illis casibus, in quibus dominium rei donatae ipso iure transit in donatarios. *dec. 601. num. 18. Pironano tom. 3.*

Donatio est condicionalis, quando fuit donatum aliquid, in casu quo donator siue filijs moreretur. *dec. 419. num. 4. Manzaredo tom. 2.*

Donatio in dubio non praesumitur. *dec. 108. numer. 24. Vbaldo tom. 2.*

Donatio, ut excludatur, in dubio capienda est omnis interpretatio. *dec. 325. num. 2. Manzaredo tom. 2.*

Donatio non potest dici pura, & gratuita, si sit correspectiua. *dec. 318. numer. 18. Manzaredo tom. 2.*

in Donatione etiam correspectiua potest dari de lesione. *ibid.*

Donatio an sit correspectiua, necne id bene colligitur ex leatura instrumenti. *ibid. num. 20. & 22.*

Donatio, quando apparet, quod est correspectiua, tunc parum iuuat verba illa posita ex instrumento, & mera liberalitate simpliciter, & gratis donat &c. *dec. 318. num. 23. Manzaredo tom. 2.*

Quia Notarij verba ista ex quodam solito solent apponere in quolibet donatione. *ibid.*

Donatio sine dubio dicitur correspectiua, quando donans verisimiliter non donasset, si certum quid ei non fuisset datum. *ibid. num. 24.*

Donatio, licet in dubio non praesumatur, tamen ab ista regula receditur ex coniecturis. *ibid. num. 11.*

Donatio ut ex coniecturis praesumatur, debet ex facto colligi. *ibid. num. 12.*

Donationem testes non probant, dum de simplici voluntate donandi deponunt. *ibidem num. 13.*

Donatio facta in fraudem fisci, non est ipso iure nulla, sed venit rescindenda. *dec. 179. num. 22. Sacrato tom. 2.*

Donatio in fraudem fisci duplici modo fit. *ibid.*

Primus est, quando donans intendit vere, & proprie donare ad effectum, ut bona potius habeat donatarius, quam fiscus, & tunc procedit opinio, de qua *ibid. num. 22. & 23.*

Secundus est, quando donans non intendit proprie donare, sed tantum simulare donationem, ad effectum equitandi confiscationem, & isto casu donatio est ipso iure nulla. *ibidem num. 24.*

Donans sine insinuatione, non potest cogi, ut insinuet. *dec. 456. num. 10. Manzaredo tom. 2.*

Donatio est nulla ex defectu insinuationis. *dec. 682. num. 2. Sacrato tom. 3.*

Donatio est nulla ex defectu insinuationis, intellige, quo ad excessum, & ideo tenet pro summa 500, scutorum. *ibidem num. 3.*

in Donatione non consideratur lesio, cum ex se, sit actus laeuius. *dec. 130. num. 5. Manzaredo tom. 2.*

in Donatione etiam consideratur lesio, quando interuenit dolus. *ibid. num. 6.*

in Donatione correspectiua bene potest considerari lesio. *ibid. num. 7.*

Donatio facta contemplatione futuri matrimonij, ut non subiacet vti insinuationis saepe saepius tenuit Rota. *dec. 460. n. 5. & 13. Remboldo tom. 2.*

Donatio facta contemplatione matrimonij tunc multo minus insinuanda venit, quando in ea constituta fuit primogenitura. *ibid. num. 6.*

Donatio non subiacet statuto requirenti certas solemnitates, quando fuit adiectum aliquod onus, etiam si onus concernat commodum solius donatarij. *ibid. num. 7.*

Donatio facta contemplatione matrimonij, tunc multo minus eger insinuatione, quando fuit facta in ipso matrimonio. *ibid. num. 8.*

Donatio quando est facta in ipso matrimonio non dicitur proprie donatio, sed potius contractus quidam innominatus. *ibid. num. 9.*

Quae donatio, nisi effectum suum sortiretur coniuges decepti, remaneret, qui alias non nupserunt, & ideo in ea nullas solemnitates est necessaria. *ibid. num. 10.*

Donatio facta à minore est insinuanda, licet sit facta contemplatione futuri matrimonij. *dec. 460. num. 14. Remboldo tom. 2.*

in Donatione causa mortis, licet apponatur pactum, ut illa remaneat irrevocabilis, non autem exiit natura donationis causa mortis. *dec. 510. num. 15. Pironano tom. 3.*

Donatio causa mortis, licet sit de sui natura reuocabilis, transit tamen in donationem irrevocabilem inter viuos quando donans voluit facere actum omni meliori modo. *dec. 463. num. 20. Manzaredo tom. 2.*

Donatio causa mortis validius non potest substat, quam tanquam donatio inter viuos, quae est irrevocabilis. *ibid. num. 21.*

Donatio causa mortis licet semper possit reuocari, tamen quando est facta per viam contractus, nullatenus reuocari potest. *dec. 326. num. 30. Remboldo tom. 2.*

Donatio officij nequaquam praesumitur ex emptione facta de eo in vita alicuius. *dec. 550. num. 15. Coccino tom. 3.*

Donatio praesumitur simulata, si donans remansit in bonorum donatorum possessione post donationem. *dec. 179. num. 13. & 16. Sacrato tom. 2.*

Donatio praesumitur simulata, quando quis est plenus rixis, & inimicitijs, & donat ad effectum euitandi confiscationes, si aliquid delictum sequeretur. *dec. 179. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Donatio ut valida sit, debent seruari solemnitates in ea requisitae à statutis. *dec. 550. num. 24. Coccino tom. 3.*

Donatio inter virum, & uxorem est prohibita. *dec. 392. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

Donatio, quod sit pura, & inter viuos, & non causa mortis, ex quibus optime saluetur. *dec. 675. num. 46. Coccino tom. 3.*

Donatio inter viuos facta contemplatione matrimonij per partem in filium, si facta existat in contractu matrimonij, est pars

pars ipsius contractus, & cum eo confunditur. *decif. 493. num. 16. 11. & 12. Cocino tom. 2.*

Donatio qualibet de iure facta ab ingrediente Monasterium, de iure intelligitur facta, quatenus in eodem monasterio profiteatur. *decif. 325. num. 7. Manzanedo tom. 2.*

Donationes factae ante susceptionem habitus, etiam intuitu professionis non sunt nullae, ex decreto Conc. Trid. c. 13. de regul. sess. 25. *ibid. num. 8.*

Donatio, quod non sit nulla, & habeat in se conditionem, si donans faciat professionem in Monasterio, haec duo sunt valde inter se diuersa. *ibid. num. 9.*

Donationem, quando quis intendebat facere sub conditione, non attenditur quicquid dixit, cum id semper intelligatur, dummodo conditio illa purificetur. *ibid. num. 10.*

Donandi animus non negatur adesse in donante sub conditione, sed bene eius mens dicitur cessare, si evanescat conditio. *ibid. num. 11.*

Donatio, quando certa ex causa fuit facta si ea secuta non fuerit, donatio ipso iure resoluitur. *decif. 331. num. 11. Remboldo tom. 2.*

Donatio facta sub certa causa, donec ea durat, donator non potest reuocare dictam donationem. *decif. 331. num. 16. Remboldo tom. 2.*

Donatio quando est facta alicui, & ipse se obliget ad aliquid praestandum donanti, ista obligatio dicitur corresponsiva ad dictam donationem. *decif. 377. num. 10. Manzanedo tom. 2.*

Donatio non praesumitur ex eo solum, quod nomen alterius sit in instrumento inscriptum, & sic res nomine alterius fuerit empti, etiam si adsit coniunctio sanguinis, si non agatur de descendens. *decif. 550. num. 17. Cocino tom. 3.*

Donatio praesumitur ratione necessitudinis, & coniunctionis, & praecedentium meritorum, & dilectionis personae. *ibid. num. 18.*

Donatio simplex facta in diem, de ea disponi potest, quando cessit dies. *decif. 614. num. 60. Cocino tom. 3.*

Donatio prima per secundam dicitur reuocata, si in ista adfuit clausula constituti. *decif. 716. num. 18. Vbaldo tom. 3.*

Donatio secunda, si habeat constitutum, an reuocet primam, quae eo caret. *decif. 428. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

Donatio, quando sit coniuncta personae late debet interpretari. *decif. 716. num. 9. Vbaldo tom. 3.*

Donatio ratione coniunctionis sanguinis praesumitur. *ibidem num. 16.*

Donatio fieri nequit sine consensu donantis. *decif. 233. num. 9. Sacro tom. 2.*

Donatio si sit facta sub conditione, ea non eueniente, cessat donatio. *decif. 331. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Donatio non potest dici, quod sit acceptata, si facta sit ab impotenti. *decif. 294. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Donatio ut dicatur valida filijs nascituris sufficit stipulatio Notarii. *decif. 294. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Donatio non praesumitur, ubi qualibet alia causa considerari poterit. *decif. 660. num. 6. Pironano tom. 3.*

Donatio non praesumitur, cum nemo praesumatur iactare suum. *decif. 550. num. 10. Cocino tom. 3.*

Donatio non praesumitur, & praesertim in muliere. *decif. 325. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Donatio cum non praesumatur, ideo concludenter, est probanda. *ibidem.*

Donatio iurata non tenet, quando statutum praesumit donationem factam, non seruatis solemnitatibus, esse fictitiu factam. *decif. 293. num. 5. Manzanedo tom. 2.*

Donatio satis dicitur probata per instrumentum, quod facit probationem probatam. *decif. 460. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Donatio est nulla ex defectu insinuationis. *ibid. num. 2.*

Donatio facta contemplatione futuri matrimonij, an ad eius validitatem sit necessaria insinuatio, alij enim DD. tenent affirmatiuam, alij vero negatiuam partem sublinent. *ibid. num. 3. & 4.*

Donatio si sit facta infantibus ex stipulatione Notarii eis acquiritur dominium. *decif. 294. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Donatio facilius praesumitur vera, quando est facta coniuncto, quam quando est facta extraneo. *decif. 179. num. 9. Sacro tom. 2.*

Donatio excedens summam 500. solidorum est nulla. *decif. 456. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Donatio, quando est nulla, a donante potest quodcumque reuocari. *ibid. num. 2. & 5.*

Donatio facta non seruata forma statuti, est nulla, & si eius vigore relaxatum sit mandatum, est reuocandum. *decif. 293. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Donatio de iure non praesumitur. *decif. 136. num. 8. Manzanedo tom. 2.*

Donatio inter virum, & uxorem est prohibita. *ibid. num. 8.*

Donatio si dicatur facta ex mera liberalitate donantis, ex hoc excluditur alia causa. *decif. 740. num. 2. Merlino tom. 3.*

Donatio de sui natura est laeua. *decif. 318. num. 16. Manzanedo tom. 2.*

In Donatione non potest dari de inobseruantia, quando ab ea numquam fuit reclamatum. *decif. 682. num. 2. Sacro tom. 2.*

Donationem reuocandi habent facultatem, potest eam reuocare, quamuis valide sit facta. *decif. 456. num. 13. Manzanedo tom. 2.*

per donationem non probatur dominium nisi constet de dominio donantis. *decif. 21. num. 10. Donozero tom. 2.*

Donatione, si quis nitatur, tenetur exhibere donationem validam, etiam cum solemnitate extrinseca. *decif. 740. num. 1. Merlino tom. 3.*

In Donatione non est discutiendum, an aliquid comprehendatur, dum ipsa donatio non subsistit. *decif. 428. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Donatio facta absenti stipulante Notario, nullatenus potest reuocari per secundam donationem, nec per alienationem. *decif. 428. num. 15. & 7. Vbaldo tom. 2.*

In Donatione lex praesumit abesse consensum donantis, donec insinuatio superueniat. *decif. 456. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

Donationis contractus si sit nullus, nullius roboris erit clausula constituti. *decif. 740. num. 28. Merlino tom. 3.*

Donationes, quando sunt simulatae requirunt magnam confidentiam. *decif. 179. num. 7. Sacro tom. 2.*

Donationis natura est, quod verè bona donata transeant ad donatarium, & exeant de manu donantis. *ibid.*

Donationes, quando sunt Ferrariae sunt denunciandae Gabelarijs, alias nullae, inuolidae, & nullius roboris ipso iure sunt. *decif. 740. num. 18. Merlino tom. 3.*

Donare non potest Procurator sine speciali mandato. *decif. 31. num. 17. Sacro tom. 2.*

Donari potest res aliena. *decif. 21. num. 11. Donozero tom. 2.*

Donans omnia sua bona praesentia, & futura, sub ea donatione quid comprehendatur. *decif. 550. num. 8. Cocino tom. 3.*

Donans aliquid filio, contemplatione ipsius patris, haec bona sic donata, tamquam bona profecticia ad eundem solum spectant. *decif. 561. num. 59. Merlino tom. 3.*

Donantis intentio, quando fuit donandi sub conditione, si ea evanuerit, donatio non debetur. *decif. 325. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

Donantis voluntas necesse est, ut executioni demandetur. *decif. 561. num. 63. Merlino tom. 3.*

Donatarius, quod habuerit scientiam simulationis donationis, ex quo arguatur. *decif. 233. num. 10. & 11. Sacro tom. 2.*

Donatarius non praesumitur se voluisse in magna quantitate obligare pro donante, si donatio quid modicum comprehendere. *decif. 377. num. 11. Manzanedo tom. 2.*

In Donatario praesumpta scientia donationis habetur loco acceptationis. *decif. 428. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Donator quoties ignorat a principio id, quod donat, dicitur laesus. *decif. 130. num. 8. Manz. tom. 2.*

Donator, quid voluerit donare, bene colligitur ex qualitate oneris iniuncti. *decif. 716. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

Donator, quando declarat, quod cessante causa donationis cessaret quoque donatio, signum est eo casu habuisse donationem pro reuocata, itaque eueniente casu non est necesse, ut eam expresse reuocet. *decif. 331. num. 13. Remboldo tom. 2.*

Et quid si apposuerit clausulas, quae donotene donationem esse tunc reuocandam. *ibid. num. 13.*

D O S.

Dotis confessio facta a marito ad effectum donandi uxori occasione matrimonij, soluto matrimonio debetur uxori. *dec. 60. num. 6. Sacro tom. 2.*

Dotis creditum non probatur per instrumentum confessionis de recepto. *decif. 634. num. 5. Manz. tom. 3.*

Dos, quando est data aestimata, tunc multò magis est facienda restitutio in pecunia, si d. dos fuerit data ad riscum, & periculum viri. *decif. 207. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Dos, quando datur in bonis aestimatis tunc d. bona spectant ad virum, & non ad uxorem. *decif. 470. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Limita hoc nisi aestimatio facta fuerit ad alium effectum, videlicet ad dignoscendum valorem. vide *num. 7. decif. 470. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

In Dotem quoties datur res aestimata minori precio, quam valeat, aestimatio tunc non facit emptionem. *ibid. num. 8. Dos.*

- Dos* fauor magna est. *Rub. in annot. ad decif. 666. num. 48.*
tom. 3.
Doti non ita est fauendum, vt aliquid, contra iusticiam fiat.
ibid. num. 49.
Dotis fauore ius quæritum intrat in vim stipulationis legalis.
decif. 374. num. 9. Merlino tom. 3.
Dotis fauore ius quæritum stipulatur quare à lege videatur inducitur.
decif. 105. nu. 57. Vbaldo tom. 2.
Doti fauore minor potest contrahere sine solemnitatibus, & idem est de sponsalicia largitione propter coherentiam. *dec. 60. num. 9. & 10. Sacrate tom. 2.*
Dotis fauore speciale est, vt eius contemplatione ius quæritur absenti. *decif. 497. numer. 7. Merlino tom. 2.*
Dotis fauore filie ex promissione patris, statim etiam filia ignorante, & absente, ipso iure inducitur tacita legalis stipulatio. *ibid. num. 10.*
Dotis fauore verba non sunt rigorose sumenda, sed potius benigne interpretanda. *decif. 639. num. 10. Mazz. tom. 3.*
Doti promissio licet sit facta in pecunia, tamen dum obligatio soluendi est facta in bonis, tunc d. obligatio attendi debet. *ibid. num. 11.*
Doti pacta, quando dicantur inita potius fauore eius, qui dotem promissit, quam eius, qui uxorem duxit. *ibid. num. 12.*
Dotis fructus, vt debeantur tria requiruntur, promissio dotis, matrimonium, & sustentatio onerum. *decif. 607. num. 23. Coccino tom. 3.*
Dotis fructus debeantur si fuerint promissi & multo magis si iudicialiter fuerint petiti, & onera matrimonij sustentata. *decif. 44. nu. 10. Verosio tom. 2.*
Dotis fructus debeantur mulieri post iudicalem interpellationem ad rationem seu totum septem cum dimidio, etiam quod habeat pignus dotale, vt disponit Statutum Vrbis lib. 1. cap. 137. *decif. 607. nu. 24. Coccino tom. 3.*
Dotis fructus, principale requisitum, quare debeantur, est matrimonium, adeoque eo soluto, amplius percipi non possunt. *ibid. num. 14.*
Dotis fructus cum succedant loco alimentorum, possunt peti via executiua, quamuis in instrumeto dotali desideretur obligatio. *Rub. in annot. ad decif. 666. num. 17. tom. 3.*
Dotis fructus si per sexdecim annos non fuerint petiti intrat prescriptio Statutaria Vrbis. *decif. 671. numer. 2. Remboldo tom. 3.*
Dotis fructus per viduam post annum luctus percepti, cedunt in extinctionem ipsius dotis. *decif. 153. numer. 2. Remboldo tom. 2.*
Dotis fructus, si matrimonio dissoluto, soluerentur, esset usura. *decif. 607. num. 57. Coccino tom. 3.*
Dotis non soluta fructus regulariter solent taxari ad quinque pro centenario. *decif. 398. num. 46. Coccino tom. 2.*
Dotis fructus soluto matrimonio, nec debentur vigore pacti, quicquid stat. in appendic. ad discept. 427. & discept. 420. & decif. in causa Tiburtina dotis. *decif. 607. num. 55. Coccino tom. 3.*
Dotis fructus regulariter pertinent ad maritum sustinentem onera matrimonij. *decif. 195. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
Dotis fructus debentur marito sustinenti onera matrimonij. *decif. 398. num. 41. Coccino tom. 2.*
Dotis fructus debentur ad rationem quinque pro centenario, ubi non adest statutum particulare, vel consuetudo super hoc specialis. *decif. 736. num. 4. Pirouano tom. 3.*
Dotis fructus si vidua ab hereditibus marito per tot annos fuerint prestati ex tali prastatione quid arguatur. *decif. 133. num. 17. Remboldo tom. 2.*
Dotis fructus soluto matrimonio non debentur quamuis ex dicto matrimonio supersint filij. *dec. 607. num. 18. Coccino tom. 3.*
Dotis fructus non debentur viduæ de iure communi, & si eos exigit computantur in sortem. *ibid. num. 19.*
Dotis fructus vt debeantur ob retardatam solutionem dotis, duo copulatiue requiruntur. *decif. 398. num. 38. Coccino tom. 2.*
Primo, quod mulier fecerit diligencias pro habenda dote. *ibid. nu. 39.*
Secundo, quod aliunde non habeat, unde viuere possit. *ibid. num. 40.*
Dotis fructus marito eo ipso debentur, quod sustinet onera matrimonij, & hoc siue dos fuerit promissa in res, siue in quantitate. *decif. 182. nu. 1. Remboldo tom. 2.*
Sed hoc procedit, quando dos fuit promissa marito, & secus vero si uxori, quia tunc requiritur interpellatio. *ibid. num. 2. & 4.*
Dotis fructus si fuerint conuentum, vt etiam soluto matrimonio soluerentur nulliter efficitur conuentum. *decif. 607. nu. 63. Coccino tom. 3.*
Dotis fructus debentur viro dissoluto matrimonio per mortem uxoris, & extant filij. *ibid. num. 38.*
Dotis fructus, si hæredes mariti per longum tempus soluerint viduæ, videntur facti debitum, & quid aliud. *decif. 153. nu. 28. Remboldo tom. 2.*
Dotis non soluta fructus constante matrimonio sunt soluendi & maxime stante pacto. *decif. 607. nu. 4. Coccino tom. 3.*
pro Dotis fructibus restituendis non possunt alienari bona fideicommissio subiecta, sed huic opinioni nonnulli Doctores contradicunt. *ibid. num. 6.*
Et vide distinctionem Bufarij. *ibid.*
Dotis fructus promissi omnino soluendi sunt, & in subsidium debentur ex fructibus bonorum subiectorum fideicommissio. *ibid. num. 7.*
Dotis hypotheca præferatur hypothecis anterioribus. *Rub. in Annot. decif. 666. num. 27. tom. 3.*
Dotis hypotheca non præferatur creditoribus anterioribus habentibus expressam hypothecam, ita vt hoc casu ratio temporis sit habenda. *ibid. num. 28.*
Et ista opinio verior, & receptior, summaque nititur æquitate. *ibid.*
Dotis hypotheca, quod non præferatur hypothecæ expressæ anteriori, est opinio defensa à I. C. magna scientiæ, auctori- tatisque maximæ. *Rub. in annot. ad decif. 666. num. 78. tom. 3.*
Dotalis hypotheca posterior, vt minime præferatur expressæ hypothecæ anteriori, non semel iudicauit Rota Romana. *ibid. num. 95.*
Et hanc opinionem tamquam veriolem iudicauit. *ibid.*
ex Dotis augmento non quæritur ius patronatus. *decif. 27. num. 18. Dunozero tom. 2.*
Dotis instrumentum quando dicatur non habuisse effectum. *decif. 154. num. 5. Dunozero tom. 2.*
Dos an succedat loco legitimæ. *decif. 83. num. 9. Sacrate tom. 2.*
Dos debet consistere ad solam legitimam. *decif. 41. num. 9. Sacrate tom. 2.*
Dos habetur loco legitimæ, siue debita ex bonis paternis. *Rub. in Annot. decif. 460. num. 216. tom. 2.*
Dos, quando datur marito æstimatæ ex ipsa æstimatione insurgit quadam venditio inter coniuges, & quomodo, & quid inde sequatur. *Rub. in annot. ad decif. 666. num. 142. 143. & 144. tom. 3.*
Dos à marito non præsumitur alienata, stantibus pactis appo- sitis in instrumentis dotalibus, vt non possint bona dotalia alienari. *decif. 141. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
Sed hæc præsumptio quando cesset. *ibid.*
pro Dote promissa marito regulariter non competit actio vxori. *decif. 105. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
Dotem quando maritus promittit restituere in eisdem corpo- ribus hæreditarijs, tunc quamuis bona fuerint data æstima- ta tamen habentur pro æstimationis. *decif. 14. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
Dos soluto matrimonio reuertitur ad patrem dotantem. *decif. 604. numer. 1. Mazzanedo tom. 3.*
pro Dotis residuo maritus mortuæ vxore non potest agere con- tra tunc reuertitur ad eum. *ibid. num. 2.*
Dos soluto matrimonio reuertitur ad patrem dotantem. *decif. 340. numer. 8. Mazzanedo tom. 3.*
Dos matrimonij spiritualis, & carnalis non iudicantur ad im- paria. *decif. 398. numer. 44. Coccino tom. 2.*
Doti matrimonij carnalis ille fauor, qui tribuitur, tribuitur quoque spirituali, dum non militat diuersa ratio. *ibid. num. 45.*
Dos soluto matrimonio per mortem viri, reuertitur ad patrem vxoris, quam tamen tenetur conservare pro filia, quatenus secundo nubere velit. *decif. 108. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
*Ideo*que pater non potest eam alienare, & hoc tamen non sequitur, quod filia habeat actionem pro dote contra pa- trem, vel eius bona sint hypothecata. *ibid. num. 10.*
Dotem mulier petens sibi restituere, dicitur actrix. *decif. 56. nu. 4. Vbaldo tom. 2.*
præter Dotem mulier non præsumitur aliud habere. *decif. 166. numer. 1. Remboldo tom. 2.*
ad Dotem si mulier agat, vt consequatur alimenta, verumque debet probare, scilicet paupertatem & bonum ius. *ibid. num. 2.*
Dos, sub dispositionibus generalibus, dum non est specialiter privilegiata, si non comprehenderetur confunderetur plu- ra iura, plurimæque absurda sequerentur. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 26. tom. 2.*

- Dos, si sub dispositionibus generalibus non comprehenderetur, frustra laborasset DD. in enumeratione privilegiorum dotalem. *ibid.*
- Quia si fuisset asserere, dotem esse exemptam ab omnibus legibus, & statutis generalibus loquantibus. *ibid. num. 27.*
- Dotium privilegiorum impenitus esset aceruus si ab omnibus regulis dos esset exempta. *ibid. num. 28.*
- Dotium favore saepe Legislatores severitatem legum emolliunt sunt & sic apparet non ab omnibus regulis dotem esse exemptum. *ibid.*
- Dos, quatenus sit in pluribus casibus privilegiata, non ex hoc sumi debet argumentum ad firmandum dotem esse exemptam ab omnibus regulis, & sic vulnerare totum ius commune. *ibid. num. 24.*
- Dotis privilegia non debent excludere provisionem hominis, & expressam conventionem temporis prerogativa firmatam. *Rub. in annot. ad decis. 666. num. 106. tom. 3.*
- Dos, dum est specialiter privilegiata, non comprehenditur sub statuto generaliter loquente. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 7. tom. 2.*
- Dos, dum non est specialiter privilegiata, ut non comprehendatur sub lege generali, omnes illi Doctores qui hanc opinionem tenent ridiculi sunt. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 10. tom. 2.*
- Dos, quod nisi sit specialiter privilegiata, comprehendatur sub dispositionibus generalibus, ista opinio a pluribus DD. inuicta fuit defensa. *ibid. num. 39.*
- Et sic innumeri consulti responderunt. *ibid. num. 40.*
- Nec in diversis Orbis Tribunalibus fuit iudicatum, & praesertim in Rota Marchiae. *ibid. num. 41.*
- In Rota Lucensi. *ibid. num. 42.*
- In Foro Fluzanensi. *ibid.*
- In Senatu Mantuano. *ibid. num. 43.*
- In Senatu Pedemontano. *ibid. num. 44.*
- In Rota Florentina. *ibid. num. 45.*
- In Rota Perusina. *ibid. num. 46.*
- In Regio Consilio Neapolitano. *ibid. num. 47.*
- In Regio Tribunali Siciliae. *ibid. num. 48.*
- In Audientia Barensi. & *ibid. num. 49.*
- In Supremo Orbis Tribunali, nempe in Rota Romana. *ibid. num. 50.*
- Dos non reperitur specialiter privilegiata, ut minor possit pro illa sine solemnitatibus se obligare. *ibid. num. 51.*
- Ideoque comprehenditur sub statutis generaliter, prohibentibus illius obligationem, sine certis solemnitatibus. *ibid. num. 51. & 210.*
- Ob Dotis privilegium de bonis parentum filiae etiam ultra legitimum consequuntur stante auctoritate res. quae, C. comm. de legat. *decis. 16. numer. 13. Verosipio tom. 2.*
- Dotis privilegia cum competant uxori, ideo ea mortua, non transeunt in eius haereditatem. *decis. 590. numer. 21. Vbaldo tom. 3.*
- Et Bart. dum dixit id habere locum quo ad haereditates extraneos, secus vero quoad filios, in hoc tamen est a pluribus DD. reiectus. *ibid.*
- Dos reperitur privilegiata in multis casibus, ergo debet etiam censeri privilegiata in alijs casibus non expressis, inualida est consequentia. *Rub. in annot. ad decis. 460. numer. 31. tom. 2.*
- Dos in omnibus casibus, in quibus non est privilegiata, in illis standum est regulis generalibus. *ibid. num. 32.*
- Dotis promissio, quando praecessit, & postmodum sequatur confessio receptionis, talis promissio probat etiam praesudicium creditorum. *decis. 232. num. 1. 15. & 16. Coccino tom. 2.*
- Et quid si maritus tempore confessionis erat debitor insolvens. *ibid. num. 2. & 9.*
- Dotis promissio, si fuerit facta in pecunia numerata, & assignatus fundus estimatus, tunc ille fundus desinit esse dotalis. *decis. 145. num. 1. Saccrato tom. 2.*
- Dotis promissio, quando praecedat, & subsequatur confessio, illa probat etiam in praesudicium creditorum. *decis. 543. num. 1. Coccino tom. 3.*
- Acqua regula tamen recedat, quando concurrunt praesumptiones, quod confessio fuerit facta in fraudem. *ibid. num. 2.*
- Dotis receptae confessio, ubi praecessit promissio, licet tollat praesumptionem donationis, & exceptionem non numerata pecunia, non tamen tollit praesumptionem fraudis commissae in praesudicium creditorum. *decis. 543. numer. 3. Coccino tom. 3.*
- pro Dotis sua recuperatione vxor in subsidium potest agere contra fundum dotalem datum marito prout estimacione. *decis. 145. num. 6. & 11. Saccrato tom. 2.*
- In dote repetenda attendi debet domicilium viri. *decis. 41. num. 20. Coccino tom. 3.*
- In Dote repetenda licet attendatur domicilium viri, tamen ista regula fallit, quando illa debet exigi propter aliquod accidentis extra naturam contractus. *ibid. num. 21.*
- Quia tunc attenditur locus, ubi reperitur vir tempore perpetrationis. *ibid.*
- Dotis restitutioni non est amplius locus post lapsum quadriennium, & hoc secundum ius commune, sufficit tamen intra illud tempus fuerit petita. *decis. 604. numer. 13. Manzano tom. 3.*
- Dos si sit restituenda uxori in eisdem corporibus hereditarijs, an estimatio bonorum hoc casu faciat emptionem. *decis. 14. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Dotis restitutio, quando est facienda in aliquo loco tunc non sufficit, quod maritus possideat aliunde. *decis. 742. num. 30. Coccino tom. 3.*
- ad Dotis restitutionem maritus si se obligaverit obligando omnia bona sua in forma Camerae, tunc eueniente casu restitutionis dotis agi potest contra praedia quae fuerunt in eius bonis. *decis. 280. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Dotes restituuntur per realem numerationem, seu consignationem bonorum, non autem per mandata ad numerandum, vel consignandum. *decis. 335. num. 5. Remboldo tom. 2.*
- Dos, quando est restituta amplius non debentur alimenta, nec usufructus. *ibid. num. 6.*
- Dos est restituenda patri, licet restitutio erat facienda patri, & filiae, quando de tempore restitutionis pater tantum superavit. *decis. 694. num. 9. Manzano tom. 3.*
- In Dotis restitutione attendendum est statutum domicilij viri. *decis. 174. numer. 6. Manzano tom. 2.*
- Dotem restituere plenè, & integrè promittens, ac renuncians omni iuris, legum, & statutorum auxilio, hoc casu non potest inuiri beneficio statuti de lucro dotali. *decis. 174. numer. 1. Manzano tom. 2.*
- circa Dotis restitutionis modum, quando non sit disputandum. *decis. 561. num. 19. Vbaldo tom. 3.*
- Dos, dum soluenda erat in scutis aureis, & maritus contentus fuit eam recipere in scutis monetæ, ex hoc non tollitur, quod non esset soluenda in scutis auri. *decis. 412. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Dotes, quando soluuntur, solent in tuto collatori, ut inter alios oneribus matrimonij, & hoc maxime si maritus sit vere alieno grauatus. *decis. 239. num. 14. Coccino tom. 2.*
- Dotis promissio si praecesserit, & sequatur confessio eius receptionis, an ea prauidetur creditoribus, sunt tres opiniones. *ibid. num. 15. & 16.*
- In Dotis solutione, quando aliquid est adimplendum fauore mulieris, tunc ea iuscia non potest prauideri. *decis. 491. num. 13. Merlino tom. 2.*
- Dos non praesumitur fuisse soluta, si sponsalia fuerunt dissoluta, & maxime si orta sint lites, & inimicitiae. *ibid. num. 10. Saccrato tom. 2.*
- Dos non praesumitur soluta absque quietantia. *ibid. num. 10.*
- Dotis solutio dicitur consistere ex confessione de recepto, statim praecedente constitutione d. dotis. *decis. 60. num. 1. Saccrato tom. 2.*
- Et hoc multo magis procedit, quando aliqua solutiones verificentur. *ibid. num. 2.*
- Dotis titulus, si extinguitur, fructus non possunt amplius solui pro interesse matrimonij, sed simpliciter pro viura. *decis. 609. num. 16. Coccino tom. 3.*
- Dotis debitum soluto matrimonio vertitur in mutuum patris, & sic non debetur interesse. *ibid. num. 17.*
- Dos vxoris non comprehenditur in generali obligatione mariti. *decis. 657. numer. 15. Remboldo tom. 3.*
- Dos, quando assignatur uxori, ob vergentiam mariti ad inopiam, an penes ipsam dicatur facta sequestratio d. dotis, & non dotis, minime. *decis. 613. num. 2. Manzano tom. 3.*
- Itaque fructus qui supersunt deductis alimentis pro vxore spectant ad creditores mariti. *ibid. num. 30.*
- sine Dote & consensu patris potest esse matrimonium. *decis. 118. Saccrato tom. 2.*
- pro Dotis residuo quod aliquid fuerit datum, ex quo appareat. *decis. 699. num. 1. Saccrato tom. 3.*
- Dotem, quando quis restituit, non praesumitur voluisse iterum eam soluere. *ibid. num. 2.*

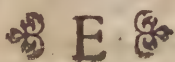

Dotis causa non censetur minus favorabilis, quam causa alimenteriorum. *Rub. in Annot. decif. 460. nu. 106. tom. 2.*
 Dos praesumitur soluta, si tamen in facti ad eam solvendam, fuerint elapsi, vide num. 20. *decif. 39. numer. 6. Coccino tom. 2.*
 in Dote pacta extraordinaria regulariter non solent apponi. *decif. 134. nu. 6. Sacratio tom. 2.*
 Dos ex tantis liberis mortua vxore, non reuertitur ad patrem, sed remanet penes virum. *decif. 607. nu. 40. Coccino tom. 3.*
 Dos si est incongrua iuxta qualitatem mulieris, tunc intrat authenticam. *de vi. & vxor. decif. 230. nu. 7. Pironano tom. 2.*
 Dotes foeminarum excluduntur a statuto, & fideicommissis, qualiter sunt taxandae. *decif. 41. nu. 4. Sacratio tom. 2.*
 Dos, quando extrahitur, videndum est, quid consuetum fuit dare alijs foeminis eiusdem familiae. *ibid. nu. 5.*
 Dos data filiae a patre, tunc in filia consolidatur, & succedit loco legitimae, quando pater decedit. *decif. 459. n. 8. Nauarro tom. 2.*
 Dos mortuo patre, remanet filiis, & non reuertitur ad patrem dotantem, & hoc ex consuetudine Martini. *ibidem nu. 9.*
 Dos praesumitur constituta dum contrahitur matrimonium. *decif. 345. nu. 13. Manzanedo tom. 2.*
 Dotes in dies augentur, & semper iuxta praesentem familiae statum, & dignitatem debentur. *decif. 16. nu. 22. Verospio sen. tom. 2.*
 Dotes, si testator aliter reliquerit, & donec nubat iussit eidem praestari victum, & vestitum, tunc ante nuptias non debentur eidem fructus dotis. *decif. 398. nu. 36. Coccino tom. 2.*
 Dos indistincte debetur omnibus descendentes. *decif. 16. nu. 15. Verospio sen. tom. 2.*
 Dos dum fuerit relicta puellae pro carnali coniugio, eam consequitur etiam si ingrediatur monasterium, & hoc ne impediatur vita contemplatiua, & ad ista ratio sit vera. *decif. 396. nu. 5. Coccino tom. 2.*
 Dotis magna quantitas non repugnat ingressui monasterij. *decif. 398. nu. 28. Coccino tom. 2.*
 Dos, quod conuertatur in rem stabilem, ista qualitas respicit securitatem dotis, & respicit vxorem. *decif. 514. nu. 7. Merlino tom. 3.*
 Dos data a patre filiae intelligitur ei donata, tam ratione primis quam secundi matrimonij. *decif. 108. nu. 18. Vbaldo tom. 2.*
 Dos an possit granari fideicommissis. *decif. 676. nu. 1. Remboldo tom. 3.*
 Dos scutorum mille his temporibus non est sufficiens pro dote nobilis puellae. *decif. 564. nu. 15. Coccino tom. 3.*
 Dos modica non facit patronum. *decif. 630. nu. 61. Remboldo tom. 3.*
 in Dote constituennda maxime est attendenda familiae qualitas. *decif. 41. nu. 4. Sacratio tom. 2.*
 Dos quando est extrahenda consideranda venit quantitas patrimonij. *ibid. nu. 2. Verospio sen. tom. 2.*
 pro Dote agi non potest, si non venerit casus eius repetitionis. *decif. 634. nu. 3. Manzanedo tom. 3.*
 Dotes recepit quando maritus fuit falsus, & tempore confessionis erat debitor opustus, tunc ea praesumitur facta in fraudem creditorum. *decif. 239. nu. 9. Coccino tom. 2.*
 Dos praestatur beneficio Velleiani. *Rub. in Annot. decif. 460. nu. 48. tam. 2. de summo. Annot. de iur. iur. tom. 2.*
 Dos est extrahenda de bonis paternis, non autem maternis. *decif. 44. nu. 9. Verospio tom. 2.*
 Dotem filia censetur pater consignasse dum eo mortuo, totis bonis legitimam non petijt per longissimum tempus. *decif. 345. nu. 18. Manzanedo tom. 2.*
 Dotes permutatio, ut valeat, requiritur consensus mulieris, & virilitas. *decif. 335. nu. 2. Remboldo tom. 2.*
 Dos debet esse conueniens mulierivilis conditionis, & exercitii artem mechanicam. *decif. 230. nu. 3. Pironano tom. 2.*
 Nec cum ea dote potest dici esse inopam. *ibid.*
 Dos, nec lucrum, nec donatio propter nuptias esse non potest, ubi non adest matrimonium. *Rub. in Annot. decif. 392. nu. 35.*
 Dos non obstat, quando dote non est nullum. *ibid. nu. 36.*
 Dos lucrum non debetur, quando matrimonium est nullum, & inopiam non videtur. *ibid. nu. 36.*
 pro Dote, & donatione propter nuptias, seu pro lucro dotis statuit. *Vrb. lib. 1. cap. 85. concedit viam executionis contra rebus possessorum. Rub. in Annot. decif. 666. nu. 15. tom. 3.*
 Dotare filius est bonus paterfamilias, ita ut illud inheret eius bonis, ut ad quemcumque transeat. *Rub. in Annot. decif. 460. nu. 11. tom. 2.*
 Dos debet esse apud illum, qui substat onera matrimonij. *decif. 607. nu. 50. Coccino tom. 3.*
 Dos comprehenditur sub legibus, & dispositionibus generalibus, nisi doctum in illo casu eam esse specialiter privilegiam. *Rub. in Annot. decif. 460. nu. 2. tom. 2.*
 Par. IV. Recen. Tom. III.

Dos, quando reuertitur ad patrem, per mortem viri, praestatur vigore propriae stipulationis, efficitur de patrimonio ipsius patris. *decif. 108. nu. 11. Vbaldo tom. 2.*
 Et si filia non nubat, inter eam, & fratres diuiditur. *decif. 108. nu. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Dos data ab extraneo, praesumitur data in animo donandi, non autem repetendi. *decif. 70. nu. 2. Remboldo tom. 2.*
 Dos a iure civili originem trahit. *Rub. in Annot. decif. 460. nu. 19. tom. 2.*
 in Dote agitur de maiori praedicio, quam in praestatione alimentorum. *ibid. nu. 148.*
 ex Dote male inferitur ad casum alimentorum, quorum causa est magis privilegiata, & virgentior, quam causa dotis. *Rub. in Annot. decif. 460. nu. 15. tom. 2.*
 Dos, quando inter partes appareat, voluisse, ut in casu restitutionis attenderetur valor pecuniae currentis tempore solutionis. *decif. 208. nu. 1. Manzanedo tom. 2.*
 Dos fuit inventa, ut facilius mulieres reperirent maritos. *decif. 345. nu. 10. Manzanedo tom. 2.*
 Dos non solet solui, quando spes adhuc durat effectuationis sponsalium. *decif. 73. nu. 7. Sacratio tom. 2.*
 Dotem inuestiendi onus, quando non spectat ad patrem soluentem eam, & quando simul, id est pater, & maritus teneatur id adimplere. *decif. 514. nu. 12. & 18. Merlino tom. 3.*
 Dotis proprietates statim mortua matre tranfit ad filios. *decif. 664. nu. 22. Manzanedo tom. 3.*
 Dos data filiae efficitur eius proprium patrimonium, & succedit loco legitimae. *decif. 459. nu. 6. Nauarro tom. 2.*
 sine Dote regulariter non contrahuntur matrimonia. *decif. 134. nu. 5. Sacratio tom. 2.*
 Dotis & fundi dotalis maritus est dominus constanter matrimonio. *decif. 105. nu. 15. Vbaldo tom. 2.*
 Dotalis fundus regulariter alienari non potest. *decif. 492. nu. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Dotalis fundus, quando datur estimatus, & additur, quod fundus remaneat dotalis, tunc illa estimatio censetur facta ad sciendum valorem rei. *decif. 145. nu. 5. Sacratio tom. 2.*
 Dotalis fundus, quando fuit alienatus, ita ut ea alienatio sublineatur, & fuerit facta cum pacto de redimendo ad favorem mariti, eiusque haereditas, tunc secuta redemptione, fundus non reassumit suam pristinam naturam dotalem. *decif. 492. nu. 8. Vbaldo tom. 2.*
 pro Dotali fundo quando stent census & loca montium. *decif. 105. nu. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Dotalis lucrum quando defertur marito per statutum, tunc vxor testando non potest illud tollere vel minuer. *decif. 15. nu. 8. & 12. Dunozerro tom. 2.*
 Dotis totius lucrum defertur a statuto Florentino secundo viro. *decif. 229. nu. 3. Manzanedo tom. 2.*
 Dotans magis praesumitur suae obligationi voluisse satisfacere, quam donare. *decif. 108. nu. 21. Vbaldo tom. 2.*
 Dotare quis teneretur descendentes in subsidium. *decif. 16. nu. 10. Verospio tom. 2.*
 Dotationis & fundationis instrumenta exhiberi debent ad hoc ut in patronatus dicatur concludenter probatum. *decif. 200. nu. 9. Dunozerro tom. 2.*
 DUBITATIO
 Dubitatio omnis cessat, quando aliquid probatur instrumentis. *decif. 481. nu. 6. Coccino tom. 2.*
 Dubium, & equivocum id, quod est, non releuat. *decif. 391. nu. 24. & 25. Nauarro tom. 2.*
 Dubiorum disputatio in Rota est actus extraiudicialis. *decif. 553. nu. 11. Manzanedo tom. 3.*
 Durata de Camera secundum Cancellariam solent estimari ad rationem iuliorum 12. pro quolibet ducato. *decif. 414. nu. 9. Pironano tom. 2.*
 Ducatorum noua valuationi standum est. *decif. 414. nu. 10. Pironano tom. 2.*
 Duo, quando simul concurrunt, quorum alterum prodest, & alterum nocet, praevalet, quod nocet. *Rub. in Annot. decif. 523. nu. 75. tom. 2.*
 Duplum in evictionis iudicio a iure taxatum quid importet. *decif. 227. nu. 2. & 3. Vbaldo tom. 2.*
 DURATIO
 Durationis praesumptio in his, quae sunt frequentissimae negotiationis cessat. *decif. 380. nu. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Durationis praesumptio non datur in materia frumenti. *decif. 616. nu. 7. Vbaldo tom. 3.*
 DUX
 Dux & Imperator exercitus personam ipsius Principis repraesentant. *decif. 480. nu. 19. Vbaldo tom. 2.*
 Ducis

Ducis Parinæ matrimonium fuit annullatum à Paulo V. Romano Pontifice, quia non fuit contractum coram proprio Parocho. *Rub. in Annot. ad decif. 431. num. 34. tom. 2.*

EBRIETAS.

Ebricati, vel blasphemiz si quis sit deditus, & ut melius ab illis disjunctus, imponat sibi necessitatem, certum quid dendi pro eleemolyna, is principaliter propter Deum abstinet à tali, malo licet secundario propter talem sibi felici necessitatem. *Rub. in Annot. ad decif. 176. num. 109. tom. 3.*

ECCLESIA.

Ecclēsiā ambirus, appellatur Ecclesia. *decif. 686. nu. 6. Sacro to. 3.*

Ecclēsiā in alienatione eius bonorum non sufficit, eam non fuisse damnificatam, sed requiritur lucrum de tempore alienationis. *decif. 319. num. 12. Coccino tom. 2.*

Ecclēsiā, quando alienat in aliam Ecclesiam an sint necessariae solemnitates requisitæ in alienationibus bonorum Ecclesiæ. *decif. 277. num. 7. & 8. Dunozetto tom. 2.*

Ecclēsiæ bona perperam alienata, tunc non debent restitui cum fructibus à die alienationis, quando fuit erratum in facto, & quando dicatur erratum in facto. *decif. 444. num. 2. Coccino tom. 2.*

Ecclēsiæ bona malè alienata ob defectum solemnitatum quando recuperantur, fructus debent restitui à die alienationis. *decif. 444. num. 1. 11. & 12. Coccino tom. 2.*

Ecclēsiæ bona modici valoris possunt alienari sine beneplacito Apostolico. *Rub. in Annot. decif. 444. numer. 49. tom. 2.*

Ecclēsiæ bonorum alienatio quando est dubium an sit utilis, non sublinetur. *dec. 234. nu. 2. Coccino tom. 2.*

Ecclēsiæ bona alienans inconsulto Summo Pontifice incidit in penam excommunicationis. *Rub. in Annot. decif. 340. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Ecclēsiæ bona quando alienantur, duo copulatiue requiruntur causa scilicet, & solemnitas. *decif. 277. num. 1. Dunozetto tom. 2.*

Ecclēsiā restituere debet, bona sibi delata, quando acquiritur naturali suadente ea retinere non potest, licet alijs de rigore esset permittendum ipsa bona retinere. *Rub. in Annot. decif. 444. num. 76. tom. 2.*

Ecclēsiā exercet benignitatem, quia redeuntibus numquam claudit gremium. *ibid. num. 77.*

Ecclēsiā ybera plena sunt pietate, & dulcedine. *Rub. in Annot. ad decif. 444. num. 78. tom. 2.*

Ecclēsiā alienat, misericordia commota, bona propria pro redemptione captiuorum, & carceratorum, quod procedit etiam si adsit culpa eorum. *ibid. num. 79. & 80.*

Ecclēsiæ bona emphyteutica ex privilegio Bonifacianæ Constitutionis in partibus Ferrariæ redduntur allodialia. *decif. 358. num. 10. Coccino tom. 2.*

Ecclēsiæ bona quando sunt solita locari possunt iterum locari absque solemnitatibus. *decif. 687. numer. 1. Sacro tom. 3.*

Ecclēsiæ bona locari solita ut dicantur ex duabus locationibus minus solemnibus requiritur etiam observantia 40. annorum. *ibid. num. 12.*

Ecclēsiæ bona quando detinentur à consanguineis Rectorum non currit contra eam aliqua prescriptio vel observantia. *ibid. num. 13.*

Ecclēsiæ bona solita locari licet absque solemnitatibus iterum licite alienentur, tamen id non procedit, quando illud solitum alteratur. *decif. 711. nu. 15. Coccino tom. 3.*

Ecclēsiæ bona ut dicantur solita locari, requiritur, vel una locatio solemniter vel duæ effectum sortitæ. *spatio 40. annorum. decif. 711. num. 8. Coccino tom. 3.*

Ecclēsiæ bona ut dicantur solita locari ex duabus locationibus minus solemnibus est necessarius cursus 40. annorum. *decif. 741. num. 7. Coccino tom. 2.*

Ecclēsiæ bona solita locari tunc denuo possunt absque solemnitatibus locari, si non alteretur solitum. *ibid. num. 12.* Super Ecclesiæ bonis concordia facta à Rectore, ut liget successorem, requiritur solemnitas & causa. *decif. 68. num. 12. Remboldo tom. 2.*

Ecclēsiæ bona temporalia multis in locis administrantur separationim ab Episcopo. *dec. 686. nu. 18. Sacro tom. 3.*

Ecclēsiā aliqua eo ipso quod erigitur à Papa in Cathedralē, cessant omnia iura, quæ alius Prælatus habebat in dicta Ecclesia. *decif. 34. nu. 3. & 4. Sacro tom. 2.*

Ecclēsiā ut sit Collegiata, nullatenus inferitur ex eo, quia habet Rectorem. *decif. 633. num. 24. Coccino tom. 3.*

Ecclēsiæ Collegiata signa sunt habere arcem, & sigillum com-

mune. *decif. 292. num. 11. Remboldo tom. 2.* Ecclesia ut probetur, quod sit Collegiata non est necesse, ut concurrant omnia signa, sed sufficit adesse aliqua, ex quibus verisimiliter id colligatur. *ibid. num. 12.*

Ecclēsiā an sit Collegiata, quæ sint principaliora signa. *decif. 354. num. 13. Manzanedo tom. 2.*

Ecclēsiā Collegiata, quando est parochialis, tunc cura animarum habitualis est penes Capitulum, actualis vero penes Vicarium. *decif. 316. num. 1. Coccino tom. 2.*

Ecclēsiā non dicitur Collegiata, si non constet de usu sigilli communis est Collegiata. *decif. 53. num. 14. Manzanedo tom. 2.*

Ecclēsiā, ut dicatur Collegiata, sat non est, adesse sigillum, vel arcem antiquam, nisi quoque doceatur de usu. *ibid. num. 15.*

Ecclēsiā regularis, si secularizetur, quando tamen non dicatur eius status mutatus. *ibid. num. 16. & 17.*

Ecclēsiæ status dignior secularitatis superueniens, quando non mutet statum collegialem. *ibid. num. 17.*

Ecclēsiā libera est contrahendum, & quare nu. 71. servatis tamen de iure servandis. *Rub. in Annot. decif. 444. nu. 69. tom. 2.*

Ecclēsiā potest dare de nullitate contractus super alienatione eius bonorum, si in parte non sublineatur. *decif. 261. num. 33. Coccino tom. 2.*

Ecclēsiā, quatenus velit resilire à contractu, eo quia rite non fuit celebratus, restituere debet, quicquid eius occasione accepit. *Rub. in Annot. decif. 444. num. 57. tom. 2.*

Quæ conclusio, ab ipso fonte aequitatis emanat, ac aequitate est plenissima. *ibid. num. 58.*

Ecclēsiā impugnans contractum, quia super eo beneplacitum Apostolicum non fuit obtentum, tenetur ad restitutionem fortis, seu accepti. *ibid. num. 59.*

Ecclēsiā, rescisso contractu, tenetur restituere pretium, & hoc siue contractus fuerit validus, vel rescindendus, vel ipso iure nullus. *ibid. num. 60.*

Ecclēsiā Parochialis habet intentionem fundatam super omnibus oblationibus, quæ sunt intra suam parochiam. *decif. 391. num. 6. Navarro tom. 2.*

Et hoc procedit etiam si sint in Capellis, ubi erecta essent distincta beneficia. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

Ecclēsiā Parochialis, quando est nimis distans à certis locis, & huic inconuenienti aliter provideri non potest, locus est distincti beneficii. *ibid. num. 7.*

ab Ecclesia aliquid emens, vel conducens, debet esse cau-
 rus & diligens, ut interueniat causa, & solemnitas, aliàs de
 se ipso, & non de ministris Ecclesie debet conqueri. *ibidem*
num. 65.
 Ecclesie vnica cura residet penes Prælatum Ecclesie cui est
 facta vnio, licet exercitium transeat in Vicarium diste Ec-
 clesie. *dec. 580. num. 18. & 21. Vbaldo tom. 3.*
 Ecclesia vnita efficitur prædium alterius cum qua fuit facta
 vnio. *dec. 642. nu. 7. Pironano tom. 3.*
 Ecclesie vnica Vicarius an habeat intentionem fundatam su-
 per decimis sibi assignatis pro sua portione. *dec. 530. nu. 16.*
Vbaldo tom. 3.
 Ecclesie utilitas in alienatione eorum bonorum debet plene
 probari, nec statui assertioni alienantis. *dec. 319. num. 8.*
Coccino tom. 2.
 Ecclesie vni non est danda occasio, alteram spoliandi. *dec. 277.*
num. 10. Dunozerro tom. 2.
 Ecclesia curata, dum alicui monasterio vnitur, tunc cura habi-
 tualis remanet tantum penes monasterium. *dec. 254. num. 19.*
Manzanedo tom. 2.
 Ecclesia illi inferuire non possunt cogi clerici, in qua ipsi non
 sunt inculcati. *dec. 54. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Ecclesia sancta, tanquam pia Mater summo pietate timet infaustos
 euentus coactarum nuptiarum, ideoque ex causa abstinet à
 coactione. *Rub. in Annot. dec. 431. num. 71. tom. 2.*
 Ecclesia, si appelletur matrix, ex hoc pernecesse non inferitur,
 vt ea sit Collegiata. *dec. 633. num. 14. tom. 3.*
 sub Ecclesie pertinentijs, quid veniat. *dec. 630. num. 27. Rem-*
boldo tom. 3.
 Ecclesia induxit exquisitas diligentias, quando matrimonium
 est dirimendum ob impotentiam coeundi. *Rub. in Annot. de-*
dec. 392. nu. 29. tom. 2.
 Ecclesia proprietaria succedit, quando Episcopus regularis est
 negligens in exigendo bona hæreditaria, vel eis renunciet.
dec. 115. num. 9. Pironano tom. 2.
 Ecclesia non dicitur vtiliter bona locasse, quando plus perce-
 pit, si ipsa bona retinuerit. *dec. 261. num. 8. Coccino*
tom. 2.
 in Ecclesia Dei gradatim reuerentia sunt exhibenda. *dec. 647.*
num. 8. Remboldo tom. 3.
 Ecclesie Rector vt obtineat in spolio, sufficit vt adducat posse s-
 sionem suorum antecessorum. *dec. 110. num. 5. Remboldo*
tom. 2.
 Ecclesia non tolerat, vt aliquid fiat contra iustitiam, aut æqui-
 tatem in se, vel in alium. *Rub. in annot. ad dec. 444. num. 72.*
tom. 2.
 Ecclesia aliqua si sit subiecta alicui Abbatiæ dicitur illius mem-
 brum, seu grangia. *dec. 343. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 Ecclesie domus ruinosa, si alicui locaretur ad effectum eam re-
 parandi, de hoc in instrumento locationis certe facta esset
 mentio. *dec. 284. num. 6. Coccino tom. 2.*
 in Ecclesia eadem si quis obtineat Canonicatum & Achidiaco-
 natum, debetur ei duplex distributio. *dec. 124. nu. 1. Rem-*
boldo tom. 2.
 Ecclesia non admittit consensum integrum ad contrahendum
 matrimonium in minori. *dec. 526. numer. 4. Pironano tom. 3.*
 Ecclesia defensore non citato, si ea priuetur sua possessione,
 sententia remanet nulla. *dec. 446. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Ecclesia est mater iustitie, æquiritatis, & dilectionis. *Rub. in an-*
not. ad dec. 444. num. 5. tom. 2.
 Ecclesia respuit in totum hæreditatem eius, qui vt eam hære-
 dem institueret, filios exheredauit. *Rub. in annot. dec. 444.*
num. 52. tom. 2.
 Ecclesia libera ex solo augmento dotis non debet in seruitu-
 tem redigi. *dec. 630. num. 59. Remboldo tom. 3.*
 Ecclesia libera ad hoc vt in seruitutem redigatur propter au-
 gumentum dotis, requiritur, quod sit penitus indotata. *ibid.*
num. 60.
 de Ecclesia dispositum habet locum in omnibus Capellis. *dec. 686.*
num. 3. Sacrato tom. 3.
 Ecclesia nunquam moritur. *dec. 107. numer. 26. Coccino tom. 2.*
 Ecclesie nomine quilibet comparere potest. *dec. 54. num. 3.*
Remboldo tom. 2.
 Ecclesiam antea liberam Episcopus non potest subijcere serui-
 tuti sine causa. *dec. 27. num. 5. Dunozerro tom. 2.*
 pro Ecclesia agens, eius nomine debet concipi actio, vide nu. 7.
dec. 54. num. 6. Remboldo tom. 2.
 Ecclesia si nolit pro se retinere emphyteusim, tenetur ex æqui-
 tate proximiores inuestire, & omnes simul. *dec. 107. num. 9.*
Coccino tom. 2.
 Ecclesia, finita generatione, si nolit pro se retinere emphyteusim
 Par. IV. Recent. Tom. III.

tenetur inuestire proximiores, qui verba comprehendunt
 omnes proximiores. *dec. 107. num. 16. Coccino tom. 2.*
 in Ecclesia Canonici ad sunt tanquam membra, & non vt sin-
 gulares, sed vt Collegium. *dec. 292. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Ecclesia eos sanguinis debet defendere. *Rub. in Annot. dec. 617.*
num. 68. tom. 3.
 in Ecclesia aliqua, si Canonici aliqui faciant suum Capitulum,
 non possunt Beneficiati facere aliud, ne dicatur in eadem
 Ecclesia esse duo capita. *dec. 214. nu. 12. & 13. Sacrato tom. 2.*
 Ecclesia remanet in suo statu, licet fuerit dismembrata, sed ef-
 fequario secuta non fuit, & interim si peruenient regula
 reuocatoriæ vnionum. *dec. 614. num. 68. Coccino tom. 3.*
 Ecclesia tollat Iudæos ob iustas causas. *dec. 269. num. 5.*
Manzanedo tom. 2.
 Ecclesie administrationem cum Rector habeat, ideo ille solus
 habet facultatem agendi nomine Ecclesie. *dec. 54. num. 1.*
Remboldo tom. 2.
 Ecclesia præ ceteris iustitiam profectur, ipsaq. est sedula cul-
 tri recti. *Rub. in Annot. dec. 444. num. 22. tom. 2.*
 Ecclesia summo opere diligit, ac zelanter prædicat æquitatem
 ibid. num. 27.
 Ecclesia si aliquid debeatur ad diuersas mensuras, liberatur de-
 bito soluendo ad minorem mensuram. *Rub. in Annot. dec. 444.*
num. 35. tom. 2.
 ab Ecclesia benigniter est exigendum id, quod ei debetur.
ibid. num. 35.
 Ecclesia, quod velit se locupletari cum aliena iactura, nullo
 modo est dicendum. *Rub. in Annot. dec. 444. num. 22. tom. 2.*
 Ecclesia, & loca pia debent viuere secundum conscientiam.
dec. 493. numer. 29. Coccino tom. 2.
 ad Ecclesiam aliam transiens absque licentia Romani Pontifi-
 cis in hoc non cadit excusatio. *dec. 48. n. 36. Remboldo tom. 2.*
 Ecclesie, quando veniunt restituendi fructus, sunt ex eis dedu-
 cenda expensæ. *Rub. in Annot. dec. 444. num. 54. & 55. tom. 2.*
 Et licet aliqui DD. contrarium generaliter firmauerint, tamen
 eorum opinio falsa est. *ibid. num. 55.*
 Ecclesie Rector potest reuocare concordiam initam à præde-
 cessore super bonis Ecclesie, si illa sit præiudicialis. *dec. 110.*
num. 8. Remboldo tom. 2.
 Ecclesia abstinet à coactione nuptiarum subsistente legitima
 causa reculationis, & præsertim parte persistente pertinaciter
 in recusatione. *Rub. in Annot. dec. 431. nu. 78. & 79. tom. 2.*
 Ecclesia sancta pulcherrima habet faciem, nec rugam, nec ma-
 culam habet, cum ea inuiolabilis sit. *Rub. in Annot. dec. 444.*
num. 84. tom. 2.
 Ecclesie patronus est citandus, si Parochia sit ab ea dismem-
 branda, intellige tamen, si de tali patronatu constet. *dec. 193.*
num. 10. Coccino tom. 2.
 Ecclesia Calciaten. vnita fuit Ecclesie Calaguritane. *dec. 537.*
num. 7. Remboldo tom. 3.
 Ecclesie duæ Episcopales, quando fuerunt simul vnite, tunc
 amplius non sunt iudicande vt separatæ, cum tunc habeant
 pro vnicâ Diocesi, nec Episcopus in altera potest cogi
 retinere Vicarium generalem. *ibid. num. 8.*
 in Ecclesia Cathedrali Ferrariensi electio Canonici spectat
 ad Capitulum, confirmatio vero ad Episcopum. *dec. 588.*
num. 1. Vbaldo tom. 3.
 ECCLESIASTICA PERSONA.
 Ecclesiastica persona non potest honeste consequi magnam, &
 & rigorosam poenam propter modicam contrarietatem.
Rub. in Annot. dec. 444. num. 75. tom. 2.
 Ecclesiastici sunt sal terræ. *ibid. num. 36.*
 Ecclesiastici emicare debent fulgentissimis radijs charitatis, &
 hoc vt in ea possint inflammare laicos. *Rub. in Annot. dec. 460.*
num. 76. tom. 2.
 Ecclesiastici, cum sint ascripti militie cælesti, ac rerum Diui-
 narum contemplatione ducantur, est satis probabile, terre-
 na eis non sapere. *Rub. in Annot. dec. 444. nu. 39. tom. 2.*
 Ecclesiastici in lucris temporalibus auidè non debent insistere,
 ne in Ecclesia DEI, tantum exactores nominentur, vt cla-
 mat text. in can. quia cognouimus 10. quest. 3. *ibid. num. 36.*
 Ecclesiastici nonnulli, sub clypeo Ecclesie, ab ipsa Ecclesia
 longe discedunt. *Rub. in Annot. ad dec. 444. num. 82. & 83.*
tom. 2.
 Ecclesiastici cum contemptum rerum humanarum prædicant,
 ac suadeant, absit, vt lucris temporalibus inhiant. *Rub. in*
Annot. dec. 444. num. 34. tom. 2.
 Ecclesiastici omnes exempti sunt à Principum secularium po-
 testate, tam iure Diuino, quam naturali, ac positio. *Rub. in*
Annot. dec. 30. num. 15. tom. 2.
 Et hoc tam respectu personarum quam rerum. *ibid.*

Edictum, ne quid in flumine publico &c. dicitur prohibitorium, & reftitutorium. *decif. 683. num. 3. Ver spio tom. 3.*

AE D I F I C A R E.

Aedificare in proprio solo vnicuique de iure ad fui libitum licetum est. *decif. 685. numer. 5. Ver spio tom. 3.*

Aedificare in proprio solo cuique licet, dum potiffimum id faciat, vt fibi confulat, non vt inferat alteri praxudicium. *ibid. num. 6.*

Aedificandi licentia, quando petenti non poffit denegari. *decif. 685. num. 1. Ver spio tom. 3.*

Aedificij profeutio, quibus concurrentibus non poffit impediri. *ibid. num. 2. & 3.*

Aedificandi licentia, tunc multo minus venit deneganda, quando iam omnia neceffaria ad aedificandum funt preparata. *ibid. num. 4.*

E F F E C T V A T I O.

Eff. Quatio collationis beneficij probari etiam poffit ex refignatione eiufdem, & quando. *decif. 343. num. 14. Remboldo tom. 2.*

Eff. Quatio collationum ex quo excludatur. *decif. 157. num. 11. Remboldo tom. 2.*

Eff. Quatio prouiffionum negari non poffit dum per obitum, vel per refignationem alterius alius fuit prouiffus. *decif. 219. num. 11. Coccino tom. 2.*

Eff. Quatio, vt aliqua res dicatur per plures annos, requiritur iactum tempus trium annorum. *decif. 161. nu. 18. Sacrato tom. 2.*

E F F E C T V S.

ad Eff. Quatum acquisitionis dominij detentatio vigore pignoris, vel hypothecae non fuffragatur. *decif. 590. num. 6. Vbald tom. 2.*

ad Eff. Quatum allequendi alimenta, & fumptus litis lite pendente paupertas debet in specie probari, vt quis non poffit fe, & item fubfiftere. *Rub. in Annot. decif. 617. num. 106. tom. 3.*

ad Eff. Quatum caducitatis nemo dominus agere poffit ante plenam, & concludentes dominij probationes. *decif. 281. num. 6. Ver spio tom. 2.*

ad Eff. Quatum declarationis animi, & renunciationis qualitaris acquifita, verba fuper hoc prolata debent concludere pernecelle, & non fufficiunt fi funt iactatoria. *decif. 573. num. 21. & 22. Pirouano tom. 3.*

Eff. Quatum iuris nullum producit quod nullum est. *decif. 20. num. 3. & 8. Remboldo tom. 2.*

ad Eff. Quatum obtinendi alimenta, & fumptus litis paupertas debet probari de tempore quo illa petuntur. *Rub. in Annot. decif. 617. n. 110. to. 3.*

Eff. Quatum fententiae fufpenditur per appellationem. *decif. 258. numer. 3. Sacrato tom. 2.*

ad Eff. Quatum validitatis iudicij non fufficit monitorium prefentari procuratori generali, quando principalis est praefens in Curia. *decif. 547. nu. 6. Manzanedo tom. 3.*

ad Eff. Quatum vfucapionis requiritur titulus, & vi quod adfit bona fides. *decif. 315. nu. 44. Coccino tom. 2.*

Eff. Quatum cessat ceffante causa. *decif. 25. num. 18. Sacrato tom. 2.*

ad Eff. Quatum lationis confideratur tempus contractus, non autem id, quod poftea contingit. *decif. 582. num. 18. Coccino tom. 3.*

ad Eff. Quatum copartitionis requiritur reali confignatio, nec admittitur compenfatio. *dec. 123. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Eff. Quatum maliquem non pariunt ea, quae nulla funt. *decif. 6. num. 16. Dunozeiro tom. 2.*

Eff. Quatum ea, quae non habuerunt, non attenduntur. *decif. 436. num. 12. Vbald tom. 2.*

Eff. Quatum fi bandimenta non habuerunt non iuuant. *decif. 194. nu. 3. Sacrato tom. 2.*

Eff. Quatum differre aliud est, & aliud tollere difpofita. *decif. 623. num. 17. Pirouano tom. 3.*

de Eff. Quatum contractus est docendum, & fufficit folus tractatus. *decif. 487. num. 5. Vbald tom. 2.*

Eff. Quatum fuum quod locatio fuit fortita non attenditur. *decif. 241. num. 4. Coccino tom. 2.*

Eff. Quatum maioris est ignorantia pofitiua, quam negatiua. *decif. 5. num. 9. Sacrato tom. 2.*

AE G I D I A N A.

Aegidiana conftitutio feruatur in toto Statu Ecclefiaftico, fecus vero quando appellatur ad Sedem Apoftolicam, & apud eam quis profequitur appellationem. *decif. 67. num. 11. & feqq. Remb. tom. 2.*

Aegidiana habet locum in quocumque poffefforio. *decif. 80. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Aegidiana non est locus, quando fententia continet notorium grauamen. *ibid. num. 2.*

Aegidiana regulariter intrat, quando fumus in mero poffefforio, & inter perfonas laicas, & fuper re prophana. *decif. 349.*

num. 1. Merlino tom. 2.

Aegidiana non fuffragatur, quando fententia, feu decretum latum in p. h. ftorio nullitatibus manifeftis laborat. *decif. 349. num. 2. Merlino tom. 2.*

Aegidiana licet a Papa latiffime fit confirmata non comprehendit res, & caufas Ecclefiafticas. *decif. 682. num. 33. Sacrato tom. 3.*

Aegidiana non intrat, quando quis est notorie grauatus. *decif. 349. nu. 23. Merlino tom. 2.*

Aegidiana in cafu notorij grauaminis permittit appellationem. *ibid. num. 24.*

Aegidiana ad hoc, vt non intret iniuftitia, debet probari ex eadem actis. *decif. 80. nu. 11. Remboldo tom. 2.*

Aegidiana non intrat, quando fententia est nulla, vel notorie iniufta. *decif. 382. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Aegidiana non intrat, quando fententia, feu decretum est nullum, & iniuftum. *decif. 151. nu. 1. Manzanedo tom. 3.*

Aegidiana, quod ob mixturam non intret, non est, qui dubitatur. *decif. 405. num. 18. Merlino tom. 2.*

Aegidiana non habet locum in re Ecclefiaftica etiam fi agatur de dominio v. illi Ecclefiae. *decif. 80. num. 14. Remboldo tom. 2.*

Aegidiana non intrat, quando agitur de bonis Ecclefiae. *decif. 712. num. 5. Dunozeiro tom. 3.*

Aegidiana ratione loci non intrat. *decif. 98. nu. 3. Vbald tom. 2.*

Aegidiana non ligat perfonas Ecclefiafticas. *ibid. num. 4.*

E L E C T I O.

Electio Abbatis non feruata forma cap. quia propter de elect. non fubftinetur. *decif. 312. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Electio Abbatis fuit confirmata in Curia, licet in eius electione interuenerint fex fcrutatores, tres ex Collegio, & alij tres extra Collegium. *decif. 574. num. 16. Coccino tom. 3.*

Electio Abbatis facta non feruata forma cap. quia propter de elect. est ipfo iure nulla, abfque alia fententia. *decif. 312. num. 3. Coccino tom. 2.*

Et fic tenent omnes Doctores, & est opinio vetior, quidquid dixerit Hofienf. *ibid. num. 4.*

in **Electio**ne, fi detur certa forma eligendi cum decretum tantum, ea non forma electio est ipfo iure nulla. *ibid. nu. 5.*

Electio ex duobus canonizatur, fcilicet ex fubftantia confectus, & ex fubftantia formae, a quibus non est recedendum. *ibid. num. 6.*

Ita ut fi recedatur, electio est ipfo iure nulla. *ibid. nu. 7.*

in **Electio**ne Abbatis de neceffitate est feruanda forma cap. quia propter de elect. *decif. 312. n. 1. Coccino tom. 2.*

de **Electio**ne Abbatis regularis quando agitur fufficit, vt de elect. quia dictum verbum Abbas est nomen follicitudinis. *decif. 574. nu. 54. Coccino tom. 3.*

in **Electio**ne Abbatis non est feruanda forma cap. quia propter de elect. quia dictum verbum Abbas est nomen follicitudinis. *decif. 312. nu. 8. Coccino tom. 2.*

Electio, quod non fuerit facta omnibus concordantibus, fap pater, fi dicatur, eam tulle factam a maiori, & faniori patre. *decif. 312. num. 19. Coccino tom. 2.*

Electio non debet confirmari, nifi valida fit. *decif. 574. num. 1. Coccino tom. 3.*

in **Electio**ne Abbatum, nifi fit feruata forma tradita in cap. quia propter de elect. potestas prouidendi deuoluitur ad Sedem Apoftolicam. *ibid. nu. 2.*

Electio per infpirationis viam auctore DEO, immediatim per catis noftis exigentibus raro occurrit. *ibid. num. 20.*

in **Electio**nis inftrumento, fi dicatur, quod omnes confecti rint, & addantur illa verba maior, & fanior pars, qualiter fuit intelligenda. *ibid. num. 20.*

Electio, quando fuit facta per viam electionis Spiritus Sancti non est opus feruare formam cap. quia propter de elect. *312. num. 15. Coccino tom. 2.*

Electio per viam Spiritus Sancti duplex est, altera per infpirationem, & alia per quafi infpirationem. *ibid. num. 16.*

Electio per infpirationem Spiritus Sancti, quando nullo inter eligentes ordine feruato, ipfi quafi inebriati, & fuper fe quali facti, eligunt. *ibid. num. 16.*

Electio per quafi infpirationem Spiritus Sancti est quando fubito, & repente, quando vnum poft alium abfque aliquo intervallo eligunt. *ibid. num. 17.*

Electio in alternatiuis est debitoris. *decif. 364. num. 24. Remboldo tom. 2.*

Electio in alternatiuis, fi ad aliquem fpedet, dum est negligens in eligendo, eam amittit. *ibid. n. 25.*

Electus ad beneficium ab eo, qui habet tale ius, debita est ei infitutio. *decif. 530. num. 1. Pirouano tom. 3.*

Alias si sit denegata, & causa devolvatur ad Rotam, tunc institutio spectat ad Auditores Rotæ. *ibid.* num. 2.
 Electio: es ad beneficium præsumuntur effectuatæ, si apparent factæ per obitum vnius ad favorem alterius ordine successivo. *dec. 531. num. 3. Remboldo tom. 3.*
 Electio Canonici in Ecclesia Cathedrali Ferrariensi, spectat ad Capitulum. *dec. 531. num. 2. Remboldo tom. 3.*
 Electio Canonici in Ecclesia Cathedrali Ferrariensi, spectat ad Capitulum confirmatio vero ad Episcopum. *dec. 588. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Electio Canonici in Ecclesia Cathedrali Ferrariensi, spectat ad Capitulum confirmatio vero ad Episcopum. *ibidem.* num. 24.
 Electionis confirmatio dicitur connexa cum ipsa electione, cum non detur confirmatio nisi præcedat electio tanquam necessarium antecedens. *ibidem.* num. 21.
 Electio, & confirmatio sunt actus diuini ac omnino diuersi, ac separati. *ibid.* num. 8.
 Electio de digno, omisso digniori sublinetur. *dec. 149. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Electio de digno relicto digniori non est semper inualida. *dec. 164. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Electio de digno, relicto digniori si non valeret, esset locus mille libris. *ibid.* num. 4.
 Et nulla electio fieret, quæ licet, & controuersis non vexaretur. *ibid.* num. 5.
 In Electionibus præferendus est ille, qui habet plura vota examinatum. *ibid.* num. 6.
 Electionis instrumentum est indubitata fidei quando est manu publica scriptum, & habet sigillum, & subscriptionem omnium eligentium. *dec. 574. num. 64. Coccino tom. 4.*
 Electio in legatis est legatarij. *dec. 238. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Electio mixta, scrutinio scilicet, & compromisso dari potest. *dec. 312. num. 53. Coccino tom. 2.*
 In Electionibus, quando compromissum concurrat cum scrutinio. *ibid.* num. 54. & 55.
 In Electionibus regularium, licet Concil. Trident. disponat, ut vota sint secreta, non tamen censetur tollere formam, cap. quia propter de elect. *ibid.* num. 56 & 57.
 Electio Notarij licet à principio sit valida, non tamen tenet in præiudicium successorum. *dec. 255. numer. 3. Coccino.* tom. 2.
 Electio communis potest fieri, etiam per extraneum. *dec. 312. num. 50. Coccino tom. 2.*
 Electio in foro fori indubitata est nulla, quando forma in ea tradita, seruata non fuit. *dec. 574. num. 63. Coccino tom. 3.*
 Electio communis facienda per vnum est pars electionis per scrutinium. *dec. 312. num. 51. Coccino tom. 2.*
 In Electione, vel gratificatione Ordinarij non datur appellatio, nisi constet de dolo & irrationabilitate iudicij. *dec. 379. num. 15. Nauarro tom. 2.*
 Electio, quando est nulla, non potest ratificari. *dec. 574. num. 38. Coccino tom. 3.*
 In Electione melius est, ut scrutatores eligantur ex Collegio, quam ex his, qui interueniunt electioni. *dec. 312. num. 36. Coccino tom. 2.*
 Electio est legatarij in rebus alternatiue relictis. *dec. 155. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
 Electio, quod fiat per annum, & non vltra, si statutum, id disponat, electio facta per triennium est nulla in totum, & quare. *dec. 574. num. 22. Coccino tom. 3.*
 Ad Electionem peritorum devenitur in subsidium, quando alia probationes haberi non possunt. *dec. 253. num. 20. Du-* nozetto tom. 2.
 Electio ex quibus non dicatur remansisse secreta. *dec. 574. num. 58. Coccino tom. 3.*
 Electio est nulla, si aliquis ex Electoribus vnam schedulam tantum vnicò nomine scriptam recepit de manu Scribæ, vel duas recepit, & aliam scindit. *ibid.* num. 59.
 Electio, si fuerit facta per viam inspirationis, vel quasi dictum non fuerit, quod fuerit facta à maiori parte. *dec. 312. num. 22. Coccino tom. 2.*
 Electio à Pa. non est confirmanda si non fuerit petita, iuxta terminos capitulantes de elect. *dec. 574. num. 65. Coccino.* tom. 3.
 Circa Electionem si quis det de irrationabili iudicio Ordinarij, cum illud non præsumatur, ideo plene & concludenter tenetur probare. *dec. 164. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Electio per scrutinium non irritatur, etiam quod duo scrutatores tantum, & non tres, & non de collegio interuenierint. *dec. 312. num. 25. Coccino tom. 2.*
 Par. IV. Recent. Tom. III.

Electio sublinetur, quando votum alterius ostenditur, absq. culpa Capituli. *dec. 574. num. 61. Coccino tom. 3.*
 Electio quando non dicatur secreta culpa Capituli. *ibid.*
 Electio tenet, etiam non seruata forma electionis, quando adest consensus, sed hoc intellige in foro conscientie. *ibid.* num. 62.
 Electio non datur sine vacatione. *dec. 405. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 pro Electione, & iudicio Episcopi præsumitur. *dec. 379. num. 13. Nauarro tom. 2.*
 Electio dicitur mixta, si fiat ex scrutinio, & compromisso. *dec. 312. num. 48. Coccino tom. 2.*
 in Electione forma tradita in cap. quia propter de elect. ex consuetudine potest tolli, maxime circa scrutatores. *ibid.* num. 33.
 Electio si peccet in forma nulla est. *dec. 574. num. 7. Coccino.* tom. 3.
 Electio, quando est unanimis, non est facienda collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, vel zeli ad zelum, sed qualiter. *ibid.* num. 49.
 Electio, quando fit à duabus partibus, hoc casu licet non fiat collatio meriti, & zeli, tamen sit collatio numeri, licet non ad numerum. *ibid.* num. 50.
 in Electionibus Ecclesiarum viduarum seruanda est forma, tradita à cap. quia propter de elect. alias electio est ipso iure nulla, cum d. cap. habeat decretum irritans. *dec. 312. num. 30. Coccino tom. 2.*
 in Electionibus Episcoporum, & aliorum Prælatorum Ecclesiarum Collegiarum non tantum habet locum cap. quia propter de elect. sed etiam in electione Regularium Prælatorum. *ibid.* num. 10.
 in Electionibus, ut interueniant aliqui, qui non sint de Capitulo, id consuetudine potest induci, & an hoc sit verum. *dec. 574. num. 24. 25. & 26. Coccino tom. 2.*
 in Electionibus, quod debeant interuenire tres scrutatores de Collegio, & non plures, id à quo solummodo fuerit statutum. *dec. 574. num. 9. Coccino tom. 3.*
 Eligentium vota melius est, ut in scriptis reducantur, & hoc ne memoria scrutatorum pereat. *dec. 574. num. 44. Coccino tom. 3.*
 Emancipatus non confert emancipato. *dec. 588. num. 30. Vbaldo tom. 2.*
 per Emisionem trium votorum professio dicitur expressa. *dec. 195. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
 EMOLUMENTUM
 Emolumentum sibi relictum, qui vult, debet acceptare. *onus sibi iniunctum Rub. in annot. ad dec. 636. num. 114. tom. 3.*
 Emolumentum debet esse commune, quando onus est etiam commune. *dec. 124. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 de Emolumentis omnibus mens capitularis debent participare omnes illi qui sunt de Capitulo. *dec. 124. numer. 9. Remboldo tom. 2.*
 EMPHYTEUSIS ECCLESIASTICA.
 Emphyteus Ecclesiastica concessa pro se, & heredibus, etiam feminas comprehendit. *dec. 309. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Emphyteus Ecclesiastica concessa pro se, & heredibus quibuscumque, comprehendit non solum feminas, sed etiam heredes extraneos. *ibid.* num. 4.
 Emphyteus Ecclesiastica concessa pro se, filiis, & heredibus, tunc femina non veniunt sub nomine heredum. *ibid.* num. 5.
 in Emphyteus Ecclesiastica masculinum non concipit femininum, ne fiat præiudicium Ecclesiæ. *dec. 737. num. 7. Ghisli. 10. 5.*
 Limitatamen, quando ab initio emphyteus fuit concessa femina pro se, & filiis, & nepotibus, *ibid.* num. 8.
 Emphyteus Ecclesiastica regulariter non est transitoria ad heredes extraneos. *dec. 548. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
 Emphyteus Ecclesiastica concessio facta pro se, suisque heredibus, & successoribus, cum clausula, & quibus dedit, tunc est transitoria etiam ad extraneos heredes. *dec. 548. num. 8. & 10. Vbaldo tom. 3.*
 Emphyteus Ecclesiastica transit etiam ad heredes extraneos, quando concessio fuit facta cum verbo, perpetuo. *ibid.* num. 9.
 Emphyteus Ecclesiastica an sit transitoria ad extraneos, sunt attendenda verba beneplaciti Apostolici. *ibid.* num. 11.
 Emphyteus Ecclesiastica concessio facta pro se, & suis heredibus, & successoribus quibuscumque, tunc clausula ista operatur, ut sit transitoria ad heredes etiam extraneos. *ibid.* num. 12.
 Emphyteus Ecclesiastica vltra tertiam generationem non extenditur sine beneplacito Apostolico. *dec. 1. numer. 5. Du-* nozetto tom. 2.

- Emphyteusis Ecclesiastica an feminae sint capaces.** *decis. 107. nu. 2. Coccino tom. 2.*
- Emphyteusis ecclesiastica non est prohibitum, ut ad plures possit pervenire.** *ibid. nu. 19.*
- Emphyteusis ecclesiastica licet de sui natura non sit transitoria ad haeredes extraneos.** *decis. 86. nu. 5. Sacro tom. 2.*
- Hoc tamen fallit, quando est concessa cum clausula ad habendum.** *ibid. nu. 6.*
- Emphyteusis ecclesiastica, licet ab initio sit uni facta concessio, tamen est de eius natura, ut possit ad plures filios, & descendentes pervenire.** *decis. 107. nu. 15. Coccino tom. 2.*
- Emphyteusis ecclesiasticae feminae sunt capaces.** *decis. 309. nu. 3. Coccino tom. 2.*
- Emphyteusis ecclesiastica devolvitur, si emphyteuta cesset in solutione per biennium.** *decis. 719. nu. 1. & 2. Manzanedo tom. 3.*
- Emphyteusim si Ecclesia nolit pro se retinere, utenetur ex aequitate proximioribus inuestire, & omnes simul.** *decis. 107. nu. 9. Coccino tom. 2.*
- Emphyteusis Ecclesiasticae renovatio quando fit, & alteratur solitum, eo casu requiritur beneplacitum Apostolicum.** *ibid. nu. 13.*
- EMPHYTEUSIS IN PROPRIANIS.**
- Emphyteusim alienandi facultatem habet a iure solum primus acquirens, non autem ceteri inuestiti.** *decis. 415. nu. 23. Vbaldo tom. 2.*
- Emphyteusis caducitas per delictum vel culpam non inducitur nisi Dominus directus velit & ideo requiritur eius declaratio.** *Rub. in annot. ad decis. 420. nu. 62. tom. 2.*
- Emphyteusis, quando est aperta, & Dominus eam pro se retinere non vult, debet eam renovare proximioribus inuestiti.** *decis. 489. nu. 1. Coccino tom. 2.*
- Emphyteusi aperta, manutentio datur Domino directo vigore possessionis civilis ad recuperandam naturalem, existentem penes haeredes ultimi inuestiti.** *decis. 420. nu. 22. Vbaldo tom. 2.*
- Emphyteusis, quando non est finita, vel dubium est an expiraverit, hoc casu haeredi ultimi grauati datur manutentio, dum cepit possessionem.** *ibid. nu. 23.*
- Emphyteusis priuatio ob non solum canonem, non est infactio esse, sed in potentia fieri.** *Rub. in annot. decis. 420. nu. 7. tom. 2.*
- Emphyteusis concessio quando facta fuit pro quibuscunque successoribus in perpetuum, sine dubio intrat retractus.** *decis. 653. nu. 5. Merlino tom. 3.*
- In emphyteusis concessione, si adfit pactum, ut inuestitus possit illam affrancare extinguendo canonem, tunc talis concessio dicitur vera venditio.** *ibid. nu. 6.*
- Emphyteusis dum est concessa duobus, censetur pro virili.** *decis. 192. nu. 7. Pironano tom. 2.*
- Emphyteusis concessio dicitur perpetua si sit concessa pro haeredibus, & successoribus quibuscunque.** *decis. 120. nu. 7. Remboldo tom. 2.*
- Emphyteusis, quod sit concessa in perpetuum, & quod sit prohibita alienari, ista inter se differunt.** *ibid. nu. 28.*
- Emphyteusis concessio nunquam, aut saltem raro concedi solet pro se tantum.** *decis. 309. nu. 10. Coccino tom. 2.*
- Emphyteusis concessio, facta ad certam generationem alienius, non videntur contrahentes intellexisse, ut filij, & nepotes, debeant quoque esse haeredes.** *decis. 483. nu. 25. Vbaldo tom. 2.*
- Emphyteusis concessio dicitur ex pacto, & prouidentia, quando concessa est alicui ad eius vitam, & eius filiorum, & nepotum.** *ibid. nu. 1.*
- In emphyteusis concessione, si adfit clausula, pro masculis tantum facit, ut concessio restringatur ad masculos tantum, ita ut de scientibus mascula bona deuoluantur ad Dominum directum.** *decis. 737. nu. 14. & 15. Ghislerio tom. 3.*
- Emphyteusis, quod sit concessa pro se, filijs, & nepotibus masculis.** *ibid. nu. 16.*
- Et si sit concessa pro se, & suis filijs, & nepotibus quibuscunque per directam lineam descendentium, & masculorum tantum.** *ibid. nu. 17.*
- Emphyteusis contractus est stricti iuris, in quo non receditur a verbis.** *ibid. nu. 6.*
- Emphyteusis, quando est deuoluta ob lineam finitam, tunc ea intrat absolute, nec requiritur declaratio domini directi, & eo mortuo emphyteusis potest vindicari ab eius haeredibus.** *Rub. in annot. ad decis. 420. nu. 55. tom. 2.*
- Emphyteusis dominium ad effectum solutionis canonis probatur leuioribus probationibus.** *decis. 470. numer. 15. Vbaldo tom. 2.*
- Emphyteusis dominium vile quando finitur, consolidatur cum proprietate.** *decis. 21. nu. 4. Dunozetti tom. 2.*
- Emphyteusis vile dominium, licet aliquo modo reuertatur ad dominum directum, tamen non perdit emphyteuta possessionem, nisi eliciatur foras.** *Rub. in annot. ad decis. 420. nu. 59. tom. 2.*
- In emphyteusis dominium vile, & naturalis possessio subalternatur directo dominio, ac ciuili possessioni.** *Rub. in annot. decis. 420. nu. 56. tom. 2.*
- In emphyteusis dominium vile, & possessio naturalis non transferuntur, nisi limitatum ad certum tempus.** *ibid. nu. 56.*
- Quo pendente emphyteuta non possidet, nisi cum illa qualitate, & conditione dictae limitatae conseruatis.** *ibid. nu. 57.*
- Emphyteusis finita dominus directus ratione suae ciuilis possessionis poterit obtinere manutentionem respectu naturalis.** *Rub. in annot. decis. 420. nu. 41. tom. 2.*
- Emphyteusis, quando est finita, dum haeres defuncti velit eam restituere, competit domino remedium reintegratorium in vim l. si quis conductionis. C. locat. ibid. nu. 42.**
- Emphyteusis, quando est finita, vile dominum quod erat penes emphyteutam, redijt ad proprietarium.** *decis. 611. nu. 1. Pironano tom. 3.*
- Emphyteusis, quando est finita, tunc possessio ciuilis Domini directi, statim attrahit ad se possessionem naturalem.** *Rub. in annot. ad decis. 420. nu. 35. tom. 2.*
- Emphyteusis dum finita est, illico dominium vile cum directo consolidatur, ac confunditur.** *ibid. nu. 36.*
- Quae consolidatio fit ipso iure, nec Domini directi scientiam requirit.** *ibid. nu. 37.*
- Emphyteusis quando est finita, nece se est ut ipse emphyteuta designat possidere, cum sit expiratum tempus, quo ipse intendebat possidere.** *ibid. nu. 57.*
- Ad emphyteusim facultatem habens nominandi, si nomen aliquem, an possit variare, quatio ista ex quo pendet.** *decis. 463. nu. 4. Manzanedo tom. 2.*
- Emphyteusi finita, si Dominus, velit eam confirmare filijs, vel descendensibus emphyteutae, cui magis voluerit.** *ibid. nu. 6.*
- Et eligere ad renouationem etiam filiam minorem, exclusis alijs fratribus.** *ibid. nu. 7.*
- Emphyteusi finita, si adfint duz sorores defuncti, verique esset facienda renouatio.** *ibid. nu. 12.*
- Emphyteusi finita dominus tenetur inuestire proximiores.** *decis. 704. nu. 1. Coccino tom. 3.*
- Emphyteusi finita, tunc Dominus, tenetur inuestire proximiores, quando sunt haeredes defuncti, alijs non.** *ibid. nu. 3.*
- Quae conclusio tamen vera est, quando emphyteusis esset hereditaria, secus vero, si non haberet hanc qualitatem.** *ibid. nu. 3.*
- Emphyteusis non hereditaria est mera concessio personalis, quia conceduntur personis nominantis absq. eo quod haereditate aliquo titulo hereditario.** *decis. 407. nu. 1. Coccino tom. 3.*
- Emphyteusim si quis obtineat pro se, filijs, nepotibus, & successoribus an haeres vniuersalis, licet non sit nominatus a cedente, possit illam praetendere.** *decis. 6. nu. 1. Dunozetti tom. 2.*
- Emphyteusis dum est concessa pro se, & vno successore, tunc parum interest, an ille succedat titulo vniuersali institutionis, vel nominationis.** *ibid. nu. 2.*
- Emphyteusis non venit in generali haeredis institutione, nisi fiat de eo specialis mentio.** *decis. 741. nu. 23. Merlino tom. 3.*
- Emphyteusis simpliciter concessa pro filijs, & nepotibus, non extenditur ad feminas.** *decis. 737. nu. 3. Ghislerio tom. 3.*
- Sed hoc non procedit, quando versamur in materia inheritance, & in contractu bonae fidei, nempe locationis.** *ibid. nu. 4.*
- Emphyteusis est simpliciter hereditaria, quando est concessa alicui pro se, iisque haeredibus, & successoribus.** *decis. 483. nu. 17. Vbaldo tom. 2.*
- Emphyteusis si non sit concessa haeredibus, sed consanguineis, ista sola causa praebet titulum consanguineis, quamvis non haeredibus petendi renouationem.** *decis. 704. nu. 9. Coccino tom. 3.*
- Emphyteusis, quando non est hereditaria, non est necesse ut succedere volens, sit haeres.** *ibid. nu. 8.*
- Emphyteusis non est simpliciter hereditaria, sed pro haeredibus, & successoribus simpliciter, sed pro haeredibus, & successoribus.** *ibid. nu. 8.*

successoribus. *decis. 483. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
 Emphyteusis inuectura durat semper, dum adsunt personæ
 inuectæ. *decis. 420. num. 53. Vbaldo tom. 2.*
 Emphyteusis concessio, quando fuit facta pro masculis tantum;
 non int. ant. feminæ. *ibidem num. 14.*
 Emphyteusis mixta requirit, ut vocatus sit successor, & hæres;
decis. 504. num. 1. Vbaldo tom. 2.
 Emphyteusis renouationem petens, facitur se in inuectura nō
 esse comprehensum. *decis. 489. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Emphyteusis renouatio quibus debeat. *ibidem num. 9.*
 Emphyteusis hypothecatio est eodem modo prohibita, sicut ip-
 sa alienatio, etiam sub pœna caducitatis. *decis. 383. num. 4.*
Manzanedo tom. 2.
 Emphyteusis inuectus, si habeat facultatem in defectu filio-
 rum nominare extraneum, tunc non videtur in ea adesse
 qualitas hereditaria. *decis. 483. num. 22. Vbaldo tom. 2.*
 in Emphyteusis renouatione, in iure non reperitur cautum,
 quod solitum alteretur quoad mutationem personarum,
 nisi quando Ecclesia reinuectitur. *decis. 107. num. 25. Coci-
 no tom. 2.*
 Emphyteusis renouatio quando est facienda proximioribus
 emphyteotæ, si sint plures an omnibus sit facienda, vel si sit
 locus gratificationi. *decis. 107. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Emphyteusis eo modo datur successor, quo fuit concessa an-
 tecessori. *decis. 704. num. 12. Coccino tom. 3.*
 Emphyteusis renouatio, si non fuerit petita in tempore, non
 potest amplius peti. *ibidem num. 13.*
 Emphyteusis renouationem petere possunt proximiores defun-
 cti etiam intra spatium 30. annorum quando extraneus fuit
 inuectus. *ibidem num. 14.*
 Et ista est verior, & communior opinio. *ibidem num. 15.*
 Emphyteusis solitum non alteratur, si renouatio debeat fieri
 pluribus, & sic fiat locus diuisioni bonorum, & canonis.
decis. 107. num. 28. & 29. Coccino tom. 2.
 Emphyteusis, quando est finita, ex æquitate debent admitti
 proximiores ultimi emphyteutæ, ad exclusionem extranei.
decis. 107. numer. 1. Coccino tom. 2.
 Emphyteusis renouatio si fiat pluribus quilibet pro parte sibi
 contingente ad pensionis præstationem, personali actione
 ex contractu astringi potest ad soluendum. *ibidem num. 30.*
 Emphyteusis quando est hereditaria, sed etiam è contra, vel si
 facta sit vsque ad tertiam generationem, est diuisibilis. *ibid.*
num. 31.
 Emphyteusis, quando datur, vsque ad tertiam generationem,
 eo casu locus est iuri accrescendi. *ibidem num. 32.*
 Emphyteusis, si concedatur simpliciter filijs, est locus iuri ac-
 crescendi. *ibidem num. 33.*
 Emphyteusis, quando fit pluribus simpliciter, si aliquis eorum
 decedat sine liberis, portio deficientis non accrescit alijs,
 sed redit ad Dominum. *decis. 107. numer. 34. & 35. Coccino*
tom. 2.
 Emphyteusis, quando potest peruenire ad plures ideo ius na-
 tura non repugnat, si plures inuectantur. *decis. 107. num. 17.*
Coccino tom. 2.
 Emphyteusis, quando transit ad plures, hoc fieri potest ex ne-
 cessitate legis communis. *ibidem num. 22.*
 Emphyteusis ex quibus per necessitatem non inferatur, quod sit pa-
 tto, & providentia. *decis. 504. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 in Emphyteusis præstendens succedere quando teneatur do-
 cere de qualitate vtraque scilicet, ut sit filius inuecti, &
 hæres. *decis. 483. num. 20. Vbaldo tom. 2.*
 Emphyteusis naturalis non tollitur, si fuerit conuentum, ut pen-
 sio non solvatur. *decis. 510. numer. 18. Pirouano tom. 3.*
 Emphyteusis, quando fuit concessa feminæ, etiam si sit in
 emphyteusis Ecclesiastica veniunt feminæ descendentes. *de-*
cis. 737. num. 1. Ghislerio tom. 3.
 Emphyteusis specie ab emphyteusi distinguitur. *decis. 510. num. 1.*
Pirouano tom. 3.
 Emphyteusis, vel feudo aperto, dum emphyteuta, vel vassallus,
 aut eius hæres, resistit, vel contradicunt restitutioni,
 dicuntur dominum spoliare. *Rub. in annot. ad decis. 420. num.*
73. tom. 2.
 Vel impedire in consequenda naturali possessione, ratione
 suæ ciuilitatis, que semper apud eum remansit. *ibidem.*
 Emphyteusis diuisio si fuerit facta inter fratres, ita ut per di-
 uisionem alicui ex fratribus fuerit præiudicatum. *decis. 489.*
num. 14. Coccino tom. 2.
 Non tamen in tantum dicitur præiudicatum ei, ut per obitū
 fratrum, quibus ea in totum peruenit emphyteusis ad ex-
 clusum non reuertatur. *ibidem num. 15.*

EMPHYTEUTA

Emphyteuta compellendus est, rem ipsi domino restituere,
 antequam audiat super dominio. *Rub. in annot. ad decis. 420.*
num. 70. tom. 2.
 Emphyteuta non dicitur incidisse in caducitatem per subha-
 nationem rei emphyteuticæ ad instantiam creditorum fa-
 ctam, cum mandato Iudicis. *decis. 383. numer. 1. Manzanedo*
tom. 2.
 Emphyteuta dum non alienat. emphyteusim ex facto suo, non
 incidit in caducitatem. *ibidem num. 2.*
 Emphyteuta quando dicatur causam dedisse alienationi emphy-
 teusis, licet secuta fuerit ex facto creditorum, & mandato
 Iudicis. *ibidem num. 3.*
 Emphyteuta si in caducitatem ob eius culpam, vel delictum,
 incidit, & dominus directus eam in vita non declarauit, po-
 test ea eius hæres non possunt eam acceptare. *Rub. in annot.*
ad decis. 420. num. 64. tom. 2.
 Quod procedit etiam si adest pactum, ut vigore culpæ, vel de-
 licti emphyteuta incurreret in caducitatem. *ibidem num. 64.*
 Emphyteuta, si sit citatus pro omni suo iure, & inter sit ad
 videndum aliquem associari ad possessionem rei, existente
 sub dominio eius, à quo fuit inuectus. *decis. 476. num. 7. Man-*
zanedo tom. 2.
 Si respondeat ad petita non teneri &c. ex hoc fatetur domi-
 nium Domini directi, dum recusat illud controuertere.
ibidem.
 Emphyteuta, si sit absens, ita ut non soluat canonem, non in-
 cidit in caducitatem. *decis. 719. num. 8. Manzanedo tom. 3.*
 Emphyteuta, dum promittit integrè soluere canonem, ex ista
 sola promissione Dominus directus potest agere ad solutio-
 nem eius. *decis. 728. num. 9. Merlino tom. 2.*
 Emphyteuta præsumitur fecisse melioramenta conuenta, &
 adimpleuisse omnes conuentiones, stante cursu temporis, &
 præsertim si Dominus directus semper perceperit canones.
decis. 509. num. 11. Remboldo tom. 3.
 Emphyteuta, ne retrahatur, propter periculum deuolutionis
 ad ædificandum ad ornatum Urbis, potest cogere proprie-
 tarium ad affrancandam domum. *Rub. in annot. ad decis. 666.*
num. 59. tom. 3.
 contra Emphyteutam recusantem domino restituere emphy-
 teusim, ut intret dispositio h. si quis conductionis. C. locat.
 est opinio retinenda, & quare. *Rub. in annot. ad decis. 420. num.*
66. tom. 2.
 Emphyteuta habens facultatem nominandi vnam personam
 ad emphyteusim, dum instituit plures hæres, primus in-
 stitutus censetur nominatus. *decis. 350. num. 11. Coccino tom. 2.*
 Et vtrum Dominus directus in hoc casu possit gratificari cui
 voluerit. *ibidem num. 12.*
 Emphyteuta non cadit ipso iure à possessione naturali, licet
 cadat ab ipsa emphyteusi. *Rub. in annot. ad decis. 420.*
num. 60. tom. 2.
 Sed hoc non intellige, quando emphyteusis naturali sine suo
 finitur, licet secus sit, cum per delictum, vel culpam amit-
 tatur. *ibidem num. 61.*
 Emphyteuta incidit in caducitatem non soluendo etiam mi-
 nori tempore à iure præfixo stante promissione de soluendo
 de semestre in semestre, & iuramento de seruando omnia
 contenta in instrumento. *decis. 719. num. 2. Manzanedo tom. 3.*
 Sed contraria opinio est verior, eamque plures secuti sunt.
ibidem num. 3.
 Emphyteutica bona ad hoc, ut quis dicatur acquisisse titulo
 oneroso, nihil refert, an emptio fuerit habita à Domino
 directo, vel ab emphyteuta. *decis. 741. numer. 37. Merlino.*
tom. 3.
 Emphyteutica bona alienans irrequisitis Domino incidit in
 caducitatem. *decis. 509. num. 5. Remboldo tom. 3.*
 Emphyteutica bona acquirens, non potest præiudicare com-
 prehensis in inuectura, si non adquisitio titulo oneroso.
decis. 741. num. 51. Merlino tom. 3.
 Emphyteutica bona, quando sunt hereditaria, vel alias de illis
 per inuectum liberè potest disponi, tunc veniunt in genera-
 li hæredis institutione. *decis. 741. num. 24. Merlino tom. 3.*
 Emphyteutica bona non est dubitandum, an veniant in gene-
 rali hæredis institutione, si testator de eis mentionem fecit, &
 de illis poterat disponere. *ibidem num. 25.*
 in Emphyteutico contractu omisum habetur pro omisso, nec
 de expressio ad omisum fit extensio. *decis. 737. num. 6. Ghisle-*
rio tom. 3.
 Emphyteuticum ius vigore statuti continuantis possessionem
 defuncti in hæredem, non transfertur, in illum hæredem,
 qui non est capax dictæ inuecturæ. *decis. 420. num. 11. Vbaldo.*
in

in Emphyteuticis bonis, de quibus libere potest disponi ex
receptori sententia Doctorum attenditur proximitas ultimi
successoris, non autem primi acquirentis. *decis. 741. num. 12.*
Merlino tom. 3.

E M P T O R

Emptio facta pro se, & persona nominanda, interim enim, &
donec non sit secuta talis nominatio, res est ementis. *decis.*
266. num. 1. Sacro tom. 2.

Emptio facta pro se, & pro persona, a se quodcumque nos
minanda, antequam secuta fuerit nominatio, totus contra-
ctus residet in emptore. *decis. 169. num. 2. Sacro tom. 2.*

Emptio, quando fuit facta palam, & sic bona fide, tunc etiam
administrator bonorum venditorum potest emere. *decis. 344.*
num. 22. Coccino tom. 2.

Emptio licet sit facta per interpositam personam, non tamen
ex hoc sequitur, quod fuerit facta clam, & in occulto. *ibid.*
num. 23.

Emptio dicitur perfecta stante consensu, re, & pretio. *decis. 37.*
num. 1. & 2. Sacro tom. 2.

Emptionis contractus non perficitur cum consensu vnius par-
tis. *ibid. num. 3.*

in Emptionis contractu, quando interueniunt tria illa neces-
saria requisita, tunc cetera interuenienda non possunt esse
nisi accidentalia. *decis. 37. num. 7. Sacro tom. 2.*

in Emptionis contractu pacta accidentalia possunt reservari,
nec ex hoc potest desumi, quod contractus sit imperfectus.
decis. 59. num. 7. Sacro tom. 2.

Emptionis, & venditionis vni habet adiudicatio, & eisdem
regulis metitur. *decis. 306. num. 6. Remboldo tom. 3.*

Emptio, & venditio ultra rem duo requirit, scilicet pretium,
& consensum. *decis. 306. num. 7. Remboldo tom. 3.*

in Emptionis, & venditionis contractu naturaliter licet con-
trahentibus inuicem se decipere, dummodo non se deci-
piantra dimidiam iusti pretij. *Rub. in Annot. ad decis. 444.*
num. 73 tom. 2.

Emptionis, & venditionis contractus cum pacto de redimen-
do, vt fœderatitius præsumatur, debetur etiam ratio oble-
tamenti. *decis. 453. num. 14. & 16. Coccino tom. 2.*

Emptionis contractus, quando est perfectus, & arbitrator pre-
tij est defunctus, in eius inerat locum arbitrium boni viri.
decis. 388. num. 1. Coccino tom. 2.

Emptionis contractus, si non fuerit perfectus, quo ad substan-
tialia, & declaratio pretij fuerit collata in tertium, ac eius
mors ante dictam declarationem secuta fuerit. *ibidem num.*
2. & 3. Coccino tom. 2.

Tunc contractus est dissolutus, & fideiusor liberatus. *ibid.*
Emptionis, & venditionis contractus potest esse fœderatitius, si
cum pacto de redimendo adfit modicitas pretij. decis. 344.
num. 3. Coccino tom. 2.

Emptionis contractus, vt dicatur fœderatitius ex pacto de re-
dimendo, vna cum modicitate pretij, requiritur vt emens sit
solus fœderari secundum Bald. qui tamen opinio non est
vera, & contrarium sentit Rota. *decis. 344. numer. 4. & 5. Coc-*
cino tom. 2.

Emptionem, & venditionem importat census contractus. *decis.*
35. num. 4. Sacro tom. 2.

in Emptione, & venditione non reperitur iure cautum, quod
debeat interuenire pecunia. *decis. 35. num. 5. Sacro tom. 2.*

Emptio cuius nomine fuit facta, ei res emptæ acquiritur. *decis.*
606. num. 10. Vbaldo tom. 3.

Emptionis instrumentum tunc multo magis probat dominium
concurrentibus adminiculis. *decis. 31. num. 4. & 6. Verospia sen. 10. 2.*

Emptionis naturale est vt sit contractus perfectus, nisi aliud sit
conuenientum. *decis. 35. num. 13. & 14. Sacro tom. 2.*

ex Emptione canal aquæ, quando non inferatur ad dictam
aquæ dominium. *decis. 75. num. 2. Verospia sen. tom. 2. & 3.*

in Emptione rei est preferendum alii ille, qui habet in dicta re
censum antiquiorem. *decis. 17. num. 3. Duozetto tom. 2.*

Emptum, si aliquid sit nomine alterius, & non constet de eius
mandato, aut saltem de veritate emptionis factæ ad eius
favorem, non acquiritur ei dominium, sed illud remanet pe-
ne emptori. *decis. 666. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Emptum, quod aliquid sit nomine alterius ex quibus conie-
cturis se assequi possit, quando sumus in dubio. *ibid. num. 12.*

Emens aliquid si ex natura rei ei aliquid insit, ad id tenetur, &
quando non. *decis. 329. num. 9. Verospia sen. tom. 2.*

Emens aliquid & non soluendo pretium, dicitur esse in mala
fide, cum sciat, se ad illud exbursum tenei, itaque si
leat præscriptio. *decis. 512. num. 9. Remboldo tom. 3.*

Emens rem proprio nomine, sibi acquirit, quamvis pecunia,
sit aliena. *decis. 220. num. 7. Verospia sen. tom. 2.*

Emens rem pro se, & persona nominanda, dum non sequitur
nominatio, contractus totus residet in emptore. *decis. 64. num.*
mer. 7. Sacro tom. 2.

Emens scienter rem alienam, vel alteri obligatam si ea res ei
fuerit ablata, non poterit agere contra venditorem, nec de
eiusione, nec ad ipsius pretij recuperationem. *Rub. in An-*
not. ad decis. 431. num. 107. tom. 2.

Emisse quis aliquid censetur ex proprijs pecunijs. *decis. 679.*
num. 9. & 10. Virile tom. 3.

E M P T O R

Emptor bonorum Ecclesiæ, dum restituit ea, quia contractus
fuit ipso iure nullus, potest ex conditione siue causa repe-
tere pretium solutum Ecclesiæ, tanquam sine causa datum.

Rub. in Annot. ad decis. 444. num. 61. tom. 2.

Emptor census si fiat pactum, quod possit cogi ad redimendum
censum, dictum pactum est illicitum, quia sic contrausus re-
soluitur in mutuum. *decis. 37. num. 7. & 8. Sacro tom. 2.*

Emptor domus tenetur ad solutionem Canonis, si expresse sit
vendita cum tali onere. *decis. 29. numer. 2. Duozetto tom. 2.*

Emptor secundus non præstatur primo, etiam stante traditio-
ne rei emptæ, quando sciuit rem alteri fuisse venditam. *decis.*
426. num. 2. Coccino tom. 2.

Emptor emendo rem, quam sciuit alteri fuisse venditam, par-
ticipat cum venditore ad præiudicium primi emptoris. *ibid.*
num. 3.

Et propterea etiam stante traditione, secunda venditio non
est præferenda primæ. *ibid.*

Emptor si emat sub conditione, vt sibi præstetur cautio, in mora
ad securitatem solutionis, tunc vt constituatur, in mora
est ei offerenda cautio. *decis. 12. numer. 14. Sacro tom. 2.*

Emptor non potest dici culpa sua amisisse causam, dum appel-
latione non fuit prosecutus, si eam proseguendo facile per-
didisset ex defectu iuris. *decis. 63. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Emptor emens rem fructiferam, semper eo animo censetur
emere, vt fructus percipiat, quare si non soluerit pretium
& fructus ex ea re non perceperit, non tenetur ad eos. *decis.*
453. num. 20. Coccino tom. 2.

Emptor cum pacto de affrancando est verus dominus, & contra
ipsum competit ius retractus. *decis. 653. num. 10. & 11. Mer-*
lino tom. 3.

Emptor, quod retineat rem, & pretium, id nullatenus est in-
stitutum. *decis. 315. num. 45. Coccino tom. 2.*

Emptor ideo tenetur ad fructus recompensatiuos ob dilata-
tionem, etiam si venditor non adimpleuerit ex parte
sua, quia ob defectum dicti implementi non minuitur em-
ptori vltus rei. *decis. 315. num. 51. & 52. Coccino tom. 2.*

Emptor tenetur ad fructus recompensatiuos ob dilata-
tionem etiam non docto de adimplemento. *decis. 315.*
num. 48. Coccino tom. 2.

Emptor tenetur ad fructus compensatiuos, si habuit rem & non
soluit pretium. *dec. 12. num. 3. Sacro tom. 2.*

Emptor non tenetur ad fructus compensatiuos, quando ei
fuit concessa dilatio ad pretij solutionem. *decis. 377. num. 5.*
Remboldo tom. 3.

Emptor, dum fruitur re, & pretium non dum soluit, equum
est, vt teneatur ad fructus recompensatiuos. *decis. 453. num.*
& 7. Coccino tom. 2.

Emptor, sufficit ante pretij solutionem rem ei fuisse eui-
ctam, ad effectum, vt ei liceat dictum pretium retinere. *decis. 399.*
num. 12. Remboldo tom. 2.

Emptor rei emphyteuticæ per substationem potest se tueri
retrahendo nominandæ concessio eius debitori. *decis. 350. numer. 5.*
Coccino tom. 2.

Emptor propter imminuentem eui-ctionem potest retinere pre-
tium rei. *decis. 395. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Emptor, dum imminet eui-ctio rei emptæ, si venditor petat
pretium, potest eum repellere exceptione rei non traditæ
vel non adimplementis. *ibid. num. 2.*

Emptori non potest dici res libere tradita, dum ante traditio-
nem secuta fuit eui-ctio. *ibid. num. 3.*

Emptor, cui res vendam tradita fuit, non potest perire inhi-
beri, quominus venditor rem alteri tradat, & vendat. *decis.*
426. num. 6. Coccino tom. 2.

Sed hoc procedit, quando non pender lis, secus vendum
lis iam pender. *ibid. num. 7. & 9.*

Emptor, cui res emptæ non fuit tradita, licet dum lis non
pender, non possit inhibere venditori, ne rem alteri tradat.
ibid. num. 8.

Tamen cautela est, quod appelletur a futura venditione si-
cienda, quia si fuerit contrafactum, venditio tanquam aerea
poterit reuocari. *ibid.*

Emptor tenetur ad fructus decursos ante pretium solutum ex æquitate, ne ipse eos lucratur cum aliena iactura, & detrimeto venditoris. *decis. 315. num. 49. Coccino tom. 2.*
 Emptor, quando non est particeps doli venditoris, id emptori nullatenus nocere debet. *decis. 344. num. 24. Coccino tom. 2.*
 Emptor potest vi eisdem defensionibus competentibus venditori, etiam non facta cessione iurium. *Rub. in annot. decis. 666. num. 140. tom. 3.*
 Emptor tatus esset, si rem magni valoris, & magno pretio ab eo emptam, postea modica pensione illam locaret. *decis. 253. numer. 27. Dunozerio tom. 2.*
 Emptor emens rem subiectam fideicommissio, satis dicitur ei consultum, dum dicto fideicommissio fuit per Papam derogatum. *decis. 402. numer. 4. Coccino tom. 2.*
 Emptor sufficit, ut litrem venditori intimet ad hoc, ut ipse teneatur emptori ad omnia damna passus. *decis. 13. nu. 1. Remboldo tom. 2.*
 Emptor omnino debet solvere fructus recompensarios præter non soluti. *decis. 315. num. 18. Coccino tom. 2.*
 Emptor pro solutione pretij debet conveniri iuxta formam instrumenti initii inter eum, & venditorem. *decis. 377. nu. 7. Remboldo tom. 2.*
 Emptor non debet esse sollicitus, quod pretium erogetur in causam expressam, nisi sit in mutuo, vel deposito, vel vendatur res Ecclesie pro soluendis debitis. *decis. 497. num. 16. Merlino tom. 2.*
 Emptor an teneatur appellare à sententia contra se lata ad effectum, ut possit agere de euictione adversus venditorem. *decis. 63. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Emptor non tenetur appellare à sententia contra se lata, quando ista necessitas fuit ei remissa per venditorem. *ibidem num. 2.*
 Et quid si appellaverit, & appellationem non fuerit prosecutus, an possit agere de euictione contra venditorem. *ibidem num. 3.*
 Emptor appellans à sententia lata contra se, si appellationem non prosecutus, itaque sententia transeat in rem iudicatam, quo casu id non obstat, quo minus agat de euictione. *ibidem num. 4.*
 Emptor ne teneatur sequi appellationem à sententia lata contra se, id per pactum remitti potest. *ibidem num. 5.*
 Emptoris respectu, quod census sit perpetuus temporalis vero respectu fideiussoris, id non est inconueniens. *dec. 152. nu. 13. Sacro tom. 2.*
 Emptori, quid fuerit facta libera traditio rei venditæ, id probare spectat ad venditorem, dum agit ad pretij consecutionem. *decis. 95. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Emptori non licet ignorare venditoris personam ad hoc, ut illi soluat pretium. *decis. 11. num. 12. Sacro tom. 2.*
 Emptori, & singulari successori census suffragatur etiam Bulla Sancti. mem. Pij Quinti super forma creandi census. *dec. 653. num. 2. Merlino tom. 3.*
 Emptoris respectu census nihil est redimibilis. *decis. 265. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Emptori, quando venditor tradit fundum pro quo pretium non soluit, si ex eo percipiat utilitatem debet facere ad utilitatem soluendo fructus. *decis. 315. numer. 17. Coccino tom. 2.*
 Emptori venditor non tenetur de euictione, nisi venditori lis fuerit enunciata. *decis. 281. num. 24. Vbaldo tom. 2.*
 Limita tamen id, si talis denunciatio fuerit remissa vigore facti. *ibid.*
 Emptori, quod libere sue in tradita aliqua domus, non sufficit probare eam fuisse traditam vnus cubiculi, quia ad hunc effectum requiritur traditio clavis annue principalis, si non omnium cubiculorum. *decis. 395. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Emptori, quod fuerit consignata tota domus libere, non arguitur, si aliquid in eam de eius mandato fuerit inuectum, maxime quando deinde fuit prohibitus, ne ulterius aliud asporteret. *ibid. num. 9.*
 Emptores rerum dotantium æstimatè daturum, si offerant vxo- rum æstimationem liberantur à reali æstimatione. *Rub. in Annot. ad decis. 666. numer. 137. tom. 2.*
 Emmeratio specierum tunc non ampliat genus, quando est facta sub expressione certi loci. *decis. 89. n. 8. & 10. Remboldo tom. 2.*

ENUNCIATIVA.

Enunciatiua non probat, ubi principaliter contigit dubitari de enunciatio. *decis. 53. num. 11. Verospio sen. tom. 2.*
 Enunciatiua dum est moderna, ac maxime si plura obstant, in nihilo releuat. *decis. 633. num. 7. Coccino tom. 3.*
 Enunciatiua regulariter non probat, quando principaliter agi-

tur de enunciato. *ibidem numer. 18.*
 Enunciatiua dum non est antiqua, non attenditur contra tertium. *ibid. num. 19.*
 Enunciatiua dum est vnica, & moderna minus probat. *ibidem num. 20.*
 Enunciatiua, ut dicatur antiqua, requiritur tempus centum annorum. *ibid. num. 21.*
 Enunciatiua, ut probent, debent esse de duobus instrumentis, quæ originem habeant à diuersis personis non suspectis. *ibid. num. 22.*
 Enunciatiua antiquæ habent vim publicæ vocis, & famæ. *decis. 580. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Enunciatiua supra centum annos habent vim famæ. *decis. 200. num. 11. Dunozerio tom. 2.*
 Enunciatiua antiquæ fortius probant, si emanauerint ab eo, qui ipsum enunciatum poterat facere. *ibid. num. 3.*
 Per enunciatiuas antiquissimas probari potest dominium. *decis. 32. num. 5. Verospio tom. 2.*
 Enunciatiua antiquissima probant immemorabilem. *decis. 259. nu. 5. Remboldo tom. 2.*
 Enunciatiua admittuntur in antiquis tanquam habentes vim famæ. *ibid. num. 6.*
 Enunciatiua antiquissima plenè probant, etiam quod emanauerint à persona suspecta, & ab vno, quando concurrunt ad minicula. *decis. 257. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Quod tamen intellige verum, quando vnà cum enunciatiua concurrat antiquissima possessio, secus vero si ea non currat. *ibid. num. 9. & seqq.*
 Enunciatiua, & præsentationes supra centum annos, sunt quidem iura apta ad canonizandum iuspatronatus non autem, ut iam pro canonizato habeatur ad impediendum processum executionis. *decis. 200. num. 13. & 14. Dunozerio tom. 2.*
 Enunciatiua quando sunt modernæ, licet regulariter loquendo in præiudicium tertij non videantur probare. *decis. 385. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Tamen quando sunt plures, vehementes, & vrgentes, ex his oritur plena probatio, etiam contra tertium. *ibid. num. 11.*
 Enunciatiua quando sunt recentes, & paulo ante litem emanata, non deseruiunt pro adminiculo. *decis. 173. num. 10. Verospio sen. tom. 2.*
 Enunciatiua emanata ab habente interesse in causa non releuant. *ibid. num. 11.*
 Enunciatiua emanata à diuersis, & non suspectis personis, habent vim famæ, & plenè probant in antiquis. *decis. 242. nu. 1. Remboldo tom. 2.*
 Enunciatiua simplex non releuat. *decis. 574. numer. 48. Coccino tom. 3.*
 Enunciatiua emanata in litteris Papæ ad suggestionem partis non releuat. *decis. 722. num. 9. Remboldo tom. 3.*
 Enunciatiua vnica regulariter non probat, etiam si sit antiqua. *decis. 603. num. 24. Remboldo tom. 3.*
 Enunciatiua emanata à personis suspectis, multo minus attenditur. *ibid. num. 25.*
 Enunciatiua non probant, quando principaliter disputatur de enunciato. *decis. 552. num. 13. Dunozerio tom. 3.*
 Enunciatiua emanatas ab interesse habentibus non probat per immemorabilem. *decis. 257. nu. 4. Remboldo tom. 2.*

E P I S C O P I

Episcopi alternatiua non cadit in beneficijs, quæ sunt simultaneæ collationis. *dec. 100. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Episcopo si sit concessa alternatiua, suffragatur etiam Capitulum in beneficijs spectantibus ad collationem vtriusque. *decis. 588. num. 26. Vbaldo tom. 3.*
 Episcopo non gaudente alternatiua, mensis Octobris est vnus ex octo mensibus reſeruatis. *decis. 247. numer. 1. Coccino tom. 2.*
 Episcopus, & Capitulum non possunt subvertere decretata circa statum Ecclesie, qui iam firmatus transactione, & etiam auctoritate Apostolica, ac obseruantia comprobatus fuit. *decis. 515. nu. 1. Pironana tom. 3.*
 Episcopus, & Capitulum sunt veluti vnum corpus cum Episcopus sit caput, & Canonici sint membra. *decis. 588. numer. 23. Vbaldo tom. 3.*
 Episcopus, & Capitulum faciunt vnum corpus, & quanta sit communio inter eos. *dec. 531. num. 14. Remboldo tom. 3.*
 Episcoporum, & Capitulorum Vicarij sede vacante dicuntur Iudices ordinarij. *decis. 48. num. 10. Remboldo tom. 2.*
 Episcopus, & Vicarius faciunt vnum, idemq. Tribunal. *decis. 702. num. 3. Vbaldo tom. 3.*
 Episcoporum Vicarij possunt etiam ipsi censuras promulgare. *decis. 48. num. 11. Remboldo tom. 2.*

- Episcopus habet intentionem fundatam super iurisdictione spirituali in locis omnibus existentibus intra limites suæ Diocesis. *decis. 697. num. 1. Sacratio tom. 3.*
- Episcopus non habet intentionem fundatam super decimis, sed tantum pro sua quarta. *decis. 170. num. 15. Sacratio tom. 2.*
- Episcopus tenetur recipere quartam decimarum de manu Parochi, *ibid. num. 16.*
- Episcopus, quando non dicatur habere intentionem fundatam super collatione beneficiorum suæ Diocesis *decis. 731. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
- Episcopus habet intentionem fundatam circa collationem beneficiorum suæ Diocesis. *decis. 731. num. 5. Sacratio tom. 3.*
- Episcopus de iure communi habet intentionem fundatam in iure visitandi, & cognitione causarum. *decis. 368. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*
- Episcopus regularis si sit negligens in exigendo bona hereditaria, vel eis renunciet, tunc succedit Ecclesia proprietaria. *decis. 115. n. 9. Pirouano tom. 2.*
- Episcopus regularis adeundo hereditatem sibi relictam, eam quoad vsumfructum sibi acquirit, perinde ac si secularis esset. *ibid. num. 3.*
- Quo vero ad proprietatem, eam acquirit Ecclesie suæ. *ibid. num. 4.*
- Episcopus regularis non potest proprium habere, neque sibi acquirere. *ibid. num. 6.*
- Episcopus regularis adeundo hereditatem sibi delatam, potest sibi præiudicare, quo ad vsumfructum, non autem quoad proprietatem, quæ fuit acquisita Ecclesie. *decis. 115. num. 18. Pirouano tom. 2.*
- Episcopus regularis hereditatem sibi delatam an possit repudiare. *ibid. num. 12.*
- Episcopi sigillum sine subscriptione non probat, sed contrarium est verius. *decis. 205. num. 3. Sacratio tom. 2.*
- Episcopi sigillum non probat in præiudicium tertij. *decis. 295. num. 1. & 2. Sacratio tom. 2.*
- Episcopi cæci sunt erga nepotes, secundum 3° in cap. peruenit q. 3. *Rub. in annot. ad decis. 460. numer. 112. tom. 3.*
- in Episcopi voluntate esse non debet extinguere litem, contra eum motam, denegando clericis, ne possint se congregare. *decis. 567. numer. 9. Pirouano tom. 3.*
- Episcopus quando possit in Capella existente intra terminos alicuius Parochie ordinare, ut ibi Capellanus assistat. *decis. 464. num. 8. Coccino tom. 2.*
- in Episcopo strictior est obligatio quam in Clerico, ut bona vadant ad succellorem. *dec. 722. num. 27. Rembaldo tom. 3.*
- Episcopo in præiudicium tertij non creditur. *decis. 244. num. 6. Sacratio tom. 2.*
- Episcopo de iure communi licitum est facere vniones beneficiorum. *Rub. in Annot. ad decis. 576. num. 79. tom. 3.*
- Episcopus, ut valide deueniat ad vniones, omnino requiritur iusta causa, & evidens necessitas, vel utilitas. *ibid. num. 80.*
- Episcopus est manutenedus in sua iurisdictione, dum cognoscitur an Abbas habeat plenariam iurisdictionem in suos. *decis. 310. numer. 4. Coccino tom. 2.*
- Episcopi ut delegati Sedis Apostolicæ possunt visitare omnes Ecclesias viciniores, etiam si sint nullius Diocesis. *decis. 552. num. 19. Dunozeo tom. 3.*
- Episcopi scientia, & patientia requiritur, ut alius contra eius iurisdictionem aliquid præscribat. *decis. 600. num. 14. Vbaldo tom. 3.*
- Episcopus ut excludatur ab Archidiacono &c. ad effectum, ut non possit cognoscere causas, matrimoniales, vel criminales, requiritur immemorabilis canonizata per tres sententias. *ibid. num. 45.*
- Episcopus, aut similis officialis non potest gravare succellorem. *decis. 455. num. 10. Pirouano tom. 3.*
- Episcopus quando propter distantiam Ecclesie Parochialis, in aliqua d. Parochia Capella ponit Capellanum, cum certa assignatione, non est necessarius in hoc consensus Capituli. *decis. 464. num. 13. Coccino tom. 2.*
- Episcopus in aliqua ordinatione non debet petere consensum Capituli, dum ad eius validitatem talis consensus a iure non requiritur. *ibid. num. 14.*
- Episcopus dicitur habere assentiam iuris in exerenda iurisdictione in omnibus locis suæ Diocesis, propter quam debetur ei manutentio. *decis. 600. numer. 2. & 3. Vbaldo tom. 3.*
- Quod procedit etiam si Episcopus non probaverit possessionem. *ibid. num. 4.*
- Episcopus, & non alij inferiores possunt cognoscere causas matrimoniales, & criminales, cum id relinquatur tantum iurisdictioni, & examini Episcopi. *ibid. num. 5.*
- Episcopi, alijque Ecclesiastici facto ipso vitam exemplarem ducere debent, quia (ut inquit Sacra Synodus Tridentina) vita ipsa exemplaris est perpetuum quoddam prædicium genus. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 96. tom. 2.*
- Episcopus quo casu teneatur probare clare, & concludenter aliqua loca esse sita intra limites suæ Diocesis. *decis. 552. numer. 7. Dunozeo tom. 3.*
- ab Episcopo bona relictæ ex præsumptione iuris Canonici censentur post ipsam dignitatem acquisita fuisse. *decis. 569. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
- Episcopus semper censetur auctoritate ordinaria providere, quamvis conferat vigore indulti. *decis. 530. num. 50. Pirouano tom. 3.*
- Episcopus potest concedere in feudum bona Ecclesiastica sine solemnitatibus, si sit solum ea concedi. *decis. 541. num. 7. Rembaldo tom. 3.*
- Episcopus propter nimiam distantiam Ecclesie Parochialis, potest ordinare, ut alia ædificetur, & certam portionem ei assignare. *dec. 464. num. 2. Coccino tom. 2.*
- Et hoc casu Episcopus potest procedere ad ædificationem absque alia solemnitate. *ibid. num. 3.*
- in Episcopum eligi non potest, qui non duxit aliquando famulos ad comedendum secum. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 97. tom. 3.*
- per Episcopum solum, si Papa aliquid mander fieri, ex hoc non excluditur Capitulum. *decis. 530. num. 43. Pirouano tom. 3.*
- Episcopus non subditos non valet ordinare. *decis. 670. num. 31. Pirouano tom. 3.*
- Episcopus ordinando aliquem, sequitur, quod habuerit eum pro clero, & subdito. *ibidem num. 22.*
- Episcopus in cognoscendo causas matrimoniales, & criminales totius suæ Diocesis habet pro se claram iuris assentiam, nec non apertam dispositionem Concilij Tridentini. *decis. 600. num. 23. Vbaldo tom. 3.*
- Episcopus non potest Ecclesiam ante liberam servitutem sine causa suajecere. *decis. 27. num. 5. Dunozeo tom. 2.*
- Episcopi est libera, & iusta facultas vnum ex æquæ idoneis præsentatis instituere. *decis. 379. num. 12. Nauarro tom. 2.*
- Episcopus, si sit factus compromissarius nomine Capituli, & confirmationem tamquam Episcopus nomine proprio. *decis. 588. num. 12. Vbaldo tom. 3.*
- Episcopum, Sacerdotem, vel Clericum se profiteri, & his ordinibus facere contraria, indecorum, & ac mendacium est. *Rub. in Annot. ad decis. 444. num. 29. tom. 2.*
- Episcopi scientia, & patientia requiritur, ut alius contra eius iurisdictionem aliquid præscribat. *decis. 600. num. 14. Vbaldo tom. 3.*
- Episcopus si sit effectus frater minor, auctoritate Papæ, recuperat ius succedendi ab intestato, & ex testamento. *dec. 115. num. 22. & 23. Pirouano tom. 2.*
- Scilicet, ut sibi vsumfructum, & Ecclesie proprietatem requirat, ut hoc modo votum pappertatis conservetur. *ibidem num. 23. & 24.*
- Episcopi Cardinales, nisi adesset regula reservatoria, teneantur conferre ad electionem Capituli in beneficiis, quorum promissio spectat ad utrumque. *decis. 588. numer. 35. Vbaldo tom. 3.*
- Episcopo soli beneficia minora sunt reservata etiam in Ecclesiis Cathedrali, nec sunt simultaneæ collationis. *decis. 100. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Episcopus in quacumque parte suæ Diocesis potest exercere iurisdictionem. *decis. 537. numer. 1. Rembaldo tom. 3.*
- Episcopus debetius reddere in loco honesto, & more maiorum. *ibid. num. 2.*
- Episcopus non debet iudicare extra territorium suum. *ibid. num. 3.*
- Episcopi maiestas in iudicando, quando salva non esset. *ibid. num. 5.*
- Episcopus, quando quis esset duarum Diocesium, tunc non potest delinquentes in una Diocesi ex illa prædictos extrahere, & quando id procedat. *ibid. num. 6.*
- Episcopus, quod possit solus conferre beneficia, & tamen sine Capitulo non possit conferre, hoc interdictum est in Ecclesia. *decis. 530. num. 45. Pirouano tom. 3.*
- Episcopus, quod possit solus conferre beneficia, quæ sunt de simultanea collatione cum Capitulo, potest dari casus. *decis. 530. num. 46. Pirouano tom. 3.*
- Veluti Capitulo non eligente, vel non conferente, quia tunc Episcopus solus confert. *ibid.*
- Episcopus an possit cogi ad locum litigij accedere, vel delegare alium. *ibid.*

alium, quando sumus in diocesi multum amplius. *decis. 537. num. 9. Remboldo tom. 3.*

Et quamvis multi Doctores affirmatiue respondeant, tamen eorum opinio communiter est reprobata. *ibid. num. 10.*

Vel de aequitate tantum procedit. *ibid. num. 11.*

Episcopus attentio iuris rigore in quacunque parte sua diocesis iurisdictionem exercere potest. *ibidem num. 12.*

Episcopus, ut disponit Conc. Trident. tenetur procedere in causis Capitularium de consilio, & assensu duorum Canonico-
rum, coram Notario ipsius Episcopi, & in eius domo, & consueto Tribunali. *ibid. num. 13.*

Episcopus successor potest eadem auctoritate ordinaria cum consensu Capituli reuocare decreta Episcopi antecessoris, quoad statum Ecclesie. *decis. 515. num. 5. Pirouano tom. 3.*

Episcopus potest erigere Parochialem in Collegiatam. *decis. 606. numer. 1. Coccino tom. 3.*

Quod procedit non solum, quando sumus in Ecclesia regulari, sed etiam in Ecclesia seculari. *ibid. num. 2. & 3.*

AE Q V A L I T A S.

Aequalitas in iudicio seruanda est. *decis. 269. num. 8. Manzanedo tom. 2.*

Aequalitas ut seruetur in iudicijs, si vni parti licet appellare, etiam aduersario erit licitum. *decis. 323. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

Aequalitatem, quod pater seruauerit inter filios facienda est interpretatio. *decis. 345. numer. 15. Manzanedo tom. 2.*

in Aequalitate consistit iustitia commutativa. *decis. 315. num. 16. Coccino tom. 2.*

ex Aequipollentibus quid fiat non refert. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 86. tom. 3.*

E Q V E S.

Eques Hierosolymitanus, quod non sit debitor communis ararij, quando non probetur ex fide Secretarij communis ararij. *decis. 725. num. 13. Pirouano tom. 3.*

Equires Hierosolymitani possunt testari, vel donare causa mortis cum licentia tamen Magni Magistri. *decis. 601. num. 20. Pirouano tom. 3.*

Equires Hierosolymitani sunt verè Religiosi. *decis. 623. num. 34. Pirouano tom. 3.*

pro Equo meo mihi restituendo possum officium Iudicis nobis le implorare. *decis. 315. num. 29. Coccino tom. 2.*

AE Q V I T A S.

Aequitas id postulat, ut quod vnicuique competit, sigillatim tribuatur. *decis. 1. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Aequitati conuenit, ut quis metat, ubi seminauit. *ibid. num. 2.*

Aequitas scripta habetur pro iure comuni. *decis. 269. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

Aequitas valet, quæ paribus causis, paria iura desiderat. *decis. 743. num. 16. Carillo tom. 3.*

Aequitatis, ac bonæ fidei ratio non est habenda quando maius, & perniciosius imminet periculum. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 41. tom. 2.*

ab Aequitate omni esset alienum, confirmare quem in ea possessione, quam nulliter, & attentatè habuit. *decis. 404. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Aequitas non vult ut ea, quæ sunt induta ad fauorem alicuius, in eius odium retorquantur. *decis. 227. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Aequiuoca ea quæ sunt, non faciunt nec adminiculum. *decis. 391. num. 26. Nauarro tom. 2.*

Aerarius in Regno Neapolitano habetur pro administratore. *decis. 555. num. 3. Dunozerro tom. 3.*

E R E C T I O.

Erectio attenditur in iudicanda beneficij qualitate. *decis. 633. num. 3. Coccino tom. 3.*

Erectio iuris Patronatus, & fundatio ex quibus reddatur inducibilis. *decis. 534. num. 33. Pirouano tom. 3.*

Erectio Vicariæ si facta fuerit in vim Concil. Trident. sess. 7. cap. 7. de reform. tunc congrua Vicarijs assignanda est super certis bonis. *decis. 328. numer. 8. Coccino tom. 2.*

Erectio, & vnio, quando non dicatur habuisse effectum. *decis. 608. num. 8. & 9. Coccino tom. 3.*

Erectiones Dignitatum, rarius est, ut fiant per Papam. *ibid. num. 10.*

Erectio præsumitur facta iuxta solitum, & qui dicit contrarium, ei incumbit onus probandi. *decis. 697. num. 5. & 6. Sacrato tom. 3.*

Erectioni nouæ Ecclesie Parochialis, quando sit locus. *decis. 231. num. 9. Coccino tom. 2.*

Erectiones dignitatum si fiant per Ordinarios auctoritate Apostolica sine consensu Capituli valent. *decis. 260. num. 6. Pirouano tom. 2.*

Erigi quando possit noua Parochia. *decis. 193. num. 1. Coccino tom. 2.*

E R R O R.

Errori alleganti incumbit onus probandi. *decis. 273. numer. 3. Pirouano tom. 2.*

Errori, quis allegare nequit, si non probet contrarium eius, quod asseruit. *decis. 258. num. 8. Coccino tom. 2.*

Errori quis non probat per testes, dum eorum depositiones conuallantur. *ibid. num. 9.*

de Errori calculi quando non possit dari. *decis. 218. num. 6. Pirouano tom. 3.*

Error vel fraus cauendum est ne interueniat in deuolutione matrimonij. *Rub. in annot. ad decis. 392. num. 28. tom. 2.*

Error in nomine proprio non viciat institutionem, dum de corpore constat. *decis. 614. num. 17. & 18. Coccino tom. 3.*

Error circa proprium patrimonium plerumq. euenisse solet. *decis. 25. num. 13. Sacrato tom. 2.*

Error in dubio præsumitur ad excludendum delictum. *dec. 146. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Error non præsumitur, nisi probetur. *decis. 285. num. 3. Coccino tom. 2.*

Error bene excluditur, confitendo de veritate. *ibidem. numer. 4. & 7.*

Error non præsumitur ad transactionem impugnandam. *decis. 273. num. 1. & 2. Pirouano tom. 2.*

Error, cum non præsumatur, ideo non sufficit illum allegare, sed simul probandus venit. *decis. 358. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Error iuris mulieri non suffragatur. *decis. 321. num. 10. Coccino tom. 2.*

Errans in iure valde dubio non præsumitur in dolo. *decis. 493. num. 100. Coccino tom. 2.*

Error iuris non sufficit ad effectum vsucapiendi fructus, ut possessor non teneatur eos restituere, saltem, quando petuntur vires principales. *decis. 315. num. 43. Coccino tom. 2.*

Error iuris non potest allegari a muliere, cum peritiores consilere potuerit. *decis. 321. num. 11. Coccino tom. 2.*

Error dicitur consistere in iure, quando aliquid dependet ex visione scripturarum. *decis. 444. num. 4. Coccino tom. 2.*

Error iuris non excusat. *ibid. num. 5.*

Error iuris valde dubij æquiparatur errori facti, & sic excusat. *ibid. num. 6.*

Error iuris valde intricatissimus interuenit in alienatione bonorum Ecclesie, tunc fructus debent restitui a die moti iudicij. *ibid. num. 7.*

Error notabilis in Notario nunquam præsumitur. *decis. 140. num. 7. Dunozerro tom. 2.*

Error Notarij non præsumitur, ideo probandus est. *decis. 162. num. 15. Pirouano tom. 2.*

Errasse non præsumitur vir prouidus nec aliquid in sui præiudicium sponte confessum fuisse. *decis. 64. numer. 4. Sacrato tom. 2.*

Errasse quis non præsumitur in facto proprio. *decis. 53. num. 12. Verosio tom. 2.*

de Erroribus nisi constet euidenter non est reddenda ratio quædo semel est reddita. *decis. 190. numer. 1. Dunozerro tom. 2.*

de Errori aut læsione nisi doceatur, ratio semel reddita non est amplius reddenda. *decis. 71. num. 3. & seqq. Dunozerro tom. 2.*

de Errori si testes conuincantur ab alijs testibus, non attenduntur. *decis. 137. num. 11. Sacrato tom. 2.*

Error in aliquo contractu, quando adest, dicitur deficere consensum. *decis. 429. numer. 18. Pirouano tom. 2.*

Error in posteriori instrumento non viciat præcedentem contractum. *decis. 470. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Error, ubi est in referente, & constat de relato, relatam semper attenditur. *ibid. num. 4.*

Error excludit consensum. *decis. 559. num. 21. Vbaldo tom. 3.*

in Errores inciderunt summi etiam viri, & diuersarum scientiarum Coriphei, & præsertim Marc. Tull. Romanæ eloquentiæ flumen, Hippocrates Medicorum Princeps, Papinianus Iuriconsultorum Phoenix, &c. *Rub. in Annotat. decis. 636. numer. 92. tom. 3.*

in Errores aliquando etiam inciderunt Magni Patres, & Ecclesia Dei sydera fulgentissima, & præsertim S. Augustinus, S. Hieronymus, ab eisdem postea se retractando. *ibid. n. 93.*

Erronea ea, quæ sunt, non veniunt attendenda. *decis. 597. n. 12. Manzanedo tom. 3.*

Erubescendum non est, ut inquit Iustinian. Imp. se corrigere. *decis. 2. num. 11. Pirouano tom. 2.*

Esse non dicitur, nisi id perpetuo duret. *decis. 510. numer. 22. Pirouano tom. 2.*

AESTIMATIO

Aestimatio bonorum an requiritur in datione insolutorum. *decis. 506. num. 16. Remboldo tom. 3.*
 Aestimatio de iure facit emptionem, & venditionem. *decis. 145. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Aestimatio in datione dotis facit emptionem, & venditionem. *decis. 626. num. 1. Cocino tom. 3.*
 Aestimatio in dubio praesumitur iusta, & excessiva. *decis. 457. num. 1. Cocino tom. 2.*
 in Aestimatione alicuius rei potius est standum peritis a Iudice deputatis, quam depositionibus testium. *ibid. num. 2.*
 Aestimatio offerri non potest agenti rei vindicatione. *dec. 590. num. 23. Vbaldo tom. 2.*
 Sed secus est, quando agitur utile rei vindicatione in subsidium. *ibid. num. 24.*
 Aestimatio periti si fundata sit super aliorum relatione, quid id inducet. *decis. 253. nu. 24. Dunozerro tom. 2.*
 Aestimatio facta ob vnam causam, non operatur, quo ad diuersam. *decis. 506. num. 8. Remboldo tom. 3.*
 Aestimatio peritorum praesumitur iusta, & qui contrarium tenet, debet excessum probare. *decis. 720. num. 30. Cocino tom. 3.*
 Aestimatio non requiritur quando Iudex procedit per viam subhaftationis, & vendit bona creditori. *decis. 506. num. 17. Remboldo tom. 3.*
 Aestimatio valoris frumenti spectanda est secundum illud tempus quo fuit consumptum. *decis. 237. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Aestimationi valoris est standum, stante communi estimatione, & experientia. *dec. 488. num. 1. Nauarro tom. 2.*
 Aestimatio valoris monetarum non probatur per simplicem fidem. *ibid. num. 2.*
 in Aestimatione faciendae illa attendenda venit, in qua periti omnes conveniunt. *decis. 211. num. 3. Verosp. tom. 2.*
 in Aestimatione an adfit excessus parum refert, dum ipsa corpora debentur, & non quantitas in pecunia. *decis. 457. nu. 4. Cocino tom. 2.*
 in Aestimatione rerum Rota solita est amplecti aequitatem. *decis. 237. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

AETAS

Aetas alicuius probatur ex fide Baptismatis. *decis. 6. numero 10. Dunozerro tom. 2.*
 Aetas minor probatur ex fide Baptismi. *decis. 92. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
 Aetas prima, intelligitur de minori septennio. *decis. 196. p. 6. Manzanedo tom. 2.*
 Aetatis infantilis fere filius dicitur si sit in octavo suae aetatis anno constitutus. *ibidem nu. 9.*
 Aetatis minoritas probatur ex fide baptismi. *dec. 468. nu. 5. Rem. 2.*
 Aetatis minoris ratio, quis est restituendus aduersus omissionem solemnitatum. *decis. 468. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Aethiopi, Reges constituere soliti erant, qui forma eleganti ceteros praecebat. *Rub. in Annot. dec. 460. num. 175. tom. 2.*
 Eva ex costa Adae fuit formata, ex quo colligi debet quod in viro, & muliere est una natura; cum prius vir, & deinde ex eodem viro, mulier creata fuit. *Rub. in Annotat. dec. 431. num. 54. tom. 2.*
 Euangelium non est in verbis scripturarum, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla; non in fermorum folijs, sed in radice rationis. *Rub. in Annotat. dec. 632. num. 11. tom. 2.*
 Euentus posterior formatur a primordio. *decis. 220. numer. 4. Veresp. tom. 2.*
 Euentus frustra expectatur, cuius nullus est effectus. *decis. 568. num. 3. Cocino tom. 3.*
 ex Euentu contingente contractus non sunt estimandi. *Vor. post dec. 160. nu. 24. tom. 2.*
 Euentualia ea, quae sunt non sunt attendenda, quia inspiciebantur quod fuerit actum de tempore contractus. *decis. 311. numer. 16. Cocino tom. 2.*
 Euentualia, ea quae sunt, digna minime sunt consideratione. *decis. 107. num. 18. Cocino tom. 2.*
 Euitio cedere debet in damnum emptoris, si eius culpa fuerit secuta. *dec. 395. num. 13. Remboldo tom. 2.*
 Euitio si fuerit promissa, etiam in casu molestiarum de facto, an ex hoc censetur remissa denunciatio. *decis. 18. num. 31. tom. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Euitiois cautio si super re vendita non fuerit praestita, id diminuit eius valore. *decis. 178. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 in Euitiois iudicio, tunc quis multo magis tenetur ad premium auctum, quando damna, & interesse fuerunt promissa. *decis. 710. num. 3. Vbaldo tom. 3.*

in Euitiois iudicio, si emptor, & venditor fuerint simul venient ab eo, qui rem emittit, potest emptor superatus ab aliis denunciatione agere contra venditorem de cuius nomine. *decis. 395. num. 15. Remboldo tom. 2.*
 in Euitiois iudicio tenetur quis non solum ad premium solutum, sed etiam auctum usque ad tempus euitiois. *dec. 101. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
 in Euitiois iudicio duplum a iure taxatum quid importet. *dec. 227. num. 2. tom. 3. Vbaldo tom. 2.*
 in Euitiois iudicio valor rei attenditur de tempore euitiois, qui tamen a iure est taxatus, ut non excedat duplum. *decis. 227. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 in Euitiois materia, quando interesse exigatur etiam ultra duplum. *ibid. num. 5. tom. 6.*
 in Euitiois materia interesse commune & intrinsecum an a iure sit taxatum. *ibid. num. 4.*
 Euitioem si venditor promittit penitusque indemnem seruare emptorem, tunc siue euitio sequatur de iure, vel de facto tenet. *decis. 13. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 de Euitioe venditor tenetur quauis litem non denuncietur ei emptor, quando nulla defensio competit venditori, sed constat de iusticia euincens. *decis. 18. numer. 36. Vbaldo tom. 2.*
 de Euitioe venditor non tenetur, quando secuta est factio Principis. *ibid. num. 6.*
 de Euitioe venditor non tenetur quando ea secuta est per imprudentiam Iudicis. *decis. 8. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Euitioem fuisse secutam ex scientia iniusta id dicenti, incumbit onus probandi iniusticiam. *decis. 18. numer. 40. Vbaldo tom. 2.*
 Euitio quando in casu quolibet, & ex omni causa censetur promissa. *ibid. num. 21.*
 Euitio, quando censetur promissa etiam ex facto Iudicis iniusto. *ibid. num. 22.*
 Euitio si fuerit intimata venditori, sibi imputet si euitio contingat ex facto Iudicis iniusto. *ibid. num. 23.*
 ex Iudicis iniusticia si sequatur euitio, id non est imputandum emptori, si litem denuncietur venditori. *ibid.*
 ex Euitioe ipsa factio oritur concludens probatio. *decis. 151. n. 2. tom. 3. Dunozerro tom. 2.*

EXACTIO

Exactio licet differatur in obligationibus ad tempus dilatis tamen actio dicitur nata. *dec. 152. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Exactio fructuum coadiuuat probationem possessionis. *decis. 559. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
 Exactiois negligentia, vel culpa, citra praescriptionem, tollere non potest obligationem. *Rub. in Annot. ad dec. 576. num. 33. tom. 3.*
 de exactis socius debet dare computum uti socius & de debitis contractis uti priuatus remanet condebitor societatis. *decis. 273. num. 7. Pironano tom. 2.*
 Exigendi possessio non releuat pensionarium a iustificatione gratiae, cum illa sit extra ius scilicet ut beneficia sine diminutione conferuantur. *decis. 144. num. 9. Pironano tom. 2.*
 EXAMEN
 Examen est nullum, si deficiat citatio ad videndum iurare testes. *decis. 718. num. 11. tom. 12. Vbaldo tom. 3.*
 Examen testium quando est nullum, & attentatum, non releuat. *decis. 213. num. 6. Cocino tom. 2.*
 Examen testium Notario, quando est commissum, censetur etiam commissum omne, sine quo illud expediri nequit. *decis. 513. num. 2. Remboldo tom. 3.*
 in Examine testium pars dando interrogatoria facit id, quod potest facere. *decis. 249. num. 5. Sacrato tom. 2.*
 Examen notum non est concedendum, quando adest suspicio subornationis testium. *decis. 734. num. 4. Merlino tom. 3.*
 Examen notum testium solet denegari quando iam discussa fuerunt dicta aliorum testium. *ibid. num. 6.*
 Examen nouum testium est admittendum, quando cessat suspicio, & materiaque articulatur est releuans, & est mere prophana. *ibid. num. 9.*
 Examen testium est nullum, dum iuramentum fuit praestitum a testibus extra terminum. *decis. 601. num. 23. Pironano tom. 2.*
 Examine commissio videtur concessa omnia, ex quibus examen non valeret. *decis. 513. num. 3. Remboldo tom. 3.*
 Examini scrupuloso publicationis instrumenti non est locus, quando adsunt omnia requisita. *decis. 122. num. 14. Dunozerro tom. 2.*
 Examinatores Synodales tres debent adesse, quando sit concursus ad beneficium Parochiale, sic disponente Sac. Concilio Trident. *decis. 237. num. 18. Vbaldo tom. 2.*

Examinatorum qui habet plura vota, est preferendus in electionibus. *decis. 164. num. 6. Remboldo tom. 2.*

EXCEPTIO.

Exceptio Cardinalium in regul. reservatoria octo mensium, non augeat facultatem conferendi beneficia de iure communi eis concessam. *decis. 531. num. 11. Remboldo tom. 3.*

Exceptio compensationis dum non est sufficienter liquida, non potest impedire immissionem ex credito dotis. *decis. 187. num. 15. Manzanedo tom. 2.*

Exceptio dominij & hypothecæ non admittitur in iudicio spoliij. *decis. 117. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Exceptio dominij opposita inuentientia, dum est clara, ac notoria est valens ad repellendum eum ab agendo. *Rub. in annot. ad decis. 420. num. 82. tom. 2. & vide num. 51. & 93.*

Exceptio excommunicationis non impedit petitionem reuocationis attentatorum. *decis. 236. num. 16. Sacrato tom. 2.*

Exceptio familiaritatis vt obstat testi, ea debet probari de tempore examinis. *decis. 274. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Exceptio implementi obstat etiam stante impedimento, quia nihilominus agens repellitur ab agendo. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 32. tom. 3.*

Exceptio implementi opponi non potest per eum, qui contra-ctui acquieuerit eius vigore aliquid recipiendo. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 15. tom. 3.*

Exceptio non adimplementi nullatenus admitti debet, quando excipiens nullum passus est dampnum. *decis. 85. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Exceptio non adimplementi impedit executionem etiam obligationis Cameralis. *decis. 575. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Exceptio non adimplementi non habet locum in contractu diuerso. *decis. 621. num. 14. Vbaldo tom. 3.*

Exceptio non adimplementi, nõ tollit actionem, sed suspendit exercitium parte opponente, donec non fuerit adimpletum. *decis. 85. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Exceptio non implementi excluditur, stante verisimili mente partis illam remittentis. *Rub. in annotat. ad decis. 542. nu. 15. tom. 3.*

Exceptio illa, tu non adimpleuisti ex parte tua, est sic valens, vt possit opponi, etiam in casu, in quo statutum tollat omnem exceptionem. *ibid. num. 29.*

Exceptio ista, tu non adimpleuisti ex parte tua, est sic propo- tens, vt super ea suppleat Iudex ex officio parte non peten- te. *ibid. num. 30.*

Exceptio incapacitatis requirens altiore indagine, non impedit immissionem hæredi scripto. *decis. 524. num. 7. Pirovano tom. 3.*

Exceptio legitimandarum personarum in omnibus iudicijs quantumuis summarijs est præmittenda. *decis. 587. num. 16. Pirovano tom. 3.*

Exceptionis notorietas vt appareat, debet apparere de re iudi- cata, aut de confessione partis. *decis. 200. num. 10. Dunozetto tom. 2.*

Exceptio notoria de non iure agentis, admittitur etiam in iudicio recuperandæ, vel reintegrandæ, ac adipiscendæ posses- sionis. *Rub. in annot. ad decis. 420. num. 83. & 84. tom. 2.*

Exceptio incontinenti probanda admittitur etiam aduersus executionem sententiæ. *ibid. nu. 85.*

Exceptio incontinenti probanda impedit quoque remedium, l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. *ibid. num. 86.*

Exceptio paupertatis non sufficit ad repellendum testem, nisi aliunde constet eum esse suspectum. *decis. 274. nu. 13. Vbaldo tom. 2.*

Exceptio præteritionis ad impediendam immissionem hæredi scripto, quando dicatur incontinenti probata, licet id non appareat ex ipso testamento. *decis. 370. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Exceptioni recognitionis semper in quacumque parte iudicij potest reijci per formalem recognitionem, quatenus opus sit. *decis. 556. num. 16. Pirovano tom. 3.*

Exceptio recursus ad Iudices laicos non obstat, confitito de supplicatione signata manu Papæ pro absolutione. *decis. 305. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Sub Exceptione regulæ generalis, quando quis aliquid asserit esse comprehensum, id iustificandum venit. *decis. 529. nu. 19. Remboldo tom. 3.*

Exceptio debet esse de regula, & comprehendere in actu exce- ptuato omnes casus in regula comprehensos. *decis. 531. nu- mer. 10. Remboldo tom. 3.*

Exceptio Regulæ reservatorie mensium, ex eo quia ex persona Episcopi Cardinalis etiam Capitulo suffragetur, non dimi- nuitur ius Cardinali. *decis. 588. num. 32. Vbaldo tom. 3.*

Par. IV. Recent. Tom. III.

Exceptio regulæ reservatorie mensium nihil de nouo tribuit Cardinalibus, sed solum substituit reservationem. *decis. 588. nu. 36. Vbaldo tom. 3.*

Exceptio spoliij repellit quem à limine iudicij. *decis. 387. nu. 11. Remboldo tom. 2.*

Exceptio simulationis non impedit executionem obligationis Cameralis. *decis. 472. num. 6. Manzanedo tom. 2.*

Exceptio simulationis dum non cadit super re, quæ petitur non potest retardare illius solutionem. *decis. 528. num. 11. Manzanedo tom. 3.*

Exceptio simulationis quando impedit manutentionem. *decis. 169. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Exceptio simulationis de sui natura non impedit remedia pos- sessoria. *decis. 169. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Exceptio simulationis cum multo minus impedit executionem obligationis Cameralis quando non est concludenter proba- ta. *decis. 472. num. 7. Manzanedo tom. 2.*

Exceptio simulationis non impedit manutentionem, cum respiciat titulum, & proprietatem. *decis. 507. num. 6. Vbaldo tom. 3.*

Exceptio simulationis de diuerso contractu non est valens re- tardare solutionem concludenter probati. *decis. 472. num. 18. Manzanedo tom. 2.*

Exceptio solutionis cum litem perimat, non solet prorogari vsque ad tertiam instantiam. *decis. 73. nu. 13. Sacrato tom. 2.*

Exceptio subreptionis quoad gratiam obtentam à Papa super derogatione fideicommissi, reijcitur ad petitionem. *decis. 336. num. 13. Remboldo tom. 2.*

Exceptio vnionis admittitur ad effectum excludendi reserva- tionem. *decis. 90. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Exceptio vsurari præiuratis incontinenti probata impedit processum executionum, & sic obligationem Cameralem. *decis. 607. num. 12. Coccino tom. 3.*

Exceptio omnis non est valens ad impediendam executionem obligationis Cameralis. *decis. 459. nu. 4. & 5. Nauarro tom. 2.*

Exceptio omnis quæ incontinenti probari potest, admittitur contra obligationem Cameralem. *decis. 40. num. 17. Sacrato tom. 2.*

Exceptio turbida non est attendenda in iudicio executiuo. *de- cis. 302. num. 30. Coccino tom. 2.*

Exceptiones turbidæ non releuant. *decis. 187. num. 10. Manza- nedo tom. 2.*

Exceptio de iure tertij admittitur in aditione hæreditatis. *de- cis. 385. num. 14. Coccino tom. 2.*

Exceptio firmat regulam, quoad casus non exceptuatos. *decis. 196. num. 3. Verospio tom. 2.*

Exceptio, quæ non oritur ex ventre instrumenti non est valens impedire obligationem Cameralem. *ibid. num. 4.*

Exceptionis natura est separare casum signanter exceptum, & omnia alia redigere in regulam vniuersalem principalis dis- positionis. *Rub. in annot. dec. 460 num. 33. tom. 2.*

Exceptio debet esse in terminis regulæ. *decis. 588. num. 40. Vbaldo tom. 3.*

Exceptio, vbi non intrat standum est generali dispositioni. *decis. 529. num. 12. Remboldo tom. 3.*

Exceptio, quæ dicatur requirere altiore indagine, & quæ non, secundum casuum contingentiam, id Iudex arbitrari debet. *decis. 524. numer. 25. Pirovano tom. 3.*

Exceptio non iuris, si notoria est, admittitur etiam in iudicio spoliij. *decis. 740. num. 17. Merlino tom. 3.*

Exceptio non comprehensionis admittitur etiam in iudicio possessorio, & ad impediendam immissionem. *decis. 699. num. 20. Sacrato tom. 3.*

Exceptio quælibet incontinenti probata impedit immissionem. *decis. 370. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Exceptio ita intelligi debet, vt sit de regula. *decis. 66. num. 5. Dunozetto tom. 2.*

Exceptio firmat regulam in contrarium, & operatur, vt omnia, quæ possunt includi sub vniuersitate includantur. *decis. 438. num. 51. & 53. Vbaldo tom. 2.*

Exceptionem aliquam quatenus testis patiatur suppletur ex alijs testibus. *decis. 106. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Exceptionem rei iudicatæ habet transactio, itaut contra eam quis non sit audiendus. *decis. 188. num. 9. Sacrato tom. 2.*

Exceptionem suam reus tenetur probare plenè & concluden- ter, sicuti actor intentionem suam probauit. *decis. 165. nu. 3. Vbaldo tom. 2.*

in Exceptione sua reus est actor, ideoq. eam concludenter pro- bare tenetur. *decis. 200. numer. 8. Dunozetto tom. 2.*

Exceptiones, quæ obstant cedenti respicientes rem ipsam, & non personam, obstant cessionario. *decis. 338. n. 2. Vbaldo tom. 2.*

h

Ex-

Exceptiones incontinenti probatae, vel probanda, admittuntur in quolibet iudicio quantumvis summario, & executiuo. *Rub. in Annot. decis. 420. num. 88. tom. 2.*

Exceptio nulla, si statutum disponderet, ut in certo casu non admitteretur, nullatenus censetur sublata ea, quae incontinenti offertur probari. *ibid. num. 89.*

Exceptio incontinenti probata, admittitur, ubi alias non esset admittenda. *ibid. num. 90.*

Exceptiones contra rem iudicatam requirentes altiore indagine tunc non admittuntur, quando proceditur de iure stricto, sed secus si de equitate. *decis. 437. numer. 9. 10. & 11. Coccino tom. 2.*

Exceptiones requirentes altiore indagine non admittuntur in iudicijs executiujs. *decis. 140. numer. 2. Dimozetto tom. 2.*

Exceptiones contra testes in iudicio manutionis non admittuntur. *decis. 391. num. 14. Navarro tom. 2.*

Exceptiones, quae non subsistunt, non relevant. *decis. 336. numer. 16. Remboldo tom. 2.*

Exciptions de iure patronatus contra subrogatum gratiose incontinenti probare debet illud clare, & aperte, ut excidatur reservatio, alias non potest impedire inmissionem ad fauorem subrogati. *decis. 290. numer. 6. & 7. Dimozetto tom. 2.*

E X C E S S V S.

Excessus an adsit in estimatione parum refert, dum ipsa corpora debentur, & non quantitas in pecunia. *decis. 457. num. 4. Coccino tom. 2.*

Excessus in estimatione facta à perito non dicitur adesse ex causa melioramentorum, dum coram eo non fuit de illis dictum, & si eo casu facienda est excomputatio. *decis. 457. num. 5. Coccino tom. 2.*

Excessus mandati non praesumitur. *decis. 56. numer. 18. Vbaldo tom. 2.*

Excessus in parte sufficit ad annullandam totam executionem. *decis. 682. num. 4. Sacrato tom. 3.*

Excessus, quando semper vicietur, & non vicietur. *decis. 272. numer. 14. Pironano tom. 2.*

E X C L V S I O.

Exclusio vnius est inclusio alterius. *decis. 429. numer. 3. Pironano tom. 2.*

Exclusionem alterius non operatur inclusio vnius, si alias sequeretur prauus intellectus. *decis. 35. numer. 24. Sacrato tom. 2.*

Exclusus à successione ex vno capite, admittitur ex alio, et integra, & quando hoc casu res dicatur integra. *dec. 609. numer. 2. & seq. Vbaldo tom. 3.*

E X C O M M V N I C A T I O.

Excommunicatio nulla, quando allegatur, probata nullitate, & excommunicatus non eget absolutione. *decis. 568. num. 14. Coccino tom. 3.*

Excommunicatio iniusta, si allegetur non est agendum, de absolutione ad cautelam, sed excommunicatus est absolvendus antequam audiat. *decis. 568. numer. 12. Coccino tom. 3.*

Excommunicationis exceptio non impedit petitionem reuocationis attentatorum. *decis. 236. numer. 16. Sacrato tom. 2.*

Excommunicationis iam incurse, & à lege inflictae, declaratio non impeditur ab appellatione. *decis. 48. num. 44. Remboldo tom. 2.*

ab Excommunicationis, & censurarum incursum, quando quis villo modo excusari nequeat. *decis. 48. numer. 39. Remboldo tom. 2.*

Excommunicationis nullitas, si allegetur ex defectu jurisdictionis, non est de facili danda absolutio ad cautelam, nisi prius dictus defectus ex aliqua parte probeatur. *decis. 568. num. 28. Coccino tom. 3.*

de Excommunicatione debet constare ad hoc ut ab ea, quis absoluitur. *decis. 568. numer. 26. Coccino tom. 3.*

de Excommunicatione nulla quando quis conqueritur, antequam talis pronuncietur, quid sit praemittendum. *decis. 568. num. 1. Coccino tom. 3.*

Excommunicationis sententia est nulla, quando est lata post appellationem. *ibid. num. 3.*

Excommunicationis sententia, si contineat errorem intollerabilem patrem, & notorium, dicitur nulla. *ibidem numer. 3. & 7.*

Excommunicationis sententia, quando dicatur nulla. *ibidem num. 4. & 8.*

Excommunicationis nullitate probata, quis non indiget abso-

lutione, secus probata validitate. *ibid. num. 5.*
Excommunicatus nulliter, si petat absolutionem ad cautelam, tunc ferenda est absolutio ante omnem probationem. *ibidem num. 6.*

in Excommunicationis poenam, & Ecclesiasticas censuras, quando quis dicatur, sine dubio incidisse. *decis. 48. num. 1. Remboldo tom. 2.*

inter excommunicationem latam ab homine, & latam à lege multum differt. *decis. 48. num. 48. Remboldo tom. 2.*

Excommunicationis materia, quando reducitur ad caput nullitatis, tunc qualiter concedatur absolutio. *decis. 568. num. 23. Coccino tom. 3.*

Excommunicator, si asserat sententiam fuisse latam propter notoriam contumaciam, est audiendus, antequam excommunicatus absoluitur. *decis. 568. num. 19. Coccino tom. 3.*

Excommunicator in quibusdam casibus antequam impartiat absolutionem ab excommunicatione, quae allegatur iniusta, est audiendus. *decis. 568. num. 16. Coccino tom. 3.*

Ut si vellet probare excommunicationem fuisse latam propter offensam notoriam, ad quod datur tempus octo dierum. *ibid. num. 17.*

Excommunicator est audiendus, antequam detur absolutio, si dicat adesse rem iudicatam, & Iudex debet admittere articulos excommunicantis, alias datur appellatio. *ibid. num. 18.*

Excommunicatus nulliter si petat absolutionem ad cautelam, est ei illa attendenda. *decis. 568. num. 15. Coccino tom. 3.*

Excommunicatus dum absoluitur ad cautelam hoc nihil interest parti. *decis. 568. num. 11. Coccino tom. 3.*

Excommunicatus, quando absoluitur, debet prestare cautionem de parendo iuri. *decis. 568. num. 33. & 34. Coccino tom. 3.*

Excommunicatus, quando quis fuit pro notoria offensa, vel contumacia, tunc ut absoluitur non requiritur iuratoria cautio, sed exigitur prius satisfactio. *ibid. num. 35.*

Excommunicatus, quando absoluitur ad cautelam, de stylo Rotae non recipitur iuramentum, nec cautio praestatur, nec satisfactio impenditur. *ibidem num. 36.*

Excommunicatus, quando negat contumaciam, tunc absolvens est ad cautelam, abique refectione expensarum. *decis. 568. num. 20. Coccino tom. 3.*

Excommunicatus si se contumacem confiteatur, vel alias de contumacia confiteri, tunc non debet absolui, nisi prius refectionis expensis, ac praestita cautione de stando iudicio. *ibid. num. 21.*

in Excommunicato, quando ex probabilibus causis contumacia est dubia, non impeditur absolutio. *decis. 568. numer. 22. Coccino tom. 3.*

Nec ante omnia arctandus est excommunicatus ad satisfactoriam expensarum, & quare. *ibid.*

Excommunicatus euitari non debet ante declaratoriam, nisi excommunicatio sit notoria per euidenciam facti. *decis. 48. num. 34. Remboldo tom. 2.*

Excommunicatus non potest intentare remedium manutionis. *decis. 236. num. 11. Sacrato tom. 2.*

Excommunicato, qui obtinuit absolutionem, non denegatur audientia. *decis. 236. num. 12. Sacrato tom. 2.*

Excommunicatus ob non solutionem pensionis, non absoluitur, nisi prius satisfactio. *decis. 236. numer. 13. Sacrato tom. 2.*

Et hac opinio procedit, quando censura esset lata in Curia. *ibid. num. 14.*

Excommunicatus est, qui recurrit ad Iudices laicos, & beneficiorum fructus non facit suos. *dec. 184. num. 12. Coccino tom. 2.*

E X C V S A T I O.

Excusatio, & credulitas non admittitur, quando res est clara. *decis. 340. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Excusatio, vel restitutio in integrum facile admittitur in negotio satis implicito. *decis. 314. numer. 28. & 29. Coccino tom. 2.*

Excusari quis iure debet, dum subsistit iusta ignorantia facti. *decis. 571. num. 18. Remboldo tom. 3.*

Excusandus quis venit à subreptione stante contrarietate opinionum. *decis. 665. num. 15. Coccino tom. 3.*

Excusio bonorum debitoris non est, facienda quando satis praestet eam futuram frustrariam. *decis. 666. num. 9. Mantz. no tom. 3.*

E X E C V T I O.

Executio, quando fuit cepta, non impeditur per restitutionem in integrum. *decis. 435. num. 13. Coccino tom. 2.*

Executio dicitur cepta, secundum stylum Rotae, quando sit petita. *ibid. num. 14.*

Executioni Breuium ut sit locus, opus est ut clausula constet.

conflicto, &c. in eis posita, plenè, & concludenter iustificetur. *decis. 655. num. 1. Merlini tom. 3.*
 Executioni Brevis non est locus, si sit fundatum in reservatione, ea non intrat. *decis. 90. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*
 de Executione concordia confirmata, & approbata à partibus quando agitur, nec hoc casu Iudex potest procedere absque citatione partis. *decis. 446. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Executio, quando est excessiva, est nulla. *decis. 302. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Executionem laudis, vel rei iudicis petens, sufficit, ut ipsa lauda, vel sententias ostendat, reliqua verò acta impugnant executionem, Pandexum est onus ea transportare. *decis. 132. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*
 in Executionem precedentis instrumenti cessionis præsumitur facta retrovenditio. *decis. 136. num. 9. Dunozerro tom. 2.*
 Executionem litterarum Apostolicarum Ordinarius non potest impedire. *decis. 27. num. 19. Dunozerro tom. 2.*
 Executio litterarum Apostolicarum potest impediri subsistente iusta causa ab eo, qui habet titulum à Papa. *decis. 400. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
 Executio, quando est nulla, & attentata, nullatenus potest negari, quin etiam ad sit grauen mixtum cum delicto. *decis. 566. numer. 12. Manzanedo tom. 3.*
 Executio est nulla, & pars dicitur grauat, si ea fuerit facta non obstante interpositione appellationis. *dec. 522. n. 7. Manz. to. 3.*
 in Executione si fiat nullitas, ipsa non annullat sententiam, sed executionem. *decis. 132. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Executionem obligatoris Cameralis non potest impedire creditum non liquidum. *decis. 52. num. 5. Dunozerro tom. 2.*
 Executio obligationis Cameralis non retardatur, maxime quando non agitur de illis tribus exceptionibus solutionis, falsitatis, & pacti de non petendo. *decis. 545. n. 2. Pironano tom. 3.*
 Executio obligationis Cameralis non impeditur per exceptiones dubias, & altiore indaginem requirentes. *decis. 470. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 in Executionis parata fraudem, ut dicatur aliquid gestum, quid requiratur. *decis. 595. num. 8. Manzanedo tom. 3.*
 Executio parata cedula bancaria non est amplius differenda, quando diu obligatio fuit deducta in iudicium, & nihil in actis contra eam fuit deductum. *decis. 52. n. 3. Dunozerro tom. 2.*
 executionem paratam habent litteræ Apostolicæ postquam sunt iustificatæ. *decis. 57. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Executionem paratam habent litteræ Apostolicæ, ubi non adest legitimus contraditor. *decis. 400. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
 Executionem paratam habet cedula bancaria ex stylo Curie ad instar obligationis Cameralis. *decis. 52. numer. 1. Dunozerro tom. 2.*
 Executionem non meretur sententia suspensa per appellationem. *decis. 236. num. 10. Sacrato tom. 2.*
 super Executione sententiæ si lis adhuc pendeat non potest dici finita. *decis. 79. numer. 6. Dunozerro tom. 2.*
 Executio sententiæ facta nulla præcedente liquidatione est invalida. *decis. 98. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 ad Executionem sententiæ quando fuit processum post interpositionem appellationem, intrant attentata. *decis. 569. numer. 3. Manzanedo tom. 3.*
 Executio sententiæ facta pendente appellatione est nulla, & attentata. *decis. 566. num. 9. & 10. Manzanedo tom. 3.*
 Executio facta pro maiori tempore & quantitate, quam in sententia continetur, sine dubio est nulla. *decis. 522. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
 Executio, si sit nulla in parte, est quoque nulla in totum ratione indiuiduitatis, itaut nec subsineatur pro parte debita. *ibid. num. 2.*
 Executioni subrogationis gratiosæ non est locus nisi pro notoria & indubitata reservatione. *decis. 200. numer. 14. Dunozerro tom. 2.*
 Executio voluntatis testatoris spectat ad heredem, cui propterea non est deneganda ad hunc effectum immissio. *dec. 637. num. 10. Pironano tom. 3.*
 Executio iuxta opinionem, quam sequitur Rota dicitur cæpta post relaxationem executorialium. *decis. 688. num. 3. Dunozerro tom. 3.*
 Et idem sentit signatura, dum agitur de sententijs Rotalibus. *ibid. num. 4.*
 Executio facta pendente termino, est nulla. *decis. 495. num. 62. Coccino tom. 2.*
 Executio retardari nequit, quando agitur vigore obligationis Cameralis. *decis. 44. numer. 1. Verosio tom. 2.*
 ad Executionem procedi non potest appellatione pendente. *decis. 43. num. 10. Remboldo tom. 2.*
 Par. IV. Recen. Tom. III.

Executiones iniustas Iudices sæpe solent facere. *decis. 18. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Executiones nec reales nec personales dantur contra Religiosos. *dec. 215. n. 4. Verosio tom. 2.*
 ad Executionem realem, quando non fuit deuentum, sed solū ea fuit petita, tunc intrat arbitrium pro retardatione. *decis. 435. num. 16. Coccino tom. 2.*
 Executio fieri nequit lite pendente, coram alio Iudice. *decis. 242. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Executio, si sit decreta intra decem dies datos ad appellandum, attentata sine dubio est, & reuocatur per viam nullitatis, non iecuta appellatione legitima. *decis. 323. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 ad Executionem si Iudex procedat pendente appellatione nulliter procedit. *decis. 231. numer. 7. Coccino tom. 2.*
 sine Executionis legitimæ præiudicio clausula non impedit quia si Iudex à quo procedit nulliter & iniuste, id non possit reuocari à iudice ad quem. *decis. 98. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 ad Executionem non potest deueniri appellatione pendente. *decis. 236. num. 8. Sacrato tom. 2.*
 pro Executione stat præsumptio. *decis. 55. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Executiones validas intra terminum sibi assignatum, quis tenetur deducere, & non friuolas ac inanes. *decis. 48. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Executiue non potest agi contra tertium. *decis. 613. numer. 1. Manzanedo tom. 3.*
 Executiua via non potest agi contra tertium possessorem. *decis. 595. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
 Executiue non agitur contra tertium possessorem, etiam si ad sit obligatio Cameralis principalis debitoris. *ibid. num. 2.*
 Executiue tunc multo minus potest agi contra tertium possessorem, stante super hoc inhibitione mandatorum. *ibidem. numer. 3.*
 Executor non potest absolvere, sed tenetur exequi. *decis. 8. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Executor merus non potest officium Iudicis sibi arrogare. *ibid. num. 8.*
 Executor constitutus cum clausula, vocatis vocandis, dicitur mixtus. *decis. 236. numer. 4. Sacrato tom. 2.*
 Executor datus in forma dignum &c. est mixtus. *ibid. num. 5.*
 Executor mixtus tenetur assumere partes Iudicis. *ibid. num. 6.*
 Executor, quando est mixtus, tunc ab illius executione datur appellatio. *ibid. num. 7.*
 Executor litterarum Apostolicarum, concedendo collationem, & mandatum de immittendo vigore dd. litterarum, iste est actus indifferens, cum tam iudicialiter, quam extraiudicialiter possit fieri. *decis. 400. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
 Executor merus faciendo actum, qui & iudicialiter, extraiudicialiter potest expediri, ille potius est attribuendus viæ executiue, quam ordinariæ. *ibid. n. 16.*
 Executor merus, dum inuenit possessionem vacantem, & non adest legitimus contraditor, censendum est voluisse procedere executiue, licet faciat aliquem actum, qui potest esse quoque iudicialis. *ibid. num. 17.*
 Executor merus litterarum Apostolicarum incontinenti potest dare immissionem. *dec. 333. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Executor merus potest se extraiudicialiter informare. *ibidem. num. 4.*
 Executor merus etiam tenetur citare possessionem, & adhibere causæ cognitionem super veritate narratorum. *decis. 244. numer. 7. Sacrato tom. 2.*
 Executor merus, dicitur sibi assumere partes Iudicis, dum aliquis admittit pro legitimo contraditore, decernendo ei dari copiam sive commissionis. *decis. 400. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Executor merus, facit se mixtum, dum contraditori præfigit terminum ad probandum. *ibid. num. 2. & 3.*
 Executor merus, si assumat partes Iudicis, non potest variare, faciendo se merum. *ibid. num. 4.*
 Executor merus, quando declarauit, se iudicialiter procedere, & tunc variatio non est licita. *ibid. num. 5.*
 Executor merus, dum in aliquo actu iudicialiter processit, non tenetur in alijs sic procedere. *ibid. num. 6. & 9.*
 Executor, ubi capit cognoscere tamquam Iudex, potest omnia via iudiciali transire ad aliam. *ibid. num. 7.*
 Executor merus, si citet, & procedat in aliquo actu iudicialiter, censetur potius id facere ad cautelam, quam ut præcludat sibi viam potestatis. *ibid. num. 8.*
 Executor dicitur mixtus, si sit constitutus cum clausula vocatis vocandis. *decis. 244. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Executor mixtus debet procedere præuia citatione partis. *decis. 446. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
 h 2

Executori testamentario, quando est loco hæredis debetur immissio ex remedio. l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollend. *decif. 618. numer. 5. Coccino tom. 3.*

Executores testamentarij, quando sublineant vices hæredis. *ibid. num. 6.*

Executor testamentarij, si non sint loco hæredis, ac exequi debent aliquod pium opus, tunc debetur eis immissio ex officio Iudicis. *ibid. num. 7.*

Executor testamentarius, cui commissæ est bonorum distributio inter pauperes Christi, potest suos pauperes consanguineos eligere, & inter illos bona distribuere. *Rub. in Annot. ad decif. 460. numer. 120. tom. 2.*

Executor testamentarius, si distribuere potest bona inter pauperes, potest se eligere, dummodo sit pauper. *Rub. in Annot. decif. 460. num. 121. tom. 2.*

Executori testamentario, qui est loco hæredis, debetur immissio exhibitio testamento in actis non abolito, non cancelato, neque in aliqua parte vitiatum. *decif. 618. num. 8. Coccino tom. 3.*

Executor minus legitimè procedens dicitur spoliare. *decif. 161. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Executor dicitur minus legitimè procedere, si non seruet formam sibi præscriptam. *decif. 161. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Executor, si non seruet formam sibi præscriptam, processus est nullus. *ibid. num. 6.*

pro Executor, ut ritè, & rectè processerit, stat præsumptio. *decif. 451. num. 6. Nanarro tom. 2.*

Executoris prouisio in gratia in forma dignum, requiritur pro executione, quæ est dilata, & suspensa, & non autem per acquisitionem iuris, & pro substantia gratiæ. *decif. 539. num. 2. Coccino tom. 3.*

Executor, si non procedat iuxta formam suæ commissionis, dicitur spoliare. *decif. 110. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Executor præsumitur, quod fecerit diligentias ad rectè exequendum suum officium. *decif. 740. num. 13. Merlino tom. 3.*

Executor datus, cum clausula contradictores, &c. efficit, ut ipse possit non obstante appellatione deuenire ad executionem, absque vitio nullitatis, & attentatorum. *decif. 333. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Executor, quod nulliter processerit, onus id probandi incumbit alterenti. *decif. 451. numer. 6. Nanarro tom. 2.*

Executores ij sunt honorarij, ex quo certum quid illis in honorem ab administratore perfoluitur. *decif. 216. n. 7. Verospio tom. 2.*

EXECUTORIALES.

Executoriales in Rota relaxantur absque noua commissione, quæ licet aliquando à partibus impetretur, hoc tamen sit eorum voluntate, non autem ex necessitate. *decif. 568. n. 65. Coccino tom. 3.*

Executoriales emanatæ ad fauorem defuncti possunt executioni demandari ad fauorem subrogati. *decif. 97. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Executoriales an possint relaxari, quando sententia transiit in iudicatum, absque eo, quod pars citetur ad docendum de appellatione, eiusque legitima prosecutione. *decif. 320. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Æquior tamen opinio est, ut requiratur talis citatio. *decif. 320. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

In executorialium relaxatione non est necessaria alia seruatio terminorum substantialium. *decif. 320. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

In executorialium relaxatione non requiritur tanta solemnitas. *ibid. num. 10.*

EXEMPLVM.

Exemplum notabile, & simul lacrymabile refertur de quodam Monasterio Monialium. *Rub. in Annot. ad decif. 523. n. 138. tom. 3.*

Exemplum exempli nullum genus probationis facit. *decif. 552. num. 10. Dunozeo tom. 3.*

Exemplum testamenti non releuat ad obtinendam immisionem, etiam si datum sit ab eodem Notario de corogato. *decif. 503. num. 5. Coccino tom. 2.*

Exemplis non est iudicandum, sed Legibus. *decif. 484. num. 21. Vbaldo tom. 2.*

Exempla validiora sunt, quàm verba. *Rub. in Annot. ad decif. 460. num. 78. tom. 2.*

Exempla non restringunt regulam. *Rub. in Annot. ad decif. 617. num. 137. tom. 3.*

EXEMPTIO.

Exemptio ab omnibus datijs, gabellis, veftigalibus, &c. regularibus competit. *decif. 30. num. 1. Verospio tom. 2.*

Exemptio à solutione decimarum, tamquam materia exorbitans à iure communi, non venit sub generalitate verborum. *decif. 30. num. 9. Verospio sen. tom. 2.*

Exemptionum priuilegia non sunt extendenda. *decif. 600. n. 10. Vbaldo tom. 3.*

EXERCERE.

Exercere quis potest omnia, quæ sibi non reperiuntur prohibita. *decif. 194. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Exercere solam artem littraciarum, seu cenciarum, ut vulgo dicitur Habrei, debent esse contenti in Vrbe secundum bullam Pauli IV. *decif. 194. numer. 3. Sacrato tom. 2.*

Exercere Habrei nequeunt in Vrbe aliquam mercaturam frumentum, vel ordeum, aut aliarum rerum viui humano necessariorum. *decif. 194. num. 3. Sacrato tom. 2.*

EXHIBITIO.

ad Exhibitionem librorum tenetur is, qui fastus fuit, quod sibi fuerunt consignati. *decif. 143. nu. 6. Dunozeo tom. 2.*

in Exhibitione scripturarum Rota seruat inuolabiliter requiritem Canonicam. *decif. 71. numer. 1. Dunozeo tom. 2.*

ad Exhibitionem scripturarum, si quis non fuerit condemnatus, non potest dici illas fraudolenter occultare. *decif. 146. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

Exhibere vt quis teneatur scripturas, debet probari existentia apud ipsam. *decif. 218. num. 1. Pirouano tom. 2.*

Exhibere quis tenetur scripturas stante interesse partis petentis productione, sed secus si cesset interesse. *decif. 218. n. 1. Pirouano tom. 2.*

EXISTENTIA.

Existencia scripturarum si sit probata apud aliquem, apud eundem esse præsumuntur. *decif. 218. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Existencia scripturarum si sit probata apud aliquem non excusatur si dicat, quod illas non habet vel amittit. *decif. 218. num. 3. Pirouano tom. 2.*

Existencia scripturarum penes Notarium & Archiuistam sufficit probari etiam ante motam litem, vt illas exhibere teneatur. *decif. 112. nu. 7. Dunozeo tom. 2.*

Expectatiua non tribuunt ius. *decif. 609. num. 9. Vbaldo tom. 3.*

Expectatiuarum vigore potest agi, vt fiat collatio. *ibid. num. 10.*

Expeditiones duas, si sint inter se discordes, recurritur ad supplicationem, tanquam ad matricem. *decif. 225. n. 10. Remboldo tom. 2.*

Expeditores litterarum Apostolicarum possunt declarare, ac etiam addere, & minuere litteras. *decif. 225. num. 12. Remboldo tom. 2.*

Sed hoc intellige dummodo per eos non alteretur substantia gratiæ. *ibid. num. 13.*

Expeditores litterarum Apostolicarum non possunt præiudicare partibus in expeditione litterarum. *decif. 225. num. 14. Remboldo tom. 2.*

EXPENSA.

Expensæ, quæ sunt factæ, gratia recolligendi fructus, eos minuant. *Rub. in Annot. ad decif. 444. num. 13. tom. 2.*

Expensæ magnæ quantitatibus regulariter nõ solent fieri pro alijs quidquid sit de modicis. *decif. 709. num. 2. Remboldo tom. 3.*

Expensæ Procuratoris, & Aduocati repeti possunt, licet remunerationis causæ fuerint remissa. *decif. 45. n. 4. Vbaldo tom. 2.*

Expensæ, quando æquant sortem, eo calu empor non teneantur ad fructus recompensatiuos, ob dilatam pretij solutionem. *decif. 453. num. 12. Coccino tom. 2.*

Expensæ debent refici non obstante restitutione in integrum. *decif. 435. num. 17. Coccino tom. 2.*

Expensæ factæ in manutentione, & reparatione alicuius rebus præsumuntur factæ in vim dominij. *decif. 32. num. 7. Verospio tom. 2.*

ad Expensas probandas data verisimilitudine sufficiunt quæcunque probationes, quæ haberi possunt. *decif. 744. numer. 14. Carillo tom. 3.*

Expensæ factæ pro fundanda intentione actoris in negotio principali, & non occasione recursuum non sunt rescindendæ, ita vt non possint impedire absolutionem à censuris, declarata ve. *ibidem num. 15. & 16.*

Expensas ex fructibus quilibet possessor deducit, quod procedit tam in possessoribus bonæ fidei, quàm malæ fidei prædioribus. *Rub. in Annot. ad decif. 444. num. 19. tom. 2.*

Expensarum deductio, quod non fiat in materia fructuum, nullus reperitur casus. *Rub. in Annot. ad decif. 444. numer. 16. tom. 2.*

Expensarum ratione, vt de tur retentio, requiritur, vt de eis constet. *decif. 80. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Experientia est rerum omnium magistra. *decif. 151. num. 1. Dunozeo tom. 2.*

Experientiam in aliqua re, quando quis non habet, de facili eludicatur. *decif. 392. num. 11. Coccino tom. 2.*

EXPRESSIO.

Expressio generalis non tollit specialem. *decif. 611. num. 13. Pirouano tom. 3.*

Expres-

Expressio generica facta Papæ, non sufficit, dum ipse non intellexit præiudicium tertiij. *decis. 432. numer. 10. Pironano tom. 2.*

Expressio qualibet facta Papæ ad effectum præiudicandi tertio, sufficiens non est. *dec. 401. num. 20. Pironano tom. 2.*

per Expressionem vnius temporis, censetur alterum exclusum. *decis. 223. num. 15. Pironano tom. 2.*

Expressum dicitur, quod constat ex coniecturis, & præsumptionibus. *Rub. in annot. ad decis. 632. n. 4. tom. 3.*

Expressum satis dicitur, quod ex mente proferentis colligitur. *ibid. num. 5.*

Expressum in Iure, etiam id dicitur, quod venit ex mente legis. *ibid. num. 6.*

Expromissores aut fideiussores, qui pro aliquo se obligarunt, possunt petere se liberari à tali obligatione. *decis. 133. nu. 1. Remboldo tom. 2.*

Expurgatio canalis aquæ cuique comperit servitutem habenti ducendi aquam etiam invito domino fundi. *decis. 58. nu. 10. Verosio sen. tom. 2.*

Extare, & non extare hoc nihil magis inter se repugnat. *decis. 27. num. 3. Dunozerro tom. 2.*

E X T E N S I O.

Extensio non dicitur, quando de propria rei comprehensione agitur. *decis. 172. nu. 34. Remboldo tom. 2.*

Extensio clausularum in instrumento appositarum, si fuerit facta ab alio Notario quam à rogato, quo casu, si quis asserat dictam extensionem fuisse factam iuxta stylum Notarij rogati, id probare tenetur. *decis. 374. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Extensio fieri potest ex identitate rationis, sed non ad diuersos casus, & personas, maximeque si doceatur ex specialitate esse ius commune in contrarium. *decis. 107. num. 42. & 43. Coccino tom. 2.*

Extensio Notariorum non est æquum, vt possit ex informi instrumento authenticum, & solemne reddere. *decis. 154. n. 36. Dunozerro tom. 2.*

Extensio de persona ad personam in iure non admittitur. *decis. 24. nu. 10. Remboldo tom. 2.*

Extensio ex verisimili mente statuentium, quando non intret in statutis. *decis. 16. num. 20. Verosio sen. tom. 2.*

Extensioni instrumenti factæ per Notarium standum est. *decis. 483. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Externus, & aduena, si efficiantur domicilarij, alicuius loci, desinunt esse tales. *decis. 573. numer. 18. Pironano tom. 3.*

E X T I N C T I O.

in Extinctione census, cuius beneplacitum requiratur. *dec. 35. num. 19. Sacrato tom. 2.*

in Extinctione census requiritur actus retrosimilis, & sic consensus, ac actualis pecunie solutio. *Rub. in Annotat. ad dec. 454. num. 42. tom. 2.*

in Extinctione census sat non est consensus vtriusque partis, sed etiam integra pecuniarum restitutio. *ibid. n. 43.*

in Extinctione census non est sufficiens sola voluntas debitoris volentis extinguere censum, sed summa integra est necessaria. *ibid. num. 44.*

de Extinctione, vel reductione pensionis, vt dicatur constare ad effectum, vt pensionario denegetur manutentio in quasi possessione exigendi pensionem quid requiratur. *dec. 386. n. 55. Vbaldo tom. 2.*

in Extinctionem sortis principalis cedere debent fructus, si debiti sint, & non soluantur. *decis. 153. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

Extinctum non potest dici id, quod pendet. *decis. 614. num. 67. Coccino tom. 3.*

E X T R A C T I O.

Extractio instrumenti Notarij mortui videtur permessa tantum ex protocollo, non autem ex liberculis. *decis. 126. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Hoc tamen non procedit stante speciali commissione Iudicis. *ibid. num. 6. & 7.*

Extractio scripturarum Iudicis remissorialis dicitur nulla, si facta fuerit, postquam expirauit eius iurisdiclio. *decis. 534. num. 9. Pironano tom. 3.*

de Extractionis validitate non est opus disputare, quando instrumentum originale fuit productum. *decis. 544. num. 4. Pironano tom. 3.*

in Extraiudicialibus creditur facienti. *decis. 333. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

in Extraiudicialibus Notario non creditur sine testibus. *decis. 91. num. 14. Pironano tom. 2.*

in Extraiudicialibus intimatio supplere solet defectum citationis. *Par. IV. Recent. Tom. III.*

nis. *decis. 176. num. 8. & 9. Vbaldo tom. 2.*
Extraiudicialiter, si materia aliqua potest tractari, tamen dum partes voluntarie iudicium ingrediuntur, non prohibetur iudicialiter procedi. *decis. 397. numer. 12. Coccino tom. 2.*

Extraiudicialiter non potest dici actum, quando interuenit Iudex, Actor, & Reus. *decis. 313. num. 9. Cocc. tom. 2.*

E X T R A N E V S.

Extraneus quilibet, immo etiam creditor admittitur ad licitandum alio non existente, vel existente quidem, sed non tam dignum pretium offerente. *decis. 506. num. 15. Remboldo tom. 3.*

ab Extraneo dos data præsumitur data animo donandi, non autem repetendi. *decis. 70. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

in Extraneis non ita magna confidentia reperitur, sicut in coniuncto. *decis. 179. num. 8. Sacrato tom. 2.*

E X T R E M A.

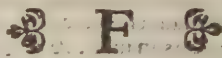
Extremum primum in spolio est concludenter probandum. *decis. 327. nu. 2. Vbaldo tom. 2.*

Extremum primum debet probari in spolio per manifestas, & concludentes probationes, & non per præsumptiuas. *decis. 21. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Extremum primum scilicet creditum cum hypotheca in Saluiano, ex quibus satis dicatur probatum. *decis. 512. n. 2.3. & 4. Remboldo tom. 3.*

Extremum secundum in Saluiano probari potest ex instrumento adeptæ possessionis. *ibid. num. 6.*

Extremum secundum in spolio bene probatur ex ipsa liris substantiatione. *decis. 327. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

F A B R I C A.

Fabricam suscipiens in se facere pro alio, non de pecunijs proprijs, sed de illius, si postea asserat eam fecisse proprijs sumptibus, concludenter tenetur id probare. *decis. 709. numer. 3. 4. 10. & 13. Remboldo tom. 3.*

F A C T V M.

Factum alienum quis non tenetur scire. *decis. 12. num. 6. & 7. Sacrato tom. 2.*

Factum præcipue veritum non præsumitur. *decis. 6. numer. 13. Dunozerro tom. 2.*

Factum, vbi requiritur, lex non illud supplere intendit. *decis. 573. num. 7. Pironano tom. 3.*

Factum mandatarij proprie, ac vere dicitur factum mandantis. *decis. 386. num. 49. Vbaldo tom. 2.*

Factum non præsumitur, nisi probetur. *decis. 406. num. 15. Coccino tom. 2.*

Factum præsumitur id, quod fieri consuevit. *decis. 345. nu. 11. Manzanedo tom. 2.*

Factum, non dicitur id, quod legitime non fuit actum. *decis. 161. num. 13. Sacrato tom. 2.*

Factum, quod non releuat, fieri non debet. *Rub. in Annot. ad dec. 617. num. 160. tom. 3.*

Factum esse aliquid, vel de proximo fieri debere paria sunt. *decis. 582. num. 7. Coccino tom. 3.*

Factum Iudicis reputatur factum partis. *decis. 506. num. 3. Remboldo tom. 3.*

Factum, quando aliquid est, retractari minimè potest, siue actus possit retractari, siue non. *decis. 493. num. 90. Coccino tom. 2.*

Factum dicitur euidenter effectum notorium per propriam, & explicitam partis confessionem. *decis. 48. num. 35. Remboldo tom. 2.*

Factum, & confessionem sui auctoris, quis impugnare non valet. *decis. 649. num. 23. Pironano tom. 3.*

contra Factum principalis procurator non potest conuenire. *decis. 145. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Factum quando dicatur notorium. *decis. 48. num. 47. Remboldo tom. 2.*

Facti puritas, & rei veritas de Iure Canonico in iudicijs attendi debet. *decis. 315. num. 31. Coccino tom. 2.*

Facti scientia ab eo non potest negari, si in ipso adfuit eius interuentus. *decis. 321. numer. 9. Coccino tom. 2.*

Facto contrario purgatur diffamatio facti. *decis. 276. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Facto mariti, & non vxoris, quando dicatur procedere, si aliqua bona deficiant. *decis. 14. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Facto vbi opus est, non sufficit oblatio verbalis. *decis. 387. numer. 16. Remboldo tom. 2.*

de facto agens non debet esse melioris conditionis, quam illes, qui de iure agunt coram Iudice. *decis. 397. num. 16. Coccino tom. 2. non.*

Facto aliquo ratificatio vt arguatur, requiritur vt faciens, sciat illud de cuius ratificatione agitur. *decis. 150. numer. 5. Pampilio tom. 2. non.*

ex Facto Viceregis recurri potest ad ipsum Regem. *decis. 8. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

in Facto est iudicandum, vt quis dicatur renunciasse attentatis. *decis. 175. num. 7. Verospio tom. 2.*

in Facto proprio, quis non presumitur errasse. *decis. 53. num. 12. Verospio tom. 2.*

Facta sine loquela se intelligunt. *Rub. in annot. ad decis. 542. numer. 8. tom. 2.*

Facta per solum aspectum imprimunt suam voluntatem. *ibidem.*

Facta potiora sunt verbis. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 95. tom. 2.*

Factus plus est consentire, quam verbis. *decis. 296. numer. 12. Manzardo tom. 2.*

Facere aliud est, & aliud affidere. *decis. 574. numer. 41. Coccino tom. 2.*

Facere aliud est, & aliud esse presentem actum per alium explicato. *decis. 574. num. 42. Coccino tom. 3. non.*

Facere aliquid promittens, ita facere debet, vt valeat, & de iure teneat. *decis. 121. num. 7. Pironano tom. 2.*

F A C U L T A T E S.

Facultas alienandi non restringitur per sequentia verba, pro vt de iure. *decis. 429. num. 2. Pironano tom. 2.*

Facultatem alienandi fideicommissum, quod quis habeat, & nihilominus si non alienauerit remaneat fideicommissum, hoc non est inconueniens in iure. *decis. 155. num. 20. Sacrato tom. 2.*

Facultas absoluendi quando alieni est concessa sub ea, comprehenditur etiam facultas absoluendi etiam ad cautelam. *decis. 568. num. 44. Coccino tom. 3.*

Facultas absoluendi ad cautelam venit sub Clausulis amplissimis, quæ ponuntur in prius commissionibus rotalibus. *decis. 568. num. 69. Coccino tom. 2.*

Facultas dandi dimissoria non est de insolitis pro iurisdictione Vicariorum. *decis. 670. num. 29. Pironano tom. 3.*

Facultas derogandi, quæ est in clausulis executiuis, quid operetur. *decis. 109. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Facultas disponendi, si alicui data sit, intelligitur de vera, & propria dispositione, non autem de interpretatiua. *decis. 155. num. 18. Sacrato tom. 2.*

Facultas derogandi regule de viginti requirit specialem mentionem. *decis. 109. num. 2. Sacrato tom. 2.*

Facultas eligendi, & declarandi an sit transitoria ad hæredes. *decis. 659. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Facultatem iudicialiter iudicandi adimit clausula sublata. *decis. 26. num. 18. Remboldo tom. 3.*

Facultas data ad tempus, expirat lapso tempore. *decis. 437. numer. 19. Vbaldo tom. 2.*

Facultatis meræ ea etiam, quæ sunt ab initio, sunt ex cursu longissimi temporis fauore cultus Diuini necessitatis. *decis. 701. num. 5. Remboldo tom. 3.*

Facultatis meræ, quæ sunt ab initio, fauore Ecclesiæ efficiuntur necessitatis stante cursu longissimi temporis. *decis. 54. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Quod multò magis procedit, si initium non sit merè voluntarium. *ibid. num. 10.*

Facultas data à Papa alicui, vt à sententia excommunicationis aliquem absoluat, an possit illum absolueri ad cautelam. *decis. 568. num. 39. Coccino tom. 3.*

Facultas quando est extraordinaria & inducta ex quadam gratia Sedis Apostolicæ, tunc non venit in generali commissione. *decis. 568. num. 40. Coccino tom. 3.*

Facultas præsupponit prohibitionem. *decis. 654. num. 17. Coccino tom. 3.*

Facultas, quando est personalis, non egreditur personam, & cum persona extinguitur. *decis. 659. numer. 3. Remboldo tom. 3.*

Facultatum reuerentia ad aliquid faciendum, parum iuuat probare, nisi quoque probetur ipsum factum, quod scilicet fuerit impetum. *decis. 447. num. 16. Pironano tom. 2.*

Facultas testandi alicui concessa an expiret cum primo testamento, seu prima dispositione. *decis. 456. num. 23. Manzardo tom. 2.*

Ex opinio verior est, vt non expiret. *ibid. num. 24.*

Facultatem transferendi pensionem, quis amittit ob recursus

ad Iudices laicos. *decis. 670. num. 1. Pironano tom. 3.*

in Facultate transferendi pensionem, an sit facienda mentio alterius facultatis pariter transferendi pensionem, de qua quoque est grauatum beneficium. *decis. 401. num. 4. Pironano tom. 2.*

Facultatem habens transferendi pensionem vsque ad certam summam, quando ea in totum reperitur translata, id fieri non potuit citra nullitatem actus. *decis. 252. numer. 11. Pironano tom. 2.*

Limita, si id fuerit factum cum clausula, vt omne intelligatur factum iuxta formam facultatis transferendi, ac non alias. *decis. 252. num. 12. & 13. Pironano tom. 2.*

Facultates concessæ alicui, vt videatur an ad certum quid extendantur, illæ sunt exhibendæ. *decis. 438. numer. 42. Vbaldo tom. 2.*

F A L L I T I.

Falliti illi, qui plenis insuppijs cedunt bonis, dicuntur latrones, & graffatores aris, & sanguinis alieni. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 71. tom. 3.*

contra Fallitos fraudulentos omnia iura clamant. *ibid. num. 71.*

Falliti dolosi indigni sunt quolibet privilegio, cum eorum paupertas ementita sit. *ibidem.*

F A L S I T A S.

Falsitas arguitur à diuersitate in eodem facto. *decis. 140. num. 9. Dunozerro tom. 2.*

Falsitatis argumentum maximum desumitur ab inuerisimilitudine. *decis. 140. num. 14. Dunozerro tom. 2.*

Falsitas, & contradictio, vt euitetur facienda est interpretatio. *decis. 33. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Falsitatis imaginem habet id, quod non est verisimile. *decis. 140. num. 21. Dunozerro tom. 2.*

Falsitas quando esset in impetrante gratiam. *decis. 536. num. 5. Pironano tom. 3.*

Falsitas instrumenti, ex quibus arguitur. *decis. 596. numer. 6. Vbaldo tom. 3.*

Falsitas instrumenti vt probetur requiruntur probationes concludentes. *decis. 551. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Et hoc procedit etiam ad impediendam immisionem. *ibidem num. 8.*

Falsitas presumitur facta ad instantiam eius, de cuius interesse agitur. *decis. 140. num. 15. 16. 17. & 18. Dunozerro tom. 2.*

Falsitas nec levis suspicio, quando in aliquo instrumento cadere non possit. *decis. 551. num. 12. Remboldo tom. 3.*

Falsi suspicio in ciuilibus habetur pro falsitate, si ea consistat in vitio visibili. *decis. 551. num. 9. Remboldo tom. 3.*

Falsitatis suspicio habetur pro falsitate, si agatur ciuilitur. *decis. 140. num. 23. Dunozerro tom. 2.*

Falsitatis suspicione non caret instrumentum, continens inuersiones. *decis. 596. num. 3. Vbaldo tom. 3.*

F A M A.

Fama non est antiqua, si non sit centum annorum. *decis. 739. num. 28. Queipo tom. 3.*

Fama recens, & præsertim quæ post mortem licet ortum habuit, non releuat. *ibid. num. 29.*

Fama dicitur vana populi vox, & falsus rumor vulgi. *ibidem num. 30.*

Fama sola in antiquis sufficit ad aliquid probandum. *decis. 292. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Fama bona in tenebris retinet proprium splendorem. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 140. tom. 3.*

Fama bona est plus custodienda, quam oculi. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 135. tom. 3.*

Fama mala quando eliditur per contrariam famam bonam, non dicitur consistere de mala. *decis. 276. num. 15. Coccino tom. 2.*

Fama mala, si tollatur per probationem contrariam, quando magis dicendum est tolli suspensionem. *ibid. num. 16.*

Fama vna tollitur alia fama contraria. *decis. 276. num. 13. Coccino tom. 2.*

Fama, dum potuit habere originem de tempore mortis licet non releuat. *decis. 232. numer. 20. Sacrato tom. 2.*

Fama communis facit substinere actum licet veritas aliter sit. *decis. 53. num. 1. Verospio sen. tom. 2.*

Fama bene probat dominium in antiquis. *decis. 623. numer. 2. Pironano tom. 3.*

Fama, ex quibus oriri potest ad probandum dominium in antiquis. *ibid. num. 3.*

Famæ vim habent enunciativæ supra 100. annos. *decis. 100. numer. 11. Dunozerro tom. 2.*

Fama inconcussa in antiquis plene probat, quando habet originem

finem à personis fide dignis, & orta est ex iustis, & probabilibus causis. *decis. 739. nu. 10. Queippo tom. 3.*
 Et ista doctrina maxime procedit in probatione nobilitatis, aut alterius qualiratis. *ibid. num. 11.*
 Et quando non discordat à presenti statu, sed ei conuenit, prædicta doctrina non habet contradictorem. *ibid. num. 12.*
 Fama, si habuit initium vitiosum non releuat. *decis. 739. nu. 34. Queippo tom. 3.*
 Fama, vt fidem faciat à fide dignis, & omni exceptione maioribus originem trahere debet. *ibid. num. 35.*
 Fama, si habuit originem ab vna tantum persona non probat, & maxime si illa sit suspecta. *decis. 257. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Fama originem habere debet à duobus saltem viris fide dignis. *decis. 739. nu. 24. Queippo tom. 3.*
 Fama iurispatronatus probatur ex testibus. *decis. 332. num. 4. Merlino tom. 2.*
 Fama non releuat, dum ea conuicta reperitur per contrariam probationem. *decis. 299. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Fama vt probetur per testes, illi debent percutere tempus ante moram litem. *decis. 96. num. 10. Pirouano tom. 2.*
 Fama non probatur per testes, si ipsi non deponant de communi reputatione. *decis. 137. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 Famam probat testis, si dicat publicè audiuisse aliquid pro re publica, alias eam non probat. *decis. 137. nu. 6. Sacrato tom. 2.*
 Super fama si testes deponant, illi sunt præferendi, qui de bona deponunt. *ibid. num. 23.*
 Fama & publica vox probat in antiquis. *decis. 254. num. 53. Coccino tom. 2.*
 Fama & publica vox non attenditur, cuius origo prouenit à personis interessatis. *decis. 96. num. 11. Pirouano tom. 2.*

FAMILIA.

Familia conseruatur quidem in masculo, & non in femina. *decis. 561. num. 62. Merlino tom. 3.*
 Familiaz conseruationis causa, non potest dici causa finalis eorum, qui renunciant bonis propter ingressum Religionis. *ibid. num. 65.*
 Familiaz decus, & splendor non ita per illegitimos, & descendentes ab eis, quam per legitimos illustratur. *decis. 361. num. 12. & 26. Remboldo tom. 2.*
 Familiaz nomen est collectiuum plurium personarum. *decis. 11. num. 7. Remb. tom. 2.*
 Familiaz sine diuitijs labuntur. *decis. 41. nu. 7. Sacrato tom. 2.*
 Familiaz nomen est generale, & sic comprehendit etiam nepotes. *decis. 24. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Familiaz qualitas, & patrimonij quantitas arbitrio boni viri est æstimanda, quando dos est constituenda. *decis. 41. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 Familiaz perpetuitas, quando per Testatorem est considerata, consil. Oldrad. 21. perdit vires, & sic plura Mundi Tribunalia sanxerunt, & potissimum. *Rub. in Annot. decis. 632. nu. 58. tom. 3.*
 Rota Auenionensis. *ibid.*
 Audientia Regni Lusitaniz. *ibid.*
 Rota Patavina, & Veneta. *ibid.*
 Senatus Pedemonranus. *ibid.*
 Curia Parlamenti Delphinatus. *ibid.*
 Rota Marchiz, & Palatium Apostolicum. *ibidem num. 601.*
 Familiaz qualitas est attendenda in dote constituenda. *decis. 41. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Familiaris Cardinalis, si quis sit, non desinit esse talis, si obtineat beneficium residentiale alibi. *decis. 573. num. 16. Pirouano tom. 3.*
 Familiaritatis exceptio, vt obstat testi, ea debet probari de tempore examinis. *decis. 274. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Famulo non debetur salarium, de tempore, quo infirmus fuit, quamuis contrarium firmare tentauerit glos. sed perperam. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 121. & seq. tom. 3.*

FATALIA.

Fatalia si absque prorogatione labantur, intrat res iudicata. *decis. 666. numer. 2. Manzanedo tom. 3.*
 Fatalia, vt non dicantur labi propter impedimentum partis, vel Iudicis, vt releuent, debent probari. *decis. 399. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Fatalia si adhuc non sunt lapsa, sententia non transit in iudicatum. *decis. 63. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Fatalia, vt propter impedimentum Iudicis non currant, est plene, & concludenter probandum per partem. *decis. 399. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Fatalia currunt etiam stante impedimento Iudicis, quando potest recurri ad Superiorem. *ibid. nu. 7.*
 Fatalia non currunt impedito. *decis. 67. num. 14. Sacrato tom. 2.*

Fatalia ad rei iudicatæ effectum lapsa esse non sufficit, sed etiam requiritur vt doceatur, de validitate, & iustitia sententiarum. *decis. 399. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 ob Fatalium lapsum non datur restitutio in integrum aduersus rem iudicatam, nisi constet de bono iure, & legitimo impedimento. *decis. 93. nu. 1. Vbaldo tom. 2.*

F A V O R.

in Fauorem alicuius ea, quæ sunt inducta, non debet in eius odium retorqueri. *dec. 118. num. 7. & 12. Remboldo tom. 2.*
 ad Fauorem alicuius quando nullitas est inducta, tunc ipse solus, & non tertius potest dare de dicta nullitate. *decis. 224. num. 15. Sacrato tom. 2.*
 ad Fauorem carceratorum nulli dies sunt feriati, vt incunctanter, & semper possit eis subueniri. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 64. tom. 3.*
 ad Fauorem vnius partis sententia lata implicite continet in se condemnationem contra aduersarium. *decis. 313. num. 12. Coccino tom. 2.*
 ad Fauorem resignatarij non valent litteræ Apostolicæ, nisi resignans expresse, consenserit resignationi. *decis. 303. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Fauori publico non potest priuatus per eius consensum præiudicare. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 153. tom. 3.*
 in Favorabili materia strictè, ac mordicè non est agendum. *decis. 296. num. 10. Manzanedo tom. 2.*
 Fatus est Iudex, qui exprimit causam in sententia. *decis. 134. num. 22. Sacrato tom. 2.*
 Felix, qui nihil debet. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 60. tom. 3.*
 Felicitatis humanæ vices mutantur, ludit de suis fortuna muneribus, & quæ dedit aufert, & quæ aufert, reddit. *Rub. in Annot. ad decis. 617. numer. 40. tom. 3.*
 Fera non obstat, quominus in causis possessorijs possit procedi. *decis. 407. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
 Feror nimis, in furorem conuertitur. *Rub. in annot. ad decis. 444. num. 46. tom. 2.*

F E V D V M.

Feudum acquirens censetur magis prospexisse suis, quam agnatis. *decis. 541. num. 13. Remboldo tom. 3.*
 Feudum non amittit vassallus, dum ignoranter illud negat, & tamen regula est, vt negans feudum eo priuetur. *decis. 495. nu. 67. Coccino tom. 2.*
 de Feudo alieno, si quis purè inuestiatur, inuestitura non valet. *decis. 614. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Feudo apertos illud statim potest auferri detentori, & si vassallus includat bñtia, dominus poterit ea aperire. *Rub. in annot. ad decis. 420. num. 40. tom. 2.*
 Feudo aperto, & ad dominum reuerso, licet ipse teneatur renouare agnatis proximioribus defuncti, potest tamen agnatis masculis feminam filiam defuncti præferre. *decis. 107. nu. 38. Coccino tom. 2.*
 Feudo vel emphyteusi aperta, dum emphyteuta, vel vassallus, aut eius hæredes resistunt, vel contradicunt restitutioni, dicuntur dominum spoliare. *Rub. in annot. dec. 420. nu. 73. tom. 2.*
 Vel impedire in consequenda naturali possessione ratione suæ ciuilis, quæ semper apud eum remansit. *ibid.*
 Feudo reuerso ad dominum per lineam finitam, est in arbitrio domini illud concedere, vel hæredibus, vel filiæ. *decis. 107. num. 44. Coccino tom. 2.*
 Feudum nouum, si sit concessum yti antiquum, debet intelligi, præter nouas conuentiones in inuestitura expressas. *decis. 291. num. 35. Vbaldo tom. 2.*
 Feudi alieni concessio simpliciter facta non tenet, etiam si postea illud aperiatur. *decis. 614. num. 3. Coccino tom. 2.*
 ad Feudum concessum hæredibus, admittuntur omnes descendentes masculi in infinitum eius, qui primo fuit inuestitus. *decis. 291. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Feudi concessio, si sit facta duobus, & cum conditione, vt extantibus masculis feminæ non succedant, verba ista sunt intelligenda secundum naturam feudi. *decis. 291. num. 27. Vbaldo tom. 2.*
 Scilicet, vt extantibus masculis vnius lineæ feminæ eiusdem lineæ non succedant, non autem in concursu cum masculis alterius lineæ. *ibid. num. 28.*
 Feudi noua inuestitura tanquam de feudo antiquo, debet iudicari tanquam antiquum. *ibid. num. 29.*
 in Feudo antiquo masculi vnius lineæ excludunt feminas alterius lineæ. *ibid. num. 30.*
 in Feudi concessione si adsint verba successoribus quibuscumque qualiter sint accipiendâ, secundum casum diuersitatem controuersum est. *decis. 224. numer. 17. Pirouano tom. 3.*
 Feudum si sit concessum pro successoribus quibuscumque an ad inha-

inhabiles etiam sit transitorium. *decis. 589. nu. 9. Pirouano tom. 3.*
Feudum, si sit concessum tibi, tuisque hæredibus, & successoribus quibuscumque transit etiam ad hæredes extraneos. *ibid. num. 10.*
Feudum, quando est concessum pro se, suisque hæredibus, & descendantibus, tunc dum quis probat se esse hæredem, & descendantem citra discrimen est admittendus. *decis. 516. num. 1. Remboldo tom. 3.*
in Feudi successione filius intrat in locum parentis eiusque gradum repræsentat. *ibid. num. 2.*
ad Feudum, quando aliqua mulier admittenda erat, si antea mortua sit, tunc earum filia admittenda sunt. *ibid. num. 3.*
Feudum dicitur hæreditarium, quando fuit concessum pro se, hæredibus, & descendantibus, vel mixtum, *ibid. num. 4.*
in Feudo mixto, quando quis intendit succedere in eo etiam debet concurrere qualitas hæreditaria. *ibid. num. 5.*
in Feudi hæreditaria successione locus est repræsentationis, cum gradus non corrumpatur, sed repræsentetur. *ibid. num. 6.*
Feudum, quando vnus tantum ab initio acquisiuit, tunc fœminæ vnus lineæ, excluduntur à masculis alterius lineæ. *decis. 291. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*
Secus tamen est, quando ab initio facta est duobus pro masculis, & fœminis. *ibid. num. 1. & 33.*
Feudi inuestitura, quando facta est vni tantum, tamen post factam diuisionem feudum non transeat ad masculos alterius lineæ, donec extent fœminæ venientes ab eo, cui in diuisione obuenit feudum. *ibid. num. 2.*
Quicquid tamen sit de ista opinione, ea tamen sine dubio non procedit, stante pacto, quod masculis extantibus fœminæ non succedant. *ibid. num. 3.*
in Feudo concessio alicui pro se, & eius hæredibus, si quis intendat succedere, debet docere, se esse de descendantibus eiusdem inuestiti. *ibid. num. 4. & 7.*
in Feudo Ecclesiastico videtur spectandum ius Canonicum. *decis. 291. nu. 17. Vbaldo tom. 2.*
Feudi inuestitura si facta sit duobus pro masculis, & fœminis, tunc masculi vnus lineæ non excludunt fœminas alterius lineæ. *ibid. num. 18.*
Quod multo magis procedit, si in inuestitura dictum sit, ut alterutrus prole prius deficiente, totum feudum deuoluatur ad alterum. *ibid. nu. 19.*
ad Feudi naturam mutandam non sufficiunt verba quæ leguntur in narratiua concessionis scilicet ut feudum nouum dicatur antiquum. *decis. 270. num. 13. Pamphilio tom. 2.*
Feudum iure antiqui feudi concessum, in omnibus, & per omnia assumit naturam feudi antiqui. *decis. 541. num. 8. Remboldo tom. 3.*
Feudum, si sit transitorium etiam ad extraneos quoscumque indicatur corpus hæreditarium. *decis. 587. num. 15. Pirouano tom. 3.*
Feudum, quando pertinet ad masculos, & non ad fœminas, potest dominus in præiudicium masculorum, fœminas eiusdem gradus admittere, exclusis masculis. *decis. 107. num. 4. Coccino tom. 2.*
in Feudo non succeditur iuxta formam antiqui feudi, etiam si sit datum iure antiqui feudi, si in inuestitura fuerit præscripta alia forma succedendi, quam in feudo antiquo. *decis. 603. num. 6. Remboldo tom. 3.*
de Feudo, si duo contendant, potest vassallus, vel debitor retinere apud se debitum, donec decidatur, cui sit soluendum. *dec. 339. num. 10. Coccino tom. 2.*
in Feudo fœmina de iure non succedit. *decis. 107. num. 37. Coccino tom. 2.*
Feudum vendendi licentia, intelligitur de venditione facienda vni, & non pluribus, & an id sit verum. *decis. 107. num. 20. Coccino tom. 2.*
in Feudali materia hæredum appellatione non veniunt extranei, sed tantum descendentes. *decis. 291. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
in Feudalibus, ut appellatione hæredum veniant etiam extranei, opus est, ut inuestitura loquatur de quibuscumque hæredibus. *ibid. num. 6.*

FIDEICOMMISSARIVS.

Fideicommissarius non potest in præiudicium vocatorum à testatore nouum grauamen imponere super bonis fideicommissarijs. *decis. 518. num. 12. Vbaldo tom. 3.*
Fideicommissarius, id quod ex propria industria acquirit, in eius vilitatem cedere debet. *decis. 364. nu. 20. Remboldo tom. 2.*
Fideicommissarij actio pro bonis fideicommissis subiectis recuperandis, inanis est, si iustis ex causis dicta bona exempta fuerunt à fideicommissis. *decis. 336. num. 9. Remboldo tom. 2.*
Fideicommissario non datur immissio super bonis defuncti, si

non probauerit illius possessionem de tempore mortis. *decis. 690. num. 9. Sacrato tom. 2.*
Fideicommissario competit immissio vigore l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. *decis. 111. num. 1. Remboldo tom. 2.*
Quod procedit etiam si fideicommissum in codicillis sit relatum. *ibidem num. 2.*
Fideicommissario ut detur immissio in bonis fideicommittentis quid probare teneatur. *decis. 148. num. 7. Sacrato tom. 2.*
à Fideicommissario exiguntur leuiiores probationes ad effectum probandi bona fideicommissaria ob non confectum inuentarium ab hærede grauato. *decis. 462. num. 7. Remboldo tom. 2.*
Fideicommissario potest concedi immissio pro indiuiso, quando hæres debet detrudere legitimam, vel Trebellianicam. *decis. 148. num. 9. Sacrato tom. 2.*
Fideicommissarij pro parte, si non compareant, nec petant fideicommissum, alter fideicommissarius non prohibetur petere omnia bona fideicommissis subiecta. *decis. 148. num. 13. Sacrato tom. 2.*
Fideicommissaria bona non possunt confiscari. *decis. 714. num. 9. Manzanedo tom. 3.*
Fideicommissario antequam detur immissio, necessaria est liquidatio. *decis. 556. num. 19. Pirouano tom. 3.*
Fideicommissario agenti remedio possessorio sufficit probare possessionem defuncti de tempore mortis. *decis. 690. num. 6. Sacrato tom. 3.*
Fideicommissariorum creditorum, & legatariorum par est causa. *decis. 201. nu. 23. Pirouano tom. 2.*

FIDEICOMMISSVM.

ad Fideicommissum arguendum non parum deferuit illa regula, consequens qui vult &c. *Rub. in annot. decis. 632. nu. 94. tom. 2.*
ad Fideicommissum agenti interim debent subministrari alimmenta à parte. *decis. 423. num. 2. Remboldo tom. 2.*
super Fideicommissis si census imponatur sublinetur in melioramentis, non autem potest imponi super re fideicommissis supposita. *dec. 158. num. 2. & 4. Remboldo tom. 2.*
Fideicommissum diuidentes cum clausulis amplissimis non possunt hæredibus cum beneficio legis & inuentarij præiudicare ultra vires hæreditarias. *decis. 155. nu. 5. & 7. Sacrato tom. 2.*
pro Fideicommissi euerione non est capienda interpretatio, & maxime quando fideicommissum est actum. *decis. 479. nu. 14. Pirouano tom. 2.*
Fideicommissum postquam expiratum fuit, non est agendum amplius de bonis vinculatis, aut illorum separatione. *decis. 556. num. 24. Pirouano tom. 3.*
pro Fideicommissi extensione, quando concurrunt verisimiliter testatoris ex probabilibus coniecturis deducta, non dicitur extensio, sed bene comprehensio, & mentalis interpretatio. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 73. tom. 3.*
Fideicommissum, ut inducatur ad fauorem descendantium, cum hoc casu & naturæ, & parentum commune votum concurrat, non procedendum est admodum rigorosè. *ibid. num. 23.*
Fideicommissum intuitu descendantium, ut intret non est more dicè coniecturis per omnia concludentibus insistendum, sed mitiori interpretatione, nimia acrimonia exulata, in hac materia aliquid equo animo tolerandum est. *ibid. num. 24.*
Fideicommissum, quando est inductum, tunc onus restitutionis bonorum omnibus censetur iniunctum. *ibid. num. 54.*
Fideicommissum nouum non censetur inductum, etiam si testator habuerit rationem conseruandæ agnationis. *ibid. num. 79.*
Fideicommissum, quando sine dubio dicatur inductum. *decis. 518. num. 10. tom. 2.*
Fideicommissum non censetur testator voluisse inducere, si excludit proprias filias, ut includeret filios. *decis. 24. num. 13. Remboldo tom. 2.*
Fideicommissum dicitur inductum ratione agnationis, si per se tuo fuerit exclusæ fœminæ, & deficientibus masculis fuerit instituta pia causa. *decis. 31. num. 6. Pamphilio tom. 2.*
Fideicommissum gradatim inter omnes de familia censetur absolūtè inductum, dum testator voluit, ut bona semper per maneat in familia. *Rub. in Annot. decis. 632. num. 67. tom. 3.*
Fideicommissum tunc indubitatè inducitur, quando si illud non induceretur, voluntas testatoris non fortiretur suum effectum. *ibidem num. 68.*
Fideicommissa sunt odiosa, vnde stricte sunt interpretanda. *ibid. num. 69.*
Fideicommissa inducunt votum captandæ mortis. *ibid. num. 70.*
contra Fideicommissum in dubio iudicandum est. *ibid.*
Fideicommissum iniunctum sub conditione, si sine filijs, expirat mortuo grauato cum filijs, & nihil operatur ratio expressa conseruationis agnationis in perpetuum. *Rub. in Annot. decis. 632. num. 77. tom. 3.*

Quia

Quia id debet intelligi eueniente casu disposito à testatore. *ibidem*.
 Fideicommissum, quando est reale non intrat cons. 21. Oldrad. *decif. 632. num. 12. Coccino tom. 3.*
 Fideicommissum, quando est consecutum, tunc non extenditur nisi ad casus, & personas expressas. *ibid. num. 13.*
 Fideicommissum conditionale, vt habeat locum, debet doceri de purificatione conditionis. *ibid. num. 14.*
 Fideicommissum conditionale deficiente conditione, euanesceat. *decif. 429. num. 7. Pirouano tom. 2.*
 Fideicommissum conditionale non transmittitur nec ad liberos. *decif. 148. num. 12. Sacrato tom. 2.*
 Fideicommissum dicitur reale, & absolutum, vbi fuit prohibita alienatio Castri insignis, & ex quo familia nuncupatur. *dec. 357. num. 3. Coccino tom. 1.*
 Fideicommissum non censetur inductum ex simplici prohibitione alienationis extra familiam. *ibid. num. 4.*
 Quia conclusio non procedit, quando sumus in fideicommissio absoluto, & perpetuo. *ibid. num. 5.*
 Fideicommissum, quando est reale, est quoque perpetuum. *decif. 357. num. 9. Coccino tom. 2.*
 Fideicommissum, quando est reale, afficit omnes personas, & quoscumque successores. *ibid. num. 10.*
 Fideicommissum dicitur reale, quando verba sunt directa in bona, & hereditatem, non autem in personas. *decif. 366. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Fideicommissum reale, inducit grauamen reale, quod afficit omnes personas, & quoscumque possibiles. *decif. 366. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Itaque quilibet successor tenetur per fideicommissum alteri restituere, donec hereditas perueniat ad vltimum substitutum. *ibid.*
 Fideicommissum perpetuum, & absolutum censetur testator voluisse facere ex digressu ad plures substitutiones. *decif. 4. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Fideicommissum ultra vocatos an fuerit inductum, multum conferunt verum verba habeant tractum successuum. *ibid. num. 5.*
 Fideicommissum perpetuum, & absolutum etiam in casu mortis censetur inductum si prohibitioni alienationis fuerit adiecta causa. *decif. 357. num. 1. Coccino tom. 2.*
 In fideicommissis perpetuis, & absolutis, ordinatis ad fauorem descendendum & agnationis licet mens testatoris sit procliuor ad masculos, quam ad feminas. *Rub. in Annot. decif. 523. num. 124. tom. 3.*
 Nihilominus id verum est, & quatenus adfint masculi, quare eis non existentibus, feminæ admittuntur, quasi per posterius vocati. *ibid. num. 125.*
 Fideicommissum perpetuum testator censetur voluisse inducere, si voluit, vt bona semper manerent in agnatione. *decif. 4. num. 11. & 12. Remboldo tom. 2.*
 Fideicommissum perpetuum censetur inductum ex grauamine pariter perpetuo iniuncto. *dec. 518. num. 5. Vbaldo tom. 3.*
 Fideicommissi verba, quando sunt inducta non in persona, sed in bona, dubium non est quia fideicommissum sit reale. *ibid. num. 6.*
 Fideicommissum reciprocum, vt dicatur inductum, tria requiruntur. *decif. 31. numer. 5. Pamphil. sen. tom. 2.*
 Fideicommissum, quando dicatur reciprocum. *ibid. num. 1.*
 Fideicommissum reciprocum ex quibus coniecturis dicatur inductum. *ibid. num. 3.*
 Fideicommissi reciproci renunciatio non potest dici laxiua, cum tantum censetur datum, quantum remissum. *decif. 155. num. 6. Sacrato tom. 2.*
 Fideicommissio renunciata, quando dicatur habuisse certam scientiam de eo, & de sua vocatione. *decif. 523. num. 2. Manzaredo tom. 3.*
 Fideicommissio ex quibus arguatur, quod quis noluerit renunciare. *ibid. num. 3.*
 Fideicommissi renunciaciones cum clausulis facultatiuis disponendi ita demum operantur, si sequatur dispositio. *decif. 155. num. 10. Sacrato tom. 2.*
 Fideicommissum, quando vilo modo dici nequit vniuersale. *decif. 178. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Fideicommissum propriè dicitur vniuersale, quando agitur de vniuersali tota successione, vel quota, &c. *ibid. num. 11.*
 De fideicommissio conuentionali, quando tractatur, an possit dici vniuersale, vel particulare. *ibid. num. 12.*
 Fideicommissum ad certas personas restrictum ad alias non extenditur. *decif. 24. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Fideicommissum, quando est restrictum ad filios institutos, &

substitutos inuicem, non extenditur ad pronepotes fideicommittentis. *decif. 423. num. 5. Remboldo tom. 2.*
 Fideicommissum particulare, declarare potest vniuersale. *ibid. num. 6.*
 De fideicommissi scientia in aliquo quando dubitari non possit. *decif. 86. n. 2. Sacrato tom. 2.*
 Fideicommissio non censetur renunciatum per diuisionem. *ibid. num. 3.*
 Fideicommissio, censetur renunciatum per diuisionem, quando adest clausula ad habendum. *ibid. num. 4.*
 Fideicommissum, & substitutum per vulgarem quando videatur inducta, ita vt mortuo Testatore, & adita hereditate per heredem, expirauerit. *decif. 649. numer. 1. Pirouano tom. 3.*
 Ad fideicommissum, si quis succedere intendat, debet in actis de eo docere. *decif. 336. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Ad fideicommissum, quando quis succedere vult, debet docere, se in eo esse vocatum, & venisse casum suæ vocationis. *ibid. num. 2.*
 per fideicommissum, vt quis possit succedere, sufficit, quod heredi sit substitutus absque eo, quia fuerit dictum per fideicommissum. *decif. 385. num. 1. Coccino tom. 2.*
 In fideicommissis succeditur testatori. *decif. 394. num. 21. Vbaldo tom. 2.*
 Fideicommissum successuum, & absolutum censetur inductum quando aliter non potest satisfieri menti testatoris, nisi illud inducatur. *decif. 649. num. 3. Pirouano tom. 3.*
 super fideicommissio transactio non valet deficiente causa, per quam fuit inita transactio. *decif. 429. num. 19. Pirouano tom. 2.*
 super fideicommissio transactio inita vt rescindatur, sufficit vt aliquatenus dubitari possit de dicto fideicommissio. *decif. 186. num. 1. Pirouano tom. 2.*
 Fideicommissum, quando restituitur, debet detrahi id, quod soluit fideicommissarius, pro debitis fideicommittentis. *decif. 503. num. 23. Coccino tom. 2.*
 Fideicommissio, si Papa derogauerit, tunc gratia non potest dici subrepticia, si in Breui adfit clausula, vt de subreptione, &c. dari non possit, vna cum clausula, sublata, & decreto irritanti. *decif. 336. numer. 10. Remboldo tom. 2.*
 Itaque dans de subreptione non est audiendus, nisi obtineat prius oris apositionem. *ibid. num. 11.*
 Fideicommissum non potest cadere super eo quod per mortem usufructuarij expirat. *decif. 600. n. 22. Sacrato tom. 3.*
 Fideicommissi verba licet deficiant, non tamen dicendum est, non adesse fideicommissum, cum medulla testamenti sit attendenda. *Rub. in Annot. decif. 632. num. 12. tom. 3.*
 Fideicommissum inducitur ex coniecturis etiam ad fauorem extraneorum. *ibid. num. 13.*
 Fideicommissum testator presumitur regulare secundum suggestionem ordinis ab intestato. *decif. 102. numer. 12. Coccino tom. 2.*
 In Successionibus ab intestato filius subintrat in locum patris. *ibid. num. 13.*
 Fideicommissi ratio, quando est generalior dicto, tunc ratio dictum ampliat, & extendit fideicommissum ad limites rationis. *Rub. in Annot. decif. 632. num. 85. tom. 3.*
 Ac comprehendit omnes casus, quos comprehendit ratio ipsa quare fuit cons. 21. Oldrad. *ibid. num. 86.*
 Fideicommissi canonizatio facta ab antecessore non potest impugnari per successorem habentem causam ab eo. *decif. 649. num. 17. Pirouano tom. 3.*
 Fideicommissio ad eius fauorem purificando, quando quis dicatur renunciase. *decif. 724. numer. 1. Manzaredo tom. 3.*
 Fideicommissum vt extendatur ultra mentem testatoris, substitutiones non sunt ampliande, nec somniande. *decif. 24. n. 13. Remboldo tom. 2.*
 Fideicommissio bona subiecta licet non possint per creditores heredis grauari, tamen durante eius vita possunt agere ad fructus. *dec. 307. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Fideicommissio non est incompatibilis facultas alienandi data heredi. *decif. 186. num. 4. Pirouano tom. 2.*
 Quia fideicommissum censetur conceptum, quatenus non sequatur alienatio. *ibid.*
 Fideicommissum ultra personas expressas quando extendatur. *decif. 24. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Fideicommissum ex quo dicatur quod testator voluerit protrahere vsque ad vltimum agnatum. *decif. 4. num. 5. Remboldo tom. 2.*
 Fideicommissum super omnibus suis bonis, dum testator constituit, si aliquid pro suo non habebat, non praefumitur id, in eo voluisse comprehendere. *decif. 590. num. 18. Sacrato tom. 3.*
 Cum

Cum ad hunc effectum sufficit illius sola opinio quod eares non esset sua. *ibid. num. 19.*

Fideicommissa sunt strictè intelligenda, nec trahuntur ad casus, & personas in eis non expressas. *decis. 473. num. 6. Manzardo tom. 2.*

Fideicommissum, ut in contractibus inducatur strictior sit interpretatio. *ibid. num. 28.*

ad Fideicommissum an testator vocauerit naturales, id aperiendum est ex dignitate, & ex voluntate, & conditione eius, qui fideicommissit. *decis. 49. num. 13. Pirouano tom. 2.*

ad Fideicommissum, quando quis ex propria persona est vocatus, nihil ei officit, si alienum per antecessorem contractum. *decis. 355. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Fideicommissum, quando res erat supposita, & fuerit obtrata, derogatio à Papa, an ex hoc emptor illius dicatur tutus à creditoribus venditoris. *decis. 307. numer. 7. & 8. Coccino tom. 2.*

Fideicommissi præsentio per compensationem potest excludi. *decis. 303. num. 26. Coccino tom. 2.*

Fideicommissum simpliciter ordinatum ad fauorem proximorum, expirat quando aliquis ex vocatis decedit cum liberis. *decis. 518. num. 2. Coccino tom. 3.*

de Fideicommissum claro, quando constat, tunc videndum est an sit purificatum ad fauorem eius, qui in eo præstendit succedere. *decis. 385. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Fideicommissum etiam per viam contractus haberi potest. *decis. 83. numer. 7. Sacrato tom. 2.*

Fideicommissa cauendum est, ne extinguantur contra mentem Testatoris. *Rub. in Annot. dec. 632. num. 99. tom. 3.*

Fideicommissum absolutum, & perpetuum, quando constat testatorem voluisse inducere, tunc fit extensio ultra personas nominatas. *ibid. num. 100.*

Quod procedit, quando non solum expresse apparet de voluntate testatoris, sed etiam si ex coniecturis id perpendatur. *ibid. num. 101. & 103.*

Fideicommissum dicitur inducendum sine dubio, quando testator dixit, se velle conseruare bona in agnatione. *ibidem. num. 102.*

Fideicommissorum materia taliter est fundata in voluntate, desumpti, ut qualitercunque appareat de ea, sufficit ad inducendum fideicommissum. *Rub. in Annot. ad dec. 632. num. 8. tom. 3.*

in Fideicommissis nullatenus admittitur extensio de persona ad personam, vel de gradu ad gradum. *Rub. in Annot. ad dec. 632. numer. 71. tom. 3.*

FIDEIUSSIO.

Fideiussio appellatur onus, contumelia, iniuria, grauamen, & detrimentum. *Rub. in Annot. ad dec. 617. num. 169. tom. 2.*

Fideiussio, quando non est idonea non releuat. *decis. 121. nu. 14. Pirouano tom. 2.*

Fideiussio facta pro eo, qui administrat, interpretanda est, ut dicatur facta pro reliquatus restitutione. *decis. 301. num. 6. Versoppio tom. 2.*

Fideiussio mulieribus de iure est prohibita. *decis. 212. num. 13. Coccino tom. 2.*

Fideiussio requirit stipulationem. *decis. 386. numer. 40. Vbaldo tom. 2.*

Fideiussionis datio, si fuerit intimata parti, & non contradixit, ex hoc tacito consensu liberatur. *decis. 39. numer. 9. Sacrato tom. 2.*

Fideiussionis natura est, ut qui pro alio bona sua obligauit, indemnis seruetur. *decis. 206. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Fideiussionis protestatio, ut in quolibet actu debeat citari, quos afficiat. *decis. 3. num. 7. Remboldo tom. 2.*

de Fideiussione mala quis non potest agere, nisi in subsidium. *decis. 39. num. 12. Sacrato tom. 2.*

Fideiussio quando est præstita vigore contractus, & non vigore decreti, tunc Notarius non tenetur de mala fideiussione. *ibid. num. 4.*

de Fideiussione præstita si rogetur Notarius, non tenetur, quando fideiussor non sit soluendo, quia pars poterat illum recusare. *ibid. num. 6.*

Fideiussio de representando aliquem expirat ob impotentiam conditionis, scilicet, si representandus moriatur. *decis. 95. num. 5. 14. & 16. Dunozetto tom. 2.*

Fideiussio de representando aliquem ad omne mandatum Domini est conditionalis, cum non habeat certum diem. *ibidem. num. 2.*

Et si non constat de requisitione facta per Iudicem, numquam potest dici, quod venerit dies obligationis. *ibid. num. 3. & 6.*

Fideiubere licet mulier non possit, tamen si interueniat iura-

mentum, obligatio tenet. *decis. 212. num. 15. & 16. Coccino tom. 2.*

Fideiubendo multi ad inopiam perueniunt, ideo cauendum est ab illis. *Rub. in Annot. ad dec. 617. num. 76. tom. 3.*

Fideiubens pro alio affligetur malo. *ibid. num. 77.*

Fideiubere pro alijs est ars omnium damnosa, & periculosa. *ibid. num. 78.*

Fideiubere pro alijs magna stultitia est secundum Petrarcham. *ibid. num. 79.*

Fideiubentes facile abutuntur propria substantia. *ibid. nu. 8.*

Fideiubens, qui cauet laqueo securus est, ex sententia Regis Salamonis. *ibid. m. 81.*

FIDEIUSSOR.

Fideiussor ille proprie dicitur, qui quod à debitore promissum est, fide sua esse iubet. *decis. 386. numer. 33. Vbaldo tom. 2.*

Fideiussor cambiorum non potest conueniri, si cambia non sint solidata cum ipso. *decis. 353. num. 10. Coccino tom. 2.*

Limita tamen hoc, si fideiussor obligauerit uti principalis principaliter, & in solidum. *ibid. num. 11.*

in Fideiussore census non cadit suspicio vsuræ palliatæ, sicuti in emptore. *decis. 152. num. 14. Sacrato tom. 2.*

Fideiussori non citato non nocet sententia lata contra principalem. *decis. 3. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Secus quando fideiussori ab initio fuit intimata lis, quia tunc sententia lata contra principalem nocet etiam fideiussori, & id multo magis procedit si promisit iudicatum soluere. *ibid. num. 2. & 3.*

Fideiussor datus à Iudice, eo reperto minus idoneo, ipse Iudex, & eius hæredes tenentur ad interesse. *decis. 442. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Fideiussorem dare, cuique graue est. *Rub. in Annot. ad dec. 617. num. 167. tom. 3.*

Fideiussorem repetere difficile est. *Rub. in Annot. ad dec. 617. nu. 168. tom. 3.*

Fideiussores, quando sunt dandi ad contentamentum alicuius, intelligitur quatenus poterit, & voluerit. *Rub. in Annot. ad dec. 542. num. 13. tom. 3.*

Vnde si nunquam fuerit facta dicta declaratio, & vigore celebrati contractus fructus fuerint recepti, censetur remissum tale onus. *ibid. num. 14. & 41.*

Fideiussor, sufficit, ut de tempore dationis reputaretur idoneus ad hoc ut Iudex, vel Notarius non teneantur. *decis. 442. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Fideiussor debet adhibere diligentiam ne soluat, deducenda omnes exceptiones sibi competentes. *decis. 106. nu. 7. Remboldo tom. 2.*

Fideiussor, quando fuit conuentus ad soluendum, & principalis, id sciuit, debet comparere, & opponere exceptiones, alias sibi præiudicat. *ibid. num. 8.*

Fideiussorum datio, vel alterius implementi in societate officij, censetur à parte remissa per receptionem fructuum. *Rub. in Annot. dec. 542. num. 10. tom. 3.*

Fideiussores si quis dederit dicitur agnoscere debitum. *dec. 62. num. 8. Remboldo tom. 2.*

Fideiussores iam post eorum mortem quando sunt dati intra certum tempus renouandi, tunc secuta eorum morte, non est necessaria interpellatio ad effectum, ut obligatus subeat tale onus. *Rub. in Annot. dec. 542. num. 42. tom. 3.*

Quod tamen secus est, quando non est expressa certa dies. *ibidem.*

contra Fideiussorem, quis agere nequit, quando creditori non pater adicus agendi ex contractu in quo est obligatus fideiussor. *decis. 458. nu. 5. Coccino tom. 2.*

contra Fideiussorem agi non potest, quando est nouatus contractus. *ibid. num. 4.*

Fideiussor cambij censetur liberatus per extinctionem eius, & constitutionem alterius. *ibid. num. 5.*

Fideiussor ex quibus clarè appareat se noluisse obligare pro cambijs generaliter, sed simpliciter incerto, ac determinato casu. *ibid. num. 6. & 7.*

Fideiussor, quod non habeat mandatum à principali ad soluendum, est opinio quæ non caret difficultate, & in contrarium multi celebres Doctores tenent. *decis. 386. numer. 26. Vbaldo tom. 2.*

Fideiussor, quod habeat mandatum à principali ad effectum solutionis, est opinio nouissime communiter recepta. *ibid. num. 27.*

Fideiussor, cum habeat mandati actionem contrariam, postquam soluit, videtur etiam ab initio habere mandatum ad soluendum. *ibid. num. 28.*

Fideiussor, dum aliqui DD. asserunt, non habere mandatum à prin-

- à principali ad solvendum, qualiter sint intelligendi. *ibid.* num. 29. & 30.
- Fideiussor, si non soluat, non tenetur ad interesse passum per rem, ut puta, quia creditor pignora distraxerit. *ibidem.* num. 30.
- Fideiussor ex certa causa se obligans, liberatur ea extincta. *decis. 458. num. 19. Coccino tom. 2.*
- Fideiussor non potest, se in plus obligare, quam principalis. *decis. 152. numer. 9. Sacrato tom. 2.*
- Fideiussor dum se obligat pro censu, scit contractum, cui accedit, esse perpetuum. *ibid. num. 7.*
- Fideiussor, qui se obligavit pro alio, vigore Statuti Urb. lib. 1. cap. 157. etiam si diu non steterit in obligationem, tamen potest petere se à fideiussione liberari. *decis. 152. numer. 1. Sacrato tom. 2.*
- Fideiussor obligans se ad certum casum, ad diversum non tenetur. *decis. 458. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Fideiussor dum diu stetit in obligatione, ideo auditur petendo liberationem, quia ipse non videtur cogitasse de permanendo diu in obligatione. *decis. 152. num. 6. Sacrato tom. 2.*
- Fideiussor obligatus obligatione condicionali, non potest petere liberationem ante impletam conditionem. *decis. 152. num. 3. Sacrato tom. 2.*
- Fideiussor obligans se pro fructibus census, ista obligatio non dicitur condicionalis, sed pura. *ibid. num. 3.*
- Fideiussor, dum nunquam fuit in obligatione, sequitur, quod neque potest petere liberationem. *ibidem num. 10.*
- Fideiussor census, quare non possit petere unquam se liberari à fideiussione pro sorte census, contra. *ibid. num. 11. & 12.*
- Fideiussor census, etiam pro sorte potest petere liberationem à fideiussione, saltem in terminis statuti Romani. lib. 1. cap. 94. *ibid. num. 12.*
- Fideiussorum renouatio, si semel fuerit remissa, an iterum possit illa exceptio non renouationis opponi. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 17. tom. 3.*
- Fideiussorum renouationis pactum, respicit fauorem eius, cuius intuitu illi sunt renouandi, ideo quando venit casus, id ipse tenetur declarare. *Rub. in Annot. ad decis. 542. numer. 6. tom. 3.*
- Fideiussor licet debeat specialiter renunciare beneficiis executionis, diuisionis, & cedendarum. *decis. 614. num. 10. Coccino tom. 3.*
- Ista tamen regula fallit, si fideiussor renunciaret aliquibus beneficiis in specie, & postea subdatur clausula generalis, & omnibus alijs beneficiis. *id. num. 11.*
- Fideiussor antea quam soluat pro principali non potest dici creditor. *decis. 490. numer. 16. Coccino tom. 2.*
- Fideiussor soluendo pro principali, debet id docere per publicum instrumentum. *decis. 386. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
- Fideiussor quando non soluit vel non est idoneus, tenetur Notarius. *decis. 121. num. 16. Pirouano tom. 2.*
- Fideiussor soluendo extra casum suae obligationis, non potest repetere à principali. *decis. 206. num. 6. Remboldo tom. 2.*
- Fideiussor, quando dicatur soluisse in casu suae obligationis. *ibid. num. 7.*
- Fideiussor, ut possit repetere soluta per eum pro principali, prius debet opponere suas exceptiones, & omni conatu solutionem evitare. *ibid. num. 8.*
- Fideiussor bene dicitur soluisse coacte, si usque in carcerem detrusus fuerit. *ibid. num. 9.*
- Fideiussor, ut releuetur indemnis à principali, omnis ratio, & aequitas postulat. *ibid. num. 10.*
- Fideiussores, aut expromissores, qui pro aliquo se obligauerunt, possunt petere se liberari à tali obligatione. *decis. 138. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Fideiussor non potest petere se eximi ab obligatione, vigore Statuti Urbis lib. 1. cap. 157. si sit securus à quavis molestia. *ibid. num. 2.*
- Fideiussor, ubi dubitat solvere minori propter beneficium restitutionis in integrum, si pecuniam deponat, perinde ac si pecunia vere soluta fuerit. *decis. 339. num. 9. Coccino tom. 2.*
- Fideiussores dum quis nisi eum magna difficultate reperire non valet, eo casu excusatur. *ibid. num. 186.*
- Fideiussoribus, quando cauendum est, si quis, propter impotentiam eos inuenire non possit, tunc hoc iurato, statuitur eius iuratori cautioni. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 185. & 191. tom. 3.*
- Fideiussor simplex non censetur habere à principali mandatum ad solvendum. *decis. 386. numer. 22. Vbaldo tom. 2.*
- Fideiussor, quatenus soluit pro principali, habet à lege mandatum ad repetendum. *decis. 386. num. 23. Vbaldo tom. 2.*
- Fideiussor si de tempore fideiussionis erat idoneus, hoc sufficit pro excutione Notarii, quando postea non est solvendo. *decis. 39. num. 11. Sacrato tom. 2.*
- Fideiussori, quando ab initio fuit intimata lis, tunc sententia lata contra principalem nocet fideiussori. *decis. 3. num. 2. Remboldo tom. 2.*
- in Fideiussore omne id, quod in iure disponitur, etiam in constituyente locum habet. *decis. 386. num. 36. Vbaldo tom. 2.*
- Fideiussor, quamuis pro alio fidem suam interponat, tamen semper retinet obligatum debitorem, contra quem habet mandati actionem. *ibid. num. 42.*
- Fideiussoris locupletissimi loco habetur insignis integritas alicuius. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 211. tom. 3.*
- præter Fideiussores, sunt etiam alij affines, & similes fideiussoribus pro alijs intercedentes, & qui sint. *decis. 386. num. 34. Vbaldo tom. 2.*
- inter Fideiussorem, & constitutorem adsunt plures differentiae. *ibid. num. 39.*
- Fideiussores recipiendo Notarius de mandato Iudicis, excusatur, si non reperiuntur idonei. *decis. 442. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
- Fideiussor debet seruari idemnis, licet id non fuerit promissum. *decis. 106. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Fideiussori videtur satis promissa releuatio, si fuerit ei consignatum pignus. *ibidem num. 2.*
- Fideiussores pro dote dare, est prohibitum. *decis. 497. nu. 20. Merlino tom. 2.*
- Fideiussor, ut petere possit liberationem à fideiussione, requiritur, quod fuerit in obligatione, alias non potest dici, quod diu fuerit in ea. *decis. 152. num. 17. Sacrato tom. 2.*

F I D E S.

- Fides de iure non facit fidem. *decis. 224. num. 11. Sacrato tom. 2.*
- Fides simplex non facit fidem, & maxime in concursu instrumenti publici. *decis. 548. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
- Fidem facienti de re, quæ ad eius officium spectat, venit credendum. *decis. 583. num. 10. Manzanedo tom. 3.*
- ex Fide Baptismatis probari potest, an aliquis sit filius legitimus & naturalis alicuius. *decis. 209. num. 3. Dynozetto tom. 2.*
- Fides bona potest causari ex longa obseruantia. *decis. 615. nu. 12. Manzanedo tom. 3.*
- Fides bona debitoris præscribendo creditum, valde coadiuuatur si eius creditor bona debitoris administrabat. *decis. 555. numer. 5. Dynozetto tom. 3.*
- Fidei bonæ possessor & non tenetur ad restitutionem fructuum rei principaliter deductæ in iudicium nisi in quantum sit factus locupletior & non sit lapsus triennium, quæ tamen conclusio non procedit quando fructus petuntur vii fors principalis. *decis. 315. num. 38. Coccino tom. 2.*
- Fides mala inducta per litis contestationem cum locatore, videtur etiam facere pro conductoribus. *decis. 393. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*
- Fides mala potest probari etiam per indicia, & coniecturas. *decis. 615. num. 9. Manzanedo tom. 2.*
- Fidei malæ possessor an semper teneatur ad restitutionem fructuum industrialium. *decis. 615. num. 11. Manzanedo tom. 3.*
- Fides quamuis sit extrajudicialis, suffragatur quando habet pro se assistentiam iuris communis. *decis. 317. numer. 34. Vbaldo tom. 2.*
- Fides extrajudicialis, & facta ad alium effectum, nihil releuat. *decis. 225. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- ex Fide extrajudiciali quæ non facit fidem, non probatur quod proximiores potuerint intervenire in contractu memoris. *decis. 156. num. 7. Verospio tom. 2.*
- Fides quando non adhibetur primo instrumento, nec etiam secundo adhibebitur. *decis. 154. num. 21. Dynozetto tom. 2.*
- de Fide instrumenti multum diminuitur, si in eo non adest clausula actum. *decis. 154. nu. 6. Dynozetto tom. 2.*
- Fides est adhibenda instrumento, si habeat omnia requisita publici instrumenti. *decis. 26. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Fides non minuitur instrumento publico si adsint in eo plures cancellaciones & additiones, si tamen sint manu ipsius Notarii rogati. *decis. 122. nu. 29. Dynozetto tom. 2.*
- Fides instrumenti minuitur, si appareat omisam esse apostillam aliquam substantialem. *decis. 140. num. 5. Dynozetto tom. 2.*
- Fides instrumenti minuitur si in eo appareant visibiles & notabiles defectus. *decis. 154. numer. 2. Dynozetto tom. 2.*
- Fides instrumenti publici absque dubio præferenda est fidei scripturæ priuatæ. *decis. 548. num. 6. Vbaldo tom. 3.*

- Fidei** Notariorum circa productionem scripturarum statur, si id non respiciat causæ cognitionem. *decis. 139. num. 16. Cocci- no tom. 2.*
- ex Fide** Parochi probatur mors alicuius. *decis. 108. nu. 3. Vbaldo tom. 2.*
- ex Fide** partitæ Curati extracta ex libro matrimoniorum probatur matrimonium. *decis. 105. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Fidem** de pretio vendens non dicitur habuisse, si ad illud soluendum nullam dederit dilationem. *decis. 37. numer. 25. Sacra- to tom. 2.*
- Fidem** de pretio habere non potest procurator habens manda- tum ad vendendum. *decis. 37. nu. 24. Sacro tom. 2.*
- Fides** adhibetur proxenetæ, quando stylus mercatorum loci contractus recipit talem fidem. *decis. 162. n. 2. Pironano tom. 2.*
- ut Fides** adhibeatur proxenetæ sicut statum potest statuere; ita id & potest determinare consuetudo & stylus. *decis. 162. num. 3. Pironano tom. 2.*
- Fides** proxenetæ non diminuitur, dum controuertitur contra- ctum esse factum, cum sit certus sua portione, ideoque re- mora affectione eius depositio solet attendi. *decis. 162. nu. 10. Pironano tom. 2.*
- Fides** non adhibetur proxenetæ in negotio ab eo gesto propter eius interesse. *ibid. num. 1.*
- Fides** tunc adhibenda est registro, quando parte citata fuit fa- ctum. *decis. 706. num. 11. Coccino tom. 2.*
- Fides** adhibenda est registris secundum Constitutionem Inno- centianam. *ibid. num. 2.*
- Fides** ut adhibeatur copix instrumenti produci debet consta- re de toto illius tenore penes acta, quia sic productio cense- retur de actis non autem tenor instrumenti. *ibid. num. 3.*
- Id** tamen verum intellige quando productio fuit verbalis, vel totum instrumentum non fuit productum. *ibid. nu. 5.*
- Fides** augetur scriptis alicuius per eius mortem. *decis. 96. nu. 7. Pironano tom. 2.*
- Fides** non est adhibenda scripturis Notarij, quando ille non est creatus cum debitis solemnitatibus. *decis. 119. num. 9. Manzanedo tom. 2.*
- Fides** non est adhibenda scripturæ alicuius, si nec eius viux vo- ci crederetur. *decis. 162. num. 16. Pironano tom. 2.*
- Fides** maior adhibetur testibus contra inducentem. *decis. 586. nu. 3. Vbaldo tom. 3.*
- Fides** aliquando non adhibetur testibus etiam plenè probanti- bus. *decis. 73. num. 5. Sacro tom. 2.*
- Fides** non adhibetur omnimoda testibus habentibus interesse in causa. *decis. 32. num. 14. Verosp. tom. 2.*
- Fides** non est adhibenda testibus inter se contrarijs. *decis. 73. num. 18. Sacro tom. 2.*
- Fides** testis non videtur tuta, dum in multis detegitur erronea. *decis. 162. num. 14. Pironano tom. 2.*
- Fides** testum domesticorum, & familiarium diminuitur. *decis. 570. num. 18. Manzanedo tom. 3.*
- à Fide** de quo tempore, quis dicatur recessisse. *decis. 727. num. 10. Merlino tom. 3.*
- Fidem** omnem, si quis habuerit, itaut Montes transferat, cha- ritatem vero non habeat, nihil ei est. *Rub. in Annot. ad decis. 460. nu. 85. tom. 2.*
- Fides** etiam rogata per Notarium non probat. *decis. 267. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Fidem**, qui perdidit, quid amplius amittat, non habet. *Rub. in annot. ad decis. 666. num. 32. tom. 3.*
- Fide**, nulla res vehementius rempublicam continere potest. *Rub. in Annot. decis. 666. num. 33. tom. 3.*
- Fides** publica si violaretur, commerciorum vsus e medio tolle- retur, sine quibus Respublica consistere nequit. *ibidem. num. 34.*
- Fides** publica non solum inuolantè tueri oportet, sed etiam ab omni suspitione remota. *ibid.*
- Fidem** tunc quis fallit, & inconstantia crimen audit, si dum aliquid promittit, omnia sint in eodem statu. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 9. & 10. tom. 3.*
- Fidem** fallere graue est. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 61. tom. 2.*
- Fideles** non sunt retrahendi à fundatione Ecclesiarum &c. *decis. 630. num. 7. & 53. Remboldo tom. 3.*
- Fiducia** non propriè cadit in particulari relicto, sed quando agi- tur de vniuersa hereditate. *decis. 351. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- F I L I O.**
- Filiatio** ex quibus probari possit. *decis. 128. n. 34. Pironano tom. 2.*
- Filiatio** probatur ex nominatione, & educatione, & tractatu. *decis. 430. num. 21. Vbaldo tom. 2.*
- Filiatio** probari potest ex testamento alicuius in quo instituitur aliquis hæres, tanquam filius. *decis. 420. num. 33. Vbaldo tom. 2.*
- ad Filiationem** probandam multum facit communis reputatio, & publica vox, & fama in vicinia. *decis. 327. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Filiationem** legitimam, & naturalem testes quando probent. *decis. 209. num. 4. Dunozeo tom. 2.*
- Filiatio** docenda est, ut statutum continuans possessionem pa- tris in filios habeat locum. *decis. 182. num. 32. Pironano tom. 2.*
- Filiationis** quasi possessio operatur, ut filio petenti hæredita- tem paternam in iudicio summario immittatur absque alia probatione filiationis. *decis. 128. nu. 39. Pironano tom. 2.*
- Filiatio** probatur per actus proportionatos patri erga filios. *ibidem num. 41. & 47.*
- Filiationis**, & legitimatis quasi possessio ex quibus probatur. *ibid. num. 42. & 43.*
- F I L I A.**
- Filia** dum contrahit, si sit in potestate patris, requiritur nedum præsentia patris, sed etiam interuentus duorum proximio- rum, ex parte matris. *decis. 321. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Filia**, quando contrahit, cum vltra præsentiam patris requira- tur interuentus duorum proximiorum ex parte matris, ta- men, quando non adsunt, sufficit interuentus duorum pro- ximiorum ex parte patris. *ibid. num. 2.*
- Filia** non potest dici creditrix patris, ex causa dotis soluto matrimonio, cum illa dos ad ipsum reuertatur. *decis. 540. nu. 9. Manzanedo tom. 3.*
- inter Filiam**, & patrem potest esse iudicium super præstatione dotis. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 61. tom. 2.*
- Filiæ** dotare non fratrum, non maternum, sed necessarium patris onus est. *ibid. num. 59.*
- Filiam** dotare quando præstatum pater ex sua propria libera- litate. *decis. 108. num. 26. Vbaldo tom. 2.*
- Filiæ** non præsumitur pater donare dotem, cum teneatur eam dota. e. *ibidem num. 20.*
- Filiæ** fauore si pater hypothecauit aliquem censum, donec dos illius fuerit inuestita in bonis stabilibus, donec non sequatur tale inuestimentum census non liberatur ab hypotheca. *decis. 513. num. 10. Merlino tom. 3.*
- Filia** recipientis inuestituram pro descendibus per virilem sexum, in ea non censetur vocata, cum non sit de descen- dentibus per lineam masculinam, quia est principium, & ca- put lineæ femininæ. *decis. 420. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
- Filia** nata ex filio recipientis inuestituram pro descendibus per virilem sexum, comprehenditur in ea, cum hæc dicatur per lineam masculinam. *ibidem num. 18.*
- Et hoc** multo magis procedit, quando primus acquirens fuit femina. *ibid. num. 19.*
- Filia** acceptando legatum ei à patre relictum, loco ipsius dotis ad eum reuersæ, non potest amplius petere primam dotem, etiam si legatum esset inferius credito dotali. *decis. 540. nu. 6. Manzanedo tom. 3.*
- Filia** potest implorare officium Iudicis, ad hoc ut illam eam- dem dotem, quam ei pater iam pro primo matrimonio con- stituit, iterum ei assignet pro secundis nuptijs. *decis. 612. num. 3. Manzanedo tom. 3.*
- Non** tamen potest expirari vigore primi instrumenti dotalis iam extincti per reuersionem dotis ad patrem. *ibid. nu. 4.*
- Filia** ingressura Monasterium renunciano bonis ad eamdem conferuandis ea in agnatione, videtur incongruum, ut pater possit illa relinquere extraneis, incognitisque. *Rub. in Annot. ad decis. 523. numer. 104. tom. 3.*
- Filia** Monasterium ingressura, si renunciet bonis paternis, ma- ternis, & fraternis, alijsque successioneibus, & iuribus etiam ex testamento quomodolibet ei obueniendis, & deuoluendis. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 89. tom. 3.*
- sub hac** renunciatione venit etiam fideicommissum ad filia fa- uorem nondum purificatum. *ibid. num. 90.*
- Filia** moniale se facere intendens, si renunciet omnibus bonis iuribus, & actionibus paternis, maternis, fraternis, autis, ad fauorem patris eiusque hæredum, & successorum, ad hoc, ut bona conferuantur in agnatione. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 97. tom. 3.*
- Dubitatur**, his stantibus utrum deficiente agnatione, & patre instituyente persona extranea, dicatur defecisse causa renun- ciationis, & vide num. 99. & 102. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 98. tom. 3.*
- Filia** renunciano bonis fauore agnationis confert in patrem, & pater acquirit facultatem testandi in præiudicium filia.

Filia. *Rub. in Annotat. ad dec. 523. num. 108. tom. 3.*
 Filia, si renunciaverit bonis in manibus patris ad favorem agnationis, pater tunc testando in præiudicium agnatorum, non tenet tale testamentum, secus testando in præiudicium ipsius filiae. *ibid. num. 109.*
 Filia renunciatio quando fuit limitata ad bona paterna & materna, & tunc in vanum queritur, an extendatur ad bona fraterna. *decis. 375. nu. 11. Merlino tom. 2.*
 Filia dum renunciat bonis paternis, & maternis, nullo modo in hac renunciatione veniunt bona fraterna. *decis. 375. nu. 7. Merlino tom. 2.*
 Filia, si renunciet bonis paternis, & maternis, dato ut ista renunciatio restringatur tantum ad ea bona, videtur frustratoria, cum iam per statuta sit ab eis exclusa. *decis. 375. num. 12. Merlino tom. 2.*
 Filia quamvis bonis paternis renunciaverit cum iuramento, nihilominus potest licite ei succedere, si pater instituerit eam heredem. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 56. tom. 3.*
 Filia, si renunciaverit bonis paternis ad favorem fratrum, licet verum sit patrem posse eam heredem instituere, teneatur tamen ipsa cedere bona hereditaria fratribus, ad quorum favorem renunciant. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 70. tom. 3.*
 Quia libertas testandi respectu fratris iam habuerit suum effectum, & num. 72 & an vera sit prædicta opinio, vide a nu. 74. *ibid. num. 71. & seqq.*
 Filia renuncians bonis paternis ad favorem fratrum, intelligitur si pater permiserit in eadem voluntate. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 96. tom. 3.*
 Filia renuncians ad favorem heredum, & successorum, id intelligendum est de heredibus, & successoribus sanguinis. *Rub. in Annot. ad dec. 523. num. 115. tom. 3.*
 Filia, si iuramento renunciaverit successioni paternæ contemplatione certarum personarum dato, ut illæ moriantur ante obitum patris, poterit absque incurfu periurij redire ad bona renunciata. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 53. tom. 3.*
 Filia renuncians successioni patris, intelligitur de successione ab intestato, non autem ex testamento. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 59. tom. 3.*
 Filia renuncians successioni paternæ, ad favorem fratrum, cum consensu ipsius patris, ex tali consensu nullum ius acquiritur fratribus, cum necesse sit, ut permaneat in eadem voluntate usque ad mortem. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 66. tom. 3.*
 Filias feminas non excludit statutum Urbis lib. Incap. 145. ab hereditate patris, nisi paternas dotaverit, vel frater sit paratus eas dota. *dec. 213. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Filia vidua volens secundo nubere, habet contra patrem officium Iudicis, ut dotem ad eum reuersam, restituat. *decis. 108. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Filia transeundo ad secunda vota non potest agere executivè vigore primi instrumenti dotalis contra patrem, ut ei assignet eandem dotem. *decis. 540. num. 11. Manzanedo tom. 3.*
 Filia debet implere officium Iudicis ad hoc, ut pater teneatur ei eandem dotem constituere quam in primis nuptijs ei assignavit. *ibid. num. 12.*
 Filia potest ratificare constitutionem dotis sibi factam à patre, absque ratificatione patris onerosorum, & quod nihil habent communem dote. *decis. 134. num. 16. Sacrato tom. 2.*
 Filia habens aliunde unde se aliat, puta quia est dives, non potest petere alimenta à patre. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 152. tom. 2.*
 Filia, quæ habet aliunde, unde se possit dotare, est nihilominus dotanda à patre. *ibid.*
 Filia potest ratificare constitutionem dotis ei factam à patre, quamvis non sciuerit omnia pacta. *decis. 134. num. 12. Sacrato tom. 2.*
 Filia, dum per amplissima verba renunciavit bonis paternis, & maternis, fratribus, & alijs iuribus, & successionibus sibi quomodolibet competentibus, quid ex tali renunciatione intelligatur. *decis. 375. num. 9. Merlino tom. 2.*
 Filia ob dotis privilegium de bonis parentum etiam ultra legitimam consequuntur. *decis. 16. num. 13. Verosio tom. 2.*
 Filia non potest agere contra heredes patris pro dote sibi primo loco promissa, quando ipsa acceptavit legatum à patre ei factum, pro secunda dote. *decis. 540. num. 4. Manzanedo tom. 3.*
 Filia primi acquirentis emphyteusum non dicitur esse de descendens ex linea masculina, sed initium, & caput lineæ femininæ, & vide num. 12. *decis. 737. numer. 11. Ghislerio tom. 3.*

Filia alicuius an quis sit probari potest ex particula testamenti patris, in qua illam uti filiam nominavit, & heredem instituit. *decis. 516. numer. 7. Remboldo tom. 3.*
 Filia quando decedit ante obitum patris, cum dos non succedat loco legitime, ideoque ea debet reuerti ad patrem. *decis. 459. nu. 7. Navarro tom. 2.*
 Filia in successione patris, habet intentionem fundatam de iure communi. *decis. 345. nu. 12. Manzanedo tom. 2.*
 Filia nulla melior custodia dari potest, quam sit sub custodia matris. *decis. 418. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Filia si sit expressè posita in conditione una cum matre, hinc præsumi potest, quod sint vocata post mortem earum matris. *decis. 661. num. 3. Prouano tom. 3.*
 Filij absentibus pater non potest præiudicare stantibus patris matrimonialibus ad eorum favorem confectis. *decis. 221. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Filios alendi onus spectat ad patrem, & non ad patrum. *decis. 593. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
 Filius alere tenetur matrem, non autem dotare astrictus est. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 150. tom. 2.*
 Filiorum alendi onus est naturæ, & non matrimonij. *decis. 607. numer. 41. Coccino tom. 3.*
 Filius ratione alimentorum non habet hypothecam in bonis patris. *decis. 125. nu. 12. Coccino tom. 2.*
 Et ideo non habet actionem personalem contra creditores patris. *ibid. num. 13.*
 Filij in subsidium debentur alimenta in usufructu bonorum aduentitiorum. *ibid. num. 14.*
 Filius non habet ius petendi alimenta contra emptores bonorum paternorum. *decis. 125. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Filius in bonis aduentitij, habet proprietatem. *ibid. num. 9.*
 Filiorum alimenta io quatenus spectat ad patrem iure naturæ, ex hoc ipse non potest petere interesse dotis. *decis. 607. num. 43. Coccino tom. 3.*
 Filios alendi onus, quatenus consideratur tanquam habens originem à matrimonio, patri debetur dos, cuius contemplatione fuit promissa. *ibid. num. 44.*
 Itant mortua vxore non debet restitui focero, sed remanere debet penes generum. *ibid.*
 Filiorum appellatione non veniunt nepotes, & quando id falsum. *decis. 661. numer. 8. & 9. Prouano tom. 3.*
 Filiorum appellatione non veniunt nepotes, quando disponens locus est discretivè de filijs, & nepotibus. *decis. 473. num. 21. Manzanedo tom. 2.*
 Filiorum appellatione non veniunt nepotes, quando filij sunt proprijs nominibus vocati. *decis. 473. num. 22. Manzanedo tom. 2.*
 Filiorum appellatione ex certo matrimonio natorum non possunt venire nepotes. *decis. 505. num. 28. Prouano tom. 3.*
 Filiorum appellatione quod impossibile sit ut non veniant nepotes, ex quo argui non possit. *ibid. num. 30.*
 Filiorum appellatione non veniunt nepotes in donationibus. *decis. 473. num. 29. Manzanedo tom. 2.*
 Filiorum appellatione veniunt nepotes præsertim in fideicommissis ascendentium. *decis. 473. nu. 17 & 18. Manzanedo tom. 2.*
 Filiorum appellatione non veniunt nepotes, quando dispositio sortita fuit effectum in filijs, tunc enim non extenditur ulterius ad nepotes. *ibid. num. 19.*
 Filiorum appellatione non veniunt filia, quando testator loquutus est discretivè. *decis. 366. nu. 26. Vbaldo tom. 2.*
 Filiorum nomine in contractibus non veniunt femina. *decis. 309. num. 6. Coccino tom. 2.*
 Filiorum appellatione regulariter non veniant nepotes. *decis. 479. num. 1. & 9. Prouano tom. 2.*
 Filiorum, & liberorum appellatione propriè non veniunt illegitimi. *decis. 361. num. 5. Remboldo tom. 2.*
 Filij, illi propriè sunt, quos nuprè demonstrant. *ibid. num. 6.*
 Filiorum appellatione veniunt etiam femina in fideicommissis. *decis. 667. nu. 2. Remboldo tom. 3.*
 Filiorum appellatione quod non veniant femina in fideicommissis, id concludentibus coniecturis doceri debet. *ibid. num. 3.*
 Filiorum nomine, quando non veniant nedum nepotes, sed etiam pronepotes, & alij. *decis. 198. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Filiorum nomine veniunt nepotes, & alij, quando adiecta est dictio in infinitum. *ibid. num. 8.*
 Filij in conditione positi censentur vocati, quoad portionem, cuius respectu sunt positi in conditione. *decis. 148. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Filij positi in conditione censentur vocati, dum testator respo-

- xit ad conseruationem agnationis. *decis. 422. num. 11. Coccino tom. 2.*
- Boq. magis, quando voluit filias proprias dotari, solosque mascululos instituendo. *ibid. num. 12.*
- Filiorum appellatione in ultimis voluntatibus, veniunt etiam scemina. *ibid. num. 13. & seqq.*
- Filiorum nomine regulariter non veniunt nepotes, & vteriores descendentes. *dec. 102. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Filius meus dicitur ille, qui natus est ex me, & vxore mea. *ibid. num. 2.*
- Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando sunt vocati in infinitum. *ibid. num. 3.*
- Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando agitur de vocatione actiua, & vocatio efficitur in tempus incertum. *ibidem num. 4.*
- Filiorum appellatione tunc indubitate veniunt nepotes, quando agitur de vocatione facta cum verbis denotantibus perpetuitatem. *ibid. num. 5, 7. & 9.*
- Filij quando sint vocati cum dictione in infinitum, si nepotes non censentur vocati frustratoria esset dictio illa in infinitum. *ibid. num. 6.*
- Filij per solam positionem in conditione non censentur vocati. *decis. 148. numer. 19. Sacro tom. 2.*
- Filij in conditione positi ad hoc, vt censentur vocati, coniectura id scilicet, sunt simul, & coaceruatim consideranda. *dec. 423. n. 29. Coccino tom. 2.*
- Filios positos in conditione censentur testator vocasse, quando eis substituit personas remotiores. *dec. 661. num. 6. Pirouano tom. 3.*
- Filij in conditione positi censentur vocati ad fideicommissum ex Statut. Urb. lib. 2. cap. 142. *decis. 473. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Et hoc habet locum, etiam si fideicommissum sit factum in contractu. *ibid. num. 2.*
- Atque hoc procedit etiam de iure communi. *ibid. num. 3.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, si testator post mortem filiorum sine filijs, vocauit filias, & eorum filios, & demum proximiores agnatos suae familiae. *decis. 389. num. 10. Remboldo tom. 2.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, quando testator habuit respectum ad stirpes, & non ad capita. *ibid. num. 11.*
- Filij in conditione positi, censentur vocati, quando testator prohibuit detractionem quartae cuiuslibet. *ibid. num. 12.*
- Filij in conditione positi, si sint geminate nominati, multum confert ad praesumendam vocationem. *decis. 661. num. 4. Pirouano tom. 3.*
- Filij positi in conditione, tunc censentur vocati, quando exant coniectura mentis testatoris, qui voluerit eos vocare. *decis. 355. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Filij positi in conditione, vt censentur vocati admittuntur leuioribus coniecturis, si agatur de vocatione descendencium. *ibid. num. 4.*
- Filij positi in conditione censentur vocati, ex reciproca substitutione facta inter eos. *ibid. num. 5.*
- Filij positi in conditione tunc multo magis ex reciproca substitutione censentur vocati, si non solum fuerint substituti viuentes, sed etiam eorum filij, & haeredes. *decis. 355. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
- Filij positi in conditione regulariter non censentur vocati. *decis. 355. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*
- Filij in conditione positi, censentur vocati, si qualitate sint positi. *decis. 4. num. 8. Remboldo tom. 2.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, si sit habita ratio conseruandae agnationis. *ibid. num. 9.*
- Filij in conditione positi, si censentur vocati, grauati etiam censentur restituere, stantibus verbis habentibus tractum successuum. *ibid. num. 10.*
- Filij in conditione positi non censentur vocati, & hanc opinionem sequitur Rota. *decis. 422. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Filij positi in conditione censentur vocati, stantibus coniecturis vocationem suadentibus. *ibid. num. 2.*
- Filij positi in conditione, vt censentur vocati, leuioribus coniecturis probatur, quando sumus in descendencibus testatoris. *ibidem num. 3.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, dum fuerunt positi sub conditione legitimitatis. *ibid. num. 4.*
- Filij in conditione positi praesumuntur vocati, stante prohibitione alienationis bonorum facta a testatore. *decis. 422. num. 5. Coccino tom. 2.*
- Cum ea censetur facta non ad fauorem patris, sed liberorum in conditione positorum. *ibid. num. 6. 7. & 19.*
- Ex filiorum vocatione non potest inferri ad eorum grauamen, ad fauorem sequentium. *decis. 389. num. 2. Remboldo tom. 2.*
- Filij in conditione positi non censentur vocati, sed appositi ad explicationem substitutorum. *decis. 389. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Filij in conditione positi, vt censentur vocati, coniecturis probatur. *ibid. num. 4.*
- Et tunc leuioribus admittuntur, quando agitur de descendencibus testatoris. *ibid. num. 5.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, quando testator facit reciprocam substitutionem inter filios haeredes institutos. *ibid. num. 6.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, quando testator digreditur ad plures gradus substitutionum. *decis. 389. num. 7. Remboldo tom. 2.*
- Filij in conditione positi censentur vocati stante geminatione. *ibid. num. 8.*
- Filij in conditione positi, vt censentur vocati, probatur leuioribus coniecturis, quando sumus in descendencibus. *decis. 741. num. 26. Meylino tom. 3.*
- Filij in conditione positi ad hoc, vt praesumantur vocati, multum attenditur, si sint expressi cum qualitate masculinitatis. *ibid. num. 27.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, quando sunt vt proximiores de casata, & domo testatoris vocati. *ibidem num. 28.*
- Filiorum appellatione veniunt etiam scemina in ultimis voluntatibus. *ibid. num. 29.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, dum in alia parte testamenti dispositi fuerunt vocati. *decis. 355. num. 8. 10. & 11. Vbaldo tom. 2.*
- Filij institutorum positi in conditione quando censentur vocati. *decis. 355. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, quando testator digressus est ad plures gradus substitutionum. *decis. 355. num. 12. Coccino tom. 2.*
- Quae coniectura est petens praesertim iuncta alijs adminiculis. *ibid. num. 13.*
- Filij in conditione positi censentur vocati, dum testator respexit ad conseruationem agnationis. *decis. 355. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- Filij in conditione positi, an fuerint vocati, argui potest, si testator eos posuerit in conditione sub qualitate, quod sint legitimi, & naturales, ac de legitimo matrimonio nati. *ibid. num. 15.*
- Filij in conditione positi, vt censentur vocati, aliquid operatur clausula, omni meliori modo posita in testamento. *ibidem num. 16.*
- Filij in conditione positi, vt censentur vocati, coniectura ad hoc ponderata, simul sunt consideranda, quatenus singula paterentur per se difficultatem. *ibid. num. 17.*
- Filij consensus, dum pater eum obligat, non est necessarius, si sit in aetate octo annorum. *decis. 296. num. 5. Manzanedo tom. 3.*
- Filiorum consensus quoad parentes transeuntes ad secundas nuptias, non probatur ex eo quod gaudentes interuenerint nuptijs. *decis. 177. num. 6. Verespio tom. 2.*
- Filius familias ex longaua quasi possessione praesumitur liberatus a patria potestate. *decis. 195. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Contra Filium familias, & pauperem dirigi non potest actio ad praestandum alimenta, & sumptus litis. *decis. 617. num. 14. Pirouano tom. 3.*
- Filius familias non solum potest fideiubere pro patre, sed etiam pro extraneo. *decis. 564. numer. 1. Coccino tom. 3.*
- Filius familias fideiubenti pro alio succurritur per viam restitutionis in integrum. *ibid. num. 2.*
- Filius familias dum fideiubet pro exarcerando patre, tunc non restituitur in integrum. *ibid. num. 3.*
- Quod procedit etiam si pater esset carceratus pro debitis. *ibid. num. 4.*
- Filius familias fideiubens pro patre, ad effectum ne carceretur non restituitur in integrum. *ibidem num. 5.*
- Filius familias, & maxime iuuenis de proprijs pecunijs non praesumitur emisit officium magni valoris. *decis. 679. num. 7. & 8. Virile tom. 3.*
- Filius familias in legitima aetate constitutus pro arte addiscenda se vult obligare ad inserviendum per tot annos magistro. *decis. 296. num. 14. Manzanedo tom. 2.*
- Et quando non est legitima aetatis, potest per patrem obligari, & hoc maxime stante paupertate. *ibidem num. 15.*
- Filius sicuti pro exaraneo potest fideiubere, ita multo magis pro patre suo. *decis. 582. num. 1. Coccino tom. 3.*
- Filius pro liberando patre a carceribus tenetur fideiubere, et alia.

- alias potest exheredari. *ibidem* num. 2.
- Filius fideiubendo pro patre, ut liberet eum ab imminente carceratione, non dicitur latus, cum ista sit iusta causa carcerationis. *decis. 564. num. 20. Coccino tom. 3.*
- Filius fideiubendo pro patre excarcerando, ut dicatur enormissime latus, debet ostendi, ut fideiussor absorbeat omnia sua bona. *decis. 582. numer. 12. Coccino tom. 3.*
- Filius idem est, ut non sit constitutus hæres, vel quod ex institutione nihil adeptus fuerit. *decis. 370. numer. 1. & 8. Remboldo tom. 2.*
- Filius, postquam adiit hæreditatem patris, vel matris, desinunt esse bona paterna, & materna, & efficitur proprium ipsius patrimonium. *decis. 375. num. 6. Merlini tom. 2.*
- Filius magis tenentur adire hæreditatem patris, & sic consulere honori defuncti, quam extranei. *decis. 483. num. 24. Vbaldo tom. 2.*
- Filius non præsumitur hæres matris, ideoque id probare tenetur. *decis. 191. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
- Filius, quod præsumatur hæres patris, id resultat potentia suicitatis *ibid. num. 5.*
- Filius est, ergo hæres patris, valet argumentum. *ibid. num. 5.*
- pro Filiis exheredatione licet causæ plures exprimantur, tamen sufficit, ut una probetur, quamvis alia non probentur. *decis. 582. num. 15. Coccino tom. 3.*
- Filius, quando sunt puri hæredes instituti, legitimam prætere nequeunt, retinendo partem hæreditatis pro ea. *decis. 151. num. 14. Dinozetto tom. 2.*
- Filius si succedat ab intestato, vel ex testamento, legitimam nullo iure prætere nequeunt. *ibid. num. 13. & 19.*
- Filius hæredis grauati possessio non sufficit ad probandum, quod bona fuerint possessa à fideicommittente. *decis. 607. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
- Filius, & hæredes grauati, si non confecerint inuentarium, hoc casu onus probandi adfuisse alia bona, quæ augere possent hæreditatem, & sic legitimam spectat ad allegantem. *decis. 462. numer. 6. Remboldo tom. 2.*
- Filius, quod adiuerint hæreditatem matris ex quo probetur. *decis. 527. num. 2. Vbaldo tom. 3.*
- Filius immiscendo se hæreditati paternæ, est manutenendus, & hoc multo magis stante statuto continuante possessionem patris in filium. *decis. 420. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Filius hæretici est latus tam, & levis opinionis. *decis. 74. num. 1. Prouano tom. 2.*
- Filius hæreticorum quod post reuersionem patris ad Fidem Catholicam, & ab iurationem sint adhuc infames nullo iure cauerunt. *ibid. num. 2.*
- Filius impubes ut remaneat obligatus ad mercedem promissam per patrem præceptori, stante eius utilitate, id omnis æquitas suadet. *decis. 295. numer. 1. Manzanedo tom. 2.*
- Id tamen intellige, quando interuenit consensus ipsius filii. *ibid. num. 2.*
- Filius impuberis consensus non est necessarius, quando obligatio facta à patre, ei fuerit ex omni parte utilis. *ibid. num. 3.*
- Filius quando est vniuersaliter institutus in bonis omnibus testatoris, & mariti relictus est usufructus eorumdem bonorum, tunc filius concurret cum matre in usufructu. *Rub. in annot. ad decis. 636. numer. 4. tom. 2.*
- Sed hæc opinio Bald. & seguacium apparet minus vera, & quare. *ibid. num. 5.*
- Filius detractionem legitimæ prætere nequeunt, quando succedunt ab intestato. *decis. 66. num. 22. Dinozetto tom. 2.*
- Filius legitima non triens est, sed semis, quando agitur de legitima debita occasione confiscationis non autem obitus patris. *decis. 720. num. 1. Coccino tom. 3.*
- Filius quando præterdit legitimam super bonis paternis, dicitur iustum habere interesse, ad petendas scripturas hæreditarias. *decis. 112. numer. 2. Dinozetto tom. 2.*
- Filius legitima, quando ipsi non sunt ultra quatuor, est triens. *decis. 462. num. 4. Remboldo tom. 2.*
- Filius legitimus, & naturalis alicuius an aliquis sit probari potest ex fide baptismatis. *decis. 209. num. 3. Dinozetto tom. 2.*
- Filius legitimus, & naturales verisimiliter habere non potest clericus beneficiarius. *decis. 31. num. 7. Pamphilio tom. 2.*
- Filius prætere ne intendit pater, quando scit habere illum & instituit eum in bonis magni valoris. *decis. 5. numer. 11. Sacrato tom. 2.*
- Filius prætere ne est actus nullus. *decis. 25. numer. 3. Sacrato tom. 2.*
- Filius prætere ne est actus à sapientibus reprehensibilis. *ibidem num. 4.*
- Filius voluisse pater prætere ne propter extraneum non præsumitur. *Par. IV. Recent. Tom. III.*
- mitur. *decis. 5. num. 6. & 7. Sacrato tom. 2.*
- Filius prætere ne, est actus contra naturalem omnium hominum affectum. *decis. 25. num. 6. Sacrato tom. 2.*
- Filius prætere ne in testamento testator à lege vocatur amens & furiosus. *decis. 25. numer. 5. Sacrato tom. 1.*
- Filius, quando sunt substituti in infinitum, & sic nepotes, & abnepotes, tunc substitutio dicitur compendiosa, etiam si desideretur dictio quodcumque. *decis. 198. num. 7. Coccino tom. 2.*
- inter Filios duorum fratrum datur successio patrui in capita, secundum Azcnam, & quid secundum Accursium. *decis. 287. numer. 9. Coccino tom. 2.*
- Filius debetur successio in bonis paternis, & ipsi habent primam causam succedendi. *decis. 128. num. 36. Prouano tom. 2.*
- Filius successio de iure communi, nulla est difficultas quin spectet ad matrem, & non ad patrum. *decis. 438. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Filiorum æqualem successionem Imperator indistinctè, & generaliter largitus est parentibus paternis, & maternis, nullumque discrimen constituendo, unde bona filii perueniunt. *decis. 561. num. 6. 7. 8. & 11. Merlini tom. 3.*
- in Filiorum hæreditate ut plurimum non adsunt alia bona, quam ea, quæ illis ex paterna, vel materna linea obueniunt. *decis. 561. num. 9. Merlini tom. 3.*
- Filius veniens ad successionem patris, quando teneatur probare qualitatem filiationis. *decis. 128. num. 38. Prouano tom. 2.*
- Filius in successione patris primum obtinet locum. *decis. 405. num. 9. Merlini tom. 2.*
- Filius, si non succedat patri, potest petere restitutionem in integrum, si pro eo fideiussorit. *decis. 582. num. 9. Coccino tom. 3.*
- Sed hæc conclusio non procedit, quando filius se obligauit pro excarceratione patris. *ibid. num. 10.*
- Filius adeundo hæreditatem patris, vel matris, desinunt ea bona esse talia, & efficiuntur propria filii. *decis. 527. num. 8. Vbaldo tom. 3.*
- Ita ut amplius non subiaceant dispositionibus loquentibus de bonis paternis, vel maternis. *ibid.*
- Filius in successionibus ab intestato subintrat in locum patris. *decis. 102. numer. 13. Coccino tom. 2.*
- Filius in successione patris obtinet primum gradum, & primam causam. *decis. 345. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
- Filius, quando succedunt in locum patris, una cum patris, & auunculis. *decis. 198. num. 22. 13. 14. & 15. Coccino tom. 2.*
- Filiorum appellatione tunc veniunt nepotes, quando agitur ne extinguatur effectus dispositionis testatoris. *ibid. num. 16. & 18.*
- Filiorum appellatione an veniant nepotes, dubium est inter DD. quando dispositio est collata in futurum incertum eventum. *ibid. num. 17.*
- Filiorum appellatione veniunt nepotes, & alij, quando in infinitum sunt vocati. *ibid. num. 18.*
- Filius natus ex persona religiosa, remanet infidelis ex quavis paterna successione, & dispositione, attenta Constitutio. *san. mem. Pij V. decis. 601. nu. 17. Prouano tom. 3.*
- Filius aliquando pater odio prosequitur ob blandimenta novercalia. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 150. tom. 3.*
- Filius an quis sit primus, vel secundus matrimonij, ex quibus indubitate dicatur probatum. *decis. 327. numer. 12. & sequ. Vbaldo tom. 2.*
- Filius alicuius an quis sit, ex quo probari possit. *decis. 385. num. 6. 7. & 8. Coccino tom. 2.*
- Filius fratrum possunt etiam venire appellatione nepotum, & hoc de iure Canonico est indubitatum. *decis. 270. num. 10. Pamphilio tom. 2.*
- Filius fratrum attento communi usu loquendi, dicuntur nepotes. *ibid. num. 11. & 12.*
- Filius patrimonium licet ex diuersis speciebus bonorum sit constitutum, nihilominus ex eis resultat una hæreditas propria filii. *decis. 561. nu. 15. Merlini tom. 3.*
- Filiorum numeratio si sit facta, tunc scriptura dicitur tota producta. *decis. 139. num. 2. Coccino tom. 2.*
- inter Filios consideratur æqualitas tantum respectu bonorum paternorum, & maternorum. *decis. 19. num. 8. Verospio tom. 2.*
- Filius, vel seruus contrahendo societatem licet omnis utilitas, commodum, vel incommodum sit patris, vel Domini, tunc omne ius, & substantia residet in filio, vel seruo. *decis. 367. num. 8. Remboldo tom. 2.*
- Filius solus, aliisque primam in successione causam habentibus legitima debetur. *decis. 16. numer. 14. Verospio tom. 2.*

Filijs si concedatur emphyteusis simpliciter est locus iuri accrescendi. *decif. 107. num. 33. Coccino tom. 2.*
 Filius, ubi de defensione patris agitur, non restituitur in integrum ob fideiussionem ab eo prestitam. *decif. 564. num. 6. Coccino tom. 3.*
 Filius fideiubendo pro excarceratione patris dicitur pietatis officium exercere. *decif. 564. num. 7. Coccino tom. 3.*
 Filius dicitur exercere officium pietatis dum fideiuber, ne etus pater carceretur. *ibid. num. 8.*
 Filius non cogitur præcisè liberare patrem à carceratib. sed solummodo sub comminatione exheredationis. *ibid. num. 9.*
 Filius ab obligatione fideiubendi pro liberando patre à carceribus dicitur exemptus, si pars reuocet illum in fideiussorem accipere. *decif. 582. num. 4. Coccino tom. 3.*
 Filius dum non obligat se pro excarceratione patris lex abhorret hanc ingratitudinem. *decif. 564. num. 11. Coccino tom. 3.*
 Filij obligatio pro excarcerando patre tenet. *ibid. num. 12.*
 Filius minor obligando se pro patris excarceratione si sit enormissimè laesus est audiendus. *ibid. num. 13.*
 Filij duo gemelli, si nascantur, & animaduersum non fuit, quis eorum prius natus est, cui debeat Regnum, vel primogenitura, dubitatur. *Rubin Annot. decif. 460. num. 17. tom. 3.*
 Et aliqui respondent deberi, illi, qui est pulchrior. *ibid.*
 Filijs fideicommissio grauatis debetur legitima, & Trebellianica. *decif. 138. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Filij ex matrimonio dum exstant, mortua vxore non dicuntur extincta onera matrimonij. *decif. 607. numer. 37. Coccino tom. 3.*
 Filius non tenetur dotare matrem, tamen quando ipsa esset iuuenis, pulchra, & pauper, ideoq; suspecta de incontinentia, & ipse esset diues, dici potest, ut teneatur eam dotare. *Rubin Annot. ad decif. 460. num. 161. tom. 3.*
 Filios habere conducit ad matrimonium carnale, excluso spiritali. *decif. 398. num. 31. Coccino tom. 2.*
 Filius mortua matre statim dicitur acquirere proprietatem dotis, non obstante, quod usufructus eius quærat patris vigore statuti Urbis lib. 1. cap. 131. quod intelligitur, dum ipse uiuit. *decif. 664. num. 20. Manzanedo tom. 3.*
 Filio mortuo ab intestato æqualiter ad eius successionem pater & mater admittuntur. *ibidem num. 21.*
 Filijs diuitibus pater tenetur relinquere legitimam, & tamen eos alere adstrictus non est. *Rubin Annot. ad decif. 460. num. 157. tom. 2.*
 Filius subintrat in locum patris præmortui, quoties est locus representationi. *decif. 102. num. 9. Coccino tom. 2.*
 Filij bona, si sint acquisita ex liberalitate consanguineorum ex latere patris, in eis succedit pater, exclusa matre. *decif. 561. num. 3. Merlino tom. 3.*
 Filij patrimonium si deuerit ei ex consanguineis ex latere matris, in illis excluso patre succedit mater. *decif. 561. num. 4. Merlino tom. 3.*
 Filius alterius, quod quis sit, probari potest ex testamento patris, in quo uti filius instituitur hæres. *decif. 534. num. 6. Pirouano tom. 3.*
 Filij ignominia, est ignominia patris, & matris. *decif. 418. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Filius habet intentionem fundatam super legitima ei debita, super bonis paternis. *decif. 409. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
 Filij destituuntur materna charitate, dum ea transiit ad secunda vota. *Rubin Annot. decif. 460. num. 163. tom. 2.*
 Filius si ignoretur à patre, tunc clausula codicillaris non operatur in præiudicium filij. *decif. 3. num. 18. Sacrato tom. 2.*
 Filijs non potest præiudicare pater in eorum bonis aduentitijs. *decif. 134. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 de Filijs dispositio quolibet loquens in materia alimentorum, & stante conformitate obsequij, apta est comprehendere nepotes. *decif. 505. num. 20. Pirouano tom. 3.*
 Quæ conclusio procedit, quando dispositio est vndique fauorabilis, secus vero si est fauorabilis respectu filiorum, & odiosa respectu hæredis. *ibid. num. 21.*
 Filius dicitur ferè infans ætatis, si sit in octauo sue ætatis anno constitutus. *decif. 196. num. 9. Manzanedo tom. 2.*
 Filij sunt reliquiæ matrimonij, & ex dote matris sunt alendi. *decif. 607. num. 51. Coccino tom. 3.*
 Sed hoc intellige constante matrimonio. *ibidem.*
 sine Filijs quod quis obierit, quando verificetur. *decif. 209. numer. 8. Dinozetto tom. 2.*
 inter Vocatos ex quibus dicatur, substitutionem esse factam ultimo morienti. *ibid. num. 9.*
 Et ad hoc non requiruntur verba expressa, sed æquipollentia, *ibid. num. 10.*

de Filiorum deficientia illius, qui sine eis mortuus est, perpetram agitur. *decif. 385. num. 13. Coccino tom. 2.*
 Filius, cum de iure propter carentiam suætat non præsumatur hæres matris, ideo requiritur aditio. *decif. 191. numer. 46. Manzanedo tom. 2.*
 Filius si appareat bona ei prouenisse à patre, cessat omnis præsumptio, ut ea potuerint prouenire à matre. *decif. 606. num. 9. Vbaldo tom. 3.*
 Filius hujus per commixtionem efficitur hæres. *decif. 128. num. 16. Pirouano tom. 2.*
 Filio denegatur manutentio in bonis paternis propter actua-lem possessionem ab extraneo apprehensam ante aditam hereditatem. *ibid. num. 17.*
 Filio datum etiam sub patris potestate existenti, ipsius quidem filij contemplatione non autem patris censetur datum. *decif. 561. num. 60. Merlino tom. 3.*
 Et hoc præsertim quando nulla facta fuit mentio patris. *ibid. num. 61.*
 Filius, ut teneatur dotare matrem, sat non est, ut sit iuuenis, & pauper, sed etiam requiritur qualitas pulchritudinis, cum sit ceteris virgencior. *Rubin Annot. ad decif. 460. num. 166. tom. 2.*
 Filij primi gradus non imputant fructus hereditatis in Trebellianicam, etiam si duas quartas detrahant. *decif. 658. num. 4. Coccino tom. 3.*
 Filius ante tempus Iustiniani in bonis aduentitijs, & reliquis omnibus non habebat hæredem ab intestato, sed statim pater omnia iure patris potestatis occupabat. *decif. 561. num. 38. & 42. Merlino tom. 3.*
 Quod postea fuit immutatum à Iustiniano in l. quod oportet. C. de bon. q. liber. *ibid. num. 39.*
 Filijs grauatis per fideicommissum non censentur grauati ne-
 potes. *decif. 473. num. 7. Manzanedo tom. 2.*
 Filios fratrum, an quis alere teneatur. *decif. 505. numer. 23. Pirouano tom. 3.*
 Filij legitimis stantibus, excluduntur illegitimi. *decif. 49. num. 11. Pirouano tom. 2.*
 Filius non dicitur impugnare testamentum patris, si petat supplementum legitimæ. *decif. 176. num. 18. Vbaldo tom. 3.*
 Filios non potest mater priuare per suum testamentum iure, quæsitio vigore pactorum matrimonialium. *decif. 83. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 Filij duorum fratrum succedunt in stirpes patruo, & non in capita. *decif. 287. num. 11. & 12. Coccino tom. 2.*
 Filio æquiparatur religiosus, & ideo semper censetur constitutus sub qua si possessione potestatis superiorum, nisi ipsi eam animo destruxerint. *decif. 365. num. 15. Merlino tom. 2.*
 Filius habitans in domo matris, vel fundum matris possidens, & colens, nullum ius acquirere dicitur. *decif. 637. numer. 14. Pirouano tom. 3.*
 Filius possidens bona materna iure familiaritatis præsumitur possidere. *ibid. num. 15.*
 Filius obseruare tenetur id quod pater prudenter, & provide fecit pro filio. *decif. 296. numer. 4. Manzanedo tom. 2.*
 Filij naturales clarissime sunt de domo, casata, & agnatione patris ex particulari, & notoria Hispaniæ consuetudine. *decif. 361. num. 11. Remboldo tom. 2.*
 Filio non potest præiudicari à patre. *decif. 182. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 sine Filijs, quod aliquis obierit, non est probandum, cum id de iure præsumatur. *decif. 3. num. 10. Remboldo tom. 2.*
 Filio successore, reciditur tela, & corrupta radice folia ex ea nata corrumpuntur patiter. *Rubin Annot. ad decif. 632. num. 71. tom. 3.*

F I N I S.

ad Finem vnum facta, non debent trahi ad alium & diuersum. *decif. 301. num. 28. Nauarro tom. 2.*
 ad Fines antiquos probandos leuiore requiruntur probationes. *decif. 552. num. 5. Dinozetto tom. 3.*

F I S C V S.

Fiscus solet restituere ea, quæ indebitè exegit. *decif. 206. num. 11. Remboldo tom. 2.*
 Fiscus non est verisimile, ut pro valore magno bonorum, voluisset concordare pro parua summa. *decif. 627. num. 8. Coccino tom. 3.*
 in Fiscum tunc bona dicuntur incorporata, quando sunt descripta, annotata, sequestrata, & consignata in depositum. *decif. 627. num. 11. Coccino tom. 3.*
 inter Fiscum & alium si sit inita concordia circa iura eius, cuius bona fuerint publicata, tunc omnia iura attinentia fisco transeunt in cessionarium. *decif. 224. num. 7. Sacrato tom. 2.*

in Fisci fraudem donatio facta non est ipso iure nulla, sed veni-
nit rescindenda. *decif. 179. num. 22. Sacrato tom. 2.*
in Fisci fraudem donatio fit duplici modo qui modi explican-
tur. *num. 23. & 24. decif. 179. nu. 23. & seq. Sacrato tom. 2.*

F L V M E N.

in Fluminis parte inferiori potest construi molendinum, etiam-
si alteri antiquius molendinum habenti damnum inferatur,
sed hoc intelligitur in molendino constructo in flumine pri-
vato non autem in publico. *decif. 51. num. 6. & 7. Verospio tom. 2.*
in Flumine quis non potest construere molendinum, ubi alia
sunt molendina, si aqua ut prius ad dicta molendina non
labentur. *ibid. num. 1.*
Flumina labuntur, terra vero solida, ac globosa est. *decif. 358.*
num. 7. Coccino tom. 2.

F O E M I N A.

Fœmina est malorum dux, & scelerum artifex. *Rub. in annot. ad decif. 431. num. 48. tom. 2.*
Fœmina semper hoc vnum opus didicit nempe componere
fraudes. *ibid.*
Fœminæ sunt de agnatione, licet sint principium, & finis ipsius
agnationis. *decif. 422. num. 17. Coccino tom. 2.*
Fœminas dotatas à patre quando statuta excludit ab eius hæ-
reditate, onus id probandi spectat ad eum qui illas intendit
excludere. *decif. 213. num. 3. Coccino tom. 2.*
Fœminas possunt dotare quodcumque frater, vel eius hæ-
res, si non sint in mora ad effectum eas excludendi ab hære-
ditate paterna. *decif. 213. num. 2. & 8. Coccino tom. 2.*
Fœminæ dotatæ si excludantur à statutis propter masculos, ita
statuta debent intelligi, ut per ea censetur exclusæ fœmina
dotata ab hæreditate dotantis tantum. *decif. 180. num. 2.*
& 4. Remboldo tom. 2.
Fœminæ an sint capaces emphyteusis Ecclesiasticæ. *decif. 107.*
nu. 2. Coccino tom. 2.
Fœminæ super bonis emphyteoticis Ciuitatis, & Territorij
Cesensæ, intelliguntur vocatæ, deficientibus masculis. *decif.*
741. num. 1. Merlino tom. 3.
Et veniunt ordine successiuo, seruato inter ipsas fœminas
gradus prærogatiua. *ibid. num. 2.*
Fœminæ, quando succedunt in bonis emphyteoticis deficien-
tibus masculis, succedunt prius filiæ, & postea neptes. *ibidem*
num. 3.
Fœminæ possunt dici exclusæ à fideicommissio stante oratione
discretiua. *decif. 366. num. 27. Vbaldo tom. 2.*
Fœminæ quamdiu viuunt, dicuntur conseruare casatam, & do-
tum paternam. *decif. 741. num. 30. Merlino tom. 3.*
Fœminarum statutum exclusiuum est odiosum, si eas excludat
propter dotem, & non fauore agnationis. *decif. 18. num. 11.*
Remboldo tom. 2.
Fœminarum statuto exclusiuo stante tunc dos filiarum ea mortua
non transit ad eius hæredes, sed ad agnatos. *decif. 459. num. 2.*
Nauarro tom. 2.
Fœminarum statutum exclusiuum intelligitur superstitibus fi-
liis masculis. *decif. 177. num. 3. Verospio tom. 2.*
Fœminarum statutum exclusiuum non est contra libertatem
Ecclesiasticam. *decif. 438. num. 52. Vbaldo tom. 2.*
Fœminarum exclusarum à statuto, & fideicommissio dotes qua-
liter sint taxandæ. *decif. 41. num. 4. Sacrato tom. 2.*
Fœminas si statutum excludat à successione matris, excipit si
pater transeat ad secunda vota. *decif. 177. num. 4. Verospio tom. 2.*
Fœmina, ut à Statuto Urbis lib. 1. cap. 145. excludatur à suc-
cessionem propter masculos, non est necesse ostendere dota-
tionem per instrumentum, cum sit sint præsumptiones, &
coniecturæ. *decif. 345. num. 6. Manzanaedo tom. 2.*
Fœminæ multoties succedunt etiam in bonis emphyteoticis.
decif. 591. num. 6. Manzanaedo tom. 3.
Fœminæ per quæ verba non excludantur ab emphyteusi. *decif.*
737. num. 10. Ghislerio tom. 3.
Fœminis nemo contraheret, si esset diuinadum quid actu-
re sint. *decif. 33. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
Fœminæ regulariter reiiciuntur à successione feudis. *decif. 741.*
num. 39. Merlino tom. 3.
Fœmina de iure non succedit in feudo. *decif. 109. num. 37. Coc-*
cino tom. 2.
propter Fœminas bonas lex statuenda non est, quia raræ sunt,
sed propter malas, quæ multæ sunt. *Rub. in annot. ad decif. 431.*
num. 44. tom. 2.
Fœderatitia qualiter dicatur societas officij si sit inita super of-
ficio non vacabili. *decif. 289. num. 4. Verospio tom. 2.*

F O R E N S I S.

Forensis non debet gaudere beneficio statuti loci. *decif. 174.*
num. 7. Manzanaedo tom. 2.

Par. IV. Recent. Tom. III.

Forensive detur restitutio in integrum aduersus statuta igno-
rantia debet esse ex omni parte probabilis. *decif. 555. nu. 7.*
Dinozetto tom. 3.
Forensis verisimiliter præsumi potest, quod ignoret Constitu-
tiones loci. *decif. 468. num. 6. Remboldo tom. 2.*
Forensis si transiit moram in Vrbe, non potest pretendere igno-
rantiam statutorum. *decif. 555. num. 9. Dinozetto tom. 3.*
Forensi ex capite probabilis ignorantia aduersus statutorum
dispositiones datur restitutio in integrum. *decif. 555. num. 6.*
Dinozetto tom. 3.
Forensibus testibus contradicentibus magis standum est quam
testibus de vniuersitate. *decif. 193. num. 5. Coccino tom. 2.*

F O R M A.

Forma statuti magis attenditur quam ratio. *decif. 212. num. 12.*
Coccino tom. 2.
Forma inducitur ex decreto irritanti. *Rub. in annot. decif. 542.*
num. 70. tom. 3.
Forma denotatur ab ablatiuo absoluto. *decif. 212. num. 21.*
Coccino tom. 2.
Formæ sola omisso destruit actum, ac ipso iure est nullus. *Rub.*
in Annotat. decif. 542. num. 58. tom. 3.
Forma, quando est neglecta, nihil agitur. *ibid.*
Forma est adeo inuolabilis, ut nec in hoc pareatur rusticitati,
etati, sexui, vel cuilibet alia qualitati, aut conditioni. *Rub.*
in Annot. ad decif. 542. num. 64. tom. 3.
Formæ etiam minima omisso viciat actum, quod procedit e-
tiam si actus sit fauorabilis. *ibid. num. 59.*
Forma, quando seruari non potest, sufficit actum facere, eo mo-
do, quo fieri potest. *decif. 437. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
à Formæ seruatione, quis non est excusandus, quando illam
seruare non potest ob propriam culpam. *ibid. num. 8.*
Forma statutorum est seruanda, & non ex abrupto deuenien-
dum est ad executionem mandatorum. *decif. 452. num. 14.*
Remboldo tom. 2.
Forma data à lege seruanda venit. *decif. 495. numer. 3. Coccino*
tom. 2.
Forma non seruata actus est nullus etiam si simus in causis pijs.
Rub. in Annot. dec. 542. num. 59. tom. 3.
Forma gratiæ si seruata non fuerit, ea corrui. *decif. 252. num. 10.*
Pirouano tom. 2.
Forma præscripta si non seruetur ab executore, ille dicitur mi-
nus legitime procedere & processus est nullus. *decif. 161.*
num. 5. & 6. Sacrato tom. 2.
Forma in parte non potest relinqui, cum sit indiuisibilis. *decif.*
574. num. 37. Coccino tom. 3.
Forma tradita in aliquo actu, est præcisè obseruanda. *decif. 574.*
num. 4. Coccino tom. 3.
Forma dicitur inducta, si decretum irritans fuerit appositum
in lege. *ibid. nu. 4.*
Forma præcisæ, & substantialis, quando à iure est præscripta,
in certo casu, si sine ea celebretur, actus corrui, nec adim-
pleri potest per æquipollens. *Rub. in Annot. decif. 431. num. 33.*
tom. 2.
Forma in causa præscripta si non seruetur, acta sunt nulla. *decif.*
78. num. 8. Sacrato tom. 2.
Forma gratiæ si non seruetur irrita redditur ipsa gratia. *decif.*
277. num. 15. Dinozetto tom. 2.
Forma rescripti seruanda est, alias actus corrui. *decif. 404. nu. 13.*
Remboldo tom. 2.
Forma præscripta executori, an possit adimpleri per æquipol-
lens. *decif. 161. num. 7. Sacrato tom. 2.*
Formæ omisso viciat actum etiam si omittatur à rustico, etiam
per errorem. *Rub. in Annot. decif. 542. nu. 66. tom. 3.*
Forma non seruata actus corrui, etiam si iustissima causa excu-
sationis adsit. *ibid. num. 67.*
in Formæ peccat actus, non oritur nec naturalis, nec civilis
obligatio. *ibid. num. 68.*
Formæ renunciatio inualida est, nec aliquid operatur etiam si
millies partes sint in concordia, ut forma non seruata ha-
beat pro expressa. *ibid. nu. 69.*
Forma in minimo seruata, quando non viciet actum remissuè.
Rub. in Annot. dec. 542. num. 59. tom. 3.
Forma est seruanda ad ungulam, & guttulam. *ibid. num. 60.*
Formæ nihil adimi, vel detrahi potest cum sit indiuisua, & in-
diuisibilis, nam ex integritate consistit. *ibid. num. 61.*
ex forma nihil immutari potest nec vnus quidem horæ mo-
mentum. *ibid. nu. 62.*
Forma non potest adimpleri per relationem, quando in care-
quiritur expressio. *ibid. num. 63.*
Forma data à statuto, ea interuenire debet. *decif. 72. num. 10.*
& 11. Pirouano tom. 2.

Forma utilis, per informem non debet viciari. *decis. 312. n. 32. Coccino tom. 2.*
 Forma certa, quando datur habenti facultatem, illa non seruata, actus tenet, licet contrarietas possit puniri. *des. 574. num. 52. Coccino tom. 3.*
 Quod tamen secus est, quando forma data habet decretum irritans. *ibid. num. 52.*
 Forma nec potest remitti de consensu partium. *decis. 572. n. 11. Vbaldo tom. 3.*
 Forma, non potest adimpleri per æquipollens. *ibid. num. 12.*
 Forma cum sit indiuidua, ideo eius causa utile per inutile vitiatur. *decis. 574. num. 21. Coccino tom. 3.*
 Forma inducitur ex clausula annullatiua actus aliter gesti. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 70. tom. 3.*
 Forma tradita à statuto seruanda est, quamuis exorbitet à iure communi. *decis. 212. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Forma tradita à statuto est seruanda, nec querendum est de ratione. *ibid. num. 11.*
 Forma statuti magis attenditur, quam ratio. *ibid. num. 12.*
 Forma, quando est inducta respectu modi, ab illa non potest recedi. *decis. 630. num. 62. Remboldo tom. 2.*
 Forma quando est accidentalis, & non substantialis, potest adimpleri, etiam post actum perfectum. *Rub. in annot. decis. 542. num. 82. tom. 3.*
 Forma si constituta sit ad obuiandum fraudibus non est necessaria eius præcisa obseruantia, dummodo occurratur fraudibus. *ibid. num. 83.*
 Forma aliqua, si à iure sit requisita ad certum effectum, potest per æquipollens adimpleri, eaque impunè spernitur. *ibid. num. 84.*
 Forma, quando à Lege fuit inducta ad certum effectum, fat est, ut satisfacta remaneat mens Legislatoris illam formam inducentis, & sequatur effectus ab eo desideratus. *ibid. num. 85.*
 Formosa facies muta commendatio est. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 170. tom. 2.*
 Formosa vix potest in castimonia viuere. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 167. tom. 2.*
 Formosi creduntur digni Imperio, eique omnes facile obsequuntur. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 173. tom. 2.*
 Formulæ antiquæ requisitæ de iure, sive in institutione hæredum sublata fuerint à Constantino Magno. *decis. 246. n. 34. Dinozzetto tom. 2.*
 Fortuna quodam impetu diuitiæ sæpe acquiruntur, & amittuntur. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 40. tom. 3.*
 in Foro Capitolino ius ciuile seruatur. *decis. 604. num. 10. Manzano tom. 3.*
 in Feneriam à se factam, si quis incidat, de se tantum conqueri debet. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 105. tom. 2.*
F R A T E R.
 Frater tenetur alere sororem vterinam inopem. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 141. tom. 2.*
 Fratrum filios an quis alere teneatur. *decis. 505. num. 23. Pironano tom. 3.*
 Frater minor an immoderatè dotauerit sororem considerandum est, si suppetent facultates, & an vir sit dignus tanta dote. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 220. tom. 2.*
 Fratres in subsidium tenentur dotare sorores, quia fratres sunt. *decis. 564. num. 16. Coccino tom. 3.*
 Frater non tenetur dotare sororem vterinam, & tamen tenetur eam alere. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 146. tom. 2.*
 Frater, licet sit minor, dum ex dispositione legis, vel hominis dotat sororem, non est necesse, ut interueniant solemnitates requisitæ in eorum contractibus. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 57. & 211. tom. 2.*
 Frater minor, dum dotat sororem ex persona patris, subeundo tanquam hæres tale onus, tunc non sunt necessariæ solemnitates requisitæ à statuto in contractibus minorum. *Rub. in annot. decis. 460. num. 212, 217. & 218. tom. 2.*
 Frater minor immoderatè constituendo dorem sorori, in excessu dotis dicitur donasse, unde inualidè, cum donare nequeat. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 222. tom. 2.*
 Itaque nec hoc casu inuat iuramentum, sed minor ab eo absoluentus est. *ibid. num. 223.*
 Frater, dum dicitur, ut in subsidium teneatur dotare sororem egenam id procedit, quando sumus in vtriusque coniuncta, vel consanguinea, idest ex eodem patre nata. *Rub. in annot. ad decis. 460. numer. 125. tom. 2.*
 Et quamuis hæc opinio extendatur etiam ad sororem vterinam tantum, tamen id non potest substineri, cum textus in hoc sit nimis clarus. *ibid. num. 126. & 137.*
 Frater, licet non teneatur dotare sororem vterinam, tamen

si id commodè facere poterit, & fecerit, bonum opus operatus est. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 158. tom. 2.*
 Frater, quod non teneatur dotare sororem vterinam, opinio ista indistinctè est verior. *Rub. in Annot. ad decis. 460. nu. 153. tom. 2.*
 Frater, ut teneatur dotare etiam sororem vterinam, licet pro ista damnata opinione allegetur pro Centurione Bart. tamen ipse nec hoc dicere somniatus est. *ibid. num. 155.*
 Et quod peius est pro ista opinione à multis reprehenditur ipse Bart. & sic de re, quam dicere non excogitauit. *ibidem num. 156.*
 Frater dotando sororem vterinam, tunc multò magis bonum opus operatus est, quando animaduertit, eam esse suspectam de inconiunctia. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 160. tom. 2.*
 Et hoc ne in sui, & reliquorum parentum injuriam prostituitur. *ibid. num. 160.*
 Frater constituendo dorem sorori, censetur eam constituere animo compensandi cum legitima matris. *decis. 44. numer. 3. & 4. Verosio tom. 2.*
 Frater si dote sororem nomine administratorio, censetur de bonis administratis dotasse, declara nisi excedat. *decis. 70. n. 3. 4. & 7. Remboldo tom. 2.*
 Fratres obligati sunt sorores ab hæreditate exclusas dotare, & sic censentur dotare de proprio. *decis. 70. numer. 5. Remboldo tom. 2.*
 Fratribus pluribus extantibus, si vnus habet uxorem, debet habere dorem patri datam, quia ipse substinet onera matrimonij. *decis. 607. num. 48. Coccino tom. 3.*
 Fratres, aut quicumque alij hæres patris tenentur congruè dotare filias testatoris, perinde ac si ipse faceret, si esset vnus. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 215. tom. 2.*
 Frater minor non est incapax facultatis ei à testatore relicta, nominandi, & eligendi personas, vel loca sibi bene visa, quibus distribuenda sint bona. *decis. 115. num. 26. Pironano tom. 2.*
 Quæ conclusio limitatur, ut non procedat, quando adit suspicio fraudis, ut incapaces ad acquirendum, & disponendum per hanc viam liberè disponeant, recedendo à regula, & voto paupertatis. *ibid. num. 27.*
 Fratres quando inuicem se instituerunt hæres, censendum est id fuisse ratione mutux affectionis, & ut bona permaneant in familia. *decis. 279. num. 8. Dinozzetto tom. 2.*
 Quæ affectio erga fratrem, & agnationem, cui non pendeat ab interesse vicissitudinariæ institutionis, sic reuocata, vna non potest dici sublata altera. *ibidem num. 9.*
 Fratres, & sorores amictini admittuntur simul ad successionem fratris, vna cum fratribus, & sororibus patruelibus. *decis. 461. num. 2. Merlino tom. 2.*
 Frater, vel eius hæres, si non sint in mora, possunt quandoque dotare feminas ad effectum eas excludendi ab hæreditate paterna. *decis. 213. numer. 2. & 8. Coccino tom. 2.*
 Fratres ratione sanguinis, & ad perpetuanda bona in agnatione præsumuntur moueri ad inuicem se instituendum ex mutua affectione. *decis. 272. num. 4. Dinozzetto tom. 2.*
 Fratres, dum diuidunt inter se bona feudalia, vel emphyteutica per talem diuisionem præiudicatur eorum filijs. *decis. 489. num. 12. Coccino tom. 2.*
 Quod intelligitur, si dicta diuisio firma permaneat, veluti si is, cui emphyteusis fuit pro parte assignata, cum legitimis successoribus decesserit, alias non dicitur ei præiudicatum. *ibidem num. 13.*
 Frater, si possideat rem alterius fratris, ista possessio potius referenda est ad ius familiaritatis. *decis. 436. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Et seruanda beneuolentiæ inter fratres, quam ad titulum donationis, vel renunciationis proprii iuris. *ibid.*
 Fratrum filij possunt etiam venire appellatione Nepotum, & hoc de iure Canonico est indubitatum. *decis. 270. numer. 10. Pamphilio tom. 2.*
 Fratrum mutua institutio non est prohibita, & quando non sit captatoria. *decis. 544. num. 28. Pironano tom. 3.*
 Frater vterinus succedit fratri in bonis à matre profectis excluso fratre consanguineo, sed hoc axioma dubitatur. *decis. 561. num. 55. & 56. Merlino tom. 3.*
 Fratri defuncto succedit soror, si ab eo non fuerit dotata. *decis. 180. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Fratres plures in bonorum diuisione possunt, vni tantum sine consensu Domini emphyteusim dimittere, quia hæc non potest dici emphyteusis diuisio, sed fortificatio vniuersis, & consolidatio. *decis. 489. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Fratri quamuis soror aliquid donauerit, nihilominus est seruanda

anda forma requisita à statuto in donationibus. *decis. 293. n. 1. Manzano tom. 2.*

Fratri de iure communi succedit soror vna cum altero fratre. *decis. 180. num. 1. Remboldo tom. 2.*

ad Fratrē fauorem renūciatio facta à filia de bonis paternis, & maternis non comprehendit fraternā, licet ea ad illum, peruenierint ex hereditate paterna. *Rub. in annot. ad decis. 375. num. 24. tom. 2.*

Quod procedit etiam, si fuerit renūciatum hereditati, siue bonis paternis. *ibid. num. 35.*

Frater, dum aliquid ex propria industria acquirit, id non cadit sub diuisione bonorum paternorum inter alios fratres. *decis. 606. num. 15. Vbaldo tom. 3.*

Frates alicuius Confraternitatis, quando sunt Laici, nec habent habitum religiosum, nec gaudent priuilegio fori vel canonis, non possunt dici personæ Ecclesiasticæ. *decis. 482. num. 21. Ciccino tom. 2.*

Et ideo conueniuntur coram Iudice Laico, quæ tamen opinio vera non est, & maxime hodie stante Concilio Tridentino sess. 22. cap. 8. & 9. de reform. *ibid. num. 22. & 23.*

Frater Laicus non solum in subsidium tenetur dotare sordem inopem, sed etiam frater Clericus. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 74. tom. 2.*

Frater professus defuncti, & patruus personæ exclusæ præferatur descendenti bus feminis. *decis. 438. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Frates Minores Ordinis S. Francisci, si reciperent legata continentia annuos redditus, penitus excluderetur eorum paupertas, vel certe in ea mentirentur. *Rub. in annot. decis. 617. num. 74. tom. 3.*

Fraudator quoque repetitū impensarum & expensarum, quando fructus restituit. *Rub. in annot. ad decis. 444. num. 21. tom. 2.*

F R A V S.

Fraus nec actu, nec potentia præsumitur nisi probetur. *decis. 143. num. 4. Coccino tom. 3.*

Fraus multo minus præsumitur, quando aliquid gestum est à moriente. *ibid. num. 5. & 14.*

Fraudis suspicio in confidente dotem, ex quo argui possit. *ibid. num. 6.*

Fraudis suspicio omnis cessat, quando constat de veritate rei gestæ. *ibid. num. 7.*

Fraus vel error cauendum est, ne interueniat in dissolutione matrimonij. *Rub. in annot. ad decis. 390. num. 28. tom. 2.*

in Fraudem creditorum, ea, quæ sunt non sunt attendenda. *decis. 95. num. 7. Manzano tom. 3.*

in Fraudem executionis paratæ, vt dicatur aliquid gestum, quid requiratur. *decis. 595. nu. 8. Prouano tom. 3.*

in Fraudem legum, ea, quæ simulatæ sunt, non tenent. *decis. 629. num. 17. Merlino tom. 3.*

Fraus non præsumitur, sed ab allegante eam, est concludenter probanda. *decis. 629. num. 20. Merlino tom. 3.*

ad Fraudem probandam, quamuis sufficiant præsumptiones, & coniecturæ, tamen illæ debent esse perspicaces, & evidentes. *ibid. num. 21.*

Fraude & metu cessante debitor vendere potest res suas creditori, quod potest etiam facere Iudex cessante omni fraude, quando subbatur pignus conuentionale. *decis. 280. nu. 10. Coccino tom. 2.*

Fraudibus obuiandi causa, & sic ob bonum publicum, quando lex est lata, non potest ei renunciari. *decis. 610. num. 16. Manzano tom. 3.*

Fraudibus obuiandum est, ne vulpina simplicitas comedat pecus. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 167. tom. 3.*

Fraudibus statuta non debent aperire viam, nec reddi elusoria. *decis. 203. numer. 18. Sacro tom. 2.*

Fraudis simulatio in impositione census ex pactis præcedentibus, quando cessat. *dec. 641. num. 11. Remboldo tom. 3.*

Fraudis suspicio multo magis cessat, quando sumus in viro bonæ conditionis & famæ, & sit nobilis. *decis. 543. numer. 12. Coccino tom. 3.*

Fraudis suspicio cessat, stante modico interesse. *decis. 243. numer. 13. Verosio tom. 2.*

Fraudis suspicione non caret testamentum, quando testator est iuriconsultus, & in scriptura continentur fillogismi, & barbarismi. *decis. 112. num. 23. Dunoarzo tom. 2.*

F R V C T V S.

ad Fructuum acquisitionem sufficit abesse malam fidem. *decis. 315. numer. 44. Coccino tom. 2.*

ad Fructuum acquisitionem sufficit bona fides. *decis. 201. n. 8. Prouano tom. 2.*

Fructus Altitæ maioris, & minoris sunt censendi fructus præbendæ, vt vocant grossi, non autem distributiones quotidianæ. *decis. 576. numer. 5. Merlino tom. 3.*

Fructus bonorum Ecclesiæ male alienarum debentur à die moti iudicij, quando fuit erratum in facto. *decis. 444. num. 3. & 12. Coccino tom. 2.*

Fructus beneficij debentur vero, & legitimo possessori, ita vt nec contra intrusum requiratur protestatio. *decis. 628. n. 16. Manzano tom. 3.*

Fructus beneficij inexacti spectant ad successorem non autem ad hæredes prædecessoris. *decis. 722. num. 1. Remboldo tom. 3.*

Et hoc tam ex dispositione Iuris communis, quam vigore Constitutionis Iulij Tertiij, editæ de anno 1550. *ibid. num. 2.*

Fructus inexacti non veniunt spolijs appellatione, quando non agitur de interesse Cameræ. *decis. 722. numer. 22. Remboldo tom. 3.*

Fructus beneficiorum habens indulgum à Papa percipiendi in absentia, sub tali facultate non veniunt distributiones quotidianæ. *Rub. in annot. ad decis. 576. numer. 135. tom. 3.*

Quod ampliatur etiā si specialiter sit concessum, vt deferuire possit per Vicarium. *ibid. num. 136.*

Fructus beneficij inexacti, tunc non spectant ad successorem in beneficio, quando ad est in contrarium consuetudo. *decis. 529. num. 3. Remboldo tom. 3.*

Fructus beneficij inexacti, licet à solo separati, non tamen in horreum reconditi spectant ad successorem in beneficio, non autem ad hæredes antecessoris. *decis. 529. n. 1. Remboldo tom. 3.*

Fructus beneficiorum non exacti, quando non veniant nomine spoliatorum. *decis. 722. num. 17. Remboldo tom. 3.*

Fructus beneficij iuxta consuetudinem Hispaniarum, spectant ad hæredem defuncti, licet à solo separati, & depositati non sint. *decis. 184. num. 1. Coccino tom. 2.*

Fructus beneficij inexacti, nunquam fuerunt in bonis, seu peculio Clericorum. *decis. 529. num. 8. Remboldo tom. 3.*

Fructus beneficij communionem vllam non habent cum distributionibus quotidianis. *Rub. in annot. ad decis. 576. n. 7. tom. 3.*

Fructus beneficij inexacti, licet à solo separati non spectant ad successorem in beneficio, sed ad hæredes defuncti, quando talis probatur consuetudo. *decis. 529. num. 24. Remboldo tom. 3.*

Et hoc non obstante, quod dispositio iuris communis sit in contrarium, ac Bulla Iulij III. super fructibus inexactis, quia cessant probata consuetudine. *ibid. num. 25.*

Fructus beneficij inexacti debentur successoribus in beneficio, & non hæredibus beneficiariorum, vt clara est Constitutio Iulij III. edita de anno 1550. quæ munita est decreto irritanti, clausula sublata, ac alijs clausulis amplissimis. *decis. 529. numer. 10. Remboldo tom. 3.*

Fructus beneficij spectant ad verum, & legitimum successorem, non autem ad intrusum. *decis. 628. num. 2. Manzano tom. 3.*

Fructuum beneficij onus est onus reale, & non personale. *decis. 628. numer. 9. Manzano tom. 3.*

Fructum Canonici appellacione quid veniat. *decis. 576. n. 2. Merlino tom. 3.*

Fructus Canonici, partim Germaniæ solent exprimi per non excessum in ducatis 24. *decis. 576. num. 8. & 24. Merlino tom. 3.*

Ista tamen consuetudo locum habet in prouisionibus, quæ sunt in Curia, ad effectum iustificationis narratiuæ factæ in gratia concessa per Papam. *ibid. num. 7.*

Fructus census, quando ipse census est prohibitus alienari, possunt actione personali obligari. *decis. 481. num. 11. Coccino tom. 2.*

Fructus census ex Statuto Urbis, cap. 159. lib. 1. præscribuntur spatio 100. annorum limita nisi adsit interpellatio. *decis. 35. num. 28. Sacro tom. 2.*

Fructus decursus venditor consequi potest ante pretium solutum de iure ciuili conditione sine causa, & de iure Canonico officio Iudicis nobili. *decis. 315. numer. 22. & 26. Coccino tom. 2.*

ad Fructus decursus emptor tenetur ante pretium solutum, ex æquitate, ne ipse eos lucraretur cum aliena iactura ex detrimento venditoris. *decis. 315. num. 49. Coccino tom. 2.*

Fructus de cursu ante pretij solutionem, cum venditor possit petere ex stipulatu, stante obligatione Camerali in instrumeto venditionis, propterea sorte soluta illi etiam peti possunt. *decis. 315. num. 57. Coccino tom. 2.*

Fructus rei venditæ decursus ante pretij solutionem debent liquidari iuxta quantitatem quorundam perceptam, cum iuxta illam debeantur. *decis. 315. num. 58. Coccino tom. 2.*

pro Fructibus decursis ante pretij solutionem competunt venditori officium Iudicis mercenarium, æquitas l. si me, & Titium, si sit cert. per conditionem sine causa, vel officium Iudicis nobile. *decis. 315. num. 53. Coccino tom. 2.*

Fructus decursus ante pretium solum debentur venditori ex obligatione nociva, & quando. *decis. 315. num. 55. Coccino tom. 2.*

Fructus decursus ante sortis solutionem debentur venditori non tanquam usuræ, sed tanquam res propria ex æquitate legis commutariæ, & iure naturali. *decis. 315. numer. 15. Coccino tom. 2.*

Fructus dotis an debeantur cessionario, opinio negatiua est uerior. *decis. 182. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Et ratio est, quia illi debentur ratione onerum matrimonij, quod est priuilegium personale. *ibid. num. 12.*

Vnde non mirum, si mutata persona, deinde illi amplius non debentur. *ibid.*

Et quando opinio contraria posset procedere. *ibid. num. 13.*

Fructus dotis debentur mulieri transeunti ad secunda vota, quando dos ei ab hæredibus primi viri non fuit restituta. *decis. 736. num. 1. Pironano tom. 3.*

Fructus dotis cum succedant loco alimentorum possunt peti via executiua, quamuis in instrumento dotali desideretur obligatio Cameralis. *Rub. in Annot. ad decis. 666. num. 171. tom. 3.*

Fructus dotis debentur mulieri post iudicalem interpellationem ad rationem scutorum 7. cum dimidio etiam quod habeat pignus dotalis, ut disponit Statut. Urb. lib. 1. cap. 137. *decis. 607. num. 24. Coccino tom. 3.*

Fructus dotis, si vidua ab hæredibus mariti per decem annos fuerint præstiti, ex tali præstatione, quid arguatur. *decis. 153. num. 17. Remboldo tom. 2.*

Fructus dotis per viduam post annum luctus percepti cedunt in extinctionem ipsius dotis. *decis. 153. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Fructus dotis ut debeantur ob retardatam solutionem duo copulatiue requiruntur primo, quod mulier fecerit diligentias pro habenda dote, secundo, quod aliunde non habeat, unde viuere possit. *decis. 398. num. 38. & sequentibus. Coccino tom. 2.*

Fructus dotis, si fuerit conuentum, ut etiam soluto matrimonio soluerebantur, nulliter esset conuentum. *decis. 607. num. 63. Coccino tom. 3.*

Fructus dotis debentur viro dissoluto matrimonio per mortem uxoris, si extant filij. *decis. 607. num. 38. Coccino tom. 3.*

Fructus dotis non solute regulariter solentur taxari ad quinque pro centenario. *decis. 398. num. 46. Coccino tom. 2.*

Fructus dotis soluto matrimonio non debentur, quamuis ex dicto matrimonio supersint filij. *decis. 607. num. 18. Coccino tom. 3.*

Fructus dotis marito eo ipso debentur, quod substat onera matrimonij, & hoc siue dos fuerit promissa in re, siue in quantitate. *decis. 182. num. 1. Remboldo tom. 2.*

pro Fructibus dotis restituendis non possunt alienari bona fideicommissa subiecta, sed huic opinioni nonnulli DD. contradicunt. *decis. 607. numer. 6. Coccino tom. 3.*

Et vide distinctionem Fusar. *ibid.*

Fructus dotis promissi omnino soluendi sunt, & in subsidium debentur ex fructibus bonorum subiectorum fideicommissi. *ibid. num. 7.*

Fructus dotis ut debeantur, tria requiruntur, promissio dotis matrimonium, & substantiatio onerum. *decis. 607. numer. 23. Coccino tom. 3.*

Fructus dotis, si per sexdecim annos non fuerint petiti, intrat præscriptio Statutaria Urbis. *decis. 671. numer. 2. Remboldo tom. 3.*

Fructus dotis non solute constante matrimonio sunt soluendi, & maxime stante pacto. *decis. 607. numer. 4. Coccino tom. 3.*

ad Fructus dotalis soluendos, dum quis se obligauit, si acciderit omnia eius bona confiscata fuisse, dato, ut ea recuperet sine dubio denuo obligatur ad dictam solutionem. *decis. 627. numer. 4. Coccino tom. 3.*

Fructus dotis assignati Moniali, debentur monasterio, qui substat onera matrimonij spiritualis. *decis. 398. numer. 42. Coccino tom. 2.*

Fructus dotis soluto matrimonio absque labe usuraria percipi non possunt. *decis. 607. num. 13. Coccino tom. 3.*

Fructus dotis principale requisitum quare debeantur, est matrimonium, ideoque eo soluto amplius percipi non possunt. *ibid. num. 14.*

Fructus dotis soluto matrimonio, nec debentur vigore pacti, quicquid dicat in Grarian. appendice ad discept. 427. & discept. 429. & decis. in causa Tiburtina dotis. *decis. 607. num. 55. Coccino tom. 3.*

Fructus dotis si dissoluto matrimonio soluerebantur, esset usura. *ibidem num. 57.*

Fructuum perceptio coadiuuat probationem possessionis. *decis. 559. num. 7. Vbaldo tom. 3.*

Fructuum perceptio facta à Factore sufficit ad effectum probandi possessionem in remedio spoliij. *decis. 559. num. 8. Vbaldo tom. 3.*

Fructus percepti ex hereditate computantur in Trebellianicam, intellige in hæredibus extraneis. *decis. 658. numer. 3. Coccino tom. 3.*

Fructus ex re hereditaria percepti non dicuntur hereditarij. *decis. 201. num. 7. Pironano tom. 2.*

Fructus non augent hereditatem, sed actionem petitionis hereditatis. *decis. 201. num. 14. Pironano tom. 2.*

Fructus sunt de substantia testatoris deuoluta ad hæredem. *ibid. num. 15.*

Fructus hereditatis si diminuti reperiuntur omnes pro sua rata dampnum pati debent. *decis. 46. numer. 1. Verospio tom. 2.*

Fructus suos facit hæres post aditam hereditatem uti de re propria perceptos. *decis. 201. num. 5. Pironano tom. 2.*

Fructus augent hereditatem, etiam post hereditatem contingentes. *decis. 201. num. 12. Pironano tom. 2.*

Fructus non augent hereditatem in præiudicium veri hæredis. *ibid. num. 13.*

Fructuum interesse taxatio, qualiter sit facienda. *decis. 85. numer. 18. Vbaldo tom. 2.*

Fructus legati pro Ecclesia ædificanda ex quo appareat, testatorem voluisse, ut spectarent ad ipsam Ecclesiam, & non ad hæredes, dum fabricatur. *decis. 558. num. 5. & 6. Coccino tom. 3.*

Fructus rei legati in certum tempus, dum tempus intermedium non est appositum fauore hæredis, sed ex necessitate, & gratia rei gerendæ, spectant ad legatarium. *ibid. num. 7. & 12.*

Fructus liquidandi onus spectat ad eum, qui eos petit. *decis. 424. num. 2. & 6. Coccino tom. 2.*

in Fructibus liquidandis sunt admittendi testes informati de qualitate rei. *decis. 271. numer. 5. Verospio tom. 2.*

Fructuum liquidatio causat mixturam, & per consequens admittitur appellatio. *decis. 503. numer. 27. Coccino tom. 2.*

contra Fructuum liquidationem, quando quis venit impugnatiue, vel prætextu lationis, vel iniustitiæ, tunc valorem eorum plenè, & concludenter debet probare. *decis. 317. num. 23. Vbaldo tom. 2.*

Fructuum liquidationis materia est difficilis probationis. *decis. 271. num. 3. Verospio tom. 2.*

de Fructibus liquidandis, quando agitur, cum materia sit difficilis probationis, ideo sufficit leuior probatio, & per coniecturas. *decis. 317. numer. 25. Vbaldo tom. 2.*

Fructuum liquidationis materia reputatur difficilis probationis, ideoque suffiunt leuiiores probationes etiam per coniecturas. *decis. 718. num. 6. Vbaldo tom. 3.*

super Fructuum liquidatione si sit lata sententia, ac in iudicatu transierit, tunc pars quæ dat de iniustitia liquidationis articulus stringitur ad eam probandam, in articulo restitutionis in integrum. *decis. 317. num. 27. Vbaldo tom. 2.*

Fructus, seu pensiones debentur à die intentati iudicij mentionis. *decis. 663. num. 1. Manzanedo tom. 3.*

Fructus, seu pensiones debentur ad rationem eius, quo re vera fuerunt percepti. *decis. 663. num. 6. Manzanedo tom. 3.*

ad Fructus qui percipi poterunt, Rota ex solito non solet condemnare, nisi si in spolio violento. *decis. 663. num. 7. Manzanedo tom. 3.*

Fructuum petitio est accessoria ad absolutionem obtentam. *decis. 393. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

super Fructuum petitione potest institui nouum iudicium. *decis. 393. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Fructus post rem iudicatam amplius peti nequeunt. *decis. 393. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Fructus post rem iudicatam amplius tunc peti nequeunt, quando illi à principio fuerunt petiti. *ibid. num. 10.*

Tunc enim, si non legeretur condemnatio in fructibus, qui censentur absoluti. *ibid. num. 10.*

Fructus etiam post rem iudicatam peti possunt, quando illi à principio non fuerunt petiti. *ibid. num. 10.*

Fructus, quando debentur, & iam consumpti fuisse, eorum loco debetur estimatio loco damnorum, & interese. *ibid. num. 11.*

Fructuum perceptio præsumitur ex possessione. *decis. 364. num. 14. Remboldo tom. 2.*

Fructuum perceptio est indubitatum signum possessionis. *decis. 283. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Fructuum perceptio est verus modus probandi possessionem. *decis. 267. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Fructuum perceptio præsumitur ex re fructifera. *decis. 317. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Fructus, qui percipit præsuntur possidere. *decis. 726. num. 5.*
Pirvano tom. 3.
 Fructus spectare debent ad possessorem, & non ad alios. *decis.*
613. num. 4. Manzanedo tom. 3.
 Fructuum quantitas, ut determinetur, debent prius deduci expen-
 sa, & sumptus facti in eis colligendis. *Rub. in annotat. ad*
decis. 444. num. 18. tom. 2.
 Fructuum quantitatem testes non probant, si non dicant se
 fuisse presentes collectioni eorum, nec alias deponunt de
 visu. *decis. 144. numer. 2. Pirvano tom. 2.*
 Fructus recompenfatiui debentur venditori, si emptor non
 soluat pretium rei emptæ. *decis. 315. num. 41. Coccino tom. 2.*
 de Fructibus acquirendis, quando agitur, sufficit error etiam
 iuris. *ibid. num. 42.*
 Fructus recompenfatiui pretij non soluti emptor omni iure
 debet solvere. *decis. 315. num. 18. Coccino tom. 2.*
 Fructus compensatiui nulli debentur, iuxta terminos l. curabit,
 C. de actionib. empti, quando constat illos non fuisse perce-
 ptos. *decis. 453. numer. 2. Coccino tom. 2.*
 Fructus recompenfatiui debentur ab emptore venditori, ob re-
 cardatam solutionem pretij. *decis. 424. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Fructus recompenfatiui debentur ab emptore, ob pretium non
 solutum ex eius perfidia, cum venditor ex eius parte adim-
 pleverit contractum tradendo rem, sed hæc ratio non sub-
 sistit. *decis. 453. numer. 4. Coccino tom. 2.*
 Fructus recompenfatiui veniunt etiam in iudicio intentato su-
 per sorte rei venditæ per implorationem officij Iudicis. *decis.*
315. num. 13. & 14. Coccino tom. 2.
 ad Fructus compensatiuos emptor non tenetur, quando ei fuit
 concessa dilatio ad pretij solutionem. *decis. 577. numer. 5.*
Remboldo tom. 3.
 ad Fructus compensatiuos tenetur emptor, si habuit rem, &
 non soluit pretium. *decis. 12. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 Fructus rei venditæ decursi ante pretij solutionem petuntur of-
 ficio Iudicis mercenario. *decis. 315. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Fructus rei venditæ, de quibus in l. curabit, C. de act. empt. de-
 bentur officio Iudicis mercenario, cum d. lex dirigat verba
 in ipsum Iudicem. *ibidem numer. 6.*
 Fructus rei venditæ ante pretij solutionem decursi soluta for-
 te, peti nequeunt. *decis. 315. numer. 1. & 7. Coccino tom. 2.*
 Fructus rei venditæ ante pretij solutionem decursi soluta for-
 te, ideo peti nequeunt, quia illi non sunt in obligatione,
 tum officio Iudicis debeantur. *ibid. num. 2.*
 Fructus rei venditæ pendentes, dum aliud non fuit conventum,
 spectant ad emptorem. *decis. 626. num. 6. Coccino tom. 3.*
 ad Fructuum restitutionem, quis non tenetur, dum percepit
 bona fide. *ibid. num. 7.*
 Fructus, quando ex re vendita non percipiuntur, ex quo non
 existunt, eo casu cessat dispositio l. curabit, C. de act. empt.
decis. 424. numer. 4. Coccino tom. 2.
 Fructus non possunt dici, nisi deductis expensis. *decis. 424. num. 5.*
Coccino tom. 2.
 Fructuum liquidatio fieri nequit, dum circa eorum perceptio-
 nem nulla affertur probatio. *ibidem num. 7.*
 ad Fructus restitutionem possessor recte condemnatur post mo-
 tionem litis. *decis. 127. numer. 11. Remboldo tom. 2.*
 ad fructuum præbendæ restitutionem, si quis sit condemnatus,
 non extenditur talis condemnatio ad restitutionem quoti-
 dianarum distributionum. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 11.*
tom. 3.
 ad Fructus restituendos dum quis est condemnatus intelligitur
 de perceptis iure ordinario, non autem iure speciali. *ibidem*
num. 12.
 ad Fructuum restitutionem bona fide perceptorum, quis con-
 demnari non debet. *decis. 264. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 Fructus omnes veniunt restituendi, si societas officij sit foene-
 ratoria. *decis. 289. num. 2. Verospio tom. 2.*
 Fructus in societate officij ex bullis Pontificijs, & usu commu-
 ni non possunt accipi anticipatè nisi per sex menses. *Vide. post*
decis. 160. num. 5. tom. 2.
 Fructus societatis officij, dum est inita super beneficio non
 vacabili, sunt restituendi usque ab initio. *decis. 719. num. 7.*
Merlino tom. 3.
 Fructus ex societate officij non debentur in eo, quod excedit
 valorem officij, quia pro illa parte deficit subiectum. *decis.*
729. num. 9. Merlino tom. 3.
 Fructus non debentur, & quatenus sint exacti, repeti possunt,
 quando subiectum idoneum societatis officij deficit in to-
 tum. *ibid. num. 10.*
 Fructus in societate officij non debentur quando si evenisset
 mors illius, sub cuius vita periculo fuit inita societas non fuis-

set locus lucro fortis. *ibidem num. 11.*
 Fructus in societate officij non debentur, quando cessat peri-
 culum lucri fortis. *ibid. num. 12.*
 Fructus societatis officij non subsistentis, non debentur loco
 damnorum, & interesse, dum non iustificatur requisita;
 Cast. in l. 3. §. fin. ff. quod cert. loc. *ibid. num. 13.*
 Fructuum solutio anticipata per plures annos si admitteretur
 in societate officij, quale absurdum sequeretur. *decis. 160.*
num. 31. Vbaldo tom. 2.
 Declara tamen id esse licitum, dum quartam partem fortis non
 pertingunt, nam si pertingeret, contractus esset iniustus.
ibid. num. 32.
 Fructuum anticipata solutio, tunc est prohibita, quando penes
 solventem nullum remanet commodum, & ideo secus, si
 illud considerari possit. *ibid. num. 34.*
 Fructuum anticipata solutio in societate officij, non est usura.
ibid. num. 35.
 Fructuum anticipata solutio in censu est prohibita. *ibidem.*
num. 36.
 Fructuum solutio anticipatè facta non absolutè non est prohi-
 bita. *ibid. num. 11.*
 Maximeq. quando aliquid utilitatis & commodi remanet pe-
 nes solventem. *ibid.*
 Fructuum solutio ultra sex menses facta anticipatè in contra-
 ctu societatis officij non facit ut contractus sit usurarius.
ibid. num. 10.
 Fructuum valor solet deduci ad rationem quinque pro cente-
 nario. *decis. 718. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
 ex Fructuum collectione facta trium annorum, arguitur quan-
 titas recollecta alijs etiam annis. *ibid. num. 3.*
 Fructus post litem contestationem, quis petere nequit, si res ei
 fuerit assignata a debitore. *decis. 182. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 Fructus propriè dicuntur illi, qui deductis omnibus oneribus
 percipiuntur. *Rub. in Annot. de cis. 576. num. 4. tom. 3.*
 Fructus non dicitur id, quod percipitur ex labore, sed bene
 merces. *ibid. num. 5.*
 Fructus ex fundo percipiendos, si quis promittat, & hoc casu
 nec obligatio interim oritur, nec actio. *decis. 614. num. 43.*
Coccino tom. 3.
 Fructus si debiti non sint, & solvantur cedere debent in extin-
 ctionem fortis principalis. *decis. 153. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Fructus non solent esse uniformes singulis annis. *decis. 254.*
num. 16. Coccino tom. 2.
 Fructus pretij non solum, cum spectent ad venditorem, ideo
 illos potest petere, tam actione dativa, quam nativa. *dec. 315.*
numer. 19. Coccino tom. 2.
 Fructus, quando alicui sunt obligati, & Dominus rei bona-
 fide illos consumpsit, tunc qualiter succuratur creditori.
decis. 481. nu. 18. & 19. Coccino tom. 2.
 Fructus nulliter calculantur supra tempus debitum. *decis. 522.*
num. 3. Manzanedo tom. 3.
 Fructus percepti ex contractu mutui restituendi veniunt. *decis.*
289. numer. 8. Verospio tom. 2.
 Fructus præteriti non possunt peti officio Iudicis nobili. *decis.*
315. num. 34. Coccino tom. 2.
 Fructus rei venditæ decursos ante pretij solutionem, venditor
 potest petere officio Iudicis nobili, quamvis sint præteriti.
ibid. num. 35.
 Fructus, quando petuntur uti res principalis, debentur usque
 ab initio. *ibid. num. 36.*
 de Fructibus, quando lex aut statutum, siue qualibet alia dispo-
 sitio loquitur, semper intelligitur deductis expensis, ac sum-
 ptibus in eis colligendis. *Rub. in Annotat. ad decis. 444. nu. 14.*
tom. 2.
 Fructuum participatio est vnum ex requisitis substantialibus
 societatis. *decis. 367. nu. 11. Remboldo tom. 2.*
 Fructus quando dantur anticipatè ad diminuendam sortem in
 societate officij, usura videtur. *Vide. post decis. 160. numer. 2.*
tom. 2.
 Fructus agri, vel vineæ licitè quamvis sint incerti liquidantur
 & locantur pro certo prelio. *decis. 477. num. 13. Coccino tom. 2.*
 Quod tamen intellige, quando quantitas taxata est propor-
 tionabilis ad dubium eventum lucris. *ibidem num. 14.*
 Fructus, ut dicantur, debent prius deduci expensæ. *decis. 453.*
num. 1. Coccino tom. 2.
 Fructus de facili corrupti nascuntur ex arbore corrupta. *decis.*
493. num. 67. Coccino tom. 2.
 Fructus bonus exire non potest ex radice infecta. *decis. 493.*
numer. 68. Coccino tom. 2.
 Fructus qui distribuuntur certo anni tempore spectant ad Ca-
 nonicos existentes de tempore distributionis, etiam quod de
 tem-

tempore collectionis non essent Canonici . *decis. 322. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Fructus non veniunt in interdicitis, nisi à die, qua sunt edita .
decis. 449. n. 17. Remboldo tom. 2.
 in Fructuum medietate beneficia curata non possunt grauari .
decis. 546. num. 6. Pironano tom. 3.
 Fructus rei legatz, interim dum illud præstari non potest, cui
 debeantur . *decis. 558. nu. 1. Coccino tom. 3.*
 de Fructibus præscribendis quando agitur, tot requiruntur
 præscriptiones, quot sunt præstationes . *decis. 671. nu. 7. Rem-
 boldo tom. 3.*
 Fructus nulli alio magis debentur quam vero possessori . *decis.
 449. Remboldo tom. 2.*
 Fructus pauciores, vel plures percipiuntur vno anno, quam
 alio . *decis. 254. num. 16. Coccino tom. 2.*
 Fructus ei debentur, ad quem res fructifera spectat & à tempo-
 re, quo illam assecutus est . *decis. 498. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Fructus perceptos ex re aliena, quis suos facere nequit . *decis.
 217. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Fructus recipiens tamquam administrator, tenetur ad eorum
 restitutionem . *decis. 132. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Fructus non acquiruntur cum mala fide . *decis. 201. num. 24.
 Pironano tom. 2.*
 Fructus dum non debentur ratione mala fidei, tunc initium,
 & non tempus mortæ litis debet attendi . *decis. 498. numer. 6.
 Vbaldo tom. 2.*

F R U M E N T V M.

Frumentum, si fuerit collectum in arca, & postea in horreum
 conditum non resultat ex hoc probatio, quod ibidem exi-
 steret de tempore mortæ litis . *decis. 76. numer. 10. Vbaldo.
 tom. 2.*
 Frumentum est expositum frequentissimæ negotiationi . *decis.
 380. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Frumentum intra triennium præsumitur consumptum . *decis.
 237. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Frumenti valoris æstimatio facienda est secundum illud tempus,
 quo fuit consumptum . *ibid. num. 9.*
 Frumentorum quantitas quando non probetur ex libro ga-
 bellariorum . *decis. 317. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

F V N D A M E N T V M.

Fundamentum non est faciendum in Doctoribus illis, si con-
 clusionem aliquam tamquam indubitatam non firment, vel
 si leuiter eam attingant . *Rub. in Annot. ad decis. 378. num.
 16. tom. 2.*
 Fundamentum veritatis quando deficit, non potest id quod
 factum est aliquid operare . *decis. 293. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
 Fundamentum intentionis, ubi consistit, id probandum est ab
 eo, qui in illo se fundat . *decis. 6. num. 12. Dunozerro tom. 2.*
 Fundamentum intentionis suæ actor tenetur probare . *decis. 335.
 nu. 1. Remboldo tom. 2.*
 Fundamentum intentionis suæ, quis tenetur probare, etiam si
 consistat in negatiua . *decis. 143. num. 7. Dunozerro tom. 2.*
 Fundare inentionem suam quis tenetur suæ sit actor siue reus .
decis. 201. nu. 3. Pironano tom. 2.
 Fundans se in actu conditionali debet probare purificationem
 conditionis . *decis. 639. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
 Fundans se in tempore certo, & præciso, tenetur illud conclu-
 denter probare . *dec. 371. nu. 3. Pironano tom. 2.*
 Fundans se in consensu præciso, debet docere eum esse validum
 & non sufficit allegare solam possibilitatem validitatis . *decis.
 121. numer. 11. Pironano tom. 2.*

F V N D A T I O

Fundatio & dotatio iurispatronatus de iure communi probari
 potest . *decis. 630. numer. 82. & 88. Remboldo tom. 3.*
 Fundationis & donationis instrumenta exhiberi debent, vt
 iurispatronatus dicatur concludenter probatum . *decis. 290.
 num. 9. Dunozerro tom. 2.*
 ex Fundatione nedum acquiritur iurispatronatus, verum etiam
 ex noua dotatione quando Ecclesia est penitus de paupera-
 ta . *decis. 219. num. 1. & 2. Coccino tom. 2.*

F V N D A T O R

Fundator iurispatronatus si mandet in defectum Sacerdotis
 præsentari simpliciter clericum, non est necesse, vt clericus
 sit annorum 14. & non obstat dispositio Conc. Tridenti . *decis.
 493. num. 20. Merlino tom. 2.*
 Fundator iurispatronatus ex quo clarè appareat voluisse, vt in-
 stituendus ad illud actu esse deberet Sacerdos . *decis. 474.
 num. 10. Merlino tom. 2.*

F V N D V S.

Fundum alicuius postquam aqua est ingressa dominus illius ea
 vt potest ad sui libitum . *decis. 75. num. 17. Verospio tom. 2.*

Fundum alicuius postquam aqua ingressa est, ea ille ad summa
 libitum vt potest . *decis. 58. num. 16. & 2. Verospio tom. 2.*
 ad Fundum suum nemo ducere potest aquam Domino inuito .
dec. 32. nu. 1. Verospio tom. 2.
 Fundum alicuius si ingreditur aqua, efficitur illius . *decis. 32.
 num. 15. & seq. Verospio tom. 2.*
 Fundus super quo bona fide impositus erat census, si ignorante
 creditore census euincatur, sicuti in eius præiudicium sub-
 stinetur, ita debentur ei fructus ratione damnorum, & in-
 teresse . *Rub. in annot. ad decis. 454. num. 53. tom. 2.*
 Fundus super quo est impositus census, si pereat in parte, non
 tamen perit in totum census, sed tantum pro parte fundi
 perempti . *Rub. in Annot. decis. 454. n. 48. tom. 2.*
 Quod non contingeret, si census esset indiuiduus . *ibidem .
 num. 49.*

Fundum commune, si quis cum pupillo habeat, licet vter-
 que eo non vtatur, tamen vnus retinet pro alio . *decis. 588.
 nu. 3. Vbaldo tom. 3.*
 Fundum commune, si ego, & pupillus habeamus, licet vter-
 que non vtatur propter pupillum, ego etiam viam retineo .
decis. 654. num. 6. Coccino tom. 3.
 pro Fundo dotali bona dotalia dicuntur data si periculum eo-
 rum pertineat ad vxorem . *decis. 207. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Fundi dotalis vsusfructus spectat ad maritum, & sic illum in
 alium transferre potest . *decis. 80. nu. 7. & 8. Remboldo tom. 2.*
 Fundus dotalis quando datur æstimatus & additur quod fun-
 dus remaneat dotalis, tunc illa æstimatio censetur facta ad
 sciendum valorem rei . *decis. 145. nu. 3. Sacrato tom. 2.*
 Fundum dotalis potest maritus vxori relinquere pro sua dote .
decis. 80. num. 5. Remboldo tom. 2.
 Fundum dotalis si mulier habeat in certis bonis constitutum,
 nõ potest actionem experire super diuersa re . *decis. 120. n. 1.
 Remboldo tom. 3.*
 Fundus æstimatus si assignatur marito pro dote vxoris, mortua
 vxore, eius quod habebat maritus euanesce . *decis. 657. n. 14.
 Remboldo tom. 3.*
 Fundus quando est datus marito æstimatus, non potest dici fun-
 dus dotalis . *dec. 436. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Cum dicta æstimatio faciat emptionem, & venditionem, &
 hoc maxime stante clausula, ad habendum . *ibid. num. 2.*
 Et hoc amplius si fuerit actum, vt si ille plus valeret, illud plus
 deberetur marito, & non vxori . *ibid. num. 3.*
 Fundus æstimatus datus in dotem, vt designat esse dotalis, quid
 requiratur . *decis. 145. n. 3. Sacrato tom. 2.*
 Fundi proprietatem non adimit ipsius fundi seruitus . *decis. 75. n. 9.
 Verospio tom. 2.*
 ad Fundum suum si quis aliunde viam habere nequit, licet ei
 transire per fundum alienum . *decis. 101. num. 25. Vbaldo.
 tom. 2.*
 Fundus non est genus, sed subiectum materiale duarum rerum,
 scilicet proprietatis, & vsusfructus, & quæ non sunt eiusdem
 prædicamenti . *Rub. in Annot. decis. 636. num. 88. tom. 3.*
 de Furto cõdemnatus ex sententia, licet efficiatur infamis, atq;
 men si postea probet, se furtum non commisisse, tollitur in-
 famia . *decis. 276. num. 2. Coccino tom. 2.*
 Futurorum prospectus non afficit damno, non cogitantem,
 nisi ex præsentis statu debuerit futurus excogitari . *Rub. in an-
 notat. ad decis. 523. tom. 2.*
 Futurorum prospectus spectat ad virum sapientem . *Rub. in an-
 notat. ad decis. 523. num. 32. tom. 3.*

G A B E L L A.

Gabellam debet solui à possessoribus etiam de facto . *dec. 628.
 num. 19. Manzanedo tom. 3.*
 Et ex hoc inde non sequitur, quod ille, qui verè habet ius, &
 legitime possidet, teneatur soluere nouam Gabellam . *ibid.
 num. 20.*

G E M I N A T I O.

Geminatio actuum magis denotat enixam voluntatem, & cer-
 tam deliberationem circa actum, qui geritur . *decis. 266. n. 2.
 Sacrato tom. 2.*
 Geminatio actuum excludit dubitatem erroris . *decis. 64. num. 5.
 Sacrato tom. 2.*
 Geminatio multum solet operari ad ostendendam voluntatem
 alicuius . *decis. 377. nu. 3. Manzanedo tom. 2.*
 Geminatio verborum vniuersalium, includit casus, qui ex sui
 natura alias non includerentur, ita vt nihil penitus excludat-
 tur . *ibid. num. 5.*

Gemi

Geminationem verborum sapit præcisam coarctationem. *decis. 276. num. 7. Coccino tom. 2.*
 Gentium quando continet locum, exponitur in ablativo. *decis. 254. num. 7. Coccino tom. 2.*
 in Gentilitio & familiari iure patronatus succeditur in capita & non in siles. *decis. 47. numer. 2. Verspicio tom. 2.*

G E N V S.

Generi per speciem derogatur, quando genus, & species concurrunt simul in eodem subiecto. *Rub. in Annotat. ad decis. 636. num. 35. tom. 3.*
 Genus, & species, quando simul non concurrunt in eodem subiecto, tunc generi non derogatur. *ibid. num. 36 & 37.*
 Generi per speciem derogatur. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 32. tom. 3.*
 Generi tunc per speciem derogatur, quando inter utrumque apposta est aliqua dictio expositiva, & modificativa. *ibid. num. 33.*
 Generalis mentio continet sub se omnes species, si simus in materia fauorabili. *decis. 30. num. 6. Verspicio tom. 2.*
 Generalitas verborum declaratur ex usu, consuetudine, & obseruantia loci. *decis. 625. num. 10. Pirouano tom. 3.*
 Generaliter loquens sibi imputet, dum non cogitavit sub verbis generalibus omnia comprehendendi. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 85. tom. 3.*
 Gerundium, cum respiciat tempus futurum, importat donationem. *decis. 456. num. 11. Manzanedo tom. 2.*
 Gerundium inducit conditionem. *decis. 56. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*

G E S T A.

Gesta appellatione pendente non causant nullitates aut attentata si a sententia non admittitur appellatio. *decis. 231. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Gesta ab aliquo cum prohibitione aduersarii non habentur in consideratione. *decis. 697. num. 14. Sacratio tom. 3.*
 Gesta contra formam præscriptam, nulla sunt. *decis. 30. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Gesta post inhibitionem Rotalet, omnia corrumpunt, & tamquam attentata reuocantur. *decis. 79. numer. 1. Dunozeo tom. 2.*
 Gesta post inhibitionem non possunt fieri sine vitio attentatorum. *decis. 311. numer. 1. Remboldo tom. 2.*
 Gesta ab Ordinario in actu visitationis, non probantur per eius assertionem. *decis. 264. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Gestatio habita & permatio in religione per multum tempus & similia quando non arguant animum proficendi. *decis. 623. num. 5. Pirouano tom. 3.*
 Gladio proprio, dum quis se iugulat id sibi, & non alijs debet imputari. *Rub. in Annot. dec. 444. num. 67. tom. 2.*

G R A D V S.

Gradus primus substitutionis quando efficitur, tunc intrat sequens gradus. *decis. 599. num. 1. Remboldo tom. 3.*
 Gradus primus substitutionis si caducetur hoc non impedit, quo minus fideicommissum debeatur sequenti verum etiam etiam ei viam aperit & facit. *ibid. num. 3.*
 Cum isto casu substitutio secunda fiat prima & ad hunc effectum quid sufficiat. *ibid. num. 4.*
 Grati valor augeatur & minuitur secundum qualitatem temporis qui venditur. *decis. 414. num. 5. Pirouano tom. 2.*
 Grassatores, & latrones aris & sanguinis alieni dicuntur falliti illi, qui plenis marsupijs cedunt bonis. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 71. tom. 3.*

G R A T I A.

Gratia, & absolutio a delicto, quando dicuntur concessa in forma amplissima. *decis. 715. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
 Gratia in forma dignum non suffragatur, donec debita executioni demandetur ad effectum excludendi, vel impediendi prorsum ab Ordinario. *decis. 539. num. 3. Coccino tom. 3.*
 Gratia in forma dignum censetur pura. *decis. 539. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Gratia dum est in forma dignum, facit executorem mixtum. *decis. 333. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Gratia in forma dignum, tunc facit executorem mixtum, quando alius est in possessione, vel adest legitimus contradictor, & tunc datur appellatio. *ibid. num. 6.*
 Gratia in forma dignum, tunc non facit executorem mixtum, si nullus sit in possessione, & si aliquis compareat propter suum interesse qualiter audiatur. *ibid. num. 7.*
 Gratia inscriptio non respicit substantiam gratia, sed illius executionem. *decis. 619. num. 9. Merlini tom. 3.*
 in Gratia clausula inscriptionis apponi solet ad euitandam calumniam impetrantis. *ibid. num. 10.*

Gratia obtenta lite pendente valet, dum mentio litis est facta. *decis. 469. num. 15. Coccino tom. 2.*

Gratia obtenta lite pendente, facta litis mentione licet valeat, non tamen potest ea executioni demandari absque vitio attentatorum. *decis. 469. num. 6. Coccino tom. 2.*

Gratia obtenta non facta mentione litis super ea, non valet. *decis. 665. num. 20. Coccino tom. 3.*

Gratia noua si sit facta lite pendente, cum narrativa litis, quid operetur. *decis. 242. num. 3. Sacratio tom. 2.*

Gratia si facta sit lite pendente, cum narrativa litis, non per hoc sequitur, quod executor datus possit procedere absque vitio attentatorum. *decis. 242. num. 5. Sacratio tom. 2.*

Gratia super re litigiosa obtenta, non facta mentione litis, est nulla. *decis. 135. num. 4. Sacratio tom. 2.*

Gratia obtenta, non facta mentione eorum, qui sunt in lite, & iustum præstendunt interesse, non tenet, tamquam subreptitia. *decis. 161. num. 21. & 22. Sacratio tom. 2.*

Gratia, quando legitur facta Motu proprio non potest dari de opreptione, vel subreptione. *decis. 252. numer. 4. Pirouano tom. 2.*

in Gratia facta Motu proprio, tunc multo magis non potest dari de subreptione, quando in ea, cautum est. *ibidem. num. 5.*

Gratia si sit concessa motu proprio non eget iustificacione. *decis. 59. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Gratia facta motu proprio ob earum reuerentiam executioni demandari debent. *ibid. num. 5 & 6.*

de Gratiarum multiplicitate quando agitur, an illa sint narranda Papæ, quia forsitan nouas non concessisset, vel difficilius, aut non sic liberaliter. *decis. 562. num. 3. 8. 9. 10. & 11. Pirouano tom. 3.*

Gratiarum multiplicatio non debet mutare mentem Principis ad non concedendum nouam gratiam, vel difficilius ad indulgendum. *decis. 598. num. 2. Coccino tom. 3.*

ad Gratia Papæ validitatem nouus consensus ante expeditionem litterarum, non requiritur ad d. gratia perfectionem, sed ob regul. 44. Cancell. *decis. 382. num. 3. Coccino tom. 2.*

Gratiam a Papæ, si quis obtinuerit ante præstitum nouum consensum, est locus penitentia. *ibidem. num. 3.*

Gratia Papæ quando est in forma simplicis commissionis, & non est presentata, expirat per mortem Papæ. *decis. 277. numer. 13. Dunozeo tom. 2.*

Gratia Papæ euanesceit per eius mortem, si adhuc executori non fuerit presentata. *decis. 336. num. 25. Remboldo tom. 2.*

Gratia Papæ non euanesceit per mortem eius, quando iam est perfecta. *ibid. num. 26.*

Gratia Papæ non euanesceit per eius mortem ante presentationem executori, si causæ cognitio ei non fuerit remissa, sed solum demandata executio. *ibid. num. 27.*

Gratiam quando Papa concedit vel mandat fieri, tunc ea effectumanda venit remoto omni obstaculo. *decis. 181. num. 12. Coccino tom. 2.*

Gratia Principis, vt substatueatur, facienda est omnis interpretatio. *decis. 485. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Gratia obtenta a Principe debet operari suum effectum. *decis. 490. num. 8. Coccino tom. 2.*

Gratiae robur, vbi consistit, illud potissimum est attendendum. *ibidem. num. 9.*

Gratia Principis vt reducat ad viam iuris, id non nisi difficulter obtinetur. *decis. 297. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Gratia Principis quando continet rem odiosam, si de hoc ipse habuisset notitiam, denegasset talem concessionem. *dec. 401. num. 12. Pirouano tom. 2.*

Gratia Principis non debet reddi inanis. *decis. 485. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Gratia Principis de iure est, vt non remaneant inanes. *decis. 297. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

in Gratia Principis motu proprio facta, non est opus exprimere causam, si tamen exprimitur, & reperiatur falsa, vitiat gratiam. *dec. 5. num. 13. Sacratio tom. 2.*

Gratia Principis est attendenda, non autem id, quod cessante gratia fieri debuisset. *decis. 490. num. 1. Coccino tom. 2.*

Gratia Principis habet in se tacitam conditionem, quatenus narrata sint vera. *ibid. num. 2.*

Gratiam a Principe obtinens debet iustificare in ea narrata. *ibidem. num. 3.*

in Gratia e fundans debet iustificare narrata in ea, & non id est iustificandum ab impugnante eam. *ibid.*

Gratia Principis habet in se tacitam conditionem quatenus narrata sint vera, & contenta in illis adimpleantur. *ibidem. num. 4.*

pro Gratia reservationis pensionis sustinenda, ne ex defectu valoris narrati corruat, augmentum parvæ summæ tantum Rota solet admittere. *decis. 414. num. 15. Pironano tom. 2.*
Et quæ dicatur ista modica summa. *decis. 414. num. 15. Pironano tom. 2.*

Gratia resignationis, quando fuit iustificata, ius non dicitur abdicatum à resignante. *decis. 539. num. 12. Coccino tom. 4.*

Gratia prima per secundam tollitur. *decis. 252. num. 8. Pironano tom. 2.*

Gratiæ plures, quando sunt inter se compatibles, tunc omnes stare possunt. *ibid. num. 9.*

Gratiæ forma, si servata non fuerit, ea corruit. *decis. 252. num. 10. Pironano tom. 2.*

Gratia secunda, quando non sit dependens à prima, sed reputentur duæ gratiæ distinctæ. *decis. 297. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Gratia secunda si nihil plus contineat quam prima, & sufficienter in illa fuit derogatum contrariis, non vitiat ex taciturnitate primæ. *decis. 648. num. 13. Coccino tom. 3.*

Quod tamen secus esset, si plus contineret secunda, quam prima. *ibid. num. 14. & 16.*

Gratia secunda si non valeat, non propterea tollitur prima, sed remanet in suo robore. *ibid. num. 15.*

Gratia secunda translationis pensionis annullatur, quando prima à qua dependet, non est valida. *decis. 401. num. 141 Pironano tom. 2.*

Gratia obreptitia, vel subreptitia nulla est, & per consequens inefficax. *decis. 20. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Gratiæ subreptitiæ non reddit illa taciturnitas quæ non transisset Papam à concessione gratiæ. *decis. 297. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Gratia dicitur subreptitia, quando narrata non sunt vera, & induxerint Papam ad concedendam gratiam. *decis. 319. num. 3. Coccino tom. 2.*

Gratia, ut reddatur subreptitia ob non factam mentionem litis quid requiratur. *decis. 91. num. 10. Pironano tom. 2.*

Gratiæ totam subreptio quolibet vitiat, & præsertim in gratiosis. *decis. 68. num. 4. & 5. Remboldo tom. 2.*

Gratia ut corruat sufficit taciturnitas talis, quæ si fuisset expressa, Princeps aut non concessisset gratiam, vel saltem difficiliter concessisset. *ibid. num. 6.*

Gratia concessa ad supplicationem partis, non valet, nisi veris existentibus narratis. *decis. 20. num. 19. & 20. Remboldo tom. 2.*

Gratiam ad supplicationem partis non suffragatur, nisi sit iustificata. *decis. 630. num. 67. Remboldo tom. 3.*

Gratiæ supplicatio signata per Papam, habet in se tacitam conditionem, quatenus pars in eadem voluntate usque ad consensum præstandum ante expeditionem literarum permanserit. *decis. 382. num. 4. Coccino tom. 2.*

Gratia translationis pensionis non est subreptitia, non expresso, quod aderat alia pensio super eodem beneficio. *decis. 401. num. 5. Pironano tom. 2.*

Gratia transferendi pensiones quando petitur circumscripto onere Ecclesiæ, supplicanti non est imposita necessitas narrandi extrinseca. *decis. 562. num. 2. Pironano tom. 3.*

ad Gratiæ validitatem, requiritur ut ex relationibus Papæ potuerit intelligere præiudicium tertij. *decis. 432. num. 11. Pironano tom. 2.*

Gratia est inualida, dum Papæ non fuit narratum id, quod si sciisset, vel eam non concessisset, vel difficiliter. *decis. 432. num. 1. Pironano tom. 2.*

Gratia non vitiat, quando fuit tacitum, quod inualidum erat. *ibid. num. 2.*

Gratiæ fundamentum potissimum attendi debet. *decis. 727. num. 8. Merlino tom. 3.*

Gratia ob non factam mentionem litis, tanquam subreptitia, non attenditur. *decis. 91. num. 9. Pironano tom. 2.*

Gratia facta cum clausula sine præiudicio tamen alicuius, non reddit gratiam condicionalem, puram, resolvablem tamen in ea parte, quatenus concernit præiudicium alterius. *decis. 260. num. 13. Pironano tom. 2.*

ad Gratiæ nullitatis effectum sufficit taciturnitas, quando ea talis est, quæ si esset narrata Principi aut gratiam non concessisset, aut saltem difficiliter. *decis. 20. numer. 5. Remboldo tom. 2.*

Gratia, ut aliquem iuuet, opus est, ut ea iustificetur. *decis. 482. num. 17. Coccino tom. 2.*

Gratia magni alicuius Principis, tanquam proveniens à divina eius indulgentia, quam latissime debet interpretari. *decis. 743. num. 5. Carillo tom. 3.*

in Gratiæ substantialibus ea, quæ sunt appposita attenduntur:

non autem ea, quæ habentur in executivis. *decis. 727. num. 14. Merlino tom. 2.*

ad Gratiæ iustificationem sufficit probare ea, de quibus in literis habetur. *decis. 642. num. 12. Pironano tom. 3.*

Gratia, quando dicatur continere restitutionem plenariam, sufficit. *decis. 714. num. 15. Manzardo tom. 3.*

Gratiæ plures expediri an possint super eadem supplicatione, quæ conclusio recepta est in Rota. *decis. 362. num. 5. 10. & 13. Coccino tom. 2.*

Gratia, & privilegia concessa ad favorem unius tantum, tunc evanescunt per eius renunciationem, quod secus esset, si adesset favor quoque alterius. *decis. 336. num. 24. Remboldo tom. 2.*

Gratiæ data solum requiritur, ut probeatur tempus gratiæ, Bulla vero, vix ipsa gratia probeatur, & sic servat Rota. *decis. 426. num. 12. Coccino tom. 2.*

Gratiæ, quando dicatur continere derogationem ad Concilia generalia. *decis. 648. num. 9. Coccino tom. 3.*

Gratia, quando corruit, consequenter etiam corruunt omnes clausule in ea appositæ, tamquam accessoriæ. *decis. 161. num. 1. Sacro to. 2.*

Gratia iustificari debet de tempore datæ. *decis. 225. num. 4. Remboldo tom. 2.*

ex Gratia ea, quæ sunt, non debent trahi in exemplum. *decis. 574. num. 19. Coccino tom. 3.*

Gratia ne corruat ex defectu valoris narrati stante dictione, in circa, operatur ut possit dari augmentum in sexta parte. *decis. 414. num. 11. Pironano tom. 2.*

Sed id procedit, quando agitur ad sustinendam gratiam in provisione beneficii, quæ est utilis Ecclesiæ, sed secus est dicendum, quando sumus in materia reservationis pensionis. *ibid. num. 12.*

Gratia, si non iustificetur, indigna est nomine gratiæ. *decis. 482. num. 18. Coccino tom. 2.*

Gratia emanata motu proprio non eget iustificatione. *decis. 97. num. 5. & 7. Manzardo tom. 2.*

Gratiam totam, quando quis teneatur iustificare. *decis. 97. num. 6. Manzardo tom. 2.*

Gratiam suam quilibet debet iustificare & hoc maxime quando tractatur de crimine, & materia est obiectiva. *decis. 195. num. 4. & 5. Vbaldo tom. 2.*

Gratia non vitatur propter modicum præiudicium. *decis. 314. num. 32. Carillo tom. 2.*

ex Gratia speciali Habrei habent ut habitare possint in statu Ecclesiastico. *decis. 194. num. 15. Sacro tom. 2.*

Gratia perinde valere, quid operetur. *decis. 246. num. 15. & 16. Coccino tom. 2.*

de Gratiæ canonizatione, quando non agitur, sufficit sola supplicatio, etiam literis non exhibitis. *decis. 292. num. 13. Remboldo tom. 2.*

Gratias contrarias qui vult expedire sub eadem supplicatione, est repellendus. *decis. 302. num. 8. Coccino tom. 2.*

Gratiam obtinens cum clausula, nunc prout ex tunc, censetur usque ab initio eifecta. *decis. 473. num. 11. Manzardo tom. 2.*

ex Gratia ea, quæ sunt, non sunt trahenda in exemplum. *decis. 312. num. 31. Coccino tom. 2.*

Gratia non debet coartari, quando eius dispositio declaratur ex amplissima generalitate verborum in eius dispositiva positorum. *decis. 743. num. 7 & 8. Carillo tom. 3.*

Gratia si collata sit post obitum alicuius, ante eventum conditionis, quis ea vi nequit. *decis. 614. num. 59. Coccino tom. 3.*

Gratia annullatur, si non fuerit narratum id, quod si Princeps sciisset, vel gratiam non concessisset, vel saltem difficiliter. *decis. 161. num. 15. Sacro tom. 2.*

in Gratia non est facienda mentio de re omnino diversa. *decis. 648. num. 22. Coccino tom. 3.*

Gratiæ forma, si non servetur, irrita redditur ipsa gratia. *decis. 277. num. 15. Dimozetto to. 2.*

in Gratia quando est appositæ clausula accedente consensu tunc ab expeditoribus non expediuntur literæ, nisi accedat talis consensus. *decis. 124. num. 4. Remboldo to. 2.*

Gratijs diversis quis vi potest, si ei fuerint concessæ. *decis. 303. num. 12. Coccino tom. 2.*

in Gratijs, quolibet falsa expressio cum præsumatur dolosa, vitiat gratiam illico. *decis. 536. num. 16. Pironano tom. 3.*

Quæ conclusio recipit interpretationem, ut non habeat locum, quando expressio non est dolosa, nec præiudicialis alicui, nec Princeps moveri non poterat ex ea ad denegandam gratiam. *ibid. num. 17. & 18.*

Gratis ea, quæ dicuntur, non iuvant. *decis. 635. num. 8. Coccino tom. 3.*

G R A T I F I C A T I O :

Gratificationi, quando dicatur factus locus. *decif. 107. num. 47. Coccino tom. 2.*
 per Gratificationem non est æquum, ut ius alicui competens ei tollatur. *decif. 107. num. 49. Coccino tom. 2.*
 Gratum, si quis dicat velle se alicuius ostendere, non præsumitur rem satis leuem voluisse eidonare. *decif. 916. numero. 8. Vbaldo tom. 3.*

Grauenen non cadit in legitima. *decif. 178. numer. 16. Vbaldo tom. 2.*

G R A V A T V S.

Grauat pure restituere non potest detrachere, nisi vnam quartam. *decif. 111. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Grauat restituere bona, non potest de eis in præiudicium vocatorum disponere. *decif. 331. numero 1. & 8. Remboldo tom. 2.*

Grauat restituere illis de familia posset vnum ex familia eligere, & alios excludere. *decif. 941. numero 9. Merlino tom. 3.*

Grauari non potest, qui non est honoratus. *decif. 331. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Gremio alicuius Ecclesiæ si quis sit, semper anteposendus est alijs in consecutione beneficiorum alicuius Ecclesiæ. *decif. 337. num. 2. Merlino tom. 2.*

G R O S S A.

Grossa est publicum instrumentum per extensum. *decif. 91. numer. 12. Piroano tom. 2.*

Grossa non debetur Canonicis, si sint absentes. *decif. 1. n. 11. Sacrato tom. 2.*

Grossa, & distributiones quodidianas quæ sit differentia. *decif. 1. num. 12. Sacrato tom. 2.*

Guardianus cum duobus fratribus non possunt præiudicare Conuentui, & multo minus Religioni. *decif. 267. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

H A B I T A T I O.

Habitatio, quam facit creditor ex pacto in domo pignoratæ, non dicitur excedere legitimum modum vsurarum, sed hoc procedit de iure ciuili, at non de iure Canonico. *decif. 453. num. 17. Coccino tom. 2.*

Habitationis legatum euanescit, si legatarius efficiatur hæres defuncti. *decif. 324. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Habitationis legatum, quando testator alicui reliquit, tunc illa est præstanda in domo testatoris, non in aliena. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 87. tom. 3.*

Et si testator domum non habet, legatum est nullum. *ibidem num. 87.*

Habitare cum aliquo testator in dubio non censetur quem voluisse cogere, cum id esset species seruitutis. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 83. tom. 3.*

H A B I T V S.

Habitus monachum non facit. *decif. 195. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

Habitus gestatio, & permanio in Religione per multum tempus, & similia, quando non arguant animum profitendi. *decif. 623. num. 5. Piroano tom. 3.*

ex Habitus gestione professio tacita, quæ resultat, cessat si antea protestationibus in contrarium, & ex discessu profitentis. *decif. 195. num. 18. Vbaldo tom. 2.*

H A E B R E I.

Hebræi in Vrbe nullibi reperitur prohibitum, facere indumenta ex noua materia. *dec. 194. num. 2. Sacrato tom. 2.*

Hebræi secundum Bullam Pauli IV. in Vrbe contenti esse debent exercere solam artem stracciaræ, seu cenciariæ, vt vulgo dicitur. *ibid. num. 3.*

Hebræi secundum Bullam Pauli IV. nequeunt in Vrbe exercere aliquam mercaturam frumenti, vel hordei, aut aliarum rerum vsui humano necessariorum. *ibidem.*

ex Hebræis, illi qui Medici sunt, etiam vocati, & rogati ad curam Christianorum accedere, nec illis interesse nequeunt. *ibidem.*

Hebræi habent ex gratia speciali, vt habitare possint in statu Ecclesiastico. *decif. 194. num. 15. Sacrato tom. 2.*

Hebræi scænegantes habent facultatem à Leone X. eligendi vnum Notarium super omnium actuum receptione. *decif. 455. num. 3. Piroano tom. 2.*

Hebræorum numerus, qui commoratur in Vrbe, cum non possint possidere stabilia, impossibile est, vt se ipsos, & eorum

Par. IV. Recent. Tom. III.

familias cum sola arte stracciaræ valeant sustentare. *decif. 194. num. 6. Sacrato tom. 2.*

H A E R E D I T A S.

Hæreditatis acquisitio, dupliciter datur, irrevocabiliter, & revocabiliter. *decif. 128. num. 25. Piroano tom. 2.*

ad Hæreditatem acquirendam sufficit quæcumque animi declaratio. *decif. 637. num. 4. Piroano tom. 3.*

Hæreditatis aditio tunc non est necessaria, quando alimenta sunt relicta aliquibus, non simpliciter vt heredibus, sed in specie vt filiis. *decif. 505. num. 6. Piroano tom. 3.*

Hæreditatis aditio ex quibus actibus probetur. *decif. 420. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Hæreditatis aditio cum beneficio legis & inuentarij non tollit confusionem, quatenus bona supersint. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 71. tom. 3.*

de Hæreditatis aditione debet constare, cum in dubio non præsumatur. *decif. 525. num. 2. Merlino tom. 3.*

Hæreditatis aditio facta intuitu diuersorum testamentorum valet, quando hæres certus est, quod ex vno potest esse hæres. *decif. 674. num. 1. Piroano tom. 3.*

Hæreditatis aditio, dicitur tantum facultas, quoad ipsum actum aditionis. *decif. 341. num. 3. Coccino tom. 2.*

Hæditatem adeundo hæres confundit actiones, quas habebat contra defunctum. *decif. 56. num. 23. Sacrato tom. 2.*

Hæreditatem postquam quis adiit, non admittitur repudiatio, nisi sit ad eius præiudicium, non autem alterius. *decif. 115. num. 17. Piroano tom. 2.*

Hæreditatis aditio an cesset per actum, qui citra nomen hæreditatis fieri nequit, stante protestatione in contrarium. *decif. 115. num. 19. Piroano tom. 2.*

in Hæreditatis aditione exceptio de iure tertij admittitur. *dec. 385. num. 14. Coccino tom. 2.*

post hæreditatem aditam hæres tenetur ad fructus perceptos. *decif. 201. num. 31. Piroano tom. 2.*

Hæreditas amplius non dicitur, quando est adita. *decif. 201. num. 20. Piroano tom. 2.*

Hæditatem adit hæres conditionalis purificata conditione. *decif. 209. num. 1. Dinozzetto tom. 2.*

Hæreditatis aditionem cum lex permittat, istud est ius, non autem simpliciter facultas. *decif. 341. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Hæreditatem cum beneficio legis & inuentarij si hæres adeat, periode est, ac si non esset hæres, si tractetur ultra vires hæreditarias. *decif. 155. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Hæreditatis administratori non est danda immissio, vbi hæres fururus est institutus. *decif. 243. numer. 1. Verosio tom. 2.*

Hæreditas non augetur à fructibus in præiudicium veri hæredis. *decif. 201. num. 13. Piroano tom. 2.*

Hæreditas non augetur à fructibus, sed actio petitionis hæreditatis. *decif. 201. numer. 15. Piroano tom. 2.*

Hæreditas augetur à fructibus etiam post hæreditatem contingentibus. *decif. 201. num. 12. Piroano tom. 2.*

Hæreditas non dicitur delata, nec successionis habetur ratio, nisi post mortem. *decif. 394. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Hæreditatem sibi delatam an Episcopus regularis possit repudiare. *decif. 115. num. 12. Piroano tom. 2.*

Hæreditas ad hoc, vt dicatur diminuta ex detractionibus, debet considerari id, quod solum remanet heredi. *decif. 364. num. 22. Remboldo tom. 2.*

Hæreditas tanto minoris valet, quanto magis ex ea extrahitur. *ibid. num. 23.*

Hæreditas an remaneat valde diminuta ex detractionibus, id pendet à calculo. *decif. 364. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Hæreditas ex detractionibus, sine dubio valde remanet diminuta, cum diminutio excedat medietatem. *ibid. num. 5. 12. & 13.*

Hæreditas an valde diminuta remaneat ex detractionibus faciendis, id secundum subiectam materiam est considerandum. *ibid. num. 6. 17. & 31.*

Hæreditas dicitur valde diminuta per detractiones, si diminutio sit in summa considerabili. *ibid. num. 7.*

Hæreditatis fructus, si diminuti reperiantur omnes pro sua rata damnum pati debent. *decif. 46. num. 1. Verosio seu. tom. 2.*

Hæreditas iacens non datur in suo hærede. *decif. 128. num. 20. Piroano tom. 2.*

Hæreditas, quando est iacens, datur administratori testamentario de iure prætorio bonorum possessio, vt interim ille bona tueatur, exigat, & creditoribus satisfaciatur. *decif. 216. num. 10. Verosio tom. 2.*

Hæreditatis lucrum non debetur hæredi quousque creditoribus non fuerit satisfactum. *decis. 201. num. 10. Pironano tom. 2.*

Hæreditas an sit opulenta, nec ne, debet prius detrahi æs alienum. *decis. 409. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Hæreditatis status satis dicitur firmari ex inuentario, de bonis ac iuribus hæreditarijs confecto. *decis. 409. n. 2. Manz. tom. 2.*

Hæreditas an sit opulenta nec ne, ex inuentario optime docetur. *decis. 591. num. 1. Manzanedo tom. 3.*

Hæreditas, quod sit opulenta ex quibus probetur. *decis. 639. num. 4. Manzanedo tom. 3.*

Hæreditas non dicitur admodum opulenta ad fauorem hæredis, licet ad sint multa bona, si omnia fideicommissio subiecta sint. *decis. 630. num. 5. Manzanedo tom. 3.*

Hæreditatis petitione agens si opponatur, & priuatum esse hæreditatis, debet interim silere causa petitionis hæreditarijs. *decis. 674. num. 5. Pironano tom. 3.*

in **Hæreditatis** petitione, cui similis est fideicommissaria hæreditatis petitio, agitur, vt actor declaratur hæres vniuersalis. *decis. 178. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Hæreditatis petitio, vt dicatur iudicium vniuersale, vis stat in conclusionis libelli, in qua quis petit & pronunciari hæredem in totum vel in partem. *decis. 178. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Hæreditatis repudiatio, si fiat in præiudicium creditoris, & non in utilitatem debitoris, non valet, & potest reuocari. *decis. 341. num. 17. Coccino tom. 2.*

Hæreditatem repudiare, & tantum legitimam acceptare non potest ille, cui debita est legitima. *decis. 268. n. 1. Coccino tom. 2.*

in **Hæreditatis** repudiatione non habet locum edictum, quæ sunt in fraudem creditorum. *decis. 341. n. 22. Coccino tom. 2.*

contra **Hæreditatem** quam debitor repudiavit mandatum, non potest exequi. *decis. 268. num. 2. Coccino tom. 2.*

Hæreditatem totam, quis non poterit restituere, nisi eam habuerit in totum. *decis. 209. numer. 22. Dunozeo tom. 2.*

Hæreditas, quando non est soluendo, an Legatarius quantitatis concurret cum legatario speciei ad effectum diminutionis. *decis. 493. num. 19. Coccino tom. 2.*

Hæreditatis status non potest firmari nisi exhibitis scripturis hæreditarijs. *decis. 112. num. 3. Dunozeo tom. 2.*

Hæreditatis valor an diminuat a bonis emphyteuticis. *decis. 591. num. 4. Manzanedo tom. 3.*

Hæreditatis valorem augent bona mobilia. *decis. 364. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

Hæreditatis valorem nequaquam augent bona mobilia, si non probetur ea deuenisse ad manus hæredis. *ibid. num. 11.*

de **Hæreditate** viuentis si fiat pactum, cum illud sit contra bonos mores non validatur iuramento. *decis. 40. numer. 6. Sacratio tom. 2.*

super **Hæreditate** viuentis si fiant pacta sine eius consensu non tenent. *decis. 40. num. 1. & 2. Sacratio tom. 2.*

Hæreditatis usufructuarius si cogere ex ipso usufructu soluere æs alienum testatoris aliquando redderet innane tale legatum, & quare. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 52. tom. 3.*

Hæreditatis usufructuarius si teneretur soluere æs alienum defuncti, & debitum esset in magna summa, cogere debitor aliquando per plures annos expectare solutionem, & quare. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 47. tom. 3.*

Hæreditas nedum verbo, sed & facto adiri potest. *decis. 115. n. 2. Pironano tom. 2.*

Hæreditas, vel bonorum possessio antequam adeatur, vel agnoscatur, non est in bonis hæredis, nec in dominio eius, nec actualiter ei acquisita. *dec. 341. num. 6. Coccino tom. 2.*

Hæreditas, quousque alicui obuenit ob aliquod eius meritum, tunc non potest dici institutionem esse captatoriam. *decis. 292. num. 8. Dunozeo tom. 2.*

Hæreditas fratris ab intestato deiuncti spectat ad sorores pro virili. *decis. 525. numer. 1. Merlinio tom. 3.*

in **Hæreditate** tota quando dicatur facta substitutio inter vocatos. *decis. 209. num. 14. Dunozeo tom. 2.*

Hæreditas, hoc verbum, de sui natura comprehendit, & amplectitur species omnium, & quorumcumque bonorum, vnde cumque prouenientium, quæ apud defunctum reperiuntur. *decis. 664. num. 9. & 10. Manzanedo tom. 3.*

Hæreditas defunctorum vt plurimum, & frequenter, non ex vna dumtaxat bonorum constant specie, sed ex diuersis, & à diuerso auctore prouenientibus. *ibid. num. 11.*

Hæreditas consistit in iure abstracto ab omni corpore. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 2. tom. 3.*

in **Hæreditate** testatoris non comprehenduntur bona fideicommissaria. *decis. 189. num. 6. Pironano tom. 2.*

Hæreditatis verbum simpliciter prolatum licet non importet totam hæreditatem, fallit tamen si constet de contraria men-

te testatoris. *decis. 209. num. 15. & 16. Dunozeo tom. 2.*

Hæreditarium dicitur feudum, quando fuit concessum pro se, hæredibus, & descendentibus, vel mixtum. *decis. 516. num. 4. Remboldo tom. 3.*

Hæreditarij non dicuntur fructus percepti ex re hæreditaria. *decis. 201. n. m. 7. Pironano tom. 2.*

Hæreditaria an desinat esse domus, si census super ea impositus detur alicui insolutum. *decis. 410. nu. 13. Manzanedo tom. 2.*

H. A. E. R. E. S.

Hæredis appellatione, quando agitur de grauamine sublinendo, non venit simpliciter hæres scriptus, sed is, qui hæreditatem adiuit. *decis. 505. num. 5. Pironano tom. 3.*

Hæredum appellatione veniunt etiam extranei, quando sumus in materia transitoria ad omnes. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 19. tom. 3.*

Hæredum appellatione in feudalibus comprehenduntur omnes descendentes. *decis. 291. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Hæredum quorumcumque appellatione veniunt etiam extranei, & hoc est iudici arbitrium. *decis. 203. num. 25. Sacratio tom. 2.*

Hæredum appellatione in feudalibus, vt veniant etiam extranei, opus est vt inuestitura loquatur de quibuscunque hæredibus. *decis. 291. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Hæres conditionalis adit hæreditatem purificata conditione. *decis. 209. numer. 1. Dunozeo tom. 2.*

Hæres creditoribus hæreditarijs in tantum tenetur, in quantum res substantiæ ad eum deuolutæ valeant. *decis. 201. n. 25. Pironano tom. 2.*

Hæres, donec creditores non sunt satisfacti, non potest dici hæres. *decis. 201. num. 17. Pironano tom. 2.*

Hæres tenetur reddere bonam rationem creditoribus de omni & toto, quod ad ipsum peruenit de hæreditate. *decis. 201. num. 18. Pironano tom. 2.*

Hæreditatis curatoribus competunt omnia remedia, quæ competunt hæredibus. *decis. 618. num. 4. Coccino tom. 3.*

Hæres, si prætendat, quod creditum defuncti ad eum spectet, debet iustificare, quod adiuit hæreditatem. *decis. 29. num. 6. Dunozeo tom. 2.*

Hæres præsumitur sibi satisfecisse de suo credito, quod habebat cum defuncto, limita id, si numquam fuerit hæres. *decis. 207. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Hæres exigendo pensiones domus hæreditariæ dicitur adiuisse hæreditatem. *decis. 420. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

ad **Hæredem** spectat excurio voluntatis testatoris, cui propterea non est deneganda ad hunc effectum immisio. *decis. 637. numer. 19. Pironano tom. 3.*

ab **Hærede** legatarius debet accipere legatum. *decis. 637. nu. 20. Pironano tom. 3.*

Hæres fiduciarius, vt dicatur institutus, requiruntur verba, & causa. *decis. 351. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Hæres, vt dicatur fiduciariè institutus, requiruntur verba, & causa. *decis. 351. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Hæres acceptando hæreditatem simpliciter sibi præiudicat, & acceptare dicitur quicquid testator disposuit de suis proprijs bonis. *decis. 331. num. 12. Remboldo tom. 2.*

Hæreditatem adeundi potentia appellatur ius, & non facultas. *decis. 341. num. 1. Coccino tom. 2.*

Hæres adeundo hæreditatem sine confectioe inuentarij sibi præiudicat. *decis. 493. num. 15. Coccino tom. 2.*

Hæres, quando adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, tunc pro debitis hæreditarijs non potest relaxari mandatum etiam contra bona hæredis. *decis. 522. nu. 4. Manzanedo tom. 3.*

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non facit fructus suos in præiudicium creditorum hæreditariorum. *decis. 526. nu. 8. Coccino tom. 3.*

Quæ tamen conclusio procedit, quando quis est simpliciter hæres, non autem quando quis simul est creditor. *ibid. num. 9.*

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij si sit creditor hæreditarius, potest tanquam tertius accipere insolutum bonæ hæreditaria. *decis. 513. numer. 12. Remboldo tom. 3.*

Eaq. possidendo hypothecam anteriorum creditorum præiudicare. *ibi dem num. 13.*

Hæres si adiuerit hæreditatē cum beneficio legis, & inuentarij, non confundit actiones. *decis. 145. num. 7. Sacratio tom. 2.*

Hæres cum beneficio legis & inuentarij non prohibetur actiones suas intentare contra iura hæreditaria tanquam tertius creditor. *decis. 187. num. 13. Manzanedo tom. 2.*

Hæres, si adeat hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, perinde est, ac si non esset hæres, si tractetur ultra vires hæreditarias. *decis. 155. num. 1. Sacratio tom. 2.*

- Hæres cum beneficio legis, & inuentarij tenetur librum rationum conficere. *decif. 201. num. 28. Pironano tom. 2.*
- Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non confundit creditum suum cum defuncto, & ideo ipse sibi soluere potest. *decif. 46. num. 6. Verosp. sen. tom. 2.*
- Hæres grauatus possidens aliqua bona, quando sine dubio dicantur hæreditaria. *decif. 417. numer. 6. Coccino tom. 2.*
- Hæres grauatus, quando uiuit, facit fructus suos, nec illos vocatis ad fideicommissum restituere tenetur. *decif. 209. num. 25. Dunozerro tom. 2.*
- Hæredis grauati facultate esse non debet destruere fideicommissum. *decif. 557. num. 10. Pironano tom. 3.*
- Hæres grauatus tenetur reddere rationem de creditis hæreditarijs. *ibid. num. 11.*
- Hæres grauatus restituere hæreditatem, antequam veniat casus restitutionis, interim dicitur dominus rei vincularæ. *decif. 557. num. 5. Pironano tom. 3.*
- Hæredi grauato possunt solui debita hæreditaria, ipseque cogere valet debitores ad soluendum. *ibidem num. 6.*
- Hæredi grauato fuisse factam solutionem debiti, id non probatur per illius confessionem, sed debet constare de reali solutione. *ibid. num. 7.*
- Hæredi debet dari immissio in illis bonis, quæ prostantur possessa à testatore usque ad eius obitum. *decif. 537. num. 13. Pironano tom. 3.*
- Hæredi ut concedatur immissio vigore l. fin. C. de edict. D. Adri. sufficit, ut doceat de possessione defuncti. *decif. 158. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Hæredi non potest denegari immissio, si ostendat testamentum non abolicum, & non cancellatum. *decif. 524. num. 1. Pironano tom. 3.*
- Et sufficit illud ostendere, in quo est hæres scriptus. *ibidem num. 2.*
- Hæredi potest impediri immissio per exceptionem proprietatis incontinenti probatæ. *decif. 587. numer. 4. Pironano tom. 3.*
- Hæredis institutio est caput, & fundamentum testamenti. *decif. 263. num. 4. Coccino tom. 2.*
- Hæredes duo, dum à testatore fuerint instituti, tunc si vnus ex eis sit creditor testatoris, non poterit experiri contra cohæredem, nisi pro rata ipsum tangente, & quare. *Rub. in annot. ad dec. 636. num. 70. tom. 3.*
- Hæres si sit institutus in usufructu, quando censeatur tantum legatarius, etiam non dato alio cohærede in proprietate. *decif. 159. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Hæres institutus in primo testamento ex quibus satis appareat habuisse notitiam de secundo. *decif. 637. numer. 8. Pironano tom. 3.*
- Hæredis institutio, quando fuit facta cum clausula, pleno iure, non solum censeatur facta in proprietate, sed etiam in usufructu. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 10. tom. 3.*
- Hæres, quando est institutus in bonis omnibus pleno iure, & alteri fuerit relictus usufructus dictorum bonorum, tunc hæres concurret cum legatario in usufructu. *Rub. in annot. ad decif. 636. numer. 6. tom. 3.*
- Et ista fuit originalis, mirabilis, & aurea doctrina Alexandri in consilio 56. num. 1. lib. 3. qui à pluribus DD. sequitur. *ibid. num. 7.*
- Hæres solus, quando est institutus, dicitur perpetuo institutus, quo ad iura directa. *decif. 589. numer. 1. Manzanedo tom. 3.*
- Hæres, quando fuit institutus ad vitam tantum, dato ei substituto, si iste præmoriatur hæredi, tunc iste hæres efficitur absolutus Dominus, & potest de dicta hæreditate ad libitum disponere. *ibid. num. 2. & 3.*
- Hæredis institutio quando est certa, & indubitata, tunc sublata est omnis amaritudo. *decif. 581. num. 42. Vbaldo tom. 3.*
- Hæredis institutio habet vim nominationis ad emphyteusim. *decif. 350. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Hæredis institutio, & legata sine dubio veniunt sub concessione amplissima alienandi. *decif. 429. numer. 1. Pironano tom. 2.*
- Hæredis institutio citatio sufficit, vt præiudicetur substitutis, & legatarijs. *decif. 533. numer. 34. Vbaldo tom. 3.*
- Hæredes, qui inuicem se instituerunt, consequens est, voluisse sic se inuicem instituere, vt cuilibet ipsorum remaneret libera reuocandi facultas. *decif. 279. num. 6. Dunozerro tom. 2.*
- Hæredes, qui inuicem se instituerunt, non debent coarctari, vt si aliter reuocet dispositionem, non possit alius, vel propriam reuocare, vel cum illa decedere. *decif. 279. numer. 4. Dunozerro tom. 2.*
- Hæredes, qui inuicem se instituerunt, tunc ab vno reuocato testamento, censetur, & aliud reuocatum, si probetur, & sique ista vicissitudine non fuisse eos sic disposituros. *dec. 279. n. 12. Dunozerro tom. 2.*
- Hæredes, si duo inuicem se instituerint, & vnus moriatur prius reuocato testamento, tunc si superstes propriam voluntatem noluerit mutare, signum est euidens, voluisse cum ei decedere. *ibid. num. 13.*
- Hæres, quando vult conficere inuentarium, opus est, vt citet legatarios ad videndum illud confici. *dec. 176. n. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Hæres non præsumitur voluisse describere bona communia in inuentario bonorum hæreditarij. *dec. 59. n. 9. Manzanedo tom. 3.*
- Hæres non conficiens inuentarium in foro conscientie non tenetur ultra vires hæreditarias. *dec. 493. n. 28. Coccino tom. 2.*
- ab Hærede inuentarium confectum probat contra eundem. *decif. 213. numer. 11. Coccino tom. 2.*
- Hæres soluere tenetur legata relicta in testamento infra annum computandum à die, quo requisitus fuerit per legatarium, & qualiter d. requisitio sit facienda. *decif. 359. n. 10. Manzanedo tom. 2.*
- Hæres, si constituitur in mora soluendi legatum, ad effectum, vt incurrat in penam priuationis, quid requiratur. *ibidem num. 12.*
- Hæres volens, etiam inuito legatario, poterit ei alimenta extra domum præstare. *Rub. in Annot. decif. 636. num. 127. tom. 3.*
- Hæredes tenentur ad legata præstanda pro virili. *decif. 398. num. 47. Coccino tom. 2.*
- Hæredes, quando plures fuerint instituti, non potest vnus tantum condemnari in solidum ad præstanda legata, licet alij cohæredes non adsint, nisi probetur, quod ille fuit hæres vniuersalis. *ibid. num. 48.*
- Hæres ex remedio l. fin. C. de edict. D. Adri. tollend. debet imitti in possessionem bonorum, quæ testator tempore mortis possidebat. *decif. 156. num. 2. Pironano tom. 3.*
- Hæres immittenda est in possessionem bonorum defuncti, vel remedio quorum bonorum, vel officio Iudicis. *decif. 405. num. 10. Merlino tom. 2.*
- in Hæredem licet vigore statuti continuetur possessio defuncti, tamen si alius eam capiat ante aditam hæreditatem, an hæredi competat interdictum retinendæ. *decif. 469. num. 14. Coccino tom. 2.*
- Hæres proprietarius, & non usufructuarius, vt potest, quia in illum transeunt omnia iura actiue, & passiue defuncti, & ideo ipse est conueniendus à legatarijs, & creditoribus defuncti pro solutione. *Rub. in Annot. decif. 636. num. 43. tom. 3.*
- Et est communis, vera, & sana doctrina, & contraria Bart. falsa. *ibidem num. 44.*
- Hæres institutus in proprietate, & non in usufructu est conueniendus pro ære alieno defuncti, vt ex ipsis rebus hæreditarijs satisfaciatur creditoribus. *ibid. num. 45.*
- Hæredes, quando sunt substituti in dispositione facta ad piam causam, censeantur solum substituti in executione, non autem in proprietate. *decif. 314. num. 33. & 34. Coccino tom. 2.*
- Hæredi scripto in testamento non abolito, non cancellato, vel aliter vitato, non potest impediri immissio. *decif. 637. num. 1. Pironano tom. 3.*
- Hæredi scripto impeditur immissio vigore testamenti, si adfit in eo præteritio filiorum, & id incontinenti sit probatum. *decif. 370. num. 3. & 19. Remboldo tom. 2.*
- Hæredi scripto immissio vt impediatur, requiruntur probationes plenæ & concludentes. *decif. 623. numer. 1. Pironano tom. 3.*
- Hæredes, & successores non possunt iuuari præscriptione suorum antecessorum, quando fuerint in mala fide, quamuis essent ipsi in bona fide. *decif. 372. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Amplia etiam si velint inchoare præscriptionem ex persona propria. *ibid. num. 4.*
- Et hoc non solum in hærede immediato, sed etiam mediato, & hærede hæredis. *ibid. num. 5.*
- Hæres certe est is, qui possidet, seu agit ad rem hæreditariam. *ibid. num. 6.*
- Hæres suus an sit ipso iure hæres absque immisione. *decif. 128. num. 15. Pironano tom. 2.*
- Hæres suus non est opus, vt adat hæreditatem, cum in eum detur continuatio. *decif. 673. num. 9. Coccino tom. 3.*
- Hæredis vices quando sustineant executores testamentarij. *decif. 618. num. 6. Coccino tom. 3.*
- Hæredis locofus non sint tutores testamentarij, ac exequi debent aliquod pium opus, tunc debetur eis immissio ex officio Iudicis. *ibid. num. 7.*

Hæres vniuersalis, licet non sit nominatus à testatore, an possit pretendere emphyteusim, quando quis obtinuit illam prole, filijs, nepotibus, & vno successore. *decis. 6. numer. 1. Linozetto tom. 2.*

Hæres usufructuarius tenetur ad solutionem legati annui. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 54. tom. 3.*

Hæres in usufructu institutus, censetur etiam institutus in proprietate, quando alius hæres non est nominatus, & si ei sit aliquis substitutus, eidem veniente conditione tenetur hæreditatem restituere. *decis. 159. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Hæres usufructuarius dicitur hæres proprietarius, si alius non sit institutus in proprietate. *decis. 56. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Hæres tenetur ad omnia ad quæ obligatus erat defunctus. *ibid. num. 2.*

Hæres adeundo hæreditatem, confundit actiones, quas habebat contra defunctum. *ibid. num. 3.*

Et si sit grauatus restituere hæreditatem, eueniente casu, censetur sibi retinuisse creditum proprium. *ibid.*

Hæres, quis præsumitur esse, si talis se enunciat. *decis. 470. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Hæredem esse consentire videtur, qui aliquem pro tali habet, & approbat. *decis. 338. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Hæres, vt se defendat à solutione legati vigore inuentarij, quid requiratur. *decis. 590. num. 19. Vbaldo tom. 3.*

Hæres tenetur seruare iuramentum defuncti; si tamen il. ud nō obseruet in pœnas periurij. *decis. 719. num. 6. & 7. Manzanedo tom. 3.*

Hæres agens vti hæres non potest impugnare factum defuncti. *decis. 694. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Hæredi non nocet pactum possessoris alienæ hæreditatis. *decis. 338. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Hæres quando dubitatur quis sit, tunc necesse est ingredi petitorium. *decis. 405. num. 17. Merlino tom. 2.*

Hæres censetur vna & eadem persona cum defuncto. *decis. 590. num. 29. Vbaldo tom. 3.*

Hæres repræsentat personam defuncti actiue, & passiue in iure creato, & formato tempore mortis in persona illius. *ibid. n. 30.*

Hæres tenetur præstare disposita à testatore. *decis. 65. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Hæres, an teneatur reddere rationem fructuum perceptorum tempore intermedio confessionis inuentarij. *decis. 201. num. 4. Pirouano tom. 2.*

Hæres facit fructus suos post aditam hæreditatem, vti de re propria perceptos. *ibid. num. 5.*

Hæredes iudicis, qui dedit tutores, & fideiussores non tenentur nisi de dolo, & lata culpa, quando illi reperiantur minus idonei. *decis. 442. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

in Hæredem continuatur instantia incepta, & potest obtinere manutentionem debitam defuncto si viueret. *decis. 54. num. 12. Remboldo tom. 2.*

Hæres semel potest designare esse hæres per priuationem legalē. *decis. 466. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Hæredes possibile est, quod alienauerint bona hæreditaria, & postea tractu temporis ea recuperauerint. *decis. 254. n. 45. Coccino tom. 2.*

Hæres habet titulum ex testamento, si illud non sit cassum, vel abolutum. *decis. 338. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Hæredes in iure patronatus dicuntur in stirpes succedere. *decis. 47. num. 5. Vespasio tom. 2.*

Hæredes mediati testatoris non possunt allegare ipsius turpitudinem. *decis. 25. numer. 12. Sacrato tom. 2.*

Hæres ostendens testamentum non abolutum, non cancellatum, in possessionem est immittendus. *decis. 587. num. 1. Pirouano tom. 3.*

in Hæredes transit dominium omnium bonorum defuncti. *dec. 590. num. 2. Vbaldo tom. 3.*

Hæredes possunt dare de latione defuncti. *decis. 557. numer. 14. Pirouano tom. 3.*

Hæres tenetur ad fructus perceptos post aditam hæreditatem. *decis. 201. num. 31. Pirouano tom. 2.*

Hæres dicitur agnoscere rem aliquam puta domum tamquam hæreditariam fatendo eius pensiones recipere tamquam hæres. *decis. 410. numer. 19. Manzanedo tom. 2.*

Hæres, si aliquid non descriperit in inuentario, quid ex hoc arguatur. *decis. 410. numer. 9. Manzanedo tom. 2.*

Hæres liberti si renunciat legatum factum ad commodum alienum, nec cedit in commodum suum, & non potest. *decis. 341. numer. 15. Coccino tom. 2.*

Aut repudiat ad commodum suum, & incommodum alienum, & potest, nisi constet de contraria mente testantis. *ibidem num. 16.*

Hæredi donatarij competit actio ad consequendum bona donata defuncto. *decis. 428. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Hæres etiam censetur nominatus, nominato Titio. *decis. 659. numer. 6. Remboldo tom. 3.*

Et hoc est verum, etiam si adsit taxatiua tantum, & etiam quod pactum esset personale. *ibid. num. 7.*

contra Hæredem præsumum non potest relaxari mandatum decretum contra defunctum, nisi sufficienter sit legitimata persona, quod scilicet ipsa sit hæres. *decis. 3. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Hæres dicitur esse in mala fide, si vehementer suspicetur de falsitate testamenti. *decis. 466. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Hæres non dicitur, si quis iuccedat alicui ab intestato, sed ulterius requiritur aditio. *decis. 584. num. 1. Remboldo tom. 3.*

Hæres, si habeat notitiam diuersorum testamentorum, vt acquirit hæreditatem quid sufficiat. *decis. 637. num. 3. Pirouano tom. 3.*

Et vide in hoc doctrinam Angel. inter conf. Anchor. conf. 203. quæ à pluribus sequitur, & à multis etiam reijcitur. *ibidem num. 3. & 5.*

Hæredes non possunt præiudicare fideicommissarijs. *decis. 557. num. 8. Pirouano tom. 3.*

Hæredes mariti sine dubio tenentur ad fructus dotis, postquam mulier mouit iudicium contra eos super restitutione. *decis. 736. num. 2. Pirouano tom. 3.*

Hæres si sit rogatus restituere pure non potest detrahere nisi legitimam. *decis. 111. numer. 4. Remboldo tom. 2.*

ad Hæredem præsumuntur omnia hæreditaria peruenisse. *decis. 56. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Hæres, si non possit habere id, quod testator de re aliena alicui legauerit, quid sit faciendum. *decis. 331. num. 3. & 4. Remboldo tom. 2.*

Hæres adeundo hæreditatem, censetur acceptare onera in testamento existentia. *ibid. num. 5.*

Hæres tenetur reddere rationem administrata rutele per testatorem, nec interim potest petere creditum suum. *decis. 187. numer. 11. Manzanedo tom. 2.*

Hæredi non debetur lucrum hæreditatis, quousque creditoribus non fuerit satisfactum. *decis. 201. num. 10. Pirouano tom. 2.*

Hæres adita hæreditate, facit fructus suos. *decis. 201. num. 13. Pirouano tom. 2.*

Hæres ab intestato non dicitur legitimus contradictor ad impedendam immissionem scripto, cum non habeat titulum, cum constet de testamento. *decis. 618. num. 15. Coccino tom. 3.*

Hæres debet nominari ab hærede ore proprio. *decis. 263. num. 37. Coccino tom. 2.*

ex Hæredis persona non mutatur conditio obligationis defuncti. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 214. tom. 2.*

contra Hæredes eorum, qui rem acceperunt cum onere restituendi, habet quoque locum dispositio, si quis conductio nis, C. locat. *Rub. in Annot. ad decis. 420. numer. 52. tom. 3.*

Hæres non potest designare, quod non sit talis. *decis. 466. n. 3. Vbaldo tom. 2.*

Hæredum quilibet pro sua rata tenetur adimplere disposita per testatorem. *decis. 324. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

H A E R E S I S.

in Hæresim, si quis sit lapsus, & sic eius beneficia vacent, si in continenti respiciat ea recuperat. *decis. 727. num. 11. Merlino tom. 3.*

ob Hæresim, quod quis non sit priuatus beneficijs, ex quo minimè inferatur. *decis. 727. numer. 12. Merlino tom. 3.*

in Hæresim postquam aliquis est lapsus, & tanquam impenitens combustus sui sceleris, & duræ cervicis pœnas dedit, tunc non est disputandum, quid accidisset, si penituisset. *decis. 727. num. 13. Merlino tom. 3.*

H A E R E T I C V S.

Hæretici filius est laica fama, & lenis opinionis. *decis. 74. num. 1. Pirouano tom. 2.*

Hæreticorum filij, quod post reuerſionem patris ad fidem Catholicam, & abiurationem, sint adhuc infames nullo iure cauetur. *ibid. num. 2.*

Hæretici filius, non est iudicandus inhabilis ad obtinendum Canonicatum, stante statuto, quod ad illos non admittantur illi, qui sunt laicae famæ. *ibid. num. 3.*

Sigater reuerſus sit ad fidem Catholicam, & abiurauit. *ibid. num. 3. & 4.*

Hæreticorum mos est deprauare auctoritates, quas allegant, vt suis diabolicis chimeris inferuant. *Rub. in Annot. ad decis. 390. num. 21. tom. 2.*

Hierosolymitana Religio militaris vitæ ad iux tantum insudat. *decis. 365. num. 35. Merlino tom. 2.*

Hippo-

Hippocratis opinio in intestato, ff. de suis, & legit. & in alia hic expressa censetur recepta non ex eo, quod simpliciter hoc dixerit Hippocrates, sed quia cum ratione locutus fuerit. decif. 223. num. 14. Pirouano tom. 2.

Hispāniarum appellatione, quid comprehendatur. decif. 743. num. 3. Carillo tom. 3.

Historijs creditur in antiquis, & maxime quando illæ sunt ab usu receptæ, & approbata. Rub. in Annot. ad decif. 529. nu. 36. to. 3.

Historijs in quibus materijs credatur. decif. 680. n. 14. Vbaldo to. 2.

H O M O.

Hominis boni non est, mulierem cognoscere carnaliter, & vel- le, vt sponsalia remaneant conditionata. decif. 232. num. 13. Sacratio tom. 2.

Quia non secuta cōditione mulier remaneret in dūmno, quod non euenit, quando non est secuta copula. ibid. num. 14.

Hominem reperire integræ, & honestæ vitæ, non ita facile est, & reputari potest tanquam coruus albus. Rub. in annot. ad dec. 617. num. 213. tom. 3.

Hominis mente nullum potest esse certum, & directum te- stimonium, quippe ea soli DEO nota est. Rub. in Annot. ad decif. 632. num. 126. tom. 3.

Homini nō est præstitutum certum tempus pariendi. decif. 223. num. 5. & 22. Pirouano tom. 2.

Homini mortali arduum est vincere numen. Rub. in annot. ad decif. 666. num. 65. tom. 3.

Homini, quid prodest, si vniuersum Mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur. Rub. in Annot. ad decif. 636. num. 20. tom. 3.

Hominis liberi operas quis locare nequit. decif. 296. num. 13. Manzaredo tom. 2.

Hominis prouiso non tollit prouisionem legis. decif. 331. nu. 14. Remboldo tom. 3.

ex Hominebus mille Rex Salomon vnum bonum inuenit, sed ex omnibus mulieribus nec vnam reperit bonam. Rub. in An- not. decif. 431. num. 46. tom. 2.

Homines cum in firmi, & carnales sint, partim sūt cogendi præ- ceptis, & partim premijs iugitandi ad pietatis officia. Rub. in Annot. ad decif. 576. num. 106. tom. 3.

Homines omnes moriuntur cum hærede ab intestato, & eo de- ficiente (quod rarissime accidit) succedit fiscus. decif. 155. num. 13. & 14. Sacratio tom. 2.

Homines magis credunt oculis, quam auribus secundum mo- ralem Senecam. Rub. in annot. ad decif. 431. num. 97. tom. 2.

Homines nihil magis est, quod prouocet ad libidinem, quam pulchritudo. Rub. in annot. decif. 460. num. 169. tom. 3.

Hominum voluntates variæ sunt. Rub. in annot. ad decif. 632. n. m. 124 tom. 3.

H O N E S T A S.

Honestas propter inopiam sæpè periclitatur. Rub. in annot. ad dec. 460. num. 165. tom. 2.

Honestè, quod facere non possumus, non dicitur possibile. Rub. in Annot. ad decif. 635. num. 131. tom. 3.

H O N O R.

Honor, & vita æquiparantur. Rub. in annot. ad decif. 636. nu. 141. tom. 3.

Honor omni vilitati, & comodo est præferendus. ibid. n. 142.

de Honoris amissione, quando agitur, dicitur inducere iustum meum, cum honor diuitijs quibuscumque præferendus sit. Rub. in annot. ad decif. 636. num. 144. tom. 3.

ad Honoris, & prææminentie præiudiciū quis admittitur per admissionem in Canonici decif. 74. num. 6. Pirouano tom. 2.

ab Honoribus & dignitatibus quis excluditur per infamiam. ibidem num. 5.

Hora Canonica, licet decantentur in particularibus Capellis, nihilominus intelliguntur decantare in honorem ipsius Ca- pellæ principalis. decif. 686. n. m. 10. Sacratio tom. 3.

H O S P I T A L E.

Hopitale, quando est annexum, seu vnitum æque principali- ter Ecclesiæ, tunc venit appellatione beneficij, seu Ecclesiæ. decif. 500. num. 10. Vbaldo tom. 2.

Hopitale est locus pius, & religiosus, & de foro Ecclesiastico. decif. 482. num. 25. Coccino tom. 2.

Hopitale S. Andrea, ista deuotant ius Hospitalis esse Ecclesiæ S. Andrea, & sic Ecclesia est caput, membrum vero Hospita- le. decif. 254. num. 9. & 10. Coccino tom. 2.

H Y P O T E C A.

Hypoteca anterior semper est præferenda posteriori. decif. 419. nu. 13. Manzaredo tom. 2.

Hypotecam anteriorem expressam si creditor habeat, præfertur posteriori competenti pro dote. decif. 80. nu. 4. Remboldo tom. 2.

Hypoteca in conditione casuali, ea eueniente retrahitur ad Par. IV. Recent. To. n. III.

diem contractus, etiam in præiudiciū tertij, ad cuius fau- rem medio tempore fuit facta aliqua dispositio. decif. 419. nu. 7. & 13. Manzaredo tom. 2.

Hypoteca semper sequitur rem. decif. 675. num. 26. Coccino to. 3.

Hypoteca conditionalis conditione casuali, vel mixta retro- trahitur ad diem contractus. ibid. num. 28.

Hypoteca dotalis, quantumvis expressa minime præfertur ex- pressæ hypotecæ anteriori. Rub. in Annot. decif. 666. nu. 96. to. 3.

Hypoteca dotalis posterior, quod non sit potior expressæ ante- riori, est opinio communis canonizata etiam ab illis DD. qui contrarium defendunt. ibid. num. 97.

Hypoteca dotalis anterior sine dubio præfertur hypotecæ ex- pressæ posteriori, & si id. in disputationem deduceretur, ridi- culum esset. Rub. in Annot. decif. 666. num. 100. & seqq. tom. 3.

Hypoteca dotalis contrahitur de tempore promissionis, & non traditionis dotis. ibid. num. 3.

Hypoteca dotalis non habet priuilegium anterioritatis contra hypotecam expressam anteriorem, & ista opinio est commu- nis, & magis communis, ac omnino tenenda. ibid. num. 81. & seqq.

Eamq. secuti sunt multi celebres consulentes, & præsertim Bald. Alex. Bellam. Gozad. Paris. Corn. &c. ibid. num. 87.

Et amplexi sunt illam Glossatores, & Doctores magis commu- niter approbati, & in numero ampliori. ibid. nu. 88.

Hypoteca dotalis posterior, quod non præferatur hypotecæ an- teriori expressæ iudicatum fuit in Capella Tholosana, in Re- gno Franciæ, in Consilio Neapolitano, in Camera Imperia- li &c. ibid. num. 90.

Hypoteca expressa anterior, nisi præferretur hypotecæ dotali posteriori, multi creditores contra bonam fidem deciperentur. ibid. num. 91.

Quæ omnia tanta æquitate nituntur, vt meruerint, apud om- nia Tribunalia esse recepta, & si contra eam iudicaretur ma- lum esset. ibid. num. 93. & 94.

Hypoteca dotis præfertur hypotecis anterioribus. Rub. in Annot. ad decif. 666. n. m. 27. tom. 3.

Hypoteca dotis non præfertur creditoribus anterioribus habē- tibus expressam hypotecam, itaut hoc casu ratio temporis sit habenda. ibid. nu. 28.

Et ista est opinio verior & receptior, summaque nititur veritate. ib. Hypotecam expressam anteriorem priuatus habens, præfertur fisco, ipsius Cæsari. Rub. in Annot. ad decif. 666. num. 34. tom. 3.

Hypoteca exercitium, quod fuerit suspensum, & quod fuerit suspensa ipsa hypoteca, ista sunt inter se diuersa. decif. 675. nu. 50. Coccino tom. 3.

Hypoteca non extinguitur per acquisitionem dominiij rei fa- ctam reuocabiliter. decif. 17. numer. 7. Dunozetto tom. 2.

Hypoteca generalis comprehendit etiam bona sua ura. decif. 675. num. 3. Coccino tom. 3.

Hypoteca, etiam generalis anterior præfertur hypoteca spe- ciali. ibid. num. 11.

Hypoteca non cadit super officijs vacabilibus. decif. 116. nu. 12. Vbaldo tom. 2.

Hypoteca cadit super officijs vacabilibus respectu fructuum, & pretij. ibid. num. 13.

Hypoteca potioris ratione creditor præfertur creditori ante- riori. decif. 114. num. 1. Remboldo tom. 2.

Hypoteca, quando conualescit, retinet suum locum primum. decif. 675. numer. 38. Coccino tom. 3.

Hypoteca habet ius offerendi annexū. decif. 657. n. 13. Remb. to. 3.

Hypoteca vt præscribatur inter præsentis requiritur spatium decem annorum. decif. 513. num. 14. Remboldo tom. 3.

Hypoteca censetur prohibita ex prohibitione alienationis etiā late sumpto vocabulo. decif. 205. num. 17. Vbaldo tom. 2.

Hypoteca retrahitur ad diem contractus etiam in præiudi- cium tertij, quando sumus in contractu suspensio conditione casuali. decif. 450. numer. 5. Manzaredo tom. 2.

Hypoteca non retrahitur ad diem contractus in præiudiciū tertij, cui vendita, vel obligata fuit res medio tempore, qua- do conditio est protestatiua. decif. 419. nu. 5. Manzaredo tom. 2.

sine Hypoteca saluianum non competit. decif. 114. numer. 2. Remboldo tom. 2.

Hypoteca, tunc per solutionem extinguitur, quando legitime fuit facta. decif. 497. num. 4. Merlino tom. 2.

Hypoteca ratione tunc datur retentio, quando iudex nulliter proce- dit si possessio fuit amissa culpa rei conuenti ob eius contumaciam. decif. 117. num. 9. Vbaldo tom. 2.

Hypotecata dum fuit res aliena alicui, sub tacita conditione, si erit debitoris, ac deinde ea res fuerit quoque hypotecata secundo creditori, cum expressione, quod iam primo, credi- tori erat obligata. decif. 450. num. 11. Manzaredo tom. 2.

Sic ea res denenerit ad debitorem, ac satisfactus primus creditor, eo casu creditor secundus aliquod ius super d. re non poterit pretendere, & quare. *ibid. num. 12.*
 Hypotheca in contractibus conditionalibus non reprotrahitur usque ab initio, si contractus purificetur, quando adest causa resistens. *ibid. num. 13.*
 Et quando ista causa resistens non videtur, adesse. *ibid. num. 14.*

I A C T A N T I A.

Iactantia mera non est presumenda. *decis. 199. num. 6. Sacratio tom. 3.*

I A C T A T I O.

Iactationis causam committens contra Titium cum clausula, quam & quas, postquam commissio effecta est communis, si Titius reus, velit uti clausula illa reconueniendo, vel aliquid petendo in illo iudicio, tunc efficeretur actor. *decis. 643. num. 3. Coccino tom. 3.*

Iactationis causam committens, postquam ostendit iactationes dicitur reus, & non actor. *decis. 643. num. 3. Coccino tom. 3.*

Iactationis causam committens simpliciter loquendo, dicitur reus, & si vult uti clausula quam & quas efficitur actor. *decis. 643. num. 10. Coccino tom. 3.*

Cum iactura aliena quis non debet locupletari. *decis. 197. num. 4. Sacratio tom. 3.*

I D E N T I T A S.

Identitas bonorum clare ostenditur ex testibus examinatis, & ex alijs, ut hinc. *decis. 417. num. 7. Coccino tom. 2.*

Identitas bonorum non est necesse, ut probetur, quando iam aliter est probata. *decis. 718. num. 18. Vbaldo tom. 3.*

Identitas bonorum docetur leuioribus probationibus, quando sumus in antiquis. *decis. 417. num. 8. Coccino tom. 2.*

de Identitate bonorum emphyteuticorum ex quibus satis dicatur constare. *decis. 415. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

ad Identitatem probandam sufficiunt duae demonstrationes, *ibid. num. 8.*

Identitas bonorum fideicommissio subiectionum probari potest vigore inuentarij bonorum ab herede grauato confecti, & quidem plenus, quando sunt diuersa inuentaria diuersis temporibus facta. *decis. 417. num. 1. Coccino tom. 2.*

Identitas bonorum fideicommissio subiectionum probatur ex diuisione bonorum facta inter cohæredes. *decis. 518. num. 8. Vbaldo tom. 3.*

Quæ sola probatio sufficit aduersus habentes causam si non immediatam, saltem mediatam ab hæredibus grauatis. *ibid. num. 9.*

Identitas bonorum fideicommissio subiectionum facilius probatur, quando non agitur contra tertium, sed contra illum, qui habet causam ab hærede grauato, & quare. *decis. 254. num. 55. Coccino tom. 2.*

Identitas bonorum fideicommissariorum probatur ex instrumentis diuisionum. *decis. 417. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Identitas bonorum hæreditariorum satis dicitur probata, dum pars aduersa illorum possessionem cepit tamquam hæres. *decis. 618. num. 13. Coccino tom. 3.*

Identitas codicillorum quando non possit controuerti. *decis. 243. num. 12. Verespio tom. 2.*

Identitas ad effectum deuolutionis est plenè iustificanda. *decis. 281. num. 3. Verespio tom. 2.*

de Identitate fideiussores standum est Notario attestanti propter eius interesse. *dec. 121. num. 15. Pirouano tom. 2.*

Identitas instrumenti rogati ex quibus excludatur. *decis. 173. num. 8. Verespio tom. 2.*

Identitas nominis probat identitatem rei. *decis. 64. numer. 18. Sacratio tom. 2.*

Identitas personæ non excluditur, etiam quod fuerit scriptum Ioannes q. Alberti de Venturinis, & fuerit probatum, quod non erat de Venturinis, sed de Albertijs. *decis. 614. num. 22. Coccino tom. 3.*

Identitas personæ probari potest ex confessione partis aduersæ. *ibid. num. 19.*

Identitas personæ quando ex pluribus demonstrationibus fuit comprobata, tunc asserenti contrarium, incumbit ei onus probandi diuersitatem. *ibid. num. 20.*

Identitas facile presumitur. *decis. 114. num. 3. Remboldo tom. 2.*

ad Identitatem necessariò non inferretur, dum de pluralitate testamentorum apparet. *decis. 534. numer. 30. Pirouano tom. 3.*

Identitas est concludenter probanda, si agatur rei vendicatione. *decis. 226. num. 6. Sacratio tom. 2.*

Identitas, ut probetur, requiritur, ut confines adducti non conueniant alteri rei. *decis. 622. num. 4. & 9. Pirouano tom. 3.*

Identitas, ut probetur, sufficit verificatio duorum confiniorum. *decis. 611. num. 17. 18. & 22. Pirouano tom. 3.*

Identitas ex quo remaneat probata, & num. 7. & aliqua habentur circa estimationem bonorum a num. 8. usque ad num. 19. *decis. 720. num. 6. Coccino tom. 3.*

Identitatis probatio, quando est facta per duos confines, ut obsecratur, quid requiratur. *decis. 622. num. 7. Pirouano tom. 3.*

Identitatis probatio bene deducitur ex conformi nominatione, eorumdemque confiniorum designatione. *decis. 653. num. 8. Merlino tom. 3.*

Identitatis probatio suppleri potest ex adminiculis & coniecturis. *decis. 534. num. 29. Pirouano tom. 3.*

ad Identitatis probationem influendam coniectura leuis reijcitur, quando de ea iam constat. *dec. 76. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

Identitatis probatio plurimum adiuuatur ex iteratis confessionibus diuersarum personarum. *decis. 728. num. 19. & 20. Merlino tom. 3.*

Identitas & veritas protocolli ex quibus dubitari possit. *decis. 544. numer. 16. Pirouano tom. 3.*

Identitas rationis ubi adest, ibi idem ius debet seruari. *decis. 412. numer. 4. Coccino tom. 2.*

ex Identitate rationis extensio fieri potest, sed non ad diuersos casus & personas. *decis. 107. num. 42. Coccino tom. 2.*

Super Identitate fundans intentionem suam debet illam plenè probare. *decis. 534. num. 26. Pirouano tom. 3.*

Idoneitas tanta non requiritur in beneficio simplici, sicuti in eo, quod habet curam animarum, ac sic residentiam requirit. *decis. 583. num. 11. Manzanedo tom. 3.*

I G N O R A N T I A.

Ignorantia absentis alienius ab eo allegari non potest, qui admisit eius procuratorem ad aliquem actum, eo quia ille erat aprens. *decis. 434. num. 10. Coccino tom. 2.*

Ignorantia non potest allegari ab eo, qui fuit interpellatus ad aliquid adimplendum. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 43. tom. 3.*

Ignorantia quando non potest allegari, & dies est certa ad aliquid faciendum, tunc nullatenus est necessaria interpellatio. *ibid. num. 44.*

Ignorantia assertio excluditur, probata notitia. *decis. 233. numer. 3. Sacratio tom. 2.*

Ignorantia vndeque procedat, semper excludit consensum. *decis. 5. num. 5. Sacratio tom. 2.*

Ignorantia cessat, probata scientia. *decis. 238. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Ignorantia facti iusta dum subsistit, quis exculari iure debet. *decis. 572. num. 18. Remboldo tom. 3.*

Ignorantia & iniquitas iudicis plerumque est calamitas innocentis. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 19. tom. 2.*

Ignorantiam iuris solemnitatem inducentis neque mulier potest allegare. *decis. 478. num. 18. Coccino tom. 2.*

Ignorantia iusta, & probabilis excluditur stante culpa. *decis. 555. num. 14. Dumozetto tom. 3.*

Ignorantia positua, est maioris efficaciz, quam illa, quæ vocatur negatiua. *decis. 5. num. 9. Sacratio tom. 2.*

Ignorantia presumitur in successoribus. *decis. 314. num. 16. Coccino tom. 2.*

Ignorantia non presumitur in eo, qui scit rem cum omnibus qualitatibus. *decis. 91. num. 13. Pirouano tom. 2.*

Ignorantia non est presumenda in eo, sed potius scientia, qui tenetur indagare, & perquirere. *decis. 615. num. 4. Manzanedo tom. 3.*

Ignorantiam allegans non auditur, si indagare tenebatur, nisi etiam probet se fecisse diligencias pro eruenda veritate, apud eos à quibus certificari poterat. *ibid. num. 5.*

Ignorantia non suffragatur ad acquirendum lucrum. *decis. 64. num. 9. Sacratio tom. 2.*

Ignorare iura sua nemo presumitur. *decis. 152. num. 16. Sacratio tom. 3.*

in Ignorante sola præiudicij ratio impedit, ne trahatur ad iam factum. *decis. 426. num. 19. Coccino tom. 2.*

Ignorantes sunt similes illis, qui à longe aliquid speculantur. *Rub. in Annot. ad decis. 632. num. 130. tom. 3.*

I L L E G I T I M U S.

Illegitimus, quando concurrit cum legitimo in eodem gradu legitimus præfertur. *decis. 361. num. 27. Remboldo tom. 2.*

Illegitimus sufficit, ut sit in quasi possessione præferendi, ad hoc ut dicatur habilis. *decis. 471. num. 17. Nauarro tom. 2.*

ex Illegitimo legitimus natus de iure est capax iuris patronatus immo & ipsi illegitimi. *decis. 49. num. 6. Pirouano tom. 2.*

Illegitimi ipsi quoque dicuntur filij, uti ab eodem sequine, & sanguine provenientes. *decis. 49. num. 1. Pirouano tom. 2.*

Illegitimi quoque ex consuetudine Hispaniarum gaudent nobilitate parentum non minus ac ipsimet legitimi. *decis. 361. num. 9. Remboldo tom. 2.*

posterius, est omnino denegand. Immissio

Immissio vt detur vocato in bonis fideicommissarijs, ille debet docere bona in quibus petit immissione in fuisse in bonis fideicommissarijs. *decis. 336. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Immissionem deberi, si pronuncietur, & quod procedatur ordinariè, & non executivè, id non repugnat. *decis. 618. num. 17. Coccino tom. 3.*

ad Immissionem obtinendam, mors quando sit probanda ultra testamenti exhibitionem. *ibid. num. 12.*

Immissio, & non manutentio datur vigore subrogationis gratiosæ. *decis. 449. num. 3. Remboldo tom. 2.*

ad Immissionem impediendam, quis dicitur legitimus contraditor, si habeat titulum, & possideat. *decis. 415. nu. 2. Vbal. tom. 2.*

Immissio aduersus aliquem petens, fatetur eum possidere. *decis. 495. num. 51. Coccino tom. 2.*

per Immissionem ex primo decreto, non transfertur nec dominium, nec possessio. *decis. 506. numer. 4. Remboldo tom. 3.*

Immissio ex primo decreto, solum transfert de iurisdictionem ad effectum, vt postea deueniatur ad substationem ex secundo decreto. *ibid.*

ad Immissionem, quando æquum non sit procedere reiectis exceptionibus ad territorium. *decis. 524. nu. 2. & seqq. Pironano tom. 3.*

Immissioni non est locus, quando etiam agitur remedio adipiscendæ, quando incontinenti fuit doctum de non iure in petitorio. *decis. 690. num. 8. Sacrato tom. 3.*

Immittere in possessionem petens fatetur se non possidere, & ille contra quem petit talem immissionem fatetur possidere. *decis. 406. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Immunitatibus omnibus concessis ciuibz Iudæi gaudent. *decis. 269. nu. 21. Manzaredo tom. 2.*

Impatientis actus ex morbi seuitia non excludit usum rationis, aut iudicij. *decis. 570. numer. 14. Manzaredo tom. 3.*

IMPEDIMENTVM.

Impedimentum, vt releuet, debet probari interuenisse. *decis. 67. num. 14. Sacrato tom. 2.*

Impedimentum coeundi inter coniuges, quando non apparet medicabile, tunc est locus dissolutioni matrimonij. *decis. 445. num. 6. Coccino tom. 2.*

Impedimentum coeundi inter coniuges, quando est medicabile, non deuenitur ad dissolutionem matrimonij. *ibid. num. 3.*

Impedimentum ad hoc, vt releuet, debet constare de diligentia ad illud remouendum. *decis. 196. num. 7. Verospio tom. 2.*

Impedimentum ad prosequendum appellationem an interuenit, potest probari ex actorum resolutione. *decis. 67. nu. 15. Sacrato tom. 2.*

Impedimentum quodlibet non excusat ad aliquid peragendum nisi proherur tale, vt potentiam agendi excludat. *decis. 625. num. 23. Pironano tom. 3.*

Impedimentum vt excuset ad aliquid peragendum, statur dicto asserentis, dum præcesserunt coniecturæ. *ibid. num. 24.*

IMPEDITVS.

Impeditus ad comparandum dicitur ille, qui postquam citatus fuit ad comparandum carceratus fuit. *decis. 133. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Impeditus, quod quis fuerit, est quid facti, ideo probandum est. *decis. 203. num. 17. Sacrato tom. 2.*

Impensa ab eo facta præsumitur, qui eam facere debebat. *decis. 447. num. 13. & 14. Pironano tom. 2.*

ex Impensa præsumitur mādātū. *decis. 295. n. 7. Manzaredo tom. 2.*

IMPERATOR.

Imperator in auth. res quæ. C. commun. de legat. arguit antiquos legislatores, quod plurima ex generalibus hypothecis per præsumptionem exceperunt. *decis. 16. num. 7. Verospio sen. tom. 2.*

Imperator nulla est tributa potestas statuendi super rebus Ecclesiasticis. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 94. tom. 2.*

Imperatoris Iustiniani testimonium de mente, & ratione Canonum Ecclesiæ ad faciendam fidem, quod Ecclesia suo tempore aliquid seruabat, & erat obseruantia iusta, spernendum non venit. *ibid. num. 95.*

Et quod id liceat Imperatori nulla dubitatio est. *ibid.*

Imperfectio contractus deducitur ex eo, quando inter partes sunt facienda noua pacta, & conuentiones. *decis. 681. num. 6. Sacrato tom. 3.*

Imperfectio scripturæ non suppletur per Archivium. *decis. 544. nu. 11. Pironano tom. 3.*

Impio si DEVS dixerit, morte morieris, & ipse egerit poenitentiam de peccatis suis, vita viuet, & non morietur. *Rub. in Annotat. ad decis. 523. num. 17. tom. 3.*

IMPLEMENTVM.

Implementum conditionis est plenè probandum. *decis. 630. num. 71. & 72. Remboldo tom. 3.*

Implementi exceptio etiam in minimo verificatur. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 32. tom. 3.*

Implementi exceptio obstat, etiam stante impedimento, quia nihilominus ageas repellitur ab agendo. *Rub. in annot. decis. 542. num. 32. tom. 3.*

Implementi exceptio opponi non potest per eum, qui contra-ctui acquieuerit, eius vigore aliquid recipiendo. *Rub. in annotat. ad decis. 542. num. 15. tom. 3.*

Implere, quis non tenetur, quando aliquid per suum aduersarium est prius implendum. *decis. 12. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Impossibile, quod est naturaliter, non potest per legem fieri possibile. *decis. 201. num. 19. Pironano tom. 2.*

Impossibilium nulla est obligatio. *decis. 695. num. 8. Sacrato tom. 2.*

IMPOTENTIA.

Impotentia coeundi signa, quando sunt dubia, & præsumptiua, eo casu pro declaratione nullitatis matrimonij, requiritur cohabitatio triennalis. *decis. 392. n. 2. Coccino tom. 2.*

Impotentia ex maleficio confurgens quando est perpetuum, dirimit matrimonium. *Rub. in Annot. decis. 392. nu. 33. tom. 2.*

ob Impotentiam perpetuam matrimonium est a principio nullum. *ibid. num. 34.*

ob Impotentiam viri quando matrimonium est nullum, lucrum dotis non debetur. *ibid. num. 36.*

Impressio curialitatis non est immutabilis & indelebilis, sed mutabilis & delebilis tanquam in animo consistens. *decis. 573. num. 10. Pironano tom. 3.*

Improprietas patris non infamat, lædit tamen opinionem filiorum apud bonos viros. *decis. 276. num. 8. Coccino tom. 2.*

Impubes, quando quis est, non potest interuenire in instrumento. *decis. 504. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Impubes obligantur sine solemnitatibus iuris, si fecerint contractum iuratum. *decis. 682. num. 15. Sacrato tom. 3.*

Nec exigitur ab illis formalis renunciatio solemnitarum. *ibid. num. 16.*

IMPVGNARE.

Impugnare quis non dicitur testamentum si petat rem legatam. *decis. 176. nu. 14. & seqq. Vbaldo tom. 2.*

Impugnans aliquid, non potest postea eo iuari. *decis. 623. nu. 7. Pironano tom. 3.*

Impugnatio, quando traxit secum executionem non potest amplius improbare approbari. *ibid. num. 8.*

Impugnandum non est, quod semel, atque iterum est approbatum. *decis. 485. num. 20. Vbaldo tom. 2.*

IMPVIRITAS.

Impuritatis macula prorsus censetur purgata ex probatione contraria famæ. *decis. 299. numer. 8. Coccino tom. 2.*

Impuritas suspicio, & macula cessat, quando puritas fuit plenè probata. *decis. 276. num. 24. Coccino tom. 2.*

Incapacitatis exceptio requirens altiore indagine, non impedit immissionem heredi scripto. *decis. 524. num. 7. Pironano tom. 3.*

Incapacitatis exceptio quando sit valens impedire immissionem heredi. *decis. 587. num. 8. Pironano tom. 3.*

INCOMPATIBILITAS.

Incompatibilitas duorum beneficiorum, quæ residentiam ex- postulant, efficit vt primum vacare dicatur, & prouisus dimittere teneatur. *decis. 337. num. 11. Merlino tom. 2.*

Incompatibilitas beneficiorum intrat, quando ea obinentes ob personalem residentiam vtrique deferuire nequeunt. *decis. 337. num. 8. Merlino tom. 2.*

Incompatibilitatis beneficiorum impedit quidem, ne quis vtrumque beneficium retinere valeat, non tamen impedit acquisitionem. *ibid. num. 9.*

de Incontinentia si quis fuerit condemnatus, stante lapsu triennij præsumitur in melius vitæ mutatio. *decis. 379. numer. 16. Nauarro tom. 2.*

Incorporatio bonorum in Fiscum debet probari mediante actuali possessione & apprehensione. *decis. 627. num. 9. Coccino tom. 3.*

INDEBITVM.

Indebitum soluere nemo præsumitur. *decis. 153. num. 26. Remboldo tom. 2.*

Indebitum est concludenter probandum ad hoc, vt repeti possit. *decis. 447. nu. 11. Pironano tom. 2.*

Indebitum probare tenetur qui allegat solutionem indebitam quia præsumptio est contra solventem. *decis. 153. num. 27. Remboldo tom. 2.*

Indempnis debet seruari fideiussor, licet id non fuerit promissum. *decis. 106. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Indi, qui Catheam incolunt, adeo pulchritudinem excolluerunt, vt Regem illum sibi eligebant, qui cæterorum erat pulcherrimus. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 174. tom. 2.*

INDIVIDUUM.

Individuum consideratur nedum ex natura rei, sed ex partium conuentione, & voluntate, quando quis alias non fuisset contrahentis. *decif. 261. num. 28. Coccino tom. 2.*
 Individuum an aliquid sit, inspicere etiam debet voluntas contrahentium. *decif. 284. num. 19. Coccino tom. 2.*
 Indivisiuitas iudicij ex quibus cesset. *decif. 601. num. 16. Pirouano tom. 3.*

INDULTIVM.

Indultum Apostolicum iuris eligendi ad aliquod beneficium, non comprehendit renunciationem eius factam in manibus Papæ, & ab eo admittam. *decif. 400. num. 22. Vbaldo tom. 2.*
 Indultum, seu gratia concessa in certo casu non extenditur ad diuersum. *decif. 711. num. 16. Coccino tom. 3.*
 Indultum alicui concessum, ut ei suffragetur, ei incumbit onus iustificandi conditiones in eo appositæ. *decif. 576. num. 1. Merlino tom. 3.*
 Indultum concessum Ordinario Collatori suffragatur etiam Capitulo, quando ad ipsum spectet electio, confirmatio vero ad Episcopum. *decif. 654. num. 7. Coccino tom. 3.*
 Indultum concessum ad instantiam partis, antequam executioni demandetur, debet iustificari eius narratiua. *decif. 743. num. 17. Carrillo tom. 3.*
 Indultum Anastasij Quarti concessum Hierosolymitanis, ut sine Superiorum licentia milites non possint transire ad aliam Religionem declaratum fuit ab Innocentio III. in cap. licet de reg. *decif. 365. num. 46. & 47. Merlino tom. 2.*
 Indulto conferendi beneficium a concessio Cardinali, sine dubio comprehenduntur etiam reseruata. *decif. 416. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Indultum conferendi beneficia reseruata, si sit restrictum ad vacantia per cessum, vel decessum, non extenditur ad vacatura. *decif. 520. num. 10. Vbaldo tom. 3.*
 Indulto conferendi beneficia, quando non comprehenduntur reseruata. *decif. 416. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Indultum conferendi beneficia, etiam quod vacent in Curia, per promotionem, amissionem, vel quamvis dimissionem. *decif. 614. num. 30. Coccino tom. 3.*
 Indulta conferendi beneficia non ampliunt iurisdictionem ordinariam, sed remouent tantum obstacula. *decif. 531. num. 17. Remboldo tom. 3.*
 Indultum ad aliquid faciendum, dum quis obtinuit, ut eum iuuat, quid requiratur. *decif. 456. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
 Indultum, quando exprimit aliquam conditionem, tunc non est aliud querendum. *decif. 576. numer. 4. Merlino tom. 3.*
 Indulto contrahentis gaudere non potest eius privilegio. *decif. 576. num. 12. Merlino tom. 3.*
 Indultum transferendi pensiones Papam non præsumitur voluisse concedere, si super eodem beneficio aderat alia facultas. *decif. 650. num. 16. Pirouano tom. 3.*
 Indulto, si fiat mentio aliorum Indultorum illa præsumuntur extare, licet non exhibeantur. *decif. 743. num. 9. Carrillo tom. 2.*
 Indulta capiunt beneficia electiua in præiudicium Papæ concedentis, sed non in præiudicium habentis ius eligendi. *decif. 588. num. 45 & 53. Vbaldo tom. 3.*
 Indulta concessa Cardinalibus conferendi tollit obstaculum non solum reservationis mensium, sed etiam aliarum reservationum, nisi tamen sint clausæ in corpore iuris. *decif. 588. num. 46. Vbaldo tom. 3.*
 Indulta concessa à Papa S. R. E. Cardinalibus, an capiant beneficia de simultanea in octo mensibus in regula reservationis vacantia, quid sit ponderandum. *decif. 530. num. 16. Pirouano tom. 3.*
 Indulta, quando non suffragantur Cardinali Ordinario Collatori, nec ei regul. 33. Cancellarij suffragatur, & sic neque Capitulo. *ibid. num. 8.*
 Indulta, quæ conceduntur Cardinalibus conferendi beneficia reseruata, remouent tantum obstacula reservationum. *decif. 588. num. 41. & seqq. Vbaldo tom. 3.*
 Indultis, quæ conceduntur Cardinalibus Ordinarijs, etiam si exprimiuntur beneficia Prothonotariorum nihil plus importat, quam remotionem impedimentorum. *decif. 530. num. 30. Pirouano tom. 3.*
 Indulta Cardinalium, an extendantur ad ius quæsitum tertio in collatione beneficiorum, id pender ab intelligentia clausularum indulti. *decif. 530. num. 31. Pirouano tom. 3.*
 Indultis, ut plus contineatur, quam remotio impedimentorum reservationis, quid sit spectandum. *decif. 530. num. 53. Pirouano tom. 3.*
 Indultis antiquis Cardinalium concedebatur quoque facultas conferendi beneficia vacantia per obitum familiarium,

Cardinalium. *decif. 654. num. 15. Coccino tom. 3.*

Industria personæ non dicitur electa quando in aliquo negotio fuit adiectum ne se ingereret, nec actiue, nec passiuè. *decif. 87. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

INÆQUALITAS.

Inæqualitas ne subsit inter contrahentes curandum est. *decif. 315. num. 50. Coccino tom. 2.*
 Inæqualitas non debet esse inter partes in societate officij quo ad periculum amissionis pecuniarum. *decif. 289. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

INFAMIA.

per Infamiam excluditur quis ab honoribus, & dignitatibus. *decif. 74. num. 5. Pirouano tom. 2.*
 Infamiae facti sunt duæ species, nempe de homine, & inter homines. *ibid. num. 7.*
 Infamia hominis consideratur solum ratione propriæ culpæ, status, & vitæ eius personæ, de qua agitur. *ibid. num. 8.*
 Et hæc infamia non potest considerari in filio hæretici. *ibid. num. 9. & 10.*
 Infamia facti tollitur contraria probatione. *decif. 276. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Infamis licet efficiatur condemnatus de furto ex sententia, atamen si postea probet se furtum non commisisse tollitur infamia. *ibid. num. 2.*
 Infans non præsumitur aliquid fecisse dolose contra præceptum testatoris. *decif. 493. num. 98. Coccino tom. 2.*
 Infantibus, si sit facta donatio ex stipulatione Notarij eis acquiritur dominium. *decif. 294. num. 5. Remboldo tom. 2.*

INFERIOR.

Inferior, cum teneatur præstare obsequium superiori, ideo magnum absurdum esset, ut illud palam præstaretur à superiori inferiori. *decif. 647. num. 6. Remboldo tom. 3.*
 Inferior iurificari non debet à superiori. *decif. 647. num. 4. Merlino tom. 3.*
 Inferior à Papa non potest dispensare in diminutionem cultus diuini. *decif. 1. num. 14. Sacratio tom. 2.*

INFIRMITAS.

Infirmitas dum præstat impedimentum, ne aliquid fieri possit, tunc infirmus quo ad illum actum reputatur absens. *decif. 625. numer. 13. Pirouano tom. 3.*
 Infirmitas dicitur etiam durare, quando quis est imbecillis, & in imbecillitate vires se recreando recuperare desiderat. *ibid. num. 25.*
 Infirmitas intellectus est, querere rationem ubi habemus sensum. *Rub. in Annot. decif. 617. nu. 84. tom. 3.*
 Infirmus etiam quis dicitur, dum conualuit, sed adhuc reperitur infirmus, ac conualescens. *decif. 431. numer. 9. Manzanedo tom. 2.*

INGRATITUDO.

Ingratitudo differt à leuitia saltem ratione iuris, & effectus. *decif. 742. num. 49. Coccino tom. 3.*
 Ingratitudo perficitur ex ipso actu, & ex consummatione sequitur effectus, itaut non sit locus pœnitentiæ ad illam euitandam. *ibid. num. 50.*
 Ingratitudo maritæ erga uxorem, sicuti leuitia potest remitti, & quando secus. *ibid. num. 52.*

INGRESSVS.

Ingressus in emphyteusi si denegetur Domino directo post lineam finitum, cum dicatur spoliatus, bene potest resistentes exnollere, ut suam ciuilem possessionem tueatur. *Rub. in Annot. decif. 420. num. 79. tom. 2.*
 Ingressus religionis non sufficit ad professionem. *decif. 195. nu. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Inhabilitatem alicuius, quando quis adducit, onus eam probandi ad eum spectat. *decif. 725. nu. 5. Pirouano tom. 3.*
 de Inhabilitatis pœna incurrenda quando agitur, Rota non contentatur præsumptiuis probationibus, sed expectat concludentes probationes. *decif. 650. nu. 22. Pirouano tom. 3.*
 ex Inhabitatione probatur possessio. *decif. 298. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Inhabere re melius est, quam ædificari. *decif. 161. num. 9. Sacratio tom. 2.*

INHIBITIO.

Inhibitio emanata post actum consummatum non releuat. *decif. 352. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Inhibitio facta post consummatum actum non causat attentata. *decif. 80. n. 13. Remboldo tom. 2.*
 Inhibitio ad hoc, ut causet attentata, sufficit, quod sit præsentata parti, licet non sit præsentata Iudici. *decif. 311. nu. 2. Pirouano tom. 2.*
 Inhibitionis, vis, & efficacia est, ut multoties, ea quæ regulariter

riter non essent attentata subijciantur vitio attentatorum. *ibid. num. 3.*
 Inhibitioni dicitur inesse implicitum decretum irritans, *ibidem num. 4.*
 post Inhibitionem gesta, non possunt fieri sine vitio attentatorum. *ibid. num. 1.*
 Inhibitionem legalem tollit res iudicata & facit spirare vires in inhibitionis rotalis, *decis. 79. num. 3. Dunozerro tom. 2.*
 Inhibitio rotalis non iurat, si emanaverit non confitendo de credito dotis, *decis. 634. num. 4. Manzanedo tom. 3.*
 Inhibitio Rotalis, quando est intimata alicui, tunc ab eo non potest, nec debet impune sperni, sed debet ad Rotam ipsam, vel ad Signataram recurrere, *decis. 79. numer. 7. Dunozerro tom. 2.*
 Inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta est timenda. *ibidem, num. 8.*
 post Inhibitionem Rotalem gesta omnia corruunt, & tanquam attentata reuocantur. *ibid. num. 1.*

INIMICITIAE.

Inimicitia tutoris, cum pupillis, non videtur sufficiens ad interdicendum ei administrationem, dum non allegatur aliqua legitima causa, ex qua deduci possit. *decis. 360. num. 11. Manzanedo tom. 2.*
 Sed tantum confingitur ab illis, qui affectant tutelam. *ibid.*
 Inimicis & persecutoribus necessaria subministrare debemus. *Rub. in Annotat. ad decis. 523. num. 23. tom. 3.*

INIQUITAS.

Iniquitas quando intraret, veluti si tolleretur defensio patris Rota non solet interponere arbitrium. *decis. 50. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Iniqui videtur habere omne malum exemplum quod contra singulos utilitate publica rependitur. *Rub. in Annotat. ad decis. 431. num. 42. tom. 2.*
 Initium iurisdictionis, quando constat ex concessione Ordinarij, tunc non potest prætendi ex fundatione. *decis. 250. num. 4. Dunozerro tom. 2.*
 ab Initio qualis fuerit animus alicuius declaratur ex subsequens. *decis. 199. num. 3. & seqq. Sacrato tom. 2.*

INIVRIA.

Iniuria absurdum est, ut nascatur ubi ius oriri deberet. *Rub. in Annot. decis. 444. num. 84. tom. 2.*
 Iniuria fit duobus modis, aut vi, aut fraude, utrumque debet esse ab homine alienissimum, sed fraus est odio digna maiori. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 226. tom. 3.*
 Iniuria summa est denegare alimenta pauperi carcerato. *decis. 269. numer. 12. Manzanedo tom. 2.*
 in Iniurijs iurisdictionem nemo cogi potest conferre. *Rub. in Annotat. ad decis. 460. num. 162. tom. 2.*
 Iniuria aggravatur ex qualitate, & dignitate personarum, cui inferitur. *decis. 742. numer. 48. Coccino tom. 2.*

INIVSTITIA.

Iniustitia non potest dici notoria, quando aliquid est disputabile, vel habet aliquod velamen. *decis. 593. num. 181. Coccino tom. 3.*
 Iniustitia Iudicis fidei iuratori non debet nocere, & sat est ei principali denunciare licem. *decis. 306. num. 3. & seqq. Remboldo tom. 2.*
 Iniustitia iudicis & nullitas clarè & notoriè est probanda. *decis. 148. num. 5. Sacrato tom. 2.*
 Iniustitia qualiscunque etiam non notoria sufficit ad obtinendam restitutionem in integrum. *decis. 540. num. 2. Manzanedo tom. 3.*
 de Iniustitia ut sententia arguatur non sunt attendenda ea quae post sunt probata. *decis. 217. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Innocentiana habet etiam locum in processibus in Curia fabricatis. *decis. 103. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Item habet locum in Bullis habentibus Plumbum cum cordulis. *ibid. num. 4.*
 Innocentius X. Romanus, ex Auditore Sacrae Rotae Romanae, creatus fuit S. R. E. Cardinalis, & deinde anno 1644. die 15. Septembris, ad Thronum Apostolicum sublimatus fuit. *Rub. in Annotat. ad decis. 460. num. 55. tom. 3.*
 de Inobedientia, quando constat, tunc debet doceri de paritione. *decis. 631. num. 3. Manzanedo tom. 3.*

INOBSERVANTIA.

Inobservantia si articuletur non potest doceri de observantia. *decis. 173. num. 12. Verospio tom. 2.*
 de Inobservantia quando constat, observantia probari non potest. *decis. 165. numer. 8. Remboldo tom. 2.*
 Inobservantiam impossibile est probare, si verè adsit observantia. *decis. 743. num. 11. Carilla tom. 3.*

INOPIA.

Inopia vel paupertas est illa, quae non habet bona vel redditus sufficientes ad alimenta. *decis. 230. numer. 4. Pirouano tom. 2.*
 cum Inopia, quando concurrat praesumptio iustitiae tunc colligantur sunt decernenda alimenta. *Rub. in Annotat. ad decis. 617. num. 21. tom. 3.*

INSCRIPTIO.

Inscriptio gratiae non respicit substantiam gratiae sed illius executionem. *decis. 619. num. 9. Merlino tom. 3.*
 Inscriptionis clausula in gratijs apponi solet ad evitandam calumniam impetrantis. *ibid. num. 10.*

INSINUATIO.

Insinuatio potest fieri ex intervallo, & manu etiam Notarij. *decis. 288. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Insinuatio potest ad partes interuenire post contractum, cum sit actus separatus. *decis. 121. num. 10. Pirouano tom. 2.*
 Insinuatio respicit perfectum consensum donantis, & deliberatum animum illius ad donandum, & eius perseverantiam. *decis. 456. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
 Insinuatio in donatione, quando deficit, quoque deficit perfectus consensus donantis. *ibidem num. 4.*
 Insinuationis defectus suppletur per iuramentum. *decis. 378. numer. 2. Manzanedo tom. 2.*
 Insinuationis defectus non deducitur, ex sola visione instrumenti, in quo deficit, cum illa possit adhiberi post actum praestitum consensus. *decis. 121. numer. 8. Pirouano tom. 2.*
 Insinuationis defectus in donatione non suppletur per iuramentum, quando in specie d. insinuationi non fuit renunciatum per iuramentum. *decis. 293. num. 10. Manzanedo tom. 2.*
 Insinuatio potest adhiberi etiam post contractum. *dec. 294. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Insinuationis vim an habeat contractus celebratus coram Iudice. *decis. 288. numer. 13. Remboldo tom. 2.*
 Insinuatio in donatione praesumi potest spatio 30. annorum. *decis. 682. num. 18. Sacrato tom. 3.*
 Insinuatio tunc lapsu 30. annorum censetur interuenisse, quando concurrat inobservantia. *ibid. num. 19.*
 ab Insinuatione donationis dum donans est exemptus, id respicit fauorem ipsius donantis. *decis. 456. num. 8. & 12. Manzanedo tom. 2.*
 Itaque nisi acceptauerit talem exemptionem, ac in donatione eam expresse, non praesumitur ea uti velle. *ibid.*
 Insinuatio vigore Constitutionis Marchiae est necessaria quando minor fidei iuret. *decis. 288. num. 2. Remboldo tom. 2.*
 Insinuationi suppletur per iuramentum, si à statuto illa requiratur, dum dicto statuto fuit renunciatum per iuramentum. *decis. 378. num. 7. Manzanedo tom. 2.*
 Insinuationis ommissio reddit contractum minorum nullum, cum illa requiratur in eius vigore Constitut. March. Quod procedit etiam si adsit iuramentum. *decis. 591. num. 13. Manzanedo tom. 3.*
 Insinuationis defectus non tollitur propter iuramentum praestitum, si statutum in aliquo actu, & insinuationem, & iuramentum requirebat. *ibidem num. 14.*

INSTANTIA.

in Instantia secunda habet locum non deducta deducam, & non probata probabo. *decis. 240. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Instantia, & lis videtur habere nescio quid realitatis. *decis. 690. num. 15. Sacrato tom. 3.*
 Instantia incepta continuatur in heredem, & potest obtinere manutentionem debitam defuncto si viveret. *decis. 54. num. 13. Remboldo tom. 2.*

INSTITUTIO.

Institutio est actus necessarius, & electo debetur de iure. *decis. 531. numer. 1. Remboldo tom. 3.*
 Institutio dicitur omnis vulgaris substitutio. *decis. 246. num. 1. Dunozerro tom. 2.*
 Institutionis vim aliquando habet clausula omni meliori modo posita in fine testamenti. *decis. 246. num. 14. Dunozerro tom. 2.*
 Institutiones quando sunt correlative una ad aliam, tunc una reuocata dicitur quoque altera reuocata. *decis. 272. num. 14. Dunozerro tom. 2.*
 Institutiones, ut dicantur correlative, ita ut sublata, quid sit necessarium. *decis. 279. numer. 10. Dunozerro tom. 2.*
 Institutio illa non dicitur captratoria quae in praeteritum & non in futurum est collata. *ibidem num. 11.*
 Institutiones non possunt dici captroriae, quas similis affectio, & mutua testantium voluntas, sine ulla calliditate pronocant. *decis. 122. num. 5. Dunozerro tom. 2.*

Institutiones, vt tamquam captatoriae irritentur, oportet vt sint factae sub specie vicissitudinariae institutionis. *decis. 272. num. 5. Dunozerro tom. 2.*

Institutionem esse captatoriam non potest dici quotiescumque hereditas alicui obuenit ob aliquod eius meritum. *ibidem. num. 8.*

Institutio heredis habet vim nominationis ad emphyteusim. *decis. 350. num. 10. Coccino tom. 2.*

Institutio heredis & legata sine dubio veniunt sub concessione amplissima alienandi. *decis. 429. numer. 1. Pirovano tom. 2.*

Institutio heredis est caput & fundamentum testamenti. *decis. 263. num. 4. Coccino tom. 2.*

Institutio heredis quando fuit facta cum clausula pleno iure, non solum censetur facta in proprietate, sed etiam in usufructu. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 10. tom. 3.*

Institutio heredis quando est certa & indubitata, sublata est omnis amaritudo. *decis. 581. num. 42. Vbaldo tom. 3.*

Institutio in heredem valde facit ad probandam filiationem, tanquam adus filijs valde proportionatus. *decis. 420. num. 34. Vbaldo tom. 2.*

Institutio mutua non damnatur, nisi per adiectionem conditionis excludatur mutua affectionis ratio. *decis. 272. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Institutio captatoria à iure reprobata, vt intret, non est necesse vt dispositio sit conditionalis, sed sufficit, vt sit correlative ad aliam. *ibidem. num. 1.*

Institutio mutua fratrum non est prohibita quando non sit captatoria. *decis. 544. numer. 28. Pirovano tom. 3.*

Institutio Ordinarij non suffragatur ad hoc, vt ipse dicatur cognovisse super iure patronatus potentum. *decis. 630. num. 83. Remboldo tom. 3.*

Institutione vniuersali totum id comprehenditur, quod subiaceret liberae facultati disponendi. *decis. 423. num. 5. Pirovano tom. 2.*

Institutione generali heredis comprehenduntur bona emphyteutica, quando testator de illis disponere potest liberè. *decis. 741. num. 20. Merlino tom. 3.*

Cum hoc casu nullo iure caueatur, quod sit facienda specialis mentio de qualitate emphyteutica. *ibid. num. 21. & 22.*

Institutorum filij positi in conditione quando censeantur vocati. *decis. 355. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

I N S T R U M E N T U M.

Instrumenti apostilla quando sunt posita manu eiusdem Notarij non est necessaria earum approbatio. *decis. 544. num. 33. Pirovano tom. 3.*

Instrumento apostilla aliqua quod fuerit supposita post confectionem instrumenti ex quo vehementer praesumi possit. *decis. 140. num. 6. Dunozerro tom. 2.*

Instrumentum apprehensionis possessionis plenè probat etiam ad effectum manutentionis. *decis. 535. nu. 1. Manzanedo tom. 3.*

Instrumento reperto in Archiuio, si aliquid deficiat, id suppletur, seu illud recipit robur ex dicto Archiuio. *decis. 122. numer. 13. Dunozerro tom. 2.*

Instrumentum concessionis probat dominium concurrentibus adminiculis etiam contra tertium. *decis. 476. num. 5. Manzanedo tom. 2.*

Instrumentum, quando est authenticum cum omnibus suis debitis requisitis, & solemnitatibus, non indiget subsidio Archiuij. *decis. 544. num. 14. & 15. Pirovano tom. 3.*

Instrumentum confectum inter aliquos non praedicit tertio. *decis. 50. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Instrumentum confectum inter diuersas personas, non potest deserpere pro declaratione alterius instrumenti ab alijs confecti. *decis. 208. num. 6. Manzanedo tom. 2.*

Instrumenta duo, si eodem die confecta reperiantur, cum hypotheca bonorum pro dote, scilicet, & mutuo, & non constet de prioritare, tunc dos est praefenda, & quid inde inferatur. *Rub. in annot. ad decis. 666. nu. 77 & 80. tom. 3.*

Instrumenti producti copiae vt fides adhibeatur, debet constare de toto illius tenore penes acta, quia sic productio censetur de actis non autem tenor instrumenti. *decis. 706. num. 3. Coccino tom. 3.*

Id tamen verum intellige, quando productio fuit verbalis, vel totum instrumentum non fuit productum. *ibid. num. 4.*

Instrumentum totum, quando non fuit productum, tunc obligatio verbalis est de actis, & non tenor instrumenti. *ibid. num. 5.*

Instrumenti copia quae reperitur apud acta, inferri non potest, quod sit copia authentica dimissa, quando originale fuit restitutum, cum de aliqua restitutione non constet. *decis. 706. num. 18. Coccino tom. 2.*

in Instrumento dotali si adsit confessio de dote recepta, quando ea soluitur non est opus quietantia, & quando id non procedat. *decis. 73. num. 14 & 15. Sacrato tom. 2.*

Instrumentum confessionis receptionis dotis praesumitur fraudolentum in praedictum creditorum, dum nulla praecessit promissio dotis. *decis. 634. num. 5. Manzanedo tom. 3.*

Instrumentum electionis est indubitata fidei quando est manu publica scriptum, & habet sigillum, & subscriptionem omnium eligentium. *decis. 574. num. 64. Coccino tom. 3.*

in Instrumento electionis si dicatur, quod omnes consenserint, & addantur illa verba, maior & sanior pars qualiter sint intelligenda. *decis. 312. num. 20. Coccino tom. 2.*

Instrumentum emptionis multo magis probat dominium concurrentibus adminiculis. *decis. 32. numer. 4. & 6. Verospio tom. 2.*

ex Instrumenti ventre exceptio quae non oritur, non est valens impedire obligationem cameralem. *decis. 199. numer. 4. Verospio tom. 2.*

Instrumentum habens executionem paratam procedit etiam quoad ea, quae ex iuris dispositione in Instrumento subintelliguntur. *Rub. in annot. ad decis. 666. num. 159. tom. 3.*

in Instrumento executiuo dotali si adsit promissio supra dotis, ad illam etiam potest agi executiue, quamuis id non fuerit conuentum. *ibidem. num. 168.*

Instrumentum exhibitum ab eodem Notario, de quo fuit rogatus, praesumitur authenticum legitimum, & originale. *decis. 149. num. 3. Dunozerro tom. 2.*

Instrumenta extracta, & compulsata ex processibus fidem faciunt vigore Innocentianae. *decis. 103. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

Instrumentum si semel fuerit legitime extractum, ei standum est, tanquam publico instrumento, quamuis non constet de matrice, vel originali. *decis. 46. num. 8 & 9. Vbaldo tom. 2.*

Instrumenta extracta à successoribus in officio, non minus probant, quam si essent extracta, ab ipsomet Notario de eis rogato. *decis. 103. numer. 5. Remboldo tom. 2.*

Instrumenti exemplatio rite facta ex protocollo Notarij mortui, habetur pro instrumento publico, & authentico. *decis. 503. nu. 9. Coccino tom. 2.*

Instrumenti exemplum, dum non continet vitium visibile, Iudex ei stare potest, licet secus sit, dum pars aliquid opponit. *ibid. num. 21. & 22.*

Instrumenti exemplo extracto à Notario publico, quando plena fides sit adhibenda, licet originale sit deperditum, vel corruptum. *decis. 427. num. 19. 20. & 21. Merlino tom. 2.*

Instrumentum transumptum producens ac reprens, ac iuxta illius formam obtinens iudicati, non potest deinde illud impugnare. *ibid. num. 22.*

Instrumenta extracta lite pendente, & non seruata forma litterarum compulsozialium, non probant. *decis. 103. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Instrumentum extractum ex Archiuio publico plenè probat. *decis. 551. num. 1. Remboldo tom. 3.*

Instrumentum rogatum ab aliquo Notario, si non reperiatur inter alias eius notas, propter hoc minus dici potest, quod non sit in forma probanti. *ibid. nu. 2.*

Instrumenti publici requisita, quae sint remissiuè. *ibid. num. 3.*

Instrumentum publicum, & originale probat etiam si non sit in protocollo cum alijs instrumentis registratum, ac de alia matrice non constet. *ibid. num. 4.*

Instrumentum si non reperiatur inter alias notas notarij, an ex hoc reddatur suspectum de falsitate. *ibid. num. 5.*

Instrumenti falsitas, ex quibus arguatur. *decis. 596. numer. 6. Vbaldo tom. 3.*

Instrumenti falsitas, vt probetur requiruntur probationes concludentes. *decis. 551. num. 7. Remboldo tom. 3.*

Et hoc procedit etiam ad impediendam immisionem. *ibid. num. 8.*

Instrumenti falsitatem arguunt clausulae insolitae. *decis. 596. num. 4. Vbaldo tom. 3.*

Instrumentis, vt fides non adhibeatur, quia sunt rogati à Notarijs matriculatis, requiritur, vt ista negativa concludenter probetur. *decis. 119. nu. 24. Manzanedo tom. 2.*

Instrumenti fides minuitur, si appareat omissam esse apostillam aliquam substantialem. *decis. 140. numer. 5. Dunozerro tom. 2.*

Instrumenti fides minuitur, si in eo appareant visibiles, & notabiles defectus. *decis. 154. num. 2. & 3. Dunozerro tom. 2.*

Instrumento est adhibenda fides, si habeat omnia requisita publici instrumenti. *decis. 26. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Instrumentum testamenti ex quibus appareat esse authenticum. *ibid. num. 2.*

Instrumentorum minuta sapè concordantur inter Procuratores, & Aduocatos, & sic concordata traduntur notario ad effectum publicandi, seu redigendi in formam publici instrumenti. *decis. 551. num. 10. Remboldo tom. 2.*

pro Instrumenti veritate valde adminiculatur eius facies, necnò locus ubi est repertum. *ibidem num. 11.*

Instrumentum rogatum à Notario non habente facultatem rogandi non facit fidem *decis. 119. n. 1. Manzanedo tom. 2.*

Instrumenta notarij mortui possunt publicari ab alijs Notarijs, stante sic statuto. *ibid. num. 3.*

Et illis datur fides perinde, ac si essent extracta à successore in officio. *ibid. num. 4.*

Instrumentum non potest extendere Notarius in ea parte, in qua consistit forma, & substantia ipsius instrumenti. *decis. 483. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

de Instrumento si Notarius sit rogatus, potest illud extrahere absque compulsoialibus à suis originalibus. *decis. 103. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Instrumenta plura si Notarius dicatur rogare, sufficit vt numerum quantum excedant. *decis. 53. num. 2. Verospio tom. 2.*

Instrumentum, si contineat obligationem Cameralem, cum clausula alias &c. ista imbreuiatura extenditur ad damna, & interesse. *decis. 315. num. 56. Coccino tom. 2.*

Instrumenta obligatione Camerali vallata habent paratam executionem. *decis. 572. nu. 1. Vbaldo tom. 3.*

Instrumenti obligatione Camerali vallati vigore quando agitur via executiua competit. *decis. 224. n. 1. Sacrazo tom. 2.*

Instrumentum originale, si non sit productum, non iquat ad obtinendam immissionem. *decis. 503. n. 2. Coccino tom. 2.*

Instrumentum originale, quando fuit productum & petitur illius restitutio, dimittitur ecipia collationata in actis, vltra registrum, quod fit. *decis. 706. num. 16. Coccino tom. 3.*

Instrumento originali semper est standum etiam si alia instrumenta edita discordent ab eo. *decis. 544. numer. 5. Pironano tom. 3.*

ad Instrumentum originale semper in dubio est recurrendum. *ibid. num. 6.*

inter Instrumentum extensum, & prothocollum si sit differentia, statim prothocollo. *ibid. num. 7.*

de Instrumenti originalis rogitu ubi non constat eius sumpto extracto etiam auctoritate superioris non creditur. *decis. 26. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Instrumenti perfectio bene colligitur ex inscriptione, & subscriptione. *decis. 544. num. 3. Pironano tom. 3.*

Instrumentum, quando est de per se perfectum, non est opus, vt capiat robur ab Archiuio. *decis. 551. numer. 13. Remboldo tom. 3.*

Instrumentum non potest dici vquam fuisse perfectum, si in eo deficiat hic narrata. *decis. 154. num. 4. Dunozeo tom. 2.*

Instrumentum dotale, quando dicatur non habuisse effectum. *ibidem numer. 5.*

Instrumentum, in quo non adest clausula actum, diminuitur multum de eius fide *ibid. num. 6.*

Instrumentum si patiatur plures defectus, ex solis coniecturis sanari non potest. *ibid. num. 7.*

Instrumentum adeptæ possessionis probat possessionem alio non existente in possessione. *dec. 283. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Instrumentum adeptæ possessionis valet, vt concedatur mantentio, alio non existente in possessione. *decis. 305. nu. 1. Vbaldo tom. 2.*

Instrumenta adeptæ possessionis bene eam probant. *decis. 559. nu. 2. Vbaldo tom. 3.*

Maximè si dicta possessio capta sit authore Prætoris. *ibid. m. num. 3.*

ex Instrumento adeptionis probatur possessio. *decis. 43. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Instrumentum non probatur, quod fuerit rogatum ex appositione testium, & clausula, actum. *dec. 154. n. 24. Dunozeo tom. 2.*

Instrumenti minuta solet à Notarijs scribi, consignarique partibus, ad effectum, vt postquam fuerit per eas considerata, concorditer instrumentum celebretur, & publicetur. *ibid. num. 26. & 27.*

Instrumentum producus dicitur illud tacitè approbare. *decis. 427. nu. 24. Merlino tom. 2.*

ex Instrumenti productione, illud dicitur approbatum à producente. *decis. 597. num. 9. Manzanedo tom. 3.*

Instrumenti publici vim quando habeat scriptura priuata. *decis. 358. num. 3. Coccino tom. 2.*

Instrumento publico fides non minuitur, si adfint in eo plures cancellaciones, & additiones, si sint tamen manu ipsius Notarij rogati. *decis. 122. num. 28. Dunozeo tom. 2.*

Instrumentum publicum si Notarius faciat se dedisse per eum sequens habuit illud pro perfecto in omnibus, & per omnia. *ibid. num. 15.*

Instrumento publico non adimitur fides, si fuerit omisum signum Notarij, cum sola subscriptio eius sufficiat declarare. *decis. 119. num. 7. Manzanedo tom. 2.*

de Instrumenti publici validitate non est dubitandum, quando adest annus, dies, locus loci, iudicij, rogatus, testes, cū omnibus requisitis manu ipsius Notarij descriptis. *decis. 122. numer. 14. Dunozeo tom. 2.*

Instrumenta sunt in forma probanti si sint publicata à Notarijs de illis rogatis, cum ea quoque censeantur originalia. *decis. 147. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Instrumentum dicitur in forma probanti, si sit desumptum ex Archiuio publico, per Archiuistammet, habentem facultatem extrahendi iura in dicto Archiuio existentia. *ibid. num. 6.*

Instrumenti publici fides absque dubio preferenda est fidei scripturæ priuatæ. *decis. 548. num. 6. Vbaldo tom. 3.*

Instrumento publico, vt fides tollatur, non sufficiunt coniecturæ. *decis. 501. nu. 11. Dunozeo tom. 2.*

Instrumentum publicum facit probationem probatam. *decis. 430. nu. 1. Vbaldo tom. 2.*

Instrumentum publicum non potest dari à Notario, si illud non sit perfectum. *decis. 122. num. 15. Dunozeo tom. 2.*

Instrumentum publicum obligatione Camerali vallatum si quis habeat, super eius præensione dicitur habere pro se intentionem fundatam. *dec. 207. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

in Instrumento ratificatio facta quando dicatur imperfecta. *decis. 154. num. 19. Dunozeo tom. 2.*

Instrumenti ratificatio dicitur ritè, & rectè facta si sint adhibiti omnes illæ solemnitates, quæ requiruntur in ipsa confectioe instrumenti. *decis. 496. num. 7. Manzanedo tom. 2.*

Instrumenti conficiendi referuatio in contractu emptionis &c. non denotat imperfectionem contractus, nisi fuerit dictum, quod contractus non valet. *decis. 37. n. 8. Sacrazo tom. 2.*

Instrumenti scientiam veram vnius partis quando quis habuit, non potest allegare ignorantiam quo ad aliam partem. *decis. 134. num. 10. Sacrazo tom. 2.*

Instrumenta Societatum officiorum sunt executioni demandanda, vt cauetur in Constitutione Pij IV. *decis. 160. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Itaque multò magis procedit, si adfit iuramentum, & obligatio Cameralis. *ibid.*

Instrumenta Societatum officiorum si sint vallata iuramento, ac obligatione Camerali sunt executioni demandanda, quamuis adfit aliqua suspicio vsurarum, dummodo non sit patens. *ibid. num. 3.*

Instrumenti vim habet scriptura priuata si sit recognita, & trion teste subscripta & absque dubio probat contra illum, qui in ea se obligauit. *decis. 285. num. 1. & 2. Coccino tom. 2.*

Instrumentum, quando constat fuisse stipulatum, licet non sit repertum inter alias scripturas Notarij, tamen de illius publica fide non est dubitandum. *decis. 544. num. 24. Pironano tom. 4.*

ad Instrumentorum validitatem locus non est necessarius, sed hæc conclusio suas patitur difficultates. *decis. 91. num. 15. Pironano tom. 2.*

Instrumentis prius standum est, quam depositionibus testium. *decis. 399. numer. 16. Vbaldo tom. 2.*

Instrumentum dicitur diuiduum, si constet fuisse factum per capita separata. *decis. 410. num. 14. Manzanedo tom. 2.*

Instrumentum, quando non dicatur repertum inter scripturas authenticas Notarij. *decis. 154. num. 12. & 15. Dunozeo tom. 3.*

ab Instrumento primo, per secundum partes censetur receptum, si contrarium in secundo disponant. *decis. 208. num. 9. Manzanedo tom. 2.*

Instrumento primo, quando non adhibetur fides, nec etiam secundo adhibebitur. *decis. 154. num. 21. Dunozeo tom. 2.*

Instrumentum, quando fuit per aliud nouatum, tunc illud non amplius attenditur. *decis. 668. num. 4. Remboldo tom. 3.*

ab Instrumento priori quando nullatenus dicatur per partes receptum, *ibid. num. 5.*

ex Instrumento optimè colligitur qualis fuerit mens contractus. *decis. 639. num. 13. Manzanedo tom. 3.*

Instrumentum si non excedat metrum centum annorum non dicitur antiquum. *decis. 173. numer. 1. Verospio tom. 2.*

Instrumentum, si non sit antiquum, recognosci debet manus Notarij. *ibid. num. 5.*

Instrumentum antiquum vltra centum licet non egeat formali recognitione, opus tamen est vt adminiculatur. *ibidem num. 3.*

Instrumenta regulariter loquendo secundum veritatem opinionem non habent executionem paratam. *Rub. in Annot. ad decif. 666. num. 163. tom. 3.*
 Quod procedit etiam si adit iuramentum, & quidem solemniter praestitum. *ibid. num. 166.*
 Instrumenta vigore pacti possunt habere executionem paratam. *ibid. num. 164.*
 Instrumenta dotalia non habent executionem paratam. *ibid. num. 165.*
 Instrumentum non est verisimile, quin non sit confectum in re magni momenti. *decif. 339. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Instrumentum alicuius dispositionis apud se habens, censetur de omnibus in eo contentis habere scientiam. *decif. 615. num. 7. Manzanedo tom. 3.*
 Instrumentum dum aliquid clare cantat, & conuenta in eo sunt iusta, aequum est, ut promissa obseruentur. *decif. 575. num. 19. Vbaldo tom. 3.*
 Instrumentum non potest dici repertum fuisse inter rogationes alicuius Notarii, si non sit in protocollo. vide num. 12. *decif. 154. num. 9. Dunozerro tom. 2.*
 Instrumentum continens inuersionem non caret suspitione falsitatis. *decif. 596. num. 3. Vbaldo tom. 3.*
 Instrumentum duo diuersa, dum dantur super eodem facto, neutro est standum. *decif. 140. num. 10. Dunozerro tom. 2.*
 Instrumentum id quod conuincitur, vel praesumitur, dicitur in tenor instrumenti. *Rub. in Annot. ad decif. 666. num. 161. tom. 3.*
 Instrumentum impugnans non potest in eo se fundare. *decif. 336. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Instrumenti via, quando aliquid probatur, cessat omnis dubitatio. *decif. 481. num. 6. Coccino tom. 2.*
 Instrumentum si sint descripti A. B. expresso eorum cognomine pro testibus, dato, ut producantur duo, qui dicant se illis nominibus vocari, sed non fuisse praesentes instrumento. *decif. 614. numer. 24. Coccino tom. 3.*
 Hoc non sufficit ad probandum instrumentum, quia descripti in instrumento potuerint sibi mutare nomen. *ibid.*
 Instrumentum si partes aliquid voluissent, id exprimere sciunt. *decif. 208. num. 9. Manzanedo tom. 2.*
 Instrumentum non probat, dum caret forma, & probatione requisita. *decif. 556. num. 3. Pirovano tom. 3.*
 Instrumentum posterius debet regulari secundum primum, si ad illud habeat relationem. *decif. 288. numer. 4. Manzanedo tom. 2.*
 Instrumentum si nullatenus contineat obligationem, vel aliam viam executionis, ordinari, & non executiue tunc est providendum. *decif. 702. num. 9. Vbaldo tom. 3.*
 Instrumenti rogati identitas ex quibus excludatur. *decif. 173. num. 8. Verosolio tom. 2.*
 Instrumenta debent interpretari ut non contineant contrarietatem. *decif. 120. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 Instrumenta inuestiturarum etiam probant dominium. *dec. 591. numer. 5. Manzanedo tom. 3.*
 Instrumentum dicitur quis approbasse cum omnibus in eo contentis, si eo sit usus. *decif. 597. num. 9. Manzanedo tom. 3.*
 Instrumentum & scripturas cedens tenetur tradere cessionario. *decif. 218. num. 5. Pirovano tom. 2.*
 Instrumentum, quando recipiat fomentum ab apostilla. *decif. 496. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
 Instrumentum, dum deficit aliquod verbum, quod facile subintelligi potest, tunc subintelligendum est, absque alia solemnitate. *decif. 421. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Instrumenti tenor est attendendus. *decif. 28. num. 17. Pirovano tom. 2.*
 Instrumenta in actis realiter non producta, sed simpliciter per Notarium relicta absque citatione ad dicendum contra, non dicuntur effecta de actis. *Rub. in Annot. decif. 666. num. 5. tom. 3.*
 Instrumentum, quando non egeat recognitione. *decif. 674. num. 22. Virle tom. 3.*
 Instrumenta, quae producuntur registrata de verbo ad verbum, in actis perpetuo faciunt fidem, etiam, quod originale perdat. *decif. 706. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Instrumentum si confessio sit relativa nihil releuat, si de instrumento non constat. *decif. 239. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Instrumentum non meretur nomen instrumenti, nec fidem facit, si non doceat de rogitu, & publicatione. *decif. 154. num. 24. Dunozerro tom. 2.*
 Instrumentum non vtiatur per latinam falsam. *decif. 122. num. 24. Dunozerro tom. 2.*
 Instrumentum inualidum non potest corroborare aliud minus

perfectum. *decif. 154. num. 31. Dunozerro tom. 2.*
 Integrum secundum Grammaticos idem sonat, quam totum. *decif. 209. num. 19. Dunozerro tom. 2.*
 In integrum restitutio aduersus sententiam datur confecto de iniustitia & laesione. *decif. 240. num. 1. Remboldo tom. 2.*

I N T E L L E C T V S.

Intellectus infirmitas est, querere rationem ubi habemus sensum. *Rub. in Annot. ad decif. 617. num. 84. tom. 3.*
 Intellectus diuinius, & a veritate alienus est reiiciendus. *decif. 213. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Intelligentia alicuius concessionis quando non dicatur require probationem extrinsecam. *decif. 524. num. 18. tom. 3.*
 Et maxime si sumus apud suprema Tribunalia. *ibid. num. 19.*

I N T E N T I O.

Intentionem suam actor tenetur fundare. *decif. 56. num. 5. Vbaldo tom. 3.*
 Intentionem suam ut quis dicatur fundare, sat non est allegatio, sed ulterius requiritur probatio. *decif. 549. num. 3. Pirovano tom. 3.*
 Intentionis suae fundamentum, si quis concludenter non iustificauerit, aliud nisi ventum reportabit. *Rub. in Annot. dec. 636. num. 175. tom. 3.*
 Intentionis fundamentum ubi consistit, id probandum est ab eo, qui in eo se fundat. *decif. 143. num. 7. Dunozerro tom. 2.*
 Intentionem suam si non probauerit actor, reus est absolendus. *decif. 71. num. 7. Dunozerro tom. 2.*
 Intentio concedendi aliquam gratiam per Curiales practicos habetur pro re valde diuersa ab ipso obtentu gratiae. *decif. 695. num. 4. Sacrazo tom. 3.*
 Intentio etiam coniecturis probatur. *decif. 322. num. 2. Coccino tom. 2.*
 Intentio dantis attenditur in materia voluntaria. *decif. 322. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Intentionis defectus ut euitetur, verba sunt intelligenda in potiori significato. *decif. 354. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
 Intentionem fundatam quis dicitur pro se habere, si super eius praetensione ad sit instrumentum publicum obligatione Camerali vallatum. *decif. 207. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Intentio Papae in alienatione rei Ecclesiae est utilitas, & de alijs subreptionibus non curat. *decif. 312. numer. 4. Coccino tom. 2.*
 Intentio Papae, quando ille venit plura beneficia pro dote vnius Ecclesiae qualis sit. *dec. 394. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*
 de Intentionis Papae defectu dans, onus id probandi ei incumbit. *decif. 364. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Intentionem fundatam Ordinarii habent de iure communi exercendi iurisdictionem spirituales in omnibus Ecclesijs suae Diocesis & in omnes personas degentes intra limites sui Episcopatus. *decif. 552. num. 1. Dunozerro tom. 3.*
 de Intentione & tractatu non autem de conclusionem & effectuatione si testes deponant non probant. *decif. 93. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Intentio non verbis, sed verba intentioni deferunt debent. *Rub. in Annot. ad decif. 632. num. 10. tom. 3.*
 Intercessores multos, qui habent apud Deum, impossibile est, ut non exaudiatur. *Rub. in Annot. ad decif. 460. numer. 89. tom. 2.*

I N T E R D I C T V M.

Interdictum adipiscendae, si quis contra aduersarium agat, ex hoc fatetur aduersarium possidere. *decif. 298. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Interdictum, quorum bonorum est remedium adipiscendae. *decif. 349. num. 12. Merlino tom. 2.*
 Interdictum, quorum bonorum, intrat quando duo contendunt de possessione, unde non intrat, nisi aduersarius possideat. *ibid. num. 5.*
 in Interdicto, quorum bonorum, verba libelli debent concludere restitutionem possessionis defuncti, & condemnationem possessorum, ad illam relaxandam, & restituendam. *ibid. num. 14.*
 Interdictum retinendae competet possessione ante moram licet. *decif. 384. numer. 1. Coccino tom. 2.*
 Interdictum, utrobique, quod datur pro retinenda possessione rerum mobilium est simile interdicto retinendae. *decif. 78. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
 Interdictum, utrobique datur pro retinenda possessione rerum mobilium. *ibid. num. 14.*
 in Interdictis omnibus necessario est Iudici offerendus libellus, praeterim ubi adest contradictor. *decif. 349. num. 8. Merlino tom. 2.*

in In-

in Interdicto, quorum bonorum, est offerendus libellus, *ibid.*
num. 9.

INTERESSE.

Interesse, seu cupiditas humana quorū malorum sit causa, & vide 145. Rub. in annotat. ad decif. 632. num. 144. tom. 3.

Interesse, & damna ut quis consequatur debent probari illa tria Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo quod cert. loc. per. decif. 85. num. 13. Vbaldo tom. 2.

ab Interesse & damnis quis non dicitur absolutus, dum de hoc nihil dicitur in sententia, si illa non fuerint petita. decif. 393. num. 6. Vbaldo tom. 2.

Interesse non debetur sine mora. decif. 565. num. 11. Remboldo tom. 3.

Interesse, quando petitur ex aliquo facto minus legitime gesto, tunc perperam queritur aut adfuerit mora. *ibidem*. num. 12.

Interesse debetur probatis requisitis Paul. de Castr. in l. 3. ff. de eo, quod cert. loc. perit. *ibid.* num. 13.

Interesse quando exigatur in materia euctionis etiam ultra duplum. decif. 227. num. 5. & 6. Vbaldo tom. 2.

Interesse taxatur à statuto Ferrariz in materia euctionis ad rationem octo pro centenaria. *ibid.* num. 7.

Interesse commune, & intrinsecum in euctionis materia, an à iure sit taxatum. *ibid.* num. 4.

Interesse habens in negotio non presumitur illius voluisse deteriorare conditionem. decif. 88. num. 9. Remboldo tom. 2.

Interesse ex l. curabit C. de act. empt. neque stricto iure, neque vlla actione debetur, sed sola iuris æquitate, Iudicisq. officio particulari. decif. 315. num. 8. Coccino tom. 2.

Interesse quando nullum adest, dolus aut fraus non presumitur. decif. 243. numer. 11. Verosio tom. 2.

Interesse non habens in causa, non auditur. decif. 406. num. 1. Coccino tom. 2.

Interesse dicitur is, qui dum diuina peraguntur præsens est, & eius ministerium celebrationi exhibet. Rub. in annotat. ad decif. 576. num. 140. tom. 3.

INTERESSENTIA.

Interessentia in diuinis est adeo praxise necessaria ad effectum lucrandi distributiones quotidianas, ut non iuuat, licet Canonici adsint in Ecclesia, si non actualiter assistant in diuinis. Rub. in annotat. ad decif. 576. num. 132. tom. 3.

Interessentibus omnibus distributionis quotidianæ de iure communi indistincte debentur. decif. 124. num. 11. Remboldo tom. 2.

INTERPELLATIO.

Interpellatio est necessaria ad hoc ut excipi possit de non adimplemento. decif. 85. num. 12. Vbaldo tom. 2.

Interpellatio est necessaria, quando quis tenetur in aliquo casu renouare fidei iudices. Rub. in annotat. ad decif. 545. num. 11. tom. 3.

Quia non secuta, censetur remissum tale onus. *ibidem*. num. 13.

Interpellatio non est necessaria, quando dies interpellat pro homine. Rub. in annotat. ad decif. 542. num. 43. tom. 3.

Interpellatio requiritur ad hoc ut vidua consequatur fructus dotis sibi non solutæ. decif. 295. num. 3. Manzanares tom. 2.

Interpellatio non requiritur, quando petitur interesse iuxta terminos l. curabit. C. de act. empt. decif. 315. numer. 33. Coccino tom. 2.

Interpellatio etiam extrajudicialis sufficit ad constituendum aliquem in mora. decif. 433. num. 1. Nauarro tom. 2.

Interpellatio facta alicui non probatur per testes singulares. *ibidem*. num. 2.

Interpellationi iudiciali, quis tenetur credere. decif. 542. num. 10. Coccino tom. 3.

Interpellatione iudiciali mediante, quis presumitur certioratus de eo, de quo fuit certioratus. *ibid.* num. 6.

Interpellatio personalis, ubi etiam esset necessaria, suppletur per interpellationem etiam dimissa copia quando ea mediante pars in iudicio comparuit. *ibidem* num. 7.

Interpellatus, quando habet iustam causam ignorandi debitum, puta si sit intricatum, vel antiquum, non incurrit moram, si offerat se paratum, quando constabit. decif. 3. num. 25. Coccino tom. 2.

INTERPRETATIO.

Interpretatio semper ea est capienda, per quam euitatur absurdum, aut insolitum, vel repugnans naturæ actus, qui geritur. decif. 686. num. 14. Sacrato tom. 3.

Interpretatio ea est facienda, quæ minus nocet consentienti. decif. 37. num. 13. Sacrato tom. 2.

Interpretatio in dubio semper est capienda, ut actus non trahatur ad illicitum. decif. 477. num. 11. Coccino tom. 2.

Interpretatio in contractibus ea est sumenda in dubio, quæ congruit menti contrahentium. decif. 541. num. 14. Remboldo tom. 3.

Interpretatio ea sumenda est in omni materia, per quam non inducitur contrarietas. decif. 254. num. 43. Coccino tom. 2.

Interpretatio omnis in dispositione qualibet sumenda est pro conciliatione ad euitandas contrarietates. decif. 254. num. 42. Coccino tom. 2.

Interpretatio dispositionum desumitur ex obseruantia subsecuta. decif. 11. num. 8. Remboldo tom. 2.

Interpretatio diuiniua non est admittenda. decif. 254. num. 19. & 21. Coccino tom. 2.

Interpretatio omnis facienda est pro exclusione delicti. decif. 56. num. 11. Vbaldo tom. 2.

Interpretatio illa est amplectenda per quam minus læditur ius commune. decif. 102. num. 23. Coccino tom. 2.

Interpretatio facienda est, ut ius commune quantum minus fieri potest corrigatur. decif. 198. num. 6. Coccino tom. 2.

in Interpretatione legum semper est attendenda verborum proprietas, id est verborum significatio. decif. 312. num. 47. Coccino tom. 2.

Interpretatio ea statuti est euitanda, quæ esset contraria expressæ menti statuentium. decif. 66. num. 8. Dunozeo tom. 2.

Interpretatio ea sumenda est, quæ omnibus pariformiter conveniat, etiam si in altero esset in aliqua parte diuersa ratio, & vnum altero esset fauorabilius. decif. 348. numer. 3. Pironano tom. 2.

Interpretatio qualibet est sumenda potius quam ut ex scientiis & patientia dicatur in alium translatum dominium. decif. 590. num. 12. Vbaldo tom. 2.

Interpretatio semper est facienda, ut scripturæ concordentur. decif. 266. num. 5. Sacrato tom. 2.

Interpretatio omnis sumenda est ut scripturæ reuocentur ad concordiam. decif. 314. num. 7. Coccino tom. 2.

Interpretatio strictissima est facienda in statutis odiosis, & correctorijs iuris communis. decif. 15. numer. 24. Dunozeo tom. 2.

Interpretatio omnis capienda est, ut euitetur subreptio. decif. 260. num. 7. Pironano tom. 2.

Interpretatio semper est facienda, ut testator minus voluerit gravare heredem, quam sit possibile. decif. 89. num. 15. Remboldo tom. 2.

Interpretatio semper fieri debet, ut testes testibus concordentur. decif. 586. num. 5. Vbaldo tom. 3.

Interpretationes Doctorum tunc inducunt obligationem, quando eorum communis opinio non venit in interpretationem, quia tunc facit humanam certitudinem. decif. 318. num. 45. Coccino tom. 2.

Interpretatio omnis est facienda pro validitate actus. decif. 265. num. 7. Remboldo tom. 2.

Interpretatio, quæ non est verisimilis, respuenda est. decif. 730. numero. 9. Merlino tom. 3.

Interpretatio facienda est, ut excludatur vsuraria prauitas. decif. 153. numer. 9. Remboldo tom. 2.

Interpretationis præambulum necessarium, est ipsa dubietas verborum. decif. 697. num. 7. Sacrato tom. 3.

Interpretatio communis non est relinquenda, licet aliqui DD. discordent, & hoc maxime, si sit conformis literæ textus. decif. 312. num. 46. Coccino tom. 2.

Interpretatio facienda est contra eum, qui clarius locutus non est. decif. 413. num. 15. Nauarro tom. 2.

Interpretationem passiuam recipit statutum à iure communi. decif. 66. num. 2. Dunozeo tom. 2.

in Interpretationibus dubijs semper potest recurri ad arbitrium boni viri. decif. 738. num. 5. Verosio tom. 3.

Interpretari debent instrumenta, ut non contineant contrarietatem. decif. 120. num. 9. Remboldo tom. 2.

Interpres optima rerum est consuetudo. decif. 11. num. 6. Remboldo tom. 2.

Interpretatiua non definit esse obseruantia licet verba in aliquo improprietur. decif. 34. num. 2. Sacrato tom. 2.

Interrogatio Notarij facienda a testatore hærede, non cadit in testamentum à testatore scripto, vel subscripto. decif. 581. num. 38. Vbaldo tom. 3.

INTERROGATORIA.

ad Interrogatoria danda si pars fuerit citata, & neglecta ea exhibere, si testes sine eis fuerint examinati, hoc sibi imputetur. decif. 672. num. 6. Remboldo tom. 3.

Inter-

interrogatoria, si pars non dederit, sibi imputet, limita id, nisi sit legitime citata, etiam si haberet scientiam examinis. *decis. 249. num. 6. & 7. Sacroto tom. 2.*

Intervallo. potest fieri insinuatio, & etiam manu alterius Notarij. *decis. 288. num. 6. Remboldo tom. 2.*

INTESTATIVS.

Intestati causa cessat testamento existente. *decis. 216. num. 4. Verospio tom. 2.*

Intestato, quis censetur decessisse, dum non docetur de aliquo testamento. *decis. 245. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

Intestato si loquatur statutum, non debet intelligi condito testamento. *decis. 66. numer. 18. Dunozeo tom. 2.*

INTIMATIO.

Intimatio, quando est de forma actus, tunc non sufficit scientia eius, cui debuit intimari. *decis. 572. num. 10. Vbaldo tom. 3.*

Intimatio habet vim citationis. *decis. 272. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Intimatio habet vim citationis, praesertim in extrajudicialibus. *ibidem num. 2.*

Intimatio ad viden. examinari testes, potest quandocumque, produci, & sufficit, quod reproducatur ante examen. *decis. 627. numer. 7. Remboldo tom. 3.*

Intimatio ad viden. examinari testes reproducitur ad effectum tantum, ut Iudex certioretur de illius executione. *ibidem num. 8.*

Intimatio facta Communitati in aliquo loco congregata dicitur legitime facta etiam si adhuc effectum non fuerit congregata. *decis. 290. num. 2. Coccino tom. 2.*

Intimatio in omnibus contra dictis minorum est necessaria, vigore Const. Marchi lib. 5. cap. 125. & num. 10. *decis. 288. Remboldo tom. 2.*

Intimationis defectus bene tollitur ex illius exhibitione. *decis. 454. num. 38. Merlino tom. 2.*

Intimationis defectus videtur esse verus defectus citationis. *decis. 349. numer. 17. Merlino tom. 2.*

Intimatio praesertim in extrajudicialibus solet supplere defectum citationis. *decis. 276. num. 8. & 9. Vbaldo tom. 2.*

Intimatio non requiritur, quando scientia est verisimilis. *Rub. in Annor. ad decis. 542. num. 72. tom. 3.*

Intimatione scientia quae deducitur, dicitur certa. *decis. 274. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Intimatio in terminis societatis officij, quoad translationem, periculi vitae de vno in alium valet, & tenet, si fiat fideiussoribus, & non officiali, stante sic pacto. *decis. 224. num. 4. Sacroto tom. 2.*

INTRVSVS.

Intrusus ut valide condemnatur ad restitutionem distributionum, est necesse, ut praeserit protestatio, nempe, aut resideat, aut possessionem dimittat. *Rub. in Annor. decis. 576. num. 13. tom. 3.*

Intrusus merus praesumitur, quando quis apprehendit possessionem beneficii, postquam super eo apposuit manus Papa. *decis. 451. num. 21. Nauarre tom. 2.*

Intrusus dicitur possidere ab commodum veri, & legitimi possessoris. *decis. 628. num. 18. Manzanedo tom. 3.*

INVENTIVM.

Inuentarij beneficij facit ut hereditas adita, censetur hereditas, & perinde est, ac si hereditas esset iacens. *decis. 201. num. 21. Pirouano tom. 2.*

Inuentario bonorum defuncti, ex quo appareat, aliquid hereditatem omisisse describere per errorem. *decis. 410. num. 18. Manzanedo tom. 2.*

Inuentarium bonorum factum a primis heredibus, non suffragatur secundis, quominus aliud conficere teneantur. *decis. 417. num. 2. Coccino tom. 2.*

Inuentarium probat contra conscientem, ac habentes causam ab eo. *ibidem num. 3.*

Inuentarium bonorum hereditarium non admittitur probatio in contrarium, cum sit tanquam propria confessio heredis. *decis. 591. num. 2. Manzanedo tom. 3.*

Inuentarium bonorum hereditarium plenè probat contra conscientem, eiusque heredem. *decis. 409. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

Inuentario bonorum hereditarium, requiritur subscriptio heredis, & trium testium bonae opinionis, & fama, loco creditum absentium. *dec. 170. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Inuentarium bonorum hereditarium est nullum, si in eo fuerint omisa bona notabilis valoris. *ibidem num. 13.*

Inuentarium non annullatur ex defectu citationis creditorum, si heredi erant penitus ignoti. *decis. 126. numer. 4. Remboldo tom. 2.*

Inuentarium quando conficitur, citatio, vel intimatio ad aliud

non fit, nisi ut da notitia citati, vel intimari deducatur confessio inuentarij. *decis. 274. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*

pro Inuentario non praesumitur, nisi sit legitime confectum. *decis. 56. nu. 16. Vbaldo tom. 2.*

Inuentarium, quando constat, quod realiter fuerit confectum, hoc casu scrupulose non attenditur rigor solemnitatum iuris, vel consuetudinis. *ibidem num. 8.*

Inuentarij confectio, est actus extrajudicialis. *decis. 274. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Inuentarij confectio, quando alicui multo magis videatur remissa. *decis. 88. nu. 12. 13. 14. & 15. Remboldo tom. 2.*

Inuentarij confectio est locus, quando dubitatur, ne aliquid occultetur in prauidicium tertij. *ibidem nu. 1.*

Inuentarij confectio, quando, & ex verbis, alicui ministro videatur remissa. *ibidem num. 3.*

in Inuentarij confectio requiritur citatio contra interesse putantes. *decis. 376. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Inuentarium praesumitur cum omnibus solemnitatibus confectum, si in eo reperitur appositum Iudicis decretum. *decis. 126. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Inuentarium, quando est notorium, esse conficiendum, tunc non requiritur alia citatio. *decis. 274. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Inuentarium regulariter probat contra conscientem, eiusque heredes, ac habentes causam ab eo. *decis. 399. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Inuentarium ab herede confectum probat contra eundem. *dec. 213. n. 11. Coccino tom. 2.*

Inuentarium si sit confectum ab herede, tunc ille non tenetur ultra vires hereditarias. *decis. 92. nu. 5. Manzanedo tom. 2.*

Inuentarium plenè probat contra heredem. *decis. 591. num. 1. Manzanedo tom. 3.*

ex Inuentario optime docetur an hereditas sit opulenta necne. *ibidem.*

Inuentarium quando heres vult conficere, opus est ut citet legatarios ad videndum illud confici. *decis. 176. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Inuentario non confectio gesta a tutore valet, licet tanquam suspensius possit remoueri. *decis. 204. num. 4. Coccino tom. 2.*

Inuentarium tenetur conficere tutor testamentarius licet a testatore id fuerit ei remissum. *idem num. 3.*

Inuentarium si tutor non confecerit, nec dederit cautionem, non potest se ingerere in rebus pupilli. *decis. 204. num. 1. Coccino tom. 2.*

Inuentarium non afficit certos creditores, vel legatarios, nisi fuerint citati. *decis. 176. nu. 2. Vbaldo tom. 2.*

Inuentarium non corrumpit ex defectu descriptionis aliquorum bonorum, si ea omissio non fuerit dolosa. *decis. 126. num. 6. Remboldo tom. 2.*

ex Inuentario non probatur veritas rei alieni in eo descripti contra creditores, & legatarios. *decis. 591. numer. 8. Manzanedo tom. 3.*

Inuentarium non afficit, nec probat contra non citatum hereditatem non esse soluendo. *Rub. in Annor. ad decis. 666. nu. 15. tom. 3.*

Inuentarium bonorum hereditarium quando fit si de eo tempore, quoniam erat creditor, non poterat citari, & sufficit citatio facta per proclama. contra omnes interesse putantes. *ibidem num. 16.*

Inuentarij confectio quod quis interuenerit, ex quibus rationibus probetur a testibus. *decis. 274. numer. 8. & 10. Vbaldo tom. 2.*

Inuentarij confectio in omnibus dispositionibus rejicitur. *decis. 716. num. 12. Vbaldo tom. 3.*

ab Inuentarij similitudine maximum desumitur falsitatis argumentum. *decis. 140. n. 14. Dunozeo tom. 2.*

INVESTIMENTVM.

Inuestimenti pactum, quando ad alicuius fauorem fuit factum, non potest ei prauidicari illud praetermittendo, illo inscio. *decis. 497. n. 6. Merlino tom. 2.*

ex Inuestimento facto non deducitur ratificatio sine consensu eius de cuius interesse agitur. *decis. 183. numer. 8. Verospio tom. 2.*

INVESTITURA.

Inuestitura facta duobus pro masculis, & foeminis in ea succeditur iuxta c. 1. de dub. frat. a cap. intest. *decis. 603. num. 7. & 14. Remboldo tom. 3.*

Inuestitura, quando est facta duobus, pro masculis, & foeminis, tunc foeminae vnus linea excludunt masculos alterius alterius linea. *decis. 541. num. 1. Remboldo tom. 3.*

Sed hoc non procedit, si inuestitura sit facta vni tantum. *ibidem num. 2.*

Inuestitura simpliciter facta duobus fratribus pro se, eorumq. filiis masculis, & ipsius descendantibus pro feminis. *decis. 270. num. 4. Pamphilio tom. 2.*

Tunc deficientibus masculis vnus lineæ admittuntur feminæ eiusdem, non feminæ alterius. *decis. 270. num. 5. Pamphilio. tom. 2.*

in Inuestitura, si adsit clausula, vt extincta generatione inuestita res reuertatur ad Dominum, ea clausula arguit, vt donec aliquis viuit ex comprehensis in d. generatione, res non reuertatur ad Dominum, sed inducatur ius accrescendi. *decis. 383. numer. 12. & 14. Manzanedo tom. 2.*

Inuestitura de feudo alieno, tunc tenet, quando est facta sub conditione, & collata in illud tempus quo feudum erit apertum Domino. *decis. 614. num. 2. Coccino tom. 3.*

Inuestitura feudi noua est considerandi respectu antiquæ recentis eisdem terminis. *decis. 291. num. 31. & 34. Vbaldo tom. 3.*

Inuestitura feudi si facta sit duobus pro masculis, & feminis, tunc masculini lineæ non excludunt feminas alterius lineæ. *ibid. num. 18.*

Inuestitura feudi quando facta est vni tantum, tamen post factam diuisionem feudum non transeat ad masculum alterius lineæ donec extent feminæ venientes ab eo, cui in diuisione obuenit feudum, quicquid sit de ista opinione, ea tamen sine dubio non procedit stante pacto quod masculis extraneis feminæ non succedant. *decis. 291. num. 2. & 3. Vbaldo tom. 2.*

Inuestitura noua feudi tanquam de feudo antiquo debet iudicari tanquam antiquum. *ibid. num. 29.*

Inuestitura facta ad fauorem alicuius, & suorum aliorum, & nepotum per directam lineam descendantium masculorum tantum, hoc casu non est ita clarum, vt non sint comprehensæ feminæ. *decis. 420. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Inuestitura, quando est facta pro descendantibus per virilem sexum, in ea comprehenditur femina dummodo descendat a masculino. *ibidem num. 16.*

Inuestituram esse finitam, dum pars id asserit, hoc spectat ad iudicium petitorium. *dec. 663. nu. 4. Manzanedo tom. 3.*

Inuestituræ tenor magis quam lex feudalitatis est attendenda. *decis. 541. num. 9. Remboldo tom. 3.*

Inuestituræ tenor, & pacta in ea posita magis attenduntur, quam quod lex feudalitatis. *decis. 603. num. 10. & 15. Remboldo tom. 3.*

Inuestituræ substantia consistit in personis inuestitis & numerum ipsarum, & graduum. *decis. 483. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*

Inuestitura substantia non consistit in qualitate accidentali, veluti si vocari debeant esse hæredes, vel successores. *ibidem num. 10.*

Inuestitura concessa cum clausula sine præiudicio habentium priora, & meliora, iura, quid importet. *decis. 415. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*

Inuestituræ primæ præualet secunda, quando adest potestas, & voluntas patrum, quæ colligitur ex nouitate pactorum &c. *decis. 291. num. 36. Vbaldo tom. 2.*

Inuestitura, quod fuerit necessaria, & non gratiosa, ac voluntaria ex quibus appareat. *ibidem num. 13.*

Inuestitura facta pro se, & hærede semel nominando valet. *decis. 350. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Inuestitura simpliciter à Domino concessa, intelligitur secundum formam consuetam. *ibid. num. 7.*

Inuestitura non valet, si quis pure inuestiatur de feudo alieno. *decis. 614. num. 1. Coccino tom. 3.*

Inuestitura non probatur sine subscriptione testium. *decis. 205. num. 5. Sacratio tom. 2.*

Inuestitura si sit prodigiosa, & præ manibus habeatur, & causa agatur apud supremum Tribunal, dici non potest requirere altiore indaginem, & vide num. 21. *decis. 524. num. 20. Pironano tom. 3.*

Inuestiturarum instrumenta probant dominium. *decis. 591. num. 5. Manzanedo tom. 3.*

in Inuestituris laicorum solemnitates quæ requiruntur, non sunt necessariæ in inuestitura, quæ sunt per Clericos. *decis. 205. numer. 6. Sacratio tom. 2.*

Inuestiti lineæ quando est finita tunc locum habet ius accrescendi ad fauorem superstitis. *decis. 415. nu. 12. Vbaldo tom. 2.*

Ioanna II. Regina Neapolis, tali odio persecuta fuit eius maritum ob disparitatem conditionis, vt eum miserabiliter trucidare fecit. *Rub. in annot. ad decis. 431. numer. 84. tom. 2.*

Io. Galeatius Vicecomes fuit creatus Comes Papæ. *Rub. in annot. ad decis. 529. num. 41. tom. 3.*

I O C A L I A.

Localium vsus maritus ex iuxta causa potest reuocare ab vx-

re. *decis. 10. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Localium vsus ex causa aufertur vxori à marito actione legis Aquiliæ. *ibid. num. 3.*

Localia data à marito vxori, manent sub dominio mariti, relicto solo vsu vxori. *ib. dem num. 4.*

Localia, quando sunt magni valoris non præsumuntur vxori, ab eius viro vel focero donata. *decis. 696. num. 9. Dunozerro tom. 3.*

Sed potius accommodata ad vsum ipsius vxoris, vt honestius, decentiusque incedere possit. *ibid.*

Irenarcha dicuntur quasi iras arcentes. *Rub. in annotat. ad decis. 636. num. 171. tom. 3.*

de Irrationabili iudicio Ordinarij circa electionem dans, cum non præsumatur, plenè & concludenter tenetur illud probare. *decis. 164. num. 1. & 2. Remboldo tom. 2.*

Irregularis non adhibet possessionem sui beneficii. *decis. 236. num. 19. Sacratio tom. 2.*

ex Irrelevantiâ capite denegatur remissoria. *decis. 94. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

per Italiam ferè totam adsunt itatuta, quæ præscriptionem iuris communis reducunt ad terminos breuiiores. *decis. 555. nu. 8. Dunozerro tom. 3.*

I V D A E I.

Iudæis contumeliæ, & iniuriæ fieri de iure non possunt. *decis. 269. numer. 10. Manzanedo tom. 2.*

Iudæi pauperi carcerato sunt præstanda alimenta. *decis. 269. num. 13. Manzanedo tom. 2.*

Iudæi non sunt de gremio Ecclesiæ. *decis. 269. num. 28. Manzanedo tom. 2.*

Iudæi vtuntur iure communi. *decis. 269. numer. 5. Manzanedo tom. 2.*

Iudæi vtuntur iure communi, & secundum ius Romanorum, ciuile iudicari debent, num. 2. 35. & 45. *decis. 269. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

Iudæi in quibus dicantur esse de populo, & corpore ciuitatis. *ibid. num. 18. & 19.*

Iudæi gaudent statuto, & consuetudinibus Ciuitatum, siue illa sint fauorabilia, siue odiosa. *ibidem num. 20.*

Iudæi gaudent omnibus immunitatibus concessis Ciuibus. *ibid. num. 21.*

Iudæi admittuntur ad purgationem moræ. *decis. 269. num. 30. Manzanedo tom. 2.*

cum Iudæis, quo ad ius reddendum nulla est facienda differentia, nisi in casibus aliter expressis. *decis. 269. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

Iudæos ob iustas causas Sancta Mater Ecclesia tollerat. *ibid. num. 5.*

Iudæi respectu fori temporalis propter tolerantiam Ecclesiæ non sunt personæ odiosæ. *ibid. num. 6.*

Iudæi in humanis actibus cum Christianis participant. *ibidem num. 7.*

Iudæis est seruandus rigor, non autem æquitas. *decis. 269. nu. 31. Manzanedo tom. 2.*

c. de Iudæis, quo casu procedat. *decis. 269. num. 32. & 33. Manzanedo tom. 2.*

Iudæorum caro non est permittendum, vt per indirectum in commercium ad instantiam creditorum deducatur, & ipsi fame necentur. *ibid. num. 14.*

Iudæi debent ad beneficium cessionis admitti, & quare. *ibid. num. 15.*

I V D E X.

Iudicis arbitrium intrat in legitima assignanda, quod tamen debet esse regulatum in iure. *decis. 457. numer. 9. Coccino tom. 2.*

in Iudicis arbitrium relinquitur id, quod determinari non potest, stante varietate materiæ. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 99. tom. 3.*

Iudicis arbitrium venit per modum supplementi. *decis. 78. nu. 1. Sacratio tom. 2.*

in Iudicis arbitrio residet tota materia probationis. *decis. 53. num. 13. Verospio tom. 2.*

Iudex de consensu partium potest omittere nullitates, disponendo super sola iustitia sententiæ latæ. *decis. 578. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

Iudicis delegatio in partibus ad effectum apponendi verba in instrumentis in albo relicta, quando non sit necessaria. *decis. 421. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

de Iudicis deputatione in actis debet constare. *decis. 578. nu. 1. Vbaldo tom. 3.*

Iudex dum non est certus de sua iurisdictione, nulliter procedit. *ibidem num. 2.*

Iudicis

Iudicis deputatio, quod fuerit subtracta ex actis, id non præsumitur, & maxime si nullum iudicium afferatur pro subtractione. *decis. 578. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

Iudex, stante decreto irritanti, & clausula sublata, non potest procedere sine aperitione oris. *decis. 329. num. 1. Verospio tom. 2.*

Itaque processus est ipso iure nullus. *ibid. num. 2.*

Iudex quando interponit decretum in contractu mulierum, debet ei in scriptis insinuari causa, secundum Statut. Vrb. lib. 1. c. ap. 151. *decis. 203. num. 22. 23. & 24. Sacrato tom. 2.*

pro Iudicis decreto & eius iustitia stat præsumptio. *decis. 33. n. 1. Vbaldo tom. 2.*

Iudicis decretum præsertim requiritur, quando minores compromittunt. *decis. 646. num. 8. Merlino tom. 3.*

Iudex si decretum relaxet, cum conditione ut prius pars intimeretur, tunc tale decretum non officit, antequam pars intimeretur, & in actis intimatio producat. *decis. 349. num. 19. Merlino tom. 2.*

Iudex, quando nulliter, & attentate processit, omnia sunt revocanda. *decis. 735. numer. 9. Vbaldo tom. 3.*

Iudicis decretum quando est nullum, non priuat quem sua possessionem quia etiam eius executio est nulla. *decis. 43. numer. 6. Remboldo tom. 2.*

Iudicis decretum non requiritur ante confectionem inventarij bonorum defuncti, sed solum requiritur citatio eorum, quorum interest. *decis. 376. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Iudicis decretum quando ab eo est revocatum perinde est ac si non emanasset. *decis. 156. n. 4. Verospio tom. 2.*

Iudicis decretum non dicitur ex falsa causa interpositum in contractu minoris, licet quis eius indemnitate releuationem promiserit, si tamen per æquipollens id factum appareat. *ibidem num. 9. & 10.*

pro Iudicis decreto, & sententia stat præsumptio, propter eius auctoritatem. *decis. 317. num. 28. Vbaldo tom. 2.*

Iudicis decretum an requiritur in inventario ab hærede conficiendo, dubium est, saltem tamen requiritur præsentia ipsius iudicis. *dec. 176. n. 11. Vbaldo tom. 2.*

Iudicis decretum si fuerit restrictum ad certum quid, non extenditur ad aliud. *ibid. num. 10.*

Iudicis decretum non trahitur ad ea, quæ fuerunt incognita. *dec. 624. n. 9. Manzano tom. 3.*

Iudici cuilibet Ecclesiastico attributa est facultas denunciandi delinquentes. *dec. 48. n. 6. Remboldo tom. 2.*

Iudex Ecclesiasticus non debet facile admittre denunciations Evangelicas, quia esset turbare iurisdictionem laicalem. *decis. 168. numer. 6. Sacrato tom. 2.*

Iudicis factum reputatur factum partis. *dec. 505. nu. 3. Remboldo tom. 3.*

Iudicis hæredes, qui dedit tutores & fideiussores non tenentur nisi de dolo & lata culpa, quando illi reperiuntur minus idonei. *decis. 442. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Iudicis immissio regulariter operatur expulsionem tam à civili quam à naturali possessione. *decis. 699. numer. 1. & 6. Sacrato tom. 3.*

Quod procedit tamen, quando ritè, & rectè processit. *ibidem num. 2.*

Iudicis immissio habet vim expulsiuam anterioris possessoris. *decis. 148. num. 2. Sacrato tom. 2.*

Iudicis immissio, tunc habet vim expulsiuam anterioris possessoris, quando Iudex ritè, & rectè procedit. *decis. 148. nu. 3. Sacrato tom. 2.*

Iudice si nulliter data sit immissio ex certo capite, tunc si creditor habeat hypotecam in re, datur ei retentio, si constet de alio diuerso credito, declara. *decis. 117. nu. 3. 9. & 10. Vbaldo tom. 2.*

ad Iudices Laicos recurrentes est excommunicatus, & beneficiorum fructus non facit suos. *decis. 184. numer. 5. Coccino tom. 2.*

ad Iudices Laicos, quando quis recursum habuerit non dicitur præsumptiuè probarum, quando constat de speciali mandato eius, de cuius interesse agitur. *decis. 407. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

ad Iudices Laicos recurrentes pro exigenda pensione, est excommunicatus. *decis. 650. num. 18. Pironano tom. 3.*

Iudices Laici in Beneficialibus nullam habent iurisdictionem. *decis. 196. numer. 14. Verospio tom. 2.*

ad Iudices Laicos, si quis recursum habuerit, ut absolutionem obtineat, non sufficit simplex cessio, seu renunciatio verbalis, sed requiritur quod sit vera, & actualis. *decis. 744. num. 7. Carillo tom. 3.*

Et signanter præsumendum est, ut remoueantur omnia impedimenta, adeo ut nec de iure, nec de facto noceri possint. *Par. IV. Recent. Tom. III.*

ad compulsionem faciendam. *ibid. num. 8.*

ad Iudices Laicos ille, qui habuit recursum, si obtinuerit, ut possit absolui, cum clausula refectus expensis, tenetur, & condemnandus est ad omnes & singulas expensas, etiam ratione damnorum, & interesse parti reficiendo & nec hoc casu sufficit cautio. *decis. 744. num. 12. & 13. Carillo tom. 1.*

ad Iudices Laicos recursus in materia Ecclesiastica indistincte est prohibitus, etiam si ad eos fuerit recursus ad & adiuvandam Ecclesiæ iurisdictionem. *decis. 175. nu. 9. Verospio tom. 2.*

ad Iudices Laicos recursus est plene probandus, ut quis priuetur fructibus beneficii, unde non sufficit simplex fides. *decis. 184. nu. 13. Coccino tom. 2.*

Iudicis mandata circumducuntur per productionem nouorū iurium, & tanto magis repositione à Iudice facta. *decis. 390. num. 20. & 21. Vbaldo tom. 2.*

de Iudicis mandato, quando quis fuit expulsus à possessione, eam amittit. *dec. 440. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

à Iudice debet provenire mandatum coactiuum de reducendo ad carceres. *decis. 95. numer. 12. Dunozeo tom. 2.*

Iudicis mandatum si continet certam summam liquidam, ea est soluenda & non deponenda. *decis. 8. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Iudex, dum iubet Notario, ut certos recipiat in fideiussores, videtur eos approbasse, & sic tanquam approbator tenetur. *decis. 442. num. 21. Vbaldo tom. 2.*

Iudex, dum mandat Notario in genere, ut recipiat fideiussores, hoc casu spectat ad Notarium inquirere de eorum idoneitate. *ibid. num. 4.*

Iudex mandando Notario, ut recipiat in fideiussores certas, personas, tunc Iudex, & non Notarius tenetur, si sint minus idonei. *ibid. num. 5.*

Iudicis officio pater potest cogi ad dotandam filiam. *decis. 108. num. 28. Vbaldo tom. 2.*

Iudicis officio pater potest compelli assignare aliquam partem sui patrimonij pro dotæ suæ filiae. *Rubin. Annot. ad decis. 460. num. 61. tom. 2.*

Iudicis officium quodammodo imploratur quando petitur conferri beneficium. *decis. 167. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Iudicis officium conquiescit, dum pendet terminus ad aliquid opponendum. *decis. 472. num. 3. Manzano tom. 2.*

Iudicis officium nobile non inferuit actioni, quod procedit tam de iure canonico, quam civili. *decis. 315. num. 24. & 25. Coccino tom. 2.*

Iudicis officium nobile datur deficienti actione. *decis. 315. numer. 27. Coccino tom. 2.*

Iudicis officium nobile, ut præscribatur, requiritur tempus 30. annorum. *decis. 315. num. 47. Coccino tom. 2.*

Iudicis officium quando imploratur, videtur quidam actio personalis. *decis. 202. nu. 5. Coccino tom. 2.*

Iudicis officium nullam præsupponit obligationem vel actionem. *decis. 108. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Iudex ille dicitur Ordinarius, & non delegatus, si sit deputatus ad vniuersitatem causarum. *decis. 48. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Iudices Ordinarij quando sententias ferunt non tenentur ad earum facultatiuam insertionem sed sufficit ut sint in quasi possessione facultatis Ordinariæ, & pro talibus communiter habeantur. *ibidem num. 12.*

Iudici Ordinario obijciens, qui communiter pro tali reputabatur, nullitatem ex defectu potestatis, tanquam calumniosus repellendus est. *ibid. num. 13.*

Iudex Ordinarius dicitur Nuncius Apostolicus in sua Prouincia. *ibid. num. 7.*

de Iudicis ordine mors quæ igitur an possit dici naturalis vel violenta ad effectum lucrandi societatem officij, super periculo vitæ. *decis. 224. num. 9. Sacrato tom. 2.*

Iudicis partes executor mixtus tenetur assumere. *decis. 236. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Iudex nulliter procedens non priuat quem sua possessione. *decis. 163. numer. 12. Pironano tom. 2.*

Iudex iniuste procedendo, dicitur uti priuatus procedere, & calor iudicij non impedit, quo minus spoliatus non sit reintegrandus. *decis. 363. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Iudex notorie, iniuste, & nulliter procedens dicitur spoliare. *decis. 495. num. 53. Coccino tom. 2.*

Iudex dicitur nulliter procedere, dum relaxat mandatum, absque citatione. *ibid. num. 54.*

Iudex dicitur nulliter procedere ex defectu iurisdictionis, si ei fuerit commissa causa liquidationis fructuum, & ex hoc vult exequi sententia. *declara ut hic. decis. 3. num. 11. Remboldo tom. 2.*

Iudex iniuste procedens, parte instante quasi tunc ipsa pars videtur spoliare, & non Iudex. *decis. 117. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Iudex iniuste procedens, tunc dicitur spoliare, quando iniustitia, & nullitas sententiae est clara, & notoria. *decis. 117. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Iudex dicitur nulliter procedere ad subhaftationem, si ad eam deueniat vigore mandati relaxati absque citatione partis. *decis. 12. numer. 7. Coccino tom. 2.*

Iudex si nulliter procedat priuando quem sua possessione, dum ille non habet se pro spoliato, potest petere manutentionem. *decis. 384. num. 6. Coccino tom. 2.*

Iudex iniuste procedit declarando caducitatem emphyteusis ob non solutionem canonis, quando tempus ad hoc a iure praefixum non est lapsum. *decis. 708. num. 4. Manzanedo tom. 3.*

Iudex, quando nulliter procedit, si possessor non habet se pro spoliato, potest ratione civilis possessionis intentare manutentionem respectu naturalis. *dec. 236. num. 2. Sac. tom. 2.*

Iudex si sine citatione procedat, quando ea est necessaria, nulliter procedere dicitur. *decis. 495. num. 60. Coccino tom. 2.*

Iudex procedens, postquam fuit inhibitus nulliter ex defectu iurisdictionis postea clarum est sententiare. *decis. 522. num. 6. Manzanedo tom. 3.*

Iudex si allegetur suspectus ex causis friuolis, non tenet talis allegatio, & recte per Iudices reijciuntur. *decis. 638. num. 11. Merlino tom. 3.*

Iudex bene, & ex iusta causa dicitur allegatus suspectus ab eo, qui cum dicto Iudice criminaliter litigat. *ibid. num. 12.*

Iudex, quando fuit allegatus suspectus, & appellatum ab vltiori processu, tunc quidquid agitur, subiacet vitio nullitatis. *decis. 638. num. 1. Merlino tom. 3.*

Iudicis recusatio debet fieri ante contestationem litis, & non postquam fuit consensus in iurisdictionem. *decis. 638. num. 3. Merlino tom. 3.*

Iudex non debet esse iuris nouator, sed religiosissimus obseruator. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 140. tom. 2.*

pro Iudice stat praesumptio, nisi contrarium appareat. *decis. 203. num. 19. Sacrato tom. 2.*

Iudex non potest praeferre contra expressam Testatoris voluntatem. *decis. 359. num. 21. Manzanedo tom. 2.*

Iudex non tenetur deferre appellationi, quando sumus inmero possessorio. *decis. 712. num. 4. Dunozeo tom. 3.*

Iudex sententians non visis actis probatorijs, dicendum est illum non minus nulliter, quam iniuste processisse. *decis. 547. num. 9. Manzanedo tom. 3.*

Iudex potest ex causa cogere ad praestanda alimenta relicta alicui a testatore in domo haredis extra ipsam domum. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 173. tom. 3.*

Iudex parte opponente non potest confirmare sententiam nullam, licet sit iusta. *decis. 244. num. 3. Sacrato tom. 2.*

Iudicis iniustitia fideiussori non debet nocere, & sic est ei principali denunciafle litem. *decis. 206. num. 3. 4. 5. Remboldo tom. 2.*

Iudex, quando ex commissione debet procedere secundum ius, tenetur procedere, & pronunciare secundum consuetudines, ac statuta locorum. *Rub. in Annot. ad decis. 378. numer. 25. 26. tom. 2.*

Iudex in terminis liquidationis fructuum, eorumque valore, potest se extrajudicialiter informare. *decis. 317. num. 26. Vbaldo tom. 2.*

Iudex, dum rite, & recte procedit, valens est priuare possessorem sua civili, & naturali possessione. *decis. 535. num. 3. Manzanedo tom. 3.*

Iudex in dubio praesumitur rite, & recte procedere. *decis. 148. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Iudicis iniustitia, & nullitas clare, & notorie est probanda. *ibidem. num. 5.*

Iudex non priuat possessores sua possessione, quando adest aliqua nullitas. *decis. 67. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Iudex, parte reclamante, debet recurrere ad matricem instrumenti, & secundum eam iudicare. *decis. 154. numer. 35. Dunozeo tom. 2.*

Iudices in decernendo tutores, ante oculos habere debent aureum praeceptum in hac materia datum a I. C. Modestino in l. scire, S. ex eos qui, in fin. ff. de tutor. & curat. dat. ab his. *Rub. in Annot. ad dec. 617. num. 230. tom. 3.*

Iudex, quando dat apostolos reuerentiales, tunc causa debet remitti intra decem dies. *decis. 517. num. 1. Remboldo tom. 3.*

Iudex, si deferat appellationem, quatenus de iure, & non alias aliter, vel alio modo, &c. ea censetur admissa quatenus de iure admittenda veniat, alias secus. *decis. 333. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Iudex potest ordinare, vt fiat sequestrum. *dec. 339. n. 1. Coc. tom. 2.*

Iudex, si potest ordinare, vt fiat sequestrum; multo magis id poterit Papa. *ibid. num. 2.*

Iudex, vt valide sequestrum apponat, debent concurrere eius requisiti. *decis. 168. num. 2. Sacrato tom. 2.*

Iudex si nullo praeuio iudiciali ordine procedat, nulliter sine dubio procedit. *decis. 349. num. 7. Merlino tom. 2.*

Iudex debet esse certus de sua iurisdictione, ad hoc vt valide procedere possit. *decis. 150. num. 3. Pamphilio tom. 2.*

Iudex procedens in materia attentatorum videtur potius procedere ad vindictam iudicij, quam ad partis petitionem. *decis. 236. numer. 17. Sacrato tom. 2.*

Iudex, si ex quibuscumque causis fuerit recusatus, licet illi adhuc non sint probatae, tamen id non excludit nullitatem actoris, si postea vti sufficientes fuerint probatae. *decis. 638. numer. 6. Merlino tom. 3.*

Iudex, dum interdicat tutori administrationem tutelae, quia est allegatus suspectus, non statim debet eum suspendere, sed illum audire in suis exceptionibus. *decis. 360. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

Et de causis suspicionis saltem cognoscere summarie antequam lite pendente illi interdicitur administrationem. *ibid. num. 4.*

Iudex statim allegato suspecto tutore non debet procedere ad eum remouendum, sed summarie debet cognoscere an ciuinnosius accusetur. *ibidem. num. 5.*

Quod de plano procedit de acquirere Canonica. *ibid. num. 6.*

Iudices aliquando sub titulo iustitiae, iniustitiam impune committunt. *Rub. in Annot. decis. 444. num. 84. tom. 2.*

Iudex, quando condemnat aliquem ad restitutionem fructuum, talis condemnatio est intelligenda deductis tamen expensis. *Rub. in Annot. decis. 444. num. 15. tom. 2.*

Iudex potest contumaci in vna causa denegare audientiam in alia. *declara. vt hic. decis. 178. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

Iudex habet multa remedia ad tuendam iurisdictionem suam. *ibidem. num. 20.*

Et si vnum remedium non sufficit, ad aliud potest deuenire. *ibid. num. 21.*

Iudices aliquando legibus non credunt, sed DD. qui ipsas leges plerumque confundunt acquiescendo eorum fucatis opinionibus. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 20. tom. 2.*

Iudices tori tumentes opinione sui, fugiendi sunt. *ibid.*

Iudex ad vltiora procedens, dum pars opposuit sententiam esse nullam, eam confirmando dicitur facere iniustitiam. *decis. 578. num. 10. Vbaldo tom. 3.*

Iudex exequens tenetur vendere rem praesenti pecunia, & in causam iudicari conuertere, & non habere fidem de pretio. *decis. 201. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Iudex abstinere debet a coactione nuptiarum, vbi adest verisimile periculum scandali, aut mali exitus, & quod matrimonium possit vergere in perniciem. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 80. tom. 2.*

Iudex, quando non obstante suspensione petitorij valide procedat super eo pronunciando. *decis. 521. numer. 3. Pirouano tom. 3.*

Iudex an legitime pronunciauerit, vt id appareat, debent acta produci. *decis. 489. num. 6. Coccino tom. 2.*

Iudex, quando praestare possit fidem iuramento suspicionis suae praestito a creditore contra debitorem. *decis. 742. numer. 14. Coccino tom. 3.*

ad Iudices spectat interpretare dubiam mentem testatoris, & quid prudenter debent attendere. *Rub. in Annot. ad decis. 632. num. 146. 148. tom. 3.*

Iudex dum interpretatur testamentum, quod clarum non est, debet totum illud considerare, non autem totam aliquam particulam. *ibid. num. 147.*

Iudex, quantum in se est, debet curare, vt obscura testamenti eologia ad lucem deducantur, vt perfecte deinde obiter uentur. *ibid. num. 149.*

Iudex, si destinauerit certum diem ad conficiendum instrumentum, censetur dicta die confectum, licet non fuerit in eo expressum. *decis. 126. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Iudex, quando procedit iuris ordine seruato, eo casu, quauis sententia sit iniusta, non tamen dicitur casus fortuitus, vel insolitus. *decis. 18. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

Iudex, si procedat ad immisionem post interpositam appellationem, hoc non dicitur casus in solutus. *ibid. num. 17.*

Iudices saepe solent iniustas executiones facere. *ibid.*

Iudex de notorijs potest se extrajudicialiter informare. *ibidem. num. 18.*

Iudex in materia liquidationis fructuum potest etiam capere informationem extrajudicialem. *decis. 718. num. 7. 8. Vbaldo tom. 3.*

Iudex ubi suspicatur de calumnia pauperis pretendentis alimēta, & sumptus litis ea pendente, debet illa decernere.

Rub. in annot. ad decif. 617. num. 178. tom. 3.

Iudici, quando aliqua facultas tribuitur, ea non est usurpanda à parte. *decif. 406. numer. 12. Coccino tom. 2.*

Iudex si potest se extrajudicialiter informare non requiritur processus. *decif. 302. num. 23. Coccino tom. 2.*

Iudex si fuerit deceptus in intelligentia alicuius indulti, id veritati praeiudicare non debet. *decif. 520. num. 26. Vbaldo tom. 3.*

Iudex procedens ad executionem pendente appellatione, nulliter procedit. *decif. 231. num. 7. Coccino tom. 2.*

Iudex, mandando Notario, ut certos reciperet in fideiussores, aufert actionē parti contra Notarium, & an teneatur actione in factum ad omne damnum parti. *decif. 442. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

Iudex in exequendo quoties excedit, à tali excessu datur appellatio. *decif. 569. num. 6. Manzanedo tom. 3.*

Iudici an sit arbitrium, quando matrimonium est dissolvens, dum ob impotentiam coeundi uti habitatione praecedenti, eius decreto cohabitandi simul coniuges per triennium. *Rub. in annot. decif. 392. numer. 23. tom. 2.*

Iudex in materia graui considerate debet procedere, maxime si lex de eo condendo, id eius arbitrio commiserit. *Rub. in annot. ad decif. 392. num. 21. tom. 2.*

Iudex si decernat id, quod non habet in commissione, sententia est nulla. *decif. 362. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Iudicem rite, & recte processisse, probare id tenetur, cuius est fundamentum intentionis. *decif. 451. num. 14. Navarro tom. 2.*

Iudex ferre debet sententiam secundum allegata, & probata, & non secundum scientiam priuata. *decif. 501. numer. 9. Dunozeito tom. 2.*

Iudex delegatus ad confirmandam sententiam ex eo, dicitur nullatenus habere facultatem illam exequendi. *decif. 446. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Iudex ad quem, quando sumus in causa prophana, iubet acta exhiberi, ad veritatem inuestigandam. *decif. 495. numer. 33. Coccino tom. 2.*

Iudice, quando quis est nulliter spoliatus possessione, dicitur spoliatus retinere civilem possessionem. *decif. 212. num. 2. Coccino tom. 2.*

Iudex futurus est, qui facit citare praesentem. *decif. 397. num. 6. Coccino tom. 2.*

Iudex potest adhibere fidem iuribus etiam informibus, dum pars in foecie non opponit eorum recognitionem. *decif. 528. num. 7. Manzanedo tom. 3.*

Iudex sententiam ferens pro inualiditate professionis, non parum dubitandum est de eius validitate, si constat de profectione expressa. *decif. 411. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Iudex, quando derulit appellationi, & dedit reuerentiales, appellans tenetur intra 10. dies praesentare saltem appellationis commissionem in banco Curforum. *decif. 413. num. 2. Navarro tom. 2.*

Iudex, quando est ab utraque parte approbatus tamquam Iudex, standum est huic approbationi, donec contrarium fuerit probatum. *decif. 397. num. 14. Coccino tom. 2.*

Iudex non habens in commissione aliquid faciendi si id faciat, dicitur nulliter ex defectu iurisdictionis procedere. *decif. 446. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Iudex ut valde procedat, debet seruare seruanda, & citare citandos. *decif. 446. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Iudex, quod conferret, & auiscaret exemplatum originale, hoc est utile, sed non est necessarium. *decif. 503. num. 16. Coccino tom. 2.*

Iudex ad hoc, ut dicatur notorie iniuste processisse, quid sit necesse. *ibidem m. 17.*

Iudex postquam functus est officio suo, non potest amplius sententiam ab eo latam retractare. *decif. 390. numer. 18. Vbaldo tom. 2.*

Iudex, si postquam functus est officio suo, reuocet sententiam ab eo latam, ea est nulla ex defectu iurisdictionis. *ibidem num. 19.*

In Iudice, quando potest considerari aliqua levis culpa in dando fideiussores, ex ea non tenentur illius haeredes. *decif. 442. num. 23. Vbaldo tom. 2.*

Iudices, & Advocati in perscrutanda voluntate defuncti, oportet agere prophetas, cum sit res difficillima eam assequi. *Rub. in annot. ad decif. 532. num. 127. tom. 3.*

Iudex, quando procedit per viam subhastationis, & vendit bona creditori, non requiritur estimatio. *decif. 506. numer. 17. Remboldo tom. 3.*

Iudex, vel arbiter, si procedere debeant secundum leges in-

telliguntur statuta, & consuetudines locorum. *Rub. in annot. ad decif. 378. num. 29. tom. 2.*

Iudici, quando est commissā causa, ut procedat secundum ius civile, debet pronunciare secundum statuta, & consuetudines locorum. *ibidem num. 3.*

Iudicis praesentia aliud est, & aliud decretum, dum requiritur, ut ipse interloquatur. *decif. 406. numer. 8. & 9. Coccino tom. 2.*

Iudicis remissoriale extractio scripturarum dicitur nulla, si facta fuerit postquam expirauit eius iurisdicatio. *decif. 534. num. 9. Piroumo tom. 3.*

Iudici non dicitur nota causa obligationis in contractu mulierum, dum ei illa constabat ex sola assertionē mulieris, & quare. *decif. 370. num. 16. Remboldo tom. 2.*

Iudicis auctoritate immisus, rite, & recte procedentis, quid operetur talis immisio. *decif. 451. num. 5. Navarro tom. 2.*

Iudicis ignorantia, & iniquitas plerumque est calamitas innocētis. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 19. tom. 2.*

Iudex loci inter forenses, praesertim parte opponente, Iudex competens dici non potest. *decif. 150. num. 1. Pamphilio tom. 2.*

Iudex non debet nimis praecipitanter procedere. *decif. 333. numer. 15. Vbaldo tom. 2.*

Iudex si non potest habere terminum proseruato nisi per duas vices, si ulterius illum habet, nulliter pronunciat. *decif. 67. num. 18. Sacrato tom. 2.*

Iudici, si quis se representare promiserit sub certa pena data, contrauentione illa non exigitur ratione interellē, sed propter contemptum Iudicis. *decif. 106. numer. 11. Remboldo tom. 2.*

Iudices in veritate indaganda potissimum verisimilitudinem attendere debent. *decif. 73. num. 3. Sacrato tom. 2.*

Index, sine dubio dicitur interuenisse in aliquo actu, ex libello porrecto, & sententia lata. *decif. 313. num. 10. Coccino tom. 2.*

Iudex non potest deuenire ad aliqua decreta ex abrupto, sed ad ea procedere ser. ser. & maxime si fiat magni praediudicij. *decif. 264. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Iudici non creditur asserenti aliquid constare ex actis. *decif. 489. num. 4. Coccino tom. 2.*

Iudex, quando processit nullo iuris ordine seruato, tunc dicitur casus insolitus. *decif. 18. numer. 15. Vbaldo tom. 2.*

Iudices communiter, quando dant tutores datiuos faciunt eos satisfacere. *decif. 116. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Iudex non habet exercitium iurisdictionis ante transportationem actorum. *decif. 495. num. 28. Coccino tom. 2.*

I V D I C A R E.

Iudicandum non est de omnibus, quod de aliquibus diffamatum est. *Rub. in annot. ad decif. 444. num. 85. tom. 2.*

Iudicandum non est iuxta formam supplicationis. *decif. 377. numer. 14. Dunozeito tom. 2.*

I V D I C A T V M S O L V E R E.

Iudicatum soluere quando quis promittit, eo ipso, quod iudicatum est liquidum, potest relaxari mandatum absque nouo processu. *decif. 3. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Iudicatum soluere, quando quis promittit, ut condemnatur, satis dicitur facta liquidatio, si doceatur de re iudicata. *decif. 3. num. 12. Remboldo tom. 2.*

de Iudicatum soluendo si fiat promissio intelligitur, de iudicato valido non autem nullo. *decif. 13. numer. 5. Remboldo tom. 2.*

de Iudicatum soluendo promissioni, quando dicatur factus locus. *decif. 3. num. 8. Remboldo tom. 2.*

in Iudicatum nunquam transeunt sententiae iniuste. *decif. 164. numer. 8. Remboldo tom. 2.*

I V D I C I V M.

Iudicium agitarum contra vnum non afficit tertium. *decif. 519. num. 9. Vbaldo tom. 3.*

Iudicium civile, quando dicatur absorbere iudicium criminale. *decif. 146. num. 3. & 4. Remboldo tom. 2.*

In iudicio vno confessio negari non potest, quia in diuerso faciat ad iudicium. *decif. 213. numer. 6. Coccino tom. 2.*

in Iudicio vno confessio facta probat etiam in alio, si sit in eadem facti specie. *decif. 213. numer. 5. Coccino tom. 2.*

in Iudicio diuisionis, quando sit procedendum per cautionē indemnitis, non autem via retentionis. *decif. 237. n. 12. Vbaldo tom. 2.*

Iudicium ne reddatur elusorium, est permittum sequestrum, quoties id suadet aequitas. *decif. 215. num. 3. Verospiro tom. 2.*

in Iudicio euictionis quis tenetur non solum ad pretium solutum, sed etiam augmentum usque ad tempus euictionis. *decif. 710. num. 3. Vbaldo tom. 3.*

in Iudicio euictionis tunc quis multo magis tenetur ad pretium augmentum, quando damna, & interesse fuerunt promissa. *decif. 710. num. 3. Vbaldo tom. 3.*

in Iudi-

in Iudicio euictionis si emptor, & venditor fuerint simul conuenienti ab eo, qui rem euincit, potest emptor superatus absq. alia denunciatione agere contra venditorem de euictione. *decis. 395. num. 15. Remboldo tom. 2.*

in Iudicijs executiuis non admittuntur ea, quæ requirunt altiore indaginem. *decis. 158. num. 3. Remboldo tom. 2.*

in Iudicio executiuo subrogationis gratiose non est iustificanda gratia principalis. *decis. 302. num. 29. Coccino tom. 2.*

in Iudicijs executiuis non admittuntur exceptiones requirentes altiore indaginem. *decis. 140. num. 2. Dunozerro tom. 2.*

in Iudicio executiuo exceptio turbida non est attendenda. *decis. 302. num. 30. Coccino tom. 2.*

Iudicium executiuum non impeditur propter admissionem articulorum, possessionum, &c. stante clausula, sine præiudicio processui executiuo, & paratæ executionis. *decis. 52. num. 6. Dunozerro tom. 2.*

in Iudicio manutentionis admittuntur exceptiones, quæ incontinenti probari possunt. *decis. 46. num. 3. Verospio tom. 2.*

in Iudicio manutentionis sufficiunt leuiiores probationes. *decis. 701. num. 1. Remboldo tom. 3.*

in Iudicio manutentionis non admittuntur ea, quæ requirunt altiore indaginem. *decis. 46. num. 2. Verospio tom. 2.*

Iudicium ordinarium requiritur, quando creditores cogere possunt debitorem ad reuocandam repudiationem hereditatis ab ipso factam in eorum præiudicium. *decis. 268. num. 7. Coccino tom. 2.*

Et sic requiritur citatio eorum, quibus per talem repudiationem fuit ius quaesitum. *ibid. num. 8.*

pro Iudicio Ordinarij vt quis sit dignior ad obtinendum beneficium in dubiosa præsumptio. *decis. 149. num. 8. Coccino tom. 2.*

Iudicium merè possessorium nihil commune habet cum petitorio. *decis. 684. num. 13. Sacrato tom. 3.*

in Iudicio possessorio non admittuntur ea, quæ respiciunt petitorium. *decis. 80. num. 6. Remboldo tom. 2.*

in Iudicijs possessorijs, vel quando agitur officio Iudicis non est mordicè insistentum in subtilitatibus iuris. *decis. 128. num. 51. Pirovano tom. 2.*

Iudicium reuersionis ad primæui iura, in casu non obseruationis contractus, quando non dicatur intentatum, & quando secus. *decis. 554. num. 8. 9. 11. & 15. Manzanedo tom. 3.*

in Iudicio restitutionis in integrum non est definiendum negotium principale. *decis. 475. num. 4. Coccino tom. 2.*

in Iudicio spolijs non habet locum regula illa dolo petis, quod sperim restitutus es. *Rub. in Annot. ad decis. 420. numer. 47. tom. 2.*

in Iudicio summarissimo admittuntur probationes leuiiores. *decis. 76. num. 18. Vbaldo tom. 2.*

Iudicia suprema mortuorum vt irritentur propter inanem verborum formulam, id indignum iudicauit Constantinus Magnus. *decis. 246. num. 17. Dunozerro tom. 2.*

Iudicium, vt validum reddatur, è monitorio presentato procuratori principalis, quid requiratur. *decis. 547. num. 5. Manzanedo tom. 3.*

Iudicium dicitur particulare, si dirigatur contra certas personas pro recuperatione particularis rei. *decis. 178. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*

Iudicium vt dicatur vniuersale, vel particulare, habenda est ratio personarum, actorum, & reorum conuentorum, ac bonorum petitorum, & denique ex modo agendi. *ibidem num. 4.*

Iudicium vniuersale dicitur, etiam si agatur de re minima hereditatis. *decis. 178. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Iudicium vniuersale facit filere particulare. *decis. 178. num. 1. & 13. Vbaldo tom. 2.*

Iudicium non potest esse vniuersale, si actor nullatenus petierit se declarari. v.g. fideicommissarium vniuersalem, licet alias talis esset, vel resultaret ex petitione vniuersali. *decis. 178. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Iudicium vniuersale ideo facit filere particulare, vt euitetur perplexitas, & ne contingeret à diuersis Iudicibus ferri diuersas sententias, & ne Iudices detegant animum suum. *decis. 178. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Iudicium vniuersale, vt filere faciat particulare, quid requiratur. *ibid. num. 15.*

in Iudicio qui tacet pro consentiente habetur. *decis. 237. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

in Iudicijs tacens sibi præiudicat. *decis. 39. numer. 10. Sacrato tom. 2.*

sine Iudicij loco si sit facta citatio est intelligenda in locofolito, vbi ius redditur, alias si actus fiat aliunde, remanet sine

citatione. *decis. 203. num. 1. & seqq. Sacrato tom. 2.*

Iudicij indiuiduitas ex quibus cesset. *decis. 601. num. 16. Pirovano tom. 3.*

in Iudicijs seruanda est æqualitas. *decis. 330. numer. 9. Verospio tom. 2.*

Iudicia de sui natura retrotrahuntur ad diem petitionis, etiam quo ad fructus rei petite ab ipsa die petitionis, & sic seruat Rota. *decis. 690. num. 10. Sacrato tom. 3.*

Iudicium inceptum à defuncto, si prosecutus fuerit ab hærede, dicitur idem, & diuerso iure censi non debet. *decis. 690. num. 12. Sacrato tom. 3.*

Iudicium constituitur ex tribus personis, nempe Iudice, actore, & reo. *decis. 397. num. 4. Coccino tom. 2.*

ad Iudicij constitutionem non est necessaria citatio, quando omnia fuerunt gesta partibus presentibus. *decis. 397. num. 5. Coccino tom. 2.*

Iudicium, si non opponatur de non implemento, valet etiam in terminis, l. Iulianus, § offerri, ff. de act. empt. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 3. tom. 3.*

in Iudicio duplici, quilibet est actor, & reus. *decis. 397. num. 9. Coccino tom. 2.*

in Iudicio intentato super forte rei vendite veniunt etiam fructus recompensatini per implorationem officij Iudicis. *decis. 315. num. 13. & 14. Coccino tom. 2.*

in Iudicijs omnibus regulare est, quod licet in eis non admitteretur aliqua exceptio, debet tamen admitti, si incontinenti probetur. *decis. 40. num. 18. Sacrato tom. 2.*

in Iudicijs fundans se in aliqua qualitate, omnino tenetur eam probare, & sat non erunt simplices iuris præsumptiones. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 43. tom. 3.*

Iudicium, quando est duplex, ex quo vtrique pars prætendit aliquid ad se spectare, tunc vterque est actor, & reus. *decis. 397. num. 7. Coccino tom. 2.*

in Iudicio eodem non repugnat vt idem remedium bis peti possit. *decis. 663. num. 3. Manzanedo tom. 3.*

Iudicialiter, quod fuerit processum, id manifestissime appareat, dum lententia fuit lata, *decis. 397. num. 10. Coccino tom. 2.*

Iudicialiter dicitur processum, quando constat de actis iudicialibus. *decis. 313. num. 10. Coccino tom. 2.*

Iudicialiter satis dicitur processum, ex porrectione libelli. *decis. 397. num. 2. Coccino tom. 2.*

Iudicialiter, quod fuerit processum negari non potest, dum imploratur officium Iudicis nobile ad aliquid assequendum. *decis. 397. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Iugum suauæ Domini pauci portant, nisi in retributionem intuerentur. *Rub. in Annot. ad decis. 576. num. 105. tom. 3.*

IURAMENTUM

Iuramentum calumnie sufficit, quod semel sit præstitum, nisi superueniat noua causa calumnie. *decis. 584. num. 3. Remboldo tom. 3.*

Iuramentum sufficit vt accipiatur à testibus in termino, licet post terminum ad videndum eos iurare examinentur. *decis. 193. num. 8. Coccino tom. 2.*

Iuramentum non augeat obligationem, sed ei tantum intra limites sui manenti, addit religionis vinculum. *Rub. in annot. decis. 523. num. 44. tom. 3.*

Iuramentum augeat obligationem non extensiuè, sed tantum intensiuè. *ibid. num. 45.*

Iuramentum quoque habet in ventre tacitam illam conditionem, rebus sic stantibus, seu eodem manente statu. *ibid. num. 46.*

Iuramento firmatur pactum negatiuum de non succedendo alicui. *decis. 40. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Iuramentum purgationis non facile admittitur ad liberandum eum ab exhibitione scripturarum, qui eas custodire tenebatur. *decis. 71. num. 6. Dunozerro tom. 2.*

Iuramentum purgationis quando adest circa non existentiam scripturarum apud aliquem, ille non debet cogi ad vltiorem exhibitionem. *decis. 71. num. 5. Dunozerro tom. 2.*

Iuramento alicuius si statutum disponat, vt in aliquo rerum non est aliud querendum, maximè si contrarium non constet. *decis. 240. numer. 4. Remboldo tom. 2.*

super Iuramento statutum laicorum valens est disponere, si sit à Papa confirmatum. *decis. 212. num. 19. Coccino tom. 2.*

super Iuramentorum materia statuta laicalia non possunt disponere. *ibid. num. 17.*

Iuramentum testium probatur ex enunciativa Notarij, testis iuratus, &c. iunctis verbis illis medio iuramento. *decis. 343. num. 8. Remboldo tom. 2.*

Iuramenti vires aufert ius Canonicum vbicumque adest dolus verus, vel præsumptus. *decis. 293. num. 10. Manzanedo tom. 2.*

Iuramenti vires statuta secularia non possunt infringere, nec directe nec indirecte. *decis. 212. num. 18. Coccino tom. 2.*
 Iuramentum omni meliori modo praesumitur praestitum, stante praesentia iudicis. *decis. 682. num. 10. Sacrato tom. 3.*
 Iuramentum de quo per Bar. in l. 2. num. 8. de iure iur. non est amplius vsu receptum, nisi sit litis decisivum. *Rub. in Annot. ad decis. 666. num. 167. tom. 3.*
 Iuramentum non probatur per scripturam quoties statutum illi fidem adimit. *decis. 740. num. 29. Merlino tom. 3.*
 Iuramentum habet vim interpellationis. *decis. 85. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Iuramentum non mutat naturam contractus, nec auget obligationem, sed addit vinculum religionis. *decis. 594. num. 12. Pironano tom. 3.*
 Quae postquam est in esse deducta, propter iuris resistentiam non etiam potest ex religione vinculari. *ibid.*
 Iuramentum operatur, ut contractus, qui alias est reuocabilis, sit irrevocabilis. *decis. 326. numer. 11. Remboldo tom. 2.*
 Iuramentum habet vim, & effectum specialis consensus, & renunciationis. *ibid. num. 12.*
 Iuramentum, quamvis praecise obliget ad factum, tamen intelligitur in his, quae praecise praestari possunt. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 200. tom. 3.*
 Iuramentum semper habet in se clausulam illam, si potuero, si DEVS voluerit, si Principi placuerit. *ibid. num. 201.*
 Iuramentum est stricti iuris. *Rub. in Annot. ad decis. 666. nu. 157. tom. 3.*
 Iuramentum seruandum est, nisi alias includatur peccatum. *decis. 682. num. 14. Sacrato tom. 3.*
 Iuramentum non supplet insinuationem, nisi sit adiectum renunciationi insinuationis. *ibidem num. 12.*
 Iuramenti proprietates est sequi naturam ipsius contractus, super quo apponitur. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 40. tom. 3.*
 Iuramentum publicum facit probationem probatam. *decis. 481. num. 2. Coccino tom. 2.*
 Iuramentum validat contractum alias nullum. *decis. 212. nu. 16. Coccino tom. 2.*
 Iuramentum non debet continere vinculum iniquitatis. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 41. tom. 3.*
 Iuramentum in principio instrumenti positum respicit totum instrumentum, & hoc maxime si doceatur de stylo partium apponendi iuramentum in principio. *decis. 682. num. 6. Sacrato tom. 3.*
 Iuramentum tollit insinuationis defectum. *decis. 493. num. 13. Coccino tom. 2.*
 Iuramentum non solet operari, nisi circa expressa. *decis. 681. num. 14. Sacrato tom. 3.*
 Iuramentum requiritur, quando iudex allegatur suspectus. *decis. 638. num. 13. Merlino tom. 3.*
 Iurisconsultus non est verisimile verbis barbarissimum redolentibus vsum fuisse. *decis. 122. num. 23. Duazoze to tom. 2.*
 Iurisconsulti inter nobiles sunt numerandi. *decis. 72. num. 8. Pironano tom. 2.*

IURISDICTIO.

Iurisdictio concessa sub conditione donec non doceatur de illius adimpletione, suspendit remanet iurisdictio, & perinde est ac si nulla fuisset tributa. *decis. 744. num. 2. Carrillo tom. 3.*
 Iurisditionis defectus est insanabilis. *decis. 578. num. 3. Vbaldo tom. 3.*
 Iurisditionis praetensus defectus de quo hic, sanatur per clausulam, quam, & quas. *Rub. in Annot. decis. 666. num. 4. tom. 3.*
 Iurisditionis defectus saltem semiplene est probandus, quando petitur absolutio ab excommunicatione ad cautelam, ob dictum defectum. *decis. 568. num. 29. Coccino tom. 3.*
 ex Iurisditionis defectu sententia est nulla si sit lata pendente termino ad probandum. *decis. 50. nu. 2. Remboldo tom. 2.*
 ad Iurisditionem suam tuendam iudex habet multa remedia. *decis. 178. numer. 20. Vbaldo tom. 2.*
 Iurisditionis suae notitiam quis necesse est, ut habeat. *decis. 650. num. 5. Pironano tom. 3.*
 de Iurisditione sua iudex debet esse certus ad hoc ut valide procedere possit. *decis. 150. nu. 3. Pamphilio tom. 2.*
 Iurisditionem nullam iudices laici habent in beneficiis. *decis. 196. num. 14. Verospio tom. 2.*
 Iurisditionem, quam quis agnuit, non potest amplius recusare. *decis. 638. num. 4. Merlino tom. 3.*
 in Iurisditionem non dicitur consensus, quando quis sumptis tempus ad deliberandum. *ibid. num. 5.*
 in Iurisditionem, quando dicatur consensus. *decis. 702. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
 Iurisdictio solet firmari per citationem ad dicendum contra-

commissionem. *decis. 521. num. 8. Pironano tom. 3.*

Iurisditionis quasi possessio ex quibus bene probetur. *decis. 358. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

I V S.

Ius accrescendi, regulariter non habet locum in portione quaesita. *decis. 415. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Ius accrescendi est locus quando emphyteusis datur vsque ad tertiam generationem. *decis. 107. num. 32. Coccino tom. 2.*
 Ius accrescendi, quando intret tam inter primos vocatos, quam inter vltiores. *decis. 192. num. 1. Pironano tom. 2.*
 Ius accrescendi inter vocatos, quando ex conuentione, clare dicatur concessum. *decis. 192. numer. 11. Pironano tom. 2.*
 Ius accrescendi si tacite etiam per coniecturas inducitur. *ibid. num. 12.*
 Ergo multo magis iam expressum in verbis, conseruabitur [ex eisdem coniecturis. *ibid. num. 13.*
 Ius accrescendi, quando ex necessario consequenti intret ad impediendam deuolutionem. *decis. 192. num. 15. & 16. Pironano tom. 2.*
 Ius accrescendi in quo fundetur. *ibid. num. 17.*
 Ius accrescendi inter vocatos facilius intrat, quando agitur de re, quae non solet pati commodam diuisionem. *ibid. num. 18.*
 Ius accrescendi sine dubio inducitur inter plures inuestitos. *decis. 415. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Ius accrescendi inter plures inuestitos intrat, quotiescumque adfuit verba insolidum, aut alia distributiva, quae idem importent. *decis. 383. numer. 7. & 8. Manzanedo tom. 2.*
 Ius accrescendi, quando non dicatur derogatum per decisionem. *decis. 415. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Ius accrescendi, quod intret inter plures inuestitos, quando non sit dubitandum. *decis. 383. nu. 11. & 13. Manzanedo tom. 2.*
 Ius adeundi venit sub obligatione iurium. *decis. 341. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Ius adeundi, quando est delata hereditas, dicitur quaesitum heredi de praesenti, & sic dicitur ius formatum, & in esse productum de praesenti. *decis. 341. num. 8. Coccino tom. 2. & 9.*
 Ius adeundi sicuti transmittitur ad haeredes, prout transmittuntur omnia iura realia, & personalia. *ibid. num. 10.*
 Ita per eandem rationem venit in obligatione, cum sit ius formatum, & in esse productum de praesenti. *ibid. num. 11.*
 Ius adeundi non venit in obligatione secundum Franc. in addit. ad *decis. 101. decis. 341. numer. 5. Coccino tom. 2.*
 Iuris assistentiam Ordinarius habet pro se tanquam Parochus vniuersalis quoad regimen Ecclesiarum, & ad percipiendum quascumque obventiones. *decis. 82. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Iuris assistentia, si sit ad fauorem alicuius, tunc pars aduersa contra eum asserere debet plenas probationes. *decis. 391. nu. 35. Nauarro tom. 2.*
 Iuris assistentiam pro se habens, si alius praetendat illum impedire, dum id cognoscitur, quis veniat manutentendus. *decis. 600. num. 16. Vbaldo tom. 3.*
 de Iure bono proprio docere debet ille, qui petit restitutionem in integrum. *decis. 8. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Iuris boni praesumptio iustificari potest ex decisionibus Rotalibus & sententia subsecuta. *decis. 617. numer. 8. Pironano tom. 3.*
 Iuris boni praesumptio ad hoc vt pauper lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis qualis esse debet in arbitrio iudicis repositum est cum certa regula tradi non possit. *Rub. in annot. ad decis. 617. nu. 116. tom. 3.*
 Quale arbitrium bene regulatum a iure esse debet. *ibid.*
 Iuris boni praesumptio ad effectum, vt pauper lite pendente consequatur alimenta & sumptus litis, debet esse talis, ut excludatur temeritas illius. *ibid. num. 117.*
 Et quamuis multi DD. scriptauerint quamlibet coniectura sufficere in his terminis, tamen semper debet intelligi ne sit levis. *ibid.*
 Nec etiam debet esse admodum vrgens & necessaria, quia tunc non esset praesumptio, sed probatio. *ibid.*
 Iuris boni praesumptio, quae oritur ex prima sententia ad hoc, ut pauper assequatur alimenta lite pendente, inuat etiam licet ab ea fuerit appellatum. *ibid. num. 126 & 129.*
 Iuris boni praesumptio ex secunda sententia reuocatoria, non tollitur prima, si prima postea fuerit per tertiam reuocata. *ibid. num. 130.*
 Iuris boni praesumptio est alterum necessarium requisitum praeter pauperatatem ad effectum obtinendi alimenta, & sumptus litis ea pendente. *ibidem num. 115.*
 Iuris boni praesumptio ad effectum vt pauper consequatur alimenta, & sumptus litis lite pendente, sat est, ut oriatur ex prima sententia, vel alio aequipollens. *ibidem num. 122.*
 Iuris boni praesumptio sufficit, ut doceatur per summam, & pro-

- probationem ad effectum, vt pauper alimentetur lite pendente & consequatur sumptus litis. *ibid. num. 123.*
- Et quare Tribunalia totius orbis id admiserunt. *ib. d.*
- de Iure Canonico non tenet promissio quæ inducit votum capeandæ mortis. *decis. 40. num. 8. Sacrato tom. 2.*
- contra Ius Canonicum si fiat constitutio, non valet, nisi doceatur de confirmatione Apostolica. *decis. 149. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
- Ius Canonicum videtur spectandum in fundo Ecclesiastico. *decis. 291. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
- Ius Canonicum aufert vires iuramenti, vbi cumque adest dolus verus, vel præsumptus. *decis. 293. num. 9. Manzanedo tom. 2.*
- de Iure communi vicino non competit retractus. *decis. 17. numer. 23. Dunozeo tom. 2.*
- Ius commune multos permittit modos alienandi, & dominia transferendi. *decis. 429. num. 2. Pironano tom. 2.*
- cum Iuris communis dispositione testator præsumitur se voluisse conformare. *decis. 182. num. 22. Coccino tom. 2.*
- Ius commune, quantum minus fieri potest, vt corrigatur, facienda est interpretatio. *decis. 198. num. 6. Coccino tom. 2.*
- Iuris communis appellatione regulariter venit ius Romanorum. *Rub. in Annot. decis. 378. num. 14. tom. 2.*
- Ius particulare vnius Ciuitatis non potest dici ius commune. *ibid. num. 14.*
- Iure communi vtuntur Iudæi, & secundum ius Romanorum civile iudicari debent. *decis. 269. num. 2. 3. 35. & 45. Manzanedo tom. 2.*
- Ius commune potentius est, quam ius speciale. *Rub. in Annotat. ad decis. 666. num. 45. tom. 3.*
- Ius quæritum ex proprio contractu ius numquam tollit. *ibidem num. 46.*
- Ius, quod quis acquisiuit ex propria conventionione per legem ei tolli non debet. *ibid. num. 47.*
- cum Iuris comunis dispositione testator præsumitur se voluisse conformare. *decis. 119. numer. 6. Remboldo tom. 2.*
- Iuris communis appellatione possunt venire statuta, quando ipsum deficit. *Rub. in Annot. dec. 378. num. 19. tom. 2.*
- Iuris communis pars statuta dici possunt, dum eiusdem auctoritate firmantur. *ibid. num. 19.*
- Ius civile nihil disponit super prohibitione extrahendi annonam à territorio. *ibid. num. 20.*
- Iuris conferendi pertinentia probari potest per publicam vocem & famam. *decis. 530. num. 6. Pironano tom. 3.*
- Iuris conferendi pertinentia indubitato testimonio probatur, & ipsa possessione, & continuatione ex pluribus electionibus firmata. *ibid. num. 7.*
- Ius debitoris per lapsum temporis, si extinguatur eius creditores super eo nihil prætereendere possunt. *dec. 605. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Iuris dispositio quando est in contrarium, ordo litteræ non attenditur. *decis. 108. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Ius directi dominij si maneat penes personas priuatas, præsumitur de iure emphyteusis perpetua, & non restricta ad tres vitas. *amplia num. 15. sed secus est in concessio ab Ecclesia, decis. 21. num. 14. & 16. Dunozeo tom. 2.*
- In Iuris eligendi materia maximè attenditur consuetudo. *decis. 264. num. 7. Remboldo tom. 2.*
- Ius eligendi ad aliquod beneficium, dum habet ex indulto Apostolico, intelligitur quando vacare contigit beneficium. *decis. 400. num. 21. Vbaldo tom. 2.*
- Ius emphyteuticum patris ex pecunia proueniens, extinguit omne ius, quod in eo filius posset prætereendere ex contractu vel gratia Domini. *decis. 741. num. 7. Merlino tom. 3.*
- Ius emphyteuticum est personale. *decis. 420. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Iuris error non sufficit ad effectum vsucapiendi fructus, vt possessor non teneatur eos restituere saltem quando peruntur vti fors principalis. *decis. 315. num. 43. Coccino tom. 2.*
- Ius, seu hypothecam per aliquem ex propria conventionione acquisitam, si ex quocumque privilegio eo inuito tolleretur, quid crudelius? *Rub. in Annot. decis. 666. num. 30. tom. 3.*
- Ius instituendi ad iuspatronatus Ecclesiastici parochiale, quamuis non spectet ad Episcopum, nihilominus ipse debet proponere edicta concursum. *decis. 640. num. 9. Merlino tom. 3.*
- Et si secus factum fuerit collatio subiacebit vitio nullitatis. *ibid.*
- Ius suum circa optionem, vt Canonicus non dicatur amisisse, quid sufficiat. *decis. 771. num. 13. Remboldo tom. 3.*
- Ius optandi, quando nullo modo impediatur, si prædia non sint annexa Canonicatui, & vide num. 27. 28. 31. 32. & 34. *decis. 140. num. 26. Dunozeo tom. 2.*
- In iure optandi consideratur ascensus ad maiora, & non descensus ad inferiora. *decis. 140. num. 12. Dunozeo tom. 2.*
- Ius pensionarij metitur ex eius persona, & non attenditur mutatio personarum ex parte titularis. *decis. 2. num. 11. Remboldo tom. 2.*
- Ius in possessione continuanda metitur à possessore non autem ab eo contra quem possidetur. *decis. 290. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Ius prelationis inter censuarios an competat illi qui habet censum maioris quantitatis. *decis. 17. num. 10. Remboldo tom. 2.*
- Ius præsentandi & iuspatronatus sunt res inter se distinctæ, ideoque vna non potest aliam determinare. *decis. 49. num. 18. Pironano tom. 2.*
- Iurium præseruatio nihil operatur, quando aliquid fit contra expressam mentem testatoris, cum ea non operetur, vt non dicatur contrauentum. *decis. 359. num. 23. Manzanedo tom. 2.*
- Iuris præsumptionem is pro se habet, dum obtinuit sententiam fauorabilem. *decis. 418. num. 3. Coccino tom. 2.*
- Iuris præsumptio pro liquidissima probatione habetur. *decis. 739. num. 4. Queippo tom. 3.*
- ex Iurium productione resultat confessio eorum in illis contentorum. *decis. 507. num. 2. Vbaldo tom. 3.*
- Ius quæritum alicui non potest ei tolli sine facto suo etiam si esset quæritum de facto concedentis tale ius. *decis. 463. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Ius quæritum, quando sine dubio dicatur inductum fauore filii, pro consequenda dote. *decis. 497. num. 11. Merlino tom. 2.*
- Ius quæritum, quando aufertur, est necessaria derogatio regulæ de iur. quærit. non tollend. *decis. 684. num. 8. Sacrato tom. 3.*
- Ius quæritum fauore dotis intrat in vim stipulationis legalis. *decis. 514. num. 9. Merlino tom. 3.*
- de Iuris rigore clausula arbitrio, releuat. *decis. 349. num. 1. Sacrato tom. 2.*
- de Iuris rigore remittitur aliquantulum arbitrium. *decis. 51. numer. 4. Verosio tom. 2.*
- Ius sociale, quando est merè personale, extinguitur morte socij. *decis. 592. num. 6. Remboldo tom. 3.*
- Ius tertio quæritum non præsumitur Princeps voluisse tollere, quamuis intenderet consulere publicæ utilitati. *Rub. in Annot. decis. 666. num. 53. tom. 3.*
- Ius tertij ne includatur in privilegio concessio à Principe alicui, semper facienda est interpretatio, quantum fieri potest. *decis. 530. num. 54. Pironano tom. 3.*
- Ius tertij vt soluetur, facienda est interpretatio in declaratione privilegiorum. *decis. 530. num. 36. Pironano tom. 3.*
- Ius tertij, non potest allegari, si non sit ipso iure exclusiuium intentionis agentis. *decis. 494. num. 13. Coccino tom. 2.*
- de Iure tertij, quis dare nequit. *decis. 232. num. 17. Sacrato tom. 2.*
- de Iure tertij, quis potest excipere, dum est exclusiuium iuris agentis. *decis. 649. num. 18. Pironano tom. 3.*
- de Iure tertij potest dari, quando interest, verum tamen est, quod debet esse clarum, & indubitatum, & liquidum. *ibidem num. 19.*
- Ius tertij allegatio in iudicio adipiscendæ non solet haberi in consideratione, nisi sit tale, vt non requirat altiore indagine. *decis. 649. num. 20. Pironano tom. 3.*
- Ius tertij non potest dici, vt non requirat altiore indaginem, si habeat contra se sententiam, & maximè in iudicium transactionis. *ibid. num. 21.*
- de Iurium validitate non est dubitandum, quando cum debitis solemnitatibus fuerunt compulsata. *decis. 491. numer. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Ius transactionis non cessat ex præsentia enormissima læsione. *decis. 188. num. 10. Sacrato tom. 2.*
- Iura, vt dicantur validè transumpta, quid sit necesse. *ibidem num. 6. & 7.*
- Ius visitandi, quod spectet ad Decanum, & Archidiaconum in quibusdam locis, ex quibus probetur. *decis. 638. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
- Ius quando est certum, quod competit alicui, & id non dependet ab alieno arbitrio, tunc nullatenus est locus gratificationi. *decis. 107. num. 48. Coccino tom. 2.*
- Ius partis quando aufertur, arbitrium non intrat. *decis. 249. num. 2. Sacrato tom. 2.*
- Iuris appellatione continetur etiam consuetudo. *Rub. in Annot. decis. 378. num. 27. tom. 2.*
- Iure datoris resolutio, resoluitur etiam ius acceptoris. *decis. 415. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
- Ius, quod quis non habet, cedere non potest. *decis. 266. num. 31. Sacrato tom. 2.*
- de Iure præcedentia debetur ei qui est in ordine maior, etiam si alias negans illam esset antiquior. *decis. 214. num. 1. Sacrato tom. 2.*
- contra Ius est consuetudo denegandi appellationem à prima sententia. *decis. 142. num. 3. Remboldo tom. 2.*

ad Ius suum evadendum in solio si quis se fundet, debet illud deducere cum suis qualitatibus. *decis. 241. num. 5. Coccino tom. 2.*
 Ius quod quis habet in re censetur tantum renunciare & legare. *decis. 81. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 Iure diverso censi non debet una & eadem persona, quæ tamen regula non procedit respectu diversarum personarum. *decis. 247. num. 3. & 6. Coccino tom. 2.*
 Iurissus, quis potest renunciare, & excessus in contractu facit donationem. *Rub. in Annot. decis. 431. num. 104. tom. 2.*
 Iuris articulus non dicitur admittere altiore indaginem, cum ius semper sit certum. *decis. 40. num. 19. Sacrato tom. 2.*
 Iure regulatur arbitrium. *decis. 257. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Iure reali, quando agitur, veluti de puritate, & nobilitate sanguinis, tunc sententia lata inter duos facit ius, quo ad omnes. *dec. 739. n. m. 14. Queippo tom. 3.*
 Ius idem statui debet ubi militat eadem ratio. *decis. 40. num. 13. Sacrato tom. 2.*
 Ius dicitur certum eo ipso, quod communis sententia Doctorum desumpta est ex legis ratione. *decis. 94. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Ius petitur ex persona actoris, non autem ex persona rei conventi. *decis. 178. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Ius, quod quis ignorat, non presumitur voluisse renunciare. *decis. 724. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
 Contra Ius etiam ea dicuntur, quæ sunt contra rationem legis sue expressam, siue tacitam. *decis. 94. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 Ius suum cedens alicui, si postea agere vult super eo excluditur exceptione, quod sua non interest. *decis. 78. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Ius suum sciens esse saluum, quamvis ille sciat, nihilominus nullum præiudicium ei inferitur. *decis. 368. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Ius superuenientum est iustificandum coram Iudice, ad quem, &c. *decis. 244. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Iure superueniente lite pendente, quis iuvare potest de æquitate Canonica. *decis. 602. num. 10. Coccino tom. 3.*
 Ius quando est certum, illud attendi debet, & in defectum dicitur s. particularis consuetudo, & ea etiam deficiente, consuetudo aliorum locorum. *decis. 94. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Ius non stat in maiori, vel minori tempore. *Not. post decis. 160. num. 32. tom. 2.*
 Iure suo, quando quis vitur, nemini facit iniuriam, & quando id procedat. *decis. 382. n. m. 11. Coccino tom. 2.*
 Iure suo, si quis vitur, & ledit ius tertij, quia debito modo non vitur, teneatur ad præstandum interesse. *decis. 382. n. m. 12. Coccino tom. 2.*
 Iure bono alicuius dicitur constare ex confessione partis. *decis. 486. num. 1. Navarro tom. 2.*
 Iure diverso censi non debent ea, quæ sub unica structura verborum continentur. *decis. 11. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Ius, vt conferretur, an sufficiat solutio à quocumque facta. *decis. 371. num. 6. Pirouano tom. 2.*
 Circa Ius, & nomen veri possessoris quid fieri nequeat. *decis. 726. numer. 4. Pirouano tom. 3.*
 Iure proprio, quis vitendo, dicitur id facere vt fruatur iure suo, vt non vt alijs præiudicium faciat. *decis. 534. num. 36. Pirouano tom. 3.*
 Iure non est reprobaturum pactum de succedendo, vel non succedendo alicui accedente eius consensu. *decis. 40. num. 12. Sacrato tom. 2.*
 Ius, quod quis non habet, in alium transferre nequit. *decis. 367. numer. 4. Remboldo tom. 2.*
 Ius debet estimari secundum tempus præsens. *decis. 493. num. 50. Coccino tom. 2.*
 Ius etiam illud dicitur certum, quod desumitur ex communi Doctorum opinione. *decis. 348. num. 14. Pirouano tom. 2.*
 Iuri de futuro difficilius dicitur renunciari. *decis. 575. num. 5. Vbaldo tom. 3.*
 Iure suo, ne quis vitatur, absque iusta causa non est impediendus. *dec. 572. num. 16. Remboldo tom. 3.*
 Ius, vel possessio aliqua non acquiritur ex actibus merè facultativis. *decis. 701. num. 3. Remboldo tom. 3.*
 Ius dicitur satis turbidum, si ex probationibus potius appareat de non iure, quam de contra. *decis. 226. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Ius metitur ex parte actoris. *decis. 59. num. 5. Sacrato tom. 2.*
 Ius petendi renovationem emphyteosis, regulatur ab ea qualitate, quæ præstat potest succedendi potestatem. *decis. 704. num. 4. Coccino tom. 3.*
 Ius, quod quis habet super aliqua re litigiosa, illud penitus amittit succumbendo in lite. *decis. 690. num. 17. Sacrato tom. 3.*
 Ius cedi, & resignari potest. *decis. 292. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Ius suum unicuique reddere, Princeps numeravit inter alia iuris præcepta. *Rub. in annot. ad decis. 566. num. 77. tom. 3.*
 Ius, rorum mutatur, ex modica facti mutatione. *decis. 69. n. m. 17. Sacrato tom. 2.*
 Ius idem est de parte, quam de toto. *Rub. in annot. decis. 576. numer. 39. tom. 3.*
 ad Iura primæva, quando quis voluit redire, quo casu non censetur in totum voluisse redire. *decis. 410. n. m. 11. Manzanedo tom. 2.*
 ad Iura primæva quis partim non debet redire, & partim non. *decis. 295. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
 ad Iura primæva, quod quis voluerit in totum redire, ex quibus probetur. *ibid. num. 9. 10. & 12.*
 ad Iura primæva in totum quis censetur voluisse redire, quando causa fuit commissæ super omnibus. *decis. 410. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
 sub Iurium nomine, venit etiam potentia adeundi hæreditatem. *decis. 341. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Iuribus etiam informibus Iudex fidem adhibere potest, dum pars in specie non opponit eorum recognitionem. *decis. 528. num. 7. Manzanedo tom. 2.*
 Iuribus in futurum sibi competentibus renunciatis non intelligitur renunciatum iuri acquirendo ex noua causa de futuro & ignorata, sed tantum illi iuri, quod ex causa de præsentibus competebat. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 2. tom. 3.*
 Iuribus productis, quando quis nihil opponit, censetur eis acquiescere. *decis. 542. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Iurium reservatio nihil operatur, quando dicta iura reservata evanuerunt. *decis. 559. num. 4. Vbaldo tom. 3.*
 Iura, quæ non sunt effecta de actis, non est necesse, vt transportentur. *decis. 666. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
 Iura, quando extrahuntur à Notario de eis rogato, non requiritur alia citatio ad dicendum contra &c. *decis. 638. num. 17. Merlino tom. 3.*
 à Iuribus suis, quis non presumitur voluisse cadere, dum magis sibi cavere voluit. *decis. 559. num. 20. Vbaldo tom. 3.*
 Iura duo si concurrant in eadem persona, quorum quodlibet productus dandæ vocis, debet talis persona habere duas voces. vide rationem. *decis. 703. num. 4. Remboldo tom. 3.*
 Iura non parum vigilans testantium voluntates vt plenariam sortiantur executionem. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 2. tom. 3.*
 Iura omnia clamant contra fallitos fraudulentos. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 72. tom. 3.*
 Iura duorum quotiescumque in vnius persona resident, vnumquodque remanet illatum, nec vnius personæ ius, cum iure alterius personæ confunditur. *decis. 94. num. 2. Remboldo tom. 2.*
 Sed quodlibet per se consideratur. *ibidem num. 3.*
 Iura extracta, servatis servandis ex suo originali, vigore compulsozialium probant. *decis. 147. numer. 7. Remboldo tom. 2.*
 Iura extracta ex libro privato alicuius Monasterij, non probant ad favorem eiusdem. *ibi num. 8.*
 Iura rationis bancariz non possunt donari à complementario. *decis. 64. num. 11. & 20. Sacrato tom. 2.*
 Iura non parum obuiant votis de capienda morte. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 70. tom. 3.*
 Iura, quod fuerint recognita, ex quo satis arguatur. *decis. 487. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Iura si valide vigore litterarum compulsozialium fuerint à iudice transumpta, eis fides danda est. *decis. 491. numer. 2. Manzanedo tom. 2.*
 Iura post omnes sententias producta & à iudice non admissa, non in eis faciendum aliquod fundamentum. *decis. 730. n. m. 13. Merlino tom. 3.*
 Iura sua vnusquisque tueri debet. *decis. 744. num. 11. Carillo tom. 3.*
 Iura consenserunt peccatis, & ceptum est licitum, quod contra publicum erat, secundum S. Cyprian. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 219. tom. 3.*
 Iura sua nemo ignorare presumitur. *decis. 152. num. 16. Sacrato tom. 2.*
 Iura alicuius obsecra, & perplexa non possunt impedire petitionem immisionem heredi. *decis. 587. num. 5. & seqq. Pirouano tom. 3.*
 Iura extracta ex processu legitime confecto, probat vigore innocentiz. *decis. 147. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Iura inter Iudeos, & Christianos sunt communia. *decis. 269. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

IVSPATRONATUS.

Ius patronatus non acquiritur, nisi concurrat vnus ex modis, ex quo de iure ius patronatus acquiritur. *decis. 630. num. 65. Remboldo tom. 3.*
 Ius patronatus necum acquiritur ex fundatione, verum etiam ex noua donatione, quando Ecclesia est penitus depauperata. *decis. 219. num. 1. & 2. Coccino tom. 2.*

- in Iurispatronatus acquisitione, quando non censeatur commissa simonia. *decis. 28. num. 1. Pironano tom. 2.*
- Iurispatronatus, ex quibus acquiratur. *decis. 250. num. 3. Dunozerro tom. 2.*
- Iurispatronatus in antiquissimis probatur fama iuncta quasi possessione 40. annorum. *ibidem num. 2.*
- Iurispatronatus, ut acquiratur, necessaria sunt, vel dotatio, vel fundatio, vel constructio. *decis. 630. num. 51. Remboldo tom. 3.*
- Iurispatronatus impetratio acquisiti ex prescriptione, consuetudine, vel privilegio, valet non facta mentione illius. *ibid. num. 52.*
- Iurispatronatus comprehenditur sub reservationibus, etiam si ex privilegio spectet ad Duces, Marchiones, &c. *ibid. num. 54.*
- Et hoc procedit etiam si ante regul. 42. *ibid. num. 55.*
- Iurispatronatus non acquiratur ex dotatione, si illud acquiratur de iure Ecclesie, ex cuius bonis, vel redditibus fuit fundatum beneficium. *ibid. num. 56.*
- Et hoc procedit etiam si alius fuerit auctor dotationis. *ibid. num. 57.*
- Iurispatronatus alleganti incumbit onus probandi illud, quia beneficia presumuntur libera. *decis. 59. num. 10. Remboldo tom. 2.*
- Iurispatronatus, si fuerit concessum sub conditione augmenti, ista conditio inducit formam. *decis. 630. num. 68. Remboldo tom. 3.*
- Iurispatronatus concessio si fuerit facta ex falsa causa, nempe titulo dotationis, & dotatio corrumpitur, corrumpitur quoque concessio, ita ut nulla censeatur. *decis. 614. num. 2. Coccino tom. 2.*
- Iurispatronatus concessio facta ab Ordinario non videtur incomparabilis, cum probatione foundationis, & dotationis. *decis. 250. num. 9. Dunozerro tom. 2.*
- de Iurispatronatus laicorum quod beneficium sit, argui potest si nulla detur provisio libera de dicto beneficio. *decis. 219. num. 12. Coccino tom. 2.*
- Iurispatronatus beneficia laicorum etiam in Curia vacantia, non comprehenduntur sub reservatione. *decis. 630. num. 21. Remboldo tom. 3.*
- Iurispatronatus, si competat alicui Confraternitati laicorum, licet ea sit annexa alicui loco pio, seu Ecclesie, nihilominus tale iurispatronatus est iudicandum laicale, & quare. *decis. 482. num. 26. Coccino tom. 2.*
- Qua opinio preteritur æquior ad effectum excludendi reservationem. *ibid. num. 27.*
- Iurispatronatus Confraternitatum laicorum auctoritate Ordinarij erectarum præferuntur si habeant Ecclesiam, est Ecclesiasticum. *decis. 482. num. 30. Coccino tom. 2.*
- Iurispatronatus spectans ad Confraternitates laicorum, quæ solum faciunt Collegium, & non sunt annexæ alicui Ecclesie dicitur laicale. *ibid. num. 31.*
- Si vero alicui Ecclesie sint annexæ, & tunc dicitur Ecclesiasticum, & hæc opinio in rigore iuris est verior. *ibid. num. 33.*
- Iurispatronatus non debet dici laicale, sed Ecclesiasticum, licet competat Confraternitati laicorum, quando illius priores, quavis laici, quoad administrationem, & curam habentur pro Ecclesiasticis. *ibid. num. 33.*
- Iurispatronatus dicitur Ecclesiasticum si competat alicui confraternitati, quorum confratres distinguuntur aliquo signo, religionis, quamvis sint laici. *decis. 482. num. 19. Coccino tom. 2.*
- Iurispatronatus dicitur laicale, quando illud spectat ad confraternitates laicorum, vel illorum priores. *ibid. num. 19.*
- Iurispatronatus derogari non potest, secus tamen est, quando Summus Pontifex derogat. *decis. 630. num. 2. Remboldo tom. 3.*
- Iurispatronatus erectio, & fundatio ex quibus reddatur indubitabilis. *decis. 534. num. 33. Pironano tom. 3.*
- Iurispatronatus fundator, si mandat in defectum Sacerdotis præsentari simpliciter clericum, non est necesse, ut clericus sit annorum 14, & an obiter dispositio Concil. Trident. *decis. 403. num. 20. Merlino tom. 2.*
- Iurispatronatus fundator, ex quo clare appareat voluisse, ut instituendus ad illud actu esse deberet Sacerdos. *decis. 474. num. 10. Merlino tom. 2.*
- Iurispatronatus fundator ex bonis Ecclesiasticis, non potest laicis relinqui, nec ipsi tunc sunt admittendi ad præsentandum. *decis. 655. num. 8. Merlino tom. 3.*
- Iurispatronatus laicale, si quis possideat, dato, quod aliquis asserat, illud fuisse fundatum ex bonis Ecclesiasticis, onus probandi spectat ad eum. *ibid. num. 9.*
- Iurispatronatus, quando non constat de instrumento foundationis, & dotationis, sufficienter probatur per præsentationes effectum sortitas spatio centum annorum, quando tamen non sumus in familia potenti. *decis. 482. num. 2. Coccino tom. 2.*
- Iurispatronatus, non docto de instrumento foundationis, vel dotationis, probatur per præsentationes spatio 40. annorum effectum sortitas concurrente tamen fama. *ibid. num. 3.*
- Iurispatronatus initium, quando constat ex concessione Ordinarij, tunc non potest prætendi ex fundatione. *decis. 250. num. 4. Dunozerro tom. 2.*
- Iurispatronatus concessio facta ab Ordinario, ut præiudicet patrono, qui acquisivit iurispatronatus ex fundatione, requiritur acceptatio. *ibid. num. 6.*
- Iurispatronatus mixtum non cadit sub regula 9. Cancellariæ reservatoria mensium. *decis. 655. num. 2. Merlino tom. 3.*
- Iurispatronatus dicitur mixtum idest Ecclesiasticum, & laicale, quando partim spectat ad Clericos, & partim ad laicos. *ibid. num. 3.*
- Iurispatronatus præsumitur Ecclesiasticum, si ex bonis intuitu Ecclesie acquisitum fuerit dotatum. *ibid. num. 4.*
- Iurispatronatus fama probatur ex testibus. *decis. 332. num. 4. Merlino tom. 2.*
- Iurispatronatus probatur leuioribus probationibus, quando illud incidenter fuit deductum. *decis. 403. num. 9. Merlino tom. 2.*
- Iurispatronatus probatio coadiuvari potest ex testibus deponentibus de publica voce, & fama, alijsque ut hic. *decis. 219. num. 13. Coccino tom. 2.*
- Iurispatronatus probatur ex institutionibus Ordinariorū quamvis in eis de præsentatione non fiat mentio, quia sufficiunt ad hoc enunciariæ. *decis. 332. num. 6. Merlino tom. 2.*
- Iurispatronatus, quando sumus in priuatis personis probatur ex quadragenaria possessione, vna cum fama. *decis. 332. num. 1. Merlino tom. 2.*
- Iurispatronatus ut concludenter dicatur probatum, debent exhiberi instrumenta dotationis, & foundationis. *decis. 200. num. 9. Dunozerro tom. 2.*
- in Iurispatronatus probatione, quando versamur in familia non potenti, Sacrosanct. Concil. Trident. nihil innouavit, ultra dispositionem iuris communis. *decis. 275. num. 1. Coccino tom. 2.*
- ad Iurispatronatus probationem sufficiunt erectio, consensus Ordinarij, & effectus. *decis. 534. num. 28. Pironano tom. 3.*
- Iurispatronatus etiam probatur per præsentationes spatio 40. annorum effectum sortitas, licet non fuerit probata fama, quando ille præsentationes sunt adminiculatæ. *decis. 482. num. 6. 7. & 8. Coccino tom. 2.*
- in Iurispatronatus antiquissimo quando sumus, tunc stante obferuantia, præsumitur concursus omnium solemnitarum, quæ de iure solent desiderari. *decis. 534. num. 2. Pironano tom. 3.*
- Iurispatronatus potest probari per sententiam, & maxime si sit antiquissima. *decis. 471. num. 1. Nauarro tom. 2.*
- Iurispatronatus doceri potest ex consensu præstito in resignatione. *ibid. num. 2.*
- Iurispatronatus ex quibus sufficienter probetur. *ibid. num. 3.*
- Iurispatronatus probatur leuioribus probationibus, quando agitur inter compatronos. *ibid. num. 4.*
- Iurispatronatus probatio personæ potentis, vel alias in qua cadat præsumptio usurpationis iuxta formam Concilij Tridentini qualiter sit facienda. *decis. 275. num. 2. & 3. Coccino tom. 2.*
- Iurispatronatus exactius venit probandum, quando contra illud allegantem urget præsumptio usurpationis. *decis. 59. num. 11. Remboldo tom. 2.*
- Iurispatronatus, quando sumus in personis suspectis de usurpatione non sufficit probatio immemorabilis. *ibid. num. 12.*
- Sed necesse est etiam ostendere per scripturas authenticas præsentationes continuatas spatio 50. annorum, & effectum sortitas. *ibid. num. 12.*
- Iurispatronatus quasi possessio probari potest ex appositione stemmatarum familiarum, ex mandato Iudicis facta. *decis. 471. num. 11. Nauarro tom. 2.*
- ad Iurispatronatus pertinentiam ex quibus soleat inferri. *ibid. num. 13.*
- Iurispatronatus simplex, & verum non est, si fuerit conventum, ut præsentatio fieri debeat coram aliquo, quia iste in eo aliquid acquirit. *decis. 485. num. 2. Valdo tom. 2.*
- Iurispatronatus usurpationis præsumptio cadit in Domino Castro, vel alio habente iurisdictionem temporalem in loco beneficij. *decis. 275. num. 5. Coccino tom. 2.*
- Iurispatronatus usurpationis præsumptio cadit in familia potenti, & ideo ad illud probandum, requiritur immemorabilis. *decis. 630. num. 80. Remboldo tom. 3.*
- Iurispatronatus usurpationis præsumptio in familia potenti multo magis præsumitur in Italia, cum per recessum Curie ab ea omnes Domini, & populi iura Ecclesie modo suo tractare ceperint. *ibid. num. 81.*
- Iurispatronatus fundatio, & dotatio qualiter de iure communi probari potest. *ibid. num. 82. & 83.*
- Iurispatronatus, ut legitime dicatur spectare ad Dominum temporalem loci, ex quibus id debet facere constare. *decis. 680. num. 33. Coccino tom. 3.*
- Iurisp-

Iuspatronatus illis dicitur spectare, quibus tenor foundationis conuenit. *decis. 534. numer. 4. Pironano tom. 3.*
Iuspatronatus præstans se esse vocatum, sufficit probare, se esse descendente ab illis, qui sunt in quasi possessione præstandi. *ibidem num. 5.*
Iuspatronatus si testator alicui reliquerit, multo magis censetur voluisse eidem relinquere præsentationem. *decis. 84. n. 1. Pironano tom. 2.*
Iuspatronatus, & ius præstandi sunt res inter se distinctæ, ideoque vna non potest aliam determinare. *decis. 49. num. 18. Pironano tom. 2.*
In iurepatronatus si quis sit prælatus, præferri etiam debet in præsentatione. *ibidem num. 19.*
Iuspatronatus non quæritur ex augmento dotis. *decis. 27. n. 18. Dunozerro tom. 2.*
Iuspatronatus etiam minor 14. annorum secundum dispositionem iuris communis, quis potest præsentari. *decis. 403. num. 17. Merlino tom. 2.*
In iuspatronatus materia attenditur potius quasi possessio, quam proprietas. *decis. 471. num. 15. Nauarro tom. 2.*
Iuspatronatus potius præsumitur hereditarium, quam gentilitium. *decis. 471. num. 19. Nauarro tom. 2.*
Iuspatronatus, si cohareat Ecclesiæ, vel loco pio, & eius nomine fiat præsentatio, dicitur Ecclesiasticum. *decis. 482. numer. 38. Coccino tom. 2.*
Iuspatronatus si debeatur proximiori, non debet excludi ille, qui habet hanc qualitatem, licet proueniat ex radice infecta. *decis. 49. num. 7. Pironano tom. 2.*
Inter iuspatronatus actiuium, quod est honorificum, & iuspatronatus passiuum, quod est utile, an adsit differentia. *decis. 84. num. 12. Pironano tom. 2.*
In iuspatronatus materia ad effectum dandæ remissionis dicitur prophana. *decis. 250. num. 1. Dunozerro tom. 2.*
In iurepatronatus, & illius fundatione cum certa qualitate, & ordinatione, ex pluribus simul iunctis dicitur constare. *decis. 427. num. 27. Merlino tom. 2.*
In iurepatronatus hæredes dicuntur in stirpes succedere. *decis. 47. num. 5. Verospio tom. 2.*
Iuspatronatus, quando magnus fumus datur, est sufficiens ad impediendam iurrogationem gratiosam, & quando id sit verum. *decis. 200. num. 15. & 16. Dunozerro tom. 2.*
Iuspatronatus, quando dicitur familiare. *decis. 47. numer. 1. Verospio tom. 2.*
In iurepatronatus familiari, & gentilitio succeditur in capita & non in stirpes. *ibidem num. 2.*
In iurepatronatus familiari in stirpes succeditur. *ibidem num. 3.*
Sed hoc procedit, ubi iuspatronatus proximioribus de familia relinquatur, secus vero, quando sunt vocati omnes de familia, qui pro virili portione succedunt. *ibidem num. 4.*
Iuspatronatus titulus à quadraginta annis citra publicationem Concilij Tridentini concessus potest reuideri ab Episcopis. *decis. 247. num. 9. Coccino tom. 2.*
Iuspatronatus, si constat esse ex privilegio, comprehenditur sub regula octaua Cancellariæ. *ibidem num. 10.*
Iuspatronatus concessum à quadraginta annis, & ultra publicationem Concil. Trident. non potest ab Ordinarijs reuocari. *ibidem num. 11.*
Iuspatronatus vt releuet, debet de eo constare ex actis. *decis. 59. num. 9. Remboldo tom. 2.*
Iuspatronatus non transit in aliquem propter vitium simoniæ. *decis. 28. num. 4. Pironano tom. 2.*
Iuspatronatus illi est adiudicandum, qui habet qualitates a testatore requisitas. *decis. 403. num. 11. Merlino tom. 2.*
In iurepatronatus l. x. à fundatore scripta, est seruanda, & neque est illi contrariari. *ibidem num. 12.*

I V S T I T I A T I O.

Iustificatio clausulæ, dummodo remaneant 100. pro Rectore non pertinet ad validitatem translationis, sed executionis. *decis. 252. num. 16. Pironano tom. 2.*
Iustificatio non eget gratia, si sit concessa motu proprio. *decis. 59. num. 1. Remboldo tom. 2.*
Iustificatio non indiget sententia per acta publica, si causa fuerit commissæ conscientie iudicis. *decis. 362. n. 22. Coccino tom. 2.*
Iustificatio non eget motus proprius, licet etiam emanauerit ad instantiam partis. *decis. 59. numer. 2. Remboldo tom. 2.*
Iustificare gratiam totam, quando quis teneatur. *decis. 97. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
Iustificare, quilibet debet gratiam suam. *decis. 195. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Et hoc maxime, quando tractatur de crimine, & materia est obiectiua. *ibidem num. 5.*
Iustificari aliunde debet confessio, quando redditur inuicissimilis. *decis. 239. num. 12. Coccino tom. 2.*
Iustificatus si dicatur, quod fuerit actus per plures annos, necesse est quod ad minus per integrum biennium, aut etiam triennium sit secuta dicta iustificatio. *decis. 68. num. 1. Remboldo tom. 2.*
Iustinianus Imperator conqueritur de nonnullis, qui in legibus nihil obscuritatis habentibus inferunt quæstionem ex studio ad suam intentionem fundandam. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 135. tom. 2.*

I V S T I T I A.

In iusticia commutatiua consistit in æqualitate. *decis. 315. num. 16. Coccino tom. 2.*
Iusticia potissimum consistit in eo, vtius suum vnique tribuatur. *Rub. in Annot. decis. 666. num. 48. tom. 3.*
Iusticia contractus non est merienda ab euentu. *decis. 160. n. 26. Vbaldo tom. 2.*
Iusticia in aliquo non læditur, quando tantum remittatur rigor scrupulosa solemnitate. *decis. 468. num. 14. Remboldo tom. 2.*
Iustitiæ & æquitati est valde conionum, quod Dominus census sit preferendus alijs. *dec. f. 17. numer. 31. Dunozerro tom. 2.*
De iusticia sententiæ satis dicitur constare ex decisionibus in causa factis. *decis. 320. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
Iusticia sententiæ colligi potest ex decisionibus in causa emanatis. *decis. 36. numer. 2. Verospio tom. 2.*
Iuste possidet, qui authore Prætoris possidet. *decis. 148. num. 1. Sacrato tom. 2.*
Iuste quoties quis cogitur, censetur quodammodo voluntariè contentire. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 145. tom. 3.*
Iuare aliquem contra se ipsum nemo tenetur. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 6. tom. 3.*
Iuari quis non potest eo, quod impugnavit. *decis. 391. num. 9. Nauarro tom. 2.*
Iuari, quis non potest dicta clausula, nisi verificato modo vacandi expresso, saltem de facto. *decis. 167. numer. 24. Coccino tom. 2.*
Iuuenis, quando quis est, non videtur tristis euentus attendendus. *decis. 116. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

L A B O R.

Labores suos deplorare amarum est. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 69. tom. 3.*
Labore sublato tollitur, & præmium. *Rub. in annotat. ad decis. 576. num. 120. tom. 3.*
Per lacerationem scripturæ non annullatur testamentum nuncuparium, & an hæc opinio sit vera. *decis. 22. num. 10. Sacrato tom. 2.*

L A I C V S.

Laici nullum ius habent in decimis. *decis. 27. num. 17. Dunozerro tom. 2.*
Laici sunt incapaces decimarum. *decis. 381. nu. 33. Vbaldo tom. 2.*
Laici in diuione Ferrarien. non sunt incapaces decimarum, stante Bonifaciana. *decis. 381. num. 33. Vbaldo tom. 2.*
Laici, si in longissima quasi possessione iurispatronatus repellantur, oritur magna præsumptio, quod illud fuerit dotum ex bonis laicalibus. *dec. f. 655. num. 7. Merlino tom. 3.*
Laici, quod sint meliores quam Ecclesiastici, hoc nihil magis deturpat Ecclesiam Dei iuxta qualis 8. quæst. 1. *Rub. in annotat. ad decis. 444. num. 37. tom. 2.*
Laicorum Confraternitas si habeat annexum hospitale, qualiter sit iudicanda. *decis. 482. num. 24. Coccino tom. 2.*
Laicorum statuta per indirectum possunt tollere vires iuramenti, annullando contractum, in quo desunt solemnitates ab ipso inductas, pro fictis, & simulatis illos habendo. *decis. 293. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
Laicorum statutum non capit casus iuratos ex defectu iurisdictionis. *decis. 682. num. 24. Sacrato tom. 3.*
Laicorum statutum non potest comprehendere casus iuratos, nec confirmatio illius eos tanget. *ibidem num. 32.*
Laicorum statuta silent in foro Ecclesiastico, & quando agitur de bonis Ecclesiasticis etiam ubi agitur inter laicos & clericos. *decis. 707. num. 10. Innoc. X. tom. 3.*

L A P S V S T E M P O R I S.

Ex lapsu temporis non est modus tollendi obligationes nisi adsit legitima præscriptio. *decis. 286. numer. 7. Pironano tom. 2.*

ex lapsu temporis salarium non censetur remissum, nisi sit legitime præscriptum. *decis. 286. num. 8. Pironano tom. 2.*
 Lapsus quadriennij, quando non officiat ad obtinendam restitutionem in integrum. *decis. 604. numer. 14. Manzanedo tom. 3.*

Lapsus triginta annorum non sufficit, ut locatio dicatur foremennis, sed necessaria est etiam observantia. *decis. 241. nu. 9. Coccino tom. 2.*

Latinitas falsa non vitiat instrumentum. *decis. 122. numer. 24. Dunozetto tom. 2.*

Latrores, & grassatores æris & sanguinis alieni dicuntur falli illi, qui plenis marsupijs cedunt bonis. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 71 tom. 3.*

L A V D E M I V M.

Laudemium pro præstando consensu in alienatione soluitur Domino. *decis. 120. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Laudemium recipiendo Proprietarius ab eo, qui emphyteusim habuit per substationem, videtur eum de nouo inuestire. *decis. 350. num. 3. Coccino tom. 2.*

Et quamvis censetur simpliciter consensisse substitutioni tamen censetur consensisse iuxta naturam ultimæ inuestituræ. *ibid. num. 4.*

L A V D V M.

Laudum parti non obstat, si illi non acquieuit, & maxime si de medio fuerit sublatum per concordiam. *decis. 99. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

ex Laudo desumitur magnum adminiculum pro veritate eruenda, licet ab eo fuerit appellatum. *decis. 388. num. 11. Coccino tom. 2.*

Laudum est nullum, si non terminet omnes differentias. *decis. 132. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

in Laudo si nullitas non respiciat totam arbitrorum iurisdictionem, illa sanabilis est stante clausula arbitrio. *decis. 132. n. 8. Vbaldo tom. 2.*

L E C T V R A.

per Lecturam & publicationem testamenti censetur consummatum, & perfectum. *decis. 122. num. 2. Dunozetto tom. 2.*

ex Lectura sententia colligitur, an ipsa sit diffinitiva nec ne. *decis. 251. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

Lecua 13. Hispana, constituunt 39. milliaria Italica. *decis. 362. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

L E G A N S.

Legans rem alienam, censetur velle granare heredem suum, ad soluendum legatario estimationem. *decis. 5. num. 1. Sacrato tom. 2.*

L E G A T A R I V S.

Legatarius consequitur alimenta extra domum hæredis, licet aliud senserit testator, quando inter utrumque agitur aliquo lis. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 162. tom. 3.*

Legatarius non dicitur testamentum impugnaré si plus petat quam fuerit ei legatum. *decis. 176. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

Legatarij est electio in rebus alternatiue relictis. *decis. 159. n. 14. Vbaldo tom. 2.*

Legatario si fiat legatum de eo, quod illi debetur, dictum legatum inutile est. *decis. 15. num. 22. Dunozetto tom. 2.*

Legatarius petendo legatum hæredi, semper habebit legitimum contradicteorem, scilicet ipsum hæredem. *decis. 359. numer. 6. Manzanedo tom. 2.*

Et sic non potest ei competere remedium, l. fin. C. de edict. D. Adr. nec alia via executiua consequi legatum, atque hanc opinionem semper secuta est Rota. *ibid. num. 7.*

Legatario non suffragatur statutum disponens de hærede. *decis. 359. num. 16. Manzanedo tom. 2.*

Legatario puro ante purificationem conditionem legati acquiritur ius. *decis. 493. num. 24. Coccino tom. 2.*

Legatarius tunc dicitur habitare cum hærede, quando est communis alius, non si partem domus inhabitet. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 120. tom. 3.*

Legatarius, quando nullam, vel modicam consequitur utilitatem ex legato, tunc onus super eo impositum non ad eum, sed ad hæredem spectat. *Rub. in Annot. decis. 636. numer. 67. tom. 3.*

Legatarij si ex aliqua causa prætendant obtinere alimenta extra domum hæredis, quamvis testator in ea illis reliquerit, veniant bene instructi ad iudicium, quia facile est in eo succumbere in his terminis, & quare. *Rub. in Annot. decis. 636. n. 174. tom. 3.*

Legatarius, si plenius adimpleuerit voluntatem testatoris, non est priuandus legato. *decis. 324. num. 20. Remboldo tom. 2.*

Legatarius præferatur in re legata creditori Chirographario, quando hæreditas est soluenda, secus si non sit soluendo,

decis. 493. num. 26. Coccino tom. 2.

Legatarius certæ quantitatis habet omnia bona testatoris, pro ipsius legati consecutione tacite hypothecata. *decis. 525. num. 3. Merlino tom. 3.*

Legatarius potest agere hypothecaria, vel petere se immitti in possessionem, vel quasi bonorum defuncti, ex remedio utilis soluiui interdicti. *decis. 525. numer. 4. Merlino tom. 3.*

Non tamen directe via executiua agere contra detinentes aliquid ex iuribus testatoris. *ibid. num. 5.*

in Legatarij voluntatem si legatum sit collatum, si ipse suam voluntatem non declarauerit, illud acquiritur hæredi. *decis. 113. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Legatariorum, creditorum, & fideicommissariorum par est cautela. *decis. 201. num. 23. Pironano tom. 2.*

L E G A T V M.

Legatum alimentorum ne transeat ad nepotes, ex quo elidatur præsumptio, ut pater ea non solum filiis, sed etiam nepotibus præstare teneatur. *decis. 505. num. 27. Pironano tom. 3.*

Legatum alimentorum factum puero, sufficit, ut de tempore testamenti sit puer legatarius, licet postea efficiatur homo. *decis. 717. num. 3. Vbaldo tom. 3.*

Legatum alimentorum cessat, cessante conditione sub qua fuit relictum. *decis. 256. num. 2. Verosio tom. 2.*

Legatum alimentorum quando est factum contemplatione hæredis potius quam legatarij. *decis. 636. numer. 3. Manzanedo tom. 3.*

Tunc, & eo casu per mortem hæredis extinguitur tale legatum. *ibidem num. 4.*

Legatum ex iuris præsumptione censetur relictum contemplatione ipsius legatarij, non autem hæredis. *decis. 636. num. 5. Manzanedo tom. 3.*

Sub legato omnium bonorum an veniant etiam bona stabilia. *decis. 89. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Legatum factum alicui de prædio in certum diem, puta post decem annos, vel cum legatarius erit pubes, debetur prædictum cum fructibus intermediij temporis, & quando. *decis. 558. num. 2. Coccino tom. 3.*

in Legato, quando conditio est expressa, si legatarius illud voluerit, & tunc non debetur nisi facta illius declaratione, seu

cus verò si sit tacita. *decis. 111. nu. 8. 9. 10. Remboldo tom. 2.*

pro Legato conditionali censetur constituta hypotheca legalis usque ab initio. *decis. 493. num. 20. Coccino tom. 2.*

in Legatis conditionalibus non retrahitur retro, quoad effectum de præterito. *decis. 493. num. 23. Coccino tom. 2.*

Legatum, si factum sit, cum conditione dummodo quis matrimonio se copulauerit, & filios habuerit, vel cum matrimonio se copulauerit, ista sunt inter se diuersa. *decis. 398. num. 32. Coccino tom. 2.*

pro Legato consequendo nullo iure cautum est, ut competat via executiua. *decis. 359. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

pro Legato consequendo tres actiones sunt prodite, nempe, personalis, ex testamento, & hypothecaria. *decis. 359. num. 2. Manzanedo tom. 2.*

pro Legato consequendo, si daretur via executiua, frustratoriarum actiones essent, quæ pro eo habendo dantur. *ibidem num. 3.*

Legata conditionalia in quo differant à contractibus conditionalibus. *decis. 493. num. 22. Coccino tom. 2.*

Legatum relictum alicui, cum se matrimonio copulauerit, ista verba important matrimonium carnale, per copulam consummatum. *decis. 398. num. 12. Coccino tom. 2.*

Legatum est species alienationis. *decis. 238. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

pro Legato assequendo Rota non procedit executiue, etiam si causa sit commissa cum facultatibus Auditoris Camere. *decis. 604. num. 12. Manzanedo tom. 3.*

Legatum alicui, si relictum sit, cum conditione, ut aliud petere non possit ex hæreditate, tunc illud expresse acceptando euanescent omnes eius prætensiones. *dec. 540. num. 7. Manzanedo tom. 3.*

Legatum an sit pingue, & amplum, est respiciendum ad facultates testatoris. *decis. 263. numer. 29. Coccino tom. 2.*

Legatum, quando habuit suum effectum, tunc ad alios illud non transit. *decis. 505. num. 9. Pironano tom. 3.*

Legato annuo conuenit etiam temporis processio, ex quo tot sunt legata, quot sunt anni. *decis. 563. numer. 8. Coccino tom. 3.*

in Legatis sicut attenditur tempus existentis conditionis, ita & in donationibus causa mortis. *decis. 675. num. 43. Coccino tom. 3.*

Legatum si sit collatum in voluntatem Legatarij, si ipse suam voluntatem non declarauerit, illud acquiritur hæredi. *decis. 113. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

Legat-

Legatum, quando est purum, nec conceptum per verba importantia conditionem, vique ab initio acquiritur legatario. *ibidem num. 2. & 11.*

Legatum relictum alicui, vt possit illud percipere, subintelligitur si ipse voluerit, & sic tacitam videtur importare conditionem. *ibidem num. 3.*

Legatum, quando est factum certæ personæ, vt matrimonium ineat, debetur etiam quod monasterium ingrediatur. *decis. 398. numer. 1. Coccino tom. 2.*

in Legatis electio est legatarij. *decis. 238. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Legatum alicui, quando erit vidua, si sit relictum, quamvis emiserit professionem in aliquo monasterio, nihilominus illud debetur. *decis. 324. num. 18. Remboldo tom. 2.*

Legatum factum de eo, quod debetur legatario, inutile est. *decis. 15. num. 22. Dunozerro tom. 2.*

Legatum dum habuit effectum in aliquo, & ille amplius in humanis non exsistat, tunc eundem effectum habere debet in ceteris vocatis. *decis. 105. numer. 5. Pironano tom. 2.*

de Legati reuocatione, prius alicui facti in testamento, quando agitur, sufficiunt ad probandam hanc reuocationem, duo testes omni exceptione maiores. *decis. 533. num. 35. Vbaldo tom. 3.*

ad Legatum factum pauperibus, si quis intendat se admittere tamquam pauperem, tenetur probare paupertatem, & non sufficit iuris præsumptio pro paupertate. *Rub. in Annotat. ad decis. 617. num. 45. & 46. tom. 3.*

Legatum censetur id, quod minus est. *decis. 89. num. 16. Remboldo tom. 2.*

Legatum non temporale, sed perpetuum in dubio præsumitur. *decis. 563. num. 1. Coccino tom. 3.*

Legatum de manu hæredis legatarius capere debet, & illud ab eo petere. *decis. 359. num. 5. Manzanedo tom. 2.*

Legatum petendo legatarius hæredi, semper habebit legitimum. contradicteorem, scilicet ipsum hæredem. *ibidem num. 6.*

Legatum est præstandum, si illud legatur relictum in testamento. *decis. 169. num. 1. Pironano tom. 2.*

Legatum est soluendum, dum vires hæreditariæ suppetunt. *decis. 409. num. 6. & 7. Manzanedo tom. 2.*

Legato sibi facti, quando quis renunciavit, quo casu dicatur enormissimè lætus. *decis. 409. num. 8. Manzanedo tom. 2.*

Legatum familiæ relictum intelligitur de familia tempore testamenti, & obitus testatoris. *decis. 322. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Legata plura, quando vni personæ sunt, conditio in vno apposta, censetur in alijs repetita. *decis. 563. num. 3. Coccino tom. 3.*

Sed hoc intellige verum, quando de hoc apparet ex coniecturata mente testatoris. *ibidem num. 4.*

Legata consequi possunt per interlocutoriam Iudicis, ordinando hæredi, vt satisfaciatur legatario. *decis. 359. num. 9. Manzanedo tom. 2.*

per Legatum annuum censetur iniunctum reale onus super redditibus bonorum testatoris. *Rub. in Annot. ad decis. 636. n. 59. tom. 3.*

Legata annua ita sunt soluenda per usufructuarium, quia recipiunt dilationem de anno in annum, sicuti usufructus. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 56. tom. 3.*

Limita tamen hoc, nisi solutio onerum tanta esset, vt æquivaleret perceptioni fructuum. *ibidem num. 62.*

Et ista fuit opinio in l. concubinam, §. qui hortos, ff. de leg. 3. quæ secundum Roman. in singul. 157. est vnica in Mundo, & ipse sic obtinuit per eam Florentiæ in causa magni ponderis. *ibidem num. 63.*

Legata relictæ in testamento hæres soluere tenetur infra annum computandum à die, quo requisitus fuerit per legatarium, & qualiter dicta requisitio sit facienda. *decis. 359. n. 10. & 11. Manzanedo tom. 2.*

in Legatis particularibus, proprietarius cum usufructuario simul concurrunt in usufructu, & quare. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 24. tom. 3.*

Quæ conclusio est menti tenenda secundum Bart. *ibidem.*

in Legatis factis coniunctæ personæ latior interpretatio fieri debet ad fauorem legatariorum. *decis. 680. numer. 5. Litta tom. 3.*

Legata annua debentur in principio anni. *ibidem num. 6.*

Limita id, nisi sint præstanda ex fructibus, quo fit, vt respectu solutionis videatur attendendum tempus perceptionis eorum. *ibidem num. 7.*

LEGATVS.

Legatus non potest rescribere contra Constitutionem effectam Par. IV. Recen. Tom. III.

Papalem. *decis. 67. num. 16. Sacrato tom. 2.*

Legatus, qui habet facultatem derogandi regulis Cancellariæ non potest derogare regulæ de Vigintri. *decis. 109. num. 3. & 4. Sacrato tom. 2.*

Legati & Nunciij Prouinciarum citare possunt per totam prouinciam. *dec. 48. n. m. 25. Remboldo tom. 2.*

Legatus missus à Papa, per mortem ipsius Papæ definit esse eius Legatus, & remanet Legatus Sedis Apostolicæ, & futuri Pontificis. *decis. 322. numer. 14. Coccino tom. 2.*

Et hoc procedit in Nuncijs, qui pro Ambasciata, vel ad nudum ministerium mittuntur, cum & ipsi licet improprie legati dicantur. *ibidem num. 14.*

Legatus de Latere non potest autorizare alienationem bonorum Ecclesiæ. *dec. 689. num. 7. Sacrato tom. 3.*

Legato de Latere asserenti se habere facultatem autorizandi alienationem bonorum Ecclesiæ non est credendum. *ibidem num. 8.*

Legatus de Latere non habet facultatem confirmandi statuta contra ius commune condita. *decis. 438. numer. 43. Vbaldo tom. 2.*

Legatus de Latere non potest condere statuta iuri communi contraria. *decis. 438. num. 41. Vbaldo tom. 2.*

Legatus de Latere potest erigere Ecclesiam Parochialem in Collegiatam. *decis. 608. num. 4. Coccino tom. 3.*

Legatus potest parochialem vnire, cum & cætera beneficia vnire valeat. *ibidem num. 5.*

Legatus erigendo dignitatem, potest vnire. *ibidem num. 6.*

Legislatoris mens denotatur ex causâ expressa in proemio legis. *decis. 654. num. 27. Coccino tom. 3.*

LEGITIMA.

Legitima est portio successionis debita ab intestato. *decis. 15. num. 16. Dunozerro tom. 2.*

Legitima debetur tam iure filiationis quàm hæreditario. *ibidem num. 17.*

Legitima, cui est debita, ipse non potest repudiare hæreditatem, & tantum legitimam acceptare. *decis. 268. num. 1. Coccino tom. 2.*

Legitimæ detractio impedire nequit immisionem fideicommissario, cum illa sit certa ratione quotæ, & loci. *decis. 111. num. 6. Remboldo tom. 2.*

de Legitima ad dotem argumentum non procedit. *decis. 16. numer. 14. Verespicio tom. 2.*

Legitimam quando filius prætendit super bonis paternis dicitur iustum habere interesse ad petendas scripturas hæreditarias. *decis. 112. numer. 2. Dunozerro tom. 2.*

Legitima filiorum non venit in generali constitutione fideicommissi, cum de iure ab eo sit excepta. *decis. 658. num. 9. Coccino tom. 3.*

Legitima non debetur filijs, nisi mortuo patre. *decis. 459. num. 7. Nauarro tom. 2.*

Legitima debetur filijs fideicommissio grauatis. *decis. 138. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Legitimam filio à patre esse debitam statim sequuta copula carnali, ex consuetudine Regni Lusitani. *decis. 617. num. 4. Pironano tom. 3.*

Et quatenus consuetudo ista in illis locis vigeat, intelligenda venit quando sumus in matrimonio iam contracto, non autem casu quo super validitate illius pendet lites, & quæstio. *ibidem num. 5.*

Legitima relictæ filijs mater de reliquis bonis potest ad libitum disponere. *decis. 134. num. 2. Sacrato tom. 2.*

Legitima filiorum, quando ipsi non sunt ultra quatuor, est triens. *decis. 462. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Legitima solis filijs, alijque primam in successione causam habentibus debetur. *decis. 16. num. 14. Verespicio tom. 2.*

Legitima filij non triens, sed semis, quando agitur de legitima debita occasione confiscationis, non autem obitus patris. *decis. 720. num. 1. Coccino tom. 3.*

Legitimam prætereunt nequeunt filij, quando sunt pure hæredes instituti, retinendo partem hæreditatis pro ea. *decis. 15. num. 14. Dunozerro tom. 2.*

Legitimam nullo in re pretendere non potest filius, si succedat ab intestato vel ex testamento. *decis. 15. num. 15. & 19. Dunozerro tom. 2.*

pro Legitima admittitur retentio. *decis. 674. n. 16. Pironano tom. 3.*

Legitima an possit grauari à patre. *decis. 83. n. 8. Sacrato tom. 2.*

Legitimæ loco succedit vita, & militiæ. *decis. 176. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

ad Legitimam solam dos debet constitui, at si legitima non est sufficiens, dos est taxanda etiam ultra legitimam. *decis. 41. num. 9. & 10. Sacrato tom. 2.*

Legitima non debetur in pecunia, sed est assignanda in corporibus. *decis. 457. num. 3. Coccino tom. 2.*

Legitima debetur in bonis, & corporibus hereditariis. *decis. 462. num. 2. & 3. Remboldo tom. 2.*

Legitima dempta pater de reliquis bonis disponere potest ad suum libitum. *decis. 16. num. 12. Verospio tom. 2.*

Legitimæ deductionem filij prætereundum nequeunt, quando succedunt ab intestato. *decis. 66. num. 22. Dunozeo tom. 2.*

Legitima nulla est debita patrono in vita liberti, sed tantum post mortem. *dec. 341. num. 19. Coccino tom. 2.*

in Legitima assignanda intrat arbitrium Iudicis, quod tamen debet esse regulatum à iure. *decis. 457. num. 9. Coccino tom. 2.*

Legitimare aliquem uti suum filium, quando quis petit, ex hoc probatur filiatio, saltem donec contrarium probetur. *decis. 430. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

Legitimandi facultatem, quod habeant DD. de Campegijs, non debet controuerti, cum sit notoria, & sæpe in Rota canonizata. *decis. 430. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

de Legitimantis potestate, quando amplius non possit controuerti. *decis. 430. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

L E G I T I M A T I O.

Legitimatio, quando dicatur amplissima, & plenissima. *decis. 484. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

ex Legitimatione non bene inferitur ad ius successionis, tamquam quid diuersum. *ibid. num. 2.*

Legitimatio, quando dicatur condicionalis, & exceptiua. *decis. 587. num. 3. Pirouano tom. 3.*

in Legitimatione consensus ex quibus præsumatur præstitus. *decis. 297. num. 28. & 29. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio, quando non dicatur sortitam fuisse effectum. *decis. 394. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio potest dici sortitam esse effectum respectu successionis vnius, & secus, quo ad successionem alterius. *decis. 394. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio est indiuidua. *decis. 394. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio dicitur indiuidua respectu personæ, quæ non potest esse pro parte legitima, & pro parte non. *ibid. num. 10.*

Legitimationis materia est, quid diuersum à successionis effectu. *ibid. num. 11.*

Legitimatio est generalis, dum adest clausula, ut legitimatus, possit succedere in bonis quorumcumque agnatorum. *decis. 430. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

Legitimationis causa dicitur sufficiens, quando adest consensus, & instantia patris. *decis. 430. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio an dicatur subrepticia, dum fuit expressa qualitas matris, ac fuit dictum filium esse naturalem, licet re vera esset spurius. *ibid. num. 23.*

Legitimatio, si fuerit limitata, quo ad vnum effectum, non censetur restricta quo ad omnia. *decis. 430. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio Principis secularis quo ad Ecclesiastica bona est intelligenda iuxta terminos à iure permisos. *decis. 297. n. 34. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio à Principe confirmata remanet in eo statu, in quo erat de tempore legitimationis. *dec. 297. n. 15. Vbal. tom. 2.*

Legitimationem obtinens à Principe laico, etiam quo ad bona Ecclesiastica, est excommunicatus. *decis. 297. num. 30. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio dicitur indiuidua quoad personam legitimatam, scilicet; quo ad abolitionem maculæ, restitutionem natalium, & similia. *decis. 394. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio potest dici effectiua, quo ad vnam successionem, licet secus quo ad aliam. *ibid. num. 16.*

Legitimationis petitio est sola sufficiens ad probandam filiationem. *decis. 430. num. 20. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio facta ultra voluntatem patris, est nulla. *decis. 430. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio, ut dicatur valida, debet constare de potestate legitimantis. *decis. 430. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio dicitur facta extra Curiam, dum fuit facta extra mœnia Urbis. *decis. 430. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio, quando dicatur contra mentem testatoris, itaque comprehendatur in Bulla Pij IV. contra illegitimos. *dec. 394. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatio ex quibus dicatur perfecta. *decis. 297. num. 23. Vbaldo tom. 2.*

in Legitimatione, si sit scriptum Titius natus ex Chelda soluta, licet probetur Titium natum ex alia muliere, non tamen excluditur identitas personæ, ubi alix demonstrationes concurrunt. *decis. 614. num. 21. Coccino tom. 2.*

Legitimatus, quando est habilitatus ad successionem agnato-

rum, debet id intelligi secundum formam statutorum, si eis non fuerit derogatum. *decis. 347. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

de Legitimatione personarum, quando amplius non sit dubitandum. *decis. 13. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

Legitimationes personarum secularium non se extendunt ad bona Ecclesiastica. *decis. 587. num. 2. Pirouano tom. 3.*

Legitimus natus ex illegitimo de iure est capax iurispatronatus, immo, & ipsi illegitimi. *decis. 49. num. 6. Pirouano tom. 2.*

Legitimatus, quando quis actiue fuit, scilicet, ut possit succedere in bonis omnibus suorum agnatorum, & cognatorum, videtur e contra habilitatus etiam passiue, ut ei agnati succedere possint. *decis. 430. num. 2. & 3. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatus, quando quis fuit, quoad successionem patris in quantitate expressam, ultra eam nec iure legitima legitimatus aliud prætereundum nequit. *decis. 430. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Legitimatus, quando quis fuit ad effectum succedendi in certis bonis, ea potius dicitur dispensatio, seu habilitatio, quam legitimatio. *decis. 430. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

L E G I T I M A S.

Legimitas prolis non recipit plus, vel minus. *decis. 291. n. 21. Vbaldo tom. 2.*

Legimitas prolis non respicit plus, & minus, sed bene deficientia prolis, quia possunt deficere masculi, & non femina. *decis. 603. numer. 12. Remboldo tom. 3.*

Legimitas personæ non potest opponi, quando quis fuit admittus ad causam uti talis absque vlla partis contradictione. *decis. 516. num. 8. Remboldo tom. 3.*

Leo Bizantius erat tam pingui, & crasso corpore, ut homines ad risum mouebat, eiusque vxore erat pinguior, & corpulentior. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 76. tom. 2.*

Et tamen assererat dictus Leo, ut dum erant concordēs breuis admodum lectulus eos capiebat, discordes vero nec tota domus quidem. *ibid. num. 77.*

Ac, quid ex hoc faceret dicto reportauerit. *ibid. num. 78.*

L E S I O.

Læsiō est fundamentum ubi fundatur decretum Prætoris super restitutione in integrum. *decis. 625. numer. 3. Pirouano tom. 3.*

Læsiō est fundamentum restitutionis in integrum. *decis. 93. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

Læsiō nisi probetur, transactio non rescinditur. *decis. 511. numer. 28. Merlino tom. 3.*

Læsiō enormis non dicitur probata ex modica summa. *decis. 591. num. 7. Manzanedo tom. 3.*

de Læsiōe defuncti possunt etiam dare eius hæredes. *decis. 557. num. 14. Pirouano tom. 3.*

Læsiō enormissima ex quo clare appareat. *decis. 130. num. 2. Manzanedo tom. 2.*

Læsiō minoris eo ipso probatur, quod ipse fideiussit. *decis. 564. num. 19. Coccino tom. 3.*

Læsiō dicitur magna, & enormis, si excedat dimidiam iusti pretij. *decis. 364. num. 9. Remboldo tom. 2.*

De Læsiōe dari potest in donatione etiam corresponsiua. *decis. 318. num. 18. Manzanedo tom. 2.*

Læsiō non potest considerari in donatione, maxime si sit facta sub certa quantitate. *decis. 318. numer. 8. Manzanedo tom. 2.*

Læsiōis scientia in minore, quando renunciat, nihil operatur, si ei renunciat. *decis. 318. num. 10. Manzanedo tom. 2.*

Læsiō non consideratur in donatione, cum ex se sit actus læsiuus, secus quando in ea interuenit dolus, vel donatio est corresponsiua. *decis. 130. num. 5. & seqq. Manzanedo tom. 2.*

Læsiō ultra dimidiam est valens ad rescindendum contractum venitionis. *decis. 253. num. 12. Dunozeo tom. 2.*

propter Læsiōem ut rescindatur transactio debet esse ultra dimidiam. *decis. 20. num. 15. Remboldo tom. 2.*

ad Læsiōis effectum consideratur tempus contractus, non autem id, quod postea contigit. *decis. 582. num. 18. Coccino tom. 3.*

ad Læsiōis effectum valor debet considerari de tempore contractus. *decis. 278. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Læsiōis scientia non attenditur in minore, quando est enormissima. *decis. 318. num. 11. Manzanedo tom. 2.*

Læsiōem allegans, debet acta transportare, ut merita cadat perpendantur. *decis. 693. num. 1. Sacrato tom. 3.*

Læsiōe circumscripta restitutio in integrum non datur. *decis. 625. num. 1. Pirouano tom. 3.*

Læsus quis non potest dici, si ipse contrahendo sciuit læsiōem. *decis. 318. num. 9. Manzanedo tom. 2.*

Læsus enormissimè, ut minor dicatur, sufficit, quod duplo, vel triplo datum fuerit minus, quam dari debuit. *decis. 130. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

Læsus dicitur, donator quoties ignorat à principio id, quod donat.

donat. *decif. 130. numer. 8. Manzanedo tom. 2.*
 Lato non denegatur restitutio in integrum stante iniustitia
 sententia. *decif. 55. num. 1. Dunozeo tom. 2.*
 Locus perennat. *Rub. in annot. ad decif. 632. numer. 29.*
tom. 3.
 Leuitas in dubio praesumitur, dum Religiosi de vna religione
 transeunt ad aliam. *decif. 365. num. 59. Merlino tom. 2.*

L B X.

Lex semper loquitur, & comprehendit personas, quomodo cu-
 que existentes. *decif. 172. num. 20. Remboldo tom. 2.*
 Lex habet oculos retro, & non ante. *decif. 598. nu. 10. Pironano*
tom. 2.
 Lex communis & statutum si simul stare nequeunt, sequitur vt
 statutum tollat legem communem. *decif. 15. num. 5. Duno-*
zeo tom. 2.
 Lex solet remouere futuras dubitationes. *decif. 725. numer. 1.*
Pironano tom. 3.
 Lex generaliter loquens, omnia comprehendit, dum non sub-
 est ratio eam restringendi. *decif. 172. num. 31. Remboldo tom. 2.*
 Lex, quando generaliter non est abrogata, remanet in suo ro-
 bore. *decif. 574. num. 32. Coccino tom. 3.*
 de Lege praescribenda, & non de communi DD. opinione,
 quando agatur. *ibid. num. 33.*
 Lex certa, & conditio potest dari in ea re, in qua est permisiu
 id facere. *decif. 493. nu. 5. Coccino tom. 2.*
 Lex non est statuenda propter foeminas bonas, quia raræ sunt,
 sed propter malas, quæ multæ sunt. *Rub. in Annot. ad decif.*
431. num. 44. tom. 2.
 Lex posterior derogat priori. *decif. 408. num. 7. Coccino tom. 2.*
 Lex, quando non distinguit, nec nos distinguere debemus.
decif. 572. num. 14. Vbaldo tom. 3.
 Lex aliqua, quando satis clare loquitur, tunc in vanum di-
 stinguitur, & argumentatur. *Rub. in annot. ad decif. 460. num.*
127. tom. 2.
 Leges, qui vana superstitione querunt obtenebrare, risu digni
 sunt. *Rub. in Annot. ad decif. 460. num. 132. & 133. tom. 2.*
 Lex, quando loquitur prohibitiue, & annullatiue, quoad con-
 tractus aliter factos non potest ei renunciari. *decif. 610. num.*
15. Manzanedo tom. 2.
 Lex, dum requirit praesentiam personæ, non intelligit aliquem
 praesentem esse, nisi intelligatur, quid agatur. *Rub. in Annot.*
ad decif. 431. nu. 28. tom. 2.
 Legem sibi inutilem & frustratoriam quis non praesumitur vo-
 luisse adijcere in mandato. *decif. 240. numer. 20. Dunozeo.*
tom. 3.
 cum Lege mitius agitur, quam cum homine. *decif. 107. nu. 23.*
Coccino tom. 2.
 Lex, quando expresse decidit aliquem casum, tunc non est lo-
 cus arbitrio Iudicis. *Rub. in annot. ad decif. 617. numer. 101.*
tom. 3.
 Lex, vel statutum generaliter disponens, comprehendit etiam
 causas privilegiatas, nisi in illo casu sint specialiter privile-
 giatae. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 37. 38. & 39. tom. 2.*
 Lex si procedat per viam declarationis comprehendit etiam
 praeterita. *decif. 17. num. 32. Dunozeo tom. 2.*
 Lex statuenda non est super his, quæ raro accidunt. *Rub. in*
annot. ad decif. 431. numer. 43. tom. 2.
 Lex, quando ponit casum, & limitatè non loquitur quo ad illu,
 nec pro ratione decisionis illa circumstantia non pondera-
 tur, tunc non est cogitanda ad illum tantum casum. *Rub.*
in annot. ad decif. 617. num. 31. tom. 3.
 Lex refistit contractui, si peccet in forma. *Rub. in Annot. decif.*
142. num. 58. tom. 3.
 Lex, quando clare aliquid disponit, & quis de ea conqueritur
 faceret asserere, ita scripta est. *Rub. in Annot. ad decif. 530.*
num. 64. tom. 3.
 Lex Papæ non eget vt recipiatur moribus vtentium. *decif. 184.*
num. 4. Coccino tom. 2.
 Lex, vel Princeps potentiam habent transferri possessionem
 in alium sine apprehensione. *decif. 118. n. 5. Pironano tom. 2.*
 Lex quamuis dura seruanda est. *decif. 479. nu. 15. Pironano tom. 2.*
 Lex, & voluntas testatoris, quoad eorum obseruantiam pari
 passu ambulant. *ibid. num. 16.*
 Lex, si vtatur verbis geminatis excludit omnem interpreta-
 tionem. *decif. 176. num. 26. Coccino tom. 2.*
 Lex superueniens tollendo antiquam aliquam consuetudinem,
 tunc si fiat contra consuetudinem, quis non potest impugna-
 re. *decif. 184. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Lex, quando est posterior, & habet decretum irritans, ea non
 seruata, actus corrumpit, non obstantibus legibus anterioribus.
decif. 574. num. 53. Coccino tom. 3.
 Par. IV. Recens. Tom. III.

Lex dum emabat ad declarationem iuris dubij, tunc etiam co-
 prehendit actus praeteritos non executos. *decif. 648. num. 12.*
Pironano tom. 2.
 à Lege, quando aliquid est inductum, tunc aliud non est qua-
 rendum. *decif. 495. num. 31. Coccino tom. 2.*
 Legis menti quando est satisfactum, tunc aliud non est qua-
 rendum. *decif. 717. num. 15. Vbaldo tom. 3.*
 Lex praesumit hominem bonum, & qualem esse debet. *dec. 232.*
num. 12. Sacrato tom. 2.
 Lex irritans aliqua, ratione honesta, potest esse abrogabilis
 per consuetudinem. *decif. 574. num. 29. Coccino tom. 3.*
 Quod intellige verum si vniuersaliter in toto Orbe per con-
 suetudinem contrariam, cum requisitis lex esset abrogata.
ibid. num. 30.
 Lex, quæ varios habet intellectus, non potest allegari ad deci-
 sionem causarum. *decif. 561. num. 54. Merlino tom. 3.*
 Lex inoperta foret, si casus illo, qui facile frequentius accidat,
 non comprehenderet. *ibidem num. 10.*
 Lex, aut statutum, siue quælibet alia dispositio quando loqui-
 tur de fructibus, semper intelligitur deductis expensis, ac
 sumptibus in eis colligendis. *Rub. in annot. ad decif. 444. num.*
14. tom. 2.
 Lex dum requirit aliquid, vt expresse fiat, ei non dicitur sa-
 tisfactum, si illud tacite fiat. *decif. 348. num. 20. Pironano tom. 2.*
 Lex vna, vt cum temperamento alterius legis intelligenda sit,
 hoc non esset iniustitiam asserere. *Rub. in annot. ad decif.*
666. num. 107. tom. 3.
 Lex futura, & non praeterita respicit. *decif. 348. num. 7. Piro-*
uano tom. 2.
 Lex noua comprehendit etiam praeterita respectu effectuum
 futurorum. *ibid. num. 8.*
 Lex noua non comprehendit actum de futuro, data connexi-
 tate, & dependentia ab actu de praeterito. *ibid. num. 9.*
 Legis rationem dum credimus assecutos esse per coniecturas,
 plerumque fallimur. *Rub. in Annot. ad decif. 352. numer. 131.*
tom. 3.
 Leges sunt difficiles, vt intelligantur, & in eorum intellectu
 sepe decipiuntur scholares, & magistri, & quare. *ibidem.*
num. 132.
 Legis ratio, quando est vnica, eius virtus est, vt vbi locum
 habet, ibi, & legis dispositio quoque intret. *ibid. num. 104.*
 Leges priuatæ satis est, vt priuatim notificentur. *decif. 184. n. 6.*
Coccino tom. 2.
 Leges humanæ admittunt doctrinalem interpretationem. *decif.*
313. num. 43. Coccino tom. 2.
 Leges non ideo factæ sunt, vt frustra occupent membrana,
 sed vt vigeant, ac obseruentur. *Rub. in Annot. ad decif. 444.*
num. 70. tom. 2.
 Leges postquam sunt constitutæ non de eis, sed secundum eas
 iudicandum est. *Rub. in Annot. ad decif. 460. num. 138. tom. 2.*
 Lex quamuis dura seruanda est, ac conquerentibus de ea, sat
 erit replicare, ita scripta est. *ibid. num. 139.*
 Leges, quando volunt, vt in certis casibus detur cautio, id be-
 ne sancire sciunt. *Rub. in annot. ad decif. 617. num. 182. tom. 3.*
 Leges, quando aliquid non dicunt, nec minus id requirunt
 Interpretes, tunc non est aliud querendum. *ibid. num. 183.*
 Leges Romanorum nihil dereminantur de lucro dotis. *Rub.*
in annot. ad decif. 378. num. 18. tom. 2.
 Legum sylum ingressio difficile est singularum questionum ma-
 terias segregare, cum altera sic alteram famulis quibusdam
 attingat, vt sine alterius inchoatione nequeant explicari.
Rub. in Annot. ad decif. 460. numer. 209. tom. 2.
 Legum aduersarij iustius nonnulli DD. vocari possunt, quam
 legum interpretes. *ibidem num. 134.*
 in Legum interpretatione, semper est attendenda verborum
 proprietas, id est verborum significatio. *decif. 312. num. 47.*
Coccino tom. 2.
 ad Legum interpretationem multum confert obseruantia in-
 terpretatiua. *decif. 194. num. 10. Sacrato tom. 2.*
 Legibus Lycurgi, & Solonis cautum erat, vt virgines indotatæ
 nubarent. Et hoc non tantum fuit statutum, ne aliqua ex
 eis propter inopiam inuuptæ manerent, sed etiam ne ho-
 mines potius ad dotem, quam ad ipseos mores attende-
 rent. *Rub. in annot. decif. 460. num. 205. tom. 2.*
 Circa declarationem nonnullarum Legum, vide in calce Indicis.

LIBELLIVS.

Libellus probat contra producentem. *decif. 527. num. 3. Vbal-*
do tom. 3.
 Libellus in principio litis emanare debet. *decif. 349. numer. 11.*
Merlino tom. 2.
 Libellus, si concludat ad actionem hypothecariam, petitio non

potest dici restricta tantum ad fructuum petitionem. *decis. 669. num. 7. Coccino tom. 3.*
Libellus, quando est nullus, vel ineptus ad iudicium intentatum, tunc Iudex perperam procedit. *decis. 349. numer. 21. Merlino tom. 2.*
Libelli clausulae generales si nunquam fuerunt deductae ad speciem, signum est euidens, quod fuit actum pro eo, quod principaliter fuit intentatum. *decis. 384. numer. 13. Coccino tom. 2.*
in Libello interdicti, quorum bonorum, verba libelli, & sententiae concipiuntur pro restitutione possessionis, quemadmodum in possessionario recuperanda. *decis. 349. numer. 13. Merlino tom. 2.*
Libelli forma in interdicto, quorum bonorum, qui eam designat. *decis. 349. numer. 15. Merlino tom. 2.*
per Libelli simplicem oblationem his non dicitur incepta. *decis. 32. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
Libelli restrictio ex quo euitetur. *decis. 669. numer. 10. Coccino tom. 3.*

LIBER.

Libri Capitulares dicuntur in forma probanti, dum retinentur per Officiales ad hoc deputati. *decis. 491. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
Libri Capitulares, plenè quidem probant contra personas eiusdem Capituli. *ibid. num. 9.*
Libro computorum priuato, standum est in praedictum scribentis, non autem tertij. *decis. 447. num. 8. Pironano tom. 2.*
Liber alicuius Congregationis fideliter tentus, pro ipsa iunctis adminiculis probat. *decis. 46. num. 7. Verospio sen. tom. 2.*
ad Librorum exhibitionem tenetur is, qui falsus est, quod sibi fuerint consignati. *decis. 143. num. 6. Dupozetto tom. 2.*
Libri Mercatorum, quod sint mercantiler tenti ex quibus apparere possit. *decis. 45. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
Libri Mercatorum pro tertio contra tertium non probant. *decis. 386. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
Libri Mercatorum concurrentibus adminiculis pro tertio, contra tertium probant. *ibid. num. 5.*
ex Libro mortuorum Civitatis probatur mors alicuius. *decis. 209. num. 2. Dupozetto tom. 2.*
Liber priuatus, licet sit de actis, non tamen probat contra tertium. *decis. 259. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*
Liber priuatus non probat pro scribente. *decis. 330. num. 8. Verospio tom. 2.*
ex Libro priuato alicuius Monasterij si iura sint extracta non probant ad fauorem eiusdem. *decis. 147. numer. 8. Remboldo tom. 2.*
Librum rationum suarum, si quis falsificauerit non punitur de falso. *decis. 146. num. 7. Remboldo tom. 2.*
in Libro proprio, quis mille mendacia scribere potest, nec venit puniendus, quando ex tali mendacio nemo laeditur. *ibid. num. 8.*
Libri rationum praesumuntur consignati, si ratio reddita sit. *decis. 143. num. 9. Dupozetto tom. 2.*
Librum rationum conficere tenetur haeres cum beneficio legis & inventarij. *decis. 201. num. 28. Pironano tom. 2.*
Liberculus quamuis informis facit quale quale adminiculum. *decis. 679. num. 23. Virile tom. 3.*
Liberculus iustificat creditum patris cum filio. *ibid. n. 5.*

LIBERALITAS.

Liberalitas mera non dicitur, quando quis tenetur aliquid facere. *decis. 108. num. 27. Vbaldo tom. 2.*
Liberalitas alicuius excluditur, si nihil de suo dedit. *decis. 741. num. 36. Merlino tom. 3.*

LIBERATIO.

Liberatio amplissima facta post solidationem computorum habet vim transactionis, etiam si alio nomine concepta sit. *Rub. in annot. ad decis. 330. num. 5. tom. 1.*
Itaque non docto de errore, & fraude, reuocari non potest, & multò magis stante iuramento. *ibid. nu. 6. & 7.*
Liberatio generalis omnia comprehendit. *decis. 77. num. 3. Pironano tom. 3.*
Liberatio obrenta ab administratore post redditionem rationum, quando habeat vim transactionis. *decis. 190. num. 9. Dupozetto tom. 2.*
Liberationem à fideiussione ut possit petere fideiussor, requiritur quod fuerit in obligatione alias non potest dici quod dici fuerit in ea. *decis. 152. num. 17. Sacro tom. 2.*

LIBERI.

Liberorum appellatione veniunt etiam nepotes, & ceteri descendentes. *decis. 4. n. 3. Remboldo tom. 2.*
Liberorum appellatione non veniunt tantum masculi, sed

etiam foeminae. *decis. 459. num. 12. Nauarro tom. 2.*
Liberorum & filiorum appellatione propriè non veniunt illegitimi. *decis. 361. nu. 5. Remboldo tom. 2.*
Libertis ab intestato descendentibus succedit pater, vna eum fratribus in capita. *decis. 527. num. 5. & 6. Vbaldo tom. 3.*

LIBERTAS.

Libertas, & pia causa in iure aequiparantur. *decis. 493. num. 38. Coccino tom. 2.*
Libertas rei in dubio praesumitur. *decis. 101. nu. 1. Vbaldo tom. 2.*
Libertas tam praecleara res est, ut nec mors quidem pro libertate assequenda, fugienda sit. *Rub. in Annotat. ad decis. 576. nu. 61. tom. 3.*
Libertas si absit, nihil beatum est. *ibidem num. 58.*
Libertas est illud, quod inter mortales optimum est. *ibidem. num. 58.*
Libertatis fauore semper in dubio iudicandum est. *Rub. in annot. ad decis. 636. numer. 84. tom. 3.*

LIBERTVS.

Libertus, si habeat in bonis octuaginta, & patrono legat quadraginta, tunc haeres non potest repudiare illa quadraginta in praedictum patrono. *decis. 341. numer. 14. Coccino tom. 2.*
Libertus potest repudiare legatum in terminis l. liberto. ff. de bon. libert. *ibid. nu. 18.*
Liberti haeres si renunciat legatum factum ad commodum alienum nec cedit in commodum suum & non potest aut repudiare ad commodum suum & incommodum alienum & potest nisi constet de contraria mente testantis. *decis. 341. num. 15. & 16. Coccino tom. 2.*

LICENTIA.

Licentia absentiae obrenta per Canonicum ab Episcopo, quando dicatur inualida. *decis. 1. num. 14. Sacro tom. 2.*
Licentiae tempus abessendi, quando est datum simpliciter, tunc tantum à die absentiae computatur. *decis. 434. numer. 7. Coccino tom. 2.*
Licentia cum aliqua conditione concessa illa conditio dat esse rei. *decis. 212. num. 23. Coccino tom. 2.*
Licentia obrenta sub conditione, si conditio sprete fuerit, perinde est ac si licentia obrenta non fuerit. *ibid. num. 24.*
Licentia si fuerit impertita Canonico ut possit abesse à Capitulo per aliquod tempus, tunc illud incipit currere non à die licentiae, sed à tempore quo abesse incipit. *decis. 571. nu. 11. Remboldo tom. 3.*
Licentia omnes deteriores sumus, secundum Comicum. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 166. tom. 3.*
Licentia, seu facultas nihil aliud est, quam collatio libertatis concessa ei, qui eam non habet ex se ipso. *decis. 654. num. 16. Coccino tom. 3.*
Licentia edificandi quando petenti non possit denegari. *dec. 685. nu. 1. Verospio tom. 3.*
Licentia edificandi tunc multo minus venit deneganda, quando iam omnia necessaria ad edificandum sunt preparata. *ibid. num. 4.*
Licentia à Principe vendendi officia vacabilia facile obtineri solet. *decis. 116. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
Licentia Principis debent intelligi sine praedictio Tertij. *dec. 61. nu. 8. Verospio. tom. 2.*
Licentiam construendi Molendinum, si quis obtinuerit à Principe, debet intelligi sine praedictio Tertij. *ibid. num. 9.*
Licentia vendendi feudum intelligitur de venditione facienda vni, & non pluribus, & an id sit verum. *decis. 107. nu. 20. & 21. Coccino tom. 2.*
ad Licendum, quilibet extraneus, immo etiam creditor admittitur alio non existente, vel existente quidem, sed non tam dignum pretium offerente. *decis. 506. num. 15. Remboldo tom. 3.*
in Limine contractus quando quis versatur, & agitur de traditione rei propriae, rectè in eo potest apponi pactum substantiae contractus non contrarium. *decis. 510. numer. 9. Pironano tom. 3.*

LIMITATIO.

Limitatio temporis si sit facta ad fauorem alicuius, non iuuat tertio. *dec. 589. num. 7. Manzanedo tom. 3.*
Limitationis causa cessante debet etiam cessare ipsa limitatio. *decis. 625. num. 29. Pironano tom. 3.*
Limitationes, quando sunt conceptae per dictiones demonstratiuas ad oculum, non extenduntur ad alios casus. *decis. 438. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

LINEA.

Linea quando est finita, sine dubio dicitur factus locus deuolutioni. *decis. 599. numer. 1. Manzanedo tom. 3.*
Linea fuisse finitam non dicitur doctum, dum de contrario constat.

stat. *dec. f. 509. num. 9. Remboldo tom. 3.*

ob Lineam finitam quando emphyteusis est deuoluta, tunc ea intrat absolute, nec requiritur declaratio Domini directi, & eo mortuo emphyteusis potest vendicari ab eius heredibus. *Rub. in Annot. ad dec. f. 420. num. 65. tom. 2.*

Linea tota praesumitur praelibata, si testator etiam vocauerit feminas. *dec. f. 49. numer. 16. Pironano tom. 2.*

Linea inuestiti, quando est finita, tunc locum habet ius accrescendi ad fauorem superstitis. *dec. f. 415. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Lingua Latina non habet numerum dualem, sicuti Graeca. *dec. f. 68. num. 9. Remboldo tom. 2.*

L I Q U I D A T I O.

in Liquidatione, & valore decimarum non habetur ratio, quo ad expensas conductionis ad horreum. *dec. f. 317. num. 33. Vbaldo tom. 2.*

Liquidatio fructuum causat mixturam, & per consequens admittitur appellatio. *dec. f. 303. num. 27. Coccino tom. 2.*

Liquidatio fructuum fieri nequit, dum circa eorum perceptionem nulla affertur probatio. *dec. f. 424. num. 7. Coccino tom. 2.*

in Liquidatione fructuum Rota saepius censuit sufficere vni cum testem deponentem de facto proprio. *dec. f. 271. num. 2. Verosio tom. 2.*

in Liquidandis fructibus sunt admittendi testes informati de qualitate rei. *ibid. num. 5.*

L I S.

ex Litis diuturna agitatione ubi pars est praesens mandatum praesumitur. *dec. f. 295. num. 7. Manzano tom. 2.*

Lis debet esse super titulo beneficii ad hoc, vt subrogatio debeat. *dec. f. 202. num. 1. Coccino tom. 2.*

Lis, quando dicatur esse super titulo beneficii. *dec. f. 599. num. 35. Vbaldo tom. 3.*

Lis dicitur super beneficio esse, quando quis petit aduersarium amoueri a beneficio. *dec. f. 167. num. 10. Coccino tom. 2.*

Lis non est super titulo beneficii, quando impetratur ob non publicationem. *dec. f. 202. num. 3. Coccino tom. 2.*

Lis super titulo beneficii requiritur, ad hoc vt sit locus subrogationi. *dec. f. 167. num. 2. Coccino tom. 2.*

Lis super possessione adipiscenda, non facit beneficium litigiosum. *ibidem num. 3.*

Lis calumniosa non est lis, nec inducit vitium litigiosum. *ibidem num. 19.*

Litem iniustam, & calumniosam quis non tenetur sustinere. *dec. f. 196. numer. 12. Verosio tom. 2.*

Lis, quando quis statim cessit, dando manus, non tenetur ad expensas. *dec. f. 730. num. 4. Merlino tom. 3.*

Litis cessio, quo casu non extinguat litem. *dec. f. 599. num. 27. Vbaldo tom. 3.*

Litis cessio, quando omnino dicatur libera, & simplex. *ibid. num. 28.*

Litis cessio in beneficiis, licet teneat sine Beneplacito Apostolico, quando est gratuita, tamen secus est, quando aliquid datur, vel promittitur. *dec. f. 382. num. 8. Coccino tom. 2.*

Lis colorata sufficit vt subrogatio habeat locum. *dec. f. 367. num. 20. Coccino tom. 2.*

Lis ad hoc vt praestet iustam causam consequendi alimenta extra domum, non sufficit omnis lis. *Rub. in Annot. ad dec. f. 636. num. 176. tom. 3.*

Quia alias esset in facultate heredis mouere litem etiam iniustam, & sic defraudare intentionem defuncti, & grauare heredem. *ibidem num. 177.*

Litis contestatione non insertur ad reuocationem mandati. *dec. f. 726. num. 9. Viruani tom. 3.*

post Litis contestationem quis petere nequit fructus, si res ei fuerit assignata a debitore. *dec. f. 182. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Lis sumit exordium, vel a citatione, vel a litis contestatione non autem a libelli oblatione. *dec. f. 82. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*

Lis, quando fuit extincta, tunc cessant eius effectus. *dec. f. 599. num. 20. Vbaldo tom. 3.*

Lis descriptio concludenter est iustificanda ab eo, qui in ea se fundat. *dec. f. 416. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Litis descriptio cum sapiat iuris proprii renunciationem, non praesumitur. *ibid. num. 4.*

Lis mentio si sit facta in gratia, id non operatur, vt aliquid sit faciendum in praedictum litis pendente. *dec. f. 135. numer. 3. Sacrato tom. 2.*

per Litis motionem possessor constituitur in mala fide. *dec. f. 127. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Litis motionem sufficit venditori semel intimatum fuisse ab emptore, & non requiritur in quolibet actu. *dec. f. 13. num. 4. Remboldo tom. 2.*

ante Litem motam qui possidet, potest citra vitium attentatorum continuare suam possessionem. *dec. f. 210. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

per Litis motionem possessor recte condemnatur ad restitutionem fructuum. *dec. f. 127. num. 11. Remboldo tom. 2.*

Lite pendente possessio capta est attentata. *dec. f. 210. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Lite pendente non licet Principi supplicare. *dec. f. 242. nu. 4. Sacrato tom. 2.*

Lite pendente si sit facta gratia noua cum narratiua liris quid dicta gratia operetur. *dec. f. 242. numer. 3. Sacrato tom. 2.*

Lite pendente executio fieri nequit coram alio Iudice. *ibidem num. 1.*

Lite pendente, & insuper stante inhibitione, quis nisi attentate potest aliquid litigiosum exigere. *dec. f. 687. num. 2. Duno-zetto tom. 3.*

Lite pendente tunc gesta sine dubio dicuntur attentata, quando etiam emanauit inhibicio. *ibid. num. 3.*

Lite pendente si gratia sit facta cum narratiua liris non per hoc sequitur, quod executor datus possit procedere absque vitio attentatorum. *dec. f. 242. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Lite pendente pensionarius non est priuandus sua quasi possessione exigendi. *dec. f. 27. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Lite pendente si sint extracta instrumenta & non sit seruata forma litterarum compulsozialium non probant. *dec. f. 103. nu. 6. Remboldo tom. 2.*

Liti renuncians, in qua controuertebatur de bonis feudalibus, ex hac renunciatione nullo modo inferendum est etiam ad renunciationem bonorum allodialium. *dec. f. 504. numer. 18. Vbaldo tom. 3.*

Litis resignatio quando dicatur facta ad fauorem certae personae. *dec. f. 599. n. 26. Vbaldo tom. 1.*

Litis scientiam si actor ab initio non habuerit & postea in progressu causae, eam habuerit, intrat cursus iudicii retro. *dec. f. 7. num. 6. Sacrato tom. 2.*

ex Litis substantiatione probatur possessio ad effectum immisionis vigore Saluiani. *dec. f. 187. nu. 3. Manzano tom. 2.*

in Lite succumbens tenetur aduersario ad expensarum restitutionem. *dec. f. 730. n. 2. Merlino tom. 3.*

Litis sumptus, & alimenta petens ab aduersario, ille qui electus fuit de possessione, ac simul instans pro reintegratione, dicitur quod habuit se pro spoliato. *dec. f. 420. num. 26. & 27. Vbaldo tom. 2.*

Litem aliquam promittens Dominus directus ei, qui inuestiuit, super re inuestita non inferre, immo omnem litem super ea mouendum in se suscipere, & prosequi proprijs sumptibus, tunc ipse Dominus moueat litem, & inuestitus petat de sumptus in aliquo sibi non praedictar. *dec. f. 240. num. 27. Vbaldo tom. 2.*

Lis non dicitur incepta per simplicem libelli oblationem. *dec. f. 82. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*

Lis, vt dicatur valide cepta debet constare de mandato procuratoris. *dec. f. 519. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

Lis dum pendet super validitate transitus Religiosi de vna religione ad aliam, tunc datur primo Monasterio retentio, sed haec est opinio Zabarelli non recepta, & declaratur, nu. 28. si vna cum Sanchez & num. 30. *dec. f. 365. nu. 26. Merlino tom. 2.*

de Lite, vt dicatur constare, debet id doceri ex ipsis actis. *dec. f. 464. nu. 10. Coccino tom. 2.*

Lis non potest dici finita, si adhuc pendeat super executione sententiae. *dec. f. 79. numer. 6. Duno-zetto tom. 2.*

Lis, quando dicatur introducta. *dec. f. 150. num. 8. Pamphilio tom. 2.*

Lis quando est finita, non potest dici, quod aliquid fuerit factum lite pendente, & sic nullum fit. *dec. f. 469. num. 24. Coccino tom. 2.*

Lis non datur sine iurisdictione. *dec. f. 397. nu. 13. Coccino tom. 2.*

Lis inter tutorem, & pupillum, quod non videatur considerabilis ad hoc, vt ea lite pendente tutori interdicatur administratio tutelae. *dec. f. 360. num. 10. Manzano tom. 2.*

Lis super re, vt inducatur, quid sit necessesse. *dec. f. 234. num. 17. Pironano tom. 2.*

Lis non dicitur adducta, si facio cepta per procuratorem, de cuius mandato non contraxit. *dec. f. 150. num. 4. Pamphilio tom. 2.*

sub Litis vocabulo continetur quoque instantia appellationis. *dec. f. 63. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Lis non dicitur finita, nisi per tres conformes, & rem iudicatam. *ibid. num. 7.*

Liti ea, quae causam dederunt, non sunt habenda in consideratione. *dec. f. 241. num. 7. Coccino tom. 2.*

Lis si non adsit, de attentatis dari non potest licet in eadem re ad

ad alium effectum reperiatur. *decis. 36. num. 7. Verospio tom. 2.*
de Lite dicitur constare ex reuolutione actorum. *decis. 97. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

Lis super simonia non facit beneficium litigiosum. *decis. 167. num. 12. Coccino tom. 2.*

Lis censetur super beneficio, si agatur ad priuationem, & qui se petat sibi adiudicari beneficium. *ibid. num. 13.*

Litem non dicitur quis contra aliquem mouisse, si se defendat. *decis. 189. num. 2. Pironano tom. 2.*

à Lite iniusta quando quis recedit, satis dicitur constare de utilitate. *decis. 51. num. 10. Verospio tom. 2.*

Lis per mortem collitigantis regulariter non extinguatur. *decis. 599. num. 22. Vbaldo tom. 3.*

Quæ tamen regula limitatur, quando collitigans superstes non intendit amplius litigare, & sufficit de hoc constare etiam per actum tacitum. *ibid. num. 23.*

de Lite cessione facta per collitigantem quando non possit dubitari. *ibid. num. 24.*

Lis reuincit per restitutionem in integrum aduersus rem iudicatam. *decis. 135. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Lis non dicitur introducta per supplicationem extrajudiciali. *decis. 82. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Litem sufficit ut emptor venditori intimet ad hoc ut ipse teneatur emptori ad omnia damna passa. *decis. 13. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Litem melius est concordia finire, dum controuersia aliqua à varijs Doctorum ventris agitur, quam res, & facultates suas incertæ opinionis arbitrio committere. *Rub. in annot. decis. 632. num. 42. tom. 3.*

Lis est iusta causa recedendi à domo eius, qui ex præcepto testatoris ibi alere tenebatur. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 163. tom. 3.*

ex Lite solet oriri inuicior, rancor, & odium capitale inter litigantes. *ibid. num. 164.*

Lites vocantur cruentæ, funestæ, rabiosæ, tetricæ, tristes, horrore plenæ &c. *ibid. num. 165.*

Lites inter sanguine coniunctos solent esse magis rabiosæ, & crudeles. *ibid. num. 166.*

Lites inter sanguine coniunctos quando citius terminare, æquitas suadet. *ibid.*

à Lite recessus maximè reputatur fauorabilis, si hæc inter sanguine coniunctos. *ibid. num. 167.*

Lites, quis fugere debeat, & quis libenter litigare. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 122. tom. 3.*

Lites de quibus fit mentio in regula 33. Cancell. exoriri non possent, nisi Cardinalis haberet indulgentiam. *decis. 654. num. 28. Pironano tom. 3.*

Lites, ut quanto citius expediantur, interest Reipublicæ. *decis. 485. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

Litigare non conuenit paucis de Clero contra Episcopum, & maximè contra Synodales eius constitutiones, cum omnes eis parere teneantur. *decis. 567. num. 6. & 7. Pironano tom. 3.*

Litigare, si intendat Vniuersitas, itaque collecta veniat imponenda, si aliquis ex eis non vult ad hærendum liti, non potest cogi ad contribuendum. *ibid. num. 122.*

Verum illi, qui voluntarie contribuant, reseruatur ius recuperandi à non litigantibus, quatenus victoria illis prodest. *ibid. num. 13.*

Litigare inuitus nemo cogitur. *ibid. num. 12.*

Litigandi iustam causam am quis habeat discuti non potest, antequam ea non proponatur. *ibid. num. 8.*

Litigandum non est cum homine potenti. *Rub. in Annotat. ad decis. 666. num. 67. tom. 3.*

Litigiosi vitium præcipuus effectus qualis sit. *decis. 670. num. 8. Pironano tom. 3.*

Litigiosi vitium transit etiam in successorem. *decis. 599. num. 33. Vbaldo tom. 3.*

Litigiosi vitium non contrahitur ex actione personali. *dec. 670. num. 11. Pironano tom. 3.*

L I T E R A E A P O S T O L I C A E.

Literæ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ, non est deneganda immissio prouiso. *decis. 520. num. 27. Vbaldo tom. 3.*

Literæ Apostolicæ postquam sunt iustificatæ habent executionem paratam. *decis. 257. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Literæ Apostolicæ super prouisione beneficii non conceduntur ante expeditionem Breuis. *decis. 404. numer. 17. Remboldo tom. 2.*

Literæ Apostolicæ antequam super aliquas gratias expediatur, requiritur nouus consensus. *decis. 382. num. 1. Coccino tom. 2.*

Literæ Apostolicæ ante præstitum nouum consensum non tenent. *ibid. num. 2.*

Literæ Apostolicæ subrogationis gratiosæ sunt executioni demandandæ, probato clericali, possessione defuncti, & reservatione. *decis. 200. num. 1. Dunozeo tom. 2.*

Literæ Apostolicæ subrogationis gratiosæ non solum possunt exequi per viam immisionis, sed etiam per manutentionem & qua ratione. *ibid. num. 18. & 19.*

Literæ Apostolicæ habent executionem paratam, ubi non adest legitimus contraditor. *decis. 400. num. 18. Vbaldo tom. 2.*

Literarum Apostolicarum executor potest impediri subsistente iusta causa ab eo, qui habet ritulum à Papa. *ibid. num. 19.*

Literarum Apostolicarum executor merus incontinenti potest dare immisionem. *decis. 333. num. 18. Vbaldo tom. 2.*

Literarum Apostolicarum executor concedendo collationem & mandatum de immittendo vigore dd. literarum, iste est actus indifferens cum tam iudicialiter quàm extrajudicialiter possit fieri. *decis. 400. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Literarum Apostolicarum expeditores non possunt præiudicare partibus in expeditione literarum. *decis. 225. numer. 11. Remboldo tom. 2.*

Literarum Apostolicarum expeditores possunt declarare ac etiam addere & minuere literas, dummodo per eos non alteretur substantia gratiæ. *ibid. num. 12. & 13.*

Literarum Apostolicarum narratiua, quod fuerit iustificata, probari potest ex pluribus adminiculis simul iunctis. *decis. 219. num. 14. Coccino tom. 2.*

Literarum Apostolicarum narratiua non probat, si sit facta ad assertionem partis, seculis stantibus adminiculis & obseruantia congrua quæ facit præsumere omnia narrata fuisse vera. *ibid. num. 3. & 4.*

L I T E R A E.

Literæ Cambij, quæ ad vsum transmittuntur pro eis soluendis semper datur congruum tempus. *decis. 477. num. 9. Coccino tom. 2.*

Literæ cambij sunt executioni demandandæ, quando concurrunt debita requisita. *decis. 353. num. 1. Coccino tom. 2.*

Literarum compulsozialium vigore, tenores instrumentorum originalium iudicibus referuntur, & fides præstatur. *decis. 534. num. 20. Virile tom. 3.*

Literæ concessionis non sunt habendæ in consideratione, si non iustificentur. *decis. 630. num. 75. Remboldo tom. 2.*

Literæ, si continent dispositionem perfectam, ac fuerint acceptæ, bene probant. *decis. 494. num. 6. Coccino tom. 2.*

Literæ executoriales si non iustificentur ex actis, dicuntur nullæ relaxatæ. *decis. 702. num. 6. Vbaldo tom. 3.*

Literæ quamuis priuatæ probant contra scribentem. *decis. 437. num. 1. Coccino tom. 2.*

Literæ reservationis pensionis licet non sint producendæ in iudicio manutentionis. *decis. 55. numer. 2. Sacrato tom. 2.*

Tamen si producantur, deserviunt pro adminiculo ad probationem solutionem pensionis. *ibid. num. 3.*

Literæ, quæ non sunt recognitæ non probant. *decis. 565. num. 6. Remboldo tom. 3.*

Literæ missæ non suffragantur circa ea, quæ non exprimunt. *ibid. num. 7.*

Literæ plures diuersis formis conceptæ possunt expediri super eadem supplicatione. *decis. 302. num. 11. Coccino tom. 2.*

ex Literis etiam resultat mandatum. *decis. 197. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Literæ ordo non attenditur, quando iuris dispositio est in contrarium. *decis. 108. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Literæ si sint dubitatuæ, & non in forma probanti non probant contra scribentem. *decis. 485. numer. 2. Nauarro tom. 2.*

Literæ missæ si non sint recognitæ, cum sint scripturæ priuatæ non probant. *decis. 391. num. 33. Nauarro tom. 2.*

ex Literis patentibus Ordinarij Clericatus probatur. *decis. 353. num. 7. Manzanedo tom. 3.*

Literæ translationis pensionis si dent certam formam circa translationem, forma eius nisi seruetur, ipsa translatio corrumpitur tanquam nulla. *decis. 650. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Literæ, ut probent, debent esse in forma probanti. *decis. 626. num. 4. Coccino tom. 3.*

L O C A T I O.

Locatio bonorum Ecclesiæ, si non sustineatur, quia non constat de euidenti utilitate Ecclesiæ, tunc corrumpitur in totum. *decis. 284. num. 20. Coccino tom. 2.*

Locatio solemnisi bonorum Ecclesiæ non probatur ex vnicæ enunciatiua. *decis. 711. num. 9. Coccino tom. 3.*

Locatio bonorum Ecclesiæ nulliter facta, eius impugnatio spectat tantum ad Ecclesiam. *decis. 602. num. 7. & 8. Coccino tom. 3.*

Locatio bonorum Ecclesiæ, si sit effectiua ultra 30. annos, an præsumatur solemnisi. *decis. 241. num. 8. Coccino tom. 2.*

Locatio, ut dicatur solemnisi, non sufficit lapsus triginta annorum, sed & quoque obseruantia est necessaria. *ibid. num. 9.*

in Locatione bonorum Ecclesie requiritur beneplacitum Apostolicum, quando est perpetua cum renouatione de 29. annis, in 29. annos, cum veniat sub nomine alienationis, *decis. 319. num. 21. Coccino tom. 2.*

in Locatione bonorum Ecclesie, quando absque controuersia cognoscatur solitum fuisse alteratum, *decis. 261. num. 23. & 24. Coccino tom. 2.*

in Locatione bonorum Ecclesie quando, & ex quibus solitum dicatur alteratum, *decis. 241. numer. 13. Coccino tom. 2.*

in Locatione bonorum Ecclesie non requiritur alia solemnitas, quando sunt solita locari, *decis. 711. num. 7. Coccino tom. 3.*

Locatione bonorum Ecclesie finita, an Ecclesia ea retinendo ac deinde ea iterum locando, possit id facere sine solemnitatibus, *decis. 241. num. 6. Coccino tom. 2.*

Ex eo, quia res erat solita locari, *ibid.*

Locatio rerum Ecclesie, quando fit in perpetuum, fit diminutio sextæ partis pensionis, *decis. 261. num. 9. Coccino tom. 2.*

Quæ conclusio procedit, etiam quando conductor suscepit in se casus fortuitos, *ibidem num. 10.*

in Locatione bonorum Ecclesie, an sit utilis, habenda est quæque ratio, ad melioramenta facienda, reuersura ad Ecclesiam, *ibid. num. 11.*

in Locatione rerum Ecclesie non sunt necessaria solemnitate, quando res est solita locari, non tamen debet deficere causa, *ibid. num. 2. & 3.*

Locatio rerum Ecclesie non subtingitur, etiam concessio solita eas locandi, si deficiat causa, & solitum fuerit alteratum, *ibidem num. 4.*

in Locatione bonorum Ecclesie causa est necessaria, vel euidens necessitas, *ibidem num. 5.*

Locari solita ut dicantur bona Ecclesie requiritur, vel vna locatio solemnitas, vel duæ effectum sortita spatio 40. annorum, *decis. 241. nu. 2. Coccino tom. 2.*

Locari si sint solita bona Ecclesie, ac adde eadem causa concessionis, possunt absque alia solemnitate denuo locari, *ibidem num. 1.*

Locatio iuncta cum perceptione fructuum probat possessionem, *decis. 451. nu. 2. Nauarro tom. 2.*

Locatio non est contraria iudicio redditus ad prima iura, antea intentato, *decis. 410. numer. 8. Manzanedo tom. 2.*

Locatio, & conductio, neque scripturam, nec verba requirit, sed sufficit solus consensus, *decis. 507. num. 8. Vbaldo tom. 3.*

Locationes, & conductiones ut plurimum tacite renouantur, *ibid. num. 9.*

ad Locationis, & conductionis effectum ultra rem, & consensum requiritur certa conuenta merces, *Rub. in annot. ad decis. 420. nu. 102. tom. 2.*

Locatio, quando suum effectum non fuit sortita, non attenditur, *decis. 241. num. 4. Coccino tom. 2.*

Locatio, quando est facta omnibus socijs, & societas est vnica cum locatione, *decis. 87. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Tunc per mortem socij licet sit finita societas, non tamen est locata, *ibid.*

Locatio domus non probat eius possessionem, dum est facta lite pendente, *decis. 420. num. 25. Vbaldo tom. 2.*

Locatio, quando est finita, non obstante quauis dispositione conductorum, ad Dominum directum deuoluitur res locata, *decis. 118. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

Locatio, cum sit materia indiuidua, ideo si corruat in parte, corruit quoque in totum, *decis. 261. num. 27. Coccino tom. 2.*

Locatio aliud est, & aliud locationis acceptatio, *decis. 689. num. 11. Sacrato tom. 3.*

Locatio ideo non probat valorem rei, quia oblatores potuerint se mouere ex particulari affectione, *decis. 342. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Locatio, tunc multo minus probat valorem, quando requiritur plena, & concludens probatio, *ibidem num. 10.*

Locatio sine dubio attendenda non venit ad effectum probationis valoris, quando ea fuit facta lite pendente, *ibid. num. 11.*

Locationis probatio, quod soluatur anticipatè est vsu receptum in Vrbe, & abjs locis, *decis. 160. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

Locationis renouationem quam censetur facta, nisi quatenus conductor adimpleat pro parte sua, *decis. 396. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Locatio, quando est finita, censetur etiam expirasse omnia pacta, *ibid. num. 7.*

Locatio si sit facta cum pacto francandi, hoc pactum non censetur prorogatum in renouatione locationis, *ibid. num. 8.*

in Locatione, quando dicitur constare de mercede, *decis. 87. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Locatione quis non potest iniuari, si obtinuit eam nullam de-

clarari, *decis. 605. num. 4. Coccino tom. 3.*

Locationis particeps, quando quis sine dubio dicatur, *decis. 87. num. 3. Vbaldo tom. 1.*

Locationum instrumenta, contra tertium absque actuali perceptione fructuum non probant, *decis. 740. n. 37. Merlino tom. 3.*

Locationis vsus de generatione in generationem, deseruit pro adminiculo ad probandum dominium, *decis. 622. numer. 5. Pirazano tom. 3.*

ad Locationis & conductionis effectum ultra rem, & consensum requiritur certa conuenta merces, *Rub. in Annot. decis. 420. num. 102. tom. 2.*

Locationes plures non effectuatæ deseruiunt pro adminiculo, *decis. 109. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Locationes non probant valorem rei, *decis. 583. num. 8. Manzanedo tom. 3.*

Locationes quibus concurrentibus probent valorem rei, *ibid.*

Locationes verum redditum non probant, *decis. 61. numer. 19. Verospio tom. 2.*

ex Locationum instrumento nõ probatur dominium, *decis. 226. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Locari res dicitur solita, si præcedat vna locatio solemnitas, vel duæ minus solemnitas, *decis. 689. num. 2. Sacrato tom. 3.*

L O C A T O R.

Locator non tenetur probare dominium in terminis, si quis conductionis, *C. locat. Rub. in Annot. decis. 420. num. 191. tom. 2.*

Locator, si timeat sibi inferri questionem dominij à conductore, debet exprimere in libello, quod intentat conditionem ex l. si quis conductionis, *C. locat. Rub. in Annot. decis. 420. num. 45. tom. 2.*

Locator ut possit uti pacto, ut conductor non possit detrudere melioramenta, nec aliquid pro eis pretendere, quid probare teneatur, *decis. 605. nu. 2. Vbaldo tom. 3.*

Locator, ut gaudere valeat pactis in eius fauorem initis in locatione, debet probare, se prestitisse successiuam patientiam, ut conductor fueretur re conducta, *ibid. num. 3.*

Locator non dicitur adimpleuisse ex parte sua, dum ante tempus præfixum redijt ad rem locatam, & quid si adfuerit consensus conductoris, *ibid. num. 4. 5. & 6.*

Locatori agenti contra conductorem remedio, si quis conductionis, *C. locat. non potest obijci exceptio dominij. Rub. in Annot. ad decis. 420. nu. 48. & 67. tom. 2.*

Locatoribus, dominis directis &c. longè utilius est pro recuperatione rerum suarum intentare conditionem ex l. si quis conductionis, *C. locat. quam quodlibet aliud remedium. ibid. num. 80. & 81.*

Locupletari nemo debet cum aliena iactura, quod tanto magis procedit in Ecclesia, *Rub. in annot. ad decis. 444. num. 23. & seqq. tom. 2.*

Locupletari, quis non debet cum aliena iactura, *decis. 196. num. 4. Sacrato tom. 2.*

L O C V S.

Locus quando sit obligationi de damno infecto, *decis. 151. nu. 17. Dunozeo tom. 2.*

Locus quando dicatur factus declaratorix, *decis. 631. num. 1. Manzanedo tom. 3.*

Locus nõ fit deuolutioni propter solam moram, sed requiritur etiam quod pars hoc opponat, *decis. 314. num. 31. Coccino tom. 2.*

Locus quando sit erectioni nouæ Ecclesie parochialis, *decis. 231. num. 9. Coccino tom. 2.*

Locus loci est necessarius ad validitatem instrumentorum, & est opinio Bartoli, quæ patitur suas difficultates, *decis. 91. num. 15. Pirazano tom. 2.*

Locus loci an sit de substantia instrumenti, *decis. 421. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Locus Monasterij infirmus, esse non debet, *decis. 705. num. 10. Inonc. X. tom. 3.*

Locus monasterij vel Ecclesie non debet esse aliquo modo periculosus alijs in diuersum transferri debet, *ibid. num. 11.*

Locus non habet alternatiua, nisi in beneficijs, quæ sunt liberæ collationis Episcopi, *decis. 247. num. 3. Coccino tom. 2.*

Locus non habet subrogatio, quando quis est improbus, vel calumniosus litigator, *decis. 167. num. 18. Coccino tom. 2.*

pro Loco vno facta citatio, non suffragatur pro diuerso, *decis. 203. num. 14. Sacrato tom. 2.*

de Loco ad locum, nec de persona ad personam extenditur consuetudo, *decis. 94. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Loci qualitas adiecta legato restringit legatum, quamuis vniuersale, *decis. 716. num. 1. Vbaldo tom. 3.*

ex Loci qualitate probari potest paupertas, nam eo ipso quod quis moratur in hospitali dicitur paupertas probata, *Rub. in Annot. decis. 617. num. 43. tom. 3.*

Loci solemnitates quando sunt servatae in contractibus minorum, non est ita clarum, an in eisdem requiratur insinuatio vigore Constit. Marchie lib. 3. cap. 25. *decis. 468. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Loca aliqua an sint intra fines alicuius iurisdictionis potest probari ex pluribus simul iunctis. *decis. 600. num. 1. Vbaldo tom. 3.*

Loca omnia, seu Castra praesumuntur esse alicuius Diocesis certae, *decis. 552. numer. 3. Dupozetto tom. 3.*

Loca praesumuntur esse illius Diocesis, cui sunt vicina. *decis. 552. num. 4. Dupozetto tom. 3.*

Locorum montium Secretario attestanti de rebus ad se pertinentibus defertur. *decis. 116. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

LOCUTIO.

Locutio pluralis verificatur in duobus. *decis. 68. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Locutio pluralis aliud est, & aliud verbum, plures. *ibid. nu. 8.*

Loqui articulatè censetur is, qui ad interrogationem alterius respondit, sic. *dec. 581. num. 44. Vbaldo tom. 3.*

Loquendi modus discretiue, plurimum ostendit partium intentionem. *decis. 492. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

LUCRUM.

Lucrum, quis non debet facere ex eo contractu, quem non adimplevit non obstante aliqua excusatione. *decis. 542. num. 19. Coccino tom. 3.*

Lucri magni amissio æquiparatur poenae, & infert iustum metum. *decis. 493. num. 30. & 31. Coccino tom. 2.*

de Lucri amissione si agatur recursus ad Iudices laicos est concludenter probandus, non autem solum ad effectum denegandi audientiam. *decis. 184. numer. 15. Coccino tom. 2.*

in Lucri amissionem, ut quis incidat propter contraventionem, debet ei notificari prohibitio. *decis. 493. num. 76. & seqq. Coccino tom. 2.*

Lucrum ex contractu illo, quis facere nequit, dum promissa in eo adimplere neglexerit. *Rub. in Annot. decis. 542. nu. 23. to. 2.*

Lucrum dotis non debetur quando matrimonium est nullum ob impotentiam viri. *Rub. in Annot. ad decis. 392. num. 36. tom. 2.*

Lucro dotali maritus tunc censetur renunciassse per pactum integre restitutionis dotis, quando id promissit ex certa scientia, non autè per errorem. *decis. 229. nu. 10. Lanzaneto tom. 2.*

Lucro pecuniarum ad societatem officij daturum est locus, licet ille sub cuius vita datae sunt, moriatur per viam iustitiae. *decis. 224. num. 2. Sacrato tom. 2.*

Lucrum omne ex mutuo cum sit vsura, ergo & omnis vsura erit lucrum ex mutuo. *Voz. post decis. 160. num. 8. tom. 2.*

Lucrum melioramentorum æquum non est, ut Dominus directus sentiat, & simul infertur, ac obtinuerit pro nullitate contractus locationis. *decis. 602. num. 9. Coccino tom. 3.*

ad Lucrum pecuniarum agens ex contractu societatis, repellitur à petitione, si promissit aliquem societatem intra certum tempus facere ratificaturum, si ea ratificatio numquam fuerit reportata. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 34. tom. 3.*

Lucrum ex contractu illo, quis sentire non debet, si conditiones eius non adimpleverit. *ibid. num. 35.*

propter Lucri diminutionem non est impediendum commodum publicum. *decis. 151. num. 13. Dupozetto tom. 2.*

Lucri societatis officij asserens venisse casum, ipse tenetur probare fuisse adimpleta pacta inter partes. *decis. 642. num. 4. & 5. Coccino tom. 3.*

Lucra provisionum inter mercatores corresponsores ex stylo communicantur. *decis. 45. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Lupicini Abbas eorumque Monachorum responsum præclarum refertur, datum Regi Chilperico, dum voluit agros, & vineas donare monasterio. *Rub. in Annot. decis. 523. nu. 132. to. 3.*

M

MACULA.

Macula omnis, & suspicio cessat ex contrarijs probationibus. *decis. 276. num. 1. Coccino tom. 2.*

Macula omnis, & suspicio tollitur per contrariam probationem. *decis. 276. num. 17. Coccino tom. 2.*

Macula omnis, & allegata suspicio tollitur per probationem veram. *ibi. nu. 14.*

Macula impuritatis prorsus censetur purgata ex probatione contrariae famae. *decis. 299. num. 8. Coccino tom. 2.*

Macula videtur minor, quam infamia facti. *decis. 276. num. 7. Coccino tom. 2.*

MAGISTRATUS.

contra Magistratum dantem tutorem actio subsidaria tutelae, quando non datur. *decis. 116. num. 23. & 25. Vbaldo tom. 2.*

contra Magistratum dantem tutorem minus idoneum actio subsidaria recessit ab aula. *decis. 116. num. 24. Vbaldo tom. 2.*

Magistratibus omnibus inhibet Bulla in Cena Domini ne se intromittant quomodo contra clericos. *decis. 30. nu. 18. Ver. spio tom. 2.*

Magnates quidam quia reuocavit Notarium semel electum, fuit condemnatus ad illum reassumendum. *decis. 255. n. 2. Coccino to. 2.*

Mahumeti lex inter alias rationes, quare damnatur vna est, quia de ea disputari vetuit, ne eius falsitas detegeretur. *Rub. in annotat. ad decis. 460. num. 22. tom. 2.*

Maiores etiam cōceditur restitutio in integrum aduersus aditionem hæreditatis, qua primo aspectu lucrosa videbatur, sed postea magnum æ alienum latens apparuit. *ibid. num. 26.*

Iraque si hæres desiderat dictam hæreditatem repudiare eamque relaxare creditoribus, audiendus est. *ibid. num. 27.*

de Mala fideiussione non potest agi contra Notarium, si eius fides fuit acceptata à parte, & non à Notario. *decis. 39. num. 5. Sacrato tom. 2.*

MALA FIDES.

Mala fides ad effectum restituendi fructus, debet esse evidentiissima, itaut nulla intret excusatio, nullaque ratione velari possit. *decis. 740. num. 9. Merlino tom. 3.*

Mala fides, ut excludatur sufficit quælibet causa, etiam temeraria, & bestialis, & qualis qualis occasio possidendi. *ibid.*

Mala fides evidentiissima, ut in possessore inducatur, non rectè infertur à possessione anteriori ad posteriorem. *decis. 740. num. 11. & 30. Merlino tom. 3.*

Maleficium nunquam dirimit matrimonium, nisi sit tale, ut ex solo DEI omnipotentis miraculo possit tolli. *Rub. in annot. ad decis. 392. num. 31. tom. 3.*

Maleficium ad effectum dissoluedi matrimonium non praesumitur perpetuum, nisi post triennalem cohabitationem. *ibidem num. 32.*

Malitia, & iniquitatis vinculum non debet esse iuramentum. *decis. 40. num. 7. Sacrato tom. 2.*

MALUM.

Malum nullum est grauius, quam illud, quod sub specie boni delitescit. *Rub. in annotat. decis. 617. numer. 227. tom. 3.*

Malis bonum est ab initio occurrere, quam ex post facto remedium querere. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 33. tom. 3.*

ad Malum maius euitandum quando quis non contradicere consensu praesumptus omnis excluditur. *decis. 194. num. 20. Sacrato tom. 2.*

Mandatarij factum propriè ac verè dicitur factum mandantis. *decis. 386. num. 49. Vbaldo tom. 2.*

MANDATUM.

Mandati acceptatio ad consentiendum resignationi, quando dicitur impossibilis, quod fuerit facta dicta acceptatio ante mortem resignantis. *decis. 303. num. 13. Coccino to. 2.*

Mandatum de associando non datur, nisi habenti constitutum, vel precarium, aut licentiam capiendi possessionem propria auctoritate. *decis. 525. num. 6. Merlino tom. 3.*

Mandatum perperam relaxatur, quando non adsunt causae ad hoc necessariae. *ibid. num. 7.*

Mandatum speciale semper est necessarium, quando aliquid declarandum est, quod ab animo principalis pender. *ibid. nu. 8.*

Mandatum de associando dari non potest ante tempus. *decis. 559. nu. 17. Lanzaneto tom. 2.*

Mandatum coactuum de redeundo ad carceres provenire debet à Iudice. *decis. 95. num. 12. Dupozetto tom. 2.*

Mandatum ad comparandum coram aliquo non praesumitur adesse, dum de eo non docetur, nec ex post constat de ratificatione. *decis. 650. num. 20. & 21. Pirouano tom. 3.*

Mandatum ad consentiendum resignationi, quando expirat per obitum resignantis. *dec. 303. nu. 9. & seqq. Coccino tom. 2.*

Mandatum decretum contra defunctum non potest relaxari contra praetensum heredem, nisi sufficienter sit legitimata persona, quod scilicet ipse sit hæres. *decis. 31. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Mandato de euacuando, quando non videatur esse locus. *decis. 605. num. 12. Vbaldo tom. 3.*

Mandati excessus non praesumitur. *decis. 56. num. 18. Vbaldo tom. 2.*

Mandatum ne sit excessuum, facienda est interpretatio. *decis. 502. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Mandatum excessuum in totum venit reuocandum. *decis. 688. numer. 1. Sacrato tom. 3.*

Mandatum non potest exequi contra eam hæreditatem, quam debitor repudiavit. *decis. 268. num. 2. Coccino tom. 2.*

Mandatum executivum est nulliter relaxatum si nullo praecedente decreto, fuerit expeditum. *decis. 644. num. 1. Merlino tom. 3.*

Man-

Mandatum, dum Index subscribit, facit actum extrajudicialem, & sic non equipollet decreto necessario ante mandati relaxationem. *ibidem* num. 2.

Mandati forma servasse Procurator presumitur. *decis. 228. num. 8. Verosio* tom. 2.

Mandatum Iudicis executivum, & poenale quis non potest spernere. *decis. 395. num. 13. Vbaldo* tom. 2.

in Mandato generali numquam veniunt ea, per quæ Dominus incidat in poenam. *decis. 575. num. 16. Vbaldo* tom. 3.

in Mandato generali non veniunt alias illicitæ, vel quæ sapiunt delictum. *ibidem* num. 17.

Mandatum generale datum à Clerico alicui ad comparandum coram Iudicibus Laicis qualiter id veniat intelligendum. *decis. 670. num. 3. Pirouano* tom. 3.

Mandatis Iudicis est parendum, & non de illis iudicare. *decis. 635. num. 8. Vbaldo* tom. 3.

de Mandato Iudicis quando quis fuit expulsiis à possessione, eam ammittit. *dec. 440. num. 3. Vbaldo* tom. 2.

Mandata Iudicis circumducuntur per productionem novorum iurium. *decis. 390. num. 20. Vbaldo* tom. 2.

Et tanto magis repositione à Iudice facta. *ibidem* num. 21.

Mandatum Iudicis, si contineat certam summam liquidam, ea est soluenda, & non deponenda. *decis. 8. numer. 3. Rembaldo* tom. 2.

de Mandato, & iussu Iudicis soluens dicitur liberatus, intellige verum, si Iudici fuerint narratæ oppositiones & causæ le-questri. *decis. 624. num. 7. & 8. Manzanedo* tom. 3.

Mandatum per litteras absque alia solemnitate probatur. *decis. 91. num. 18. Pirouano* tom. 2.

Mandatum etiam ex litteris resultat. *decis. 197. num. 8. Sacratio* tom. 2.

Mandatum prescriptum ex quibus probetur. *decis. 542. num. 16. Coccino* tom. 3.

in Mandato non presumitur quis voluisse adjicere legem sibi inutilem, & frustratoriam. *decis. 140. numer. 20. & 23. Du-nozetto* tom. 2.

Mandatum prescriptum sufficit ad dandum de nullitate contraclus. *decis. 602. num. 12. Coccino* tom. 3.

Mandata duo, in eodem actu concurrere possunt. *ibidem* num. 13.

Mandatum presumitur ex notabili impensa. *decis. 493. num. 7. Rembaldo* tom. 2.

de Mandato dicitur constare ex productione scripturarum. *dec. 295. num. 6. Manzanedo* tom. 2.

Mandatum presumitur ex diuturna litis agitatione, ubi pars est presens. *decis. 295. num. 7. Manzanedo* tom. 2.

Mandatum ne dum expresse, sed tacite potest probari. *decis. 670. num. 28. Pirouano* tom. 3.

Mandatum probatur etiam indicijis, & coniecturis. *decis. 295. num. 5. Manzanedo* tom. 2.

Mandatum ex coniecturis pluribus simul iunctis probatur, & maxime si sunt in persona coniuncta. *decis. 606. numer. 13. Vbaldo* tom. 3.

Mandatum sine dubio probatur etiam presumptionibus, & coniecturis. *ibidem* num. 14.

Mandatum procuratoris, qui fuit effectus dominus litis, durat etiam post mortem principalis. *decis. 132. num. 11. Vbaldo* tom. 2.

Mandatum, si relaxatum sit, parte non citata, & cum clausula, sine praiudicio habentium iuramentiora, &c. quid ope- retur. *decis. 275. num. 4. & 5. Merlino* tom. 2.

Mandatum relaxatum vigore obligationis Cameralis, quæ ta- men non legitur in instrumento, est nulliter relaxatum. *decis. 702. num. 6. & 7. tom. 3.*

Mandatum relaxatum nulla precedente certi dabitur liquida- tione, est nullum. *decis. 644. num. 4. Merlino* tom. 3.

Mandatorum relaxationi, quando amplius non sit locus. *de- cis. 452. num. 15. Rembaldo* tom. 2.

Mandatum relaxatum contradicentem, potest exequi contra- cessionarium. *decis. 290. num. 9. Coccino* tom. 2.

Mandatum potest exequi contra fideiorem, dum conveni- tur ex eisdem actis, & causâ in eodem statu manente, quo- actum fuit cum antecessore. *decis. 290. numer. 10. Coccino* tom. 2.

Mandata alibi relaxata Rota non solet exequi, nisi prius cogni- ta eorum iustitia, & validitate. *decis. 123. numer. 4. Rembaldo* tom. 2.

Mandatum relaxatum vigore obligationis Cameralis est vali- dum, licet subvincta citatione ad dicendum contra iura, & videndum extendi obligationem, fuerit decretum. *decis. 472. num. 4. Manzanedo* tom. 2.

Mandatum, quando relaxatur contra aliquem, debet perfor- maliter citari. *decis. 634. num. 8. Manzanedo* tom. 3.

Mandati relaxati validitas non est controversenda, quando iuxta stylum Tribunalis fuit relaxatum. *dec. 528. num. 1. Man- zanedo* tom. 3.

Mandatum vigore obligationis Cameralis potest relaxari; etiam si dicta obligatio non fuerit extensa, & quando, & quid si ali- quid fuerit oppositum. *ibidem* num. 2. & 3.

Mandatum relaxatum vigore obligationis Cameralis, est nul- lum, dum fuit relaxatum, anteaquam dicta obligatio fuerit extensa. *decis. 472. num. 1. Manzanedo* tom. 2.

Mandatum relaxatum dicitur iniustum ratione excessus. *decis. 535. num. 12. Manzanedo* tom. 3.

ad Mandati relaxationem rite non potest deveniri, nisi præce- dente citatione. *decis. 363. num. 5. Rembaldo* tom. 2.

ad Mandati relaxationem non est deveniendum pendente dila- tione. *ibidem* num. 6. & 7.

Mandatum, quando relaxatur in sententia, tunc præter cita- tionem ad sententiam non requiritur alia, quando manda- tum est relaxatum. *decis. 295. numer. 56. Coccino* tom. 2.

Et hoc intellige, dum materia non est appellabilis, quia sen- tentia trahit secum executionem. *ibidem* num. 57.

Mandatum, quando non est relaxatum in sententia, & materia non est appellabilis, vel aliâ transiitum fecit in iudicatum, an in relaxatione, & executione mandati requiratur citatio, dubia est questio. *decis. 495. num. 58. Coccino* tom. 2.

Et Rota tenet affirmativam opinionem, ut citatio sit necessa- ria. *ibidem* num. 59.

Mandati revocatio est nulla, si fiat à non habente iurisdictio- nem. *decis. 156. num. 6. Verosio* sen. tom. 2.

Mandato Rotali, quod quis nolit parere, satis constat ex recur- su ad Iudices Laicos. *decis. 407. num. 11. Vbaldo* tom. 2.

Mandatis Rotilibus, quando quis parere recusat procedendū est contra eum ad aggrauatorium. *decis. 732. num. 1. Manza- nedo* tom. 3.

Mandatum speciale non requiritur, dum tractatur, ut certum quid ad alicuius notitiam deveniat. *decis. 542. num. 14. Coccino* tom. 3.

Mandatum speciale requiritur ad hoc ut per interpellationem quis constitatur in mora. *decis. 182. num. 8. Remb. tom. 2.*

Mandatum speciale requiritur ad recusandum Iudicem susce- ptum. *decis. 638. num. 7. & 8. Merlino* tom. 2.

Mandatum speciale requiritur ad declarandum animum alicuius. *decis. 145. num. 8. Sacratio* tom. 2.

Mandatum speciale requiritur ad declarandam mentem alicuius. *decis. 336. num. 22. Rembaldo* tom. 2.

Mandatum speciale requiritur ut agens habeat ad transactio- nem restituendam. *decis. 295. numer. 4. Manzanedo* tom. 2.

Mandatum speciale requiritur ad petendam restitutionem in- tegram. *decis. 522. num. 18. Pirouano* tom. 3.

Et quid stantibus clausulis amplissimis, in mandato genera- li, videlicet, ut procurator possit omnia facere, quæ & ipse principalis potest. *ibidem* num. 19.

Mandatum speciale requiritur ad consentiendum, & agnoscendū debitum, & praiudicium, per quod ius questum tollatur. *decis. 371. num. 7. Pirouano* tom. 2.

Mandatum speciale requiritur ad capiendam possessionem. *decis. 502. num. 12. Vbaldo* tom. 2.

absque Mandato speciali positiones datæ per procuratorem, licet non præiudicent Domino, deferre tamen possunt pro coniectura, & indicio veritatis. *decis. 96. num. 4. Pirouano* tom. 3.

Mandatum de subrogando non continet subrogationem gra- tiosam. *decis. 135. num. 8. Sacratio* tom. 2.

Mandati successui dependentia non potest à suo principio, & origine separari. *decis. 348. num. 10. Pirouano* tom. 2.

Mandatum suscipiens, si illud non exequatur tenetur ad dama- na, & interesse. *decis. 668. num. 3. Rembaldo* tom. 3.

Mandatum suscipiens tenetur ad interesse mandati, si non adim- pleat mandatum. *decis. 386. num. 31. Vbaldo* tom. 2.

Mandatum suspicionis fugæ, ut sublineatur, sufficit, quod cre- ditum sit canonizatum per plures decisiones, licet non sit la- ta sententia. *decis. 742. num. 15. Coccino* tom. 3.

Mandatum suspicionis fugæ, secundum statum Urbis lib. 1. cap. 98. ut dicatur valide relaxatum, quid requiratur. *decis. 62. num. 1. Rembaldo* tom. 2.

Mandatum suspicionis fugæ est nulliter relaxatum, si non pro- beatur creditum pro quo fuit relaxatum. *ibidem* num. 2.

pro Mandato suspicionis fugæ potest quis etiam lite pendente in Rota adire A. C. absque vicio attentatorum, quando adesse periculum in mora, ac captura non fieret, ut solueretur. *decis. 742. num. 1. Coccino* tom. 3.

- Et hoc intelligitur non ad effectum exequendi, sed ut debitor caveat de stando iuri, & iudicatum solvendo. *ibidem* num. 2.
- Mandatum suspicionis fugæ tunc bene relaxatur, quando per credicorem fuit allegatum suum creditum, & debitorem esse suspectum de fuga, præstato super hoc iuramento. *decis. 742. num. 7. Coccino tom. 3.*
- Mandatum suspicionis fugæ non potest relaxari, quando creditum non est liquidum, nisi citato ipso debitore. *ibidem* num. 3.
- Mandata suspicionis fugæ non citato debitore in Vrbe, non conceduntur, nisi constet in actis summarie de credito liquido. *ibidem* num. 9. & 10.
- ex Mandati inobseruantia succedit obligatio ad damna, & interestesse. *decis. 85. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Mandatum quando dicatur datum cap tulariter. *dec. 709. n. 1. Remboldo tom. 3.*
- Mandatum ad aliquid faciendum, quando quis non dat alicui, tunc ille si ratificat gesta per eum, requiritur scientia cum suis querelatis. *decis. 134. num. 13. Sacrato tom. 2.*
- Secus verò, quando præcessit mandatum. *ibid. num. 14.*
- Mandatum si quis habeat ad mutuum recipiendum, non potest facere simplicem confessionem de mutuo recepto. *decis. 37. num. 15. Sacrato tom. 2.*
- de Mandato legitimo debet doceri ad effectum renunciationis. *decis. 406. num. 4. Coccino tom. 2.*
- Mandatum non potest esse gratuitum concurrente qualitate suscipientis mandatum, qui olitus est locare operas suas, & necessitate mandantis conducendi operas. *decis. 348. nu. 1. Pirouano tom. 2.*
- Mandatum ad litem, quando dicatur amplissimum. *decis. 599. num. 5. Vbaldo tom. 3.*
- Mandatum etiam simplex sufficit ad comparandum in causis beneficiis. *ibidem* num. 6.
- Mandatum, quando sit satis amplum ad comparandum in quibuscumque causis beneficiis, siue prophanis indistincte. *ibidem* num. 7.
- Mandata ratione incertitudinis sunt nulla. *dec. 452. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Mandata executiva, ut releuent, non debent esse æquivoca. *ibid. num. 3.*
- Mandatum sufficiens requiritur, quando tractatur de recipiendo aliquid insolutum. *decis. 506. numer. 10. Remboldo tom. 3.*
- Mandatum aliquod, si de verbo ad verbum fuerit insertum in sententia, ex dicta insertione illud probatur. *decis. 392. num. 21. Coccino tom. 2.*
- Mandatum, quando Clericus dedit alicui ad comparandum coram Iudicibus laicis, intelligendum venit in casibus a iure clericis permissum. *decis. 650. numer. 23. Pirouano tom. 3.*
- Manus recognitio eorum, qui testamento se subscripserunt, est necessaria. *decis. 556. numer. 12. Pirouano tom. 3.*
- M A N V T E N T I O.**
- Manutentio danda est possidenti, quamvis possessione fuerit priuatus per sententiam Iudicis. *decis. 133. numer. 1. Sacrato tom. 2.*
- Manutentio datur ei, qui docet de sua possessione de tempore litis motæ. *decis. 234. num. 1. Pirouano tom. 2.*
- Manutentio debetur ei, qui auctore Prætoris possidet. *decis. 712. num. 1. Dunozeo tom. 3.*
- Quod tamen intelligitur, quando ille ritè, & rectè processit, alias secus. *ibid. num. 2.*
- Manutentio non impeditur à decreto irritanti, dum disputatur, an dispositio intret nec ne. *decis. 305. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
- Manutentio non datur absque positua possessione, & vera. *decis. 128. numer. 7. Pirouano tom. 2.*
- Manutentio non solet dari ex sola assentia iuris, quando illa offuscat ex contrarijs probationibus. *decis. 600. numer. 8. Vbaldo tom. 3.*
- Manutentio non est danda nisi in eo, in quo pars præten- dit. licet testes inducti ad probandam possessionem generaliter deponant. *dec. 368. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Manutentio non datur, si non constet de possessione. *decis. 592. num. 1. Remboldo tom. 3.*
- Manutentio non datur, nisi docto de possessione. *decis. 212. numer. 1. Coccino tom. 2.*
- Manutentio denegatur filio in bonis paternis propter actua- lem possessionem ab extraneo apprehensam ante aditam hæ- reditatem. *decis. 128. num. 17. Pirouano tom. 2.*
- ad Manutentionis effectum confessiones de recepto non pro- bant quasi possessionem exigendi pensionem. *decis. 2. numer. 6. Remboldo tom. 2.*
- ad Manutentionis effectum sufficit possessio civilis. *decis. 440. num. 31. Vbaldo tom. 2.*
- ad Manutentionis effectum non releuant testes, si deponant de actibus possessorijs factis lite pendente. *decis. 82. num. 2. 3. & 7. Vbaldo tom. 2.*
- in Manutentionis iudicio attenditur quasi possessio. *decis. 731. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
- in Manutentionis iudicio testis vnicus sufficit. *decis. 81. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- in Manutentionis iudicio testes plures non sunt necessarij. *dec. 391. num. 15. Navarro tom. 2.*
- in Manutentionis iudicio non admittuntur ea, quæ requirunt alioiorem indaginem. *decis. 46. num. 2. Verospio sen. tom. 2.*
- in Manutentionis admittuntur exceptiones, quæ incontinenti probari possunt. *ibid. num. 3.*
- in Manutentionis iudicio leniter probari potest quasi possessio exigendi. *decis. 49. num. 8. Verospio tom. 2.*
- in Manutentionis iudicio probationes minus concludentes suf- ficiunt. *decis. 237. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*
- Manutentio in quasi possessione exigendi pensionem denega- tur pensionario in terminis turbide possessionis, vel intentio- nis petentis. *decis. 386. num. 56. Vbaldo tom. 2.*
- Manutentionis remedium non potest intentari ab excommuni- cato. *decis. 236. numer. 11. Sacrato tom. 2.*
- Manutentio, quando frustra petatur. *decis. 712. n. 10. Dunozeo tom. 3.*
- ad Manutentionem obtinendam testis vnicus sufficit. *decis. 54. num. 11. Remboldo tom. 2.*
- Manutentio ex nouiter deductis potest quodocunque reuoca- ri. *decis. 407. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- ad Manutentionem seu associationem ex propria persona quis agere nequit, si ipse nunquam possiderit. *decis. 191. numer. 3. Manzanedo tom. 2.*
- in Manutentione & reparatione alicuius rei expensæ præsumi- tur factæ in vim dominij. *decis. 32. num. 7. Verospio tom. 2.*
- Manutentio an concedatur ex sola assentia iuris communis. *decis. 552. num. 2. Dunozeo tom. 3.*
- Manutentio in subiectionis quasi possessione datur contra sub- ditum obedientiam superiori recusantem. *decis. 365. num. 17. Merlino tom. 3.*
- Manutentionem, quando duo petunt, ille obtinere debet, qui habet clariores, & meliores probationes. *decis. 365. num. 33. Merlino tom. 2.*
- Manutenendus est ille, dum in ultimo tempore solus possidet. *decis. 234. num. 14. Pirouano tom. 2.*
- Manuteneri quis debet in sua possessione. *decis. 109. n. 8. Sacrato tom. 2.*
- M A R I T V S.**
- Maritus tenetur alimentare vxorem ex iusta causa ab eo diuer- tentem, & hoc casu dicta iusta causa non est plenè iustifican- da, sed sufficiunt adminicula. *decis. 418. numer. 2. Coccino tom. 2.*
- Maritus non præstaret alimenta vxori, si ei dos data non fuis- set. *decis. 345. num. 17. Manzanedo tom. 2.*
- Maritus non tenetur præstare alimenta vxori indotata. *dec. 617. num. 10. Pirouano tom. 3.*
- Maritus quando dicatur habere iustam causam denegandi ali- menta vxori. *ibid. num. 11.*
- Maritus, quando ducit scienter vxorem indotatam, tunc non habet iustam causam denegandi ei alimenta. *ibid. num. 12.*
- Maritus sibi imputet, si teneatur præstare alimenta vxori in- dotata, dum eam sic accepit, cum voluerit ipsam vxoris per- sonam tantum accipere. *ibid. num. 13.*
- à Marito si vxor ex iusta causa discedat, competit ei ius non so- lum repetendi alimenta, sed etiam dotem, & donationem propter nuptias. *decis. 10. nu. 7. Dunozeo tom. 2.*
- Mariti confessio probat solutionem dotis in præiudicium cre- ditorum, quando præcessit promissio ipsius dotis. *decis. 55. n. 4. Sacrato tom. 2.*
- Maritus non potest, inconsulta vxore, alienare bona dotalia. *decis. 56. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- à Marito non præsumitur dos alienata, stantibus pagis appo- sitis in instrumentis dotalibus, ut non possint bona dotalia alienari. *decis. 14. nu. 10. Vbaldo tom. 2.*
- per Maritum quando bona dotalia sunt distracta qualiter sic fa- cienda restituitur. *decis. 159. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Maritus, siue eius hæres mulieri agenti ad restitutionem dotis æstimatè data, nullatenus tenetur dare ipsas res æstimatas, sed earum pretium. *Rub. in Annos. ad decis. 666. numer. 141. tom. 3.*

Maritus, si de tempore quo datur in dotem prædium æstimatum, non erat soluendo, tunc æstimatio non facit emptionem, & prædium non definit esse dotale. *decis. 590. num. 14. Vbaldo tom. 3.*

Et sic ut dominium rei dotalis transeat in maritum, de eo tempore est facienda excussio bonorum. *ibid. num. 15.*

Marito si bona dotalia consignentur æstimata, eorum dominium transit in maritum, ipseque tenetur ad restitutionem pecuniarum. *decis. 207. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*

Maritus de re dotali tanquam Dominus, potest disponere, etiam quoad fructus. *decis. 613. numer. 7. Manzanedo tom. 3.*

Maritus est dominus dotis, & fundi dotalis, constante matrimonio. *decis. 105. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Maritus, quando factus fuit, se recepisse dotem, & tempore confessionis erat de pitis onustus, tunc ea præsumitur facta in fraudem creditorum. *decis. 239. numer. 9. Coccino tom. 2.*

Maritus si iurauerit se habuisse fundum in dotem ab vxore, videtur etiam iurasse, se illum restituere debere. *Rub. in Annos. decis. 666. num. 155. tom. 3.*

Et ex tali iuramento agi potest ad dotis restitutionem. *ibidem num. 156.*

Mariti hæredes non solent soluere fructus dotis viduæ, nisi pro restitutione dotis fuerint conuenti. *decis. 153. num. 25. Remboldo tom. 2.*

Marito si vxor sit instituta hæres, potest sibi retinere dotem eueniente casu restitutionis hereditatis. *decis. 159. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Mariti hæredes, si per longum tempus soluerint fructus dotis viduæ videntur facti debitum, & quid aliud. *decis. 153. num. 28. Remboldo tom. 2.*

Mariti bona hereditaria si vidua administrat, præsumitur sibi satisfecisse de sua dote, at in hoc Rota retinet opinionem negativam. *decis. 159. num. 7. & 8. Vbaldo tom. 2.*

Marito si vxor sit relicta hæres, in inventaria bonorum eius non tenetur describere res dotales, cum sint eius propria. *decis. 58. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Maritus si constituerit vxori supra dotem, soluto matrimonio nullis superstitibus filijs, non ad matrem, vel eius hæredes reuertitur. *Rub. in Annos. decis. 666. num. 169. tom. 3.*

Sed ad vxorem, vel eius hæredes. *ibid. num. 172.*

Marito si statutum deferat lucrum dotale, debet intelligi tam ab intestato quam condito testamento. *decis. 66. num. 19. Dunozerro tom. 2.*

Maritus pro residuo dotis mortuæ vxore non potest agere contra Socerum, cum dos non reuertatur ad eum. *decis. 604. num. 2. Manzanedo tom. 3.*

ad Maritum regulariter pertinent dotis fructus, cum ipse sublineat onera matrimonij. *decis. 105. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Maritus, si in casu restitutionis dotis promiserit eam plenè, & integrè reddere, an censetur renunciare lucro dotali sibi delato à statuto. *decis. 229. numer. 9. Manzanedo tom. 2.*

Maritus tunc censetur renunciare lucro dotali per pactum integre restitutionis dotis, quando id promisit ex certa scientia, non autem quando per errorem. *ibidem num. 10.*

Maritus pro restitutione dotis non potest carcerari. *decis. 742. num. 32. Coccino tom. 3.*

Maritus regulariter loquendo in restitutione dotis, habet privilegium deducto ne egeat. *ibid. num. 33.*

Maritus in restitutione dotis habet privilegium deducto, ne egeat, & hoc propter reuerentiam ei debitam à muliere. *ibid. num. 34.*

Maritus in restitutione dotis, si non gaudeat privilegio deducto ne egeat, potest carcerari, nec ei debentur alimenta. *decis. 742. num. 42. Coccino tom. 3.*

Maritus ob magnam ingratitudinem erga vxorem amittit omnia privilegia, & si carceretur, id merito fit. *ibid. num. 43.*

Maritus pro restitutione dotis, non tenetur ultra quam facere potest. *decis. 594. num. 1. Pirovano tom. 3.*

Maritus cum in restituenda dote, non teneatur ultra quam facere potest, effectus huius privilegij est, ne pro hoc possit carcerari. *ibid. num. 2.*

Maritus in restitutione dotis non gaudet privilegio ne teneatur ultra quam facere potest, si se ad eam restituendam obligavit in forma Camere. *ibid. num. 3.*

Maritus, si conueniatur ad restituendam dotem in loco, in quo alias subiicitur, puta Romæ, tunc licet maritus possit declinare forum ex aliquo privilegio, puta legationis, &c. tamen favore dotis poterit Romæ conueniri, reiecta sua petitione, ut remittatur ad suum forum originale. *decis. 742. num. 22. Coccino tom. 3.*

Maritus, quando in causa restitutionis dotis, ex quo ipse dedit

causam separationis thoris, si male procedat, tunc nedum non gaudet privilegio, l. maritum, ff. solut. matr. sed nec est admittendus ad cessionem bonorum. *decis. 742. num. 29. Coccino tom. 3.*

Maritus, si se obligauerit ad restitutionem dotis, obligando omnia bona sua in forma Camere, tunc eueniente casu restitutionis dotis, agi potest contra prædia, quæ fuerunt in eius bonis. *decis. 280. num. 1. Coccino tom. 2.*

Mariti bona, si mulier retineat pro restitutione dotis, sibi non præiudicat, cum præsumatur ea retinere iure pignoris. *decis. 238. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*

Maritus in restitutione dotis non gaudet privilegio, ne teneatur ultra, quam facere potest, si se ad eam restituendam obligavit in forma Camere. *decis. 594. num. 3. Pirovano tom. 3.*

Mariti ingratis ab ipsa scuitia in quo differat. *ibid. num. 20.*

Maritus quando promittit restituere dotem in eisdem corporibus hereditarijs, tunc quamuis bona fuerint data æstimata, tamen habentur pro inæstimatis. *decis. 14. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Maritus, si dederit facultatem vxori, ut pro restitutione dotis, accipiat bona ad eius beneplacitum, certum est posse perere bona ab ea data in dotem, quamuis æstimata. *ibid. num. 5.*

Maritus accipiendo bona dotalia ad eius omne periculum, & riscum, id operatur, ut si ea alienentur, vel amittantur, cedere debeat eius damno, & non vxoris. *ibid. num. 6.*

Maritus, si prohibeatur relinquere vxori, è conuerso vxor censetur prohibita relinquere marito, vide num. 28. & seq. *decis. 607. numer. 26. Coccino tom. 3.*

Maritus & vxor sunt correlatiua. *decis. 607. num. 27. Coccino tom. 3.*

Maritus dum est prohibitus relinquere vxori, ex hoc non censetur vxor prohibita relinquere viro. *decis. 607. num. 31. Coccino tom. 3.*

Maritus, si prohibitus sit relinquere vxori, tunc ipsa censetur prohibita recipere. *dec. 607. num. 29. Coccino tom. 3.*

Maritus ex iusta causa potest reuocare usum localium vxori ab eo datorum. *decis. 10. num. 3. Dunozerro tom. 2.*

Maritus dando iocalia vxori, si vtatur verbo, donare, intelligi debet quo ad usum, & quo ad proprietatem. *decis. 696. num. 11. & 12. Dunozerro tom. 3.*

sub Mariti dominio manent iocalia data à marito vxori relicto solo usu vxori. *decis. 10. numer. 4. Dunozerro tom. 2.*

Marito interest accommodare vxori monilia, & gemmas, ut ipsa mundiis, & ornariis incedat, & oculis ipsius mariti magis placeat. *decis. 10. num. 5. Dunozerro tom. 2.*

Quæ causa, si cesset, veluti quia vxor sine ratione à marito discessit, iure potest iocalia repetere. *decis. 10. num. 6. Dunozerro tom. 2.*

Mariti scuitiam in vxorem, tanquàm sapiens delictum, nunquam præsumitur. *ibid. num. 12.*

Maritus, si scuiat in vxorem nobilissimam, dicitur ingratus. *decis. 742. num. 46. Coccino tom. 3.*

Maritus contra vxorem, quando merito potest dici ingratus. *decis. 742. num. 47. Coccino tom. 3.*

Mariti ingratitudo ab ipsa scuitia, in quo differat. *decis. 594. num. 20. Pirovano tom. 3.*

Mariti scuitia erga vxorem subiaceret pœnitentiæ, & reuerfioni ad eundem thorum. *decis. 742. num. 51. Coccino tom. 3.*

Maritus si reliquerit vsumfructum omnium bonorum vxori toto tempore vitæ suæ, nihil operatur, si hæres ante eam prædecedat. *decis. 636. num. 12. Manzanedo tom. 3.*

Maritus, si reliquerit vsumfructum bonorum vxori, cum conditione, ut inhabitet cum hærede, si moriatur hæres, non dicitur extinctus vsumfructus. *decis. 636. num. 1. Manzanedo tom. 3.*

Quia illa conditio habitandi cum hærede censetur adiecta, donec potest impleri, & sic in vita hæredis. *ibid. num. 2.*

Maritus si in testamento dederit facultatem vxori recipiendi dotem, vbi, & quomodo ei placuerit, potest eam prætereire in pecunia. *decis. 207. num. 6. & 7. Vbaldo tom. 2.*

Mariti solent abhorre, quod eorum bona deueniant ad alios maritos, mediantibus secundis nuptijs. *decis. 179. num. 12. Sacratio tom. 2.*

Maritus, debet denunciare vxori ne nubar, & quod abstinere à nubendo, quia intendit eam accusare. *decis. 493. num. 59. Coccino tom. 2.*

Maritus non præsumitur male tractare vxorem, & maxime si super hoc detur fumus. *ibid. num. 13.*

à Marito & vxore si fiat cessio rei dotalis qualiter intelligatur facta. *decis. 136. num. 2. Dunozerro tom. 2.*

Marito vxor tenetur subuenire. *decis. 33. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

Maritus beatus est, qui uxorem bonam habet, & duplex erit numerus annorum eius secundum Salomonem. *R. 10. in Annot. ad decis. 431. num. 52. tom. 2.*

Mariti bona potest vxor retinere donec de sua dote sit integrè satisfacta. *decis. 14. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Maritus, quando cum vxore impotens est coire, quando talis defectus accidentalis, & non naturalis sit. *Rub. in Annot. decis. 392. num. 24. tom. 2.*

Maritus, & vxor quando simul coire non possunt ex vitio accidentali, hortandi sunt, vt mediantibus pijs operibus Deum tibi propitium reddant, remouendo tale impedimentum. *ibid. num. 25.*

à Marito si vxor discedat, & seorsum habitet, debet iustificare causam quare non vult habitare cum illo. *decis. 10. num. 11. Dunozerro tom. 2.*

Maritus conueniens actione personali, non habet beneficium deductio, ne egeat, ex quo de dote alii debet. *decis. 742. nu. 36. Coccino tom. 3.*

Maritus, quando conuenitur constante matrimonio pro dote, non est habenda ratio, ne egeat, & sic tenetur ultra quam facere potest. *ibidem num. 37.*

Maritus maximum debet infortunium, dum in vestem, mundumque vxorium, opes suas effundere coguntur, alias si non fecerint, matrimonium nec quietum, nec concorde habebunt. *Rub. in Annot. decis. 460. numer. 192. tom. 2.*

Maritus contrahens cumra iquo de re dotali censetur contrahere vt inaritus. *decis. 136. numer. 3. Dunozerro tom. 2.*

à Marito vxor non tenetur sine causa discedere. *decis. 10. numer. 2. Dunozerro tom. 2.*

Mariti diuitia perperam allegantur ad fauorem vxoris, si inde ipsa non possit sperare suam calamitatis subsidium. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 109. tom. 3.*

Maritus secundum statutum Firmanum, quo casu lucretur tertiam partem dotis. *decis. 459. nu. 10. Nauarro tom. 2.*

in Mariti obsequio debet nueri vxor, & maritus debet propter illud obsequium alimenta & beneficia conferre ei. *decis. 10. num. 5. Dunozerro tom. 2.*

Marito mortuo vxor censetur iure, seu titulo proprio possidere dotem. *decis. 56. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Maritus, dum aliquid legat vxori, id latè debet interpretari, cū præsumat illam non parum diligere. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 66. 68. & 72. tom. 3.*

Maritus, si in legem matrimonij commiserit, factus est indignus privilegio l. maritum ff. solut. matr. contra. num. 14. & 15. *decis. 594. num. 13. Prouano tom. 3.*

Maritus, si moriatur antequam eius foder soluat ei totam dotem, eo casu, actio illa competens marito, resoluitur, & dos in patrimonio foderi conseruatur. *decis. 108. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Martini consuetudo disponit, vt filijs superstitibus, dos ad patrem non reuertitur, sed remanet filijs, huc tamen consuetudini non defunt contradictores. *decis. 108. num. 15. & 16. Vbaldo tom. 2.*

Martini consuetudo tunc intrat quando matrimonium dissoluitur per mortem filie, & uersunt liberi, secus vero, quando matrimonium dissoluitur per mortem viri. *ibidem num. 17.*

M A S C V L V S

ad Masculos, & non ad feminas quando feudum petiunt, potest dominus in praiudicium masculorum feminas eiusdem gradus admittere exclusis masculis. *decis. 107. num. 5. Coccino tom. 2.*

Masculum in vltimis voluntatibus concipit femininum. *decis. 366. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

Masculinitatis qualitas, quando in testamento non censetur repetita. *decis. 366. num. 24. Vbaldo tom. 2.*

M A T E R.

Mater non habet filios in potestate. *decis. 191. num. 6. Manzanedo tom. 2.*

Mater non potest praiudicare filijs, si ad eorum fauorem sit ordinatum. *decis. 40. num. 3. Sacrato tom. 2.*

Mater in concursu cum patre tenetur dotare filiam. *decis. 564. numer. 17. Coccino tom. 3.*

Mater relictæ legitima filijs, de reliquis bonis potest ad libitum disponere. *decis. 134. num. 2. tom. 2.*

Mater non est agnata filio. *decis. 438. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Mater regulariter loquendo prohibetur se obligare pro filio. *decis. 304. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Mater obligatio de iure Canonico valida est, quando interuenit iuramentum. *ibid. num. 2.*

Mater transeundo ad secunda vota funestat memoriam primi viri, & sic iniuriam infert eius filijs. *Rub. in Annot. ad de-*

cis. 460. num. 163. tom. 2.

Mater excluditur a successione filiorum fauore agnationis communiter in Tuscia. *decis. 438. num. 97. Vbaldo tom. 2.*

Mater non potest per suum testamentum priuare filios iure quæsito vigore pactorum matrimonialium. *decis. 83. num. 3. Sacrato tom. 2.*

Mater non habet tantam potestatem in filium, sicuti pater. *decis. 296. num. 16. Manzanedo tom. 2.*

Mater ex necessitate potest obligare filium ad aliquam artem, pro mercede. *ibid.*

Mater cum patre aequaliter admittenda est ad successionem filij defuncti nulla habita distinctione, à quo latere bona perueniunt. *decis. 664. num. 1. Merlino tom. 3.*

Et hæc opinio est vera, & frequentiori DD. calculo recepta, reiecta contraria Barti. *ibid. num. 2. & 3.*

Mater pro filia dotanda non potest nec cum viro simul se obligare. *decis. 692. nu. 8. Verespicio tom. 3.*

Mater de iure non tenetur dotare filiam, quando adest pater. *decis. 496. num. 14. Manzanedo tom. 2.*

Mater deponenti super ætate filij tanquam informatæ videretur credendum. *decis. 327. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

ad Matrem, si spectet medietas hereditatis filij, non ideo est facienda separatio bonorum, quæ ex linea paterna ad filium iam fuerunt proiecta. *decis. 561. numer. 13. Merlino tom. 3.*

Matre viuente non debetur legitima. *decis. 203. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Matris hæres cum filius de iure propter carentiam suitatis non præsumat, ideo requiritur aditio. *decis. 191. num. 6. Manzanedo tom. 2.*

Matris hæres non præsumat filius, ideoque id probare tenetur. *decis. 191. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

Matris causa præsertim in luctuosa hereditate filiorum, magnam semper in iure visâ est fouere æquitatem. *decis. 561. num. 76. Merlino tom. 3.*

Matri magis debita est hereditas filij, quam patri. *ibid. num. 77. pro Matre semper in dubio iudicandum; ne excludatur à luctuosa successione filij. ibid. num. 78.*

Matri per statutum videtur posse auferri legitimam filij, ex quo ea illi non est debita de iure naturali, sed positiuo. *decis. 438. num. 87. & 88. Vbaldo tom. 2.*

Mater secundum leges 12. tabularum exclusa erat à successione propter agnatos. *ibid. num. 89.*

Et sic quoque potest excludi per statutum. *ibid. num. 90.*

ad Matris successionem æque admittuntur tam masculi, quam feminae pro virili. *decis. 502. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Matri ab intestato decedenti, succedunt eius liberi, & pater habet solum viumfructum. *decis. 527. num. 10. Vbaldo tom. 3.*

Matris successio aequaliter spectat ad filios. *decis. 81. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Matres licet soleant confortare filios, ac patris beneuolentiam in eos prouocare, è contra tamen noueræ solent priuignos tertere, & in odium patris ponere. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 159. tom. 3.*

M A T E R I A.

Materia alimentorum est proportionabilis, & æque conuenit ludæis sicut Christianis. *decis. 269. numer. 22. Manzanedo tom. 2.*

in Materia collationis beneficiorum consuetudo plurimum attenditur. *decis. 100. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

in Materia coniunium multum defertur congruentiæ, & verisimilitudini. *decis. 622. nu. 8. Prouano tom. 3.*

in Materia coneturali quando versamur, debent attendi coniecturæ fortiores, & validiores. *decis. 239. num. 8. Coccino tom. 2.*

Materia excommunicationis quando reducitur ad caput nullitatis, tunc qualiter concedatur absolutio. *decis. 568. nu. 23. Coccino tom. 3.*

in Materia feudali hæredum appellatione non veniunt extranei sed tantum descendentes. *decis. 291. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Materia identitatis est de sui natura difficilis probationis, maximeque si simus in antiquissimis. *decis. 254. num. 49. Coccino tom. 2.*

Materia indiuiduitas potest habere locum in beneficijs simultaneæ collationis. *decis. 588. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

Materia iurispatronatus ad effectum dandæ remissionis dicitur prophana. *decis. 250. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Materia legitimacionis est quid diuersum à successionis effectu. *decis. 344. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Materia liquidationis fructuum reputatur difficilis probationis, ideoque sufficiunt leuiores probationes etiam per coniecturas. *decis. 718. numer. 6. Vbaldo tom. 3.*

Mater-

Materia liquidationis fructuum est difficilis probationis. *decif. 271. num. 3. Verospio tom. 2.*
Materia liquidationis fructuum probationes leuiore solent admitti. *decif. 271. num. 2. Verospio tom. 2.*
Materia liquidationis fructuum probatio à consuetis admittitur. *ibid. num. 6.*
Materia melioramentorum ad effectum retentionis quid Rota de stylo seruet. *decif. 217. num. 5. Remboldo tom. 2.*
Materia pensionis cum sapiat naturam alimentorum, ideo celebrationem expeditionem expectat. *decif. 449. num. 7. Pirouano tom. 3.*
Materia pensionis ex stylo Rotæ reputatur materia prophanæ. *decif. 99. numer. 1. Remboldo tom. 2.*
Materia præiudiciali præsumptiones, vt inrent, debent esse valde concludentes. *decif. 134. numer. 4. Sacrato tom. 2.*
Materia prophanæ remissoria partim datur sine fumo, si articuli sint releuantes. *decif. 93. nu. 2. Remboldo tom. 2.*
Materia prophanæ remissoria passim datur absque fumo, vbi articuli sunt releuantes. *decif. 250. num. 2. Dinozetto tom. 2.*
Materia regressus est odiosa, & fundata in proteruia nolentis soluere. *decif. 340. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
Materia renunciationis est satis de sui natura strictissimi iuris, & nullo modo extendenda. *decif. 523. num. 7. Manzane do tom. 3.*
Materia reuocatoria, & materia suspensiuæ valde inter se differt. *decif. 57. num. 4. Sacrato tom. 2.*
Materia reuocatoria est perpetua, materia suspensiuæ est temporalis. *ibid. num. 5.*
Materia sequestri plurimum pendet ab arbitrio iudicantis. *decif. 215. num. 5. Verospio tom. 2.*
Materia subreptionis super quo fundari non possit. *decif. 598. num. 3. Pirouano tom. 3.*
Materia successionis est diuidua. *decif. 394. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
Materia suspensiuæ, & materia reuocatoria valde inter se differunt, quia materia suspensiuæ est temporalis, reuocatoria vero est perpetua. *decif. 57. num. 4. & 5. Sacrato tom. 2.*
Materia voluntaria attenditur intentio dantis. *decif. 322. numer. 1. Coccino tom. 2.*
Materia vsurarum est de iure prohibita. *decif. 153. num. 14. Remboldo tom. 2.*
Materia, quando est diuidua vtile per inuile non viciatur. *decif. 376. numer. 4. & 9. Vbaldo tom. 2.*
Materia stricta, & obiectiua requiruntur concludentes probationes. *decif. 137. nu. 7. Sacrato tom. 2.*
Materia, quando est releuans, passim absque fumo conceditur remissoria in prophanis. *dec. 256. nu. 1. Verospio tom. 2.*
Materia, quando est exorbitans à regulis iuris, est necessaria specialis mentio. *decif. 109. num. 5. Sacrato tom. 2.*
Materia in *Matricula* Notariorum si Notarius non sit descriptus, non potest exercere officium notariatus. *decif. 119. nu. 2. Manzane do tom. 2.*

MATRIMONIUM.
de Matrimonio carnali, ad exclusionem spiritualis, testator præsumitur intellexisse, dum disposuit de matrimonio contrahendo cum certa persona. *decif. 398. num. 25. Coccino tom. 2.*
Matrimonium inter aliquos, an fuerit contractum probari potest ex pluribus simul iunctis. *decif. 385. num. 9. Coccino tom. 2.*
Matrimonium, vt non censeatur contractum sine dote, est coniectura aliquantulum generalis, iuncta tamen cum alijs plurimum operatur. *decif. 345. num. 14. Manzane do tom. 2.*
Matrimonium non bene contrahitur inter illos, qui sunt ætate valde dispares. *decif. 493. numer. 61. Coccino tom. 2.*
Matrimonium iam in facie Ecclesiæ contractum non dissoluitur ex quo puella asserat, velle profiteri vitam monasticam, in aliquo monasterio. *Rub. in annot. ad decif. 431. nu. 119. tom. 2.*
Matrimonium, quod fuerit contractum per vim, & metum, ex quibus facile possit præsumi, ac detur sufficiens fumus. *decif. 526. num. 13. 15. & 14. Pirouano tom. 3.*
Matrimonia inter pares contrahenda sunt, & sic vt plurimum effugiuntur pericula, & dissidia. *Rub. in Annot. decif. 431. numer. 85. tom. 2.*
ad Matrimonium contrahendum ad Ecclesiam, si aliqui vadant & superueniat impedimentum per viam, tunc intrat clara coniectura, si impedimentum non superuenisset, matrimonium fuisset contractum. *decif. 656. num. 5. Merlino tom. 3.*
Matrimonium non dicitur contractum suo conditione seruandi virginitatem, dum ea non fuit apposta, tempore practici consensus coram Parocho. *Rub. in annot. ad decif. 431. num. 117. tom. 2.*
Matrimonium honestè non contrahitur stante inæqualitate ætatis. *decif. 493. num. 64. Coccino tom. 2.*
Matrimonium honestè non contrahitur cum gibboso, & strumis infecto. *ibid. num. 66.*

Matrimonium celebratum à coniugibus, statim vt Parochus discedere cœpit à cubiculo, vbi ipsi manebant, ita ut signum dationis fidei fuit alienum à sensu parochi, non valet. *Rub. in Anno 1. decif. 431. num. 30. tom. 2.*
Matrimonij validitas à quo dependeat. *ibid. nu. 31.*
Matrimonium, quod dissoluatur morte vxoris, & quod facto viri fiat separatio thori, est quid diuersum. *decif. 742. num. 24. Coccino tom. 3.*
Matrimonium sine dubio dissolui non potest ob inæqualitatem diuitiarum alterius coniugis. *Rub. in Annot. decif. 431. num. 114 tom. 2.*
Quod maximè est dicendum dum processit scientia coniugis diuitis, de paupertate alterius. *ibidem num. 115.*
Marrimonium, vt dicatur contractum sub conditione seruandæ virginittatis, non probatur ex assertionem vnus tantum coniugis, cum hoc tendat ad illud infirmandum. *ibid. num. 116.*
Matrimonium nunquam est dissoluedum ob impotentiam coeundi, quotiescumque hoc impedimentum est medicabile. *Rub. in Annot. decif. 392. num. 30. tom. 2.*
Matrimonium nunquam dirimitur à maleficio, nisi illud sit tale, vt ex solo DEI omnipotentis miraculo tolli possit. *Rub. in Annot. decif. 292. numer. 31. tom. 2.*
ad Matrimonium infringendum, sufficit vt non sit celebratum coram proprio parocho, nec coram alio de eius ordine, ita ut non conueniat de eius valida subdelegatione. *dec. 526. nu. 12. Pirouano tom. 3.*
de Matrimonij dissolutione, quando agitur ob impotentiam coeundi, tunc quid sit ordinandum. *decif. 392. num. 1. Coccino tom. 2.*
Matrimonium, quando soluitur per mortem viri, integra dos est restituenda patri vxoris. *decif. 108. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
Quæ conclusio tamen limitatur, quando pater stipulatus est, soluto matrimonio dotem restitui filio. *ibid. num. 7.*
ad Matrimonij dissolutionem, vt deueniatur ob impotentiam coeundi, quid coniuges iurare debeant. *decif. 445. num. 1. Coccino tom. 2.*
Et quid etiam super hoc iurare debeant eorum propinqui. *ibid. num. 2.*
Matrimonij solutio per mortem, vel per separationem, æquiparatur. *decif. 60. num. 8. Sacrato tom. 2.*
ad Matrimonij dissolutionem, vt deueniatur quando signa coeundi sunt dubia, necesse est, vt vir & vxor constet simul cohabitasse, & incubuisse operi neptiali, & alia vt hic. *decif. 392. numer. 3. Coccino tom. 2.*
Matrimonium antequam dissoluatur ob impotentiam coeundi, & dubitatur an tale impedimentum sit naturale, vel accidentale, à maleficio opera dæmonum, aut magorum perpetratum, tunc recurrendum est ad remedia naturalia diuina, & ecclesiastica. *Rub. in Annotat. ad dec. f. 392. nu. 26. tom. 2.*
Matrimonium est magnum Sacramentum. *ibid. num. 27.*
ad Matrimonij dissolutionem antequam deueniat ut ob aliquod impedimentum, adhibenda est omnis cautela, & diligentia. *ibid. num. 27.*
in Matrimonij dissolutione cauendum est ne interueniat error, vel fraus. *ibid. num. 28.*
Matrimonium antequam dissoluatur ob impotentiam coeundi, opus est, vt præcesserit habitatio triennalis, & quando dictum tempus incipiat currere. *Rub. in annot. ad decif. 392. num. 22. tom. 2.*
ad Matrimonij dissolutionem non est deueniendum, quando impedimentum coeundi est aliquo modo medicabile absque tamen periculo vitæ. *decif. 392. numer. 18. Coccino tom. 2.*
Matrimonium dum ob impotentiam coeundi est dissoluedum, iuramentum illud quod ius requirit, vt præstetur à consanguineis, si illi non adsint, quid sit faciendum. *decif. 445. num. 4. Coccino tom. 2.*
Matrimonium, si dissoluedum veniat ob impedimentum coeundi, & vtique coniugum id assermet, vt dissoluatur, quid sufficiat. *ibid. num. 5.*
Matrimonium non celebratum coram proprio parocho non tenet. *decif. 629. num. 1. Merlino tom. 3.*
Matrimonium valet, si contrahatur coram parocho, & testibus, licet ad hoc vi sint decenteri. *Rub. in Annot. ad decif. 431. numer. 17. tom. 2.*
Matrimonium quando fuit contractum in præsentia parochi, parum curandum est, si aufugiat, nolens habere rationem matrimonij. *Rub. in Annot. decif. 431. num. 16. tom. 2.*
Matrimonij celebrationi quando parochus est præseus, cum dicatur satisfactum menti Concil. Trid. requirentis præsentiam parochi, vt de matrimonio constet Ecclesiæ non est aliud querendum. *Rub. in Annot. decif. 431. numer. 19. tom. 2.*

in Matrimonij celebratione Concil. Trident. ad alium effectum non requirit presentiam Parochi, nisi ut de eodem matrimonio contracto constet Ecclesie. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 13. tom. 2.*

Et hoc ne viuent prima vxore, vel primo marito alter possit de nouo contrahere, eo quod matrimonium non constabat Ecclesie. *ibidem num. 13. & 20.*

Matrimonium celebratum coram Parocho, & testibus, qui essent ebrii, vel dormientes, vel non aduerterent, vel testes essent infantes, non valeret. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 26. tom. 2.*

Matrimonium dum contrahitur in presentia Parochi, non est curandum discutere an adsit sponte, siue vi, siue metu, siue cum dolo. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 14. tom. 2.*

in Matrimonij celebratione, Parochi vel alterius Sacerdotis de eiusdem Parochi, vel Ordinarij licentia, & testium presentia est de forma, & solemnitate. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 32. tom. 2.*

Matrimonium debet celebrari coram Parocho, vel alio Presbytero, prout tamen mandato eiusdem Parochi. *decis. 625. num. 4. & 5. Pironano tom. 3.*

Matrimonij celebrationi dum Parochus, & testes adsunt, necesse est, ut vsum rationis habeant, & intelligant consensum contrahentium. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 26. tom. 2.*

Matrimonia sunt irrita (secundum Concil. Trident.) quae non sunt facta presente Parocho, & testibus. *decis. 232. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Matrimonium contractum in presentia proprii Parochi dicitur legitime contractum. *decis. 629. num. 5. Merlino tom. 3.*

Matrimonium sufficit, ut fuerit contractum in presentia Parochi habitationis alterius coniugum contrahentium. *ibidem num. 6.*

Matrimonia ex Concilio Tridentino non recipiuntur sine presentia proprii Parochi. *decis. 526. num. 5. Pironano tom. 3.*

Matrimonium non celebratum iuxta disposit. Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. est irritum ipso iure, itaut sola declaratoria sit opus. *decis. 629. num. 2. Merlino tom. 3.*

Matrimonium statim quod constat, non fuisse celebratum coram proprio Parocho, vel alio Sacerdote, de eius, vel Ordinarij licentia, tunc sola declaratoria opus est. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 34. tom. 2.*

Matrimonium Ducis Parmae fuit annullatum a Paulo V. Romano Pontifice, quia non fuit contractum coram proprio Parocho. *ibid.*

in Matrimonij celebratione est seruanda forma tradita a Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de matr. nec quis excusari debet sub praetextu, & velo necessitatis. *ibid. num. 35.*

Matrimonium contractum coram Parocho, ad quem actum dolo, ac fraudolenter fuit vocatus, an sit validum. *decis. 431. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

ad Matrimonij validitatem requirit Concil. Trident. tantum, ut celebratur coram Parocho, aut alio Sacerdote de licentia ipsius Parochi & duobus, vel tribus testibus. *ibidem num. 2.*

Quod procedit etiam si Parochus interfuerit vi, metu, vel fraudolenter. *ibidem num. 3.*

Matrimonio constante bona acquisita inter virum & vxorem, est intelligendum de bonis quae sitis ex pecunijs communibus. *decis. 221. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Matrimonio constante quicquid vxor acquirit, praesumitur de substantia viri acquirere, ideoq. dicitur ei quae situm, secus autem si doceatur hoc fecisse vxorem ex sua particulari industria, & substantia. *decis. 221. num. 8. & 9. Sacrato tom. 2.*

Matrimonio constante vxor potest petere suam dorem, marito vergente ad inopiam, mortua tamen vxore filij illam non possunt petere. *decis. 607. num. 53. Coccino tom. 3.*

Matrimonio constante confessio facta morte confirmatur. *decis. 239. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Matrimonio constante bona quae sita per virum, vel vxorem ex comuni obseruantia non efficiuntur, communia. *decis. 221. num. 7. Sacrato tom. 2.*

Matrimonium non desinit esse validum, licet Parochus in eo assistat coacte. *decis. 625. num. 15. Pironano tom. 3.*

Matrimonium, ut dicatur validum, opus est, ut Parochus audiat verba contrahentium. *ibid. num. 16.*

Matrimonium an dicatur validum, si in fraudem dispositionis Concil. Trident. volentis ut illud contrahatur coram Parocho p. oprio, fuerit mutata Parochia. *decis. 629. num. 18. 19. & 25. Merlino tom. 3.*

Matrimonium est validum, dum est contractum coram Parocho, vel coram alio, stante illius commissione. *decis. 431. num. 10. Manzanedo tom. 2.*

Matrimonium non vitatur ex defectu denunciationum. *decis. 431. numer. 11. Manzanedo tom. 2.*

Matrimonium, dum est validum, si contrahatur coram Parocho vi detento, a fortiori valebit, si dolo fuit vocatus, & sic fuit praesens, dum coniuges dederunt sibi fidem. *Rub. in annot. decis. 431. num. 21. tom. 2.*

Matrimonium est validum, si celebretur coram Parocho, & testibus, casu transeuntibus, dummodo aduertant. *ibid. num. 22.*

Matrimonij est incapax quis ratione Ordinis, & contrahens est ipso iure excommunicatus. *decis. 493. num. 47. Coccino tom. 2.*

Et etiam dimissa vxore non potest administrare in susceptis, neque si sit Ordinis sacri, potest admitti ad alios maiores suscipiendos. *ibid. num. 48.*

Matrimonij plena probatio, quando sit necessaria. *decis. 128. numer. 48. Pironano tom. 2.*

Matrimonia inita inter amore excaecatos, solent habere infavos exitus. *Rub. in annot. ad decis. 431. nu. 86. tom. 2.*

Matrimonij carnalis & spiritualis dos non indicatur ad imparia. *decis. 398. num. 44. Coccino tom. 2.*

Matrimonij onera constituunt nedum in alenda vxore, sed etiam in alendis liberis. *decis. 607. num. 37. Coccino tom. 3.*

Matrimonia liberè contrahenda sunt. *decis. 493. num. 42. Coccino tom. 2.*

Matrimonium, quando quis dicatur contrahere cum indigno. *decis. 493. num. 45. Coccino tom. 2.*

de Matrimonio contrahendo, quando tractatur, tunc verba promissionis contrahendi, an importent matrimonium, vel sponsalia. *decis. 656. num. 7. & 8. Merlino tom. 3.*

in Matrimonio spirituali non cadit lucrum dotale. *decis. 398. numer. 15. Coccino tom. 2.*

per Matrimonium sponsalibus dissolutis adhuc soluto matrimonio sunt implenda, si secuta sit copula cum sponsa. *decis. 258. num. 8. Sacrato tom. 2.*

ante Matrimonij tempus quando puer est conceptus, tunc lex in eo non praesumit paternitatem. *decis. 223. nu. 4. Pironano tom. 2.*

Matrimonium probatur ex fide partitae Curati extracta ex libro matrimoniorum. *decis. 105. num. 1. Valdo tom. 2.*

Matrimonij consummatio doceri potest ex procreatione sobolis. *ibid. num. 2.*

Matrimonium est a principio nullum ob impotentiam perpetuam. *Rub. in Annot. decis. 393. numer. 34. tom. 2.*

Matrimonium vbi non adest, ibi nec dos, nec lucrum, nec dotatio propter nuptias esse potest. *ibid. num. 35.*

Matrimonij onera nulli aut pauci sunt qui sustinere velint sine dote. *decis. 345. num. 9. Manzanedo tom. 2.*

Matrimonia regulariter non contrahuntur sine dote. *decis. 134. num. 5. Sacrato tom. 2.*

in Matrimonio stante consensu, copula non requiritur, cum consensus & non copula faciat nuptias. *Rub. in Annot. decis. 431. num. 60. tom. 2.*

Matrimonia plerumque infelices exitus habere solent, quando contrahuntur inter conditione dispares. *Rub. in Annot. decis. 431. num. 83. tom. 2.*

ad Matrimonium, quis non potest inuitari metu poenae. *decis. 493. numer. 1. Coccino tom. 2.*

ad Matrimonium, quis allici potest spe lucri. *ibid. nu. 2. 3. & 41.*

Matrimonium potest esse sine dote, & consensu patris. *decis. 134. num. 18. Sacrato tom. 2.*

in Matrimonio spectanda est voluntas eius de cuius coniunctione tractatur. *decis. 398. num. 21. Coccino tom. 2.*

ad Matrimonium contrahendum quis non potest cogi metu poenae, licet possit inuitari spe lucri, nisi tamen agatur de magno lucro amittendo. *decis. 493. num. 33. Coccino tom. 2.*

in Matrimonio, licet arrharum datio sublineatur, itaut, si matrimonium non sequatur, arrhae lucrentur, tamen secus, si attenta personarum qualitate de magnis arrhis, quia tunc non lucrentur. *ibid. num. 35. & 36.*

Matrimonia non contrahi sine dote generalis est consuetudo. *decis. 345. num. 12. Manzanedo tom. 2.*

Matrimonialium onerum substantatio praecipue consistit in vxore alenda secundum dignitatem generis, & quantitatem dotis. *decis. 607. numer. 15. Coccino tom. 3.*

Matrimonia, quae sunt ob magnitudinem dotis, quam aspicienda sunt, euentus docet. *Rub. in annot. ad decis. 460. nu. 202. tom. 3.*

Matrimonia clandestina sacri Canones summopere abhorruerunt. *ibidem num. 42.*

Matrimonia a communiter accidentibus non contrahuntur sine dote. *dec. 345. num. 8. Manzanedo tom. 2.*

Medico, si quis relinquat, quae dare solebat in eius vita, quae viuens testator dabat, non comprehenduntur. *decis. 22. nu. 16. Coccino tom. 2.*

Mediolani Principes se intulabant Comites, & Principes Pa-
 pie, *Rub. in annot. decis. 529. num. 45. tom. 3.*
 Mediolanensium Ducum primogeniti denominantur Princeps
 Papie, *ibid. num. 44.*
 in Mediolanensi dominio inter alia, quæ admiranda sunt, nu-
 meratur, etiam Tricipense, seu Papiense Gymnasium, cum
 sit omnibus ætatibus illustre, ac amplis Privilegijs quoque
 à Romanis Pontificibus decoratum existat &c. *ibid. num. 30.*
 Medium inter mortem patris, & admixtionem filij, datur si-
 cut in extraneo inter mortem testatoris, & aditionem hæ-
 reditatis. *decis. 128. num. 14. Pirouano tom. 2.*
 Medium est iustissima virtus, & medium tenere beati. *Rub. in
 Annot. ad decis. 444. num. 44. tom. 2.*
 ad Medium quantum quis magis accedit, tanto est melius, &
 quanto magis recedit, tanto est peius. *ibid. num. 45.*
 Mel, quando est nimis, in bilem vertitur amarum. *ibid. num. 44.*
 MELIORAMENTA.
 Melioramenta vt conductor possit pretendere, dum adest cõ-
 uentio, vt ea non fiant sine licentia Domini, tunc docere
 debet talem licentiam præcellisse. *decis. 634. num. 2. Manzanedo tom. 3.*
 Melioramenta conuenta præsumuntur facta, stante lapsu lon-
 gissimi temporis. *decis. 509. numer. 10. Remboldo tom. 3.*
 Melioramenta conuenta ex cursu longissimi temporis præsu-
 muntur facta, aut saltem præscripta actio. *decis. 383. num. 15.
 Manzanedo tom. 2.*
 Melioramenta conuenta præsumitur quod fuerint facta ab em-
 phyteuta, & quod illi adimpleuerit omnes conuentiones,
 stante cursu temporis, & præsertim, si Dominus directus sem-
 per percepit canones. *decis. 509. num. 11. Remboldo tom. 3.*
 Melioramentorum detractio non est faciendâ, quando adest pa-
 ctio, vt fundus restituendus veniat, absque vlla eorum re-
 sectione. *decis. 605. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
 Melioramenta quædam in emphyteusi, si inuestitus obligauerit
 facere, dato, vt ea non conficiat, & canones soluti, & recepti
 fuerunt pro parte Domini, ex hoc inducta censetur caduci-
 tatis remissio. *decis. 383. num. 17. Manzanedo tom. 2.*
 in Melioramentis æstimandis habetur ratio illius, quod mi-
 nus est, & quomodo. *decis. 457. num. 6. & 7. Coccino tom. 2.*
 Melioramenta si quis culpa sua non liquidauerit, iuste potest
 condemnari ad restitutionem rei, præstita cautione de illis
 restituendis, data liquidatione. *decis. 127. numer. 7. Remboldo
 tom. 2.*
 ad Melioramenta liquidanda præfigitur terminus. *decis. 306.
 num. 1. Coccino tom. 2.*
 Melioramenta, si non liquidentur intra terminum præfixum,
 proceditur ad expeditionem causæ, data cautione de eis res-
 tuendis. *ibid. num. 2.*
 de Melioramentis non dicitur constare, licet dicatur in demo-
 stratione fabricatum, si non constat de valore. *ibid. num. 3.*
 in Melioramentis restituendis, attenditur quod minus est. *ibid.
 num. 4.*
 Nam si centum sit impensum, & sit melioratum pro 200. &
 t contra si 200. sint impensa, & melioratū pro 100. id quod
 minus est restituitur. *ibidem num. 5. & 7.*
 de Melioramentorum valore non dicitur constare per necesse
 ex quietantijs operatorum, quia ex affectione, vel ex mala
 negotiatione plaris potuit solui. *ibid. num. 6.*
 in Melioramentorum æstimando valore in ædificijs factorum
 attenditur valor de tempore restitutionis. *ibidem num. 8.*
 Quod procedit, siue valor sit auctus siue diminutus, habita ra-
 tione ad id quod minus est. *ibid. num. 9.*
 Melioramenta, quando sunt probata in genere, tunc antequam
 deueniatur ad executionem, præfigitur terminus ad ea liqui-
 danda in specie, quo elapso proceditur ad executionem. *decis.
 71. num. 1. Coccino tom. 3.*
 pro Melioramentis restituendis iura licet concedant retentio-
 nem. *decis. 127. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Tamen non dicitur, quod data cautione non debeat fieri resti-
 tutio, quando reus est in mora liquidandi. *ibid.*
 Melioramenta, quando sunt restituenda, non sufficit cautio. *de-
 cis. 363. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Et hoc maxime, quando adest tale pactum, de illis omnino
 restituendis. *ibid. num. 9. & 10.*
 ad Melioramenta restituenda non datur cautio, quando illa non
 sunt penitus illiquida, sed debet dari terminus ad faciendum
 meliorem liquidationem. *decis. 387. num. 10. Remboldo tom. 2.*
 ad Melioramenta liquidanda dum sunt datis terminus, & ille
 pendet, quis non potest eijs sua possessione. *decis. 387. num.
 11. Remboldo tom. 2.*
 Melioramenta tunc multo magis sunt soluenda, antequam quis

exeat ex sua possessione, si super hoc ita fuerit conuentum.
decis. 387. num. 7. Remboldo tom. 2.
 Melioramenta, quando sunt illiquida, tunc quis potest eijs
 possessione, data cautione de illis restituendis quando &c.
ibid. num. 8.
 Melioramenta regulariter loquendo spectant ad melioramen-
 tem. *decis. 602. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Melioramenta spectant ad creditores melioramentis, quando
 omnia eius bona eis fuerunt hypotecata. *ibid. num. 2.*
 Melioramenta non spectant ad emphyteutam meliorantem,
 stante pacto, vt finita emphyteusi ea sint Domini. *ibid. num. 3.*
 Melioramentorum ratione non datur retentio, si de illis non
 constat. *decis. 117. num. 21. Vbaldo tom. 2.*
 Melioramentorum ratione competit retentio. *decis. 127. num. 6.
 Remboldo tom. 2.*
 Melioramentorum lucrum æquum non est, vt Dominus dire-
 ctus sentiat, & simul inferat, ac obtinuerit pro nullitate
 contractus locationis. *decis. 602. num. 9. Coccino tom. 3.*
 pro Melioramentis iura dant retentionem. *decis. 217. num. 4.
 Remboldo tom. 2.*
 in Melioramentorum materia ad effectum retentionis, quid
 Rota de stylo seruet. *ibid. num. 5.*
 Melioramenta, qui fecit, si sit in mora illa liquidandi, datur
 acquirario immisso præstita cautione de illis restituendis,
 quando erunt liquidata. *ibid. num. 6.*
 Melius est præcauere, quam pauere. *Rub. in annot. ad decis. 523.
 num. 36. tom. 3.*
 Melius est non alendum alere, quam fame necare eum. *Rub.
 in annot. ad decis. 617. num. 149. tom. 3.*
 Memoriam omnium habere, & nihil penitus errare diuinitatis
 magis, quam humanitatis est. *Rub. in annot. ad decis. 636.
 num. 94. tom. 3.*
 ad Memoriam rei perpetuam testes examinati quando probent
decis. 6. numer. 5. Lunozeo tom. 2.
 MENDACIA CIVILIA.
 Mendacium iniquitè darguitur in senio, & morbo contracto,
 supremumque D. E. I. iudicium cogitante, si intuitu pietatis
 dotauerit capellam aliquam. *decis. 655. lu. 5. Merlino tom. 3.*
 ex Mendacio: vt arguatur dolus, requiritur, vt illud dica-
 tur ex calliditate, & gratia lucris. *decis. 662. num. 13. Merlino
 tom. 3.*
 Mendacia mille quis scribere potest in libro proprio, nec ve-
 nit puniendus, quando ex tali mendacio nemo læditur. *decis.
 146. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Mendicantium Religiones ex priuilegio Apostolico habent, vt
 eorum Procurator generalis possit comparere pro Monaste-
 rio particulari. *decis. 267. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 MENS.
 Mens & intentio contrahentium principaliter, & ante omnia
 debet attendi. *decis. 639. num. 14. Manzanedo tom. 3.*
 Mens contrahentium qualis fuerit, colligitur ex conuentioni-
 bus & pactis. *decis. 120. nu. 11. Remboldo tom. 2.*
 Mens disponentis, non autem scriptoris imperitia consideran-
 da est. *decis. 254. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Mens legislatoris denotatur ex causa expressa in præmia legis.
decis. 654. num. 27. Coccino tom. 3.
 Mens Principis colligitur ex eius longissimo & quotidiano vsu.
decis. 614. num. 28. Coccino tom. 3.
 Mens & intentio Principis illa semper est, vt licet possit, numquã
 tamen tollere ius tertio. *Rub. in Anno. decis. 666. nu. 52. tom. 3.*
 Mens statuentium est attendenda in interpretatione statutorũ.
Rub. in annot. ad decis. 378. num. 5. tom. 2.
 Mens Legis, quando est satisfactum, tunc aliud non est qua-
 rendum. *decis. 717. num. 15. Vbaldo tom. 3.*
 Mentis nostræ, & nullum est maius testimonium, quam qualitas
 inspecta factorum. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 8. tom. 3.*
 Mentem Principis dum tenemus, inanis est omnis disputatio.
Rub. in Annot. ad decis. 666. num. 62. tom. 3.
 ad Mentem alicuius declarandam requiritur mandatum spe-
 ciale. *decis. 336. num. 22. Remboldo tom. 2.*
 MENSIS.
 Mensis Apostolici vigore reservatio dicitur satis clara, dum
 etiam docetur de indulto conferendi beneficia reservata,
 quando ab habente indultum, prouiso nulliter fuit facta.
decis. 520. num. 13. Vbaldo tom. 3.
 Mensis Aprilis est de reservatis Papæ, vt constat ex regula 8.
 Cancellarie. *decis. 530. num. 9. Pirouano tom. 3.*
 Mensis Aprilis est vnus ex octo mensibus reservatis Sedis Apo-
 stolice. *decis. 531. num. 4. Remboldo tom. 3.*
 Mensis Augusti reservatum est regula 8. hodie 9. Cancellarie.
decis. 520. num. 6. Vbaldo tom. 3.

Mensis Augusti est vnus de referuatis Papæ, vigore regulæ 8. hodie 9. Cancell. *decif. 200. num. 3. Durouezio tom. 2.*

Mensis Octobris est vnus ex octo mensibus referuatis, Episcopo non gaudente alternatiua. *decif. 247. num. 1. Coccino tom. 2.*

Mensis Nouembris est referuatus Papæ per regulam 8. hodie 9. Cancell. *decif. 283. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Mensium quinque & quinque dierum solarium partus non est naturalis. *decif. 223. num. 6. Pironano tom. 2.*

Mensium quinque partus vitalis est. *decif. 223. num. 9. Pironano tom. 2.*

Mense septimo partus editus perfectus est, & an isti menses debeant esse lunares vel solares. vide num. 17. & 20. *ibidem num. 13.*

Mensium regula referuatoria, quæ prodest Cardinalibus, prodest etiam Capitulo ex eorundem Cardinalium persona. *decif. 588. num. 15. Vbaldo tom. 3.*

M E N T I O.

Mentio alicuius mulieris bonæ non habetur in toto corpore, iuris civilis, nisi in mulier bona fide viri. dicitur quæ lex tamen sic dicit, mulier bona bona sua omnia dedit in dotem &c. *Rub. in annot. ad decif. 431. num. 45. tom. 2.*

Mentio litis si fit facta in gratia, id non operatur vt aliquid sit faciendum in præiudicium litis pendentiæ. *decif. 135. num. 3. Sacratio tom. 2.*

Vide reliqua in verbo lis.

M E R C A T O R.

Mercator, qui soluere debet cedulam bancariam, ex quibus constat, quod non habeat pecuniam in manibus eius, qui dedit d. cedulam. *decif. 413. num. 7. & 8. Nazzario tom. 2.*

Mercator pro contractu translationis pecuniarum de vno loco ad alium, potest aliquid lucrum licite recipere pro dispendij, & periculo transportationis pecuniarum. *decif. 477. num. 3. Coccino tom. 2.*

Inter Mercatores an adsit consuetudo alterandi, & minuendi pretium cambiorum. *decif. 45. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Mercatori, qui transferre pecunias de vno loco, ad alium se obligauit, tempus, quod assignatur, non ex alia causa censetur indultum, nisi ad ipsius beneficium, & si id non est tradendum ad causam illicitam. *decif. 477. num. 10. Coccino tom. 2.*

Mercatorum libri pro tertio contra tertium non probant. *decif. 386. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Mercatorum libri concurrentibus adminiculis pro tertio contra tertium probant. *ibid. num. 5.*

Mercatorum libri quod sint mercantiliter tenti ex quibus apparere possit. *decif. 45. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

À Mercatorum practica, seu stylo non est recedendum. *decif. 490. num. 11. Coccino tom. 2.*

Mercatorum verba inter eos prolata sunt accipienda iuxta eorum stylium. *decif. 458. num. 8. Coccino tom. 2.*

Mercatorum styli, quod debeat dari fides dispositioni proxima, intelligitur respectu qualitatibus, vel circumstantiæ contractus non autem substantiæ. *decif. 162. num. 6. Pironano tom. 2.*

Merces certa conuenientia requiritur, ad locationis & conductio- nis effectum ultra rem & consensum. *Rub. in annot. ad decif. 420. num. 102. tom. 2.*

Mercedis conuentio præsumitur omissa, dum inter locantes, & conducentes operas, mutua responsiones negotiorum, & utilium intercesserunt. *decif. 286. num. 4. Pironano tom. 2.*

de Mercede quando dicatur constare in locatione. *decif. 87. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

ad Meretricium mulier per indirectè induci non debet. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 164. tom. 2.*

Metam centum annorum si instrumentum non excedat non dicitur antiquum. *decif. 173. num. 1. Verospio tom. 2.*

Metere, quis debet, vbi seminauit. *decif. 1. num. 2. Sacratio tom. 2.*

M E T V S.

Metus carceris ex iniusta incarceratione non dicitur purgatus ex eo, quia is, qui metu carceris se obligat, in actu ipso obligationis extra carceres fuit constitutus. *decif. 702. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

Si postea fuerit ad carceres reductus, donec accederet alicuius ratificatio *ibidem num. 14.*

Metu carceris si facta sit obligatio est nulla, quæ nullitas influit etiam in nullitate obligationis eorum, qui se obligant pro ex-carcerando carceratum. *ibid. num. 15.*

Metus dicitur durare, quoties quis non reperitur in sua libertate. *decif. 526. num. 17. Pironano tom. 3.*

Metus ad hoc, vt iuret, debet esse talis, vt cadat in constantē virum. *decif. 196. num. 8. & 10. Verospio tom. 2.*

Metus & vis tangit substantiam matrimonij consistentem in consensu contrahentium. *decif. 526. num. 3. Pironano tom. 3.*

Metus reuerentialis licet non sufficiat ad infirmam expressam professionem, sufficit tamen ad elidendam professionem. *decif. 195. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

Meum, quod est, amplius meum fieri nequit. *decif. 506. num. 13. Remboldo tom. 3.*

M I L E S.

Miles captus ab hostibus absens ex causa iusta, & necessaria, si stipendium non consequitur, multo minus clericus distributiones, post consequi qui disidia, & laboris fuga, volens abesse a choro. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 19. tom. 3.*

Miles captus ab hostibus, si postea reuertatur, non recipit iure postliminij stipendia, & donatiua temporis quo fuit apud hostes. *ibid. num. 115.*

Miles veteranus captus ab hostibus, reuersus deinde, consequitur emeritum. *ibid. num. 116.*

Milites non lucrantur stipendia, nisi quatenus militent. *Rub. in annot. decif. 576. num. 114. tom. 3.*

M I N I S T E R.

Minister Societatis quando socius erat, tunc multo magis intrat præsumptio, communi nomine voluisse negotium gerere. *decif. 220. num. 6. Verospio tom. 2.*

À Ministris suis Dominus præsumitur certioratus de negotijs ab eis gestis. *decif. 197. num. 9. Sacratio tom. 2.*

M I N O R.

Minor aduersus aditionem hereditatis inconsulto factam restituitur non obstante confectione inuentarij. *decif. 92. num. 6. & 7. Manzanedo tom. 2.*

Minori anequam concedatur restitutio in integrum aduersus aditionem, quid requiratur. *ibidem num. 8.*

Minor nec cum decreto Iudicis donare potest. *Rub. in Annot. ad dec. 460. num. 221. tom. 2.*

Minor, quando constat, quod non fuit læsus in contractu, cessat præsumptio fraudis, dum contraxit sine solemnitatibus. *decif. 478. num. 9. Coccino tom. 2.*

Minor vt dicatur læsus enormissime, sufficit quod duplo vel triplo datum fuerit minus quam dari debuit. *decif. 130. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

Minor vel mulier quando sunt enormissime læsi, possunt venire contra proprium contractum, quamuis iuramento ac ceteris solemnitatibus roboratum. *decif. 318. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Minor, dicitur enormissime læsus, quando totaliter læditur, idest in tota quantitate, & pretio rei, de qua contrahitur inter ipsum, & alium. *decif. 582. num. 11. Coccino tom. 3.*

Minor renunciando læsioni, censetur potius renunciasse, ex simplicitate, quam ex animi liberalitate. *decif. 318. num. 10. Manzanedo tom. 2.*

Minor, an fuerit læsus, necnon attendi debet tempus contractus, quid quid postea euenerit. *decif. 564. num. 21. Coccino tom. 3.*

Minor læsus restituitur, etiam si factus sit maior, si non sit lapsus quadriennium. *decif. 92. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

Minor, quod sit læsus ex aditione hereditatis, ex quo appareat. *ibid. num. 4.*

Minor, quando est enormissime læsus, est restituendus non obstantibus renunciationibus ab eo factis, quamuis geminatis. *decif. 318. num. 7. Manzanedo tom. 2.*

Minor, quando est enormissime læsus, quamuis renunciauerit in iuramento, beneficio minoris ætatis, restitutionis in integrum, enormissime læsioni &c. tunc nihil minus potest venire contra propriam renunciationem. *ibid. num. 2. & 7.*

Minor, vel mulier ea facilitate, qua inducitur ad contrahendum, eadem quoque inducitur ad renunciandum omnibus priuilegijs eis competentibus. *ibid. num. 3.*

Minoris obligationem prohibens statutum sine certa solemnitate, si quis asserat dictum statutum non comprehendere casum dotis, deuiat à luce & à via veritatis. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 52 tom. 2.*

Minoris obligatio quando est facta seruata forma statuti. *Verbis lib. 1. cap. 15. cessat omnis difficultas. decif. 582. num. 5. Coccino tom. 3.*

Minor sine aliqua solemnitate potest se obligare ex causa dotis, quando ad eam constituendam cogi poterat, & sic ex priuilegio necessitatis, non autem dotis. *Rub. in Annot. decif. 460. num. 56. tom. 2.*

Minor fauore dotis potest contrahere sine solemnitatibus. *decif. 60. num. 9. Sacratio tom. 2.*

Eadem est de sponsalicia largitione propter coherentiam. *ibid. num. 10.*

Minor, quando necessario contrahit, non sunt necessariae solemnitates requisitæ in eorum contractibus. *decif. 646. num. 10. Merlini tom. 3.*

Minor restituatur in integrum aduersus aditionem hereditatis pro-

probata minoritate, & latione. *decif. 92. numer. 1. Manzanedo tom. 2.*
 Minori non potest denegari restitutio in integrum, dum docet de latione. *decif. 475. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Minori, & cuilibet competat restitutio in integrum, etiam si agatur de commissione, non autem de omissione. *decif. 493. num. 101. Coccino tom. 2.*
 Minores aduersus lapsum fatalium facili restituntur, etiam non probata latione. *dec. 575. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Minores aduersus lapsum fatalium facili restituntur, dum plura deducuntur, quae inducunt suspitionem lationis. *ibid. num. 2.*
 Minori datur restitutio aduersus praescriptionem completam. *decif. 372. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Minoribus remedia restitutionis in integrum succurrunt, quando aliquid de eorum bonis diminuitur, seu alias damnificantur. *Rub. in Annot. ad decif. 460. num. 224. tom. 2.*
 Minor, licet fuerit restitutus aduersus omissionem solemnitate, ex hoc tamen non praeccludit ei via petendi rescissionem contractus ex capite enormissimae lationis. *decif. 468. num. 15. Remboldo tom. 2.*
 Minor licet quando ex necessitate doceat sororem, non requiratur aliqua solemnitas in illius constitutione, tamen si immoderate eam doceat, quoad excessum est restituendus in integrum. *Rub. in Annot. ad decif. 460. numer. 219. tom. 2.*
 in Minorum compromissis non requiruntur solemnitates statutariae. *decif. 38. numer. 1. Dunozeo tom. 2.*
 Minorum bona non possunt aliena i aut vendi nisi ex causa necessaria. *decif. 265. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Minor potest venire contra propriam renunciationem, non obstante iuramento, decreto Iudicis, & alijs solemnitatibus, stante enormissima latione. *decif. 130. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
 Minor per solemnitatem omissionem quando non remaneat, neque naturaliter obligatus. *decif. 468. numer. 11. Remboldo tom. 2.*
 Minores 14. annorum non possunt compromittere secundum statutum Bononiense, & vide num. 3. *decif. 38. numer. 2. Dunozeo tom. 2.*
 Minores habent actionem subsidariam contra Magistratum, quando non elegit Tutorem idoneum. *decif. 116. num. 20. Vbaldo tom. 2.*
 Sed talis actio non datur, quando fuit datus tutor, & fideiusor idoneus. *ibidem num. 21.*
 Et hoc casu est spectandus praesens status, etiam si ex post facto fideiusor fieret minus idoneus. *ibid. num. 22.*
 Minor, qui omisit implere praecceptum Testatoris, succurritur absque restitutione. *decif. 493. num. 89. Coccino tom. 2.*
 Minor, in his, quae gerit occasione matrimonij, pro maiori habetur. *decif. 493. num. 94. Coccino tom. 2.*
 Minor, quando non dicatur aliquid agere dolose. *ibidem. num. 95.*
 Minor non potest priuari possessione per venditionem a tutore alteri factam, quod limita si minor eam venditionem approbavit. *decif. 387. num. 3. & 4. Remboldo tom. 2.*
 Minor, ut valide donec etiam ex causa dotis debet doceri fuisse seruatas debitas solemnitates in eorum contractibus requisitas. *Rub. in Annot. ad decif. 460. num. 1. tom. 2.*
 Minori, qui peccat in omittendo, competat restitutio in integrum. *decif. 493. num. 82. Coccino tom. 2.*
 Sed contraria opinio est verior, & aequior. *decif. 493. num. 83. Coccino tom. 2.*
 Minor, si peccet in committendo, & sit in dolo, tunc non restituitur, secus si non sit in dolo. *decif. 493. num. 85. Coccino tom. 2.*
 Et ista sententia propter varias maiorum opiniones & rationum consilijusculpositate non caret. *decif. 493. numer. 86. Coccino tom. 2.*
 Minores ne remaneant indefensi, quando tutores remouentur, tunc alij tutores sunt dandi. *decif. 116. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Minor, censetur ignorare testamentum patris. *decif. 493. num. 75. Coccino tom. 2.*
 Minorum contractus non attenditur quamuis gestus cum debitis solemnitatibus, quando constat de falsitate causae. *decif. 265. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 in Minorum contractibus quod seruentur solemnitates statutorum, & deinde adhibeatur insinuatio vigore constitutionis Marchiae, ista simul stare possunt. *decif. 288. numer. 9. Remboldo tom. 2.*
 Minor quando fideiuber, est necessaria insinuatio, vigore const. March. *ibidem num. 2.*

Minor, quando contrahit cum alio minori, tunc non est locus solemnitatibus statuto. um in eorum contractibus requisitis. *decif. 610. numer. 10. Manzanedo tom. 3.*
 inter Minores contrahentes non intrat conuassatio privilegiorum, quando alter minor agit de lucro captando, & alter de damno vitando. *ibid. num. 11.*
 Minor contrahendo cum alio minore, si enormiter fuerit latus, tunc ei debet succurri, ac si contraxisset cum maiori. *ibid. num. 12.*
 Minor an valide possit renunciare beneficio minoris aetatis, & alijs legum auxilijs ad eius fauorem inducti. *decif. 610. num. 13. Manzanedo tom. 3.*
 Minor ea facilitate, qua inducitur ad contrahendum, ea quoque mentis imbecillitate deducitur ad iurandum, & renunciandum. *ibid. num. 14.*
 Minute instrumentorum saepe concordantur inter Procuratores & Aduocatos, & sic concordata traduntur notario ad effectum publicandi seu redigendi in formam publici instrumenti. *dec. 551. num. 10. Remboldo tom. 3.*
 Mixtura cognitionis meritorum quam intrat, non exequi. *dec. 128. num. 31. Pirouano tom. 2.*
 Mobilia etiam pretiosa usu consumuntur. *decif. 563. num. 21. Coccino tom. 2.*

MODICITAS.

Modicitas pretij est necessaria ad arguendam simulationem in pacto de redimendo. *dec. 472. n. 14. Manzanedo tom. 2.*
 Modicitas pretij ad hoc ut faciat praesumere contractum emptionis esse feneratorium stante pacto de redimendo, rejicitur ut sit ultra dimidium iusti pretij. *decif. 344. num. 6. Coccino tom. 2.*
 Modica non sunt habenda in consideratione. *decif. 488. num. 13. Nauarro tom. 2.*
 Modus non dicitur excedi propter plus, vel minus. *Vor. post. decif. 160. num. 31.*

MOLENDINVM.

Molendinum, quis non potest construere in flumine, ubi alia molendina adfunt, si aqua ut prius ad d. molendinum non laberetur. *decif. 61. num. 1. Verospio tom. 2.*
 Molendinum in parte inferiori fluminis, quis facere nequit cum damno superioris molendini. *decif. 683. numer. 1. Verospio tom. 3.*
 Molendinum habens in flumine si alius edificet alterum molendinum cum eius damno, quomodo agere possit. *ibidem. num. 2.*
 Molendini const. vendi facultatem, si quis a Domino loci obtinuerit, per eam non inferat per necessitate concessionem domini, seu seruitutis aquarum fundi superioris. *decif. 425. num. 20. Pirouano tom. 2.*
 Molendinum nouum, ut destruat ex praedictio, quod inferat veteri molendino, quid in hoc casu veniat animaduertendum. *decif. 151. num. 9. & 16. Dunozeo tom. 2.*
 Molendinum an dicatur praedictio inferre alteri Molendino, si ab eo valde distet. *decif. 61. num. 3. & 4. Verospio tom. 2.*
 Molendinum, si quis contruxerit, & praedictio afferat antiquiori molendino, circa cursum primum aquae, tunc omnia sunt in pristinum reponenda. *ibid. num. 5.*
 Molendinum in parte inferiori fluminis potest construere, etiam si alteri antiquius molendinum habenti damnum inferatur. *ibid. num. 6.*
 Sed hoc intellige in molendino constructo in priuato flumine, non autem in publico. *ibidem num. 7.*
 Molendi actus in vno vel alio molendino, est mera facultatis nisi accedat prohibitio & acquiescentia. *decif. 308. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Molendini, quando Domino sunt legitime intromissi, ipse tenetur ad defensionem. *decif. 381. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

MONACHVS.

Monachus adeundo hereditatem sibi delatam, monasterio ea acquirit, & ideo dicitur illi ius quassum, itaque Monachus deinde non poterit actum praedictioalem ei inferre. *dec. 115. num. 16. Pirouano tom. 2.*
 Monachi, licet non conferunt agnationem, nihilominus iura sanguinis, & agnationis retinent. *decif. 438. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Monachus effectus Episcopus habet potestatem vindicandi paternam hereditatem, ut legitimus haeres. *decif. 115. num. 13. Pirouano tom. 2.*
 Monachus, si sit originarius alicuius Ciuitatis, & hic inhabitet, non potest dici forensis. *decif. 438. num. 30. Vbaldo tom. 2.*
 Monachi professi non possunt habere filios legitimos. *ibidem. num. 33.*

Monachi professi possunt habere filios legitimos, scilicet ante ingressum religionis susceptos. *ibidem num. 34 & 35.*

in Monacho professio viget etiam ratio conservandæ agnationis dum vivit. *decis. 438. num. 79. Vbaldo tom. 2.*

Monachus in monasterio capaci successionis gaudet beneficio statuti excludentis feminas propter masculos. *decis. 438. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Monachus non fit ab habitu. *decis. 195. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

Monachum non decet facultatibus terrenis extolli, sed in humilitate cordis Regnum Dei, iustitiamque eius exquirere. *Rub. in annot. decis. 523. num. 133. tom. 3.*

Monachis in apostasiam euntibus, bona sua sunt eis restituenda a monasterio, ne in deteriora precipitentur, & ne in perniciem monachorum, & incendium monasterij occasione suorum bonorum ardeat. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 23. tom. 3.*

ex Monachi protestatione tollitur professio tacita, quæ desumitur ex sacrorum Ordinum susceptione in monasterio dicendo se nolle per id obligari Religioni. *decis. 195. numer. 21. Vbaldo tom. 2.*

M O N A S T E R I U M,

in Monasterijs plures moniales recipi non possunt, quam ex redditibus ipsorum monasteriorum ali possunt. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 135. tom. 3.*

Monasterio nullum ius competit super bonis Monachorum ab eis ante ingressum, renunciatis. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 92. tom. 3.*

Quod procedit etiam si bona essent subiecta fideicommissio, eiusque purificatio accidisset post emissam professionem, & ista est vera opinio. *ibid. num. 93.*

in Monasterio aliquo, quando mulier veniat sequestranda, donec cognoscatur de validitate vel invaliditate matrimonij. *decis. 411. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Monasterio si aliquid detur pro dote, restituitur, si dans non ingreditur, vel inde exeat. *Rub. in annot. ad decis. 523. numer. 22. tom. 3.*

Monasterium eius respectu non potest dare de lesione ex causa amplæ renunciationis factæ a Monacho ante ingressum, cum sit licitum ei, de bonis suis ad libitum disponere. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 94. & 95. tom. 3.*

Monasterium succedit in hereditate monachi factæ eius capacitate. *decis. 375. num. 1. Merlino tom. 2.*

Monasterio ex persona monachi succedentis in aliqua hereditate datur immisio ex interdicto, quorum bonorum. *ibidem num. 2.*

Monasterium, si alicui det aliquod beneficium, ei annexum, quando dicitur collatio, & non concessio. *decis. 343. num. 11. Remboldo tom. 2.*

Et quid si sit assignatum sub certa responsione annua. *ibidem num. 13.*

Monasterium, quando fit loco filij, ita ut excludat substitutum. *decis. 398. num. 33. Coccino tom. 2.*

Monasterium, quando excludat substitutum. *ibid. num. 34.*

Monasterium an succedat loco filij, non est discutiendum, dum monachus de cuius hereditate agitur, est adhuc vivus. *ibid. num. 35.*

Monasterij facultatibus auctis, commodius etiam ipsæ moniales subeunt onus religionis. *Rub. in annot. ad decis. 523. n. 106. tom. 3.*

Monasterium monialium de vno loco ad alium transferri non potest sine auctoritate Papæ. *decis. 362. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

in Monasterio primo monialis quæ aliquando fuit, & postea diu mansit in secundo, præsumitur licite recessisse a primo. *decis. 195. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Monasterij translatio sine dubio est permixta stantibus iustis causis. *decis. 721. num. 3. Vbaldo tom. 3.*

Monasterij translatio iusta ex causa dicitur fieri, propter intemperiem aeris, & malam qualitatem ipsius monasterij. *decis. 713. num. 1. Innocentio X. tom. 3.*

Item propter pauperatem Monasterij, & particularium personarum loci, ubi degit. *ibid. num. 2.*

Monasterium, si transferendum veniat alibi propter aeris intemperiem, & malam qualitatem monasterij, tunc ea translatio debet fieri ad alium situm eiusdem loci, & non ad alium locum. *decis. 713. num. 3. Innoc. X. tom. 3.*

Quæ conclusio tamen non procedit stante paupertate monasterij, & particularium personarum illius loci. *ibidem num. 6.*

Monasterium, quando est transferendum, ubi debeat fieri translatio. *ibid. num. 7.*

Monasterij translationis de vno loco ad alium, quando concessa est licentia, si tunc antea fiat, si simul in monialibus, quid sit expectandum. *decis. 362. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Monasteria transferendi de vno loco ad alium iusta dicitur causa, ut si sint fundata in locis sterilibus, & aquosis, aut quia Domini temporales occupant eorum bona, & *decis. 362. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Monasterij translatio sine dubio est admittenda stante licentia Sedis Apostolicæ. *decis. 705. numer. 3. Innoc. X. tom. 3.*

Monasterij translatio ex quibus causis soleat permitti. *ibid. numer. 4. & seqq.*

Monasterium de loco ad locum licite potest transferri, nempe ex difficultate loci, & aeris intemperie. *ibid. num. 9.*

Monasterij locus infirmus esse non debet. *ibid. num. 10.*

Monasterij, vel Ecclesiæ locus non debet esse aliquo modo periculosus, alias in diversum transferri debent. *ibid. num. 11.*

Monasterij translationis causa sufficiens reputatur ipsa melioratio. *ibidem num. 12.*

Monasterij translatio de vno loco ad alium fieri nequit sine licentia Sedis Apostolicæ. *decis. 362. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*

Monasterij translatio de vno loco ad alium fieri potest, si eius ruina in parte fuerit secuta, & in parte minetur. *decis. 362. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Monasterium quando ex iustis causis est transferendum de vno loco ad alium, & incolæ loci, ubi iam adest monasterium id ægre ferant, ut obtineant suam intentionem, quid facere debeant. *ibid. num. 15.*

Monasterij translatio de vno loco ad alium quando fit, an sit necessaria licentia eorum. *ibid. num. 16. & 17.*

Monasterij translatio de vno loco ad alium, quando satis dicitur fieri de consensu eorum, qui in eo degunt. *ibid. num. 18.*

in Monasterij translatione de vno loco ad alium, ut valide fiat, debet servari forma præscripta in licentia data. *ibidem numer. 19.*

M O N E T A.

Moneta debet produci in actis, ad effectum cognoscendi, an fuerit alterata necne. *decis. 42. num. 8. Verospio tom. 2.*

de Moneta illa pensio debet solui, super qua fuit reservata. *decis. 42. numer. 7. Verospio tom. 2.*

Monetæ valor, quando de tempore contractus veniat attendendus, & non solutionis. *decis. 42. num. 1. Verospio tom. 2.*

M O N I A L I S.

Monialis, quæ aliquando fuit in primo monasterio, & postea diu mansit in secundo, præsumitur licite recessisse a primo. *decis. 195. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Monialis habita sententia super nullitate professionis, appellatione pendente non potest exire e monasterio, ac maritum ducere. *decis. 411. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Monialis discedens a Monasterio, ac ducens maritum, vigore primæ sententiæ proferatæ quoad invaliditatem professionis, & a qua fuit appellatum, dicitur constituta in statu periculoso. *decis. 411. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Monialis renunciando successionibus parentum, solent id facere, ut humanarum rerum curis exemptæ, Deo serventur, & quieto animo valeant inferuire. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 128. tom. 3.*

Monialis renunciando bonis suis, censetur voluisse privare monasterium in concursu suæ agnationis, non autem extraneorum. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 105. tom. 3.*

Monialis præsumitur habere affectionem ad ipsum monasterium, in quo, & ipsa usque ad mortem degere debet. *ibidem num. 106.*

Monialis renuncians ad fauores familie, & familia non extat. perinde est, ac si non esset renunciatum. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 100. tom. 3.*

Monialis nunquam vocatur ad successionem parentum, dum extat persona, quæ mediante eius renunciatione illam excludat. *ibid. num. 101.*

Monialium monasterium de vno loco ad alium transferri non potest sine auctoritate Papæ. *decis. 362. num. 2. Vbaldo tom. 3.*

Moniales Carmelitæ sunt Mendicantes. *decis. 721. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

M O N I T I O.

Monitio trina qualiter sit facienda antequam deueniatur ad promulgationem censurarum. *decis. 48. numer. 17. Remboldo tom. 2.*

Monitio trina requiritur, ut ad censurarum promulgationem deueniatur. *decis. 48. num. 14. Remboldo tom. 2.*

Monitionibus Iudicis, quis parere sine dubio non dicitur, si intimatio ei facta de mandato Iudicis, noluit eam acceptare, ac carcerare fecit nuncium. *dec. 407. n. 3. & 8. Vbaldo tom. 2.*

Moni-

Monitorium succedit loco libelli. *decif. 349. numer. 11. Merlino tom. 2.*
Monitorium ad effectum validitatis iudicii, non sufficit præsentari procuratori generali, quando principalis est præsens in Curia. *decif. 547. numer. 6. Manzanedo tom. 3.*

M O R A.

Mora excluditur ex tacita voluntate creditoris differentis extinctionem, & permittentis remanere pecunias penes debitorem. *Rub. in annot. ad decif. 542. numer. 20. tom. 3.*
Mora ex quibus censetur remissa. *decif. 575. numer. 3. Vbaldo tom. 3.*
Mora per receptionem fructuum censetur remissa quoad solutiones præcedentes, non autem quoad sequentes. *ibidem numer. 4.*
Mora, quæ non fuit declarata in vita illius, qui illam commisit, non potest deinde declarari contra successorem. *decif. 314. numer. 20. Coccino tom. 2.*
Mora, ut contrahatur in actu negatiuo, an requiratur monitorio. *ibidem numer. 21.*
Mora debitoris ad soluendum, si cesset non potest condemnari ad interusura. *dec. 12. numer. 1. Sacrato tom. 2.*
Mora cessante, cessat poena. *decif. 95. numer. 13. Dunozezzo tom. 2.*
Mora non potest considerari sine culpa. *decif. 314. numer. 27. Coccino tom. 2.*
Mora frustra obijcitur, si non sit adiecta dies obligationi. *decif. 95. numer. 8. Dunozezzo tom. 2.*
Mora in non liquidis numquam committitur. *decif. 314. numer. 26. Coccino tom. 2.*
Mora ante litem contestatam purgari potest. *decif. 314. numer. 30. Coccino tom. 2.*
Mora ut quis constituatur per interpellationem, requiritur speciale mandatum. *decif. 182. numer. 8. Remboldo tom. 2.*
Mora se representandi non dicitur quis constitutus, si non fuerit intimatus. *decif. 106. numer. 3. Remboldo tom. 2.*
Mora, quando alicui fuit remissa, non potest amplius dici violator fidei. *Rub. in annot. ad decif. 542. numer. 18. tom. 3.*
Mora non committitur in illiquidis, & incertis. *decif. 12. numer. 5. Sacrato tom. 2.*
Mora nulla est, ubi non adest debitum. *decif. 182. numer. 3. Remboldo tom. 2.*
Mora commissa ratione non petantur cambia sed ratione conventionis, & mandati, tunc non obstat defectus intimationis. *decif. 23. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*
Mora quando debitor non fuit, non tenetur ad damna, & interesse. *decif. 12. numer. 2. Sacrato tom. 2.*
Mora in Vrbe, si forensis traxit, non potest pretendere ignorantiam statutorum. *decif. 555. numer. 9. Dunozezzo tom. 3.*
Mora purgationem Iudæi admittuntur. *decif. 269. numer. 36. Manzanedo tom. 2.*
Mora purgationi est locus, siue obligatio proveniat ex contractu, siue ex vitima voluntate. *decif. 314. numer. 36. & 37. Coccino tom. 2.*
Mora regulariter potest purgari. *ibidem numer. 38.*
Mora purgatio fuit introducta ex æquitate. *decif. 269. numer. 37. Manzanedo tom. 2.*
Morari cum aliquo, qui tenetur ita esse debet, ut simul alantur. *Rub. in annot. ad decif. 639. numer. 121. tom. 3.*
Mores boni nobilitati præferuntur. *Rub. in annot. ad decif. 460. numer. 199. tom. 2.*
Mores boni solent estimari tanquam thesaurus inestimabilis, & iucundus dans suauitatem odoris tanquam lilium. *ibidem numer. 200.*
Morbus gallicus minus grauis est quam lepra. *decif. 493. numer. 72. Coccino tom. 2.*

M O R S.

Mors attribuitur vltimæ causæ, etiam si prima fuisset mortalis. *decif. 69. numer. 5. Sacrato tom. 2.*
Mors alicuius bene iustificatur ex testibus, & partita formiter extracta ex libro mortuorum. *decif. 225. numer. 1. Remboldo tom. 2.*
Mors alicuius probatur ex fide Parochi. *decif. 108. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*
Mors alicuius probatur ex libro mortuorum Ciuitatis. *decif. 109. numer. 2. Dunozezzo tom. 2.*
Mors alicuius probari etiam potest ex confessione partis. *decif. 437. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*
Mors, quæ infligitur de ordine Iudicis an possit dici naturalis, vel violenta ad effectum lucrandi societatem officij super periculo vite. *decif. 224. numer. 9. Sacrato tom. 2.*
Mors, quando sit probanda ad obtinendam immiſſionem, vi-

tra testamenti exhibitionem. *decif. 618. numer. 12. Coccino tom. 3.*

Mortis causa, si quis donet, non tamen est dicenda causa mortis donatio, quando exprimitur, quod sit inter viuos. *decif. 675. numer. 47. Coccino tom. 3.*

Quod maximè procedit, quando fuit promissum non contrahere donationi. *ibidem numer. 48.*

Mortis mentio, si fiat in substitutione tunc ea inducit compendiosam, quæ continet vulgarem & fideicommissariam. *decif. 366. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*

Mortis nentio dicitur facta in substitutionibus per illa verba, non extantibus, vel deficientibus hæredibus. *ibidem numer. 13.*

Mortis tempus, quando venerit, quid proderit, si quis habuisset fortunam Alexandri, potentiam Augusti, pulchritudinem Absalonis, fortitudinem Sanſonis, & alia, ve hic, & quare. *Rub. in annot. ad decif. 636. numer. 21. tom. 3.*

Morte Papæ extinctum est illud, quod Camera eius percepisset, si Papa vixisset. *decif. 322. numer. 17. Coccino tom. 2.*

Morte finitur societas. *decif. 65. numer. 8. Sacrato tom. 2.*
 in *Mortis* articulo multum videtur deferendum confessioni factæ. *decif. 239. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Mortis captandæ verum, quando intrare potest, tunc pactum subsistere nequit, etiam si ad sit compensatio. *decif. 40. numer. 14. & 15. Sacrato tom. 2.*

Moriens ab intestato propriè loquendo non dicitur disposuisse de bonis suis. *decif. 155. numer. 15. Sacrato tom. 2.*

Moriens ab intestato videtur quoad modum accommodare voluntatem suam erga venientes ab intestato. *ibidem numer. 16.*

Tamen præsumptio ista est valde fallax. *ibidem.*

Morientes ab intestato, plerumque ex negligentia testandi habent hæredes ab intestato, quos numquam voluissent. *ibidem numer. 17.*

Moriens ab intestato, videtur alienare in venientes ab intestato. *decif. 550. numer. 6. Coccino tom. 3.*

Morimelius est, quam indigere. *Rub. in Annotat. ad decif. 617. numer. 92. tom. 3.*

Mortuus quis verisimiliter præsumitur, si agatur de tempore 90. annorum. *decif. 385. numer. 15. Coccino tom. 2.*

Mortuus an quis sit potius ex vna, quam ex alia causa, hoc est Iudici arbitrium. *decif. 69. numer. 1. Sacrato tom. 2.*

Mortuus, quando aliquis est, eius quoque voluntas extinguitur, nec potest dici amplius poenitere, cum in eo extinguantur organa sensitiua. *Rub. in Annot. decif. 42. numer. 64. tom. 2.*

Mortuorum suprema iudicia, ut irritentur propter inanem verborum formulam, id indignum iudicauit Constantinus Magnus. *decif. 246. numer. 17. Dunozezzo tom. 3.*

M O T V S P R O P R I V S.

Motu proprio gratia factæ ob earum reuerentiam executioni demandari debent. *decif. 59. numer. 5. Remboldo tom. 2.*

Motus proprius non eget iustificatione, licet etiam emanauerit ad instantiam partis. *decif. 59. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

Motus proprius non est iustificandus, quamquam in eo sit apposita clausula sicuti accepimus. *ibidem numer. 3.*
 Et ita seruat quotidiana praxis Curie Romanæ. *ibidem.*

Motus proprii virtus tanta est, ut transferat onus probandi in aduersarium. *ibidem numer. 4.*

M V L I E R.

Mulier certiorata de beneficio Velleiani, quod possit ei renunciare fere Orbis vniuersus retinet hanc opinionem. *Rub. in annot. ad decif. 460. numer. 244. tom. 3.*

Mulier, quod possit renunciare beneficio Velleiani opinio hæc est sic dubia, & in tam densa caligine versatur, ut Imperiali egeret rescripto. *Rub. in Annotat. ad decif. 460. numer. 246. tom. 2.*

Mulierum renunciatio beneficio Velleiani non valet in Regno Neapolitano, quamuis de eo sit certiorata. *ibidem numer. 247.*

Mulier, quando fuit certiorata de beneficio Velleiani, tunc si ei renunciet, valida est renunciatio, & in dubio talis certioratio non præsumitur, cum sit quid tacti. *Rub. in Annotat. decif. 460. numer. 238. tom. 2.*

Mulier indistinctè non possunt renunciare beneficio Velleiani. *ibidem numer. 239.*

Mulier, quod possit renunciare beneficio Velleiani non est in Mundo lex, quæ id dicat. *ibidem.*

Mulier ea imbecillitate, qua decipitur ad se obligandum pro alio, eadem quoque fragilitate mentis reducitur ad renunciandum. *ibidem numer. 240.*

Mulier non potest renunciare beneficio Velleiani, secundum verio-

- veriorē, communiorē, & humaniorē opinionem. *ibid. num. 241.*
- Mulier iustificando contractum, opus est, ut non ignoret eum fuisse dolosum. *decis. 478. num. 19. Coccino tom. 2.*
- Quæ tamen conclusio procedit, quando constat mulierem, fuisse læsam, alias secus. *decis. 478. num. 20. Coccino tom. 2.*
- in Mulierum contractu proximiores, ut debeant interuenire, debet probari non solum ut sint in loco contractus, sed etiam quod potuerint commodè interuenire. *decis. 203. numer. 16. Sacrato tom. 2.*
- in Mulierum contractu proximiores interuenientes secundum Statutum Urbis, lib. 1. cap. 151. debent medio iuramento attestari Iudici, contractum non tendere in præiudicium mulierum. *decis. 203. num. 6. 23. & 24. Sacrato tom. 2.*
- in Mulierum contractu, quando citantur proximiores ad interuendum, debet in genere exprimi contractus. *decis. 203. num. 2. Sacrato tom. 2.*
- in Mulieris contractu proximior, qui debet interuenire, est certiorandus saltem in genere de forma contractus celebrandi. *decis. 203. num. 5. Sacrato tom. 2.*
- Mulieris contractus cum iuramento substatetur de iure canonico. *decis. 33. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
- à Muliere si celebretur, contractus sine interuentu proximiorum est nullus vigore Statut. Urb. lib. 1. cap. 151. *decis. 203. numer. 1. Coccino tom. 2.*
- cum Muliere contrahens dando ei pecuniâ, quid tantum ab eo exigitur. *decis. 33. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
- in Mulierum contractu Iudex quando interponit decretum, debet ei in scriptis insinuari causâ secundum Statutum Urbis. lib. 1. cap. 151. *decis. 203. numer. 22. & seqq. Sacrato tom. 2.*
- Mulier habens pro dote hypothecam posteriorem quamuis expressam non præfertur creditoribus mariti habentibus expressam anteriorem. *Rub. in annotat. ad decis. 666. num. 16. tom. 3.*
- Quamuis super hac questione magna pugna sit, & excitata atra tempestas inter Doctores, stantque diuisi tamquam duæ acies formidabiles strenuè inter eos dimicando. *ibidem num. 17.*
- Mulier ex credito dotali præfertur omnibus creditoribus etiâ expressam anteriorem hypothecam habentibus. *Rub. in annot. ad decis. 666. num. 19. 28. & seqq. tom. 3.*
- Quam opinionem, uti veriorē plures defendunt, & num. 21. eaque ab antiquis Doctoribus Franciæ recepta fuit. *num. 22. & in Camera imperiali num. 24. ac in Senatu Tholosano. ibidem num. 20.*
- Mulier pro dote, cum præferatur tacitis hypothecis anterioribus, æquè præferri debet expressis. *ibid. num. 23.*
- Mulier præfertur pro consecutione suæ dotis omnibus creditoribus anterioribus habentibus etiâ expressas hypothecas. *ibid. num. 26.*
- Mulier potest agere ad bona data, etiâ æstimata data in dorem, non solum actione hypothecaria, sed etiam vili rei vendicatione. *decis. 590. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
- Et hoc intellige in subsidium, & quando mulier, vel eius hæres non potest aliunde consequi suam dotem. *ibidem num. 17.*
- Vnde cum hoc remedium sit subsidiarium non competit, nisi facta discussione bonorum mariti. *ibid. num. 18.*
- Mulier in bonis dotalibus datis æstimatis marito, etiam cum ea æstimazione quæ faciat emptionem, in subsidium dum maritus non est solvendo præfertur omnibus, & quibuscumque creditoribus. *Rub. in annotat. ad decis. 666. num. 126. & 127. tom. 3.*
- Cum hoc casu res æstimata non desinat esse dotalis, & ista est sententia, & dictum aureum. *ibid. num. 128.*
- Mulieris obligatio inualida est, si non seruentur solemnitates statutariæ. *decis. 692. numer. 1. Verespino tom. 3.*
- Mulieris obligatio dicitur valida, si sit facta cum solemnitatibus à statutis requisitis, donec contrarium probetur. *decis. 692. num. 2. Verespino tom. 3.*
- in Mulieris obligatione, ut Statuto Urbis lib. 1. cap. 151. dicatur satisfactum, dum requirit ut in instrumento apponatur causâ obligationis, requiritur, ut ea sit in specie, & non sufficit generalis. *decis. 370. num. 14. Remboldo tom. 2.*
- Mulier sequestranda, quando veniat in aliquo monasterio, donec cognoscatur de validitate, vel inualiditate matrimonij. *decis. 411. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Mulier habet à iure communi priuilegium, ut possit etiam post didicita testificata idem ponere, & testes super antiquis articulis inducere. *decis. 240. num. 2. Remboldo tom. 2.*
- Mulier mortua vadit per aquas cum capite deorsum, homo vero mortuus vadit cum capite sursum. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 208. tom. 2.*
- Mulier, si sit industriosa, tunc cessat præsumptio de qua in l. quintus, ff. de donat. inter vir. & uxorem. *decis. 694. num. 5. Sacrato tom. 3.*
- Mulier, quando non possit dici, quod sit mortua ex causâ partus. *decis. 69. num. 2. Sacrato tom. 2.*
- Mulier aut amat, aut odit, nihil datur medium. *decis. 739. num. 37. Queipo tom. 3.*
- Mulier non dicitur læsa, dum recepit plus, quam ei debebatur. *decis. 321. num. 15. Coccino tom. 2.*
- Mulier potest agere Saluiano pro fructibus dotis etiam contra bona subiecta fideicommissio. *decis. 607. numer. 8. Coccino tom. 3.*
- Mulier non præsumitur aliud habere præter dotem. *decis. 166. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Mulier, si fideiubeat, eius obligatio est ipso iure nulla. *decis. 312. num. 14. Coccino tom. 2.*
- Mulier aliqua quando admittenda erat ad feudum, si antea mortua, sit tunc earum filiarum admittenda sunt. *decis. 516. num. 2. Remboldo tom. 3.*
- Mulier paupera non dicitur diues, si habeat maritum locupletem. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 108. tom. 3.*
- Mulieri vilis conditionis, & exercenti artem mechanicam dos lib. 425. est conueniens, nec cum ea dote potest dici esse inopem. *decis. 230. num. 3. Piouano tom. 2.*
- Mulier in rebus dotalibus extantibus sine dubio, præfertur omnibus creditoribus anterioribus quantumvis expressam hypothecam habentibus. *Rub. in annotat. ad decis. 666. num. 109. tom. 3.*
- Mulier non suffragatur error iuris. *decis. 321. num. 10. Coccino tom. 3.*
- Mulier non potest allegare errorem iuris, dum peritiores consilere potuerit. *ibid. num. 11.*
- Mulieris renunciatio, dum apparet facta cum decreto Iudicis, ac alijs solemnitatibus statuarijs, valida est, & tenet. *decis. 378. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
- Mulier maritata de iure præsumitur dotata. *decis. 345. numer. 8. Manzanedo tom. 2.*
- Mulier non dicitur matrimonio copulata, nisi matrimonium sit carnaliter consummatum. *decis. 398. numer. 13. Coccino tom. 2.*
- Mulierem aliquam dum quis promisit ducere in uxorem, fidem promissam implere tenetur, maximè dum eam carnaliter cognouit. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 58. tom. 2.*
- Mulier restituitur aduersus solutionem, non autem aduersus matrimonium, quod est impossibile. *decis. 493. num. 99. Coccino tom. 2.*
- Mulieris contractus iuratus substatetur etiam si illum celebret ex causâ voluntaria. *decis. 33. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- Mulier, si pecunias quasi in vsus suos acceperit, alij creditorum non est locus Velleiano. *decis. 33. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
- Mulier, quando est inspicienda ab obstetricibus, an sit habilis ad coeundum, ante inspectionem debet poni in balneo, ibique permanere per tres quartas partes horæ. *decis. 392. numer. 16. & 17. Coccino tom. 2.*
- Mulier si in certis bonis constitutum habet fundum dotalē, non potest actionem experiri super diuersa re. *decis. 120. num. 17. Remboldo tom. 2.*
- ex Mulieris scientia, quod maritus intendit eam accusare, non inducit denunciatio, ne nubat. *decis. 493. numer. 60. Coccino tom. 2.*
- Mulier plus semper diligit virum, à quo fuit deflorata, & quare. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 91. tom. 2.*
- Mulieris obligatio pro filio, vel marito excarcerando valet, & tenet. *decis. 304. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Mulieris obligatio pro liberandis filijs, qui metu mandatorum contra ipsos relaxatorum aufugiunt, & latitant, tenet. *decis. 304. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
- Mulier vel minor ea facilitate, qua inducuntur ad contrahendum eodem quoque inducuntur ad renunciandum omnibus priuilegijs eis competentibus. *decis. 318. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Mulier, quando se obligat pro filio, vel marito excarcerando, non tenet talis obligatio, casu quo, ipsa remaneat penitus indotata, nec obligatur iuramento. *decis. 304. num. 5. Coccino tom. 2.*
- Mulieris obligatio pro excarcerando filio, ut non valeat, quia remanet indotata, plenè probari debet, quod non remanet ei dimidia dotis suæ. *ibid. num. 6.*
- Et dicta probatio debet percutere tempus, quo fecit dictam obligationem. *ibid. num. 7.*

- Mulier licet non possit fideiubere, tamen si interueniat iuramentum, tenet obligatio, *decis. 212. nu. 15. & 16. Cocc. 10. 2.*
- Mulier an possit stante negligentia viri exigere dotem saltem implorando officium Iudicis, *decis. 105. numer. 11. Vbaldo. tom. 2.*
- Mulier si sublineat onera matrimonij absente viro, omnis æquitas suadet, vt ei dos consignetur, *decis. 105. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
- Non vt de ea disponat, sed vt ex fructibus se suosque alat. *ibid. num. 13.*
- Mulier si retineat bona mariti pro restitutione dotis, sibi non præiudicat, cum præsumatur ea retinere iure pignoris. *decis. 238. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
- Mulier dum contrahit secundum statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. debent duo eius proximiores interuenire, itaq; si duo possint adhiberi, & vnus tantum adhibeatur, & loco alterius deputetur curator, non tenet talis obligatio, *decis. 370. n. 12. Remb. 10. 2.*
- Mulieris obligatio facta sine causa non tenet, cum secundum statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. disponat, vt causa in scriptis idest in ipso instrumento ex primatur. *ibid. num. 13.*
- Mulier potest agere executiuè ad dotem vigore instrumenti dotalis, si habeat executionem paratam, etiam si in eo desit pro missio restitutionis dotis. *Rub. in Annot. ad decis. 666. num. 48. tom. 3.*
- Mulier statim creata detepit locum suum. *Rub. in annot. ad dec. 431. num. 47. tom. 2.*
- Mulierem cognoscere carnaliter, & velle vt sponsalia remaneant conditionata, non est hominis boni & quare. *dec. 232. num. 13. & 14. Sacratio tom. 2.*
- Mulier in subsidium potest bona dotalia æstimatè data marito, vili rei vendicatione à tertijs possessoribus rehabere. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 136. tom. 3.*
- Mulier est preferenda marito, quo ad restitutionem dotis in pari paupertate. *decis. 742. numer. 39. Coccino tom. 3.*
- Mulier, si aliquid acquisierit, & bona alicuius administrauerit, præsumitur ex dictis bonis illud acquisiuisse, vt euitetur suspicio turpis quæstus. *decis. 694. num. 3. Sacratio tom. 3.*
- Mulier soluta matrimonio tanquam Domina potest agere contra detinentem eius bona dotalia. *Rub. in Annot. ad decis. 666. numer. 150. tom. 3.*
- Mulieri repenti bona dotalia statuta Vrb. lib. 1. c. 85. concedit etiam executiuam, *ibid.*
- Etiã contra tertios possessores bonorum tacitè, vel expressè obligatorum. *ibid.*
- Mulier si sibi non stipulauerit restitutionem, nihilominus ad eam agere potest, cum id veniat ex dispositione Iuris. *ibid. num. 154.*
- Mulier, si promiserit marito centum in dotem, & postea tradiderit fundum, ille fundus non est in dotem, sed centum. *decis. 674. num. 15. Pirouano tom. 3.*
- Mulier maior quamvis voluntariè promittat dotem sine solemnitatibus Raturarijs, nihilominus fauore dotis remanet obligata. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 228. & 249. 10. 2.*
- Mulier pro alio non potest se obligare. *ibid. num. 229.*
- Mulier quatenus aliquid soluat pro alio, potest conditione indebiti illud repetere, cum Velleiani exceptio sit perpetua. *ibid.*
- Mulier præsumitur decoxisse ex causa partus, licet post multum tempus, si nunquam bene valuit. *decis. 69. num. 11. Sacratio tom. 2.*
- Mulieres infirmæ non solent fieri prægnantes. *decis. 69. nu. 12. Sacratio tom. 2.*
- Mulier, testator relinquendo in domo hæredum alimenta, extra eam consequitur, si saluo eius honore, ac absque ipsius famæ denigratione ibi non possit morari. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 125. & 145. tom. 3.*
- Veluti, si ipsa esset iuuenis, & hæredes iuuenes, & luxuriosi. *ibid. num. 130.*
- Mulier petens sibi restitui dotem, dicitur attrix. *decis. 56. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
- Mulier dum recepit, quod suum est, non sunt necessariæ solemnitates statutariz. *decis. 238. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
- Mulier, quando se nubet, debet esse annorum 18. secundum Aristotel. *decis. 493. num. 62. Coccino tom. 2.*
- Mulier, quando tenetur pro marito carcerato fideiubere, tenetur etiam pro marito carcerato do. *decis. 582. num. 8. Coccino tom. 3.*
- Mulier, vel minor quando sunt enormissimè lassi, possunt veniri contra proprium contractum, quamvis iuramento, ac ceteris solemnitatibus roboratum. *decis. 318. numer. 1. Manzaredo tom. 2.*
- Mulier vtilius est, habere dotem in pecunia, quam in bonis stabilibus, *decis. 335. num. 4. Remb. tom. 2.*
- Mulieris alicuius bonæ mentio non habetur in toto corpore Iuris Civilis, nisi in l. mulier bona ff. de iur. dot. quæ lex tamen sic dicit, mulier bona sua omnia dedit in dotem, &c. *Rub. in Annot. ad decis. 431. num. 45. tom. 2.*
- Mulieres faciliè restituntur in integrum. *decis. 253. numer. 17. Dunozerro tom. 2.*
- Mulier si quis det pecuniam in certam causam cum decreto Iudicis, si in eam causam non expendat, an id ei noceat. *decis. 33. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Mulier agens ad dotem, vt consequatur alimenta, vtrumque requisitum debet probare scilicet paupertatem, & bonum ius. *decis. 166. numer. 2. Remb. tom. 2.*
- Mulier, quando est inspicienda, an sit potens ad coeundum, sufficit deputatio duarum obstetricum expertarum, ac partibus non suspectarum. *decis. 392. num. 5. Coccino tom. 2.*
- Mulieres velatae incedere debent, & præsertim in Ecclesiis, *Rub. in Annot. ad decis. 460. nu. 206. & 207. tom. 2.*
- Mulieres Christianæ quibus electis ornamentis præcellere debeant. *ibid. num. 197.*
- in Muliere potissimum boni mores sunt spectandi, quando quis capistro maritali intendit alligare collum. *ibid. num. 198.*
- Mulieres non præsumuntur habere, nisi dotem. *decis. 418. nu. 4. Coccino tom. 2.*
- Mulieres deformes sunt similis tabulis macellariorum, quæ diu, nocteque sine custodia absque ablationis periculo manent in publicis plateis. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 179. tom. 2.*
- Mulieres, & rustici sicut vadunt ad syluam pro lignis, & ad Ciuitatem pro indulgentijs, ita etiam adire debent Iurisperitos pro consilijs. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 65. tom. 3.*
- Mulieres, si scriberent, prout faciunt homines, quam plurima in eorum honorem, & prærogatiuas reperirentur, ac plura contra homines exararent. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 53. tom. 2.*
- Mulieres retinentes purgationes possunt partum ad summum viuere possunt vsque ad 55. dies. *decis. 69. n. 4. Sacratio 10. 2.*
- Mulieres habent fraudes, & mala, quot sunt in aere volucres, & in aquore pisces. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 48. tom. 2.*
- Mulier toties periurat, quoties iurat. *ibid.*
- Mulier hoc vnum credendum est, vt dum mortua est, ne reuiscat. *ibidem.*
- Mulier est amarior morte, laqueus venatorum, sagena cor eius, & vincula manus illius secundum Salamonem. *ibidem num. 49.*
- Ex mulieribus licet plures sint iniquæ, non tamen dandæ sunt bonæ. *ibid. num. 50.*
- Propter mulierem bonam saluatus est homo malus. *ibidem. num. 51.*
- contra Mulieres, quæ colorum suis vtuntur vt rubicundiores, vel candidiores, vel verecundiores appareant, clamar text. in can. fucare, distict. 5. de consecr. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 186. tom. 2.*
- Mulieres cur tam ardentè appetant ornatus. *Rub. in annot. ad decis. 460. nu. 190. tom. 2.*
- Mulierum colendi ad omne luxum corporis pertinax studium damnatur. *ibid. num. 191.*
- Mulieres secundum Themistoclem potius debent ducere in maritum illum, qui eget pecunia, quam pecuniam, quæ eget viro. *ibid. num. 204.*
- Mulieres DE O iniuriam inferunt, quando illud, quod ille formauit, ipsa reformare contendunt. *ibid. num. 188.*
- Mulieribus suæ iurisdictionis an Episcopus possit inhibere, ne vtantur ornamentis fucati coloris, vel auri, vel argenti, at t gemmarum vsque ad certum modum, & contrafacientibus excommunicationem imponere. *ibid. num. 189.*
- Mulieres pulcræ, & ornate, ex sententia Diogenis, vocantur Reginae, & vt Reginae iubent, & vti talibus quisque obsequitur. *ibid. num. 193.*
- Mulieres circa corporis ornatum, cultumque ardere, & insanire solent. *ibid.*
- Mulieres hisce temporibus etiam plebeie, ac pauperissime, sic fastosæ, & pomposæ incedunt, vt Reginae videantur. *ibid. num. 194.*
- inter Mulieres quoad vestimenta nulla adest differentia inter nobiles, & plebeias, & inter ciuites, & pauperes. non est ergo mirum, si ex pauperibus efficiantur miserabiles. *ibid.*
- in Mulierum renunciationibus, vbi statutum requirit insinuationem, ea non adhibita corrumpit renunciatio. *decis. 378. nu. 1. Manzaredo tom. 2.*

Mulieribus fideiussio de iure est prohibita. *decis. 12. num. 13.*
Coccino tom. 2.

Mulieribus in terminis dotis multa privilegia fuerunt concessa ab Imperatore, propter eorum importunitatem. *Rub. in Anno. decis. 460. nu. 36. tom. 2.*

Mulieribus ex causa dotis lex indulget ut potiores essent omnibus creditoribus anterioribus habentibus hypothecam tacitam. *Rub. in Anno. ad decis. 666. num. 36. tom. 3.*

Mulieribus quis non misereatur, propter obsequia quae maritis praestant, propter partus periculum, & ipsam liberorum procreationem &c. *ibid. num. 37.*

M U L T I P L I C A T I O.

Multiplicatio gratiarum non debet mutare mentem Principis ad non concedendum novam gratiam, vel difficultus ad inducendum. *decis. 598. num. 2. Pironano tom. 3.*

Multiplicatio titulorum sicuti datur in beneficialibus, ita etiam datur multiplicatio possessionum. *decis. 305. nu. 3. Vbaldo tom. 2.*

Multiplicatio titulorum datur, & quando id sit verum, *dec. 247. num. 15. Coccino tom. 2.*

Multiplicum hereditatis quando testator mandat fieri, intelligitur de augmento alicuius considerationis, non autem modicae summae & temporis. *decis. 31. num. 13. Pamphili tom. 2.*

Multitudo facile sequitur dictum unius Veritas super omnia est colenda, & ab eius splendore, & qui Sole ipso splendidior est, quis tantum capi debet. *Rub. in anno. ad decis. 460. num. 12. tom. 2.*

M A L I G N I T A T E S.

Mundus totus in maligno positus est. *Rub. in anno. ad decis. 617. num. 215. tom. 3.*

Mundus hodie totus est mendacia, & perfidia. *ibid. num. 214.*

Munera quae dantur a Cardinalibus Camerae Papae, dantur pro iucundo introitu, quod est quid diuersum ob ipsa dignitate. *decis. 322. num. 15. Coccino tom. 2.*

M U T A T I O.

Mutatio, & correctio incontinenti non praesumitur. *decis. 207. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Mutatio nominis regulariter non praesumitur. *decis. 614. nu. 25. Coccino tom. 3.*

Mutatio status, ut inducatur, requiritur spatium 40. annorum. *decis. 465. num. 5. Pironano tom. 2.*

Mutatio voluntatis de iure non praesumitur. *decis. 199. num. 7. Sacratio tom. 2.*

Mutatio voluntatis, nisi de ea constet, non praesumitur in dubio. *decis. 629. nu. 15. Merlini tom. 3.*

Mutatio voluntatis non praesumitur, nisi probetur & hoc non alia ratione, quam non supplendi factum accidentale contingens in mutando. *decis. 573. nu. 8. Pironano tom. 3.*

M U T U U M.

Mutuum 1000. Aureorum, ut singulis annis detur, centum cum pacto, ut hic, an sit iustum. *Vot. post decis. 160. nu. 25. tom. 2.*

Mutuum ubi non adest verum, vel palliatum, si praesumatur in contractu excessum, agendum est de iustitia illius, non autem de usura. *decis. 477. num. 17. Coccino tom. 2.*

ex Mutuo palliato resultat usura, quae cadit in mutuo vero, vel palliato. *ibid. num. 5.*

In Mutuo vero vel palliato usura solum cadit. *decis. 289. num. 3. Verospio tom. 2.*

ex mutui contractu fructus percepti restituendi veniunt. *ibidem num. 8.*

ad Mutui restitutionem erga mutuantem quis tenetur. *dec. 447. numer. 20. Pironano tom. 2.*

ad Mutuum recipiendum, si quis mandatum habeat, non potest facere simplicem confessionem de mutuo recepto. *decis. 37. num. 15. Sacratio tom. 2.*

In Mutuo solo vero vel palliato interuenit usura. *Vot. post decis. 160. nu. 6. tom. 2.*

In Mutuo vero fors non stat in periculo conferentis. *Vot. post decis. 160. num. 10. tom. 2.*

N A R R A T A.

Narrata ea quae sunt ad inducendum Principem ad concedendum gratiam, non sufficit, ut iustificetur de facto. *decis. 68. num. 2. Sacratio tom. 2.*

Et hoc amplius, quando agitur de perpetuo praedicio. *ibid. num. 2.*

Narrata omnia in gratia sunt pars gratiae, & ex ijs censetur

Princeps motus ad concedendum. *ibid. num. 3.*
Narrata omnia, si contineant factum proprium supplicantis, impossibilis est probatio erroris. *decis. 536. num. 19. Pironano tom. 3.*

Narratum aliquid ad effectum evitandi subreptionem, an sufficiat narratio virtualiter facta per relationem. *decis. 401. num. 18. Pironano tom. 2.*

Narratorum iustificatio non requiritur, quando in gratia adest clausula subla a, cum decreto irrita &c. etiam si emanauerit ad instantiam patris. *decis. 743. num. 19. & 20. Carrillo tom. 3.*

N A R R A T I V A.

Narratiua ea est concludenter probanda, in qua Papa fundat suam gratiam. *decis. 642. num. 2. Pironano tom. 3.*

Narratiua quando fuit facta per verba alternatiua, sufficit vnam tantum ipsius alternatiuae partem fuisse iustificatam. *decis. 619. num. 5. Merlini tom. 3.*

Narratiua falsa, quae nec mouit concedentem, nec est dolosa, non vitiat gratiam. *decis. 536. num. 2. Pironano tom. 3.*

Quod procedit etiam quando sumus in rescriptis gratiosis. *ibid. num. 3.*

Narratiua falsa non tribuit titulum. *decis. 599. num. 38. Vbaldo tom. 3.*

Narratiua litterarum Apostolicarum non probat, si sit facta ad assertionem partis. *decis. 219. num. 3. Coccino tom. 2.*

Secus tamen est stantibus adminiculis, & obseruantia longitudo, quae facit praesumere omnia narrata fuisse vera. *ibidem, num. 4.*

Narratiua litterarum Apostolicarum, quod fuerit iustificata, probari potest ex pluribus adminiculis simul iunctis. *ibidem, num. 14.*

Narratiua Papae de facto proprio probat. *decis. 686. numer. 15. Sacratio tom. 3.*

Narratiua, super qua Papa se fundat ad concedendam gratiam, est concludenter probanda. *decis. 144. num. 1. Pironano tom. 2.*

Narratiua Papae intelligi debet prout de iure, *decis. 722. nu. 10. Remboldo tom. 3.*

Narratiua spatio 30. annorum praesumitur iustificata. *decis. 614. num. 33. Coccino tom. 3.*

Narratiua, quando debeat iustificari de iure, & non de solo facto. *decis. 361. num. 16. & 17. Sacratio tom. 2.*

Narratiuae verba referuntur ad tempus d. narratiuae. *decis. 334. num. 12. Alanzaredo tom. 2.*

Narratiua sufficit, ut verificetur quoad factum, & non quoad iustitiam ipsius facti. *decis. 260. num. 4. Pironano tom. 2.*

pro Narratiuae iustificatione sufficiunt leuiiores probationes. *decis. 471. num. 5. Navarro tom. 2.*

Narratiua sufficit iustificari de facto. *decis. 161. numer. 14. Sacratio tom. 2.*

N A T V R A.

Natura confinium & limitum ea est, ut debeant ita esse coniuncti, ut ab omnibus lateribus capiant, & quodam modo includant omnia loca confinata. *decis. 552. nu. 14. Dunozetto tom. 3.*

Natura contractus pacti non mutatur. *decis. 510. num. 11. Pironano tom. 3.*

Natura contractus quando est in aliquo alterata, & nihil operatur quo ad reliqua, cum intacta remaneant. *decis. 510. nu. 21. Pironano tom. 3.*

Natura distributionum quotidianarum ex quo verificetur. *decis. 262. num. 6. Pironano tom. 2.*

Natura emphyteusis non tollitur, si fuerit conuentum, ut pensio non solvatur. *decis. 510. num. 18. Pironano tom. 3.*

Natura exceptionis est separare casum signanter exceptum, & omnia alia redigere in regulam vniuersalem principalis dispositionis. *Rub. in anno. ad decis. 460. nu. 33. tom. 2.*

Natura fideiussionis est, ut qui pro alio bona sua obligauit, in demnis seruetur. *decis. 206. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Natura propria actionis negatiuae quae sit. *decis. 101. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Natura verborum praesuppositorum est, ut nihil disponant in praesupposito. *decis. 194. numer. 4. Sacratio tom. 2.*

Natura obligationis damni infecti quae sit. *decis. 151. numer. 19. Dunozetto tom. 2.*

Naturales filij clarissimi sunt de domo, casata, & agnatione patris ex particulari, & notoria Hispaniae consuetudine. *decis. 361. num. 11. Remboldo tom. 2.*

N E C E S S I T A S.

Necessitas non est considerabilis in actu mero voluntario. *Rub. in anno. ad decis. 431. num. 42. tom. 2.*

Necessitas praecisa non iustificatur, quando aliquid augmentatur.

ratione, & pro maiori commoditate fit. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 84. tom. 3.*

Necessitas præfisa, quæ requiritur, vt valida fit vnio facta ob tenuitatem distributionum quotidianarum non est ita mordi-
cè interpretanda, vt Canonici coacti sint mendicare. *Rub. in annot. ad decif. 576. nu. 92. tom. 3.*

Necessitas requisita, vt valida sit vnio ob tenuitatem distribu-
tionum quotidianarum ex quo dicatur probata. *ibidem num. 93.*

Necessitas probationis semper deficit vbi contrarium probari
potest. *de decif. 273. num. 4. Pirouano tom. 2.*

Necessitas transeundi per aliquem locum an sit valens præbere
titulum ad præscribendam seruitutem. *decif. 101. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

In necessitatibus nemo liberalis existit. *decif. 103. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

Necessitatibus Iudæorum Princeps tenetur subuenire, & in il-
lis charitatem exercere. *decif. 269. nu. 26. Manzanedo tom. 2.*

NEGATIVA.

Negatiua citationis probatur ex reuoluntione actorū. *decif. 235. num. 4. Coccino tom. 2.*

Negatiua instrumenti probatur ex inspectione protocolli. *decif. 239. num. 10. Coccino tom. 2.*

Negatiua rerum probatur ex reuolutione librorum. *decif. 740. num. 20. Merlino tom. 3.*

Negatiua est concludenter probanda ab eo, qui in ea se fundat.
decif. 364. num. 3. Remb. tom. 2.

Negatiua regulariter probanda est ab allegante. *decif. 725. num. 6. Pirouano tom. 3.*

Negatiua non est probanda ab allegante, quando consistit in
iure opponentis. *ibidem num. 7.*

Negatiua non probatur ex inspectione libri, in quo est id, quod
quæritur, si in eo appareat aliqua folia fuisse lacerata. *decif. 119. num. 25. Manzanedo tom. 2.*

Potest enim esse, vt id quod requiritur, fuerit in folijs laceratis.
ibidem.

Negatiua vt testes probent debent eam coarctare remouen-
do actum a sensu. *decif. 141. num. 3. Verospio tom. 2.*

super Negatiua testes deponentes, vt probent, debent remouere
sensum ab actu. *decif. 42. Verospio tom. 2.*

super Negatiua testes deponentes si sint periti super rem in
qua deponunt, non est necesse vt remoucant sensum ab actu.
decif. 42. num. 2. Verospio tom. 2.

super Negatiua si testes deponunt non probant, si eam non coar-
ctent. *decif. 54. numer. 15. Remb. tom. 2.*

Negari non potest id, quod iam fuit affirmatum. *decif. 452. num. 6. Remb. tom. 2.*

NEGLIGENTIA.

Negligentia alicui suffragari non debet. *decif. 71. num. 8. Duno-
zetto tom. 2.*

Negligentia, quando non possit considerari in creditore dissi-
pente exigere creditum. *decif. 577 num. 4. Remb. tom. 3.*

Negligentia in curando opere non datur, nisi acceptatio sup-
ponatur. *decif. 314. num. 9. Coccino tom. 2.*

Negligentia & contumacia nemini aliquo modo suffragari de-
bet. *Rub. in annot. ad decif. 373. num. 21. tom. 2.*

NEGOCIUM.

Negotium in arbitrio alicuius, quando in totum ei videatur
remissum. *decif. 88. numer. 5. Remb. tom. 2.*

Negotium quando dicitur vnum, & idem cum præcedenti. *de-
cif. 220. numer. 1. Verospio tom. 2.*

Negotium alicuius gerens, non est necesse, quod sit institor,
seu propositus generalis ad omne negotium, sed sufficit,
quod sit præpositus in illo negotio. *decif. 197. n. 5. Sacrato to. 2.*

Vel etiam sufficit, quod Dominus ratum habuerit. *ibidem num. 6.*

Negotium, si alicui sit commissum, vt arbitrio suo illud gerat,
non tenetur amplius facere, quam in re sua facit. *decif. 88. num. 7. Remb. tom. 2.*

Negotium, quando arbitrio alicuius est remissum, non requi-
ritur, vt amplius faciat, quam in re sua fecisset. Quamuis pa-
rum diligenter res peracta fuerit. *ibidem num. 8. & 9.*

in Negotio habens interesse, non præsumitur voluisse de-
teriorare illius conditionem. *decif. 88. num. 9. Remb. tom. 2.*

Negotia vtilia transmissa ei, cuius operas quis conduxit, ex eis
bene argui potest ad compensationem partis salarij, non au-
tem quod non debeat. *decif. 286. num. 6. Pirouano tom. 2.*

Negotia aliena gerens debet sibi satisfacere de suo credito,
alias dicitur in culpa. *decif. 555. numer. 13. Dunozetto tom. 3.*

Negotia carceratorū appellatur desideria, quæ si iusta sint, vl-
tro debent exaudiri. *Rub. in annot. dec. 617. num. 60. tom. 3.*

Negotia cupiditatis, & non pietatis interdiciuntur. *decif. 243. numer. 8. Verospio tom. 2.*

Negotia etiam gesta præsumuntur communia, si societas inter
aliquos sit inita. *decif. 220. num. 2. Verospio tom. 2.*

Negotijs secularibus nemo se implicet, qui militat DEO ex
sententia Apostol. *Rub. in annot. ad decif. 444. numer. 36. tom. 2.*

Negotiationi frequentissime frumentum est expositum. *decif. 380. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

Negotiari prohibitum est clericis, ne attendant lucris tempo-
ralibus. *Rub. in annot. ad decif. 444. num. 3. tom. 2.*

Nemo minus sapit, quam quis nimis sapit, nam bis stultus est,
qui nimis sapit. *Rub. in annot. ad decif. 444. num. 46. tom. 2.*

NEPOS.

Nepos debet intelligi de nepote ex filio. *decif. 603. num. 19. Remb. tom. 3.*

Nepotes secundum communem vsum loquendi, dicuntur fra-
trum filij. *decif. 291. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Nepotum appellatione, de iure veniunt regulariter filij filio-
rum. *decif. 270. num. 9. Pamphilio tom. 2.*

Nepotes, & ceteri descendentes veniunt appellatione liberorū.
decif. 4. num. 3. Remb. tom. 2.

Nepotes ex duobus fratribus, quando in eodem gradu concurrunt ad successionem ascendenti, quomodo secundum ius nouum succedant, & quomodo secundum ius vetus. *decif. 198. nu. 5. Coccino tom. 2.*

Nepotes ex filio, quis certè relinquere non potuit, si sine filijs mortuus sit. *decif. 291. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Nepos, vt possit concurrere cum patruo ad successionem alterius patris, id est contrarium clausulæ in stirpes, & non in capita. *decif. 287. num. 10. Coccino tom. 2.*

Nepos quando dicitur tantum substitutus ad portionem sui patris, non autem patruorum, siue filijs defunctorum. *decif. 287. num. 2. Cocc. tom. 2.*

Nepotes ex filijs præmortuis naturalis omnium sensus est æque diligere, ac ipsos filios. *decif. 473. num. 12. Manzanedo tom. 2.*

Nepotes quando non dicantur substituti inter se reciprocè, sed solum vt succedant ad portionem parentum, ad quam sunt vocati, nō autē ad portionē patruorū. *decif. 287. nu. 7. Cocc. to. 2.*

Nepotes tenentur ali ab auo etiam de proprio. *decif. 125. nu. 2. Coccino tom. 2.*

Nepotes, quando dicantur vocati in capita cum patris. *decif. 298. num. 31. Coccino tom. 2.*

Nepotes plures prætendentes successionem patruorum repræsentant vnum corpus, & ideo si quis ex propria persona aliquid non potest consequi, ex persona aliorum consequitur. *decif. 588. num. 31. Vbaldo tom. 3.*

Nepotes ex omnibus filijs si siue int reciprocè instituti inter se, quid ex hoc arguendum veniat, & an hoc sit lucrum. *decif. 287 nu. 15. 16. 17. & 19. Coccino tom. 2.*

Nepotes &c. quando sunt vocati, si nullum adsit verbum denotans perpetuitatem, vel tractum successionis illi intelliguntur vocati per solā vulgarem. *decif. 473. n. 30. Manzanedo to. 2.*

Nepotes sunt magis dilecti, quam pronepotes. *decif. 473. nu. 14. Manzanedo tom. 2.*

Nepotes ex filio, quando nominantur, solet dici nepotes ex tali filio. *decif. 291. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Nepotum appellatione, vt veniant filij fratrum, attendi debet communis vsum loquendi, & coniecturata mens disponentis. *decif. 291. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Nepotum appellatione, possunt venire fratrum filij in materia feudali. *ibidem num. 16.*

Nepotes non possunt impedire alienationem vsufructus eorū bonorum aduentitiorum, quando habet auus aliunde ex quo eos alit. *decif. 125. nu. 17. Coccino tom. 2.*

Nepotes si testator vocauerit in stirpes, & non in capita, debet intelligi in quo est locus representationis, secus vero si non sit locus. *decif. 102. num. 24. & 25. Coccino tom. 2.*

Nepotum appellatione inspecto iure Canonico, possunt venire etiam filij fratrum. *decif. 291. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

Neprem dotatē tenetur auus, quando ea dotem aliunde consequi non valet. *decif. 129. num. 1. & segq. Remb. to. 2.*

Nepis ex filio non dicitur descendere ex linea fœminina, sed masculina. *decif. 737. num. 13. Ghisl. tom. 3.*

Nicetas Imperator, post edificatum Monasterium S. Michaelis, noluit vineas, & possessiones Monachis assignare, sed iussit ex sisco tantumdem illis annuatim exsolui, quantum eis ad alimentum, & vestitum satis esset. *Rub. in annot. ad decif. 523. numer. 133. & 134. tom. 3.*

Nobilis vir, non præsumitur voluisse donare omnia bona, & carere cum periculo mendicandi. *decif. 779. n. 11. Sacrato to. 2.*

Nobilitas patris transit in filios. *decis. 72. num. 9. Pirouano tom. 2.*
 Nobilitatis qualitas cum non præsumatur, ideo qui eam allegat, debet illam probare. *decis. 72. num. 3. Pirouano tom. 2.*

N O M E N.

Nomen potest esse, quod quis voluerit sibi mutare. *decis. 614. num. 23. Coccino tom. 3.*

de Nominis bono cura est habenda, cum plus permaneat, quam mille thesauri præciosi, & magni, secundum Salomonem. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 136. tom. 3.*

Nomen bonum melius est, quam vnguenta præciosa. *ibidem num. 137.*

Nomen census in inuestituris appositum potest convenire tam contractui emphyteutico quam censuali. *decis. 611. num. 27. Pirouano tom. 3.*

Et ideo determinatur secundum qualitatem pactorum, quæ magis inferant vnum quam alium contractum. *ibid. num. 28.*
 per Nomen collectivum plurium personarum si sit facta substitutio, hoc casu inter vocatos censetur indulta reciproca. *decis. 209. numer. 5. Dupozetto tom. 2.*

Nomen debitoris tunc venit in obligatione bonorum, quando actio est nata, non autem, quando adest spes agendi. *decis. 481. num. 17. Coccino tom. 2.*

Nomen debitoris, quando est hypothecatum, talis hypotheca ad favorem creditoris tandiu durat, quousque nomen manet in potestate debitoris. *decis. 481. num. 16. Coccino tom. 2.*

Nomina debitorum veniunt etiam appellatione bonorum. *decis. 254. num. 14. Coccino tom. 2.*

Nomen confortis non est æquiuocum, cum significet non solum habentem rem communem, quam eos, qui sunt de eadem parentela. *decis. 254. numer. 13. Coccino tom. 2.*

Nomine Ecclesiæ quilibet comparere potest. *decis. 54. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Nomen familiæ est collectivum plurium personarum. *decis. 11. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Nomen familiæ est principale, & sic comprehendit etiam nepotes. *decis. 24. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Nomine filiorum regulariter non veniunt nepotes, & vltiores descendentes. *decis. 102. num. 1. Coccino tom. 2.*

Nomine filiorum veniunt nepotes & alij, quando adiecta est dictio in infinitum. *decis. 198. num. 2. Coccino tom. 2.*

Nominis identitas denotat identitatem rei. *decis. 64. nu. 18. Sacrato tom. 2.*

Nomen malum, & malam famam habere turpe est. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 133. tom. 3.*

Nominis mutatio regulariter non præsumitur. *decis. 614. nu. 25. Coccino tom. 3.*

Nomina possessiva denotant tempus præsens. *decis. 254. num. 17. & 18. Coccino tom. 2.*

Nomen possessivum, ipsius, denotat dominium, & proprietatem. *decis. 254. num. 4. Coccino tom. 2.*

Nominis eiusdem pluralitatem qui allegat, tenetur probare. *decis. 64. numer. 19. Sacrato tom. 2.*

Nomen procuratoris si fuerit appositum obligationi per eum initæ pro principali, an ipse pro eo teneatur. *decis. 644. num. 8. Merlino tom. 3.*

Nomen proles secundum eius propriam significationem comprehendit tam masculos, quam feminas. *decis. 541. num. 12. Remboldo tom. 3.*

Nominis qualitas determinans verbum, a quo disceptatio sumit effectum, habet limitare obligationem, si cessat qualitas. *decis. 322. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Nomina duo habens, puta Ioannes Antonius, potest vocari Ioannes distinctè, & Antonius. *decis. 614. nu. 14. Coccino tom. 3.*

N O M I N A T I O.

Nominatio an sit actus de sui natura reuocabilis. *decis. 326. num. 13. 14. & 24. Remboldo tom. 2.*

Nominationis contractus cum sit de sui natura variabilis, non potest per stipulationem Notarij alterari. *decis. 463. num. 15. Manzanedo tom. 2.*

Nominatio, quando competit ex contractu, tunc licita est variatio saltem semel. *decis. 326. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Nominatio, quando est facta per viam contractus, & in eo nominans, sibi ademerit facultatem variandi, tunc cessat variatio. *ibid. num. 2. 5. 7. & 23.*

Nominatio, quando est facta parte presente, & acceptante, dicitur acquisitum ius nominato, nec requiritur alia promissio non reuocandi. *decis. 463. num. 9. & 10. Manzanedo tom. 2.*

Nominatio facta præsentis parte, & acceptante operatur, ut ea non possit reuocari. *decis. 463. numer. 6. Manzanedo tom. 2.*

in Nominationis materia, ut acquiratur ius reuocabile, suffi-

cit sola presentia. *ibidem num. 7.*

Nominationi non repugnat natura irrevocabilitatis. *decis. 463. num. 17. Manzanedo tom. 2.*

Nominationi notarij factæ per Capitulum, quando obstat extrauag. ambitiosa, de rebus Eccles. non alien. *decis. 255. nu. 7. Coccino tom. 2.*

Nominatio non potest reuocari, quando est facta cum promissionibus, & obligationibus de ea non reuocandi. *decis. 326. num. 26. Remboldo tom. 2.*

Nominatio semper est reuocabilis, quando est sortita effectum suum. *ibidem num. 27. & seqq.*

Nominatio aliquando non obstante aliquo pacto de reuocando est reuocabilis. *decis. 326. num. 16. Remboldo tom. 2.*

Nominatio facta in testamento cessat non obstante quolibet pacto de non reuocando, sublato testamento. *ibid. num. 17. & 18.*

Nominatio ante tempus facta, est reuocabilis. *ibid. num. 19.*

Nominatio, quando fit ante tempus de vna ex personis certis, ad quas facultas nominandi erat restricta, an teneat. *ibidem num. 20.*

Nominans semper potest variare, non obstante quocumque pacto, quando nominatio facta de iure non tenet. *decis. 326. num. 21. Remboldo tom. 2.*

Nisi tamen nominans per huiusmodi nominationem priuetur facultate nominandi, ut dicitur de eo, qui scienter nominat indignum. *ibid. num. 22.*

Nominandi facultas dum alicui fuit concessa, & ut quantum vult possit variare, id intelligitur in præiudicium concedentis talem facultatem. *decis. 463. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Non autem eius, cui fuit quæsitum ius per nominationem. *ibid. num. 2.*

Nominans aliquem ad certum ius assequendum, ex tali nominatione dicitur ius quæsitum nominato, ita ut non liceat variare. *ibid. num. 3.*

Nominatus ab illo, qui talem facultatem non habet, perinde est ac si non esset nominatus. *decis. 241. numer. 20. Coccino tom. 2.*

Non entis nullæ sunt qualitates. *dec. 533. num. 30. Vbaldo tom. 3.*

Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. *decis. 254. nu. 47. Coccino tom. 2.*

Nastrum non est, quod fortuna nostrum fecit. *Rub. in Annotat. ad decis. 617. num. 40. tom. 3.*

Nostrium, quod est, sine facto nostro nobis auferri non potest. *Rub. in Annot. decis. 666. nu. 31. tom. 3.*

Et si contrarium aliteretur, nihil aliud esset quam ipsam fidem publicam violare. *ibid. num. 32.*

N O T A R I A T V S.

Notariatus alicuius non probatur ex vno tantum rogatu. *decis. 173. numer. 6. Verespicio tom. 2.*

Notariatus in antiquis probatur per testes deponentes de publica voce & fama. *ibid. num. 4.*

Notariatum ut testes probent in antiquis per publicam vocem & famam, requiritur ut percutiant tempus rogatus instrumenti, de quo quæritur. *ibidem numer. 5.*

Notariatus probatur leuioribus probationibus, quando non agitur cum ipso notario, sed inter tertios. *decis. 53. num. 7. Verespicio tom. 2.*

N O T A R I V S.

Notarij acta aliud sunt, & aliud registrum. *decis. 706. num. 9. Coccino tom. 3.*

Notarij assertioni non statuitur, nisi aliunde iustificetur. *decis. 154. numer. 22. Dupozetto tom. 2.*

Notarius debet se rogare presentibus testibus. *ibidem num. 23.*

Notario non creditur attestanti de rogatu alieno, nisi de eo constet. *decis. 26. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Notario attestanti se esse successorem in officio an credatur. *decis. 193. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Notarij attestatio, quod solutio sit facta manualiter, & in contrarium admittit probationem in contrarium. *decis. 60. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Notarij attestanti se reperiisse instrumentum in archivio standum est. *decis. 122. numer. 12. Dupozetto tom. 2.*

Notarius habens publicam auctoritatem extrahendi instrumenta notaria mortuorum, vel scripturarum de Archivio. *decis. 534. numer. 14. Pirouano tom. 3.*

Tunc earum sumptum auctorizando, tam eis tanta fides est adhibenda, quam si esset originale. *ibid.*

Notarij admonentur adnotare cautelam, de qua hic, quia suo loco, & tempore, si habebunt ingenium, poterunt sibi implere bursam. *Rub. in annotat. ad decis. 636. num. 15. tom. 3.*

Additur tamen, ut tanquam ab igne caueant prædicatam dictam.

dictam cautelam, & licet esset pulcherrima, tamen quantum ad animam esset perniciofa, quando scilicet non constat de voluntate defuncti. *ibid. num. 16.*

Notarius censetur fecisse cedulam testamenti de voluntate Testatoris, & maxime quando adest publicum notarii instrumentum. *decis. 581. num. 27. Vbaldo tom. 3.*

Notarius, quando conficit cedulam testamenti de ordine testatoris, debet illum interrogare, an ea sit eius voluntas, & testator respondere, quod sic. *decis. 263. num. 35. Coccino tom. 2.*

Id tamen intellige verum, quando sumus in testamento nuncupatio, secus vero si tractetur de testamento per relationem ad cedulam a testatore subscriptam. *ibid. num. 36.*

Notarius censetur rogatus apponere instrumentum clausulas solitas, & consuetas. *decis. 431. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Notarius tunc eo fortius presumitur extendisse clausulas iuxta mentem contrahentium, accedente facultate a partibus extendendi instrumentum. *decis. 483. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Notarius non apposuisse clausulam Auctum, in testamento, nisi publicatio facta fuisset, actusque fuisset perfectus. *decis. 122. numer. 2. Dunozeo tom. 2.*

Notarius potest extendere clausulas, matricis ceteratas. *decis. 483. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Notarius, tunc multo magis potest extendere clausulas ceteratas, quando ille incontraenti facta sunt ab eodem Notario, & nihil appositum est inuicibilis. *ibid. num. 3.*

Notarius presumitur bene informatus de mente contrahentium. *ibidem num. 4.*

Notarij confessio, quod falsum instrumentum condidit, non praedictat instrumentum. *decis. 501. num. 5. Dunozeo tom. 2.*

Notarij declarationi statur circa perfectionem & stipulationem instrumenti. *decis. 122. num. 16. Dunozeo tom. 2.*

Notariorum deputatio facienda est a superioribus iudicibus. *decis. 455. num. 1. Pirouano tom. 2.*

Notariorum deputatio solet esse manualis, & amouibilis, non autem perpetua ad vitam electi. *ibidem num. 2.*

Notarij error non presumitur, ideo probandus est. *decis. 162. numer. 15. Pirouano tom. 2.*

in Notario nunquam presumitur error notabilis. *decis. 140. num. 7. Dunozeo tom. 2.*

Notarius tenetur exhibere scripturas, probata penes eum illarum existentia. *decis. 112. num. 5. Dunozeo tom. 2.*

Notarius ratione officij tenetur fideliter scripturas custodire. Iudicij instante parte exhibere. *ibid. num. 6.*

Notariorum extensio, non est aequum, ut possit ex informi instrumentum, authenticum, & solenne reddere. *decis. 154. num. 36. Dunozeo tom. 2.*

Notarij mortui extractio instrumenti videtur permessa tantum ex protocollo, non autem ex liberulo. *decis. 26. num. 5. & 6. Vbaldo tom. 2.*

contra Notarium de mala fideiussione non potest agere quis, nisi in subsidium. *decis. 39. num. 12. Sacrato tom. 2.*

contra Notarium non potest agi de mala fideiussione, si eius fides fuit acceptata a parte, & non a Notario. *decis. 39. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Notarius, si rogetur de fideiussione praestita, non tenetur, quando fideiussor non sit soluendo, quia pars poterat illum recusare. *ibid. num. 6.*

Notarius non potest non acceptare scripturas. *ibid. num. 7.*

Notarius tunc tenetur de mala fideiussione, quando est praetoria. *decis. 39. num. 3. Sacrato tom. 2.*

Non autem in fideiussione quae recipitur ex conventionem partium. *ibid.*

Notarius tenetur, quando fideiussor non soluit, vel non est idoneus. *ibidem num. 16.*

Notario attestanti de idoneitate fideiussoris est standum, propter eius interesse. *decis. 121. num. 15. Pirouano tom. 2.*

Notarius recipiendo in fideiussorem eum, qui communiter reputabatur idoneus, ad aliud non tenetur. *decis. 442. num. 20. Vbaldo tom. 2.*

Notarius recipiendo fideiussores minus idoneos, tenetur parti ad damna, & interesse. *decis. 442. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Notarius recipiendo fideiussores de mandato Iudicis, si sunt minus idonei, non tenetur. *ibid. num. 2.*

Notarius Iudici obedire tenetur. *ibid. num. 2. & 6.*

pro Notarij excusatione sufficit, si fideiussor de tempore fideiussionis erat idoneus, licet postea non sit soluendo. *decis. 39. num. 11. Sacrato tom. 2.*

Notariorum fidei, circa productionem scripturarum statur, si id non respiciat causae cognitionem. *decis. 139. num. 16. Coccino tom. 2.*

Notarij non sunt soliti rogare instrumenta in praedictum fidei, nisi praesente procuratore fiscali, vel Commissario Camerae. *Par. IV. Recent. Tom. III.*

merar. *decis. 487. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Notario attestanti de stylo, quando credatur. *ibid. num. 10.*

Notarius potest apponere in instrumento constitutum, & iuramentum, quatenus in eo non fuerint apposita. *decis. 421. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Nota ij ex communi praxi in instrumentis apponunt clausulas constituens &c. iurans &c. *ibid. num. 13.*

Notarius rogatus de instrumento, potest illud extrahere absque compulsionibus a suis originalibus. *decis. 103. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Notarius si fateatur se dedisse instrumentum publicum, per consequens habuit illud pro perfecto in omnibus, & per omnia. *decis. 122. num. 15. Dunozeo tom. 2.*

Notarius non potest dare publicum instrumentum, si illud non sit perfectum. *ibid. num. 15.*

Notarij declarationi statur circa perfectionem, & stipulationem instrumenti. *decis. 122. num. 16. Dunozeo tom. 2.*

Notarius si dicatur rogasse plura instrumenta, sufficit, ut numerum quatuor excedant. *decis. 53. num. 2. Verospio sen. tom. 2.*

Et in hoc multum Iudicis arbitrio defertur. *ibid. num. 3.*

Notarius ex praesenti, non presumitur in praeteritum. *ibid. num. 4.*

ad Notariatum probandi probationes iungenda sunt. *ibid. num. 5.*

Quod multo magis procedit, si concurrant testes deponentes de communi reputatione notariatus. *ibid. num. 6.*

inter Notarij alius rogationes instrumentum non potest dici repertum fuisse, si non sit in protocollo. *decis. 154. num. 94. & 10. Dunozeo tom. 2.*

inter Notarij scripturas authenticas quando instrumentum non dicatur repertum. *ibidem num. 12. & 15.*

Notario asserenti, se falsum instrumentum fabricasse, non statuitur. *decis. 501. num. 7. Dunozeo tom. 2.*

Notarij in instrumentis non stipulatis non solent apponere eorum subscriptionem. *decis. 544. num. 23. Pirouano tom. 3.*

Notarius licet potest extendere instrumentum in parte accidentalibus. *decis. 483. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Notarius, qui legitime exemplat instrumentum ex protocollo Notarij mortui, dicitur subrogari in locum illius notarij rogati. *decis. 503. num. 10. Coccino tom. 2.*

pro Notario cum sit praesumptio, ideo ei credendum venit dum dicit, quod aliquid fecerit. *ibidem num. 14.*

Notarius si ponat ratificationem in margine instrumenti, signum est, quod illud habuit pro perfecto. *decis. 496. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

Notarij hodie communiter solent apponere in instrumentis amplissimas renunciationes. *decis. 318. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

a Notariis solet scribi munita instrumenti consignariq; partibus ad effectum, ut postquam fuerit per eas considerata, concorderet instrumentum celebraretur & publicetur. *decis. 154. numer. 26. Dunozeo tom. 2.*

Notarij nominationi factae per Capitulum quando obest extraneae ambitionis de rebus Ecclesiae non aliter. *decis. 255. num. 7. Coccino tom. 2.*

Notarius an possit subscribere scripturam ab alio confectam, dubia est questio, & negativa videtur communior. *decis. 503. num. 11. Coccino tom. 2.*

Tamen temperatur, quando notarius principalis est impeditus, dummodo amen in subscriptione dicat se tulle impeditum &c. & collationale cum originali. *ibid. num. 12. & 13.*

Notarij signum est de requisitis matricis, seu protocolli. *decis. 119. num. 6. Manzanedo tom. 2.*

Notarij stylus, quando apparet equiuocus, non est super eo faciendum fundamentum pro non arguenda stipulatione instrumenti, si concurrant requisita pro stipulatione. *decis. 544. num. 32. Pirouano tom. 3.*

Notarius, licet stipulari possit pro alio, tamen id ei non suffragatur, nisi constet de acceptatione. *decis. 224. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Notarij soliti non stipulandi scripturas immundas, quid ex dicto solito possit argui. *decis. 544. num. 25. & 26. & 29. Pirouano tom. 3.*

Notarius potest stipulari pro absente. *decis. 316. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Notarius stipulari potest pro filijs nascituri, nec potest reuocari talis stipulatio. *decis. 83. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Notarij stante stipulatione pro absente ei acquiritur ius absque alia cessione. *decis. 44. numer. 2. Verospio tom. 2.*

Notarius si pro alio stipulauerit, ille poterit quandoque acceptare. *decis. 233. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Notarij stipulatio dum interuenit in donatione facta absente, ea est valida, & irrevocabilis, etiam non constet de acceptatione, vel ratificatione. *decis. 428. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Notarij stipulatio reddit actum irrevocabilem. *decis. 403. num. 11. Manzanedo tom. 2.*

- Notarij stipulatio abdicat facultatem à nominante recedendi à nominatione. *decif. 463. num. 12. & 13. Manzanedo tom. 2.*
- Notarij stipulatio in cessione aliquis iuris, quando intervenit, ea non est sufficiens ad effectum acquisitionis, sed tantum ad effectum, ut revocari non possit. *decif. 487. nu. 7. Vbaldo tom. 2.*
- Notarij subscriptio in instrumento sola potest verificare illius stipulationem. *decif. 544. num. 23. Pirouano tom. 3.*
- Notarij subscriptio sufficit quod sit generalis, licet scriptura sit ab alio confecta, cum non sit opus asserere se fuisse impeditum, ideoq. illam non scripsisse. *decif. 503. num. 14. Coccino tom. 2.*
- Notario non creditur dicenti extractionem instrumenti fuisse factam ex originali. *decif. 503. num. 29. Coccino tom. 2.*
- Notarij Collegij Curie Capitoline non egent alia descriptione, seu matriculatione, post Bullam Sixti Quinti, continet creationem Collegij eorū. *decif. 119. nu. 17. Manzanedo tom. 3.*
- Notarius si electus fuerit à Capitulo ob eius benemerita erga illud, talis electio non potest per successores Capituli revocari. *decif. 555. num. 4. Coccino tom. 2.*
- Notario non creditur, nisi in ijs, de quibus fuit rogatus. *decif. 235. nu. 6. Coccino tom. 2.*
- Notarius, non est presumendum ex suo capite conscripsisse testamentum, maxime si plura in eo fuerint disposita. *decif. 253. num. 30. Coccino tom. 2.*
- Et hoc maxime stante bona fama, ac legalitate ipsius notarij. *ibidem num. 31.*
- Notarius, quod non sit descriptus in matricula, ista negatio non probatur ex libro squinternato, & in quo multa folia desunt. *decif. 119. num. 26. Manzanedo tom. 2.*
- Notarius, quando non est creatus cum debitis solemnitatibus, illius scripturis non est habenda fides. *ibid. num. 9.*
- Notarius, quando non apposuit signum in instrumento, sufficit pro illius validitate, ut ad sit dictio, Actum &c. *ibid. num. 19.*
- Quod intelligit, quando instrumentum fuit repertum inter alias scripturas authenticas, alias secus. *ibid. num. 11.*
- Notario non creditur in extrajudicialibus sine testibus. *decif. 91. num. 14. Pirouano tom. 2.*
- Notarius, quando semel est electus, non potest amplius sine causa revocari. *decif. 255. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Notarius semel electus, quia quidam Magnates revocavit, fuit condemnatus ad illum reasumendum. *ibid. num. 2.*
- Notarij electio licet à principio sit valida, non tamen tenet in præiudicium successorum. *ibid. num. 3.*
- Notarius, quidem potest extendere imbreuiaturas instrumenti, non tamen potest aliquid addere. *decif. 504. nu. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Notarius non descriptus in matricula Notariorum non potest exercere officium notariatus. *decif. 119. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
- Notarij signum non est de substantia legalitatis instrumenti, & sic multoties iudicavit Rota. *decif. 122. num. 9. & seqq. Dunozetto tom. 2.*
- in Notariorum Capiculinorum causis actiue, & passivè proceditur appellatione remota. *decif. 39. num. 1. Sacrato tom. 2.*
- Notario in concernentibus eius officium credi solet. *decif. 640. num. 1. Pirouano tom. 3.*
- Notarij si renunciare faciant mulieres beneficio Velleiani, & ipsi nesciant quid sit Velleianum, an valeat talis renunciatio. *Rub. in annot. decif. 460. num. 234. tom. 2.*
- Notarij plerumq. sunt similes illis, qui per practicam, & non per rationem bene canunt. *ibid. num. 235.*
- Notarius, quod noluerit supplantare testatorem ex quo bene arguatur. *decif. 263. num. 33. Coccino tom. 2.*
- Notarius, quod approbaverit additionem ab eo factam in fine instrumenti, non est dubitandum, si immediate sequatur eius subscriptio. *decif. 122. num. 8. Dunozetto tom. 2.*
- Notarij manus recognosci debet si instrumentum non sit antiquum. *dec. 173. num. 2. Verospio tom. 2.*
- Notarij morem instrumenta possunt publicari ab alijs notarijs stante sic statuto, & illis datur fides perinde ac si essent extracta à successore in officio. *decif. 26. num. 3. & 4. Vbaldo tom. 2.*
- Notarij recordari debent, præferendam esse animam cautellis, cum ea sit præciosior cunctis rebus. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 18. tom. 3.*
- Notarij possunt creari, & approbari à Prothonotarijs Apostolicis. *decif. 119. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
- Notarij signo si careat testamentum est nullum. *decif. 119. nu. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Notarij tenentur ad refarciendum damnum, si cum eorum cautellis, bona alicui abstulerint, ut alijs rem gratam facerent. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 19. tom. 3.*
- Notarius, si scripturam aliquam appellavit instrumentum, hoc non dixisset, si ritè, & rectè facta non fuisset. *decif. 496. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Notarius signum est, ut habuerit instrumentum pro perfecto, si illud tradidit, ut redigeretur in publicam formam. *ibid. num. 6.*
- Notarij eligendi facultatem habens, quando dicta facultas dicitur data iuxta terminos cap. quoniam contra de probat. *decif. 455. num. 4. Pirouano tom. 2.*
- ad Notarium, & non ad alium spectat attestari, an acta transportata sint integra. *dec. 693. num. 8. Sacrato tom. 3.*
- Notarius de iure civili est capax receptionis testamenti testium. *decif. 13. num. 3. Rembolio tom. 3.*
- pro Notario si quis ab omnibus existimabatur, id satis videtur esse ad eiusdem deputationis validitatem. *decif. 698. num. 5. Verospio tom. 3.*
- Notarij in Italia incipiunt annum à die Natiuitatis Domini sub die 25. Decembris, non autem à die 1. Januarij. *decif. 596. numer. 1. Vbaldo tom. 3.*
- Notario nec registro creditur ad probandum actum de visu præterito. *decif. 356. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
- Notarius de tempore præsentis, non presumitur notarius in futurum. *decif. 698. num. 1. & 2. Verospio tom. 3.*
- Notariatus existimatio alicuius in aliquo loco, inseruire non potest pro diverso loco. *ibid. num. 3.*
- Notarius, quando asserit, testem iurasse in forma, perinde est ac si diceret, testis iuravit tactis &c. *decif. 638. num. 15. Martino tom. 3.*
- Notarius non probat iuramentum testium, si simpliciter asserat testis iuratus. *decif. 682. num. 7. Sacrato tom. 3.*
- Sed hoc intellige, quando sumus in iudicialibus alias secus. *ibid. num. 8. & 9.*
- Notarij creati à Prothonotarijs Apostolicis non possunt exercere officium, nisi fuerint descripti in Archiivo Romano. *decif. 408. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Notarij cuiuscumque conditionis sint, nequeunt in Vrbe, & Curia exercere officium notariatus, nisi præcedente descriptione eorum in Collegio Archiuij. *decif. 408. num. 9. Coccino tom. 2.*

NOTITIA.

- Notitia generalis non sufficit, ubi requiritur sciencia specifica. *Rub. in annot. decif. 542. num. 94. tom. 3.*
- Notitiam qualitatū contentarum in instrumento conferunt habere ille, qui apud se retinet tale instrumentum. *decif. 615. num. 8. Manzanedo tom. 3.*
- Notitiam contentorum in scriptura præsumitur testator habuisse si subscribens sit persona diligens qui diligenter solet videre facta sua. *decif. 263. nu. 19. Coccino tom. 2.*

NOTORIUM.

- Notorium quando dicatur factum. *decif. 48. num. 43. Rembolio tom. 2.*
- Notorium dicitur factum per propriam, & explicitam partem confessionem. *decif. 48. numer. 35. Rembolio tom. 2.*
- de Notarijs Index potest se extrajudicialiter informare. *decif. 18. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
- Notoria an sint, notelle est, ut sint in actis. *decif. 18. nu. 18. Vbaldo tom. 2.*
- Notorietas exceptionis ut appareat, debet apparere de re iudicata, aut de confessione partis. *decif. 400. num. 10. Dunozetto tom. 2.*

NOVATIO.

- Novatio debet, per modum delegationis, ut inducatur, quid requiratur. *decif. 228. nu. 2. Verospio tom. 2.*
- Novatio excluditur stante compatibilitate contractuum. *decif. 621. num. 11. Vbaldo tom. 3.*
- Novi nihil fit, quod exequendi gratia fit. *decif. 353. num. 5. Coccino tom. 2.*
- de Novo ea, quæ emergunt, nouo indigent auxilio. *Rub. in annot. decif. 523. num. 27. tom. 3.*

NOVERCA.

- Noverca dicitur, quasi nocens arcus. *Rub. in annot. decif. 636. numer. 161. tom. 3.*
- Noverca cum priuignis ita quirit, & pacificè habitare poterit sicuti nurus cum socro, vel canis cum gatta. *Rub. in annot. decif. 636. num. 157. tom. 3.*
- Noverca non cogitur habitare cum priuigno, nec e contra, propter odium inter eos præsumptum. *ibid. num. 151.*
- inter Nouercam, & priuignum licet aliter non probetur odium, poterit quisque ipsorum seorsum habitando consequi odium, quamuis cohabitationem inter eos iusserit testator. *ibid. num. 152. & 158.*
- ad Nouercam tumulum lacrymare, solet dici hoc adagium, quando ali-

do aliqui ad simulatē sit. *Rub. in Annot. decis. 636. nu. 154. tom. 3.*

NOVITII.

Novitij, in renunciationibus, & obligationibus servare debent decretum Concilii Tridentini. *sess. 25. de regul. cap. 16. decis. 556. nu. 8. Pirouano tom. 3.*

Novitij, quando testantur, tunc casus iste non videtur comprehensus sub dispositione Concilii Tridentini. *sess. 25. de regul. cap. 16. nec ex vi comprehensiva, nec extensiva. ibid. nu. 9.*

Et ratio est, quia militat diversa ratio, quam in renunciationibus, & hoc propter facultatem revocandi disposita per actum ultimæ voluntatis. *ibid. nu. 10.*

Sic etiam tenet ipsa Congregatio Cardinalium d. Concilii Interpretum. *ibid. nu. 11.*

Nu. 12. & inermis nemo pugnare potest. *Rub. in Annot. decis. 617. nu. 121. tom. 3.*

NULLITAS.

Nullitas defectu actionis iudicii intentari arguit notoriam iniustitiam. *dec. 349. nu. 20. Merlino tom. 2.*

Nullitas census à quo sit alleganda. *decis. 17. n. 9. Dunozeo to. 2.*

Nullitas citationis ad sententiam est maximus, & insanabilis defectus. *decis. 548. numer. 4. Vbaldo tom. 3.*

Nullitas ex defectu citationis, seu intimationis semper obstat. *decis. 349. nu. 25. Merlino tom. 2.*

Nullitate contractus super alienatione bonorum Ecclesiæ potest dari si in parte non sustineatur. *decis. 261. numer. 33. Coccino tom. 2.*

Nullitas contractus, si ad favorem unius fuerit ducta, in eius potestate manet, an velit eam allegare. *decis. 261. nu. 31. Coccino tom. 2.*

Nullitas contractus si respiciat favorem alicuius non potest cogi ut sit contractus nullo. *decis. 261. nu. 32. Coccino tom. 2.*

Nullitate contractus dans ex defectu infirmationis, debet probare infirmationem non intervenisse. *decis. 294. nu. 2. Remboldo tom. 2.*

Nullitatis declaratio parte instante est declaranda, non obstante alteram partem asserere, se velle adire signaturam pro illius sanatione. *dec. 578. n. 12. Vbaldo tom. 3.*

Nullitas excommunicationis si allegetur ex defectu iurisdictionis, non est de facili danda absolutio ad cautelam, nisi prius dictus defectus ex aliqua parte probetur. *decis. 568. nu. 28. Coccino tom. 3.*

Nullitas incontinenti probata admittitur etiam contra rem iudicatam, secus tamen si requiratur altiore indaginem. *decis. 435. nu. 6. Coccino tom. 2.*

Nullitas in laudo si non respiciat totam arbitrorum iurisdictionem, illa sanabilis est, stante clausula arbitrio. *decis. 132. n. 8. Vbaldo tom. 2.*

Nullitas provisionis parochialis intrat, dum non sit servata forma tradita à Sac. Concilio Tridentino. *sess. 22. cap. 19. de reform. decis. 437. nu. 4. & 5. Vbaldo tom. 3.*

pro Nullitatum sanatione intrat arbitrium, quando illæ sunt turbidæ. *decis. 132. nu. 1. Vbaldo tom. 2.*

Nullitates tunc difficilius sanantur, quando cum eis est admixtum spoliū. *decis. 249. nu. 9. Sacratio tom. 2.*

Nullitate ut solvetur sententia facienda est interpretatio. *decis. 83. nu. 2. Sacratio tom. 2.*

Nullitates sententiarum, ut sanentur, consisto de eius iniustitia, id in Rota inauditum est. *decis. 251. nu. 18. Vbaldo tom. 2.*

de Nullitate sententiarum ille dare potest, si illi renunciavit. *decis. 51. nu. 7. Verospija sen. tom. 2.*

Nullitatem sententiarum allegans tenetur exhibere omnia acta, ut possit argui contra sententiam. *decis. 495. nu. 17. Coccino to. 2.*

Nullitate & iniustitia sententiarum stante, non est opus ut ab ea appelletur. *decis. 547. nu. 2. Manzanedo tom. 3.*

de Nullitatibus sententiarum non est agendum, dum per speciale rescriptum Principis fuerint sanata. *decis. 231. n. 1. Coccino to. 2.*

Nullitas, quando ad favorem alicuius est induta, tunc ipse solus, & non tertius potest dare de dicta nullitate. *decis. 214. nu. 15. Sacratio tom. 2.*

Nullitas, quando est clara, & patens, tunc intrat arbitrium, pro eius sanatione. *decis. 323. nu. 14. Vbaldo tom. 2.*

Nullitas, quando est turbida, tunc intrat arbitrium pro illius sanatione. *decis. 404. nu. 5. Remboldo tom. 2.*

Nullitatis questionis reficere non potest quis post suam susceperit terminum. *decis. 33. nu. 20. Vbaldo tom. 2.*

Nullitates in Rota non attenduntur, nisi proveniant ex defectu citationis, mandati, & iurisdictionis. *decis. 349. numer. 16. Merlino tom. 2.*

Nullitates quæ respiciunt defensionem partis non solent sanari à Papa. *decis. 251. nu. 12. Vbaldo tom. 2.*

Nullitates Iudex de consensu partium, potest omittere, disputando super sola iustitia sententiarum lata. *decis. 578. nu. 13. Vbaldo tom. 3.*

Nullitates illæ non possunt sanari, quæ Principi nequaquam fuerunt expositæ. *decis. 251. nu. 12. Vbaldo tom. 2.*

Nullum, quod est, nullum producit iuris effectum. *decis. 20. nu. 3. Remboldo to. 2.*

Nulla ea quæ sunt, non pariunt aliquem effectum. *decis. 6. nu. 16. Dunozeo tom. 2.*

Numeratio specierum tunc non declarat genus, quando constat de contraria mente disponentis. *decis. 89. nu. 7. Remboldo tom. 2.*

de Numeratione vera & reali pecuniarum ex quibus dicatur constare. *decis. 33. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

N V M E R V S

Numerus congregandorum, an sit parvus, vel magnus non potest dici, dum adhuc adunantia facta non fuit. *decis. 567. nu. 8. Pirouano tom. 3.*

Numerus Hebræorum qui commorantur in Vrbe cum non possint possidere stabilia, impossibile est ut seipsos, & eorum familias cum sola arte stracciarie valeant sustentare. *decis. 194. nu. 6. Sacratio tom. 2.*

Numerus testium supplet eorum defectus. *decis. 618. nu. 20. Vbaldo tom. 2.*

Vide infra in Verbo Testis.

N V N C I V S.

Nuncius Apostolicus in sua provincia dicitur Iudex Ordinarius. *decis. 48. nu. 7. Remboldo tom. 2.*

Nuncij, & Legati provinciarum citare possunt per totam provinciam. *decis. 48. nu. 26. Remboldo tom. 2.*

Nunciorum Apostolicorum Auditores generales non dicuntur iudices delegati, sed ordinarii. *ibidem nu. 8.*

N V P T I Æ.

Nuptiæ, quando sunt coactæ, quæ mala ex eis non sequuntur, quæ delicta non perpetrantur, quæ scandala non oriuntur, manendo coniuges in perpetuis suorum, & diffidijs. *Rub. in annot. ad dec. 431. nu. 72. tom. 2.*

ad Nuptias honestas, quis invitari potest spe lucris. *decis. 493. nu. 6. Coccino tom. 2.*

in Nuptijs copulandis nec curatoris, nec consanguineorum requiritur auctoritas. *decis. 398. nu. 19. Coccino tom. 2.*

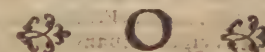
pro Nuptijs carnalibus relicto, debetur etiam pro nuptijs in Domino, nisi aliter mens testatoris concipi possit. *ibid. nu. 11.*

Nuptiarum causa semper dicitur durare, quousque vita hominis durat. *decis. 331. nu. 15. Remboldo tom. 2.*

à Nuptiarum coactione abstinere Ecclesia, subsistente legitima causa recusationis, & præsertim in parte persistente pertinaciter in recusatione. *Rub. in annot. decis. 431. nu. 79. tom. 2.*

à Nuptiarum coactione, abstinere debet Iudex, ubi adest verisimile periculum scandali, aut mali exitus, & quod matrimonium posset ve gere in perniciem. *ibidem nu. 80.*

Nuptia in Domino tunc monialis dicitur, quando professionem emittit. *decis. 398. nu. 37. Coccino tom. 2.*

OBEDIENTIA.

Obedientiæ bonum, non est contemnendum. *decis. 265. nu. 39. Merlino tom. 2.*

O B I E C T I O.

Obiectio, quando est extra dubium, non releuat. *decis. 485. nu. 27. Vbaldo tom. 2.*

Obiectiones, quæ ex facto tolluntur, non est de eis curandum. *decis. 502. nu. 14. Vbaldo tom. 2.*

Obiectum quando est de iure dantis, dum potest excludere, adversarium, non excedit terminos ordinariæ probationis. *decis. 725. nu. 10. Pirouano tom. 3.*

Obiectum ea, quæ sapiunt, sunt plenè & conclusivè probanda. *decis. 571. nu. 10. Remboldo tom. 3.*

O B I T V S.

Obitus alicuius in certo mense non controuertitur, dum alterutra pars id faceret. *decis. 520. nu. 7. Vbaldo tom. 3.*

Obitus alicuius probari potest ex confessione partis adversæ, dum tanquam hæres ab intestato se in possessionem bonorum intrusit. *decis. 618. nu. 9. Coccino tom. 3.*

Obitus alicuius præsumitur per dictionem quondam. *ibid. nu. 10.*

Obitus alicuius beneficiarii consistens, non tamen inde sequitur, ut falsus sit, eum in illius possessione decessisse, cum potuerit alius possidere. *decis. 520. nu. 4. Vbaldo tom. 3.*

per Obitum beneficiarii, beneficium quidem dicitur vacare de iure, & de facto. *decis. 482. nu. 14. Coccino to. 2.*

Obijisse, quis non censetur ex causa, quæ per multum tempus ante præcessit. *decis. 69. nu. 3. Sacratio tom. 2.*

OBLATIO.

- Oblatio sola facta Ecclesie importat donationem. *decis. 325. num. 12. Manzanedo tom. 2.*
- Oblatio, & traditio ad effectum inducendi donationem, non probatur ex actu equiuoco. *ibid. num. 13.*
- Oblatio vera, & realis crediti requiritur, ut secundo creditori competat ius offerendi primo creditori. *decis. 657. num. 16. Remboldo tom. 3.*
- Oblatio sola pensionis affectus multo minus probat valorem, si ea non fuerit effectuat. *decis. 342. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Oblationes sunt de iure parochiales. *dec. 391. n. 5. & 17. Nauarro tom. 2.*
- Oblationes sunt debite propter administrationem Sacramentorum. *decis. 391. num. 8. Nauarro tom. 2.*
- Oblationum nomine, quid veniat. *ibid. num. 2.*
- ad Oblamentum, si quis vineam emerit, & pretium eius retinet, tenetur ad interese ad rationem, quanti vinea fuisset locata, & an id sit verum. *decis. 453. num. 9. & 10. Coccino tom. 2.*
- OBLIGATIO.
- Obligatio prestandi alicui alimenta cessat, quando remouetur paternitas. *decis. 223. num. 4. Pironano tom. 2.*
- Obligatio Cameralis licet expresse non comprehendat bona futura, quia est ceterata, tamen ea quoque comprehendit. *decis. 419. numer. 2. Manzanedo tom. 2.*
- Et sic etiam extendenda venit. *ibid.*
- Obligatio Cameralis non impeditur per ea, quae requirunt altiore indagine. *decis. 459. num. 1. Nauarro tom. 2.*
- Obligatio Cameralis habet clausulam, pro omnibus quibus interest, intellige ut nu. 13. *decis. 540. n. 13. Manzanedo tom. 3.*
- Obligatio Cameralis prodest, & nocet respectiue heredibus ad effectum procedendi via executiua. *decis. 470. n. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Obligatio Cameralis, quando est clara, sine dubio potest procedi executiue. *decis. 728. numer. 1. Merlino tom. 3.*
- Obligatio Cameralis habet executionem paratam. *decis. 607. num. 1. Coccino tom. 3.*
- Obligatio Cameralis, cum soleat continere debiti confessionem, & renunciationem iuris, & legum auxilio, ideo eius executio non est retardanda. *decis. 545. num. 1. Pironano tom. 3.*
- Obligationis Cameralis executio maxime non potest retardari quando non agitur de illis tribus exceptionibus, solutionis, falsitatis, & pacti de non petendo. *ibid. num. 2.*
- Obligatione Camerali etiam, quando agitur, licet ea habeat executionem paratam, nihilominus non proceditur ex abrupto absque citatione. *decis. 446. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Obligationis Cameralis executio non impeditur per exceptiones dubias, & altiore indagine requirentes. *decis. 470. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
- Obligatio Cameralis non admittit compensationem. *decis. 439. num. 4. Coccino tom. 2.*
- Obligatio Cameralis admittit exceptionem compensationis. *decis. 494. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Obligatio Cameralis continet in se clausulam pro omnibus quorum interest. *decis. 105. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Obligationis Cameralis vigore quando agitur executio retardari non potest. *decis. 44. num. 1. Verospio tom. 2.*
- Obligatio Cameralis continet in se amplissimas clausulas renunciationum, & signanter omni legum, & iuris auxilio. *decis. 594. num. 4. Pironano tom. 3.*
- Obligationis Cameralis vigore mandatum potest relaxari etiam si dicta obligatio non fuerit extensa, & quando & quid si aliquid fuerit oppositum. *decis. 528. num. 2. & 3. Manzanedo tom. 3.*
- Obligatio Cameralis non impeditur per ea, quae requirunt altiore indagine. *decis. 196. num. 5. Verospio tom. 2.*
- Obligatio Cameralis extenditur ad omnia in instrumento enunciat, & promissa. *decis. 29. num. 5. Dunozerro tom. 2.*
- contra Obligationem Cameralem admittitur omnis exceptio, quae incontinenti probari potest. *decis. 40. n. 17. Sacrateo tom. 2.*
- In Obligatione omnium bonorum non censetur quis voluisse comprehendere ea, quae subiecta sunt alieno dominio. *decis. 120. num. 14. Remboldo tom. 2.*
- Obligatio quando est condicionalis, tunc si conditio non verificetur, inefficax redditur obligatio. *decis. 728. n. 5. Merlino tom. 3.*
- Obligatio condicionalis operari non potest, nisi obligationem faciendi die, & conditione eueniente. *decis. 95. num. 4. Dunozerro tom. 2.*
- Obligatione condicionali si fideiussor sit obligatus non potest petere liberationem ante impletam conditionem. *decis. 152. numer. 3. Sacrateo tom. 2.*
- Obligatio de conseruando per verba de presenti intrat stantibus sponsalibus etiam si sponsalia non sint iurata. *decis. 232. n. 1. Sacrateo tom. 2.*
- Obligatio ad damna & interesse succedit, & mandati inobser-

- uantia. *decis. 85. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Obligatio ad damna & interesse succedit quando quis promissit adimplere aliquid, & id non fecit amplius, ut num. 2. *decis. 85. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
- Obligationi de damno infecto quando sit locus. *decis. 151. num. 17. & 18. Dunozerro tom. 2.*
- Obligationis damni infecti, quae sit natura. *ibidem num. 19.*
- ab Obligatione fideiussor non potest petere se eximi vigore statuti Urbis lib. 1. cap. 157. si sit securus a quavis molestia. *decis. 138. num. 2. Remboldo tom. 2.*
- In Obligatione dum fideiussor diu stetit, auditur petendo liberationem, quia ipse non videtur cogitasse de permanendo diu in obligatione. *decis. 152. num. 6. Sacrateo tom. 2.*
- Obligatio filij pro excarcerando patre tenet. *decis. 564. num. 11. Coccino tom. 3.*
- Obligatio filij pro excarcerando patre ab imminente periculo carcerum est necessaria. *decis. 582. num. 13. & 14. Coccino tom. 2.*
- sub Obligatione generali non veniunt bona prohibita alienari. *decis. 509. num. 7. Remboldo tom. 3.*
- In Obligatione generali testatoris non veniunt bona heredis. *decis. 201. num. 6. Pironano tom. 2.*
- Obligatio generalis omnium bonorum non comprehendit bona prohibita alienari, & quando alienans incurreret caducitatem. *decis. 383. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Obligatio matris pro liberandis filiis qui metu mandatorum contra ipsos relaxatorum aufugiunt & latitant, tenet. *decis. 304. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
- Obligatio matris de iure canonico valida est, quando interuenit iuramentum. *decis. 304. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
- Obligatio minoris, quando est facta seruata forma statuti Urbis lib. 1. c. 151. cessat omnis difficultas. *decis. 582. n. 5. Coccino tom. 3.*
- Obligatio sine causa in muliere numquam daretur, si faceret exprimere aliquid in genere. *decis. 370. num. 15. Remboldo tom. 2.*
- Obligatio mulieris pro filio, vel marito excarcerando valet, & tenet. *decis. 304. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Obligatio ut censetur prohibita ex prohibitione alienationis debet esse generalis. *decis. 120. num. 8. Remboldo tom. 2.*
- Obligatio mulieris si fideiubeat, est ipso iure nulla. *decis. 214. num. 14. Coccino tom. 2.*
- In Obligatione mulieris ut statuto Urbis lib. 1. cap. 151. dicatur satisfactum, dum requiritur, ut instrumento apponatur causa obligationis, requiritur, ut ea sit in specie, & non sufficit generalis. *decis. 370. num. 14. & 18. Remboldo tom. 2.*
- Obligatio mulieris facta sine causa non tenet, cum secundum statutum Urbis lib. 1. cap. 151. disponat, ut causa in scriptis, id est in ipso instrumento exprimat. *dec. 370. num. 13. Remboldo tom. 2.*
- Obligatio mulieris inuvalida est, si non seruentur solemnitates statutarie. *decis. 692. num. 1. Verospio tom. 3.*
- Obligatio mulieris dicitur valida si sit facta cum solemnitatibus a statutis requisitis, donec contrarium probetur. *ibid. num. 2.*
- Obligatio mulieris pro excarcerando filio, ut non valeat, quia remanet indorata, plene probari debet, quod non remanet ei dimidia dotis lux, & dicta probatio debet percutere rempus quo fecit dictam obligationem. *decis. 304. numer. 6. & 7. Manzanedo tom. 2.*
- Obligatio praesumptiue probatur per praestationem decennalem. *decis. 153. num. 22. Remboldo tom. 2.*
- Obligatio facta a procuratore inter legitur semper facta vigore antecedentis mandati. *decis. 644. num. 18. Merlino tom. 3.*
- Obligatio redditionis rationis continet etiam residuum redditus. *decis. 301. num. 2. Verospio tom. 2.*
- Obligatio omnis tollitur solutione eius, quod debetur. *decis. 259. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Obligationis vinculum, qui suscepit, frustra recusat eius omnis. *decis. 644. num. 12. Merlino tom. 3.*
- Obligatio est iuris vinculum, quo quis astringitur ad id, quod promissit. *decis. 358. num. 1. Coccino tom. 2.*
- de Obligatione alicuius satis dicitur constare ex apoca principalis ab eo subscriptae ac trino teste munita, & bene recognita. *decis. 358. numer. 2. Coccino tom. 2.*
- In Obligatione censetur repetiturum id, quod est expressum in contractu principali. *decis. 675. num. 49. Coccino tom. 3.*
- In Obligationibus omnibus promissio ad damna, & interesse venit etiam si non sit expressa. *decis. 668. num. 2. Remboldo tom. 3.*
- In Obligationibus non admittitur extensio de casu ad casum, cum sit stricti iuris. *decis. 644. num. 15. Merlino tom. 3.*
- Obligationis natura non mutatur per mutationem personarum. *decis. 650. num. 8. Pironano tom. 3.*
- Obligatio ad bona futura intelligitur quatenus bona acquirantur. *dec. 675. num. 1. Coccino tom. 3.*

Obligatio ad bona futura conualefcit, quando bona acquiruntur. *ibid. num. 2.*
 Obligationibus mulierum debent intervenire solemnitates à statuto requiritæ. *decif. 30. numer. 8. Manzano tom. 2.*
 Obligatio reddendi rationem, cum fit conditionalis, ideo non potest dici expirasse, nisi ea reddita, ac reliquatu soluto, *decif. 301. num. 4. Verospio tom. 3.*
 Obligationem inducere aliud est, & aliud eam conservare. *decif. 466. numer. 13. Remboldo tom. 2.*
 in Obligationibus ad tempus dilatis, licet differatur exactio, actio tamen dicitur nata. *decif. 153. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Obligationi, nec eius executioni dicitur factus locus, quando aliquid fuit promissum conditionaliter, & non docetur de purificatione conditionis. *decif. 639. numer. 3. Manzanedo tom. 3.*
 in Obligationis suæ casu, quando fideiussor dicatur soluisse, *decif. 206. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Obligatio, & actio si dilata sit post mortem alicuius, & appositæ sit clausula, ex nunc, qualiter sit intelligenda. *decif. 614. numer. 42. & 50. Coccino tom. 3.*
 Obligationi si non sit adiecta dies, frustra mora obijcitur. *decif. 95. numer. 8. Dunozeo tom. 2.*
 Obligatio alicuius, quando à iure est improbatæ, tunc quicquid eius vigore est actum, vicio nullitatis laborat. *decif. 212. n. 15. Coccino tom. 2.*
 sub Obligatione iurium, venit etiam ius adeundi. *decif. 341. n. 4. Coccino tom. 2.*
 Obligationes aliæ sunt puræ, aliæ in diem, & aliæ sub conditione. *decif. 614. num. 39. Coccino tom. 3.*
 Obligationes non extenduntur. *decif. 514. numer. 1. Merlino tom. 3.*
 extra Obligationis suæ casum fideiussor soluendo non potest repetere à principali. *decif. 206. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Obligatio illius, qui carceratus fuit iniuste, & se in carcere obligavit ad favorem eius, qui carcerationem curavit, est nulla. *decif. 251. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Obligationes omnes defuncti transeunt in heredem. *decif. 14. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Obligationis vigore per vim & metum iniuste carcerationis extorta, si aliquid fuerit exactum, spoliū videtur violentum. *decif. 251. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 in Obligatione, si apponatur causa ex nunc pro vt ex tunc, de notariā esse perfectam obligationem. *decif. 19. numer. 6. Verospio tom. 2.*
 Obligans se pro observatione contractus in ampliori forma Camera Apostolicæ, hæc obligatio comprehendit bona etiam futura. *decif. 419. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
 Obligans se representare ad omne mandatum Domini, quando nullatenus dicatur ei contravenire. *decif. 62. numer. 10. Remboldo tom. 2.*
 Obligans bona futura, perinde est ac si obligasset bona aliena. *decif. 450. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
 Quæ obligatio habet in se tacitam illam conditionem, si illa bona ipsius obligantis erunt. *ibidem num. 3.*
 Obligans se ad aliquid, censetur obligasse ad omnia, quæ consequuntur veniunt ab illo. *decif. 353. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Obligans se pro cambio, & recambio, obligatio non dicitur restricta ad primum cambium. *decif. 353. numer. 2. Coccino tom. 2.*
 Obligasse se per errorem, quando quis id asserit, debet docere de dicto errore. *decif. 358. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Obligare se pro filio maior regulariter loquendo prohibetur. *decif. 304. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
 Obligari, quis se potest super iure de futuro. *decif. 326. num. 31. Remboldo tom. 2.*
 Obligari in plus se non potest fideiussor quam principalis. *decif. 152. num. 9. Sacrato tom. 2.*
 Obligandi animum, quando quis habet in omnem eventum, quid sit dicendum, si initio adit aliqua nullitas. *decif. 478. numer. 24. Coccino tom. 2.*
 ad Obligandum se, quis iniustus cogi non debet. *decif. 644. nu. 9. Merlino tom. 3.*
 Obligatus præstare alimenta in redditibus bonorum, si dicat, quod redditus non sufficiunt, debet hoc ipse probare tanquam suæ exceptionis fundamentum. *decif. 549. num. 2. Pironano tom. 3.*
 Obligatus aliquid adimplere, vt constituatur in mora, sat est, ve ad id fuerit interpellatus. *decif. 542. num. 8. Coccino tom. 3.*
 Obligatus indemnem conservare emptorem, tunc sequens eundem potest per sententiam absque alio processu condemnari, & contra eum relaxari mandatum. *dec. 13. n. 3. Remb. 10. 2.*

Obligatio circa vnum, non infert quod obliuiscens sibi falsum persuaserit circa aliud. *decif. 233. numer. 8. Sacrato tom. 2.*
 Obligatio præsumitur stante spatio 20. annorum. *decif. 233. num. 7. Sacrato tom. 2.*
 Obreptio, & subreptio, singula vitiant gratiam. *decif. 161. numer. 12. Sacrato tom. 2.*
 de Obreptione vel subreptione dari non potest, quando gratia legitur facta motu proprio. *decif. 252. numer. 4. Pironano tom. 2.*

O B S E R V A N T I A.

Observantia 30. annorum facit præsumi omnia solemnia in contractu intervenisse. *decif. 694. num. 2. Sacrato tom. 3.*
 Observantia est optima interpret concessionum. *decif. 109. numer. 7. Sacrato tom. 2.*
 Observantia est optima dispositionum interpret. *decif. 1. nu. 6. Sacrato tom. 2.*
 Observantia debet probari in terminis casus, de quo agitur. *decif. 537. numer. 15. Remboldo tom. 3.*
 Observantia plurimum attenditur in quo valore sit faciendæ solutio. *decif. 208. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
 Observantia facit, vt scripturæ informi fides adhibeatur. *decif. 154. num. 28. Dunozeo tom. 2.*
 de Observantia doceri non potest, si articuletur inobservantia. *decif. 173. numer. 12. Verospio sen. tom. 2.*
 Observantia non currit sine possessione. *decif. 580. num. 26. Vbaldo tom. 3.*
 Observantia in nihilo præiudicat, quando abest consensus. *dec. 615. num. 14. Manzanedo tom. 2.*
 Observantia non releuat, quando contra actum adest decretum irritans. *decif. 580. num. 24. Vbaldo tom. 3.*
 Observantia non desinit esse interpretatiua, licet verba in aliquo impropietur. *decif. 34. numer. 2. Sacrato tom. 2.*
 Observantia nihil aliud est, quam mera coniectura, ex quo aliud est, quod ita sit scriptum. *decif. 697. numer. 10. Sacrato tom. 3.*
 Observantia, quando non possit dici remota. *decif. 403. num. 4. Merlino tom. 2.*
 Observantia refluxit temporis facile præsumitur, quando constat de præsentis observantia. *ibid. num. 5.*
 Observantia nimis remota, quando attendatur. *ibid. num. 6.*
 Observantia minus remota non releuat. *decif. 403. num. 2. Merlino tom. 2.*
 Observantia ex quo excludatur. *decif. 154. numer. 32. Dunozeo tom. 2.*
 Observantia, quæ tendit ad statutorum declarationem, facilius recipitur. *decif. 371. num. 9. Pironano tom. 2.*
 Observantia contrahentium multum deferendum est. *decif. 69. num. 8. Sacrato tom. 2.*
 Observantia stante, ea dat robur scripturæ, etiam si propter corrosionem, vel alium defectum, non videretur esse in forma probanti. *decif. 427. num. 11. Merlino tom. 2.*
 Observantia, vt releuet debet esse in specie probata. *ibidem numer. 12.*
 Observantia & voluntas partium semper solet attendi in materia solutionis quo ad valorem monete. *decif. 208. num. 10. Manzanedo tom. 2.*
 Observantia, quando non pertinet ad casum de quo agitur, non est de ea curandum. *decif. 625. num. 14. Pironano tom. 3.*
 Observantia non inducitur ex actu æquiuoco. *dec. 154. num. 20. Dunozeo tom. 2.*
 Observantia interpretatiua multum confert ad interpretationem legum. *decif. 194. numer. 10. Sacrato tom. 2.*
 ex Observantia, & cursu longissimi temporis nedum præsumitur aliqua qualitas tituli, sed etiam ipse titulus, atque ita ipsa substantia. *decif. 153. num. 10. Remboldo tom. 2.*
 Observantia nihil operatur stante mala fide. *decif. 504. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
 Observantia, sicut consuetudo debet præcisè probari in casu, de quo agitur. *decif. 504. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Observantiam ad sui favorem facere importat, vnus partis esse non debet. *decif. 697. num. 16. Sacrato tom. 3.*
 Observantia vis in eam consistit, quod ita factum fuerit, sciente, & patiente illo, qui poterat, & debebat consentire. *ibid. num. 17.*
 Observantia interpretatiua non eget temporis cursu, sed sufficit ita aliquando fuisse obseruatam. *decif. 6. num. 9. Dunozeo tom. 2.*
 ex observantia longa serie probari potest, quod beneficium sit de iure patronatus alicuius, ac per presentationes effectuatæ. *decif. 219. num. 6. & seqq. Coccino tom. 2.*
 per Observantiam 30. annorum præsumitur intervenisse benefici-

placitum Apostolicum ubi requiritur. *decif. 211. n. 9. Dunozer- to tom. 2.*

Observantia, ut releuet, ac suum effectum operetur debet constare de scientia eorum, de cuius præindicio agitur. *decif. 304. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Observantia, ut releuet est plenè probanda. *decif. 165. num. 8. Remboldo tom. 2.*

Observantia probari non potest, quando constat de inobservantia. *ibid. num. 8.*

Observantia non est opus in claris, in quibus non opus est coniecturis. *ibidem num. 9.*

Observantia subsequuta bene declarat quid ante fuerit actum. *decif. 325. num. 6. Manzanedo tom. 2.*

Observantia subsequuta tollit omnem dubietatem. *decif. 6. nu. 8. Dunozerro tom. 2.*

ex Observantia subsequuta desumitur interpretatio dispositionum. *decif. 11. num. 8. Remboldo tom. 2.*

O B S T E T R I C E S.

Obstetrices deputatæ ad cognoscendam impotentiam mulieris, si sint ætatis 70, annorum, magna est, hoc tamen suppletur, si istæ aptè referant. *decif. 392. num. 12. Coccino tom. 2.*

Obstetrices deputatæ ad cognoscendam impotentiam mulieris, ad hoc ut rite dicantur referre, quid sufficit. *ibidem num. 13. & 15.*

Obstetrices tres sunt deputandæ, an mulier sit impotens ad coeundum, quando sumus in magna ciuitate, cum in ea plures, quæ habent hanc peritiam, reperiri possint. *decif. 392. num. 6. Coccino tom. 2.*

Obstetrices quot sint necessariæ ad cognoscendum, an mulier sit impotens ad coeundum, nec ne, est remissum religioni iudicantis. *ibid. num. 7.*

Obstetrices deputandæ ad cognoscendam impotentiam coeundi mulieris, necesse est, ut sint aptæ ad referendum, & sic expertæ in opere nuptiali. *ibidem num. 8. & 9.*

Obstetrices deputandæ ad cognoscendam impotentiam coeundi mulieris debent esse ex peritioribus, quæ nec senio confectæ, nec iuvenes sint. *ibid. num. 9.*

Obstetricium peritiam, quando non esset sufficiens ad resolendum, an impotentia coeundi mulieris possit tolli, tunc est adhibenda inspectio virorum peritorum. *decif. 392. num. 19. Coccino tom. 2.*

Vel saltem periti debent audire relationem obstetricium, & super illis suam proferre sententiam. *ibid.*

Obtinenti duo beneficia in eadem Ecclesia, quod debeantur dua vota, hoc nulla Lex, vel Canon disponit. *decif. 94. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

Officiarius Romanus Imperator, & Orbis Monarcha alia læritia non afficietur, nisi cogitando deponere suam magnitudinem, & tamque priuatam agere. *Rub. in annot. ad decif. 617. num. 57. tom. 3.*

Occupatorem, quando pars nominauerit aduersarium, reijcitur illa mala qualitas usurpationis, & remanet confessio, quod ad possessionem. *decif. 327. num. 4. & 6. Vbaldo tom. 2.*

Odium inter nouerum, & priuignum semper de iure præsumitur, itaque alia probatio non requiritur. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 153. tom. 3.*

Odia restringenda sunt. *decif. 743. num. 6. Carillo tom. 3.*

Odiosi non sunt extendenda de casu ad casum, etiam ex maiore ratione. *decif. 488. num. 8. Navarra tom. 2.*

O F F I C I A L I S.

Officialis Principis bannimentum præsumitur durare, quantum durat ipsum officium. *decif. 194. numer. 21. Sacrato tom. 2.*

Officiali attestanti de rebus pertinentibus ad eius officium credendum est. *decif. 723. num. 2. Remboldo tom. 3.*

Officiali debentur poenæ arbitrarie de tempore confiscationis, non autem delicti. *decif. 322. num. 1. Coccino tom. 3.*

circæ officialium electiones successores non sunt supplandæ per antecessores. *decif. 255. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Officiales omnes sunt amouibiles, quando Capitulum est regulare, & tunc ratione obedientiæ & professionis, licet alias de sui natura essent perpetui. *decif. 255. numer. 12. Coccino tom. 2.*

O F F I C I V M.

Officii concessio ob benemerita & seruitia præstita transit in vim contractus. *decif. 255. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Officii donatio nequaquam præsumitur ex emptione facta de eo, in vitæ alius. *decif. 550. num. 15. Coccino tom. 3.*

Officium pater emens ex proprijs pecunijs filio, si pretium eiusdem officij ei non donauerit, potest sine dubio illud à filio repetere. *decif. 660. num. 1. Pironano tom. 3.*

Officium emendo pater pro filio absque reservationis decreto, & tunc proprietas illius transit in filium, poterit tamen pater repetere pretium, nisi illud ei donauerit. *decif. 660. num. 5. Pironano tom. 3.*

Officia empta per patrem filio, non imputantur in legitimam, nec conferuntur, quoad estimationem, dum non possunt vendi sine licentia Principis. *decif. 679. numer. 11. & 16. Virile tom. 3.*

Officium pro filio pater acquirere potest, quamvis ipse non efficiatur dominus eiusdem officij, & quod nihilominus pretium non sit donatum. *decif. 660. num. 8. Pironano tom. 3.*

Et utrum officium computetur in legitimam, & quid de pretio. *ibidem num. 9. & 10.*

Officium Iudicis nobile datur deficiente actione. *decif. 315. numer. 27. Coccino tom. 2.*

Officium Iudicis non potest executor merus sibi arrogare. *decif. 8. num. 8. Remboldo tom. 2.*

Officium Iudicis quando imploratur, videtur quædam actio personalis. *decif. 202. num. 5. Coccino tom. 2.*

Officium Iudicis nobile, ut præscribatur, requiritur tempus 30. annorum. *decif. 315. num. 47. Coccino tom. 2.*

Officium Iudicis nullam præsupponit obligationem, vel actionem. *decif. 108. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Officium Iudicis conquiescit, dum pender terminus ad aliquid apponendum. *decif. 472. numer. 3. Manzanedo tom. 2.*

Officium Iudicis filia debet implorare ad hoc, ut pater teneatur ei eandem dotem constituere, quam in primis nuptijs ei assignauit officio Iudicis nobili fructus præteriti non possunt peti. *decif. 315. num. 34. Coccino tom. 2.*

Officium Iudicis potest implorari pro restitutione rei, & sufficit docere de possessione. *decif. 128. num. 37. Pironano tom. 2.*

Officium Iudicis nobile non inferuit actioni, quod procedit tam de iure canonico, quam ciuili. *decif. 315. num. 24. & 25. Coccino tom. 2.*

Officium Iudicis potest implorari à filia ad hoc ut illam eandem dotem, quam ei pater iam pro primo matrimonio constituit, iterum ei assignet pro secundis nuptijs. *decif. 612. num. 3. Manzanedo tom. 3.*

Non tamen potest experiri vigore primi instrumenti dotalis iam extincti per reuersionem doris ad patrem. *ibid. num. 4.*

Officium Militiæ de Lilio acquires efficitur Prothonotarius Apostolicus. *decif. 172. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Officium Militiæ de Lilio resignans nihilominus post resignationem remanet Prothonotarius. *ibid. num. 2.*

Officium Notariatus Hebræorum est amouibile, & vacabile, per obitum Camerariorum, & hic referuntur casus obseruatæ. *decif. 455. num. 6. Pironano tom. 2.*

Officium, quando est in statu manualitatis, & amouibilitatis, vacabile etiam erit per obitum cedentis. *ibid. num. 7.*

Officia Notariorum non possunt perpetuo concedi, sed expirant cum vita ipsius supremi officialis concedentis. *decif. 455. num. 13. Pironano tom. 2.*

Officium paternum omnino est dotem, vel donationem ante nuptias pro sua progenie constituere. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 60. tom. 2.*

Officium, & pretium officij sunt inter se diuersa. *decif. 660. numer. 15. Pironano tom. 3.*

Officij societas iocita super officio non vacabili non saluatur ex eo, quod pars non ignorauerit dictam non vacabilitatem. *decif. 289. num. 10. Verospio tom. 2.*

in officij societate pecuniæ lucrantur per mortem illius, super cuius vita periculo fuerunt positæ. *decif. 367. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

Officij societas non dicitur finita, nec pecuniæ superlucratur per eum, qui non erat socius, nec in illius vitæ periculo pecuniæ positæ erant. *ibid. num. 3.*

Officij societas si sit contracta cum vno, & adit pactum, ut alius de ea disponere possit ad libitum, non tamen per hoc sequitur, istum fuisse assumptum in socium. *ibidem num. 7.*

Officium tutoris quando constat aliquem habuisse, ipse, vel eius hæredes tenentur reddere rationem administrationis. *decif. 211. num. 1. Verospio tom. 2.*

super Officijs vacabilibus non cadit hypotheca secus respectu fructuum & pretij. *decif. 116. numer. 12. & 13. Vbaldo tom. 2.*

Officia non vacabilia non reddunt ad rationem duodecim pro centenariis. *decif. 645. numer. 10. Marliano tom. 3.*

Officium vacabile emens pater pro filio, cuius resignatio non nisi cum magna difficultate admitti solet, tunc illud non imputatur in legitimam filij. *decif. 660. num. 13. Pironano tom. 3.*

Limita si non sit impossibile attentio stylo. *ibid. num. 14. Officia*

Officia vacabilia, si contingat alienari, pretium quod datur vendenti cadit sub hypoteca, & obligatione omnium bonorum. *decis. 116. num. 14. Vbado tom. 2.*
 Officia vacabilia non possunt vendi sine licentia Principis. *ibid. num. 14.*
 Officium Vicarii est iudicare, non autem attestari de re, quæ spectat ad Notarium & Quarium. *decis. 693. numer. 7. Sacrae tom. 3.*
 Officium, quando emitur cum decreto ad fauorem eius, qui exarsit pretium, nihil potest pretendere ille, sub cuius nomine illud fuit emptum. *decis. 550. numer. 20. Coccino tom. 2.*
 Officia dicuntur esse in communi commercio. *decis. 116. n. 15. Vbado tom. 2.*
 Officium censetur datum, iuxta facultates illud concedentis. *decis. 467. num. 6. Pirouano tom. 3.*
 Officium aliquod exercere debens, si non reperiat idoneum fideiussorem, non est locus iuratoriæ cautioni. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 203. tom. 3.*
 Officium, quod spectat ad eum, de cuius pecunijs illud fuit emptum, ex quibus id verificetur, licet in personam illud fuerit emptum. *decis. 550. num. 3. Coccino tom. 3.*
 Officij dominium quando dicatur acquisitum illi, de cuius pecunijs illud fuit emptum, non autem ei, in cuius vita periculum stat. *ibidem num. 4.*

O M M I S S I O.

Omissio sola formæ destruit actum, & ipso iure est nullus. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 58. tom. 3.*
 Omissio formæ vitia actum, etiam si omittatur à rustico, & etiam per errorem. *decis. 542. num. 65. Coccino tom. 3.*
 Omissio formæ etiam minima vitia actum, quod procedit etiam si actus sit fauorabilis. *Rub. in Annot. ad decis. 542. numer. 59. tom. 3.*
 Omissio inscriptionis reddit contractum minorum nullum, cum illa requiratur in eis vigore constitutionis. *Marchiz, quod procedit etiam si adsit iuramentum. decis. 591. num. 13. Manzanedo tom. 3.*
 Omissum, quando aliquid est, illud suppletur & habetur pro scripto. si ex precedentibus, & subsequentibus percipi valeat, quod fuit omissum. *decis. 427. num. 3. Merlini tom. 2.*
 Omnia n. num. vertitur in vitium. *Rub. in Annot. ad decis. 444. num. 46. tom. 3.*

O N V S.

Onus aendi descendentes spectat ad ascendentem. *decis. 505. num. 19. Pirouano tom. 3.*
 Onus alendi liberos, licet sit naturale, habet tamen originem à matrimonio. *decis. 607. num. 42. Coccino tom. 3.*
 Onus alendi filios spectat ad patrem & non ad patrum. *decis. 593. num. 1. Vbado tom. 3.*
 Onus alendi filios quatenus consideratur tamen habens originem à matrimonio, patri debetur dos, cuius contemplatione fuit promissa. *decis. 607. num. 44. Coccino tom. 3.*
 Ita vt mortua vxore non debet restitui socero, sed remanere debet penes generum. *ibid.*
 Onus dotandi filias spectat ad patrem, & non ad fratrem. *decis. 342. num. 19. & 20. Vbado tom. 2.*
 Onus fructuum beneficii est onus reale, & non personale. *decis. 628. num. 9. Manzanedo tom. 3.*
 Onus impositum hereditati dicitur reale, & sic transit cum ipsa ad quoscumque successores. *decis. 324. numer. 14. & 15. tom. 2.*
 Onus impositum intelligitur ultimo morienti, quoties testator non exprimit, à quo velit hereditatem restitui. *decis. 309. num. 11. Dumozetto tom. 2.*
 Onus inuestiendi dorem, quando non spectat ad patrem soluentem eam, & quando simul, id est pater, & maritus teneantur id adimplere. *decis. 514. numer. 12. & 16. Merlini tom. 3.*
 Onus iustificandi valorem beneficii in litteris pensionis narratum spectat pensionario, & quidem concludenter, ita vt pensio alias corruat. *decis. 546. num. 1. Merlini tom. 3.*
 Onera matrimonij extinguuntur, vbi extant filij. *decis. 607. n. 41. Coccino tom. 3.*
 Onera matrimonij nulli, aut pauci sunt, qui sustinere velint sine dote. *decis. 345. num. 9. Manzanedo tom. 2.*
 Onera matrimonij consistunt, ne dum in alenda vxore, sed etiam in alendis liberis. *decis. 607. num. 37. Coccino tom. 3.*
 Onera matrimonij non extinguuntur, vbi extant filij. *decis. 607. num. 41. Coccino tom. 3.*
 Onus alendi filios est naturæ, & non matrimonij. *decis. 607. n. 41. Coccino tom. 3.*

Onus probandi errorem incumbit alleganti. *decis. 173. num. 3. Pirouano tom. 2.*
 Onus rei quis sentire non debet, si non habeat eiusdem rei possessionem. *decis. 826. num. 2. Pirouano tom. 3.*
 Opera, & commoda sequuntur possessorem, & onerant eum, ad implendum. *dec. 725. num. 2. Pirouano tom. 3.*
 Operas liberi hominis quis locare nequit. *decis. 246. numer. 13. Manzanedo tom. 2.*
 Operæ in libero homine possunt cadere, & venire in obligatione. *ibid. num. 13.*
 Operum documenta sunt omnia tuba clariora. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 80. tom. 2.*
 Opere plenius docetur, quam voce. *ibid.*

O P I N I O.

Opinio inter ciues solet iustificare aliquam qualitatem extrinsecam, & popularem. *decis. 72. num. 5. Pirouano tom. 2.*
 Opinio illa est tenenda, si rationes contrariæ opinionis illam non conuincant. *decis. 223. num. 12. Pirouano tom. 2.*
 Opinio generalis habetur pro lege. *decis. 96. num. 1. Pirouano tom. 2.*
 Opinio aliqua, an sit vera, & communis periculosum est agnoscere ex numeratione Auctorum. *Rub. in Annot. dec. 460. numer. 16. tom. 2.*
 Opinio bona hominum tutior est pecunia, & quamuis bonum aliquando supponatur, nunquam extinguitur. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 132. tom. 3.*
 Opinio, quæ est communiter refutata, non est attendenda. *Rub. in Annot. decis. 666. numer. 98. tom. 3.*
 ab Opinione communi optima ratione munita non est recedendum. *decis. 704. numer. 6. Coccino tom. 3.*
 Opinio scelerati hæretici Caluini lib. 4. instit. cap. 11. confutatur. *Rub. in Annot. decis. 30. num. 15. tom. 2.*
 Opinio Hippocratis quod pateris ediculis ante septimum mensem sit vitalis per Imperatores recepta est, & à nostris comprobata. *decis. 223. num. 11. Pirouano tom. 2.*
 Opinioniones Doctorum, quando sunt variz, tunc controuersiz facti æquiparantur. *decis. 524. numer. 12. Pirouano tom. 3.*
 Opinio communis Doctorum obtrinet vim legis. *decis. 94. num. 101. Remboldo tom. 2.*
 in Opinione eorum DD. non est faciendum fundamentum, si in ea fluctuant, cum sibi ipsi contradicant, & fidem auferant. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 39. tom. 3.*
 Opinio eorum DD. non est tenenda, si contra eos adsit communis opinio, & ipsi reprehendantur ab alijs DD. cum proterestatione, vt caueatur ab eis. *ibid. num. 31.*
 Opinioniones Doctorum vbi sunt variz & contrariæ, ita vt difficile sit cernere veritatem, tunc melius est litem concordia terminare. *Rub. in Annot. ad decis. 632. numer. 42. tom. 3.*
 pro Opinione aliqua, quis Ancepsignus adduci non potest, si ipse contrarium sentiat, vel adeo obscure loquatur, vt quid sentiat, haberi non possit. *decis. 365. numer. 27. Merlini tom. 2.*
 Opinionum veritas vt inueniatur, relicta numeratione Auctorum, ea est ad incudem disputationis reuocanda ac iuribus, & rationibus tormentanda. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 20. tom. 2.*

O P P O S I T I O.

Oppositio de iure tertij non tenet. *decis. 439. numer. 9. Coccino tom. 2.*
 Oppositio legitimationis personarum, quando non sit attendenda. *decis. 502. num. 15. Vbado tom. 2.*
 Oppositiones factæ extra propositam materiam non attenduntur. *decis. 191. num. 12. Manzanedo tom. 2.*
 Oppositiones contra testes, si sint leues, non attenduntur. *decis. 696. num. 13. Dumozetto tom. 3.*
 Oppositio non nocet, dum probatio releuans non adducitur. *decis. 309. num. 11. Coccino tom. 2.*

O P T I O.

Optio spectat ad antiquiorem Canonicum. *decis. 434. numer. 1. Coccino tom. 2.*
 Optio si veniat confirmanda ab Episcopo, non iudicatur dicta confirmatio pro actu omnino separato ab optione, sed potius pro vnito, & connexo. *decis. 588. numer. 27. Vbado tom. 2.*
 Optionis materia potest extrajudicialiter determinari per Capitulum. *decis. 397. num. 11. Coccino tom. 2.*
 in Optione, quis sibi non præiudicat, si stante eius iusta ignorantia incapacitatis existentia in turno permittat eum optare. *decis. 571. num. 17. Remboldo tom. 3.*
 circa Optiones, quid obseruandum veniat. *decis. 571. num. 6. & 7. Remboldo tom. 3.*

Optare an possit Canonicus absens à Capitulo absque eius licentia. *decis. 571. num. 9. Remboldo tom. 3.*

Optandi ius de iure spectat ad antiquiorem. *decis. 571. num. 3. Remboldo tom. 3.*

in Optandi iure consideratur ascensus ad maiora, & non descensus ad inferiora. *decis. 140. num. 12. Dunozerro tom. 2.*

Optandi ius, quando nullo modo impediatur, si pradia non sint annexa Canonicatui. *decis. 140. numer. 26. G. seqq. Dunozerro tom. 2.*

Opus alienum, quando quis suscepit perficere, non presumitur de suo voluisse expendere, cum ad eum non pertineat expensa. *decis. 447. numer. 17. Pirouano tom. 2.*

Opus à testatore ordinatum intra certum tempus erigendum, si intra illud perfici non potest, debet saltem incipi. *decis. 555. numer. 4. Goccino tom. 3.*

Orbis fere totus Christianus in Clericorum exemptionem à potestate laicali propter publicam utilitatem consensit. *Rub. in annot. ad decis. 30. num. 17. tom. 2.*

O R D I N A R I V S.

Ordinarius annuatim tenetur ad visitationem Ecclesiarum suae Diocesis. *decis. 82. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Ordinarius habet assistentiam iuris pro se tanquam Parochus vniuersalis, quoad regimen Ecclesiarum, & percipiendi quascunque obventiones. *decis. 82. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Ordinarius debet conferre beneficia vna cum Capitulo, quando collatio spectat ad vtrumque. *decis. 531. num. 12. Remboldo tom. 3.*

Ordinarius conferendo beneficia, eatenus vitur indulto, quatenus per illud impedimenta remouentur, non autem respectu amplioris facultatis. *decis. 530. numer. 51. Pirouano tom. 3.*

Ordinarius, quo casu teneatur clarè, & concludenter probare aliquam loca esse sua intra limites suae Diocesis. *decis. 55. num. 7. & 8. Dunozerro tom. 3.*

Ordinarius, vt prius beneficium quem ob non residentiam, debet seruare formam traditam per sacros Canones. *decis. 131. num. 4. Pirouano tom. 2.*

Ordinarius, quando procedit ad dismembrationes Ecclesiarum, tamquam Sedis Apostolicae delegatus, non requiruntur solemnitates. *decis. 231. num. 15. Goccino tom. 2.*

Ordinarius non potest dare licentiam, vt quis sine iusta causa lucretur distributiones quotidianas, si sit absens. *decis. 1. numer. 15. Sacratio tom. 2.*

Ordinarius non presumitur voluisse aliquem propendere de beneficio, nisi sibi plenarie constitisset de obitu illius possessoris. *decis. 305. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Ordinario multum deferitur circa assertionem qualitatibus beneficiorum. *decis. 465. num. 3. Pirouano tom. 2.*

Ordinarius, quando constet ex actis praerulisse virum incontinentem, & inhonestae vitae, alteri probatae opinionis, & famae, ex quo tunc dicitur in dolo, ideo tunc recte intrat appellatio. *decis. 379. num. 19. Nauarro tom. 2.*

Ordinarius, an dolo, & irrationabiliter processerit circa prolationem sui iudicii, quando plures concurrunt ad beneficium, non potest firmari, nisi transportatis actis concursus. *ibidem num. 20.*

Ordinarius, multo magis venit manutenendus in quasi possessione exercendi iurisdictionem, quando cum assistentia iuris concurrat actualis possessio. *decis. 310. num. 1. Goccino tom. 2.*

Ordinarius, quando iniuste procedat ad priuationem beneficij. *decis. 133. num. 3. Sacratio tom. 2.*

Ordinarius non potest impedire executionem literarum Apostolicarum. *decis. 27. num. 19. Dunozerro tom. 2.*

Ordinarius institutio non suffragatur ad hoc, vt ipse dicatur cognouisse super iure patronatus potentem. *decis. 630. num. 83. & 84. Remboldo tom. 3.*

pro Ordinarij iudicio, vt quis sit dignior ad obtinendum beneficium, in dubio stat praesumptio. *decis. 149. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Adeo vt ab eo non detur appellatio, nisi doceatur de eius dolo, & iudicio irrationabili. *ibidem num. 9.*

Quae quidem cessant, quando apparet de maiori idoneitate electi. *ibidem num. 10.*

ex Ordinarij litteris parentibus probatur Clericatus. *decis. 97. numer. 4. Manzanedo tom. 2.*

ex Ordinarij litteris probatur presbyteratus. *decis. 91. num. 5. Pirouano tom. 2.*

Ordinarius, quando nulliter dicatur priuasse aliquem ob non residentiam. *decis. 131. num. 5. Pirouano tom. 2.*

Ordinarius, quando elegit vnum ad curam animarum altero relicto, quamuis declarato eque idoneo, dicendum est ma-

iores qualitates in his terminis necessarias recognouisse in electo. *decis. 379. num. 14. Nauarro tom. 2.*

Ordinarij confessio multum attenditur ad probandam vniouem. *decis. 485. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Ordinarius bene potest statuere ea, quae iuri consona sunt. *decis. 464. num. 5. Goccino tom. 2.*

ab Ordinarijs reuocari non potest ius patronatus concessum à 40. annis & ultra publicationem Conc. Trid. *decis. 247. numer. 11. Goccino tom. 2.*

Ordinarius est semper manutenendus in sua iurisdictione, dum canonizatur per tres conformes, an Abbas habeat plenariam iurisdictionem spiritualem, & temporalem in suis & id respicit petitorium. *decis. 310. numer. 6. Goccino tom. 2.*

Ordinarij habent intentionem fundatam de iure communi, exercendi iurisdictionem spirituales in omnibus Ecclesijs suae Diocesis, & in omnes personas degentes intra limites sui Episcopatus. *decis. 552. num. 1. & 6. Dunozerro tom. 3.*

Ordinarij prouiso si sit facta postquam Papa manum apposuit non tenet, cum manus Ordinarij ligatae sint. *decis. 27. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Ordinarij collatores conferentes beneficia ad se spectantia extra mania Vrbs, dicuntur illa conferre extra Curiam. *decis. 430. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Ordinarius omnium Papa est maior, & potest concurrere cum omnibus ordinarijs collatoribus. *decis. 59. numer. 7. & 8. Remboldo tom. 2.*

Ordinaria via, quando quis coepit agere, non poterit tonuolare ad executiuam. *decis. 333. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

ab Ordinationibus Capituli appellatio non datur saltem ad effectum suspensiuum. *decis. 313. numer. 5. Goccino tom. 2.*

O. R. D. O.

Ordo non sacer superueniens sponsalibus non soluit ea. *decis. 493. num. 52. Goccino tom. 2.*

Ordinis sancti Benedicti Abbates qualiter eligantur iuxta eius regulam. *decis. 574. numer. 51. Goccino tom. 3.*

Ordinis sancti Francisci Fratres minores, si recipere legata continentia annuos redditus, penitus excluderetur eorum pauperas, vel certe in ea mentirentur. *decis. 617. num. 74. Pirouano tom. 3.*

O R I G I N A L E.

Originale transumptum, vt probeatur validum, debent doceri, addele requisita, cap. fin. de fid. instr. *decis. 534. num. 21. Pirouano tom. 3.*

Ac inter alia requiritur citatio eorum, qui tunc laedi poterant. *ibid.*

Quod solemnitas certe remitti non potest, maxime dum alicui est ius qualitum. *ibid. num. 22.*

Originale nisi producat, non statim sumpto, seu exemplo. *decis. 26. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

ab Originali si copia discorder nihil probat. *decis. 7. numer. 12. Sacratio tom. 2.*

Originalia, quando producantur, in restitutione dimittuntur copia collationata in actis. *decis. 139. num. 27. Goccino tom. 2.*

Origo, seu patria alicuius probari potest ex fide baptismi. *decis. 583. num. 4. Manzanedo tom. 3.*

O. S.

Oris aperitio aduersus gratiam à Principe, de iure non fit nisi ex magna causa, & constito de bono iure petentis. *decis. 485. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

Oris aperitio non nisi ex magna causa, & nisi constet de bono iure petentis aduersus gratiam Principis, conceditur. *decis. 297. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*

Oris aperitio si sit concessa aduersus gratiam Principis, non tamen tollitur ipsa gratia, sed tantum enervatur virtus clausulis, vt non possit dari de subreptione, vel obreptione. *decis. 485. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Itaque opus iustificandi gratiam non transfertur in eum, qui gratiam obtinuit, sed remanet onus penes dantem de subreptione. *ibidem num. 4. 7. & 8.*

in Ore, & in mente praesumitur vnum, & idem. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 136. tom. 3.*

P

P A C T V M.

P Actum caducitatis per cessationem solutionis non reprobatur contractui censuali. *decis. 510. numer. 25. Pirouano tom. 3.*

Pactum si respiciat commodum alienantis, est pars pretij. *decis. 261. num. 12. Goccino tom. 2.*

Pactum

- Pactum in censu non potest dici contra substantiam contractus, si non faciat illum transire in aliam speciem.** *decis. 35. n. 26. Sacratio tom. 2.*
- Pactum, quod emptor census possit cogi quodocunque ad redimendum censum, est illicitum.** *decis. 35. numer. 7. Sacratio tom. 2.*
- Et sic contractus resolvitur in merum mutuum.** *ibidem num. 8.*
- Pactum ut emptor non teneatur denunciare litem venditori, licet valeat, tamen denuncianda est ex aequitate.** *decis. 18. num. 33. & 34. Vbaldo tom. 2.*
- Per Pactum potest remitti denunciatio euictionis si illud est validum & seruandum.** *decis. 18. num. 25. & seq. Vbaldo tom. 2.*
- Pacta dotis, quando dicantur inita potius fauore eius, qui dotem promittit, quam eius qui uxorem duxit.** *decis. 639. num. 11. Manzanedo tom. 3.*
- Pactum licet apponatur in donatione causa mortis, ut illa remaneat irrevocabilis, non autem exiit natura donationis causa mortis.** *decis. 510. num. 15. Pironano tom. 3.*
- Pactum initum inter contrahentes est obsequandū, quamvis sit rigorosū, aut exorbitans à iure cōmuni.** *dec. 9. n. 4. Pironano tom. 3.*
- Pactum de hereditate viuentis, cum sit contra bonos mores, non validatur iuramento.** *decis. 40. num. 6. Sacratio tom. 2.*
- Pacta super hereditate viuentis sine eius consensu non tenent.** *decis. 40. num. 1. Sacratio tom. 2.*
- Hocq. multo magis procedit, quando si nedum deficiat consensus, sed etiam si adsit dissensus.** *ibid. numer. 2.*
- Pactum inuestiendi dotem an censetur remissum, dum aliter solutio sequuta fuit, quam fuit conuentum.** *decis. 497. n. 18. & 19. Merlini tom. 2.*
- Pactum inuestimenti quando ad alicuius fauorem fuit factum, non potest ei praeiudicari, illud pratermittendo illo inscio.** *decis. 497. num. 6. Merlini tom. 2.*
- Pactum iuratum omnino seruandum est.** *decis. 40. num. 4. Sacratio tom. 2.*
- Pactum licitum, vel illicitum, si potuerit procedere in aliquo contractu, ad effectum, ut ille subsineatur, presumendum est praeessisse pactum licitum.** *decis. 641. numer. 12. Remboldo tom. 3.*
- Pactum ut locator uti possit, ut conductor non valeat detrahere melioramenta, nec aliquid pro eis pretendere, quid probare teneatur.** *decis. 605. num. 2. Vbaldo tom. 3.*
- Pactis in proprium fauorem initis in locatione, ut locator gaudere valeat, debet probare se praestitisse successiuam patientiam, ut conductor fruereetur re conducta.** *decis. 605. n. 3. Vbaldo tom. 3.*
- Pactum quod maritus conueniatur ultra quam facere possit, non tenet, cum sit contra bonos mores.** *decis. 594. numer. 8. Pironano tom. 3.*
- Pactum negatiuum de non succedendo alicui iuramento firmatur.** *decis. 40. num. 10. Sacratio tom. 2.*
- Pactum initum inter partes, & maxime si sit clarum, omnis aequitas postulat, ut seruetur.** *decis. 677. n. 1. Manzan. tom. 3.*
- Pactum possessoris alienae hereditatis non nocet vero heredi.** *decis. 338. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Pactum, quando fuit appositum in promissione dotis ad fauorem dotatae, tunc ei non potest praeiudicari.** *decis. 497. num. 12. Merlini tom. 2.*
- Pactum de recuperando, quando est appositum ad fauorem plurium, potest vnus altero negligente, offerre totum pretium, & recuperare rem.** *decis. 492. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
- Pactum, seu ius redimendi transire etiam ad heredes.** *decis. 525. num. 2. Merlini tom. 3.*
- Pactum de redimendo non arguit simulationem in fraudem usurarum, quando non adest modicitas pretij.** *decis. 472. numer. 14. Manzanedo tom. 2.*
- Pactum de redimendo recipit estimationem.** *decis. 492. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
- Pactum de redimendo minuit valorem rei, circa quartam partem pretij.** *decis. 344. num. 11. Coccino tom. 2.*
- Pactum de redimendo tunc minuit valorem rei circa quartam partem, quando pactum est perpetuum.** *ibid. num. 12.*
- Pactum de redimendo, quando est temporale, eo casu minuit valorem rei circa sextam partem pretij.** *ibid. num. 13.*
- Pactum renouationis fideiussorum respicit fauorem eius, cuius inueitui illi sunt renouandi, ideo quando venit, id ipse tenetur declarare.** *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 6. tom. 3.*
- Pactum resolutiuum non operatur, nisi quatenus re integra, quis utatur.** *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 19. tom. 3.*
- Pactum de retrouendendo est estimabile.** *decis. 136. num. 5. Duportet tom. 2.*
- Pactum de retrouendendo solet estimari in sexta parte, & aliquid in tertia.** *decis. 64. num. 13. Sacratio tom. 2.*
- Pactum de retrouendendo dicitur indiuisibile.** *ibid. num. 14.*
- Pactum reuersuū finitis generationibus aut nominationibus non repugnat naturae census.** *decis. 611. numer. 9. Pironano tom. 3.*
- Pactum illud appositū in societate officij non vacabilis de succedendo pecuniam in casu mortis, est alienum à natura ipsius contractus.** *decis. 645. num. 7. Merlini tom. 3.*
- Cum illud tantum conueniat, quando sumus in officijs vacabilibus, cum tunc compensetur periculum cum periculo.** *ibid. num. 8.*
- Pacta contra substantiam contractus non possunt subsineri.** *decis. 510. num. 13. Pironano tom. 3.*
- Pactum de succedendo, vel non succedendo alicui, accedente eius consensu, à iure non est reprobatum.** *decis. 40. num. 11. Sacratio tom. 2.*
- Pactum de succedendo alicui, au. valeat si sit, solum super parte hereditatis.** *ibid. num. 12.*
- Pactum de succedendo alicui, affirmatiuum si sit non validatur iuramento.** *decis. 40. num. 5. Sacratio tom. 2.*
- Pactum de non succedendo alicui, intelligitur nisi nouum ius superueniat paciscenti.** *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 57. tom. 3.*
- Pactum super successione viuentis, tunc tenet accedente illius consensu, & etiam si in eadem perseverauerit voluntate, vsque ad supremum viæ spiritum.** *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 63. 64. & 68. tom. 3.*
- Quare confitio de dissensu euanesceat pactum, & ex quo dicatur constare de tali dissensu.** *ibid. num. 65.*
- Pactum super successione viuentis, praesente, & consentiente illo de cuius successione agitur valet, & tenet.** *decis. 81. n. 6. & 7. Sacratio tom. 2.*
- Pactum de non vendendo rem alteri, quam consorti, est in iure validum.** *decis. 691. numer. 1. Vbaldo tom. 3.*
- Pacta accidentalia possunt reseruari in contractu emptionis, nec ex hoc potest desumi, quod contractus sit imperfectus.** *decis. 37. num. 7. Sacratio tom. 2.*
- Pacta, & conditiones in contractu emptionis, & venditionis possunt poni in arbitrium tertij.** *decis. 681. numer. 9. Sacratio tom. 3.*
- Pacta in contractibus faciunt legem.** *decis. 145. numer. 4. Sacratio tom. 2.*
- Pacta non possunt dici inter se contraria, & repugnantia, si accedant cumulatiue, non autem priuatiue.** *decis. 9. numer. 5. Pironano tom. 2.*
- Pacta extraordinaria in dote regulariter non solent apponi.** *decis. 134. numer. 6. Sacratio tom. 2.*
- Pacta illicita in censu viciantur, & non viciant.** *ibid. num. 27.*
- Pacta matrimonialia fauore proles, comprehendunt tam masculos, quam feminas, si non sit habitatio conseruationis agnationis.** *decis. 83. num. 4. Sacratio tom. 2.*
- Pacta nouissima derogant prioribus.** *decis. 208. numer. 8. Manzanedo tom. 3.*
- Pacta posteriora, tunc non reuocant priora, quando claris verbis fuerunt priores conuentiones reseruatae.** *decis. 85. n. 6. Vbaldo tom. 2.*
- Pacta praesumuntur corresponsiua, quando sunt in eodem instrumentum.** *decis. 261. num. 30. Coccino tom. 2.*
- Panni canna, si est in peria plus valet, quam si sit de per se.** *decis. 388. num. 2. Coccino tom. 2.*

P A P A.

- Papa per clausulas derogatorias non potest legem imponere successoribus.** *decis. 630. num. 11. Remboldo tom. 3.*
- Et ideo non est opus, ut successor derogat dispositioni antecedenti.** *ibid. num. 12.*
- Papa potest derogare iuripatronatus etiam quod sit ex dotatione, & fundatione.** *ibid. num. 13.*
- Papa concedens aliquid, videtur posse sibi imponere legem per verba derogatoria, fallit ut hic.** *decis. 630. numer. 9. Remboldo tom. 3.*
- Papa plus iuris habet in concessione iurispatronatus, quam in ipsa praesentatione patronus.** *decis. 630. numer. 1. Remboldo tom. 3.*
- Papa si in resignatione beneficii iurispatronatus requirat consentum patronorum, de quibus praesumitur intellexisse.** *decis. 471. num. 21. Nauarro tom. 2.*
- Papa sibi reseruatur beneficia familiarium Cardinalium, siue Cardinales habeant indultum, siue non.** *decis. 654. num. 70. & 71. & 72. Coccino tom. 3.*
- Papa successor, quare non censetur voluisse renouare rationes**

- in parte effectum sortitas. *decif. 394. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- Papa potest prouidere de beneficij non habitante indulto ab eo alteri concessio de illis conferendis, praueniendo in collatione, vel ei derogando. *decif. 520. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- Papa dum reseruat beneficia, videtur iure proprio, sicuti ille, qui rediit ex pacto. *decif. 172. num. 39. Remboldo tom. 2.*
- Papa concedendo alicui facultatem conferendi beneficia, non dat tantum, quin maiorem retineat auctoritatem. *ibid. numer. 40.*
- Papa, vt aliquid intellexerit per relationem (ad effectum euitandi subreptionem) debet esse talis, vt potuerit intelligere praiudicium, ex dicta gratia tertio resultant. *decif. 401. num. 19. Pironano tom. 2.*
- Papa maiorem utilitatem requisisset in alienatione omnium bonorum alicuius Ecclesie, quam in alienatione partis. *decif. 315. num. 6. Coccino tom. 2.*
- Et sic diuersimode rescripisset in vno casu, & aliter in alio, si fuisset expressum. *ibid. num. 7.*
- Papa, si dicat solus Episcopus conferat beneficia, hoc casu non excluditur Capitulum in suo iure, quod habet cum Episcopo. *decif. 531. num. 20. Remboldo tom. 3.*
- Papa non presumitur per idultu concessum Ordinario, quoad collationem beneficiorum velle praiudicare Capitulo, & ius suum, quoad dictam collationem tollere. *ibidem num. 21. & 28.*
- Papa non presumitur per suum priuilegium tollere iustitij. *ibid. num. 22.*
- Papa in quibus terminis non solet dispensare matrimonium inter consanguineos. *decif. 493. num. 51. Coccino tom. 2.*
- Papa postquam apposuit manus super aliquo beneficio, illud non censetur vacans. *decif. 451. num. 20. Nauarro tom. 2.*
- Papa, quod velit prauenire Ordinarium in conferendo beneficia, ex quo satis appareat. *decif. 520. num. 20. Vbaldo tom. 3.*
- Papa, si erigat Vicariam perpetuam, & in Vicarium transferat curam animarum, quid ex hoc intelligat facere. *decif. 316. num. 2. 3. & 8. Coccino tom. 2.*
- Papa, erigendo in Ecclesia Collegiata Vicariam perpetuam, non tollit curam habitalem animarum, quae est penes Capitulum. *ibid. num. 3.*
- Papa si reseruet omnia beneficia praterquam spectantia ad collationem Episcopi, in tali reseruatione exceptuantur & ea, quae spectant ad collationem Episcopi & Capituli. *decif. 531. num. 15. Remboldo tom. 3.*
- Papa, si scribat Episcopo, vt conferat beneficium, intelligitur cum consensu Capituli, vel ad eius electionem, si illud beneficium antea spectabat ad simultaneam electionem. *ibidem num. 16.*
- Papa super arate necessaria ad obtinendum beneficium, quando tacite videatur dispensasse. *decif. 403. numer. 21. Merlino tom. 2.*
- Papa quando non dicatur simpliciter adhassisse narratis, sed voluisse nouam gratiam concedere. *decif. 297. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Papa dum concessit id, quod de iure fieri poterat, nemini infert praiudicium. *dec. 490. num. 14. Coccino tom. 2.*
- Papa, quando signat gratiam per verbum, placet, denotat, quod licet petita habeant dubium iuris tam cum simul habeant aequitatem, Papa facit gratiam propter dictam aequitatem. *decif. 339. num. 3. & 4. Coccino tom. 2.*
- Papa, si simpliciter concedat gratiam, ea quamuis re integra, non expirat per eius mortem. *decif. 336. numer. 28. Remboldo tom. 2.*
- Papa, si non concedat gratiam perse ipsum, sed alteri id committat, tunc aut ille, debet adhibere causae cognitionem, & eo casu gratia expirat morte Papae, aut simpliciter committit, & tunc per mortem Papae non expirat. *ibidem num. 29.*
- Papa, quando confert alicui praebendam in aliqua Ecclesia, & dat prouiso rescriptum ad Capitulum, si prouisus petit collationem beneficij, tunc intentatur actio personalis. *decif. 167. num. 7. Coccino tom. 2.*
- Papa verisimile est, vt de re valde pia, & commendabili, & quae tendit ad Fidem Catholicam propagandam, fuerit informatus. *decif. 426. num. 20. Coccino tom. 2.*
- Papa verisimiliter presumitur informatus de re, quae summam laetitiam ei fuisset allatura. *ibid. nu. 21.*
- Papa, eo ipso quod erigit aliquam Ecclesiam in Cathedralem, cessant omnia iura, quae alius Praelatus habebat in dicta Ecclesia. *decif. 34. nu. 3. Sacrato tom. 2.*
- Papa quando aliquid confirmat ex certa scientia, per viam gratiae, & non iustitiae, nullatenus est necessaria partis citatio. *decif. 297. num. 22. Vbaldo tom. 2.*
- Papa confirmando vnionem, si sciuisset eam fuisse reuocata per regulas reuocatorias vnionum, nunquam concessisset confirmationem. *decif. 608. num. 28. Coccino tom. 3.*
- Papa, quando sciuit, vnionem aliquam fuisse reuocata, si eam confirmauerit, valida est confirmatio. *ibid. num. 29.*
- à Papa gratiose subrogatus quare possit capere possessionem propria auctoritate. *decif. 135. num. 10. Sacrato tom. 2.*
- Papa potest Laicis concedere decimas, *decif. 614. num. 4. Coccino tom. 3.*
- Papa vt valide concedat laicis decimas, requiritur expressa derogatio constitutionis Concilij generalis de qua in cap. prohibemus de decim. *ibid. num. 5. & 6.*
- Papa est Dominus absolutus omnium beneficiorum, & collator etiam Ordinarius. *ibid. num. 8.*
- Papa est omnium Ordinariorum Maior. *ibid. num. 8.*
- Papa potest derogare iuripatronatus etiam si spectet ad Reges, & Duces, Marchiones, vel alios Principes. *decif. 630. num. 3. Remboldo tom. 3.*
- Quod intellige, si hoc fuerit expresse dictum. *ibid. num. 4.*
- Papa, licet in Regum iuripatronatus non soleat dispensare, tamen potest. *ibid. num. 5.*
- Papa, si veller, posset comprehendere beneficia iuripatronatus sub reseruatione. *ibid. num. 6.*
- Papa in concessione alicuius rei, sufficit, quod derogat contrariis, licet illorum mentio esset facienda de verbo ad verbum. *decif. 630. num. 39. Remboldo tom. 3.*
- Papa potest consensum eligentium non solemniter praestitum conualidare. *decif. 574. num. 63. Coccino tom. 3.*
- Papa aliud est, quod confirmet, & aliud quod principaliter aliquid faciat. *decif. 260. num. 5. Pironano tom. 2.*
- Papa, si subscribat commissionem cum verbo, placet, absque alia restrictione, censetur simpliciter concedere gratiam. *decif. 181. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Papa non solet sanare nullitates, quae respiciunt defensionem partis. *decif. 251. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
- Papa quando mandat aliquem subrogari in locum alterius, tunc quid sit faciendum. *decif. 135. num. 11. Sacrato tom. 2.*
- Papa, quando concedit, vel mandat fieri gratiam, tunc ea effectiuanda venit, remoto omni obstaculo. *dec. 181. num. 12. Coccino tom. 2.*
- Papa excludit omne vitium simoniae. *decif. 583. num. 4. Coccino tom. 3.*
- Papa potest concurrere cum omnibus Ordinariis collatoribus. *decif. 59. numer. 7. Remboldo tom. 2.*
- Papa, si fuerit narratum aliquod beneficium carere cura animarum, an dicatur narratum falsum, dum saltem habet curam habitalem. *decif. 354. num. 23. & 25. Mazzanedo tom. 2.*
- Papa immediate potestatem habet à Deo, absque aliqua dependentia humana. *decif. 184. num. 4. Coccino tom. 2.*
- Papa, si concedat Iudici arbitrium per verbum, placet, quid importet. *decif. 181. num. 3. Coccino tom. 2.*
- Papa, quando aliquid proponitur, & ipse habet dubium, & desiderat aequitatem, tunc signat per verbum, placet. *ibid. num. 4.*
- Papa in his, quae concernunt gratiam, signat per verbum, fiat. *ibid. num. 5.*
- Papa, in his, quae concernunt iustitiam, per verbum, placet, signat. *ibid. num. 6.*
- Papa, si mandet fieri gratiam cum causae cognitione, ad hoc non repugnat signatura per verbum, placet. *ibid. num. 7.*
- Papa signare potest commissionem per verbum fiat, & per verbum placet. *ibid. num. 8.*
- Papa, si signet commissionem mixtam per verbum, fiat quo ad ea, quae concernunt iustitiam, non censetur gratiam fecisse. *ibidem num. 9.*
- Papa in confirmatione statutorum, quando non censetur voluisse stare in simplicibus terminis confirmationis. *decif. 438. num. 55. Vbaldo tom. 2.*
- Papa in dubio presumitur confirmare statuta Laicorum tanquam Dominus temporalis Status Ecclesiastici. *decif. 682. numer. 27. Sacrato tom. 3.*
- Vnde confirmatio in dubio minimè debet trahi ad materias ecclesiasticas. *ibid. num. 28.*
- Papa concedens beneficium alicui si sciuisset aliud ad eundem spectare, licet esset sub lite, forsitan non contulisset secundum, sed dixisset, quod suum repeteret beneficium. *decif. 665. num. 4. Coccino tom. 3.*
- à Papa quando quis est prouisus beneficio, & alius non possidet illud, tunc ille petit beneficium tanquam suum, & non tanquam debitum ex solo mandato de possidendo. *decif. 202. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Papa ex quibus reddatur difficilis in concedenda gratia translationis pensionis, *decis. 598. num. 8. Pironano tom. 3.*
 Papa forsitan non concessisset facultatem transferendi pensionem, si sciisset alteram pensionem, qua idem beneficium erat grauatum, subiacebat quoque translationi. *decis. 401. num. 6. Pironano tom. 2.*
 Papa, verisimile non est, si sciisset antiquam pensionem aliquius beneficii, voluisse addere nouam ex facultate transferendi resulantem. *decis. 401. num. 1. Pironano tom. 2.*
 Papa reservando pensionem, dicitur se fundasse super illius valore, dum affirmatiue per ascensum fuit ei narratus. *decis. 144. num. 14. Pironano tom. 2.*
 Papa non presumitur voluisse Ecclesiam grauare noua pensione, ideoque ei faciendi est mentio de veteri. *decis. 562. num. 6. Pironano tom. 3.*
 Papa videtur concedere vniones sub tacita conditione, quatenus ipse non concesserit aliquam suspensionem. *decis. 57. num. 16. Sacratio tom. 2.*
 Papa assertioni in facto proprio standum est. *decis. 90. num. 14. & 18. Vbaldo tom. 2.*
 Et maxime si emanauerit motu proprio. *ibid.*
 Papa cogitatio sufficit in genere, vt subreptio euitetur. *dec. 57. num. 1. Sacratio tom. 2.*
 Papa in primitiuo tempore tota collatio beneficiorum fuit, quâ postea committente Episcopis prauentiu. *decis. 172. n. 38. Remboldo tom. 2.*
 Papa confirmatio dat robur dispositioni quo ad ius, & non quo ad factum. *decis. 299. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Papa constitutio aliud est dicere, vt non liget ex eo, quod non fuerit à populo approbata, vel quia fuerit per contrariam consuetudinem abrogata. *decis. 194. num. 16. Sacratio tom. 2.*
 Papa declarationi standum est. *decis. 426. numer. 17. Coccino tom. 2.*
 Papa dispensatio ad effectum, vt quis possit obtinere pensiones, tollit omne impedimentum ad effectum capacitatis pensionis. *decis. 648. num. 10. Coccino tom. 3.*
 Papa concedenti gratiam non sunt narranda ea, quæ non inferunt nouum graumen. *decis. 562. numer. 4. Pironano tom. 3.*
 Papa gratia euanesceat per mortem eius, si adhuc executori non fuerit presentata. *decis. 336. num. 25. Remboldo tom. 2.*
 Papa gratia non euanesceat per mortem eius, quando iam est perfecta. *decis. 336. num. 26. Remboldo tom. 2.*
 Papa gratia non euanesceat per mortem eius ante presentationem executori, si causa cognitio ei non fuerit remissa, sed solum demandata executio. *decis. 336. numer. 27. Remboldo tom. 2.*
 Papa intentio in alienatione rei Ecclesiæ est utilitas, & de alijs subreptionibus non curat. *decis. 319. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Papa intentio, quando vnit plura beneficia pro dote vnus Ecclesiæ, qualis sit. *decis. 394. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Papa lex non eget, vt moribus vtentium recipiatur. *decis. 184. num. 4. Coccino tom. 2.*
 Papa morte extinctum est illud, quod Camera eius perceperat, si Papa vixisset. *decis. 322. num. 17. Coccino tom. 2.*
 Papa mortem expirat gratia illius, quando est in forma simplicis commissionis, & non presentata. *decis. 277. num. 13. Duozesto tom. 2.*
 Papa narratiue proprio motu factæ creditur, quamuis sit de facto alieno. *decis. 480. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
 Papa narranda sunt ea, quæ facilius, vel difficilius mouere possent eum ad concedendam gratiam. *decis. 225. numer. 5. Remboldo tom. 2.*
 Papa si fuerit narratum hereditatem esse grauatam legatis, & re alieno, vt gratia obtenta substineatur, an de tempore eius concessionis ea sint soluta, nec ne. *decis. 364. numer. 19. Remboldo tom. 2.*
 Papa potestate concedentis facultatem transferendi pensiones, nefas est dubitare. *decis. 252. numero 1. Pironano tom. 2.*
 Papa potestas procedit à Deo, & non à consensu Populi. *decis. 194. num. 14. Sacratio tom. 2.*
 Papa potestas in beneficalibus est supremâ. *decis. 297. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Papa potestate, & maxime in beneficalibus non potest dubitari absque nefario crimine. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 87. tom. 3.*
 Papa supremam, & omnipotentem potestatem negans hereticus est. *ibid. num. 88.*
 Papa potestate aliquid confirmantis, quando minus dubitari possit. *decis. 260. num. 1. Pironano tom. 2.*
 Par. IV. Recent. Tom. III.

Papa est reservatus mensis Nouembris per regulam octauam, hodie nonam Cancellariæ. *decis. 283. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Papa signatura, non autem extensio Regentis est attendenda. *decis. 121. numer. 13. Coccino tom. 2.*
 Papa voluntas non debet remanere illusa, ex aliqua consuetudine ad diuersum finem inducta. *decis. 576. num. 9. Merlino tom. 3.*
 de Papa voluntate quando constat, cessat obiectum subreptionis. *decis. 252. num. 7. Pironano tom. 2.*
 de Papa voluntate non est dubitandum, quando ille aliquid in specie expressit, & derogauit. *decis. 57. numer. 14. Sacratio tom. 2.*

P A P I A.

Papia, quæ etiam Ticinum dicitur, subiacet Regi Hispaniarum, & comprehenditur sub statu Mediolanensi. *Rub. in annot. ad decis. 529. num. 39. tom. 3.*
 Papia iniuncta fuit statui Mediolani per Io. Galeat. Vicecomitem Ducem Mediolani. *ibid. num. 40.*
 Papia, quod sit de statu Mediolani probatur ex fœdere Bononien. inter Carolum Quintum, & Ducem Franciscum Sfortiam inito de anno. 1529. *Rub. in annot. ad decis. 529. num. 26. tom. 3.*
 Papia est pars Ducatus Mediolani. *Rub. in annot. ad decis. 529. num. 27. tom. 3.*
 Papiam de statu Mediolani, multi ex Iurisperitis affirmant, & præsertim Menoch. Tirac. &c. *Rub. in annot. ad decis. 529. num. 34. tom. 3.*
 Papia an de statu Mediolani sit, id non est necesse probare, cum ipsa rei euidentia, satis superque ita ostendat. *ibid. numer. 35.*
 Papiam non esse de statu Mediolani, qui hoc dicere auderet, infans posset dici. *ibid.*
 Papia semper fuit sub dominio Dominorum Mediolani, tam tempore Vicecomitum, quam Sfortidum, & Regum Galliarum, & deinde deuenisse ad Carolum V. Romanorum Imperatorem, eum toto statu Mediolani. *Rub. in annot. ad decis. 529. num. 42. tom. 3.*
 Papia hodie patet Hispaniarum Regibus, subque statu Mediolanensi comprehensa est. *ibid. num. 43.*
 Parentes, quare prouident à filiabus Monasterium ingressuris renunciationem bonorum. *Rub. in annot. ad decis. 523. n. 103. & 108. tom. 3.*
 Paria sunt non valere, vel non habuisse effectum. *decis. 716. numer. 17. Vbaldo tom. 3.*

P A R I T I O.

non Partio nihil aliud est, quam voluntaria inobedientia, quæ quis monitionibus Iudicis parere recusat. *decis. 735. numer. 4. Vbaldo tom. 3.*
 pro Partione monitionis Iudicis sufficit prestare patientiam. *decis. 407. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 ad Partitionis effectum requiritur realis consignatio, nec admittitur compensatio. *decis. 123. numer. 2. Remboldo tom. 2.*
 in non Parendo quando adest nimia contumacia omnino procedi debet ad aggrauatoriam. *decis. 732. numer. 3. Manzanedo tom. 3.*

P A R O C H I A.

Parochia noua quando erigi possit. *decis. 193. numer. 1. Coccino tom. 2.*
 ad Parochiam aliquam, quando quis dicatur deuenisse, vt ibi continuo inhabitaret. *decis. 629. num. 9. Merlino tom. 3.*
 Parochie Rector an possit tenere capellannum ad nutum amouibilem in capella existente intra terminos sue Parochie. *decis. 464. num. 7. Coccino tom. 2.*
 Parochie versus Rector an presumatur ex eo, quo ad eum pertinet exactio decimarum. *decis. 580. num. 28. Vbaldo tom. 3.*
 P A R O C H I A L I S.
 Parochialis prouisio, quando fuit facta in principio Sedis Episcopalis v. cantis, si non aderant examinatores Synodales, & Synodus tam citò non poterat convocari. *decis. 437. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Tunc intrat excusatio, & alii examinatores extra Synodum possunt deputari, & propter hunc defectum Parochialis non dicitur vacare. *ibid. num. 17.*
 ad Parochialem, quando sit concursus, si non adsint examinatores Synodales, examen non viciatur, si fiat cum alijs deputatis extra synodum. *decis. 437. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 in Parochialibus iur. sparronatus Ecclesiastici instituendus est concursus, si institutio spectet ad Episcopum, & quid si institutio spectet ad alium. *decis. 540. num. 4. & 6. Merlino tom. 3.*
 Parochiani habent iustam causam interueniendi in causa Ecclesiæ

elefiz Parochialis, ne illa depauperetur. *decif. 20. numer. 4. Remboldo tom. 2.*

P A R O C H V S.

Parochi vel alterius Sacerdotis de eiusdem Parochi, vel Ordinarii licentia, & testium presentia, est de forma, & solemnitate, in celebratione matrimonii. *Rub. in Annotat. ad decif. 431. numer. 32. Manzano tom. 2.*

Parochus ex quibus satis appareat dedisse licentiam alicui presbytero, ut assistere vellet in celebrandis matrimoniis sue parochie. *decif. 625. numer. 6. 7. 8. 19. 20. 21. 26. 27. & 28. Pirouano tom. 3.*

Parochus dando generalem commissionem alicui presbytero, ut omnia sacramenta Ecclesie administraret, sub hac generalitate venit etiam administratio Sacramenti matrimonii. *ibid. numer. 9.*

Parochi & testium presentiam dum Concil. Trident. requirit in celebratione matrimonii, non intelligenda est de presentia physica, idest corpora, sed de morali, & humana. *Rub. in Annot. decif. 431. numer. 25. tom. 2.*

Parochi, & testium presentia in celebratione matrimonii petita, contenta est sola intellectus aduertentia. *Rub. in annotat. ad decif. 431. numer. 23. tom. 2.*

Qua recte testimonium contracti matrimonii prohiberi possit *ibidem.*

Parochus assistendo matrimonio, si verba non audiat, non tenet. *decif. 625. numer. 17. Pirouano tom. 3.*

Quod tamen verum est de intelligentia, quam ille habere non potuit, secus vero si eam habere recusavit ad impediendum matrimonium. *ibid. numer. 18.*

Parochus, & testes dum adsunt celebrationi matrimonii, necesse est, ut vsum rationis habeant, & intelligant consensum contrahentium. *Rub. in annotat. ad decif. 431. numer. 26. tom. 2.*

Parochus, quando est presens celebrationi matrimonii, cum dicatur satisfactum menti Concil. Trident. requiritis presentiam Parochi, ut de matrimonio constet Ecclesie, non aliud querendum. *Rub. in Annotat. ad decif. 431. numer. 19. tom. 2.*

Parochus, dummodo sit presens dum contrahitur matrimonium, non est curandum discutere an adsit sponte, siue vi, siue metu, siue cum dolo. *Rub. in Annot. decif. 431. numer. 14. tom. 2.*

Parochi presentia sufficit in matrimonio, quamvis dissentiat. *ibid. numer. 15.*

Parochus, dum sit presens, quando fuit contractum matrimonium, parum curandum est, si aufugiat, nolens habere rationem matrimonii. *ibid. numer. 16.*

Parochus, quando dicatur reassumpsisse curam animarum, & administrationem Sacramentorum alteri commissam. *decif. 431. numer. 6. 7. 8. & 9. Manzano tom. 2.*

Parochus alicuius loci, ut quis efficiatur sufficit, ut ibi incipiat habitare, nec requiritur, ut inhabitauerit maior pars anni. *decif. 629. numer. 3. Merlino tom. 3.*

Parochus, si debeatur quarta de legato, si legatum fiat fratribus Minoribus, non possunt illud repudare, cum commodum obueniet eis, sed solum damnum Parochi, cui debetur quarta. *decif. 341. numer. 23. Coccino tom. 2.*

Parochus, & non ab eo deputatis debita est mantentio super receptione oblationum. *decif. 391. numer. 9. Navarro tom. 2.*

P A R S.

Pars, non potest dici impedita, ad hoc, ut non currant fatalia, si constet ipsam fecisse instantiam pro expeditione causae. *decif. 399. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Pars sibi imputet, si non curauit perficere examen testium intra tempus sufficiens sibi concessum. *decif. 570. numer. 3. Manzano tom. 2.*

Pars, si appellauerit aduersarium detentorem, & occupatorem rei controuersae, ex hoc satis probatur eius possessio. *decif. 327. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*

Pars maior non praepiudicat minori in his, quae pertinent ad omnes uti singulos. *decif. 11. numer. 3. Remboldo tom. 2.*

Pars, quod fuerit citata ad dicendum contra iura producta, ex quo probetur. *decif. 139. numer. 19. Coccino tom. 2.*

Pars est citanda in subastatione alias nullitatis vicio laborat. *decif. 235. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Pars si non dederit interrogatoria, sibi imputet, limita id, nisi sit legitime citata, etiam si haberet scientiam examinationis. *decif. 249. numer. 6. & 7. Sacratio tom. 2.*

Pars aduersa ut dicatur consensisse renouationi procuratoris, sufficit consensus tacitus. *decif. 282. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

Partem, & testem, quis facere nequit. *decif. 193. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Pars in examine testium dando interrogatoria facit id, quod potest facere. *decif. 249. numer. 5. Sacratio tom. 2.*

Pars vna testamenti aliam declarat. *decif. 4. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

Partis citatio nullatenus est necessaria, quando ipsa est praesens. *decif. 706. numer. 12. Coccino tom. 3.*

Partis citatio requiritur, ut confirmatio dicatur, facta ex certa scientia, & an hoc sit perpetuo verum. *decif. 297. numer. 20. Vbaldo tom. 2.*

Partis confessio quando adest, non attenditur fides. *Notarij decif. 384. numer. 9. Coccino tom. 2.*

Partis confessio emanata in articulis datis medio iuramento probat contra ipsum ponentem. *decif. 533. numer. 4. Vbaldo tom. 3.*

Partis confessio, quod eius aduersarius occupet possessionem, illa qualitas rejicitur, & remanet confessio quoad possessionem. *decif. 384. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Partis presentia est necessaria in exemplatione scripturarum, ad hoc, ut registram probet. *decif. 139. numer. 29. & seq. Coccino tom. 2.*

Partis presentiam quando testes iurant, supplet defectum citationis. *decif. 193. numer. 7. Coccino tom. 2.*

Partis possessionem certum est probari ex confessione aduersarii. *decif. 235. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Partem in domo si quis habeat, quando altera pars non est locata, potest totam inhabitare, absque solutione pensionis alterius partis. *decif. 217. numer. 8. 9. 10. & 11. Remboldo tom. 2.*

Parte opponente Iudex non potest confirmare sententiam nullam, licet sit iusta. *decif. 244. numer. 3. Sacratio tom. 2.*

Parte reclamante Iudex debet recurrere ad matricem instrumenti, & secundum eam iudicare. *decif. 154. numer. 35. Duntzetto tom. 2.*

Parti non obstat laudum, si illi non acquiescit & maxime si de medio fuerit sublatum per concordiam. *decif. 99. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

In parte, quod sit, cessatur factum in totum. *decif. 686. numer. 12. Sacratio tom. 3.*

Parti os clauditur a decreto irritanti, & adimitur facultas iudicij aliter iudicandi. *decif. 252. numer. 6. Pirouano tom. 3.*

Partes si aliquid voluissent id exprimere scilicet. *decif. 208. numer. 9. Manzano tom. 2.*

Partes, quando volunt contrahere iuxta dispositionem alicuius statuti, eo non seruato contra eas remanet inualidus, etiam si alias substantiari potuissent. *decif. 692. numer. 5. Vanspelt tom. 3.*

Partes, id quod faciunt potius de facto, quam de iure, attendendum non venit. Possessio spoliatiua non releuat. *decif. 559. numer. 16. Vbaldo tom. 3.*

Partes per eorum tacitum consensum non possunt dare, vel prorogare iurisdictionem eam non habentem. *decif. 578. numer. 4. Vbaldo tom. 3.*

Partes, quicquid ex conuentione faciunt, id non debet praedicare veritati. *decif. 412. numer. 7. Coccino tom. 2.*

Partes, id quod inter se facere possunt, potest quoque per Iudicem fieri cum consensu eorum. *decif. 442. numer. 15. Vbaldo tom. 2.*

Partes consenserit recessisse ab instrumento primo per secundum, si contrariam in secundo disponant. *decif. 208. numer. 7. Manzano tom. 2.*

Partium consensus ubi adest, cessat omnis difficultas. *decif. 188. numer. 9. Sacratio tom. 2.*

Partium assertioni in prohibitis non statuitur. *decif. 241. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Particeps habetur pro socio. *decif. 498. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*

Participatio in contractibus potest dari sine vera, & propria societate. *decif. 87. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*

Participium, quid importet. *decif. 383. numer. 10. Manzano tom. 2.*

Participia, nec ad praesens, nec ad futura tempora trahi non possunt. *decif. 614. numer. 48. Coccino tom. 3.*

P A R T I T A.

ex Partia formiter extracta ex libro mortuorum, & ex testibus mors alicuius bene iustificatur. *decif. 225. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

Partitas exactas socius tenetur describere inter partitas introitus. *decif. 273. numer. 10. Pirouano tom. 2.*

Partitas, quae non iustificatur, non sunt attendendae. *decif. 498. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*

Partitas in aliquo libro descriptae, quando nonnullae ex eis, & maxime maiores sunt iustificatae, praesumuntur ceterae verae. *decif. 543. numer. 8. Coccino tom. 3.*

Eoque

Et quæ magis id procedit, quando illæ alie sunt verisimiles, & amplius ille qui scripsit sit mortuus. *ibid. num. 9. & 10.*
P. A. R. T. V. S.
Partus potest nasci, & vivere post dies 163. modo in plenilunio, vel interlunio sit conceptus. *decis. 223. num. 21. Piouano tom. 2.*
Partus editus septimo mense, perfectus est, & an isti menses debeant esse Lunares, vel Solares. vide num. 17. & numer. 20. vide an debeant esse continui. *decis. 223. numer. 13. Piouano tom. 2.*
Partus quinque mensium, & quinque dierum solarium non est naturalis, nec vitalis. *decis. 223. num. 6. & 7. Piouano tom. 2.*
Partus, si prodeat maturus, quam septimo mense, nullo modo nec ullibi vitalis est. *ibid. num. 8.*
Partus quinque mensium est vitalis. *ibid. num. 9.*
Partus editus ante septimum mensem aliquando est vitalis. *ibid. num. 10.*
Partus editus ante septimum mensem quod non sit vitalis, est opinio Hippocratis per Imperatores recepta, & à nostris comprobata. *ibid. num. 11. & 12. Piouano tom. 2.*
Partus causa præsumitur præcessisse mulier, licet post multum tempus, si nunquam bene valuit. *decis. 69. num. 11. Sacro tom. 2.*
Partus causa quando non possit dici quod mulier sit mortua. *decis. 69. num. 2. Sacro tom. 2.*
P. A. T. E. R.
Pater non tenetur alere præsentem uxorem filii sui stante lite an sit eius uxor, nec ne. *decis. 617. num. 3. Piouano tom. 3.*
Pater, ut pro filio teneatur præstare alimenta mulieri litiganti cum filio super validitate matrimonii, hoc iure cautum non reperitur. *decis. 617. num. 1. Piouano tom. 3.*
Pater tenetur alere nulum inopem. *ibidem num. 3.*
Pater tenetur alere nulum inopem, etiam si filius eam indotatam duxerit, patre consensiente, siue contradicente. *ibidem num. 3.*
Pater, quando donat filie dotem, certum est ei solia actionem competere. *decis. 108. num. 19. Valdo tom. 2.*
Pater non præsumitur donare dotem filie, cum teneatur eam dotare. *decis. 108. num. 20. Valdo tom. 2.*
Pater cogi potest ad dotandam filiam officio Iudicis. *decis. 108. num. 28. Valdo tom. 2.*
Pater censetur donare filie dotem ad effectum, ut deseruiat, eam primo, quam secundo matrimonio. Ideoque cessante matrimonio dos debet reuerti ad patrem. *ibid. num. 29.*
Pater censetur dotem filie constituisse, si probetur vendidisse aliqua bona ad hunc effectum. *decis. 345. num. 19. Manzanedo tom. 2.*
Pater constituendo vni filie certam dotem, eandem quoque censetur constituisse alteri. *decis. 345. numer. 16. Manzanedo tom. 2.*
Pater, si vni filie dotem constituerit, censetur quoque etiam alteri constituisse. *decis. 345. num. 15. Manzanedo tom. 2.*
Pater retinendo dotem maternam censetur adiuuasse hereditatem pro filiis. *decis. 527. num. 4. Valdo tom. 3.*
Pater quando dos filie reuertitur per mortem viri præsertim vigore propriæ stipulationis, efficitur de patrimonio ipsius patris. *decis. 108. num. 11. Valdo tom. 2.*
Pater quando simpliciter stipulatus est dotem filie, an censetur eam donasse. *decis. 604. numer. 7. Manzanedo tom. 3.*
Pater, si stipulatus sit dotem reddi sibi, & filie, cupe acquiri ius, & actio filie, & patri in solidum. *ibid. num. 8.*
Pater constituendo dotem filie, tamquam pater, & legitimus administrator censetur dotem pro ea stipulasse, ac eide dotem donasse. *decis. 604. numer. 3. Manzanedo tom. 3.*
Pater simpliciter tamquam pater dotando filiam, censetur id fecisse pro satisfactione oneris paterni. *ibid. num. 4.*
Pater tenetur dotare filiam. *ibid. num. 5.*
Pater quando præsumatur dotare filiam ex sua propria liberalitate. *decis. 108. numer. 26. Valdo tom. 2.*
Pater promittens dotem genero, inducitur eiusdem dotis donatio in fauorem filie. *decis. 497. num. 8. Merlino tom. 2.*
Pater si dicitur statim ius quæsitum perfectum. *ibid. num. 9.*
Pater tenetur ad conferuandam dotem filie pro secundo matrimonio. *decis. 612. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
Pater non potest minuire mensuram dotis iam datæ filie pro primo matrimonio, quando ea iterum se nubere intendit. *ibid. num. 2.*
Pater officio Iudicis potest compelli assignare aliquam partem sui patrimonij pro dote sue filie. *Rub. in Annot. decis. 460. numer. 61. tom. 2.*
Pater tenetur ad duo copulatiue, scilicet ad maritandam filiam,

& ad eam dotandam, unde quando est maritata, liberatur ab vno, sed non ab alio. *ibid. num. 62.*
Pater, si dotauerit filias minores, & maiores quoque dotasse, dicendum est. *decis. 345. num. 21. Manzanedo tom. 2.*
Pater dum non valet dotare filias, hoc onus in subsidium spectat ad fratres. *decis. 364. num. 14. Coccino tom. 3.*
Pater constituendo dotem filie, si stipuletur eam sibi restitui, vel cui de iure id intelligi debet de iure municipali, cum quo contrahentes præsumitur voluisse se conformare. *Rub. in Annot. decis. 378. num. 24. tom. 2.*
Pater tenetur conservare dotem filie iterum nubenti, nec ipse valet diminuire prioris dotis mensuram. *decis. 540. num. 10. Manzanedo tom. 3.*
Pater primò omnium dum est idoneus facultatibus tenetur dotare filias. *Rub. in annotat. ad decis. 460. numer. 63. tom. 2.*
Pater, dum egestate fordescit ita ut filiam dotare nequeat, & id nec facere potest auus, mater, &c. tunc frater in subsidium, dummodo ipse quoque pauper non sit, tenetur inopem forem dotare. *ibidem num. 64.*
Quæ sententia celebris, & communis est, & sequuta est ab vniuersa cetera Doctorum, & quod mirabile, nemo recalcitrat. *ibid. numer. 65. & seqq.*
Et sic in diuersis Tribunalibus indubitanter fuit decisum, & præsertim, in Senatu Gratiopolitano. *ibidem num. 68.*
In Senatu Consilio Neapolitano. *ibid. num. 69.*
In Senatu Burdegali. *ibid. num. 70.*
In Senatu Pedemontano. *ibid. num. 71.*
In Consistorio Regio Siciliæ, & ibidem numer. 72. & 73.
In Areopago Rotæ Romanæ. *ibid. num. 73.*
Patri est restituenda dos, licet restitutio erat facienda patri, & filie, quando de tempore restitutionis pater tantum superuixit. *decis. 604. num. 5. Manzanedo tom. 3.*
Pater emens officium nomine filii sine vlla reservatione dominij, præsumitur voluisse illud ei donare. *decis. 550. numer. 21. Coccino tom. 3.*
Pater emens officium pro filio, si non constet de voluntate patris donandi filio pretium, an præsumatur donatio ex morte patris, si in vita illud non recuperauerit. *decis. 660. num. 11. Piouano tom. 3.*
Intellige id non esse verum, ut non præsumatur donatio, quando adfuit protestationes de illud habendo. *ibid. num. 12.*
Pater non præsumitur velle donare pretium officij filio pro eo empti, quando est summa notabilis, & facere magnam inæqualitatem inter filios. *decis. 679. num. 14. Virile tom. 2.*
Pater, si emerit officium pro filio, dato, ut illud postea vendatur, illius valor imputatur in legitimam, & censetur. *decis. 679. num. 17. Virile tom. 3.*
Pater emendo officium pro filio, si non apponat decretum ad sui fauorem, censetur illud donare filio. *ibidem numer. 18. 19. & 20.*
Pater, licet emat officium pro filio absque decreto non præsumitur ex hoc voluisse illud filio donare, dum protestatus fuit nolle donare, sed rehabere prærium à filio. *ibidem numer. 21.*
Pater emendo pro filio aliquod officium, quando præsumatur illud ei donasse, & quando veniat in legitimam imputandum. *decis. 650. numer. 2. Piouano tom. 3.*
Pater emendo officium in personam filii cum reservatione decreti, & tunc non censetur illud donasse, quia per tale decretum dominium remanet penes patrem. *ibid. num. 3.*
Si vero emit absque tali decreto, & tunc censetur donatum, quia dominium remoto impedimento decreti, transit in emptorem officij. *ibid. num. 4.*
Pater non potest præiudicare filio. *decis. 182. num. 7. Remboldo tom. 2.*
Pater, quando ignoranter præterit, filium, lex præsumit, quod si pater hoc sciuisset, illum non præterisset. *decis. 25. numer. 15. & 21. Sacro tom. 2.*
Pater, quando ignorans habere filium, illum præterit, clausula codicillaris nihil operatur. *decis. 25. n. 19. Sacro tom. 2.*
Pater non præsumitur, quod sit præteriturus proprium filium, vel illum grauaturus propter extraneum. *decis. 5. num. 16. Sacro tom. 2.*
Et ad hunc effectum quod hoc sit verum, necessaria est in illo clara, & explicita scientia omnium gerendorum. *ibid. n. 17.*
Pater ignorans personam filij, tunc clausula codicillaris non operatur in præiudicium filij. *ibid. num. 18.*
Pater, quando scit se habere filium, & illi in aliqua parte hereditatis proponit alium, tunc certum est, quod pater illum sic scriptum voluit in illa parte præferre filio. *ibid. num. 19.*

Pater olim in bonis maternis filii non acquirerebat propter speculio-
nisi usufructum. *decis. 561. num. 40. Merlino tom. 3.*

Pater, & mater aequaliter sunt admittendi ad successionem
filiorum, sprete illa Bart. & sequacium opinione, a qua la-
tere perueniunt bona filij. *decis. 561. num. 5. Merlino tom. 3.*

Pater, & mater succedunt filiis nulla habita distinctione, &
quibus personis bona perueniunt, & sic pater in maternis,
& mater in paternis pro medietate succedat. *decis. 561. num. 19.*
Merlino tom. 3.

Pater, & mater indistincte aequaliter admittuntur ad luctuo-
sam successionem filij. *decis. 561. num. 50. Merlino tom. 3.*

Pater, & mater ad filiorum hereditatem pro aequali portione
admittuntur. *decis. 561. num. 1. Merlino tom. 3.*

Quæ regula nullam habet dubitationem. *ibidem num. 2.*

Pater transiens ad secunda vota, tenetur seruare filijs primi
matrimonij id totum, quod de bonis prioris uxoris acqui-
sit. *decis. 177. num. 1. Verospio sen. tom. 2.*

Quod procedit etiam respectu portionum, quas pater op ali-
cuius ex prædictis filijs obitum acquisiuit. *ibidem num. 2.*

Pater transiendo ad secunda vota, tenetur ipse vel eius hæres
restituere filijs primi masculi, quid quid ad eum immediate
ex hereditate, vel bonis primæ uxoris ad eum peruenit.
decis. 327. num. 9. Vbaldo tom. 3.

Pater transiendo ad secunda vota, lucrum dotis, quod habet
ex statuto, vel pacto tenetur reservare filiis primi matrimo-
nij. *decis. 27. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Pater, vel mater transiendo ad secunda vota, an teneantur etiam
reservare filiis primi matrimonij id, quod non immediate ex
persona primi coniugis acquisiuerunt. *ibidem num. 12.*

Sed medietate ex persona filiorum, qualis questio anceps est,
& multi Doctores affirmatiuam tenuerunt opinionem. *ibidem*
num. 13.

Rota tamen cum contraria opinione, scilicet ut pater, vel
mater non teneantur talia bona restituere filijs primi matri-
monij, transire solet. *ibidem num. 14.*

Pater in bonis aduentitiis non potest præiudicare filijs, nec il-
lis beneficium tertij, & ius quæsitum tollere. *decis. 741. num. 32.*
Merlino tom. 3.

Pater, quando scit habere filium, & illum instituit in bonis
magni valoris, quæ ignorat esse sua, tunc certum est, quod
testator non intendit talem filium præterire. *decis. 5. nu. 11.*
Sacrato tom. 2.

Patri, vel Domino acquiritur possessio habita per filium vel
seruum. *decis. 267. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Patri procurator, quando post eius obitum dicatur renocatus
per filium, tunc non dicatur amplius legitimus procurator.
decis. 282. num. 4. & 5. Remboldo tom. 2.

Pater non præsumitur voluisse facere contra naturalem affe-
ctum paternum. *decis. 25. numer. 1. Sacrato tom. 2.*

Pater in testamento non potest disponere contra pacta matri-
monialia. *decis. 221. numer. 1. Sacrato tom. 2.*

Pater non potest præiudicare filijs absentibus; tantibus pactis
matrimonialibus ad eorum fauorem confectis. *decis. 221. nu-
mer. 2. Sacrato tom. 2.*

Patri vel matris hereditatem postquam filius adiit, desinunt
esse bona paterna & materna, & efficitur proprium ipsius
patrimonium. *decis. 375. num. 6. Merlino tom. 2.*

Pater potest ex eisdem causis denegare alimenta filio, ex qui-
bus potest exheredare eum. *decis. 582. numer. 3. Coccino tom. 3.*

Pater quando est carceratus, vel captus, tunc filius tenetur
pro eo fideiuberet. *decis. 582. num. 6. Coccino tom. 3.*

Pater emphyteota, quando voluit emphyteusim ad vnum ex
suis filijs peruenire, & non declarauit eum, tunc ista de-
claratio spectat ad dominum. *decis. 107. num. 8. & 46. Coccino*
tom. 2.

Patri nobilitas transit in filios. *decis. 72. numer. 9. Pironano*
tom. 2.

Patri improprium non infamat, lædit tamen opinionem fi-
liorum apud bonos viros. *decis. 276. num. 8. Coccino tom. 2.*

in Patri locum quando filij succedant vna cum patris, &
auunculis. *decis. 198. num. 12. & seqq. Coccino tom. 2.*

in Patri præmortui locum filius subintrat quoties est locus
representationi. *decis. 102. num. 9. Coccino tom. 2.*

Pater non obligatur principaliter propter hereditates delatas
filio, cum alere, sed propter ipsam naturam declarari ut n. 6.
decis. 125. num. 5. Coccino tom. 2.

Patri, licet iura concesserint usufructum in bonis aduenti-
tiis filiorum. *decis. 125. numer. 10. Coccino tom. 2.*

Non censetur taliter illum concessisse, ut ad libitum possit
eum alienare. *ibidem.*

Et si pater non habebat aliunde vbi alit filium, ipse filius co-

gatur vendere illorum proprietatem. *ibidem. num. 2.*

de Patre, lex multum confidit, ut bonum consilium capiat pro
filio. *decis. 296. numer. 10. Manzano tom. 2.*

Pater potest heredem instituere filium, quamuis ipsa renun-
ciauerit futuræ successioni eius, quia intelligitur, quatenus
ipse pater permaneat in eadem voluntate, cum lex resistat
huiusmodi renunciationibus. *Rub. in annos. ad decis. 523. m. 67.*
tom. 3.

Pater habet mandatum à lege faciendi vtilia pro filijs. *decis. 134*
numer. 15. Sacrato tom. 2.

Pater, quando acquirit bona emphyteutica mediante titulo
oneroso, totum ius remanet radicatum in eius persona. *decis.*
741. num. 34. & 35. Merlino tom. 3.

Pater & filius censentur vna, eademque persona. *decis. 716.*
numer. 11. Vbaldo tom. 3.

Pater, quando fuit præfatus legitimacioni, censetur consensisse
legitimacioni, eo modo quo facta fuit, recedendo à priori
voluntate. *decis. 430. numer. 17. Vbaldo tom. 2.*

Pater consentiendo legitimacioni eius filij naturalis, ut possit
succedere ad omnia bona agnatorum, non censetur voluisse
præiudicare ipsius agnatis, ut non possent succedere d. filio.
ibidem. num. 18.

Patris hæres quod filius præsumatur, id resultat ex potentia
fuita. *decis. 191. num. 5. Manzano tom. 2.*

Pater, si filia vidua relinquit aliquid legatum, cum pacto ut
dorem ei reueriam petere non valeat, tunc si suam dorem
repetere intendit. *decis. 612. num. 5. Manzano tom. 3.*

Pater stipulari valet pro filia. *decis. 326. numer. 2. Remboldo*
tom. 2.

Pater id quod prudenter, & prouide fecit pro filio, id filius
obseruare tenetur. *decis. 296. numer. 4. Manzano tom. 2.*

Pater si sit infordescens, id non debet nocere filio. *decis. 297.*
num. 32. Vbaldo tom. 2.

Pater dempta legitima de reliquis bonis ad suum libitum di-
sponere potest. *decis. 16. numer. 12. Verospio sen. tom. 2.*

Pater, si fauore filij hypothecauit aliquem censum, donec dos
illius fuerit inuestita in bonis stabilibus, donec non sequatur
tale inuestimentum, census non liberatur ab hypotheca. *decis.*
514. num. 10. Merlino tom. 3.

Itaque Pater non liberatur ab obligatione tradendo simpliciter
dorem marito filie, dum non fit tale inuestimentum. *ibidem.*
num. 11.

Pater potest donare ex causa dotis. *decis. 108. numer. 23. Vbaldo*
tom. 2.

Pater donare potest filio in potestate existenti contemplatione
matrimonij. *decis. 493. num. 9. Coccino tom. 2.*

Pater non potest donare filio in potestate existenti. *decis. 493.*
num. 8. Coccino tom. 2.

Paternitas, quando remouetur, cessat obligatio præstandi ali-
cui alimenta. *decis. 223. num. 5. & 24. Pironano tom. 2.*

Patri quis non debet dispendium, unde præmium consequi de-
beret. *decis. 206. num. 2. Remboldo tom. 2.*

P A T I E N T I A

Patientia & scientia doceri non poterit, quando constat de
contradictione. *decis. 161. num. 13. & 19. Vbaldo tom. 2.*

Patientia & scientia Episcopi requiritur ut alius contra eius iu-
risdictionem aliquid requirat. *decis. 600. numer. 14. Vbaldo*
tom. 3.

Patria seu origo alicuius probari potest ex fide Baptismi. *decis.*
583. num. 4. Remboldo tom. 3.

P A T R I M O N I V M

Patrimonium filii licet ex diuersis speciebus bonorum sit con-
stitutum, nihilominus ex eis resultat vna hereditas propria
filij. *decis. 561. num. 15. Merlino tom. 3.*

Patrimonium filii si deuenerit ei ex consanguineis ex latere
matris, in illis excluso patre succedit mater. *decis. 561. num. 4.*
Merlino tom. 3.

Patrimonium proprium mulieris dicitur dos. *decis. 186. num. 1.*
Remboldo tom. 2.

circa Patrimonium proprium error plerunque euenire solet.
decis. 25. num. 13. Sacrato tom. 2.

Patrimonium grande allicit homines ad faciendas dispositiones
ad fauorem extraneorum, quas alias non facerent. *decis. 5.*
num. 20. Sacrato tom. 2.

Patrimonium vnicum regulariter quis censetur habere. *decis.*
664. num. 8. Manzano tom. 3.

Patrimonij amplitudo allicit homines ad faciendas dispositio-
nes ad fauorem extraneorum, quas alias non facerent. *decis.*
25. numer. 20. Sacrato tom. 2.

Patrimonij quantitas est consideranda, quando dos est extra-
henda. *decis. 41. num. 2. Sacrato tom. 2.*

Patri-

Patrimonij quantitas, & familiae qualitas arbitrio boni viri est estimanda, quando dos est constituenda. *decis. 41. numer. 3. Sacro tom. 2.*
 Patrimonij ratio, & conditionis personarum habenda est in decernendis alimentis. *decis. 183. num. 1. Verospro tom. 2.*
 Patrimoniorum diuisio, ut fiat in successionebus vniuersalibus iura omnia abhorrent. *decis. 561. num. 58. Merlino tom. 3.*

P A T R O N U S.

Patronus Ecclesiae est citandus, si Parochia sit ab ea dismembranda, intellige tamen, si de tali patronatu constet. *decis. 193. num. 9. Coccino tom. 2.*
 Patronus lite pendente non potest praesentare. *decis. 599. num. 10. Vbaldo tom. 3.*
 Patronus lite pendente potest praesentare per viam supplicationis, & Ordinarius potest illum gratificare. *decis. 599. numer. 12. Vbaldo tom. 3.*
 Patroni consensus in provisione beneficii facti alicui a Papa habet vim praesentationis. *decis. 219. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Patrono in vita liberti, nulla est debita legitima, sed tantum post mortem. *decis. 341. num. 19. Coccino tom. 2.*
 Patronus, si non aluerit libertum, priuatur successione bonorum, nisi libertus in testamento eundem patronum heredem instituerit. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 62. tom. 3.*
 Patronus in bonis liberti non potest praetendere legitimam, si ipse libertus in bonis minus habeat quam centum. *decis. 341. numer. 13. Coccino tom. 2.*
 Patronus, si sit in quasi possessione praesentandi, est in ea manutenendus. *decis. 247. num. 2. Coccino tom. 2.*
 Patronus dicitur esse in quasi possessione praesentandi, dum constat de effectu praesentationum. *decis. 599. numer. 15. Vbaldo tom. 3.*
 Patroni, si sint in quasi possessione praesentandi, ex hoc sequitur, quod collatio est libera Episcopi cum ab ipso solo non possit fieri, sed requiratur praesentatio. *decis. 247. numer. 4. Coccino tom. 2.*
 Patronus dum est in quasi possessione praesentandi, licet praesentet lite pendente non dicitur atrenare, cum continuet suam possessionem. *decis. 599. num. 16. Vbaldo tom. 3.*
 Quod tamen intellige, quando lis est inter patronos super pertinentia, quo casu nec beneficium dicitur litigiosum. *ibid. num. 17.*
 Ideoq. secus est, dum lis versatur inter ipsos praesentatos. *ibid. num. 18.*
 Patrono non praesentante, Episcopus confert beneficia de iure patronatus, & tamen ad illius collationem non pertinent dicta beneficia iuris patronatus. *decis. 530. numer. 47. Pironano tom. 3.*
 Patroni, quando dicantur benefactores, & non fundatores iuris patronatus. *decis. 630. num. 58. 66. & 72. Remboldo tom. 3.*
 Patronorum numerus non potest augeri per confessionem alicuius ex patronis. *decis. 486. num. 6. Nauarro tom. 2.*
 pro Patronali voce acquirenda dare pecuniam, de iure Canonico est prohibitum. *decis. 28. num. 7. Pironano tom. 2.*
 Parmeles an debeant succedere in stirpes, vel in capita, est magna inter Doctores questio. *decis. 102. numer. 18. Coccino tom. 2.*

P A T R V V S.

Patruus emancipatus an conferat bona propria duobus nepotibus ex fratre premortuo, quorum vnus erat etiam emancipatus, alter vero in potestate Aui, de cuius hereditate contenditur. *decis. 588. num. 30. Vbaldo tom. 3.*
 Patruus appellacione venit patruus monachus, quam laicus. *decis. 438. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*
 inter Patruum & nepotes quando agitur de successione, tunc successio spectat in stirpes & non in capita. *decis. 102. num. 20. Coccino tom. 2.*

Patruorum successionem nepotes plures praetendentes repraesentant vnum corpus, & ideo si quis ex propria persona aliquid non potest consequi, ex persona aliorum consequitur. *decis. 588. num. 31. Vbaldo tom. 3.*

P A V P E R.

Pauper est, non qui parum habet, sed qui plus cupit. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 94. tom. 3.*
 Pauper quis praesumitur ex eo, quia decoxit, ideoque fugae se commisit. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 70. tom. 3.*
 Pauper, ut non teneatur praestare cautionem de restituendis alimentis, & sumptibus ei subministrandis lite pendente, Rota seruat hanc opinionem. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 179. tom. 3.*
 Et aspernata sententia Couar. praedic. quasi. cap. 6. num. 7. de qua supra num. 154. *ibid. num. 180.*
 Par. IV. Recent. Tom. III.

Pauper in charitate est diues, & diues sine charitate est pauper. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 90. tom. 2.*
 Pauper non est, nec vniquam eget, qui desideris humanis non alligatur. *Rub. in annot. ad decis. 444. num. 42. tom. 2.*
 Pauper nullatenus tenetur praestare cautionem de restituendis, vel computandis in sortem alimentis, & sumptus litis ei praestata lite pendente, cum de iure ea sibi faciat sua. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 159. tom. 3.*
 Pauper, quis non potest dici, si possideat bona stabilia non modici valoris. *decis. 141. num. 6. Verospro tom. 2.*
 Pauper agens ad bona, in quibus ius habere praesumitur, ei subueniendum est. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 23. tom. 3.*
 Pauperi per aduersarium tunc sunt subministrandae expensae, quando ratio hoc suadet. *ibid. num. 24.*
 Et ratio, tunc hoc suadet, quando habet praesumptionem iustitiae pro se. *ibid. num. 25.*
 pro Paupere difficile reperitur, qui velit fideiubere. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 176. tom. 3.*
 Pauper impossibile censetur posse reperire fideiussores. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 170. tom. 3.*
 Pauper nullatenus coangustari debet ad praestandas cautiones superfluas. *ibid. numer. 171.*
 Pauper iniustissimum est, ut propter impotentiam satisfaciendi lite pendente, priuetur alimentis, & sumptibus litis. *ibid. num. 172.*
 Et consequenter etiam desistere litem, & indiscussam relinquere eius bonum ius, a iure deliberatum. *ibidem numer. 173.*
 pro Paupere, ut quis habeatur, & nihilominus possit se, & litem sustentare, ista non simul pugnant. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 106. tom. 3.*
 Pauperem, qui se fingit impetrando, nihil reportat, nisi ventum. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 73. tom. 3.*
 in Paupere non potest considerari temeritas in litigando, ad effectum obtinendi alimentis, & sumptus litis, dum gustare fecit Iudici de eius bono iure. *Rub. in Annot. decis. 617. numer. 155. tom. 3.*
 Pauperis propinquus vix reperitur vllus, & tamen habet eos. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 166. tom. 3.*
 Pauperem fugit quilibet procul amicus. *ibid. num. 165.*
 Pauperi colliganti, debentur a reo diuite alimenta, & sumptus litis etiam in prima instantia, gustato per Iudicem de eius bono iure. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 138. tom. 3.*
 Pauper olim non praesumitur pauper de praesenti, cum dicta paupertas de praesenti sit probanda. *Rub. in Annot. ad decis. 617. numer. 116. tom. 3.*
 Pauperior nemo est illo, qui est inopia tentus, & languens in hospitali, & necessarium sibi victum adferre non potest. *ibid. num. 49.*
 Pauperi non sunt praestanda alimenta lite pendente, quando non est indecorum ei victum propria industria sibi quaerere. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 112. tom. 3.*
 Quod tamen secus est quando ei esset indecorum. *ibidem num. 113.*
 inter Pauperes personas, nulla pauperior, aut tristior reperitur, quam carcerata, quae propterea, sibi victum non potest adferre. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 53. tom. 3.*
 in Pauperes, id quod erogandum est, in consanguineis pauperes licite erogari possunt. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 119. tom. 2.*
 Pauperes clamitant Clericis effundentibus redditus beneficiorum in vsus prophanos, nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitis quod vos inaniter expenditis. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 53. tom. 2.*
 Pauperes & rudiculae personae non solent pullis, vel alijs delicatis cibis viuere, sed caseo, capis, & fabis. *Rub. in Annot. decis. 617. numer. 88. tom. 3.*
 in Pauperum cibum, si quis omnes suas facultates distribuat, & tradat corpus suum, ita ut ardeat, charitatem vero non habeat, nihil ei prodest. *Rub. in Annot. decis. 460. numer. 86. tom. 2.*
 Pauperum temeritas in litigando est coercenda. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 252 & 154. tom. 3.*
 Pauperibus non est faciendum adeo, ut alijs fiat iniuria. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 16. tom. 3.*

P A V P E R T A S.

Paupertas est fauor Caeli, sed adhuc incognitus. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 95. tom. 3.*
 Paupertas felix, & diuissima est, quando est coniuncta cum lictitia. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 93. tom. 3.*

Paupertas lata non est paupertas, & qui cum paupertate bene convenit, dives est. *ibid. num. 94.*
 Paupertas, dum est fundamentum intentionis agentis, aliter quam per præsumptionem iuris est probanda. *decis. 617. numer. 15. Pironano tom. 3.*
 Paupertas, cum non sit de genere malorum, non debet præstare impedimentum ad agendum, ita ut pereat ius suum. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 120. tom. 3.*
 Paupertas ad effectum assequendi alimenta & sumptus litis litigante pendente debet in specie probari, ut non possit quis se, & item sustentare. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 105. tom. 3.*
 Paupertas nihil aliud significat, quam parvam pecuniam, exiguum patrimonium, & modicas facultates. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 165. tom. 3.*
 Paupertas dicta est à Greco *ἰσχυρὴ τὰ πτωχὰ* id est pauca pecunia, seu parvo iure. *ibid.*
 Paupertas qualiter probetur, est non parum contrarium inter Iuristas. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 36. tom. 3.*
 Paupertas, veluti naturalis qualitas in quocunque præsumitur. *ibid. num. 37.*
 Paupertas probatur, eo quia aliquis solitus est pro summis notabilibus fideiubere. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 75. tom. 3.*
 Paupertas, vel inopia est illa, quæ non habet bona, vel redditus sufficientes ad alimenta. *decis. 230. numer. 4. Pironano tom. 2.*
 Paupertas eo ipso dicitur probata, dum apparet aliquem mendicare. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 86. tom. 3.*
 Vel manducare solummodo panem milij, vel alium vilem panem, & aquam solummodo bibere. *ibid. num. 87.*
 Paupertas probatur ab effectu, cuius quidem probationis species est cæteris efficacior. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 83. tom. 3.*
 Paupertas non est valens ad tribuendum commodum habendi ad adversario diuite alimenta, & sumptus litis. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 13. tom. 3.*
 Paupertas solet excusare à satisfactione. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 184. tom. 3.*
 Paupertas, quando dicitur probata. *decis. 617. num. 7. Pironano tom. 3.*
 Paupertas probari potest ex qualitate loci, nam eo ipso; quod quis moratur in hospitali, dicitur paupertas probata. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 48. tom. 3.*
 Paupertatem bene dicitur, quis probasse, dum docuit multos ex suis propinquis in hospitale obijisse. *ibid. num. 50.*
 Paupertas dicitur probata, dum quis propter æs alienum cogitur permanere domi, quia si exiret facile ad instantiam creditorum pollat capi. *ibid. num. 51.*
 Paupertas probata remanet, dum quis in carceribus detentus est, & ibi alimentorum penuriam patitur. *ibid. num. 52.*
 Paupertas eo ipso dicitur probata, dum apparet, quem disceat incedere. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 89. tom. 3.*
 Paupertas est malum intollerabile, & insensissimum. *ibid. numer. 90.*
 Paupertatis odiosissimum Deo nullum templum fuit erectum. *ibid. num. 90.*
 Paupertatem fugiendo oportet in Pontum præcipitem se dare, vel ab excelsis rupibus cadere secundum Theogn. *ibid. numer. 91.*
 Paupertatis molestæ solutio semper est querenda. *ibid. num. 91.*
 Paupertas fugienda est per mare, per saxa, per ignem, *ibid. num. 92.*
 Paupertatem fingere absolum est. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 73. tom. 3.*
 De Paupertate excipiens dicitur habere iuris præsumptionem pro se, & hæc est optima paupertatis probatio. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 41. tom. 3.*
 Paupertatis declaratio, tunc relicta est in arbitrio Iudicis, ubi lex non expressit & declaravit quantitatem patrimonij. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 100. tom. 3.*
 Paupertatis exceptio, non sufficit ad repellendum testem, nisi aliunde constet eum esse suspectum. *decis. 274. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*
 Paupertatis votum non resolvitur per transitum ad Episcopatum in his, quæ se patiuntur eum Episcopali dignitate, & officio. *decis. 115. num. 5. & 3. Pironano tom. 2.*
 Circa Paupertatis probationem cum certum quid ex diuturnitate casuum non possit statui, ideoq. in religione Iudicantis relinquatur id, quod omnia bene pensare debet. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 98. tom. 3.*

Paupertas ad effectum obtinendi alimenta, & sumptus litis, debet probari de tempore quo illa percuntur. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 110. tom. 3.*

Pax est origo, & fons omnium bonorum. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 73. tom. 2.*

Pax est optima rerum, ac innumeris triumphis gloriosior. *ibid. num. 73.*

pro Pace obtinenda per se Princeps absque vlla compensatione remittere damna subdorum, res illata tempore belli. *Rub. in annot. ad decis. 666. num. 57. tom. 3.*

Pacis osculum debetur Domino loci, quando sacrum solemniter peragitur. *decis. 54. numer. 5. Remboldo tom. 2.*

Pacem Christus nobis solum reliquit, in suo testamento. unde Bellum, qui desiderant, dispendendi sunt secundum David. *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 75. tom. 2.*

de Peccatis suis, si quis agat poenitentiam, ipse etiam Deus agit poenitentiam super malo, quod contigit facere. *Rub. in annot. ad decis. 23. num. 16. tom. 3.*

Peccatum minus aliquando propter adiunctum, gravius puniatur, quam minus. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 113. tom. 2.*

Peccatum minus est aliquid dare de bonis Ecclesiæ consanguineo, quam extraneo, cum hæc sit ordinata charitas, declarata ut hic. *ibid. num. 114.*

Peccator, si noverit mutare vitam, & mores, Deus etiam noverit mutare sententiam. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 18. tom. 3.*

PECUNIA.

Pecunia non præsumitur expendentis, quando constat, illum sumpsisse opus perficiendum cum pecunijs alienis. *decis. 447. numer. 19. Pironano tom. 2.*

Pecunia etiam dicitur esse de bonis testatoris. *decis. 207. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Pecuniam dare pro acquirenda voce patronali, de iure canonico est prohibitum. *decis. 28. num. 7. Pironano tom. 2.*

Pecunia in impositione census ex quibus præsumatur tradita animo eorum dominium transferendi. *decis. 644. num. 9. Remboldo tom. 3.*

Pecunia, quod debeat intervenire in emptione, & venditione non reperitur iure cautum. *decis. 35. num. 5. Sacro tom. 2.*

Pecunia manualiter si sit data in dotem, sine dubio restitutio est facienda in pecunia. *decis. 159. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

in Pecunia licet solutio debeat fieri tamen de partium consensu unum pro alio solui potest. *decis. 259. numer. 11. Vbaldo tom. 2.*

Pecunia si fuerit numerata in impositione census, & realiter tradita, sed Ratio post contractum restituta sine causa & titulo, tunc etiam dicta impositio præsumitur simulata. *decis. 641. num. 3. Remboldo tom. 3.*

Sed quando fuit restituta cum causa, ita ut attulerit aliquam utilitatem impositori, tunc census subsistitur. *ibid. num. 4. & 7.*

Pecuniam si quis det mulieri in certam causam, cum decreto Iudicis si in eam causam non expendat, an id ei noceat. *decis. 33. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

ex Pecunia dotali si aliqua res sit emptæ, tunc enim licet res non sit dotalis, tamen mulier contra eam in subsidium potest experiri. *decis. 590. num. 25. & 26. Vbaldo tom. 3.*

Pecunia certa, quando dicitur esse in obligatione. *decis. 328. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Pecunia certa, quando à principio fuit promissa, tunc, si illius bonitas intrinseca non fuit mutata, debetur, aut dicta pecunia in specie, vel illius æstimatio. *decis. 338. num. 50. Corrina tom. 2.*

Pecuniam dans in societate officij stat in periculo eam amittendi. *Vor. post decis. 160. num. 11. tom. 2.*

Pecuniam dans ad societatem officij, in se suscepit obligationem non dissolvendi societatem, nisi pro tali tempore, & quid ex hoc sequatur. *Vor. post decis. 160. numer. 17. & 18. tom. 2.*

Pecunia in societate officij lucratur per mortem illius, sub cuius vita erat in iud. societas, & non possunt per mortem alterius superfluari. *decis. 572. num. 2. Vbaldo tom. 3.*

Pecuniarum considerantur ad effectum cognoscendi titulum honorum acquisitionis. *decis. 741. num. 33. Morlino tom. 3.*

Pecunia, quando certa species est promissa, ea est solvenda, si reperitur, sitq. illa eiusdem bonitatis, & valoris intrinseci, licet valor extrinsecus fuerit immutatus. *decis. 165. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Si verò non reperitur, alia pecuniarum alterius speciei sunt solvenda, & possit ex illis constare illa species pecuniarum promissa. *ibid. num. 2.*

Pecuniarum regulariter presumuntur solventis, & expendentis. *decif. 447. num. 18. Pirouano tom. 2.*
 Pecuniarum, quod sunt solventis, quando ista presumptio non intrat. *decif. 330. num. 11. Verospio tom. 2.*
 Pecunia solutio, quod fuerit facta in contanti, quando dubitari non possit. *decif. 160. num. 30. Vbaldo tom. 2.*
 ex Pecunijs proprijs, quod quis aliquid non fecerit, ex quibus satis dicatur probatum. *decif. 709. num. 6. Remboldo tom. 3.*
 de Pecunijs illius presumuntur census empti ad cuius fauorem cantanti. *decif. 187. num. 10. Manzanedo tom. 2.*
 Pecunijs, qui seruiunt, Dominum habent importunum, qui dormire eos non sinunt. *Rub. in annot. decif. 460. num. 20. tom. 2.*
 de Pecuniarum vera, & reali numeratione, ex quibus dicatur constare. *decif. 33. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Pecuniarum permutationis, vel translationis contractus de loco ad locum est licitus. *decif. 477. num. 1. & 2. Coccino tom. 2.*
 Pecuniarum luero ad societatem officij, datarum est locus, licet ille, sub cuius vita datur, tunc moriatur per viam iustitiae. *decif. 224. num. 2. Sacrato tom. 2.*

P E N S I O.

Pensio si sit nulla in obolo, tota corrumpitur. *decif. 535. num. 14. Pirouano tom. 3.*
 Pensio debet solui de illa moneta, super qua fuit reservata. *decif. 42. num. 7. Verospio tom. 2.*
 Pensio quando semper saluatur a falsa narratiua, itant sit locus reductioni. *decif. 536. num. 1. Pirouano tom. 3.*
 Pensio non potest imponi super fructibus illis, ad quorum acquisitionem certum seruitium requiritur. *Rub. in annot. ad decif. 576. numer. 37. tom. 3.*
 Pensio non dicitur contraxisse vitium litigiosum, si illis non respiciatur substantiam ipsius pensionis, veluti si agatur de reductione. *decif. 670. num. 9. Pirouano tom. 3.*
 Pensiones domorum dicuntur fructus industriales. *decif. 615. num. 10. Manzanedo tom. 3.*
 Pensionis materia ex stylo Rotae reputatur materia prophana. *decif. 99. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Pensiones domus secundum styllum Curiae solent solui de semestre in semestrem anticipatè, & non per annum integrum. *decif. 624. num. 5. Manzanedo tom. 3.*
 Pensiones, & affictus, quis recipiendo, censetur ex hoc remittere onus dandi fideiussores contentos. *Rub. in annot. ad decif. 542. num. 9. tom. 3.*
 Pensio debetur ex fructibus Ecclesiae in litteris expressis non autem alterius. *decif. 500. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionis materia, & maxime si sine causa fuerit reservata dicitur odiosa, & Ecclesiae onerosa. *decif. 414. num. 13. Pirouano tom. 2.*
 de Pensione beneficiorum, quando agitur, cum sit materia odiosa, inueniuntur, ut lata sit interpretatio. *ibid. num. 14.*
 Pensiones seu fructus debentur ad rationem eius, quo reuera fuerunt percepti. *decif. 663. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
 de Pensionibus quis liberè potest disponere. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 23. tom. 3.*
 Pensiones domorum, & aliorum bonorum de sui natura non sunt fructiferae. *decif. 201. num. 26. Pirouano tom. 2.*
 Pensionis materia, cum sapiat naturam alimentorum, ideo celarem expeditionem expectat. *decif. 349. num. 7. Pirouano tom. 3.*
 Pensiones ex stylo Curiae non imponuntur, nisi super fructibus certis beneficijs. *Rub. in annot. decif. 576. num. 65. tom. 3.*
 Pensionis exigendi quasi possessio probata contra antecessorem, probat & etiam contra successorem. *decif. 2. numer. 10. Remboldo tom. 2.*
 Pensionis exigenda quasi possessio non suffragatur nisi in possessorio respectu solutionis. *decif. 441. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionis solutio non retardatur, donec sit lata certa sententia, & causa finita per rem iudicatam. *ibid. num. 5.*
 Pensionis exigenda quasi possessio probata contra antecessorem suffragatur etiam contra successorem. *decif. 55. num. 6. Sacrato tom. 2.*
 Pensio, dum apparet, quod fuit extincta, tunc nequaquam pensionarius potest pretendere manutentionem in quasi possessione eam exigendi. *decif. 352. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
 de Pensionis extinctione, vel reductione, ut dicatur constare, ad effectum, ut pensionario, denegetur manutentio in quasi possessione exigendi pensionem, quid requiratur. *decif. 386. numer. 55. Vbaldo tom. 2.*
 Pensio, dum constat quod fuit extincta, non debet pensionarius manutentio in quasi possessione exigendi. *decif. 386. numer. 52. & 53. Vbaldo tom. 2.*
 Pensio, quando est reducenda, in qua summa debeat fieri reductio. *decif. 536. num. 21. & 24. Pirouano tom. 3.*
 Pensionis reductio cum quibus requisitis Rota aliquando ad-

misse. *decif. 536. num. 10. Pirouano tom. 3.*
 Pensio reservata sine causa, cum expressione certi valoris per alterum, tunc si falsitas contingat in obolo, est nulla in totum, necesse est locus reductioni. *ibid. num. 21. & 20.*
 Pensio ob malam expressionem valoris, tunc non annullatur in totum, sed est reducibilis, quando est reservata conditionaliter. *decif. 342. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Ut si fuisset dictum, dummodo pensio medietatem fructuum non excedat, vel dummodo remaneant centum pro Rectore &c. *ibid. num. 13.*
 Pensio tunc ob malam expressionem annullatur in totum, quando fuit reservata pure, cum expressione certi valoris, quia tunc non est locus reductioni propter subreptionem. *ibid. num. 14.*
 super Pensionis retentione, si quis fuerit dispensatus, etiam si contraxerit matrimonium, an ad hunc effectum requiratur specialis, si contraxerit illud cum affine. *decif. 648. num. 20. & 21. Coccino tom. 3.*
 Pensionis reservatio, quando fuit facta à Papa Motu proprio, non eget alia iustificatione. *decif. 648. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Pensionem exigens spatio 30. annorum liberatur ab onere iustificationis. *ibid. num. 2.*
 Pensionis reservatio tendit in onus, & grauiamen beneficiorum. *decif. 488. num. 7. Nauarro tom. 2.*
 pro Pensionis reservationis sustinenda gratia, an sit detrahenda pars valoris narrati. *decif. 488. num. 5. Nauarro tom. 2.*
 Pensio, si sit reservata in certa quantitate, non potest cogi pensionarius ad recipiendum fructus loco pensionis. *decif. 352. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Et hoc maxime, si reservatio facta sit ex causa resignationis. *ibid. num. 7.*
 Pensio, quando fuit reservata cum decreto, quod si Titularis, qui pensioni consensit realiter, & cum effectu eam non soluerit, reservatio sit nulla, tunc pensionarius id integrè tenetur probare, alias successor in beneficio non tenetur ad solvendum dictam pensionem. *ibid. num. 2.*
 Et ad hunc effectum non sufficit probatio solutionis vnus terminus, sed integra, & realis est necessaria. *ibid. num. 3.*
 Pensiones omnes reservatas super quibuscunque fructibus, redditibus, & prouentibus beneficiorum si quis habeat indultum transferendi, an possit transferre eas, quae specialiter sunt reservatae super distributionibus quotidianis, dubitatur. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 47. & 50. tom. 3.*
 Pensiones difficillimè reservantur super distributionibus quotidianis. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 34. tom. 3.*
 Pensio an possit reservari super distributionibus illis, quae praeter distributiones quotidianas, in certis casibus Canonice solent assignari. *ibid. num. 35.*
 Pensionis reservatio ad effectum ut sustineatur, quod sit adiicienda, vel detrahenda sexta pars valoris, in hoc non datur aliqua decisio Rotae. *decif. 488. num. 11. Nauarro tom. 2.*
 Pensio quando est reservata ex causa resignationis, vel prouisionis per obitum, tunc fructus exprimuntur in prouisione, unde non est necesse eos exprimere in litteris pensionis. *decif. 342. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Pensio si sit reservata sub conditione clausulae. Dummodo, & sit apposta ipsi reservationi, non autem executioni, sequitur quod quous iustificationis spectet ad pensionarium. *decif. 441. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Et hoc multo magis procedit, si Rector non consensit reservationi pensionis, sed eius antecessor. *ibid. num. 2.*
 Quo casu, si pensio sit reservata cum d. clausula, pensionarius tenetur iustificare suam gratiam, quia ille consensus intelligitur sub eadem conditione. *ibid. num. 3.*
 Pensio reservata cum clausula habita, vel non habita possessione, si possessio habita non fuerit, ultra biennium non operatur. *decif. 196. num. 2. & 6. Verospio tom. 2.*
 Pensio si sit reservata cum clausula dummodo remaneant centum pro Rectore, si sit apposta ipsi dispositioni, non autem executioni, tunc pensionarius tenetur illam iustificare. *decif. 500. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Et quidem plene, & concludenter. *ibid. num. 2.*
 Pensio reservata ex falsa causa non potest sustineri. *decif. 491. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
 in Pensionis reservatione non est necessaria expressio valoris beneficii, si non excedat tertiam, vel dimidiam partem fructuum. *decif. 144. numer. 13. Pirouano tom. 2.*
 Pensio reservata super fructibus redditibus, & prouentibus nulla facta mentione de distributionibus quotidianis, an ea comprehendantur, quae distribuuntur in fine anni. *decif. 262. numer. 1. Pirouano tom. 2.*

Pensio si sit reservata sine causa, & cum soligo decreto, vt pensio realiter, & cum effectu persolvatur, alias reservatio sit nulla ipso iure. *decis. 610. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Tunc vnus id probandi, spectat ad pensionarium, vt ea reservatione possit se iuvare in petitorio. *ibid. num. 2.*
 Pensiones vigore facultatis sibi concessæ transferens, non ex sua persona illam transfert, sed ex indulto Papæ. *decis. 670. num. 14. Pirouano tom. 3.*
 per Pensionis translationem non inducitur nouum grauamen titulari, vel Ecclesiæ. *decis. 670. num. 17. Pirouano tom. 3.*
 in Pensionis translatione non est facienda mentio de aliquo impedimento stante iam habilitate, & dispensatione. *dec. 648. num. 12. Coccino tom. 3.*
 Pensio an valide dicatur translata in eum, qui à non suo Episcopo, & sine licentia proprii Episcopi fuit ordinatus. *decis. 670. num. 19. Pirouano tom. 3.*
 Pensionis translatio non dicitur noua pensio, sed semper est eadem in translatorio, quæ fuit in transferente. *decis. 562. num. 1. Pirouano tom. 3.*
 Pensionis transferendi gratia, quando peritur, circumscripto onere Ecclesiæ, supplicanti non est imposita necessitas narrandi extrinseca. *ibid. num. 2.*
 Pensionis translatio est materia odiosa, immo odiosissima, cum proroget seruitutem beneficii. *Rub. in expot. decis. 576. nu. 57. tom. 2.*
 de Pensionis translatione, quando agitur dicitur tractari semper de eadem pensione, non autem de nouo onere. *decis. 562. num. 7. Pirouano tom. 3.*
 Pensionis translatio non dicitur noua pensio, licet obligationis mutatio fiat de persona in personam. *decis. 401. numer. 2. Pirouano tom. 2.*
 Pensio translata in effectu, & substantia est eadem cum prima. *ibid. num. 3.*
 Pensionis translationis litteræ quando sunt iustificatæ, dicuntur habere executionem paratam. *decis. 650. n. 24. Pirouano tom. 3.*
 Pensionis transferendi facultatem, quis amittit ob recursus ad Iudices laicos. *decis. 670. nu. 1. Pirouano tom. 3.*
 Pensionis translatio facta abque productione litterarum Apostolicarum est nulla. *decis. 562. num. 13. Pirouano tom. 3.*
 de Pensionis valida translatione, quando non possit dubitari, ad quemcumque effectum. *ibid. num. 14.*
 de Pensionis translatione quando agitur, an tractetur de proroganda seruitute beneficii. *decis. 598. num. 1. Pirouano tom. 3.*
 Pensiones transferendi facultas obtenta à Papa, dicitur subrepticia, si facta non fuerit mentio aliarum facultatum transferendi super fructibus eiusdem beneficii. *decis. 252. num. 3. Pirouano tom. 2.*
 ad Pensionem obtinendam sufficit ostendere qualitatem clericatus. *decis. 650. num. 3. Pirouano tom. 3.*
 Pensionis validitatis translationis actus, probatur ex ipso instrumento translationis. *ibid. num. 4.*
 in Pensionum translationibus non est necessarium fieri mentionem de pensionibus, aut facultatibus transferendi. *decis. 650. num. 17. Pirouano tom. 3.*
 Quia non agitur de nouo onere Ecclesiæ transferendo. *ibid.*
 Pensionis translatio est nulla, si transferens de tempore indult incapax erat gratia ob excommunicationem. *ibid. num. 18.*
 in Pensionis translatione debet fieri mentio alterius pensionis, qua Ecclesia reperitur grauata. *decis. 650. numer. 15. Pirouano tom. 3.*
 Pensionum translationes non continent nouum onus, aut seruitutem. *dec. 598. num. 9. Pirouano tom. 3.*
 Pensionem transferendi habens facultatem vsque ad certam summam, quando ea in totum reperitur translata id fieri non potuit extra nullitatem actus, limita si id fuerit factum cum clausula, vt omne intelligatur factum iuxta formam facultatis transferendi, & non alias. *decis. 252. num. 11. & 12. Pirouano tom. 2.*
 in Pensionis translatione, quado dicatur seruata forma ad hoc, vt titularis scire possit, quando per mortem pensionarij acquiesuerit sua libertatem. *decis. 650. nu. 9. & 10. Pirouano tom. 3.*
 Pensionis translatio facta lite pendente super illius reductione, quasi effecta litigiosa, inualide dicitur translata. *ibidem num. 11.*
 Pensiones litigiosæ non veniunt sub generali dispositione. *ibid. num. 12.*
 Pensio non potest dici litigiosa, si lis non sit super titulo, vel proprietate, & sic cessat affectio. *ibid. num. 13.*
 Pensionis translationis litteræ, si dent certam formam circa translationem, forma eius nisi detur, corruit tanquam nulla ipsa translatio. *decis. 650. num. 6. Pirouano tom. 3.*

Intellige tamen hanc conclusionem vt hic. *ibid. num. 7.*
 Pensionis translatio si fiat per viam extinctionis, & creationis, seu renouationis secundæ nouæ pensionis, an sublineatur, si non fuerit facta mentio primæ. *decis. 648. nu. 17. Coccino tom. 3.*
 Pensionis translatio, quidquid sit respectu titularis, tamen respectu translatori dicitur noua pensio, & ideo comprehenditur sub dispensatione retinendi pensiones. *decis. 648. num. 18. Coccino tom. 3.*
 Pensionis translatio dicitur noua pensio in substantia, quamuis nomen sonet in translationem. *decis. 401. nu. 2. Pirouano tom. 2.*
 Pensionis translatio sine dubio dicitur noua pensio, dum dicta translatio apta est conseruare pensionem post mortem pensionarij. *ibid. num. 8.*
 Pensionis natura regulatur secundum naturam vfructus, qui per mortem vfructuarij extinguitur. *ibidem num. 9.*
 Pensio, cum secundum eius naturam extinguatur per mortem pensionarij, dum post eius mortem prorogatur per translationem, ea ex nouo iure substatetur, non autem ex antiquo post mortem extincto. *ibid. num. 10.*
 Pensionum translationes, negari non potest esse seruitutis beneficij prorogationes. *ibid. num. 11.*
 Pensionum translatio est materia odiosissima. *ibid.*
 Pensionis solutiones factæ à Campfore, qui dedit cedulam bancariam, censentur factæ ex mandato à Titulari, & non à legē. *decis. 386. numer. 47. Vbaldo tom. 2.*
 ob Pensionis non solutionem excommunicatus non absoluitur, nisi præuia satisfactione. *decis. 236. num. 13. Sacrato tom. 2.*
 Pensionis solutio aliter quam per instrumentum probari potest. *decis. 386. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionis vnica solutio constituit pensionarium in quasi possessione exigendi, præsertim ad effectum manutentionis. *decis. 352. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
 Pensio debet solui à possessore, & percipiente fructus. *decis. 446. num. 24. Vbaldo tom. 2.*
 Pensio ratione fructuum debetur. *decis. 446. nu. 24. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionis fideiussor, si eam soluit, dum est declaratum, ad id non tenetur, non constituit pensionarium in quasi possessione eam exigendi. *decis. 352. num. 26. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionis solutio facta à tercio sine mandato titularis non constituit pensionarium in quasi possessione exigendi. *decis. 352. numer. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Pensio cum sit onus reale fructuum, ab eo solui debet, qui fructus beneficii percepit. *Rub. in Annot. ad decis. 576. nu. 45. tom. 3.*
 Pensionis solutio facta patri pensionarij, an sufficiat ad probandam veram & realem solutionem, in casu quo pensionarius illam concludenter probare grauatus est. *decis. 342. num. 20. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionum anticipata solutio non est illicita, vel vsuraria in conclusionem. *decis. 160. numer. 21. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionis solutio, si non fit facta à titulari, nec ab alio de eius ordine, non constituitur pensionarius in quasi possessione exigendi. *decis. 386. num. 24. Vbaldo tom. 2.*
 Pensio debet imponi super fructibus beneficii. *Rub. in Annot. decis. 576. numer. 40. tom. 3.*
 Pensio non de proprio, sed de fructibus beneficii est soluenda. *ibidem num. 41.*
 Pensionem, quis soluere non tenetur, nisi percipiat fructus beneficii super quo ea est imposita, quia eatenus ad id tenetur, quatenus fructus percipiat. *ibid. num. 42. & 44.*
 Pensio non est soluenda per eum, qui nec titulum beneficii habuit, nec fructus percepit. *ibid. num. 43.*
 Pensiones decursæ, quod non fuerint solutæ, ex quibus arbitri possit. *decis. 546. num. 8. Merlino tom. 3.*
 Pensionis solutio facta à tercio, de cuius mandato non constat minus releuat, ad hoc vt dicatur satisfactum decreto apponi solito in reservatione pensionis. *ibid. num. 9.*
 in Pensione soluente pro alio non præsumitur mandatum, nisi concurrant adminicula. *ibid. num. 10.*

PENSIONARIUS.

 Pensionarius non releuatur ab onere probandi validitatem gratiæ in iudicio petitorio, ex possessione decennali, si deficiat titulus. *decis. 144. num. 10. Pirouano tom. 2.*
 Cum ad hunc effectum possessio non releuet, nisi sit triennalis. *ibid. num. 11.*
 Pensionarius non tenetur iustificare valorem beneficii, quando Papa non se fundauit super eo. *ibid. num. 12.*
 Pensionario spectat onus iustificandi valorem beneficii in suis litteris pensionis narratum, & quidem concludenter reat pensio alias corruat. *decis. 546. num. 1. Merlino tom. 3.*
 Pensionarius non tenetur ad probationem valoris beneficii pro substatenda sua gratia, sed titularis, qui agit ad nullitatem pen-

pensionis, declarata ut hic *decis. 144. num. 6. Pirouano tom. 2.*
 Pensionarius metitur ex eius persona, & non attenditur mutatio personarum ex parte titularis. *decis. 2. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Pensionarius non tenetur ad iustificationem valoris beneficii, siante consensu titularis super reservatione pensionis, & confessione eiusdem, quod valor ascendat ad d. summam. *decis. 144. num. 16. Pirouano tom. 2.*
 Declara id procedere contra personam consentientis, sed secus est si agatur contra successorem in beneficio, si non habeat causam à predecessore, sed à Papa. *ibid. num. 17.*
 Pensionarius, ut constituitur in quasi possessione exigendi pensionem, potissimum spectatur animus soluentis. *decis. 386. num. 25. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius denegatur manutentio in quasi possessione exigendi pensionem, in terminis turbida possessionis, vel intentionis petentis. *decis. 386. num. 56. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius, si sit in quasi possessione exigendi pensionem, de iure est, ut lite pendente ea non priuatur. *decis. 352. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius, quod sit in quasi possessione exigendi pensiones, ex quibus dicatur doctum. *decis. 386. numer. 50. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius dicitur constitutus in quasi possessione exigendi pensionem per solutionem ei factam à Mercatore, cum præsumatur facta de mandato titularis. *decis. 386. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius dicitur esse in quasi possessione exigendi pensionem, dum titularis dedit cedulam bancariam, cuius vigore campfor soluit pensionem. *decis. 352. nu. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Cum campfor dicitur soluisse de mandato titularis. *ibid. n. 11.*
 Pensionarius si sit in quasi possessione pensionem exigendi, manutentendus est in ea licet à parte excipiat, quod pensio sit reducenda ob exiguitatem fructuum. *decis. 55. num. 7. Sacratio tom. 2.*
 Pensionarius est manutentendus in sua quasi possessione exigendi pensionem, licet narrauerit, quod beneficium certum valorem, & contrarium à parte. *decis. 55. num. 8. Sacratio tom. 2.*
 Pensionarius si voluisset fructus beneficii, non resignasset beneficium cum certa pecuniarum quantitate annua. *decis. 352. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius ut obtineat in iudicio manutentionis, sufficit probasse aliquando exegisse. *decis. 342. nu. 18. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius ab initio releuatur ab onere iustificationis gratiæ quoad manutentionem possessionis propter factum exigendi. *decis. 144. num. 8. Pirouano tom. 2.*
 Pensionarius agens contra nouum titulum, debet probare valorem beneficii, si illum narrauerit per ascensum, si simus in pensione reservata sine causa. *decis. 342. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius, dum acceptauit cedulam bancariam, illamq. habet in manibus, perfectum dicitur pactum. *decis. 386. num. 45. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius, ut validè probet centum remanere pro Rectore, est necesse d. probationem percurrere tempus reservationis pensionis. *decis. 500. num. 13. Cr. 19. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionario nolente soluere, proteruia est manifesta, si per plures annos ad effectum non soluendi substinuerit censuras. *decis. 340. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius tunc tenetur plenè iustificare valorem beneficii affirmatiuè narratum per ascensum, & quidem plenè, si in hoc consistat fundamentum, & pars gratiæ. *decis. 342. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius lite pendente non potest recusare soluere pensionem titulari. *decis. 340. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius pendente lite non est priuandus sua quasi possessione exigendi. *decis. 2. numer. 2. Remboldo tom. 2.*
 Pensionarius si per multos annos habitus fuit pro Clerico, & toleratus à suo Ordinario, hæc coniectura est sufficiens pro præsumenda valida ordinatione. *decis. 670. nu. 33. Pirouano tom. 3.*
 Pensionarius quando teneatur probare solutionem pensionis realiter, & cum effectu, quousque vixit titularis. *decis. 342. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
 Pensionarius, si tenetur docere solutionem omnium terminorum pensionis realiter factam, non suffragatur instrumentum solutionis omnium terminorum antea decursorum. *ibid. num. 16.*
PERCEPTIO FRUCTVVM.
 Perceptio fructuum præsumitur ex re fructifera. *decis. 317. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Perceptio fructuum facta à factore sufficit ad effectum probandi possessionem in remedio spolijs. *decis. 559. num. 8. Vbaldo tom. 3.*
 Perceptio fructuum est indubitatum signum possessionis. *decis. 283. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Perceptio fructuum est verus modus probandi possessionem. *decis. 267. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Perfectio instrumenti bene colligitur ex inscriptione & subscriptione. *decis. 544. num. 3. Pirouano tom. 3.*

PERICVLVM.

Periculum ubi est duplicatum, ibi debet esse duplicata compensatio. *Vol. post decis. 160. num. 23. tom. 2.*
 Periculum vacationis officij si cesset in societate officij, pecunia remanet purum mutuum. *decis. 289. num. 7. Verosio tom. 2.*
 Periculum societatis officij quando fuit translatum de vna vita ad aliam, tunc mortuo illo, de cuius vita fuit translatum, non est locus lucro pecuniarum. *decis. 224. num. 3. Sacratio tom. 2.*

PERITVS.

Peritus deputatus ad vnum effectum non releuat quo ad diuersum. *decis. 506. num. 5. Remboldo tom. 3.*
 Peritus, si attulerit, se habere cognitionem rei, cuius valorem æstimat, à multis annis citra, id potest intelligi de quatuor, vel sex annis. *decis. 253. numer. 23. Dunozerro tom. 2.*
 Periti æstimatio, si fundata sit super aliorum relatione, quid id indicet. *ibid. num. 24.*
 Periti, ut probent valorem rei, debent eam æstimare secundum communem æstimationem. *decis. 344. num. 16. Coccino tom. 2.*
 Periti eius relationi standum est, cum quo concordat tertius peritus ex officio electus. *decis. 23. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Periti dum faciunt suam relationem, sat est iurare de eorum credulitate. *decis. 393. num. 14. Coccino tom. 2.*
 Periti, ut probent æstimationem seu valorem rei debent referre secundum communem æstimationem. *decis. 278. numer. 2. Remboldo tom. 2.*
 Periti æstimando domum, debent habere rationem ad onus super ea impositum. *ibid. num. 3.*
 Periti non possunt probare valorem de certo tempore, de quo est controuersia, mediante inspectione præsentis. *decis. 278. num. 5. Remboldo tom. 2.*
 Periti debent esse informati de statu rei antiquo. *ibid. num. 6.*
 ad Peritorum iudicium non recurritur nisi in subsidium. *ibid. num. 7.*
 Periti per inspectionem rei de præsentis non possunt arguere qualitatem eius de tempore præterito. *decis. 253. num. 19. Dunozerro tom. 2.*
 ad Peritorum electionem devenitur in subsidium, & quando alie probationes haberi non possunt. *ibid. num. 20.*
 Periti, licet ex statu præsentis, possint etiam arguere in præteritum, tamen facile possunt decipi. *ibid. num. 21.*
 Peritorum calculus circa quantitatem, & valorem alicuius rei, quando non attendatur. *decis. 317. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*
 Peritorum resolutiones non trahunt in rem iudicatam, saltem ad excludendas contrarias probationes. *decis. 435. n. 3. Coccino tom. 2.*
 Peritorum æstimatio præsumitur iusta, qui contrarium tenet, debet excessum probare. *decis. 720. num. 20. Coccino tom. 3.*
 Periti relationi specialiter ad aliquem punctum electi standum est. *decis. 23. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Peritis à iudice deputatis potius standum est in æstimatione alicuius rei quam depositionibus testium. *decis. 457. numer. 2. Coccino tom. 2.*
 ob Periurium an quis incidat in caducitatem. *decis. 719. num. 4. Manzano tom. 3.*
 Periurium vitiat contractum. *decis. 344. numer. 25. Coccino tom. 2.*
 Permutatio dotis ut valeat, requiritur consensus mulieris & utilitas. *decis. 335. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

PERSONA.

Persona vna, & eadem non debet diuerso iure censi. *decis. 247. num. 5. Coccino tom. 2.*
 Quæ tamen regula non procedit respectu diuersarum personarum. *ibid. nu. 6.*
 Persona extrinsecus regulariter in dispositionibus non subintelligitur, ubi verba referri possunt ad personas expresse vocatas. *decis. 561. num. 72. Merlino tom. 3.*
 Persona, quando est publica, tunc pluribus præsumitur nota eius manus. *decis. 334. num. 21. Remboldo tom. 2.*
 Persona est in certis casibus privilegiata, ergo, & in omnibus alijs, absurda est ista consequentia. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 30. tom. 2.*
 Persona defuncti representatur ab hærede actiue & passiuè in iure creato, & formato tempore mortis in persona illius. *decis. 590. num. 30. Vbaldo tom. 3.*
 ex Persona actoris metitur ius, non autem ex persona rei conuenienti. *decis. 178. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Persona cum qua fuit contractum attenditur in contractibus, licet commoditas contractus ad illum non spectet. *decis. 64. numer. 8. Sacroto tom. 2.*

ex Persona alterius sepius quis obtinet illud, quod ex sua consequi non valeret. *decis. 588. numer. 4. & 14. Vbaldo tom. 3.*

Personam testis quis producendo dicitur approbare non autem dictum. *decis. 42. numer. 6. Verospio tom. 2.*

à Persona tantum una si fama habuit originem non probatur, & maxime si illa sit suspecta. *decis. 527. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

ex Persona alterius, ut quis consequatur id, quod non potest ex propria persona, id debet verum intelligi, quando ius alterius personam non diminuitur. *decis. 588. numer. 34. Vbaldo tom. 3.*

de Persona ad personam extensio in iure non admittitur. *decis. 24. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

Persona ecclesiastica non potest honeste consequi magnam, & rigorosam penam propter modicam contraventionem. *Rub. in Annot. ad decis. 444. numer. 75. tom. 2.*

Personae tres facilius conveniunt quam plures, & fidelius negotium tractant. *decis. 574. numer. 12. Coccino tom. 3.*

Personae industriae non dicitur electa, quando in aliquo negotio nec actiue, nec passivè fuit dictum ne se ingereret. *decis. 87. numer. 11. Vbaldo tom. 2.*

Personae plures, quando representant idem corpus, & habetur pro uno, tunc unus consequitur ex persona alterius, quod ex sua consequi non posset proprie. *decis. 588. numer. 28. & 29. Vbaldo tom. 3.*

Personae odiosae non sunt Iudei respectu fori temporalis propter tollerantiam Ecclesiae. *decis. 269. numer. 6. Manzanedo tom. 2.*

Personae, quando sunt notae probitatis, faciunt ab eis iam facta praesumi licita. *decis. 670. numer. 30. Pirouano tom. 3.*

Persona constituta in dignitate ac deponenti de rebus spectabilibus ad eius officium ac verisimilitudinem, & in praesentia Principis, creditur. *decis. 194. numer. 9. Sacroto tom. 2.*

Personae identitas probari potest ex confessione partis adversae. *decis. 614. numer. 19. Coccino tom. 3.*

Personae identitas quando ex pluribus demonstrationibus fuit comprobata, tunc ad assensum contrarium, incumbit ei onus probandi diversitatem. *ibid. numer. 20.*

Personae identitas non excluditur etiam quod fuerit scriptum Ioannes q. Alberti de Venturinis, & fuerit probatum, quod non erat de Venturinis, sed de Albericijs. *decis. 614. numer. 22. Cocc. tom. 3.*

Personas duas in eodem negotio, quis representare potest. *decis. 273. numer. 9. Pirouano tom. 2.*

ad Personas certas si sit restrictum fideicommissum ad alias non extenditur. *decis. 24. numer. 1. Remboldo tom. 2. & vide numer. 3.*

ad Personas certas, & ad certum tempus si sit restricta prohibitio, nec ultra dictas personas, nec ultra dictum tempus extenditur. *ibid. numer. 2.*

ad Personas certas si statum se restringat, si alijs sit praedictiale ad eas non extenditur. *decis. 16. numer. 19. Verospio tom. 2.*

Personas ecclesiasticas Aegidiana non ligat. *decis. 98. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*

inter Personas diversas instrumentum confectum non potest deservire pro declaratione alterius instrumenti ab alijs confecti. *decis. 208. numer. 6. Manzanedo tom. 2.*

in Personis eruditis, polleantibus virtute litteris, & doctrina, rat utilitas, decor, splendor Ecclesiarum, & augmentum cultus Divini. *decis. 743. numer. 14. Carrillo tom. 3.*

Personarum ecclesiarum spolia quod ex antiqua consuetudine spectent ad haeredes beneficiati in statu Mediolanen. ex quo nititur probari. *decis. 529. numer. 6. Remboldo tom. 3.*

de Personarum legitimatione quando amplius non sit dubitandum. *decis. 13. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

Personarum legitimatas ex quibus satis dicatur iustificata. *decis. 498. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*

Personarum legitimarum exceptio in omnibus iudicijs quantumvis summarijs est praemittenda. *decis. 587. numer. 16. Pirouano tom. 3.*

Personalis citationis solemnitate quare iura requirunt, quando quis est excommunicandus. *decis. 48. numer. 20. Remboldo tom. 2.*

Personaliter quando quis est citandus, si reperiri non possit, quae diligentiae sufficiant ad hoc, ut dicatur citatus personaliter. *decis. 48. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

Personalitatem non denotant verba impersonalia. *decis. 213. numer. 7. Coccino tom. 2.*

P E R T I N E N T I A.

Pertinentia iuris conferendi indubitato testimonio probatur, & ipsa possessione & continuatione ex pluribus electionibus firmata. *ibidem numer. 7.*

Pertinentia iuris conferendi probari potest per publicam vo-

cem & famam. *decis. 538. numer. 6. Pirouano tom. 3.*

de Pertinentiis alicuius loci an tenuta aliqua sit, ex quo comprehendendi possit. *decis. 285. numer. 14. 15. & 16. Coccino tom. 2.*

P E T I T I O.

Petitio, ubi non adest, ibi nulla mora consideratur. *Rub. in annot. ad decis. 542. numer. 22. tom. 3.*

Petitio in dubio debet intelligi esse factam, prout est visus petenti. *decis. 188. numer. 7. Sacroto tom. 2.*

Petitio si sit relata ad aliquid, virtualiter ea continet omnia, quae sunt contenta in re relata. *decis. 472. numer. 19. Manzanedo tom. 2.*

Petitio illa est frustratoria, quando is petit id, quod non adimpluit. *decis. 542. numer. 1. Coccino tom. 3.*

Petitio posterior non tollit anteriorem. *decis. 663. numer. 2. Manzanedo tom. 3.*

Petitio hereditatis, ut dicatur iudicium uniuersale, vis stat in conclusione libelli, in qua, quis petit se pronunciari haeredem in totum, vel in parte. *decis. 178. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Petitio hereditatis agens, si moueatur questio libertatis, ea prius terminanda est. *decis. 674. numer. 6. Pirouano tom. 3.*

in petitione hereditatis, cuiusmodi est fideicommissaria, haereditatis petitio, agitur, ut actor declaretur haeres uniuersalis. *decis. 178. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Petitio hereditatis agens si opponatur ei priuatum esse haereditate, debet interim silere causa petitionis hereditatis. *decis. 674. numer. 5. Vbaldo tom. 3.*

Petitio fructuum est accessoria ad absolutionem obrentam. *decis. 393. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Petitio legitimacionis est sola sufficiens ad probandam filiationem. *decis. 430. numer. 20. Vbaldo tom. 2.*

Petitio remissoria non videtur carere suspicione, si post multas causas instans petatur. *decis. 381. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Petitio remissoria videtur satis calumniose petita si post rem iudicam petatur. *decis. 381. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*

Petitio remissoria dicitur calumniosa dum petitur ad euicanda fundamenta decisionum in causa factarum. *ibid. numer. 18.*

Petens quos simpliciter amoueri à beneficio, tunc collatio est euentualis. *decis. 202. numer. 10. Coccino tom. 2.*

P E T I T O R I U M.

Petitorium absorbet possessorium. *decis. 559. numer. 18. Vbaldo tom. 3.*

Petitorium potest suspendi in qualibet parte iudicij. *decis. 420. numer. 24. Vbaldo tom. 2.*

Petitorium potest cumulari, cum possessorio adipiscendo. *decis. 669. numer. 3. Coccino tom. 3.*

Petitorium, ea, quae respiciunt, non admittuntur in possessorio. *decis. 440. numer. 24. Vbaldo tom. 2.*

Petitorium ea, quae respiciunt, non sunt terminanda in iudicio possessorio, sed in Ordinario. *decis. 623. numer. 11. Pirouano tom. 3.*

Petitorij cumulatio cum possessorio stante turbiditate etiam in remedio retinenda non solet denegari. *decis. 521. numer. 7. Pirouano tom. 3.*

ad Petitorium sunt reiicienda, quae difficultatibus sunt implicita. *decis. 3. 67. numer. 49. Merlino tom. 2.*

in Petitorio potest prosequi causa, si sit commissa cum clausula quam & quas omisso possessorio intentato. *decis. 72. numer. 1. Pirouano tom. 2.*

Philippus Rex Hispaniarum sic generaliter vocatur, ratione maioris dignitatis, & potestatis. *decis. 743. numer. 3. & 4. Carrillo tom. 3.*

Philosophiam, quis non debet profiteri, & postea vinci ab avaritia, & rapacitate. *Rub. in annot. ad decis. 444. numer. 32. tom. 2.*

Philosophus, quis non est nominandus, si faciat contra philosophiam. *Rub. in Annot. ad decis. 444. numer. 30. tom. 2.*

Philosophus quidam, petendo ab Imperatore immunitatem à solutione onerum bonorum patrimonialium, quid Imperator in eius faciem praefecerit. *ibid. numer. 31.*

Philosopho cuidam, cum fuisset offensa tabula, in quo depicti erant multi leones ab hominibus dilacerati, prorupit in haec verba. *O si leones pingere scirent. Rub. in annot. ad decis. 431. numer. 54. tom. 2.*

Pia causa non est valens extinguere amorem inter patrem, & filium, & inter patruum, & nepotem. *Rub. in annot. ad decis. 444. numer. 53. tom. 3.*

P I G N V S.

Pignus rei alienae, tunc conualescit, aut confirmari dicitur, quando illa res efficitur debitoris. *decis. 450. numer. 8. Manzanedo tom. 2.*

Pignus in re aliena contractum, ut valide confirmetur quid requiratur. *decis. 675. numer. 39. Coccino tom. 3.*

Pignus, quando creditor in subsidium pro suo credito accepit, & illud

P O E N A.

Portio certa quando fuit assignata Vicario, Ecclesiæ unitæ, & reliquum remanet Ecclesiæ, cui fuit facta unio id est indubitatum dignum unionis. *decis. 580. numer. 8. Vhaldo rom. 3. ad Portionem sui patris non autem patruorum nepos, quando dicatur tantum subditus. decis. 287. num. 2. Cocchino rom. 2. ad Portionem tam patris quam patruorum quando quis censetur vocatus. decis. 245. num. 5. Cocchino rom. 2.*

POSITIONES.

P O S S E S S I O

Possessionis noua acquisitio non potest fieri per colonum, sed
 bene potest conseruari, & custodiri talis acquisitio. *decis. 234.*
num. 13. Pironazo tom. 2.
 Possessio acquisita lite pendente non est manutenibilis. *decis. 365.*
num. 9. Merlino tom. 2.
 Possessionem ciuilem non dicitur quis amisiſſe, si statim amiſſa
 naturali, egit pro illius recuperatione. *ibid. num. 10.*
 Possessio antecessoris continuatur in Prælato successore absque
 alia apprehensione. *decis. 290. num. 7. Coccino tom. 2.*
 Possessio antecessoris in officio, suffragatur etiam successor, cū
 illa dicatur acquisita officio, seu dignitati. *decis. 391. num. 1.*
Nauarro tom. 2.
 Possessio si sit probata de tempore mortis litis, est manutenenda.
ibid. num. 2.
 Possessio antiquior, quando est probata, tunc iunior præsumi-
 tur vitiosa, & clandestina. *decis. 495. num. 44. Coccino tom. 2.*
 Possessionem apprehendens auctore Prætorē dicitur esse in
 bona fide. *decis. 740. num. 10. Merlino tom. 3.*
 ex Possessionis apprehensione resultat vera aduersarij confes-
 sio, quod possessio erat apud alteram partem. *decis. 110.*
num. 2. Remboldo tom. 2.

Possessionem rei alienæ apprehendens hoc casu condemnatio fructuum fieri potest à die commissi spoliij. *decis. 740. num. 8. Merlinio tom. 2.*

de Possessione apprehensione, si constet, ea præsumitur continuata, vsque ad litem moram, eiusque vigore datur manutentio. *decis. 440. num. 6 & 7. Vbaldo tom. 2.*

Possessio beneficii illius qui fuit intrusus, vel nulliter immissus, dicitur redundare ad commodum veri & legitimi possessoris. *decis. 628. num. 14. Manzanedo tom. 3.*

in Possessione beneficii quod quis obterit, ex quo remaneat iustificatum. *decis. 420. num. 3. Vbaldo tom. 3.*

Possessio beneficii, reservati capta vigore collationis factæ ab Ordinario non est manutentibilis. *decis. 283. nu. 8. Vbaldo tom. 2.*

Possessio beneficii, quæ capienda venit à Commissario Camera, nomine eiusdem Camera, est ab eodem accipienda, vel à procuratore ab eodem substituto, & postea per Commissarium cedenda ipsi prouiso de beneficio. *decis. 404. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

Et si possessio erit aliter capta, est nulla. *ibidem num. 11.*

Possessio beneficii litigiosi capi non potest lite pendente absq; vitio attentatorum. *decis. 404. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Possessio beneficii, quæ accipitur à Commissario Camera nomine eiusdem Camera, in ea ipse tantum habet nudum nomen, & commodum est prouiso de beneficio. *ibidem num. 9.*

Possessio beneficii capta non expeditis litteris est nulla, & infesta iuxta Constitutionem. iulij. III. quæ habet decretum irritans, & clausulam sublatam. *ibidem num. 14.*

Possessio beneficii quod fuerit capta post expeditionem litterarum, hoc non probatur ex data in dictis litteris. *ibidem num. 16.*

in Possessionem certorum bonorum, si quis fuerit immissus, tunc de eius possessione non est controuertendum. *decis. 187. numer. 2. Manzanedo tom. 2.*

Possessio probatur ex substantiatione litis, ad effectum immisionis vigore salutari. *decis. 187. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

Possessio quorumcumque bonorum testatorum, vel ab intestato decedentium vigore Stat. Urb. lib. 1. cap. 149. continuatur in suos heredes. *decis. 234. num. 19. Pirouano tom. 2.*

in Possessionem bonorum debitoris creditor quando inordinata, & minus solemniter immisus fuit, tunc licetum est ei reciperere bona, donec fuerit satisfactus, hoc tamen intellige esse verum, quando creditum est clarum, & liquidum quia alias purgandum venit spoliū. *decis. 251. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Possessio bonorum Ecclesiæ est penes Ecclesiam, & non penes Prælatum. *decis. 290. numer. 14. Coccino tom. 2.*

Et respectu civilis possessionis conclusio est sine contradicte. *ibidem num. 15.*

Possessio bonorum vel hereditas antequam adeatur, vel agnoscat, non est in bonis heredis, nec in dominio eius, nec actualiter ei acquisita. *decis. 341. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Possessio capta non obstante protestatione partis, dicitur acquisita si ad dictam possessionem fuit processum. *decis. 701. nu. 8. Remboldo tom. 3.*

Possessio capi non potest citra vitium attentatorum pendente termino appellationis in causa appellabili. *decis. 210. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*

Possessio capta pendente lite, est attentata. *ibidem num. 5.*

Possessio sua, quis priuari non potest, absque citatione. *ibidem num. 7.*

Possessio capta propria auctoritate, & absque auctoritate Iudicis competentis non releuat. *decis. 267. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Possessio capta vigore subrogationis gratiosæ post inhibitionem Roralem est attentata. *decis. 311. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Possessio regulariter capta pendente appellatione est attentata. *decis. 379. num. 1. Nauarro tom. 2.*

Possessio capta pendente termino ad appellandum, est attentata, & non manutentibilis. *decis. 298. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Possessio, quando est nulliter capta & aduersarius non habet se pro spoliato, venit manutentendus. *ibidem num. 13.*

ad Possessionem capiendam tunc requiritur speciale mandatum, quando sumus in beneficialibus, secus vero in prophanis. *decis. 502. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Possessio capta appellatione pendente sequestranda est, saltem ex officio iudicis, & constaret iudicem non habuisse iurisdictionem. *decis. 397. num. 17. Coccino tom. 2.*

Et hoc saltem ne altera pars eludatur, dum consensit, vt coram non iudice iudicialiter procederetur. *decis. 397. num. 18. Coccino tom. 2.*

Possessio civilissima facile interruptitur ab aliquo actu contrario. *decis. 128. num. 11. Pirouano tom. 2.*

ad Possessionem civilem amittendam sufficit modicum tempus data scientia. *decis. 365. num. 5. Merlinio tom. 2.*

Possessionem civilem, quando quis censetur retinuisse, licet à Iudice ea fuerit priuatus. *decis. 445. num. 20. Vbaldo tom. 2.*

Possessio civilis sufficit pro manutentione. *decis. 420. num. 30. Vbaldo tom. 2.*

Possessio civilis Domini directi statim aterahit ad se possessionem naturalem quando emphyteusis est finita. *Rub. in. annot. decis. 420. numer. 35. tom. 2.*

Possessio civilis est ad obtinendam naturalem. *decis. 212. num. 3. Coccino tom. 2.*

Possessio, ex quo effectualiter dicatur alicui tradita. *ibidem num. 4.*

Possessio domus, quando sumitur, non est necesse, vt expellatur conductor, sed sufficit, vt possessionem sponte tradat. *ibidem numer. 5.*

Possessio si continetur à statuto in suum heredem, an ea sit vera & propria. *decis. 128. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Possessio nunquam continuatur ipso iure. *decis. 673. num. 10. Coccino tom. 3.*

Possessionis continuatio non præsumitur, quando adest validior præsumptio in contrarium. *decis. 740. num. 31. Merlinio tom. 3.*

Possessio merè instrumentalis non suffragatur alio existente in possessione. *decis. 740. num. 31. Merlinio tom. 3.*

Et hoc casu sufficit allegare possessionem tertiæ. *ibidem num. 36.*

in Possessione continuanda metitur ius à possessore non autem ab eo, contra quem possideretur. *decis. 290. nu. 8. Coccino tom. 2.*

Possessio si continetur à statuto in heredem, non attenditur, si alius actualiter ante eum illam coeperit. *decis. 128. num. 11. Pirouano tom. 2.*

Possessionis continuatio non datur in rebus mobilibus. *decis. 76. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Prout, de eo, à quo res mobiles detinentur in depositum, vel ex commodato, vel precario. *ibidem num. 13.*

pro Possessione rerum mobilium retinenda datur interdictum vtrobique. *ibidem num. 14.*

Possessio defuncti transfertur in subrogatum gratiosum, & per immisionem continuatur potius possessio defuncti, quam noua acquiratur. *decis. 449. num. 14. Remboldo tom. 2.*

Possessio defuncti continuata in heredem vigore statuti id statuens, nec momento quidem vacans censetur. *decis. 449. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Possessio defuncti non potest dici continuata in successorem, si ante actuale apprehensionem fuerit ea occupata à tertio. *decis. 469. num. 9. Coccino tom. 2.*

Possessionem defuncti, quando certum est, quod aliquis agnouerit. *decis. 520. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

Possessio defuncti si non probetur, non datur immissio heredi super re perita. *decis. 158. numer. 5. Remboldo tom. 2.*

Possessio defuncti Rectoris in possessione beneficii probatur si vtraque pars veniat ex eadem vacatione. *decis. 200. num. 3. Dunozetto tom. 2.*

Possessio defuncti non transit in heredem. *decis. 392. num. 2. Remboldo tom. 3.*

Possessio defuncti potest verè, & propriè transferri in heredem à lege, vel statuto. *decis. 128. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Possessio ex iuris dispositione, aut consuetudine sine aliquo actu etiam ficto potest transferri plenissime. *decis. 128. numer. 3. Pirouano tom. 2.*

Possessio Ecclesiæ capta sola licentia Iudicis laici, perperam capta est. *decis. 267. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Possessio Ecclesiæ semper dicitur plena, & nunquam vacat. *decis. 290. num. 16. Coccino tom. 2.*

Possessio vera Ecclesiæ consistit in administratione spiritualium. *decis. 267. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Possessio iure familiaritatis, & amicitie, maximè stante affinitate, &c. non releuat. *dec. 101. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

Possessio quæ ex iure familiaritatis originem habuit est inefficax ad aliquod acquirendum manutentibile. *decis. 637. num. 18. Pirouano tom. 3.*

Possessio generalis si quis acquisierit, illa ei suffragatur, etiam quod ad res particulares. *decis. 184. num. 7. Coccino tom. 2.*

Possessionis acquisitio quando est ex falsa causa circa factum, tunc nullius est considerationis, nec producit iuris effectum. *decis. 373. num. 8. Coccino tom. 2.*

Possessionis adeptæ instrumentum valet, vt concedatur manutentio alio non existente in possessione. *decis. 305. nu. 1. Vbaldo tom. 2.*

Possessionis adeptæ instrumenta bene eam probant. *decis. 559. num. 2. Vbaldo tom. 3.*

Et maximè si dicta possessio capta fuit authore Prætoris. *ibidem num. 3.*

Possessionis adeptæ instrumentum probat possessionem alio non existentem.

- existente in possessione. *decis. 283. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio instrumentalis, quamvis posterior, praevalet etiam anteriori infecta, pendente et irritans. *decis. 440. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio data à Iudice, tunc est releuans quando procedit iuris ordine seruat. *decis. 133. num. 2. Sernato tom. 2.*
 Possessio à Iudice tradita, parte non citata, cum clausula sine prauidicio tertij, ea non iustificata, possessio resoluitur numer. 16. & quid si prauidicium esset separabile. *decis. 260. num. 15. & 17. Pironano tom. 2.*
 Possessio prior est manutenenda, nisi doceatur de interruptione possessionis. *decis. 596. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
 Possessionis continuatio non datur, non possidenti. *ibid. num. 8.*
 Possidere non possunt duo in solidum eandem rem. *ibid. num. 9.*
 Possessionem manutenibilem acquirendam actus turbatiui & non pacifici non suffragantur. *decis. 234. n. 16. Pironano tom. 2.*
 Possessio manutenibilis probatur ex confessione partis aduersae. *decis. 708. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
 Possessione quis non priuatur per sententiam Iudicis, eiusque immisionem, quando Iudex nulliter, & iniuste processit. *ibid. num. 2.*
 Possessio naturalis est manutenenda, non obstante, quod alius retineat possessionem civilem in animo. *decis. 443. num. 1. Pironano tom. 2.*
 Possessio naturalis, & civilis sine dubio alicui acquiritur ex factis Iudicis, ritibus, & rege procedentis. *decis. 502. n. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Possessione naturali emphyteuta non cadit ipso iure, licet cadat ab ipsa emphyteusis. *Rub. in annot. decis. 420. n. 60. tom. 2.*
 Sed hoc intelligit, quando emphyteusis naturali fine suo finitur, licet secus sit, cum per delictum, vel culpam amittitur. *ibid. num. 51.*
 Possessio particularis debet praeualere generali. *decis. 81. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio contra ius releuare solet, quando est alicuius temporis considerabilis. *ibid. num. 13.*
 Possessionem secundam, quando quis apprehendit, primam non dimittendo, tunc non dicitur denuo possidere, sed potius accumulare. *decis. 305. num. 4. & 6. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio non est necesse, ut de tempore spoli probetur. *decis. 495. n. 48. Coccino tom. 2.*
 Possessio anterior statim probata dicitur re ipsa doctum de eiectione, & spoliatione. *ibid. num. 49. & 50.*
 Possessio posterior tanquam turbatiua, & clandestina non est attendenda, & praesertim dum non est capta citatis citandis. *decis. 420. num. 9. tom. 2.*
 Possessio posterior, in concursu anterioris non est attendenda, cum praesumatur clandestina, & turbatiua. *decis. 305. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio posterior praesumitur clandestina, & turbatiua, ideoque non est manutenibilis. *decis. 283. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio in specie, praevalet capta in genere. *ibid. num. 4.*
 Possessio anterior non dicitur amissa, per alteram possessionem deinde captam, si cum protestationibus, & cautulis praesertim anterioris possessionis fuerit capta. *ibid. num. 5.*
 Possessio ex quibus verbis probetur. *decis. 21. num. 12. Dunozeo tom. 2.*
 Possessio probari potest ex clausula constituti. *decis. 595. num. 4. Manzanedo tom. 3.*
 Possessio probatur ex pluribus locationibus, ac fructuum perceptionibus. *ibid. num. 6.*
 Possessionem partis probari ex confessione aduersarij certum est. *decis. 235. numer. 2. Coccino tom. 2.*
 Possessio probatur ex mandato de immitendo, & ex immisione subsecuta. *decis. 363. num. 2. & 3. Remboldo tom. 2.*
 Possessio probatur ex confessione partis aduersae, etiam ad effectum manutentionis. *decis. 384. num. 2. Coccino tom. 2.*
 Possessio probatur ex inhabitatione. *decis. 398. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio probari potest ex concessionis instrumento, ubi adest clausula constituti. *decis. 43. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Possessio probatur ex instrumento adeptionis possessionis. *ibid. num. 2.*
 Possessio probari potest ex propria confessione aduersarij. *ibid. num. 3.*
 Possessio semel probata, praesumitur continuata usque ad obitum. *decis. 53. num. 4. Manzanedo tom. 3.*
 Possessio semel probata, praesumitur continuata, & hoc procedit etiam ad effectum obtinendi immisionem in vim gratioris subrogationis. *ibid. num. 5.*
 Possessio quadragenaria cum titulo, quando in aliqua vniōe non possit negari. *decis. 448. num. 16. Coccino tom. 2.*
 Possessio quadragenaria ad effectum probationis iurispatronatus, sufficienter probatur ex praesentationibus absque villa, & controuersia factis, & admissis infra dictum tempus. *decis. 332. num. 2. Merlino tom. 2.*
 Possessio talis praesumitur, qualis est titulus qui praecedat. *decis. 391. num. 21. Nauarro tom. 2.*
 Possessio titularia in concursu est praerenda. *decis. 391. num. 36. Nauarro tom. 2.*
 Possessio, quando redditur titularia, & colorata, eo magis manutenenda venit. *decis. 368. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*
 ex Possessione rei inter fratres, non insertur ad communicationem dominij non praecedente legitima praescriptione. *decis. 436. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio referenda est ad causam necessariam, non autem ad voluntariam. *ibid. num. 9.*
 Possessio vniuersalis dilatur ad omnia loca particularia. *decis. 184. numer. 9. & 11. Coccino tom. 2.*
 Possessionem, quis non tenetur dimittere, nec aliter cedere iuri suo, ad hoc ut dicatur paruise Iudici, sed sufficit sola praestatio patientiae. *decis. 407. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio si requireretur, contra actiones, nunquam praescriberetur. *decis. 547. num. 14. Manzanedo tom. 3.*
 Possessio si fuerit capta appellatione pendente est attentata. *decis. 313. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Possessio decennialis in beneficiis, an sufficiat saltem pro titulo praesumpto ad effectum regulae triennalis, & quid requiratur. *decis. 599. numer. 39. & 40. Vbaldo tom. 3.*
 Possessionem, si quis fateatur dimisisse, & de facto fuisse spoliatum, hoc casu illa qualitas sine facto rejicitur. *decis. 596. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio subrogati gratiosè appellatur civilissima, quae est ad instar possessionis haeredis in quem vigore statuti continuatur possessio defuncti. *decis. 469. num. 12. Coccino tom. 2.*
 Et illius effectus tantumdem est, ut si defunctus fuerit turbatus in possessione, haeres possit intentare interdictum retinendae aduersus turbatorem. *decis. 469. num. 13. Coccino tom. 2.*
 Possessio, quando amittitur, propter sequestrum. *decis. 400. num. 28. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio instrumentalis alio non existente in possessione est manutenibilis. *decis. 440. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Possessionem non fuisse vacuum, qui hoc dicit, tenetur probare. *ibid. num. 2.*
 Possessionum appellatione an veniant bona inculta. *decis. 254. num. 37. Coccino tom. 2.*
 Possessio quando est nulla, & infecta, non est in ea faciendum fundamentum. *decis. 404. num. 15. Remboldo tom. 2.*
 Possessio nihil habet commune cum dominio. *decis. 222. num. 6. Verospio tom. 2.*
 Possessio improbata per sententiam non est alicuius considerationis. *decis. 446. num. 23. Vbaldo tom. 2.*
 ex Possessione praesumitur fructuum perceptio. *decis. 364. num. 14. Remboldo tom. 2.*
 Possessionem suam, quando quis capit, non praesumitur habere animum amittendi primam, si eam capiat cum praesertione anterioris. *decis. 305. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio in iudicio spoli est concludenter probanda. *decis. 740. num. 27. Merlino tom. 3.*
 Possessionem, quando Iudex ad se auocauit, & pars huiusmodi auocationi acquieuit, tunc possessio dicitur vacans. *decis. 349. num. 4. Merlino tom. 2.*
 Possessio filij haeredis grauati non sufficit ad probandum, quod bona fuerunt posseta à fideicommittente. *decis. 606. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
 Possessio, quando cessat, cessare etiam debent remedia [possessoria]. *decis. 507. num. 10. Vbaldo tom. 3.*
 Possessionem, dum quis cedit sine dubio illam amittit. *decis. 440. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Possessionem quis non dicitur amisisse, si ea non utatur stante concordia. *decis. 99. numer. 8. Remboldo tom. 2.*
 Possessio, tunc est necessaria ad effectum praescriptionis, quando quis ea mediante vult acquirere nouum ius. *decis. 547. numer. 12. Manzanedo tom. 3.*
 Possessio potest capi lite pendente vigore subrogationis gratiosae, absque vitio attentatorij. *decis. 469. num. 17. Coccino tom. 2.*
 Possessio vitiosa adipiscenda remedium non impedit. *decis. 216. num. 5. Verospio tom. 2.*
 in Possessione nutritia peccati, quis non est manutenendus. *decis. 411. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Possessio praesentandi patris nec transijt in filium, etiam stante statuto continuante possessionem in heredem absque apprehensione. *decis. 471. num. 7. Nauarro tom. 2.*

Possessione sua, si quis passus est priuari, suscepit in se partes actoris, & tunc tenetur probare iudicem nulliter processisse, quod secus esset, si esset reus, & possessor. *decis. 451. num. 13.*

Nauarro tom. 2.

Possessio non est considerabilis, quando quis ab ea possessor fuit eiectus auctoritate iudicis. *decis. 43. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Possessionem Domino affectuarius non potest quærere absque mandato tacito, vel expresso. *decis. 234. num. 12. Pirouano tom. 2.*

Possessio in dubio de iure præsumitur vacua. *decis. 451. num. 1.*

Nauarro tom. 2.

Possessio alicuius rei, quando alicui pro indiuiso datur, id fieri nequit, nisi immittatur in possessionem totius rei, cum in qualibet gleba debeat habere partem suam. *decis. 502. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Possessione quando quis est nulliter spoliatus à iudice, dicitur retinere ciuilem possessionem. *decis. 212. num. 2. Coccino tom. 2.*

Possessio si sit translata in aliquem ministerio legis, dicitur realiter translata, ac competunt remedia possessoria tam retinendæ, quam recuperandæ. *decis. 128. num. 6. Pirouano tom. 2.*

Possessio præsumitur deperdita, si quis ea non utatur spatio 10. annorum. *decis. 99. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Sed hoc intellige, si ab alio fuerit occupata. *ibid. num. 7.*

Possessionis in fundo aliquo, veræ causæ sunt, pascere, lignare, ferere, colligere fructus &c. *decis. 234. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Possessio semel acquisita per solum animum retineri potest. *ibidem num. 4.*

Possessionis consumatio probatur per suos effectus. *decis. 726. num. 6. Pirouano tom. 3.*

Possessio vera transfertur per clausulam constituti. *decis. 169. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Possessio per Fratres retenta absq; dubio fuit quæsitæ Religioni. *decis. 267. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Possessio habita per filium, vel seruum, acquiritur patri, vel domino. *ibid. num. 5.*

Possessio capta lite pendente, non suffragatur. *decis. 684. num. 11. Sacrato tom. 3.*

Possessio capta alio existente in possessione auctoritate iudicis non suffragatur. *decis. 740. num. 39. Merlino tom. 3.*

Possessionis, quando quis est incapax, certè ei non competit reintegratio ad d. possessionem. *ibid. num. 40.*

Absque possessione positina, & vera manutentio non datur. *decis. 128. numer. 7. Pirouano tom. 2.*

ex Possessione de præterito præsumitur ad possessionem de præsentis. *decis. 99. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Possessio dicitur amissa, si vigore transactionis ei fuerit renunciatum. *decis. 290. num. 11. Coccino tom. 2.*

Possessio controuersa, & turbatiua non releuat. *decis. 443. num. 4. Pirouano tom. 2.*

Possessio exigendi non releuat pensionarium à iustificatione gratiæ, cum illa sit extra ius scilicet, vt beneficia sine diminutione contrahantur. *decis. 144. num. 9. Pirouano tom. 2.*

Possessio in rebus mobilibus faciliè amittitur. *decis. 380. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Possessio alicuius semel probata, præsumitur continuata à possidente vique ad mortem. *decis. 690. num. 5. Sacrato tom. 3.*

Possessio, quando est longæua suffragatur etiam contra ius. *decis. 731. num. 6. Vbaldo tom. 3.*

Possessio, casu quo, absque violentia, & vitio ad manus alicuius deuenit, qui & si vt spoliator conueniatur, tamen non dicitur verè, sed fidei spoliator. *Rub. in annot. ad decis. 420. num. 95. tom. 2.*

in Possessione, seu detentatione, vt quis dicatur, sufficit, vt quis ceperit possidere etiam de facto. *decis. 373. numer. 3. Coccino tom. 2.*

in Possessione missus à Pratore etiam nulliter procedente, contra eum, vt possesorem datur actio spolij. *ibid. num. 6.*

in Possessionem alterius gratiosè subrogatus, capiendæ possessionem, non attentat. *decis. 135. num. 7. Sacrato tom. 2.*

Possessio non suffragatur, quando principaliter agitur de dominio, cum illud debeat probari de iure gentium, vel ciuili. *decis. 590. num. 7. Vbaldo tom. 3.*

Possessio limitata & concessio limitata limitatum producit effectum. *decis. 420. num. 78. Vbaldo tom. 2.*

Possessio, quando lex iubet vt prius restituatur, ac postea cognoscatur super proprietate, tunc Iudex non debet audire reum super exceptione dominij, & quid si probato sit subiectanea. *Rub. in Annot. decis. 420. num. 92. & 93. tom. 2.*

P O S S E S S O R.

Possessor anterior, si petat manutentionem, & posterior alleget fuisse priuatum sua possessione per Iudicis mandatum.

decis. 451. num. 10. Nauarro tom. 2.

Hoc casu ille posterior, tanquam fundamentum, suæ intentionis tenetur docere iudicem ritè, & rectè processisse.

ibid. num. 11.

pro Possessore antiquiori stat præsumptio, itaut possessor iunior teneatur probare se non possidere clam, nec vitiosa.

decis. 495. num. 45. Coccino tom. 2.

Sed agentem sua culpa cecidisse à possessione, & ista est communis omnium interpretum sententia. *ibid. num. 46. & 47.*

Possessor bonæ fidei non tenetur ad restitutionem fructuum rei principaliter deductæ in iudicium, nisi in quantum sit factus locupletior, & non sit lapsus triennium. *decis. 315. num. 38. Coccino tom. 2.*

Quæ tamen conclusio non procedit, quando fructus petuntur, vti fors principalis. *ibid. num. 39.*

Possessor bonæ fidei non potest condemnari ad restitutionem fructuum. *decis. 127. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Possessor constituitur in mala fide per motionem litis. *ibidem num. 10.*

Possessor malæ fidei deducit etiam impensam factam pro custodia fundi, quamuis Bart. contrarium senserit. *Rub. in Annot. decis. 444. num. 20. tom. 2.*

Possessor malæ fidei ad restitutionem fructuum industrialium semper an teneatur. *decis. 615. num. 11. Manzanedo tom. 3.*

Possessores bonorum dotalium æstimatè datorum, cum habeant ius à marito, possunt vti eisdem priuilegijs, & defensionibus, quibus, & ipse maritus vti potuisset. *Rub. in Annot. decis. 666. numer. 139. & 146. tom. 3.*

Possessor fundi dotalis dati marito æstimati, potest offerre ælimationem. *decis. 590. num. 27. Vbaldo tom. 3.*

Possessor fundi in dotem dati, qui habet ius à marito, potest vti eisdem confessionibus, quibus potuisset vti maritus. *ibid. num. 28.*

Possessor iniustus tenetur ad restitutionem fructuum ab eo petitorum vero Domino. *decis. 615. num. 1. Manzanedo tom. 3.*

Possessor non tenetur ad restitutionem fructuum stante eius bonæ fide, & sic ignorantia rei alienæ. *decis. 615. num. 2. Manzanedo tom. 3.*

Quæ tamen non potest considerari in eo qui falsus est cum iuramento rem ad alium spectare. *ibid. num. 3.*

Possessor quilibet est citandus, etiam si in primo aspectu appareat nullum ius ei competere. *decis. 244. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Possessor triennalis dum fuit pacificus, non est amplius turbandus in ea possessione. *decis. 614. num. 36. & 37. Coccino tom. 3.*

Possessor tenetur obedire mandato de manutenendo iudicis ad fauorem aduersarij relaxato, & non facere actus contrarios patientiæ. *decis. 407. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Possessor, & reus præsumitur Dominus, donec contrarium probetur. *decis. 222. num. 1. Verospio tom. 2.*

Possessor est absoluentus, quando actor nihil probauit. *decis. 489. num. 2. Dunozzo tom. 2.*

Possessor, si se non habuit pro spoliato, manutenendus venit. *decis. 267. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Possessori sat est vincere, per non ius actoris. *decis. 333. num. 23. Vbaldo tom. 2.*

Possesorem, dum quis non admittit ad suam possessionem, dicitur eum spoliare. *decis. 495. num. 52. Coccino tom. 2.*

Possessor est citandus, licet habeat contra se decretum irritas, si clarum, ac apertum non sit, quod illud intret. *decis. 469. numer. 28. Coccino tom. 2.*

Possessor semper est citandus, dum iudicialiter proceditur. *decis. 451. num. 19. Nauarro tom. 2.*

Possessor habet pro se præsumptionem, quod non sit occupator. *decis. 384. num. 3. Coccino tom. 2.*

Possessoris commodum hoc est, vt releuetur ab onere probandi, transferendo illud in aduersarium. *decis. 480. num. 27. Vbaldo tom. 2.*

Possessor non potest priuari eius possessione vigore pacti de retinendo non solutis sibi prius melioramentis. *decis. 389. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Possessor à die mortis litis constituitur in mala fide, & propterea à dicta die non facit fructus suos. *decis. 393. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Possessor à die mortis litis constituitur in mala fide respectu eius, qui mouit litem non autem respectu tertij. *ibid. num. 2.*

Possessori & reo satis est excludere actorem ob probationes dubias. *decis. 222. numer. 7. Verospio tom. 2.*

Possessor non est remouendus, dum Iudici non apparet de iniustitia suæ possessionis. *decis. 535. numer. 8. Manzanedo tom. 3.*

Possessor dum non habuit se pro spoliato, manutenendus venit. *decis. 440. numer. 17. Vbaldo tom. 3.*

Pof.

Possessor non tenetur dimittere rem, nisi ei reficiantur melioramenta, & ideo interim dicitur possessor bonæ fidei, & non tenetur ad restitutionem fructuum. *decis. 127. nu. 12. Remboldo tom. 2.*

Declara, vt hic. *ibid.*

Possessor, vt non condemnetur in fructibus ante litem motam, in eo non requiritur bona fides, sed sufficit abesse malam. *decis. 740. nu. 15. & 16. Merlino tom. 3.*

Possessor pacificus triennalis quis effici nequit stante lite. *decis. 599. numer. 34. Vbaldo tom. 3.*

Possessor est citandus quando alius est immittendus ad hoc vt priuetur sua possessione. *decis. 267. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Possessoris obitus non solum requiritur, vt vnio dicatur effectuat, sed etiam quod vnio fuerit acceptata & capta possessione. *decis. 36. numer. 3. Verospio tom. 2. vide num. seqq.*

Possessores non priuatur iudex sua possessione, quando adest aliqua nullitas. *decis. 67. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Possessores plures regulariter, non admittuntur in beneficiis. *decis. 628. num. 13. Manzanedo tom. 3.*

POSSESSORIUM.

Possessorium intentatum ex statuto Urbis lib. 1. cap. 147. dubium est an sit merum, vel mixtum. *decis. 128. num. 50. Pirouano tom. 2.*

in Possessorijs iudicijs, vel quando agitur officio Iudicis non est mordicè insistendum in subtilitatibus iuris. *ibid. num. 51.*

in Possessorio meo non datur appellatio. *decis. 128. num. 33. Pirouano tom. 2.*

Possessorij suspensio, quando dicatur reiecta. *decis. 521. num. 6. Pirouano tom. 3.*

in Possessorio non datur appellatio, & ideo frustratorie appellatur, nec est opus prosequi appellationem. *decis. 63. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

in Possessorijs sufficit allegare factum, sine aliqua causa obligatoria. *decis. 507. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

in Possessorijs remedijs solum disputatur de prima figura, siue de apparentia tituli. *decis. 128. num. 35. Pirouano tom. 2.*

in Possessoria materia, quid potissimum consideretur. *decis. 169. num. 7. Sacrato tom. 2.*

Possessoria remedia fundata sunt in vera, & positua possessione. *decis. 128. num. 10. Pirouano tom. 2.*

Possibile non potest fieri per legem quod naturaliter impossibile est. *decis. 201. nu. 19. Pirouano tom. 2.*

Possibilia omnia sunt. *decis. 309. num. 9. Coccino tom. 2.*

Possibilitas in omni actu requiritur. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 192. tom. 3.*

de Possibilitate si testes deponant, & non de certitudine non releuant. *decis. 151. num. 10. Dinozetto tom. 2.*

POSSESSORIS.

Possidens rem vigore saluiani, non potest deueniri ad eius substationem absque speciali commissione. *decis. 280. num. 2. Coccino tom. 2.*

Possidens ante litem motam, potest citra vitium attentatorum continuare suam possessionem. *decis. 210. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Possidens, in terminis iudicij iactationis, potest absolui, si ille, qui commissam commisit, nihil contra eum probauerit. *decis. 643. num. 4. Coccino tom. 3.*

Possidens si non sit talis, non potest obtinere absolutionem. *decis. 463. num. 5. Coccino tom. 3.*

Possidendi animus praesumitur depositus spatio decennij alio existente in possessione declara vt num. 9. & 1. *decis. 234. numer. 5. Pirouano tom. 2.*

Possidens si non alleget suum titulum, sed alienum, non dicitur legitimus contradictor. *decis. 302. num. 19. Coccino tom. 2.*

Possidendi animus sufficit, vt quis dimittat, ad hoc vt amittat possessionem, licet remanserit in detentione. *decis. 7. num. 3. Sacrato tom. 2.*

Possidenti danda est manutentio, quamuis possessione fuerit priuatus per sententiam Iudicis. *decis. 133. nu. 1. Sacrato tom. 2.*

Possidere cum titulo si quis prober, & altera pars doceat quod de possessione, tunc ea praesumitur iure familiaritatis. *decis. 98. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Possideri non potest sine certitudine loci, & quotæ. *decis. 443. num. 10. Pirouano tom. 2.*

Possideri potest vna & eadem res diuersis respectibus. *decis. 700. num. 5. Verospio tom. 3.*

Possidisse per plures annos si quis asserat, necesse est, vt doceat se possidisse per triennium. *decis. 20. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Potentia, quæ non deuenit ad actum, non habetur in consideratione. *decis. 155. num. 25. Sacrato tom. 2.*

Potentia adeundi hereditatem appellatur ius, & non facultas. *decis. 341. num. 1. Coccino tom. 2.*

POTESTAS.

Potestas Papæ procedit à Deo, & non à consensu populi. *decis. 194. num. 14. Sacrato tom. 2.*

de Potestate Papæ concedentis facultatem transferendi pensiones, nefas est dubitare. *decis. 252. num. 1. Pirouano tom. 2.*

de Potestate Papæ amplissima in beneficialibus absurdum est dubitare. *decis. 448. num. 2. Coccino tom. 2.*

Potestas Papæ in beneficialibus est suprema. *decis. 297. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

de Potestate Papæ aliquid confirmantis quando minus dubitari possit. *decis. 260. num. 1. Pirouano tom. 2.*

de Potestate Papæ præsertim in beneficialibus dubitari non potest. *decis. 356. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Potestas & voluntas quando in aliquo actu interuenit, non est de eo dubitandum. *decis. 510. numer. 8. Pirouano tom. 3.*

Potestas reuocandi ea, quæ sunt valide confirmata à Sede Apostolica, semper deficit. *decis. 515. nu. 6. Pirouano tom. 3.*

Potestatem gerendi aliquem actum, si aliquis habeat, ea potestas non sufficit nisi eo animo gerat, quo potest. *decis. 456. num. 7. Manzanedo tom. 2.*

Potestatem tantam mater non habet in filium sicut pater. *decis. 296. num. 16. Manzanedo tom. 2.*

de Potestatis plenitudine, quando non dicatur per Principem aliquid gestum. *decis. 18. nu. 9. Vbaldo tom. 2.*

Potestatem quando quis dicatur habere absolui quem plenarie. *decis. 714. numer. 19. & 20. Manzanedo tom. 3.*

Potestatem immediate habet à Deo Papa absque alia dependentia humana. *decis. 184. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Potestatis priuilegium vt intret respectu rei, requiritur specialis expressio, & an hæc opinio sit valida. *decis. 114. num. 8. 9. & 10. Remboldo tom. 2.*

PRÆBENDA.

Præbenda, quando dicatur annexa spiritualitati, ita ut veniat, sub dispositione Canonici. *decis. 140. nu. 35. Dinozetto tom. 2.*

Præbenda per motionem controuersæ efficitur litigiosa, & alienari non potest. *decis. 167. numer. 9. Coccino tom. 3.*

Præbenda quando confertur alicui a Papa in aliqua Ecclesia, & dat prouiso rescriptum ad Capitulum, si prouisus petat collationem beneficii, tunc intentatur actio personalis. *decis. 167. numer. 7. Coccino tom. 2.*

ad Præbendam aliquam, vel aliam rem agens, quam alius tenet, & dicit esse suam, non autem dicit sibi deberi tunc lis non dicitur super titulo. *decis. 202. num. 8. Coccino tom. 2.*

Præbenda quando non sunt distinctæ, nec Ordinarius eas distinguere potest. *decis. 264. num. 8. Remboldo tom. 2.*

Præbenda, & dignitates in Ecclesia Cathedrali sunt simultaneæ collationis Episcopi, & Capituli. *decis. 100. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Precarij contractus non præuertitur stante pacto, vt duret ad tempus determinatum. *decis. 510. numer. 17. Pirouano tom. 3.*

PRÆCEDENTIA.

Præcedentia de iure debetur ei, qui est in ordine maior, etiam si alius negans illam, esset antiquior. *decis. 214. numer. 1. Sacrato tom. 2.*

ad Præcedentia omnia debet fieri relatio, quando ratio differentie, cur non sit facienda nulla assignatur. *decis. 100. num. 18. Vbaldo tom. 2.*

in Præcedentia materia consuetudo est attendenda, quamuis aliquid ius commune repugnaret. *decis. 214. numer. 4. & 14. Sacrato tom. 2.*

in Præcedentiarum materia valde deferendum est Sacrae Congregationi super Ritibus. *decis. 214. num. 6. & 8. Sacrato tom. 2.*

Præcedentia declarant sequentia. *decis. 377. num. 12. Manzanedo tom. 2.*

Præcedentia sæpe influunt in sequentia, sed numquam sequentia influunt in præcedentia. *decis. 154. num. 17. Dinozetto tom. 2.*

in Præcedentijs valet argumentum à simili. *decis. 214. numer. 5. Sacrato tom. 2.*

PRÆCEPTUM.

Præceptum impossibile non obligat. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 164. tom. 3.*

Præceptum testatoris ne bona in casu delicti hæredis transeat in filium, operatur, ne ea possint confiscari. *decis. 627. num. 7. Coccino tom. 3.*

Præcepto superioris quis non dicitur contranuenire, si petat illius transumptum. *decis. 184. num. 10. Coccino tom. 2.*

Prædonis loco habetur vassallus, qui propter delictum, vel feloniam ipso iure feudo priuatus est. *Rub. in annot. ad decis. 420. num. 77. tom. 2.*

PRÆIUDICIUM.

- Præiudicium vllum non dicitur alicui illatum, dum cogitur id facere, ad quod de iure tenetur. *Rub. in annot. ad decif. 617. num. 145. tom. 3.*
- Præiudicium alicuius in exemplatione sumpti ex originali, quando dissimulari non possit. *decif. 534. num. 23. Pironano tom. 3.*
- Præiudicium, quando ex aliquo actu nemini inferitur, & hoc Princeps concesserit, non est arguenda eius gratia. *decif. 490. num. 12. Coccino tom. 2.*
- de Præiudicio Ecclesie & Episcopatus, dum tractatur, Capitulum potest agere. *decif. 115. num. 10. Pironano tom. 2.*
- ad Præiudicij effectum cum requiratur scientia certa, nisi de ea appareat, non iuvat taciturnitas. *Rub. in annot. ad decif. 542. num. 95. tom. 3.*
- de Præiudicio tertij, quando agitur, qualibet gratia dicitur constituere novum ius. *decif. 401. numer. 13. Pironano tom. 2.*
- in Præiudicialibus actus præsumptionis scientie, non inducit aliam præsumptionem circa qualitates rei. *decif. 134. num. 8. Sacrato tom. 2.*

PRÆLATIO.

- Prælatio non datur, cessante contemplatione subiectorum concurrentium. *decif. 84. num. 6. Pironano tom. 2.*
- Prælationis ius inter censuarios, an competat illi, qui habet censum maioris quantitatatis. *decif. 17. num. 10. Dupozetto tom. 2.*
- Prælatio respectu census in quo sit fundata. *ibidem num. 11.*
- ad Prælationis effectum an suffragetur census emptus post li-tem motam. *decif. 17. num. 2. Dupozetto tom. 2.*
- Prælationis qualitas passiva in concursu transit ad descendentes etiam illegitimos. *decif. 49. num. 8. Pironano tom. 2.*

PRÆLATVS.

- Prælatus non potest supplantare successorem præueniendo tempus, nec ultra eius vitam concedere officia. *decif. 455. num. 11. Pironano tom. 3.*
- Prælatus non potest priuare suum successorem nominatione officiorum, quæ ad eum de iure spectat. *ibid. num. 12.*
- Prælatus licet regulariter non repellatur ad testificandum, tamen si ipse gesserit contractum, accumulatur suspicio, & sic repellitur, cum ei imminet laus, vel vituperium. *decif. 334. num. 15. Remboldo tom. 2.*
- in Prælato successore continuatur abique alia apprehensione possessio antecessoris. *decif. 290. num. 7. Coccino tom. 2.*
- Prælati contractus de bonis Ecclesie cum suis consanguineis, iuribus non bene olent. *Rub. in Annot. ad decif. 460. n. 117. tom. 3.*
- Prælari, quando volunt consanguineos de bonis Ecclesie dicere, tunc procedit dispositio rex. in can. peruenit. l. q. 3. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 110. tom. 2.*
- Prælati, ac ceteri rerum, & fructuum Ecclesiasticorum dispensatores, tunc conscientia ex redditibus beneficiorum suorum possunt suis succurrere consanguineis. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 113. tom. 2.*
- Prælatorum confessiones extrajudiciales, & voluntariæ non nocent Ecclesie. *decif. 290. num. 20. Coccino tom. 2.*
- Freshyteranus probatur ex litteris Ordinarij. *decif. 91. num. 5. Pironano tom. 2.*

PRÆSCRIPTIO.

- Præscriptio debiti, quando per litem est interrupta, ut nouiter ea possit currere, debet computari tempus, quo cessatum est litigare, vel à die preceptæ instaurat. *decif. 519. num. 8. Vbaldo tom. 3.*
- Præscriptio induci non potest contra actum habentem decretum irritans. *decif. 574. num. 31. Coccino tom. 3.*
- sine Præscriptione induci non potest seruitus. *decif. 32. num. 13. Verosio tom. 2.*
- Præscriptio interruptitur propter litem motam. *decif. 372. numer. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Præscriptio non datur sine possessione. *ibid. num. 12.*
- Præscriptio non currit sine possessione etiam si in corporalibus, vel incorporalibus versetur. *ibid. num. 13.*
- Præscriptio non interruptitur per citationes nallas ex defectu iurisdictionis. *decif. 519. num. 14. Vbaldo tom. 3.*
- Præscriptio interruptitur naturaliter ex defectu possessionis. *decif. 372. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*
- Præscriptio non potest inchoari contra hereditatem iacentem. *ibid. num. 8.*
- ex Præscriptione debet deduci tempus pupillaris ætatis. *ibid. n. 9.*
- Præscriptio, vel consuetudo non interruptitur per reclamacionem, in qua quis succumbit. *decif. 214. num. 3. Sacrato tom. 2.*
- Præscriptio, ut intret, debet probari elapsum fuisse totum tempus ad id requisitum. *decif. 519. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
- Præscriptio de proximo complenda non habetur pro completa. *ibid. num. 2.*

- Præscriptio longissimi temporis inducitur ex sola negligentia non petentis absque alio facto, & ministerio præscribentis. *decif. 547. num. 15. Manzaredo tom. 3.*
- Præscriptio non currit non valenti agere. *decif. 512. num. 12. Remboldo tom. 3.*
- Præscriptio penitus excluditur, quando legitimum tempus non est transactum. *decif. 513. num. 15. Remboldo tom. 3.*
- Præscriptioni non est locus, stante mala fide. *decif. 372. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Præscriptio de iure Canonico, cum mala fide, nullo temporis spatio currit. *ibidem num. 2.*
- Præscriptio tunc inuat, licet absit possessio, quando quis eam inducit ad se defendendum contra alterius actionem. *decif. 547. num. 15. Manz. tom. 3.*
- Quia tunc præscriptio perficitur absque vlla possessione, ex solo cursu temporis. *ibid.*
- Præscriptio aliqua currere non valet, cum graui pondere malæ fidei. *decif. 512. num. 10. Remboldo tom. 3.*
- Præscriptio ut inchoetur nocet mala fides, quæ etiam obstat successoribus, licet vellent inchoare præscriptionem ex propria persona. *decif. 513. num. 10. Remboldo tom. 3.*
- Idq. habet locum non solum in hærede immediato, sed etiam mediato, & hærede dædedit. *ibid. num. 11.*
- Præscriptio non obstat, dum legitimum tempus transactum non est. *decif. 512. num. 7. Remboldo tom. 3.*
- Præscriptio non est fundanda super actu, quæ sub Iudice manet. *decif. 467. num. 10. Pironano tom. 2.*
- Præscriptio contra vocatos ad fideicommissum, non currit ante eius purificationem. *decif. 138. num. 9. Remboldo tom. 2.*
- Præscriptio non potest allegari, si non sit transactum tantum tempus, quod sit necesse ad eam inducendam. *decif. 671. numer. 5. Remboldo tom. 3.*
- Præscriptio non obest, quando quis non potest aliquid petere. *ibid. num. 6.*
- Præscriptio statutaria Bononiæ non comprehendit instrumentum iuramento vallatum. *decif. 621. num. 15. Vbaldo tom. 3.*
- Præscriptio statutaria succedit loco præscriptionis 30. annorum de iure communi. *decif. 372. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
- Præscriptio statutaria non currit cum mala fide. *ibid. num. 16.*
- Præscriptio statuti Urbis quoad debitum interruptitur per solam extrajudicialem interpellationem. *decif. 519. numer. 16. Vbaldo tom. 3.*
- Præscriptio statutaria Urbis, habet etiam locum in fructibus dotis. *decif. 671. num. 1. Remboldo tom. 3.*
- Præscriptio statutaria Urbis, quo ad debita, an semel interrupta per actum iudicalem possit reuiuiscere ad instar primæ præscriptionis, vel secundum ius commune, an cens. est questio. *dec. 519. nu. 6. Vbaldo tom. 3.*
- Et Rota in hoc articulo variat. *ibid. num. 7.*
- Præscriptiones tot requiruntur, quot sunt annuæ præstationes. *decif. 35. numer. 39. Sacrato tom. 2.*
- in Præscriptione bona fides præsumitur, dum contrarium non probatur. *decif. 642. num. 10. Pironano tom. 3.*
- ad Præscriptionis effectum tunc possessio est necessaria, quando quis ea mediante vult acquirere novum ius. *decif. 547. numer. 12. Manzaredo tom. 3.*
- Præscriptione suorum antecessorum non possunt inuari hæredes, & successores, quando fuerunt in mala fide, quamuis essent ipsi in bona fide. *decif. 372. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Præscriptio necesse est, ut sit consuetudo, quando ea est contra ius. *dec. 1. num. 8. Sacrato tom. 2.*

PRÆSENTIA.

- Præsentia partis, quando testes iurant, supplet defectum citationis. *decif. 193. num. 7. Coccino tom. 2.*
- Præsentia iudicis aliud est, & aliud decretum dum requiritur, ut ipse interloquatur. *decif. 406. num. 8. & 9. Coccino tom. 2.*
- Præsentia humana, præter physicam, addit vsum rationis, & aduerentiam. *Rub. in annot. ad decif. 431. num. 25. tom. 2.*
- Præsentia Iudicis in ipsa celebratione contractus, est insinuatio post dicti contractus celebrationem. *decif. 288. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Præsentia absque interuentu in diuinis non releuat pro acquisitione distributionum quodidianarum. *Rub. in annot. ad decif. 576. numer. 141. tom. 3.*
- Præsentia citari supplet omnes defectus, si qui adsint in citatione. *decif. 376. numer. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Præsentia partis est necessaria in exemplatione scripturarum, ad hoc ut registrum probet. Et super hoc vide distinctionem. *decif. 139. num. 20. & seqq. Coccino tom. 2.*
- Præsentia parochi sufficit in matrimonio, quamuis dissentiat. *Rub. in Annot. decif. 431. num. 15. tom. 2.*
- Præsentia parochi, & testium in celebratione matrimonij petita

ita contenta est sola intellectus aduertentia. *Rub. in Annot. ad decif. 431. num. 23. tom. 2.*
Qua recte testimonium contracti matrimonij prohiberi possit. *ibid.*

Presens iniure is non dicitur, qui non adest more humano, intelligens, & aduertens, quid agatur. *Rub. in annotat. ad decif. 431. numer. 27. tom. 2.*

Presens non potest excusari à manifesta contumacia, absens vero potest habere iustam causam. *decif. 163. num. 6. Pironano tom. 2.*

Presente aliquo dicitur aliquid fieri, quamuis inuitus adsit, si aduertat ad id, quod fit. *Rub. in annot. decif. 431. num. 18. tom. 2.*

Presentibus & interessentibus diuini distributiones quotidianæ debentur. *decif. 124. num. 7. Remboldo tom. 2.*

P R E S E N T A T I O.

Præsentatio ad iuspatronatus in dubio præsumitur facta iuxta formam traditam in eius fundatione. *decif. 427. num. 13. & seqq. Merlino tom. 2.*

Præsentatio seu electio fit Vicarijs vniuersis per Prælatum Ecclesiæ, cui est facta vno cum approbatione Ordinarij, nec requiritur alius consensus. *decif. 580. numer. 25. Vbaldo tom. 3.*

Per Præsentationem vnius patroni præseruatur possessio alteri compatrono. *decif. 486. num. 7. Nauarro tom. 2.*

Sed hoc procedit quando ambo sunt patroni, confando de pertinentia. *ibid. num. 8.*

Præsentationes supra centum annos possunt dare titulum præsumptæ dotationis, & fundationis iuspatronatus. *decif. 200. num. 12. Dinozzetto tom. 2.*

Præsentationes satis dicuntur esse tum fortiter, si vna post aliam fuerit admissa. *decif. 332. num. 3. Merlino tom. 2.*

Præsentationes solæ effectuatæ supra centum annos, sufficiunt ad probandum iuspatronatus ex fundatione, & dotatione. *decif. 534. num. 3. Pironano tom. 3.*

Præsentationes, & enunciativæ supra centum annos sunt quidem iura apta ad canonizandum iuspatronatus, non autem vti iam pro canonizato habeatur ad impediendum processum executiuum. *decif. 200. num. 13. & 14. Dinozzetto tom. 2.*

Præsentatus, quando quis est à maiori parte idoneusque reperiatur, instituendus est, etiam in concursu magis idonei. *decif. 379. num. 21. Nauarro tom. 2.*

Præsentatus à patrono ad parochialem, si non fuerit examinatus ab examinatore Synodali, eo quia Episcopus Synodum non conuocauit, de hoc nihil est imputandum. *decif. 437. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Nec præsentato debet cedere in præiudicium talis defectus, dum non fuit seruata forma Concilij. *decif. 437. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Præsentatus, quando quis fuit in tempore, & habet qualitates, non potest ei denegari immissio. *decif. 482. num. 8. Coccino tom. 2.*

Præsentatus ad iuspatronatus non dicitur habere ius in eo, si qualitates à testatore exigitas non habeat. *decif. 474. num. 8. Merlino tom. 2.*

Præsentatus ad iuspatronatus actu debet esse Sacerdos, quando ipsa qualitas exigitas est à fundatore, quando instituendus erat. *ibid. num. 9.*

Præsentandi quasi possessio non transfertur in successorem. *decif. 471. num. 6. Nauarro tom. 2.*

De Præsentationum effectuatione non est dubitandum, quando vnus per obitum alterius fuit præsentatus. *decif. 482. num. 4. Coccino tom. 2.*

Præsentare, & consentire prouisioni paria sunt. *decif. 471. num. 22. Nauarro tom. 2.*

Præsentari quis non potest lite pendente. *decif. 599. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

Præsentans nihil de nouo disponit. *decif. 66. num. 21. Dinozzetto tom. 2.*

Præseruatio iurium nihil operatur quando aliquid fit contra expressam mentem testatoris cum ea operetur, ut non dicatur conuentum. *decif. 359. num. 23. Manzanedo tom. 2.*

Præseruatur clausula operantur, præterquam quoad expressa. *decif. 440. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

P R E S T A T I O.

Præstatio longa, seu solutio non est apta ad inducendam obligationem. *decif. 153. num. 19. Remboldo tom. 2.*

Præstatio longa licet non arguat obligationem, præbet tamen præsumptionem, & argumentum certissimum obligationis. *ibid. num. 20.*

Præstatio diuturna ex causa centius arguit impositionem ipsius censui. *ibid. num. 11.*

in Præstatione alimentorum attenditur vsus. *decif. 269. num. 27. Manzanedo tom. 2.*

ex Præstatione decenniali præsumuntur vsuræ debite. *decif. 153. num. 16. Remboldo tom. 2.*

Præstatio decennialis probat obligationem præsumptiuè. *decif. 153. numer. 22. Remboldo tom. 2.*

Præstatio vsurarum est idoneum argumentum vsurarum debitarum. *decif. 153. num. 18. Remboldo tom. 2.*

Præstationes annuæ quot sunt, tot requiruntur præscriptiones. *decif. 35. numer. 39. Sacrato tom. 2.*

P R E S U M P T I O.

Præsumptio boni iuris ex secunda sententia reuocatoria non tollitur prima, si prima fuit postea per tertium confirmata. *Rub. in annot. ad decif. 617. num. 130. tom. 3.*

pro Præsumptione boni iuris, ad hoc, ut pauper lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis, licet passim adducatur sententia hæc pro eo, non tamen abiectione consensur excludit. *Rub. in annotat. ad decif. 617. num. 136. tom. 3.*

Præsumptio boni iuris ad effectum ut pauper consequatur alimenta, & sumptus litis lite pendente fat est, ut oriatur ex prima sententia, vel alio equipollenti. *ibidem num. 122.*

Præsumptio boni iuris, sufficit, ut doceatur per summariam probationem ad effectum, ut pauper alimentetur lite pendente, & consequatur sumptus litis. *ibid. num. 123.*

Et quare Tribunalia totius Orbis id admiserunt. *ibid. num. 123. & 125.*

Præsumptio boni iuris, quæ oritur ex prima sententia, ad hoc, ut ex ea pauper assequatur alimenta lite pendente, inuatur etiam licet ab ea fuerit appellatum. *Rub. in annot. ad decif. 617. numer. 126. & 129. tom. 3.*

Præsumptio boni iuris, est alterum necessarium requisitum, præter paupertatem ad effectum obtinendi alimenta, & sumptus litis, ea pendente. *Rub. in annot. ad decif. 617. num. 115. tom. 3.*

Præsumptio boni iuris, ad hoc ut pauper lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis, qualis esse debeat in arbitrio Iudicis repositum est, cum certa regula tradi non possit. *ibid. num. 116.*

Quale arbitrium bene regulatum à iure esse debet. *ibidem.*

Præsumptio boni iuris ad effectum ut pauper lite pendente consequatur alimenta, & sumptus litis debet esse talis, ut excludatur temeritas illius. *ibid. num. 117.*

Et quamuis multi DD. scriptauerint quamlibet coniecturam sufficere in his terminis, tamen semper debet intelligi, ne sit leuis. *ibid.*

Nec etiam debet esse admodum vrgens, & necessaria, quia tunc non esset præsumptio, sed probatio. *ibid. num. 118.*

Præsumptio boni iuris iustificari potest ex decisionibus Rotaribus, & sententia subiecta. *decif. 617. num. 8. Pironano tom. 3.*

Præsumptionem iuris habet contra se prorogatio materiæ præiudicialis. *decif. 64. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Præsumptionem iuris ille pro se habet, dum obtinuit sententiam fauorabilem. *decif. 418. num. 3. Coccino tom. 2.*

Præsumptio communionis inter fratres tunc multo magis cessat, si tractaretur de damno cum nemo præsumatur uelle iactare suum. *decif. 436. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*

Præsumptio donationis non datur in materia frumenti. *decif. 616. numer. 7. Vbaldo tom. 3.*

Præsumptio durationis in his, quæ sunt frequentissimæ negotiationis cessat. *decif. 380. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

Præsumptio stat pro decreto Iudicis, eiusque iustitia. *decif. 33. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*

Præsumptio stat pro decreto Iudicis, & sententia propter eius auctoritatem. *decif. 317. num. 28. Vbaldo tom. 2.*

Præsumptio stat pro Iudice, & exequutore. *decif. 740. num. 12. & 33. Merlino tom. 3.*

Præsumptio stat pro Iudice nisi contrarium appareat. *decif. 203. num. 16. Sacrato tom. 2.*

Præsumptio pro paupertate semper intrat, dum diuitie non probantur. *Rub. in annot. ad decif. 617. num. 39. tom. 3.*

Præsumptio simulationis, & fenoris quando in aliqua datione insolutum penitus cessat. *decif. 472. num. 10. Manzanedo tom. 2.*

Præsumptio simulationis contraria præsumptione tollitur. *ibid. num. 11.*

Præsumptio solutionis, quæ oritur ex negligentia creditoris in non petendo creditum certo temporis spatio per statutum, præfixo eliditur ex contraria præsumptione. *decif. 519. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Sed licet quando apparet creditorem fecisse omnem diligentiam ad illud assequendum. *ibid. num. 12.*

Præsumptio sola solutionis non sufficit, ut soluens non sit creditor eius, cui soluit, concurrentibus tamen alijs præsumptionibus est sufficiens. *decif. 259. numer. 4. & 5. Vbaldo tom. 2.*

Præsumptio usurpationis iuspatronatus cadit etiam in familiaria potentia, & magnati. *decif. 275. num. 6. Coccino tom. 2.*

Præsumptio usurpationis iurispatronatus in aliqua familia si sit nobilissima, an intret. *decis. 275. numer. 17. Coccino tom. 2.*

Præsumptio usurpationis iurispatronatus cadit in Domino Castri, vel alio habente iurisdictionem temporalem in loco beneficii. *decis. 275. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Præsumptio usurpationis iurispatronatus cadit in familia potenti, & ideo ad illud probandum requiritur immemorabilis. *decis. 630. numer. 80. Remboldo tom. 3.*

Præsumptio usurpationis iurispatronatus in familia potenti multo magis præsumitur in Italia, cum per recessum Curie ab ea omnes Domini, & populi iura Ecclesiarum modo sustrata ceperunt. *ibid. numer. 81.*

Præsumptiones contrariis præsumptionibus eliduntur, & conquassantur. *decis. 697. numer. 11. Sacrato tom. 3.*

Præsumptio stat pro integra transportatione actorum. *decis. 235. numer. 8. Coccino tom. 2.*

Præsumptio cedere debet veritati, & maxime quando præsumptio orta fuit ex antiquitate temporis. *decis. 534. numer. 25. Pironano tom. 3.*

Præsumptiones non sufficiunt, quando aliquid clare, & concludenter est probandum. *decis. 552. numer. 9. Dunozeo tom. 3.*

Præsumptio vna tollitur per aliam validiorem. *decis. 195. numer. 20. Vbaldo tom. 2.*

Præsumptio est contra consistentem. *decis. 199. numer. 10. Sacrato tom. 2.*

Præsumptio, ubi urget contra actum, qui prætenditur gestus, tunc in gerente necessaria est explicita, & clara scientia omnium qualitatibus. *decis. 5. numer. 15. Sacrato tom. 2.*

Præsumptio, quæ est pro vna pia causa, facit cessare præsumptionem, quæ est pro alia pia causa. *decis. 22. numer. 7. Sacrato tom. 2.*

Præsumptio per vehementiorem excluditur. *decis. 140. numer. 8. Dunozeo tom. 2.*

Præsumptio illa in dubio est attendenda, quæ excludit inobedientiam, & contrauentionem, cum sapiant delictum. *decis. 98. numer. 11. Vbaldo tom. 2.*

Præsumptio levis non tollit validiorem. *decis. 543. numer. 11. Coccino tom. 3.*

Præsumptio, quæ potest oriri ex facto vnius eliditur, & conquassatur ex dissensu alterius. *decis. 697. numer. 19. Sacrato tom. 3.*

in Præsumptione est fundata regula de iure quæsito non tollendo. *decis. 57. numer. 13. Sacrato tom. 3.*

Præsumptio præsumptionum non admittitur. *decis. 134. numer. 7. Sacrato tom. 2.*

Præsumptio integræ transportationis actorum, ex quo plurimum augeatur. *decis. 235. numer. 9. Coccino tom. 2.*

Præsumptio, quæ fundatur super possibili non releuat. *decis. 616. numer. 6. Vbaldo tom. 3.*

Præsumptio non habet locum, ubi rei euentia est in contrarium. *decis. 57. numer. 13. Sacrato tom. 2.*

Præsumptio non inuat in materia præiudiciali. *decis. 134. numer. 3. Sacrato tom. 2.*

Præsumptiones ut intrent in materia præiudiciali debent esse valde concludentes. *ibidem numer. 4.*

Præsumptionum concursus non datur. *decis. 317. numer. 30. Vbaldo tom. 2.*

Præsumptio cedit veritati. *decis. 478. numer. 10. Coccino tom. 2.*

Præsumendum non est quod Notarius ex suo capite conscripserit testamentum, maxime si plura in eo fuerint disposita, & hoc maxime stante bona fama legalitate ipsius Notarii. *decis. 263. numer. 30. Coccino tom. 2.*

Præsupponens non videtur aliquid de nouo disponere circa præsupposita. *decis. 681. numer. 13. Sacrato tom. 3.*

Præsentationem suam actor tenetur plenè liquidare, nec sufficit ei de illa docere inconfuso. *dec. 25. numer. 22. Sacrato tom. 2.*

P R A E T E R I T I O.

Præteritionis exceptio ad impediendam immissionem hæredi scripto, dicitur incontinenti probata, dum ex ipso testamento apparet habere filium, quem non instituit, neque exheredauit. *decis. 370. numer. 5. Remboldo tom. 2.*

Præteritionis filij exceptio non admittitur ad denegandam immissionem hæredi scripto, quando necessaria forent probationes filiationis ad effectum probandi præteritionem. *decis. 370. numer. 8. Remboldo tom. 2.*

Præteritionis vitium non impedit immissionem hæredi scripto in testamento, dum tale vitium non est visibile. *decis. 370. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

P R E T I V M.

Pretium certum, quod in contractu venditionis non fuerit determinatum ex coniecturis etiam argui potest. *decis. 388. numer. 10. Coccino tom. 2.*

Pretium adhuc dicitur extare, si sit solutum cum cautione de-

restituendo prioribus, & posterioribus. *decis. 329. numer. 7. Versipio tom. 2.*

ex Pretio arguitur, quid veniat in venditione. *decis. 695. numer. 7. Sacrato tom. 3.*

Pretium est naturale venditioni. *Rub. in anno. decis. 666. numer. 125. tom. 3.*

Pretium augeatur stante bona rei qualitate. *decis. 414. numer. 7. Pironano tom. 2.*

Pretium non succedit loco rei. *decis. 114. numer. 4. Remboldo tom. 2.*

Pretium succedit loco rei, si illud expresse fuerit subrogatum loco rei venditæ. *ibidem numer. 5.*

Pretium præsumitur iustum. *decis. 463. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

Pretium succedit loco rei, quando sumus in corporibus vniuersalibus. *decis. 114. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

Pretium rei emptæ dum quis apud se retinere poterat, ut anterioribus creditoribus solueret, si deponat ad effectum Sec. satisfaci. *decis. 339. numer. 12. Coccino tom. 2.*

Pretium rei venditæ minuitur, si fuerit vendita sine cautione de euentione. *decis. 344. numer. 15. Coccino tom. 2.*

Pretium rei venditæ, quando iam in limine contractus imponent creditores, est deponendum, & est soluendum creditoribus venditoris, data cautione per recipientes de restituendo prioribus, & posterioribus. *decis. 402. numer. 7. Coccino tom. 2.*

Quod multo magis procedit, quando id vltro offert emptor. *ibid.*

Pretium census, licet sit fideicommissum suppositum, tamen ille, qui soluere tenetur fructus, re & illos soluit hæredi grauato. *decis. 138. numer. 3. Remboldo tom. 2.*

Et hoc adeo verum est, ut non possit debitor, qui soluit, cautionem petere ab hærede grauato. *ibid. numer. 4.*

sed Fideicommissario id postulanti hæres grauatus satisfacere debet, & qualiter. *ibid. numer. 5.*

ad Pretij consecutionem quis agere, non potest, nisi pro parte sua adimpleat ab eo adimplenda. *decis. 577. numer. 4. Remboldo tom. 3.*

Pretij declaratio si sit remissa in arbitrium vnius, vel ubi est considerata industria personarum, tunc hæredes electi nihil prætere tendere possunt. *decis. 659. numer. 10. Remboldo tom. 3.*

ad Pretium declarandum in venditione facta quando quis fuit electus, id arguit contractum non fuisse perfectum. *decis. 388. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Pretium certum est de substantia emptionis, & venditionis. *ibid. numer. 6.*

Pretij declarationem in emptione, & venditione, quando partes remiserunt in arbitrium tertij, tunc de iure Canonico, illo non declarante redditur, & curritur ad arbitrium boni viri. *decis. 388. numer. 13. Coccino tom. 2.*

Quod tamen intellige verum, quoad principales, non quo ad fideiussores, qui voluit se obligare respectu declarationis à certa persona faciendæ. *ibid. numer. 14.*

Pretij inæqualitas ubi non est, contractus non potest dici iniustus. *Vor. post. decis. 160. numer. 20. tom. 2.*

ex Pretij modicitate ut venditio euanescat requiritur, quod sit vltra dimidiam iusti pretij. *decis. 253. numer. 13. Dunozeo tom. 3.*

Pretij modicitas est necessaria ad arguendam simulationem in pacto de redimendo. *decis. 472. numer. 14. Manzano tom. 2.*

Pretij modicitas, ad hoc ut faciat præsumere contractum emptionis esse fœneratitium stante pacto de redimendo, requiritur ut sit vltra dimidiam iusti pretij. *decis. 344. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Sed si coniectura concurrerent pro vsura, non requiritur, ut sit vltra dimidiam, & sufficit etiam vsque ad tertiam partem. *ibidem numer. 7. & 9.*

Pretij modicitas in contractu emptionis facto cum pacto de redimendo, ad hoc ut præsumatur fœneratitium, vsque ad quæ summam ascendere debeat, non est taxata quantitas. *ibid. numer. 8.*

in Pretio iusto constituendo, ad hoc ut in contractu emptionis facto cum pacto de redimendo, ex modicitate dicti pretij præsumatur vsura, est habenda ratio d. pacti de redimendo, cum minuat de valore rei. *ibid. numer. 10.*

ex Pretij quantitate arguitur quid veniat in venditione. *decis. 253. numer. 26. Dunozeo tom. 2.*

Pretij vilis in venditione ex quo probari possit. *ibid. numer. 11.*

Pretij vilis in venditione arguit simulationem in ea. *decis. 253. Dunozeo tom. 2.*

Pretor, etiam ius reddere dicitur, quamuis iniuste decernat, & quare. *Rub. in anno. decis. 460. numer. 20. tom. 2.*

ad Primogenituram vocatus pendente conditione agere potest ad effectum ut bona primogenituræ eueniente casu sibi restituantur. *decis. 31. numer. 10. Pamphilio sen. tom. 2.*

Primo-

Primogeniti iudice aliqua dispositio fuerit facta; dum quis numquam fuit primogenitus; talis dispositio ad eum referri non potest. *decis. 479. numer. 3. Pironano tom. 2.*

Primogeniti Mediolanensem Ducum denominantur Principes Papæ. *Rub. in annot. ad decis. 529. numer. 44. tom. 3.*

P R I N C E P S

Princeps non potest ea quæ sunt contra ius naturale. *decis. 128. numer. 9. Pironano tom. 2.*

Princeps vel lex habent potentiam transferendi possessionem in alium sine apprehensione. *decis. 128. numer. 5. & vide nu. 8. Pironano tom. 2.*

Princeps quando mandat, vel partes faciunt compromissum, ut procedatur secundum ius commune, secundum ius Romanorum est procedendum. *Rub. in annot. ad decis. 378. numer. 31. tom. 2.*

Princeps tenetur Iudiciorum necessitatibus subuenire, & in illis charitatem exercere. *decis. 269. numer. 26. Manzanedo tom. 2.*

Princeps numquam censetur voluisse per sanatorium ledere ius partis, quoad iustitiam. *decis. 468. numer. 9. Remboldo tom. 2.*

Quod procederet, quando per dictam sanationem omissionis solemnitarum induceretur aliqua obligatio, quæ alias non induceretur. *ibidem numer. 10.*

Princeps ubi est, ibi non potest committi dolus. *decis. 493. numer. 97. Coccino tom. 2.*

Princeps non est nouum, ut concedat gratiam, & iura Cameræ referuntur in expeditione litterarum. *decis. 530. numer. 57. & 58. Pironano tom. 3.*

Princeps secularis recte clericos punit, quando ab Ecclesia DEI damnantur, degradantur, & seculari Iudicio traduntur. *Rub. in annot. decis. 30. numer. 20. tom. 2.*

Princeps, vel lex non possunt absque naturali apprehensione transferre ex actu facto in alium possessionem. *dec. 128. numer. 8. Pironano tom. 2.*

Princeps privilegium a se alicui concessum potest sine causa illud tollere, & reuocare nedum privilegia a se concessa, sed etiam a predecessoris suis. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 39. tom. 3.*

Princeps reuocando privilegium ex gratia alicui indultum, pro iusta causa reuocationis potest allegare concessionem. *ibidem numer. 40.*

Quia sicut ipse concessit, ita & ipse reuocare potest. *ibidem.*

Princeps licet sit solutus legibus, tamen se legibus alligatum profiteretur. *ibidem numer. 77. & 78.*

Princeps, quando constat uti voluisse plenitudine potestatis, tunc aliud non est querendum. *ibidem numer. 63.*

Principi summo non potest dici, cur ita facis. *ibid. nu. 64.*

cum Principe non est pugandum. *ibid. numer. 65.*

Princeps aliquid indulgens præsumitur voluisse sequi communem usum loquendi, non autem illum violare. *Rub. in annot. ad decis. 576. numer. 142. tom. 3.*

Princeps ut possit statuere, ne eius subditi accedant ad aliam molendinam, quam sua, quid requiratur. *decis. 308. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

Princeps recognoscens Superiorem, quid docere debeat, ad hoc ut cogat Vassallos ad molendum ad sua molendina. *ibid. numer. 2.*

Princeps non præsumitur voluisse præiudicare tertio, etiamsi motu proprio procedat. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 71. tom. 3.*

Princeps, quando constat voluisse præiudicare tertio, tunc facienda est interpretatio, ut in modico, & non in magno voluerit præiudicare, & sufficit, ut rescriptum aliquid modici operetur in tertij præiudicium. *ibidem numer. 72.*

Immo sufficit, ut postquam aliquid gratia operata sit, postea restringi debeat, ne enorme præiudicium fiat tertio. *ibidem numer. 73.*

Princeps supremus plura, & infinita potest. *ibid. numer. 75.*

Princeps iustitiae plenus præsumitur. *ibid.*

Princeps supremus plus gloriari debet titulo Optimi, quam maximi. *ibid.*

Princeps viuus fons iustitiae, & lex animata dicitur. *ibid.*

Princeps non censetur velle, nec sentire quod non potest de iure, vel aequitate. *ibid. nu. 76.*

Princeps non debet de iure alteri auferre, immo reddere, quod suum cuique est. *ibid. numer. 77.*

Principi non licet supplicare lite pendente. *decis. 469. numer. 5. Coccino tom. 2.*

cum Principe ille videtur contraxisse, dum ipse Princeps ipsius operam elegit. *decis. 480. numer. 16. Vbaldo tom. 2.*

cum Principe, qui contrahit, videtur ab eo habilitatus, quamuis non esset habilis cum eo contrahere. *ibid. numer. 17.*

cum Principe contendere suriosum est. *Rub. in annot. decis. 666. numer. 66. tom. 3.*

Principis mens colligitur ex eius longissimo & quotidiano usu. *decis. 614. numer. 28. Coccino tom. 3.*

Princeps, non præsumitur voluisse ius tertio quæsitum tollere, nisi clarè constet de eius tali mente. *Rub. in annot. decis. 666. numer. 61. tom. 3.*

Principis mentem dum tenemus; inanis est omnis disputatio. *ibid. numer. 62.*

Princeps nunquam præsumitur voluisse tertio præiudicare. *ibid. numer. 51.*

Principis mens, & intentio illa semper est, ut licet ipse sit, numquam tamen tollere ius tertio quæsitum. *ibidem numer. 52.*

Principis præsumitur circumuentus, quando ex gratia alicui concessa, tollit ius tertio quæsitum. *ibid.*

ad Principem inducendum ad concedendam gratiam, quæ fuerunt ei narrata, non sufficiunt, ut iustificentur de facto. *decis. 68. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

Principis factum reputatur casus fortuitus. *decis. 18. nu. 8. Vbaldo tom. 2.*

Principis gratia, ut reducat ad viam iuris, id non nisi difficulter obtinetur. *decis. 297. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*

Principis gratia quando continet rem odiosam, si de hoc ipse habuisset notitiam, denegasset talem concessionem. *decis. 401. numer. 12. Pironano tom. 2.*

Principis gratia est attendenda, non autem id quod cessante, gratia fieri debuisset. *decis. 490. numer. 1. Coccino tom. 2.*

Principis gratia habet in se tacitam conditionem, quatenus narrata sint vera. *ibid. numer. 2.*

Principis gratia ut substineatur facienda est omnis interpretatio. *decis. 485. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*

de Principis mente quando non apparet præiudicandi tertio, tunc inuoluntate dicendum est, noluisse præiudicare. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 67. tom. 3.*

Principes Mediolani se intulabant Comites, & Principis Papæ. *Rub. in annot. ad decis. 529. numer. 45. tom. 3.*

Principum secularium potestate Ecclesiastici omnes exempti sunt tam iure diuino, quam naturali. *decis. 30. nu. 15. & seqq. Verolpio tom. 2.*

Principis secularis legitimatio quoad Ecclesiastica bona est intelligenda iuxta terminos a iure permisos. *decis. 297. numer. 34. Vbaldo tom. 2.*

Principis tolerantia, an sola sit sufficiens, ut bannitus habeatur pro gratiato, & absoluto a banno. *decis. 480. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

Principis tolerantia, an habuerit pro gratiato aliquem bannitum, id ex pluribus simul iunctis potest probari. *ibidem numer. 5.*

ex Principis tolerantia inducitur præsumptio restitutionis a banno. *ibid. numer. 7.*

Principis voluntas, aut auctoritas ubi adest, excludit omnem doli præsumptionem. *decis. 493. numer. 96. Coccino tom. 2.*

Principis voluntate, ea quæ pendent, impossibilia reputantur. *decis. 679. numer. 12. Virile tom. 3.*

Principis voluntate ea, quæ pendent, non dicitur impossibiles, quando solitus est, ea concedere. *ibidem numer. 16.*

Principis verba potius sunt improbanda, vel in eo præsumenda obliuio aut censendum est rescriptum falsum antequam dicatur ipse voluisse præiudicare tertio. *Rub. in annot. decis. 666. numer. 70. tom. 3.*

Principes Magnos, nedum a Nobilibus, sed etiam ab infimis personis occisos fuisse, notum est. *decis. 275. numer. 16. Coccino tom. 2.*

Principi, quod placet, legis habet rigorem. *decis. 438. numer. 60. Vbaldo tom. 2.*

Principis ministri non dicuntur habere talem potestatis plenitudinem, cui resisti non possit per recursum ad ipsum Principem. *decis. 18. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Principis concessio semper intelligitur sine præiudicio iuris tertij. *decis. 425. numer. 21. Pironano tom. 2.*

sine Principis licentia non possunt vendi officia vacabilia. *decis. 116. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*

Principi non sunt narranda ea, quæ non possent retrahere eum a concessione gratiarum. *decis. 362. numer. 14. Pironano tom. 3.*

Principi non licet supplicare lite pendente. *decis. 242. numer. 4. actus tom. 2.*

Principali fideiussor ut releuetur indemnis, omnis ratio, & aequitas postulat. *decis. 206. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

P R I O R
Prior, ut quis dicatur, & præfatur in obligatione alteri creditori, quid attendatur, *Rub. in annotat. ad decif. 666. num. 4. tom. 3.*

Prior, qui est in tempore, potior est in iure. *ibid. num. 1. & 15.*
Quod procedit, etiam quo ad fructus, & interesse, licet super hoc nulla ad sit obligatio expressa, *ibidem num. 2.*

Prior, qui est in tempore potior est in iure, regula ista est certissima, & usque adeo, ut in lege nulla alia est magis indubitata, & inulcrabilis, *ibidem num. 7.*

Prioris Confraternitatis alicuius loci pij, pro negocijs dicti loci debent conveniri coram Iudice Ecclesiastico, licet pro rebus suis particularibus conveniantur coram Iudice laico, *decif. 482. num. 39. Coccino. tom. 2.*

Prioris alicuius Confraternitatis loci pij possunt trahere, & trahi super bonis, & eorum administratione dicti loci, coram Iudice Ecclesiastico, *ibid. num. 34.*

P R I O R A T V S

Prioratus an habeat curam animarum non est faciendi mentio talis curæ Papæ, quando petitur eius vno, quando ea est annexa ratione beneficii. *decif. 354. num. 20. Manzanedo tom. 2.*

Prioratus dum fuerit narratum Papæ, quod caret conventu, non dicitur narratum falsum, si tunc verè eo carebat, quamvis antea haberet dictum conventum. *decif. 354. num. 9. Manzanedo tom. 2.*

Sed per suppressionem Apostolicam fuerit extinctum. *ibidem. num. 10.*

Prioratus inferiores dantur sine collegio. *ibid. num. 3.*

Prioratus Regularis, quando est facta mentio simpliciter intelligitur de habente conventum, *ibid. num. 4.*

Prioratus si fuerit nominatum Papæ carere conventu, certè ipse non potuerit cogitare illum habere Collegium, *ibidem num. 6.*

P R I O R I T A S

Prioritas temporis attenditur, quando inita fuit obligatio, & constituta hypotheca, non autem tempus solutionis faciendæ. *Rub. in annot. ad decif. 666. num. 3. tom. 3.*

Prioritas temporis attenditur etiam, licet creditor prior sit ex titulo lucrativo & posterior ex causa onerosa. *ibid. nu. 5.*

P R I V A T I O

Privatio numquam inducitur, nisi in casibus à iure communi, vel speciali expressis. *dec. 717. num. 17. Vbaldo tom. 3.*

Privatio iuris alterius ne inducatur ex Privilegio alicui concessio faciendæ est interpretatio. *decif. 530. num. 40. Pironano tom. 3.*

ad Privationem beneficii contra latitantem, aut absentem post citationem per edicta ut procedatur, quid servari debeat. *decif. 131. numer. 2. Pironano tom. 2.*

Privatio beneficii inducitur ipso iure propter crimen hæresis. *decif. 619. num. 6. Merlino tom. 3.*
Et ista est vera & probabilior opinio, *ibidem.*

de Privationis penam incurrendo ob non solutionem, quando agitur, requiritur contumacia, & renitentia, & contemptum. *decif. 725. num. 11. Pironano tom. 3.*

de Privando alicum suis beneficijs quando agitur, æquior opinio est amplectenda, *dec. 163. num. 7. Pironano tom. 2.*

Privatio emphyteusis ob non solum canonem non est in facto esse sed in potentia fieri, *Rub. in annot. ad decif. 420. n. 64. tom. 2.*

P R I V I L E G I V M

Privilegium potioritatis, ut incret respectu rei, requiritur specialis expressio, & an hæc opinio sit valida, *decif. 114. num. 8. & 10. Remboldo tom. 2.*

Privilegium, quando competit pluribus nomine collegio cognationis, vel familiae, tunc proximiores existentes in eodem gradu simul concurrunt. *decif. 107. numer. 10. Coccino. tom. 2.*

Privilegium Papa alicui concedendo, sumenda est interpretatio contra concedentem non autem ad damnum superioris, quoties salva ratione recti sermonis id fieri potest, *decif. 530. num. 33. Pironano tom. 3.*

Privilegium amplum est dandum verbis enunciatiuis, *decif. 257. num. 9. & 10. Remboldo tom. 2.*

Privilegium collegio suffragatur etiā alteri socio in re communi, & individua, *decif. 531. num. 13. 18. & 31. Remboldo tom. 3.*

Privilegium mulier habet à iure communi ut possit etiam post didicere testificari idem ponere & testes super antiquis articulis inducere *decif. 240. nu. 2. Remb. tom. 2.*

Privilegium quando est dubium, qualiter veniat interpretandum. *decif. 118. num. 13. Remboldo tom. 2.*

Privilegium quando Princeps alicui concedit, potest illud ad arbitrium moderare, diminueri, vel in totum tollere, *Rub. in annot. ad decif. 666. numer. 38. tom. 3.*

Privilegium in rebus C. de iure dot. ut possit agere in subsidium vii rei vendicatione ad bona data marito in dotem æstimata competit tantum ipsi mulieri, non autem eius hæredi. *decif. 590. num. 20. Vbaldo tom. 3.*

Privilegium, ne quis condemnatur ultra quam facere potest, non destruitur per clausulam, renunciatis omni legum auxilio, quando competit ratione reuerentiæ. *decif. 594. nu. 7. Pironano tom. 3.*

per Privilegium novæ concessionem non censentur sublata alia prius indulta, *decif. 715. num. 7. Manzanedo tom. 3.*

Privilegium corrosio non obest, quando reperitur illud registratum in libro eius, qui illud concessit. *decif. 427. num. 7. Merlino tom. 2.*

Privilegio deducto ne egeat, qui gaudet, non potest carcerari, quia si posset carcerari, teneretur ultra quam facere posset. *decif. 742. nu. 38. Coccino tom. 3.*

Privilegio quolibet indigni sunt falliti dolo si cum eorum paupertas ementita sit, *Rub. in annotat. ad decif. 617. nu. 73. tom. 2.*

ex Privilegio si confiteri uspatronatus comprehenditur super regula octava Cancellariæ. *decif. 247. numer. 10. Coccino. tom. 2.*

Privilegio sibi concessio simul stare potest, quod quis ut velit, quo ad principale, & tamen noluerit gaudere aliqua specialitate illius. *decif. 456. num. 9. Manzanedo tom. 2.*

in Privilegio aliquo si posita sint verba prægnantissima, debent operari etiam ultra ius commune, *decif. 118. nu. 9. & 10. Remboldo tom. 2.*

Privilegia, & beneficia, quæ competunt fideiussori, competunt quoque constituti. *decif. 386. num. 37. Vbaldo tom. 2.*

Privilegia, quæ spectant ad Cardinales Ordinarios Collatores, fauent etiam Capitulis ratione communionis. *decif. 654. nu. 5. Coccino. tom. 3.*

Privilegia personalia per subrogationem generalem non transeunt in subrogatum. *decif. 684. num. 5. Sacro tom. 3.*

Privilegia, quæ competunt Cardinalibus Ordinarijs Collatoribus, nedum ipsis, sed etiam Capitulo consortium habente suffragantur, *decif. 530. nu. 12. Pironano tom. 3.*

Privilegia non sufficiunt ad excludendam manutentionem, nisi etiam doceatur de quasi possessione, *decif. 500. numer. 9. Vbaldo tom. 3.*

Privilegia exemptionum non sunt extendenda. *ibidem. num. 10.*

Privilegia exemptionum si sint concepta per verba ampliatiua, & generalissima, omnia comprehendunt, *decif. 30. nu. 4. Verospio tom. 2.*

Privilegia alicuius, si sint communicata alteri, quid importet talis communicatio, *ibid. num. 2.*

Privilegia, & indulta conferendi beneficia in manibus reservatis, ac etiam consuetudines immemorabiles tolluntur à regula 8. Cancell. *decif. 247. num. 12. Coccino tom. 2.*

Privilegia dotis cum competant uxori, ideo ea mortua non transeunt in eius hæredem. *decif. 590. num. 21. Vbaldo tom. 3.*

Et Bart. dum dixit id habere locum quo ad hæredes extraneos secus vero quo ad filios, in hoc est à pluribus Doctores reiectus, *ibid. num. 21.*

Privilegia sunt strictè intelligenda, maximè quando agitur de præiudicio tertij, *decif. 531. num. 24. Remboldo tom. 3.*

Privilegia in præiudicium concedentis largè interpretantur, in præiudicium vero tertij strictissime. *ibid. num. 25.*

Privilegiorum verba sunt interpretanda iuxta verisimilem mentem concedentis. *ibid. nu. 26.*

Privilegiorum communicatio, quid operetur, *decif. 362. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

in Privilegiorum communicatione clausula in omnibus, & per omnia appositæ quid importent. *decif. 30. numer. 7. Verospio tom. 2.*

in Privilegiorum communicatione clausula amplissime posita operantur, ut tunc multo magis & omnia censeantur communicata. *ibid. nu. 3.*

Privilegiorum declaratio tota pender à tenore ipsorum, *decif. 530. nu. 17. Pironano tom. 3.*

ex Privilegijs concessis dotibus non est permittendum, ut homines ledantur, *Rub. in annotat. ad decif. 666. numer. 50. tom. 3.*

Privilegijs conferendi beneficia non derogat regula 8. Cancellariæ, sed ad illorum effectum suspendit, ut non suffragetur contra reservationem dictæ regulæ, *decif. 247. num. 14. Coccino tom. 2.*

P R I V I L E G I A T V S.

Privilegiatus non vitur privilegio contra aqualiter privilegiatum. *decis. 22. num. 6. Sacrato tom. 2.*
 Privilegiatae duae personae, quando simul concurrunt, tunc qui tractat de damno vitando praefertur, & in specie de muliere repetente dotem. *decis. 742. num. 40. & 41. Coccino tom. 3.*
 Inter Privilegiatos plures est praefendus ille, qui est magis privilegiatus. *decis. 17. num. 18. Dunozeo tom. 2.*
 Item ille, qui agit de damno vitando. *ibid. num. 19.*
 Item ille, cui afficit ius commune sublato privilegio. *ibid. num. 20.*

Privilegiatorum iura non sunt ita tuenda, ut aliena perturbentur. *Rub. in annotat. decis. 617. numer. 17. tom. 3.*

P R O B A T I O.

Probatio legitima ut excludatur, nequaquam est concedendum. *decis. 611. num. 12. Pironano tom. 3.*
 Probatio, quae fit per coniecturas, & praesumptiones dicitur vera probatio, & propria, quando illae sunt à iure approbatae. *ibid. num. 13.*

Probatio concludens requiritur contra causam expressam in instrumento. *decis. 33. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Probatio, quando dicatur fieri incontinenti, id religioni iudicantis relinquitur. *decis. 370. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Probatio impleti potest adminiculis. *decis. 201. num. 29. Pironano tom. 2.*

Probatio illa est praefenda, cuius testes sunt in maximo numero. *decis. 137. num. 20. Sacrato tom. 2.*

Probatio illa praevalet, in qua testes omnes conveniunt. *decis. 211. num. 2. Verospio sen. tom. 2.*

Probatio dubia non iuvat. *dec. 620. num. 5. Coccino tom. 3.*

Probatio specialis debet praevalet generali. *decis. 82. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Probatio, ut releuet debet esse certa, & concludens. *decis. 75. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Probatio sufficit adminiculata, dum agitur de incidenti. *decis. 273. num. 14. Pironano tom. 2.*

Probatio plena potest resultare ex pluribus enunciatiuis, & adminiculis simul iunctis. *decis. 603. num. 21. Remboldo tom. 3.*

Probatio incumbit alteri. *decis. 489. num. 3. Coccino tom. 2.*

Probatio actoris debet esse certa, & concludens, non autem dubia & incerta. *decis. 270. num. 8. Pamphilio tom. 2.*

Probatio confinium debet esse certa. *decis. 443. num. 11. Pironano tom. 2.*

Probatio per famam sufficit in his, quae memoriam hominum excedunt. *decis. 254. num. 54. Coccino tom. 2.*

Probatio aliqua, quando directe non potest haberi recurrendum est ad coniecturas, & argumenta. *decis. 408. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Probatio privilegiata non habet locum nisi contra illum, qui est in dolo. *decis. 538. num. 13. Coccino tom. 3.*

Probatio quod pars fuerit citata ad dicendum contra iura producta, unde deducatur. *decis. 139. num. 19. Coccino tom. 2.*

Probatio non attenditur, quando à probatione contraria enervatur, & dissolvitur. *decis. 443. num. 12. Pironano tom. 2.*

Probatio non admittitur, quae non releuat. *decis. 334. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Probatio à consuetis admittitur in materia liquidationis fructuum. *decis. 271. num. 6. Verospio tom. 2.*

Probatio una potest contrariis probationibus elidi. *decis. 385. num. 54. Vbaldo tom. 2.*

Probatio concludens oritur ex ipsa facti evidentiā. *decis. 151. numer. 2. Dunozeo tom. 2.*

Probatio, quando debet fieri in specie, generalis probatio non sufficit. *decis. 664. num. 16. Manzanedo tom. 3.*

Probatio nulla maior est confessione. *decis. 48. num. 2. & 5. Remboldo tom. 2.*

Probatio etiam levis, & praesumpta admittitur, quando agitur de probando aliquid incidenter. *decis. 401. numer. 14. Pironano tom. 2.*

Probatio propter defectum qualitatum erit semper irrelevans. *decis. 414. num. 8. Pironano tom. 2.*

Probatio relevans dum non adducitur, opposita non nocent. *decis. 309. num. 11. Coccino tom. 2.*

Probatio imperfecta non releuat. *decis. 465. numero. 7. Pironano tom. 2.*

Probatio resultat ex pluribus coniecturis, & adminiculis simul iunctis. *decis. 143. num. 15. Dunozeo tom. 2.*

Probatio quando non est coarctata ad scripturas, tunc ea potest fieri etiam per testes, & sic locus est remissior. *decis. 256. num. 5. Verospio tom. 2.*

Probatio plena, quando non adducitur, nec coniectura sufficientes, tunc aliquid concludenter non potest dici probatum. *decis. 620. numer. 8. Coccino tom. 3.*

Probatio est irrelevans, quae non concludit per necesse. *dec. 275. num. 15. Coccino tom. 2.*

Probatio vera, sed æquiuoca elicitur ex actu, qui potest referri ad plures causas. *decis. 552. num. 20. Dunozeo tom. 3.*

Probatio magis specifica attendenda venit. *decis. 222. numer. 9. Verospio tom. 2.*

Probatio maior afferri non potest quam ea, quae deducitur per euidantiam facti. *Rub. in Annotat. ad decis. 617. numer. 85. tom. 3.*

Probatio, quae fit per euidantiam facti, est omnium probatio Regina. *ibid. num. 85. & 86.*

Probatio leuior sufficit, stante difficultate probationis. *decis. 619. num. 4. Merlino tom. 3.*

Probatio nimis generica non releuat. *decis. 137. num. 13. Sacrato tom. 2.*

Probatio plena dominij resultat ex propria confessione aduersarij. *decis. 597. numer. 8. Manzanedo tom. 3.*

Probatio illa non admittitur, nec expectatur, si admissa, vel expectata nihil releuaret. *decis. 334. numer. 25. Remboldo tom. 2.*

Probatio, quae fit per positiones regulariter conceditur. *decis. 511. num. 5. Merlino tom. 3.*

Probatio probationem non excludit. *decis. 352. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*

Probationis difficilis est de sui natura materia identitatis, maximeque si simus in antiquissimis. *decis. 254. num. 49. Coccino tom. 2.*

Probationis difficultas, quando procedit ex facto partis, tunc statur leuioribus probationibus. *decis. 237. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Probationis materia tota in arbitrio Iudicis residet. *decis. 53. num. 13. Verospio sen. tom. 2.*

Probationem semiplenam facit testis unus de certa scientia. *decis. 201. num. 27. Pironano tom. 2.*

per Probationem veram dicitur sublata omnis macula, & allegata suspicio. *decis. 276. num. 14. Coccino tom. 2.*

Probatio, quae fit per confessionem aduersarij, est maior omnium. *decis. 43. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Probatio nulla est maior propria confessione. *decis. 207. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Probatio praecipua Iurispatronatus quae fit. *decis. 534. numer. 1. Pironano tom. 3.*

Probatio dominij coadiuvatur ex inscriptione quae denotat rem esse sub proprietate alicuius. *decis. 476. numer. 11. Manzanedo tom. 2.*

Probationem omnem superat Confessio. *decis. 110. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Probationis onus affirmatiuum, quando transferatur in reum, conuenit, si actor alleget negatiuum. *decis. 725. num. 8. Pironano tom. 3.*

Probationis nullum genus facit reuelatio eius, qui habet interesse in causa. *decis. 154. num. 13. Dunozeo tom. 2.*

Probationis possibilitas non sufficit contra eum, qui iam fundauit intentionem suam. *decis. 371. num. 5. Pironano tom. 2.*

Probatio in contrarium non admittitur contra inuentarium bonorum hereditariorum, cum sit tanquam propria confessio heredis. *decis. 591. num. 2. Manzanedo tom. 3.*

Probationis necessitas semper deficit, ubi contrarium probari potest. *decis. 273. num. 4. Pironano tom. 2.*

Probatio valoris non dicitur plena & sufficiens, quando testes deponunt de auditu, & de possibilitate. *decis. 144. num. 3. Pironano tom. 2.*

Probatio immemorabilis non sufficit ad iurispatronatus, quando sumus in personis suspectis de usurpatione, sed necesse est etiam ostendere per scripturas authenticas spatium quinquaginta annorum, & effectum sortitas. *decis. 59. num. 12. Remboldo tom. 2.*

Probatio testamenti non concludens non impedit aditionem heredi ab intestato. *decis. 405. num. 13. Merlino tom. 2.*

Probationem implere solet verisimilitudo etiam in casibus in quibus alias non admitteretur. *decis. 28. numer. 16. Pironano tom. 2.*

Probatione contraria tollitur infamia facti. *dec. 276. num. 3. Coccino tom. 2.*

per Probationes contrarias suspicio, vel macula factis tollitur. *decis. 276. num. 11. Coccino tom. 2.*

Probatio identitatis quando est facta per duos confines, ut ob-

scure-

- secreetur, quid requiratur. *decis. 622. numer. 7. Pirouano tom. 3.*
- Probatio identitatis suppleri potest ex adminiculis & coniecturis. *decis. 534. numer. 29. Pirouano tom. 3.*
- Probatio non inducitur, dum aliquid asseritur, sub verbo, & dicitur. *decis. 633. num. 12. Coccino tom. 3.*
- Probatio non inducitur, dum de aliquo fit mentio sub nomine, asseriti. *decis. 633. num. 9. Coccino tom. 3.*
- Probatio iurispatronatus personæ potentis, vel aliâs, in qua cadat præsumptio usurpationis iuxta formam Concil. Trid. qualiter sit facienda. *decis. 275. num. 2. Coccino tom. 2.*
- Probatio iurispatronatus coadiuuari potest ex testibus deponentibus de publica voce & fama. *decis. 219. num. 13. Coccino tom. 2.*
- in Probatione iurispatronatus quando versamur in familia non potenti Concilium Tridētinum nihil innouauit ultra dispositionem iuris communis. *decis. 275. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Probatio præsumptiua non releuat, vbi plena, & concludens requiritur. *decis. 709. num. 5. Remboldo tom. 3.*
- Probatio præsumptiua non admittitur vbi quis tenetur aliquid probare. *decis. 573. num. 6. Pirouano tom. 3.*
- Probatio præsumptiua non sufficit, sed concludens requiritur, quando agitur de penâ inhabilitatis. *decis. 670. num. 2. Coccino tom. 3.*
- Probatio probata fit per publicum instrumentum. *decis. 2. num. 4. Remboldo tom. 2.*
- Probationes minus cōcludentes sufficiunt in iudicio mentionis. *ibidem num. 6.*
- Probationes concludentes requiruntur in materia stricta, & obiectiua. *decis. 137. num. 7. Sacrato tom. 2.*
- Probationes leuiore requiruntur ad probandos fines antiquos. *decis. 552. num. 5. Dunozeo tom. 3.*
- Probationes leuiore solent admitti in materia liquidationis fructuum. *decis. 271. num. 4. Verospio tom. 2.*
- Probationibus leuioribus probatur dominium, si illud incidenter deducatur. *decis. 75. num. 11. Verospio tom. 2.*
- Probationes leuiore admittuntur in iudicio summarissimo. *decis. 75. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
- Probationes leuiore obscurantur per potentiores. *decis. 603. num. 29. Remboldo tom. 3.*
- Probationes leuiore sine dubio in antiquissimis admittuntur. *decis. 254. num. 48. Coccino tom. 2.*
- Probationes leui. res sufficiunt, vt agens ad possessionem vacantis beneficii, eam obtineat. *decis. 619. numer. 2. Merlino tom. 3.*
- Quod verum in te lige, quando si non agatur de alterius præiudicio. *ibidem.*
- Probationes æquiuocæ non releuant, maximeq. si agatur de inducenda seruitute. *decis. 101. num. 24. Vbaldo tom. 2.*
- Probationibus priuare quem, & maxime ex facto aduersarij, id rigidum esset. *decis. 511. num. 4. Merlino tom. 3.*
- Probationibus veris existentibus non est curandum de præsumptiuis. *decis. 72. num. 7. Pirouano tom. 2.*
- Probationes omnes, quando sunt imperfectæ, non possunt simul coniungi ad implendam probationem. *decis. 391. num. 34. Nauarro tom. 2.*
- in Probationibus verisimilitudo maxime est attendenda. *decis. 259. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- Probationes, quæ non sunt in actis, non releuant. *decis. 440. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Probationes, quæ sunt sufficientes ad tollendam contrariam probationem per famam, multo magis sufficientes erunt ad tollendam suspicionem, & maculam. *decis. 276. num. 12. Coccino tom. 2.*
- Probationes si per possibile, & non per necesse concludant, non attenduntur. *decis. 173. num. 13. Verospio sen. tom. 2.*
- Probationes perfectæ necessariae sunt in venditione vt arguatur aduulso prauitatem usurariam. *decis. 253. numer. 4. Dunozeo tom. 2.*
- de probationibus præsumptiuis non est curandum, vbi vere probationes existunt. *decis. 72. num. 7. Pirouano tom. 2.*
- Probationes, vt releuent debent concludere per necesse, & non per possibile. *decis. 121. num. 12. Pirouano tom. 2.*
- in Probationibus quod verisimile est attendi debet. *decis. 73. m. 2. Sacrato tom. 2.*
- Probationes sunt arbitrariæ. *decis. 723. num. 8. Remboldo tom. 3.*
- Probationes concludentes requiruntur ad annullandum contractum. *decis. 253. num. 3. Dunozeo tom. 2.*
- Probationes, quæ non sunt de actis, non iuuant. *decis. 634. numer. 6. Manzamedo tom. 3.*
- Probationes concludentes requiruntur, quando agitur ad effectum amissionis lucris. *decis. 184. num. 14. Coccino tom. 2.*
- Probationes, quæ offeruntur incontinenti, de iure in quolibet casu admittuntur. *decis. 435. num. 12. Coccino tom. 3.*
- in probationibus verisimilitudo plurimum attenditur. *decis. 433. num. 10. Nauarro tom. 2.*
- Probationes cum sint favorabiles non sunt coangustandæ. *decis. 240. num. 6. Remboldo tom. 2.*
- Probationes plures imperfectæ iunguntur ad faciendam plenam probationem. *decis. 686. num. 1. Sacrato tom. 3.*
- Probationes iungendæ sunt ad probandum Notariatum. *decis. 53. num. 5. Verospio tom. 2.*
- Probationes quando quis in partibus potuit facere & eas non fecit, denegatur diuissoria. *decis. 99. num. 11. & 13. Remboldo tom. 2.*
- in Probationum concursu illa præferenda venit, quæ est pro puritate sanguinis. *decis. 739. numer. 40. Queippo tom. 3.*
- Probationes irrelevantes non sunt admittendæ. *decis. 421. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Probationes, quando resoluuntur in meras præsumptiones non attenduntur, quando est necessaria plena probatio. *decis. 709. numer. 8. Remboldo tom. 3.*
- Probationes, quæ sunt imperfectæ in sua specie, numquam coniunguntur ad implendam probationem. *decis. 201. num. 33. Pirouano tom. 2.*
- Probationes factæ in iudicio Criminali, si fuerint reproductæ in iudicio Ciuili inter easdem personas probant. *decis. 720. num. 5. Coccino tom. 3.*
- in Probationum materia verisimilitudo non parum attenditur. *decis. 620. num. 7. Coccino tom. 3.*
- ex probationibus si potius appareat de non iure quam de contra, ius dicitur satis turbidum. *decis. 226. numer. 2. Sacrato tom. 2.*
- Probare, & non simpliciter asserere aliquid, est ad hoc vt releuer. *decis. 419. num. 13. Coccino tom. 2.*
- Probare quis non tenetur id, quod in eo non se fundat. *decis. 697. num. 20. Sacrato tom. 3.*
- Probati non potest per testes res aliqua valde antiqua. *decis. 275. numer. 14. Coccino tom. 2.*
- Probasse quis dicitur paupertatem, dum docuit multos ex suis propinquis in hospitale obisse. *Rub. in Annotat. ad decis. 617. num. 50. tom. 3.*

P R O C E S S V S.

- Processus non requiritur, si Iudex potest se extraiudicialiter informare. *decis. 302. num. 23. Coccino tom. 2.*
- Processus attentati partem sufficit producere, vt attentata probentur. *decis. 311. num. 7. Remboldo tom. 2.*
- Processus factus à procuratore non habente mandatum, quamuis ipse principalis inleterit pro sententia, illa nihilominus remanet sine processu. *decis. 156. num. 2. Verospio tom. 2.*
- Processus factus à procuratore non habente mandatum, remanet cum vicio nullitatis. *ibidem num. 3.*
- Processus non vitiatur ob non datum fideiussorem, quando à paribus id non fuit oppositum, quia procedendo videntur consensisse consentiendo. *Rub. in Annotat. decis. 542. numer. 1. tom. 3.*
- Ita ut non possit amplius dicta exceptio allegari. *ibidem.*
- ex Processu legitime confecto iura extra acta probant vigore Innocentiana. *decis. 147. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Processus duo, quando fiunt, vnus pro actore, & alius pro reo, & vnusquisque habet suum, tunc dum vna pars negligens in producendo iura sua est, Iudex cum productis potest pronunciare. *decis. 495. numer. 40. Coccino tom. 2.*
- Et quamuis id præcedat præuia monitione Iudicis, tamen pro monitione sufficit seruatio terminorum substantialium. *ibidem num. 41. & 42.*
- ad Processus compulsoialis validitatem, est necessaria citatio ad dicendum contra iura, ad videndum extrahi, & collationari. &c. *decis. 638. num. 16. Merlino tom. 3.*
- in Processibus in Curia fabricatis Innocentiana habet locum, & in bullis habentibus plumbum cum cordulis. *decis. 103. num. 3. & 4. Remboldo tom. 2.*

P R O C U R A T O R.

- Procurator contrahendo nomine Domini, quando verba sunt dubia, an ipse voluerit quoque se obligare, qualiter verba sint interpretanda. *decis. 644. numer. 16. Merlino tom. 3.*
- Procurator, ne voluerit se obligare pro eius Domino, facienda est omnis interpretatio, quamuis verba violententer torquentur. *decis. 644. num. 17. Merlino tom. 3.*
- Procu.

Procurator, ut admittatur ad respondendum positionibus, debet constare de specialissimo mandato ad hoc, & sic respondendum. *decis. 511. num. 1. Merlino tom. 3.*

Procurator dum interim non adimplet mandatum de soluendo alicui, non potest bona distrahere, & tenere ea otiosa penes se. *decis. 565. num. 8. Remboldo tom. 3.*

Procurator non tantum tenetur de commissis, sed etiam de neglectis. *ibidem num. 9. & 10.*

Procurator, dum dicitur, quod non est admittendus ad testificandum in causa, intelligitur etiam in causa connexa. *decis. 334. num. 19. Remboldo tom. 2.*

Procurator admittitur ad testificandum in causa, quando veritas aliter haberi non potest. *ibidem num. 20.*

Procurator, quando imminet duplex exceptio, non debet admitti ad testificandum. *decis. 334. num. 16. Remboldo tom. 2.*

Procuratoris declaratio facta sine speciali mandato principalis, tunc multo minus venit attendenda, si constat de contraria mente dicti principalis. *decis. 145. numer. 9. Sacrato tom. 2.*

Procurator non potest venire contra factum principalis. *ibidem num. 10.*

Procurator generaliter ad omnes lites, quando dicitur constitutus. *decis. 7. num. 2. Sacrato tom. 2.*

Procurator in causa in qua fuit transactio, quando principalis eius occasione aliquid recepit. *decis. 228. num. 10. Verospio tom. 2.*

Procurator generalis Religionis non potest nomine alicuius particularis Conuentus comparere. *decis. 67. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Procurator transactio in qua ut teneat, est docendum de mandato. *decis. 228. num. 7. Verospio tom. 2.*

Procuratori creditoris soluens quid sufficiat ut consequatur liberationem. *decis. 197. num. 7. Sacrato tom. 2.*

Procurator multo magis est repellendus ad testificandum in causa, si de ipsius laude, vel opprobrio ageretur. *decis. 334. numer. 24. Remboldo tom. 2.*

Procuratoris reuocationi ut pars aduersa dicatur consensisse, sufficit consensus tacitus. *decis. 287. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

Procurator non presumitur de proprio voluisse facere sumptus litis. *decis. 7. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Procurator alienans bona fructifera sine mandato Domini, tenetur ad interesse ad rationem fructuum, perinde ac si non essent distracta. *decis. 565. numer. 1. Remboldo tom. 3.*

Procuratoris & Aduocati expensae repeti possunt, licet remunerationis causa sint remissa. *decis. 45. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Procuratores praeservant intactum omne ius. *decis. 99. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Procurator habens facultatem substituendi, dum indistincte substituit, censetur substituere, quoad omnes facultates contentas in suo mandato. *decis. 638. num. 10. Merlino tom. 3.*

Procuratore legitimo consensus praestitus resignationi tenet, qui etiam post mortem resignantis praestari potest. *decis. 303. num. 6. Coccino tom. 2.*

Procuratori non debet esse damnosum eius officium. *decis. 644. num. 10. Merlino tom. 3.*

Procurator contrahendo nomine Domini, ex quibus ipse quodque remaneat obligatus de proprio. *decis. 644. num. 11. Merlino tom. 3.*

Procurator dum se obligat nomine proprio pro principali, quando ille nollit ratificare gesta pro eo, tunc si obtineatur ratificatio, procurator immunis euadit. *decis. 644. numer. 13. Merlino tom. 3.*

Procuratoris confessio potest quodcumque reuocari, etiam non docto de errore. *decis. 356. n. 7. Manzaredo tom. 2.*

Procuratore promissa, quando principalis dicatur approbasse. *decis. 726. num. 10. Pirouano tom. 3.*

Procurator non potest declarare aliquid ita ut sit contra voluntatem Domini. *decis. 726. n. 8. Pirouano tom. 3.*

Procurator praesumitur certiorasse suum Dominum, maxime quod si ille sit praesens. *decis. 7. n. 4. Sacrato tom. 2.*

Procuratoris confessio non potest nocere principali, si fuerit reuocata. *decis. 7. num. 13. Sacrato tom. 2.*

Procurator, licet sit constitutus, cum promissione de eo non reuocando, nihilominus potest reuocari. *decis. 326. num. 32. Remboldo tom. 2.*

In Procuratore requiritur eximia diligentia, & confidentia, qua cessante non obstante quacumque promissione potest reuocari, alias id valde durum esset. *ibidem num. 33.*

Procurator patris, quando post eius obitum dicatur reuocatus per filium, ita ut non dicatur amplius legitimus procurator. *decis. 382. num. 4. 5. & 6. Remboldo tom. 2.*

Procurator, quando est effectus dominus litis, non potest reuocari. *ibidem num. 7.*

Limita id, si ipse procurator, & aduersarius consentiat. *ibidem num. 8.*

Procuratoris contradictio non impedit effectum eius reuocationis. *ibidem num. 9.*

Procurator contrahendo nomine principalis ad nihil de proprio tenetur. *decis. 644. num. 5. Merlino tom. 3.*

Procurator nomine principalis contrahendo, solum obligatur, vel ad ostendendum mandatum, vel ad obtinendum ratificationem illius, cuius nomine promissit. *ibidem numer. 6.*

Vnde ostenso mandato, vel obiecta ratificatione, est conueniendus principalis, & procurator liberatus euadit. *dec. 644. num. 7. Merlino tom. 3.*

Procuratoris nomen, si fuerit appositum obligationi per eum inita pro principali, an ipse pro eo teneatur. *decis. 644. n. 8. Merlino tom. 3.*

Procurator emens aliquid ex pecunijs Domini, & ad eius utilitatem, si sibi dispositionem eius reseruauerit, censetur reseruare eam, uti procurator. *decis. 365. num. 4. Remboldo tom. 3.*

Procurator ex facto proprio non potest damnificare Dominum. *ibidem num. 5.*

Procurator non admittitur ad testificandum in causa, quamuis in aliqua parte litis fuerit reuocatus, quia praesumitur hoc factum in fraudem. *decis. 334. numero. quarto Remboldo tom. 2.*

Procurator, quod non admittatur ad testificandum in causa, ista regula patitur plures exceptiones. *ibidem num. 5.*

Procurator an admittatur ad testificandum in causa, in hoc plurimum versatur Iudicis arbitrium. *ibidem num. 6.*

In Procuratore admittendo ad testificandum in causa, Rota scrupulose non procedit, & passim mandat examinari, cum decreto tamen ponendi ad partes. *ibidem numero 7. & 8.*

Procurator non admittitur ad testificandum in causa ob praesumptam affectionem in ea. *ibidem num. 9.*

Procurator nullatenus admittitur ad testificandum in causa, quando vrgent plures coniecturae, pro affectione in causa. *ibidem num. 10. 11. & 12.*

Procurator, si plura concurrant, quae excludant eum a testificando in causa, non est admittendus examini, etiam cum decreto ponendi ad partes. *ibidem num. 14.*

Procurator potest esse testis pro Domino, si non sit procurator in ea causa super qua deponit. *decis. 106. num. 14. Remboldo tom. 2.*

Procurator admittitur ad testificandum pro Domino, si simus in diuersa causa. *decis. 334. num. 17. Remboldo tom. 2.*

Procurator non admittitur ad testificandum in causa, de quo ipse fuit auctor. *decis. 334. numer. 22. Remboldo tom. 2.*

Procurator in causa non debet admitti ad testificandum pro illis, quorum est procurator. *decis. 334. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

Procurator, qui mandatum suscepit, si illud non exequitur, praestat damna, & interesse. *decis. 85. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*

Procurator praesumitur mandati formam seruasse. *decis. 228. numer. 6. Verospio tom. 2.*

Procurator dum non habuit mandatum in vita resignantis ad consensum praestandum resignationi parum inuat porrectio supplicationis. *decis. 303. numer. 12. Coccino tom. 2.*

de Procuratoris mandato debet constare, ut lis dicatur valide coepta. *decis. 519. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

Procurator habens mandatum ad vendendum non potest habere fidem de pretio. *decis. 37. num. 24. Sacrato tom. 2.*

Procurator non potest donare sine speciali mandato. *decis. 37. num. 17. Sacrato tom. 2.*

Procurator constitutus ad vendendum sub conditione, si eam non adimpleat expirat mandatum. *ibidem numero 18. & 19.*

Procurator post acceptum mandatum semper tenetur illud exequi in quacumque sui parte sub periculo praestandi omnia damna & interesse. *dec. 348. numer. 4. & 11. Pirouano tom. 2.*

Procurator liberum quidem est, mandatum suscipere, vel recusare; susceptum tamen astrictus est illud executioni demandare. *ibidem num. 5.*

- Procuratores, & sollicitatores secundum reformationem felic. rec. Pauli Papæ V. non possunt petere salarium, nisi conuentum, *ibid. num. 6. & 15.*
- Procurator non potest sine speciali mandato præiudicare Domino, *decis. 391. num. 31. Nauarro tom. 2.*
- Procurator absque speciali mandato consistendo non præiudicat Domino, *decis. 96. num. 2. Pironano tom. 2.*
- Procurator dominus litis effectus, durat eius mandatum, etiam post mortem principalis, *decis. 132. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Procurator redditur vti principalis, si super rebus, de quibus controuertebatur, ei fuerit relictus vsufructus. *ibidem. num. 12.*

P R O D U C T I O.

- ex Productione instrumenti dicitur illud à producente approbatum, *decis. 597. num. 9. Manzanedo tom. 3.*
- Productio noua bene potest fieri ad iustificationem sententiæ antea lata, *decis. 599. num. 21. Vbaldo tom. 3.*
- Productio facta cum clausula tenoris &c. denotat, vt productio sit realis, & non tantum verbalis, *decis. 139. num. 13. Coccino tom. 2.*
- Productio facta per compulsum fortius probat, *decis. 583. num. 2. Manzanedo tom. 3.*
- Productio facta per compulsum, & in parte, & partibus non præiudicat, *decis. 356. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
- Productio, quando fuit realis, & pars citata fuit ad dicendum contra, tunc statur registro, *decis. 135. num. 18. Coccino tom. 2.*
- Productio dicitur realis si fuerit facta cum verbis animo rehabendi, *ibidem numer. 4.*
- Productio, quando non est realis, tunc scripturæ rehaberi nequeunt, *ibidem numer. 5.*
- Productio dicitur realis si fuerit facta à folio tali vsque ad talem, amplius, si sit, cum verbo, inclusive, *ibid. num. 6. & 8.*
- Productio dicitur realis, quando adest verbum, factio produxit, *ibidem num. 1.*
- Productio realis verbo, & non factio sit, *ibid.*
- ex Productione scripturæ resultat confessio producentis irrefragabilis, *decis. 499. num. 1. Pironano tom. 2.*
- Productio scripturæ facta à procuratore non habente speciale mandatum, ex tali productione non resultat confessio principalis, *decis. 250. num. 7. Dunozerro tom. 2.*
- Productio scripturæ facta in alio iudicio, & ad alium effectum, non probat in diuerso iudicio, *ibid. num. 8.*
- Productio scripturarum, debet in dubio intelligi, prout est vtilius producenti, *decis. 178. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
- Productio scripturarum, licet sit facta in alio iudicio, tamen si sit inter easdem partes, semper productio præiudicat, *decis. 27. num. 12. Dunozerro tom. 2.*
- Productio facta à procuratore, habente generale mandatum, valida est, ita vt principali præiudicet, *ibid. num. 13.*
- Productio licet non addit à tergo scripturæ productæ, hoc non obstat, quando dicta productio fuit adnotata in scriptura, & annexa & simul producta, *decis. 542. num. 12. Coccino tom. 3.*
- ex Productione tituli oritur confessio producendis, *decis. 27. numer. 14. Dunozerro tom. 2.*
- ex Productione oritur præiudicialis confessio contra consistentem, & acceptatio, *decis. 637. numer. 16. Pironano tom. 3.*
- Productionum stylus probatur ex fide Curialium, & coadiuuatur talis probatio ex fide curialium, *decis. 67. num. 7. Sacratio tom. 2.*
- in Productione actorum quando adest verbum tenoris & c. dicitur productio realis, *ibid. numer. 4.*
- Productio actorum non dicitur realis quando adsunt verba, pars rehabet, *ibidem numer. 5.*

P R O E M I V M.

- Proemij verba denotant causam finalem, *decis. 318. numer. 31. Manzanedo tom. 2.*
- Proemij verba sunt ponderanda ad aliquid interpretandum, *decis. 530. num. 34. & 39. Pironano tom. 3.*
- ex Proemio colligitur mens disponentis, *decis. 716. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
- ex Proemio deducitur mens disponentis, & concedentis, *decis. 715. num. 5. Manzanedo tom. 3.*

P R O F E S S I O.

- Professio non præsumitur de iure valida, sed positiuè probari debet, *decis. 195. numer. 16. Vbaldo tom. 2.*
- Professio ex quibus cõcludentissimè dicatur probata, *decis. 623. num. 12. Pironano tom. 3.*
- Professio arguitur ex illis actibus, qui non possunt fieri citra ius & nomen professi, *ibidem num. 6.*
- Professio emissã in manibus Superioris non habentis faculta-

- tem incorporandi Monachum in Monasterio an valeat, *decis. 195. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- Professio, vt valide emittatur, requiritur, consensus personæ habentis potestatem acceptandi nomine ipsius Religionis, illamque obligandi profitentis, *Rub. in Annot. decis. 431. n. 123. tom. 2.*
- ad Professionis validitatem requiritur, vt solemniter emittantur tria vota paupertatis scilicet, castitatis & obedientiæ, *ibid. num. 124.*
- Professio quando fuit validè facta, apostasia tunc dicitur commissa, *decis. 195. num. 26. Vbaldo tom. 2.*
- de Professione validè & legitima debet doceri, vt probeatur apostasia, *ibid. num. 12.*
- Professio expressa illa dicitur, quæ fit per emissionem trium votorum, *decis. 195. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Professio expressa præferenda est tacitæ, *decis. 365. numer. 22. Merlino tom. 2.*
- ad Professionem expressam infirmendam licet metus reuerentialis non sufficiat, sufficit tamen ad elidendam professionem, *decis. 195. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- Professio ex actibus tacitis, quando non possit dici constare, *decis. 623. num. 4. Pironano tom. 3.*
- Professio tacita, quæ desumitur ex sacrorum ordinum susceptione in Monasterio, tollitur ex protestatione Monachi, dicens se nolle per id obligari Religioni, *decis. 195. num. 21. Vbaldo tom. 2.*
- Professio tacita, vt valida dicatur, opus est, vt quinque requisiti interueniant, *decis. 365. num. 24. Merlino tom. 2.*
- Professio tacita, quæ resultat ex gestione habitus, cessat,stantibus protestationibus in contrarium, & ex discessu profitentis, *decis. 195. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
- Profiteri vnum, & cõtrarium facere, iniquum est, *Rub. in annot. ad decis. 444. numer. 28. tom. 2.*
- Professionem postquam quis emisit, efficitur difficilioris executionis, *decis. 215. num. 3. Verospio tom. 2.*
- Professionem suam multi moribus suis impugnant, & factis non probant, quod verbis fatentur, *Rub. in Annot. decis. 444. numer. 39. tom. 2.*
- per Professionem alterius ex coniugibus dissoluitur matrimonium ratum, *Rub. in annot. ad decis. 431. num. 120. tom. 2.*
- Quod tamen non procedit, quando verè fuit emissã professio, & non sufficit, si id tantum alteratur, *ibid. num. 121.*
- Professus non habet facultatem testandi, aut donandi causa mortis, *decis. 601. num. 19. Pironano tom. 3.*
- Professus sine dubio caret facultate testandi, *decis. 623. num. 18. Pironano tom. 2.*
- Professus religionis velit nolit, obnoxius dicitur & constitutus in quasi possessione Monasticæ subiectionis, *decis. 365. num. 13. Merlino tom. 2.*
- Professi testamentum suum non sortitur effectum ante mortem naturalem, *decis. 623. num. 16. Pironano tom. 2.*

P R O H I B I T I O.

- Prohibitio alienationis facta hæredibus, & eorum filiis in infinitum, quando non operatur nouum fideicommissum, *decis. 632. num. 9. Coccino tom. 3.*
- Prohibitio alienationis, si sit restricta ad terminos fideicommissi antecedentis, & sic non fiet per se, non extenditur ultra illud, *ibid. num. 10.*
- per Prohibitionem alienationis an censetur impedita facultas disponendi per vltimam voluntatem, *decis. 83. num. 6. Sacratio tom. 2.*
- Prohibitio alienationis & substitutiones ad fauorem agnationis suum effectum operare debent, *decis. 31. num. 8. Pamphilio tom. 2.*
- Prohibitio alienationis tunc per se est apta inducere fideicommissum absolutum quando stat in capite sepe rato absque aliqua relatione, *decis. 24. num. 6. & 7. Ramboldo tom. 2.*
- Prohibitio alienationis concepta ex vna causa, ad diuersas non extenditur, & non dicitur generalis, *decis. 120. num. 10. Ramboldo tom. 2.*
- Prohibitio expressa alienationis, vt bonis deueniant in omnes vocatos, est sufficiens ad inducendam reciprocam, *decis. 209. num. 20. & 21. Dunozerro tom. 2.*
- super Prohibitione extrahendi annonam à Territorio, sius Ciuile nihil disposuit, *Rub. in annot. ad decis. 378. n. 20. tom. 2.*
- Prohibitio testatoris non alienandi bona etiam ex causa dotis aut tacita, aut expressa nihil valet, & quare, *decis. 16. num. 8. Verospio tom. 2.*
- Prohibitio testatoris etiam expressa ac ampla ne bona possint alienari ex causa dotis, nullatenus tenet, *decis. 119. numer. 7. Ramboldo tom. 2.*

Prohibitio Trebellianica facta in vno casu, vel vni personæ non tenetur facta in altero casu vel alteri personæ. *decis. 651. num. 12. Coccino tom. 3.*
Prohibitio, quando fuit facta vsque ad certum tempus, vltra illud euanesceat omnis prohibitio. *decis. 651. num. 11. Coccino tom. 3.*
Prohibitio restricta ad certas personas, & ad certum tempus, nec vltra dictas personas, nec vltra dictum tempus extenditur. *decis. 24. num. 2. Remboldo tom. 2.*
Prohibitio, ne quis percipiat fructus rei à se possedit, arguitur illius possessio. *decis. 451. num. 3. Nauarro tom. 2.*
Prohibens, ne testator faciat dispositionem ad fauorem alicuius, tenetur ad eam summam loco damnorum, & interesse. *decis. 351. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
Prohibens, ne testator aliquid disponat ad fauorem alicuius, vt teneatur ad eam summam præstandam, quid in his terminis requiratur. *ibid. num. 2.*
Prohibitus agere non dicitur prohibitus se defendere. *decis. 189. num. 3. Pirouano tom. 2.*
Prohibitum id, quod non est, si non competit non prodest. *decis. 490. num. 15. Coccino tom. 2.*
Prohibitum non reperitur in Vrbe Hebraica facere indumenta ex noua materia. *decis. 194. num. 2. Sacrato tom. 2.*
Prohibitio causa debet plenè, & non sub inuolucro verborum exprimi. *decis. 1. num. 21. Sacrato tom. 2.*
Prohibita alienari non cadunt sub hypoteca, & obligatione generali omnium bonorum. *decis. 120. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

P R O L I S.

Proles appellatio veniunt tam masculi, quam femina. *decis. 270. nu. 2. Pamphilio tom. 2.*
Proles appellatio in materia feudali veniunt tantum masculi. *decis. 541. nu. 10. Remboldo tom. 3.*
Proles appellatio an veniant tantum masculi, vel etiam femina. *ibid. num. 11.*
Proles nomen secundum propriam eius significationem comprehendit, tam masculos, quam feminas. *ibid. num. 12.*
Proles deficientia recipit plus & minus cum possit deficere vel, in masculis, vel in feminis. *decis. 291. numer. 21. Vbaldo tom. 2.*
Proles legitimæ appellatio, quando veniant masculi tantum, & non femina. *ibid. num. 2. & 23.*
Proles fauore pacta matrimonialia comprehendunt tam masculos quam feminas, si nō sit habitatio conseruationis agnationis. *decis. 83. nu. 4. Sacrato tom. 2.*
Proles legitimas non respicit plus & minus, sed bene deficientia proles, quia possunt deficere masculi, & non femina. *decis. 603. num. 12. Remboldo tom. 3.*

P R O M I S S I O.

Promissio, si transeat in contractum, procul dubio seruanda est, & probari potest per duos testes. *decis. 351. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
Promissio aliqua si facta sit ad fauorem sociorum insolidum, tunc aliquis ex socijs potest agere pro omnibus insolidum. *decis. 545. num. 5. Pirouano tom. 3.*
Promissio, quando fuit facta sub certo die, tunc beneplacitum subsequens non tollit moram, per lapsum dicti termini. *Rub. in annot. decis. 542. num. 47. ibid. tom. 3.*
Promissio conseruat actionem pro cogendo promissore ad implendam promissionem. *ibid. num. 48.*
Promissio quilibet habet in seracitam illam conditionem, si fides seruetur. *Rub. in annot. decis. 542. num. 26. tom. 3.*
Quod procedit non solum in promissione simplici, sed etiam in promissione iurata, & vide casum. *ibid. num. 27. & 28.*
Promissio ad damna & interesse venit in obligationibus omnibus etiam si non sit expressa. *decis. 668. num. 2. Remboldo tom. 3.*
Promissio, quæ sit per iuramentum DE O virtualiter includit omnem renunciationem ad omnia contraria. *decis. 682. num. 17. Sacrato tom. 3.*
Promissio non ducendi aliam in uxorem, quam Bertam, licet forte secundum veriore non importet obligationem eam ducendi, tamen secus est, quando ex coniecturis apparet contrahentes voluisse matrimonium, vel sponsalia contrahere. *decis. 656. num. 4. Merlino tom. 3.*
Promissio, quæ inducit votum captandæ mortis, nec de iure Canonico tenet. *decis. 40. nu. 8. Sacrato tom. 2.*
Promissio facta per verba non habentia tractum successuum, censetur limitata, & vltra terminum dictorum verborum non extenditur. *decis. 458. num. 9. Coccino tom. 2.*
Promissio, quando fuit facta sub die, & etiam obligationis sub-

stantia post mortem fuit collata, tunc enim obligatio post mortem incipit. *decis. 614. num. 44. & 45. Coccino tom. 3.*
Promissio facta post mortem alicuius, ante illius obitum, nullius est considerationis. *decis. 614. num. 47. Coccino tom. 3.*
Promissio si appareat erronea non venit attendenda. *decis. 677. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
Promissio durat etiam mutato rerum statu, quando ea est comprehensua temporis futuri, & futurus status potuit in genere cogitari, & quando id procedat. *Rub. in Annotat. decis. 523. num. 30. & 31. tom. 3.*
Promissio dotis si præcesserit, & sequatur confessio eius receptionis, an ea præiudicet creditoribus sunt tres opiniones. *decis. 239. num. 15. Coccino tom. 2.*
Promissio de soluendo interesse dotis qualiter intelligatur. *decis. 607. num. 56. Coccino tom. 3.*
Promissio restituendi dotem in pecunia si sit facta vxori, tunc ea non consentiente non obstat à contraria conuentione. *decis. 207. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
Promissio dotis quando præcessit, & postea sequatur confessio receptionis, talis promissio probat etiam in præiudicium creditorum. *decis. 239. num. 1. 15. & 16. Coccino tom. 2.*
Promissio dotis si fuerit facta in pecunia numerata, & sit assignatus fundus æstimatus, tunc ille fundus definit esse dotalis. *decis. 145. nu. 1. Sacrato tom. 2.*
Promissio dotis licet sit facta in pecunia, tamen dum obligatio soluendi est facta in bonis, tunc dicta obligatio attendi debet. *decis. 639. num. 11. Manzanedo tom. 3.*
Promissio dotis quando præcedit, & subsequitur confessio, illa probat etiam in præiudicium creditorum. *decis. 543. num. 1. Coccino tom. 3.*
A qua regula tamen receditur, quando concurrunt presumptiones, quod confessio fuerit facta in fraudem. *ibidem num. 2.*
Promissioni de iudicatum soluendo, quando dicatur factus locus. *decis. 3. num. 8. Remboldo tom. 2.*
Promissio de iudicatum soluendo, intelligitur de iudicato valido, non autem nullo. *decis. 13. num. 5. Remboldo tom. 2.*
contra promittentem iudicatum soluere, eo ipso quod iudicatum est liquidum, potest relaxari mandatum absque nullo processu. *decis. 3. num. 4. Remboldo tom. 2.*
Promissio de iudicatum soluendo facta coram vno iudice, non extenditur ad iudicium alibi factum. *decis. 3. num. 5. Remboldo tom. 2.*
Promissio de iudicatum soluendo, quando fuit facta generaliter, tunc à quocumque iudice fuerit lata sententia, ipse tenetur. *ibid. num. 6.*
Promissio de vendendo, cum iuramento obligat. *decis. 681. numer. 12. Sacrato tom. 3.*
Promissio de non offendendo, non habet locum, vbi promissor de nouo offenditur. *Rub. in Annotat. ad decis. 523. num. 52. tom. 3.*
Promissio rei impossibilis non tenet, quamuis adsit iuramentum. *Rub. in annotat. ad decis. 617. numer. 199. tom. 3.*
Promissio fructuum non facit euitare vsuras. *decis. 607. num. 62. Coccino tom. 3.*
Promissio solutionis fructuum dotis corrumpit defuncta vxore. *decis. 607. num. 62. Coccino tom. 3.*
Promissiones omnes restringuntur ad statum, & qualitates existentes de tempore contractus. *Rub. in annot. ad decis. 523. n. 4. tom. 2.*
in Promissionibus semper capienda est interpretatio, vt id censetur promissum quod fieri potuit, non è contra. *Rub. in Annotat. decis. 617. num. 194. tom. 3.*
Promissionem iuratam, si faceret defunctus, dum hæres illam non obseruat, non incidit in periurium. *decis. 719. num. 5. Manzanedo tom. 3.*
in Promissione sua deficiens tenetur ad damna, & interesse. *decis. 668. num. 10. Remboldo tom. 3.*
Promissum numquam censetur id, quod moraliter est impossibile. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 193. tom. 3.*
Promissum cum iuramento dicitur promissum DEO. *decis. 682. num. 13. Sacrato tom. 3.*
Promissa, quis tenetur adimplere. *decis. 258. num. 1. Sacrato tom. 2.*
Promissa ex parte sua non adimplens, non potest agere contra aduersarium, vt ipse adimpleat. *decis. 668. num. 12. Remboldo tom. 3.*
Promissa docere debet se adimplensse qui agit ex contractu, alias exceptione non adimplenti, repellitur, quæ etiam in minimo consistit. *decis. 121. numer. 3. & 4. Pirouano tom. 2.*

Promissit id quemquam velle, quod prestare non potest, absurdum est dicere. *ibid. num. 195.*

Promittens aliquid adimplere, dum fuerit requisitus, si talis requisitio non interuenierit, cessat mora. *decis. 668. num. 13. Remboldo tom. 3.*

Promittens aliquid facere, videtur confirmare iam actum. *decis. 426. num. 14. Coccino tom. 2.*

Promittens aliquid facere, ita facere debet, ut valeat, & de iure teneat. *dec. 121. num. 7. Pirouano tom. 2.*

Promittens, & obligans se stare ad omne mandatum Iudicis, censetur renunciare appellationi. *decis. 346. numer. 1. Coccino tom. 2.*

Promittens soluere non obstantibus quibuslibet exceptionibus si eas opponat non est audiendus. *decis. 52. num. 2. Dunoziato tom. 2.*

Promittens omnia in instrumento contenta rata habere, & perpetuo observare, alias voluit teneri ad damna, & interesse, tunc sine dubio ad ea tenetur. *decis. 668. num. 1. Remboldo tom. 3.*

Pronepotes non veniunt appellatione nepotum, *decis. 473. n. 23. Manzanedo tom. 2.*

in Proportionabilibus disposita in Christianis, debent etiam habere locum in Iudæis. *decis. 269. n. 23. Manzanedo tom. 2.*

PROPRIETARIIS.

Proprietarius, licet sit persona privilegiata, vel prohibita alienari, veluti Ecclesia, &c. compelli potest ad afrancandam domum, vigore Bullæ Iuris congrui, & quare. *Rub. in annot. ad decis. 666. num. 58. tom. 3.*

Proprietarius recipiendo laudemium ab eo qui emphyteusim habet per subalternationem, videtur eum de nouo inuicere, *decis. 350. num. 3. Coccino tom. 2.*

PROPRIETAS.

Proprietas bonorum donatorum transit in donatarios. *decis. 664. num. 23. Manzanedo tom. 3.*

Proprietas dotis statim mortua matre transit ad filios. *decis. 664. num. 22. Manzanedo tom. 3.*

Proprietatis exceptio dum clata est admittitur quoque in summarissimo iudicio manutentionis. *Rub. in annot. decis. 420. num. 87. tom. 2.*

Proprietatis exceptio admittitur in manutentionis summarissimo iudicio, si perierit ipsam possessionem. *Rub. in annot. decis. 420. num. 87. tom. 2.*

Proprietatem importat clausula pleno iure. *decis. 32. num. 10. Verospio tom. 2.*

Propter quod vnumquodque tale, & illud magis. *decis. 56. n. 14. Vbaldo tom. 2.*

PROROGATIO.

Prorogatio censetur facta cum omnibus qualitatibus prorogati. *decis. 630. num. 32. Remboldo tom. 3.*

Prorogatio materiz præiudicialis, habet contra se iuris præsumptionem. *decis. 64. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Prosecutio beneficii quibus concurrentibus non possit impediri. *decis. 685. num. 2. & 3. Verospio tom. 3.*

Protestatoris nomen de sui natura non importat iurisdictionem. *decis. 34. n. 5. Sacrato tom. 2.*

Sed hoc procedit in genere, & in abstracto. *ibid. num. 6.*

PROTESTATIO.

Protestatio conseruat ius protestantis. *decis. 400. num. 26. Vbaldo tom. 2.*

Protestatio contraria facto non valet. *decis. 28. num. 9. Pirouano tom. 2.*

Protestatio, quando non dicatur contraria facto. *ibid. num. 10.*

Protestatio debet repeti in quolibet actu. *decis. 701. numer. 7. Remboldo tom. 3.*

Protestatio dissensus in iurisdictionem Iudicis eluditur ex verbis, ut nihil Iudex faciat, nisi seruatis seruandis, & præcedentibus citationibus. *decis. 521. num. 16. Pirouano tom. 3.*

Protestatio seditiosionis, ut in quolibet actu debeat citari, quos afficiat. *decis. 3. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Protestatio remouet sententiam ab actu prohibito. *decis. 28. num. 6. Pirouano tom. 2.*

Protestatio ut releuet consensum ab actu debet fieri ante, vel in ipso actu. *decis. 115. num. 30. Pirouano tom. 2.*

Protestatio & renunciatio facta à procuratore negari non potest, quin faciat adminiculum. *decis. 386. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*

Protestatio illa generalia contra, præseruat tantum facultatem opponendi exceptiones in genere. *decis. 528. num. 4. Manzanedo tom. 3.*

Protestatio, generalia contra, non deducit exceptiones ad speciem, *ibidem num. 5.*

Protestatio, generalia contra, nihil releuat quoad recognitionem iurum. *ibidem num. 6.*

Protestatio adest in regula de iure quæsito non tollendo, quod illa Papa nolit derogare quibuscumque clausulis & verbis vtatur. *decis. 36. numer. 10. Verospio tom. 2.*

Protestationes, ut releuent, debent in quolibet actu repeti, alias censetur ab eis recessum. *decis. 718. numer. 22. Vbaldo tom. 3.*

PROTHOCOLLUM.

Prothocollum productum, si accommodetur, quando restituitur, solet id annotari in broliardo. *dec. 706. num. 17. Coccino tom. 3.*

in Prothocollum aliquo, si certum quid erat iponendum, dato quod in eo id non requiratur, quid sit præsumendum. *decis. 391. num. 13. Nauarro tom. 2.*

Prothocollum cartulatio non facit scripturam authenticam, sed bene clausula actum. *decis. 544. num. 30. Pirouano tom. 3.*

Prothocollum recognitio, ex quo extrahitur instrumentum, est necessaria. *decis. 503. num. 19. Coccino tom. 3.*

Prothocollum veritas, & identitas ex quibus dubitari possit. *decis. 544. numer. 16. Pirouano tom. 3.*

Prothocollum statum, si sit differentia inter instrumentum extensum, & prothocollum. *decis. 544. numer. 7. Pirouano tom. 3.*

PROTHONOTARIIS.

Prothonotarii Apostolici, possunt creare, & approbare Notarios. *decis. 119. num. 4. Manzanedo em. 2.*

Prothonotarii Apostolici, licet possint creare Notarios, non tamen habent facultatem admittendi illos ad exercitium in Vrbe, nisi seruata forma statutorum Urbis lib. 1. cap. 3. *ibid. num. 5.*

Nec non Constitutionum Summorum Pontificum Iulij Papæ II. & Leonis X. *ibid.*

Prothonotarii Apostolici licet habeant facultatem creandi Notarios, non tamen fuit eis indultum, seu derogatum Bullæ Iulij II. ut omnes Notarii antequam exerceant officium, describantur in Collegio Archiepiscopali. *decis. 408. numer. 1. Coccino tom. 2.*

Prothonotarii Apostolici de numero Participantium vigore Bullæ Sixti V. habent facultatem creandi Notarios publicos. *decis. 408. num. 1. Coccino tom. 2.*

Prothonotarii Apostolici de numero Participantium possunt creare Notarios publicos, non obstante bulla Iulij II. ad fauorem Archiepiscopali. *ibidem numer. 2.*

Prothonotarii Apostolici de numero Participantium erant in quasi possessione creandi Notarios, tam in Vrbe, quam extra ante reformationem Pauli V. *decis. 408. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Prothonotarii Apostolici sunt certe, & si sit familiares Papæ, etiam ad effectum ut in casu vocationis possit Papa de illorum beneficiis libere disponere. *decis. 588. numer. 52. Vbaldo tom. 3.*

Prothonotariorum beneficia sunt Papæ reseruata, sed ista reseruatio non est clausa in corpore iuris. *decis. 588. numer. 47. Vbaldo tom. 3.*

inter Prothonotarios creatos ratione officij, & sic accessorie, & inter creatos principaliter non adest differentia. *decis. 172. numer. 25. & 32. Remboldo tom. 2.*

Prothonotariorum beneficia creatorum ratione officij sunt reseruata. *ibid. num. 26.*

Prothonotarii creati accessorie propter officium, an dimisso officio remaneant tales. *ibid. num. 27.*

Prothonotariorum quorumcunque beneficia sunt Sedi Apostolicæ reseruata, etiam dimissis dictis officiis. *ibidem num. 28. & 30.*

inter Prothonotarios creatos à Papa, & inter creatos à Legatis, multi Doctores conati sunt constituere differentiam, quo ad reseruationem beneficiorum. *decis. 172. numer. 15. Remboldo tom. 2.*

Prothonotarii, siue creati sint à Papa, siue à Legatis comprehenduntur sub extrauagant. ad regimen. de præbend. *ibid. num. 16.*

Prothonotarii non participantes non videntur comprehendendi sub extrauag. ad regimen. de præbend. quia de eo tempore non dum erant creati. *ibidem num. 17.*

Prothonotarii non participantes, aderant etiam de tempore Polidori Virgilij, qui floruit anno 1499. *ibidem num. 18.*

Prothonotarii non participantes, quamuis creati fuissent, post extrauag. ad regimen. de præbend. nihilominus sub ea comprehenduntur. *ibidem num. 19.*

Protho-

Prothonotariatus dignitas acquiritur etiam ignoranti ad effectum reservationis, & etiam ante assumptionem insignium, *decis. 172. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Prouidere unusquisque censetur sibi, suisque descendens. *decis. 270. num. 5. Pamphilio tom. 2.*
 Prouincia statuta dici possunt ius commune, dum ab eodem iure confirmationem acceperunt, illique praeferuntur. *Rub. in annot. ad decis. 378. num. 10. tom. 2.*

P R O V I S I O.

Prouisio alimendorum facta lite pendente pauperi non praeiudicat in causa principali, *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 139. tom. 3.*
 Prouisio nulla non consumit vacationem, *decis. 628. numer. 7. Manzanedo tom. 3.*
 Prouisio Apostolica si fuerit obtenta ad maiorem cautelam, non immutat statum beneficii, *decis. 257. num. 13. Remboldo tom. 2.*
 Prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficii, & quando hoc procedit, *decis. 515. numer. 10. & 11. Pirouano tom. 3.*
 Prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficii, nec constituunt illud in quasi possessione libertatis, vel seruitutis, quando constat de statu anteriori contrario, *decis. 332. num. 8. Merlino tom. 2.*
 Prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficii, quod verum est, quando constat de contrario statu anteriori, secus vero si de eo non constat, *decis. 633. num. 6. Coccino tom. 3.*
 Prouisiones Apostolicæ probant statum beneficii, nisi de contrario doceatur, *decis. 244. numer. 9. Sacrato tom. 2.*
 Prouisio de beneficio vincto, quando fit, quæ clausula de stylo Datarie solet in ea apponi, *decis. 608. numer. 15. Coccino tom. 3.*
 Prouisio Apostolica non datur immissio nisi ostendatur titulus talis ex quo illi ea debeatur, *decis. 303. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Prouisiones beneficiorum quando dicantur habuisse effectum, *decis. 292. num. 5. Remboldo tom. 2.*
 Prouisio de beneficio non vacante, & viuentis est ipso iure nulla, dum ea præstenditur valida vigore Indulti Apostolici concessi alicui conferendi beneficia vacantia per cessum, vel decessum, *decis. 520. numer. 11. Vbaldo tom. 3.*
 Itaque, nec conualidatur ex obitu superuenienti illius, qui beneficium possidebat, *ibid. num. 12.*
 Prouisio beneficii dum est facta cum decreto vt litteræ expediantur intra sex menses, alias beneficium eo ipso vacat, quod si non doceatur de tali expeditione beneficium vacat, vigore dicti decreti, *decis. 416. num. 16. & 17. Vbaldo tom. 2.*
 Prouisio beneficii facta ab Ordinario lite pendente inualida est, & ideo executor Apostolicus potest prouidere contra eum, etiam non citatum, *decis. 469. num. 21. & 22. Coccino tom. 2.*
 Prouisio beneficii facta ad fauorem alicuius, sed dilata usque ad mortem Rectoris, prouisus eo viuente nullam vel obligationem vel actionem habet, quod verum etiam intelligitur dum dicta gratia vel prouisio fuit suspensa ad vitam alterius, *decis. 614. num. 38. Coccino tom. 3.*
 Prouisio de beneficio, si detur certum tempus ad expediendas litteras Apostolicas in Curia illud non currit, stante impedimento præfinito per Datarium, qui reiecit supplicationem, *decis. 440. num. 21. Vbaldo tom. 2.*
 Sed ad hoc vt tale impedimentum releuet, ipse petens debet protestari coram Datario, cum Notario, & testibus, quod pro ipso fiat, quin ille non expeditur, *ibid. num. 22.*
 Prouisio executoris in gratia in forma dignum requiritur pro executione, quæ est dilata, & suspensa, non autem per acquisitionem iuris & pro substantia gratiæ, *decis. 539. num. 2. Coccino tom. 3.*
 Prouisio generalis non refertur ad personas, quibus est specialiter prouisum, *decis. 558. num. 10. Coccino tom. 3.*
 Prouisio hominis tollit prouisionem legis, *decis. 85. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Prouisio hominis non tollit prouisionem legis, *decis. 331. num. 14. Remboldo tom. 2.*
 Prouisio hominis si non habeat clausulam annullatiuam non facit cessare prouisionem legis, *decis. 35. num. 23. Sacrato tom. 2.*
 Prouisio iurispatronatus Ecclesiastici parochialis, quando dicitur nulliter facta, *decis. 640. num. 10. Merlino tom. 3.*
 Prouisio Ordinarij, si sit facta postquam Papa manum apposuit non tenet, cum manus Ordinarij ligatae sint, *decis. 27. num. 21. Dunozeo tom. 2.*
 Prouisus ab Ordinario si possideat, an dicatur legitimus contradictor contra prouisum Apostolicum, *decis. 302. num. 20. Coccino tom. 2.*

Prouisus ab Ordinario vigore indulti Apostolici dicitur habere parem titulum cum prouiso Apostolico, & sic cessat immissio, cum procedendum veniat via ordinaria, *decis. 520. num. 15. Vbaldo num. 3.*
 Prouisus ab Ordinario tunc dicitur habere parem titulum cum prouiso Apostolico, quando sunt eiusdem speciei, alias secus, *ibid. num. 16.*
 Prouisus ab Ordinario, quando quis nulliter est non potest dici, quod habeat titulum cum prouiso Apostolico, *ibidem. num. 17.*
 Prouisio Parochialis quando fuit facta in principio Sedis Episcopalis vacantis, si non aderant examinatores synodales, & synodus non poterat tam cito conuocari, tunc intrat excusatio, & alij examinatores extra synodum possunt deputari, & propter hunc defectum Parochialis non dicitur vacare, *decis. 439. num. 16. & 17. Vbaldo tom. 2.*
 Prouisum effectuario negari non potest, dum per obitum, vel resignationem alterius, alius fuit prouisus, *decis. 219. num. 11. Coccino tom. 2.*
 Prouisiones factæ lite pendente non constituunt aliquod ius, *decis. 448. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Prouisionum lucra inter mercatores correspondentes in stylo communicantur, *decis. 45. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Prouisiones, quando dereguntur erroneæ non faciunt statum, *decis. 580. num. 27. Vbaldo tom. 3.*
 Prouisi qualitas probatur per leuiorem, ac semiplenam probationem, *decis. 553. num. 8. Manzanedo tom. 3.*
 Prouisus quando quis est de beneficio à Papa in forma gratiosa, certum est, quod executor datus poterit procedere executioni ad immisionem, *decis. 333. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*

P R O X E N E T A.

Proxenetæ non habet interesse, dum deponit de qualitate contractus, & cessat eius interesse, *decis. 162. num. 7. Pirouano tom. 2.*
 Proxenetæ interesse commodi, vel incommodi intrat, vbi agitur de substantia contractus probanda, *decis. 162. numer. 7. Pirouano tom. 2.*
 Proxenetæ, seu mediator ex negotio in quo interuenit, regulariter non tenetur, *decis. 662. numero 1. Merlino tom. 3.*
 Proxenetæ ex negotio ab eo gesto quando abest dolus, & circumuenticio, numquam datur actio contra eum ob damnum passum à parte, *ibid. num. 2.*
 Proxenetæ fides non diminuitur dum non controuertitur, contractum esse factum, cum sit certus sua portione, ideoque remota affectione eius depositio solet attendi, *decis. 162. num. 10. Pirouano tom. 2.*
 Proxenetæ non adhibetur fides in negotio ab eo gesto propter eius interesse, *ibidem numer. 1.*
 Proxenetæ adhibetur fides, quando stylus mercatorum loci contractus recipit talem fidem, *ibid. num. 2.*
 Proxenetæ tunc multo magis est deferendum, stante consuetudine, vbi aliter haberi non possunt probationes de veritate contractus, *ibidem num. 4.*
 Maxime in defectu aliorum testium, *ibidem num. 5.*
 ad Proxima potius est facienda relatio quam ad remota, *decis. 66. numer. 9. Dunozeo tom. 2.*

P R O X I M I O R.

Proximior, qui debet interuenire in contractu mulieris, est certiorandus saltem in genere de forma contractus celebrandi, *decis. 203. numer. 5. Sacrato tom. 2.*
 Proximiores interuenientes in contractu mulierum, secundum Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. debent, medio iuramento attestari Iudici, contractum non tendere in præiudicium mulierum, *ibid. num. 6. 23. & 24.*
 Quod iuramentum verisimiliter facere non possunt, si non sint informati, quid mulier facere intendat, *ibid. num. 7.*
 Proximiori si debeatur iurispatronatus, non debet excludi ille, qui habet hanc qualitatem, licet proueniat ex radice infecta, *decis. 49. numer. 7. Pirouano tom. 2.*
 Proximiores quando citantur ad interueniendum in contractu mulierum, debet in genere exprimi contractus, *decis. 203. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Proximiores vt debeant interuenire in contractu mulierum, debet probari non solum, vt sint in loco contractus, sed etiam, quod potuerint commodè interuenire, *decis. 203. num. 16. Sacrato tom. 2.*
 Proximiores, quod potuerint interuenire in contractu minoris non probatur ex fide extraiudiciali, quæ non facit fidem, *decis. 156. num. 7. Verospio tom. 2.*
 Proximiores, quod potuerint interuenire in contractu minoris,

ris, id plenè & concludenter est probandum, *ibid. n. 8.*
 Proximiorum quando testator vocauit, sine dubio existens in
 parto gradu cedere debet existenti in tertio. *decis. 49. num. 2.*
Pironano tom. 2.
 Proximiorum appellatione veniunt tam masculi, quam femi-
 nae. *decis. 366. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Proximioritatis ratio haberi non potest, dum super est persona
 de linea prædilecta. *decis. 49. num. 17. Pironano tom. 2.*
 Proximitas gradus non attenditur quando datur tutor datius,
 sed quilibet deputari potest, dummodo sit idoneus. *decis. 116.*
num. 19. Vbaldo tom. 2.
 Prudens qui vult esse, in futura prospectum intendat, & quæ
 possunt contingere animo suo cuncto proponat. *Rub. in an-
 notat. ad decis. 523. numer. 34. tom. 3.*
 Prudenti nihil subitum est, sed totum ante prospicit, nam qui
 prouidens est, non dicit, non putari hoc posse fieri. *ibidem.*
num. 35.
 Prudens non dubitat sed expectat, non suspicatur, sed cauet.
ibidem.

P V B L I C A T I O.

Publicatio bonorum delinquentis dum reperitur facta, si du-
 biteretur an sit valida, necne, adeundi sunt Iudices fisci. *decis.*
224. num. 14. Sacrate tom. 2.
 Publicatio est pæsignationis, *decis. 539. num. 14. Coccino.*
tom. 2.
 Publicatio resignationis solet iudicari pars gratiæ. *decis. 91. num. 7.*
Pironano tom. 2.
 Publicatio resignationis beneficii quando non suipfacta, si
 moriatur resignans beneficium, non dicitur vacare per eius
 mortem sed ob non publicationem. *decis. 539. num. 15. Coc-
 cino tom. 3.*
 Publicatio testamenti dum illud consistit in privata scriptura
 debet fieri examinatis testibus post mortem testatoris super
 tenore testamenti coram Iudice & per eum publicari. *decis.*
533. numer. 6. Vbaldo tom. 3.
 Quæ dispositio habet etiam locum in codicillis per priuatam
 scripturam confectis. *ibidem num. 7.*
 Cum eadem observatio requiratur tam in codicillorum publi-
 catione quam in testamentis. *decis. 533. num. 7. Vbaldo.*
tom. 2.
 Puella renuncians fideicommissio sibi obuenienti, non dicitur
 de illo satis certificata, dum in renuntiatione asseruit, se esse
 bene instructam de testamento, in quo illud fuit relictum.
decis. 423. num. 7. Manzanedo tom. 3.
 Quod multo magis procedit, quando vltra minorem ætatem,
 puella semper fuerit educata in aliquo Monasterio. *ibidem.*
num. 6.

P V E R.

Puer, quando est conceptus ante tempus matrimonij, tunc lex
 in eo non præsumit paternitatem. *decis. 223. num. 4. Pironano*
tom. 2.
 Puer natus in domo patris in figura matrimonij, simul marito,
 & vxore cohabitantibus, nullo inter eos existente impedimē-
 to, & nomine etiam patris baptizato, hoc casu intrat præ-
 sumptio l. miles. §. defuncto. ff. ad l. Iul. de adulter. *ibidem.*
num. 2.
 In Puero teneræ ætatis verisimiliter non cadit dolus. *decis. 536.*
nu. 4. Pironano tom. 3.
 Pueri, dum introducuntur in Seminario, non possunt ibi ieiu-
 ni immorari. *Rub. in annotation. ad decis. 373. numer. 18.*
tom. 2.
 Pueri si adhuc non sunt introducti in Seminario, & fiat vnio,
 videretur, ea tenere, dum tamen id quod vnitur præfigatur
 pro alimentis alijsque necessarijs pro manutentione Semi-
 narij. *Rub. in annotation. ad decis. 373. num. 15. tom. 2.*

P V L C H R I T V D O.

Pulchritudo cum pudicitia, dissidio quodam discordioso, ac
 pertinaci dissidet, *Rub. in annotat. ad decis. 460. numer. 168.*
tom. 2.
 Pulchritudo ea vi pollet, vt Prædonum etiam corda emolliat,
 moresque efferos ducat in obsequium. *ibid.*
 Pulchritudo aut præmatrè à morbo frangitur, ac debilitatur,
 aut certe ipsa senectus in oppositum ducit. *ibid. num. 184.*
 Pulchritudo simulata debiliior est, quam naturalis. *ibidem.*
num. 185.
 Pulchritudo, acrius, seu velocius vulnerat, quam sagitta. *ibid.*
num. 169.
 Pulchritudo sola, hanc habuit sortem, vt ab omnibus maxime
 ametur. *ibidem.*
 Pulchritudine nihil gratius est. *ibid.*

Pulchritudo dicitur, quia prouocat animum, & permulcet in-
 tuentes. *ibid. num. 170.*
 Pulchritudo est tyranna mundi. *ibid. num. 181.*
 Pulchritudinis tyrannia est modi i temporis. *ibid.*
 ex Pulchritudine se gloriari stultum est, cum sit res fragilis, quæ
 quantum tendit in annos, sit minor, & spatio capitur ipsa
 suo. *ibid. num. 182.*
 Pulchritudo mortalibus anceps est bonum, & breue donum,
 exigui temporis, secundum Senecam. *ibid. num. 183.*
 Pulchritudinem non habitam, non est licitum fingere. *ibidem.*
num. 190.

P V P I L L V S.

Pupillus potest trahere ad eius forum suum aduersarium. *decis.*
150. nu. 2. Pomphilio tom. 2.
 Pupillus, quando est factus adules post litem motam, non
 amittit beneficium l. vnica. C. quando Imper. inter pupill. &
 vidu. cog. *ibid. num. 9.*
 Pupilli non possunt allegare suspectum tutorem. *decis. 360. nu.*
21. Manzanedo tom. 2.
 Pupilli non sunt æquè idonei, sicuti pater ad proseguendam
 aliquam societatem. *decis. 592. num. 8. Remboldo tom. 3.*
 Pupilli, seu minores non possunt etiam expresse contrahere
 societatem. *ibid. num. 9.*
 Et hoc intellige saltem, sine solemnitatibus. *ibidem. numer.*
10. & 11.
 Pupillos tutores tenentur defendere. *decis. 360. num. 9. Manzan-*
edo tom. 2.

P V R G A T I O.

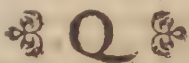
Purgationis iuramentum, quando adest, circa non existen-
 tiam scripturarum apud aliquem, non debet ille cogi ad
 vltiorem exhibitionem, *decis. 71. numer. 5. Dynozzato.*
tom. 2.
 Purgationis iuramentum non facile admittitur ad liberandum
 eum ab exhibitione scripturarum, qui eas custodire teneba-
 tur. *ibid. num. 6.*
 Purgatio moræ fuit introducta ex æquitate. *decis. 169. num. 37.*
Manzanedo tom. 2.
 Purgationi moræ est locus siue obligatio proueniat in contractu
 siue ex vltima voluntate. *decis. 314. numer. 36. & 37. Coccino*
tom. 2.
 ad Purgationem spolijs euitandam an satis sit constare de bono
 iure spoliantis, vel quod ipse paratus sit refundere refunden-
 da. *decis. 387. num. 14. Remboldo tom. 2.*
 Purgationes post partum si mulier retineat ad summum viuere
 potest vsque ad 55. dies. *decis. 69. numer. 4. Sacrate tom. 2.*
 Purgandum ante omnia est spoliū quantumuis iudiciale, *decis.*
117. num. 3. Vbaldo tom. 2.

P V R I T A S.

Puritas facti, & veritas rei de iure Canonico in iudicijs atten-
 di debet. *decis. 315. num. 31. Coccino tom. 2.*
 Puritas, & nobilitas sanguinis bene probatur quando aliqui ex
 eodem genere, & origine habuerunt officia, ad quæ non
 nisi sanguine puri admittuntur. *decis. 739. num. 17. Queipo.*
tom. 3.
 Puritatis, & impuritatis sanguinis qualitas sensu corporeo
 non percipitur, sed intellectu tantum cognoscitur. *ibidem.*
num. 27.
 Et ideo testis super hoc deponens etiam non interrogatus
 rationem reddere debet. *ibid.*
 Puritatis sanguinis probatio, quando facilius remaneat iustifi-
 cata. *ibidem nu. 13.*
 Puritas sanguinis probatur per testes deponentes de publica
 voce, & fama. *ibidem num. 9.*
 Puritas sanguinis ex quibus probetur, & quando dicatur pro-
 bata ex vtroque latere. *decis. 137. numer. 1. & 2. Sacrate*
tom. 2.
 de Puritate sanguinis dicitur constare, si non doceatur de illius
 impuritate. *dec. 739. nu. 1. Queipo tom. 3.*
 Puritati sanguinis, & ascendenti ius assistit, & ideo si quis con-
 trarium asserat, grauatur onere probandi. *decis. 739. nu. 2. & 3.*
Queipo tom. 3.
 Puritatem suam, quando quis plenè probauit, d. probatio præ-
 ualet, & tollit omnem suspicionem, & maculam impuritatis.
dec. 299. num. 6. Coccino tom. 2.
 Puritatem suam, si quis plenè probauerit, vt ea tollatur, &
 præsumatur impurus, opus est contraria, & plena quidem,
 & concludenter probatione. *decis. 276. numer. 40. Coccino.*
tom. 2.
 Purare, & ignorare paria sunt. *decis. 285. numer. 12. Coccino.*
tom. 2.

Putum, cum quis cecidisset & aqua eum suffocaret, accessit alijs, & eo viso, admiratus ait, quomodo huc intraſti obſtro? & quid ille reſpondit, *Rub. in annot. decif. 617. num. 61. tom. 3.*

QVADRAGESIMA.

QVadragesimam pauci ſuo ieiunio ſanctificarent, niſi id præceptum eſſet ab Eccleſia. *Rub. in Annot. ad decif. 576. num. 104. tom. 3.*

QUALITAS.

Qualitate beneficij iudicanda recurrendum eſt ad erectione, *decif. 292. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Qualitas cuſtodie reorum de iure remittitur arbitrio iudicis, *decif. 537. num. 17. Pironano tom. 3.*

Qualitas hæreditaria, vel non hæreditaria, qua caſu nõ pendeat à futura declaratione validitatis primi teſtamenti, *decif. 674. num. 9. & 10. Pironano tom. 3.*

Qualitas hæreditaria expreſſa in ſtipulatione præcedentis, non per hoc cenſetur ſublata, vel non repetita in verbis ſequentibus, *decif. 483. nu. 19. Vbaldo tom. 2.*

Qualitas hæreditaria in vocato ad emphyteuſim, multò magis requiritur in filio, quàm in extraneo, & quare. *ibidem. num. 23.*

Qualitate legis, vel ſtaturi ſe fundans eam probare tenetur, *decif. 725. nu. 9. Pironano tom. 3.*

Qualitas loci adiecta legato reſtringit legatum quamvis vniuerſale, *decif. 716. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Qualitas maſculinitatis quando in teſtamento non cenſetur repetita, *decif. 366. num. 24. Vbaldo tom. 2.*

Qualitas nobilitatis cum non præſumatur, ideo qui eam allegat, debet probare, *decif. 72. nu. 3. Pironano tom. 2.*

Qualitas nominis determinans verbum, à quo diſpoſitio ſumit effectum, habet limitare obligationem, ſi ceſſat qualitas, *decif. 322. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Qualitas prouiſi probatur per leuiorẽ ac ſemiplenam probationem, *decif. 553. nu. 8. Manzanedo tom. 3.*

Qualitas Sacerdotij quando de tempore præſentationis requiritur, *decif. 403. numer. 13. Merlino tom. 2.*

Qualitas ſcientiæ quando eſt illa, quæ operatur tunc non ſufficit probare ſcientiam in genere, *Rub. in annotat. ad decif. 542. num. 93. tom. 3.*

Qualitas ſuitatis, quando de ea non conſtat, ſemper liquidari, & probari debet, *decif. 128. nu. 32. Pironano tom. 2.*

Qualitas non cenſetur repetita, quando adeſt diuerſa ratio, *decif. 324. num. 22. Remboldo tom. 2.*

Qualitatem aliquam extrinſecam popularem opinio inter ciues ſolet iuſtificare, *decif. 72. numer. 5. Pironano tom. 2.*

Qualitates requiſitæ à ſtatu in aliquo actu, ſunt plenæ, & non præſumptivæ probandæ, *decif. 128. num. 49. Pironano tom. 2.*

Qualitas paſſiva prælationis in concuſſu tranſit ad deſcendentes etiam illegitimos, *decif. 49. num. 8. Pironano tom. 2.*

Qualitas vniuerſalis rei, realiter ineſt cuilibet parti, ſub toto contentæ, *decif. 554. num. 38. Coccino tom. 2.*

Qualitatem in ſtrumento contentarum cenſetur habere notitiam ille, qui apud ſe retinet tale ſtrumentum, *decif. 615. numer. 8. Manzanedo tom. 3.*

Qualitas cui non convenit, nec etiam poteſt convenire id, quod eius cauſa eſt diſpoſitum, *decif. 630. num. 17. Remboldo tom. 3.*

Qualitas non poteſt ſtare ſine ſubiecto, *decif. 139. num. 3. Coccino tom. 2.*

Qualitas ſufficit adeſſe de tempore diſpoſitionis actus licet poſtea deficiat, *decif. 717. num. 4. Vbaldo tom. 3.*

Qualitatem aliquam habens de iure communi præfertur in concuſſu habenti eam ex privilegio, vel diſpenſatione, *Rub. in annot. ad decif. 666. num. 45. tom. 3.*

Qualitas aliqua quando requiritur de tempore electionis, ſufficit, ut ea adſit de eo tempore, licet poſtea deficiat, *decif. 717. num. 2. Vbaldo tom. 3.*

Qualitas requiſita in eligendo, ſufficit eam concurrere de tempore electionis, *ibid. num. 5.*

Qualitas requiſita in perſonis, quibus cauſa committuntur à Sede Apoſtolica ut ſint in dignitate conſtituti, *ibidem. num. 6.*

Sufficit, ut ſint tales de tempore commiſſionis, licet poſtea deſiderint habere dignitatem, veluti Canonatum &c. *ibid. numer. 7.*

Qualitas, quando requiritur de certo tempore, ſufficit eam

adeſſe in tempore requiſito, *ibid. num. 10.*
Qualitas, quando conſideratur non ſolum per modum fiendi, ſed etiam per modum eſſendi, tunc non ſufficit, ut ea adſit tantum de tempore actus, ſed requiritur perſeuerantia, *ibid. num. 11.*

Qualitas aliqua in eligendo dicitur conſiderata per modum fiendi, quando adiuncta eſt electioni, *ibid. num. 12.*

Qualitas, quando dicatur tantum adiuncta electioni, *ibid. num. 13. & 14.*

QVANTITAS.

Quantitas probatur leuioribus probationibus, quando conſtat de ſubſtantia rei, *decif. 237. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Quantitas fructuum ut determinetur, debent prius deduci expenſæ & ſumptus facti in eis colligendis, *Rub. in annot. ad decif. 444. nu. 18. tom. 2.*

Quantitas frumentorum quando non probetur ex libro Gabelariorum, *decif. 317. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

ex Quantitate pretij arguitur, quid veniat in venditione, *decif. 253. num. 26. Dnnozetto tom. 2.*

ex Quantitate affiſus perpenditur, quid veniat in locatione, *ibid. num. 26.*

de Quantitate rei & non ſubſtantia quando controuertitur, tunc leuior probatio debet ſufficere per poſſibile, & conſuetum, & quare, *decif. 317. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Quantitatis certa legatarius habet tacitè hypothecata omnia bona teſtatoris pro ipſius legati conſecutione, *decif. 523. num. 3. Merlino tom. 3.*

Quantitatis magnæ expenſæ regulariter non ſolent fieri pro alijs, quicquid ſit de modicis, *decif. 709. numer. 2. Remboldo tom. 3.*

QVASI POSSESSIO.

Quaſi poſſeſſio, dum habet cauſam vniuerſalem non reſtringitur ſolum ad illum actum ſpecialem, *decif. 530. numer. 8. Pironano tom. 3.*

Quaſi poſſeſſio ex quibus cenſetur amiſſa, *decif. 365. num. 1. Merlino tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio licet ſit probata in aliqua re particulari, extenditur tantum ad vniuerſale, *decif. 391. num. 18. Nauarro tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio non poteſt acquiri ſine ſcientia, & patientia eius, de cuius præiudicio agitur, quæ ſcientia tamen non eſt probanda ſi præſumatur, *decif. 82. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio erigendi penſionem probata contra antecellorem, probat etiam contra ſucceſſorem, *decif. 2. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio exigendi in iudicio manutentionis leuiter probari poteſt, *decif. 46. num. 8. Verospio tom. 2.*

in Quaſi poſſeſſione exigendi quis conſtituitur per vnicam ſolutionem, *decif. 2. num. 5. Remboldo tom. 2.*

in Quaſi poſſeſſione exigendi penſionem ſi penſionarius ſit, manutendendus eſt, licet à parte excipiat, quod penſio ſit reducenda ob exiguitatem fructuum, *decif. 55. n. 7. Sacrato tom. 2.*

in Quaſi poſſeſſione aliquid exercendi, ut quis manuteneatur, ſufficit vnicus actus, *decif. 368. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

in Quaſi poſſeſſione exercendi iuriſdictionem Ordinarius multo magis venit manutendendus, quando cum aſſiſtentialiuris concurrat actualis poſſeſſio, *decif. 310. num. 1. Coccino tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio filiationis & legitimatæ ex quibus probetur, *decif. 128. n. 42. Pironano tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio filiationis operatur, ut filio petenti hæreditatem paternam in iudicio ſummario immittatur abſque alia probatione filiationis, *ibid. num. 30.*

ex Quaſi poſſeſſione longæua filius familias præſumitur liberatus à patria poteſtate, *decif. 195. nu. 8. Vbaldo tom. 2.*

in Quaſi poſſeſſione iuris cognoscendi cauſas, quando in hac iuriſdictione manutendendus veniat, *decif. 368. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio iuriſdictionis ex quibus probetur, *decif. 368. nu. 9. Vbaldo tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio iuriſpatronatus probari poteſt ex appoſitione ſtemmaturum familiæ ex mandato iudicis facta, *decif. 47. n. 11. Nauarro tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio penſionis exigendæ nõ ſuffragatur niſi in poſſeſſorio reſpectu ſolutionis, *dec. 441. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio penſionis exigendæ probata contra antecellorem ſuffragatur etiam contra ſucceſſorem, *decif. 55. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Quaſi poſſeſſio præſentandi non tranſfertur in ſucceſſorem, *decif. 471. num. 6. Nauarro tom. 2.*

in Quaſi poſſeſſione præſentandi ſi patronus ſit, eſt in eam manutendendus, *decif. 247. num. 2. Coccino tom. 2.*

in Quasi possessione presentandi, si patroni sint, ex hoc sequitur, quod collatio non est libera Episcopi, cum ab ipso solo non possit fieri, sed requiritur presentatio. *decis. 247. num. 4. Coccino tom. 2.*

Quasi possessio superioritatis & potestatis sicuti datur à patre, erga filium, ita datur in superioribus religionum erga monachum. *decis. 365. num. 11. Merlino tom. 2.*

Quilibet possessio transfertur à clausula constituti. *decis. 210 num. 2. Vbaldo tom. 2.*

Quæsitum quod est iure speciali, facilius tollitur, quam quod est quæsitum iure communi. *Rub. in annotat. ad decis. 666. num. 44. tom. 3.*

Quæstio si dependeat à discussione opinionum, quando non sit indubitata. *decis. 524. num. 11. Pirouano tom. 3.*

Q U I E T A N T I A.

Quietantia generalis si sit facta administratori, quid operetur. *decis. 143. num. 14. Dunozerro tom. 2.*

Quietantia continentes simplicem confessionem de recepto, non probant possessionem contra tertium. *decis. 740. num. 38. Merlino tom. 3.*

absque quietantia dos non præsumitur soluta. *dec. 73. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Quietantia, si sit facta pro integra solutione, id importat nihil perfoluendum remanere. *decis. 478. num. 4. Coccino tom. 2.*

Quietantia, quando satis appareat fuisse facta per verba generalia. *ibidem num. 5.*

Quietantia, quando non dicatur continere veram & realem solutionem. *decis. 546. num. 11. & 12. Merlino tom. 3.*

Quietantia facta pro residuo, intelligitur totum debitum fuisse solutum. *decis. 478. num. 3. Coccino tom. 2.*

Quietantia pro residuo semper includit solutionem partis non expressæ. *decis. 557. numer. 2. Pirouano tom. 3.*

Quilibet fert lapidem, & omnes ferunt lapidem, hæc inter se differunt, nem primo casu verba sunt distributiue, secundo vero collectiue. *decis. 192. num. 4. Pirouano tom. 2.*

Qui non facit quod debet, frustra conqueritur, si non recipit, quod oportet. *decis. 10. numer. 10. Dunozerro tom. 2.*

Qui sibi non parcat, nec minus parcat alijs. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 7. tom. 3.*

Qui sibi nequam cui bonus? *ibidem num. 8.*

Quod placuit, non potest improbari. *decis. 466. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Quod quisque iuris in alium statuit, id ipse seruare tenetur. *decis. 330. num. 10. Verospio tom. 2.*

R A T I F I C A T I O.

Ratificatio deseruit pro subscriptione. *decis. 642. num. 7. Verospio tom. 3.*

Ratificatio æquiparatur mandato. *decis. 621. numer. 5. Vbaldo tom. 3.*

Ratificatio ex quo resultet. *decis. 197. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Ratificatio debet fieri tempore habili. *decis. 150. numer. 6. Pamphilio tom. 2.*

Ratificatio, quando tempore habili non est facta, retrahitur non potest. *ibid. num. 7.*

Ratificatio quibus concurrentibus præsumatur. *decis. 673. num. 3. Coccino tom. 3.*

Ratificatio, ut arguatur ex aliquo facto, requiritur, ut faciens sciat illud de cuius ratificatione agitur. *decis. 150. num. 5. Pamphilio tom. 2.*

Ratificatio, ut suffragetur, requiritur, ut sit facta intra legitimum tempus. *decis. 621. num. 7. Vbaldo tom. 3.*

Ratificatio inducitur ex receptione. *decis. 138. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Ratificatio supponit id, quod ratificatur. *decis. 496. num. 2. Manzanedo tom. 2.*

Ratificatio facta à muliere cum solemnitatibus à statuto requisitis, ei obstat. *decis. 321. numer. 7. Coccino tom. 2.*

Ratificatio non deducitur ex inuestimento facto sine consensu eius, de cuius interesse agitur. *decis. 183. numer. 8. Remboldo tom. 2.*

Ratificatio, quando non potest fieri expressè, multo minus potest fieri tacitè. *decis. 406. num. 24. Coccino tom. 2.*

Ratificatio contractus nulli, ut valeat, ratificans debet habere scientiam indubitatam, & certam qualitatis nullitatum. *decis. 406. num. 25. Coccino tom. 2.*

Ratificatio contractus facta à minore cum debitis solemnitatibus, siue ex ea resultet nouus contractus, siue ratificatio il-

lius quamuis nulli, ei obstat. *decis. 478. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Ratificatio contractus, si facta sit citra innouationem contractus, qualiter sit intelligenda. *decis. 478. numer. 14. Coccino tom. 2.*

Ratificatio facta in instrumento, quando dicatur imperfecta. *decis. 154. num. 19. Dunozerro tom. 2.*

Ratificatio instrumenti dicitur recte & recte facta, si sint adhibita omnes illæ solemnitates, quæ requiruntur, in ipsa confessione instrumenti. *decis. 496. num. 7. Manzanedo tom. 2.*

Ratificationis vim habent verba illa in mandato procuratoris scilicet *tutto quello che fara, &c. fara ben fatto.* *decis. 228. numer. 9. Verospio tom. 2.*

R A T I O.

Ratio eadem ubi militat, ibi idem ius statui debet. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 147. tom. 3.*

Rationis identitas ubi adeat, ibi idem ius debet seruari. *dec. 412. num. 4. Coccino tom. 2.*

Ratio limitata, & restricta, limitat etiam dispositionem, quatenus eius verba sint generalia. *decis. 473. numer. 16. Manzanedo tom. 2.*

Ratio reddituum Casalium, &c. reddi non potest sine libris. *decis. 143. num. 13. Dunozerro tom. 2.*

Rationem querere, ubi habemus sensum, est infirmitas intellectus. *Rub. in Annotat. ad decis. 617. num. 84. tom. 3.*

Ratio eadem operatur, ut etiam casus non expressi in dispositione comprehendantur in ea, & hoc ex vi potius comprehensionis, quam extensionis. *decis. 84. num. 11. Pirouano tom. 2.*

Rationes fortiores sunt attendendæ. *decis. 563. num. 18. Coccino tom. 3.*

Ratio magis quam dictum attenditur in teste, in his præsertim, quæ sensu corporis præcipiuntur. *decis. 222. num. 5. Verospio tom. 2.*

Rationum suarum librum si quis falsificauerit, non punitur de falso. *decis. 146. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

Rationum libri præsumuntur consignati si ratio redditæ sit. *decis. 143. num. 9. Dunozerro tom. 2.*

in Rationum redditione venit redditio librorum. *decis. 143. numer. 10. Dunozerro tom. 2.*

in Rationis redditione venit restitutio reliquarum. *decis. 694. num. 6. Sacrato tom. 3.*

Rationes antequam non sint redditæ, non possunt constare de credito socij, de quo constare debet, siue agatur ad compensationem, siue ad remissionem. *decis. 545. numer. 9. Pirouano tom. 3.*

Rationem reddere non tenetur socius, si per consocium illam etiam non reddatur. *decis. 65. numer. 6. Sacrato tom. 2.*

post Rationum redditionem liberatio obtenta ab administratore, quando habeat vim transactionis. *decis. 190. numer. 9. Dunozerro tom. 2.*

Rationis redditio potest fieri nedum in specie in scriptura per distinctas partidas, sed etiam in genere absque scriptura. *decis. 77. num. 4. Pirouano tom. 2.*

Videlicet ex conventionione, & per approbationem partis, de cuius interesse agitur. *ibid.*

Ratio, si sit redditæ, ex hoc necessario non potest inferri quod sint redditæ libri, cum possit esse, quod non sint redditæ. *decis. 218. numer. 4. Pirouano tom. 2.*

Ratio, quando semel est redditæ, non est amplius reddenda, nisi constet euidenter de erroribus. *decis. 190. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Rationis redditio regulariter separari non potest nec certa quantitas peti, nisi prius omnia per administratorem data, & accepta liquidentur. *decis. 141. num. 5. Verospio tom. 2.*

Rationum redditio, quando alicui est remissa, tunc ad nullam, vel saltem ad scrupulosam redditionis rationem non tenetur. *decis. 65. numer. 2. Sacrato tom. 2.*

à Rationis redditione, quando quis est liberatus, non tenetur eam reddere, nisi probetur fuisse in dolo. *ibid. num. 3.*

Ratio, quando semel est redditæ, aut saltem facta solemnitate, non potest iterum peti, ut reddatur noua ratio. *decis. 71. num. 2. Dunozerro tom. 2.*

Ratio semel redditæ non est amplius reddenda, nisi doceatur de errore, aut latione. *ibid. num. 3.*

Ratio, si sit iam semel redditæ, si quis alleget, quod adfuerit error, vel dolus, ea tenetur probare. *ibidem numer. 4. & 5.*

Rationes præsumuntur redditæ, licet liberatio fuerit concepta sub nomine donationis. *decis. 190. num. 7. Dunozerro tom. 3.*

Quia id fit ad tollendas scrupulositates, quæ solent oriri. *ibidem.*

Rationes dicuntur redditæ, si constet de confectioe librorum, exhibitione illorum, reuisione computorum, seu calculo ac restitutione reliquatus. *decis. 190. num. 3. Dunozerro tom. 2.*
 Rationes præsumuntur redditæ, si ille, cuius bona fuerunt administrata, erat maior, & in negocijs optimè versatus. *ibid. num. 4.*
 Maximeq. accedente multorum annorum acquiescentia, *ibid. num. 5.*
 Rationem si administrator semel reddiderit non est cogendus ad illam de nouo reddendam. *decis. 143. num. 1. & seqq. Dunozerro tom. 2.*
 Rationem si administrator reddiderit, vt denuo cogatur ad illam reddendam, debet constare de mala administratione, & hoc qualiter. *decis. 218. num. 8. Pironano tom. 2.*
 Rationes quando administrator semel reddidit, si appareat de mala administratione, potest cogi ad illam iterum reddendam. *decis. 218. num. 7. Pironano tom. 2.*
 Rationes societatis reddendæ sunt Domino totius societatis. *decis. 273. num. 12. Pironano tom. 2.*
 Ratio recti sermonis in omni materia attendi solet. *decis. 77. num. 1. Pironano tom. 2.*
 Ratio tutela quando est redditæ. *decis. 399. numer. 18. Vbaldo tom. 2.*
 Rationabilitas aliqua, quando concurret, arbitrio solet esse locus. *decis. 51. num. 6. Verospio tom. 2.*
 Realitari cambiorum an obstat, quod ea fuerint accepta per Mercatores à semetipsis. *decis. 23. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 de Realitate cambiorum vt constet quid sit perquirendum, & verificandum. *decis. 45. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Recambium est nouum cambium procedens à primo cambio. *decis. 353. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Recusus non verificatur in substitutione pupillari & militari. *decis. 246. numer. 49. Dunozerro tom. 2.*

R E C E P T I O.

ex Receptione inducitur ratificatio. *decis. 138. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Receptionis pecuniarum confessio simplex excluditur per illa verba recepti incontinenti. *decis. 33. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Recusus temerarius à religione requiritur, vt apostasia debeat committi. *decis. 195. num. 23. Vbaldo tom. 2.*
 Recipiendo semper, & nunquam dando dedecus est, & ille talis omnibus efficitur exosus. *Rub. in annotat. ad decis. 460. nu. 97. tom. 2.*
 Reciprocum quando dicatur fideicommissum, & ex quibus conditionibus dicatur inductum. *decis. 21. num. 1. 3. & 5. Pamphilio tom. 2.*

R E C O G N I T I O.

Recognitio manus eorum, qui testamento se subscripserunt, est necessaria. *decis. 356. numer. 12. Pironano tom. 3.*
 Recognitio Prothocolli, ex quo extrahitur instrumentum, est necessaria. *decis. 503. num. 19. Coccino tom. 2.*
 Recognitione non est opus, quando scriptura est antiquissima. *decis. 170. num. 4. Sacrato tom. 2.*
 Recognitio scripturæ à duobus testibus facta valet. *decis. 343. numer. 15. Remboldo tom. 2.*
 Recognitio scripturarum potest fieri quancumque. *decis. 551. num. 6. Remboldo tom. 3.*
 Recognitio scripturarum est necessaria etiam in iuribus extraneis ab eodem Notario rogato de eis. *decis. 638. num. 18. Merlini tom. 3.*
 Recognoscens se tenere aliquid pro alio, dicitur pro eo possidere. *decis. 212. num. 6. Coccino tom. 2.*
 Reconductio in prædijs rusticis, de iure communi non censetur facta pro eodem tempore, sed de anno in annum. *decis. 396. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

R E C T O R.

Rector Ecclesiæ, vt obtineat in spolio sufficit, vt adducat possessionem suorum antecessorum. *decis. 110. n. 5. Remboldo tom. 2.*
 Rector, cum Ecclesiæ administrationem habeat, ideo ille solus habet facultatem agendi nomine Ecclesiæ. *decis. 54. nu. 1. Remboldo tom. 2.*
 Rector Ecclesiæ potest reuocare concordiam initam à prædecessore super bonis Ecclesiæ, si illa sit præiudicialis. *decis. 110. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Rector modernus, licet non possederit, si agat tamen nomine Ecclesiæ, obtinebit in iudicio possessorem, cum sufficiat, quod eius antecessores possederint. *decis. 161. num. 4. Sacrato tom. 2.*
 Rector Parochiæ an possit tenere Capellanum ad nutum amouibilem in Capella existente intra terminos suæ Parochiæ. *decis. 464. num. 7. Coccino tom. 2.*

Rector verus Parochiæ, an præsumatur ex eo, quod ad eum pertinet exactio decimarum. *decis. 580. numer. 28. Vbaldo tom. 3.*

Rectoris defuncti possessio in possessione beneficii probatur, si vtraque pars veniat ex eadem vacatione. *decis. 200. nu. 2. Dunozerro tom. 2.*

Rectori sunt assignanda tot bona, ex quibus ducatos 100. percipere possit. *decis. 19. num. 10. & 13. Remboldo tom. 2.*

Et isti 100. debent esse liberi ab omnibus oneribus. *ibidem numer. 13. & 14.*

Rector plurium beneficiorum, quis esse potest. *decis. 642. n. 3. Pironano tom. 3.*

R E C U R S V S.

Rekursus ad Iudices Laicos præsumitur habitus de mandato eius, de cuius interesse agitur. *decis. 650. num. 19. Pironano tom. 3.*

Rekursus ad Iudices laicos est concludenter probandus, si agatur de amissione lucris, non autem solum ad effectum denegandi audientiam. *decis. 184. numer. 15. Coccino tom. 2.*

Rekursus ad Iudices laicos est plene probandus, vt quis priuetur fructibus beneficii, vnde non sufficit simplex fides. *decis. 184. num. 3. Coccino tom. 2.*

Rekursus ad Iudices laicos in materia Ecclesiastica indistincte est prohibitus, etiam si ad eos fuerit recursus ad coadiuuandam Ecclesiæ iurisdictionem. *decis. 173. numer. 9. Verospio tom. 2.*

Rekursus ad Iudices laicos non obstat, dum non constat de ordine, vel scientia eius, qui prætenditur illos habuisse. *decis. 446. num. 30. Vbaldo tom. 2.*

Rekursibus ad Iudices laicos quis ad cautelam potest renunciare, licet falsum ei imputetur. *ibid. num. 31.*

Rekursus exceptio ad Iudices laicos non obstat confito de supplicatione signata manu Papæ pro absolutione. *decis. 305. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Rekursibus ad Iudices Laicos non dicitur sufficienter renunciatum, non amoto præcepto, &c. vel non facta exactissima diligentia pro remouendis omnibus impedimentis. *decis. 744. num. 3. Carillo tom. 3.*

Rekursibus ad Iudices Laicos, non dicitur renunciatum, nec satisfactum violari iurisdictioni, & libertati Ecclesiæ, nisi retractando eosdem recursus habitos, & remouendo quantum in se est omnia impedimenta. *decis. 744. num. 3. Carillo tom. 3.*

Rekursibus ad Iudices Laicos, si non sit sufficienter renunciatum, recurrenti non est concedenda absolutio, sed potius poena censurarum propter usurpatam disciplinam Ecclesiasticam multari debet. *ibid. num. 4.*

Rekursus ad Sedem Apostolicam per quancumque consuetudinem, nec per iuramentum potest impediri, nedum ad effectum deuolutorium, quam suspensiuum. *decis. 142. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

Recusatio Iudicis de fieri ante contestationem litis, & non postquam fuit consensus in iurisdictionem. *decis. 638. nu. 3. Merlini tom. 3.*

R E D D I T I O R A T I O N I S.

Redditio rationis potest fieri nedum in specie in scriptura per distinctas particulas, sed etiam in genere absque scriptura. *decis. 77. num. 4. Pironano tom. 2.*

Redditio rationum quando alicui est remissa, tunc ad nullam vel saltem ad scrupulosam redditionis rationem non tenetur. *decis. 65. num. 2. Sacrato tom. 2.*

Redditio rationis regulariter separari non potest, nec certa quantitas peti, nisi prius omnia per administratorem data, & accepta liquidentur. *decis. 141. num. 5. Verospio tom. 2.*

Redditio rationis obligatio continet etiam restitutionem residui. *decis. 301. num. 2. Verospio tom. 2.*

à Reddione rationis quando quis est liberatus, non tenetur eam reddere, nisi probetur fuisse in dolo. *decis. 65. numer. 3. Sacrato tom. 2.*

R E D D I T V S.

Redditus beneficii, qui consistunt in fructibus debentur solum præsentibus & interessentibus, & sic assimilantur distributionibus quotidianis. *decis. 628. numer. 15. Manzanedo tom. 3.*

Redditus particularis, quando alicui est assignatus, vt ex illo possit tot scuta inde percipere, tunc non attenditur diminutio, vel augmentum pecuniæ. *decis. 165. nu. 3. & 5. Remboldo tom. 2.*

Redditus verus non probatur per locationes. *decis. 61. num. 10. Verospio tom. 2.*

Redditus non possunt dici in solutum dati sed tantum facili-
 ris exactiōnis assignati. *decis. 165. num. 6. Remboldo tom. 2.*
Redditus, qui percipiuntur ex massa grossa veniunt etiam
 appellatione fructuum Canonici. *decis. 576. num. 3. Merli-*
no tom. 3.
Redemptio alicuius rei, quando fit, tunc reuertitur ad suam
 primam naturam. *decis. 492. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*
 in **Redemptione** census verba illa ad beneplacitum posita quid
 impotent. *decis. 95. num. 15. Sacrato tom. 2.*
Redimere aliquid, quis non videtur posse, si commodum id non
 potest facere. *decis. 639. num. 8. Manzanedo tom. 3.*
Redimere dum quis est obligatus aliquid, quando poruerit, vt
 possit astringi, non sufficit probare habere bona, cum ad id
 pecunia requiratur. *ibid. num. 5.*
Redemptio pensionis cum quibus requisitis Rota aliquando ad-
 mittit. *decis. 536. num. 10. Pirouano tom. 3.*
REFERENTE
Referens sine relato non attenditur. *decis. 489. num. 7. Coccino*
tom. 2.
 in **Referente** plus esse non debet, quam in relato. *decis. 227.*
numer. 13. Vbaldo tom. 2.
 in **Referente** inest relatum cum omnibus suis qualitatibus. *de-*
cis. 136. num. 11. Dymozetto tom. 2.
REFORMATIO
Reformatio san. mem. Pauli V. dum disponit, vt procuratores
 non possint petere salarium, nisi constet de expressa conuen-
 tione, non desiderat conuentionem expressam quoad quali-
 tatem, sed in genere. *decis. 348. nu. 21. Pirouano tom. 2.*
Reformatio fel. recordi Pauli V. prohibet Notariis recipere in
 fideiussores Curiales fauore creditorum. *decis. 621. num. 17.*
Vbaldo tom. 3.
Non autem tollit fidem instrumentis si Curiales recipiant in
 fideiussores a creditoribus. *ibid. nu. 18.*
Reformatio Pauli V. tituli de Notariis num. 54. cauet ne Protho-
 notarij Apostolici possint creare Notarios, qui exerceant
 officium in Vrbe, nec extra eam per vnam diem legalem
 in praeiudicium Collegij Archiepiscopalis, & privilegiorum eius.
decis. 408. num. 4. Coccino tom. 2.
 Sed super hoc habitus fuit recursus a dd. Prothonotarijs ad
 eundem Summum Pontificem, qui eos reintegravit ad suam
 pristinam possessionem. *ibidem num. 5.*
REGISTRUM
Registrum dicitur, quasi res gestas continens. *decis. 706. num. 8.*
Coccino tom. 3.
Registru, quando cum debitis solemnitatibus est confectum,
 standum est. *ibid. num. 9.*
Registru tunc est adhibenda fides, quando parte citata fuit fa-
 ctum. *ibid. num. 11.*
Registru probat, quando apud acta registratum fuit instru-
 mentum, productum aduersario praesente, vel citato, alias
 non. *decis. 139. num. 24. Coccino tom. 2.*
 Ita vt praesentia, vel citatio cadat super productione, & non
 super registratione. *ibid.*
Registra numquam sunt parte citata, aut praesente, & dicere
 quod est necessaria praesentia vel citatio, esset subuertere to-
 tum Mundum, &c. *ibid. nu. 25. & 26.*
Registra sunt pro commodum vtriusque partis, & de voluntate,
 seu mandato partium, vel alterius earum. *decis. 706. num. 13.*
Coccino tom. 3.
Registru, quod fuerit factum de mandato vtriusque partis,
 quando non possit dubitari. *ibid. nu. 14.*
Registru, quando dicitur factum parte praesente. *ibidem.*
num. 15.
Registru, neque Notario creditur ad probandum actum de
 visu de praeterito. *decis. 356. num. 6. Manzanedo tom. 2.*
Registru, vel an potius copiae collatione, videatur standum.
decis. 706. num. 16. Coccino tom. 3.
Registru, & non copiae, est standum. *decis. 139. num. 16. & 17.*
Coccino tom. 2.
 ex **Registru** Bullarum si Bulla sit desumpta & fides adhibetur
 in Curia. *decis. 147. num. 1. Remboldo tom. 2.*
Registris fides adhibenda est, secundum Const. Innocentia-
 nam. *decis. 706. num. 2. Coccino tom. 3.*
REGRESSVS
Regressus materia est odiosa, & fundata in proteruita soluere
 nolentis. *decis. 340. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
Regressus resignantis ad beneficium potest euitari ob non so-
 lutam pensionem, si ea soluitur, cum Rota in hac materia
 facile admittat purgationem morae. *decis. 340. num. 8. Vbaldo*
tom. 2.

REGVLA.

Regula non coarctatur, si afferantur aliqui casus, exempli gra-
 tia. *decis. 493. nu. 71. Coccino tom. 2.*
Regula non restringitur ab exemplis. *Rub. in annu. ad decis.*
117. num. 137. tom. 2.
Regula firmatur ab exceptione quo ad casus non exceptuatos.
decis. 196. n. 3. Verospio tom. 2.
Regula, si quis innitatur, pro eo dicitur rem esse certam. *decis.*
573. num. 5. Pirouano tom. 3.
Regula de annali intrat, quando non constet de titulo. *decis.*
599. num. 42. Pirouano tom. 3.
Regula Cancellariae de annali non habet locum contra institu-
 tionem faciendam ad praesentationem veri patroni. *ibidem.*
num. 41.
Regula Cancellariae reuocatoria vnionum, non comprehen-
 dit vniones in parte effectum sortitas. *decis. 594. num. 12.*
Vbaldo tom. 2.
Regula Cancellariae reuocatoria vnionum hodiernae derogant
 vnionibus non effectuaris, etiam si in eis adesset decretum.
Villas ex tunc effectum fuisse sortitas, decis. 446. numer. 27.
Vbaldo tom. 2.
Regula tertia Cancellariae habet locum in Ecclesijs Collegia-
 tis actu, & non habitu. *decis. 469. num. 9. & 10. Pirouano tom. 2.*
Regul. Cancell. per mortem Papae expirant. *decis. 654. num. 73.*
Coccino tom. 3.
Regul. Cancell. censentur renouata per Pontifices superue-
 nientes, cum conditionibus inflatis per Constitutiones per-
 petuas aliorum Summorum Pontificum. *ibid. num. 74.*
Regula 8. Cancell. tollit privilegia, & indulta conferendi be-
 neficia in mensibus reservatis, ac etiam consuetudines imme-
 morabiles. *decis. 247. numer. 12. Coccino tom. 2.*
 Quod potest Papa facere absque dubio. *ibid. num. 13.*
Regula 8. Cancell. non derogat privilegijs conferendi benefi-
 cia, sed illorum effectum suspendit, vt non suffragetur con-
 tra reservationem d. regulae. *ibid. num. 14.*
Regula correlatiuorum, vt dispositum in vno censetur quo-
 que reperitum in altero, non intrat in actibus separatis. *de-*
cis. 607. num. 30. Coccino tom. 3.
Regula de iure quaesito non tollendo non est necessaria deroga-
 tio, quando constet Papam fuisse prauiudicium partis. *decis.*
57. numer. 12. Sacrato tom. 2.
Regula de iure quaesito non tollendo est fundata in prae-
 sumptione. *ibid. num. 13.*
Regula de iure quaesito non tollendo, an dicatur satisfactum
 per derogationem regularum Cancellariae. *decis. 36. num. 8.*
Verospio sen. tom. 2.
Regula de iure quaesito non tollendo, vt censetur derogatum
 requiritur specialis derogatio. *ibid. num. 9.*
 in **Regula** de iure quaesito non tollendo adest protestatio, quod
 illi Papa nolit derogare, quibuscumque clausulis, & verbis
 vtatur. *ibid. num. 10.*
 Vnde non potest dari, seu induci forma, per quam dici possit
 de mente Summi Pontificis constare, nisi expresse dictae re-
 gulae derogetur. *ibid. num. 11.*
Regula reservatoria mensium, quae prodest Cardinalibus, pro-
 dest etiam Capitulo ex eorumdem Cardinalium persona.
decis. 588. numer. 15. Vbaldo tom. 3.
Regula reuocatoria vnionum modernae, sunt longe strictiores,
 quam antiquae, vti que omnes vniones amplectuntur, praeter
 factas ex causa necessaria. *Rub. in annu. ad decis. 576. num. 98.*
tom. 3.
Regula reuocatoria vnionum, non habent locum, quando vn-
 iones sunt sortitae effectum. *decis. 90. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Et praesertim si fuerint etiam fructus percepti per multos an-
 nos. *ibidem num. 8.*
Regula reuocatoria vnionum, non intrat nedum, quando vnio
 est facta de vacanti, sed etiam pro dote alicuius beneficii.
decis. 448. num. 4. Coccino tom. 2.
Regula reuocatoria vnionum modernae comprehendunt etiam
 dismembrationes fructuum, & quare. *decis. 614. nu. 62. Coccino*
tom. 3.
Regula reuocatoria vnionum loquatur generaliter. *decis. 57.*
Sacrato num. 2. tom. 2.
Regula reuocatoria vnionum non possunt verificari, nisi in
 casibus vnionum, & sic non in diuersa specie. *ibid. num. 3.*
Regula, reuocatoria vnionum antiquae non comprehendunt
 applicationes fructuum, nisi fiat per viam vnionis. *decis. 614.*
num. 63. Coccino tom. 3.
Regula reuocatoria vnionum antiquae, licet de subtilitate iu-
 ris non comprehendant dismembrationes fructuum, secus ta-
 men est secundum mentem eiusdem regulae. *ibidem num. 64.*
 Regu-

Regulæ reuocatoriæ vnionum adiunctæ sunt. ne per vnio-
nem diminuat cultus diuinus, & facultas conferendi. *id.*
num. 65.

Regulis, & conclusionibus optimè in iure firmatis standum est,
& non limitationibus Doctorum in iuribus ambiguis. *decif.*
161. num. 53. Merlino tom. 3.

Regularibus competit exemptio ab omnibus datijs, gabelis,
vedigalibus &c. *decif. 30. numer. 1. Verspjo sen. tom. 2.*

Regularium Sacra Congregatio quotidie ex causa licentias cõ-
cedit transferendi Monasterium de vno loco ad alium. *decif.*
362. n. m. 3. Vbaldo tom. 2.

Pro Reintegratione attentatorum, tunc multo minus intrat arbitriũ,
quando cum eis admixtum est spoliũ. *decif. 323. num. 4.*
Coccino tom. 2.

REINTEGRATIO.

Reintegratio est deneganda ei, qui à possessione cecidit facto
proprio. *decif. 359. numer. 19. Vbaldo tom. 3.*

Reintegratio ad possessionem datur, probatis illis duobus ex-
tremis necessarijs. *decif. 359. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Reintegrationem Ecclesia intentare nequit, quando ab execu-
tore litterarum Apostolicarum priuata fuit possessione. *decif.*
110. num. 6. Remboldo tom. 2.

de Reintegratione, & spolio, quando agitur, necesse est doce-
re de primo extremo plenè, & concludenter. *decif. 502. nu-*
mer. 5. Vbaldo tom. 3.

Reintegrationis petitio non concludit necessario, quod petens
habuerit se pro spoliato, & quare. *decif. 420. num. 28. Vbaldo*
tom. 2.

Reintegrari se, & manuteneri petens, intelligitur vt respectu
ciuilibus possessionis reintegretur, respectu vero naturalis ma-
nuteneatur. *decif. 420. num. 29. Vbaldo tom. 2.*

Reintegrari se ad possessionem petens, fatetur aduersarium pos-
sidere. *decif. 535. num. 2. Manzanedo tom. 3.*

Reintegrandus est ille qui pro spoliato se habuerit quando in-
iuste proceditur. *decif. 43. num. 7. Remboldo tom. 2.*

RELATIO.

Relatio potest fieri etiam ad scripturam informem. decif. 154.
num. 29. Dunozetto tom. 2.

Relatio operatur, vt relatum sit in referente, cum omnibus suis
qualitatibus. *decif. 507. numer. 3. Vbaldo tom. 3.*

Relatio fieri debet ad tempus, & ad locum, & ad modum ac
qualitates supra expressas. *decif. 514. numer. 6. Merlino tom. 3.*

Relatio cessat, quando sequeretur repugnantia dispositionum.
decif. 100. num. 11. & 12. Vbaldo tom. 2.

Relatio discretiua quando non impedit ius accrescendi. decif.
192. num. 14. Pirouano tom. 2.

Relatio, quatenus est generica non potest plus continere,
quam est in relato. *decif. 432. numer. 12. & 13. Pirouano tom. 2.*

Relatio generica, & virtualis non sufficit ad effectum præiudi-
cij. *decif. 434. num. 8. & 9. Pirouano tom. 2.*

Relatio fieri debet generaliter ad omnia superius disposita.
decif. 514. num. 5. Merlino tom. 3.

Et hoc multo magis, si aliqua particularis ratio id suadeat. ibid.
decif. 405. num. 1. Merlino tom. 2.

Relatio facienda est ad id, quod immediatè dictum fuit. decif.
405. num. 1. Merlino tom. 2.

Relatio facienda est ad verba proximè præcedentia. decif. 390.
num. 14. & 15. Vbaldo tom. 2.

Relatio, cum sit facienda ad immediatè dicta, non est trahenda
ad superius dicta, stante particulari prouisione. *ibid. num. 16.*

Relatio debet fieri ad omnia præcedentia, quando ratio diffe-
rentiæ, cur non sit facienda, nulla assignatur. *decif. 100. nu. 18.*
Vbaldo tom. 2.

Relatio potius ad proxima, quam ad remota est facienda. ibidem
num. 19.

Relatio statuti non potest fieri ad eam partem in qua disponi-
tur diuersum eius, quod queritur. *decif. 66. nu. 6. Dunoz. to. 2.*

Relationem habens ad aliquid, id venit attendendum. decif. 548.
num. 13. & 15. Vbaldo tom. 3.

Relationi periti de consensu partium electi standum est. decif.
498. num. 10. & 11. Vbaldo tom. 2.

Relationi tertij periti standum est in ijs, in quibus cum alijs
concordat. *decif. 420. nu. 21. Coccino tom. 3.*

Relationibus eius periti standum est, cum quo concordat ter-
tius peritus ex officio electus. *decif. 23. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Relationi periti specialiter ad aliquem punctum electi standum
est. *ibid. num. 5.*

Relatiua ad quid sint referenda. decif. 254. num. 15. Coccino
tom. 2.

RELATIVUM.

Relativum est standum, non autem referenti diuersum tenorem.
decif. 534. num. 8. Pirouano tom. 3.

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. decif.
432. numer. 6. Pirouano tom. 2.

Relatum dicitur esse in referente verè, proprie & per modum
naturæ, atque patentis veritatis. *Rub. in annotat. ad decif. 542.*
num. 63. tom. 3.

Relatiuum, quando stat sine copula, restringit omnia præce-
dencia. *decif. 484. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

RELAXATIO.

ad Relaxationem declaratoriæ tunc est deueniendum, quando
executoriales in partibus fuerunt principaliter intimatæ.
decif. 631. num. 2. Manzanedo tom. 3.

Ac deinde reproductæ in Rota seruatis quatuor terminis ser-
uari solitis si recusetur paritio, tunc relaxatur declaratoriæ.
ibidem.

in Relaxatione executorialium non est necessaria alia seruatio
terminorum substantialium. *decif. 320. nu. 9. Vbaldo tom. 2.*

ad Relaxationem mandati non est deueniendum pendente di-
latione. *ibid. num. 6.*

ad Relaxationem mandati tunc non potest deueniri, nisi præce-
dente citatione. *decif. 363. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Relaxationi mandatorum quando amplius non sit locus. decif.
452. num. 15. Remboldo tom. 2.

circa Relaxationem mandatorum suspicionis fugæ auctoritas
A.C. videtur magis ampla, quam auctoritas aliorum Iudicũ,
& videtur relicta in dispositione iuris communis, & quare.
decif. 742. num. 11. & 12. Coccino tom. 3.

Releuatio videtur satis promissa fideiussori si fuerit ei signa-
tum pignus. *decif. 106. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Releuatores habere suæ indemnitis certos, & benè idoneos
multum expedit contrahentibus. *decif. 9. nu. 9. Pirouano to. 1.*

Relictum purè ex alterius facto saltim sine iusta causâ non potest
adimi. *decif. 314. numer. 39. Coccino tom. 2.*

Relictum personis Collegij, ipsi Collegio videtur relictum, li-
cet addit mutatio personarum. *decif. 322. nu. 17. Coccino tom. 2.*

Relictum Collegio debet remanere penes heredem, si Colle-
gium fuit dissolutum, & hæres non fuit in mora. *decif. 322.*
num. 5. Coccino tom. 2.

RELIGIO.

Religio Bernabitarum est perfectior, & arctior Hierosolymita-
na militia. *decif. 365. numer. 34. Merlino tom. 2.*

Religio Bernabitarum incumbit prædicationi, doctrinis, & vi-
tæ contemplatiuæ, qui sunt gradus altissimæ perfectionis.
ibidem num. 35.

Religio illa dicitur arctior altera, si in ea durior, & asperior est
viuendi ratio. *decif. 365. num. 36. Merlino tom. 2.*

Religiones Claustrales, sunt arctiores militaribus religionibus.
ibid. num. 37.

Religio Hierosolymitana militaris vitæ actiue tantum insudat.
decif. 365. num. 35. Merlino tom. 2.

Religionem ingrediens habet facultatem disponendi de rebus
suis, quomodo vult. *decif. 356. numer. 7. Pirouano tom. 3.*

Religionem ingredienti dicuntur renunciare bonis, vt libe-
rius pauperes pauperum CHRISTVM sequantur, ac terre-
nis cogitationibus soluti inde celestibus toti incumbant. *de-*
cif. 561. num. 66. Merlino tom. 3.

Religionis ingressus non sufficit ad professionem. decif. 195.
num. 9. Vbaldo tom. 2.

ex Religionis ingressu non infertur ad professionem. ibid. n. 10.

Religiones Mendicantium ex priuilegio Apostolico habent, vt
eorum Procurator generalis possit comparere pro Monaste-

rio particulari. *decif. 267. numer. 16. Vbaldo tom. 2.*

Religionis Procurator generalis non potest nomine alicuius
particularis Conuentus comparere. *decif. 267. num. 15. Vbaldo*
tom. 2.

Religionis professus velit nolit, obnoxius, & constitutus
dicitur in quasi possessione monasticæ subiectionis. *ibid.*
num. 13.

Religionis superior dum negligit recuperationem subditi ad
alium ordinem transeuntis, illius possessionem amittit. *decif.*
365. num. 3. Merlino tom. 2.

Religionis superior non dicitur amittere possessionem Mona-
chi, quamuis ipse resiliuerit, & ab alio decineatur, nec ani-

mus habeat reuertendi, dummodo ipse superior inflet pro
recuperatione. *decif. 365. numer. 12. Merlino tom. 2.*

Religioni fuit absque dubio quæ sit possessio per fratres retenta.
decif. 267. num. 4. Vbaldo tom. 2.

RELIGIOSVS.

Religiosus professus non habet facultatem testandi. decif. 623.
num. 2. Pirouano tom. 3.

Religiosus in quo non æquiparetur seruo fugiuo. decif. 365.
num. 14. Merlino tom. 3.

Religiosus æquiparatur filio, & ideo semper censetur constitutus sub quasi possessione potestatis superiorum, nisi ipsi animo eam destruxerint. *ibid. num. 15.*

Religiosus tunc comparatur seruo, quando id magis prodest, ac proficit religioni. *ibid. num. 16.*

Religiosus transeundo ad arctiorem religionem si ibi moretur, & profiteatur cum scientia primi superioris, censetur concessa licentia ab eo manendi in secunda religione. *decis. 365. numer. 48. Merlini tom. 2.*

Religiosus dum transit ad aliam Religionem an teneatur petere licentiam à superiore. *ibidem numer. 31.*

Religiosus transeundo ad aliam religionem, dato, quod ibi nulliter profiteatur, poterit reuocari ad primam religionem. *ibidem num. 32.*

Religiosus transeundo ad secundam Religionem arctiorem, etiam non petita venia, nequaquam reuocari poterit ad primam religionem. *ibidem num. 33.*

Religiosus transeundo ad aliam Religionem quamvis arctiorem, ideo tenetur petere veniam primo superiori, quia præsumitur ex leuitate, & temeritate facere, quibus cessantibus secus est dicendum. *decis. 365. num. 38. & 39. Merlini tom. 2.*

Religiosus transeundo de vna religione ad aliam, dum pendet lis super validitate transitus, secunda interim habet remedium possessoriū, & retinendā. *decis. 365. num. 18. 19. & 20. Merlini tom. 2.*

Religiosus dum transit ad arctiorem religionem, ex humilitate tenetur petere licentiam à primo superiore. *decis. 365. nu. 40. Merlini tom. 2.*

Religiosus, ubi apparet transiisse ad arctiorem religionem maioris deuotionis spiritus impulsu, tunc non est imputandum dum id inobedientiæ, sed consuetudini, si talis vigeat. *ibid. num. 41.*

prout est in Religione Hierosolymitana ex qua Milites non secus ac seculares nulla petita venia à Magno Magistro, vel alio superiore recipiuntur in Ordinibus Claustralibus. *ibid. n. 42.*

Religiosus infalutato superiore, si transeat ad aliam religionem, potest propria auctoritate à secunda resilire, & primæ se restituere. *decis. 365. numer. 40. Merlini tom. 2.*

Ex quo videtur posse inferri pendente lite super validitate transitus manutentionem esse concedendam primæ religioni, & quatenus id sit verum. *ibid. num. 51. 52. 53. & 54.*

Religiosi regulariter sine licentia superioris non possunt adhiberi testes in testamento. *decis. 122. num. 17. Dunozerro tom. 2.*

Religiosi de generali consuetudine receptum est, vt possint esse testes in instrumentis sine licentia superioris. *decis. 122. numer. 18. Dunozerro tom. 2.*

Religiosi præsumuntur de consensu superioris adhiberi testes in testamento, si inter ipsos testes religiosos aderat quoque superior. *decis. 122. num. 19. Dunozerro tom. 2.*

Religiosorum superiores tenentur singulis annis perquirere, & notitiam habere de eorum subditis, & si aliquis aufugerit, compellere, vt ad propria reuertat Monasteria. *decis. 365. numer. 6. Merlini tom. 2.*

Religiosus masculus in religione capaci bonorum succedit, exclusis feminis, stante statuto exclusiuo feminarum. *decis. 438. nu. 4. Vbaldo tom. 2.*

Religiosi post aggressam CHRISTI militiam, non debent rursus secularibus implicari negocijs. *Rub. in Annot. ad decis. 523. num. 131. tom. 3.*

contra Religiosos nec reales, nec personales executiones dantur. *decis. 215. num. 4. Verospio tom. 2.*

Relocatio præsumitur renouata iuxta terminos locationis. *decis. 507. num. 12. Vbaldo tom. 3.*

in Relocatione bonorum Ecclesiæ solitum sine dubio dicitur alteratum, si nouæ nominationes personarum fuerunt concessæ. *decis. 284. num. 11. Coccino tom. 2.*

in Relocatione rerum Ecclesiæ, tunc solitum dicitur alteratum, quando mutantur substantialia, alias secus. *decis. 284. numer. 12. Coccino tom. 2.*

REMEDIVM.

Remedium attentatorum est magis priuilegiatum quocumque alio remedio. *decis. 236. num. 18. Sacrato tom. 2.*

Remedium appellationis cessat in sententia lata in remedio possessorio ex constitutione Agidiana. *decis. 148. n. 8. Sacrato tom. 2.*

in Remedio adipiscendæ, quando incontinenti docetur de non iure petentis, quo ad peritorium, talis exceptio admittitur. *decis. 690. num. 7. Sacrato tom. 3.*

Remedium l. si quis conductionis. C. locat. non competit contra tertios possessores. *Rub. in Annot. decis. 420. num. 98. tom. 2.*

Remedium ordinariū, & extraordinariū, quando ex diuersis fontibus originem trahunt, tunc remedium ordinariū

non excludit extraordinariū. *decis. 315. num. 54. Coccino tom. 2.*

Remedia possessoria sunt fundata in vera, & positina possessione. *decis. 128. num. 10. Pirovano tom. 2.*

Remedia possessoria an sint executiua. *decis. 128. numer. 29. Pirovano tom. 2.*

Remedia possessoria non possunt intentioni à Domino directo quando clarum est quod linea non est finita. *decis. 211. num. 6. & 7. Dunozerro tom. 2.*

in Remedijs possessorijs solum disputatur de prima figura, siue de apparentia tituli. *decis. 128. num. 35. Pirovano tom. 2.*

Remedium, quorum bonorum datur hæredi, etiam contra possidentem pro hærede, vel possessore. *decis. 375. num. 3. Merlini tom. 2.*

Remedio quorum bonorum, quando agitur, debet præcedi libellus, vel monitorium. *decis. 405. num. 11. Merlini tom. 2.*

in Remedio retinendi non licet allegare extinctionem causæ, vel tituli. *decis. 507. nu. 14. Vbaldo tom. 3.*

Remedio restitutionis in integrum succurritur minoribus, quando aliquid de eorum bonis minuitur, vel alias damniificantur. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 224 tom. 2.*

Remedium restitutionis in integrum non solum minoribus læsis competit, sed etiam maioribus quando iusto errore ducti vel ignorantia facti lapsi, læsi fuerunt. *Rub. in annotat. ad decis. 460. num. 225. tom. 2.*

Remissiones, quæ alliciunt ad culpas futuras, non valent. *decis. 1. num. 23. Sacrato tom. 2.*

Remissio inter Canonicos, vt etiam absentes lucrarentur distributiones ante Conc. Trid. non erat prohibita, *Rub. in Annot. ad decis. 576. num. 158. tom. 3.*

REMISSORIA.

Remissoria non conceditur, quando adest res iudicata. *decis. 381. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Remissoria denegatur ad probandum id, quando de contrario per scripturas authenticas apparet. *decis. 27. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Remissoria non est concedenda ad probandum id, quod non est in rerum natura. *decis. 381. num. 27. Vbaldo tom. 2.*

Remissoria, vt concedatur, sufficit, quod detur fumus veritatis. *decis. 399. numer. 11. & 15. Vbaldo tom. 2.*

Remissoria denegatur, quando quis in partibus potuit facere probationes, & eas non fecit. *decis. 99. n. 11. Remboldo tom. 2.*

Limina si ille petens eam, obtrunxit sententiam fauorabilem in partibus. *ibid. num. 11. & 13.*

Remissoria non datur sine fumo, stante probatione contraria. *decis. 27. num. 20. Dunozerro tom. 2.*

Remissoriam petens, signū euidens est, quod ex hæcenus de ductis diuideret fundare intentionem suam. *decis. 617. nu. 9. Pirovano tom. 3.*

ad Remissoriam obtinendam sufficit vnicus articulus releuans. *decis. 256. num. 8. Verospio tom. 2.*

Remissoria denegatur ad probandam consuetudinem non appellandi ad Papam. *decis. 323. numer. 25. Vbaldo tom. 2.*

Remissoria denegatur, quando per productionem iurium, & depositiones testium productorum contrarium fuit plenè articulatū, & probatum. *decis. 27. num. 7. Dunozerro tom. 2.*

Remissoria denegatur, quando aliquid potest probari per scripturas. *decis. 142. nu. 2. Remboldo tom. 2.*

Remissoria in materia prophana non solet denegari, quando articuli sunt releuantes. *decis. 526. nu. 1. Pirovano tom. 3.*

Remissoria in prophanis passim conceditur sine fumo, quando materia est releuans. *decis. 256. nu. 1. Verospio tom. 2.*

Remissoria denegatur, quando articuli sunt valde inuicisimiles. *decis. 275. num. 8. Coccino tom. 2.*

Remissoria non conceditur, quando articuli sunt irrelevantes. *ibid. num. 9. 12. & 13.*

Remissoria non datur ad probandum per testes id, quod per scripturam fuit iam probatum. *ibidem num. 10.*

Remissoria ob præsumptam calumniam non ita de facili solet denegari. *decis. 526. num. 7. Pirovano tom. 2.*

Remissoria non præsumitur calumniosè petita, si non agatur ad impediendam aliquam executionem. *ibid. nu. 12.*

Remissoria petitiō dicitur calumniosa, dum petitur ad euertendam fundamenta decisionum in causa factarum. *dec. 381. nu. 18. Vbaldo tom. 2.*

Remissoria non solet denegari ad probandum contrarium eius, quod actor iam probauit. *ibid. num. 19.*

Remissoria si petatur ad docendum contrariū eius, quod actor iam fundauit, requiritur maior fumus pro exclusionē calumniæ, quam in alijs. *ibid. num. 20.*

Remissoria petitiō non videtur carere suspitione, si post multas causas instantias petatur. *decis. 381. num. 10. Vbaldo tom. 3.*

Re-

Remissoria, quando fuit petita post multas causas instantias, censetur petita ad impediendam causae expeditionem. *ibidem* num. 11.

Remissoria Rota non solet denegare ob suspicionem calumniae, nisi ea sit vehemens. *ibidem* num. 12.

Remissoriae petitio videtur satis calumniose petita, si post rem iudicatam petatur. *ibidem* num. 13. & 18.

Remissoria ut concedatur stante magna suspitione calumniae, est necessarius sumus pro exclusione dictae calumniae. *ibidem* num. 14.

Remissoria non datur ad probandum id, quod probatum non releuat. *ibidem* num. 15.

Remissoria etiam datur in gradu restitutionis in integrum. *decis.* 381. num. 6. *Vbaldo tom. 2.*

Remissoria non conceditur in iudicio restitutionis in integrum. *decis.* 526. numer. 18. *Pirouano tom. 3.*

Remissoria non solet denegari in iudicio restitutionis in integrum, quando concurrunt requisita. *ibidem* num. 19.

Remissum si aliquid sit remunerationis causa, id cedere debet tantum in commodum eius cuius intuitu fuit remissum. *decis.* 45. num. 3. *Vbaldo tom. 2.*

Remunerationis causa si aliquid sit remissum, id cedere debet in commodum eius tantum, cuius intuitu fuit remissum. *decis.* 45. numer. 3. *Vbaldo tom. 2.*

Remunerationem seu beneficium ab aliquo recipiens tenetur ei ad antidoriam. *decis.* 45. num. 3. *Vbaldo tom. 2.*

RENOVATIO.

Renovatio, quae tendit ad confirmationem antiquae concessio- nis, illa non immutat. *decis.* 630. nu. 33. & 39. *Remboldo tom. 3.*

Renovatio emphyteusis extinguitur quando sit proximioribus, dicitur fieri ex aequitate. *decis.* 704. num. 9. *Coccino tom. 3.*

Renovatio emphyteusis quando est facienda proximioribus emphyteutis, si sint plures, an omnibus sit facienda, vel si sit locus gratificationi. *decis.* 107. num. 3. *Coccino tom. 2.*

Renovatio emphyteusis ecclesiasticae, quando fit, & alteratur solitum, eo casu requiritur beneplacitum Apostolicum. *decis.* 107. num. 13. *Coccino tom. 2.*

Renovatio fideiussorum si semel fuerit remissa, an iterum possit illa exceptio non renovationis opponi. *Rub. in Annotat. ad decis.* 542. numer. 17. & 23. *tom. 3.*

Renovatio locationis nunquam censetur facta, nisi quatenus conductor adimpleat pro parte sua. *decis.* 396. num. 6. *Vbaldo tom. 2.*

RENUNCIANS.

Renunciatio bonis ad fauorem haeredum, & successorum, an in haerede extraneo instituto terminus iste verificetur. *Rub. in Annot. decis.* 523. num. 113. & 114. *tom. 3.*

Renunciatio fideicommissi, quando dicatur habuisse certam scientiam de eo, & de sua vocatione. *decis.* 523. num. 2. *Manzanedo tom. 3.*

Renunciatio iura sua non datur amplius ad ea regressus. *decis.* 338. num. 1. *Vbaldo tom. 2.*

Renunciatio liti, in qua controuertebatur de bonis feudalibus, ex hac renunciatione nullo modo inferendum est etiam ad renunciationem bonorum allodialium. *decis.* 508. num. 18. *Vbaldo tom. 3.*

Renunciatio, contrahens &c. si de contrario statu cogitasset, nec sic renunciasset, nec sic contraxisset. *Rub. in Annot. ad decis.* 523. num. 26. *tom. 3.*

Renunciatio caueant in renunciationibus a verbis generalibus, ne ex eorum nimium effuso sermone in promptum incidant periculum. *Rub. in Annotat. ad decis.* 523. numer. 84.

Renunciatio generaliter, quando non censetur habuisse scientiam valoris rei renunciatae. *decis.* 318. nu. 12. & 14. *Manzanedo tom. 2.*

Renunciatio non praesumitur voluisse renunciare iuri in futuro sibi competenti. *Rub. in Annot. decis.* 523. num. 1. *tom. 3.*

Quod procedit etiam si renunciatio facta sit per verba, quae sonant in futurum, veluti omnibus iuribus sibi competentibus, & competituris in futurum. *ibidem* num. 2.

Renunciatio omni iuri sibi competenti, & competituro, censetur renunciare iuri sibi competenti ex causa de praesenti, non autem de futuro. *decis.* 724. num. 2. *Manzanedo tom. 3.*

Renunciatio in dubio censetur voluisse renunciare iuribus praesentibus non autem de futuro. *decis.* 523. num. 10. *Manzanedo tom. 3.*

Quod procedit etiam stante generalitate, & amplitudine verborum. *ibidem* num. 11.

Renunciatio, & legare quis tantum censetur ius, quod habet in re. *decis.* 81. num. 3. *Sacrato tom. 2.*

Renunciatio nunquam censetur quis voluisse iuri de futuro ex noua causa superuenienti, sibi incognita. *Rub. in Annot. decis.* 523. num. 82. & 83. *tom. 3.*

ad Renunciandum societati sufficit generale mandatum. *decis.* 542. numer. 15. *Coccino tom. 3.*

Renunciari non potest statuto confirmato auctoritate Apostolica. *decis.* 293. num. 4. *Manzanedo tom. 2.*

RENUNCIATIO.

Renunciatio amplissima facta de quibuscunque iuribus sibi quomodolibet competentibus non admittit reclamationem, etiam si in eius praesensione plus inesset, quam in relicto. *Rub. in Annot. ad decis.* 523. num. 87. *tom. 3.*

Renunciatio attentatorum obstat, si quis postea petat eorum reuocationem. *decis.* 585. nu. 4. *Remboldo tom. 3.*

Renunciatio beneficii, quando est facta in manibus Papae, cessat omnis simonia. *decis.* 538. num. 2. *Coccino tom. 3.*

Renunciatio, seu cessio non extenditur ad bona non expressa. *dec.* 81. num. 9. *Sacrato tom. 2.*

Renunciatio, seu contractus initus cum carcerato, cum praesumatur metu factus, non tenet. *Rub. in Annot. ad decis.* 617. num. 58. *tom. 3.*

Renunciatio contractus liceat contineat in se donationem, non tamen hoc casu donatio operari potest, ut non possit dari de latione renunciationis. *decis.* 318. nu. 17. *Manzanedo tom. 2.*

Renunciatio, & donatio in effectu non differunt. *Rub. in Annot. ad decis.* 523. num. 82. *tom. 3.*

Renunciatio fideicommissi reciproci non potest dici lachryma, cum tantum censetur datum, quantum remissum. *decis.* 155. num. 6. *Sacrato tom. 2.*

Renunciatio fideicommissi, cum clausulis facultatiuis disponendi, ita demum operantur, si sequatur dispositio. *decis.* 155. num. 10. *Sacrato tom. 2.*

Renunciatio filiae, quando fuit limitata ad bona paterna, & materna, tunc in vanum queritur, an extendatur ad bona fraterna. *decis.* 375. num. 11. *Merlino tom. 2.*

Renunciatio generalis facta a Monacho obstat etiam Monasterio agenti ad bona renunciata. *Rub. in Annot. ad decis.* 523. numer. 91. *tom. 3.*

in Renunciatione hereditatis facta ab aliquo, ut firmetur, an adit enormissima lesio, debet constare prius de statu hereditatis. *decis.* 409. num. 1. *Manzanedo tom. 2.*

Renunciatio mulieris dum apparet facta cum decreto iudicis, ac alijs solemnitatibus statutariis valida est & tenet. *decis.* 378. num. 1. *Manzanedo tom. 2.*

Renunciatio non extenditur ad ignorata, licet quod renunciet etiam iuribus, quae habere sperat. *Rub. in Annot. ad decis.* 523. num. 3. *tom. 3.*

Renunciatio est stricti iuris. *decis.* 724. num. 3. *Manzanedo tom. 3.*

in Renunciationibus stricta est facienda interpretatio. *ibidem* num. 4.

Renunciatio, ut sit valida, requiritur renunciantem habere scientiam eius quod renunciat. *ibidem* num. 5.

Renunciatio facta ad fauorem agnationis, non suffragatur ei qui non est de agnatione. *decis.* 203. num. 21. *Sacrato tom. 3.*

Renunciatio, seu pactum duratum omnino seruanda venit. *decis.* 40. num. 4. *Sacrato tom. 2.*

Renunciatio censetur facta ex causa quae viget de praesenti. *decis.* 81. num. 4. *Sacrato tom. 2.*

Renunciatio facta ab eo, qui ignorat ad quid renunciet, inuvalida est. *Rub. in Annot. decis.* 460. num. 233. *tom. 2.*

Renunciatio, non debet referri ad id, de quo renunciatio non habuit notitiam. *decis.* 523. num. 4. *Manzanedo tom. 3.*

Renunciatio contra bonos mores, si nec directe, & expresse denegat, ergo multo minus tacite. *decis.* 594. nu. 15. *Pirouano tom. 3.*

Renunciatio, ut teneat, videndum est, an adit potestas in renunciantem. *ibidem* num. 16.

in Renunciatione qualibet requiritur certioratio. *Rub. in Annot. decis.* 460. num. 231. *tom. 2.*

Renunciatio ut excludatur, facienda est omnis interpretatio. *decis.* 575. numer. 6. *Vbaldo tom. 3.*

Renunciatio causa finalis, qualis dicatur eorum, qui ingrediuntur monasterium. *decis.* 561. num. 64. 66. 67. *Merlino tom. 3.*

ad Renunciationis societatis effectum an requiratur speciale mandatum. *decis.* 542. num. 15. *Coccino tom. 3.*

Renunciatio non tenet, quando in ea est turpitudine. *decis.* 594. num. 10. *Pirouano tom. 3.*

Renunciatio non debet extendi ad casum non cogitatum. *decis.* 177. numer. 5. *Verospiosen. tom. 2.*

Renunciatio, quando fuit facta inter easdem personas, & unico contextu ac pro unico pretio, licet fiat pro pluribus rebus, & praesensionibus, censetur voluntate partium indiuidua. *decis.* 318. numer. 14. & 15. *Manzanedo tom. 2.*

Renunciatio iurata non includit casus, quos non iurata non includeret. *Rub. in Annot. decis.* 523. num. 42. *tom. 3.*

- Renunciatio non comprehendit casum ignoratum.** Iuramentum non facit, ut contractus deducatur ad casum ignorantum. *ibid. num. 43.*
- Renunciatio materia;** est satis de sui natura strictissimi iuris, & nullo modo extendenda. *decis. 523. num. 7. Manzanedo tom. 3.*
- Renunciatio,** tamquam res odiosa, debet strictè interpretari, & ad personas; vel bona in ea expressè non comprehensa, nullo modo extendi. *decis. 375. numer. 8. Merlini tom. 2.*
- Renunciatio ininitur voluntati renunciantium tantum.** *dec. 326. numer. 30. Remboldo tom. 2.*
- Renunciatio,** dum stipulata fuit pro renunciatio eiusque hereditibus, & successoribus si ille decedat relinquendo heredem, quamvis extraneum, ac suum successorem dicitur etiam renunciatio. *Rub. in Annot. ad decis. 523. numer. 107. tom. 3.*
- Renunciatio,** & protestatio facta à procuratore, negari non potest, quin faciat adminiculum. *decis. 386. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Renunciatio ut inducatur,** necessaria est scientia certa, & indubitata, alias quam per mentionem alicuius testamenti. *decis. 523. num. 15. Manzanedo tom. 3.*
- Renunciationes,** quod deferunt de ventre, non est facienda interpretatio. *ibidem num. 16.*
- Renunciatio ad hoc;** ut extendatur est fragile fundamentum, quod alias renunciatio deferunt de ventre. *ibid. num. 17.*
- Renunciationes,** quæ sunt per puellas quoad successionem parentum sunt strictè interpretandæ, & maxime si agatur de favore extraneorum. *ibid. num. 18.*
- Renunciatio** sit est, ut aliquid operetur. *ibidem num. 19. & 20.*
- Renunciatio dum sit facta ad maiorem cautelam,** sufficit, ut quid minimum operetur. *ibid. num. 21.*
- Renunciatio dum aliquid operatur,** non est aliud querendum ad effectum, ut illa extendatur. *ibidem num. 22.*
- Renunciatio facta à filia ad favorem fratris,** de bonis paternis, & maternis, non comprehendit fratrem, licet ea ad eum pervenerint ex hereditate paterna. *Rub. in Annot. decis. 375. num. 24. tom. 2.*
- Quod procedit etiam si fuerit renunciatum hæreditati,** siue bonis paternis. *ibid. num. 25.*
- Renunciationes,** quæ sunt à filiabus successionem bonorum parentum, tunc in eis non est mordicè, ac strictè insistendum, quando sunt ab illis, quæ monasterium ingredi intendunt. *ibid. num. 26.*
- Ibi spoliata bonis temporalibus Altissimi perpetuo famulari.** *ibidem.*
- Renunciationes,** quæ sunt à Monialibus, latius sunt interpretandæ, quam illæ quæ sunt à nubentibus in sæculo. *ibid. num. 27.*
- Renunciationes,** quæ sunt à nubentibus in sæculo ad favorem agnatorum expirant, si deficiant personæ contemplatæ, sed secus est dicendum, si renunciatio sit facta à Monialibus. *ibid. num. 28.*
- Renunciationes,** quæ sunt à Monialibus de bonis parentum, videntur eo animo factæ, & respectu receptæ, ut parentes de eis bonis possint ad libitum disponere. *ibid. num. 29.*
- contra Renunciationem propriam,** minor potest venire nõ obstante iuramento, decreto Iudicis, & alijs solemnitatibus stante enormissima læsione. *decis. 130. numer. 1. Manzanedo tom. 2.*
- Renunciationes,** eum regulariter sint stricti iuris non trahuntur, nisi ad expressa. *decis. 508. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
- Renunciationes in successioneibus,** quæ sunt per Moniales latius sunt interpretandæ, quam illæ, quæ sunt à nubentibus in sæculo. *Rub. in Annotat. decis. 523. numer. 126. tom. 3.*
- Renunciationes,** quæ sunt à filiabus nubentibus in sæculo, expirant, & si personæ contemplatæ deficiant, sed secus, quando renunciatio est facta à Moniali, & quare. *ibid. num. 127.*
- in Renunciationibus mulierum ubi statutum requirit insinuationem,** ea non adhibita, corrumpit renunciatio. *decis. 378. numer. 1. Manzanedo tom. 2.*
- in Renunciationibus faciendæ est omnis interpretatio,** ut minus quam fieri potest lædatur ius renunciantis. *decis. 523. numer. 8. Manzanedo tom. 3.*
- Renunciationum verba generalia,** & ampla debent intelligi de iure competenti de tempore renunciationis, non autem de iure competituro de futuro. *ibidem num. 9.*
- in Renunciationibus,** quantumvis verba sint univèrsalia, non comprehendunt unquam ea, de quibus renuncians non habuit noticiam prout requiritur. *decis. 523. num. 12. Manzanedo tom. 3.*
- Renunciationes stricto interpretationis,** quasi freno inter expressorum metas coercendæ sunt. *Rub. in Annotat. decis. 375. numer. 22. tom. 2.*
- Renunciatum tantum censetur,** quantum in ipsa renunciatione habetur expressum. *ibid. num. 23.*
- Renunciatum censetur tacite attentatis,** si nihil fuerit oppositum, antequam Iudex procederet ad merita causæ. *decis. 585. num. 8. Remboldo tom. 3.*
- Renunciarius,** decedendo ab intestato & non extantibus agnatis, ad quorum favorem fuit renunciatum, tunc renuncians ei succedit. *Rub. in Annot. ad decis. 523. numer. 121. tom. 3.*
- Repetitio in aliquo instrumento censetur in dubio addita gratia demonstrationis.** *decis. 492. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
- Repetitio tacita sicuti fit ex coniecturis sic illa cessat per coniecturas contrariæ voluntatis.** *decis. 563. numer. 15. Coccino tom. 3.*
- Repetitio ubicumque fit,** intelligitur si æquè congruat omnibus. *decis. 563. num. 10. Coccino tom. 3.*
- Replicatio non attenditur,** si non tollat obiectum. *decis. 505. numer. 4. Pironano tom. 3.*

R E P R E S E N T A T I O.

- Representatio nihil aliud est,** quam successio in stirpes. *decis. 102. num. 17. Coccino tom. 2.*
- Representatio,** quando est exclusa, videtur etiam excludi substitutio vulgaris. *decis. 198. num. 29. Coccino tom. 2.*
- Representatio potest tolli à testatore tacite, vel expresse.** *decis. 102. num. 15. Coccino tom. 2.*
- Representatio locum etiam habet ultra pronepotes,** ac quoque in decimo gradu. *decis. 198. numer. 3. Coccino tom. 2.*
- Representationi videntur repugnare verba,** ut succedatur in capita, & non in stirpes. *ibid. num. 4.*
- Representatio fit in stirpes, & non in capita.** *ibid. num. 4.*
- Representationi toties est locus,** quoties agitur de successione ascendentis, vel parvi. *decis. 102. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Representationi in successione ascendentis, vel parvi est locus,** etiam in successione hominis. *decis. 102. num. 11. Coccino tom. 2.*
- Representationem testator tollere potest,** si vult ne in stirpes succedatur, sed in capita. *decis. 198. num. 32. Coccino tom. 2.*
- Representare se ipsum obligans ad omne mandatum domini,** quando nullatenus dicatur ei contrauenire. *dec. 62. num. 10. Remboldo tom. 2.*
- Representare si quis se Iudici promiserit sub certa pœna, data conventionem, illa non exigitur ratione interesse, sed propter contemptum Iudicis.** *decis. 106. numer. 11. Remboldo tom. 2.*
- Et maxime id procedit stante iuramento.** *ibidem num. 12.*
- Representare quis potest duas personas in eodem negotio.** *dec. 273. num. 9. Pironano tom. 2.*
- de Representando aliquem ad omne mandatū Domini fideiussio est condicionalis cum non habet certum diem.** *decis. 95. num. 1. Dunozetto tom. 2.*
- de Representando aliquem fideiussio expirat ob impotentiam conditionis, scilicet si representandus moriatur.** *decis. 95. num. 5. Dunozetto tom. 2.*

R E P U D I A T I O.

- Repudiatio non admittitur postquam quis adiit hereditatem nisi sit ad eius præiudicium, non autem alterius.** *decis. 115. numer. 17. Pironano tom. 2.*
- Repudiatio hereditatis, si fiat in præiudicium creditoris, & non in utilitatem debitoris, non valet, & potest revocari.** *decis. 341. num. 17. Coccino tom. 2.*
- in Repudiatione hereditatis non habet locum edictum, quæ sunt in fraudem creditorum.** *decis. 341. numer. 23. Coccino tom. 2.*
- Reputatio communis & publica vox & fama in vicinis multum facit ad probandam filiationem.** *decis. 337. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

R E Q U I S I T V M.

- Requisita instrumenti publici, quæ sint remissive.** *decis. 551. numer. 3. Remboldo tom. 3.*
- Requisita omnia ad publicam scripturam, si scriptura habeat in sui facie, de iure probat absque ulla registratione.** *decis. 305. num. 7. Sacrato tom. 2.*

R E S.

- Res aliena donari potest.** *decis. 21. num. 11. Dunozetto tom. 2.*
- Res aliqua valde antiqua non potest probari per testes.** *decis. 225. numer. 14. Coccino tom. 2.*
- Res super qua litigatur contrahit vitium litigiosæ.** *decis. 690. num. 16. Sacrato tom. 3.*

Res aliqua debitoris, si ex certa causa peruenit ad creditore, si ex illa non subsistat, non potest eam ex diuerso capite retinere. *decis. 117. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Res domino perit, & augetur. *decis. 165. numer. 4. Remboldo tom. 2.*

Restanti valer, quanti vendi potest. *decis. 148. numer. 4. & 5. Verespicio tom. 2.*

Res, quando dicitur deuenire ad statum, à quo incipere non possit. *decis. 619. num. 11. Merlino tom. 3.*

Res inter alios acta, aliis præiudicare, vel nocere, vel prodesse non solet. *decis. 739. num. 18. Queipo tom. 3.*

Sed ista regula non procedit in sententia in causa status, cum legitimo contradicatore agitata. *ibid. num. 19.*

Rei cognitionem si peritus asserat habere, cuius valorem æstimat à multis annis citra, id potest intelligi de quatuor, vel sex annis. *decis. 253. num. 23. Dunozerro tom. 2.*

Rei denominatio displicitiue, & non incidenter facta, operatur vt tali denominationi omnino sit standum. *decis. 510. numer. 2. Pironano tom. 3.*

Rei denominatio quando est expressiua veritatis, & substantiæ ipsius rei non subiacet interpretationi. *ibid. num. 3.*

Rei alicuius dominium quando quis sibi referuauit, ex hoc non sequitur quod habeat facultatem capiendi possessionem propria auctoritate. *decis. 405. numer. 6. Merlino tom. 2.*

Rei eiusdem dominium potest esse apud duos, diuersis tamen respectibus. *decis. 222. num. 10. Verespicio tom. 2.*

Rerum dominia nuda voluntate non transferuntur sine traditione. *decis. 590. num. 8. Vbaldo tom. 3.*

Rei tanquam communis diuisio facta inter fratres non operatur translationem dominij, si verè pertinebat ad vnum solum, non autem ad omnes fratres diuidentes. *decis. 590. n. 13. Vbaldo tom. 3.*

Rei dotalis cessio facta à marito & vxore qualiter intelligatur. *decis. 136. num. 2. Dunozerro tom. 2.*

Rerum Ecclesiæ dismembratio vt valeat, requiritur necessitas, & quod de ista constet. *decis. 68. numer. 14. Remboldo tom. 2.*

Rerum Ecclesiæ locatio non substat, etiam concessio solito eas locandi, si deficiat causa, & solitum fuerit alteratum. *decis. 261. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Rerum Ecclesiæ locatio, quando fit in perpetuum, fit diminitio sextæ partis pensionis, & ista conclusio procedit, etiam quando conductor suscepit in se casus fortuitos. *decis. 261. num. 9. & 10. Coccino tom. 2.*

Rei emphyteuticæ alienatio facta à creditoribus mediante subhastatione, & deliberatione non facit, vt emphyteuta cadat ab emphyteusi. *decis. 509. num. 6. Remboldo tom. 3.*

Res emptæ acquirunt ei, cuius nomine emptio fuit facta. *decis. 607. num. 10. Vbaldo tom. 3.*

Rei euidencia vbi est in contrarium, præsumptio non habet locum. *decis. 57. num. 13. Sacrato tom. 2.*

Rei inherere melius est quam actioni. *decis. 161. num. 9. Sacrato tom. 2.*

Res iudicata, vt feruat Rota, non operatur, quando non fuit executioni demandata. *decis. 135. numer. 5. Sacrato tom. 2.*

De Re iudicata non potest dici constare, donec non transportentur acta. *decis. 687. num. 5. Dunozerro tom. 3.*

Res iudicata de iure est, vt executioni demandetur, etiam si lata sint duæ tantum sententiæ, si habeant vim trium. *decis. 435. num. 5. Coccino tom. 2.*

Res iudicata exequenda venit, quatenus scientia sit valida, & iusta. *decis. 601. num. 2. Pironano tom. 3.*

Res iudicata, quando adest ad fauorem rei, trahit secum virtualiter executionem. *decis. 79. numer. 5. Dunozerro tom. 2.*

Res iudicata non dicitur sublata, per auocationem causæ. *decis. 381. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Res iudicata non debent remanere illasæ. *decis. 123. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Res iudicare tollit inhibitionem legalem, & facit expirare vires inhibitionis Rotalis. *decis. 99. numer. 3. Dunozerro tom. 2.*

in Rem iudicatam non transit sententia notorie iniusta. *decis. 79. num. 9. Dunozerro tom. 2.*

in Rem iudicatam non transit sententia suspensa per appellationem. *decis. 338. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Res iudicata magnam inter omnes præsumptionem inducit. *decis. 739. num. 20. Queipo tom. 3.*

Rem iudicatam non sufficit allegare, quando quis non possidet, nisi per finalem executionem suam habuerit effectum, alias dicitur lis pendere. *decis. 687. num. 7. Dunozerro tom. 3.*

Par. IV. Recent. Tom. III.

ad Rei iudicatæ effectum non sufficit lapsa esse fatalia, sed etiam requiritur, vt doceatur de validitate, & iusticia sententiæ. *decis. 399. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

de Re iudicata non dicitur constare, nisi docto de validitate, & iusticia sententiæ, & hoc præferim in Rota, quæ non confirmat sententias aliorum Tribunalium, nisi iustificentur. *ibid. num. 9.*

Rei litigiosæ collatio ipso iure non tenet. *decis. 167. num. 8. Coccino tom. 2.*

Rei loco succedit pretium, quando sumus in corporibus vniuersalibus. *decis. 114. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Rei loco succedit pretium si illud expresse fuerit subrogatum loco rei venditæ. *decis. 114. numer. 5. Remboldo tom. 2.*

Rem suam Dominus potest condicere à fure, & prædone. *Rub. in annotat. ad decis. 420. numer. 78. tom. 2.*

Rem suam extantem vindicans à creditore non indiget priuilegio prælationis, nec ab alio potest excludi, cum vindicet rem suam. *Rub. in annotat. ad decis. 666. numer. 110. & 111. tom. 3.*

Rem suam nemo regulariter condicere potest, sed hoc est verum respectu dominij, non autem possessionis. *Rub. in annotat. ad decis. 420. num. 76. tom. 2.*

Res mea si ad aliud sine causa deueniat, & ex ea factus est locupletior, prout præsumitur, tunc qua actione mihi succurratur. *decis. 315. num. 22. & 23. Coccino tom. 2.*

in Re propria quis habere nequit censum nec aliam rem. *dec. 17. num. 4. 5. & 6. Dunozerro tom. 2.*

Rei venditæ valor minuitur, si sit subiectum solutioni alicuius canonis, vel census. *decis. 344. numer. 14. Coccino tom. 2.*

Rei venditæ fructus pendentes, dum aliud non fuit conuentum, spectant ad emptorem. *decis. 626. num. 6. Coccino tom. 3.*

Rei venditæ fructus ante pretij solutionem decursi soluti, forte peti nequeunt, quia illi non sunt in obligatione, cum officio Iudicis debeantur. *decis. 315. num. 1. & seqq. Coccino tom. 2.*

Rei venditæ fructus decursi ante pretij solutionem debent liquidari iuxta quantitatem quot annis perceptam, cum iuxta illam debeantur. *decis. 315. num. 58. Coccino tom. 2.*

Rei non sterilis venditio, quando fuit facta, quia tunc videtur emptæ propter fructus, ideo ad illos est habenda ratio. *decis. 453. num. 10. Coccino tom. 2.*

Rei venditæ pretium, quando iam in limine contractus imminet creditoribus, est deponendum, & est soluendum creditoribus venditoris, data cautione per recipientes de restituendo prioribus, & potioribus. *decis. 403. num. 7. Coccino tom. 2.*

Quod multo magis procedit, quando id vitro offert emptor. *ibid. num. 7.*

Rei vindicatione si agatur, dominium non iustificatur ex possessione. *decis. 222. num. 8. Verespicio tom. 2.*

Rei vindicatione si agatur, identitas est concludenter probanda. *decis. 226. num. 6. Sacrato tom. 2.*

ad Rei vindicationem quando agitur, qualiter sit probandum dominium. *decis. 611. num. 2. Pironano tom. 3.*

Rei vindicationis actio, quando non differat ab hypothecaria. *decis. 590. num. 32. Vbaldo tom. 3.*

Rei vindicationis actio utilis, quæ conceditur vxori ad vindicandam rem dotalem datam marito, est subsidia, & datur ex æquitate, ne remaneat indotata. *ibid. num. 33.*

Et sic cessante ea æquitate, veluti si potest consequi æstimationem, tunc non datur illa actio. *ibid. num. 34.*

in Re vna eademque dari possunt plura iura diuersa, & separata à dominio directo, & vtili. *Rub. in annotat. ad decis. 636. num. 39. tom. 3.*

Res vna quando vendita est duobus, ille præfertur, cui primo facta est traditio. *decis. 426. num. 1. Coccino tom. 2.*

ex Re aliena fructus perceptos, quis suos ficere nequit. *decis. 217. num. 7. Remboldo tom. 2.*

Rem non fuisse magni valoris argui potest, si ea posita sub hausta modica oblatio fuerit reperta. *decis. 253. num. 25. Dunozerro tom. 2.*

Res solet agi bona fide inter coniunctos maxime stante consuetudine. *decis. 256. numer. 6. Verespicio tom. 2.*

Rem, & pretium æquum non est vt quis retineat. *decis. 307. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

Rem præsentis pecunia tenetur vendere Iudex exequens, & in causam iudicati conuertere, & non habere fidem de pretio. *decis. 201. num. 2. Pironano tom. 2.*

Rei vnius appellatione non venit altera. *decif. 254. numer. 35. Coccino tom. 2.*

Rem dimittere non tenetur possessor, nisi ei reficiantur melioramenta, & ideo interim dicitur possessor bonæ fidei, & non tenetur ad restitutionem fructuum. *decif. 127. num. 12. Remboldo tom. 2.*

in Rebus nouis, nouum consilium, & remedium suggerendum est. *Rub. in not. ad decif. 523. num. 27. tom. 3.*

Rebus sic statibus id intelligitur in qualibet dispositione quamuis immobili, firma, & præcisa. *Rub. in annot. ad decif. 523. num. 20. & 21. tom. 3.*

R E S C I S S I O.

ad Rescissionem non potest agi in contractu nominato ob non implementum, sed bene quidem vt impleantur conuentia. *decif. 605. numer. 8. & 9. Vbaldo tom. 3.*

ad Rescissionem non agitur in contractibus innominatis ob non implementum, si illud non versatur circa causam finalem. *decif. 121. numer. 2. Pironano tom. 2.*

Rescissioni contractus non est locus, si aliquid in eo contentum non pendeat à volutate contrahentis, sed ex facto Principis. *decif. 52. num. 4. Dunoletto tom. 2.*

Rescissioni non est locus in contractibus innominatis ob non implementum. *decif. 121. num. 1. Pironano tom. 2.*

R E S C R I P T V M.

Rescriptum subreptitium est ipso iure nullum. *dec. 251. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

in Rescripto gratiofo Papæ, non attenditur signatura Regentis. *decif. 339. num. 7. Coccino tom. 2.*

Rescripti, & commissionis verba sunt strictè interpretanda. *decif. 446. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Rescripti forma seruanda est, aliàs actus corrumpit. *decif. 404. numer. 13. Remboldo tom. 2.*

Rescripta intelligenda sunt prout de iure. *decif. 532. num. 8. Remboldo tom. 3.*

R E S E R V A T I O.

Reservatio debet esse indubitata, ad hoc vt deat immisio subrogato gratiose, & quando non dicatur indubitata. *decif. 520. num. 8. & 9. Vbaldo tom. 3.*

Reservatio quando cessat, eius vigore non est locus immisio. *decif. 743. num. 2. Carilio tom. 3.*

Reservatio vigore mensis Apostolici dicitur satis clara, dum etiam docetur de indulto conferendi beneficia reservata, quando ab habente indultum promissio nulliter fuit facta. *decif. 520. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

Reservatio beneficiorum ex capite Protonotariatus videtur hodie inserta in corpore iuris cum Constit. Pauli Tertii id disponens, sit inserta in Bullario. *decif. 588. num. 51. Vbaldo tom. 3.*

Reservationes beneficiorum præter vnicam quæ est in corpore iuris non sunt perpetuæ sed temporales, quæ expirant cum conditore, ideoque renouantur. *decif. 588. num. 49. Vbaldo tom. 3.*

Reservatio in corpore iuris clausa unica est, de qua in cap. 2. de præbend. in 6. *decif. 530. numer. 28. Pironano tom. 3.*

Reservatio beneficiorum Prothonotariorum inserta in Extravag. ad regimen, non dicitur in corpore iuris clausa. *decif. 30. num. 29. Pironano tom. 3.*

Reservatio de qua in Extravag. ad regimen semper renouatur per regul. primam Cancell. *ibid. num. 29.*

Reservatio instrumenti conficiendi in contractu emptionis, &c. non denotat imperfectionem contractus, nisi fuerit dictum, quod contractus non valet. *decif. 37. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Reservatio iurium nihil operatur, quando dicta iura reservata euangerunt. *decif. 559. num. 14. Vbaldo tom. 3.*

in Reservatione pensionis non est necessaria expressio valoris beneficij, si non excedat tertiam, vel dimidiam partem fructuum. *decif. 144. num. 13. Pironano tom. 2.*

Reservatio pensionis quando fuit facta à Papa, mora proprio non eget alia iustificacione. *decif. 648. num. 1. Obodio tom. 3.*

Reservationis pensionis licet licet non sint producentia in iudicio manutentionis, si producantur, deferuntur pro adminiculo ad probandam solutionem pensionis. *decif. 559. num. 21. & 3. Sacrato tom. 2.*

Reservatio pensionis tendit in onus, & gravamen beneficiorum. *decif. 488. num. 7. Navarro tom. 2.*

Reservatio pensionis ad effectum, vt sublineatur, quod sit adiicienda, vel detrahenda sexta pars valoris, in hoc non datur aliqua decisio Rote. *ibid. num. 11.*

Reservationem de facto sufficit probare subrogato gratiose. *decif. 200. num. 4. Dunoletto tom. 2.*

Reservationes tunc sunt odiosæ, quando ageretur de reserva-

tionibus ad fauorem certarum personarum sacris. *decif. 172. num. 35. Remboldo tom. 2.*

Secus si reservationes essent factæ per viam legis generalis, quia tunc intentio Papæ est, providere pauperibus Clericis Romanam Curiam sequentibus. *ibid. num. 36.*

Reservationes quæ emanant per viam legis generalis dicuntur fauorabiles, non habitu respectu ad incidens præiudicium Ordinariorum. *ibid. num. 37.*

Reservationes sunt odiosæ, propter præiudicium Ordinariorum, & ideo non extendendæ. *decif. 172. numer. 33. Remboldo tom. 2.*

in Reservationibus vltimus status attenditur. *decif. 257. num. 18. & 14. Remboldo tom. 2.*

Reservare iura partibus aliud est, & aliud reservare sibi causæ cognitionem. *decif. 559. numer. 14. Vbaldo tom. 3.*

R E S I D E N T I A.

ob non Residentiam, vt quis priuetur beneficiis, debet seruari forma Canonis, cap. ex tunc. de Cleric. non resid. *decif. 163. num. 1. Pironano tom. 2.*

ob non Residentiam quis priuatur beneficio, curato ipso iure, ita ut non requiratur trina monitio. *decif. 131. num. 6. & seqq. Pironano tom. 2.*

ob non Residentiam quando quis est priuandus beneficio parochiali, quid nam sit necessarium vt præcedat. *decif. 163. num. 10. Pironano tom. 2.*

Inter residere, & interesse magnum est discrimen, nam residere dicitur is, qui habitat in loco, vbi adest Ecclesia, cuius beneficium habet. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 139. tom. 3.*

Residui appellatione totum continetur. *decif. 478. numer. 3. Coccino tom. 2.*

R E S I G N A N S.

Resignans poterit redire ad beneficium, si sibi referuauerit regressum in casu contrauentionis conditionum facien. per resignatarium, & consistit de dicta contrauentione. *decif. 340. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Resignantis confessio facta post resignationem non præiudicat resignatario. *decif. 93. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

per Resignantis obitum quando expiret mandatum ad consentiendum resignationi. *decif. 303. num. 9. Coccino tom. 2.*

R E S I G N A T A R I V S.

Resignatario, vt suffragetur resignatio, requiritur, vt consistat de consensu resignantis in Camera, vel Cancellaria. *decif. 303. num. 2. Coccino tom. 2.*

ad Resignatarij fauorem non valent litteræ Apostolicæ, nisi resignans expresse consenserit resignationi. *decif. 303. num. 3. Coccino tom. 2.*

R E S I G N A T I O.

Resignatio beneficii facta ab infirmo de iure valet. *decif. 109. num. 6. Sacrato tom. 2.*

in Resignatione beneficium stat super vna tantum vita. *decif. 57. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Resignatio beneficii, & simul impositio pensionis, quando non sublineatur. *decif. 356. num. 3. Marzanco tom. 2.*

Resignatio beneficii quando est facta ad fauorem alicuius, adicatur simonia. *decif. 538. num. 1. Coccino tom. 3.*

Resignatio beneficii inualida est, quando illud iam vacauit per applicationem alterius incompatibilis cum eo. *decif. 491. num. 3. Coccino tom. 2.*

Resignationis beneficii publicatio, quando non fuit facta, si moriatur resignans, beneficium non dicitur vacare per eius mortem, sed ob non publicationem. *decif. 539. num. 15. Coccino tom. 3.*

Resignatio, & coadiutoria non differunt specie, cum in vtraque agatur de dilatione. *decif. 57. numer. 8. Sacrato tom. 2.*

Resignatio est nulla, si forma mandati, non fuerit seruata. *decif. 665. num. 17. Coccino tom. 3.*

Resignatio facta, quando fuit ad fauorem alicuius, & nunquam fuerit purificata gratia in forma dignum, non dicitur abdicatum ius à resignante. *decif. 539. num. 4. Coccino tom. 3.*

Resignatio admissa ad fauorem alicuius, cum clausula in forma dignum, tunc ea non verificata, beneficium non censetur vacare per obitum resignatarij. *decif. 539. numer. 5. Coccino tom. 3.*

Resignationis publicatio pars gratiæ solet indicari. *decif. 91. num. 7. Pironano tom. 2.*

in Resignatione se fundans debet docere de resignatione publicata. *decif. 539. num. 14. Coccino tom. 3.*

Resignatio litis quando dicitur facta ad fauorem certæ personæ. *decif. 599. num. 26. Vbaldo tom. 3.*

Resignationis publicatio si non fuerit facta in tempore, datur re-

stitutio in integrum. *decif. 91. num. 8. Pironano tom. 2.*

Resignatio in integrum. *decif. 91. num. 8. Pironano tom. 2.*

ex Resignatione, quando quis possidet, tunc dicitur abdicatum a resignante omne ius. *decis. 614. num. 34. Coccino tom. 3.*
Nec super hoc est facienda differentia, an resignatio fuerit pura, vel ad fauorem. *ibid. num. 35.*

ex Resignationi solo consensu praestito, sequitur effectus quasi possessionis praestandi prout ex ipsa met presentatione oritur. *decis. 534. numer. 7. Pironano tom. 3.*

Resignationi, tunc procurator ad hoc constitutus, potest praestare consensum post mortem resignantis, quando dedit supplicationem vigore mandati. *decis. 303. numer. 7. Coccino tom. 2.*

Resignatio dicitur ad fauorem facta, dum in eadem supplicatione alter prodimissione, & alter pro provisione supplicat. *decis. 614. num. 26. Coccino tom. 3.*

Resignationis gratia quando fuit iustificata, ius non dicitur abdicatum a resignante. *decis. 539. num. 14. Coccino tom. 3.*

R E S O L V T I O.

Resolutio venditionis contractus non pendet a voluntate unius ex contrahentibus, sed utriusque requiritur. *decis. 336. numer. 23. Remboldo tom. 2.*

Resolutio primi testamenti omnino tollit validitatem secundi non impugnati, & quando. *decis. 674. numer. 11. Pironano tom. 3.*

Resolutiones peritorum non transeunt in rem iudicatam saltem ad excludendas contrarias probationes. *decis. 435. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Respondere bene in omnibus rebus petitis, ex hoc arguitur maior doctrina, quam respondere in vna re tantum, quamvis digniori. *decis. 149. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

R E S T I T U T I O.

Restitutio alicui competit ex capite iustae ignorantiae. *decis. 409. numer. 4. Remboldo tom. 3.*

Restitutio, quando est facienda de aliqua re alicui, multo magis est ei concedenda retentio, dum eam rem possidet. *decis. 459. num. 3. Nasarro tom. 2.*

Restitutio si non impeditur spoliato per exceptionem domini, multo magis id erit dicendum exceptione hypothecae. *decis. 117. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Restitutio facienda est in pecunia, quando dos est data estimata, & fuit data ad risum & periculum viri. *decis. 207. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*

Restitutio bonorum non est amplius facienda quando illi, qui restitute tenebatur, superuenit titulus ea retinendi, ac extinguitur ius ad cogendum illum ad restitutionem. *decis. 556. num. 25. Pironano tom. 3.*

Restitutioni dotis non est amplius locus post lapsum quadriennium, & hoc secundum commune, sufficit tamen ut intra illud tempus fuerit petita. *decis. 604. num. 13. Manzanedo tom. 3.*

Pro Restitutione dotis maritus non tenetur ultra quam facere potest. *decis. 594. numer. 1. Pironano tom. 3.*

In Restituenda dote cum maritus non teneatur ultra quam facere potest, effectus huius privilegii est, ne pro hoc possit carcerari. *decis. 594. num. 7. Pironano tom. 3.*

ad Restitutionem fructuum quis non tenetur, dum percepit bona fide. *decis. 626. num. 7. Coccino tom. 3.*

ad Restitutionem fructuum bona fide perceptorum quis condemnari non debet. *decis. 264. num. 9. Remboldo tom. 2.*

ad Restitutionem fructuum praebenda si quis sit condemnatus, non extenditur talis condemnatio ad restitutionem distributionum quotidianarum. *Rub. in annotat. ad decis. 576. numer. 11. tom. 3.*

ad Restitutionem fructuum dum quis est condemnatus intelligitur de perceptis iure ordinario, non autem iure speciali. *ibid. num. 12.*

Restitutionis in integrum remedium non solum minoribus laesis competit, sed etiam maioribus, quando iusto errore ducti, vel ignorantia facti lapsi, laesi fuerunt. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 225. tom. 2.*

Restitutio in integrum non potest denegari minori, dum docet de laesione. *decis. 475. numer. 3. Coccino tom. 3.*

Restitutio in integrum facile admittitur in negotio valde implicito. *decis. 314. num. 28. & 29. Coccino tom. 2.*

Restitutio in integrum non datur nisi probeatur laesio. *decis. 667. num. 1. Remboldo tom. 3.*

Restitutio in integrum, ut detur ex capite iustae ignorantiae, debet esse talis, ut nulla interuenerit negligentia. *decis. 555. numer. 15. Dunozerro tom. 3.*

Restitutio in integrum in Curia, & ex antiquo Rotae stylo non impeditur per lapsum quadriennij. *decis. 540. num. 17. Manzanedo tom. 3.*

Restitutio in integrum competit minoribus ex equitate. *decis. 269. numer. 38. Manzanedo tom. 2.*

Restitutio in integrum datur etiam Iudaeis minoribus. *ibidem num. 39.*

Restitutio in integrum ut detur forensi aduersus statuta, ignorantia debet esse ex omni parte probabilis. *decis. 555. num. 7. Dunozerro tom. 3.*

Restitutio in integrum non impeditur per illud, quod perpetram, & iniuste constat fuisse petendum. *decis. 612. num. 6. Manzanedo tom. 3.*

Restitutio in integrum competit propter ignorantiam. *decis. 314. num. 23. Coccino tom. 2.*

Restitutio in integrum competit, quando errauit in negotio valde implicito. *ibid. num. 24.*

Restitutio in integrum antequam concedatur minori aduersus aditionem, quid requiratur. *decis. 92. numer. 8. Manzanedo tom. 2.*

Restitutio in integrum, quae conceditur minoribus, est fauorabilior, quam illa, quae conceditur absentibus. *decis. 493. num. 93. Coccino tom. 2.*

Restitutio in integrum aduersus sententias datur confitendo de bono iure petentis, etiam contra tres conformes. *decis. 694. num. 1. Sacrato tom. 3.*

Restitutio in integrum datur forensi ex capite probabilis ignorantiae aduersus statutorum dispositiones. *decis. 555. numer. 6. Dunozerro tom. 3.*

Restitutio in integrum, ut concedatur aduersus rem iudicatam, quid sit probandum. *decis. 571. numer. 1. Remboldo tom. 3.*

per Restitutionem in integrum aduersus rem iudicatam lis reuincitur. *decis. 135. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Restitutio in integrum aduersus statuta ut concedatur, requiritur iusta, & probabilis eorum ignorantia. *decis. 555. num. 14. Dunozerro tom. 3.*

Restitutio in integrum, ut concedatur, sufficit, ut tot deducantur, ut satis sint ad exclusionem calumniae. *decis. 475. num. 5. Coccino tom. 2.*

Etiam si fiat talia, quae discussione egeant, ita ut in gradu restitutionis in integrum partes debeant audiri. *ibid. num. 6.*

ad Restitutionem in integrum obtinendam, quando non officiat lapsus quadriennij. *decis. 604. num. 4. Manzanedo tom. 3.*

Restitutio in integrum competit, quando sine actione fuit actus, & obtentum. *ibid. num. 15.*

Restitutio in integrum aduersus enormissimam laesionem datur etiam post quadriennium. *ibidem num. 16.*

Restitutio in integrum non datur circumscripta laesione. *decis. 625. num. 1. Pironano tom. 3.*

Restitutio in integrum aduersus mandatum, de cuius iniustitia constat, sine dubio datur. *decis. 540. numer. 2. Manzanedo tom. 3.*

ad Restitutionem in integrum obtinendam sufficit, qualiscumque iniustitia, etiam non notoria. *ibid. numer. 3.*

Restitutio in integrum non denegatur laeso, stante iniustitia sententiae. *decis. 95. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Restitutionem in integrum petens, cum sit actor concludentes debet fundare intentionem suam. *decis. 181. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*

Restitutionem in integrum petens, debet docere de eius bono iure. *ibid. num. 2.*

Restitutio in integrum datur, si publicatio resignationis non fuerit facta in tempore. *decis. 91. num. 3. Pironano tom. 2.*

Restitutio in integrum aduersus rem iudicatam non datur ob lapsum fatalium, nisi constet de bono iure, & legitimo impedimento. *decis. 93. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Restitutionis in integrum fundamentum est laesio. *ibidem num. 2.*

Restitutio in integrum aduersus sententiam datur confitendo de iniustitia, & laesione. *decis. 240. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Restitutio in integrum maiori etiam conceditur aduersus aditionem hereditatis, quae primo aspectu lucrosa videbatur, sed postea magnum aes alienum latens apparuit. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 226. tom. 2.*

Itaque si haeres desiderat dictam hereditatem repudiare, eamque relaxare creditoribus, audiendus est. *ibidem num. 227.*

Restitutio datur minori aduersus praescriptionem completam. *decis. 372. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Restitutionis possessionis beneficium competit parti spoliatae. *decis. 50. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Restituere hereditatem totam quis non poterit, nisi eam habuerit in totum. *decis. 209. num. 22. Dunozerro tom. 2.*

Restituitur quis ex iusta causa. *dec. 493. num. 91. Coccino tom. 2.*
 Restitutus plenarie quis satis dicitur, stante cancellatione cuiuscumque processus. *decis. 714. num. 16. Manzanedo tom. 3.*
 Restitutus simpliciter, censetur etiam restitutus ad famam, & dignitatem. *decis. 714. num. 18. Manzanedo tom. 3.*
 Restitutus, quando quis gratiose fuit ad famam, honores, & bona, dicuntur actiones à filio in restitutum retrotranslatæ. *decis. 635. numer. 3. Coccino tom. 3.*
 Restitutus à Principe postquam omnia eius bona fuerunt confiscata, recuperat omnia iura actiue, & passiue, & quid si in totum non fuerit restitutus. *decis. 635. num. 1. Coccino tom. 3.*
 ad retardationis solutionis effectum non intrat arbitrium. *dec. 2. num. 3. Remboldo tom. 2.*

R E T E N T I O.

Retentio datur à iure pro melioramentis. *decis. 217. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Retentio clauium facta ab vno ex sociis non arguit possessionem contra consocium, & quare. *decis. 76. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Retentio datur conductori, donec reficiantur ei melioramenta facta iure conductæ. *decis. 217. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Retentio ratione expensarum, vt detur requiritur, vt de eis constet. *decis. 80. num. 9. Remboldo tom. 2.*
 Retentio ratione hypothecæ, quando Iudex nullipet processit, tunc datur, quando possessio fuit amissa culpa rei, conuenienti ob eius consummationem. *decis. 117. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Tunc enim si creditor offerat probare hypothecam, auditur, & impeditur restitutio, & hæc est communis opinio. *ibidem num. 10.*
 Retentio competit ratione melioramentorum. *decis. 127. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Retentio ratione melioramentorum non datur, si de illis non constet. *decis. 117. num. 21. Vbaldo tom. 2.*
 Retineri non possunt ea, quæ non extant. *decis. 238. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

R E T R A C T V S.

Retractus habet etiam locum, quando locatio est perpetua, cum illa sapiat venditionem. *decis. 653. numer. 4. Merlino tom. 3.*
 Retractus si competat confortibus, an sit præferendus ille, qui habet maiorem partem. *decis. 17. num. 22, 23. & 14. Dunozeo tom. 2.*
 super Retractu aliquod ius non potest pretendere vicinus, si non probet omnia requisita iuxta Bullam Gregorij XIII. *decis. 17. num. 26. Dunozeo tom. 2.*

Retrocesso seu subrogatio omnis est nulla, si beneficium vacat, non publicationem. *decis. 167. num. 22. Coccino tom. 2.*
 Retrodonare, quis non censetur, si ipsam donationem non acceptauerit. *decis. 233. num. 5. Sacratio tom. 2.*

R E T R O V E N D I T I O.

Retrouenditio præsumitur facta in executionem præcedentis instrumenti cessionis. *decis. 136. num. 9. Dunozeo tom. 2.*
 Quod procedit etiam si elapsum sit tempus ad redimendum. *ibid. numer. 10.*
 Retrouenditionis pactum solet estimari in sexta parte, & aliquando in tertia. *decis. 64. num. 13. Sacratio tom. 2.*
 Retrouenditionis pactum dicitur indiuisibile. *decis. 64. num. 14. Sacratio tom. 2.*
 Reuelatio eius, qui habet interesse in causa, nullum genus probationis facit. *decis. 154. num. 13. Dunozeo tom. 2.*
 Reuersionis iudicium ad primæua iura in casu non obseruationis contractus, quando non dicatur interuentum. & quando locus. *decis. 554. num. 8. & seqq. Manzanedo tom. 3.*

R E V I S O R.

Revisor commissionum, verisimile est, si fuisset facta diligentia, quod intra spatium decem dierum repertus fuisset. *decis. 517. numer. 5. Remboldo tom. 3.*
 Revisor commissionum, quando intra legitimum tempus non potuit reperiri, vt esset desertio, quid sit faciendum. *decis. 517. num. 6. Remboldo tom. 3.*

R E V O C A T I O.

Renocatio attentatorum debet peti coram Iudice, cuius fuit læta maiestas. *decis. 585. num. 7. Remboldo tom. 3.*
 Renocationem attentatorum pars petere nequit, si inciderit in excommunicationem ob recursum ad Iudices laicos. *dec. 175. num. 8. Verospio tom. 2.*
 de Renocatione attentatorum quando agitur, non est querendum de nullitatibus sententiarum. *decis. 98. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 in Renocatione emphyteusis, vel feudipost lineam finitam, censentur omnia repetita, quæ continentur in prima cessione. *decis. 620. num. 31. Remboldo tom. 3.*

de Renocatione legati prius alicui facti in testamento, quando agitur, sufficiunt ad probandam hanc renocationem duo testes omni exceptione maiores. *decis. 533. numer. 35. Vbaldo tom. 3.*

Renocatio mandati resignantis beneficium, quando non sufficiat. *decis. 91. num. 11. Pirouano tom. 2.*

Renocatio mandati est nulla si fiat à non habente iurisdictionem. *decis. 156. num. 6. Verospio tom. 2.*

de Renocatione, vel confirmatione sententiæ quando non agitur, sed incidenter ea inducitur pro presumptione honoris, tunc non attenditur nullitas ex defectu transportationis actorum, & quare. *Rub. in annot. ad dec. 617. num. 134. & 135. tom. 3.*

Renocatio testamenti pendet ab ipsa voluntate testatoris. *decis. 279. num. 7. Dunozeo tom. 2.*

Renocationi unionis quando non sit locus ob non secutam effectuationem. *decis. 90. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Renocationi unionis non est locus, si fuerit effectum sortita ea causa, ob quam fuit facta. *decis. 90. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Renocationis causa in materia renocationis testamenti totum facit. *dec. 652. num. 10. Remboldo tom. 3.*

Renocationis facultatem dum quis habet, renocando actum, utitur iure suo, & tenet renocatio. *decis. 456. num. 14. Manzanedo tom. 2.*

Renocandi aliquem actum, dum quis habet potestatem, antequam talis potestas intelligatur de illis dispositionibus, qui sunt sui natura renocabiles. *ibidem num. 15.*

Renocari non possunt ea, quæ concessa sunt in vim contractus abique iusta causa, nec per successores. *decis. 255. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Renocari sine causa non potest Notarius, quando semel est electus. *decis. 255. num. 1. Coccino tom. 2.*

R E V S.

Reus absoluitur astore non probante. *decis. 143. num. 16. Dunozeo tom. 2.*

Reus in sua exceptione est actor, ideoque eam concludenter probare tenetur. *decis. 200. num. 8. Dunozeo tom. 2.*

Reus tenetur concludenter probare suam exceptionem, maxime si sapiat obiectum. *decis. 370. num. 1. Pirouano tom. 2.*

Quæ res magis procedit, quando actor iam suam intentionem probauit. *ibid. num. 2.*

Reus tenetur probare plenè, & concludenter exceptionem suam, sicuti actor intentionem suam probauit. *decis. 195. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*

Reus dum opponit aliquam exceptionem impediendam audiendam, nihil tenetur probare. *decis. 143. num. 8. Dunozeo tom. 2.*

Reus, & possessor nihil tenetur probare antequam actor suam intentionem fundauerit. *decis. 482. num. 9. Coccino tom. 2.*

Reus, & possessor necesse minime est, vt aliquid probet, sed sat est, si vincat per non ius actoris. *decis. 518. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

Reo, & possessori satis est excludere astorem ob probationes dubias. *decis. 222. numer. 7. Verospio tom. 2.*

Reus, quando possidet, & actor impugnare eius immisionem, quia executor ritè, & rectè non processit, tunc actor tenetur docere iniusticiam immisionis. *decis. 451. num. 9. Navarro tom. 2.*

Reo sufficit excludere astorem, per eius non ius. *decis. 700. numer. 6. Verospio tom. 3.*

Rei plures debendi sicuti creantur ad eandem quantitatem, ita possunt constigui plures rei credendi ad totum. *decis. 545. num. 6. Pirouano tom. 3.*

Rigor & non equitas seruandus est Iudicis. *decis. 269. numer. 31. Manzanedo tom. 2.*

Rixæ, vt plurimum ducunt originem ab interesse. *decis. 680. numer. 16. Litta tom. 3.*

R O G I T V S.

de Rogitu alieno Notario attestanti non creditur nisi de eo constet, seu eiusdem instrumenti reperitur facta mentio in alia scriptura. *decis. 26. num. 11. & 12. Vbaldo tom. 2.*

de Rogitu instrumenti originalis, vbi non constat, eius sumptus pro extracto etiam auctoritate superioris non creditur. *decis. 26. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Rogitas testatoris factus testibus, vt eius vltimæ dispositioni assint, hoc arguit eius enixam voluntatem, vt sua dispositio subsineatur. *decis. 533. numer. 22. Vbaldo tom. 3.*

ex Rogitu relictum præsumitur etiam rogitus Notarij. *decis. 495. numer. 11. Manzanedo tom. 2.*

R O M A, E T R O M A N V S.

Roma est communis patria. *decis. 742. num. 22. Coccino tom. 3.*
 Roma

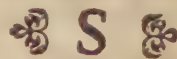

Roma semper adest occasio inuestiendi pecunias in locis Montium *decif. 85. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
 Romanorum leges nihil dereminarunt de lucro dotis. *Rub. annot. ad decif. 378. num. 18. tom. 2.*
 Romanis tantum ex indulto Leonis Summi Pontificis sunt conferenda beneficia Vrbis, & an hoc indulgum comprehendat beneficia existentia in Ecclesia Dominorum Cardinalium, quod intellige si spectet ad eorum collationem, & quidquid de hoc sit *decif. 482. num. 11. & 12. Coccino tom. 2.*
 Romani totius Philoſophiæ, & Iustitiæ Principes fuerunt. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 169. tom. 3.*
 Romani constituerunt magistratus quos Irenarchas appellant, & horum præcipua cura erat sedare discordias, maxime inter coniunctos *ibid. n. 170.*

R O T A.

Rota Romana est supremum Tribunal. *dec. 116. n. 22. Vbaldo tom. 2.*
 Rota Romana non solet multum rigorose, & per apices iuris procedere, in arbitrando pro alimentis præstandis pauperi lite pendente. *Rub. in annotat. ad decif. 617. num. 124. tom. 3.*
 Rota non solet interponere arbitrium quando nullitas est admixta cum spolio. *decif. 50. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Rota non solet denegare arbitrium, quando res est dubia. *decif. 468. num. 4. Remb. tom. 2.*
 Rota non solet, uti arbitrio ad effectum sanandi nullitates, quando sunt clare, etiam de recte. *decif. 404. num. 2. Remb. tom. 2.*
 Rota sæpius denegavit arbitrium pro sanatione examinis testium ex defectu interrogatoriorum. *decif. 249. num. 4. Sac. tom. 2.*
 Rota non vtitur arbitrio quando tractatur de possessione nulla, & attestata *decif. 404. num. 3. Remb. tom. 2.*
 Rota in pluribus causis admisit dubiorum disputationes cum solis supplicationibus, litteris non expeditis. *decif. 553. n. 12. Manzanedo tom. 3.*
 Rota de stylo non admittit confessionem in contumaciam non respondentis positionibus. *decif. 511. num. 13. Merlino tom. 2.*
 Rota solet benigne procedere in decernenda declaratoria. *decif. 290. nu. 6. Coccino tom. 2.*
 Rota consuevit in Curia semper admittere recognitionem scripturarum per testes habentes notam manum scribentis, licet non viderint eum scribere. *decif. 728. num. 14. Merlino tom. 3.*
 Quicquid tamen admittat extra Curiam. *ibid. num. 15.*
 in Rota, dum Papa vult, quod in causis vnica sufficiat commissio, rejicit illum facilem aditum ad ipsum. *decif. 568. numer. 66. Coccino tom. 3.*
 in Rota ad parcendum laboribus, & sumptibus litigantium sufficit vnica commissio. *decif. 568. numer. 64. Coccino tom. 2.*
 Rota attendit suum stylum non aliorum Tribunalium. *dec. 604. numer. 11. Manzanedo tom. 3.*
 Rota satis dicitur cognoscere de viribus cumulationis petitorij cum possessorio, dum gustat de meritis causa, & ad vltiora procedit. *decif. 521. num. 5. Pirouano tom. 3.*
 Rota ex stylo semper dat, absolutionem ad cautelam a censuris latis extra Curiam. *decif. 568. numer. 9. Coccino tom. 3.*
 Rota non solet dare absolutionem ad cautelam a censuris latis in Curia *ibid.*
 Rota ex stylo non solet reuocare decisiones incidenter. *dec. 605. nu. 15. Vbaldo tom. 3.*
 Rota non procedit executiue pro legato assequendo, etiam si causa sit commissæ cum facultatibus Auditoris Camera. *decif. 604. nu. 12. Manzanedo tom. 3.*
 Rota non solet attendere sententias ab alijs Iudicibus latis, nisi iustificentur ex actis. *decif. 727. num. 1. Merlino tom. 3.*
 Rota adhibet fidem sententijs latis a S. Officio, etiam actis non exhibitis, cum prædicta acta non soleant exhiberi. *ibid. n. 2.*
 Rota indifferenter & absque causa cognitione dat absolutionem a censuris latis extra Curiam. *decif. 236. num. 15. Sacrato tom. 2.*
 Rota licet ex stylo non admittat confessionem contumacialem, non tamen dicendum est, sublatum esse vsum positionum. *decif. 511. numer. 16. Merlino tom. 2.*
 Rota non sequitur decisionem 2. de caus. poss. & propriet. in antiq. nisi concurrant adminicula. *dec. 546. num. 10. Merlino tom. 3.*
 Rota, ex antiquo, & laudatissimo stylo tenet, ut sententia sine actis non probet, etiam ad effectum exceptionis. *decif. 501. num. 4. Dunozerro tom. 2.*
 Rota in æstimatione rerum solita est amplecti æquitatem. *decif. 237. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Rota continuè rejicit illam opinionem, quod Doctores attestati de consuetudine fori, in quo versatur, credatur. *decif. 574. nu. 18. Coccino tom. 3.*
 Rota aliquando solet rejicere ex apparentia boni iuris attentata. *Par. IV. Recent. Tom. III.*

ta stante clausula arbitrio, secus si illud sit turbidum *dec. 228. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Rota extendit valorem pacti de retrouendendo ad certam partem. *decif. 253. num. 15. Dunozerro tom. 2.*
 Rota solet ex benignitate adijcere, vel detrahare sextam partem ad effectum, ut gratia sit iustificata. *decif. 488. numer. 10. Nauarro tom. 2.*
 Rota ex laudabili stylo in ancipitibus questionibus Iuris, stante diuersitate opinionum respicit non ad multitudinem DD. sed ad iura, & rationes. *Rub. in annot. ad decif. 460. numer. 18. tom. 2.*
 ad Rotam non spectat reseruare beneficia, sed declarare an sub aliqua Constitutione reseruatoria ea comprehendantur. *decif. 172. num. 5. & 6. Remboldo tom. 2.*
 Rota intentio numquam est grauare partes contra dispositionem iuris communis. *Rub. in annotat. ad decif. 617. num. 142. tom. 3.*
 Rota in liquidatione fructuum sæpius censuit sufficere vnicum testem deponentem de facto proprio. *decif. 271. num. 2. Verospio tom. 2.*
 Rota non solet denegare remissio iam ob suspicionem calumniæ nisi ea sit vehemens. *decif. 381. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Rota in taxatione expensarum solum habet rationem earum, quæ liquet ex actis vulgariter expensæ viuz nuncupatæ scilicet. *decif. 744. num. 9. Carillo tom. 2.*
 Expensarum registri. *ibidem.*
 Interpretationis processus. *ibidem.*
 Exaministestium. *ibid.*
 Pro Aduocato, & Procuratore aliquid plus. *ibid.*
 Sed ista regula non procedit in expensis factis occasione recurſus ad Iudices Laicos. *ibid.*
 Rotæ Auditor in causa beneficii coram eo pendente quam iurisdictionem habeat. *decif. 469. num. 3. & 4. Coccino tom. 2.*
 Rotæ Romanæ Auditoribus plus vget ratio, quam cohortes Doctorum. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 19. tom. 2.*
 Rotæ Auditores in cognoscendo habent ordinariam iurisdictionem, in pronunciando vero delegatam. *decif. 568. num. 52. Coccino tom. 3.*
 Rotæ Auditores possunt ad cautelam absolueri ab excommunicatione prout possunt Iudices ordinarij. *ibidem num. 53.*
 Rotæ Auditores licet in procedendo sint Iudices Ordinarij, tamen in processibus suis semper vtuntur via delegata, sed hodie non ita stricte id seruatur, & quare. *ibid. num. 56.*
 Rubrica denotat, & declarat disposita in nigro. *decif. 269. num. 43. Manzanedo tom. 2.*
 Ruinam quod Domus minetur non probatur ex assertionetestium deponentium eam esse ut vulgo dicitur rovinata, guasta, difforme, vecchia, & in alcuni luoghi senza mattoni. *dec. 261. numer. 19. Coccino tom. 2.*
 Rumer honestus est alter patrimoniū. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 141 tom. 3.*
 Rustice personæ, & pauperes non solent pullis, vel alijs delicatis cibis viuere sed caseo, capis, & fabis. *Rub. in annotat. ad decif. 617. num. 88. tom. 3.*

S A C E R D O S.

Sacerdos est inhabilis ad tutelam. *decif. 116. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Sacerdos, ex quibus dicatur exercere curam animarum, & administrationem Sacramentorum de ordine ipsius Rectoris, & Parochi. *decif. 431. numer. 4. Manzanedo tom. 2.*
 Sacerdotij qualitas, quando de tempore præsentationis requiratur. *dec. 403. num. 13. Merlino tom. 2.*
 Sacra Congregationi super ritibus valde deferendum est in materia præcedentiarum. *decif. 214. numer. 6. & 8. Sacrato tom. 2.*

S A L A R I V M.

Salarium licet de iure non reperiatur cautum, ut non conuentum, non debeat, tamen id non dicitur dubium, stante interpretatione DD. quod concurrentibus quibuscumque requisitis debeat, quamuis non conuentum. *decif. 348. num. 13. Pirouano tom. 2.*
 Salarium ex lapsu temporis non censetur remissum, nisi sit legitime præscriptum. *decif. 286. num. 8. Pirouano tom. 2.*
 de Salario inter partes potest conueniri super aliquo opere absque expressione, cum semper intelligatur de mercede iusta secundum labores, & seruitia. *decif. 348. num. 22. Pirouano tom. 2.*

Salarium non debetur, quando propter pollicitationem, quod est verum, quoad agendum per viam actionis ex mandato resultantem. *ibidem num. 23.*

Sed non tollit officium Iudicis, quod propriè versatur in determinanda quantitate in genere promissa respectu ad labores, tempus, & quantitatem servitiorum. *ibidem num. 24.*

Salarium non conuenienter regulariter non debetur. *decis. 286. num. 1. Pirovano tom. 2.*

Salarium non conuenienter, ut debeatur, duo concurrere debent. *ibidem num. 2.*

Primo, quod ex consuetudine Ciuitatis solito locare operas suas debeatur, & secundo, quod petens sit solutus locare. *ibidem.*

Salomonis sapientissimum iudicium laudatur in cap. afferre mihi gladium, extr. de præsumpt. & in quo. *decis. 140. n. 24. Dunozerro tom. 2.*

S A L V I A N V M.

Saluianum operatur, ut de fructibus satisfiat creditor. *decis. 607. num. 9. Coccino tom. 2.*

Saluianum, quando est intentatum, non ex hoc est prohibitum deuenire de consensu partium ad subhastationem. *decis. 188. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Saluianum ut iniret ad fauorem creditoris, cui fuerunt hypothecata bona debitoris, sufficit ut constet, quod debitor aliquid de tempore obligationis, vel postea possederit. *decis. 513. n. 5. Remboldo tom. 3.*

Itaque parum obstat, si probeatur deinde eam rem ab alio fuisse possessam. *ibidem num. 7.*

Saluianum non competit sine hypotheca. *decis. 114. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Saluianum inter absentes præscribitur spatium 20. annorum. *decis. 512. numer. 8. Remboldo tom. 3.*

Saluianum interdictum ex quo censetur intentatum. *decis. 669. num. 4. Coccino tom. 3.*

Saluianum, & hypothecaria quando simul dicantur intentata. *ibidem num. 5.*

Saluiani proprium est, ut creditor ex fructibus pignoris sibi satisfiat. *ibidem num. 6.*

Saluiani vigore non dicitur, quis immisus si nulla fiat mentio, eum deberi satisfieri de fructibus. *decis. 188. numer. 4. Sacrato tom. 2.*

Saluiani vigore, quando sine dubio dicatur actum. *decis. 280. num. 3. Coccino tom. 2.*

Saluiani vigore si res possideatur, ea rectè potest subhastari, ante consensu partium. *ibidem num. 4.*

Saluiani remedium agere vnum est, & aliud agere vigore alicuius fideiussionis. *decis. 497. num. 21. Merlino tom. 2.*

Saluiani vigore ut detur immisio, quid probandum veniat. *decis. 104. num. 2. Manzanedo tom. 2.*

Saluiano interdicto cum hypotheca agens, quid præsupponat. *decis. 669. num. 2. Coccino tom. 3.*

in Saluiano primum extremum, scilicet creditum cum hypotheca, ex quibus satis dicatur probatum. *decis. 512. num. 2. 3. & 4. Remboldo tom. 3.*

in Saluiano secundum extremum probari potest ex instrumento adeptæ possessionis. *decis. 512. num. 6. Remboldo tom. 3.*

Saluiano, quibus concurrentibus locus sit. *decis. 497. numer. 1. Merlino tom. 2.*

in Saluiano extrema sunt creditum cum hypotheca ex parte actoris, possessio verò ex parte rei. *decis. 481. num. 7. Coccino tom. 2.*

in Saluiano extremum secundum probatur ex sustentatione litis vnà cum adminiculis. *decis. 481. num. 7. Coccino tom. 2.*

Saluianum non potest competere, nisi pro parte rei, quam debitor possidebat. *ibidem num. 8.*

Saturari non possunt nullitates illæ quæ Principi non fuerunt expolitæ. *decis. 251. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

pro Satisfactione defectus citationis ad sententiam, quando talis defectus est totalis, arbitrium non intrat secus, quando non est totalis. *decis. 51. num. 1. & 2. Verospio tom. 2.*

S A N G V I S.

Sanguinis conjunctio, tollit omnem præsumptionem fraudis. *dec. 122. num. 27. Dunozerro tom. 2.*

Sanguinis conjunctio parere solet obseruantiam in perquirenda utilitate Ecclesiæ. *Rub. in annot. ad decis. 460. numer. 117. tom. 2.*

Sanguinis puritas ex quibus rationibus adductis à testibus probeatur. *decis. 137. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Sanguinis puritas ex viroque latere quando dicatur probata per testes. *ibidem num. 2.*

de Sanguinis puritate magis creditur testibus deponentibus,

quam deponentibus de impuritate. *decis. 299. num. 4. Coccino tom. 2.*

Sanguine purus, quilibet præsumitur, & quod non descendit à sanguine infecto. *dec. 299. num. 1. & 5. Coccino tom. 2.*

Sanguine impurus, quando probatum reperitur, quod aliquis est, tunc ipse eius puritatem probare tenetur. *decis. 299. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Sanguinis impuritas probatur per testes deponentes de publica voce, & fama. *decis. 739. num. 21. Queipo tom. 3.*

Sanguinis iura sunt realia, & naturalia, & perpetua omnibus, quos tangit. *decis. 739. num. 15. Queipo tom. 3.*

Sanguinis reos Ecclesia debet defendere. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 68. tom. 3.*

Sanguinis reum si aduocatus Ecclesiasticus defendat, non efficitur irregularis. *ibidem num. 69.*

S A P I E N S.

Sapiens sine crimine mutat mores temporibus. *Rub. in annot. ad decis. 523. numer. 11. tom. 3.*

Sapient vir ille est quidem, qui cuncta volutat, omnia perpendit, inspicitq. finem. *Rub. in annot. ad decis. 523. numer. 3. tom. 3.*

Sapiens non mutat consilium, omnibus his manentibus, quæ erant de tempore consilij. *Rub. in annot. ad decis. 523. nu. 7. & 8. tom. 3.*

Sapiens ille in odio habendus est, qui sibi non sapit. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 10. tom. 3.*

Sapit frustra, qui sibi non sapit. *ibidem.*

S A T I S D A T I O.

Satisfactio cum fideiussoribus requiritur omnino ingerentibus negocia aliena, & quare. *Rub. in annot. ad decis. 617. nu. 296. tom. 3.*

cum Satisfactione quando datur tutor dativus, tunc satisfactio supplet defectum inquisitionis. *decis. 116. num. 4. Vbaldo tom. 3.*

pro Satisfactione habetur virtus hominis. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 210. tom. 3.*

Satisfactio seu solutio probari potest ex præsumptionibus, & coniecturis. *decis. 239. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

Scholaris iurans creditori suo non exire districtum loci, ubi manet absque eius licentia, quando non dicatur periturus, licet abique illius licentia exeat. *Rub. in annot. ad decis. 523. numer. 48. & 50. tom. 3.*

S C I E N T I A.

ex Scientia certa confirmatio in dubio præsumitur facta. *decis. 297. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

ex Scientia certa & non in forma communi, quando confirmatio sit facta. *decis. 297. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*

Scientia certa cum requiratur ad effectum præiudicij, nisi de ea appareat, non iuuat taciturnitas. *Rub. in annot. decis. 542. num. 95. tom. 3.*

Scientia debet esse certa, ac indiuidua cum omnibus suis qualitatibus, quando sumus in præiudicialibus. *ibidem num. 92. & 98.*

Scientia æquipollet intimationi. *Rub. in annot. ad decis. 542. numer. 87. tom. 3.*

Scientia facti ab eo non potest negari, si in ipso adfuit eius interuentus. *decis. 321. num. 9. Coccino tom. 2.*

Scientia generalis sufficit in Papa, ut non possit dari de subreptione. *decis. 608. num. 17. Coccino tom. 3.*

Scientia generica, ac virtualis in Papa si valens est ad excludendam subreptionem, multo magis id erit dicendum, stante speciali eius scientia. *decis. 432. num. 4. Pirovano tom. 2.*

Scientia lationis in minore quando renunciat, nihil operatur, si ei renunciat. *decis. 318. num. 10. Manzanedo tom. 2.*

Scientia lationis non attenditur in minore, quando est enormissima. *decis. 318. numer. 11. Manzanedo tom. 2.*

Scientia maior requiritur respectu Canonicatus, quam in prima tonsura, cum in eo exigatur consilium, & industria. *decis. 536. num. 9. Coccino tom. 3.*

Scientia, & patientia doceri non poterit, quando constat de contradictione. *decis. 101. num. 13. & 19. Vbaldo tom. 2.*

Scientia & patientia Episcopi requiritur, ut alius contra eius iurisdictionem aliquid præscribat. *decis. 600. num. 14. Vbaldo tom. 3.*

Scientia, & patientia Domini requiritur ad hoc, ut quis constituitur in quasi possessione aliquid faciendi. *decis. 552. n. 21. Dunozerro tom. 3.*

sine Scientia & patientia eius, de cuius præiudicio agitur, non potest acquiri quasi possessio. *decis. 82. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*

Scientia præsumitur inter coniunctos, maxime stante cohabitatione. *decis. 356. numer. 4. Verospio tom. 2.*

Scien-

Scientia præsumitur ex diuturnitate temporis, & multiplicitate actuum. *decif. 101. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Scientiæ præsumptio eliditur ex alia maiori. *ibid. num. 18.*
 Scientia præsumpta non sufficit ubi agitur de delicto. *decif. 33. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Scientia partis præsumitur scientia totius. *decif. 134. num. 9. Sacrato tom. 2.*
 Scientiam veram vnius partis instrumenti, quando quis habuit, non potest allegare ignorantiam, quoad aliam partem. *ibid. num. 10.*
 Et ideo secus est, quando quis non vidit instrumentum, sed eius scientia deducitur præsumptivè. *ibid. num. 11.*
 Scientia non præsumitur, & maxime in facto alieno. *decif. 504. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Scientia debet esse certa, & indubitata, quando agitur de amissione iuris. *ibid. num. 7.*
 Scientia totius Religionis, vel Generalis non est necessaria, quando Monachus aufugit, sed sufficit eius, sub cuius potestate debebat ad hoc, ut illius quasi possessio amitteretur. *decif. 365. numer. 8. Merlino tom. 2.*
 Scientia non probatur, nec præsumitur ex affinitate, vel cohabitatione, nisi in concurrentibus iura sanguinis, non autem in actis extrinsecis, vel momentaneis. *ibid. num. 100.*
 Scientia debet esse præcisa ad effectum præiudicii. *Rub. in Annot. decif. 542. num. 50. tom. 2.*
 Scientia habet vim acceptationis in merè lucrativis. *decif. 428. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Scientia bene probatur ex coniecturis. *ibidem num. 13.*
 Scientia, quando absque alia interpellatione sufficit, ad effectum de quo hic. *decif. 493. num. 57. & 58. Coccino tom. 2.*
 Scientia qualis requiratur ad effectum valide renunciationis iuris sibi competentis. *decif. 724. num. 7. Manzanedo tom. 2.*
 Scientia, quæ deducitur ex intimatione dicitur certa. *decif. 274. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Scientia supplet defectuosam citationem. *ibidem num. 5.*
 Scientia ad effectum amittendi quod suum, sit non est, ut sit velata cum certa, & vera requiratur. *Rub. in annotat. ad decif. 542. num. 90. tom. 3.*
 Itaque sufficiens nullatenus sit illa præsumpta ex simultanea habitatione. *ibidem.*
 Scientia per relationem ad actum certum dicitur specialis. *decif. 432. num. 7. Pironano tom. 2.*
 Scientia probata cessat ignorantia. *decif. 238. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Scientiam, & causam sui dicti reddere debent testes ut probent. *decif. 144. num. 5. Pironano tom. 2.*
 Scientiæ causam non est necessarium quod testis reddat, si sit verisimiliter informatus. *decif. 197. numer. 2. Sacrato tom. 2.*
 Scientiæ qualitas, quando est illa, quæ operatur, tunc non sufficit probare scientiam in genere. *Rub. in annot. ad decif. 542. num. 93. tom. 3.*
 Scientia specificata, ubi requiritur, non sufficit generalis notitia. *ibid. num. 94.*
 Scientiam late sententiæ quis præsumitur habuisse mediante citatione sibi facta ad docendum de appellatione, cuiusque legitima prosecutione. *decif. 621. num. 6. Vbaldo tom. 3.*
 Scientiam simulationis donationis quod donatarius habuerit ex quo arguatur. *decif. 233. num. 10. Sacrato tom. 2.*
 Scire, & scire debere paria sunt. *decif. 365. num. 7. Merlino tom. 2.*
 Scire quis non tenetur debitores alienos. *decif. 12. num. 9. & seq. Sacrato tom. 2.*
 Scire quis non tenetur factum alienum. *decif. 12. numer. 6. & 7. Sacrato tom. 2.*

S C R I B E N S.

ad Scribentis fauorem probat scriptura priuata, quando est adminiculata. *decif. 64. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 pro Scripto habetur quicquid virtualiter in instrumento continetur. *Rub. in annot. ad decif. 666. num. 160. tom. 3.*
 Scriptis alicuius fides augetur per eius mortem. *decif. 96. num. 7. Pironano tom. 2.*

S C R I P T U R A.

Scriptura non potest pro parte acceptari, & pro parte reprobari ab illo, qui eam producit. *decif. 17. num. 11. Dunozetto tom. 2.*
 Scriptura solemniter extracta ex originali, licet habeatur pro originali, & probet, non tamen de illa Notarius potest dare exemplum, & quid requireretur ad hoc. *decif. 534. numer. 13. Pironano tom. 3.*
 Scriptura requiritur, & non testes, ad probandam immemorabilem in iurepæronatus potentiam. *decif. 27. num. 16. Dunozetto tom. 2.*
 Scriptura reperta à tercio habente interesse in causa, inter scripturas Notarij, si ille id asserat, non creditur, ad effectum, ut

ex eo possit extrahi instrumentum authenticum. *decif. 154. num. 11. Dunozetto tom. 2.*
 Scriptura non probat ad fauorem scribentis. *decif. 709. num. 14. Remboldo tom. 3.*
 Scriptura minus perfecta probat stante obseruantia. *decif. 403. num. 1. Merlino tom. 2.*
 Scriptura quando est matrix, & indubitatum originale, & in ea non adest imperfectio, tunc non eget fomento Archiuij. *decif. 544. numer. 13. Pironano tom. 3.*
 Scriptura, ad quam sit relatio, non est opus ut exhibeatur, quando constare potest de tenore illius. *ibid. num. 10.*
 Scriptura ex quibus appareat erronea. *decif. 403. num. 3. Merlino tom. 2.*
 Scriptura non requiritur, nisi ad maiorem probationem, quando quis testatur nuncupatiue. *decif. 533. num. 24. Vbaldo tom. 3.*
 Scripturam tanquam validam, quando quis approbavit, deinde non potest dare de eius inualiditate. *decif. 556. num. 13. Pironano tom. 3.*
 Scriptura, quando ab aliquo fuit approbata, opponendo de illius inualiditate ex defectu recognitionis, semper ei obstat factum proprium, & approbatio. *decif. 556. num. 14. Pironano tom. 3.*
 Scripturam, dum quis habet in suo posse, & in eius libris fuit registrata, contra eum non eget alia recognitione. *decif. 556. num. 15. Pironano tom. 3.*
 Scriptura emanata post ius quæsitum alicui non suffragatur. *decif. 679. num. 2. Virile tom. 3.*
 Scriptura priuata, quando est verisimilis, & adminiculata nocet etiam tercio. *ibid. num. 3.*
 Scriptura, quando habet omnia solemnia requisita in instrumento publico, tunc eius fides non potest tolli ex sola possibili suspitione, aut suspitione. *decif. 544. num. 27. Pironano tom. 3.*
 Scriptura tota dicitur producta, si sit facta numeratio filiorum. *decif. 239. numer. 2. Coccino tom. 2.*
 Scriptura solemniter extracta ex originali habetur pro ipso originali. *decif. 534. num. 12. Pironano tom. 3.*
 Scriptura, si sit contraria primæ, censetur in ea recessum in ea parte, in qua sunt contraria. *decif. 314. num. 5. & 6. Coccino tom. 2.*
 Scripturæ, ut ad concordiam reuocentur, sumenda est omni interpretatio. *ibidem num. 7.*
 Scriptura posterior deseruit pro declaratione prioris. *decif. 228. num. 5. Verespino tom. 2.*
 Scriptura, quando est antiquissima, non est opus recognitione. *decif. 170. num. 4. Sacrato tom. 2.*
 Scriptura non probat, si non constet, ubi fuit transumpta, & de quo tempore, & qua auctoritate. *decif. 356. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
 Scriptura non releuat, dum non apparet registrum ex quo fuit extracta esse bene tentum, & custoditum, ut requiritur ad istum effectum. *ibid. num. 5.*
 Scriptura producta, quod fuerit collationata cum copia, quæ remanet in actis, solet notari à tergo scripturæ, & de hoc fit mentio in manuali. *decif. 139. num. 28. Coccino tom. 2.*
 Scriptura aliqua, quod fuerit collationata, cum originali, excluditur si appareant errores scripturales apparentes. *ibid. num. 29.*
 Scriptura cum sit indiuidua fieri non potest, quod sit legalis, & faciat fidem in vna parte, & non in totum. *decif. 427. num. 17. Merlino tom. 2.*
 Scriptura, quæ habet in sui facie omnia requisita ad publicam scripturam, de iure probat absque alia registratione. *decif. 205. num. 7. Sacrato tom. 2.*
 Scriptura illa est attendenda, cuius tenor cum obseruantia concurrat. *decif. 534. num. 34. Pironano tom. 3.*
 Scriptura, quando est vetustate consumpta, & à muribus corrosa, id non nocet, quando veritas ex præcedentibus, & subsequentibus percipitur. *decif. 427. num. 4. Merlino tom. 2.*
 Scriptura, quod non fuerit reperta inter alias authenticas Notarij, quando possit dubitari. *decif. 544. num. 17. Pironano tom. 3.*
 Scriptura, ut dicatur reperta inter alias scripturas authenticas Notarij, quid sufficiat. *ibidem num. 18. & 19.*
 Scriptura habens clausulam actum, & cetera solemnia, an possit dici scriptura præparata, vel stipulata, dubitatur. *ibidem num. 20. & 21.*
 Scriptura in parte vera, & in forma probanti præsumitur in totum vera, & in forma probanti. *decif. 403. num. 7. Merlino tom. 2.*
 Scripturam producent non potest eam, ut minus solemnem impugnare. *ibid. num. 8.*
 Scriptura vna declarat aliam. *decif. 686. num. 17. Sacrato tom. 3.*
 Scriptura declaratiua actus, probat actus perfectionem, in præiudi-

- iudicium declarantis, seu consentientis. *decif. 37. num. 4. Sacra-
to tom. 2.*
- Scriptura dicitur declarativa actus, de præterito, si in ea adsint
verba præteriti temporis. *ibidem numer. 5.*
- ad Scripturam informem potest etiam fieri relatio. *decif. 254.
num. 29. Dunozerro tom. 2.*
- Ut Scripturæ informi fides adhibeatur observantia facit. *ibid.
numer. 28.*
- Scripturæ informi est etiam danda fides, quando concurrunt
aliqua indicia, quæ inducunt animum Iudicis, ad credendum
illi. *decif. 723. numero 7. Remboldo tom. 3.*
- Scriptura informis, & ad memoriam domi conscripta, & reten-
ta non potest causare obligationem, novationem &c. ad fa-
vorem alterius personæ. *decif. 273. numer. 13. Pirouano tom. 2.*
- Scripturæ informis deseruit pro adminiculo. *ibid. num. 14.*
- ex Scriptura informi quæ penitus informis est, adminiculum
non potest percipi. *decif. 273. numer. 16. Pirouano tom. 2.*
- Scripturæ etiam informi fides adhibetur stante observantia.
decif. 456. numer. 1. Manzanedo tom. 2.
- Scripturæ, quando non sunt in forma probanti non releuant.
decif. 491. num. 1. Manzanedo tom. 2.
- Scriptura, si non sit in forma probanti, nec in actis producta
cum citatione partis non probat. *decif. 603. num. 22. Remboldo
tom. 3.*
- Scriptura, si non sit in forma probanti, non releuat, veluti quā-
do est simplex copia. *decif. 356. numer. 4. Manzanedo tom. 2.*
- Scriptura an sit in forma probanti, id colligi potest ex pluribus
simul iunctis. *decif. 533. num. 39. Vbaldo tom. 3.*
- Scriptura priuata probat ad favorem scribentis, quando est ad-
miniculata. *decif. 64. num. 3. Sacrato tom. 2.*
- Scriptura priuata, quando habeat vim publici instrumenti.
decif. 358. num. 3. Coccino tom. 2.
- Scriptura priuata, si sit recognita, & trino teste subscripta, ha-
bet vim instrumenti. *decif. 285. num. 1. Coccino tom. 2.*
- Scriptura priuata recognita, & trino teste munita, absque dubio
probat contra illum, qui in ea se obligavit. *ibid. num. 2.*
- Scriptura publica non vitatur, si ei aliquid addatur, quia dato
additiones non esse legales, ipsæ, & non scriptura vitantur.
decif. 122. num. 29. Dunozerro tom. 2.
- Scriptura potius est standum, quam testibus maximeq. si de
actu, de quo agitur, conficiatur scriptura. *decif. 1. num. 7. Sa-
crato tom. 2.*
- Scripturis potius standum est, quam testibus, quod maxime pro-
cedit, quando fuerunt nulliter examinati. *decif. 485. num. 24.
Vbaldo tom. 2.*
- Scriptura testamentaria ex quibus dicatur in forma probanti.
decif. 533. num. 1. Vbaldo tom. 3.
- Scriptura testamentaria est vel sit in forma probanti, vel merea-
tur fidem, licet plures testes in eo descripti fuerint mortui.
decif. 533. num. 28. Vbaldo tom. 3.
- Cum sufficiat duo saltem testes ex his deponere de tenore
eius, & vocent se in testes cum alijs testibus. *ibid. num. 29.*
- Scripturæ non possunt non acceptari à Notario. *decif. 39. num. 7.
Sacrato tom. 2.*
- Scripturæ alicuius non est adhibenda fides, si nec eius viua vo-
ci crederetur. *decif. 162. num. 16. Pirouano tom. 2.*
- Scripturæ non nisi authenticæ deferri solent in Archiuijs. *decif.
544. num. 10. 1. remano tom. 3.*
- Scripturæ collatio non est necessaria, quando ea à Notario fuit
subscripta, cum pro eo præsumatur. *decif. 503. num. 15. Coccino
tom. 2.*
- Ut scripturæ concordentur semper interpretatio est facienda.
decif. 266. num. 5. Sacrato tom. 2.
- Scripturæ corrosio quando non obstat. *decif. 427. numer. 1. Mer-
lino tom. 2.*
- Scripturæ abrasio licet in loco substantiali non nocet, quando
ex antecedentibus & subsequentibus veritas deprehendi po-
test. *ibid. num. 2.*
- Scripturæ recognitio à duobus testibus facta, valet &c. *decif. 343.
numer. 15. Remboldo tom. 2.*
- Scripturæ imperfectio non suppletur per Archiuum. *decif. 544.
num. 11. Pirouano tom. 3.*
- ex Scripturarum productione dicitur constare de mandato.
decif. 295. num. 6. Manzanedo tom. 2.
- Scripturæ productio facta in alio iudicio, & ad alium effectum
non probat in diverso iudicio. *decif. 250. num. 8. Dunozerro tom. 2.*
- Scripturæ productæ licet non adsit à tergo productio, hoc non
obstat, quando dicta productio fuit annotata in scriptura ei
annexa, & simul producta. *decif. 542. num. 12. Coccino tom. 3.*
- Scripturæ productæ si facta à Procuratore non habente spe-
ciale mandatum, ex tali productione non resultat confessio
- principalis. *decif. 250. num. 7. Dunozerro tom. 2.*
- Scripturæ rasura non obest, quando veritas ex alijs scripturis
comprobatur. *decif. 427. num. 8. Merlino tom. 2.*
- Scripturæ rasura non nocet, quando veritas aliunde appareat
etiam ex coniecturis, & adminiculis expiscata. *ibidem num. 9.*
- Scripturæ corrosio etiam in parte substantiali non obest, quā-
do veritas aliunde haberi potest. *ibid. num. 10.*
- Scripturæ rehaberi nequeunt, quando productio non est realis.
decif. 139. numer. 5. Coccino tom. 2.
- Scripturæ una pars alteram declarat. *decif. 587. num. 12. Pirouano
tom. 3.*
- ex Scripturæ inspectione dignoscitur, an sit antiquissima. *decif.
170. num. 7. Sacrato tom. 2.*
- Scriptura, quando fuit producta, si contra eam non fuit opposi-
tum, postea non est amplius locus oppositioni. *ibid. num. 8.*
- Scripturarum amissio quando allegatur ex aliquo infortunio,
non releuat, si non probetur illarum anterior existentia.
decif. 7. num. 1. Sacrato tom. 2.
- in Scripturarum concursu, ex stylo mercatorum magis creden-
dum est annotationi dantis pecunias quam recipientis. *decif.
162. num. 18. Pirouano tom. 2.*
- in Scripturarum exhibitione Rota inuiolabiliter seruat aquirat-
em Canonicam. *decif. 71. num. 1. Dunozerro tom. 2.*
- ad Scripturas exhibendas quis cogi potest, stante interesse par-
tis potentis exhibitionem, & existentia ipsius scripturæ penes
ipsum, contra quem petitur exhibitio. *decif. 112. num. 1. & 4.
Dunozerro tom. 2.*
- Scripturas exhibere non tenetur administrator ante redditio-
nem rationum. *decif. 146. num. 10. Remboldo tom. 2.*
- ad Scripturarum exhibitionem si quis non fuerit condemnatus
non potest dici, illas fraudolenter occultare. *decif. 146. num. 11.
Remboldo tom. 2.*
- Scripturarum existentia penes Notarium & Archiuistam sufficit
probari etiam ante motam litem ut illas exhibere teneatur.
decif. 112. numer. 7. Dunozerro tom. 2.
- Scripturarum recognitio est necessaria etiam in iuribus extra-
ctis ab eodem Notario rogato de eis. *decif. 638. numer. 18.
Merlino tom. 3.*
- Scripturarum recognitio admittitur per testes asserentes, se ha-
bere potam manum alicuius, iunctis adminiculis. *decif. 728.
numer. 16. Merlino tom. 3.*
- Scripturarum productio in dubio debet intelligi prout est vi-
lius producenti. *decif. 178. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
- Scripturarum recognitio potest quodcumque fieri. *decif. 551.
numer. 6. Remboldo tom. 3.*
- Scripturam non censetur, quis subscripsisse absque eo, quod
contenta in ea subscripsisset. *decif. 263. num. 17. Coccino tom. 2.*
- Scripturam subscribens censetur informatus de contentis in ea.
decif. 263. num. 16. Coccino tom. 2.
- Scripturam, quando quis producit vel repetit, quæ incipit sic,
& finit sic, tunc tenor scripturæ non est de actis, sed sola pro-
ductio. *decif. 139. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Intellige tamen id, quando sola extrema producuntur, non
autem, quando productio sit à termino à quo, vique à termi-
num ad quem. *ibidem numer. 11. & 12.*
- ad Scripturam si testis se referat, & de ea non appareat non
probat, cum relatio sit sine relato. *decif. 7. num. 10. Sacrato
tom. 2.*
- in Scriptura aliqua si sit appositum sigillum publicum, censetur
appositum de consensu illius, cuius est sigillum. *decif. 170.
num. 9. Sacrato tom. 2.*
- Scripturas occultans videtur committere delictum. *decif. 146.
num. 9. Remboldo tom. 2.*
- Scripturas Notarius tenetur exhibere probata apud eum illa-
rum existentia. *decif. 112. numer. 5. Dunozerro tom. 2.*
- ad Scripturas quando probatio non est coarctata, tunc ea fieri
potest etiam per testes, & sic locus est remissoria. *decif. 256.
num. 5. Verosio tom. 2.*
- per Scripturas non potest probari immemorabilis. *decif. 27. nu-
mer. 2. Dunozerro tom. 2.*
- Scripturas, quis tenetur exhibere stante interesse partis peten-
tis productionem, sed secus si cesset interesse. *decif. 218. num. 9.
Pirouano tom. 2.*
- per Scripturas quando aliquid potest probari, remissoria dene-
gatur. *decif. 124. num. 2. Remboldo tom. 2.*
- Scripturas, ut quis teneatur exhibere, debet probari existentia
apud ipsum. *decif. 218. num. 1. Pirouano tom. 2.*
- Scripturarum existentia, si sit probata apud aliquem, apud eun-
dem illæ esse præsumuntur. *ibidem num. 2.*
- Scripturarum existentia, si sit probata apud aliquem, non excu-
satur, si dicat, quod illas non habet, vel amisit. *ibid. num. 3.
Script.*

Scripturis potius est standum, quam depositionibus, testium. *decis. 487. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*

S. C. R. V. T. A. T. O. R.

Scrutatores in electionibus tantum, tres debent intervenire, alias electio est nulla. *decis. 574. numer. 10. Coccino tom. 3.*

Nulla est communis opinio, a qua non est recedendum in consulendo, nec in iudicando. *ibidem numer. 11.*

Scrutatores tres de Collegio, licet iuxta cap. quia propter de elect. debeant esse de Collegio, tamen non irritatur electio, si aliter fiat. *decis. 312. nu. 26. Coccino tom. 2.*

Scrutatores tres de Collegio iuxta terminos cap. quia propter de elect. vota omnium debent exquirere. *decis. 574. numer. 39. Coccino tom. 3.*

Scrutatores tres, eligendi pro electione facienda, debent esse de Collegio, alias electio erit nulla. *decis. 574. numer. 13. Coccino tom. 3.*

Scrutatores pro electione facienda debent esse de Collegio, quia presumitur eos fidelius esse tractaturos electionem. *ibidem numer. 14.*

Et non est honestum, ut qui sunt extra Collegium faciant conscientiam illorum de Collegio. *ibidem.*

Scrutatores tres de Collegio, quod debeant intervenire in electionibus, & non plures, id a quo solummodo fuerit statutum. *decis. 574. numer. 9. Coccino tom. 3.*

Scuta, 85, moneta Romane, excedunt summam ducatorum centum, moneta Neapolitana. *decis. 477. numer. 8. Coccino tom. 2.*

Scuta auri stamparum, a ceteris sunt distinguenda. *decis. 488. numer. 3. Nauarro tom. 2.*

Secretario locorum Montium attestanti de rebus ad se pertinentibus deferitur. *decis. 116. nu. 9. Vbaldo tom. 2.*

Sedes Apostolica successit in Ducatu Ferrariz. *decis. 630. numer. 77. Remboldo tom. 3.*

S. E. M. I. N. A. R. I. V. M.

Seminarium non dicitur constare ex parietibus, & domicilio, sed ex coetu puerorum ibi viuentium, ac literas addiscendum. *Rub. in Annot. ad decis. 373. numer. 14. tom. 2.*

in Seminario, si adhuc non sint introducti pueri, & fiat vnio, videtur ea tenere, dum tamen, id quod vnitur, praxigatur, pro alimentis, aliisque necessariis pro manutenzione Seminarii. *ibidem numer. 15.*

Itaque solum fuerit dilata introductio puerorum, ut in ipso die ingressus habeant omnia parata. *ibidem numer. 16.*

Seminarium est vnum corpus, quod nascitur cum dentibus. *ibidem numer. 17.*

in Seminario, nondum erecto, non potest fieri vnio. *decis. 373. numer. 2. Coccino tom. 2.*

de Seminarij existentia ex quibus dicatur constare ad hoc, ut vnio ei facta, dicatur valida. *decis. 373. nu. 9. & seqq. Cocc. no. 10. 2.*

Seminarium ut fiat vnio requiritur saltem preparatio domus conductae, vel emptae, & introductio puerorum. *ibidem numer. 3.*

in Seminario dum pueri introducantur, non possunt ibi ieiunare. *Rub. in Annot. ad decis. 373. numer. 18. tom. 2.*

Sensitiva contagium est extollere artem, praeferitam, & detestari praesentem. *Rub. in Annot. ad decis. 460. numer. 25. tom. 2.*

Senex fingit aspernari illam artem, quam cito, relicurus est. *Rub. in Annot. ad decis. 460. numer. 25. tom. 2.*

Senex facile prouocatur, & difficile reuocatur, cito credit, & tarde discredet, velox est ad loquendum, tardus vero ad audiendum. *Rub. in Annot. ad decis. 460. numer. 24. tom. 2.*

Sensus visus nulli non potest. *decis. 499. numer. 3. Pironiano tom. 2.*

Sensus dispositionum ut habeatur coniungenda sunt praecedentia cum sequentibus. *decis. 254. numer. 12. Coccino tom. 2.*

in Sensu directo potius quam in obliquo verba in dubio accipi debent. *decis. 246. numer. 13. Dunoosio tom. 2.*

S. E. N. T. E. N. T. I. A.

Sententia absolutaria ab obseruatione iudicij contra actorem, fertur quando actio intentata non competit. *Rub. in Annot. ad decis. 420. numer. 104. tom. 2.*

Sententia appellationis, quando Iudici est commissa, debet eam confirmare, vel reuocare. *decis. 362. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Sententia contra sententiam lata non facta eius mentione est nulla. *ibidem numer. 11.*

Sententia excommunicationis est nulla, quando est lata post appellationem. *decis. 568. numer. 2. Coccino tom. 3.*

Sententia excommunicationis si contineat errorem intollerabilem parentem & notorium dicitur nulla. *ibidem numer. 3. & 7.*

Sententia a excommunicationis quando dicatur nulla. *ibidem numer. 4. & 8.*

Sententia an possit declarari nulla ex defectu mandati in processu causae, si ipse Iudex pronunciet ad instanciam ipsius principalis. *decis. 156. numer. 1. Verosio sen. tom. 2.*

Sententia recipit declarationem a iure. *decis. 127. numer. 13. Remboldo tom. 2.*

Sententia declaratoria si non fuerit praemissa denunciatio est nulla. *decis. 48. nu. 27. Remboldo tom. 2.*

Sed hoc non procedit, quando factum est notorium, itaut certum sit excommunicato nullam defensionem competere. *ibidem numer. 28.*

Sententia an sit diffinitiva, necne, id bene colligitur ex eius lectione. *decis. 251. numer. 16. Vbaldo tom. 2.*

Sententia an sit diffinitiva, necne, colligitur ex verbis eiusdem. *decis. 702. numer. 5. Vbaldo tom. 3.*

Sententia executio facta pendente appellatione est nulla, & attentata. *decis. 566. numer. 9. & 10. Manzanedo tom. 3.*

de Sententiae iustitia satis dicitur constare ex decisionibus in causa factis. *decis. 320. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

Sententia praesumitur iustificata ex lapsu 30. annorum. *decis. 302. numer. 24. Coccino tom. 2.*

Sententia, quae non iustificatur ex actis, remanet notorie iniusta. *decis. 578. nu. 8. Vbaldo tom. 3.*

Sententia, quando est notorie iniusta, consequenter etiam est nulla. *ibidem.*

Sententia nulla non potest confirmari, parte opponente. *ibidem numer. 9.*

Sententia sufficit iustificari ex nouiter deductis quando non sumus in illis casibus specialibus, in quibus ex eisdem actis est iustificanda. *decis. 653. nu. 14. Merlini tom. 3.*

de Sententiae iustitia dicitur constare ex decisionibus in causa factis. *decis. 362. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*

Sententia non eget iustificatione per acta publica, si causa fuerit commissa conscientiae Iudicis. *decis. 302. n. 22. Coccino tom. 2.*

Sententia cum sit indiuidua, ideo omisso citationis quoad vnū, qui habet aequale interesse cum alijs qui tuerunt citari, operatur nullitate, quoad omnes. *decis. 535. nu. 5. Manzanedo tom. 3.*

Sententia est nulla, dum lata fuit absque transportatione actorum. *ibidem numer. 6.*

Sententia, quando est notorie iniusta, non intrat Agidiana. *decis. 593. numer. 1. Coccino tom. 2.*

Sententia iniusta non transit in iudicatum, quamuis qui succubuit intra legitima tempora non appellauerit. *decis. 749. numer. 1. Merlini tom. 3.*

Sententia non redditur iniusta ex probatis post eam. *decis. 80. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

Sententia ut arguatur de iniustitia, non sunt attendenda ea, quae post sunt probata. *decis. 217. numer. 3. Remboldo tom. 2.*

Sententia, quae non iustificatur ex actis, non dicitur notorie iniusta, si se non referat ad acta. *decis. 18. numer. 19. Vbaldo tom. 2.*

Sententia iniusta non releuat. *decis. 8. numer. 6. Remboldo tom. 2.*

ex Sententia iniusta euersionem fuisse securam id dicenti, incumbit onus probandi. *decis. 18. numer. 20. Vbaldo tom. 2.*

Sententiae nullitate, & iniustitia stante, non est opus, ut ab ea appelletur. *decis. 547. numer. 2. Manzanedo tom. 3.*

Sententia laborat vicio nullitatis, si causa non sit expressa intra tempus praefixum a Constitutione Agidiana. *decis. 67. numer. 9. Sacroto tom. 2.*

Sententia nulla confirmari non potest parte opponente, quod tamen verum intellige, quando constat de nullitate. *decis. 599. numer. 43. Vbaldo tom. 3.*

Sententia, quando est nulla, & iniusta, transitum non facit in iudicatum. *decis. 548. numer. 3. Vbaldo tom. 3.*

Sententia, si sit nulla ex defectu citationis, illa non sanatur, etiam stante clausula arbitrio. *decis. 323. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*

Sententia, quando est nulla non attenditur. *decis. 327. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*

Sententia dicitur iniusta, si sit lata contra dispositionem testatoris. *ibidem numer. 9.*

Sententia nullitates ut sanentur, consistit de eius iniustitia, id in Rota inauditur est. *decis. 251. numer. 18. Vbaldo tom. 2.*

Sententia est nulla, si Iudex decernat id, quod non habet in commissione. *decis. 362. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*

Sententia est nulla ex defectu iurisdictionis, si sit lata pendente termino ad probandum. *decis. 50. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

Sententia est nulla, & inualida si precipitanter fuerit lata. *decis. 570. nu. 2. Manzanedo tom. 3.*

Sententia est nulla, quando fuit processum per contradictas non praecedenti prima citatione personarum. *decis. 708. numer. 3. Manzanedo tom. 3.*

Sententia nullitas causari solet ex defectu transportationis actorum. *decis. 501. numer. 4. Pironiano tom. 3.*

Sententiae nullitatem allegans, tenetur exhibere omnia acta, ut possit argui contra sententiam. *decis. 495. nu. 17. Coccino tom. 2.*

Sententiam nullam esse dicens, si velit obtinere probatur suam intentionem.

- intentionem exhibendo procedum, & omnia acta. *ibidem* num. 18.
- Sententia, ut saluetur à nullitate, facienda est interpretatio. *decis. 83. num. 2. Sacro tom. 2.*
- Sententia si nulla sit, quoad non citatos, non tamen quoque erit nulla, quoad citatos. *decis. 601. num. 14. Pirouano tom. 3.*
- Sententia dum est nulla, quoad non citatos, erit pariter nulla, quoad citatos, quando sumus in iudicio individui. *ibidem. 15.*
- Sententia est nulla, si non apparet, quo die fuerit publicata. *decis. 98. nu. 7. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia nulla, & notorie iniusta, non potest quem priuare sua possessione. *dec. 384. nu. 5. Coccino tom. 2.*
- Sententia non debet annullari ex defectu transportationis aliorum actorum. *decis. 495. num. 24. Coccino tom. 2.*
- Sententia an sit nulla ex defectu iurisdictionis, si fuerit commissa in possessione, & super eo non fuerit iudicatum. *decis. 559. num. 12. Vbaldo tom. 3.*
- de Sententia nullitate non est agendum, dum fuerunt sanata per speciale rescriptum Principis. *decis. 231. n. 1. Coccino tom. 2.*
- de Sententia nullitate ille dare potest si ei renunciauit. *decis. 51. num. 7. Verospio tom. 2.*
- Sententia nulla, & iniusta, nullum iuris effectum potest producere. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 131. tom. 3.*
- Sententia nulla, & iniusta non meretur nomen sententiae. *ibidem* num. 132.
- Sententia nulla, & iniusta non poterit allegari pro presumptione boni iuris, ut pauper lite pendente consequatur alimentum, & sumptus litis. *ibidem* num. 133.
- de Sententia confirmatione, vel reuocatione, quando non agitur, sed incidenter ea inducitur pro presumptione boni iuris. *ibidem* num. 134.
- Tunc non attenditur nullitas ex defectu transportationis actorum & quare. *ibidem* num. 135.
- Sententia lata super petitorio postquam illud à partibus fuit suspensum, est nulla ex defectu iurisdictionis. *decis. 521. num. 2. Pirouano tom. 3.*
- à Sententia lata in iudicio possessorio datur appellatio, saltem de iure Canonico. *decis. 98. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- à Sententia si fuerit in tempore appellatum, executio inde facta remanet attentata. *ibidem* num. 2.
- Sententia condemnatoria non transfert possessionem absque apprehensione. *decis. 627. numer. 10. Coccino tom. 3.*
- Sententia lata in possessorio, quando contineat mixturam cum petitorio. *decis. 707. num. 4. Innoc. X. tom. 3.*
- Sententia lata in possessorio, si contineat mixturam cum petitorio, ratione huius complicationis datur ab ea appellatio. *ibidem* num. 5.
- Sententia lata contra possessorem est minimè valida, si confitit de melioramento, non condemnem reum ad ea reficienda. *decis. 387. num. 6. Remboldo tom. 2.*
- Sententia, quando est lata in mero possessorio, non datur appellatio, & sic executioni potest miti absque vicio attentatorum. *decis. 712. num. 4. Dunozeo tom. 3.*
- à Sententia lata in possessorio, si appelletur, & ipsa appellatio non prosequatur, non tamen censetur ex hoc fuisse dimissum animum prosequendi ius suum in petitorio. *decis. 415. num. 5. & 6. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia transit in rem iudicatam, licet fuerit appellatum, sed in tempore appellatio non fuit prosequuta. *decis. 601. num. 1. Pirouano tom. 3.*
- Sententia in causa status, si transuerit in iudicatum, facit ius, quoad omnes. *decis. 486. num. 3. Nauarro tom. 2.*
- per Sententiam adiudicatoriam iurispatronatus sic quaeritur ius auatori, quod quaeritur quasi possessio alij. *decis. 486. num. 4. & 5. Nauarro tom. 2.*
- Sententia si transitum fecerit in iudicatum, & maximè si sit à parte acceptata, exequenda venit. *decis. 676. n. 8. Remboldo tom. 3.*
- Sententia transit in iudicatum, si intra 10. dies ab ea, non appelletur, & an requiratur alia declaratoria iudicis. *decis. 711. num. 2. Coccino tom. 3.*
- pro Sententia, & re iudicata praesumitur. *decis. 18. n. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia quae transit in rem iudicatam, & constat de eius validitate, & iustitia sine dubio venit exequenda. *decis. 666. num. 3. Manzanedo tom. 3.*
- pro Sententia tunc multo magis praesumitur stante acquiescentia partis, quae non appellauit. *ibidem* num. 4.
- pro Sententia, & re iudicata tanto magis est praesumendum, quando est Rotalis. *ibidem* num. 5.
- Sententia, quae transit in iudicatum exequenda venit, dum non constat de causis restitutionis in integrum. *decis. 388. num. 3. Coccino tom. 2.*
- Sententia non transit in iudicatum, si adhuc fatalia non sint lapsa. *decis. 63. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia unica, quando est lata, quae transitum fecit in iudicatum, & signatura rescribit parito iudicato, est ei parendum. *dec. 328. num. 4. Coccino tom. 2.*
- Sententia, & res iudicata non profunt, nisi doceatur de earum executione. *decis. 79. num. 4. Dunozeo tom. 2.*
- Sententia si transuerit in iudicatum ob non interpositam appellationem, nihil remanet, nisi ut executioni demandetur. *decis. 320. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia transit in iudicatum ob desertionem appellationis. *decis. 665. num. 16. Coccino tom. 3.*
- Sententia indubiè dicitur transitum facere in rem iudicatam, quando intra spatium 10. dierum non fuit appellatum à principali, nec ab alio de eius mandato. *decis. 621. nu. 3. Vbaldo tom. 3.*
- Sententia transit in iudicatum, quamvis in tempore sit appellata, sed intra terminum iuris redditum non fuit pro apostolis, nec commissa causa appellationis intra mensem. *decis. 399. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia, quando transit in iudicatum, & de eius validitate constat ex actis, ac apparet de eiusdem iustitia, tunc aliud non remanet, nisi ut exequatur. *decis. 476. num. 14. Manzanedo tom. 2.*
- Sententia, licet ab ea fuerit appellatum, negari non potest, quia pro se non habeat iuris praesumptionem. *decis. 340. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia suspensa per appellationem non transit in rem iudicatam. *decis. 338. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia, quae per appellationem fuit suspensa, non releuat. *decis. 386. nu. 54. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia suspensa per appellationem, suspenduntur etiam quoad praesumptionem iustitiae ipsius sententiae. *Rub. in annot. decis. 617. num. 128. tom. 3.*
- à Sententia dicitur appellatum, licet appellans vsus non sit verbo, appello, dum habuit recursum ad Sacrosanctum. *decis. 520. num. 23. Vbaldo tom. 3.*
- Sententia, quando est suspensa per appellationem nihil probatur. *decis. 232. num. 4. Sacro tom. 2.*
- Sententia non releuat, dum ille, qui eam obtrinit, non curat amelius prosequi illud iudicium. *ibidem* num. 4.
- Sententia suspensa per appellationem non meretur executionem. *decis. 236. num. 10. Sacro tom. 2.*
- pro Sententiae validitate sufficit citare illum, contra quem principaliter dirigitur petitio. *decis. 231. num. 19. Coccino tom. 2.*
- Nec alij sunt citandi propter extensionem praedicti. *decis. 231. num. 17. Coccino tom. 2.*
- Sententia an sit valida, necne, bene colligitur ex reuolutione actorum. *decis. 474. nu. 1. Merlino tom. 2.*
- de Sententiae validitate non est dubitandum, quando fuit lata seruatis seruandis. *decis. 621. num. 8. Vbaldo tom. 3.*
- Sententia quatenus sit valida & iusta, res iudicata exequenda venit. *decis. 601. numer. 2. Pirouano tom. 3.*
- Sententia, quod sit valida, colligitur ex reuolutione actorum, & quod sit iusta ex decisionibus in causa factis. *decis. 509. num. 1. Remboldo tom. 3.*
- Sententiae validitas colligitur ex reuolutione actorum, in quibus legitur commissio causae, mandata, citationes, seruatio terminorum substantialium. *decis. 320. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- de Sententiae validitate ex quibus dicatur constare. *decis. 66. num. 1. Verospio sen. tom. 2.*
- Sententia absque citatione ritè ferri non potest. *decis. 48. nu. 32. Remboldo tom. 2.*
- Sententia lata absque citatione, dicitur nulla respectu non citati, sed fecus quoad citatum. *decis. 446. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia nulla non potest executioni demandari. *ibidem* num. 18.
- Sententia licet non afficiat non citatos, non tamen dicitur nulla quoad citatos. *decis. 231. numer. 16. Coccino tom. 2.*
- Sententiae tres conformes quando adsunt, tunc non est locus amplius appellationi. *decis. 569. nu. 1. Manzanedo tom. 3.*
- in Sententiae dispositiua, quando aliquid dicatur expressum. *decis. 577. numer. 6. Remboldo tom. 3.*
- Sententia, quando est nouata inter partes, tunc omnis illius actio extinguitur. *decis. 62. num. 4. & 5. Remboldo tom. 2.*
- Sententia quando ex vno capite iam nulla reddita est, non est super alijs capitibus immorandum. *decis. 229. num. 12. Manzanedo tom. 2.*
- Sententiam de immitiendo, si quis obtrinit, ex hoc probatur, quod antea non possidebat. *decis. 298. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia si sit ferenda intra certum tempus, & d. tempus pluries sit lapsum, tunc magis intrat difficultas sanationis. *decis. 67. num. 17. Sacro tom. 2.*

- Sententia ſi feratur a iudicibus ordinarijs, ipſi non tementur ad inſerſionem ſuarum facultatum, ſed ſufficit, vt ſint in quaſi poſſeſſione facultatis ordinariæ, & pro talibus communiter habeantur. *decif. 48. numer. 12. Remboldo tom. 2.*
- Sententia nō eſt opus exprimere cauſam, ſi tamen exprimitur, & reperiatur falſa, vitiat ſententiam, *decif. 5. numer. 14. Sacro tom. 2.*
- Sententia, quando ſuit lata in rem, & ſuper iure reali ſuper eius libertate facit ius, quoad omnes. *decif. 393. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia lata ad fauorem locatoris ſuffragatur etiam conductori. *ibidem num. 4.*
- Sententia, quando eſt lata in rem, prodeſt etiam conductoribus & quando. *decif. 498. numer. 3. & 4. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia plurium ſtandum eſt, *decif. 69. num. 9. Sacro tom. 2.*
- pro Sententia in dubio præſumitur. *decif. 201. numer. 1. Pirouano tom. 2.*
- Sententia ſeu decretum, quando eſt nullum & iniuſtum ægidiana non intrat. *decif. 191. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
- Sententia vt valeat, ſufficit, vt cauſa fuerit agitata cum legitimo defenſore. *decif. 231. num. 21. Coccino tom. 2.*
- Sententia debet eſſe conformis petitioni. *decif. 710. num. 6. Coccino tom. 3.*
- Sententia appellationis non viſis actis probatorijs prioris inſtituta eſt ipſo iure nulla. *decif. 495. num. 27. Coccino tom. 2.*
- Sententia lata ſuper bonis feudalibus, non eſt trahenda ad bona allodialia. *decif. 559. num. 5. Vbaldo tom. 3.*
- ad Sententiam ſi fuerit facta citatio ſed non ad locum vbi ſuit lata, tunc defectus citationis non dicitur totalis & quare. *decif. 51. numer. 3. Verespicio tom. 2.*
- pro Sententia antiqua præſumitur etiam ſine actis tam quoad iuſtitiam, quam quoad ſolemnitates. *decif. 470. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia dicitur antiqua, ſi ſit lata annis ſaltem triginta ante motam litem. *ibidem num. 13.*
- Sententia lata contra validitatem matrimonij, quando ſit reuocanda. *decif. 431. numer. 12. Manzanedo tom. 2.*
- Sententia lata quis præſumitur habuiſſe ſcientiam, mediante citatione ſibi facta ad docendum de appellatione eiusque legitima proſecutione. *decif. 621. num. 6. Vbaldo tom. 3.*
- Sententia lata in ſpreum ſuperſeſſoris habitæ a Signatura Iuſtitia eſt nulla. *decif. 702. num. 2. Vbaldo tom. 3.*
- Sententia pars diſpoſitiua, & non narratiua attendenda eſt. *decif. 599. num. 9. Vbaldo tom. 3.*
- Sententia lata poſt tres meſes præfixos a conſtitutione Marchia in locis, vbi ea ſeruetur, eſt nulla. *decif. 699. numer. 3. Sacro tom. 3.*
- Sententia lata poſt lapſum fatium eſt nulla. *ibidem num. 4.*
- Sententia lata contra ſe emptor appellans ſi appellationem non proſequatur, ita ut ſententia tranſeat in rem iudicatam, quo caſu id non obſtat, quo minus agat de euictione. *decif. 63. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia effectus ſuſpēditur ab appellatione. *decif. 466. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia, ſi ſe referat ad aliquod ſtatutum, iuxta illius terminos intelligenda, ac declaranda venit. *decif. 227. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia lata contra abſentem, & contumacem præſumitur potius lata propter contumaciam, quam ob delictum. *decif. 376. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
- per Sententiam, vel aliunde petens alimenta, & debet iuſtificare eius bonum ius. *decif. 423. numer. 4. Remboldo tom. 2.*
- Sententia, dum continet id, quod pars ſe obligauit in forma, Cameræ adimplere non poteſt argui, vt ſit iniuſta. *decif. 395. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia ſuper puritate ſanguinis ad fauorem vnius lata, omnibus prodeſt de eodem genere. *decif. 739. num. 16. Quicipo tom. 3.*
- Sententia executio facta nulla præcedente liquidatione, eſt inuſitata. *decif. 98. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia vna, quando per aliam virtualiter dicatur reuocata. *decif. 730. num. 5. Merlino tom. 3.*
- Sententia trahit ſecum executionem. *decif. 435. num. 18. & 10. Coccino tom. 2.*
- Sententia lata ſuper immiſſione ſolet dari appellatio. *decif. 379. num. 2. Nauarro tom. 2.*
- Sententia ſi cauſa ſit expreſſa, non poteſt ex diuerſa ſubſtineri, ſi illa ſit falſa. *decif. 134. num. 21. Sacro tom. 2.*
- Sententia ſi ſit exceſſiua non releuat. *decif. 381. num. 26. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia in Rota ferri non poteſt cum ſola ſupplicatione litæ ſus non expediri. *decif. 553. num. 10. Manzanedo tom. 3.*
- Sententia operatur retrotraſionem vſque ab initio. *decif. 295. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
- Sententia cum retrotrahatur, ideo condemnatio fingitur facta retro a die conſtitutæ litis. *ibidem num. 3.*
- Sententia non releuat, dum ſuſpenſa remanet per appellationem. *decif. 448. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Sententia vt non dicatur deſerta, eo quia intra legitimum tempus non ſuit commiſſa cauſa, ſufficit, vt fuerit facta diligentia, vt commiſſio ſignaretur. *decif. 517. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Sententia ne tranſeat in iudicatum, quia intra legitimum tempus non ſuit cauſa commiſſa, requiritur vt de aliqua diligentia adhibita conſtet. *ibidem num. 4.*
- Sententia, id quod non comprehendit, ſufficit aſſerere illud nō haberi in ea expreſſum. *decif. 559. num. 25. Vbaldo tom. 3.*
- Sententia lata ſuper ſtatu beneficij facit ius, quoad omnes. *decif. 471. num. 9. Nauarro tom. 2.*
- Sententia vna, ſi plures continentur, vno eodemque iure cenſeri debent. *ibidem num. 10.*
- Et ideo quaſi poſſeſſio vnius ſuffragatur a. *ri. ibidem num. 11.*
- Sententia lata, parte abſente, & non citata quandocunque a die habitæ notiæ appellari poteſt. *decif. 440. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia lata contra principalem non nocet fideiuſſori non citato. *decif. 3. numer. 1. Remboldo tom. 2.*
- Sententia lata contra mortuum non valet, limita ſi ſit lata in rem. *decif. 193. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Sententia Iudicis, qui habet in facultatibus procedere appellatione remota, tranſit in iudicatum conſtituto de eius iuſtitia, & validitate. *decif. 390. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia ſi ſit concepta ſub vnicâ verborum ſtructura, tunc pars appellabilis trahit ad ſe partem non appellabilem. *decif. 80. num. 15. Remboldo tom. 3.*
- Et quando hoc procedat. *ibidem num. 16.*
- Sententia, ſi concedat immiſſionem, & vnicō contextu condemnet ad fructuum, & expenſarum reſtitutionem, an quoad fructuum condemnationem poſſit appellari, & nequaquam quoad immiſſionem. *ibidem num. 17.*
- Sententia ob non interpoſitam appellationem tranſit in iudicatum. *decif. 540. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
- Sententia lata in Saluiano confirmanda venit conſtituto de duobus extremis ad effectum obtinendi ſin bono iudicio. *decif. 512. numer. 1. Remboldo tom. 3.*
- Sententia dicitur condemnatoria, quamuis in ea non adſit verbum, condemnatio, cum ad hoc ſufficiant verba æquipollentia. *decif. 313. numer. 11. Coccino tom. 3.*
- Sententia lata ad fauorem vnius partis, implicite continet in ſe condemnationem contra aduerſarium. *decif. 313. num. 12. Coccino tom. 2.*
- Sententia, ſeu decretum, dum non iuſtificatur ex actis, nedum eſt nullum, ſed etiam notorie iniuſtum. *decif. 349. numer. 22. Merlino tom. 2.*
- Sententiam dicitur quis approbaſſe, ſi adimpleat contenta in ea. *decif. 466. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia dicuntur conformes, quando in negotio principalis & effectui conueniunt. *decif. 584. num. 1. Remboldo tom. 3.*
- Sententiarum validitas colligitur ex reuolutione actuum. *ibidem numer. 2.*
- Sententia ſuper falſitate inſtrumenti contra Notarium lata, an præiudicat tertio. *decif. 501. num. 8. Dunozetto tom. 2.*
- Sententia lata poſtquam ſunt lapſa fatia, non tenet. *decif. 399. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Sententia ſatis dicitur appellatum, quando cauſa appellationis reperitur commiſſa. *decif. 547. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
- Sententia retrahitur ad tempus moti iudicij. *decif. 410. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Sententia lata contra principalem debitorem, ſi in iudicatum tranſeat, poteſt executioni demandari etiam contra fideiuſſorem. *decif. 621. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
- Sententia, ex quo appareat ad vnum tantum caput prætenſionis fuiſſe reſtrictam. *decif. 410. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
- Sententia condemnatoria non priuat hæreticum beneficijs, ſed pronuntiando aliquem hæreticum, declarat etiam ſtatim illum in ipſo lapſu in hæreſim priuatum fuiſſe ipſo iure quibuscumque beneficijs. *decif. 619. num. 8. Merlino tom. 3.*
- Sententiam, dum quis petit reuocari, ſufficit, vt producat appellationem. *decif. 495. num. 14. Coccino tom. 2.*
- pro Sententia confirmatione, qui inſtat, debet producere proceſſum, & acta. *ibidem num. 15.*
- Sententia lata non viſis eis actis, quæ non releuant, iuſta eſt. *decif. 447. num. 4. Pirouano tom. 2.*
- Sententia, vt aliquem aſſiciat, debet pro eius intereſſe in cauſa citari.

citari. *decif. 501. num. 2. Duno zotto tom. 2.*
 Sententia lata in iudicio criminali, per quam instrumentum fuit declaratum falsum, non potest præiudicare alteri dicto instrumento videnti. *ibid. num. 3.*
 Sententia in incorporalibus trahit secum executionem, absque alio facto hominis. *decif. 471. num. 13. Nauarro tom. 2.*
 Sententia, quando est lata per capita separata, tot dicuntur sententia, quot sunt capita. *decif. 599. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
 Sententia, quæ fuit reuocata, non releuat. *decif. 390. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Sententia lata super executione Brevis de capienda possessione nomine Camerae, dicitur lata ad fauorem Commissarij Camerae, ideo non potest suffragari prouiso de beneficio ad effectum capiendi possessionem nomine proprio. *decif. 404. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 in Sententia, id quod non fuit specificatum, comprehendi non potest. *decif. 554. num. 13. Manzanedo tom. 3.*
 Sententia, dum est lata vna die, & citatio cadebat altera, non tenet. *decif. 384. num. 7. & 8. Coccino tom. 2.*
 Sententia, quando de consensu partium fuit cassata, ea amplius vires non habet. *decif. 62. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Sententia quando continet notorium grauamen non est locus Agidiane. *decif. 80. num. 2. Remboldo tom. 2.*
 Sententia est stricti iuris, & non extenditur ad ea, quæ verbis non continentur. *decif. 393. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Sententia, & mandata si ex actis non iustificentur, nulla sunt. *decif. 644. num. 3. Vbaldo tom. 3.*
 Sententia, quæ per relationem ad acta non verificatur, dicitur nulla. *decif. 489. numer. 5. Coccino tom. 2.*
 Sententia, quod fuerit excessiua, quando non possit dubitari. *decif. 566. num. 1. Manzanedo tom. 3.*
 Sententia, quando est nulla in parte, est etiam nulla in totum ratione indiuiduitatis. *ibidem num. 2.*
 Sententia executio non dicitur excessiua, licet fuerit facta pro maiori tempore, & quantitate in sententia expressa, quando id ea virtualiter continebatur. *ibidem num. 3. & 4.*
 Sententia si sit restricta ad certum tempus, non est facienda extensio ad maius tempus præter in ea expressum. *ibid. num. 5.*
 Sententia fuit stricti iuris, ideoq. in eis non ita facile admittitur extensio. *ibidem num. 6.*
 Sententia lata à Iudice postquam à superiore fuit inhibita, est nulla ex defectu iurisdictionis. *ibidem num. 8.*
 Sententia lata sine valida citatione est nulla. *decif. 521. num. 15. Pironano tom. 3.*
 Sententia effectus suspenditur per appellationem. *decif. 258. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 Sententia ne contineant inter se contrarietatem, & incompatibilitatem, facienda est interpretatio. *decif. 730. num. 8. Merlino tom. 3.*
 Separatio Thori, quando euenit culpa mariti, tunc ipse in restitutione non potest iuari dispositione, & lexigere dotem. *ff. de iudic. decif. 742. numer. 23. Coccino tom. 3.*
 Sequela illa non tenet, Titius, & alij credunt, & dicunt se scire Sempronium non habere aliquod ius in certis bonis, ergo Sempronius iuri sibi competenti in illis bonis renuntiavit. *decif. 508. num. 13. Vbaldo tom. 3.*
 Sequentia declarant præcedentia. *decif. 325. n. 5. Manzanedo tom. 2.*

S E Q U E S T R V M.

Sequestrum iudiciale regulariter non priuat quem sua possessione. *decif. 200. numer. 20. Duno zotto tom. 2.*
 Sequestrum non est prohibitum, quando subest timor consumptionis. *decif. 215. num. 1. Verospio tom. 2.*
 Sequestrum est permisum quoties id suadet æquitas, ne iudicium reddatur elusorium. *ibidem num. 2.*
 Sequestrum appositum non confitit summarie de bono iure petentis non valet. *dec. 168. num. 3. Sacrato tom. 2.*
 Sequestrum, si fuerit appositum ex causa attentatorum, dum illa absint, sequestrum est reuocandum. *decif. 400. num. 29. Vbaldo tom. 2.*
 Sequestrum equum est, vt reuocetur, si falsa sit causa, propter quam fuit appositum. *ibid. num. 30.*
 Sequestrum vt index validè apponatur, debent concurrere eius requisiti. *decif. 168. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Sequestrum semel appositum, non reuocatur, nisi in fine litis. *decif. 333. num. 20. Vbaldo tom. 2.*
 Sequestrum semel appositum, tunc non est exercendum, si ritè, & iuste fuerit appositum, secus verò si e contra. *ibid. num. 21.*
 Sequestrum necessarium non priuat quem sua possessione. *ibid. num. 22.*
 per Sequestrum Prætorium, possessor non dicitur amittere possessionem. *ibidem numer. 27.*

Sequestrum non est remouendum, quamuis sit iniuste appositum stante consensu partis super appositione. *decif. 400. numer. 27. Vbaldo tom. 2.*
 Sequestro, quis censetur consensisse, dum pars non appellauit. *ibidem num. 24.*
 Sequestro, quis non dicitur consensisse, si fuerit factum citra eius consensum, aut approbationem, & multo magis si ad sit contradictio. *ibid. num. 25.*
 Sequestri materia plurimum pendet ab arbitrio iudicantis. *decif. 215. numer. 5. Verospio tom. 2.*
 à Sequestro causa non est incipienda. *decif. 411. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Sequestro pendente non potest alteri solui absque violatione sequestri, & incurso pœnarum in illo contentarum. *decif. 624. numer. 3. Manzanedo tom. 3.*
 Sequestra appesita appellatione pendente sunt attentata. *decif. 168. numer. 1. Sacrato tom. 2.*
 Sequestranda est possessio capta appellatione pendente, saltem ex officio Iudicis, & constaret Iudicem non habuisse iurisdictionem. *decif. 397. numer. 17. Coccino tom. 2.*
 Et hoc saltem, ne altera pars eludatur, dum consensit, vt coram non Iudice iudicialiter procederetur. *ibid. num. 18.*
 Sequestratio regulariter est prohibita. *decif. 215. n. 1. Verospio tom. 2.*
 Sereres pascere, lignare, fructus colligere, &c. spectant ad vsum alicuius fundi. *decif. 443. numer. 3. Pironano tom. 2.*
 Sermonis rectitudo in omni materia attendi solet. *decif. 77. num. 1. Pironano tom. 2.*
 in Seruatione terminorum substantialium solet includi etiam citatio ad dicendum contra commissionem. *decif. 521. num. 17. Pironano tom. 3.*

S E R V I T V S.

Seruitus fundi non adimit proprietatem fundi. *decif. 75. num. 9. Verospio tom. 2.*
 Seruitus induci non potest sine præscriptione. *decif. 32. num. 13. Verospio sen. tom. 3.*
 Seruitus morti æquiparatur. *Rub. in annot. decif. 576. num. 58. co. 3.*
 Seruitus itineris, quando multo magis cessare debet. *decif. 101. num. 27. Vbaldo tom. 2.*
 Seruitus contra pupillum non potest præscribi. *decif. 588. num. 6. Vbaldo tom. 3.*
 Seruitus peior est morte ipsa. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 60. tom. 3.*
 Seruitus aquæ ex quo præsumatur. *decif. 32. num. 17. Verospio tom. 2.*
 Seruitutem aquæ quod quis acquisierit, quid sit probandum. *decif. 58. numer. 6. Verospio tom. 2.*
 Seruitus aquæ in dubio præsumitur vendita. *decif. 58. num. 8. Verospio tom. 2.*
 in Seruitute negativa sine possessione titulata per contradictionem dari non potest. *decif. 425. numer. 13. Pironano tom. 2.*
 Seruitus negativa, vt initietur, requiritur partis acquiescentia ad contradictionem. *ibid. num. 18.*
 de Seruitute inducenda si agatur probationes, æquiuoca non releuant. *decif. 101. num. 24. Vbaldo tom. 2.*
 ad Seruitutem præscribendam requiritur scientia, & patientia Domini. *decif. 101. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Seruitutem in re aliena, vt quis probet, debet docere se eam acquisiuisse vel pacto, vel testamento, vel præscriptione. *ibidem num. 4.*
 in Seruitute discontinua acquirenda, requiritur regulariter immemorabilis. *ibid. num. 5.*
 Seruitutem super re aliena, si quis prætendat quamuis sit in eius possessione, ad ipsum & non ad Dominum spectat eam probare. *ibidem num. 2.*
 Seruitutem, vt quis præscribat, debet sic vii, vt credat vii iure suo. *ibid. num. 14.*
 ad Seruitutem discontinuam acquirendam sufficiunt decem anni inter præsentem, & viginti inter absentes. *decif. 101. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Intellige tamen id verum, si allegetur titulus, & quidem in principio litis certitudinaria a quo, vel à quibus fuerit habitus. *ibidem num. 10.*
 Et quod præscribens sit vsus dicta seruitute sciente, & patiente aduersario. *ibid.*

S E R V V S.

Seruus pœnæ non potest dici, quis effectus, si in contumaciam fuerit condemnatus, & nunquam incidit in posse Curia. *decif. 714. numer. 6. Manzanedo tom. 3.*
 Seruus pœnæ hodie nemo efficitur, & sic cessat dispositio, l. interdic. ff. de condit. & demonstr. *ibid. num. 6.*
 Seruum vindictum, dum quis vendidit, si accidat vt ab eo empta re ille aufugiat, non poterit deinceps agere contra venditorē, quasi

quasi illius naturam ei non significauerit, quia facto ipso id emptori significauit. *Rub. in autor. decis. 431. num. 94. tom. 2.*
 Seruo ad Monachum recte infertur. *decis. 365. num. 5. Merlino tom. 2.*
 Seruo tunc comparatur religiosus, quando id magis prodest, ac proficit religioni. *decis. 365. num. 16. Merlino tom. 2.*
 Seruo fugituo in quo non aequiparatur religiosus. *decis. 365. num. 14. Merlino tom. 2.*
 Serui fugitiui si Dominus negligat custodiam, illius possessionem amittit, postquam ab alio fuit volens apprehensus licet recusante. *ibid. num. 2.*
 Scuitia mariti erga uxorem habet in ventre ingratitudinem, si sit magna, & intollerabilis. *decis. 742. num. 45. Coccino tom. 3.*
 Scuitia mariti in uxorem tanquam delictum nunquam praesumitur. *decis. 10. nu. 12. Dunozeo tom. 2.*
 Sexum proprium nemo praesumitur odio habere. *decis. 737. numer. 2. Ghisli. tom. 3.*

S I G I L L V M.

Sigillum, si adfit in scriptura antiquissima, non est necessaria eius recognitio. *decis. 170. numer. 5. & 6. Sacrato tom. 2.*
 Sigillum Episcopi non probat in praedictum tertii. *decis. 205. num. 1. & 2. Sacrato tom. 2.*
 Sigillum Episcopi sine subscriptione non probat, sed contrarium est verius. *ibid. num. 3.*
 Sigillum Episcopi de iure probat: *decis. 170. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Et ista conclusio procedit de generali consuetudine totius Orbis, & Rotae obseruantia, in his tamen, quae spectant ad officium Episcopi, & inter eius subditos. *decis. 170. num. 2. Sacrato tom. 2.*
 Atque ista conclusio procedit etiam in procuratorio Episcopi. *ibidem num. 3.*
 Sigillum Episcopi, quando non probet. *decis. 170. num. 18. Sacrato tom. 2.*
 Sigillum Episcopi, tunc non probat in praedictum tertii, quando scriptura sigillata tendit principaliter in praedictum tertii. *ibid. num. 19.*
 Secus vero, quando praedictum esset secundarium, & eventuale. *ibidem num. 20. & 21.*
 Sigillum publicum appositum in aliqua scriptura, censetur appositum de consensu illius, cuius est sigillum. *decis. 170. numer. 9. Sacrato tom. 2.*
 Sigillum publicum a viro fide digno solet custodiri. *ibid. num. 10.*
 Sigillata scriptura, si non contineat aliquid ad fauorem familiaris illius, cuius est sigillum, tunc multo magis cessat subfatio d. sigilli. *ibid. num. 11.*
 Sigillum publicum probat absque subscriptione. *ibidem num. 12.*
 Sigilli appositio, habet vim subscriptionis. *decis. 205. numer. 10. Verosio tom. 2.*
 Sine Sigillo subscriptio probat. *decis. 025. num. 4. Sacrato tom. 2.*

S I G N A T V R A.

Signatura, si voluisset, ut in executione rei iudicatae seruaretur iuris rigor, non eam committeret religioni iudicanti, sed simpliciter rescripsisset, parito iudicato, prout fieri consuevit. *decis. 435. numer. 8. Coccino tom. 2.*
 Signatura Iustitiae, quando adest tantum vna sententia, non solet rescribere cum clausula, parito iudicato. *decis. 328. nu. 3. Coccino tom. 2.*
 Signatura, tunc rescribitur, cum clausula, parito iudicato, quando adfunt tres sententiae. *ibid.*
 Signatura Papae, non autem extensio regentis est attendenda. *decis. 181. numer. 13. Coccino tom. 2.*
 Signatura regentis non attenditur in rescripto gratioso Papae. *decis. 339. num. 7. Coccino tom. 2.*
 Signatura quando admittit appellationem ad vtrumque effectum, tunc causa sine dubio dicitur appellabilis. *decis. 712. num. 6. Dunozeo tom. 3.*
 Signatura, quando dubitat an intret Aegidiana, necne, qualiter solet rescribere. *ibidem num. 7.*
 Signaturam adire pro sanatione defectus iurisdictionis, peperam id fit, cum tale vitium incurabile sit. *decis. 578. num. 11. Vbaldo tom. 3.*

S I G N V M.

Signum Notarii non est de substantia legalitatis instrumenti, & sic multoties iudicauit Rota. *decis. 122. num. 9. & 10. Dunozeo tom. 2.*
 Et hoc multo magis procedit, si instrumentum fuerit repertum in protogello, & inter alia instrumenta Notarii rogati. *ibid. num. 11.*
 Ex Signo, seu stigmate alicuius posito in aliqua Capella, arguitur quod ea non est libera. *decis. 343. num. 3. Rembolde tom. 2.*
 Signa Ecclesiae Collegiae sunt habere aicam, & sigillum com-
 Par. IV. Recent. tom. III

mune. *decis. 292. numer. 11. Rembolde tom. 2.*
 Signa indiuiduitatis contractus, quae sunt. *decis. 554. numer. 5. Manzanedo tom. 3.*
 Signa praecipua ex quibus probetur, quod aliqua Ecclesia fuerit parochialis, quae sunt. *decis. 292. numer. 3. Rembolde tom. 2.*
 Signa principaliora quae sunt Ecclesiae Collegiae. *decis. 354. numer. 13. Manzanedo tom. 2.*

S I M O N I A.

Simonia, in quo consistat. *decis. 28. num. 12. Pirouano tom. 2.*
 Simonia est, quando interuenit aliqua pactio de soluendo aliquid pro receptione Monialis. *Rub. in Annotat. decis. 523. numer. 137. tom. 3.*
 Simonia vera non inducitur ex corresponsivitate, & vicinitate aduuium. *decis. 93. numer. 19. Vbaldo tom. 2.*
 Simonia committitur in beneficiis ex constitutione Ecclesiae. *dec. 538. num. 3. Coccino tom. 3.*
 Simonia non subsistit sine conuentione. *decis. 93. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Simonia non probatur ex actibus subsecutis. *ibid. num. 13.*
 Simonia non probatur ex eo, quia post resignationem, resignarius dederit pecunias resignanti, quia id potuit fieri ex causa remunerationis, vel ex alia causa puta mutui, &c. *ibid. num. 14. & 15.*
 Simonia quando non censeatur commissa in acquisitione iurispatronatus. *decis. 28. num. 1. Pirouano tom. 2.*
 Simonia, etiam si civiliter agatur, cum agatur de priuatione, est plene, & concludenter probanda. *decis. 93. nu. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Simonia etiam per coniecturas probatur. *ibid. num. 4. & 5.*
 Simonia, quatenus per coniecturas dicitur probari, intellige, ut debeant esse clare, & eam necessario concluden. & quod reum omnino conuincant. *ibid. num. 5.*
 ad Simoniam probandam conuentionio, & tractatus praecedens est omnino necessarius, quia alia illa non inducitur. *ibidem num. 6.*
 Simonia recipit formalitatem a conuentione antecedenti. *ibid. num. 7.*
 Simonia non probatur per testes singulares, & ita seruat Rota. *ibid. num. 8.*
 Simonia non inducitur ex tractatu de renunciando certo modo, qui non est prohibitus. *decis. 538. num. 5. Coccino tom. 3.*
 Simonia in renunciatione inducitur ex firma pactio. *ibid. num. 6.*
 ad Simoniam euitandam in resignatione quoad pacta, optima praeratiua est reseruatio beneplaciti Apostolici. *ibid. nu. 7. 18. 20. & 22.*
 de Simonia reali in resignatione beneficii non potest dubitari, si fuerit facta mediante pecunia, quo stante beneficium dicitur amissum, & incursa excommunicatio. *ibid. num. 8. & 9.*
 Simonia, ut concludenter probetur, est necessaria probatio tractatus praecedentis, & conclusio pacti. *ibidem num. 10.*
 ad Simoniam probandam admittitur etiam socius criminis, quod est speciale in hac materia. *ibid. num. 11.*
 Quod verum est, quando agitur contra illum, qui simoniam commisit, secus vero si agatur contra tertium. *ibid. num. 12.*
 Simoniam, ut socius criminis probet, non debet esse socius muneris. *decis. 538. numer. 14. Coccino tom. 3.*
 Simonia probatur coniecturis, & praesumptionibus, ex quo occulte committi consuevit. *decis. 538. numer. 15. Coccino tom. 3.*
 Quod intellige dummodo sint urgentes, & reum de crimine conuincentes. *decis. 538. numer. 15. Coccino tom. 3.*
 propter Simoniam vitium iurispatronatus non transit in aliquem. *decis. 28. num. 4. Sacrato tom. 2.*

S I M V L A T I O.

Simulatio allegari non potest ab eo, qui illam commisit, maxime quando est fraudulenta. *decis. 233. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Simulatio allegari tunc potest ab auctore, si allegatur contra illum, qui fuit particeps simulationis. *dec. 233. num. 13. Sacrato tom. 2.*
 Simulatio arguitur in venditione ex utilitate pretij. *decis. 353. num. 9. Dunozeo tom. 2.*
 Simulatio fraudis in impositione census ex pactis praecedentibus quando cedit. *decis. 641. num. 11. Rembolde tom. 3.*
 Simulatio non potest nominari ea, per quam de vna ad aliam causam fit transitus, vel saltem non est simulatio improbare. *decis. 472. numer. 13. Manzanedo tom. 2.*
 Simulatio numquam admittitur, nisi probata causa simulationis. *decis. 25. numer. 8. Sacrato tom. 2.*
 Simulatio deduci potest ab eo, qui eam commisit, quando est iam detecta ex probationibus factis in iudicio. *decis. 359. numer. 14. Sacrato tom. 2.*
 Simulatio probatur leuioribus probationibus. *decis. 179. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Simu-

Simulatio de persona ad personam, quando? utraque persona potest contrahere, à iure expresse permittitur. *decis. 253. numer. 28. Dunozerro tom. 2.*

Simulatio, quando ex vno capite est plenè probata, nõ est opus probare aliam causam simulationis. *decis. 233. num. 2. Sacro tom. 2.*

Simulatio probatur stante causa simulandi, & coniecturis pro simulatione. *decis. 179. num. 3. Sacro tom. 2.*

Simulatio non præsumitur, nisi doceatur de causa simulandi. *decis. 367. num. 17. Remboldo tom. 2.*

Simulatio tollitur ex transactione, & maxime, si prætendatur solum super nomine. *decis. 253. numer. 31. Dunozerro tom. 2.*

Simulationis contractus non potest opponi, sine causa simulandi. *ibid. num. 32.*

Simulatio non impedit executionem obligationis Cameralis. *decis. 528. numer. 8. Manzanedo tom. 3.*

Simulatio tunc prostermit vires obligationis, quando est clara, & liquida, alias non. *ibid. num. 9.*

Simulatio prætenfa, si fit, quoad caput diuersum à quo petitur executio, multo magis debet impedire executionem obligationis Cameralis. *ibid. num. 10.*

Simulationis exceptio dum non cadit super re, quæ petitur, non potest retardare illius solutionem. *ibid. num. 11.*

Simulatio multo magis impedit executionem obligationis Cameralis, quando adducitur super re diuersa. *decis. 472. num. 17. Manzanedo tom. 2.*

Simulationis exceptio de diuerso contractu non est valens retardare solutionem debiti concludenter probati. *ibid. num. 18.*

Simulationis exceptio non impedit executionem obligationis Cameralis. *decis. 472. num. 6. Manzanedo tom. 2.*

Simulationis exceptio tunc multo minus impedit executionem obligationis Cameralis, quando non est concludenter probata. *ibid. num. 7.*

Simulatio in dubio de iure nullatenus præsumitur. *ibid. num. 8.*

Simulationis exceptio non impedit manutentionem cum respectu titulum, & proprietatem. *decis. 507. num. 6. Vbaldo tom. 3.*

Simulationis exceptio, quando impedit manutentionem. *decis. 169. num. 6. Sacro tom. 2.*

Simulationis, & fœnoris præsumptio, quando in aliqua datione insolutum penitus cesserit. *decis. 472. numer. 10. Manzanedo tom. 2.*

Simulationis præsumptio, contraria præsumptione tollitur. *ibid. num. 11.*

Simulationis exceptio de sui natura non impedit remedia possessoria. *decis. 169. num. 4. Sacro tom. 2.*

Simulata præsumitur donatio stante coniunctione personarum. *decis. 179. num. 6. Sacro tom. 2.*

Simulata pietas, est duplex iniquitas. *Rub. in annot. decis. 617. num. 228. tom. 3.*

Simulata præsumitur venditio ex pacto de retrouendendo, quæ coniectura tamen non sufficit nisi alia obcurrant. *decis. 253. num. 7. Dunozerro tom. 2.*

Simulata præsumitur venditio, quando statim facta emptor non permanserit in venditione, & hoc est maximum argumentum simulata venditionis. *decis. 253. numer. 6. Dunozerro tom. 2.*

S I N G V L A.

Singula singulis congruè referenda sunt. *decis. 192. num. 6. Pironano tom. 2.*

Singula, quæ non profunt, vnita iuvant. *decis. 603. num. 27. Remboldo tom. 3.*

Singula, quæ non profunt, nec etiam vnita iuvant, quando sunt in sua specie imperfecta. *ibid. num. 28.*

Singulis de Capitulo quando aliquid competit non iure singulari, sed iure Ecclesiæ. *decis. 51. num. 8. Verospio sen. tom. 2.*

Tunc licet actus sit voluntarius, non tamen requiritur consensus omnium, sed sufficit maior pars. *ibid. num. 9.*

Singulorum eligentium vota, quando non sit necesse, ut in communi publicentur. *decis. 574. num. 47. Coccino tom. 3.*

Singulorum vota iuxta terminos cap. quia propter, de elect. debent redigi in scriptis aliter eius forma non dicitur seruata. *decis. 574. num. 43. Coccino tom. 3.*

Singulorum vota in terminis cap. quia propter, de elect. debent publicari in communi, aliter si tantum electio fuerit publicata, nulla est electio. *ibid. num. 45. & 46.*

S I N G V L A R I T A S.

Singularitas testium si sic adminiculatiua non obest. *decis. 106. num. 6. Remboldo tom. 2.*

In Singularitatem pluralitas multoties resoluitur, secus quando resultaret aliquid illicitum, vel absurdum. *decis. 39. num. 16. & 17. Sacro tom. 2.*

S O C I E T A S.

Societas inter aliquos bene probari potest ex duobus testibus.

decis. 672. num. 2. Remboldo tom. 3.

Et hoc maxime si sint adminiculati ex his, quæ inferunt ad societatem. *ibid. num. 2.*

Societas inter aliquos bene colligi potest ex libro computorũ & ex calculo inter eos conscripto. *ibid. numer. 3.*

Societas simul stare potest, fuisse contractam cum vno, & in eo residere omne illius ius, & quod omne commodum alteri fuerit reseruaturn, & cum facultate illud cedendi. *decis. 367. numer. 7. Remboldo tom. 2.*

Societas consistere nequit sine fructuum participatione. *decis. 367. num. 12. Remboldo tom. 2.*

Societas si inter aliquos sit inita, negotia etiam gesta præsumuntur communia. *decis. 320. num. 1. & 3. Verospio tom. 2.*

Societas præsumitur inita, si plures exercent eandem artem, in eadem domo, & apotheca. *decis. 65. num. 5. Sacro tom. 2.*

Societas morte vnus ex sociis finitur. *decis. 87. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Societas si fuerit contracta incidenter, & locatio principaliter, tunc contractus est transitorius ad hæredes. *ibid. num. 14.*

Societas præualet, quando concurrat cum locatione, & ideo contractus non transit ad hæredes. *decis. 87. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*

Societatis contractus est bonæ fidei, & consensu perficitur. *decis. 454. num. 4. Merlino tom. 2.*

Societas dissolui non potest, nisi contrario ipsorum sociorum consensu à societate discedere volentium. *ibid. num. 5.*

Societas, ut dicatur dissoluta, sufficit quoque consensus tacitus. *ibid. num. 6.*

Societas, ut dicatur dissoluta ex consensu tacito, debet sufficere de eo constare, cum consensus à principio præstitus præsumatur deinde semper durare. *ibid. num. 7.*

Societatis contractus, quando est iniustus, tunc in ea parte iniusta solummodo fructus veniunt restituendi. *decis. 289. num. 1. Verospio tom. 2.*

Societatis contractus, apertum est, quod nõ dicitur indiuiduus, sed potest pro parte substinere, & perdurare, etiam si pro parte fuerit dissolutus. *decis. 454. num. 13. Merlino tom. 2.*

Societatis contractus videtur indiuiduus ratione consensus, & stipulationis. *ibid. num. 14.*

de Societatis natura est, ut per restitutionem, vel interitum partis rei communicatæ, societas in totum non dissoluatur, sed adhuc duret eo quod superest. *decis. 454. num. 10. Merlino tom. 2.*

In Societate, dum vnus ex sociis posuit mille, alter vero operam, si illa mille diminuantur, qui operam posuit non potest eandem utilitatem percipere. *ibid. num. 11.*

sine Societate vera & propria potest dari participatio in contractibus. *decis. 87. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

In Societatum materia solitum attenditur. *decis. 220. num. 5. Verospio tom. 2.*

S O C I E T A S O F F I C I I.

Societas officij, ut valide dicatur contracta, inter alia est necessarium, ut fiat super officio vacabili. *decis. 645. num. 1. Merlino tom. 3.*

Societates officij initæ super officiis non vacabilibus inuálidæ sunt. *ibid. num. 2.*

Societates officij factæ super officiis non vacabilibus ex defectu subiecti nullam habent substantiam. *ibid. num. 3.*

Societas officij initæ super officiis non vacabilibus quibus concurrentibus sublineantur. *ibid. num. 4.*

Societatis officij contracta super officio non vacabili, nulla est, si fuerit inita prout alix societates officij contrahuntur. *decis. 645. num. 6. Merlino tom. 3.*

Societas officij non potest contrahi super officio non vacabili. *decis. 729. num. 1. Merlino tom. 3.*

Societatis officij contracta super duobus officiis, altero illorum alienato, adhuc durat pro rata, si illud quod superest non est capax in totum. *decis. 454. num. 11. Merlino tom. 2.*

Quod procedit etiam, quando societas inita fuit super vnico tantum officio, cuius pars deinde fuit vendita. *ibid. num. 12.*

Societas officij, si sit contracta cum vno, & adit pactu, ut alius de ea disponere possit ad libitum, non tamen ex hoc lequitur illum fuisse assumptum in socium. *decis. 367. num. 8. Remboldo tom. 2.*

Societas officij absque periculo vitæ alicuius consistere nequit. *ibid. num. 14.*

Societas officij contrahi potest per aliquem verè, & realiter, & tamen conuenire, ut eius utilitas pertineat ad alium. *ibid. num. 15.*

In Societate officij, ut excludatur simulatio, ea accipiendæ veniunt, prout sonant verba instrumenti. *ibid. num. 16.*

in So-

Societatis officij contractu pecunia amittitur à solvente si moriatur intra tempus societati præscriptum. *decis. 160. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Societatis officij contractu agens ad lucrum pecuniarum, rectè potest opponi exceptio tu non adimpleuisti ex parte tua. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 33. tom. 3.*

Societatis officij contractus non est mutuum, cum mutuum in omnem euentum repeti possit. *decis. 160. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Societatis officij dissoluta non tenet, si sit facta ab infirmo, & ante quindecim dies decesserit. *decis. 69. num. 7. Sacrato tom. 2.*

Societatis officij dissoluta non solum Notarij tenentur registrare in manuali, sed etiam in margine instrumenti societatis. *Rub. in annotat. ad decis. 542. num. 77. tom. 3.*

Societas officij dissolui non potest absque consensu officialis, & an id sit verum. *decis. 454. num. 35. & 36. Merlino tom. 2.*

Societas officij non dicitur finita, nec pecuniarum superlucratur per eum, qui non erat socius, nec in illius vitæ periculo pecuniarum posita erant. *decis. 367. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Societas officij quando est finita per publicationem bonorum, tunc actio pro consequendis pecunijs datis in societatem, transit in fiscum. *ibid. num. 6.*

Societas officij an dicatur in totum dissoluta per receptionem partis sortis principalis ad bonum computum. *decis. 454. num. 1. Merlino tom. 2.*

Societas officij, postquam est dissoluta, si percipiuntur fructus, illi computandi veniunt in sortem. *ibid. num. 2.*

Societas officij non dicitur dissoluta in totum per receptionem partis sortis principalis. *ibid. num. 3.*

Et hæc est verior opinio. *ibid.*

Societas officij, vt non censetur in totum dissoluta per receptionem partis sortis principalis, sic fuit aliquando adiudicatum in Tribunali Aud. Cam. *decis. 454. num. 20. Merlino tom. 2.*

Idem etiam in signatura Iustitiarum. *ibid. num. 27.*

Societas officij, quatenus in abstracto possit dici, vt in totum censetur dissoluta per exactionem partis sortis principalis, ista opinio non procedit, quando constat de contraria mente sociorum. *ibid. num. 28.*

Quodq. multo magis procedit, quando super hoc fuit emissæ protestatio. *ibid. num. 29.*

Societatis officij creditor, recipiendo fructus eiusdem per plures annos post mortem fideiussorum, qui renouandi erant, censetur tale onus socio remisisse. *Rub. in annot. decis. 542. num. 1. & 35. tom. 3.*

Societatis officij creditor non obstante receptione fructuum, si eius socius aliquid non impleuerit, poterit agendo compellere eum ad implementum ex vi contractus obligationis reciproci. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 49. tom. 3.*

Societatis officij fructus, creditor recipiendo, censetur remittere socio conditiones, quas implere debebat. *Rub. in Annot. decis. 542. numer. 36. tom. 3.*

Quod tamen intellige pro tempore, quo fuerunt soluti dicti fructus, & non ultra. *ibid. num. 37. & 38.*

Societatis officij creditor, quando eius socius non adimpleuit promissis, poterit quamvis contractus sit nominatus, per viam exceptionis experiri ad infirmendam societatem. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 50. tom. 3.*

Quod dupliciter potest praticari, vel expectando socium ad lucrum agentem, & tunc dicere ius illi non competere. *ibid.*

Vel officium Iudicis implorare, vt se à molestijs, quas timeret, liberet, cui exceptioni non censetur renunciatum per receptionem fructuum. *ibid. num. 51.*

Et quatenus nonnulli DD. huic opinioni non assentiant, tamen, in quo casu ipsi loquantur, declaratur. *ibid. num. 52.*

Societatis officij lucro non est locus, quando ille, super cuius vitæ periculo ea manet, adhuc viuunt. *ibid. num. 54.*

In Societate officij, quando est nominanda persona, super cuius vitæ periculo ea stare debet, quid seruandum veniat ex Constitutione reformatoria san. mem. Pauli V. *ibid. num. 55. & 56.*

pro Societate officij lucranda nullum fundamentum fieri potest super actu per legem annullato. *ibid. num. 57.*

pro Societate officij lucranda, quis omnia ad vnguem promissa tenatur obseruare. *Rub. in Annot. ad decis. 542. num. 39. tom. 3.*

In Societate officij, quando promissa non fuerunt obseruata, præiudicium non obseruantis, ea remanet dissoluta vel saltem suspensa. *ibid. num. 40.*

Societatis officij lucrum asserens venisse casum, tenetur ipse probare fuisse adimpleta pacta inita inter partes. *Rub. in Annot. decis. 542. num. 4. & 5. tom. 3.*

Societas officij non potest superlucrari, quando bona iam fuerunt publicata, & transierunt in fiscum. *decis. 487. num. 3. Vbaldo tom. 2.*

in Societate officij pecunia lucratur per mortem illius, sub cuius vita erat inita d. societas, & non possunt per mortem alterius superlucrari. *decis. 572. num. 2. Vbaldo tom. 3.*

Societatis officij periculum, quando fuit translatum de vna vita ad aliam, tunc mortuo illo, de cuius vita fuit translatum, non est locus lucro pecuniarum. *decis. 224. num. 3. Sacrato tom. 2.*

in Societate officij periculum debet esse commune. *decis. 729. numer. 3. Merlino tom. 3.*

in Societate officij iactura debet esse reciproca, & vnum periculum compensatur cum alio periculo. *ibid. num. 4.*

in Societate officij corresponsiuitas periculi cessat, quando fundatur super officio non vacabili. *ibid. num. 5.*

Societas officij, vt possit contrahi super officijs non vacabilibus, Rota semper reiecit hanc opinionem. *ibid. num. 6.*

in Societate officij, si solutio fructuum anticipata fuit ultra sex menses, an sit vsura. *Vot. post decis. 160. numer. 1. tom. 3.*

Societas officij non potest dici esse in implicito statu validitatis, vt fructus debeantur, quando defectus subiecti idonei resistit natiuitati contractus. *decis. 729. num. 14. Merlino tom. 3.*

in Societate officij dans pecuniam, stat in periculo eam amittendi. *Vot. post dec. 160. numer. 11. tom. 2.*

in Societate officij, si ante partem solutio fructuum sit ultra sex menses, non ideo cadit vsura. *ibid. num. 12.*

in Societate officij anticipata solutio fructuum licita saltem est ad sex menses. *ibid. num. 13.*

Ergo, si fiat ad maius tempus, dummodo fructus non pertineant ad quartam partem sortis, licita est solutio. *ibid. num. 14. & 30.*

Societas officij non est mutuum, sed contractus, & pro tali reputatur in omni iudicio civili, & canonico. *Vot. post decis. 160. numer. 9. tom. 2.*

Societatis officij ab initio nullæ fructus non debentur, & quatenus sint soluti, restitui debent non obstante bona fide consumptione, vel consuetudine. *decis. 729. num. 17. Merlino tom. 3.*

Societas officij pro subiecto idoneo requirit officium vacabile, & corresponsiuitatem periculi. *ibidem num. 18.*

Societas officij, quando remanet mutuum, vt puta, quia non adest periculum amissionis sortis, remanet purum mutuum, in quo fructus non cadunt, nec aliqua excussio admittitur. *ibidem num. 19.*

in Societate officij, qui plus accipit ante ob maius tempus concessum ad illam finiendam, vsurarius est. *Vot. post decis. 160. num. 4. & 29. tom. 2.*

in Societate officij ex Bullis Pontificijs, & vltu communi fructus non possunt accipi anticipatè nisi per sex menses. *ibid. num. 5.*

Societas officij, si sit feneratoria, tunc omnes fructus veniunt restituendi. *decis. 289. num. 2. Verospio tom. 2.*

in Societate officij, quod nomen alicuius socii fuerit simulatè, appositum, ex quo constare dicatur. *decis. 367. num. 18. Remboldo tom. 2.*

Et quando verè dicatur constare de tali simulatione. *ibid. num. 19.*

in Societate officij, quando fit translatio periculi vitæ, de vna persona in alteram ex intervallo, tunc requiritur intimatio partis. *decis. 572. numer. 7. Vbaldo tom. 3.*

in Societatibus officij, summa quæ remanet, dum aliquid fuit restitutum, eandem affert vtilitatem respectu partis, quam reddebat totum respectu totius. *decis. 454. num. 22. Merlino tom. 2.*

in Societatis officij terminis intimatio quoad translationem periculi vitæ de vno in alium, valet & tenet si fiat fideiussoribus, & non officiali stante sic pacto. *decis. 224. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Societas officij quod verè cum aliquo fuerit inita dicitur constare, dum apparet cum eo fuisse contractam. *decis. 367. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Societas officij, non tantum super officijs, quam super periculo vitæ fundatur. *dec. 467. num. 12. Pironano tom. 2.*

Societatem officij, dum quis verè contraxit, cum aliquo, & alteri illius commoditatem reseruauit, tunc ius, & substantia societatis residet in eo, qui contraxit, eiq. actiones directæ competunt, viles vero ei, cui commodum societatis fuit reseruatum. *decis. 367. num. 20. Remboldo tom. 2.*

in Societate officij est implicite contractus locationis, & condictionis. *decis. 160. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

in Societate officij, Officialis facit participem eum, qui dat pecunias pro rata parte fructuum officij. *ibid. num. 18.*

Sed quia illi fructus sunt incerti, ipse officialis conducit ad ratam partem 12. vel minoris summx pro centenariio ad eundem laborem computorum. *ibid. num. 19.*

in Societate officij, Officialis, & fideiussor tenentur ex locato. *ibid. num. 20.*

Societas officij inita super officio non vacabili, non saluatur ex eo, quod pars ignorauerit dictam non vacabilitatem. *decis. 289. num. 10. Verospio tom. 2.*

Societas officij si sit inita super officio non vacabili, qualiter dicatur societatis. *decif. 289. num. 4. Verospio tom. 2.*
 in Societate officij non debet esse inæqualitas inter partes, quoad periculum amissionis pecuniarum. *ibid. num. 5.*
 ad Societatis validitatem requiritur, quod periculum sit commune inter socios. *ibidem num. 6.*
 in Societate officij si cesset periculum vacationis officij, pecunia remanet purum mutuum. *ibid. num. 7.*
 in Societate officij non est prohibita anticipata fructuum solutio saltem per sex menses. *decif. 160. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*
 ad Societatis officium dans pecuniam, in se suscepit obligationem non dissolvendi societatem, nisi pro tali tempore, & quid ex hoc sequatur. *Vor. post. decif. 160. num. 17. & 18. tom. 2.*
 in Societate officij dum aliquid non est adimpletum hoc sufficit, ut non sit locus lucro pecuniarum, nec in his terminis attenditur mora regularis, vel irregularis. *decif. 542. nu. 18. Coccino tom. 3.*
 in Societate officij requiritur ut fructus sint uniformes officiali, & socio. *decif. 645. numer. 11. Merlino tom. 3.*
 Societatis officij contractus quando non subsistit, tunc fructus exacti computantur in sortem, vel restituendi. *decif. 645. num. 12. Merlino tom. 3.*
 in Societate officij est in eius creatione, & renouatione necessarius consensus officialis. *decif. 454. num. 31 & 32. Merlino tom. 2.*
 in Societate officij, quando semel interuenit consensus officialis, ille præsumitur durare, & non est necessarius, dum societas pro parte dissolvitur ad effectum alterius partis, quæ remanet. *decif. 454. num. 33. Merlino tom. 2.*
 Societates officij quot plures quis facit, magis arguitur eius indigentia. *decif. 33. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Societas officij, si non subsistat, quando non possit transire in contractum sponsonis. *decif. 645. num. 14. Merlino tom. 3.*
 in Societatibus officij attenditur persona, quæ in contrahendo spectata fuit, non autem illius, cuius commodo cedit. *decif. 367. num. 22. Remboldo tom. 2.*
 in Societatibus officij, & locis montium vacabilium quotidie practicitur, ut in illis attendatur persona, quæ contrahit, dummodo suo nomine contrahat, licet dominium alteri referretur. *ibid. num. 23.*
 Societatum officiorum instrumenta sunt executioni demandanda ut cauetur in Constitutione Pij IV. *decif. 160. num. 2. Vbaldo tom. 2.*

S O C I I V S.

Socius inter partitas introitus tenetur describere partitas exactas. *decif. 273. num. 10. Pironano tom. 2.*
 Socius alicuius quis esse potest, licet nullum commodum ex societate percipiat, veluti quia ipse alteri illud reseruauit. *decif. 367. num. 21. Remboldo tom. 2.*
 Socius non acquirit aliquod ius super parte socij, licet faciat quoad illam actus possessorios, cum præsumantur facti iure familiaritatis. *decif. 76. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Socius post mortem socij non tenetur perseverare in communi. *decif. 65. num. 9. Sacrato tom. 2.*
 Socius licet possideat totam re communem, non tamen socius ex hoc amittit possessionem suæ ratæ. *decif. 76. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Socius de iure communi non potest implicare pecunias sociales extra materiam societatis. *decif. 266. num. 4. Sacrato tom. 2.*
 Socius tenetur minimè reddere rationem, si per consocium illa etiam non reddatur. *decif. 65. num. 6. Sacrato tom. 2.*
 Socius dicitur Dominus in re communi. *decif. 64. num. 21. Sacrato tom. 2.*
 Socius non potest mittere alium socium in societate, sine consensu alterius socij. *decif. 367. num. 5. Remboldo tom. 2.*
 Socius vnus non potest præiudicare alijs, & maxime in pactis iam conuentis. *decif. 545. num. 7. Pironano tom. 3.*
 Socius non potest videri an sit creditor, necne, donec societas non sit finita. *ibid. numer. 8.*
 Socius emens aliquid de pecunijs societatis, quamuis proprio nomine, censetur tamen etiam pro socio emere voluisse. *decif. 220. nu. 9. Verospio tom. 2.*
 Socius non debet per indirectum alijs socijs præiudicium inferre. *decif. 545. num. 13. Pironano tom. 3.*
 Socius vnus non ququam, ut grauetur ad omnia debita societatis persoluenda. *ibidem num. 13.*
 Socius quando erat minister societatis, tunc multo magis intrat præsumptio, communi nomine voluisse negotium agere. *decif. 220. num. 6. Verospio tom. 2.*
 Socius non tenetur referre proprium debitum victus inter paritas exactas. *decif. 273. num. 6. Pironano tom. 2.*

Socius de exactis debet dare computum uti socijs, & de debitis contractis uti priuatus, remanet condebitor societatis. *ibid. num. 7.*
 Socius, quis potest esse in eodem negotio, & priuatus contrahens cum societate. *ibid. num. 8.*
 Socius criminis non admittitur pro teste, sed repellendus venit. *decif. 93. numer. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Socij dicto standum est ut de partitis exactis non teneatur reddere rationem. *decif. 273. num. 11. Coccino tom. 2.*
 Socij non possunt agere pro toto debito, si aliquis ex eis illud remisit debitori. *decif. 545. num. 3. Pironano tom. 3.*
 Socij ad inuicem censentur habere mandatum. *ibidem numer. 4.* sub Sole claro non est opus lucerna. *Rub. in Annor. decif. 460. num. 136. tom. 2.*
 Solemnia si tutor non adimpleuit, licet ipso iure sit tutor, non tamen dicitur idoneus. *decif. 204. num. 5. Coccino tom. 2.*
 Solemnia si tutor non adimpleuit non potest præiudicare pupillo. *decif. 204. num. 6. Coccino tom. 2.*

S O L E M N I T A S.

Solemnitas maior nullo modo est necessaria in disiecta partis societatis officij. *decif. 454. num. 37. Merlino tom. 2.*
 Solemnitas & causa requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ, nec vnum sine alio est sufficiens. *decif. 261. nu. 1. Coccino tom. 3.*
 Solemnitas extrinseca non præsumitur, vbi non fuit enunciat. *decif. 153. num. 12. Remboldo tom. 2.*
 Sed hoc cessat, quando cum diuturnitate temporis concurrat obseruantia. *ibid.*
 Quæ præsumptio tamen cessat, quando adest aliqua legis prohibitio in contrarium. *ibidem num. 13.*
 Solemnitas tantum non autem defectus causæ suppletur ab auctoritate Sedis Apostolicæ in contractibus rerum Ecclesiæ. *decif. 20. nu. 12. Remboldo tom. 2.*
 Solemnitates debite sunt seruandæ in alienatione bonorum pupilli, alijs corruit. *decif. 406. n. 13. Coccino tom. 3.*
 circa Solemnitates examinis testium standum est statutis locorum. *decif. 718. num. 13. Vbaldo tom. 3.*
 Solemnitates loci, quando sunt seruandæ in contractibus minorum, non est ita clarum, an in eisdem requiratur insinuatio, vigore Constitut. Marchiæ lib. 5. cap. 25. *decif. 468. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 Solemnitates omnes in transumptione alicuius scripturæ sancto cursu 100. annorum præsumuntur interuenisse, & hoc intelligi stante obseruatia, alijs secus. *decif. 534. n. 24. Pironano tom. 3.*
 Solemnitates necessariae debent interuenire quando sunt dismembrationes. *decif. 231. num. 14. Coccino tom. 2.*
 Solemnitates in locatione rerum Ecclesiæ non sunt necessariae, quando res est solita locari, non tamen debet deficere causa. *decif. 261. num. 2. & 3. Coccino tom. 2.*
 Solemnitates requisitæ in contractibus minorum, sunt quoque necessariae, quando ipsi cõpromittuntur. *decif. 646. n. 7. Merlino tom. 3.*
 Solemnitates, quæ requiruntur in inuestituris laicorum, non sunt necessariae in inuestituris, quæ sunt per Clericos. *decif. 265. num. 6. Sacrato tom. 2.*
 Solemnitates requisitæ in hac consultissima, & l. iubemus. C. de testam. non habent locum in testamentis nuncupatijs. *decif. 570. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
 Solemnitates requisitæ in alienationibus bonorum Ecclesiæ, an sint necessariae, quando Ecclesia alienat in aliam Ecclesiam. *decif. 277. num. 7. Dunozeo tom. 2.*
 Solemnitates statutarie non sunt necessariae, dum mulier recipit quod suum est. *decif. 238. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Solemnitates statutarie seruandæ sunt in alienatione bonorum pupilli, quibus non interuenientibus negari non potest, quin prædicta alienatio sit nulla. *decif. 406. nu. 3. & 7. Coccino tom. 3.*
 Solemnitatum omisio non sanatur, quando illa respicit merita causa. *dec. 468. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Solemnitates de iure requisitæ si interuenierint in alienatione bonorum Ecclesiæ, non requiritur beneplacitum Apostolicum sed ista fuit opinio Berou semper à Rota reprobatæ, & an dictus Berou decipiatur. *decif. 277. num. 4. Dunozeo tom. 2.*
 in Solidatione computorum inter socios, modicæ expensæ veniunt in generali computatione. *decif. 273. nu. 5. Pironano tom. 3.*

S O L I T V M.

Solitum alicuius soluendi salarium eis, quos conducit, ex quibus probetur. *decif. 286. num. 3. Pironano tom. 3.*
 Solitum attenditur in materia societatum. *decif. 220. num. 5. Verospio tom. 2.*
 Solitum in locatione bonorum Ecclesiæ quando, & ex quibus dicatur alteratum. *decif. 241. num. 13. & seqq. Coccino tom. 2.*
 in Solito, si quis se fundet ad tuendum ius suum, debet illud deducere cum suis qualitatibus. *decif. 241. num. 5. Coccino tom. 3.*
 à Solito

Solito argumentum validum est. decif. 239. num. 13. Coccino tom. 2.
Sollicitator in causa, non debet admitti ad testificandum pro illis, quorum est sollicitator. decif. 334. numer. 2. Remboldo tom. 2.
Sollicitator maiorem affectionem videtur habere ad causam, quam Procurator. ibidem num. 3.
Sollicitus, quando quis esse non debeat, an in causam expressam mulier pecunias expendat. decif. 33. numer. 12. Vbaldo tom. 2.

S O L V E N S.

Solvens creditori sui creditoris de mandato Iudicis causatur in eo bona fides. decif. 390. numer. 10. Vbaldo tom. 2.
vt Solvatur idem bis, id bona fides non patitur. ibidem num. 11.
Solvens alteri pendente sequestro, de suo tenetur. decif. 624. num. 4. Manzanedo tom. 3.
Solvens non debet esse sollicitus, quod pecuniam convertatur in rem expresse destinatum. decif. 514. numer. 8. Merlino tom. 3.
Solvens de mandato, & iussu Iudicis dicitur liberatus, intellige verum, si Iudici fuerunt narratae oppositiones, & causae sequestri. decif. 524. numer. 7. & 8. Manzanedo tom. 3.
Solvens, vt solutum recipiat, non videtur solvere. decif. 641. num. 13. Remboldo tom. 3.
Sed hoc intellige verum, quando solutio nullum commodum attulit recipienti, secus vero de contra. ibid. num. 14.
Solvens debet esse sollicitus, vt pecunia erogetur in causam, expressam, quando agitur de praedictio tertii, & super hoc ei fuerat ius quaesitum. decif. 497. num. 17. Merlino tom. 2.
Solvens cedulam banchariam, si contentetur illa annotatione solutionis à tergo cedulae, non videtur amplius querendum. decif. 386. num. 17. Vbaldo tom. 2.
Solvens procuratori creditoris, vt consequatur liberationem, quid sufficiat. decif. 197. num. 7. Sacratio tom. 2.
Solventis declarationi in quam causam solvatur standum est. decif. 162. num. 19. Pirouano tom. 2.

S O L V E R E.

Solvere aliquid debens in diversis pagis cum pacto, quod si deficiat in vno termino, teneatur ad integram solutionem, tunc probato tali defectu agi potest ad totum. decif. 575. num. 2. Vbaldo tom. 3.
Solvere indebitum nemo praesumitur. decif. 153. num. 26. Remboldo tom. 2.
Solvere pro alio, quis non praesumitur absque eo, quod voluerit reportare quietantias. decif. 239. num. 11. & 20. Coccino tom. 2.
Solvere ante tempus, quis non praesumitur voluisse. decif. 330. num. 13. Verospio tom. 2.
Solvere promittens, non obstantibus quibuslibet exceptionibus, & eas opponat, non est audiendus. decif. 52. n. 2. Dunozerro tom. 2.
Solvere iudicatum, quando quis promittit, vt condemnetur, factis dicitur facta liquidatio, si doceatur de re iudicata. decif. 3. num. 12. Remboldo tom. 2.
Solvere quando quis tenebatur aliquid in certo loco, nisi ex adverso probetur, quod ipse habebat commoditatem in illo loco ad effectum illud recipiendi, caducitas non intrat. decif. 226. num. 7. Sacratio tom. 2.
ad Solvendum, si quis non fuerit interpellatus, per eum non videtur steterit, quin non solvetur. decif. 182. numer. 5. Remboldo tom. 2.
ad Solvendum, quando fideiussor fuit conventus, & principalis id sciuit, debet comparere & opponere exceptiones alias sibi praedictas. decif. 106. num. 8. Remboldo tom. 2.
Solut aliud pro a io invito creditore non potest. Rub. in annot. ad decif. 636. num. 180. tom. 3.
Solut non potest vnum pro alio invito creditore. Rub. in annot. ad decif. 431. num. 101. tom. 2.
Soluti coacte quis sine dubio dicitur, si distulit solutionem. Vt ne ad carcerationem. decif. 106. num. 9. Remboldo tom. 2.
Soluti quis non est praesumendum, quod non tenebatur. decif. 73. num. 8. Sacratio tom. 2.
Soluti coacte fideiussor bene dicitur, si usque in carcerem detentus fuerit. decif. 205. num. 9. Remboldo tom. 2.
Solutum, & quidem valide, quando aliquid est, tunc aliud non est querendum. decif. 490. num. 5. Coccino tom. 2.

S O L V T I O.

Solutio non probatur ex annotatione à tergo facta in cedula bancharia, & quatenus id sit verum. decif. 386. numer. 9. & 20. Vbaldo tom. 2.

Solutionis annotatio à tergo cedulae banchariae, non probat solutionem, quando non ostenditur & bitorem soluisse de mandato creditoris, & credito impugnare dictam solutionem alias secus. decif. 386. numer. 11. & 12. Vbaldo tom. 2.

Solutionis annotatio cedulae banchariae probat solutionem, licet non sit manu creditoris, quia sat est, quod de ius mandato, & voluntate sit facta. decif. 386. numer. 18. Vbaldo tom. 2.

Solutionis annotatio à tergo cedulae banchariae de stylo Mercatorum fieri non solet, nisi de consensu creditoris obtinentis cedulam. decif. 386. numer. 1. Vbaldo tom. 2.

Et nisi postquam realiter pecunia fuerint soluta, vt inde minuat obligatio contenta in cedula, qua creditor vt non potest, nisi cum illa qualitate annotata solutionis iam facta. ibid. num. 2.

Solutionis annotatio à tergo cedulae banchariae probat realem numerationem saltem concurrentibus adminiculis. ibidem num. 3.

Solutionis antea pacti fructuum, si fiat pactum in censu, non reddit contractum ipsum illicitum vel usurarium, sed potius ipsum pactum annullatur. decif. 160. num. 37. Vbaldo tom. 2.

Solutio anticipata fructuum in societate officii non est usura. decif. 160. num. 35. Vbaldo tom. 2.

Solutio anticipata fructuum in societate officii, si sit ultra sex menses, non ideo cadit usura. Vor. post decif. 160. numer. 13. tom. 2.

Solutionis fructuum anticipata pactum est loco pretij asecurationis non discendi societatem officii intra tempus convenientem. decif. 160. num. 23. Vbaldo tom. 2.

Solutio anticipata fructuum in censu est prohibita. decif. 160. num. 36. Vbaldo tom. 2.

ob non Solutionem caducitas non potest intentari si triennium non sit lapsum. decif. 43. num. 8. Remboldo tom. 2.

Solutio Canonis facta iuxta formam concessionis, maxime quando fuit facta per longum tempus deferuit pro adminiculo ad probandum dominium. decif. 597. num. 6. & 11. Manzanedo tom. 3.

ad Solutionis Canonis effectum dominium, quando deducitur incidenter, probatur leuioribus probationibus. decif. 29. n. 3. Dunozerro tom. 2.

ad Solutionem Canonis emptor domus tenetur, si illa expresse fuit vendita cum tali onere. decif. 29. numer. 2. Dunozerro tom. 2.

Solutio Canonis, si excedat tempus triginta annorum probat dominium in vim praescriptionis. decif. 611. num. 21. Pirouano tom. 3.

Solutiones Canonum coadiuvant probationem dominij. decif. 476. num. 9. Manzanedo tom. 2.

Solutio canonum non concludit dominium ad obtinendam deolutionem. decif. 21. num. 8. Dunozerro tom. 2.

Solutiones Canonum non augent probationem dominij, si non excedam tempus 30. annorum. decif. 611. numer. 10. Pirouano tom. 3.

Solutio Canonis est actus consequentius, & ideo si non tenet locatio, non etiam patrocinatur solutio. ibid.

Solutio cedulae banchariae praesumitur facta, prout Mercator asseruit, stantibus adminiculis. decif. 386. numero 6. Vbaldo tom. 2.

Solutionis vim dum cedula bancharia non habuit, tunc mora in illa exigenda praedictum non inferit. decif. 228. numer. 11. Verospio tom. 2.

Solutionis vim quod cedula bancharia non habuerit, optime conuincitur, si debitor dederit pignora cum obligatione ea retinendi usque quo solutio integre fuerit facta. decif. 228. numer. 6. Verospio tom. 2.

ex Solutione census trium annorum praesumitur solutio etiam pro annis praeteritis. decif. 317. num. 19. Vbaldo tom. 2.

Solutionis confessio dicitur realis, si in instrumento narretur pecunias fuisse solutas manualiter, & inconstanti. decif. 60. numer. 3. Sacratio tom. 2.

Ex quo excluditur actus simplicis confessionis de recepto, cum probetur ve. a numeratio. ibid.

de Solutione debiti ex quibus non dicatur constare. decif. 577. num. 1. Remboldo tom. 3.

Solutionis dilatio non solum affert incommodum, sed etiam facit, vt res minus valeat. Rub. in annot. ad decif. 636. num. 15. tom. 3.

Solutio dotis dicitur constare ex confessione de recepto, stante praecedente constitutione dictae dotis. decif. 60. num. 1. Sacratio tom. 2.

Solutio fructuum ultra sex menses facta anticipare in contractu

- societas officii non facit, ut contractus sit usurarius, *decis. 160. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
- à Solutione legati vigore inventarij, ut hæres se defendat, quid requiratur. *decis. 590. num. 19. Vbaldo tom. 3.*
- Solutio pensionis aliter quam per instrumentum probari potest. *decis. 386. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
- Solutiones pensionis factæ à campore, qui dedit cedulam, banchariam, censentur factæ ex mandato à titulari, & non à lege. *decis. 386. numer. 47. Vbaldo tom. 2.*
- Solutio vnica pensionis constituit pensionarium in quasi possessione exigendi præsertim ad effectum manutentionis. *decis. 352. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- Solutio pensionis facta à tertio, sine mandato titularis non constituit pensionarium in quasi possessione exigendi. *dec. 352. numer. 16. Vbaldo tom. 2.*
- Solutio pensionis facta à tertio, de cuius mandato non constat, minus releuat ad hoc, ut dicatur satisfactum decreto apponi solito in reservatione pensionis. *decis. 546. num. 9. Merlino tom. 3.*
- Solutio pensionis si non sit facta à titulari, nec ab alio de eius ordine, non constituit pensionarium in quasi possessione exigendi. *decis. 386. num. 24. Vbaldo tom. 2.*
- Solutio pensionis non retardatur, donec sit lata tertia sententia, & causa finita per rem iudicatam. *decis. 441. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
- in Solutione pensionis dum conductor est morosus, non potest ex hoc à locatore expelli, sed bene compelli ad solutionem & implementum. *decis. 605. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
- Solutio pensionis facta patri pensionarij an sufficiat ad probandam veram & realem solutionem in casu quo pensionarius illam concludenter probare grauatus est. *decis. 342. num. 20. & 25. Vbaldo tom. 2.*
- Solutionis validitas, quando fuit facta hæredi grauato, ex quibus possit dubitari de eius validitate. *decis. 557. num. 3. Pirouano tom. 3.*
- Solutio vnica, constituit quem in quasi possessione exigendi, & ideo ei competit manutentio. *decis. 507. numer. 1. Vbaldo tom. 3.*
- Solutio in quo valore sit facienda, plurimum attenditur obseruantia. *decis. 208. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Solutio pecuniæ quod fuerit facta in contanti, quando dubitari non possit. *decis. 160. num. 30. Vbaldo tom. 3.*
- Solutionis actus subiequeus declaratur à contractu. *decis. 162. numer. 12. Pirouano tom. 2.*
- Solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio. *decis. 259. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Solutio, seu satisfactio ex præsumptionibus, & coniecturis probari potest. *ibid. num. 2.*
- Solutionis sola præsumptio, non sufficit, ut soluens non sit creditor eius, cui soluit. *decis. 259. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
- Concurrentibus tamen aliis præsumptionibus est sufficiens. *ibid. num. 5. & 6.*
- Item si creditum vtriusque partis sit ex eadem causa. *ibidem num. 7.*
- Solutio, quod fuerit facta, vel quis posse cogi ad soluendum, hæc inter se non longè differunt. *decis. 364. num. 18. Remboldo tom. 2.*
- Solutio indebita, quod fuerit facta de iure, nunquam præsumitur. *decis. 447. num. 12. Pirouano tom. 2.*
- Solutiones præsumuntur factæ ex titulo præambulo. *decis. 507. num. 4. Vbaldo tom. 3.*
- Solutio præsumitur facta in extinctionem causæ præcedentis & hoc maxime quando congruit summa soluta, cum quantitate debita. *ibid. num. 5.*
- Solutio præsumitur facta in vim præcedentis conuentionis. *decis. 679. num. 4. Virile tom. 3.*
- Solutionem, quis non præsumitur voluisse accipere minutatim, si integra ei debebatur. *decis. 330. numer. 14. Verospio tom. 2.*
- Solutio si sit promissa in pecunia, tunc in ea facienda venit. *decis. 659. num. 1. Remboldo tom. 3.*
- Fallit tamen hoc, si debitor cauit posse etiam soluere in tot bonis suo arbitrio. *ibid. num. 2.*
- Solutio quando non dicatur legitime facta. *decis. 497. num. 9. Merlino tom. 2.*
- Solutio, si non doceatur quo nomine fuerit facta, non releuat. *decis. 620. numer. 5. Coccino tom. 3.*
- Solutio non præsumitur nisi probetur. *decis. 725. numer. 11. Pirouano tom. 3.*
- Solutio si alicui fuerit facta, cum obligatione de restituendo potioribus ea perinde est, ac si extaret ad fauorem credi-
- torum potiorum. *decis. 114. numer. 6. Remboldo tom. 2.*
- Solutiones, quando quis semel approbavit, non potest eas amplius retractare. *decis. 390. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*
- Solutio cadit in duriores causas. *decis. 301. numer. 3. Verospio tom. 2.*
- Solutio, quando fuit destinata in certo loco, hoc casu statuta illius loci sunt attendenda, non autem loci iudicii. *decis. 621. num. 16. Vbaldo tom. 3.*
- Solutio maioris partis dum verificatur, solet probare veritatem in alia parte confessata. *decis. 557. numer. 13. Pirouano tom. 3.*
- Solutio facta negotiorum gestori liberat. *decis. 162. numer. 11. Pirouano tom. 2.*
- Solutionis præsumptio, quæ oritur ex negligentia creditoris in non petendo creditum certo temporis spatio per statutum, præfixo eliditur ex contraria præsumptione. *decis. 519. num. 11. Vbaldo tom. 3.*
- Scilicet, quando apparet creditorem fecisse omnem diligentiam ad illud assequendum. *decis. 519. numer. 12. Vbaldo tom. 3.*
- Ob non solutionem deuolutio euicitur, si constet de deposito, stante recufatione Domini directi, & litis pendencia. *decis. 6. numer. 14. Dinnozzetto tom. 2.*
- Solutio facta nomine alicuius, illa tribuenda est mandanti, & non soluenti. *decis. 386. num. 48. Vbaldo tom. 2.*
- Solutio imaginaria, quo ad hæredem creditorem defuncti, quando non præsumatur. *decis. 207. numer. 15. & 16. Vbaldo tom. 2.*
- Solutionem, si quis fecisset, certe pendente lite eam opposuisset. *decis. 73. num. 12. Sacrato tom. 2.*
- Solutionis exceptio cum licem perinat, non solet prorogari, vsque ad tertiam instantiam. *ibidem num. 13.*
- Solutio, in quam causam fuit facta non est querendum, dum constat de clara declaratione animi recipientis. *decis. 162. numer. 13. Pirouano tom. 2.*
- Solutio præsumitur ex solutione census trium annorum etiam pro annis præteritis. *decis. 317. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- Solutione facta primo creditori, ita demum pignus secundi creditori confirmatur, cum res pignorat in bonis debitoris reperitur. *decis. 675. num. 40. Coccino tom. 3.*
- Solutio quando non fuit facta eo modo, quo inter partes fuerat conuentum, & maxime, si tractetur de præiudicio tertii, non habet vim solutionis, nec hypoteca extinguitur. *decis. 497. num. 15. Merlino tom. 2.*
- Solutio præsumitur facta in computum debiti præcedentis, & ex causa præambula. *decis. 259. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Solutio licet debeat fieri in pecunia, tamen de partium consensu vnum pro alio solui potest. *ibid. num. 11.*
- Solutionem indebitam allegans probare tenetur indebitum, quia præsumptio est contra soluentem. *ibidem num. 27.*
- per Solutionem extinguitur omnis obligatio, & hypoteca. *decis. 497. num. 3. Merlino tom. 2.*
- Solutionem, si quis tenebatur facere creditoribus anterioribus, si dubitetur de dicta anterioritate, poterit ad se liberandum facere depositum. *decis. 339. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Solutiones debent plenè, & concludenter probari. *decis. 335. numer. 8. Remboldo tom. 2.*
- Soluta pro principali, ut fideiussor possit repetere, prius debet opponere suas exceptiones, & omni conatu solutionem euictare. *decis. 206. numer. 8. Remboldo tom. 2.*
- in solum aliquid recipiens, quando in eo possit considerari prauitas vsuraria. *decis. 472. num. 9. Manzanedo tom. 2.*

S O R O R.

- Soror, ut excludatur à successione fratris per Statutum Urb. lib. 1. cap. 146. propter alios fratres, non requiritur, ut sit dotata de bonis fratris defuncti, cum satis sit aliundè fuisse dotatam. *decis. 345. num. 23. Manzanedo tom. 2.*
- Soror succedit, fratri defuncto, si ab eo non fuerit dotata. *decis. 180. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Soror quamuis aliquid donauerit fratri, nihilominus est seruanda forma requisita à Statuto in donationibus. *decis. 293. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
- Soror de iure communi succedit fratri, vna cum altero fratre. *decis. 180. num. 1. Remboldo tom. 2.*
- Soror vigore Stat. Urb. lib. 1. c. 146. non succedit fratri ab intestato decedenti, extantibus germanis, etiam non vterinis, dum reperitur dotata. *decis. 345. num. 22. Manzanedo tom. 2.*
- Sorores, vigore statuti Bononiensis de quo hic, non excluduntur à fratribus in sacris constitutis, vel professis in successione Patris. *decis. 438. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Sed admittuntur iuxta dispositionem iuris communis. *ibid. num. 12.*
- Soror

Soror si dotetur a fratre nomine administratorio cēsetur illam dotasse de bonis administratis, *decis. 70. num. 3. & 4. Remboldo tom. 2.*
 Sorores exclusæ ab hæreditate debent dotari a fratribus, & sic censentur dotata de proprio. *decis. 7. num. 5. & 6. Remb. tom. 2.*
 Sorori si frater constituat dorem censetur illam constituere, animo compensandi cum legitima matris, *decis. 44. num. 3. & 4. Remb. tom. 2.*
 Serpi, quidquid accedit, usura est, *decis. 453. numer. 15. Coccino tom. 2.*
 Spatium decem annorum requiritur, ut hypotheca præscribatur inter præsentis *decis. 513. num. 14. Remboldo tom. 2.*

S P E C I A L E.

Speciale est, si semper sic assereretur in causa dotis, vulneraretur totum ius commune. *Rub. in annot. ad decis. 460. numer. 34. tom. 2.*
 Speciale est, quando in aliquo casu asseritur, & non assignatur ratio specialitatis, est valde absurdum. *ibid. num. 35.*
 Specialitas non est alleganda, ubi nulla extat specialitatis ratio. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 148. tom. 3.*

S P E C I E S.

Species, quando est appositæ post genus simpliciter, stat declaratione ad tollendas ambiguitates, & non taxatiue. *Rub. in Annotat. ad decis. 636. num. 34. tom. 3.*
 Species infamiae facti sunt duæ, nempe de homine & inter homines *decis. 74. num. 7. Pironaro tom. 2.*
 Species certa pecunie quando est promissa ea est soluenda si reperiatur, sitque illaeiusdem bonitatis, & valoris intrinseci, licet valor extrinsecus fuerit immutatus. *decis. 165. nu. 1. Remboldo tom. 2.*
 Specierum enunciatio præsumitur facta gratia maioris declarationis, & non causa restringendi. *decis. 89. numer. 4. Remboldo tom. 2.*
 Specierum enumeratio tunc non ampliat genus, quando est facta sub expressione certi loci. *decis. 89. nu. 8. & 10. Remboldo tom. 2.*
 Specierum enumeratio, tunc nõ declarat genus, quando constat de contraria mente disponentis. *decis. 89. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Spiritus DEI ubi est, ibi est libertas. *decis. 365. numer. 3. Merlino tom. 2.*
 Spiritus DEI, quæ aguntur, non sunt sub lege. *dec. 382. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Per Spiritus Sancti inspirationem, ut non dicatur electio, sufficit vnum tantum discordare. *decis. 312. numer. 18. Coccino tom. 2.*
 Spiritualitati quando præbenda dicatur annexa ita ut veniat sub dispositione Canonicatus. *decis. 140. nu. 35. Dunozi. tom. 2.*

S P O L I A N S.

Spolians super suo credito non est audiendus, nisi purgato spolio usque ad obolum. *decis. 251. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Spolians, purgato spolio, potest agere pro suo iure. *decis. 1. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Spoliantes, quia legibus non parum sunt exosi, cum ausi sint propria manu ius sibi dicere, ideo ante restitutionem irremissibiliter non audiuntur. *Rub. in annotat. ad decis. 420. nu. 94. tom. 2.*
 de Spoliantis bono iure ut dicatur constare, requiritur, vel confessio partis, vel res iudicata. *decis. 387. num. 15. Remboldo tom. 2.*
 Spoliare dicitur iudex iniuste procedens. *decis. 127. numer. 2. & seqq. Vbaldo tom. 2.*
 Spoliare dicitur executor si non procedat iuxta formam suæ commissionis. *decis. 110. num. 7. Remboldo tom. 2.*

S P O L I A T O R.

Spoliator fictus auditur opponendo exceptionem dominij incontinenti probandam. *Rub. in annotat. ad decis. 420. numer. 97. tom. 2.*
 Spoliator fictus ius propria manu sibi non dixit, & sic legibus non est odiosus. *ibid. num. 97.*
 Spoliatori ante restitutionem denegatur audientia, etiam si incontinenti velit docere de iure sui dominij. *Rub. in annotat. ad decis. 420. num. 94. tom. 2.*

S P O L I A T V S.

Spoliatus ante omnia est restituendus, & spoliator audiendus non venit, nisi purgato spolio, quod procedit, etiam si egerit auctoritate Iudicis. *decis. 117. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Spoliatus per sententiam, quando quis indebite fuit, id magis confirmat suum bonum ius. *decis. 387. num. 2. Remboldo tom. 2.*
 Spoliatus restituendus est ad statum, in quo erat de tempore spolij. *decis. 363. num. 12. Remboldo tom. 2.*

Spoliatus quibus probatis veniat reintegrandus. *decis. 363. nu. 1. Remboldo tom. 2.*
 Spoliatus est ante omnia restituendus, postposita omni exceptione, & cognitione super meritis. *Rub. in Annot. ad decis. 420. num. 46. tom. 2.*
 pro Spoliato si quis se habuerit, quando iniuste proceditur tunc est reintegrandus. *decis. 43. numer. 7. Remboldo tom. 2.*
 Spoliato, si non impeditur restitutio per exceptionem dominij, multo magis id erit dicendum exceptione hypothecæ. *decis. 117. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

S P O L I V M.

Spolium est purgandum, nec tunc locus est arbitrio. *decis. 323. nu. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Spolium quando est admixtum cum nullitatibus, tunc illæ difficultus sanantur. *decis. 249. num. 9. Sacrate tom. 2.*
 Spolium videtur violentum, si aliquid fuerit exactum, vigore obligationis per vim, & metum iniuste carcerationis extortæ. *ibidem num. 6.*
 Spolium non dicitur violentum, quando vis nulla illata est, neque metus, & non fractura commissæ, nec alius actus hostilis. *decis. 740. numer. 6. Merlino tom. 2.*
 Spolium vltimum est purgandum. *decis. 387. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Spolium, quando est commissum cum violentia, tunc spolianti clausa est omnis via, ac Iudex pro eo omnino est surdus, si velit opponere aliquam exceptionem, quantumvis incontinenti probandam. *Rub. in annot. ad decis. 420. num. 95. tom. 2.*
 ad Spolium præscribendum requiritur spatium 40. annorum. *decis. 535. nu. 10. Manzanedo tom. 3.*
 Quod tamen intellige, quando agitur contra Ecclesiam, secus vero, si inter priuatos, quo casu sat est spatium 30. annorum. *ibid. num. 11.*
 Spolium, vel attentatum quando adest, arbitrium non intrat. *decis. 51. nu. 12. Verespicio tom. 2.*
 Spolium quantumvis iudiciale ante omnia est purgandum. *decis. 117. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Spolium non potest dici violentum, quando nulla vis illata fuit neque metus, non fractura commissæ, nec actus alius hostilis perpetratus. *Rub. in annot. ad decis. 420. num. 96. tom. 2.*
 Spolium intrat si creditor in vim sententiæ iniuste aliquid exegerit a suo prætenso debitore. *decis. 251. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Spolium intrat non solum quoad res exactas, sed etiam, quoad expensas. *decis. 251. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Spolium intrat probatis illis duobus vulgatis extremis. *decis. 673. num. 7. Coccino tom. 3.*
 Spolium non intrat, quando aliquid factum est auctore Prætoris. *decis. 506. num. 1. Remboldo tom. 3.*
 Quodque multo magis procedit, quando pars ipsa consensit, vel saltem non reclamavit. *ibid.*
 Spolium quis allegando non auditur, quando facto suo cecidit a possessione. *ibid. num. 2.*
 Spolium excusari non potest, quando Iudex procedit, dum eius officium conquiescit. *decis. 387. numer. 13. Remboldo tom. 2.*
 ad Spolij purgationem euitandam an satis sit constare de bono iure spoliantis, & quod ipse paratus est refundere refundenda. *decis. 387. num. 14. Remboldo tom. 2.*
 Spolij actio etiam aduersus Ecclesiam præscribitur spatio 40. annorum. *decis. 21. num. 9. Dunozi. tom. 3.*
 Spolij actio remanet præscripta spatio 30. annorum. *decis. 535. numer. 9. Manzanedo tom. 3.*
 Spolij actio etiam per spatium 30. annorum non potest præscribi quando non adest possessio. *decis. 547. num. 10. Manzanedo tom. 3.*
 Spolij actio est in rem scripta, ideo etiam datur contra tertium possessorem, & eius hæredem. *decis. 127. numer. 4. Remboldo tom. 2.*
 Etiam si ille possideat cum titulo, & bona fide. *ibid. num. 5.*
 in Spolio compensatio & retentio non admittitur, quando creditum non est clarum. *decis. 117. num. 20. Vbaldo tom. 2.*
 Spolij exceptio repellit quem a limine iudicij. *decis. 387. nu. 1. Remboldo tom. 2.*
 in Spolij iudicio non habet locum regula illa, dolo petis quod statim restitutus es. *Rub. in annot. ad decis. 420. numer. 47. tom. 2.*
 in Spolij iudicio tertius non potest condemnari, cum eius vitium afficiat tantummodo spoliantem. *decis. 127. num. 3. Remboldo tom. 2.*
 in Spolio admittuntur circuitus etiam inutiles & quando. *Rub.*

Rub. in annotat. ad decif. 420. numer. 95. tom. 3.
 in Spolij iudicio, duo extrema sunt probanda, antiquior possessio spoliari, & iunior partis aduersæ, absque eo quod aliter constet de spoliatione. *decif. 495. num. 43. Coccino tom. 2.*
 in Spolio primum extremum, ex quo dicatur plenè probatum *decif. 502. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 in Spolio primum extremum debet probari per manifestas, & concludentes probationes, & non per præsumptiuas *dec. 21. nu. 1. Dupozetto tom. 2.*
 in Spolio extremum secundum benè probatur ex ipsa litis sub-
 stantiatione. *decif. 327. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 in Spolio probatis duobus extremis necessarijs, datur reintegratio. *decif. 327. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 in Spolio primum extremum est concludenter probandum. *ibid. nu. 2.*
 Spolio stante non intrat arbitrium, maximeque si constet de iniustitia. *decif. 251. num. 7. & 8. Vbaldo tom. 2.*
 Spolij remedium competit Domino directo ratione civilis possessionis ex remedio, vnde vi aduersus occupantem utile dominium *decif. 21. numer. 3. Dupozetto tom. 2.*
 Spolia Clericorum, si fuerit probatum, quod spectent ad eorū hæredes, id debet intelligi, de illis spolijs, quæ verè dicuntur spolia Clericorum, videlicet de fructibus exactis, & reconditis. *decif. 529. num. 7. Remb. tom. 3.*
 Spolia Clericorum, quæ verè, & propriè dicantur. *decif. 722. num. 11. Remb. tom. 3.*
 Spolia sunt rerum ad Beneficiatos spectantium, & quæ in eorū peculio reperiuntur. *ibid. numer. 12.*
 Spolia personarum Ecclesiasticarum, quod ex antiqua consuetudine spectent ad hæredes beneficiati in statu Mediolanen. ex quo niritur probari. *dec. 529. nu. 6. 15. & 16. Remb. tom. 3.*
 Spolia omnia Archiepiscoporum, & Episcoporum in Insula Sardinia & extra, non tamen in Italia decedentium Pius Papa V. ad instantiam Regis Catholici, ad quid applicauerit. *decif. 560. numer. 7. Manzanedo tom. 3.*
 Et litteræ Apostolicæ super hoc ab eodem Pontifice expeditæ, confirmatæ fuerunt à Clem. VIII. *ibidem num. 8. & seqq.*
 sub Spoliorum nomine non veniunt illa bona, de quibus Clericus potest testari, nec ea, quæ remanent, seu successori. *decif. 722. num. 18. & 19. Remb. tom. 3.*
 Spolij appellacione non veniunt fructus inexacti, quando non agitur de interesse Camere. *ibid. num. 22. & 23.*
 Spoliorum collectores ubi non adsunt seruatur constitutio Iulij circa materiam spoliorum, & ius commune. *decif. 722. num. 16. Remb. tom. 3.*
 Spoliorum, quod veniant etiam fructus inexacti, id asserens probare tenetur, cum regula sit in contrarium. *decif. 529. num. 9. Remb. tom. 3.*
 sub Spoliorum nomine veniunt etiam Iura, & adiones. *decif. 722. num. 14. Remb. tom. 3.*
 sed hoc intellige verum dum agitur de interesse Camere, & in locis, ubi sunt collectores. *ibid. num. 15.*
 in Spolijs, & alijs interdictis, non fit condemnatio ad restitutionem fructuum, nisi à die litis contestatæ, præterquam in spolio violento, & attentato num. 5. Et hæc est verior, & receptior opinio *decif. 740. num. 3. Merlini tom. 3.*
 Eamque Rora perpetuo amplexa est. *ibid. num. 3.*
 Sponsa fit particeps dignitatis Sponsi. *decif. 686. num. 8. Sacratio tom. 3.*

S P O N S A L I A.

Sponsalia sunt plenè probanda. *decif. 258. numer. 2. Sacratio tom. 2.*
 Sponsalia prima præferuntur secundis. *decif. 231. numer. 16. Sacratio tom. 2.*
 Sponsalia prima, si cessent, intrat obligatio seruandi secunda. *decif. 231. num. 18. Sacratio tom. 2.*
 Sponsalia dissoluntur propter epilepsiam. *decif. 493. num. 73. Coccino tom. 2.*
 Sponsalia dissoluntur, si os malè oleat, nec arte medica subueniri possit. *ibid. num. 74.*
 Sponsalia si fuerint dissoluta, & maxime si orta sunt lites, & inimicitia, dos non præsumitur fuisse soluta. *decif. 73. nu. 8. Sacratio tom. 2.*
 Sponsalia etiam iuramento firmata dissoluntur fœditate notabili, vel oculorum, vel nasi amissione, vel turpiori alio supervenienti. *decif. 493. nu. 69. Coccino tom. 2.*
 Sponsalia dissoluntur propter paralytim, vel lepram supervenientem. *decif. 493. num. 70. Coccino tom. 2.*
 Sponsalia promittens non potest ab illis recedi, si famina infamia sequatur, quod procedit etiam non secuta copula. *Rub. in annotat. ad decif. 431. num. 102. tom. 2.*

Sponsalia non sunt indissolubilia, sicut est matrimonium. *Rub. in annot. ad decif. 431. num. 72. tom. 2.*
 Sponsalia, quæ cum aliqua contrahendo sub conditione, si eâ carnaliter agnoscat, videtur recessisse ab omni conditione. *decif. 258. num. 5. Sacratio tom. 2.*
 Sponsalia per subsequendam copulam de iure antiquo transibant in matrimonium, idque hodie est, correctum per Conc. Trid. *ibid. num. 6. & seqq.*
 Sponsalia si quis cum aliqua contraxit sub conditione, si sequatur copula, censetur recessum à conditione. *decif. 258. nu. 5. Sacratio tom. 2.*
 Sponsalia secunda an sint nulla propter existentiam priorum sponsalium, vel potius irritentur, instante illo, cui prius est data fides. *decif. 258. numer. 6. Sacratio tom. 2.*
 cum Sponsalibus secundis quando concurrat copula, cum muliere alias honesta, tunc cessant prima sponsalia. *ibid. num. 7.*
 Sponsalibus dissolutis per matrimonium adhuc soluto matrimonio sunt implenda, si secuta sit copula cum sponsa. *ibidem num. 8.*
 Sponsalia per copulam subsequentem ante Concil. Trident. transibant in matrimonium. *Rub. in Annot. dec. 431. n. 66. to. 2.*
 Sponsalia, quando à principio mutuo consensu contrahentium fuerunt inita, non possunt deinde unius consensu tantum dissolui. *ibid. num. 67.*
 Sponsalia, quando sunt legitime contracta, quidquid sit de iure Civili, de quo in l. 1. C. de sponsal. tamen de iure Canonico est necessarius mutuus dissensus pro valida dissolutione illorum. *ibidem num. 68.*
 in Sponsalibus sicuti requiritur ut mutuus consensus contrahentium conveniat, ita in eorum dissolutione pariter requiritur simultaneus dissensus. *ibid. num. 69. & 70.*
 pro Sponsalium dissolutione est iudicandum, quando prudens Iudex advertet, recusantem contrahere matrimonium habere iustam causam contradicendi. *ibid. num. 71.*
 Sponsalia, si sint contracta sub conditione, de faciente conditione, cessat obligatio contrahendi per verba de presenti. *decif. 232. num. 2. Sacratio tom. 2.*
 in Statu Ecclesiastico non servatur, ut reus dives teneatur subministrare sumptus litis actori pauperi. *Rub. in annot. ad dec. 617. num. 15. tom. 3.*
 de Sponsalibus, quando constar, tunc pars renuens contrahere matrimonium, est cogenda non præcisè, sed per censuras, ut de nolente fiat volens. *decif. 656. numer. 10. Merlini tom. 3.*
 Et ad contrahendum per verba de presenti disponatur. *ibidem num. 11.*
 Sponsalium validitate data, promittens omnino cogi debet ad contrahendum matrimonium. *Rub. in annot. ad decif. 431. num. 65. & 71. tom. 2.*
 in Sponsalium contractu non requiritur utriusque iuramentum, aut consensus, sicuti in matrimonio, quia sufficit, ut utraque contrahantur. *Rub. in annotat. ad decif. 431. numer. 88. tom. 2.*
 Sponsalibus stantibus intrat obligatio de contrahendo per verba de presenti, etiam si sponsalia non sint iurata. *decif. 232. nu. 1. Sacratio tom. 2.*

S P O N S V S.

Sponsus debet contrahere matrimonium cum sponsa quamvis inter eos disparitas conditionum adsit. *Rub. in Annot. ad dec. 431. numer. 81. tom. 2.*
 Sponsus dum recusat sponsam ducere in uxorem debet omnibus modis compelli, ut fidem suam seruet. *Rub. in annot. ad decif. 431. num. 61. tom. 2.*
 Sponsus sciens disparitatem conditionis mulieris, sibi impetens dum ea sponsalia contraxit, aliter enim à principio sibi prospicere debebat. *Rub. in annot. ad dec. 431. nu. 106. & 113. tom. 2.*
 Sponsus tenetur ducere sponsam, quamvis simpliciter id ei promiserit, nec iuraverit, & mortalis poenæ reus efficitur, dum recusat præstare consensum coniugalem, & nihilominus fidem servare tenetur. *Rub. in Annot. ad decif. 431. num. 62. & 63. tom. 2.*
 inter Sponsum, & sponsam disparitas non est valens ad dissolvenda sponsalia, si alter ex coniugibus sciuit inferiorem conditionem alterius. *Rub. in annot. ad decif. 431. n. 103. to. 2.*

S P V R I V S.

Spurius est incapax Iurispatronatus. *decif. 471. numer. 16. & 18. Navarro tom. 2.*
 Spurius non est omnino incapax possessionis, licet non sit capax feudorum. *decif. 524. numer. 15. Pirouano tom. 3.*
 Spurij sunt incapaces bonorum feudalium. *decif. 524. nu. 4. Pirouano tom. 3.*

Spurius si sit legitimatus cum clausula sine praeiudicio venientium ab intestato, quid operetur talis legitimatio. *ibid. numer. 5. 6. & 8.*

Spurij, & illegitimi dicuntur etiam procedere ex sanguine. *decis. 361. numer. 2. Remboldo tom. 2.*

S T A T V S.

Status ultimus attenditur in reservationibus. *decis. 257. numer. 12. Remboldo tom. 2.*

Status ultimus in beneficijs, potest substinere collationem, & prouisionem beneficii. *decis. 499. numer. 12. & 13. Pironano tom. 2.*

Status ultimus Ecclesiae est attendendus, quando non constat de contrario. *decis. 267. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Status ultimus attenditur ad effectum ut videatur, an beneficium cadat sub reservatione. *decis. 465. numer. 1. Pironano tom. 2.*

Status ultimus beneficii attenditur, & praesumitur continuatus. *decis. 633. numer. 7. Coccino tom. 3.*

Status ultimus attenditur in iudicanda beneficii qualitate, quando sumus in dubio. *decis. 633. numer. 4. Coccino tom. 3.*

Status beneficii non mutatur per prouisiones Apostolicas, pro ut nec per prouisiones Ordinarij. *decis. 633. numer. 5. Coccino tom. 3.*

Status ultimo non est standum, quando constat de anteriori contrario. *decis. 465. numer. 4. Pironano tom. 2.*

Status mutatio, ut inducatur requiritur spatium 40. annorum. *ibidem numer. 5.*

Status, ut mutetur, quid sit necessarium. *ibidem numer. 6.*

Status mutatione eueniente perinde est, ut sicut contractus conditionalis non purificata conditione euanesceat, ita expirat mutato rerum statu. *Rub. in annot. decis. 323. numer. 28. tom. 3.*

Quod procedit, quamuis in contractu adsit aliquod verbum extensionis ad futurum. *ibid. numer. 29.*

In statu Ecclesiastico non seruatur, ut reus diues teneatur subministrare sumptus litis actori pauperi. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 15. tom. 3.*

Status aliquis non inducitur stante æquiuocatione. *decis. 465. numer. 8. Pironano tom. 2.*

Status nouus non inducitur ex actis æquiuocis. *dec. 467. numer. 8. Pironano tom. 2.*

Status nouum inducendum, debet doceri de initio contradictionis. *ibid. numer. 9.*

Status prior, quando doctum fuit, ille non praesumitur mutatus, nisi doceatur consuetudine, aut legitima praescriptione sublatum fuisse. *decis. 467. numer. 11. Pironano tom. 2.*

Status prior, ut dicatur mutatus, debet probari tempore sufficientis, & voluntas, quæ una cum tempore est necessaria. *decis. 467. numer. 3. Pironano tom. 2.*

Status hereditatis dicitur firmari ex inuentario de bonis ac iuribus hereditariis confecto. *decis. 409. numer. 2. Manzanedo tom. 2.*

Status hereditatis non potest firmari, nisi exhibitis scripturis hereditariis. *decis. 112. numer. 3. Dunozeo tom. 2.*

Status quadragenarius in beneficijs, ut possit constitui, quid requiratur. *decis. 79. numer. 11. Dunozeo tom. 2.*

In statu Mediolani vnicus est tantum Senatus, qui & curam habet vniuersitatis Papien. *Rub. in annotat. ad decis. 529. numer. 28. & 29. tom. 3.*

In statu validitatis ea quæ sunt, interim producant suum effectum. *decis. 623. numer. 9. Pironano tom. 3.*

S T A T V E N T E S.

Statuentes, si aliquid voluissent excipere, id sciissent exprimere, ac maxime dum in simili casu exceperunt. *decis. 438. numer. 22. & 23. Vbaldo tom. 2.*

Statuentes extra territorium non habent iurisdictionem. *decis. 461. numer. 6. Merlino tom. 2.*

Statuentes, si aliquid voluissent disponere, id expressissent, & multo magis, si alibi id expresserunt. *decis. 484. numer. 17. Vbaldo tom. 2.*

Statuentium mens est attendenda in interpretatione statutorum. *Rub. in annot. ad decis. 378. numer. 15. Manzanedo tom. 2.*

Statueret ut Princeps possit, ne eius subditi accedant ad aliam molendinam ad molendum, quam ad sua quid requiratur. *decis. 308. numer. 1. Remboldo tom. 2.*

S T A T V T V M I N G E N E R E.

Statutum continuans possessionem defuncti in heredem, eius vigore hæres est manutenuendus. *decis. 420. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Et hoc procedit, siue statutum requirat aditionem, seu immissionem, siue non. *ibidem numer. 6.*

Statutum continuans possessionem defuncti in heredem, statim operatur suum effectum transferendi, & continuandi suam possessionem. *ibid. numer. 7.*

Statutum, si disponat, ut contractus sine certis solemnitatibus non valeat, a contrario sensu disponit, ut eis adhibitis valeat. *decis. 288. numer. 4. Remboldo tom. 2.*

Statutum particulare potius est attendendum, quam generale. *ibidem numer. 5.*

Statutum, si quis asserat non esse in usu, id probare grauatur, cum contrarium praesumatur. *decis. 293. numer. 11. Manzanedo tom. 2.*

Statutum si disponeret, ut exceptio nulla in certo casu non admitteretur, nullatenus censetur sublata ea, quæ incontinenti offertur probari. *Rub. in annot. ad decis. 420. numer. 89. tom. 2.*

Statutum ordinans, ne quis legitimeretur sine consensu eius, de cuius successione agitur, est satis iuri consonum, & rationabile. *decis. 347. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Statutum, quando statuit, quod disponit ius commune, intelligi debet secundum regulas iuris communis. *decis. 151. numer. 15. Dunozeo tom. 2.*

Statutum prohibens obligationes minorum sine certa solemnitate, non comprehendit necessariam dotis obligationem. *Rub. in annot. ad decis. 460. numer. 58. tom. 2.*

Statutum disponens de subdito, non habet locum in eo, qui est subditus ad tempus, vel secundum quid. *decis. 212. numer. 15. Coccino tom. 2.*

Statutum dum in casu ab eo non deciso mandat seruari ius commune, tunc recurrendum est ad ius Ciuitatis denominantis, vel Prouincie, si in iure Romanorum casus ille non reperitur. *Rub. in annot. ad decis. 378. numer. 17. tom. 2.*

Statutum vnum facere, quando res est integra, & aliud, quando non est integra, non est nouum in iure. *dec. 232. numer. 5. Sacrato tom. 2.*

Statutum relatiuum debet referri ad eam partem, in qua non fit correctio iuris communis. *decis. 66. numer. 2. Dunozeo tom. 2.*

Statutum recipit interpretationem passiuam à iure communi. *ibidem numer. 2.*

Statutum, si discretiue loquatur de viro, & vxore, tunc non intrat regula correlatiuorum. *decis. 607. numer. 34. Coccino tom. 3.*

Statutum, quando est rationabile, & licitum, venit sub generali confirmatione, quamuis sit contra ius commune. *decis. 438. numer. 63. Vbaldo tom. 2.*

Statutum dicitur odiosum odio irrationabili, si excludat ascendentem à susceptione descendantis. *ibidem numer. 64.*

Statutum excludens matrem propter patrum est odiosum odio irrationabili. *ibid. numer. 65.*

Statutum venit intelligendum retentis terminis praecedentibus. *decis. 227. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*

Statutum, si disponat, ut Canonici antiquior habeat ius optandi, id est conforme iuri communi. *decis. 571. numer. 8. Remboldo tom. 3.*

Statutum in successione praferens masculos foeminis est contra ius commune. *decis. 438. numer. 37. Vbaldo tom. 2.*

Statutum praferens patrum matri in successione, est contra ius commune. *decis. 438. numer. 38. Vbaldo tom. 2.*

Statutum loquens de promissis in instrumento, habet quoque locum de promissis in apoca. *decis. 412. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Statutum, si non habeat clausulam derogatoriam ad futura, non est necessaria specifica eius derogatio, quando contra illud disponitur. *dec. 484. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Statutum quando sine dubio dicatur habere clausulam derogatoriam, etiam quo ad futura. *decis. 484. numero 8. Vbaldo tom. 2.*

Statutum disponens contra ius commune non valet sine confirmatione Principis. *decis. 438. numer. 36. Vbaldo tom. 2.*

Statutum loquens de instrumentis exequentis verificatur etiam in his, quæ tacite insunt in instrumentis. *Rub. in annotat. ad decis. 666. numer. 162. tom. 3.*

Statutum praferens in successione agnatos matris est validum, & non contra ius naturale. *decis. 438. numer. 91. Vbaldo tom. 2.*

Quale statutum non est odiosum, sed fauorabile pro agnatis. *ibid. numer. 92.*

Statutum, si simpliciter loquatur, non est trahendum ad casum mixtum. *decis. 17. numer. 16. Dunozeo tom. 2.*

Statutum, si disponat, quod in aliquo stet iuramento alicuius non est aliud querendum, maxime si contrarium non constet. *decis. 240. numer. 4. Remboldo tom. 2.*

Statu-

Statutum determinans certum tempus ad seruandam sententiam, illud succedit loco fatalium. *decif. 699. numer. 5. Sacratio tom. 3.*

Statuto Ecclesie potest cauere, vt etiam beneficia simplicia requirant residentiam, & sic redeundo ad ius commune, ac circumscribere do generalem consuetudinem non residendi in eis. *decif. 337. numer. 7. Merlino tom. 2.*

Statutum si requirat, vt legitimarius possit succedere agnatis, sit necessaria in legitimatione citatio eorum, est intelligendum de consensu eorum, qui viuunt de tempore legitimationis. *decif. 297. numer. 25. Vbaldo tom. 2.*

à Statuto casus omisus remanet in dispositione iuris communis. *decif. 15. numer. 11. Dunozetto tom. 2.*

in Statuto dum simpliciter fit mentio de iure, intelligitur de iure municipali, & non de iure communi. *Rub. in annot. ad decif. 378. numer. 21. tom. 2.*

Statutum disponens aliquid fieri secundum formam iuris, intelligitur de iure municipali. *Rub. in annot. ad decif. 378. numer. 22. & 23. tom. 2.*

Statutum vt in vno porrigatur ad alium non est inconueniens ratione connexitatis. *decif. 588. numer. 16. Vbaldo tom. 3.*

Statutum disponens de hærede, non suffragatur legatario. *decif. 459. numer. 16. Manzanedo tom. 2.*

Statutum adest in quibusdam Ecclesiis, vt Canonici, qui vna dumtaxat hora presentes sunt in choro, totius diei distributiones sibi usurpent. *Rub. in annot. ad decif. 576. numer. 173. tom. 3.*

Quale statutum iniquum est, nam spectat ad diminutionem cultus diuini, & dat licentiam vagandi contemnere, & negligere diuina officia. *ibid. numer. 176.*

Statutum, quando aliquid non decedit, recurrendum est ad ius commune. *decif. 609. numer. 8. Vbaldo tom. 3.*

Statutum loquens de insinuandis donationibus intelligendum venit de puris, non autem de donationibus factis ob causam. *decif. 460. numer. 11. Remboldo tom. 2.*

Et quæ respiciunt commodum aliorum, quam donatarii. *ibid. numer. 11.*

Statutum si indistincte loquatur, indistincte etiam intelligi debet. *ibidem numer. 25.*

Statutum contra ius conditum, non dicitur confirmatum ex generali Papæ confirmatione, cum ad hunc effectum sit necessaria specialis, & indiuidua confirmatio. *decif. 610. numer. 17. Manzanedo tom. 3.*

Statutum dum habet limitationem in ventre, si ea intret, cessat statuti dispositio. *decif. 412. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Statutum de successione censetur solummodo ciuium commoditatis non forensium prospexisse. *decif. 46. numer. 7. Merlino tom. 2.*

Statutum, si in casu ab eo non disposito, mandat, vt recuratur ad ius commune, de quo iure sit intelligendum, aut iure Romanorum, vel Ciuitatis dominantis, seu Præuincie. *Rub. in annot. ad decif. 378. numer. 8. tom. 3.*

Statutum respiciens fauorem dotis parum attenditur, an ea fuerit promissa in instrumento, vel in apocæ. *decif. 412. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Et hoc quamuis statutum loquatur de dote promissa in instrumento. *ibid.*

in Statuto se fundans, probare grauatur, quod ad sint requisita dicti statuti. *decif. 153. numer. 4. Remboldo tom. 2.*

Statutum excludens forissem ab acquisitione, non ligat filium, quo minus patri, vel matri succedat. *decif. 174. numer. 9. Manzanedo tom. 2.*

Statutum, si requirat in contractu mulieris interuentum duorum proximorum si vnus tantum adest, & loco alterius non sit deputatus error, tunc contractus non subsistatur. *decif. 321. numer. 3. & 4. Coccino tom. 2.*

Statutum si disponat, vt in aliquo contractu iuramentum præsumatur metu extortum, tunc illud non validat contractum alias nullum. *decif. 212. numer. 16. Coccino tom. 2.*

Statutum disponens, vt dilatio incipiat currere à die decreti sine aliqua intimatione, debet intelligi, dummodo aliunde habeatur noticia dicti decreti. *decif. 495. numer. 63. Coccino tom. 2.*

Statutum potest prohibere, ne instrumenta, testameta, &c. stipulata à Notarijs non matricularis non probent. *decif. 119. numer. 23. Manzanedo tom. 2.*

ad Statutum aliquod, si sententia se referat iuxta illius terminos intelligenda, ac decisa, non venit. *decif. 227. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*

Statutum, particulare in loco contractus quando habetur, illud est seruandum, relictis Constitutionibus generalibus pro-

uincie. *decif. 378. numer. 6. Manzanedo tom. 2.*

Statutum, dum in casu ab eo non disposito mandat seruari ius commune, intelligi debet de iure Romanorum. *Rub. in Annotat. decif. 378. numer. 11. tom. 2.*

Statutum prohibens minoris obligationem sine certis solemnitatibus, si quis asserat dictum statutum non comprehendere casum dotis deuiat à luce, & à via veritatis. *Rub. in annot. decif. 460. numer. 52. tom. 2.*

Statutum sicut potest statuere, vt proxenetæ adhibeatur fides, ita & potest id determinare consuetudo, vel sty lus. *decif. 162. numer. 3. Pirouano tom. 2.*

Statutum domicilii viri attendi debet in restitutione dotis. *decif. 229. numer. 2. & 3. Manzanedo tom. 2.*

Statutum, quando est fauorabile, licet sit contra ius commune, nihilominus, vt valide dicatur confirmatum, sufficit confirmatio facta secundum formam communem. *decif. 438. numer. 47. Vbaldo tom. 3.*

Statuto circa solemnitatem requisitam in donationibus non potest renunciari, si eas requirat pro forma. *decif. 293. numer. 3. Manzanedo tom. 2.*

Statuto confirmato auctoritate Apostolica non potest renunciari. *ibid. numer. 4.*

Statuto & consuetudinibus Ciuitatum Iudæi gaudent, siue illa sint fauorabilia siue odiosa. *decif. 269. numer. 20. Manzanedo tom. 2.*

Statuto exclusiuo foeminarum stante, tunc dos filie ea mortua, non transit ad eius hæredes, sed ad agnatos. *decif. 459. numer. 21. Navarro tom. 2.*

Statuto, qui vtitur, tenetur probare omnes qualitates ab illo requisitas. *decif. 371. numer. 4. Pirouano tom. 2.*

Statuto, si caueatur, quod ad mittendi ad Collegium carere debeant omni macula & suspitione, prorsus, & omnino, qualiter veniat intelligendum. *decif. 276. numer. 18. & 23. Coccino tom. 2.*

Statuto tunc multo minus censetur derogatum per clausulas generales, si habet clausulam derogatoriam ad actus futuros. *decif. 347. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

à Statuto casus non decifus remanet sub dispositione iuris communis. *decif. 66. numer. 17. Dunozetto tom. 2.*

à Statuto forma tradita seruanda est quamuis exorbitet à iure communi. *decif. 212. numer. 10. Coccino tom. 2.*

Statuti relatio non potest fieri ad eam pariem, in qua disponitur diuersum eius, quod queritur. *decif. 66. numer. 6. Dunozetto tom. 2.*

Statuti loci beneficio forensis non debet gaudere. *decif. 174. numer. 7. Manzanedo tom. 2.*

Statuti beneficio non potest iuuari, qui promissit dotem restituere plenè & integre, ac renunciauit omni iuri legum, & ita tutorum auxilio. *decif. 174. numer. 2. Manzanedo tom. 2.*

Statuti verba, quando sunt clara, non possunt tergiversari. *decif. 6. numer. 6. Dunozetto tom. 2.*

Statutum Laicorum, quando est fauorabile comprehendit etiam clericos. *decif. 438. numer. 30. Vbaldo tom. 2.*

Statutum Laicorum non capit casus iuratos ex defectu iurisdictionis. *decif. 682. numer. 24. Sacratio tom. 3.*

Statutum Laicorum dum non potest comprehendere casus iuratos, nec confirmatio illius eos tanget. *decif. 682. numer. 32. Sacratio tom. 3.*

Statutum Laicorum, si sit fauorabile personis Ecclesiasticis, eas quoque comprehendit. *decif. 431. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Statutum emanans fauore agnationis non comprehendit Monachos. *ibidem numer. 8.*

Statutum, quando est conditum à Laicis, tunc nullatenus potest infringere vires iuramenti. *decif. 293. numer. 7. Manzanedo tom. 2.*

Statutum Laicorum tunc valens est disponere super iuramento, si sit à Papa confirmatum. *decif. 212. numer. 19. Coccino tom. 2.*

Statutum, si mandat, vt mulieres non possint se obligare sine licentia Principis, tunc ea contenta sub conditione, si adimpleri non potest, ad eundem est recurrendum. *ibid. numer. 20. & 22.*

Statuta laicalia non possunt disponere super materia iuramentorum. *decif. 212. numer. 17. Coccino tom. 2.*

Statuta secularia non possunt infringere iuramenti vires, nec directè, nec indirectè. *decif. 212. numer. 18. Coccino tom. 2.*

Statuta Laicorum silent in foro ecclesiastico, & quando agitur de bonis ecclesiasticis, etiam vbi agitur inter laicos, & clericos. *decif. 707. numer. 10. Innoc. X. tom. 3.*

Statuta Laicorum per indirectum possunt tollere vires iuramenti, annullando contractum, in quo desunt solemnitates

ab ipso

- ab ipso inductas pro fictis, & simulatis illos habendo. *decif. 293. numer. 8. Manzanedo tom. 2.*
- Statutum, quando defert lucrum dotale marito, non potest vxor testando illud minuere, vel tollere. *decif. 15. numer. 8. Dunozezzo tom. 2.*
- Statutum dum defert lucrum dotale marito, postquam mulier fuerit matrimonio copulata, certe dictum statutum loquitur de matrimonio carnali, exclusiue ad spirituale. *decif. 398. num. 14. Coccino tom. 2.*
- Statuta de lucro dotis debent intelligi tam condito, quam non condito testamento. *decif. 15. num. 20. Dunozezzo tom. 2.*
- Statutum si dicitur marito lucrum dotale, hoc lucrum ipse percipit non ex iudicio vxoris, sed ex dispositione statuti. *decif. 15. nu. 12. Dunozezzo tom. 2.*
- Statutum deferens lucrum dotale marito, postquam mulier fuerit copulata, intelligi debet post matrimonium per copulam consummatum. *decif. 398. num. 16. Coccino tom. 2.*
- Statutum loquens ab intestato non debet intelligi condito testamento. *decif. 66. num. 18. Dunozezzo tom. 2.*
- Statutum deferendo lucrum dotale marito intelligi debet tam ab intestato, quam condito testamento. *ibidem num. 13.*
- Statuti verba indefinite loquentia, generaliter veniunt intelligenda. *ibid. num. 20.*
- Statutum excludens feminam proximiorē propter agnatum remotiorē, est etiam iudicandum fauorabile. *decif. 438. nu. 68. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum exclusiuum feminarum intelligitur superstitibus filiis masculis. *decif. 177. numer. 3. Verespicio sen. tom. 2.*
- Statutum excludens feminas a successione matris, excipit, si pater transeat ad secunda vota. *ibid. num. 4.*
- Statuta exclusiua feminarum sunt fauorabilia, vel saltem non odiosa odio irrationabili, attento fauore agnationis. *decif. 438. num. 48. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum excludens feminas legitimas propter filios spurios, est illicitum. *decif. 438. num. 71. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum præbens causam delinquendi est illicitum. *ibid.*
- Statutum excludens feminas a successione patris, & matris, non habet locum, quando agitur de bonis fraternis. *dec. 527. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
- Statuta licet excludant feminas propter masculos, a successione parentum, tamen dantur nonnulli casus, in quibus illæ possunt succedere. *decif. 375. numer. 13. Merlini tom. 2.*
- Statuta exclusiua feminarum, non habent locum, quando mascululi non exstant, vel quando illi nolunt, vel non possunt succedere. *ibid. num. 14.*
- Statuta exclusiua feminarum propter masculos, recepta sunt per vniuersam Italiam. *decif. 438. num. 80. Vbaldo tom. 2.*
- Statuta excludentia feminas dotatas propter masculos, ita debent intelligi, vt per ea censetur exclusa femina dotata ab hereditate dotantis tantum. *decif. 180. numer. 2. Remboldo tom. 2.*
- Statutum excludens feminas dotatas a patre ab eius hereditate, onus id probandi spectat ad eum, qui eas intendit excludere. *decif. 213. nu. 3. Coccino tom. 2.*
- Statuta exclusiua feminarum, cum sint correctoria iuris communis, debent stricte interpretari. *decif. 502. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
- Statuta exclusiua feminarum, non merentur odium, nec statuentes sunt earum odio moti ad sic statuendum, sed propter fauorem agnationis. *decif. 438. numer. 93. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum vt dicatur voluisse excludere feminas dotatas a successione patris, matris, fratris, &c. propter dotem ab vno habere, non est dicendum, nisi id sit expressum. *decif. 180. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Et quando non dicatur constare de tali mente statuti, sed potius de contraria, ibi. *num. 6 & 7.*
- Statutum exclusiuum feminarum est odiosum, si eas excludat propter dotem, & non fauore agnationis. *ibidem num. 11.*
- Statutum excludens a successione parentum sorores propter fratres, intelligendum est de fratribus vtriusque coniunctis, non autem vterinis tantum. *decif. 502. numer. 3. Vbaldo tom. 3.*
- Quæ opinio vera est, reprobatis contrarium sentientibus, eamque capius secuta est Rota. *ibid. num. 4.*
- Statuta exclusiua feminarum, inspicere debet principaliter fauor agnationis, non autem odium exclusionis. *decif. 438. num. 48. Vbaldo tom. 2.*
- Statuta exclusiua matris a successione filiorum propter agnatos, vigent per totam Italiam, & vide de diuersis statutis. *decif. 438. numer. 95. 96. 98. & 100. Vbaldo tom. 3.*
- Statutum excludens matrem a successione filij, est iniustum & inhumanum, & contra ius commune. *decif. 438. numer. 66. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum dum excludit matrem a successione filij propter patrum, non dicitur exclusa propter agnatum remotissimum. *decif. 438. num. 75. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum excludens matrem a successione filij propter agnatos redditur minus odiosum, dum eam in totum non excludit. *ibidem num. 76.*
- Prout est statutum Bononiense, dum ei reseruat vsumfructum bonorum donec vixerit, & ad secundas nuptias non transuerit. *ibidem num. 76.*
- Statutum excludens matrem a successione filij propter patruum videtur in totum odiosum, si patruus sit profectus, cum non possit conseruare agnationem. *ibid. num. 77. & 78.*
- Statutum excludens matrem etiam a legitima filij, vel filie propter Collaterales est valde odiosum. *decif. 438. nu. 82. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum excludens filium a successione parentum, est iniquum & contra rationem naturalem. *ibid. num. 83.*
- Ita, & statutum excludens parentes a successione filij. *ibidem num. 83.*
- Statutum excludens filios a successione parentum, vel è contra, est inhumanum, & per confirmationem superioris generale non validatur. *ibid. nu. 84.*
- Statutum iniquum, vel iniustum non venit sub generali confirmatione. *ibid. num. 85.*
- Statutum exclusiuum feminarum propter agnatos non videtur esse contra ius naturale. *ibid. num. 86.*
- Statutum continuans possessionem patris in filios, vt habeat locum, docenda est filiatio. *decif. 128. num. 32. Pironano tom. 2.*
- Statutum continuans possessionem defuncti in heredem non habet locum in iure personali. *decif. 420. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum continuans possessionem defuncti in heredem procedit illa existente vacua, non autem plena. *decif. 359. nu. 15. Manzanedo tom. 3.*
- Statutum continuans possessionem defuncti patris in filios, cessat, quando ante aditam hereditatem, quis cepit possessionem. *decif. 673. num. 8. Coccino tom. 3.*
- Statutum si continuet possessionem patris in filios, huius vigore potest eis dari manuentio. *decif. 712. numer. 8. Dunozezzo tom. 2.*
- Statutum continuans possessionem patris in filios, vt in ea manueantur, debent iustificare possessionem patris. *decif. 712. num. 9. Dunozezzo tom. 3.*
- Statutum continuans possessionem testatoris in filium, vt habeat locum docendum est de eius qualitatibus. *decif. 128. num. 30. Pironano tom. 2.*
- Statutum continuans possessionem in heredem, ea non attenditur, si alius actualiter ante eum illam ceperit. *decif. 128. num. 12. Pironano tom. 2.*
- Statutum inducens possessionis continuationem in heredem, datur medium inter mortem testatoris, & aditionem. *ibid. num. 13.*
- Statutum continuans possessionem in suum heredem, tunc nec per momentum quidem datur vacuum. *decif. 128. nu. 24. Pironano tom. 2.*
- Statutum de continuanda possessione in suum heredem, non operatur, quoad iura personalia. *decif. 592. num. 3. Remboldo tom. 3.*
- Statutum de continuanda possessione in suum heredem, cessat in ijs bonis, quorum heredes sunt incapaces. *ibid. num. 4.*
- Statutum continuans possessionem in suo heredem, operatur in instanti. *dec. 128. num. 20. Pironano tom. 2.*
- Ideoque possessio capta ab alio medio tempore, non erit maputenibilis. *ibid. num. 21.*
- Statutum continuans possessionem in suum heredem, an sit vera, & propria. *ibid. num. 22.*
- Statuto, quando cautetur, vt legitimatus succedere tantum, debeat ad bona eorum agnatorum, qui consensum præstauerint legitimationi. *decif. 347. nu. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Intelligi debet, de eis agnatis, qui sunt nati de tempore legitimationis, non autem de non natis. *ibid. num. 12.*
- de Statuti intelligentia querere aliud est, & aliud an illi fuerit per quamcunque derogationem derogatum. *decif. 347. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
- Statuta disponentia circa successionem non habent locum, quoad bona existentia extra loci territorium. *dec. 461. num. 5. Merlini tom. 2.*
- Statuta adfunt per totam fere Italiam, quæ præscriptionem iuris

iuris communis redeunt ad terminos breuiores. *decis. 555. num. 8. Dunozetto tom. 3.*

Statuta à Sede Apostolica confirmata, comprehendunt etiam clericos, de quibus faciunt mentionem d. Statuta, etiam quo bona emphyteutica sub directo dominio Ecclesiæ existentia. *decis. 517. num. 3. Merlino tom. 3.*

Statuta ut releuent, debet seruari eorum forma. *decis. 646. numer. 13. Merlino tom. 3.*

Statuta de successione loquentia locum habent minimè, quando ille, qui succedere debet, est forensis, licet defunctus, & bona sub sint d. statuto. *decis. 461. numer. 10. Merlino tom. 2.*

Statuta non debent reddi elusoria, & aperire viam fraudibus. *decis. 203. numer. 18. Sacrato tom. 2.*

Statuta ita debent interpretari, ut minus laedant ius commune, quam sit possibile. *decis. 227. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Statuta quarundam Ecclesiarum in quibus habetur permissum, ut qui ad sunt certis horis in choro aliarum horarum distributiones lucrentur. *Rub. in annot. ad decis. 576. numer. 171. tom. 3.*

Quæ statuta tanquam iniusta, perniciofa, & abusiua, declarata fuerunt à Concilio Basiliensi titul. quo tempore quisque debeat esse in choro. *ibid. num. 172.*

Statuta inducentia prescriptionem debiti sunt nutritiua peccati. *decis. 610. numer. 18. Manzanedo tom. 3.*

Statuta, ne nimis sint exorbitantia à regulis iuris communis facienda est interpretatio. *decis. 495. num. 64. Coccino tom. 2.*

Statuta, quando sunt reuocata, de eis nulla est habenda ratio. *decis. 461. num. 3. Merlino tom. 2.*

Statuta possunt derogare constitutioni l. hac edictali. C. de secund. nupt. *decis. 15. num. 2. Dunozetto tom. 2.*

Et ad hoc non requiritur expressa derogatio, sed sufficit tacita resultans ex incompatibilitate. *decis. 15. num. 3. Dunozetto tom. 2.*

Statuta alicuius loci, si quis seruare iurauerit, licitum est iuranti, eis mutatis absque incurfu perijuri contrauenire. *Rub. in an. not. ad decis. 523. numer. 51. tom. 3.*

Statuta loquentia de contrahibus mulierum dotis causam non comprehendunt. *decis. 692. num. 4. Verespicio tom. 3.*

Statuta de successione, ut habeant locum, requirunt utramque successionem tam respectu personatum, quam bonorum. *decis. 461. num. 8. Merlino tom. 2.*

Statuta provinciarum dici possunt ius commune dum ab eodem iure confirmationem acceperunt, illiq. præferuntur. *Rub. in annot. ad decis. 378. num. 10. tom. 2.*

Statuta non intrans in bonis existentibus extra territorium. *decis. 707. num. 2. Innocentio X. tom. 3.*

Statuta possunt venire appellatione iuris communis, quando ipsum deficit. *Rub. in annot. ad decis. 378. num. 19. tom. 2.*

Statuta possunt dici pars iuris communis, dum eiusdem auctoritate fundantur. *ibidem.*

Statuta, cum recipiant interpretationem à iure communi, ideoque non obstant distinctiones præfixæ, & geminatæ in eo appositæ. *decis. 276. nu. 30. & 31. Coccino tom. 2.*

à Statutorum rubrica argui licet. *decis. 438. n. 26. Vbaldo tom. 2.*

Statutorum forma est seruanda, & non ex abrupto deueniendum est ad executionem mandatorum. *decis. 452. nu. 14. Remboldo tom. 2.*

Statutorum derogatio non censetur facta per clausulas generales. *decis. 347. num. 1. & 4. Vbaldo tom. 2.*

Statutorum confirmatio, quando non dicatur generaliter facta. *decis. 438. num. 54. Vbaldo tom. 2.*

Statutorum confirmatio quando non dicatur facta à Papa, in forma specifica. *decis. 438. num. 44. Vbaldo tom. 2.*

Statutorum confirmatio facta per Papam, ea dat robur Statuto quoad ius, non autem quo ad factum. *decis. 276. numer. 19. Coccino tom. 2.*

in Statutis odiosis, & correctoriis iuris communis strictissima interpretatio est facienda. *decis. 15. num. 24. Dunozetto tom. 2.*

in Statutis quando non intret extensio ex verisimili mente statuentium. *decis. 16. num. 20. Verespicio tom. 2.*

Circa Statuta diuersarum Ciuitatum, eorumq. declarationes habes in Calce Indicis.

Servilia res, quando venditur, non fit talis venditio ratione fructuum, sed ratione alterius commoditatis, quam emptor sperat consequi ex ipsa re. *decis. 453. num. 5. Coccino tom. 2.*

Stipendium, & emeritum recipere diuersa sunt. Emeritum datur militibus post tempus militiæ expletum. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 117. tom. 3.*

Stipendium datur militibus ob annuam, mensuram, vel diurnam mercedem. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 118. tom. 3.*

STIPULATIO.

Stipulatio inter presentes tamen fieri potest. *decis. 386. nu. 40. Vbaldo tom. 2.*

Stipulatio sequitur naturam rei contractus, & illam non inest. *decis. 463. num. 14. Manzanedo tom. 2.*

Stipulatio, si non dederis, non operatur, quod irreuocabiliter sit ius quæsitum, sed cum modificatione, si mora non purgetur. *decis. 314. num. 43. Coccino tom. 2.*

Stipulatio Notarij reddit actum irreuocabilem. *decis. 463. numer. 11. Manzanedo tom. 2.*

Stipulatio Notarii abdicat facultatem à nominante recedendi à nominatione. *id. num. 13.*

ex Stipulatione Notarii interposita in donatione facta absenti, operatur, ut in eum transferantur utiles actiones personales. *decis. 428. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Et dicuntur competere ex contractu, non autem ex ratiabitione donatarii. *ibid.*

Stipulatione Notarii stante pro absente, ei acquiritur ius absq. alia cessione. *decis. 44. numer. 2. Verespicio tom. 2.*

Stipulatio Notarii in cessione alicuius iuris quando interuenit, ea non est sufficiens ad effectum acquisitionis, sed tantum ad effectum ut reuocari non possit. *decis. 487. n. 7. Vbaldo tom. 2.*

Stipulatio Notarii dum interuenit in donatione facta absenti, ea est valida, & irreuocabilis, etiam non confuso de acceptatione, vel ratificatione. *dec. 428. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Stipulatio Notarij pro omnibus, quorum interest, operatur præsentiam omnium eorum, & etiam consensum. *decis. 728. num. 13. Merlino tom. 3.*

Stipulatio Notarij sufficit, ut valida dicatur donatio filiis natiuitatis. *decis. 294. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Stipulari potest Notarius pro filiis nascituris, nec potest reuocari talis stipulatio. *decis. 83. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Stipulatio pro se, hæredibus, & successoribus, quando videatur valde verisimilis, & consueta, si sic fuerit extensa à Notario. *decis. 483. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Stipulatio, pro hæredibus, & successoribus, tunc debet intelligi tantum, de hæredibus, & successoribus sanguinis, quando subiecta materia repugnat. *Rub. in annot. ad decis. 523. numer. 118. tom. 3.*

Veluti si agatur de re sui natura non transitoria ad extraneos, sed tantum ad agnatos. *ibidem.*

Stipulatio pro omnibus, quibus interest, quæ continetur sub obligatione Camerali, intelligitur pro illis, qui habent causam ab obligato. *decis. 540. num. 14. Manzanedo tom. 3.*

Stipulationes solent apponi in quocumque contractu. *decis. 421. numero 10. Vbaldo tom. 2.*

Stipulationes in quocumque contractu habentur pro appositis. *decis. 421. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Stipulari quis præsumitur etiam in facto negatio pro se, & suis hæredibus, licet de hæredibus mentio facta non fuerit. *decis. 550. num. 23. Coccino tom. 3.*

in Stirpes & non in capita fit representatio. *decis. 198. num. 4. Coccino tom. 2.*

Stoici, quamuis in suis promissionibus, & consiliis tenacissimi, tamen semper omnia subintelligebant cum conditione illarum resbus sic stantibus. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 6. tom. 3.*

Stultitia eius, qui generaliter locus est, non debet alteri obesse. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 86. tom. 3.*

STYLVS.

Stylus potest deferuiri in declaranda mente Papæ. *decis. 436. numer. 7. Pironano tom. 3.*

Stylus solet attendi ad sustinendam gratiam. *ibid.*

Stylus aliquis præscriptus de directo contra dispositionem Iuris est plene, & concludenter probandus. *decis. 154. numer. 34. Dunozetto tom. 2.*

Stylus Mercatorum, quod debeat dari fides dispositioni, proxieta intelligitur respectu qualitatis, vel circumstantiarum contractus, non autem substantiarum. *decis. 162. n. 6. Pironano tom. 3.*

Stylus notarii quando apparet æquiuocus, non est super eum faciendum fundamentum, pro non arguenda stipulatione instrumenti, si concurrant requisita pro stipulatione. *dec. 344. num. 32. Pironano tom. 3.*

Stylus Tribunalium quando est probatus, obseruandus venit. *decis. 472. num. 5. Manzanedo tom. 2.*

Stylus quando sumus in ordinariis iudicij bene probatur per fides Notariorum, sed secus si in decisorijs. *decis. 454. numer. 24. Merlino tom. 2.*

Stylus in casu indiuiduo est probandus. *decis. 488. num. 2. Naurato tom. 2.*

Stylus non attenditur, si non sit in forma probantis. *decis. 309. num. 7. Merlino tom. 2.*

S V B D I T V S.

de Subdito statutum disponens non habet locum in eo, qui est subditus ad tempus vel secundum quid. *decis. 212. num. 25. Coccino tom. 2.*

Subditis omnibus domini Mediolani prohibitum est sub certa poena, ne causa studiorum in alijs Gymnasijs, quam in Ticinensi se conferant. *Rub. in annotat. ad decis. 529. num. 31. tom. 3.*

Eademq. poena tenentur etiam ij, qui insignia Doctoratus alibi, quam in Ticinensi Gymnasio assumpserint. *ibid. num. 32.*

Subemphyteuta, quando alienat de iure non tenetur duplicem consensum requirere. *decis. 9. num. 2. Piouano tom. 2.*

Subemphyteuta, quando alienat a se omneius, tunc requiritur consensus domini directi. *decis. 9. num. 1. Piouano tom. 2.*

Quando vero partem rei sibi reseruauit, tunc consensus primi emphyteutæ est requirendus. *ibid.*

S V B H A S T A T I O.

Subhastatio an fuerit facta cum omnibus suis requisitis, id ex processu inquiri debet. *decis. 506. num. 14. Remboldo tom. 3.*

Subhastatio si impugnetur ratione iniustitiæ pretij, tunc illud clare, & concludenter probandum. *decis. 317. numer. 24. Vbaldo tom. 2.*

Subhastatio non tenet, dum deliberatio presente pecunia facta non fuerit. *decis. 280. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Subhastatio corruit, si forma tradita a statuto, in ea nullatenus fuerit seruata. *decis. 235. num. 7. Coccino tom. 2.*

Subhastatio bonorum, & deliberatio valida est, si fuerit facta seruatis seruandis, & quid in hoc requiratur. *decis. 584. nu. 4. Remboldo tom. 3.*

in Subhastatione deliberatio facta maiori oblatoe etiam post terminum absque alia citatione, & decreto substat. *ibid. num. 5.*

Et ita seruatur de stylo. *ibid. num. 6.*

ad Subhastationem Index dicitur nulliter procedere, si ad eam deueniat vigore mandati relaxati absque citatione partis. *decis. 212. num. 7. Coccino tom. 2.*

in Subhastatione emens an dicatur persona supposita, si rem sibi deliberatam cesserit creditori. *decis. 280. numer. 7. Coccino tom. 2.*

in Subhastatione pars est citanda, alias nullitatis vitio laborat. *decis. 235. num. 4. Coccino tom. 2.*

in Subhastatione, quando deliberatio post terminum non possit fieri, nisi vocato debitore. *decis. 584. num. 8. Remboldo tom. 3.*

ad Subhastationem non potest procedere creditor quando est intrinsecus in possessione bonorum debitoris vigore saluiani. *decis. 138. numer. 1. Sacrato tom. 2.*

Subiectio arguitur ex solutione canonis. *decis. 343. nu. 4. Remboldo tom. 2.*

in Subiectionis quasi possessione datur manutentio contra subditum obedientiam superiori recusantem. *decis. 365. num. 17. Merlino tom. 2.*

fine Subiectio non potest stare qualitas. *decis. 139. num. 3. Coccino tom. 2.*

Subintellecta ea quæ sunt tacite, non ostendunt enixam voluntatem disponentis, sicut faciunt expressa. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 12. Manzanedo tom. 3.*

Subintellectum vel expressum a lege æquiparantur. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 7. tom. 2.*

Subministratio alimentorum fuit de æquitate introducta. *decis. 269 num. 30. Manzanedo tom. 2.*

S V B R E P T I O

Subreptio non causatur ex multiplicatione gratiarum. *decis. 598 num. 7. Piouano tom. 3.*

Subreptio si nõ verificetur, vel si requiratur altiore indagine, tunc multo magis rejicitur ad petitorium. *dec. is. 336. num. 15. Remboldo tom. 2.*

Subreptio, quando dicatur indubitata. *decis. 319. num. 2. Coccino tom. 2.*

Subreptio influit in non vtilitatem alienationis bonorum Ecclesiæ, si Papæ fuerit narratum, quod pars bonorum Ecclesiæ fuerunt alienata, & tamen veritas est, omnia bona fuisse alienata. *decis. 319. num. 5. Coccino tom. 2.*

Subreptio, qualibet, præfertur in iustis vitiis totam gratiam. *decis. 68. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Et ista opinio procedit etiam si Princeps alias esset concessurus. *ibid. num. 5.*

Subreptio vt euitetur, sufficit Papæ cogitatio in genere. *decis. 57 num. 11. Sacrato tom. 2.*

Subreptio, vt euitetur, sufficit Papam id quod obstat, potuisse in genere cogitare. *decis. 608. num. 16. Coccino tom. 3.*

Par. IV. Recent. To. n. III.

Subreptio non inducitur per taciturnitatem eorum, quæ sunt diuersa à gratia obtenta. *decis. 648. num. 19. Coccino tom. 3.*

Subreptio non inducitur ex non expressione litis, quando alias Papa gratiam esset concessurus. *decis. 670. numer. 15. Piouano tom. 3.*

Quod exemplificari poterit, quando cessaret præiudicium tertij. *ibidem numer. 16.*

Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ non retraxissent concedentem à gratiæ concessione. *decis. 430. num. 24. Vbaldo tom. 2.*

ex Subreptionis vitio eatenus datur infirmitas in actu, quatenus vitium ingreditur actum. *decis. 536. num. 22. Piouano tom. 3.*

Subreptionis exceptio, quoad gratiam obtentam à Papa super derogatione fideicommissi, rejicitur ad petitorium. *decis. 336. numer. 13. Remboldo tom. 2.*

Nec interim potest concedi immissio aduersus possidentem bona fideicommissaria, iam à dicto vinculo à Papa vigore Breuis exempta. *ibidem numer. 14.*

Subreptionis materia super quo fundari non possit. *decis. 598. num. 3. Piouano tom. 3.*

ad Subreptionem euitandam sufficiens est virtualis expressio. *ibid. num. 5. & 6.*

Subreptio, vt euitetur, capienda est omnis interpretatio. *decis. 260. num. 7. Piouano tom. 2.*

pro Subreptione euitanda facienda est interpretatio stante varietate opinionum, & rationum, ac stante effectuatione. *decis. 401. num. 15. Piouano tom. 2.*

pro Subreptione euitanda non est facienda interpretatio, quando de ea clare constat. *ibid. numer. 16.*

de Subreptione vt non possit dari, scientia generalis sufficit in Papa. *decis. 608. num. 17. Coccino tom. 3.*

de Subreptione, & obreptione non potest dari, stante clausula, quod de eis dari non possit contrarium. vide n. 24. *decis. 161. num. 23. Sacrato tom. 2.*

de Subreptione in gratia facta Motu proprio, tunc multo magis non potest dari, quando in ea cautum est. *decis. 252. num. 5. Piouano tom. 2.*

in Subreptione vires infirmitatis in actu commensurantur quantitate vitij, & eatenus vitium informat, quatenus intrinsecatur in actu. *ibid. num. 23. & 24.*

Subreptio vt reddatur gratia ob non factam mentionem litis quid requiratur. *decis. 91. num. 10. Piouano tom. 2.*

S V B R O G A T I O.

Subrogatio non habet locum, quando quis est improbus, vel calumniosus litigator. *decis. 167. numer. 18. Coccino tom. 2.*

Subrogatio intelligitur, sine præiudicio iuris alterius. *decis. 684. numer. 9. Sacrato tom. 3.*

Subrogatio vt debeatur, lis debet esse super titulo beneficij. *decis. 202. numer. 1. Coccino tom. 2.*

Subrogatio non datur sine lite. *decis. 167. num. 19. Coccino tom. 2.*

Subrogatio, vt habeat locum, sufficit lis colorata. *ibid. nu. 20.*

Subrogatio vt detur colliganti, quid sit verificandum. *decis. 97. num. 2. Manzanedo tom. 2.*

Subrogatio regulariter in beneficijs debetur colliganti. *decis. 167. numer. 1. Coccino tom. 2.*

per Subrogationem generalem priuilegia personalia non transeunt in subrogatum. *decis. 684. numer. 5. Sacrato tom. 3.*

Subrogatio gratiosa operatur, vt possessio defuncti ministerio Principis in subrogatum transferatur. *dec. 449. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Subrogatio gratiosa tollit omne impedimentum, quoad capiendam possessionem, cum possessio defuncti censeatur continuata in subrogatum. *decis. 469. numer. 8. Coccino tom. 2.*

Subrogatio gratiosa an deseruiat potius ad effectum acquisitionis possessionis, quam vt ea dicatur continuata in subrogatum. *dec. 449. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Subrogatio gratiosa non dicitur stante clausula vocatis vocandis. *decis. 302. numer. 14. & 16. Coccino tom. 2.*

Subrogatio gratiosa dicitur, quando Papa vititur verbo subrogamus, rigorosa vero, quando mandat subrogari. *decis. 302. numer. 16. Coccino tom. 2.*

Subrogatio gratiosa, vt detur immisso, quid grauetur. *decis. 302. numer. 1. Coccino tom. 2.*

Subrogatio gratiosa idem operatur, si deducatur ex corpore, vel ex clausulis generalibus gratiæ. *ibid. num. 2.*

Subrogatio gratiosa non operatur effectum ante actuale apprehensionem. *decis. 469. num. 10. Coccino tom. 2.*

Subrogatio gratiosa regularitur secundum terminos l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen. *decis. 449. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Subrogatio gratiosa, licet regularitur secundum terminos l. fin. C. de

C. de edict. D. Adr. tollend. tamen in quo differat ista æquiparatio. *decis. 449. num. 13. Remboldo tom. 2.*
 Subrogatio gratiosa intra quale tempus sit petenda. *decis. 167. num. 28. Coccino tom. 2.*
 Subrogatio gratiosa nihil aliud est, quam quædam continuatio in subrogatum illius possessionis, quam habebat defunctus. *decis. 449. numer. 7. Remboldo tom. 2.*
 Subrogatio gratiosa, & statum de continuanda possessione defuncti in heredem pari passu ambulant. *ibid. num. 8.*
 Subrogationis gratiosæ executioni non est locus, nisi pro notoria, & indubitata reservatione. *decis. 200. num. 14. Dunozerro tom. 2.*
 per Subrogationem gratiosam sine dubio transfertur possessio iuris. *decis. 449. numer. 4. Remboldo tom. 2.*
 Subrogationis gratiosæ vigore possessio capta post inhibitionem Roralem est attentata. *decis. 311. numer. 5. Remboldo tom. 2.*
 Subrogationem gratiosam non continet mandatum de subrogando. *decis. 135. num. 8. Sacrato tom. 2.*
 in Subrogatione gratiosa speciale est, ut non nova acquiratur possessio, sed ministerio Principis continuatur ipsa possessio defuncti. *decis. 449. num. 18. Remboldo tom. 2.*
 Subrogatio gratiosa sufficit ad acquisitionem fructuum, saltem, quando ante immissionem possessio facti ab altero non fuit apprehensa. *ibid. num. 19.*
 Subrogationis gratiosæ litteræ Apostolicæ sunt executioni demandandæ probato clericali, possessione defuncti, & reservatione. *decis. 200. numer. 1. Dunozerro tom. 2.*
 in Subrogationis gratiosæ iudicio executiuo non est iustificanda gratia principalis. *decis. 302. num. 29. Coccino tom. 2.*
 Subrogationis gratiosæ litteræ Apostolicæ non solum possunt exequi per viam immissionis, sed etiam per manutentionem, & quæ ratione. *decis. 200. num. 18. Dunozerro tom. 2.*
 Subrogationis gratiosæ effectus cessat, dum tertius ante actua-lem apprehensionem possessionis subrogari, ipse cepit possessionem. *decis. 469. num. 15. Coccino tom. 2.*
 Subrogatio gratiosa, tunc operatur suum effectum, quando subrogatus, propria auctoritate cepit possessionem, vacan-tem, quod non procedit, quando est plena. *ibid. num. 16.*
 ad Subrogationem gratiosam impediendam, quando datur ma-gnus fumus iurispatronatus, ille est sufficiens ad producen-dum dictum impedimentum, & quando id sit verum. *decis. 200. num. 15. & 16. Dunozerro tom. 2.*
 Subrogatio verè gratiosa dicitur illa, quando Papa subrogat, se-cus verò si mandat subrogari. *decis. 135. num. 9. Sacrato tom. 2.*
 Subrogatio ad possessionem eius, de quo constat talem non ha-buisse possessionem, non releuat. *decis. 416. num. 18. & 20. Vbaldo tom. 2.*

SVBROGATIVS.

Subrogatus gratiosè à Papa, quare possit capere possessionem, propria auctoritate. *ibid. num. 10.*
 Subrogatus gratiosè in possessionem alterius, capiendò posses-sionem non attendat. *decis. 135. num. 7. Sacrato tom. 2.*
 Subrogato gratiosè non denegatur immissio, si requisita sint probata. *decis. 140. num. 1. Dunozerro tom. 2.*
 Subrogato gratiosè quando non possint denegari fructus per-cepti ante obtentam immissionem. *decis. 449. numer. 3. Rem-boldo tom. 2.*
 Subrogatus gratiosè postquam est immissus in possessionem, habetur, ac si verè possideret à die obitus defuncti. *decis. 449. num. 15. Remboldo tom. 2.*
 Etiam ad effectum acquisitionis fructuum ante immissionem. *ibid. num. 16.*
 contra Subrogatum gratiosè excipiens de iurepatronatus in-continenti probare debet illud clarè, & apertè, ut excluda-tur reservatio. *decis. 200. num. 6. Dunozerro tom. 2.*
 Aliàs non potest impedire immissionem ad fauorem subroga-ti. *ibid. num. 7.*
 Subrogato gratiosè sufficit probare reservationem de facto. *decis. 200. numer. 4. Dunozerro tom. 2.*
 Subrogatus gratiosus, ut acquirat possessionem facti, requiritur apprehensio, seu immissio. *decis. 449. numer. 5. Remboldo tom. 2.*
 Et dicta immissio, ita coniungit possessionem facti, vna cum possessione iuris, ut potius censeatur continuatio possessio-nis defuncti, quam nova apprehensio. *ibid. num. 6.*
 Subrogatus gratiosè non potest amplius capere possessionem, vacantem propria auctoritate, quando iam adiuit Iudicem. *decis. 469. num. 17. Coccino tom. 2.*
 Subrogatus gratiosè licet capiens possessionem propria auctori-tate non attente, tamen secus est si id faciat postquam adi-uuit. *ibid. num. 18.*
 Subrogatus repræsentat personam defuncti, in cuius locum

subrogatur. *decis. 440. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*
 Subrogatus ad possessionem defuncti, inanis est talis subrogatio-dum apparet defunctum non obiisse in possessione. *decis. 440. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
 Subrogatus ad possessionem alicuius, ea non iuuat, si constet de illius possessione. *decis. 440. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Subrogatus assumit naturam illius, in cuius locum subrogatur. *decis. 482. num. 1. Coccino tom. 2.*
 in Subrogatum non transit exceptio regulæ de triennali per de-functum in actis opposita. *decis. 684. num. 6. Sacrato tom. 3.*
 Subrogatus gratiosè intelligitur subrogatus quoad possessio-nem iuris, & non facti, quæ requirit actualem apprehensio-nem. *decis. 469. num. 11. Coccino tom. 2.*
 Subrogari quis non potest ad id, quod non est in rerum natura. *decis. 440. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

SVBSCRIBENS.

Subscribens cedulam, si constet eam non legisse, nec a pud se eam retinuisse, an valeat de subscriptio, & quid veniat at-tendendum. *decis. 263. numer. 18. Coccino tom. 2.*
 Subscribens, si sit persona diligens, qui diligenter solet videre facta sua, tunc præsumitur habuisse notitiam contentorum in scriptura. *ibid. num. 19.*
 Subscribens scripturam sibi præiudicalem, præiudicium sibi in-fert. *decis. 494. numer. 8. Coccino tom. 2.*
 Subscribens scripturam, censetur informatus de contentis in ea. *decis. 253. numer. 16. Coccino tom. 2.*
 Subscribens quòd ista oculi potuerit legere, aliqua in scriptu-ra contenta. *decis. 581. num. 20. Vbaldo tom. 3.*
 de Subscribente obligando, quando agitur, ut ei afferatur præ-iudicium, quid sit probandum. *ibid. num. 21.*
 Subscribentis consensum, & auctoritatem probat subscriptio sola absque sigillo. *decis. 170. num. 13. Sacrato tom. 2.*
 Subscribens omnia contenta in scriptura confirmat. *decis. 263. num. 13. Coccino tom. 2.*
 Subscribens scripturam ad effectum eam approbandi, sufficit generalis subscriptio. *ibid. num. 14.*
 Subscribens tunc censetur approbare contenta in scriptura, quando illa ei fuit lecta, vel aliter constat ipsum legisse. *decis. 581. numer. 16. Vbaldo tom. 3.*
 Subscribens scripturam præsumitur legisse contenta in ea, vel eum habuisse notitiam. *ibid. numer. 17.*
 Et hoc præsertim si subscribens est diligens. *ibid. num. 18.*

SVBSCRIPTIO.

Subscriptio probat sine sigillo. *decis. 205. num. 4. Sacrato tom. 2.*
 Subscriptio sola absque sigillo probat consensum, & auctori-tatem subscribentis. *decis. 170. num. 13. & 14. tom. 2.*
 Subscriptio tunc suffragatur, quando subscribens scivit conten-ta in scriptura. *decis. 263. numer. 15. Coccino tom. 3.*
 Subscriptio Notarij in instrumento sola potest verificare illius stipulationem. *decis. 544. numer. 23. Piouano tom. 3.*
 sine Subscriptionem testium inuestitura non probatur. *decis. 205. num. 5. Sacrato tom. 2.*
 Subscriptio testium in testamento, vel in alia voluntate nuncupatiua non requiritur. *decis. 533. num. 23. Vbaldo tom. 3.*
 Subsequentia declarant præcedentia. *decis. 295. num. 11. Mura-nedo tom. 2.*

SVBSTANTIA.

Substantia probata, qualitas leuioribus probationibus docetur. *decis. 403. num. 10. Merlino tom. 2.*
 de Substantia rei, quando constat, tunc quantitas probatur leuioribus probationibus. *decis. 237. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
 Substantiæ appellatione non veniunt fructus. *decis. 201. num. 16. Piouano tom. 2.*
 Substantia contractuum ferè omnium consistit in consensu etiam attento iure naturali. *Rub. in annotat. ad decis. 444. numer. 48. tom. 2.*
 Substantia dispositionis, quando non est conditionalis, hoc casu recurritur ad arbitrium boni viri. *decis. 31. num. 14. Pamphilo tom. 2.*
 Substantia distributionum quotidianarum pendet à seruitio. *decis. 262. num. 8. Piouano tom. 2.*
 Substantia probationis dominij in quo consistat. *decis. 611. nu-mer. 5. Piouano tom. 3.*
 Substantia tota testamenti relatio pendet à certa & indubitata scriptura, ad quam fit relatio. *decis. 581. num. 12. Vbaldo tom. 3.*
 Substantia noderum matrimonialium, præcipue consistit in vxore alenda secundum dignitatem generis, & quantitatem do-tis. *decis. 607. num. 15. Coccino tom. 3.*
 Substinere quis non tenetur litem iniustam, & calumniosam. *decis. 196. num. 12. Verosio tom. 2.*

S V B S T I T U T I O.

Substitutio facta in vno casu, porrigitur ad alium, si de eo fuisset interrogatus, verisimiliter sic respondisset. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 89. tom. 3.*

Et ista est vna de præcipuis, & primis vltimarum voluntatum coniecturis. *ibid. num. 90.*

Substitutio si sit facta in euentum, in quem aliquis ex substitutis sine filiis moreretur, illa euanesceat, dum ex eis aliquis moritur sine filiis. *decis. 632. numer. 1. Coccino tom. 3.*

Substitutio, quando est expresse facta post mortem plurium honoratorum, & in tota hereditate, censetur tacite facta vltimo morienti. *decis. 31. num. 4. & 6. Pamphilio sen. tom. 1.*

Substitutio inter vocatos, quando dicatur facta in tota hereditate. *decis. 209. numer. 14. Dunozerro tom. 2.*

Substitutio secunda non debet trahi ad primam. *decis. 287. numer. 13. Coccino tom. 2.*

Substitutio plurium descendendum, semper intelligitur facta discretiue de proprijs filiis, & descendendibus vniuscuiusque instituti, non autem de alijs. *decis. 287. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Substitutio facta in euentum, si aliquis ex heredibus decedat sine filiis, dato, vt aliquis decedat cum eis, illa euanesceat, quamuis facta fuerit perpetuitas substitutionum. *decis. 632. num. 4. Coccino tom. 3.*

Quod verum intelligi, quando constat de mente testatoris, quo voluerit etiam vocare substitutos. *ibid. num. 5.*

Substitutiones casus dum non venit, tunc omnia eius contemplatione gesta euanescent. *decis. 632. num. 11. Coccino tom. 3.*

Substitutioni non est locus, si casus vocationis non venerit. *decis. 314. num. 2. Coccino tom. 2.*

Substitutionis primus gradus, quando efficitur caducus, tunc intrat sequens gradus. *decis. 179. num. 1. 13. & 14. Remboldo tom. 3.*

de Substitutione actiua ad passiuam non bene inferitur. *decis. 473. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

in Substitutione, vt dicatur posita verba habentia tractum successuum, quid sufficiat. *decis. 366. nu. 16. Vbaldo tom. 2.*

in Substitutione si posita sint verba illa iure, censetur directa, per quam, quis a se ipso capit hereditatem. *Rub. in Annot. ad decis. 636. num. 14. tom. 3.*

Substitutionem esse factam vltimo morienti ex quibus dicatur inter vocatos. *decis. 209. num. 9. Dunozerro tom. 2.*

in Substitutione si fiat mentio mortis, tunc ea inducit compendiosam, quæ continet vulgarem, & fideicommissariam. *decis. 366. nu. 12. Vbaldo tom. 2.*

Substitutiones, sunt ita interpretandæ, ne sint superflue. *decis. 366. num. 21. Vbaldo tom. 2.*

Substitutiones, si sine filiis, euanescent, quando aliquis vocatus decedit relicto filiis. *decis. 473. num. 5. & 31. Manzanedo tom. 2.*

Substitutiones, quando expirent. *decis. 593. num. 6. Vbaldo tom. 3.*

in Substitutionibus dicitur facta mentio mortis, per illa verba, non extantibus, vel defunctibus heredibus. *d. 366. n. 13. Vbaldo tom. 2.*

in Substitutionibus non est inconueniens, vt extensio fiat ad personam comprehensam sub mente testatoris. *Rub. in Annot. ad decis. 632. num. 97. tom. 3.*

Substitutio compendiosa, quando facta est per verbum commune, sub ea comprehenditur etiam vulgaris. *decis. 246. num. 3. Dunozerro tom. 2.*

Substitutio dicitur compendiosa propter mentionem mortis, & conditionem si sine filiis. *decis. 579. num. 7. Remboldo tom. 3.*

Substitutio compendiosa continet in se vulgarem, & fideicommissariam, præsertim quando est concepta verbis generalibus. *ibid. num. 8.*

Substitutio est compendiosa, quando sunt substituti filij, & descendentes in infinitum, etiam si non adfit verbum quando-cumque. *decis. 245. num. 1. Coccino tom. 2.*

Substitutio, quando dicatur compendiosa, licet non sit additum verbum, quando-cumque. *decis. 385. num. 2. Coccino tom. 2.*

Substitutio compendiosa facta per verba merè obliqua hoc casu non continet vulgarem, sed solum fideicommissariam. *decis. 246. num. 20. Dunozerro tom. 2.*

Substitutio compendiosa facta per verba communia reiterationem denotantia comprehendit tantum directam pupillarem, & militarem, & an hoc sit verum. *ibid. num. 49.*

Substitutio compendiosa facta per verbum commune continet sub se vulgarem. *decis. 157. numer. 2. Dunozerro tom. 2.*

Substitutio fideicommissaria, quando dicatur clara, & quidem perpetua inter vocatos. *decis. 366. numer. 19. & 20. Vbaldo tom. 2.*

Substitutio euanesceat, & fideicommissum expirat dum fideicom-

missarius præcedit heredi. *decis. 589. num. 5. Manzanedo tom. 3.*

in Substitutionibus fideicommissarijs continetur vulgaris, quam DD anomalam vocant, & cuius sit virtutis. *decis. 246. num. 51. Dunozerro tom. 2.*

in Substitutione qualibet fideicommissaria inducta per verbum commune, potest habere locum vulgaris, nisi verba essent omnino, & semper obliqua. *ibid. num. 53.*

Substitutionis primus gradus, si caducetur, hoc non impedit, quominus fideicommissum debeatur sequenti, verum etiam ei viam aperit, & facit. *decis. 579. numer. 3. Remboldo tom. 3.*

Cum isto casu substitutio secunda fiat prima, & ad hunc effectum quid sufficiat. *ibidem num. 4. & 5.*

Substitutio facta de proximioribus tanquam per verbum collectiuum intelligitur per fideicommissum. *decis. 366. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Et hoc præsertim, quando verbum proximiores est prolatum in numero plurali. *ibid. num. 8.*

Substitutiones non sunt ampliandæ, & somniandæ, vt extendatur fideicommissum vltra mentem testatoris. *decis. 24. nu. 13. Remboldo tom. 2.*

in Substitutione pupillari, & militari non verificatur recasus. *decis. 246. num. 49. Dunozerro tom. 2.*

Substitutio reciproca ex qua coniectura possit induci. *decis. 649. num. 16. Pironano tom. 3.*

Substitutio reciproca potest etiam ex coniecturis induci. *decis. 287. num. 14. Coccino tom. 2.*

Substitutio reciproca inter descendentes ipsius testatoris ex quibus verbis inducta dicatur. *decis. 245. num. 7. Coccino tom. 2.*

Substitutio si sit facta per nomen collectivum plurimum personarum, hoc casu, inter vocatos censetur inducta reciproca. *decis. 209. numer. 5. Dunozerro tom. 2.*

Substitutio reciproca, vt inter vocatos inducatur, tria sunt necessaria. *ibid. num. 6.*

de Substitutione reciproca, quando non possit dubitari. *ibidem numer. 36.*

Substitutio reciproca facta primis institutis, non est subaudienda ad fauorem nepotum. *decis. 287. num. 20. Coccino tom. 2.*

Quod est intelligendum etiam si scriptura sit continuata, & continuata, quia hoc operatur, vt facilius admittatur reciproca in secundo gradu, non autem quod necesse sit admittenda. *ibid.*

Substitutio reciproca, quando non dicatur adesse inter plures vocatos. *dec. 229. num. 13. Pironano tom. 2.*

Substitutio, quod sit reciproca inter substitutos, quo casu non sit dubitandum. *decis. 287. num. 1. Coccino tom. 2.*

Substitutio reciproca inducitur, quando adest vocatio, substitutio in tota hereditate, & facta vltimo morienti. *decis. 649. num. 9. Pironano tom. 3.*

Substitutionis reciproce requisita quando sine dubio dicantur adesse. *ibidem num. 10.*

Substitutionis reciproce tertium requisitum non infringitur, licet vocatio fuerit diuisa, dummodo per quotas fuerit facta, licet inter diuersas personas. *ibid. num. 11.*

Substitutionis reciproce vrgentissimum signum, quale sit. *ibid. num. 12.*

Substitutio reciproca inter descendentes testatoris facili negotio inducitur, dum apparet de mente eiusdem. *ibid. num. 13.*

per Substitutionem reciprocam inductam inter filios institutos, an possint censei vocati filij filiorum per fideicommissariam. *decis. 389. num. 1. Remboldo tom. 2.*

ad Substitutionem reciprocam induendam ex tacita mente testatoris, sufficiunt coniecturæ per necesse id concludentes. *decis. 209. num. 23. Dunozerro tom. 2.*

Substitutioni reciproce, quando nunquam locus esse possit. *dec. 649. num. 5. Pironano tom. 3.*

Substitutioni reciproce tunc non potest esse locus, quando a principio intrat directa, veluti si essent vocati tantum vel liberi, vel descendentes. *ibid. num. 5.*

in Substitutione vulgari nullo modo verificari potest recasus. *decis. 246. nu. 50. Dunozerro tom. 2.*

Substitutio omnis vulgaris, dicitur institutio. *decis. 246. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Substitutio, quando est vulgaris, tunc caducato primo gradu per mortem hæredis viuo testatore hereditas defertur substituto. *ibid. num. 2.*

Substitutio vulgaris, quam Doctores anomalam vocant, continetur in substitutionibus fideicommissarijs. *decis. 246. num. 51. Dunozerro tom. 2.*

Substitutio facta per vulgarem expirat mortuo aliquo ex vocatis cum filiis. *decis. 4. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Substitutio vulgaris, quando cessare dicatur. *decis. 473. num. 31. Manzanedo tom. 2.*
 Substitutio vulgaris, quando dicatur inducta. *decis. 198. num. 9. Coccino tom. 2.*
 Substitutio, quando est vulgaris, tunc filij præmortuorum censentur post eorum parentes substituti, &c. *ibid. num. 11.*
 Substitutio vulgaris quando est facta per verba denotantia statum temporis successuum, tunc etiam fideicommissariam, & reciprocam substitutionem solet continere. *decis. 649. num. 2. Pironano tom. 3.*
 Substitutio vulgaris directa inducitur etiam ex coniecturis depromptis ex verbis testamenti. *Rub. in annot. ad decis. 632. numer. 14. tom. 3.*
 Substitutio quando fuit facta in infinitum, tunc continet non solum vulgarem, sed etiam fideicommissariam. *decis. 593. numer. 10. & 11. Vbaldo tom. 3.*
 Et ista opinio nemine discrepante passim admittitur. *ibidem num. 11.*
 Substitutio facta per vulgarem expirat quando vocatus succedit. *decis. 661. num. 1. Remboldo tom. 3.*
 Substitutio vulgaris præsupponit modum immediate ex testatore deferri ad hæredem. *decis. 246. numer. 6. Dunozerro tom. 2.*
 Substitutio vulgaris potest habere locum in substitutione quilibet fideicommissaria inducta per verbum commune, nisi verba essent omnino & semper obliqua. *decis. 246. num. 53. Dunozerro tom. 2.*
 Substitutio vulgaris cessat, quando quis decedit cum liberis. *decis. 37. num. 23. Sacrato tom. 2.*
 Substitutio vulgaris videtur exclusa quando est exclusa representatio. *decis. 198. nu. 29. Coccino tom. 2.*
 Substitutio vulgaris habet eandem vim, quam institutio. *decis. 246. num. 38. & 39. Dunozerro tom. 2.*
 Inter substitutionem vulgarem factam de per se, vel vulgarem factam comprehensam in fideicommissaria non adeest differentia. *ibid. num. 40.*
 Substitutio vulgaris quod testator voluerit facere, ex quibus appareat. *decis. 246. num. 9. Dunozerro tom. 2.*
 Substitutus substituti est substitutus instituti. *decis. 579. num. 9. Remboldo tom. 3.*
 Substitutus substituti est hæredi substitutus. *decis. 579. num. 2. Remboldo tom. 3.*
 Substitutus, si præmoriatur hæredi, non transmittit hereditatem suis hæredibus. *decis. 589. num. 4. Manzanedo tom. 3.*
 Substitutus secundus non potest succedere hæredi instituto, quando nominatim substitutus est primo substituto. *decis. 479. nu. 6. Remboldo tom. 3.*
 Substituti plures, si censentur vocari ad portionem parentum tantum, cessat ratio, quod fuerint reciproce substituti patris. *decis. 287. num. 4. Coccino tom. 3.*
 Substituti dicuntur alienare, cum permittunt hæredi gratuito, vel eius hæredibus fieri detractionem. *decis. 651. num. 14. Coccino tom. 3.*
 Inter substitutos quando semper intelligatur adesse reciprocam. *decis. 209. num. 13. Dunozerro tom. 2.*
 Substitutio, ubi res est clara, nihil aliud est, nisi perniciosè errare. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 129. tom. 2.*
 ex Substitutio nimia multi falluntur, dum grandi, aut torto naso sese plusquam necesse est exercent. *Rub. in annot. ad decis. 460. num. 134. tom. 2.*
 Subuenire qui potest suis, & non subuenit, infideli peior est. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 139. tom. 2.*

S V C C E D E N S

Succedens alicui attenditur tantum persona immediate, quæ bona retinet, nihil enim refert, quis antea ea bona possidebat. *decis. 664. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
 Succedentes ab intestato, ut censentur vocari, quando reuocatur primum testamentum, sufficit quodcumque voluntatis indicium. *decis. 652. num. 16. Remboldo tom. 3.*
 Et ex quo id colligatur. *ibid. num. 17. 18. & seqq.*
 Succedendi effectus est separatus à legitimatione personæ. *decis. 430. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
 de Succedendo alicui si pactum sit affirmatiuum, non validatur iuramento. *decis. 40. num. 5. Sacrato tom. 2.*
 ad Succedendum, ut quis dicatur habilis, attenditur tempus, quo deferretur successio. *decis. 714. num. 3. Manzanedo tom. 3.*
 Succedere quis non potest in fideicommissio contra voluntatem testatoris. *dec. 714. num. 10. Manzanedo tom. 3.*
 Succedere si quis intendar in fundo concessio alicui pro se, & suis hæredibus, debet docere se esse de descendens eiusdem instituti. *decis. 291. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Succedere alicui si quis cum iuramento renunciauerit, & hoc

ad fauorem alterius, tunc si ille de cuius hereditate agitur, reuocauerit consensum, eo casu renuncians ab omnibus liberatur. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 78. tom. 3.*
 Itaut, nec hoc casu committatur stipulatio pænæ à renunciante promissa eis, ad cuius fauorem fuit renunciatum, cum id pendeat à conditione perseverantiae eius, cuius bona fuerunt renunciata. *ibidem num. 80.*

S V C C E S S I O.

Successio non est de substantia legitimationis, sed eius sequela. *decis. 430. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
 Successio ab intestato non proprie deferretur ab homine, sed ex dispositione legis. *decis. 155. nu. 14. Sacrato tom. 2.*
 Successio ab intestato cessat stante testamento. *decis. 406. num. 5. Vbaldo tom. 2.*
 Successio ab intestato spectat ad fratres, dum nullus alius eos in gradu proximiori præcedit. *decis. 550. num. 5. Coccino tom. 3.*
 in Successionibus ab intestato, ita demum ex successorio edito competitus sequenti in gradu, quando is, qui erat in primo gradu successurus, irrevocabiler fuit effectus incapax. *decis. 609. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
 in Successionibus bonorum emphyteuticorum, prout etiam feudaliū, datur processus continuatiue in descendentes vnius lineæ vocatæ quousque extant, & interim non fit saltus ad aliam lineam. *decis. 741. num. 11. & 13. Merlino tom. 3.*
 in Successione feudi filius intrat in locum parentis eiusque gradum representat. *decis. 516. num. 2. Remboldo tom. 3.*
 in Successione hereditaria feudi locus est representationi, cum gradus non corrumpatur, sed representetur. *decis. 516. num. 6. Remboldo tom. 3.*
 Successio matris æqualiter spectat ad filios. *decis. 81. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Successio patris magis debita est descendens, quam sit successio descendens ascendens. *decis. 438. num. 21. Vbaldo tom. 2.*
 de Successione inter patrum, & nepotes quando agitur, tunc successio spectat in stirpes, & non in capita. *decis. 102. num. 20. Coccino tom. 2.*
 Successio in stirpes consideratur in linea descendenti respectu ascendens, non autem in linea transversali. *decis. 287. nu. 8. Coccino tom. 2.*
 Successioni ex testamento, quamdiu locus est, cessat successio ab intestato. *decis. 338. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*
 ex Successione transversali non bene inferitur ad successionem ascendentium. *decis. 561. nu. 57. Merlino tom. 3.*
 Successio debetur filiis in bonis paternis, & ipsi habent primam causam succedendi. *decis. 128. num. 36. Pironano tom. 2.*
 in Successione ascendens, vel patris est locus representationi in successione hominis. *decis. 102. num. 11. Coccino tom. 2.*
 Successionis capax an quis sit, necne, attenditur tempus successionis. *decis. 715. num. 10. & 11. Manzanedo tom. 3.*
 ad Successionem defuncti pro æquali portione illi sunt admittendi, qui manent in eodem gradu. *decis. 461. nu. 4. Merlino tom. 2.*
 Successionis materia est diuidua. *decis. 394. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

S V C C E S S O R.

Successor in beneficio, licet quis esset, & non resignatarius, nihilominus tenetur stare conditioni pro conservatione iuris resignantis. *decis. 340. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Successor potest reuocare privilegium concessum ab eius antecessore, dum ultra eius vitam facultas non extendebatur, & non amplius. *decis. 455. num. 9. Pironano tom. 2.*
 Successores sui illi solum intelliguntur qui sunt de sanguine. *decis. 47. num. 6. Verospio tom. 2.*
 Successores non sūt supplantandi per antecessores circa electiones officialium. *decis. 255. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Successores ligantur à concordia inita super bonis Ecclesiasticis, quando ea est confirmata à Sede Apostolica. *decis. 20. num. 1. Remboldo tom. 2.*
 Successorij appellacione veniunt etiam hæredes. *decis. 47. num. 5. Verospio tom. 2.*
 in Successoribus præsumitur ignorantia. *decis. 314. num. 16. Coccino tom. 3.*
 Successorium editum non admittitur in his, qui coniunctim sunt vocati. *dec. 11. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Suitas, quid operetur. *decis. 128. num. 18. Pironano tom. 2.*
 Suitas idem operatur in suo hærede, quam aditio hereditatis in extraneis. *ibidem numer. 19.*
 Suitatis qualitas, quando de ea non constat, semper liquidari & probari debet. *decis. 128. numer. 32. Pironano tom. 2.*

S V M M A

in Summa aliqua certa quando administrator condemnandus non sit. *decis. 141. num. 4. Verospio tom. 2.*

de Summa minori si testes deponant ut præferatur deponentibus de maiori, necesse est, ut coarctent negatiuum. *dec. 5248. num. 6. Versusio tom. 2.*

in Summa maiori continetur etiam minor. *decis. 718. num. 9. Vbaldo tom. 3.*

Summum ius, Summa iniuria. *Rub. in annot. ad decis. 444. num. 46. tom. 2.*

Summorum Pontificum voluntas, dum concesserunt Vniuersitati Gymnasiorum Louaniensi indultum nominandi Clericos ad quæcumque beneficia, quorum studus non excederent 100. ducat. qualis fuerit. *decis. 576. num. 10. Merlino tom. 3.*

S V M P T V S
Sumptum de sumpto concurrentibus adminiculis plenè probat. *decis. 534. num. 16. Pirouano tom. 3.*

Sumptum de sumpto nec concurrentibus adminiculis plenè probat, quando de hinc obseruantia. *ibidem num. 17.*

Sumptum, quando est de sumpto, tunc ei non solet fides adhiberi in iudicio. *decis. 534. num. 10. Pirouano tom. 3.*

Sumpto de sumpto non adhibetur fides in iudicio, licet illud sumptum, à quo sumpta est scriptura, fuerit solemniter factum, & habetur pro originali. *ibid. num. 11.*

Sumpto Breuis est adhibenda fides, dum constat de veritate, & existentia d. Breuis. *decis. 723. num. 1. & 9. Remboldo tom. 3.*

Sumpto Bullarum adhibetur fides, si appareat legitime extractum ab earum originali habentibus plumbum, aliaque quæ denotent esse originale. *decis. 147. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Sumpto instrumenti, quando sit plena fides adhibenda, & maxime dum sumus in antiquis. *dec. 427. num. 23. Merlino tom. 2.*

Sumpto ex originali adhibetur quidem plena fides, sed non ut ex eo possit aliud exemplum extrahi. *decis. 534. num. 11. & 12. Pirouano tom. 3.*

Sumpto ex alio processu non adhibetur fides. *decis. 147. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Sumpto ex alio processu creditur quando apparet, quod dictus processus est legitime confectus. *ibid. num. 3.*

Sumpto, seu exemplo non statuitur, nisi producat originale. *decis. 26. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Sumpto in dubio addibenda est fides, quando tam in pluribus iudiciis illud fuit productum, & approbatum. *decis. 723. num. 5. & 10. Remboldo tom. 3.*

Sumpto, quando sit adhibenda fides, quamuis in eius transumptione aliqua solemnitas defecerit. *ibid. num. 6.*

Sumpto, quando eadem fides est adhibenda quam ipsi originali. *decis. 723. num. 4. Remboldo tom. 3.*

S V M P T V S L I T I S.

Sumptus litis, & alimenta quando reus intendit assequi ob paupertatem, cum ea sit fundamentum suæ intentionis, tenetur eam probare. *Rub. in Annot. ad decis. 617. num. 42. tom. 3.*

Sumptus litis, & alimenta ad effectum, vt quis consequatur lite pendente in plurimum pendet ab arbitrio iudicis. *Rub. in annot. decis. 617. num. 102. tom. 3.*

Sumptus litis, & alimenta vt debeantur colligantibus, duo sunt probanda scilicet paupertas, & boni iuris præsumptio. *decis. 223. numer. 1. Pirouano tom. 2.*

Sumptus litis, & alimenta ideo præstantur, ne pauper ob impotentiam cogatur deferere eius bonum ius. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 34. tom. 3.*

Sumptus litis, & alimenta probata paupertate, & præsumptione boni iuris debentur etiam si agatur ad res particulares. *ibid. num. 35.*

Sumptus litis, & alimenta vt debeantur, vltra duo illa requisita paupertatis, & præsumptionis boni iuris nullatenus requiruntur, vt iudicium sit vniuersale. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 28. tom. 3.*

Sumptus litis, & alimenta quare præstentur, non consistit in agatur magis ad vnâ rem quam ad aliam. *ibid. num. 33.*

Sumptus litis, & alimenta quis aduersario non tenetur subministrare siue sit in ciuili, siue in criminali iudicio. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 12. tom. 3.*

Sumptus litis, vt reus diues teneatur subministrare actori pauperi non seruatur in statu Ecclesiastico. *ibid. num. 15.*

Sumptus litis, & alimenta debentur pauperi, quando cum ipsa paupertate concurrat etiam boni iuris præsumptio. *ibid. num. 18.*

Sumptus litis, & alimenta nunquam solent denegari pauperi actori, siate paupertate iuncta cum præsumptione boni iuris. *ibid. num. 26.*

Sumptus litis non præsumitur quod Procurator voluerit facere de proprio. *decis. 7. num. 5. Sacratio tom. 2.*

Superfluitas potius est tolleranda, quam, vt inducatur nouum fideicommissum, cum & in his terminis amare insistendum est in verbis testamenti. *Rub. in annot. decis. 632. num. 72. tom. 3.*

Par. IV. Recent. Tom. III.

Superfluitatis ratio, vt tollatur, sufficit dispositionem aliquid posse operari. *decis. 375. num. 15. Merlino tom. 2.*

Superfluum dici nequit, quando aliquid sit ad abundantio-rem cautelam. *ibid. num. 16.*

Superfluum non dicitur id, dum exprimit id, quod tacite de iure inest. *decis. 375. numer. 18. Merlino tom. 2.*

S V P E R I O R.

Superior concedens aliquid præsumitur habere causam, id faciendi, maximeq. si ea sit expressa in genere. *decis. 1. num. 19. Sacratio tom. 2.*

Superior Religionis dum negligit recuperationem subditi ad alium ordinem transeuntis, huius possessionem amittit. *decis. 365. num. 3. & 29. Merlino tom. 2.*

Superior Religionis non dicitur amittere possessionem Monachi, quamuis ipse resiliuerit, & ab alio detineatur, nec animam habeat reuertendi, dummodo ipse superior instet pro recuperatione. *decis. 365. num. 12. Merlino tom. 2.*

Superiores Religiosorum tenentur singulis annis perquirere, & notitiam habere de eorum subditis, & si aliquis aufugerit compellere, vt ad propria redeat monasteria. *decis. 365. num. 6. Merlino tom. 2.*

Superioris præcepto quis non dicitur contrauenire si petat illum transumptum. *decis. 184. num. 10. Coccino tom. 2.*

Superioris manibus qui non habet facultatem incorporandi Monachum in Monasterio an professio emissa an valeat. *decis. 195. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Superiore petere licentiam an teneatur religiosus, dum transsit ad aliam religionem. *decis. 365. num. 31. Merlino tom. 2.*

Superiorum constitutionibus non potest derogari per inferiores. *Rub. in annot. decis. 378. num. 9. tom. 2.*

Superioritatis, & potestatis, quasi possessio sicuti datur à patre erga filium, ita datur in superioribus Religionum erga Monachum. *decis. 365. num. 11. Merlino tom. 2.*

S V P P L I C A T I O.

Supplicatio non probat, dum non constat, à quo fuerit porrecta. *decis. 623. num. 13. Pirouano tom. 3.*

Supplicatio præsumitur porrecta ab eo, de cuius interesse agitur. *ibid. num. 14.*

Supplicatio, si sit solum volans, non apparens vbi sit sumpta non releuat. *decis. 171. num. 8. Sacratio tom. 2.*

Supplicatio gratiæ per Papam signata habet in se tacitam conditionem, quatenus pars in eadem voluntate, vsque ad consensum præstandum ante expeditionem litterarum permanferit. *decis. 382. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Supplicatio porrecta Papæ à resignatario censetur habere tacitam conditionem, quatenus resignans in eadem voluntate permaneat, vsque ad consensum præstandum ante expeditionem litterarum. *decis. 303. num. 4. Coccino tom. 2.*

per Supplicationem extraiudicalem non dicitur introducta. *decis. 82. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

ad Supplicationem tanquam ad matricem recurritur, si expeditiones duæ sint inter se discordes. *decis. 225. num. 16. Remboldo tom. 2.*

ad Supplicationem partis si concedatur gratia, ea non valet nisi veris existantibus narratis. *decis. 20. num. 19. Remboldo tom. 2.*

Supponens non disponit in supposito. *decis. 244. numer. 5. Sacratio tom. 2.*

Supposita si non adsunt, cessat dispositio. *decis. 654. num. 51. Coccino tom. 3.*

S V S C E P T I O T E R M I N I.

Susceptio termini habet in ventre confessionem debiti. *decis. 199. num. 8. Sacratio tom. 2.*

Susceptio termini debet regulari à natura obligationis, & sub conditione cessat non eueniente conditione. *decis. 95. num. 10. & 11. Dumozetto tom. 2.*

Suspecti de falso sunt testes valde inquerisimilia deponentes. *decis. 73. num. 1. Sacratio tom. 2.*

Suspensio facit dormire vniones beneficiorum perinde, ac si non essent factæ. *decis. 684. num. 4. Sacratio tom. 3.*

Suspensio vnionis an cauetur ex clausulis generalibus. *decis. 614. num. 12. Coccino tom. 3.*

Suspensio possessionis quando dicatur relicta. *decis. 521. num. 6. Pirouano tom. 3.*

S V S P I C I O.

Suspicio procedit ex leuibus indicijis. *decis. 276. n. 9. Coccino tom. 2.*

Suspicio est actus per quæ in dubitationem trahimur. *decis. 276. num. 10. Coccino tom. 2.*

Suspicio & omnis macula cessat ex contrarijs probationibus. *decis. 276. num. 1. Coccino tom. 2.*

Suspicio quæ non est verisimilis, neque violenta, sed temeraria, non attenditur, cum non habeat substantiam. *ibid. num. 38.*

Suspi-

Suspicio vana multos supplantat. *ibidem* num. 39.
Suspicio falsi in ciuilibus habetur pro falsitate, si constet in vicio visibili. *decis. 551. num. 9. Remboldo tom. 3.*
Suspicio falsitatis habetur pro falsitate, si agatur ciuilitur. *decis. 140. num. 23. Dunozeito tom. 2.*
Suspicio fraudis cessat stante modico interesse. *decis. 243. num. 13. Verospio tom. 2.*
Suspicio fraudis multo magis cessat, quando sumus in viro honeste conditionis, & famae, & sit nobilis. *decis. 543. num. 11. Coccino tom. 3.*
Suspicio impuritatis, & macula cessat quando puritas fuit plenè probata. *decis. 276. num. 24. Coccino tom. 2.*
ad Suspicionem arguendam contra stipulationem scripturae non sufficiunt actus æquiuoci Notarii rogati. *decis. 544. num. 31. Pironano tom. 3.*
Suspicionis fuga mandatum est nulliter relaxatum, si non probetur creditum, pro quo fuit relaxatum. *decis. 62. num. 2. Remboldo tom. 2.*
Suspiciones, quae afferuntur contra testamentum si sint leues, & suspiciones hominum non possunt illud infringere. *decis. 581. num. 36. Vbaldo tom. 3.*
Synodus Diocesana, quod à multis annis non fuerit celebrata ex quo probari possit. *decis. 437. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
Synodus Diocesana, quando non fuit facta à multis retro annis, itaque ferè omnes examinatores mortui sint, si contingat vacatio Parochialis in principio Episcopatus, tunc Episcopus potest deputare alios examinatores. *decis. 437. num. 31. & 13. Vbaldo tom. 2.*

T A C E N S.

Tacens, videtur habere gratum id, quod dicitur, vel fit. *decis. 312. num. 49. Coccino tom. 2.*
Tacens in iudicio pro consentiente habetur. *decis. 237. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
Tacitum non est eiusdem virtutis, quam expressum. *decis. 365. num. 21. Merlino tom. 2.*
ad Tacitam dispositionem non est recurrendum dum habetur expressa. *decis. 16. num. 6. Verospio tom. 2.*

T A C I T V R N I T A S.

Taciturnitas beneficii quod petens aliud, possidet, quando non vitiet gratiam. *decis. 665. numer. 12. Coccino tom. 3.*
Taciturnitas in extraiudicialibus non habetur pro consensu. *decis. 259. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
Taciturnitas illa non reddit gratiam subreptitiā, quae non retraxisset Papam à concessione gratiae. *decis. 297. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
Taciturnitas non omnis vitiat gratiam, sed illa tantum, quae potuisset retrahere Papam à concessione, vel eum reddidisset difficiliorem. *ibidem* num. 10.
Taciturnitas praedicti tertij, quando est qualificata, tunc gratia non potest saluari à subreptione. *decis. 401. num. 17. Pironano tom. 2.*
Taciturnitas talis si existat, quae si fuisset expressa, Princeps aut non concessisset gratiam, vel saltem concessisset difficilius. sufficit, ut gratia corruat. *decis. 68. num. 6. Remboldo tom. 2.*
Taciturnitas, quando est talis, quae si esset narrata Principi, aut gratiam non concessisset, aut saltem difficilius, sufficit ad effectum nullitatis dictae gratiae. *decis. 20. num. 5. Remboldo tom. 2.*
Talem, si quis se esse pretendat, non sufficit, ut id asserat, sed probare tenetur. *decis. 270. num. 6. Pamphilio tom. 2.*
Tanti res valet quanti vendi potest. *decis. 248. num. 4. Verospio tom. 2.*
Tanti rem valere testes probant si asserant eam tanti fuisse venditam, maximeque si sint practici in materia. *decis. 248. num. 8. Verospio tom. 2.*

T A X A T I O A L I M E N T O R V M.

Taxatio alimentorum, quando ea sunt subministranda ab actore diuite reo pauperi, ea posita est in arbitrio iudicis. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 103. tom. 3.*
Taxatio alimentorum quando est facienda consideranda est qualitas personarum. *decis. 166. num. 6. Remboldo tom. 2.*
Taxatio alimentorum quod fuerit excessiua ex quibus probandum veniat. *decis. 549. numer. 1. Pironano tom. 3.*
Taxatio, & conuentio fructuum à principio taxari nequit. *decis. 104. numer. 4. Manzanedo tom. 2.*
Taxare interesse aliud est, & aliud liquidare aliquam summam. *decis. 477. num. 12. Coccino tom. 2.*
Testa aurea rumpunt quietem, & purpura trahere facit vigiles noctes. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 96. tom. 3.*

Temeritas pauperum in litigando est coercenda. *Rub. in annot. ad decis. 617. numer. 152. tom. 3.*
Temeritas in litigando non potest considerari in naupere ad effectum obtinendi alimenta, & sumptus litis, dum gustare fecit iudici de eius bono iure. *Rub. in annot. ad decis. 617. num. 155. tom. 3.*
Templum nullum paupertatis odiosissimè Deo fuit erectum. *Rub. in annot. decis. 617. num. 90. tom. 3.*
T. E. M. P. V. S.
Tempus appellationis quando incipiat currere. *decis. 323. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
Tempus omnia habent. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 13. tom. 3.*
Tempus dicitur pars summa. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 48. tom. 3.*
Tempus certum non probant testes, nisi deponant de certo tempore cum copula & citra. *decis. 101. num. 20. Vbaldo tom. 2.*
intra Tempus certum si sit ferenda sententia, & dictum tempus pluries fuit lapsum, tunc multo magis intrat difficultas sanationis. *decis. 67. numer. 17. Sacrate tom. 2.*
Tempus conceptionis est incertum. *decis. 223. num. 23. Pironano tom. 2.*
Tempus futurum denotat verbum postquam, & excludit omne tempus anterius. *decis. 27. num. 6. Dunozeito tom. 2.*
Tempus modicum, data scientia, sufficit amittendam ciuilem possessionem. *decis. 365. num. 5. Merlino tom. 2.*
Tempus 70. annorum secundum stylum Rotæ in testibus reputatur antiquum. *decis. 606. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
Tempus in infinitum, quid ex necessitate inferat. *decis. 479. num. 7. Pironano tom. 2.*
Tempus adiectum obligationi simplici, & momentaneae censetur in dubio potius adiectum causa differendae solutionis, non finiendae obligationis. *decis. 677. numer. 3. Manzanedo tom. 3.*
ante Tempus melius est occurrere, quam post vulnus acceptum, remedium querere. *Rub. in annot. ad decis. 523. num. 36. tom. 3.*
ad Tempus permissum, post illius lapsum censetur prohibitum. *decis. 416. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
Tempus praefixum quando quis non habet ad adimplendum aliquid, sufficit ei adesse in statu, quo possit illud adimpleri. *decis. 6. num. 11. Dunozeito tom. 2.*
Tempus quando est de substantia actus est articulandum, & probandum. *decis. 73. num. 20. Sacrate tom. 2.*
Temporis antiquitas deseruit pro admiculo ad probationem dominij. *decis. 597. numer. 5. Manzanedo tom. 3.*
Tempore intermedio confessionis inuentarij, an hæres teneatur reddere rationem fructuum perceptorum. *decis. 201. numer. 4. Pironano tom. 2.*
Temporis cursu ea, quae mutabilia sunt, non praesumuntur durare in eodem statu, maxime interueniente longo temporis intervallo. *decis. 500. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
Temporis cursu non eget obseruantia interpretatiua, sed sufficit ita aliquando fuisse obseruatum. *decis. 6. num. 9. Dunozeito tom. 2.*
de Tempore certo periti non possunt probare valorem de quo est controversia, mediante inspectione praesenti. *decis. 278. num. 5. & 6. Remboldo tom. 2.*
Temporis diuersitas sufficit ad excludendam praesumptionem vicinitatis actuum. *dec. 154. num. 18. Dunozeito tom. 2.*
per Temporis vnius expressionem censetur alterum exclusum. *decis. 223. numer. 15. Pironano tom. 2.*
Temporis extremitatem denotat dictio, tunc. *decis. 208. num. 2. Manzanedo tom. 2.*
à Temporis vnius inclusione argumentum validum est ad exclusionem alterius. *decis. 223. num. 16. Pironano tom. 2.*
Temporis lapsus non est modus tollendi obligationes, nisi adiecit legitima praescriptio. *decis. 286. num. 7. Pironano tom. 2.*
Temporis limitatio, si facta sit ad fauorem alicuius, non iuuat tertio. *decis. 589. numer. 7. Manzanedo tom. 3.*
ex Temporis longinquitate confines variantur. *decis. 611. num. 25. Pironano tom. 3.*
Temporis longissimi spatio praescribitur omnis actio. *decis. 138. num. 8. Remboldo tom. 2.*
Temporis longissimi praescriptio inducitur ex sola negligentia non petentis absque alio facto, & ministerio praescribentis. *decis. 547. numer. 15. Manzanedo tom. 3.*
Temporis prioritatis attenditur etiam, licet creditor prior sit ex titulo lucratiuo, & posterior ex causa onerosa. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 5. tom. 3.*
Temporis prioritatis attenditur, quando inita fuit obligatio, & constituta hypoteca, non autem tempus solutionis faciendae. *Rub. in annot. ad decis. 666. num. 3. tom. 3.*
Tempora priora fuisse meliora, quam praesentia, non est dicendum.

dum Salomon vt monet. *Rub. in annot. decif. 460. num. 24. tom. 2.*
 pro Tenebris caliginosis relinquere auratam lucem solis, abhominabile est dictu. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 20. tom. 2.*
 Tenendum est indubitanter id, quod omnes opinantur. *Rub. in annotat. ad decif. 666. numer. 3. tom. 3.*

Tenor inuestituræ & pacta in ea posita magis attenduntur, quam quod lex feudalis. *decif. 603. num. 10. Remboldo tom. 3.*

T E N V T A.

Tenuta, seu tenimentum est vocabulum Iuriconsultorum. *decif. 254. num. 6. Coccino tom. 2.*

Tenuta aliqua an sit de pertinentiis alicuius loci, ex quo comprehendendi possit. *decif. 285. num. 14. & seqq. Coccino tom. 2.*

Tenuta tota simul stare potest, quod sit vnus, & quod nouas possessiones in ea possit habere, scilicet reducendo loca inculta ad culturam. *decif. 254. num. 39. & 41. Coccino tom. 2.*

Tenuæ Castreptum regulariter habent diuersa bona inculta, & zerbica. *decif. 254. numer. 40. Coccino tom. 2.*

Tergiuersari non possunt statuti verba quando sunt clara. *decif. 6. numer. 6. Dunozetto tom. 2.*

T E R M I N V S.

Terminus alicui assignatus non incipit currere, nisi à die quo, de illo notitiam habuit. *decif. 495. num. 61. Coccino tom. 2.*

Terminus citationis circumducitur lapso die constituto, & exinde comparitio non validat id, quod iam extinctum est. *decif. 521. num. 11. Pirouano tom. 3.*

Terminus ad docendum de causis restitutionis in integrum, quando fuit datus semel, atque iterum, & nihil fuit deductum, non est vltior dilatio concedenda. *decif. 381. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Terminus ad docendum de iure suo, dum parti assignatur, & nihil deducit, quasi videtur alteri parti questum ius, cum censetur renunciatum probationibus faciendis. *ibid. num. 8.*

Terminus probationi præfixum, dum pars labi sinit, sibi imputet. *ibid. num. 9.*

Terminus si fuerit habitus pro seruato in citatione, quando postea dictus terminus non fuit declaratus, omnino euanesceat citatio. *decif. 176. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Terminus ad probandum includit de sui natura dilationem. *decif. 50. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Terminus præfigitur ad melioramenta liquidanda. *decif. 305. num. 1. Coccino tom. 2.*

Termino pendente ad appellandum possessio capta est attentata, & non manutenibilis. *decif. 298. numer. 12. Vbaldo tom. 2.*

Termino pendente ad probandum si quis fuerit citatus ad sententiam, talis citatio potest sperni, nisi prius reuocetur dictus terminus. *decif. 50. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Terminum postquam quis suscepit, non potest refricare questionem nullitatis. *decif. 33. num. 20. Vbaldo tom. 2.*

per Termini voluntariam susceptionem quis dicitur agnouisse debitum. *decif. 95. num. 9. Dunozetto tom. 2.*

Termini suscepio habet in ventre confessionem debiti. *decif. 199. numer. 8. Sacrato tom. 2.*

Termini suscepio debet regulari à natura obligationis. *decif. 95. num. 10. Dunozetto tom. 2.*

Termini suscepio sub conditione cessat non eueniente conditione. *ibid. num. 11.*

Termini assignatio ad se excusandum non requiritur, vbi non competit aliqua excusatio. *decif. 48. num. 30. Remboldo tom. 2.*

Terminum accipiens pro solutione debiti non liberatur, si postea illud non soluat vero creditori. *decif. 624. num. 10. Manzaredo tom. 3.*

Terminum ad soluendum, quando quis suscepit, eo lapso, potest iuste contra eum relaxari mandatum. *decif. 624. numer. 1. Manzaredo tom. 3.*

Terminus sumptus ad soluendum, de stylo Auditoris Camere solet esse 30. dierum. *ibid. num. 2.*

Terminum ad quem denotat dictio, vsque. *decif. 139. num. 7. Coccino tom. 2.*

intra Terminum à quo, & ad quem, quicquid continetur elicitur veluti septimento inclusum. *decif. 139. num. 9. Coccino tom. 2.*

in Terminorum substantialium seruatione solet includi etiam citatio ad dicendum contra commissionem. *decif. 521. num. 17. Pirouano tom. 3.*

Terminum pro seruato si iudex non potest habere nisi per duas vias, si vltimus illum habet, nulliter pronunciat. *decif. 67. numer. 18. Sacrato tom. 2.*

Terra respectu Cæli est minutissimus punctus. *Rub. in Annotat. ad decif. 636. num. 103. tom. 3.*

ad Terram arandam, & seminandam, si empti sint boues, dato, vt illi perdanter, talis impena non deducitur ex fructibus, & an ista opinio sit vera. *Rub. in annot. decif. 444. num. 17. do. 2.*

Terræ, quando sunt paludose, & inculte, id minuitur eorum valorem. *dec. 253. num. 22. Dunozetto tom. 2.*

Terrena calcat, qui cælestia desiderat. *Rub. in annot. ad decif. 444. numer. 40. tom. 2.*

T E R T I V S.

Tertius non dicitur attentare, locus si succedit in locum vnus ex collitigantibus, vel si cum illo habet participationem. *decif. 135. num. 1. & 2. Sacrato tom. 2.*

Tertius qui est merè, non dicitur attentare. *decif. 135. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Tertius, qui succedit in locum vnus ex collitigantibus, vel si cum illo habet participationem, dicitur attentare. *ibid. nu. 2.*

Tertius non potest condemnari in iudicio spolij, cum eius vitium afficiat tantummodo spoliantem. *decif. 127. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Tertius & in causa non existens non dicitur attentare. *decif. 300. num. 5. Verospio tom. 2.*

Tertius ille propriè admittitur ad causam, qui venit ad hoc, vt vel vni assitit ex collitigantibus, vel excludat vtrumque. *decif. 185. num. 1. Remboldo tom. 2.*

Tertius, vt admittatur ad contradicendum, non requiritur plena probatio. *ibid. num. 2.*

Tertius, vt admittatur ad contradicendum sufficit, vt apparen-ter doceat de suo interesse. *ibidem num. 3.*

Tertius, quando vult venire ad causam, tunc plenè debet probare eius interesse, quando agitur de impedienda executione, vel processu inter illos, qui vel causam inceperunt, vel terminarunt. *ibidem num. 4.*

Tertius admittitur ad causam, qualitercumque constet de eius interesse, quando vult interuenire in causa pro suo interesse vel in ipso cause initio, vel in statu, & in terminis, in quibus causa reperitur. *ibid. num. 5.*

Tertius non iuuatur à re inter alios acta. *dec. 258. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Tertius possessor potest conueniri executione, quando bona sunt obligata, cum clausula constituti. *decif. 136. num. 1. Dunozetto tom. 2.*

Tertio non præiudicat diuisio facta inter aliquos. *decif. 86. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Tertio non præiudicat instrumentum confectum inter aliquos. *decif. 60. numer. 5. Sacrato tom. 2.*

de Tertij præiudicio quando agitur, quælibet gratia dicitur constituere nouum ius. *decif. 401. num. 13. Pirouano tom. 2.*

in Tertij præiudicium Episcopo non creditur. *decif. 244. num. 6. Sacrato tom. 2.*

in Tertij præiudicium non probat alicuius confessio. *decif. 78. num. 6. Sacrato tom. 2.*

sine Tertij præiudicio debent intelligi licentia Principis. *decif. 61. num. 8. Verospio tom. 2.*

sine Tertij præiudicio debet intelligi si quis obtinuerit à Principe licentiam construendi molendinum. *ibidem num. 9.*

de Tertij iure quis dare nequit. *decif. 232. num. 17. Sacrato tom. 2.*

à Tertij voluntate, id quod dependet, reputatur impossibile. *decif. 35. num. 21. Sacrato tom. 2.*

ad Tertiam generationem quando emphyteotica Ecclesiastica, sunt concessa alicui, si ista generatio deficiat, bona deuoluuntur ad Ecclesiam. *decif. 118. num. 17. Remboldo tom. 2.*

T E S T A M E N T V M.

Testamentum vt corruat ex suspicionibus necesse est, vt sint valde concludentes. *decif. 581. num. 40. Vbaldo tom. 3.*

Testamentum, quando fuit reuocatum non vt conficiatur aliud, sed fauore venientium ab intestato, tunc non requiritur aliud testamentum. *decif. 652. num. 12. Remboldo tom. 3.*

Testamentum non substinetur, si fuerit ab eodem testatore reuocatum. *decif. 652. num. 1. Remboldo tom. 3.*

Testamentum, vt censetur reuocatum, requiritur aliud testamentum cum hæredis institutione, vel quod testator dicat se velle decedere intestatum. *ibid. num. 2.*

Testamentum, quando est nullum, locus est successioni ab intestato. *decif. 676. nu. 3. Remboldo tom. 3.*

Testamentum posterius reuocat primum. *decif. 581. nu. 1. Vbaldo tom. 3.*

Testamentum posterius tunc reuocat primum, quando illud est validum, & perfectum. *ibid. num. 2.*

Testamentum dicitur validum, & perfectum, si habeat hæredis institutionem, & cætera requisita. *ibid. num. 3.*

Testamentum nuncupatorium nuncupatione implicita, quando dicatur factum cum omnibus suis debitis requisitis. *ibidem num. 4.*

Testamentum factum per relectionem ad scripturam de iure valet, & perinde habetur, ac si testator ore proprio hæredem nuncu-

nuncupasset. *ibidem numer. 5. & 6. Remboldo tom. 2.*
 Testamentum si non sit in forma probanti, non releuat. *decis. 510. numer. 27. Pirouano tom. 3.*
 Testamentum per lectionem, & publicationem censetur consummatum, & perfectum. *decis. 122. numer. 2. Dunozerro tom. 2.*
 Testamentum, aliaque ultimæ voluntates usque ad supremum vitæ spiritum suat reuocabiles. *decis. 456. numer. 16. Manzanedo tom. 2.*
 Testamentum non est annullandum eo, quia testator fecit vnicum heredem, & asserat infra scriptos heredes, cum id potius vicietur, quam vitetur. *decis. 263. numero 34. Coccino tom. 2.*
 Testamentum religionem ingressi, non rumpitur in eo, quia nihil monasterio reliquerit, & nec de illo cogitauerit. *Rub. in annotat. ad decis. 523. numer. 55. tom. 3.*
 Testamentum non dicitur, quis impugnare, si petat rem legatam. *decis. 176. numer. 14. 15. & 19. Vbaldo tom. 2.*
 Testamentum non dicitur legatarius impugnare, si plus petat, quam fuerit ei legatum. *ibidem numer. 16.*
 Testamentum est nullum si careat signo Notarii. *decis. 119. numer. 6. Manzanedo tom. 2.*
 Testamentum, seu alia dispositio testamentaria sunt actus de sui natura reuocabiles; itaque nullo pacto possunt fieri irrevocabiles. *dec. 326. nu. 15. Remboldo tom. 2.*
 Testamentum, & codicillum æquiparantur ad effectum, ut cõpetat immisio vigore, l. fin. C. de edict. D. Adri. *dec. 111. nu. 3. Remboldo tom. 2.*
 Testamentum licet sit conditum ante mortem testatoris, tamen recipit suas vires de tempore mortis illius. *decis. 65. num. 4. Sacrato tom. 2.*
 Testamentum factum iuxta terminos, cap. cum esses, de testamento. valet, si sit factum in temis Ecclesiæ, & maxime inter Regulares. *ibidem num. 6.*
 Testamentum non caret suspitione fraudis, quando testator est iuriconsultus, & in scriptura continentur syllogismi, & barbarismi. *decis. 122. num. 23. Dunozerro tom. 2.*
 Testamentum, quando reperitur cancellatum penes ipsummet testatorem, cancellatio præsumitur facta de eius ordine. *decis. 22. num. 1. Sacrato tom. 2.*
 Testamentum patris filius non dicitur impugnare, si petat supplementum legitimæ. *decis. 176. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
 Testamentum est nullum, & inualidum, si testator non scripserit nomen hæredis, nec ore proprio illum nominauit. *decis. 570. numer. 5. Manzanedo tom. 3.*
 Testamentum, ut reddatur nullum ratione dementiæ, debet ea probari de tempore testamenti. *decis. 570. num. 15. Manzanedo tom. 3.*
 Testamentum vnum quando non dicatur præiudiciale alteri. *decis. 674. num. 7. & 8. Pirouano tom. 3.*
 Testamentum, quod fuerit falsum, probari potest ex multis adminiculis, & coniecturis. *decis. 501. numer. 10. Dunozerro tom. 2.*
 Testamentum est ita interpretandum, ne testator præsumatur voluisse facere actum reprehensibilem. *decis. 25. numer. 10. Sacrato tom. 2.*
 Testamentum non est interpretandum contra expressam testatoris voluntatem. *decis. 31. num. secundo Vamphilio sen. tom. 2.*
 Testamentum ad quod testator se refert, sufficit etiam, ut sit aliena manu subscriptum, dummodo sit certum, testatorem ad illud habuisse relationem. *decis. 581. numer. 15. Vbaldo tom. 3.*
 Testamentum, ut sublineatur contra expressam mentem testatoris, hoc esset absurdum, & irrationabile. *decis. 652. nu. 13. Remb. tom. 3.*
 Testamentum, quando reuocatur, requiritur talis dispositio, ut illi, qui sunt vocati, possint adire hereditatem. *ibidem numer. 14.*
 Sed hoc procedit, quando fuit reuocatum primum ad effectum condendi aliud, secus vero si sit reuocatum fauore venientium ab intestato. *ibidem num. 15.*
 Testamentum professi suum non sortitur effectum ante mortem naturalem. *decis. 623. num. 16. Pirouano tom. 3.*
 Testamentum, quando est recognitum, & non est abolitum, nec cancellatum, non debet retardari eius executio prætextu falsitatis, nisi ea incontinenti doceatur. *decis. 501. num. 11. Dunozerro tom. 2.*
 Testamentum non abolitum, non cancellatum, aut aliquo visibili vitio laborans, quis ostendere debet, ut habeat locum l. fin. C. de edict. Diu. Adri. tollen. *decis. 154. num. 1. Dunozerro tom. 2.*

Testamentum, ut sublineatur vigore cap. cum esses de testam. far est numerus trium testium. *decis. 576. numer. 5. Pirouano tom. 3.*
 Testamentum primum si reuocetur animo condendi aliud, non quam primum censetur reuocatum, nisi secundum fuerit conditum. *decis. 652. num. 4. Remb. tom. 3.*
 Secus vero, si tacite saltem colligatur primum testamentum reuocatum esse fauore venientium ab intestato, quia tacite censentur venientes ab intestato instituti. *ibidem num. 4.*
 Et perinde est ac si fuissent dicti venientes ab intestato instituti. *ibidem num. 5.*
 Testamentum, ut censeatur reuocatum ad fauorem venientium ab intestato, quid sufficiat. *ibidem num. 6.*
 Testamentum perfectum non reuocatur per secundum imperfectum. *ibidem num. 7. & 11.*
 Testamentum nuncupatum per lacerationem scripturæ non annullatur, & an hæc opinio sit vera. *decis. 22. num. 10. Sacrato tom. 2.*
 Testamentum nuncupatum nuncupatione implicita, est diuersum ab illo, quod fit ad interrogationem Notarii, vel alterius personæ. *decis. 581. numer. 36. & 37. Vbaldo tom. 3.*
 Testamentum nuncupatum non redditur nullum ex eo, quod unus testis se subscripsit pro illis nescientibus scribere. *dec. 570. num. 10. Manzanedo tom. 3.*
 Testamentum factum ad interrogationem non tollit primum testamentum solemne. *decis. 263. nu. 38. Coccino tom. 2.*
 Testamentum, quando fit per relationem ad cedulam, addicitur fieri ad interrogationem, sed solum interrogatio ta. dit super stipulatione ipsius testamenti. *ibidem num. 39.*
 Testamentum conditum ad interrogationem Notarii, secundum aliquod non tenet, quando testator in extremis laborat. *decis. 581. numer. 29. Vbaldo tom. 3.*
 Et quando præcessit aliud testamentum validum, præferim ad pias causas contra. *ibidem numer. 30. 31. & 32.*
 Testamentum factum ad interrogationem alterius valet, dummodo testator habeat bonum sensum, & articulare loquatur. *ibidem num. 31.*
 Testamenti cedulam Notarius præsumitur fecisse de voluntate testatoris, & maxime quando adest publicum Notarii instrumentum. *decis. 581. num. 27. Vbaldo tom. 3.*
 Testamenti cedulam, an testator statim subscripserit, itaque illud non legerit, ista est materia tota coniecturabilis. *dec. 263. num. 20. Coccino tom. 2.*
 Testamenti cedula satis dicitur certa, dum scripta fuit à Notario, & à Testatore subscripta coram duobus testibus. *decis. 581. numer. 13. Vbaldo tom. 3.*
 de Testamenti cedula ita est, ut constet ad validitatem testamenti relativi, nec est opus aliud probare, cum testator confiderit de illo, qui dictam cedulam conscripsit. *decis. 581. numer. 23. Vbaldo tom. 3.*
 ad Testamenti validitatem requisita habentur in l. hac consuetissima. C. de testam. *decis. 263. num. 5. Cocc. tom. 2.*
 Testamentum illud, quod per relationem ad cedulam fit, est de iure validus. *ibidem num. 6. & 36.*
 Testamentum, quod fit per relationem ad cedulam, habet vim testamenti nuncupatiui nuncupatione implicita. *ibidem num. 7.*
 in Testamento per relationem ad cedulam, non est necesse, ut testes legerint, viderint, aut aliàs certiores sint de dispositis in cedula. *ibidem num. 8.*
 Sed sufficit testatorem asserere, se velle disponere iuxta contenta in ea. *ibidem num. 9.*
 Testamentum per relationem ad cedulam, tunc tenet, si ea per testatorem fuerit scripta. *ibidem num. 10. & 11.*
 Testamentum per relationem ad cedulam, ut valeat, sufficit, quod ea sit indubitata. *ibidem num. 11.*
 Idque certè erit, si testator cedulam subscripserit, & duo testes fuerint presentes subscriptioni. *ibidem num. 12.*
 Testamenti relativi tota substantia pedit à certa, & indubitata scriptura, ad quam fit relatio. *decis. 581. numer. 12. Vbaldo tom. 3.*
 ex Testamenti tenore satis deprehenditur testatorem fuisse sanæ mentis, in quo ostendit habere optimum iudicium. *decis. 581. num. 45. Vbaldo tom. 3.*
 Testamentum existente, cessat causa intestati. *decis. 216. numer. 4. Verosio tom. 2.*
 ex Testamenti noticia an resultet scientia omnium contentorum in eo. *decis. 523. num. 13. Manz. tom. 3.*
 Et quatenus opinio affirmatiua sit vera, non tamen procedit in renunciationibus, maxime facta per puellam iuribus sibi competentibus. *ibidem num. 14.*

Testamento facto, sicuti corrumpit pactam respectu eius, cuius bona fuerunt renunciata, ita respectu eorum ad quorum fauorem fuit renunciatum. *Rub. in annot. ad decif. 523. numer. 74. tom. 3.*

in Testamento si relictum sit legatum, illud est præstandum. *decif. 189. numer. 1. Pirouano tom. 2.*

Testamenti reuocatio pender ab ipsa voluntate Testatoris. *decif. 279. numer. 7. Dunoletto tom. 2.*

in Testamento Religiosi regulariter sine licentia superioris non possunt adhiberi testes. *decif. 122. numer. 17. Dunoletto tom. 2.*

in Testamento ea, quæ specialiter sunt prouisa, non tolluntur per generalem dispositionem. *decif. 558. numer. 11. Coccino tom. 3.*

Testamenti exemplum non releuat ad obtinendam immisionem, etiam si datum sit ab eodem Notario, de eo rogato. *decif. 503. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Testamentum non debet esse cancellatum, nec in aliqua parte vitiatum, ad hoc ut concedatur immissio. *ibid. numer. 6.*

Testamentum originale nisi producat, non potest consistere ex exemplo, an illud sit abolitum, vel cancellatum, etiam si exemplum sit factum ab eodem Notario de illo rogato. *ibid. numer. 7.*

de Testamenti consignatione facta à Testatore, Notario, quando non possit dubitari. *decif. 581. numer. 9. Vbaldo tom. 3.*

sine Testamento decedens videtur, testari tacite, si non expressè. *decif. 559. numer. 6. Coccino tom. 3.*

Testamentum tunc habet executionem paratam, quando nullus adest legitimus contradicitor. *decif. 359. numer. 4. Manzanedo tom. 2.*

Testamenti publicatio, dum illud consistit in priuata scriptura, debet fieri examinatis testibus post mortem testatoris super tenore testamenti coram Iudice, & per eum publicari. *decif. 533. numer. 6. Vbaldo tom. 3.*

Quæ dispositio habet etiam locum in Codicillis per priuatam scripturam confectis. *ibid. numer. 7.*

Cum eadem observatio requiratur tam in codicillorum publicatione, quam in testamentis. *ibid.*

in Testamento, quando est instituta pia causa, tunc si reperiatur testamentum cancellatum, talis cancellatio non præsumitur facta de voluntate testatoris. *decif. 22. numer. 5. 6. & 7. Sacrato tom. 2.*

in Testamento pater non potest disponere contra pacta matrimonialia. *decif. 221. numer. 1. Sacrato tom. 2.*

Testamentum quando clausum est factum, cum illud sit ignotum testibus, cum solum censeantur vocati, ut scirent in illa scriptura clausa contineri testamentum. *decif. 553. numer. 17. Vbaldo tom. 3.*

Tunc certum est, quod non poterunt deponere, quo ad tenorem testamenti, cum eis ignotum penitus sit. *ibid.*

de Testamento, quando fuit confecta scriptura, & à testibus subscripta, tunc sufficit testibus illam legi, absque alio eorum examine. *ibid. numer. 18.*

cum Testamento, quando quis decessit, tunc perperam petitur immissio ab hærede succedente ab intestato. *decif. 405. numer. 12. Merlino tom. 2.*

Testamenti probatio non concludens non impedit aditionem hæredi ab intestato. *ibid. numer. 13.*

Testamentum factum per relationem, ut validum dicatur, quid sufficiat. *decif. 581. numer. 22. Vbaldo tom. 3.*

de Testamenti scripturæ identitate, quando constat, tunc non requiritur, ut testes deponant de tenore scripturæ. *decif. 533. numer. 10. Vbaldo tom. 3.*

Sed sufficit, ut se referant ad scripturam, quæ illis ostenditur, vel quod recognoscant subscriptiones, vel deponant se fuisse præsentem, quando fuit facta scriptura. *ibid. numer. 11. & 12.*

de Testamento, quando fuit facta scriptura, debet ad testes abentes, transmitti id testamentum, ut recognoscat an tali testamento adfuerit. *ibid. numer. 13.*

Testamentum, quando non fuit scriptum per manum Notarij, sit est, quod testes inscripti iurent, quod ita fuit, prout in scriptura habetur, quæ eis legi debet. *ibid. numer. 14.*

Testamenti scriptura, quando adest, non est necesse, ut testes deponant de toto tenore testamenti, cum sit sit, ut se referant ad illam. *ibid. numer. 15.*

Testamento nullatenus creditur, si sit stipulatum à Notario non matriculato, sic disponente & annullante statuto. *decif. 219. numer. 22. Manzanedo tom. 2.*

Testamenti primi resolutio omni ino tollit validitatem secundi non impugnati, & quando. *decif. 674. numer. 11. Pirouano tom. 3.*

ex Testamenti tenore, quando colligitur, testatorem voluisse inducere perpetuum, & absolutum fideicommissum, & sic unusquisque vir separatim responderet, tunc non est curandum de consil. 21. Oldrad. *Rub. in annot. ad decif. 632. numer. 87. tom. 3.*

Testamenti vna pars aliam declarat. *decif. 357. numer. 14. Coccino tom. 2.*

Testamenti scriptura sat est, ut sit in forma probanti, vel mereatur fidem, licet plures testes in eo descripti fuerint mortui. *decif. 533. numer. 28. Vbaldo tom. 3.*

Cum sufficiat duo saltem testes ex eis, deponere de tenore eius, & vocent se in contestes cum aliis testibus. *ibid. numer. 29.*

Testamenti substantia consistit in hæredis institutione, illaque est caput testamenti. *decif. 581. numer. 19. Vbaldo tom. 3.*

Testamenti contextus perpendi debet, an testator voluerit, ut legatum alimentorum extingueretur cum persona, nec ne. *decif. 593. numer. 13. 14. & 15. Vbaldo tom. 3.*

Testamentum vltimum est attendendum. *decif. 263. numer. 1. Coccino tom. 2.*

in Testamento vltimo subintelligitur clausula, irritans, & cassans, &c. etiam si in eo non legatur. *ibid. numer. 2.*

de Testamenti validitate non est dubitandum, quando habet hæredis institutionem. *ibid. numer. 3.*

ad Testamenti validitatem non parum coadiuuat legalitas Notarii, & maxime si testator valde de eo confidebat. *decif. 581. numer. 49. Vbaldo tom. 3.*

de Testamenti validitate, quando non sit dubitandum. *decif. 122. numer. 1. Dunoletto tom. 2.*

Testamenti validitas ex quibus, satis superque colligatur. *decif. 544. numer. 1. Pirouano tom. 3.*

de Testamenti perfectione rogatus, non potest dubitari, quando adest clausula, actum, cum subscriptione Notarii. *ibid. numer. 2.*

Testamenti primi validitas pender ab inualiditate secundi. *decif. 674. numer. 4. Pirouano tom. 3.*

pro Testamenti validitate omnia requisita interuenisse præsumuntur. *decif. 122. numer. 21. Dunoletto tom. 2.*

Testamenti validitatis dubietas est sufficiens ad impedienda remedia possessoria, succedenti ab intestato. *decif. 405. numer. 14. Merlino tom. 2.*

super Testamenti validitate pendente lite, hæres ab intestato nequum debet admitti in possessionem. *ibid. numer. 15.*

Verum nec etiam esse aualiter adire hæreditatem, sed exitus litis est expectandus. *ibid.*

Testamenta ideo habent executionem paratam, quia Iudices teneantur sequi oculatam scripturæ apparentiam. *decif. 524. numer. 3. Pirouano tom. 3.*

Testamentorum pluralitatem allegans habet contra se præsumptionem iuris. *decif. 534. numer. 27. Pirouano tom. 3.*

Testamentorum pluralitas sufficienter probatur ex diuturna obseruantia, & consensu interesse habentium. *decif. 534. numer. 31. & 32. Pirouano tom. 3.*

T E S T A R I.

Testari quis non potest de bonis donatis. *decif. 331. numer. 9. Remboldo tom. 2.*

Testari de rebus suis, quando quis consensit, sibi præiudicare. *decif. 331. numer. 18. Remboldo tom. 2.*

Testari vel donare causa mortis Equites Hierosolymitani possunt cum licentia tamen magni magistri. *decif. 601. numer. 20. Pirouano tom. 3.*

Testandi facultas alicui concessa an expiret cum primo testamento, seu prima dispositione. *decif. 456. numer. 23. Manzanedo tom. 2.*

Et opinio verior est, ut non expiret. *ibid. numer. 24.*

Testandi libera facultas dicitur etiam alicui auferri, dum non potest instituire eum hæredem, quem vult. *Rub. in annot. ad decif. 523. numer. 69. tom. 3.*

Testandi facultatem non habet religiosus professus. *decif. 623. numer. 21. Pirouano tom. 3.*

Testandi aut donandi causa mortis facultas non habetur à professo. *decif. 601. numer. 19. Pirouano tom. 3.*

Testandi genus ad relationem cedule scriptæ per Notarium, habet vim testamenti nuncupati impliciti. *decif. 570. numer. 7. Manzanedo tom. 3.*

Et valet perinde ac si ipsemet testator ore proprio hæredem nominasset absque eo, quod testes viderint, aut certiores facti fuerint de contentis in dicta cedula. *ibid.*

Et hoc casu præsumitur testator bene vidisse institutionem hæredis, ac omnia alia contenta in dicto testamento manu aliena scripto. *ibid. numer. 8. & 9.*

Testan-

Testantium voluntates Iura non parum vigilant, vt plenariam fortiantur executionem. *Rub. in annot. ad decif. 632. numer. 2. tom. 3.*

TESTATOR.

Testator potest auferre legatum, aut hereditatem si legatarius aut heres contra eius preceptum non contraxerit, matrimonium cum certo genere personarum, aut contraxerit. *decif. 493. nu. 3. Coccino tom. 2.*

Testatoris mens alia non est dicenda quam expressa, licet testator alio modo rationabilius disposuisset. *decif. 324. numer. 8. Remboldo tom. 2.*

Testator supponens eius bona fideicommissum, cum conditione, vt intelligatur de illis bonis, quæ per heredem non fuerint alienata, secuta alienatione, expirat fideicommissum in bonis alienatis. *decif. 410. nu. 20. Manzanedo tom. 2.*

Testator legando aliquid Ticio, vt nubat, illud debetur etiam si Monachus efficiatur, quia dum testator oppositum non declarauit, ius præsumit fore, vt idem disponeret, si meminisset. *decif. 398. numer. 2. Coccino tom. 2.*

Et hæc est opinio receptissima, & communissima. *ibid. num. 6.* Testator, si dixerit dotem relinquere puellæ ob carnale conjugium, illa quoque debetur, dato, vt momialis efficiatur. *dec. 398. num. 4. Coccino tom. 2.*

Testator si indistincte locutus est, indistincte quoque intelligendus est. *decif. 245. num. 5. Coccino tom. 2.*

Testatoris prohibitio non alienandi bona etiam ex causa dotis, nec tacita, nec expressa, quare nihil valeat. *decif. 16. num. 8. Verospio sen. tom. 2.*

Testator si in parte se conformauerit cum dispositione iuris communis, in reliquis non præsumitur voluisse ab eo discrepare. *decif. 16. nu. 9. Verospio sen. tom. 2.*

Testator, quando vocauit proximiorum, sine dubio existens in quarto gradu debet cedere existenti in tertio. *decif. 49. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Testator, quando usus est verbis tractum temporis denotantibus, tunc si eius dispositio in aliquibus locum habere non potest, non ea deficit. *decif. 505. numer. 11. & 12. Pirouano tom. 3.*

Testatoris rogatus factus testibus, vt eius vltimæ dispositioni assistant, hoc arguit eius enixam voluntatem, vt sua dispositio subsistatur. *decif. 533. num. 22. Vbaldo tom. 3.*

Testator potest prohibere, in euentum, quod filius committat aliquod delictum, ex quo bona sint confiscanda, nec etiam legitima confiscetur, sed vadat ad vocatum. *decif. 635. nu. 6. Coccino tom. 3.*

Et ista prohibitio tenet, cum respiciat commodum filij. *ibid.*

Testator, si dederit facultatem heredibus, vt diuidant bona, & de eis faciant, quidquid volunt, hæc facultas comprehendit tam actus inter viuos, quam in vltima voluntate. *decif. 186. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Et quando contraria opinio procedit. *ibid. num. 3.*

Testator, an statim subseripserit cedulam testamenti, itaque illud non legerit, est ista materia tota coniecturalis. *dec. 263. numer. 20. Coccino tom. 2.*

Testator quod non legerit cedulam testamenti confectam a Notario, non arguitur ex eo, quia illam statim subseripit, nã vno istu oculorum poterat legere subseriptam. *ibid. num. 22.*

Testator, dum disposuit, vt quis non debeat se nubere absque consensu, & consilio alicuius, an ista verba, concludant matrimonium carnale, ad exclusionem spiritualis. *decif. 398. num. 27. Coccino tom. 2.*

Testator quando in substitutione reciproca vocauit nepotes ad portionem patris, multo magis censetur eos vocasse ad portionem proprii parentis. *dec. 355. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

Testator si disposuerit, vt aliquid sit præstandum a suo heredem, non comprehendit heredem heredis. *decif. 369. num. 6. Coccino tom. 2.*

Testator præsumitur voluisse disponere de omnibus bonis, quæ sub libera eius dispositione erant. *decif. 556. nu. 20. Pirouano tom. 3.*

Testator potuit mutare voluntatem cum sit ambulatoria, etiam in ipso actu institutionis. *decif. 581. numero. 41. Vbaldo tom. 2.*

Testator, si asserat disponere, iuxta schedulam, quæ existit penes Guardianum S. Francisci, idque coram testibus asserat, tunc confitetur de identitate scripturæ, tenet talis dispositio. *decif. 533. num. 2. Vbaldo tom. 3.*

Quæ opinio eo magis procedit, quo ad legata. *ibid. num. 3.*

Testator disponendo generaliter de bonis suis, non videtur includere ea, quæ subiacent restitutioni. *decif. 389. num. 4. Pirouano tom. 2.*

Et ista est opinio verior, nisi vergeat coniectura in contrarium. *ibid. num. 5.*

Testator vocando aliquos sub verbis naturalibus, tunc veniunt tam legitimi quam illegitimi. *dec. 84. num. 3. Pirouano tom. 2.*

Testator dum loquitur, per verba naturalia, non considerat magis legitimationem, quam illegitimationem. *ibid. num. 5.*

Testator si in vna parte prætulit legitimos tantum, si in alia, parte id non fecit, quid sit præsumendum. *decif. 84. numer. 8. Pirouano tom. 2.*

Testator si alicui reliquerit ius patronatus, multo magis censetur voluisse eidem relinquere præsentationem. *decif. 84. num. 1. Pirouano tom. 2.*

Testator, si vocauerit nepotes in stirpes, & non in capita, debet intelligi, in quo est locus representationi, secus vero si non sit locus. *decif. 102. num. 24. & 25. Coccino tom. 2.*

Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione iuris communis. *decif. 129. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Testator, ex quibus non præsumatur, voluisse eius descendentes in totum dotatas remanere. *ibid. num. 5.*

Testator, quando non dicatur abhorruisse alienationem bonorum pro dotandis descendens. *ibid. num. 6.*

Testatoris etiam expressa, ac ampla prohibitio, ne bona possint alienari ex causa dotis, nullatenus tenet. *ibid. num. 7.*

Testator, dum voluit vt bona conseruarentur inter masculos legitimos, & naturales, si deinde prohibeat alienationes extra descendentes, est intelligendum de descendens mascululis. *dec. 357. numer. 13. Coccino tom. 2.*

Testator, quando non possit dici, vt valde aggrauatus esset a morbo, *decif. 581. numer. 43. Vbaldo tom. 3.*

Testator, quamuis in substitutione vulgari apposuerit verbum in infinitum, & aliud verbum in stirpes, non ex hoc extenditur fideicommissum, si aliquis substitutus decedat cum filiis. *decif. 632. num. 6. Coccino tom. 3.*

Testator vocando aliquos in stirpes, id sufficit ad probandum, tempus successuum ab eo præmeditatum. *decif. 525. num. 18. Pirouano tom. 3.*

Testator si alicui reliquerit dotem, & donec nubat iussit eidem præstari victum, & vestitum, tunc ante nuptias non debentur eidem fructus dotis. *decif. 398. nu. 35. Coccino tom. 2.*

Testator id quod non expressit, non præsumitur voluisse. *decif. 563. numer. 16. Coccino tom. 3.*

Testator, si liberam præsentandi potestatem limitare voluit suis agnatis, multo fortius censetur, voluisse eam restringere extraneis. *decif. 474. num. 6. & 7. Merlino tom. 2.*

Testator quod non erat Dominus totius vniuersi tenuit, ex quo appareat. *decif. 254. numer. 27. & seqq. Coccino tom. 2.*

Testator præsumitur magis diligere descendentes, quam extraneos. *decif. 422. numer. 8. & 9. Coccino tom. 3.*

Testator si in codicillis aliquid declarauit quod antea in testamento, disposuerat hoc in testamento, & non in codicillis factum intelligitur. *decif. 219. num. 9. Verospio tom. 2.*

Testator quando reliquit alicui habitationis legatum, tunc illa est præstanda in domo testatoris, & non in aliena, & si testator legatum non habet, legatum est nullum. *Rub. in Annotat. decif. 636. num. 87. tom. 3.*

Testator legando alicui, cum se matrimonio copulauerit, ista verba nonstant exclusiue ad matrimonium spirituale, licet importent matrimonium carnale. *decif. 398. num. 17. Coccino tom. 2.*

Testator dum legatum fecit alicui, quando se matrimonio copulauerit, ista verba per necesse non requirunt copulam, & sic non excludunt matrimonium spirituale. *ibid. nu. mer. 18. & 26.*

Testator, si vult potest tollere representationem, ne in stirpes succedatur, sed in capita. *decif. 198. num. 32. Coccino tom. 2.*

Testator, proprio ore debet nominare heredem. *decif. 263. num. 27. Coccino tom. 2.*

Testator præsumitur implicite voluisse, quod Notarius extendit in testamento. *decif. 25. num. 24. Sacrate tom. 2.*

Testator, ubi præsumatur, vt voluerit alimenta alicui ab eo legata præstentur. *decif. 680. numer. 10. Vbaldo tom. 3.*

Testator si non scripserit nomen heredis, nec ore proprio illum nominauerit, testamentum est nullum, & inualidum. *decif. 570. num. 5. Manzanedo tom. 3.*

Testatorem, qui interpretantur, aliquid tacite voluisse, videntur esse cordium scrutatores, & plerumque diuinatores. *Rub. in annot. ad decif. 632. num. 123. tom. 3.*

Testator, si relinquit prædia pluribus, & postea asserat lego vltimofructum bonorum vxori, tunc omnes concurrunt in usufructu. *Rub. in annot. ad dec. 635. num. 24. tom. 3.*

Quod procedit siue adiectum sit signum vniuersale, siue non. *ibid. num. 25. & 29.*

Testator

Testator presumitur aliquid disposuisse, si de eo fuisset interrogatus, ita proculdubio respondisset, stante, quod nulla diuersitatis ratio in contrarium assignari possit. *decis. 579. nu. 15. Remboldo tom. 3.*

Testator bene presumitur eum fecisse heredem, quem ante, & post testamentum dixerit se velle instituere. *decis. 581. numer. 28. Vbaldo tom. 3.*

Testator licet voluerit, ut aliquis aleretur in domo hæredis, intelligitur quatenus hæres velit, cum id in eius fauorem censetur testator ordinasse, ideoque ei potest renunciare. *Rb. in annot. ad decis. 636. num. 124. & 125. tom. 3.*

Testator dum aliquid voluisset, facile id sciuit exprimere, quare diuinare non debemus. *decis. 636. num. 14. 15. & 16. Manzanedo tom. 3.*

Testator, quamuis reliquerit uxori alimenta, seu vsumfructum omnium bonorum, cum conditione, ut cohabitaret cum hærede, ea non tenetur cum illo cohabitare, si habeat istam causam id recusandi. *ibidem num. 17.*

Testator ad iuspatronatus an voluerit vocare etiam illegitimos id dependet à coniecturata eius voluntate. *dec. 49. num. 12. 14. & 15. Pironano tom. 2.*

Testator relinquendo alicui tot scuta, de quibus scutis censetur intellexisse. *decis. 680. num. 2. Litta tom. 3.*

Testator faciendo aliquod pingue legatum, censetur bene scire vires sui patrimonii. *decis. 409. numer. 4. Manzanedo tom. 2.*

Testator, si reliquerit hæredi Trebellianicam, illa ei non debetur, dum de iure non adest causa, quare illi sit debita. *decis. 637. num. 12. Pironano tom. 3.*

Testator si vocauerit filios in stirpes, id continet, & gradus, & personas, & ordinem successuum. *decis. 505. num. 14. Pironano tom. 3.*

Testator dum disposuit, ut bona conservarentur in familia, tunc admittitur extensio de persona ad personam, quamuis substitutio fuerit facta per verba, tunc, & eo casu. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 105. tom. 3.*

Testator, quando vocauit filios, & descendentes in infinitum, ista infinitas certe non potest capere tempus, quo testator ab humanis decedit. *decis. 649. num. 7. Pironano tom. 3.*

Testator dum disponit, ut bona perpetuo remaneant in familia, & agnatione, id non sequeretur, si filii & descendentes primorum hæredum ad restituendum grauati non essent. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 56 & 57. tom. 3.*

Testator dum respexit ad conseruationem perpetuam suæ familie, prohibendo alienationem cessat consilium. *Oldrad. Rub. in annot. ad decis. 632. num. 53. & 55. tom. 3.*

Testator, quid intellexerit, id per coniecturas, & indicia expiscandum est. *decis. 680. num. 3. Litta tom. 3.*

Testatore id satis dicitur expressum quod virtualiter, & quasi in necessitatem consequentiam deducitur. *ibidem num. 4.*

Testator, si instituat heredem Collegium erigendum, executoribus testamentariis non videtur debita immissio ante creationem eius. *decis. 618. num. 1. Coccino tom. 3.*

Quod verum intellige, si executores peterent immissionem ex propria persona, quia non sunt hæredes, secus si agerent tanquam curatores hereditatis, cum sint loco hæredis. *ibidem num. 2. & 3.*

Testator alienando bona fideicommissaria cum pacto de redimendo, tunc eo mortuo hæres non potest capere possessionem eorum. *decis. 417. num. 14. Coccino tom. 2.*

Licet in inuentario ea veniant describenda, cum sint hæreditarias, &c. *ibidem num. 15. 16. & 17.*

Testator, quando alicui reliquit vsumfructum omnium bonorum, tunc hæres institutus in proprietate non concurrat cum eo in vsumfructu, & ista est communis opinio, eamque sequitur Rota. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 1. & 2. tom. 3.*

Testator non censetur recedere à prima voluntate solemniter facta, nisi quatenus secunda teneat. *decis. 652. num. 8. & 9. Remboldo tom. 3.*

Testator si priuauerit heredem sua successione dato, quod commiserit aliquod delictum, si accidat, ut illud committat, itaque bona confiscentur, data absolutione à delicto, an ea recuperet. *decis. 714. numer. 11. Manz. tom. 3.*

Testator priuando heredem hereditate in casu commissi delicti, intelligi debet, si illud delictum fuerit plenè probatum, non autem per condemnationem tantum factam in contumaciam. *ibidem num. 12.*

Testator, dum ordinauit, ut in casu delicti hæredis bona non transeant in fiscum, sed alium eo casu substituit, si securum fuerit delictum, & confiscatio, & deinde restitutio, quid ea operetur. *decis. 627. num. 6. Coccino tom. 3.*

Testatoris præceptum, ne bona in casu delicti hæredis transeant in fiscum operatur, ne ea possint confiscari. *ibidem num. 7.*

Testator, si in casu defectus descendendum, substituit alios in totum, ex hoc sumitur argumentum indubitatum, ut ad omnes suos descendentes bona perueniant de vno in alium. *decis. 649. num. 14. Pironano tom. 3.*

Testator si in fine testamenti prohibuerit alienationem adiecta causa, quia voluit ut bona conservarentur in familia, quid ex hoc arguatur. *ibidem num. 15.*

Testator si dicat, quod supponit omnia eius bona fideicommissum, ex hoc perneceesse non videtur prohibita detractio Trebellianicæ. *decis. 658. numer. 8. Coccino tom. 3.*

Testator habens dilucida interualla presumitur testamentum fecisse de tempore dilucidi interualli. *dec. 570. num. 16. Manzanedo tom. 3.*

Testator si aliquid voluisset, id expressisset, & maxime si aliqua dispositio similis expressa fuit in certo casu. *decis. 24. n. 11. Remboldo tom. 2.*

Testator, quod aliquid voluerit, si id non sit expressum, non est diuinandum. *decis. 324. num. 19. Remboldo tom. 2.*

Testator in dubio censetur legare omne ius, quod habet in re legata. *decis. 563. num. 2. Coccino tom. 3.*

Testator mandando aliquid fieri arbitrio tutoris, tunc Iudex procedendo contra eius voluntatem, iniuste procedit. *decis. 359. num. 18. & 19. Manzanedo tom. 2.*

Testator disponendo ut aliquid infra certum tempus fiat, & hoc fauore suorum filiorum, tunc infra dictum tempus non potest executioni demandari, sed requiritur lapsus illius. *ibidem num. 20.*

Testator loquendo de matrimonio, si disponat de filiis ab eo nascendis, dicendum est intellexisse de matrimonio, tantum carnali, & non spiritali. *decis. 398. num. 30. Coccino tom. 2.*

Testator, si mandet Monasterium, vel Ecclesiam erigi intra annum, construi debet. *decis. 558. numer. 3. Coccino tom. 3.*

Testator, dum ordinauit, ut eius dispositio seruari, & locum habere debeat in suis descendens in infinitum, id non potest verificari, nisi per successuum nepotum admissionem. *decis. 479. num. 7. Pironano tom. 2.*

Testator, quando legat rem alienam, censetur velle grauare heredem suum ad soluendum legatario estimationem. *decis. 5. num. 1. Sacratio tom. 2.*

Testatoris voluntas, quando expiscatur, magis attenditur illius opinatio, quam veritas. *decis. 5. num. 2. Sacratio tom. 2.*

Testator si vocauerit aliquos per verba naturalia, tunc descendens illegitimo non potest venire in concursu cum legitimo, etiam quod sit proximior. *decis. 49. numer. 3. Pironano tom. 2.*

Sed ita demum, si legitimi non extent, & hæc verior opinio, ac omni iure æquissima. *ibidem num. 4. & 5.*

Testator non dicitur loquutus fuisse discretiue de masculis, & feminis, si voluerit masculos præferri. *decis. 366. numer. 28. Vbaldo tom. 2.*

Testator ex quo coniecturari possit, ut Monasterium à se ordinatum erigendum, statim erigeretur. *decis. 558. num. 8. Coccino tom. 3.*

Testator, si dicat se instituere heredem prout in cedula, quæ extat penes Titium, si dixerit manu mea scripta, tunc est opus recognitione. *decis. 581. num. 24. Vbaldo tom. 3.*

Secus vero si simpliciter dicat prout in Cedula, quæ extat penes Titium, quia sufficit Titium dare cedulam, asserendo cum iuramento esse illam, quæ sibi fuit data à Testatore. *ibidem num. 25.*

Et hoc quia Testator confidit de Titio. *ibidem num. 26.*

Testator, quando separatim disponit de bonis vinculis, & de bonis liberis, tunc non est admittenda confusio eorum. *decis. 556. num. 18. Pironano tom. 3.*

Testator presumitur aliquem dilexisse, si ei remiserit rationem administrationis eius bonorum administrandorum. *decis. 361. num. 16. & 17. Remboldo tom. 2.*

Testator, quod voluerit eius voluntatem mutare, ex quo argui possit. *decis. 22. num. 2. & 3. Sacratio tom. 2.*

Testator, si in Codicillis mentionem faciat de testamento, debet intelligi de testamento vero & stipulato. *decis. 544. num. 22. Pironano tom. 3.*

Testator quoties non exprimit à quo velit hereditatem restitui, intelligitur onas impositum vltimo morienti. *decis. 209. num. 11. & 12. Dunozeito tom. 2.*

Testator non presumuntur voluisse vocare legitimatos, licet instituerit heredem eius filium legitimatum, si post eam substituerit filios legitimos, & naturales, & ex legitimo matrimonio.

- trimonio natos . *decif. 394. num. 20. Vbaldo tom. 2.*
 Testator præteriens filium, à legæ vocatur amens & furiosus .
decif. 25. num. 5. Sacrato tom. 2.
 Testatorem fuisse sanæ mentis, satisprehenditur ex tenore
 testamenti, in quo ostendat habere optimum iudicium .
dec. 581. num. 45. 46. & 47. Vbaldo tom. 3.
 Testator dum hæredi scripto in altero testamento aliquid reli-
 quit, censetur voluisse recedere à toto, & sic testamentum
 illud antèrius reuocare . *ibid. num. 48.*
 Testator vsque ad mortem habet liberam disponendi volunta-
 tem . *decif. 279. num. 3. Dunozeo tom. 2.*
 Testator potest disponere de re hæredis, & ipsum in re pro-
 pria gravare . *decif. 331. num. 2. Remboldo tom. 2.*
 Testator, quando præsumatur vltimiffructum bonorum requisi-
 se vxori eius contemplatione, non autem hæredis, licet cum
 eo cohabitare deberet . *decif. 636. numer. 11. Manzanedo*
tom. 3.
 Testator, quando apparet principaliter habuisse animum con-
 seruandi agnationem, & vt bona perpetuo permaneant in
 familia, & ita generalis ratio valens est inducere fideicom-
 missum absolutum, & perpetuum . *Rub. in annot. ad decif. 632.*
num. 84. tom. 3.
 Testator censetur magis dilexisse agnationem naturalem quam
 civilem . *decif. 422. num. 18. Coccino tom. 2.*
 Testator præsumitur credere, quod post mortem suam id faciat
 suus hæres, quod ipse esset factururus si viueret . *Rub. in annot.*
ad decif. 632. num. 91. tom. 3.
 Testator, dum voluit, vt eius bona continuo persisterent in
 agnatione, censetur voluisse inducere fideicommissum, tam
 in casu existentia filiorum, quam non existentia . *ibid. nu-*
mer. 92.
 Testator censetur habere animum seruandi agnationem in
 casu tantum ab eo dispositum . *Rub. in annot. ad decif. 632. nu-*
mer. 80. tom. 3.
 Testator si exclusit proprias filias à fideicommissio, inde argui
 non potest, vt appellatione filiorum noluerit comprehen-
 dere feminas . *decif. 667. num. 4. Remboldo tom. 3.*
 Testator non præsumitur habuisse rationem cõseruandæ agna-
 tionis, licet prohibuerit alienationem bonorum stabilium .
decif. 667. num. 5. Remboldo tom. 3.
 Si fuerit restricta ad alienationem faciendam inter viuos tan-
 tum & in vltima voluntate . *ibidem num. 6.*
 Testator licet prohibendo alienationem bonorum videatur
 habuisse rationem cõseruandæ agnationis . *ibid. num. 7.*
 Non tamen ex hoc extendi debet grauamen vltra personas,
 & gradus a testatore expressos . *ibidem.*
 Quia potest esse intentionem testatoris fuisse cõseruare agna-
 tionem in personis, & gradibus expressis, & non vltra . *ibid.*
num. 8.
 Testator non præsumitur voluisse inducere absolutum, & per-
 petuum fideicommissum, si in testamento non legantur ver-
 ba id denotantia . *ibid. num. 9. 10. 11. & 12.*
 Testator, si alimenta reliquerit alicui iuueni in domo hæredis,
 dato, vt ibi non possit permanere sine periculo impudicitia,
 tunc extra eam sunt subministranda illa . *Rub. in annotat. ad*
decif. 636. num. 146. tom. 3.
 Testator, si reliquerit alimenta primogenito alicuius, sufficit
 vt illa petens sit talis, licet in effectu non sit hæres primoge-
 nitus . *decif. 593. num. 17. Vbaldo tom. 3.*
 Testator si alicui reliquerit alimenta hac contemplatione, vt
 inhabiter cum filiis suis in eadem domo, tunc si ille ab ea
 discedat, non debentur alimenta . *decif. 183. numer. 3. Veraspio*
tom. 2.
 Testator relinquendo alicui alimenta simpliciter, sunt ea præ-
 standi in ipsius legatarii domo . *Rub. in annot. ad decif. 636. nu-*
mer. 73. 76. & 104. tom. 3.
 Testator qua ratione reliquit alimenta filiis, eadem par affe-
 ctione moueri quoque potuit ea relinquere nepotibus . *decif.*
505. num. 26. Pirouano tom. 3.
 Testator fideicommissum perpetuum censetur voluisse induce-
 re, si voluit vt bona semper manerent in agnatione . *decif. 4.*
num. 11. & 12. Remboldo tom. 2.
 Testator ex quo dicatur voluisse protrahere fideicommissum,
 vsque ad vltimum agnatum . *decif. 4. num. 6. Remboldo tom. 2.*
 Testator, quando disposuit, vt bona remaneant in familia, di-
 citur inductum perpetuum fideicommissum . *Rub. in annotat.*
ad decif. 632. num. 65. tom. 3.
 Testator an vocauerit naturales ad fideicommissum, id aperi-
 dum est ex dignitate voluntatis & conditione eius, qui fidei-
 comisit . *decif. 49. num. 13. Pirouano tom. 2.*
 Testator præsumitur regulare fideicommissum secundum suc-
 cessionem ordinis ab intestato . *decif. 102. numer. 12. Coccino*
tom. 2.
 Testator, quando apparet voluisse inducere fideicommissum
 absolutum, & perpetuum, tunc cessat celebre consil. Ol-
 drad. 21. *decif. 518. num. 3. Vbaldo tom. 3.*
 Testator, dum vocauit ad fideicommissum descendentes saluis
 prærogatiuis graduum, tunc filii non concurrunt cum pa-
 tre ad successionem . *decif. 423. num. 8. Remboldo tom. 2.*
 Testator si à fideicommissio excipiat legitimam filiorum, ex hoc
 perneceffe non concluditur, voluisse prohibere Trebellia-
 nicæ detractionem . *decif. 658. num. 11. Coccino tom. 3.*
 Quia per talem exceptionem præsumitur voluisse testator eius-
 mentem fuisse, vt legitima non comprehenderetur sub fidei-
 commissio, non autem Trebellianicam prohibere . *ibidem*
num. 11. & 12.
 Testator ex quo supposuit omnia bona fideicommissio, non ex
 hoc sequitur, vt voluerit prohibere Trebellianicam . *ibidem*
num. 12.
 Testator, si vocauerit ad successionem filios legitimos, & na-
 turales, & ex legitimo matrimonio natos, id non verificat-
 ur in legitimatos . *dec. 394. numer. 18. Vbaldo tom. 2.*
 Testator, quando progressus est ad plures gradus substitutio-
 num, eo casu censetur repetitum onus fideicommissi, de
 de primo, in secundum hæredem, & in alios successiuè . *Rub.*
in annot. ad decif. 632. num. 35. tom. 3.
 Testator, dū digreditur ad plures gradus substitutionū, & vltimo
 loco substituit proximores, id non potest vno temporis mo-
 mento verificari, vnde necessario important tractum tem-
 poris . *decif. 366. numer. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Testator, dum ordinauit, vt eius bona perpetuo remaneant in
 familia, hæc verba habent tractum successiuum . *ibidem nu-*
mer. 18.
 Testator ex digressu ad plures substitutiones censetur voluisse
 facere fideicommissum perpetuum & absolutum . *decif. 4. num. 4.*
Remboldo tom. 2.
 Testator, si vocauerit descendentes cum verbo perpetuo, cen-
 setur eosdem vocasse ordine successiuo . *decif. 47. num. 6. & 7.*
Veraspio tom. 2.
 Testator, quod voluerit facere substitutionem vulgarem, ex
 quibus appareat . *decif. 246. numer. 9. Dunozeo tom. 2.*
 Testatoris mediati hæredes non possunt allegare ipsius turpi-
 tudinem . *decif. 25. num. 12. Sacrato tom. 2.*
 Testatori succeditur in fideicommissis . *decif. 394. num. 21. Vbaldo*
tom. 2.
 Testatoris præceptum, quando inhonestum est, dicitur impos-
 sibile, & ideo reiiciendum est . *decif. 493. numer. 46. Coccino*
tom. 2.
 Testatoris affectio erga aliquem arguitur ex geminata vocatio-
 ne . *decif. 661. numer. 4. Pirouano tom. 3.*
 Testatoris assertio probat contra grauatos & habentes causam
 ab eis . *decif. 254. numer. 1. Coccino tom. 2.*
 Testatoris assertio, vt remaneat offuscata, sufficit omnis possi-
 bilitas . *decif. 254. num. 46. Coccino tom. 2.*
 Testatoris assertio, probat tantum contra eius hæredes, & ha-
 bentes causam ab eo . *decif. 336. num. 4. Remboldo tom. 2.*
 Testatoris assertio non probat contra tertium . *ibidem num. 5.*
 de Testatoris bonis pecunia etiam dicitur res . *decif. 207. num. 10.*
Vbaldo tom. 2.
 Testatoris bona præsumuntur possessa ab eius hærede, & an id
 sufficiat ad probandam identitatem bonorum fideicommissio
 subiectorum . *decif. 254. numer. 50. Coccino tom. 2.*
 Testatoris dementia si sit probata, tamen si testamentum sit
 factum, sicuti alius quilibet prudens fecisset, validum repu-
 tari debet . *decif. 570. num. 20. Manzanedo tom. 3.*
 Testatoris dilectio erga personam, cui aliquid relinquit, facit,
 vt contra regulas iuris legata latè interpretentur . *Rub. in*
annotat. ad decif. 636. numer. 65. tom. 3.
 Testatoris dispositio non currit contra ignorantem . *decif. 493.*
num. 77. Coccino tom. 2.
 Testatoris dispositio non currit contra debitorem, qui eum li-
 berauit ab omnibus, si centum intra mentem soluerit, vbi
 debitori non fuit intimatum testamentum . *ibid. num. 8.*
 Testatoris dispositio porrigitur ad casum ab eo non cogitatum,
 quando est verisimile, si de eo cogitasset, idem quoque di-
 sposuisset . *Rub. in annot. ad dec. 632. num. 88. Coccino tom. 3.*
 Testatoris dispositio declaratur, & regulatur ex causa, quæ ex
 eius verbis colligitur, & ex qua motus fuerit . *decif. 31. num. 12.*
Pamphilio sen. tom. 2.
 Testator quando mandat fieri multiplicum ipsius hereditatis
 intelligitur de augmento alicuius considerationis, non au-
 tem modicæ summæ, & temporis . *ibid. num. 13.*

ad Testatoris facultates est respiciendam, an legatum sit pingue, & amplum. *decif. 263. numer. 9. Coccino tom. 2.*
 Testatoris mens enixa revocandi primum testamentum, ex quibus appareat clara. *decif. 652. numer. 18. & 19. Remboldo tom. 3.*
 Testatoris mens, dum interpretatur, quantum fieri potest, dummodo etiam menti satisfaciamus, inharendum est verbis ab eo prolatis. *Rub. in annot. ad decif. 632. numer. 133. tom. 3.*
 à Testatore disposita hæres tenetur præstare. *decif. 65. numer. 10. Sacrato tom. 2.*
 Testatoris mens, & voluntas præsumitur ut disponere velit, iuxta iuris ordinem. *decif. 102. numer. 14. & 22. Coccino tom. 2.*
 Testator potest tollere representationem tacite, vel expresse. *ibid. numer. 15.*
 Testator præsumitur voluisse tollere representationem, si substituit in capita, & non in stirpes. *ibid. numer. 16.*
 ex Testatoris mente tacita ad inducendam substitutionem reciprocam, sufficiunt coniecturæ perneceesse id concludentes. *decif. 209. numer. 23. Dunozetto tom. 2.*
 Testatoris mens quando est clara, non debemus recurrere ad coniecturas. *dec. 324. numer. 5. Remboldo tom. 2.*
 Testatoris dubia mens dum interpretatur, non est ex proprio capite ea diuinanda, & dicere hæc est voluntas testatoris, ideo recedendum à verbis. *Rub. in annotat. ad decif. 632. numer. 140. tom. 3.*
 ante Testatoris mortem licet sit conditum testamentum, tamen recipit suas vires de tempore mortis illius. *decif. 65. numer. 4. Sacrato tom. 2.*
 Testatoris voluntas est, seruanda. *decif. 314. numer. 1. Coccino tom. 2.*
 Testatoris voluntas suprema lex esse debet, nec anxie in verborum cortice est insitendum, quod est verum etiam ex antiquo iure, si quod requirebat certas verborum formulas. *decif. 246. numer. 14. Dunozetto tom. 2.*
 Testator si scribat, Lucius hæres, licet non adijciat, esto, creditur plus nuncupatum, quam scriptum. *decif. 246. numer. 15. Dunozetto tom. 2.*
 Idemq. intellige, si dicat Lucius, esto, & non adiecerit, verbum, hæres. *ibid. numer. 16.*
 Testatoris voluntas magis arguitur ex geminatione. *decif. 389. numer. 9. Coccino tom. 2.*
 Testatoris voluntas adiuvanda est, ne pereat interpretatione, & extensione. *Rub. in annotat. ad decif. 635. numer. 98. tom. 3.*
 Testatoris voluntas est seruanda, quicquid postea ex ea sequatur, veluti si timeretur de euerfione fideicommissi. *decif. 479. numer. 15. Coccino tom. 2.*
 Testatoris voluntas, quæ tacite ex coniecturis est desumpta, iura etiam iubent, ut obseruetur. *Rub. in annot. ad decif. 632. numer. 3. tom. 3.*
 Testatoris voluntas etiam coniecturis sedulo expiscata proferunt vires conclusionis firmatæ in consil. 21. Oldrad. *ibidem numer. 15.*
 Testatoris voluntas probatur per duos testes contestes, si non agatur de substantia relictæ, sed qualitate, vel aliqua declaratione. *decif. 351. numer. 9. & 10. Vbaldo tom. 2.*
 Testatoris voluntas quando est quid extrinsecum ab ipso testamento, tunc probatur per duos testes. *decif. 351. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*
 in Testatoris voluntate interpretanda, an per specierum enumerationem voluerit declarare genus, quid attendatur. *decif. 89. numer. 11. 12. 13. & 14. Remboldo tom. 2.*
 de Testatoris voluntate quando constat, benigna interpretatio sumi debet pro ea sustinenda. *decif. 246. numer. 11. Dunozetto tom. 2.*
 Testatoris voluntati non dicitur satisfactum, quando ille usus est verbis tractum temporis denotantibus, dum aliquis tantum est admissus. *decif. 505. numer. 14. Pirouano tom. 3.*
 Testator, quando vocauit descendentes in infinitum, non est dubitandum, an usus sit verbis tractum temporis significantibus. *decif. 505. numer. 15. Pirouano tom. 3.*
 Testatoris voluntas in testamentis & fideicommissis est totum, fac, ac totum regit & dominatur. *Rub. in annot. ad decif. 632. numer. 9. tom. 3.*
 Et hoc nihil eo est antiquius, plenaque sunt volumina omnium scribentium, & consulentium responsa. *ibidem numer. 9.*
 Testatoris præsumpta voluntas sufficit, ad effectum ne ille pro constituendis dotibus alienationem abhoruisse dicatur. *decif. 16. numer. 11. Verospio sen. tom. 2.*
 Testatoris præsumpta voluntas, quod legatum factum ab eo Par. IV. Recent. Tom. III.

pro nuptiis carnalibus, debeat etiam ob ingressum Religionis, ista præsumptio cessat, si constet, quod intellexerit de nuptiis tantum carnalibus. *decif. 398. 27. Coccino tom. 2.*
 Sed aduerte non sufficere testatorem sensisse de nuptiis carnalibus, nisi quoque sentiat ad exclusionem nuptiarum spiritualium. *ibid. nu. 8. 23. & 29.*
 Testatoris usus loquendi attendi debet. *decif. 254. numer. 24. & seqq. Coccino tom. 2.*
 Testator relinquendo vxori alimenta potest eligere habitationem ubi vult, atque ibi petere alimenta. *Rub. in annotat. ad decif. 636. numer. 77. tom. 3.*
 Testator relinquendo vxori usum fructum omnium bonorum, censetur reliquisse illum contemplatione ipsius vxoris, non autem hæredis, quamuis cum eo cohabitare deberet. *decif. 636. numer. 6. Manzanedo tom. 3.*
 Testator relinquendo vxori relictæ usufructuarie domum instructam, & cum conditione, ut viveret cum hærede, tunc ipsa non tenetur ire ad domum hæredis, sed potius hæres ad domum legatarie. *decif. 636. numer. 13. Manzanedo tom. 3.*
 Testator relinquendo usum fructum vxori, si prius apposuerit conditionem seruandi viduitatem, & deinde conditionem cohabitandi cum hærede, quid ex hoc sequatur. *decif. 636. numer. 8. Manzanedo tom. 3.*
 Et quid si prius apposuerit conditionem habitandi cum hærede, quam conditionem seruandi viduitatem. *ibidem numer. 9.*
 Testator, instituendo hæredem vxorem, donec vixerit, & vitam vidualem seruauerit, videtur in casu mortis, vel transitus ad secunda vota, tacite voluisse vocare hæredes ab intestato. *decif. 589. numer. 10. Manzanedo tom. 3.*
 Quod procedit etiam si dederit substitutum vxori, qui tamen ante vxorem præmortuus est, & an id verum sit. *ibid. numer. seqq.*
 Testator instituendo hæredem vxorem, donec vixerit tantum, ac post eius mortem non dedit substitutos ei, tunc bene censetur testator voluisse providere hæredibus ab intestato venientibus. *decif. 589. numer. 12. Manzanedo tom. 3.*
 Testator in casu obitus vxoris hæredis instituta quousque vixerit, post mortem substituti, quando non dicatur habuisse respectum ad hæredes ab intestato venientes. *ibidem & numero 14.*

T E S T I S.

Testes coniungi debent ad hoc ut probent. *decif. 616. numer. 8. Vbaldo tom. 3.*
 Testes ut probent notarium in antiquis per publicam vocem & famam, requiritur, ut percutiant tempus rogatus instrumenti, de quo quæritur. *decif. 173. numer. 5. Verospio sen. tom. 2.*
 Testes si se referant ad aliquod instrumentum, quod non probat, minus probabunt ipsi, dum ad illud se referunt. *decif. 342. numer. 6. & 7. Vbaldo tom. 2.*
 Testes non dicuntur contrarii, si vnus dicat aliquid non posse fieri, & alius fieri posse, sed cum difficultate. *Rub. in annot. ad decif. 619. numer. 189. tom. 3.*
 Testes patientes contrarietates, & exceptiones non probant. *decif. 616. numer. 3. Vbaldo tom. 3.*
 Testes si sint personæ viles, & patientes exceptiones, non probant. *dec. 73. numer. 22. Sacrato tom. 2.*
 Testes non probant, si deponant de intentione, & tractatu, non autem de conclusione, & effectu. *decif. 93. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Testis referens se ad scripturam, & de ea non appareat, non probat, cum relatio sit sine relato. *decif. 7. n. 10. Sacrato tom. 2.*
 Testis vnus depositio, non est valens operari, ut testamento non adhibeatur fides. *decif. 263. numero 32. Coccino tom. 2.*
 Testes interfecti non probant. *decif. 718. numer. 19. Vbaldo tom. 3.*
 Testium numerus supplet eorum defectus. *ibidem numero 20.*
 Testes nulliter examinati faciunt quale adminiculum. *decif. 675. numer. 23. tom. 3.*
 Testes non informati, & errantes non releuant. *decif. 299. numer. 12. & 13. Coccino tom. 2.*
 Testibus deponentibus de sanitate mentis debet magis credi, quam deponentibus de dementia. *decif. 570. numero 17. Manzanedo tom. 3.*
 Testium domesticorum, et familiarium fides diminuitur. *ibid. numer. 18.*
 Testem inducens non potest contra eum excipere. *ibidem numer. 19.*
 Testes non probant quantitatatem fructuum, si non dicant se fuisse

- fuisse presentes recollectioni eorum, nec alias deponunt de visu. *decis. 144. num. 2. Pirouano tom. 2.*
- Testis, & Iudicis officio, quis fungi non potest. *decis. 739. numer. 33. Queipo tom. 3.*
- Testis si dicat aliquid esse factum presente Titio, non probat, quod intellexerit, quæ fiebant. *Rub. in annot. ad decis. 542. numer. 98. tom. 3.*
- Testis depositio redditur æquiuoca, si dependeat à rariori ratione, & intellectu testis, & non à sensu corporeo. *decis. 552. num. 22. Dynozetto tom. 3.*
- Testes non probant fines antiquos, si nullam aliam rationem reddunt, quam de auditu, & non specificant personas, à quibus id audierunt. *ibidem num. 23.*
- Testes, ut probent aliquem esse in quasi possessione conferendi, sufficit ut deponant de auditu, & de communi reputatione. *decis. 343. n. 2. Remboldo tom. 2.*
- ex Testium rogitu etiam rogitus Notarii præsumitur. *decis. 698. num. 6. Verespicio tom. 3.*
- Et hoc præsertim quando scriptura in prothocollo fuit reperta. *ibid. num. 7.*
- Testibus Sacerdotibus plenissima fides est adhibenda. *decis. 739. num. 5. Queipo tom. 3.*
- Testes vicini præsumuntur informati de qualitate rerum vicinarum. *ibidem num. 6.*
- Testibus plenior fides est adhibenda, si sint ex primaria nobilitate loci, &c. *ibid. num. 7.*
- Testes, quando dicantur deponere de certa scientia, quod iocalia uxoris sint mariti. *decis. 696. numero quinto Dynozetto tom. 3.*
- Testis si sit famulus, & singularis, debilitatur satis eius fides. *ibid. num. 6.*
- Limita tamen hoc, quando concurrunt plura ac diuersa adminicula, veritatis factum suadentia. *ibid. numer. 7.*
- Testes deponentes verisimilia, & qui concordant cum scripturis, ac iuribus, sunt attendendi. *decis. 76. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
- Testibus numero pluribus in concursu est credendum. *decis. 69. num. 10. Sacrazo tom. 2.*
- Testis eo ipso, quod se subscribit testamento videtur fateri se vidisse, & audisse quacunque dicta, & gesta fuisse pro validitate testamenti. *decis. 581. numer. 32. Vbaldo tom. 2.*
- Testis dum se subscribit testamento, tacite videtur pro eo deponere. *ibidem num. 34.*
- Testis dum deposuit pro testamento, quia illi se subscripsit, si postea asserat contra illud, dicendo se non auduisse, non nocet tertijs. *ibidem numer. 35.*
- Testes præsumuntur contestes, dum contrarium non docetur. *decis. 433. num. 3. Nauarro tom. 2.*
- Testium singularitas dum non est obstaculum, sed adminiculativa, non infringit eorum dictum. *ibid. num. 4.*
- inter Teste non reperitur repugnantia, dum omnes, licet per diuersa media idem concludunt. *ibid. num. 5.*
- Testes singulares in tempore, & loco licet sint, tamen eis est adhibenda fides, si deponant de actu reiterabili. *ibidem n. 6.*
- Testes non dicuntur contrarij, nec repugnantes iudicantur, quando non concordant in tempore, & loco, si controuertatur de actu reiterabili. *ibid. num. 7.*
- Testes, quando plene probent interpellationem, quæ fit ad inducendam in interpellato scientiam voluntatis, & animi interpellantis. *ibid. num. 8.*
- Testium depositiones ex adminiculis redduntur verisimiliores. *ibidem num. 8.*
- Testes probant aliquem fuisse mortuum, si adducant causam scientiæ, scilicet quod viderunt eum mortuum. *decis. 499. num. 2. Pirouano tom. 2.*
- Testes dicuntur nulliter examinati absque citatione partis. *decis. 399. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Testium dicta, tritum est, potius adiuvanda, quam cauillanda esse. *ibid. num. 38.*
- Testes non possunt deponere de tenore eius scripturæ, quam tantum clausam viderunt. *decis. 533. numer. 19. Vbaldo tom. 3.*
- Testes ut probent valorem grani, non sufficit, ut deponant, tantum publicè solentem esse vendi, nisi etiam distinguant tempus anni, & hoc ad effectum, ut constituatur communis valor. *decis. 414. numer. 4. Pirouano tom. 2.*
- Testes illi in concursu sunt præferendi, qui pro se habent præsumptionem. *decis. 442. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*
- Testis si non dicat, quo iure aliquem actum faciebat, intelligi debet, ut illum gereret secundum iuris communis dispositionem. *decis. 391. numer. 20. Nauarro tom. 2.*
- Testium depositioni magis standum est, si eris emanata ad interrogationem, quam super articulis. *decis. 443. num. 9. Pirouano tom. 2.*
- Testes deponentes super fructibus alicuius beneficij, quid distinguere debeant. *decis. 500. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Testes non probant quantitatem fructuum recollectorum, quando non deponunt se recollectioni fuisse presentes, nec de visu. *decis. 414. numer. 2. Pirouano tom. 2.*
- Testes deponentes de minori summa, ut præferantur deponentibus de maiori, necesse est, ut coarctent negatiuam. *decis. 248. num. 6. Verespicio tom. 2.*
- Testibus numero pluribus magis est credendum. *decis. 500. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*
- Testes si deponant contra inducentem, tunc multo magis probant. *ibid. num. 6. & 36.*
- Testis, qui in suo dicto non concludit non attenditur. *ibidem num. 7.*
- Testis si nullam super scientiæ rationem, seu causam adducat, non probat. *ibid. num. 8.*
- Testes non probant certum tempus, nisi deponant de certo tempore cum copula, & citra. *decis. 101. numer. 20. Vbaldo tom. 2.*
- Testis depositio, quod aliquid vidit à quadraginta annis citra, verificatur in eo, quod heri, vel nudius tertius vidisse potuit, & corruit probatio certi temporis. *ibid. num. 22.*
- Testis, qui non deponit, sed iudicat, non releuat. *decis. 487. num. 12. Vbaldo tom. 2.*
- Testi non est adhibenda fides, quando inuerisimilia deponit. *ibid. num. 13.*
- Testes probant, licet non reddant certam rationem sui dicti, si deponant de publica voce, & fama. *decis. 499. numer. 6. Pirouano tom. 2.*
- Testes non releuant, si deponant contrarium eius, quod pars ipsa falsa est. *decis. 399. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
- Testes examinati ante moram litem an sint attendendi. *decis. 391. numer. 10. Nauarro tom. 2.*
- Testis deponens de facto proprio fortius probat. *decis. 500. numer. 17. Vbaldo tom. 2.*
- Testes, qui magis explicitè, & ex certa scientia deponunt, ceteris in concursu sunt præferendi. *decis. 248. num. 1. Verespicio tom. 2.*
- Testes negatiuam non coarctantes, non releuant. *ibid. num. 2. & 7.*
- Testes non disjunctur deponere per possibile, si deponant asseritiuè, & de propria scientia. *decis. 317. numero 9. Vbaldo tom. 2.*
- Testis, qui non est informatus, vel non recordatur de re, super qua deponit, non est attendendus. *ibidem numero 10. & 11.*
- Testis vnicus, & examinatus in diuersa causa non releuat. *ibidem num. 12.*
- Testis si dicat, nunquam vidisse aliquem, & postea in certo actu illum vidisse, id saluari potest, ut præterquam in illo actu, eum non vidisse. *decis. 274. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
- Testium dicta potius sunt adiuvanda, quam cauillanda. *ibidem num. 16.*
- Testis, si turpitudinem suam alleget, non est audiendus. *decis. 263. num. 24. Coccino tom. 2.*
- Testis in testamento, quis inuitus adhiberi non potest. *ibidem num. 25.*
- Testis eo ipso, quod patitur se describi testamento, videtur fateri, se vidisse, & audisse omnia dicta, & gesta in eo. *ibidem num. 16.*
- Testis subscribens se testamento, videtur pro eo testificare. *ibidem num. 27.*
- Testis, qui æquiuocat in facto, super quo deponit, non probat. *ibidem num. 28.*
- Testes in diuerso iudicio examinati non probant contra eum, qui in ea causa non fuit citatus. *decis. 678. numero 2. Mantino tom. 3.*
- Testis non est præsumendum post 16. annum, se recordare de aliquibus diebus præcis. *decis. 274. numero 14. Vbaldo tom. 2.*
- Testes nulliter examinati, & suspecti de falso, nullum faciunt adminiculum. *decis. 391. num. 27. Nauarro tom. 2.*
- Testes probant rem tanti valere, si asserant eam tanti fuisse venditam, maximeque si sint practici in ea materia. *ibidem num. 8.*
- Testibus non concludentibus standum non est. *ibidem numer. 9.*
- Testium examen factum in die feriata, non est nullum, quando pars comparuit examini. *decis. 343. num. 5. Remboldo tom. 2.*
- Testes

Testes, vt probent immemorabilem debent deponere de visu per quadraginta annos, & debent esse annorum 54. *dec. 101. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Testis quatenus patitur aliquam exceptionem, suppletur ex alijs testibus. *decis. 106. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Testium singularitas, si sit adminiculatiua non obest. *ibid. num. 6.*

Testes Religiosi presumuntur omni exceptione maiores. *decis. 629. num. 14. Merlino tom. 3.*

Testes deponentes super dissolutione vnionis beneficiorum, qualiter veniant interpretandi. *decis. 448. numer. 11. Coccino tom. 2.*

Testibus deponentibus super puritatem sanguinis magis creditur, quam deponentibus super impuritatem. *decis. 299. num. 4. Coccino tom. 2.*

Testis ratio, si non concludat, eius dictum infringitur. *decis. 276. num. 37. Coccino tom. 2.*

Testis de facto proprio deponens plusquam, semiplenè deponit. *decis. 271. num. 1. & 9. Verospio tom. 2.*

Testis quilibet potest admitti ad testificandum, quamuis suspectus, cum decreto tamen ponendi ad partes, quia Iudex postea poterit illius dictum pro nihilo habere, & nullum præiudicium parabit aduersario. *decis. 334. numer. 28. Remboldo tom. 2.*

Testes patientes exceptiones, quando admittantur ad testificandum, cum decreto ponendi ad partes. *ibidem num. 29.*

Testes an sint nec ne admittendi ad testificandum, raro aut numquam discutitur, ne interim processus retardetur. *ibidem num. 30.*

Testes, si ante admissionem discutiantur, an sint admittendi, nec ne, & verificetur causa propter quam non sunt admittendi, eaquè sit valens ad eos repellendos, tunc in totum sint reiiciendi, itaque nec cum decreto ponendi ad partes sint admittendi. *ibidem num. 31.*

Testes ex quibus probent possessionem. *decis. 559. num. 6. Vbaldo tom. 3.*

Testes examinati parte non citata, ad videndum illos iurare, nulliter dicuntur examinati. *decis. 578. numer. 6. Vbaldo tom. 3.*

Testis dictum magis attenditur in interrogatorijs, quam in articulis. *decis. 249. num. 3. Sacrato tom. 2.*

Testes, qui deponunt super certis finibus, & limitibus, debent etiam non requisiti assignare rationem concludentem, non per actum intellectus, sed per sensum corporis. *decis. 552. numer. 17. Dunozeo tom. 3.*

Testibus referentibus se ad aliquam scripturam, informem non plus creditur, quam ipsimet scripturæ. *ibidem num. 18.*

Testes deponentes de facto proprio & reddentes optimam rationem sui dicti plenè probant. *decis. 696. numer. 1. Dunozeo tom. 3.*

Testes duo regulariter sufficiunt in qualibet materia. *decis. 696. num. 2. Dunozeo tom. 3.*

Testis fides non videtur tuta, dum in multis erronea detegitur. *decis. 162. num. 14. Pirouano tom. 2.*

Testibus illis maior fides est adhibenda, qui sunt numero plures. *decis. 701. num. 9. Remboldo tom. 3.*

Testibus in concursu illis standanda maior fides, qui super affirmatiua deponent. *ibidem num. 10.*

Testibus deponentibus secundum dispositionem iuris communis, plus tribuendum est. *ib. d. num. 11.*

Testes admittere tertia vice super eadem materia non caret periculo subornationis. *decis. 734. num. 3. Merlino tom. 3.*

Testium defectus suppletur ex numero. *decis. 698. num. 15. Verospio tom. 3.*

Testibus contra partis confessionem non est fides adhibenda. *ibid. num. 16.*

Testis deponens super existimatione Notariatus alicuius, quando non dicatur se restringere ad certum locum. *decis. 698. numer. 4. Verospio tom. 3.*

Testis, qui deponit de mandato, sed ignorat an fuerit effectuum, non releuat. *decis. 342. num. 21. Vbaldo tom. 2.*

Testis, qui non deponit, sed iudicat, nihil probat. *ibidem num. 22.*

Testes, si non recordentur de tempore, dum est de substantia probationis, non sunt attendendi. *ibidem num. 23.*

Testis, qui deponit de auditu, & per verbum credo, non probat. *ibid. num. 24.*

Testis probat obitum in possessione, si asserat, quod vidit illum semper possedisse usque ad eius obitum. *decis. 553. num. 6. Manzanedo tom. 3.*

Testes nulliter examinati, & sine citatione partis, non probant.

Par. IV. Recent. Tom. III.

immo nec faciunt adminiculum. *decis. 485. numer. 23. Vbaldo tom. 2.*

Testes benè informati præferuntur alijs. *decis. 443. numer. 13. Pirouano tom. 2.*

Testes illi sunt præferendi in probanda consanguinitate, qui sunt magis informati, & consanguinei, ac reddentes rationem sui dicti. *decis. 327. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Testes, qui reddunt optimas rationes, & quæ ad sensum patent, sine dubio probant. *decis. 151. num. 7. Dunozeo tom. 2.*

Testibus reddentibus optimas rationes, potius est standum, quam adducentibus multum remotas, & inuersiones. *ibidem num. 8.*

Testes, qui potius videntur diuinare quam deponere, nullatenus sunt attendendi. *ibidem.*

Testes deponentes super materia, de qua non controuertitur, respuendi sunt. *decis. 82. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Testes si deponant aliquid fuisse dictum in aliquo actu, si ille actus non verificetur fuisse gestus, non probant. *decis. 73. numer. 16. Sacrato tom. 2.*

Testes, vt probent confessionem, debent esse contestes. *ibid. num. 17. & 19.*

Testibus inter se contrarijs non est adhibenda fides. *ibidem num. 18.*

Testes inuersiones deponentes credendum eis non est, etiam si numero sint plures. *decis. 73. num. 4. & 23. Sacrato tom. 2.*

Testibus etiam plene probantibus aliquando etiam fides non adhibetur. *ibidem num. 5.*

Et iusta causa dicitur, quando rem non verisimilem non deponunt. *ibid. num. 6.*

Testes, vt probent valorem beneficii per ascensum, non autem per excessum deponere debent. *decis. 91. num. 2. Pirouano tom. 2.*

Testis quando dicatur probare valorem rei. *decis. 718. num. 4. & 5. Vbaldo tom. 3.*

Testis, qui ignorat causam rei, super qua deponit, non releuat. *decis. 351. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

Testis presumitur præstisse iuramentum eo modo quo debet, licet Notarius asserat testis iuratus tantum, quando concurrunt coniecturæ. *decis. 718. num. 16. & 17. Vbaldo tom. 3.*

Testium nouum examen ex stylo Rotæ solet admitti, quando dicta testium solemniter non fuerunt publicata. *decis. 734. num. 7. Merlino tom. 3.*

Sed id intellige verum, quando summarium solummodo fuit datum procuratori, ideoquè secus est dicendum, quando pars etiam vidit, & ex professo dicta testium fuerunt discussa. *ibid. num. 8.*

Testibus, qui sunt numero plures magis standum est. *decis. 231. num. 11. Coccino tom. 2.*

Testes de vnueritate licet pro ea admittantur, quando non agitur de interesse singulorum, tamen in concursu aliorum testium istis potius standum est. *ibid. num. 12. & 13.*

Testis interessatus in causa non probat. *decis. 285. numer. 13. Coccino tom. 2.*

Testes testibus, vt concordentur, semper interpretatio fieri debet. *decis. 586. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

à Transactione quis licet potest recedere, si ei promissa non obseruentur, & stante pacto, vt tali casu possit redire ad sua iura primaria. *decis. 295. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Testes deponentes super validitate matrimonii illi sunt præferendi alijs deponentibus super inualiditate. *decis. 629. num. 7. Merlino tom. 3.*

Testes deponentes super inualiditate matrimonij, debent plenè, & concludenter dictam inualiditatem probare, & debent esse omni exceptione maiores. *ibid. num. 8.*

Testi deponenti contra producentem aliquid plus videtur tribuendum. *decis. 725. numer. 15. Pirouano tom. 3.*

Testes, quando sunt hinc inde contrarii, non probant. *ibid. num. 16.*

Testes, qui deponunt de possibilitate, & non de certitudine, non releuant. *decis. 151. numer. 10. Dunozeo tom. 2.*

Testium examen est nullum, si non adfuerit citatio ad videndum iurare testes. *decis. 601. num. 23. Pirouano tom. 3.*

Testium examen est nullum, dum iuramentum fuit præstatum à testibus extra terminum. *ibidem.*

Testes valde inuersiones deponentes sunt suspecti de falso. *dec. 73. num. 1. Sacrato tom. 2.*

Testes generaliter loquentes, absque restrictione sunt intelligendi. *decis. 162. num. 9. Pirouano tom. 2.*

Testes quando sunt examinandi, debet dari parti competens tempus ad faciendum interrogatoria. *decis. 672. num. 4. Remboldo tom. 3.*

Et in arbitrio Iudicis est assignare tale tempus, qui artet qualitate

- litate causæ, modo breuiorem, modo longiorem terminum assignat. *ibid. num. 5.*
- Testes, dum se subscribunt testamento, tunc videntur deposuisse. *decis. 533. num. 16. Vbaldo tom. 3.*
- Testem iurasse non probatur ex eo, quia Notarius asserat tantum testis iuratus. *decis. 718. num. 14. Vbaldo tom. 3.*
- Testes, quantum fieri potest, curandum est, ut reducantur ad concordiam. *decis. 629. num. 10. & 17. tom. 3.*
- Testes, ut validè dicantur examinati, debet precedere citatio ad videndum eos iurare, & examen debet fieri coram iudice, nisi ipse id commiserit Notario. *decis. 533. num. 36. Vbaldo tom. 3.*
- Testes deponentes super paupertate alicuius, ut releuent, debent esse bene informati de qualitate, & statu personæ, de qua deponunt. *Rub. in Annot. ad decis. 617. numer. 111. tom. 3.*
- Testes, si loquantur per verbum, videtur, vel se non recordari, vel non aduertere, non contradicunt illis, qui explicite super aliqua re deponunt. *decis. 581. num. 10. Vbaldo tom. 3.*
- Testes nullam reddentes rationem non probant. *decis. 700. numer. 2. Verospio tom. 3.*
- Testes deponentes super aliquo, actu optimam reddunt rationem asserendo, quod ipsi fuerunt præsentés in eo. *decis. 420. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Testes non probant domum aliquam minari ruinam, si referant se ad rationes, quæ id non concludunt. *decis. 261. numer. 20. Coccino tom. 2.*
- Testis si sit suspectæ fidei non releuat. *decis. 317. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Testis si affectet victoriam causæ, an integer reputetur. *ibidem num. 2.*
- Testis minus idoneus, si concordet cum dictis aliorum testium, saltem deferuit pro adminiculo. *ibid. num. 3.*
- Testes non probant valorem, si deponant per possibile, & de eorum iudicio. *ibid. num. 4.*
- Testes recte probant quantitatem & valorem rei, qui secundum veram cognitionem & practicam, quam habent in re, deponunt. *ibidem num. 5.*
- Testis aliquis si deponat de aliquo facto, & non ei credatur, ita nec aliis credendum erit. *ibid. num. 20.*
- Testes probant immemorabilem, dum deponunt iuxta requisita, glossa in cap. 1. de præscript. in 6. *decis. 368. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Testes ex quibus non probent, emptori fuisse liberè traditam rem emptam. *decis. 395. num. 7. Remboldo tom. 2.*
- Testium examen, quando est nulum, & attentatum non releuat. *decis. 231. num. 6. Coccino tom. 2.*
- Testes in genere deponentes recipiunt interpretationem a deponentibus in specie. *decis. 291. numer. 6. Verospio tom. 2.*
- Testes examinati ad perpetuam rei memoriam, quando probent. *decis. 6. numer. 5. Dunozerro tom. 2.*
- Testes, ut dicantur de nouo reperti, quid sufficiat. *decis. 240. num. 5. Remboldo tom. 2.*
- Testes ut probent, debent deponere in specie super re, quæ controuertitur. *decis. 537. numer. 14. Remboldo tom. 3.*
- Testes sufficiunt ut sint concordés circa substantialia, quidquid sit circa leuia. *ibid. num. 37.*
- Testes patientes exceptiones non releuant. *decis. 342. numer. 4. Vbaldo tom. 2.*
- Testes quando probent filiationem legitimam, & naturalem. *decis. 209. num. 4. Dunozerro tom. 2.*
- Testes, an dicantur nulliter examinati, ipsi coram Notario iurant, cui tantum fuit commissum examen. *decis. 513. num. 11. Remboldo tom. 3.*
- Testium examen quando est commissum Notario, censetur etiã commissum omne, sine quo illud expediri nequit. *decis. 513. numer. 2. Remboldo tom. 3.*
- Testes, qui non deponunt de certa quantitate, & summa, non releuant. *decis. 181. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
- Testes qui non concludunt per necessè, non faciunt probationem. *ibid. num. 9.*
- Testes necesse est in dispositionibus vltimarum voluntatum, ut rogentur. *decis. 533. num. 21. Vbaldo tom. 3.*
- Testes ut concludant bene circa immemorabilem, debent deponere iuxta requisita glossa in cap. 1. de præscript. in 6. *decis. 731. num. 2. Vbaldo tom. 3.*
- Testes in iudicio mantentionis, ex quibus optimè concludant circa probationem immemorabilis. *ibid. num. 3.*
- Testes contra producentem multo magis probant. *ibidem numer. 4.*
- Testis inimicus partis contra quam deponit, non probat. *dec. 261. num. 16. Coccino tom. 2.*
- Requiritur tamen, ut inimicitia sit consideratione digna. *ibid. num. 17.*
- Testis unus fides, coadiuuatur ex fide aliorum. *ibidem numer. 18.*
- Testes parum informati super re, super qua deponunt, non releuant. *decis. 137. num. 17. Sacratio tom. 2.*
- Testes imperiti si deponant publicè auduisse resignarium, emisse beneficium, qualiter sint intelligendi. *decis. 538. numer. 19. Coccino tom. 3.*
- Testes de stylo Rotæ, semper admittuntur ad examen, quantumvis exceptio contra eos sit grauis, & euident, saltem cum decreto ponendi ad partes. *decis. 334. numer. 26. Remboldo tom. 2.*
- Testes, ex quibus non probent, testatorem voluisse disponere aliquid ad fauorem alicuius, & ad hoc, quod fuerit prohibitus. *decis. 351. num. 3. 4. 5. 6. & 7. Vbaldo tom. 2.*
- Testes, ut probent, reddere debent scientiam, & causam sui dicti. *decis. 144. numer. 5. Pironiano tom. 2.*
- Testes, qui æquiocant super re, de qua deponunt, non veniunt attendendi. *decis. 633. num. 23. Coccino tom. 3.*
- Testis, qui super certo tempore debet deponere, & de eo non habet certam memoriam non iuuat. *decis. 578. num. 16. Vbaldo tom. 3.*
- Testes pro Vniuersitate non sunt integri testes pro ea. *decis. 193. num. 3. Coccino tom. 2.*
- Testes concordantes in facto præferuntur discordantibus. *ibid. num. 4.*
- Testibus forensibus contradicentibus magis standum est, quam testibus de Vniuersitate. *ibid. num. 5.*
- in Teste magis attenditur ratio, quam dictum, in his præsertim quæ sensu corporis percipiuntur. *decis. 222. num. 5. Verospio tom. 2.*
- Testem & partem quis facere nequit. *dec. 193. num. 6. Coccino tom. 2.*
- Testes examinati sine citatione partis, & absque interrogatoriis non probant. *decis. 634. numer. 7. Manzanedo tom. 3.*
- Testis inimicus, & odiosus parti, non probat. *dec. 276. num. 32. tom. 2.*
- Testes, quando retractauerunt eorum primum dictum, illud remanet debilitatum, itaq. super eo sententia ferri nequit. *decis. 276. numer. 33. Coccino tom. 2.*
- Testes errantes non releuant. *ibid. num. 34.*
- Testes non bene informati, non sunt attendendi. *ibidem numer. 35.*
- Testes, quando sunt nulliter examinati, non potest in eis fieri fundamentum. *decis. 539. num. 10. Coccino tom. 3.*
- Testes examinati in alia causa, non probant in diuersa. *decis. 323. num. 22. Vbaldo tom. 2.*
- Testibus magis specificè deponentibus, in concursu deferendū est. *decis. 69. num. 13. Sacratio tom. 2.*
- Testes deponentes de simplici auditu non probant. *decis. 137. num. 9. & 10. Sacratio tom. 2.*
- Testes, qui conuincuntur de errore ab aliis testibus, non attenduntur. *ibid. num. 11.*
- Testes retractantes eorum dictum an probent. *ibidem numer. 8. & 12.*
- Testes sufficiunt, ut iurent in termino licet post terminum ad videndum eos iurare, examinentur. *decis. 193. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Testes nouos, si quis iurauerit reperiisse, locus erit Statuto Vrb. lib. 1. cap. 185. & quid in eo disponatur. *decis. 240. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Testis ut probet, debet deppnere de eo, quod nouit, & præsens fuit, & sic per proprium sensum, non autem per sensum alterius. *decis. 285. num. 9. Coccino tom. 2.*
- Testis, qui remanet conuinctus, non est attendendus. *ibidem num. 10.*
- Testis non debet iudicare, sed deponere. *ibidem numero 11.*
- Testium depositiones quando sint ex abundanti pro probanda validitate testamenti. *decis. 581. num. 11. Vbaldo tom. 3.*
- Testes deponentes super affirmatiua præferuntur deponentibus super negatiua. *decis. 54. numero primo Remboldo tom. 2.*
- Testes illi sunt præferendi, qui deponunt secundum dispositionem Iuris. *ibid. num. 14.*
- Testes deponentes super negatiua non probant, si eam non coarctent. *ibid. num. 15.*
- Testes deponentes super negatiua, ut probent remouere sensum ab actu debent. *decis. 42. num. 2. Verospio tom. 2.*
- Testes deponentes super negatiua, si sint periti super re, in qua

- qua deponunt, non est necesse vt remoueant sensum ab actu. *decis. 42. num. 3. Verospio tom. 2.*
- Et hoc maxime si sui dicti optimam adducant rationem. *ibidem num. 4.*
- Testis vnicus non probat, & licet deponat contra partem, à qua fuit inducta. *ibidem num. 5.*
- Testis personam quis producendo dicitur approbare, non autem dictum. *ibidem num. 6.*
- Testes de auditu, & maxime à parte contraria in nihilo probât. *decis. 93. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*
- Testis de auditu ab aliquo non magis probat, quam si ille, à quo audiuit, deponeret. *decis. 601. num. 21. Pirouano tom. 3.*
- Testis vnicus sufficit ad manutentionem obtinendam. *decis. 54. num. 11. Remboldo tom. 2.*
- Testes de auditu adminiculantur ex aliis testibus de facto proprio deponentibus. *ibidem num. 7.*
- Testes de auditu licet non probent, nihilominus faciunt adminiculum. *decis. 606. num. 1. Remboldo tom. 3.*
- Testes de auditu fortius faciunt adminiculum, quando sumus in facto antiquo. *ibidem num. 2.*
- Testis de auditu non sufficit ad implendam probationem, præsertim in materia obiectiua. *decis. 670. numer. 4. Pirouano tom. 3.*
- Testis de auditu non admittitur maxime, quando agitur de ferienda anima per censuras. *ibidem num. 5.*
- Testis productio plus non operatur, quam ipsum dictum testis. *ibidem num. 6.*
- Testis singularis, & defama non releuat. *ibidem num. 7.*
- Testis non probat famam, si non deponat de communi reputatione. *decis. 137. num. 3. Sacrato tom. 2.*
- Et maxime, si ipse asserat se tenere contrarium. *ibidem num. 4.*
- Testes, qui non concludunt, non releuant. *decis. 739. num. 22. Queipo tom. 3.*
- Testes non probant famam, si omnes deponunt de auditu ab vno. *ibidem num. 23.*
- Testes probant publicam vocem, & famam, si deponant per verbum fuit, & est. *decis. 480. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
- Testes deponentes de fama per verba de præfenti, quare non suffragentur. *decis. 232. num. 19. Sacrato tom. 2.*
- Testibus deponentibus super fama magis credendum est, si sint in maximo numero. *decis. 137. num. 21. Sacrato tom. 2.*
- Testes deponentes super fama vt probent, requiritur etiam, quod etiam ipsi acquieuerint dictæ famæ, & veram esse credant. *decis. 739. num. 39. Queipo tom. 3.*
- Testes deponentes super fama illi sunt præferendi, qui de bona, deponunt. *decis. 137. num. 23. Sacrato tom. 2.*
- Testis dicens se publice audiuisse probat famam. *ibidem numer. 5.*
- Testis probat famam, si dicat publicè audiuisse aliquid pro re publica, alias eam non probat. *ibidem numer. 6.*
- Testes, vt probent famam, debent percutere tempus ante mortem litem. *decis. 96. numer. 10. Pirouano tom. 2.*
- Testis vt probeat, sufficit, quod asserat articulum esse verum. *ibidem num. 10.*
- Testes deponentes super fama non est necesse, vt asserant à quo audiuerint, si ciuilitè agatur. *decis. 96. num. 12. Pirouano tom. 2.*
- Testes deponentes de publica voce, & fama, & sufficiunt in antiquis. *decis. 292. num. 10. Remboldo tom. 2.*
- Testes deponentes de publica voce & fama probant originem alicuius, iuncta fide baptismi. *decis. 583. numer. 5. Manzaredo tom. 3.*
- Testes deponentes super fama, si tractatur de negotiis grauib, requiritur quod attestent, se audiuisse à maiori parte populi. *decis. 739. num. 25. Queipo tom. 3.*
- Testes deponentes super fama, debent reddere rationem sui dicti per sensum corporis, veluti, quia audiuerunt à maiori parte populi. *ibidem numer. 26.*
- Et debent dicere à quibus traxit originem, & exprimere causas ex quibus populus fuit inductus ad sic credendum. *ibidem.*
- Testis singularis non probat, etiam si sit in dignitate constitutus. *decis. 443. num. 6. Pirouano tom. 2.*
- Testis sine dubio dicitur singularis, quando asserit, quod ipse solum scit, & quidem latenter rem, super qua deponit. *decis. 351. numer. 11. Vbaldo tom. 2.*
- Testes etiam singulares concurrentibus adminiculis probant. *decis. 433. num. 11. Nauarro tom. 2.*
- Testes singulares, aut incidenter deponentes non probant. *decis. 351. num. 16. & 17. Vbaldo tom. 2.*
- Par. IV. Recent. Tom. I. 11.
- Testium singularitas non sufficit ad probandam substantiam contractus. *ibidem num. 18.*
- Testis, qui bene non firmat suum dictum, ac dubitatiuè deponit, non probat. *ibidem num. 19.*
- Testes singulares sufficiunt ad probandum quid in genere. *decis. 391. num. 16. Nauarro tom. 2.*
- Testes singulares probant, quando tendunt ad probandum, quid vniuersale. *decis. 197. num. 1. Sacrato tom. 2.*
- Testis, si sit verisimiliter informatus, non est necessarium, quod reddat causam scientiæ. *ibidem num. 2.*
- Testes singulares probant, quando principaliter non agitur de probando aliquo actu, sed aliquid commune resultat ex illo actu. *decis. 480. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
- per Testes singulares non probatus confessio, sed saltem debent esse duo testes. *decis. 33. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*
- Testes testamentarii non est necesse, vt cognoscant testatorem, sed solum, vt eam audiant, & videant. *decis. 122. num. 20. Duozetto tom. 2.*
- Testes testamentarii, quatenus sit necesse, quod cognoscant testatorem id præsumendum venit. *ibidem num. 21.*
- Testes testamentarii, tunc post mortem testatoris debent examinari super tenore testamenti, quando testator coram testibus sine scriptura declarauit suam voluntatem. *decis. 533. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
- Vel quando ea fuit redacta in scriptura, sed nec ab ipso testatore, nec ab ipsis testis fuit rescripta. *ibidem num. 8.*
- Testes testamentarii quando in certis casibus sunt examinandi super tenore testamenti, si interim ante examen aliquis ex eis moritur, corrumpit testamentum, vel eius probatio. *ibidem num. 9.*
- Testes testamentarii, quando examinantur sat est, vt deponant de tenore in substantia testamenti. *decis. 533. num. 25. & 26. Vbaldo tom. 3.*
- Testes testamentarii, quando aliqui sunt mortui, itaque cum non possint examinari super tenore testamenti, sufficit, vt illi qui remanserunt, dicant se fuisse præfentes, &c. *ibidem num. 27.*
- Testes testamentarii, quando examinantur, necesse tantum est, vt citeatur hæres, ad quem spectat principaliter interesse. *decis. 533. num. 31. Vbaldo tom. 3.*
- Testes testamentarii, quando examinantur, sunt citandi illi, quorum prima causa est successio, si non fuisset conditum testamentum. *ibidem num. 32.*
- Testis vnicus, & multo magis si deponat de credulitate, probat additionem hereditatis. *decis. 191. num. 7. Manzaredo tom. 2.*
- Testis de auditu à suo principali non probat. *decis. 695. num. 2. Sacrato tom. 3.*
- Testis de credulitate non attenditur. *ibidem.*
- Testis vnicus sufficit in iudicio manutentionis. *decis. 82. n. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Testes si deponant de actibus possessorii factis lite pendente, non releuant ad effectum manutentionis. *ibidem num. 2.*
- Limita id, quando lis introducta fuit super diuerso capite. *ibidem num. 3. & 7.*
- Testis vnus de certa scientia facit semiplenam probationem. *decis. 201. num. 27. Pirouano tom. 2.*
- Testibus in concursu, qui deponunt de affirmatiua magis creditur, quam deponentibus super negatiua. *decis. 141. num. 7. Verospio sen. tom. 2.*
- in Testium dicto, qui nimiam habet affectionem in causa, non est aliquod faciendum fundamentum. *decis. 334. num. 23. Remboldo tom. 2.*
- Testium dicta diuidi possunt. *decis. 27. numer. 10. Duozetto tom. 2.*
- Testibus, & non testimoniis est credendum. *decis. 539. num. 6. Coccino tom. 3.*
- Testibus habentibus interesse in causa, fides non adhibetur omnimoda. *decis. 32. num. 14. Verospio sen. tom. 2.*
- Testibus adminiculis magis credendum est. *ibidem numero 14.*
- Testium contrarietas vt euitetur facienda est interpretatio. *decis. 237. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
- Testium dicta adiuvanda sunt potius, quam cauillanda. *dec. 76. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- Testium subscriptio, in testamento, vel in alia voluntate nuncupatiua non requiritur. *decis. 533. numer. 23. Vbaldo tom. 3.*
- per Thori separationem non soluitur vinculum coniugale. Et propterea semper remanet spes ad eundem thorum reuertendi, quatenus morum reformatio concurrat. *dec. 594. num. 17. & 18. Pirouano tom. 3.*

Thurificatio est honor, & obsequium, quod præstatur thurificatio. *decis. 647. num. 5. Remboldo tom. 3.*

T. I. M. O. R.

Timor amissionis omnium bonorum est iusta causa metus in quacumque persona, cuiuscumque gradus, ætatis, & sexus sit. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 142. tom. 3.*

Timor consumptionis, quando subest, lequestrum non est prohibitorium. *decis. 215. num. 1. Verospio tom. 2.*

Timor futuræ lris, sufficit pro causa sufficienti ad transigendum. *decis. 28. numer. 15. Pirouano tom. 2.*

T. I. T. V. L. V. S.

Titulus ad acquirendam servitutem discontinuam, si non fuerit habitus à Domino. *decis. 101. numer. 11. Vbaldo tom. 2.*

Titulus exhibitus si sit malus, cessat præsumptus. *dec. 203. numer. 20. Sacrato tom. 2.*

Titulus discoloratus non sufficit ad effectum regulæ triennalis. *decis. 599. numer. 37. Vbaldo tom. 3.*

Titulus excludit unionem. *decisio 302. numero 7. Coccino tom. 2.*

Titulus specialis magis attendi debet, quam assistentia iuris communis. *decis. 391. num. 22. & 23. Nauarro tom. 2.*

Titulus coloratus, saltem requiritur ad effectum regulæ triennalis. *decis. 599. num. 36. Vbaldo tom. 3.*

Titulus fundi dotalis, quando extinguatur. *decis. 492. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Titulus iurispatronatus à quadraginta annis citra publicationem Concilii Tridentini concessus potest reuideri ab Episcopis. *decis. 247. num. 9. Coccino tom. 2.*

Titulus cum possessione longissima implet probationem præscriptam, & facit in possidente præsumi pactum, & privilegium. *decis. 425. num. 11. Pirouano tom. 2.*

Titulus, quando est redactus ad non titulum, est omnino irrelevans. *decis. 520. num. 21. Vbaldo tom. 3.*

Titulus dotis si sit extinctus, fructus non possunt amplius solui pro interesse matrimonij, sed simpliciter pro usura. *decis. 607. num. 16. Coccino tom. 3.*

Titulus non requiritur ad effectum manutentionis, sed sat est sola possessio. *decis. 368. num. 8. Vbaldo tom. 2.*

Titulus ex diuturna patientia non præsumitur, ubi agitur de magno præiudicio translationis domini. *decis. 590. num. 19. Vbaldo tom. 3.*

Titulus apparens, si verus sit, valens est ad excludendum hæredem ab immisione. *decis. 618. num. 16. Coccino tom. 3.*

Titulus melior de mundo allegari potest, quando fuit probata immemorabilis. *decis. 27. num. 8. Dunozeito tom. 2.*

Titulus unionis non est aptus impedire executionem Brevis. *decis. 90. num. 21. Vbaldo tom. 2.*

ex Tituli productione oritur confessio producentis. *decis. 27. num. 14. Dunozeito tom. 2.*

Titulus, quando producit ab aliquo, ex hoc non inferitur carentia alterius melioris tituli. *ibid. num. 15.*

Tituli aliqua qualitas ne dum præsumitur ex obseruantia, & cursu longissimi temporis, sed etiam ipse titulus, atque ipsa substantia. *decis. 153. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Titulum, & possessionem inficit decretum irritans. *decis. 247. num. 7. Coccino tom. 2.*

ex Titulo præambulo actus censetur factus. *decis. 76. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*

Titulum præsumptæ donationis, & foundationis iurispatronatus possunt dare præsentationes supra 100. annos. *decis. 200. num. 12. Dunozeito tom. 2.*

Tituli perpetui beneficiorum non debent supprimi. *decis. 515. numer. 8. Pirouano tom. 3.*

cum Titulo si quis probat possidere, & altera pars quoque doceat de possessione, tunc ea præsumitur iure familiaritatis. *decis. 298. numer. 5. Vbaldo tom. 2.*

Titulorum & beneficiorum diuisio bene probatur ex visitationibus Ordinariorum & enunciationibus antiquis. *decis. 79. num. 19. Dunozeito tom. 2.*

Tienlorum multiplicitas datur, & quando id sit verum. *decis. 247. num. 15. & 16. Coccino tom. 2.*

Titulorum multiplicatio sicuti datur in beneficialibus ita datur multiplicatio possessionum. *decis. 283. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

T. I. T. V. L. A. R. I. S.

Titularis offerendo fructus beneficii pensionario, non satisfacit clausulæ, non retardata solutione pensionis. *decis. 352. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Titularis si consensit reservationi pensionis, puta 60. ducato-

rum multo magis consensisset, si pensio esset tantum quadraginta ducatorum. *decis. 536. num. 9. Pirouano tom. 3.*

Titularis sibi imputare debet, quando iam dedit cedulam banchariam, ac superueniente lite non inhibuit Mercatori, ne terminos pensionis soluere inciperet. *decis. 352. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Titularis præsumitur soluisse pensionem, dum renunciavit appellationi à mandato obtento contra eum à pensionario, cum protestatione repetendi soluta, quatenus de iure veniat. *decis. 386. nu. 7. Vbaldo tom. 2.*

Tollerantia consistit in actu negatiuo, scilicet pari. *decis. 480. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Tollerantia Principis an sola sit sufficiens, vt bannitus habeatur pro gratiato, & absoluto à banno. *decis. 480. n. 2. Vbaldo tom. 2.*

Tonsura prima etiam puero septem annorum conferri potest. *decis. 403. n. m. 17. Merlin tom. 2.*

ad *Tonsuram* primam ordinatus non potest inde inferri, quod sit idoneus ad Canonizarum. *decis. 539. nu. 7. Coccino tom. 3.*

Tonsura primæ respectu sufficit, vt quis sciat tantum legere, & scribere. *ibid. num. 8.*

T. O. T. V. M.

Totum à parte multum differt. *decis. 260. n. 2. Pirouano tom. 2.*

Totum id, quod dicit, nihil excludit. *dec. 209. num. 18. Dunozeito tom. 2.*

Totum constituitur à duobus dimidiis. *decis. 209. num. 17. Dunozeito tom. 2.*

in *Toto* pars consistit. *decis. 312. num. 21. Coccino tom. 2.*

de *Toto* ad partem quando non sit facienda extensio. *decis. 556. numer. 22. & 23. Pirouano tom. 3.*

Tractatus non concludit implementum. *decis. 693. num. 3. Sacrato tom. 3.*

T. R. A. N. S. A. C. T. I. O.

Transactio est exceptio litis finitæ. *decis. 466. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*

Transactio debet præiudicare non solum transigenti, sed etiam eius cessionario. *ibid. num. 2.*

Transactio an aliquid comprehendat, id bene colligi potest ex eius lectione. *decis. 280. num. 11. Coccino tom. 2.*

Transactio facta à minore, sine debitis solemnitatibus est nulla. *decis. 478. num. 1. Coccino tom. 2.*

Transactio, cum sit stricti iuris, vnde non trahitur nisi ad actus expressos in ea. *decis. 508. num. 2. Vbaldo tom. 3.*

Transactio inita super fideicommissio, vt rescindatur, sufficit vt aliquantulum dubitari possit de dicto fideicommissio. *decis. 186. numer. 1. Pirouano tom. 2.*

Transactio non valet super fideicommissio deficiente causa per quam fuit inita transactio. *decis. 429. nu. 19. Pirouano tom. 2.*

Transactio inita fuit per procuratorem, quando principalis eius occasione aliquid recepit. *decis. 228. num. 10. Verospio tom. 2.*

Transactio solum ipsis transigentibus nocere debet. *decis. 498. num. 7. Vbaldo tom. 2.*

Transactio tunc multo minus retractanda venit, stante iuramento. *dec. 190. num. 11. Dunozeito tom. 2.*

Transactio habet exceptionem rei indicatæ, ita vt contra eam, quis non est audiendus. *dec. 188. num. 9. Sacrato tom. 2.*

Transactio ius non cessat ex præsentia enormissima læsione. *ibid. num. 10.*

Transactio non rescinditur propter enormissimam læsionem, quando est dubia. *ibidem num. 11.*

Transactio, vt sublineatur sufficit, vt res sit dubia. *ibidem numer. 12.*

Transactio habet vim rei indicatæ. *decis. 699. num. 7. Pirouano tom. 3.*

Transactio non ex eo præsumitur dolosa, si iuramentum in eo præstitum præsumatur dolo extortum. *decis. 341. numer. 13. Coccino tom. 2.*

Transactio tunc præsumitur dolosa, quando interuenit enormissima læsio. *ibidem num. 14. & 19.*

Transactio, seu concordia inita sub certo pacto, vt ea nullatenus valeat, nisi à die euentus certæ conditionis, tunc si conditio non verificetur, euanesit transactio. *decis. 290. num. 12. Coccino tom. 2.*

Transactio, dum confirmat alteram transactionem iam initam, regulatur eisdem terminis. *decis. 508. num. 17. Vbaldo tom. 3.*

Transactio inita per procuratorem, vt teneat, est docendum de mandato. *decis. 228. num. 7. Verospio tom. 3.*

Transactio, quando non obstat vnioni. *dec. 483. n. 21. Vbaldo tom. 2.*

Transactio inita inter partes, quod non fuerit obseruata, bene probari potest ex sententia id declarante. *decis. 554. num. 21. Manzaredo tom. 3.*

Transactio, quando rescinditur ob eius inobseruantiam, stante pacto resolutionis, in eo casu tunc perinde est, ac si non esset contracta. *ibid. num. 2.*

Transactio si in parte non fuerit obseruata, quando in totum rescindatur. *ibid. num. 3.*

Transactio contractus, quando dicatur indiuiduus, ita ut si in parte non subsistat, pereat in totum. *ibid. num. 4.*

Transactio facta super rebus Ecclesiarum, et propter dubium litis, etiam non probata utilitate. *decis. 319. num. 17. Coccino tom. 2.*

Transactio super bonis Ecclesiarum, quando res est clara, non tenet si minimè constet de utilitate, maximè dum facta reperitur super re diuersa. *ibid. num. 18. & 19.*

in Transactioe bonorum Ecclesiarum requiritur beneplacitum Apostolicum, quando transactio fit super re diuersa, de qua non erat controuersia. *ibid. num. 20.*

in Transactioe bonorum Ecclesiarum, an requiratur beneplacitum Apostolicum pro illius validitate. *decis. 241. num. 19. Coccino tom. 2.*

ad Transactioe rescissionem per viam nullitatis, quando agitur, vt agens audiatur non est necesse, vt accepta restituantur, secus vero si ageretur per viam lationis. *decis. 321. num. 6. & 7. Coccino tom. 2.*

ad Transactioem rescindendam requiritur, vt agens habeat speciale mandatum. *decis. 295. num. 4. Manzanedo tom. 2.*

Transactio non rescinditur, nisi probetur latio. *decis. 511. numer. 8. Merlino tom. 3.*

Transactio non rescinditur per quamlibet lationem, sed requiritur, vt sit enormissima, & in magno excessu ultra dimidiam. *ibid. num. 9.*

Transactio, vt rescindatur propter lationem, debet esse ultra dimidiam. *decis. 30. num. 15. Remboldo tom. 2.*

Transactioe causa, quando reperitur falsa, corrumpit transactio. *ibidem.*

Transactio nisi docto de dolo, & fraude, retractari nequit. *decis. 190. num. 10. Dunozepto tom. 2.*

in Transactioe id quod non dicitur, nec minus ex coniecturis elicatur, illud in ea, quis somnians non est. *decis. 554. numer. 10. Manzanedo tom. 3.*

Transactioem, quando quis annullare intendit ex alio capite, quam nullitatis, tunc antequam audiatur debet restituere accepta in vim d. transactiois. *decis. 321. num. 21. Coccino tom. 2.*

ad Transactioem impugnandam. *decis. 273. num. 1. Pironano tom. 2.*

Error non presumitur. *ibidem num. 2.*

per Transactioem contractus si sit approbatus, perinde est, ac si per rem iudicatam esset confirmatus. *decis. 253. num. 2. Dunozepto tom. 2.*

ex Transactioe tollitur simulatio, & maximè si prætendatur solum super nomine. *decis. 253. num. 31. Dunozepto tom. 2.*

Transactioem alleganti incumbit onus probandi veritatem narratorum pro iustificatione substantiæ transactiois, si agatur de ea subitineanda inter partes transigentes. *decis. 28. numer. 14. Pironano tom. 2.*

Transactioe vigore si fuerit renunciatum possessioni, tunc ea dicitur amissa. *decis. 290. num. 11. Coccino tom. 2.*

in Transactioe confessio emanata, quæ non habuit effectum, non nocet. *decis. 290. numer. 19. Coccino tom. 2.*

Transactioe, quis non potest iuari stante mala fide. *decis. 466. num. 10. Vbaldo tom. 2.*

Transactioe, quis censetur recessisse, si agat ad illius rescissionem. *decis. 410. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

in Transactioe illa non potest fieri fundamentum, à qua fuit recessum. *ibidem num. 2.*

Transactum non potest dici id, quod in transactioe non habetur expressum. *decis. 508. num. 20. Vbaldo tom. 3.*

Transactum non censetur nisi super illis bonis, quæ in transactioe clarè fuerunt specificata. *decis. 508. num. 15. Vbaldo tom. 3.*

Transigentes, dum ad aliquid aduertunt, possunt ita testificari, sicuti data opera interessent. *Rub. in annot. ad dec. 431. m. 24. to. 2.*

Transigentium assertioni in prohibitis non statuitur. *decis. 28. num. 13. Pironano tom. 2.*

ad Transigendum timor futuræ litis sufficit pro causa sufficienti. *decis. 28. num. 15. Pironano tom. 2.*

TRANSLATIO.

Translatio Monasterij de vno loco ad alium fieri nequit sine licentia Sedis Apostolicæ. *decis. 362. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Translatio Monasterij sine dubio cit admittenda stante licentia Sedis Apostolicæ. *decis. 705. numer. 3. Innocensio X. tom. 3.*

Translatio Monasterij ex quibus causis soleat permitti. *ibidem num. 4. & seqq.*

Translatio Monasterij iusta ex causa dicitur fieri propter in-

temperlem aeris, & malam qualitatem ipsius monasterij. *decis. 713. num. 1. Innoc. X. tom. 3.*

Item propter paupertatem monasterij, & particularium personarum loci, ubi degit. *ibidem num. 2.*

Translatio monasterij propter insalubritatem aeris est permessa. *decis. 721. num. 1. Vbaldo tom. 3.*

Translatio monasterij sine dubio est permessa stantibus iustis causis. *ibid. num. 3.*

Translatio monasterij de vno loco ad alium rectè fit ex intemperie & in salubritate aeris, ac ob nimiam ipsius monasterij hareditatem. *decis. 362. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Translatio monasterij de vno loco ad alium fieri potest, si eius ruina in parte fuerit secuta, & in parte minetur. *ibid. num. 14.*

Translatio monasterij de vno ad alium quando fit, an sit necessaria licentia eorum, qui illud construxerunt. *ibid. num. 16.*

Translatio monasterij de vno loco ad alium quando satis dicitur fieri de consensu eorum, qui in eo degunt. *ibid. num. 18.*

in Translatione monasterij de vno loco ad alium, vt valide fiat debet seruari forma præscripta in licentia data. *ibidem num. 19.*

Translationis pensionis facultas obteata à Papa dicitur subreptitia, si facta non fuerit mentio aliarum facultatum transferendi super fructibus eiusdem beneficii. *decis. 252. num. 3. Pironano tom. 2.*

Translationes pensionum non continent nouum onus aut seruitutem. *decis. 598. numer. 9. Pironano tom. 3.*

Translatio pensionis non dicitur noua pensio, sed semper est eadem in translatario, quæ fuit in transferente. *decis. 562. numer. 1. Pironano tom. 3.*

Translatio pensionis facta absque productione litterarum Apostolicarum est nulla. *ibid. num. 13.*

Translatio pensionis si fiat per viam extinctionis primæ, & creationis seu renouationis secundæ nouæ pensionis, an sublineatur, si non fuerit facta mentio primæ. *decis. 648. num. 17. Coccino tom. 3.*

Translatio pensionis quicquid sit respectu titularis, tamen respectu translatarij dicitur noua pensio, & ideo comprehenditur sub dispensatione retinendi pensiones. *ibid. num. 18.*

de Translatioe pensionis, quando agitur, an tractetur de proroganda seruitute beneficii. *decis. 598. num. 1. Pironano tom. 3.*

Translatio pensionis facta lite pendente super illius reductione quasi effecta litigiosa, inualide dicitur translata. *decis. 650. num. 11. Pironano tom. 3.*

Translatio pensionis est nulla, si transferens de tempore indulti incapax erat gratia ob excommunicationem. *ibid. num. 18.*

Translatio pensionis non dicitur noua pensio, licet obligationis mutatio fiat de persona in personam. *decis. 401. numer. 2. Pironano tom. 2.*

Translatio pensionis dicitur noua pensio in substantia, quamuis nomen sonet in translationem. *ibid. num. 7.*

Translatio pensionis sine dubio dicitur noua pensio, dum dicta translatio apta est conseruare pensionem post mortem pensionarij. *ibid. num. 8.*

Translationes pensionum negari non potest esse seruitutis beneficii prorogationes. *ibid. num. 11.*

Translationes pensionum est materia odiosissima. *ibid.*

Translatio periculi vite quando fit in societate officij de vna persona in alteram ex intervallo, tunc requiritur intimatio partis. *decis. 572. num. 7. Vbaldo tom. 3.*

Translatio vite in terminis societatis officij, sufficit, vt intimeretur fideiussoři, quando adest pactum, quod talis intimatio fieri possit tam officiali, quam alteri ex obligatis. *decis. 487. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

TRANSPORTATIO.

Transportatio actorum est necessaria ad probandam negatiuam citationis, vel alterius nullitatis. *decis. 451. num. 8. Navarro tom. 2.*

Transportatio actorum ea non est necessaria, quæ etiam si essent transportata, non possent redarguere sententiam tanquam iniustam. *decis. 447. num. 3. Pironano tom. 2.*

Transportatio non integra actorum non probatur ex ea, quod aliqua iura producta non sint in actis transportatis, & quare. *decis. 67. num. 2. & 3. Sacratio tom. 2.*

Transportatio actorum non requiritur, dum causa est in prima instantia. *decis. 679. num. 24. Virile tom. 3.*

Transportatio integra actorum satis dicitur ex repetitione omnium actorum, quæ sunt penes Notarium in cuius officio causa agitur. Quod intellige quando repetitio est generalis, secus si specialis scilicet ad aliqua acta. *decis. 547. num. 7. & 8. Manzanedo tom. 3.*

Transportata præsumuntur integrè acta, ideo contrarium asserenti

renti incumbit onus probandi. *decis. 67. num. 1. Sacro tom. 2.*
Transumptum instrumenti producat, ac repetens, & iuxta illius formam obtinens iudicari, non potest deinde illud impugnare. *decis. 427. num. 22. Merlino tom. 2.*

T R E B E L L I A N I C A.

- Trebellianica debetur ex fideicommisso vniuersali. *decis. 658. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Trebellianicam si hæres grauatus non detraxerit, poterit eius hæres eam detractiorem petere. *ibid. num. 2.*
 Trebellianica & legitima debetur filiis fideicommisso grauatis. *decis. 138. numer. 6. Remboldo tom. 2.*
 Trebellianicæ detractio, quando nullo modo dicatur prohibita. *decis. 651. numer. 15. Coccino tom. 3.*
 Trebellianicæ detractio non competit ei, qui non fuit vniuersaliter institutus, vel aliquo vniuersali fideicommisso grauatus. *decis. 637. numer. 11. Pirouano tom. 3.*
 ad Trebellianicæ prohibitionem inferunt verba, pleno iure, & sine diminutione. *decis. 632. num. 8. Coccino tom. 3.*
 Trebellianica nedum potest prohiberi filijs primi gradus, sed nec etiam opus est, vt expressè prohibeatur, cum sufficiat vt prohibeatur per æquipollens. *decis. 651. num. 8. Coccino tom. 3.*
 Et quæ prohibitio in his terminis non attendatur. *ibid. num. 9.*
 Trebellianica etiam filiis primi gradus potest prohiberi, secundum receptissimam sententiam. *decis. 651. num. 1. Coccino tom. 3.*
 Trebellianica, vt dicatur prohibita filijs, non sufficit tacita, sed requiritur expressa prohibitio. *ibid. num. 2.*
 Trebellianica filijs potest prohiberi tacite, per verba æquipollentia, quæ significant prohibitionem. *ibid. num. 3.*
 Trebellianica non censetur prohibita ex quo testator mādauit vt bona, pleno iure, restituerentur, nisi adsint alia verba, quæ importent, vt testator voluerit omnia bona restitui. *decis. 658. numer. 13. Coccino tom. 3.*
 Trebellianica potest prohiberi etiam filijs primi gradus, secundum opinionem, quam seruat Rota. *decis. 462. nu. 5. Remboldo tom. 2.*
 Trebellianicæ prohibitio facta in vno casu vel vni persona non censetur facta in altero casu, vel alteri personæ. *decis. 651. num. 12. Coccino tom. 3.*
 Trebellianica tunc dicitur prohibita, quando prohibitio adiungitur substitutis. *ibidem num. 13.*
 Trebellianica ex quo videatur prohibita. *decis. 658. num. 5. Coccino tom. 3.*
 Trebellianicæ prohibitio potest fieri etiam filijs primi gradus, tam expressè, quam tacite. *ibid. num. 6.*
 Trebellianicæ prohibitio, quando fit filijs primi gradus tacite, vt valeat, requiritur, vt verba testatoris sint talia, vt necessario concludant prohibitionem aliud importare non valeant. *ibid. num. 7. & 10.*
 Tribunal officij Sanctæ Inquisitionis non solet communicare acta in eis facta. *decis. 619. num. 3. Merlino tom. 3.*
 Triennalis possessor beneficii non debet molestari. *decis. 416. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 ad Triennalis regulæ effectum requiritur saltem titulus coloratus. *dec. 399. numer. 36. Vbaldo tom. 3.*
 in Tuscia illi de parentela vocantur cōsortes. *decis. 254. num. 24. Coccino tom. 2.*
 Tusculi, qui degit, Romæ habitare dicitur. *decis. 496. num. 8. Manzanedo tom. 2.*

T V T E L A.

- Tutela acceptatio ex quibus præsumatur. *decis. 53. num. 9. Verospio sen. tom. 2.*
 Tutelæ ratio, quando est reddita. *decis. 399. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
 ad Tutelam Sacerdos est inhabilis. *decis. 116. nu. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Tutelæ administrationem dum iudex interdicit tutori, quia est allegatus suspectus, non statim debet eum suspendere, sed illum audire in suis exceptionibus, & de causis suspicionis saltem cognoscere summarie antequam lite pendente illi interdiciat administrationem. *decis. 360. num. 3. Manzanedo tom. 2.*

T V T O R.

- Tutor, de quibus bonis teneatur reddere rationem. *decis. 586. num. 1. Vbaldo tom. 3.*
 Tutor tenetur inquirere bona pupilli. *decis. 616. num. 4. Vbaldo tom. 3.*
 Tutor forensis pupillo dari nequit, nisi in subsidium, & quando id procedat. *decis. 442. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
 Tutoris forensis datio valida est. *decis. 442. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Tutor, sicuti potest creditoribus pupilli satisfacere ita propriū credicum potest exigere à seipso. *decis. 555. num. 11. Dinozetto tom. 3.*
 Quod si non fecerit, non potest tanquam in culpa consequi viuras retardatæ solutionis. *ibid. num. 12.*

- Tutor illegitimus non debet esse melioris conditionis legitimus. *decis. 53. num. 10. Verospio sen. tom. 2.*
 Tutor, vt de re non exacta rationem reddere teneatur, quid requiratur. *decis. 678. nu. 1. Merlino tom. 3.*
 Tutor, si non confecerit inuentarium, nec dederit cautionem, non potest se ingerere in rebus pupilli. *decis. 204. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Tutor, quando allegatur suspectus à persona non legitima, non est illi interdicienda administratio lite pendente. *decis. 360. num. 25. Manzanedo tom. 2.*
 Tutor, quando est persona admodum fida, & honesta, an teneatur satisfacere. *Rub. in annot. ad decis. 617. nu. 209. & 213. tom. 3.*
 Tutor, quando conuenitur, vt reddat rationem, alimenta ei non debentur. *decis. 141. nu. 1. Verospio sen. tom. 2.*
 Tutor, vel eius hæres quando possint arguere inuentarium de falso, eo quia in illo fuerunt addita aliqua bona, quæ non erant patris pupilli. *dec. 399. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Tutor non est condemnandus in illis rebus, quæ eueniunt, atqueam tutelam susciperet. *decis. 141. num. 3. Verospio tom. 2.*
 à Tutore gesta non confecto inuentario valent, licet tanquam suspectus possit remoueri. *decis. 204. num. 4. Coccino tom. 1.*
 Tutor, qui non adimpleuit solemnia, licet ipso iure sit tutor, non tamen dicitur idoneus. *ibidem numer. 5.*
 Tutor, qui solemnia non adimpleuit, non potest præiudicare pupillo. *ibid. num. 6.*
 pro Tutore, si quis communiter teneatur, gesta cum illo valent. *ibidem num. 7.*
 Tutor non dicitur denegasse pupillis alimenta, ad hoc vt remoueat, si tantum illorum excessiuitatem denegauerit, quod & facere potuit. *decis. 360. num. 12. Manzanedo tom. 2.*
 Tutor ad hoc, vt remoueat, quia denegat alimenta pupillis non sufficit sola negatio, sed requiritur etiam citatio, ac illius latitatio. *ibid. nu. 13.*
 Tutor, negando aliquid habere in manibus, quod spectet ad pupillos, licet re vera habeat, quando ex hoc non dicatur refutasse questionem domini ipsi pupillis. *ibid. num. 14. & 15.*
 Tutor, dum aliquid facit ad bonum finem, & defensionem pupillorum, & de hoc appareat, id non debet esse causa eius remotionis. *ibid. num. 16.*
 Tutor, si omiserit defendere pupillos in aliqua causa, id ei imputandum non est, dum non fuit citatus. *ibid. num. 17.*
 in Tutore culpa aliqua non potest considerari, dum non defendit pupillos, cessante in eo scientia. *ibid. num. 18.*
 Tutor non dicitur male administrare bona pupillorum ex incisione arborum ab eo facta, dum illa fuit facta ad meliorem culturam viget. *ibid. num. 19.*
 Quod amplius, si aliæ arbores loco illorum fuerint subrogatæ. *ibid. num. 30.*
 Tutor datiuus, quando datur, non attenditur vlla gradus proximitas, sed quilibet deputari potest, dummodo sit idoneus. *decis. 116. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
 Tutor datiuus, quando datur, quid sit inquirendum. *decis. 116. nu. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Tutor datiuus, quando datur cum satisfactione, tu ne ista satisfactio supplet defectum inquisitionis. *ibid. num. 14.*
 Tutor datiuus quilibet hodie tenetur satisfacere. *decis. 116. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Tutor datiuus, quando est datus à supremo Magistratu non tenetur satisfacere. *ibid. num. 7.*
 Tutor datiuus, quando est datus à minori Magistratu tenetur satisfacere. *ibid. num. 8.*
 Tutor non tenetur reddere rationem de his, quæ ad eius manus non peruenerunt. *decis. 734. num. 1. Merlino tom. 3.*
 ad Tutoris manus an aliquid peruenerit, id probari potest per testes. *decis. 734. num. 2. Merlino tom. 3.*
 Tutori datiuo non autem legitimo est locus, quando tutor testamentarius remouetur. *decis. 116. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Tutor, vt teneatur de administratis reddere rationem, quid constare debeat. *decis. 586. nu. 4. Vbaldo tom. 3.*
 Tutor non tenetur reddere rationem de his, quæ ad eius manus non peruenerunt. *decis. 380. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Tutor, si non confecerit inuentarium de bonis pupilli, ex hoc arguitur dolus præsumptus. *ibid. num. 5.*
 Cuius ratione tenetur ad iudicem, & interesse pupilli liquidare per iuramentum in litem. *ibidem.*
 Tutor, quæ teneatur solum in inuentario bonorum pupilli describere. *ibid. num. 6.*
 Tutorem, si Iudex animaduertat fuisse allegatum suspectum, ad hoc, vt ei lite pendente interdiciatur administratio, non debet villo modo illam ei interdiciere, ne via aperiatur fraudibus. *decis. 360. num. 7. & 8. Manzanedo tom. 2.*

Tutor pupillas tenetur defendere. *ibid.* num. 9.
 Tutorum, & fideiussorum idoneitas debet correspondere quantitati patrimonij pupilli. *decis.* 442. num. 9. *Vbaldo tom.* 2.
 Tutor, & fideiussor non dicuntur minus idonei, licet eorum patrimonium non correspondeat facultatibus pupilli. *ibidem* num. 10.
 Tutor, & fideiussor, ut dicantur idonei, quid sufficiat. *ibid.* n. 11.
 Tutorem suspectum pupilli non possunt allegare. *decis.* 360. num. 21. *Manzanedo tom.* 2.
 Tutore allegato suspecto, lite pendente, illi interdicitur administratio. *decis.* 360. num. 1. *Manzanedo tom.* 2.
 Tutore allegato suspecto lite pendente ipso iure non censetur interdicta administratio, sed venit per Iudicem interdicenda. *ibid.* num. 2.
 Tutore consensus pupilli non exigitur, nec in iudicijs, nec in bonorum administratione. *decis.* 296. num. 8. *Manzanedo tom.* 2.
 ad Tutorem spectat ex officio perquirere, & curare bona pupilli. *decis.* 586. num. 6. *Vbaldo tom.* 3.
 Tutoris confessio regulariter non praeiudicat pupillo. *decis.* 641. num. 1. *Sacrato tom.* 2.
 Tutoris confessio quando est adminiculata probat contra pupillum. *decis.* 641. num. 2. *Sacrato tom.* 2.
 Tutorem suspectum adulti allegare nequeunt, sine consensu consanguineorum. *decis.* 360. num. 22. & 23. *Manzanedo tom.* 2.
 Tutoris inimicitia cum pupillis non videtur sufficiens ad interdicendum ei administrationem, dum non allegatur aliqua legitima causa ex qua deduci possit. *dec.* 360. num. 11. *Manzanedo tom.* 2.
 in Tutorem, ut quis creetur, dum quis auide id querit, suspectus est. *Rub. in annot. ad decis.* 617. num. 231. *tom.* 3.
 Tutoris officium, quando constat aliquem habuisse, ipse, vel eius heredes tenentur reddere rationem administrationis. *decis.* 211. num. 1. *Verospion tom.* 2.
 in Tutore magnum signum integritatis erit, dum non reperiat fideiussores idoneos, non querit, ut admittatur mediante iuratoria cautione ad officium exercendum. *Rub. in annot. ad decis.* 617. num. 217. *tom.* 3.
 Sed vult attendere sibi. *ibid.*
 Tutores sunt suspecti fidei, si non reperiendo idoneos fideiussores, instant curiosi, ut nihilominus admittantur. *ibid.* num. 218.
 Tutores nonnulli, iustis vocantur lupi rapaces, & peius, cum sub titulo pastoris fidei, & latenter sub superficie fidelis gubernationis tegunt eorum rapacitatem. *ibid.* num. 219.
 Tutor testamentarius, quando remouetur, est locus tutori dativo, non autem legitimo. *decis.* 116. num. 2. *Vbaldo tom.* 2.
 Tutor testamentarius releuatur ab onere cauendi. *decis.* 204. num. 2. *Coccino tom.* 2.
 Tutor testamentarius tenetur cōficere inuentarium, licet à testatore id fuerit ei remissum. *ibid.* num. 3.
 Tutores, & administratores non sunt Domini rerum administrationum. *decis.* 641. num. 22. *Sacrato tom.* 2.
 Tutores, & curatores dum non reperiunt fideiussores pro satisfactione, non admittuntur ad officium. *Rub. in annot. ad decis.* 617. num. 204. *tom.* 3.
 Tutores, & curatores praeiuste coguntur dare fideiussores rem pupilli saluam fore. *ibid.* num. 205.
 Tutores, quando remouentur, tunc alij tutores sunt dandi, ne minores remaneant indefensi. *decis.* 116. num. 1. *Vbaldo tom.* 2.
 Tutores, quando plures fuerunt constituti, non debet tantum vnus condemnari ad reddendas rationes, sed omnes. *decis.* 399. num. 13. *Vbaldo tom.* 2.
 Tutores, quando sunt plures, tunc omnes tenentur in solidum, limita nisi Iudex mandauerit, ut vnus tantum administraret. *decis.* 442. num. 14. *Vbaldo tom.* 2.
 Et an pupillus ex hoc dicatur grauatus, cum perdet contra alios actionem. *ibid.*
 Tutores nonnulli tutolas captant, & venantur, non ad commodum pupillorum, sed ut hydropicos faciant suos marisipios. *Rub. in annot. ad decis.* 617. num. 223. *tom.* 3.
 Deuorando, dissipando, & appropriando sibi substantiam miserorum pupillorum. *Rub. in Annot. ad decis.* 617. num. 224. *tom.* 3.
 Contra Tutores iniquos tanquam contra publicos latrones irruendum esset, ac eadem poena plectendi semel miserordia veniant. *ibid.* num. 224.
 Tutores falsi, & iniqui peiores sunt ipso maledicto sathanae immo horrendiores, & quare. *ibid.* num. 225.
 ex Tutoribus pluribus, si vnus reportauerit quietantiam de administratione per eum gesta, id non iuuat alijs tutoribus quoad eorum administrationem. *decis.* 399. num. 19. *Vbaldo tom.* 2.

VACATIO.

Vacatio beneficij dicitur consumpra per prouisionem eiusdem alteri factam. *decis.* 416. num. 21. *Vbaldo tom.* 2.
 Vacationem beneficij de facto non sufficit iustificare, quando agitur de certa, & determinata fructuum applicatione. *decis.* 628. num. 12. *Manzanedo tom.* 3.
 Vacatio beneficij ob priuationem quando sufficienter dicatur iustificata. *decis.* 619. num. 1. *Merlino tom.* 3.
 Vacatio beneficij quod acciderit in mense reseruato ex quo probari possit. *decis.* 583. num. 1. *Manzanedo tom.* 3.
 Vacatio non datur in beneficio vnito. *decis.* 642. num. 11. *Pirouano tom.* 3.
 Vacationes beneficiorum de facto attendi non debent, sed tantum illae, quae contingunt de iure. *decis.* 628. num. 10. *Manzanedo tom.* 3.
 Vacationes beneficiorum de facto sufficit aliquando verificare secundum subiectam materiam. *ibidem* num. 11.
 Vacatio non dicitur noua, si proueniat ex persona nulliter prouisi. *ibid.* num. 8.
 Vacatio omnis tollitur stante appositione manus Papae. *dec.* 140. num. 28. 29. & 30. *Dunozetto tom.* 2.
 in Vacationibus per obitum, non solet amplius apponi clausula, cum suspensione vnionum. *decis.* 684. num. 3. *Sacrato tom.* 3.
 Vacatio de iure, & de facto, praefertur vacationi de facto tantum. *decis.* 482. num. 15. *Coccino tom.* 2.

VALIDITAS.

Validitas aditionis hereditatis in quibus terminis firmari non possit. *decis.* 674. num. 12. *Pirouano tom.* 3.
 Validitas matrimonij à quo dependeat. *Rub. in annot. ad dec.* 431. num. 31. *tom.* 2.
 de Validitate sententiae ex quibus dicatur constare. *decis.* 108. num. 1. *Vbaldo tom.* 2.
 pro Validitate sententiae sufficit citare illum contra quem principaliter dirigitur petitio. *decis.* 231. num. 17. *Coccino tom.* 2.
 de Validitate sententiae non est dubitandum, quando fuit lata seruatis seruandis. *decis.* 621. num. 10. *Vbaldo tom.* 3.
 Validitas sententiarum colligitur ex reuolutione actorum seruatis. *decis.* 584. num. 2. *Remboldo tom.* 3.
 Validitas sententiae colligitur ex reuolutione actorum, in quibus legitur commissio causae, mandata, citationes, seruato terminorum substantialium &c. *decis.* 320. num. 1. *Vbaldo tom.* 2.
 de Validitate publici instrumenti non est dubitandum, quando adest annus, dies, locus &c. cum omnibus requisitis manu ipsius Notarij descriptis. *decis.* 122. num. 14. *Dunozetto tom.* 2.
 Validitas mandati relaxati non est controuertenda, quando iuxta stylum Tribunalis fuit relaxatum. *decis.* 528. num. 1. *Manzanedo tom.* 3.
 ad Validitatem societatis requiritur quod periculum sit commune inter socios. *decis.* 289. num. 6. *Verospion tom.* 2.
 Validitas solutionis quando fuit facta heredi grauato, ex quibus possit dubitari de eius validitate. *decis.* 557. num. 3. *Pirouano tom.* 3.
 Validitate sponsalium data promittens omnino cogi debet ad contrahendum matrimonium. *Rub. in Annot. ad decis.* 451. num. 65. *tom.* 2. & vide num. 71.
 in Validitatis statu, ea quae sunt, interim producant suum effectum. *decis.* 623. num. 9. *Pirouano tom.* 3.
 Validitas testamenti ex quibus satis superq. colligatur. *decis.* 544. num. 1. *Pirouano tom.* 3.
 de Validitate testamenti quando non sit dubitandum. *decis.* 122. num. 1. *Dunozetto tom.* 2.
 pro Validitate testamenti omnia requisita interuenisse praesumuntur. *ibidem* num. 21.
 de Validitate testamenti non est dubitandum quando habet heredis institutionem. *decis.* 263. num. 3. *Coccino tom.* 2.
 Validitas primi testamenti pendet ab inualiditate secundi. *decis.* 674. num. 4. *Pirouano tom.* 3.
 ad Validitatem testamenti non parum coadiuuat legalitas Notarij, & maxime si testator valde de eo confidebat. *decis.* 581. num. 49. *Vbaldo tom.* 3.
 de Validitate vnionis non potest dubitari si Motu proprio, & ex certa scientia à Papa fuerit facta. *decis.* 90. n. 5. & 6. *Vbaldo tom.* 2.
 Validitate vnionis stante quid inde sequatur. *decis.* 580. num. 5. *Vbaldo tom.* 3.

VALOR.

Valor verus, ex quibus probetur. *decis.* 248. num. 3. *Verospion tom.* 2.
 Valor verus beneficij, quando omnino veniat exprimendus. *decis.* 576. num. 8. *Merlino tom.* 3.

Valor beneficij narratus per non excessum, bene probatur per confessionem. *decis. 91. num. 4. Pirouano tom. 2.*

Valor beneficij probatur per testes deponentes de publica voce & fama quando fuit expressus per non excessum. *decis. 583. num. 6. & 7. Manzanedo tom. 3.*

Valor beneficij quando probetur leuioribus probationibus. *decis. 91. num. 1. Pirouano tom. 2.*

Valor beneficij, licet pensionarius non teneretur iustificare, tamen si illum Papæ narrauerit, tenetur ad iustificationem. *dec. 144. numer. 15. Pirouano tom. 2.*

Valorem beneficij, vt testes probent debent deponere deductis oneribus, & quod computato anno sterili, cum fertili ad certum valorem ascendit. *decis. 144. num. 4. Pirouano tom. 2.*

Valorem beneficij pensionarius non tenetur iustificare quando Papa non se fundauit super eo. *decis. 144. num. 12. Pirouano tom. 2.*

Valor beneficij narratus in litteris reservationis pensionis, est probandus de tempore ipsius reservationis. *decis. 342. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Valor fructuum solet deduci ad rationem 5. pro centenario. *decis. 718. num. 1. Vbaldo tom. 3.*

ad Valorem rei taxandum attendi debet perceptio fructuum, spatio 20. annorum facta, non autem trium precedentium annorum tantum. *ibid. num. 2.*

Valor grani augetur, & minuitur secundum qualitatem temporis, quo venditur. *decis. 414. nu. 5. & 6. Pirouano tom. 2.*

Valor ad effectum lationis debet considerari de tempore contractus. *dec. 278. num. 4. Remboldo tom. 2.*

Valoris magni rem non fuisse argui potest, si ea posita sub hasta modica oblatio fuerit reperta. *decis. 253. nu. 25. Dunozero tom. 2.*

Valor monetæ quando de tempore contractus veniat attendendus, & non solutionis. *decis. 42. num. 1. Verospio tom. 2.*

Valoris narrari probatio debet percutere tempus reservationis pensionis. *decis. 414. nu. 3. Pirouano tom. 2.*

Valoris probatio non dicitur plena, & sufficiens, quando testes deponunt de auditu, & de possibilitate. *decis. 144. num. 3. Pirouano tom. 2.*

in Valore probando, quando adest diuersitas, Rota solita est eligere mediam summam. *decis. 488. numer. 14. Nauarro tom. 2.*

in Valore beneficij probando, Rota solet fidem adhibere partitis extractis ex libris Curiarum Episcopaliū. *ibid. nu. 15.*

Quod procedit, quando non concurrunt alie probationes contrarie, secus vero si concurrant, veluti testium depositiones, & contrarie attestaciones, quibus in concursu magis credendum est. *ibidem num. 16.*

Valorem verum debent exprimere, qui petunt vniri beneficia Ecclesiastica. *decis. 68. nu. 16. Remboldo tom. 2.*

Valor alicuius rei non potest dici probatus, nisi deductis expensis. *dec. 500. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Valor rei spectandus est de tempore euictionis, non autem contractus. *decis. 381. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

Valor rei venditæ minuitur, si sit subiectum solutioni alicuius canonice, vel census. *decis. 344. num. 14. Coccino tom. 2.*

Valor rei, quatenus sit spectandus de tempore euictionis, tamen ille non est spectandus de illo anno tantum, vel de subsequen-
tibus, sed iuxta valorem ante, & post euictionem. *decis. 317. numer. 17. & 22. Vbaldo tom. 2.*

Valor rei attenditur in iudicio euictionis de tempore euictionis, qui tamen à iure est taxatus, vt non excedat duplum. *decis. 227. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Valor terrarum minuitur, quando illæ sunt paludose, & incul-
tæ. *decis. 253. num. 22. Dunozero tom. 2.*

à Valuatione monetæ, quando & ex quibus non sit recedendum. *dec. 488. num. 4. Nauarro tom. 2.*

Vassallus sciens negando feudum, illud amittit. *decis. 495. nu-
mer. 66. Coccino tom. 2.*

Vassallus sine consensu Domini alium subuassallum potest sibi constituere. *decis. 9 nu. 14. Pirouano tom. 2.*

Vassallus, qui propter delictum, vel felloniam ipso iure feudo priuatus est, loco prædonis habetur. *Rub. in Annotat. dec. 420. num. 77. tom. 2.*

Vates is est optimus, qui bene coniectat. *Rub. in annotat. ad decis. 632. numer. 128. tom. 3.*

Vbi militat eadem ratio, idem ius est statuendum. *decis. 269. nu-
mer. 25. Manzanedo tom. 2.*

Velleiani non sufficit simplex renunciatio, & præsertim ea, quæ desumitur ex clausulis solitis apponi per Notarios in instru-
mentis. *Rub. in Annot. ad decis. 460. num. 232. tom. 2.*

V E N D E N S.

Vendens non dicitur habuisse fidem de pretio, si ad illud solu-
endum, nullam dederit dilationem. *decis. 37. num. 25. Sacrato
tom. 2.*

Vendens fundum etiam habita fide de pretio, præfertur omni-
bus in eo, dum sibi reseruauit dominium eius, donec pretium
exbursetur. *Rub. in annot. ad decis. 666. numer. 113. tom. 3.*

Quod pactum de iure validum est, & tenet, quo stante vendens
præfertur omnibus alijs creditoribus tanquam in re propria.
ibid. num. 114. & 115.

Et sic in diuersis Orbis Tribunalibus fuit iudicatum: *ibidem
num. 116.*

Vendita quando est vna res duobus, ille præfertur, cui primo
facta est traditio. *decis. 426. nu. 1. Coccino tom. 2.*

Vendere aliud est, & aliud confiteri se vendidisse. *decis. 37. nu-
mer. 14. Sacrato tom. 2.*

V E N D I T I O.

Venditio bonorum minorum facta cum debitis solemnitatibus,
& Iudicis decreto, præsumuntur narrata in instrumento esse
vera. *decis. 265. num. 2. 3. & 8. Remboldo tom. 2.*

Venditio & emptio ultra rem duo requirit scilicet pretium, &
consensum. *decis. 506. num. 7. Remboldo tom. 3.*

Venditio, dum est facta de iure quodam vniuersali in certo ter-
ritorio ab habente potestatem id faciendi, censetur transla-
tum omne ius, quod erat penes transferentem. *decis. 381. nu-
mer. 28. Vbaldo tom. 2.*

Venditio præsumitur simulata, quando statim facta emptor non
permanens in venditione. *decis. 253. num. 6. Dunozero tom. 2.*

Et hoc est maximum argumentum simulatæ venditionis. *ibid.*

Venditio præsumitur simulata, ex pacto de retrouendendo, quæ
coniectura tan en non sufficit, nisi alie concurrant. *decis. 253.
numer. 7. Dunozero tom. 2.*

Venditio, quod fuerit facta pro falso credito, hoc nihil opera-
tur, quoad emptorem. *decis. 344. num. 19. Coccino tom. 2.*

in Venditione, vt arguatur adfuisse prauitatem vsurariam, ne-
cesse sunt perfectæ probationes. *decis. 253. num. 4. Dunozero
tom. 2.*

Venditio, vt ex modicitate pretij euanescat, requiritur, vt sit
ultra dimidiam iusti pretij. *ibid. num. 13.*

in Venditione, vt constituatur verum pretium, plura sunt con-
sideranda. *ibid. num. 14.*

Venditio facta cum illis verbis, *con li parti, e conditioni, che tra
noi faremo d'accordo*, ista verba non respiciunt substantialia
venditionis, sed illius accidentalialia. *decis. 402. num. 1. Coccino
tom. 2.*

Venditio non rescinditur ex defectu accidentalium contractus,
cum recurratur ad arbitrium boni viri, si partes non concor-
dent. *ibid. num. 2.*

Venditio rei prohibite alienari ex quibus censetur confirmata
à Papa. *decis. 426. num. 13. Coccino tom. 2.*

Venditio attenuata dum est, non suffragatur. *ibidem num. 5.*

Venditio, quando alio modo censetur concepta, vt euitetur
retractus. *dec. 653. num. 7. Merlino tom. 3.*

Venditio, si sit facta, & sint reseruata pacta, & conditiones, in
quibus partes erunt concordantes, ista verba videntur importa-
re imperfectionem consensus. *decis. 37. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Venditio duplici modo dicitur imperfecta. *ibidem num. 11.*

Venditio non dicitur, quando aliquid datur in emphyteusim.
decis. 653. num. 9. Merlino tom. 3.

Venditio aliud est, & aliud permutatio. *decis. 691. num. 2. Vbaldo
tom. 3.*

Venditio, quando est prohibita non censetur prohibiti alij
contractus. *ibid. num. 3.*

Venditio, sine constitutione certi pretij, vel in se, vel per rela-
tionem ad tertij arbitrium consistere non potest. *decis. 681.
num. 7. Sacrato tom. 3.*

ad Venditionis contractum rescindendum latio ultra dimidiam
est valens. *decis. 253. num. 12. Dunozero tom. 2.*

Venditio rei non fecilis, quando fuit facta, quia tunc ea vide-
tur emptæ propter fructus, ideo ad illos est habenda ratio.
decis. 453. num. 10. & 11. Coccino tom. 2.

Venditionis contractus resolutio, non pendet à voluntate vnus
ex contrahentibus, sed versusque requiritur. *decis. 336. num. 23.
Remboldo tom. 2.*

in Venditione vallium censentur etiam comprehensa noualia,
quæ solent ex eis ad culturam reductis percipi. *decis. 381. nu-
mer. 31. Vbaldo tom. 2.*

in Venditionum contractu, quando apponatur clausula, *et si plus
valer, donat*, id solet fieri ad tollendas scrupulosi ares. *decis.
190. num. 8. Dunozero tom. 2.*

Venditio, quando est nulla ab initio, scilicet, de tempore ven-
ditionis ex post non conualescit. *decis. 406. nu. 16. Coccino tom. 2.*

Venditio bonorum pupilli, si ab initio sit nulla, non sufficit, vt
ex post doceatur eam fuisse factam ex causa necessaria, & ideo
subineri. *ibid. num. 17.*

Vendi-

Venditionis bonorum pupilli data nullitate usque ab initio, an sublineatur, si ea fuerit utilis pupillo, *ibid. num. 17.*

Venditio facta cum pacto de retrouendendo sit minus iusto pretio, *decis. 64. num. 12. Sacrato tom. 2.*

Venditio dicitur perfecta, quamuis fuerit dictum, ut ea censeatur facta cum pactis, conditionibus, cautelis &c. partibus beneuolentis, *de is. 307. num. 1. Coccino tom. 2.*

In Venditionis contractu, si fuerit reservatum apponere pacta, venditiones, &c. tunc illa sunt apponenda, quae de iure, & consuetudine solent apponi, *ibid. num. 2.*

Et circa hoc arbitrium boni viri solet multum operari, *ibid. num. 3.*

Venditionis contractus vt arguatur esse feneratorius, tria copulatiue requiruntur, *decis. 253. num. 5. Dupozetto tom. 2.*

In Venditionis limine, quando imminet creditoribus, certum est, dandam esse cautionem de euictione, saltem pro rata, pro qua sunt creditores, *decis. 307. num. 9. Coccino tom. 2.*

Quod multo magis procedit, quando emptor non vult retinere pretium apud se, sed generose offert cedulam banchariam de soluendo pretium, dummodo ei detur idonea cautio de euictione, *ibid. num. 10.*

In Venditione, si non sit praestita cautio de euictione, id minuit valorem rei, & maxime, quando venditio sit a muliere, *decis. 253. num. 16. Dupozetto tom. 2.*

Venditionis contractus est bonae fidei, *decis. 315. num. 10. Coccino tom. 2.*

Venditionis rerum vniuersalium restrictio non est facienda, si talis restrictio non legatur in instrumento, & num. 35. usque ad finem, *decis. 381. num. 34. Vbaldo tom. 2.*

Ad Venditionis contractus perfectionem requiritur consensus, res, & pretium, *decis. 388. num. 4. Coccino tom. 2.*

In Venditione, quod non fuerit constitutum certum pretium, multum facit relatio peritri, scilicet eum fuisse electum ad calculandum quantum illud importet, *decis. 388. numer. 12. Coccino tom. 2.*

In Venditione modica pretii vilitas, quid arguat, *decis. 253. numer. 10. Dupozetto tom. 2.*

Venditionis actus alius est, & alius actus implementi venditionis per traditionem, *decis. 588. numer. 11. Vbaldo tom. 3.*

Venditio, quando est facta cum conditione, ut dominium rei venditae remaneat penes venditorem, donec solvatur pretium, interim iste contractus subsistit in vim locationis, *Rub. in annot. ad decis. 666. num. 117. tom. 3.*

Et in terminis huius pacti citra labem vsurarum potest pacisci de mercede, loco pensionis, *ibid. numer. 118.*

Venditio facta cum pacto reservationis domini donec solvatur pretium, suspenditur interim venditio, & dicitur locatio, & traditio, quae sit, ad quid deseruiat, *ibidem num. 119.*

Immo interim de hoc contractu non est soluenda gabella, cum sit locatio, *ibidem num. 120.*

Venditio, quando est facta, cum reservatione domini donec pretium solvatur, quare dum pendet ea conditio, cum dominium non sit abdicatum a venditore, interim creditores emptoris non possunt pretendere acquisuisse aliquam hypothecam super ea re, *ibidem num. 121.*

Idque etiam procedit, quamuis pretium sit pro parte solutum, itaque nec pro rata aliquid possint pretendere, *ibid. num. 123.*

Venditio facta cum reservatione domini donec pretium solvatur, id nihil plus continet, quam disponit ius commune, *ibidem num. 124.*

V E N D I T O R.

Venditor, si promiserit euictionem, penitusque indemnem seruare emptorem, tunc sine euictio sequatur de iure, vel de facto, tenet, *decis. 13. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Venditor tenetur de euictione, quamuis litem non denunciaverit ei emptor, quando nulla defensio venditori competit, sed constat de iustitia euicentis, *decis. 18. num. 36. Vbaldo tom. 2.*

Venditor non tenetur emptori de euictione, nisi venditori lis fuerit annuntiata, *ibid. num. 24.*

Limita tamen id, si talis denunciatio fuerit remissa vigore facti, *ibid. num. 25.*

Venditor sibi imputet, si ipse dedit causam, non adimplendo aliquam conditionem, & sic emptor non soluerit pretium, *decis. 12. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Venditor non tenetur de euictione, quando ea secuta est per imprudensiam Iudicis, *decis. 18. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*

Venditor non tenetur de euictione, quando ea secuta est facto Principis, *decis. 8. numer. 6. Vbaldo tom. 2.*

Venditor, quando tradit emptori fundum, pro quo pretium non soluit, si ex eo percipiat utilitatem, debet facere aequalitatem soluendo fructus, *decis. 315. num. 17. Coccino tom. 2.*

Venditor, si post praestitam diem petat vsuras, censetur con-

uentioni renunciaisse, & non est amplius locus penitentiae, *Rub. in annot. ad decis. 542. numer. 15. tom. 3.*

Venditor non tenetur de casu fortuito, *decis. 18. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Venditor tenetur dare fideiussorem de euictione, dum vult exigere pretium, maxime si iam imminet euictio, *decis. 402. numer. 3. Coccino tom. 2.*

Venditor potest agere ad fructus decursos ante pretii solutionem ex aequitate l. si me, & Titium. ff. si cert. per. *decis. 315. num. 20. Coccino tom. 2.*

Venditor consequi potest fructus decursos ante pretium solutionem de iure civili conditione sine causa, & de iure Canonico, officio Iudicis nobili, *ibid. num. 21. & 26.*

Venditor de iure, & consuetudine debet tradere rem liberam, & dare fideiussorem idoneos de euictione, vel saltem pro assecuratione pretii, *decis. 307. num. 4. & 5. Coccino tom. 2.*

Venditor tunc multo magis tenetur dare fideiussorem de euictione, vel saltem pro assecuratione pretii, quando a principio imminet periculum euictionis, *ibid. num. 6.*

Venditor census nunquam est in obligatione restituendi sortem, *decis. 152. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Venditor potest petere officio Iudicis nobili fructus rei venditae decursos ante pretii solutionem, quamuis sint praeteriti, *decis. 315. num. 35. Coccino tom. 2.*

Venditor, si facta ei intimatio ab emptore circa motionem litis super re vendita, susceperit in se licentiam, & promiserit emptorem seruare indemnem, tunc tenetur ad omne damnum, *decis. 13. num. 2. Remboldo tom. 2.*

Venditor, si se obligauerit indemnem seruare emptorem, tunc secuta euictione, per sententiam potest absque alio processu contra eundem relaxari mandatum, *ibid. num. 3.*

Venditori sufficit semel intimatam fuisse ab emptore litis motionem, & non requiritur in quolibet actu, *ibid. num. 4.*

Venditor tenetur ad restitutionem pretii rei venditae, si ei fuerit euicta, *decis. 374. numer. 1. Coccino tom. 2.*

Venditor obligans se de euictione pro dato, & facto suo tantum, si euictio sequatur facto tertii, licet contra venditorem non possit agi ex empto, tenetur tamen ad pretii restitutionem, *ibid. num. 2. & 4.*

Venditor, quando non tenetur de euictione, ea secuta, licet non possit conueniri ad id, quod interest emptoris, tenetur tamen ad pretii restitutionem, *ibidem numer. 3.*

Venditor, dum noluit teneri de euictione, si ea sequeretur ex facto tertii, tunc ea secuta ex d. facto tertii, quando non tenetur, nec ad pretii restitutionem, *ibidem num. 5.*

Venditori si fuerit intimata euictio, sibi imputet si euictio contingat ex facto Iudicis iniusto, *dec. 18. num. 23. Vbaldo tom. 2.*

Venditoris respectu census est perpetuus, & sic non potest cogi ad illum redimendum, *decis. 152. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Venditoris persona non licet ignorare emptori, ad hoc ut illi soluat pretium, *decis. 12. numer. 12. Sacrato tom. 2.*

Venditoris census, quod liceat beneplacito emptoris redimere censum, hoc pactum non operabitur ut non possit fieri etiam sine beneplacito, & quare, *decis. 35. num. 25. Sacrato tom. 2.*

Venditoris confessio post factam venditionem non nocet emptori, *decis. 584. num. 9. Remboldo tom. 3.*

Venditori debentur fructus decursi ante sortis solutionem non tanquam vsurae, sed tanquam res propria ex aequitate legis commutari, & iure naturali, *decis. 315. num. 15. Coccino tom. 2.*

Ad Venditorem spectat defensio rei venditae, ne euincatur, *decis. 395. num. 14. Remboldo tom. 2.*

Venditori debentur fructus recompensariui si emptor non soluat pretium rei emptae, *decis. 315. num. 41. Coccino tom. 2.*

Venditori competit actio ex vendito ad pretium, ac etiam ad vsuras pretii tempore traditionis rei, *decis. 315. num. 10. Coccino tom. 2.*

In Venditorum census potestate, si non sit quandoque redimere census, an sit de iure prohibendum, *decis. 35. num. 20. Sacrato tom. 2.*

V E R B U M

Verbum, absenti, ceterarum, possum in instrumento donationis factae absenti, continet stipulationem Notarii, *decis. 428. numer. 1. Vbaldo tom. 2.*

Verbum, ad rem, est praecisum, & vim habet, & effectum clausulae derogatoriae, *decis. 654. numer. 81. Coccino tom. 3.*

Verba, ad beneplacitum, posita in redemptione census, siquid importent, *dec. 35. num. 15. Sacrato tom. 2.*

Verbum, agere, etiam absolute prolatum, pro viuere accipitur, *Rub. in Annot. decis. 636. num. 74. tom. 3.*

Verbum, agere, significat petere, vel viuere secundum subiectam materiam, *ibidem num. 75.*

Verbum,

Verbum, bona, etiam pro utilitate accipi potest. *decis. 254. num. 13. Coccino tom. 2.*

Verbum, cadat, quando stat acquisitum, tunc semper est directum, vel saltem commune. *decis. 246. num. 27. Dunozetto tom. 2.*

Verbum, cadat, & recadat, in eodem sensu recipi debet. *decis. 246. numer. 30. Dunozetto tom. 2.*

Verbum, cadat, habet duplicem significationem vnam acquisitionem, & alteram priuationem. *ibidem num. 24.*

Verbum, de facto, est merè executivum, & excludit factum alterius. *decis. 246. num. 7. Dunozetto tom. 2.*

Verba, cuilibet eorum, posita in concessione bonorum facta ad plures generationes, tribuit in solidum concessionem. *decis. 192. numer. 2. Pirouano tom. 3.*

Verbum, desicere, possum in substitutione cum denotet mortem, inducit compendiosam. *decis. 366. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Verbum, descendentes, est nomen collectivum comprehendens sui natura omnes descendentes in infinitum. *decis. 366. num. 5. Vbaldo tom. 2.*

Verbum, descendentes, cum sit nomen collectivum de sui natura comprehendit omnes descendentes in infinitum. *decis. 357. numer. 11. Coccino tom. 2.*

Et hoc præsertim si sint vocati descendentes masculi. *ibidem numer. 12.*

Verbum, descendencia, de necessitate non inferitur ad descendentiam ex filiis masculis per lineam rectam. *decis. 603. numer. 26. Remboldo tom. 3.*

Verba, Deudo mas cercano, secundum Hispanos comprehendit etiam illegitimos. *dec. 361. num. 8. & 19. Remboldo tom. 2.*

Verbum, disponere, passim apud DD. pro solvere, usurpatur. *decis. 648. numer. 11. Coccino tom. 3.*

Verba, e di più, in apoca alicuius contractus significant potius additionem, quam extinctionem dicti contractus. *decis. 37. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Verba, e di più, sunt continuativa eiusdem sermonis. *decis. 78. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Verbum, exquirere, quid importet. *decis. 574. numer. 40. Coccino tom. 3.*

Verbo, & non facto, sit productio realis. *decis. 139. num. 1. Coccino tom. 2.*

Inter Verbum, ipso facto, vel de facto, non adest differentia, sicut ipso iure, vel de iure. *ibidem num. 8.*

Verba, & cuiuslibet heredibus, an possint dare ius accrescendi inter primos receptores ex præsumpta voluntate concedentis, & alia vt num. 9. *decis. 192. numer. 8. Pirouano tom. 3.*

Verbum, habeat, quid importet. *decis. 580. num. 23. Vbaldo tom. 3.*

Verbum, haeres, per se positum est aptum comprehendere etiam feminas. *dec. 309. num. 2. Coccino tom. 2.*

Verbum, haeredes, tunc est restringendum ad haeredes sanguinis, quotiescumque extarent agnati, secus agnatis non extantibus. *Rub. in annot. ad decis. 523. numer. 120. tom. 3.*

Verbum, haeredibus, quando non stat de per se, sed est coniunctum cum verbo, filiis, tunc non opitulatur feminis. *decis. 309. numer. 7. Coccino tom. 2.*

Quod procedit etiam si adsit copula. *ibid. num. 8.*

Verbum, hereditas completitur omnium, & singulorum bonorum, & quorumcumque iurium species, quæ penes defunctum reperiebantur. *decis. 561. num. 12. Merlino tom. 3.*

Verbum hereditas simpliciter prolatum, licet non importet totam hereditatem, fallit tamen, si constet de contraria mente testatoris. *decis. 200. num. 15. Dunozetto tom. 2.*

Verbum, infra scrip. pro, refertur solum ad eum, qui corporalibus oculis legi potest. *decis. 369. numer. 5. Coccino tom. 2.*

Verba in infinitum utique continent tractum successivum temporis. *decis. 593. num. 7. Vbaldo tom. 3.*

Verbum instituit, est directum, & secundum eius naturam impossibile est, vt trahatur ad fideicommissariam. *decis. 649. numer. 4. Pirouano tom. 3.*

Verbum (ipse) vt sit personalissimum, & non comprehendat, nisi expressum, quid requiratur. *decis. 198. numer. 24. Coccino tom. 2.*

Verbum, ipse, vt dicatur personale, quid requiratur. *decis. 102. num. 7. Coccino tom. 2.*

post Verbum, iurans, quando adest clausula, quæ denotat imperfectionem extensionis multo magis potest præsumi & subintelligi clausula tactis. *decis. 682. numer. 11. Sacrato tom. 3.*

Verbum, iudicium, latius patet, quam verbum, actio. *decis. 315. num. 12. Coccino tom. 2.*

Verba, liberorum, & descendens sunt verba collectiva plurium personarum, & graduum, intellige tamen vt hic *decis. 649. numer. 5. Pirouano tom. 3.*

Verbum, licet, non importat necessitatem. *decis. 35. num. 11.*

& 12. Sacrato tom. 2.

Verbum, nepos, potest intelligi saltem ex communi usu loquendi etiam de filio ex fratre. *decis. 603. num. 18. Remboldo tom. 3.*

Verba, non extantibus, & similia qualiter veniant intelligenda. *dec. 593. num. 5. Vbaldo tom. 3.*

Verbum, oblatio, sumptum largo modo continet quemibet actum, per quem aliquis alicui offertur. *decis. 391. num. 3. Nauarro tom. 2.*

Verbum, oblatio, strictè sumptum, illud referre videtur, quod ad cultum DEI offertur. *ibid. num. 4.*

Verbum, accessio, importat etiam causam remotissimam. *decis. 744. num. 17. Carrillo tom. 2.*

Verbum, particeps, convenit propriè societati. *decis. 367. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Verbum, pecunia, est latum. *decis. 280. num. 6. Coccino tom. 2.*

Verbum permanere significat actum successivum, & permanentem. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 65. tom. 3.*

Verbum, perpetuo, denotat tempus sine præfinitione. *decis. 464. numer. 12. Coccino tom. 3.*

Verbum pervenire, est temporis imperfecti. *decis. 738. num. 2. Verespio tom. 3.*

Verbum, perveniret in materno sermone, quid significet, & importet. *ibidem numer. 3.*

Verba, pleno iure, posita in dispositionibus important non solum dominium, sed etiam usufructum. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 8. tom. 3.*

Et super hoc est textus melior de Mundo in l. femina. S. illud. C. de secund. nupt. vt ibi dicit Bald. atque super hoc fuisse interrogatum à Papa. *ibidem.*

Verba, pleno iure, important translationem proprietatis, cum usufructu. *ibid. num. 9.*

Verba, pleno iure, expressa à testatore in institutione hæredis, & ideo cum possint, debent aliquid plus operari, & quid, vide hic. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 11. tom. 3.*

Verba, pleno iure, in dubio important dominium, cui nihil desit. *ibid. num. 13.*

Verba plena iure, & sine diminutione inferunt ad prohibitionem Trebellianicæ. *decis. 632. num. 8. Coccino tom. 3.*

Verbum, plures, de sui natura requirit tria. *decis. 68. num. 10. Remboldo tom. 2.*

Verbum, possit, importare etiam potest arbitrium. *decis. 113. num. 6. Remboldo tom. 2.*

Verbum, possint, an contineat necessitatem. *ibidem numer. 4.*

Verbum, postquam, denotat tempus futurum, & excludit omne tempus æterius. *decis. 27. numer. 6. Dunozetto tom. 2.*

Verbum, proles, intelligi debet de masculis tantum, non autem de feminis. *decis. 603. num. 11. Remboldo tom. 3.*

Verbum, promissit, importat propriam ipsius promittentis obligationem. *decis. 728. num. 11. Merlino tom. 3.*

Verba prorsus & omnino, non tollunt legitimas exceptiones. *decis. 299. num. 9. Coccino tom. 2.*

Verbum, prorsus, si addatur verbis, prole legitima deficiente, ampliat verbum, proles, & quid operetur. *decis. 291. num. 24. Vbaldo tom. 2.*

Verbum, prorsus, habet præcisam naturam. *ibidem num. 25.*

Verbum, prorsus, nullam recipit modificationem. *ibid. num. 26.*

Verbum, prorsus, comprehendit etiam confirmationem. *decis. 654. num. 4. Coccino tom. 3.*

Verbum, publicè, importat publicam vocem & famam. *decis. 96. num. 9. Pirouano tom. 2.*

Verbum, quicumque, est uniuersale, & comprehendit ea, quæ alias non venirent. *decis. 57. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Verbo, recadat, quando verbum de facto est adiunctum, est sine dubio directum. *decis. 246. num. 31. Dunozetto tom. 2.*

Verbum, recadat, commune adiectum verbo, volo de sui natura inflexum non potest importare substitutionem vulgarem, sed fideicommissariam. *ibid. num. 33.*

Verbum, recadat, est inflexum, & non commune. *decis. 246. numer. 21. & 24. Dunozetto tom. 2.*

Verbum, recadat, est compositum ex ditione, ex, & verbo, cadat, & sic reiterationem videtur importare. *ibidem num. 22.*

Verbum, recadat, si non dirigitur magis ad institutum, quam ad substitutum est commune. *ibidem num. 23.*

Verbi, remaneat, natura est importare continuationem, & perseverantiam iuris, & dispositionem præcedentis. *decis. 630. num. 34. Remboldo tom. 3.*

Verbum, remaneat tanquam commune, quam interpretationem recipere possit. *decis. 556. num. 1. Pirouano tom. 3.*

Verbum, remaneat, potest esse directum & obliquum. *decis. 630. num. 30. Remboldo tom. 3.*

Verbum repetitivum, dicitur, licet repetat supra narrata, non tamen

- ramen operatur circa ea, quibus repetitio non venit. *decis. 432. num. 5. Pironano tom. 2.*
- Verbum *residuum*, quid importet. *decis. 580. num. 13. Vbaldo tom. 3.*
- Verbum, *sanctum*, positum in confirmatione aliqua facta à Principi, vim legis obtinet, idem est si adsit verbum, innouamus. *decis. 438. num. 61. & 62. Vbaldo tom. 2.*
- Verbum, *semper*, habet tractum successuum, absque temporis distinctione. *decis. 314. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Verbi, *solus*, proprietates, & natura semper non est, vt excludat actum simultaneum. *decis. 530. num. 41. Pironano tom. 3.*
- Verbum, *speciatim*, denotat dominium. *decis. 298. num. 14. Vbaldo tom. 2.*
- Verba illa, *sub casu vel conditione*, qualiter sint intelligenda. *decis. 675. num. 37. Coccino tom. 3.*
- Verbum, *substitutum*, est commune. *decis. 245. num. 2. Coccino tom. 2.*
- Verbum, *substitutum*, continet nedom substitutionem vulgarem, sed etiam fideicommissariam. *ibid. num. 3.*
- Verbum, *successoribus*, positum simpliciter in concessione emphiteutis, est aptum extendere concessionem in infinitum. *decis. 483. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
- Verbum, *teneatur*, importat necessitatem. *decis. 728. num. 10. Merlino tom. 3.*
- Verba illa in mandato procuratoris posita, scilicet, *tutto quello che farà &c. farà ben fatto*, habent vim ratificationis. *decis. 228. num. 9. Verospio tom. 2.*
- Verbum, *valde*, verificatur in diminutione, etiam circa dimidiam. *decis. 364. num. 8. Remboldo tom. 2.*
- Verbum, *vellemus*, iunctum verbo infiniti temporis, denotat actum de futuro, nec disponunt in his, quæ simul alterius consensum requirunt. *Rub. in anno. ad decis. 431. num. 122. tom. 2.*
- Verbum, *volo*, vt non importet fideicommissum, sufficit esse iunctum verbo communi. *decis. 246. num. 9. Dunozeo tom. 2.*
- Verbum, *volo*, à testatore prolatum, idem se habet, ac fideicommitto. *ibid. num. 35.*
- Verbum, *volo*, si semper induceret fideicommissum, esset contra textum in l. Imperatores. ff. de manumiss. & alios. *ibidem num. 36.*
- Verbum, *volo*, tunc inducit fideicommissum, quando verbum, cui adiicitur est obliquum, & non aliter. *ibid. num. 37.*
- Verbum, *volo*, est merè obliquum, & precarium. *decis. 246. numer. 32. Dunozeo tom. 2.*
- Verbum, *volo*, ex sui proprietate est informe, & determinatur ratione verbi adiuncti. *ibidem num. 42.*
- Verbum, *volo*, non est directum, vel obliquum de se, nisi propter verbum adiunctum. *ibid. num. 43.*
- Verbum, *volo*, aptitudine potest esse directum. *ibid. num. 44.*
- Verbum, *volo*, nihil importat, nisi habita ratione adiuncti, unde si iungatur verbis obliquis, importat fideicommissum, si verbis directis, aut communibus directam substitutionem. *ibid. num. 45.*
- Verbum, *volo*, si reperiatur adiectum, verbo, *recetas*, quod est commune, substitutio valet in vim directæ. *ibid. num. 46.*
- Verba amplissima restringuntur per sequentia moderatoria. *decis. 654. num. 79. & 80. Coccino tom. 3.*
- Verba, quando sunt clara, tunc velle ea declarare, nihil aliud est, quam nugas agere. *Rub. in Annot. decis. 460. num. 130. tom. 2.*
- Verba, quando sunt clara, cessat omnis difficultas. *decis. 245. numer. 4. Coccino tom. 2.*
- Verba, quando sunt causatiue, & non conditionaliter, non restringunt, etiam si dispositio non esset generaliter concepta. *decis. 743. num. 13. Carrillo tom. 3.*
- Verba, quando sunt consecutiue ad aliquid secundum illius metam regulantur. *decis. 651. num. 10. Coccino tom. 3.*
- Verba continuatiue posita, ad precedentia proxima referenda sunt. *decis. 473. num. 13. Manzanedo tom. 2.*
- Verba in contractibus non debent stare oriosa. *decis. 381. num. 30. Vbaldo tom. 2.*
- Verbum omne quod alterius ministerium excludit, æquè propriè potest stare in sensu diuerso, & in obliquo semper est commune. *decis. 246. num. 5. Dunozeo tom. 2.*
- Et hoc maxime si sit adiectum vniuersitati bonorum. *ibidem.*
- Verba quando demonstratiue sunt posita, non debent disposita coangustare. *decis. 505. num. 3. Pironano tom. 3.*
- Verba dispositiua, & non narrativa in instrumentis posita sunt attendenda. *decis. 408. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- Verba in dubio semper sunt reducenda ad bonum sensum, & ad actum licitum. *decis. 35. num. 9. Sacrato tom. 2.*
- Verba sunt intelligenda, ne contractum reddant illicitum. *ibid. num. 10.*
- Verba in dubio præsumuntur stare demonstratiue, non autem restrictiue. *decis. 207. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*
- Verba in dubio qualiter veniant interpretanda. *decis. 508. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*
- Verba dubia interpretari debent secundum subiectam materiam. *decis. 506. num. 11. Remboldo tom. 3.*
- Verba in dubio censentur potius posita ad demonstrandum, & declarandum, quam ad taxandum. *decis. 677. num. 2. Manzanedo tom. 3.*
- Verba in dubio præsumuntur stare demonstratiue, & non taxatiue. *decis. 328. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Verba intelligenda sunt, vt congruant subiectæ materiæ. *ibid. num. 11.*
- Verbis enunciativis est dandum amplum privilegium. *decis. 257. num. 9. Remboldo tom. 2.*
- Verba enunciativa legum non decidunt. *decis. 654. num. 31. Coccino tom. 3.*
- Verba, quæ præsupponunt, non disponunt. *ibidem numer. 32.*
- Verba, & iustitiam faciat, importat quatenus sit de iure id, quod peritur in commissione. *decis. 181. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Verba, & iustitiam faciat &c. posita in committione videntur importare quatenus posita sint de iure. *decis. 339. num. 5. Coccino tom. 2.*
- Verba, & iustitiam faciat, posita in aliqua concessione gratiæ intelligi debent circa modum procedendi, circa gratiam faciendam. *ibid. num. 14.*
- Non autem circa ipsam quatenus æquitas suaderet, vt aliqua derogatio concedi deberet. *ibid.*
- Verba fideicommissi quando sunt inducta non in persona, sed in bona, dubium non est quin fideicommissum sit reale. *decis. 518. num. 6. Vbaldo tom. 3.*
- Verba, quantumuis generalia in mandato posita, restringi debent ad facultatem gerendi vilia, non autem faciendi præiudicialia. *decis. 38. num. 6. Remboldo tom. 2.*
- Verba generalia ex antecedenti protestatione, & verisimili mente loquentis, sunt interpretanda. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 117. tom. 3.*
- Verba generalia, & geminata, sunt apta comprehendere etiam ea, quæ alias non venirent. *decis. 16. num. 28. & 29. Vbaldo tom. 2.*
- Verba generalia posita in donatione quid operetur. *decis. 716. num. 6. Vbaldo tom. 3.*
- Verba generalia omnia includunt. *decis. 715. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Verba generalia recipiunt restrictionem secundum subiectam materiam. *decis. 630. num. 87. Remboldo tom. 3.*
- Verba generalia restringuntur per verba sequentia specialia. *decis. 428. num. 16. Vbaldo tom. 2.*
- Verborum generalitas declaratur ex usu, consuetudine, & obseruantia loci. *decis. 625. num. 10. Pironano tom. 3.*
- Verba impersonalia non denotant personalitatem. *decis. 213. num. 7. Coccino tom. 2.*
- Verba Mercatorum inter eos prolata, sunt accipienda, iuxta eorum stylum. *decis. 458. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Verba illa, non extantibus, vel deficientibus, quando non sunt coarctata ad certum tempus, sed indefinite prolata. *decis. 593. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
- Tunc non verificantur in sola existentia, nec continent solam vulgarem, sed etiam fideicommissariam. *ibid. num. 8.*
- Verba Notarii, testis iuravit &c. non inferunt legitimam delationem iuramenti. *decis. 638. num. 14. Merlino tom. 3.*
- Verba Principis potius sunt impropianda, vel in eo præsumenda obliuio, aut censendum est rescriptum falsum, antequam dicatur ipse voluisse præiudicare tertio. *Rub. in Annot. ad decis. 666. num. 70. tom. 3.*
- Verba privilegiorum interpretanda sunt, vt remoueat præiudicium tertii. *decis. 530. numer. 38. Pironano tom. 3.*
- Verba (per te ipsum) inferunt separationem, & distinctionem a facto aliorum. *ibid. num. 39.*
- Verba privilegiorum sunt interpretanda iuxta verisimilem mentem concedentis. *decis. 531. numer. 26. Remboldo tom. 3.*
- Verba posita in narrativa non alterant dispositionem. *decis. 299. num. 10. Coccino tom. 2.*
- Verba, quæcumque, & quæuis, sunt apta omnia comprehendere. *decis. 30. numer. 5. Verospio sen. tom. 2.*
- Verba vniuersalia omnia comprehendunt. *decis. 143. num. 11. Dunozeo tom. 2.*
- Verba vniuersalia quando omnia comprehendunt. *decis. 377. num. 4. Manzanedo tom. 2.*
- Verba vniuersalia operantur, ac si de singulis fuisset facta specialis meatio. *decis. 143. num. 12. Dunozeo tom. 2.*
- Verba vniuersalia sine dubio omnia comprehendunt, quando proferuntur ab homine, quia tunc non recipiunt aliquam restrictionem. *decis. 377. num. 6. Manzanedo tom. 2.*

- Verba vniuersalia, & geminata posita in donatione, operantur, vt in illa veniant ea, quæ alias non venirent. *decis. 377. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
- Verba vniuersalia tunc multo magis operantur, quando sunt geminata. *ibidem num. 2.*
- Verborum vniuersalium geminatio, includit casus, qui ex sui natura alias non includerentur, itaut nihil penitus excludatur. *decis. 377. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Verba restringentia, quando sunt clara, nullatenus admittenda est ampliatio. *decis. 508. num. 8. Vbaldo tom. 3.*
- Verborum relatio singula singula cõgruè faciendâ est. *decis. 530. num. 48. & 49. Pirouano tom. 3.*
- Verba narratiuè referuntur ad tempus dictæ narratiuæ. *decis. 354. num. 12. Manzanedo tom. 2.*
- Verba, si non sint adiecta substantiæ promissionis, sed executioni, proinde temporis tantum dilationem non autem conditionem important. *decis. 677. numer. 4. Manzanedo tom. 3.*
- Verba disponentis sunt intelligenda secundum communem usum loquendi locorum. *decis. 361. numer. 15. Manzanedo tom. 2.*
- Verba in sententia prolata, quando sunt apta comprehendere possessorium, & peritorium. *decis. 559. num. 13. Vbaldo tom. 3.*
- Verba non sufficiunt vbi opus est factum. *decis. 744. num. 5. Carrillo tom. 3.*
- Verba quando sunt indubitata, vanum est, querere de voluntate disponentis. *decis. 505. num. 16. Pirouano tom. 3.*
- Verba illa, quæ forma &c. quando non amplient vocationem personarum. *ibidem num. 17.*
- Verbis mellitis non satis tutum est credere, cum ex hoc soleat petitis amara nonnumquam sequi. *Rub. annotat. ad decis. 617. num. 229. tom. 2.*
- Verba statuti infinite loquentia generaliter veniunt intelligenda. *decis. 56. num. 20. Dunozeo tom. 2.*
- Verborum geminatio sapit præcisam coarttationem. *decis. 276. num. 27. Coccino tom. 2.*
- Verba prolata ab impeditis contrahere matrimonium, quando important sponsalia de futuro. *decis. 656. num. 6. Merlino tom. 3.*
- Verba prolata à testatore, quando aliquid possunt operari propter noua fideicommissa, non est faciendâ interpretatio pro eis. *decis. 287. num. 22. Coccino tom. 2.*
- sub Verbis naturalibus si testator vocet aliquos, tunc veniunt tam legitimi, quam illegitimi. *decis. 84. num. 3. Pirouano tom. 2.*
- Verba, se uxorera, quem intellectum recipere possunt. *decis. 88. num. 4. Remboldo tom. 2.*
- à Verborum proprietate non est recedendum. *decis. 510. num. 4. Pirouano tom. 3.*
- Verba in dubio potius sunt referenda ad naturam census, quam emphyteusis. *ibidem num. 5.*
- Verba quæ sub vnica structura continentur, iure diuerso censeferi non debent. *decis. 11. num. 4. Remboldo tom. 2.*
- Verba prolata per modum redditionis rationis non disponunt de nouo, sed restringuntur & regulantur secundum eandem præcedentem dispositionem. *decis. 561. num. 73. Merlino tom. 3.*
- Verba prolata per modum rationis non ampliant dispositionem nec nouas personas introducunt. *ibidem num. 74.*
- Verba directâ in personam solutam aliquid facere, qualiter veniant iudicanda. *decis. 348. num. 16. & 17. Pirouano tom. 2.*
- Verba curialia regulariter non solent obligare, nisi quoad antidotalem obligationem. *ibidem numer. 18.*
- Verba non dicuntur curialia, si tractetur præstandi alicui iustam mercedem propter suos labores. *ibidem num. 19.*
- Verba à quo reguntur, inspectandum est. *decis. 737. num. 14. Ghisli. tom. 3.*
- Verba in contractibus non est dicendum, vt stent superflue. *ibidem numer. 19.*
- Verba in rixa, & controuersia dicta, tanquam calore iracundiæ emanata, non sunt attendenda. *decis. 739. num. 36. Queippo tom. 3.*
- Verba concepta in numero plurali, non debent restringi ad vnâ tantum rem. *dec. 743. num. 15. Carrillo tom. 3.*
- Verba sunt intelligenda secundum casum præmissum. *decis. 654. num. 39. Coccino tom. 3.*
- Verba sequentiæ debent determinari à verbis præcedentibus. *decis. 654. num. 41. Coccino tom. 3.*
- Verba, quæ leguntur in narratiua concessionis feudi, non sufficiunt ad mutandam naturam ipsius feudi, scilicet, vt feudum nouum dicatur antiquum. *decis. 270. num. 13. Pamphilio tom. 2.*
- Verba denotantia temporalitatem, non possunt inducere perpetuitatem. *decis. 589. numer. 6. Manzanedo tom. 3.*
- Verba si importent arbitrium, non continent conditionem. *decis. 113. num. 7. Remboldo tom. 2.*
- Verba prolata ad aliquius fauorem non debent in eius odium retorqueri. *decis. 508. numer. 12. Vbaldo tom. 3.*
- Verba semper sunt accipienda in potiori significato ad substituendum actum. *decis. 354. num. 24. Manzanedo tom. 2.*
- Verba sunt interpretanda secundum mentem testatoris. *decis. 246. num. 12. Dunozeo tom. 2.*
- Verba in dubio potius debent accipi in sensu directo, quam in obliquo. *ibidem num. 13.*
- Verba non sunt consideranda, sed voluntas, & intentio proferentis. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 10. tom. 3.*
- Verba, vt asseritur quando non stent dubitatio, sed enunciativè. *decis. 728. num. 12. Merlino tom. 3.*
- Verborum præsuppositorum natura est, vt nihil disponant in præsupposito. *decis. 194. num. 4. Sacro tom. 2.*
- Verba, quod sint præsuppositiua, seu demonstratiua, deducitur quando nullum adeit verbum imperatiuum. *ibidem num. 5.*
- Verba, quæ supponunt, non disponunt. *decis. 632. num. 9. Coccino tom. 3.*
- Verba sunt referenda ad ea, à quibus reguntur. *decis. 235. num. 5. Coccino tom. 2.*
- Verba vt succedatur in capita, & non in stirpes videtur repugnare representationi. *decis. 198. numer. 4. Coccino tom. 2.*
- Verba prægnantissima, si in aliquo privilegio posita sint, debent operari etiam ultra ius commune. *decis. 118. num. 9. & 19. Remboldo tom. 2.*
- Verba, tunc, & eo casu, &c. quando sunt adiecta substitutioni vulgari, non stant taxatiue, sed demonstratiue. *decis. 579. num. 11. & 12. Remboldo tom. 3.*
- Verba in instrumentis, quando stant præsuppositivè, non autem dispositivè non attenduntur. *decis. 492. num. 13. Vbaldo tom. 2.*
- Verba præteritis temporis, quando sunt apposita à testatore de futuro, vel sub conditione, tunc ea de illo tempore sunt intelligenda. *decis. 614. num. 51. Coccino tom. 3.*
- Verba sententiæ qualiter sint declaranda. *dec. 710. num. 5. Vbaldo tom. 3.*
- Verba sunt reducenda ad germanum intellectum. *decis. 397. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Verba per cessum, vel decessum, seu per quamlibet dimissionem, hæc verba continent in se simplicem dumtaxat resignationem, seu cessionem. *decis. 614. numer. 27. Coccino tom. 3.*
- Verba directâ propter necessitatem possunt obliquari. *decis. 649. numer. 8. Pirouano tom. 3.*
- Verba de iure intelliguntur cum effectu. *decis. 695. num. 5. Sacro tom. 3.*
- Verba, vult tamen etiam, & verba, ita tamen, quid important. *decis. 474. num. 5. Merlino tom. 2.*
- Verba apposita in fauorem alicuius, non debent in eius odium retorqueri. *decis. 541. num. 6. Remboldo tom. 3.*
- à Verbis testatoris non est recedendum, nisi manifestissime constet de eius contraria mente. *Rub. in annotat. ad decis. 632. num. 134. tom. 3.*
- Verba representant hominis intentionem, & mentem, sicuti speculum faciem. *ibidem num. 135.*
- Verba, & illis non existentibus posita in substitutionibus testamentarijs, quam restrictionem non recipiant. *decis. 505. numer. 10. Pirouano tom. 3.*
- Verba illa prolata inter virum, & mulierem, altera non est futura mea uxor, quam tu, & sic quoque dixit mulier, secundum aliquos illa verba important sponsalia de futuro. *decis. 656. numer. 1. Coccino tom. 3.*
- Alij vero contrarium sentiunt, ea ratione, quia promittere non ducendum aliam quam Bertam, non important conditionem ducendi Bertam, sed tantum aliam ducere. *ibidem.*
- Verba, quod non sonant, nec loquens sentit, quia virtus sermonis se non porrigit ad aliud. *decis. 632. num. 37. Coccino tom. 3.*
- Verba, quando dicantur venire continuatiue ad præcedentia. *decis. 508. num. 5. Vbaldo tom. 3.*
- Verba illa prolata à muliere, tu scis, quod es meus maritus, quando non dicantur prolata, vt matrimonium per verba de presenti contraheretur. *decis. 656. num. 9. Merlino tom. 3.*
- Verba sunt nota eorum, quæ sunt in anima passionum. *Rub. in Annot. ad decis. 632. numer. 139. tom. 3.*
- Verba composita, quod non possint esse directa, vel communia, est sententia, quæ repugnat communi DD. opinioni optimè in iure fundata. *decis. 246. num. 28. & 29. Dunozeo tom. 2.*
- Verificatio duorum consensuum sufficit vt probetur identitas. *decis. 611. num. 17. Pirouano tom. 3.*

VERISIMILIA.

- Verisimile id, quod est, pro expressio habetur. *decis. 531. num. 27. Remboldo tom. 3.*
- Verisimile quod non est, imaginem falsitatis habet. *decis. 709. num. 13. Remboldo tom. 3.*
- Verisimilia ea, quæ non sunt, habent imaginem falsitatis. *decis. 624. num. 6. Manzanedo tom. 3.*

VERISIMILITUDO:

Verisimilitudo in omni negotio multum operatur. *decis. 14. numer. 8. Vbaldo tom. 2.*

Verisimilitudo in materia probationum non parum attenditur. *decis. 620. numer. 7. Coccino tom. 3.*

Verisimilitudo maximè est attendenda in probationibus. *decis. 259. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*

Verisimilitudo solet implere probationem, etiam in casibus in quib. alias non admitteretur. *decis. 28. numer. 16. Pirouano tom. 2.*

VERITAS.

Veritas arguitur ex multis simul iunctis. *decis. 679. numer. 6. Virile tom. 3.*

Veritas cum odium pariat, ideo ferè ignoratur quid sit. *Rub. in annotat. ad decis. 460. numer. 23. tom. 2.*

Veritas post DEVM est vnice colenda, immo & ipse DEVS est veritas, quare super omnia colenda. *Rub. in Annotat. ad decis. 636. numer. 90. tom. 3.*

Veritas, quando apparet, cedunt omnes præsumptiones. *decis. 365. numer. 56. & 57. Merlino tom. 2.*

Veritas quando magis exagitur, ac inculcatur, tantò plus splendescit in lucem. *Rub. in Annot. decis. 460. numer. 21. tom. 2.*

Veritas immortalis est, & murus inexpugnabilis. *ibidem.*

Veritas non Auctorum numero, sed legum & rationum auctoritate est venanda. Iudicandum non est ex multitudine Auctorum, sed quod iustius & æquius, ex sententia Iustiniani Imp. *Rub. in Annot. decis. 460. numer. 17. tom. 2.*

Veritas æris alieni in inventario descripti non probatur contra creditores & legatarios. *decis. 591. numer. 8. Manzanedo tom. 3.*

de Veritate, quando clarè apparet, non est ulterius querendū. *decis. 303. numer. 14. Coccino tom. 2.*

Veritatem assequi eius, quid ignoramus, & non cernimus, difficile admodum est. *Rub. in Annot. decis. 632. numer. 129. tom. 3.*

Veritatem inuestigabit ille Doctor, qui pecunijs non mouetur, nec spe, aut præmio allicitur, nec gratia, aut auctoritate frangitur. *Rub. in Annot. decis. 636. numer. 100. tom. 3.*

Veritati non est præiudicandum, & maximè ab illis, qui habent interesse in causa. *dec. 534. numer. 35. Pirouano tom. 3.*

pro Veritate instrumenti valde adminiculatur eius facies, nec non locus ubi est repositum. *decis. 551. numer. 12. Remboldo tom. 3.*

Veritatis fundamentum quando deficit, non potest id, quod factum est, aliquid operare. *decis. 293. numer. 6. Manzanedo tom. 2.*

in Veritate indaganda Iudices potissimum verisimilitudinem attendere debent. *decis. 73. numer. 3. Saerato tom. 2.*

de Veritatis primordio, versiq. causis quando constat, tunc licet, & sine aliqua fraude præsumitur actus gestus. *decis. 629. numer. 27 & 28. Merlino tom. 3.*

Veritati cedere debet præsumptio, & maximè quando præsumptio orta fuit ex antiquitate temporis. *decis. 534. numer. 25. Pirouano tom. 3.*

Veritas datæ à marito vxori, dum non sunt pretiosæ, præsumuntur donatæ. *decis. 626. numer. 5. Coccino tom. 3.*

Vestimenta, & cibaria præstanda à liberis libertis, præstanda etiam sunt ab eorum hæredibus, non obstante quod legatum videatur personale, cum deberetur à liberis. *decis. 369. numer. 8. Coccino tom. 2.*

Vestimenta, & alimenta legata à Titio hærede præstanda, debent etiam præstari ab hæredibus Titij. *ibidem numer. 9.*

Vestimentorum nonorum confectio, non est propriè mercaturæ, sed artificij. *decis. 194. numer. 7. Saerato tom. 2.*

Vexatio dat intellectum. *Rub. in Annot. decis. 460. numer. 23. tom. 2.*

VIA.

Viam eam, nemo censetur eligere, per quam sua consilia non possunt habere suum effectum. *decis. 695. numer. 9. Saerato tom. 3.*

Via executiua licet Iudex procedat per viam ordinariam, quando non dicatur vulnerata. *decis. 520. numer. 25. Vbaldo tom. 3.*

Via executiua, quando agitur, non requiritur lris contestatio. *decis. 359. numer. 13. Manzanedo tom. 2.*

Via executiua debetur creditum, quando est obligatione Camerali vallatum. *decis. 29. numer. 4. Dunozeo tom. 2.*

Via executiua competit, quando agitur vigore instrumeti obligatione Camerali vallati. *decis. 224. numer. 1. Saerato tom. 2.*

Via executiua vt competat pro legato consequendo nullo iure cautum est. *decis. 359. numer. 1. Manzanedo tom. 2.*

Via executiua si daretur pro legato consequendo, frustratoriz actiones essent, quæ pro eo habendo dantur. *ibidem numer. 3.*

Via executiua quando non dicatur vulnerata. *decis. 353. numer. 8. & 9. Coccino tom. 2.*

Via executiua vulneratur, dum Iudex procedit per viam sententiæ, & maximè quando dicta sententia transiit in iudicatum. *decis. 320. numer. 22. Vbaldo tom. 3.*

Par. IV. Recen. Tom. III.

VICARIA.

Vicaria perpetua in Ecclesia Collegiata, quado erecta est à Papa, quando dicatur translatum exercitium curæ in Rectorem, & quando non. *decis. 316. numer. 4. Coccino tom. 2.*

Vicariæ erectio, si facta fuerit in vim Concil. Trid. sess. 7. cap. 7. de reform. tunc congrua Vicarijs assignanda est super certis bonis. *decis. 328. numer. 8. Coccino tom. 2.*

Vicaria, quando erigitur, tunc quoad quantitatem congruæ assignanda Vicario, attenditur Constitutio Pij V. *ibidem numer. 9.*

Vicarijs vnitis fit præsentatio, seu electio per Prælatum Ecclesiæ, cui est facta vnio, cum approbatione Ordinarij, nec requiritur alius concursus. *decis. 580. numer. 25. Vbaldo tom. 3.*

VICARIVS.

Vicarius Capituli, sicut nec Vicarius Episcopi sine speciali mādāo non possunt concedere litteras dimissoriales. *decis. 670. numer. 26. & 27. Pirouano tom. 3.*

Vicarij creatio arguit vnionem, cum Ecclesia regulariter prouideatur de Rectore, & non de Vicario. *decis. 485. numer. 14. Vbaldo tom. 2.*

Vicario si sit assignata certa portio fructuum Ecclesiæ, ex hoc argui potest, quod Ecclesia est vnita. *decis. 485. numer. 15. Vbaldo tom. 2.*

Vicarius Ecclesiæ S. Ioannis Lateranen. habet in facultatibus procedere appellatione remota. *decis. 390. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

Vicario Ecclesiæ vnitæ quando fuit assignata certa portio, & reliquum remanet Ecclesiæ, cui fuit facta vnio, idest indubitatum signum vnionis. *decis. 580. numer. 8. Vbaldo tom. 3.*

Vicarius Ecclesiæ vnitæ an habeat intentionem fundatam super decimis, sibi assignatis pro sua portione. *ibidem numer. 16.*

Vicarij officium est indicare, non autem attestari de re, quæ spectat ad Notarium actuarium. *decis. 693. numer. 7. Saerato tom. 3.*

Vicarij Episcoporum & Capitulorum sede vacante, dicuntur Iudices Ordinarij. *decis. 48. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

Vicarij Episcoporum possunt etiam ipsi censuras promulgare. *ibidem numer. 11.*

Vicarius perpetuus in Ecclesia Collegiata, si recipiat certam pensionem à Rectore Ecclesiæ, tunc cura animarum penes d. Vicarium est tantum actualis, secus vero si ipse soluat certam pensionem Ecclesiæ. *decis. 316. numer. 6. 7. & 10. Coccino tom. 2.*

Vicario in pertinentibus ad suum officium creditur. *decis. 670. numer. 20. Pirouano tom. 3.*

Vicario, si fuerit dictum, vt habeat & exerceat curam animarum, ista verba conueniunt etiam Vicario actuali. *decis. 580. numer. 22. Vbaldo tom. 3.*

Vicario, qui deseruit pro Canonico absenti, non debentur distributiones quotidianæ. *Rub. in annot. ad decis. 576. numer. 137. tom. 3.*

ex Vice regis factis recurri potest ad ipsum Regem. *dec. 18. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

Vices felicitatis humanæ merantur, ludit de suis fortuna muneribus, & quæ dedit, aufert, & quæ aufert, reddit. *Rub. in annot. decis. 617. numer. 40. tom. 3.*

VICINVS.

Vicinus si non probet omnia requisita iuxta Bullam Greg. XIII super retractu, aliquid ius non potest prætere. *decis. 17. numer. 26. Dunozeo tom. 2.*

Et hoc multo magis cum ea sit exorbitans à iure communi. *ibidem numer. 26.*

Vicino de iure communi non comperit retractus. *decis. 17. numer. 23. Dunozeo tom. 2.*

VIDVA.

Vidua non desinit esse talis, per emissionem professionis. *decis. 324. numer. 16. Remboldo tom. 2.*

Vidua curare debet, ne remaneat sine dote, & re, sibi assignata pro dote. *decis. 410. numer. 7. Manzanedo tom. 2.*

Vidua ad hoc, vt consequatur fructus dotis sibi non solutæ, requiritur interpellatio. *decis. 29. numer. 13. Manzanedo tom. 2.*

Vidua curare debet, ne careat re sibi assignata pro dote, & simul etiam iuribus dotalibus. *ibidem numer. 14.*

Viduitas melius conservatur per ingressum monasterij. *decis. 324. numer. 24. Remboldo tom. 2.*

Vidua dicitur quæcumque, quæ permanet in separatione primi viri. *ibidem numer. 17.*

Vidua administrando bona hereditaria mariti præsumitur sibi satisfecisse de sua dote. *decis. 159. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*

In hoc Rota retinet opinionem negatiuam. *ibidem numer. 8.*

Vidua ea, dici nequit, cuius maritus adhuc viuit. *decis. 452. numer. 10. Remboldo tom. 2.*

Vidua volens secundo nubere habet contra patrem officium Iudicis, vt dorem ad eum reuerfam restituat. *decis. 118. numer. 13. Vbaldo tom. 2.*

Viduae statim solent petere suas dotes. *decis. 153. num. 24. Remboldo tom. 2.*

Viduae de iure communi non debentur fructus dotis, & si eos exigit, computantur in sortem. *decis. 607. num. 19. Coccino tom. 3.*

Viduitas non potest euenire, nisi praecedentibus nuptiis in saeculo. *decis. 324. numer. 21. & 24. Remboldo tom. 2.*

Vilia vnicuique exercere non licet. *Rub. in Annot. decis. 617. numer. 123. tom. 3.*

V I N C U L U M.

Vinculum coniugale non tollitur per separationem thori, & propterea semper remanet spes reuertendi ad eundem thorum, quatenus morum reformatio concurrat. *decis. 594. num. 17. Pironano tom. 3.*

Vincula duo magis ligant. *decis. 17. num. 21. Dunozetto tom. 2.*
Et hoc est verum, quatenus ambo sint pars potentiae, & effectus, alias strictius ligare nequeunt. *ibidem.*

Vindicare bona, si quis potest, in eius quoque potestate est ea repudiare. *decis. 115. num. 14. Pironano tom. 2.*

Vindicare si quis praetendat aquam, debet probare eius dominium plene & concludenter. *decis. 222. num. 2. Verospio tom. 3.*

Vindicta nemo magis gaudet foemina. *decis. 739. num. 38. Queippo tom. 3.*

Vinea dum solum deseruit ob oblectamentum, & deductis expensis nullos ferè fructus deducit, tunc non intrat aequitas. *curabit C. de act. empt. decis. 424. num. 3. Coccino tom. 2.*

Vinea, & hortus in Vrbe promiscue, & synonime solet appellari. *decis. 728. num. 17. Merlini tom. 3.*

V I R.

Vir sapiens non debet propalare ea, quae probare non potest. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 44. tom. 3.*

Vir prouidus non praesumitur errasse, nec aliquid in sui prauiudicium sponte confessum fuisse. *decis. 64. num. 4. Sacrato tom. 2.*

Vir integer non praesumitur locasse, & exegisse pensionem ex fundo, cuius alter nactus est possessionem. *decis. 740. num. 14. Merlini tom. 3.*

Vir non tenetur eam in vxorem ducere, cui dos non datur. *Rub. in Annot. decis. 523. num. 49. tom. 3.*

Vir malus, ubi se bonum simulat, tunc est pessimus. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 228. tom. 3.*

Vir, quando matrimonium contrahit, debet esse annorum 36. secundum Aristotel. *decis. 493. numer. 62. Coccino tom. 2.*

Vir iracundus solet prouocare rixas. *Rub. in Annot. decis. 636. num. 148. tom. 3.*

Vir celebris si existat in angusto pago, praesumendum est ut ab omnibus cognitus sit. *decis. 122. num. 22. Dunozetto tom. 2.*

Vir secundus potest petere fructus dotis ab heredibus primi viri, quando ipsi sunt in mora soluendi, vel per interpellationem, vel per lapsum diei ab eis promissi. *decis. 736. num. 3. Pironano tom. 3.*

Vir nobilis, quod non praesumatur voluisse facere confessionem fidei, ista praesumptio offuscatur, ex pluribus simul iunctis in contrarium. *decis. 239. num. 21. Coccino tom. 2.*

Vir nobilis non praesumitur voluisse denare omnia bona, & illis carere eum periculo mendicandi. *decis. 179. num. 11. Sacrato tom. 2.*

Vir nobilis non praesumitur voluisse facere confessionem fidei, vide num. 21. *decis. 239. num. 7. Coccino tom. 2.*

inter Virum & vxorem donatio est prohibita. *decis. 136. num. 8. Dunozetto tom. 2.*

Viri negligentia stante an mulier possit exigere dotem, saltem implorando officium iudicis. *decis. 105. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

Viro absente si mulier sublineat onera matrimonij, omnis aequitas suadet ut ei dos consignetur, & quare. *decis. 105. num. 12. & 13. Vbaldo tom. 2.*

per Viri mortem quando soluitur matrimonium integra dos est restituenda patri vxoris. *decis. 108. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

V I R G O.

Virgo, quando ex promissione viri volentis eam ducere in vxorem, tradidit eidem corpus suum, ac passa fuit deflorationem, partem suam adimpleuit, unde alter tenetur etiam adimplere. *Rub. in Annot. decis. 431. num. 89. tom. 2.*

Quod procedit, etiam si vi fictè contraxerit, dum ex iustitia verè tenebatur, & sic factus promissor adimplere tenetur, eam ducendo in vxorem. *ibidem num. 90.*

Virginem deflorans absque tamen promissione futuri matrimonij, si eam recusat ducere in vxorem, tenetur dotare. *Rub. in Annot. decis. 431. num. 110. tom. 2.*

Ad quod non tenetur, dum ipsa mulier se ingessit vltro, quia volenti non fit iniuria. *ibidem num. 111.*

Virginem deflorans sub fide contrahendi matrimonium cum ea, difficulter auditur opponendo causam, ut retrahat a matrimonio. *Rub. in Annot. decis. 431. num. 91. tom. 2.*

Virginem deflorans sub fide futuri matrimonij, tenetur eam in vxorem ducere, quamuis a principio non adfuit mutus consensus, scilicet mulieris volentis, & virum ducere in maritum. *ibidem num. 92.*

Quia ipsa tradendo corpus suum, innuit promissioni viri & sic contractus est perfectus. *ibidem.*

Virginem deflorans cum promissione futuri matrimonij, si non sequatur matrimonium, id est in graue damnum mulieris. *Rub. in Annot. decis. 431. num. 99. tom. 2.*

Virginem deflorans suo promissione futuri matrimonij, hoc casu satis non est pecunijs satisficere, & sic recusando eam, vel le assignare dotem, sed tenetur eam ducere in vxorem, cum in propria specie promissa satisficere. *ibidem num. 100.*

V I R T U S.

Virtus non est in multis in quibus esse videtur. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 222. tom. 3.*

Virtus directi dominij semper est in esse, & actu permanentis. *decis. 8. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Virtus absque pecunijs non estimatur, aliaque. *ut hic. Rub. in Annot. decis. 632. num. 28. tom. 3.*

Virtus nihil aliud est nisi mediocritas vitiorum. *Rub. in Annot. decis. 444. num. 44. tom. 2.*

Virtus motus proprii tanta est, ut transferat onus probandi in aduersarium. *decis. 59. num. 4. Remboldo tom. 2.*

ad Visitationem Ecclesiarum suae Diocesis Ordinarius annuatim tenetur. *decis. 82. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Visitandi ius quod spectet ad Decanum, & Archidiaconum in quibusdā locis ex quibus probetur. *decis. 368. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Vis, & efficacia inhibitionis est, ut multoties, & quae regulariter non essent attentata, subiiciantur vitio attentatorum. *decis. 311. num. 3. Remboldo tom. 2.*

Vis, & metus tangit substantiam matrimonij in consensu contrahentium consistentem. *decis. 526. num. 3. Pironano tom. 3.*

Vim legis obtinet communis Doctorum opinio. *dec. 94. num. 10. Remboldo tom. 2.*

V I T I U M.

absque Vitio attentatorum non potest capi possessio appellacione pendente. *decis. 397. num. 1. Coccino tom. 2.*

Vitium litigiosum transit etiam in successorem. *decis. 599. num. 33. Vbaldo tom. 3.*

ex Vitio subreptionis eatenus datur infirmitas in actu, quatenus vitium ingreditur actum. *decis. 536. numer. 22. Pironano tom. 3.*

Vitium subreptionis ut euitetur sufficit cogitatio Principis in genere. *decis. 598. num. 4. Pironano tom. 3.*

Vitium subreptionis ut excludatur sufficit scientia generica in Papa. *decis. 432. num. 3. Pironano tom. 2.*

Vitium subreptionis ut euitetur, sufficit qualibet scientia in Principe. *decis. 562. num. 12. Pironano tom. 3.*

Vitari non potest confessio, si clare de eius veritate constet. *decis. 233. num. 6. Sacrato tom. 2.*

Vivere nemo praesumitur ultra centum annos. *decis. 385. num. 12. Coccino tom. 2.*

Vini, si neglexerint imperia mortuorum, interit omne ius, omnisque potestas. *Rub. in Annot. decis. 632. num. 151. tom. 3.*

Vltimarum voluntatum natura est, ut sit ambulatoria usque ad supremum vitae spiritum. *decis. 279. num. 2. Dunozetto tom. 2.*

in Vltimis voluntatibus latior sit interpretatio. *decis. 473. num. 34. Manzaredo tom. 2.*

V N I O.

Vnio nihil aliud est quam suppressio & donatio, ex qua beneficium vnium efficitur praedium, & alteri loco applicatur. *decis. 614. numer. 6. Coccino tom. 3.*

Vnioni satis dicitur expressè derogatum ex resignationibus ad fauorem. *ibidem num. 7.*

Vniones beneficiorum non effectuantur, reuocantur per regulas reuocatorias subsequentium Pontificum. *decis. 485. num. 26. Vbaldo tom. 2.*

Vnio beneficiorum in parte effectum sortita, quare non reuocatur per regulas reuocatorias vnionum. *decis. 394. num. 13. Vbaldo tom. 2.*

Vnio beneficiorum facta Seminario non tenet, si non fuerit seruata forma tradita a Concilio Tridentino. *sess. 23. cap. 18. Rub. in Annot. decis. 273. num. 23. tom. 2.*

Vnio de beneficio pleno bene fit, sine tamen prauiudicio obtinentis. *decis. 614. num. 58. Coccino tom. 3.*

Vniones beneficiorum possunt fieri ante obitum possidentium, absque tamen eorum prauiudicio. *ibidem num. 54. & 55.*

Vniones effectus qualis sit. *decis. 580. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

in Vnione beneficiorum facienda Seminario, Concilio Tridentino multum confidit de fide Ordinariorum, & quare. *Rub. in Annot. decis. 373. num. 25. tom. 2.*

Vnio beneficii de iure patronatus laicorum facta Seminario non tenet sine consensu patronorum. *ibid. num. 26.*

Vnio Seminario nondum erecto fieri nequit. *decis. 273. num. 2. Coccino tom. 2.*

Vnio facta Seminario nondum erecto, quando non possit saluari, nec cum benignitate opinionis Gonzal. Gratian. & Beltram. *Rub. in annot. decis. 373. num. 20. tom. 2.*

Vnio, ut fiat Seminario, requiritur saltem preparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum. *ibid. nu. 3.*

Vnio facta Seminario nondum erecto valet, cessante fraude, quæ sententiam tenet est contra declarationes Congregat. Concil. & contra mentem Rotæ. *ibid. num. 4.*

Vnionis confirmatio, quæ non est sortita effectum, quæ fuit reuocata per regulas vnionum reuocatorias, noua Papæ signatura confirmationis nihil reuocat. *decis. 608. n. 27. Coccino tom. 3.*

Vnio & connexio totius corporis non tollitur per diuersitatem actuum. *decis. 588. numer. 25. Vbaldo tom. 3.*

Vnio facta, quando postea dicatur resoluta in simplicem dismembrationem fructuum. *decis. 580. num. 7. Vbaldo tom. 3.*

Vnio, quando dicatur dissoluta. *decis. 580. num. 9. Vbaldo tom. 3.*

Vnio non potest dici dissoluta, si de tali dissolutione verbum nullum fuerit factum. *ibid. num. 10. 11. & 12.*

Vnio non dicitur dissoluta licet fuerit variatum in assignatione congruæ Vicario beneficii vniti. *decis. 580. numer. 14. Vbaldo tom. 3.*

Vnio, & suppressio facta propter tenuitatem distributionum, quotidianarum non tenet, nisi concurrat etiam tenuitas fructuum præbendarum. *Rub. in Annot. decis. 576. num. 77. tom. 3.* Quia stante sola tenuitate distributionum, per applicationem tertiæ partis fructuum præbendarum tali necessitati succurritur. *ibid. num. 78.*

Vnio quando fit ob tenuitatem distributionum quotidianarum, non debet fieri mensæ Capitulari, cum sit facienda singulis præbendis distributivè. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 85. to. 3.*

Quod intellige quando vnio est facta auctoritate ordinaria, secus vero si interuenierit auctoritas Papæ. *ibid. num. 86.*

Vnio facta ab Ordinario ob tenuitatem distributionum quotidianarum, inualida est, nisi seruata fuerit forma tradita à Conc. Trident. sess. 24. cap. 15. *ibid. num. 91.*

Vnio facta ob tenuitatem distributionum quotidianarum præsumitur legitime facta, dum super hoc obtemperata fuit licentia à Sac. Congreg. Concil. Trident. *ibid. num. 100.*

Qua stante præsumitur facta cum causæ cognitione ad DEI cultum augendum, & ut decentius Canonici valeant subsistendi. *ibid. num. 101.*

de Vnionis validitate facta auctoritate Papæ non dubitandum est. *ibidem.*

Vnio facta ex causa tenuitatis reddituum, & necessariæ sustentationis obtinentium præbendas pro congruo dignitatis decore, dicitur legitime facta. *ibid. num. 94.*

Vnio facta ob tenuitatem Canonicatum, ut decentius Canonici Ecclesiæ seruitium præstare possint, non subiaceat regulis reuocatorijs vnionum. *ibid. num. 95.*

Vnio debet esse facta ex causa necessaria, & non pro maiori commoditate Canonicorum, ut non subiaceat regulis reuocatorijs. *ibid. num. 96. & 97.*

Vnio, quando in toto, vel in parte fuit effectuatæ non subiaceat amplius regulis reuocatorijs vnionum. *ibid. num. 99.*

Vnio, quod non fuerit effectuatæ ante mortem Pontificis concedentis gratiam, quando satis appareat. *decis. 446. num. 19. Vbaldo tom. 2.*

Vnionum regula reuocatoria, non procedit in dismembratione fructuum, ex quo per eam non læditur facultas conferendi. *ibidem numer. 20.*

Sed hoc non procedit hodie secundum regulas modernas Cancellariæ. *ibidem num. 21.*

Vnio, seu dismembratio, ut dicatur effectuatæ, saltem requiritur fuisse captam possessionem. *ibid. num. 22.*

Vnio an cesset, si non constet de effectuatione ob quam fuit facta. *decis. 90. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Vnionem impugnans intuitu nõ securæ causæ ob quam fuit facta, tenetur id probare. *ibidem num. 10.*

Vniones non effectuatæ, reuocantur per sequentes Regulas Cancellariæ reuocatorias vnionum. *decis. 614. nu. 61. Coccino tom. 3.*

Vniones non effectuatæ, reuocantur per regulas earum reuocatorias sequentium Summorum Pontificum. *decis. 448. num. 3. Coccino tom. 2.*

Vniones non effectuatæ, non tolluntur per regulas reuocatorias vnionum, quando fiunt pro dote necessaria Ecclesiæ, & pro Monasterio erigendo. *decis. 485. num. 28. Vbaldo tom. 2.*

Vnio, quando consideratur, uti accessoria, non subiaceat regulis

Par. IV. Recent. Tom. III.

reuocatorijs vnionum. *ibid. num. 29.*

Vnio, ut dicatur effectuatæ non solum requiritur obitus possessoris, sed etiam quod fuerit acceptata vnio, & capta possessio. *decis. 36. num. 3. Verespio sen. tom. 2.*

Sed hoc non requiritur, si vnio fuerit facta cum clausula ex nunc prout ex tunc. *ibid. num. 4.*

Ita ut ius in re statim dicatur quæsitum ei ad cuius fauorem fuit vnio facta. *ibid. num. 5.*

Vnio quando dicatur facta per Papam. *decis. 608. numer. 13. Coccino tom. 3.*

Vnio, quando est facta à Papa, tunc iure est nulla ob defectum causæ ob quam est facta, & non venit annullanda. *decis. 90. num. 16. Vbaldo tom. 2.*

Vnio debet probari modis de iure approbatis. *decis. 500. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Vnio bene probatur ex enunciatiuis antiquis. *decis. 500. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

Vnio, quando est plenè probata, tunc asserenti contrarium, incumbit onus hoc probandi plenè, & concludenter. *decis. 448. Coccino tom. 2.*

Vnionis titulus præbet iustam causam præscribendi. *ibid. num. 14.*

Vnio, ut dicatur præscripta, requiritur vel immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo. *ibid. numer. 15.*

Vnio optimè probatur ex Bulla Apostolica, cum d. vnione expedita. *decis. 448. num. 1. Coccino tom. 2.*

Vnio tunc est probanda per immemorabilem, quando sumus in vnione tituli extinctiua. *decis. 642. numer. 7. Pirouano tom. 3.*

Vnio est concludenter probanda, vel per quadragenariam cum titulo, vel per immemorabilem. *dec. 642. nu. 4. Pirouano tom. 3.*

Vnio probari potest per quadragenariam vna cum fama, quæ loco tituli deferuit. *ibid. num. 5.*

in probanda Vnionem communis reputatio deferuit loco tituli, & sæpè id admisit Rota. *ibidem numer. 6.*

ad Vnionem probandam tunc non requiritur immemorabilis, quando vnio non est tituli extinctiua. *ibid. num. 8.*

Vnio, quando non est tituli extinctiua, tunc ea probatur leuioribus probationibus, quia tunc ius non resistit. *ibidem num. 9.*

Vnionum regulæ reuocatorie non possunt verificari, nisi in casibus vnionum, & sic non in diuersa specie. *decis. 57. num. 3. Sacrato tom. 2.*

Vnionis reuocationi quando non sit locus ob non securam effectuationem. *decis. 90. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

Vnionis reuocationi non est locus, si fuerit effectum sortita, ea causa ob quam fuit facta. *decis. 90. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Vnionum regulæ reuocatorie, non habent locum quando vniones sunt sortitæ effectum. *decis. 90. num. 7. et 8. Vbaldo tom. 2.*

Vnio dum est subreptitia, & obreptitia, consequenter est nulla. *decis. 354. num. 1. Manzanedo tom. 2.*

Vnionis suspensio an causetur ex clausulis generalibus. *decis. 614. num. 12. Coccino tom. 3.*

Vnio censetur suspensa ex suspensione omnium bonorum. *ibid. num. 13.*

Vnio, quando remaneat in suo esse, licet super ea diu sub lite steterit. *decis. 448. num. 9. Coccino tom. 2.*

Vniones factæ pro augmento cultus Diuini secundum formam antiquarum regularum Cancellariæ non subiacebant regulæ reuocatorie vnionum, & quid secundum modernas. *decis. 608. num. 30. & 31. Coccino tom. 3.*

Vniones factæ pro dote necessaria Ecclesiæ non cadunt sub regulis reuocatorijs. *decis. 57. num. 1. Sacrato tom. 3.*

Vnionis litteræ Apostolicæ particulariter expeditæ sunt attendendæ non autem generales. *decis. 354. num. 7. Manzanedo tom. 2.*

Vniones quot sunt, tot sunt gratiæ, & quot litteræ sunt expeditæ. *ibid. nu. 8.*

Vniones, & dismembrationes, quando non sunt effectum sortitæ, reuocantur per subsequentes Regulas Cancellariæ nonorum Pontificum. *decis. 446. num. 1. & 17. Vbaldo tom. 2.*

de Vnionem, quando nullatenus possit dubitari. *decis. 580. num. 4. Vbaldo tom. 3.*

Vnionis validitate stante, quid inde sequatur. *ibid. num. 5.*

Vnionis signa, quæ sint. *decis. 485. numer. 9. Vbaldo tom. 2.*

Vnio, ut prebetur, non est necessaria expressa mentio vnionis, sed sat est, quod virtualiter colligatur. *ibidem num. 10.*

Vnio, quando reuocatur, tunc nihil operantur suppressiones. *decis. 614. num. 67. Coccino tom. 3.*

super Vnionem nihil firmari potest, nisi ea exhibeatur. *decis. 500. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

de Vnionem, quando non agitur principaliter, sed incidenter, iustificatur leuioribus probationibus. *dec. 485. n. 17. Vbaldo tom. 2.*

Vnionis exceptio admittitur ad effectum excludendi reservationem. *decis. 90. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

de Vnionis validitate non potest dubitari, si motu proprio, & ex certa scientia à Papa fuerit facta. *ibid. num. 5.*
Et sic non est opus alia iustificatione, cum sit facta motu proprio. *ibid. num. 6.*

Vniones sunt ex causa paupertatis. *decif. 90. n. 19. Vbaldo tom. 2.*

Vnio debet substineri, licet aliquid defecerit, si aliquid inconueniens sequeretur. *ibid. num. 20.*

Vnionis titulus non est aptus impedire executionem Breuis. *ibidem num. 21.*

Vnio faciendæ Capitulo, vt viribus subsistat debet adesse præcisa necessitas, scilicet, quia non adsint Canonici, vel paucissimi inueniantur, qui velint acceptare. *Rub. in anno. ad decif. 576. num. 81. & 82.*

Ita ut hoc casu præcisa necessitas debet interuenire, non autem sola decentia. *ibid. num. 83.*

Vnio aliqua si sit facta post reservationem pensionis non potest dici esse reservata super fructibus beneficii vniti, si adhuc non erat vnictum. *decif. 500. num. 12. Vbaldo tom. 2.*

Vniones Papa videtur concedere sub tacita conditione, quatenus ipse non concesserit aliquam suspensionem. *decif. 57. numer. 16. Sacratio tom. 2.*

Vnio quando est perpetua certum est, aliquando esse habituram suum effectum. *ibid. num. 19.*

Vnionis acceptatio, & possessio bene dicitur capta, si fructus rei vnitz fuerint percepti. *decif. 36. num. 6. Verospio sen. tom. 2.*

V N I V E R S I T A S.

Vniuersitas, quando citatur, vt valida dicatur citatio, quid requiritur. *decif. 713. num. 3. Innoc. X. tom. 3.*

Vniuersitas, quando litigat, & transmittit pecuniâs ad eius procuratorem ad effectum defendendi litem, procurator tanquam administrator tenetur de eis reddere rationem. *decif. 567. numer. 14. Pirouano tom. 3.*

Vniuersitati cuique licitum est imponere collectam pro oneribus eiusdem reparandis. *decif. 567. num. 11. Pirouano tom. 3.*

pro Vniuersitate testes ipsius vniuersitatis non sunt integræ fidei. *decif. 193. num. 3. Coccino tom. 2.*

V O C A T I O.

Vocatio in capita, & non in stirpes, quando idem operetur, ac si testator vocasset pro rata æqualiter, aut pro virili. *decif. 198. num. 30. Coccino tom. 2.*

à Vocatione ad grauamen non bene inferitur. *decif. 473. num. 16. Manzanedo tom. 2.*

ex Vocatione filiorum non potest inferri ad eorum grauamen ad fauorem sequentium. *decif. 389. num. 2. Remboldo tom. 2.*

à Vocatione actiua ad passiua, an liceat argumentari. *decif. 361. num. 20. Manzanedo tom. 2.*

Vocationis casus si non venerit, non est locus substitutioni. *decif. 314. num. 2. Coccino tom. 2.*

V O C A T I V S.

Vocatus, quando est consanguineus, in dubio semper præsumendum est, potius fuisse vocatum ex naturali affectione, quam ob aliam causam. *decif. 361. numer. 25. Remboldo tom. 2.*

Vocatus conditionaliter pendente conditione agere potest pro eius interesse. *decif. 31. num. 9. & 11. Pamphilio sen. tom. 2.*

Vocatus, quando quis censetur tam ad portionem patris, quàm patruorum. *decif. 245. num. 5. Coccino tom. 2.*

Vocatus si quis sit in tota hereditate, censetur multo magis vocatus in parte. *decif. 429. num. 8. Pirouano tom. 2.*

Vocatus ad fideicommissum quando quis fideicommissarii alienabunt bona fideicommissaria, id cessat stante amplissima derogatione Apostolica fideicommissi. *decif. 37. num. 21. & 22. Sacratio tom. 2.*

Vocati per præcedentes substitutiones, quando omnes deficiunt, tunc dicitur fideicommissum purificatum ad fauorem substitutorum. *decif. 366. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*

Vocati, quando sunt plures per nomen collectivum, intelliguntur vocati ordine successiuo per fideicommissum. *decif. 366. num. 6. Vbaldo tom. 2.*

Vocati, quando sunt plures simpliciter sub nomine collectivum, veluti descendendum, vel simili, dicuntur venire per vulgarem, non autem per fideicommissum. *ibid. num. 9.*

Quæ opinio tamen non procedit, quando d. vocationes habent tractum successiuum, quia tunc vocati, non solum per vulgarem, sed etiam per fideicommissum censentur vocati. *ibidem num. 10. & 11.*

contra Vocatos ad fideicommissum non currit præscriptio ante eius purificationem. *decif. 138. nu. 9. Remb. tom. 2.*

V O L U N T A S.

Voluntas à potestate merienda est. *decif. 682. nu. 31. Sacratio tom. 3.*
in Voluntate, non debet esse plus, quam in potestate. Actus solent regulari à potestate. *decif. 467. num. 7. Pirouano tom. 2.*

Voluntas certa, ac deliberata, ex quo non appareat, sed potius quædam propensio, ac quoddam quasi principium voluntatis. *decif. 737. num. 4. Verospio tom. 3.*

Voluntates captatorie dicuntur illæ, quæ sunt repræsentandi futuri nondum accepti beneficii. *decif. 272. nu. 6. Dunozetto tom. 2.*

Voluntates captatorie non dicuntur illæ, quæ repræsentant iam receptum beneficium. *decif. 272. num. 7. Dunozetto tom. 2.*

de Voluntate Papæ non est dubitandum, quando aliquid in specie expressit, & derogauit. *decif. 57. num. 14. Sacratio tom. 2.*

Voluntas Papæ non debet remanere illusa ex aliqua consuetudine inducenda ad diuersum finem. *decif. 576. num. 9. Merlino tom. 3.*

Voluntas Summorum Pontificum, dum concesserunt vniuersitati Gymnasiorum Louaniensi indultum nominandi clericos ad quæcumque beneficia, quorum fructus non excederent 100. ducatos qualis fuerit. *ibid. num. 10.*

de Voluntate testatoris, quando apparet benigna interpretatio sumi debet pro ea substinenda. *decif. 246. num. 11. Dunozetto tom. 2.*

de Voluntate testatoris, quando constat, scrupulosè non est attendenda subtilitas verborum. *ibid.*

Voluntatem suam, qui adimplet, satis lucratur. *decif. 453. num. 8. Coccino tom. 2.*

Voluntas testatoris in omnibus est seruanda. *decif. 11. num. 5. Remboldo tom. 2.*

Voluntas testatoris est seruanda, quicquid postea ex ea sequatur, veluti si timeretur de euersione fideicommissi. *decif. 479. numer. 15. Pirouano tom. 2.*

Voluntas testatoris quando expiscatur, magis attenditur illius opinatio, quam veritas. *decif. 5. num. 2. Sacratio tom. 2.*

Voluntate testatoris nihil debet esse potentius apud nos, & nihil animo nostro sacratius. *Rub. in annot. ad decif. 632. n. 150. tom. 2.*

Voluntas testatoris in testamentis, & fideicommissis est totum, fac, ac totum regit, & dominatur. *Rub. in Annot. ad decif. 632. num. 9. tom. 3.*

Et hoc nihil eo est antiquius, plenaque sunt volumina omnium scribentium, & consulentium responsa. *ibidem num. 9.*

Voluntas testatoris, quæ tacite ex coniecturis est desumpta iura etiam iubent, vt obseruetur. *Rub. in Annot. ad decif. 632. numer. 3. tom. 3.*

Voluntas tacita testatoris dum inquiritur, plerumq. sit more Andabatarum, qui clausis oculis certare solent. *Rub. in annot. ad decif. 632. num. 128. tom. 3.*

de Voluntate testatoris, quando apparet noluisse restringere fideicommissum, tunc parum est curandum de natura dictionum taxatiuarum. *Rub. in annot. ad decif. 632. num. 117. tom. 3.*

de Voluntate defuncti interpretanda, quando agitur, non est res facilis. *ibidem num. 122.*

Voluntatis enixæ testatoris argumentum vt substitutiones non caducentur, ex quo sumatur. *decif. 246. num. 10. Dunozetto tom. 1.*

in Voluntate testatoris interpretanda, circa interpretationem verborum attendi debet communis vsus loquendi. *decif. 580. num. 2. Littor. tom. 3.*

Voluntati testatoris non dicitur satisfactum, quando vius est verbis tractum temporis denotantibus, dum aliquis tantum est admissus. *decif. 505. num. 14. Pirouano tom. 3.*

Voluntatem suam quod testator voluerit mutare ex quo argui possit. *decif. 22. num. 3. Sacratio tom. 2.*

Voluntas testatoris probatur per duos testes contestes, si non agatur de substantia relictæ, sed de qualitate, vel aliqua declaratione, alias secus. *decif. 351. num. 9. & 10. Vbaldo tom. 2.*

Voluntas testatoris suprema lex esse debet, nec anxie in verborum cortice est insistentum, quod est verum etiam ex antiquo iure, si quod requirebat certas verborum formulas. *decif. 246. num. 14. Dunozetto tom. 2.*

Voluntas testatoris, quando est quid extrinsecum ab ipso testamento, tunc probatur per duos testes. *decif. 351. n. 8. Vbaldo tom. 2.*

de Voluntate testatoris, quando constat, ea attendenda est. *decif. 738. num. 6. Verospio tom. 3.*

Voluntas testatoris, etiam coniecturis sedulo expiscata prostermit vires conclusionis firmate in consil. 21. Oldrad. *Rub. in annot. ad decif. 632. num. 15. tom. 3.*

Et ista est tritissima opinio, quidquid nonnulli minus ritè contradicendi studio, scriptauerint. *ibid. num. 16.*

Ac ea est verissima, & communis opinio, nec in consulendo, vel in iudicando ab ea est recedendum. *ibid. num. 17.*

Et sic fuit decisum in diuersis Orbis Tribunalibus, & præsertim. *ibid. num. 18.*

In Senatu Cratationopolitano. *ibid.*

In Senatu Pedemontano. *ibid.*

In Senatu Cathalonix. *ibid.*

In Consilio Neapolitano. *ibid.*

In Tribunali Rotæ Romanæ. *ibid. num. 19.*

Voluntas præsumpta testatoris sufficit ad effectum ne ille pro constituendis dotibus alienationem abhorruisse dicatur. *dec. 16. nu. 11. Verospio tom. 2.*

Voluntas præsumpta testatoris, quod legatum factum ab eo pro nuptijs carnalibus, debeatur etiam ob ingressum Religionis, ita præsumptio cessat, si constet, quod intellexerit de nuptijs tantum carnalibus. *decis. 398. numer. 7. Coccino tom. 2.*

Sed adverte non sufficere testatorem sensisse de nuptijs carnalibus, nisi quoque sentiat ad exclusionem nuptiarum spiritualium. *ibidem numer. 8. 23. & 29.*

Voluntatis mutatio, nisi de ea constet, non præsimitur in dubio. *decis. 629. num. 15. Merlino. tom. 3.*

Voluntatis mutatio non præsimitur, nisi probetur, & hoc non alia ratione quam non supplendi factum accidentale contingens in mutando. *decis. 573. numer. 8. Pironano tom. 3.*

Voluntas fortius declaratur factis, quam verbis. *Rub. in annot. ad decis. 454. num. 62. tom. 3.*

Voluntatum ultimarum natura est, vt sit ambulatoria vsque ad supremum vitæ spiritum. *decis. 279. num. 2. Dynozetto tom. 2.*

Voluntatem liberam disponendi testator habet vsque ad mortem. *decis. 279. numer. 3. Dynozetto tom. 2.*

à Voluntate terrij id quod dependet, reputatur impossibile. *decis. 35. num. 21. Sacrato tom. 2.*

Voluntas, & potestas, quando in aliquo actu interuenit, non est de eo dubitandum. *decis. 510. num. 8. Pironano tom. 3.*

Voluntas cessat quando causa reperitur falsa. *decis. 25. num. 16. Sacrato tom. 2.*

Voluntas præsimitur mutata, si superueniat causa apta, & verisimilis ad mutationem. *dec. 573. num. 11. Pironano tom. 3.*

Voluntas, vt probetur mutata, quando superuenit causa apta mutationis, admittitur leuior probatio per coniecturas, & præsumptiones *ibid. num. 12. & 20.*

Voluntas implicita, & præsumpta facilius collitur contrariis præsumptionibus. *decis. 25. num. 25. Sacrato tom. 2.*

in Voluntate alicuius interpretanda facile est errare, quum eius animus non possit cerni. *Rub. in annot. ad decis. 632. numer. 125. tom. 3.*

Voluntas, dum non fuit deducta ad suum esse non releuat. *decis. 550. num. 14. Coccino tom. 3.*

Voluntas non excluditur, si verba deficient, cum & ex mente quoque ea sumatur. *decis. 84. num. 9. Pironano tom. 2.*

Voluntas magis ex ratione colligitur. *ibid. num. 10.*

Voluntas non minus declaratur facto, immo potentius, quam verbis. *Rub. in annot. ad dec. 542. nu. 7. tom. 3.*

Voluntas & potestas sufficit ad perfectionem cuiusque actus. *Rub. in annot. ad decis. 662. num. 1. tom. 3.*

Voluntates defunctorum, quando sunt obscuræ, debent interpretari, & non subuerri. *Rub. in annot. ad decis. 632. num. 59. tom. 3.*

Voluntates defunctorum subuertere, id semper debet esse alienum à Iudice, sicuti, & ipsis Legislatoribus fuit semper inimicum. *ibidem.*

Voluntas partium & obseruantia, semper solet attendi in materia solutionis, quo ad valorem monetæ. *decis. 208. num. 10. Manzanedo tom. 2.*

de Voluntate Papæ quando constat, cessat obiectum subreptionis. *decis. 252. num. 7. Pironano tom. 2.*

Voluntas tacita, quæ resultat ex aliquo actu restringitur ad limites ipsius actus. *Rub. in annot. ad decis. 542. numer. 39. tom. 3.*

in Voluntate eadem, quis non dicitur perseuerare, si contrarium disponat. *decis. 81. num. 8. Sacrato tom. 2.*

Voluntas contrahentium, & intentio colligitur ex coniecturis & verisimilitudine. *decis. 261. num. 29. Coccino tom. 2.*

de Voluntate volentis testari, quando non possit dubitari. *decis. 556. num. 4. Pironano tom. 3.*

V O T V M.

Votum captandæ mortis, quando intrare potest, tunc pactum subsistere requirit, etiam si adsit compensatio. *decis. 40. nu. 14. & 15. Sacrato tom. 2.*

Votum bonæ memoriæ Cardinalis Seraphini, & Robusterij super regul. 33. Cancell. super quo sit fundatum. *decis. 654. num. 24. Coccino tom. 3.*

Votum pauperatis non resoluitur per transitum ad Episcopatum in his, quæ se patiuntur cum Episcopali dignitate & officio. *decis. 115. num. 5. & 8. Pironano tom. 2.*

Vota singulorum iuxta terminos, cap. quia propter de elect. debent redigi in scriptis, aliter eius forma non dicitur seruata. *decis. 574. num. 43. Coccino tom. 3.*

ad Vota secunda, si pater transeat, tenetur seruare filijs primi

matrimonij id totum, quod de bonis prioris uxoris acquisiuit. *decis. 177. num. 1. Verospio tom. 2.*

Vota eligentium melius est, vt in scriptis reducantur, & hoc ne memoria scrutatorum pereat. *decis. 574. num. 44. Coccino tom. 3.*

Vota singulorum eligentium, quando non sit necesse, vt in communem publicentur. *decis. 574. num. 47. Coccino tom. 3.*

Vota singulorum in terminis, cap. quia propter de elect. debent publicari in communi, alter si tantum electio fuerit publicata nulla est electio. *decis. 574. numer. 45. & 46. Coccino tom. 3.*

V R B S.

Urbs domiciliaris si quis sit effectus, an ex hoc desinat esse curialis. *decisio 573. num. 15. Pironano tom. 3.*

Urbs præscriptio statutaria quo ad debita an semel interrupta per actum iudicalem possit reuiuiscere ad instar primæ præscriptionis, vel secundum ius commune, anceps est questio, & Rota in hoc articulo variavit. *decis. 519. num. 6. & 7. Vbaldo tom. 3.*

Urbs statutum de præscriptione sibi locum vendicat etiam inter forenses, & ubi instrumentum, seu chirographa crediti alibi fuerunt confecta, dummodo petitio fiat, in Urbe. *decis. 555. num. 2. Dynozetto tom. 3.*

Vsucapio continuatur, & perficitur hæreditate iacente. *decis. 673. num. 11. Coccino tom. 3.*

Vsucapio ad hoc vt intret, requiritur bona fides. *decis. 315. numer. 40. Coccino tom. 2.*

ad Vsucapionis effectum requiritur titulus, & sic quod adsit bona fides. *decis. 315. numer. 44. Coccino tom. 2.*

V S V R A.

Vsura cadit solum in mutuo vero, vel palliato. *decis. 289. numer. 3. Verospio tom. 2.*

Vsura non cadit in contractu mutui vero, vel palliato. *decis. 160. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Vsura videtur, quando fructus anticipatè dantur ad diminuentem sortem in societate. *Vot. post decis. 160. numero secundo tom. 2.*

Vsura interuenit in solo mutuo vero, vel palliatio. *Vot. post decis. 160. numer. 6. tom. 2.*

Vsura est lucrum ex mutuo. *ibid. num. 7.*

Vsura an sit, si in societate officij solutio fructuum fuit anticipata ultra sex menses. *Vot. post decis. 160. num. 1. tom. 2.*

Vsura non consistit in maiori, vel minori tempore. *decis. 160. numer. 16. Vbaldo tom. 2.*

Vsura etiam committitur in modico. *Vot. post decis. 160. num. 19. tom. 2.*

Vsuram indecens est allegare, ubi non potest cadere mutuum verum, vel palliatum. *decis. 477. numer. 6. Coccino tom. 2.*

Vsuræ palliatæ suspicio non cadit in fideiussore censu sicut in emptore. *decis. 152. num. 14. Sacrato tom. 2.*

Vsuram committit, qui vendit carius ob creditam pecuniam, quia lucrum acciperet ex tempore. *Vot. post decis. 160. num. 3. tom. 2.*

Vsuræ præsumentur debite ex præstatione decennali. *decis. 153. nu. 15. Remboldo tom. 2.*

Vsuræ non solum Diuino, sed omni iure prohibite sunt. *decis. 607. numer. 58. Coccino tom. 3.*

Vsuræ subtrahere non possunt, ne dum per pactum, sed nec etiã per dispensationem. *ibid. numer. 59.*

Vsuræ vt fiant non potest dispensari, neque intuitu boni, neque mali euitandi, sed nec pro redimendis captiuis. *ibid. num. 60.*

Vsuras, qui exigit, contendit Deum audacius, naturam expressius, scripturas deterius, & iura diuini. *ibidem numero 61.*

Vsuræ rei venditæ ante pretium solutum peti non possunt iure actionis ex vendito, & ideo extincta actione principali per solutionem dictæ vsuræ peti non possunt. *decis. 315. num. 3. Coccino tom. 2.*

Vsuræ rei venditæ decursæ ante pretii solutionem, vt debeantur officio Iudicis nobili, requiritur mora per litis contestationem. *decis. 315. nu. 32. Coccino tom. 2.*

Vsurarum præstatio est idoneum argumentum vsurarum debitarum. *decis. 153. numer. 18. Remboldo tom. 2.*

Vsurarum materia est de iure prohibita. *decis. 153. numer. 14. Remboldo tom. 2.*

Vsurarum prauitatis exceptio incontinenti probata impedit processum executiuum, & sic obligationem Cameralem. *decis. 607. num. 12. Coccino tom. 3.*

Vsuraria prauitas, vt excludatur, facienda est interpretatio. *decis. 153. num. 9. Remboldo tom. 2.*

Vsurarius quod sit contractus in dubio, non est facienda interpretatio. *decif. 35. numer. 18. Sacrato tom. 2.*
Vsurarius est, qui in societate officij plus accipit antea ob maius tempus concessum ad illam finiendam. *Vor. post decif. 160. numer. 4. tom. 2.*

V S V R P A T I O.

Vsurpationis iurispatronatus præsumpcio cadit etiam in familia potenti & magnati. *decif. 275. num. 6. Coccino tom. 2.*
Vsurpationis iurispatronatus præsumpcio, an interet in aliqua familia, si sit nobilissima. *decif. 275. num. 17. Coccino tom. 2.*
Vsurpationis præsumpcio quando vrget contra allegantem iurispatronatus, illud exactius venit probandum. *decif. 59. num. 11. Remboldo tom. 2.*

V S V S.

Vsus attenditur in præsatione alimentorum. *decif. 269. num. 27. Manzanedo tom. 2.*
Vsus communis loquendi est attendendus. *decif. 361. numer. 4. Remboldo tom. 2.*
Vsus locacionis de generatione in generationem deseruit pro adminiculo ad probandum dominium. *decif. 622. numer. 5. Pirouano tom. 3.*
Vsus loquendi testatoris attendi debet, & vide nu. 25. & 26. *decif. 254. num. 24. Coccino tom. 2.*
Vsus positionum à Rota non est improbatum. *decif. 511. num. 17. Merlino tom. 3.*
Vsus rei alienæ in dubio præsimitur potius iure familiaritatis, quam ut in ea acquiratur ius. *decif. 101. num. 15. Vbaldo tom. 2.*

V S V S F R V C T V S.

Vsusfructus in bonis aduentitijs nepotum spectat ad auum. *decif. 125. num. 1. Coccino tom. 2.*
Vsusfructus singulis annis percipitur. *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 47. tom. 3.*
Vsusfructus, quando est finitus, statim consolidatur cum proprietate. *Rub. in Annot. ad decif. 420. num. 38. tom. 2.*
Vsusfructus finitur statim mortuo vsufructuario, & cum proprietate consolidatur absque alia substitutione. *decif. 191. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
Vsusfructus fundi dotalis spectat ad maritum, & sic illum in alium potest transferre. *decif. 80. num. 7. & 8. Remboldo tom. 2.*
Vsusfructu statim extincto, possessio civilis proprietarij trahit ad se possessionem naturalem. *decif. 191. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
Vsusfructu si hæres sit institutus quando censetur tantum legatarius etiam non dato cohæredere in proprietate. *decif. 159. numer. 3. Vbaldo tom. 2.*
Vsusfructu si hæres sit institutus, censetur etiam institutus in proprietate, quando alius hæres non est nominatus, & si ei sit alius substitutus, eidem veniente conditione teneretur hæreditatem restituere. *decif. 159. num. 1. Vbaldo tom. 2.*

V S V F R V C T V A R I V S.

Vsusfructuarius bonorum defuncti, si teneretur soluere æs alienum hæreditarium, plura absurda sequerentur. *Rub. in Annot. decif. 636. numer. 46. tom. 3.*
Quæ non fuerunt considerata per Bart. auctorem d. opinionis, & si ad ea animaduertisset, forsitan mutasset sententiam. *ibid.*
Vsusfructuarius hæreditatis, si teneretur soluere æs alienum defuncti, & debitum esset in magna summa, cogeretur debitor aliquando per plures annos expectare solutionem, & quare. *ibid. num. 47.*
Vsusfructuarius hæreditatis neque à creditoribus, nec à legatariis potest conueniri pro satisfactione, sed utrisque consulendum est per hæredem proprietarium. *Rub. in Annot. ad decif. 636. num. 53. tom. 3.*
Vsusfructuarius, & non hæres proprietarius debet soluere debita defuncti, & ipse, & non hæres est conueniendus, cum possideat bona. *ibidem num. 40.*
Sed ista est opinio Bart. in l. fin. ff. de vsufruct. legat. quæ est communi omnium DD. consensu damnata, & nullatenus praticatur. *ibid. num. 41.*
Et insuper ea Bart. conclusio appellatur pharisaica, & si Iudex eam sequeretur in iudicando, teneretur in syndicatu. *ibid. num. 42.*
Vsusfructuarius hæreditatis si cogeretur ex ipso vsufructu soluere æs alienum testatoris, aliquando inane redderetur tale legatum, & quare. *Rub. in Annot. ad decif. 636. num. 52. tom. 3.*
Vsusfructuarius hæres dicitur hæres proprietarius, si alius non sit institutus in proprietate. *decif. 56. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
Vsusfructuarius, & non hæres, teneretur ad onera, & collectas fundi, in quo testator ei reliquit vsufructum. *ibidem num. 61.*
Ad vsufructuarij fauorem constitutum si sit appositum, statim extincto vsufructu euanescent eius vires. *decif. 191. num. 9. Manzanedo tom. 2.*

Vsusfructuario statim mortuo finitur vsufructus, & cum proprietate consolidatur absque alia restitutione. *decif. 191. num. 8. Manzanedo tom. 2.*

V T I L I T A S.

Vtilitas in alienatione bonorum Ecclesiæ, quando sine dubio absit. *decif. 284. num. 3. Coccino tom. 2.*
Vtilitas alienationis bonorum Ecclesiæ, debet probari de tempore alienationis, & requiritur eam esse claram, & indubitatam. *decif. 319. num. 11. Coccino tom. 2.*
Vtilitas, quod adsit in alienatione bonorum Ecclesiæ non debet dari assertioni alienantis. *decif. 261. num. 6. Coccino tom. 2.*
De utilitate in alienatione bonorum Ecclesiæ non poterit doceri, si clarè constet de contrario. *ibidem num. 7.*
Vtilitas non sufficit in alienatione bonorum Ecclesiæ, sed debet esse euidentis. *decif. 284. numer. 1. Coccino tom. 2.*
Vtilitas Ecclesiæ in alienatione eorum bonorum, debet plenè probari, nec statui assertioni alienantis. *decif. 319. num. 8. Coccino tom. 2.*
Vtilitas euidentis vlla, quando non possit considerari in alienatione bonorum Ecclesiæ, etiamsi fuerit promissum illa meliorare. *decif. 284. num. 7. & 3. Coccino tom. 2.*
Vtilitas publica expostulat, ut in singulis familijs conferuentur propria bona. *Rub. in Annot. decif. 632. num. 27. tom. 2.*
Vtilitas publica grauior est, quam priuata. *Rub. in Annot. decif. 666. numer. 57. tom. 3.*
Vtilitas publica præfertur priuata. *ibid. num. 54.*
Ex utilitatis publicæ causa, receditur à regulis iuris communis, multaq. tolliantur, quæ alias essent prohibita. *ibid. num. 55.*
Vtilitate publica suadente, pro dilandis, vel conseruandis propugnaculis, licet assumere domus confinantes, & suburbia destruere, vel incendio illa consumere, ne hostes in eis se recipiant. *ibid. num. 56.*
Vtilitas puratiua sufficit ad effugiendam læsionem, quando ab initio adfuit causa primaria utilitas excludens læsionem. *decif. 321. num. 17. Coccino tom. 2.*
De utilitate satis dicitur constare, & quidem manifestè, quando quis recedit à lite iniusta. *decif. 51. num. 10. Verospio tom. 2.*
Vtile inutile non vitiatur, sed vitiatur. *decif. 284. num. 17. Coccino tom. 2.*
Vtile per inutile tunc non vitiatur, quando materia est diuidua, scilicet si indiuidua. *ibidem num. 18.*
Vlgaris substitutio quando dicatur inducta. *decif. 198. numer. 9. Coccino tom. 2.*
Vlgaris substitutio cessat, quando quis decedit cum liberis. *decif. 37. num. 23. Sacrato tom. 2.*
Vulpina simplicitas cauendum est, ne comodat pecus. *Rub. in Annot. ad dec. 617. numer. 220. tom. 3.*

V X O R.

Vxor quando potest aliunde commode viuere etiam absque fructibus dotis, tunc cessat auth. præterea. *decif. 230. numer. 8. Pirouano tom. 2.*
Vxor si sit instituta hæres à marito, potest sibi retinere dotem, eneniente casu restitutionis hæreditatis. *decif. 159. numer. 2. Vbaldo tom. 2.*
Vxor dum dicitur, pessimo vbique locorum exemplo, obseruatur dictum illud Iuuenal. Proinus ad censum, de moribus vltima fiat questio. *Rub. in Annot. decif. 460. num. 201. tom. 2.*
Vxor mortuo marito, censetur iure, seu titulo proprio possidere dotem. *decif. 56. numer. 7. Vbaldo tom. 2.*
Nec ad hoc requiritur expressa declaratio. *ibid. num. 8.*
Vxor, quicquid acquirit constante matrimonio, præsimitur de substantia viri acquirere, ideò dicitur ei questum. *decif. 221. num. 8. Sacrato tom. 2.*
Limita id, nisi doceatur hoc fecisse vxorem ex sua particulari industria, & substantia. *ibidem num. 9.*
Vxor relicta hæres à marito, in inuentario bonorum eius non teneretur describere res dotales, cum sint eius propriæ. *decif. 56. num. 15. Vbaldo tom. 2.*
Vxor soluto matrimonio per mortem vel per separationem lucratur sponsalitiis largitatem. *decif. 60. num. 7. Sacrato tom. 2.*
Vxor potest retinere bona mariti, donec de sua dote integrè fuerit satisfacta. *dec. 14. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
Vxor, quando est indotata contemnitur ab eius marito. *Rub. in Annot. decif. 460. num. 62. tom. 2.*
Vxor, non potest indicialiter interpellare pro restitutione dotis durante adhuc matrimonio. *decif. 452. num. 11. Remboldo tom. 2.*
Vel si non præcesserit sententia super separatione thori inter eam, & virum, vel super vergentia dicti viri sui ad inopiam. *ibidem.*
Vxor constante matrimonio potest petere suam dotem, marito vergente ad inopiam, mortua tamen vxore filij illam non possunt

possant perire. *decif. 607. num. 53. Coccino tom. 3.*
 Vxor non tenetur ad restitutionem iocalium, quæ ei fuerunt donata ab eius socero. *decif. 696. num. 8. Dunozerro tom. 3.*
 Vxor dum est inops tempore mortis mariti, consequitur quantum in bonis illius. *decif. 717. num. 9. Vbaldo tom. 3.*
 Quod retinet, etiam si postea efficiatur diues. *ibid.*
 Vxor potest queri suam possessionem, quo ad bona dotalia in bonis mariti. *decif. 595. num. 5. Manzanedo tom. 3.*
 Vxor non præsumitur malè tractata à marito. *decif. 10. num. 13. Dunozerro tom. 2.*
 Vxor non tenetur sequi maritum vagabundum. *Rub. in Annot. decif. 431. num. 108. tom. 2.*
 Vxor tenetur sequi maritum vagabundum, quando constat ab initio habuisse notitiam dictæ eius qualitatæ. *ibid. num. 109.*
 Vxor, & maritus quando simul coire non possunt ex vicio accidentali, hortandi sunt, ut mediantibus pijs operibus DEVM sibi propitium reddant, remouendo tale impedimentum. *Rub. in Annot. decif. 392. num. 25. tom. 2.*
 Vxor si assignauerit plures census marito in dotem datos, quod fuerint extracti, restitutio dotis ei non est deneganda in pecunia. *decif. 159. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Vxor potest sibi retinere bona hæreditaria in pignus, donec fuerit sati facta de sua dote. *ibid. num. 5.*
 Nec dicta bona possunt dici subrogata in locum bonorum dotalium, nisi adsit consensus mulieris, & utilitas. *ibidem num. 6.*
 Vxor in subsidium pro recuperatione suæ dotis, potest agere contra fundum dotalium datum marito præuiâ æstimatione. *decif. 145. num. 6. & 11. Sacratio tom. 2.*
 Vxor, nisi in subsidium potest agere ad rem æstimatam datam in dotem. *decif. 590. num. 31. Vbaldo tom. 3.*
 Quia, puta, ex bonis mariti non potest consequi æstimationem. *ibidem.*
 Vxor discedendo à marito, & seorsim habitando debet iustificare causam, quare non vult habitare cum marito. *decif. 10. num. 11. Dunozerro tom. 2.*
 Vxor non tenetur sine causâ discedere à marito. *decif. 10. num. 2. Dunozerro tom. 2.*
 Vxor, quæ discessit ab eius viro, ut cogi possit ad restitutionem iocalium eidem datorum ab d. viro, quid sit discutiendum. *decif. 696. num. 13. Dunozerro tom. 3.*
 Vxor, si ex iusta causâ discedat à marito, competit ius, non solum repetendi alimenta, sed etiam dotem, & donationem, propter nuptias. *ibidem n. m. 7.*
 Vxor non est æquum, ut retineat iocalia ei tradita à marito, si eum offenderit, discedendo ab eo sine causâ. *ibidem num. 8.*
 Vxor debet manere in obsequio mariti, & maritus debet propter illud obsequium alimenta, & beneficia conferre ei. *ibid. num. 9.*
 Vxori debentur alimenta ab eius viro, dum ex iusta causâ ab eo diuertit. *decif. 418 num. 1. Coccino tom. 2.*
 Vxori maritus non præstasset alimenta, si ei dos data non fuisset.

set. *decif. 345. num. 17. Manzanedo tom. 2.*
 in Vxore disposita habent etiam locum in viro. *decif. 607. nu. 25. Coccino tom. 3.*
 Vxori datur actio contra hæredem mariti pro restitutione suæ dotis. *decif. 14. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
 Vxori, si sit promissio facta restituendi dotem in pecunia, tunc ea non consentiente, non obstat contraria conuentio. *decif. 207. num. 11. Vbaldo tom. 2.*
 Vxori non est credendum, dum asserit eius virum, vel socerum ei donasse iocalia. *decif. 696. numer. 10. Dunozerro tom. 3.*
 Vxores tenentur maritis exhibere debitam reuerentiam. *decif. 594. num. 9. Perouano tom. 3.*
 Vxori in subsidium datur regressus ad rem datam in dotem æstimatam. *decif. 626. numer. 2. Coccino tom. 3.*
 Vxori competit in subsidium vtilem rei vendicationem contra bona data in dotem, licet æstimata contra tertios possessores pro recuperatione suæ dotis. *Rub. in annot. ad decif. 666. num. 135. tom. 3.*
 Vxoris dos non comprehenditur in generali obligatione mariti. *decif. 657 num. 15. Remboldo tom. 3.*
 Vxorem ducens multis se exponit periculis, sicut & nauigans. *Rub. in annot. decif. 460. numer. 198. tom. 2.*
 Vxores, secundum Aristotelem, aliquando damnantur ex amplitudine patrimonij. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 203. tom. 2.*
 Vxor, quando est ducenda ex sententia Platonis, ceteris paribus, cum pauperiore ineunda est societas. *ibid. num. 204.*
 Vxores diuites volunt esse dominae, maximo cum viri dedecore, famæq. ipsius denigratione. *ibid.*
 Vxori succurritur, dum deficiunt bona mariti, ut ipso iure in eam transeat dos data æstimata marito, ne creditores in rebus, quæ fuerunt propriæ ipsius vxores potiores existant, & hoc speciali fauore dotis. *Rub. in Annot. ad decif. 666. num. 129. & 132. tom. 3.*
 Et ista opinio est verissima, & sic fuit iudicatum in diuersis Tribunalibus. *ibid. num. 134.*
 Vxori quando assignatur dos ob vergentiam mariti ad inopiam, quando propriè dicatur quædam sequestratio, & quando reus. *dec. 613. nu. 5. Manzanedo tom. 3.*
 Vxori regulariter non competit actio pro dote promissâ marito. *decif. 105. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 ab Vxore si acquirantur bona constante matrimonio, præsumuntur requisita de bonis mariti. *decif. 83. num. 10. Sacratio tom. 2.*
 Vxori si dos sit restituenda in eisdem corporibus hæreditarijs, an æstimatio bonorum hoc casu faciat emptionem. *decif. 14. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
 Vxori si maritus in testamento dederit facultatem recipiendi dotem, ubi & quomodo ei placuerit, potest eam prætere in pecunia. *decif. 207. num. 6. & 7. Vbaldo tom. 2.*
 Vxore inconsulta maritus non potest alienare bona dotalia. *decif. 56. numer. 10. Vbaldo tom. 2.*

INDEX DECLARATIONVM

CAPITVLORVM, CONCILIORVM,

CONSTITVTIONVM, SEV BVLLARVM,

Regularum Cancellariæ, Legum, Statutorum, Decisionum, & Doctorum, quæ in his duobus Tomis partis Quartæ Recentiorum continentur.

CAPITVLA.

Ex Decretalibus.

- C**AP. ad præsentiam de appellat. quo casu loquatur. *decis. 568. num. 48. Coccino tom. 3.*
- Cap. consultationibus, de iurepatr. non suffragatur aduersus regulam octauam Cancellar. *decis. 247. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Cap. cum illis. §. fin. de præbend. respicit Cardinales Indultarios non habentes ordinariam collationem. *decis. 530. num. 22. Pironano tom. 3.*
- Cap. cum in cunctis 1. de his, quæ sunt à maior. part. cap. loquitur de actu extraiudiciali, non autem iudiciali. *decis. 313. num. 8. Coccino tom. 2.*
- Cap. cum in cunctis 1. de his, quæ sunt à maior. part. loquitur, quando maior pars cap. aliquid fecit, tunc minor non potest appellare ad effectum suspensiuum. *decis. 313. num. 6. Coccino tom. 2.*
- Cap. extirpanda, §. qui vero, de præbend. & dignit. qualiter à Doctoribus interpretatur, ut euitetur contrarietas. *decis. 163. num. 5. Pironano tom. 2.*
- Cap. gaudemus de diuort. quomodo intelligatur. *decis. 269. numer. 29. Manzaredo tom. 2.*
- Cap. in Ecclesia 2. de institut. quando habeat locum. *decis. 515. numer. 7. Pironano tom. 3.*
- Cap. per nostras, de iurepatr. an procedat in beneficijs simplicibus, est inter DD. non parum controuersum. *decis. 599. num. 11. Vbaldo tom. 3.*
- Cap. quia propter, de elect. dattres formulas electionis. *decis. 574. numer. 5. Coccino tom. 3.*
- Cap. quia propter, de elect. quid disponat, ut seruetur in electione Prælatorum. *decis. 312. num. 12. Coccino tom. 2.*
- Cap. quia propter, de elect. substantialis forma à quibus verbis incipiat. *decis. 574. numer. 15. Coccino tom. 3.*
- Cap. quia propter, de elect. intendit prouidere solum Ecclesijs viduaris. *decis. 312. numer. 11. Coccino tom. 2.*
- Cap. quia propter, de elect. non fuit derogatum per Concil. Trident. sess. 25. cap. 6. de elect. & vide nu. 57. & 58. *decis. 574. num. 6. Coccino tom. 3.*
- Cap. quia propter, de elect. habet etiam locum in electione Abbatum. *ibidem num. 3.*
- Cap. quia propter, de elect. disponit, ut publicato scrutinio, & facta collatione sequatur electio &c. *decis. 312. num. 23. & 52. Coccino tom. 2.*
- Cap. salubriter, de vsur. licet loquatur, quando datur pignus, nihilominus eadem est ratio, quando in pecunia dos promittitur. *decis. 607. num. 5. Coccino tom. 3.*
- Cap. salubriter, de vsur. rationes, quando cessent. *decis. 607. num. 20. & seqq. Coccino tom. 3.*
- Cap. si ij 2. ext. vt lit. pend. ad hoc, vt intret, quæ requirantur. *decis. 202. num. 2. Coccino tom. 2.*
- Cap. tua de decim. & similes procedunt in concessione decimarum facta laicis. *decis. 381. nu. 32. Vbaldo tom. 2.*
- Cap. tua nobis, de decim. procedit, quando Ecclesia agit contra laicum pro decimis. *dec. 323. num. 19. Vbaldo tom. 2.*
- Secus vero in casu quo laici nolunt se eximere à solutione decimarum, sed dicunt se illas soluere alteri Ecclesie. *ibidem num. 20.*
- Cap. veniens, de testib. expressè statuit, quando facultas tribuenda sit absoluedi ad cautelam. *decis. 568. num. 49. Coccino tom. 3.*
- Cap. cum P. Tabejio de fid. instrum. Olsch. *decis. 69. num. 5. Caputag. decis. 244. part. 2. & dec. 639. num. 7. par. 2. recent.*

- quo casu loquantur. *decis. 534. num. 15. Pironano tom. 3.*
- Cap. cum pridem de pactis, quando non intret. *decis. 28. numer. 11. Pironano tom. 2.*
- Cap. significauit, de donat. inter vir. & vxor. est intelligendum de bonis quæ sitis ex pecunijs communibus. *decis. 221. num. 5. Sacrato tom. 2.*
- Cap. significauit, de donat. inter vir. & vxor. quid verè determinet. *ibidem num. 6.*
- Can. terrulas 12. quæst. 2. non fuit derogatum, nec per Extrauag. ambitiosæ, nec per Concil. Trident. Rub. in ammort. ad dec. 444. num. 50. tom. 2.
- Ecclesiastic. verba in cap. 1. Erubescite à patre, & matre de for. nicatione, &c. declarantur. *decis. 418. num. 9. Coccino tom. 2.*

Ex Sexto.

- Cap. altercationis 1. de bigam. in 6. continet constitutionem conciliarem. *decis. 648. num. 7. Coccino tom. 3.*
- Cap. cum ex eo vnic. de excess. Prælat. in 6. licet loquatur de Monasterijs hæcenus adificatis, tamen est intelligendum de Monasterijs post adificandis. *decis. 172. num. 21. Remboldo tom. 2.*
- Cap. cum ex eo vnic. de excess. Prælat. in 6. licet loquatur de Monasterijs hæcenus adificatis, tamen est intelligendum de quocumque de Monasterijs postea adificandis, quia lex semper loquitur. *dec. 408. nu. 15. Coccino tom. 2.*
- Cap. cum in tua. fin. de consuetud. in 6. in quibus terminis loquatur. *decis. 571. num. 4. Remboldo tom. 3.*
- Cap. dispendiis 1. & 2. vt lit. pend. in 6. habent etiam locum in præsentatione. *dec. 599. num. 14. Vbaldo tom. 3.*
- Cap. si ij 2. vt lit. pend. in 6. continet decretum irritans. *decis. 469. num. 25. Coccino tom. 2.*
- Cap. si Motu proprio de præbend. in 6. declaratur. *decis. 665. num. 8. Coccino tom. 3.*
- Cap. quamuis, de pact. in 5. quo casu loquatur. *decis. 40. num. 9. Sacrato tom. 2.*
- Cap. si pro te, de rescript. in 6. & in Clem. 1. de concess. præbend. in quibus loquantur terminis. *decis. 675. num. 16. & 17. Coccino tom. 3.*

Ex Clementinis.

- Clem. Auditor. de rescript. extenditur etiam ad ea, quæ non sunt commissæ, dummodo sint dependentia, & ab eo fonte promaneant. *decis. 688. num. 6. Dumozetto tom. 3.*
- Clem. Auditor. de rescript. habet locum etiam vbicumque subest eadem causa euitandi circuitum. *ibidem num. 7.*
- Clem. cupientes de pæn. habet etiam locum in Monialibus mendicantibus. *decis. 721. numer. 4. Vbaldo tom. 3.*
- Clem. vt consilio 1. de iurepatr. loquitur tantum in iurepatr. hæreditario. *decis. 47. num. 8. Verespio tom. 2.*

Ex Extrauagantibus.

- Extrauag. ambitiosæ, de reb. Ecclæ. non alien. non habet locum in prouisionibus officiorum, quæ quotidie vacant, & de eis debet prouideri, & custodes eis dari. *decis. 255. num. 9. Coccino tom. 2.*
- Extrauag. ad regimen. de præbend. in 6. an habeat locum in Prothonotariis creatis ratione officij, & non principaliter. *decis. 172. num. 24. Remboldo tom. 2.*
- Extrauag. ad regimen de præbend. cap. non solum beneficia statim per promotum dimissa, sed etiam illa, quæ ex dispensatione Apostolica retinet. *decis. 553. nu. 3. Manzaredo tom. 3.*
- Extrauag. ad regimen. de præben. & dignit. generaliter loquitur, & est apta comprehendere etiam beneficia Prothonotariorum

riorum non participantium. *decis. 172. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Et Summi Pontifices pro tempore sapius conferendo dicta beneficia declarant illa esse sub dicta extrauaganti comprehensa. *ibidem num. 8. 9. & 10.*
 Extrauag. ad regimen de præben. habet locum in omnibus Prothonotariis, etiam de numero non participantium. *ibidem num. 11.*
 Extrauag. ad regimen de præben. fuit limitata à Nicolao V. quoad Nationem Germanicam, ut ea tantum habeat locum quoad septem Prothonotarios participantes. *ibidem num. 12.*
 Extrauag. ad regimen de præben. Sixtus IV. ex conuentione inita cum Rege Gallie, restrinxit ad Prothonotarios gestitices publicæ, & continuæ habitum Prothonotariatus. *ibidem num. 13.*

Gloss. Iuris Canonici.

Gloss. in cap. capitulum. in verb. relaxetis. de rescript. declaratur. *decis. 568. num. 47. Coccino tom. 3.*
 Gloss. in cap. concertationi. in verb. sciuerit de appellat. à pluribus extollitur tanquam aurea. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 92. tom. 3.*
 Gloss. in cap. præfenti de officio Ordinarii. in 6. falsa est, dum facit differentiam inter clericum & administratorem, quoad fructus inexactos. *decis. 529. num. 2. Remboldo tom. 3.*
 Gloss. in cap. 2. in verb. finita, ut lit. pend. & Put. declarantur. *decis. 202. num. 9. Coccino tom. 2.*
 Gloss. in cap. vnic. in verb. suas. de cleric. non resid. in 6. delenda est, & quare. *Rub. in annotat. ad decis. 576. num. 155. tom. 3.*
 Quæ tamen saluari potest, & quomodo. *ibidem num. 157.*

Concilium Trident.

Concil. Trident. sess. 21. cap. 3. & sess. 22. cap. 3. qualiter inter se differant. *Rub. in annotat. ad decis. 596. num. 76. tom. 3.*
 Concil. Trident. cap. 1. sess. 22. qualiter intelligatur. *decis. 163. num. 2. Pirouano tom. 2.*
 Concil. Trident. in sess. 24. cap. 13. in secunda parte loquitur de suppressione præbendarum Capitularium faciendâ, non autem de beneficiis simplicibus. *Rub. in Annot. d. 576. num. 89. to. 3.*
 Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. de reformat. verba perpenduntur. *Rub. in annot. ad decis. 576. num. 154. tom. 3.*
 Concil. Trident. resolutio Sacre Congreg. super sess. 24. cap. 20. de reformat. in quibus terminis loquitur. *decis. 600. num. 17. Vbaldo tom. 3.*
 Concil. Trident. sess. 25. cap. 6. de elect. de quibus electionibus loquitur. *decis. 574. num. 55. Coccino tom. 3.*
 Concil. Trid. sess. 25. cap. 9. de reformat. declaratur. *decis. 630. num. 85. & 86. Remboldo tom. 3.*

Constitutiones, & Bullæ.

Constitutio Bonifaciana emanata ad fauorem Ciuium Ferrariens. circa bona emphyteutica Ecclesiastica, quid disponat. *decis. 118. num. 3. 4. 5. 6. 14. & 15. Remboldo tom. 2.*
 Constitutio Aegidiana stante extensione Pauli Quarti seruatur in toto Statu Ecclesiastico. *decis. 67. num. 11. Sacrazo tom. 2.*
 Constitutio Marchæ de insinuatione cum in contractibus minorum requiratur ultra decretum Iudicis insinuationem, ea non suppletur per præsentiam Iudicis. *decis. 288. num. 14. Remboldo tom. 2.*
 Constitutio Marchiæ Cardinalis Aegidii circa solemnitates contractuum minorum extensa fuit per totum Statum Ecclesiasticum per Paulum Tertium. *decis. 646. num. 5. Merlini tom. 3.*
 Constitutio Marchiæ cap. 25. requirit insinuationem in omnibus contractibus minorum. *decis. 591. num. 12. Manzanedo tom. 3.*
 Constitutiones Marchiæ in reuocationibus faciendis per mulieres, requirunt ultra insinuationem iuramentum. *decis. 378. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
 Constitutiones Marchiæ habent etiam locum in Prouincia Romandiolæ, cum per Paulum III. ad vniuersum statum Ecclesiæ fuerint extensæ. *decis. 591. numer. 15. Manzanedo tom. 3.*
 Constitut. March. de insinuatione, habet etiam locum in contractibus minorum filiorum familias. *decis. 288. n. 11. Remboldo tom. 2.*
 Constitut. March. de insinuatione facien. in contractibus minorum, cessat ex statuto particulari locorum. *decis. 288. num. 7. Remboldo tom. 2.*
 Alias verò secus est, si nihil in statutis de ea disponatur. *ibidem num. 8.*
 Constitutio Iulii II. edita ad fauorem Collegii Archiuii, cum habeatur pro lege, comprehendit Notarios, quandocumque creatos. *decis. 408. num. 13. Coccino tom. 2.*
 Constitutio Iulii III. circa fructus beneficii inexactos, an fuerit

vsu recepta, & quatenus presumatur recepta, utrum illa presumptio elidatur ex contraria obseruantia. *decis. 722. num. 3. Remboldo tom. 3.*
 Constitutio Iulii III. circa fructus inexactos, non habet locum quando in contrarium viget consuetudo. *ibidem num. 7. 20. & 21.*
 Constitutio Pii V. attenditur quando erigitur Vicaria quoad quantitatem Vicario assignandam. *decis. 328. num. 9. Coccino tom. 2.*
 in Constitutionibus Gregor. XIV. & Pauli V. moderatoris Indultorum Cardinalium constituitur certa regula circa collationem beneficiorum vacantium per obitum familiarium Cardinalium. *decis. 654. num. 75. Coccino tom. 3.*
 Constitutiones Gregorii XIV. & Pauli V. moderatoris Indultorum Cardinalium habent clausulam sublata, & decretum irritans. *decis. 654. num. 69. Coccino tom. 3.*
 Constitutiones moderatoris Indultorum Greg. XIV. & Pauli V. Rota semper habet pro perpetuis. *decis. 654. num. 64. Coccino tom. 3.*
 Constitutio Pauli III. super reservatione beneficiorum Prothonotariorum, de quibus Prothonotariis loquitur. *decis. 588. num. 54. Vbaldo tom. 3.*
 Constitutio reformatoria Pauli Papæ V. super nominatione personæ, in qua debet consistere incrementum societatis officii, an loquitur de nominatione, quæ sit à principio. *Rub. in annot. ad decis. 542. num. 7. & seqq.*
 Constitutio Pii V. super forma creandi census, quoad prælationem censuarii quando fundus censualis alienatur, loquitur in venditione. *decis. 653. num. 3. Merlini tom. 3.*
 Constitutiones Summi Pont. Pii II. & Leonis X. statuentes, ut instrumentis Notariorum non matriculorum in Archiuiio Romano nulla fides adhibeatur &c. de consensu. *decis. 119. num. 20. Manzanedo tom. 2.*
 Saltem tacito Superiorum non fuerunt obseruatæ. *ibidem.*
 Constitutio Sixti V. super erectione Archiuiorum Status Ecclesiastici, quid non prohibeat. *decis. 544. num. 9. Pirouano tom. 3.*
 Bulla Cœnæ Domini expresse, ac clavis notis excommunicat. Consiliarios illos, qui prætextu quocumque exceptionum, auocant causas ecclesiasticas &c. *decis. 48. num. 37. & 33. Remboldo tom. 2.*
 Bulla Cœnæ Domini inhibet omnibus Magistratibus, ne se intromittant quoquo modo contra Clericos. *Rub. in annot. ad decis. 30. num. 18. tom. 2.*
 Bulla Gregor. XIII. super retractu loquitur abrogatiuè ad præcedentes Constitutiones. *decis. 17. num. 24. Dunozetto tom. 2.*
 Et ut dicta Bulla habeat locum, probandæ sunt eius qualitates. *ibidem num. 25.*
 Bulla Iulii III. de fructibus inexactis, ut pertineant ad successorem in beneficio, declarata fuit ab eodem Pontifice, ut cesset in locis, ubi Collectores spoliolum depurantur, seu esse conuenuerunt. *decis. 529. num. 11. Remboldo tom. 3.*
 Bulla Iulii III. de fructibus inexactis etiam limitata fuit ab eodem Pontifice, ut non habeat effectum in locis illis, ubi adfuerunt contrariæ consuetudines, & priuilegia. *decis. 529. num. 29. Remboldo tom. 3.*
 Bulla Iuris congrui fel. rec. Gregor. XIII. fundata est in publica utilitate, cum Ciuitati expediat, ut edificiis impleatur, & orietur. *Rub. in annot. ad decis. 666. num. 60. tom. 3.*
 Bulla Pii IV. contra illegitimos, quando sine dubio obstat. *decis. 394. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Bulla Pii IV. contra illegitimos, loquitur de legitimatibus, per quas succeditur contra voluntatem testatoris. *decis. 394. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
 Bulla Pii IV. contra illegitimos annullat quascumque legitimatones de quibuscumque naturalibus spuris, per quoscumque legitimatos in præiudicium vocatorum ex fideicommissis. *decis. 394. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
 Bulla Pii IV. contra illegitimos præseruat tantum legitimatones tempore eius editionis effectum sortitas, vel ius in re sortitas. *ibidem num. 2.*
 Bulla sancti mem. Pii V. super prælatione concessa censuariis, quatenus dicatur habere oculos retro. *decis. 17. num. 29. Dunozetto tom. 2.*
 Bulla Pii V. super prælatione concessa censuariis quatenus dicatur habere oculos retro. *decis. 17. numer. 29. Dunozetto tom. 2.*
 Bulla Pii V. per quam prohibetur taxatio interesse, non habet locum quando non tractatur de dicta taxatione. *decis. 477. num. 18. Coccino tom. 2.*
 Bulla Pii V. prohibendo taxationem interesse, non habet locum, quando liquidatur aliquis valor. *ibidem num. 19.*

Bulla Sixti V. dans facultatem Prothonotarijs Apostolicis creandi Notarios, compatitur cum Bulla Iulij. II. lata ad fauorem Archiuio, quoad ipsam creationem. *decis. 408. num. 3. Coccino tom. 2.*

Bulla Sixti V. circa facultatem concessam Prothonotarijs Apostolicis creandi Notarios, nihil disponit de exercitio absque descriptione in Archiuio. *decis. 408. numer. 12. Coccino tom. 2.*

Regulæ Cancellariæ

Regulæ Cancell. quod sint superuacanea, non est dicendum. *decis. 654. num. 57. Coccino tom. 3.*

Regulæ 3. Cancell. non derogat consuetudini immemorabili. *decis. 257. num. 3. Remboldo tom. 2.*

super Regul. 3. Cancell. hodie 4. in fin. dum Glossator ait, eā regulam non referuare beneficia, quæ vacant, per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium. *decis. 654. num. 18. Coccino tom. 2.*

Regul. 4. Cancell. ad quem finem referuet beneficia, & dignitates ibi expressas. *decis. 654. num. 23. Coccino tom. 3.*

Regulæ 4. Cancell. cum comprehendat beneficia vacantia, per obitum familiarium Cardinalium, etiam quod Cardinalis collator sit Ordinarius, eidem non suffragatur regul. 33. *ibid. num. 19.*

Regul. 4. Cancell. comprehendit etiam beneficia, quæ spectant ad collationem Cardinalis ordinarij collatoris. *ibid. num. 9.*

Regul. 4. & 32. Cancell. indubitatum est, quod comprehendunt Cardinales Ordinarios collatores, nisi aliter erit eis concessum. *ibidem num. 53. 54. & 55.*

Regul. 4. Cancellariæ non tollere videntur reservationem, sed solum sperire viam conferendi reservata ratione familiaritatis. *ibidem num. 59.*

Regulæ 8. Cancell. comprehendit etiam beneficia electiua. *decis. 588. num. 38. & 39. Coccino tom. 3.*

Regul. 8. Cancellariæ licet excipiat tantum Cardinales collatores, & non faciat mentionem de Capitulo, tamen exceptio suffragatur etiam Capitulo. *ibid. num. 2.*

Regulæ 8. Cancellariæ non referuat beneficia spectantia ad confirmationem collatorum, cum ea debeantur electo non ex voluntate, sed ex necessitate. *decis. 530. num. 13. Pironano tom. 3.*

Regulæ 9. Cancellariæ non comprehendit Cardinales, & Indultis eisdem concessa conferendi beneficia suffragantur etiam Capitulis, & Canonicis. *Rub. in Anno. decis. 530. num. 59. 60. 61. & 62. tom. 3.*

Hodie tamen contrarium venit respondendum, cum in contrarium canter Constit. Felice. Urbani Papæ VIII. quæ prohibet Capitulis, ut nullum ius prætere videntur super dd. Indultis, sed solum Cardinales provideant. Et num. 65. refertur ad verbum d. Constitutio Urbani VIII. & vide num. 66. ubi in terminis deducuntur nonnullæ decisiones. *ibid.*

Regul. 31. Cancell. inducit defectum iurisdictionis, quod ad omnia actaliteris non expeditis. *decis. 553. num. 9. Manzanedo tom. 3.*

Regul. 32. Cancell. quid disponat. *decis. 654. numer. 24. Coccino tom. 3.*

Regul. 32. Cancellariæ primo edita fuit ab Adriano VI. quam edidit ex mente nonnullorum prædecessorum suorum. *ibidem num. 61.*

Regulæ 32. Cancell. requirit consensum Cardinalis Patroni in collatione beneficiorum de quibus ibi. *ibid. num. 29.*

Regulæ 33. Cancellariæ nihil disponit, sed præsupponit. *ibidem num. 30.*

Regul. 33. Cancellariæ non suffragatur Cardinali Ordinario collatori, & sic nec Capitulo, ex Constitutione Moderatoria Indultorum Greg. XIV. & Pauli. *ibid. num. 63.*

Regulæ 33. Cancellariæ operatur solum quando Cardinalis Ordinarius collator habet indultum. *ibid. num. 25. & 33.*

Regul. 33. Cancell. edita fuit ad tollendas lites, quæ ex præcedenti Constitutione scilicet regul. 32. oriri possent. *ibid. num. 26.*

Regul. 33. Cancellariæ edita fuit ad tollendas dissensiones inter Cardinalem Ordinarium collatorem, & Cardinalem patronum per cuius familiaris obitum beneficium vacauit. *ibid. num. 21.*

Regul. 33. Cancell. non emanauit ad tollendam reservationem regul. 4. *ibidem num. 22.*

Regulæ 33. Cancellariæ indulto deseruit, & famulatur. *ibidem num. 35. 49. & 52.*

Regul. 33. Cancell. non suffragatur Cardinalibus indultum non habentibus, & sic re mature discussa per plures fuit responsum. *ibidem numer. 36. 37. & 38.*

Regul. 33. Cancell. satis operatur, si Papa velit concedere indultum conferendi beneficia etiam vacantia per obitum Cardinalium. *decis. 654. num. 77. Coccino tom. 3.*

Regulæ 33. Cancellariæ licet sit inserta in volumine aliarum

regularum, hoc non operatur; quia non recipiat modificationem, de qua in Constitutionibus Gregor. XIV. & Pauli V. moderatoria indultorum. *ibid. num. 78.*

Regul. Cancell. hodie 33. fauet Cardinalibus Ordinariis collatoribus. *ibid. num. 2.*

Regulæ Cancellariæ 33. fauet Cardinali Ordinario collatori, etiam quod sola confirmatio spectet ad eos. *ibid. num. 3.*

Regul. 33. Cancell. non aderat tempore Sixti IV. & Innoc. VIII. *ibid. num. 47. & 52.*

Regul. 42. Cancell. disponit, quod quando derogatur iurisdictioni Regum, de hoc fiat specialis mentio, & quare hoc. *decis. 630. numer. 19. Remboldo tom. 3.*

Regulæ referuatoria 8. mensium excipiuntur tantum ea beneficia, quæ spectant ad collationem S. R. Eccl. Cardinalium. *decis. 531. num. 6. Remboldo tom. 3.*

in Regul. referuatoria octo mensium referuantur generaliter omnia beneficia spectantia ad collationem, provisionem, presentationem, electionem, & quamuis aliam dispositionem quorumcumque collatorum. *ibid. num. 7. & 8.*

Regulæ de subrogand. 28. prohibet subrogari illos, qui viuendum beneficia impetrarunt, maxime senium, vel infirmorum. *decis. 167. num. 25. Coccino tom. 2.*

Regulæ de subrogand. comprehendit solum impetrantes beneficia senium, infirmorum similiumque. *ibid. num. 26. & 27.*

L E G E S.

Ex Digestis.

L. cum autem. S. cum testibatur. ff. de edict. edict. quid disponat. *Rub. in Annot. decis. 617. num. 151 tom. 3.*

L. cum hæres 4. S. Stich. s. ff. de stat. liber. & l. i. S. Diuus. ff. de var. & extraord. cognit. loquuntur in casu speciali. *Rub. in annot. decis. 76. num. 124. tom. 3.*

L. cum ita legatum. S. videamus. ff. de condit. & demon. declaratur. *d. c. 5493. num. 44. Coccino tom. 2.*

L. cum miles. ff. ex quib. caus. maior. quo casu loquatur. *decis. 673. num. 10. Coccino tom. 3.*

L. cum queritur. ff. de excep. rei iudic. & Seraph. *decis. 1440. num. 3. quando non intret. decis. 178. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

L. cum qui, ff. de acquir. hæred. quando sit locus. *decis. 637. num. 7. Pironano tom. 3.*

L. de his, ff. de transactio. quando non intret. *decis. 478. num. 25. Coccino tom. 2.*

L. denique 3. S. & si hæres, ff. de minor. quando procedat. *decis. 493. num. 87. Coccino tom. 2.*

L. Herennius S. Caia, ff. de euis. quo casu loquatur. *decis. 63. num. 10. & 11. Vbaldo tom. 2.*

L. in causâ cognitione, S. interdum, ff. de minor. quando intret. *decis. 406. num. 14. Coccino tom. 2.*

L. interdict. 95. ff. de condit. & demonstrat. procedit, quando quis fuit effectus seruus pœnæ, & libertatem amittit. *decis. 714. numer. 5. Manzanedo tom. 3.*

L. interdum, ff. qui pot. in pign. habeantur quo casu non intret. *d. c. 5605. num. 13. Vbaldo tom. 3.*

L. interdum, ff. qui pot. in pign. hab. ut habeat locum inter cetera requiritur probatio, pecuniam fuisse versam, super. *ibid. num. 24.*

L. item veniunt, S. non solum, ff. de petit. hæred. quo casu loquatur. *decis. 201. num. 9. tom. 3. Pironano tom. 2.*

L. Iulianus, S. fin. ff. ex quibus caus. maior. declaratur. *decis. 493. num. 92. Coccino tom. 2.*

L. Iulius fin. ff. ad Trebell. quid disponat. *decis. 198. num. 28. Coccino tom. 2.*

L. Lutus, ff. de euis. non procedit, quando factum Principis quamuis superueniens post venditionem, si habeat causam præcedentem. *decis. 18. num. 11. Vbaldo tom. 2.*

L. Lutus, ff. de euis. procedit, quando Princeps procedit de plenitudine potestatis. *ibid. num. 7.*

L. miles. S. defuncto, ff. ad l. l. de adult. non est denegata probatio in contrarium. *decis. 223. num. 3. Pironano tom. 2.*

L. ostendimus, S. fin. ff. de fideiuss. quo casu procedat. *decis. 442. num. 22. Vbaldo tom. 2.*

L. pretia 63. ff. ad leg. falcid. quando non intret. *decis. 341. num. 7. Coccino tom. 2.*

L. qui autem, S. fin. ff. de fund. instruat. quando non intret. *decis. 89. num. 9. Remboldo tom. 2.*

L. qui autem, ff. quæ fiunt in fraud. credit. in quibus terminis loquatur. *decis. 341. num. 24. Coccino tom. 2.*

L. qui autem, ff. quæ fiunt in fraud. credit. non habet locum, quotiescumque contractus procedit super materia, quæ obligat

- gat ad acquirendum secundum bonam fidem. *decis. 341. num. 27. Coccino tom. 2.*
- L. qui balneum, S. Titia, ff. qui pot. in pign. habeant, quid disponat. *decis. 675. num. 4. & 5. Coccino tom. 3.*
- L. qui balneum, S. Titia, ff. qui potior. in pign. hab. quo casu loquatur, explanatur. *dec. 450. num. 10. Manzano tom. 2.*
- L. qui balneum, S. Titia, qui pot. in pign. hab. qualis non sit verus intellectus. *decis. 675. num. 29. Coccino tom. 3.*
- L. ratione, ff. ad l. Falcid. respectu lucri non est correctio. *decis. 201. num. 22. Prouano tom. 2.*
- L. si de possessione 1. S. interesse, ff. si mul. vent. nom. &c. non potest considerari aliqua specialitas, fauore ventris pregnantis. *Rub. in annot. dec. 617. num. 146. tom. 3.*
- L. si instituta, S. qui de inofficioso, ff. de inoffic. testam. procedit etiam in prima instantia. *Rub. in annot. dec. 617. nu. 138. to. 3.*
- L. si instituta, S. si de inofficioso, ff. de inoffic. testam. declaratur. *ibid. num. 31.*
- L. si instituta, S. de inofficioso, ff. de inoffic. testam. non facit ullam mentionem in casu illo dandi cautionem. *ibid. num. 181.*
- L. si maritus, ff. famil. ercisc. declaratur. *decis. 607. num. 49. & 52. Vbaldo tom. 3.*
- L. si communem, ff. quemadmod. seruit. amitt. cessit, si materia sit diuidua. *decis. 588. num. 7. Vbaldo tom. 3.*
- L. si communem fundum, ff. quemadmod. seruit. amitt. procedit, quando sumus in indiuiduis, qualis est. seruitus. *ibid. num. 5.*
- L. si non fortem, S. si centum, ff. de condit. indebit. cum alijs allegat. per Surd. *decis. 46. num. 7. quo casu loquantur. dec. 117. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
- Remedium l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. fun. ut intret plura requiruntur, & praeterim solutio pretij. *decis. 101. num. 26. Vbaldo tom. 2.*
- L. si verum, S. fin. & l. si id quod, ff. pro socio, procedunt, quando capitale, sorte vel fortuna a societate remouetur, secus vero si partium voluntate. *decis. 454. num. 15. Merlino tom. 2.*
- Et quando conclusio hanc habeat locum. *ibid. num. 16.*
- L. tabulas 1. S. si quis in aliquo, ff. de bon. possession. licet loquatur de bonorum possessione. *decis. 503. num. 3. Coccino to. 2.*
- Tamen ex identitate rationis extenditur etiam ad immissionem, quae petitur vigore l. fin. C. de edict. D. Adr. tollend. *ibid. num. 4.*

Ex Codice.

- L. assiduis, C. qui pot. in pign. hab. si voluisset praediacare etiam creditoribus habentibus expressam hypothecam anteriorem, id sciuisse exprimere. *Rub. in annot. dec. 666. nu. 69. tom. 3.*
- L. assiduis, C. qui pot. in pign. hab. dum facit mentionem de creditoribus habentibus hypothecam ex privilegio, quid inferatur. *ibid. num. 43.*
- Iulianus Imp. in l. assiduis, C. qui potior. in pign. hab. clamat, passim inquietatū fuisse ex assiduis aditionibus mulierum, ad eum recurrentes, lugendo eorum dotes fuisse deperditas. *Rub. in annot. dec. 460. num. 36. tom. 2.*
- L. cum non, S. ipsum autem, C. de bon. qu. lib. qualiter sit intelligendum. *decis. 125. num. 7. Coccino tom. 2.*
- L. cum non, fin. S. fin. autem, C. de bon. qu. lib. licet loquatur in parte usufructuario, & legitimo administratore, tamen extenditur ad quemcumque usufructuarium. *Rub. in annot. dec. 636. num. 55. tom. 3.*
- L. cum non, fin. S. ubi autem, C. de bon. qu. lib. dum disponit ad hoc, ut pater obliget filium, requiritur eius consensus, nisi sit in prima aetate constitutus, id intelligi debet non de infanti aetate tantum, sed etiam de pupillari. *decis. 296. num. 7. Manzano tom. 2.*
- L. curabit, C. de action. emptj, dispositio intrat, quando fructus fuerunt percepti, alias secus nu. 2. Et ista est communis. *decis. 453. num. 3. Coccino tom. 2.*
- L. curabit, C. de act. empt. non iudicanda superflua, cum satis operetur tollendo moram, quae alias erat necessaria ad petendum d. interesse. *decis. 315. num. 9. Coccino tom. 2.*
- in Remedio l. fin. edicto, C. de edict. D. Adr. non tollend. non veniunt fructus praecipui post mortem testatoris. *decis. 449. num. 11. Remboldo tom. 2.*
- Remedium l. edicto fin. C. de edict. D. Adr. tollend. datur etiam pro immissione bonorum feudalium, & emphyteuticorum. *decis. 415. num. 1. Vbaldo tom. 2.*
- Remedium l. edicto fin. C. de edict. D. Adr. toll. non admittit exceptionem proprietatis, nisi de facili sit liquidabilis. *decis. 524. num. 13. Prouano tom. 3.*
- Remedium d. l. fin. est possessorium quasi recuperanda possessio. Par. IV. Recent. Tom. III.
- sessionis, ex quo quasi spoliata hereditas fuerit, quae in personam heredis restituenda venit. *ibid. num. 14.*
- L. eos, S. 1. & ibi Castr. num. 4. C. de usur. quo casu loquantur. *decis. 160. num. 33. Vbaldo tom. 2.*
- L. & qui sub imagine, C. de distract. pign. procedit in pignori conuentionali, non autem in pignore iudiciali. *decis. 657. num. 11. Remboldo tom. 3.*
- L. hac edicta, C. de secund. nupt. potest derogari per statutum. *decis. 66. num. 3. Dunozeo tom. 2.*
- L. hac edicta, C. de secund. nupt. mandat fieri diuisionem inter filios primi matrimonij, & secundum virum per capita. *decis. 15. num. 4. Dunozeo tom. 2.*
- L. in copulandis, C. de nupt. loquitur de matrimonio simpliciter contrahendo non autem de matrimonio per copulam de neceffe consumando. *decis. 398. num. 20. & 21. Coccino to. 2.*
- L. in rebus, C. de iur. dor. habet tantum locum in subsidium, ne mulier remaneat indotata. *decis. 590. num. 22. Vbaldo tom. 3.*
- L. pactum, quod dotali, C. de pact. loquitur de futura successione, vel quando tota hereditas, vel eius quota esset promissa, secus vero si quota bonorum. *decis. 692. num. 10. Verosio to. 3.*
- L. quicumque, C. de apoc. priuat. lib. 10. procedit etiam in alijs materijs, quam in solutione censuum. *decis. 317. num. 29. Vbaldo tom. 2.*
- L. quod scitis, S. fin. autem, C. de bon. q. liber. in quo casu procedat. *decis. 561. num. 28. & seqq.*
- L. quod scitis, S. fin. autem, C. de bon. q. liber. correctio fuit per S. defuncto, & per S. fin. autem, auth. de hered. ab intest. *ibid. num. 29.*
- L. quod scitis, S. fin. autem, C. de bon. q. liber. secundum aliquos procedit tantum in lucris nuptialibus non autem in alijs bonis. *decis. 561. num. 37. Merlino tom. 3.*
- L. quod scitis, S. fin. autem, C. de bon. qu. lib. quare non fiat mentio de bonis maternis. *ibid. num. 43.*
- L. quod scitis, S. fin. autem, C. de bon. q. liber. varios, & diuersos habet intellectus. *ibid. num. 44. & seqq.*
- L. quod scitis, S. fin. autem, C. de bon. q. liber. diuersimodè in diuersis Codicibus legitur. *ibid. num. 47.*
- L. quod scitis, S. fin. autem, C. de bon. q. liber. adeo obscura, & ambigua fuit, scribentibus, ut in illius interpretatione omnes ad vacillarent in positione casus illius. *ibid. nu. 48.*
- L. quoniam, C. de testam. licet loquatur in institutione facta verbis directis nihilominus habet etiam locum in vulgari. *decis. 246. num. 38. Dunozeo tom. 2.*
- L. quoniam, C. de testam. dum dicitur, quod non loquitur de substitutionibus, intelligitur de fideicommissariis substitutionibus inductis per verba merè praecaria, & non communia. *ibid. num. 41.*
- L. si filius, ff. famil. ercisc. quo in casu loquatur. *decis. 607. n. 47. Coccino tom. 3.*
- Legis si me, & Titium, C. si cert. petat. requirit non praescribitur, nisi spatio 30. annorum. *decis. 315. num. 46. Coccino to. 2.*
- Aequitas l. si me, & Titium, C. de act. empt. an verum sit, ut spatio triennij praescribatur. *ibid. num. 37.*
- L. si pater, vltim. C. de promiss. in quibus terminis proprie emanauerit. *decis. 108. num. 25. Vbaldo tom. 2.*
- Pena l. si quis, C. de transact. non potest excedere interesse creditoris. *decis. 575. num. 10. Vbaldo tom. 3.*
- ex Remedio l. si quis conductionis, C. locat. quando non possit agi. *decis. 605. num. 16. Vbaldo tom. 3.*
- L. si quis conductionis, C. locat. habet etiam locum in feodalibus. *Rub. in annot. dec. 420. num. 74. tom. 2.*
- Remedium l. si quis conductionis, C. locat. cessat, quando non fuit probata locatio. *ibid. num. 103.*
- L. si quis conductionis, C. locat. egregia notanda, & non parum singularis. *ibid. num. 44.*
- L. si conductionis, C. locat. loquitur, quando questio est inter locatorem, & conductorem, non autem contra singulares successores. *ibid. num. 49.*
- L. si quis conductionis, C. locat. licet loquatur in conductore, tamen secundum veriore competat aduersus omnes habentes causam ab agente. *ibid. num. 50.*
- L. si quis conductionis, C. locat. loquitur non solum in conductore, sed etiam in quolibet recognoscens, & recipiente renab alio cum onere restituendi. *ibid. num. 51. & 68.*
- L. si quis maior, C. de transact. non vindicat sibi locum in praxi, nisi dolose fuerit contrauentum. *decis. 575. num. 9. Vbaldo tom. 3.*
- Remedium l. 2. C. de rescindend. vendit. ut intret, debet ex actis constare de lesione, ultra dimidiam. *decis. 278. num. 1. Remboldo tom. 2.*

LEGES.

Ex Authenticis.

- In Iulianus Imp. in auth. de hered. ab intestat. expressè irritat omnes priores dispositiones, circa successiones ab intestato, quæ illius authenticæ sanctioni aduersarentur. *decis. 361. num. 30. Merlinio tom. 3.*
- Auth. præterea, C. unde vir. & vxor. in quibus terminis loquatur. *decis. 230. num. 5. Pironiano tom. 2.*
- Auth. præterea, C. unde vir. & vxor. non est extendenda, (quando tamen dos fuit congrua) sub prætextu insufficiencie dotis ad alimenta. *ibid. num. 6.*
- Auth. præterea, C. unde vir. & vxor. cessat, quando dos de tempore contractus matrimonii fuit congrua. *decis. 230. num. 1. Pironiano tom. 2.*
- Licet postea tempore soluti matrimonij dos ad alimenta non sufficiat. *ibid. num. 2.*
- Auth. res quæ, C. commun. de legat. an cesset stantè prohibitione testatoris alienationis etiam ex causa dotis. *decis. 16. num. 1. & 2. Remboldo Verospio sen. tom. 2.*
- Auth. res quæ, C. commun. de legat. in omnibus descendantibus etiam ultra filiam, & nepres habet locum. *decis. 16. numer. 16. Verospio sen. tom. 2.*
- Auth. res quæ, C. commun. est fundata in publica utilitate, inde proveniente, quod facilius nuptiæ contrahuntur. *ibid. num. 4.*
- Auth. res quæ, C. commun. de legat. secundum magis veram, ac receptam DD. sententiam, fundata non solum est in præsumpta testatoris voluntate, quam in publica utilitate. *decis. 129. num. 8. Remboldo tom. 2.*
- Auth. res quæ, C. commun. de legat. procedit non solum in tacita, sed etiam in expressa testatoris prohibitione. *decis. 129. num. 9. Remboldo tom. 2.*
- Auth. res quæ, C. commun. de legat. habet locum, nedum in neptibus, & alijs descendantibus adhuc viuo testatore existentibus, sed in natis, & conceptis post ipsius obitum. *ibidem num. 10.*
- Auth. si qua mulier, C. ad Velleian. non procedit stantè iuramento mulieris. *decis. 33. num. 17. Vbaldo tom. 2.*
- Text. in §. emphyteusm. Auth. nō alien. declaratur. *decis. 21. numer. 17. Dunozerro tom. 2.*
- Text. in §. illud iunctaglos. in verb. decreti auth. de hered. declaratur. *decis. 359. num. 8. & 13. Dunozerro tom. 2.*

Ex Feudis.

- Cap. quo fratres de duob. frat. à cap. inuest. cessat, quando feudum etiam nouum, respectu personarum, quibus conceditur tale feudum, conceditur tanquam feudum antiquum. *decis. 603. num. 2. Remboldo tom. 3.*
- Sed hæc opinio habet multos contradictores, & contraria est verior. *ibidem num. 3.*
- Cap. si quis 1. de duob. frat. à cap. inuest. non habet locum, quando feudum est antiquum, & ab initio fuit vnus tantum inuestitus, licet postea tractu temporis fuerint inuestiti duo de eodem feudo. *decis. 541. num. 3. Remboldo tom. 3.*
- Cap. si quis, 1. de duob. frat. à cap. inuest. quando de plano intret. *ibidem num. 4. & 5.*
- Cap. si quis, 1. quemadmodum feud. ad fil. peruen. extenditur etiam de feudo, ad emphyteusm. inter easdem personas. *decis. 107. num. 31. Coccino tom. 2.*

Glossæ.

- Glos. in §. fin. instit. de locat. loquitur in contractu societatis principaliter inito, & complicato cum contractu locationis. *decis. 87. num. 7. & 10. Vbaldo tom. 2.*
- Glos. non intellexit textum in l. 4. §. fin. ff. de aliment. & cib. legat. dum in eo, verbum illud agant, exposuit pro petant. *Rub. in annot. ad decis. 636. num. 74. tom. 3.*

Statuta.

- Statutum Bononien. prohibet sub certa poenâ canalem aquæ ferri per alienum fundum. *decis. 75. num. 12. Verospio sen. tom. 2.*
- Sed dictum Statutum intelligendum est inuitis tantum Dominis. *ibid. num. 13.*
- Statutum Bononien. disponens, vt quando clericus agit contra laicum, seruetur ius Canonicum, quo casu loquatur. *decis. 438. num. 25. & 27. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum Bononiæ mandat, vt idem ius seruetur forensi agenti in Ciuitate Bononiæ, quod, & quale redderetur Bononienfi in Ciuitate illius forensis. *decis. 353. num. 4.*

- Declara tamen procedere, quâdo per errorem probatur quale ius redderetur Bononienfi in sua Ciuitate, alias seruetur statutum Bononien. *ibid. num. 5.*
- Statutum Bononien. infirmat, & tollit robur litteris cambij, si infra annum non fuerint registrata, & quando procedat hoc statutum. *decis. 353. num. 6. & 7. Coccino tom. 2.*
- Statutum Bononien. de lucro dotal. principaliter emanauit ad fauorem maritorum. *decis. 66. num. 7. Dunozerro tom. 2.*
- Statutum Bononien. expresse prohibet, ne possit nouum molendinum edificari, ita quod veteri per regurgitationem aquarum præiudicium inferatur. *decis. 151. num. 14. Dunozerro tom. 2.*
- Statutum Bononien. disponit, vt vidua possit consequi ab hæreditibus mariti fructus dotis ei non restituta, loco alimentorum ad rationem septem scutorum pro centenariio & annuo. *decis. 153. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Statutum Bononien. vt vidua possit consequi fructus dotis ab hæreditibus mariti, donec de ea fuerit satisfacta, requirit in vidua, vt contra eos protestetur, vel inchoet iudicium, & quis probare id teneatur, & an talis solemnitas possit remitti. *decis. 153. num. 5. et 15. Remboldo tom. 2.*
- Statutum Bononien. de arbit. lib. 2. disponit, vt impuberes minores 14. annorum non possint compromittere. *decis. 38. num. 2. Dunozerro tom. 2.*
- Statutum Bononien. de arbit. lib. 2. loquitur in arbitratoribus non autem in compromisso prout de iure. *ibidem num. 3.*
- per Statut. Bononien. lib. 2. in rub. quomodo, & qualiter forensibus ius reddatur, & vt habeat locum, quid requiratur. *ibidem num. 10.*
- Statut. Bononien. de dot. restitut. §. si vero, quid disponat. *decis. 229. num. 1. Manzanedo tom. 2.*
- Statutum Bononien. in rubric. de dotib. §. si vero, quid disponat. *decis. 15. numer. 1. et 6. 13. 18. Dunozerro tom. 2.*
- Statutum Bononien. sub rub. de dotib. §. item dicimus qualiter disponat. *decis. 66. num. 1. 4. 10. 11. et 33. Dunozerro tom. 2.*
- Statut. Bononien. in rub. de dot. restitut. §. si vero, quid disponat. *decis. 174. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Statutum Bononien. lib. 4. sub rub. de dot. restitut. disponit fructus posse exigi ad rationem septem pro centenariio. *decis. 104. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Statuta Bononien. auctoritate Apostolica roborata sunt. *decis. 104. num. 5. Manzanedo tom. 2.*
- Statut. Bononien. lib. 5. in rub. de pæn. vend. rem. alien. disponit, quod ad effectum expellendi conductorem, sufficit, quod deficiat in vno termino. *decis. 396. num. 3. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum Bononien. de success. ab intest. &c. disponit, vt in successionebus masculi præferantur ascendentibus feminis. *decis. 438. num. 2. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum Bononien. de success. liber. &c. declaratur. *decis. 438. num. 13. 19. & 20. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum Ciuitatis Castelli circa contractus minorum, quid disponat. *decis. 288. num. 3. Remboldo tom. 2.*
- Statut. 43. de Commendis Religionis Hierosolymitanæ declaratur. *decis. 609. numer. 6. et 7. Vbaldo tom. 3.*
- Statut. Ferrariæ lib. 2. cap. 98. quibus acquisitionibus resistat. *decis. 740. num. 22. 34. et 40. Merlinio tom. 3.*
- Statut. Ferrariæ lib. 2. legitimatum non posse succedere patri, vel agnato, nisi legitimatus fuerit de consensu patris, vel agnati, de cuius hereditate agitur. *decis. 297. num. 24. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum Ferrariense disponens de solutione interesse declaratur. *decis. 710. num. 7. 8. et 9. Vbaldo tom. 3.*
- Statutum Ferrariæ taxat interesse in euictionis materis, ad rationem octo pro centenariio. *decis. 227. num. 7. Vbaldo tom. 2.*
- Statutum Ferrariæ taxans interesse in casu euictionis, in quibus terminis loquatur. *ibid. num. 8. 9. et 10.*
- Statutum Ferrarien. qualiter taxet interesse. *decis. 718. num. 10. Vbaldo tom. 3.*
- Statutum Florentinum defert lucrum totius dotis secundo viro. *decis. 129. num. 3. Manzanedo tom. 2.*
- Statutum Florentiæ mandans, quod omnes Ciuitates subiectæ soluant certum quid, habet etiam locum in Ciuitate Pisarum effecta subiecta post statutum. *decis. 172. num. 23. Remboldo tom. 2.*
- Statutum Florentiæ adest, quod forenses, qui agunt contra Ciues Florentinos, si præstent cautionem de iudicatio soluendo in casu reconuentionis, possunt vii beneficio statutorum Florentiæ. *decis. 429. numer. 7. et 8. Manzanedo tom. 2.*
- Statutum Meleuiranum disponens, vt non recipiantur in milites, qui originem aliquam ab impuris, nedum probabilem, sed nedum auditam ex aliqua fama trahant, qualiter id intelligi-

colligatur. *decif. 276. num. 5. Coccino tom. 2.*
 Statutum Perusinum mandat fieri compromissum inter coniū-
 ctos. *decif. 646. num. 9. Merlini tom. 3.*
 Statutum Religionis Hierosolymitanæ cap. 24. & 26. de com-
 muni arario quid disponat. *decif. 726. num. 1. Pirouano tom. 3.*
 Statutum Religionis Hierosolymitanæ cap. 48. de communi
 arario, tria determinat, & quæ sint vide num. 13. & 14. co-
 muneque declarationem habes num. 15. 16. & 17. *decif. 726.*
num. 12. Pirouano tom. 3.
 Statutum Sanguinani, quid disponat circa materiam subhastæ
 tionis. *decif. 212. numer. 9. Coccino tom. 2.*
 Statutum Terræ Cingul. excludit feminas dotatas, & inter-
 pretatur. *decif. 180. num. 8. & 9. Remboldo tom. 2.*
 Statutum Viterbien. disponit, quod testamentum conditum à
 muliere sine consensu fratrum, sit ipso iure nullum. *decif. 676.*
num. 4. Remboldo tom. 3.
 Statutum Viterbien. sub rub. 46. prohibet mulieribus haben-
 tibus filios, vel fratres relinquere viro suo ultra lib. 25. *ibid.*
num. 5.
 Et declaratur dictum statutum, quoad extensionem ibi posi-
 tam. *ibid. num. 6. et 7.*
 Statutum Vrbeuetanum excludit feminas dotatas, vel dotan-
 das à successione parentum stantibus masculis. *decif. 523.*
num. 1. Manzanedo tom. 3.
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 147. continuat possessionem defuncti
 in suum heredem. *decif. 420. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 31. abicit in disuetudinem quoad No-
 tarios Capitolinos. *decif. 119. num. 18. Manzanedo tom. 2.*
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 31. non abicit in disuetudinem, quoad
 Notarios creatos à Prothonotarijs. *ibid. num. 19.*
 Nam nullatenus possunt exercere officium Tabellionatus in
 Vrbe, nisi seruata forma statuti Vrb. lib. 1. cap. 33. & Con-
 stitutionum fel. rec. Pij II. & Leonis X. *ibid. num. 20.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 31. Quod Notarii non matriculati
 rogari non possint &c. quid disponat, refertur. *decif. 119.*
num. 12. Manzanedo tom. 2.
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 31. procedit etiam si instrumentum
 esset inter forenses, & de rebus extra districtum existentibus.
ibid. num. 13.
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 31. minimè subsistit, vt aliqui putant,
 abijisse in disuetudinem, & quare. *ibid. num. 15. et 16.*
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 85. est decisorium, & ideo seruandum
 in omnibus Curijs. *Rub. in annot. ad decif. 666. num. 152. r. 3.*
 Et ita fuit decifum in Signatura Sanctissimi. *ibid. num. 153.*
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 94. non requirit in fideiussore, vt diu
 stet in obligatione, sed hoc vt possit petere liberationem.
decif. 152. num. 18. Sacrato tom. 2.
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 94. obligat præcisè principalem ad li-
 berandum fideiussorem, & ad cõseruandum eum indemnem.
decif. 152. num. 15. Sacrato tom. 2.
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 131. nunquam concedit proprietatem
 lucris dotis, sed solum vsumfructum largitur patri.
decif. 664. num. 25. Manzanedo tom. 3.
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 131. concedendo lucrum totius do-
 tis marito, dum vxor præcedit extantibus liberis, intelli-
 gitur concessisse tale lucrum, quoad solam commoditatem.
ibid. num. 17.
 Et sic, quoad vsumfructum, non quoad proprietatem. *ibidem*
num. 18.
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 131. cum cogat maritum prædefunctæ
 vxore, vt dotem conferret filijs, consequenter solam com-
 moditatem, & vsumfructum videtur cõcessisse. *ibid. num. 19.*
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 137. est correctorium iuris commu-
 nis, dum indulget viduæ, vt possit exigere fructus dotis non
 solutæ. *decif. 607. num. 32. Coccino tom. 3.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 137. loquitur de fructibus, seu ali-
 mentis præstandis viduæ post iudicalem interpellationem.
decif. 452. num. 9. Remboldo tom. 2.
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 137. disponit, si vxor præcedat ma-
 rito, & adint filijs, percipere possit fructus dotis ex pignore
 dotali. *decif. 607. num. 35. Coccino tom. 3.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 137. magis fauet vxori, quam mari-
 to, quia propter disposita in vxore non vendicant sibi locum
 in viro. *ibid. num. 36.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 139. disponit quod si mulier è domo
 mariti fuerit eiecta, Index mandet marito, vt alterum ex
 tribus faciat. *decif. 452. nu. 12. Remboldo tom. 2.*
 Vel, vt vxorem suam recipiat. *ibidem num. 13.*
 Vel dotem suam in tuto colloceat, vt ex illius fructibus se,
 suosq. aliat. *ibid.*
 Vel ipsi vxori tribuat competentia alimenta. *ibidem.*
 Par. IV. Tom. III. Recent.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 141. congruam, & necessariam do-
 tem non excludit. *dec. 16. num. 23. Verospiosen. r. 2.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 141. disponit, filias feminas, vel ne-
 ptes pariter, & auito testamento acquirere debere. *ibidem*
num. 18.
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 145. excludit feminas propter ma-
 sculos, expressè cauet mulierem debere esse dotatam, & qui-
 dem à patre, dum de eius successione agitur. *decif. 345.*
num. 5. Manzanedo tom. 2.
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 145. non excludit filias feminas ab
 hereditate patris, nisi pater eas dotauerit, vel frater sit pa-
 tratus eas dotare. *decif. 213. num. 1. Coccino tom. 2.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 145. ab hereditate patris deceden-
 tis ab intestato, excludit feminas propter masculos. *decif.*
345. numer. 3. Manzanedo tom. 2.
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 147. continuat possessionem testato-
 ris in suum heredem. *decif. 359. num. 14. Manzanedo tom. 2.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 147. continuat possessionem defuncti
 in filium. *decif. 673. nu. 6. Coccino tom. 3.*
 Statutum Vrbis cap. 147. lib. 1. continuat possessionem defun-
 cti in heredes suos. *decif. 128. numer. 1. Pirouano tom. 2.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 147. continuat possessionem defun-
 cti in suum heredem. *decif. 298. num. 6. Vbaldo tom. 2.*
 Sed hoc intellige, si in primis probetur possessio defuncti
ibidem num. 7.
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 147. non procedit in bonis foren-
 sium. *decif. 298. num. 8. Vbaldo tom. 2.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 147. non procedit quando ante
 aditam hereditatem, tertius apprehendit possessionem, sed
 opinio ista est dubitabilis. *ibid. num. 9. 10. & 11.*
 Statutum Vrb. cap. 151. lib. 1. an habeat locum in actu necessa-
 rio. *decif. 65. num. 7. Sacrato tom. 2.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. tollit iuramentum, & habet lo-
 cum in omni contractu in quo minor, vel mulier ladi
 possunt. *decif. 564. numer. 18. Coccino tom. 3.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. expressè annullat omnes con-
 tractus mulierum sine solemnitatibus in d. statuto expressis
 celebratos. *decif. 390. num. 11. Remboldo tom. 2.*
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. non præsumit contractum dolo-
 sum, eo quia fuit factum sine solemnitatibus, sed ad obuian-
 dum fraudibus annullat. *decif. 478. num. 8. Coccino tom. 3.*
 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 158. disponit si creditor fuerit ne-
 gligens in exigendo creditum per sexdecim annos præsumi
 debeat solutio. *decif. 671. num. 3. & 4. Remboldo tom. 3.*
 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 178. non comprehendit actionem rea-
 lem. *decif. 372. num. 18. Vbaldo tom. 2.*
 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 159. non habet locum in contractibus
 iuratis. *ibid. num. 19.*
 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 185. disponit, vt instrumenta dotalia
 habeant executionem paratam. *decif. 540. num. 15. Manzanedo*
tom. 3.
 Statuti Vrbis præscriptio quoad debitum interrumpitur per so-
 lam extraiudicalem interpellationem. *decif. 519. num. 6.*
Vbaldo tom. 3.
 Statutum Vrbis de præscriptione debiti fundatur super præ-
 sentia satisfactione. *ibidem num. 3.*
 Statutum Vrbis de præscriptione inducit præsumptionem sa-
 tisfactionis in debitore spatio 16. annorum. *decif. 626. num. 3.*
Coccino tom. 3.
 Itaque si allegetur minus spatium temporis non releuat. *ibid.*
 Statutum Vrbis de præsc. iptione, sibi locū vindicat etiam inter
 forenses, & vbi instrumenta, seu chirographa crediti alibi
 fuerunt confecta dummodo petitio fiat in Vrbe. *decif. 555.*
num. 2. Dinozetto tom. 3.
 Statutum Vrbis de præscriptione debiti non intrat, quando
 contraria præsumptio præponderans adducitur. *decif. 519.*
num. 13. Vbaldo tom. 3.
 Statutum Vrbis inducit præsumptionem solutionis stante lapsu
 16. annorum. *decif. 577. num. 2. Remboldo tom. 3.*
 Statutum Vrbis de præscriptione fundatur in negligentia
 creditoris procrastinatis exigere eius creditum. *ibidem nu. 4.*

Declaratio nonnullarum Decisionum Sacræ Rotæ Romanæ,

Et quoad impressas in diuersis partibus.

Rot. decif. 6 in antiq. de fid. instrum. fuit posita ad limita-
 tionem præcedentis decisionis. *decif. 91. numer. 17. Pirouano*
tom. 2.
 Rota decif. 17. de restit. spoliat. in antiq. quando habeat locum.
decif.

- decis. 469. num. 23. Coccino tom. 2.
 ¶ Decis. 534. par. 1. diuers. declaratur. decis. 630. numer. 70. Remboldo tom. 3.
 Rota decis. 626. num. 2. par. 1. diuers. quo casu loquatur. decis. 536. numer. 12. Pirouano tom. 3.
 Decisio 680. num. 2. par. 1. diuers. quando procedat. decis. 482. numer. 14. C. 29. Coccino tom. 2.
 Decis. 763. par. 1. diuers. in quibus terminis loquatur. decis. 645. num. 1. Merlino tom. 3.
 ¶ Decis. 184. par. 1. & 681. par. 4. diuers. in quibus terminis loquantur. decis. 352. numer. 15. Vbaldo tom. 2.
 Decis. 678. num. 4. par. 4. diuers. qualiter intelligatur. Rub. in Annot. decis. 636. num. 109. tom. 3.
 ¶ Rota decis. 65. num. 1. part. 1. recent. loquitur de pertinentia collationis ex consuetudine. decis. 312. numer. 35. Coccino tom. 2.
 Decis. 68. par. 1. recent. in quo casu locum habeat. decis. 352. num. 18. Vbaldo tom. 2.
 Decis. 97. par. 1. recent. loquitur in casu spoliij, quando agitur contra Ecclesiam, & ideo non intrat, dum agitur contra priuatum. decis. 335. num. 11. Manzanedo tom. 3.
 Decis. 238. num. 3. par. 1. recent. quo in casu loquatur. decis. 348. numer. 19. Pirouano tom. 2.
 Decis. 242. num. 6. & seq. par. 1. recent. quando intrat. decis. 599. numer. 31. Vbaldo tom. 3.
 Decisio 432. par. 1. recent. & alia coram Card. Blanchetto, quo casu loquantur. decis. 13. numer. 9. 10. & 23. Dunozezzo tom. 2.
 Decis. 405. num. 1. par. 1. in recent. declaratur. decis. 552. num. 16. Dunozezzo tom. 3.
 Decis. 468. in princip. par. 1. rec. quo casu procedat. decis. 578. num. 13. Vbaldo tom. 3.
 Decis. 617. par. 1. recent. quo casu loquatur. decis. 386. num. 51. Vbaldo tom. 2.
 Decis. 619. part. 1. recent. in quibus terminis loquatur. decis. 664. numer. 24. Manzanedo tom. 3.
 Decis. 714. par. 2. recent. intellectus. decis. 375. numer. 10. Merlino tom. 2.
 ¶ Decis. 36. num. 1. part. 2. recent. & alia in quibus terminis loquantur. decis. 379. numer. 18. Nauarro tom. 2.
 Decis. 63. part. 2. recent. quo casu loquatur. decis. 564. num. 10. Coccino tom. 3.
 Decis. 455. par. 2. recent. quo casu loquatur declaratur. decis. 352. num. 25. Vbaldo tom. 2.
 Decis. 387. num. 2. par. 2. recent. quo casu applicetur, sicut etiam decis. Campanien. pensionis 10. Iunij 1611. decis. 386. num. 15. Vbaldo tom. 2.
 Decisio 470. num. 4. par. 2. recent. & decis. 134. coram Gregor. XV. in quibus casibus loquantur. decis. 617. numer. 11. Pirouano tom. 3.

Index Declarationum, quo ad Decisiones diuersorum Auditorum separatim impressas.

- ¶ Aegid. decis. 494. non seruatur, nam proceditur per contradictas, sine alia intimatione facienda principali, siue eius procurator se absente, siue moriatur. decis. 320. numer. 8. Vbaldo tom. 2.
 Aegid. decis. 617. & alia quo casu loquantur. decis. 90. num. 17. Vbaldo tom. 2.
 ¶ Achill. decis. 4. de Sentent. appell. quando habeat locum, & decis. 48. num. 46. Remboldo tom. 2.
 ¶ Caputaquen. decis. 199. & alia declarantur. decis. 128. numer. 26. C. 27. Pirouano tom. 2.
 Caputaquen. decis. 165. par. 3. quando intrat. decis. 352. num. 17. Vbaldo tom. 2.
 Caputaquen. decis. 161. par. 3. declaratur. decis. 80. num. 9. Manzanedo tom. 3.
 Caputaquen. decis. 319. par. 3. declaratur. decis. 144. num. 7. Pirouano tom. 2.
 Caputaquen. decis. 339. par. 3. & Mohed. decis. 5. de decim. quo casu loquantur. decis. 580. num. 13. Vbaldo tom. 3.
 ¶ Cast. decis. 3. de priuileg. & 8. de prabend. in quo casu loquatur. decis. 530. numer. 24. Pirouano tom. 3.
 ¶ Crescent. decis. 1. de rescript. procedit in rescriptis signaturæ Iustitiæ non autem gratiæ. decis. 339. numer. 6. Coccino tom. 2.
 Crescent. decis. 1. de rescript. procedit in rescripto Iustitiæ de-

- cis. 181. num. 11. Coccino tom. 2.
 Crescent. decis. 6. de testam. quo casu loquatur. decis. 86. num. 7. Sacrato tom. 2.
 ¶ Decis. 421. coram S. me. Greg. XV. in quibus terminis procedat. decis. 651. numer. 5. Coccino tom. 3.
 Decisio Mantica 348. quando procedat. decis. 651. num. 7. Coccino tom. 3.
 Decis. 327. coram Card. Mant. in fine, quo in casu loquatur, decis. 488. num. 10. Nauarro tom. 2.
 ¶ Mohed. decis. 14. de prabend. in quibus terminis loquatur, decis. 665. num. 6. 9. & 16. Coccino tom. 3.
 ¶ Pur. decis. 347. num. 1. & 2. par. 1. & decis. 511. par. 2. in nou. quo in casu loquatur. decis. 614. num. 29. Coccino tom. 3.
 Pur. decis. 32. nu. 4. lib. 2. & decis. 319. num. 2. par. 1. quo casu loquantur. decis. 260. num. 14. Pirouano tom. 2.
 ¶ Decis. Seraph 359. in quibus terminis loquatur. decis. 272. Dunozezzo tom. 2.
 Decis. 445. coram bon. me. Card. Seraph. declaratur. decis. 665. num. 14. Coccino tom. 3.

Sequuntur declarationes Decisionum non impressarum ordine alphabetico iuxta Dioceses.

A

- Amerina Bonorum coram bon. me. Buratto declaratur. decis. 86. num. 8. Sacrato tom. 2.
 Ariminen. Bonorum 27. Octobris 1586. coram Bubal. declaratur. decis. 603. numer. 13. Remboldo tom. 3.
 Asculana Dotis 7. Aprilis 1616. coram Marcomont. in quibus terminis loquatur. decis. 208. nu. 5. Manzanedo tom. 2.
 Bononien. usufructus 14. Maij 1618. coram Card. Verospio sen. declaratur. decis. 125. numer. 16. Coccino tom. 2.

B

- Bracharen. coram Card. Sacrato, in quibus terminis loquatur. decis. 135. num. 13. Sacrato tom. 2.
 Brundusina Gabellæ 13. Februarij 1604. coram Penia, est decisio magistralis, eamque passim sequitur Eminentiissima Congregatio super controuersis iurisdictionalibus, &c. Rub. in annot. ad decis. 30. numer. 10. 11. & 12. tom. 2.
 Sicuti quoque decisio in causa Alben. Gabellæ, seu Onerum 28. Iunii 1630. coram Merlino. ibid. num. 13. & 14.
 Burgen. pensionis 18. Februarij 1585. coram Gypso quo casu loquatur. decis. 535. numer. 14. Pirouano tom. 3.

C

- Cesennaten. coram Reuerendiss. Ortembergo declaratur. decis. 741. num. 41. Merlino tom. 3.
 Cesennaten. fructuum dotis 13. Iunij 1630. in quibus terminis sit intelligenda. decis. 607. num. 67. Coccino tom. 2.
 Colimbrien. Canonicatus 14. Maij 1599. coram Card. Millino, quo casu procedat. decis. 100. num. 10. Vbaldo tom. 2.
 Constantien. Iurisdictionis 16. Nouemb. 1607. coram Ortembergo, quo casu loquantur, & in multis ab eafuit recessum. decis. 600. numer. 11. & 12. Vbaldo tom. 3.

F

- Fulginaten. Fideicommissi 5. Nouemb. 1605. coram Coccino, quo in casu loquatur. decis. 651. numer. 4. Coccino tom. 3.

I

- Illerden. Priorissæ 13. Octobris 1636. coram R. P. D. Rojas declaratur. decis. 744. numer. 18. Carillo tom. 3.

M

- Mediolanen. Pecuniaria 27. Ianuarij coram bon. me. Millino, quibus in terminis loquatur, decis. 472. num. 16. Manzanedo tom. 2.
 Meliten. Nauts 16. Nouembris 1615. coram Sacrato in quo casu procedat, decis. 18. numer. 35. Vbaldo tom. 2.
 Montisfalsi hereditatis 19. Martij 1584. coram Cantuccio declaratur & reuocata fuit in dubium decis. 438. num. 72. 73. 74. & 75. Vbaldo tom. 2.

N

- Nucerrina Bonorum 29. Maij 1602. coram Card. Sacrato declaratur. decis. 438. num. 80. Vbaldo tom. 2.

O

Ofcen. 16. Nouembris 1620. coram Card. Pamphilio declaratur, *decif. 449. num. 21. Remboldo tom. 2.*

P

Panormitana Archidiaconatus 26. Februarij 1590. coram Penia declaratur, *decif. 495. numer. 22. Coccino tom. 2.*
 Parmen Pensionis 15. Ianuarij 1616. coram bo. m. Remboldo, quo casu loquatur, *decif. 562. numer. 5. Pironano tom. 3.*
 Placentina fructuum in quo casu loquatur, *decif. 446. nu. 28. & 29. Vbaldo tom. 2.*
 Præsentina bonorum 29. Nouembris 1618. coram Card. Sacrato declaratur, *decif. 203. num. 3. & 4. Sacrato tom. 2.*

R

Reatinæ Præposituræ 23. Ianuarij 1615. coram Coccino intellectus, *decif. 530. num. 52. Pironano tom. 3.*
 Recanaten. Separationis thori 26. Februarij 1625. coram R. P. D. Pironano declaratur, *decif. 742. numer. 44. & 45. Coccino tom. 3.*
 Romana de Bombellis 31. Maij 1613. coram Card. Sacrato, quo casu loquatur, *decif. 451. num. 12. Navarro tom. 2.*
 Romana de Bonadies 21. Aprilis 1603. coram bonæ memoriæ Card. Millino quo casu loquatur, *decif. 505. numer. 28. Pironano tom. 3.*
 Romana Bonorum de Ceulis 14. Nouembris 1603. coram Penia, quo casu loquatur, *Rub. in annotat. ad decif. 617. numer. 132. tom. 3.*
 Romana de Cuppis 5. Iunij 1602. quo casu loquatur, *decif. 460. num. 12. Remboldo tom. 2.*
 Romana deuolutionis domus 7. Maij 1599. coram bon. mem. Penia in quibus terminis loquatur, *decif. 350. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Romana domus ad Pasquinum coram Litta declaratur, *decif. 681. num. 8. Sacrato tom. 3.*
 Romana fideicommissi de Caetanis coram Coccino declaratur, *decif. 119. numer. 21. Manzanedo tom. 2.*
 Romana fideiussionis 21. Maij 1604. coram Card. Lancellotto, quo casu non militet, *decif. 301. numer. 5. Verospio tom. 2.*
 Romana fructuum coram Corduba & in Cosentina Pensionis coram bon. memoriæ Vbaldo declaratur, *decif. 334. numer. 9. Pironano tom. 2.*
 Romana fructuum dotis 27. Februarij, & 12. Iunij 1606. coram Penia quo casu loquatur, & maxima cum difficultate ibi fuit capta resolutio, *decif. 607. numer. 64. 66. & 67. Coccino tom. 3.*
 Romana Hæreditatis 5. Iulij 1621. coram Remboldo in quo casu loquatur, *decif. 370. numer. 9. Remboldo tom. 2.*
 Romana Lucris dotalis 16. Decembris 1633. coram Merlino, quibus in terminis loquatur, *Rub. in annotation. ad decif. 378. num. 18. tom. 2.*
 Romana nominationis 1. Martij 1599. coram Litta, quo casu procedat, *decif. 463. num. 8. Manzanedo tom. 2.*
 Romana Officij Scriptoriæ 23. Maij 1583. coram Clemente VIII. & 1. Iulij 1588. coram Card. Pamphilio sen. quo in casu loquatur, *decif. 550. num. 22. Coccino tom. 3.*
 Romana Palatii 5. Iulij 1621. quæ est in hac causa coram Coccino, declaratur, *decif. 402. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Romana pecuniaria de Columna 2. Octobris 1615. coram Sacrato, quo casu procedat, *decif. 199. numer. 12. Sacrato tom. 2.*
 Romana pensionis 15. Februarij 1636. coram bonæ memoriæ Pironano recessit Rota sub die 23. Maij 1644. coram R. P. D. Merlino, *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 51. tom. 3.*
 Romana Societatis coram Eminentiss. Verospio declaratur, *decif. 672. num. 15. Vbaldo tom. 3.*
 Romana Societatis 15. Decembris 1624. coram Vbaldo fuit reuocata, & quare, *Rub. in annot. ad decif. 542. num. 80. tom. 3.*
 Romana Societatis officij 6. Aprilis 1612. coram eodem Sacrato in quo casu loquatur, *decif. 224. num. 8. Sacrato tom. 2.*
 Romana Spolij coram Eminentiss. Card. Pamphilio iun. declaratur, *decif. 584. num. 7. Remboldo tom. 3.*
 Romana Turelæ coram Reuerendiss. Coccino Decano, declaratur, *decif. 116. num. 17. Vbaldo tom. 2.*

S

Salamantina beneficij de Duena 31. Ianuarij 1596. coram Corduba, quo casu loquatur, *decif. 10. num. 22. Vbaldo tom. 2.*
 Salamantina Iurisdictionis 1. Iulij 1565. coram Ioanne Aldob. quo casu loquatur, *decif. 310. num. 3. Coccino tom. 2.*
 Par. IV. Recent. Tom. III.

Spoletana pensionis 24. Ianuarij 1622. coram bon. me. Vbaldo qualiter sit intelligenda, *decif. 536. num. 19. Pironano tom. 3.*

V

Valentina Decimasum 28. Nouembris 1603. coram Card. Lancellotto declaratur, *decif. 30. nu. 8. Verospio tom. 2.*
 Vallisolerana seruitij 21. Ianuarij 1619. coram Andrea, quo casu loquatur, *decif. 231. num. 10. Coccino tom. 2.*
 Viterbien. Terræ Vetrallæ 30. Martij 1616. coram Pironano, quo casu loquatur, *decif. 221. num. 9. Vbaldo tom. 2.*
 Vrbeuetana Castrorum 21. Nouembr. 1585. coram Card. Blanchetto, declaratur, *decif. 438. num. 70. Vbaldo tom. 2.*
 Vrbeuetana fideicommissi 2. Maij 1603. coram clar. me. Card. Pampoilio, declaratur, *decif. 706. num. 16. Coccino tom. 3.*
 Decisio coram bo. me. Card. Pamphilio sen. 2. Maij 1603. declaratur, *decif. 139. num. 30. Coccino tom. 2.*
 Decisiones coram Pironano sub die 21. Aprilis, & 18. Iunij 1621: declaratur, *decif. 467. num. 1. Pironano tom. 2.*
 Decisio 8. Senatus Dolani quo casu loquatur, *decif. 87. num. 12. 16. 17. & 18. Vbaldo tom. 2.*

DOCTORES.

A

Abb. in cap. ad audientiam num. 12. de Eccles. edific. reprobatur, dum increpare glos. in cap. cum re. de. at. & qual. cum & ipse fuerit sibi contrarius. *decif. 464. num. 6. Coccino tom. 2.*
 Abbas in cap. cum Ecclesia sub num. 8. de elect. de quibus beneficijs intellexit. *dec. 100. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Abb. in cap. cum teneamur. num. 3. de præbend. quo casu loquatur. *decif. 665. num. 10. Coccino tom. 3.*
 Abb. dictum in cap. diuersitatem num. 9. in fin. de concess. præbend. quando cesset. *decif. 608. numer. 22. Coccino tom. 3.*
 Abb. in consil. 86. num. 2. lib. 2. & Paris. in consil. 82. nu. 5. lib. 1. quo casu loquantur. *decif. 87. num. 4. Vbaldo tom. 2.*
 Alex. opinio in auth. si quis in aliquo. C. de edend. non est vera. *decif. 503. num. 8. Coccino tom. 2.*
 Alex. in auth. si quis in aliquo, num. 9. C. de edend. & alij quo casu loquantur. *decif. 706. num. 6. & 10. Coccino tom. 3.*
 Alex. conf. 101. num. 9. lib. 6. quo casu loquatur. *decif. 66. nu. 13. Lupo zetto tom. 2.*
 Alex. in consil. 135. num. 4. lib. 7. in quo casu loquatur. *decif. 314. num. 19. Coccino tom. 2.*
 Alex. conf. 142. num. 15. lib. 5. & Anchar. conf. 119. num. 2. quo casu loquantur. *decif. 612. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
 Alex. opinio in consil. 178. in fin. lib. 6. est reiecta, dum sentit, simpliciter legatis alimentis, esse præstanda in domo hæredis. *Rub. in Annot. decif. 636. num. 85. tom. 3.*
 Alex. allegationibus non est tantum, & absolute confidendum, quamuis aliud sentiat Afflict. in decif. 100. num. 2. *Rub. in Annot. decif. 636. num. 88. tom. 3.*
 Alex. in consil. 178. in fin. lib. 6. punitur à Crauet. tanquam dormitans, & à Simon. de Prat. quia loquitur contra textum & communem Doctorum opinionem. *ibidem num. 89.*
 Alex. conf. 190. num. 32. lib. 6. & las. conf. 13. num. 2. & 4. vol. 3 in quibus terminis loquantur. *decif. 614. num. 25. Coccino tom. 3.*
 Aluarotti inter consil. Bruni 63. reijcitur. *decif. 603. num. 31. Remboldo tom. 3.*
 Anchar. opinio, de qua in consil. 74. à nonnullis DD. dire insequitur, asserendo nulla ratione eam esse munitam, sed solum ipsius auctoritate suffultam. *Rub. in Annot. decif. 632. num. 39. tom. 3.*
 Et solum esse eius fantasiam, & ab omnibus reprobaram. *ibidem numer. 40.*
 Anchar. conf. 101. num. 8. quando procedat. *decif. 268. num. 5. Coccino tom. 2.*
 Anchar. in consil. 157. & Aretin. in l. qui Romæ. §. duo fratres, num. 18. ff. de verb. obligat. quo in casu loquantur. *decif. 674. num. 3. Pironano tom. 3.*
 Anchar. in consil. 370. quo casu loquatur. *decif. 17. nu. 15. Duno zetto tom. 2.*
 Angel. in l. fin. §. fin. num. 2. & Alex. num. 4. C. de iur. delib. intellectus. *dec. 201. num. 11. Pironano tom. 2.*
 Angel. Aret. in tract. de testam. glos. 45. num. 1. reijcitur à Barbol. sed minus recte. *Rub. in Annot. ad decif. 636. numer. 128. tom. 3.*

Angel. conf. 103. inter conf. Anchor. à pluribus eminentibus DD. secutus est. *decif. 674. numer. 2. Pirouano tom. 3.*
 Angel. in conf. 135. & Menoch. de adipisc. poss. remed. 4. nu. 71. declarantur. *decif. 243. numer. 2. Verospio tom. 2.*
 Angel. in conf. 135. numer. 1. explicatur. *decif. 243. numer. 4. Verospio tom. 2.*
 Angel. conf. 203. inter conf. Anchor. cum quibus requisitis loquatur. *decif. 637. numer. 9. Pirouano tom. 3.*
 Aret. in S. fuerat, num. 15. Instit. de act. dum tenet tacitam hypothecam vxori, non præferri expressæ posteriori, est merito à DD. reprehensus. *Rub. in Annot. decif. 666. num. 101. tom. 3.*
 Et certè in magnum incidit errorem, & quare. *ibid. num. 104.*

B

Bald. in l. qui Balneum, S. Titia. ff. qui potior. in pign. declaratur, & num. 7. *decif. 450. nu. 6. Manzanedo tom. 2.*
 Bald. in l. qui balneum, S. Titia. ff. qui pot. in pign. hab. declaratur, & num. 34. 35. *decif. 675. numer. 33. Coccino tom. 3.*
 Bald. in l. 1. num. 8. & 14. & Salicet. *ibid. num. 4. ff. pro foc. declarantur. decif. 454. num. 18. Merlino tom. 2.*
 Bald. in cap. fin. num. 7. de confess. cum alijs allegatis per Peregrin. art. 53. num. 61. quo casu loquantur. *decif. 557. numer. 9. Pirouano tom. 3.*
 Bald. Alex. Aretin. & Dec. notantur de inconstancia. *Rub. in Annot. decif. 636. numer. 26. tom. 3.*
 Bald. in prælud. feud. num. 32. & Io. Monach. in cap. 1. num. 3. de constit. declarantur. *decif. 630. num. 10. Rembolao tom. 3.*
 Bald. in conf. 83. lib. 5. responderetur, & num. 82. *decif. 438. nu. 81. Vbaldo tom. 2.*
 Bald. doctrina in conf. 170. in fin. lib. 5. quando intret, & num. 8. *decif. 505. numer. 7. Pirouano tom. 3.*
 Bald. in conf. 318. num. 1. lib. 3. loquitur in terminis electionis Scholarium, in qua non est seruanda forma cap. qua propter de elect. *decif. 312. numer. 34. Coccino tom. 2.*
 Bardellon. conf. 28. num. 13. quo in casu loquatur, & num. 11. *decif. 386. num. 10. Vbaldo tom. 2.*
 Bart. in l. 2. num. 23. C. de rescindend. vendit. & *decif. 65. nu. 15. par. 2. diuersi & decif. 648. num. 4. par. 1. recent. quo casu loquantur. decif. 317. numer. 22. Vbaldo tom. 2.*
 Bart. in l. cum quæreretur S. prædij, ff. de legat. 3. malè fuit alucinatus, & mirabile est tantum virum dixisse contra casum expressum, ac in iure determinatum. *Rub. in Annot. decif. 444. num. 1. tom. 2.*
 Bart. in l. ex duobus num. 2. ff. de duob. reis, & in auth. hoc ita num. 52. circa finem, C. eod. in quibus terminis loquatur. *decif. 545. num. 11. Pirouano tom. 3.*
 Bart. doctr. in l. Prætor ait, S. quod si, instrumentum, ff. de edēdo, quando intret. *decif. 534. numer. 18. & 19. Pirouano tom. 3.*
 à Bart. opinione, de qua in l. quæsitum, S. fin. ff. de fund. instr. non est recedendum, cum sit communis, vera, & singularis, & satis placet, & num. 28. vbi quod durum esset ab ea recedere in iudicando. *Rub. in Annot. decif. 636. numer. 27. tom. 3.*
 Bart. in l. qui balneum, S. Titia. ff. qui pot. in pign. hab. inpositio- ne casus declaratur. *decif. 675. nu. 30. Coccino tom. 3.*
 Bart. doctrina in l. qui Romæ, S. duo fratres, num. 21. ff. de verb. oblig. est communiter recepta, & ex quo remaneret penitus destructa. *decif. 155. numer. 12. Sacratio tom. 2.*
 Bart. distinctio de qua in l. quod scitis, S. fin. autem, C. de bon. q. liber. non probatur ex d. l. & pro Bartolo in ea opinione nulla adest iuris decisio num. 33. *decif. 631. num. 32. Merlino tom. 3.*
 Bart. in l. quod scitis, S. fin. autem in princ. C. de bon. q. liber. communiter reprobatur, & quidem ab innumeris Doctoribus. *decif. 664. num. 12. Manzanedo tom. 3.*
 Et quotquot DD. Classici fuerunt ante Bart. contrariam opinionem amplexi sunt. *ibid. num. 13.*
 Bart. in l. quod scitis, S. fin. autem in princip. C. de bon. q. liber. à pluribus reprobatur, & præsertim à Baido, Salyceto, Fulgoso, Bellapertica, & alijs. *decif. 561. num. 20. Merlino tom. 3.*
 Et omnes illi, qui in ea opinione Bartolo aduersari sunt, loquuntur magis accuratè & digeste, & contra Bart. in hoc diuersa Tribunalia iudicarunt. *ibidem num. 21. & 26.*
 Bart. opinio in l. quod scitis, S. fin. autem, C. de bon. q. liber. falsa est, & in contrarium est veritas, & sic seruatur in praxi. *ibid. num. 22. & 23.*
 Cum dicta contraria opinio sit verior, & crebrior, eaq. in iudicando est amplectenda. *ibid. num. 24. & 25.*
 Bart. in l. quominus, num. 23. ff. de flumin. quo casu loquatur. *decif. 75. numer. 16. Verospio sen. tom. 2.*
 Bart. in l. quoties, S. si duo, in fin. ff. de hæredibus instituendis, quo in casu loquatur. *decif. 589. num. 11. & 13. Manzanedo tom. 3.*

Bart. opinio in l. si iure, num. 3. ff. de leg. 3. declaratur. *decif. 632. num. 3. Rembolao tom. 3.*
 Bart. in l. si quis ex argentarijs, S. si in vitium, ff. de eden. quādo habeat locum. *decif. 154. num. 16. Dunozerro tom. 2.*
 Bart. in l. si insulam, ff. de verb. obligat. declaratur & refutatur. *decif. 314. nu. 41. & 42. Coccino tom. 2.*
 Bart. opinio in l. si ita scripsero, num. 1. ff. de condit. & demonst. procedit non solum in legatis, sed etiam in institutione hæredis. *decif. 581. numer. 7. Vbaldo tom. 3.*
 Quidquid nonnulli contra eum senserint, eumq; Rota sæpius etiam in institutione hæredis secutus est. *ibid. num. 8.*
 Bart. in l. Titio, S. usufructus, ff. de condit. & demonst. & alij declarantur. *decif. 493. numer. 39. Coccino tom. 2.*
 Bart. opinio, de qua in l. fin. ff. de usufruct. legat. vt usufructuarius teneatur ad res alienū testatoris damnata fuit in pluribus Orbis Tribunalibus. *Rub. in annot. decif. 636. nu. 54. tom. 3.*
 Et præsertim in Camera Imperiali habita fuit pro ridicula. *ibidem.*
 Bart. in l. 1. S. fin. nu. 6. & 7. ff. si cert. pet. declaratur. *decif. 37. numer. 16. Sacratio tom. 2.*
 Beja in summa post casum 66. reprobatur à Sanchez. de matrimonio lib. 1. disput. 33. num. 29. & à Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 18. nu. 34. *decif. 398. numer. 15. Coccino tom. 3.*
 Benitend. *decif. 93. nu. 11. reijcitur. decif. 740. nu. 4. Merlino tom. 3.*
 Bero. conf. 46. num. 15. lib. 1. in quo casu loquatur. *decif. 675. numer. 8. Coccino tom. 3.*
 Bero. in conf. 108. num. 107. vol. 1. quo casu loquatur. *decif. 86. numer. 12. Sacratio tom. 2.*
 Bertazzol. in conf. crimin. 551. per tot. reijcitur. *decif. 594. numer. 19. Pirouano tom. 3.*
 Bonacursi. Bertaz. & Laderch. opinio, quo casu intret. *decif. 484. numer. 19. Vbaldo tom. 2.*

C

Cagnol. in l. fin. num. 198. C. de pact. quomodo veniat intelligendus. *decif. 40. num. 15. Sacratio tom. 2.*
 Caldas. de renouat. emphyt. lib. 1. quæst. 9. num. 20. reijcitur. *decif. 704. num. 5. Coccino tom. 3.*
 Caldas. de renouat. emphyt. quæst. 17. num. 27. 32. 33. & 39. & per eum adducti declarantur. *decif. 107. numer. 36. Coccino tom. 2.*
 Calderin. opinio in conf. 2. circa medium de feud. reijcitur. *decif. 284. num. 16. Coccino tom. 2.*
 Cardin. in clem. 2. num. 8. de vit. & honest. cleric. & Gemin. in cap. 1. S. si vero, num. 50. de cleric. non resid. in 6. qualiter sint intelligendi. *Rub. annotat. ad decif. 596. num. 162. tom. 3.*
 Cast. & Fulgos. in l. si vnus, num. 6. ff. de pact. in quo casu loquantur. *decif. 545. numer. 10. Pirouano tom. 3.*
 Cephal. in conf. 103. num. 4. & 5. & Gonzal. ad reg. 8. gloss. 1. num. 121. declarantur. *decif. 84. num. 6. Pirouano tom. 2.*
 Cephal. conf. 376. arguitur, cum inaduerterter locutus sit. *Rub. in Annot. ad decif. 636. numer. 58. tom. 3.*
 Constant. Roger. de potestat. S. 3. num. 49. quo casu loquatur. *decif. 675. num. 44. & 45. Coccino tom. 3.*
 Corn. in conf. 170. num. 4. lib. 2. & conf. 198. num. 2. lib. 3. declaratur. *decif. 438. numer. 69. Vbaldo tom. 2.*
 Couarr. pract. quæst. cap. 6. sub num. 7. dum tenet alimenta, & sumptus litis præstita pauperilite pendente, esse restituenda, vel computanda in sortem, reprobatur passim. *Rub. in annotat. ad decif. 617. num. 157. tom. 3.*
 Couarr. pract. quæst. cap. 36. num. 6. declaratur num. 20. *decif. 630. num. 18. Rembolao tom. 3.*
 Couarr. pract. quæst. cap. 6. num. 7. confutatur dum sensit, pauperem cogendum esse ad præstandā idoneam cautionem, ad hoc vt consequi possit alimenta, & sumptus litis ea pendente. *Rub. in annotat. ad decif. 617. numer. 174. & seqq. tom. 3.*
 Couarr. opinio in cap. 6. num. 7. pract. quæst. sæpe à Rota fuit damnata. *Rub. in Annot. decif. 617. numer. 158. tom. 3.*
 Couarr. in reg. posses. 2. par. S. 1. num. 3. & alij declarantur. *decif. 234. numer. 7. Pirouano tom. 2.*
 Crauett. in conf. 139. in quo casu loquatur. *decif. 40. num. 16. Sacratio tom. 2.*
 Crott. & Surd. de aliment. in quibus terminis loquantur. *decif. 369. numer. 11. & 13. Coccino tom. 2.*
 Cuiac. in l. captatorias, ff. de hæred. instit. opinio recipitur, cum fundet eius opinionem in l. ille autem, ff. eodem. *decif. 272. num. 10. Dunozerro tom. 2.*
 Cuman. & Alex. in l. Titius, ff. ad Trebell. & alij in quo casu loquantur. *decif. 186. num. 3. Pirouano tom. 2.*
 Cum. super rit. magn. Cur. cap. 93. num. 22. loquitur in terminis illius ritus, vel loquitur sine ratione. *decif. 607. num. 49. & 47. Coccino tom. 3.*

Cur. fen. conf. 49. num. 4. & alij DD. declarantur. *decif. 741. num. 38. Merlino tom. 3.*

D

Dec. & Anchar. reprobantur. *Rub. in annot. decif. 632. num. 109. tom. 3.*

Decius in conf. 280. per tot. improbat. *Rub. in annot. ad decif. 576. num. 33. tom. 3.*

Dec. in conf. 149. num. 4. reprobatur. *decif. 471. num. 23. Navarro tom. 2.*

E

Eneas de Falcon. de referuat. quæst. 23. effect. 17. vers. sextum est declaratur. *decif. 654. numer. 43. & seqq. Coccino tom. 3.*

F

Frecc. de subfeud. lib. 2. quæst. 8. declaratur. *decif. 107. num. 24. Coccino tom. 2.*

Fulgosin l. qui balneum, §. Titia, ff. qui pot. in pign. hab. reijcitur, & respondetur. *decif. 675. num. 6. & 39. Coccino tom. 3.*

G

Gabr. conclus. 3. num. 7. de iur. dot. & Guidopap. conf. 6. nu. 7. quo casu loquantur. *decif. 105. num. 9. Vbaldo tom. 2.*

Gabr. conf. 20. lib. 2. sæpè à Rota fuit canonizatum, eiusque opinionem retinet. *Rub. in annot. ad decif. 460. nu. 54. tom. 2.*

Gabr. de fideicom. conclus. 11. num. 11. 12. & 13. reijcitur. *Rub. in annot. decif. 632. num. 76. tom. 3.*

Gabr. in conf. 74. num. 5. 32. & 39. lib. 2. quibus in terminis loquatur. *decif. 453. numer. 13. Coccino tom. 2.*

Garz. opinio. in tract. de benef. par. 5. cap. 1. num. 628. refutatur, cum tendat contra veriorum opinionem. *num. 19.*

Gerard. Mainard. lib. 1. decif. si declaratur. *decif. 109. num. 10. Sacrato tom. 2.*

Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 15. §. 2. num. 67. & 68. erravit. *decif. 665. num. 7. Coccino tom. 3.*

Gonzal. Gratian. & Beltram. opinio, ut valeat unio facta Seminario non erecto, qua benignitate possit saluari, & reprobantur à Doctoribus. *Rub. in annot. decif. 373. num. 19. tom. 2.*

Gratian. & Io. Baptista Mandosius tanquam egregij Aduocati canonizantur à Rota. *decif. 561. num. 75. Merlino tom. 3.*

Gratian. discept. forens. cap. 52. num. 42. reijcitur, & lapsus est in eadem fouea cum Menoch. de arbitr. cas. 170. num. 9. *Rub. in Annot. ad decif. 636. num. 105. tom. 3.*

H

Honded. conf. 69. lib. 1. quo casu loquatur. *decif. 324. numer. 6. Reiboldo tom. 2.*

I

Ias. in l. i. ff. solut. matrim. dum dixit generalitèr dotem non comprehendì sub lege vniuersali, non parum errant, & à quo fuit allucinatus, ostenditur. *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 3. tom. 2.*

Ias. error in l. i. ff. solut. matrim. à pluribus sequutus fuit, ac illius dictum passim extollitur. *ibid. num. 10.*

Iason. in l. Titia num. 10. ff. de verb. obligat. declaratur. *decif. 493. numer. 37. Coccino tom. 2.*

Ias. in conf. 84. num. 27. vol. 1. declaratur. *decif. 651. num. 6. Coccino tom. 3.*

Imol. in cap. peruenit. num. 36. de fideiuss. declaratur. *decif. 386. num. 14. Vbaldo tom. 2.*

Imol. in l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. & aliorum doctrina quo casu procedat. *decif. 49. nu. 10. Pirouano tom. 2.*

Imol. in l. gallus §. instituens num. 48. ff. de liber. & posthum. & Roman. conf. 438. in fin. quo casu loquatur. *decif. 198. nu. 20. 21. 22. 23. & 26. Coccino tom. 2.*

Innocent. in cap. proposuisti in fin. de præbend. & alij in quo casu loquantur. *decif. 316. nu. 5. Coccino tom. 2.*

L

Laderch. responsio de qua in conf. 131. col. 2. vers. & ex hac &c. quod vxori competat actio ex stipulatu ex privilegio dotis, si marito sit promissa dos non videtur tuta, & quare. *decif. 105. num. 4. Vbaldo tom. 2.*

Laderch. in conf. 131. num. 18. reprobatur. Alciat. *ibid. num. 7.*

Lancellott. de attent. in præfat. lit. pend. nu. 662. non loquitur de translatione pensionis, sed de translatione possessionis. *decif. 650. num. 14. Pirouano tom. 3.*

Laurent. de Pin. conf. 37. declaratur. *decif. 324. num. 12. Reiboldo tom. 2.*

M

Mantic. de coniect. ult. volunt. lib. 12. titul. 1. nu. 32. alijq. ab eo allegati, quo casu loquuntur. *decif. 12. num. 5. Sacrato tom. 2.*

Manent. de iur. contract. liuell. par. 14. nu. 80. & Borg. *decif. 26. nu. 25. par. 3. reijciuntur. decif. 607. numer. 39. Coccino tom. 3.*

Manfuet. in præfat. titul. de possessor. num. 27. & Boer. *decif. 324. num. 3. reijciuntur. Rub. in annot. ad decif. 617. num. 104. tom. 3.*

Menoch. de arbitr. conf. 170. num. 9. communiter solet refutari per Doctores, & in specie à Stracc. Surd. Petr. Barbofi &c. *Rub. in annotation. ad decif. 636. numer. 107. tom. 3.*

Menoch. de arbitr. cas. 170. num. 9. allegat plures DD. & omnes ferè contrarium tenent. *ibid. numer. 108.*

Menoch. de arbitr. cas. 170. num. 9. & Burfat. in conf. 86. nu. 29. vol. 1. refelluntur. *ibid. num. 86.*

Menoch. opinio, de qua in lib. 1. de præsumpt. q. 35. num. 38. non placet. *Rub. in annot. ad decif. 617. numer. 177. tom. 3.*

Menoch. in conf. 242. reprobatur. Gabr. in conf. 20. lib. 2. sed & quidem male. *Rub. in annot. ad decif. 460. nu. 53. tom. 2.*

Molin. de primogenit. lib. 2. cap. 15. num. 67. quo in casu loquantur. *decif. 505. numer. 24. Pirouano tom. 3.*

N

Natt. conf. 162. num. 33. quando cesset. *decif. 478. numer. 21. Coccino tom. 2.*

Natta in conf. 421. num. 1. declaratur. *decif. 128. num. 45. & 47. Pirouano tom. 2.*

Navar. conf. 9. de elect. opinio quando procedat. *decif. 574. Coccino tom. 3.*

Negufan. de pignor. 3. membr. 5. part. princ. nu. 28. declaratur. *decif. 590. num. 37. Vbaldo tom. 3.*

Neguf. de pign. par. 5. membr. 2. nu. 40. & Magon. *decif. 21. n. 13. & alij in quibus terminis loquantur. decif. 675. num. 23. Coccino tom. 3.*

Negufan. in tract. de pign. in 3. memb. 5. part. num. 28. dum a fectis tertios possessores bonorum dotalium æstimatè datorum, non posse offerre æstimationem mulieri agenti in subsidium contra ea, refutatur. *Rub. in annot. decif. 666. n. 138. & 147. to. 3.*

Neuz. in conf. 100. refutatur, dum dixit, quod cauendū à quo, vis contractu cum Ecclesia, tamquam à re periculosa. *Rub. in annot. ad decif. 444. num. 68. tom. 2.*

Nicol. de Vbaldo, de success. ab intestat. par. 1. num. 30. quando non procedat. *Rub. in annot. ad decif. 660. num. 14. tom. 3.*

O

Odd. in conf. 39. num. 65. 66. & 67. in quibus terminis loquatur. *decif. 198. num. 27. Coccino tom. 2.*

Oldrad. conf. 21. est celebre, ac magis communiter receptum, & à Rota sæpè canonizatum. *decif. 632. num. 2. Coccino tom. 3.*

ab Oldrad. conf. 21. ut recedatur, sola mēs tacita, quæ ab expressis non colligitur, non sufficit, collecta tamen ab expressis, & dispositis sufficit. *Rub. in annot. decif. 632. num. 33. tom. 3.*

Oldrad. conf. 21. utrum euanescat, ex digressu ad plures gradus substitutionum, est anceps quæstio, ita ut à tergo habeat lupos, & à fronte præcipitium. *ibid. num. 41.*

Oldrad. conf. 21. destruitur, dum testator progreditur ad plures gradus substitutionum. *ibid. num. 36.*

Et huius opinionis pro antesignano recognoscitur Anchar. in conf. 74. qui ad hoc communiter allegatur, & à magna DD. caterua sequitur, ac est communis sententia. *ibidem num. 37. & 38.*

Oldrad. conf. 21. omnibus est notum, ab omnibus generali applausu est canonizatum, & communiter, & magis communiter receptum in Scholis, & in Palatijs. *ibid. num. 1.*

Oldrad. conf. 21. intrat, quamuis testator habuit rationem conservandæ agnationis, & quidem perpetuè, & semper. *ibidem num. 74.*

Et ea de causa, quia ea ratio debet restringi in casu à testatore expressio, scilicet si hæres decesserit sine filijs. *ibidem num. 75.*

ab Oldrad. conf. 21. si facile propter omnes coniecturas recederetur, adesset periculum totalis euerfionis voluntatis testatoris. *ibidem nu. 22.*

Oldrad. conf. 233. & 257. num. 1. quo casu loquatur. *decif. 614. num. 56. Coccino tom. 3.*

Oldrad. conf. 229. num. 2. non habet locum, quando beneficium vacat per cessionem, vel resignationem. *decif. 292. numer. 6. Reiboldo tom. 2.*

Olasc. *decif. 110. & alij quo casu loquantur. decif. 429. num. 12. Pirouano tom. 2.*

Parif. conf. 19. num. 247. lib. 2. declaratur, *decif. 314. num. 27. Coccino tom. 2.*
 Parif. in conf. 22. num. 36. vol. 1. in quibus terminis loquatur, *decif. 107. num. 55. Coccino tom. 2.*
 Parif. in conf. 71. num. 29. & feqq. lib. 3. reijcitur cum moueatur falſa ratione, *decif. 155. num. 19. Saerato tom. 2.*
 Parif. conf. 77. lib. 4. quo caſu loquatur, *decif. 302. num. 6. Coccino tom. 2.*
 Peregr. in tract. de fideicommiſſ. artic. 13. num. 65. reijcitur, *Rub. in annot. ad decif. 632. num. 106. tom. 3.*
 Peregr. in conf. 44. lib. 5. opinio non eſt attendenda, & quare, *decif. 589. num. 17. Manzanedo tom. 3.*
 Pinell. de reſcind. vendit. par. 3. cap. 4. num. 30. in quo caſu loquatur, *decif. 317. num. 18. Valdo tom. 2.*

Q

Quaſſada in ſuis quaſt. cap. 15. num. 18. tamquam ſophiſticus reſutatur, *Rub. in Annot. ad decif. 666. num. 131. & 133. to. 3.*

R

Ripa in l. privilegia num. 42. ff. de privileg. credit. Af. de execut. §. 7. cap. 33. & alij hic allegati, in quibus terminis ſint intelligendi, *decif. 675. num. 41. Coccino tom. 3.*
 Ripa reſponſ. 31. num. 17. alias 3. de elect. quando non applicatur, *decif. 354. num. 18. Manzanedo tom. 2.*
 Roman. in conf. 104. num. 6. allegatur ab omnibus ad probandum, teſtem de credulitate probare contra producentem, & tamen in eo loco Roman. nec hoc dicere ſomniauit, *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 41. tom. 2.*
 Roman. in conf. 118. num. 6 communiter reprobat, & contra eum tenet Rota eo reſecto, *Rub. in annot. ad decif. 378. num. 11. & 13. tom. 3.*
 Roman. conf. 517. col. 2. qualiter ſit intelligendus, *decif. 607. num. 54. Coccino tom. 3.*
 Ruin. in conf. 34. num. 1. vol. 2. reijcitur, cum minus recte ſentiat, ve odium inter nouercam, & priuignum ſit probandum, cum odium inter eos ſemper praſumatur, *Rub. in annot. ad decif. 636. num. 156. tom. 3.*
 Ruin. in conf. 46 in fin. lib. 2. reprehenditur à Menoch. in conf. 146. *ibidem num. 7.*
 Ruin. in conf. 47. num. 4. lib. 2. & alij, dum dicunt, verbum, cadere, eſſe obliquum. quo caſu loquantur, *decif. 246. num. 26. Dumozetto tom. 2.*
 Ruin. in conf. 85. num. 9. lib. 4. accuratius locutus eſt, quam in conf. 48. eodem lib. *decif. 480. num. 13. Valdo tom. 2.*
 Ruin. in conf. 128. num. 16. lib. 3. declaratur, & quo caſu loquatur, *decif. 246. num. 47. & 48. Dumozetto tom. 2.*

S

Salicet. in l. fin. C. de iur. dor. quod dixerit, leges generales non habere locum in dote, id nullo modo probatur, cū nec hoc dicere ſomniauerit, & tamen à pluribus ad id probandum allegatur, *Rub. in annot. ad decif. 460. num. 4. tom. 2.*

Et qualis ſit eius verus intellectus, *ibidem num. 5. & 6.*
 Salicet. Caſtren. & Socin. in l. fructus, ff. ſolut. matrim. toto exlo errarunt, *Rub. in annot. ad decif. 444. num. 56. tom. 2.*
 Saluſt. Pacif. Heſt. &c. dum ſentiunt ſocietatem officij in rotum diſſolui per receptionem partis ſortis principalis, reijciuntur, cum pro iſta opinione, nec legem, vel aliam rationem, niſi indiuiduitatis, quæ falſa eſt, adducant, *decif. 454. num. 23. Merlino tom. 2.*
 Sanchez. de matrim. lib. 5. diſput. 5. num. 33. in quibus terminis loquatur, *decif. 382. num. 9. Coccino tom. 2.*
 Sarmient. ſelect. interpret. lib. 2. cap. 4. num. 2. dum ſentit ſolam correſpectiuitatem abſque conditione ſufficere ad inducendam captatoriam inſtitutionem, reijcitur, cum loquatur ex proprio capite, *decif. 272. num. 9. Dumozetto tom. 2.*
 contra Sarmient. ſelect. interpret. lib. 2. cap. 4. num. 2. eſt communis opinio, *ibidem num. 12.*
 Sarnen. in regul. Cancell. de impetrand. quæſt. 19. qualiter intelligatur, *decif. 654. num. 48. & 50. Coccino tom. 3.*
 Specular. doctrin. in titul. de inſtrum. edit. §. reſta. num. 3. reijcitur, *decif. 171. num. 2. Saerato tom. 2.*
 Surd. de aliment. titul. 1. quaſt. 129. num. 14. carpitur, quia eius opinio nulla ratione, aut iure probatur, *Rub. 617. num. 29. tom. 3.*
 Et Ioann. Lupus ab eo allegatus, nec id dixit, nec dicere cogitauit, *ibidem num. 30.*
 Surd. conf. 36. num. 14 quo caſu loquatur, *decif. 12. num. 17. Saerato tom. 2.*
 Surd. conf. 206. num. 19. & 22. in quo caſu loquatur, *dec. 604. num. 6. Manzanedo tom. 3.*
 Surd. de ciſ. 339. in quibus terminis procedat, *decif. 606. num. 28. Valdo tom. 3.*
 Surd. in cpul. 447. num. 10. quo caſu loquatur, *decif. 425. num. 9. Pirouano tom. 2.*

T

Tapia in auth. ingreſſi in verba Iua C. de Sacroſ. Eccl. declaratur, *decif. 493. num. 56. Coccino tom. 2.*
 Theſaur. *decif. 84. declaratur, decif. 66. num. 14. & 15. Dumozetto tom. 2.*

V

Valaſch. diſtinctionem de qua in eius tractat. de iure emphit. quaſt. 13. num. 12. licet Rota alias ſecura fuerit, tandem materia maturè ventilata, eam damnat, reſutaturque, *decif. 9. num. 10. Pirouano tom. 2.*
 Valaſ. diſtinctio in d. quaſt. 3. num. 12. nulla probabili ratione munita, nec auctoritate roborata eſt, & ipſemet fuit ſibi contrarius, *ibidem num. 13.*
 Valaſc. opinio in d. quaſt. 13. vocatur à Caſſad. vana, ſutilis, & ridicula, & ſi ſequeretur, inconuenientia multa oriri poſſent, *ibidem num. 13.*
 Valq. de reddit. Eccl. cap. 3. dub. 7. num. 26. declaratur, *decif. 115. num. 7. Pirouano tom. 2.*

Finis Indicis Declarationum.

INDEX EPISTOLARVM, SEV DISCVRSVVM

PAVLI RVBEI I. C. ROMANI,

Existentium in præsentí, & præcedenti Tomo, necnon infra in Tomo Tertio Decisionum ab eodem Selectarum par.7. recent. qui in Indice materialium non habentur.

Vbi allegatur Tomo II. est præcedens Tomus, vbi verò Tomo III. est præsens Tomus, tandem vbi ponitur part.7. est infra part.7. recent. aliàs Tomus Tertius, ut dictum est.

A

AA BAS Iſidorus, vt refert Nicephorus hoc præcipue obſeruabat in regula, ne quis Monachus foris progrediretur, *num. 376. tom. 3.* Abbas Paulus probatiſſimus Patrum, quàm magnum dederit exemplum religioſis omnibus manibus, operari, quamuis victum habeant, & refertur eius memoranda opinio *num. 371. tom. 3.*

Achilles, Alexander, Annibal, Pompeus, &c. non proprio Marte, ſe immortales reddiderunt, licet heroicas actiones fecerint, ſed quia à calamo alicuius viri docti, rãquam à canora tuba celebrati fuerunt, *num. 242. & 243. tom. 3.*

Achilles fortunatus fuit, non ob eius fortitudinem, vel ſuperbum ſepulchrum ſed quia exaltatus, æternatusq. fuit à calamo Homeri, *num. 261. & 262. tom. 3.*

Actiones heroicas ſuorum auorum indignum eſt vt quis referat, à quibus ſua degenerant, *num. 307. tom. 2.*

Actionibus propriis melius eſt florere, quàm maiorum opinione niti, *num. 218. tom. 2.*

Actibus Dæmonum. nihil eſt tam ſimile, quàm litigare, *num. 144. par. 7.*

Accuſus glosſator Iuris Ciuiſis tota die ſtudebat, & etiam nocte quamuis dies magni erant, *num. 309. tom. 3.*

in Addiſcendo decorum eſt terminum non habere, *num. 20. tom. 2.*

Administratio ſi concedatur indigno, non eſt populo conſulere, ſed ſpœere, nec eſt præſtare regimen, ſed augere diſcrimen, *num. 169. tom. 2.*

Adſtantes ſunt ſignum purgationis peccatorum & datur ſimilitudo de cera, quæ igne molliſcitur &c. *num. 483. tom. 2.*

Aduocati mendaces ſæpe in lingua puniuntur, quæ veritatem facundia oppreſſerunt, *num. 507. tom. 3.*

Aduocati aduertant ne temperè conſulant, cum omnia in magna tempeſtate contrarietatum reſpoſita ſint, *num. 85. par. 7.*

Agens omne inclinat ad propriam inclinationem, veluti auis ad volandum &c. *num. 28. tom. 2.*

Alex. & Iaſ. in præm. Cade execut. rei ind. dicunt, quod ille titulus eſt plenus auro, *num. 190. par. 7.*

Alexander Imperator amabat doctos viros, & reformidabat, ne quid aſperum de eo ſcriberent, *num. 251. tom. 3.*

Alexander Romanorum Imp. etiam cum conuiuaretur, adhibebat Vulpianum, ac alios doctos, vt dum ederet, à ſcientijs non eſſet alienus, *num. 144. tom. 3.*

Alexander Imp. quam carus fuerit Populo Romano, mirabile eſt dictu, aſſerendo Romam ſaluâ eſſe, dum ipſe ſaluus erat, *num. 145. & 146. tom. 3.*

Alexander Magnus fortitus fuit in patrem Regem Philippum factorum gloria ſatis famigeratum. *num. 283. tom. 2.*

Alexander Magnus nullis pepercit donis in Anaxarcho, Zenocrate &c. *num. 247. tom. 3.*

Alexander Magnus non tantum cupiebat opibus, & potentia alios excellere, quàm literis, & doctrinâ præſtare, *num. 27. tom. 2.*

Alexander non parum ira deditus erat, & fuit vir immitiſſimus, crudelis, obſtinatque animi, *num. 263. tom. 2.*

Alexander, quamuis mundum vicerat, tamen ſæpe victus erat ab ira, *ibid. tom. 2.*

Alexander Magnus corripuit Ariſtotelem ex eo, quia libros de naturali auſcultatione ediderat, & quare, *num. 50. par. 7.*

Alexander Seuerus Imp. in menſa etiam ſolebat legere, ne dū corpus deliciebatur in epulis, mens ieiunia remaneret, *num. 48. tom. 2.*

Alexander Tartagn. ſolitus erat dicere, quod legibus vacauit, vt ſciret, non vt eas venderet, *num. 209. par. 7.*

Alphonſus Rex Aragonum pace, belloque inſignis interrogatus an plus deberet libris, vel armis, reſpondit, ex libris arma didici, *num. 49. tom. 2.*

Alphonſi Regis Aragonum, (qui nihil niſi regium egit) reſpoſio contra eum, qui dixit Principi non decere literas ſcire, *num. 90 & 92. tom. 2.*

Alteris viuendum oportet, qui vult vbique viuere, *num. 7. tom. 3.*

Altro dilecto, che imperar non trouo, verſus vernaculi Poetæ Hetruſci, *num. 73. tom. 2.*

Amabilis quilibet ſit omnibus, dum viuir, & poſt mortem deſiderabilis, *num. 280. tom. 2.*

Ambirio in addiſcendo probatur, *num. 19 & 20. tom. 2.*

S. Ambroſio quid acciderit, dum pernoctauit. Romam veniendo in quadam Villa Tuſcia, in domo vnius diuitis, qui ſemper fuerat expers aduerſitatum, *num. 471. 472. & 473. tom. 2.*

Ambulare pro viuere, & bene viuere accipitur, ſecundum Paſſerat, *num. 481. tom. 3.*

Ambulare, dum quis non poteſt, vel temporis intemperie, vel pedum imbecillitate &c. pro exercitio deſeruiet clara, & canora lectio, *num. 480. tom. 3.*

Quo remedio ſolitus erat vti Plinius, *num. 487. tom. 3.*

Ambulatio inuenſcere facit, *num. 463. & 64. tom. 3.*

Ambulatio ſecundum Hipocratem, in primis prodeſt pro excrementorum expurgatione, *num. 472. tom. 3.*

Ambulatio tarda ſenibus, & imbecillioribus, velox robustis, moderata tamen vtriſque valde ſanitati conſert, ſecundum Mercuriale, *num. 473. tom. 3.*

Ambulatio moderata maximè debet eſſe illis, qui corpus habent cacochomachum, ideſt ſecundum Medicos, malis humoribus repletum, *num. 474. tom. 3.*

Ambulatio quomodo, & vbi inuenda ſit, ſecundum Cornelium Celſum reſiſſiue, *num. 476. tom. 3.*

in Ambulationibus apertis vagandum eſt, vt libero Cælo, & multo ſpiritu augeat attollarqueſc animus, ſecundum Senecam, *num. 477. tom. 3.*

Ambu-

- Ambulatio aperta serenat vultum, hilaritatem inducit, oculis gaudium parit, lumenque clarificat, & conciliat. *num. 478.*
- Ambulatio hilariter obeunda est circumcisa omni negotiatione, quia tunc multum iuuat, secundum Cornel. Celsum. *num. 483. tom. 3.*
- Ambulatio cum iuundo socio, hoc est garrulo obeunda est, quia tunc est sine tedio. *num. 484. tom. 3.*
- Ambulatio illa, quæ fit cum socio, & silentium adhibetur, est prope bestialis. *ibid. tom. 3.*
- Amenitas nemorum, florum purpuræ, vel artificialis carnis ornatus, fæda sunt respectu miræ pulchritudinis sapientiæ. *num. 81. tom. 2.*
- Amor Principis in populum, & populi in principem, hoc vñ æternat Regna. *num. 126. tom. 3.*
- Amore nihil inuincibilis, & nihil tam durum, & ferreum, vt non amoris igne vincatur. *num. 553. tom. 3.*
- Anaxagoras philosophus, quali ardore addiscendi flagrasse ostenditur. *num. 9. & 10. tom. 2.*
- Angelus Raphael ingressus ad Tobiam, dixit ei, Gaudium tibi sit semper. *num. 325. tom. 3.*
- Angolorum REGINAE: miserorum refugio, infirmorum remedio, matorum solatio, quotidie eius auribus inculcamus, esse clementem, piæ, dulcem &c. *num. 257. tom. 2.*
- Angelus quidam, noctu dormiens, surrexit in flumine vicino occidit puerum. *num. 468. tom. 3.*
- Angustie huius mundi sunt vigilie festiuitatis, quæ erit in Cælo. *num. 494. & 495. tom. 2.*
- Animæ fortitudo mollescit per luxum, & abundantiam copiarum. *num. 202. tom. 3.*
- Animæ pudicitia constupratur per cumulum diuitiarum. *ibidem.*
- Animus heminis generosus est, qui magis suauitate verbi, & operis ducitur, quam rigiditate trahatur. *num. 243. tom. 2.*
- Animus gaudens atatem facit floridam, spiritus, tristis exsiccata ossa. *num. 319. tom. 3.*
- Animi, & corporis habenda est ratio, secundum Platonem. *num. 460. 461. & 462. tom. 3.*
- Animo lato viuendum est, dum facta finunt, secundum Senecam. *num. 324. tom. 3.*
- Animo humano nihil magnum est. *num. 224. tom. 3.*
- Animo forti & iusta petenti, & audenti homines possunt, cœlites verò de esse non possunt. *num. 403. tom. 2.*
- Antecessorum suorum meritis multi se vestiunt, & quid postea in eis inueniatur. *num. 318. tom. 2.*
- Antigonus Rex cuidam adolescentulo quid responderit, dum petijt stipendium loco sui patris senis, & emeriti. *num. 354. tom. 2.*
- Antigonus Rex audita morte Zenonis ab acerbo dolore captus dixit, se amisse theatrum suarum actionum. *num. 248. tom. 3.*
- Antigonus Rex Macedonum bene agnouit Mundi felicitates esse pictas. *num. 120. tom. 2.*
- Antiquorum laboribus sicuti nos ditati sumus, ita & nos laborare debemus, vt à nobis posteri ditentur. *num. 33. par. 7.*
- S. Antonius quadam die cum viriliter pugnasset cum antiquo Serpente, post victoriam reportatam apparuit ei DEVS, & quid ei dixerit S. Antonius, ac DEVS replicauerit. *num. 523. & 524. tom. 2.*
- Appetitus sapientiæ omnibus insitus est. *num. 1. tom. 2.*
- Aqua, quæ non mouetur, ipsam etiam aerem corrumpit, Ferrum quo sapius vitur, plus splendet, sicut è contra rubigine contritur. *num. 425. tom. 3.*
- Aqua, quæ caret suo fluxu, putrescit, humanoque vsu aliena efficitur, repleturque animalibus noxijs, & venenatis. *num. 424. tom. 3.*
- Aquæ frigidæ apoculum, qui poscenti dederit, non erit sine mercede & quid si dederit suaue vinum scientiæ. *num. 537. tom. 3.*
- Aquam haurit cibro, qui discere vult sine libris. *num. 65. tom. 2.*
- Arbor cuius speciei sit, id cognoscimus non ex radice, sed ex fructibus. *num. 201. tom. 2.*
- Arbores steriles, & destitute igni non putantur, sed permittitur eis vagari, fructifera vero putationibus subiacent. *num. 481. tom. 2.*
- Areopagitæ nocte, & obscura luce, ac numquam die indicant, & hoc vt facta tantum cognoscerent, & non personas viderent, & quid ex hoc inferri possit. *num. 101. par. 7.*
- Areopagitis Rotæ Romanæ longe præclarum esset potius mori, quam in nihilo sedari. *num. 270. par. 7.*
- Aristoteles emit libros Platonis (post eius mortem) tribus talentis. *num. 61. tom. 2.*
- Arma armis resistunt, amor amore prouocatur. *num. 134. tom. 3.*
- Arma turis habere parum est, nisi domi sit consilium. *num. 24. tom. 3.*
- Asini, & cuiuslibet Imperatoris post modicum tempus eadem memoria est, nisi ea prorogetur beneficio alicuius scriptoris. *num. 233. tom. 3.*
- Athenienses legem quam auctore Pericle contra spurios tulerunt, in Themistocle spreuerunt, in Euagora non obseruauerunt. *num. 419. tom. 2.*
- Quamuis ipse Pericles adhuc esset viuus, immo eodem Pericle instante abrogata fuit. *ibidem.*
- Athenienses Demetrio Phalerio trecentis, & sexaginta statutis exereuerunt. *num. 254. tom. 3.*
- Athenienses tanto honore prosecuti sunt Zenonem virum doctissimum, vt apud eum clauis Urbis deponerent. *num. 255. tom. 3.*
- Atitum nobile famosis imaginibus plenum, non facit quem nobilem. *num. 208. tom. 2.*
- Abato dedignata possessore, indignata scientia, dum non pro palatur, euanesce. *num. 524. tom. 3.*
- Auari tam seuerum habent Dominum, vt nec eos dormire sinat. *num. 455. tom. 2.*
- Auditores Rotæ Romanæ ita iustitiam exercent, vt cum omnibus semper vna atque eadē voce leges loquantur. *num. 271. par. 7.*
- Auditores Rotæ Rom. sunt illi, qui insulant, & acriter certant, atque anfractus litium debellant, & sunt causa, vt à nobis aliena sine multa horrenda portenta. *num. 272. par. 7.*
- Auditores Rotæ Rom. tantum ex vberimis, & christallinis iuris fontibus hauserunt, quantum vniquam alio mortali haurire fas fuit. *num. 261. par. 7.*
- Auditores Rotæ Rom. sunt Indices totius Orbis. *num. 262. par. 7.*
- Auditores Rotæ Rom. cum sint doctissimi, prudentissimi, & iustissimi viri, verisimiliter non errant. *num. 243. par. 7.*
- Auditores Rotæ Rom. insectantur veritatem tamquam feram in syluis delitescentem. *num. 497. tom. 3.*
- Auditores Rotæ Romanæ prudentissimi sunt, in miscendo eorum vinum scientiæ cum aqua charitatis, benignitatisque. *num. 567. tom. 3.*
- Auditores Rotæ Rom. quare libenter extendant decisiones. *num. 562. tom. 3.*
- in Auditoribus Rotæ Romanæ decorâ splendet humilitas. *num. 563. tom. 3.*
- Auditores Rotæ Romanæ sunt duodecim I. C. ex amplioribus primioribus, & sapientioribus totius Reipublicæ Christianæ scientia, & ingenio fulgentissimis. *num. 213. par. 7.*
- Auditores Rotæ Rom. sunt tamquam Lucernæ ardentissimæ supra montem posite, vt omnibus lumen præstent. *num. 214. par. 7.*
- Auditorum Rotæ Romanæ indefessa est diligentia, & ardor in inquirenda veritate. *num. 494. tom. 3.*
- Auditores Rotæ Romanæ omnibus distribuunt panem eorum doctrinæ, & sapientiæ. *num. 515. tom. 3.*
- Auditores Rotæ Romanæ omnium sagacius preciosa legum aromata odorant, & omnium dulcius suauissimum iuris succum gustant &c. *num. 64. par. 7.*
- Auditores Rotæ Romanæ omnium perfectius iuris arcana hauriunt, acutius penetrant, & verius interpretantur. *num. 65. par. 7.*
- Auditorum Rotæ Romanæ maiestas vibrat non solum fulgentissima radia sapientiæ, sed etiam humanitatis. *num. 541. tom. 3.*
- Auditores Rotæ Romanæ probati sunt, tamquam aurum in fornace. *num. 279. par. 7.*
- Auditores, qui hodie in Rotâ Romana feliciter sedent, referuntur. *num. 253. par. 7.*
- Auditores Rotæ Romanæ retundunt cum eorum benignitate quorundam sapientium superbiam dum toti tument opinionione sui. *num. 542. tom. 3.*
- Auditores Rotæ Rom. meritò gloriari possunt, sicuti Cæsar Augustus aliquando iactare solebat se Romam lateritiam accepisse, marmoream reddidisse. *num. 227. & 228. par. 7.*
- Auditores hodierni Rotæ Romanæ tot Regum sunt confessus, quot sunt Auditores. *num. 254. par. 7.*
- Auditores Rotæ Rom. tamquam sitibundi publici boni libenter permittuntur, vt eorum decisiones publici iuris fiant. *num. 516. tom. 3.*
- in Auditoribus Rotæ Rom. bebè consideratur acies ingenij Platonis, lumen doctrinæ Aristotelis, & flumen eloquentiæ Demosthenis. *num. 266. par. 7.*
- Auditoribus Rotæ Romanæ quilibet Rex, & Monarcha dicere potest: Maior est sapientia, & opera vestra, quam rumor quem audiui. *num. 267. par. 7.*
- Auditores Rotæ Rom. humanitate, cum grauitate coniuncti sunt, prout erant pariter illi Areopagiti. *num. 59. par. 7.*
- Audi-

Auditores Rotæ Romanæ, quamvis sapientissimi sint, tamen summa redolent affabilitate, benignitateque, *num. 541. tom. 3.*
 Et in eis nulla est absinthij amaritudo, cum toti mellisui sint, *ibidem.*
 S. Augustinus pium librum conscripsit, cuius titulus est, de opere Monachorum, *num. 395. tom. 3.*
 S. Augustinus, dum fuit factus Episcopus de se pro excessu humilitatis dixerat, se esse indignum, poni ad remum, & tamē tam altē in regimine Ecclesiæ positus erat, *num. 173. tom. 2.*
 S. Augustinus, quamvis esset senex, dicebat se tunc, & usque, ad mortem paratum esse discere, etiam a puero vnius anni, *num. 24. tom. 2.*
 Augustus ingenia, maxime fouit, cum è Fisco Latinis Grecisque Rhetoribus annua centena constituit, *num. 249. tom. 3.*
 Aurum ponitur in fornace non vt comburatur, sed vt depuretur & sic accidit iustis, dum in fornace tribulationum iacent, *num. 482. tom. 2.*
 Aurum in comparatione sapientiæ est vilissima terra, eius splendor est caliginosa tenebra, *num. 59. tom. 3.*
 Aurum ex vilissima terra oritur, *num. 181. tom. 2.*
 Aurum non est totum id, quod splendet, vt aurum, *num. 246. tom. 2.*
 Auri prophanus amor omnia sibi vindicat, & alia vt hic, *num. 155. tom. 2.*
 Authoritas Rotæ Romanæ in tam illustri loco reposita est, vt ab ea recedere, nefas quodammodo videatur, *numer. 241. part. 7.*
 Auro nomina admota Cælo, quid iuuat, & inter cognatos posse referre Iouem? *num. 185. tom. 2.*

B

Bellator in literis reperit, vnde animi virtute roboretur, *num. 37. tom. 2.*
 de Bello claris paucos fama extollit, aut doctus calamus celebravit, *numer. 234. tom. 3.*
 Benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion, *num. 276. part. 7.*
 Beneficia plura vni non sunt danda, itaque alij fame pereant, *num. 154. tom. 2.*
 Beneficia, caueatur, ne conferantur indignis, & refert id, quod accidit Summo Pontifici Leoni, *num. 156. tom. 2.*
 circa Beneficiorum collationem tempus erat lacrymabile, dum florebat S. Hieronymus, & quare, *nu. 150. & 151. tom. 2.*
 Benjamin quia scyphum sacco inclusit, quamvis non sua culpa, multas angustias passus fuit, *num. 534. tom. 3.*
 Betonica herba est magnæ virtutis, *num. 471. tom. 3.*
 Bion Philosophus vnus ex septem sapientibus, Græciæ, egrediendo è sua Ciuitate capta ab hostibus, nihil secum deferrebat, & tamen dicebat omnia sua bona secum ferre, & quomodo, *num. 272. tom. 3.*
 Bonæ fortunæ possessoribus aliquando pericula magna afferunt, *num. 263. tom. 3.*
 Bonbrum, & non malorum virorum intuitus animus aggreditur ad opera aggredienda, *num. 282. part. 7.*
 Breuitas calcanda non est, *num. 529. tom. 2.*
 Budei exclamatio in l. 2. ff. de orig. iur. circa tot acervos voluminum, quæ in iure scripta sunt, *num. 210. part. 7.*

C

Cainus, primus fuit, qui in mundo ædificauit, quasi terra esset locus hominum, alienus fuit à soliditate Cælestis gloriæ, *numer. 387. tom. 2.*
 Calamitatum omnium materia est homo summe felix, *num. 463. tom. 2.*
 Calamitatum magnarum causa fuit otium, *num. 350. tom. 3.*
 Calceorum aptator melius est, vt quis sit, quam Doctor sine legibus, *num. 28. tom. 3.*
 Ciligula infame monstrum generis humani vnicum crudelitatis, lasciuix, & auaritiæ exemplum, fortitus fuit in patre Germanicum, magis pium, castum, & iustum Principem, *numer. 193. tom. 2.*
 Calor naturalis dum non probe concoquet alimentum, nec excrementa expurgat, quid inde sequatur, *num. 448. tom. 3.*
 Canis venaticus summo studio feram inter sylvas quærit, nullo labori pareit huc illuc odoratur, *ibidem.*
 vii Canones decisiones Sacræ Rotæ Romanæ seruantur, *num. 248. part. 7.*
 Canes venaticos imitatur sapiens, huc illuc feram quærentes, nam non inelle tam rem, tantum operatur, vt illam affequatur, secundum S. Cyrillum Alexandrinum, *numer. 498. tom. 3.*

Caput generosum Auditorum Rotæ Rom. dignissimum est vt cingatur triumphali, & victrici fronde, *num. 273. part. 7.*
 Carbone solent delineari picturæ, *num. 36. tom. 3.*
 Carceribus illi, qui diu retinentur, vel ex alia causa ambulare non possunt, quando tandem ambulare incipiunt, nisi magno cum labore mouentur, *num. 433. & 434. tom. 3.*
 Cardinali ambienti Paparum, & iactanti auorum, & proauorum suorum famosas imagines, quid fuerit responsum, *num. 363. tom. 2.*
 Catoria sunt ea nobis, quæ ex propria industria paramus, quàm ea, quæ nobis obuehiunt aduentitio iure, *num. 224. tom. 2.*
 Carneades Philosophus, & facundus Orator missus Romam, ab Atheniensibus, perorando in Senatu eloquentiæ facibus adumbravit auratam lucem veritatis, & quid contra eum, dixerit magnus Cato, *num. 502 & 503. tom. 3.*
 Carneades Philosophus fuit sic diuturnus, & continuus miles sapientiæ, vt in mensa existendo, penitus obliuisceretur edere, *num. 12. tom. 2.*
 Vnde eius propinqui misericordia moti, sicuti fit infantibus, cibum ei subministrabant, ne inedia moreretur, *numer. 13. tom. 2.*
 Carolus V. cum admonitus esset à suis, vt in audiendo omnes, non esset ita facilis, propter multa propriæ vitæ pericula, quid ipse Cæsareo animo respondit, *num. 132. tom. 3.*
 Carolus V. in audiendo omnes erat ita facilis, vt ipsi plebei mirabantur in tanta dignitate, talem adeundi facilitatem, *num. 134. tom. 3.*
 Carthago à v. sticibus armis Populi Romani debellata fuit, *num. 359. tom. 3.*
 Carthagine deleta desuit inuenturi Romanæ causa bellandi, ideo omnes orose dederunt, & quid inde secutum fuerit, *num. 364. tom. 3.*
 Carthaginis destructio peperit Republicæ Romanæ magis horrendum bellum quod nunquam ab ea fuerit expertum, *num. 363. tom. 3.*
 Carthusiana religio communi suffragio extollitur, quia eam, sectantes mirifice delectantur solitudine, itaq. clauetro Monasterij non egrediuntur, *num. 392. tom. 3.*
 Carthusiani retinent stabilitatem in loco, tamquam in perpetuum carcerem, *num. 393. tom. 3.*
 Carthusiani tribus potentissimis remedijs quærit laudabilem vitiorum fugam, *num. 394. tom. 3.*
 Castigatio licet aliquando sit necessaria, tamen qualiter oportet, vt sit, *tom. 2.*
 S. Catherina Senensis osculabat locum, vbi ambulabant Sacerdotes, *num. 419. tom. 3.*
 Cato persuasit Senatui Romano destructionem Carthaginis, motus non à bono zelo, sed ob priuatos iancores contra Carthaginem, *num. 362. tom. 3.*
 Cato in muro hospitij reperit carbone notatum, qui regnare vult feruiat ille DEO, *num. 398. 399. tom. 2.*
 Eiusque liberis integrum patrimonium seruauit, *ibid.*
 Cato audita victoria ciuili Cæsaris, se ipsum interfecit, quo scito à Cæsare, dixit illum inuidisse suæ gloriæ, & se illi inuidere, *num. 262. tom. 2.*
 Cato senior trium duci penitentia profitebatur, & quæ erant, *num. 348. tom. 3.*
 Cæcus, si cæcum ducat, ambo in foueam cadent, *numer. 77. tom. 3.*
 Cæco quid iuant oculi suorum proauorum si ipse in tenebris sedeat, lumenque Cæli videre non possit, & muro, quid prodest eloquentia suorum auorum etiam si fuissent alteri Demosthene, dum ipse loqui non valet, *num. 304. tom. 2.*
 Cæleste terrenum, in immortale caducum, hominem in Deum mirifice conuertit, *num. 108. tom. 2.*
 Celius Antipater I. C. plus eloquentiæ, quam scientiæ iuris operam dedit, *num. 508. tom. 3.*
 Certatim hodie plura eduntur, *num. 23. part. 7.*
 Cæsar, caput Pompei oblitus an ille esset ei hostis, preciosissimis odoribus cremandum curauit, & Pompeus Imperij Romani columna habitus, eiusdem corpus inhumatum mansisset, (sic mortalium negotia fortuna versat) nisi id curasset Cæsar eius hostis, *num. 261. tom. 2.*
 Cæsar ideo gloriosius reputatur Alexandro, quia iste natus fuit Rex, ille vero priuatus vir, *num. 282. tom. 1.*
 Cæsar non erat solitus iactare, se magnos viros viciisse, nec de tot nationibus insuperabilibus triumphasse, sed bene inimicis suis vitro indulsisse, *num. 259. tom. 2.*
 Cæsar omnium habebat memoriam præterquam iniuriarum vlcisci, *ibidem.*
 Cæsar modestissime vsus fuit victoriæ ciuili, *num. 260. tom. 2.*
 Cæsar

Cæsar cum habuisset in manibus scrinium litterarum missarum à suis aulicis Pompeio, nec vna quidem lecta combussit. *num. 260. tom. 2.*

Cæsar communij omnium voce longe iudicatur maior Alexandro Magno. *num. 228. tom. 2.*

Cæsar omnium Principum fuit clementissimus. *ibidem.*

Cæsar vidit picum Alexandrum, & statim generoso in pectore gloriæ facies exarserunt. *num. 51. tom. 2.*

Cæsar Imp. omnium Oratorum fuit elegantissimus, ex sententia Marc. Tull. *num. 138. tom. 3.*

Cæsar's commentaria toto Orbe sunt conspicua. *num. 139. tom. 3.*

Cetus piscis ille magnus (balena vulgo nuncupata) dum ludit signum est vicinæ tempestatis. *num. 474. tom. 2.*

Catulus sicuti est signum tempestatis, ita gaudium diuitum signum est tempestatis æternæ. *num. 475. tom. 2.*

Chrysippus Philosophus, cum esset in conuiuio, & à compotitione, cui ceteri iuxta morem largius indulgebant, abstinere, ne otaretur, crura sub mense agitabat. *num. 490. tom. 3.*

Quo viro ab vno ex assistentibus non illepide dixit, Chrysippi crura sola ebria sunt. *num. 491. tom. 3.*

CHRISTVS, quod non capit, rapit fiscus. *num. 412. tom. 3.*

Fiscus rapit omnia turpia, & illicita lucra. *ibid.*

CHRISTVS D N, non vnam, sed duas clauas B. Petro reliquit & quare. *num. 112. tom. 3.*

CHRISTVS, qui Romanam fundauit Ecclesiam, & intimo diligit affectu, non dormit, neque dormitabit in custodiendo eam. *num. 549. tom. 3.*

CHRISTVS inhibuit Apostolis, ne secum sacculum ferrent, & cur id inhibuit, & quid fortasse tacite inuuit benignus D. N. *num. 525. tom. 3.*

CHRISTVS, quod non capit, rapit fiscus. *num. 412. tom. 3.*

CHRISTVS si nobis indulgeret, amare sceret mundus. *num. 390. & 391. tom. 2.*

CHRISTVS Aeterni Patris filius nasci voluit de bonis, & malis, de humilibus, & honoratis. *num. 415. tom. 2.*

Et non solum de alienigenis, immo, & de adulterinis, & quare. *num. 415. tom. 2.*

CHRISTVS intrauit in gloriam suam per passionem, & quis erit adeo effrontis, vt præsumat intrare in alienam sine cruce? *num. 516. tom. 2.*

CHRISTVS in specie declarauit se exemplar benignitatis. *num. 453. tom. 2.*

Inter Cæres Regum, & vilissimæ plebis non reperitur differentia. *num. 232. tom. 3.*

Ex Ciuium ruina non parum damni Reipublicæ accedit. *num. 133. par. 7.*

Ciuitates tunc fore beatas, secundum Platonem, si quando aut philosophi imperarent, aut Imperatores philosopharentur. *num. 151. tom. 3.*

Clarius est victoria, quo clarius est victus. *num. 258. tom. 2.*

Claudius Imp. quia virtuosè non vivebat, mortuus erat, apparenter tantum viuendo, & quando verè mortuus fuit de eo dixit Seneca DESIT VIDERI VIVERE. *num. 6. tom. 2.*

Clementia etiam barbarorum pectora penetrat. *num. 231. tom. 2.*

Clementiæ dulcedo mitigat inimicos, & multiplicat amicos. *num. 232. tom. 2.*

Clementia reddit iratum beneuolum, suspectum in beneuolū transmutat, austerum in mitem, aduersantem in mitem &c. *ibidem.*

Clementiæ gemma est adeo perpulchra & necessaria, & sine ea, quis legem CHRISTI non adimpleat. *num. 233. tom. 2.*

Clementia præparat vitam, secundum Salamonem. *num. 234. tom. 2.*

Clementia est pars iustitiæ, & in hoc differt à misericordia. *ibidem.*

Clementia dulciter capit, delectanter onerat, & fortiter capit. *num. 236. tom. 2.*

Clementia est omni armatura fortior, & licet nesciat, quid sint arma, tamen sæpe armatos vincit. *ibidem.*

Clementia longè valentior est ad aliquid obtinendum, quam seueritas. *num. 242. tom. 2.*

Clementia in Principe est tamquam Sol in Cælo. *num. 228. tom. 2.*

Clementia mortales DEO æquat. *num. 230. tom. 2.*

Clericus defunctus quid ex redditibus Ecclesiæ tenaci, & illaudabili parsimonia quæsiuit, honestæ retributioni restituitur eidem Ecclesiæ. *num. 411. tom. 3.*

Clericus quidam diues cum in Missa audiuisset legi illud Euangelium, & qui humiliabitur exaltabitur, &c. derisit CHRISTVM, & quid ei acciderit. *num. 577. tom. 3.*

contra Clericos sui temporis inclamat S. Bernard. asserendo se nescire cuius ordinis sint, &c. *num. 405. & seqq. tom. 3.*

Clerici committunt magnum sacrilegium thesaurizando pro se id, quod pauperum est. *num. 408. & 410. tom. 3.*

Clericis mortuis dum fit spoliū, puniuntur in eo, in quo deliquerunt, quia bona Ecclesiæ debebant in pios vius distribuere, & non thesaurizare. *num. 413. tom. 3.*

Clericus victum, & vestitum artificioso, vel agricultura quærere sibi debet, secundum Concil. Carthaginensem. *num. 399. tom. 3.*

Clerici, & religiosi non solum est permixtum manibus operari, sed & eis est in præcepto commissum otij vitandi causa. *num. 400. tom. 3.*

Clericus defunctus quid ex redditibus Ecclesiæ tenaci, & illaudabili parsimonia quæsiuit, honestæ retributioni restituitur eidem Ecclesiæ. *num. 411. tom. 3.*

Collectio, & editio Decisionum Rotæ Rom. est perquam utilis Reipublicæ. *num. 6. par. 7.*

Commentariorum tot acerui ius totum conturbant, ne dixerim lumen obscurant, & quasi totum abstulerunt. *num. 114. par. 7.*

Concilium Tridentinum enixè orat omnes Iudices, vt quanto citius possent, studeant terminare lites. *num. 122. par. 7.*

Consiliarij Principum libenter transeunt per Placentiam, sed non per Veronam; Et canunt illud psal. Placebo Domino in Regione viuorum, &c. *num. 95. tom. 3.*

Consilium Neapolitanum consuluit in quodam casu Rotam Romanam, & iuxta eiusdem opinionem iudicauit. *num. 226. par. 7.*

Consuetudo in pluribus locis adest, vt quis possit testari & donare bona ex propria industria acquisita, non autem ex successione habita. *num. 222. tom. 2.*

Ex Consuloribus tribus, (vt ait Comicus in Phorm.) vnus affirmat, alter negat, tertius verò deliberandum putat. *num. 73. par. 7.*

Continuatio laboris omnem gratiam à corpore detergit, succum exorbet, vigorem debilitat. *num. 315. tom. 3.*

Contritio magna est in animo eorum, qui litigant, quousque lis finitur. *num. 149. par. 7.*

Controuersie nonnullæ potius gladio, quam iure decidi possent arbitratur, & hoc ob desperatam concordiam inter Doctores. *num. 76. par. 7.*

Corpus nullum sine aliquo suo motu sanum degere potest. *num. 432. tom. 3.*

Corpus sicuti exercitiis conseruatur, ita animus meditationibus. *num. 459. tom. 3.*

Corporis habitudine extremè boni nil est periculosius. *num. 461. tom. 2.*

Corporum pulchritudo oculorum voluptas est, hac visus delectatur, hac delectatur à natura. *num. 78. tom. 2.*

in Corporibus, sicut grauius morbus diffunditur, ita & in Imperio. *num. 123. tom. 3.*

Cum Criticis non est verbis certandum, sed modestia, rectique factis eo vlcisci pulcherrimum est. *num. 284. par. 7.*

Cupido his corruptis seculis sic mentes humanas inuasit, vt nec Ecclesiastici ab auaris cogitationibus alieni sint. *ibidem.*

Curis suis aliquando gaudia interponenda sunt, vt animus possit quæcunque ferre laborem, secundum præceptum sapientis Catonis. *num. 326. tom. 3.*

D

DAVID volens enixe Domino eius Regnum commendare, pro causa adducit propriam mansuetudinem. *num. 254. tom. 2.*

Dauid, & Salomon ceciderunt, quando otiosi permanserunt. *num. 297. & 298. tom. 3.*

Dauid sapiens fuit, & sapiens Salomon sed blandientibus nimis secundis rebus, vnus ex parte, alter in totum desipuit. *num. 200. tom. 3.*

Debiles qui se fingunt, cum sint fortes, & sic mendicant, graui poena, iura iubent mulctari. *num. 345. tom. 3.*

Decisiones inter alias causas extenduntur, vt partes victæ sciāt quare succubuerunt. *num. 58. par. 7.*

Decisiones Rotæ Romanæ, maxime si pro illis sæpe iudicatum fuerit, tamquam venerandarum legum dogmata seruari debent. *num. 247. par. 7.*

Decisiones Rotæ Romanæ tamquam Canones seruantur. *num. 248. par. 7.*

Decisiones Rotæ Romanæ manu nos ducunt. *num. 33. par. 7.*

Decisiones Rotæ Rom. sunt Iurisperitorum pulcherrimus, & amoenissimus deliciarum campus. *num. 12. par. 7.*

Deci-

Decisiones Rotæ Rom. fugatis tenebris litium statum Reipublicæ Christianæ roborant. *num. 9. par. 7.*
 in Decisionibus Rotæ Romanæ mira dexteritas egendi, cum magno acuminis coniuncta inspicitur. *ibid. 10. par. 7.*
 Decisiones Rotæ Romanæ sunt illa oracula, quæ per omnia Tribunalia magna omnium admiratione proferuntur. *num. 53. par. 7.*
 Decisiones Rotæ Romanæ tamquam stellæ firmamenti corruscant, & sunt præcipuè Iustitiæ iubar, ac totius Romanæ Curiæ splendor, & gloria. *num. 14. par. 7.*
 Decisiones cum prospiciant humano generi, rectè ad instar legis vocari possunt. *num. 16. par. 7.*
 Decisiones possunt dici fauorabiles, sicuti & ipsa lex dicitur fauorabilis, dum cernit publicam utilitatem. *numer. 17. par. 7.*
 per Decisiones Rotæ Romanæ causidici instruuntur. *numer. 7. par. 7.*
 Decisiones Rotæ Rom. in lumine publico positæ aspicere, quilibet ex imo pectoris suspirat. *num. 54. par. 7.*
 Decisiones Rotæ Romanæ in qua veneratione sint habendæ. *num. 292. par. 7.*
 Decisiones Rotæ Romanæ in hoc caliginoso, & tenebroso Iuris vasto gurgite lumen præstant, ne infelicitè naufragetur, & spem dant attingendi portum. *num. 231. par. 7.*
 per Decisiones Rotæ Romanæ omnia patent, omnia erumpunt, & omnia illustrantur. *ibid.*
 Decisiones Rotæ Romanæ densa caligine lucem miram forensibus negocijs afferunt. *num. 232. par. 7.*
 Decisiones Rotæ Romanæ manu nos ducunt ad ipsam iusticiam, & solam Dominam omnium, & Reginam virtutum. *num. 233. par. 7.*
 Decisiones bene faciunt, & laudandi sunt, (secundum Neui-
 zan.) qui in lucem edunt, & quare. *num. 19. par. 7.*
 Decisiones optimum consilium dant litigare volentibus, ne in vasto litium Oceano tam facili se præcipitent, & quare. *num. 62. & 63. par. 7.*
 Deliciæ vehementius omnibus stimulis pungunt, dolores acerbissimos, tam corpori, quam animæ inferentes. *numer. 199. tom. 3.*
 Demetrius Valerius magnus ille Philosophus admonebat Pto-
 lomeum Aegypti Regem, ut sedulo libros de Imperio tra-
 stantes legeret, & quare. *num. 94. tom. 3.*
 Dæmon dum videbat Iob sic strenuè cum miserijs luctantem,
 præ acerbis doloribus rabiosè stridebat, ac dissecabatur. *num. 518. tom. 2.*
 Dæmon animi generositatem in calcando, humana ferre non
 valet, fugit enim, secundum Sanctum Nilum. *num. 245. tom. 2.*
 à Dæmone non facile capitur, qui bono vacat exercitio. *num. 369. tom. 3.*
 Demosthenes cum esset ætate 107. annorum, tamque totam
 consumpsisset in studijs, proximi mortis ingemuit, quia
 tunc exibat è vita, quando aliquid sapere incipiebat. *num. 7. & 8. tom. 3.*
 Demosthenes percontatus qualiter artem oratoriam didicerit,
 reddidit rationem, quia plus oleum, quam vinum consum-
 pserit. *num. 280. tom. 3.*
 Demosthenem Oratorem elegantissimum quis dicit ignobi-
 lem, cuius parentes non modo viles, sed etiam ignoti fue-
 runt. *3. num. 179. tom. 2.*
 Desperatis non est adhibenda medicina secundum Hippocr.
num. 455. tom. 3.
 contra Detrahentes in solo contemptu sola victoria est. *num. 576. tom. 3.*
 DEVS otiosis non assistit. *num. 340. tom. 3.*
 DEVS superbis summopere resistit. *num. 573. tom. 3.*
 DEVS voluit, ut mundi altitudo subiungaretur, à pauperibus,
 simplicibusque viris. *num. 262. tom. 2.*
 DEVS quanto minus nobis hac vita punit, tanto magis eius
 iram ostendit. *num. 470. tom. 2.*
 DEVS dixit homini, in sudore vultus tui vesceris pane tuo. *num. 301. tom. 3.*
 DEVS facit hominem, & posuit illum in Paradiso terrestri, ut
 operaretur. *num. 300. tom. 3.*
 DEVS quare omnia à se creata benedixit, plantas vero ne-
 quaquam. *numer. 385. tom. 2.*
 DEVS singulari amore prosequitur personas mites, & ideo
 loco superborum eos sedere facit. *num. 255. tom. 2.*
 DEVS non videt pulcherrum in hoc mundo, quam aspicere, virum
 Intrepidum stantem inter ruinas. *num. 521. tom. 2.*
 DEVS punire seuerè dum intendebat Hierusalem, dixit, ut
 Par. IV. Recent. Tom. III.

quiesceret, quia amplius cum ea irasci nolebat. *num. 502. & 503. tom. 2.*
 DEVS in cordibus hominum verè sapientium agit, quod ipse
 fecit in regionibus terrarum. *num. 529. tom. 3.*
 DEVS dum consideratur iratus, tunc est magis propitius con-
 tra peccatorem. *numer. 503. tom. 2.*
 DEVS quare fecerit rationabilem creaturam. *num. 31. tom. 2.*
 DEVS est summa humanitas, & benignitas. *num. 251. tom. 2.*
 DEVS promittit manere simul cum tribulatis. *num. 526. tom. 2.*
 DEVS valde curat de his, qui diligunt intellectum tanquam
 de suis amicis per scire, & intelligere homo iniungitur
 DEO. *num. 29. tom. 3.*
 DEVS est increata sapientia, splendor nunquam deficiens, fons
 semper scaturiens, principale principium &c. *numer. 391. tom. 3.*
 DEVS maximis beneficijs afficit illum populum, dum concedit
 ei Principem sapientem, & vide super hoc textum sacrum,
 & aureum. *num. 70. 71. 72. & 73. tom. 3.*
 DEVS flagellat omnem filium, quem recipit, & qui est exce-
 ptus à flagellis, exceptus est quoque à numero filiorum. *num. 499. tom. 2.*
 DEVS seuerissimo flagello punit populum illum permittendo,
 ut gubernetur à Principe insipiente. *num. 76. tom. 3.*
 DEVS dum fortem virum illum Iob in tribulationibus gauden-
 tem, aspiciebat, præ gaudio vultum risu soluit. *nu. 518. tom. 2.*
 DEI reverentia, & proximi amor summa est totius legis. *num. 7. tom. 3.*
 DEI dona, quæ ad aliorum utilitatem hominibus, & maxime
 scientia est, alijs auarè, fordideq. claudi non debet. *numer. 526. tom. 3.*
 DEO proximus est ille, quem ratio non ira mouet. *numer. 278. tom. 2.*
 DEO militans non implicet se in negocijs secularibus. *numer. 405. tom. 3.*
 à DEO multa petuntur, quæ non obtinentur, & si petantur à
 B Virgine obtinentur, & qua de causa. *numer. 409. tom. 2.*
 à DEO omnis nobilitas venit, & quis ab eo se declaratū no-
 bilis, vel ignobilis. *num. 257. 258. 260. & 261. tom. 3.*
 DEO nihil omnium anceps est, neq. impossibile. *num. 405. tom. 2.*
 DEO libenter parendum, ut fortunæ contumaciter resistamus
 secundum Senecam. *num. 440. tom. 2.*
 DEVM aspicientem viros generosè cum aduersa fortuna pu-
 gnantes, considerauit etiam gentilis ille Seneca, quamuis à
 veritate catholica alienus. *num. 519 & 520. tom. 2.*
 Dies nulla sine linea transire debet. *num. 348. tom. 3.*
 Dies quando sunt magni, non debemus tantū inuigilare, sicut
 quando sunt parui, secundum Iustinianū Imp. *num. 310. tom. 3.*
 Dies festos ideo Legislatores (secundum Senecam) instituerunt,
 ut ad hilaritates homines publice cogantur tamq. am res
 necessaria vitæ humanæ. *num. 333. tom. 3.*
 Dignitas amittit dignitatem in indigno. *num. 167. tom. 2.*
 Dignitas est fortior, quam quis habet ex se, quam illa quam
 habet per alium. *numer. 223. tom. 2.*
 Dignitas in indigno, quid est, nisi ornamentum in luto? *numer. 166. & 167. tom. 2.*
 in Dignitatibus multi infamati remanserunt, quamuis in vita
 priuati erant virtutibus, & bonitate conspicui. *nu. 348. tom. 3.*
 contra Dignitates ambientes adducuntur verius etiam vernacu-
 culi. *num. 227. & 228. tom. 3.*
 Diligentia cito aperit ianuam veritatis, quam torpor, & ne-
 gligentia claudit. *num. 495. tom. 3.*
 Diligentia in omnibus rebus plurimū valet, hæc præc. pua co-
 lenda est, hæc semper adhibenda. *num. 496. tom. 3.*
 Diligentia vna virtus est, sed sub ea omnes virtutes compræ-
 henduntur, secundum Romanum Oratorem. *nu. 496. tom. 3.*
 Dimidium non nunquam plus est, quam totum, & quomodo.
num. 316. tom. 3.
 Dimidium moderatè se habet, & sic plus est immoderato. *ibid.*
 Dionysius Tyrannus sapientes viros plurimi faciebat, per quos
 gloriosum se fieri affabat. *num. 252. tom. 3.*
 Dionysius Tyrannus sciens Aristotèlem Siciliam versus venire,
 quanto honore eum exceperit. *num. 253. tom. 3.*
 Diores omnibus sunt illi, qui ab omnibus accipiunt. *numer. 23. tom. 2.*
 Diues si quis est, hoc fortunæ debetur, si nobilis id est laus
 aliena, si pulcher, senectute desinet esse talis si sapientia pol-
 leat, illa est virtus propria. *num. 202. & 203. tom. 3.*
 Diuitem quendam tria fecerunt eum nudum, alea, vinca, ve-
 nus, &c. *num. 551. tom. 3.*
 Diuites rectè viuere debent propter plurima, sed præcipuè ob-
 malas seruatorum linguas, secundum Horatium. *nu. 309. tom. 2.*
 Diuites

Diuites pauci, non aleturum, sed nec suum seculum nouit. *num. 231. tom. 2.*
 Diuitiae acculantur diuitibus, & non est, qui respiciat pauperum, vel mendicum. *num. 152. tom. 2.*
 Descendum est, licet quis haberet alterum pedem in sepulchro. *num. 3. tom. 2.*
 Descendum est ab omnibus libenter, & quare. *num. 23. tom. 2.*
 Doctor optimus est ille, cui pudor, & iustitiae soror, incorrupta fides, nudaque veritas est. *num. 132. tom. 3.*
 Doctor quidam Parisiensis vir D. E. I. plenus coram Rege Francorum affirmavit ignaros fuisse Apostolos S. Benedictum, B. Franciscum, Hieronymum &c. & quare, & quomodo concludit. *num. 513, 514 & 515. tom. 2.*
 Doctores multi sunt legum hostes, eas abhorrentes studendo tantum in reperijs, & saepe declarant ignotum per ignotius, & vide *num. 27 & 28. tom. 3.*
 Doctores multi amare plorant praeciae scientiae Iuris miseriam, considerando tot opinionum contrarietates tamquam litium seminaria. *num. 102. par. 7.*
 Doctores qui docent, magis in eis augetur scientia, & videatur pulchra similitudo S. Augustini. *num. 539. tom. 2.*
 Doctores non curant de his, quae non faciunt bursam hydropicam. *num. 207. par. 7.*
 Doctores, dum vicissim conferunt, quod didicerunt quasi fructus suos regiones regionibus impendunt, ut una omnes charitate iungantur. *num. 532. tom. 3.*
 Doctores illi auari, & inuidi, qui eorum suae doctrinae panem, alijs frangere, & distribuere negant, odio graui persequendi sunt. *num. 510. tom. 3.*
 Doctores in proferendo eorum sententias imitantur horologia pulsantia. *num. 72. par. 7.*
 Doctores qui sibi soli sapiunt, comparantur vaso illi, qui in se dum multa bona includat. si semper clausum erit, ea non seruauit, sed corruptit. *num. 520. & 521. tom. 3.*
 Doctores, qui in luce edunt libros preferendi alijs, cum sint tamquam stellae in firmamento Coeli, &c. *num. 34. par. 7.*
 Doctores pleni debent esse oculis, tamquam nouelli Argi. *num. 510. tom. 3.*
 Doctores nonnulli adeo pleni sunt iactantia, ut hydropici videantur. *num. 573. tom. 3.*
 Doctores inter tot interpretationum fluctus omni vento circum aguntur. *num. 96. par. 7.*
 Doctores raro litigando, faciunt sicut ille, qui praebet venenum alicubi, nam de eo ipse dequaquam gustat. *num. 200. par. 7.*
 Doctores acquiescendo opinionibus Rotae Romanae, non tam videntur in eius opinione, quam in ipso iure acquiescere. *num. 240. par. 7.*
 inter Doctores tam magna contrarietas vix est credibilis, & quare. *num. 74. par. 7.*
 Doctorum sententiae trans vltraque alpes veluti arietes saepe pugnant. *num. 97. par. 7.*
 Doctorum calami sunt illi, qui aeternant Regna, Principesque. *num. 258. tom. 3.*
 Doctorum verus Character est veritas, qua quis destituitur, singulari disciplinarum ornamento caret. *num. 500. tom. 3.*
 Doctrina ad modum fontis effluere debet. *num. 525. tom. 3.*
 Doctrina magis quam aurum eligi debet secundum Salomonem. *num. 58. tom. 3.*
 Doctus qui est, inhumanus esse non potest, alias doctrina esset insipida, & nescia. *num. 159. tom. 3.*
 Docti qui fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellae in perpetuas aeternitates. *num. 277. par. 7.*
 Dolendum est tam ad viuum fuisse resecata olim elegantissima illa veterum Iurisperitorum responsa. *num. 112. par. 7.*
 Dolum melius est cum Diogene reuoluere sursum, & deorsum quam inter ostantes nihil memoria dignum agens numerari. *num. 41. par. 7.*
 Domus vniuersiusque Iurisperiti Oraculum est Ciuitatis, quia Ciues ad eos eunt incerti de rebus suis, certi postea dimittuntur. *num. 69. par. 7.*
 Draco primus, Le. islator apud Athenienses sanxit, otiosi ultimo supplicio puniendos esse. *num. 342. tom. 3.*
 Et quamuis ista lex dura videretur, & ab humanitate aliena, tamen non caret ratione. *ibidem.*
 Durum est, quod quis ex necessitate ad litem perducatur, sed magis durum est, quod suum est, amittere. *num. 182. par. 7.*
 Dux ille magis generosus est, qui nouum statum acquirit, quam ille qui antiquum conseruat. *num. 227. tom. 2.*

Ebrietas mortis causa est, aut certe occasio. *num. 550. tom. 3.*
 Ecclesia DEI destruitur ex institutione mali Praelati. *num. 160. tom. 1.*
 in Ecclesia DEI viri literati dicuntur radij solis, & veluti splendor firmamenti. *num. 146. tom. 2.*
 Ecclesia non est implenda nepotulis, nec alinis diserratis, aut porcis. *num. 146. & 147. tom. 2.*
 Ecclesiae DEI debent splendere, & non ruere, & ideo non est confugiendum ad ignorantiae tenebras. *num. 248. tom. 2.*
 Ecclesiarum decor, & augmentum cultus diuini, consistit in personis eruditis pollentibus virtute, & doctrina. *num. 149. tom. 2.*
 Ecclesiam DEI nihil magis denigrat, quam ut Laici meliores sint clericis. *num. 414. tom. 3.*
 Ecclesia Sancta in pluribus orationibus dat titulum clementiae DEO. *num. 256. tom. 2.*
 Ecclesia Sancta Romana, quam horridas tempestates passa fuit, quia nonnulli eius filij vinum purum scientiae biberunt. *num. 548. tom. 3.*
 Ecclesia Sancta mater quotidie orat Saluatorem nostrum, ut litium flammam extinguat. *num. 117. par. 7.*
 Aedificium magnum, qui facere intendit, opus est, ut prius cogitet de fundamento. *num. 571. tom. 3.*
 Aegroti periculosiores sunt, quando mentem febribus perdidit, & ridet. *num. 322. tom. 2.*
 Aegyptij pingere solebant Magnates cum Sole ecclipsato in manibus, cum inscriptione, Nisi cum deficiat, spectatorem habet. *num. 338. tom. 2.*
 apud Aegyptios singuli cohebantur nomina sua adud Praesides profiteri, & qua arte vivebant, & qui mentiebatur, morte puniretur erat. *num. 343. tom. 3.*
 Aegyptiorum Monasteria hunc mortem tenent, ut nullum absque opere, & labore suscipiant. *num. 368. tom. 3.*
 Eligenti indignum ad beneficia imputantur damna, & perditiones animarum, quae euenit, quia dignus non fuit promotus. *num. 159. tom. 2.*
 Eliseus mixtens eius famulum ad resuscitandum mortuum baculo suo, iussit ei, ut neminem in via saluaret, & quare. *num. 155. tom. 3.*
 Eloquentiae luctuose, ac sanguinantis vsus malis moribus natus, in locum teli repertus fuit. *num. 505. tom. 3.*
 Episcopus ab omnibus reprehensus fuit, quia dixit, Deos otiosos manere. *num. 341. tom. 3.*
 Epuloni ardenti in Inferno dictum fuit, recordare filii, quia recipiis bona in vita tua, & sic dicitur illis, qui in hoc saeculo non puniuntur. *num. 594. tom. 2.*
 Equus non est celer, licet ex celerrimis sit natus, sed quid in eo sit spectandum. *num. 305. tom. 2.*
 Aequum iudicium qui sapit, ille ferat. *num. 16. tom. 3.*
 Erramus omnes, & Andabatarum more, clausis oculis plerumque certamus. *num. 99. par. 7.*
 Eruditio humaniores reddit. *num. 60. par. 7.*
 Esurienti cibum, sitienti porum praestare pium est, ac curare, ut animus insipientium saturetur cibo, & potu doctrinae magis pium est. *num. 517. tom. 3.*
 Aetatis vnus sunt ea, quae fortiter fiunt, quae vero Reipublicae causa scribuntur aeterna sunt. *num. 32. par. 7.*
 Exaltati indigne gaudent, quia decepti dicuntur ab eo, qui eas sic exaltant. *num. 163. tom. 2.*
 Excellentem esse culmine, & despicabilem vilicate, nihil est turpius. *num. 166. tom. 2.*
 in Executione sua tota vis, & principalis substantia iudicij. *num. 189. par. 7.*
 Exemplum Thimanthij verustissimi Pictoris refertur. *num. 160. par. 7.*
 Exercitatio toties videtur necessaria, quoties editur. *num. 430. tom. 3.*
 pro Exercitio etiam deferuire potest, si crura fullonicae agitentur, secundum Senecam. *num. 489. tom. 3.*
 ex Exercitio sequitur felix distributio alimenti, eius concoctio, corporis nutritio, humectatio natui humoris in habitu corporis, extremorum extenuatio, expulsio, atque expurgatio. *num. 429. tom. 3.*
 Exilium non est faciendum patriae, & carcer non est fruendus, uti domo. *num. 388. tom. 2.*
 Expauescere omnia, imo nec sibi ipsi credere, amarum est. *num. 119. tom. 3.*
 Expressum facit cessare praesumptum. *num. 295. tom. 2.*
 Extramissis malis, extrema remedia adhibenda sunt. *num. 74. tom. 3.*
 Extre-

Extrema gaudii luctus occupat. num. 464. tom. 2.

in Exultationem, hilaritatemque aliquando animus extrahendus est. num. 318. tom. 3.

Euangelistæ laudibus non cumularunt B. VIRGINEM, cognoscendo eius ineffabilem magnitudinem, solum dicendo, de qua natus est IESVS. nu. 408. tom. 2.

Euangelium illud surge, & ambula, & illud Tolle grabatum tuum, & ambula, id est viue, seu vale. num. 482. tom. 3.

F

Facta humana quanto magis reuoluuntur tanto magis ludibria apparent, secundum Tacit. num. 372. tom. 2.

Fama communis non mentitur. num. 280. par. 7.

in Fama non si vien sotto la coltre. num. 281. tom. 3.

versus Vernaculi Poetæ Petrusci.

Felicitas ex propria innocentia animique compositione paranda est, non ex donis fortunæ. num. 287. tom. 2.

Felicitas est mortalium crudelis Tyranna, cum cogat eos ad luctum. num. 185. tom. 3.

Felicitas aliqua in hoc mundo quærenda non est, quia locus habilis ad hoc non est. num. 370. tom. 2.

Felicitas magna est, à felicitate non vincit. num. 190. tom. 3.

à Felicitate ne quis vincatur, magna colluctatio requiritur, itaque victoria auditur. num. 191. tom. 3.

Felicitatem paucis licuit molliter deponere. num. 183. tom. 3.

Felicitatem suam multi coquere, nesciuerunt. num. 201. tom. 3.

Felicitates humanæ dum eo magis splendent, tunc mortales magis prope ducunt ad præcipitium, num. 463. tom. 2.

Felicitatibus humanis, qui delinitur, timeat æternæ damnationibus fluctibus obrui. num. 475. tom. 2.

Ferdinandus Rex Hispaniarum omnium suspiciosissimus iniquè se ferebat, vt homines simul loquerentur, ambulando. num. 485. tom. 3.

In tantum, quod imposuit vestigal, sic persuasus à quodam suo Gratiofo, illis, qui ambulando simul loqui volebant. ibid.

Ferrijs perpetuis multi vitam ducere volunt, sed pessimè quidè. num. 334. tom. 3.

Ferrum si diutius in igne stet in cinerem vertitur, sed non sic aurum, imo magis splendet. num. 453. tom. 3.

Fides est navis illa, in qua, & per quam transire debemus Tribulationes, & pericula huius seculi, sicut in Naui transimus ad litus. num. 528. tom. 2.

Filia naturalis tantum si vzoretur viro legitimo, & naturali, ipsa etiam efficitur legitima. num. 421. tom. 2.

Fiscus est faccus male ablatorum. num. 412. tom. 3.

Fiscus rapit omnia turpia, & illicita lucra. ibid.

Flores viridarij sapientiæ, continuo in natio decore persistunt & nesciunt occasum. num. 98. & 99. tom. 2.

Fontem aspicere sine aqua indecorum est, ita & Doctorem vulgo necessitatis, id est sine lege. num. 27. tom. 3.

Forma, robur, iuuenilis decors, diuitiæ, Imperia &c. sunt apparentes prospectiua, omniaq. temporis subiecta. nu. 207. tom. 3.

Fortis nemo tam est, cui parcant iacula mortis. numer. 229. tom. 3.

Fortis, & Christiani animi est nihil timere præter DEVM. nu. 487. tom. 2.

Fortiter, quæ sunt vnus ætatis sunt, quæ reipublicæ causa scribuntur æterna sunt. num. 236. tom. 3.

Fortuna est cæca, vaga, inconstans, incerta, volubilis illex &c. numer. 288. tom. 2.

Fortuna immeritis auget honoribus, quod dignis admittit transfert indignis. num. 289. tom. 2.

Fortuna, quanto maior est, tanto minus est secuta, cum Ruina magna ex alto veniat. numer. 444. tom. 2.

Fortuna magna, seruitus magna est. ibid.

in Fortuna propitia spernenda magna animi generositas est necessaria, cum arduum hoc sit negotium. num. 182. tom. 3.

Fortuna aliqua, tam magna non potest esse in mundo, quam meliterarum gloriosa notitia non augeat. num. 38. & 39. tom. 2.

Fortuna numquam perpetuo est bona. num. 209. tom. 3.

Fortuna gaudet volubili rota infima summis, & summa infimis mutare. nu. 210. tom. 3.

Fortuna non est Dea, sed stulti eam Deam faciunt. nu. 135. tom. 2.

Fortuna cum blanditur, rapratum venit. nu. 466. tom. 2.

Fortuna est omnipotens insipientibus. nu. 136. tom. 2.

Fortuna dum ridet, tunc irridere vult. num. 465. tom. 2.

Fortuna sonet multos, vt inde magis pramat. ibid.

Fortuna viscata beneficia, quibus miserissimi mortales falluntur deuitanda sunt, si quis vult tutam ducere vitam, secundum Senecam. num. 244. tom. 3.

S. Franciscus genuflexus, summaq. reuerentia, palam osculatus

est manus cuiusdam Sacerdotis, qui ab omnibus abhorrebat, quia erat concubinaris. num. 421. tom. 3.

S. Franciscus cum esset à graui morbo cruciatus, male sentit socij monitum, vt oraret DEVM pro liberatione. numer. 505. & 506. tom. 2.

Franciscus de Nursia I.C. semper, & indefinenter studebat, & millies fecit prandium, & cenam de solis libris, teste Lud. Romano. num. 14. tom. 2.

Freneticus rider, & sanus plorat freneticum ridens. nu. 322. tom. 2.

Frustus dulcior est post multa incommoda ductus. nu. 225. tom. 2.

Frumentum optimum non est æstimandum, ex pulchritudine agri, sed quis optimum cibum præbeat, ita, & homines. num. 306. tom. 2.

Fulgor, & splendor Rotæ Romanæ tantus est, quod vniuersam Mundi machinam illuminet. num. 216. par. 7.

Fulgor sicut tonitrua portat, ita prosperitas sempiterna supplicia pronunciat secundum S. Bernardin. Senen. nu. 479. tom. 2.

G

Galenus lib. 1. de differentijs februm reijcitur. nu. 449. tom. 3.

Gaudium verum est res seuera. num. 131. tom. 2.

Gaudium verum, secundum Senecam, oritur ex bona conscientia, ex honestis consilijs, & ex rectis actionibus. nu. 131. tom. 2.

Gaudij aurum vt impleat pectus, debet oriri à fodina virtutum ibidem.

Gaudia potius sunt temperanda, quam dolores compescendi, secundum Senecam. nu. 490. tom. 2.

Gaudia Mundi non sunt vera, sed picta, ac apparentes prospectiua. num. 118. tom. 2.

Gaudia Mundi decipere quidem possunt, nutrire nequaquam. ibidem.

ad Gaudia æterna nemo se decipiat alia via posse deueniri, quæ per tribulationes, & quare. num. 515. tom. 2.

Gaudere omnes desiderant, sed non omnes ibi quærunt gaudium, vbi oportet inquiri. num. 130. tom. 2.

Gaudere discendum est, quia non omnes hilaritates implent pectus, sed frontem remittunt, quia leues sunt. nu. 131. tom. 2.

Gaudet sapiens, lætabuntur ceteri, iste est versus obscurissimus Poetæ Greci Africanis. num. 127. tom. 2.

Gaudendum est cum gaudentibus, secundum Paul. Apostolum. num. 324. tom. 3.

Generosissimus ille est, qui est optimus. num. 217. tom. 2.

Gentiles non putabant diuites posse deuenire ad Campos Elysios, ab eis pro Paradiso habitos. num. 189. tom. 3.

Gentiles etiam putarunt Deos esse iratos, & infestos illis, qui socordia se iradunt. num. 341. tom. 3.

Genus qui iacet suum, aliena iactat. num. 303. tom. 2.

Genus humanum ideo militat, vt peractis laboribus quiescat. num. 332. tom. 3.

Gladium, si diu maneat in vagina ita vt non extrahatur, rubigine crescente, vix postea extrahi poterit. num. 522. tom. 3.

Gladio proprio dū se quis iugulari sibi imputer, nu. 454. & 455. tom. 3.

in Gloria aliena, qui se fundat, & quærit genealogias, errat, cum ista sint farisæica supercilia, & iudaica inflationes. num. 309. tom. 2.

Gloriæ æternæ dulcedo quænia sit. num. 367. tom. 2.

Gneus Flavius eo quia obtulit Populo Romano libellum de legum actionibus, quem subripuit Appio Claudio auctore d. libelli, quibus fuit decoratus honoribus. nu. 45. & 46. par. 7.

Grammatici nonnulli non distinguunt inter gaudere, & lætari. num. 127. tom. 2.

Græcia mendax fuit in historijs. num. 162. tom. 3.

ex Græcia sicut claritas literarum, ita omnis fabulosa effluxit. num. 163. tom. 3.

Græcia religionem, & fidem numquam coluit, secundum Marcum Tullium. num. 163. tom. 3.

Græci historici, id quod asserunt contra Iustinianum Imperatorem potest intelligi de aliquo alio Iustiniano. num. 164. tom. 3.

Gregorius Magnus Romanus Pontifex, quia coactus fuit ascendere eleuatam Perri solium, quid de se humiliter sentit. num. 172. tom. 2.

Sanctus Gregorius Thaumaturgus licet esset pusilla statura, in humilitate tamen, & sanctitate magnis fuit. numer. 38. tom. 3.

Et tam magnus Gigas fuit, vt Montem de loco ad solium trāstulit. num. 39. tom. 3.

S. Gregorius Thaumaturgus, quando cepit Episcopatum Neocaesariensem, in eo inuenit tantum 17. Christianos, & mox ariens in eodem amplo Episcopatu reperti fuerunt solum

totidem infideles. num. 40. tom. 3.

22 2 S. Gre-

S. Gregorius Thaumaturgus pro humilitate ubi iusserit se se-
peliri. Et quam humiliter senserit de suis operibus. *num. 41*
tom. 3.

Gyges Rex Lydiæ putans se omnium felicissimum esse ob mul-
ta dona fortunæ. quid audiuit ab Oraculo Delphico. *num.*
285. & 286. tom. 2.

H

Habitus à Medicis vocatus Athleticus id est perfectè sanus est
omnium aliorum periculosior. *num. 460. tom. 2.*

Harpasce famula Senecæ, tam obstinati animi erat, ut quamvis
esset cæca, id numquam ei persuaderi potuit, aserebat enim
domum esse tenebrosam. *num. 392. tom. 2.*

Hastilia detorta, corriguntur, non ut frangantur, sed ut eri-
gantur. *num. 278 tom. 2.*

Hebræa Natio olim nobilior, & tamen D. N. nuncupavit eam
generationem pravam, & adulteram, & quare. *num. 356. tom. 2.*

Hereticorum exempla, qui ceciderunt tâqua ebrii à vino scien-
tiæ, dum fidem faciunt, terrorem etiam incutunt. *num. 547. tom. 3.*

Heroum titulo decorati possunt viri opulenti, & virute præ-
diti. *num. 185. tom. 3.*

Heroum virtus ea est, quæ feritati, & immanitati opponitur.
num. 231. tom. 2.

S. Hieronymus enixè habere desiderabat omnium tractatum
volumina, & quare. *num. 63. tom. 2.*

Hilarem datorem respicit DEVS. *num. 325. tom. 3.*

Hippocratis Aphorismus 3. sect. 1. à celebrioribus Medicinæ
Professoribus secutus, expenditur. *num. 460. tom. 2.*

Hippocratis opinio, ut corpora biliosa egeant quiete, qualiter
intelligatur. *num. 431. tom. 3.*

Historia enarratur quare Diogenes dolium sursum, & deorsum
reuelebat, & quare id peragebat. *num. 21. & 22. par. 7.*

Historia refertur de Octauiano Augusto. *num. 35. par. 7.*

Historici, nisi mentionem fecissent, de magnis viris, eorum
memoria, cū ipsi sepulta esset, vmbraque degerent. *num. 245. tom. 3.*

Holofernes ebrius à muliere occisus fuit. *num. 550. tom. 3.*

Homo dum irascitur, oblitiscitur propria imbecillitate, surgitque
ad frangendum rem fragilem. *ibid.*

Homo dum nascitur, prius lacrymar, quam lucem videat. *num.*
112. tom. 2.

Homo refocillatione indiget, quia non potest continuo labo-
rare secundum S. Thomam. *num. 331. tom. 3.*

Homo est miseriarum compendium. *num. 114. tom. 2.*

Homo dicitur natus ad laborem tamquam avis ad volandum.
num. 301. tom. 3.

Homo non debet verecundari, à quolibet instrui. *num. 21. tom. 3.*

Homo inscientiatus reputatur mortuus, & asinus. *num. 5. tom. 2.*

Homo nihil est, qui piger est. *num. 299. tom. 3.*

Homo qui nihil agit, esse omnino non videtur. *num. 300. tom. 3.*

Homini propria inclinatio est intelligere. *num. 28. tom. 2.*

Homini mens, nec humana, nec diuina, respiciens, facitur,
nisi infinitum DEVM capiat, quo capacitatem eius ab ipso
manantem impleat infinitum, secundum Platonem. *num. 225. tom. 3.*

Homini vera affirmatio, ut sciamus, quid sit, spectandum, su-
dandum Senecam. *num. 198. tom. 3.*

Homini diuici triste est decedere sine hærede. *num. 29. par. 7.*

Homines nihil agendo, male agere discunt, sententia est. Ma-
gni Censorini Romani. *num. 290. tom. 3.*

Homines malitiam quam steriles arbores, ac igni destinati, nec
calamitatibus inciduntur, nec præsturis purantur. *num. 487.*
tom. 2.

Homines à pessimis ventis execratarum litium quatuntur ma-
gnis motibus, & procellis in variorum scelerum horrenda
præcipitia. *num. 143. par. 7.*

Homines ignari non verè dicuntur homines, sed imagines ho-
minum. *num. 5. tom. 2.*

Homines in stateris suis mendaces sunt. *num. 634. tom. 3.*

Homines Cælo destinati, tamquam arbores fructiferæ calami-
tibus purantur. *num. 488. tom. 2.*

Homines plures sunt nomine, pauciores. *num. 14. tom. 2.*

Homines procliuiores esse debent ad componendum, quam ad
contendendum, & hoc consilium quamplurimi Doctores
dant. *num. 191. par. 7.*

Homines melius facerent, si se sumptibus inanibus non vexa-
rent. *num. 175. par. 7.*

Hominum natura semper fuit exoptare noticiam rerum. *num. 1. & 2.*

Hominum vniuersa vita virtutis est palestra, ut viuere non vi-
deatur, qui in ea non viuunt. *num. 6. tom. 2.*

Hominum membra fluxa, pictura labiles, caduca statua, in-
ter mortalium inuenta nihil literis stabilius, secundum Pe-
trarcham. *num. 208. tom. 3.*

Homini iniquis saepe est ira, quod putatur misericordia, &
viris iustis saepe est misericordia, quod putatur ira. *num. 480.*
tom. 2.

Honestas ubi adest, quæ sita reperitur in sapientia, ibi abundat
omnis virtus. *num. 128. tom. 3.*

Honor si conferatur ei, qui eo est indignus, cum ipso honore
ille vituperatur, & in altare honoris sacrificatur infamia.
num. 165. tom. 2.

Honor illi minime est cordi, cui non est cordi labor. *num. 338. tom. 3.*

Honoribus cohonestandi sunt illi (secundum text. in l. 2. ff. de
orig. iur.) qui in lucem edunt libros spectant ad publicam
utilitatem, quamvis ab alijs subtraçtos. *num. 20. par. 7.*

Horologia pulstantia, quando discordant adiri debet horologiū
solare, & hora ab eo demonstrata tenenda pro vera est, &
quare. *num. 71. par. 7.*

Horrea citò expenduntur, quæ assidua non fuerint adiectione
fulcita. *num. 337. tom. 3.*

Hostes dum desunt, deest etiam causa triumphi. *num. 291. par. 7.*

Hostibus Principum melior est mors quam vita. *num. 268. tom. 3.*

Humana cuncta momentis transuolantibus rapiuntur. *num. 229.*
tom. 3.

Humana cuncta fumus, vmbra, vanitas, & scenæ imago, ac vno
verbo nihil. *num. 89. tom. 2.*

Humana res, cum sint fumus, dum quis eis delectatur, certè ei
lacrymandum erit. *num. 90. tom. 2.*

Humanis rebus dum quis delectatur, ac fruitur, cum sint fumus,
opus est, ut lacrymet, ac grandia emittat suspiria, ad instar
filij prodigi. *num. 92. tom. 2.*

Humanas res, qui amant, tandem in cōscientiæ æquale suspensi
veritatem coguntur fateri. *num. 93. tom. 2.*

Humana omnis dulcedo tandem amara est, omnis iucunditas
maior est, omne pulchrum sordum, omne suauis molestum.
omnisque delectatio desolatio. *ibidem.*

Humilitas nulla tanta est, ut dulcedinis gloria non capiatur se-
cundum Valer. Max. *num. 581. tom. 3.*

Humilitas in paupere grata est, in diuite gloriosa, & in Summo
Principe non est splendidior ornatus. *num. 582. tom. 3.*

Humilitas est quid medium inter superbiam, & vilitatem. *num.*
563. tom. 3.

Humilitas non est sine magnitudine animi, secundum S. Ioan-
nem Chrysostom. *num. 564. tom. 3.*

Humilitas est sublimioris philosophiæ mater, secundum eundem,
ibid.

Humores veluti canes, cum dormiunt, non sunt temere irritan-
di, ne in reliquum salubre corpus labentur, secundum Ga-
len. & Auicennæ. *num. 475. tom. 3.*

I

Iactantia ridiculosa est, de alieno se gloriari. *num. 211. tom. 2.*

Iason Maynus I. C. eximius, ut perfectam veritatis scientiam
haberet, numquam uxorem ducere voluit teste Casaneo eius
discipulo. *num. 16. tom. 2.*

Ignauia sectatores, qui prætextu sanctæ religionis onus Ciuitatis
onere vitæ intendunt, quæ pœna puniuntur. *num. 348. tom. 3.*

Ignauus nullus in celebrem virum euadit. *num. 338. tom. 3.*

Ignis placide semper mouetur, *num. 438. tom. 3.*

Ignorantia est mundi tenebra. *num. 142. tom. 2.*

Ignorantia est vna ex portis Inferni. *num. 143. tom. 2.*

Ignorantia est mater omnium errorum. *ibid.*

Ignorantis non est, animo voluere insignè opus in gratiam li-
teratorum. *num. 172. tom. 2.*

Ignoscere magnum, & honestū vindictæ genus est. *num. 285. par. 7.*

Illegitimus si sit honestus res, & vita, ab officijs, & dignitatibus
non reijcitur. *num. 418. tom. 2.*

Illegitimi sunt legibus exosi, cessat tamen odium quando appa-
ret eorum morum candor, abhorrendo à viris parentum.
num. 423. tom. 2.

Illegitimi plures propria virtute Mundi stupor, ac ingeniorum
Principes fuerunt. *num. 424. & 425. tom. 2.*

Imperator apud Græcos, quando inaugurabatur, quæ signa
mortalitatis soliti erant coram eo ostendere. *num. 196. tom. 3.*

Imperator decet habere personas fideles, cum quibus delectetur,
quando effectus, tedio exierit. *num. 326. tom. 3.*

Imperatores, Reges, &c. si sint scientia vacui, reputantur tam-
quam aſini coronati ex sententia Traiani Imperatoris. *num.*
65. & 96. tom. 3.

Imperatores nonnulli ministris suis dederunt titulum sublimi-
tatis, & sibi mansuetudinis. *num. 238. tom. 3.*

Imperitus matheos dum vult disputare cum Mathematicis, ri-
su patebit eius ignorantia. *num. 169. tom. 2.*

Imp-

Imperium Orbis, sceptrumque Romanum cedit sapientia. *num. 60. tom. 3.*
 ad Imperia Magna plures mediante propria virtute properantur, quamvis ex infima peleebe. *ibidem.*
 Indocti non se putant incolumes fore, nisi oppressis bonis literis. *num. 174. tom. 3.*
 Inebriare se in quibusdam infirmitatibus, licitum est ad recuperandam sanitatem. *num. 554. tom. 3.*
 Infamiae præcipitium multi in dignitate ipsa inuenerunt, ubi portum gloriæ sperabant, & vide sententiam Saluiani. *num. 344. tom. 2.*
 Infelix est gloria sine aduersario. *num. 291. par. 7.*
 Infelicitas nihil eo est, cui nihil unquam accidit aduersi, quia male de eo iudicauit DEVS, ideoq. ab eo, uti vilem, & ignauum contemptum esse, & hoc ex sententia viri à veritate catholica alieni. *numer. 476. tom. 2.*
 Infortunia dum alicui eueniunt, non ei aliquid noui accedit. *num. 438. tom. 2.*
 Ingenium nullum magnum sine mixtura dementiae fuit. *num. 318. tom. 3.*
 Ingenium humanum, quod est pater sapientia, stabilis, & firmus omnium rerum humanarum est. *num. 240. tom. 3.*
 Ingenij cultura, & rebus familiaribus vacari non potest. *num. 11. tom. 2.*
 Ingenio viuunt, cætera mortis sunt. *nu. 237. tom. 3.*
 Ingenio nullus vult cedere alteri. *num. 87. par. 7.*
 Inimicis, qualiter super eius caput ponantur carbonem accensi ex consilio Pauli Apostoli. *num. 531. tom. 3.*
 Iniquum, & perniciosum videtur, quod opiniones pro, & contra tamquam communes teneantur. *num. 82. par. 7.*
 Iniurias, detrimenta, conuicia &c. magno animo contemnenda sunt, cum sint breuia incommoda, quia non tarda erit mors, quæ nos pares faciet, secundum moralem Senecam. *nu. 281. to. 2.*
 Iniurias condonandi, & spernendi exemplum nobis dederunt Primi Orbis Principes. *num. 434. tom. 2.*
 Iniuriam quis ab aliquo recipiendo, si ille id faciat ex leuitate contemnendus est, si ex infamia miseratione est dignissimus, si data opera, remittendum est. *ibid.*
 ad Insaniam nulla celerior via est, quam ira. *nu. 271. tom. 2.*
 Insanitur quilibet dum irascitur. *ibidem.*
 Insanire aliquando iucundum est. *nu. 318. tom. 3.*
 ab Inscitæ tetricis tenebris discedere, & ad auratam lucem scientia transire, quid fortunatius? *numer. 35. tom. 2.*
 Instrumenta omnia, omnesq. probationes, facta transactione, rescinduntur, etiam si inter partes de hoc nihil actum fuit. *num. 128. par. 7.*
 Integritas despicit fortunæ insultus. *num. 487. tom. 2.*
 Intellectus hominis sine scientia, dici potest sine forma. *nu. 41. 2.*
 Intellectus multiplex parit obscuritatem. *num. 95. par. 7.*
 Intentio eius, qui lites exacerat, vituperanda non est. *num. 166. par. 7.*
 Interitus librorum veterum Iuris consultorum, in maximam iacturam & perniciem redundasse compertum est, & cur. *num. 111. par. 7.*
 ex Interpretationibus, & contrarietatibus in Iure orta est tanta materia, & fomes accendi ad lites. *num. 115. par. 7.*
 Inuidiosus visio tam magni fulgore Rotæ Romanæ, & tot diuina virorum ingenia, vehementer admirantur, & tamquam Vespersiones nequeunt tantam lucem suscipere. *num. 287. par. 7.*
 Et non valentes diu retinere conceptam rabiem, & ab odij furij agitati, dicant stultitiam venenum indigestum ab eorum impuro pectore, turpiter euomunt. *num. 288. par. 7.*
 To. Baptista Mandosius in Romana Curia Aduocatus præstantissimus, &c. *num. 224. par. 7.*
 Ioannes Euangelista nonnunquam cum suis discipulis visus fuit ludere, & quid dixerit cuidam, qui scandalizatus remansit. *num. 328. tom. 3.*
 Tob vna imago sapientia dum pernoctabat in atra illa nocte tribulationum, qua spe consolationem sumebat. *nu. 456. to. 2.*
 Ina omnium vitiatorum pessima est, nam alia vitia impellunt animos, illa vero præcipitat. *numer. 264. tom. 2.*
 Ira peior est luxuria, quia illa sua voluptate fruitur, ista alieno dolore. *num. 265. tom. 2.*
 Ira in malo vincit malignitatem, & inuidiam, & quare. *num. 266. tom. 2.*
 Ira in horrida monstra conuertit iratos. *ibid.*
 Ira brevis furor est. *ibid.*
 Ira an excuset ab homicidio, remissive. *num. 276. tom. 2.*
 Ira tamquam mortifera herba ab omnium cordibus radicis extirpanda venit. *ibid.*
 Iratus exiit de consilio, de ratione, de mente, de potestate &c.

secundum Romanum Oratorem. *ibidem.*
 Iratus, quando quis est, extra suum corpus est. *num. 272. tom. 2.*
 Iratus dum alterius vitam infidiatur, sibi ipsi mortem parat, acceleratq. *num. 180. tom. 2.*
 in Irato iudicium rationis est obscuratum. *ibid.*
 Iratis nonnullis profuit dum erant irati, aspicere se in speculo, & nam perturbauit illos tanta mutatio sui. *num. 267. tom. 2.*
 Irati hominis deformitas describitur. *numer. 268. tom. 2.*
 cum Irato quis habitare poterit? *numer. 269. tom. 2.*
 Irati animi deformitas si in speculo perlucere posset, sicuti corpus, nihil deformius, horribiliusque aspicere posset. *num. 270. tom. 2.*
 Irari, quid iuat, & sic breuissimam ætatem dissipare? *ibid.*
 Index pari non debet, quod partes deueniant ad arma, & rixas, cum possit eas sua iurisdictione componere. *num. 140. par. 7.*
 Index potest cogere litigantes ad pacem, & transactionem faciendam causa dirimendarum litium. *ibidem.*
 Index uti suspectus allegari potest, si noluerit admittere partem ad oscium pacis. *num. 560. tom. 3.*
 Index potest allegari suspectus, dum non reddidit parti salutationem. *num. 461. tom. 3.*
 Indices mouentur à Pontifice Gregorio Magno in can. ille. 11. quæst. 3. ut non iudicent, dum sunt irati, sed expectent donec animus ad tranquillitatis auream redeat. *num. 273. to. 2.*
 Indices in tanta caligine interpretationum, & contrarietatum toto celo aliquando aberrant. *num. 104. par. 7.*
 Indices ex facie non debet iudicare. *num. 915. tom. 3.*
 Indices quid agere debeant admonentur per decisiones Rotæ Rom. *num. 8. par. 7.*
 Iudicium vltius si nos mouere debet, certe Rota Romana omnium pace, ceteris anteferenda est. *num. 243. par. 7.*
 Iudicium durissimum fiet eis, qui præsumunt. *nu. 174. tom. 2.*
 In Iudicijs frequenter amarissimus animi rancor, & luor innascitur. *num. 161. par. 7.*
 Iulius Cæsar Romanorum I. Imp. inter magnos Heroes Maximus, pro quo æther ipsam pugnare videbatur, studijs erat dedit. *sin. us. num. 138. tom. 3.*
 Iuniperum habet spinas pro folijs, & tamen vmbra producit. *numer. 116. tom. 2.*
 Iuriconsulti summi illi, qui legum tenebras illustrarunt nobis magis admirationem, quam spem imitationis reliquerunt. *num. 252. par. 7.*
 Iuriconsultorum officia sub galli cantu pulsantur. *nu. 302. tom. 3.*
 inter Iuriconsultorum antiquorum varias vna de reſententias, illa valebat, in qua erat excellentissimus ingenij vir Papinianus. *num. 244. par. 7.*
 Iurisprudencia difficiles ortus habet incrementaq. tarda. *num. 308. tom. 3.*
 Iurisprudencia est humanarum, & diuinarum rerum notitia. *num. 20. tom. 3.*
 Iurisprudencia scientia est sanctissima. *num. 1. par. 7.*
 Ius Civile quare M. Tullius tam enixe suadebat, ut studiosè retineretur. *num. 68. par. 7.*
 Ius nostrum quasi potest dici, potius opinione hominum, quæ re ipsa, & ratione consistit. *num. 73. par. 7.*
 Ius nostrum stantibus tot interpretat onibus est tamquæ Cretensis ille Labyrinthus, quo semel ingresso nullus, aut difficillimus erat ab eo exitus. *num. 92. par. 7.*
 Ius totum per contrarias interpretationes sententias conturbatum olim fuit, & quid hodie. *num. 93. par. 7.*
 Iuris interpretationes quæ sunt per Doctores, Imperator vocabat peruersiones. *num. 94. par. 7.*
 in Iure auctori, & voluminum infinitus est numerus, & pene intollerandus, quibus I. C. torquentur ingenia. *nu. 309. tom. 3.*
 in Iure nō est contractus adeo privilegiatus, & cuius fauore magis sit sumenda interpretatio, sicuti est transactio. *nu. 131. p. 7.*
 in Iure superuacuum, & ineptum est quidquam pro certo asserere. *num. 98. par. 7.*
 in Iure hodie nihil est firmū, fixū, & stabile, nihil non lubricum, & vndiq. non controuersum, reliqua vide hic. *nu. 97. par. 7.*
 Iuris disciplina in ambiguum, & incertum quæstionum abyſsum venit. *num. 105. par. 7.*
 Ius nostrum post tot interpretationes, & contrarietates est sicuti Mare Anglicum, quod est sine fundo. *num. 106. par. 7.*
 Ius etiam antiquitus excreuit in vastam, & tenebrosam syluam interpretationum, ita ut erat quasi opus desperatum. *num. 107. par. 7.*
 Iura mirum in modum fauent transactionibus, quia accelerant finem litibus. *num. 123. par. 7.*
 Iura in Civitate habere parum est, nisi sit, qui ea reddat. *num. 23. tom. 3.*

Iustinianus Imp. fuit vir, maximi diuinique ingenij, ac magnæ splendoris; doctrinæ conspicuus. *num. 169. tom. 3.*
 Iustinianus Imp. nisi fuisset literatissimus, non ordinasset, ut ab abyssio desperationis eruerentur tot, tantaq. confusa Cōstitutiones. *num. 170. tom. 3.*
 Vnde eo impellere tam præclarum opus, omnibusq. seculis mirandum, perfectum fuit. *num. 171. tom. 3.*
 Iustinianus Imp. ut habetur in l. 1. C. de veteriur. enucl. totam suam spem in prouidentia summæ TRINITATIS posuit. *num. 400. tom. 2.*
 Iustinianus Imp. ut legitur in l. quas gratias C. de offic. præf. Afr. precibus DEI Genitricis MARIAE se commendabat. *num. 401. tom. 2.*
 Iustinianus Imper. VIRGINI MARIAE magnificentissimum erexit templum Hierosolymis, & tale, ut nullum planè aliud æquiparari potuit. Et quid acciderit, quo ad columnas; *num. 402. & 404. tom. 2.*
 Iustinianus Imp. pernoctabat, ut eius subiecti sub omni quiete consistere, ipse pro omnibus. curas & sollicitudines suscipiendo. *num. 450. tom. 2.*
 Iustinianus Imperator, posuit columnas duas. ante fores Templi B. VIRGINI à se erecti, sic immensas, ut maiores mundus nuntquam vidit. *num. 406. tom. 2.*
 Iustinianus stricte, quia prohibuit edi commentaria, innumeratamen in eis incumbunt, quia ipse id vetuit. *num. 110. par. 7.*
 Iustinianus Imp. factorum gloria Magnus, sed scientia, & quidem legali Maximus. *num. 160. tom. 3.*
 Iustinianus Imp. iura non nouisse, imo nec quidem literarum elementa didicisse, nonnulli Græci more solito apertis oculis somniant. *num. 161. tom. 3.*
 Iustinianus Imp. prætulit philosophiam Imperio, & id didicit in sacra scriptura Sapient. cap. 7. *num. 61. 62. & 63. tom. 3.*
 Iustinianus prophetauit, & inaugurauit, quod ius iterum conurbaretur, nisi librorum multitudini parcus indulgeretur. *num. 108. par. 7.*
 Iustinianus edicto perpetuo, sed penitus inobseruato sanxit, ut nullis Iurisperitis liceret in posterum legibus commentaria applicare, ne eorū verborum ius confunderent. *ibid.*
 Iustinianus melius forte fecisset, si præterisset prohibitio nem applicandi commentaria legibus. *num. 109. par. 7.*
 Iustinianus Imp. fuit Princeps fide Catholicus, in operibus reclusus, & in iudicijs iustus, ideo omnia ei concurrebant in bonis. *num. 175. tom. 3.*
 Iustinianus Imp. tertiam partem Mundi Imperio Romano recuperavit. *ibid.*
 Iustinianus Imp. magna pro fide Catholica animo concepit, & ut eius intentum assequeretur publicis orationibus, & ieiunijs curauit sibi propitium reddere Diuinum Numen. *num. 176. tom. 3.*
 Et ipse in hoc omnibus mirabile dedit exemplum, & maximè in ieiunio Quadragesimæ non edendo, nisi post duos dies; & tunc non panem, non vinum. sed herbas sale, acetoque maceratas. & aqua, & nec his ad satietatem. *num. 177. tom. 3.*
 Iustinianus Imp. ob asperum ieiunium, continuusq. curis agrā contraxit valetudinem. *num. 178. tom. 3.*
 Sed quid sic corpore debilitatus vicit Persas, Gothos, Vandalos, aliosq. Barbaros. *ibid.*
 Et adducitur sententia Paul. Apost. Dum infirmor, tunc fortior sum. *ibid.*
 Iustinianus Imperator secundum aliquorum DD. opinionem relaxatus fuit in numerum Sanctorum. *num. 180. tom. 3.*
 Iustitia vera miserationem habet, falsa verò dedignationem, & superbiam. *num. 61. par. 7.*
 Iustitiam licet quis foueat, si tamen litiget cum potentioribus, qui ducerent eum per anfractum iudiciorum, debet capere concordiam, & sic consultum fuit per famosissimos Doctores. *num. 164. par. 7.*
 Iustitia quid sit, secundum S. Cyprianum. *num. 234. par. 7.*
 Iustus non conturbatur, quicquid acciderit ei. *num. 488. tom. 2.*
 Iuuenes otiosi venenum sunt Ciuitatum, quarum homines Præses provinciarum purgare tenetur. *num. 344. tom. 3.*

L

Labienus antiquus scriptor, quia omnes passim nullo facto delectu carpebat, mutata prima litera, Rabineus dictus fuit. *num. 166. tom. 3.*
 Et propter tale eius pessimum vitium, publico decreto statutum fuit, ut illius libri igni traderentur, ut referunt Seneca & Sueron. *num. 166. tom. 3.*
 Labor, & sudor sunt illarū ponderosæ monetæ, quibus emitur scientia. *num. 282. tom. 3.*

in Labore semper non est viuendum, sed requies animo est danda. *num. 330. tom. 3.*
 per Laborem, & exercitium vnaquæque res sumit incrementum. *num. 335. tom. 3.*
 apud Lacedæmones mos erat quando in Senatu malus vir bonam dicebat sententiam, iuebant ab alio probò. & gratiofo dici, ut magis placeret. *num. 43. par. 7.*
 Laudandus est, qui execratur lites. *num. 165. par. 7.*
 Laudandus quis est in eis, quæ nisi in se, & ex se esse non possunt. *num. 220. tom. 2.*
 Laurentio Vallæ quæ fides adhibenda veniat, cum in eo tanto maledicendi pruritu assuauerit, ut fontes, & infantes æqualiter momorderit. *num. 165. tom. 3.*
 Lectio canora multum prodest sanitati, ut testatur Clemens Alexandrinus. *num. 488. tom. 3.*
 Lectio canora ad stomachum multum iuuat ante cibum, secundum Cornel. Cels. *num. 488. tom. 3.*
 Legalis scientia est sanctissima. *num. 19. tom. 3.*
 Legalis scientia summo opere prodest generi humano. *num. 8. tom. 3.*
 Legalis scientia, secundum Aristotelem, nuncupatur architectonica, quasi aliarum Regina, & Domina. *num. 17. tom. 3.*
 Legalis sacrosancta, & augusta Maiestas a nonnullis perperam, & in casu queritur obscurari. *num. 15. tom. 3.*
 Legali studio, qui operam dare intendit, debet esse valde deditus diligentia, & labori. *num. 303. tom. 3.*
 in Legendo, & scribendo, quando quis est occupatus, nec corpore, nec animo DEVM offendit, quæ res ponenda est in maximo lucro. *num. 76. tom. 2.*
 Legendum est crebrius, & discendum quamplurima itaut librū tenendo, cadentem faciem, ille suscipiat. secundum S. Hieronymum. *num. 307. tom. 3.*
 Legislatores olim non Sacerdotes, & Pontifices fuerunt habiti, sed etiam (quod nos Christiani deridemus) in Deorum numerum fuerunt relati. *num. 274. par. 7.*
 Legistæ debent celebrem illum Senecam imitari, qui diem, & partem noctis studijs vindicabat, donec oculi vigilia fatigati in opere cadebant. *num. 306. tom. 3.*
 de Legistis quando sit mentio, de quibus debeat intelligi. *num. 25. tom. 3.*
 Legistæ debent multas noctes ducere, insomnes ac inuigilare chartis. *num. 304. tom. 3.*
 Legistæ sunt tanquam Oracula Ciuitatum, & quare. *num. 23. tom. 3.*
 Legistæ in manibus perpetuo ferunt stateram pro Ciuium concordia, æquo liberamine ius suum vnicuique concedendo. *num. 11. tom. 3.*
 Legistæ sæpe patiuntur pœnas alienorum deliramentorum. *num. 12. tom. 3.*
 Legistæ sunt illi, qui dirimunt ambigua, lapsa erigunt, fatigata reparant. *num. 13. tom. 3.*
 Legistæ non minus prouident humano generi quam si prælijs, atq. vulneribus patriam defenderent ex sententia Cæsaræ. *ibid.*
 Legistæ militare dicuntur, dum laborantium spem, vitam, & posteros gloriosa voce defendunt. *num. 14. tom. 3.*
 Legistæ decidunt casus nunquam occursum; & sic opus est indagatio, & speculatio. *num. 18. tom. 3.*
 Legitimus est, qui bonus est, illegitimus qui malus. *num. 420. tom. 2.*
 Legitimus is est, qui legitimam habet naturam, ita è contrarium. *ibid.*
 Leguleorum in finitus est numerus, qui non Doctores, sed Iuris dolores vocari possunt. *num. 25. tom. 3.*
 Leo est symbolum vigilantia, nam aut nunquam dormit, aut parum, & dum illud parum dormit, apertos tenet oculos. & sic nunquam dormire videtur. *num. 454. tom. 2.*
 Leo licet ferarum fortissimus curuum rotas fugit, eorum stridorem expauescit. *num. 384. tom. 2.*
 Latitia aliquando laudanda est, vti laborum necessarium temperamentum, ex legali sententia. *num. 323. tom. 3.*
 Latitia pura in solis animi bonis adest. *num. 128. tom. 2.*
 Lex est periculosa, si aliquid relinquit arbitrio Iudicis, & è contra. sancta si nihil eius arbitrio relinquit. *num. 103. par. 7.*
 L. vindicari C. de pœn. condita fuit à Pio Imperatore Theodosio ad requisitionem S. Ambrosij. *num. 274. tom. 2.*
 Lex 12. tabularum, statuerat circa ordinem Senatorium, ut ille ordo vitio vacaret, & cæteris specimen esset. *num. 268. par. 7.*
 Legis finis est CHRISTVS. *num. 19. tom. 3.*
 Legis tota gloriosa amplitudo in quibus constat. *num. 21. tom. 3.*
 Legis præcipuus effectus est mouere efficaciter ad virtutem, & sic ad æternam felicitatem. *num. 22. tom. 3.*
 Lege homines viuunt, lege gubernantur, lege negotiantur, lege

- demum omnia peragunt. *num. 9. tom. 3.*
Lex est fundamentum libertatis vinculum Ciuitatis, fons æquitatis, omniaq. boni. *ibidem.*
Lex, si non esset, ex rapto viveretur, non hospes ab hospite tutus esset. *num. 10. tom. 3.*
Lex, si presto non esset, virtutes omnes fugam arriperent, vitiaque regnarent. *ibid.*
sine Lege non solum Respublica, sed nec exiguus hominum cæcus, immo nec parua quidem domus perdurare potest secundum Platonem, *num. 10. tom. 3.*
Leges sunt difficiles vt intelligantur, quia plerumque aliud videntur velle, quam velint, & sæpe decipiuntur Magistri, & Scholares. *num. 89. par. 7.*
Leges ideo tam anxie anhelant litium expeditionem, quia in hoc tractatur de summo fauore Reipublicæ, *num. 132. par. 7.*
Leges vigili oculo cauent, ne homines in fortenti otii cloaca permaneant, *num. 350. tom. 3.*
Leges versantes sunt omnium Principes, *num. 493. tom. 3.*
Leges ad hoc vt transactiones sustineantur, quædam libenter permittunt, quæ sunt contra omnes Iuris regulas, & hoc quia ad nihilum reducit lites, *num. 125. par. 7.*
Legum mens, vt inueniatur, opus est scrupinio, nequod in profundo lateat, incognitum maneat. *num. 513. tom. 3.*
Leges sunt difficiles, vt intelligantur, & sæpe decipiuntur Magistri, & Scholares. *num. 514. tom. 3.*
Legum auctoritas omnem iniquitatem expellit. *num. 81. par. 7.*
Libri non sunt, vt ait S. Hieronymus, sicuti vinum, quod eo antiquius, eo pretiosius, *num. 294. par. 7.*
Libri ex manibus nostris, & oculis numquam deberent recedere, secundum S. Hieronymum. *num. 54. tom. 2.*
Liber liberat studentem ab ignorantia. *num. 55. tom. 2.*
Liber est lumen Cordium, *num. 56. tom. 2.*
Speculum humanarum actionum,
Repertorium virtutum,
Confusio vitiorum,
Corona Prudentum,
Diadema Sapientum,
Honorificentia Doctorum, *num. 57.*
Clarificentia Rhetorum,
Comes itineris domesticus,
Fidelis socius colloquens, *num. 58.*
Vas plenum Sapientiæ,
Hortus plenus fructibus,
Pratum fluens floribus,
Mare sine fluctibus,
Principium intelligentiæ,
Fundamentum memoriæ,
Hostis obliuionis. *num. 59.*
Amicus immortalitatis &c.
Libri Genio indigent. *num. 293. par. 7.*
Libri omnia erudiunt ad perfectionem. *num. 40. tom. 2.*
Libri inter fulgentes margaritas, & cæteras res pretiosas connumerantur, ex Iuristarum sententia, *num. 41. tom. 2.*
Libri sunt diues animi mensa, hic epulatur, hic deliciatur animus, *num. 42. tom. 2.*
Libro non semper imminendum est, sed dandum venit aliquod interuallum animo, non vt resoluatur, sed vt remittatur, *num. 330. & 331. tom. 3.*
Librorum multitudine nihil est vtilius. *num. 64. tom. 2.*
Librorum suppellectilis est res præclara, & viridarium deliciarum plenum. *num. 65. tom. 2.*
Librorum bibliotheca est iucunda familia frugi, & bene morigerata, *num. 66. tom. 2.*
Non enim obstreper, non inclamat, non est rapax non vorax, non contumax. *ibidem.*
Libri iussi loquuntur, & item iussi tacent. *num. 67. tom. 2.*
Libri ad omne imperium presto sunt, à quibus nisi, quod volumus, & quantum volumus, audimus, *ibidem.*
Licinus Imperator aliàs non admodum laudatus, literis adeo infestus erat, & pestem publicam eas nuncuparet. *num. 67. tom. 3.*
Ligna in syluas, & aquæ in maria non sunt deferenda. *num. 153. tom. 2.*
Litis fructus sunt expensæ. *num. 156. par. 7.*
ad Litem, aliquando quis per vim ducitur, dum aliter, quod suum est, consequi non valet, *num. 181. par. 7.*
à Lite, qui diffidet, nondicatur diffidere de iure suo, sed lites execrari vi sis tot miserijs. *num. 167. par. 7.*
à Lite abstine, & minues peccata, inquit Sapiens. *num. 143. par. 7.*
Lites illi qui abhorrept, sequuntur salubre monitum rerum omnium Opificis, de quo scribit Apostol. Matth. cap. 5. *num. 173. par. 7.*
Lites amaræ sunt. *ibidem.*
in Litibus aliquando plus expenditur, quam non valet res, quæ litigatur. *num. 174. par. 7.*
Lites fugere debet, qui plenam non habet domum &c. vt ait Euripides. *num. 158. par. 7.*
Lites curandum est ne fiant immortales. *num. 119. par. 7.*
Lites illarum Clericis, aut Monachis velociter iura decreuerunt vt expediantur, & quare. *num. 150. par. 7.*
Lites diuturnæ sunt in maximum detrimentum Reipublicæ, cuius status, & potentia Ciuium litibus minuitur. *num. 133. par. 6.*
ex Litibus diuturnis odia, & dissensiones oriuntur, & omnia in maximas angustias deducuntur. *num. 133. par. 7.*
Lites sunt tetricæ, & funestæ. *num. 19.*
Lites etiam ex eo capite debellandæ veniunt, quia homines in illis dissentientibus publicis muneribus vacare nequeunt, & aliorum hominum commodo deseruire non possunt, cum tamē adhuc nati sint. *num. 152. par. 7.*
Lites vocantur vanæ, *num. 153. par. 7.*
Lites non prosequuntur sine laboribus, & expensis. *ibid.*
Lites rapidæ sunt, & earum commoda dura. *num. 186. par. 7.*
Lites charitatis mutua vincula distrumpunt. *num. 197. par. 7.*
Lites insanæ sunt, *num. 161. par. 7.*
Lites Christianam Rempublicam miserè lacerant, & flagrant incendio vix numquam desflagrato. *num. 116. par. 7.*
Lites vocantur pericula. *num. 183. par. 7.*
Litibus inquiratur Iudex, leditur Respublica, & partes grauius sumptibus, & laboribus, & quid sit faciendum. *num. 201. par. 7.*
à Litibus quantum licet, & plus quam licet (vt ait Marc. Tull.) est abstinendum, cum non modo sit liberale, sed interdum fructuosum paulum de iure suo decedere. *num. 195. par. 7.*
ex Litibus longævis oriuntur scandala, odia, rixæ, dissidia, homicidia, falsa testimonia, denique omnia mala. *num. 141. par. 7.*
Lites vocatur cruentæ, & funestæ. *num. 142. par. 7.*
Litibus non vexari, valde nostra interest. *num. 168. par. 7.*
Litium dirimendarum gratia multa conuenientibus oculis permittuntur, quæ aliàs nullo modo tollerabilia essent. *num. 169. par. 7.*
ad Lites euitandas sæpe non concedenda conceduntur, *num. 170. par. 7.*
Lites diuturnæ sunt flagella omnium durissima. *num. 120. par. 7.*
Litium diuturnitatem leges odio plus quam capitali prosequuntur. *num. 121. par. 7.*
in Litium procelloso, & periculoso pelago, contrarijs ventis, & turbinibus excitato, multi apparent nantes, & hoc contra illud vulgatum dictum. *num. 160. par. 7.*
Litium horrorem Sancta Mater Ecclesia à nobis alienum desiderat, vt legitur quotidie ad Primam: Ne litis horrores infonet. *num. 172. par. 7.*
Litium causa multi ad Inferos descendunt. *num. 147. par. 7.*
Literæ non solum æternum reddunt literatum, sed etiam veniant, ne ab eis exaltati moriantur. *num. 260. tom. 3.*
Literæ nulli Monarchæ, quantum vis Tyranno subiectæ sunt. *num. 265. tom. 3.*
Literæ adolescentiam alunt senectutem oblectant, secundas res ornant. *num. 74. tom. 2.*
Literæ aduersus insolentem fortunam refrigerium præbent, delectant domi, non impediunt foris &c. *num. 75. tom. 2.*
Litarum studium potest nuncupari æternitatis armarium. *num. 229. tom. 3.*
Literæ sunt vnicum ludibrium, contra superbiam, & iniurias fugacis ætatis, æternique silentij. *num. 230. tom. 3.*
Literæ sunt canoræ tubæ, quæ canunt receptui annos præteritos. *ibid.*
Literis nihil agitur præclarius, nihil præstantius, & si illæ tollerentur, Sol è Mundo tolleretur. *num. 206. tom. 3.*
Literis constat mortalitas hominum, & memoriæ fulcitur æternitas. *ibid.*
ex Literarum palestra quis consequitur immunitatem à pessimo vitio otij. *num. 226. tom. 3.*
Litarum vires incredibiles sunt, cum retundant irreparabilem cursum veteris alaci temporis. *num. 230. tom. 3.*
præter Literas aliud non potest concedere ius possessori longiorem vitam, non opes, non sceptra, non bella. *num. 231. tom. 3.*

Literis, qui se dicant, spreto Mundi negotiationibus optimam partem sibi eligunt. *num. 72. tom. 2.*
 in Literis continetur totius prudentiæ compendium. *num. 36. tom. 2.*
 in Literario conflictu pauci sunt, qui velint alteri in scientia cedere. *num. 25. tom. 2.*
 Literatus quis esse nequit, absque plurimorum lectione. *num. 64. tom. 2.*
 Literatura sola, & scientia, quem nobilem facit. *num. 430. tom. 2.*
 Litigans si iurauerit ad pacem non venire cum aduersario, non tenetur tali sacramento. *num. 146. par. 7.*
 Litiganti pauperi accidit sicuti furi. *num. 164. par. 7.*
 Litigantes cogi possunt ad compromittendum, si iam diu litigallent. *num. 139. par. 7.*
 Litigantes diu, noctuq. manent in continua animi tortura. *num. 148. par. 7.*
 Litigantes, qui post tot, tantosque insudatos, animi, & buras, labores portum aliquem attingere nequeunt, quasi ad desperationem victimam deducuntur. *num. 162. par. 7.*
 Litigantes sequi debent exemplum Iurisperitorum, qui raro litigant, nam ipsi in hoc faciunt, sicuti pistor, qui panem ponunt in furnum, & non seipsum. *num. 199. par. 7.*
 Litigantes respirare dicuntur die Dominico. *n. 151. & 152. par. 7.*
 Litigantes nonnunquam tandem coacti sunt, aut liti cedere, vel eam redimere. *num. 155. par. 7.*
 Litigantes passim propter litium diuturnitatem incidunt in calamitates paupertatis. *num. 135. par. 7.*
 Litigantes aliquando tandem lassique fatigati, clamant cum Isaia Prophet. in cap. 57. In aeternum non litigabo, quia cumulus inhæret animabus litigantium. *num. 155. par. 7.*
 Litigantes regulariter cogi nequeunt ad faciendum compromissum. *num. 138. par. 7.*
 Litigantes, ut ait Martialis, miseri sunt, & dementes. *num. 133. par. 7.*
 Litigare quis non potest sine sumptibus siue habeat iustam, vel iniustam causam. *num. 157. par. 7.*
 Litigare ditiorum est, pauperum vero quiescere. *num. 154. & 158. par. 7.*
 Litigantium mens à continua turbulentia agitur, itaut ad omne aliud negotium inepti sint. *num. 151. par. 7.*
 Litigantium tam magna proteruita, & pertinacia vnde proueniat. *num. 118. par. 7.*
 Litigatores sunt aues, forum areæ, iudicium rete, aucupes vero patroni. *num. 198. par. 7.*
 Litigia inter grauiora peccata, ut plurimum numerantur. *num. 144. par. 7.*
 Locus non est in Mundo, ubi ita bene causæ discutiuntur sicuti in Rota Romana, & quare. *num. 66. par. 7.*
 è Loco humili, qui cadit celeriter surgit, qui vero ex alto cecidit mortis adit periculum. *num. 566. tom. 3.*
 Lucernam in meridie, quis accenderet, vel cum Camelo æquaret formicam, si corpoream pulchritudinem cum pulchritudine scientiæ compararet. *num. 80. tom. 2.*
 Lucius Gellius voluit sedare diuersas philosophorum opiniones, sed à philosophis derisus fuit, eo quia intendebat assequi id, quod impossibile erat. *num. 75. par. 7.*
 Ludus moderatus est licitus etiam clericis, & probatur auctoritate Pontificali. *num. 321. tom. 3.*
 Ludus reddit quem habiliorum ad operandum, & quare. *num. 320. tom. 3.*
 Ludi in quibus honestas, verecundia, ac mores casti seruantur sacri appellari possunt secundum gloss. hic. *num. 323. tom. 3.*
 Luxuriant animi rebus plerumq. secundis. *num. 186. tom. 3.*

M

ad Magistratus gerendos, si eligantur imperiti, tanquam alteræ simiæ deseruiant pro irrisione. *num. 168. tom. 2.*
 Magistrum fieri eum, qui numquam fuit discipulus, miserum est. *num. 170. tom. 2.*
 Magnates, si memores essent humanæ conditionis, certè temperarent dexteram, mitigarent ferrum, statumq. deponerent. *num. 218. tom. 3.*
 in Magnis hoc est magnum, ut in illo statu vitia celari non possint. *num. 336. tom. 2.*
 Magnitudinis Principis hæc est summa seruitus, non posse fieri minorem. *num. 448. tom. 2.*
 Maiestas, & auctoritas Rotæ Romanæ tanta est, ut sicuti magnes ferrum, ita illa omnes gentes attrahit ad se ipsam venerandam. *sub. num. 253. par. 7.*
 Maiorum nostrorum nemo in nostram gloriam vixit. *num. 209. tom. 2.*

Malancholia frenesim causat. *num. 319. tom. 3.*
 Mala mille affligunt homines otiosos, secundum Salust. *num. 446. tom. 3.*
 Mala multa proueniunt ex nūquam iocari, vel ludere. *num. 319. tom. 3.*
 Malorum vltimum est è viuorum numero exire, antequam quis moriatur. *num. 6. tom. 2.*
 M. Antonius Romanorum Imp. Philosophus nuncupatus fuit vitæ tantæ tranquillitatis, ut vultum numquam mutauerit merore, vel gaudio. *num. 439. tom. 2.*
 M. Antonius Imp. in magna angustia belli, exacti æriarj renuit populos grauari, sed omnia propria vendidit, usque ad vestes vxorias, & *num. 152. 153. & 154. tom. 2.*
 Marcus Antonius Imp. dictus Philosophus in Circiensijs spectaculis solitus erat legere. *num. 46. tom. 2.*
 M. Antonius Imp. pulchriora putabat spectacula librorum, quam Circiensem adeo à Mundo acclamata. *num. 47. tom. 2.*
 M. Antoninus Philosophus Romanorum Imperator adeo deditus fuit literis, ut nemini Græcorum Romanorumq. secundus fuit. *num. 149. tom. 3.*
 M. Antoninus Philosophus multa per egregia scripta reliquit. *num. 150. tom. 3.*
 M. Antoninus Philosophus Imp. omnibus aduentibus se commodum præstabat, cuiuslibet dexteræ placidè dādo. *num. 158. tom. 3.*
 Et seuerè prohibuit suis Cubicularijs, ne aliquem ab eius audientia arcerent. *num. 159. tom. 3.*
 M. Tullius ingenue locutus fuit contra Cæsarem, dum quoddam indignos exaltauit. *num. 164. tom. 2.*
 M. Tullius Cicero iure nobilissimus vocari poterat, quamuis ex humili loco, abiectisq. parentibus ortus fuerit. *num. 180. tom. 2.*
 M. Tullius Cicero repudiata prima vxore, renuit aliam ducere, asserens, vxori, & doctrinæ difficile vacari posse. *num. 15. tom. 2.*
 Marianus Socinus horrabatur suorum discipulos, & ex charitate eis consulebat, ut quando erant Doctores, non solum persuaderent, sed etiam impellerent, & constringerent litigare volentes ad pacem, & concordiam. *num. 208. par. 7.*
 Mater vberum ostensione reuocasse fertur puerum ab imminenti præcipitio, itaut lac ei bis vitam dederit. *num. 3. tom. 3.*
 Maximilianus I. Romanorum Imperator, ut assidue mortalitatis suæ memor esset, quid iussit. *num. 197. tom. 3.*
 Medicus si curet phreneticum, non irascitur, ille maledicta plura in eum proferat, vel minetur. *num. 432. tom. 2.*
 Medicus quādo curare cessat agrotū, desperat. *num. 500. tom. 2.*
 Medicum quemdam, cum quis in somniis vidisset, statim animam exhalauit. *num. 394. tom. 2.*
 Medicus in somniis videre quasi exitiale est. *num. 395. tom. 2.*
 Medicis solent ubi vltima remedia non prosunt, tentare contraria. *num. 242. tom. 2.*
 Medici omnes Galeni potius, quam suo vtuntur iudicio, sub *num. 139. par. 7.*
 Mediocritas, qui dixit aurea esse, aureus ille fuit, secundum Catonem. *num. 36. & 37. tom. 3.*
 Melioramentum, quando aliquis recipere non valet, opus est, ut ad declinationem præcipiet. *num. 461. tom. 2.*
 Memoriam DEI omnes qui habent, ad aliorum curam distulter accedunt ex sententia Iustianiani Imperatoris. *num. 175. tom. 2.*
 Mendicare non debent, qui sunt validi ad laborem, quia miseris, & debilibus auferunt panem. *num. 345. tom. 3.*
 Mendicantibus validis, si elemosyna passim daretur ipsa respublica deficeret, & quæ mala sequerentur. Alexander Magnus quod die nihil agebat, diem illum perdidisse asserbat. *num. 349. tom. 3.*
 Mens deficit, & rumpitur, nisi aliquo solatio refocilletur. *num. 329. tom. 3.*
 Mens bona omnibus patet, omnes ad hoc sunt nobiles. *un. 204. tom. 2.*
 Meum magis est, quod ex mea industria, sudoreque acquirō, quam quod ex antecessoribus obuenerit. *num. 221. tom. 2.*
 Milites Regis Saulis missi ab eodem Rege ad captiuandum Dauid, putando eum reperiisse in cubili dormientem, eius loco statim inuenerunt. *num. 316. tom. 2.*
 Milites, qui raro videntur homines vulnerari, & occidi, dum sunt in conflictu, de fuga cogitant potius, quam de pugna. *num. 33. tom. 3.*
 Militiæ species est studium, & in specie scientia legalis. *un. 277. tom. 3.*
 Mirabilis magis est ille, qui exemplar non habuit, & bonus est, quam qui habuit, & bonus est. *num. 197. tom. 2.*
 Miser est ille, qui tantum visibilia videt. *num. 377. tom. 2.*
 Miseria est comes litis. *num. 137. par. 7.*

Miserimum iudicari debet, habenti à DEO gratiam intellectus, posteris suis, id est studiosis nullum scriptum relinquere. *num. 30. par. 7.*
 Misericordia simpliciter sumpta est vitium oppositum iustitiæ. *num. 235. tom. 2.*
 Misericordiam qui habet, & docet & erudit. *num. 517. tom. 3.*
 Moderni gaudent breuitate, & ultra necesse ponere dignantur nec quidem syllabam. *num. 323. & 324. tom. 3.*
 Modus est pulcherrima virtus, omnium mensura est optima, excessus vero malus. *num. 312. tom. 3.*
 Modestum licet sit substinere inuidiam, multo tamen modestius est nihil habere inuidendum. *num. 289. par. 7.*
 Momenta sunt horæ amorum. Amor addit alas, & animum. *num. 147. tom. 3.*
 Momentaneum est, quod delectat, æternum, quod cruciat. *num. 379. tom. 2.*
 Monachus operans (secundum sententiam SS. Patrum) vno demone pullatur, otiosus vero innumeris spiritibus deuastatur. *num. 369. tom. 3.*
 Monachis sacri Canones inhihent, ne vniquam otiosi sint, & in quo debeant se exercere. *num. 366. tom. 3.*
 Et præsertim in texendo, fiseillas, in ponendo per ordinem plantas, in scribendo libros &c. *num. 367. tom. 3.*
 Monachi non tantum debent laborare propter victus necessitatem, quam propter salutem animæ, ne vagentur perniciosæ cogitationibus, secundum textum in can. numquam. 5. distinct. *num. 368. tom. 3.*
 Monachus sine labore manuum non potest ad perfectionis cumulum deuenire, cum ea deseruiat pro purgatione cordis, ac perseverantia cellæ. *num. 373. tom. 3.*
 Monarchie Mundi sunt phantasmata febricitantis somniantis, eius Imperia obscuritates, eius triumphus stultitiæ &c. *num. 223. tom. 3.*
 in Monasteriis bene ordinatis constituendus est aliquid manibus operari, & ceteras horas habere liberas ad placendum. *num. 396. tom. 3.*
 Moniales otiosi manere non debent, & quid facere debeant, secundum S. Hieronymum. *num. 426. tom. 3.*
 Monile non est pretiosius in mundo, quod magis ad ornem Principem sicuti clementia. *num. 229. tom. 2.*
 Morbus nescit discernere inter gloriosum, & ingloriosum, inter nobilem, & plebeium. *num. 301. tom. 2.*
 Morbo lunatici afflicti, certis lunæ temporibus dum dormiunt, coguntur surgere & sic dormientes ambulare. *nu. 465. tom. 3.*
 Mortardus si tam anxie queritur, quid erit faciendum, ut nunquam moriatur. *num. 368. tom. 2.*
 Mors, aliq. humanarum rerum mutationes omnes aggrediuntur. *num. 301. & 302. tom. 2.*
 apud Mortales quomodo aliud stabile poterit dici, cum omnis noster status sub perpetuo motu versetur secundum Iustinianum Imp. *num. 211. tom. 2.*
 Mortui sudor, deliciae sunt viventis. *num. 71. tom. 2.*
 Morio auget calorem nativum, & spiritus citiores reddit. *num. 427. tom. 3.*
 ex Morione membra solidiora redduntur, ex quo sequitur laborum tolerantia, felix distributio, alimenti condictio &c. *num. 428. tom. 3.*
 Motus internus in eo corpore humano est adeo necessarius, ut si minimo temporis intervallo cessaret, id esset cum discrimine vite. *num. 443. tom. 3.*
 ex Motus cessatione partes destinare ad ambulandum, pauperantur naturali calore. *num. 435. tom. 3.*
 Moyses quare tantam cum DEO habuit familiaritatem. *nu. 249 tom. 2.*
 Moyses erat vir mitissimus super omnes, qui morabantur in terra. *ibid. tom. 2.*
 Multipliciter id quod exponitur, eius veritas ignoratur. *num. 3. par. 7.*
 Multitudo arguit imperfectionem. *num. 95. par. 7.*
 Mundus in tenebris maneret, nisi radiosa sapientia illum corruscasset. *num. 140. tom. 2.*
 Mundi omnes delectationes pocula sunt mortalia, omnes blanditiæ venenæ, omnesque promissiones seductiones sunt. *num. 115. tom. 2.*
 Mundi delectationes sunt ad instar Iuniperi, nam qui dormit sub ea, stat sub vmbra spinosa. *num. 117. tom. 2.*
 Mundi gaudia comparantur vmbra Taxii, quæ mortifera est. *num. 117. tom. 2.*
 ad Mundi gaudia qui avidè accurrit, est similis auius illis, qui ad pictas Zeusi vvas aduolant. *num. 119. tom. 2.*
 Mundi gaudia cito transiunt, quæ quasi manentia blandiuntur.

num. 125. tom. 2.
 Mundi voluptates, more latronum in hoc nos amplectuntur, ut transigunt. *num. 94. tom. 2.*
 Mundo, in omnibus esse vanitatem, & afflictionem spiritus. *num. 122. tom. 2.*
 Mundum mundanaq. omnia inuidio animo calcanda sunt. *num. 1. tom. 2.*
 in Mundo quid miserius est, quam habere pro capite virum inexpertum, & insipientem, & vide num. 84. vsque ad 86. *num. 97. tom. 3.*
 Mundi Principatum omnes homines Romæ communi consensu assentiunt, ut sit. *num. 351. tom. 3.*
 in Mundo esse, & supra mundum esse difficile est. *num. 389. tom. 2.*
 in Mundo vbique luctus, vbique desolatio, vbique mors, vbique amaritudo, & tamen eius amaritudo amatur, & si fugiat ea, insequitur. *num. 374. tom. 2.*
 Mundus clamat, ego deficio, caro clamat, ego inficio, diabolus clamat, ego deficio, & CHRISTVS clamat ego reficio, & porius sequenti sint illi proditores, quam CHRISTVS. *num. 375. tom. 2.*
 Muto, quid prodest loquentia suorum aurum, etiam si fuissent alteri Demosthenes, dum ipsa loqui non valet. *num. 304. tom. 2.*

N

Navis quæ sit magis utilis, & quæ aqua melior. *num. 424. tom. 3.*
 ad Navis regimen non debet admitti, qui remum tenere non novit. *num. 170. tom. 2.*
 Natura non agnoscit discrimen inter legitimum, & illegitimum. *num. 422. tom. 2.*
 Natura omnes impellimur, ut velimus quamplurimis prodesse. *num. 4. par. 7.*
 Natura totarum vmbra est, aut inanis, aut fallax, secundum Senecam. *num. 371. tom. 2.*
 Naturaliter omnes formæ, ac pulchritudinis desiderio tenentur. *num. 79. tom. 2.*
 Natus à parentibus alienus à virtute, si ipse virtuosus sit, melior est, quam ille, qui ex parentibus virtuosus natus, licet etiam ipse non sit alienus à virtutibus. *num. 196. tom. 2.*
 Nati ex malis, etiam si ob scelera mortem passi sunt, si paterna vitia, fugerint & virtutem sequantur, honor eis, & laus exhibendus est. *num. 427. tom. 2.*
 in Navigatione opus est, vtile, quod eligitur in Nauticis, ceteris antecellat pericia gubernandi vigilia, fides, &c. *nu. 108. tom. 3.*
 absque Negotiatione, & labore, qui viuunt, cogendi sunt ad labores, sic iubet text. in l. vnic. C. de mendic. valid. lib. xi. *num. 345. tom. 3.*
 in Negocijs proprijs, qui indiget alieno præsidio, absonum esset, ut alterius indemnitati consulat, & est solida opinio, & secuta à Rota. *num. 80. 82. & 84. num. 79. tom. 3.*
 Nemo felix nisi sapiens. Sapiens vivit tantum tranquille. Beatus necessario est sapiens. *num. 59. tom. 3.*
 Nitimur in vitium semper, cupimusq. negare. *num. 109. par. 7.*
 Nobilis ille vere est, qui est prædestinatus. *num. 365. tom. 2.*
 Nobilis certe est, qui inter Principes celestes enumerandus erit. *num. 366. tom. 2.*
 Nobilis, & magnus est, qui more magnæ fere lætatur minuto rum cæum securus exaudiri. *num. 283. par. 7.*
 Nobilis, quis non debet vocari, licet nobili prosapia ortus, nisi bonis polleat moribus. *num. 188. tom. 2.*
 Nobilis dicitur à suis claris ascendens degenerare, dum eorum virtutes non imitatur. *num. 189. tom. 2.*
 Nobilis virtuosus melius esset, si ex infima plebe natus esset, quia sic eius vitia mundo essent incognita. *num. 334. tom. 2.*
 Nobilis ex genere, quis non est nisi ex præsumptione. *num. 293 tom. 2.*
 Nobilem virtute fieri melius est, quam nasci. *num. 3. tom. 2.*
 Nobiles virtuosus apud Deum pro nihilo habentur. *num. 350. tom. 3.*
 Nobiles absque virtutibus ex proprijs culpis prætorum retributionem expectant. *num. 329. tom. 2.*
 contra Nobiles ea, quæ dicuntur, sunt intelligenda de illis, qui nullam habent virtutis concogitantiam. *num. 325. tom. 2.*
 Nobiles sine virtutibus aliud facere ignorant, quam comedere, bibere, & superbire, suntq. magis luxuriosi, quam populares. *num. 326. & 327. tom. 2.*
 Nobiles aliquando proprio gladio se ingulant, dum factis propriam nobilitatem negant. *num. 314. tom. 2.*
 Nobilitas morum plus prodest, quam genitorum. *num. 219 tom. 2.*
 Nobilitas est filia scientiæ. *num. 186. tom. 2.*
 Nobilitas, & claritas natalium vitæ torpentine deperditur, & tolli-

collicitur, ex sententia Imperiali. num. 315. tom. 2.
Nobilitas vera est illa, quæ virtus præstat, & sapientia. n. 210. tom. 2.
Nobilitas nihil aliud est, nisi verbi sonitus ab omni re destitutus. num. 300. tom. 2.

Nobilitas omnis ac terrena magnitudo & splendescit, & euanesceat sicut Luna. num. 382. tom. 2.

Nobilitatis indubitatum indicium est, dignitates omnes, nobilitatē ipsam omniaq. mundana pedibus calcare. num. 383. tom. 2.

Nobilitas sola mundana, non est moneta, quæ in fidei platea expendatur, cum solum ibi qualitates personales inspiciantur. num. 351. tom. 2.

Nobilitatum tituli non reperiuntur in domo DEI, & refertur visio S. Ioan. Apostol. num. 355. & 352. tom. 2.

Nobilitas carnis plerumq. ignobilitatē parit mentis. num. 327. tom. 2.

Nobilitas vera non ex carne, & sanguine sed ex virtute animi accipit characterem. num. 310. tom. 2.

Nobilitas sanguinis secundum plures DD. nihil aliud est, nisi stercoreus, & foetor. num. 297. tom. 2.

Nobilitas fastum, fastu s. licem parit. num. 330. tom. 2.

Nobilitas, fastus, & lis hæc tria pariunt mortis iter. ibid.

Nobilitas, secundum Socratem, non solum nihil habet honestatis, sed omne malum ex ea oritur. num. 331. tom. 2.

Nobilitas est velamentum malitiæ, secundum Diogenem. num. 331. tom. 2.

in Nobilitate aliud non videtur appetendum, nisi quia nobiles necessitate quadam videntur astricti non degenerare a probitate suorum maiorum. num. 332. tom. 2.

Nobilitas operatur morum manifestationem, quæ quidem gloriosa est, si sint boni, ignominiosa vero, si mali. num. 333. tom. 2.

Nobilitas est fax ardens, quæ patefacit oculis mundi, quantum boni, vel rei in vito nobili reperitur. num. 331. tom. 2.

Nobilitatem fundare, quam fundatam inuenire longe gloriosius est. num. 212. tom. 2.

Nobilitatem peperisse melius est, quam acceptam corrupisse. num. 213. tom. 2.

Nobilitatem, qui adeptus est propria virtute, nobilior reputatur eo, qui proauorum nobilitate nititur. num. 294. tom. 2.

Nobilitatum quatuor sunt genera, sed omnium generosissimum est ebrum, qui non aliena sed propria virtus nobiles euasunt. num. 428. tom. 2.

de Nobiliori sanguine, qui contendit, est de nobiliori stercore intumescere, secundum Hostien. num. 299. tom. 2.

Nocte, dieq. leges, si vis addicere leges, est vulgatum dictum. num. 306. tom. 3.

Numa Pompilius Rex Romanorum propter eius pietatem iudicatus fuit dignus consortio diuino. num. 230. tom. 2.

O

Oblitio nulla est commendabilis præter iniuriarum. n. 259. tom. 2.

Occasionem dant tot contrarietates, & interpretationes iudicandi ad libitum. num. 102. par. 7.

Occidens aliquem fortuito, dum dat operam rei illicitæ, tenetur, secus vero, si rei licitæ. num. 322. tom. 3.

Occidens, aliquem in ludo permisso, puta in ludo cum pugnis, prout ludere senis non tenetur de homicidio. num. 132. tom. 3.

Octavianus Augustus Romanorum II. Imp. studio mirum in modum operam dedit, itaut in bello, & præsertim Mutinensi in tanta mole rerum quotidie legebat, scribebat, & declamabat. num. 140. & 141. tom. 3.

Octavianus Imp. primus fuit, qui CHRISTVM, eiusq. gloriosam MATREM adorauit, ac incensum dedit. num. 142. tom. 3.

Octavianus Imp. in die Natiuitatis Domini in sphaera solis, vidit sacratissimam Virginem cum CHRISTO in brachijs. num. 143. tom. 3.

Itaut quasi Primicerius extiterit vocationis gentium. ibid. to. 3.

Occultationis propriæ scientiæ macula, qui est conspurcatus, timeat. num. 536. tom. 3.

Oculi omnium in magnam fortunam, & nobilitatem intenti sunt. num. 336. tom. 2.

Oculi dum fumo remorantur, semper lacrymas effundunt. num. 90. tom. 2.

Oculi dum fruuntur aere purgato, ac virentibus hortis, nec non crystallinis fontibus inter amena fluentibus, maiori aciei fulgore rutilant. num. 91. tom. 2.

Oculorum acies, vel vox, nullatenus conservatur, oculos clausos tenendo, vel non loquendo. num. 452. tom. 3.

Odiū tam acerbissimum quidam in lites concitant, quod malint ius suum penitus inditum relinqueret, potius quā incidere in horrorem litium. num. 171. par. 7.

Omnis, qui facit iustitiam, ex DEO natus est. num. 275. par. 7.

OMNIA habet, qui nihil desiderat. num. 226. tom. 3.

Omnia, quæ excedunt modum, nocent. num. 463. tom. 2.

Omnia suam naturalem essentiam agnoscunt ab ardenti fornace amoris. num. 354. tom. 3.

Omnia in CHRISTO reperiuntur, et vide sententiam S. Ambrosij. num. 396. & 397. tom. 2.

Opes, aurum, rura, est qui donat, sed qui velit ingenio cedere, rarus est. num. 26. tom. 2.

Opinio, cui adheret Rota Romana, pro firma tenenda est. num. 245. par. 7.

Opinionem eo ipso, quod quis animo expressit, numquam deponit, diutissime errorem suum quis delectat. num. 88. par. 7.

Opiniones hominum sunt (secundum Senecam) sicuti horologia pulsantia. num. 70. par. 7.

Opiniones tempore mutantur. num. 67. par. 7.

Opposita iuxta se posita magis elucescunt. num. 84. tom. 2.

Orbis vniuersus expostulat deciss. Rot. Rom. num. 52. par. 7.

Origenes sex millia volumina scripsit. num. 42. par. 7.

Ordo numquam stabilis manet, nisi fini iniunxerit ortum. numer. 30. tom. 2.

Origo opinionum diuersarum, & contrariarum vnde originem traxerit. num. 286. par. 7.

Ossa sicuti abscondita sunt in carne, sic Religiosi in claustro. num. 380. tom. 3.

Orium est scelerata sententia scelerum. num. 5. tom. 3.

Orium, qui sectatur, repletur egestate. num. 339. tom. 3.

Orium, qui amat, stultissimus est. ibid.

Orium superfluum corpori humano plures infirmitates parit. num. 455. tom. 3.

per Oriū vnicuique rei pessum datur, nam pessima natura est. num. 336. tom. 3.

Orium assiduū solet gignere febres, & ratio redditur. num. 447. to. 3.

Orium suffocat virtutes, & horrendorum vitiorum ærarium est. num. 422. tom. 3.

Orium vitam ipsam abbreviat. num. tom. 3.

Orium, & quies maximum malum est ad sanitatem, sicut maximum bonum labor, exercitatio, & motio moderata, secundum Galenum. num. 427. tom. 3.

Orium est fons, & origo omnium seditionum. num. 295. tom. 3.

Orio, quid peius, quid detestabilius quid vilius est? num. 284. to. 3.

Orium est vehementissima pestis generis humani, & inter arma diaboli numeratur. num. 280. & 284.

Orij, & quietis ratione si petatur resignatus Episcopus, indiscreta dicitur talis postulatio, & hæc est communis DD. opinio. num. 286. tom. 3.

Orium est incentiuum malorum cogitationum, & tentationū. num. 287. tom. 3.

Orium omnem malitiam docet. num. 288. tom. 3.

in Orio viuens res aliorum facile concupiscit. num. 289. tom. 3.

Orium est tam pessimi veneni, vt vitos etiam fortissimos, fortissime præcipitet in reatum. num. 422. tom. 3.

ex Orio cogitationes prauæ multiplicantur, donec cordis nauis periclitetur. num. 291. tom. 3.

Orio mediante eripitur menti DEVS. sol magnus, & loco eius succedunt tenebræ. num. 291. tom. 3.

ex Orio veniunt errorum scopuli, & miserae mortes, nulla arte medendæ. num. 292. tom. 3.

Orio perit Roma, deleta Carthagine, secundum S. Augustinū. num. 364. tom. 3.

Orium Reges prius, & beatas perdidit Vrbes. num. 365. tom. 3.

Otiosus indignior est brutis animalibus. num. 299. tom. 3.

in Otiosis, sanitatis voluptas arescit. num. 423. tom. 3.

Otiosi stantes tota die reprehenduntur a D. N. & mittuntur ad laborandum in eius vineam. num. 293. tom. 3.

Otiosi redduntur digni maledictione diuina. num. 293. tom. 3.

Otiosi dissipant Ciuitates secundum Salomonem. num. 345. to. 3.

Otiositas non solum non acquirit noua, sed etiam parata consumit. num. 336. tom. 3.

Otiositas multam malitiam docuit secundum Salomonem. num. 296. tom. 3.

Otiositas, & voluptas, sunt arma antiqui serpentis ad captuandas animas, secundum text. in cap. nisi de renunc. num. 285. tom. 3.

Otiosi præsentia negligunt, & futura bene successura putant. num. 338. tom. 3.

Ouidius, et Horatius susurrabant quod latendum erat, ipsi tamen latere noluerunt. num. 27. par. 7.

Ouidius Poeta a proprio vultu doctus persuadet, vt quilibet sibi viuatur, magna nomina fugiendo. num. 102. tom. 3.

Ouidius Poeta sibi iram Cæsaris concitauit, et sic omne malum sibi traxit. num. 266. tom. 3.

Ouidius Poeta persuasus a suis amicis vt Curiam sequeretur, septi-

repleuit eis illud esse opus mortale, sed semper in toto Orbe canere querebat. *num. 238. tom. 3.*
 Ovidius à ministris Caesaris inter magis remotos, ferocesque Barbaros mundi exiliatus fuit. *num. 269. tom. 3.*
 Et amisit patriam, domum, bona, uxorem, & liberos, & nihilominus lætante vivebat, & quare. *num. 270. tom. 3.*
 Ovidius hortatur ad fugiendum lites. *num. 304. par. 7.*

P

Palatium magnificum extitit à fundamentis gloriosius est, quam antiquum ædificium conservare. *num. 226. tom. 2.*
 inter Parabolanos connumerari turpe est. *num. 34. tom. 3.*
 cum Pari contendere anceps est, cum superiori turiosum, cum inferiori sordidum. *num. 196. par. 7.*

de Parentum vitijs, quis non debet erubescere, dum ea abhorret. *num. 426. tom. 2.*

Partes litigare volentes, advertant ne temere intendant, & quare. *num. 84. par. 7.*

Paschasius Romanus Ecclesie Diaconus quamvis fuisset vir, clarus miraculis, tamen torquebatur eius anima in thermis, & quare. *num. 157. & 158. tom. 2.*

Pater non potest cogi, ut subministret sumptus filio pro studio imprudentiæ, & quare. *num. 308. tom. 3.*

Pater non erudit, nisi quem amat, Magister nisi quem cernit ardentioris ingenij. *num. 500. tom. 2.*

Paulus Apostolus Doctor Gentium, morti proximus libros posulavit, ut ei esset solatio in tribulatione. *num. 43. tom. 2.*

Atque ut alijs daret exemplum studiendi, studium commendando omni tempore. *ibid. num. 44.*

Vel morti proximus petijt libros ex quibus hauritur vita. *ibid. num. 45.*

Paulus Apostolus Doctor Gentium, & spiritualis Gallus laborabat manibus suis, ut omnibus exemplum darent. *num. 402. tom. 3.*

Paulus Apostolus Faber Tabernaculorum erat. *num. 402. tom. 3.*

Paulus Apostolus non solum ipse laborabat, sed qui erant secum ad ministerium Evangelij. *num. 403. tom. 3.*

Paulus Apostolus, quid indicare voluit, dum dixit, scientia inflat, charitas ædificat. *num. 555. tom. 3.*

Paulus Apostolus manibus operabatur, & sic exercebat à se opium, laborabat, & sic non negotiabat. *num. 404. tom. 3.*

Pauli Apostoli d. & illud, scientia inflat, declaratur. *num. 139. tom. 2.*

Paulus Apostolus monet Timotheum, ut nemini citò manus imponat, ne communique peccatis alienis. *num. 161. tom. 2.*

Pauper qui est semel, semper erit pauper, quia opes nullis dantur nisi diuitibus. *num. 153. tom. 2.*

Pauperes facie homines ridiculos. *num. 135. par. 7.*

Pax certa tutior est, quam sperata victoria. *num. 202. par. 7.*

Pax est in Cella, foris autem plurima bella. *num. tom. 3.*

Pax germanoq, & unanimi affectu, & indissolubilis fœderis nexu retinenda est. *num. 205. par. 7.*

ex Pace, quæ bona proveniant. *num. 206. par. 7.*

Peccatis alienis communicare, quando eligitur indignus ad beneficia, est talem effici eligentem ex voluntate, qualis est, qui non meruit ordinari. *num. 162. tom. 2.*

Peccator severius punitur dum non punitur, DEVS magis delinquenti parcit, dum non parcit. *num. 501. tom. 2.*

Pecunia ipsa honoris titulos, & laudis emit præconia. *num. 107. tom. 2.*

Pedum proprium manus est ambulare, ita ut aliquando membrum sopinis somno, pes vigilet, & ambulet. *num. 464. tom. 3.*

Perfapio Secretario Regis Cambisii Perfia, quia verum ei dixit, quid ei acciderit. *num. 98. 99. 100. & 101. tom. 3.*

Personæ mites ab ore ipsius DEI decorantur, titulo beatitudinis. *num. 255. tom. 2.*

Petens aliquid iniuste, iustus est, si corrigatur, quam si petita concedatur. *num. 346. & 348. tom. 3.*

Petens contraria, non auditur. *ibid. tom. 3.*

S. Petrus Damianus S. R. E. Cardinalis erat Monachus S. Benedicti, & in propria persona humilitatis ergo premit religiosos otiosos. *num. 370. tom. 3.*

S. Petrus Princeps, Apost. quamvis esset victus carnis, & iam condemnatus ad mortem, nihilominus profundè, & dulciter dormiebat. *num. 487. tom. 2.*

Philippus Rex Macedoniæ, cum semel in meridie sumphisset somnum, & interim accessit nonnulli Magnates audienter ergo, & auditò eo quiescere murmurarunt, & quid Magister cubiculi eis replicaverit. *num. 456. & 457. tom. 2.*

Philippo Regi Macedoniæ cum in vno eodem die tres felicissimi successus nuntiati fuissent, statim contremiscere cepit. *num. 467. tom. 2.*

Ac putando Deum acerbissimè esse cum eo iratos, conuersus ad Fortunam eam rogauerit, ut dignaretur aliquo malo eum

afficere. *num. 468. & 469. tom. 2.*

Philosophus quidam non potens intelligere cuiusdam fluminis pereunitatem, proiecit, se in illum, dicendo, quia ego recapere non possum, tu cape me. *num. 35. tom. 3.*

Philosophus quidam, cum à quodam diuite exprobrante anthesauros haberet, quid ei responderit. *num. 274. tom. 3.*

Philosophus Christianus ideo exultat in tribulationibus, quia scit habere spectatorem ipsum DEVM. *num. 517. tom. 2.*

Philosophus quidam interrogatus à quo tantis scientijs esset locupletatus, respondit à labore. *num. 279. tom. 3.*

Philosopho turpe est dici, habere barbam, & pallium philosophicum, sed deesse animum. *num. 311. tom. 2.*

Philosophi nonnulli petendo ab Imperatore immunitatem bonorum patrimonialium, quid eis Imp. turbata fronte responderit. *num. 312. tom. 2.*

Philosophi multi hortos suburbanos, deliciosaq, viridaria reliquerunt, & quare. *num. 203. & 204. tom. 3.*

Philosophantium omnium scholæ illustratæ fuerunt scientia Socratis, & quis vocabit eum ignobilem, quamvis eius mater erat oblietrix, & pater marmorarius. *num. 178. tom. 2.*

Phormio merito redarguitur, qui cum esset ignarus de re militari, non erubuit de ea disputare coram Anibale. *num. 3. par. 7.*

Picturæ loquuntur sepe dum tacent, & ad virtutem vocant, quamvis voce destituta, quin lacrymas etiam mouent, si pie sint. *num. 51. tom. 2.*

Picturam vis, si ad virtutem excitat, quanto magis præclarorum virorum vitæ, actionesq, generosæ cum omnibus suis circumstantijs in libris narratæ. *num. 52. tom. 2.*

Picus studio maledicendi adeo deditus fuit, ut omnes Iurisperitos nec vno excepto, increpauerit. *num. 167. & 168. tom. 3.*

Pietas, fides, instabile Regnum erit. *ibid. tom. 3.*

Pietas, quanta sit B. VIRGINIS, nec littera, nec dabit ætas. *num. 408. tom. 2.*

Pisanus quidam, ut refert Bart. noctu dormiens armabat, & vagabatur per Vrbes. *num. 456. tom. 3.*

Piscis quemadmodum terræ tactu, & siccitate tabescunt sic etiā monachorum gloria, dum ad Vrbes accedunt. *num. 384. tom. 3.*

Placita Rotæ Romanæ potius diuina quam humana censeridebent, & vox eius Auditorum vox Dei est. *num. 249. par. 7.*

Planetarum errores parent sapienti, iuxta illud, sapiens dominatur astris. *num. 137. tom. 2.*

Plantæ per fibras, & radices, quasi cum tot brachijs inhaerent terræ. *num. 386. tom. 2.*

Platanus habet frondes ad instar scuti. *num. 412. tom. 2.*

Plato ille Diuinus, quamvis pecunijs indigeret, emit tamen tres libros Pythagoræ decem millibus denarijs. *num. 60. tom. 2.*

Plato, quamvis esset diues, elegit villam non solum desertam, sed etiam pestilentem, ut assiduitate morborum libidinis impetus frangeretur. *num. 205. tom. 3.*

in Plebe si semel ignis accendatur, inextinguibilis est, nec contentatur nisi totam iram euomat. *num. 120. tom. 3.*

Plebis indignatio, etiam ultra Tyrannorum mortem est, nemini parcendo, vireorum memoriam extirpet. *num. 120. tom. 3.*

Plebs irritata, quid non audeat, quid non possit? Cælo adeo ipsi si valeret, arma inferret. *num. 121. tom. 3.*

Plenitudo legis est dilectio. *num. 354. tom. 3.*

A pluribus, quod videtur prudentius deciditur. *num. 247. par. 7.*

Plutarchus librum inscripsit hoc titulo, in Principe requiri doctrinam. *num. 117. tom. 3.*

Pœna omnis mundi, est delectatio respectu boni, quod in æterna gloria expectatur. *num. 368. tom. 2.*

Pœticas fores compos sui frustra pepulit. *num. 318. tom. 3.*

Pompeium multarum rerum maiestate sublimem, quis nunquā nosset, nisi a Marco Tullio, & T. Lilio literis commendatus esset. *num. 244. tom. 3.*

Pomum putridum quis manducabit, eo quia in nobili viridario sit collectum. *num. 304. tom. 2.*

Populus Romanus sic dilexit M. Antoninum Imp. dictum philosophum, ut dulcissimum patrem illum nuncupabat. *num. 155. & 156. tom. 3.*

Ac per totum Orbem tamquam persona cælestis habita erat, & summopere Reges illum sibi propitium optabant, recur-

rendo ad ipsum tamquam ad aram institit. *num. 157. tom. 3.*

Populum dare in manibus personarum insipientium, est ille amarum epilogus omnium amaritudinum. *num. 88. tom. 3.*

Populi veniunt appellatione æquarum. *num. 415. tom. 2.*

Potentes, & celebres aduersarios vincere, ea demum est magna victoria. *num. 258. tom. 2.*

Prætorum amenitates amantur, quibus oculus recreatur, amatur hortorum delicia, quibus pascitur visus. *num. 89. tom. 2.*

Præceptum illud impium, & prophanum dictum Neolis Atheniensis

nienfis dici potest quod recessit ab aula. *num. 26. par. 7.*
 Prælati quidam ardenti in Inferno dictum fuit, non esses de numero damnatorum, si non fuisses de numero Prælatorum. *num. 174. tom. 2.*
 Premium quis consequitur ex dolo suo. *num. 47. par. 7.*
 Princeps dum aliquis inauguratur, ne ex calminis fastigio intumescat, solet poni ante oculos aliquod signum mortalitatis. *num. 192. tom. 3.*
 Principes indignis possunt conferre titulum dignitatis, habilitatem, nequaquam. *num. 171. tom. 2.*
 Princeps dum præposuit fidos satrapas populo, potest dulci somno potiri, Pastor similis etc. *num. 269. par. 7.*
 Princeps opus est, ut plus ipse sciat quam alij intelligant. *num. 109. tom. 3.*
 Princeps si ira motus, absque causa cogitatione aliquid reprehensibile, vel crudeles vindictas mandauerit. *num. 275. tom. 2.*
 Eo casu executio talis iussionis est differenda ad 30. dies, ut ira Principis cesset. *ibid. tom. 2.*
 Princeps Terrenus potest ad libitum tollere, & dare nobilitatem. *num. 359. tom. 2.*
 Princeps in literis reperit, quomodo populos sub æqualitate componat. *num. 37. tom. 2.*
 Principes tunc potissimum habent spectatores, quando in aliquem incidunt errorem. *num. 342. tom. 2.*
 Princeps dum errat, omnium linguis expositus est sapientium, & insipientium. *num. 342. tom. 2.*
 Princeps ille, qui amore subditorum septus non est, parum ei iuvat extruere in altum ædificas arces. *num. 134. tom. 3.*
 Principem parari, multo pulchrius, quam creari. *num. 284. tom. 2.*
 Principes sapientes in omnium amore imperarunt, gaudendo potius ut patres esse delectos, quam ut Dominos observatos. *num. 129. tom. 3.*
 Principi quid pulchrius accidere potest, quam vivere optantibus eunctis? *num. 130. tom. 3.*
 Principi illi, quis audeat struere, periculum sub quo iustitia, pax, securitas, abundantia florent, secundum Senecam. *num. 131. tom. 3.*
 Principes, & Potentes ita se habent, ut si quis bene pro eis egerit, levior pluma sit gratia, sin minus, plumbeas iras gerant. *num. 267. tom. 3.*
 Principes habent omnia iura in serinio pectoris recondita. *num. 115. & 119. tom. 3.*
 Princeps dicitur vigor iustitiae, & lex animata in terris. *num. 116. tom. 3.*
 Principes, quia fuerunt personæ diota, terribiliorum vitiorum maculis conspurcati fuerunt. *num. 118. tom. 3.*
 Ac à suis Consiliariis ignominiose venditi fuerunt. *ibid. tom. 3.*
 Et à quibus iure sperare poterant præsidia, vitam, oscula & mortem reformidant. *num. 119. tom. 3.*
 Principes maximi non parum reformidarunt cubam virorum sapientium, & quare. *num. 246. tom. 3.*
 Principes multi sapientes mirabilia fecerunt. *num. 137. tom. 3.*
 Principes non possunt aberrare ab eorum fortuna, obliuiscunt enim eis, quocumque vadant. *num. 447. tom. 2.*
 Principes esse sapientissimos iura præsumunt, Principes dicuntur philosophia pleni. *num. 113. tom. 3.*
 Principes præsumunt providentissimi, & iuris religiosissimi. *num. 114. tom. 3.*
 Principes multi, quia doctrina operam dederunt duplici corona digni se reddiderunt. *num. 124. tom. 3.*
 Principes plures mediata eorum scientia beaurunt, suas ditio- nes. *num. 124. tom. 3.*
 Principes sapientes, quia prudenter regnarunt, omnium ore calumnia, votis ad sidera elevari fuerunt. *num. 125. tom. 3.*
 Ac libenter subditi eorum incolumitatem propriam neglexerunt, gloriamque se pro diis Principibus, vitam, prodegit. *ibid. tom. 3.*
 Nullatenus putando se perire, sed triumphare, dum tam par- cato animo pro eis vitam reliquerunt. *ibid. tom. 3.*
 Principes in suis operibus, non eorum nomina, vel insignia, imponere deberent, sed versiculum illud Salomonis, vanitatis &c. ex consilio auri Doctoris S. Chrysostomi. *num. 220. & 221. tom. 3.*
 Principibus magnis quanta non licent, quæ licent privato, nã iste potest solus incedere per Urbem sine socio, sine gladio, ille vero etiam in sua pace armatus vivere debet. *num. 445. & 446. tom. 2.*
 Principibus multa sunt prohibita, quæ humillimis, ac in angulo iacentibus licent. *num. 458. tom. 2.*
 Principibus hoc vnum eis deest, qui eis nudam veritatem asse- rat. *num. 97. tom. 3.*

Principatus & vigilantia sunt gemelli viui partus. *num. 449. tom. 2.*
 Principatus deseruit pro ardentissima face, ut clarius appareat titubationes Principis, & nihil obscuri relinquit. *num. 347. tom. 2.*
 Principatus sine meritorum sublimitate, aliud non est, nisi ho- noris titulus sine homine. *num. 166. tom. 2.*
 Principatus non sanguini debetur, sed meritis & inutiliter re- gnat, qui Rex nascitur, & non meretur. *num. 291. tom. 2.*
 Principatus virum ostendit. *num. 343. tom. 2.*
 Priuatum motus pauci sentiunt, Principum vero abscondi non possunt, cum multa lux contra eos sit. *num. 337. tom. 2.*
 Probitas, & ingenium magnum quem faciunt. *num. 199. tom. 2.*
 Præmium ex labore venit, et non ex meritis antecessorum. *num. 353. tom. 2.*
 Professionem propriam, qui factis ipsis negant, in seipsos se- uiunt. *num. 313. tom. 2.*
 Prosapiam suam indecorum est, ut quis diligentè describat, si eam moribus deturpet. *num. 308. tom. 2.*
 Prosperitates huius mundi, qui sequitur, infelix est, quia quotidie quasi in lectica clausis oculis ad æterni ignis incen- dium properat. *num. 478. tom. 2.*
 Prudentia, quando adest, tunc nullum numen abest. *num. 135. tom. 2.*
 Ptolomei Philadelphi Regis bibliotheca, sexaginta millibus li- brorum habebatur Alexandriæ absoluta. *num. 265. par. 7.*
 P. Cornelius Rufinus somniauit se lumen oculorum amisisse, deinde excitatus à somno, inuenit somnium fuisse verum. *num. 393. tom. 2.*
 Pudor ubi non est, ibi exultat cura iuris, sanctitas, pietas, fides, instabile Regnum. *num. 127. tom. 3.*
 Puella quadam vicina Mariani Socini, ut ipse scribit, dor- miens è lecto surgebat, panemque consiciebat. *num. 467. tom. 3.*
 Pulchra dicta faciunt pulchrum hominem, ex sententia Lud. Romani. *num. 87. tom. 2.*
 Pulchrior est omnis homo cum æticitia. *num. 324. tom. 3.*
 Pulchritudo corporea fumus est, sicut cætera omnia mundana. *num. 89. tom. 2.*
 Pulchritudo humana vigorem non habet reddendi pulchrum spectatorem quamvis frequenter circûspectet. *num. 83. tom. 2.*
 Purpurâ nemo quarat æternaturâ gloria veltiendus. *num. 176. tom. 2.*
 Purpuræ, & Realis diademata, si quis interire consideraret, quam multis periculis, & miseris sanè referta, nec humi quidem iacentia tolleretur, secundum Antigonom Regem Macedoniarum. *num. 121. tom. 2.*

Q
 Qui nauigant, pericula parrent. *num. 162. par. 7.*
 Quies multa, & vita plena orio corpori maiorem concilian- tur. *num. 423. tom. 3.*
 Quiesce languent omnia. *num. 436. tom. 3.*
 Quiesce sicuti tube seminus, & ita ambulatione vigeas. *ibid. tom. 3.*
 Quod tu non nosti, forsitan nonis ætelligis, proverbium anti- quum. *ibid. tom. 2.*

R
 Radices Terræ, si tollantur, non surgent nemora illa ingentia. *num. 181. tom. 2.*
 Rarum est in iure, quod subuertere non possit. *num. 100. par. 7.*
 Rarum omne, quod est, plus appetitur. *num. 390. tom. 3.*
 Rationes nonnullæ afferuntur, cui attribuenda sit tam magna dissensio inter Doctores. *num. 86. par. 7.*
 Rauta dum crepitant, canora silent. *ibid. par. 7.*
 Regentibus populorum non licet dormire integram noctem. *num. 449. tom. 2.*
 Regioni unicuique DEVS omnes fructus tribuere poterat, sed id non fecit, quia alias inter eos non adfuisset communicatio, &c. *num. 530. tom. 3.*
 Regionis per communicationem gratiæ sibi à DEO data, simul confidetur videntur. *num. 531. tom. 3.*
 Regnare ille nescit, odia qui timeret. *num. 138. tom. 3.*
 Regnum nihil aliud est, nisi splendida seruitus, ex sententia Antigoni Regis. *num. 459. tom. 2.*
 Regnum Calorum venale est, nam emittitur paupertate, labore, ignominia, morte &c. *num. 508. tom. 2.*
 Regnum Calorum non producit oriosis, cum quisque secun- dum suum laborem, mercedem recipiat. *num. 294. tom. 3.*
 Religio Christiana nescit personas, merita tantum metuetur. *num. 355. tom. 2.*
 Religio est in legibus, & providentia in animis. *num. 113. tom. 3.*
 Religionum multiplicandarum quando erit finis, & vide excla- mationem Alb. Cran. *num. 389. tom. 3.*
 Religiosus habitus ideo hodie despectui habetur, quia in secu- larium hominum oculos frequentius quam par est interuenit & vide

& vide num. 381. 382. 383. & sequi tom. 3.
 Religiosus maior videbitur, si non videbitur, & magis cultus erit, quo magis occultus. num. 384. tom. 3.
 Religiosi debent attendere silentio, ieiunijs, vigilijs, orationibus, operis manuum secundum S. Bernardum, num. 397. tom. 3.
 Religiosi tam in casu necessitatis, quam etiam sine necessitate manibus operari debent, cum semper urgeat ratio vitandi otium. num. 401. tom. 3.
 Religiosi in Ecclesia DEI substant vices ossium, & quare. num. 399. tom. 3.
 Religiosi commendandi sunt, qui continuam vagationem abhorrent, & labori latebrique dediti sunt. num. 390. tom. 3.
 Religiosos foraneos, & per Urbis Plateas cursitantes acerbis verbis reprehendere solebat S. Ioannes Chrysostomus. num. 377. tom. 3.
 Religiosis discurrentibus per Urbes, & Castella, nihil turpius est, secundum S. Bernardum. num. 374. tom. 3.
 Religiosos illos S. Hieronymus reprehendebat, qui crebrius erant in Urbe quam in Cellula. num. 375. tom. 3.
 circa Religiosorum inertes exclamatio S. Bernardi: num. 398. tom. 3.
 Religiosorum animabus vagatio est periculosa, secundum text. in cap. 2. de cleric. vel Monach. &c. numer. 385. tom. 3.
 Religiosi salutis propriæ detrimentum incurrunt, si vagandi occasionem habeant, secundum Innocentium III. num. 386. tom. 3.
 Religiosus clericum verberans non est necesse, ut accipiat iter Romanum, sed ab ipso Episcopo potest absolui, & quare secundum Bonifatium VIII. num. 387. tom. 3.
 Religiosi, latere debent secundum gloss. hic, & foris, nisi ex necessitate exire debent. num. 388. tom. 3.
 Religiosam vitam proferentes, cum toti diuinarum rerum contemplatione mancipentur, nil gratius esse debet solitudine. num. 378. tom. 3.
 Religiosis paradisus videri debet solitudo secundum S. Hieronymum. num. 378. tom. 3.
 Res cum intelligitur, minus de verbis laborandum est. num. 505. tom. 3.
 Res aliqua quando est indecisa, & valde dubitatur de rei eventu, solemus dicere, Res sub Iudice est. num. 177. par. 7.
 Res literaria tam felici prouentu augetur, ut nihil addi posse videatur. num. 24. par. 7.
 Res Secunda non habent vniquam modum. num. 184. par. 7.
 Rerum magnitudo in re literaria sicuti præstantia ingenia euocauit, ita scriptorum præstantia rerum magnitudinem adæquauit. num. 25. par. 7.
 Rescriptum imperiale impetrans ad rescindendam transactionem, infamia notatur. num. 127. par. 7.
 Responsio mollis frangit iram, sermo verò durus suscitatur furorem. num. 244. tom. 2.
 ex Responsis prudentissimis Auditorum Rotæ Decretales Epistolæ, quibus constat corpus Iuris Canonici, prodijt. num. 220. par. 7.
 Reipublice quis nascitur. num. 5. par. 7.
 Rex Gallie, & Rex Hispanie, immo & ipse Augustus Imperator libenter se subijciunt integerrimæ censuræ Rotæ Rom. num. 225. par. 7.
 Rex letus optatur ab omnibus. num. 325. tom. 3.
 Rex sapiens populi est stabilimentum, ut habetur in Deuteronomio. Sapient. cap. 9. num. 126. tom. 3.
 Rex insipiens perdit Regnum suum. num. 76. tom. 3.
 Rex in aperto saluus est, dum in eum æmulatur amor ciuium. num. 134. tom. 3.
 Rex Roboam Regis Salamonis filius, quia spreuit sapientiam, propter vnicam tantum insipientem responsum, maiori parte sui regni cum eius æterna infamia, priuatus fuit. num. 93. tom. 3.
 Rex Salomon, postquam omnia intimiora Mundi arcana penetravit, clamauit, ut à tanto proditore quilibet caueretur. num. 222. tom. 3.
 Rex Salomon postquam affluenter omnes Mundi delicias gustauit, absque tortura manifestauit. num. 122. tom. 2.
 Rex Salomon sic fuit somnolentus à delicijs Mundi, ut nihil pendebat Regiam dignitatem. num. 123. tom. 2.
 Rex Salomon dicit in cap. 1. Ecclesiast. se fuisse Regem Hierusalem, & quare id, cum esset Rex, dum id scribebat. num. 124. tom. 2.

Parte IV. Recent. Tom. III.

Reges quidquid delirant, plectuntur achiui. numer. 110. tom. 3.
 Reges Persarum soliti erant apud se retinere cubicularium, ut eos expergiscerent summo mane, cum hac voce: Surge, Rex & negocia cura. num. 451. tom. 2.
 ex Regibus milibus, vix vnus, vel alter ex historijs eruitur, reliquorum non magis nota nomina, quam vrna. num. 322. tom. 3.
 Regibus Byzantinis, statim creatis, quaeritur qua lapidis specie eius sepulchrum desiderat, ut refert Lyranus. num. 193. & 194. tom. 3.
 Rhenus, Danubium, Mosam, Padum, Rhodanum, alique inclyti Amnes oriuntur ex fonte, vel ignobili scaturigine. met. 181. tom. 2.
 Ridere ridentem fortunam, ista est summa inuicti pectoris generosa constantia. num. 443. tom. 2.
 Ridentes profusi lacrymas emittunt. num. 464. tom. 2.
 Ritus Mundi luctu miscetur amaro, Venena dira sub dulci melle latent. num. 113. tom. 2.
 Ritus Sardonicus vnde originem trahat, declaratur. num. 319. 320. & 321. tom. 2.
 Roma caput Mundi, si vertitur, omnia vertit. numer. 352. tom. 3.
 Roma sciuit, & potuit numerositati calliditateque omnium Populorum resistere. num. 356. tom. 3.
 Romam bellicis sudoribus vniuersi Monarchiam adepti sunt. ibidem.
 Roma præstiosiora diademata terræ conculcauit. num. 357. tom. 3.
 Romæ in immensitate vnius Mundi defecit materia triumphis, & quoad triumphos vidua remansit. num. 357. tom. 3.
 Roma nec, quo ad ima habuit similitudinem. ibid.
 Roma genuit tales filios, qui supra humanam conditionem videbantur, & virtutibus à DEO promeruerunt Imperium à Mundo. num. 358. tom. 3.
 Romæ quidem vir. nocte è domo sua armatus exijt somno non solutus, & per Urbem vagauit, ac in Sacerdotes incidit, à quibus captus, tantam vim fecit, ut ab eorum manibus euaserit. num. 469. tom. 3.
 Romani rerum Domini non ad nobilitatem, ut mos est apud Barbaros, sed ad virtutem tantum oculum habebant. num. 417. tom. 2.
 Romani quam maximis honoribus cumulabant Virgilium Maronem. num. 256. & 257. tom. 3.
 Romani plures, id quod tantis annis, mediantibus tot prælijs contexerunt, otium vnum paucis tempore & sine armis destruxit. num. 365. tom. 3.
 apud Romanos iudicium erat nobilitatis, ferre lunulam in calceis, & quare id Romani constituerunt. num. 380. & 381. tom. 2.
 Romanorum Imperat. multi relictis titulis Altitudinis, Maiestatis, & Sublimitatis, tanquam inanibus verborum sonitis, gausi fuerunt titulo Pijs, Clementium, Mansuetorum &c. num. 237. tom. 2.
 Romani Pontifices in grauioribus causis, quæ ad Sedem Apostolicam deuoluuntur Sacra Rotæ Auditorum iudicio vti non dedignantur. num. 218. par. 7.
 Romani Pontifices olim ad relationem Auditorum Sacra Rotæ iudicabant. num. 219. par. 7.
 Romanorum Principatus ideo fuit laudatus, & apud homines laudatur propter eorum summam clementiam in omnes. num. 245. tom. 2.
 Romani acceptis iniurijs, ignoscere malebant, quam eas prosequi. ibidem.
 Romanorum præclarum clementiæ factum in Carthagenenses refertur & quid de eis ipsi Carthagenenses asseruerunt. num. 246. tom. 2.
 Romani postquam bellicis sudoribus sub eorum iugo aliquam Nationem posuerant, eam non sibi subiectam, sed sociam, & amicam Populi Romani nuncupabant. num. 247. tom. 2.
 Romana Ciuitas nata fuit, ut continuo omnium Regnorum esset Regina. numer. 351. tom. 3.
 Romana virtus sub ruinis Carthaginis suffocata remansit, & in proprio triumpho oppressa visa fuit. num. 360. tom. 3.
 Rota in controuersijs valde accipitibus non respicit ad numerum Doctorum, sed ad ipsas rationes. num. 80. par. 7.
 Rota adhortatur, ut quantum fieri potest, obuiandum sit litibus. num. 192. par. 7.
 Rota sæpe animaduertere solet, ne lites suscitentur. numer. 193. par. 7.

Rota admonet, ut occasio suscitandi lites tollatur. *num. 194. par. 7.*
 Rota tantum capitur à splendore veritatis, nec curat proprias tueri opiniones. *num. 568. tom. 3.*
 Rota Neapolitana (secundum Viuium) si imprimeret omnes casus in ea occurrentes, felix ætas nostra vocari posset. *num. 55. par. 7.*
 Rota Romana si vmquam vbique locorum micauit fide, & integritate, hoc euenit præfenti tempore, & quare. *num. 251. par. 7.*
 Rota Romanæ gloriæ celsitudo magna est. *num. 569. tom. 3.*
 Rota Romanæ auctoritas, quando habetur, non est vltierius quærendum. *num. 242. par. 7.*
 Rota Romanæ sonus iam in omnem terram exiuit. *num. 236. par. 7.*
 de Rota Romana asseri potest, quod scriptum est in Ecclesiast. cap. 12. ibi Quasiuit verba vtilia, & conscripsit sermones rectissimos, & veritate plenos. *num. 217. par. 7.*
 Rota Romana est splendor Vrbs, & Orbis, & est tamquam Lux supra Montem posita, per quam Mons Montium clarior redditur. *num. 215. par. 7.*
 de Rota Romana obloquentibus eorum latratibus non dandum responsum. *num. 281. par. 7.*
 Rota Romana loquente, cuncti reuerenter filere debent, non secus ac (ut Gentiles asseriebant) Oraculo Delphico loquente, cætera obmutescerant. *num. 237. par. 7.*
 Rota Romana, ut quoddam virtutis templum ab omnibus appellari debet. *num. 221. par. 7.*
 Rota Romana Monarchiam inter omnia Orbis Tribunalia gloriosè obtinet. *num. 56. par. 7.*
 Rota Romanæ duodecim Auditores, sunt duodecim Salomones. *num. 15. par. 7.*
 Rota Romanæ laus, & gloriæ. *num. 230. par. 7.*
 Rota Romana dum emittit suas decisiones, tunc in eo casu surgantur omnes tenebræ difficultatum. *num. 231. par. 7.*
 Rota Romanæ non infidet fortuna, sed præsidet sapientia, & prudentia. *num. 250. par. 7.*
 Rota Rom. auctoritas adeo in dies creuit, quod ad summum peruenisse videatur. *num. 51. par. 7.*
 Rota Romana Duce nec fluctus, nec quiddam aliud timendum est, quia voti compotes feliciter erimus. *num. 235. & cum seqq. par. 7.*
 ad Rotam Romanam confugiendum tuto est, tamquam ad Arcam, & Sedem iustitiæ. *num. 223. par. 7.*
 ad Rotam Romanam non secus, ac sitibundus ad limpidissimū fontem currendum velociter est. *num. 222. p. 7.*

S

Sacculum non portare, quid sit secundum S. Augustinum. *num. 527. tom. 3.*
 Sacerdotes caueant, ne in eis verificetur illud Prophetæ, Sacerdotes DEI contaminant sacra, & reprobant legem. *num. 415. tom. 3.*
 Sacerdotes, quam puri esse debeant. Ad Sacerdotum vocem, aperiuntur Cæli &c. *num. 417. tom. 3.*
 Sacerdotes vitam sanctam ducere debent, ut libere laicorum vitia valeant reprehendere. *num. 416. tom. 3.*
 Sacerdotes in omnibus Ministri DEI ostendere se debent. *num. 414. tom. 3.*
 super Sacerdotum auctoritate stupet Cælum, miratur Terra, horret infernus, contremiscit Diabolus, venerantur Angeli. *num. 418. tom. 3.*
 Sacerdotibus magnus est deferendus honor, etiam malis, quia in eis venerandus est ille, cuius sunt Ministri. *num. 420. tom. 3.*
 Salomon Rex, non petijt à DEO, ut populum recte gubernaret, non diuitias, non annos non longam vitam, sed sapientiam. *num. 111. tom. 3.*
 Salomon Rex omnium mortalium sapientissimus generauit Roboam, qui stolidus erat. *num. 194. tom. 2.*
 Salomon adhortatur, ut quis non contendat cum homine diuite, ne forte ille contra eum moueat litem, & quare hoc. *num. 163. p. 7.*
 Salomonis illa sententia, vanitas vanitatis, & omnia vanitas, verè Cælo digna fuit. *num. 217. tom. 3.*
 Saluator Mundi in Cruce pendens quare ante mortem caput inclinauit. *num. 410. tom. 2.*
 Salus æterna magis quam temporalis honor est affectuanda. *num. 369. tom. 2.*
 Salus est vna desperatis, nullam sperare salutem. *num. 455. tom. 3.*

Sanguinis claritas, diuitiæ, potentia, & similia sunt fortunæ. *num. 288. tom. 2.*
 Sanguinis generositas, forma elegans, iuuenilis decor, prædialia, palatia, dignitates &c. amata inquinant, possessa onerant, amissa cruciant. *num. 373. tom. 2.*
 Sanguinis claritas elationem parit, potentiam affectat, conculcat inferiores, pares habere dedignatur. *num. 328. tom. 2.*
 de Sanguinis nobilitate dum contenditur, est de stercoreis nobilitate contendere. *num. 298. tom. 2.*
 Sanitatis abundantia est quædam manifestatio vicinæ, & admodum grauis infirmitatis, & quare. *num. 461. tom. 2.*
 Sapiens dominatur astris. *num. 257. par. 7.*
 Sapiens solus, quare fruatur vero gaudio. *num. 128. tom. 2.*
 Sapiens est vno minor Ioue dignus liber, honoratus, pulcher, Rex denique Regum. *num. 102. & 103. tom. 2.*
 Sapiens aliorum conuicia spernit, quia illos tanquam male sanos, & phreneticos intuetur. *num. 433. tom. 2.*
 Sapiens numquam inanis est, semper habens in se amicum prudentiæ. *num. 438. tom. 2.*
 Sapiens est plenus gaudio, placidus, & hilaris. *num. 109. tom. 2.*
 Sapiens solus est capax veræ lætitiæ. *num. 110. tom. 2.*
 Sapiens sub quolibet pondere rectus manet. *num. 435. tom. 2.*
 Sapiens ideo imperturbabilis manet, quia voluntatem suam, cū diuina conformat. *num. 440. tom. 2.*
 Sapiens est, vno minor Ioue, diues liber, honoratus, pulcher, & Rex Regum. *num. 254. par. 7.*
 Sapiens, dum os suum aperit, tamquam templum ibi animæ pulcherrima simulacra perspiciuntur. *num. 85. tom. 2.*
 Sapiens est vir fortis, robustus, & validus. *num. 431. tom. 2.*
 Sapiens ad omnem imperium est munitus, non si paupertas, non si luctus, non si ignominia, non si dolor insultum faciat, pedem refert. *ibidem.*
 Sapiens nec contumelijs, nec iniurijs mouetur. *ibid.*
 Sapiens non augetur, non minuitur rerum mutationibus. *num. 436. tom. 2.*
 Sapiens ridet fortunam, siue secundis, siue turgidis impleatis ventis vela. *num. 437. tom. 2.*
 Sapiens cum sit ille, qui verè gaudet, ideo in vndoso hoc Mundi Pelago imperturbabilis manet. *num. 133. tom. 2.*
 Sapiens est ille, qui vincit fortunam. *num. 134. tom. 2.*
 Sapientis felicitas non est minor ea Iouis, & in hoc ipse superat sapientem, quia est ætate maior. *num. 105. tom. 2.*
 Sapientis anima ita adiuuat opus Astrorum, sicut agricola naturales terræ vires. *num. 137. tom. 2.*
 Sapientes viri spernunt politicam nobilitatem, gaudentes proprijs tantum virtutibus florere. *num. 303. tom. 2.*
 Sapientes viri magis timent in prosperis, & quam in aduersis, tunc enim pauida suspitione turbantur. *num. 443. tom. 2.*
 Sapientes viri imitantur stellas, quæ in die iacent in nocte, verò lucent. *num. 489. tom. 2.*
 Sapientes dum DEVM meditantur suum, nihil vident, & tumorem omnem deponunt, ut DEO iungantur, qui ex nihilo omnia fecit. *num. 567. tom. 3.*
 Sapientes, & prudentes viri, dum quatuntur à turbidis ventis tribulationum, nullatenus desinunt dulciter quiescere. *num. 486. tom. 2.*
 in Sapientibus fons, & non sacculus, ubi erogatur, non ubi includitur esse debet. *num. 533. tom. 3.*
 Sapientium calamis sublati, quæ Regna, Rages, viriq. Magni viuunt. *num. 258. tom. 3.*
 Sapientia nostris temporibus, nullius fructus præmiatur stipendijs, nullius famæ fauoris aura extolitur. *num. 107. tom. 2.*
 Sapientia virentibus hortis similis est. *num. 90. tom. 2.*
 Sapientia omnium maxima requiritur in Principibus, & quare. *num. 107. tom. 3.*
 Sapientia in Cælo, & in terra occupat primos gradus. *num. 104. tom. 2.*
 Sapientia ab ingenio optatur, tamquam animi perfectio. *num. 4. tom. 2.*
 Sapientia quanta sit in hodiernis Rota Auditoribus, verbis consequi non potest. *num. 256. par. 7.*
 Sapientiam ut quis adipiscatur, tria copulatim requiruntur, studium, ingenium, & humilitas. *num. 57. tom. 3.*
 Sapientiam antiqui, ut adipisceretur plurima incommoda æquo animo tulerunt. *num. 17. tom. 2.*
 Sapientia subleuat eius possessores ad Cæli amorem, ac humanarum rerum displicentiam inducit. *num. 138. tom. 2.*
 Sapientia

Sapientia peregrina possessio quid non operetur, & quidem mirabilia. *num. 29. tom. 3.*
 Sapientia cum vindique sit clara, ad instar Solis alienis facibus non indiget. *num. 30. 31. & 32. tom. 3.*
 Sapientia magnum thesaurum homo diligentia sibi vindicare debet relinquendo negligentiam perditionis ararium. *num. 305. tom. 3.*
 Sapientia melior est cunctis opibus præciosissimis, nec omne desiderabile ei potest comparari, secundum Salomonem. *num. 58. tom. 3.*
 Sapientia in throno Cælestiali, secundum Horatium, stat ad latus Dei. *num. 101. tom. 2.*
 Sapientia sola generosa possessio super omnem possessionem. *num. 108. tom. 2.*
 Sapientia nimis inuidus possessor est ille, qui sibi tantum ea, quæ dederit seruat, alijs negat. *num. 523. tom. 3.*
 Sapientia amore multi hominum conturbentia deferentes secreta ære penetrantes, ibi soli philosophantur. *num. 18. tom. 2.*
 Sapientia decor omnem superat pulchritudinem, eius dulcedo omnem superat suauitatem. *num. 82. tom. 2.*
 Sapientia fulgentissimo radio quilibet cupit se decorare. *num. 101. tom. 2.*
 Sapientia pulchritudo reddit pulchros suos spectatores, abstergit enim vitiorum maculas. *num. 85. tom. 2.*
 Sapientia lumen, omnes qui præsumt populis, diligant. *num. 126. tom. 3.*
 Sapientia est omnium rerum moderatrix, & ex ea multa commoda veniunt in Republica, secundum Marc. Tull. *num. 127. tom. 3.*
 Sapientia horti sunt deliciofi, & ameni, ac tempus in omne in eis dulcis Zephyrus suauiter efflat. *num. 95. tom. 2.*
 Sapientia dulcedo liberat mortales à multis præcipitijs, in quibus cadauera remanent. *num. 4. tom. 3.*
 Sapientia dulcedo, qualis sit, ingenio humano concipi non potest, nedum eloquio memorari. *num. 1. tom. 3.*
 Sapientia liquor è Cælo descendit, & non ex terra scaturit. *num. 2. tom. 3.*
 Sapientia è Cælo descendit, ut mortales sursum trahat, *ibidem.*
 Sapientia possessio quam præciosissima sit, aliaque quæ hic tractanda sunt permittuntur, usque ad numer. 56. *num. 42. tom. 3.*
 Sapientior ille omnibus erit, qui ab omnibus discere vult. *num. 23. tom. 2.*
 Satiari non potest lectione decisionum Rotæ Rom. eo quia in eis tanta grauitas, tam resoluta doctrina, tam firma scientia, cum verborum pondere emicat. *num. 13. par. 7.*
 ex Scaturigine noxia, proueniunt noxia flumina, & ex amaro fonte, riuamari, & ex venerario torrente, fucelli exitus. *num. 295. tom. 3.*
 Scientia solet communicare suis possessoribus mirabilem vim resistendi rabiosis ventis turbata fortuna. *num. 181. tom. 3.*
 Scientia tot habet inimicos, quot sunt ignorantes. *num. 174. tom. 3.*
 Scientia non ut pecunia in marsupio claudi, & silentio, tamquam sigillo muniti debet, *num. 525. tom. 3.*
 Scientia veneranda non iacet in molli lecto. *num. 281. tom. 3.*
 Scientia est DEVM cognoscere, & virtutes colere, in illo scientia in his iustitia continetur. *num. 34. tom. 2.*
 in Scientia quilibet, si non existentia, saltem in apparentia alios excellere latagit. *num. 25. tom. 2.*
 Scientia suos possesores nobilitat. *num. 429. tom. 2.*
 Scientia nobilitat hominem interius, & exterius, & quomodo. *num. 187. tom. 2.*
 Scientia abscondita, & thesaurus inuisus in vtrisque, quæ utilitas? *num. 48. par. 7.*
 Scientia potius reiicienda est, ut ait Seneca, quam inclusa tenenda. *num. 49. par. 7.*
 Scientia, si cum hac exceptione daretur, ut inclusa teneretur, ne communicaretur, reiicienda esset, ex Sententia Stoici Romani. *num. 528. tom. 3.*
 Scientia, quæ inflat, cum sine charitate sit, non procedit ex osculo. *num. 559. tom. 3.*
 Scientia non debet auferre mentem, cum illa sit salutis mentis. *num. 556. tom. 3.*
 Scientia abscondita & thesaurus inuisus in vtrisque, quæ utilitas? *num. 524. tom. 3.*
 Scientia à pluribus æquiparata fuit vino dulcissimo, & æquè potentissimo. *num. 544. tom. 3.*
 Scientia multis sudoribus, vigilijs, ac aliquando eum periculo vitæ emitur. *num. 538. tom. 3.*
 Par. IV. Recent. Tom. III.

Scientia totum orbem illuminat. *num. 30. tom. 3.*
 Scientia constituit quem non solum nobilem, sed etiam nobilissimum. *num. 177. tom. 2.*
 Scientia auxilio semper est. *num. 264. tom. 3.*
 Scientia in tempestate sua quæta est, & lucet in tenebris, & per se semper splendet. *num. 295. tom. 3.*
 Scientia Iuris ciuilis est omnium disciplinarum nobilissima, imò Domina, & Regina. *num. 67. par. 7.*
 Scientia aliquo modo, nec per quancumq. vim potest eradicari à suo possessore. *num. 271. tom. 3.*
 in Scientia socium excellere pulchrum reputatur. *num. 26. tom. 2.*
 Scientia erigit possesores, elatioris facit superi, cælestiaque cogitando, secundum Marc. Tull. *num. 138. tom. 2.*
 per Scientiam quis assimilatur DEO, iuxta illud Genesis. Eritis sicut Dij scientes bonum, & malum. *num. 106. tom. 2.*
 per Scientiam Mundus illuminatur, & hoc ex sententia Imperiali. *num. 141. tom. 2.*
 Scientia, est similitudo DEI quoad fieri potest. *num. 29. tom. 2.*
 per Scientiam itur ad disciplinam per disciplinam ad bonitatem, per bonitatem ad beatitudinem. *num. 33. tom. 2.*
 Scientia prærogatiuas, nemo est tam verbis diues, ut possit digne explicare. *num. 100. tom. 2.*
 Scientia thesaurus diminutionem non patitur, nec inuito possessore potest distribui, nec tolli, quod secus in thesauris Mundi. *num. 275. tom. 3.*
 Scientia sitis est in hominibus ardentissima. *num. 5. & 6. tom. 2.*
 Scientia vinum, purum, qui bibit, à mente alienatus cadet, exemplo hæreticorum. *num. 546. tom. 3.*
 Scientia vinum, ut sit salutare, & ne caput tentet mentemque alienet, charitatem, benignitatem quæ temperandum est. *num. 545. tom. 3.*
 Scientia legalis est nobilissima. *num. 492. tom. 3.*
 Scientia legalis, non est solum scientia, sed etiam scientia speculatiua. *num. 18. tom. 3.*
 Scientia amore illi, qui moriuntur, non est ponere os in Cælum, dum discunt ad bonum finem, quasi martyres, quia DEVS est scientia. *num. 313. tom. 3.*
 à Scientijs alieni non solent rem literariam augere. *num. 173. tom. 3.*
 Scientijs varijs pro communi utilitate multi operam nauant. *num. 6. tom. 3.*
 Scientificum omne quantum profundius quæritur, tanto gloriosius inuenitur. *num. 20. tom. 2.*
 Scire aliquid laus est, nihil discere velle, stultum est. *num. 21. & 22. tom. 2.*
 Scire alicuius nihil est, nisi eum scire, sciat alter. *num. 21. tom. 3.*
 Scipio Africanus intiendo imagines Maiorum ad virtutem excitabatur. *num. 50. tom. 2.*
 Scipio Africanus habuit filium pessimum, & vide super hoc Valer. Max. *num. 190. tom. 2.*
 Scipio Nasica renuebat, & quidem prudenter, ut Carthago destrueretur. *num. 361. tom. 3.*
 in Scrinio pectoris Auditorum Rotæ Rom. omnia iura reposita sunt. *num. 263. & 264. par. 7.*
 Scriptorum calamis, an magis debeatur, quam parentibus. *num. 259. tom. 3.*
 Scripturæ ut perferrentur, monet summus Legislator, ita ut interiora penetrarentur. *num. 511. & 512. tom. 3.*
 Secundæ res animum etiam sapientum fatigant. *num. 198. tom. 3.*
 Secretum diuicum nullum est, quantum occultissime aliquid faciant. *num. 343. tom. 2.*
 Sæculum dicitur aureum, quando sapientes regnant secundum Senecam. *num. 68. tom. 3.*
 Seneca, dum sensit libere esse bibendum, & non numquam ad ebrietatem usque esse deueniendum, refutatur. *num. 553. tom. 3.*
 Seneca, Gentilis ille, rectum iter, quod serò cognouit & lapsus errando, alijs monstrat, scilicet ut euitaretur ovis, quod vulgo placet, & à Mundo proditore caueretur. *num. 224. tom. 3.*
 Sensus humanus omne nimium fastidit, assiduam, laborem, & rigiditatem continuam nullo modo fert. *num. 314. tom. 3.*
 Sensus eorum qui otio dediti sunt, non sunt sinceri, nec sani, sed molles, & languidi. *num. 423. tom. 3.*
 bb 2 Sen-

- Sensus humanus est capax voluptatis, quæ oblectat palatum, sed non est capax gaudij, in interno contentus. *num. 126. 2. 2.*
- Sententia Iudicis æquiparatur casui fortuito. *num. 179. par. 7.*
- ad Sententiam post varios casus, & post multa discrimina rerû vix peruenitur. *num. 178. par. 7.*
- Sententiam difficile est obtinere, sed difficilius est obtinere rei iudicatæ executionem. *num. 184. & 185. par. 7.*
- Sententiæ referuntur quædam verissima, quæ tribuuntur Beatissimo Iuovi pauperum Aduocato, circa acquisitionem, quæ fit per lites. *num. 159. par. 7.*
- Sententiæ, & iudicia nihil prodesse, (vt ait Aristotel.) de rebus iustis, nisi executioni demandarentur. *num. 188. par. 7.*
- Sententias crebriores Doctôrum inter se reluctantes videmus. *num. 83. par. 7.*
- Sententiarum executio si non obtineatur, frustratorum fuit iudicium, cuius executio tendit in vanum. *num. 187. par. 7.*
- Septimius Seuerus Imp. postquam largè hausit omnes Mundi voluptates, memorandam illam vocem emisit, Omnia sui, & nihil expedit. *num. 125. tom. 2.*
- in Sepulchro Laurentij Vallæ inscriptum fuit, & Nunc mordet humum. *num. 165. tom. 3.*
- Serg. Galba Imperator dixit, generari, & nasci à Principibus fortuitum, nec ultra æstimari. *num. 290. & 291. tom. 2.*
- Sergius Galba Imperat. visus fuit maior dum priuatus fuit, & omnium consensu capax imperio, nisi imperasset. *num. 347. tom. 2.*
- Sergius Galba dum priuatam agebat vitam, omnibus applaudentibus iudicatus, natus videbatur ad ipsum Imperium, sed suscepto Imperio experientia in illa magna luce aliud demonstrauit. *num. 345. tom. 2.*
- Seruus ille iniquus, de quo apud Matth. cap. 25. quia abscondit talentum sibi datum, quid amare ei acciderit. *num. 535. tom. 3.*
- Sesoftris Rex in Aegypto adeo intumuit, vt quatuor Reges eorum vice currum suum protrahere volebat. *num. 212. tom. 3.*
- Et quomodo tantum factum deposuerit. *num. 213. tom. 3.*
- Seueritate id quod non potest assequi, obtinetur tamen clementia. *num. 242. tom. 2.*
- Socrates sapiens ille vir, numquam mutauit frontem, nec in lætis, nec in tristibus. *num. 439. tom. 2.*
- Socratis omnium philosophorum sapientissimus, multoties cum pueris ludebat. *num. 327. tom. 3.*
- Sol dum patitur deliquium, tunc omnium vultus in Cælo est. *num. 341. tom. 2.*
- Sol nihil admirabilius vidit viro sapiente. *num. 255. par. 7.*
- Sol quando oritur, singuli, arti fices apprehendunt sua instrumenta ad laborandum, & mulieres sumunt fustum, vel contexta. *num. 302. tom. 3.*
- Sol, quamuis sit lucidissimus, nemo eum obseruet, & nemo est, qui eum laudet. *num. 339. tom. 2.*
- Sol, quando cernitur eclipisatus, tunc omnium oculos ad se rapit, non est aliquis, qui de eo non loquatur, omnes illum digito demonstrant. *num. 340. tom. 2.*
- Sol, sicut inter minora sidera, ita Rota Rom. inter alias Rotas emicat. *num. 57. par. 7.*
- in Somniis crimen aliquod committens an sit puniendus, remissus. *num. 471. tom. 3.*
- Somnus quomodo febres excitare possit. *num. 449. tom. 3.*
- Splendor generis humani flos est campi. *num. 229. tom. 3.*
- Sponsa, vt habetur in sacris canticis desiderabat osculum à suo sponso, & deinde fuit introducta in Cellam vinariam & quid id significet. *num. 557. tom. 3.*
- Statutum disponens, vt in contractibus minorum interueniant proximiores consanguinei, intelligi debet de consanguineis maioribus, & non minoribus. *num. 78. tom. 3.*
- Stemmata, & memoriæ maiorum parum iuuant, quando virtus extollit aliquem super alios. *num. 184. tom. 2.*
- Stemmata quid faciunt, quid prodest longo sanguine censeri, pictosque vultus maiorum ostendere. *num. 200. & 201. tom. 2.*
- Sæctus Stephanus Prothomartir dum lapidabatur à Iudæis, vt D E V S tam nobile spectabilem aspiceret, aperire fecit Cælos. *num. 525. tom. 2.*
- in Serquilinio prophanarum eruditionum indecorum non est, si in eo inueniatur aliqua lucida veritatis gemma, vt sumatur. *num. 442. tom. 2.*
- Stomacho, qui coquina Magister dicitur, mirum in modum confert ambulatio. *num. 479. tom. 3.*
- Stomachus, si solum cibum retineat, nec alijs partibus corporis communicet, & corpus perdit, & se ipsum sic doctrinam, qui sibi soli retinet, negando alijs communicare eam, pessima mala sibi nutrit. *num. 519. tom. 3.*
- in Studendo, & legendo, quando quis est occupatus non laedit D E V M, quod vix contigit in negotijs. *num. 283. tom. 3.*
- Studium deseruit, ne otiosa ducatur vita, quamuis & illud sit otium sed non est sine negotio. *num. 456. & 457. tom. 3.*
- Studium otium est, sed non sine negotio, quies, sed sine quiete, commodum sed cum incommodo. *num. 458. tom. 3.*
- Studium est animi pabulum suauissimum, cunctas Heluonum superans epulas. *num. 76. tom. 2.*
- Studium est illud, quod homines immortales reddit. *num. 208. tom. 3.*
- Studio assiduo spiritus resoluitur, & motus animales, membrorumque artus destituuntur. *num. 317. tom. 3.*
- ex Studio excessiuo, multæ proveniunt agitudines, & quandoque mentis alienationes. *num. 312. tom. 3.*
- Studiofis omnibus ludus est necessarius, ne eis mens efficiatur inutilis secundum Commentatorem Aristotel. *num. 317. tom. 3.*
- Studiofis in primis exercitatio est necessaria, & quare. *num. 458. tom. 3.*
- Stulticia humana magnis lacrymis est deploranda. *num. 376. tom. 2.*
- Stulticia est rerum appenderarum & vitandarum, non queribet, sed vitiosa ignorantia, secundum S. Thomam, & Card. Turrecrém. *num. 340. tom. 3.*
- Stultus vt luna mutatur, sapiens verò intrepidè manet. *num. 435. tom. 2.*
- Sua cui non videntur amplissima, licet totius Mundi Dominus sit, tamen miser est. *num. 226. tom. 3.*
- Successus temporalis futuri damnationis indicium est, secundum S. Ambrosium. *num. 477. tom. 2.*
- Sultanus Agarenorum captus à Rege Gallorum, numquam visus fuit ridere, nisi post biennium, dum casus in carcere vidit rotas currus ambulare, & quid dixerit. *num. 215. & 216. tom. 2.*
- Superbia æquiparatur morbo cadenti, & quare contra Detractores in solo contemptu sola victoria est. *num. 579. tom. 3.*
- Superbia est illa saginaria depredatrix omnium virtutum. *num. 574. tom. 3.*
- Superbiæ sedes in supercilijs posita est. *num. 543. tom. 3.*
- Superbire in virtutum culmine puerile est. *num. 565. tom. 3.*
- Surgere ex se melius est, quam ex se cadere. *num. 215. & 216. tom. 2.*
- T**
- Tellus, & astra resonant de sapientia Auditorum Rotæ Romanæ. *num. 259. par. 7.*
- post Tempus nubium succedit serenum. *num. 492. tom. 2.*
- Terra hyeme quiescere videtur, incohante tamen Vere, vulgus existimat moueri. *num. 441. tom. 3.*
- Terra tantum vilis, & ponderosa immota manet, sicque vt fructus reddat, magna adhibetur industria, eius dorsum aratris scindendo, ligonibus, marrisque exercendo &c. *num. 439. & 440. tom. 3.*
- Tekrens ipse magis timeat. Metus in auctorem redit. *num. 136. tom. 3.*
- Terrore Princeps ille frustra se cingit, qui amore suorum sepe non est. *num. 134. tom. 3.*
- Testatoris præceptum de non concordando cum aduersario factum hæredi, cum sit per se malum, & contra bonos mores, non est obseruandum. *num. 145. par. 7.*
- Testes reddunt bonam rationem paupertatis alicuius, si afferant quem esse pauperem propter lites. *num. 136. par. 7.*
- Testimonium Græcum, antiquum proverbium, solitum dici, dum mentitur. *num. 163. tom. 3.*
- Tex. in l. vindicari, de pæn. verè dignus aureis notis pingendus. *num. 273. tom. 2.*
- Theodosius Rubens inter doctissimos celeberrimus. *num. 36. 37. 38. & 39. par. 7.*
- Thesaurus facile profunditur, si nullis interim pecunijs repleatur. *num. 337. tom. 3.*
- S. Thomas Aquinas asserbat vt magis veller habere Chrysostomum super Matthæum, quam Ciuitatem Parisiensem. *num. 52. tom. 2.*
- Thronum Reale Salomonis erat magnificum, vt simile visum non fuerit, & in quo consistebat tanta singularitas. *num. 452. tom. 2.*
- in Throno Salomonis aderant duodecim Leones, & quare ista animalia ibi posita fuerunt. *num. 453. tom. 2.*
- Timere

Timere multum is oportet, qui à multis timetur, *num. 134. & 135. tom. 3.*
 Titus Vespasianus propter eius clementiam à Populo Romano vocabatur Orbis amor, & deliciae generis humani, *num. 240. & 241. tom. 2.*
 Tractant fabrilis Fabri, *num. 173. tom. 3.*
 Traianus Imperator iustus erat, quantum Numa Pompilius, sed iste fuit pauper, ille vero Magnus Monarcha, & ideo gloriosior, *num. 187. tom. 3.*
 Traianus Imperator, quia in parietibus nomen, & imaginem propriam sculpi faciebat, appellatus fuit herba parietaria, *num. 219. tom. 3.*
 Traianus Imperator, Dionem philosophum curru suo plebicumque dignatus est, Romam etiam ingressus, cum triumpho, *num. 250. tom. 3.*
 Transactio dicitur quasi transitus ab actione, *num. 124. par. 7.*
 Transactio habet executionem pataram, *num. 130. par. 7.*
 in Transactione est impossibile probare lesionem, & hoc propter dubium litis euentum, *num. 180. par. 7.*
 Transactiones sunt adeo privilegiatae, quod nec etiam rescritto imperiale rescinduntur, *num. 126. par. 7.*
 post Transactionem non est licitum petere poenam ex veteri causa, & de hoc fuit magna questio inter Regem Vagariz, & Venetos, ex qua natum fuit horribile, & pessimum bellum, *num. 129. par. 7.*
 Tribulatio iusto id facit, quod lima ferro, quod flagellum grano, *num. 484. tom. 2.*
 Tribulationes sunt mendicamentum ad salutem, & non ad damnationem, *num. 485. tom. 2.*
 per Tribulationes multas oportet in Regnum Caelorum intrare, *num. 509. tom. 2.*
 Tribulationibus magnis cum quis angeretur, volens demonstrare spem habere ex illis exire, pinxit duos Vrsos ludentes, dum tempus erat nubium, cum inscriptione serenabit, *num. 493. tom. 2.*
 Tribulationes, & angustiae Mundi sunt illae ponderosae monetae, quibus emitur Caelum, *num. 507. tom. 2.*
 Tribulati non timeant, dum manent in angustijs, quasi DEVS non sit cum eis, nam stante eius promissione, fidem habeant & secum erit DEVS, *num. 527. tom. 2.*
 Tribulati prorsus oportet, & qui in hoc saeculo non tribulatur, in alio sauior tribulatio manet, *num. 511. tom. 2.*
 post Tribulationes spernanda est dulcedo consolationis, *num. 497. tom. 2.*
 Tumor, & fastus facilius prudentiam à mente abigit, *num. 198. tom. 3.*

V

Valetudinis bonae indicium est ambulatio, sic cubatio signum morbi, *num. 480. tom. 3.*
 Velle suum cuique est, nec voto viuatur vno, *num. 78. par. 7.*
 Venditius Bassus, quamuis victum sibi parabat ex fricatione Mulorum, nihilominus creatus fuit Consul, *num. 182. tom. 2.*
 Qua de re admiratio magna ingessit Populum Romanum, & vide versiculos super hoc, *num. 183. tom. 2.*
 apud Venetos mos est, ut cum de nouo Princeps aliquis creatur, illico ad locum ducitur, ubi vita, & munere functus deferretur, *num. 195. tom. 3.*
 Venia genus gratissimum est, nescire quid quisque peccasset, *num. 260. tom. 2.*
 Venti, & aurae nisi continuò circum ambirent, corruptiones sequerentur, *num. 438. tom. 3.*
 Venustas aliena, reddit nostram deformitatem maiorem, *num. 83. tom. 3.*
 Vera melius est dicendo balbutisse, quam mentiendo Platonis, aut Demostenis copiam, & grauitatem exprimere, *num. 501. tom. 3.*
 Verba Imp. Iustinian. in l. i. §. fin. C. de caduc. toll. referuntur, quae aridire videntur editioni decisionum, *num. 18. par. 7.*
 Verbum oportet, denotat necessitatem, *num. 510. tom. 2.*
 Veritas à quocunque dicatur, à Spiritu sancto est, *num. 441. tom. 2.*
 Veritas magis perfecta per plures perspicitur, *num. 246. par. 7.*
 Veritas perfectissima per ampliores homines reuelatur iuxta l. fin. C. de fideicom. *num. 211. par. 7.*
 Veritas, ut in lure eruatur in tam varia, verèque miscenda opinionum obscurissima farragine, recurrendum est ad decisiones Rotae Rom. *num. 212. par. 7.*
 Veritas occultatur multitudine intelligentiae, & per eas obsecratur veritas, *num. 95. par. 7.*

Veritas omnibus odio est, & explicatur illud Esaiæ cap. 59. & num. 204. ibi, Veritas in Platea corrumpit, *num. 193. tom. 3.*
 Veritas quipatitur Gani morosus, & fatiati existenti in platea, secundum Ioannem Cluniacensem, *num. 105. tom. 3.*
 Veritas dicitur facta in questionem, *num. 106. tom. 3.*
 Veritas in decisionibus Rotae Romanae sic persequatur, & sic persequata disponitur, & sic disposita rationibus illustratur, ut mirabile sit dictu, *num. 11. par. 7.*
 Veritas in Palatijs non ingreditur, nisi furtiue, & per fenestras, *num. 96. tom. 3.*
 Veritas potentum limina fugit, *ibid.*
 Veritas, & fictio ubi simul concurrunt cedendum est fictioni, ut veritas vincat, *num. 296. tom. 2.*
 secundum Veritatem, & non secundum fictionem, quid intelligendum venit, *ibid.*
 Veritas post tot Doctorum scripta in Iure non cognoscitur amplius, *num. 90. par. 7.*
 Veritas in quibusdam questionibus est penitus incognita, *ibid.*
 Verum à falso, iustum ab iniusto, æquum ab iniquo, dicitur ab illicito, in Iure amplius non cognoscitur, & hoc post tot interpretationes, *num. 91. par. 7.*
 Veritas hoc vnum timer, ne abscondatur, *num. 509. tom. 3.*
 Veritatis venatio pulchra est, quam vis laboriosa, & maxime in amplissimo pelago legali, *num. 399. tom. 3.*
 Veritas cedendum est, cum ipsa sit CHRISTVS, *num. 569. & 570. tom. 3.*
 Veritatem eloquentia suffocantes, tamquam pestem exulandi sunt, *num. 564. tom. 3.*
 Vertigines humanae sunt considerandae, & coronae terrena sunt fugiendae, ut aeterna deinde habeantur, *num. 176. tom. 2.*
 Veteranis secundum Ius Romanum datur immunitas à labore, *num. 331. tom. 3.*
 Item senibus, *ibid.*
 Via ad DEVM est scientia, quae ad institutionem recte, & honeste viuendi pertinet, *num. 32. tom. 2.*
 Victimae, & quidem magnae, quae plebeio pede calcatae fuerunt, *num. 122. tom. 3.*
 Vigilantibus, & non oriantibus praemia promittuntur, *num. 294. tom. 3.*
 Vigorem naturalem, si quis putaret conseruare non se exercendo, turpiter erraret, *num. 451. tom. 3.*
 à Vino victus à quolibet vinci potest, ut multorum infelix euentus probat, *num. 550. tom. 2.*
 Vinum scientiae tunc salutare est, quando praecedat osculum, quod est signum amoris, charitatisque, *num. 558. tom. 3.*
 Vinum ex vili vase in pretiosum transfusum, gratius euadit, *num. 44. par. 7.*
 Vir sapiens vbi est, ibi Deus est in humano corpore hospes, *num. 256. par. 7.*
 Vir in lacrymarum valle nascitur, lacrymabilem ducit aetatem, & vitam ipsam cum lacrymis terminat, *num. 112. tom. 2.*
 Vir mundanus poterit letari, tripudiare, exultare, sed extrinsecè tantum, *num. 111. tom. 2.*
 Viri Magni, & Optimi ferè semper habuerunt filios abominabiles, *num. 191. & 192. tom. 2.*
 Viri verè sapientes, nesciunt extolli, nesciunt efferi, nihil illis est magnum nisi DEVM, *num. 567. tom. 3.*
 Viri fortes non est mirum, si patiantur aduersitates, & quare secundum Senecam, *num. 522. tom. 2.*
 Vires quando deficiunt, est laudanda voluntas, *num. 40. par. 7.*
 B. VIRGO dum decoratur titulo DEI Genetricis, id excedit post DEVM omnem celsitudinem, *num. 407. tom. 2.*
 E. VIRGO est aduocata generis humani, idque defendit Bartol. contra Diabolum contrarium praetendentem, *num. 414. tom. 2.*
 B. VIRGINI quare dicitur, quasi Platanus iuxta aquas in Plateis, *num. 411. tom. 2.*
 in Viridarijs humanis, sui redolet odore vermiglia rosa, suocandidum lilium, sed breue post tempus talis suauitas effugit, *num. 96. & 97. tom. 2.*
 Virtus excellentissima vix carere potest odio, & inuidia, *num. 290. par. 7.*
 Virtus viuax est expertq. mortis, ignis est, sed inextinguibilis, exercitus est, sed inuincibilis, *num. 241. tom. 3.*
 Virtus non humeris, sed pectore gestatur, non visenda oculis, sed animo aestimanda, *num. 273. tom. 3.*
 Virtus generat inuidiam, Pax otium, Familiaritas contemptum, communio discordiam &c. *num. 195. tom. 2.*
 Virtus est tantum querenda, & non est quis erubescendus de vitijs parentum, *num. 416. tom. 2.*

Virtus sine aduersario marcescit, *num. 391. par. 7.*
 Virtus virescit vulnere. *ibid.*
 Virtus si oculis humanis pateret, nulla Dea (secundum Ca-
 tonem) ea esset amabilior. *num. 77. tom. 2.*
 ad Virtutem generosus bene à natura quisque compositus est,
num. 205. 206. 207. & 208. tom. 2.
 Virtutem posuerunt superi virtute parandam, *num. 278. tom. 3.*
 in Virtutum culmine qui est, valde timeat cadere. *num. 565.*
tom. 3.
 Vita eorum incerta est, qui nimia fatigatione lassantur. *num.*
320. tom. 3.
 Vita cum purpura ponitur, & quis de purpuratis post annum
 faciat mentionem, vel scitur ubi positus fuerit. *num. 231.*
tom. 3.
 Vita humana beneficijs, & concordia consistit, & non terrore,
 sed mutuo amore. *num. 277. tom. 2.*
 Vita prorsus teder, ita sunt omnia omnium miseriarum plenif-
 sima secundum Marc. Tull. *num. 114. tom. 2.*
 Vita iucundior non potest reperiri, quam semper legere, vel
 scribere. *num. 53. tom. 2.*
 Vita simpliciter sumpta non est propriè vita, & quæ sit secun-
 dum Oratorem Romanum. *num. 239. tom. 3.*
 Vita, sicuti auspicatur, quo tempore, quis mouetur, ita
 mors in foribus, dum nullum signum motionis apparet.
num. 444. tom. 3.
 Vitam longeuam si quis ducere ambat, debet à se expellere
 otium, continuumq. torporem. *num. 450. tom. 3.*
 Vitam tranquillam nemo in hoc mundo ducere meruit, & sta-
 bili sine latos claudere fines. *num. 111. tom. 2.*
 Vitæ præsentis commoda qui non habet, speret se futuræ vi-
 tæ gaudia absque ambiguitate percipere sempiterna. *num.*
498. tom. 2.
 Vitæ humanæ compago pessundaretur sine lege, *num. 23. &*
24. tom. 3.

Vitibz omne tanto est conspectius in se, quanto maior est, qui
 peccat. *num. 335. tom. 2.*
 in Vitiis fatenti cloaca vinens aromatum non sentit odo-
 rem. *num. 308. tom. 2.*
 Vitulus destinatus ad macellum liber dimittitur ad delectabi-
 lia pascua, sed non sic destinatus ad aratrum. *num. 479.*
tom. 2.
 Vivere iucundè, & hilariter non à fortis est, sed intus. secun-
 dum Plutarchum. *num. 129. tom. 2.*
 Vivere diu impossibile est absque aliqua delectatione. *num.*
329. tom. 2.
 Vivere, cum nobis denegetur diu aliquid relinquendum est, vt
 nos vixisse testemur. *num. 31. par. 7.*
 Vivere beatè quis non potest, sit tantum se ipsum intueatur,
 omniaque ad suam vtilitatem referat. *num. 7. tom. 3.*
 Volumina in Iure scripta vsque quò excreuerint. *num. 113.*
par. 7.
 Voluptate breui perdere torrentem voluptatis, quid delirius?
num. 378. tom. 2.
 Vox illa, quæ à ratione non exit, dicitur profecta non ab ho-
 mine, sed à bellua. *num. 91. tom. 3.*
 Vrsus solet ex instinctu naturali, quando videt tēpus turbatum
 exultare, ac ludere cum socijs suis. *num. 491. tom. 2.*
 Vtilitas quæ erit in sanguine proprio, dum quis descenderit in
 corruptionem? *num. 200. tom. 2.*
 Vxorē ducere, multi qui studijs dediti erant, recusarunt.
num. 15. tom. 2.

Z

Zeno Stoicorum Princeps cum naufragium passus esset, con-
 sultit Oraculum, quomodo vitam beatam ducere posset, re-
 sponsum habuit, si mortuos viuens coleret, & vide. *num.*
69. 70. & 71. tom. 2.

Finis Indicis Discursuum.

REGESTVM

TOMI SECVNDI PARTIS QVARTAE RECENTIORVM.

† a b c d e f.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp
Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg ggg Hhh Iii Kkk Lll
Mmm Nnn.

Omnes sunt Terniones, præter †, quæ est quaternio.

REGESTVM

TOMI TERTII PARTIS QVARTAE RECENTIORVM.

§, §§, †, ††, †††.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo:

abcdefghijklmnoṑrstuxyz aa bb.

Omnes sunt Terniones, præter §, & †††, quæ sunt quaterniones,
& bb, quæ est duernio.

R O M A E,
Ex Typographia Reuerendæ Camerae Apostolicæ.
M.DC.XXXXVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

A FD/391

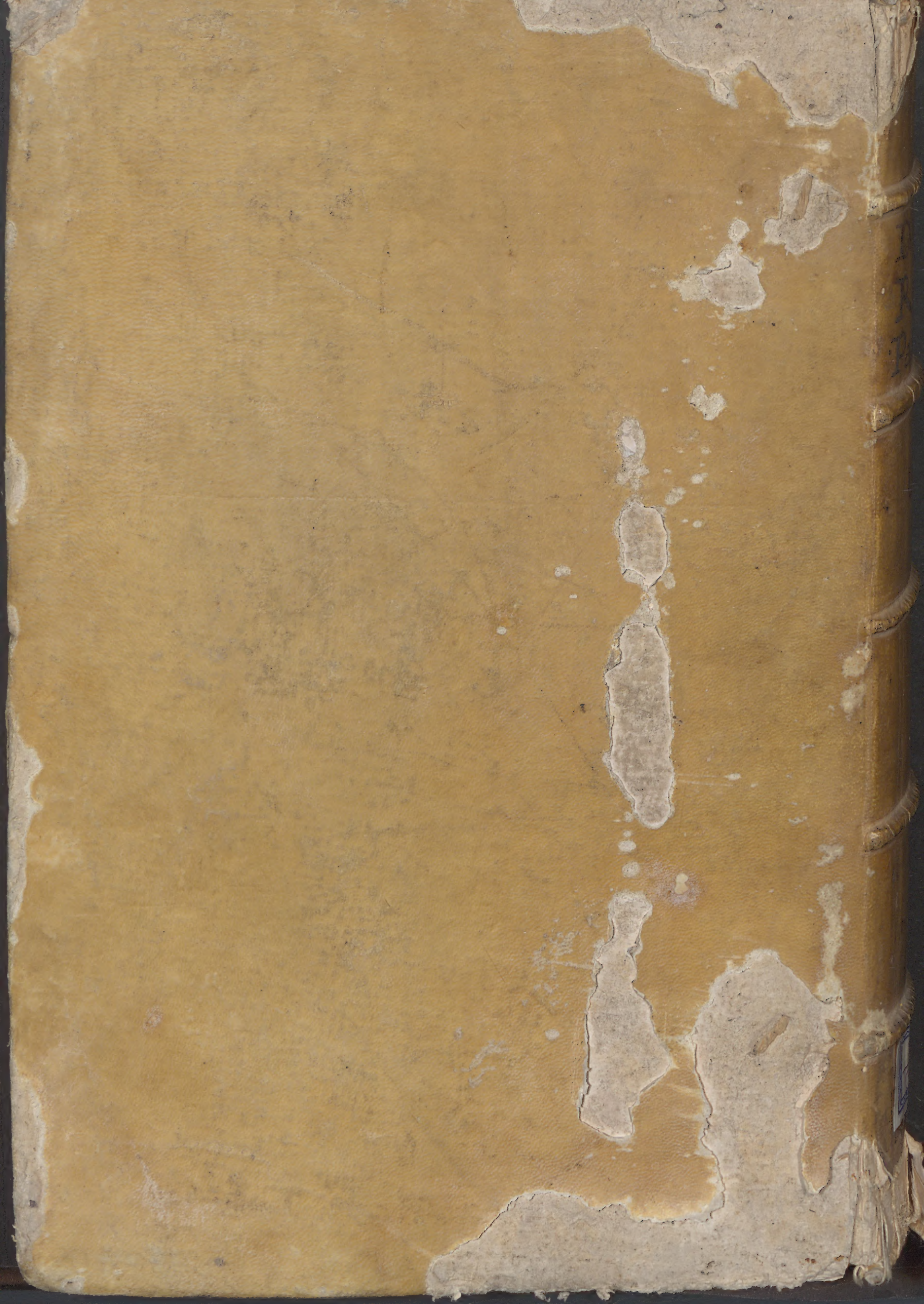
UNIVERSIDAD DE SEVILLA

600712110

i 27924853

Decis.
Recent
Paris. 4. To. 3.

